Digitized by Google

8
6 F
6

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

42.1.6. 0
44

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDI PATRIS

GAUDENTIJ

BONTEMPI, BRIXIENSIS,

ORDINIS CAPUCINORUM

Sacræ Theologiæ Profeſſoris.

PALLADIUM THEOLOGICUM,

SEV

TOTA THEOLOGIA SCHOLASTICA.

In ſeptem Tomos diſtributa.

AD INTIMAM MENTEM D. BONAVENTVRÆ

SERAPHICI DOCTORIS.

Cuius eximiæ Doctrinæ raptæ reſtituuntur, ſententiæ impugnatæ propugnantur.

In qua diuinæ Sapientiæ Theſauri, dudum depoſiti, jam recens effoſſi, erutique, mundo elucent.

Tomus VI. De Salvatore Chriſto.

LVGDVNI,

Sumptibus LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, IOAN. & PETRI ARNAVD.

M. DC. LXXVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

NVSQVAM META MIHI

INVICTO

LUDOVICO XIV.

GALLIARUM MONARCHÆ, BATAVORUM EVERSORI, FIDEI PROPUGNATORI.

DIVI BONAVENTURÆ OPERA LUGDUNI EDENDA, DICANTUR.

CONTINETE vos in tenebris veſtris Veſpertiliones
Caluiniſtæ,
Abſque capite Hydræ, ſine CHRISTO Chriſtiani;
Ac inferorum monſtra GALLICVM HERCVLEM
LVDOVICVM vereamini,
Qui quot gerit LILIA, tot redimitur CORONIS,
Quot ſerit ſpicula, tot colligit Palmas.
Tu fauſto alite in Aulam TANTI REGIS lætus palam egredere
Ingeniorum Aquilæ,
Sophiæ Phœnix,
Theologorum Lumen,
Cæli Decus,
Eccleſiæ CHERVBIM, ac SERAPHIM
OPTIME BONAVENTVRA.
Publica Luce Gaudet veritas,
Quæ, quia tanquam odioſa exſibilatur, & fugitur;
Cæleſtium LILIORVM odore, & decore alliciat, ac trahat;
REGIS PVRPVRA, ac Triumphantis Paludamentis
Diſcit tandem nuda, tegere nuditatem;
Ac vt regnare videatur, REGI nubit.
Vt tuta per tela, per hoſtes queat ire,

Digitized by Google

INVICTI titulo LVDOVICI loricata BONAVENTVRÆ MINERVA incedit.
Ne lateat doctrina latex candidus,
LILIORVM lacte præſignatur.
Debetur PRÆSVLI GALLVS,
Doctiſſimo Panoplia,
Diuo CHRISTIANISSIMVS.
Lætare jure fœliciſſime PRINCEPS.
Qui alios dirigit, ſe tibi dirigit.
Cui Sophos innititur, tibi innititur.
Ne viuant impunè mali, gratis boni,
Qui Hereſeos compeſcis, Theologos amplecteris:
Qui ſcripta digna agis, Scriptores diligis.
De fortunæ infidelitate ſollicitus
Fortunæ verticem tenens, Sapientiæ verticem non abigis.
O quot Bona ventura à BONAVENTVRA tuo?
Si in eo Fortuna non peccauit,
Neque Fortuna peccabit.
TE Oſtendiſti POTENTISSIME REGVM in tanta
Hæreticorum Batauorum Piſcatione
DIGNVM Piſcatoris PRIMOGENITVM;
BONAVENTVRA ſe probabit firmiſſimum FIDEI DOCTOREM
Mutos illos Oceani Piſces docendo verbum.
Hoc vnum deerat Caluiniſtis;
Vt caluum, & ſine cerebro caput,
Et FRANCI MARTIS enſe, & FRANCISCANI
APOLLINIS Calamo
Ampliùs denudaretur;
Et tot perduellium maculas etiam atramentum
Dilueret.
Inueniſti LVDOVICE nouos in Oceano Batauo Orbes:
SERAPHICVS AGRICOLA ſeret, & colet.
TV alter ROMVLVS indomitos illos Armis celeritèr
Domaſti:
ILLE alter NVMA eos indociles ſanctiori Sophia.
O ambo Beati Prædones?.
Iam alter ſedes errorum, alter errores ipſos eripit,
Fælices tamen in ipſis jacturis Hæretici,
A quibus dum vtrumque eripitur,
Anima, Cælumque donatur.

ALEXANDER GIRARDELLVS Patritius Bergomi
I. V. D. Cluſoni Archipreſbiter, Vicarius S. Officij, &c.

FACVLTAS

FACVLTAS REVERENDISSIMI PATRIS GENERALIS.

NOS F. Stephanus à Cæſenna totius Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci Capucinorum Generalis miniſter, licèt immeritus, virtute & tenore præſentium concedimus, vt ſeruatis ſeruandis, Typis mandetur Opus, cui titulus: PALLADIVM THEOLOGICVM, *ſeu tota Theologia Scholaſtica ad mentem D. Bonauenturæ*, à R. P. GAVDENTIO BONTEMPO, ex Prouincia Brixienſi, olim Ordinis noſtri Concionatore, & Sacræ Theologiæ Prælectore compoſitum; & in ſeptem Tomos diſtributum: Opus quippè ad ſtateram reuiſionis per aliquos Theologos, à nobis deputatos, ita ſedulò appenſum, & approbatum; vt nihil ſit minus habens inuentum, quinimò Seraphicam Doctrinam, præclarè elucidatam, omnium oculis objicere cenſeatur: In quorum fidem, his, ſolito noſtro ſigillo, firmatis, manu propria ſubſcripſimus.

Datum Pariſiis in Conuentu noſtro Aſſumptionis, die 20. *Maij* 1674.

Fr. STEPHANVS MINISTER Generalis.

Approbationes, & Cenſuræ.

TOmum hunc ſextum, de *Saluatore Chriſto* intitulatum, ego infrà ſignatus, de ſpeciali mandato R. P. Stephani à Cæſenna, Generalis noſtri, reuiſi & relegi, totumque inueni orthodoxum, & Sacra vbique eruditione refertum: nihil in eo mutandum, plura reperi miranda, cenſendum nihil, celebrandum omne: fidem, quantum fas eſt, elucidat, moreſque mirificè illuſtrat, dum Deum, & Deiparam, inter homines in veritate conuerſantes, dogmaticè diſcutit: Quare vt fælici Typographiæ fato, hoc ſapidum virtutis & veritatis Seminarium in publicam, & amplam exurgat meſſem, à cunctis incunctabili ſtudio legendam, prælo quantociùs committendum adiudico.

Datum Lugduni die 15. *Februarij* 1674.

F. ANDRÆAS NVGENTIVS, ab Hybernia Concionator Capucinus, & Apoſtolicus Miſſionarius.

APPROBATIO.

CVm nos, infra ſcriptos Theologos, deputauerit R. P. Stephanus à Cæſenna, Ordinis Minorum S. Franciſci Capucinorum Generalis Miniſter, ad reuiſionem operis Theologici, à R.P. GAVDENTIO BONTEMPO, Concionatore Capucino, & prælectore Theologo compoſiti, notum omnibus facimus, Tomum hunc eiuſdem operis ſextum, à nobis ſtudioſè & ſedulò perpenſum, non ſolum totum à Sacris fidei præceptis, morumque inſtitutis dependere, nihilque illis diſſonum indicere; ſed talem inſuper eſſe, qui amplam, & ſelectam doctrinæ ſupellectilem continens, mereatur præli beneficio in publicam aream, & auram exponi: ſic indubitanter cenſemus.

Dat. Pariſiis in Conuentu noſtro Aſſumptionis, die 20. *Maij* 1674.

Fr. CYPRIANVS GAMACHÆVS Concionator Capucinus, olim Sereniſſimæ Britiannarum Reginæ Matris à Sacris.

Fr. FRANCISCVS COSSIN Concionator Capucinus, & Sacræ Theologiæ Lector.

APPROBATIO.

EGo infra ſcriptus Sacræ Theologiæ Lector, Teſtor, Tomum hunc Sextum, *de Saluatore Chriſto*, nuncupatum, à me ſedulò relectum de mandato R. P. Stephani à Cæſenna, Ordinis Capucinorum Generalis Miniſtri, nihilque continere, quod ſolidum ſimul & ſobrium non ſit, quodque fidei firmitati, & morum pietati non ſuffragetur; quamobrem vt Typis detur, digniſſimum cenſeo.

Lugduni in Conuentu S. Andreæ, die 9. *Octobris* 1676.

F. CALIXTVS BVRGENSIS, Concionator Capucinus, & Theologiæ Lector.

Summa Priuilegij Regis Chriſtianiſſimi.

AVthoritate Regis Cautum eſt, ne quis in ſuo regno, aliiſvè locis ſuæ ditioni ſubditis, intra decem proximos annos, librum, qui ſic inſcribitur: PALLADIVM THEOLOGICVM, *ſeu tota Theologia Scholaſtica &c. Tomus Sextus*, abſque LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, JOANNIS, & PETRI ARNAVD, Bibliopolarum Lugdunenſium permiſſu, imprimat, aut diuendat, à die publicationis horum exemplarium. Qui ſecùs fecerit, pœna indicta, pro vt amplius in Diplomate Regio continetur, mulctabitur. Datum Verſalliæ die 16. Martij 1674. De mandato Regis. Signatum LE NORMANT.

Prima editionis prælum ceſſauit die primo Nouembris, anno 1676.

Digitized by Google

INDEX
DISPVTATIONVM, QVÆSTIONVM, Sectionum, & Dubitationum, quæ in hoc Sexto Tomo.
DE SALVATORE CHRISTO CONTINENTVR.

DISPVTATIO PRIMA.

De Exiſtentia Incarnationis.

QVÆST. I. AN Meſſias Saluator aduenerit. pag. 7

SECTIONES.

SECT. I. DE Prædictione Patriarchæ Iacob. ibid.
II. De Prædictione Aduentus Meſſiæ, facta ab Angelis Danieli. 12
III. De vaticinio Danielis, prædicentis regnum Chriſti. 16
IV. De variis veteris teſtamenti vaticiniis à Chriſto ipſo, & in nouo impletis. ib.
V. De Prophetia Aggei, Chriſti Eccleſiam prænunciantis. 18
VI. De validiſſimo vaticinio Malachiæ, veterum Prophetarum vltimo. 19

QVÆST. II. AN Meſſias ſit Deus. 22
III. An Perſonæ Diuinæ Incarnatio rationibus probari queat. 24

DISPVTATIO II.

De Conuenientia Incarnationis.

QVÆST. I. AN fuerit conueniens Incarnatio Dei ex parte eius. 27
II. An fuerit Incarnatio conueniens nobis. pag. 28
III. An conuenientiùs fuerit, Incarnationem fieri in natura humana, quàm in alia natura corporea. ibid.
IV. An fuerit conuenientiùs, Verbum vniri naturæ humanæ, quàm Angelicæ. 30
V. An conuenientiùs fuerit, verbum incarnari in vnica ſingulari natura, quàm in omnibus ſimul. ibid.
VI. An conuenientiùs fuerit, incarnari filium, quàm Patrem, vel Spiritum Sanctum. 31
VII. An deceret, Verbum ex Adamo carnem ſumere. 32
VIII. An fuerit conuenientiùs, humanum genus per ſatisfactionem iuſtam redimi, quàm aliâ ratione. ibid.
IX. An incarnatio conuenienti tempore facta ſit. 33

DISPVTATIO III.

De neceſſitate Incarnationis.

QVÆST. I. AN neceſſariò Deus hominem repatauerit. pag. 38
II. Verum, ad reparandum genus humanum, Incarnatio neceſſaria fuerit. ibid.
III. An homo aliquis merus poſſit pro ſuo peccato mortali Deo ſatisfacere. 40
IV. An potuiſſet purus homo, ſatisfacere adæquatè pro omnibus hominibus. 47
V. An, ſaltem pro ſuis venialibus, condignè quis ſatisfacere queat. 51
VI. An poſſit homo, ſaltem vt Chriſti membrum, ſatisfacere Deo ex perfecta iuſtitia pro peccatis ſuis. 53
VII. An Chriſti ſatisfactiones fuerint ex ſe condignæ, vt Deus teneretur, eas acceptare. 54

VIII. An

VIII. An Chriſti ſatisfactiones fuerint infiniti valoris. 60
IX. An ſatisfactiones Chriſti, & merita omnia fuerint ad regulas iuſtitiæ exactè. 68

DISPVTATIO IV.

De fine Incarnationis.

QVÆST. I. AN, Adam non peccante, futura fuiſſet incarnatio. pag. 75
II. An venerit Chriſtus principaliùs ob peccatum originale. 86

DISPVTATIO V.

De vnionis factæ in Incarnatione Phyſica ratione formali.

QVÆST. I. VTrum vnio Verbi Incarnati ſit facta in natura. pag 89
II. Vtrum vnio duarum in Chriſto naturarum ſit facta in perſona. 91
III. An Chriſtus ſit compoſitus. 92
IV. Vtrum Incarnationis vnio dicenda ſit omninò ſubſtantialis. 96
V. An aliquid producatur in extremis huius vnionis Hypoſtaticæ, vt inter ſe vniantur, & fiat vna Perſona, aliquo modo compoſita. 99
VI. An vnio Incarnationis ſit omnium maxima. 108
VII. An vnio Incarnationis ità ſingularis ſit, vt ſui non habeat ſimilitudinem. 111

DISPVTATIO VI.

De ratione formali Morali Incarnationis.

QVÆST. I. AN Incarnatio ſit maxima communicatio, & donum Dei. pag. 112
II. Vtrum vnio duarum naturarum ſit facta per gratiam. 113
III. An humanitas Chriſti Sanctiſſima emerita ſit vnionem cum Verbo. 115
IV. Vtrum Chriſtus per opera ſequentia potuerit, mereri Incarnationem. 118
V. An Sancti Patres emeriti ſint, vel potuerint, Incarnationem emereri. 120
VI. An Beatiſſima Virgo emerita ſit, vt eſſet mater Dei. 125
VII. Vtrum gratia vnionis fuerit homini Chriſto naturalis. 129

DISPVTATIO VII.

De Cauſa efficiente Incarnationis.

QVÆST. I. AN vnica perſona, an potius tota Trinitas ſanctiſſima fuerit cauſa efficiens Incarnationis. pag. 132
II. An rectè Incarnatio Spiritui Sancto attribuatur. 133
III. Cur non dicatur Spiritus Sanctus Pater Chriſti. ibid.
IV. Cur non dicatur Chriſtus Sanctiſſimæ Trinitatis filius. ibid.
V. An, & quomodò tota Trinitas in Chriſti ſit humanitate. 134

DISPVTATIO VIII.

De perſona aſſumente.

QVÆST. I. AN perſona creata poſſit terminare alienam naturam. p. 136
II. An poſſit Perſona Diuina exteras naturas aſſumere. 140
III. An Diuinæ Naturæ conueniat, aſſumere. 142
IV. An ſecunda Perſona Diuina ſola terminauerit naturam humanam. 143
V. An Verbum terminarit humanam naturam, ratione alicuius proprietatis abſolutæ; an ratione alicuius relationis. 144
VI. Vtrum, abſtracta perſonalitate per intellectum, vniri poſſet natura creata cum indiuiduo Deitatis. 146
VII. An poſſint tres Diuinæ Perſonæ, aſſumere eandem numerò naturam. 149

DISPVTATIO IX.

De Natura Aſſumpta.

QVÆST. I. AN natura à Verbo Aſſumpta potuerit eſſe perſonata. 157
II. An fuerit homo Aſſumptus. 159
III. An humanitas fuerit à Verbo Aſſumpta. 160
IV. An Corpus aſſumptum à Verbo ſit eiuſdem rationis cum noſtro. 161
V. An Verbum aſſumpſerit animam rationalem. 162
VI. An fuerit Aſſumpta anima cum corpore vnita. 163
VII. An Sanguis fuerit Verbo Hypoſtaticè vnitus. 163

VIII. An

VIII. An Humanitas Chriſti appetat propriam perſonalitatem. 169
IX. Quo pacto natura humana potuerit vniri Diuinæ infinitè diſtanti. 170

DISPVTATIO X.

De Ordine vnionis naturæ Humanæ cum Verbo.

QVÆST. I. Vtrum Humanitas Chriſti ſimul tempore fuerit producta, & Verbo vnita. 171
II. Vtrum anima Chriſti prius tempore exſtiterit, quàm fuerit vnita Verbo: vel an potius tempore, quàm fuerit corpori coniuncta, Verbo ſit vnita. 172
III. An Caro Chriſti prius tempore fuerit concepta quàm Aſſumpta: vel an prius aſſumpta quàm animæ vnita. 173
IV. An Caro fuerit Verbo vnita, media anima. ibid.
V. An aſſumpta fuerit anima, medio ſpiritu, & mente. 176
VI. An Verbum aſſumpſerit totam humanitatem mediis partibus; vel è contra. 177
VII. An Verbum aſſumpſerit humanitatem mediante gratia habituali. 179

DISPVTATIO XI.

De Gratia ſingularis Perſonæ Chriſti.

QVÆST. I. An certum omninò de fide ſit, in Chriſto gratiam extitiſſe habitualem. 181
II. Quorſum neceſſaria fuerit Chriſto Gratia habitualis. 184
III. An gratia Chriſti fuerit infinita. 187
IV. An gratia Chriſti valuerit augeri. 190
V. Quomodò Chriſtus dicatur plenus gratia. 195
VI. An gratia Chriſti ſit eiuſdem rationis ſpecificæ cum noſtra. 197

DISPVTATIO XII.

De virtutibus, & donis Chriſti.

QVÆST. I. An in Chriſto fuerint virtutes. pag. 198
II. An in Chriſto fuerit fides. 200
III. An in Chriſto fuerit Spes. ibid.
IV. An in Chriſto fuerit pœnitentia. 201
V. An infinitæ perfectionis fuerint Chriſti virtutes. 201
VI. An in Chriſto fuerint dona Sancti Spiritus. ibid

DVBITATIONES.

DVBIT. I. An in Chriſto ſit, vel fuerit donum conſilij. 203
II. An in Chriſto ſit, vel fuerit donum pietatis. ibid.
III. An in Chriſto ſit donum fortitudinis. ibid.
IV. An in Chriſto ſit, aut fuerit donum timoris. ibid.
QVÆST. VII. An in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ. pag. 205

DVBITATIONES.

DVBIT. I. An in Chiſto fuerit gratia fidei. pag. 205
II. An in Chriſto fuerit donum linguarum. ibid.
III. An in Chriſto fuerit Prophetia. ibid.

DISPVTATIO XIII.

De Gratia Chriſti Capitis.

QVÆST. I. An Chriſtus ſit caput Eccleſiæ. pag. 206
II. An Chriſtus ſit caput etiam Angelorum. 207
III. Vtra ſit gratia capitis in Chriſto: num gratia habitualis, an vnionis. 208
IV. Quid Chriſtus influat, vel influxerit in Angelos. 209

DISPVTATIO XIV.

De ſcientia animæ Chriſti.

QVÆST. I. An fuerit in Chriſto ſcientia creata actualis. pag. 212
II. An in Chriſto fuerit ſcientia beata. 213
III. Vtrum anima Chriſti comprehendat Deum. 214
IV. An anima Chriſti in Verbo cognoſcat omnia poſſibilia. ibid.
V. An anima Chriſti videat actu in Verbo omnia, quæ ſpectat ad ſcientiam viſionis. 220
VI. An, & quomodò in Chriſto fuerit ſcientia

tia connaturalis animæ humanæ. 222
VII. An Chriſtus aliquam notitiam ab Angelis acceperit. 225
VIII. Quid cognouerit Chriſtus per hanc ſcientiam connaturalem, licèt infuſam. ibid.
IX. An in Chriſto fuerit ſcientia per ſe infuſa. 226
X. Vtrum res pertinentes ad ordinem naturæ cognoſcantur per hanc ſcientiam infuſam. ibid.
XI. An actus liber, & futura contingentia cadant ſub obiecto huius ſcientiæ. 227
XII. Vtrum myſteria gratiæ contineantur ſub hac ſcientia Chriſti. 228
XIII. Vtrum omnes effectus poſſibiles Diuinæ omnipotentiæ cadant ſub hac ſcientia. ibid.
XIV. Vtrum Deus vt trinus, & vnus cadat ſub obiecto huius ſcientiæ. 229
XV. Vtrum anima Chriſti potuerit eſſe ſemper in actu ſecundo huius ſcientiæ. ibid.
XVI. Vtrum actus huius ſcientiæ fuerit in Chriſto diſcurſiuus. 230
XVII. An ſcientia hæc fuerit perfectior in Chriſto, quàm in Angelis. ibid.
XVIII. An præter ſpecies intelligibiles requiratur in hac ſcientia lumen, ſeu habitus infuſus. 231
XIX. Vtrum hic habitus ſcientiæ infuſæ ſit vnus tantum. ibid.

DISPVTATIO XV.

De potentia Animæ Chriſti.

QVÆST. I. Vtrum omnipotentia Dei ſit humanitati aſſumptæ communicata. pag. 232
II. An ex vnione data ſit animæ Chriſti virtus ad miracula patranda, 234
III. An humanitas Chriſti Phyſicè operaretur miracula. ibid.

DISPVTATIO XVI.

De defectibus Corporis Chriſti.

QVÆST. I. An Chriſtus aſſumpſerit corpus paſſibile. pag. 238
II. Vtrum Verbum aſſumpſerit defectus oppoſitos perfectioni corporis humani. 239
III. Quibus è cauſis conueniens fuerit Chriſto, hos defectus aſſumere. 240

IV. An paſſiones à Chriſto aſſumptæ dici debeant naturales, aut voluntariæ, aut violentæ. 241
V. Quâ de cauſa Corpus Chriſti habuerit neceſſitatem moriendi. 242

DISPVTATIO XVII.

De defectibus animæ Chriſti.

QVÆST. I. Quâ ratione, & authoritate probetur, Chriſtum non habuiſſe peccatum. pag. 245
II. Vtrum Chriſtus abſolutiſſimè impeccabilis fuerit. 246
III. An Chriſtus habuerit fomitem peccati. 251
IV. An Chriſtus habuerit ignorantiam aliquam. ibid.
V. An in Chriſto fuerit affectus, qui dicuntur paſſiones. ibid.
VI. An in Chriſto fuerit verus dolor. 252
VII. An in Chriſto fuerit Paſſio triſtitiæ. 253
VIII. An in Chriſto fuerit timor. ibid.
IX. An in Chriſto fuerit admiratio. 254
X. An in Chriſto fuerit affectus iræ. 255
XI. An Chriſtus fuerit non ſolùm comprehenſor, ſed & viator. ibid.

DISPVTATIO XVIII.

De communicatione idiomatum.

QVÆST. I. An, & quomodò facta ſit communicatio idiomatum in Incarnatione. 256
II. Vtrum hæc prædicatio ſit vera: Deus eſt homo. 258
III. Vtrum verè dici queat: Deus factus eſt homo. 263
IV. An poſſit dici viciſſim: homo factus eſt Deus. 265
V. An Chriſtus abſolutè, nullo alio addito, poſſit dici creatura. 266
VI. An omninò poſſit ſaltem dici Chriſtus, vt homo, eſt creatura. 268
VII. Vtrum hæc ſit vera: Chriſtus incepit eſſe. 269
VIII. An hæc ſit concedenda: hic homo incepit eſſe Deus. 272
IX. An hæc ſit vera: Chriſtus in quantum homo eſt Deus. ibid.
X. An hæc ſit admittenda: Chriſtus ſecundum quòd homo eſt perſona. 273

XI. An hæc ſit vera : Chriſtus vt Homo, eſt indiuiduum. 274

DISPVTATIO XIX.

De Vnitate eſſentiæ Chriſti.

QVÆST.I. AN Chriſtus poſſit dici vnus, vel plures : vnum, vel plura. pag.275
II. An in Chriſto ſit duplex exiſtentia. 277

DISPVTATIO XX.

De pluralitate voluntatum Chriſti.

QVÆST.I. AN in Chriſto fuerint plures voluntates. pag.279
II. Vtrum voluntas humana Chriſti fuerit libera ad operandum. 280
III. Quomodò voluntas Chriſti ex vnione impeccabilis, libera fuerit ad actus præceptos. 282
IV. Quomodò voluntas Chriſti humana non fuerit à beata viſione impedita in actuum libertate. 284
V. An voluntas humana fuerit Diuinæ conformis. 286
VI. Vtrum in Chriſto fuerit voluntas efficax, & inefficax. 287

DISPVTATIO XXI.

De meritis Chriſti.

QVÆST.I. QVibus operibus Chriſtus meruerit. pag.288
II. Quandonam Chriſtus mereri inceperit. 289
III. An Chriſtus meruerit poſt Conceptionem ſemper. 291
IV. An Chriſtus meruerit in Paſſione. ib.
V. An Chriſtus poſt mortem meruerit. 292
VI. An Chriſtus meruerit ſibi gloriam eſſentialem. 293
VII. An Chriſtus meruerit corporis gloriam, & ſui nominis exaltationem. 296
VIII. An Chriſtus meruerit nobis gratiam præparantem. 297
IX. An Chriſtus meruerit ipſam remiſſionem peccatorum, & gratiam ſanctificantem. 299
X. An Chriſtus meruerit nobis deletionem Chirographi. ibid.
XI. An Chriſtus emeritus ſit nobis libertatem à poteſtate diaboli. ibid.
XII. An Chriſtus emeritus ſit nobis abſolutionem à pœna peccatorum. 300
XIII. An Chriſtus meruerit nobis apertionem Paradiſi. ibid.
XIV. An Chriſtus meritus ſit nobis omnia dona, quæ dantur poſt iuſtitiam. ibid.
XV. An Chriſtus meritus ſit hominum electionem, & prædeſtinationem. ibid.
XVI. Quomodò Chriſtus in primo inſtanti meruerit infinitè pro nobis, & tamen per ſuccedentia opera etiam meruerit. 301

DISPVTATIO XXII.

De ſubiectione Chriſti.

QVÆST.I. AN Chriſtus dicendus eſſet ſubiectus Patri. pag.302
II. An Chriſtus fuerit capax præcepti. 303
III. An Chriſtus habuerit ſpeciale præceptum moriendi pro nobis. ibid.
IV. An Chriſtus poſſit dici ſeruus Dei. 305

DISPVTATIO XXIII.

De Oratione Chriſti.

QVÆST.I. VTrum Chriſto conuenerit orare. pag.310
II. An Chriſto conuenerit orare ſecundum ſuam ſenſualitatem. ibid.
III. An oratio Chriſti ſemper fuerit exaudita. 311
IV. An Chriſtus nunc in Cœlo propriè oret. ibid.

DISPVTATIO XXIV.

De Sacerdotio Chriſti.

QVÆST.I. AN Chriſtus verè fuerit Sacerdos mediator. pag.314
II. Secundum quam naturam Chriſtus ſit mediator Sacerdos. 316
III. An, & qua ratione Chriſtus ſit Sacerdos in æternum. 318
IV. An, & quomodò Chriſtus ſit Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech. 320
V. An cum Sacerdotio Chriſti iuncta fuerit dignitàs Regia. 322

DISPV

DISPVTATIO XXV.

De Filiatione Chriſti Diuina.

QVÆST. I. An Chriſtus in quantum homo ſit Filius Dei formaliter. pag. 326
II. An Chriſtus ſit Filius Dei naturalis, an adoptiuus. 327
III. An poſſit dici Chriſtus Filius Sanctiſſimæ Trinitatis. 332
IV. An Chriſtus poſſit dici filius Spiritus Sancti. 333
V. An nos à Deo adoptemur per Chriſtum. ibid.
VI. An ſimus Filij adoptiui Chriſti. 334

DISPVTATIO XXVI.

De Prædeſtinatione Chriſti.

QVÆST. I. An Chriſtus ſit dicendus prædeſtinatus. pag. 335
II. An hæc ſit vera: Filius Dei prædeſtinatus eſt, eſſe homo. 336
III. An poſſit dici; Chriſtus homo prædeſtinatus eſt, eſſe Filius Dei naturalis. ibid.
IV. An poſſit dici abſoluté Chriſtus prædeſtinatus ad gratiam, & gloriam. 338

DISPVTATIO XXVII.

De Adoratione Chriſti.

QVÆST. I. Quid adoratio, & quotuplex ſit. pag. 340
II. Quomodò adorandus Chriſtus, vt Deus eſt. 343
III. An ſanctiſſima Chriſti humanitas in Verbo adoranda ſit latria. ibid.
IV. An humanitati Chriſti ſolitariæ cultus adorationis ſit exhibendus. 346
V. An Sancti, & Angeli adorandi ſint. 348
VI. Vtrum adoratio Sanctis debita, ad Religionem ſpectet. 350
VII. Quo cultu ſacro Beata Virgo ſit colenda. 351
VIII. An licuerit in veteri Teſtamento ſtatuas, & imagines compingere. 352
IX. An liceat in nouo Teſtamento Dei pingere imaginem. 354
X. An liceat Angelos pingere. 355
XI. An liceat Chriſtum pingere ſub imagine Agni. 356
XII. An imagines ſacræ ſint adorandæ. ibid.

XIII. Quo modo, & ordine imagines Sacræ ſint adorandæ. 360
XIV. Vtrum crux Chriſti ſit adoranda, & quomodò. 365
XV. An Sanctorum Reliquiæ ſint adorandæ. 368
XVI. Vtrum Reliquiæ poſſint eſſe tota materia adorationis. 369
XVII. An liceat adorare res non ſacras, vt relatas in Deum. 371
XVIII. An liceat adorare hominem vt imaginem Dei. ibid.
XIX. An ſit illicitum adorare ſpeciem præclaram, ſub qua Dæmonium latet. 372

DISPVTATIO XXVIII.

De Beatiſſima Virgine Matre Dei.

QVÆST. I. An Beata Virgo Maria verè, ac propriè ſit Mater Dei. pag. 373
II. An Beatiſſima Virgo fuerit Sancta, & Immaculata in Conceptione. 374
III. An Beata Virgo fuerit immunis etiam ab omni culpa actuali. 377
IV. Vtrum Beata Virgo in primo inſtanti fuerit confirmata in gratia, vt peccare non poſſet. 379
V. An in Beata Virgine extinctus fuerit fomes. 380
VI. An Beatiſſima Virgo à primo inſtanti ſanctificationis habuerit vſum rationis. 381
VII. Quanta fuerit perfectio natalis Beatiſſimæ Virginis. ibid.
VIII. De Virginitate perpetua Beatiſſimæ Virginis. 384
IX. An Beatiſſima Virgo habuerit propoſitum Virginitatis ſeruandæ. 386
X. An B. Virgo propoſitum virginitatis voto firmauerit. 387
XI. An decens fuerit, B. Virginem eſſe ſponſatam. 388
XII. An inter B. Mariam, & Ioſeph verum matrimonium interceſſerit. 389
XIII. De Annunciatione Beatiſſimæ Virgini facta. 390
XIV. An B. Virgo à Filij Conceptione, ità fuerit per gratiam ſancta, vt non potuerit in ea ampliùs creſcere. 391
XV. Quanta fuerit ſcientia, & ſapientia Beatiſſimæ Virginis Mariæ. 392
XVI. De gratiis gratis datis, & donis Spiritus Sancti B. Virgini conceſſis. 393
XVII. De Morte, Reſurrectione, & Aſſumptione Beatiſſimæ Virginis. ibid.

DISPVTATIO XXIX.

De Conceptione Christi.

QVÆST. I. Quomodò B. Virgo materiam miniſtrauit, ex qua conceptus eſt Chriſtus. pag. 394
II. An B. Virgo actiuè cooperata ſit Spiritui Sancto ad conceptionem Christi. 395
III. An formatio Corporis Chriſti ſit facta in inſtanti. 396
IV. An Conceptio Chriſti fuerit miraculoſa. 398
V. An caro Chriſti fuerit traducta ad Virginem ſeparatim. ibid.
VI. An caro Chriſti fuerit in Parentibus peccato obnoxia. ibid.
VII. An Chriſti caro fuerit decimata in Abrahamo. 399

DISPVTATIO XXX.

De Natiuitate Christi.

QVÆST. I. Vtrum natiuitas aliqua in tempore ſit Chriſto verè attribuenda. pag. 400
II. An Chriſtus ſecundum natiuitatem temporalem ſit filius naturalis Mariæ; ſicuti ſecundùm generationem æternam eſt filius naturalis Patris. 401
III. An in Chriſto ſint duæ filiationes. 402
IV. An diuina natura ſit de Virgine nata. 407
V. An de Virgine naſci, verè dicatur de natura aſſumpta. ibid.
VI An Beata Virgo pepererit abſque dolore, & aliis puerperii incommodis. ibid.
VII. Quo in loco Chriſtus natus ſit. 408
VIII. Quo tempore Chriſtus natus ſit. ibid.
IX. An Natiuitas Chriſti debuerit manifeſtari, & quibus. pag. 409

DISPVTATIO XXXI.

De legalibus circa Puerum Ieſum.

QVÆST. I. An debuerit Chriſtus Circumcidi. pag. 411
II. Cur nomen Ieſu fuerit Puero impoſitum. 412
III. An præſentatio Pueri Ieſu in Templo fuerit conueniens. 413
IV. An B. Virgo teneretur Legi Purificationis. 414

DISPVTATIO XXXII.

De Vita Christi ad annum trigeſimum.

QVÆST. I. De fuga Chriſti in Ægyptum, & de reditu ipſius. 415
II. Quæ fuerit viuendi ratio Chriſti vſque ad annum trigeſimum. 417

DISPVTATIO XXXIII.

De Baptiſmo Ioannis.

QVÆST. I. Qvodnam fuerit Præcurſoris opus, & quis Ioannes. pag. 418
II. Quæ fuerit Ioannis Sanctitas. 419
III. An Baptiſmus Ioannis eſſentialiter conſtiterit ex materia, & forma aliqua. 422
IV. An baptiſmus Ioannis inſtitutus fuerit à Deo. 423
V. An Baptiſmus Ioannis contulerit gratiam: an fuerit merum ſignum. ibid.
VI. Vtrum Baptiſmus Ioannis fuerit Sacramentum nouæ legis, aut veteris: & an fuerit diſtinctus à Baptiſmo Chriſti. 424
VII. Quo tempore Chriſtus fuerit Baptiſmo Ioannis intinctus. 428
VIII. An, & quomodò in Baptiſmo Chriſti apertum fuerit Cœlum. 429
IX. An Spiritus Sanctus verè deſcenderit in ſpecie Columbæ, & cur? ibid.
X. An Baptizato Chriſto vox Patris fuerit audita, & quarè. 431

DISPVTATIO XXXIV.

De Ratione Vitæ Christi.

QVÆST. I. Cvr non inſtituerit Chriſtus vitam ſolitariam. pag. 433
II. Vtrum Chriſtus Religioſæ vitæ ſtatum coluerit.

coluerit. ibid.
II. An Chriſtus vitam auſteram agere debuerit; an moderatam. 434

DISPVTATIO XXXV.

De tentatione Chriſti.

QVÆST.I. QVæ cauſa duxerit Chriſtum in deſertum. pag.436
II. Quomodo Chriſtus quadraginta dies ieiunauerit. 437
III. Quo loco, & tempore Chriſtus ieiunauerit, & tentatus ſit. 438
IV. Quæ fuerint Chriſti tentationes. 439

DISPVTATIO XXXVI.

De Doctrina Chriſti.

QVÆST.I. AN Chriſtus venerit Doctor gentium, & eo munere ſit perfunctus. pag.441
II. Vtrum decuerit, Chriſtum docere Iudæos,præſcientem eos peiores inde futuros. 442
III. Quanto tempore Chriſtus prædicauit. 443

DISPVTATIO XXXVII.

De Miraculis Chriſti.

QVÆST.I. AN Chriſtus habuerit eximiam poteſtatem Miraculorum. pag.445
II. An miracula Chriſti fuerint ſimpliciter neceſſaria ad confirmandam eius doctrinam. 448
III. Vtrum miracula Chriſti ita doctrinam confirmarent, vt ad credendum in eum cogerent. 449
IV. An miracula Chriſti cogerent Dæmones ad credendum Chriſto prædicanti, ſe eſſe Meſſiam. 450
V. An ex Chriſti miraculis agnouerint Iudæi, Ieſum eſſe Meſſiam, verumque Deum. 452

DISPVTATIO XXXVIII.

De Transfiguratione Chriſti.

QVÆST.I. AN fuerit conuenientèr Chriſtus transfiguratus. pag.454
II. Vtrum Transfiguratio facta ſit per nouam claritatem gloriæ inhærentem Corpori Chriſti. 455
III. An verè affuerint Moyſes, & Elias. ibid.
IV. De aliis circumſtantiis Transfigurationis. 456

DISPVTATIO XXXIX.

De Paſſione Chriſti.

QVÆST.I. AN Paſſiones dolorum Chriſti fuerint atrociſſimæ,& Cur? pag.457
II. An in anima Chriſti fuerit dolor ſecundùm omnes portiones. 460
III. Quid fuerit Paſcha Iudæorum &,quandò celebratum. 463
IV. An Chriſtus Luna quartadecima Cœnam peregerit; & Luna quintadecima ſit mortuus. 466
V. De vltima Hebdomada vitæ Chriſti Domini. 469
VI. Quis, & qualis fuerit Sudor Chriſti Sanguineus in Horto. 470
VII. De Chriſti comprehenſione. 471
VIII. De tractione Chriſti ad Pontifices 472
IX. De Chriſti Domini flagellatione. 474
X. De coronatione è ſpinis Chriſti Domini. 475
XI. De Crucifixione Chriſti Domini. ibid.
XII. De titulo Cruci impoſito. 478
XIII. De diuiſione veſtium Chriſti. 479
XIV. De ſocietate latronum. ibid.
XV. De loco Paſſionis Chriſti Domini. 481
XVI. De vino, aceto,& felle, Chriſto propinatis. 482
XVII. De ſeptem verbis Domini Ieſu in cruce. 483
XVIII. An Chriſtus verè, & naturalitèr mortuus ſit. 486
XIX. An Verbum in triduo mortis fuerit homo. 487

XX. An in triduo manſerit Deitas vnita carni. 488
XXI. An in triduo manſerit Deitas vnita animæ. 489
XXII. An, & quomodò fuerit idem corpus Chriſti vivum, & mortuum. 490
XXIII. An in illa ſeparatione animæ, Caro Chriſti, licèt vnita Verbo, eſſet mortua. 491
XXIV. An propter mortem humanitatis, mors verbo ſit adſeribenda. ibid.
XXV. Quibus ſit mors Chriſti adſcribenda actiuè. 492
XXVI. De ictu Lanceæ in Chriſti Corpus. ibid.
XXVII. De Sepultura Chriſti Domini. 493
XXVIII. An Corpus Chriſti fuerit in Sepolchro tribus diebus. ibid.

DISPVTATIO XL.

De deſcenſu Chriſti ad Inferos.

QVÆST. I. QVi fuerit ſtatus fœlicitatis animarum Sanctorum Patrum, ante Chriſti mortem. 495
II. An domicilium Sanctorum Patrum ante Chriſti mortem eſſet infernum. 496
III. De ſtatu Animæ Chriſti poſt ſeparationem. 498
IV. An verè, & conuenienter Chriſti anima deſcenderit in infernum. 499
V. An Chriſtus aliquam moram traxerit in inferno. 502
VI. An Chriſtus ex inferis Sanctos Patres extraxerit. ibid.
VII. Vtrum Chriſtus aliquos damnatorum liberauerit. ibid.
VIII. An eduxerit infantes, ſolâ originali labe conſpurcatos. 504
IX. An liberauerit animas Purgatorij. ibid.
X. An poſt Chriſti deſcenſum animæ habeant receptacula. ibid.
XI. Vtrum animæ aliquandò exeant è ſuis receptaculis. 506
XII. An ex inferno aliquis è priuilegio ſit erutus. ibid.

DISPVTATIO XLI.

De Reſurrectione Chriſti, & noſtra.

PARS PRIMA,

De Reſurrectione noſtra.

QVÆST. I. QVid Reſurrectio ſignificet. pag. 510.
II. An Reſurrectio ſit eorundem corporum. ibid.
III. An Caro, quæ eſt in duobus hominibus, reſurgat in primo. 512
IV. An, & quomodò, qui paruulo corpore deceſſit, debeat reſurgere in procero. 513
V. An quælibet membra recipere debeant partem ſuam materiæ priſtinam. ibid.
VI. An in reſurrectione reperiri debeant inteſtina, dentes, capilli, vngues, & ſimilia. 514
VII. An in corpore humores debeant reſurgere. ibid.
VIII. An ad Reſurrectionem neceſſaria ſint accidentia, & idem ſexus. 515
IX. Vtrum Reſurrectio ſit mutatio inſtantanea. ibid.
X. Vtrum Reſurrectio ſit futura naturalitèr, vel ſupernaturalitèr. 516
XI. An Reſurrectio erit vniuerſalis. 519
XII. An omnes ſimul reſurrecturi ſint. 520.
XIII. An corpora Electorum reſurgent cum deformitatibus. 521
XIV. An corpora damnandorum reſurgent eum deformitatibus. ibid.

PARS SECVNDA

De Reſurrectione Chriſti.

QVÆST. I. AN Chriſtus verè reſurrexerit. pag. 522
II. Propter quas cauſas Chriſtus reſurrexit. 523
III. Quâ die, & horâ Chriſtus reſurrexit. ibid.
IV. Quomodò Chriſtus tribus diebus in Sepulchro iacuerit. 525
V. An Chriſtus reſurrexerit primus, & an ſolus immortalis. 526
VI. An Corpus Chriſti Reſurrexerit integrum. 527
VII. An in Corpore Chriſti cicatrices vulnerum, ſalua eius integritate, manſerint. ibid.

De Dotibus Chriſti glorioſis. pag. 528

VIII. AN Chriſtus Dominus primò apparuerit Beatiſſimæ Virgini Matri. ibid.
IX. De apparitionibus Euangelicis Chriſti Reſuſcitati. ibid.
X. An Reſurrectio Chriſti ſit cauſa noſtræ Reſurrectionis. 530

DISPVTATIO XLII.

De Aſcencione Chriſti.

QVÆST. I. AN verè Chriſtus in Cœlum aſcenderit. pagina 532
II. Quâ ratione dicatur Chriſtus, ſedere ad dexteram Patris. 533

DISPVTATIO XLIII.

De judicio Extremo.

QVÆST. I. QVæ poteſtas judiciaria ſit Chriſti. pag. 534
II. An Chriſtus judicet ſingulos in morte. 535
III. An futurum ſit vniuerſale judicium, à Chriſto faciendum. pagina 536
IV. An judicium Præcurſurus ſit Antichriſtus, & quis ſit. 537
V. Quo nomine appellandus ſit Antichriſtus. 541
VI. Quæ futura ſit Antichriſti ſedes. 542
VII. Quam doctrinam tradet Antichriſtus. 543
VIII. Quibus medijs Antichriſtus ſeducet. 544
IX. De prælijs Antichriſti; & de Gog, & Magog. 545
X. Quæ, & quanta ſit futura Antichriſti malitia. ibid.
XI. De Sanctis Chriſtum judicem præcurſuris. 546
XII. An ſigna futura ſint in omnibus creaturis antè judicium. pagina 547
XIII. Quæ ſigna in Cœlis ſint futura ante diem judicij. ibid.
XIV. An ſit futurus ignis Chriſtum judicem præcedens. 548
XV. An ſignum Crucis præceſſurum ſit judicem. 550
XVI. An Chriſtus apparebit in ſuæ Deitatis forma reprobis. 551
XVII. An Chriſtus apparebit reprobis humanitate glorioſa. pagina 551
XVIII. An Apoſtoli coniudices aſſidebunt Chriſto in vltimo judicio. 552
XIX. An etiam Angeli judicabunt in die judicij. ibid.
XX. An omnes boni, & mali homines ſint judicandi. 553
XXI. Verùm Angeli ſint judicandi. 554
XXII. An, & quomodò manifeſtanda ſint omnium opera. 555
XXIII. In quo loco faciendum ſit judicium. 556

XXIV. An

XXIV. An dies judicij ſit nota alicui creaturæ. ibid.

XXV. An, & quomodò poſt judicium mundus ſit renouandus. pagina 557

XXVI. An Cœli poſt judicium quieſcent. 559

XXVII. Quâ gloria Chriſtus regnaturus ſit cum Sanctis poſt judicium. ibid.

Finis indicis Diſputationum, Quæſtionum, &c. Tractatus de Chriſto Saluatore.

APPARATVS

APPARATVS
IN
TERTIAM PARTEM
SVMMÆ THEOLOGICÆ
AD MENTEM
D. BONAVENTVRÆ.

CVM diuinæ diu potentiæ oſtenta, hominum oculis obfulgurantia, imbellem offenderent obtuitum; nec erudirent repetita flagella, quin potius, velut ſub incude ferrum, in rebellem pertinaciam adigerent, ac denſis obuoluerent tenebris; placuit tandem Deo, placidioris luminis materiam, oleum ſcilicet miſericordiæ, effundere, ac expeditiorem emolliendi artem excogitare, ſuæ ſe iræ ictibus obijciendo, ac Fabro ſe ſimul ſubditum ſupputando: Ideò qui totus miſericors eſt, totum ſe, velut ſui prodigus, in noſtram profudit ſalutem, vt ipſum, bonorum quippe omnium centrum, & cumulum, plenè poſſidentes, cætera tanquam ſtercora ſpernamus; hinc volens, non minus omnium in ſe accendi voluntates, quàm intendi mentes, omne amandi motiuum, omnemque ſcribendi materiam pauculis illis verbis concluſit: *Deus, qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos, cùm eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Chriſto, cuius gratia ſaluati eſtis*, quæ verba, ſuper mel, & fauum dulciora, ac ſuper Solem ipſum lucidiora, ociùs arripiens Seraphicus Bonauentura, ſapidoque ruminans palato, in eis omnis ſapientiæ, & ſcientiæ Theſaurum abſconditum exugit, & elucidat, eaque, in tertium ſententiarum procemio præmiſſa, ad præcedentia, & ſubſequentia etiam trahit: In primis enim dicitur: *Deus, qui diues eſt,*

eſt, *&c.* vbi tangitur reparationis humanæ Author, DEVS: Deinde Status indicatur reparabilis: *cum eſſemus mortui peccato*; Perſona poſtea Saluatoris: *Conuiuificauit nos Chriſto*: Tandem concluditur ſalus Reparati: *cuius gratia ſaluati ſumus.* His quatuor totidem reſpondent ſententiarum libri, in quorum primo de primo omnium principio, & humanæ ſalutis authore, DEO ſcilicet TRINO, & Vno agitur; In ſecundo conſideratur homo, ab innocentiæ deliciis in calamitoſum miſeriæ barathrum, ſe præcipitem dejiciens; & eſt ſtatus reparabilis: In tertio expenditur Dei, & hominum Mediator, qui ideò Deus eſt, & Homo, Chriſtus Ieſus; *in quo complacuit omnem plenitudinem in habitare*, *& per eum reconciliare omnia*, En Saluatoris perſona. In quarto denique de reparatione, congruis comparandâ mediis, tractatur, quæ dum in culpæ ſimul remotione, & miſeriæ ſubleuatione conſiſtit, vltimo loco, vbi de Sacramentis agitur, SALVATORIS FONTES, in vitam ſalientes æternam, culpæque abluentes maculam ſitibundis hauſtibus ebibuntur.

PORRÒ Nos, quibus incubuit totam hanc Magiſtri Materiam, & Methodum in Summam redigere Seraphicam, duos primos ſententiarum libros, tam in Primâ Primæ, quàm Primâ Secundæ, ac Secundâ Secundæ abſoluimus; reſtat igitur Tertia bipartita pars, tertium, & quartum duplici complexura volumine, in quo Myſteria cuncta non alienis fucis, ſed propriis depicta coloribus obuiant; obuoluit hîc humanam mentem diuinorum conſiliorum lucidiſſima caligo, in quam cæcutiés ferè cecidi, Tertiam hanc aggreſſurus Partem; Deum quippe, quem luminis ambit abiſſus, in totius huius operis limine pronus (vt par erat) ſuſpiciens, Hominemquè ſiue è nihili ſui latibulis prodeuntem, ſuæ ſiue tenuitatis cunabulis vagientem, & vacillantem in operis progreſſu diſpiciens, in Diuinas eum delicias, & amplexus Hypoſtatica abiturum vnione, conſtupentibus Angelis, planè obſtupui; quis enim hominum horrore non perfundatur, dum mundum audiat omnis immunditiæ, & ſcelerum colluuie ſcatentem, carnémque dæmonum Ludibrio expoſitam, in omnem libidinem, & fœdiſſima defluxam flagitia, eò tamen euectam, vt in æternæ Majeſtatis Soſio, arctiſſimo iuncta fœdere reſplendeat, & veluti Nubeculæ interpoſitione, acres diuinitatis radios, lucis quadam refractione noſtris oculis attemperet? nam vt eximiè refert è D. Auguſtino S. Proſper, ſent. 262. *Niſi ſapientia Dei ad homines dignaretur venire per carnem, nemo ad Verbi contemplandam Diuinitatem poſſet accedere. Quia ergo lux non poterat comprehendi, ipſa lux mortalitatem ſubiit tenebrarum, & per ſimilitudinem carnis peccati, participationem dedit luminis veri.* Hinc mirabundus clamat Iob 38. *Quis poſuit nubem veſtimentum eius, & caligine quaſi pannis infan-*

tia

tia obuoluit, nimirum ille, qui Verbum ſuum æternis circumfuſum fulgoribus, carnis tandem circumcluſum tenebris, Virginalis vtero occludere non exhorruit; Hæ tamen carnis tenebræ, diuinis ità lucent radiis affuſæ, vt ad earum intuitum, tanquam ſtellula ad Solis præſentiam, naturæ omnis cognitio euaneſcat: Nutat hic philoſophus, arcto videns vinculo, quæ diſtantiſſima ſunt, copulari, nec capit, quibus captum illecebris, primum Ens infimo ſocietur, & quod magis eſt, vnum aliud, quod fecit, fiat. Miratur Mathematicus in triangulo angulos hic vniri ſimul poſſe, & opponi; Filius tamen Dei, velut triangularis Deitatis angulus, triplicem ſubit in Chriſto naturam, Deum ſcilicet, Corpus & Animam, quorum contrarietas hic conciliatur, vnoquoque in ſuo eſſe manente. Obmuteſcit Medicus, alienam ægritudinem in ſe curare coactus, nec eò attingunt Hippocratis Aphoriſmata, vt à ſano ſumpta potio, in tot diſſitos ægros ſanitatem refundat: Non proſunt hîc ſua iura Legiſtis, dum reus ſolutus abit, iuſtuſque in pœnas abigitur; ſilet denique ipſe Priſcianus, nec ſuſurrat, quà neſciens ratione, actiuum idem, pariter & paſſiuum Verbum eodem queat tempore coniugari; quæ tamen cuncta in hoc Sacratiſſimo offenduntur Myſterio: Nec mirum eò omnes rationes recurrere, ſeque ſcientias recondere, vbi ſunt omnes ſapientiæ, & ſcientiæ theſauri abſconditi; cùm & flumina, per longè deductos terræ meatus ſecurè diu diuagantia, apertiſque alueis immunes vndas iactantia, ſubitò ac aquarum pelagus offendunt, abſorpta abeunt in profundum. Strenuo itaque hîc ſolum opus eſt Theologo, qui fixis ſtans veſtigiis, ne latum quidem vnguem à fidei principiis pedem dimoueat; non enim aliter Arcanum hoc, ſacris inuolutum tenebris enucleare fas eſt, in quo, vt ait D. Auguſtinus epiſt. 3. ad Voluſian. *Homo ad Deum acceſſit, Deus à ſe non receſſit, nec hominem conſumpſit, ſed ita aſſumpſit, vt nec inferiorem naturam conſumeret glorificatio, nec ſuperiorem minueret aſſumptio.* Sed & fidelis Theologus, vt ad poſteros non corrigenda currant dogmata, fidum ſibi adſciſcat Typographum, in cuius prælo non inconcinnam huius myſterij ſimilitudinem ſolita aduertit ſubtilitate Antonius Glielm. *de SS. Trinit. diſc.* 11. Typographicum enim ita ſe habet prælum, vt in quamcumque partem verſum ſuſcipiat exemplar, illud in aduerſam partem exemplatum reddat; ita etiam perſonarum Trinitas, & naturæ Vnitas in Incarnato Verbo ſub Mariano ſe prælo preſſit, vt vnam in ipſo perſonam, treſque relinqueret naturas, dum vno Verbi ſuppoſito cum Diuina Natura Corpus ſuſtentatur, & anima, ad quæ tria vnienda, cùm cætera cuncta illuſtri quodam compendio concludant, præceſſere, tanquam complementi ſui præludia, omnia Dei opera, cuius potentiæ magnificentia,

ſapientiæ mirificentia, & bonitatis munificentia (vt terminis vtar Seraphici *in cap.* 1. *Ioan.*) non minus elucent in opponendis vnitis, quàm componendis oppoſitis; ideò à mundi naſcentis exordio, poſtquàm æternam illam tot rerum in ſuo vno exemplari vnionem diſſolueret, & vnaquæque res ſua velut ſeparatione ſtupefacta iaceret, die ſexta, quæ maiori oppoſitione diſtabant, corporea ſcilicet, & ſpiritualia, in maiorem compoſitionem adduxit; ſed ne incompletas ſubſtantias complendo magis videretur illarum indigentiæ, non ſuæ proſpicere potentiæ, & vt ad altiorem vnionem viam ſterneret, quam nobis non abſque aliquali exemplo traderet. Plures Angelos in aſſumptam corporum vnionem demiſit, & inuitos ſpiritus corporeis flammis alligauit. Tandem omnium vnionum excellentiſſimam in ſenario ſeneſcentis iam mundi numero perfecit, non minus ad completam eruditionem, quàm perfectam redemptionem; hic enim numerus ſignat temporis plenitudinem, qua adueniente miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, vt dicitur *Galat*.4. ità etiam homo die ſexta conditus, cætera Dei opera terminabat, quem vt perfectè Chriſtus ſuperabundanti quadam proportione redimeret, conceptus eſt menſe, à conceptione Ioannis, ſexto, vt ait Lucas, *menſe autem ſexto*, quo, quippe Martio, mundus creatus recrearetur; venit etiam ſexta ætate, ſexto annorum numero, ſexta quoque feria eſt paſſus, ſicut & ſexta hora in cruce ſuſpenſus, vt eleganter ediſſerit S.Doctor ad *cap.* 1. *Lucæ*; Hinc optimus Legiſlator cunctis communia parauit Sacramenta, in Diuites æquè ac Miſeros diuinam diſtillantia gratiam, idem omnibus inſtituit Sacrificium, cuius beneficio non potiori Rex gaudeat, quàm Subditus; Cæleſtem, item veritatem ita omnibus prædicandam prouiſit, vt non minus eam ſibi dictam audiat Ruſticùs, quàm Aulicus. Verùm cùm de mediis ſalutis ſequenti tomo diſſerendum ſit, hîc in tam vaſto dicendi pelago vela libet contrahere, & præſtitutam nobis viam ociùs capeſcere, nimirùm æterni conſilij Arcanum hoc magnum exponere, Verbumque Diuinum iamdiu Incarnatum probare: Aduerſarios habemus non paucos, nec temnendos; nimirum quotquot ſint Iudæi, quorum Religionem, toties repetitis ſcripturæ oraculis celebratam, tot ſæculorum tractu firmatam, tam magnifico ſacrificiorum, prodigiorum, & rituum apparatu illuſtratam, tandem aliquando vnico vnius Hominis aduentu proſcriptam, ac proſtratam oſtendere, non exigua ſanè res eſt: Hoc tamen fauente nobis benignitate, & Humanitate SALVATORIS noſtri DEI, in principio huius operis præſtabimus.

TRACTA

TRACTATVS DE SALVATORE CHRISTO, SEV DE INCARNATIONE VERBI.

PARS PRIOR.

PROOEMIVM.

TERTIAM hanc partem ſuprà bipartitus ſum; Eſto itaque hæc pars prior de SALVATORE CHRISTO, quem Theologicè diſſerendum ſuſcipio, ideò ſeraphicos illos ardores, quos ætneo pectore eiaculari ſolet, de hoc loquens myſterio D. BONAVENTVRA, quantum fas erit, temperabo, ſolumque ſplendorem contemplandum ſimul, & admirandum apponam. Enimvero licèt quodcumque fidei noſtræ arcanum pelludiſſimis cæleſtis mentis ſuæ radiis luſtrauerit S. Doctor; de VERBI tamen incarnatione acturus, ſe continere non valuit, quin Spiritus eum Seraphicus inuaderet, inflammâret, ac ità conflagraret, vt diuini potius amoris ſapientiſſimas (ſit mihi fas loqui) exararet inſanias, quàm ſcholaſticas concinnaret doctrinas; ideò igne inuolutus, paucos paſſus eſt ad ſe accedere, & quotquot acceſsêre, interceptos in ipſa ſuperficie radios, tanquam irritulantes gemmulas, ſibi inſcripſere. Verùm nos, quibus cordi eſt, omne in ſuum refundere principium, & cui honorem, honorem; cui tributum, tributum perſoluere, ita ſub auſpiciis ipſius SERAPHICI hoc aggrediemur opus, vt totum, quod ipſe dicendum dederit, ipſi retribuamus; cæteroſque, quos ditauerit authores, fideliter afferendo recognoſcamus, nil vlli affingendo, nullique aliquid auferendo. Cæterùm nulli parcam labori, vt exquiſitiſſimus, licèt breuis, ſit hic tractatus, in quo à capite ad calcem omnia ordine percurram. In primis ab exiſtentia Incarnationis exordiar, vbi perpetuam illam, quam cum Iudæis iniuimus de Aduentu Meſſiæ, pugnam longiùs protraham, eò præcipuè, quod ingratum non videbitur ipſa argumenta, & rationes deducere, quibus plures Hebræorum comminùs ſum ſæpe agreſſus, eoſque in veritatem iurare, Diuina ſuccurrente gratiâ, adegi. Huius deinde Myſterij Conuenientiam, Neceſſitatem, & Finem expendam: Exponam poſteà tria illa, ex quibus Arcanum hoc reſultat: Perſonam ſcilicet aſſumentem,

Naturam aſſumptam, & vtriuſque in vno ſuppoſito Vnionem, vbi quicquid naturali, vel morali connexione his appenditur, etiam elucidabo: Nec in opulentiſſimis his Myſteriorum theſauris exerendis, quorum pars magna fuit, prætermittenda eſt Deipara Virgo: Sicut enim ſine ipſa Incarnationem fieri non decuit, ita nec referri fas eſt. Ampliſſimam itaque in ea Matris dignitatem, & admirabilem Virginis puritatem, cum cœteris omnibus è duplici hoc fonte manantibus ſtudioſè pariter, & conciſè diſſeram; & licèt ſeorſim de ſacratiſſima Virgine diſputationem inſtituturus ſim, agam tamen plurima in ea, quæ ad prolem eius ſanctiſſimam ſpectant, cùm ea ſit vtriuſque vnio, ſicut & ſimilitudo, vt iuxta regulam correlatiuorum, nec Matris conditio abſque prole, nec huius viciſſim abſque illa rectè explicari queat; vt autem ad hæc altam, facilemque mihi viam applanare valeam, primum ſibi locum vindicabit, Intemerata Virginis Conceptio, vnde cætera eius chariſmata, velut è limpidiſſima ſcatebra promanarunt. Porrò inter tot antiquos Doctores, qui pro aduerſa ſententia venditari ſolent, gratulabor, Seraphicvm non computari ab his, qui viderint quicquid prouectioris iam factus ætatis, proprio marte, non aliena commentando, ſed ſua declarando exarauerit, vt abundè irrefragabili, & nuſquam ambigua argumentorum ſerie comprobabo. Vltimo tandem loco, cùm ea ſit inter primum, & ſecundum Chriſti aduentum connexio, vt hic ſit illius conſummatio, poſtquam vitæ, & paſſionis eius Hiſtoriam diſcuſſero, agam de vltimo, & vniuerſali Iudicio, in quo quiſque pro meritis mercedem accipiet.

DISPV

DISPVTATIO PRIMA.

DE EXISTENTIA INCARNATIONIS.

QVOD incarneus Deus dicatur incarnari, potius quàm inanimari, dum noſtram aſſumpſit naturam, nullus miretur; cùm caro, quippè nobis notior, totum hominem repræſentet, ideò Geneſ. 6. dicitur: *Omnis caro corruperat viam ſuam* & Lucæ 3. *Videbit omnis caro ſalutare Dei.* Hinc ad totam humanæ naturæ ſubſtantiam exprimendam, hac voce vſi ſunt Romanæ eloquentiæ peritiſſimi Patres, ità Leo Magnus *Conc. 2. de Natiuit.* Auguſtinus *9. de Ciuit. c. 17* Hieronymus in id Marci: *Non ſum dignus ſoluere, &c.* expreſſiùs autem eam vocem applicat Symbolum Concilij Nyſſeni: ET INCARNATVS EST DE SPIRITV SANCTO. Omnibus verò huius vſitationis exemplum præbuit primo Ioannes. VERBVM CARO FACTVM EST. Nec tantùm totius naturæ ad hypoſtaticam vnionem eleuatio nomine Incarnationis inſinuatur, ſed & diuinæ perſonæ maior exprimitur humiliatio, & profundior dignatio explicatur, vt habet Seraphicus Doctor 4. *parte Breuiloquij*, *cap. 1.* quia cùm caro à Deo magis diſtat, quàm anima; & corruptionibus ſit magis obnoxia, demiſſiùs Deus inclinatur, dum dicitur INCARNATVS, quàm ſi diceretur inanimatus.

QVÆSTIO I.

An MESSIAS SALVATOR *aduenerit.*

1 GRAVIS eſt nobis cùm Iudæis diſputatio, quibuſcum ſanè conuenimus, Meſſiam dici de Iudæis oriundum, à Deo promiſſum, à Prophetis prænunciatum in Regem, & Saluatorem hominum. Fuit autem Meſſias appellatus Vnctus à Deo, Rex, & Sacerdos, balſamo diuinitatis, *Pſal.* 44. Meſſias enim Hebraicè ſignificat, quod Græcè Chriſtus; Latinè Vnctus, vt docet D. Bonau. ad id Ioan. 4. *Scio quia Meſſias venit*, ex D. Auguſt. *tract. 15. in Ioan.* poſt medium *Tom.* 9. quos imitantur Eugubinus *lib. 3. de arcanis, cap.* 3. & Suar. *tom. 1. in 3. part. diſp. 1. ante ſect.* 1. Tannerus *diſp. 1. quæſt. 1. dub.* 2. qui eiſdem authoritatibus cùm D. Bonau. id oſtendunt, alijque apud Serlogum *in cap. 1. Cant. Veſtig. 3. num.* 15. Hanc controuerſiam latiùs agit Bouerius *Tom.* 1.

2 HVNC autem Meſſiam iam veniſſe nullus Chriſtianorum, quantumuis hæreticus, negabit: Cùm enim Samaritana illa dixiſſet, cap. 4. Ioan. *Scio quia Meſſias venit.* Reſpondit Chriſtus: *Ego ſum, qui loquor tecum*, quaſi diceret: *Ego ſum, qui ſum.* Moyſi reuelatus, Exodi. 3. *Qui loquor tecum*, iam factus homo miſſus à Patre, *qui nouiſſimè locutus eſt nobis in Filio*, Heb. 1. Sic Myſterium hoc ſuauiſſimum mulieri reuelauit, vt ait S. Bonauentura ad eum locum, & poſt eum Suarez *loco citato.*

3 SOLVM igitur cum Iudæis eſt diſputandum, qui adhuc non veniſſe Meſſiam pertinaces aſſeuerant. Et quia ſolùm vetus teſtamentum recipiunt, eius teſtimoniis contra ipſos pugnabo. Hæc ante teſtimonia, cùm ſex principaliter ſint, totidem ſectionibus in aciem diſponam; ſit itaque.

SECTIO I.

De prædictione Patriarchæ Iacob.

PRIMVM teſtimonium, quo nititur Catholica veritas habetur *Geneſ.* 49. vbi Iacob è lecto Iudam filium, cuius è tribu Meſſiam prædicit, grauiter alloquitur, indicans tempus aduentus:

לא יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו

ragelau miben vmihocbech mihuda ſchebet iazur lo

עד כי יבא שילה

ſcilo iauo chi ghad

ADVERTE apud Zachariam Bouerium *demonſt. 2. in Iudæos, art.* 2. duo eſſe hìc mendoſa, alterum eſt *meocheeb*, pro quo habet *mehochek*; ſanè littera ק *coph* eſt vltima, vt dixi: Omittit etiam coniunctiuam (&) Alterum eſt *ragelau* ſignans pedes, pro quo ſcribit *vaglau*: At poſtea illas mendas corrigit Latina vulgata: *Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat, qui mittendus eſt.* 4

ALIVD huius aduentus addit indicium ילו יקהת עמים *Ielo icheath nagamin.* Quæ verba Pagninus vertit: *Et ei obedientia populorum.* Vulgata verò: *Ipſe erit expectatio gentium.*

IVDÆI nomen *Silo*, exponunt locum, vbi Arca morabatur *p. Reg.* 1. ac Saul Regem hic promitti aiunt, quem in Silo veniſſe, ibiquè vnctum ferunt. 5

HÆC tamen expoſitio inanis oſtenditur.

PRIMÒ, quia Saul non eſt vnctus Rex in Siloh שילה; ſed ב ארע צוף in terra Suph, ſeu in Maſphat, *primo Reg.* 9.

DEINDE tunc non eſt ablatum Sceptrum de 6

 tribu

tribu Iuda, quia non potuit auferri, niſi priùs in
ea tribo extitiſſet ; at non extitit ante Dauidem, qui
Sauli ſucceſſit. Quòd ſi de alia dignitate principa-
tus loquitur, iam antea ablatum fuerat principante
longa Iudicum ſerie ex aliis tribubus, vt patet in
libro Iudicum. Prætereà Saul non fuit à populis
exteris ſponte adoratus, aut expectatus, vti erat
Meſſias.

7 Alii dicunt, impletum vaticinium tempore Ie-
roboam, quo tempore diuiſum eſt regnum. At
Ieroboam non eſt vnctus in Siloh, ſed in שכם
Sechem 3. *Reg.* 12. Deinde non fuit ablatom tunc
regnum à Iuda, licet fuerit imminutum. Neque
Ieroboam obedientiam populorum expertus eſt, nec
expectatus à Gentibus.

Alii dicunt impletom, 4. *Reg.* 25. Nabucho-
donoſor, cum Sedechia excoronato, & captiuo,
Nabuchodonoſor regnom extinxit Iudæorum. Hanc
expoſitionem afferebat Iulianos Apoſtata, apud
D. Cyrillum *lib.* 8.

8 At neqoe venit Siloh, nec fuit expectatio Gen-
tium, imò contradixerunt ; neque ablatum fuit
tunc regnum à Iuda : nam Godolias à Nabuchodo-
noſor creatus Vice-regis, tunc occiſus eſt ab Iſma-
hele principe, è ſanguine Regio, & Ioachim Ba-
bylone dignitatem, & coronam regiam obtinuit,
4. *Reg.* 25. In qoo laodo Caietanum, qoi dicit, non
ablatum Regnum ; ſed interruptom per aliquod
tempus ; & Melchiorem Canum, qoi dicit, da-
tum regimen tribui Leui in depoſito, donec veni-
ret fidelis. Et tempore Cyri, Zerobabel è tribu
Iuda, fuit princeps totios populi, *Aggai*, 1. *Zach.*
9 1. qood fruſtra negat Pererius è *Hierem.* 22. qui
ſolùm negat, coronam ab illo vſqoe ad Machabæos
perueniſſe : nunquam tamen defuerunt Principes,
& Doces à tribu Iuda, vt tradunt Hebræi, & refert
Genebrardus *l.* 2. *Cronol.*

Deinde regnauerunt Machabæi, qui Pontifi-
ces, & Principes fuerunt totios regiminis, vt pro-
bat D. Cyrillos *lib.* 8. *in Iulianum*, D. Hieron. *Soph.* 1.
D. Auguſt. *lib.* 18. *de ciuit. cap.* 45. & ſumitur ex
Ioſepho *lib.* 13. *à cap.* 15. *ad* 18. & Nicephorus
lib. 1. *hiſt. cap.* 9. & Galatinus *lib.* 4. *cap.* 4. idem re-
ferunt ex Hebræorum traditione.

10 Qvoniam verò Machabæi erant Pontifices,
profectò erant de tribu Leui ; at tribus Leui, & Io-
da miſcebantur, vt dicitor *primo Paral.* 2. & Ma-
chabæi, ex linea matris, erant de tribu Iuda.

Enim verò, quia hoc non ſatis videtur ad oſten-
dendam perſeuerantiam regni in domo Ioda ; obſer-
uant multi, duraſſe illud vſque ad Herodem Aſca-
loniom Concilium Sanheorin regale, quaſi
Senatum, habentem in LXX. Principes, Iudices gra-
11 uiorum cauſarum, 4. *Reg.* 14. ſic intelligunt aliqui, vt
Petrus de Martinis *in ſuo Pugione*, & ideo legit:
*Non auferetur ſceptrum, & Dux de collegio, ſeu Con-
ſiſtorio eorum, qui dicebatur*, Sanhedrin, vt refert
Borgen. *in addit. ad hunc locum.* Hoc autem durauit,
ſicut poteſtas capituli, ſede vacante. Erant autem
ſub regibus Iuda, ideò nomine eorum præſidebat,
quæ authenticis authoritatibus Hebræorum oſten-
dit. Neque enim fuit Sanhedrin ablatum in capi-
tulo, vt patet *Dan.* 13. vbi ſenes populi Suſannam
12 iudicarunt. Vbi Gloſſa, & Lyra aduertunt, illos
fuiſſe de tribu Iuda, quod ſanè gratis negant Tho-
ringios & Perer. *Geneſ.* 49. cum Suar. *d.* 1. *ſect.* 1.
hos enim præcipuos fuiſſe habetur loco cit. Danie-
lis, *Et conſtituti ſunt de populo duo ſenes iudices in illo
anno : de quibus locutus eſt Dominus. Quia egreſſa
eſt iniquitas de Babylone à ſenioribus Iudicibus, qui
videbantur regere populum.* Ex quo colligitur, iudi-
ces ibidem electos fuiſſe de ordinario genere, ſolito
eligi, & ſolum extitiſſe in malitia degeneres : Hos
verò, qui erant Princeps omnium, vt ſuprà vidi-
mus, fuiſſe de tribu Iuda, probatur : Nam alterum
ita alloquitur Daniel : *ſemen Chanaan, & non Iuda*, 13
vbi alterum etiam inclodit, & fatetur de tribu Iuda,
quia obiicit, eum à tribu Iuda eſſe degenerem ; ſi-
cuti cùm Dido Æneam compellat, Æneid. 4.

*Nec tibi Diua parens generis, nec Dardanus
Author.*

Et Armida Rinardum.

——*Nè te Sofia produſſe,
E non ſei nato del Atio ſangue tu, &c.*

Quamvis autem non dicat ſemen Iſſachar, vel aliam 14
tribum nominans, ſed *ſemen Chanaan, & non Iuda*,
nil refert, nam in his inuectiuis ſolemos declinare
ad extraneos. Sic Dido :

——*Sed cautibus horrens
Caucaſus, Hyrcanaque admorunt vbera Tygres.*

Et Armida.

——*Te l'onda inſana
Del mar produſſe, el Caucaſo gelato, è le mamme
allatar di tigre Ircana.*

Neqoe eam iniuriam populo præſenti ex aliis tribu-
bus inferre debuit.

Qvod verò ibi loquatur propriè de tribu Iuda,
prout ab aliis tribubus Iſrael differebat, probatur,
quia ibi ait : *Sic faciebatis filiabus Iſrael, ſed non fi-
lia Iuda*, & Daniel, qui erat de tribo Iuda, & de 15
ſemine Regio, vt habetur *cap.* 1. malè habuit ſenes
hos Principes de ſoa tribu, ad quam ſpectabat iu-
dicandi Principatos, adeò ſceleribus deturpari, vt
ſoam Principem tribum in ſe, & in Soſannam con-
ſpurcare conarentur.

Addе aliud indicium, quòd Daniel vocatos
eſt ad iudicandum (Deo quidem afflante) quod in-
dicat ad eum ex genere pertinuiſſe, licèt, vt ado-
leſcens nondum per ætatem eſſet admiſſus. 16

Cònfirmatvr : nam Ioachim *eodem cap.*
dicitur honorabilior omnium, & ideò confluebant
ad eom Iudæi, & præcipuè iſti duo ſenes freqoen-
tabant domum Ioachim, & ſubdit : *Veniebant ad eos
omnes, qui habebant iudicia.* Ergo etiam ad Ioachim,
qui erat Princeps, ad quem veniebant iſti duo, vel
ad aulam, vel vt coniudices minus principales. Sic
enim ſolet fieri, vt Vicarij, & Iodices ad domum,
ſeu aolam Prætoris, aut Principis, cauſas dicturi,
conueniant. Ex quo apparet contra Pererium, reſe-
diſſe in Sanhedri Principum poteſtatem. Dicitur
verò Suſanna *filia Iuda*, num. 57. necnon & maritus
ex ea tribo, cùm non eſſet Leuita, & Legiſſeroator

Hoc verò tribunal durauit in tribu Iuda ſemper, 14
vt dixi, & amplius probatur, nam Regnum Iſrael,
quod à regno Iuda feiunctum eſt, ſob Roboam 3.
Reg. 12. vaſtatum fuit 500. annis ante Chriſti ad-
uentum ſub Rege Salmanaſar, ità vt nulla illius
mentio vlterius habeatur, vt patet 4. *Reg.* 7. & 18.
Vnde ſi aliquis principatus durauit vſque ad Chri-
stvm, fuit in tribu Iuda. Vnde notat Ioſephus
l. 11. *antiq. Iudæorum*, appellationem tunc primum
illi genti, & regioni impoſitam, quando è Baby-
lonica captiuitate, tempore Nehemiæ reuerſa eſt 18
propter hanc, vt reor, cauſam, quia ſola tribus
Iuda populata, & princeps erat. Licèt enim aliqui
ex aliis tribubus reliqui eſſent : attamen dicitur 4.
Regum, cap 17. *Iratus Dominus Iſraëli, etiam abſtulit
eos à conſpectu, & non remanſit, niſi tribus Iuda tan-
tummodo.* Itaque & de hac tribu debuit eſſe extra-
ctum illud tribunal, ſaltem quò ad Principem. Sic
enim

enim etiam ante Moyſen, Iacob ait Iudæ, Geneſ. 49.
19 *Iuda, te laudabunt fratres tui.* Et in egreſſu ex Ægypto cœpit ea tribus principem locum obtinere, vt habetur *num.* 27. & poſt mortem Ioſue *Iudic.* 1. Princeps electus eſt ex Iuda, *& primo Paral.* 2. & alibi, dum Genealogiæ recenſentur tribuum, principalem locum obtinet tribus Iuda. Igitur, vt concludamus, Principatus durauit vſque ad Herodem Aſcalonium, ab eoque ablatum referunt, ex traditione Hebræorum, Genebrardus, & Galatinus ſuprà, idque confirmant illo *Ioan.* 18. Iudæorum reſponſo: *Nobis non licet interficere quemquam.* Per legem enim illis conceſſum erat, *Deuter.* 17. occidere iuſtè.

20 Hanc tamen rationem non accipit S. Bonau. *ad* 19. *Ioan.* eamque è D. Aug. *Tract.* 114. *in Ioannem* ante medium, *tom.* 9. infringit, quia *Act.* 7. occiderunt Stephanum. Voluêre ergo dicere, è D. Chryſoſtomo, *homil.* 82. *in Ioan.* poſt medium *tom.* 3. non licêre ſibi punire pœna crucis, vel alia impoſita à lege ciuili, quia iudicium ciuile eis erat ablatum, & ſola iuriſdictio ſpiritualis fori conceſſa erat; ideò erant adhuc Principes Sacerdotum, Anna, & Caiphas.

21 Enimvero, quia iudicium Sanhedrin erat euerſum, & ſola fori ſpiritualis iuriſdictio relicta, duxerunt Chriſtum ad Pilatum, & poſtea ad Herodem, cùm proclamatus eſt Galilæus. Sanhedrin enim ante, plenam obtinebat poteſtatem, vt dicitur Deuter. 13. *Si difficile, aut ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, aſcende ad locum, quem elegit Dominus. Veniesque ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore: quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quæcunque dixerint, qui præſunt loco, quem elegit Dominus.* Quæ verba, ſi rectè perpendiſſet Suarez, non dixiſſet, Sanhedrin habuiſſe perpetuò Iudicem Leuitem. Ergo non ex tribu Leui, ſed ex tribu, quæ erat Princeps Tribuum, ſæpe obtinuit, & hæc erat Iuda, vt ipſe probat nobiſcum.

22 Frustra verò Thuringius *loco cit.* concedit, fuiſſe è tribu Simeonis, & falsò citat pro hoc Interlinearem hic, ſed *Deuter.* 17. dicit, illum Iudicem fuiſſe Pontificem; At hoc falſum oſtendi. Præterea iam Pontificatus emebatur ſimoniacè ab exteris, ſicuti emptus eſt ab Anna, & Caipha, vt refert S. Bonauentura *ad* 3. *Luca* ex Beda.

23 Instat. Nam ſubditur: *Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, &c.* Ergo Princeps Senatûs erat Sacerdos.

Respondetur, negari ſequelam. Nam ſtatim ſubditur: *hic nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore, miniſtrat Domino Deo tuo, ex decreto Iudicis morietur homo ille*, nempè iudicis ſuprà nominati, quem à Leuitico genere non oriundum aſſerit; alioqui iure naturæ ipſi Sacerdotes læſi in mi-
24 niſterio ſuo eſſent iudices, & patentes. Durabant autem tribunalia Pontificum ad cauſas ſpirituales. Ideò contra Chriſtum, & Stephanum ſederunt Anna, & Caiphas; ſed ablatus erat Princeps Iudex in temporalibus à Romanis, quia ipſi omnes cauſas temporales volebant; & hoc confirmant dicta Pilato, qui cùm audiſſet: *Nos legem habemus, & ſecundùm legem debet mori, quia filium Dei ſe fecit,* Ioan. 17. quam cauſam Sanctæ Inquiſitionis veluti aſſerebant contra blaſphemiam. Reſpondit Pilatus: *Accipite eum vos, & ſecundum legem veſtram iudicate*, quia eſt cauſa Religionis; alioqui, ſi nullam interficiendi retinuiſſent poteſtatem, Pilatus non dixiſſet: *Accipite eum vos, &c.* Erat enim Pilatus ſuæ iuriſdictionis inſtructus, atque relator. Raptus 25
ergo erat de dextra tribus Iudæ Principatus Iudiciarius, ſeu virga, quæ nominatur in Vaticinio, quæ non ſolam poteſtatem Regalem, ſed etiam Principatum includit, ita vt ceſſante & Coronâ, & Virgâ, omnis principatus in tribu Iuda, quam ſpecialiter alloquitur, impleretur vaticinium. Quare non durauit Sanhedrin vſque ad Titum, vt putat Burgenſis, alioqui non vrgeret contra Iudæos ad probandum, Ieſum Nazarenum eſſe Meſſiam, quia ipſe venit ante octuaginta annos, vt monet Thuring. *in Gloſſa* 49. *Geneſis.*

Enim verò Bouerius *Demonſt.* 2. *in Iudæos, art.* 2. 16
ait, Sanhedrin vſque ad annum ſecundum manſiſſe poſt Chriſti mortem, & tunc ab Herode Agrippa trucidatis optimatibus, fuiſſe deletum. Allegat Sanhedrin Hieroſol. *cap. de iudiciis*, Auenezram *c.* 1. Chriſtum autem ab hoc damnatum ait. Idem dicit *demonſt.* . *art.* 1.

Enim verò Sanhedrin deletum ab Herode auo, 27
narrant Ioſeph: *de Bello Iud. lib.* 1. *cap.* 5. *&* 25. & *lib.* 15. *cap.* 10. Philo *lib. de temp.* & ipſe Bouerius *art.* 8. idem confirmat, hos referens. Addit Rabbinos, Hama, Mili, Eliezer, Moyſen, Hadarſan *ad* 49. *Geneſ.* dicentes, in aduentu Meſſiæ Sanhedrin delendum. Imò primi tres addunt, non venturum Meſſiam, antequam Sanhedrin eſſet deletum.

Quod verò ab eo Iesus ſit damnatus, ſuprà refutaui, & explicui.

Pererius verò *ad* 49. *Geneſ.* negat, extitiſſe Sanhedrin ſeptuaginta optimatum, aut id probari poſſe è Scriptura, è Ioſepho, vel Philone.

At eſto hoc daretur, fuiſſent Optimates electi ex omnibus Iudæorum tribubus; non autem omnes è Iuda creati eſſent.

Eia concedamus (ait) è tribu Iuda; nil iuuat; 28
nam adhuc non ſeruabant ſummum Principatum, in vaticinio intentum; ſed velut in Gallia habetur Parlamentum, aut in Hiſpania, Senatus Regius, aut Romæ, Eminentiſſimorum Cardinalium Collegium. His exultat Pererius.

Hæc ſanè inania ſunt. Et quidem *num.* 11. inſti- 29
tutum hoc LXX. virorum Collegium oſtendi, in quo primi erant de tribu, quæ ab exitu ex Ægypto prima; mox Regibus plena erat, & poſt captiuitatem Princeps, & ferè ſola, vt ſuprà oſtendi. Nec obeſt, alias intrare, vt minores; maximè ſi latè ſumatur Iuda in vaticinio pro tota Iudæorum natione. De hoc ſuprà.

Iosephus verò hoc Collegium refert ſuprà *cit.* 30
loco, eſto illud non vocet hoc nomine.

Philo quoque clarè id refert. Hic verò liber communiter eius creditur.

Satis autem erat, illam obtinere aliquem Principatum, vt notant allati Rabbini, & Patres, quod ſanè è vaticinio colligunt: *Non auferetur ſceptrum de Iuda*, nempe Regia poteſtas: *& Dux*, vbi Chaldæus: *Non auferetur habens Principatum, neque ſcriba.* Vel, vt notat Bouerius *è Sanhedrin, cit. demonſt. aduer. iudæos, capita captiuitatum.* Et Ioſeph *loco cit.* lib. 11. cap. 4. *Incoluerunt Ieroſolymam Iudæi inſtituta ea Reipub. forma, quæ per optimates adminiſtratur, cum paucorum dominatu.*

En mi Pereri, Ioſephus alto non premit (vt ais) 31
ſilentio hoc regimen, ferè eſſe Ariſtocraticum, cui præcellebat in ſpiritualibus Pontifex, vt dixi *p. p. tract.* 1. *diſp.* 5. Ita durauit, donec venit Meſſias. Hæc tamen particula עד, *donec* non ſatis conuinceret Regnum è Iuda in aduentu Meſſiæ auellendum, vt conſtat, nam Matth. 1. habes: *Non cognouit eam donec*

Google

donec peperit. & Pſal.109. *Sede à dextris, donec ponam inimicos, &c.* vt monet Suarez è D. Bonau. 4. *diſt.*30.*dub.*4.*litt.* & *in Pſal. cit.*

32 Enim verò, ſi conſtet, verè ablatum eſſe Regnum, ſignum eſt euidens, veniſſe Meſſiam. Probatur, nam promiſit, Regnum vſque ad eius aduentum permanſurum, ait enim: *Donec veniat, qui mittendus eſt.* Onkelus: *Vſque dum veniat Meſſias.* Ionathas verò Chaldæus: *Vſque ad tempus, quo veniat, qui mittendus eſt.* Iam verò, ſi nunc auulſum eſt regnum; ſequitur, iam aduenisſe eum, vſque ad quem durare è Diuino promiſſo debuit; hic autem eſt Meſſias è vaticinio: ergo iam venit.

33 Nvnc mundo patet luce clariùs meridianâ, Iudæos ſine Principe ſtirpis, omnium Principum eſſe ergaſtulos, omnium gentilium, etiam Barbarorum Dynaſtarum imperio miſerabili ſeruitute ſubiectos, deploranda captiuitate deuinctos, iamque myriade, ſexque annorum centuriis deſperata libertate in profundæ abyſſi calamitatum cœno omnibus malcolentes, & inuiſos, miſerrimè iacere ſepultos. Prolixas nimium, eorum Atauis antiquiores, ſeptem annorum decades captiuitates in Perſide, in Aſſyria in Ægypto lamentabantur, ac ſine intermiſſione deplorabant, & ſanè meritò eum ob grauia ſcelera illis in locis punirentur.

34 Perpendite miſeri execrandum Nazareni Iesv Deicidium vobis emeritum exterminium attuliſſe: Nam ex quo ſanguinem à vobis effuſum, nobis in Baptiſmum profudit, ignis è cœlo vos vrit.

35 Observat autem S. Bonau. ad 3.*Luce*, quòd in gente Iudæorum remanſerat tempore aduentus Ieſu Nazareni (qui computatur à Baptiſmo, vt infra) adhuc poteſtas ſpiritualis in Principibus Sacerdotum, Anna, & Caipha. In reliquo imperabat eis Cæſar Tiberius, cuius nomine Poncius præſidebat Iudeæ, poſt Cyrinum, ſub quo natus eſt Iudæis inuiſus Chriſtus: In Galilea autem regnabat Herodes, filius Herodis Magni Aſcalonitæ Idumæi; Philippus verò eius frater in Ituræa, & Trachonitide, imperabat; ſicut & Lyſanias in Abilina. Sic in quatuor partes erat diuiſum regnum Iudæorum, & facta erat Tetrarchia: (nam *Tetra* ſignificat quatuor, & *Archos* Princeps.) Itaque vt ait Beda, tres Tetrarchiæ partes, regebant tres filij Herodis Magni, ſub quo Dominus natus eſt.

36 Nota verò, duos fuiſſe Lyſanias, alterum filium Hyrcani: alterum Herodis, quem ſuprà diximus Tetrarcham. Hoc erat regimen initio prædicationis Chriſti.

In Natiuitate verò imperabat Octauianus Auguſtus, cuius nomine præſidebât Syriæ Cyrinus, & Herodes Magnus Aſcalonita, qui armis Romanorum debellauit Antigonum, Regem Iudæorum, è Machabæis oriundum, & omnem Regiam ſtirpem perdidit, & libros Genealogiæ Regiæ combuſſit, ne ipſe extraneus conuinceretur. Interfecit quoque Doctores legis, qui docebant illud Deuter. 17. *De medio fratrum tuorum pones ſuper te Regem*, vt notat Lyra, *cap.3. diſputationis huius*, quæ habetur *in fine Apocal.* apud illum.

37 Hic verò Herodes mortuus eſt, Christo Ægyptum incolente, cui ſucceſſit primogenitus Archelaus, qui in exilium deportatus eſt Lugdunum, vnde poſtea Regnum in Tetrarchas diuiſum abiit. Hæc D. Bonauentura, qui cùm eſſet Lugduni immoratus, potuit hunc Archelai exitum noſſe.

38 Ex his ruit quoque reſponſum quorundam Iudæorum, quos refert S. Hieronymus contra Luciferianos, Tertullianus *de præſcript. cap.*45. Epiphanius *hæreſ.*20. qui dicebant, hunc Meſſiam fuiſſe Herodem; Herodes enim neque ortus eſt de tribu Iuda, nec expectatus à gentibus, vel ab eis adoratus; imò fuit omnibus inuiſus, nec fuit Saluator, ſed euerſor.

Corrvit etiam error, in quem inclinat Ioſe- 39
phus *lib.7. de bello Iudaic cap.*12. hunc fuiſſe Veſpaſianum. Hic enim neque ex Iuda ortus eſt, vel Saluator, nec erat primus regni Iuda raptor. Referunt ſanè hiſtoriæ, hunc imperio euectum, regnum Chriſti affectaſſe, ideò enim templum pacis erexit, & magicis artibus, præſtigiiſque prodigia quædam, atque apparentia edidit miracula, vt Chriſtus crederetur. Hic ſanè, vt refert Euſebius *lib.3. hiſt. cap.*11. omnes poſteros Dauid, magnâ diligentiâ conquiſitos, ad internecionem deleuit.

In vaticinio autem certum eſt, nomine *Siloh* 40
Meſſiam intelligi, vt omnes Catholici ſentiunt, &
Rabbini, etiam Chriſto antiquiores, vt refert Ga-
latinus *lib 4. cap.* 4. & Chaldaica paraphraſis, quæ 41
apud Iudæos magnæ authoritatis eſt, expreſsè poſuit; *donec veniat Meſſias*, & omnia verba vaticinij conueniunt. Nam propter Meſſiam illa tribus cæteris prælata eſt: *Iuda, te laudabunt fratres tui*, & nulli alij totum vaticinium poteſt aptari, vt probant Irenæus *lib.4. cap* 33. Cyprianus *epiſt.*63. Iuſtinus Martyr *Dial. aduerſus Tryphonem*. & Author *qq. ad Antiochum*, qui cenſetur Athanaſius *q.*103.

Sed cur Meſſias nomine *Siloh* ſignificatus eſt? 42
Vulgatus interpres nomen *Siloh*, à verbo *Salah* quod *mitto* ſonat, deduxit, quod per antonomaſiam ſignificat Christvm, ſolemnibus promiſſionibus prænunciatum, miſſumque à Deo ad mundi ſalutem.

Dicit tamen Suarez, aliis litteris ſcribi apud Hebræos verbum *Siloh*, quando *miſſum* ſignificat, quàm in hoc loco Geneſis habeatur, & adducit locum Iſaiæ 8. Addit, fortaſſe noſtrum interpretem hoc nomen eiſdem litteris ſcriptum inueniſſe.

Cætervm cùm D. Hieronym. ſit Hebraicæ lin- 43
guæ peritiſſimus, Lyranus, Pagninus, Onkelus, & Ionathas Chaldæus, plurimique Rabbini; Super omnia autem tranſlatio Chaldaica, quam vocant Targvm, quæ eſt ita authentica apud Iudæos, vt nullus Doctor eorum auſus ſit ei contradicere; imò, quando vetus expoſitio Hebraica eſt obſcura, recurrunt ad illam pro explanatione, in qua habetur: *donec veniat Meſſias*, vt dixi; ideò dicendum videtur, nomen *Siloh* eſſe nomen commune loci, & miſſi, vt vult eruditus Lyra *ad* 49. *Geneſis.*

Hoc autem modo ſcriptus, venit à *Scialah*, & 44
ſignificat *pacificum*, quo nomine Meſſias decoratus eſt, tum ab Iſaia, tum à Zacharia *cap.*9. & ita accipitur ab Oleaſtro. Id indicat etiam D. Bonauent. *ad* 2. *Luca* poſt initium.

Alii à Scil deriuant, quod filium ſignificat. Vnde Galatinus *loco cit.* refert, Hebræos id retuliſſe ad priuilegium geniture huius filij è fœmina, ſine opere viri, quam interpretationem Caietanus in Geneſin laudat.

Evgvbinvs ait LXX. diuidiſſe nomen *Siloh* in 45
See ש quod ſignificat relatiuum *qui, quæ, quod.* Et in pronomen Lo ל. quod ſignificat *ei*, vel *ipſi*, vt legerint: *Donec veniat, quod ei repoſitum*, quaſi dicant: donec veniat pretioſiſſimus Meſſias, repoſitus in theſauro diuinorum oraculorum, atque bonorum. Solemus enim pretioſiſſima nominare *Repoſita.* Vel *donec veniat, cui repoſitum eſt regnum æternum*, vt exponit Athanaſius *l. de Incarn. Verbi, in fine,*

fine, & l. *de cruce*, *& Paſſione Domini in fine.* & Hieron. *in Epitaphio Paulæ*, ſeu *epiſtola* 27.*tom*.1.

46 QVOD verò timet Suarez, *Siloh*, eum ſignificat *Miſſus*, non ſcribi eiſdem litteris, allegans Iſaiæ 8. non obſtat. *Siloh* quidem in Geneſi ſic ſcribitur *Siloh* שילה In Iſaia autem *Silooach* שילוח. Si Pagnini lectionem ſequaris: At ſi veriorem ſcriptionem, nil a nomine ſcripto *Geneſ* 49. differt. *Siloe* eſt Natatoria, ſeu piſcina de qua Chriſtus *Ioan*. 9. ait
47 cæco: *Vade, laua in natatoria Siloe*; hanc enim vocat Iſaias, loco citato *aquas Siloe*, quod eiſdem litteris ſcribi debet שילה hoc ſolùm diſcrimen quod littera ה poſt *cholem*, quod eſt punctum in dextro latere ה ſecundùm regulam ordinariam quieſcit. Ideò io Geneſ. vbi inſcribitur verus ſenſus, ponitur *quieſcens Siloh*, at quia interdum ה in fine deſcribitur cum puncto in ventre, quod non eſt *daghes*, ſed *mappic*, quod ſolet etiam ſcribi ſub ה tunc autem non quieſcit, ſed educit ſonum (*mappic* enim
48 vult dicere eductor.) Quare ſolum punctum *mappic* additur loco Iſaiæ, quo littera ה educatur, quod tamen non variat ſenſum; ſicuti nec nouam conſonantem, aut vocalem addit. Sic additum *mappic* ordinariis quatuor verbis תמה *tamahh*, admirari גבה *ganahh*, ſuperbire כמה *mahh*, amare נגה *nagahh*, ſplendere, non immutat à ſenſu, quem facerent abſque *mappic*. Sic intelligunt Patres ad illud Ioan. *Siloe* ad quos remittit S. Bonauentura in commentario.

49 HIS ità conſtitutis arguit S. Doctor. *in* 2. *&* 3. *Lucæ*, *&* 4. *Ioan.* Ceſſante omni Regno, & Principatu in tribu Iuda, quod non erat auferendum ab eo vſque ad Meſſiæ aduentum, tenemur aſſerere, Meſſiam veniſſe è vaticinio *Geneſ*. 49. At omnis Principatus ceſſauit in tribu Iuda, & vniuerſa illa Iudæorum natione. Ergo ſignum infallibile eſt, veniſſe Meſſiam. Ceſſauit autem in diebus IESV NAZARENI, aliis probati. Ergo ille èſt Meſſias. Totum argumentum ſuprà validiſſimè probatum manet.

VANVS Rabbi Ioſue in Thalmud ait, Meſſiam à ſe viſum eſſe mendicum, leproſum, peregrinantem.

50 INSANI alij, dicentes, eum in montibus Caſpiis, aut Babylone expectare tempus Epiphaniæ, idque ſe è traditione habere. Vni eorum reſpondi: ergone volitantibus fabellis ſalutem demandatis?

51 AVDITA Hieremiam, cap. 5. *Præuaricatione præuaricata eſt domus Iſrael, & domus Iuda, ait Dominus. Negauerunt Dominum, & dixerunt: Non eſt ipſe: Ecce ego adducam ſuper vos gentem de longinquo, &c.* Pergit verò deſcribens mala, quæ Iudæi ſubiere à Romanis, eò quòd CHRISTVM negantes repulere, quæ prædixit Moyſes Deuter.
52 28. *Adducet Dominus ſuper te gentem, &c.* Optimum eis foret conſilium Rabbi Iacob *in collect. de Meſſia*, vt habetur in Thalmud, cap. Helee. *Expleti ſunt termini aduentus Meſſiæ. Res pendet è ſola pœnitentia, & bonis operibus.*

INANA etiam reſponſum aliorum, non haberi עד. ghad *donec* & confundunt cum רגליו at interpoſitum extat punctum (ˆ) *Athnach* ſub עד eſt punctum (˙) *iethin*, ſignans dictionem eſſe monoſyllabam.

53 NEC ſanior eſt reſponſio aliorum, vaticinium implendum, cùm ſceptrum transferretur ad aliam tribum. Et hoc inane eſt, vt patet legenti vaticinium, quod ſolùm in ſignum affert excoronationem tribus Iuda.

54 MIHI ſummopere diſplicet opinio Poncij, promiſſionem illam fuiſſe ſub conditione datam, & per id explicandam, quod habetur Pſalm.88. & 13. *De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam; ſi cuſtodierint filij tui teſtamentum meum*, vt videtur aſſeri 3. Reg. 8 *Conſerua Domine famulo tuo Dauid patri meo, quæ locutus es ei, dicens: Non auferetur de te vir coram me, qui ſedeat ſuper Thronum Iſraël: ita tamen, ſi cuſtodierint filij tui viam ſuam, &c.* Hanc expoſitionem refert Turrianus *lib.* 2. contra Sadeelem *cap.* 3. è Theophane Epiſc. Nicæo *in Symphonia veteris, & noui teſtamenti, contra Iudæos.* Vnde ſequitur; licèt tribus Iuda ſceptro priuata ſit; nihil tamen actum contra hanc prophetiam, quia propter peccata ſua priuata eſt, vt conſtat ex *Hierem*.25. & 2. *Paral*.36. & 4.*Reg*.24. *&* 25. Eam verò ſequitur.

QVONIAM autem videbat Theophanes, noſtrum argumentum contra Iudæos eneruari, addit, fuiſſe abſolutè promiſſum, ſaltem Ducem durare ex tribu Iuda vſque ad Meſſiam; Regem verò conditionatè. 55

AT vtrumque lego abſolutè pronunciatum: *Donec veniat Meſſias*, non vt vterque duraret, ſed vt alteruter, vſque ad Meſſiam, & non tolleretur vterque ſpoliata ea gente omni Principatu, vt dixi. Manſit autem Reſpublica, vt oſtendi.

VARVM enim verò libeat afferre poſtremam, 56
quæ eſt D. Bonau. ad ea verba Lucæ 2. *Aſcendit autem & Ioſeph, vt profiteretur cum Maria, &c.* quam cæteris probabiliorem acclamat Pererius, eamque è Sanctis Patribus probat, Iuſtino, Athanaſio, Chryſoſtomo, & Ambroſio, quibus addit Euſebium, & Rupertum.

CENSENT autem, vaticinium de tota gente, do-
nec veniret Meſſias. Hæc autem opinio omnes ferè 57
difficultates euitat, quia ſiue in tribu Iuda, ſiue in alia tribu fuerit ſceptrum, ſanè perſeuerauit vſque ad Herodem Aſcalonita, qui regnauit ea ætate, qua CHRISTVS eſt natus; ab eo autem tempore gens Iudæa facta eſt tributaria. Pro hac ſententia adducantur à Suarez Euſebius *lib.* 3. *Demonſtrationum*, *cap*.2. Iuſtinus *Dial.cont.Triphonem*, Auguſtinus 18. *de ciuit. Dei*, *cap*.45. Ambroſius *l. de benedictionibus Patriarch. cap*.4. Chryſoſt. *homil*.67. *in Geneſim.*

EAM tamen nimis violentam proclamat Suarez;
quia Patriarcha *ibi* alloquitur Iudam indiuiduè, ſi- 58
cut etiam cæteros, illique ſpecialiter promittit Meſſiam dicens: *Iuda, te laudabunt fratres tui.* Geneſ. 49. verſ.8.

RESPONDETVR tamen, ex hoc deduci reſponſum; quia enim hoc erat negotium aduentus Meſſiæ, qui de tribu Iudæ naſciturus erat, ideò illi prolatum eſt etiam vaticinij tempus.

QVOD autem ait: *non auferetur ſceptrum de Iuda*, Geneſ. loco citato, triplici è capite rationabiliter factum eſt.

PRIMVM caput eſt, quia Regnum ferè ſemper 59
erat futurum in tribu Iuda, poſtquam in Dauide corona reſplenduit, & ante ea etiam tempora, in quibuſdam Iudicibus; de quibus tamen non eſt curandum, quia vaticinium aſſerit, non eſſe tollendum ſceptrum de gente Iuda à tempore coronationis, quæ cœpit in Dauide, ideò illam progeniem ſpecialiter alloquitur.

DEINDE, quia præuidit Iacob, totam gentem à 60
Iuda denominandam Iudæorum, poſt captiuitatem Babylonis, vt teſtatur Ioſephus, imò ſola ferè tribus Iuda erat reditura è captiuitate; & ſolium duraturum in Hieruſalem, quæ eſt Regia vrbs in ſorte Iudæ; ideò ſemper dicitur duratura corona Iudæ, etiamſi ad alias tribus tranſlata. Dat Pererius exemplum de corona Polonica, quæ dicitur adhuc Polonica,

nica,etiam poſtquam deuoluta eſt ad exteros. Simi-
liter & Hiſpanica, etiam poſtquam deuoluta ad Au-
ſtriacos, & hanc eſſe potiſſimam rationem aſſerit.
61 Hæc ratio nullo modo probatur, eodem etenim mo-
do poſſet dici corona Iuda, etiam poſtquam deuo-
luta ad Herodem Aſcalonitam, eiuſque filios; imò
etiam poſtquam ad Turcas tranſlata, nam adhuc Ot-
tomanus coronam gerit Hieruſalem.
62 Liceat in medium proferre ſolutionem,quam
mihi retulit Rabbinus quidam Abraham, quocum
diſputabam,cum concionarer Finali Mutinæ, Vati-
cinium nondum eſſe impletum, quia non Princi-
patum obtulit in ſignum aduentus Meſſiæ, ſed
denomen Iudæorum à tribu Iuda, velut inſig-
ni, & in ſignum circumſionis. Sic igitur legit
eo ferè modo, quo ex Hebraico Pagnini legimus:
*Non auferetur dignitas, & primatus de tribu Iuda,
id eſt, vt ex tribu Iuda, omnes tribus denominentur,
tanquam à Principe; & Scriba, ſeu Legiſlator de in-
terpedes, id eſt, quo vſque adhuc vigeat obſeruantia
Legis, & ſignum, quo Legiſlator ant quus Moyſes
eos obſignauit, iuxta vltimum teſtamentum editum à*
63 *Domino per Malachiam* cap. vltim. *cui vltimò Deus
locutus eſt: Mementote Legis Moyſi ſerui mei, quam
mandaui ei in Oreb ad omnem Iſrael, præcepta, &
iudicia.* Hoc autem æternum Legiſlatoris monu-
mentum eſt Circumciſio: Tunc ſic. At perſeuerat
adhuc hic primatus tribus Iuda, etiam apud Chri-
ſtianos, qui vniuerſam gentem denominant ab illa
tribu, nominantes cuiuſque tribus homines Iu-
64 dæos, perſeuerat quoque ſignum illud Circumci-
ſionis, & neutrum fuit interruptum à tempore,quo
in reditu è Babylonica captiuitate cœperunt omnes
Hebræi nominari Iudæi, & Circumciſio fuit per-
petuò obſeruata, & obſeruatur: ergo fruſtra hinc
arguitis, iam Meſſiam aduenifſe, quem nos ſoli-
dius, fideliuſque expectamus. Hanc ſolutionem
Rabbinus admodum probatam acclamabat ſuis Do-
ctoribus.
65 Equidam hanc ego non doctrinam, ſed ma-
litiam admiratus, reſpondi.

Primo quidem vt eius ipſam verſionem lege-
ret: *Non recedet ſceptrum de Iuda*, ſeu *Virga*,quæ
ſceptrum in Scriptura ſignificat. Nam in Hebræo
eſt שבט. *Shebet*, ſignificans virgam Regiam. Sic
legitur *Pſalm.*44. vbi: *Virga æquitatis virga regni
tui.* & Iſaiæ 11. *Aſſur virga furoris mei*, vbi Re-
gem Aſſyrum compellat vtentem ſceptro, à Deo
obtento, ad puniendos malos. Talis etiam erat vir-
ga aurea, quam extendit Aſſuerus *Eſther,cap.*4. &
5. quæ ſceptrum dicitur ex Hebræo, & aſſimili
nomine vocatur, dicitur enim שרביט *Sharuit.* At
virga, prout ſignificat ſurculum, ſcribitur in He-
bræo ſic הקקלורת virgas, & in ſingulari מקל *Ma-
kel.* Geneſ.30. & Exod.4. מטה *Mate.*
66 Deinde LXX. legunt: *Non deficiet Princeps*,
& Chaldaica: *Non auferetur habens principatum*,
vbi perſonam aliquam dominantem, ſeu regnan-
tem ſignificat, non autem nudum, & aridum, at-
que contemptum nomen Iudæorum. Similiter ad-
ditur: *Dux de femore*, vel *de femoribus*, vt LXX.
67 legunt. Hebraica verò: *Scribe*, vel *Legiſlator*, vbi
etiam virum principem legiſlatorem, & eruditiſſi-
mum apponit, non autem membrum obſcœnum
præputio reciſo, niſi forte ſacra Priapi colentes
membrum illud ſibi Ducem, Legiſlatorem, atquè
Scribam in lege eruditiſſimum acclament, quod
turpiſſimum dicere obieci.

Præterea nullus priſcorum Interpretum, aut
Rabbinorum à noſtra interpretatione diſcedens, ad
hanc acceſſit. Quò ad teſtimonium Malachiæ, infra
referam, quo pacto illud retorſi in Iudæos.

SECTIO II.

De Prædictione aduentus Messiæ, *facta ab Angelo Danieli.*

Secundum teſtimonium, quo ſolidè innitti- 68
tur noſtra aſſertio, eſt *Danielis* 9. quo vtitur
S. Bonauent. ad 21.22. & 23. Lucæ: *Animaduer-
te ſermonem,& intellige viſionem. Septuaginta hebdo-
mades abbreuiatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper
vrbem ſanctam tuam, vt conſumetur præuaricatio, &
finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & ad-
ducatur iuſtitia ſempiterna, & impleatur viſio, &
prophetia, & vngatur ſanctusſanctorum. Scito ergo,
& animaduerte; Ab exitu ſermonis, vt iterum ædifi-
cetur Hieruſalem, vſque ad Chriſtum Ducem, heb-
domadæ ſeptem, & hebdomadæ ſexagintaduæ erunt:
& rurſum ædificabitur platea, & muri in anguſtia
temporum, & poſt hebdomadas ſexaginta duos, occi-
detur Chriſtus: & non erit eius populus, qui eum ne- 69
gaturus eſt: & ciuitatem, & ſanctuarium diſſipabit
populus cum Duce venturo: & finis eius vaſtitas, &
poſt finem belli ſtatuta deſolatio: Confirmabit autem
pactum multis hebdomada vna: & in dimidio hebdo-
madis deficiet hoſtia, & ſacrificium: & erit in templo
abominatio deſolationis, & vſque ad conſummationem,
& finem perſeuerabit deſolatio.* Hæc Gabriel Danieli
eſt collocutus.

Ante omnia prælibare oportet, oraculum hoc 70
emiſſum Danieli, feruentiſſimè ſupplicanti Deum,
vt impleret vaticinium, Hierem.29. *Cum cœperint
impleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos: &
ſuſcitabo ſuper vos verbum meum bonum, vt reducam
vos ad locum iſtum.* Hoc patet initio capitis. Neque
verò ſolam è Babylonis captiuitate liberationem,
ſed etiam ſpiritualem per Meſſiam, cuius regnum,
*cap.*30. & aduentum, *ca.* 31. proſequitur Hiere-
mias eodem vaticinio: orat Daniel, præcipuè illis
verbis: *Tibi Domine iuſtitia. Tibi miſericordia, &* 71
*propitiatio. Exaudi Deus, & fac: ne moreris propter
temetipſum Deus meus: neque enim in iuſtitiis noſtris
proſternimus preces ante faciem tuam, ſed in miſera-
tionibus tuis multis.* Quare Daniel, dum petebat vm-
broſam liberationem, eamque intellexit, depreca-
batur, & obtinuit etiam ſpiritualem perfectam à
peccatis,propter quæ erant Hebræi flagellati. Vtra- 72
que verò liberatio, eodem vaticinio Hieremiæ
promittebatur, vt notat Lyranus ibi, quamquam
*ad cap.*9. *Danielis*, id non aduerterit, & ideò di-
xerit, Danielem poſtulaſſe liberationem è Babylo-
ne: At Deum, qui plus dat, quàm ab eo petatur,
reuelaſſe ex abundanti etiam liberationem perfe-
ctam, faciendam à Chriſto,quod idem fruſtra con-
cedit Suarez *ſect.*2. Quo conceſſo Neoterici multi
Hebræi pertinaciùs negant promitti hoc vatici-
nio, Meſſiam, animarum Redemptorem.

De hoc verò locutum Angelum probatur, quia 73
præfinit,adhuc ſeptuaginta hebdomadas, *vt conſum-
metur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, &c.*
vſque ad illud: *& vngatur Sanctus Sanctorum, &
adducatur iuſtitia ſempiterna*, quam ſuprà Daniel
precatus eſt. Abolitio verò peccatorum, & addu-
ctio ſempiternæ iuſtitiæ,non poterant ab alio,quàm
à Chriſto Meſſia fieri, qui ideò dicitur: *San-
ctus Sanctorum*, quod nomen ſoli Chriſto con-
uenit.

uenit, qui *Pſalm.* 44. dicitur: *Vnctus oleo præ participibus ſuis.*

74 Ex quo ruit etiam effugium Iudæorum quorundam, dicentium, Chriſtum illum, de quo hic eſt ſermo, eſſe Regem Cyrum, qui *Iſa.*44. & 45. dicitur Chriſtus.

Contra enim eſt, quia hic vocatur Iuſtitia, & Sanctus Sanctorum; deinde Cyrus iam præceſſerat; & iſte, de quo Daniel loquitur, futurus erat poſt ſexagintanouem hebdomadas.

75 Ruit quoque expoſitio Euſebij *lib.*8. *Demonſt. cap.*2. & Theodoreti, qui hunc Chriſtum occidendum, dixerunt eſſe Hircanum Pontificem; nam is nec Sanctus Sanctorum, nec Redemptor à peccatis, nec adductor Iuſtitiæ ſempiternæ, dici poteſt.

Corruit expoſitio quorundam etiam Iudæorum, Chriſtum illum fuiſſe Agrippam Regem; ob allatas cauſas. Addo teſtimonia aduerſariorum fidei canonica.

76 Iustitia enim ſempiterna, quæ dicitur adducenda, eſt Meſſias, ſecundùm traductionem Thalmudiſtarum, & habetur in Thalmud *l. de ordine mundi*, dicto Hebraicè *Ceder holam*, vbi Rab. Barachias exponens illud Iſa. 66. *proxima eſt ſaluatio mei ad veniendum, & iuſtitia mea ad reuelandum*, ait, per iuſtitiam intelligi Meſſiam, de quo Dan. 9. *& adducatur Iuſtitia ſempiterna.* Iuſtitia enim in abſtracto, de ſolo Deo prædicatur. Hæc eſt iuſtitia, quam Daniel ſuprà implorauit. Sic exponunt & Rabbini Saadias hic, Hahaman Gerund, & Moyſes Hadarſan.

77 Similiter à *Sanctus Sanctorum* aſſeritur Meſſias à Rab. Moyſe Barnhaman, quod colligit ex Thalm. Sic igitur ait in expoſitione Dan. 9. *Sanctuarium Sanctuariorum, vel Sanctum Sanctorum, non niſi ipſe Meſſias eſt ſanctificatus de filiis Dauid.* Ita refert Burgenſis *Addit.* 1. *ad* 9. *Danielis.*

Secundo cùm poſt illas hebdomadas implenda aſſeratur prophetia, oportet videre; quæ hebdomadæ ſint illæ, poſt quas Sanctus Sanctorum occidendus, vt ſi eas oſtenderimus tranſactas, liquidò inferatur, veniſſe Meſſiam.

78 Certe hebdomadas eas recenſet, de quibus notitia erat apud Hebræos.

Geminæ autem hebdomadarum ſpecies extant apud Hebræos. Altera dierum ſeptem, de qua *Leuit.*23. vbi narrandæ iubentur ſeptem hebdomadæ à Paſchate ad Pentecoſten, quæ cumulant quadragintanouem dies, & in quinquageſimo erat Pentecoſtes; altera verò hebdomada, erat ſeptem annorum, ſic Leuit. 25. *Numerabis ſeptem hebdomadas annorum*, quæ reddunt quadragintanouem annos, vt in quinquageſimo anno Iubilæum celebrarent.

79 Et *Geneſ.*49. Iacob dicitur impleſſe hebdomadam ſeptem annorum pro Rachel: Neque aliud hebdomadarum genus inuenitur; ac proinde inane eſt cum nonnullis Hebræis apud Galatinum confingere hebdomadas ſeptem decennorum, vel ſeptingentorum annorum; Angelus enim loquitur Danieli nominans hebdomadas, quas ei notas ſupponit; at apud Hebræos nulla alia nominabatur. Quod ſi ad libitum liceat confugere, nulla determinatio ab Angelo intenta inuenietur.

80 Præterea, cùm iam defecerit hoſtia, & fuerit templi deſolatio, & in eo abominatio, quæ prædicantur futura circa mortem Meſſiæ, ante hebdomadarum complementum; ſequitur, omnia eſſe completa. Omnes igitur ferè antiqui Hebræi nobiſcum erunt, vt refert Bruerius *art.*4.

81 Quare incaſſum laborat Origenes *tract.* 29. *in Matth.* à creatione numerans hebdomadas iſtas, quas ſeptuaginta annorum ſtatuit. Sic enim (ait Suarez) adhuc non eſſet completa tempore deſolationis templi, cùm à creatione, vſque ad id tempus fluxerint ſolum 4060. anni, & ita adhuc deerant pluſquam octingenti. In hoc tamen incertè videtur loqui Suarez: nam à creatione ad Chriſti natiuitatem fluxere anni 5199. iuxta Martyrologium, vel è Bucellin: 4053.

82 Rabbi Moyſes Ægyptius eum prædixit naſciturum anno à creatione 4974.

Controversia verò eſt: An iſti anni ſolares ſint 365. dierum, ſexque horarum, An verò Lunares 354. dierum; alios enim annos non habuit Hebræorum gens.

Multi hos annos Lunares arbitrantur, quia apud Hebræos familiares erant. Ita S S. Ambroſius *lib.*4. *Hexamer. cap.*4. in fine, Baſil. *homil.* 6. Hexamer. prope finem. Rupertus *lib.*1. *de Trin. cap.* 45. Iulius Afric. relatus à D. Hieronymo in Danielem, quem ibi ſecutus eſt. Rupert. *lib.* 1. *cap.* 15. Albert. Chart. & alij expoſitores, Beda *l. de ratione temporum, cap.*7. & *lib.*3. *in Eſdram, cap.*16.

83 At verò Hebræos annis ſolaribus vſos quis ignorat? Primò quidem quoties computantur anni ætatis Patriarcharum, captiuitatis Ægyptiacæ, & Babylonicæ, de ſolaribus eſt ſermo; alioqui omnis annorum, chronicarumque ratio, in ſcriptura dubia eſſet.

84 Præterea certum eſt, Græcos, & Romanos annis Solaribus vſos. Græcos autem veram anni rationem ab Ægyptiis habuiſſe, refert Strabo *l.*17. *ſua Geographia*; atque Ægyptios eandem anni menſuram adhibuiſſe, refert Herodot. *l.* 2. *hiſt. propè initium*; eamque probabiliter ab Hebræis acceperunt, à quibus Aſtrologiam didicerunt, teſtibus Ioſeph. *lib.*1. *antiq. cap.*16. Euſebio *lib.*9. *de præpar. cap.*4. Vnde Picus Mirandul. *lib.* 11. *in Aſtrol. cap.*9. antiquiſſimos Hebræorum dicit diuiſiſſe annum in dies 365. & quadrantem diei.

85 Præterea, niſi Hebræi vterentur annis Solaribus, non poſſent ſuos dies feſtos, præcipuè Paſcha, ſtatutis temporibus celebrare; V. g. decima quarta Luna poſt Æquinoctium vernum, nam ſi tantùm anni Lunaris haberent rationem, cùm is ſit pluſquam vndecim diebus breuior Solari, oporteret ſingulis annis ſequentibus totidem dies feſtum Paſchæ anteuertere; & ita citius feſtum Paſchæ celebraſſent in Lunatione præcedenti; & in quolibet menſe eueniret.

86 Quare neque anni tempora ritè computaſſent, & ita Martius non fuiſſet ei ſemper primus: Ad hoc autem inconueniens excludendum, ſolebant cautè menſes Lunares aliquarum ſolemnitatum, quibus vtebantur, ad Solares reducere, intercalando tertio, vel aliquando ſecundo etiam anno, menſem vnum, atque in vnico anno tredecim menſes concludendo, vt hoc modo numerus annorum Lunarium, numero Solarium reſponderet, vt docent Baſil. & Rupert. *loc. cit.* & ita ad menſurandas ætates, regnorum durationes, &c. anno Lunari, ad Solarem ſic reducto, vtebantur.

87 Quapropter veriſimile eſt, Gabrielem de his annis locutum, & Euſebius *lib.*8. *Demonſtr. cap.* 2. & Chryſoſtomus *orat.* 2. *contra Iudæos*, & alij antiqui expoſitores interpretati ſunt, quos ſecutus eſt Lyra *Dan.*9. & *diſp. contra Iudæos citato.* Driedo *lib.* 3. *de dogmat. Scripturæ, cap.*5. *part.*4. Lucidus *lib.*7. *de emendatione temporum.* Galatinus *lib.* 4. *cap.* 4. Genebrardus *lib.*2. *Chronologico circa finem.*

88 Dices. Videtur Angelus indicaſſe annos Lunares,

res ; dicens : *ſeptuaginta hebdomadæ abbreuiatæ ſunt.*
Respondetur, id non indicati illis verbis, ſed
ſolum, definitum, ac præfixum eſſe tempus aduen-
tùs Meſſiæ ; illud verò abbreuiatuno ob preces San-
ctorum, iuxta illud Pſalmi : *Propter gemitum paupe-
rum nunc exurgam, dicit Dominus*, vt habet S.Bonau.
in 3. diſt.4.art.2. quæſt. 1. Hæc autem abbreuiatio
non fuit annos attenuando, ſed pauciores numero
determinando. Ideò ex Hebræo babetur *deciſæ ſunt*
89 נחתך ſicut dicitur Marci 13. *Propter electos breuia-
buntur dies illi*, non quia totidem dies ad pauciores
horas contracti futuri ſint illi ; ſed quia ante ali-
quos illorum prouidebit. Annos igitur hos fuiſſe
Solares aſſerunt communiter expoſitores Hebræi,
Græci, & Latini.
90 Non eſt tamen vituperanda, vt aliqui aodent,
oppoſita ſententia, nempe Angelum, ad obſcurius
loquendum, accipere annos Lunares abſque addi-
tione emboliſmi, ſeu anni intercalaris ; at ſufficiat
nobis, aſſeri annos Solares ab Hebræis, quibuſcum
eſt noſtra diſceptatio, vt Lyranus aduertit. Erunt
igitur 490. anni, qui reſultant multiplicando ſep-
tuaginta, per ſeptem.
91 Ex quo infertur, Rabbi Salomonem, qui ex
Thalmud, annos iſtos computare incipit, à primâ
deſtructione templi, facta à Nabuchodonoſor, &
aſſerit, ſeptuaginta hebdomadas completas eſſe in
deſtructione ſecunda templi, facta à Tito, & Veſpa-
ſiano, neceſſariò fateri debere ea Thalmud, vbi
aſſeritur, eos annos præſcribi aduentus Meſſiæ, vt
ſuprà retuli ; iam Meſſiam ex tunc aduenisſe, vt in-
fert ad hominem Burgenſis *loco cit.* vbi aduertit, li-
brum Thalmud apud Iudæos eſſe de fide, ſicut apud
nos definitiones Concilij Generalis, à Papa ſanctiſ-
92 ſimo firmatæ. Idem aſſerit Rabbi Moyſes, initio
Deuteronomij. Haberi autem hanc expoſitionem in
Thalmud bis, nempe *in l. de ord. mundi*, qui Hebrai-
cè dicitur *Seder holam* : & in lib. qui dicitur *Aboda
Zara, cap.* 1. refert Borgenſis *loco citato.*
93 Illud tamen aduertendum, Rabbi Salomonem
in computatione annorum aberrare, quia ſecun-
dùm omnes hiſtoriographos, multò plures anni
elapſi ſunt, à prima euerſione templi, vſque ad ſe-
cundam. Interpretatio quoque Rabbini iſtius, quæ
apud Iudæos eſt cunctis celebrior, abſona eſt. Sic
autem ipſe explicat : Septuaginta hebdomadæ præ-
ciſæ ſunt, & definitæ à prima demolitione templi,
vſque ad ſecundam ſuper vrbem, & populum, vt
perfectè puniantur, & ita recognoſcentes pœni-
teant ; & ſic conſummetur præuaricatio, ideſt, deſi-
94 ſtant à præuaricationibus, & adducatur Iuſtitia ſem-
piterna, & fiant in æternum iuſti, & tunc implea-
tur viſio, & prophetia, ideſt, promiſſiones de Chri-
ſto, & vngatur Sanctum Sanctorum, Arca, & Tem-
plum per Meſſiam ædificatum. Tu ergo animaduer-
95 te de exitu ſermonis. (Itaque non terminum *à quo*,
ſed ſubiectum, de quo loquitur, ſignificat,) ideſt,
intelli ge, quâ ratione intelligendus ſit ſermo, ſeu
decretum de ædificatione Hieruſalem. Quia vſque
ad Chriſtum Ducem ſunt hebdomadæ ſeptem, ideſt,
vſque ad Cyrum hebdomadæ ſeptem. Nam à ruina
prima templi ad Cyrum fluxere anni 52. qui fa-
ciunt ſeptem hebdomadas, & addit tres annos, &
hebdomadibus 62. reuertetur, ideſt populus de
captiuitate : & ædificabitur platea, & muri, & poſt
hebdomadas ſexaginta duas occidetur Chriſtus, id
eſt Rex Agrippa, & non erit illi populus, qui eum
negaturus eſt, id eſt non erit Agrippa, quia occiſus ;
vel (vt alij) non erit poſt hæc Rex vſque ad Meſ-
ſiam. Et ciuitatem, & Sanctuarium diſſipabit popu-
lus ; deſtruetur ciuitas à Romanis, & finis eius va-
ſtitas, quia Romani, & reliqui hoſtes Iudæorum
à Meſſia Rege vaſtabuntur. Et vſque ad finem belli 97
ſtatuta deſolatio Iudæorum, vſque ad finem belli
Gogh, & Magog ; & tunc vincentur à Meſſia,
& reſtituetur Regnum Iudæorum. Confirmabit au-
tem hebdomada vna, quia in vltima ſeptena anno-
rum fuerunt fœdera inter Romanos, & Iudæos, ſed
in medio hebdomadæ fracto fœdere, venerunt Ro-
mani, debellarunt Iudæos, & ſic defecit hoſtia, &
ſacrificium, & fuit abominatio.
Obsecro, quæ & quanta confuſio ! Itane con- 98
ſumpta eſt præuaricatio à Romanorum expugnatio-
ne ? Scrutemur lanternis Ghetos Iudæorum, & in-
ueniemus periuria, ſortilegia, auguria, laſciuias, &
homicidia : Scilicet deleta eſt iniquitas ! Innocentu-
lin è igitur iam captiui ab illo tempore ? Et quidem
ante Chriſtum ob Idolatrias, aliaque ſcelera ad ſum-
mum quinquaginta duos annos captiuitatis ſuſtinue-
re, ſecundùm Rabbi Salomonem ; nunc autem, qui
eſt annus 1672. iam captiuitas habet 1589. annos.
Ergonè abluti eſtis ? Sanctificati eſtis ? Decorati iu-
ſtitia ſempiterna ? Profectò maior eſt iniquitas per- 99
uicaciæ hæc, quæ manet deſenda, Idolatriis, cæte-
riſque patrum veſtrorum abominationibus. Occi-
ſum Iesum Nazarenum confitentes deplorate.
At quia vos ſilicibus duriores vidit, vos ipſe deplo-
rauit Lucæ 19. *Videns ciuitatem, fleuit ſuper illam.*
Præterea ; quandonam implenda eſt prophe-
tia, quam Aggæus *cap.* 2. in reædificatione templi
poſt modicum implendam iurauit ? Ergone modi-
cum, 1589. anni ?
Quod verò rurſos vngenda ſit Arca, repugnat 100
Hierem. cap. 3. vt probat Lyra. Neque poteſt tan-
tum tempus implendæ prophetiæ præſtitui, quàm
intra ſeptuaginta illas hebdomadas, non au-
tem poſt illas implendam Angelus aſſeruit ; poſt
eas enim aliæ ducentæ annorum hebdomadæ tran-
ſierunt.
Neque Cyrus poteſt dici Chriſtos ; de quo *Iſa.* 101
45. ſecundùm Magiſtrum Hebræorum, & Rabbi
Auenezdra ; nam ibi ſumitur pro vero Meſſia.
Deinde dato etiam, ſed non conceſſo, Cyrum
in Scriptura dici Meſſiam, cùm tamen adiungitur
hæc vox *Nagid*, ſignificat Meſſiam principalem ;
nam vox *Nagid*, ſignificat principalem, vt patet
Prouerb. 8. *Audite, quia principalia loquor.* In He-
bræo eſt *Negidim* נגידים quod eſt plurale voca-
buli *Nagid*, vnde fallitur Burgenſis, dicens *loco
cit.* haberi *nagid*, & hoc eſſe plurale huius *nagidim*,
nam potiùs è contra res ſe habet.
Reor tamen, eſſe typographi errorem, quia 102
Borgenſis eſt apprimè eruditus in lingua He-
bræa. Ibi ergo *negidim* traducitur à Pagnino,
præcipua, ſeu *eximia.* Sic etiam Chriſtus Rex
Meſſias ſolus dicitur, inter alios Chriſtos, ſeu
vnctos *nagid*, vt Iſa. 55. *Dedi eum teſtem nagid præ-
ceptorum.*
Hoc igitur modo vocatur ab Angelo *Daniel.* 9.
Vbi enim nos habemus *vſque ad Chriſtum Ducem*,
habet Hebræus עד-משיח נגיד. Quæ cùm ita ſint,
nullus Hebræorum ſanæ mentis hunc aſſeret Cy-
rum, ſed eximium Regem Meſſiam.
Ex quo etiam patet, inſanè Rabbi Abenez-
ra, & alios modernos, vt ſenſum verum exter-
querent, ne, ſi concederent loqui de Chriſto,
cogerentur fateri eum iam veniſſe, de Zorobabel, vel
Nehemia expoſuiſſe. Nullus enim eorum dicitur
Nagid.
Ex dictis igitur conſtat, iam veniſſe Meſſiam, 103
[illegible] no,

Iuxta allatum vaticinium. Reliquum eſt, vt oſtenda-
mus, eas hebdomadas completas in Ieſu Nazare-
no, vt inde concludamus, eum eſſe Regem
Meſſiam.

Hæc omninn pendent ex temporum calculo,
vndenam ſumendum ſit initium ſeptuaginta heb-
domadarum; in quo adeò varij ſunt calculatores,
vt Suarez relatis omnium ſententiis, contentus
eſſe videatur dubitaſſe: Et cæteri quidem nil
ſtabile contra Iudæorum peruicaciam inuenire vi-
deantur.

104 Qvoniam igitur cùm Hebræis eſt diſputatio,
ſequimur eorum calculationes, ne nobis alienas
negent. Igitur incipiendum eſt: *Ab exitu ſermo-
nis, vt iterum ædificetur Hieruſalem.* Hic autem
ſermo eſt primò ad Hebræos factus per Hieremiam
cap. 29. *Hæc ſunt verba libri, quæ miſit Hieremias
propheta de Hieruſalem ad reliquias ſeniorum tranſ-
migrationis. Hæc dicit Dominus: Cùm cœperint im-
pleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos, vt
reducam vos ad locum iſtum,* & cap. 31. *Rurſum ædi-*
105 *ficabo te, & ædificaberis virgo Iſrael, &c.* Hic au-
tem ſermo egreſſus eſt anno duodecimo Nabucho-
donoſor, qui eſt quartus Sedechiæ, vt patet 28.
106 *Hierem.* & 4. *Reg. vltim.* Ab hoc anno regnauit
Nabuchodonoſor ad triginta tres annos, quia reg-
num eius fuit quadraginta quinque, vt tradunt
Hebræi in libro, qui dicitur *Magmla, cap.*1. ſe-
quuntur anni Euilmerodach vigintiquatuor, & tres
Balthaſar, qui duo Reges ex omnium Hebræorum
aſſerto, tot annos regnauerunt. Sequuntur duo
anni Darij, & triginta Cyri nepotis eius. Hos au-
tem annos fuiſſe triginta, aſſerunt non ſolùm Græ-
ci, & Latini, vt Paulus Oroſius, Beda ſuper Eſ-
dram *cap.*5. Hieronymus *ſuper Zachariam.* Gloſſa
1. *Eſdra* 5. Magiſter hiſtoriarum *in fine Danielis,*
107 & Magiſter Raymundus de Martinis, Burgenſ. *ad-
dit.*3. *ad* 9. *Danielis*, teſtantur, ſed etiam Ioceſon
Iudæus, abbreuiator Ioſephi, de geſtis Cyri in fine,
tametſi aliqui Hebræi tres annos tantum ei afferant.
De duobus verò Darij non eſt quæſtio.

Seqvitvr Aſſuerus, filius Cyri, maritus He-
ſter, regnans annos quatuordecim, vt Hebræi faten-
tur, & poſtea Darius tertius, qui ſex annos regna-
uit vſque ad conſummationem templi, vt patet *in
textu.* Itaque fuerunt quinquagintaduo anni Perſa-
rum, & ſexaginta Chaldæorum, qui cumulant 112.
108 annos. Templum verò ſecundùm omnes Hebræos
durauit 420. annos, quos ſi coniungas, ſummabunt
532. annos ab exitu ſermonis, vſque ad deſolatio-
nem templi ſecundam; à quibus, ſi reſcindantur
42. anni, quibus præceſſit paſſio Chriſti vltimam
templi deſtructionem; vt omnes aſſerunt, remane-
bunt 490. quibus ſeptuaginta hebdomadæ Danielis
109 componuntur. In qua ſanè computatione concor-
dant omnino Thalmudica, & omnis Hebraica hi-
ſtoria, exceptis annis Cyri; in quibus cùm omnes
Græcos, & Latinns ferè habeamus, & aliquos Iu-
dæos pro nobis numerantes triginta annos, potius
eis ſtandum videtur, quàm aliquibus tantùm Iu-
dæis, vt notant Raymundus, & Burgenſis. Hæc eſt
computatio Magiſtri Raymundi de Martinis *p.p.
Pugionis, cap.*2.

110 Ait ergo: A dato decreto vrbis reſtaurandæ
vſque ad Chriſtum hebdomadæ ſeptem, & ſexa-
ginta duæ erunt, & poſt has ſexagintaduas (ſup-
ponentes numerum minorem ſeptem aliarum, quas
Hebræo ſtylo præmiſit) id eſt in ſeptuageſimæ an-
no tertio, iuxta ſupputationem P. Bucellenij *in Nu-
cleo hiſt.* vel *in quartò*, iuxta alios, qui fuit 34.

vitæ, Chriſtus occiſus. Ita ſexaginta nouem heb-
domadæ terminant in Baptiſmo Chriſti, cum te-
ſtimonio Patris exhibitus eſt in Iordane mundi Ma-
giſter, hominumquè Redemptor.

Hæc eſt expoſitio D. Bonauenturæ *ad* 3. *Lu-* 111
cæ, vt infrà. Interponit verò Iudæorum è Deici-
dio ruinam, poſtea elapſis iam ſeptuaginta hebdo-
madibus incurrendam. Rurſus reſumit hiſtoriam
redemptionis, dicens: *Confirmabit pactum*, ideſt,
fœdus, nouumque teſtamentum hebdomada vna,
nempe inſigni illa vltima, *& in dimidio hebdoma-
dæ deficiet hoſtia, & ſacrificium*, quia ceſſauerunt
legalia ſacrificia in pretioſiſſimo Chriſti holo-
cauſto. Rurſumque pergit deſcribere alia mala ſub-
ſecuta, templo Iudæorum iam priuato ſacrificiis, &
hoſtiis, nempe, deſolationem, vſque ad finem perſe-
ueraturam.

Hoc verò teſtimonium, quo adeò nititur D. 112
Bonauent. & alij omnes, ſi explicatum ſit de an-
nis non Solaribus, ſed Lunaribus, ſic erunt ſeptua-
ginta hebdomadæ conſtitutæ ex ſeptem annis ſe-
cundùm Lunæ curſum, ſi detur Cyro imperium
ſolùm trium annorum, iuxta calculationem Bedæ,
& Africani, Theodori, & Ruperti, aliorumque
moderniorum, quorum ſententia eſt communior,
ſumpto tamen initio à vigeſimo anno Artaxerxis,
quo exiit à Rege ſermo reædificandi Hieruſa-
lem.

Solvm obſtat vnum, quod Suarez inſolubi- 113
le putat, quia *è primo Machab. vltim.* cogimur
minuere Græcorum regnum viginti annos, vel cir-
ca, & ita ab illo anno Artaxerxis, vſque ad Chriſti
mortem, non erunt vltra 460. anni, qui non ex-
plent ſexaginta, & octo hebdomadas, ex annis Lu-
naribus confectas.

Hæc tamen oppoſitio non eſt timenda à Iu-
dæis, qui Libros Machabæorum non acci-
piunt.

Boverivs *demonſtrat.* 2. *in Iudæos, art.* 4. & 114
*demonſtr.*3. *art.*2. *ſigno* 5. ab anno 4. Sedechiæ ad
41. Octauiani, quo natus eſt Iesvs, completas
eſſe ſeptuaginta hebdomadas ait; ſic ratus tricas de-
clinare.

At magis implicatur allatis difficultatibus. De-
inde quo pacto inter hebdomadarum terminos mors
Chriſti, templi deſolatio, & reliqua vaticinij in-
telliguntur?

Alii, vt allatam à Suarez oppoſitionem ſoluant, 115
incipiunt numerare à ſeptimo Artaxerxis; quando
is miſit Eſdram, cum pecuniis ducem in Iudæam,
vtique ad ædificandum, vt legitur *primo Eſ-
dra* 7.

At nullus de Hieruſalem reædificanda tunc pro-
diit ſermo, nec aptè ſupputantur ſeptuaginta heb-
domadæ, vt dictum eſt.

Alii verò inchoando hebdomadas à tertio an- 116
no Artaxerxis, illarum finem pertrahunt ad Ti-
tum. Sumunt autem initium ab eo tempore,
quo perfecta fuit ædificatio: tunc enim dicitur
ſermo aliquis habere exitum, quando opere com-
pletur; ille autem fuit annus trigeſimus, vel
trigeſimus ſecundus Artaxerxis, vt habetur *Ne-
hemiæ* 13. quam ſententiam videtur inſinuare
Chryſoſtomus *orat.* 2. *contra Iudæos*, quæ ita
poteſt breuiter explicari, iuxta Olympiades, qui-
bus calculat Euſebius *lib.* 8. *de Demonſtrat. ca-* 117
pit. 2. adiuncto loco, 1. *Machab. vltim.* nam,
iuxta Euſebium, à trigeſimo ſecundo annn Arta-
xerxis Longimani, vſque ad Alexandrum, fluxe-
runt 103. anni. Alexander verò regnauit ſex, vel

nouem annos, qui Monarchiæ Græcorum initium dedit, ex quo iuxta *locum citatum* Machab. vſque ad Hircanum, fluxere 177. anni: deinde ab Hircano vſque ad finem ducenteſimæ ſecundæ Olimpiadis, in qua paſſus eſt CHRISTVS, fuerunt 160. anni, qui hos efficiunt 440. annos, è quibus ſexaginta tres hebdomadæ conficiuntur; & ità, iuxta hanc compu-
118 tationem, mors CHRISTI fuit hebdomada ſexageſima tertia. Ita poteſt explicari verbum illud: *Poſt ſexaginta duas hebdomadas occidetur Chriſtus*. Deinde tranſactis aliis reliquis hebdomadibus, id eſt poſt quadraginta duos annos diſſipatum eſt Sanctuarium, & ciuitas deſolata à Duce Romano, & ita initio ſeptuageſimæ hebdomadæ, tota impleta eſt prophetia. Hunc ſenſum videtur indicare S. Bonauentura *loco cit. & ad* 18. *Luca*, vbi viſus eſt ita ſentire.

119 RELIQVÆ ducuntur vſque ad ruinas Iudæorum. Hunc probabilem ait Suarez, etſi textui non adeo aptatum, & addit vix euitari quin ſuperſit hebdomada: Nam vſque ad Chriſti necem elapſi 440. anni, additis quadraginta duobus ab ea, ad euerſionem Hieruſalem, ſunt 482. & ſuperſunt octo.

AT facilè reſpondeo, Alexandrum regnaſſe annis duodecim, vt legitur *primo Machab.* 1. Adde geminos fuiſſe Longimanos, & ecce 490. anni.

120 HOC vnum faceſcit negotium, quod legitur: *Ab egreſſu ſermonis vſque ad Chriſtum, hebdomada ſexagintanouem*, quo pacto igitur in ſexageſima ſecunda necatus eſt.

DICO hebdomadas ſeptuaginta complecti totam hiſtoriam petitam aduentus Meſſiæ, mortis eius, & captiuitatis perpetuæ, quæ erat effectus, à Chriſto dictus *Luca* 11. ab eodem Duce infligenda. Ideò dicit: *vſque ad Chriſtum*, legit, in om-
121 nibus verſionibus DVCEM, ideò in eius aduentu, etiam reditus in Romano exercitu includitur. Iam *Exodi* 32. & 34. dixerat: *In die vltionis viſitabo.* Interlinearis: *Per Romanos.* Vocat autem ſe נגיד DVCEM PRINCIPALEM. At Moyſi *loco cit.* נגיד Duc. Ita Romanorum Dux ſupremus refertur in hebdomada ſexageſima tertia. Dux ſalutis occiſus, vltionem erat ſumpturus, vt dixi *è Deuter.* 28. *Hierem.* 5.

122 NOTA, Hebræos legere יכרת iicaret, EXCIDI, non OCCIDI ſignans; at falluntur, vt habes *Geneſ.* 9. & 11. *Tertio Reg.* 18. 4. & fatetur Rabbi Salomon apud Iudæos eximius.

123 TANDEM Rabbini præcipui apud Bonerium *Demonſtr. in Iud. art.* 4. hinc fatentur, iam Meſſiam veniſſe. Alios recenſet *art.* 8. idem aſſerentes. Sanè datâ quauis ſupputatione temporum, impletum eſt vaticinium.

SECTIO III.

De Vaticinio Danielis, prædicentis regnum Chriſti.

TERTIVM teſtimonium, quo nititur S. Bonau. *ad* 2. & 3. *Luca*, eſt vaticinium Danielis 2. Vbi Nabuchodonoſor vidit ſtatuam illam, ſignificantem Imperia. Caput enim aureum Imperium Chaldæorum exprimebat: Pectus, brachiaque argentea Imperium Medorum, atque Perſarum. Venter, & femora ænea Imperium Græcorum: Crura verò ferrea teſtaceis tibiis agglutinatis, quibus ſoliditas, fragilitaſque exprimebatur, Romanum ſignabat imperium: nam vt notat D. Bonauent. & poſt eum Lyranus, Regnum Romanorum, initio erat ferreum domans omnes gentes, ſicut ferreum metalla frangit; poſtea ciuilibus diuiſionibus eſt infirmatum:
nam Iulius Cæſar Pompeum confregit, & Roma- 124
nam Rempublicam. Octauianus Antonium ſibi conſociauit, qui duobus cruribus ferreis ſignantur, & poſtea Tiberius, aliique per multas clades, & gentium ſubditarum ſeditiones, atque defectiones vicerunt.

ADDIT verò propheta: *In diebus autem regnorum* 125
illorum, ſuſcitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non diſſipabitur, & Regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet autem, & conſumet vniuerſa regna hæc: & ipſum ſtabit in æternum. Secundùm quod vidiſti, quod de monte abſciſſus eſt lapis, ſine manibus, & comminuit teſtam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum. Iam verò Chriſtus eſt ille Rex æternus, qui ſubiecit ſibi Romanorum Imperium, vt patet: Ergo iam venit.

ORTVS eſt autem Chriſtus ſub Octaniano Im- 126
peratore, & gentes Romanas, Græcas, & omnes orientales, atque occidentales ſub iugo ſuo dulciſſimo edomuit. De eo autem Angelus Lucæ 1. *Regni eius non erit finis*, & Dan. 7. *Poteſtas eius, poteſtas æterna, quæ non auferetur: & regnum eius, quod non corrumpetur*, vt notat D. Bonau. *ad* 1. *Luca*.

IPSE fuit lapis, non manibus, ſeu opera hominum 127
veniens in mundum, ſed ex Virgine, Spiritus Sancti operatione, diuinitus exiens. Mirum verò, domuit non corpora ferro; ſed animas fide.

SECTIO IV.

De variis veteris teſtamenti vaticiniis, à Chriſto ipſo, & in nouo impletis.

QVARTVM teſtimonium appono ipſius Ieſu. 128
Matth. 11. vbi interrogatus. *Tu es, qui venturus eſt, an alium expectamus?* Ipſe reſpondit implicitè, ſe eſſe, idque probauit ex ſignis datis à Deo per prophetas genti Hebreæ: *Cæci vident, &c.* Hoc autem argumentum latè proſequitur S. Bonau. *in Euangelia*, oſtendens, prophetias latas de Meſſia, iam impletas in IESV NAZARENO, filio MARIÆ, licèt obcœcati Iudæi non intelligant. Ideò enim (ait S. Bonau. in S. Ioan.) dixit Chriſtus: *Scrutamini ſcripturas, quia vos putatis in iis vitam æternam habere: & illæ ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me.* Scrutamini (ait) non dixit, legite, quia ea, quæ de ipſo dicebantur, multa indigebant diligentia, quæ obumbrabantur deſuper: propterea excauare eos iubet, vt ea, quæ in profundo iacebant, poſſent inuenire. Ita Chryſoſt. *homil.* 4. *in Ioan.* ad initium litt. T. apud D. Bonau. *Scrutamini, quia theſaurum continent in profundo*,

PRIMO quidem (ait S. Bonauentura initio E- 129
uangelij.) Lucas incipit: *Fuit in diebus Herodis Regis Sacerdos*, vt attentos redderet ad percipiendum iam Meſſiæ tempus inſtans. quoniam Herodes Aſcalonita, primus Allophylorum, imperabat Iudæis, & ita impletum eſt vaticinium Geneſ. 49. *Non auferetur ſceptrum de Iuda*, &c.

Mox Præcurſor oritur, de quo *Malach.* 3. 130
Iſa. 40. ſcripſere. Oritur Bethleem, de quo Michææ 5. *Et tu Betheleem Ephrata paruulus es in millibus Iuda: ex te enim exiet dux dominator in Iſraël, & egreſſus*

egreſſus eius ab initio, à diebus æternitatis, vt notat S. Bonauentura, *ad 2. Lucæ*. Ideò Chaldæus legit: *ex te egredietur Meſſias*. Idem ait Rabbi Salomon; & traditio Thalmud in Bereſith Rabba conſonat: *Natum è Virgine* aſſeritur Iſaiæ 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium*, quaſi partus ſine parturitione, vt dicitur Iſaiæ 66. *Ant. quàm parturiet, peperit*, vt notat D. Bonauent. *ad 1. Lucæ*. Quem locum ſic exponit Gloſſa Hebræorum authentica: *Antequam natus eſſet ille, qui in ſeruitutem vltimam redegit*, (id eſt Titus) *natus eſt Redemptor*.

131 Ibi Hebræus העלמה ſignat virginem adoleſcentem, vt notant Rabbini apud Galatinum *lib. 7. arcan. cap. 15.* Adrian. *fin. lib. 2. flagel. cap. 9.* Perbelle *cap. 45.* eius conceptio partim è cœlo ducitur: *Rorate cœli deſuper*: partim è terra ſine ope viri: *Aperiatur terra, & germinet Saluatorem*. Hinc magnus Rabbi Haccados *in l. Galerazeia*, hanc Virginem vocat MARIAM. Refert etiam Suidas è Theodoſio Iudæo, electum IESVM inter Sacerdotes, hoc titulo: IESVS FILIVS DEI VIVI, ET VIRGINIS MARIÆ. Id Sibillæ etiam prædixère.

132 PERSICA: *Virgine matre ſatus.*

DELPHICA: *Qui virginea conceptus ab aluo.*

SAMIA: *Humano quem Virgo ſinu inuiolata fouebis.*

ERITHREA, quæ ante Troianum bellum fuit: *Et breuis egreſſus Mariæ de Virginis aluo*. Hinc IESVM noſtrum Meſſiam eſſe oſtendamus, qui è Virgine MARIA ortus eſt.

HÆC autem è tribu Iuda eſſe debuit, vt habes *Geneſ. 49.* & fuit, vt habes *Matth. 1.* Debuit è radice Dauid naſci. *Iſa. cap. 11.* & Targ. Chald. & Hierem. 23. & verſio Chaldaica, *ibi*, & *Pſal. 88.*

HINC ortum Ieſum habes *Matth. 1. Lucæ 3.* & agnitum, *Matth. 21.*

133 ADORATIO quoque gentium probat Ieſum Meſſiam, Geneſ. 49. *Et ipſe erit expectatio gentium.* Pagnin. *& ei obedientia populorum*, & Pſal. 71. *& adorabunt eum omnes Reges terræ.* Idem habes Iſa. 60. *Omnes de Saba venient, &c.* LXX. *& ſalutare Domini Euangelizabunt.*

ID ad lineam factum, & impletum eſſe cum IESV in natali, nequeunt Iudæi negare. Id narrant Matthæus, & Chalcidius Platonicus.

134 MESSIAM fore ſanctum, teſtatur *Pſal. 44. Iſa. 11.* & omnes Rabbini. IESV vitam ſanctam probant omnes, & teſtatur Rab. Samuel, ad Rab. Iſaac. Miracula etiam ad eius Deitatem comprobandam, de quibus, infrà clarent, & prædicta ſunt *Iſa. 35.* vt ait Chriſtus *Lucæ 3.* & *Matth. 10.* & aduertit S. Bonau. *ad 3. & 7. Lucæ*, referens etiam *Michæam, 4. Ezech. 37. & ad 58. Lucæ*, afferens *Pſal. 52. Iſa. 50. & 53.* & *ad cap. 22.*

135 MESSIÆ prædicatio prædicta eſt *Iſa. 61.* vt ipſe IESVS *Lucæ 3.* exponit. Id in prooemio Midras confirmatur.

DISCIPVLORVM quoque prædicatio prænunciatur *Pſal. 18.* & *Hierem. 16.* nomine piſcatorum exprimuntur.

ECQVIS hæc IESV denegat? Miracula ſimul proſequitur S. Bonau. *ſerm. de SS. Simone, & Iuda.* Propheta futurorum annunciatur, Deuter. 18. *Prophetam ſicut me ſuſcitabit*, ait Moyſes. Nullum verò æqualem Moyſi extitiſſe dicitur *Deuter. 34.* niſi ſolus Meſſias, vt habet Midras Cohelet. At Euangelia IESVM Prophetam oſtendunt in expugnatione Hieruſalem *Matth. 23. Marci 13. Lucæ 21.* Propagatio etiā Euangelij, Gentium conuerſio, &c. id oſtendunt.

136 LEGISLATOREM nouum demonſtrant Meſſiam, *Geneſ. 49.* ex Hebræo, vt dixi. Teſtatur Iſa. 2. *De Sion exibit Lex*, vt exponit Rab. Salomon. Idem habet Iſa. cap. 42. *Ecce ſeruus meus, &c.* Iſa. 11. Ipſum gentes deprecabuntur. Rab. Hama. *Non venit Rex Meſſias, niſi vt det gentibus mandata.*

EN Ieſus legem ſanctam dedit vniuerſo, vt inde 137
argoat. Quòd Ieſus ſit Deus. Ioan. Chryſoſt. *in ſua Demonſtr.* & Rabbi Vadda *in Sir Haſſirim*, qui legem æternam amoris aſſerit, eodem modo, quo Paulus *ad Rom. Galat. & alios*. Sic & Gloſſa *Heb.* ad id Eccleſiaſt. *omnia vanitas.*

VITAM humilem, & pauperem deſcribit Iſaias, quaſi Euangeliſta, maximè c. 53. *Zach. 9* vt exponunt Rabbini, Moyſes Hadars *ad 49. Geneſ.* explicans: *Non recedet ſceptrum de Iuda.* Salom. in Gloſſ. & alij; vbi additur: *Ligans ad vitem aſinam ſuam*, & compoſitum facto illi, cùm Hieruſalem IESVS intrauit ſedens ſuper aſinam; vt dicit *Zach. loco citato.*

PASSIONES iuſti Meſſiæ deſcribit eximiè Iſa. *loco* 138
cit. & quia incredibiles videbantur, exorſus eſt: *Domine quis credidit auditui noſtro? Et nos putauimus percuſſum à Deo*, vbi Hæbrea מכה אלהים *muche elohim* percuſſum Deum, *oblatus eſt, quia ipſe voluit*, Hebræus legit נגש והוא נענה. *Oppreſſus eſt, & ipſe afflictus eſt*, vbi vltima vox non traducitur *voluit* à Pagnino, & aliis ſicuti à D. Hieronymo. Nam radix ענה *ghuana*, affligere ſignat; at denotat
etiam *exaudire*, vt ait Symmach. teſte Procopio. Igi- 139
tur oblatus eſt, quia aſſenſit, exaudiens proponentem Patrem; Itaque liberè, vt exponunt præclari Rabbini, Moyſes Hadars in id Geneſ. *Fiat Lux.* Rab. Abba: & dicam, *diſp. 20 quæſt. 3.* & *diſp. 22. quæſt. 3.*

PASSIONEM prædixit etiam Daniel *loco citato*, Za- 140
charias c. 12. *& ad me aſpicient, quem confixerunt*, & Thalmodica expoſitio *Deuteronom. 32.* vt habetur in libro Siphræ, vbi Meſſias aſſeritur DEVS. Quid id negent Iudæi adhuc cruenti?

PRODITIO à familiari dicitur patrata, Pſal. 40. *Etenim homo pacis mei, in quo ſperaui: qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationem*, & pſal. 56. *laqueum parauerunt pedibus meis.*

VENDITIO deſcribitur Zachariæ 11. *Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos, &c.* Prædicitur etiam *Amos 2.* at exponit Rabbi Samuel, & Rabbi Iſaac *cap. 8.* vbi è morte, illata Meſſiæ, ruinas agnoſcit Iudæorum.

COMPREHENSIO refertur Pſal. 21. *Circumdederunt me vituli multi; tauri pingues obſederunt me, &c.* Et Thren. 4. *Spiritus oris noſtri Chriſtus captus eſt in peccatis noſtris.* In Hebræo habetur משיח יהוה *Meſſiach Iehouah* MESSIAS DEVS. Pagninus verò legit: VNCTVS DOMINI; ſed cùm non habeatur ſignum nominis Genitiui caſus, eum ita legiſſe miror: Itaque hic captus, non Sedecias impius; nec Ioſias iuſtus homo, qui neque captus, neque in peccatis erat noſtris; ſed CHRISTVS DEVS Redemptor aſſeritur; ſoli enim Deo IEHOVAH aſtruitur.

FALSI teſtes aſſeruntur prædicto Pſalmo 34. *Sur-* 141
gentes teſtes iniqui interrogabant me, & 108. *Locuti ſunt aduerſum me linguâ doloſâ; & ſermonibus odij circumdederunt me.*

COLAPHI, Irriſiones, genarumque vellicatio habentur Iſaiæ 50. *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus, & conſpuentibus in me.* Sic & cap. 53. Thren. 3. *ſaturabitur opprobriis* & pſal. 68. Sic legunt Hebræi in Midras Echa, vbi fertur Rabbi Samuel, cùm ad hæc perueniebat opprobria, lacrymis perpetuò obrutus exclamaſſe: *O acta deploranda!*

FLAGELLATIO prædicitur pſal. 34. *Cōgregata ſunt ſuper me flagella*, & pſal. 72. *Et fui flagellatus tota die.*

Thren. 3. *Vetuſtam fecit pellem meam, & carnem meam, contriuit oſſa.*

Coronatio ſpineæ adumbrata eſt, *Geneſ.* 22 in Ariete illo inter vepres deprehenſo.

Condemnatio ad mortem habetur Pſalm. 73 & ſapientiæ 2. *morte turpiſſima condemnemus eum.*

142 Tractio quaſi ouis ad ſupplicium, Iſaiæ 53. *Sicut ouis ad occiſionem ducetur.* Hieremiæ 11. *Quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad victimam, &c.*

Crucifixio deſcribitur Pſalm. 21. *Foderunt manus meas, & pedes meos,* Zachariæ 13. *Quid ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tuarum? &c.*

Potatio fellis habetur Pſalm. 68. *Dederunt in eſcam meam fel; & in ſiti mea potauerunt me aceto.* & Thren. 3. *Repleuit me amaritudine, inebriauit me abſynthio.*

143 Veſtium diuiſio innuitur Pſalm. 21. *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, &c.*

Interfectio tumultuaria, Iſaiæ 53.

Sepulturam inuenies deſcriptam in Iſa. 11. *Et erit ſepulchrum eius glorioſum.*

Reſurrectio habetur Oſeæ 6. *Die tertia ſuſcitabit, &c.* & fatetur Rabbi Muyſ. Hadars *in Geneſim.*

Aſcenſio aſtruitur Pſalm. 67. poſt quadraginta dies: *Aſcendiſti in altum, cepiſti captiuitatem,* vt fatetur Rabbi Haccados *l. Galerazeia.*

144 Seſsio ſuper Thronum, Pſalm. 109. *Sede à dextris meis,* & explicat Rabbi Moyſes cit. ad 18. *Geneſis,* & Midras Theillim *Pſalm.* 17.

Miſsio ſpiritus ſancti deſcribit Ioel. cap. 2. *Effundam ſpiritum meum ſuper omnem carnem,* &c.

Vniuerſale iudicium habetur Iſa. 66. *In igne Dominus diiudicabit, &c.* Vide Seraphicum in ſermonibus Pentecoſtis.

Hæc omnia è teſtamento veteri confirmat teſtimoniis adductis, aliiſque S. Bonauentura in iis locis Euangeliorum, vbi hæc enarrantur facta, *& in Medit. vita Chriſti.*

145 Hinc arguit S. Doctor. *locis cit.* Prophetæ eum prædixere Meſſiam, cui ſuprà relati euentus conueniſſent. At omnia hæc, aliaque verificata ſunt in Iesv Nazareno: Ergo. Maior eſt nota. Minor conſtat ex Euangeliis, aliiſque hiſtoriis, vbi miracula fulgent ad hanc veritatem confirmandam, quæ à diſcipulis patrata ad eam conteſtandam illuſtriora toti mundo affulsêre.

146 Qvod ſi Ieſus ementitâ filij Dei Meſſiæ facie, ſe ipſum Deum prædicaſſet, num à Deo iuſto, qui Luciferum, Nabucho. Antiochum, Herodem adeo eſt vltus, Ieſum impunem dimiſiſſet, & toti orbi reddidiſſet miraculis clarum, religioſo Latriæ cultu glorioſum? Is Ieſus mundum, non potentia Regum, non Sapientum virtute ſubiecit, ſed nudis, idiotis homunculis Idola contriuit, Imperia ſibi fecit ſubiecta, cultores orbis, Reges reddidit.

147 Reſpicite o miſeri, Iudæorum Deicidarum poſteri. Quem lapidem non admonerunt, quem arietem non impulêre patres veſtri, vt Chriſti cultores ad internecionem delerent, vt Eccleſiam expugnarent. Nunc vos Chriſtianorum ergaſtuli, imò Barbarorum etiam captiui, nullo Duce, Iam mille ſexcentis annis iacetis. Septenam captiuitatem vſque ad Nabucho. vobis recenſeo, quæ ad ſeptuaginta annos ſumma eſt. Hæc verò octaua irredimibilis vobis æterna beatitatis vice eſt conſtituta Grande facinus tantam iram meruit, execranda quippè nex Iesv Nazareni. Ab eo ſanè tempore hæc vobis mala cum veſtra perſeuerant pertinaciâ. Hæc Rabbi Samuel ad Rab. Iſa. c. 13. 19 & 26. recenſet. Hæc Rabbino finali Mutinæ oppoſui, quibus obmutuit.

SECTIO V.

De Prophetia Aggæi, Chriſti Eccleſiam prænunciantis.

Qvintvm teſtimonium *Aggæi* 2. vrget S. Bo- 148
nauent. ad ea verba Ioan. primu. *In propria venit.* & ad 3. Ioan. & 19. Lucæ ad ea verba: *Benedictus, qui venit, &c. Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc vnum modicum eſt, & ego commouebo cælum, & terram, & mare, & aridam. Et mouebo omnes gentes:* Et veniet desideratvs *cunctis gentibus; & implebo domum iſtam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum eſt aurum, meum eſt argentum, dicit Dominus exercituum. Magna erit gloria domus iſtius nouiſſima, pluſquàm primæ, dicit Dominus exercituum; & in loco iſto dabo pacem.*

Primvm omnium ſtatuendum eſt, hîc ſermonem 149
eſſe de aduentu Meſſiæ, qui meritò dicitur: *deſideratus cunctis gentibus,* alludens ad id Geneſ. 49. *Et ipſe erit expectatio gentium.* Quia verò LXX. legunt. *Veniet electa omnium gentium,* detorquent ſenſum Hebræi aliqui, dicentes, ibi ſignificari venturos gentiles omnes cateruatim ad pretioſa, & ſelecta dona in templo offerenda.

At nullæ gentes aduenerunt ad religionem pro- 150
fitendam, ſed ad templum illud prophanandum. Solus quidem Alexander ibi immolauit, ſed prophana ſacris miſcens ad faſtum, eò enim venit ad Iudæos domandos, vt ſcribit S. Auguſtinus 18. *de ciu. cap.* 45.

Præterea Hebraica lectio habet: *Veniet deſiderium omnium gentium.* Quamvis autem eum ſingulariter non deſiderarent gentes, tamen deſiderabant in genere bonum ſummum, quod à Meſſiæ pendebat aduentu.

Cvm igitur *adhuc modicum* prædixerit Aggæus, 151
cap. 2. venturum Meſſiam, & a prædictione, quæ fuit ſecundo anno Regis Darij, effluxerunt ferè trîa millia annorum, ſequitur ipſum veniſſe.

Neqve terreat illud *modicum* legi ad Apoſtolu 152
Heb. 12. *Adhuc ſemel,* id enim etiam modicum, vel puſillum ſignificat, vt vertit Pagninus מעט.

Alia deinde verba vrgent, nempe, Meſſiam ingreſſurum templum illud, & gloria repleturum; non enim aliter fuit glorioſius, quàm primum Salomonis; imò longè inferius; propterea Sacerdotes veteres, qui illud Salomonis viderant, flebant, dum ſecundum dedicaretur, aliis iuuenibus exultantibus *primo Eſdra* 3. Igitur ſicut primum Salomonis templum dicitur impletum gloriâ Domini, nebulâ apparente, quæ Dominum repræſentabat, 3. *Reg.* 8. ita hoc dicitur implendum gloria Domini præcellentiori, nempe intrante ipſo Domino illud.

Vnde ſubdit: *In loco iſto dabo pacem,* quod profectò 153
impletum eſt, Chriſto in templo præſentato, cui Simeon accinit: *Nunc dimittis ſeruum tuum Domine, ſecundùm verbum tuum in pace.* Sic enim exponunt locum iſtum Hieronymus, Rupertus, Lyra, & ferè cæteri expoſitores, ac Galatinus, Burgenſis, & alij Recentiores, contra Iudæos diſputantes. Iudæi verò nullam rationem inuenire valent declarandi, quo alio pacto prophetia hæc in templu fuerit impleta.

Qvod enim aſſumit Rab. Salomon, plus duraſ- 154
ſe annos decem, parùm iuuat, vt ſuperet primi templi gloriam, vbi omnia auro fulgida ſplendebant, vbi Arca, vbi oracula, oleum Sanctum ad

Reges,

Reges, & Pontifices ſacrandos conſeruabantur, &c. quibus ſecundum caruit; & fatentur in Thalmud *l. Toma*, & in Thalmud Babylon. *cap. ſeptem diebus*, & confitetur Ioſephus *Antiq. lib. 11. cap. 3.* Vide Bouerium *art. 5.*

Hoc *modicum* conſonat cum illo: *Statim veniet ad templum, &c.* vt dicitur Malachiæ 3. ne Iudæi prorogas ab Aduocatis mendicent, vt concedit Rab. Aquibba in Gloſſa: Hunc autem dominatorem venturum ait *Mich. 5.* vt exponit Rab. Salomon.

155 Miracvla etiam prædicta in Natiuitate Chriſti apparuerunt, vt notat D. Bonauentura; Angeli enim deſcenderunt; Stella noua apparuit, tres Soles apparuerunt, vt referunt hiſtoriæ. Vide Galatinum *lib. 4. cap. 10.* Iulium Obſeq. *lib. de prodigiis, cap. 128.* vbi alia referuntur, quæ narrat Bouerius.

Reges per maria venerunt, commota eſt Iudæa eorum aduentu, & totus orbis in deſcriptione fuit. Adde miracula, quæ Chriſtus patrauit, quibus Paleſtinam commouit, &c. adeò nota, vt Ioſe-

156 phus lib. 18. antiq. dicat: *Eodem tempore fuit* Iesvs *vir ſapiens, ſi tamen virum eum fas eſt dicere, erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum, qui libenter vera ſuſcipiunt: plurimoſque tam de Iudæis, quàm de gentibus ſectatores habuit. Chriſtus, ideſt, Meſſias hic erat, quem accuſatum à noſtræ gentis Principibus Pilatus cùm addaxiſſet cruci, nihilominus non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio*

157 *cœperant: apparuit enim eis tertia die viuus; ità, vt diuinitus de eo vatecinabar, & alia multa miranda prædixerit.* Alludit ad id Iſa. 35. *Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures ſurdorum patebant. Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum.* Sic exponit Rab. Salomon. Sic fatentur de Meſſia Rab. Moyſ. Hadarſ. *in pſal. 74.* ex Rab. Hattonai è Midra Cohelet. *cap. 1.* ex Thalmud paſſim. Rurſus Rab. Moyſes Hadars cit. ait, impios detracturos veris Meſſiæ iuſti miraculis, dicendo, ea dæmonum arte conficta. Hæc omnia in Euangeliis leges.

158 Somniant Rabbini, Iesvm hæc ſigna patraſſe, nomen יהוה pronunciando, & fabulas miſcent. At (eſto) Miracula Dei virtute ſola fieri valent, & in Dei nomine à Iesv facta ſunt in nomine ſuo, ad ſuam Deitatem aſſerendam. Quo igitur pacto Deus veritatis, & proprij Zelator honoris, ac nominis, ea mira eſſet operatus in Iesv, ſi is non fuiſſet Meſſias Deus? Iure ergo commotus eſt in Iesv aduentu mundus.

Neqve verò quis dicat, templum, de quo loquitur Aggæus, non duraſſe vſque ad Chriſtum, ſed dirutum ab Herode, qui aliud octo annorum ſpatio illuſtrius extruxit.

159 Sane templum ſub Zorobabel extructum durabat tempore Chriſti, vt notat D. Bonau. *ad 2. Ioan.* De hoc enim aiebant Iudæi: *Quadraginta, & ſex annis ædificatum eſt templum hoc.* Eſto fuiſſet in aliqua parte completum ab Herode, qui neque à longè ſalutauit maieſtatem Salomonici templi, etiamſi Ioſephus *lib. 15. antiq. cap. 18.* & *lib 6. de bello Iudaïco, cap. 8.* referat, reædificatum ab Herode, & multa de hoc iactet præclara. Stultè verò Iudæi aliud templum extruendum ominantur, cum templi deſolationem vſque ad finem duraturam Daniel prædixerit, ſuprà *cap. 9.*

SECTIO VI.

De validiſſimo vaticinio Malachiæ, veterum Prophetarum vltimo.

Sextvm teſtimonium eſt Malachiæ, quod fui ego coactus à Rabbino illo contra ipſum afferre; 160
Ipſe enim teſtimoniis allatis preſſus, reſpondit, etiam dato, veniſſe Meſſiam, non teneri ſe legem mutare, quia Meſſias, cùm ſit homo, non poteſt leges à Deo latas antiquitus abolere, vel immutare: Ego verò ad hominem argui, ex verſione eius ſuprà allata *ad 49.* Geneſis: *Non recedet Principatus de Iuda, & Legiſlator de interpedis eius, donec veniat Siloh.* Ergo cum Principatu mutanda eſt Lex per Meſſiam, quem validè probaui argumentis Apoſtoli *ad Heb.* & aliis etiam, quæ retuli *p. p. Tract. 2. diſp. 1. quæſt. 7.* Et ea in publica Iudæis concione prædicaui.

Qvare popoſcit à me, quinam inter prophetas vltimus eſſet, cui Dominus locutus eſt? Reſpondi. Vltimus eſt Malachias. Age igitur, dixit, affer Biblia. Aperuit librum, & oſtendit caput vltimum, vbi dixit: *Mementote Legis Moyſi ſerui mei, quam mandaui ei in Horeb ad omnem Iſrael, precepta, & iudicia.* Et vt oſtenderet, legem Moyſi vſque ad finem mundi obſeruandam. Poſt immediatè ſubdit: *Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis. Et conuertet cor Patrum ad filios, & cor filiorum ad Patres eorum: ne fortè veniam, & percutiam terram anathematè.* Et hic eſt finis prophetarum, quos Hebræi admittunt. 161

Ego quidem reſumens Malachiæ vaticinium reſpondi, malè intellectum ab ipſis Malachiam. Oſtendi autem ei ex *cap. 1.* intentum prophetiæ, nempè declarandi eis reprobationem ante diem vltimum, & electionem gentium: *Onus verbi Domini ad Iſrael in manu Malachiæ Prophetæ. Offertis mihi panem pollutum, & dicitis: In quo polluimus te? Non eſt voluntas mea ad vos, dicit Dominus exercituum: & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim Solis vſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in Gentibus: & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.* 162

Hic propheta vaticinatur, Iudæorum ſacrificia reproba euertenda, atque ceſſatura, quia Dei beneplacitum accepturum ſit ſacrificia Gentium ab ortu Solis ad occaſum in omni loco. Cùm igitur iam euanuerint, vt reproba, eorum ſacrificia; ſequitur euanuiſſe & legem; nam tranſlato Sacerdotio, neceſſe eſt, vt tranſlatio legis fiat, vt arguit Apoſtolus *Heb. 7.* Ratio eſt, quia ſi mutantur cæremoniæ, Sacrificia, & Sacerdotium, quæ in lege ordinantur, nec amplius ea adhibentur: Ergo ipſa Lex mutatur. Hoc autem iam totum factum eſt temporibus Iesv Nazareni, ſaltem in Romana expugnatione; & quidem tempore Malachiæ non offerebatur in toto mundo holocauſtum à Gentibus, Deo gratum: Ergo de futuro loquitur, quod iam videmus impletum, tempore Iesv Nazareni, iuxta 9. Danielis: *Et deficiet hoſtia, & ſacrificium;* & tunc ſimul prædicit venturum Chriſtum ad templum: *Ecce veniet ad templum Dominator, quem vos quæritis; & Angelus teſtamenti, quem vos vultis,* iuxta Aggæi ſenſum, ex verbis eius elicitum. 163
164

165 Respondit Rabbinus, iuxta LXX. haberi:
Offertur nomini meo incenſum; nempe quia aliqui
gentiles agnoſcebant etiam Deum verum cœli, ſi-
mul cum Diis ſuis fictitiis.

At inſtiti, LXX. addidiſſe & *Sacrificium mun-
dum*, quod non poteſt eſſe à gentilibus, adoranti-
bus alios etiam Deos cum vero Deo, qui vnus eſt.
166 Tales enim ſunt Idolatræ, qualis fuit Tiberius
Imperator, qui Imaginem Iesv inter alios ſuos
Deos expoſuit. Incenſum enim offerunt in ſignum
veræ religionis Deo: Ergo ſi eſt mundum, oportet
vt etiam religio gentilium in toto mundo exiſten-
tium, ſit vera, & ſancta. Hæc autem opponitur
fœdis, pollutiſque Iudæorum ſacrificiis.

Respondit ſecundò, per Gentes ſæpè intel-
ligi etiam Iudæos, qui in toto mundo ſparſi
ſunt.

167 At inſtiti, Spiritum ſanctum ponere antitheſim
Gentium, contra Iudæos, ità vt Iudæi reprobi
ſint, ac ſpurci; Gentiles verò oblationem mun-
dam, & ſanctam offerant; at nullibi Scripturarum,
in quibus hæ antitheſes fiunt, confunduntur Iudæi
cum gentilibus.

Institit, Iudæos inter gentes admixtos fuiſſe,
& obtuliſſe ſacrificia munda.

168 Respondi primò, Malachiam accuſare omnes
Iudæos, non tantum eos, qui erant Babylone (in quo
fallitur etiam Lyra) atque omnes, ſpurca offeren-
tes proclamare, nam incipit Malachias: *Onus verbi
Domini ad Iſraël. Dilexi vos, &c. Iacob dilexi:
Eſau autem odio habui*, vbi complectitur totum ge-
nus ex Iacob, provt diſtinctum ab Eſaü, omnes
etiam ad ſacrificia ex toto orbe conueniebant Hie-
ruſalem; non enim licebat offerre victimas extra lo-
cum illum, quem elegerat Dominus: Ergo Iudæi
per mundum ſparſi inter gentiles non offerebant
panem pollutum, & ſacrificia immunda.

169 Respondit Rabbinus, mundam oblationem,
dici orationem, quæ etiam incenſum dicitur: hoc
autem poterat in toto mundo offerri. Hæc eſt reſ-
ponſio etiam Rab. Salomonis, At LXX. dicunt,
incenſum, & ſacrificium eſſe mundum, provt oppo-
nitur pani polluto, oblato à Iudæis, reprobato à Deo.
Deinde totum genus Iacob ſimul accuſat ſpurcum,
vt patet; & reprobat omne donum, ait enim: *Mu-
nus non ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim So-
lis, & vſque ad occaſum eius, magnum eſt nomen
meum in Gentibus, & in omni loco ſuffumigatum
oblatum nomini meo, & oblatio munda*. Sic legitur
ex Hebræo.

170 Qvòd verò poſt indictam legis obſeruantiam,
minetur diem iudicij, non refert; eſt enim hic mos
Scripturis referre vtrumque aduentum Domini ſi-
mul, aliaque intermiſcere cum eis. Sic & *cap. 3.*
agit Malachias, exponens primum aduentum Chri-
ſti, & ſacrificium gratum per aliquos filios Leui,
nempe Apoſtolos, & diſcipulos Chriſti offerendum,
& ſimul iudicium minatur. Sic aduentus conſcribit
etiam Iſaias *cap. 2. & cap. 30*, aliique prophetæ.

171 Eos autem miſerè derelictos in deploranda capti-
uitate abſque propheta, abſque Sacerdote, abſque
victima placationis, luce clarius apparet. Et licet
eorum Patres ante Chriſtum, ob Idolatrias, & alia
abominanda ad ſummum ſeptuaginta duo annos ia-
cuerint captiui; nunc iam annus milleſimus ſupra
quinquageſimum elapſus eſt, & nulla radiante
ſpe liberationis, in profundo calamitatis iacent.
Quodnam tam grauem pœnam ſcelus promeruit?

172 Avdiste Rabbinum Moyſen *in l. Iudic*, ordina-
tionum apud eos authentico: *Ieſus Nazarenus
viſus eſt eſſe Meſſias, & interfectus eſt per domum
iudicij, & ipſe fuit cauſa, & promeruit, vt deſtruere-
tur Iſrael in gladio.*

Porrò & Legem à Deo per Meſſiam mutan-
dam conſtat è *loco cit. Malachiæ*, dum noua ſacrifi-
cia inſtituenda, veteribus reiectis, aſſerit, vt dixi
Rabbino, & obſeruat Bouer. *dem. 2. art. 7.* cum
Rabbinis *in l. Berachot Ieroſol. c.* Kotim, & in 173
Berach. Babyl. c. Mecmathai, & Rab. Hezchia.

Io colligunt ex *Hierem. 31.* vbi nouum fœdus
ſpondet, quod vocat legem ad phraſim *Exod. 33.
Deuter. 19. Hierem. 11. Ezech. 44.* Ipſam quoque
Circumciſionem iam ceſſaſſe, oſtendi *p. 5. tract. de
Leg. diſp. 10. quæſt. 6.*

Qvapropter manet Iudæis obligatio legis
nouæ, eſto moralia ſtent, vt dixi *diſput. cit. de
Legibus*.

Alivd argumentum appono aduentus Meſſiæ 174
cum Bouerio *art. 6.* nempe Idolatriam abolendam.
Sic diuinarunt *Iſa. cap. 2. & 31. Zach. cap. 13. So-
phon. cap. 3.*

Ecqvis autem ignorat, Idola Chriſti prædica-
tione ſepulta, & Oracula obmutuiſſe, vt fatentur Pa-
gani, & in actis Sanctorum legitur? Plutarchus li-
bellum ſcripſit de Oraculorum defectu. Strabo *lib. 9.
Geograph.* ait: *Hodie profectò in ſumma mendicitate
Delphicum oraculum eſt.* Eadem ait Porphyr. lib. de
reſponſis: *Conticuere Iupiter, Ammon, Oſiris, Iſis,
& cætera monſtra.* Vide Galatinum, Lyranum, Bur-
genſem, Suarez, Bouerium ſuprà, Valentiam
diſp. 1. quæſt. 1. puncto 3.

Pro Iudæorum argumentorum ſolutione, ad- 175
uerte primò, Iudæos carnales expectare Meſſiam
ad temporalem proſperitatem, eumque ditioni ipſo-
rum, ſubiugantem terrarum orbem; ideò eas nobis
obiiciunt Scripturas, quæ talia ſapiunt, obliti fœ-
licitatis allatæ in primo aduentu; tametſi in altero
iudicij terribilem, & glorioſum depingant. Ex
vtriuſque autem aduentus confuſione delirant Iu-
dæi, ac confunduntur, multaſque non intelligunt
Scripturas.

Deinde oportet aduertere, multa de aduentu 176
Meſſiæ in prophetis metaphoricè prædici, quibus
ſpiritualis fœlicitas pedetentim dignoſcatur, & ipſi
litteratim capiunt, vt Iſa. 11. *Habitabit Lupus cum
Agno.* Et cap. 2. *Erit in nouiſſimis diebus præparatus
mons domus Domini in vertice montium*, ex quo in-
ſulsè clamant, montem Sion ſuper alios montes ex-
portandum à ſuo Meſſia. Hunc errorem latè proſe-
quitur Origenes *lib. 4. Periarch. cap. 2.* & Euſebius
lib. de Demonſt. ſpecialiter *ſi pecma, cap. 8.*

Obiiciunt ergo primò Iſa. 2. *Erit in nouiſſi- 177
mis diebus præparatus mons domus Domini in vertice
montium, & fluent ad eum omnes gentes. Non leuabit
vltra gens contra gentem gladium.* Hæc ſunt qua-
tuor iudicia Meſſiæ. At Iesvs non venit in nouiſ-
ſimis diebus, nec mons ſuper montes eſt poſitus,
nec fluxere ad eum omnes gentes, nec fuit pax per-
petua: Ergo non eſt Meſſias.

Respondet D. Bonauentura *ad cap. 8. Ioan.* 178
in ea verba: *Ieſus perrexit in montem Oliueti.* No-
uiſſimos dies eſſe non modo Meſſiæ, ſed etiam Ec-
cleſiæ eius, quæ poſtea vſque ad finem perſeuerabit.
In hac igitur mirabilia futura ſuper præcedentia
aſſerit, primò operante Chriſto in Iudæa, quod
etiam Rabbi Salomon concedit. Deinde in toto
orbe, vnde aduuata eſt Eccleſia. Hæc verò patrata
fuiſſe à Chriſto, ſuprà oſtendi ex Ioſepho, & aliis
hiſtoriis.

Montes verò montibus ſupponendos ſomniant 179

cum Poëtis; cùm ſenſum verum ſub oculis habeant, Montem בראש in capite eſſe Meſſiam, ſanctum ſuper omnes, vt dicitur Pſal. 86. *Fundamentum eius in montibus, &c.* quippe cum ſit Eccleſiæ caput ſupremum.

Qvod ex omni genere ſingularum gentium ad Ieſum confluxerint, patet: Hoc autem ſucceſſiue fit, quod experimento videmus.

180 Qvod verò pax fuerit, conſtat ſub Octauiano in ortu Chriſti, quo vſque Iudæi rebelles à Meſſia, & à Romanis defecere. Maxima verò pax promittitur ſpiritualis ibi; at non impiis, ſed ad Ieſum confluentibus. Neque pax abſolutè æterna promittebatur. Vbi enim nos legimus (*vltra*) habet Hebræum *aad*, quod non ſignificat æternitatem, vt patet 4. *Reg.6.* Vbi dicitur: *Vltra non venerunt latrones*, in Hebræo *aad*, & tamen poſtea Syri inuaſerunt Iudæam. Sic reſpondet etiam Pater Bouerius noſter ſuprà.

181 Respondetvr ſecundò à D. Bonauentura *ſerm.16.Hexaemer.* loqui de ſecundo aduentu Meſſiæ, quando dies Domini erit ſuper omnem arrogantem, vt ibi teſtatur propheta, tunc Iudæi conciliabuntur Eccleſiæ.

Obiicivnt ſecundò, *Iſa.11.* dicitur: *Egredietur virga de radice Ieſſe, & Flos de radice eius aſcendet. Et requieſcet ſuper eum Spiritus Domini. Accubabunt ſimul Lupus, & Agnus; Pardus, & Hædus paſcentur ſimul.*

182 Respondet S. Bonauent. *ad 3. Lucæ*, hanc eſſe locutionem metaphoricam, vbi Chriſtus dicitur *flos de radice Ieſſe.* Vnde obſeruat è D. Hieronymo in Hebræo haberi loco cit. *flos Nazarenus.* Id latiùs proſequitur S. Doctor. *in ſpeculo B.V. lec.12.* Sic igitur & animalia illa metaphoricè ſunt intelligenda, vt gentes inimicæ in Eccleſia vniantur, & ſint cor vnum, vt dicitur *Act.4.* Sic enim & *Geneſ.49.* multi Patriarchæ nomine Leonis, Lupi, Colubri enunciantur, & hi dicuntur in nouiſſimis diebus, qui tamen iam fuerunt. Ideò vbi nos habemus: *Habitabit Lupus cum Agno, &c.* habet Chaldæa: *Et pax in diebus eius multiplicabitur.*

183 Obiicivnt tertiò. *Deuter.30. & Ezech.39.* promittit Deus, omnes Iudæos transferre in Paleſtinam, cùm Chriſtus venerit.

Respondetvr è D. Bonauent. *ad 11. Ioannis*, hanc congregationem faciendam à Chriſto ſpiritualiter, vt filij, qui ſunt diſperſi, congregentur in vnum, vt Caiphas prædixit; neque promittitur eis ampliùs Palæſtina.

Obiicivnt quartò *Zach. 6.* dicitur: *Oriens nomen eius.* Chaldaica legit: *Meſſias*; & additur, hunc ædificaturum templum; at Ieſus hoc non præſtitit: ergo non eſt Meſſias.

184 Respondetvr primò è Rabbi Salomone, intelligi de templo ædificato ſub Zorobabel: Vel dic cum S.Bonau. *ad 2. Ioan.* Chriſtum ædificaſſe templum ſpirituale Eccleſiæ ex lapidibus viuis. Vide S.Doctorem *ad 22. Lucæ.*

Obiicivnt quintò Hierem. 23. dicitur: *Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & ſuſcitabo David germen iuſtum*, &c. & addit: *In diebus illis ſaluabitur Iuda*; at potius exterminati ſunt à Ieſu Iudæi: ergo. Hic eſt Iudæorum Achilles.

185 Respondet S. Bonauent. ad id Lucæ 19. *Benedictus, qui venit*, &c. bona à Meſſia danda, non pertinacibus. Ideò *Deuter.18.* Meſſiam exhibens addit: *Ipſum audies.* Contumacibus verò *cap.28.* ea ſanè, quæ nunc Iudæi patiuntur, maledicta fulminat, vt expônit Rab. Moyſes Hadarſan *ad 4. Geneſ.*

Obiicivnt ſextò Daniel. 7. *Ecce in nubibus cæli, quaſi filius hominis.* At Ieſus non ſic venit: Ergo.

Respondetvr, ibi loqui de ſecundo aduentu, quem cum primo Iudæi confundunt. Ita D. Bonauent. *ad 19. Lucæ*, addens id Apocal. 1. *Ecce venit cum nubibus.*

Obiicivnt ſeptimò Iſa. 30. *Erit lux Lunæ, vt* 186
lux Solis, ſeptempliciter.

Respondetvr, ibi loqui de fine mundi, quo tempore illa oſtenta affulgebunt, vt alibi etiam innuit.

Obiicivnt octauò Iſa. 53. *Videbit ſemen longæuum.* & Pſalm.88. *Ponam in ſæculum ſæculi ſemen eius*; At Ieſus Nazarenus non habuit filios: ergo non eſt Meſſias.

Respondet S.Bonauent. *ad 23. Lucæ* ad ea ver- 187
ba: *Et hæc dicens, expirauit*, obtinuiſſe ſemen longæuum filiorum, ſecundùm ſpiritum, quos moriens redemit, ac genuit.

Obiicivnt nonò, *Ezech. vltim.* deſcribitur pulchrum templum, ac ciuitas, quæ complenda eſt (aiunt) in aduentu Meſſiæ.

Respondetvr è D. Bonauentura *in fine Dietæ ſalutis*, intelligi ciuitatem cœleſtem.

Obiicivnt decimò. Si Ieſus fuiſſet Meſſias, ſa- 188
nè aliqui docti eum cognouiſſent; at non cognouerunt: ergo.

Respondet S.Doctor. *ad 7. & 11. Ioan.* aliquos eruditos, & Principes eum agnouiſſe, ſed timuiſſe Senatum, qui contra credentes conſpirarant, vt dicitur *Ioan.* Ideò abſconditè ſe gerebant, vt patet de Nicodemo, *Ioan.3.* Ideò enim *cap.7.* Chriſtum defendit.

Addit Seraphicus Doctor, in hoc iudicia Dei 189
apparuiſſe, quòd non multi ſapientes ſecundùm carnem venerunt ad eum, erant enim ſcientiâ ſuâ inflati. Ipſum vide, quem ſequuntur in reſponſionibus Lyranus, & alij.

Ex dictis planè colligitur, Meſſiam eſſe homi- 190
nem, quod exprimitur Deuter. etiam 18. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis ſuſ:itabit tibi Dominus.* Ea quo malè inferunt Iudæi, hunc non eſſe Deum, nam hic idem dicitur: *Deus fortis.* Iſa. 9. & *Deus Ieſus.* Habac.3. vt notat S. Bonauentura *ad 1. Ioan.*

Neqve Iudæi, aut hæretici id negant; Et in toto Euangelio id clarè habetu.r. Ita initio Euang. S. Ioan. dicitur: *Verbum caro factum eſt* Et ſæpe Hominem nominant Euangeliſtæ omnes. *Ioan.1.* dicitur Vir. *Ioan.8. & 9.* vt notat D.Bonauentura *ibi.*

Evndem quoque eſſe verum Deum latius 191
oſtendi *p. p. tract.2. diſput.1. quæſt.6.* contra Iudæos, & hæreticos, vbi multa congeſſi teſtimonia, vtrumque probantia, nempe Meſſiam eſſe Deum, & hominem. *Hierem.32. Iſa.9. 45.* & aliis ibi allatis. *Michea 5. Zach.9.* quæ vide ibi. Contra Paganos verò probatur è Sibillis apud D. Auguſt. 18. *de ciu.* Sixtum Senenſem *tom.1. Bibl. lib.2.* Bouerium *tomo 1. demonſtr. contra Iudæos.*

QVÆSTIO

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

QVÆSTIO II.

An MESSIAS *ſit Deus.*

192 RABBINVS, quo cum Finali Mutinæ diſputaui, cùm adueniſſe Meſſiam conuictus admitteret, reſumpſit, ſe non ob id teneri Religionem mutare, quia Meſſias eſt purus homo, non valens Legem Dei, latam Hebræis, abrogare. Coactus propterea illico, non è ſuggeſtu, Chriſti mei Deitatem comprobaui. Iam *p.p.tract.2. diſp.1.quæſt.7.* Secundam SS. Trinitatis Perſonam Deum oſtendi, multaque huc tendentia appoſui; nunc tamen contra Iudæos ago præcipuè.

193 IVDÆI tenebris offuſi Arianorum, IESV Deitatem negant. Eos recenſui *p. p. loco cit.* & identidem nominabo.

194 CATHOLICAM ſententiam, cuius eximios defenſores ibi adduxi, Chriſti Deitatem adorandam comprobantes, confirmandam aſſumo cum Patre, Zacharia Bouerio noſtro, cum Lyrano, & Burgenſi ad Bibl. Eam verò præcipui Iudæorum libri, atque Rabbini confeſſi afferentur.

ASSERO Domini mei IESV Meſſiæ DEITATEM; neque ſolo atramento; ſed: O quis mihi det Martyriis adeo fetis aſſerere id, vt ſanguis atramento nigrior erumpat.

195 PROBATVR primò Scripturis veteris Teſtamenti, quibus nititur S.Bonauentura.

PRINCIPEM locum tenet Chriſti argumentum, Matth.22. & Pſal.109. *Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis.* Sic verò arguit Chriſtus: *Si Dauid vocat eum Dominum, quomodo filius eius eſt?* Infert autem hunc, quem Iudæi confitebantur Chriſtum Meſſiam, iuxta expoſitionem veterum Rabbinorum, Iſaac, Barachiæ *in Geneſ.* Moyſis Hadarſan *in 45. Geneſ.* Ionathæ Chaldæi, qui legit: *Dixit Dominus Verbo ſuo*, vt habetur lib. Kibhutum Midras Theillim *in pſal. 2.* Et Gloſſa Hebraïca; hunc inquam Dominum Deum
196 eſſe Dei Filium. Id argumentati ſunt *hoc pſalmo*, Theodoretus, Euthymius, Caſſiodorus, Chryſoſtomus, & Hieronymus *ad locum Matthæi.* Didymus *lib.2. de Spiritu ſancto*, Tertull. *lib.4. in Marcionem, cap.38.* & aduerſus Praxeam, *cap.11.* Irenæus, *lib.3.cap.6.* Hilarius *l. 2. de Trin.* Ambroſius *de fide, lib.4. cap.4.* Rurſus Theodoretus *lib.2. de Græcorum affect.* D.Bonauentura ad hunc locum, & *in ſpeculo B. Virginis, lect. 16.* cum Apoſtolo *Hebr.1.*

IOANNES Antonius Velaſquez *in cap. 1. ad*
197 *Philip. verſ.2.* acu ſubtilior ait, non conuinci intentum ex eo, quòd Dauid vocet Chriſtum Dominum ſuum, ſequi eſſe Deum; ſed debuiſſe vocare ipſum abſolutè Dominum: *Dixit Dominus Domino.* Sic enim Scripturæ hoc nomine Domini abſoluti vniuerſalis, Deum exprimunt. At niſi ſupponamus Dauidem ſuper omnes Reges, nullum hominum vocaturum Dominum ſuum, non infertur: Ergo is eſt Deus, qui meus eſt Dominus. Ideò Patres ex hoc nomine DOMINI, Deitatem Chriſti cum Chriſto inferentes, carpit.

198 ENIM verò, ſi nomen Domini *hîc*, cum ſua expreſſione à Dauid allata, accipitur, id ſatis conuincit. Primò enim (vt ait Chriſtus) Dauid vocat eum abſolutè Dominum: *Quomodo ergo Dauid vocat eum Dominum?* Et infrà: *Si ergo Dauid vocat eum Dominum*; nam in Chaldæo: *Verbum ſuum vocat*, & in Hebræo neum Iehoua ladoni: *Dixit Deus ineffabilis meo Domino*, נאם יהוה לאדני.
Licet autem nomen ADONAI etiam creatis Do- 199
minis adſcribatur aliquando, tamen *hîc* exprimit eſſe Deum, dum ei à Deo Patre dicitur: *Sede à dextris meis*, vt argumentatur Apoſtolus *Hebr.1.* Dum is relatiuè exponitur cum Patre regnans, à quo ante Luciferum originem ex vtero è ſua eſt ſubſtantiâ genitus. Quare tenebatur Velaſquez perpende- 200
re, qui Dominus aſtruatur, ſicuti Patres conſiderant, ex hoc nomine Domini Deitatem cum Chriſto, & cum Paulo inferentes; nam & ipſe ibidem hoc admonet faciendum, vt ſciamus: An ADONAI ibi de Deo accipiatur, eumque ſignificet.

HVIC conſonat Pſal.71. *Ante Solem permanet.* 201
Adorabunt eum omnes Reges, vt ait S. Bonauent. *ſerm.2.Epiph.* cum priſcis Rabbinis apud Bouerium *art.7. demonſtrationis primæ in Iudæos.*

DICITVR ergo Meſſias à Iehouah, Dauidis Dominus Deus אדני Adonai.

DICITVR ortus ante omne tempus ex vtero Dei Patris Filius Verbum; non è Dauidis ventre, qui ab æterno non erat, vt notat Tertull. *lib. 3. contra Marcionem, cap.20.* & Rab. Iſaac Arama *in Geneſ.* Ergo non agit de temporali Meſſiæ è Dauid ortu. Hoc etiam vide *p.p.tract.2.diſp 1. à num.77.*

SECVNDO loco occurrit *Iſa. cap.7.* vbi Regi 202
Iudæ territo obtulit Vates ſignum grande triumphis at tremendi indiait maaimom: *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel*, vt notat D.Bonauentura *ſerm.2.Dom. infra octauam natiuitatis.*

HOC ſignum domui Dauid offert, Virginis inuiolatæ partum העלמה *haghalma*, ideſt, *virgo adoleſcentula*, vt cenſent Hebræi apud Galatinum *lib.7. arc. cap.15.* Adrian. Fin. *lib.2. flagel. cap.9.* D.Hieronym. *hic*: Rab. Dauid ad id Pſal. 67. *In medio iuuencularum.* Sanè nullum erat ſignum, Virginem parere, & corrumpi.

PORRÒ ſignum hoc datur liberationis ab obſi- 203
dione, tunc vrbem premente, ex qua finem Regni Iuda pauebant; at Vates dicit, eo tempore Meſſiam naſciturum, iuxta vaticinium *Geneſ. 49.* allatum *quæſt.1.* non quod prius Virgo eſſet paritura, vt malè exponit Bouerius; nam ablatum eſt prius dominium, vt ibi oſtendi.

HINC, neque Lyra rectè ait, hoc dari ſignum, præteriti rememoratiuum.

FILIVS hic vocatur עמנואל ghimmanuel *nobiſ-* 204
cum Deus, nempe naturæ noſtræ homo factus. Neque de hoc nomine id negant Iudæi Ethymologiam. Eſt argumentum D. Bonauenturæ *in ſpeculo B.Virg. lect. 13.* allegantis D. Hieronymum *epiſt. 10.* Et *ſerm.4. Vigil. Natiuitatis.*

TERTIVS locus eſt cap.9. *Paruulus natus eſt no-* 205
bis, & filius datus eſt nobis, & factus eſt Principatus ſuper humerum eius: & vocabitur nomen eius Admirabilis, Conſiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri ſæculi, Princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis: ſed ſuper Solium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit: vt corroboret illud in ſempiternum.

HOC de Meſſia iure intelligunt tranſlatio Chal- 206
dæa, Rab.Moyſes Ægypt.Rabb.Auenazra.

DICITVR natus paruulus, & filius datus deſuper, vt dicitur *Ioan. 3.* vt notat D. Bonauentura *ſerm.1. infra octauam Epiphaniæ.*

PONDERAT S. Doctor *ſerm.2. Epiph.* nomen 207
Admirabilis פלא. Hoc nomen Dei eſt: ſic vocatur

Angelus

Angelus, Deum repræſentans, *Iudic.*13. vt monet S. Doctor *ad* 1.*Lucæ*, & *ad* 2.

Præclare verò vocatur אל *El*, Devs fortis; quo titulo abſoluto ſolus Deus nominatur.

Ivdæi, vt omnia peruertant, vertunt actiuè: *Deus fortis, Admirabilis, Conſiliarius, vocabit Puerum natum Meſſiach, Principem pacis.*

208 Scias eiſdem litteris ſcribi actiuum, & paſſiuum יקרא, & antiquitus lectum paſſiuè *vocabitur*, vt aſſerunt LXX. Interpretes, & Chaldæa tranſlatio.

Enim verò Rabbini, qui poſt annum 476. puncta dedere, vt notat Bouerius, cum Bellarmino *p.*1. *Gram. cap.*2. Vatiolano odio in Chriſtum, puncta aptarunt, vt legerent Iikra actiuè; vel ſecundùm alios, qui puncta eſſe à tempore Moyſis aſtruunt, mutando puncta, non Iikkate *vocabitur*.

Atqve ſi actiuè eſt legendum; oporteret nomini Meſſiæ apponere notam accuſatiui ת, vel ל, quod non inuenio.

209 Adoo Pagnioom legere ויקרא vaikra, & tamen reddere adhuc paſſiuum: *Et vocabitur*, accipiendo imperſonaliter, ſeu paſſiuè (vt notat Bouerius) tertiam perſonam.

Addit: *Multiplicabitur eius imperium*, vbi verbum למרבה *lemarbe* habet *mem* clauſam, quæ ſolùm in fine conceditur, vt notat Francus in Sole linguæ ſanctæ *lib.*1.*cap.*1. myſterio quidem hoc adſcribunt Rab. Hauehn, celeberrimus Thalmudiſta, & Rab. Haccados in ſumma apud Hebræos æſtimatione, apud Galatinum *lib.*7.*arc. cap.*13. nempe, Regni Meſſiæ æternitati.

210 Cætera tandem verba vaticinij Soli Meſſiæ conueniunt, non terreno Regi, vt notat S. Bonauentura *ſerm.* 1. *in octauam Paſcha*, & *ad* 1.*Lucæ*. Certè Imperium æternum Dei eſt (ait S. Doctor) adducens Pſal.144. *Princeps pacis*, vt habes ad Thren. ex Iudæis.

211 Qvartvs locus Iſa.48 *Non à principio in abſcondito locutus ſum: ex tempore antequam fierent, Ego eram: & nunc Dominus miſit me, & Spiritus eius.*

Hic loquitur Meſſias, ſe aſtruens æternum, & paulò antè ſe Creatorem aſſeruit.

Profecto hic alius non eſt, niſi Filius Dei, à Patre miſſus, vt arguit S. Doctor *ad* 4.*Lucæ*.

212 Qvintvs locus Iſa.45. *Rorate cæli deſuper, & nubes pluant iuſtum: aperiatur terra, & germinet Saluatorem.* Hunc autem Deum confitetur: *Tantum in te eſt Deus* אל, *& non abſque te Deus, verè tu es Deus abſconditus, Deus Iſrael Saluator.*

Ita oſtendit S. Doctor ad conſecrationem Miſſæ, & in ſpeculo B.Virginis, *lect.*7.

Initio capitis, non inficior, indicari liberationem à Cyro, vt monet S. Doctor *ad* 4. *Lucæ*; at Cyrus neque Deus Iſraël, neque Iuſtus, ſed Idolatra erat, etſi in liberando populo vmbram Chriſti geſſerit.

213 Præclare Chriſti Deitatem aſtruit *Iſa.c.*53. vbi de illo; *Et ipſe peccata multorum tulit*, Hebr. נשא *Naſſah*, dimiſit. Neque verò poteſt alius præter Deum peccata dimittere. Tollere autem peccata dictus eſt Chriſtus redimendo, & dimittendo, vt notat S.Doctor *ad cap.*1.*Ioan.* & *ad* 23.*Lucæ*; hoc exponens.

Mvlta etiam apud Hieremiam teſtimonia Diuinitatis Chriſti exiſtunt.

214 Primvm, *cap.*14. vbi Deum alloquitur: *Quare quaſi colonus futurus es in terra? & quaſi viator declinans ad manendum? Quare futurus es quaſi vir vagus, vt fortis, qui non poteſt ſaluare? Tu autem in nobis es Domine* יהוה, quod eſt nomen Dei ineffabile, hunc appellat: *Expectatio Iſrael Saluator.* Quid ad hoc reſpondeant Iudæi?

215 Secvndvm habetur, cap.23. *Ecce dies veniunt dicit Dominus: & ſuſcitabo Dauid germen iuſtum: & regnabit Rex, & ſapiens erit, & faciet iudicium, & iuſtitiam in terra. In diebus illis ſaluabitur Iuda, & Iſrael habitabit confidenter: & hoc eſt nomen, quod vocabunt eum, Dominus iuſtus noſter.* Hunc Meſſiam confitentur Targum Chaldæum, Ionathæ Benahozul, & omnes priſci Thalmudiſtæ. Hebraicè verò habes Iehovah, vt notat Pagninus, Bouerius, aliique. Falsò autem autumant Iudæi, alium in recto vocatum Iehova, vt obſeruat Bouerius.

216 Enim verò Rabbini corrumpont verbum יקרא mutato *ſcurech* וּ in *cholem* וֹ, legunt non *Ierou* vocabunt; ſed *Ierio*, vocabit eum, & ſenſum dant ſpurium: *Deus iuſtus noſter vocabit Meſſiam.* At Paraphraſis Chaldaïca legit: *Et hoc eſt nomen eius, quo appellabunt eum*, & Rab. Abba *in Thren.* ad ea verba: *Quia elongatus eſt à me conſolator, conuertens animam meam, Quod eſt nomen Meſſiæ: Deus Iehouah eſt nomen eius, ſicut dictum eſt.* Hierem. cap.23. *Et hoc eſt nomen, quod vocabunt eum, Dominus Iuſtus noſter.* Habetur enim יהוה, quod ſoli Deo conuenit, vt monet Bouerius cum D.Bonauentura paſſim *locis adductis*, p.p. *tract.*1. *diſput.*12. Hoc innuit S. Doctor *ad* 1.*Lucæ*.

217 Insionis etiam eſt locus Michææ 5. *Et tu Bethleem Ephrata paruulus es in millibus Iuda: ex te mihi egredietur, qui ſit dominator in Iſrael; & egreſſus eius ab initio æternitatis.*

Hvnc locum de Meſſia expoſuêre antiqui Hebræi, & qui vocati ſount ab Herode *Matth.*2. & Rabbi Salomon, etſi nobis infenſiſſimus hoſtis. En Diuinitas eius, cuius eſt egreſſus ab æternitate, vt arguit S.Doctor *ſerm.* 1. *de Natiu.* & *ad* 2.*Lucæ*. Ideò Thalmudiſtæ legont, *Meſſias à Deo æterno.*

218 Præclarvm è *Zach.*2. teſtimoniom offero: *Lauda, & lætare filia Sion: quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui, ait Dominus. Et applicabuntur gentes multæ ad Dominum in die illa, & erunt mihi in populum, & habitabo in medio tui: & ſcies quia Dominus exercituum miſit me ad te.*

Hic Dominus Iehovah bis ponitur, qui ſe venturum, & gentes adducturum ait; ipſe verò à Domino Exercituum Iehouah Sabbaoth. En verus Deus mittens, & miſſus in medium Iſraël, & ad Gentes.

219 Alia loca attuli *p.p. tract.*2.*diſp.*1.*quæſt.*7. non modò contra Iudæos, ſed etiam hæreticos, vbi è Diuinis nominibus, Meſſiæ adſcriptis, eum oſtendi eſſe Deum. Multa habes & *hic*.

Io ſolùm refero, quod ait Rab.Simeon Ben Iuachai, apud Rab. Haccados: *Deus ſanctus, & benedictus mittet filium ſanctum ſuum, & carne humana*
ſe induet. Veh illis, qui propter prauas ſuas opiniones 220
erunt rebelles huic Meſſiæ, & reſpuent dicta, quibus
præcipiet, vt mundificentur aqua mundificationis ad
purganda eorum peccata. Ipſi verò non incedent in viis
Dei gratis: nec facient voluntatem eius; ſed ingenti
iracundia perciti eum occident.

Flor vit verò Rab. Haccados circa tempora Machabæorum, & ſonat *Magiſter Sanctus.*

Mvltas addam etiam rationes, è S. Bonauentura ſumptas, quas ampliat Bouerius *art.*10.

221 Prima habetur 4.*p. Breuil. cap* 1. Deus initio fuit Primum Principium, rerum Conditor, qui immediatè

immediatè orbem homini condiderat; ac proinde eſt Vltimus Finis. Creauerat autem omnia ſummâ potentiâ, ſapientiâ, & bonitate, vt habetur Geneſi: *In principio creauit Deus* אלהים *Dy cœlum, & terram. Et inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ.* Cùm igitur homo corruiſſet, debuit eum Conditor reparare ſumma potentia, ſapientia, & bonitate, ne Vltimus Finis, qui eſt Deus ipſe, foret ei fruſtra. Hinc Iob 33. *Spiritus Dei fecit me, & ſpiraculum omnipotentis viuificabit me.* Eſt autem vtrobique
222 נשמה *niſchmeth anima*, ſpiraculum ו *Sadai*, omnipotentis. At quæ obſecro anima Dei omnipotentis viuificauit nos? Sanè Meſſiæ, vt habet Iſa. 53. *Pro eo quod laborauit anima eius* (נפץ nephets, vel melius נפש naphese, & ſignat magis animam ſenſitiuam) *videbit, & ſaturabitur: in ſcientia ſua iuſtificabit ipſe Iuſtus ſeruus meus multos, & iniquitates*
223 *eorum ipſe portabit.* En Deus omnipotens, aſſumptâ naturâ, Deo ſeruâ, iuſtificat anima ſua rationali, emerita pœnis ſenſitiuis, nos peccatores; quod nemo infra Deum præſtare valet. Iſa. 43: *Ego ſum, qui deleo peccata.* Itá Dei potentia coniunxit duo extrema infinitè diſtantia, naturam Diuinam, & humanam in vna perſona. Sapientia vniuit Primum Principium, & vltimum Finem vltimæ creaturæ. Bonitas dedit vitam Dei pro ſeruis. Hinc Iſa. 53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum*; vbi habet Hebræa נפש ſignans animam, maximè ſenſitiuam.

224 Ex dictis eruit S. Doctor aliam rationem *loco cit.* Quia homo à ſuo Principio auerſus recedens, ad ſenſibilia oblectamenta declinarat; factus eſt Deus homo ſenſibilis, vt ſic illum ad ſe conuerteret. Ideò Verbum caro factum dicitur, & animam etiam ſenſitiuam aſſumpſiſſe.

225 Tertia ratio Seraphici Doctoris eſt: Humanum genus, Adæ peccato, damnatum eſt. Ideò ad redimendum perfecta ſolutione requirebatur Redemptor infinitæ dignitatis, vt Deo infinito offenſo, ſatisfactio condigna exhiberetur. Sanè hic erat finis Meſſiæ, non liberatio, à Iudæis aſſerta, à temporali ſeruitute, quæ parum ad finem beatitatis confert. Ideò Meſſiæ dicitur Iſa. 53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam*, &c. Imò dicitur: *Vulneratus eſt propter iniquitates noſtras*, &c. Pſal. 71. *Ex vſuris, & iniquitate redimet animas.* Et Dan. cap. 9. apertè venturum ait: *Vt conſummetur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iuſtitia ſempiterna.* En quot modis refricat Meſſiæ finem.

226 Quarta ratio. Homo peccans propriam amiſerat excellentiam, nec eam à creaturâ aſſequi poterat, cum nulla habeat omnem efficientiam; & ſi haberet, ea eſſet deterior illâ, quam obtinuerat à Deo.

Quinta ſumitur ex officio Meſſiæ. Concedunt omnes, Meſſiam munere Saluatoris, Redemptoris, ac Mediatoris inter Deum, & homines perfuncturum. Geneſ. 49. *Salutare tuum expectabo Domine.* Iſa. 24. *Aperiatur terra, & germinet Saluatorem.* Sic cap. 62. 12. 43. 59. Zach. 9. 13. Pſal. 71. 129. Dan. 9. Sophon. 2.

227 Erat autem pro omnibus gentibus eo munere perfuncturus, vt habes Geneſ. 49. *Ipſe erit expectatio gentium.* Geneſ. 22. *In ſemine tuo benedicentur omnes gentes.* Iſa. 49. *Dedi te in lucem gentium.* Ex cap. 61. *Spiritus Domini ſuper me: eò quòd Dominus vnxerit me, vt prædicarem captiuis indulgentiam*; quæ S. Doctor proſequitur *ad 4. Lucæ*, vt oſtendat, liberationem hominum à culpis, maximè ab Originali, quam fatentur & Rabbini Ioſes *in lib. Syphra*, Moyſes Hadars *in Pſal.* 48. Midras Schir. Halchirim *in 1. Cant.* Midras Ruth *cap.* 2.

Ex his arguit S. Bonauentura: Mediator debet vtrique extremo communicare: Meſſias eſt Mediator inter Deum, & homines: Ergo debet eſſe Deus, & homo. Et cum ſit perfectus Redemptor, debet eſſe meriti, adæquati infinitis Dei offenſis, vt ſatisfactio ſit condigna, vt dixi. 228

Reliqua vide *p. p. tract. 2. diſp. 1. quæſt. 7.* vbi etiam obiecta dilui, multa etiam *hic, quæſtione ſequenti* ſoluam. 229

QVÆSTIO III.

An Perſona Diuina INCARNATIO *rationibus probari queat.*

D. Bonau. 3. diſt. 1. quæſt. 1.

INCARNATIONIS nomen ſumptum eſt ex Ioan. 1. *Verbum caro factum eſt.* Quamvis enim totam hominis naturam aſſumpſerit; fit tamen mentio carnis, ſiue quia incredibile videtur, Deum vniri corpori: Siue quia carne explicatur totus homo, Geneſ. 9. *Conſumpta eſt omnis caro*, ſiue ad hæreticos præmonendos, qui veram carnem erant Chriſto negaturi. Siue ad Verbi Dei humilitatem laudandam, vt diſſerit S. Bonauentura *ad 1. Ioan.* 230

Nomine hoc vtitur Concilium Nicænum *in Symbol.* Videbatur dicenda animatio à nobiliori: At itá magis celebratur miraculum in vnione ſummi Spiritus cum corpore, vt monet S. Doctor *lib. 4. Compend. Theol. cap. 7. & parte 4. Breuil. cap. 2.* 231

Est itaque Incarnatio *Vnio ſingularis naturæ humanæ cum Verbo.*

Hinc etiam elucet, Incarnationem Verbi ſine fide non percipi.

Probatur à D. Bonauentura primò *ad 1. Ioan.* vbi idem Verbum dicitur, per quod facta ſunt omnia, factum caro, quod ſola fide agnoſcitur. Hinc infert S. Doctor eximiam Ioanni reuelationem factam. Hoc medio idipſum probat Suarez *diſput. 3. ſect. 1.* 232

Probatur ſecundò à S. Doctore *ad 3. Ioan.* ex illis Chriſti verbis: *Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo, ſi dixero vobis cœleſtia, credetis? Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui & deſcendit. Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret.* Deſcendit autem ad aſſumendam humanam na- 233
turam, vt dicitur *Epheſ. 4. Philip. 2.* & aliis epiſtolis, vbi etiam addit, datos Apoſtolos Spiritu ſancto plenos, vt oſtenderent nobis diuitias abſconditas, & Myſterium ſæculis ignotum Incarnationis. Et *Rom. 10.* dicitur: *Hoc eſt Verbum fides, quod prædicamus.*

Probatur tertiò à S. Doctore ex illo *Lucæ 1.* vbi Angelus volens perſuadere Beatæ Virgini hoc Myſterium, recurrit ad Dei omnipotentiam: *Non*
erit impoſſibile apud Deum omne verbum. Et Mariæ 234
neceſſaria fuit fides, vt conſentiret. Ideò Eliſabeth ait: *Beata quæ credidiſti.* Lucæ 1. Id confirmat S. Doctor è *cap. 3. ad Epheſ.* vbi cùm Apoſtolus Incarnationem vocaſſet Myſterium abſconditum à ſæculis, & inueſtigabiles Dei diuitias, præmiſſa ſupplicatione Deo, vt concederet Epheſiis cognitionem fidei ad comprehendendam ſupereminentem ſcientiam

tiam charitatis Christi, ſubdit: *Ei autem, qui potens eſt omnia facere ſuperabundanter, quàm petimus, aut intelligimus ſecundum virtutem, quæ operatur in nobis, ipſi gloria.*

235 HINC D.Aug. *epiſt. 3. ad Voluſianum*, de hoc Myſterio ait: *Fatemur ergo, Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur inueſtigare non poſſe.* Quæ verba aſſumens Concilium Toletanum II. ſubdit: *Si ratione oſtendi poſſet, non eſſet mirabile; ſi exemplo, non eſſet ſingulare.*

236 HINC tritum illud in oratione Seraphici de hoc Myſterio proloquium: *Plus poteſt Deus facere, quàm nos intelligere*, alioqui ſi nil ampliùs poſſet, iam eſſet Dei potentia finita, quippè noſtro intellectui commenſurata.

SVPPOSITA autem fide, fuit hoc Myſterium cognitum, & precibus imploratum à Sanctis Patriarchis.

PROBATVR tandem à S.Bonau. *lib. 1. Phar. c. 2.* è D.Gregorio Magno, qui *lib. 8. Moral. cap. 27.* hoc vocat ineffabile Sacramentum, delatum ad Virginem ab Angelo.

237 PROBATVR quoque rationibus à S. Doctore, quia ſubſtantiæ perfectæ non ſubſiſtunt alienâ ſubſiſtentiâ: & in vnionibus ſubſtantiarum interuenit pati, componi, &c.

IGITVR, ſi Perſonæ alicuius Diuinæ vnionem probare velimus, ſupponenda eſt fides de SS.Trinitate, quæ naturaliter haberi nequit, vt oſtendi *p. p. tract. 2. diſp. 1. quæſt. 1. & 2.* & admonent Valentia *quæſt. 1. puncto 2.* Suar *diſp. 3. ſect. 1.* Tanner. *diſp. 1. quæſt. 1. dub. 1.* & iam oſtenſum eſt.

238 ET S.Doctor *in hac quæſtione*, ſolùm inquirit: An Deus poſſit naturæ humanæ in hypoſtaſi vniri; Deus enim ſubſiſtens eſſe debet, inſuper debemus credere, naturam humanam alienâ perſonâ ſubſiſtere.

ASSERO, potuiſſe Diuinam naturam in hypoſtaſi vniri naturæ humanæ.

PROBATVR à D. Bonau. primò ex Lucæ 1. *Non erit impoſſibile apud Deum omne verbum.* Cùm ergo poſſit homo dicere, & credat abſque implicantiæ obſtaculo, Deũ humanitati vnitum; videtur poſſe fieri.

239 DEINDE *Epheſ. 3.* Deus poteſt ſuperabundanter facere, pluſquàm petimus; At SS.Patres Deo afflante hoc petiere; accinit *Geneſ. 17.* Ibi Deus, Abrahæ nouo impoſito nomine, promiſſurus Patriarcharum gentium in Chriſto, ait: *Ego ſum Deus omnipotens.* Et c. 18. idem promiſſurus, ait: *Nunquid Deo quidquam eſt difficile.* LXX. *Nunquid apud Deum impoſſibile erit verbum?* Idem *Hierem. 32.* Quæ autem implicantia hic? Sanè id ita factum teſtantur Scripturæ, Diuinitatem Christi conteſtatæ, quas retuli *quæſt. 2.*

240 PROBATVR tertiò à Scoto apud Fabrum *diſp. 1. n. 27.* & Maſtrium *diſp. 1. n. 4.* non repugnare ex parte Aſſumentis. Quod eſt independens in aliquo genere dependentiæ, poteſt terminare aliud, in eo genere dependens: Perſona Diuina eſt independens perſonaliter: Ergo poteſt terminare naturam humanam, in ratione perſonali dependentem. Ità, quia perſona eſt perſona perfecta, poteſt perſonare omnem naturam perſonabilem.

241 CONTRA arguo primò. Non minus natura Diuina in ratione naturæ eſt independens: & è regione, natura creata dependens in ratione naturæ, quàm Perſona Diuina ſit independens in ratione perſonæ, &c. At Perſona Diuina per vos, ratione independentiæ, poteſt dare creatæ naturæ eſſe perſonale Diuinum: Ergo & natura diuina eſſe naturale diuinum. Comparatio eſt optima, & ſequela abſurda.

242 DEINDE independentia diuinæ Perſonæ eſt vltimum eius, & eſt mera negatio; quæ non dicit perfectionem apud Scotum, vt vidimus *p. p. tract. 2. diſp. 5. q. 3. & 4.* & *diſp. 3. q. 10.* quæ ibi repuli. Et ſi dicant, negationem hanc connotare affirmationem, hæc erit ratio terminandi; non autem negatio; ac proinde ratio terminandi in Diuina perſona, erit actualitas Verbi ad illam potentialitatem implendam. Id latè oſtendi *p. p. tract. 2. diſp. 5. quæſt. 3. & 4.*

RESPONDET Faber, non dicere Scotum, rationem terminandi eſſe independentiam, ſed ſolùm hanc exigi; mox addit, hanc independentiam eſſe rationem formalem proximam terminandi. 243

HÆC ſanè ſe implicant, & hoc aſſerit, quod negauit. Neque ex eo, quòd requiritur independentia, probat ſat eſſe. Vnde argumentum deficit.

HIS ruit altera Scoti ratio apud Fabrum *num. 34.* 244
& Maſtrium *num. 18.* nixa, non repugnare ex parte naturæ aſſumptæ, quia perſona eſt negatio communicationis, re differens à natura poſitiua, ac proinde ſeparabilis. Hanc tamen perſonalitatis naturam oſtendi vanam *p. p. tract. 2. diſp. 5. quæſt. 4.* Video hic etiam Fabrum concedere in perſona perfectionem, quod negat *in primo diſt. 22.*

INSTAT Maſtrius *hic*, & *diſp. 11. Met. q. 4. art. 4.* naturam formâ compleri; & perſonalitatem superuenire accidentem.

HÆC nil premunt; etenim forma complet quidem 245
in ratione eſſentiali naturæ; at in ratione perfectæ ſubſtantiæ, quæ eſt vltima ratio in ſe ſubſiſtendi, emanat modus ſubſtantialis diuinitus impedibilis; atque adeò natura illa, in ordine ad Perſonam diuinam, eſt in potentia perſonali magis, quàm corpus ſit in potentia naturali, vt differit S. Doctor *in cor, arc*, & Maſtrij diſparitas *n. 20.* eſt nulla; ſi Scotiſtæ hæc vſi comparatione cum Seraphico intelligant, nempè, naturam creatam aptam vniri Verbo, ac terminari ab eo, etſi infinito, quia licèt in hoc genere maximè diſtent; tamen in ratione perfectibilis, & perfectiui magis ordinari naturam creatam ad Verbum, quàm corpus ad animam, docet S. Doctor, & cum eo Scotus *ad 2.* & cæteri apud Maſtrium *num. 22.* maximè cum natura rationalis ſit Dei Imago, Deique capax. Vide Seraphicum Doctorem *hic*.

PROBATVR quartò. Aut repugnat ex parte Verbi 246
aſſumentis, aut ex parte naturæ aſſumptæ. Neutrinque repugnat: Ergo. Prius probatur, quia Ens per eſſentiam continet formaliter omnes perfectiones. At ſuſtentare terminando naturam, eſt mera perfectio: Ergo. Hoc nititur S. Doctor, quod malè Caſpenſis *tract. 20. diſp. 1.* adſcribit Scoto.

IMÒ Scotus *diſt. 1. q. 1. art. 2.* id refellit ſic: Ità 247
eſſentia Diuina continet eſſentiam creatam; ſicut perſona Diuina creatam: at eſſentia Diuina nequit eſſe eſſentia creaturæ, vt ſuppleat vices eius perſonaliter: Ergo.

HÆC tamen friuola eſſe, oſtendit S.Doct. *3. diſt. 6. art. 2. quæſt. 1.* longè enim abeſt ſimilitudo.

PRIMÒ, quia natura Diuina creatam naturam continet eminenter tantùm, cuius forma, ſeu eſſentia dicit imperfectionem; at Perſonam continet in ratione Perſonæ formaliter.

DEINDE vnio naturarum eſt ad vnam eſſentiam, vel ad vnum per accidens, quod implicat Deo, & creaturæ; at vnio in perſona nil tale dicit, redolens Deo imperfectum. Quod neque ex parte creaturæ pugnet, probatur à S.Doctore, quia pendet à Deo, quæ pendentia poteſt terminari, vt dixi.

PROBATVR quintò à D. Bonauent. *in corpore*, 248
& *ad argumenta*. Vel hoc repugnat, quatenus Verbum eſt perſona, vel vt eſt diuina, vel vt eſt Verbum. Non primum, quia ſimpliciter eſt independens, & ab ea pendet creatura. Neque ſecundum, quia hac terminatione, nulla Indecens perſonam

Diuiniam interuenit imperfectio, ſed ſola perfectio
249 ſuſtentandi hypoſtaticè naturam. Non interuenit enim ibi aliqua paſſio; dum vnitur, aut aliqua compoſitio, nec potentialitas, nec limitatio, vt oſtendemus *in reſponſionibus ad argumenta* è D. Bonauentura; non enim oportet, niſi vt terminans hanc dependentiam ſuſtentet naturam creatam ſua infinita hypoſtaſi. Nec tandem repugnat, vt eſt ſecunda perſona, quia eſt diſtincta realiter ab aliis, habens diſtinctam ſubſiſtentiam relatiuam.

250 PROBATVR ſextò à D. Bonauent. *in corpore*, & *ad 1. & vlt.* Vniri enim in hypoſtaſi, non eſt neceſſariò pati ab alio, ita vt ſubiectetur in vtroque extremo: Sed ſat eſt, vt ſubiectetur in vno, & alterum trahat per intimam præſentiam ſubſtantialem ad ſe; non enim vniens ſibi illicò eſt ſubiectum, ſed tantùm efficiens, & præſens intimè, vt nouum aliquid ſoli naturæ terminatæ adueniat, vt dicam *ad vlt.* Dat Scotus exemplum accidentis, quod duplici titulo comparatur ad ſubiectum. Primò, vt informans; & hoc dicit næuum. Secundò, vt quid poſterius ad prius; & hoc titulo non dicit imperfectionem; ſic enim & natura humana habet habitudinem ad Verbum, vt ad prius, & terminans, ab eoque ita pendet.

251 Hoc tamen exemplum à Thomiſtis exſibilatur, vt redolens quid Neſtorianæ vnionis accidentalis, etiamſi Doctor ſubtilis in hoc non ponat comparationem.

Eo tamen omiſſo, aptius exemplum è D. Bonau. *hic*, quod fuit D. Athanaſij *in Symbolo*, afferam: Sicut enim ex anima, & corpore fit vnum ſubſtantiale in natura, licet adeò diuerſæ naturæ ſint, ita ex Verbo, & Humanitate vnus in perſona Chriſtus. Alia ex inſitis ramis, & è ferro ignito infra recitabo *diſp.8.quæſt.2.* Vide Bouerium *demonſt.1. art.5.*

252 FATEOR cum Belluto *d.1. de Incarnat. quæſt.2. art.3.* & Plaſtrio, etiam comparationem Scoti ad aliqua eſſe aptam; nam ſubſtantia eſt prior accidente dignitate, naturæ independentiâ ipſum ſuſtentans, reſultat quædam idiomatum communicatio naturæ ſubſtantialis, & accidentalis vnitæ in eodem ſuppoſito. Sic dicitur corpus album, & ſubſtantia colorata.

253 OBIICIES primò. Vnio cùm ſit ratio formalis, quâ extrema vniuntur, debet vtrumque afficere extremum, & in vtroque recipi, & ita etiam Verbum vnitur, & patitur. Sic enim modificatur ab vnione, quæ eſt modus vtriuſque extremi, & cùm ſit modus reſpectiuus, afficit vtrumque extremum.

254 RESPONDET S. Doctor, dari quædam verba paſſionem reſonantia, quæ tamen actionem ſignificant. Vniri enim *hic* naturam Diuinam humanæ, ſignat, hanc terminare hypoſtaticè, quod non afficit vtrumque extremum; eſt autem vnio modus afficiens id, in quo eſt ſubiectiuè; non verò id, cuius eſt tantùm terminatiuè. Et licèt ſit vtriuſque extremi modificatio vnitiuè, non tamen inhæſiuè, vt ſuprà dixi; neque quid amplius exigitur ad modum hunc relatiuum, vt docet S. Doctor *ad vlt.* afferens exemplum eius, cui immoto fit alius dexter, cùm eſſet ſiniſter. Addit ſecundò, quòd vniri Deum, non dicit actionem, ſed relationem, quæ dicit dependentiam in ſola natura creata, tametſi vnitio actionem dixerit, ſed communem tamen toti Trinitati.

255 OBIICIES ſecundò. Quæ ſibi inuicem vniuntur, componuntur; at Dei ſimplicitas compoſitionem horret.

RESPONDET S. Doctor, vnionem dicere coniunctionem duorum in tertio, ſiue vniantur ad tertium conſtituendum, ſiue non: compoſitionem verò eſſe coniunctionem plurium ad tertiam entitatem compoſitam ſtatuendam, & importat potentialitatem.

OBIICIES tertiò. Id, quod de nouo ſubſtantiali- 256
ter vnitur, & eſt aliquid, quod antè non erat ſubſtantialiter, ſanè mutatur. Verbum ſubſtantialiter vnitur humanitati, non minùs, quàm humanitas Verbo; & eſt ſubſtantialiter homo, cùm antè homo non eſſet; & hoc fit, non per meram denominationem extrinſecam, ſed vnione phyſicâ ſubſtantiali: Ergo ſicut humanitas vnita mutationem ſubiit; ita & Verbum.

HANC difficultatem maximam clamat Suarez 257
diſp.8. ſect.4. vt vix diſſolui queat; de qua parum dixiſſe antiquos Theologos, ait Lugo *diſp.11.ſect.6.* Recentiores autem ait in ea multum inſudare: Totam verò in eo eſſe poſitam, vt aſſignetur vnionis ſubiectum. Hanc late exponunt Moderni apud Maſtrium *diſp.1.quæſt.1.art.1.* Bellutum 3 *diſp.1.quæſt.2. art.2.* Lugum citatum, Arriagam *diſp.21 ſect.2.* Gallum *diſp.1.quæſt.1.art.1.c.6.* vbi Scotus *ad 4.* Bonerium citatum. At quia S. Bonau. optimè hanc ex more declarat, miſſas facio alias, ab aliis refutatas, & hanc ſolam exhibeo.

QVONIAM verò nonnulli, non lecta quæſtione 258
Seraphici, eum feriunt, eius loca proferam.

PRÆLIBAT S. Bonauentura, hoc eſſe opus omnipotentiæ. Mox *fundam.3.* baſim iactam complanat, ſic dicens: Verbum ſubſtantialiter ſibi nectere, & vnire humanam naturam, ita vt in hoc hypoſtaſis nexu, naturæ, Diuina & humana, ſint connunctæ. Enim verò, quia Verbum infinitæ perfectionis, nequit eſſe nouæ ſubiectum perfectionis, maximè verò, quia potius creatura tota eſt in potentia ad Deum, & multò magis quælibet anima ad eum ordinatur, tanquam perfectibile ad ſuum perfectiuum, quàm corpora ad illas: Sunt enim entia per participationem eius, ad quem ordinantur, etiam vt imagi-
nes, Itaque non recipit de nouo Verbum aliquid, 259
vnde mutetur: humanitas verò vnionem recipiens, ab ea perficitur, tanquam ab actu, quo ſuſtentatur ſuâ potentiâ incompletâ indigens ſubſiſtentiâ. Ita Verbum verè humanitati vnitum, non afficitur intrinſecè per vnionem, non perficitur, non completur, nec vnio eſt in Verbo, vt in ſubiecto inhæſionis; ſed eſt potius ab eo, vt à termino ſuo.

HINC Verbum non denominatione merè extrin- 260
ſeca dicitur vnitum, vt putat Lorca *diſp.15.* dicens, eſſe Recentiorum communem ſententiam, pro qua falsò addunt Seraphicum Doctorem *hic*, decepti exemplis, ab eo adductis; Et primo Petri, qui fit è dextro ſiniſter Paulo, hoc immutato, quo exemplo vtitur Boët. lib. *Quòd Trinitas ſit vnus Deus*: Vel exemplo Oloris, qui immutatus, incipit fieri ſimilis nouis Oloribus naſcentibus: Vel Solis, qui immutato radio, incipit chryſtallum irridiare, quo vtitur libenter Bouerius.

IAM verò S. Doctor non hæc applicat in hac de- 261
nominatione extrinſeca, his adueniente, ſed in hoc, quòd nil nouæ perfectionis intrinſecè accipiunt noriter. At dixit iam, Verbum de nouo vniri phyſicè intrinſecè per modum termini, non tamen, vt ſubiectum inhæſionis; ideò cautè applicat. *Sic ſuo modo, &c.* Quare non rectè à modernis impugnatur.

SANE id ſoluere volebat, & ſoluit, quod vrgebat argumentum, inferens, ſequi mutationem. Ipſe verò negat ſequi, ſi vnibilium alterum ſolum
ſit potentiale, vt euenit *hic*; vbi Verbum, habens 262
omnem hominis perfectionem, fit homo; nec aſpergitur næuis. Fit igitur homo, & denominatur ſubſtantialiter homo, non ad modum, quo Deus creat, nec tamen denominatur creatura. Abeat igi-

tur

tur Victoria,tremore concedens, mutari apud Aretinum *diſt.1. quæſt.1.art.17.* His ferè ſe expediunt Lugo, Maſtrius, & alij.

Obiicies quartò. Quod eſt vnibile, eſt proportionabile; At creatura cùm ſit finita,nequit Deo proportionari; ergo neque vniri.

263 Respondet S. Bonauentura, ad vnionem non exigi proportionem commenſurationis, ſed ſatis eſſe proportionem ordinis. Si enim iaciatur gutta aquæ in mare,illi vnietur. Satis eſt igitur, Verbum, vtpotè infinitum, terminare naturam humanam, quæ cùm finita ſit, & terminabilis, poteſt Dei omnipotentiâ operante terminari. Adde, animam Dei imaginem,ordinatam, vt à Deo perficiatur immediatè, vt dictum eſt *p.p.tract. de anima rationali.*

264 Dices: Sicuti perſonalitas Angeli non poteſt terminare naturam alienam, quia à propriâ naturâ adæquatur; ita nec Diuina, quia debet ſuſtentaro naturam infinitam.

Respondetur, perſonalitatem Diuinam ad intra adæquari; attamen ad extra producere poteſt, ſicuti intellectus, & voluntas Patris exhauritur ad intra in generatione, & ſpiratione; & tamen extrà adhuc poſſunt infinita producere.Ita in caſu noſtro, vt notat Maſtrius *num.*22.

265 Obiicies quintò. Plus diſtant Deus,& creatura,quàm duo oppoſita,vt rationale, puta homo; & irrationale, puta Aſinus. Hæc enim communicant in aliquo genere,vt docet Ariſtoteles: *5.Phyſ.s.*8.Sed Deus nequit facere, vt Homo ſit aſinus: ergo.

Respondet S.Doctor, oppoſita conuenire magis in genere, non in ordine; neque verò participatio in aliquo communi, facit vnam rem alij vnibilem, ſed potius inclinatio, & ordo. Hinc anima rationalis vnitur corpori ad vnum ſubſtantiale eſſentiale, cùm nequeat alteri animæ vniri. Igitur in re, etiamſi oppoſita,magis quò ad eſſentiam conueniant, attamen anima magis in Deum ordinatur, vt eius imago.

Obiicies ſextò. Inter compoſitiones vna eſt è natura,& ſuppoſito,at componi,Deum dedecet. 266

Respondet D.Bonauent. *hîc* & locis afferendis *diſp.5.quæſt.3.* è natura,& ſuppoſito innato in nobis, fieri compoſitionem; quia illa vt potentia, hoc vt actus,ſed modalis, ſe habet; at in Chriſto,Perſona infinitè perfecta terminat,nil recipiens,non emanans ab ea. Sic & Bouerius *loco citato.*

Obiicies ſeptimò. Perſona eſt naturæ intellectualis ſubſiſtentia incommunicabilis, è Richardo Vict. *lib.4. de Trinitate.*

Dico, id euenire ex finitate perſonæ creatæ, quæ à propria natura adæquatur; eſſe tamen proprium etiam Diuinis completis,eſſe ad intra incommunicabilem. Vide Bouerium noſtrum. 26

DISPVTATIO SECVNDA.

DE CONVENIENTIA INCARNATIONIS.

NIHIL conuenientius poteſt excogitari, quàm quòd Medicina reſpondeat morbo,reparatio lapſui, & nocumento remedium; & ſicut homo cecidit diabolica ſuggeſtione, ita reſurgat angelica denunciatione,& ſicut mulier decepta per generationem concupiſcentialem peccatum in omnes transfudit; ſic & Virgo credens, ad immaculatum conceptum à Spiritu ſancto obumbrata, gratiam omnibus conciliet. Item quid poteſt eſſe conuenientius, quàm vt homo ad Diuinam conformitatem perducatur ab eo, qui Dei eſt Imago, ad Diuinam erudiatur cognitionem, ab eo qui verbum eſt patris,quod carni queat vniri,ſicut in homine Verbum vnitur vocis & ad filiationem denique adſciſcatur adoptiuam per eum, qui filius eſt naturalis: Hæc tamen licet ita ſint, amplius quæritur, num ipſi Deo fuerit INCARNATIO conueniens.

QVÆSTIO I.

An fuerit conueniens INCARNATIO *Dei ex parte eius.*

D.Bonauent. in 3.diſt.1. art.2.quæſt.1.
D Thom 3.part.art.1.

1 DVobus modis poteſt aliquod opus Diuinum eſſe conueniens. Primò ex parte Dei,ſi ſit opus ex ſe amabile. Secundò,propter alium,cui tale opus ſit vtile,aut neceſſarium, vt docet D.Bonau. *hîc* poſt Clementem Alex. *lib.1. Pædag.cap.3.* De priori *hîc.*

Asserendum,conueniens fuiſſe Deo incarnari.

Probatur à D. Bonau. primò. Opus, in quo perfectè oſtenditur Diuina potentia,ſapientia,& bonitas, eſt Deo conueniens; Talis eſt Incarnatio: ergo Minor probatur; quia Diuina potentia perfectè oſtenditur in opere infinito; Talis eſt Incarnatio,in qua vnita ſunt infinitè diſtantia,Deus ſpiritus ſupremus, & caro; in aliis enim coniunctionibus, puta diſparium elementorum, puta corporis cum ſpritu creato, modicè potentia ſplendebat. 2

3 Resplendet quoque Sapientia in vniendo primo, id eſt Verbo Dei, per quod facta ſunt omnia, cum vltimo opere, ideſt homine, vt homo fieret Deus, & hominem perditum ad ſuum finem perfectum reuocaret, ſoluto iuſto pretio iuſtitiæ, ita tamen, vt licèt infinitum eſſet Redemptionis pretium, triumpharet tamen miſericordia, dum Iuſtiſſimus pro iniuſto ſoluit. Et ita mirum circulum contexit Diuina Sapientia. Vide S.Bonauenturam *quæſt.6.diſt.20. ad vltim. & in corpore*, vbi reductionem hominis rei ad Deum exponit.

4 Rvtilat etiam hìc Bonitas, dum infinitè communicatus eſt Deus per vnionem hypoſtaticam naturæ humanæ, cui licèt prius ſe communicaſſet per præſentiam, potentiam, & eſſentiam; attamen finita erat communicatio. Hoc argumento vtitur etiam D.Thomas *opuſc.60.* & Suarez *diſp.3. ſec.3.* latius autem S. Bonau. *4.p. Breuil. cap.1.*

5 Confirmatvr à S. Doctore, quia ſicut erat vna natura in pluribus perſonis, vnde Diuina bonitas elucebat; ita per Incarnationem factum eſt, vt plures eſſent diuerſiſſimæ naturæ in eadem perſona.

6 Probatvr ab eodem *diſt.20.quæſt.1.* quia non decet ſapientiam Dei, propoſitum eius infirmari, & creaturam ſine fraudari. Non decet benignitatem, perditam relinquere totam ſtirpem pro peccato Parentis: Neque decet Dei virtutem relinquere opus in manu diaboli. Vide Seraphicum ad argumenta, vbi diuitias charitatis Dei in noſtra exaltanda natura, & ſe humiliando explicat.

7 Hinc malè apud Lugo *diſp.2. num. 2.* adducitur S. Doctor cum Alenſi *quæſt.1.* & Toſtato *in Matth. quæſt.27.* quaſi neceſſitatem inducens.

QVÆSTIO II.

An fuerit Incarnatio *conueniens nobis.*

D Bonauent.q.c.ad argum.
& diſt.20.q.1. & 6.

8 Aſſero, Incarnationem fuiſſe nobis vtiliſſimam, & optimam.

Probatvr à D.Bonau. *quæſt.6. diſt.20.* ex 2. Heb. *Decuit Ieſum conſummari.*

Secvndo è D. Aug. 13. *de Trin. cap.10.*

9 Probatvr ab eodem *quæſt. cit. ad arg.* quia per Incarnationem ſublimata eſt natura humana ad ſummum, vt homo ſit verus Deus, & adoretur ab Angelis, vt Princeps. Vide D. Aug. *de præd. Sanct. cap.25.* Quamvis autem vnicam aſſumpſerit naturam; attamen hæc vtilitas in omnes redundauit, quia totius naturæ partes aſſumpſit, vt eſſet omnium mediator, & omnes ſecum in gloriam perduceret, vt habet Apoſtolus *Hebr.9.& 10.* & probat D.Bonauentura, *diſt.2. art.1. quæſt.3.*

10 Probatvr tertiò à S.Doctore *loco citato Breuil, 4.p. cap.1. & ad cap.1. Ioannis.* Similitudo eſt cauſa amoris, & aſſimilatio eſt amoris effectus; At Verbum, quod eſt ſapientia Patris, in quo ſunt omnes theſauri, aſſimilatus eſt homini, factus homo, vt habetur *Philip.2.* & quia homo, carnalis iam factus erat, ideò Verbum dicitur caro factum à D.Ioanne, vt oſtenderet ſummam Dei condeſcenſionem, vnde nobis fieret amabilis.

11 Qvod ampliùs confirmat S.Bonau. *ad 3. Ioannis*, ex illo: *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret: vt omnis, qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Sic igitur Deus vnitus homini, maximum erga eum amorem oſtendit, quia, vt ait D.Dionyſ. *c.4. de Diuinis nominib.* amor eſt vnitiuus: Qualia autem motiua habeamus redamandi Deum, Vide in hoc amore vbertimum S. Doctorem, tum in Euangelia; tum in Stimulo Diuini amoris; tum in Pharetra *lib.1.cap.2.* & aliis operibus, vbi Sanctorum PP. affectus elambicatos refert grati animi notas ob tam præclara beneficia, ex Incarnatione, & Redemptione nobis reſultantia. Vide illum etiam *diſt.20.quæſt.6.*

Probatvr quartò à S.Doctore *diſt.20.* quia 12
ſcilicet liberati ſumus à Diaboli poteſtate, vt dixi ſuprà.

Deinde, quia alioqui homo, qui eſt finis vni- 13
uerſi careret ſuo fine, & conſequenter vniuerſum ipſum. Secundò, quia lapſa erat tota natura ex alterius tentatione, peccato, &c. Tertiò, quia iam erat pœnitentia cum miſeria. Pœnitentia placabat quodammodò iuſtitiam Dei; & miſeria excitabat miſericordiam.

Vide præcipuè Seraphicum ad ea loca Ioan. 1. *Erat Lux vera, &c. Gratia, & veritas per Ieſum* Ioan.8. *Ego veni, vt vitam habeant, & abundantiùs habeant.*

Distinctione quoque 20. *quæſt.6.* probat, 14
quia ſic liberatus eſt homo per viam iuſtitiæ, qui potuiſſet ex ſola miſericordia, & *copioſa eſt Redemptio*, vt dicitur Pſal. 129. ex data anima pro anima, vita Chriſti Dei pro vita hominis. Ita perfectiſſimè redempti ſumus.

QVÆSTIO III.

An conuenientius fuerit, Incarnationem *fieri in natura humana, quàm in alia natura corporea.*

D Bonauen. diſt.2.q.7.
D.Thom. quæſt.4.ar.1.

Hæc ſanè præſupponunt ea, quæ infra à Do- 15
ctoribus diſputantur, nempe Incarnationem factam eſſe per vnionem naturæ humanæ cum Diuina in Perſona, ſeu ſubſiſtentia Verbi, ita vt in vna perſona ſint duæ naturæ ſubſiſtentes.

Svppono deinde è Seraphico, naturas corpo- 16
reas irrationales potuiſſe à Deo aſſumi ad vnionem hypoſtaticam. Quare falsò Petrus à S. Ioſeph Fulienſis *lib.2. cap.13. reſol.1.* dixit, hoc negari à Seraphico Doctore.

Probatvr à S. Bonauentura *hìc* tum è D. Auguſt. ad Voluſianum, vbi huius, & aliorum mirabilium, dicit, totam rationem facti eſſe potentiam facientis. Cùm ergo potentia Dei ſit infinita, nil obſtat, quin potuit etiam alias naturas aſſumere. Idem clarius habet S. Auguſt. *de vera Relig. capite 16.*

Probatvr deinde à S. Doct. validè *argumento* 17
2. Quia quæcomque natura eſt capax ſubſiſtentiæ, poteſt à Diuina perſona terminari, eique vniri; ſed omnes naturæ aliæ ſubſtantiales, ſunt capaces ſubſiſtentiæ non minus, quàm natura humana: ergo. Minor probatur; nam quo ad vnibilitatem abſolutè omnes infinitè, atque adeo æqualiter, diſtant, licèt quò ad ordinem in Deum conueniat magis natura humana; & ex alio

capite

capite bruta non ordinantur in Deum; ac proinde indecorum videretur, Aſinum fieri Deum; hominem verò fieri Deum, non dedecet. quia ipſe natus eſt effici Deiformis, & dignitatem perſonæ ſuſtinere. Hanc, ait Suarez, eſſe rationem propriam.

18 Probatvr tertiò à S. Doctore *diſt.*2. *art.*2. *quæſt.*2. *ad* 4. & *diſt.*21. *quæſt.*2. *ad tertium.* Certum eſt, Verbum manſiſſe vnitum carni Chriſti in triduo mortis.

Eadem eſt igitur ratio de aliis corporibus, licèt propter ordinationem corporis Chriſti ad animam, atque humanitatem conſtituendam congruè erat apta; non ſic natura irrationalis. Loquitur autem ſemper Seraphicus de ineptitudine congruitatis. Quare non verè Vaſq. *diſp.*30. *cap.*1. Vulpes *diſp.*6. *art.*3. S. Doctorem trahunt in ſententiam dicentium, non potuiſſe ſimpliciter naturam Diuinam vniri
19 bruto. Hi ſunt Henricus *quodl.*13. *quæſt.*5. Carthuſ. *diſt.*2. *quæſt.*2. *art.*3. Picus Mirandul. *in Apol. concl.*4. eamque probabilem putant Richard. *in* 3. *diſt.* 2. *art.*1. *quæſt.*4. Gabr. *diſt.*2. *quæſt.*2. quibus addunt etiam Alenſem 3. *parte*, *qu.*2. *memb.*7. Sed ipſe cum D. Bonau. diſcipulo ſuo, loquitur de congruo, vt notat Suarez *diſput.*16. *ſect.*2. vbi tamen ſuſpicatur, Alenſem in eam ſententiam lapſum *quæſt.*11. *memb.*1. & *quæſt.*12. *memb.*1. *art.*1. & ait, ſequi ex alia eius doctrina *quæſt.*7. *memb.*2. *art.*1. ſcilicet naturam non eſſe aſſumptibilem, niſi mediante gratiâ; At ipſe loquitur de congruo, ſicuti etiam D. Bonauentura, ponentes gratiam, vt diſpoſitionem ad vnionem hypoſtaticam, vt dicam *diſp.*6. *quæſt.*2.

20 Sententia igitur aſſerens, potuiſſe aſſumi inanimata: Eſt communior Theologorum, poſt D. Bonau. *in* 3. *diſt.*2. vbi D. Thom. *quæſt.*1. *art.*4. ità Scotus *quæſt.*1. *art.*2. Palud. *quæſt.*1. Durand. *quæſt.*1. Almai. *quæſt.*2. Marſil. *quæſt.*3. *art.*1. Ocham *quæſt.*1. *art.*3. & 9. Capreolus, Caietanus, & omnes Thomiſtæ, quos ſequuntur Suarez *loco cit.* §. *Dico ſecundo.* Tanner. *diſp.*1. *cap.*1. *num.*31. & alij ibi.

Assero igitur, congruum fuit, Verbum aſſumere potius naturam humanam, quàm aliam corpoream.

21 Probatvr à D. Bonau. primò ex ipſo facto, quo oſtenditur ità fuiſſe decentius.

Probatvr ſecundò à S. Doctore. Id, quod eſt aptum ad dignitatem perſonæ obtinendam, aptius eſt ſuſtentari à Verbo, quàm ea, quæ non ſunt capacia dignitatis perſonæ, licet ſubſiſtere poſſint: at inter corporea, ſola natura humana eſt capax dignitatis perſonæ: ergo. Ex hoc argumento habetur, irrationale ſubſiſtens in Verbo, non futurum perſonam, quia perſona eſt naturæ rationalis ſubſiſtentia.

22 Probatvr tertiò à D. Bonauentura. Ea, quæ non ſunt ordinata ad operationes ſanctas, & beatitudinem, ſunt incongrua hypoſtaticæ vnioni cum Verbo: Talia ſunt omnia irrationalia: ergo. Maior probatur, quia gratia vnionis eſt ſanctificatione, & glorificatione præſtantior, ac proinde indignum videtur, eum eſſe in Perſona Deum, cui nequeat conuenire Deum videre, eique vniri accidentali deiformitate ſanctitatis, & fruitionis. Non tamen ſequitur implicantia, quia vnio hypoſtatica ſolùm ſubſiſtere dat, quod etiam brutis conuenit: at charitas, & beatitas dant videre Deum Spiritum, eum amare, &c.

23 Probatvr quartò à S. Doctore. Summa perfectio ſupernaturalis congruit magis naturæ perfectiori, quæ eſt aliarum finis: Talis eſt natura rationalis: Ergo.

Probatvr quintò *in reſp. ad vlt.* Quod eſt ca- 24
pax vnionis hypoſtaticæ, debet de congruo eſſe maximè vnibile ipſi Deo, decore ſanctitatis, omniumque virtutum, quæ ſubſtantiali reſpondeant ſanctificationi: Talis eſt ſola natura humana inter corporeas: Ergo.

Probatvr ſextò, *fundam.*4. *D. Bonauentura*, & 25
ad 3. Quia cùm homo ſit creatura nobiliſſima, in qua ſunt perfectiones omnium aliarum, attulit decorem toti vniuerſo, in ſui vnione cum Verbo, quia per primum reducitur multitudo ad ſuum principium. Quam rationem eſſe egregiam Caietani *q.*1. *art.*1. aſſerit Valentia *diſp.*1. *quæſt.*1. *punct.*4. §. *Iam verò*, circa medium, & Suarez *diſp.*3. *ſect.*3. & Nazarius *ad art.*1. *D. Thomæ.*

Hæc verò non arguere abſolutè docet, quia vt natura aſſumi queat, ſat eſt, poſſe eam ſuſtentari hypoſtaticè, nec exigitur aliqua operatio, nobilitaſve, &c.

Tandem confirmatur à D. Bonauentura *in cor-* 26
pore, & *ad vlt.* quia indecens videtur, Aſinum, & huic ſimilia, eſſe in perſona Deum. Ergo cùm hoc non deceat Diuinam Sapientiam, & bonitatem, videtur potius de homine id dicendum. Neque tamen repugnat ſimpliciter, vt aliqui inferunt, dicentes, hanc deductionem fieri à D. Anſelmo *in lib.*2. *Cur Deus homo*, *cap.*4. & 5. Quid enim impedit ad oſtenſionem Diuinæ potentiæ id fieri?

Sic enim indecens videbatur etiam vt de fœmi- 27
na, licèt Virgine, naſceretur, vt notat Tertul. *lib. de carne Chriſti*, *cap.*4. Vnde Eccleſia canit: *Tu non horruiſti Virginis vterum.* Et eodem modo D. Gregorius Nyſſen. *in orat. magna cathec.* *cap.*25. ait, poſſe Deum ſine indecentia vnamquamque naturam ſumere, quia omnes à Deo infinitè diſtant; vnde reſpectu illius, ferè nihil inter ſe diſtant. Quamvis negandum non ſit, in vna natura maiorem eſſe congruitatem, quàm in alia. Hæc ad verbum eſt ratio ſecunda etiam S. Bonauenturæ.

Advertè autem, etiam formas irrationales, li- 28
cèt non ſint ſubſiſtentes in ſe, ſed in materia ſubſiſtant, participaturas ſubſiſtentiam in Verbo, non per ſe, ſed vt ſimul cum materia conſtituunt vnam naturam. Sic enim ſubſiſtunt etiam ſubſiſtentiâ naturali, quæ totam naturam afficit adæquatè: Nam tota natura eſt, quæ trahitur ad ſubſiſtendum, non autem ſola materia.

Hic etiam addo, poſſe formam ſubſtantialem ma- 29
terialem, ſeparatam à materia, vniri hypoſtaticè ipſi Verbo. Sic enim haberet exiſtere per ſe, magis quàm accidentia in Euchariſtia. Et hic modus profectò eſſet ſubſtantialis eiuſdem rationis cum ſubſtantia. Cùm ergo poſſit per ſe ſubſiſtere, poteſt etiam in Verbo ſubſiſtere. Idem de materia ſequitur, quæ etiam poteſt ſeparata ſtare. E contra verò, accidens, licèt poſſit per ſe exiſtere, tamen quia eſt modus accidentalis, non videtur ſubſiſtentiâ ſubſtantiali poſſe vniri Verbo.

Ex dictis habes callidè Vulpem *loco cit.* afferre 30
argumenta D. Bonauenturæ, quaſi voluerit eis probare abſolutè, naturas irrationales eſſe inaſſumptibiles.

Frvstra etiam patet eum apponere ſolutiones Scoti, Suarij, & ſuas, quæ ſunt eiuſdem D. Bonau.

QVÆSTIO IV.

An fuerit conuenientius, VERBVM *vniri naturæ humanæ, quàm Angelicæ.*

D.Bonau. diſt.2. q.2.

31 SVPPONO è D.Bonauentura, Angelum potuiſſe aſſumi à Verbo, contra Albertum *in 3. diſt.2. art.2.* Eſt autem ſententia D.Thom. *quæſt.4. art.1. ad 3.& 4. contra Gent. cap.55.* Eos verò ſequuntur alij communiter *in 3.diſt.2.* apud Tannerum *diſp.1.* Suarez *diſp.14.ſect.2* Vaſq.*diſp.30.num.17.*

32 PROBATVR à S.Bonau.ex illo Hebr.2.*Nuſquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit.* Quæ verba indicant, potuiſſe Deum etiam Angelum apprehendere: Sed ex gratia apprehendiſſe naturam humanam, vt notat etiam Suarez *diſput. 26. ſect.2.*

ASSERO, fuiſſe congruentius Verbum vniri naturæ humanæ, quàm Angelicæ.

33 PROBATVR à D. Bonau. ratione bipartitâ, ex naturæ humanæ conditione,& ex eius reparatione.

Ex priori quidem capite probatur tripliciter.

PRIMÒ, quia aſſumens eſt perſona habens eſſe per originem à Patre: Ergo congruum erat,vt aſſumeret naturam, cui innata eſt perſonalitas ex origine generantis, vt ſic Filius Dei, eſſet filius hominis; hoc verò non haberet, ſi aſſumpſiſſet naturam Angelicam.

34 SECVNDÒ ex maiori expreſſione exemplaris, quæ eſt in homine; nam homo non modò ratione eſſentiæ animæ repræſentat Deum; ſed etiam ratione ipſius animæ, prout eſt tota in toto corpore, veluti paruo mundo, & tota in qualibet parte eius, vt ſæpè refricat S.Auguſtinus.

TERTIÒ, quia, cùm homo de ratione omnium creaturarum participet, vniuerſum in eius exaltatione magis videtur illuſtratum; tum inſenſibilia; tum vegetabilia; tum ſenſibilia, tum etiam rationalia.

35 E capite etiam reparationis tripliciter id probat. PRIMÒ, quia homo magis eâ indigebat,cùm tota natura eſſet lapſa; at Angelica ſolùm ex parte.

SECVNDÒ, quia homo minùs indignus erat, quia per alium tentatus corruerat.

36 TERTIÒ, quia plus ei proderat, cùm non eſſet in malo obſtinatus. Hæ tamen cauſæ è Diuinæ miſericordiæ diuitiis vim obtinent, vt notat S. Bonauentura, quia etiam homo indignus erat, & in malo obſtinatus fuiſſet, ſi ei omnis gratia deeſſet, & via reſipiſcendi eſſet detruncata.

37 HINC colligit *ad argumenta*, Angelum, tametſi nobilioris naturæ, ob quam videretur magis aſſumenda eius natura; tamen in ratione proxima obiecti, quæ eſt reparabilitas, eſſe minus idoneum, quàm hominem.

ADDE aliam rationem,quam habet S.Doctor *in 3.diſt.13.art.2 quæſt.1.in corpore*, & *ad 15. Ioan.* ad ea verba: *Ego ſum vitis,vos palmites*, nempè,vt homines haberent Caput eiuſdem naturæ, ſeu homogeneum. Quod habet fundamentum in Apoſtolo *Coloſſ.1.Epheſ.4.*& notat etiam Suarez *diſp.3 ſect.3.*

38 ALIAS vide rationes infrà *diſp.3. quæſt.1.* quas huc transferre potes.

QVÆSTIO V.

An conuenientius fuerit, VERBVM *Incarnari in vnica ſingulari natura, quàm in omnibus ſimul.*

D.Bonau.diſt 2 q.3.
D.Thom. q.4.art.5.

39 ASSERO, conuenientius, eſſe,Verbum aſſumpſiſſe vnicam naturam indiuiduam.

PROBATVR à D.Bonau. primò, quia hoc ſatis erat ad finem Incarnationis; Deus autem, & natura non faciunt per plura, quod æquè benè poteſt fieri per pauciora. Minor probatur *ex 9. & 10. ad Hebræos.*

SECVNDÒ, quia naturæ humanæ aſſumptæ à Verbo debebatur eximius honor, vt ſit Princeps Humani generis, at hoc tolleretur, ſi omnes eſſent aſſumptæ. Ità etiam D. Thomas, Maior eſt Apoſtoli *Philip.2.*

40 TERTIÒ, quia tolleretur ratio Mediatoris, quia non eſſet pro quo mediaret; non enim eſſet peccatum in natura aſſumpta.

QVARTÒ, quia ſic vel debuiſſet aſſumere naturam peccatoris, ſi res ità ſe haberent, vt nunc.

41 QVINTÒ, quia,vel inter eas nulla eſſet germanitas,vel aliqua. Si nulla,videtur,eas receſſuras ab imitatione Diuinarum perſonarum, inter quas eſt ſumma germanitas, vt ait Richardus. Si verò adeſſet; iam confuſio ſequeretur, vt eadem perſona filij eſſet Pater, Filius, frater, ſoror, &c. vnaque perſona, plures perſonæ apparerent.

42 SEXTÒ, quia decebat, vnum ſuppoſitum vni eſſe naturæ vnitum, vt Vnigenitus Patris, eſſet etiam Matris vnigenitus; & ità nec recederetur ab vnitate, nec confunderetur perſonæ proprietas. Ità etiam D.Thomas.

OBIICIES primò. Sicut primus Adam continebat totam generationem humanam; ità debuit etiam ſecundus.

43 RESPONDET S.Doctor, ſecundum Adam continere eam debuiſſe ſpiritualiter, & in virtute, non carnaliter cum primo. Id colligitur ex Apoſtolo paſſim.

OBIICIES ſecundò.Bonum eſt diffuſiuum: Ergo ſummum bonum fuit maximè diffuſiuum: Ergo debuit communicari omnibus indiuiduis.

44 HÆC ratio videtur ſequi ex illa D. Thomæ *quæſt.1. art.1.* qua probat, Incarnationem fuiſſe Deo conuenientem, quia de ratione boni eſt, vt ſe communicet. Incarnatio autem eſt ſumma communicatio: Ergo debuit à Diuina bonitate fieri in omnibus naturis: nam bonum eſt diffuſiuum omnibus.

RESPONDET S.Bonauentura, diffuſionem boni ad extra eſſe Deo liberam,ac dirigi à Diuina Prouidentia, & ſapientia, prout conuenit operibus; & quia conuenit communicari intenſiuè ad opus amoris, & Incarnationis, & propter alios, ſuprà allatos, fines, ideò communicata eſt vni; non decebat autem extenſiuè eam diffundi omnibus,ob ſuprà allatas rationes; quibus adde, quòd eo ipſo, quòd vnio hypoſtatica eſt maxima, debuit eſſe ſingularis; nam inſignia dona non omnibus dantur. Ità reſpondent etiam Suarez *in Comment. D. Thomæ*, Nazarius, *controuerſ.1.& 2. ibi*, citans alios.

PRO

45 Pro quo aduerte, Bonum ſe communicare, vt bonum, mouendo in genere eſſentiæ finalis, ſuppoſita apprehenſione, factaque repreſentatione ipſi voluntati, quæ ſaltem, quò ad ſpecificationem actus, mouetur à bono, ita vt à malo nequeat moueri, & hæc dicitur communicatio intentionalis: eſt verò bonum communicatiuum ſui, etiam diffuſione, vel effectiuà, producendo ſuâ virtute diffuſâ aliud bonum; vel formali, communicando ſeipſum; ſic enim forma communicat ſe materiæ, & materia formæ, ex vtriuſque indigentia, in quo reperire eſt imperfectionem. At ſi communicetur, non ex indigentia, vel acquirendo aliquam perfectionem, ſed ea abundantia Bonitatis, hæc eſt maxima perfectio. Tali pacto fit communicatio in Diuinis emanationibus.

46 Ea his videbis, quomodo Incarnatio ſit ſumma boni communicatio intenſiuè, vt ait S. Bonauent. *ad* 3. Intellige verò de liberali commonicatione, quæ ſola poteſt Deo conuenire, reſpectu creaturæ.

Commvnicatvr itaque ad extra Diuioa perſona ſubſtantialiter, perſonali communicatione, atque vnione, qua nulla maior poteſt eſſe. Nam eſſentialis communicatio Deitatis; non poteſt eatra Diuinas perſonas fieri, vt dicam infra *diſp.* 5. *quæſt.* 1.

47 Naqva huic comparetur commuoicatio beatifica, quæ ſolùm fit in ratione obiecti, non ſubſtantialiter perficiendo, vel vnum conſtituendo; ſicuti hæc præſtat. Vode S. Auguſtious *lib. de prædeſt. Sanctorum*, *cap.* 15. ait, altios oon poſſe attolli humanam naturam.

48 Est etiam ſumma communicatio in genere cauſæ efficientis: Hoc enim inter diuinæ omnipotentiæ opera eſt maximum, in quo omnia mirabilia comprehenduntur. Quod videtur inſinuare Apoſtolus *Epheſ.* 5. iuxta lectionem S. Hieronymi ea Græco. *Recapitulare in Chriſto, quæ in cœlis, & quæ in terra ſunt.*

Dainds infinitè diſtantes res voiuntur Incarnatione, ſcilicèt Deus, & caro, aliæque partes humanitatis, quæ ſunt creaturæ, vt probat S. Bonau. *diſt.* 6. *quæſt. vltim.* & alibi ſæpe.

49 Est etiam ſumma communicatio bonitatis in ratione finis; hoc enim oſtendit vim diuinæ bonitatis, & ſuper omnia allicit ad Dei amorem, vt eleganter diſſerit S. Bonauentura *locis adductis, quæſt.* 2. poſt D. Auguſtinum *in Manuali*, *cap.* 26. Aliam rationem addit Seraphicus.

QVÆSTIO VI.

An conuenientius fuerit Incarnari Filium, quàm Patrem, vel Spiritum Sanctum.

D. Bonauent. diſt. 1. art. 2. quæſt. 3.
D. Tom. quæſt. 3. art. 8.

50 De fide eſt, ſolum Filium eſſe incarnatum, vt definitur in quinta Synodo *coll.* 8. *can.* 4. *&* 15. Concil. Later. ſub Martino I. *conſult.* 5. *can.* 4. *&* 10.

Assero verò, conuenientius id extitiſſe.

51 Mvltas congruentias affert S. Bonauentura, ſumptas è Patribus; è Damaſceno *l.* 4. *de fide*, *cap.* 4. Anſelmo *l. de Incarn. cap.* 4. & *lib.* 2. *cur Deus homo*, *cap.* 9. Bernardo *ſerm. Dom.* 1. *aduent.* Auguſtino *qq. noui, & veteris teſtamenti*, *quæſt.* 113. Athanaſio *l. de Incarn. Verbi, & corporali eius aduentu.* Fulgentio *l. de fide ad Petrum*, *cap.* 2. quos refert Vaſq. *ad art. D. Thomæ*, Valentia *diſputat.* 1. *quæſt.* 1. *puncto* 4. Bouerius *demonſtr.* 1. *aduerſus Iudæos, art.* 11.

Probatvr à D. Bonauentura primò, quia veniebat, vt Mediator, quod perſonæ mediæ videtur congruere.

52 Secvndo ex fine eodem; quia Incarnatio ordinata eſt, vt homines fierent filij Dei, & hæredes gloriæ, iuxta illud Rom. 8. *Si filij, & hæredes.* ideò congruum erat, vt per eum, qui naturâ eſt filius, cæteri adoptionem participarent, vt habet Apoſtolus *ibidem*; Ita etiam D. Thom. *hic*, cum Sanctis Patribus adductis. Eſt D. Cypriani *de eleem.*

53 Tertio, quia veniebat, vt Aduocatus, vt habetur 1. *Ioan.* 1. optimus autem Aduocatus apud Patrem eſt filius dilectiſſimus. Hæc eſt ratio D. Anſelmi, *lib. Cur Deus homo.*

54 Qvarto probat *in corpore*, ea parte Incarnationi . am magis conuenire filio.

Primo, quia eſt Imago Patris; ideò eum decuit vniri imagini diuinæ, eamque in homine reformare. Quæ eſt ratio S. Clementis Alex. *orat. hortatoria ad gentes, circa finem.* & Athanaſij *lib. de Incarn. Verbi.*

Secvndo, quia eſt Verbum, ideò debuit vniri ſenſui, vt Deitas reuelaretur, ſicuti verbum internum manifeſtatur vnitum voci ſenſibili; hæc autem reuelatio congruè facienda erat homini, vt ſic perficeretur in ſapientia, quæ eſt perfectio propria creaturæ rationalis, quæ optimè fit per verbum mentis communicatum, vt ait etiam D. Thomas: Quæ eſt ratio etiam S. Bonauenturæ *ad* 1. *ſapientia*, quod probat ex illis verbis, Eccli. 1. *Fons ſapientiæ* 55 *Verbum Dei in excelſis*, quam attigit Clemens Alex. *orat. hortatoria ad Gentes, longè ab initio.* Baſil. *homil. de principio Euang. Ioannis.* D. Auguſt. 15. *de Trin. cap.* 11. vt refert Valentia *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *puncto* 4. Tertiò, quia filius eſt, ideò illi magis conueniebat, eſſe filium, etiam ſecundum carnem. Has ampliat Bouerius *loco citato.*

56 Idem probat *ibidem* ea ordine Incarnationis ad ſuum finem; ordinabatur enim, vt redimeretur homo, qui per appetitum ſcientiæ aberrarat, appetendo falſam Dei ſimilitudinem. Ideò per ſapientiam Dei, & ſimilitudinem Patris, debuit in Deum reduci. Et hæc ratio eſt D. Anſelmi *lib. Cur Deus homo*, & D. Bernardi, explicantis illud Ionæ 1 *Si propter me orta eſt hæc tempeſtas.*

Deinde filius eſt optimus Mediator inter Patrem Regem; & ſubditum reum.

57 Tertio, quia debent poſteriora reduci ad principium per id, quod eſt prius: Iam verò homines reducendi erant ad Dei filiationem, vt habetur *Galat.* 4. ergo per filium, ſecundùm naturam æternum. Ideò D. Aug. 3. de Trin. adducitur, *cap.* 3. *Vt homo ex Deo naſceretur; prius ex eo natus eſt Deus.* Sic per filium ſecundùm naturam decenter creati ſumus filij adoptiui, & ad hæreditatem admiſſi. Eaſdem rationes habet 4. *p. Breuil. capite* 2.

58 In reſponſione verò *ad primum*, quod vrgebat; magis conueniſſe Patri, cui adſcribitur creatio, etiam recreationem, ac reformationem; argutè reſpondens, eruit aliam rationem pro ſe. Pater enim per Verbum omoia condidit, vt habetur *Ioan.* 1. Cùm enim Verbum io mente artificis ſit exemplar artefactorum, per illud artifex rem con-

ſtituit, & dirutam reſtituit. Sic igitur decebat, per Verbum reſtaurari omnia, vt ait Apoſtolus, quæ primò facta per Verbum, erant diruta. Hæc eſt ratio etiam D. Thomæ.

Obiicies primò. Adoptio filiorum competit Patri, ſub cuius poteſtate filij aſciſcuntur.

59 Respondet S. Bonauentura, eam faciendam per filium, cuius eſt hæreditas.

Obiicies ſecundò. Summum hoc donum debuit eſſe è Spiritu Sancto, qui eſt Donum donorum, ex D. Auguſt. 12. *de Trin. cap.* 19. Confirmatur, quia Spiritui Sancto competit miſſio à Patre, & filio.

60 Respondet S. Doctor, hoc donum maximum debuiſſe quidem Spiritui ſancto donorum fonti adſcribi. Cæterum, quia mittenda erat perſona; vt nos à ſeruitute redimeret, & adoptionem acquireret per gratiam ſanctificantem, & alia dona ſuperaddita; ideò debuit primò mitti, qui primò eſt miſſionis capax, filius, ad iugum ſeruitutis amouendum, nobiſque ſuam filiationem participandam, non naturâ, quia hæc ei propria; ſed adoptione; mox Pater cum Filio mitteret Spiritum Sanctum, vt fieret per ſanctificationem gratia, & donorum exe-
61 cutio. Hunc ordinem accinit Apoſtolus *Galat.* 4. vt notat S. Doctor; atque argumentatur D. Auguſt. *tract.* 2. *in Ioannem.*

QVÆSTIO VII.

An deceret, VERBVM *ex Adamo carnem ſumere.*

D. Thom. quæſt. 4. art. 8.

62 ASSERO, hoc decuiſſe.

Probatvr à D. Bonauentura *ad* 3. *Lucæ* ex Genealogia Chriſti, quæ reducitur in Adam, qui eſt creatus imago Dei. Sic enim decuit, Imaginem adæquatam Patris incarnari, aſſumendo naturam humanam, quæ eſt imago Dei, & in Adam fuerat deturpata; vt transformaremur in Diuinam imaginem, quæ eſt ratio Sanctorum, Clementis Alex. *orat. hort. ad gentes, ſub fine.* Baſilij *lib.* 5. *contra Eunomium, circa medium,* Athanaſij *lib. de Incarn. Verbi, eiuſque corporali aduentu,* vbi habet præ-
63 clara hæc verba: *Vt enim forma aliqua in tabula depicta, ſordibuſque aliunde ſuperinductis obliterata, inſtaurari nequit, niſi eius præſentia adhibeatur, ad cuius ſpeciem primitus tabula depicta fuit, & eodem modo ille vndequaque bonus Patris filius, Imago, & character Patris, ad noſtras regiones profectus eſt, vt hominem ad ſui ſimilitudinem factum, denuò reficeret.* Hæc eſt ratio D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 1. *art.* 2. *quæſt.*
64 3. *in corpore.* Non vult imaginem Dei eſſe omninò deletam, ſed notis deletis redditam obſcuram, & incognitam; id ſignat obliterare imaginem, quæ litteris exprimitur *v. g.* TITVS.

65 Probatvr ſecundò à S. Doctore *diſt.* 3. *art.* 1. *quæſt.* 1. *fund.* 1. è D. Auguſt. 10. *de Geneſ. ad lit. cap.* 20. Decuit inde ſumi remedium ſanguinis, vnde ſumptum eſt toxicum præuaricationis, ſicut è Vipera trahitur Theriaca; & de eo, qui fuerat victus, arma reſumi ad vincendum. Hac ratione vtitur etiam D. Thomas.

QVÆSTIO VIII.

An fuerit conuenientius, Humanum Genus per ſatisfactionem iuſtam redimi, quàm alia ratione.

D. Bonauent. diſt. 20. quæſt. 2.

ASSERO, hunc redemptionis modum fuiſſe 66
magis conuenientem.

Probatvr à D. Bonauentura primò. Conuenientius fuit ſeruari in redemptione ordinem iuſtitiæ: ſed in ſatisfactione hic ordo ſeruatus eſt: ergo. Maior probata eſt à S. Doctore *quæſt. præced. ad* 4. quia cùm vniuerſæ viæ Domini ſint Iuſtitia, & veritas, decens fuit, vt in hoc etiam ſummo eluceret opere, ex quo Diuina Maieſtas erat grauiſſimè offenſa ab homine; & ita ab ea natura exhiberetur ſatisfactio, à qua manarat offenſa; in quo Iuſtitia eluxit: miſericordia verò, dum vindictam in filio exigens, reos dimiſit. Ita S. Doctor *in corpore.*

Secvndo. Ordinatio culpæ ad pœnam, ſeu 67
peccantium ad ſupplicium manifeſtat decorem Diuinæ ſapientiæ, quæ non patitur, Vniuerſum aliqua ex ſui parte deturpari; ſed cùm ex ſatisfactione releuatur peccator, ſequitur pœna: ergo magis decet ſapientiam.

Tertio probatur, quia in puniendo reos ſerua- 68
tur dignitas Diuinæ maieſtatis, ac præſidentiæ, quæ non adeò appareret, ſi peccatum non eſſet punitum.

Qvarto probatur, quia decens eſt, vt ſicut 69
ſumma Maieſtas à viliſſimo verme eſt contempta; ita per ſatisfactionem debitus ei honor reſtituatur.

Probatvr à D. Bonauentura *in corpore* ex D. 70
Auguſt. 13. de Trin. cap. 10. *oſtendamus ſanandæ noſtræ miſeriæ conuenientiorem alium modum non fuiſſe, nec eſſe oportuiſſe.*

Secvndo ex D. Anſelmo *lib. Cur Deus homo,* quem retuli *quæſt. præcedenti:* ſic enim ea profeſſo. D. Anſelmus diſputat de hac re, & neceſſarium ſtatuit, non quidem ad liberandum hominem, ſed ad redimendum iuſto pretio, vt exponit Gabriel *in* 3. *diſt.* 20. *quæſt. vnic.* poſt D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 29. *quæſt.* 1. & 6. vt dicam *diſp.* 3. *quæſt.* 2.

Tertio addit, glorioſius eſſe gloriam acquire- 71
re ex merito, quàm abſque merito; & ideò etiam glorioſius erat, culparum remiſſionem è ſatisfactione exhibita fieri, quàm gratis abſque ſolutione pretij.

Obiicies primò. Videtur contra Iuſtitiam exigere ſatisfactionem ab innocente, & tradere illum in mortem pro reis.

Respondet Suarez *diſp.* 4. *ſec.* 2. è D. Bonau. 72
ad 4. & in *diſt.* 20. *q.* 5. Non iniuſtitiæ, ſed amoris, & miſericordiæ fuiſſe poſtulare à Deo homine, Dei filio, ſatisfactionem ſpontaneam, ſuſcepto ſuper humeros principatu, iuxta dictum Iſaiæ, cum onere ſoluendi noſtrum debitum, quod ita factum eſſe in hoc dulciſſimo myſterio oſtenditur, Hebr. 10. Pſal. 39. *Aures autem perfeciſti mihi,* ſeu: *Corpus autem aptaſti mihi.*

Postqvam verò Chriſtus fideiuſſor factus eſt, 73
debuit ſatisfacere ex iuſtitia ad æqualitatem. Ideò benè Chriſto aptatur illud Eccleſ. 29. *Gratiam fideiuſſoris ne obliuiſcaris: dedit enim pro te animam ſuam.*

Obiicies

Obiicies ſecundò. Si abſque ſatisfactione condonaſſet nobis, fuiſſet exemplum gratis condonandi proximo, & non ob offenſam exigendi ſatiſfactionem.

74 Respondet S. Bonau. non eſſe neceſſe, vt nobis Deus ſit ad omnia exemplar, præcipuè in his, quæ ad iuſtitiam ſpectant, quia *Vindictam mihi, & ego retribuam*, vt dicitur *Rom.* 12. Ad nos autem, quorum non eſt iudicare, condonare ſpectat.

75 Deinde exemplar fuit Principibus miniſtrandi iuſtitiam, vt dicitur ſap. 1. *Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram*; & ſimul nos docuit miſericordiam, dum nobis condonauit, ſatisfactione à filio ſuo dilectiſſimo exacta, vt nos gratis ſaluaremur.

76 Obiicies tertiò. Si hoc medium fuit optimum, vt ait D. Auguſtinus *loco cit.* ergo neceſſariò fuit eligendum; Deus enim ſemper operatur, quod melius eſt, vt ait S. Clemens Alex. 6. *Strom.* S. Auguſtinus *lib.* 3. *de libero arb.* cap. 5. *Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, hoc ſcias feciſſe Deum, tanquam bonorum omnium conditorem.*

77 Respondet Suarez *loco cit.* è D. Bonauent. *diſt.* 20. *quæſt.* 6. *ad* 3. Deum non ſemper eligere, quod melius eſt ſimpliciter, & nobis conuenientius, alias nil poſſet facere melius, imò nil præter id, quod fecit, quod eſt Vuiclephi error.

Agit igitur omnia ordinatè, prudenter, abſque malitia, quod intendebat *loco citato* S. Auguſtinus; agebat enim contra Manichæos, qui Deum quendam fingebant malorum authorem.

78 Ideo licèt iſte modus Redemptionis fuerit conuenientior, non tamen neceſſarius fuit, vt dicam *diſp.* 3. *quæſtione* 2.

QVÆSTIO IX.

An Incarnatio *conuenienti tempore facta ſit.*

D. Bonauent. diſt. 2. quæſt. vltim.
D. Thom. quæſt. 1. art. 6.

79 Prælibandvm eſt tempus, quo facta eſt Incarnatio, vt inde eius conuenientiam auſpicemur. In hac verò computatione annorum circumfertur vulgatum iſtud prouerbium: *Quot capita, tot ſententiæ.* Omnes conueniunt, in ſexta mundi ætate id Myſterium peractum; Sed in his calculandis varij admodum reperiuntur.

80 Primo quidem ætates ſic communiter diuiduntur è D. Auguſt. 22. *de ciuit. cap. vltim.* & *primo de Geneſ. contra Manichæos*, *cap.* 33.

Prima ætas durauit ab Adam vſque ad diluuium.

Secvnda erat à diluuio vſque ad Abraham.

Tertia vſque ad Dauid.

Qvarta vſque ad captiuitatem Babylonicam.

81 Qvinta vſque ad Chriſtum.

Sexta à Chriſto vſque ad finem mundi.

Alii tamen, vt Martyrologia cum D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 1. *in littera.* Primam ab Adam ſtatuunt vſque ad diluuium. Secundam vſque ad Abraham. Tertiam vſque ad Moyſen. Quartam vſque ad Dauid. Quintam vſque ad Chriſtum. Parum tamen refert; ſed difficultas eſt in annorum computatione.

82 Ecclesia autem Orientalis, & Occidentalis in ſupputatione annorum ſequitur LXX. Interpretes ex Euſebij Chronico. Ita D. Auguſt. *lib.* 15. *de ciu. Dei, cap.* 11. & *cap.* 13. S. Hieronym. *de Hebr. qq. in Geneſ.* & Iulianus Archiepiſcopus Tolet. docent, morem antiquum Eccleſiæ eſſe, ſequi LXX. Interpretes. Idem aſſerunt Concilia, quæ in actis Synodicis Oecumenicis computationem annorum, iuxta LXX. ponunt. Ita ſexta Synod. *can.* 5. apud Theodorum Balſamonem *pag.* 198. & PP. Græci, & Latini antiqui, quos refert Baronius in Martyrologio *ad* 25. *Decembris.*

Ivxta hanc igitur ſupputationem, Natiuitas 83
Domini noſtri Iesv Christi contigit anno à creatione mundi 5199. A diluuio anno 2957. A natiuitate Abrahæ anno 2015. Ab egreſſu populi de Ægypto 1510. Ab vnctione Dauid in Regem, 1032. In hebdomada Danielis ſexageſimaquinta, Olympiade 194. Ab vrbe condita, 752. Anno Imperij Octauiani Auguſti quadrageſimoſecundo.

Hæc videtur ſententia D. Bonauent. *qui in* 3. 84
diſt. 1. *quæſt. vltim. ad* 3. & 4. *p. Breuil. cap.* 4. & *in cap.* 1. *Lucæ*, tempus Incarnationis in ſexta ætate conſtituens, addit in poſtremo loco: Ideò & Chriſtus venit in ſexta ætate, & ſexto numero annorum, vt videatur in ſexto millenario natus, iuxta Eccleſiæ computationem.

Mvlti tamen ſecuti Hebraicam lectionem, in 85
4000. annis, paucis additis, hoc conſtituunt. Sic Gabriel Bucellinus in Nucleo hiſtoriarum ponit annos 4053. alij 4200. alij 4100. alij 4000. quibus aliqui addunt 20. alij 30. alij totidem demunt, vt refert Suar. *diſp.* 6. *ſect.* 1. Hi diuerſis admodum fundamentis ſex mundi ætates calcularunt; ex quibus eligam probabiliorem computationem.

Prima ætas conſtat 1656. annis, & durauit vſ- 86
que ad diluuium, vt habetur *Geneſ.* 5. *&* 7.

Secvnda ætas à diluuio ad Abraham fuit 322. annorum, additis triginta annis Caianan, antequam filios gigneret, qui debent poni, quia omiſſi ſunt à Vulgata, & Hebraica editione.

Tertiam ætatem ab Abraham vſque ad Dauid 87
fuiſſe 941. annorum, ait Suarez; nam ab ortu Abrahæ vſque ad primam promiſſionem illi factam fluxerunt 75. anni, *Geneſ.* 12. ab illa autem promiſſione vſque ad finem captiuitatis populi in Ægypto, ſeu vſque ad legem datam, quod idem eſt (nam poſt tres menſes egreſſionis data eſt Lex) fluxerunt 430. anni. Inde enim ait, communiter ſumi initium illorum 130. annorum, quibus demorſtum eſt ſemen Abraham in Ægypto, vt dicitur *Exod.* 12. A Lege autem data vſque ad Regnum Dauid fuerunt 436. anni, vt habetur 3. *Reg. cap.* 6. vbi à lege datà, vſque ad initium templi Salomonis numerantur 480. anni; cœpit autem Salomon ædificare anno quarto Regni ſui, vt *ibid.* dicitur. Dauid autem quadraginta annis regnauit, vt ibidem aſtruitur 3. *Reg.* 2. demptis ergo his quadragintaquatuor annis, ab illo numero 480. annorum, ſuperſunt dicti 436. qui additi ſupra quinque, & 500. efficiunt 941. quibus hanc tertiam ætatem duraſſe diximus. Hæc eſt communior opinio.

Contra hanc tamen ſupputationem, opponitur 88
primò id Geneſ. 15. *Scito prænoſcens, quòd peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & ſubiicient eos ſeruituti, & affligent quadringentis annis.*

Respondet Lyranus ad eum locum è D. Aug. 89
lib. 16. *de ciuit. cap.* 22. illos quadringentos annos poni in fine, vt complectantur peregrinationem ſimul, & ſeruitutem; non autem ſolam ſeruitutem.

Opponvnt

Digitized by Google

90 OPPONVNT ſecundò, quia *Exodi* 12. *verſ.* 40.
dicitur: *Habitatio autem filiorum Iſrael, qua manſe-
runt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta an-
norum.*

RESPONDETVR, Habitationem denominari ab
Ægypto, quia ibi maiori ex parte demorati ſunt,
ſed complecti etiam peregrinationem in terra Cha-
naan. Ideò LXX. ſic legunt: *Habitatio autem fi-
liorum Iſrael, quam habitauerunt in terra Ægypti,*
91 *& in terra Chanaan anni* 430. Igitur à deſcenſu Ia-
cob in Ægyptum fuit 215. annorum; mirum ta-
men eſt ad tantum excreuiſſe, vt 600000. arma-
torum abſque paruolis, & mulieribus exierint ex
Ægypto. Sed ne mireris (ait D. Auguſt.) conſide-
ra fœcunditatem illorum hominum, qui diu viue-
bant, & omnes generationi vacabant, & plores
vxores ſumebant. Non potuiſſe autem 400. annos
tranſire ab ingreſſu Iacob in Ægyptum, vſque ad
egreſſum Moyſis probatur. Nam Caath deſcendit in
Ægyptum cum Leui Patre, & Iacob auo, vt habe-
92 tur *Geneſ.* 46. Caath verò vixit 133. annis, & Amram
filios eius 137. vt habetur *Exod.* 6. Moyſes verò,
filius Amrami, erat 80. annorum, quando egreſſus
eſt de Ægypto, vt habetur *Exodi* 7. qui anni om-
nes ſunt ſolum 350. Iam verò ab his ſubtrahere de-
bes annos Caath, quando deſcendit in Ægyptum,
& annos, quos vixit, antequam genuit Amram, &
annos, quibus vixit Amram, antequam genuit Moy-
ſem, qui ſaltem omnes erant quinquaginta, & ita
93 erunt 300. anni incolatos in Ægypto. Præterea
Mater Moyſis fuit filia Leui, quæ nata eſt illi in
Ægypto, vt dicitur *Numer.* 26. Quare, ſi populus
fuiſſet in Ægypto 400. annis, oporteret, matrem
Moyſis habuiſſe 320. annos, quando eum peperit,
nam ipſe anno 80. egreſſus eſt de Ægypto.

MIHI quidem alius etiam modus facilior occur-
94 rit reſpondendi, quadringentos annos computari
incolatus Ægypti, quia Abraham, in cuius lum-
bis erant Iacob, & filij eius, deſcendit in Ægyp-
tum, ſeptoagintaquinque annos habens, vt dicitur
Geneſ. 12. quo tempore à Catholicis incipiunt nu-
merari 430. anni, aliquot verò ibi annos commora-
tus eſt, docendo eos Aſtrorum ſcientiam, vt notat
Lyra ibi, & creauerunt illi greges, & armenta, vt
colligitur ibi. Præterea flagella illata à Deo Pha-
95 raoni fuêre in ſterilitate, quæ per aliquot annos de-
buit diſci experimento. Cùm igitur in Ægypto in-
ceperint illi anni, & in finibus creuerint, & rurſus
in Ægypto magna ex parte ſint impleti, non incon-
gruè dicuntur anni Ægyptij incolatus.

96 Ex his etiam habes 400. annos, de quibus *Ge-
neſ.* 15. & *Actorum* 7. computari à natiuitate Iſaac,
qui natus eſt, ætate 100. annorum Abrahæ Patris
ſui, vt dicitur *Geneſ.* 21. deberent autem omnes eſſe
405. Sed more Scripturæ ponitur ſolus numerus
perfectus. Ego quidem, vt nulli omittantur anni,
dicerem 400. annos incipere ab anno 105. Abra-
hæ; vbi aduerto, Abrahamum dedicaſſe Deo vero
97 filium, ad ætatem diſcretionis deductum. Quod adeò
gratum Deus ſibi acclamauit, *Geneſ.* 18. vt propte-
rea nil à ſe ei denegandum iurauerit: *Num celare
potero Abraham, quæ geſturus ſum: Cùm futurus ſit
in gentem magnam, & robuſtiſſimam, & benedicenda
in illo ſint omnes nationes terræ? Scio enim, quòd præ-
cepturus ſit filiis ſuis, & domus ſua poſt ſe, vt cuſto-
diant vias Domini, vt adducat Dominus propter
Abraham omnia, quæ locutus eſt ad eum.*

98 QVARE non abſurdè exiſtimarem, ex illa conſe-
cratione filij, ex qua tot bona erant ei euentura, in-
cepiſſe quadringentos annos.

CONFIRMATVR; nam tunc ablactatus eſt 99
Iſaac, eoque anno Abraham ſolemnitatem celebra-
uit, quam in natiuitate ſuppreſſerat. Quod habe-
tur *Geneſ.* 21. *verſ.* 8. Probabile autem eſt, longio-
rem fuiſſe ætatem lactationis, ſicut etiam cæteræ
ætates erant prolixiores, & ideò, licèt poſtea trien-
nium fuerit lactantibus præfixum, vt colligit Lip-
pomanus è 2. *Machab. cap.* 7. tamen tempore Abra-
hæ fuiſſe quinque annorum, vt ritè aſſerit Pererius
ad eum locum. Et ex Hebræis refert D. Hierony-
mus *in Traditionib. Hebraicis in Geneſim.* Diem au-
tem ablactationis Iſaac, eſſe inſigniorem die natiui-
tatis, obſeruat D. Aug. *quaſt.* 50. *in Geneſim.*

MERITO quæritur, cur Abraham nec die, quo 100
natus eſt ei filius, nec die, quo Circumciſus eſt,
ſed die, quo ablactatus eſt, epulum fecerit; Quod
niſi ad aliquam ſpiritualem ſignificationem refera-
tur, nulla ſolutio quæſtionis eſt. Tum ſcilicet eſſe 101
debuit magnum gaudium ſpirituale ætatis, quando
fuerit factus homo nouus ſpiritualis, id eſt non ta-
lis, qualibus dixit Apoſtolus: *Lac vobis potum de-
di, non eſcam.* Similia habet Ambroſius *lib.* 1. *de
Abraham, cap.* 7. præclarè verò Rupertus *lib.* 6. *in
Geneſ. cap.* 19. vbi Sanctiſſimæ Euchariſtiæ vm-
bram aſſerit fuiſſe conuiuium illud Abraham in fi-
lij ablactatione: Ipſum vide.

QVAMVIS igitur in Circumciſione Abrahamus, 102
filium Deo ſacraſſet neſcientem, tamen in quinto
anno puer docilis, & præcox ingenio, facilè creditur
ſui ipſius actibus Deo donatus, quo tempore etiam
natalitia celebrabantur pueri, iam ſolido cibo vten-
tis, iam ex ſe pedetentim abeuntis, expeditéque
loquentis, ac rationis crepuſculo radiati. Hunc ve- 103
rò fuiſſe morem illarum gentium, ait Caietanus, &
Pererius. Quæ cùm ita ſint, rectè ab hoc anno ex-
ordiar quadringentos annos numerare: nam à ſep-
tuageſimo quinto anno Abrahæ tranſierant triginta
anni, & ita omnes ad vnguem à Scriptura recenſen-
tur: Et qui à natiuitate Iſaac incipiunt, vt reor, de-
bent de ſolemniſſima ablactationis feſtiuitate, quæ
natiuitati fiebat, intelligi.

IGITVR quadringenti triginta anni ab ingreſſu 104
Abrahæ in Ægyptum ſumuntur, de quibus *Exod.*
12. & *Galat.* 3. at quadringenti, de quibus dicitur
Geneſ. 12. & *Galat.* 3. ab Iſaac ablactatione exor-
diuntur.

QVARTA ætas, quæ eſt regni Iudæorum, duran- 105
tis à Dauid, vſque ad captiuitatem Babylonicam,
ſumitur faciliùs è *lib.* 3. *Reg.* 2. 11. 22. *& ſequenti-
bus*, & *lib.* 4. *cap.* 8. *& ſequentibus*, addendo non-
nulla è 2. *Paral.* 12. *&* 22. è quibus locis ſimpli-
citer omnia computando, prout in vulgata haben-
tur, 470. anni colliguntur.

COMPVTATVR autem ab vnctione Dauid ad
vndecimum Regni Sedechiæ, in quo euerſum eſt
regnum, & Hieruſalem deſolata per annos ſeptua-
ginta iacuit, vt habetur *Hierem. cap.* 25. 29. 52. *&
Danielis* 9.

ADVERTE autem primò, hiſtoriam regnorum 106
fuiſſe continuam, & vbi Reges defuerunt, nota-
ri tempus, vt factum eſt tempore Athaliæ, vt patet
4. *Reg.* 11.

DEINDE aduerte annos integros numerari re-
gum Iudæorum, maximè à Dauid; aliorum verò
regna ſolùm referri pro tempore, ſpectante ad Sa-
cram hiſtoriam, vt videre eſt in Regnis Darij, Cy-
ri, &c. Anni verò Saul ex myſterio dicuntur duo,
ſiue quia illis ſolis fuit bonus (vt aliqui aiunt) vn- 107
de & maiori metaphorâ dictus eſt etiam in regno,
filius vnius anni; vel quia ſolos duos annos poſt
Samuelem

Samuelem regnauit. Omninò autem quadraginta annis, vt habetur *Act.* 13. qui explicuit locum Regum, vnde hinc hiſtoria non læditur.

108 ALIQVID eſt difficultatis circa regnum Ioram, qui dicitur regnaſſe octo annis, & cœpiſſe regnare trigeſimo ſecundo ætatis 4. *Reg.* 11. Ex quo fit, eum mortuum quadrageſimo anno ætatis, quod eſt abſonum: nam Ochozias eius filius, qui ei immediatè ſucceſſit, cœpit regnare quadrageſimo ſecundo ætatis, vt dicitur 2. *Paral.* 22. ergo eſſet natus duobus annis ante patrem ſuum, ſi Ioram octo annis tantùm regnaſſet.

109 NON probatur expoſitio Lyrani, & Gloſſæ, ſolos octo annos poni, quia in reliquis peſſimè rexit, ſic enim multi aliorum Regum eſſent detruncandi, vt Achaz, Manaſſe, Amon, &c.

110 RESPONDETVR ergo, Ioram cœpiſſe regnare trigeſimo ſecundo anno ætatis, & viginti octo regnaſſe, viginti verò cum Patre ſuo Ioſaphat: nam 4. *Reg.* 8. dicitur, cœpiſſe regnare quinto anno Regni Ioſaphat: & tamen 3. *Reg. vltim.* dicitur, regnaſſe Ioſaphat vigintiquinque annos: regnauit ergo viginti, ſimul cum Ioſaphat, poſt illum verò octo, qui ſoli numerantur, quia illi ſoli ad computationem Chronici ſpectabant. Vnde fit, Ioram mortuum ſexagenarium. Oportet autem, Ochoziam cœpiſſe regnare cum Patre vigeſimo ſecundo anno ætatis, vt dicitur 4. *Reg.* & cum eo regnaſſe viginti annis; poſt mortem verò Patris tantùm regnaſſe anno vno, cùm iam eſſet quadringintaduo annorum, & ita ſolus vnus annus pertinet ad Chronologiam; & ideo ſolus numeratur.

111 SOLERTER etiam aduerte, in hac Regum, & omni alia ætatum hominum computatione, numerari annos, qui ſæpe non ſunt integri, & medio anno moriente vno, alter ſucceſſit. Vnde periculum ingruit, ne idem annus bis numeretur. Enim verò mos eſt Scripturæ, annum inchoatum omittere, & ponere perfectum, vt docent Epiphanius *in Anchorato*, Auguſtinus *quæſt.* 47. *in Exod.* ſic Dauid 3. *Reg.* 2. dicitur regnaſſe quadraginta annis, & ta-
112 men 2. *Reg.* 5. videtur haberi, regnaſſe quadraginta annos, & ſex menſes. Sic Athalia dicitur regnaſſe ſex annis, 4. *Reg.* 11. & 2. *Paral.* 22. & tamen *ibidem* habetur indicatum, regnaſſe inſuper etiam aliquot menſes; nam in ſeptimo anno vnctus eſt Ioas. Hinc verò ſequi videtur, ſi alia medietas etiam in alio ſuccedente omittatur, multos annos omitti; At reor, Spiritum Sanctum ſemper in alterutro numeraſſe, maximè vbi eſt maior pars anni, quod videtur indicari in Chronologia; nam ſtatim poſt Regem defunctum, recenſetur Rex nouus, & ætas illius, & incipiunt anni ſtatim computari, vbi alterius annus deſinit.

113 QVINTA ætas non eſt adeò difficilis, vt minatur Suarez, ſi noſtram computationem ſeptuaginta hebdomadarum ſequamur Danielis, & ſeptuaginta annorum captiuitatis.

CVM igitur primus annus captiuitatis fuerit vndecimo anno Sedechiæ, & durauerit ſeptuaginta annis; & in quarto Sedechiæ inceperint ſeptuaginta hebdomadæ Danielis, vt arguimus *quæſtione* 1. Si ſequamur Chronologica Hebræorum, erunt detrahendi è ſeptuaginta annis, ſeptem anni, & ita erunt ſexaginta tres anni captiuitatis, ſumptis integris ſeptuaginta hebdomadibus, vel dempta vna hebdomada ſeptuaginta captiuitatis. Ideò erunt 553. anni.

114 ALII ſic computant: Ab vndecimo anno Sedechiæ incepit captiuitas deſolationis, quæ habetur *Hieremiæ locis adductis*, & *Dan.* 9. Hi fuere 70. anni, vt ibidem habetur, qui finem habuere initio Imperij Cyri, vt dicitur in Eſdræ primo. *In anno primo Cyri Regis Perſarum, vt compleretur verbum Domini ex ore Hieremiæ, ſuſcitauit Dominus ſpiritum Cyri*, ab eo autem tempore incipiunt, ſecundùm multos, hebdomadæ Danielis, & ita erunt 560. anni illius ætatis. Vel ſi per Olympiades ſint
numerandi, ſic computantur: Cyrus cœpit regna- 115
re initio Olympiadis quinquageſimæ quintæ. Ortus autem Chriſti contigit Olympiade 194. in medio, ſeu anno tertio, aut quarto. Itaque erunt 762. anni, cum annis captiuitatis, ſi fuerint computatæ illæ 139. Olympiades, quæ remanent, poſita Incarnatione in anno tertio Olympiadis. Itaque poſita prima ætate annorum 1656. Secunda 322. Tertia 941. Quarta 470. Quinta 762. erunt anni 4151.

DICITVR autem hæc plenitudo temporis, pri- 116
mò, quia Deus impleuit, quod præfinierat, vt ait Gloſſa ad 3. Galat. *Vbi venit plenitudo temporis.*

SECVNDO, quia impleta ſunt promiſſa, vt ait Gloſſa ad id Ioan. 1. *Plenum gratiæ, & veritatis.*

TERTIO, quia impletæ ſunt figuræ, Matth. 5. *Non veni ſoluere, ſed adimplere.*

QVARTO ob plenitudinem gratiæ, quæ in Chriſto habitat, *Coloſſ.* 2.

QVINTO ob plenitudinem generationis, quia 117
eſt quadruplex modus generationis. Primus de terra, vt Adæ. Secundus de ſolo viro, qui eſt Euæ. Tertius de viro, & muliere, vt Abel. Quartus de ſola muliere, & hic eſt Chriſtus.

SEXTA ratio eſt, quia eſt ſexta ætas complens ætates, ſicuti die ſeptima hebdomadæ completus eſt orbis. Hæc S. Bonauent. 3. *diſt.* 1. *dub.* 1.

QVÆRES, quo menſe fuerit facta Incarnatio.

MATTHÆVS Beroaldus *lib.* 4. *ſuæ Chronologiæ*, 118
cap. 2. ait, Chriſtum natum fuiſſe menſe Septembri, vnde Incarnatio fuiſſet menſe Decembri.

SED eſt temeraria ſententia, contra vniuerſalem Eccleſiæ Latinæ traditionem, quæ habet, Chriſtum natum eſſe vigeſima quinta die Decembris, & ideò Incarnationem factam eſſe vigeſimaquinta Martij. Ita D. Auguſt. *lib.* 4. *de Trin. cap.* 5. & *ſerm.* 18. *de*
Natiuitate, Clemens Alex. *lib.* 1. *ſtrom.* Nicepho- 119
rus *lib.* 1. *hiſt. cap.* 12. Chryſoſtomus *homil.* 1. *in Lucam*, & ſequenti, qui aduertit, in ſingulis anni temporibus occurrere Conceptionem, vel Natiuitatem Chriſti, vel Ioannis Baptiſtæ. Sic primis menſibus Veris, & Hyemis occurrit Incarnatio, & Natiuitas Chriſti. Primis autem menſibus Autumni, & Æſtatis, Conceptio, & Natiuitas Ioannis. Sic etiam D. Bonauentura *locis citatis*, & elegantes reddit rationes.

ASSERO, conuenienti tempore factam eſſe Incarnationem.

PROBATVR à D. Bonauentura *hic* primò. Omnia 120
opera directa à Diuina ſapientia, tempus habent, vt habetur *Eccle.* 3. *Eccleſiaſtici* 39. Sed beneficio pleniſſimo, complemento perfectiſſimæ creaturæ mundi, in ordine ad beatitudinem conuenit, vt plenitudine temporum conferatur, vt accinit Apoſtolus Galat. 4. *At vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum*, quod arguit Diuinâ ſapientiâ id eſſe directum, ac proinde opportunè etiam factum conuincit. Hoc eſt argumentum S. Auguſt. Tract. 31. 121
in Ioan. *Multi dicunt: Quare non anteà venit Chriſtus? Quibus reſpondendum eſt, quia nondum vene-*

rat

rat plenitudo temporum, moderante illo, per quem facta ſunt tempora. Sic igitur venit, quando expedire vidit.

122 SECVNDÒ, quia in omnibus operibus Dei, ſeruatur ordo naturæ conueniens, ſed ſapientia æterna per Incarnationem veniebat mundum edocere ſapientiam, vt habetur prima Cor. 1. *Factus eſt nobis ſapientia*, & Ioan. 1. *Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem*, & cap. 18. *Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, vt teſtimonium perhibeam veritati.*

123 AT ordo proportionatus diſcendi eſt, vt paulatim edoceamur, vt in ætate perfecta, ſapientia obtineatur, quæ videtur vigêre in canis, vt ait Ariſtoteles, & in antiquis multa viget prudentia, vt habetur *Iob* 12. ergo oportebat, mundum præerudiri adoleſcentem in aliis neceſſariis ad apprehendendam ſapientiam, & in ætate prouecta præmiſſis iam pædagogis ad minuta quæque, & præuia docenda; poſtea ſapientiam Diuinam venire ad altiſſima edocenda, quæ primis ætatibus non perecepiſſent. Hæc eſt ratio D. Auguſt. *lib.* 83. *qq. quæſt.* 43.
124 vbi ait: *Et quicunque ad certam ſapientiam peruenerunt, non niſi eadem veritate ſuarum ſigillatim ætatum opportunitate illuſtrati ſunt: A qua veritate, vt populus ſapiens fieret ipſius generis humani, opportuna ætate homo ſuſceptus eſt.* Igitur conueniens fuit, ſapientiam Diuinam miſſione perfecta dari in plenitudine ætatum mundi.

125 TERTIÒ, opera illa, quæ maiorem connexionem habent in ordine ad finem, debent etiam eſſe viciniora; ſed Incarnatio, & Redemptio habent maiorem connexionem cum beatitudine, & glorificatione, quæ eſt in fine, quàm cum creatione, quæ eſt in principio: ergo. Minor probatur: Nam Incarnatio eſt medium ſupernaturale ad eum finem ſupernaturalem neceſſarium; at Creatio eſt ordinis naturalis, ad finem naturalem præcisè ordinata.

126 QVARTÒ. Beneficium, vt bonum ſit, debet conferri, ita vt iuuet; at beneficium Incarnationis, vt iuuaret, debuit poſt multa tempora elapſa conferri: Ergo. Probatur minor, quia vt iuuaret, debuit acceptari, ac proinde recognoſci, vt autem recognoſceretur, debuerunt præcedere inſtructiones fidei, prophetiarum, & myſteriorum, vt beneficij immenſitas cognoſceretur, & æſtimaretur: Ergo. Eſt argumentum S. Auguſt. *tract.* 31. *in Ioannem* ſuprà *citato*, vbi ſubdit: *Sciebat enim quando venire deberet. Primò per multam ſeriem temporum, & annorum prædicendus fuit: non enim aliquid paruum venturum fuit: Diù fuerat prædicendus, ſemper tenendus. Quantò maior index veniebat, tantò præconum longior ſeries præcedebat.*

127 QVINTÒ ad oſtenſionem iuſtitiæ, vt ait Apoſtolus, vt videntes Deum tot temporibus iratum, peccati grauitatem elicerent, quæ eſt ratio Apoſtoli infra citandi, debuere igitur diſponi homines, vt magnitudinem beneficij cognoſcerent, dum ſe à peccato exules videntes punitos à Deo, pro redemptione ſuſpirarent, & magnum è peccato damnum intuentes deteſtarentur, dum tot ſæculis mundus ſub peccato concluſus, & ſub incredulitate, vt dicitur *Galat.* 3. *Rom.* 11. humilius Deum Redemptorem agnoſcerent, & delato beneficio aucta neceſſitate magis Saluatorem inclamarent.

128 HÆC eſt ratio etiam D. Thomæ *hîc*, & PP. Irenæi *lib.* 4. *contra hæreſ. cap.* 75. Theodoreti *lib.* 6. *de curationibus Græcorum* ad finem. Chryſoſtomi *homil.* 4. *ad Coloſſ.* & *homil.* 9. *ad populum*, Leonis Papæ *ſerm.* 3 *de Natiu. c.* 4. Gregor. Nyſſ. *orat. de Natali Domini*, Bern. *ſerm.* 1 *de Aduentu*, Ambroſij, & expoſitorum
epiſtolæ *ad Galatas*, & Theophilacti 9. *ad Hebræos*, 129
vbi è Gregorio Nyſſen. hæc refert: *Quemodo infiniti medici intus adhuc febri corpus ſuppurgante, cum per morbum facientes cauſas adhuc aſcenditur, nullum adhibent ægroto è cibis auxilium, expectantes tantiſper dum malum hoc ad ſummum increuerit, ſic & nobiſcum actum eſt; expectauerat animarum medicus, donec vniuerſa ægritudo panderetur.*

ITAQVE propter morbum melius curandum, dilata eſt Incarnatio; morbus enim ſpiritualis non curatur, niſi agnoſcatur ab infirmo, qui gratus accipiat beneficium, ne ingrati animi notam incurrens, eo dono, & aliis priuetur. Debuit ergo homo agnoſcere ſuam infirmitatem, ignorantiam, impotentiam, culpam, vt ritè curaretur. Hoc verò per multa tempora debuit experimento edoceri, & lege indita, & ſcripta, & prophetarum, ac figurarum eruditionibus præueniri. 130

Id ſignificat Apoſtolus Gal. 3. *Lex pædagogus noſter fuit in Chriſto*, & c. 4. *Cum eſſemus paruuli, ſub elementis mũdi huius eramus ſeruientes.* Vide expoſitores.

SEXTA ratio eſt. Quantò enim beneficium aliquod differtur, tantò magis agnoſcitur, deſideratur, ac pretioſius æſtimatur. 131

HANC aſſertionem eleganter roborat S. Bonauentura 4. *p. Breuil. cap.* 4.

PRIMO, quia remedium, & beneficium collatum debet dati ſecundùm capacitatem recipientis, quia quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur: At recipiens eſt homo liberi arbitrij: ergo 132
ſecundùm capacitatem eius debuit dari. Sic autem debuit offerri, vt liberè reciperetur; vt verò reciperetur liberè, debuit præmoneri, prædoceri, erudiri, atque beneficium agnoſcere; nullus enim quærit medicum, niſi ægritudinem recognoſcat; nullus quærit Doctorem, niſi ſe agnoſcat ignorantem; nullus quærit adiutorem, niſi ſe cognoſcat impotentem.

QVIA igitur homo initio ſui lapſus adhuc ſuperbiebat de ſcientia, & virtute, ideò præmiſit Deus tempus legis naturæ, in quo conuinceretur de ignorantia. Et poſtea cognita ignorantia, & permanente ſuperbia de virtute, qua dicebant: *Non deeſt, qui faciat; ſed deeſt, qui iubeat*; Addidit legem præceptis moralibus erudientem, & cæremonialibus aggrauantem, vt habita ſcientia, & cognita impotentia, confugeret homo ad Diuinam miſericordiam, & gratiam poſtulandam, quæ data 133
eſt nobis in aduentu Chriſti, ideò poſt legem natu- 134
ræ, & ſcripturæ, ſubſequi debuit Incarnatio Verbi.

SECVNDO, quia ſublimitas remedij requirit, 135
vt credatur fide firmiſſima, & ametur charitate ardentiſſima, tanquam myſterium ſecretiſſimum, & ſaluberrimum; ideò congruum fuit, vt Aduentum Chriſti præirent teſtimonia prophetarum, tam explicita in verbis, quàm implicita in figuris, vt multis, & firmis teſtimoniis, quod erat ſecretum, fieret certum, & indubitabile. Præirent etiam ardentiſſima deſideria, vt beneficium promiſſum expectaretur, expectatum differretur, dilatum ampliùs deſideraretur, & diù deſideratum, feruentiùs amaretur, & amatum gratioſiùs ſuſciperetur, & ſuſceptum ſollicitiùs ſeruaretur. Quare clamabant: *Tempus faciendi Domine, diſſipauerunt legem tuam*, vt exponit D. Auguſt. & Caſſiodorus ibi, cum Ambroſio, ac Hieronymo *epiſt.* 151. *quæſt.* 2. & 7.

136 Tertiò ex parte vniuerſi, quod requirit, vt omnia ſint ordinata.

Cvm igitur opus Incarnationis ſit perfectiſſimum, quo natura humana, quæ eſt finis mundi, ſummè perfecta eſt, conuenienter poſt alia opera factum eſt. Nam ordo congruus eſt, vt ab imperfectis, ad perfecta opera prodeat artifex, & ita ab ordine creationis, ad ordinem gratiæ, & ex hoc ad ordinem vnionis hypoſtaticæ, & ea lege naturæ ad legem gratiæ, vt dicitur, 1. *Corinth.* 15.

137 Enim verò, quia ex parte efficientis, debet fieri progreſſus à perfecto, ità vt perfectum præcedat, & Verbum Incarnatum communicaturum erat gratiam, vt habetur Ioan. 1. *De plenitudine eius omnes accepimus*, & per gratiam ad opus perfectiſſimum gloriæ deducere, ideò nec in finem mundi debuit differri Incarnatio. Hæc eſt ratio etiam D. Thomæ. His rationibus vtitur quoque Valentia *diſp.*1. *quæſtione* 1. *puncto* 4. Suarez *diſp.*6. *ſect.* 1. Velaſquez *ad cap.*2. *verſ.*15. *Epiſtolæ Philip. adnot.* 4. *moral.*

138 Ex his deducit S. Bonauentura, non fuiſſe conueniens venire Chriſtum initio, quia mundus erat rudis, ignarus, cæcus, ſuperbus, adoleſcens; & ideò feruore concupiſcentiæ ebulliens, ideò præcox fuiſſet beneficium.

139 Secvndo deducit, neque differendum ad finem, quia nimis eſſet tardus morbo curando, mundóque erudiendo. Decebat enim tempus ponere inter Redemptionem, & iudicium; decebat, mediatorem, quædam ſuorum membrorum præcedere; alia ſubſequi. Decebat tamen venire magis prope finem, vt terrore iudicis, ſpe verò gloriæ excitarentur homines, nè adeò tepida fides inueniatur in fine; ſicut eſſet, ſi Chriſtus initio veniſſet. Hinc Theodoretus *loco cit.* ait: *Si in principio mortem ſubiiſſet, quando peccatum non perinde effuſum fuiſſet, nemo deinde credidiſſet.*

140 Hinc ſoluitur obiectio illa tertia D. Bonauenturæ. Si Deus priùs eſſet Incarnatus, multò plures ſaluati eſſent.

141 Respondetvr enim cum eodem S. Doctore, falſum eſſe, conſiderata hominum conditione, & ordinario modo Diuinæ prouidentiæ. Hæc enim eſt hominum conditio, vt non multò in officio virtutis perſeueret, vt nimis experimento didicimus, à tempore adoleſcentiis Eccleſiæ, vbi feruentiſſimi fideles, ſanctitate omnia replebant; nunc autem tepor irrepſit, & ad finem augebitur, vt Chriſtus dixerit: *Cum venerit filius hominis, putas inueniet fidem in terra?*
142 Si igitur multò ante veniſſet, quando non erat hominum tanta multitudo; iam poſtea creſcente multitudine, & fidei feruore tepeſcente, multo plures perirent. Sic igitur veniens eo tempore, quo mundus erat plenus, diffuſa eſt eius doctrina, ac longè lateque propagata, & homines magis vndique eruditi, vt ſuprà vidimus, ſalutem ſunt conſecuti. Quod verò aliqui damnati ſint, qui ſaluarentur, congruum fuit Diuinæ prouidentiæ, vt bonum particularium cederet bono vniuerſali, & vt in quibuſdam oſtenderet Deus iuſtitiam ſuam.

143 Obiicies ſecundò. Deus propter nimiam charitatem, qua dilexit homines, incarnatus eſt: Ergo debuit incarnari ſtatim à neceſſitate; nam amor eſt velox.

144 Respondet S. Bonauentura, amorem Dei eſſe à ſapientia directum ad ſua opera exequenda, & quia ſapienta cognoſcit, plus hoc beneficium profuturum, ſi differretur, vt vidimus; ideò & amor ardentiſſimus tunc impulit, & deduxit. Fuit autem medio quodam tempore inter creationem, & finem mundi, magis autem ad finem; Vnde dicitur Habacuc 3. *In medio annorum notum facies.* Hæc omnia ferè è D. Bonauentura habet Suarez *diſp.*6.

145 Mvlta definienda *diſp. ſeq.* inferent totam huius myſterij conuenientiam; non neceſſitatem, quæ differo, quia à nonnullis pro neceſſitate aſtruuntur.

DISPVTATIO TERTIA.

DE NECESSITATE INCARNATIONIS.

1 Prælibandvm eſt, Humanum Genus in Adam corruiſſe, & inimicitias cum Deo contraxiſſe, & factos ſeruos Diaboli. Hoc fundamentum iaciunt omnes ferè Patres, initio huius Tractatus D. Athanaſius *lib. de Incarnatione Verbi, Tomo* 1. & *lib. de ſalutari Chriſti aduentu, Tomo* 2. Nazianzenus *oratione* 42. & 51. Cyrillus *lib.*4. *contra Iulianum.* Damaſcenus *lib.*3. *cap.*1. Lactantius *lib.*4. *Diuinarum Inſt. cap.*10. Anſelmus *lib. Cur Deus homo*, aliique Patres allati *prima ſecundæ, Tract.*3. *diſp.*4. *quæſt.*1.

2 Secvndò ſupponimus, Verbvm carnem factum ad humanum Genus liberandum à peccato. Hoc perperam negauit Abailardus, relatus à D. Bernardo *epiſt.*190. Damnantur verò hi errores ab Innocentio II. *epiſtola ad Bernardum*, quæ eſt 194. inter eius epiſtolas, & in Concilio Tridentino *ſeſſ.*6. *cap.*1. & 2.

QVÆSTIO I.

An neceſſariò DEVS *hominem reparauerit.*

{D.Bonauent.in prol.tertij ſent.& diſt.20 q.1.

3 ASSERO liberè Deum è ſolâ miſericordiâ, & charitate veniſſe ad hominem redimendum.

PROBATVR à D. Bonau. primò ex 2. Epheſiorum: *Deus, qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam, quâ dilexit nos, & cum eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Chriſto.* Vbi obſeruat Seraphicus Bonauentura, è theſauro miſericordiarum hanc maximam emanaſſe, non aliunde, vt dicitur Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret.*

4 SECVNDO probat, Coloſſ. primo. *In ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia.*

TERTIO probat ad Titum: *Secundùm miſericordiam ſuam ſaluos nos fecit.*

5 QVARTO probat 5. ad Rom. *Commendat autem Deus charitatem ſuam, cùm adhuc peccatores eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt.*

6 QVINTO probat Philip. 2. *Cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo; ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, &c.*

PROBATVR à D. Bonauentura etiam lib. 1. *Pharetra, cap.* 2. è SS. PP. multis.

RATIONE quoque probatur ab eodem S.Doctore 4. *parte Breuil.cap.*1. Sic eſt liber Deus in recreando, ſicut in creando; ſed in creando non fuit neceſſitate compulſus: ergo: Maior probatur. Nam vtraque ſunt opera ad extra.

ADDE rationes, quibus magis hominem, quàm Angelum redimere debuit, quas retuli ex parte etiam *diſp.* 2. *quæſt.* 4.

7 PRIMA eſt, quia homo poterat alio modo, quàm perditione æternâ pœnas luere, nempe morte, quâ, ſicut receſſerat à Deo volens anima, ita inuita ſepararetur à corpore. Angelus verò, quia ſpiritus, ſola damnatione poterat pœnas ſoluere.

8 SECVNDA ratio eſt vertibilitas voluntatis hominis, quia longior via conuenienter eſt ei aſſignata; Angelus verò breuiſſimam habere debuit viam ſuæ conuerſioni proficuam.

TERTIA ratio eſt, quia ſicut homo operante alio per ſuggeſtionem lapſus eſt; ita alio operante per redemptionem ſubleuandus erat; at verò Angelus ex interna ſuperbia præceps ruit. Hæc eſt ratio D. Bernardi *ſerm.* 1. *de Adu.* Gregorij 4. *Moral. cap.* 9. apud D.Thomam *p.p. quæſt.* 64. *art.* 2. *ad* 4. Idem habet S.Bonau. *in* 3. *l. citando.* At hæc ratio videtur deficere, quia ſolus Lucifer ſic peccauit, ſed cæteri, eo ſuggerente, quod videtur ſentire D. Auguſt. *lib.* 1. *de mirabil. gratia, cap.* 2. & oſtendi *p.p. Tract.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 8.

9 HAS tres rationes affert S.Bonau. *in* 3. *diſt.* 2. *q.* 2. & in 3. *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *ad* 2.

PRIMA eſt, quia minor Angelorum pars corruerat; at vero tota hominum multitudo præceps abierat. Hæc eſt ratio D. Aug. *in Enchir. cap.* 29. eamque amplectitur Magiſter *in* 2. *diſtinct.* 21.

RESPONDET tamen D.Thom. *in* 2. *d.* 7. *q.* 1. *art.* 2. etiam multas ſpecies Angelorum omninò corruiſſe.

AT *p.p. tract.* 4. *diſp.* 1. *q.* 4. probatum manet, angelos non eſſe omnes diuerſarum ſpecierum, vt S. Thomas ſupra ſupponit.

SECVNDA ratio eſt, quia Angeli ſeipſis propriis 10
voluntatibus peccarunt; homo verò erat in Adam voluntate culpandus.

TERTIA, quia homo in malo non erat obſtinatus, vti ſunt Apoſtatæ Angeli.

AD argumenta verò alias rationes addit, quia ſci- 11
licet natura humana erat imbecillior, ideò magis prouocauit Diuinam miſericordiam, vt Luciferi illa ſuperbia, & inuidia retunderetur, quæ hominem deiecerat.

ALTAM rationem habet Theodoretus *lib.* 6. *de prouidentia Diuina, cont. Græcos* dicens; *Quoniam res vniuerſi, quæ ſub ſenſum cadunt, propter hominem creata ſunt; ideò non putauit, contemnendum eum, cuius gratiâ cuncta creauiſſet.*

HÆC eſt ratio S.Bonau. *in corpore*, qui addit, ſi ſub- 12
leuatò homine, in quo ſunt omnes creaturæ epilogatæ, ſubleuari vniuerſum. His rationibus vtitur etiam Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 1. Vide etiam Bonetium *demonſtr.* 2. *art.* 3. Hinc Athanaſius *de Incarnat.* Anſelm. *lib.* 1. *c.* 4. indecens, aiunt, fore, Deû hominé non redimere.

QVÆSTIO II.

Vtrum ad reparandum genus Humanum INCARNATIO *neceſſaria fuerit.*

{D.Bonauent.diſt.20. quæſt.1.& 6.

REPARATIO humani generis requirebat, vt è 13
poteſtate Diaboli eruti transferremur in ſortem filiorum Dei. Genus enim humanum iacebat ſub poteſtate Diaboli, qui non ſolùm, tanquam carceris cuſtos, homines tenebat, vt malè latrauit Baſſus, relatus à S.Philaſtrio *l. cont. hær.* quem ſequutus eſt Abailardus ſuprà relatus *initio diſput.* ſed etiam quia per peccatum primi parentis priuati gratia, & ſanctarum cogitationum auxiliis indigni facti, dæmonis incurſibus obnoxij, & inſidiis, procul dubio ſuccumberent, niſi à Deo auxilia miſericorditer redderentur. Ideò ait
Apoſtolus 2.Tim.2. *Captiui tenentur laqueis diaboli* 14
ad ipſius voluntatem. Miſerrima ſanè conditio, vt ad voluntatem diaboli deiiciamur, ac conſequenter eius poteſtati ſubiiciamur, vt infert S.Bernard. *epiſt.* 190. vbi contra Abailardum argutè: *Audis* (ait) *ad ipſius voluntatem, & negas poteſtatem?* Hac ratione id confirmat S.Bonau. *in* 3. *d.* 19. *circa litteram Magiſtri, n.* 3.

ID probat S.Bonau. *ad* 14. *Ioan.* ex eo, quòd Dia- 15
bolus dicitur: *Princeps mundi,* id eſt peccatorum, ex illo *Epheſ.* 6. vbi ait: *Eſt nobis colluctatio aduerſus principes, & poteſtates tenebrarum.* Princeps enim habet poteſtatem maiorem, quàm carceris cuſtos, cuius voluntati non ſobeſt ergaſtulus. Idem obſeruat D. Bonau. ad illud Lucæ 22: *Hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum*, vbi obſeruat, dæmones vocari poteſtates, & rectores mundi, in inducendis hominibus ad peccata. Idem obſeruat Vaſquez *diſp.* 1. *cap.* 1.

EX hac verò poteſtate diaboli non eſſe redemp- 16
tos à Chriſto, de fide eſt, & optimè à D.Bernardo probatur contra Abailardum, è prima Timoth. 2. *Vnus eſt enim Mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus; qui dedit ſemetipſum redemptionem pro omnibus*, & 2. ad Titum: *Dedit ſemetipſum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate.* Idem habetur *Heb.* 9. *Galat.* 3. His teſtimoniis ſcriptura referta comperitur, vt ait D.Bernardus.

Ex

17 Ex profeſſo autem hanc veritatem probat S. Bonau. *diſt.* 19.*q.*3. præcipuè ex illo Ioan. 12. *Nunc iudicium eſt mundi: nunc princeps huius mundi eiicietur foras*, nempe, quia ablatus eſt ei principatus, & poteſtas in homines per auxilia inſpirationum, inſtructionum, & Sacramentorum, quibus vires eius refrangantur. Hoc verò infrà diſcutietur *diſp.* 21. *q.*8. *& ſequenti.* Nunc ſatis eſt, veritatem prælibare, vt inde arguamus; An ad hoc neceſſe fuerit, verbum incarnari.

18 Dvobvs verò modis poteſt intelligi quæſtio. Primo: An ſimpliciter ad redemptionem fuerit neceſſaria Incarnatio. Secundò: An ad redimendum hominem iuſtâ ſolutione.

Fvit opinio dicentium abſolutè, neceſſariam fuiſſe Incarnationem ad noſtram redemptionem. Attribuitur D. Anſelmo *lib.*1. *Cur Deus homo*, *c.*16. *&* 17. vbi videtur intendere, neceſſarium fuiſſe, hominem reparari, ad ruinas Angelicas reſarciendas, nec alio modo id fieri potuiſſe. Tribuitur etiam Richardo de S.V. *lib. de Incarn. Verbi*, *c.*8. Abſolutè verò Lullo Granado *de vol. Dei, tract.* 2.*d.*3. ait, Deum hoc ſenſu neceſſitari, quia ſemper à contradictoriis eligit melius. De quo actum eſt *p.p. tract.* 1.*d.*16.*quæſt.* 20.

19 Vera tamen ſententia eſt, potuiſſe Deum alia ratione hominem redimere. Ita Scholaſtici cum Magiſtro *diſt.* 20.*c.*1. vbi D. Bonau. *q.* 1. Rich. *q.* 4. Scotus *q. vn.* Durand. & Palud. *q.*1. Gabr. *q. vn. art.* 1. *&* 2. Altiſiodor. *lib.* 3. *Sum. tr.* 1.*c.*8. Alex. 3.*p.q.*1.*memb.* 2. *&* 4. Guiliel. Pariſ. *lib. Cur Deus homo, cap.* 7. Vega *lib.* 2. *ad Concil. cap.* 3. ſecuti Hugonem de S. V. relatum à Seraphico è *lib.* 1. *de Sacram. p.* 8 *c.* 10. quos refert, & ſequitur Vaſq. 3.*p.d.*1.*c.*3. Suarez *diſp.* 4.*ſect.* 2. Valentia *d.*1.*q.*1.*p.*5. Faber *in* 3.*diſt.* 49. Tanner. *diſp.* 1. *c.* 1. Bouer. *demonſt.* 1.*art.* 3. *&* 4. Lugo *diſp.* 2.*ſect.* 1.

Assero cum hac ſententia, potuiſſe Deum aliis modis nos liberare à perditione.

20 Probatvr primò à D. Bonau. *lib.* 1. *Pharetra*, *c.* 2. è D. Gregor. *lib.* 20. *Moral. c.* 26. vbi ait: *Qui nos exiſtere fecit ex nihilo, etiam ſine ſua morte reuocare nos potuit à diabolica paſſione. Sed vt quanta eſſet virtus compaſſionis oſtenderet, fieri pro nobis dignatus eſt, quod nos eſſe voluit: vt in ſemetipſo temporaliter mortem ſuſciperet, quàm à nobis in perpetuum fugaret.* Idem habet *lib.* 17.*cap.* 18. *& lib.* 24.*cap.* 2. vt refert S. Bonau. *quæſt.* 6. *citata.*

21 Probatvr ſecundò à S. Doct. ibi è D. Aug. *lib. de prædeſt. & gratia, cap.* 13. *tomo* 7. vbi ait: *Venit Filius Dei quærere, quod perierat; ſanare, quod ægrotabat; exigere, quod iacebat, poteſtatem habens dimittere peccata, quod non debebat donare, quod ei debebatur ignoſcere.* Et lib. de agone Chriſti, cap. 18. ait: *Stulti ſunt, qui dicunt; non poterat aliter ſapientiâ Dei hominem liberare, niſi ſuſciperet hominem.*

22 Probatvr tertiò à S. Doctore *q.*6. *diſt.* 20. *cit.* è D. Leone Papa *ſerm.* 12. *de Paſſione Domini*, qui eſt de ramis palmarum, vbi ait. *Omnipotentia filij Dei, quæ propter eandem eſſentiam eſt æqualis Patri, potuiſſet liberare genus humanum ſolo imperio voluntatis ſuæ, niſi diuinis operibus maximè congruiſſet, vt hoſtilis nequitiæ aduerſitas eo, quem vicerat, vinceretur.* Idem habet *ſerm.* 2. *de Natiu.* Idem ait Athan. *ſerm.* 3. *in Arrian.* aliique Patres.

23 Probatvr ratione deducta è D. Gregor. *loco cit.* quam S. Bonau. ibi aduertit. Quod non implicat, eſt Deo adſcribendum: ſed Diuinæ miſericordiæ non implicat condonare peccata abſque Chriſti ſolutione (ſecluſo decreto exigendi,) ergo. Hac ratione nititur Valentia. Confirmatur à Seraphico. Quia omne, quod non implicat, eſt obiectum omnipotentiæ. Sed hoc non implicat: ergo. Vaſq. *n.* 22. hac ratione nititur, vbi latè oſtendit, non implicare.

24 Probatvr à S. Doctore alia ratione, qua nititur Scotus, & Fauentin. Ea quæ ſunt ad extra, ſunt contingenter educibilia à Deo (ſecluſo immutabilitatis decreto); at Incarnatio ordinata ad redemptionem eſt talis: ergo. Ideò Lulli ſententiam cenſurâ dignam clamant, quibus annuit Lugo *diſp.* 2. *num.* 6.

25 Qvoad D. Anſelmum, quem acriter impugnant Scotus, Vaſq. Faber; videtur non ſatis ſanè ab eis non percipi, vt probant Alenſis, & D. Bonau. quos ſequuntur Suarez, & Valentia. Nam D. Anſelmus loquitur, ſuppoſito diuino decreto immutabili redimendi pretio iuſto. Et quoad honeſtatem, & decentiam, quam vrget, ſolùm vult dicere, honeſtatem, quam in opere intendit, puta redimendi hominem ſanguine, non eſſe honeſtatem oppoſitam inhoneſtati, ſeu inconuenienti; ſed honeſtatem immutabilitatis ex vi decreti, quo remoto, alia poſſet loco eius honeſtas ſubſtitui, puta condonando, vt indicant verba S. Anſelmi *loco cit.* quæ refert S. Bonauent. & ita interpretatur.

26 Qvod ſi obiicias, D. Anſelmum, & alios Patres, in quibus D. Athan. *tract. de Incarn.* aſſerere, indecorum futurum fuiſſe, hominem lapſum abſque remedio relinqui, ex quo videtur inferri aliqua neceſſitas ſimpliciter redimendi hominem, ne opus Dei relinqueretur abſque ſuo fine.

Respondet Valentia è D. Bonau. hanc fuiſſe honeſtatem in creatura, quam potuit Deus omittere, ſecluſo decreto, quòd tamen aliquam in naturam humanam honeſtatem, & aliquem decorem iniuxit.

27 Vasqvez, *num.* 30. ait, decipi eos, qui defendunt Anſelm. quia, licèt nullam neceſſitatem ponat in Deo operando antecedenter ad eius voluntatem, tamen ſuppoſitâ eius voluntate, eam aſtruit. Quare non vult, neceſſitatem redimendi hominem ortam ex decreto redimendi, propter quod neceſſitas meræ immutabilitatis ſit; ſed ortam ex creatione, ita, vt ſuppoſita creatione, & lapſu præuiſo neceſſariò decreuerit redimere, ne creaturam ſuam nobilem abſque fine ei præfixo relinqueret.

28 Enim verò fallitur Vaſquez. Nam decretum illud ſecutum ex indecentia, quæ eueniret, ſi homo lapſus relinqueretur, vocat carentiam honeſtatis; ſeu congruentiæ ſtatus hominis, quæ meram conuenientiam induxit in ſententia D. Anſelmi, vt notat S. Bonau. Sola igitur, quæ ſequitur decretum, eſt neceſſitas quam immutabilitatis vocat, & diſtinguit à decentia antecedente decretum, quod ſi hanc etiam neceſſitatem crederet, nullo modo diſtinxiſſet à neceſſitate, nam etiam hæc eſt immutabilitas decreti ſuppoſita creatione antecedens decretum redemptionis: Itaque vtramque neceſſitatem nominaſſet, & magis eã, quæ eſſet ante decretum Incarnationis, quippè antecedentẽ, quæ eſt neceſſitas magis propria, quàm conſequẽs.

29 Confirmatvr. Nam D. Anſelmus *in c.* 5. *ad Rom.* laxis fibris fatetur, innumeros modos Deo occurriſſe, quibus abſque Incarnatione potuiſſet redimere homines. Eum verò commentarium, abſque fundamento ſuſpicatur fuiſſe Heruæi.

Mvlti etiam Patres, qui nobis fauent, dicunt, neceſſariam fuiſſe Incarnationem ad redimendum iuſto pretio homines, ſed neceſſitatem conuenientiæ intelligunt, vt ait Suarez.

30 Assero igitur ſecundò, ad redimendum homines æquitate ſatisfactionis neceſſariam fuiſſe Perſonæ Diuinæ Incarnationem.

Probatvr primò à D. Bonau. *q.*6. è Gloſſa, ad ea verba Heb. 2. *Decuit conſummatorem I. ſum per omnia*

conſummari, vbi ait : *Niſi Chriſtus mereretur , homo non redimeretur : & non redemptus , periret , & fruſtra eſſent omnia facta.* Gloſſa quidem ordinaria omittit prima verba , & ponit ea tantùm. *Quia aliter , homo non redemptus periret , ſi Chriſtus non fuiſſet conſummatus* : ergo ſequitur , aliter Chriſto non adueniente , hominem non redimendum.

31 Fortaſſe etiam S. Bonauentura aliam indicat Gloſſam illius loci ; quæ eſt D. Cyrilli *lib.* 2. *de fide ad Regin.* vbi exponens eadem verba Apoſtoli: *Ideò* (ait) *Verbum carnem induiſſe , quia mortem ſuperare , ſupra humanam erat facultatem* , & refricat ſæpè , Chriſtum eſſe Deum , quia potuit perfectè nos redimere , *lib. de Incarn. Vnig. cap.* 21. & *lib.* 2. *Theſauri , cap.* 11. & *lib.* 4. *de Trin. circa principium* , vbi negat , Chriſtum potuiſſe offerre condignum pretium noſtræ redemptionis , niſi eſſet Deus. Et in Exegeſi de Valeria , quæ habetur in Concilio Eph. *tom.*6.*c.*17. circa medium, exponens illud Iſa. 53. *Cuius liuore ſanati ſumus. Quo pacto* (inquit) *vnus pro omnibus mortuus, iuſtum pro omnibus pretium exoluere potuit , ſi per paſſionem illam puri cuiuſpiam hominis fuiſſe dicamus ?* Quin & *lib.* 1. *eodem ad Regin.* dixerat : *Si vt vulgus homo conciperetur , quomodo illius corpus vita omnium æſtimationem, at dignitatem exæquat ? Aut quomodo Deus haberi non debet , qui ſuo ſanguine credentes in ipſum emundat ?* Alios Patres adducam *quæſt.* 4.

33 Probatur ſecundò à D. Bonau. è D. Anſelmo *lib. Cur Deus homo , à cap.*10. vbi ait : *Non potuit tranſire calicem , niſi biberet , non quia non poſſet vitare mortem , ſi vellet ; ſed ſicut dictum eſt, impoſſibile fuit aliter ſaluare mundum.* Locutus autem fuerat de ſalute per redemptionem iuſto pretio. Addit S. Bonauent. *diſp.*13. *quæſt.*2. *ad* 3. eundem Anſel. *lib.* 2. *cap.*7. dicentem,oportuiſſe redemptorem eſſe Deum, & hominem.

34 Probatur tertiò à D. Bonau. è D. Ambroſio *in epiſtolam ad Rom.* relato à Magiſtro *diſt.*18.*cap.vlt.*, vbi ait : *Tantum fuit peccatum noſtrum , vt ſaluari non poſſemus , niſi Vnigenitus Dei filius moreretur pro nobis ,debitoribus mortis ; ſed ſic dignos nos fecit teſtamenti , & promiſſæ hæreditatis.* Quæ verba non negant, fuiſſe alium modum ſaluandi ; ſed dicunt,aliam hoſtiam nobis non potuiſſe regnum cœli aperire ex merito,iuxta Diuinum decretum , vt notat S.Bonau. cum Magiſtro,tum *in dub. vlt. litt.* tum in reſponſione ad argumenta *hic, quæſt.*6.

35 Idem habent alij Patres relati à Suarez *loco cit.* qui ait , eſſe vniuerſalem traditionem Sanctorum Patrum.

Probatur quartò ratione D. Bonau. *argumento vlt. addito reſponſo.* Quia ſatisfactio adæquata non poſſet ab alio , quàm à Diuina perſona exhiberi, quod latius infrà oſtendam. Hac ratione nititur Suarez.

Aſſero tertiò , eſſe conuenientiſſimum , reparari hominem per Incarnationem. Patet ex dictis *hic, & diſp.*1. *quæſt.*1. *& ſeq.*

36 Aſſaro quartò. Suppoſito decreto, fuit hoc neceſſarium.

Probatur à D. Bonau. argumento D. Anſelmi ſumpto ex Dei immutabilitate. Ideò ait *Act.*4. dici: *Non eſt aliud nomen ſub cælo datum , in quo oporteat nos ſaluos fieri*,& ad Heb.11. *Non patere nobis aliam ſalutis viam.*

37 Granauus portò nimis in his arctat Dei libertatem contra phraſim ſcripturæ , & Patrum , vt ait Lugo *diſp.*2. *n.*9.

QVÆSTIO III.

An homo aliquis merus poſſit pro ſuo peccato mortali Deo ſatisfacere.

D. Bonau. diſt. 20. quæſt. 3. & 4.
D. Thom. q. 6. art. 2.

38 VT neceſſitatem Incarnationis ad redimendum homines iuſto pretio definiamus, oportet videre ; An aliqua pura creatura potuiſſet pro peccatis ſatisfacere , & primo pro ſe ; deinde pro aliis. Supponit autem hic D. Bonau. cum Suarez *loco cit.* non eſſe quæſtionem : An abſque Dei auxilio ſupernaturali id fieri poſſit. Nunc enim cum Catholicis diſputatur.

39 Nonnulli Theologi aſſerunt, poſſe quemlibet purum hominem pro ſuo peccato mortali condignè ſatisfacere. Ità Alenſis 3.*part. quæſt.*1. *memb.*5. *art.*2. *in corp.* & *ad* 1. & 2. Hanc verò ſatisfactionem dicit , fieri poſſe per contritionem , ex gratia habituali manantem. Conſentit Palud. *in* 3.*diſt.*20. *quæſt.*2. *art.*2. Richard. *in* 4.*diſt.*17. *art.*1.*quæſt.*7. quem ſequitur Ruard. Taper. *art.*6. §. *ſed hæc ſatisfactio*, & §. *Tertia difficultas* , & *art.* 8. §. *Sine hac* 40 *fide.* Citatur etiam Caietanus *ad art.* 2. *quæſt.* 1. *S. Thoma* , §. *Ad alteram verò* , & verè ita ſentire videtur, vt ait Nazarius *controu.*5. *ad* 2. *art. quæſt. prima D.Thoma.* Huc reducitur etiam Scotus *in* 4. *diſt.*15. *quæſt.* 1. vbi ait , purum hominem potuiſſe reddere æquiualens pro peccato, quia quantum malum fuit auerſio à Deo per peccatum , tantum bonum eſt conuerſio ad Deum per charitatem. Clarius hanc ſententiam habet *in* 3.*diſt.*20.*contra iſtud*, & Scotiſtæ fidiores apud Gallum 3. *d.* 20. *dub.*6. *cap.*2. Maſtrium 3. *diſp.*4. *quæſt.*5. *num.*135.

41 Vera tamen ſententia eſt, nullum, quantumvis gratia adiutum,poſſe pro ſuo peccato perfectè ſatiſfacere. Ita D. Anſelmus *lib.*1.*Cur Deus homo cap.*2. D. Bonau. *diſt.*20. *quæſt. cit.* D. Thom. *ad* 2. Richard. *quæſt.*4. *&* 5. Durand.*quæſt.*2 *& in* 4.*diſt.*15. *quæſt.*1. Capreol. *ibi quæſt.*1. *art.*1.*concl.*1. *& art.*3. ad arg.contra primam concluſionem. Maior *in* 4.*diſt.* 14 *quæſt.*2.*ad* 3.*dubium.* Gabr. *in* 4.*diſt.*14. *quæſt.*1. *art.*2.*poſt* 5.*concl.* Almai.*in* 4.*diſt.*15.*quæſt.*1.*art.*2. Ferrar. 4.*cont. Gent. cap.*54. Dominicus Sotus 3. *de natura, & gratia, cap.*6. Caiet. in Comment. *art.*2. *q.*1. *D.Thom.* Ioan.Medina *cap.de pœnit.tract.*3.*q.*1. Andreas de Vega *lib.*15.*ſuper Concil. cap.*4.

42 Videtur inclinare Scotus *loco cit.* §.*de ſecundo*, vt refert Vaſq.*diſp.*2.*c.*2.conſentiens cum Suarez *d.* 4.*ſect.*8.vbi alios ſuprà allegat,& cum his Alenſ.3. *part .quæſt.*5. *art.*2. *in corpore , & ad* 2. Idem ſentit Gregor. de Valentia *diſp.*1.*quæſt.*1. *puncto* 5.qui præter allegatos adducit Albertum *in* 3. *diſt.* 20. *art.*3. Idem ſentit Nazarius *controu.*5.*ad art.*2.*quæſt.*1. *D. Tnoma* , Aluarez *diſp.*7.*concl.*3. Lugo *diſp.*5.*ſect.*4. Didacus Nungus *quæſt.*85.*art.*3.*dub.*2.Tanner.*dub.* 1. Bouer. *demonſt.* 1. *in Iudæos, art.*4.

43 Aſſaro cum hac ſententia, quam ſuſtinui etiam *prima* 2. *tract.* 3. qui de peccato, *diſp.* 1.*quæſt.*4.

Probatur à D.Bonau. *quæſt.*4. primò. Si quilibet homo potuiſſet pro ſuis mortalibus condignè ſatisfacere : Ergo gratis Chriſtus mortuus eſt. Sed hoc eſt abſonum dicere, è 2.*ad Galat.* ergo. Hac ratione nititur Nazarius in vltima concluſione.

44 Neque dicant ad gratiam nobis emendam tantùm neceſſariam fuiſſe Incarnationem. Tunc enim ea gratia

gratia adhuc eſſet nobis gratis data. Quod ſi etiam nobis data eſſet, ſicut Adæ inſonti, extra Chriſti meritum, non adhuc ea infinitam Dei offenſam adæquatè ſolueremus.

VVLPSA 3. part. diſp. 55. art. 3. n. 11. inſtat, Seraphicum gratis hoc modo arguere. Hæc ſatisfactio a ſolo Deo homine poterat exhiberi: ergo neceſſe fuit, Deum fieri hominem.

45 AT S. Doctor ritè concludit, ſuppoſita offenſæ infinitate, quam ſtatuerat Deus non remittere abſque adæquata ſatisfactione. Ergo debuit Perſona Diuina ſatisfacere. Quòd ſi merus homo dicatur poſſe ſatisfacere: ergo gratis traditus eſt Chriſtus, vt infert Apoſtolus.

46 MASTRIVS diſp. 4. quæſt. 5. n. 217. reſpondet cum Poncio diſp. 38. quæſt. 6. num. 44. è Scoto, 3. diſt. 20. Si ratio ex Apoſtolo vrgeat, ſequi, neceſſariam fuiſſe ad ſatisfaciendum ipſam mortem antecedenter, nec potuiſſe actibus virtutum filij Dei decerni ſolutionem adæquatam. Quare nè mors Chriſti ſit gratis, ſat eſſe, quòd fuerit cæteris modis conuenientior; non verò exigi, vt fuerit neceſſaria.

47 HI non attingunt rationis noſtræ nucleum. Apoſtolus enim, vt notat S. Bonau. ſic arguit magnitudinem ſui peccati, quia neceſſariò eguit fide Ieſu Chriſti, ſine cuius meritis nemo poteſt iuſtificari. Negat autem, poſſe nos ſeorſim ex operibus legis adæquatè debitis culparum ſatisfacere, abſque meritis Chriſti, quæ ex decreto morte ſunt completa ad redemptionem; tametſi potuiſſet, ante decretum, ſolâ filij quacumque oblatione infinitâ plenè contentus eſſe. Ideò dixit: *In fide viuo filij Dei, qui dilexit me, & tradidit.* (Syriaca, dedit) *ſemetipſum pro me*, ſubdit autem: *Non obiicio gratiam Dei. Si enim per le-*
48 *gem iuſtitia: ergo gratis Chriſtus mortuus eſt.* Hæc conſequentia, vt ſit optima, Spiritu ſancto digna, debet nil ampliùs inferre, quàm in antecedente ſit. Ergo ſi abſque Chriſti dati pro me exhibitione potuit ſatisfieri; ſequitur, eum gratis traditum, ſeu datum. Nominat verò mortem, qua ex decreto exuberans redemptio eſt conſummata. Quare aduerſariorum illatio eſt irrita.

49 PROBATVR ſecundò à S. Bonau. argumento D. Anſelmi: Omnis pura creatura, cùm ſit finita, finitam ſatisfactionem reddere poteſt; at culpa mortalis eſt infinita offenſa Dei: ergo improportionata creaturæ. Hac ratione nituntur quoque D. Thom. Richardus, Capreolus, Maior, Ioan. Medina *locis citatis*, Nazarius *loco cit.* Minor ergo probatur à D. Bonau. *q. 3. fund. 2. & corp. & q. 4. fund. 2.* nec non *in 2. diſt. 33. quæſt. 2. corp.* & *diſt. 28 quæſt. 1. fundamento penult.*

50 SVPPONIT autem S. Doctor primò, grauitatem offenſæ creſcere ex dignitate perſonæ, in quam committitur, & ex vilitate committentis, ita vt quantò vilior eſt offenſor, & nobilior eſt offenſus, tantò grauior ſit offenſa. Quare ſi plebeus lædat ſputo Ducem, erit grauis læſio; ſi Regem, erit grauior; ſi Imperatorem adhuc grauior; ſi Summum Pontificem, adhuc eſt grauior; is verò, qui in Chriſtum expuit, grauiſſimè, & quò vilior eſt plebeus ille, puta, ſi mendicus, ſi ſatelles, ſi carnifex, ſi infamis crimine, eò erit grauior læſio.

51 SVPPONIT ſecundò, ſatisfactionis valorem creſcere ex dignitate ſatisfacientis; nam ſatisfacere, eſt exhibere honorem in compenſationem offenſæ; honor autem creſcit ex digniori perſona exhibente, ac proinde honor exhibitus à vili perſona, vilis etiam æſtimatur, qua de cauſa Ariſtoteles 5. *Eth. cap. 5.* poſtquam oſtendit, eſſe aliud iuſtum præter repaſſionem, & poſtquam aſſignauit medium commutatiuæ iuſtitiæ in repaſſione, ſubdit: *Nam ſi is, qui Magiſtratum gerit, alium percutit, non eſt repercutiendus: at ſi quiſpiam eum percuſſerit, non ſolùm repercutiendus eſt; ſed etiam ſupplicio afficiendus.* Vtrumque verò ſuppoſitum probat S. Bonau. *quæſt. 3. ad 2.*

HINC Seraphicus deducit, talis eſſe naturæ offenſam Dei, vt nil, quod eſt in creatura pura, ſiue 52
actus, ſiue habitus, illam delere valeat abſque nouo Dei condonantis fauore, quia nihil creatum poteſt adæquare offenſam infinitam. Sic edisserit etiam Marchantius, *lib. 1. tract. 3. lect. 4.*

HANC rationem plurimi euertere conantur. Pri- 53
mò Scotus *in 3. diſt. 20. quæſt. vnica*, & *4. diſt. 15. quæſt. 1. art. 1.* eo ſuo fundamento, quòd tantum redditur Deo actu charitatis, quo in Deum conuertor, quantum abſtuli actu euerſionis; infert, hinc finitam ſatisfactionem ſufficere ad Dei offenſam condignè ſoluendam. Sequitur Vulpes *diſp. 55. art. 4.* & alij Scotiſtæ, quos imitantur Lugo *diſp. 5.* Salas *tom. 2. prim. 2. tract. 11. diſp. 15. sect. 6.*

AT hoc fundamentum ruit ex dictis, & ex ſeip- 54
ſo: Nam cùm offenſa creſcat è perſonæ offenſæ dignitate; & ſatisfactio è perſonæ ſatisfacientis dignitate; & peccator offendens Deum ſit vilis, non reddit tantum, quantum abſtulit, offendendo Diuinam Maieſtatem.

CONTRA arguit Scotus, & cum eo Faber *in 3. d.* 55
47. n. 9. Maſtr. *n. 220.* quia peccatum eſt infinitum obiectiuè tantùm; alioqui neque Chriſtus potuiſſet reddere æquiualens, quia meritum eius fuit finitum formaliter; at creatura potuiſſet reddere ſatisfactionem infinitam obiectiuè, quatenus actum redderet, tendentem in Deum obiectum infinitum.

AT hæc craſſiora ſunt, viro ſubtilitatis dote præ- 56
claro indigna. Actus enim donantis ex ſolo dante creſcit, cuicunque detur, niſi relationem moralem habeat ad perſonam præciſè, & formaliter. Sic donans equum Regi, non auget donum dando Regi, quia donum vt ſic, non habet ſpecialem correlationem ad Regis perſonam; at offenſa, quia reſpicit honorem perſonæ offenſæ, accipit ab ea morale augmentum, vt tantò ſit grauior, quantò honoratior eſt perſona illa offenſa. Quare non ſequitur, ſi offenſa creſcit in infinitum ratione obiecti offenſi, creſcere quoque donum contritionis, quæ potius creſceret exhibitus viliori ſe.

RESPONDET Fauentinus ex Ariſtotele 5. *Eth.* 57
cap. 4 In iuſtitia commutatiua non attendi rationem perſonarum, ſed differentiam nocumenti: ergo grauitas iniuriæ non creſcit ex dignitate perſonæ offenſæ; & valor meriti ex dignitate perſonæ ſatisfacientis.

ANTA verò *cap. 3.* iuſtitiam diſtributiuam, quæ in medio eſt Geometrico, ait conſiſtere in diſtributione rei, ſecundum dignitatem perſonæ, vt ſi dignior ſit Vlyſſes Aiace, plus ei detur, quàm Aiaci, & hoc eſt medium Geometricum, proportio perſonarum.

AT *cap. 4.* in iuſtitia Commutatiua ait, non ſeruari 58
medium Geometricum, quia non ſeruatur ratio perſonarum, ſed Arithmeticum, quia habetur ratio ſola lucri, & damni. Sic affert exemplum percutientis, & percuſſi; vbi Iudex non ponderat perſonas, ſed damnum illatum. Et addit, non conſiderari; an probus prauo detraxerit; ſed ad pondus detrimenti.

QVOD verò ſuprà à bonis è *cap. 5. Ariſtotelis* eſt 59
allatum, ſoluit, dicens, non dignitatem perſonæ, ſed ſtatum diuerſum augere offenſam; & ideò Magiſtratum offendendo grauius peccare, quia eſt perſona non ampliùs priuata, ſed publica, nempe repræſentans Rempublicam, ideo ita circumſtantia auget offenſam,

non ratione dignitatis perſonæ,quæ quantumvis no-
bilis,& ornata virtutibus,non creſceret ratio offenſæ.
Vnde etiam,atque etiam miratur,viros in Ariſtotele
apprime verſatos,hoc ruinoſo niti fundamento.

60 At magis miror, ipſum tam manifeſtam in Ari-
ſtotele contradictionem ponere. Si enim, vt ipſe
ait, iuſtum Commutatiuum in eo differt à Diſtribu-
tiuo, vt hoc perſonas; illud ſolùm res, & quanti-
tatem earum conſideret, ſiue res ſint reales, ſiue
actiones; ac proinde non conſiderat: An vir dig-
nior bonore ob virtutes percutiatur; quomodo è
ſtatu perſonæ Magiſtratus creſcit læſio, circa Com-
mutatiuam. Hæc verò ideò aſſeruntur,quia non per-
cipitur vera ratio diſtinctionis Ariſtotelis.

61 In hoc igitur Ariſtoteles diſtinguit iuſtum Geo-
metricum,circa quod verſatur diſtributiua,ab Arith-
metico, quod eſt obiectum Commutatiuæ; nam
Geometricum conſiderat proportionem meritorum
in perſonis Reipublicæ, vt non æquale omnibua de-
tur, ſed ſecundùm proportionem meriti; vt ſi Aiax
habeat quatuor gradus meriti; Vlyſſes verò ſex,de-
tur huic de bonis Reipublicæ tantum plus, quan-
tum ſex gradus meriti excedunt quatuor. Itaque
conſiderantur perſonæ,vt proportione meritorum ſe
62 excedentea; At Arithmeticum conſiderat ſimplici-
ter æqualitatem rei, cum re,& offenſæ com ſatisfa-
ctione, ſecundùm Arithmeticam,vt tantum detur,
quantum eſt ablatum; non quia non conſiderentur
in hoc etiam rationes perſonarum, vt faciunt ad
rationem augmenti ſatisfactionia, vel offenſæ; hoc
enim in exemplo percutientis magiſtratum docet
obſeruari; ſed vult, conſiderari perſonam ſolùm,vt
hæc com re vnum quid conſtituunt, puta perſona
Magiſtratus cum alapa vnam componunt iniuriam,
vt ſeptem. Quòd enim creſcat læſio ex dignitate
perſonæ, vt eſt altioris ſtatus, vel vt eſt nobilior,
nil pro eo facit, nam ſufficit è ratione perſonæ of-
fenſæ creſcere per ſe offenſam.

63 Ex quo ſequitur, vt Deum offendens,qui ſtatum
omnium perſonarum, vt Rex Regum infinitus, ex-
cedit, infinitæ offenſionis ſit reus. Quando verò
exemplum affert Ariſtoteles de illo læſo,qui eſt pro-
bus, vel prauus, loquitur pro nobis; nam vult di-
cere, non conſiderari merita, & vtilitates illius per-
ſonæ erga Rempublicam, vel alia, quæ ad rationem
offenſæ non faciunt in perſona; ſed ea, quæ in per-
ſona faciunt ad offenſam augendam, aut quæ publi-
cè talia æſtimantur; vt ſunt dignitates Magiſtratus,
64 imò & nobilitas: quis enim ignorat, magis puniri
ruſticum, ſi virum nobilem percuſſerit,quàm ſi ru-
ſticum? Talis eſt etiam virtus aliqua, quæ in oculis
Reipublicæ, reddit illuſtrem, atque conſpicuum;
non autem quælibet,quæ hominem tantùm probum
in ſe reddat. Addo, illud exemplum ab Ariſtotele
allatum in hoc cohærere, vt diſcernat,vt dixi,ratio-
nem perſonæ virtute præditæ, quæ in diſtributione
bonorum Reipublicæ, data æqualitate neceſſitatis
cum alio, debet conſiderari,& auget proportionem;
ſunt autem diuerſæ rationes, perſonæ virtus, & di-
gnitas, atque nobilitas.

65 Vasqvez latè,hanc noſtram rationem euertere
conatur,& primò quidem *n.*8.miratur,nos augmen-
tum infinitum peccatorum conſtituere in peccatis,
quæ cum inæqualia ſint,nequeunt eſſe infinita,cùm
non ſit vnum infinitum alio maius. Sunt autem pec
cata inæqualia in genere peccati, quia vnum eſt
contra virtutem præſtantiorem,ac maioris boni pri-
uatio, ac proindè maius malum. Et in ratione quo-
que offenſæ, quia vnum eſt maior Dei offenſa, vt
patet: ergo nullum peccatum eſt offenſa infinita.
Hoc vrgent Lugo, & Salas,plurimique apud hunc
poſtremum.

Respondetvr tamen, rationem offenſæ Di- 66
uinæ dupliciter conſiderari; primò, vt eſt offenſa in
genere offenſæ, vt eſt contra bonum infinitum. Se-
cundò vt eſt talis offenſa ex parte actus, quatenus
eſt actus humanus,malè à voluntate directus contra
virtutem aliquam. Hoc ſanè ſecundo modo finitus
eſt actus, ac proinde finitum peccatum, creſcens
ex hac parte, ex augmento congenitæ malitiæ ex
parte actus,& virtutis oppoſitæ. Attamen offenſa in
Deum reſpicit maieſtatem infinitam læſam, & ex
hoc capite eſt infinita. Hæc adeò diuerſa confun-
duntur ab aduerſariis, maximè Lugo, qui ad nutum
Vaſquij, & Vulpis probat, inæqualitatem offen-
ſarum, ſeu culparum eſſe in ordine ad diuerſa præ-
cepta inæqualia, violata ex obiectis; quod vltrò
admiſimus.

Prætenuit verò Lugo à *num.* 29. probare, 67
inæqualitatem etiam in ratione Diuinæ offenſæ,
quia ſi eſſent infinitæ, ac proinde æquales, habe-
rent vim conſeruandi indignationem; data quauis
ſatisfactione, etiam Chriſti.

Enim verò fallitur; nam potuit ſanè Deus nul- 68
le cuiuſvis ſatisfactiones; at verò ſi æquali ſit con-
tentus; ſatis ſuperque factum eſt à Chriſto, qui ex
dignitate infinitæ ſimpliciter perſonæ, excedit infi-
nitatem ſecundum quid offenſarum, vt ait Clem.
VI. *extrauag. vnig.* de qua infrà *quaſt* 8.

Instat verò Lugo à *num.* 30.cum ſuo Vaſquez, 69
calculationem noſtram à dignitate perſonæ læſæ,aſ-
cendentem infinitè in Maieſtatem infinitam Dei
læſam,mille pati inſtantias,alioqui & bonitas actus,
creſcens è bonitate obiecti, reddet actus charitatis,
& beatificæ viſionis infinitos,quia obiectum habent
infinitum. Sufficit ergo vt aſcendat in ordine crea-
tæ maieſtatis offenſa, vt docet etiam Nazar. *p.* 2.
*quaſt.*87. *art.*4. & hic *quaſt.*1. *art.* 2. *controu.* 1. &
apud aduerſos legitimum ſempiternum aſſeueratur.

Hæc tamen ſuprà iam eliſa ſunt, non enim eſt 70
eadem ratio de omnibus actibus, vt creſcant ratione
obiecti, ſed aliqui ſolùm, qui habent moralem ra-
tionem ſtrictæ relationis ſpecialis, vt dixi, & ideò
non ſequitur, ſi non augetur phyſicè in infinitum
viſio Dei,quia eſt obiecti infiniti, aut actus charita-
tis, quia eſt in Deum infinitum; neque augeri of-
fenſam,quæ ſimul cum obiecto vnum morale ſtrictè
componit,vt benè notat Aluarez; nam infinitas ob-
iecti beatifici eſt extrinſeca: at verò maieſtatis Di-
uinæ infinitas eſt intrinſeca,redundans in ipſam of-
fenſam. Neque ſolâ denominatione redundat, vt
putat Nazarius *controu.*1. *ad* 2. *articulum*, ſed in-
trinſecè; ſicuti infinitas Perſonæ ſatisfacientis in ſa-
tisfactionem, vt patet in Chriſti ſatisfactione.

Qvod verò dicit, non creſcere vniuocè, friuo- 71
lum eſt, nam infinita quoque genera ſunt infra
Deum, puta dignitatum, magiſtratuum, &c. Et
ita etiamſi in ſingulis mutetur genus, oportet aſ-
cendere proportionaliter,& cùm Deus ſit ſupra omne
genus infinitè, & ſuper infinita genera, oportebit
etiam offenſam infinitè augere. Ita arguunt aſcen-
dendo ad infinitatem offenſæ, D. Bonauentura *hîc*,
& D. Thom. *de verit.quaſt.*28. *art.* 2. quem infrà
referam.

Paradoxvm autem nobis obtinuit Lugo *nu-* 72
mer. 32. concedens Deo illatam offenſam excedere
alias infinitia gradibus; non tamen exceſſu infinito
ſimpliciter; ſed finito, qui continet gradus aliarum
infinitarum offenſarum: ſicut & inter Leonem, &
Angelum poſſunt mediare aliæ infinitæ creaturæ

corporeæ

corporeæ, quas omnes ſuperat Angelus, qui tamen non eſt infinitus ſimpliciter, quia habet ſuper ſe aliam creaturam præſtantiorem. Damus (ait) offenſæ tot gradus, quot dignitatis Deo; at non eſt infinita, quia limitatur ab excedentibus aliis, puta fornicatio ab adulterio, homicidio, hæreſi, &c.

73 At malè diſſerit: Si non concedit, offenſam Dei continere infinitos gradus, intenſiuè in Dei Maieſtate poſitos, qui excedunt intenſiuè omnes dignitates creabiles, erit infinitas in tali ratione infinita ſimpliciter, non intra terminos dignitatum humanarum. Quare exemplum creaturarum mediarum inter Angelum, & Leonem non eſt ad rem. Imbellis eſt etiam applicatio, quia finitas actus, vt eſt contra virtutem, eſt diuerſa à moralitate offenſæ, vt ſic: Ideò nequit in alieno genere continuare, vt limitet.

74 Neque verò ſatisfacit Vaſquez *num.* 12. dicens, auerſionem à Deo non eſſe de ratione peccati, ſed quid hinc conſequens? auerſionem verò, in qua eſt ratio offenſæ Dei, non priuare Deo tanquam forma aliqua, ſed vt obiecto, & fine; priuare verò virtute oppoſita, ſicut cæcitas priuat viſu formaliter; colore autem, tanquam obiecto.

75 Respondetur enim, hæc nil facere, quia ratio offenſæ non ſumitur ex bono, quo priuatur offendens, ſed quo priuatur offenſus; neque in aliquo phyſico, ſed morali, vt vidimus; neque eſt infinitas actui extrinſeca, eò quòd ei adueniat ex habitudine ad obiecta; etenim ex hac ſumunt actus, tam phyſici, quàm morales ſuam ſpeciem, vt oſtendi *p.p. tract. 9. diſp. 2. quæſt. 3.* & eo magis actus offenſarum, quò in ſua moralitate ſpeciali ratione inſitam habeot perſonæ offenſæ dignitatem, ad cuius accrementum creſcit offenſa.

76 Latius verò *cap.* 3. rationem noſtram oppugnat, quam primo aſpectu ſpecioſè compoſitam, & ad popularem ſenſum adaptatam mirificè, parum verò momenti habentem, ait: Primò, quia non omnis iniuria creſcit è dignitate perſonæ, quòd enim ſubditus non obſeruet leges Principis, non peccat ſpecialiter in Principem; alioqui eſſent duæ culpæ: altera in Principem; altera in legem: ſolùm ergo hoc augmentum ſumitur in materia iuſtitiæ; neque in omni obiecto iuſtitiæ, vt patet; nam furtum commiſſum in Regem non auget, ſed potius diminuit, quia minus eſt furari diuiti, quàm pauperi.

77 Præterea contra id, quod nos aſſerimus, ſatisfaciendi dignitatem eſſe ſumendam è perſona, quæ ſatisfacit, vt nequeat inferiur ſuperiori ſatiſfacere, falſum eſſe ait; nam ſi quis lædat in fama, ſatisfaciet palinodiam canendo; ſi in honore, poſſet reddere in aliquo caſu, puta eximendo perſonam illam grandem è periculo mortis, exponendo ſe ob id vitæ diſcrimini; ſi verò ſit iniuria tranſgrediendo præceptum, ſatisfaciet luendo pœnam. Accinit his Lugo.

78 Iam verò offendens Deum non lædit honorem (ait) in quo ſolum vrgent eorum exempla; nam Deus in bonis ſuis non læditur à peccatore, ſed ſola denominatione extrinſeca; ſolùm ergo offendit Deum tranſgrediendo præcepta, in quo non ſolùm Deus, ſed neque Princeps inhonoratur (præciſo contemptu.) Noſtra igitur culpa in eo eſt, vt aliquid faciamus Deo diſplicens, & hinc Deo inimici efficimur; ex quo fit ſufficere, ſi ponatur in nobis forma tantæ bonitatis, quæ Deo gratum conſtituat ſeipſo, talem autem eſſe actum contritionis, & habitum gratiæ, vt *prima ſecunda*, oſtendere conatus eſt.

79 Hæc falſis ſunt nixa baſibus, ac proinde ruinoſa; ſic enim contingit, vt qui ſemel labile iecerit doctrinæ fundamentum, ſuper eo cogatur malè ædificare, quod ſæpè huic viro ſubtili accidit, quod tamen in aliis reprehendit *diſp. 3. num. 6.*

Primò quidem ſupponit, malitiam peccati more tranſgreſſionum humanarum in leges hominum adæquate eſſe menſurandam, atque adeo per contritionem, ſeu actum dilectionis Dei adæquate ſatisfieri, ſatiſque ſarciri, quod perinde falſum eſt, vt temeritate damnetur à Suarez *ſect.* 8. Hæc enim ſupponit, contritione ita dari gratiam ſanctificantem, vt ab ea ſit formaliter; cum tamen ſolùm diſpoſitiuè ab illa cauſetur, & ſit neceſſaria adhuc noua gratia, vt ſatis oſtendi *prima ſecunda, tract. 5. d. 3. quæſt. 2.*
Hoc verò probatur primò è Scripturis, quæ per- 80
fectæ pœnitentiæ promittunt, tanquam nouam, gratiam ſanctificantem, vt *Ezech. 18. & 33.* at quis dicat, promitti per aliquid, quod iam habetur? Hinc Eccli. 17. *Quàm magna miſericordia Domini, Et propitiatio illius conuertentibus ad ſe.* Pſal. 31. *Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Pſal. 50. *Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies.* Ioël. 2. *Scindite corda veſtra, & conuertimini ad Dominum: quia benignus, & miſericors, &c. & præſtabilis ſuper malitia.*

Clariſſimè verò id è Concilio Tridentino 81
oſtendi; nam *ſeſſ. 14. cap. 4.* definit, contritionem fuiſſe ſemper neceſſariam ad impetrandam remiſſionem peccatorum, & præparare ad illam obtinendam. Vbi ponderat Suarez, Concilium in fine capitis eodem modo aſſerere, contritionem imperfectam diſponere ad impetrandam remiſſionem peccati in Sacramento; vbi certum eſt, remiſſionem illam eſſe diſtinctum beneficium à Sacramento, &
attritione. Eodem ergo ſenſu locutum eſt Conci- 82
lium initio. Nec minus clarè idem docet *ſeſſ. 6. cap. 6. & 7. & can. 3.* vbi ſic definit: *Si quis dixerit, ſine præueniente Spiritus ſancti inſpiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, ſperare, aut diligere, aut pœnitere poſſe ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur; anathema ſit.* Vbi apertè diſtinguit gratiam iuſtificationis ab omnibus actibus, quibus homo diſponitur ad illam gratiam recipiendam. Loquitur autem de actibus etiam perfectis. Quæ ſatis *loco adducto* confirmaui.

Oportet igitur admittere in Dei offenſa mo- 83
ralitatem illam ſpecialem offenſæ in Deum, quæ actibus noſtris adæquatè non redimitur. Ideò SS.PP. qui diſputant contra Nouatum, negantem pœnitentibus veris poſt Baptiſmum remiſſionem, concedunt dari remiſſionem ex Diuina miſericordia, vt videre eſt in D. Thom. *3. part. quæſt. 86. art. 1.* & in multis Patribus, qui habentur *in Decreto de pœnit. d. 3.* & ſpecialiter *in cap. Talis eſt*, ſumpto è Chryſoſtomo *epiſt. 5.* ad Theodorum lapſum.

Id latè oſtendit S. Hieronym. *epiſt. 46. & 48.* 84
quod præcipuè probat ex facto Dauid, qui contritus petiit veniam, cui Nathan reſpondit: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*: & ad hoc explicat etiam oſculum Patris, exhibitum prodigo contrito. Quod benè tractat etiam D. Auguſt. *lib. de vera, & falſa pœnit. cap. 3. & 5.* Et *in Enchir. c. 65.* Ex his ſequitur, non ſatisfieri adæquatè Deo per contritionem, vt notat etiam Lugo. Deinde verò Vaſquez aliud ſupponit, peccatum non eſſe offenſam in Dei honorem, cuius oppoſitum probaui *prima ſecunda, tract. 3. diſp. 1. quæſt. 3. & 4.* & infrà oſtendam.

Tertiò, auerſionem à Deo non eſſentialem 85

peccati, ſed conſequentem naturam eios inſinuat,
cuius oppoſitum oſtendi *prima ſecunda, tract.*3. qui
eſt *de Peccato, diſp.*1. *quaeſt.*3.

Decipitvr verò grauiter Vaſquez conſide-
rans peccatum noſtrum pari paſſu eum tranſgreſſio-
nibus legum Principis, in quo eſt ſumma diuerſi-
tas, ex qua noſtra doctrina coonſurgit, qnam à fun-
damento examinat S. Bonauentura *3. part. cap. 9.*
& 10.

86 Qvia enim Deus eſt primum omnium princi-
pium, & finis, ad quem tenemor ordinare nos
ipſos, nec ei aliqood bonom præferre, ſed eum
diligere ſuper omnia; hinc eſt, vt peccator tranſ-
grediens grauiter præcepta, Deum creaturis poſt-
ponat, eumque contemnat auertens ſe à ſuo vltimo
fine, & contra ſuum principiom.

87 Hinc incipit dignoſci grauitas diuinæ offenſæ,
admodom diſſimilis tranſgreſſionibos legum Prin-
cipis, cui cùm id vnum legis obſequium extrinſe-
cum debeamus, non ſtatim contra ioſtitiam in eum
peccamus, ſicuti in Deum, cui omnia debemus,
quibus tenemur tanquam primo principio, & vlti-
mo fini.

88 Præterea honorem Dei offendimus, cuius
obſequio eùm in omnibus teneamor verè ipſum
peſſundamus, licèt enim ex eo, ei oil adimatur,
quippe immutabilis ſit, honoremque nullum in-
trinſecè addamus, vel minuamus, attamen eum
honorem extrinſecum, qui ei debetor, negamus,
& apud alios etiam minuimus, quæ ſanè honoris
eſt vera offenſa, qualis eſſet ſubditi, qui tentaret
Regem inuadere, & contumeliis afficere, ſed ab
aſſiſtentibus remoueretur: & os ei obſtrueretur.
Quapropter verè ille reus læſæ Maieſtatis cenſere-
tur, atque puniretur.

89 Hinc Scripturæ ſæpe id aſſerunt, *Eſther* 13.
verſu 14. Mardochæus ioſtificat ſe, cur oolocrit
Amanum adorare: *Timui ne honorem Dei mei tranſ-*
ferrem ad hominem. Pſal. 28. & 98. dicitur: *Afferte*
Domino honorem. Eccli. 50. *Rogauit populus Domi-*
num, vſquequo perfectus eſt honor Domini. Malach. 1.
verſu 6. *Si Pater ego ſum,* (ait Dominus) *vbi eſt*
honor meus? Arguit autem Dominus ſic: Vos con-
fitemini me Patrem, principium creaturarum, &
peccata patratis. Pater habet à filio honorari. Si
ergo vos eſtis filij, & ego Pater; cur inhonoraſtis
me? Primo Reg. 2. *Magis honoraſti filios tuos,*
quàm me. Et Chriſtus Ioan. 8. verſu 49. *Et vos*
inhonoraſtis me, arguit autem vt Deus: *Qui non ho-*
norificat filium, non honorificat Patrem; vos inhono-
raſtis me: Ergo & Patrem, vt notat S. Bonauent.
ad eum locum.

90 Freqvens autem hic ſermo in Scripturis oſten-
dit, lædi in honore Deum à peccatoribus omnibus;
nam hæ locutiones vniuerſales ſunt; & cum læda-
tur gradus infinitos Perſonarum Diuinarum, erit
quoque offenſa infinita; vnde noo eſt ad rem exem-
plum Lugo, & Vaſquez, de eo, qui lædit hono-
rem Principis, & ſatisfacit ſubeundo mortis pericu-
lum, ad Regem, in vitæ diſcrimine poſitum, libe-
randum.

Primò enim, cùm offenſa in Deum ſit altioris
ordinis, quàm qnodlibet bonum creatum, vt fate-
tur Logo *ſect.*2. Vaſquez *num.*14. non ſatisfiet quo-
libet oblato bono à peccatore Deo.

91 Deinde verò neque apud Principem terrenom
id ſit; nam eùm bonum honoris ſit æſtimatum ſo-
per bonum vitæ, quæ ob honorem iuſtitiæ expo-
nitur diſcrimini, non ſatisfit à ſubdito læſioni graui
honoris Regij, ſi vitam diſcrimini exponat, eſto
per legem nulla eſſet pœna indicta, aut Rex, gene-
roſo illius ſubditi actu viſo, eſſet ſatis, ſuperqoe
contentus.

Qvamvis igitur peccatum ex intrioſeca mali- 92
tia, non ſit infinitum, qoatenus peccatum eſt
actus contra virtutem, tamen ex obiecto læſo,
quod intrinſecum eſt peccato, redditur offeoſa in-
finita, quia Deus infinitus contemnitur, & deſeri-
tur ob bonum creatum, vt ait S. Bonau. ſoprà, cui
conſonat iiſdem ferè verbis S. Thomas, *de verit.* 93
*quaeſt.*28. *art.*2. *in corp.* vbi hinc arguit infinitatem
offenſæ Dei, non per ſolam denominationem ex-
trinſecam, vt conatur perſuadere Nazarius, ſed in-
trinſecè. Ait enim: Qoicumque rem aliquam di-
gniorem indigoiori poſtpooit, iniuriam ei facit, &
tantò ampliùs, quantò res eſt dignior. Quicum-
que autem in re temporali finem ſibi conſtituit,
(qnod facit omnis mortaliter peccans) præponit
creaturam Creatori, diligens plos creaturam, qoàm
Creatorem. Finis enim eſt, qoi maximè diligitur. 94
Cùm ergo Deos in infinitum creatoram excedat,
erit peccantis mortaliter contra Deum infinita of-
fenſa ex parte dignitatis eius, cui per peccatum
quodammodo iniuria fit, dum ipſe Deus contemni-
tur, & eios præceptom.

Valeant nunc aduerſi: Hoc enim noſtrum ar-
gumentum eſt Sanctorum PP. & Spiritus ſancti.

D. Basilivs *homil.*24. *in Pſal.*48. ait ad ea ver- 95
ba: *Frater non redimit, redimet homo? non dabit Deo*
placationem ſuam, & pretium redemptionis animæ
ſuæ. Neque igitur frater fratrem ſuum redimere po-
teſt, neque vnuſquiſque ſeipſum; propterea quòd
multò meliorem oportet eſſe redemptorem captiuo. Sed
& neque omnino facultatem habet homo ad Deum, vt
ipſum placare poſſit de peccato, quoniam & ipſe pec-
cato obnoxius eſt. Omnes enim peccauerunt, & egent
gloria Dei, iuſtificanturque gratis per gratiam ipſius
per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino
noſtro. Non dabit igitur Deo placationem ſuam, & 96
pretium redemptionis animæ ſuæ. Neque igitur fra-
trem quærere in redemptionem, ſed eum, qui excedit
naturam tuam. Neque hominem nudum, ſed hominem
Deum Ieſum Chriſtum, qui etiam ſolus placationem
dare poteſt. Quid enim poteſt homo inuenire tantum,
vt det pro redemptione animæ ſuæ? Sed inuentum eſt
vnum ſimul omnibus comparandum, quod datum eſt
in pretium redemptionis animarum noſtrarum, nimi-
rum ſanctus, & pretioſus ſanguis Domini noſtri Ieſu
Chriſti: Quapropter & magno pretio empti ſumus. 97
Ne igitur hominem ſolum putes deitatis ignarus po-
tentiæ. Talis enim conueniebat Pontifex ſanctus, in-
nocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & ex-
celſior cælis.

Damascenvs lib. 3. de fide, cap. 1. *Etenim,*
qui redemptus erat, oportebat prorſus ἀναμάρτητον, &
nulli per peccatum morte obnoxium: at ſolus Deus
ſuapte natura ἀναμάρτητος.

Theoditvs vnus è Patribus Coocilij Epheſ. 98
orat. de Natiuit. Saluatoris: *Naturam noſtram ſa-*
nare volens Deus, non per alios ſalutem noſtram, ſed
per ſemetipſum moliens eſt: quia omnis creatura defi-
ciebat ad ſalutem noſtram.

Apertè D. Anſelmus lib. 1. *Cur Deus homo,*
*cap.*21. quem ſequitor Richardos de S. Vict. hoc
vtitur argumento: Exprimit id Scriptura ſignans,
Deum ipſum venire voluiſſe. Pſal. 129. *Ipſe redi-*
met Iſraël. Iſa. 35. *Deus ipſe veniet, & ſaluabit nos.*

Isaiæ 45. *Tantum in te eſt Deus, & non eſt abſ-* 99
que te Deus. Verè tu es Deus, abſconditus, Deus Iſraël
Saluator.

Oseæ

Oseæ 1. *Et ſaluabo eos in Domino Deo ſuo.*

Zachariæ 9. *Et ſaluabit eos Dominus Deus ipſorum.* Vide alia, *diſp.1.quæſt.2.* alios verò Patres hic *quæſtione ſequenti* inuenies.

100 E' Patribus allatis, quibus adde Proculum Epiſc. Cizicenum *orat. de Chriſti Natiuit.* Hildebertum Epiſc. Cenomanenſem *epiſt.48. apud Bouer. demonſt.1. in Iudæos, art.4.* habetur tertia ratio, quam Vaſquez, reliquis ſpretis, vnicam acclamat, *cap.5.* quam ampleauntur Caietan. ad hunc artic. D.Thom. Ferrar. *3.contra Gent. cap.54.* Sotus *lib.3. de natura, & gratia, cap.6.* Eam verò affert D.Bonauentura *fundam.3. & ad penult.* & magis *in corpore*, & *ad 2.* vt viderunt Vaſquez, & Lugo *ſect.4.* qui probat ex Patribus, nullum poſſe pro offenſa Deo illata adæquatè ſatisfacere, niſi ſit Perſona Diuina. Affert D.Ambroſium *in cap.9.Hebr.* Leonem *epiſt.81.* Alios affert Suarez *diſp.4.ſect.9.*

101 Malè tamen Lugo, hanc inæqualitatem ſatiſfacientium ad iuſtitiam, eſſe finitam addit.

Sanè cùm Patres ſolam Perſonam Diuinam æqualem aſſerant, eaclusis omnibus ſatisfactoribus creabilibus, inæqualitatem illam aſtruunt, quæ eſt creaturæ ad Deum, profectò infinitam eſſe ſimpliciter, vt oſtendam etiam *quæſt.4.*

102 Svppono autem primò cum D.Bonau. *diſt.15.* è D. Auguſt. *in Enchir.* & *de Eccl. Dog. cap.54.* ſatisfactionem iuſtam tollere omnem influentiam efficacem culpæ in ſatisfacientem; alioqui non erit perfecta ſolutio, ſi pro toto non fiat, & ex æquitate non remoueatur omnis culpæ influxus, qui vel in culpa cogit manere, vel ad culpam neceſſariò tendere: nam quoad aliquam pœnam, ordinatam ad exercitium, vel meritum, non implicat, inefficacem influxum remanere, non obſtante perfecta ſatiſfactione. Quo pacto concupiſcentia morbi, & mors relicta ſunt nobis poſt Chriſti ſatisfactionem.

103 Vnvs verò è malis influxibus peccati eſt originalis, cogens hominem in peccato remanere, quod eſt veluti radix omnium, & debitum quoddam carendi gratia, & ſanctis cogitationibus, quod ſanè transfunditur etiam per generationem à iuſtis in filios, ſimul cum culpa originali. Itaque per peccatum primi Parentis perdidimus, ſimul cum gratia, omnem ſanctam cogitationem, quæ fuiſſet aliter nobis conſequens ad donum iuſtitiæ originalis.

104 Ità definit Cæleſtinus I. *epiſt. 1. cap. 4.* Docentque Sancti, Proſper *ad cap. Gallorum, reſp.8.* & ad excepta Ianuenſium *reſp.3.* Fulgentius *lib. de Incarnatione, & gratia Domini Ieſu, cap.12. & 13.* Bernardus *lib. de libero arbitr. circa medium.* Idem verò debitum eadem ratione incurrimus propter peccatum actionis noſtræ, nempe carendi auxilio ad exeundum ex abyſſo inimicitiæ Dei.

105 Dicitvr autem propriè hoc debitum radix peccati; quia ſicuti manente radice arboris, non tollitur arbor perfectè; ita manente hoc debito, non tollitur peccatum, nec tolli poteſt per ſatisfactionem adæquatam, quia ad eam requiritur diuinum auxilium, quo ſumus indigni, & gratis ipſum accipimus, vt ſatisfaciamus, & ideò ante ſatisfactionem oportet, vt ex eo capite remiſſa ſit gratis culpa, qua merebamur priuari neceſſario auxilio, ac proinde ex parte gratis culpa remiſſa eſt in radice, ſeu ablata eſt radix, qua viget, & permanet, & repullulat culpa, ac proinde ſolùm ea parte poteſt auferri culpa, ſiue originalis, ſiue actualis.

106 Hæc ratio longè minus placet Nazario, quàm aliorum rationes ipſi Vaſquez probentur.

Primò eam impugnat, quia debitum illud carendi auxilio, eſt pœna; non culpa. Noſtra autem quæſtio eſt: An poſſit homo ſatisfacere pro culpa, vt monet etiam Lugo, *diſp.5.ſect.1.*

Respondet D. Bonau. primò *ad vlt.* ſatisfactionem reſpicere obligationem ad pœnam, vt ſatisfactio ſit adæquata; vt dicam ratione ſequenti.

Respondet ſecundò, culpam, vt ex vi ſatiſ- 107
factionis tollatur, debere tolli quoad ea, quæ habent rationem radicis, ſtabilientia in peccato, ita vt de eo nequeat peccator emergere. Hoc igitur debitum, eſt cauſaliter culpa, ſeu radix culpæ eſt formaliter pœna.

Secvndò impugnat, quia adhuc exhibito Dei auxilio, contritio non eſt æqualis culpæ ſatisfactio, vt ſuprà vidimus, cùm remiſſio ſit noua miſericordia. Sic arguit etiam Lugo.

Respondetvr, rationem illam apud D. Bonauent. non eſſe vnicam huius aſſertionis, ita vt aſſignet eam adæquatam, ſed impedimentum ſatisfaciendi. Ita contra nos nil premit, ſed ſolùm contra Vaſquez.

Tertiò impugnat, quia homo in gratia non 108
habet debitum carendi auxilio, quo ſatisfaciat, & tamen contritio elicita, non eſt adæquata ſatiſfactio.

Respondetvr, hominem, in gratia conſtitutum, impropriè dici ſatisfactioni incumbere pro peccato remiſſo, alioqui principium meriti cadet ſub merito, vt rectè aduertit Suarez *ſect.7.*

Qvòd verò addit Nazarius, nunquam hominem elicere actum contritionis, niſi ſit iuſtificatus, falſum eſt, vt oſtendi *prima ſecundæ, tract.5. diſp.3.quæſt.12.* nam contritio eſt diſpoſitio ad gratiam, ac proinde ad iuſtificationem.

Qvartò impugnat, quia homo per peccatum 109
incurrit non modò debitum carendi auxilio, ſed etiam vt alij denegetur auxilium ſatisfaciendi pro ipſo; & tamen hoc non obſtante, Chriſtus adæquatè pro nobis ſatisfecit.

Respondetvr facilè, ſatisfactionem, ex 110
parte noſtri, nullam fuiſſe; ſed ſolùm ex parte Chriſti, qui ſoluit hoc debitum, & gratiam nobis emit, ſimul cum præparatione auxiliorum; & ideò ex parte ſolius Chriſti eſt ſatisfactio. Neque verò ex debito noſtro, gratis nobis condonato, debet diminui meritum Chriſti ſoluentis, vt patet.

Probatvr quartò Aſſertio à S. Doctore ar- 111
gumento, quo vtitur Durandus. Qui pœnæ mortis reus eſt ob aliquod delictū, non poteſt propter illud ſatisfacere; ſed peccator ex originali eſt reus mortis corporis, vt patet *Rom.8.* & reus eſt etiam mortis animæ: Ergo. Eadem ratio habetur à D. Bonau. *in 2.diſt.33.quæſt.2. in corpore*, & *in 3.diſt.18.dub.4. litt.* & à Patribus ſuprà.

Respondet Vaſquez *num.37.* negando maio- 112
rem, quia qui reus eſt mortis, poteſt aliquid præclarum patrare, quo redimat illam obligationem, puta liberando Regem à nece, vel Rempublicam à ruina. Secundò negat minorem, quia contritio viuificat animam. Ideò æqualis videtur ex hac parte ad compenſandum malum mortis ſpiritualis. Quare hæc ratio (ait) nihil probat.

At argumentum eſt inſolubile: Nititur enim ea veritate, quam ſuprà confirmaui, & latiùs oſtendi *prima ſecundæ, tract.5.diſp.3.quæſt.2.* nempè contritionem non redimere adæquatè iuſtificationem, & viuificationem, eamque eſſe nouam gratiam, quod abſque temeritate non poteſt negari, vt ait Suarez, neque ipſa mereatur reſurrectionem corporis.

Qvòd

113 QVOD verò ait, poſſe aliquo facinore debitum mortis redimi; apud Deum non occurrit, quia nihil abſque gratia, qua eſt indignus, poteſt peccator, vnde inſufficientiam omnis ſatisfactionis poſſibilem retundit Vaſquez *cap.* 5. Quare ſi intuitu ſatisfactionis exhibendæ, Deus gratiam donet, qua ſatiſfaciat, iam principium meriti cadet ſub merito; nam in eo caſu gratiæ elargitio eſſet effectus ſatiſfactionis præuiſæ, & cauſa illius in re.

114 RESPONDET Gallus *d.6. cit. cap.3.* non ſequi hoc abſurdum, quia cùm gratia, & peccatum non opponantur phyſicè, ſed ſola Dei ordinatione, poteſt dare gratiam, vt eliciat actus, non vt remittat peccatum; & ita poterit ea gratia poſtea ſatisfacere pro peccato, & induci noua gratia, peccato oppoſita.

HÆC tamen non ſoluunt; nam ſi adhuc noua requiritur gratia; ſequitur, priorem non reddidiſſe ſatis iuſtum, & aptum ad ſatisfaciendum de condigno. Quod ſi per priorem gratiam eſt iuſtificatus perfectè, iam cùm per eam ſatisfaciat, eamque in virtute ſatisfactionis præuiſæ obtinuerit; ſequitur eandem eſſe cauſam, & effectum ſatisfactionis.

115 MASTRIVS *num.*139. ſic reſoluit, poſſe hanc ſatisfacere actu contritionis, procedente à gratia, quæ eſt prior remiſſione peccati, ſaltem naturâ, quod ſufficit, vt ſit cauſa ſatisfactionis: & cùm actus contritionis procedat à perſona grata, erit ſatisfactorius. Itaque gratia dabitur ſanè gratis, ſed ea operabitur ad ſatisfaciendum.

116 ENIM verò actus contritionis, quo iuſtificamur, ex Concilio Tridentino eſt diſpoſitio ad gratiam; & ideò non eſſet effectus eius, cùm ſit cauſa, nec aliter eſſe poteſt, niſi ponamus cauſam poſt effectum. Itaque gratia iuſtificans aduenit poſteà; vnde peccator non adhuc eſt ad ſatisfaciendum idoneus.

PROBATVR quintò à S. Bonau. Qui pro ſuo or-
117 ginali ſatisfaceret, deberet tollere radicem deriuantem peccatum in ſe; ſed hæc eſt culpa Adæ: Ergo deberet pro culpa Adæ, vt originalis eſt, ſatisfacere; ſed culpa Adæ, vt originalis eſt, diffunditur neceſſariò ad totum genus hominum: Ergo deberet is ſatisfacere pro hac culpa, ſic diffuſa; ſed hoc non poteſt, vt oſtendam *quæſt. ſeq.* Idem habet S. Doctor *in* 2. *loco citato.*

118 DICES: Poſſet ſatisfacere pro ea parte, qua malitiæ riuulus deriuatur ad ſe, ſicuti Chriſtus ſatiſfecit ſingulariter, ne originale deriuaretur in B. Virginem ſolam.

RESPONDETVR, Chriſtum gratia capitis pro tota culpa Adæ ſatisfeciſſe ad præſeruandam B. Virginem; at verò ſatisfaciens ad ſubleuandum ſuum vnicum lapſum, non ſatisfaceret pro deriuatione in ſatisfacientem. Secundò, quia iam reus eſt, & ideò non poteſt mundare, vt è Patribus citatis ſuprà notat S. Bonau. *in corpore.*

119 RATIO verò aſſignatur à S. Doctore *ibi*, quia deprauatio, facta ab originali, eſt deprauatio naturæ, vt ſic; & ideò per propagationem diffunditur, at cùm natura ſit immutabilis, & reſpiciat perſonam Adæ, vt eſt naturæ communis principium, non vt perſona eſt, ideò cùm non poſſit aliquis mereri in principio eradicationem, ſi pro ſui ſolius infectione ſatisfaciat, eſto ſuſpenderet (quod neque poteſt ob alias ſuprà allatas rationes) adhuc tamen radix, & debitum multorum malorum remaneret etiam poſito quocumque nobiliſſimo actu, ideò non poteſt ſatisfieri pro vno, niſi ſatisfaciat pro omnibus, vt ait S. Bonau. *quæſt.* 3. *ad* 1. Debet ergo habere gratiam, quam ſolus homo Deus habere poteſt, vt infra patebit.

PROBATVR ſextò à D. Bonau. *in corpore.* Iniuria 120
mutatur ſecundùm mutationem graduum perſonæ offenſæ; ſed gradus Diuinæ Maieſtatis eſt ordinis ſuperioris omni creaturâ (dato, & non conceſſo, non creſcere ordinem vniuocè intra eundem gradum in infinitum, vt vrget Vaſquez ſuprà, ſed ſolùm tranſcendendo ordinem creaturarum omnium in alium ordinem alterius rationis;) Ergo adhuc non poſſet creatura adæquatè ſatisfacere, quia quidquid exhibet ſatisfactionis, erit inferioris generis. Ità S. Bonau. *in corpore quæſt.* 3 *&* 4.

PROBATVR ſeptimò à S. Doctore *ad vlt.* ratio- 121
ne, qua vtitur Almainus. Licèt homo poſſit offerre Deo actum æquè bonum cum malitia peccati, ita vt omnem deleat auerſionem, tamen non ſatisfacit pro pœna æterna, atque adeò nec pro debito peccati; ſatisfactio enim reſpicit obligationem ad pœnam. Quod verò non ſoluat adæquatè pro pœna, probatur, quia pœna æterna non ſoluitur adæquatè quolibet actu finito.

RESPONDET Vaſquez *num.* 38. quod ſi contri- 122
tionis, vel charitatis actus tantum habet bonitatis, quantum malitiæ habeat peccatum, hanc etiam vim habebit, vt omnem pœnam æternam auferat; nam qui ex inimico Dei fit amicus, ex digno pœna æterna, fit dignus, vt non in æternum puniatur.

AT futilis eſt reſponſio, vt notat S. Bonau. *hîc*, & 123
in fine corporis. Nam licet gratia, quoad eſſentiam moralem, formaliter tollat omnem malitiam, & Deo reconciliet, non ſtatim efficienter tollit etiam pœnam; atque in hoc apparet diuerſitas Sacramentorum Baptiſmi, & Pœnitentiæ.

PRÆTEREA virtus gratiæ ad pœnas delendas è Chriſti paſſione habet virtutem; nam Chriſtus ſatisfactione pleniſſima omnem noſtram pœnam ſoluit, etiam infinitam; ex quo non ſequitur, idem præſtare gratiam, vt ſanctificantem ſimpliciter, præciſà virtute ſatisfactionis, quæ eſt à meritis Chriſti, à quibus habet tum inimicum Dei reddere amicum; tum pœnas omnes eluere.

CIRCA dictum D. Bonauenturæ, quòd actus 124
conuerſionis tollit omnem auerſionem; aduerte, non tollere omnem moralitatem iniuriæ, ita vt ſtatim reddat Deo amicum abſque nouo fauore, vt dixi ſuprà, & adocrtit Suarez *ſect.*8. §. *Ex his etiam fundamentis*; Ratio eſt, quia actus ille non habet virtutem, iniuriæ adæquatam illatæ, vt ſæpè refricat S. Doctor *allegatis locis.* Neque omnis pœna eluitur; atque adeò malè hoc medio vtuntur aduerſarij ad probandum, ſatisfactionem eſſe æqualem per contritionis, charitatiſve actum.

PROBATVR octauò è dictis *prima ſecundæ,* 125
tract. 3. *diſp.* 1. *quæſt.*6. & *tract.* 5. *diſp.* 3. *quæſt.* 3. vbi oſtendi, gratiam non ſuâ merâ virtute Phyſicâ expellere peccatum, ſed neceſſariam eſſe Dei infitam acceptationem ab initio. Et *tract.* 3. *diſp.* 3 *quæſt.* 2. ſuprà *citatis*, vbi ſatis probaui, gratiam ſanctificantem eſſe nouam gratiam, additam contritioni. Tunc ſic: Id, quod nouâ gratiâ eget, non eſt ſufficiens ſatisfactio: Talis eſt actus contritionis; Ideò hoc ſatis probabile fatetur Vaſquez *num* 46.

IMÒ vlterius vrgere poſſum ex dictis primis duobus allegatis locis. Quod naturâ ſuâ non adæquat formaliter, ſed eget fauore, eſt inſufficiens ad ſatisfactionem: Talis eſt gratia, nudè conſiderata: Ergo. Hoc argumento nituntur Scotus, Gabriel, & Ioannes Medina.

ASSERO ſecundò, ſatisfactione ſemiplenâ, ſeu 126
congruen

Digitized by Google

congruentiæ potuiſſe hominem ſatisfacere pro ſuo actuali peccato. Ità communiter DD.ſuprà adducti, præcipuè D. Bonau. *quæſt.4. in corpore*, D. Thom. *3.part.quæſt.85.art.3.* Vide *prima ſecundæ*, *tract.5. diſp.4.quæſt.9.* & 10.

PROBATVR à D. Bonauentura. Qui ex gratia, ſeu auxilio per Chriſtum nobis dato, vt ſatisfaciamus, operatur quantum in ſe eſt, hac intentione ſatisfaciendi, proculdubio ſatisfaciet aliquo modo: hoc autem modo operatur, qui ad Deum conuertitur: Ergo. Hac ratione vtitur Suarez *ſect.8. in fine.*

127 ASSERO tertiò, non poſſe aliquem pro ſuo originali ſatisfacere in toto damno, etiam remiſſâ culpâ, quod eſt ſatisfacere ſemiplenè.

128 PROBATVR à D.Bonau. vt ſuprà vidimus, quia cùm ſit peccatum naturæ, non poteſt in ſua radice ab aliquo, quoad damna, extirpari, niſi in ſua radice, ſeu ſtipite Adam euellatur; at hoc non poteſt abſque eo, quod eradicetur in tota ſtirpe; Neque poteſt hoc modo euelli à pura creatura: Ergo. Probatur Maior à D. Bonau. quia in voluntate illa debet deſtrui, vnde eſt radix peccati; at hæc eſt voluntas Adæ: Ergo. Minor probatur à S. Doctore,

129 vt dixi *in quinto argumento.* Subſumptum probatur, quia ad totam ſtirpem hominum emundandam, & pro ea ſatisfaciendum, requiritur gratia Capitis, quæ diffundatur per membra omnia: at gratia Capitis non poteſt eſſe, niſi in Perſona Diuina: Ergo. Maior eſt euidens. Minor probatur à S.Doctore *hic*; Gratia Capitis dicit originem ipſius gratiæ in totum corpus; ſicut à capite motus, & ſenſus in totum corpus deriuatur, tanquam à primo principio. Sic enim Caput Eccleſiæ cum capite naturali comparatur paſſim ab Apoſtolo; at nulla pura creatura poteſt eſſe primum principium motus, & ſenſus ſpiritualis in omnes homines: Ergo. Idem habet S. Bonauent. ad 1. Ioannis: *Plenum gratiæ.* Et ad cap. 15. eiuſdem Ioannis, ad ea verba: *Ego ſum vitis.*

130 PROBATVR verò à D.Bonau. totum ex Coloſſenſibus, vbi ait: *Ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium*, vbi Gloſſa: *Qui eſt principium ſecundùm diuinitatem.* Hinc gratiam capitis (ait *q.2.*) adſcribit primò vnioni hypoſtaticæ, ſeu relationi Verbi ad naturam humanam, quâ vnione Humanæ naturæ cum Verbo, eſt caput aliorum hominum. Homo enim ille eo ipſo eſt caput aliorum hominum, quo eſt verbo Dei ſubſiſtens, vt ait S.Bonau. *quæſt.illa 2.in corpore.*

131 Ex quo S. Doctor deducit hic, gratiam capitis eſſe incommunicabilem creaturæ, quam illationem deducit etiam Vaſquez *diſp.49. num.18.* & infert cum D. Bonau. ſolum Chriſtum potuiſſe in Sacramenta gratiam diffundere. Quæ cùm ita ſint, etiam, atque etiam miror, eundem Vaſquez *num.17.* admirabundum exclamare, S. Bonauenturam nunquam de gratia vnionis locutum, cum de gratia capitis diſſeruit; cùm præcipua cauſa efficaciæ meritorum Chriſti non fuerit gratia habitualis, ſed gratia vnionis apud S. Doctorem, vt oſtendam *diſput.13. quæſt.3.*

132 SVAREZ *diſp.4. ſect.7. §. Dico iam primò*, ait, nullam eſſe implicantiam, conſtitui à Deo aliquem purum hominem caput hominum in ordine gratiæ, quam in alios influeret. Sicut Adam factus eſt caput hominum, ita vt eo peccante omnes peccatores eſſemus, quippe qui noſtras in eius voluntate habeamus voluntates. Si ergo vnus potuit omnibus nocêre; cur non potuiſſet & gratiam diffundere?

CONFIRMATVR, potuiſſet enim puro homini tantam gratiam tribuere, quantam & Chriſto tribuit, eique præcipere, vt omnes ſuas actiones ordinaret ad merendum, atque ſatisfaciendum pro omnibus. Quo poſito facilè intelligitur, eum hominem poſſe aliqua ex iuſtitia, eſto imperfecta, pro omnibus ſatisfacere. Eadem reſponſione vtitur Faber *diſp.47. tertij ſent. num.14.*

HOC argumentum ſumpſere è D.Bonau. *quæſt.3.* 133
cui reſpondet, potuiſſe hominem eſſe vnum principium infectionis, quia erat principium generationis, per quam infici poteſt natura; non autem potuit eſſe principium generationis ſpiritualis: primò quia tale principium debet eſſe æquiualens toti humano generi in æſtimatione, & ità, etiamſi totum ſe exhiberet, non compenſaret damnum totius generis. Amplius verò exigitur, vt influat tan- 134
quam principium, & cauſa gratiæ, quod ſoli Perſonæ Diuinæ conuenire poteſt. Quapropter, ſi Deus aliquem gratia repleret, eiuſque operationes ordinaret ad ſatisfaciendum pro omnibus, non eſſet ipſe influens gratiam, ſed ſimilem in hoc efficientiam haberet canali, per quem traducitur aqua.

ADDO; id contra omnem legem eſſe, vt tanta gratia detur puræ creaturæ, quanta data eſt Chriſto, eiuſque non eſſe capacem, quanta fuit capax anima vnita Verbo. Eſto verò operans pro omnibus mereretur, & aliquam imperfectam exhiberet ſatiſfactionem, quam aliis etiam Sanctis inſignibus non negabo. Attamen non ſatisfaceret eo modo, 135
quo intendit D. Bonauentura, nempè pro toto damno, quod è peccato originis emerſit, vt radicitus euelleretur, quia ſic oporteret etiam totam culpam extirpare, quod vni hominum eſſet impoſſibile; nam gratia illa adoptionis eſſet eiuſdem naturæ cum noſtra; & ita non haberet condignitatem ad merendum aliis, ſed ſoli habenti eam. Et hanc rationem ex Adriano Papa *epiſt. ad Epiſcopos Galliæ, & Hiſpaniæ*, & è Concilio Francford. *in libro Sacro* 136
ſyllabo deductam eſſe, ait Nazar. *quæſt.1. artic.2. controu.4. in 3. concluſ.* Sed de hoc *quæſtione ſequenti.*

QVÆSTIO IV.

An potuiſſet purus homo ſatisfacere adæquatè pro omnibus Hominibus.

D. Bonau. diſt.20. quæſt.3.& 4.

VIDEBITVR iam definitum è præcedenti quæ- 137
ſtione id, quod *hic* quæritur; qui enim non poteſt pro ſe ſolo ſatisfacere, multo minus pro aliis omnibus: at verò hic eſt quæſtio non de potentia ſola ordinaria, ſed etiam abſoluta. Deinde alia maior ratio eſt, quia ſatisfaciens pro ſe, ſupponitur reus; at pro aliis poteſt ſupponi penitus innocens. Fateor, aliquas rationes ſuprà allatas, etiam hanc quæſtionem definire negatiuè.

SVPPONIT autem Nazarius *controu.4. ad art.2.* 138
quæſt.1. è D. Bonau. *quæſt.6.* Neminem adhuc pro aliis ſatisfeciſſe: Probat cum S. Doctore ex 4.Act. *Non eſt aliud nomen ſub cœlo datum, in quo oporteat nos ſaluos fieri*; & Hebr. 5. & ſeq. & *Rom.3.4.* & 5.

PRIMA opinio duo dicit: Primum eſt, potuiſſe ex 139
Dei potentia virum conſtitui, qui condignè Deo

pro

pro omnibus ſatisfaceret. Secundum, hunc tamen non ſatisfacturum ad regulas perfectæ iuſtitiæ. Ità Suarez *diſp.4.ſect.7.* qui ideò in ſecundo dicto negat, fore ſatisfactionem ex perfecta iuſtitia, quia non eſſet æqualis offenſæ, quæ eſt infinita ratione perſonarum Diuinarum offenſarum. In quo videtur ſibi implicare, notat Vaſquez *diſp.4. num.14.* ſi enim ſatisfacere non poteſt condignè ratione offenſæ infinitæ, quo pacto aſſeritur condigna ſatiſfactio.

140 Et ſanè pro priori ſententiæ parte eſt Sotus *4.diſt.1. quæſt.5. art.4.* & *diſt.19. quæſt.1. artic.2.* Caiet. *quæſt.1. art.2. D.Thom.* vbi citatur etiam idem S.Thomas, ſed falsò: Nam in *ſola reſponſione ſecundi* de hoc loquitur, & dicit, futuram ſatiſfactionem ex ſe imperfectam. Citatur quoque in aliis locis, ſed perperam, vt oſtendit Vaſquez *cap.1.*

141 Pro ſecunda parte iſtius ſententiæ eſt etiam Sotus *loco citato*, imò ſunt DD. allegandi pro ſecunda ſententia; ſed illi non admittunt cum Soto, vel Suarez priorem partem de condignitate ſatiſfactionis. Eam verò admittunt Rada *3. part. controuerſ.13. art.1.* & Porrectanus apud Nazarium *quæſt.1.art.2.controu.4.* Aureolus verò *in 4. diſt.15. art.2.* admittit, eam potuiſſe eſſe de toto rigore. Faber *in 3.diſt.47. num.1* ti dicit eſſe Scoti, ponentis, fore eam ſatisfactionem de rigoroſa iuſtitia, non tamen excluſa miſericordia Dei. Sumit tamen perfectam iuſtitiam, vt debuit reddere æquiualens, non ponderatis aliis iuſtitiæ regulis. Ea eſt ſententia Scoti, & Scotiſtarum apud Maſtrium *3.diſt.4. quæſt.5.*

Perantiqua ſententia eſt, nullam meram
142 creaturam, quantalibet innocentia, & ſanctitate conſpicuam, potuiſſe condignè, ac proinde neque ex iuſtitia, pro omnibus hominibus ſatisfacere. Ità D. Bonau. & D. Thom. *hic*, Altiſiodor. *lib.3. ſum. tract.1.cap.8.* Guillielmus Pariſ. *tract.Cur Deus Homo, cap.7.* Alenſis, *3.part.quæſt.1.memb.7.art.2.* Durandus *in 3. diſt. 20. quæſt.2.* Abulenſis *prol. in Matth. quæſt.17.* Ioannes Medina *Cod. de Pœnitent. tract.3.quæſt.1.* Ferrar. *4.contra gent.cap.54.* Driedo *de capt. & redempt. generis Hum. tract.2.cap.2.p.3. art.6.ſent.4.& 9.* Pelant.*diſp.4.* Aluar.*diſp.6.* Naxar. *lo o cit.* Lugo *diſp.5.ſect.8.* His à fortiori additur Scotus *3.diſt.9.quæſtione vnica*, & Scotiſtæ, atque Gabriel *3. diſt.19. quæſt. vnic. art.1. not. 3. & artic.2. concluſ.1.* qui idem ſentiunt de meritis ipſius Chriſti.

143 Asser o, non potuiſſe meram creaturam adæquatè pro omnibus hominibus ſatisfacere.

Probatur à D. Bonau. primò, ratione Procli Epiſcopi Ciziceni, *homilia de Chriſti Natiuitate*, quæ eſt *in Tomo 6. Concil. Epheſ. cap.7.* & aliorum PP. infrà: Vel iſta creatura fuiſſet homo, vel Angelus. Si homo, cùm eſſet peccator, ſaluare ſe non poterat, & multò minus alios. Si Angelus, contra: Quia non poterat tantum redemptionis pretium ſoluere, quod adæquaret debitum; quia cùm gratia ſit ſemen tantùm meriti, & gloriæ in eo, qui
144 illam habet, non eſt conueniens fundamentum ad ſatisfaciendum, & merendum pro aliis, ſed condignè ille ſolus poteſt ſatisfacere, qui peccauit, niſi habeat gratiam capitis, quam ſolus Filius Dei habere potuit. Ideò infert Proclus: *Vnica hæc reſtabat mali ſolutio.*

145 Hæc ratio iudicio Vaſquij *cap.5.* noua eſt, & vnica, qua probari poſſit aſſertio. Cùm enim ea gratia, qua ſanctus ille ſatisfaceret, eſſet eiuſdem rationis cum gratia, quam modo iuſti habent, nunc autem nullus iuſtus poſſit alteri condignè mereri primam gratiam neceſſariam ad Diuinam reconciliationem; ſed ſibi ſoli incrementum gratiæ, & vitam æternam: Ergo neque illa id præſtare valeret. Eſt tamen noua hæc ratio D.Bonau. *3.diſt.20. quæſt.4.* vt vidit Maſtrius *3.diſput.4. quæſt.5. num.227.*

Hinc ſequitur, eam gratiam, etiamſi inten- 146
ſiſſima eſſet, non fuiſſe futuram ſufficientem ad hoc meritum pro aliis, quia intenſio facit quidem perfectius ad effectus eiuſdem generis, puta calor, vt octo ad intenſius calefaciendum, non tamen ad actus extra ſuum genus, puta ad generandum ferrum; ratio eſt, quia incrementum qualitatis eſt intra genus ſuum per gradus eiuſdem rationis ſpecificæ, ac proinde eiuſdem etiam ſpecificæ virtutis.

Obiicies cum Maſtrio. Sicut gratia è Diuina 147
acceptatione, non ſolâ ſuâ phyſicâ entitate facit meritum condigni, & iuſtificat; ita potuiſſet è pacto Dei alicui dari, vt homo mereretur condignè pro aliis, & ſatisfaceret; & tunc haberet virtutem moralem ad hunc effectum condignè ſatisfaciendi. Hæc & ſimilia opponit Lugo *diſputatione 5. à num.140.*

Respondetur, talem gratiam non fore ſuf- 148
ficientem, quia non adhuc eleuaret ſatisfactiones ad offenſam adæquandam, eſſent enim adhuc ſatiſfactiones creaturæ, exhibitæ Creatori infinitè offenſo. Ideò S. Doctor hanc non ponit vnicam rationem; ſed eam primo loco ponit, quia gratia eſt primum fundamentum meriti, licèt non ſufficiens ad quodcumque meritum magnum, ſed ſecundùm ſuam, & operantis virtutem.

Probatur ergo ſecundò à Seraphico. Satiſ- 149
factio condigna offenſæ adæquat offenſum. At ſatisfactio cuiuſvis creaturæ, etiam integerrimæ, eſt finita: offenſæ verò mortales in Deum ſunt infinitæ, vt oſtendi latè *quæſtione præcedenti*, vel ſaltem ſunt improportionaliter ſupra ſatisfactionem (vt ait Lugo) ſicuti Deus eſt tranſcendens ſecundum gradum omnes creaturas, vt ait S. Doctor *in corpore*: Ergo nulla ſatisfactio creaturæ poteſt eſſe condigna offenſis mortalibus Dei. Hoc nititur Suarez:

Adda quoque quandam innumerabilem peccatorum colluuiem, qua merguntur homines è pelago originis, vt ait S. Bonau. *hic*; quam non aſtruit propriè infinitam, vt putant Lugo *num.138.* Vaſq. *cap.4.* ſed impropriè, cum ſuo Magiſtro Alenſi *quæſt.1.memb.6.*

Ex infinito autem exceſſu Diuinæ offenſæ ſuper 150
omnem ſatisfactionem creaturæ poſſibilem, neceſſarium fuiſſe; vt ſatisfaciens eſſet Perſona Diuina ad condignè operandum, colligunt SS. PP. apud Vaſq. *cap.3.* Suar. *diſp.4.ſect.2.* Valentiam, *diſp.1. quæſt.1. punct.5.*

E Græcis D. Athanaſius, in Euangelio de Paſſione, & Cruce Domini ait: *Sed cùm videret malitiam intolerabilem, neque mortale genus idoneum eſſe, quod morti reſiſteret, neque pœnam ſuorum maiorum perſoluere poſſe*, (nam exceſſus malitiæ excedebat
omne ſupplicium,) *videnſque Patris bonitatem, &* 151
ſe, quàm idoneus eſſet, & potens, (Chriſtus in Dei potentia, & ſapientia) *commotus fuit ſuâ humanitate, & miſertus noſtra imbecillitati, illam ipſam imbecillitatem induit.* Et paulo infrà: *Videnſque ſimul, quod non ad ſolutionem pœnæ ſufficeremus, illam ipſam pœnam in ſe tranſtulit.*

D.Basilius in id Pſal.48. *Redimit homo*, ait, 152
non

non homo nudus, ſed homo Deus Ieſus Chriſtus, quia nullus alius poterat condignum offerre pretium.

D. Cyrillvs *epiſt.*1. ſeu Exegeſi ad Valerianum *de Verbi Incarnatione*, quæ eſt *in* 6. *Tomo*, Concilij Eph. cap. 18. *Quo pacto autem vnus pro omnibus mortuus, iuſtum pro omnibus pretium exſoluere potuit, ſi perpeſſionem illam puri cuiuſpiam hominis eſſe dicamus?* Arguit autem ibi contra Neſtorium, qui dicebat, Chriſtum ſanctum quidem, ſed purum hominem fuiſſe. Et lib. ad Reg. de recta fide,
153 cit. *Quòd mors Chriſti ſalutaris*, ait: *Quo pacto non neceſſarius Verbo ex Deo nato incarnationis modus, vt iuſtificet in ſanguine ſuo in ſe credentes, & conciliet Patri per mortem ſui corporis, vt & ſimul viuamus cum ipſo?* Et paulo infrà: *Quomodò ſanguis communis hominis, ſanctos nos efficeret? ſed ſanctificauit ſanguis Chriſti: Deus igitur, & non ſimpliciter homo.* Et infrà: *Ex confeſſo ſalutaris eſt mors Chriſti. Sed ſi non eſſet Deus, quomodo ipſe, & ſolus ſufficeret ad hoc, vt ſit pretium; ſed ſufficit ſolus pro omnibus mortuus, quia & ſuper omnes eſt Deus: igitur eſt morte ſua carnis à mundo depellens mortem.*

154 Photivs Patriarcha Conſtantinopolit. *epiſt. ad Michaelem de ſeptem Synodis generalibus*, quæ eſt *in primo Tomo Concil. cap.* 3. contra Neſtorium ſic arguit: *Nec illud animaduertebat, quod ſi naturam humanam à Verbi perſona ſepararet, eam propriis morbis laborantem reliquiſſet.*

155 E Latinis Patribus S. Cyprianus *de operibus Chriſti Cardin. ſerm. de Paſſione Chriſti*, non longè à medio: *Cùm originali morti nullum, niſi in Chriſti morte potuerit eſſe remedium, nec reconciliare Deo potuerit exules, & damnatos qualibet oblatio, niſi ſanguinis huius ſingulare ſacrificium.* Addit verò: *Sine hoc holocauſto poterat Deus condonare peccatum, ſed facilitas veniæ laxaret habenas peccatis effrænibus.*

Hæc ſecunda eſt noua ratio politica, ſumpta ex cautela, non laxandi habenas. Ea verò vtitur Lugo *diſput.* 9. *quæſtione* 4. quam latè inſectantur aliqui.

156 Leo Papa I. *ſerm.* 1. *de Natiuitate*, ait: *Niſi enim eſſet verus Deus, non afferret remedium.* Et ſerm. 12. de Paſſione: *Quæ autem reconciliatio eſſe poſſet, qua humano generi repropitiaretur Deus, ſi hominis cauſam mediator Dei, & hominum non ſuſciperet? Qua verò ratione veritatem mediatoris impleret, niſi quia in forma Dei æqualis eſt Patri, & in forma ſerui particeps eſt noſtri, vt mortis vinculum vnius præuaricatione contractum, vnius morte, qui morti nihil debuit, ſolueretur.* Eadem habet *epiſt.* 83. & 97. *cap.* 2. eaque deſumpſit *ex epiſt.*

157 *S. Caij Papæ*, & è D. Leone deſumpſit Agapitus *epiſt. ad Antimum*, & *ſerm.* 3. *de Paſſione*, idem Leo: *Iuſtus enim, & miſericors Deus non ſic iniuriâ ſuæ voluntatis eſt vſus, vt ad reparationem noſtram ſolam potentiam benignitatis exerceret, ſed quia conſequens fuerat, vt homo faciens peccatum ſeruus eſſet peccati; ſic medicina ægris, ſic reconciliatio reis, ſic redemptio eſt impenſa captiuis, vt condemnationis iuſta ſententia, iuſto Liberatoris opere ſolueretur. Nam ſi pro peccatoribus ſola ſe opponeret Deitas, non tam ratio diabolum vinceret, quàm poteſtas. Et rurſum ſi cauſam lapſorum ſola ageret, natura mortalium, non erueret à conditione, quæ libera eſſet à genere.* Hæc eſt prima ratio D. Bonauenturæ.

158 D. Irenævs lib. 3. aduerſus hæreſes: *Oportuerat enim, mediatorem Dei, & hominum per ſuam ad vtroſque domeſticitatem, & ad amicitiam, & concordiam vtroſque reducere, & facere, vt Deus aſſumeret hominem, & homo ſe dederet Deo: quâ enim ratione adoptionis filiorum eius participes eſſe poſſemus, niſi per filium, eam, quæ eſt ad ipſum recipiſſemus ab eo communionem, niſi Verbum eius communicaſſet nobis, caro factum?*

S. Fvlgentivs lib. de Incarnatione, & gra- 159
tia Chriſti, cap. 4. *Verbum igitur Deus, idest, Vnigenitus Dei Filius, qui eſt in omnibus, ſicut ipſe teſtatur α, & ω, Initium, & Finis, ſic inſtabiliter ſecundùm humanam naturam concipi carne non abnuit, ſicut eadem carne moriens Deus humana natura debitum finale perſoluit. Nullatenus, namque humana natura ad auferendum peccatum mundi ſufficiens, atque idonea fieret, niſi vnione Verbi Dei, non naturali confuſione, ſed ſolùm vnitate perſonali tranſiret.* Idem habet *lib.* 2. *ad Traſimundum.*

Præclarissimvm eſt teſtimonium Adriani 160
Papæ I. ad Epiſc. Hiſpaniæ: *Sicut peccatum non tolleret, ſi ipſe* (quippè Chriſtus) *peccatum haberet; ita adoptionis gratiam nobis non tribueret, ſi ipſe propter hominem, quem aſſumpſit ſine ſorde peccati, neceſſarium habuerit, vt gratiam adoptionis acciperet.* Vbi gratiam adoptionis, quantumvis intenſam, in Chriſto non putat ſatis, vt aliis quoque adoptionis gratiam tribuere poſſit, ſcilicet merito condigno; ſed neceſſarium exiſtimat, vt eius humanitas ex vnione cum Verbo dignitatem filiationis naturalis haberet, nec vlla adoptione indigeret; ita verò id putat neceſſarium, ſicuti neceſſe fuit, liberum eſſe à peccato, vt nos liberaret. Quo quid potuit illuſtrius pro noſtra ſententia pronunciari?

Omitto D. Anſelmum, qui ex profeſſo id de- 161
fendit *toto lib.* 1. & 2. *Cur Deus homo*, vt retuli *quæſtione* 2. cum aliis PP. *ibi*, D. Bonauentura relatis.

Respondet Maſtrius *numerò* 217. Patres aliquos loqui de homine lapſo originali; nos verò de innocente. Alios autem aſſerere neceſſariam eſſe Chriſti mortem; quod verum eſt tantùm, ſuppoſito decreto.

Vervm enim verò Patres ponunt excluſiuam 162
cuiuſque, qui non ſit Deus, & excludunt eum, qui non eſſet vnione hypoſtatica talis. Itaque non ponunt neceſſariam mortem Chriſti, vt mors eſt; ſed vt eſt Dei, nam hoc ſolo modo eſſet ſufficiens ad æquale. Itaque flocidum reſponſum.

Probatvr tertiò à D. Bonauentura: Non fit 163
adæquata ſatisfactio, niſi reſtituatur ablatum in ea perfectione, qua erat ablatum; ſed nullus poteſt Deo reſtituere genus humanum in eo ſtatu primo innocentiæ: Ergo. Maior eſt euidens. Minor probatur primò è D. Athanaſio, lib. de Incarnatione Verbi, pag. 4. *Cuius opera ad recuperandam iſtam gratiam requirebatur, niſi ſolius Verbi? Eius etiam fuit id, quod corruptibile erat, iterum ad incorruptibilitatem reducere, & pro omnibus id, quod æquum eſt, Patri præſtare.* Et oratione 2. contra Arrianos: *Si enim Dominus homo factus non fuiſſet, nunquam nos à peccatis vindicati ex mortuis reſurrexiſſemus.*

D. Basilivs *in Pſal.* 48. ad ea verba: *Non da-* 164
bit homo pretium redemptionis animæ. Neque igitur fratrem quære in redemptionem; ſed eum, qui excedit naturam ſuam. Neque hominem nudum, ſed hominem Deum Ieſum Chriſtum.

S. Theoditvs vnus è PP. Concilij Epheſini *orat. de Natiuitate Saluatoris*, quæ extat Tom. 6. Concilij Epheſ. append. 6. cap. 2. *Naturam noſtram ſanare volens Deus, non per alios ſalutem noſtram, ſed per ſemetipſum moliens eſt, quia omnis creatura deficiebat ad ſalutem noſtram.*

165 Idem habet S. Auguſtinus *lib. 1. de conſenſu Euang. cap. 35.* & *in Enchir. cap. 108.* vbi ait: *Neque per ipſum liberaremur mediatorem Chriſtum, niſi eſſet Deus.* Idem habet *ſerm. 8. de verbis Apoſtoli, & 9. de Ciuitate, cap. 17.* & alij apud Valentiam *diſp. 1. quæſt. 1. punct. 5.*

Clariſſime verò S. Iuſtinus Martyr in expoſitione fidei de vera rectaque confeſſione: *Filius, qui & Deus eſſet, & homo, Adæ peccatum deleuit, &c. ita vt integerrima vita, quam egit, peccatum obliteraret, &c. Hoc autem ipſo quod Deus erat, id quod diſſolutum, mortuumque erat, reſtitueret,*
166 *mortemque funditus euerteret.* Probatur Minor etiam ratione D. Bonauenturæ, quia nulla creatura valet, quantum valebat genus humanum totum in ſtatu innocentiæ, (ſic enim in eo ſtatu debet conſiderari, vt notat S. Bonauent. *ad penult.*) Id volunt ſignificare omnes Patres ſuprà adducti, dum neceſſarium aſſerunt ad ſatisfaciendum pro genere humano, perſonam ſatisfacientem, reſtituentemque eſſe Deum, quia nulla creatura tantum reſtituere valet ſatisfaciendo, quantum valet res à Deo ablata per peccatum. Hoc adhuc probabitur aliis S. Bonauenturæ argumentis.

167 Probatvr quartò à D. Bonauentura: Nullus poteſt ſatisfacere pro omni homine, niſi in homines omnes transfunderet iuſtitiam, ſicut Adam transmiſit culpam: Sed nulla pura creatura poteſt influere iuſtitiam, vel dare gratiam: Ergo. Maior eſt certa, quia deberet ſatisfaciens reddere homines Deo ex iuſta compenſatione reconciliatos, omni ſolutâ offenſâ, omni damno ſarcito. Minor probatur ex dictis *quæſtione præcedenti, in fine*, & *hic, argumento primo*, quia debuiſſet redimere gratiam ſanctificantem, auxilia, quibus ſe indignos reddiderunt; hæc autem non potuit aliquis de condigno redimere, tum quia gratia adoptionis, quæ ſola poteſt eſſe in pura creatura cum gratiis aliis gratis datis, non ordinatur ad condignè alteri ſoluendum
168 debitum, ſed ſoli habenti. Et ſi ordinaretur ad hunc finem ſatisfaciendi pro aliis, non influeret gratiam propriè in alios, neque mereri poſſet totam gratiam iuſtificationis adæquatè, neque ex iuſtitia reconciliatum reddere: nam etiamſi mereretur contritionem, adhuc ei miſericordia eſſet iuſtificatio; & ſi mereretur gratiam iuſtificationis phyſicam, non tamen mereretur id, quod in ea inimicum Dei reddit ſanctum, & amicum, quod eſt ſupra phyſicam gratiæ entitatem, & ſuprà omne creatum meritum, & eſt acceptatio Dei infinita, de qua infrà, ſolius Chriſti meritis emptibilis.

169 Ex quo fit, vt influens totam rationem gratiæ, poſſit eſſe tantùm Deus, qui eſt Chriſtus, vt infert D. Bonauentura. Hinc ait Pſalmiſta: *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Et Ioan. 1. *Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt*; vt notat S. Bonau. ibi *Ioan. 1.*

Probatvr quintò à S. Doctore: Si aliqua creatura nos redimeret, teneremur ei, & non minus, quàm Deo infinitè tenemur nunc ob creationem, & redemptionem: Sed hoc eſt abſonum; nam teneremur eam diligere æqualiter in beneficiis cum Deo.

Probatvr ſextò à S. Doctore *hic*, & *quæſt. 4. in corpore.* Vt aliquis ſatisfaceret pro peccato originali, deberet redimere totum damnum, & offenſam, & ita omnium pœnalitates, mortes, damnationes æternas, amiſſiones omnium bonorum, ſimul cum diuinæ offenſæ infinitate; & ita vincere mortem, peccatum infinitum; ſed hæc omnia ſimul nequeunt à pura creatura redimi: Ergo. Minor probatur è Sanctis Patribus allatis, qui præcipuè dicunt, neceſſariam fuiſſe incarnationem ad omnium mortes vincendas. Vide etiam Suarez *diſp. 4. ſect. 2.* 170

Sic D. Cyrillus ſuprà relato loco: *Quod mors Chriſti mundo ſalutaris*, poſtquam arguit contra Neſtorium ad probandum, Chriſtum eſſe Deum, quia factus eſt Redemptor hominum, & mortuus pro omnibus, omnes redemit, concludit: *Igitur morte ſua carnis à mundo depellens mortem, &c.* 171

D. Cyprianvs *loco allegato*, vt vidimus, & de Circumciſione, non longè à fine, ait: *Nec poterat vlla ratione illa abſolui damnatio, niſi morti omnium vita ſubueniret, & pro generali morbo, gratia Dei ſingulare propinaret antidotum.*

S. Leo ſerm. 1. de Natiuitate: *Quia ergo primi hominis vniuerſa poſteritas, vno ſimul vulnere ſauciata corruerat, nec vlla Sanctorum merita conditionem poterant illata mortis euincere, venit è cælo medicus ſingularis.* Idem habet loco ſuprà allegato. 172

D. Irenævs loco cit. *Si enim homo non viciſſet inimicum hominis, non iuſtè victus eſſet inimicus. Rurſus autem, niſi Deus donaſſet ſalutem, non firmiter haberemus eam.*

Aliqvæ aliæ etiam rationes allatæ *quæſt. præced.* hoc idem confirmant, vt manifeſtè patet. Argumenta verò in oppoſitum facilè ex dictis corruunt. Et patent in Seraphico Doctore. 173

Obiicies primò cum Scoto *loco cit. in 4.* & Fabro. Potuit Deus iuſtè ducere prædeſtinatos ad gloriam abſque Incarnatione; ſed non potuit id fieri, niſi ſatisfieret: Ergo. Minor probatur è D. Auguſtino *13. de Trinit. cap. 10.* vbi ait: *Fuit alius modus redemptionis noſtræ poſſibilis.*

Obſervat autem Faber, vocari redemptionis modum, certè quia emptio fit iuſto pretio. 174

Respondetvr, D. Auguſt. non dicere redemptionem, ſed liberationem; nam rigoroſam redemptionem docet S. Auguſt. requirere Deum mediatorem. Sic *cap. 108 Enchir. lib. 9. de ciuit. cap. 17.* & *ſerm. 8. de verbis Apoſtoli.*

Obiicies ſecundò cum plurimis Scotiſtis. Tota, vel ſaltem principalis ratio meriti è Diuina prouenit acceptatione: Ergo potuit Deus acceptare merita puri hominis, etiamſi finita, ſicuti acceptauit merita Chriſti.

Respondetvr, hoc argumentum eſſe labile, vt fatetur Maſtrius, *numero 102.* Primò enim ratio meriti non conſiſtit tota in Dei acceptatione; alioqui poſſet creatura etiam naturalibus operibus exhibere ſatisfactiones æquiualentes ſatisfactionibus Chriſti. Deinde merita Chriſti fuere infinita, & à nullo æquabilia. 175

Obiicies tertiò. Peccatum mortale nil Deo aufert, & ideò non eſt propriè illi iniurioſum, vbi autem non interuenit propria iniuſtitia, non exigitur ſatisfactio. 176

Respondetvr, peccatum eſſe propriam iniuriam in Deum, quia tenetur homo parêre Deo, non ſolùm vt ſupremo Legiſlatori, ſed etiam vt

ſupremo

ſupremo Domiuo, habenti ius morale in creaturas, & actus earum. Ideò peccatum auſert Deo honorem debitum, vt docet D. Auguſt *lib.83.qq. quæſt.31.* vbi ait: *Qui de Deo pranè ſentit, verè lædit illum in honore, quia recta exiſtimatio de illo eſt ei debita.*

177 Obicies quartò cum Fabro *cap.2.* falſum eſſe noſtrum fundamentum, quod peccatum ſit offenſa infinita, quia in Deum, eò quòd offenſa creſcat ex dignitate perſonæ offenſæ. Contra enim eſt, nam Ariſtoteles *5. Ethic. cap.4.* docet, in iuſtitia commutatiua, ſiue correctiua, non attendi rationem perſonarum, ſed differentiam nocumenti; vnde ſi quis rapiat centum Regi, & ducentum plebeo; plus huic debet, quàm illi.

178 Respondetvr, offenſam perſonæ illatam creſcere ex dignitate perſonæ offenſæ, vt docent communiter cum S. Bonau. Sic & Scotus *3. diſt.18. quæſtione vnica*, infra litt. D. & *diſt.19. quæſtione vnica, ad 2.* & Ariſtoteles *5. Ethic. cap.5.* Ideò autem *cap.4. adducto*, dixit, In iuſtitia commutatiua non ſemper attendi perſonæ dignitatem, quia in actionibus, quæ dicuntur reales, & nullum reſpectum ad perſonam habentes, non creſcunt è
179 conditione perſonæ. Tales ſunt ſolutiones debitorum, reſtitutiones rei alienæ, &c. at ſunt aliæ actiones perſonales, vt contumeliæ, verbera, vulnera, &c. quæ grauiora ſunt in Principem, quàm in Ruſticum. Ideò *l. Prætor, ff. de iniuriis*, habetur: *Pro varietate perſonarum variandas pœnas.* Idem currit de ſatisfactione, creſcente è dignitate ſatisfacientis.

180 Dices cum Gallo *3. diſt.20. d.5. cap.2.* Satiſfactio creſcit ex dignitate perſonæ, quando ſe ſubmittit creditori: At Filius Dei non ſe ſubmiſit Deo, cùm ſit æqualis.

Respondetvr, Filium Dei vt hominem, ſe ſubiecisse; & opera eius, ex dignitate perſonæ, erant magnæ æſtimationis.

Tandem grauiter obiicit Maſtrius *num.207.* vt noſtrum conuellat fundamentum; nam licèt offenſa creſcat ex dignitate perſonæ offenſæ obiectiuè, non hinc tamen tota ſumitur grauitas; ſed è grauitate materiæ, & obiecti creati ipſius culpæ, prout variis, atque diuerſis virtutibus inæqualibus opponitur ex maiori, vel minori cognitione, ac proinde malitia circa illum actum.
181 Cùm igitur grauitas peccati ex his capitibus limitetur, poterit Deus puro homini tantam conferre gratiam, vt eius ſatiafactio adæquet offenſam, Deo illatam, quia hæc abſolutè eſt finita, & ſolùm infinita ſecundùm quid. Sic enim & iniuriæ in Regem creſcunt ratione materiæ; atque ità magis offendit, qui alapam ei impingit, quàm qui non ſalutat.

Respondetvr, ſatis, ſuperque me huic argumento feciſſe, *prima ſecundæ, tract. de Peccato, diſputatione 1. quæſtione 4.* ibi enim oſtendi infinitatem diuinæ offenſæ. Rurſus *quæſtione 13.* oſtendi contra Stoïcos adhoc ratione propriarum differentiarum, peccata eſſe inæqualia, nec id obeſſe, oſtendi *hic, quæſt.3.*

182 Qvomodocvmqve verò infinita ſit Dei offenſa, etiam ſecundùm quid, ratione ſolius obiecti, non poterit ex hoc capite à pura creatura, quæ eſt finita, etiam maximâ gratiâ imbuta, ſatiſfieri, quia, vt ſatisfactio ſit æqualis, debet ſatiſfaciens habere cum Deo proportionem, vt notat
183 Suarez. Quamvis enim ratio ſatisfactionis materialiter ſumatur ex proportione obſequij cum iniuria illata; tamen, quia peccatum eſt offenſa Dei infiniti, nullum obſequium adæquare poteſt iniuriam infinitam; niſi ea dignitate perſonæ infinitæ creſcat, vt monent Caſpenſis, Amicus, Auerſa, Morandus, & alij.

Nec eſt ſimile de iniuria, illatâ Regi finito, 184
quæ poteſt in ratione offenſæ creſcere obiectiuè. Itaque ſatisfactio creaturæ, cùm ſit inferioris ordinis, (eſto perficiatur, augeatur, & intendatur) ſemper erit ordinis inferioris, & non attinget ordinem diuinum: Nulla enim res inferioris ordinis, etiamſi quantumvis intendatur, multiplicetur, attingit ordinem ſuperiorem; & ita, eſto dentur plurimi Leones perfectiſſimi, nunquam attingent ordinem rationalis.

Respondet Maſtrius *numero 212.* eſto phy- 185
ſicè nequeat res inferioris ordinis attingere pretium ſuperioris, tamen moraliter poteſt, ſi multiplicetur; & ità licèt argentum nequeat auri perfectionem attingere, tamen ſi multiplicentur centum reales, plus valent, quàm nummulus aureus. Et furtum, quod eſt ordinis inferioris peccato contra religionem, tranſcendet ob materiam; & ita maius peccatum erit furari duos milliones, quàm omittere Sacrum.

Arriaga *diſputat. 4. ſect.5.* fatetur, poſſe 186
aliquando euenire, vt res inferioris ordinis attingat aliam ſuperioris ordinis, ſi non ſit adeò notabilis exceſſus; id tamen non ſemper euenire; quamvis enim mortale vnius poſſit æquare aliud ſuperioris, non tamen poterunt centum venialia aſcendere ad ordinem mortalis. In hoc ergo ordine ſtat ſatisfactio noſtra, vt nunquam attingere valeat compenſationem diuinæ offenſæ, quæ eſt infinita: & ideò non rectè Maſtrius *num. 214.* ait, non explicare Arriagam, quo pacto ſatisfactio noſtra ſit de numero eorum, quæ attingere non valent compenſationem Diuinæ offenſæ, quæ eſt in-
finita. Quod ſanè, eſto non adeò validis rationi- 187
bus probaretur; tamen Sanctorum Patrum authoritatibus validè nititur, vt oſtendit Card. Lugo *diſp.5. ſect.4.*

QVÆSTIO V.

An ſaltem pro ſuis venialibus condignè quis ſatisfacere queat.

D. Bonau. quæſtionibus ſuperioribus,

Prima opinio eſt dicentium, poſſe hominem 188
viribus, imò naturæ, pro peccatis venialibus perfectè ſatisfacere, vel pœnam ſuſtinendo, vt ait Scotus *in 4. diſtinct. 21. quæſt.1.* & Gabr. *diſt.16. quæſt.5. art.1.* Vel per actum moraliter bonum, & veniali peccato contrarium, vt ait Durandus *in 4. diſtinctione 16. quæſtione 2.* & *diſtinctione 21. quæſtione 1.*

Secvnda ſententia eſt Petri Soto *lib. de Inſt. Sacerd.lect.18.* nullum iuſtum poſſe pro ſuo peccato veniali perfectè ſatisfacere.

Tertia ſententia eſt, poſſe iuſtum, Dei ta- 189
men adiutorio, peccata venialia iuſtè ſoluere. Ità Suarez *diſput.4. ſect.9.* & *ad quæſt.18. D. Thom,*

*diſt.*5. Vaſquez *diſp.*3. *cap.*2. Maſtrius 3. *diſp.*4. *quæſtione* 5. *numero* 214. Nazarius *quæſt.*1. *art.*2. *controuerſ* 6. Eſt ſententia D. Bonau. *quæſtionibus ſuperioribus*, & *in* 4. *diſt.*16. *quæſt.vltim.* & *diſt.*21. *quæſt.*1. & 2. & citatur, & Thom. *quæſt.*87. *art.*3. Lugo *diſp.*5. *ſect.*7.

ASSERO primò, nullum poſſe viribus naturæ
190 ſatisfacere condignè pro venialibus. Hanc aſſertionem ait S. Doctor adeò certam, vt prima opinio Pelagianum oleat, & Vaſquez eam erroris inſimulat.

PROBATVR à D. Bonau. ex profeſſo ad 15. *Ioan.* ad ea verba: *Omnem palmitem in me non ferentem fructum, purgabit eum, vt fructum plus afferat.* In-
191 cidenter verò *in* 2. *diſt.* 28. *quæſt.*1. *fundamento* 2. Id, quod eſt in noſtra poteſtate, non petitur ab alio: At Deus docuit nos orare, (ait S. Doctor) etiamſi in gratia eſſemus: *Dimitte nobis debita noſtra*, quæ ſunt venialia: Ergo non ſtant in noſtris viribus ſolis. Hoc eſt argumentum, quod deſumpſit S. Concil. Trident. *ſeſſ.*6. *cap.*11. Et in expoſitione Orationis Dominicæ S. Bonau. quæ habetur *initio Comment. in Lucam*, quam de peccatis etiam venialibus intelligit.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore *loco cit. Ioan.* ex illis verbis: *Qui fert fructum, purgabit eum.* Loquitur de iuſto, vt patet, quia eum opponit non manenti in ſe. Deinde id probat acutè ex illo Apoc. *Qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc.*

192 PROBATVR tertiò à D. Bonauent. *in* 4. *diſt.*16. *artic.*2. *quæſt.*2. *argum.*1. vbi ſic arguit: Quidquid confert ad intrandum in gloriam, eſt ſupernaturale; & quod impedit, debet pœnitentiâ ſupernaturali ex Dei auxilio deleri. Hoc verò declarat *diſtinctione* 21. *quæſt.*1. *in corpore*, vbi gratiam gratis datam ad hoc neceſſariam eſſe ſupponit. Vnde *fundamento primo*, ex D. Auguſtino 21. *de ciuit.* aduertit, neque parua dimitti, ideſt venialia, niſi nos dimiſerimus, & hoc nos petere in Oratione Dominica: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*; ex quo ſupponit neceſſitatem gratiæ. Hæc eſt ratio etiam Sacrorum Conciliorum, Mileuit. *cap.*6.7. & 8. & Arauſic.2. *can.*14. & 22.

193 RATIO deducitur è D. Bonauentura *in* 2. *diſtinctione* 28. *quæſtione vltima*, vbi vniuerſaliter oſtendit, omne id, quod ordinatur ad finem ſupernæ beatitudinis, eſſe ex Dei auxilio, vt habetur 2. Corinth. 3. *Non quod ſimus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt*, & oppoſitum notat Pelagiana labe meritò damnatum iri.

ASSERO ſecundò, poſſe iuſtum Dei auxilio condignè pro venialibus ſatisfacere.

194 PROBATVR primò ex duobus argumentis, allatis quæſtionibus præcedentibus, quæ ita de mortalibus currunt, vt venialia excludant; ac proinde nil impedit hanc ſatisfactionem.

VASQVEZ *c.*20. conatur nos implicantiæ argue-
195 re. Nam peccatum veniale eſt offenſa Dei: Ergo eſt infinita. Probatur conſequens: Nam ſecundùm nos grauitas offenſæ deſumitur ex perſona offenſa. Cùm ergo dixeritis, non poſſe ex hoc capite ſatisfieri pro mortali; ſequitur quod neque pro veniali.

MIROR, hunc virum non obſeruaſſe reſponſionem in Seraphico *diſtinctione* 16. *quæſtione vlt. argumento vlt.* & *diſtinctione* 21. *quæſtione* 2. *argumento* 4. vbi etiam argumentum contra eum vrget ad hominem: Peccatum veniale eſt improportionabiliter, imò infinitè, minus mortali; at mortale per te actu contritionis condignè iuſtificatur: Ergo multò magis veniale. Maior explicatur, quia peccatum veniale nec eſt offenſa Dei propriè, nec contra legem, vt oſtendi *prima ſecunda, tract.*3. *diſp.*2. *quæſt.*2.

DEINDE non reddit hominem indignum Diui- 196
no auxilio, vt ipſe Vaſquez fatetur *cap.*3. ex quo vnicam ſuam deducit rationem, cur pro veniali poſſit condignè ſatisfieri. Hæc verò infinita propemodum differentia colligitur ex pœna vtriuſque; nam pœna mortalis peccati eſt æterna; venialis verò ſolùm temporalis. Minor verò eſt Vaſquez, vt vidimus *prima ſecunda, tract.*5. *de Gratia, diſp.*3. *de Iuſtif. quæſt.*2. vbi tamen eam impugnauimus.

NVNC nobis ſatis ſit ratio D. Bonauenturæ *in* 197
4. *diſtinctione* 21. *quæſtione* 2. *ad* 1. Opus contritionis, vel amoris Dei, qui in Deum perfectè conuertunt, plus ad Deum ducunt, quàm per veniale fuerit homo abductus; nam per veniale aliquis non auertitur à Deo, deficit enim voluntario imperfecto, vt plurimum, & non offendit Deum propriè; ſed manet homo iuſtus, & amicus Deo, atque vt talis Deo ſatisfacit per actualem contritionis in Deum conuerſionem: Ergo perfectiſſimè ſatisfacit. Et hoc obſeruat S. Bonau. *loco cit* docuiſſe etiam Magiſtrum; orationem, vel ieiunium ſic, vt præcedat aliquantula contritio, eſſe modum perfectè ſatisfaciendi pro venialibus. Quare miror Suarez non adducere hunc locum Seraphici.

E quibus obiecta defluunt, quæ congerit Lugo 148
*num.*36. *diſp.*5.

MIROR quoque, Vaſquez non vidiſſe, ad D. Bonau. ſpectare rationes, quas Recentioribus adſcripſit, nempe Suarez, cuius ſententiam ſub nomine Recentiorum quorundam aſſolet recitare.

Ex quo fit, vt contritio ad delendum veniale, 199
non egeat tantâ Dei acceptatione, quantâ eget in peccato mortali. Quoniam verò diximus, gratiam gratum facientem non ſuâ ſolâ phyſica virtute, ſed addita Diuina acceptatione, reddere ſanctum; & peccatum veniale non dimittitur abſque infuſione gratiæ, eluentis maculam venialem, in ſententia D. Bonau. *in* 4. *diſtinctione* 21. *quæſt.*1. dicimus, contritione mereri gratiam cum tota illa morali perfectione; neque cum iuſtificatione à mortali eam eſſe comparandam ob incomparabilem diſtantiam.

VASQVEZ *numero* 19. vnicam ait eſſe rationem 200
huius aſſertionis, quia ſatisfactio hominis iuſti, non ſupponit condonationem debiti carendi perpetuò ſancta cogitatione, neceſſaria ad reſurgendum, ſicuti ſupponit, qui ſatisfacit pro mortali. Itaque ſicuti iſte ſatisfactor ſola hac de cauſa non ſatiſfacit condignè ob mortale, ac proinde, hac ablatâ cauſâ, ſatisfaceret condignè; ità is, qui pro veniali ſatisfacit, hoc debito carens, ſatisfaciet condignè.

HÆC tamen ratio rudis eſt, atque debilis, ſi 201
ſola remaneat, vt vidimus *quæſt.*3. *argum.*5. nam etiamſi remoueatur hoc debitum, & daretur auxilium non indigno, adhuc ſatisfactio non eſt adæquata offenſæ Dei, vt vidimus *quæſtione* 3. & 4. etiam in doctrina ferè eiuſdem Vaſquez: Ergo non ſequitur, ablato hoc debito, præciſè reddi ſatisfactionem æqualem, ſed remouendæ ſunt aliæ cauſæ, præcipuè grauitas offenſæ mortalis, auerſio, & alia, quæ veram differentiam conſtituunt inter peccatum mortale,

mortale, & veniale, vt oſtendi *prima ſecunda, loco citato.*

Obiicit Soto, nos orare: *Dimitte nobis debita noſtra*, ideſt venialia: Ergo ea dimiſſio eſt gratia, non ſatisfactio iuſta.

202 Respondetur, nos orare Deum, vt præbeat auxilium neceſſarium, à quo dependet ipſa ſatisfactio, & ideò illi adſcribi etiam deletionem, tanquam principali; non tamen negatur ſatisfactio. Quæ verò ad remiſſionem venialium ſpectant, diſputabuntur *de Sacram. Pœnit. diſput.1. quæſt.30. & 31.*

QVÆSTIO VI.

An poſſit homo, ſaltem vt Chriſti membrum, ſatisfacere Deo ex perfecta iuſtitia pro peccatis ſuis.

203 Qvia ſæpè euenit, vt quæſtionis titulus diuersè accipiatur; ſequitur etiam, diuerſas aſſignari definitiones, quæ, redacto titulo ad veram intelligentiam, parum admodum diſtabunt.

Qvoniam verò aliqui accipiunt operari vt membrum Chriſti, quatenus dicit proximè ſatisfactiones Chriſti, nobis imputatas; ideò aſſerunt, hominem ex rigore ſatisſacere pro peccatis ſuis, vt eſt membrum Chriſti: alij vero propriè ſumendo *ſatisfacere*, vt ſumus membra Chriſti, nempe quia vniti capiti deriuatam accipimus ab eo gratiam, quâ operemur, variè ſentiunt.

204 Prima igitur opinio abſolutè affirmat, hominem, vt membrum Chriſti, ſatisfacere ex iuſtitia. Citantur Caietanus, & Medina *quæſt.1.* D.Thom. *art.2.* Sotus *in 4.diſt.19. art.2.* Cardinalis Hoſſius *in Confeſſ. Catholica, cap.73.*

205 Enim verò Caietanus *loco citato*, & *tom. 3. Opuſc. tract. 10. cap.9.* aſſerit, ſatisfactiones noſtras, ſiue conſiderentur, vt innituntur ſatisfactionibus Chriſti, ſiue ex radice charitatis, in me operantis, eſſe ſatisfactiones ſecundùm acceptationem; quia charitas ſe tenet ex parte Dei acceptantis, & communicatio ſatisfactionis Chriſti miſericorditer mihi fit, nec transfertur ad me æqualitas ſatisfactionis Chriſti, ſed ex parte: ſi verò accipiatur ſatisfactio mea cum Chriſto, quatenus ex vtroque fit vnum corpus myſticum, ait, eſſe ex rigore iuſtitiæ, imò excedere.

206 Idem cenſet Nazarius *quæſtione 1. articulo 2. controuerſ.7.* Suarez *diſputatione 4. quæſtione vltima*, aſſeritque nos eatenus ſatisfacere, vt membra Chriſti, quatenus ſatisfacimus per gratiam à Chriſto communicatam, à quo habemus etiam auxilia; & noſtra opera propter Chriſti iuſtitiam acceptantur; & ſi quid dignitatis deeſſet noſtræ ſatisfactioni, totum id ſuppletur ex coniunctione cum ſatisfactione Chriſti. Quoniam verò Chriſtus pro nobis perfectè ſatisfecit, & nobis meruit noſtras ſatisfactiones, ideò poſſe dici paſſiuè acceptari ex iuſtitia; actiuè verò non ſatisfacere nos, vt Chriſti membra, de rigore iuſtitiæ; quia non communicatur nobis virtus ad ſatisfaciendum, modo perfectiſſimo proprio Chriſti; ſed alio inferiori.

207 Vazqvez apud Nazarium aſſerit (citatur verò *diſp. 10. cap.7.* ſed non inuenio ibi) gratiam nobis collatam ex meritis Chriſti nō amplius valere, quàm ſi ex Dei ſolâ benignitate abſque Chriſti meritis daretur, & ſicut tunc noſtra ſatisfactio, è gratia procedens, non eſſet perfecta, ità neque nunc; attamen cùm meritum iuſtorum ad vitam æternam, & ſatisfactio pro pœna temporali ſit perfecta, quia condigna, hic rigor attribuendus eſt gratiæ, vt ſic communicatæ ex meritis Chriſti, non formaliter reduplicatiuè; quia eundem valorem haberet, etiamſi non eſſet ex meritis Chriſti; Opus verò proximè elicitum à Chriſto eſſe ex rigore iuſtitiæ; & ex hoc capite nos, vt membra Chriſti, poſſe dici ſatisfacere ex rigore, quia opera eius nobis, tanquam membris eius, tribuuntur. De hoc actum eſt *prima ſecunda, tract. 5. diſp. 4. à num. 132.* contra Vaſquez.

Hæc tamen multiplicata aſſerta ad noſtram 208
quæſtionem ſuperflua ſunt: Sufficit ergo dicere cum D. Bonauentura *quæſt. 4.* noſtra opera dici à nobis vt membris Chriſti, quatenus ab eo, quippe capite, in nos deriuatur gratia, qua ſatisfacimus pro damno aliquo, puta pœna temporali: pro offenſa verò non ſatisfacimus ex rigore: quamvis autem Chriſtus ſatisfecerit; non ob id ſtatisfacimus nos, vt illa ſatisfactio ſit noſtra; & ideò actioni noſtræ attribuenda (eſto communicetur fructus Chriſti ſatisfactionum) extrinſeca verò imputatio apud orthodoxos malè olet.

Assero igitur, Nos vt membra Chriſti non ſa- 209
tisfacere pro mortalibus ex iuſtitia.

Probatvr, quia, vt ait S. Bonauent. *in corp. & ad penult.* peccator eſt membrum mortuum Chriſti, & ideò non poteſt ſatisfacere; eget verò gratiâ ad culpæ remiſſionem, qua gratis remiſſa, operatur tantùm ſemiplenè ad ſatisfaciendum, vt oſtendi *quæſt. 3.*

Explicatvr verò è D.Bonauent. *ad 15. Ioan.* 210
Homo, qui non eſt membrum viuum Chriſti, non poteſt opera perfecta, & Deo placentia edere, quod probat ex illo Ioannis 15. *Sicut palmes non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit in vite: ſic nec vos, niſi in me manſeritis*; manemus autem in Chriſto, quamdiù ſumus membra eius viua, vt habet D. Auguſt. *tract.81. in Ioan.* ad hæc verba, vt refert S. Bonauent. & colligit è ſequentibus Chriſti verbis: *Si quis in me non manſerit: mittetur foras*, & ideò ſubdit clarius: *Manete in dilectione mea*, ideſt in gratia, vt exponit S. Auguſt. *tract.82.* &
refert Suar. *loco citato*: Cùm enim valor operum 211
moralium ad vitam æternam pertinens ex vita ipſius operantis pendeat; vita autem conſideranda ſit in operante immediato, cuius actus vitalis eſt operatio; ſequitur, vt mortui membri operatio non ſit ſatisfactoria de condigno.

Qvòd verò Chriſtus pro eo ſatisfecerit ex rigore, non facit, vt ei imputetur illa ſatisfactio; alioqui poſſet quilibet dici ſatisfacere pro toto mundo, & infinitè, & quilibet Martyr ſingulis guttis ſanguinis acquireret theſaurum infinitum, ſicut
de Christo ait Clem. VI. & vt infrà dicam; 212
& infans in Baptiſmo, ſicut & adultus, poſſent dici mereri primam gratiam, quia Chriſtus eam ipſis meruit, quæ omnia abſona penitus ſunt. Neque tamen inde ſequitur, nullam dignitatem à Chriſto noſtris meritis prouenire, vt aſſerui *prima ſecunda, tract.5. d.2.q.4.*

Obicies. Actiones capitis ſunt actiones corporis, ex regula Ticonij, apud D. Auguſt. *libro ſeptimo, de doctrina Chriſtiana, cap. 30. & 31.* Sed Chriſtus eſt caput Corporis Myſtici Eccleſiæ: Ergo.

213 Respondetur cum D. Bonau. *quæſt*. 4. *in corpore*, actiones Chriſti eſſe membrorum paſſiue, quatenus eis communicatur à capite gratia; & homo recipiens gratiam ſatisfacit; non autem quòd actiuè opera Chriſti ſint à nobis. Hæc porro locutio eſt metaphorica, quæ non eſt perfectè adimplenda. Ità reſpondet etiam Suarez.

QVÆSTIO VII.

An Christi *ſatisfactiones fuerint ex ſe condignæ, vt* Devs *teneretur eas acceptare.*

214 Satisfactio eſt redditio voluntaria æquiualentis, aliàs indebiti, vt docet D. Bonau. *Opuſc. de ſex Alis Cherub. Ala* 2. quem ſequitur Scotus *in* 4. *diſt*. 15 *quæſt*. 1. *art*. 1. Soto *in* 4. *diſt*. 19. *art*. 2. *&* *lib*. 3. *de natura, & gratia, cap*. 6. qui dicit, eſſe communem Theologorum ſententiam.

Debet igitur primò ſatisfactio reddere æquiualens debito.

215 Secundò debet eſſe voluntaria; alioqui, ſi coactus, non ſatisfaciet, ſed ſatiſpatietur.

Tertiò debet eſſe rei aliàs indebitæ; alioqui, ſi illud idem debetur creditori, pro alio, hoc non ſatis compenſabit.

216 Hanc verò ſatisfactionis definitionem implicitè habet *in* 3. *diſt*. 20. *quæſt*. 4. vbi conſiderat in peccato duo mala: Alterum in hominem peccantem, à quo Diuinam ſubtrahit gratiam, quæ eſt vita animæ ſpiritualis, & forma adoptans in filios Dei, hæredes gloriæ, qua priuatus homo, ſexcentis calamitatibus, ac damnis obnoxius iacet: Alterum eſt principale malum, quod in Dei Maieſtatem offenſam, contemptum dicit.

217 Satisfactio igitur propriè ſtat in offenſæ Diuinæ compenſatione; nam ſatisfactio eſt actus iuſtitiæ ad alterum, non ad ſeipſum ſecundùm idem. Ideò S. Doctor aduertit *in* 4. *diſt*. 15. *quæſt*. 1. e D. Anſelmo, *lib*. 2. *Cur Deus Homo, cap*. 11. definiri: *Satisfacere, eſt debitum Deo reddere honorem*, quod obſeruat etiam 3. *part. Centil. ſect*. 1. Ideò *quæſt*. 2 *d*. 15. *cit*. probat, Deo faciendam: damna verò peccatoris Deus ſatisfactione placatus remittit, omnia quidem in Baptiſmo (intellige actualium culparum, nam ex originali remanent pœnalitates, & mors, atque concupiſcentia;) in pœnitentia verò aliqua; cætera ſatisfactionibus pœnalibus à nobis ſoluenda relinquens, vt notat S. Bonau. *quæſt*. 4. 3. *ſent. d*. 20. & omnes apud Nazarium *quæſt*. 1. *art*. 2. *controu*. 2. *in reſol*. & eſt de fide.

218 Quæstio igitur noſtra eſt: An actiones, & paſſiones voluntariæ Chriſti fuerint æquiualentes debitis peccatorum, præciſà Diuinà liberalitate.

Prima opinio eſt, ſatisfactiones Chriſti, non ex natura ſua, ſed è Dei liberalitate, qui hiſce contentus eſſe voluit, fuiſſe debitis condignas. Id ſenſit Stancarus hæreticus *lib. de Trin. & Mediatore in refut. prioris epiſtola Trigurinorum*, & Caluinus *lib*. 2. *Inſtit. cap*. 17.

129 E Scholaſticis citantur Durand. *in* 3. *diſt*. 20. *quæſt*. 2. & *in* 4. *diſt*. 15. *quæſt*. 1. Scot. *in* 4. *diſt*. 15. *quæſtione vnica*, & *in* 3. *diſtinct*. 16. *quæſtione vnica*, & *d*. 19. & 20. vt exponit Fauentinus *in* 3. *diſp*. 48. *cap*. 3. Rada 3. *part. controu*. 13. *art*. 3. Gabr. *in* 3. *diſt*. 16. *quæſt. vnic. art*. 1. *not*. 3. & *art*. 2. *concl*. 1. Almainus *eadem diſt. quæſt*. 1. *not*. 5. Ioan. Medina, *Cod. de Pœnit. tract*. 3. *quæſt*. 1.

Secunda opinio eſt, Chriſti ſatisfactionem ex ſe, præciſa Dei liberalitate in acceptando, fuiſſe omnino condignam; imò neque promiſſionem, aut pactum interueniſſe neceſſariò ad condignitatem conſtituendam. Ità Vaſquez *diſp*. 5. *cap*. 2. & *prima ſecunda*, *d*. 214. & qui cum eo allegati ſunt *prima ſecunda, tract*. 5. *d*. 4. *quæſt*. 4. qui vniuerſaliter de condignitate meriti id aſtruunt. 220

Tertia ſententia eſt, ſatisfactiones Chriſti eſſe condignas ex ſua æqualitate, nec eguiſſe diuina liberalitate acceptante; fuiſſe tamen neceſſarium pactum præcedens. Ità D. Bonauent. *loco citato, prima ſecunda*, ſuprà *indicato*, cum omnibus allegatis ibi cum illo, qui pactum ad omnem ſatisfactionem exigunt. 228

Præcipuè verò de merito Chriſti id aſſerit S. Bonauent. *in* 3. *diſt*. 20. *quæſt*. 5. iam ſupponens è *quæſt*. 3. ſatisfactionem Chriſti non eguiſſe acceptatione liberali.

Idem aſſerunt Suarez *de Incarnatione, diſput*. 4. *ſect*. 4. Valentia *diſputatione* 1. *quæſtione* 1. *puncto* 5. *circa finem*, vbi tamen cum D. Bonauentura addit, hoc pactum tale fuiſſe, vt cùm nobis filium decreuerit in carne exhibere, atque donare, & is exhibuerit ſatisfactiones infinitas, indecens prorſus, & indecorum fuiſſet, eas non acceptare.

Hæc porrò ſententia Scholarum plauſu excipitur, vt fatetur Vaſquez allegatus *prima ſecunda*, ſuprà, vbi ſatis eam confutare, eiuſque argumenta colliſi; eaque videtur Scoti ſententia 3. *diſt*. 19. *quæſt*. 1. vt notat Maſtrius. 3. *diſt*. 4. *quæſt*. 3. *art*. 1. & Hurtadus 3. *part. diſp*. 11. *ſect*. 1. §. 5. & *diſp*. 63. *ſect*. 4. §. 47. vbi Nominales etiam, & Durandum adducit. 222

Assero primò, Chriſti ſatisfactiones, præciſa liberalitate Dei acceptantis, fuiſſe condignas, imò ſupereffluentes. 223

In hoc conueniunt cum D. Bonauent. D. Thom. *tertia parte, quæſtione* 1. *articulo* 2. *ad* 2. & *quæſt*. 48. *art*. 2. & *quæſtione* 29. *de ver. art*. 7. & *lib*. 4. *contra Gentes, cap*. 54. & 55. & *in* 3. *diſt*. 20. *quæſtione* 1. Alenſ. *tertia parte, quæſtione* 17. *membr*. 3. *art*. 2. & *membr*. 5. *art*. 2. Richard. *in* 3. *diſt*. 20. *quæſt*. 4. Capreol. *quæſtione vnica, articulo* 2. *concluſ*. 2. & 3. Marſil. *in* 3. *quæſtione* 12. *art*. 2. Paludan. *in* 4. *diſtinctione* 15. *quæſtione* 1. *art*. 1. Altiſiodor. *lib*. 3. *tract*. 3. *cap*. 8. Guillielm. Pariſ. *lib. Cur Deus Homo, cap*. 7. Abulenſ. *parad*. 1. *cap*. 41. & Prol. *in Matt. quæſtione* 27. & *in cap*. 3. *quæſt*. 19. Sotus *lib*. 3. *de natura, & gratia, cap*. 6. & in 4. *diſt*. 1. *quæſt*. 5. *art*. 4. & *diſt*. 19. *quæſt*. 1. *art*. 2. Ferrar. 4. *contra Gentes, cap*. 55. Driedo *de capt. & liber*. Generis Hum. *tract*. 2. *cap*. 2. *p*. 3. *art*. 3. *prop*. 2. Vega *lib*. 7. *ſuper Concil. cap*. 8. & 9. Caietan. Nazar. & alij Recentiores *in art*. 2. *q*. 1. *D. Thomæ*. Tanner. *diſp*. 192. *dub*. 2. *num*. 64. vbi multos adducit, & Maſtrius *loco citato*, vbi præter allegatos affert Medinam, Suarez, Raguſam, Puteanum, Becanum, Bonacinam, Lugum *diſp*. 6. Auerſam, Hurtadum, Amicum, Arriagam, Caſpenſem, Orlandum, Baldium, Morandum, & eam eſſe germanam S. Bonau. & S. Thom. concludit, & aliorum veterum procerum Theologorum. Ità Baſilius *in Scholiis ad vitam Nazianzeni, n*. 127. & omnes authores ſecundæ, & tertiæ ſententiæ, cum D. Anſelmo *lib*. 2. *Cur Deus homo, cap*. 4. & 19. vbi id confirmat, & Richard. de S. Vict. *lib. de Incarnat. cap*. 8. 224

Proba

225 PROBATVR è D. Bonauentura primò, hoc præclaro teſtimonio Apoſtoli *ad Rom.* 5. quo maximè nituntur Lugo, Vaſquez, Valentia, Tannerus, aliique, vbi è Chriſti morte arguit condignitatem ſatisfactionis eius: *Vt quid enim Chriſtus pro impiis mortuus eſt? Cum adhuc peccatores eſſemus Chriſtus pro nobis mortuus eſt: multo igitur magis nunc iuſtificati in ſanguine ipſius, ſalui erimus ab ira per ipſum, ſed non ſicut delictum, ita & donum. Si enim vnius delicta multi mortui ſunt: multò magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit.*

226 PARTICVLA autem *in plures* non indicat in plures comparatiuè tranſiiſſe gratiam Chriſti, quàm peccatum Adæ: ſed ſonat *in multos.* Hinc ſubdit: *Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: ſic per vnius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationem vitæ.* Cùm igitur non fiat comparatio extenſiua de facto, licet pro pluribus ſatisfecerit, ſcilicet infinitis; ſequitur fieri intenſiuam, vt excellentior fuerit iuſtitia, ſeu iuſtiſſima ſatisfactio Chriſti ad redimendos homines, quàm fuerit culpa
227 ad eoſdem captiuandos; & ſicut peccatum Adæ, ſuppoſita Dei pactione, ex ſe fuit ſufficiens, & condignum ad tantam perditionem; ita iuſtitia Chriſti multò magis ad ſaluationem. Hunc locum vrget S. Doctor etiam *diſt.* 19. *art.* 2. *quæſt.* 2. *corpore*, & efficacius *in* 2. *diſt.* 32. *quæſt.* 2. & cum eo cæteri, ac denuò Petrus à S. Ioſeph *lib.* 2. *de Chriſto*, *cap.* 10. Gulielmus *p. p. diſcurſ.* 2. & *part.* 2. *diſcurſ.* c.

228 PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *hic*, 6. *Rom.* vbi idem proſequitur argumentum, iniungens, vt enitamur exire de peccato, non autem in eo permanere, eò quòd ſuperabundet Chriſti gratia. Dicit autem, nos è peccato euulſos eſſe, & complantatos in gratia per mortem Chriſti. Ideò verò dicit, Chriſtum mortuum ſemel, quia eius mors ſufficientiſſima, & condigna fuit ad mortes omnium, & culpas ſepeliendas, vt notant Expoſitores cum D. Bonau. *loco cit.* & *diſt.* 19. *quæſt.* 1.

229 NEQVE aliqui benè reſpondent, Apoſtolum redemptionem, vocare gratiam: *Non ſicut delictum, ita & donum*: nam vocat donum reſpectu noſtri, vt exponit Agapitus P. epiſt. 1. *Effuſio enim iuſti ſanguinis Chriſti tam fuit diues ad pretium, vt ſi vniuerſitas captiuorum in Redemptorem ſuum crederet, nullum diaboli vincula retineret. Quoniam ſicut Apoſtolus ait: Vbi abundauit delictum, ſuperabundauit & gratia: & cùm ſub peccati præiudicio nati poteſtatem deceperint ad iuſtitiam renaſcendi, validius factum eſt donum libertatis, quàm debitum ſeruitutis.* Ecce donum nobis à Chriſti redemptione exhibitum, excedit debitum. Hæc verba ſumpſit Agapitus è Leone I. *ſerm.* 12. *de Paſſ.* & *epiſt.* 83. & 93. Leo verò ſumpſit è Caio Papa *in epiſt. Decret.* Ineptè autem tres ſummi Pontifices vocarent Redemptionem diuitem ad pretium, ſi acceptatore egeret.

230 PROBATVR tertiò à S. Bonauent. *diſt.* 19. *circa litteram*, ex Apoſtolo *ad Hebr.* 2. quem locum non obſeruarunt exhibere validiſſimum argumentum. Cùm enim *cap.* 1. oſtendiſſet Apoſtolus, Chriſtum eſſe filium Dei, conſubſtantialem Patri, pergit *c.* 2. oſtendere, quomodo efficaciter, & condignè potuerit redimere homines perditos, ſibi ipſi ſatisfaciendo, vt Deus eſt, & Patri. Primò enim prælibat
231 dignitatem Legis nouæ è Legiſlatore CHRISTO; & venerationem ei debitam. Poſtmodum inſinuat, hunc filium Dei humiliatum, & vt ſciremus, quomodo idem, qui eſt filius Altiſſimi, eſſet minoratus, ait: *Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, authorem ſalutis eorum per paſſionem conſummare. Qui enim ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex vno omnes.*

SIC igitur arguit, vt notat Lyra: Deus Pater, 232
qui eſt cauſa omnium, & habet curam deducendi homines ad finem beatitudinis, conuenientiſſimè fecit, vt hominum perditorum Redemptor eſſet ille filius æqualis incarnatus, & nobis factus ſimilis, vt dedecus culpæ decore iuſtitiæ ſatisfacientis elueretur; ita vt puniretur homo, qui peccauerat, & ſatisfaceret Deus, qui poterat, quia offenſa primi hominis quandam infinitatem continebat. Sic progreditur ad oſtendendum, per mortem hanc pretioſiſſimam Diabolum eſſe vi expulſum ab imperio, in quo ſedebat, ſicuti etiam ait Ioan. cap. 12. *Nunc princeps huius mundi eiicietur foras*, & ipſe Apoſto-
lus, Coloſſ. 2. *Expolians principatus, & poteſtates,* 233
traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo. Certè hic triumphus vim iuſtitiæ Redemptoris indicat ſatisfacientis, vt notat etiam Valentia.

IDEO ait Apoſtolus: *Vt per eum deſtrueret.* Syriaca legit: *aboleret eum, qui mortis habebat imperium*, ex iuſtitiæ vi abolens, & deſtruens imperium Diaboli, permiſſum in reos.

HINC progreditur Apoſtolus ad mirabiles effe- 234
ctus huius mortis oſtendendos, *donec* cap. 9. *Vna oblatione* (ait) *conſummauit omnes ſanctificatos*, vt notat S. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 19. *quæſt.* 1. & *diſt.* 20. *quæſt.* 5. *ad vlt.* Ioan. ait: *Omnia penè in ſanguine mundantur, & ſine ſanguinis effuſione non fit remiſſio*, ad Heb. cap. 9.

HINC S. Doctor vrget id Coloſſ. 2. *Delens chirographum, quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit de medio, affigens illud Cruci.* Ita *diſt.* 19. *quæſt.* 2. vbi obſeruat, id factum eſſe, & abolitum cum decreto diabolum, quia iam ex iuſtitia ſolutum eſt debitum, vt notat cum eo etiam Valentia.

PROPTEREA idem Apoſtolus *Heb. cap.* 5. ait: *Cùm eſſet filius Dei, exauditus eſt pro ſua reuerentia.* Et *quæſt.* 3. S. Bonauent. obſeruat id Apoc. 20. *Apprehendit Draconem*, & cap. 5. *Vicit Leo de tribu Iuda*, & Ioan. 12. *Nunc iudicium eſt mundi: nunc princeps huius mundi eiicietur foras*, nempe ex vi iudicij, & iuſtitiæ, vt obſeruat S. Doctor etiam ad eum locum Ioannis, adducens alia ſcripturæ loca, & Patres.

PRÆCIPVE verò id probat S. Doctor. *diſt.* 20. 235
quæſt. 6. *ad vlt.* & *in opuſc.* cui Titulus, *Amator um pag.* 6. è Pſal. 129. *Apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio*, & ſubdit rationem ſumptam è D. Gregorio Nazian. *orat.* 42. quæ eſt ſecunda *in Paſchate*, vbi plurimis Chriſti paſſionis
miraculis recenſitis, ait: *Nullum tamen cum ſalutis* 236
mea miraculo conferendum eſt, in quo exiguæ cruoris guttæ orbem vniuerſum inſtaurarunt; atque idem quod lacti coagulum, hominibus præſtiterunt, in vnum nos coniungentes, & conſtringentes. Hæc verba deſumpſit è D. Bonauentura Clem. VI. qui creatus eſt in ſummum Pontificem, anno 1342. aliquot annos poſt S. Doctorem: & cùm eſſet Gallus, optimè S. Doctoris doctrinas in Galliis peruulgatas nouerat.

REFERAM verba Seraphici ad eum locum: *Co-* 237
pioſa apud eum redemptio, & verè copioſa, quia per quinque partes de corpore eius, vnda ſanguinis emanauit, cùm ad redemptionem totius orbis vna pretioſiſſimi ſanguinis ſui gutta ſufficeret. Pontifex verò, in Extrauag. *Vnigenitus*, de pœnit. & remiſſione ait: *Non guttam ſanguinis modicam, quæ tamen propter vnionem ad Verbum pro redemptione totius humani*

generis ſuffeciſſet, ſed copioſum, velut quoddam profluuium, noſcitur effudiſſe. Addit, eum acquiſiuiſſe theſaurum infinitum ob vnionem iſtam, in qua infinitatem meritorum ponit.

238 Hanc eandem rationem aſſignat S. Bonauentura *loco cit.* ſic: Vide Chriſtum in Cruce pendentem. Conſidera filium Virginis. Ne pertranſeas Dominum Angelorum. Agnoſce, quam grauia ſunt illa vulnera, pro quibus neceſſe fuit, Chriſtum Dominum vulnerari. Si hæc omnia non eſſent ad mortem, mortemque ſempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei filius moreretur. Et quia filius Dei occidi iubetur, vt pretioſi ſanguinis in balſamo vulneribus mederetur, &c. Eodem nititur Tannerus, aliique.

239 Cvm igitur fuerit redemptio, ſequitur, fuiſſe pretium æquale, vt arguit Scotus, & Faber Fauent. allegati *quæſt. 4. in fine*. Cùm verò fuerit copioſa redemptio; ſequitur ex vi pretij redundaſſe; & cum ex vnione ad Verbum hæc condignitas orta ſit; ſequitur, eam non ex acceptatione oriri.

240 Hvc ſpectat illud Iob 6. *Vtinam appenderentur peccata mea* (ideſt mundi) *quibus iram merui: & calamitas, quam patior in ſtatera. Quaſi arena maris, hæc grauior* (id eſt dignior) *appareret*; vt exponit D. Gregorius *lib. 7. Moral. cap. 2.* & D. Bonauentura, & cap. 23. ait Iob: *Proponat æquitatem contra me.* Vbi D. Gregor. *lib. 16. Moral. cap. 14.* exponit de æquitate Chriſti in vincendo diabolum, vt notat Seraphicus ad verba ſuprà allata *Ioan. 12.*

Ex his facilè corruunt reſponſa aduerſariorum.

241 Respondet Medina, vnam guttam ſuffeciſſe redemptioni, quoniam per opus aliquod minus potuiſſet nos redimere, accedente liberali Dei acceptatione.

Contra, quia Pontifex ex vnione ad Verbum arguit pretium guttæ Sanguinis Chriſti, vt fatetur quoque Maſtrius *num. 115.*

Faventinvs, ex more, latè conatur Scripturis, aliiſque authoritatibus reſpondere. Igitur *in 3. diſt. 45. num. 27.* dicit, Scripturas, & Pontificem aſtruere aliquam ſanè infinitatem meritis, & ſatisfactionibus Chriſti; hanc tamen eſſe extrinſecam è Diuina acceptatione, & hoc ſufficere ad ſaluandam *Extrauagantem*: de modo autem, quo ſit infinitum, *Extrauagans* nihil loquitur.

242 O miram cæcitatem! *Propter vnionem ad Verbum* aſſerit, Chriſtum acquiſiuiſſe ſibi theſaurum infinitum. Propter illam vnionem, in qua nullam ad hoc ſanctitatem, nullam gratificabilitatem ponit Faber *tota diſput. 45. & 46.* vbi latius reſpondet, ſatisfactiones Chriſti fuiſſe quidem perfectas, quo ad æqualitatem pretij; attamen includere miſericordiam Dei creditoris, quâ ſuppoſitâ, redditur ſatiſfactio æquiualens debito: Talis eſt æquitas ſatisfactionis filij ad Patrem, ſerui ad Dominum, quam
243 Ariſtoteles 5. *Eth. cap. 6.* vocat *iuſtum*, non ciuile, ſed per quandam ſimilitudinem. Igitur opera Chriſti, hoc modo, ſatisfactoria fuere Deo, etiam de potentia Dei abſoluta, vt ait Scotus *in 4. art. 1.* & hoc ſenſu omnes Scripturas, & omnia teſtimonia eludere conatur, dicens, ea verè aſſerere copioſam Chriſti redemptionem ſuperabundantem eſſe, & infinitè excedere noſtra debita, nempe ſuppoſita gratia: Et hoc ſignificari *Rom. 5.* dum dicitur: *Non ſicut delictum, ita & donum. Vbi abundauit delictum, ſuperabundauit & gratia.* Et Rom. 3. *Quem propoſuit Deus ad oſtenſionem iuſtitiæ.* Vnde colligit idem eſſe, *propoſuit*, ac, *miſericordiâ ſuâ acceptauit.*

244 At hæc friuola ſunt ad noſtram doctrinam ſuccutiendam; nam Scriptura adſcribit æqualitatem ſatisfactionis, dignitati ſatisfacientis, vt patet *ex epiſtola ad Heb. in Clementis Extrauag.* & tota *epiſtola ad Rom.* vbi prælibat, dignitatem filij Dei, & poſteà pedetentim ingreditur ad dignitatem legis, ſatisfactionum, & omnium operum Chriſti exponendam. Quòd verò vocarit donum, & gratiam redemptionem; miror, cùm ipſemet *diſt. 47. num. 6.* vrgeat, redemptionem penitus condonationi è diametro oppoſitam eſſe; neque vllo modo poſſe redemptionem perferre nomen doni, idque è Scoto, *4. diſt. 15. quæſt. 1. art. 1.* cogitur aſſerere, vt eius argumentum alicuius momenti fiat.

Deinde quis non videt, redemptionem ibi vocari gratiam reſpectu noſtri? ait enim: *Non ſicut delictum, ita & Donum*, quod reſpectu noſtri ab omnibus Patribus intelligitur, vt nullus de Chriſto exponat eo ſenſu, ſed vt exponunt tres Papæ, S. Caius, S. Leo, & Agapitus, ſuprà relati, quibus adde Concilium Epheſinum *cap. 7. Tom. 6.* quod habet hæc verba: *Neceſſarium erat, vt huiuſmodi pretium penderetur, quod exactum debitum adamuſſim iuſtitia exequaret.* 245

Addo Sanctos Patres relatos, & adductos à D. Bonauentura, omiſſis his, qui à Valentia, Vaſquez, Suarez, & aliis referuntur. D. Aug. *de Agone Chriſtiano*, apud D. Bonau. in 3. diſt. 19. quæſt. 2. *In ipſo vincuntur inimica in nobis inuiſibiles poteſtates, vbi vincuntur inuiſibiles cupiditates. Fuſo enim ſanguine ſine culpa, omnium culparum chyrographa deleta ſunt, quibus debitores à diabolo antè tenebantur.* 246

Qvamvis enim maius ſit ſatisfacere Deo, quàm diabolum vincere, vt notat D. Bonau. *diſtinct. 20. quæſt. 3. ad 3.* tamen delere chyrographum debiti includit integram ſatisfactionem, vt ait S. Bonau. *diſt. 19. quæſt. 2.* in reſolutione, & *lib. 1. Pharetræ c. a.* refert multos Patres aſſerentes, nos emptos eſſe Chriſti morte, magno pretio. Inter hos eſt D. Bernardus *ſerm. 22.* circa medium, qui ait: *Apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio: prorſus copioſa, quia non gutta ſanguinis, ſed vnda largiter per quinque partes corporis emanauit*, & ſerm. 4. de Aduentu Domini, & in Vigil. Natiuit. Domini: *Venit vniuerſitatis Creator, & Dominus ad homines, Redemptor ad venditos, &c.* 247

Alii quoque PP. *ibi*, & *cap. 4.* relati, exprimunt victoriam de Diabolo, erectionem iuſtam, hominiſque reconciliationem in ſanguine Chriſti cum Deo. 248

An *cap. 1.* Ioan. affert D. Aug. *qui tract. 2. in Ioan.* ait: *Verbum Dei ex ſeipſo feciſſe medicinam, vt perfectè ſanaremur.*

Probatvr à D. Bonauent. *in 3. diſt. 20. quæſt. 4. in corp. & quæſt. 5.* ratione, qua maximè nituntur Capreolus, Caietanus, Medina, Suarez, Valentia, Vaſq. & alij, & Maſtrius *num. 116.* cum Scoto *3. diſt. 19 quæſt. vn. B.* Ratio eſt, quia erant operationes Dei hominis, ſeu Theandricæ, Dei virilis, appellatæ. Pro hac ſciendum, perantiquum eſſe Sanctorum PP. dogma, operationes Chriſti fuiſſe ſalutares, quia erant Theandricæ, id eſt Dei virilis. 249

Primvs videtur S. Dionyſ. Areopagita epiſt. vlt. ad Caium dicens: *Et Diuina, non quatenus Deus eſt, perfecit, neque humana, quatenus homo, ſed cum nobis conuerſatus eſt Deus, homo factus nouam quandam Dei, virique actionem.* (Scilicet perfecit) Pro Dei, virique eſt θεανδρικὴν Theandricam. 2

Hanc doctrinam diuinitus commentatur D. Damaſc. *lib. 3. de fide, cap. 19.* quod eſt de operatione

Thean

Digitized by Google

Theandrica: *Non enim humana humano modo efficiebat, non enim homo duntaxat erat*, & cap.15. *Non enim humano modo humana factitabat, vt qui non homo ſolum, ſed etiam Deus eſſet, vnde etiam ipſius paſſiones viuifica, & ſalutares extiterunt*, & cap. 17. *Domini caro Diuinarum actionum opibus circumfluxit, ob puriſſimam illam, hoc eſt, perſonalem, cum Verbo vnionem.*

251 Eadem loquitur Theodotus Epiſc. Ancyræ, *homil. Natiu. Dom.* quæ eſt in 6. Tom. Concilij Epheſini, cap.10. *Vim illis* (ideſt paſſionibus Chriſti) *tribuit Verbum, mors namque, veluti ipſius Dei facta, mortem demolitur; nam qui moriebatur, ſimul Deus, & homo erat.* Et in alia homil. *de Domini Natiuitate*, quæ refertur *in quinta Appendice ad Tom.9. eiuſdem Concilij, cap.* 2. contra Neſtorium, qui dicebat: *ſed hominis paſſiones non præſumo Deo coniungere.* Sic arguit; *Ergo nec ſanare, cum paſſiones hominis dicis, neque cruce ſpoliaſſe virtutem diaboli, neque noſtrum peccatum affixiſſe ligno, neque propriis paſſionibus ſanaſſe hominum paſſiones, neque morte dicis eum deſtruxiſſe mortem, ſi enim non fecit Deus proprias paſſiones, vnde paſſionibus Chriſti tantarum correctionum ſunt facta virtutes? Sed iſta paſſiones propria facta Dei, virtutem quidem tantarum correctionum ex diuinitate perceperunt, tanquam propria Dei facta.* Hic, ſi attentè obſeruetur, eſt modus loquendi S. Bonauenturæ *in 3. diſt.19. & 20.* paſſim. Idem habet Dionyſ. Alex. *Epiſt. in Samoſat.*

252 Audit S. Doctor. *diſt. 13. quæſt. 2. ad 3.* D. Anſelmum *lib.2. Cur Deus homo, cap.7.* dicentem, oportuiſſe eum, qui ſatisfacere poſſet, eſſe Deum, & hominem.

253 Scias verò, hæreticos Monothelitas hinc aberrandi anſam arripuiſſe, dicentes, in Chriſto Theandricam operationem eſſe Diuinæ voluntatis, & nullam aliam in eo operationem reperiri. Hi ſunt damnati in Concilio Lateranenſi ſub Martino I. *conſult.5. can.15.* vbi dicitur: *Si quis ſecundùm ſceleroſos hæreticos Dei virilem operationem, vnam operationem inſipienter ſuſcipit, non autem duplicem eſſe confitetur ſecundum SS. PP. aut ipſam Dei virilis, quæ poſita eſt, nouam vocabuli diſtinctionem vnius eſſe deſignatiuam, ſed non vtriuſque mirifica vnionis demonſtratiuam, condemnatus ſit.*

254 Quod autem Driedo *tract. 2. de capt. & redemp. generis humani, cap.2. part.3. art. 3. prop. 2.* ait: *Ideò operationem humanam in Chriſto virtutem habuiſſe viuificandi nos, & merendi nobis vitam æternam, quia id, quod egit Chriſtus voluntate humana ad noſtram redemptionem, egit etiam voluntate Diuina, ita vt humana voluntas, veluti inſtrumentum mota fuerit à Diuina:* damnatur à quibuſdam, vt arridens hæreſi Monotholitarum.

At Driedo non vult, vnicam fuiſſe operationem, ſed humanam actionem per Diuinam deificatam eſſe, vt ita dignior effecta, mereretur noſtram redemptionem; non quod ex operatione voluntatis Diuinæ, & humanæ, compoſita ſit vna operatio, quæ dicatur Theandrica, vt ritè aduertit Vaſq. *diſput.5. cap.4.* Idem videtur ſentire Vulpes infra citandus *quæſt.8. ad 1.*

255 Verum tamen eſt, ipſum velle Chriſti deificatum eſſe, vt ait Sophronius in epiſtola, quæ approbata fuit *in ſexta Synodo, act.* 11. non quia velle hominis, eſſet præcisè velle Dei, ſeu ratione voluntatis Diuinæ, ſicuti opera miraculoſa, quæ à voluntate Diuina procedebant; ſed ratione naturæ diuinæ vnitæ, quæ ante omnem actum voluntatis, ipſam naturam humanam deificabat, & veluti balſamo ſacrabat. Quam doctrinam habuit Sophronius è Nazianzeno *orat. 36. quæ eſt 4. Theologia, num.46.*

Inferunt igitur, vnionem hypoſtaticam ſanctificare naturam, eamque eleuare ad eminentem illum operandi modum; ſicuti enim gratia adoptionis, reddens nos adoptiuos, noſtras eleuat operationes ad gradum ſubIimiorem; multò magis gratia vnionis, quæ reddet illum hominem filium Dei naturalem: Actiones enim ſunt ſuppoſitorum, vt legitur in Concilio Florent. *ſeſſ.8.* ex Ioanne Theologo; vt dicam *quæſt.8.* Probabile tamen eſt, neceſſariam ad meritum connaturale gratiam ſanctificantem cum D. Bonau. *diſt.13. quæſt. 1.* quem ſequuntur alij apud Suar. *diſp.39. ſect.2.* ſed dignitas è perſona ſumebatur. 256

Neque vult Seraphicus, etiam per Dei potentiam, non potuiſſe mereri abſque ea, vt vult Scotus; ſed ſolùm requiri ad actus ſupernaturales, connaturali modo eleuandos ad meritum, vt videtur agnouiſſe Suarez; dignitatem verò operationum è perſona operante deduci, vt docet ipſe Seraphicus *diſt.15. quæſt.2. ad argumenta*, & oſtendam *diſp.11. quæſt.2.*

Hinc ſic argumentor: Satisfactio creſcit in valore ex dignitate perſonæ ſatisfacientis, vt oſtenſum eſt *quæſt.3.* Sed perſona ſatisfaciens pro nobis fuit infinitæ dignitatis: Ergo & opera eius fuere infiniti valoris ad ſatisfaciendum. Tota hæc ratio fundatur in PP. allatis, & aliis, ſuprà *quæſt.4.* Eaque vtuntur Tannet. *num.71.* qui dicit, ab omnibus Theologis probari hoc fundamentum; ita & alij. 257

Hanc rationem, quæ eſt noſtrum fondamentum, conatur pro viribus euertere Scotus *in 3. diſt.19.* & Faber *diſput.45. & 46.* qui craſſiori Minerua, quàm deceat viros, ſubtilitatis ſurculos, malè conſiderantes operationes Chriſti hominis, vt procedentes à voluntate creata finitæ entitatis phyſicæ, & à gratia finita habituali, inferunt, nos infinitam entitatem rei finitæ attribuere, eamque cum diuina entitate phyſicè comparare; cùm vrgeamus infinitatem, non phyſicam, ſed moralem, aſſertam Sanctorum Patrum dictis, quæ aduerſarij non ſoluunt. 258

Illæ enim operationes adeptæ ſunt moralem dignitatem infinitam, quia ſunt Theandricæ, ſeu Dei virilis, quæ dignitas non oritur ex intrinſeco voluntatis operantis, vt ſic, ſed quatenus homo operans eſt Deus, eò quòd actiones ſint ſuppoſitorum, vt indicat S. Bonauent. *diſt. 13. quæſt.2. in corpore*, & natura operans, vncta balſamo deitatis, moraliter infinitè eſt digniſſima, vt aiunt Sancti PP. quibus optarem aduerſarios reſpondere. 259

Hæc autem ratio non extrinſecam tantum infinitatem, ſed intrinſecam moralem arguit; nititur enim dignitate ſublimi illius hominis operantis, vt authoritates allatæ aſtruunt. Quòd enim relatio humanitatis ad ſuppoſitum ſit phyſicè finita, vt ait Fauentinus *num.22. diſt.45.* nil obſtat, quin moralem dignitatem infinitam ebibat. Neque eſt locutio hyperbolica, vt clamant aduerſarij, ſed vnanimi Sanctorum Patrum ſenſu apprimè aſſerta.

Aſſero ſecundò, quamvis opera Chriſti ſint gratiſſima, & infiniti valoris abundantia ſuper debita noſtra, ratione vnionis hypoſtaticæ; tamen neceſſariam fuiſſe promiſſionem, vt Deus teneretur acceptare illa pro hominibus. Ita D. Bonauent. *quæſt. 5.* & *loco adducto prima ſecunda*, quem ſequuntur ibi allegati, & ipſe Suarez *hîc, diſput.41. ſect.5.* circa finem contra Vaſq. *cap. 6.* ſolum *in 4. diſt.19.* 260

Digitized by Google

diſt. 19. *quæſt.* 1. *art.* 2. Ledeſmam 2. *part. quæſt.* 11. *art.* 1. *dub.* 1.

261 PROBATVR autem à D. Bonauent. *loco cit. ad* 5. è Scripturis, quæ aſſerunt, filium a Patre deſtinatum morti, eumque exhibuiſſe, & acceptaſſe mortem, Pſal. 2. *Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ*, vt multi Patres exponunt. Et Iſa. 53. *Dominus voluit conterere eum in infirmitate: Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum*, & infra: *Iniquitates eorum ipſe portabit; ideò diſpertiam ei plurimos. Poſuit in eo iniquitates omnium noſtrum.* Idem innuit S. Doctor *in* 3. *diſt.* 19. *ad argum.* ex 3. ad Rom. *Quem propoſuit Deus propitiatorem ad oſtenſionem iuſtitiæ in ſanguine eius.*

262 HOC malè detorſit Faber *diſp.* 47. *num.* 24. ad indicandum, neceſſariam fuiſſe diuinam acceptationem, ſic arguens: Deus propoſuit Chriſtum ad oſtenſionem iuſtitiæ. Ergo præpoſuit miſericordiam. Quæ illatio adeo eſt inanis, vt non egeat reſponſo.

RECTA quidem infertur: Deus propoſuit illum propitiatorem ad oſtenſionem iuſtitiæ in ſanguine eius: ergo aliqua conuentio facta eſt, qua propoſitus Redemptor acceptauit. Quod patet ex effectibus.

263 PROBATVR ergo à D. Bonauent. *diſt.* 30. *quæſt.* 5. *ad* 1. ex aliis locis ſcripturæ, quibus aſtruitur, Patrem tradidiſſe filium, Rom. 8. *Proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Vbi obſerua ex dignitate, & ex meritis filij Dei ipſius tradiri, colligi, peccata nobis eſſe condonata, omniaque bona donata nobis indigniſſimis.

264 HINC Adrianus Papa *in epiſt. ad Epiſc. Hiſpaniæ*, ait: *Scimus, quia non eſt traditus ſecundum diuinitatem; ſed ſecundum id, quod verus homo erat; illum nimirum, qui traditus eſt, id eſt, hominem ipſum. Apoſtolus, proprium Dei filium proteſtatur*, Philip. 2. *Cùm in forma Dei eſſet non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo: ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens. Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem. Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, &c.* Hoc explicat Apoſtolus ad Heb. 2. *Minuiſti eum paulo minus ab Angelis: gloria, & honore coronaſti eum. Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, authorem ſalutis eorum per paſſionem conſummare.*

265 PROBATVR ſecundò à S. Bonauent. *argum.* 1. facto pro prima aſſertione, deducto è 5. Rom. *Sicut per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors.* Pro quo ſuppono ex Vaſq. *diſp.* 5. *num.* 11. Peccatum Adæ non fuiſſe ex ſe efficax ad inficiendum totum genus hominum, ſed neceſſarium fuiſſe legem, & pactum Dei, quo daretur hæc vis eius culpæ. Tunc ſic ad hominem: Sicut per Adam peccatum intrauit in mundum; ita per Chriſtum deletum eſt, & pro eo ſatisfactum; ſed non potuit peccatum habere vim inficiendi omnes homines abſque pacto ex Vaſquez: Ergo neque ſatisfactio Chriſti abſque pacto fuit efficax.

266 NEQVE verò aliquid dignitatis detrahitur meritis, & ſatisfactionibus Chriſti; nos enim eas condigniſſimas aſſerimus; Deum tamen non fuiſſe coactum abſolutè, eas velle abſque pacto ſuo; quo poſito tenebatur non recuſare, ob rationes allatas *prima ſecunda, tract.* 5. *diſp.* 4. *quæſt.* 4.

267 OBIICIAS primò contra primum aſſertum cum Durando. Chriſtus non potuit reddere æquales gratias pro beneficiis, quæ acceperat: Ergo neque ſatisfacere pro noſtro peccato.

RESPONDET Vega primò, negando Antecedens, quia gratiarum actio Chriſti fuit infiniti valoris.

RESPONDET ſecundò, negando conſequentiam: Poteſt enim aliquis non poſſe reddere æquales gratias pro ſe, & tamen ſatisfacere poſſe pro aliis, quia poteſt eſſe minus debitum aliorum, pro quo ſatisfacit, quàm ſuum, pro quo reddit gratias. Ita reſpondet etiam Vaſquez *cap.* 7. qui ait, ſumi reſponſionem è D. Thoma *in* 3. *diſt.* 20. *quæſtione* 1. *art.* 2.

268 ALIAM reſponſionem deduco è D. Bonauent. *quæſt.* 5. potuiſſe Chriſtum; vt hominem Deum, reddere gratias Patri pro acceptis, pro quibus opera aliqua vitæ ſatisfacere poterant, & actus voluntatis; aliis verò ſatisfeciſſe, mortem ſubeundo. Quare ſi gratiarum actio Chriſti fuit nouum donum, pro quo ipſamet gratiarum actio non exhibetur, potuit aliis operibus Chriſti ſolui.

269 DICES. Etiam illæ aliæ operationes ſunt noua Dei beneficia, quippe procedunt ex gratia, quæ ideò non poſſunt pro ſeipſis ſoluendis reddi, & ita per omnes Chriſti gratiarum actiones procedendo. Quo fit, vt pro omnibus non poſſint ſufficientes reddi gratiæ; nam ſaltem vltima remanebit ſine gratiarum actione. Hoc argumentum timet Vaſquez, Caietanus verò negat, illam gratiarum actionem eſſe nouum beneficium humanitati aſſumptæ.

270 RESPONDETVR, potuiſſe vno actu ex dignitate perſonæ infinita ſolui etiam alium, qui erat quidem à gratia Dei ſanctificante finita; at dignitas operis erat à gratia vnionis, quæ non ſemper nouam, ac nouam gratiam in ſingulis operibus dicit; ſed ſuppoſitâ ipſâ, dat connaturalem operationem, quippe quæ in ſubſtantia, & natura fundatur, non in operatione, ſicuti ratio gratiæ cooperantis habitualis.

PRÆTEREA dignitas oriebatur à ſuppoſito operante, cui non eſt gratia conceſſa cum ipſum ſit gratiarum omnium ſcaturigo.

271 HINC facilè eluitur argumentum illud Fabri *diſp.* 46. *cap.* 2. quod eſt eius Achilles. Satisfactio, quæ fundatur in gratia creditoris, non eſt æqualis; at ſatisfactio Chriſti fundatur in gratia Dei ſanctificante, qua meritum complebatur, vt docet etiam D. Bonau. *in* 3. *diſt.* 13. *quæſt.* 1. Ergo. At eſto fundetur in gratia vnionis, hæc tamen eſt gratis conceſſa illi humanitati operanti.

HÆC tamen ratio eluitur à Seraphico *diſt.* 13. *quæſt.* 1. vbi eam vidit; nam licèt humanitati Chriſti vnio eſſet gratia Dei, attamen non erat gratia ſuppoſito operanti, à quo dignitas infinita operationum deriuatur. Chriſtus igitur ſatisfaciebat ex alienis, ſed ex ſua etiam gratia.Ità reſpondet etiam Medina, & Soto.

272 FABER *num.* 7. inſtat dicens, ſiue comparetur vnio ad humanitatem, ſiue ad perſonam Verbi, ſemper liberaliter illi confertur. Nam comparata ad Humanitatem, certè eſt gratia, vt ait D. Auguſtinus. Idem probatur in ordine ad Verbum, quia ex intrinſeco Verbi, non oritur neceſſitas habendi hanc vnionem, quia eſt liberalis, & contingens.

273 EQVIDEM etiam, atque etiam miror, virum Theologum hæc effutire: Hoc enim eſt aſſerere aliquid gratiæ Verbo Dei, atque adeo ipſi Deo conceſſum, ita vt Verbum infra Deum cum Arrio ponatur. Ex eo verò, quòd vnio hypoſtatica non fuit connaturalis Verbo, ſed libera, numquid eſt gratia ipſi Verbo? Sic enim erit gratia & Patri, & Spiritui

ritui Sancto; quod probatur. Opus hoc vniendi Verbum cum natura humana de fide eſt à tota Trinitate, vt ipſemet fateris *hic*; ſed per te, ex eo, quod eſt liberaliter factum, eſt gratia ipſi Verbo: ergo erit gratia etiam Patri, & Spiritui Sancto, qui eodem modo actiuè concurrunt.

Neqve dicat quis, eſſe gratiam Verbo, quia ipſi ſingularis eſt vnio; nam Fauentinus ſubdit aliud argumentum, quòd ſcilicet contingens fuerit, Verbum terminare naturam humanam, ideò ex parte etiam relationis eſt gratis: Primum verò eius argumentum eſt ab efficientia.

274 At omittamus reliqua; quid obſecrò entitatis gratuitæ additur Verbo? Sanè Scriptura, Patres, aut Theologi nunquam hoc idioma admittent. Quod ſi hæc licet aſſerere, licet etiam, creationem mundi eſſe gratiam factam Sanctiſſimæ Trinitati, quia dari ſunt ei liberaliter ſubditi.

Terminare ergo naturam humanam non fuit gratia ipſi Verbo, ſed naturæ, vt omnes vnanimes aſſerunt Catholici.

Obiicies tertiò cum Durando. Si Chriſti humanitas manens vnita Verbo peccaret, non poſſet pro ſe ſatisfacere: ergo neque nunc pro aliis.

275 Respondetvr, data illa hypotheſi impoſſibili, negari conſequentiam è D. Bonauent. *diſtin.20. quæſt.3. in corpore, & argum. 1. ſecundo loco*, quia nunc, cùm ſit homo ſanctiſſimus, innocens, ac Deus infinitæ dignitatis, habet omnia requiſita ad perfectam ſatisfactionem. Hoc argumentum, vt notat Maſtrius *num.* 125. non eſt difficile.

Obiicies quartò. Maior eſt grauitas peccatorum noſtrorum, quippe contra Deum, quam ſatiſfactiones Chriſti, quæ à Chriſto homine ſunt.

276 Respondetvr, Chriſtum ſatisfeciſſe, vt Deum hominem, ita vt humanitas fuerit *principium Quo*; ſed Verbum *principium Quod*, eas operationes dignificans. Quamvis enim Verbum, vt perſona, nil influat, quia actiones ad extra ſunt à tota Trinitate Sanctiſſima, influit tamen moraliter dignitatem, vt oſtendam *quæſt. ſequenti*.

Obiicies quintò. Debitum peccatorum fuit infinitum, ſunt enim offenſæ in Deum. Ergo, licèt Chriſti ſatisfactiones fuerint Theandricæ, & infinitæ, non fuerunt ſuperabundantes, vt vos dicitis, quia vnum infinitum non eſt maius alio. Hoc argumentum Maſtrio videtur à nobis inſolubile.

277 Respondetvr tamen, offenſas Dei eſſe quidem infinitas, ſed obiectiuè extrinſecè; habere tamen obiecta, quibus terminentur, puta genus peccatorum; ſatisfactiones autem ſimpliciter operationes Theandricas eſſe infinitas, quippe filij Dei intrinſecè operantis, & ita infinitæ in tota latitudine, non habent vnde terminentur. Quare nil mirum, ſi vna Chriſti operatio, vel gutta ſanguinis acquiſierit theſaurum infinitum, vt ſatisfaceret pro omnibus. Hoc verò argumentum rurſum reſometur *quæſt. ſequenti*.

278 Neqve dicat Vulpes, ſuppoſitum Verbi eſſe extrinſecum naturæ operanti humanæ, nam operationes illæ ſunt ſuppoſiti Diuini, ſupplentis vices creati, ac proinde ei meritò adſcribuntur non minus, quàm ſi in proprio ſuppoſito operaretur, vt concedit Scotus apud Maſtrium *num.* 130.

Obiicies ſextò. Si merita Chriſti eſſent infinita, cùm pro omnibus ſint exhibita, deberet omnibus dari gloria, & ad eam efficaciſſimæ gratiæ, iuxta id Rom. 8. *Qui proprio filio ſuo non pepercit; &c. quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* ergo tota ratio pretij ſtat in acceptatione.

Respondetvr, hoc tantùm probare, quòd, 279
licèt merita Chriſti eſſent ſuperabundantia, tamen poterant non acceptari à Deo, ſicuti ſi exhibeas pro equo pretium ſuperfluens, poteſt Dominus dicere: Nolo tibi eum vendere. Ideò hoc argumentum contra Vaſq. vrgetur ab Auerſa *quæſt. 9*.

Contra ſecundum aſſertum obiicit Vaſquez primò. Si ad ſatisfactionum Chriſti efficaciam neceſſarium fuit pactum Dei, ſequitur, Chriſtum non meruiſſe antiquis Patribus, quia nullum pro eis pactum cum Deo inire potuit, cùm iam obiiſſent.

Respondetvr ex dictis *prima ſecundæ, loco cit.* ex ipſo Vaſquez *ibi*; ad pactum non requiri in Deo mutuam acceptationem, ſed ſufficere operari ex decreto, & eò magis, ſuppoſita pacti præuiſione.

Obiicit ſecundò. Peccatum ſine pacto infecit homines: ergo potentius fuit redemptione 280
Chriſti, quæ pacto indiguit.

Respondet D. Bonauent. *in 2. diſt. 32. quæſt. 2. argum. 2.* negando conſequentiam, quia, vt ait Apoſtolus Rom. 5. *Non ſicut delictum, ita & donum*; nam delictum mortem attulit, & damnationem; at donum fuit Vnigeniti filij in carne afferentis pelagus gratiarum, & gloriam; plura verò requiruntur ad bonum conſtituendum, quod ex integra cauſa eſſe debet, quam ad malum, quod fit ex quovis defectu, vt paſſim inculcat S. Bonauentura.

Obiicies tertiò. Sequeretur, Chriſtum non 281
meruiſſe redemptionem paruulis, quibus remedium Baptiſmi applicari non poteſt; nam Pater Chriſto non promiſit, ſe daturum illis opportunitatem, vt poſſet eis remedium paſſionis Chriſti applicari.

Respondetvr, negari ſequelam, quia, vt dixi *prima prima, tract. 1. diſp. 12. quæſt. 5.* Deus ſdedit ex pacto media ſufficientia, vt ibi oſtendi: ergo ſecundùm noſtram ſententiam promiſerat Chriſto illa dare.

Deinde cùm ipſe Vaſquez ibi opinetur, non dati iſtis paruulis media ſufficientia, & hæc decreuiſſe non dare; magis ſequitur, Chriſtum ea pro illis non meruiſſe, vel fruſtra, & gratis è Patris decreto laboraſſe. Imò ipſum Chriſtum illis è ſtatuto voluiſſe mereri ſufficienter, & non mereri.

Ex dictis aſſero igitur vltimò cum Seraphico 282
quæſt. 5, talem quidem fuiſſe Chriſti ſatisfactionem, vt licèt abſolutè poſſet recuſari, tamen indecens foret, non acceptare. Ita Valentia *puncto 5*. Sotus *in 4. diſtinct. 19. quæſt. 1. artic. 2.* qui tamen nimium dicunt, volentes, fuiſſe omninò impoſſibile recuſare.

Probatvr ergo à Valentia, ratione D. Bona- 283
uenturæ principali. Compenſationem pro iniuria oblatam, tunc aliquis debet acceptare, & dedecet recuſari ſecundùm iuſtitiam, cùm tales circumſtantiæ factum, & ſatisfactionem veſtiunt, vt alienum à ratione videatur eam reſpuere: ſed talis eſt ſatiſfactio Chriſti: ergo. Maior veriſſima eſt; hic enim vnicus, & certiſſimus modus eſt cognoſcendi decentiam in rebus ad quamcunque virtutem ſpectantibus. Minor probata manet, ſi ſpectetur compenſatio oblata, & ille, qui ſatisfacit, & illi, pro quibus oblata eſt; & Devs, cui eſt oblata ſatisfactio.

Primò quidem ſatisfactio plena fuit, & re- 284
dundans, & aptiſſima ad placandum; vnde ait D. Anſelmus, *lib. Cur Deus homo*, cap. 11. *Nihil aſperius, & difficilius poteſt homo ad honorem Dei pati ſponte, & non ex debito, quàm mortem*; & hæc eſt oblatio, & ſatisfactio, data à Criſto, vt habetur Eph. 5. *Tradidit ſeipſum oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis.* In qua ſatisfactione eſt infuſio

medicinæ

medicinæ ad morbum curandum, & culpam ſoluendam, quia enim homo per ſuperbiam, gulam,
285 & inobedientiam, vt ait D. Gregorius, voluit Deo aſſimilari in ſcientiæ ſublimitate, guſtare lignum vetitum ſuaue, & Dei non ſubiici præceptos ideò per contrarium, ſatisfactio data eſt maxima humiliatione, amaritudine, dolore, & obedientia à Chriſto homine, Deo ſatisfaciente. Vnde ait Apoſtolus Philip. 2. *Cùm in forma Dei eſſet, humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis.*

286 PRÆTEREA hæc ſatisfactio potentiſſima fuit ad conuertendum hominem ad Deum, vt dicitur Ioan. 12. *Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum*: & hoc à Deo requirebatur, vt homo auerſus, ad diuinum amorem pœnitens conuerteretur, neque aliter frueretur veniâ. Quis enim non diligat tantum amorem? Quis non amet tantam Dei bonitatem, quæ tam eximium excogitauit modum, vt filium vnicum traderet, amictum natura hominis rei, hominem factum ad pœnas ſoluendas? Hinc Hugo, de arrha ſponſæ, ait: *Vt oſtenderet tibi, quantum te diligeret, non niſi moriendo, te à morte liberauit, vt non tantùm pietatis impenderet beneficium, verum etiam charitatis monſtraret affectum.*

287 PRÆTEREA hic modus fuit ad dæmonem expugnandum aptiſſimus; debebat autem Redemptor, eum prudentia proſternere, qui aſtu elatus triumpharat. Ideò Iob 26. dicitur: *Prudentia percuſſit ſuperbum*, & infra: *Numquid poteris Leuiatam hamo capere?* Ideò etiam *diſt.* 19. *apud D. Bonau* ait D. Auguſtinus: *Quid fecit Redemptor captiuatori noſtro? tetendit ei muſcipulam crucem, & quaſi eſcam ſanguinem ſuum.*

288 HINC liquidò apparet dignitas ſatisfactionis ex aliis quoque capitibus; nam ſatisfaciens eſt perſona Diuina, quæ mortem turpiſſimam, & extremum ſubiit ſupplicium. Hinc Apoſtolus Rom. 5. *Chriſtus pro nobis mortuus eſt: & cùm inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius: Sicut per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccauerunt. Sed non ſicut delictum, ita & donum: ſi enim vnius delicto multi mortui ſunt: multò magis donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit.* Et cap. 6. idem proſequitur. Sic igitur homines per vnum ſui generis innocentiſſimum, & ſanctiſſimum obtulerunt ſanctificationem, qui cùm eſſet filius Dei, non potuit recuſari à Patre. Ideò Apoſtolus, Heb. 5. ait: *exauditus eſt pro ſua reuerentia.* Quaſi diceret: Tanta Perſona non debuit recuſari ſatisfaciens.

289 HOMINES inſuper, pro quibus offerebatur, erant miſerabiles, Diaboli captiuitate perpetuâ deuincti, è fragilitate in omne nefas propenſi. Deus verò, qui hominem ad finem beatitudinis creauerat, non potuit ferè recuſare hunc potiſſimum modum, qui hominem ad ſui amorem, & honorem reuocaret: Imò ipſe Deus, hunc modum efficaciſſimum decreuit, quem infinita bonitas, potentia, & charitas non recuſarent. Hæc S. Bonau. & poſt eum ferè ad nutum Valentia.

290 ALIQVA ſibi obiicit S. Doctor, quæ referam. Primò; Indecens eſt ſatisfactio, quæ innocentis vitam poſtulat: Talis eſt hæc: ergo. Minor probatur, nam Philip. 2. dicitur: *Factus obediens*: ergo exacta eſt talis ſatisfactio, & ſæpe Pater dicitur tradidiſſe filium, *Rom.* 8. *Iſaiæ* 53. & alibi.

RESPONDET S. Bonauent. Patrem non dediſſe poſitiuè filium in manus tyrannicas, & impias carnificum, ſed filio offerente ſe, iuxta illud Iſaiæ: *Oblatus eſt, quia ipſe voluit.* Pater acceptauit oblationem, & permiſit, in manus impiorum incidere. Hanc reſponſionem affert ex D. Anſelmo *loco cit.* de quo *diſp.* 20. *quæſt.* 3.

OBIICIT ſecundò. Iniuſtum eſt ſoluere nocen- 291
tem, & innocentem damnare; ſed Chriſtus innocens damnatus eſt: *Qui peccatum non fecit*, vt dicitur 1. *Petri* 2. vt nos Deus abſolueret nocentes, qui *ſicut oues errauimus*, & vt inquit Iſa. 53. *In eo poſuit iniquitates omnium noſtrum*: Ergo.

RESPONDET S. Doctor. impium eſſe, innocentem inuitum damnare pro reo; at ſi innocens ſpontè ad ſalutem reorum iugulum præbeat, heroicum eſt. Talis fuit Chriſtus, vt ipſe fatetur Ioan. 10. *Ego pono animam meam pro ouibus meis.* Laudantur ſanè in hiſtoriis, qui ſic mortem oppetiere.

OBIICIT tertiò. Deus non delectatur morte ali- 292
cuius, quia mortem non fecit, vt dicitur *Sap.* 2.

RESPONDET S. Doctor, eum delectari affectu charitatis, quo propter ſalutem perditorum hominum mortem ſubiit.

OBIICIT quartò. Melior erat vita Chriſti, quàm mors: ergò magis ſatisfactionem exigere debuiſſet, ſinendo tamen Chriſtum viuere.

RESPONDETVR, licèt poſterior fuerit vita in ſe, tamen ad ſatisfaciendum melior eſt mors, ſeu vitæ profuſio, quia ſatisfactio debet eſſe pœnalis, & maxima ſatisfactio, maximè pœnalis.

DEINDE ex parte offerentis, maioris perfectionis eſt velle mori pro aliis, quàm viuendo benefacere, ideò ait Chriſtus: *Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*, vt dicitur *Ioan.* 15. quem locum egregio commentario Seraphicus Doctor illuſtrat.

OBIICIT quartò. Non eſt modus ordinatus ſa- 293
tisfaciendi, quo nouum peccatum additur, ſed Chriſtus occidi non poterat abſque deicidio Iudæorum; ergo.

RESPONDET, veram eſſe maiorem, quando peccatum additur à ſatisfaciente; at Chriſtus non peccauit; quod ſi aliorum peccatum permiſit, fuit maximæ ſapientiæ inuentum, è tanto malo tantum elicere bonum.

294 OBIICIT quintò. Grauius fuit peccatum occidentium Chriſtum, quàm peccatum Adæ; ſed non potuit Adæ peccatum ſolui abſque Chriſti ſatisfactione: ergo & pro peccato crucifigentium debuit ſecundò occidi, & ſoluere primam occiſionem, & aliam ſecundam in infinitum.

295 RESPONDET S. Bonauent. ſatisfactionem vnicam Chriſti fuiſſe infinitam, ſuperabundantem in infinitum ad ſatisfaciendum pro peccato Adæ, & crucifigentium, omniumque peccatorum. Ideò dicit Apoſtolus Heb. 10. *Vna enim oblatione, conſummauit in ſempiternum ſanctificatos.*

QVÆSTIO VIII.

An CHRISTI *ſatisfactiones fuerint infiniti valoris.*

296 ETSI valeat etiam ſatisfactio ſine merito, dum illata reſarcitur iniuria, vel fit reſtitutio, poſſitque eſſe meritum ſine ſatisfactione; nam ad meritum ſufficit placere, ſatisfacere autem exigit ſolutionem offenſæ, vt ait S. Doct. *diſt.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 2. *ad*

ad 4. & alibi paſſim; tamen in Chriſto omnia opera erant ſatisfactoria, ſimul & meritoria.

297 SVPPONO autem, CHRISTVM DOMINVM ſatisfeciſſe pro omnibus peccatis totius mundi. Sic habetur *Pſal.* 129. *Prima Ioan.* 10. Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *can.* 5. *& ſeſſ.* 6. paſſim, & oſtendi *quæſt. præced.* Hanc autem ſatisfactionem in adultis non habere effectum abſque propria cooperatione, vt declarat Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *cap.* 3. & deducitur è 16. Marci: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Heb. 5. *Factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi, cauſa ſalutis æternæ.* etſi prima gratia ſit ante cooperationem, vt admonet Suarez *diſp* 4. *ſect.* 3. modo dicto *prima primæ, tract.* 2. *diſp.* 21. *quæſt.* 12.

298 EST igitur quæſtio: An merita Chriſti fuerint infinita ex natura ſua, ob dignitatem perſonæ operantis.

OMNES, qui præcedenti quæſtione negant, ſatisfactiones Chriſti fuiſſe ex intrinſeco debitis peccatorum condignas; multò acrius negant, eas eſſe infinitas. Hæc eſt Scoti ſententia 3. *diſt.* 19. *quæſt. vn.* dicentis, merita Chriſti non intrinſecè è perſonæ operantis dignitate, ſed extrinſecè ex diuina acceptatione, ob congruitatem ſuppoſiti Diuini operantis, accipiendo, ea merita fuiſſe infinita extenſiuè, quam congruitatem non haberet perſona creata.

299 SIC interpretantur, atque plaudunt Scotiſtæ omnes noui, & veteres. Mayro, Rubion, Baſſolis, Lichetus, Tartaretus *ibi*, quos referunt, ac ſequuntur Faber 3. *diſt.* 45. Rada 3. *part. contron.* 13. Maſtrius 3. *diſp.* 3. *quæſt.* 8. addens Bellutum, Gallum, Centinum, Arretinum, & alios ſuæ ſcholæ; vno excepto Vulpio, qui *tract.* 3. *parte* 4. *diſp.* 56. *art.* 8. dicit, ſatisfactionem Chriſti habere infinitum valorem, ac pretium ſimpliciter è natura rei, quatenus præciſè includit proprium velle bonum Verbi Dei intrinſecum perſonale, & hunc eſſe germanum Scoti ſenſum, qui etiam *diſt.* 13. *quæſt.* 1. lit. H. ait: *In commendando Chriſtum malo excedere, quàm deficere in laude ſibi debita, ſi propter ignorantiam in alterum*
300 *rum oportet incidere.* Neque in ea fuit ſententia, vt tota ratio ſatiſfactionis Chriſti, pretium à Diuina obtineat acceptatione, ſed quidem ab ea complementum habuiſſe dicit, ſeu condignitatem, intelligens debitum, cum ab vnione hypoſtatica haberet congruitatem, vt acceptaretur, quæ congruitas in commenſuratione conſiſtit. Ita exponit Scotum Maſtrius *num.* 92. *diſp.* 3. ſeu etiam, quia & gratia vnionis erat cum peccato compoſſibilis, ideò non ex ſe adæquatè, ſed ex diuina ordinatione eleuabat opera illa ad condignitatem cum premio infinito. Sic exponunt Scotum Bellut. *diſput.* 7. *quæſt.* 4. *numero* 95. Aretinus 3. *diſt.* 19. *q. vn. art.* 1. & Maſtrius *n.* 281.

301 OPPOSITA ſententia eſt, merita, & ſatisfactiones Chriſti ex natura ſua ob dignitatem perſonæ diuinæ operantis, fuiſſe infiniti valoris ſimpliciter. Ità D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 13. *quæſt.* 1. *&* 2. & *diſt.* 20. paſſim præcipuè *quæſt.* 5. Alenſ. 3. *part. quæſt.* 17. *memb.* 5. *art.* 2. D. Thoma 3. *part. quæſt.* 48 *art.* 2. *ad* 3. & *in* 3. *diſt.* 18 *quæſt.* 1. *art.* 6. & *de ver. quæſt.* 27. *art.* 7. Palud. 3. *diſt.* 10. *quæſt.* 2. *art.* 2. *ad* 3. Capreol. *quæſt. vn. art.* 1. *concl.* 2. Richard. *diſt.* 13. *art.* 1. *quæſt.* 2. Ferrar. 4. *contra Gent. cap.* 55. Caiet. & Recentiores Thomiſtæ *ad art.* 2. *q.* 1. *D. Thomæ*, vbi late Nauar. *contron.* 2 *prima primæ*, Billius *in Scholiis ad vitam Nazianzeni, num.* 127. Sotus 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 5. & *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 2. & *lib.* 3. *de Natura, & gratia, cap.* 6. Vega *lib.* 9. *ſuper Concilium, cap.* 9. Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 4. Vaſquez *diſp.* 6. Valentia *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *puncto* 5. Tanner. *diſp.* 1. *quæſt.* 2. *dub.* 3. Vulp. *art.* 7. allegans Scotum, dicenſque Radam, & Fabrum à Scoto, & à veritate Catholica deficere. Becan. 3. *cap.* 13. *quæſt.* 1. *&* 2. Caſpenſis, Morand. *tract. de Incarn. quæſt.* 45. Mærat. *diſp.* 6. *ſect.* 2. Paſqualigo *diſp.* 99. *ſect.* 6. Petrus à S. Ioſeph *lib.* 2. *cap.* 10. Marchantius *lib.* 1. *tract.* 3. *prop.* 3. Guilielmus *de Trin. locis cit. quæſt.* 7. Velaſquez *in cap.* 2. *ad Philip. verſ.* 8. *annot.* 7. *moral.* Cardin. Lugo *diſp.* 6. *ſect.* 7. & ibi plurimi.

MEDIAM enimverò ſententiam excogitauit 302
Lugo *ſect.* 1. merita non fuiſſe infinita, quod probat, quia potuit vna actio eſſe maioris meriti, quàm alia, cum tamen non poſſit vnum infinitum eſſe maius alio; tamen habuiſſe infinitum valorem ad quodcunque præmium excogitabile.

ASSERENDVM, opera Chriſti fuiſſe infiniti valoris, in genere meriti, & ſatisfactionis.

PROBATVR primò è Scripturis, & PP. relatis *q.* 303
præcedenti aſſerentibus, redemptionem à Chriſto factam fuiſſe magnam, & ſuperabundantem. Hoc eſt argumentum D. Bonau. *in opuſc. cui Titulus Amatorium, pag.* 6. & *in* 3. *diſt.* 20. *quæſt.* 6. *ad vlt.* & *p. p. Pharetra*, c. 2. ex D. Bernardo ad id Pſal. 129. *Apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio*, quod deſumpſit è D. Bonauentura Clemens Papa VI. *in Extrauag. Vnigenitus, de pænit. & remiſſ.* Referam autem eius verba, vt hinc ſponte defluant Scotiſtarum reſponſa.

Vnigenitus Dei filius de ſinu Patris dignatus eſt in vterum deſcendere matris, in qua, & ex qua noſtræ mortalitatis ſubſtantiam Diuinitati ſuæ, in ſuppoſiti vnitate, ineffabili vnione coniunxit, id, quod fuit permanens, & quod non erat aſſumens: vt haberet, vnde hominem lapſum redimeret, & pro eo ſatisfaceret Deo Patri. Vbi enim venit plenitudo temporis, miſit Deus filium
ſuum, Galat. 5. *vt eos, qui ſub lege erant,* 304
redimeret, &c. Ipſe enim factus eſt nobis ſapientia, ſanctificatio, & redemptio, 1. Cor. 1. *Non per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptione*
inuenta. Heb 9. *Non enim corruptibilibus* 305
auro, & argento, ſed ſui ipſius incontaminati, & immaculati pretioſo ſanguine nos redemit: qui in ara Crucis innocens immolatus, non guttam ſanguinis modicam, quæ tamen propter vnionem ad Verbum pro redemptione totius humani generis ſuffeciſſet, ſed copioſè, velut quoddam profluuium, noſ-
citur effudiſſe. Quantum ergo exinde, vt nec 306
ſuperuacua, inanis, aut ſuperflua tantæ effuſionis miſeratio redderetur, theſaurum militanti Eccleſiæ acquiſiuit, volens ſuis theſaurizare filiis pius Pater: vt ſic ſit infinitus

Digitized by Google

theſaurus hominibus, quem per B. Petrum, eiuſque ſucceſſores ſuos in terris Vicarios commiſit fidelibus ſalubriter diſpenſandum; de cuius conſumptione, ſeu minutione non eſt aliquatenus formidandum propter infinita Chriſti merita.

Idem habet S. Bonauent. in Lament. Hierem. *cap.* 3. ad ea verba. *Recordare, &c.*

307 RESPONDET Maſtrius *num.* 314. & 321. Scripturas, & PP. ſolùm aſſerere redemptionem copioſam, non autem infinitam, vel ſi aliquam infinitatem conceſſerint, eam eſſe tantùm ordinis, quatenus non poterat dari maior ſatisfactio offenſæ Dei. Deinde etiam, quia ſatisfactiones Chriſti ſunt in ordine ſuperiori ad noſtra demerita. Hæc enim à cognitione limitantur, quia tanta eſt offenſio, quanta eſt cognitio, quæ habetur de dignitate perſonæ: at meritum ſumit dignitatem à perſona merente, etiam præciſa cognitione ſuæ dignitatis, quo fit, vt iuſtus, etiam ſui ſtatus inſcius mereatur; non tamen meritum Chriſti erit ſimpliciter infinitum, ſed ſolum in ordine, quia poteſt actus limitari è duratione operis, intenſione, obiecto, &c. actionis ipſius. Cùm autem multa concurrunt ad aliquid conſtituendum, è quibus vnum quidem ſit infinitum, & reliqua finita, non producitur effectus infinitus, ſed finitus; erit tamen ordinis ſu-

308 perioris. Et hoc eſt magnum fundamentum Scotiſtæ huius. Sequitur igitur, quòd ſatisfactiones Chriſti, cùm ſint ordinis ſuperioris, nequeant à quacunque multitudine offenſarum adæquari. Sic enim res ſe habet ſæpe in his, quæ ſunt inferioris ordinis; ſic infinitus numerus bonu, non adæquabit animam rationalem, neque tamen hæc eſt infinita. Itaque in caſu noſtro non erit tanta multitudo peccatorum, quæ non exeedatur à Chriſti ſatisfactionibus, & meritis, atque adeò theſaurum meritorum Chriſti infinitum, hoc ſenſu à Clemente aſſeri.

309 CONTRA tamen, quia Pontifex ſumit fundamentum huius exceſſus, non à quavis ordinatione ſuperiori aliqualiter limitatum, ſed à dignitate perſonæ operantis infinita, vt aduertit Arriaga *diſput.* 8. *num.* 49.

NEQVE ſatis limitantur merita finitate actus, obiecti, vel intenſionis, vt putat Maſtrius; nam omnes hæ finitates, vt ſunt ab operante, eſto relinquant actum phyſicè finitum; tamen eum moralitate dignitatis perſonæ infinitum reddunt.

NEQVE mihi neceſſe eſt inquirere ſimile in effectibus phyſicis, eleuatâ à Deo causâ, puta igne à Deo eleuato, vt conatur oſtendere Arriaga; nam ignis ille adhuc virtute ſui phyſica operatur, neque inquam producet infinitum actu, vel ſi produceret, hoc eſſet à Deo, non ab ignis illius finita virtute. At in caſu noſtro Deus immediatè operatur, moraliter dignificans operationem illam.

310 Hoc expreſſit Apoſtolus *Heb.* 5. vbi deſcribens orationem Chriſti patientis, ait: *Cum clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus eſt pro ſua reuerentia.* Vbi Chryſoſt. homil. 8. *Et quamquam eſſet filius Dei, pro reuerentia, inquit, exauditus eſt; vult oſtendere eius eſſe magis effectum, quàm gratia Dei; tanta inquit erat eius reuerentia, vt etiam propterea eum reueneretur Deus.* Hic oſtendit exauditum Chriſtum, non ex gratia, ſed pro dignitate infinita perſonæ.

RESPONDET Maſtrius, exponi à Gloſſa, Lyrano, & D. Thoma, exauditum Chriſtum propter reuerentiam ſuam erga Deum in poſtulando: Deinde data Chryſoſtomi expoſitione, neceſſarium fuiſſe ſaltem pactum, etiamſi meritum eſſet condignum. 311

AT ſenſus germanus Pauli eſt hic; nam ibi volens magnificare Chriſti Pontificatum, & Sacrificium, ait: *Sic & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit, vt Pontifex fieret: ſed qui locutus eſt ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es Sacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedech. Qui in diebus carnis ſuæ, preces, ſupplicationeſque ad eum, qui poteſt illum ſaluum facere à morte, cum clamore valido, & lacrymis, offerens, exauditus eſt pro ſua reuerentia.* En præclarè è dignitate filij, colligit reuerentiam, operibus, & orationibus eius debitam. Subdit: *Et quidem cùm eſſet filius Dei*: En ratio. 312

QVOD verò ſaltem neceſſarium fuerit pactum, fateor, ſed hucuſque non venit Scotus, qui nullam condignitatem, & vix congruitatem meritis Chriſti è perſona adſcribit, ſibique videtur etiam excedere.

CONFITETVR deinde *numero* 322. inualidam eſſe communem Scotiſtarum ſolutionem, ſatisfactiones Chriſti extrinſecè tantùm eſſe infinitas; quia Scriptura, Patres, & Pontifices attribuunt dignitati perſonæ Verbi infinitatem illam meriti, ac ſatisfactionis. 313

QVARE iam ruit Fabri reſponſio *num.* 7. Clementem aſſerere quidem merita Chriſti infinita, non tamen modum, ſeu rationem allegare, & ideò ſufficere, ſi ſit extrinſeca è Diuina acceptatione.

SANE Pontifex declarat verbis maiuſculis, hanc dignitatem: PROPTER VNIONEM AD VERBVM exiſtere in Chriſti meritis, ita vt oriatur infinitas ex dignitate perſonæ operantis, & ex ipſa re oblata infiniti valoris, quia erat ſanguis filij Dei, & vita Chriſti, vt diſſerit Vaſquez *cap.* 2. cum D. Bonauent. ſuprà, & indicat D. Thomas *quæſt.* 48. *art.* 2. & *in* 3. *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad* 2. vbi ait: Vita corporalis Chriſti habebat quendam infinitum valorem è Diuinitate coniuncta, in quantum erat vita non puri hominis, ſed Dei, & hominis, & ita eum defendit Capreolus *ibi.* 314

HANC ſecundam partem, nempe ex pretio rei oblatæ, infinitam eſſe Chriſti ſatisfactionem, probat Nazar. *hic,* §. *Quinto ſciendum,* & colligit ex Bulla allegata, vbi dicitur, Sanguinis Chriſti guttam eſſe infiniti valoris, propter vnionem ad Verbum. Addit tamen Nazarius, Redemptionem non habuiſſe infinitum valorem ex perſona offerente, quia in emptione, & venditione, non aſpicitur dignitas perſonæ ementis, ſed æqualitas pretij. 315

ENIM verò Suarez *quæſt.* 48. *art.* 4. & Vaſquez *cap.* 2. hoc rident; nam emptio *hic* de Chriſti paſſione dicitur metaphoricè; nam eatenus dicitur Chriſtus redemiſſe, quatenus merito, & ſatisfactione, noſtram promeruit libertatem. Itaque valor huius pretij, fuit valor meriti, quod è perſonæ operantis dignitate ſumitur. In hoc enim ſtat pretium morale exhibitum, nempe in operibus virtutum, in actibus heroicis, & paſſionibus, quæ è Verbi operantis dignitate ſumebantur. 316

CONATVR verò è contra Nazarius veram, non metaphoricam oſtendere redemptionem; redimere enim eſt iterum, quod ſuum erat, & in alterius inciderat

derat poteſtatem, ſuum facere pretio interpoſito, vt ait Medina *q.48. art.4.* Iam verò inciderat homo in captiuitatem, & poteſtatem diaboli, qui ideò dicitur: *Princeps mundi huius*, Ioan.12.

317 TRIPLICEM autem acquiſierat Diabolus poteſtatem in hominem. Prima eſt attrahendi hominem, poſt hanc vitam, ad mortem ſempiternam. Secunda, detinendi iuſtos in Lymbo poſt hanc vitam: Tertia, tentandi homines acriter in hac vita, & in peccata attrahendi, vt ait D. Gregorius. Quæ accepit Nazarius è D. Bonauent. *in 3. diſt. 19. dubius litt. & quæſt.3. & lib.2. Pharetræ, cap.5.*

HINC deducit, propriam redemptionem generis humani à Chriſto factam.

PRÆTEREA Scripturas conglomerat, quibus Chriſtus dicitur redemiſſe nos: *Matth. 20. prima Cor.6. Pſalmis 25. 30. 129. Iſa.43. & 52. Lucæ 21. & 24. Rom.2. Eph.1.* quæ non debent ad metaphoras trahi, cùm nullum ex veræ redemptionis expoſitione ſequatur.

318 DICO igitur cum D. Bonauent. *in 3. diſt.19. in dub. litt.* & Magiſtro, Chriſtum verè fuiſſe Redemptorem hominum, modo dicendo.

PROBATVR à D.Bonau. primò *in Dieta ſalut. tit. 1. c.9.* vbi inuehitur contra luxurioſum, qui pro vili voluptate mercator peſſimus vendit animam ſuam, vt dicitur Prou.6. *Pretium Scorti vix eſt vnius panis: mulier autem viri pretioſam animam capit*, & iniuriam infert Chriſto, qui animas magno pretio emit, vt dicitur, 1. Cor. 6. *Empti enim eſtis pretio magno.* Et locis allegatis in argumento probat ex illo Pſal. 129. *Copioſa apud eum redemptio.* Idem innuit ad ea verba Lucæ 24. *Quoniam ipſe eſſet redempturus Iſrael.*

319 ENIM verò aduertit S.Doct. *loco cit. in dub. litt.* non interceſſiſſe propriè contractum, ſed dolo Sathanæ hominem deductum in eius poteſtatem; nam voluptuoſus non intendit pro delectatione animam vendere, neque poteſt eam propriè vendere, cùm ſit Dei; aſtu verò Diaboli pellicitur; in contractibus autem, dolus, & fraus nemini patrocinatur. Itaque iniuſto titulo poſſidet, non iure propriæ emptionis, & ideò malæ fidei poſſeſſor erat, ſed iuſtè permittebatur, hominem, qui à Deo ſe auertens, ad creaturas conuerſus fuerat, à diabolo detineri. Diaboli verò fraus non patrocinabatur, quia veluti latro hominem detinebat. Ad redimendum verò hominem, vel aliam rem a latrone raptam, dominus non vtitur contractu emptionis, vel nouæ emptionis, ſed redemptionis, id eſt, reductionis, ac liberationis; nullus enim emit, quod ſuum eſt; quia emptio transfert dominium.

320 EATENVS igitur interceſſit redemptio in pretio condigno ſanguinis Chriſti, quatenus homo, decreto Diuinæ iuſtitiæ, detinebatur ſeruus in pœnam raptus animæ, facti Deo, qui cùm ſit legitimus Dominus, iniuriam acceperat, & ideò pretium ſanctiſſimi ſanguinis exhibitum eſt Deo, vt placaretur, & hominem liberaret à ſeruitute diaboli, atque æterno ſupplicio, & ſic Diuinæ iuſtitiæ ſatisfecit.

321 QVARE cùm pretium hoc eſſet ſatisfactionis iniuriæ, & raptus animarum, etiam à perſona offerentis erat deſumenda eius excellentia. Itaque non poteſt ſeparari ratio meriti, & ſatisfactionis Chriſti à ratione redemptionis, vt putat Nazarius.

EIVS porrò argumenta aſſumunt differentias proprij contractus emptionis, & meriti, ſatisfactioniſque, eamque doctrinam ex Aſturicenſi delibauit.

322 PROBATVR ſecundò aſſertio, ex dictis *quæſt. præced. & quæſt.3. & 4.* Dignitas ſatisfactionis ſumitur è perſona ſatisfaciente; ſed perſona ſatisfaciens pro nobis eſt infinita: Ergo & ſatisfactio. Eſt argumentum Seraphici *diſtinct.13. quæſt. 2. in corpore*, & alijs locis adductis *quæſt.3.* mox citatis, & eſt fundamentum ſolidiſſimum, quo cæteri nituntur, vt ait Suarez.

FATETVR etiam idem ipſe Vaſquez *num.9.* parum tamen conſequenter, quippe nos acriter impugnauit *quæſt. 3.* nolens, dignitatem ſatisfactionis ſumi è dignitate perſonæ ſatisfacientis. Agnouit hoc ipſe, qui confitetur, dignitatem ſatisfactionis, quæ fit per modum meriti condigni, ex dignitate ſatisfacientis penſandam eſſe. Sed peterem (niſi eſſet extra chorum ſaltare.) Si hoc eſt verum, cur dixit, perſonam infimam poſſe ſatisfacere nobili ſuperiori?

NVNC igitur prima noſtra maior explicita eſt 323
quæſt.3. & ſatis roborata. Minor eſt Clementis VI. Imò totum argumentum eſt Pontificis, & Sanctorum PP. quos *quæſt.7.* recenſui, dicentium, dignitatem operum Chriſti inde manare, quia Theandrica, id eſt Dei virilia, ſunt. Porrò actiones eſſe ſuppoſitorum docet Ariſtoteles, vt notum eſt, ac etiam S.Bonau. *primo, diſt.36. quæſt.2. fund.5.* & Ioan. Theologus in Concilio Florent. *ſeſſ. 18.* cuius verba recitaui *tract. de Trin. diſp.11. quæſt.5.*

HINC Scotiſtarum reſponſa inania ruunt, quia 324
axioma Sanctorum PP. impugnant futilibus fundamentis. Quod enim relatio humanitatis ad Verbum ſit finita, & actiones voluntatis Chriſti eſſent finitæ, ſicut finita erat gratia habitualis animæ Chriſti, a qua etiam procedebant, vt reſpondet Fauentinus, non facit ad rem; nam Sancti PP. omneſque Catholici agnouerunt duplicem operationem, ac voluntatem in Chriſto, & ſatisfactiones à voluntate creata dignoſcebant; & tamen virtutem infinitam eis adſcribunt, quia Theandricæ ſunt, id eſt, Dei hominis.

ID præclarè agnouit S.Bonauent. *diſt.13. quæſt.2.* 325
ex quo Scotus ſua deſumpſit fundamenta, non aduertens, ea iam à S.Doctore eſſe diruta. Operatio igitur Chriſti ex parte voluntatis creatæ, ſimiliter & gratia eius creata, dubio procul finita erant in genere entis; alioqui eſſet Deus, & nil eſſet diſcriminis Dei cum creatura; attamen, quia humana voluntas erat Verbo vnita hypoſtaticè, infinitam dignitatem ebibebat ex illa vnione, non quidem phyſicam, ſed moralem, & quia ſatisfaciens, vt ſic, erat Homo Deus, ideò à perſonæ dignitate ſatisfactiones moralem dignitatem contrahebat, vt notat S. Bonauent. quem ſequuntur omninò Capreolus, Caietanus, Medina, Suarez, Vaſquez, Nazarius, & alij ſuprà allegati, ac omnes ferè, vt notat Velaſq. *in cap.2. ad Phil. verſ.7. adnot.1.*

MASTRIVS, refutatis cæteris Scotiſtarum reſ- 326
ponſis, tanquam ineptis, ait *num. 333.* valorem è perſonæ ſatisfacientis dignitate non creſcere ad æqualitatem Arithmeticam, ſed ad proportionem Geometricam, quia ex aliis capitibus finitatur, è quibus oritur; neque enim actiones ſunt ſuppoſitorum formaliter, quaſi perſonalitas phyſicè in eas influit, ſed tantùm moraliter, quatenus perſona operans, eſt quaſi forma propriæ operationis; hæc tamen moralis informatio non eſt ad æqualitatem, ſed ad proportionem, & hoc ſat eſt, vt Chriſti operationes Theandricæ ſint.

AT, eſto creſcerent Geometricè; tamen ſemper 327
oportet, vt creſcant, & ita cùm aſcendatur ad perſonam ſimpliciter infinitam operantem, oportebit, eſſe meritum infinitum, vt arguit Clement. VI.

Papa, quia Pontifex eam aſſignat in ratione meriti; at Scotus vt congruitatem: tum quia ratio vnde ſumitur dignitas, eſt perſona ſimpliciter, & poſitiuè infinita.

328 Respondet Maſtrius *num.* 335. Si argumentum valeret, æquè benè concludere infinitam ſimpliciter perfectionem in actu amoris in Deum, & in volitione dandi eleemoſynam infinitis hominibus. Sicuti igitur perfectio actus dicitur creſcere ex perfectione obiecti, proportione obiectiua; ità & meritum, ac ſatisfactio ex dignitate perſonæ creſcit conſimili proportione, quæ neque ſit Arithmetica, neque Geometrica rigoroſè; alioqui poſſet inquiri; quot centenarij inueniantur in ea, & erunt infiniti, & ità fiet augmentum etiam ſecundùm Arithmeticam, quod cautè obſeruat etiam Bellutus.

329 Hæc tamen inania ſunt. Et primò vellem recordaretur Maſtrius à *numero* 289. ſe negaſſe paritatem inter dignitatem creſcentem extrinſecè, & ex parte obiecti, & ex parte perſonæ operantis intrinſecè creſcentem, vt referam *reſponſione ad* 4. vbi infert, multò magis eam creſcere ex hoc capite, vnde etiam operationes denominantur Diuinæ, ſi ſint Dei: Angelicæ, ſi Angeli; cùm ex parte obiecti non denominentur; non enim viſio Diuinæ eſſentiæ, aut actus charitatis humanus, dicitur Diuinus. Vnde concludit: Poteſt igitur excellentia perſonæ longè maiorem communicare dignitatem operationi, quàm excellentia obiecti ipſi actui. Quod aduertit etiam Morandus: Tunc ſic arguo: Sed per te *numero* 348. & *hic*, excellentia obiecti infiniti confert actui dignitatem infinitam ſecundùm quid: Ergo excellentia infinita perſonæ operantis, confert dignitatem ſimpliciter.

330 Deinde augmentum Geometricum è dignitate perſonæ conceſſerat abſolutè *num.* 300.

Rursus ipſe Maſtrius è iacto fundamento diſſimile accrementum conceſſerat perſonæ infinitæ operi meritorio, quod non habet, vnde limitetur; & peccatoris in Deum offenſæ, quæ limitantur à notitia, in tali grado habita, de offenſa Maieſtate infinita.

Ex hac verò diuerſitate deduxerat, ſatisfactiones Chriſti datas eſſe ſuper omne debitum offenſarum. Sic *num.* 290. & 314. At offenſa Dei per te eſt infinita ſecundùm quid: Ergo ſatisfactio Chriſti ſimpliciter, & non tantùm ſecundùm ordinem ſuperiorem, quia creſcit infinità intrinſecè. Rurſus *numero* 341. ait, eo modo creſcere perfectionem actus ex obiecto, ſicut è perſonæ operantis dignitate, quod contradicit aſſerto ſuprà allato.

331 Neque ſolùm è dignitate perſonæ creſcit, ſed etiam ex opere, vt notat Paſqualigo *ſect.* 3. Raguſa *diſp.* 14. Tanner. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *dub.* 4. Ideò enim, 1. *Petri* 2. dicitur: *Non corruptibilibus auro, vel argento redempti eſtis, &c. ſed pretioſo ſanguine, &c.* Et Clem. VI. ait, Vnam guttam ſanguinis emiſſe theſaurum infinitum, *propter vnionem ad Verbum.* Et Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 5. Sacrificium Miſſæ propitiatorium declarat, quia offertur eadem res, quæ in ara Crucis oblata fuit.

332 Respondet Maſtrius *num.* 346. ex obiecto non deduci infinitatem meriti, quia qualitas obiecti non auget bonitatem operis, niſi quatenus per ſe cognita, & intenta; ideóque ex infinito obiecto non deriuatur in actum bonitas infinita, ſed dignitas operantis confert ſuum effectum, etiamſi ſit occulta, & ignota. Cùm igitur Scriptura, & Patres ſanguini adſcribant meritum; intelligunt, prout à Chriſto effundebatur.

Hæc tamen nil valent; quia ideò ſanguis, & 335
vita Chriſti valorem obtinent, eò quòd ſunt ſanguis, & vita Filij Dei; alioqui non eſſet, cur nomen pretiosi daretur ſanguini; non nego autem, valere etiam ex perſona offerente, cùm ſit hæc actio effuſionis Chriſti meritoria.

Instat Maſtrius cum Morando, pretium ex oblatione infinita, finitum eſſe, ſi offerens ſit finitus. Sic enim oblatio Chriſti, facta à B. Virgine, & à Simeone, finita fuit; Sic & oblatio, quæ fit in Miſſa.

Respondetur, nos non ſumere infinitatem 334
è ſola re oblata; ſed prout offertur. Quod ſi offertur totum, & eſt infinitum, erit quoque infinitum pretium, veluti ſi theſaurus infinitus offeratur à vili homine. Itaque ſanguis Chriſti, oblatus à Chriſto, habet infinitum valorem, non ſolùm quia offerens eſt infinitus, ſed etiam quia talis eſt oblatio: nec eſt ſimile de oblationibus factis à Simeone, vel Sacerdote, quia non offertur Chriſtus ſecundùm totam rationem, cùm non ſit in eorum plena poſſeſſione.

Faber *num.* 8. gloriatur, ſe pluribus inſectatam 333
hanc reſponſionem *diſp.* 14. Eam verò impugnat *diſput.* 36. *cap.* 2. argumento D. Bonauenturæ, quia eſſent infinitæ entitatis, & conſequenter Deus.

Vrget autem *hic*: Vel ratio meriti, vt diſtinguitur ab entitate meriti, eſt ens reale, intrinſecum ipſi entitati meriti, vel quid extrinſecum. Si primum: Ergo eadem entitas per vos eſt finita, & infinita. Si eſt quid extrinſecum, erit Diuina acceptatio.

Responsio iam potuit à Scoto videri in D. Bonauentura *loco cit.*

Respondetur ergo, eſſe intrinſecum ipſi en- 336
titati meriti; neque tamen benè illatio Fabri iacitur. Nam entitas meriti eſt entitas moralis, quæ à perſona operante habet infinitatem in iuſta æſtimatione: Et de hac non dicitur eſſe meritum etiam finitæ entitatis; ſed dicitur finitæ entitatis phyſicæ. Igitur meritum non diſtinguitur ab entitate morali ſui ipſius, ſed ab entitate phyſica, prout dicit actus illos vitales voluntatis, & ſimiles, puta pœnalitates voluntarias ad ſatisfaciendum: Repugnat verò, aliquam entitatem humanitatis Chriſti Phyſicam, eſſe infinitam, puta voluntatem operatricem; at non repugnat, dignitatem moralem, quæ venit è dignitate Perſonæ Diuinæ operantis, & ex humanitatis vnione cum ſanguine illo effuſo, qui ſoluitur in ſatisfactionem, eſſe infinitam; imò hoc à Patribus, & Pontificibus eſt definitum.

Instat verò cum Scoto. Non poteſt actus bo- 337
nus humanitatis Chriſti habere infinitum valorem intrinſecè in ratione meriti, niſi habeat etiam infinitam entitatem intrinſecè. Probatur: Bonitas infinita formaliter non poteſt oriri ex entitate finita; quia tunc effectus excederet perfectionem ſuæ cauſæ.

Respondetur facillimè, ex entitate phyſicè finita, non oriri infinitam bonitatem phyſicam; at ex entitate infinita morali, oriri poteſt infinita bonitas moralis. Non dicimus nos, infinitatem moralem meritorum Chriſti oriri ex entitate phyſica finita, ſed ex infinita entitate morali, quæ eſt dignitas redondans in humanitatem ex vnione hypoſtatica cum Verbo; Et Verbi ipſius, in 339
humanitate actus illos creatos producentis; licèt enim Verbum producat illos actus finitos phyſicè, quatenus ſunt etiam à Patre, & Spi-

ritu Sancto, vt potè actus ad extra producti; attamen quatenus illi actus ſunt ab illa humanitate vnita Verbo, & Verbum ipſum illi vnitum, conſtituit hominem operantem; infinitam hauriunt dignitatem.

Vult aduertere, infinitatem moralem in actibus Chriſti non oriri præciſè ex entitate morali, prout continet totam rationem moralitatis; nam actus voluntatis Chriſti, vt eſt liber, & ex gratia habet ſuum ſpecificum morale, ſicut in omnibus aliis, iuxta condicta *prima ſecundæ*. Sed è ratione morali, pro vt dicit actum illum voluntatis vnitæ Verbo, & pro vt homo ille volens eſt Deus.

339 Hoc autem alio exemplo declarant. Nam actus contritionis peccatoris habet totam ſuam innatam entitatem, etiam moralem, & tamen non valet ad meritum; adueniente verò gratiá, quâ peccator fit gratus, ille actus contritionis incipit è dignitate addita perſonæ ad meritum prodeſſe.

Hinc non veretur dicere, moralitatem ex perſona eſſe extrinſecam, quod verum eſt, ſi comparetur cum actu, vt in genere talis virtutis; at verò vt ſumitur eius moralitas ſecundùm hoc eſſe indiuiduum, erit intrinſeca, quæ ſanè moralitas reddit infinitum ſimpliciter actum illum, ſanè in genere meriti. Vnde non eſt ita gratus Deo, ſicut perſona ipſa Verbi, quæ eſt grata ex infinitate ſimpliciter in genere entis. Vnde per hoc reſpondetur etiam interrogationi Scoti, quam vrgent Fauentinus, & Rada.

340 Instat Faber, & gloriatur oſtendere, ſequi è noſtro fundamento, opera Chriſti eſſe infinita in genere entis.

Svpponit verò id, quod ait ſe probaſſe *Theorem.* 87. Actiones non eſſe ſuppoſitorum efficienter, ſed ſolùm denominatiuè, & tunc actio non poteſt à ſuppoſito ebibere infinitatem. Quod ſi velint (ait) actiones Chriſti eſſe à ſuppoſito effectiuè, ſequeretur actiones Chriſti ad extra non eſſe indiui-
341 ſas, ſeu totius Trinitatis, quod eſt falſiſſimum. At hoc illis dato; ſequitur, actiones Chriſti hominis eſſe infinitas in genere entis; nam ſecundùm eam rationem ſunt infinitæ, ſecundum quam à Verbo procedunt; at procedunt à Verbo per vos in genere entis: Ergo. Maior eſt certa, quia cauſa, & effectus ſunt proportionata. Minor probatur, quia actiones ſunt ſuppoſitorum phyſicè.

342 Respondetvr facilè primò, dogma illud, quod colligitur ex Ariſtotele, primo Met. in proœmio: *Actiones ſunt ſuppoſitorum*, poſſe intelligi efficienter; licèt enim forma det eſſe, & operari, *vt quo*, tamen ſuppoſitum operatur, *vt quod*. Non enim natura Leonis comedit, ſed ipſe Leo.

Qvod verò effectus aſſimiletur naturæ *v. g.* calor calori, non igni, nil refert; nam cum actio fit à ſuppoſito per naturam, vt eam producat ad perpetuandam; nil mirum, ſi naturæ ſimilis producatur. Et licèt ſubſiſtentia nuda ſit modus; at non agit ſimplex ſubſiſtentia, ſed totum illud ſubſiſtens, quia nil poteſt agere in aliud, niſi prius in ſe habeat eſſe perfectum. Igitur humanitas Chriſti ſe ſolâ non ha-
343 buiſſet operationes, niſi vt in ſuppoſito. Verbum igitur ſupplenit rationem ſuppoſiti creati, vt Deus, ſanè efficiendo, & vt Verbum ſuſtentando naturam illam, & perficiendo in ordine ad actum primum operandi. Vnde miror Suar. *in Meta. diſp.* 37 *ſect.* 7. tam facilè Scoto manus dare propter hoc argumentum, quod ſequeretur, hominem illum Christvm non habuiſſe operationes hominis perfectas, ſi ad operandum agit ſuppoſitum.

Hac verò ſuppoſitâ doctrinâ; reſpondetur, 344
actiones Chriſti hominis, non eſſe phyſicè infinitas, quia licèt Verbvm agens ſit phyſicè infinitum, attamen operabatur adaptando ſe naturæ, quam mouebat ad opus, & quia natura illa erat finita, ſimiliter actus finitos phyſicè producebat, quia cauſæ propriæ illius actus ſunt finitæ, vt ipſe Scotus *loco cit.* & Faber *hîc*, & *num.* 31. deducit, imò & vrgent licèt non inferant rectè contra nos, vt infra.

Neqve argumentum eſt ad hominem, vt iactat Faber, ſed ad tibiam; non enim dicimus, ex concurſu phyſico ſuppoſiti ad actum, hunc eſſe phyſicè infinitum, ſed ſolùm ſecundùm dignitatem moralem; concurſus verò Phyſicus ſuppoſiti, ſe ſolo non facit actum phyſicè infinitum, ſi natura, quæ operatur, eſt finita; nam operatio proportionatur naturæ, vt ipſe Faber *Theorem. adducto ait*; & li- 345
cèt Verbum ſit in ſe infinitum, non producet effectum infinitum, quia non operatur operatione adæquata ſuæ virtuti, ſed inadæquata, vnde poſſet in omnibus Angelicis, & humanis aſſumptis naturis operari. Quod ſi ex operatione phyſica operantis infiniti, licet deducere infinitatem effectuum phyſicam, omnes cauſæ naturales, quippe efficienter motæ à Deo, producerent ſolùm effectus infinitos in genere entis, quod eſt ridiculum.

Respondetvr ſecundò, ad dignitatem infini- 346
tam meritorum Chriſti non requiri efficientiam illam ſuppoſiti, vt agat magis, quàm natura, aut æquè; ſed ſufficit, illud concurrere per ſe ſubſtantialiter, perficiendo naturam, eamque ſuſtentando, vt operetur; quia ſine ſubſiſtentiâ non operaretur, & ſit ratio proxima potentiæ agendi ipſi naturæ, quod Scotiſtæ concedunt. Ex hac enim, qualiſcunque ſit, concurrentiâ ſuppoſiti apud SS. PP. & prudentes homines, deriuatur moralis quædam dignitas infinita in hominem illum Iesvm, ſicut etiam in aliis dignitas perſonæ operantis, tametſi accidentaliter talis, puta Rex, plurimi æſtimatur 347
in ſatisfactionibus; quia ille homo operans per naturam, habet in illa ſupplicatione adiunctam perſonalitatem accidentalem regalem, non quòd regalis dignitas operetur; ſed quia operatur natura illa, vt aiunt Scotiſtæ, quæ habet illam perſonalitatem accidentalem; quantò magis Perſona Diuina, ſuſtentans ſubſtantialiter naturam humanam, & eam faciens operatiuam, communicabit ei dignitatem.

Propterea non dicimus, communicare infinitatem entitatiuam Verbi, vt inferebat Scotus, & Faber, ſed ſolam moralem. Adde ex vnione Humanitatis cum Verbo, vniri quoque actiones, quæ moraliter infinitantur.

Hinc libeat deducere, Vulpem incautè lap- 348
ſum (ſi Vulpis aſtu, vt Sinon, ad nos non diuertit) ad dicendum, Verbum ſuæ voluntatis perſonalis operationibus meruiſſe ſimpliciter infinitè; Et quidem ipſum potuiſſe mereri, quia, licèt ratione naturæ ſit Patri æqualis, tamen ratione perſonæ eſt inferior, quod probat, quia miſſus eſt; Et ſic ſequitur Scotiſtarum argumenta ruere.

Hic modus dicendi non neceſſarius (etiamſi eſſet 349
vetus) ad tuendam meritorum Chriſti excellentiam, malè olet. Primò enim certum eſt, Diuinam voluntatem Verbi non poſſe mereri, quia eſt vna voluntas cum Patre, & nullo modo inferior: Eam porro inferiorem muſſitare, eſt error ille Græcorum quorundam, qui dicebant, Christvm, vt perſonam Diuinam, Patri orationes emiſiſſe, &

apud illum meruiſſe: Quem errorem ex inſtituto refellit S. Auguſtinus *præfat. in Pſalmi* 29. Neque è Diuinis miſſionibus hæc inæqualitas colligitur, vt oſtendi *prima primæ, tract.* 2. *diſp. vlt.* Neque vllus Patrum, aut vllum Concilium minoritatem Chriſti accepit, niſi e natura humana. Itaque doctrina hæc falſiſſima eſt, & graui digna reprehenſione.

350 OBSERVA etiam cum Maſtrio *art.*2.cæteros Scotiſtas ferè omnes, dum vrgent finitatem meritorum Chriſti ex eo, quòd actiones ſunt ſuppoſitorum denominatiuè tantùm, quod docet Scotus *in primo diſt.* 2. *quæſt. vn. ad ſecundum principale* & *in* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 3. *ad* 2.*principale*, ipſi Scoto repugnare, qui locis, in eius ſententiis allatis, adhuc tenet, merita Chriſti è dignitate ſuppoſiti Diuini habere quandam infinitatem. Quare è Scoto ad tribuendum huiuſmodi valorem Chriſti meritis non requiritur, vt ſuppoſitum effectiuè concurrat; ſed ſat eſt, vt natura ſuſtentata in Diuino ſuppoſito agat. Hinc enim moralem contrahit dignitatem, vt Chriſti operationes Theàndricæ ſint. Quomodocunque enim Perſona agat: actiones infinitæ dignitatis acclamantur à Patribus, & à Pontifice Clementi ſuprà, ex hoc capite definiuntur.

351 IRRITVS eſt etiam Scotiſtarum conatus ad concutiendum aliud è noſtris fundamentis. Quòd ſatisfactio creſcat è ſatisfacientis dignitate, ſicut iniuria è perſona offenſa augetur. Eſt enim ſuperioribus quæſtionibus ſolidatum.

PORRO hic, ſic omnem infinitatem meritorum Chriſti eradunt, cui aliquam concedit è dignitate Scotus 3. *diſt.*18. *quæſt. vn.* poſt litt.D. & *diſp.* 19. *quæſt. vn. ad* 2. Hinc enim Ariſtoteles ipſe 5. *Eth. cap.*5. docet, quòd *ſi quis percutiat Magiſtratum, non modò eſt repercutiendus, ſed etiam ſupplicio afficiendus.* Quòd ſi *cap.* 4. docuerat, in iuſtitia correctiua attendi, non perſonarum rationem, ſed nocumenti; hoc venit ex eo, quod offenſa fuerit realis, puta in furto, non perſonalis; at in offenſa Diuina læditur etiam perſona.

352 OBIICIT ſecundò Faber cum Scoto, & Rada. Principium per ſe actionis meritoriæ Chriſti, ſumptum cum omnibus reſpectibus ad Verbum, eſt finitum intrinſecè: Ergo & effectus fuit finitus. Antecedens probatur, quia principium illius actionis eſt voluntas creata ex gratia finita operans; neque è reſpectu ad Verbum induit infinitatem, quia ille reſpectus eſt finitus. Conſequentia probatur, quia à principio eſſentialiter finito, non poteſt eſſe ratio infinita.

RESPONDETVR primò, dignitatem operationis ſumi, non à principio *Quo*, ſed à principio *Quod*, id eſt VERBO operante, iuxta primam ſententiam de illo axiomate: *Actiones ſunt ſuppoſitorum.* Et hoc ſatis eſſe ad operationes Theandricas, vt notat Maſtrius *num.*392. vbi & Scotum allegat.

353 RESPONDETVR ſecundò ex dictis, ad infinitatem moralem non requiri infinitatem phyſicam, quinimò, etiamſi Verbum phyſicè operaretur per humanitatem, adhuc effectus eſſet finitus phyſicè, vt ſuprà oſtendi, ſed dignitas moralis oritur è dignitate illius perſonæ, quæ ſuſtentat humanitatem ſubſtantialem, & facit hominem Deum, & dat illi naturæ operationem phyſicam, & moralem, ex qua oritur moralitas infinita apud eximios rerum æſtimatores; quæ quidem dignitas informat actum finitum ſecundùm ſe, eo planè modo, quo dignitas perſonæ operantis perficere ſolet entitatem moralem, innatam actui è proprio obiecto.

PORRO hoc habet ampliùs ſatisfactio Chriſti, 354
vt dignitas perſonæ è ſubſtantiali vnione reſultet; in aliis verò ex accidentali, quia quò ad perſonalitatem ſubſtantialem omnes ſunt ferè æquales, excepta aliqua perfectione indiuidua naturæ, quæ in ſatisfactione non attenditur. Quamvis autem ſatisfaciat Chriſtus, in quantum homo, tamen includit ſuppoſitum Diuinum Verbi, æqualis Patri, ſatis, ſuperque ad ſatisfaciendum pro offenſa infinita, illata Deo; dixi: ſuperque ſufficiens, quia non exigitur ad ſatisfactionem, vt ſit æqualis Deo, ſicuti neque offenſa eſt infinita ſimpliciter, vt DEVS; ſed ratione obiecti læſi; ita igitur ſufficit, vt ſatisfaciens
ſit DEVS. Sicut enim offenſa è perſona læſa accipit 355
ſuam intenſionem; ita pari paſſu ſatisfactio è perſona ſatisfaciente, quæ quidem dignitas non eſt neceſſe, vt ſit intrinſeca, ſeu eſſentialis ipſi actui conſiderato in ordine ad obiectum, puta actui contritionis, vel charitatis, vt in tali genere virtutis; ſed ſufficit ſi actuet, & perficiat eo modo, quo poteſt perſona perficere; perficit autem modo connaturali, ſuæ ſuſtentationi ſubſtantiali, quem ſi extrinſecum confiteremur, ſtatim putabunt falsò Scotiſtæ, eſſe Diuinam acceptationem; in quod ſæpe Faber impingit.

ISTI quoque Zelantes, ne merita CHRISTI 356
ſuperflua ſint, eò quòd præmio infinito nequeant remunerari, negant eorum infinitatem, non aduertentes, remunerari remiſſione infinitarum offenſarum, & effuſione donorum, & miſſione Spiritus Sancti, & exaltatione CHRISTI Humanitatis, quod ſi aliquod Chriſto reſtat in theſauro hoc, ad eius magnificentiam, & amplitudinem ſpectat, vt ſemper magna ſoluens, habeat adhuc aliquid ſoluendum. Poſſent verò adæquatè remunerari, ſi pro illis noua fieret vnio Verbi, Patris, aut Spiritus Sancti hypoſtatica.

DEBVISSENT igitur iſti Zelatores veteri, ne dum ipſi finita Chriſti merita ſtatuunt, theſaurus Chriſti exhauſtus ſit, & non ſit obulus reliquus ad indulgentias, & alia dona diſpertienda, quod offendiculum, vt remoueat, nititur Clemens VI. & ideò merita Chriſti aſſerit infinita.

QVOD enim è Diuina acceptatione ſufficiant, vt 357
ait Faber, non facit, quod certò ſint inexhauſta. Nos igitur cum Pontifice ea infinita melius aſſerimus ex vnione ad VERBVM, vt ait S. Bonauent. *locis adductis*, & *quæſt.* 2. *cit. ad* 3. & ad id Thren. Hierem. *Recordare afflictionis, &c.* Ex his multa Scotiſtarum argumenta ruunt.

OBIICIES tertiò. Si dignitas meriti creſceret è dignitate perſonæ; ſequeretur, plus mereri hominem gratum vt quatuor, opere charitatis intenſo vt duo, quàm alium gratum vt duo, eodem actu intenſo vt duo, quod eſt falſum.

RESPONDETVR primò, negari maiorem, quia 358
operans vt duo, operatur remiſſiùs, quàm deceat, cùm & æqualiter operetur is, qui habet remiſſiorem gratiam, & ita non meretur ampliùs. Itaque gratia hic ſe habet in operante ſolùm concomitanter; at verò in perſona ſemper concurrit dignitas ſubſtantialis, qualis erat CHRISTI, imò & accidentalis, quæ non ſe habet ad modum gratiæ, ſed gradus ſubſtantialiter traſcendentis; cùm iuſti eodem in ordine gratiæ ſint.

RESPONDETVR ſecundò, magis mereri eum, 359
qui intenſiorem habet gratiam habitualem in aliquorum opinione, quæ non eſt omninò improbabilis, ſuppoſito, quod remiſſiùs operans augeat meritum, de quo 1. 2 *tract.* 5. *diſp.*4.*q.* 12. actum eſt.

OBIICIES

Obiicies quartò cum Rada. Si licet infinitatem meritorum Christi arguere calculatoriè ex eo, quod ſatisfactio creſcit e dignitate ſatisfacientis, ità vt, ſi perſona ſatisfaciens ſit dignior, fiat ſatisfactio maior; & ideò ſi infinita ſit perſona, fiat ſatisfactio infinita, licebit eodem argumento probare infinitam viſionem cuiuſque beati; quia ſi videre clarè obiectum perfectius, eſt viſio perfectior: Ergo videre infinitum, erit infinita.

360 Respondetur, negando paritatem. Diuerſa etenim modo operantur: Obiectum enim ſe habet vt terminus ſpecificans actum extrinſecè; vnde, ſicut non dat actui ſuam ſpeciem, vel aliam æqualem, ita non dat valorem ſuum, &c. At perſona operans ſuam afficit operationem, & moraliter influit in eam, & quaſi eam informat. Hinc actus denominantur à perſona, non ab obiecto; actio enim Dei Chriſti dicitur Theandrica, Diuina, Dei virilis; dicitur Angelica, ſi eſt Angeli; at cognitio de Deo, non dicitur Diuina; vel de Angelo Angelica: Ideò Maſtrius *numero* 289. hanc rationem ſuorum elidit, & ante eum id ipſum præſtitit Morandus.

361 Deinde obiectum, vt infinitum, quia attingitur tantùm vt terminus, non ſemper attingitur vt infinitum, & totaliter; ideò non comprehenditur, ſed ſolùm quando viſio ſubiectiuè eſt infinita, & tunc rectè arguitur. Si viſio vt quatuor eſt perfecta, & vt ſex perfectior: Ergo & aſcendendo; & ita viſio infinitè intenſa, erit infinita, vt diſcurrit S. Bonauentura *3. diſt. 14. quæſt. 2. & 3.*

362 At verò perſona Satisfaciens ſemper tota attingit ſuâ dignitate operationem; Ideò creſcit eius operatio calculatoriè, & non tantùm vſque ad terminum aliquem præfixum, in aliquo ordine ſuperiori, vt putat Maſtrius: & ideò operationes perſonæ Verbi incarnati ſunt Theandricæ, & infinitæ, quippe Dei hominis, quia ratio perſonæ tota ingreditur quoad dignitatem; & non ſola operatio, ſed perſona ſe ſubmittit ſatisfactione. Sic *Chriſtus ſemetipſum exinaniuit.* Philip. 2. Hæc porrò infinitas, eo gradu intrinſeca eſt operationi, quo & ſuppoſitum naturæ operanti, & ſicut ſuppoſitum ſubſtantialiter vnitur naturæ; imò ſuppoſitum naturale differt tantùm modaliter à natura; ita & operatio quandam haurit ab operante ſuppoſito dignitatem, quæ aliquo modo intrinſeca eſt ipſi ſatisfactioni, dum ipſa humiliatur perſona, ſiue perſona efficienter producat illos actus, ſiue eleuet naturam ad operationem, dando illi eſſe completum, ad quod ſequitur operari, quod non poteſt abſque ſubſtantia prodire. Ideò Agapitus Papa, aliique duo Pontifices maximi, relati *quæſt. præcedenti*, arguunt valorem ſatisfactionis Chriſti ex eo, quod non vt filius adoptiuus, ſed vt naturalis operabatur, vt notant Caſpenſis, & Vaſquez cum D. Bonau. *diſtinct. 12. quæſtione 2. ad 3.*

363 Hæc enim eſt dignitas moralis, quæ omnia opera Chriſti vno modo afficit. Et ideò, licèt in ſuo genere ſint inæquales. v. g. actus charitatis nobilior actu temperantiæ, tamen ex hoc capite moralitatis, è perſona operante, omnes ſunt eiuſdem dignitatis, quia eiuſdem perſonæ.

364 Quare non ſequitur, quod infert Maſtrius *art.* 3. omnia Chriſti opera eſſe ex omni capite æqualia, aut ſi inæqualia, dari vnum infinitum maius alio. Infinitas enim veniebat è dignitate operantis, remanente inæquali bonitate, ſumpta ex obiecto, circumſtantiis, &c. vt notat Suarez. Ità tamen vt ſimpliciter dicantur opera infiniti valoris, quia inæqualitas illa trahitur ad gradum perſonæ operantis.

Non tamen renuo id, quod docet etiam Arriaga, poſſe dici, manere inæquales; vt magis Deus delectaretur actu Chriſti mortis, quàm ſuſpirio. Erant autem inæquales in ſe intrinſecè, ſed vt dignificatæ à perſona, omnes erant in ratione hac æquales, vt notat Morandus.

Remanet argumentum præcipuum apud Maſtrium *num.* 296. e Scoto. Quando ſunt plura ad aliquod conſtituendum finita, etiamſi interueniat vnum infinitum operans, manet effectus finitus: Sed ad opera Chriſti interueniebant multa finita, puta actus creatus voluntatis humanæ, intenſio, obiectum virtutis: Ergo, licet operaretur perſona infinita, adhuc actus erant finiti, ſicut offenſa Dei, licet ex parte obiecti ſit infinita, quia tamen à voluntate finita prodit circa rem finitam, eſt finita, ſic & pœna Inferni, etſi æterna, tamen, quia intensè finita, talis cenſetur. 365

Respondetur, actum accipere ſpeciem ab vltimo conſtitutiuo, & quia in actibus moralibus ſatisfactionis, & meriti, tametſi diuerſarum ſpecierum finitarum, accipitur vltimum complementum, & vltima perfectio ab operantis perſonæ dignitate, ideò actus ſortitur ſpeciem à dignitate operantis, quæ in noſtro caſu eſt infinita. Sic reſpondet Orlandus *tract. 1. de Incarnat. diſp. 2. quæſt.* 8. & videtur doctrina Suarez, & Vaſquez. 366

Miror autem, Maſtrium concedere *num.* 304.
actus à perſonæ operantis dignitate ſortiri vltimam 367
ſpecificam perfectionem, & negare, quod cùm perſona ſit infinita, non ſit actus infinitæ dignitatis; nam res ſimpliciter ab vltima forma habet ſpeciem. Ideò Cardin. de Lugo infert, non obſtante actuum finitate antecedente, adhuc ſatisfieri per eos infinitè ſimpliciter, quia per operantis Chriſti dignitatem, vltimam perfectionem præmio dignam obtinent, non quia dignitas vltimò ſumatur è ratione præmij, vt carpit Maſtrius; ſed quia talis eſt dignitatis ratione perſonæ, vt præmium ſit inde commenſurandum. Quia enim opera non ſunt ita digna, vt ſic, ſed vt à tali perſona, ideò ſumitur inde valor, vt notauit Morandus *num.* 391.

Vrget tandem. Si merita Chriſti ſunt infinita; ſequitur, plus potuiſſe Chriſtum mereri, quàm potuerit Deus remunerare; Deus enim non poteſt conferre infinitam gratiam. 368

Respondetur cum Suarez, infinitatem meritorum Chriſti non ſumi ex eo, vt debeatur eis infinita remuneratio; nam, quod eſt impoſſibile, non cadit ſub merito; ſed vt dato quocunque præmio, ſemper de Chriſti theſauro remaneret, & hoc eſt in gloriam Dei ipſius, non autem diminutio eius; ſicuti ad potentiam Dei ſpectat, vt poſſit ſemper creare in infinitum, tametſi nequeat producere infinitum
actu; ſic explicant Becanus, & Auerſa; eſto 369
autem meritum Chriſti moraliter ſit actu infinitum, tamen non minuitur Dei gloria; nam eſt meritum è Diuinæ Perſonæ dignitate, quòd verò non detur creatura capax abſorbendi totum huius meriti præmium debitum, hoc venit è finitate creaturæ. Quare fruſtra laborat Maſtrius, vt inde inferat in Dei virtute diminutionem, & fruſtra inſudant, vt iſtinc eximant ſe Suarez, Arriaga, Lugo, & alij. Eſt igitur ad Chriſti Dei gloriæ pompam, vt habeat theſaurum inſolubilem, vt indicatur *in Extrauag. Vnigenitus.* Adde alias ſolutiones præmiorum indicatas ad 2.

370 MORANDVS ait, exhauſtam eſſe Dei potentiam intenſiuè in ordine ad merita Chriſti, quia nequeunt dari opera, quæ pluris valeant in ordine ad præmium, non tamen extenſiuè, quia poterat Verbum alias etiam naturas aſſumere, & alia opera exhibere. Allegat Vaſq. *num.* 32. Mærae. *ſect.* 6. *d.* 6. & Paſqualigum *ſect.* 7. *num.* 59.

371 Ex dictis habes primò, valoris infinitatem in Chriſti meritis fuiſſe moralem, non phyſicam; non enim oriebatur è natura actus, qui erant finiri phyſicè; ſed è dignitate perſonæ operantis. Ità Morandus eum Paſqualigo contra Suarez *ſect.* 4. Tannerum *num.* 151. Albertinum *principio* 1. *Phil. corol.* 18. *quæſt.* 18. *num.* 4.

372 COLLIG. ſecundò, etiamſi omnes actus Chriſti eſſent infiniti meriti; tamen è pacto ſtatuto, mortem fuiſſe redemptionem ſpecialiter, & hoc conuenienter, vt pretium eſſet æquale, non ſolùm è perſonæ dignitate; ſed etiam vt ex parte operis, graues pœnæ pro tot ſceleribus grauibus rependerentur, vt ait D. Bonauent. *in Medit.* D. Thom. & Suarez apud Morandum, ad finem.

PTE' verò clamat Iſaias, cap. 12. *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris*, non exhaurietis, eùm, quantumvis hauriantur, nunquam fons ipſe areſiet, quinimo ſemper pari virtute redundabit.

QVÆSTIO IX.

An ſatisfactiones CHRISTI, *& merita omnia fuerint ad regulas Iuſtitiæ exactè.*

773 QVAMVIS *prima primæ, tract.* 1. *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *&* 2. ſatis oſtenderim, non eſſe Dei ad nos exactam inſtitiam; ex quo facilè videtur definitom, neque merita, & ſatisfactiones Chriſti eſſe ex iuſtitiæ regulis, attamen, quia aliqua ſunt in Chtiſto præcipua, de quibus poteſt eſſe dubitatio, ea hie diſcutiam.

OBSERVANDVM primò, aliquas conditiones neceſſarias eſſe, ad exactam iuſtitiæ rationem, ex quibus aliquæ ab his; aliæ ab aliis ſunt requiſitæ; aliquæ aſſertæ; aliquæ etiam negatæ in varias deducunt opiniones, circa Chriſti ſatisfactionem.

374 VASQVEZ *diſp.* 8. *num.* 2. refert, D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 20. *quæſt.* 3. cum Alenſi 3. *p. memb.* 7. D. Thomam 3. *part. quæſt.* 1. *art.* 2. hanc vnicam conditionem exigere, vt ſit ſatisfactio perſecta, nempe vt ſit æqualis offenſæ, nec indigeat acceptatione creditoris; imperfecta verò ſit, quæ eget acceptatione creditoris, qui ea ſit contentus, licèt inæquali.

FALSVM eſt autem hoc aſſeri à D. Bonauentura, nam ibi quærens: An pura creatura poſſit ſatisfacere pro peccatis: reſpondet, non poſſe ſatisfactione plena, quia peccatum eſt offenſa infinita, cui non poteſt humana ſatisfactio eſſe adæquata, cùm ſit finita; non tamen dicit ad ſatisfactionem, ex iuſtitia exactam, hanc ſolam requiri conditionem; neque hinc ſatisfactiones Chriſti ad regulas iuſtitiæ latas aſtrui.

375 PRIMÒ quidem S. Doctor *in* 4. *diſt.* 46. *art.* 2. *quæſt.* 1. aliam rationem haber, ob quam non poſſit eſſe hominis iuſtitia ad Deum, nempe quia non eſt debitum vllum, nec eſſe poteſt ex parte Dei ad nos, & idem cenſet Alenſis *p.* 1. *quæſt.* 39. *memb.* 1. D. Thom. *p. p. quæſt.* 21. *art.* 1. Et *in* 2. *contra Gent. cap.* 93. quos ad hoc refert Suarez hic *diſput.* 4. *ſect.* 5.

376 IN hac autem ratione videntur aliæ incluſæ, nempe, quia non poſſunt ſatisfactiones noſtræ fieri ex noſtris bonis, neque ex aliàs non debitis, neque abſque fundamento gratiæ Dei creditoris; ideò enim Deus nil debet nobis, quia omnia noſtra ſunt eius; omnia ſunt ei debita; omnia innixa gratiâ eius, quâ noſtra opera reddantur meritoria, vel ſatisfactoria. Illas conditiones expreſsè requirit S. Doctor *locis adductis prima primæ, tract.* 1. *diſp.* 19. *quæſt.* 1. *&* 2. Quare Vaſq. malè aſſerit, à ſolis poſterioribus Theologis has conditiones ad veram iuſtitiam requiri.

377 SVPPONO autem ex dictis *quæſtionibus præcedentibus*, Chriſtum eo ſenſu ex iuſtitia ſatisfeciſſe, quia pretium pro nobis exhibuit adæquatum, ac ſuperabundans. Quo ſenſu ſaltem verum eſt, quod ait Apoſtolus Rom. 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius, ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ, propter remiſſionem præcedentium delictorum.* Vbi mirabile illud exprimit, etiam ſæculis anteactis patrata delicta, ſoluta eſſe à Chriſto. Addere etiam potes, adeò raptum Apoſtolum exceſſu charitatis Chriſti, pro nobis emortui, vt impoſſibile exiſtimaret, poſt exhibita charitatis in Cruce viſcera, futurunt ampliùs adeò ingratum, qui manus, pedeſve, aut mentem, ad Deum hunc amantiſſimum offendendum haberet; vnde forent impoſterum peccata delenda; Ideò ſolam præteritorum remiſſionem adducere.

378 IGITVR hoc ſenſu ſaltem, Chriſtus ex iuſtitia ſoluit, ad hoc conſtitutus à Patre. Quo fit, vt ſaltem hoc ſenſu, ex iuſtitia ſatisfactionis Chriſti remittantur nobis peccata. Eſt etenim vnum conſequens alterum. Quare non erat, cur duas hac de re quæſtiones Maſtrius proponeret.

379 QVÆSTIO eſt igitur: An Chriſti ſatisfactiones fuerint ad Iuſtitiæ Cnmmutatiuæ præſcriptum; nam ſi ad iuſtitiam ſpectat; ad commutatiuam reducitur redemptio. Ideò, 1. Corinth. 6. *Empti enim eſtis magno pretio.* Pſal. 129. *Copioſa apud eum redemptio.* Pſal. 88 *Quod exprobrauerunt commutationem Chriſti tui.* Vbi vult S. Auguſt. loqui de Iudæis, paſſionem Chriſti exprobrantibus. Et Iacobus de Valentia explicat commutationem Chriſti tui, ideſt mortem, & paſſionem, quæ fuit commutatio, quâ Chriſtus nos redemit.

38● VARIÆ ſunt in hac re ſententiæ, prout variæ etiam conditiones Iuſtitiæ aſſeruntur, eaſque in Chriſti ſatisfactionibus aſſerunt Doctores.

PRIMA ſententia aſtruit, ſatisfactiones Chriſti fuiſſe ex vera, & propria Iuſtitia Commutatiua. Ità D. Thom. 3. *part. quæſt.* 1. *art.* 2. quem ſecuti ſunt omnes Thomiſtæ, & alij *hic*, inter quos præcipuus Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 5. *&* 6. Aluarez *diſp.* 4. Tanner. *quæſt.* 2. *d.* 7. *num.* 276. Caſpenſ. *diſp.* 6. *ſect.* 8. Paſqualigo *diſp.* 100. *ſect.* 8. Albertinus, *tom.* 1. *princ.* 1. *corol.* 18. *num.* 35. Valentia *diſp.* 1. *punct.* 5. Morand. *tract.* 21. *quæſt.* 46. Medina 3. *part. quæſt.* 1. *art.* 2. Ferrar. 4. *contra Gentes*, *cap.* 55. Sotus, Cabrera, Hurtad. *diſp.* 12. Curiel, Herize, Arriaga *diſp.* 12. *ſect.* 1. Granado, Cornexo, Raguſa *diſp.* 20. Baldius, & Orlandus *diſp.* 2. *quæſt.* 10.

381 SECVNDA ſententia, è diametro oppoſita, eſt, ſatisfactiones Chriſti non fuiſſe ad lineas Iuſtitiæ. Videtur D. Bonau. 4. *diſt.* 46. *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 1. Alenſ. *p. p. quæſt.* 39. *memb.* 1. quos refert Suarez *ſect.* 5. Eſt verò Scoti 3. *diſt.* 19. *&* 20. & *in* 4. *diſt.* 15.

diſt. 15. *quæſt.* 1. quem ſequuntur Scotiſtæ omnes apud Maſtrium 3. *diſp.* 4. *quæſt.* 4. *art.* 2. Conſentiunt Vaſq. 3. *part. diſp.* 7. & 8. plurimos referens, Mæratr. *diſp.* 7. *ſect.* 1. Lugo *diſp.* 5. Torres, Bernal, Molina, Lorca, Aneria, Becanus, Bonacina, Amicus *diſp.* 5. *ſect.* 5. apud Maſtrium, & alij.

PRIMA igitur conditio ad veram, & exactam iuſtitiæ ſatisfactionem requiſita, eſt, vt fiat ex bonis propriis ſoluentis. Hanc Vaſquez *diſp.* 8. *cap.* 1. adſcribit Capreolo *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad* 1. Aureoli, Caietano *in articulum* III. *D. Thomæ, ad* 3. *dub.* Soto 3. *de natura, & gratia, cap.* 6. & *in* 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 5. *art.* 4. & *diſt.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 2. Ferrar. 4. *contra Gentes, cap.* 54. Addit verò Vaſq. *diſp.* 7. *num.* 34. terminum *ex rigore iuſtitiæ*, ſolùm ab Aureolo incepiſſe. Hæc tamen conditio habetur expreſſa in D. Bonauent. *ad* 17. *Lucæ*, vt vidimus *prima prima, loco citato.*

382 RATIO huius conditionis eſt; nam iuſtitiæ obiectum eſt æqualitas, quæ in ſatisfactione fit; quod ſi reſtitutio fiat ex bonis creditoris, nulla certè inæqualitas tollitur, vel æqualitas conſtituitur; quia per hæc nil amplius incipit habere, quàm antea habebat.

Ex hac igitur prima conditione colligit Medina, ſatisfactionem Chriſti non fuiſſe ad lineas iuſtitiæ, quia Chriſtus ſatisfecit, vt homo, atque è bonis Humanitatis non ſatisfecit, ſed è donis, gratis à Diuinitate acceptis, cui tanquam creditori exhibebat pro nobis ſatisfactiones. Ità ſentit etiam Ioan. de Lugo *diſp.* 5. *ſect.* 1. & 2.

383 AB hac difficultate ſe extricant Capreolus, Caietanus, Soto *loco cit.* Ferrar. *cap.* 55. illo principio. Actiones ſunt Suppoſitorum, quod eſt Damaſceni *lib.* 3. *de fide, cap.* 15. & Ariſtotelis *in Proœmio Met.* vbi ait: *Actiones omnes circa ſingulare ſunt.* Ex quo Ariſtotelis effato id eliciunt.

EADEM eſt ratio, quæ fluit ab agente, & recipitur in paſſo; at actio eſt circa ſingularia, tanquam terminum: Ergo eſt etiam à ſingulari ſuppoſito agente.

384 CONFIRMATVR: nam omnes circumſtantiæ actionis ſingularis, ſunt ſingulares: Ergo etiam agens. Eſt autem idem apud Ariſtotelem ſingulare, ac ſubſtantiæ ſuppoſitum; aut ſaltem per rem ſingularem, intelligit rem cum omnibus conditionibus exiſtentiæ. Vna autem eſt ſubſiſtentia, vt notat Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 5. Confirmatur vlterius: Ei conuenit actio, cui primò conuenit eſſe; nam operari ſequitur adeſſe: At eſſe primò conuenit ſuppoſito, in quo & natura ſtat: Ergo.

385 CLARIVS verò deducitur dogma, ex Ariſtotele 1. *de Anima, text.* 64. vbi ait: *Dicere autem, animam iraſci, vel timere, ſimile eſt, atque ſi quiſpiam animam texere dicat, vel ædificare: Nam melius eſt fortaſſe dicere, non animam, ſed hominem animâ miſereri, vel diſcere, vel ratiocinari.* Idem axioma habet Ioan. ille magnus Theologus *in Concilio Florentino, ſeſſ.* 18. eoque vtitur, tanquam principio, ab omnibus Theologis approbato. Loquitur autem ibi Ioannes, nomine totius Eccleſiæ Latinæ, Græcis aſſentientibus.

IAM verò hinc colligunt, Chriſti ſatisfactionem fuiſſe ex propriis, quia ſatisfaciens erat Deus, ſeu ſuppoſitum Verbi in humana natura, & ideò ex hoc capite ſatisfecit ex rigore ſatisfactionibus infinitis. Hanc ſolutionem adhibet Vega *lib.* 7. *in Concil. Trident. cap.* 9.

386 ALIAM verò ſolutionem ſibi magis probatam, ibidem retulerat Vega, Poſſe ſcilicet ſatisfieri rigori iuſtitiæ, etiam ex bonis à creditore acceptis. Sic Petrus, ſi à Rege dono accepiſſet theſaurum; & poſtea in delictum aliquod mulctâ luendum incideret, poſſet de theſauro donato ſibi haurire ad ſatisfaciendum Regi. Ità ergo & Chriſtus potuit è gratis acceptis à Deo vti ad ſatisfaciendum Maieſtati Donatoris.

CONTRA tamen arguit Vaſq. *diſp.* 8. *numero* 9. quia ſi theſaurus eo fine acceptus ſit, vt eo ſolutio fiat, adhuc habet rationem gratiæ, neque ad ſatisfactionem ex iuſtitia facit. Cùm igitur humanitas Chriſti eo fine vnita ſit Verbo, & tot aucta gratijs, vt ſoluat debitum noſtrum; (nam alioqui non eſſet facta Incarnatio, vt oſtendam *diſp. ſeq. q.* 1.) ſequitur, dona accepta non conferre ad ſatisfactionem iuſtitiæ.

SCOTISTÆ perſiſtunt, principium ſatisfaciendi formale eſſe naturam; ſuppoſitum verò ſolùm denominatiuè; Ideoque non rectè diſſerere Thomiſtas.

VASQVEZ autem *loco cit. num.* 12. in hoc ſtat cum 387
Vega, aſſerendo, humanitatem Chriſti ſatisfeciſſe *vt Quod.* At ſuppoſitum Diuinum ſolùm remotè dici ſatisfeciſſe per communicationem idiomatum.

DEINDE *num.* 32. cum eodem Vega ait, ſatisfactionem Chriſti, etiamſi non ex propriis, poſſe dici ex rigore etiam iuſtitiæ, quatenus ſatisfactio Chriſti non fuit iuſtitiæ ſpecialis, ſed generalis, ideò non debemus in ea poſtulare conditiones peculiaris iuſtitiæ, in reſtitutione requiſitas, ſed eas, quæ faciunt ad ſatisfactionem per modum meriti, cui nil obſtat fieri ex donatis. Suarez dicit non repugnare in ſatisfactione exhiberi id, quod eſt ex bonis creditoris, quia conſiſtit in rependendo tantum honoris, quantum ablatum eſt.

VERVM modus dicendi Vegæ, & Vaſquez in 388
eo corripiendus, dum aſſerit, Humanitati adſcribendum ſatisfacere etiam vt *Quod*, nedum vt *Quo*; Suppoſito autem ſolùm remotè, & per communicationem idiomatum. Eò autem correptione eſt dignior, quò viderat Vaſquez hanc ſententiam à Pi. reprobatam. Et in fine *cap.* 2. audet, Vale indicere oppoſitum ſentientibus.

HVNC modum dicendi falſum, & communi 389
SS. Patrum, & Theologorum ſententiæ aduerſum conclamant Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 5. Aſturicenſis *in ſua relectione, de Chriſti gratia, quæſt.* 5. *dub.* 3. *pag.* 379. Aluarez *diſp.* 5. Nazarius *quæſt.* 1. *art.* 2. *controu.* 5. qui eam erroris inſimulat, & hæreſim graueolentem proclamat.

PRIMÒ quidem Scripturis repugnat, quæ Verbo adſcribunt Redemptionem, vt ſubſtat in natura humana, Ioan. 6. *Deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius, qui miſit me.*
Hæc eſt autem voluntas eius, qui miſit me, Patris: vt 390
omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo, ſed reſuſcitem illud in nouiſſimo die. Vbi dicit Gloſſa Interlinearis: *Per me mediatorem vult Pater dare credentibus vitam æternam.* Id innuit S. Bonau. *ad eum locum.* Clarius *Ioan.* 1. deſcripto Filio Dei, ſubdit: *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis.* Et ſubdit teſtimonium Ioannis: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Qui poſt me venit, ante me factus eſt: quia prior me erat.* Innuens, miſſum Redemptorem eſſe Filium, vt aduertit S. Bonauent. ibi addens illud Galat. 4. *Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere, vt eos, qui ſub lege erant, redimeret.*

CAP. 3. Ioan. *Sic Deus dilexit mundum, vt* 391
filium

Digitized by Google

filium ſuum vnigenitum daret: vt omnis, qui credit in illum, non pereat, ſed habeat vitam æternam; non enim miſit Deus filium ſuum, vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum. Vbi D. Bonau. exponit *Per ipſum*, qui eſt *Saluator, & Redemptor.* Et apponit id Matth. 1. *Vocabis nomen eius* IESVM; *ipſe enim ſaluum faciet populum, &c.*

IDEM obſeruat S. Doctor *ad cap. 5. Ioan* ad ea verba: *Omne iudicium dedit filio, vt omnes honorificent filium*, vbi apponit id Philip. 2. *Cum in formâ Dei eſſet, humiliauit ſemet ipſum.*

IDEM aduertit ad ea verba Ioan. 11. *Propterea me Pater diligit, quia Ego pono animam meam*, & apponit idem *Philip. 2.* ſuprà allegatum.

392 IDEM notat ad id Ioan. 12. *Et ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum: hoc autem dixit, ſignificans qua morte eſſet clarificaturus Deum;* vbi notat oppoſitiones Iudæorum. *Reſpondebit ei turba. Nos audiuimus ex lege, quia Chriſtus manet in æternum*, vt dicitur Michææ 5. *Egreſſus eius ab æternitate.* Idem perſpexit S. Doctor *in toto illo cœnæ ſermone*, vbi ſe Dei Filium Redemptorem mundi teſtificat.

393 PROBATVR etiam à D. Bonauent. *in 3. diſt. 19. art. 2. quæſt. 1. ex 5. Apoc.* vbi Filius Dei in cœlis acclamatur Redemptor: *Redemiſti nos Domine Deus in ſanguine tuo.*

PRÆCLARE autem *in Procemio 3. ſent.* probat ex illo Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret, &c.* ſuprà. Et Coloſſ. 1. *In ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare: & per eum reconciliare omnia per ipſum, pacificans per ſanguinem crucis eius.* Hunc autem dicit: *Filium dilectionis Patris, in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius.* Tit. 3. vbi idem aſſeritur, cùm enim dixiſſet, cap. 2. *Expectantes beatam ſpem, &*
394 *aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti: qui dedit ſemetipſum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate*; ſubdit, connectens cap. 3. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, quem effudit in nos abundè per Ieſum Chriſtum.* Rom. 5. *Commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis: quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt: Reconciliati Deo per mortem filij eius.* Vbi obſeruat S. Bonauentura exprimi perſonam reparantis.

395 IDEM oſtendit ex 1. Ioan. 1. *Quod fuit ab initio, quod vidimus, & manus noſtræ contrectauerunt de Verbo vitæ: & vita manifeſtata eſt, & vidimus, & annunciamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis. Et ſanguis Ieſu Chriſti Filij eius, emundat nos ab omni peccato.*

È prima Petri 3. *Chriſtus ſemel pro peccatis mortuus eſt.*

Ex 2. Philip. *Cùm in forma Dei eſſet, ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens. Humiliauit ſemetipſum vſque ad mortem.*

396 TANDEM in multis opuſculis id probat, vel dixerim, ſupponit S. Bonau. ex epiſt. Pauli ad Heb. *In Medit. vitæ Chriſti, cap. 7.* adducit id: *Et cùm introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: & adorent eum omnes Angeli Dei*; nempe, *Cùm apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris noſtri Dei*, vt habetur *3. ad Titum.*

SERMONE vltimo, de decem præceptis circa finem affert illud, cap. 4. *Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati, infirmitatibus noſtris.* Hunc autem dixerat: *Habentes ergo Pontificem magnum, qui penetrauit cœlos Ieſum Filium Dei.*

IDEM obſeruat *parte 2. Stimuli Diuini amoris*, *cap. 6.* vbi apponit id Iſaiæ: *Languores noſtros ipſe tulit, &c.* Sexcenta alia loca opponerem Vaſquio, quibus luce clarius adſcribitur Filio Dei Redemptio, vt *Qui*, non autem per ſolam communicationem idiomatum. Ex quibus hæc, quæ ſuprà relata ſunt, referuntur à Nazario poſt D. Bonauenturam.

IDEM omninò vnanimi ſenſu aſtruunt SS. PP. 397
Irenæus *lib. 3. cap. 22.* Iuſtinus *in expoſitione fidei.* Athanaſ. *lib. de Incarnatione Verbi.* Cyrillus Alex. ſæpè contra Neſtorium, & Eutichetem, & ad Reginas, *cap. Quod redempti*; Cyrillus Hieroſol. *cathec. 13.* Theodotus Ancyræ Epiſcop. *orat. de Natiuitate Saluatoris*, quæ inter *Append.* habetur *tom. 6. Concil. Epheſ.* Leo Papa *ſerm. 1. de Natiuit.* Damaſc. *lib. 3. de fide, cap. 5.* Auguſtinus *in Enchir. cap. 108.* & alij PP. relati *quæſt. 7.* qui ideò operationes Chriſti Theandricas acclamant, ſeu *Deiuiriles*: Idem habent alij Patres, relati *quæſt. 3. & 4.* qui ideò neceſſariam fuiſſe perſonam Diuinam conclamant, vt redimerentur homines à peccatis, quæ ſunt offenſæ Dei infinitæ.

NEQVE reſponſio Vaſquez eſt alicuius ponde- 398
ris, non ideò Scripturam & PP. dicere, ſatisfactiones Chriſti fuiſſe copioſas, quia ſint à Filio Dei; ſed quia ex vnione cum Verbo humanitas deificata redditur digna.

SANÈ Scripturæ, & PP. in oppoſitum renitent.

CONFIRMATVR ex Conciliis Epheſ. *in can. 4.* Chalced. *act. 5.* & ex Quinta Synodo generali *can. 2. & ſeq.* Et Sexta Synodo *per multas actiones.* Et Florentino, initio, vbi trahuntur regulæ prædicationum circa Myſterium Incarnationis, quæ vide in Medina *quæſt. 16. art. 5.*

PROBATVR deinde à Nazario *loco cit. argum.* 399
S. Bonauentura, in 3. diſt. 19. art. 2. quæſt. 1. Terminus concretus, poſitus à parte ſubiecti, ſupponit pro ſuppoſito: at diuinæ Scripturæ, Sancti Patres, & Catholica fides in Symbolis Apoſtolorum, Concilij Nicæni, & Athanaſij, Chriſtum Dei Filium Incarnatum, paſſum, & mortuum, nos à peccatis, & diaboli ſeruitute aſtruunt liberaſſe, nobis à Deo veniam emeritum, & gloriam, pro nobis ſatisfaciendo: Ergo iſti effectus, Suppoſito, vt principio, *Quod*, non autem Humanitati ſunt adſcribendi.

RESPONDET Vaſquez, Chriſtum rectè ſatisfeciſſe aſſeri, ſecundùm naturam humanam, non autem ſecundùm humanitatem, & deitatem; imò rectè dici: Humanitas ſatisfecit pro nobis, ſicut nos dicimus: Homo ſecundùm animam meretur à Deo gloriam, & ideò rectè humanitati adſcribitur ſatisfactio.

AT debuit aduertere è D. Bonauentura *loco cit.* 400
in fundamentis, ea locutione, qua dicitur: Chriſtus ſatisfecit ſecundùm naturam humanam, non ſecundùm Diuinam, ſolùm ſegregari principium *Quo*; attamen in Suppoſito manere operationem, & ideò in Symbolis dicitur: *Paſſus, &c.* ac proinde ſatiſfaciens; non autem de Humanitate dicitur, vt ait etiam Nazarius.

OB eandem rationem D. Athanaſius ad Epictetum, & Elias Cretenſis *in orat. 10. Nazianzeni*, dicunt, Humanitatem factam eſſe nobis ſatisfactionem, & redemptionem, & Chriſtum viciſſe mundum, vt homo, quia humanitate, vt principio *Quo*, redemptionem perfecit; nuſquam autem
inueniet Vaſq. id negari ſuppoſito vt principio 401
Quod, & humanitati adſcribi. Quamvis enim humanitati adſcribatur, vt deificatæ, vnitæ deitati, [illegible] quia

quia hinc verè humanitas fuit reddita pretioſa, quod non negatur ab aliquo ipſi Vaſq. attamen nullus Patrum hoc idioma inuenit: *Humanitas, non Filius Dei, ſatisfecit*; quia actiones ſunt ſuppoſitorum, vt dixi. Sic Carolus Magnus *epiſt. ad Epilandum*, quæ habetur in Concilio Francoford. ait: *In forma Dei Creator; in forma ſerui Redemptor*, vt notat Nazarius.

402 His ruit tota moles Vaſquez, qua oſtenderé nitebatur, defuiſſe ſatisfactionibus Chriſti hanc conditionem: *vt ſiant ex propriis*, quia humanitas ſatisfaciens omnia à Deo gratis habuit.

Instat *cap.3.* ſaltem de Chriſto dici, ipſum ſatisfeciſſe in quantum hominem; In quantum verò homo, accepit gratis ea, quibus ſatisfaceret, vnde non videtur ex rigore iuſtitiæ ſatisfeciſſe. Mox verò opponit ſibi aliquos Recentiores dicentes, non poſſe dici. Chriſtus, vt homo, gratias accepit, quia Chriſtus ſic Suppoſitum dicit, non naturam.

403 Contra arguit: Quia concretum poſitum ex parte prædicati, ſupponit pro natura, & hoc pacto *hic* debet accipi, ſicuti cùm dicitur: Chriſtus, in quantum homo, eſt creatura. Chriſtus, in quantum homo, eſt Deus: Terminus *Homo* magis propriè ponitur pro natura, quam pro ſuppoſito, quia videtur eſſe ex parte prædicati, perinde enim eſt, ac ſi dicamus: Chriſtus, in quantum eſt homo, eſt creatura. Chriſtus, in quantum eſt homo, eſt Deus. Concedit verò abſolutè: Chriſtus, in quantum eſt homo, eſt creatura; & negatur: Chriſtus, in quantum eſt homo, eſt Deus. Itaque hæc aſſertio: Chriſtus, in quantum homo, ſatisfecit; terminus, *Homo*; ſupponi debet pro natura, & ita Chriſtus non ſatisfecit ex propriis. Hoc autem probat hoc argumento. Omnis creatura eget gratiâ Dei, vt mereatur: Chriſtus, in quantum homo, eſt creatura: Ergò Chriſtus, in quantum homo eget gratiâ Dei, vt mereatur. Confirmatur, nam Chriſtus, vt homo, prædeſtinatus eſt ad gratiam.

404 Hæc tamen facilè refellentur, quia, in quantum homo, dicit ſuppoſitum, vt in natura humana; cùm autem operatio ſit ſuppoſiti, etiamſi natura humana ſit principium *Quo*, non ideò dicitur gratias accepiſſe, ac proinde non ſatisfeciſſe ex propriis, quia non fuit natura ſatisfaciens, vt *Quo*.

Argumentum autem Vaſq. nihil mihi obeſt, imò fallaciam detegit. Igitur Chriſtus, in quantum homo, accepit gratias, prout homo dicit propriè naturam, vt ait Vaſquez; at verò operatio ſatisfactionis fuit à Verbo Humanato. Itaque non benè infert intentum; ſatisfacientem accepiſſe ex alienis ad ſatisfaciendum. Quod alio argumento ſic retorqueo. Qui ſatisfacit, debet ſcrutinio inquiri: An ex propriis dederit, non autem debet fieri inquiſitio in eo, *Quo*: at qui ſatisfecit, eſt Verbum, vt ſuprà ex Scriptura, Conciliis, & Patribus oſtendi.

405 Cùm ergo ex propriis, non ex alienis ſatisfecerit, debet eius ſatisfactio ex hoc capite cenſeri ex iuſtitia. Erat enim ſatisfaciens ipſe Filius Dei naturalis, non adoptiuus, qui eſt Fons gratiæ, vt dicitur *Ioan*.1. & ibi aduertit S. Bonau. & gratia vnionis, communicata humanitati, facta eſt ab ipſo Verbo propria virtute.

406 Secunda conditio exactæ iuſtitiæ eſt, vt ſatisfactio ſit ex bonis propriis, quæ præcedenti adeò eſt ſimilis, vt Caietanus *quæſt*.1. *art*.2. *D. Thom.* Soto *lib*. 3. *de natura, & gratia, cap*.6. & *in* 4. *diſt*.19 *quæſt*.1 *art*.2. Medina *quæſt*. 1 *art*. 2. *D. Thom.* Aſturicenſis, & Vaſq. *loco cit.* vnicam ex ambabus conſtituant; at verò hæc latius patere videtur, & ideò eam à prima diſtinguunt, Capreol. *in 4. diſt*. 15. *quæſt*. 1. *ad* 1. *Aureolo*. Ferrar. 4. *contra Gentes, cap*. 54. Suarez, & Aluarez ſuprà *citatis locis*, has duas conſtituunt, & iure; nam hæc exigit, vt res, exhibita in ſatisfactionem, non ſit actu creditoris; præcedens verò requirebat, vt non eſſet ea gratis accepta, etiamſi in poteſtate iam ſatisfacientis exiſtat.

407 Hanc requirit S. Bonauent. *locis adductis prima prima*, vbi ſuprà, præcipuè *ad* 17 *Lucæ*, vbi hinc oſtendit, non eſſe hominis ad Deum ſatisfactionem, quia omnia opera noſtra ſunt Dei, vt dicitur Iſa.26. *Omnia opera noſtra operatus es Domine*. Et primo Paral.29. *Tua ſunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*. Et Philip. 2. *Deus operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate*.

408 Hanc conditionem requirunt cum D. Bonauentura, Capreolus, & Ferrar. *locis adductis*, Ioan. Medina *Cod. de Pœnit. tract*.3. *quæſt*.1. eamque ſupponit S. Thom. *in 4. diſt*. 15. *quæſt*. 1. *art*. 1. *ad* 2. Cæteri verò ſuprà allegati eam includunt in præcedenti, ideò eius non meminere, vt notat Nazarius *loco cit*. Quare non omittunt illam, vt putat Vaſquez *cap*.4.

Capreolus aſſerit, hanc conditionem in Chriſti ſatisfactione fuiſſe, quia actio ipſius, ità erit ipſius Chriſti, ſicut Patris, & Spiritus ſancti. Sicut autem, ſi tres perſonæ ſint dominæ in ſolidum alicuius theſauri, poſſunt ſingulæ alteri de his ſatisfacere; ità & in hoc caſu.

409 At non poteſt dominium in ſolidum duobus totaliter contingere, vt habetur *l. ſi vt certo, §. ſi duobus, ff. commodati*, & oſtendi *prima prima, loco cit*. Ratio eſt, quia dominium humanum, cùm ſit vtilitatis, requirit, vt tota res in propriam vtilitatem conuerti poſſit. Quare non poteſt alius eiuſdem rei habere vtilitatem totam; dominium verò Dei non eſt in ſolidum cum natura humana, ſed altius; perſonarum verò Sanctiſſimæ Trinitatis eſt dominium vnicum indiuiſibile, ſicut vnica eſt potentia, vna Deitas, &c.

410 Suarez *diſput*. 4. *ſect*. 6. reſpondet, actiones Chriſti eſſe proprias ſub eius dominio, non quatenus effectiuè ab ipſo prodeunt; ſic enim à tota Trinitate indiuiſim ſunt; ſed quatenus actiones habent valorem ratione ſuppoſiti Diuini, ſuſtentantis naturam humanam. Itaque perſona ſatisfaciens eſt Verbum in natura humana; creditor verò eſt Verbum in Diuina. Igitur illa opera ſunt ſub dominio illius perſonæ hominis, vt homo eſt, & non minus ſunt honorifica Verbo, & Deo, quàm ſi eſſent à ſuppoſito diſtincto. Itaque poſſunt eſſe opera ſatisfactoria ipſi Verbo, licet ab eo habeant valorem, quia ſunt ſatisfactoria, in quantum Verbi, in natura humana operantis; habent verò valorem vt à Verbo, vt Verbum eſt, ſuſtentans naturam humanam. Idem deſumpſiſſe videtur ex eo Aſturicenſis *relect. cit. pag*. 385. & alij, qui dicunt, opera Chriſti, vt producta, eſſe à tota Trinitate; at verò, vt habent valorem, eſſe à ſolo Verbo ſuſtentante.

411 Hunc modum præcipuè impugnat Vaſq. *num*. 57. quia eſt eadem perſona, à qua eſt valor ſatisfactionis, & quæ ſatisfacit, ac proinde non poteſt ab ea eſſe ſatisfactio, quia non eſſet ad alterum contra regulas iuſtitiæ; ſed eſſet ad ſeipſum.

Respondat tamen Suarez *ſect*. 5. regulam iuſtitiæ traditam ab Ariſtotele, vt ſit ad alterum diſtinctum ſuppoſitum, tradi, quia non dantur naturaliter

Digitized by Google

taliter plures naturæ, habentes diſtinctas voluntates liberas in vno ſuppoſito; hoc enim Ariſtoteles ignorauit faciendum in Incarnatione: ſufficit verò hæc diſtinctio in eodem ſuppoſito, vt ſatisfactio ſit ad alterum.

412 Rvrsvs oſtendit Suarez *ſect.6.* non eſſe neceſſe, vt actiones ſatisfactoriæ ſint in abſoluta poteſtate ſatisfacientis; nam in hoc differt à reſtitutione, quia hæc reparatur per res datas, quæ debent eſſe in poteſtate reſtituentis: ſatisfactio autem fit per actiones, quas ſufficit eſſe in poteſtate libera eas eliciendi, non enim requiritur dominij tranſlatio actionis reuerentis exhibitæ ad ſatisfactionem. Actiones ergo illæ poſſent eſſe etiam in Dei dominio, & tamen libere exhiberi ab homine in ſatisfactionem.

413 Instat Maſtrius *num.* 158. cum Vaſq. *num.* 47. ſatisfactionem, ob iuſtitiam violatam, includere etiam reſtitutionem. Satisfit enim reſtituendo obſequiis ablatum honorem, qui proinde conuincitur eſſe in dominio creditoris, vt docet D. Bonauent. *diſt.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 2. *ad* 4.

Hæc tamen ſubtilitas expirat; nam exhibitio illa reuerentiæ, & reſtitutio honoris nil aliud eſt, quàm actio illa, quæ eſt in poteſtate agentis, quæ, eſto, non ſit formaliter in ipſa actione, eſt tamen efficienter ab ea; nam reproducit in mente aliorum conceptum, famamque proximi deturpatam, vt docet Vaſquez. Sicut autem actio conceditur eſſe in poteſtate ſatisfacientis, ità debet aſſeri, omnem eius virtutem, & effectum in ipſius eſſe poteſtate.

Deinde, vt quid Vaſquez inducit reſtitutionem honoris in caſu noſtro, cum in eius ſententia nil Deo à peccante ſurripiatur? Ideò mirum, hunc daturum Suario dexteram, ſi non ageretur de ſatisfactione iuſtitiæ violatæ exigentis reſtitutionem: Sed neque ob id contendat, cùm iam Deo nil reſtituendum, cui nihil honoris, vel quidpiam aliud ablatum ſit in domo Vaſquij; quod tamen eſt falſum, vt monet S. Bonau. *art.* 2. *quæſt.* 2. *ad* 4. & oſtendi ſuprà *quæſt.* 3. & 4.

414 Cæterum quoad actionem illam, quæ in Diuinæ Maieſtatis exhibetur obſequia.

Caspensis eam expedit, admonens, illam eſſe in poteſtate Dei, non tamen Chriſtum ſatisfeciſſe illis actionibus reduplicatiuè, vt erant ſub Dei dominio, ſed vt erant propriæ; erat enim Dominus ſuorum actuum. Quare ſicut ad meritum ſufficit operari, actibus propriis liberis honorando Deum, tametſi actus noſtri ſint in Dei poteſtate, ita & in ſatisfactione.

415 In tamen impugnat Caſpenſis, quia actiones noſtræ, & Chriſti ſunt ſub dominio Dei perfecto; ſub noſtro autem imperfecto; atque adeò non poteſt illarum exhibitione Deo ad lineam perfectæ iuſtitiæ ſatisfieri, quia dominium Dei altum non eſt ſicuti Principum, in caſu ſolo vrgentis neceſſitatis; ſed imbibitum in omni dominio creato, illudque abſorbens, etſi relinquat liberè operari, vt notat Amicus. Hinc Arriaga ſic reſpondet, quod etſi totus valor operum Chriſti eſſet ipſius Dei; natura tamen, cui valor inerat, erat Chriſti, quatenus ſub ſua poteſtate inerat facere, vel non facere talia opera, & hoc pacto ex propriis ſatiſfecit.

416 Hoc tamen non impedit, quin & actus illi liberi, ſint ſub alto Dei dominio, vt dixit Amicus, Albertinus, Raguſa, Morandus, &c. ſic diſſerunt, opera Chriſti ſecundùm omnem phyſicam bonitatem fuiſſe quidem ſub Dei dominio, & ideò non ſub dominio ipſius Chriſti; conſiderata tamen, vt erant dignificata à Verbo, non à Diuinitate, cùm ſolum Verbum ſuppoſitaret naturam humanam, ideò hac ratione fuiſſe propria Chriſti, non Patris, aut Spiritus ſancti, & ratione huius dominij poterat ſatisfacere ad lineas iuſtitiæ.

At regnum, atque dominium Patris, Filij, & Spiritus ſancti, diuidere, non eſt ſecurum, quia, ſicut opera ad extra à tota Trinitate indiuiſa ſunt, ità etiam ſub indiuiſo dominio iacent.

Tertia conditio, à ſapientibus requiſita ad iuſtitiæ ſatisfactionem, eſt, vt fiat ex bonis non debitis alio titulo ipſi creditori. Hanc requirunt D. Anſelmus *lib.* 2. *Cur Deus homo, cap.* 2. 19. & 20. Guilhelm. Pariſ. *lib. Cur Deus Homo, cap.* 7. Richard. 3. *diſt.* 20. *quæſt.* 4. Durand. *in* 4 *diſt.* 15. *quæſt.* 1. Scotus *ibidem*, *quæſt.* 1. 3. *De ſecundo.* Maſtrius cum Scotiſtis *num.* 163. & infra, Sotus *lib.* 3. *de natura, & gratia, cap.* 5. Ioan. Medina *Cod. de pœnit. tract.* 3. *quæſt.* 1. Ferrar. 4. *contra Gent. cap.* 54. D. Thom. 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 3. apud Vaſquez. 417

Hanc conditionem requirit D. Bonau. *ad cap.* 17. *Lucæ*, & probat ex illo Iob 35. *Porrò ſi iuſtè egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?* Ratio D. Bonauenturæ eſt, quia cùm datur id, quod eſt alterius debitum, non poteſt nouum debitum ſoluere. Cum ergo omnia noſtra Deo, vt principi datori, ex titulo creationis, & iuſtificationis debeamus; non poſſumus eiſdem vti ad iuſtitiæ ſatisfactionem. 418

Hinc Durandus, & Ioannes Medina inferunt: Chriſtus, quidquid faceret, vt mereretur, & ſatiſfaceret pro nobis, totum Deo debebat: Ergo nullo opere potuit Deo ſatisfacere.

D. Anselmvs *lib. Cur Deus Homo, cap.* 20. hanc conditionem in Chriſti ſatisfactione inuenit, quia nullo titulo tenebatur mortem oppetere, quam lubens ſubiit pro nobis. 419

Svarez limitat hanc conditionem, dummodò non ſit illa ſatisfactio debita ex alio capite iuſtitiæ; nam ſi ea actio debeatur titulo diſparato, puta miſericordiæ, obedientiæ, &c. poteſt inſeruire ad ſatiſfaciendum ex iuſtitia.

Hanc tamen diſtinctionem refellit Vaſquez *cap.* 6. & Albertinus *allegato corollario, fol.* 317. & Maſtrius *num.* 166. nam titulus religionis eſt arctior, quàm iuſtitiæ. Quia cùm hoc titulo omnia Deo eſſent debita, non poterant ſatisfacere.

Enim verò Nazarius aduertit, etiamſi id Vaſquez probaret de re finita; attamen ſatisfactionem infinitam, qualis eſt Chriſti, poſſe pro omnibus titulis adæquare; Chriſtus enim eſt dignitatis ſimpliciter infinitæ, ac proinde ſingulæ operationes eius habebant infinitates ſatisfactionis, gratiarum actionis, obedientiæ, atque adeò pro ſingulis titulis, & omnibus ſimul erant ſingulæ ſufficientes. 420

Hæc tamen ratio non omninò probatur; nam ſicut finitum adæquatur finito; ita infinitum infinito; at debitor finiti *v. g.* vt quatuor, non poteſt illis quatuor aliud debitum, vt quatuor, ſoluere: Ergo neque debitor infiniti poteſt illo eodem infinito, quod totum eſt debitum, alia debita eluere.

Hvrtadvs, Orlandus, & Lugo diſtinguunt obligationem noſtrorum operum in remotam, qua omnia debemus; & proximam, qua opera, expreſſa à Deo, tenemur offerre: Dicunt ergo, poſſe Deo ſatisfieri ex operibus debitis remotè, non autem petitis proximè.

Contra tamen primò, quia adhuc ea, cùm fiunt, ſunt Dei. Secundò Chriſtus ſatisfecit etiam 421

operibus

operibus præceptis, factus obediens vſque ad mortem, quibus tamen ideò potuit ſatisfacere de condigno, ſicuti & nos poſſumus operibus præceptis. Jlle tamen perfectiſſimè, etſi non ad regulam commutatiuæ Iuſtitiæ ſatisfecit.

Qvarta conditio ſatisfactionis ex iuſtitia, eſt, vt ſit ad alterum ex Ariſtotele 5. *Eth. cap.* 1. & 2. Hanc conditionem ait Vaſquez *cap.*7. nullum ea memoratis in ea diſputatione Scholaſticis recensère.
422 Inter hos autem eſt etiam D. Bonauent. quem, *cap.*7. aſſerit, eam ſolam conditionem aſſignare ſatisfactioni, vt ſit æqualis, non egens acceptatione; hanc autem, quam vocant *iurium alteritatem*, non eſſe nominatam.

Enim verò S. Doctor hanc conditionem vrget neceſſariam *in* 3. *diſt.*19. *circa lit. num.*4. & Scotus 4.*diſt.*46.*quæſt.*1.

Aliqvi dicunt, Chriſtum Patri ſatisfeciſſe, non ſibi; nam Scriptura ſæpe clamat, Chriſtum ad Patrem præces fudiſſe, *Eph.*2. 1.*Ioan.Hebr.*5.

423 Taman non poteſt negari, etiam filium, offenſum à peccatis, æque ac Patrem, exegiſſe ſatisfactionem. Ideò dicitur Coloſſ. 2., *Erat Deus in Chriſto mundum reconcilians ſibi*, vt notat Lugo.

424 Alii reſpondent, ſatis eſſe diſtinctionem naturarum in vna perſona, vt eademmet perſona ſibi ipſi prout ſubſiſtenti in vna natura valeat ſatisfacere. Hanc verò non cognouit Ariſtoteles, quia Myſterium Incarnationis non credidit, vt dixi ſuprà.

Vasqvez *num.*82. obiicit primò, quia Actiones ſunt ſuppoſitorum, ita vt humanitas per vos non poſſit dici ſatisfeciſſe, vt *Quod*. Ex quo ſequitur, idemmet Suppoſitum ſatisfeciſſe ſibi.

Miror, Nazarium *art.cit.controu.*2.*p.*3. hoc argumentum diſſimulaſſe.

425 Respondetvr ergo, Suppoſitum operans variis voluntatibus, varium quoque principium conſtituere, quia non eſt nudum ſuppoſitum operans, & recipiens ſatisfactionem; ſed ſatisfacit ſuppoſitum Diuinum è bonis creatis, & recipit ſatisfactionem ſecundùm Deitatem. Poſſet etiam addi, Verbum, vt ſuppoſitans naturam humanam, ſatisfacere Trinitati Sanctiſſimæ, non in quantum Trinitas, ſed ſecundùm eſſentiam, & Maieſtatem læſam, quæ vna eſt. Peccatum enim non eſt contra perſonas, vt ad intra conſtituunt totam Trinitatem, ſed quatenus ſunt ſummum bonum vnum; & ideò ſub hac ratione poſſe diſtinctionem aſſignari, non quia inter Deitatem, & relationem Verbi ſit diſtinctio aliqua, etiam formalis; ſed quia Verbum, vt ſuppoſitans, & terminans humanitatem, agenſque voluntate creata, quo pacto ſatisfaciens eſt, rectè poteſt diſtingui à ſeipſo, & à voluntate illâ communi cum Patre, & Spiritu ſancto, recipiente ſatisfactiones creatas. Quod verò Immutetur definitio Iuſtitiæ, lata ab Ariſtotele, nun refert.

426 Instat ſecundò, Humanitatem comparari cum Verbo, ſicut Filium cum Patre: bonaque humanitatis eſſe Verbi per vnionem; & ab eo deriuare valorem eorum neceſſarium ad ſatisfactionem, ac proinde non eſſe ſatisfactionem ad alterum ſui iuris, eo modo, quo exigit Ariſtoteles 5.*Eth.cap.*6. vbi ait: *Non eſt enim iuſtitia ad ſua ſimpliciter. Id autem, quod poſſidetur & Filius, quamdiu ſit paruus, & non ſeparatus, vt pars ipſius eſt patris. Se verò nemo vult lædere: Quapropter non eſt ad ipſum in iuſtitia.* Filius igitur, quia eatenus pars eſt patris, quatenus bona eius ſunt Patris; & humanitas filia eſt Verbi, ſequitur non eſſe ad ipſum iuſtitiam, etiamſi diſtinguerentur; nam magis omnia ſunt Dei, quàm filius Patris.

Respondetvr tamen, filiationem non eſſe naturæ, ſed ſuppoſiti; & ideò non dicitur humanitas filia per naturam; ſed Chriſtus homo. Quare non benè Vaſquez comparat Verbum vt Patrem, humanitati vt filiæ. Deinde (eſto) adhuc tamen ſatisfacere poſſet, vt fatetur Vaſquez *diſp.*2. *num.*36. cum Paludano *in* 3.*diſt.*20.*quæſt.*2. quia pro honore læſo poteſt filius etiam non emancipatus, ſatis reddere, & facere Patri. 427

Absvrda eſt ſanè Vaſquez ſolutio *hic*, *n.*86. aſſignans diſtinctionem inter ſatisfacientem, & perſonam, cui facta eſt ſatisfactio; quia humanitas ſatisfecit, vt *Quod*, ipſi Verbo; hoc enim exploſum eſt. Concludit tamen, conditionem hanc, vt ſit ad alterum; ideò non extitiſſe in ſatisfactione etiam humanitatis, quia ſe habuit vt filius, quod ſuprà repuli. 428

Vltima conditio eſt, vt ſatisfactio non poſſit recuſari à creditore. Hanc aſſignat Ioan. Medina *Cod. de Pœnit. tract.* 3.*quæſt.*1. & Recentiores Thomiſtæ, Lorca *diſp.*8. Suarez *diſp.*4.*ſect.*5. Maſtrius *n.*181.

Cvm autem ſatisfactio Chriſti non fuerit huiuſmodi, ſed eguerit pacto Dei; ſequitur, eam non eſſe ex iuſtitia. Omitto autem opinionum colluuiem, & modos.

Plvrimi dicunt cum D. Anſelmo *lib.* 2. *Cur Deus homo, cap.*19. non potuiſſe Deum recuſare ſatisfactionem Chriſti. Vaſquez *diſp.*9. *num.*2. ait, Anſelmum loqui abſolutè. 429

At D. Anſelmus non loquitur abſolutè; ſed ſuppoſita Incarnatione, ad id deſtinata; ait enim: *Eum autem, qui tantum donum dat Deo ſponte, ſine retributione debere eſſe non iudicabis; imo neceſſe eſſe video, vt Pater Filio retribuat: alioqui aut iniuſtus eſſe videretur, ſi nollet, aut impotens, ſi non poſſet, quæ aliena ſunt à Deo.* Vbi nota verba illa: *Pater Filio, &c.* quæ ſupponunt iam incarnationem. Sic exponit & Lugo *diſp.*4. *num.*18.

Et ſanè, ſi abſolutè intelligatur, præciſo pacto Incarnationis, nullus dicere poteſt, Deum coactum illam ſatisfactionem ſibi ſtatuere, & determinare pro nobis; cùm ſit opus ad extra, atque adeo ipſi liberum. Quare hoc verum eſt, ſuppoſita prædeſtinatione Incarnationis, vt dixi *quæſt.*7. hanc autem liberè eſſe decretam, certum eſt. Ita communiter Theologi apud Lugum *diſp.*4. *ſect.*2. 430

Pro quo obſerua primò, ſatisfactionem ex iuſtitiæ rigore quoad honorem, & famam; eſſe exhibendam à reo abſolutè; ea verò non poterit ab homine læſo recuſari, ſi æqualis ſit iniuriæ. Et quoad res, neceſſe eſt vt fiat reſtitutio, vel eiuſdem rei, vel certè æqualis, quæ ita conducat ad vtilitatem, & vſum creditoris, ſicut res ablata. Neque video inter nos, qua ratione tunc in libera creditoris voluntate ſtet eam recuſare. Quod ſi alius ſatisfacere velit pro iniuria, etiamſi reddat æquale, poteſt læſus, maximè Deus, refutare alienam ſatisfactionem; non quia ea ſatisfactio non reddat reum formaliter dignum, eò quòd non ſit forma inhærens, vt putat Vaſquez *diſp.*9. *num.*41. ſed quia inferens iniuriam ex vi iuſtitiæ debet ipſemet contrapaſſum reddere; & eo magis homo Deo. 431

Observa ſecundò, ſatisfactionem adæquatam ad Deum, quæ, præciſo pacto, non eſſet ad iuſtitiam Diuinam ſarciendam ex rigore ſufficiens, quia poſſet recuſari, pacto iam inito ſufficere apud Deum ad perfectam ſatisfactionem; Et quidem etiam inter nos ſic proceditur in contractibus. Si enim ego vendiderim Petro captiuum; & poſteà velim eodem pretio redimere, etiamſi ſeruus ſit 432

factus deterior, poteſt emptor negare mihi redemptionem, quod ſi ſponte pactum ineat; iam tenebitor acceptare pretium, & meam redemptionem: Sic igitur etiam res videtur ſe habere in re noſtra. Cùm homo venditus eſſet, vt faceret malum, & Deum grauiter offendiſſet, poterat Deus redemptionem Chriſto denegare; at pacto inito, iam tenetur ex iuſtitia redemptionem eius copioſam non recuſare.

QVARE Vaſquez ſolidè non probat, omnem ſatisfactionem perfectam ex iuſtitia obligare, etiam præciſo pacto; licet enim inter nos ita eſſet, attamen coram Deo offenſo, etiamſi poſſemus, atque vellemus æqualem reddere ſatisfactionem, poſſet Deus eam recuſare, vt ſupremus Dominus, qui nulli iuri ſit obſtrictus.

433 AFFERT autem Vaſquez diuerſitatem inter contractus, & ſatisfactiones; nam in contractibus vterque contrahens voluntarie aliquid patitur, puta venditor, priuans ſe re vendita, & emens, pretio: Et ideò debet vterque voluntariè etiam conuenire; at verò in iniuriarum caſu, læſus contra voluntatem priuatus eſt ſuis bonis, & ideò etiam contra voluntatem poteſt ei exhiberi ſatisfactio, dummodo ſit adæquata.

EQVIDEM non video huius rationis vim; nam læſus, imò potiùs, quia iniuſtè contra voluntatem priuatus eſt bonis ſuis; poteſt etiam eò magis pro voluntate ſatisfactionem non recipere. Quod ſi inter homines aliter res ſe haberet; attamen Deus, offenſus infinitè ab homine, poſſet Chriſti ſatisfactionem, pro illo exhibitam, refutare, ac peccatoribus velle debitas pœnas infligere.

434 ENIM verò, ſuppoſito decreto Incarnationis, ac dono illo Mediatoris, & Redemptoris, non potuit Deus ſatisfactiones Chriſti recuſare, cùm eſſent infinitæ.

Ex hoc capite poteſt dici ſatisfactio Chriſti ex iuſtitia, quia, ſuppoſito pacto, facta eſt iuſta redemptio, quæ tamen reſpectu noſtri non eſt iuſtitia, ſed magis veritas. Quamvis, vt verum fatear, poſſit dici, non eſſe in toto rigore ſecundùm regulas, ſed in eo ſolo, quod habet condignitatem, cui pactum non obeſt; non enim ideò eguit acceptatione, quia eſſet inferius; ſed quia Deus, vt ſupremus Dominus, non potuit compelli ad eas ſatisfactiones paciſcendas. Et quamvis inter homines exhibito pretio emptionis, vel ſatisfactione, & pacto inito, ſequatur contractus ex iuſtitia, vt poſſit iudex, titulo iuſtitiæ, cogere ad effectum; attamen cùm voluntas Dej ſolo ſuo velle ſe ſibi obliget, nullo debito ſimpliciter iuſtitiæ conſtringitur, vt dixi *prima ſecunda, tract. 5. diſp. 4. quæſt. 4.*

435 QVOAD alias verò conditiones ſuprà relatas, poteſt probabiliter ſuſtineri, eas interueniſſe, ſuppoſito axiomate: *Actiones ſunt ſuppoſitorum*, iuxta probabilem expoſitionem.

SIC enim prima conditio iuſtitiæ, quòd fiat ex propriis bonis, interuenit, quia bona Chriſti erant Verbi ſatisfacientis.

SECVNDA verò, quod fiat ſolutio ex bonis, quæ ſint ſub dominio ſatisfacientis, eadem ratione aſtruitur.

TERTIA conditio, vt fiat ex aliàs non debitis, cùm illæ operationes eſſent Filij Dei, nulli debentis, poteſt adeſſe. Adde alias conditiones in hac, ab aliis requiſitas.

436 QVARTA verò, vt ſit ad alterum, poteſt aſtrui; quia Verbum ſatisfaciebat in humana voluntate.

ADDVNT etiam multi, vt ſatisfactio fiat immediate ab offendente; alioqui non redditur æquale in toto rigore ab alio fideiuſſore, vt notat Maſtrius *art. 3.* Hæc tamen non fuit in Chriſti ſatisfactione, quia innocens ſatisfecit pro reis. Ita videtur magis conſentaneum noſtræ doctrinæ, traditæ *prima primæ, tract. 1. diſp. 19. quæſt. 1. &* 2. Enim verò cum in caſu hoc ſatisfaciens ſit Filius Dei, non videtur ſequi idem inconueniens, quod ibi induxi aſſerentibus, Deum nobis debitorem, ad quod vitandum negaui Dei ad nos iuſtitiam. Quid enim abſurdi, ſi Diuina iuſtitia Chriſto debeat? Quare non video, me ex illa negatiua coactum idem de Filio Dei defendere, eum cæteris parem aſſerendo.

437 MEMINI tamen me *prima ſecunda, loco cit. ad argumenta*, aſſerere, merita Chriſti, eiuſque ſatisfactiones fuiſſe ex rigorè iuſtitiæ ſolùm quatenus erant ſatis, ſuperque condignæ, imò in infinitum excedentes debita; neque pactum neceſſarium ea merita denigrat; non enim pono requiſitum pactum Dei, vt contentus eſſet ſatisfactione inferiori debitis, quod ſanè eam ſatisfactionem labefactaret; & ideò malè conceditur ſic à Scoto, & aſſeclis, relatis *quæſt. 7.* ſed quia Dei ſumma libertas in operibus ad extra id requirit, vt ſuprà dixi.

HIC ſiſto in probabilitate, cùm nil videam Seraphico, aut veritati repugnans, & prolixæ de hoc altercationes Scholaſticorum mihi tædium ingerant.

438 SIC igitur ſaluantur loca Scripturarum, in quibus Chriſti cum Patre iuſtitia aſſeritur, Rom. 3. *Quem propoſuit Deus ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ.* Rom. 5. *Sicut per vnius delictum; ita & per vnius iuſtitiam.* 1. Cor. 1. *Factus eſt nobis ſapientia à Deo, & iuſtitia.* Coloſſ. 2. *Delens, quod erat aduerſus nos, chirographum.* Idem habent PP. Auguſtinus *in Enchir. c. 49.* Proclus Cizicenus *homil. de Natiuitate*, quæ eſt *in Concil. Epheſino, Tom. 6. cap. 7.* D. Gregorius 17. *moral. cap.* 18. & alij apud Suarez, Vaſquez, & Nazarium, *locis adductis.*

RESPONDETVR ergo primò, ea loca probabiliter de vera iuſtitia inter Chriſtum, & Patrem accipi.

439 RESPONDETVR ſecundò cum Vaſquez *diſp. 7. cap. 7.* accipi poſſe de iuſtitia, non metaphoricè quidem, ſed communiter ſumptâ. Quæ reſponſio hauritur ex D. Bonau. *in 3. diſt. 20.* præcipuè *quæſt. 5.* & *in 4. diſt. 46. art. 2. quæſt. 2.* Chriſtus igitur dicitur ſatisfeciſſe ex iuſtitia, quia ſatisfactiones eius non modò æquales erant debito, ſed ſuperabundantes; & perſona ſatisfaciens non poterat recuſari, ſuppoſitâ Incarnatione.

DISPVTATIO QVARTA.

DE FINE INCARNATIONIS.

MODICA hæc olim quæſtio in magnam nunc molem excreuit, & Thomiſtarum ſimul & Scotiſtarum ſcholis fuſiſſimè ventilatur; & licèt expreſſiſſima Patrum teſtimonia, tot ſacræ Scripturæ nixa ſententiis, pro vna parte militent; aduerſæ tamen opinioni plurimi propter coniectutas è diuina complacentia non abſque violentia aliqua tractas, ſe mancipare non dubitarunt: Vtrique ſententiæ D Thomas, & Scotus, Anteſignani præponuntur, non quod alij, haud ignobiles, ante illos hanc materiam doctè non diſcuſſerint, vt Alenſis, & Albertus, ſub quibus præclari SS. Doctores, Bonauentura, & Thomas, prima Theologiæ elementa arripuêre; verùm non æquè illi, ac hi, aduerſarios ſunt nacti, qui contradicerent, licèt hi diſcipuli ab illis Magiſtris diſſentirent, vt infrà videbimus. Cur autem ſententia (mox vt vtriuſque tradenda) D.Thomæ, non D. Bonauenturæ, (licèt ſub huius nomine nonnulli eam tradant) præcipuè donetur, quamvis vterque eodem tempore illam clariſſimè docuiſſent, cùm fuiſſent ambo eodem die in publicos ſacræ Theologiæ profeſſores aſſumpti, vt legitur in vita Seraphici, §.8. hinc cauſam ſuſpice; quòd Scotus, qui contrariam opinionem primus in aciem diſpoſuit, prope Angelicum Doctorem ſolitò caſtrametatus ſit, vt ipſum, quantùm liceret, iugiter impugnaret: quare illum ſolum noſtræ ſententiæ fecit Authorem; Adde, quòd D. Bonauentura priorem docendi locum Pariſiis adeptus, eum D. Thomæ ex humilitate ceſſerit, vt vbi ſupra in eius vita. Quàm verò præclarè, & plenè hanc quæſtionem definierit Seraphicus, ex iam dicendis facilè coniicies.

QVÆSTIO I.

An Adamo non peccante futura fuiſſet INCARNATIO.

D. Bonau. in 3.diſt.1. art.2 q.2.
D. Thom. q.1. art.3.

1 QVÆTIO noſtra non curioſè præſumit diuinorum arcanorum penetralia perſcrutari, eaque temerè iudicare, vt quidam dixêre; ſed piè perſcrutans diuinorum beneficiorum amplitudinem, ad gratiâs rependendas, ſolerti eſt digna indagine, vt fatetur S. Bonauentura.

EA autem eſt: An permanente Adamo in iuſtitia originali, decreuerat adhuc Deus VERBVM incarnatum iri.

2 PRIMA opinio eſt affirmatiua. Ita cenſent Alenſis 3.*part.quaſt*.2.*memb*.13. Albertus *in* 3.*diſt*.20. *art*.4.Scotus *in* 3.*diſt*.7.*quaſt*.3.& *diſt*.19. *quaſt.vn*. quem ſequuntur diſcipuli, Faber *in* 3.*diſp*.20. Rada 3 *part.controu*.5.*art*.3.Maſtrius *diſp*.4. *quaſt*.1. alios adducens.

Ex Recentioribus verò exteris id ſentit Iacobus de Valentia *in Pſal*.81.& 102 Albert.Pighius *lib*.8. *de libertate arbitrij*, *cap*.1.*art*.2.& 3.& *lib*.10.*cap*.1. Catharinus *lib. de eximia prædeſtinatione Chriſti*. Claudios Turinenſis *lib. de prouidentia*, *quaſt*. 1. *art*.2. Viguerios *cap*.20. Morandus *tract*.1.*quaſt*.4. Areſius *in Apocalypſim*, *excurſu* 4.Referuntur etiam Rupertus *lib.de gloria Trinitatis, & proceſſione Spiritus ſancti*, *cap*.19.20.& 22.& *lib*.3.*in Matthæum*. Galatinos *lib*.7.*de arcanis*, *cap*.2. quia aſſerunt, non Chriſtum propter hominem, ſed hominem propter Chriſtum conditum, & addit Rupertus, non indiguiſſe Chriſtum peccato primi hominis, vt homo fieret, delicias ſuæ charitatis cum hominibus habiturus. Adducitur etiam D. Bonauent.*hîc*, ſed immeritò; nam aſſerit quidem hanc ſubtiliorem, & magis rationibus conſonam videre, non tamen eſſe, vt refert Vaſquez *diſp*.10. *num*.8. Oppoſitam verò

reipſa veritati fidei eſſe magis conſentaneam, docet & ideò illi adhæret.

3 Secvnda igitur opinio D. Bonauent, è diametro negat, futuram Incarnationem Adamo non lapſo. Ita ſentit etiam D. Thom. *hic*, quem omnes Thomiſtæ *eodem articulo* 3. *quæſt*. 1. conſequuntur, vbi cæteris vberior Nazarius *controu.vnica*, & Ferrarienſis 4. *contra Gentes*, *cap*.55. Capreolus *in* 3. *diſt*.1. *quæſt*. *vnic*. *art*.1. Carthuſianus *quæſt*.2. referens etiam Tarantaſium; Abulenſis *in* 4. *Matth*. *quæſt*.44. Ioannes Arboreus *lib*.3.*Theoſophiæ*,*cap*.8. Marſilius *in* 3. *quæſt*.1. *art*.3. qui tandem profitetur ſequi Seraphicum, quem ad vnguem ſectantur Richardus *in* 3. *diſt*.1. *art*.1. *quæſt*.2. Gabriel *diſt*.2. *quæſt*. *vnica*, *art*.3. *dub*.3. Aſturicenſis *in ſua relectione de Chriſti gratia*, *quæſt*.6. Valentia *Tom*. 4. *punct*.7. Vaſquez 3.*part*. *diſp*.10. Hieronymus Rua *controu*.8. Molina, & Zumellus *prima parte*, *q*.23. *art*.4. Albertinus *corollario* 1.*ex* 6.*quæſt*.1. Peſantius *diſp*.1.& alij plurimi, Tanner. *diſp*.1.*quæſt*.1.*dub*.4. *num*.151. Orlandus *Tom*.1. *diſp*.3. *quæſt*.2. Amicus *hic*, Raguſa *diſp*.28. Mærac.*diſp*.9. Caſpenſ.*diſp*.1. *ſect*.9. Lugo *diſp*.7. Paſqualigo *diſp*.76. Fulienſ. *lib*.2. *cap*.14. Marchantius *lib*.1.*tract*.3.*lect*.3. Ferrarius *in cap*.3.*Apoc*.*epiſt*.6 *quæſt*.14.

4 Svarez verò 3. *parte*, *diſp*.5. mediam quandam opinionem excogitauit, qua duas extremas ad concordiam redigeret, ea tamen ad alterutram declinare cogitur, vt *cap*.2.notat Vaſquez.

Primò igitur aſſerit, Chriſtum ante omnem creaturam prædeſtinatum ad eſſe, atque in primo ſigno prædeſtinatam eſſe vnionem Verbi, non cum natura humana in genere, ſed cum hac indiuidua natura; quia indignum videtur aſſerere, prædeſtinationem fieri rei in genere, & poſteà in alio ſequenti ſigno cum hac natura. Deus enim non intelligit, aut vult res in vniuerſum, ſed indiuiduè. In eo verò primo ſigno rationis dicit, prædeſtinatas ad eſſe naturale etiam creaturas cum Chriſto, tanquam primogenito omnium creaturarum: In eo inſtanti, ait eum non fuiſſe deſtinatum paſſibilem, ſed hominem tantùm; at verò poſt præuiſum peccatum, docet deſtinatum fuiſſe ad paſſibilem carnem aſſumendam.

5 Qvare, ſi homo in innocentia perſtitiſſet, adhuc fuiſſet Incarnatio, quippè decretum Incarnationis præceſſit præuiſionem peccati, & fuit firmatum ad Diuinam communicandam bonitatem.

6 Aduit verò; ſi Adam non peccaret, Chriſtum non venturum ex vi decreti, quo de facto præfinitus fuit, poſitâ ſcientiâ, qua Deus reuera ſub conditione nouit, hominem peccaturum in illa occaſione, qua peccauit, aut in alia, ſi permitteretur peccare; poſito etiam quod Deus nollet permittere peccatum, ſed maiori auxilio Adamum præueniret, aut alio modo peccatum impediret. Cùm autem ait, nullo modo Chriſtum venturum; intelligit, nequidem etiam impaſſibilem, in quo videtur ſecum pugnare, ſed reſpondet, Incarnationis fuiſſe plures fines totales, quorum quilibet ablatus impediret, ſi deeſſet. Arrident huic ex parte Hurtadus *diſp*.13. Granado, & Auerſa. Vide Vaſquez *cap*.6.eam latiùs explicantem, & inſectantem *ſequentibus capitibus*, cum Cardinali de Lugo.

Asserendvm, Adamo non peccante, Filium Dei non fuiſſe venturum in carne.

7 Probatvr primò à D. Bonau. *in fundamentis*, *& corpore*. Ea, quæ ſunt in libera Dei voluntate poſita, non ſunt nobis determinatè aſſerenda, hoc, vel eo fine conſtituta, niſi ex Diuina reuelatione nobis id innoteſcat: Sed Incarnatio eſt beneficium Dei liberum: Ergo non debet aſtrui decretum, niſi provt nobis eſt reuelatum. Nobis autem eſt reuelatum, illud decretum factum eſſe principaliter, & ferè ſolùm ob noſtram redemptionem: Ergu eâ ablatâ, non eſt aſſerendum. Maior probatur ex illo 1.Cor.2. *Quæ Dei ſunt, nemo cognouit, niſi Spiritus Dei. Nobis autem reuelauit Deus per ſpiritum ſuum.* Minor patet ex dictis *diſp*.3. *quæſt*.1. Subſumptum probatur à D. Bonau. primò è Scriptura veteri, & noua, quæ Incarnationis cauſam aſſignat redemptionem, Iſaiæ 52. *Dicit Dominus, & iugiter tota die nomen meum blaſphematur. Propter hoc ſciet populus meus nomen meum in die illa: quia ego ipſe qui loquebar, Ecce adſum*, (ideſt propter peccata.) Hoc vnum refert Valentia: Plurima tamen à D. Bonauent. *hic* indicata, & alibi expoſita Teſtamenti antiqui loca, libet ad trutinam reuocare.

Genesis 3. Deus ſerpenti indicit aduentum 8
filij ſui: *Quia feciſti hoc, inimicitias ponam inter te, & mulierem, & ſemen tuum, & ſemen illius: Ipſa conteret caput tuum.* Hebræa: *Ipſum conteret tibi caput*, ex lapſu igitur Adæ prædeſtinatum eſſe aduentum filij teſtatur, ad ſerpentem tyrannum hominum conterendum, vt aduertit D. Bonau. *ſerm*.2. *de B. Virgine*.

Genesis 49. promittitur Meſſias, & dicitur Siloh pacem adducens, vt dixi *quæſt*.1. at non haberet inſitum hoc nomen, niſi eius aduentus ad violatam hominum pacem cum Deo redintegrandam eſſet deſtinatus. Sic enim dicitur etiam Iesvs, quia Saluator, vt nomen fini Incarnationis reſpondeat. Huic arridet Aggæus, cap.2. *Veniet deſideratus cunctis gentibus, & dabo pacem, &c.* ideò in Salomone ſæpe figuratur.

Exodi 4. clamat Moyſes: *Mitte Domine, quem* 9
miſſurus es, ideſt ad liberandum populum.

Genesis item 49.ait Iacob: *Salutare tuum expectabo Domine*, vbi nomen Christi eſt ſalutare, quia ad ſalutem nobis dandam deſtinatus. Vnde verſio Chaldæa ſic habet: *Salutare tuum expecto Domine, redemptionem Chriſti expecto, qui venturus eſt ad accerciendum ſibi filios Iſrael.* Sic & primo Lucæ dicitur: *Iuſiurandum quod iurauit ad Abraham Patrem noſtrum, daturum ſe nobis. Vt ſine timore de manu inimicorum noſtrorum liberati, ſeruiamus illi.* Et Lucæ 2. ait Simeon: *Viderunt oculi mei ſalutare tuum.* Et Iſaiæ 52. *Videbunt omnes fines terræ ſalutare Dei noſtri*, & Pſal.97. *Notum fecit Dominus ſalu-* 10
tare ſuum, quia ad ſalutem prædeſtinatus, vt obſeruat S. Bonau. *ad* 2. *Lucæ*, vbi etiam aduertit, vocatum eſſe Iesvm in circumciſione, quod etiam Matth.1. indicitur: *Vocabis nomen eius IESVM: Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum.* Ecce nomen Chriſti exprimit finem eius aduentus; & ſanè vel vnicum, vel principalem, vt obſeruant poſt D. Bonau. Valentia, Nazarius, & alij multi.

In Teſtamento autem nouo *Lucæ* 15. & *hic*, 11
in corpore, obſeruat S. Bonauentura, Chriſtum ſe comparare paſtori deſcendenti ad quærendam ouem perditam, quia finis Incarnationis fuit ſalus hominum. Confirmat illo Lucæ 19. *Venit filius hominis quærere, & ſaluum facere quod perierat.* Et prima Timothæi 1. *Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere.* Ideò addit Sanctus Bonauentura, Chriſtum ſe paſtori comparare *Iſa*.40. *Ezech*. 34. & *Ioan*. 10. quia ſuper humeros portare venerat oues. Vnde *Iſa*.40. cit. *Fœtas ipſe portabit.* Quare Iſaiæ 9. & 22.

dicitur

dicitur Chriſtus habere imperium, & claues ſuper humeros.

12 Ad idem citatum Lucæ obſeruat, Chriſtum, Sapientiam Patris, ſe comparare mulieri, quæ habens drachmas decem, vnâ perditâ, accendit lucernam, & graditur ad ſcrutandum, & ſcopendam domom, eaque inuenta, conoocat amicas. Hic aduertit, Sapientiam æternam dici *mulierem*, quam Sap. 8. *Sponſam*, & Eccleſiaſtici 24. *Matrem pulchra dilectionis*, vocat Sapiens: hæc decem drachmas habens, nempe nouem ehoros Angelorum, & hominem vltimò creatum, vt Gloſſa exponit; hoc perdito, accendit lucernam Incarnatione, vt exponit D. Gregorius homil. 34. in Euangelia: *Lucerna eſt Lux in teſta, ideſt, Verbum in carne*, vt ait Gloſſa. Vnde Ioan. 1. dicitur: *Erat Lux vera*; & ſubdit: *Verbum caro factum eſt*. Vnde ſimpliciter VERBVM eſt incarnatum ad hominem redimendum. Idem obſeruat in tertia parabola prodigi adoleſcentis.

13 IDEM vrget S. Bonauent. *ad 3. Ioannis*, illud trutinans: *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum daret: vt omnis, qui credit in illum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Quanquam autem in mundo erat, vt dixit *cap. 1.* tamen in mundum miſit propitiationem pro peccatis noſtris, vt dicitur 1. *Ioan.* 2. & ſubdit: *Non miſit Deus Filium, vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus.* Ideò refricat *Matth. 1.* vocatum IESVM, vt aduertit etiam D. Chryſoſtomos *homil. 26. in Ioan. & Matth. 1.* Multa ad id Velaſq. *in epiſt. Pauli ad Philip. cap. 2.* profert.

14 IDEM latius proſequitur *ad 10. Ioannis*, vbi Chriſtus iterum ſe paſtori comparat, qui ad vitæ diſcrimina pro ouibus venit ſubeunda: *Ego veni, vt vitam habeant.*

AFFERT *in corpore* etiam id *Coloſſ. 1.* vbi dicitur Chriſtus prædeſtinatus, vt omnia inſtauraret. Innomera ſunt loca Scripturæ hoc teſtantia, quæ S. Bonauent. paſſim adducit *in opuſculis ſuis, & aliis locis.*

IN fondamentis duo affert inſignia. Primum eſt Galat. 4. *Vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos, qui ſub lege erant, redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus.* Argutè autem hunc locum adducit, quo etiam reſponſiones aduerſariorum ruunt, vt mox oſtendam.

15 ALTER locus eſt *Hebr. 2.* qui efficaciſſimus eſt. Cùm enim Apoſtolus *in primo cap.* Diuinitatem, & humanitatem abſolutè Filij Dei probaſſet; pergit in ſecundo oſtendere cauſas humanæ naturæ ſuſcipiendæ abſolutas; ideò tandem dicit: *Qui ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex vno omnes. Propter quam cauſam non confunditur fratres eos vocare, dicens: Nunciabo nomen tuum fratribus meis. Ecce ego,*
16 *& pueri mei, &c. Quia ergo pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem: vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium, ideſt, diabolum: & liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxij erant ſeruituti. Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit.*

HIC Apoſtolus adducit cauſam ſimpliciter Incarnationis, quæ eſt ſalus hominum. Ideò pro eis ſimilis factus eſt, carnem, & ſanguinem aſſumens; non naturam Angelicam.

17 CVR autem dixit, *non Angelos, ſed ſemen Abrahæ*, & non dixit ſemen Adæ adhoc innocentis apprehendit, niſi quia hoc erat abſolutum decretum nobiſcum communicandi in carne, & ſanguine mortali, non autem in immortali; & hoc, quia nullum aliud extitit decretum, quam veniendi in carne mortali.

SIC igitur arguit Apoſtolus, vt notat D. Bonau. ex Gloſſa. Chriſtus venit, vt homines ſaluaret: Ergo ſemen Abrahæ aſſumpſit. Probatur, quia non apprehendit Angelos, quippe non erat eos liberaturus. Itaque effugia ſunt mera, vt ait S. Bonau. ea, quæ Scotus, & aſſeclæ aſſumunt, eaque à Seraphico ponderata ſunt, atque reiecta.

FREQVENTISSIMVS eſt hic dicendi modus 18
Scripturæ, aſſignans namque cauſam Incarnationis, noſtram ſalutem profectò demonſtrat, hunc vel vnicum finem fuiſſe, vel principalem, quo deficiente, non eſſet futura Incarnatio. Quod ſi aliquis alius additus ſit, puta adoptio noſtra, gloria, & ſimilia; ea procul dubio apponontur, vt effectus redemptionis, vt luce clarius meridiana conſtat ex allegato loco Apoſtoli *ad Galatas.*

CONFIRMATVR ex Conciliis, Nyceno, Epheſino, Chalcedonenſi, & Toletano 6. & 11. quæ definiunt: *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis.*

DEINDE confirmatur ſecundò à D. Bonau *in 1. diſt. 46. quæſt. vlt. in corpore*, ex Benedictione Cerei, inſtituta à D. Gregorio: *O felix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere Redemptorem! ô certè neceſſarium Adæ peccatum, quod Chriſti morte deletum eſt!*

RESPONDENT ſanè Scotus, Rada, Maſtrius, 19
Fauentinus *locis adductis*, Scripturas, & Eccleſiam aſſignare cauſam Incarnationis Filij Dei in carne paſſibili; non autem incarnationis quoad ſubſtantiam, & in hoc inſiſtendum, ac pedem figendum clamat Faber *num. 34.* Aucupari etiam laborat huic reſponſioni fundamentum ex Nicæno Symbolo, quod ait: *Propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis:* Non enim ſolùm propter noſtram ſalutem, ait, incarnatum, ſed primò propter nos homines, ideſt, vt eſſet noſter glorificator, & Primogenitus Prædeſtinatorum.

IGITVR amplectendo omnia ſigna prædeſtina- 20
tionis Chriſti (ait Faber) includitur etiam modus Incarnationis in carne paſſibili, & de hoc loquuntur Scripturæ adductæ: aliæ tamen aſſignant alios fines prædeſtinationis Chriſti, nempe, vt ſit primogenitus prædeſtinatorum. Sæpe autem Scriptura non diſtinxit ſubſtantiam Incarnationis à modo, qoia hæc ſpeculatio non erat neceſſaria, & quia modus fuit, vt Redemptor; Ideò ſemper dixit, veniſſe vt redimeret, & quòd, niſi veniſſet ad redimendom, non veniſſet; quia non veniſſet vt Re-
demptor, & hoc ſenſu vocatus eſt IESVS, quia de 21
facto venit, vt SALVATOR.

AT hæc reſponſionum congeries ſeipſam confundit. Primò enim Scripturæ abſolutè aſſerunt, Incarnationem factam ob noſtram redemptionem, vt ſuprà oſtendi, & ſemper id aſtruunt, vt Faber vltimò concedit: quorſum ergo temerè aſſerimus eam factam iri, etiamſi finis ſemper à Scriptura aſſignatus non extitiſſet? Aut quo pacto Incarnatio, vbiqoe aſſerta abſolutè ob noſtram redemptionem, quoad modum tantum aſſeritur? vel hoc etiam fine deficiente eſſet adimplenda?

ALIOS ſanè etiam fines, redemptionem ſequen- 22
tes, aſſignant Scripturæ, vt notat S. Bonauent. & habetur loco adducto ab illo *Galat. 4.* puta adoptionem noſtram, glorificationem, & ſimiles; attamen omnes tanquam affectus redemptionis conſequuntur, vt patet *eo loco.* Et Epheſ. 1. *Qui prædeſtinauit*

nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum, ſecundùm propoſitum voluntatis ſuæ, in laudem gloriæ gratiæ ſuæ, in qua gratificauit nos in di-
23 *lecto filio ſuo. In quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, remiſſionem peccatorum, ſecundùm diuitias gratiæ eius, quæ ſuperabundauit in nobis.* Quod verò ſomniat de diſtinctione illa: *Propter nos homines, & propter noſtram ſalutem*, nil iuuat; Id enim *Propter nos*, emphaſim reſonat, ideſt, Propter nos viles, impios, perditos, incarnatus eſt, *& propter noſtram ſalutem*, ſeipſum tradidit in mortem acerbam: Sic gentes, quæ ſunt, quaſi non ſint, coram Deo; tanquam momentum in ſtatera Dei, vitam valuerunt, vt clamat Iſaias, & Cyrillus Alex. Sic finem *Cui* directè eſt ſalus, nempe hominem luteum tanto pretio redemptum exhibet Eccleſia.

24 MVLTAS aggerat Faber Scripturas, 1. Corinth. 3. *Omnes vos Chriſti: Chriſtus autem Dei.* Coloſſ. 1. *Qui eſt Imago Dei inuiſibilis, primogenitus omnis creaturæ: quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa in cælis, & in terra, &c. Omnia per ipſum, & in ipſ creata ſunt: & ipſe ante omnes, & omnia in ipſo conſtant. Et ipſe eſt Caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis: vt ſit in omnibus ipſe primatum tenens: quia in ipſo complacuit, omnem plenitudinem inhabitare: & per eum reconciliare omnia in ipſum, pacificans per ſanguinem Crucis eius, ſiue quæ in terris, ſiue quæ in cælis ſunt.*

25 VASQVEZ monet, hæc intelligi de diuinitate Chriſti, quia omnia per ipſam condita ſunt, non de humanitate, & ſic ab omnibus intelligi, ſolum excipe Rupertum.

RESPONDENT multi, aſſignari cauſam, ob quam CHRISTVS, vt homo, ſit creaturarum primogenitus, *quia in ipſo complacuit reconciliare omnia, pacificans, &c.* Ex electione enim Chriſti ad redemptionem, ſecutus eſt principatus illius ſuper omnes creaturas, vt exponit D. Hieronymus: Vnde non ſequitur, eſſe primogenitum anteceſſione, ſiue in executione, vt indicat S. Bonauentura *in corpore*, ſiue in honore, ſecundùm intentionem, quia omnia ad Chriſti gloriam ordinantur.

An id 1. *Corinth.* 3. reſpondet S. Doctor in illud Lucæ 15. *Omnia mea tua ſunt*, nos eſſe Chriſti titulo redemptionis, ex eo, quod Pater Filium dederit, & omnia cum eo nobis donauit, vt dicitur *Rom.* 8. quæ eſt communis expoſitio, vt refert Vaſquez: illa verò Fabri eſt nullius. Sic defluunt etiam expoſitiones Vulpis *diſp.* 5. *art* 3.

26 INSTAT Faber *num.* 21. ſic enim eſſet vltimus in honore, quia bonum occaſione peccatorum volitum eſt, & ideò imperfectum. Hoc argumentum timet Bellarminus *Tom.* 4. *lib.* 2. *de gratia, & libero arbitrio, cap.* 9. *in fine.*

SANE' verò, neque cæteri ſe valent expedire, niſi ad Seraphicum confugiant. Tametſi reſponſa exaggerent dicentes, ipſam Incarnationem fuiſſe deſiderabilem per ſe, vt ait Fulienſis, Diuinam bonitatem maius è peccato bonum magis intendiſſe, quæ omnia, hiſque ſimilia, ſuppoſita noſtra aſſertione, petunt deuotè principium.

27 OPTIME' omnia ſoluit S. Doctor *ad* 5. quem ſequitur Molina *prima primæ, quæſt.* 23. *art.* 4. *diſp.* 1. *membro* 7. adducens D. Thomam, Deum, ante prædeſtinationem Chriſti, & Sanctorum, per ſcientiam mediam, ſeu condionatam, cognouiſſe omnia conditionatè contingentia, etiam ea, quæ originem erant habitura ex ordine prædeſtinationis, & gratiæ, & vnionis hypoſtaticæ; non tamen cognouiſſe, quid eſſet futurum abſolutè. Deinde vnico ſimpliciſſimo actu ſuæ voluntatis ità elegiſſe ſimul totum eum ordinem, qui ſpecialis naturæ, & gratiæ, & vnionis hypoſtaticæ ordinem complectitur, & à conſtitutione mundi vſque ad finem ſæculi futurus eſt. Ità beneficio ſcientiæ mediæ vtuntur Amicus *diſput.* 7. *ſect.* 2. & alij è Societate IESV. Quod verò opponit Maſtrius *num.* 10. ruit ex modo, quo procedit S. Doctor.

AIT autem S. Bonau. Quòd Deus, quia præ- 28
ſciuit lapſum humani generis, ideò fecit, quia ſe recuperaturum cognouit; & ideò principaliùs in intentione fuit reparatio lapſi, quàm conditio eius poſſibilis lapſus.

HINC verò educuntur ſigna Diuinæ cognitionis. Igitur volens communicare ſeipſum extra creaturis, ſibi ſimilibus, liberè, ſicuti magis videbat ſuam decere bonitatem diuinam; primo ſigno cognouit, Adamum, & totum genus humanum, ſi crearetur, lapſurum: Deinde in ſecundo, ſi laberetur, reparabilem, & optimè per Incarnationem. Vltimò igitur decretum firmatum eſt: *Creemus*, vt lapſis Redemptionis beneficium in Vnigeniti mei Incarnatione effundam. Quo ſatis elucet hoc ordine ſignorum primò in genere cauſæ finalis Chriſtum eſſe intentum, vt finem, *cuius gratia*, cui non ampliùs obmurmuret Maſtrius *num.* 10. Neque *num.* 50. interpellet, vt argumentum reſoluamus; quo pacto gloria Chriſti ſit finis principalis Incarnationis? Hæc eſt fatalis reſponſio ad acutiſſimum inter cætera Scoti argumentum, ſumptum cum reſponſione è D. Bonau. *hic*, & *in* 3. *diſtinctione* 32. *quæſt.* 5.

PORRÒ hic ordo ſignorum videtur mihi à S. 29
Doctore deſumptus è D. Cyrillo *lib.* 5. *theſauri, cap.* 8. vbi circa medium ait: *Sciebat Deus, mortales nos futuros propter peccatum; ideò conſtituit, vt Verbum homo fieret.* Et infrà: *Præuidit Deus, peccaturum hominem, & in mortem caſurum; præuidit etiam conferentia generi eius, & quomodo reuocaretur; ideò quaſi radices huius ſpei in filio ſuo nobis depoſuit. Præfundatur igitur ante nos Chriſtus, & in ipſo nos omnes ſuperædificamur, idque ante initium mundi in præſcientia Dei, vt cum ordine diuino benedictio maledictionem præceſſerit.* Igitur benedi- 30
ctionem, & Chriſtum fuiſſe prænoſita, ait, ante permiſſionem maledictionis. Vnde in prioribus verbis: *Sciebat Deus, mortales nos futuros*, quibus videtur Cyrillus præmittere præſcientiam noſtri lapſus ante decretum incarnationis; non poteſt enim eſſe ſermo de præſcientia abſoluta; alioqui ſibi contradiceret in ſubſequentibus verbis, atque ideò intelligi poſſunt de ſcientia conditionata media, quod clariſſimè oſtendit D. Cyrillus *ibi*, ſimilitudine Architecti, firmiſſima fundamenta iacientis, vt ſi domus aliquando rueret, poſſet faciliter reparari; nam ſicut Architectus non ex abſoluta, ſed ex conditionata tantùm ſcientia futuræ ruinæ firma iacit fundamenta: Sic & Deus ex conditionata ruinæ mundi ſcientia firmiſſimum poſuit lapidem Chriſtum, eum prædeſtinando Redemptorem.

IDEM ſenſit Chryſoſt. homil. de Adam, & Eua: 31
Præuidit per omnia Deus quanta habuit facere bona de tranſgreſſione hominis; & ideò illam permiſit, non quia Deus elegerit permiſſionem peccati directè ad promouendam incarnationem; ſed quia videns Adam, ſi in tali ordine libertatis, quem decebat, elapſurum, decreuit hinc magnum bonum eruere, conſequenterque permittere lapſum: Sic ſcientiæ mediæ vſo, reſoluitur Scoti è quinto Seraphici excerptum argumentum.

Sic etiam reſoluit Lugo *num.* 13. inferens, ex affectu erga Chriſtum indirectè permiſiſſe, malè tamen concedit, Chriſtum eſſe bonum, occaſione lapſus volitum. Sic enim Scoto cedit.

32 Accepit D. Bonauent. reſponſum è D. Bernardo *ſerm.* 3. *in Salue regina*, vbi ait: *Et vt breuiter concludam, de hac, & ob hanc, & propter hanc, omnis Scriptura facta eſt: propter hanc totus mundus factus eſt.* Plura congerit Salazar Scripturæ, & Patrum effata, *de conceptione B.V. cap.* 3. teſtantia Deum condidiſſe mundum, quia illum ſe recuperaturum agnouit per Chriſtum, è Virgine.

Hæc oculatus Maſtrius vidit *num.* 18. Ideóque *num.* 19. ſcientiam mediam, vt potè ſui nodi gladium, refugit.

33 Porrò è D. Cyrillo idem reſpondent Orland. *tract.* 1. *de Incarnat. diſp.* 4. *quæſt.* 2. & ferè Auerſa.

Hinc S. Doctor infert *diſt.* 32. *quæſt.* 5. cum D. Anſel. *lib.* 2. *Cur Deus homo*, *cap.* 14. potius volitum Chriſtum, quàm omnes homines, vt oſtendi *prima primæ, tract.* 1. *diſp.* 17. *quæſt.* 8. ſalus enim noſtra non fuit Finis Chriſti (eſto motiuum,) & ſi datus ſit in pretium noſtri, redundans tamen reflectitur in Chriſti gloriam.

34 Similiter quod volita ſit principaliùs reparatio lapſi, quàm creatio hominis poſſibilis labi, vt ait S. Doctor, aſtruitur à D. Irenæo *lib.* 3. *cap.* 3. his verbis: *Cùm præexiſteret ſaluans, oportebat, quod & ſaluaretur fieri, vt non vacuum ſit ſaluans.* Ait ergo priùs volitum Saluatorem, quàm ſaluandos præuiſos ſcientiâ conditionatâ.

35 Hinc ſoluuntur etiam oppoſitiones Scotiſtarum ex aliis Scripturæ locis, quæ alios fines Incarnationi videntur apponere, puta gloriam Chriſti, & noſtram. Ea refert Suarez *ad art. D. Thomæ.*

Primvs eſt ad *Epheſ. primo*, ſuprà allatus. Secundus 1. Cor. 2. *Loquimur Dei ſapientiam, quam prædeſtinauit Deus ante ſæcula in gloriam noſtram.* Intelligo enim ordinatum ad gloriam noſtram per redemptionem, ideò dixerat, ſe prædicare Chriſtum, qui factus eſt redemptio. Tertius Epheſ. 2. *Propter nimiam charitatem, &c.* Loquitur enim ſuppoſita culpa. Ideò dixerat: *Eramus natura filij iræ: Deus autem, qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem, &c.* Ideò ſubdit: *gratiâ ſaluati eſtis, non ex operibus.*

36 Tandem nil officit, nam ſi Incarnatus eſt ob redemptionem, ſequitur ex ſua bonitate id præſtitiſſe, & ob nimiam charitatem, & ad noſtram gloriam, adoptionem, &c. vt fatetur ibi Suarez.

Eqvidem ingenuè fateor cum Valentia, reſponſum Scoti, & aſſeclarum eſſe ridiculum, nempe Scripturam aſſignare redemptionem, cauſam aduentus in carne paſſibili. Quorſum enim Scripturæ milites ſuperfluè repetant, Redemptorem veniſſe ad moriendum, non impaſſibilem, non immortalem? Quis vnquam dicturus ſit, venturum immortalem, ad mortem pro culpis ſubeundam.

37 Probatvr ſecundò à D. Bonau. ex PP. qui non modò aſſerunt, finem incarnationis fuiſſe noſtram ſalutem, ſed etiam omnem alium eo præciſo, penitus excludunt; eamque inter illos vnanimem ſententiam prædicant.

S. Dionysivs Areopagita *cap.* 3. *de Eccleſiaſt. hierarchia*, vbi exponens cauſam aduentus Chriſti, nullam aliam aſſignat, niſi quia Humana natura initio ſtolidè à diuinis beneficiis ſit prolapſa. Vnde incarnationis opus in ſolam Dei miſericordiam erga nos refert, vt notat Valentia.

38 Tertvllianvs *lib. de Incarnatione Chriſti, cap.* 4. S. Athanaſius *ſerm.* 3. *cont. Arrianos, pag.* 212. nec non Damaſcenus *lib.* 3. *de fide cap.* 1. & *lib.* 4. *cap.* 4. Chryſoſtomus *homil.* 2. & 3. *in Matth.* & *ſerm.* 3. *in Lucam*, & *homil.* 1. *in pſal.* 9. Theodoretus *in epitome diuinorum decretorum, cap. de Incarnatione.* Cyrillus Hieroſol. *catech.* 6. Epiphanius *lib.* 1. *contra hæreſes*, Nyſſenus *lib. de Sancto Baptiſmo, initio*, & *ſermone de Chriſti Natiuitate.* Theophylac. *in* 3. *Ioan.* planè aſſerunt, ſalutem noſtram eſſe finem incarnationis. Vide Valentiam, Vaſquez, & alios, hos latè referentes.

39 Referam cum D. Bonauent. eos, qui omninò negant, venturum filium Dei, ſi Adam non peccaſſet.

D. Avgvstinvs *libro primo, de peccatorum meritis, & remiſſ. cap.* 26. diſertè id affirmat è ſcripturis, quas ſubinde affert, ſufficienter apparere, Dominum Ieſum Chriſtum non aliam ob cauſam in carne veniſſe, niſi vt ſaluos faceret, liberaret, redimeret, illuminaret, & *ſerm.* 8. *de verbis Apoſtoli*, ad illud Lucæ 19. *Venit filius hominis quærere, & ſaluum facere quod perierat*, ait: *Si homo non periiſſet, filius hominis non veniſſet: Ergo perierat homo, venit Deus homo, & inuentus eſt homo*, & in pſal. 36. conc. 2. ait: *Quis iſte Deus homo? Si tu ô homo non dimitteres Deum, non fieret pro te Deus homo*, & in pſal. 68. *Vtinam maneret homo in eo, quod Deus fecit. Si enim maneret in eo, quod Deus fecit, non in limo infixus eſſet, quem Deus genuit*, & in Ioan. 11. ad ea verba: *Ecce quem amas, infirmatur. Si peccatores Deus non amaret, ad terram de cœlo non deſcenderet*, quem refert etiam *in Commentario illius loci S. Ioannis*, & *ſerm.* 9. *de verbis Apoſtoli*, tractans illud 1. Tim. 1. *Venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere* ait: *Nulla cauſa fuit Chriſto veniendi, niſi peccatores ſaluos facere.* Idem habet in illa oratione, quæ incipit: *A cella aromatica*, quæ adſcribitur S. Auguſtino.

40 D. Gregorivs Nazianzenus *oratione* 4. *de Theologia*, quæ eſt 36. ait: *Quæ autem humanitatis à Deo propter nos ſuſceptæ cauſa extitit? profectò vt nobis ſalus pararetur; quid enim aliud cauſa afferri poteſt?* Idem docet *oratione* 35. quæ eſt tertia *de Theologia, num.* 85.

D. Ambrosivs lib. de Incarnationis Dominicæ Sacramento, cap. 6. ait: *Quæ erat cauſa Incarnationis, niſi, vt caro, quæ peccauerat, redimeretur?*

41 His interrogationibus, hi duo Sancti Doctores apertè profitentur, huiuſce Myſterij nullam aliam cauſam extare.

S. Irenævs *lib.* 5. *cap.* 14. ait: *Si enim non haberet caro ſaluari, nequaquam Verbum Dei caro factum eſſet. Et ſi non haberet ſanguis iuſtorum inquiri, nequaquam ſanguinem habuiſſet Dominus.* Quid clarius? Alludit autem ad illud teſtimonium, ſuprà allatum à D. Bonau. *ſecundo ad Hebræos.*

Origenes homil. 24. in Numer. *Pone* (inquit) *non fuiſſe peccatum: ſi non fuiſſet peccatum, non neceſſe fuerat filium Dei Agnum fieri; ſed manſiſſet hoc, quod in principio Deus erat Verbum.*

42 D. Athanasivs *ſerm.* 3. *contra Arrianos*, ait: *Cùm homo efficitur* (Verbum) *tum cauſa ſubſtituitur, cur eum oporteat carnem geſtare. Neceſſitas quippe, indigentiaque hominum anterior eſt, quàm illius natiuitas, quâ ſublatâ, carnem non induiſſet.* Eam autem neceſſitatem ait indicari, tum aliis Scripturæ locis; tum illa prima Ioan. 3. *In hoc apparuit filius Dei, vt diſſoluat opera Diaboli.*

D. Gregorivs Nyſſ. *homil. de Natiuitate Chriſti*, planè ſupponit, non aliam ob cauſam, niſi

ob peccatum veniſſe Chriſtum; ac proinde minimè alioqui fuiſſe venturum.

43 S. Leo ſerm. 3. de Pentecoſte. *Si homo* (inquit) *ad imaginem, & ſimilitudinem Dei factus in ſua honore natura manſiſſet, nec diabolica fraude deceptus à lege ſibi poſita per concupiſcentiam deuiaſſet, Creator mundi, Creatura non fieret, neque aut ſempiternus temporalitatem ſubiret, aut æqualis Deo Patri filius Deus formam ſerui, & ſimilitudinem carnis peccati aſſumeret.* Hanc mutilat Vulpes *num.* 22. auferens negatiuam; ſolùm referens Deum ordinaſſe Chriſtum mortalem in remedium. Sic alij PP.

D. Bern. *ſerm.* 1. *Vig. Natiuit.* apud D. Bonau. *Hæc tria ſapiunt mihi, quod audio Ieſum, Chriſtum, Filium Dei. Quare enim vocamus nomen eius* Iesvm *niſi quia ſaluum faciet populum à peccatis eorum? Aut quare Chriſtus nominari voluit? niſi quia computreſcere faciet iugum à facie olei? Quare filius Dei factus eſt homo; niſi vt homines faceret filios Dei?* vtique è peccatoribus, vt ſuprà dixit. Ideò *ſerm.* 1. *Adu. ait*: Filium potius aduenisse, vt quia eſt Patris imago, hominem reformaret, qui ſimilis eſſe Deo voluit ſciendo.

Hæc teſtimonia nequeunt de aduentu in carne paſſibili explicari, negant enim penitus Chriſtum incarnandum, ſiue paſſibilem, ſiue impaſſibilem.

44 Respondet Fauentinus *num.* 39. Patres ſi diligenter perlegantur, loqui de Incarnatione in natura paſſibili, iuxta D. Auguſtini effatum *lib.* 1. *de peccatorum meritis*, cap. 316. *Non fuiſſet caro Chriſti in ſimilitudinem carnis peccati, niſi caro fuiſſet iſta peccati.* Subdit Vulpes, SS. Patres exceſſiſſe è charitate.

46 At hoc reſponſum eſt riſu dignum; nam verba SS. PP. fideliter relata ſunt, abſolutè negantia, filium Dei vlla ratione incarnandum; neque poſtea palinodiam recantant, nec anteà ſibi contradicunt. D. autem Auguſt. *loco adducto* loquitur ſolùm de Incarnatione *in facto eſſe*, reddens rationem, ob quam caro eius habuerit ſimilitudinem peccatoris, quia ex hominibus in ſtatu lapſos deriuata eſt, licet ſanctiſſima eius mater, & ipſe, eſſent innocentiſſimi. Si enim Rex Americæ, qui nudus incedit, ob mortem ſubditorum funebri velo ſerico inuoluatur, integro è ſordidis bombycum venis; & D. Auguſt. aſſerat, Velum illud non habiturum apparentiam ſordium bombycinarum, niſi bombyces ſordidi eſſent, alibi verò dicat non induendum fuiſſe veſtimentum vllum, niſi ea funeribus: Ecquis dicet, eum tantùm aſſerere hic, illud ſpecie velum Regem induiſſe ob funera?

Respondet ſecundò Faber, (videns ſe inania attuliſſe) ſumpta tota ſerie ſignorum prædeſtinationis huius Myſterij, non futuram Incarnationem, niſi eſſet peccatum, quia præuiſio peccati in illa clauditur. ſed ſi præciſè primum ſignum decreti ſumatur, in quo determinata eſt Incarnatio, eam ait futuram, etiam non ſuccedente peccato. Sancti autem PP. loquuntur in ſenſu compoſito, non diuiſo.

47 Hæc tamen reſponſio inanior eſt; nam Sancti PP. abſolutè negant, Chriſtum venturum vllo modo, vt patet legenti, neque vllus illorum Scotica ſigna immiſcuit, ideò reſponſum Fabri petit principium, aſſumens ſuum ordinem ſignorum, & Patribus adſcribens: Et ſanè mirum eſt, nullum Patrum in re tam graui aſſeruiſſe, venturum in carne impaſſibili, ſi id facturus fuiſſet, non eueniente peccato.

48 Probatur etiam rationibus D. Bonauenturæ.

Prima eſt deducta à Gloſſa *ex cap.* 2. *ad Hebræos*, vbi Apoſtolus declarat, cur Deus Angelos non aſſumpſerit ad liberandum genus hominum, ſed ſemen Abrahæ apprehenderit, nempe, vt ſimilis hominibus fieret. Ex quo ſequitur eo ipſo, quo ſtatuit naturam aliquam aſſumere, decreuiſſe naturam ex germine mortali ſibi adaptare.

Respondet Fauentinus *num.* 40. rationem eſſe aliam, cur Apoſtolus dixerit aſſumpſiſſe naturam humanam, non Angelicam, quia ſcilicet Angeli quoque peccauerunt, neque tamen aſſumpſit eorum naturam.

At ratio hæc Apoſtoli eſſet inanis; Verbum ideò aſſumpſit naturam humanam, non Angelicam, quia licèt Angeli cum hominibus peccauerint, tamen non aſſumpſit naturam angelicam, ſed humanam; quæ autem eſt hæc conſequentia?

Si autem diceret, Apoſtolum hinc amplificare 49
Diuinam bonitatem, & miſericordiam erga nos, quippè cùm homines, & Angeli peccauerint, tamen homines voluit redimere, non Angelos, rectè diceret: At reſtat adhuc aſſignare cauſam, cur ad redimendos homines, de quo ibi agit, aſſumpſerit naturam humanam, cùm poſſet etiam Angelicam; ratio verò Apoſtoli eſt, vt fieret ſimilis in natura, & ideò dicit: *Quia pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe participauit eiſdem.* Ex quo ſequitur, in decreti ſignis ſolam factam electionem carnis mortalis præ Angelica natura, non autem immortalis, ideò enim dicit Apoſtolus: *Nuſquam Angelos apprehendit*, ſed hominum ſtirpem (includens etiam innocentem.) Ideò Tertullianus *lib. de carne Chriſti* quærens, cur Deus noſtram, non autem Angelorum naturam ſumpſerit, hanc vnicam rationem aſſignat, *quia noſtra natura erat redimenda; non autem Angelica*, ſentiens, hanc ſolam eſſe rationem huius Myſterij, & non aliam.

Hinc S. Doctor vrget. Verbum aſſumpſit na- 50
turam humanam præ Angelica; hoc autem non præſtitit, quia humana eſſet nobilior, vt patet. Fuit ergo ob neceſſitatem ſalutis ex parte hominis; adde cum Apoſtolo, vt nobis eſſet ſimilis, & viſcera charitatis patefaceret.

Secunda ratio eſt. quia vtitur etiam Valentia, & Nazarius: Incarnatio eſt maximum opus miſericordiæ, & exceſſus, vt ſæpe Apoſtolus iniungit, qui ideò Patrem miſericordiarum vocat Patrem Domini Ieſu; at Diuina miſericordia magis enitet in Incarnatione, ſtatutâ pro peccatoribus indignis redimendis, quàm ſi pro innocentibus: Ergo.

Ex quo patet, fruſtra Fauentinum *num.* 40. ne- 51
gare noſtrum aſſumptum; hoc enim probatur à D. Bonauent. efficaciter, quia beneficium inferre indigno maius eſt, quàm non indigno, & quò magis indigno, eò maior eſt miſericordia, & gratia; at peccatores ſunt indigniſſimi: Ergo. Itaque S. Doctor, infert *in corpore*, hunc miſericordiæ exceſſum (Sic enim vocatur Matth. 17.) non faciendum, niſi exceſſus peccatorum opponeretur.

Tertia ratio arguit ex fundamentis aduerſa- 52
riorum, qui Incarnationem, & Chriſtum ponunt vt primam perfectionem, ac ſummum complementum vniuerſi, primò intentum, quod probat Fauentinus *num.* 20. ex *Coloſſ.* 1. vbi dicitur: *Chriſtus primogenitus creaturarum*, & *in ipſo condita ſunt omnia*, & in ordine gratiæ adeò neceſſarius, vt abſque eo Eccleſia in ſtatu innocentiæ eſſet acephala, ideſt, ſine capite. Et argumenta Scoti id redolent: arguit enim, Deum ordinatè volentem ſuam gloriam in creaturis, debuiſſe velle prius humanitatem

tatem Chriſti, eiuſque prædeſtinationem, tanquam propioquiorem fini.

53 Alii id probant ex 8. *Prou.* vbi dicitur: *Dominus poſſedit me*, vbi L X X. legunt: *creauit me initio viarum ſuarum.* Quem locum antiqui PP. exponunt de ſapientia incarnata, quæ dicitur prædeſtinata ab æterno, initiom creaturarum, & complementum.

Idem probant aliis ſcripturis apud Vaſquez, & Fabrum. Idem colligitur è ſignis ordinatis à Scoto *in 3. diſt.19. quæſt. vnica, §. in iſta quæſtione.* In primo inſtanti intellexit ſe Deus, vt ſummum bonum, & ita ſe voluit, & adamauit. In ſecondo intellexit creaturas, & voluit in eſſe naturale eas producere, & ante omnes prædeſtinauit Chriſtum, quippe fini à ſe intentò propinquiorem.

54 Tvnc ſic arguunt: Si Chriſtus prædeſtinatus eſſet, vt complementum vniuerſi, & primogenitus creaturæ; ſequeretur primò, Deum poni in conſtitutione, & ordine vniuerſi: Sed hoc eſt contra Ariſtotelem *lib.2. Metaph.* & probatur, quia ſicut Imperator non dicitur de exercitu, ſed ſuprà exercitum; ita multò magis Deus. Probatur ſequela, quia Chriſtus, vt dicit Verbum vnitum naturæ humanæ, & conſtituens hoc Suppoſitum in duabus naturis, eſt Deus, & hic ponitur primò volitus ad perfectionem omnium creaturarum in ordinè naturæ & gratiæ.

Enim verò Scotiſtæ huic facilè reſponderent, hæc adſcribi Chriſto, vt homo eſt, ſeu ratione vnionis.

55 Secvndò ſequeretur, Deo volenti mundum creare, neceſſarium fuiſſe incarnari, quod eſt abſonum; ſicut enim ex creatione huius mundi in hac numero perfectione, Deus hanc numero gloriam voluit; ita etiam ex vi huius volitionis ſolùm id voluit, quod cum hoc numero mundo conueniat, proportionatam ſcilicet gloriam; quod ſi Deus voluiſſet ſuam gloriam in tali gradu, vt neceſſaria fuiſſet perſona Diuina incarnata, iam mundum infinitè perfectiorem condidiſſet.

56 Aliam, rationem tanquam arietem, admouet Vaſquez, eaque deducitur ex D. Bonauentura *ad quintum, & in corpore.* Decretum prædeſtinationis Chriſti, quippe de re ſuper omnes inſigni, debuit eſſe exquiſitum, indiuiduatumque omnibus neceſſariis circumſtantiis. Eſt enim prædeſtinatio pars eximia Diuinæ prouidentiæ; & prædeſtinatio Chriſti pars eximia prædeſtinationis. Debuit & decretum illud eſſe firmum, omnibus præuiſis ſtabilitum: Nunc ergo, ſi non peccante Adam, Chriſtus venturus erat, vel erat venturus mortalis, vel immortalis: Si primum: Ergo moriturus erat etiam non propter peccatum, quod eſt falſiſſimum; ſi immortalis, cùm nunc venerit mortalis, mutatum fuit decretum.

Respondent Scotiſtæ communiter, decretum Incarnationis in primo ſigno fuiſſe de Incarnatione quoad ſubſtantiam; poſtea verò præuiſà culpà, determinatam paſſibilitatem carnis.

Contra quia prædeſtinatio reſpicit rem exquiſitè conſtitutam, quo ad omnia, quæ futura ſunt. Confirmatur, quia non erat venturus Chriſtus, niſi ex vi decreti; ſed decretum non fuit, niſi in carne paſſibili, vt conſtat, quia ſic eſt adimpletum: Ergo ex vi huius decreti non veniſſet impaſſibilis.

57 Respondent Centinus, Poncius, Faber, & alij Scotiſtæ, Chriſtum venturum ex vi primi decreti paſſibilem ab intrinſeco, hoc eſt, potentem ab interno mori; ſi autem Adam non peccaſſet, dicunt, futurum aliud decretum de impaſſibilitate externa, quam ſi perſtitiſſet ſtatus innocentiæ, ſinguli homines adepti fuiſſent, & paſſibilitas ad actum non fuiſſet reducta.

58 Hvnc modum inanem fatetur Maſtrius, quia contra chorum canunt. Eſt enim quæſtio noſtra: An venturus eſſet in carne mortali in actu ſecundo; nam quòd aſſumenda eſſet caro ex natura, intrinſecè è qualitatibus compoſita contrariis, non eſt dubium. Deinde cùm ipſi dicant, venturum Chriſtum etiam non peccante Adam, ſupponitur venturus ex decreto iam condito, non ex alio.

Alii hoc argumentum retorquent; nam & de Adam cogimur nos reſpondere: An decreuerit creare mortalem, vel immortalem. Sed reſpondetur, non eſſe ſimile. Primò; nam quo ad Adam agitur tantùm de modo ante peccatum præuiſum. Secundò, decretum fuit condendi eum immortalem; at quo ad incarnationem, nullum fuit ante decretum, quò ad ſubſtantiam; non enim fuit condendi Chriſtum mortalem, vt patet, neque immortalem, quia non venit ad executionem. Quare Vulpes, & Gallus non rectà ineunt fœdera contra nos.

59 Alii reſpondent, decretum fuiſſe Chriſtum venturum impaſſibilem, quia fuit decretum veniendi meliori modo iuxta occaſiones. Ita Suarez, Morandus, & Artetinus.

Contra tamen, quia non cogitur Deus ſemper ad meliora facienda. Tum quia melior eſt Incarnatio dependenter à peccato, vt ait Tannerus cum D. Bonauent. ſic enim viſcera charitatis, & miſericordiæ Dei effunduntur, & bonitas altius communicatur indignis.

Respondent Maſtrius *num.71.* Vulpes, Bellutus, Rada, & Baldius, venturum impaſſibilem extrinſecè, quatenus, non occurrente alio in contrarium, redundaret beatitudo animæ in corpus, & redderet ipſum impaſſibile, & ita illa impaſſibilitas fuit tantùm decreta virtualis, & in cauſa, quæ non repugnat formaliter paſſibilitati; ſicuti non repugnat, vinum formaliter frigidum, eſſe virtualiter calidum.

60 Contra, quia formaliter contrarium fuit ſecundum decretum primo; nam decretum primum eſt diffundendi beatitudinem in corpus, & in ordine gloriæ conſtituendi; Secundum autem decretum fuit formaliter contrarium. Itaque non ſolùm virtute, vt replicat Centinus, ſed formaliter repugnat. Alia etiam pro nobis vrget Raguſa, cui non ſatisfacit Hurtadus *diſp.23. ſect. 2.*

Aliqvas etiam admiſcet S. Bonau. congruentias; noſtros ſcilicet affectus magis Deo obſtringere; atque amore inflammare, Deum ob noſtram ſalutem hoc opus Incarnationis ſuſcepiſſe. Deum magis honorificare, eiuſque oſtendere bonitatem; quod abſque fundamento negat Faber *num. 4.* Vide Andream Cretenſem *in Bibliot. homil. in feſto exaltationis Sanctæ Crucis*, nobiſcum ſentientem, & alios Patres apud Velaſquez *in 2. cap. epiſt. Philip. verſ.7. adnot. 2.*

61 Franciscvs Suarez, vir eruditus, Conciliator accedens, vtramque opinionem ad concordiam trahere conatur. Videns igitur Scripturas, & Patres pro nobis, conceſſit *ſect. 2.* Incarnationem ordine executionis factam in remedium peccati; negat tamen ordine intentionis hanc fuiſſe rationem, quæ Deum mouit ad prædeſtinandum Incarnationis Myſterium,

Myſterium, ſed hanc fuiſſe nobilitatem operis, & dignitatem Chriſti, qui prædeſtinatus eſt primogenitus creaturarum, vt dicitur *Prou.* 8. *Coloſſ.* 1. & alijs ſuprà adductis locis.

62 PRÆTEREA id probat. Deus ſanè ante Incarnationis decretum cognouit ſcientiâ mediâ, ſi mundum creaſſet, ſi Angelos, & homines conditos tali naturâ, & gratiâ inſtitueret, ſecuturum peccatum, & totum genus labefactandum, quod ſi permitteretur, offerendam ſibi optimam occaſionem, ſuam bonitatem, ſapientiam, & miſericordiam oſtendendi.

63 IAM ergo Conſtitutâ in Deo tali ſcientiâ, optimè intelligitur, eum potuiſſe primum omnium intendere, non ſolùm vniuerſi creationem ſecundùm eſſe naturæ, gratiæ, & gloriæ in hominibus, & Angelis; verum etiam ſecundùm eſſe vnionis hypoſtaticæ in Chriſti humanitate, quanquam in re ipſa eſſet executurus hoc Myſterium poſt oblatam occaſionem peccati, quia ordo intenſionis contrarius eſt ordini executionis. Et hoc modo ait, conciliari Scripturas, quæ dicunt, Chriſtum primò dilectum eſſe & amatum, tanquam finem operum Dei, cum illis, quæ dicunt, Verbum ſumpſiſſe carnem, oblatâ occaſione peccati.

64 SECTIONA verò ſequenti ſuſtinet conſequenter, Chriſtum in primo illo ſigno eſſe prædeſtinatum redemptorem in remedium peccati præuiſi.

IN quarta verò ſectione ſuſtinet, primam rationem motricem Diuinæ voluntatis ad decernendam Incarnationem fuiſſe excellentiam Myſterij, & alia bona, abſque neceſſitate peccati; eam tamen volitam eſſe, quo ad ſubſtantiam in remedium peccati, alia diſtincta volitione in poſteriori ſigno rationis; non enim implicat, etiam duabus rationibus totalibus rem aliquam eſſe volitam. Sic qui habet voluntatem firmam eundi Romam, ad loca ſacra colenda, ſuperueniente neceſſitate amici, quæ ex ſe ſatis, ſuperque eum ad illud iter impelleret, iam ob duas rationes totales peregrinationem arripiet. Sic *primo Reg.* 16. cùm Dominus præciperet Samueli ire Bethleem ad vngendum Dauid in Regem; & ipſe reſponderet: *Quomodo vadam? audiet enim Saul, & interficiet me:* Reſpondit Dominus: *Accipe vitulum, & dic: ad ſacrificandum Domino veni.* Vbi ſanè, propoſitum, primaque voluntas eundi non fuit orta ex voluntate ſacrificandi; ſed alia prior ratio præceſſit, ſcilicet vnctio Dauid; & tum etiam ad ſacrificandum perrexit.

65 SIC dicitur Chriſtus reſurrexiſſe propter iuſtificationem noſtram *Rom.* 4. cùm tamen prima ratio volendi eam reſurrectionem, fuerit ſine dubio exaltatio, & gloria ipſius Chriſti.

IAM igitur ad Scripturas, & PP. pro nobis allatos reſpondet, explicare rationem Incarnationis, pro vt facta eſt in executione, nempe, in remedium peccati; at verò altiſſimas, ac reconditas cauſas prædeſtinationis huius Myſterij ſilentio eſſe obuolutas.

ET quidem Patres, quorum erat inſtitutum inſtruere in concionibus Populum, non autem Diuina arcana perſcrutari, hanc vnicam ſæpe rationem aſſignaſſe.

66 HINC *ſectione quinta* concludit, etiamſi homo non eſſet peccaturus, nihilominus propoſitum Dei de Incarnatione conſiſtere poſſet, & ſuum haberet effectum. At verò ſuppoſita ſcientia conditionali de lapſu hominis, non potuit Deus habere illud decretum Incarnationis, pro vt nunc illud habuit, quin conſequenter habuerit voluntatem permittendi peccatum, vt illa via exequeretur Myſterium, perfectiſſimo quodam modo accommodato.

HÆC tamen doctrina multis ſcatet vitiis. Primò quidem, licèt ſit alius ordo intenſionis, alius executionis; tamen non benè infert Suarez, alio modo Deum decernere; alio exequi; nam eo modo executioni decreta demandat, quo ſtatuta ſunt, vt vidimus *prima prima, Tract.* 22. *diſputat.* 21. *quæſtione* 7.

ESTO igitur, ſuppoſita ſcientia media, quam ex D. Bonauent. *hîc ad* 5. hauſit Molina, & Suarez, decreuerit creare hominem; & permittere peccatum, non quidem ex voluntate Incarnationis, quia vt ait D. Auguſtinus, ad miſericordiam Dei non ſpectat miſeriam permittere, vt miſereatur; ſed vt ſeruaretur ordo generalis Diuinæ prouidentiæ, ſinentis res omnes actus ſuos agere. Hinc verò cùm Diuina ſapientia, & prouidentia conſtituerit creare hominem, & lapſum reparare, atque adeò Incarnationem, ac Chriſtum prædeſtinarit in ſalutem hominis lapſi, vt aſtruunt Scripturæ, & PP. qui negant, alioqui filium Dei venturum; non ſequitur, adhuc venturum ex alio fine. Primò quidem quia PP. aſſerunt, non venturum: Ergo non erat aliquod decretum veniendi exequendum. Neque ex concione Patres falſum dixerunt. 67

DEINDE quia non dantur plures fines totales, non ſubordinati eidem fini. Exempla verò Suarez id non oſtendunt. Ille enim, qui decreuit ire Romam ex fine motiuo deuotionis, mouetur ſane fine impulſiuo ad ſubleuandum amicum, ſi in priori deliberatione perſeuerat; non tamen alio totali motiuo, quia naturaliter non poteſt idem effectus à duabus cauſis totalibus non ſubordinatis produci, vt omnes fatentur. 68

EXEMPLVM verò Samuelis non eſt ad rem; nam finis eundi Bethleem fuit ad vngendum Dauidem; ſacrificium verò fuit tantùm prætextus ad periculum euadendum; licèt autem dixerit verum, ſe ad ſacrificandum veniſſe, illud fuit tantùm materiale intentum, ad finem verum conſequendum; non autem finis verus fuit ſacrificium; & vnctio tantùm impellens, vt putat Vaſquez *num.* 80. ſic & finis, qui additur eunti Romam, eſt impulſiuus, non motiuus, vt nunc. 69

EXEMPLVM autem de prædeſtinatione Chriſti ſolùm probat, fuiſſe plures fines ſubordinatos. Ex his autem principalis gloria Chriſti eſt in redemptione hominum; illi vnum finem totalem conſtituunt, vt colligitur ex D. Bonauent. *ad* 5. *& in corpore*, ex quo deducitur, eum fuiſſe finem motiuum, atque adeò illo ablato, non fuiſſe futuram Incarnationem. Sic etiam opera Dei plures habent fines, nempe, gloriam Diuinam, & noſtram vtilitatem, qui tamen fines ſunt ſubordinati, vt probat Seraphicus Doctor *in* 2. *diſtinct.* 1. *parte* 2. *artic.* 2. *quæſt.* 1. 70

OBIICIES primò. Id, quod eſt volitum ante omnes creaturas, non dependet ab earum lapſu; at prædeſtinatio Chriſti eſt volita ante omnia: Ergo. Maior patet. Minor probatur ex Prou. 8. *Dominus poſſedit.* Septuaginta legunt: *creauit me initio viarum ſuarum*, quod de ſapientia incarnata exponunt Clemens Rom. *lib.* 3. *conſtit. Apoſtolicarum, cap.* 19. Concilium Hiſpal. 2. *cap.* 13. Iuſtinianus Imperator *in edicto fides ad Ioannem II.* vbi refert Baſilium ſic exponentem *lib.* 4. *contra Arrianos*, & *in epiſt. ad Epictetum.* Nazianzenus *oratione* 36. quæ eſt 4. *de Theologia circa principium.* Cæſarius *dialogo* 5. 71

Nyſſenus

Nyſſenus *lib. de fide ad Simplicium.* Chryſoſtomus *ſerm. de Sancta Trinitate*, 3. *Tomo.* Cyril. *lib.* 5. *Theſauri*, *cap.* 4. 7. & 8. & colligitur ex Damaſceno *lib.* 4. *de fide*, *cap.* 19. Hieronymus *lib.* 2. *in Michaam initio.* Hilarius 22. *de Trinitate*, non longè à fine, Ambroſius *lib.* 1. *de fide*, *cap.* 7. *initio.* Auguſtinus *ſerm.* 58. *de verbis Domini*, & *lib.* 1. *de Trinitate*, *cap.* 13. Fulgentius *lib. cont. obiectiones Arrianorum in* 3. *reſponſione.* Idatius Clarus *lib. cont. Varimandum Arrianum in* 6. *Tom. Biblioth.*

72 Damvm hanc eſſe Patrum expoſitionem non contemnendam docuit Epiphanius *contra hæreſes*, *hæreſi* 69. & *in Anchorato.* Nam cùm hoc loco vterentur Arriani, vt probarent, Verbum Dei, quod eſt ſapientia, eſſe creatum; Patres intelligendum reſpondebant de Chriſto ſecundùm humanitatem. Neque obſtat vulgatum legere: *Poſſedit*, non: *Creauit*, & ita melius ex Hebræo traduci, vt ait D. Hieronymus *in epiſtola ad Cyprianum*, quæ eſt 136. nam etiam, quæ creantur, poſſideri dicuntur. Hunc ſenſum confirmat illud: *Dominus*, vt ponderat Ambroſius: *Non dixit: Pater creauit me, ſed Dominus. Caro Dominum agnoſcit; neque enim Verbum, vt Deus, & Patrem vocaret Dominum.* Hinc arguit Suarez cum Scoto, in hoc conſentiens. Chriſtus creatus eſt initio viarum Domini, non executione, ſed ordinatione; nam quo ad executionem plurima ante Chriſtum creata ſunt: Ergo ante lapſum ipſius hominis, qui creationem ſupponit, prædeſtinatus eſt. Licèt autem aliqui ex allegatis PP. exponant, Chriſtum creatum initium viarum ſalutis; melius tamen Athanaſius intellexit opera omnia, iuxta id Iob 40. *Ipſe eſt initium viarum Domini.*

73 Respondetvr primò ex D. Bonauent. *in opuſc. de Reductione artium ad Theologiam, poſt medium*, ibi ſecundùm Vulgatam, quæ canonica eſt, loqui de Verbo æterno, ſeu ſapientia increata, vbi non habetur *creauit*; ſed, *poſſedit*, neque verò vocat eum *Dominum ſuum*, ſed *Dominum omnium.*

Hæc eſt multorum Patrum expoſitio, vt refert Valentia. Hinc dicitur vna cum Patre mundum creaſſe: Sancti verò Patres reſpondebant Arrianis, allegantibus verſionem Septuaginta Seniorum, qui magnæ quidem ſunt authoritatis; attamen obſeruatum eſt à peritis Sacræ Scripturæ, eos illa omnia ſuppreſiſſe, quæ Trinitatem redolerent, aut Deum Patrem, & filium exprimerent Deum. Forſitan ne Ptolemæo pagano viderentur plurium cultores Numinum.

74 Respondetvr ſecundò è D. Bonauent. *parte* 4. *de Eccleſiaſt. Hierarchia*, *cap.* 2. exponi de ſapientia incarnata, ſed eam dici creatam initium viarum ſalutis, vt exponunt D. Auguſtinus, Cyrillus, & Hilarius, iuxta id Ioan. 14. *Ego ſum via*, *&c.* Igitur iuxta verſionem LXX. Dicitur *creauit me ad opera*, ideſt vt opera Dei perficeret in ordine gratiæ ad ſalutem, & ad hoc cœlos myſticos, Apoſtolos eligeret, &c.

Vel dic cum D. Athanaſio *ſerm.* 3. *contra Arrianos*, col. 207. *Dominus creauit me initium viarum ſuarum*, quod idem dictum eſt, ac ſi ita loqueretur. Pater mihi corpus perfecit, & inter homines me creando conſtituit pro hominum ſalute. Eum ſequitur D. Bonauent. *ad* 15. *Luca*, vbi ideò ait, ſubdit: *Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum*, nempe quia ex maxima charitate ad omnem perditam reducendam deſcendit, & nobiſcum conuerſatus eſt. Itaque creari ad opera, fuit hominem fieri ad hominum inſtaurationem, & poni initium, ideſt, Principem, iuxta id pſal 2. *Ego autem conſtitutus ſum Rex*, & pſal. 8. *Conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.*

Hæc verò nil redolent prædeſtinationis Chriſti ante præuiſum peccatum, ſed ſolùm Chriſtum ad ſalutem hominum prædeſtinatum. 75

At nè ſequelam admittamus, Chriſtum bonum eſſe occaſionatum, quæ eſt ratio potiſſima Scoti è S. Bonauent. *argumento quinto* eruta, & quam non concedendam monet Nazarius, & alij; ſed tamen eam non ſoluunt. Reſpondetur ex dictis cum S. Bonauent. in noſtra ſententia, & noſtro ordine ſignorum, id non ſequi, vt ſuprà dixi, vbi etiam loca Apoſtoli explicui; Chriſtum, nempe, prædeſtinatum eſſe finem omnium hominum; & tamen prædeſtinatum ob noſtram ſalutem.

Est enim duplex finis ex Ariſtotele 2. *de anima*, *cap.* 4. & *text.* 35. & 37. alter dicitur *cuius gratia* omnia ordinantur, alter eſt finis, *cui*, & eſt is, cui bonum deſideratur: Igitur Chriſtus eſt finis *cuius gratia*, & homo finis, *cui* redundat bonum, neque verò abſonum cuique videatur, aliquod maius bonum in vtilitatem alicuius minoris boni redundare, dummodò in eo non ſiſtat, ſed ad perfectius bonum ordinetur. 76

Qvare non ſunt pro Scoto Scripturæ expreſſæ, vt iactat Faber *num.* 34. neque Patres, ex quorum numero ſolum affert Rupertum *lib.* 3. *de gloria*, & *honore filij hominis*, nec alium poteſt adducere, vt vidit Vaſquez *num.* 111. 77

Rvpertvs verò ante 700. tantùm annos florens, non eſt tot Patribus antiquis nobiſcum ſentientibus comparandus, qui tamen iuxta ordinem ſignorum D. Bonau. explicari poteſt; ait enim 1 *Sicut peccatum non fuit neceſſarium, vt Ava generatio ſuccederet, ita neque vt Chriſtus homo prodiret*, Poteſt igitur reſponderi, ante præuiſum abſolutè peccatum, decretum eſſe, vt diximus, Incarnationem.

Obiiciunt tamen aliqui D. Auguſtinum *lib. de ſpiritu*, & *anima*, *cap.* 8. & *in Manuali*, cap. 16. *Totum hominem aſſumpſit, vt totum beatificaret*: Ergo finis incarnationis fuit noſtrorum corporum beatificatio. Idem habet D. Anſelmus *in epiſtolam ad Heb. cap.* 2. Bernardus *ſerm. primo Aduentus*, & *ſerm.* 17. *in Cant.* & D. Cyrillus *lib.* 5. *Theſauri*, *cap.* 18. ait: *Verbum carnem factum, vt nos ſanctificaret, & ſi forte peccaremus, rurſus in illo renouaremur*: Ergo Incarnatio fuit ob noſtram ſanctificationem, etiam ante peccatum. 78

Respondet D. Bonauent. hunc eſſe finem acceſſorium, imò etiamſi non eſſet Incarnatio, adhuc homo in corpore beatificaretur; nam viſio corporis Chriſti ad gaudium ſpectat accidentale, & hoc etiam in viſione aliorum corporum glorioſorum ſuppleretur; vel abſque proprio obiecto, ſicut etiam alij ſenſus guſtus, & tactus abſque propriis obiectis beantur per redundantiam delectationis à parte ſuperiori ex viſione Dei; & ſanè Diuinæ bonitati detrahit, qui ad beandum, ei bonum aliquod creatum neceſſarium aſſerit. Cæteri vero Patres loquuntur de ſanctificatione poſt peccatum. D. verò Cyrillus de renouatione poſt lapſus actuales. Ideò ait: *Rurſus*, *&c.* 79

Est etiam alius locus D. Auguſtini *lib.* 1. *de nuptiis*, & *concupiſcentiis*, *cap.* 21. vbi docet, bona matrimonij futura fuiſſe, inter quæ eſt illud, vt eſſet ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, etiamſi peccatum non irrepſiſſet. 80

Respondet Vaſquez *num.* 111. ſolùm aſſeri, Sacramentum futurum aptum repræſentare hanc coniunctio-

coniunctionem Chtiſti cum Eccleſia, etiam non ſuccedente peccato, non tamen ſequitur, peccato non ſuccedente, futuram coniunctionem hanc, ſeu Reſponſionem Filij Dei Incarnati cum Eccleſia.

81 Germana tamen expoſitio eſt S. Bonauent. *ad* 7. bonum hoc matrimonij ante peccatum potuiſſe enunciari, quia re vera exprimebatur in coniunctione Adæ, & Euæ innocentis, coniunctio Dei cum Eccleſia in charitate. Addo etiam; præfigurabatur vnio Chriſti cum Eccleſia, quæ non fuiſſet, ſi Deus ſcientiâ conditionali videns Adamum, ſi in tali ordine poneretur, lapſurum; ſi laberetur redimendum, aſſumpta humana natura ad vnionem hypoſtaticam; at verò ſi decreuiſſet Adamum à lapſu præſeruare, nec Verbum vniri humanæ naturæ; matrimonium tunc expreſſiſſet vnionem Chriſti cum Eccleſia, qualis erat in Idea Diuina; (non in exemplari, cùm non fuiſſet decreta.) Imò neque nunc ex peccati euentu cauſata eſt hæc figuratio, ſed ex bonitatis Dei antiperiſtaſi. Ideò S. Auguſt. ait, labem originariam non propagari ex aliquo bono coniugij.

82 Opponvnt etiam D. Anſelmum *lib.* 1. *Cur Deus homo*, *cap.* 18. vbi ait, Homines non beatificari ſolom ad Angelorum ruinas reſarciendas, & ſedes rebellium implendas; alioqui homines deberent gaudere de Angelorum ruina, cuius occaſione ipſi bearentur. Hinc igitur idem abſurdum infertur in noſtra ſententia. Si Chtiſtus prædeſtinatus eſt ſolùm ex præuiſione peccati, debet lætari, hominem à Deo defeciſſe, ex qua occaſione ipſe prædeſtinatus eſt.

83 Responnetvr, D. Anſelmum diſputare contra eos, qui numerum hominum prædeſtinatorum ita præfigebant, vt decretum eſſet, non ſaluare hominem aliquem, niſi Angelus cadens loco cederet; eo verò labente, ſuccedere hominem abſque nouo Dei beneficio, at in caſu noſtro non ita res ſe habet; nam Chriſtus non eſt prædeſtinatus ex vi peccati, ſed ex Dei nouo beneficio; hinc anſam miſerendi arripiente; cùm eum potiùs peccatum irritaret ad puniendum reos. Itaque Chriſtus non de Adæ peccato, ſed de miſericordia Dei gaudere debet.

Obiicivnt etiam D. Bernardum *ſerm.* 1. *Aduentus*, vbi ait: *Diabolum, præſcium incarnationis, incitaſſe hominem ad peccandum, vt Deum ab hoc conſilio remoueret*, hoc verò erat ei notum, vt legitur primo Hebræor. *Cùm iterum introducit, &c.*

84 Respondetvr, dæmonem id tentaſſe, ignorantem finem Myſterij, licèt adorare iam fuerit coactus.

Addvnt illationem D. Cyrilli *lib.* 5. *Theſauri*, *cap.* 5. vbi contra hæreticos dicentes, Verbum ab æterno productum, vt ipſum produceret creaturas, inſert, ſequi, Verbum teneri creaturis, propter quas productum eſt: Ergo Chriſtus debet gratias agere peccatoribus, pro quibus ſaluandis eſt prædeſtinatus.

Respondetvr, D. Cyrillum id inferre contra hæreticos dicentes, Verbum eſſe productum præcisè vt eſſet inſtrumentũ ad creaturas condendas, & ideò currit illatio: At nos dicimus, Chriſtum occaſione quidem præuiſi peccati, ſed ex Diuinæ bonitatis exceſſu prædeſtinatum, atque adeo Bonitati Diuinæ tenetur, non peccatoribus, qui potius merebantur deſeri in miſeriis; adde cum D. Bonauent. *ad* 5. volitum primò Chriſtum, vt finem abſolutè.

Instat Faber. Nam etiam peccatum fuit cauſa prædeſtinationis Chriſti; neque enim miſericordia prædeſtinaſſet, ſi peccatum non fuiſſet.

Responnetvr, peccatum eſſe cauſam ex ſe potius prouocantem ad iram; at diuina miſericordia ex hoc occaſionem deſumpſit oſtendendi ſuam bonitatem per quandam antiperiſtaſim. Vnde negatur illatio. Vide & reſponſum *ad* 8. 85

Obiicivnt etiam multas rationes. Prima, quæ eſt Scoti, principalis, vt clamat Faber. Prædeſtinatio cuiuſcunque ad gloriam præcedit naturaliter ex parte obiecti prædeſtinati præſcientiam peccati: Ergo hoc multò magis verum eſt de prædeſtinatione animæ Chriſti, quæ ad ſummam gloriam præelecta eſt per vnionem hypoſtaticam: Ergo idem de vnione hypoſtatica dicendum, nempe ante præuiſionem peccati Adæ eam eſſe ſtatutam.

Hoc argumentum adeò eſt imbelle, vt nullibi ſubſiſtat.

Responnetvr ergo primò iuxta D. Bonauent. principia, confirmata *prima prima, Tract.* 1. *diſp.* 11. *quæſt.* 12. prædeſtinationem, ex parte prædeſtinati, aliquam habere cauſam, vel bonum, vel peccatum minus, vt de ſe ait Apoſtolus: *Miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci*, ideo ſequitur, præuiſionem peccati eſſe ante prædeſtinationem. 86

Respondetvr ſecundò, prædeſtinationem ex D. Auguſtino eſſe propoſitum miſerendi, vel electionem ex maſſa perdendorum, vt oſtendi *citata diſputatione*, *quæſt.* 10. & ideò poſt præuiſum Adæ peccatum celebratam.

Respondetvr tertiò, prædeſtinationem Chriſti eſſe poſt præuiſionem peccatorum, ex reuelationibus ſupra allatis, ac proinde ſingularem eſſe, propter quod, etiam in ſententia D. Thomæ, non eſt aliis prædeſtinationibus comparanda.

Obiicies ſecundò cum Scoto. Ordinatè volens, priùs vult id, quod eſt fini propinquius: ſed inter prædeſtinatos Chriſtus eſt fini propinquior: Ergo inter prædeſtinatos primò fuit volitus: Ergo fuit prædeſtinatus antequàm Adam: Ergo non fuit prædeſtinatus in remedium peccati Adæ: Hoc etiam eſt principale Scoti propugnaculum. 87

Responnetvr primò, negando Maiorem; nam vt ait Caietanus, quem ſequuntur Medina *eodem art. D. Thomæ*, & Suarez *ſect.* 1. Agens liberum non vult neceſſariò priùs media propinquiora fini, quàm remotiora, quia poteſt alia eligere.

Instat Faber, argumentum ſecum ferre probationem, nam vrget: Ordinatè volens (non ait ſolùm volens,) igitur agens liberum, volens ordinatè, prius eligit media fini propinquiora. Voluntas autem Dei eſt ordinata: Ergo. 88

Præterea ordo executionis eſt contrarius ordini intenſionis; at ordine executionis priùs creatus eſt Adam, & permiſſum eſt peccatum; deinde facta eſt incarnatio Verbi. Ergo ordine intentionis prius Deus voluit Incarnationem; deinde alias creaturas.

Respondetvr, ordinatè volentem finem, modo naturali neceſſariò ita velle; at volens ordinatè ſecundùm liberam ſapientiam, poteſt alium ordinem prætendere. Itaque ſi Deus vult gloriam ſuam eo ordine: Ergo in mundi, & tot hominum, & Angelorum creatione, debuiſſet velle vniones hypoſtaticas ſingulis naturis; hæc enim media erant fini propinquiora: debuiſſet mundum alium longè perfectiorem condere, imò innumeros in infinitum perfectiores: Sic & innumeros primæ claſſis Sanctos habere, & alia media ſuæ gloriæ propinquiora eligere, quæ eſt finis operum, quem tamen ſilet Faber, timens illationes, hinc ſibi ſatis infenſas ſequuturas. 89

Addo,

Digitized by Google

90 Adeo, ordine alio potuiſſe Deum velle redemptionem magis, quàm incarnationem ſimpliciter. Si enim hæc eſt vicinior fini oſtendendæ bonitatis; etiam redemptio eſt vicinior ordini oſtendendæ miſericordiæ, & bonitatis ipſius, quæ effunditur in indignos, vt ait D.Bonau. *in corpore, & ad tertium*, vbi aduertit in ſtatu innocentiæ ſatis manifeſtanda Diuina attributa in rerum, maximè hominis, bonitate, cùm omnia eſſent valdè bona, vnde non oportebat nouum modum addere; ſic enim etiam miracula fiunt nunc ad fidem infirmam iuuandam. Vide D. Bonauent. Sic & Incarnatio facta eſt: *vt dum viſibiliter Deum cognoſcimus, per hunc in inuiſibilium amorem rapiamur*, à quibus auerſi ſumus. Vide adhuc eundem Seraphicum.

91 Qvod verò comminiſcitur de ordine intentionis, & executionis, ſuprà confutatum eſt. Debuit autem Faber recordari, ſe aliam doctrinam ſæpe tradere contra hanc Suarij propoſitionem, nempe, Deum eo modo res executioni demandare, quo etiam decreuit, & è contra: quam doctrinam, ait, ſe poſtea in Vaſquez inueniſſe, atque ob id lætatum. Itaque ſicut ex præuiſione peccati Adæ ſtatuit Incarnationem, ita etiam confecit. Id vide *p.p. tract. 1. diſp. 21. quæſt. 7.* Quod ſi eius ratio valeret, ordo executionis eſt contrarius ordini intentionis, & è contra poſſem inferre; at ordine intentionis per te prædeſtinata eſt Incarnatio ante omnem creaturam: ergo ordine contrario eſt executioni demandanda, atque adeò in fine mundi, poſt ortum etiam vltimæ creaturæ, ſiue hominis, ſiue bruti.

92 Respondetvr ſecundò, iuxta S. Bonauenturæ ſignorum ordinem: Primò in ratione finis volitum eſſe Chriſtum, dependenter tamen à remedio peccati, vt ſuprà vidimus. Licet autem in genere cauſæ finalis primus fuerit Chriſtus, quia Deus, ideò fecit homines, quia ſe recuperaturum cognouit, tamen in genere alio cauſæ materialis fuit priùs volita creatio hominum, ex quibus carnem Chriſtus aſſumeret; ſimpliciter tamen poteſt cum Molina aſſeri, in eodem ſigno omnia hæc à Deo eſſe volita.

93 Obiicit tertiò Faber. Si Adam non peccaſſet, vel Eccleſia habuiſſet caput, vel non. Si primum, ergo non fuiſſet Chriſtus; & tunc habuiſſet caput ſecundum vos: ergo mutatio eſſet in Deo, quia Adam non peccante habuiſſet vnum Caput; eo verò peccante aliud habuiſſet. Si dicas ſecundum: ergo fuiſſet Eccleſia Acephala, ideſt, ſine capite.

Respondet D.Bonau. Eccleſiam habituram Caput, ideſt Deum, qui eſt etiam Caput Angelorum; neque enim neceſſe erat caput homogeneum, ſicuti neque iam conceditur Angelis: proprietas enim capitis eſt, influere vitam; hanc autem influxiſſet, etiamſi non eſſet incarnatus.

94 Ad illationem ſubrideo; Tunc enim ſic arguo: Ad mutationem capitis Eccleſiæ per te ſequitur mutatio in Deo; ſed in veſtra opinione ſequitur mutatio in capite Eccleſiæ: Ergo in Deo. Minor probatur; nam ſuccedente peccato habet Caput paſſibile, quod effuſione eam ſibi acquiſiuit ſanguinis pretioſi; at non ſuccedente peccato habuiſſet Caput impaſſibile, non redimens.

Neqve dicas, futurum tamen idem ſubſtantialiter caput, ideſt, Chriſtum; nam etiam mutatio accidentalis capitis ex vi ſui argumenti, infert in Deo aliquam mutationem, vt patet.

Deinde infero. Non ſuccedente peccato, non fuiſſent tot Antipapæ, & Eccleſiæ perſecutores, neque futurus eſſet Antichriſtus; ſuccedente autem peccato, Eccleſia aliquo tempore ob Antipapas, & Tyrannos occiſores caruit Capite in terris: Ergone mutatus eſt Deus? Habuiſſet ergo eundem filium Dei caput influens, licèt non homogeneum: Principalior autem conditio capitis eſt influere, vt ait D. Bonauentura.

Obiicit quartò Faber. Sequeretur, priùs prædeſtinatum eſſe Adamum, quàm Chriſtum, & prius voluiſſe Deum permittere peccatum, quàm Chriſtum prædeſtinare; quod eſt falſum; nam Chriſtus eſt finis noſtræ gratiæ, ex Conc. Trident. *ſeſſ. 6. can. 7.*

Respondetvr facilè, negando ſequelam, iux- 95
ta ordinem ſignorum D.Bonauenturæ ſuprà allatum; quod verò dicitur Chriſtus finis noſtræ gratiæ, ſenſus eſt, noſtram gratiam directam ad Chriſtum, tanquam ad finem; & ita etiam noſtra prædeſtinatio, ad prædeſtinationem Chriſti ordinatur.

Obiicit quintò. Si Chriſtus eſt prædeſtinatus, vt medium prædeſtinationis hominum: Ergo prædeſtinati iam fuerant homines; & poſtea præparata ſunt ipſis media, inter quæ primum eſt redemptio. Neque aptè reſpondet Becanus, negando ſequelam, quia priùs volita eſt redemptio totius humani generis, in qua prædeſtinatus eſt Chriſtus; deinde verò efficaciter applicata eſt quibuſdam in eorum prædeſtinatione.

Facilivs ſoluitur in via D.Bonauenturæ, pri- 96
mò volitum Chriſtum ordine intentionis, quàm genus humanum. Ideò enim mundum creauit, quia ſe recuperaturum cognouit, vt ſuprà, in ordinandis ſignis decreti, dictum eſt.

Contra argues: Quod eſt priùs priori, eſt prius etiam eo, quod eſt illo poſterius: ſed prædeſtinatio Chriſti per te eſt prior creationis decreto, quod ſanè eſt ante præuiſionem peccati; non enim potuit præuidere peccatum eius, qui non erat futurus: ergo prædeſtinatio Chriſti eſt prior etiam præuiſione peccati.

Respondetvr, ordinando ſigna: In primo 97
vidit hominem, ſi crearetur talis, ad diuinam bonitatem extra communicandam, ſicuti opportunum medium offerebatur; lapſurum. In ſecundo vidit, ſi laberetur, reparari poſſe, adhuc perfectius communicando diuinam bonitatem in vnione Verbi hypoſtatica, quæ optimum medium inter cætera offerebatur. In tertio decreuit creare hominem tali ratione, in qua permiſſio peccati includitur, & decretum Incarnationis ad reparationem, atque prædeſtinationis Chriſti, abſoluto decreto principalius intenti, ſub ratione tamen Redemptoris, ſupponentis in genere cauſæ materialis humanæ naturæ creationem, quæ vnico ſigno peracta ſunt ſuppoſitâ ſcientiâ omnium mediâ in diuerſis ſignis, vt ait etiam Molina, & ex parte Suarez, ſuprà adducti, Amicus, & alij.

Cvm igitur decretum habeat pro fine gloriam 98
Chriſti principalius, & pro minus principali noſtram ſalutem, ita verò, vt vno actu ſic vtrumque ſtatuatur: Creemus hominem, quem præuidi caſurum, ſi crearetur, & optimè filij incarnatione redimendum, ſi caderet. Creemus, vt permiſſus, vti expedit, labi, inde veniat Chriſtus ad redimendum, quem non prædeſtinarem, niſi futurum eſſet peccatum, ſed tamen prædeſtino, vt finem *ad quem*, vt creatio hominum qui ſubminiſtrabunt materiam Incarnationi, & eorum redemptio, & ſalus vltimò ordinetur.

Hoc pacto declinantur argumenta, quæ moleſtus 99
Meldula *art.* 2 zelo amaro iacit: Quaſi velimus, præparatum eſſe remedium certum Redemptionis, caſui, & morbo, adhuc pendentibus ſub conditione, & nondum futuris abſolutè ſed ſub conditione, ſi crearetur Adam, in talique ordine conſtitueretur, vt communiter Societatis Iesv Theologi, pro nobis

ſtantes, dicunt, prædeſtinaſſe Chriſtum non adhuc facto decreto creationis hominum, qui ſunt finis prædeſtinationis Chriſti.

Neqve tamen vererer ad mentem D. Bonauent. *ad 5.* cum Theologis præfatis incedere, Deum videntem ſcientiâ conditionatâ, Adam ruiturum, ſi conderetur, præparaſſe remedium abſolutè ad eum ferè modum, quo Rex, mittens exercitum, & videns certò, multos vulnerandos, ſi ex tali parte vrbem, vel hoſtem inuadant, mittit Medicum, & Chirurgum, ſed tamen Deus non ita incertus eſt in ſua præuiſione.

100 Neqve rectè infert Maſtrius. Eodem modo, quo præfixiſſet mortem Chriſti, cognita conditionaliter tantùm cauſa, idest peccato, prædecreuiſſet etiam mortem Adæ abſolutè, præuiſo eius peccato ſolùm conditionaliter, quæ ſunt abſona.

Respondetvr enim, negando paritatem, quia mors Adæ ſtatuta eſt in pœnam delinquentis, atque adeo debuit præcedere delicti præuiſio; ſic enim indixerat: *In qua hora comederis, morte morieris.* Mors autem Chriſti fuit quidem in pœnam noſtri peccati, ſed ab innocentiſſimo aſſumenda Chriſto, quocum poterat agi ſub conditione, cadente homine, vt videret, ſi crearetur in tali ordine, tanquam de conditione ſine qua non, eſto & cauſa demeritoria; ita vero, vt non maneat idem ordo rerum, vt putat Maſtrius, ſed ita mutetur, vt tranſeat in præuiſionem hoc pacto: Video hominem peccaturum, ſi creetur; optimè ſaluandum, ſi labatur. Iam igitur prædeſtinemus Chriſtum Redemptorem, condendo, ſinendoque abſolutè Adamum cadere, vt inde redemptus gloriam Chriſto, vt fini vltimo, redundantem referat.

101 Mastrivs autem ita arguit, ac ſi decretum Redemptoris reſpiciat adhuc peccatum in incertum, cùm includatur tanquam materia redemptionis, ſubiectumque ſuppoſitum, ſic & Adam, vt materiam ſubminiſtrans Redemptori; & Redemptor ordinatus ad Redemptionem, vt finem, ſine quo non, ipſa redemptio vltimò ad Chriſti gloriam terminetur. Hunc reor eſſe ſenſum Amici, & Orlandi, Vaſquez, & aliorum Recentiorum dicentium, Adam, & exaltationem Chriſti fuiſſe finem noſtræ redemptionis: Redemptionem verò noſtram eſſe finem incarnationis: Incarnationem verò medium ad vtramque; proximè quidem ad redemptionem, & ſalutem noſtram; remotè verò, & vltimò ad Chriſti gloriam, volitam dependenter à peccato præuiſo.

102 Obiicies ſextò. Homini data eſt hæc potentia ad vnionem hypoſtaticam: Ergo & præciſo peccato, decreuit fieri incarnationem, ne potentia illa eſſet fruſtra.

Respondet D. Bonau. illam potentiam datam magis, vt per illam præuiſum malum repararetur. Neque verò fuiſſet fruſtra, non ſuccedente peccato, quia non omnis potentia eſt fruſtra, quæ non reducitur ad actum, ſed ſolùm quando poſtulat reduci. Etiam Angeli, ne dum aliæ omnes hominum naturæ, habent eandem potentiam, imò omnes ſubſtantiæ, vt dixi *diſp. 2. quæſt. 3. & ſequentibus*; nec tamen in eis facta eſt vnio hypoſtatica.

103 Obiicies ſeptimò. Non minus inhabilis eſt homo ad merendum vitam æternam, quam ad ſatisfaciendum pro peccatis; ſed vt fieret pro eo ſatisfactio, neceſſe fuit, venire Filium Dei per Incarnationem: Ergo etiamſi non peccaſſet homo, debuit Verbum incarnari, vt nobis mereretur vitam æternam.

Respondet S. Bonau. negando maiorem; nam ad merendum ſufficit gratia, qua operans gratus ſit Deo; at verò ad ſatisfactionem requiritur æqualis compenſatio honoris ablati, vel illati damnati; ideò hoc difficilius eſt; poterat enim habere gratiam per miſſionem inuiſibilem Spiritus Sancti, vel filij in mentem; ſic enim etiam Angelis data eſt gratia abſque filij vnione hypoſtatica, illis facta. Imò videtur hinc in ſententia D. Bonau. inferri datam eis eſſe gratiam, non ex Incarnatione: At ad ſatisfaciendum condignè pro infinitis offenſis requirebatur perſona Diuina.

Obiicies octauò. Si Deus non veniſſet, permanente homine in ſtatu innocentiæ, ſequitur, ex peccato reportare commodum, quia tantum bonum ex peccato obtinuit. 104

Respondet D. Bonauent. negando ſequelam; non enim peccatum influxit ad hoc nobis afferendum beneficium, ſed Diuina miſericordia, cum imò peccato prouocatus eſſet Deus contra nos, tamen quia *diues in miſericordia, propter nimiam ſuam charitatem miſit filium ſuum.* Ideò ſæpè Apoſtolus *ad Rom.* id recenſet: *Non ſicut delictum, ita & donum, &c.* Cætera vide in D. Bonau. à quo ediſces tantum Amatorem redamare; maximè *in ſtimulo diuini amoris*, vbi diuini ardoris ſcintillas hoc miſterium meditando eiaculatur. 105

QVÆSTIO II.

An venerit Christvs *principaliùs ob peccatum originale.*

{ D. Bonauent. diſt. 19. quæſt. 1.
D. Thom. q. 1. art. 4.

Certissimvm de fide eſt, Chriſtum pro omnibus peccatis noſtris mortuum, vt latè probat D. Bonau. *in 3. diſt. 19. quæſt. 1.* è Scripturis, Apoc. 1. *Lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Heb. 2. *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio*, idest, peccatorum; Lucæ 22. *Hic eſt calix noui teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Rom. 4. *Traditus eſt propter delicta noſtra.* Rom. 3. *Quem propoſuit Dominus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius, ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ, propter remiſſionem præcedentium delictorum.* & Conc. Trident. *ſeſſ. 5. & 6. cap. 2.* idem ex ſcripturis definit. 106

Circa quæſtionem verò propoſitam difficile eſt aliquid definire.

Medina *in hoc articulo*, & Aluarez *hic*, Valentia *puncto 6.* dicunt, ſi fuiſſet tantum originale, venturum Chriſtum; ſimiliter, ſi tantum eſſent actualia in filiis Adæ. Si tamen pauci peccaſſent, vel ſi venialia tantùm eſſent, non veniſſet. 107

Svarez *diſp. 5. ſect. 6.* aſſerit, pro ſolis venialibus tollendis non venturum Chriſtum; ad originale verò ſolùm eluendum, ex vi decreti redemptionis, venturum; quod ſi ſola forent actualia, non autem originale, non eſſe venturum ex vi præſentis decreti; an verò aliud extaret decretum, neſcitur. Itidem ſi tota natura non eſſet lapſa, veriſimile eſſe, Chriſtum non venturum paſſibilem: Si verò maior pars hominum cecidiſſet, forſan veniſſet.

Astvricensis *relect. 6.* ait, Chriſtum venturum ob originale ſolum, non ob ſola actualia. Sic & Ful. *lib. 2. cap. 14.*

Vasqvez *d. 13.* vult, Chriſtum ob ſolum originale venturum ex vi decreti prædeſtinationis Chriſti; at ſi ſola forent actualia, ſiue in multis, ſiue in omnibus, non venturum. Id ſenſit & Lugo *diſput. 7. ſect. 5.* afferens D. Gregorium *in cap. 1. Reg.* addens, 108

aldens,eſſe Patrum ſenſum. Ità etiam Peſantius,qui
tamen addit, ſi omnes fu iſſent à peccato originali
præſeruati,adhuc tamen Chriſtum venturum.

109 PAVLVS Nazar. *quæſt.* 1. *art.* 3. *controu. vnica*
cæteris relatis, aſſerit, Chriſtum ob ſolum origi-
nale non venturum, neque ob ſola actualia, ea vi
decreti iam exiſtentis. An verò ex vi alterius decreti
eſſet venturus, ait incertum eſſe. Tandem approbat
dicta Medinæ.

MURANDVS *Tract.*1. *quæſt.* 5. ait, veniſſe prin-
cipaliter ad tollendum originale, & venturum ea
vi præſentis decreti, etiamſi ſolum originale fuiſſet,
imò ſola etiam actualia.

ALII apud Vaſquez dicunt, Chriſtum ob ſo-
lum originale venturum, nón verò ob actualia ve-
nalia. Pro mortalibus autem actualibus ſolis; ſi in
reprobis ſolis eſſent, non venturum; ne fruſtra ve-
niret; ſi in prædeſtinatis, iam venturum.

110 ALII verò aſſerunt, non exiſtente originali,ne-
que actualia futura, quia tunc tantùm electi naſce-
rentur de facto. De poſſibili verò, ſi actualia pec-
cata extenderentur per totum genus humanum, ad-
huc Chriſtum venturum; ſi verò non omnes homi-
nes peccarent; neque Chriſtus veniret.

MVLTA ſanè diuinantes aſſeuerant prædicti Theo-
logi. Vide etiam Tannerum *num.* 96. Lugum *ſe-
ctione* 5. & Morandum *loco citato*.

111 QVID ſenſerit D. Bonauent. ex illius dictis, ve-
luti racemis, colligam. Primò quidem tenet, pec-
catum originale eſſe maius, ac magis ſatisfactione
Chriſti indigens, propter quod nemo poſſet ſatiſ-
facere, licèt pro ſuo actuali ſemiplenè poſſet, at-
que adeo originale eſſe principale, propter quod fi-
lius Dei venit. Ità *in* 3. *diſt.* 20. *quæſt.* 4. Ideò *diſt.*
19. *quæſt.* 2. notat, dici *Coloſſ.* 2. deletum à Chriſto
chirographum in ſingulari, nempè decretum rea-
tus originarij, licet multa fuerint chirographa
112 actualium deleta, vt ait D.Bonauent. ibi adductus,
& *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *in corpore* aſſignat, peccatum
originale principalius dilutum à Chriſto, & *in* 2.
diſt. 21. *quæſt. vlt.* ait, peccatum Adæ extenſiuè eſſe
grauiſſimum. Confirmatur ex D. Bonauent. *in* 2.
diſtinct. 32. vbi cum Apoſtolo paſſim Redemptorem
cum Adam opponit. Deinde quia originale eſt ra-
dix omnium. Vnde *pſal.* 50. dicitur: *Ecce enim in
iniquitatibus conceptus ſum*, vt notat D. Bonau. *in* 2.
diſt. 33. *art.* 2. *quæſt.* 2. *ad* 1. & poſt eum Suarez *loco
cit.* & id habet Caius Papa *epiſtola ad fœlicem*, & Leo
Papa *epiſtola* 82. & 97.

RATIONE probatur à D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 113
20. *quæſt.* 4. & *alijs locis adductis*. Quia originale in-
ficit totam naturam, non ſic actuale, & eſt radix om-
nium. Itaque non in ſola extenſione ſuperat actua-
lia, ſed in eò, quod eſt eorum radix, vt notat etiam
D.Thomas, *in corpore*. Quare non erat neceſſe, vt
Suarez id addendum aſſereret ad rationem D. Th.
ſolidandam, quæ eſt etiam D. Bonauent. *in* 2. *diſt.*
21. *quæſt. vlt. corpore*.

IN quæſtione verò ſuperiori vidimus, in ſenten-
tia D. Bonauent. Chriſtum non venturum, ſi pec-
catum non fuiſſet, quia hic eſt finis principalis.
Cùm ergo originale ſit principaliter intentum re-
demptionis, ſequitur, eo ſolo ſuccedente, futuram
redemptionem; & eo non ſuccedente, non futuram.

ASSERO primò. Solo peccato originali exiſtente 114
Chriſtum venturum.

PROBATVR primò, quia *ex dictis præcedenti
quæſtione*, & ex notatis *hic*, occaſio prædeſtinandi
Chriſtum, fuit Adæ peccatum: Ergo eo exiſtente,
factum fuiſſet decretum Incarnationis.

ASSERO ſecundò, Si non fuiſſet originale tranſ-
fundendum in poſteros, neque venturum Chriſtum.

PROBATVR, quia Chriſtus venit ex decreto ob
originale, & actualia, à radice originariâ exorta; at
non exiſtente originario, neque fuiſſent actualia ex
eo deriuata: Ergo alia peccata fuiſſent, de quibus
non fuit decretum. Ideò originale neceſſarium canit
Eccleſia.

ASSERO tertiò, eſto abſque originali eadem
actualia forent, non venturum ob illa Chriſtum.

PROBATVR à Vaſquez, quia decretum aduentus 115
Chriſti. Firmatum eſt principaliter primò ob origi-
nale; & prædeſtinatio Chriſti ſtabilita eſt ante-
quam eſſet decretum permittendi actualia. Et hinc
deducit multò minus venturum propter actualia ſo-
la venialia.

OBIICIES. Chriſtus ità dilexit ſingulos homi-
nes, vt pro ſingulis paratus eſſet mori. Hunc affe-
ctum expreſſit Chriſtus in parabola illa de centeſima
oue perdita. & Apoſtolus Galat. 2. *Dilexit me, &
tradidit ſemetipſum pro me*, & idem videtur reuela-
tum S. Carpo apud S. Dionyſium *epiſtola* 8.

RESPONDETVR, in parabola, ouem centeſimam, 116
& decimam drachmam, ſignificare totam naturam
humanam, vt latè probat S.Bonauent. in Commen-
tario. Paulus verò exprimit affectum Chriſti, &
charitatem, ſubordinatam tamen Diuinæ voluntati.
Idem exprimit reuelatio S. Carpi. Vide Suarez.

DISPVTATIO QVINTA.

DE VNIONIS FACTÆ IN INCARNATIONE PHYSICA RATIONE FORMALI.

EXPLICATIS his, quæ ad exiſtentiam, conuenientiam, & neceſſitatem Incarnationis conducere ſolent, reliquum eſt, vt demiſſo mentis obtuitu, tanti Myſterij quidditatem indagandam aggrediamur. Duo præ cæteris olim hæreticorum Sectæ huic arcano, lucidis fidei tenebris inuoluto, atras errorum fuligines offundere tentarunt, vnus vnitatem naturæ, alter dualitatem perſonæ CHRISTO affingebat: Hi ſunt Eutiches, & Neſtorius; ſibi ambo hoſtes infenſiſſimi, factioſo ambitu Eccleſiam, mediam veritatis viam tenentem, infeſtarunt: Verùm licèt dudum ſuis armis ceciderint, eorumque argumenta, quibus & ipſi ſunt iugulati, Patres inter orthodoxæ veritatis dogmata ſuſpenderint, vti mos eſt, hoſtium reportata ſpolia templis appendere; ea tamen nonnunquam reſumere neceſſe eſt, vti Goliæ Gladium, quem prius in victoriæ monumentum in Sanctuario depoſuit Dauid, reſumpſerat; vt renaſcentium Hydrarum capita, aſſuetis armis aptiùs amputemus; neque enim defuêre hoc noſtro ſæculo, ſectarum feraciſſimo, qui, vt infra indicabo, horrenda errorum ſceleta, à tot annorum centuriis ſepulta, ſpecioſis quaſi rationum fucis compingerent, & ſic ea rudi populo, nouitatis auido, obtenderent: Eos velut à longè præſenſiſſe diceres Doctorem Seraphicum; ea nimirum ſolertia ſolidiſſimas rationes, Patrumque authoritates exacuit, vt quiſque illas ad manum contra emergentes hoſtes obiectandas haberet, quas vt debito Ego ordine deducam, Primam quæſtionem inſtituam, num in Natura facta ſit Verbi vnio; Secundam, num in Perſona; Tertiam, num talis vnio compoſitionem extremorum propriè conciliauerit; Quartam, fueritnè vnio ſubſtantialis; Quintam, an fuerit aliquid productum; Sextam, vtrum fuerit vnionum maxima; Septimo denique loco, ſi ſit ſingularis, ſubinquiram.

QVÆSTIO

QVÆSTIO I.

Vtrum vnio VERBI *incarnati ſit facta in natura.*

D.Bonauent. diſt.6. art.2, quæſt.1, D.Thom.quæſt.2.art.1.

1 FVIT error Eutychetis, duas naturas Humanam, & Diuinam,in Incarnatione, in vnam conflatas, atque adeo vnionem eſſe factam in natura. Enim verò non ſatis apud omnes exploratum eſt,quo pacto vnica natura reſultarit apud hæreticum iſtum.

OBSERVAT autem D. Bonau. pluribus modis, vnicam naturam ex multis confici. Primò per tranſmutationem debilioris in prædominantem, ſicuti cùm gutta aquæ vnitur dolio vini. Hoc pacto nonnullis Theologis viſus eſt Eutyches aberraſſe. At non fuiſſe hanc tranſmutationem ab Eutychere aſſertam,notat Caſtro *verb.Chriſtus, hereſi* 4. & Vaſquez *diſp.* 14. *num.*4. & colligitur ex Gelaſio *in lib. de duabus naturis contra Eutychen,& Neſtorium* circa medium. Extat autem hic Liber *Tomo* 5. *Bibliotheca ſacra.* Idem colligitur ex Vigilio Papa *lib.*3. *contra Eutychen,* qui eſt *in eodem Tomo,* & Nicephoro *lib.* 18. *hiſtoria, cap.*45.

2 PRÆTEREA hæreticus iſte conceſſit,Verbum incarnatum eſſe,atque adeo debuit etiam confiteri carnem manſiſſe vnitam; neque animatum remanſiſſe negauit; hic enim fuit error antiquior Eunomij,vt refert D.Bonau. 3.*diſt.*2.*art.*2 *quæſt.*2. & Apollinaris,qui dicebat, Deitatem, loco animæ,fuiſſe Chriſto. Fateor, Vigilium *lib.*2. & Gelaſium *loco cit.* & D. Auguſtinum, *lib. de hereſibus, cap.*90. videri id adſcribere Eutycheti.

3 SECVNDÒ poteſt fieri vnio in natura per plurium vnibilium alteratorum vnionem, & tertiæ naturæ productionem,vt Elementorum ad mixtum.

TERTIO modo vniuntur aliqua non permixta, nec mutata,ex quibus coniunctis vna natura coaleſcit, eò quòd ſint entia imperfecta, & tanquam partes ad vnam naturam conſtituendam aptæ, & hoc modo vniuntur anima, & corpus ad vnam animalis naturam conſtituendam,

4 ET ſanè altero ex his modis aſſeruit,factam vnionem in Incarnatione, & quidem hoc poſteriori modo aſſeruiſſe,ait Gelaſius,& accinit Vigilius, ſuprà relati; Nicephorus verò mixtionem nominat.Hunc hæreſiarchã ſecuti ſunt Dioſcorus, vt teſtatur Liberatus Archidiaconus Carthaginenſis *in ſuo Breuiario,cap.*12. quod eſt *in ſecundo Tomo Conciliorum,*poſt Concilium Aurelianenſe. Is Epheſinam ſecundam Synodum congregauit,& in ea hæreſim Eutychetis approbauit,& Flauianum Martyrio torſit, eò quòd authoritate S.Leonis Papæ Eutychetem condemnaſſet.Lege Nicephorum *l.*15.*hiſtoria,c.*8.*&* 30.& Gabriel.Prateolum *in Elencho hereſum,verbo Dioſcorus.*

EVNDEM errorem ſecuti ſunt Acephali,circa annum 494. vt teſtantur Prateolus, *verbo Acephali.* Poſtea in eodem errore fuit Petrus Gnapæus Epiſc. Antiochenus,vt ſcribit Nicephorus *lib.*18.*hiſtoria, cap.*45.vbi refert etiam Iacobum Syrum,quem imitati ſunt aſſeclæ,dicti Iacobitæ,& *c.*46.refert Ioannem Philoponum, qui dictus eſt Grammaticus.

5 HOC quoque miſerrimo ſæculo,quo Diræ omnes ab inferis ſunt excitatæ, ſecuti ſunt Mennon, Adam Paſtoris,& Gaſpar Suuencfeldius,vt teſtatur Lindanus *in dialogo ſecundo ſui dubitantij.*

SCRIBIT & eruditiſſimus Echius, Zuinglianos *in Bernenſi diſputatione* mixtionem duarum naturarum in Chriſto admiſiſſe.Tandem non pauci in Ægypto hæretici hoc tempore ſunt, qui duas naturas in Chriſto concedere timent,ne duas,etiam perſonas cogantur admittere. Vide Tannerum *quæſt.*3. *ad.* 2. Lugun *d.*9.Mætac.*d.*10.Morand.*q.*7.Suarez *diſp.*7.

ASSERO cum Eccleſia Catholica,in Chriſto eſſe duas naturas diſtinctas,Humanam, & Diuinam. 6

PROBATVR à Concilio Hiſpalenſi II.*cap.*13.multis Scripturis id comprobante.

PLVRIMIS in locis Seraphicus id probat.Primò ad illud Ioan. 11. *Ieſus infremuit ſpiritu, & turbauit ſemetipſum,*ex hac humana turbatione,& ex omnibus Scripturis,in quibus paſſiones humanæ naturæ aſſeruntur, efficaciſſimè oſtendit in Chriſto humanam naturam,vt cùm eſuriit *Matth.* 4. Quando dormiebat,*c.*8.Quando contriſtatus eſt *cap.* 26. mortuus eſt *cap.*27.Hoc argumentum D.Chryſoſt. *homil.*62. *in Ioannem* acceptum refert. Cum autem Eutyches, & aſſeclæ fateantur ingenuè in Chriſto Diuinam naturam;ſequitur, non eſſe factam vnionem in natura.

IDEM è Scripturis oſtendit S. Bonau. *in* 3. *diſt* 2. *art.*2.*q.*1. ex illo Lucæ 24. *Palpate,& videte: quia ſpiritus carnem,& oſſa non habet,*& q.2.*ex Matth.*26. *allato,*& ex Symbolo Athanaſij. *Perfectus Deus,perfectus homo: ex anima rationali,& humana carne ſubſiſtens,*& Ioan.1.*Verbum caro factum eſt,& habitauit in nobis,*& aliis locis plurimis,vbi humanæ, & diuinæ actiones diſtinctæ aſſeruntur. 7

QVÆSTIONE etiam 3.idem probat ex Philip.2. *Habitu inuentus vt homo. Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem.* Hæc ſufficiant; aliis enim etiam locis S.Bonau. id egregiè oſtendit. 8

IN definitum eſt etiam in Concilio Chalcedonenſi,quod fuit Generale,& inter Concilia Græca inſigne,vt notat D.Bonau. *in* 1.*diſt.*11. *dub.*1. *litt.* cui tanquam Euangelio D.Gregorius credendum, ait.

PROBATVR deinde à Suarez *diſp.*7.*ſect.*2.Vaſq. *num.*26.ratione D.Bonau. *in corpore & l.*4.*Compend. Theol. cap.*8. Vel facta eſt hæc vnitas naturæ per alterius conſumptionem, & tranſmutationem in alteram, & hoc fieret per tranſmutationem humanitatis in Deitatem;neque enim deitas conſumi,aut in aliam naturam poteſt tranſmutari. Tunc conſumpta humanitate,ſequeretur, nec Diuinam naturam eſſe incarnatam, nec Chriſtum in carne paſſum, nec peccata noſtra in corpore ſuo tuliſſe ſuper lignum, quæ omnia contra Scripturam ſunt,neque Eutyches videtur ea concedere.

ADDE, cùm natura humana non extiterit priùs tempore,quàm vniretur Verbo,vt oſtendam *diſp.*10. *quæſt.*1.iam non fuiſſet per aſſumptionem conſumpta,ſed potius nunquam fuiſſet in rerum natura,ſi in ipſa vnione eſſet facienda conſumptio.

VEL hæc vnio naturarum facta eſt per mixtionem, & hoc eſt falſum; nam neque natura Diuina corrumpi,aut alteratione in tertiam pertranſire naturam valet; neque id in natura humana Chriſti fieri potuit; alioqui non eſſet ſecundùm eam nobis conſubſtantialis,ſicuti non eſſet conſubſtantialis Patri, ſi id in natura Diuina eſſet factum,vt tranſiret in tertiam naturam, vt optimè infert Damaſcenus *lib. contra Acephalos.* 9

VEL facta eſt hæc vnio per compoſitionem,ſicuti ex anima,& corpore fit vna natura animalis; & hoc neque poteſt fieri,quia ex natura,quæ eſt actus perfectiſſimus,non poteſt cum alia fieri vnum actu, vt docent Ariſtoteles,& philoſophi; ſed ex duabus imperfectis debet fieri.

ob peccatum veniſſe Chriſtum; ac proinde minimè alioqui fuiſſe venturum.

43 S. Leo ſerm. 3. de Pentecoſte. *Si homo* (inquit) *ad imaginem, & ſimilitudinem Dei factus in ſua honore natura manſiſſet, nec diabolica fraude deceptus à lege ſibi poſita per concupiſcentiam deuiaſſet, Creator mundi, Creatura non fieret, neque aut ſempiternus temporalitatem ſubiret, aut æqualis Deo Patri filius Deus formam ſerui, & ſimilitudinem carnis peccati aſſumeret.* Hanc mutilat Vulpes *num.* 22. auferens negatiuam; ſolùm referens Deum ordinaſſe Chriſtum mortalem in remedium. Sic alij PP.

D. Bern. *ſerm.* 1. *Vig. Natiuit.* apud D. Bonau. *Hæc tria ſapiunt mihi, quod audio Ieſum, Chriſtum, Filium Dei. Quare enim vocamus nomen eius* Iesvm *niſi quia ſaluum faciet populum à peccatis eorum? Aut quare Chriſtus nominari voluit? niſi quia computreſcere faciet iugum à facie olei? Quare filius Dei factus eſt homo; niſi vt homines faceret filios Dei?* vtique è peccatoribus, vt ſuprà dixit. Ideò *ſerm.* 1. *Adu. ait*: Filium potius adueniſſe, vt quia eſt Patris imago, hominem reformaret, qui ſimilis eſſe Deo voluit ſciendo.

Hæc teſtimonia nequeunt de aduentu in carne paſſibili explicari, negant enim penitus Chriſtum incarnandum, ſiue paſſibilem, ſiue impaſſibilem.

44 Respondet Fauentinus *num.* 39. Patres ſi diligenter perlegantur, loqui de Incarnatione in natura paſſibili, iuxta D. Auguſtini effatum *lib.* 1. *de peccatorum meritis*, cap. 316. *Non fuiſſet caro Chriſti in ſimilitudinem carnis peccati, niſi caro fuiſſet iſta peccati.* Subdit Vulpes, SS. Patres exceſſiſſe è charitate.

46 At hoc reſponſum eſt riſu dignum; nam verba SS. PP. fideliter relata ſunt, abſolutè negantia, filium Dei vlla ratione incarnandum; neque poſtea palinodiam recantant, nec anteà ſibi contradicunt. D. autem Auguſt. *loco adducto* loquitur ſolùm de Incarnatione *in facto eſſe*, reddens rationem, ob quam caro eius habuerit ſimilitudinem peccatoris, quia ex hominibus in ſtatu lapſos deriuata eſt, licet ſanctiſſima eius mater, & ipſe, eſſent innocentiſſimi. Si enim Rex Americæ, qui nudus incedit, ob mortem ſubditorum funebri velo ſerico inuoluatur, intexto è ſordidis bombyeum venis; & D. Auguſt. aſſerat, Velum illud non habiturum apparentiam ſordium bombycinarum, niſi bombyces ſordidi eſſent, alibi verò dicat non induendum fuiſſe veſtimentum vllum, niſi ex funeribus: Ecquis dicet, eum tantùm aſſerere hic, illud ſpecie velum Regem induiſſe ob funera?

Respondet ſecundò Faber, videns ſe inania attuliſſe) ſumpta tota ſerie ſignorum prædeſtinationis huius Myſterij, non futuram Incarnationem, niſi eſſet peccatum, quia præuiſio peccati in illa clauditur. ſed ſi præcisè primum ſignum decreti ſumatur, in quo determinata eſt Incarnatio, eam ait futuram, etiam non ſuccedente peccato. Sancti autem PP. loquuntur in ſenſu compoſito, non diuiſo.

47 Hæc tamen reſponſio inanior eſt; nam Sancti PP. abſolutè negant, Chriſtum venturum vllo modo, vt patet legenti, neque vllus illorum Scotica ſigna immiſcuit, ideò reſponſum Fabri petit principium, aſſumens ſuum ordinem ſignorum, & Patribus adſcribens: Et ſanè mirum eſt, nullum Patrum in re tam graui aſſeruiſſe, venturum in carne impaſſibili, ſi id facturus fuiſſet, non eueniente peccato.

48 Probatvr etiam rationibus D. Bonauenturæ.

Prima eſt deducta à Gloſſa *ex cap.* 2. *ad Hebræos*, vbi Apoſtolus declarat, cur Deus Angelos non aſſumpſerit ad liberandum genus hominum, ſed ſemen Abrahæ apprehenderit, nempe, vt ſimilis hominibus fieret. Ex quo ſequitur eo ipſo, quo ſtatuit naturam aliquam aſſumere, decreuiſſe naturam ex germine mortali ſibi adaptare.

Respondet Fauentinus *num.* 40. rationem eſſe aliam, cur Apoſtolus dixerit aſſumpſiſſe naturam humanam, non Angelicam, quia ſcilicet Angeli quoque peccauerunt, neque tamen aſſumpſit eorum naturam.

At ratio hæc Apoſtoli eſſet inanis; Verbum ideò aſſumpſit naturam humanam, non Angelicam, quia licèt Angeli cum hominibus peccauerint, tamen non aſſumpſit naturam angelicam, ſed humanam; quæ autem eſt hæc conſequentia?

Si autem diceret, Apoſtolum hinc amplificare 49 Diuinam bonitatem, & miſericordiam erga nos, quippè cùm homines, & Angeli peccauerint, tamen homines voluit redimere, non Angelos, rectè diceret: At reſtat adhuc aſſignare cauſam, cur ad redimendos homines, de quo ibi agit, aſſumpſerit naturam humanam, cùm poſſet etiam Angelicam; ratio verò Apoſtoli eſt, vt fieret ſimilis in natura, & ideò dicit: *Quia pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe participauit eiſdem.* Ex quo ſequitur, in decreti ſignis ſolam factam electionem carnis mortalis præ Angelica natura, non autem immortalis, ideò enim dicit Apoſtolus: *Nuſquam Angelos apprehendit*, ſed hominum ſtirpem (includens etiam innocentem.) Ideò Tertullianus *lib. de carne Chriſti* quærens, cur Deus noſtram, non autem Angelorum naturam ſumpſerit, hanc vnicam rationem aſſignat, *quia noſtra natura erat redimenda; non autem Angelica*, ſentiens, hanc ſolam eſſe rationem huius Myſterij, & non aliam.

Hinc S. Doctor vrget. Verbum aſſumpſit na- 50 turam humanam præ Angelica; hoc autem non præſtitit, quia humana eſſet nobilior, vt patet. Fuit ergo ob neceſſitatem ſalutis ex parte hominis; adde cum Apoſtolo, vt nobis eſſet ſimilis, & viſcera charitatis patefaceret.

Secvnda ratio eſt. quia vtitur etiam Valentia, & Nazarius: Incarnatio eſt maximum opus miſericordiæ, & exceſſus, vt ſæpe Apoſtolus iniungit, qui ideò Patrem miſericordiarum vocat Patrem Domini Ieſu; at Diuina miſericordia magis enitet in Incarnatione, ſtatutâ pro peccatoribus indignis redimendis, quàm ſi pro innocentibus; Ergo.

Ex quo patet, fruſtra Fauentinum *num.* 40. ne- 51 gare noſtrum aſſumptum; hoc enim probatur à D. Bonauent. efficaciter, quia beneficium inferre indigno maius eſt, quàm non indigno, & quò magis indigno, eò maior eſt miſericordia, & gratia; at peccatores ſunt indigniſſimi: Ergo. Itaque S. Doctor, infert *in corpore*, hunc miſericordiæ exceſſum (Sic enim vocatur Matth. 17.) non faciendum, niſi exceſſus peccatorum opponeretur.

Tertia ratio arguit ex fundamentis aduerſa- 52 riorum, qui Incarnationem, & Chriſtum ponunt vt primam perfectionem, ac ſummum complementum vniuerſi, primò intentum, quod probat Fauentinus *num.* 20. ex *Coloſſ.* 1. vbi dicitur: *Chriſtus primogenitus creaturarum, & in ipſo condita ſunt omnia*, & in ordine gratiæ adeò neceſſarius, vt abſque eo Eccleſia in ſtatu innocentiæ eſſet acephala, ideſt, ſine capite. Et argumenta Scoti id redolent: arguit enim, Deum ordinatè volentem ſuam gloriam in creaturis, debuiſſe velle prius humani-

tatem

tatem Chriſti, eiuſque prædeſtinationem, tanquam propinquiorem fini.

53 Alii id probant ex 8. *Prou.* vbi dicitur: *Dominus poſſedit me*, vbi L X X. legunt: *creauit me initio viarum ſuarum.* Quem locum antiqui PP. exponunt de ſapientia incarnata, quæ dicitur prædeſtinata ab æterno, initium creaturarum, & complementum.

Idem probant aliis ſcripturis apud Vaſquez, & Fabrum. Idem colligitur è ſignis ordinatis à Scoto *in 3. diſt.* 19. *quæſt. vnica*, §. *in iſta quæſtione.* In primo inſtanti intellexit ſe Deus, vt ſummum bonum, & ita ſe voluit, & adamauit. In ſecundo intellexit creaturas, & voluit in eſſe naturale eas producere, & ante omnes prædeſtinauit Chriſtum, quippe fini a ſe intento propinquiorem.

54 Tvnc ſic arguunt: Si Chriſtus prædeſtinatus eſſet, vt complementum vniuerſi, & primogenitus creaturæ; ſequeretur primò, Deum poni in conſtitutione, & ordine vniuerſi: Sed hoc eſt contra Ariſtotelem *lib.* 2. *Metaph.* & probatur, quia ſicut Imperator non dicitur de exercitu, ſed ſuprà exercitum; ita multò magis Deus. Probatur ſequela, quia Chriſtus, vt dicit Verbum vnitum naturæ humanæ, & conſtituens hoc Suppoſitum in duabus naturis, eſt Deus, & hic ponitur primò volitus ad perfectionem omnium creaturarum in ordinè naturæ & gratiæ.

Enim verò Scotiſtæ huic facilè reſponderent, hæc adſcribi Chriſto, vt homo eſt, ſeu ratione vnionis.

55 Secvndò ſequeretur, Deo volenti mundum creare, neceſſarium fuiſſe incarnari, quod eſt abſonum; ſicut enim ex creatione huius mundi in hac numero perfectione, Deus hanc numero gloriam voluit; ita etiam ex vi huius volitionis ſolùm id voluit, quod cum hoc numero mundo conueniat, proportionatam ſcilicet gloriam; quod ſi Deus voluiſſet ſuam gloriam in tali gradu, vt neceſſaria fuiſſet perſona Diuina incarnata, iam mundum infinitè perfectiorem condidiſſet.

56 Aliam, rationem tanquam arietem, admouet Vaſquez, eaque deducitur ex D. Bonauentura *ad quintum, & in corpore.* Decretum prædeſtinationis Chriſti, quippe de re ſuper omnes inſigni, debuit eſſe exquiſitum, indiuiduatumque omnibus neceſſariis circumſtantiis. Eſt enim prædeſtinatio pars eximia Diuinæ prouidentiæ; & prædeſtinatio Chriſti pars eximia prædeſtinationis. Debuit & decretum illud eſſe firmum, omnibus præuiſis ſtabilitum: Nunc ergo, ſi non peccante Adam, Chriſtus venturus erat, vel erat venturus mortalis, vel immortalis: Si primum: Ergo moriturus erat etiam non propter peccatum, quod eſt falſiſſimum; ſi immortalis, cùm nunc venerit mortalis, mutatum fuit decretum.

Respondent Scotiſtæ communiter, decretum Incarnationis in primo ſigno fuiſſe de Incarnatione quoad ſubſtantiam; poſtea verò præuiſà culpà, determinatam paſſibilitatem carnis.

Contra quia prædeſtinatio reſpicit rem exquiſitè conſtitutam, quo ad omnia, quæ futura ſunt. Confirmatur, quia non erat venturus Chriſtus, niſi ex vi decreti; ſed decretum non fuit, niſi in carne paſſibili, vt conſtat, quia ſic eſt adimpletum: Ergo ex vi huius decreti non veniſſet impaſſibilis.

57 Respondent Centinus, Poncius, Faber, & alij Scotiſtæ, Chriſtum venturum ex vi primi decreti paſſibilem ab intrinſeco, hoc eſt, potentem ab interno mori; ſi autem Adam non peccaſſet, dicunt, futurum aliud decretum de impaſſibilitate externa, quam ſi perſtitiſſet ſtatus innocentiæ, ſinguli homines adepti fuiſſent, & paſſibilitas ad actum non fuiſſet reducta.

58 Hvnc modum inanem fatetur Maſtrius, quia contra chorum canunt. Eſt enim quæſtio noſtra: An venturus eſſet in carne mortali in actu ſecundo; nam quòd aſſumenda eſſet caro ex natura, intrinſecè è qualitatibus compoſita contrariis, non eſt dubium. Deinde cùm ipſi dicant, venturum Chriſtum etiam non peccante Adam, ſupponitur venturus ex decreto iam condito, non ex alio.

Alii hoc argumentum retorquent; nam & de Adam cogimur nos reſpondere: An decreuerit creare mortalem, vel immortalem. Sed reſpondetur, non eſſe ſimile. Primò; nam quo ad Adam agitur tantùm de modo ante peccatum præuiſum. Secundò, decretum fuit condendi eum immortalem; at quo ad incarnationem, nullum fuit ante decretum, quò ad ſubſtantiam; non enim fuit condendi Chriſtum mortalem, vt patet, neque immortalem, quia non venit ad executionem. Quare Vulpes, & Gallus non recta ineunt fœdera contra nos.

59 Alii reſpondent, decretum fuiſſe Chriſtum venturum impaſſibilem, quia fuit decretum veniendi meliori modo iuxta occaſiones. Ita Suarez, Morandus, & Arretinus.

Contra tamen, quia non cogitur Deus ſemper ad meliora facienda. Tum quia melior eſt Incarnatio dependenter à peccato, vt ait Tannerus cum D. Bonauent. ſic enim viſcera charitatis, & miſericordiæ Dei effunduntur, & bonitas altius communicatur indignis.

Respondent Maſtrius *num.* 71. Vulpes, Bellutus, Rada, & Baldius, venturum impaſſibilem extrinſecè, quatenus, non occurrente alio in contrarium, redundaret beatitudo animæ in corpus, & redderet ipſum impaſſibile, & ita illa impaſſibilitas fuit tantùm decreta virtualis, & in cauſa, quæ non repugnat formaliter paſſibilitati; ſicuti non repugnat, vinum formaliter frigidum, eſſe virtualiter calidum.

60 Contra, quia formaliter contrarium fuit ſecundum decretum primo; nam decretum primum eſt diffundendi beatitudinem in corpus, & in ordine gloriæ conſtituendi; Secundum autem decretum fuit formaliter contrarium. Itaque non ſolùm virtute, vt replicat Centinus, ſed formaliter repugnat. Alia etiam pro nobis vrget Raguſa, cui non ſatisfacit Hurtadus *diſp.* 23. *ſect.* 2.

Aliqvas etiam admiſcet S. Bonau. congruentias; noſtros ſcilicet affectus magis Deo obſtringere; atque amore inflammare, Deum ob noſtram ſalutem hoc opus Incarnationis ſuſcepiſſe. Deum magis honorificare, eiuſque oſtendere bonitatem; quod abſque fundamento negat Faber *num.* 4. Vide Andream Cretenſem *in Bibliot. homil. in feſto exaltationis Sanctæ Crucis*, nobiſcum ſentientem, & alios Patres apud Velaſquez *in* 2. *cap. epiſt. Philip. verſ.* 7. *adnot.* 2.

61 Franciscvs Suarez, vir eruditus, Conciliator accedens, vtramque opinionem ad concordiam trahere conatur. Videns igitur Scripturas, & Patres pro nobis, conceſſit *ſect.* 2. Incarnationem ordine executionis factam in remedium peccati; negat tamen ordine intentionis hanc fuiſſe rationem, quæ Deum mouit ad prædeſtinandum Incarnationis

Myſterium,

Myſterium, ſed hanc fuiſſe nobilitatem operis, & dignitatem Chriſti, qui prædeſtinatus eſt primogenitus creaturarum, vt dicitur *Prou.* 8. *Coloſſ.* 1. & alijs ſupra adductis locis.

62 Præterea id probat. Deus ſanè ante Incarnationis decretum cognouit ſcientiâ mediâ, ſi mundum creaſſet, ſi Angelos, & homines conditos tali naturâ, & gratiâ inſtitueret, ſecuturum peccatum, & totum genus labefactandum, quod ſi permitteretur, offerendam ſibi optimam occaſionem, ſuam bonitatem, ſapientiam, & miſericordiam oſtendendi.

63 Iam ergo Conſtitutâ in Deo tali ſcientiâ, optimè intelligitur, eum potuiſſe primum omnium intendere, non ſolùm vniuerſi creationem ſecundùm eſſe naturæ, gratiæ, & gloriæ in hominibus, & Angelis; verum etiam ſecundùm eſſe vnionis hypoſtaticæ in Chriſti humanitate, quanquam in re ipſa eſſet executurus hoc Myſterium poſt oblatam occaſionem peccati, quia ordo intenſionis contrarius eſt ordini executionis. Et hoc modo ait, conciliari Scripturas, quæ dicunt, Chriſtum primò dilectum eſſe & amatum, tanquam finem operum Dei, cum illis, quæ dicunt, Verbum ſumpſiſſe carnem, oblatâ occaſione peccati.

64 Sectione verò ſequenti ſuſtinet conſequenter, Chriſtum in primo illo ſigno eſſe prædeſtinatum redemptorem in remedium peccati præuiſi.

In quarta verò ſectione ſuſtinet, primam rationem motricem Diuinæ voluntatis ad decernendam Incarnationem fuiſſe excellentiam Myſterij, & alia bona, abſque neceſſitate peccati; eam tamen volitam eſſe, quo ad ſubſtantiam in remedium peccati, alia diſtincta volitione in poſteriori ſigno rationis; non enim implicat, etiam duabus rationibus totalibus rem aliquam eſſe volitam. Sic qui habet voluntatem firmam eundi Romam, ad loca ſacra colenda, superueniente neceſſitate amici, quæ ex ſe ſatis, ſuperque eum ad illud iter impelleret, iam ob duas rationes totales peregrinationem arripiet. Sic *primo Reg.* 16. cùm Dominus præciperet Samueli ire Bethleem ad vngendum Dauid in Regem; & ipſe reſponderet: *Quomodo vadam? audiet enim Saul, & interficiet me:* Reſpondit Dominus: *Accipe vitulum, & dices: ad ſacrificandum Domino veni.* Vbi ſanè, propoſitum, primaque voluntas eundi non fuit orta ex voluntate ſacrificandi; ſed alia prior ratio præceſſit, ſcilicet vnctio Dauid; & tum etiam ad ſacrificandum perrexit.

65 Sic dicitur Chriſtus reſurrexiſſe propter iuſtificationem noſtram *Rom.* 4. cùm tamen prima ratio volendi eam reſurrectionem, fuerit ſine dubio exaltatio, & gloria ipſius Chriſti.

Iam igitur ad Scripturas, & PP. pro nobis allatos reſpondet, explicare rationem Incarnationis, pro vt facta eſt in executione, nempe, in remedium peccati; at verò altiſſimas, ac reconditas cauſas prædeſtinationis huius Myſterij ſilentio eſſe obuolutas.

Et quidem Patres, quorum erat inſtitutum inſtruere in concionibus Populum, non autem Diuina arcana perſcrutari, hanc vnicam ſæpe rationem aſſignaſſe.

66 Hinc *ſectione quinta* concludit, etiamſi homo non eſſet peccaturus, nihilominus propoſitum Dei de Incarnatione conſiſtere poſſet, & ſuum haberet effectum. At verò ſuppoſita ſcientia conditionali de lapſu hominis, non potuit Deus habere illud decretum Incarnationis, pro vt nunc illud habuit, quin conſequenter habuerit voluntatem permittendi peccatum, vt illa via exequeretur Myſterium, perfectiſſimo quodam modo accommodato.

Hæc tamen doctrina multis ſcatet vitijs. Primò quidem, licèt ſit alius ordo intenſionis, alius executionis; tamen non benè infert Suarez, alio modo Deum decernere; alio exequi; nam eo modo executioni decreta demandat, quo ſtatuta ſunt, vt vidimus *prima prima, Tract.* 22. *diſputat.* 21. *quæſtione* 7.

Esto igitur, ſuppoſita ſcientia media, quam ex D. Bonauent. *hîc ad* 5. hauſit Molina, & Suarez, decreuerit creare hominem; & permittere peccatum, non quidem ex voluntate Incarnationis, quia vt ait D. Auguſtinus, ad miſericordiam Dei non ſpectat miſeriam permittere, vt miſereatur; ſed vt ſeruaretur ordo generalis Diuinæ prouidentiæ, ſinentis res omnes actus ſuos agere. Hinc verò cùm Diuina ſapientia, & prouidentia conſtituerit creare hominem, & lapſum reparare, atque adeò Incarnationem, ac Chriſtum prædeſtinarit in ſalutem hominis lapſi, vt aſtruunt Scripturæ, & PP. qui negant, alioqui filium Dei venturum; non ſequitur, adhuc venturum ex alio fine. Primò quidem quia PP. aſſerunt, non venturum: Ergo non erat aliquod decretum veniendi exequendum. Neque ex concione Patres falſum dixerunt. 67

Deinde quia non dantur plures fines totales, non ſubordinati eidem fini. Exempla verò Suarez id non oſtendunt. Ille enim, qui decreuit ire Romam ex fine motiuo deuotionis, mouetur ſane fine impulſiuo ad ſubleuandum amicum, ſi in priori deliberatione perſeuerat; non tamen alio totali motiuo, quia naturaliter non poteſt idem effectus à duabus cauſis totalibus non ſubordinatis produci, vt omnes fatentur. 68

Exemplum verò Samuelis non eſt ad rem; nam finis eundi Bethleem fuit ad vngendum Dauidem; ſacrificium verò fuit tantùm prætextus ad periculum euadendum; licèt autem dixerit verum, ſe ad ſacrificandum veniſſe, illud fuit tantùm materiale intentum, ad finem verum conſequendum; non autem finis verus fuit ſacrificium; & vnctio tantùm impellens, vt putat Vaſquez *num.* 80. ſic & finis, qui additur eunti Romam, eſt impulſiuus, non motiuus, vt nunc. 69

Exemplum autem de prædeſtinatione Chriſti ſolùm probat, fuiſſe plures fines ſubordinatos. Ex his autem principalis gloria Chriſti eſt in redemptione hominum; illi vnum finem totalem conſtituunt, vt colligitur ex D. Bonauent. *ad* 5. *& in corpore*, ex quo deducitur, eum fuiſſe finem motiuum, atque adeò illo ablato, no fuiſſe futuram Incarnationem. Sic etiam opera Dei plures habent fines, nempe, gloriam Diuinam, & noſtram vtilitatem, qui tamen fines ſunt ſubordinati, vt probat Seraphicus Doctor *in* 2. *diſtinct.* 1. *parte* 2. *artic.* 2. *quæſt.* 1. 70

Obiicies primò. Id, quod eſt volitum ante omnes creaturas, non dependet ab earum lapſu; at prædeſtinatio Chriſti eſt volita ante omnia: Ergo. Maior patet. Minor probatur ex Prou. 8. *Dominus poſſedit.* Septuaginta legunt: *creauit me initio viarum ſuarum*, quod de ſapientia incarnata exponunt Clemens Rom. *lib.* 3. *conſtit. Apoſtolicarum, cap.* 19. Concilium Hiſpal. 2. *cap.* 13. Iuſtinianus Imperator *in edicto fides ad Ioannem II.* vbi refert Baſilium ſic exponentem *lib.* 4. *contra Arrianos*, & *in epiſt. ad Epictetum.* Nazianzenus *oratione* 36. quæ eſt 4. *de Theologia circa principium.* Cæſarius *dialogo* 1. 71

Nyſſenus

Digitized by Google

Nyſſenus *lib. de fide ad Simplicium.* Chryſoſtomus *ſerm. de Sancta Trinitate*, 3. *Tomo.* Cyril. *lib.* 5. *Theſauri*, *cap.* 4. 7. *&* 8. & colligitur ea Damaſceno *lib.* 4. *de fide*, *cap.* 19. Hieronymus *lib.* 2. *in Michaam initio.* Hilarius 22. *de Trinitate*, non longè à fine, Ambroſius *lib.* 1. *de fide*, *cap.* 7. *initio.* Auguſtinus *ſerm.* 58. *de verbis Domini*, & *lib.* 1. *de Trinitate*, *cap.* 13. Fulgentius *lib. cont. obiectiones Arrianorum in* 3. *reſponſione.* Idatius Clarus *lib. cont. Varimandum Arrianum in* 6. *Tom. Biblioth.*

72 Damvm hanc eſſe Patrum expoſitionem non contemnendam docuit Epiphanius *contra hæreſes*, *hæreſi* 69. & *in Anchorato.* Nam cùm hoc loco vterentur Arriani, vt probarent, Verbum Dei, quod eſt ſapientia, eſſe creatum; Patres intelligendum reſpondebant de Chriſto ſecundùm humanitatem. Neque obſtat vulgatum legere: *Poſſedit*, non: *Creauit*, & ita melius ex Hebræo traduci, vt ait D. Hieronymus *in epiſtola ad Cyprianum*, quæ eſt 136. nam etiam, quæ creantur, poſſideri dicuntur. Hunc ſenſum confirmat illud: *Dominus*, vt ponderat Ambroſius: *Non dixit: Pater creauit me, ſed Dominus. Caro Dominum agnoſcit; neque enim Verbum, vt Deus, & Patrem vocaret Dominum.* Hinc arguit Suarez cum Scoto, in hoc conſentiens. Chriſtus creatus eſt initio viarum Domini, non executione, ſed ordinatione; nam quo ad executionem plurima ante Chriſtum creata ſunt: Ergo ante lapſum ipſius hominis, qui creationem ſupponit, prædeſtinatus eſt. Licèt autem aliqui ex allegatis PP. exponant, Chriſtum creatum initium viarum ſalutis; melius tamen Athanaſius intellexit opera omnia, iuxta id Iob 40. *Ipſe eſt initium viarum Domini.*

73 Reſpondetvr primò ex D. Bonauent. *in opuſc. de Reductione artium ad Theologiam*, *poſt medium*, ibi ſecundùm Vulgatam, quæ canonica eſt, loqui de Verbo æterno, ſeu ſapientia increata, vbi non habetur *creauit*; ſed, *poſſedit*, neque verò vocat eum *Dominum ſuum*, ſed *Dominum omnium.*

Hæc eſt multorum Patrum expoſitio, vt refert Valentia. Hinc dicitur vna cum Patre mundum creaſſe: Sancti verò Patres reſpondebant Arrianis, allegantibus verſionem Septuaginta Seniorum, qui magnæ quidem ſunt authoritatis; attamen obſeruatum eſt à peritis Sacræ Scripturæ, eos illa omnia ſuppreſiſſe, quæ Trinitatem redolerent, aut Deum Patrem, & filium exprimerent Deum. Forſitan ne Ptolemæo pagano viderentur plurium cultores Numinum.

74 Reſpondetvr ſecundò è D. Bonauent. *parte* 4. *de Eccleſiaſt. Hierarchia*, *cap.* 2. exponi de ſapientia incarnata, ſed eam dici creatam initium viarum ſalutis, vt exponunt D. Auguſtinus, Cyrillus, & Hilarius, iuxta id Ioan. 14. *Ego ſum via, &c.* Igitur iuxta verſionem LXX. Dicitur *creauit me ad opera*, ideſt vt opera Dei perficeret in ordine gratiæ ad ſalutem, & ad hoc cœlos myſticos, Apoſtolos eligeret, &c.

Vel dic cum D. Athanaſio *ſerm.* 3. *contra Arrianos*, col. 207. *Dominus creauit me initium viarum ſuarum*, quod idem dictum eſt, ac ſi ita loqueretur. Pater mihi corpus perfecit, & inter homines me creando conſtituit pro hominum ſalute. Eum ſequitur D. Bonauent. *ad* 15. *Lucæ*, vbi ideò ait, ſubdit: *Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum*, nempe quia ex maxima charitate ad ouem perditam reducendam deſcendit, & nobiſcum conuerſatus eſt. Itaque creari ad opera, fuit hominem fieri ad hominum inſtaurationem, & poni initium, ideſt, Principem, iuxta id pſal. 2. *Ego autem conſtitutus ſum Rex*, & pſal. 8. *Conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.*

75 Hæc verò nil redolent prædeſtinationis Chriſti ante præuiſum peccatum, ſed ſolùm Chriſtum ad ſalutem hominum prædeſtinatum.

At nè ſequelam admittamus. Chriſtum bonum eſſe occaſionatum, quæ eſt ratio potiſſima Scoti è S. Bonauent. *argumento quinto* eruta. & quam non concedendam monet Nazarius, & alij; ſed tamen eam non ſoluunt. Reſpondetur ex dictis cum S. Bonauent. in noſtra ſententia, & noſtro ordine ſignorum, id non ſequi, vt ſuprà dixi, vbi etiam loca Apoſtoli explicui; Chriſtum, nempe, prædeſtinatum eſſe finem omnium hominum; & tamen prædeſtinatum ob noſtram ſalutem.

76 Est enim duplex finis ex Ariſtotele 2. *de anima*, *cap.* 4. *& text.* 35. *&* 37. alter dicitur *cuius gratia* omnia ordinantur, alter eſt finis, *cui*, & eſt is, cui bonum deſideratur: Igitur Chriſtus eſt finis *cuius gratia*, & homo finis, *cui* redundat bonum, neque verò abſonum cuique videatur, aliquod maius bonum in vtilitatem alicuius minoris boni redundare, dummodò in eo non ſiſtat, ſed ad perfectius bonum ordinetur.

77 Qvare non ſunt pro Scoto Scripturæ expreſſæ, vt iactat Faber *num.* 34. neque Patres, ex quorum numero ſolum affert Rupertum *lib.* 3. *de gloria*, *& honore filij hominis*, nec alium poteſt adducere, vt vidit Vaſquez *num.* 111.

Rvpertvs verò ante 700. tantùm annos florens, non eſt tot Patribus antiquis nobiſcum ſentientibus comparandus, qui tamen iuxta ordinem ſignorum D. Bonau. explicari poteſt; ait enim: *Sicut peccatum non fuit neceſſarium, vt Adæ generatio ſuccederet, ita neque vt Chriſtus homo prodiret*, Poteſt igitur reſponderi, ante præuiſum abſolutè peccatum, decretum eſſe, vt diximus, Incarnationem.

78 Obiicivnt tamen aliqui D. Auguſtinum *lib. de ſpiritu, & anima*, *cap.* 8. & *in Manuali*, cap. 16. *Totum hominem aſſumpſit, vt totum beatificaret:* Ergo finis incarnationis fuit noſtrorum corporum beatificatio. Idem habet D. Anſelmus *in epiſtolam ad Heb. cap.* 2. Bernardus *ſerm. primo Aduentus*, & *ſerm.* 17. *in Cant.* & D. Cyrillus *lib.* 1. *Theſauri*, *cap.* 18. ait: *Verbum carnem factum, vt nos ſanctificaret, & ſi forte peccaremus, rurſus in illo renouaremur:* Ergo Incarnatio fuit ob noſtram ſanctificationem, etiam ante peccatum.

79 Reſpondet D. Bonauent. hunc eſſe finem acceſſorium, imò etiamſi non eſſet Incarnatio, adhuc homo in corpore beatificaretur; nam viſio corporis Chriſti ad gaudium ſpectat accidentale, & hoc etiam in viſione aliorum corporum glorioſorum ſuppleretur; vel abſque proprio obiecto, ſicut etiam alij ſenſus guſtus, & tactus abſque propriis obiectis beantur per redundantiam delectationis à parte ſuperiori ex viſione Dei; & ſanè Diuinæ bonitati detrahit, qui ad beandum, ei bonum aliquod creatum neceſſarium aſſerit. Cæteri vero Patres loquuntur de ſanctificatione poſt peccatum. D. verò Cyrillus de renouatione poſt lapſus actuales. Ideò ait: *Rurſus, &c.*

80 Est etiam aliud locus D. Auguſtini *lib.* 1. *de nuptiis, & concupiſcentiis*, *cap.* 21. vbi docet, bona matrimonij futura fuiſſe, inter quæ eſt illud, vt eſſet ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, etiamſi peccatum non irrepſiſſet.

Reſpondet Vaſquez *num.* 111. ſolùm aſſeri, Sacramentum futurum aptum repræſentare hanc

coniunctio

Digitized by Google

coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, etiam non ſuccedente peccato, non tamen ſequitur, peccato non ſuccedente, futuram coniunctionem hanc, ſeu Reſponſionem Filij Dei Incarnati cum Eccleſia.

81 GERMANA tamen expoſitio eſt S. Bonauent. *ad* 7. bonum hoc matrimonij ante peccatum potuiſſe enunciari, quia re vera exprimebatur in coniunctione Adæ, & Euæ innocentis, coniunctio Dei cum Eccleſia in charitate. Addo etiam; præfigurabatur vnio Chriſti cum Eccleſia, quæ non fuiſſet, ſi Deus ſcientiâ conditionali videns Adamum, ſi in tali ordine poneretur, lapſurum; ſi laberetur redimendum, aſſumpta humana natura ad vnionem hypoſtaticam; at verò ſi decreuiſſet Adamum à lapſu præſeruare, nec Verbum vniri humanæ naturæ; matrimonium tunc expreſſiſſet vnionem Chriſti cum Eccleſia, qualis erat in Idea Diuina; (non in exemplari, cùm non fuiſſet decreta.) Imò neque nunc ex peccati euentu cauſata eſt hæc figuratio, ſed ex bonitatis Dei antiperiſtaſi. Ideò S. Auguſt. ait, labem originariam non propagari ex aliquo bono coniugij.

82 OPPONVNT etiam D. Anſelmum *lib.* 1. *Cur Deus homo*, *cap.* 18. vbi ait, Homines non beatificari ſolum ad Angelorum ruinas reſarciendas, & ſedes rebellium implendas; alioqui homines deberent gaudere de Angelorum ruina, cuius occaſione ipſi bearentur. Hinc igitur idem abſurdum infertur in noſtra ſententia. Si Chriſtus prædeſtinatus eſt ſolùm ex præuiſione peccati, debet lætari, hominem à Deo defeciſſe, ex qua occaſione ipſe prædeſtinatus eſt.

83 RESPONDETVR, D. Anſelmum diſputare contra eos, qui numerum hominum prædeſtinatorum ita præfigebant, vt decretum eſſet, non ſaluare hominem aliquem, niſi Angelus cadens loco cederet; eo verò labente, ſuccedere hominem abſque nouo Dei beneficio, at in caſu noſtro non ita res ſe habet; nam Chriſtus non eſt prædeſtinatus ex vi peccati, ſed ex Dei nouo beneficio; hinc anſam miſerendi arripiente; cùm eum potiùs peccatum irritaret ad puniendum reos. Itaque Chriſtus non de Adæ peccato, ſed de miſericordia Dei gaudere debet.

OBIICIVNT etiam D. Bernardum *ſerm.* 1. *Aduentus*, vbi ait: *Diabolum, praſcium incarnationis, incitaſſe hominem ad peccandum, vt Deum ab hoc conſilio remoueret*, hoc verò erat ei notum, vt legitur primo Hebræor. *Cùm iterum introducit, &c.*

84 RESPONDETVR, dæmonem id tentaſſe, ignorantem finem Myſterij, licèt adorare iam fuerit coactus.

ADDVNT illationem D. Cyrilli *lib.* 5. *Theſauri*, *cap.* 5. vbi contra hæreticos dicentes, Verbum ab æterno productum, vt ipſum produceret creaturas, infert, ſequi, Verbum teneri creaturis, propter quas productum eſt: Ergo Chriſtus debet gratias agere peccatoribus, pro quibus ſaluandis eſt prædeſtinatus.

RESPONDETVR, D. Cyrillum id inferre contra hæreticos dicentes, Verbum eſſe productum præcisè vt eſſet inſtrumentũ ad creaturas condendas, & ideò currit illatio: At nos dicimus, Chriſtum occaſione quidem præuiſi peccati, ſed ex Diuinæ bonitatis exceſſu prædeſtinatum, atque adeo Bonitati Diuinæ tenetur, non peccatoribus, qui potius merebantur deſeri in miſeriis; adde cum D. Bonauent. *ad* 5. volitum primò Chriſtum, vt finem abſolutè.

INSTAT Faber. Nam etiam peccatum fuit cauſa prædeſtinationis Chriſti; neque enim miſericordia prædeſtinaſſet, ſi peccatum non fuiſſet.

85 RESPONDETVR, peccatum eſſe cauſam ex ſe potius prouocantem ad iram; at diuina miſericordia ex hoc occaſionem deſumpſit oſtendendi ſuam bonitatem per quandam antiperiſtaſim. Vnde negatur illatio. Vide & reſponſum *ad* 8.

OBIICIVNT etiam multas rationes. Prima, quæ eſt Scoti, principalis, vt clamat Faber. Prædeſtinatio cuiuſcunque ad gloriam præcedit naturaliter ex parte obiecti prædeſtinati præſcientiam peccati: Ergo hoc multò magis verum eſt de prædeſtinatione animæ Chriſti, quæ ad ſummam gloriam prælecta eſt per vnionem hypoſtaticam: Ergo idem de vnione hypoſtatica dicendum, nempe ante præuiſionem peccati Adæ eam eſſe ſtatutam.

HOC argumentum adeò eſt imbelle, vt nullibi ſubſiſtat.

86 RESPONDETVR ergo primò iuxta D. Bonauent. principia, confirmata *prima prima*, *Tract.* 1. *diſp.* 21. *quaſt.* 12. prædeſtinationem, ex parte prædeſtinati, aliquam habere cauſam, vel bonum, vel peccatum minus, vt de ſe ait Apoſtolus: *Miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci*, ideo ſequitur, præuiſionem peccati eſſe ante prædeſtinationem.

RESPONDETVR ſecundò, prædeſtinationem ex D. Auguſtino eſſe propoſitum miſerendi, vel electionem ex maſſa perdendorum, vt oſtendi *citata diſputatione*, *quaſt.* 10. & ideò poſt præuiſum Adæ peccatum celebratam.

RESPONDETVR tertiò, prædeſtinationem Chriſti eſſe poſt præuiſionem peccatorum, ex reuelationibus ſupra allatis, ac proinde ſingularem eſſe, propter quod, etiam in ſententia D. Thomæ, non eſt aliis prædeſtinationibus comparanda.

87 OBIICIES ſecundò cum Scoto. Ordinatè volens, priùs vult id, quod eſt fini propinquius: ſed inter prædeſtinatos Chriſtus eſt fini propinquior: Ergo inter prædeſtinatos primò fuit volitus: Ergo fuit prædeſtinatus antequàm Adam: Ergo non fuit prædeſtinatus in remedium peccati Adæ: Hoc etiam eſt principale Scoti propugnaculum.

RESPONDETVR primò, negando Maiorem; nam vt ait Caietanus, quem ſequuntur Medina *eodem art. D. Thoma*, & Suarez *ſect.* 1. Agens liberum non vult neceſſariò priùs media propinquiora fini, quàm remotiora, quia poteſt alia eligere.

88 INSTAT Faber, argumentum ſecum ferre probationem, nam vrget: Ordinatè volens (non ait ſolùm volens,) igitur agens liberum, volens ordinatè, prius eligit media fini propinquiora. Voluntas autem Dei eſt ordinata: Ergo.

PRÆTEREA ordo executionis eſt contrarius ordini intenſionis; at ordine executionis priùs creatus eſt Adam, & permiſſum eſt peccatum; deinde facta eſt incarnatio Verbi. Ergo ordine intentionis prius Deus voluit Incarnationem; deinde alias creaturas.

89 RESPONDETVR, ordinatè volentem finem, modo naturali neceſſariò ita velle; at volens ordinatè ſecundùm liberam ſapientiam, poteſt alium ordinem prætendere. Itaque ſi Deus vult gloriam ſuam eo ordine: Ergo in mundi, & tot hominum, & Angelorum creatione, debuiſſet velle vniones hypoſtaticas ſingulis naturis; hæc enim media erant fini propinquiora: debuiſſet mundum alium longè perfectiorem condere, imò innumeros in infinitum perfectiores: Sic & innumeros primæ claſſis Sanctos habere, & alia media ſuæ gloriæ propinquiora eligere, quæ eſt finis operum, quem tamen ſilet Faber, timens illationes, hinc ſibi ſatis infenſas ſecuturas.

ADDO,

90 Addo, ordine alio potuiſſe Deum velle redemptionem magis, quàm incarnationem ſimpliciter. Si enim hæc eſt vicinior finis oſtendendæ bonitatis; etiam redemptio eſt vicinior ordini oſtendendæ miſericordiæ, & bonitatis ipſius, quæ effunditur in indignos, vt ait D. Bonau. *in corpore, & ad tertium*, vbi aduertit in ſtatu innocentiæ ſatis manifeſtanda Diuina attributa in rerum, maximè hominis, bonitate, cùm omnia eſſent valdè bona, vnde non oportebat nouum modum addere; ſic enim etiam miracula fiunt nunc ad fidem infirmam iuuandam. Vide D. Bonauent. Sic & Incarnatio facta eſt: *vt dum viſibiliter Deum cognoſcimus, per hunc in inuiſibilium amorem rapiamur*, à quibus auerſi ſumus. Vide adhuc eundem Seraphicum.

91 Qvod verò comminiſcitur de ordine intentionis, & executionis, ſuprà confutatum eſt. Debuit autem Faber recordari, ſe aliam doctrinam ſæpe tradere contra hanc Suarij propoſitionem, nempe, Deum eo modo res executioni demandare, quo etiam decreuit, & è contra: quam doctrinam, ait, ſe poſtea in Vaſquez inueniſſe, atque ob id lætatum. Itaque ſicut ex præuiſione peccati Adæ ſtatuit Incarnationem, ita etiam confecit. Id vide *p. p. tract. 1. diſp. 21. quæſt. 7.* Quod ſi eius ratio valeret, ordo executionis eſt contrarius ordini intentionis, & è contra poſſem inferre; at ordine intentionis per te prædeſtinata eſt Incarnatio ante omnem creaturam: ergo ordine contrario eſt executioni demandanda, atque adeò in fine mundi, poſt ortum etiam vltimæ creaturæ, ſiue hominis, ſiue bruti.

92 Respondetvr ſecundò, iuxta S. Bonauenturæ ſignorum ordinem: Primò in ratione finis volitum eſſe Chriſtum, dependenter tamen à remedio peccati, vt ſuprà vidimus. Licet autem in genere cauſæ finalis primus fuerit Chriſtus, quia Deus, ideò fecit homines, quia ſe recuperaturum cognouit, tamen in genere alio cauſæ materialis fuit priùs volita creatio hominum, ex quibus carnem Chriſtus aſſumeret; ſimpliciter tamen poteſt cum Molina aſſeri, in eodem ſigno omnia hæc à Deo eſſe volita.

93 Obiicit tertiò Faber. Si Adam non peccaſſet, vel Eccleſia habuiſſet caput, vel non. Si primum, ergo non fuiſſet Chriſtus; & tunc habuiſſet caput ſecundum vos: ergo mutatio eſſet in Deo, quia Adam non peccante habuiſſet vnum Caput; eo verò peccante aliud habuiſſet. Si dicas ſecundum: ergo fuiſſet Eccleſia Acephala, ideſt, ſine capite.

Respondet D. Bonau. Eccleſiam habituram Caput, ideſt Deum, qui eſt etiam Caput Angelorum; neque enim neceſſe erat caput homogeneum, ſicuti neque iam conceditur Angelis: proprietas enim capitis eſt, influere vitam; hanc autem influxiſſet, etiamſi non eſſet incarnatus.

94 Ad illationem ſubrideo; Tunc enim ſic arguo: Ad mutationem capitis Eccleſiæ per te ſequitur mutatio in Deo: ſed in veſtra opinione ſequitur mutatio in capite Eccleſiæ: Ergo in Deo. Minor probatur; nam ſuccedente peccato habet Caput paſſibile, quod effuſione eam ſibi acquiſiuit ſanguinis pretioſi; at non ſuccedente peccato habuiſſet Caput impaſſibile, non redimens.

Neqve dicas, futurum tamen idem ſubſtantialiter caput, ideſt, Chriſtum; nam etiam mutatio accidentalis capitis ex vi ſui argumenti, infert in Deo aliquam mutationem, vt patet.

Deinde infero. Non ſuccedente peccato, non fuiſſent tot Antipapæ, & Eccleſiæ perſecutores; neque futurus eſſet Antichriſtus; ſuccedente autem peccato, Eccleſia aliquo tempore ob Antipapas, & Tyrannos occiſores caruit Capite in terris: Ergone mutatus eſt Deus? Habuiſſet ergo eundem filium Dei caput influens, licèt non homogeneum: Principalior autem conditio capitis eſt influere, vt ait D. Bonauentura.

Obiicit quartò Faber. Sequeretur, priùs prædeſtinatum eſſe Adamum, quàm Chriſtum, & prius voluiſſe Deum permittere peccatum, quàm Chriſtum prædeſtinare, quod eſt falſum; nam Chriſtus eſt finis noſtræ gratiæ, ex Conc. Trident. *ſeſſ. 6. can. 7.*

Respondetvr facilè, negando ſequelam, iuxta ordinem ſignorum D. Bonauenturæ ſuprà allatum; quod verò dicitur Chriſtus finis noſtræ gratiæ, ſenſus eſt, noſtram gratiam directam ad Chriſtum, tanquam ad finem; & ita etiam noſtra prædeſtinatio, ad prædeſtinationem Chriſti ordinatur. 95

Obiicit quintò. Si Chriſtus eſt prædeſtinatus, vt medium prædeſtinationis hominum: Ergo prædeſtinati iam fuerant homines; & poſtea præparata ſunt ipſis media, inter quæ primum eſt redemptio. Neque aptè reſpondet Becanus, negando ſequelam, quia priùs volita eſt redemptio totius humani generis, in qua prædeſtinatus eſt Chriſtus; deinde verò efficaciter applicata eſt quibuſdam in eorum prædeſtinatione.

Facilivs ſoluitur in via D. Bonauenturæ, primò volitum Chriſtum ordine intentionis, quàm genus humanum. Ideò enim mundum creauit, quia ſe recuperaturum cognouit, vt ſuprà, in ordinandis ſignis decreti, dictum eſt. 96

Contra argues: Quod eſt priùs priori, eſt prius etiam eo, quod eſt illo poſterius: ſed prædeſtinatio Chriſti per te eſt prior creationis decreto, quod ſanè eſt ante præuiſionem peccati; non enim potuit præuidere peccatum eius, qui non erat futurus: ergo prædeſtinatio Chriſti eſt prior etiam præuiſione peccati.

Respondetvr, ordinando ſigna: In primo vidit hominem, ſi crearetur talis, ad diuinam bonitatem extra communicandam, ſicuti opportunum medium offerebatur; lapſurum. In ſecundo vidit, ſi laberetur, reparari poſſe, adhuc perfectius communicando diuinam bonitatem in vnione Verbi hypoſtatica, quæ optimum medium inter cætera offerebatur. In tertio decreuit creare hominem tali ratione, in qua permiſſio peccati includitur, & decretum Incarnationis ad reparationem, atque prædeſtinationis Chriſti, abſoluto decreto principalius intenti, ſub ratione tamen Redemptoris, ſupponentis in genere cauſæ materialis humanæ naturæ creationem, quæ vnico ſigno peracta ſunt ſuppoſitâ ſcientiâ omnium mediâ in diuerſis ſignis, vt ait etiam Molina, & ex parte Suarez, ſuprà adducti, Amicus, & alij. 97

Cvm igitur decretum habeat pro fine gloriam Chriſti principalius, & pro minus principali noſtram ſalutem, ita verò, vt vno actu ſic vtrumque ſtatuatur: Creemus hominem, quem præuidi caſurum, ſi crearetur, & optimè filij incarnatione redimendum, ſi caderet. Creemus, vt permiſſus, vti expedit, labi, inde veniat Chriſtus ad redimendum, quem non prædeſtinarem, niſi futurum eſſet peccatum, ſed tamen prædeſtino, vt finem *ad quem*, vt creatio hominum qui ſubminiſtrabunt materiam Incarnationi, & eorum redemptio, & ſalus vltimò ordinetur. 98

Hoc pacto declinantur argumenta, quæ moleſtus Meldula *art.* 2 zelo amaro iacit: Quaſi velimus, præparatum eſſe remedium certum Redemptionis, caſui, & morbo, adhuc pendentibus ſub conditione, & nondum futuris abſolutè ſed ſub conditione, ſi crearetur Adam, in talique ordine conſtituereter; vt communiter Societatis IESV Theologi, pro nobis 99

Digitized by Google

ſtantes, dicunt, prædeſtinaſſe Chriſtum non adhuc facto decreto creationis hominum, qui ſunt finis prædeſtinationis Chriſti.

Neqve tamen vertetur ad mentem D. Bonauent. *ad 5.* cum Theologis præfatis incedere, Deum videntem ſcientiâ conditionatâ, Adam ruiturum, ſi conderetur, præparaſſe remedium abſolutè ad eum ferè modum, quo Rex, mittens exercitum, & videns certò, multos vulnerandos, ſi ex tali parte vrbem, vel hoſtem inuadant, mittit Medicum, & Chirurgum; ſed tamen Deus non ita incertus eſt in ſua præuiſione.

100 Neqve rectè infert Maſtrius. Eodem modo, quo præfixiſſet mortem Chriſti, cognita conditionaliter tantùm cauſa, ideſt peccato, prædecreuiſſet etiam mortem Adæ abſolutè, præuiſo eius peccato ſolùm conditionaliter, quæ ſunt abſona.

Respondetvr enim, negando paritatem, quia mors Adæ ſtatuta eſt in pœnam delinquentis, atque adeo debuit præcedere delicti præuiſio; ſic enim indixerat: *In qua hora comederis, morte morieris.* Mors autem Chriſti fuit quidem in pœnam noſtri peccati, ſed ab innocentiſſimo aſſumenda Chriſto, quocum poterat agi ſub conditione, cadente homine, vt videret, ſi crearetur in tali ordine, tanquam de conditione ſine qua non, eſto & cauſa demeritoria; ita vero, vt non maneat idem ordo rerum, vt putat Maſtrius, ſed ita mutetur, vt tranſeat in præuiſionem hoc pacto: Video hominem peccaturum, ſi creetur; optimè ſaluandum, ſi labatur. Iam igitur prædeſtinemus Chriſtum Redemptorem, condendo, ſinendoque abſolutè Adamum cadere, vt inde redemptus gloriam Chriſto, vt fini vltimo, redundantem referat.

101 Maſtrivs autem ita arguit, ac ſi decretum Redemptoris reſpiciat adhuc peccatum in incertum, cùm includatur tanquam materia redemptionis, ſubiectumque ſuppoſitum, ſic & Adam, vt materiam ſubminiſtrans Redemptori; & Redemptor ordinatus ad Redemptionem, vt finem, ſine quo non, ipſa redemptio vltimò ad Chriſti gloriam terminetur. Hunc reor eſſe ſenſum Amici, & Orlandi, Vaſquez, & aliorum Recentiorum dicentium, Adam, & exaltationem Chriſti fuiſſe finem noſtræ redemptionis: Redemptionem verò noſtram eſſe finem Incarnationis: Incarnationem verò medium ad vtramque; proximè quidem ad redemptionem, & ſalutem noſtram; remotè verò, & vltimò ad Chriſti gloriam, volitam dependenter à peccato præuiſo.

102 Obiicies ſextò. Homini data eſt hæc potentia ad vnionem hypoſtaticam: Ergo & præciſo peccato, decreuit fieri incarnationem, ne potentia illa eſſet fruſtra.

Respondet D. Bonau. illam potentiam datam magis, vt per illam præuiſum malum repararetur. Neque verò fuiſſet fruſtra, non ſuccedente peccato, quia non omnis potentia eſt fruſtra, quæ non reducitur ad actum, ſed ſolùm quando poſtulat reduci. Etiam Angeli, ne dum aliæ omnes hominum naturæ, habent eandem potentiam, imò omnes ſubſtantiæ, vt dixi *diſp. 2. quæſt. 3. & ſequentibus*; nec tamen in eis facta eſt vnio hypoſtatica.

103 Obiicies ſeptimò. Non minus inhabilis eſt homo ad merendum vitam æternam, quam ad ſatisfaciendum pro peccatis; ſed vt fieret pro eo ſatisfactio, neceſſe fuit, venire Filium Dei per Incarnationem: Ergo etiamſi non peccaſſet homo, debuit Verbum incarnari, vt nobis mereretur vitam æternam.

Respondet S. Bonau. negando maiorem; nam ad merendum ſufficit gratia, qua operans gratus fit Deo; at verò ad ſatisfactionem requiritur æqualis compenſatio honoris ablati, vel illati damnati; ideò hoc difficilius eſt; poterat enim habere gratiam per miſſionem inuiſibilem Spiritus Sancti, vel filij in mentem; ſic enim etiam Angelis data eſt gratia abſque filij vnione hypoſtatica, illis facta. Imò videtur hinc in ſententia D. Bonau. inferri datam eis eſſe gratiam, non ex Incarnatione: At ad ſatisfaciendum condignè pro infinitis offenſis requirebatur perſona Diuina.

Obiicies octauò. Si Deus non veniſſet, permanente homine in ſtatu innocentiæ, ſequitur, ex peccato reportare commodum, quia tantum bonum ex peccato obtinuit. 104

Respondet D. Bonauent. negando ſequelam; non enim peccatum influxit ad hoc nobis afferendum beneficium, ſed Diuina miſericordia, cum imò peccato prouocatus eſſet Deus contra nos, tamen quia *diues in miſericordia, propter nimiam ſuam charitatem miſit filium ſuum.* Ideò ſæpè Apoſtolus *ad Rom.* id recenſet: *Non ſicut delictum, ita & donum, &c.* Cætera vide in D. Bonau. à quo diſces tantum Amatorem redamare; maximè *in ſtimulo diuini amoris*, vbi diuini ardoris ſcintillas hoc miſterium meditando eiaculatur. 105

QVÆSTIO II.

An venerit Christvs *principaliùs ob peccatum originale.*

D. Bonauent. diſt. 19. quæſt. 1.
D. Thom. q. 1. art. 4.

Certissimvm de fide eſt, Chriſtum pro omnibus peccatis noſtris mortuum, vt latè probat D. Bonau. *in 3. diſt. 19. quæſt. 1.* è Scripturis, Apoc. 1. *Lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Heb. 2. *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio*, ideſt, peccatorum; Lucæ 22. *Hic eſt calix noui teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Rom. 4. *Traditus eſt propter delicta noſtra.* Rom. 3. *Quem propoſuit Dominus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius, ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ, propter remiſſionem præcedentium delictorum.* & Conc. Trident. *ſeſſ. 5. & 6. cap. 2.* idem ex ſcripturis definit. 106

Circa quæſtionem verò propoſitam difficile eſt aliquid definire.

Medina *in hoc articulo*, & Aluarez *hîc*, Valentia *puncto 6.* dicunt, ſi fuiſſet tantum originale, venturum Chriſtum; ſimiliter, ſi tantum eſſent actualia in filiis Adæ. Si tamen pauci peccaſſent, vel ſi venialia tantùm eſſent, non veniſſet. 107

Svarez *diſp. 5. ſect. 6.* aſſerit, pro ſolis venialibus tollendis non venturum Chriſtum; ad originale verò ſolùm eluendum, ex vi decreti redemptionis, venturum; quod ſi ſola forent actualia, non autem originale, non eſſe venturum ex vi præſentis decreti; an verò aliud extaret decretum, neſcitur. Itidem ſi tota natura non eſſet lapſa, veriſimile eſſe, Chriſtum non venturum paſſibilem: Si verò maior pars hominum cecidiſſet, forſan veniſſet.

Astvricensis *relect. 6.* ait, Chriſtum venturum ob originale ſolum, non ob ſola actualia. Sic & Ful. *lib. 2. cap. 14.*

Vasqvez *d. 13.* vult, Chriſtum ob ſolum originale venturum ex vi decreti prædeſtinationis Chriſti; at ſi ſola forent actualia, ſiue in multis, ſiue in omnibus, non venturum. Id ſenſit & Lugo *diſput. 7. ſect. 5.* afferens D. Gregorium *in cap. 1. Reg.* 108

addens,

addens,eſſe Patrum ſenſum. Ità etiam Peſantius,qui tamen addit, ſi omnes fuiſſent à peccato originali præſeruati,adhuc tamen Chriſtum venturum.

109 PAVLVS Nazar. *quæſt. 1. art. 3. controu. vnica* cæteris relatis, aſſerit, Chriſtum ob ſolum originale non venturum, neque ob ſola actualia, ex vi decreti iam exiſtentis. An verò ex vi alterius decreti eſſet venturus, ait incertum eſſe. Tandem approbat dicta Medinæ.

MORANDVS *Tract.1. quæſt.5.* ait, veniſſe principaliter ad tollendum originale, & venturum ex vi præſentis decreti, etiamſi ſolum originale fuiſſet, imò ſola etiam actualia.

ALII apud Vaſquez dicunt, Chriſtum ob ſolum originale venturum, nòn verò ob actualia venalia. Pro mortalibus autem actualibus ſolis; ſi in reprobis ſolis eſſent, non venturum; ne fruſtra veniret; ſi in prædeſtinatis, iam venturum.

110 ALII verò aſſerunt, non exiſtente originali,neque actualia futura, quia tunc tantùm electi naſcerentur de facto. De poſſibili verò, ſi actualia peccata extenderentur per totum genus humanum, adhuc Chriſtum venturum; ſi verò non omnes homines peccarent; neque Chriſtus veniret.

MVLTA ſanè diuinantes aſſeuerant prædicti Theologi. Vide etiam Tannerum *num.* 96. Lugum *ſectione* 5. & Morandum *loco citato*.

111 QVID ſenſerit D. Bonauent. ex illius dictis, veluti racemis, colligam. Primò quidem tenet, peccatum originale eſſe maius, ac magis ſatisfactione Chriſti indigens, propter quod nemo poſſet ſatiſfacere, licèt pro ſuo actuali ſemiplenè poſſet, atque adeo originale eſſe principale, propter quod filius Dei venit. Ità *in* 3. *diſt*.20. *quæſt*.4. Ideò *diſt*. 19. *quæſt*.2. notat, dici *Coloſſ*.2. deletum à Chriſto chirographum in ſingulari, nempè decretum reatus originarij, licèt multa fuerint chirographa
112 actualium deleta, vt ait D.Bonauent. ibi adductus, & *diſt*.20. *quæſt*. 1. *in corpore* aſſignat, peccatum originale principalius dilutum à Chriſto, & *in* 2. *diſt*.21. *quæſt. vlt.* ait, peccatum Adæ extenſiuè eſſe grauiſſimum. Confirmatur ex D. Bonauent. *in* 2. *diſtinct*.32. vbi cum Apoſtolo paſſim Redemptorem cum Adam opponit. Deinde quia originale eſt radix omnium. Vnde *pſal*. 50. dicitur: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum*, vt notat D. Bonau. *in* 2. *diſt*.33. *art*.2. *quæſt*.2. *ad* 1. & poſt eum Suarez *loco cit*.& id habet Caius Papa *epiſtola ad fœlicem*,& Leo Papa *epiſtola* 82. *&* 97.

113 RATIONE probatur à D. Bonauent. *in* 3. *diſt*. 20. *quæſt*.4.& *alijs locis adductis*. Quia originale inficit totam naturam, non ſic actuale,& eſt radix omnium. Itaque non in ſola extenſione ſuperat actualia, ſed in eò, quod eſt eorum radix, vt notat etiam D.Thomas, *in corpore*. Quare non erat neceſſe, vt Suarez id addendum aſſereret ad rationem D. Th. ſolidandam, quæ eſt etiam D. Bonauent. *in* 2. *diſt*. 21. *quæſt. vlt. corpore*.

IN quæſtione verò ſuperiori vidimus, in ſententia D. Bonauent. Chriſtum non venturum, ſi peccatum non fuiſſet, quia hic eſt finis principalis. Cùm ergo originale ſit principaliter intentum redemptionis, ſequitur, eo ſolo ſuccedente, futuram redemptionem; & eo non ſuccedente,non futuram.

114 ASSERO primò. Solo peccato originali exiſtente Chriſtum venturum.

PROBATVR primò, quia *ex dictis præcedenti quæſtione*, & ex notatis *hic*, occaſio prædeſtinandi Chriſtum,fuit Addæ peccatum: Ergo eo exiſtente, factum fuiſſet decretum Incarnationis.

ASSERO ſecundò, Si non fuiſſet originale tranſfundendum in poſteros,neque venturum Chriſtum.

PROBATVR, quia Chriſtus venit ex decreto ob originale, & actualia, à radice originariâ exorta; at non exiſtente originario, neque fuiſſent actualia ex eo deriuata: Ergo alia peccata fuiſſent, de quibus non fuit decretum. Ideò originale neceſſarium canit Eccleſia.

ASSERO tertiò, eſto abſque originali eadem actualia forent, non venturum ob illa Chriſtum.

115 PROBATVR à Vaſquez, quia decretum aduentus Chriſti. Firmatum eſt principaliter primò ob originale; & prædeſtinatio Chriſti ſtabilita eſt antequam eſſet decretum permittendi actualia. Et hinc deducit multò minus venturum propter actualia ſola venialia.

OBIICIES. Chriſtus ità dilexit ſingulos homines, vt pro ſingulis paratus eſſet mori. Hunc affectum expreſſit Chriſtus in parabola illa de centeſima oue perdita, & Apoſtolus Galat. 2. *Dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me*, & idem videtur reuelatum S. Carpo apud S. Dionyſium *epiſtola* 8.

116 RESPONDETVR, in parabola,ouem centeſimam, & decimam drachmam, ſignificare totam naturam humanam, vt latè probat S.Bonauent. in Commentario. Paulus verò exprimit affectum Chriſti, & charitatem, ſubordinatam tamen Diuinæ voluntati. Idem exprimit reuelatio S. Carpi. Vide Suarez.

DISPVTATIO QVINTA.

DE

VNIONIS FACTÆ

IN INCARNATIONE

PHYSICA RATIONE

FORMALI.

EXPLICATIS his, quæ ad exiſtentiam, conuenientiam, & neceſſitatem Incarnationis conducere ſolent, reliquum eſt, vt demiſſo mentis obtuitu, tanti Myſterij quidditatem indagandam aggrediamur. Duo præ cæteris olim hæreticorum Sectæ huic arcano, lucidis fidei tenebris inuoluto, atras errorum fuligines offundere tentarunt, vnus vnitatem naturæ, alter dualitatem perſonæ CHRISTO affingebat: Hi ſunt Eutiches, & Neſtorius; ſibi ambo hoſtes infenſiſſimi, factioſo ambitu Eccleſiam, mediam veritatis viam tenentem, infeſtarunt: Verùm licèt dudum ſuis armis ceciderint, eorumque argumenta, quibus & ipſi ſunt iugulati, Patres inter orthodoxæ veritatis dogmata ſuſpenderint, vti mos eſt, hoſtium reportata ſpolia templis appendere; ea tamen nonnunquam reſumere neceſſe eſt, vti Goliæ Gladium, quem prius in victoriæ monumentum in Sanctuario depoſuit Dauid, reſumpſerat; vt renaſcentium Hydrarum capita, aſſuetis armis aptiùs amputemus; neque enim defuêre hoc noſtro ſæculo, ſectarum feraciſſimo, qui, vt infra indicabo, horrenda errorum ſceleta, à tot annorum centuriis ſepulta, ſpecioſis quaſi rationum fucis compingerent, & ſic ea rudi populo, nouitatis auido, obtenderent: Eos velut à longè præſenſiſſe diceres Doctorem Seraphicum; ea nimirum ſolertia ſolidiſſimas rationes, Patrumque authoritates exacuit, vt quiſque illas ad manum contra emergentes hoſtes obiectandas haberet, quas vt debito Ego ordine deducam, Primam quæſtionem inſtituam, num in Natura facta ſit Verbi vnio; Secundam, num in Perſona; Tertiam, num talis vnio compoſitionem extremorum propriè conciliauerit; Quartam, fueritnè vnio ſubſtantialis; Quintam, an fuerit aliquid productum; Sextam, vtrum fuerit vnionum maxima; Septimo denique loco, ſi ſit ſingularis, ſubinquiram.

QVÆSTIO

QVÆSTIO I.

Vtrum vnio VERBI *incarnati ſit facta in natura.*

D.Bonauent. diſt.6. art.2. quæſt 1.
D.Thom.q. æſt.2.art.1.

1 FVIT error Eutychetis, duas naturas Humanam, & Diuinam, in Incarnatione, in vnam conflatas, atque adeo vnionem eſſe factam in natura. Enim verò non ſatis apud omnes exploratum eſt, quo pacto vnica natuta reſultarit apud hæreticum iſtum.

OBSERVAT autem D. Bonau. plutibus modis, vnicam naturam ex multis confici. Primò per tranſmutationem debilioris in prædominantem, ſicuti cùm gutta aquæ vnitur dolio vini. Hoc pacto nonnullis Theologis viſus eſt Eutyches aberraſſe. At non fuiſſe hanc tranſmutationem ab Eutychere aſſertam, notat Caſtro *verb. Chriſtus, hæreſi* 4. & Vaſquez *diſp.* 14. *num.* 4. & colligitur ex Gelaſio *in lib. de duabus naturis contra Eutychen, & Neſtorium* circa medium. Extat autem hic Liber *Tomo* 5. *Bibliotheca ſacra.* Idem colligitur ex Vigilio Papa *lib.* 3. *contra Eutychen*, qui eſt *in eodem Tomo*, & Nicephoro *lib.* 18. *hiſtoria, cap.* 45.

2 PRÆTEREA hæreticus iſte conceſſit, Verbum incarnatum eſſe, atque adeo debuit etiam confiteri carnem manſiſſe vnitam; neque animatum remanſiſſe negauit; hic enim fuit error antiquior Eunomij, vt refert D.Bonau. 3.*diſt.* 2.*art* 2 *quaſt.* 2. & Apollinaris, qui dicebat, Deitatem, loco animæ, fuiſſe Chriſto. Fateor, Vigilium *lib.* 2. & Gelaſium *loco cit.* & D. Auguſtinum, *lib. de hæreſibus*, *cap.* 90. videri id adſcribere Eutycheti.

3 SECVNDÒ poteſt fieri vnio in natura per plurium vnibilium alteratorum vnionem, & tertiæ naturæ productionem, vt Elementorum ad mixtum.

TERTIO modo vniuntur aliqua non permixta, nec mutata, ex quibus coniunctis vna natura coaleſcit, eò quòd ſint entia imperfecta, & tanquam partes ad vnam naturam conſtituendam aptæ, & hoc modo vniuntur anima, & corpus ad vnam animalis naturam conſtituendam,

4 ET ſanè altero ex his modis aſſeruit, factam vnionem in Incarnatione, & quidem hoc poſteriori modo aſſeruiſſe, ait Gelaſius, & accinit Vigilius, ſuprà relati: Nicephorus verò mixtionem nominat. Hunc hæreſiarchā ſecuti ſunt Dioſcorus, vt teſtatur Liberatus Archidiaconus Carthaginenſis *in ſuo Breuiario, cap.* 12. quod eſt *in ſecundo Tomo Conciliorum*, poſt Concilium Aurelianenſe. Is Epheſinam ſecundam Synodum congregauit, & in ea hæreſim Eutychetis approbauit, & Flauianum Martyrio torſit, eò quòd authoritate S.Leonis Papæ Eutychetem condemnaſſet. Lege Nicephorum *l.* 15. *hiſtoriæ, c.* 8. *&* 30. & Gabriel. Prateolum *in Elencho hæreſum, verbo Dioſcorus.*

EVNOEM errorem ſecuti ſunt Acephali, circa annum 494. vt teſtantur Prateolus, *verbo Acephali.* Poſtea in eodem errore fuit Petrus Gnapæus Epiſc. Antiochenus, vt ſcribit Nicephorus *lib.* 18. *hiſtoria, cap.* 45. vbi refert etiam Iacobum Syrum, quem imitati ſunt aſſeclæ, dicti Iacobitæ, & *c.* 46. refert Ioannem Philoponum, qui dictus eſt Grammaticus.

5 HOC quoque miſerrimo ſæculo, quo Diræ omnes ab inferis ſunt excitatæ, ſecuti ſunt Menuon, Adam Paſtoris, & Gaſpar Suuenckfeldius, vt teſtatur Lindanus *in dialogo ſecundo ſui dubitantij.*

SCRIBIT & eruditiſſimus Echius, Zuinglianos *in Bernenſi diſputatione* mixtionem duarum naturarum in Chriſto admiſiſſe. Tandem non pauci in Ægypto hæretici hoc tempore ſunt, qui duas naturas in Chriſto concedere timent, ne duas, etiam perſonas cogantur admittere. Vide Tannerum *quaſt.* 3. *ad.* 2. Lugum *d.* 9. Mærac. *d.* 10. Morand. *q.* 7. Suarez *diſp.* 7.

ASSERO cum Eccleſia Catholica, in Chriſto eſſe 6
duas naturas diſtinctas, Humanam, & Diuinam.

PROBATVR à Concilio Hiſpalenſi II. *cap.* 13. multis Scripturis id comprobante.

PLVRIMIS in locis Seraphicus id probat. Primò ad illud Ioan. 11. *Ieſus infremuit ſpiritu, & turbauit ſemetipſum*, ex hac humana turbatione, & ex omnibus Scripturis, in quibus paſſiones humanæ naturæ aſſeruntur, efficaciſſimè oſtendit in Chriſto humanam naturam, vt cùm eſuriit *Matth.* 4. Quando dormiebat, *c.* 8. Quando contriſtatus eſt *cap.* 26. mortuus eſt *cap.* 27. Hoc argumentum D.Chryſoſt. *homil.* 62. *in Ioannem* acceptum refert. Cum autem Eutyches, & aſſeclæ fateantur ingenuè in Chriſto Diuinam naturam; ſequitur, non eſſe factam vnionem in natura.

IDEM è Scripturis oſtendit S. Bonau. *in* 3. *diſt* 2. 7
art. 2. *q.* 1. ex illo Lucæ 24. *Palpate, & videte: quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet*, & *q.* 2. *ex Matth.* 26. *allato*, & ex Symbolo Athanaſij. *Perfectus Deus, perfectus homo: ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens*, & Ioan. 1. *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis*, & aliis locis plurimis, vbi humanæ, & diuinæ actiones diſtinctæ aſſeruntur.

QVÆSTIONE etiam 3. idem probat ex Philip. 2. 8
Habitu inuentus vt homo. Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem. Hæc ſufficiant; aliis enim etiam locis S.Bonau. id egregiè oſtendit.

ID definitum eſt etiam in Concilio Chalcedonenſi, quod fuit Generale, & inter Concilia Græca inſigne, vt notat D.Bonau. *in* 1. *diſt.* 11. *dub.* 1. *lit.* cui tanquam Euangelio D.Gregorius credendum, ait.

PROBATVR deinde à Suarez *diſp.* 7. *ſect.* 2. Vaſq. *num.* 26. ratione D.Bonau. *in corpore & l.* 4. *Compend. Theol. cap.* 8. Vel facta eſt hæc vnitas naturæ per alterius conſumptionem, & tranſmutationem in alteram, & hoc fieret per tranſmutationem humanitatis in Deitatem; neque enim deitas conſumi, aut in aliam naturam poteſt tranſmutari. Tunc conſumpta humanitate, ſequeretur, nec Diuinam naturam eſſe incarnatam, nec Chriſtum in carne paſſum, nec peccata noſtra in corpore ſuo tuliſſe ſuper lignum, quæ omnia contra Scripturam ſunt, neque Eutyches videtur ea concedere.

ADDE, cùm natura humana non extiterit priùs tempore, quàm vniretur Verbo, vt oſtendam *diſp.* 10. *quaſt.* 1. iam non fuiſſet per aſſumptionem conſumpta, ſed potius nunquam fuiſſet in rerum natura, ſi in ipſa vnione eſſet facienda conſumptio.

VEL hæc vnio naturarum facta eſt per mixtionem, 9
& hoc eſt falſum; nam neque natura Diuina corrumpi, aut alteratione in tertiam pertranſire naturam valet; neque id in natura humana Chriſti fieri potuit; alioqui non eſſet ſecundùm eam nobis conſubſtantialis, ſicuti non eſſet conſubſtantialis Patri, ſi id in natura Diuina eſſet factum, vt tranſiret in tertiam naturam, vt optimè infert Damaſcenus *lib. contra Acephalos.*

VEL facta eſt hæc vnio per compoſitionem, ſicuti ex anima, & corpore fit vna natura animalis, & hoc neque poteſt fieri, quia ex natura, quæ eſt actus perfectiſſimus, non poteſt cum alia fieri vnum actu, vt docent Ariſtoteles, & philoſophi; ſed ex duabus imperfectis debet fieri.

10 Merito igitur error Eutyehetis damnatus eſt in Coneilio Chalcedonenſi *act.* 5. & ſtatutum remãſiſſe duas natoras integras inconfuſas Chriſti. Idem definitum eſt in Coneilio Epheſino 1. *act.* 1. & *collatione* 8. *can.* 8. & in ſexta Synodo *actione* 11. 13. & 58. & in Conciliis, Lateranenſi ſub Martino I. *conſult.* 5. *à can.* 4. vſque *ad* 9. Lateranenſi ſub Innocentio III. & habetur *extra de ſumma Trinitate, & fide Catholica.* Florentino *in litteris vnionis.* Toletano IV. VI. VIII. & XI. vt notar D. Bonauentura *diſt.* 5. *quæſt.* 1. Hiſpalenſi II. *cap.* 13. vbi plnra Seripturæ teſtimonia congeruntur ex D. Leone *epiſtola* 10. *ad Flauianum,* in qua videtur Entyeheti adſcribere primum modum vnionis per tranſmutationem naturæ humanæ in diuinam.

11 Contra hune errorem ſeripsêre etiam Gelaſius Papa, Damaſeenus *lib. de natura compoſita,* & 3. *de fide, cap.* 3. & 5. Vigilius Martyr, Theodoretus *in Dialogo,* eui titulus *Inconfuſus,* Boëtius *lib. de duabus naturis in Chriſto.* Fulgentius *lib.* 1. *ad Traſimundum.* Quin Euthymius 2. *part. Panopliæ, tit.* 15. refert fragmentum Athanaſij contra eos, qui dicebant, in Chriſto non eſſe duas naturas; qoamvis enim poſt Athanaſij tempora hic error ab Eutychete fuerit diſſeminatus; tamen aliqua ſemina ab Apollinari fuerant iacta, & aliqui potuerunt proclamari *Theopaſchitæ,* ideſt ponentes vnam in Chriſto naturam, ſcilicet Diuinam paſſam pro nobis, & *Monophyſitæ,* vnam Chriſto ſolam tribuentes naturam, quales poſtea appellati ſunt aliqui Eutyehetis ſectatores.

12 Hæresis iſta quibuſdam authoritatibus contortis tantùm innitebatur.

Obiiciunt primò è Symbolo Athanaſij: *Sicut anima rationalis, & caro, vnus eſt homo, ita Deus & homo, vnus eſt Chriſtus.* Hoc eodem exemplo vſi ſunt Leo Papa *epiſtola* 11. Iuſtinianus *in confeſſ. fidei, col.* 8 Auguſtinus *epiſt.* 3. *longè à medio,* & *Tract.* 7. *in Ioan.* & *ſerm.* 8. *de verbis Apoſtoli parum ab initio,* & Cyrillus *in Scholiis de Incarnatione, c.* 7. ſubſumunt hæretiei: At anima rationalis, & caro vnam naturam conſtituunt: Ergo etiam Deus, & homo.

13 Respondet D. Bonauentura *in* 3. *diſt.* 6. *quaſt.* 2. *ad* 3. & *lib.* 4. *compend. Theologicæ veritatis, cap.* 8. Patres nou comparare eompoſitionem naturæ ex corpore, & anima, cum compoſitione ſuppoſiti ex Deitate, & Humanitate; ſed compoſitionem ſuppoſiti ex anima, & corpore, cum eompoſitione ſuppoſiti ex Deitate, & humanitate: Ita, ſicut anima rationalis, & caro vnus ſunt homo ſubſiſtens; ita & humanitas, & Deitas ſunt vnum ſubſiſtens in Verbo. Hæe eſt expoſitio D. Leonis *loco cit.* & D. Auguſtini *epiſtola illa tertia, ſuprà citata.* Huius verba referam, ex quibus aliud colligam: *Nam ſicut in vnitate perſona anima vnitur corpori, vt homo ſit: ita in vnitate perſona Deus vnitur homini, vt Chriſtus ſit. In illa ergo perſona mixtura eſt anima, & corporis; In hac perſona mixtura eſt Dei, & hominis.*

14 Hinc habes quo ſenſu nomine mixturæ vtatur D. Auguſtinus, nempe, vt dieit plurium conuenientiam in vnum ſuppoſitum, & ideò admonet ante: *Si tamen recedat auditor à conſuetudine corporum, quæ ſolent duo liquores ita commiſceri, vt neuter ſeruet integritatem ſuam, quanquam & in ipſis corporibus aëri lux incorrupta miſceatur:* & poſt ſuprà relata verba ſubdit: *Si tamen non indignè ad iſta mixtionis, vel mixturæ nomen admittitur propter conſuetudinem corporalium rerum, longè aliter ſe habentium, aliterque notarum.*

15 Eodem ſenſu locutus eſt D. Cyrillus *lib. aduerſus Anthropomorphitas,* vt explicat *cap.* 15. & 21. vbi eorum, qui mixtionem admittunt, opinionem vocat inſcitiam nimiam, eodem ſenſu loquitur D. Gregorius Nazianzenus *oratione* 24. & 42.

Obiiciebant etiam verba quædam ex D. Cyrilli epiſtolis, recitatis in Concilio Chalcedonenſi: *Non oportet igitur duas naturas, ſed vnam naturam Verbi dicere incarnatam.* Quibus Euſtatius Epiſcopus Beryti in Concilio Chalcedonenſi *act.* 1. exclamauit pro Entychete; ſed PP. conclamarunt contra illum, & conuicerunt, hæe nou aſſerere S. Cyrillum.

Imò ipſe D. Cyrillus *epiſtola* 28. ab hac calumnia ſe expurgat, & ait: *Ego autem in tantum ab eis longè abſum, vt inſanire putem, qui hoc de me ſuſpicati ſunt.*

Primus Eutyches id D. Cyrillo adſcripſit. Refertur enim in Concilio Chalcedonenſi, *actione prima,* fragmentum quoddam geſtorum in Concilio Conſtantinopolitano primo; vbi habetur: *Presbyter Eutyches dixit: Ego legi ſcripta D. Cyrilli, & Sanctorum PP. & S. Athanaſij, quoniam, ex duabus naturis, dixerunt ante adunationem; poſt adunationem verò, & incarnationem, iam non dixerunt duas naturas; ſed vnam.* Contradixerunt autem illi Patres omnes, atque damnarunt. 16

Videamus igitur, quæ ſint verba iſtorum PP. quibus Entyehes, & aſſeclæ errorem ſuum fouerunt.

Cyrillus igitur *in priori libro de recta fide ad Reginas,* non longè ab initio, refert hæc verba ex Athanaſio lib. de Incarnatione: *Confitemur etiam ipſum* (nempe Chriſtum) *eſſe filium Dei, & Deum ſecundum ſpiritum; & filium hominis ſecundum carnem, non duas naturas vnum filium, vnam, quæ adoratur & vnam, quæ non adoratur; ſed vnam naturam Dei Verbi incarnatam, & adorabilem cum carne ſua vna adoratione.* Ex his errorem ſuum eruere conati ſunt. 17

D. Thomas *ad* 1. reſpondet, expoſita fuiſſe hæc verba à quinta Synodo Conſtantinopolitana, *collatione* 8. *can.* 8. his verbis: *Si quis vnam naturam Verbi incarnatam, non ſic accipiat, ſicut PP. docuerunt, quia ex Diuina natura, & humana vnione ſecundùm ſubſiſtentiam facta; ſed ex talibus vocibus naturam vnam, ſiue ſubſtantiam diuinitatis, & carnis Chriſti introducere conetur, anathema ſit.* 18

Obiicit Vaſquez *num.* 41. Concilium non explicare *hîc* quo ſenſu à Patribus accipiatur.

Iustinianus Imperator *in edicto fidei ad Ioannem II.* exponit, naturam Verbi ſignificare perſonam. Enim verò alij ſequuntur. 19

Enim verò nullibi inuenitur nomen φύσις quod ibi eſt in Græco, aliud in Latino ſignificare, quàm *naturam*; aut id *ſubſiſtentiam* exprimere, quod Græcè eſt ὑπόστασις.

Observandum autem, non inueniri apud iſtos Patres negatũ in Chriſto duas eſſe naturas abſolutè, ſicut hæretiei aſſumunt, licèt *in Apologetico pro duodecim Anathematiſmis, in defenſione octaua,* & *lib.* 1. *ad Reginas ad finem,* ſit hæc propoſitio: *Non duas naturas, & vnum filium, vnam quæ adoratur, & vnam, quæ non adoratur,* vbi ſolùm infert, naturas in Chriſto ambas adorari Latriâ, quia non ſeorſim iacent, ſed ambæ in vno ſuppoſito. Quod aſſerit etiam D. Athanaſ. *lib. de Incarnatione,* non longè à principio.

Sola igitur affirmatiua in D. Cyrillo inuenitur; in Chriſto eſſe vnam Verbi naturam incarnatam, hæc legitur *epiſtola* 29. & 30. Similis reperitur in D. Athanaſio *ſermone ſuper Euangelium de Virgine Deipara.* 20

Digitized by Google

Ex hac verò propoſitione potiùs colligitur, duas naturas eſſe in Chriſto, nempe Diuinam incarnatam, ſeu carni, ſeu humanitati vnitam, & ipſam humanitatem, vt ipſe D. Cyrillus aduertit *epiſtola* 2.

21 IDEM hinc colligit Gelaſius *lib. contra Eutychetem*, qui habetur *Tomo* 5. *Sacra Bibliotheca*; & Damaſcenus *contra Acephalos*, & *lib.* 3. *de fide*, *cap.* 11. Hoc verò ex ipſius Cyrilli verbis efficaciter infert, nam ipſe ſe iuſtificat à calumnia hæreticorum, quia dixit, vnam naturam Verbi, non ſimpliciter, ſed incarnatam. Quod ſi per naturam vnam, Verbi perſonam intellexiſſet, non opus erat eam iuſtificationem adducere, quia perſona Verbi vnica eſt. Dum igitur addit *incarnatam*, exprimit naturam Diuinam Verbi, & carnem aſſumptam; & ideo declarat, ſe non vnicam naturam propriè aſſeruiſſe in Chriſto, dum naturam alteram incarnatam, ſeu vnitam carni; & carnem vnitam, illis verbis diſtinxit, vt exponit etiam Damaſcenus, qui *in dialect. cap.* 65. vnam eſſe hypoſtaſim ait.

22 Hoc mihi ſcrupulum ingerit. Quorſum enim vnam naturam Verbi incarnatam teſtari conatur? Nunquid ſuſpicio irrepere poterat, plures naturas diuinas reperiri?

RESPONDAT Vaſquez *num.* 58. rectè dici vnam naturam incarnatam, quia vna fuit ſola carni vnita, nempe Diuina.

Hæc tamen reſponſio nullo pacto meam elucidat difficultatem, vt luce clarius patet. Mihi alia melior eſt reſponſio, nempe, naturam Diuinam dici vnam incarnatam, ſeu vnitam carni, quia ſubſtantialiter in perſona, non autem multiplici effectu gratiarum, quaſi vinculis accidentalibus, vt latrabat Neſtorius, erat vnita, contra quem ſanè diſputauerat ſæpiùs; & ideò cautiones vbique apponebat.

23 VEL dic, vnam aſſertam naturam Verbi, quaſi diceret, naturam Diuinam incarnatam, non prout eſt in omnibus perſonis, ſed vt in ſolo Verbo, vt eos redargueret, qui commiſtionem naturæ Diuinæ in tota ſancta Trinitate cum natura humana aſſerebant, quos ipſe D. Cyrillus *cap.* 21. *aduerſus Antropormophitas* redarguit.

QVÆSTIO II.

Vtrum vnio duarum in CHRISTO *naturarum ſit facta in perſona.*

D. Bonau. loco cit.
D. Tom. art. 1.

24 SECVNDVS error in hoc fuit oblatrantium, non eſſe vnam perſonam, Chriſtum Deum, & hominem. Ita docuerunt antiquitus Cherintus, Ebion, & alij, quos referunt Vaſquez *diſp.* 15. *cap.* 1. Suarez *diſp.* 2. *ſect.* 3. Hunc verò inter alios diſſeminauit Neſtorius, tempore Theodoſij iunioris, vt conſtat ex Concilio Epheſino I. & Sanctis PP. ac Theologis, præcipuè allegatis, qui alios referunt.

25 D. PHILASTRIVS Epiſcopus Brixienſis refert Carpocratem, Cherintum, & Ebionem, tempore Apoſtolorum, huius eſſe peſtis hæreſiarchas. Eodem ordine eos refert Tertullianus *lib. de præſcriptionibus*, vt primò Carpocrates, cui ſucceſſit Cherintus, & huic Ebion, qui fuere de ſchola Simonis Magi, vt ſcribunt Euſebius *lib.* 5. *hiſt. cap.* 27. & 28. & Theodoretus *lib.* 2. *hæreticarum fabularum*, *initio*. Nicephorus verò *lib.* 3. *hiſt. cap.* 14. refert, Cherintum fuiſſe tempore Euangeliſtæ Ioannis, qui cum obuium in balneo eum habuiſſet: *Recedamus*, exclamauit, *ne moles corruat, & nos cum Cherinto opprimat*. Refertur in vita D. Ioan. à Rebadin.

QVARE non erat, cur Alphonſus Caſtro miraretur, D. Ambroſium *in lib. de Incarnationis Dominicæ Sacramento*, *cap.* 6. parum à principio, antequam Neſtorius hæreſim iſtam diſſeminaret, de ea mentionem habuiſſe. Neſtorius enim non fuit primus hæreſiarcha, ſed tamen celeberrimus è plagis Eccleſiæ inflictis; fuit enim, vt D. Cyrillus clamat, ſerpentis Tartarei lingua: *Linguam enim adeptus Neſtorius temerariam, ſeditionibus Eccleſias impleuit*, ait D. Cyrillus. 26

IACOBVS Schmidelinus Vbiquiſts Lutheranus contra tertium librum Valentiæ de Vbiquitaria controuerſia *pag.* 38. *&* 39. attrita fronte audet negare, hunc fuiſſe Neſtorij errorem, qui ex eius ſcriptis non habeatur. 27

RESPONDETVR tamen, ſcripta Neſtorij eſſe flammis iure, ac meritò tradita ab Imperatoribus, Valentiniano, & Theodoſio, poſtulante Synodo prima Epheſina *in Epiſtola de Neſtorij depoſitione*. Enim verò Canones Synodi illius, & quintæ Synodi Generalis *can.* 4. id teſtantur, & inter Patres, D. Cyrillus Alexand. qui Neſtorij ſcripta coram confutauit. Id verò teſtatur *epiſtola* 29. *&* 30. & *tom.* 2. *operum in Neſtorij quaternionibus*, præcipuè *in* 2. vt refert Valentia *diſput.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 2. Huic errori arridet Lutherus *concione Natalis Domini*. Calvinus *lib.* 1. *Inſtit. cap.* 13. *ſect.* 9. 23. *&* 24. Brentius *lib. de maieſtate hominis Chriſti*. Seruetus *in ſuis libris de Trinitate*, ac Beza *cont. Brentium*.

ALII verò hæretici conceſſerunt vnam in Chriſto perſonam, ſed duo ſuppoſita apponebant; hos relatos à D. Thoma *hic*, *&* 4. *cont. Gent. cap.* 38. & ab aliis Scholaſticis *in* 3. *diſt.* 6. *quæſt.* 1. recenſet Vaſquez *diſp.* 15. *cap.* 2. & Suarez *diſp.* 7. *ſect.* 3. Id aliqui exiſtimant dixiſſe Neſtorium, qui, vt errorem ſuum palliaret, vnam perſonam Chriſti aſſeruit, quatenus nomen perſonæ eſt dignitatis, & Chriſtum dignitate quadam donorum, & gratiæ vnitum perſonæ Verbi dicebat; ſed ſubſtantialiter duo ſuppoſita, humanum, & diuinum, diuidebat. Alij etiam huius erroris accuſantur à Suarez, & Vaſquez *loco cit.* & Bellarmino *de Chriſto*, *lib.* 3. *cap.* 5. & Bonetio *exam.* 1. *Ath.* 13. 28

ADVERTE, Seraphicum *diſt.* 6. *quæſt.* 1. referre aliquos dixiſſe, in Chriſto eſſe duo ſuppoſita, & vnam perſonam, eos tamen hæreticos ait non fuiſſe; at quidem aberraſſe. 29

ET quidem ſi duo ſuppoſita intellexiſſent duas perfectas ſubſiſtentias, ſanè etiam duas perſonas cogerentur aſſerere; nam Perſona eſt indiuiduæ naturæ ſubſiſtentia; & ita Neſtorianæ labis non fugerent ſordes; at verò iſti acceperunt Suppoſita pro diuerſis rebus naturæ, quatenus generibus ſubiiciuntur, vt ſunt *v. g.* color, qui eſt accidens, & corpus, quod eſt ſubſtantia. Cùm igitur in Chriſto ſit Deitas, & humanitas, ſunt duæ res, & diuerſæ naturæ, ratione quarum Chriſtus, dicitur duo Suppoſita.

ENIM verò aberrant; non enim res numerantur ad numerum diuerſorum entium, ſubiectorum diuerſis generibus, ſed ſecundùm numerum ſuppoſitorum in ſuſtentando. Sic Petrus cùm ſua muſica 30
non ſunt duo, ita vt muſicus aliud ſuppoſitum ſit,

& aliud Petrus; licèt Petrus, & muſica ſint duo genere diſtincta realiter; quia illa, quorum vnum de altero prædicatur, non numerantur inuicem, quamvis formaliter diſtinguantur. Sic dicitur: Petrus eſt muſicus.

Ita igitur in Chriſto, licèt ſint plures naturæ, & res naturæ, ideſt, plures entitates, habentes naturam etiam diuerſorum generum; imò in ipſo eſt natura humana ſub genere, & Diuina extra genera; attamen non poteſt dici Chriſtus eſſe duo, quia vna eſt perſona, & vnum verum ſuppoſitum, à quo numerantur ſubſtantiæ perfectæ; etenim impropriè dicuntur ſuppoſita diuerſæ naturæ, eò quòd diuerſis ſupponantur generibus, & apud
31 Philoſophos, aut Theologos nouum eſſet dicere, duo accidentia genere diſtincta, puta relationem, & qualitatem, eſſe duo ſuppoſita.

Ex quo patet, Vaſquez, & Suarez malè hæreſis accuſare eos, quos S. Bonau. *hic* excuſat. Sunt enim tantum falſitatis redarguti, neſcientes, quæ ſit vera ratio Suppoſiti; neque vllo modo ſunt cum Neſtorianis recenſendi.

Assero, Chriſtum eſſe vnicam perſonam, ad quam terminata eſt vnio Incarnationis.

32 Probatvr à S. Bonau. primò Scripturis, quibus Chriſtus de ſe loquens, tanquam de homine, aſſeruit, ſe eſſe Deum, vt *Ioan.*8. interrogatus: *Tu quis es.* Reſpondit: *Principium, qui & loquor vobis*; eſt autem pronomen *Ego* demonſtratiuum perſonæ: Ergo vna eſt perſona Diuina, quæ dicitur *Principium*, & humana, quæ loquitur ibi: *Antequam Abraham fieret, ego ſum.* Cap.10. *Ego, & Pater vnum ſumus.* Cap.14. *Creditis in Deum, & in me credite.*

Similas Scripturas paſſim vrget, quibus vtitur Valentia *diſput.*1. *quæſt.*2. *puncto* 2. Vaſquez *diſp.*15.*cap.*4. Bouer. *loco cit.* *Matth.*3. vox è cœlo intonuit: *Hic eſt filius meus dilectus, &c.* qua Pater hominem illum filium ſuum teſtatur, vt notat D. Bonau. *in expoſitione Miſſæ.*

33 Illvstris eſt locus Matth. 16. *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*, ex quo teſtimonio elicitur argumentum, non dialecticum tantùm, ſeu probabile, ſed apodicticum, ideſt, faciens ſcire, ad oſtendendum, perſonam vnam ex tribus Diuinis eſſe Chriſtum, vt notat D. Bonau. *in Dieta, tit.*8. *cap.*5.

Præclarvm eſt illud etiam *Ioan.*1. vbi dicitur: *In principio erat Verbum, & Deus erat Verbum*, & ſubditur: *Et Verbum caro factum eſt*; hoc enim non poteſt dici factum per ſolam gratiam habitualem; non enim diceretur, Verbum per eam factum caro, aut homo: Sicut non dicitur Spiritus ſanctus fieri homo, licèt per gratiam inhabitet in nobis. Id expreſſit conſultò Euangeliſta, nomine Verbi illius, quod prius dicitur Deus, & per ipſum omnia facta, vt eandem perſonam aſtrueret, vt latè proſequitur S.Bonau. *in Commentario D.Ioannis.*

Ioannis 8. conclamantibus Iudæis: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidiſti?*
34 Reſpondit: *Antequam Abraham fieret, Ego ſum.* Vbi ait: *Ego ſum*, non autem: *Ego fui*, vt oſtenderet, ſe hominem loquentem eſſe filium Abrahæ ſecundùm carnem in tempore, vt dicitur *Matth.*1. eſſe Deum immutabilem, qui tempore non menſuratur, qui *Exodi* 3. dixerat: *Ego ſum qui ſum*, vt notat ibi D. Bonau. *in Commentario*, vbi obſeruat, ſæpè hominem illum, ſe acclamare Deum. Propterea Iudæi voluerunt eum lapidare, quod etiam *cap.*10. magis explicatur, vbi dicentem Ieſum: *Ego & Pater vnum ſumus*, voluerunt lapidibus opprimere, vt ritè aduertit S.Bonau. ad ea loca.

Insigne eſt illud etiam Apoſtoli, Rom.9. 35
Ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Ibi Apoſtolus aſſerit, eundem Chriſtum ſecundùm carnem, fuiſſe Deum in ſæcula benedictum, atque ita fuiſſe neceſſarium ad redemptionem perfectiſſimam, vt probat S. Bonau. *quarta parte Breuiloquij, cap.*5. Phil.2. *Qui cum in forma Dei, &c.*

Idem oſtendi *prima parte, tract.*2.*diſp.*1. contra Iudæos, nempe, Ieſum eſſe Filium Dei ex veteri Teſtamento. De his vide etiam Galatinum *de arcanis fidei, lib.*3. Burgenſem *in ſcrutinio Scripturæ.* Lyram *contra Iudæos.* Et ea, quæ dixi *hîc, d.*1. *q.*2. & *prima parte, tract.* 2.*diſput. hîc cit.*

Præclarè hoc aſtruunt præcipuè Gregorius 36
Neocæsar. apud Euthym. *in Panoplia p.*2. *tit.*5. *orat. de fide.* Athanaſ. *in Symb.* Nazianz. *orat.*31. Chryſoſt. *in Marcum, homil.*2. Procelles Epiſcopus *ad Armenos.* Cyril. Alex. *epiſt. ad Neſtorium*, recepta in Synodo generali Epheſina: His adde Concilium Chalcedonenſe.

E Latinis D. Hieronym. *ad Hedib. epiſt.* 150. *quæſt.*9. Auguſt. *in Enchir. cap.*33. Leo Magnus *ſerm.*1. *de Natiuit.* Fulgentius *ad Traſim. lib.*1. *cap.* 7. Boëtius *de vna in Chriſto perſona*, Concil. Tolet. I. *in aſſert. fidei.* Hiſpalenſe II. *cap.* 13. Tolet. IV. *cap.*1. Tolet. VI. *cap.*1. Arelat. IV. *in confeſſ.* Vuormat. *in confeſſ.* Lateranenſe *cap.*1. Imò Symb. Apoſt. *Credo in Ieſum Chriſtum, filium eius vnicum, Dominum noſtrum.* Ad quod accinunt Symbola, Nicenum, & Conſtantinopol. & Athanaſij, confitentia vnum Filium Dei Dominum Ieſum, non plures.

Hæreticorvm iamdiu argumenta ſub ruinis 37
iacent attrita.

QVÆSTIO III.

An Chriſtus ſit compoſitus.

D.Bonau.diſt.6.q.2.
D.Thom. q.2 art.4.

Antiqviores Theologi cautè gradientes, 38
nè ex dogmaticis verbis hæretici inſimulandæ fidei anſam arriperent; perſpicientes, compoſitionis nomen imperfectum reſonare, non ſunt auſi compoſitionem in Chriſti Perſona concedere. Ideò latiori tantum ſenſu id admiſere. Ita D. Bonau. refert, idemque cum illis aſſerit, quem ſequuntur Richardus *eadem diſt.*6. *art.*2.*quæſt.*3. Scotus *quæſt. vltima*, Durandus *quæſt.*3. Gabriel *quæſt.*1. *art.*3. Almainus *quæſt.*1. D.Thom. *quæſt.*2.*art.*3. *eiuſdem diſt.* Marſil. *in* 3. *quæſt.* 6. *art.* 3. *dub.* 3. Caietanus 3. *parte, quæſt.* 2. *art.*4. *ad tertium dubium.* Fauentinus *in* 3. *diſput.*16. qui ex aduerſariis obſeruat, hanc eſſe communem antiquorum ſententiam cum Alberto 3. *diſt.* 6. *art.* 6. Alenſi 3. *parte, quæſt.*6. *membro* 2. *art.*5. & D. Bonauentura, quod ingenuè fatetur Vaſquez *num.*5. *d.*16. Eandem ſequuntur (vt ipſe fatetur) plurimi recentiores, Petrus Bergomas in ſua tabula aurea *dub. vltim.* Rada *controu.*3. *art.*3. Valentia *diſp.*1. *quæſt.* 2. *puncto* 4. vbi addit, quæſtionem eſſe de nomine.

Idem ait Maſtrius *diſp.*1. *quæſt.*2. *num.*45. cum 39
Belluto *diſp.*2. *quæſt.* 2. Vulpes autem erroris incuſat

cuſat compoſitionis aſſertores *diſp.* 15. *art.* 2. Bouerius autem *demonſtr.* 1. *in Ind. art.* 5. ſolidam acclamat D. Bonauenturæ ſententiam; idem aſſerit *exam.* 1. *Ath.* 13.

At moderni permulti abſolutè affirmandum clamant, perſonam Chriſti eſſe compoſitam. Ita Suarez *diſp.* 7. *ſect.* 4. & *diſp.* 8. *ſect.* 1. Vaſquez *loco cit. cap.* 2. vbi oppoſitam ſententiam ſummopere ſibi diſplicere fatetur; hanc quippe ab Eccleſia, ait iam eſſe definitam.

Eandem aſtruunt Medina *ad hunc art. D. Thomæ*, Nazarius *contron. vnica*, Aſturicenſis *in relect. de Chriſti gratia*, *quæſt.* 7. qui tamen ad eminentem modum compoſitionis extra regulas, hanc cum Caietano reducit. Idem habent Aluarez *diſp.* 12. Nazarius *art. cit.* Morandus *quæſt.* 8. Lugo *diſp.* 10. *ſect.* 3. Caſpenſis, Mætacenſis, & Tannerus *diſp.* 3. *dub.* 3. Fulienſ. *lib.* 2. *cap.* 12. *reſol.* 5.

40 Fvndamentvm eſt D. Bonauent. *in corpore*. Ea, quæ intrinſecè dicunt imperfectionem, nullo modo ſunt Deo concedenda. Quod ſi imperfectio non ſit naturæ illi intrinſeca, ſed ſeparabilis, iam poterit ea res Deo attribui, ſecluſa imperfectione, quia adhuc natura illa manet. Iam verò compoſitio penſitanda eſt, an includat intrinſecam imperfectionem. Et quidem omiſſis alijs compoſitionibus, ea, quæ eſt ea natura, & ſubſiſtentia, talis eſt intrinſecè, vt ſubſiſtentia adueniat naturæ, tanquam actus potentiæ, eam perficiens; vt notat D. Bonau. *fundamento* 3. quod de omni compoſitione verum eſt; nam in compoſitione ex partibus integralibus
41 altera alteram perficit: In compoſitione Phyſica ex materia, & forma idem hoc clarius eſt manifeſtum, ſic etiam euenit in Metaphyſica ex genere, & differentia. Idem in compoſitione ex eſſe, & eſſentia, ſi daretur. Et ſane hanc compoſitionem ex natura, & ſubſiſtentia imperfectione aliqua ſcatere, latiùs probat Suarez *diſp.* 34. *ſect.* 4. *num.* 18. *&* 24. vult enim, ſubſiſtentiam aduenire naturæ, tanquam actum potentiæ; & ita perſonam creatam componi ex natura, tanquam è potentiali parte; & perſonali, tanquam è perficiente actu.

42 Hanc verò conditionem gratis negat requiri in compoſitione Vaſquez *num.* 29. dicens, ſatis eſſe ad compoſitionem, plura concurrere ad vnius conſtitutionem, quod pariter falsò docet Lugo *num.* 3. Et de natura, & ſubſiſtentia Nazarius §. *Nunc de ſecunda*, *littera B.* Eſto enim ſubſiſtentia ſit aliquid naturæ, ſeu complementum illius, & terminus (quod Nazario non negauerim;) attamen non eſt terminus naturæ in ratione naturæ, neque intrinſecum eius complementum, alioqui Verbum imperfectam naturam humanam aſſumpſiſſet, quia non aſſumpſit ſuppoſitum humanum; neque poſſet ſuppoſitum à natura ſeparari, quod eſſe falſum patet in Chriſto. Eſt ergo terminus, & complementum eius, ſicut actus diſtinctus adueniens potentiæ; atque adeò compoſitionem faciens ſcatentem imperfectione.

Qvæ cùm ita ſint; illud alta mente reponen-
43 dum, quod vbique clamat Vaſquez, præcipuè *prima prima*, *diſp.* 87. *&* 88. naturas rerum non eſſe noſtro marte componendas, vt eas nobis liceat ad Deum transferre; ſed iuxta philoſophantium, atque earum rerum peritiam callentium definitiones aſtruendas; alioqui nihil inde nobis integrum remanebit definiendum, ſed omnia ad libitum poterit quiſque aſſerere, & negare. Cùm igitur compoſitio ex natura ſua includat intrinſecè imperfectionem, non eſt, abſque aliqua limitatione, perſonæ Filij Dei adſcribenda.

Qvoniam verò id definitum fuiſſe ab Eccleſia 44
clamat, quod penitùs negant Aſturicenſis, Nazarius, & reliqui ferè omnes. Oportet ſanè virum Theologum non modò res, vt ſe habent, aſſerere; ſed etiam modum loquendi Patrum, & Conciliorum retinere, vt ait Vaſquez poſt D. Bonau. *diſt.* 6. *ad vltimum quæſt.* 3.

Vt autem modus Conciliorum, & Patrum percipiatur, neceſſe eſt ſcrutari, quid negotij tunc agerent, quidvè intenderent: Modò Concilia, quæ congerit, & Patrum acies, quam inſtruit Vaſquez, agebant contra hæreticos, qui vel duas in Chriſto perſonas diſtinguebant, vel naturas confundebant; propriam verò in perſonâ Chriſti compoſitionem definire nunquam eorum irrepſit mentibus. Profectò Theologi antiqui id vidiſſent.

Hanc autem extitiſſe mentem Conciliorum, 45
ſatis apertè oſtenditur verbis Concilij Lateranenſis I. *conſultatione* 4. *can.* 4. vbi ſententiam ſic refert hæreticorum: *Sed non confitentur, ſicut S. Patres docuerunt, vnitatem Dei Verbi ad carnem animatam animâ rationali, & intellectuali ſecundùm compoſitionem, ideſt ſecundùm ſubſiſtentiam factam.*

Qvibvs verbis declarat Concilium, ſe nomine compoſitionis vnitatem intelligere ſubſiſtentiæ, quia nimirum duæ naturæ in vna duntaxat perſona ſubſiſtunt. Hanc enim explicationem ſignificat illa particula, *ideſt*, vt ponderat Nazarius §. *Tres verò*, *littera A.* Hinc verò ſequitur, non 46
eſſe hanc aſſerendam ad apices compoſitionem ſed explicatione præuia, ideſt, modo ſuprà dicto. Hi ſunt apices, quos omnium confeſſioni propoſuit Concilium Lateranenſe, quod vrgetur à Vaſquez *num.* 13. nempè, vt vnum Chriſtum confiteamur eatenus compoſitum, quatenus in duabus naturis vnum, non autem plures Chriſtos; apices enim confiteri, eſt verba ad mentem Conciliorum proferre, non autem extra eorum. Idem enim volunt Concilia fieri in Chriſto compoſitionem, & fieri vnionem in hypoſtaſi, vt de quinta Synodo, quæ eſt Conſtantinopolitana II. fateri cogitur Vaſquez *num.* 7. Et idem aſſeritur eodem ſenſu in Synodo ſexta Conſtantinopolitana. Eadem aſſertio approbatur etiam in epiſtola Sophronij, quæ habetur *actione* 11. & approbatur *actione* 13. *cap.* 6.

Addo ex Vaſquez *diſp.* 36. *cap.* 3. apices indici 47
quoad ea, quæ contra hæreticos definita ſunt, non quoad omnia, vt ipſe Vaſquez praxi edocet, vt videbimus *diſp.* 9. *quæſt.* 2. *ad primum*.

Id verò, quod acrius vrget Vaſquez ex Petro Diacono *lib. de Incarnatione, & gratia Chriſti*, *cap.* 3. adeò nobis fauet, vt ſummopere mirer. Refert ille, Paulum Samoſatenum damnatum fuiſſe in Concilio Antiocheno à Malchione, Presbytero illius Eccleſiæ eruditiſſimo, & à reliquis, qui contra illum conuenerant, quod nollet in Chriſto compoſitionem concedere. Refert autem ex Malchione, hæc verba: *Ex ſimplicibus fit certè compoſitum, ſicut in Chriſto Ieſu, qui ex Deo Verbo, & humano corpore, quod eſt ex ſemine Dauid, vnus factus eſt.* Et infrà: *Tu verò videris mihi, ſecundùm hoc, nolle compoſitionem fateri, vt non ſubſtantia ſit in eo Filius Dei, ſed ſapientia ſecundum participationem.*

Primo oportet inſpicere, qui fuerit error 48
Samoſateni, vt videamus, cur damnatus fuerit.

Fvit

Fvit autem illius error aſſerere, vnionem humanitatis, & diuinitatis in Chriſto, non in vnitate perſonæ ſubſtantialiter factam, ſed ſecundùm habitudinem, & affectum dumtaxat, ita vt in eo eſſent duæ perſonæ; Altera hominis; Altera Dei. Ità referunt Caſtro *libro aduerſus hæreſes, verbo Chriſtus, hæreſi* 1. Prateolus, *verbo Paulus Samoſatenus.* Nicephorus *lib.6.hiſt. cap.*27. Auguſtinus *lib. de hæreſibus, hæreſi* 44. Epiphanius *hæreſi* 65. & fatetur Vaſquez 3. *parte, diſput.* 15. *num.*10. & profectò ipſa huius hæretici damnatio luce clarius id demonſtrat.

49 Igitvr Malchio vtitur compoſitionis nomine ſub hac ſola ratione, quatenus ſtatuit vnam perſonam, ex duabus naturis ſubſiſtentem; de reliquo vtitur nomine iſto per ſimilitudinem, vt patet in prioribus verbis ex particula *ſicut*, vbi aduerto, non dixiſſe, *Fieri Chriſtum vnum compoſitum*, ſed *fieri Chriſtum vnum ad analogiam quandam compoſitorum ſubſtantialium*, in quo ſtat ſimilitudo, quod in vtriſque ſit vnum ſubſtantiale. Et hoc eſt, quod negat Samoſatenus.

Deinde obſecro audiat Vaſqoea poſteriora verba, vbi compoſitionem in hoc malè negari definitur, *quod Chriſtus non ſit vnus ſubſtantialiter, ſed ſola accidentali participatione.*

50 Eodam pacto loquuntur Sancti PP. è quibus nullus cum Vaſquez, ait, Chriſti perſonam eſſe compoſitam, ſed ineffabiliter, vt S.Dionyſ. *cap.*1. *de diu. nom.* & *de Eccl. Hier. cap.*3. *p.*3. Gregor. *homilia* 38.*in Euang.* Damaſc. 3.*de fid.cap.*12.& 17. Petr. Diac. *de Incarnat. cap.*2. inferentes, hanc eſſe compoſitionem extra regulas compoſitionis domeſticæ, vt monent Bouer. & cæteri cum PP.

Hi contra errorem perantiquum, quem renouauit Neſtorius, id vnum vrgebant, Deum eſſe vnam perſonam, ex duabus naturis conſiſtentem, quæ particula hoc modo explicita, non indicat propriam compoſitionem. Ideò Suarez *ſect.*4. cum D. Thom. ait, aſſerendam compoſitionem addito, quatenus plures in vno ſtant.

Simili ratione D. Thomas loquitur, vt benè aduertunt Nazarius, & cæteri fideliores eius interpretes; imò etiam Fauentinus *num.*7. qui coactus eſt, ſeipſo euidens, idem admittere; & meritò ſanè, quia cum exploſæ ſint iam illæ hæreſes, timendum eſt, ne compoſitio phyſica Chriſto adſcribatur.

51 Aſſsro primò, non eſſe abſolutè dicendum, perſonam Chriſti eſſe compoſitam, ſed addendam explicationem.

Probatvr à D. Bonauent. primò. Omne compoſitum compoſitione temporali, eſt temporale; ſed perſona Chriſti eſt æterna, non temporalis: Ergo.

Respondent, perſonam Chriſti eſſe æternam in ſe, ſed compoſitam in tempore, quia in tempore fuit vnita.

Hæc tamen reſponſio non penetrat vim argumenti, quia de ratione compoſiti eſt, vt eius eſſe cauſetur à componentibus, vt fatetur Nazarius *in Reſolutione*, poſt Caietanum, & alios. Si igitur perſona Chriſti eſt phyſicè compoſita in tempore: Ergo eius Eſſe phyſicum eſt cauſatum in tempore. Maior probatur in omni compoſitione, ſiue in partibus quantitatiuis, ſiue ex materia & forma, ſiue ex natura, & ſuppoſito, ſiue ex genere, & differentia, ſiue ex eſſentia, & exiſtentia, ſiue ex ſubiecto, & accidente.

Neqve dicas, compoſitionem ex natura, & ſuppoſito, non requirere talem imperfectionem, quia ſuppoſitum æternum poteſt incipere eſſe ſub natura creata, ſicuti erat ſub increata, abſque acquiſitione noui eſſe. 52

Hoc ſanè eſt petere principium, recurrendo ad id, de quo eſt quæſtio, pro reſponſione.

Probatvr ſecundò à D.Bonau. Omne compoſitum fit per mutationem eius; ſed per te hoc compoſitum factum eſt: Ergo per mutationem ipſius compoſiti, quod eſt ſuppoſitum; non enim erat priùs compoſitum, & poſtea factum eſt. Maior patet in omni genere compoſitionis naturaliter notæ. Hoc argumento nititur Faber infrà *citando loco.*

Responsvm Suarez eludit Lugo: Concedit ille, mutatam eſſe perſonam, ſed ſecundùm quid.

Probatvr tertiò à D. Bonau. ratione efficaciſſima, quam Scoto adſcribit Faber *cap.*2. De ratione vnionis, quæ dicitur compoſitio, eſt, quod vnum ſit actus; alterum potentia. Vnum perficiens, & alterum perfectibile, ſiue inter ſe, ſiue reſpectu tertij. Exemplum primi, eſt materia, & forma reſpectu compoſiti. Exemplum ſecundi, ſunt elementa in compoſitione mixti, & vniuerſaliter partes, aliquod totum integrantes: Sed ſic eſt, quod in perſona Chriſti nihil eſt, quod habeat rationem potentiæ, & actus, vel perfectibilis, & perfectiui: Ergo perſona Chriſti non eſt compoſita; neque, vt eſt terminus vnionis illius, eſt quid compoſitum. Minor probatur, quia in perſona Chriſti eſt ſuppoſitum Diuinum, & natura humana; ſed perſona Diuina non poteſt eſſe actus, & perfectiuum naturæ humanæ, quia hoc diceret imperfectionem in perſona Diuina; nam ſic, perſona Diuina eſſet quid incompletum, quia deficeret ei potentiale, quocum eſſet habitura perfectius eſſe; actus enim perfectiuus habet perfectius eſſe, quando actu perficit, quàm quando eſt in potentia ad perficiendum, quia quando actu perficit, appetitus eius ſatiatus eſt; non ſic quando eſt in potentia ad perficiendum. 53

Deniqve magna imperfectio eſt, eſſe actum ordinatum, vt formam perfectiuam, ad faciendum vnum per ſe completum cum alio, vt fatentur omnes: Talis autem eſt compoſitio ex natura, & ſuppoſito, vt probat ipſemet Suarez ſuprà allegatus *fundamento primo.* Quamvis autem alias differentias aſſignet inter compoſitionem huiuſmodi naturalem, & hanc ſupernaturalem; attamen in hoc conſtituit eas ſimiles, quod ſicut ſuppoſitum creatum perficit naturaliter naturam; ita & ſuppoſitum Diuinum perficit naturam humanam. 54

Eſsɛ autem magnam imperfectionem in Deo gerere vicem actus formalis, nullus negat; quia ens infinitum, cùm ſit ſummè perfectum independens, fieret dependens; & ens abſtractum; & quod eſt purus actus, fieret actus ſecundùm quid naturæ finitæ. 55

Neqve ſatisfit inconuenienti à quibuſdam, dicentibus, perſonam Diuinam habere quidem rationem actus; ſed non inhærere, vt notat Vaſquez *num.*29. adhuc enim multis ſcateret imperfectionibus, vt ſuprà oſtendi.

Itaqve Vaſquez videns, ſe vndique vallatum, negat hanc conditionem in compoſitione hac interuenire.

Enim verò illam in fundamentis comprobaui.

Audit Valentia idem, negans, hanc compoſitionem eſſe ad inſtar numerorum, quæ imperfectio- 56

nem

Digitized by Google

nem non affert, vt patet in Trinitate. Sic & Logo *num.* 3. cum D.Thom. *ad* 2.

Contra, quia cùm hic interueniat coniunctio ſubſtantialis non eſt numerorum, quod tandem concedit Valentia, appellans eam ineffabilem. At vero Lugo *num.* 7. ait, totum dubium eſſe de modo dicendi.

Probatvr quartò à D.Bonau. nullum compoſitum prædicatur de aliquo extremorom, vel extremum vnum de altero: Sed Chriſtus prædicatur de extremis, & vnum etiam extremum de altero. Maior probatur exemplis: non enim dicitur: homo eſt anima, aut caro; vel è contra, aut caro eſt anima. Minor patet, rectè enim dicitur: Chriſtus homo, & è contra, ſiue ſumas Chriſtum, vt perſonam compoſitam, ſiue vt præciſum ſuppoſitum, ſeu extremum. Imò conceditur etiam hæc propoſitio: Chriſtus eſt Diuinitas, & Humanitas, circa quem modum loquendi multa diſſerunt Medina *ad* 2. Valentia *puncto* 4. Vaſquez *cap.* 5. Nazarius *in calce controuerſiæ.*

57 Fvit autem in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 12. & poſt *ſeſſ.* 35. damnata hæe Ioannis Huſſ. Bohemi propoſitio in ordinatione quarta inter damnatas: *Duæ naturæ, diuinitas, & humanitas, ſunt vnus Chriſtus.* Fuit autem hæreticus hic aſſecla Vuiclephi, qui ſic loquebatur, vt refert Thomas Vualdenſis, Tom. 1. lib. 2. art. 3. cap. 39. *In ordine Chriſtus eſt tres naturæ incommunicantes, ſcilicet* Deitas, Corpus, *&* Anima, *& earum qualibet.* Hæc propoſitio habetur in Vuiclepho *lib. de Incarnatione, cap.* 10. Quare inferebat, Chriſtum eſſe ſuam humanitatem, & diuinitatem coniunctim, & diuiſim.

58 Probat autem ſuum errorem, teſtimonio D. Auguſtini *tract.* 47. *in Ioannem, tom.* 9. vbi ait: *Si caro animam poſuit, quomodo Chriſtus poſuit? nunquid caro Chriſtus? Ita planè, & caro Chriſtus, & anima Chriſtus, & Verbum Chriſtus.* Sic autem intelligebat Auguſtinum, vt neque per Synecdochem eſſet intelligendus, qua pars pro toto poneretur.

59 Hoc igitur ſenſu, diuiſim ſumpta prædicatione, falſa eſt, & damnata, quia aſſerit, Chriſtum tripartitum; alioqui verò illa propoſitio, ſumpta coniunctim, eſt ab antiquis Sanctis PP. vſitata, vt notat Vualdenſis *Tom.* 1. *doctrinalis fidei antiquæ, lib.* 1. *art* 3. *cap.* 42. & ſanè multi Patres eam vſurpant, Chriſtum ſcilicet eſſe hæc omnia, ſumpto Chriſto, non materialiter pro ſuppoſito Verbi diuini in ſe, ſed formaliter, vt eſt Deus, & homo. (hac enim ſolâ ratione Chriſtus eſt quid compoſitum.) Neque enim poſſet ſubſiſtere propoſitio, etiam copulatim ſumpta: *Verbum Diuinum in ſe, eſt humana, & Diuina natura*; nam ratione humanæ naturæ diſtinguitur à Verbo realiter.

60 Testimonivm autem D. Auguſtini, à Vuiclepho adductum, ſi integrum afferatur, nil hæretico fauet, vt ponderat D. Bonauent. *ad* 10. *cap. Ioannis*, ait enim S. Auguſt. quærens, qua ratione verum ſit, quod ait Chriſtus: *Ego pono animam meam. Quis ponit animam, & quam ponit? Et ſi caro ponit animam, quomodo Chriſtus ponit animam?* Reſpondet: *& caro Chriſtus, & anima Chriſtus, & Verbum Chriſtus: Nec tamen tria hæc tres Chriſti, ſed vnus eſt Chriſtus. Animam enim ponit caro, ſed ex poteſtate Verbi: & ſumit eam caro, ſed ex poteſtate Verbi.*

61 Hinc patet luce clarius, S. Auguſtinum non admittere hanc propoſitionem diuiſim, ſed coniunctim; dicere verò diſtinctè: *Caro, Chriſtus &c.* hoc ſenſu poteſt ſumi Chriſtus, & ratione naturæ humanæ; quam carnem vocat, ſicut Ioan. prima, dicitur *Verbum caro factum eſt.* Addit *& anima Chriſtus*, pars licet ſit Chriſti, quæ ponenda eſt in ſeparatione à carne, & Verbum, & Chriſtus, quia eſt ſuppoſitum, nec tamen tres Chriſti, ſed vnus, qui ſecundùm ſuppoſitum, indicatum particulâ *Ego*, ponit animam, dans carnem laniénæ; animam ſeparationi. Hæretici verò ex more detruncata ſanctorum afferunt teſtimonia.

Igitvr concedi poteſt abſque ſcrupulo hæc propoſitio coniunctim, quam admittunt SS. Leo *epiſtola* 11. Hilarius *lib.* 9. *de Trinitate*, Auguſtinus *lib.* 1. *de Trinitate, cap.* 7. & *tract.* 78. *in Ioannem*, relatus à D. Bonauent. *ad cap.* 14. *Ioan.* vbi ſic ait: *Agnoſcamus geminam ſubſtantiam Chriſti: diuinam ſcilicet, quâ æqualis eſt Patri: humanam, quâ maior eſt Pater. Vtrumque aut. in ſimul, non duo, ſed vnus eſt Chriſtus.* Eſt autem bona prædicatio compoſiti de omnibus partibus ſimul, à quibus non diſtinguitur; nam ſcire vellem ſeiunctis partibus omnibus ſimul, quid aliud habetur de compoſito? At verò à partibus ſeorſim diſtinguitur. 62

Qvare infirmum eſt Scoti, & Fabri argumentum pro noſtra aſſertione: Omne compoſitum eſt tertium quid à partibus componentibus, ſed ex perſonalitate, & natura humana non fit vnum tertium: Ergo non fit compoſitum.

Respondebitvr enim, negando Minorem; nam Chriſtus eſt quid diſtinctum à natura humana, & ſimplici perſona Verbi; eſt enim compoſitus ex vtraque; at verò ab vtraque ſimul non diſtinguitur; ſic neque alia compoſita diſtinguuntur vt oſtendi *prima prima, tract.* 5. *diſputat.* 5. *quæſtione* 5. 63

Vera igitur eſt propoſitio S. Bonauenturæ, allata in argumento, nullum compoſitum prædicari de aliquo extremorum ſeorſim; *v.g.* non dicitur: caro eſt homo; vel è contra, licèt dicatur de omnibus ſimul. Sic dicitur: Homo eſt corpus, & anima ſimul. Ratio eſt, quia compoſitum non eſt alia entitas à partibus ſimul ſumptis, licèt ſit entitas diſtincta à partibus ſeorſim.

Assero ſecundò, perſonam Chriſti poſſe dici verè compoſitam, ideſt ex pluribus conſtitutam, nempe, ex natura humana, & diuina, in vna ſubſiſtentia. Ita D. Thomas, D. Bonauent. & Concilia, vt dixi *in fundamentis*; non autem quia aliquam propriam ex nobis notis compoſitionem imitetur. Propterea authores aduerſarij confugiunt ad eam acclamandam mirabilem, ineffabilem, &c. 64

Probatvr primò *ex quinta Synodo*, quæ eſt Conſtantinopolitana II. *can.* 4. vbi ait: *Sancta Dei Eccleſia vnitionem ſecundùm compoſitionem confitetur, ideſt ſecundùm ſubſiſtentiam*, & Concilium Later. ſub Martino I. *can.* 8. definit: *Si quis non confitetur propriè, & verè ſecundùm compoſitionem, ideſt ſecundùm ſubſiſtentiam, naturarum vnitionem, ex quibus vnus, & ſolus extitit Chriſtus, ſit condemnatus.* Sic etiam definitur à ſexta Synodo *act.* 13. *cap.* 6.

Probatvr ſecundò à D.Bonau. ex Symbolo S. Athanaſij: *Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens*: vbi particula, *ex*, denotat veram compoſitionem: Tunc ſic: Sicut anima rationalis, & caro, vnus eſt homo; ita Deus, & homo, vnus eſt Chriſtus; Sed homo eſt verè compoſitus ex anima rationali, & corpore: Ergo & Chriſtus ex perſona Diuina, & humanitate; nam eadem particula ex aſſeritur à Concilio ſubſiſtens in duabus naturis. 65

Advertit

Digitized by Google

66 Advertit tamen D. Bonauent. hoc argumentum non inferre compoſitionem abſolutè ſimilem, alioqui inferret naturam Diuinam, & humanam componere vnam naturam, ſicuti caro, & anima; quod eſt hæreticum. Stat ergo ſimilitudo in hoc, vt Chriſtus ſit vnum quid conſtitutum ex perſona Diuina, & humana natura, veluti homo ex anima, & corpore vnum conſtituit, non plura.

Probatvr tertiò à D. Bonauent. è Sanctis PP. Damaſceno 3. *de fide*, *cap.* 14. & aliis, ſic loquentibus. Verba Damaſceni ſunt: *In Domino Ieſu Chriſto duas naturas cognoſcimus, vnam hypoſtaſim ex vtriſque compoſitam.* Aduertit S. Bonauent. *ad* 2. verbum componendi ſignificare, aliquid ex aliis conſtitui, quod rectè approbant Valentia *in fine puncti* 3. Vaſquez *num.* 13. eſt enim componere, aliquid ſimul ex pluribus ponere. Iam verò hypoſtaſis, ſeu perſona Chriſti ſimpliciſſima in ſe non componitur; neque abſolutè loquendo, conſtituitur etiam ex natura humana, quæ eſt ei penitus extranea, ſed eatenus conſtitui dicitur, quatenus ſubſiſtit duabus naturis, cùm antea ſoli diuinæ naturæ ſubſiſteret: quare dicitur potius conſtituta in duabus naturis ſimul poſitis, quàm ex duabus naturis.

67 Qvod ſanè Concilia non reprobant (vt putant Vaſquez, Valentia, & alij) determinantia, Chriſtum *in* & *ex* duabus naturis vnum, eundemque eſſe Chriſtum indiuiſum, & inconfuſum; ſed ſolùm id vrgent, vt remoueant Eutychetis confuſionem in naturis, ſicut & Neſtorij, Samoſateni, & aliorum, qui diſtinctionem perſonarum in Chriſto confingebant: Ita in Pontificali Romano, conſecrandus Epiſcopus interrogatur: *Credis, Chriſtum in duabus, & ex duabus naturis ſubſiſtere?* Reſpondet: *Credo.*

Obiicies primò. Quodcunque ſupponit aliud in ſui cognitione, iudicandum eſt ſecundùm rationem rei ſuppoſitæ à ſe: Sed perſona ſupponit naturam, & ab ea indicatur: Ergo ſi natura eſt compoſita, etiam perſona erit talis iudicanda. Natura autem humana Chriſti eſt compoſita: Ergo & perſona.

68 Respondet D. Bonauent. perſonam iudicandam ex natura ſua propria, non ex aliena aſſumpta. Itaque poteſt perſona eſſe ſimplex, etiamſi natura aſſumpta ſit compoſita. Ratio eſt, quia perſona non ſequitur naturam ſibi extraneam, cùm non ſit eius innata perfectio.

Obiicies ſecundò. Si Chriſtus eſſet ſolùm ex anima rationali, & carne, eſſet perſona compoſita propriè: Ergo multò magis eſt talis cùm habeat etiam Deitatem.

69 Respondet S. Bonauent. negando conſequentiam, quia tunc hypoſtaſis haberet primum eſſe à natura compoſita; nunc autem habet primum eſſe à natura Diuina ſimpliciſſima; & ideò humana natura ſuperueniens, ſicut non dat perſonæ eſſe perſonale, ſic non facit eam eſſe compoſitam.

Obiicies tertiò. Chriſtus eſt homo compoſitus ex anima & corpore; ſed homo non prædicatur de Chriſto, niſi ratione ſuppoſiti: Ergo videtur ſuppoſitum eſſe compoſitum.

70 Respondet S. Bonau. terminum *Homo* non prædicari, ſed ſubiici ratione perſonæ; prædicari verè ratione naturæ. Itaque prædicatum *compoſitus*, non dicitur ratione ſuppoſiti, ſed ratione formæ, ſeu naturæ, quæ licèt compoſita ſit, non reddit perſonam Diuinam compoſitam.

QVÆSTIO IV.

Vtrum Incarnationis Vnio *dicenda ſit omninò ſubſtantialis.*

D. Bonau. diſt. 6. art. 1. quæſt. 3.
D. Thom. q. 2. art. 6.

Fvit Neſtorij inſania, negantis vnionem perſo- 71
næ Chriſti, diuidentiſque Chriſti perſonam, & aſſerentis vnionem in Incarnatione factam eſſe ſecundùm aliquos habitus gratuitos. Eum verò confutaui *quæſtione ſecunda.*

Iam reliqui ſunt Catholici aliqui concedentes, vnionem iſtam factam in perſona; ſed alio ex capite dicendam accidentalem. Ita Durandus *in* 3. *diſt.* 6. *quæſt.* 4. quem refert, neque refellit Paludanus *quæſt.* 1. *art.* 3.

Hic tamen modus loquendi Catholicis fœtet, & ita eum reſpuunt Sancti DD. Thomas, & Bonauentura, Richardus *in* 3. *diſtinct.* 6. *art.* 3. *quæſt.* 2. Suarez *diſput.* 7. *ſect.* 1. & *diſput.* 8. *ſect.* 1. Vaſquez *diſput.* 17. Nazarius *quæſt.* 2. *art.* 6. *circa textum*, referens Medinam *in Commentario huius articuli*, & Aluarez *ibidem*, Lugo *diſput.* 11. Morandus *quæſt.* 10. Paſqualig. *diſp.* 77. *ſect.* 3.

Assero, non licere dicere, Vnionem Incarna- 72
tionis vlla ratione eſſe accidentalem.

Probatvr à D. Bonauent. primò ex Decretali Alexandri III. *cap.* Cùm Chriſtus, *de hæreticis.* Hæc autem definitio ſumpta eſt ex Concilio Magno Lateranenſi, ſub eodem Alexandro *parte* 49. *cap.* 20. vbi eſt ferè integra epiſtola Alexandri ad Epiſcopum Rhemenſem, in qua refert Pontifex quoſdam Doctores eo tempore aſſeruiſſe, Chriſtum, ſecundùm quod eſt homo, non eſſe aliquid: Ipſe autem Pontifex hoc vetat ſub anathemate, & reddit ſuæ definitionis rationem; quia ſicut Chriſtus eſt verus Deus, ita verus homo, ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens. Vaſquez *cap.* 5. refert Franciſcum Pennam *in adnot. ad ſecundam partem Directorij, lib.* 2. *Schol.* 3. exiſtimantem, Doctores illos, damnatos ab Alexandro, aſſeruiſſe cum Manichæis, Chriſtum non eſſe verum hominem, ſed phantaſticum.

Hanc expoſitionem ſummopere laudat Vaſ- 73
quez, tum quia Pontifex reddit rationem, cur Chriſtus homo ſit aliquid, quia eſt verus homo: ergo damnat dicentes, eſſe hominem apparentem. Deinde, quia definit, Chriſtum hominem eſſe aliquid, id eſt non eſſe nihil, quod ſi voluiſſet definire, pro vt exponunt D. Bonauent. D. Thomas, Scotus, Caietanus, & alij pro noſtra aſſertione, dixiſſet, eſſe Quid. Confirmat, quia eo tempore inſurrexerant in Gallia Albigenſes, noui Manichæi. Confirmatur ampliùs ex Hugone de S. Victore *Tomo* 3. *in Apologia de Verbo Incarnato.*

Svarez *diſput.* 7. *ſect.* 5. eidem Pennæ adſcribit hanc expoſitionem; ſed addit, difficile creditu eſſe illos Doctores Pariſienſes, & Rhemenſes negaſſe, Chriſtum eſſe aliquid; ſed voluiſſe tantùm aſſerere, vt S. Bonauent. S. Thomas, & expoſitores omnes intelligunt, Chriſtum non eſſe aliquid abſolutum, ſed qualificatum; vnitum humanitati, veluti aſſumpto indumento.

Vervm ſi attentè perlegatur Penna *loco cit.* vbi 74
refert

refert aliquos citatos à Ioanne Andræa *in Gloſſa illius decretalis*, dicentes, Chriſtum aſſumpſiſſe humanam naturam, velut habitum, & contineri potiùs ſub prædicamento, *Habere*, quàm ſubſtantiæ, perſpiciemus, illum non expoſuiſſe eo modo, qui ei adſcribitur. Sic enim loquitur ipſe Penna: *Sed malè dicebat, quod hic reprobatur: nec obſtat illa authoritas Apoſtoli*, Philip 2. *In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo; quia & humana eſſentia, & forma habet habitum hominis; quare habitus non negat eſſentiam, niſi poneretur negatiua: vt ſi diceretur habitu ſolùm, vel, tantum, quod negatiuam ſapit.* Ex quibus liquet, Decretalem ſcriptam eſſe contra errorem à nobis recitatum; vt mouet Lugo *diſp.11.ſect.4.*

75 Hvgo autem de S.Victore *citato opuſculo, q.19.* refert, eos Doctores aſſeruiſſe, Verbum non aſſumpſiſſe humanitatem in vnitate ſuppoſiti, ſed veluti veſtem, eam induiſſe. Quare fatetur ingenuè Vaſquez *numero* 36. hunc errorem à Pontifice damnari.

Addit verò, alia ratione ab ea, quam putant Scholaſtici adducti, iactam eſſe damnationem, nempe, dum definit Papa, Chriſtum eſſe aliquid; damnare nouos Manichæos: cùm autem addit, Chriſtum eſſe verum hominem, ſicuti eſt verus Deus; damnaſſe hunc errorem, quem dicimus; ſtatuendo, eſſe ſubſtantialiter hominem, ſicuti eſt ſubſtantialiter Deus.

76 Enim verò ſecum pugnat Vaſquez: nam verba hæc non ſunt alia definitio, ſed ratio tantùm prioris definitionis, vt ait ipſe *numero* 31. Quare ad hominem deduco, etiam in prioribus verbis voluiſſe definire, Chriſtum ſubſtantialiter hominem, non accidentaliter, ſi ratio Pontificis eſt ad rem, quæ talis eſt: *Chriſtus eſt aliquid; nam Chriſtus eſt verus homo, idest, ſubſtantialiter homo, ſicuti eſt ſubſtantialiter Deus*, vt ipſe Vaſquez *numero* 36. exponit.

Qvare Alexander definiens, Chriſtum hominem eſſe aliquid; ſumit *aliquid* pro *quid*, ideſt ſubſtantiale: Hoc verò gratis negat Vaſquez *num.*37. vbi concludit, nullam memoriam erroris, quem confutamus, exiſtere in authoribus illius temporis; & tamen paulò ante conceſſit; eum ab Hugone memorari, atque à Pontifice reprobari. Nobiſcum eſt Lugo *diſp.11.num.42.*

77 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. teſtimoniis fidei.

Primò quidem patet è ſcripturis aſſerentibus, Verbum factum eſſe carnem, aut Deum factum eſſe hominem: his enim aſtruitur, terminum huius vnionis eſſe ſubſtantiam, vt obſeruat S.Bonau. *ad 1.Ioannis.*

Secvndò ex Conciliis definientibus, vnionem incarnationis factam eſſe in ſuppoſito: nam ſuppoſitum eſt ſubſtantia. Id videre eſt in epiſtola Concilij Alex. quæ eſt decima inter epiſtolas Cyrilli *ſecundo anathematiſmo*, recepta in Concilio Epheſino *Tom.1.cap.12.& 14.* vbi habetur: *Si quis non confitetur carni ſecundum ſubſtantiam vnitum Dei Patris Verbum, &c. anathema ſit.*

78 Deinde *epiſtol.8. Cyrilli*, approbatâ in Concilio Chalced. *act.1.* vbi habet: *Sed quod ex carnatum ſit ſacrum illud corpus, animatum animâ rationali, cui ſubſtantialiter adunatum Dei Verbum, carnaliter natum eſſe dicitur.* Sic habet tranſlatio huius epiſtolæ in Concilio Epheſino, compilato per Suſium, vbi fuit approbat.

In operibus verò D. Cyrilli pro *ſubſtantialiter adunatum*, habetur *ſecundùm ſubſtantiam adunatum.* In Græco autem pro ſubſtantia, eſt ὑπόστασις. In noua autem editione huius Concilij factâ à Theodoro Peltano *Tom.1.cap.12.* non dicitur ſubſtantialiter, ſed ſecundùm hypoſtaſim: & pro eo quod eſt in ſecundo anathematiſmo: *Secundùm ſubſtantiam*, dicitur *ſecundùm hypoſtaſim*, in operibus Cyrilli. Idem habetur in Concilio Conſtantinopolitano V. *act.8.can.4.& 8.* qui canones ſunt in edicto fidei, à Iuſtiniano Imperatore edito, quod habetur *Tom.2.Conciliorum.* Vide Vaſquez *cap.2.*

79 Vervm ne Durandus hæc teſtimonia eludat dicens, ſe etiam fateri vnionem ſecundùm hypoſtaſim, ſed eam vocare accidentalem, quia natura aduenit Verbo in actu perfectiſſimo poſito; ſcire oportet, vnionem ſecundùm hypoſtaſim, eſſe hypoſtaticam, atque adeò ſubſtantialem: ſic definitur à Concilio Lateran. ſub Martino I. *conſultatione 5.can.6.& 8.* vbi dicitur: *Subſtantialis vnio*, & duæ naturæ aſtruuntur: *Subſtantialiter vnita.*

Fateor, in antiqua compilatione Conciliorum haberi vnionem *ſecundùm hypoſtaſim*, eò quòd Martinus ea verba à Græcis Patribus, & Conciliis acceperit; attamen Pontifex voluit in Latino aſſerere *ſubſtantialem*, quæ dicitur à Græcis *ſecundùm hypoſtaſim.* Ideò & D.Thom. *hîc* probat ex duobus locis Concilij Conſtantinopolitani, vnionem eſſe ſubſtantialem, licèt ibi ſolùm dicatur, ſecundùm hypoſtaſim. Eodem modo loquuntur PP. Itaque Ioannes Maxentius *Tom.5. Biblioth. in confeſſ. fidei*, ait: *Secundùm traditionem Patrum, duas naturas confitemur, ſubſtantialiter vnitas*, & ibi refert Athanaſium, Nazianzenum, Cyrillum, & alios. Idem ſentiunt alij PP. infra referendi, qui dicunt, hanc vnionem eſſentialem eſſe, & naturalem, vt dicam.

80 Mvltas etiam rationes congerit S. Bonau. *in fundamentis*, quibus aſſertio noſtra demonſtretur.

Prima eſt. Quod vni eſt ſubſtantia, nulli eſt accidens, vt ait Ariſtoteles *1. Phyſic. text.27.* Sed humana natura in Chriſto eſt ſubſtantia: Ergo nulli, etiam Verbo, accidit. Minor probatur; nam Chriſtus eſt eiuſdem naturæ nobiſcum homo, de fide. Roboratur, quia vnio ſubſtantialis nil aliud eſt, quàm coniunctio duarum rerum ſubſtantialium, per quam reſultat vna ſubſtantia: Tali autem modo facta eſt vnio iſta, neque per aliquod accidens medium, aut vinculum; nam terminus, in quo vniuntur naturæ, eſt perſona Verbi. Verbum autem ipſum non vnitur naturæ medio accidente, vt Concilia ſtatuunt contra Neſtorium, & alios: Nulla enim talis vnio ſufficeret, vt Chriſtus eſſet homo; & vt homo diceretur Deus, & Deus homo. Hinc, cùm humanitas adueniat Verbo, mediâ ſolâ ſubſtantiali vnione, non debet dici aduenire accidentaliter. Vide etiam D.Bonau. *diſt.2. art.3.quæſt.2.*

81 Secvnda ratio eſt. Si natura humana accidentalis eſt Chriſto; vel eſt accidentalis Chriſto homini; vel Chriſto Deo: Non Chriſto homini, quia nullus homo eſt accidentaliter homo: Neque Chriſto Deo, quia nullum accidens poteſt ineſſe Chriſto, ratione Diuinæ naturæ; Ergo.

Tertia ratio. Nihil eſt vniuocum ſubſtantiæ, & accidenti: ſi ergo de Chriſto dicitur ſecundùm accidens, & de aliis hominibus ſecundùm ſubſtantiam: Ergo non dicitur vniuocè: Ergo Chriſtus non eſt de noſtro genere; & mors eius non eſt adeo nobis proficua, vt per eam ſoluatur infinitum debitum, quia perſona operans in natura eſt accidenta-

liter operans; & natura inepta ad meritum moriendi, effundendi pretioſiſſimum ſanguinem, &c.

82 QVARTA ratio. Subſtantia eſt nobilior accidente: Ergo ſi homo de aliis dicitur ſubſtantialiter, & de Chriſto accidentaliter, ſequitur, eum eſſe naturâ longiùs cæteris hominibus ignobiliorem.

QVINTA ratio eſt. Quod prædicatur per modum accidentis, prædicatur tantùm denominatiuè, & accidentaliter: At humanitas non ſolùm prædicatur de Verbo denominatiuè, ſed ſubſtantialiter, quia Verbum non tantùm dicitur humanatum, ſed etiam homo ſubſtantialiter: Ergo. Has rationes arripiunt moderni, è quibus eſt Vaſquez, qui vix admittit, Seraphicum hanc quæſtionem à longe ſalutaſſe.

OBIICERAS primò. *Philip.* 2. dicitur Chriſtus, *In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo*; vbi Apoſtolus, nomine *habitus*, veſtem intelligit ex D.Auguſt. *lib.* 83. *qq. quæſt.* 73.

83 SVPPONIT D. Bonau. ad illud Ioan. 1. *Verbum caro factum eſt*, & in 3. *diſt.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 3. initio, Apoſtolum reliquis verbis ſatis exprimere veram Chriſti ſubſtantialem naturam humanam, ait enim, cùm in forma Dei eſſet, eum formam ſerui accepiſſe; In ſimilitudinem hominum factum, vt hominem; ergo ſicut ſubſtantialiter formam Dei aſſerit in Chriſto, quæ ei ſubſtantialiter competit; ita etiam formam hominis.

VTITVR autem ſimilitudine habitus, vt ait S. Bonau. *ad* 1. & *in corpore*; quia natura humana ſubſtantificatur in alieno ſuppoſito ad quandam ſimilitudinem, qua habitus ſubſtantia in alieno corpore ſtat, cum hoc diſcrimine, quòd natura humana hypoſtaticè vnitur perſonæ Diuinæ.

POTEST etiam dici, loco habitus haberi in Græco vocem, quæ formam ſignificat, vel ſpeciem, vt ſenſus ſit, Chriſtum inuentum eſſe in forma, in ſpecie, & figura hominis; reddit enim rationem, cur in ſimilitudinem hominum factus ſit, & ſimilis nobis; nempe, quia habuit veram formam hominis.

84 OBIICIAS ſecundò. Sancti Patres non rarò explicant hanc vnionem per accidentales vniones. Sic Damaſcenus *lib.* 3. *c.* 11. Baſilius *homil.* 25. *ex variis*, Origenes 2. *Periarchon, cap.* 6. & D. Bonau. paſſim, præcipuè *hic ad* 4.

ALII comparant arbori, alteri inſitæ, quæ comparatio adſcribitur Baſilio ſuprà, & Leoni *ſerm.* 2. *de Natiuitate*: ſed non inuenitur in eis; ea tamen vtitur D.Bonau. *in* 3. *diſt.* 6. *art.* 2. *quæſt.* 1. vbi accommodat etiam illud Iacobi 1. *Suſcipite inſitum Verbum*, & Alenſis 3. *part. quæſt.* 7 *memb.* 1. *art.* 1.

COMPARATVR etiam coniunctioni maritali *Epheſ.* 5. vt exponunt multi Scholaſtici cum D. Bonau. *in* 3. *diſt.* 6. *art.* 2 *quæſt.* 2.

PRÆTEREA Ioan. 2. dicitur: *Soluite templum hoc*, intelligens, *templi* nomine, corpus ſuum, quaſi verò accidentaliter in eo habitaret, ſicut homo adeſt in templo.

85 RESPONDET D.Bonau. *locis adductis*, præcipuè *diſt.* 6. *art.* 2. *q.* 5. vnionem hanc eſſe ſingularem, nec aliquam inuenire ſibi conſimilem. Ideò Hierem. 31. dicitur: *Nouum faciet Dominus*, ſimilitudines verò allatas, aliaſque plurimas, quibus vtuntur Patres, & Theologi, vt hoc Myſterium ſacratiſſimum explicent, vix aliquam conditionem illius attingere. Sic per ferrũ candens, in quo ſubſtantia ipſa ignis reperitur, ſecundùm aliquos, indicatur arcta coniunctio naturæ humanæ cum perſona Verbi, illuſtratio, & pulchritudo, viſque operandi actiuiſſima, quam ex iſta coniunctione nanciſcitur. Arbor inſita exprimit, qua ratione, ſubſiſtentiâ alienâ fulcitur natura humana.

CONIVNCTIO maritalis exprimit vnionem affectuum, & quomodo humanitas aſſumpta eſt à Verbo, vt ab illo regatur, vigoretur, & in deliciis diuinis perpetuò fœlicitetur. 86

TEMPLI inhabitatio indicat, Verbum ſpeciali ratione in humanitate habitare. Sed quia hæ ſimilitudines accidentariæ ſunt; additur à D.Bonau. *loco adducto*, & aliis, ſimilitudo vnionis animæ cum corpore, quæ eſt ſubſtantialis, quod exemplum omnium aptiſſimum acclamatur à Caietano *hic, art.* 6. *& oratione ad Alexandrum VI.* & ab aliis diſcipulis D. Thomæ, quos laudat Suarez *diſp.* 8. *ſect.* 1. eam ex D.Athanaſio in Symbolo confirmat S.Bonau. vt vidimus *quæſt.* 2. *ad* 1. cum moderamine, vt non ſimilitudo ſtet in vnitate naturæ, vt ibi diximus; neque in imperfectione partium vnitarum, vel in eo quod neutrum trahit alterum ad ſuam ſubſiſtentiam; ſed vtrumque in vnâ ſubſiſtentiâ completâ & compoſitâ ſtat, vt notat Bellarminus *lib.* 3. *de Incarnat. c.* 8. De cætero, hac ſimilitudine vtuntur etiam D. Aug. *epiſt.* 3. *ad Voluſianum*, & Iuſtinus *lib. de recta fidei confeſſione apud Nazarium, ad hunc articulum.* 87

OBIICIES tertiò. Quod aduenit enti in actu, vnitur ei accidentaliter; at humanitas aduenit Verbo in actu: Ergo. Hic eſt Achilles Durandi, iam à Seraphico iugulatus.

RESPONDET S.Doct. & cum eo Vaſq. *num.* 29. Suar. *loco cit.* & alij, quibus ſubſcribit Morandus, Verbum potius perfectiſſimum aduenire naturæ humanæ, priùs natura conditæ; imperfectæ, non in ratione naturæ, ſed in ratione ſubſiſtendi; & hoc non emanatione propriæ hypoſtaſis deficiente, ſed impeditâ, & ſubintrante Perſonâ Verbi, quæ eſt perfectiſſima: & ſi vis eam aduenire humanitati, non aduenit enti, in actu ſubſiſtenti; ſi autem mauis dicere, eam aduenire enti actu, nimirum Verbo, adhuc aduenit perficienda ſubſtantialiter. Maior autem apud Philoſophum eſt vera, quando ens actu completum additur alteri etiam actui completo. 88

OBIICIES quartò. Quod prædicatur denominatiuè eſt accidens. Humanitas prædicatur Verbo, ſeu Filio Dei, qui dicitur humanatus: Ergo eſt accidens.

RESPONDET D.Bonau. prædicationem denominatiuam eſſe quadruplicem. Prima eſt per modum inhærentiæ; vt cùm dicitur: Petrus eſt albus. Secunda per modum tranſmutationis, vt: paries eſt dealbatus. Tertia per modum poſſeſſionis, vt: Aſinus Socratis. Quarta per modum vnionis, vt: ferrum ignitum, id eſt igni vnitum; corpus animatum, id eſt animæ vnitum. Hoc vltimo modo, denominatio eſt ſubſtantialis, atque huiuſmodi eſt prædicatio in caſu noſtro: Verbum eſt humanatum, id eſt hypoſtaticè humanitati vnitum. 89

OBIICIES quintò. Non poſſunt diuerſa genera de eodem prædicari eſſentialiter; ſed Deus, & homo diuerſas habent definitiones: Ergo cùm Deus dicatur de Chriſto eſſentialiter, homo non dicetur de eo ſubſtantialiter, ſed ſolùm accidentaliter. 90

RESPONDET S.Bonau. Maiorem eſſe veram de generibus, per oppoſitas differentias ſub prædicamento limitatis, quæ nequeunt oppoſitam etiam differentiam participare; vt Animal rationale non poteſt ſimul eſſe irrationale, quia differentia rationalitatis non modò non includit, ſed excludit irrationalitatem, vt notat cum D.Bonauent. *in* 1. *d.* 9. *n.* 47.

DEINDE prædicata contradictoria nulli conuenire ſimul, & ſemel valent: prædicata autem formalia finita differentiis non oppoſitarum ſunt con- 91

[illegible] tradictoria:

tradictoria: At humana natura, quæ in perfecta ad Deum obedientia eſt, licèt habeat oppoſitionem cum Diuina natura, ita vt nequeat cum illa vnam naturam conſtituere; attamen poteſt à Verbo hypoſtaticè ſuſtentari, ita vt vna perſona eadem prædicetur Deus eſſentialiter per naturam; & Homo eſſentialiter etiam per gratiam vnionis ſubſtantialis.

92 Hæc reſponſio eam ſoluit quæſtionem: An hæc vnio, ſicut dicitur ſubſtantialis, poſſit etiam dici naturalis, & eſſentialis, quam latè proſequuntur Vaſquez *cap. 3.* Suarez *in fine, ſect. 1. diſput. 8.* Nazarius *ad art. hunc D. Thomæ*, Aſturicenſis *quæſt. 7. pag. 864.*

Mvlti ſane eruditi Theologi timent concedere hanc vnionem eſſentialem, vel naturalem, quia videtur ſapere vnionem eſſe factam in natura, cum Eutychete.

Vervmtamen, quia apud Concilia, & Patres voluitur hic modus dicendi, profectò Catholicus cenſendus eſt, ſi rectè intelligatur.

93 Petrvs Diaconus *de Incarnatione, & gratia, cap. 3.* dicit, Verbum eſſentialiter carni vnitum. Confirmat hoc effatum ex Nazianzeno, *epiſt. 1. ad Cledonium*, quæ eſt *orat. 51.* vbi eam vocauit vnionem ſecundùm eſſentiam, & Damaſcenus *lib. 3. de fide, cap. 3.* ſæpè vocat hanc vnionem eſſentialem, vt tradit Billius; Idem habet & Idelphonſus *de perpetua Virginitate Mariæ, col. 3.* idem habet.

Dicitvr etiam naturalis hæc vnio à D. Cyrillo *epiſt. 10.* Eodem modo loquitur Sophronius *ſexta Synodo, act. 11. & 13.* Fulgentius *lib. 3. ad Traſimundum, cap. 15.*

94 Aovarte autem, non vocari Vnionem hanc naturalem, vel eſſentialem, quia ſit compoſitio, & vnio in natura; nam ipſi, in hoc, hæreticos improbant. Nec dicitur naturalis, quia non ſit ſupernaturalis; imò hoc ſenſu negant, eſſe naturalem, vt videre eſt apud Nicetam *lib. 3. theſauri, cap. 3. in medio*, vbi de naturis in Chriſto, ait: *Nec verò naturaliter coniunctæ, ſed admirabili quadam, & ineffabili ratione.* Neque dicuntur naturales, ideſt, neceſſariò vnitæ, vt malè olim Theodoretus aiebat: Sed quia verè, & ſecundùm rationem ſunt vnitæ. Ità explicat Cyrillus *in defenſione tertij anathematiſmi.* Sic enim ſolemus dicere, eſſe rem phyſicam realem; ſic igitur quia phyſicè, ſeu naturaliter habent veram rationem vnionis, dicitur naturalis; alioqui verò libera, & gratuita aſſeritur à D. Bonauentura cùm D. Cyrillo.

95 Eodem ſenſu dicitur eſſentialis, vt expoſuêre Damaſcenus, & Nicetas *locis adductis.* Similiter Nazianzenus, dum hanc vnionem vocat ſecundùm eſſentiam, intendit, eam eſſe talem, vt ratione eius Deus non denominatione accidentali, ſed verè, & ſecundùm eſſentiam dicatur de homine, quod ipſe explicat dicens, eſſe vnionem ſecundùm eſſentiam, quia diuinitas; non ſecundùm authoritatem, dignitatem, aut affectum, ſed ſecundùm eſſentiam eſt vnita Diuinitati. Idem habet D. Cyrillus *loco citato.*

Deniqve poteſt dici Vnio eſſentialis, quia ſubſtantialis eſt, faciens per ſe vnum, vt notant Suarez, Nazarius, & Vaſquez poſt D. Bonau. hic.

96 Ex his reſoluitur vltimum argumentum à S. Doctore: Quæ habent diuerſas definitiones, non poſſunt prædicari de eodem eſſentialiter: Sed Deus, & homo habent diuerſas definitiones: Ergo cùm Deus dicatur de Chriſto eſſentialiter, dicetur de homine accidentaliter.

Respondet S. Bonauentura, habere diuerſas definitiones, atque eſſentias, & ideò non poſſe eſſentialiter prædicari, quod homo ſit Deus; at quia ſubſtantialiter vniuntur in vnam hypoſtaſim, poteſt fieri prædicatio perſonalis.

Oportet verò hic aduertere, hanc ex perſona Diuina, & natura humana vnitis, dicendam potius vnionem, quam vnitatem, vt indicat S. Bonauent. *in fine corporis*, quando dicitur vnio ſecundum ſubſtantiam, ſeu eſſentiam, ne ex his vnitis vna natura reſultaſſe aſſeri videatur; hoc autem dixerim, quia in Concilio Epheſino *anathematiſmo tertio*, dicitur vnitas naturalis, & eſſentialis ſecundùm communem tranſlationem. Verè tamen nomen Græcum in Concilio adhibitum *ἑνώσεως*, multò melius transfertur per nomen *Vnionis*, quàm per nomen *Vnitatis.* Sic transfertur à Peltano: & hoc modo nomen illud transferunt Interpretes Damaſceni. 97

Vervm in illo anathematiſmo tertio, non malè traducitur nomine vnitatis, quia ibi aſtruitur hæc vnitas fieri ex conuentu, ſeu concurſu naturarum plurium in vnam perſonam; quare non eſt periculum prauæ intellectionis legentibus.

Igitvr hunc modum dicendi: *Vnionis ſecundùm eſſentiam*, vel *naturalis*, ſobrie adhibendum dico, vbi etiam explicatur modus, ſicuti fit à D. Bonauentura *in hac quæſtione.* 98

QVÆSTIO V.

An aliquid producatur in extremis huius Vnionis Hypoſtaticæ, vt inter ſe vniantur, & fiat vna perſona, aliquo modo compoſita.

Qvæstio eſt: Quinam ſit terminus formalis illius actionis Sanctiſſimæ Trinitatis, quâ natura humana vnita eſt Verbo; atque adeò, quid ſit vnio hæc hypoſtatica. 99

Prima opinio eſt, hunc terminum eſſe ipſam humanitatem, quæ habuit eſſe præcisè, quatenùs vnita eſt Verbo, nec in ſe vllam habet exiſtentiam. Id aſſerent illi, qui volunt, humanitatem ſolâ exiſtentiâ Verbi exiſtere. Hi ſunt multi Thomiſtarum.

Secvnda opinio eſt, per actionem iſtam nihil fieri in humanitate, & multò minus in Verbo, ſed ſolùm fieri hoc compoſitum Christvs. Ità Ariminenſis *in 1. diſt. 28. quæſt. 2. ad 17. & 18.* Baconius *in 3. diſt. 1. quæſt. 1. art. 1.* Eſt etiam Caietani, & Medinæ ad eum articulum D. Thomæ, Aluarez *diſp. 13.* qui ait eſſe communem, Valentiæ *diſp. 1. quæſt. 2. punct. 3.* quos ſequitur Nazarius *ad eundem articulum, controu. 3.* (& inſiſtit, eſſe ſententiam D. Thomæ) Paſqualigo *diſp. 77. ſect. 5.* Morandus. *tract. 1. quæſt. 11.* 100

Tertia ſententia docet dari terminum, non modò adæquatum huius vnionis, ſed etiam formalem. Hi verò diuidunt.

Aliqvi enim volunt, eſſe qualitatem abſolutam, reipſa diſtinctam ab humanitate, quam vocant gratiam vnionis. Hanc opinionem refert S. Bonau. *diſt. 2. art. 3. quæſt. 2. & diſt. 6. art. 2. q. 1.* Eam verò ſequitur Gabriel *in 1. diſt. 30. q. 4. art. 2. & in 3. diſt. 1.* 101

q. 1. *art.* 1. qui adducit Alenſem 3. *parte*, *quæſt.* 7. *memb.* 2. *artic.* 1. vbi ait: *Dicendum, quod in Chriſto ſit gratia vnionis ad vniendum humanitatem cum diuinitate; hoc eſt, quia non eſt poſſibile creaturam humanam, quod ipſa per donum conditionis naturæ eleuetur, & diſponatur ad diuinam vnionem.* Verum Alexander ſolùm vult requiri aliquam gratiam, vt congruam diſpoſitionem ad vnionem, qua tamen poſita poteſt humanitas adhuc non vniri Verbo, quod docuit etiam eius diſcipulus D. Bonauentura; at Gabriel aſſerit, data illa qualitate neceſſariò ſequi vnionem, aut hoc ipſo vnitam. Eam optimè refellit S Doctor, vt notat Morandus *quæſt.* 11. & Suarez Neſtorianam eſſe ait; Sed Vaſquez negat, cum Lugo infrà citandum.

102 Alii volunt, terminum formalem vnionis eſſe relationem quandam, citatur communiter Scotus *in* 3. *diſt.* 1. *quæſt.* 1. §. *Sed circa iſtum articulum.* Adducitur etiam Ocbam *in* 1. *diſt.* 30. *quæſt.* 4. & *in* 3. *q.* 1. imò etiam D. Thomas hoc articulo, vbi ait, Nihil aliud creatum fieri in humanitate, præter relationem, & ſæpe ait, hanc vnionem factam eſſe ſine mutatione Verbi, quia tantùm facta eſt ſecundùm vnionem, quæ relationem importat, vt videre eſt infrà *quæſt.* 16. *art.* 1. *ad* 4. & *art.* 6. *ad* 2.

103 Scotus verò *allegatis locis*, tradit aliquas relationes, quas vocat extrinſecus aduenientes, quæ non conſurgunt neceſſariò, etiam poſito termino cum fundamento, ſicut conſurgunt relationes quarti prædicamenti; ſed contingenter adueniunt, etiam extremis poſitis in eſſe, & ità non eſt neceſſe ponere aliquod fundamentum earum abſolutum, dato quod conſurgat relatio noua, & hoc modo ait ſe habere relationes vnionis abſoluti ad abſolutum, vt formæ, & materiæ ſubiecti, & accidentis; has autem relationes aſſerit poſſe eſſe terminum motus. Talem aſſerit eſſe vnionem hanc Incarnationis, relationem ſcilicet extrinſecùs aduenientem, quia non conſurgit poſitis extremis in eſſe, ſed contingenter illis poſitis aduenit. Propterea ait, poſſe hanc relationem eſſe terminum actionis Trinitatis ſe ſolâ, & produci in eſſe abſque nouo abſoluto in natura humana. Igitur Deus in hac vnione nil aliud facit, quàm illam relationem dependentiæ humanitatis à Verbo, quæ dependentia explicatur per ſuſtentificationem à perſona Verbi, quia Deus facit, perſonam Diuinam ſupplere perſonam creatam. Sic exponitur à Fabro *in* 3. *diſp.* 3. *cap.* 3. & Rada 3. *part. controuerſia* 3. *art.* 4.

104 Suarez *diſp.* 8. *ſect.* 2. ait, fieri modum quendam ſubſtantialem ipſius humanitatis, quo intelligitur inexiſtere in Verbo, qui modus incompoſſibilis eſt humanæ ſubſiſtentiæ, qua ſtet in ſe, iſque non vltimò terminat naturam in ſe, ſed conſtituit illam in Verbo, vt in eo terminetur: & hic modus dicit intrinſecam habitudinem tranſcendentalem ad Verbum, & eſt fundamentum proximum relationis prædicamentalis vnionis. Hanc ſententiam multi eruditiſſimi Thomiſtæ ſequuntur in eo modo ſubſtantiali admittendo: & Tanner. *quæſt.* 3. *num.* 96. Raguſ. *diſp.* 39. Caſpenſ. *diſp.* 2. *ſect.* 5. & 6. Mætac. *diſp.* 13. Lugo *diſp.* 12. *ſect.* 2.

105 Vasquez *diſp.* 18. *cap.* 3. aſſerit, eſſe modum nouum ſubſtantialem, non omnino abſolutum, nec omnino relatum, ſed ſimul ſubſtantialem, & relatiuum; hunc autem eſſe ipſum actum perſonæ terminantis naturam humanam, non autem aliquid præuium, quo natura præparetur, vt ſuſtentetur à Verbo, in quo à Suarez diſſentit. Vult igitur, eſſe quaſi ad modum cauſæ materialis, & formalis, ſicut ſubiectum poteſt dici actus formalis, & materialis accidentis, quia illud ſuſtentat. Sic igitur & Verbum habet veluti rationem materiæ; & perſonalitas Verbi habet rationem formæ reſpectu naturæ humanæ, hunc autem actum eſſe in genere cauſæ efficientis à tota Trinitate; at verò in genere actua terminandi propriè ſolum Verbum reſpicit, & illi tribuitur ad modum cauſæ materialis, vel formalis, licèt re vera nullum genus cauſæ illi conueniat, & commodè poteſt appellari modus inexiſtentiæ; quia natura, quæ in ſe exiſtere poterat, in alio exiſtit, tanquam in ſuppoſito, licèt non tanquam in ſubiecto. Quoniam verò hoc ipſo, quòd Verbum Diuinum hoc modo terminet naturam, natura ipſa vnitur Verbo, ideo hîc modus dicitur Vnio, ſumpta pro actu vniendi, non modo in fieri, qua ratione eſt à tota Trinitate, ſed etiam in facto eſſe, prout eſt terminatio ſoli Verbo adſcripta. Sic Fulienſ. *lib.* 2. *cap.* 11. *reſol.* 6.

Quoad D. Bonau. is *diſt.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 2. *ad* 106
vltimum, aſſerit, vnionem ex parte naturæ humanæ dicere quid creatum, non abſolutum, ſed relatum; ex quo poſſet aliquis exiſtimare, Seraphicum eſſe cum ſecundo modo tertiæ ſententiæ, qui eſt Scoti. Enim verò, ſi attentè perlegatur Seraphicus, intuebimur, illum eſſe ab eo ſenſu alienum. In priori enim argumento, cùm ſibi obiecisſet ad probandum, vnionem eſſe ſactam per aliquem habitum gratuitum, ait: Vnio eſt relatio; ſed nulla relatio introducitur, niſi per introductionem, vel mediationem alicuius abſoluti, quia ad aliquid non eſt motus per ſe. Si ergo Deus aſſumit naturam, quam prius non aſſumpſerat, cùm hoc non ſit ſecundùm vnionem ſui, quia eſt immutabilis (ſupple verò per ſui mutationem;) nec ſecundùm mutationem animæ de non eſſe in eſſe, quia hæc mutatio eſt creatio, reſtat vt hoc ſit mediâ aliquâ gratiæ infuſione.

Respondet S. Doctor, non induci relatio- 107
nem, niſi per aliquam mutationem factam in aliquo abſoluto; hanc autem mutationem in natura humana eſſe factam per terminationem perſonalem in Verbo, ſupplentem perſonalitatem creatam; Dat autem egregiam ſimilitudinem: Sicuti enim linea aliqua vnitur alteri in puncto, vt mutet modum ſuum diſcretionis, adeò vt, quæ priùs erat disiuncta, acquirat eſſe coniuncta; quod ſi linea formaretur, vt ſimul tempore vniretur alteri, non amitteret diſcretionem, ſed continuaretur in altera impediente diſcretionem, quam haberet, ſi non fuiſſet alteri coniuncta, & vnita; ſic in re noſtra humanitas Chriſti, ſi prius tempore fuiſſet creata, ſtetiſſet propria ſubſiſtentia, atque adeò Perſona Verbi volens ſibi eam hypoſtaticè vnire, debuiſſet eam perſonalitatem deſtruere, ſeu eum modum ſubſtantialem diſcretionis conſumere, & propriam ſubſtantiam communicare, vt quæ ſtabat in ſe-
ipſa; iam ſubſiſteret in Verbo: at verò quia hu- 108
manitas illa ſimul tempore creata, & aſſumpta eſt à Verbo; ea nunquam habuit ſuam propriam diſcretionem perſonalem, ſed Verbum ea vnione id præſtat, vt ſuppleat modum ſubſtantialem, quem deberet natura illa habere, ſi in ſeipſa relinqueretur, & ita ſi in ſe relinqueretur, alium modum ſubſtantialem diſcretionis perſonalis obtineret. Itaque facta eſt mutatio in aliquo abſoluto modo ſubſtantiali, vt inde reſultaret vnionis relatio. Quare videtur cum Suarez aſſerere, eum modum

ſubſtantia

Digitized by Google

ſubſtantialem eſſe prævium, quo vnio relatiua conſtituitur. Quare infert, non fuiſſe neceſſarium aliquem habitum, vt relatio hæc noua conſurgeret? Quid clarius? Hoc ſanè reſponſum in corpore ſolidatum eſt, quo oppoſitæ ſententiæ conuelluntur, & noſtra firma radicatur.

109 Asserо primò contra primam ſententiam. Humanitas Chriſti non eſt præciſus terminus formalis vnionis cum Verbo.

Probatvr à D.Bonau. *quæſtione citata*, *fundamento vltimo*, & *in reſponſione adducta*. Humanitas præciſa eſt terminus creationis, ita vt adhuc exiſteret, imò ſubſiſteret, etiamſi non eſſet vnita Verbo. Ita tenent omnes Theologi *in 3.diſt.*15. Exiſtentia enim eſt terminus productionis, non autem vnionis. Hoc infra latè oſtendam *diſp.*19. *quæſt.*2. cum D.Thom. *quæſt.*4. *art.*2. & *quæſt.*6. *art.*4. Alenſi 3. *part. quæſt.*8. *memb.*2. Hæc ratio, quæ refricatur à D. Bonau. etiam *diſt.*5. *art.*2. *quæſt.*1. omnibus arridet. Aliam etiam rationem mox ſubiiciam pro hac aſſertione validiſſimam.

110 Asserо ſecundò contra ſecundam ſententiam, falſum eſſe, nil eſſe productum formale per actionem Incarnationis, præter hoc adæquatum Christvs.

Probatvr à D. Bonauent. loco ſuprà allegato, ratione, qua conuicti Ocham, & Gabriel ſuprà, à ſententia Ariminenſis receſſerunt; eamque vrgent Suarez *loco citato*, Vaſquez *numero quinto*, & alij, qui eam efficaciſſimam acclamant. Ea verò confutatur etiam prima ſententia. Eſt autem hæc: Non poſſunt contradictoria de eodem verè enunciari, niſi propter mutationem aliquam ſiue intrinſecam, ſiue extrinſecam. Sed de humanitate Chriſti poſſunt enunciari contradictoria, nempe, non vnitam eſſe, & vnitam Verbo; ergo facta eſt aliqua mutatio in ea; at non ſufficit extrinſeca, *v.g.* loci, quia per hanc, nullam affinitatem acquirit cum Verbo, vt ab eo ſuſtentari dicatur, quia vbique locorum poteſt ſuſtentari. Neque ſufficit mutatio temporis; nam eadem humanitas in ſe omnino immota comparatur ad Verbum, hodie, & cras, & quovis tempore.
111 Quis enim non videat, humanitatem potuiſſe omni tempore eſſe vnitam, & non vnitam; neque vnionem pendere ab hoc potius tempore quàm alio? Neque ſufficit ad enunciandum contradictoria de humanâ naturâ deſtructio alicuius rei, vel modi, maximè enim hic eſſet modus propriæ ſubſiſtentiæ, quia huius deſtructio, vel impedimentum oritur ex eo, quod in aliena perſona ſubſiſtat: Ergo debet prius facta eſſe mutatio in vnione ad alienam perſonam. Neque poteſt aliquid, extrà productum.

Respondet primò Gregorius *ad* 18. negando Maiorem, dicens, oppoſitum exemplis demonſtrari, ſed nullum affert.

Contra, nam id, quod verè affirmamus, re vera eſt. Itaque re inuariatâ, non poterimus de eadem re idem affirmatum negare.

Respondet ſecundò, negando Minorem, quia Chriſtus compoſitus nunc iam eſt, qui ante non erat ex duabus naturis in vna perſona, nec alia mutatio requiritur, ſicuti Forma, & Materia mutantur, dum ex eis fit compoſitum.

112 Vervm mutatio debet præſupponi ipſi compoſito, quod eſt terminus adæquatus; oportet enim aſſignare terminum formalem, quo fiat hoc compoſitum; non enim poſſunt aliqua duo vniri de nouo ad aliquod compoſitum conſtituendum, niſi fiat mutatio, ſaltem in aliquo extremorum. Confirmatur, nam contradictoria verificantur de humanitate Chriſti, priuſquam intelligatur factum compoſitum; dicitur enim aſſumpta, quæ non erat aſſumpta; vnita non modò in facto eſſe, ſed vniri in fieri, quæ antea non vniebatur, nec erat vnita ad hoc compoſitum conſtituendum: Ergo mutatio debet antecedenter aſſignari; ſic etiam debet eſſe vnio actu iam, quod ante non erat, vt reſultet relatio vnionis; & ideò facta eſſe mutatio in aliquo abſoluto, non ſanè Verbi, quod eſt immutabile: Ergo humanitatis; hæc autem mutatio nulla alia eſſe poteſt, quàm modus ille ſubſtantialis humanitatis, quo ſubſiſtit in Verbo, quæ in ſe ſubſiſteret, ſi non aſſumpta eſſet, quique deſtrueretur, ſi à Verbo relinqueretur.

Respondet Morandus *num.*335. primò, non tranſiiſſe naturam humanam de non ſubſiſtente ad ſubſiſtere, quia ſimul fuit creata, & vnita. 113

Respondet ſecundò, eam eſſe mutatam, quia priùs non terminabatur Verbo; poſtea verò eſt terminata per illud, & hoc ſufficit, ſicut proportionaliter dicitur de materia, & forma. Tametſi Verbum non inexiſtat, vt forma in materia, attamen communicat ei ſuum effectum formalem; ſed eadem difficultas eſt etiam in veſtra ſententia.

Hæc tamen friuola ſunt; & primò natura humana, priùs naturâ, debet exiſtere vt vniatur, vt conſtat; extrema enim vnionis ſunt ante vnionem, quod enim non eſt, non poteſt vniri. Iam verò Verbum communicat humanitati effectum formalem ſuſtentandi, & terminandi; per te autem hic eſt realis: Ergo tranſiit à negatione huius ſubſiſtentiæ ad habitum ſubſiſtentiæ; & priùs non erat ſubſiſtens in Verbo, & poſtea ſubſiſtit: Ergo id factum eſt per aliquid nouum, conſtituens extrema vnita; hoc autem non eſt Chriſtus, qui imò eſt terminus, ſed per vnionem. Hic ſanè à Morando agnoſcitur nodus Gordiæ inſolubilis.

Valentia reſpondet, mutationem hanc exiſtere ex mutatione temporis, quæ redundat in mutationem humanitatis, non materialiter, ſed formaliter, vt exiſtens, qua ratione terminatur à Verbo, nam de quavis re verificatur exiſtentia, quatenus verificatur verbum *Eſt*. 114

At veritas huius propoſitionis: *Humana natura eſt, & ſuppoſitatur à Verbo, nec fuit ſuppoſitata initio*, eatenus vera eſt pro hoc tempore, quatenus ſubſtantialiter vnita eſt, cum ante non eſſet vnita: Itaque tempus eſt extrinſecum huic ſubſtantiali mutationi: Oportet ergo aliquam mutationem ſubſtantialem inuenire in humanitate, qua nunc ſit ſubſtantialiter vnita, & initio non eſſet; nam tempus indifferens eſt ad mutationes, & accidentia.

Asserо tertiò. Vnio non eſt aliqua qualitas abſoluta, quæ dicatur gratia vnionis.

Probatvr primò. Accidens non poteſt eſſe de ratione ſubſtantiæ: Sed vnio eſt conſtitutiua compoſiti ſubſtantialis Chriſti: Ergo non per accidens; alioqui duæ naturæ eſſent vnitæ accidentaliter, quod eſt Neſtorianum. 115

Secvndò quia: ſi vnio eſt qualitas, erit ſeparabilis; at vnio non poteſt à Verbo, & natura humana vnitis ſeparari: Ergo.

Tertiò. Qualitas realiter diſtincta, & ipſa debet vniri: Ergo vel per ſeipſam; & tunc etiam Verbum deberet poſſe vniri abſque vnione, quia continet totum poſſe creaturæ; vel vnietur aliâ vnione; & tunc etiam illa vnietur per aliam in infinitum.

Qvartò, quia vnio non reddit quale, ſed tantùm vnit, & ſi vnit ſubſtantialiter, reddit ſubſtantialiter vnita extrema. Hæc Morandus.

116 Assero quartò, terminum formalem huius actionis non eſſe relationem contra Scotum, vel aliud accidens contra Biel.

Probatvr à D. Bonau. primò *loco citato*. Non poteſt actio realis terminari ad relationem; ſed actio, qua facta eſt Incarnatio, eſt realis: Ergo. Maior eſt Ariſtotelis *5. Phyſic. text.* 10. vbi oſtendit, ad relationem non eſſe motum, nec mutationem. Minor eſt de fide.

Respondet Faber *num.* 54. Ariſtotelem loqui de relationibus intrinſecis, non de extrinſecis aduenientibus.

117 Contra ego probo de omnibus relationibus, quas refert Faber *num.* 20. Si forma per ſe eſſet, & ſeorſum materia, vt corpus organicum, & anima rationalis: vel ſubiectum, & accidens, vt panis, & qualitas, oporteret ea mutari, nempe vnione noua ſubſtantiali, & accidentali, vt inde reſultaret inter ea relatio illa dicta, *extrinſecùs adueniens*, eſto non fieret acquiſitio nouæ entitatis abſolutæ diſtinctæ ab ipſis, (tametſi perperam à Scoto, & Fabio negatum,) nam debet fieri compoſitum, quod eſt entitas diſtincta realiter à partibus componentibus, vt arguit Scotus *diſt. 6. quæſt.* 3. & Faber *diſp.* 16. *num.* 5. & *Theorem.* 21. at ſaltem debet fieri compoſitum, quod non erat. Hinc reſultat neceſſaria relatio; nam quæ poteſt eſſe libertas reſultantiæ, vel indifferentia in re naturali, vt poſi-
118 tis ſuis cauſis non ſequatur effectus? Quod ſi dicas, ſequi ex fundamento contingenter; oportet ergo aliam cauſam neceſſariam aſſignare; vnde reſultet. Scotus apud Fabrum *Theor.* 55. *cap. vlt.* & *tr. formalit. cap.* 6. & *in 4. diſp.* 25. docet, eſſe cauſam extrinſecam, puta, vt reſultet relatio præſentiæ Petri in platea; erit cauſa is, qui eum ducit illuc, etiam vi: At qua obſecro ratione vocat fundamentum proximum, & extrema formaliter duo corpora, vt ſic? Hæc ſanè materialiter tantùm extrema dici poſſunt huius relationis. Quare relationes illæ Scoticæ, ſunt figmenta. Sicut igitur non poteſt aliqua relatio noua inſurgere inter duo extrema, inter quæ non erat, niſi aliquid additum, vel mutatum ſit in altero extremorum; ſic ea poſita, neceſſariò ſequitur relatio; alioqui huius effectus naturalis
119 aſſignanda eſt alia cauſa naturalis. Sit exemplum: Corpus exiſtens Romæ cum corpore exiſtente Brixiæ, non poteſt acquirere nouam relationem propinquitatis, niſi alterum illorum loco mutetur, v.g. vt corpus Brixiâ Bononiam permeet; hæc autem acquiſitio noui loci non eſt merus reſpectus approximationis, vt fingit Faber *numero* 55. quod euidenter probo. Certum eſt, corpus motum Brixia Bononiam non modo mutari, ſed etiam in termino acquirere aliud in ſe, etiam præciſo reſpectu propinquitatis, vel diſtantiæ ab alio corpore, vt patet; nam, etiamſi nullum aliud corpus daretur, reſpectu cuius acquireret propinquitatem, adhuc tamen acquiſiuiſſet aliquid, ſed non reſpectu approximationis: Ergo fundamentum abſolutum in ſe. Quare inconcuſſum remanet argumentum S. Bonauenturæ, quo nititur Suarez.

120 Respondet Faber *numero* 54. quod relatio extrinſecus adueniens non ſequitur compoſitum, ſed præcedit, & eſt medium ad totum faciendum, vnde facto toto deſtruitur; quod patet in toto eſſentiali, quia illud non eſt vnio, ſed tertia entitas. Similiter & ad totum accidentale vnio eſt medium ad ponendum illud in eſſe, & manet etiam poſito in eſſe toto, quia illud non eſt verum vnum per ſe, ſed per accidens. Scotus autem non dicit; quod hæc vnio ſubſequatur ad eſſe totius, & illo tanquam fundamento innitatur; ſed ſolùm dicit, quòd hæc relatio vnionis aduenit contingenter illis extremis, non autem neceſſariò præcedendo, non ſubſequendo compoſitum.

Vervm reſponſio eſt omninò inanis. Si rela- 121
tio extrinſecus adueniens eſt ea, qua fit compoſitum: Ergo eſt ipſa actio: Ergo non eſt id, quod fit; & ideò malè aſſerunt Scotus, & Faber, ad has relationes eſſe actionem, & mutationem; alioqui ad actionem ſemper eſſet actio. Vnde ſequeretur progreſſus in infinitum, quia hæc actio fieret per aliam actionem, & ſic infinitum.

Deinde vnio ipſa nonne eſt coniunctio realis materiæ, & formæ, ſubiecti, & accidentis, qua ſubſtantiæ, & accidentia ex disiunctis coniunguntur? Do exemplum D. Bonauenturæ: Quando vna linea diſcreta alteri coniungitur, nonne debet fieri coniunctio ambarum, vt altera ab altera ſuſtentificari dicatur, vel altera ab altera pendere? Igitur relatio non eſt via, ſed effectus vnionis. Sic igitur etiam in Incarnatione philoſophandum eſt.

Vel aſſignetur cauſa extrinſeca huius relationis. 122
Et ſanè non poſſunt eſſe extrema præciſa, nempè Verbum, & Humanitas, vt concedunt Scotiſtæ in relationibus extrinſecis: Ergo aliquid extrinſecum adueniens producens aliquid, ex quo reſultet hæc relatio, ſicuti Fauentinus *loco citato*, ait, relationem propinquitatis in platea produci per translationem corporis, & poſitionem in platea. Igitur ſupponitur actio Trinitatis vniens extrema, vnde reſultat relatio extrinſecus adueniens, atque adeò relatio non præcedit vnionem, nec eſt vnio, ſed ſubſequens eam. Quomodo enim poteſt humanitas dependere hypoſtaticè à Verbo, niſi ſit illi vnita? Aut quomodo vocat hanc relationem ſuſtentificationem Verbi, qua ſuſtentat humanitatem; cùm relatio ex cauſa iam opus patrante producatur,
quod opus eſt ipſa vnio? Equidem video, Ver- 123
bum ſuſtentificare naturam humanam per communicationem ſuæ ſuppoſitationis, quæ ſi eſt altera relatio extrinſecus adueniens, iam etiam in Verbo ponenda eſt, & conſequenter conſtituit tantùm relatiuè, non abſolutè, Chriſtum in eſſe hominis, quod gratis negat Faber *numero* 56. Cùm igitur id, quod refertur, ſit Humanitas, vt vnita; ſequitur, relationem ſubſequi vnionem, vt notat Morandus *num.* 334.

Probatvr etiam validiſſimè. Illud conſtituit hominem Chriſtum, quo poſito formaliter ponitur homo, & quo ablato, deſinit eſſe homo: Sed per hanc conſequentem relationem perſona Diuina ſuſtentificat naturam creatam, & natura humana communicatur Verbo, vt natura ſuppoſito; ſic ſubſtantialiter eſt homo, vt ſine hac relatione non eſſet, vt concedit Fauentinus *loco cit.* Ergo.

Præterea quomodo hæc relatio habet fundamentum in ſola humanitate, cum qua tamen non eſt neceſſariò connexa? Nam ſi ea relatio non conſequitur neceſſariò ex natura humana, non videtur aſſignari poſſe ſufficiens ratio; cur, quando eſt in humana natura, ſit tota eius ratio reſpectiua, quandoquidem poteſt humana natura eſſe; & modò non ſequi talis reſpectus. Vnde meritò exploditur opinio de relatione extrinſecus adueniente; vt ait Valentia.

Deinde arguo adhuc validiùs. Nihil iam de- 124
ſtructum

ſtructum poteſt conſtituere ſubſtantiam: Sed relatio extrinſecus adueniens in hoc compoſito Chriſto, eſt iam deſtructa per te: Ergo non poteſt illud conſtituere. Maior eſt luce clarior meridiana; qua enim ratione quod non eſt, iam poteſt eſſe intrinſecum conſtitutiuum, & dare formaliter, quod non habet? Minor probatur ex Fabro hic *num.* 34. vbi dicit, relationem extrinſecam ſuam vnionis ſubſtantialis præcedere vnionem, & eſſe medium ad totum faciendum: vnde facto toto deſtruitur, quod patet in toto eſſentiali, quia illud non eſt vnio, ſed tertia entitas.

Oppositvm aſſerit de toto accidentali, nempe, quod manet poſito toto in eſſe, quia illud non eſt verum vnum per ſe, ſed per accidens.

125 Ex hoc ſequitur, aut relationem illam eſſe deſtructam, atque adeò Chriſtum ampliùs non eſſe, cùm per eam conſtituatur, vt ait Scotus, & Faber *loco cit.* Si Chriſtus eſt vnum compoſitum per ſubſtantiale, vel ſi illa relatio durat, debet Chriſtus eſſe aggregatum per accidens, quod eſt Neſtorianum.

Probatvr tertiò ratione D. Bonauent. *loco cit.* & *diſt.* 6. *artic.* 2. *quæſt.* 1. Illud, quod formaliter vnitur vinculo accidentali, eſt compoſitum accidentale: At Chriſtus per te vnitur vinculo accidentali: Ergo eſt compoſitum accidentale. Hoc verò eſt hæreticum ex V. Synodo *collat.* 8. *can.* 4. vbi definitur; vnionem hanc non eſſe factam ſecundùm gratiam, vel relationem. Hoc argumentum vrget etiam Gabrielem, eoque ferè omnes vtuntur.

126 Respondet Faber, ſe cum Scoto concedere, vnionem factam in ſubſtantia, ideſt, hypoſtaſi Verbi, & hoc fidem docere; non autem dicitur ſubſtantialis, quia fiat in aliquo modo ſubſtantialiter creato; vel producto, imò hoc non conuenit cum doctrina fidei. Igitur præter vinculum increatum ſubſtantialiter coniungens ſibi humanitatem, non eſt addendum vinculum increatum ſubſtantiale, quia ipſa Diuina perſona eſt vinculum ſufficiens. Et ex hoc dicitur vnio ſubſtantialis, vt docet D. Thoma, *quæſt.* 2. *art.* 6. Igitur volentes, eam eſſe ſubſtantialem, quia fit in modo illo ſubſtantiali producto diſſentiunt à fide. Ex quo deducit, Scotum cæteris melius hoc myſterium declaraſſe. Hanc reſponſionem è Suarez didicit.

Ad Synodum reſpondet, damnari dicentes, fieri vnionem hanc ſecundùm relationem perſonæ creatæ ad perſonam Diuinam, ſicut Neſtorius dicebat, ponens duas perſonas; non autem dicentes, fieri ſecundùm relationem naturæ creatæ, tanquam ſuſtentatæ ad Verbum ſuſtentans.

127 Enim verò non eſt cur D. Thomam afferat ad Scotum defendendum, quia etiam ipſe noſtræ fauet ſententiæ. Referat igitur Scotum *in* 3. *addicto articulo*, vbi opponit ſibi argumentum D. Bonauent. *loco cit.* quo probat, relationem non eſſe terminum formalem Incarnationis, quia non inducitur relatio noua abſque mutatione alicuius abſoluti: Sed per te inuehitur noua relatio humanitatis ad Verbum: Ergo per mutationem in aliquo abſoluto. Maior probatur, quia quando aliquid in ſe eodem modo ſe habet; eodem etiam modo ſe habet ad alterum à ſe. Ex quo ait videri, aliquam entitatem abſolutam eſſe fundamentum huius relationis nouæ, ſcilicet dependentiæ, & vnionis ad Verbum.

128 Respondet, Maiorem veram eſſe de duobus generibus relationum, nempe de primo, de quo conſurgit relatio, poſito vno extremo in eſſe; vt ſunt relationes creaturæ ad Deum, & de ſecundo genere relationum intrinſecarum de prædicamento relationis, quæ neceſſariò conſurgunt, poſitis etiam extremis in eſſe, ſed contingenter adueniunt: & talem aſtruit relationem humanitatis ad Verbum, quam aſſerit fundamentum huius Myſterij, & vinculum, vt notat Valentia initio.

Hoc autem idem fatetur in *hac citata diſputatione* Faber, præcipuè *num.* 25. vbi ait, hac poſita reſultare vnitatem hypoſtaticam: Suſtentari enim hypoſtaticè nil aliud in natura humana dicit, vel ponit, niſi relationem illam dependentiæ ſpecialis. Terminus ergo actionis Trinitatis, quæ eſt paſſio illi reſpondens, per quam natura humana eſt mutata, & paſſa, eſt forma illa accidentalis. Terminus igitur formalis actionis Trinitatis eſt; naturam humanam ſuſtentificari hypoſtaticè à Verbo, ideo ſpeciali dependentia recipere ſubſiſtentiam perſonæ Verbi, quæ receptio ſubſiſtentiæ Verbi, vt eſt in natura humana, nihil aliud eſt, quàm relatio. Idem fatetur Rada, vt notat Nazarius *concluſione ſecunda*. 129

Videte quàm euidenter vnionem hanc ſolâ voce ſubſtantialem; re verò accidentariam ponant.

Sane & Neſtorius fatebatur Humanitatem vnitam Perſonæ Verbi, ſed vinculo accidentis.

Ex quo ſequitur etiam duplex perſona in Chriſto. Quamquam verò Scotus almè Catholicus id neget ſequi; attamen cauere oportet. Si enim Humanitas eatenus eſt Verbo vnita, & ſuſtentata, quatenus relatione extrà coolante refertur; eodem pacto vnietur ſubſtantialiter, mediante habitu. Hæc tamen non concedit Scotus, in eo fixus, vnionem eſſe in hypoſtaſi. 130

Neqve credam, tantùm Virum Neſtorio fauere, vt aliqui muſſitant. Scotus enim Angelicæ fuit in hoc doctrinæ. Eodem medio S. Bonauent. euertit Gabrielem, quem Vaſquez tueri conatur à labe; quæ enim ſubſtantialiter in hypoſtaſi vniuntur, non poſſunt vinculo accidentis eſſe alligata; alioqui non poterit denominari vnio ſubſtantialis, ſed erit accidentalis, vt fatetur Faber cum D. Bonauent. *diſtinct.* 6. *artic.* 2. *quæſt.* 1. quo atteritur & Rada, effugiens, ne hoc laqueo capiatur.

Confvtat illum Vaſquez, quia terminare, ſiue ſuſtentare naturam, eſt actus ſubſtantialis perſonæ: Ergo oportet, naturam ſuſtentatam nouo modo ſubſtantiali, ſe habere reſpectu perſonæ, quo non ſe haberet, ſi à tali perſona non ſuſtentaretur, nec ſolo accidente poteſt eſſe ſub actu ſubſtantiali perſonæ. Et id ferè concedit Faber *num.* 27. quamuis trepidus; vbi tandem repetit, hunc modum eſſe ſuam illam relationem accidentalem, quæ ſola accipitur in natura humana. 131

Ex quo arguo cum D. Bonauent. *diſt.* 6. *quæſt. vltima*. Prædicatio humanitatis in concreto de Verbo, vt vera ſit; debet omnino deſumi ab eo præciſè, quod humanitas à Verbo habet, per quod fit vnum; ſeu deſumenda eſt ab vnitate cum Verbo, quæcunque illa ſit; at humanitas per te hîc tantùm habet à Verbo relationem extrinſecus aduenientem, quæ eſt accidens: Ergo prædicari debet etiam per ſolam denominationem, etiam accidentaliter. 132

Video, Fabrum aſſerere vnionem hypoſtaticam eſſe increatæ ſubſiſtentiæ, vt iuxta regulam à Suarez *hîc* apprehenſam, Neſtorium vitet; at ſæpe iniungit hanc hypoſtaticam communicationem eſſe relationem extrinſecùs irrepentem.

Probatvr quartò à Valentia, argumento Seraphici *diſt.* 2. *artic.* 3. *quæſt.* 2. *fundamento vltimo*, & magis *in corpore*. Quovis accidente in natura humana producto, intelligitur humanitas non ſub- 133

ſiſtere in Verbo: Ergo nullum accidens eſt, quo conſtituatur illa vnio. Probatur antecedens: nam vnio hypoſtatica ſtat, vt humanitas terminetur à Verbo ad eſſe Diuinum, non quidem efficienter, alioqui à tota Trinitate terminari deberet, quia actiones ad extra ſunt indiuiſæ; ſed perſonaliter mutata ad id humanitate per nouum modum proportionatum, qui eſt ſubſtantialis: Ergo omni alio producto præciſo, eſt vnio. Quæ profusè reſpondet Faber, ex iam dictis placidè defluunt.

Asserо quintò, terminum formalem Incarnationis eſſe modum ſubſtantialem.

134 Probatvr primò à D. Bonauent. *diſtinct. 6. artic. 2. quæſt. 1. fundamento tertio.* Terminus formalis eſſe debet proportionatus, vt adæquatus ponatur in eſſe: at hic terminus adæquatus eſt Chriſtus ſubſtantialiter homo, qui ponitur in eſſe: Ergo terminus formalis debet eſſe aliquid ſubſtantiale; non eſt autem alia ſubſtantia, re diſtincta ab humanitate; alioqui deberet vniri Verbo, vt arguebat Scotus: Ergo eſt modus.

Aliis terminis proponitur à D. Bonau. Vnio, niſi ſit fruſtra, terminatur per mutationem ad aliquam vnitatem. Ille ergo erit terminus formalis, qui additur alteri extremo, vt fiat vnum illâ vnione: Sed id, quod additur humanitati, eſt aliquid conſtituens eam de nouo ſubſtantialiter vnum cum Verbo in hypoſtaſi, quæ eſt ſubſtantialis: Ergo debet eſſe ei additus nouus modus ſubſtantialis.

Respondet Morandus, terminum formalem eſſe, quòd pars illa ſit vnita, quæ habet rationem formæ, ſed res illa ſupponitur ex creatione, vt dixi, & debet aſſignari ratio, quâ vnitur, vt ſit vnita.

135 Probatvr tertiò à D. Bonauent. *diſtinct. 2. artic. 2. quæſt. 2. ad penultimum* ſuprà *citatum.* Sicut ſe habet proportionaliter linea indiuidua, ſimul tempore producta; & vnita, priùs tamen producta, quàm vnita ad lineam, cui vnitur; ita & humanitas Chriſti de nouo ad Verbum vnita ſubſtantialiter; at linea illa per modum, ſuæ entitati proportionatum, accidentalem de nouo referretur ad lineam ſibi continuatam: Ergo & humanitas per modum, ſuæ entitati proportionatum, ideſt, ſubſtantialem de nouo acquiſitum ad Verbum. Maior probatur, quia vtrinque eſt mutatio, & acquiſitio noui modi eſſendi: modus autem debet rei proportionari, & debet eſſe de nouo acquiſitus, vt Faber etiam concedit *num.* 17. debet igitur eſſe ſubſtantialis, cùm ſit proportionatus nouo eſſe ſubſtantiali, non autem poteſt eſſe materia, vel forma, vel compoſitum humanitatis, vt conceditur à Scoto: Ergo eſt modus.

136 Assero ſextò, iſtum modum ſubſtantialem includere relationem tranſcendentalem ad Verbum. Ità D. Bonauent. *diſtinct. 6. artic. 2. quæſt. 1. ad tertium*, vbi aduerte, Seraphicum aſſignare diuerſitatem, ob quam ſimplicitati Diuinæ non derogat vnio in perſona; ſicut derogaret vnio in natura cum humanitate. Ratio ſecunda eius eſt, quia perſona Diuina poteſt fieri ſuppoſitum humanæ naturæ, ſola relatione humanæ naturæ ad ipſum, quæ quidem relatio nihil ponit noui circa perſonam Verbi, ſed ſolùm in natura aſſumpta, & ideò vnio naturarum in perſona non repugnat; non ſic autem eſt quando vnio terminetur ad vnitatem naturæ, vbi non ſolùm notatur reſpectus, ſed etiam notatur conuenientia fieri in forma. Et hoc non poteſt fieri ſine
137 compoſitione, & ſine tranſmutatione aliqua. Ex quibus verbis apparet, Seraphicum nolle in hac vnione perſonali aſſerere factam in humanitate ſolam relationem; ſed in ſola humanitate relationem ex mutatione; at in vnione ſecundùm naturam deberet fieri mutatio realis etiam in Verbo, & relatio realis ad humanam eſſentiam. Hoc idem vult S. Doct. dum ait, in vnione ſecundùm naturam non ſolùm notari reſpectum, ſed etiam tranſmutationem, vbi notat, eſt parte Verbi, tunc non ſolùm futurum reſpectum rationis ad naturam humanam, ſed realem conuenientiam per tranſmutationem.

Distinctione verò *ſecunda, loco cit. ad vltimum* ait: Vnio ex parte Diuinæ naturæ dicit quid 138
increatum: ex parte humanæ naturæ dicit quid creatum, non abſolutum, ſed relatum; vbi vult, eſſe modum quidem ſubſtantialem includentem intrinſecam relationem. Inſuper videtur cum Vaſquez aſſerere, hunc modum non eſſe aliquid præcedens vnionem, ſed ipſummet actum Diuini ſuppoſiti, vt deriuatum in naturam humanam.

Probatvr ergo, quia cùm conſtituat in nouo eſſe ſubſtantiali ad Verbum, oportet ad illud referri; ſiue enim præcedat vnionem, ſiue dicatur ipſemet actus vnionis, determinat in ordine ad Verbum ipſam naturam in nouo eſſe ſubſtantiali: Ergo ad illud debet habere relationem.

Hæc tamen relatio mihi videtur non differre à modo, ſed eſſe illi intrinſeca, ſicut relatio creaturæ ad Deum non eſt res diſtincta à creatura.

Non eſt tamen totus relatus, cùm conſtituat ſubſtantialiter in eſſe; ſi enim eſſet totus ad aliud, conſtitueret in eſſe accidentali, quia relatio propria eſt accidens.

Arbitror etiam, hunc modum non eſſe præ- 139
uium vnioni, alioqui oportebit aliud aſſignare tanquam terminum formalem, quo humanitas formaliter reddatur vnita, & non ſolùm præuiè diſpoſita.

Obicies primò cum prima ſententia: D. Leo Papa *epiſtola* 11. ait, Naturam noſtram in Chriſto, ipsâ aſſumptione creatam eſſe.

Respondet Faber *num.* 2. ex D. Bonauent. *diſtinct. 5. artic. 2. quæſt. 1.* ſenſum eſſe, naturam humanam, ipsâ aſſumptione, ideſt, ſimul tempore creatam, & aſſumptam, non autem aſſumptionem fuiſſe ipſam creationem.

Fvndamentvm verò Gregorij inane eſt: ne- 140
gat enim relationes reales inhærentes rebus creatis, ideò negat in humanitate relationem realem ad Verbum, atque infert, per actionem vniendi nil noui fieri in natura humana, ſed hoc tantùm, quod natura humana, & Verbum ſint vna perſona. Hæc autem falſa ſunt, & confutata *prima primæ, Tract. 3. diſput. 1.*

Fvndamentvm Gabrielis pariter eſt, quia in humanitate debet eſſe aliquid noui, vt oſtendimus; hoc autem non poteſt eſſe relatio, quia nulla eſt relatio realis in creaturis: Ergo eſt abſolutum; ſed aduenit ſubſtantiæ: Ergo eſt accidens, & qualitas. Hoc autem ſeipſo ruit, & dirutum eſt.

Obiicias primò cum Fabro ex Scoto. Nihil poteſt eſſe duorum ſimul prædicamentorum, ideſt abſolutum, & relatum; hæc enim ſunt entia contradictoria, & ponere ens vnum, ſeu modum iſtum, eſt contra omnem Philoſophiam, nec licet eâ abuti ad Theologiam comprobandam, niſi cogamur.

Miror, Fabrum hæc confingere, vt ſimulet 141
relationes tranſcendentales, quas neque intrinſecus, neque extrinſecus aduenientes eſſe concedit *in 4. diſtinct. 25. num. 21.* atque adeò neque ad quartum Prædicamentum, neque ad vltima ſex pertinere, ſed in aliis abſolutis conſequenter ſpatiari: hanc autem ponit Scotus *loco cit.* In primo genere

nere

nere talis relatio eſt creaturæ ad creatorem, quæ realiter cum creatura eſt; & ſolùm formaliter à Scotiſtis diſtinguitur. Hic igitur modus ſubſtantialis eſt; includens tamen relationem, non eiuſdem prædicamenti, ſed tranſcendentalem, quod non repugnat.

142 Rationa alivs diceret, Scotum confundere prædicamenta, dum non modo quartum, ſed etiam alia ſex aſſerit eſſe relationes, ac proinde entia tota ad aliud, ſic enim non benè ſolùm quartum prædicamentum ab Ariſtotele titulum habet *Ad aliquid*. Illæ verò differentiæ Scoticæ, quòd illæ relationes diſcrepent in eo, quod poſitis extremis, & fundamento, non neceſſariò conſurgunt, inanes ſunt. Quis enim dicat, Petrum, vt in rerum natura eſt ſubſtantialiter, & Paulum, eadem ratione, eſſe fundamentum appropinquitatis, niſi materialiſſimè; & hanc relationem poſito fundamento non neceſſariò reſultare? Ponatur fundamentum: ſanè neque poſito Petro, & Paulo in rerum natura reſultat relatio ſeruitutis, & dominij, quæ eſt intrinſecus aduenıens, & ideò ridiculè ponitur talis differentia inter relationes intrinſecas, & extrinſecas.

143 Obiicit ſecundò. Modus ſubſtantialis eſt inſeparabilis à ſubſtantia, cuius eſt modus, ſine ſubſtantiæ corruptione; at hic modus, quem habet natura humana, eſt ſeparabilis ab ea abſque naturæ corruptione, quia poteſt Verbum dimittere naturam humanam: Ergo hic modus non eſt ſubſtantialis. Maior probatur, quia modus eſſendi ſubſtantiæ eſt illi intrinſecus, & ſi adeſt, & abeſt præter ſubiecti corruptionem, non eſt ſubſtantia, ſed accidens.

Respondetvr, modum ſubſtantialem conſequentem naturam ipſam eſſe inſeparabilem naturaliter: at verò à Deo poteſt ſeparari abſque naturæ corruptione, vt ſi Deus deſtrueret perſonalitatem Petri, adhuc maneret natura Petri. Deinde modus iſte ſubſtantialis non eſt naturæ, vt naturæ, & ità de eo non eſt vera maior.

144 Obiicit tertiò cum Scoto. Modus iſte eſt entitas abſoluta: Ergo eſt vnitus Verbo. Conſequens eſt falſum: Ergo. Probatur ſequela, quia non poteſt aliqua entitas humanitatis Chriſti non eſſe Verbo vnita. Falſitas conſequentis probatur, quia humanitas Chriſti non eſt magis, vel minus perfecta humanitate noſtra, ex Concilio Calced. *act.* 5.

Respondetvr, iſtam entitatem eſſe id, quo vnitur humanitas Verbo, non autem aliquam rem vnitam, & hic modus neceſſarius eſt modo ſingulari perſonalitatis alienæ ſuſtentantis humanitatem, nempe vt ſit in alio, ſicut per propriam perſonalitatem eſſet in ſe.

Instat Faber. Hæc entitas eſt fundamentum vnionis naturæ humanæ ad Verbum, quæ vnio eſt relatio: Ergo non eſt ipſa vnio formalis.

Respondetvr, hunc modum eſſe, non vnionem formaliter, ſed id, quo eſt vnio; neque neceſſariò eſſe vnitum Verbo, ſicut nec ipſa vnio eſt res vnita; alioqui abeundum eſſet in infinitum; In quo Faber toto cœlo errat.

145 Obiicit quartò. Iſte modus eſt ſubſtantia, per vos, creata: Ergo eſt de illa ſubſtantia, quæ eſt in natura creata; alioqui humanitas Chriſti eſſet exiſtentiæ ſingularis: Ergo iſte modus eſt humanitas Chriſti: Ergo eſt idem cum materia, forma, vel compoſito; ſed hoc eſt falſum; alioqui humanitas Chriſti non poſſet dimitti à Verbo, vel ſi dimitteretur, aliqua tunc pars corrumperetur. Hoc argomentum efficaciſſimum conuincens acclamatur à Fabro.

At ſanè friuolum eſt. Reſpondetur enim, modum illum ſubſtantialem eſſe modaliter diſtinctum ab humanitate, quæ ſingularis eſt propter modum ſubſiſtendi ſingularem, qui in ea eſt ſingularis inter homines, hic autem modus diſtinguitur realiter modaliter, vt dixi, & ideò ſeparabilis eſt abſque humanitatis corruptione.

Instat. Ergo ſi poteſt ita adeſſe, & abeſſe, eſt accidens. 146

Respondet D. Bonauent. *diſt.* 6. *quæſt.* 3. eſſe ſubſtantiam, quia eſt modus hypoſtaticus, tamen hypoſtaticus modus poteſt, non quidem naturaliter, ſed a Deo immutari, neque ob id eſt accidens, ſicuti etiam partes integrales corporis, *v. g.* pes, vel manus, licet ſint homini ſubſtantiales, poſſunt abeſſe præter eſſentiæ corruptionem, ſic & ſemipes, pede trunco, vel mancus, eſt homo. Miror, eum adeò laboraſſe in foliis protrahendis, eum typographorum ſudoribus, ad tam friuolas ratiunculas excudendas.

Obiicit quintò. Hic modus eſt res creata, & humanitate imperfectior: Ergo non habet hanc vim vniendi humanitatem Verbo. Probatur conſequentia, quia debet inhærere in ſola humanitate, non in Verbo: Ergo non vnit illud. 147

Respondetvr, actionem generatiuam Leonis producere Leonem, ſeipsâ perfectiorem. Sic & in aliis actionibus, quæ accidentia ſint, producunt ſubſtantias. Quid igitur mirum, modum hunc ſubſtantialem eſſe tantæ virtutis? Licèt autem inſit humanitati hæc noua entitas, tamen terminat intrinſecè hypoſtaticè ad Verbum, quod medio hoc vnitur.

Instat Faber. In vnione ſubſtantiali materiæ cum forma, vel ſuppoſito, non datur modus ab eis diſtinctus vniens: Ergo neque hic. Sic vrgent etiam Nazarius, & Morandus.

Respondetvr primò, materiam, & formam, quippè eſſentialiter vnitas, non vniri, niſi per ſuam eſſentiam, & modum non diſtinctum ab ea; at humanitas cum vniatur perſonaliter Verbo, qui modus vnionis eſt extra eſſentiam, nil mirum, ſi modo ab ea diſtincto vnitur. Eadem ratione non eſt neceſſe, per aliquem modum diſtinctum vniri ſuppoſitum propriæ naturæ; at Verbum eſt extraneum: Ergo, &c. Ità aduertit Tannetos *diſp.* 4. *num.* 138. 148

Addo etiam, modum, quo materia actu vnitur formæ huic, eſſe extra eſſentiam ſecundùm opinionem probabilem, quia materiæ eſſentia indifferens eſt ad alias etiam formas.

Obiicit ſextò. Natura humana per vnionem acquirit eſſe Diuinum: Ergo non fit vnio per aliquod creatum, ſed per ipſum Verbum, vt fides docet. Deinde hic modus aſſignatur ad oſtendendum, factam eſſe vnionem ſubſtantialem; ſic enim alio modo ſe habet humanitas, quàm priua ſubſtantialiter; at hoc non declarat vnionem hypoſtaticam, ſed oportet oſtendere, naturam humanam cum Verbo vniri in vna ſubſtantia, & tunc conuinceetur eſſe vnio ſubſtantialis. Hanc rationem validiſſimam acclamat *num.* 24. 149

Respondetvr, per vnionem acquirere Humanitatem Eſſe Diuinum, quatenus vnitur Verbo. Iam verò, bone Deus! nonne debet fieri hæc vnio? nonne actione vniendi debet fieri aliquid nouum in humanitate, vt vniatur? Si ſolùm Eſſe Diuinum ſufficit, quorſum relationem illam chymæricam, excogitauit? cur hoc ſolum communicatum à Verbo humanitati aſtruit? Dicimus, modum nouum 150

ſubſtantialem

ſubſtantialem aduenire, quo aliter ſe habeat, quàm prius; debet enim mutata eſſe humanitas, & quidem ſubſtantialiter, ſi ſubſtantialis eſt vnio, vt patet in omnibus productionibus ſubſtantialibus. Dicimus igitur, humanitatem aliter ſe babere, & modum apponimus, vt quæ antea prius naturâ non ſupponebatur in Verbo; nunc iam modo ſubſtantiali ponatur.

Qvòd verò exaggerat, Concilia conſtituere vnitatem hanc in ſubſtantia increata.

Respondatvr, etiam à nobis conſtitui, vt ſuſteoretur à Verbo; at oportet, hanc actionem ſupponendi humanitatem Verbo, fieri aliqoo modo in ea acquiſito, qui ſi ſemel aſſeratur accidentale vinculum, iam vnionem accidentalem, Neſtorianum quid fœtentem, inuebemur.

151 Obiicit ſeptimò. Omnis relatio rei tranſcendens, eſt ipſa rei natura, vt in aliud eſſentialiter ordinata: at nulla eſt relatio naturalis humanitati ad Verbum: Ergo talis relatio non reperitur in ea. Minor probatur, quia implicat, perfectionem eſſe rei ſupernaturalem, & ad eam naturaliter ordinari, quia vniuerſalis ordo eſt tantùm ad id, quod eſt ſuæ naturæ commenſuratum, & debitum.

Respondetvr, relationem humanitatis ad Verbum eſſe illi connaturalem, quatenus Verbum ſupplet perfectionem debitam illius naturæ ſuſtentando. Igitur refertur ad Verbum, non præcitè, vt ſupernaturaliter ſuſtentans, ſed quatenus in ſuam vltimam perfectionem ſubſiſtendi inclinat, quæ à Verbo ſuppletur, cuius ſuſtentationis perfectio hoc ſenſu eſt connaturalis, & appetita.

152 Obiicit octauò. Implicat, dari aliquam ſubſtantiam ſupernaturalem: at modus iſte eſt ſupernaturalis per te, & idem realiter cum ipſa ſubſtantia: Ergo fictus.

Respondatvr, non implicare, ſubſtantiam naturalem habere modum eſſendi ſupernaturalem, licèt verè non poſſit dari ſubſtantia ſupernaturalis, quia debet ſpecificari ab intrinſeco; omne verò ſupernaturale ſpecificatur ab extrinſeco, nempe Deo, vt excedente totum ordinem vniuerſi.

Instat. Modus hic idem eſt realiter cum humanitate, cùm ſit relatio tranſcendens: Ergo ſi eſt ſupernaturalis, etiam humanitas erit ſupernaturalis.

Respondetvr, poſſe rem naturalem eleuari ad modum ſupernaturalem. Sic corpus Chriſti in Euchariſtia habet modum ſupernaturalem propriè, licet ipſum naturale ſit.

153 At dicit Nazarius, illum modum diſtingui à Chriſto; non ſic iſtum, quia eſt relatio tranſcendentalis.

Respondetvr, hunc modum eſſe ſubſtantialem, includentem relationem tranſcendentalem quæ eſt ſolùm formaliter diſtincta ab ipſa entitate ſubſtantiali; ab humanitate verò diſtinguitur modaliter, vt dixi; ſeparabilis enim eſt ab illa.

Debvit autem hic Caietaniſta conſiderare doctrinam Caietani *quæſt.* 2. *artic.* 10. & D. Thomæ, quod quamvis hæc vnio ſit miraculoſa, tamen eius ratio non eſt abſimilis vnioni, qua coniunguntur in creaturis perſonalitas, & propria natura, cum veriſſime quoque ex perſonalitate diuini Verbi, & natura aſſumpta conſtet vnica prima ſubſtantia, ſiue hypoſtaſis, vt notat ex eis Valentia.

154 Ex dictis colligitur primò, quam verè D. Bonauent. ſuprà citatus dicat, Vnionem ea parte Diuinæ naturæ dicere quid increatum; ex parte humanæ naturæ dicere quid creatum. Hoc exponit Valentia ſic: Sicut enim Chriſtus, vt eſt ſimul Deus, & homo, eſt quoddam ſingulare ens conſtans ex re increata, & re creata, ita etiam illa Vnio, pro vt eſt coniunctio ſubſtantialis naturæ humanæ creatæ, & Verbi, eſt quid creatum, & increatum. Diſputant verò prolixè Doctores de hoc.

Profectò hæc diſputatio videtur potius de 155
verbis, nam ſi rectè conſideretur vnio formaliter eſt effectus Trinitatis ſanctiſſimæ, & actus Verbi in tempore incipientis ſuſtentare naturam humanam. Quare debet aſſeri quid creatum, ſeu productum; Vnio enim dicit conuentum veluti partium in vnum, & licèt res vnitæ omnes non ſint productæ, attamen quia coniunctio facta eſt in tempore, ideò dicitur quid creatum, vt notat Vaſquez *cap.* 5. Suarez *diſput.* 7. *ſect.* 5.

Si verò conſideretur vnio in facto eſſe, vt dicit vnitatem, quæ eſt terminus actionis vniendi, ait Vaſquez, eſſe quid factum, quia vnitas eſt duarum naturarum conuentus, qui factus eſt; non autem dicit ſolum vinculum vnitionis, quod eſt Verbum, vt putat Caietanus, qui ideò vocat vnitatem illam quid increatum, quod defendunt Medina, & alij Thomiſtæ, præcipuè Aſturicenſis *quæſt.* 7. *de gratia Chriſti*, *pagina* 869. Aluarez *diſput.* 13. *concluſione* 2. & 3. Nazarius *quæſt.* 2. *artic.* 8. *controuer.* 4.

Hi omnes decepti ſunt, quia vnitas non dicit 156
ſolam perſonam Verbi, ſed conuenientiam duarum naturarum in vnam perſonam, quæ ſanè conuenientia per vnionem facta eſt; non enim terminus formalis aſſumptionis eſt perſona Verbi, etiam vt connotans reſpectum rationis ad humanitatem aſſumptam, ſed eſt immutatio humanitatis, & coniunctio eius ad Verbum, quam nemo negabit eſſe quid creatum, includens naturam Diuinam idem cum Verbo, vnitam humanitati.

S. Bonaventvra vtrinque fundamenta ar- 157
ripiens conſiderat, vnionem dicere plurium conuenientiam in vnum, nempe, naturæ Diuinæ, & humanæ in vnam perſonam Verbi, & quia vnio cum Verbo fit tantùm ex parte naturæ humanæ; (natura enim Diuina eſt idem formaliter cum Verbo;) ex alia verò parte natura Diuina cum humana coniungitur in vnum ſuppoſitum, iam vnum in ſe perfectiſſimum; ideò S. Doctor conſiderat vnionem, & vnitatem, tum ex parte Diuinæ naturæ; tum ex parte naturæ humanæ, & ait vnionem, pro vt tendit ad vnitatem ex parte naturæ Diuinæ, dicere quid increatum, quia Diuina natura ad hanc vnitatem conſideranda eſt, quatenus vnum quid cum perſona Verbi vnitur cum natura humana, manens ab ea diſtincta, ad vnum cum ea Chriſtum conſtituendum: ex parte verò formalis rationis vnionis, vt dicit conuentum plurium naturarum in vnam perſonam, & ratione vnitatis, vt dicit vnum Chriſtum conſtitutum de nouo ex duabus naturis, eſſe quid creatum.

Qvæsitvm enim illud habet analogam ſigni- 158
ficationem: An vnio duarum naturarum in Chriſto ſit quid creatum, vt notat Nazarius. Ideò vox illa: *Vnio*, debet diſtingui, vt benè quæſito ſatisfiat. Poteſt enim quæri de vnione, ideſt, vnitate, quæ terminus eſt totalis. Rurſus terminus formalis cùm ſit immutatio naturæ humanæ, & coniunctio cum Verbo, debet diſtingui ſecundùm id, quod Verbo conuenit, ideſt, connectere naturam Diuinam humanæ, & cum nihil addat ſibi, vel acquirat, vel immutet in ſe, debet ſeorſim dici quid diſtinctum, & increatum, quia non vnitur natura Diuina humanæ

ad

ad morem vnibilium naturalium. Ex parte verò naturæ humanæ debet diſtingui, eſſe quid nouum productum, includens relationem ad Verbum; vnde ſequitur relatio rationis Verbi ad naturam aſſumptam.

159 Idem diſtinguendum in termino adæquato, qui eſt Chriſtus, qui quatenus dicit totum hoc, quod eſt Chriſtus in duabus naturis, dicitur ſyncategorematicè factus, quia, licèt quoad præcipuum, quod eſt perſona Verbi, & Deitatem, ſit increatum quid; tamen ratione totius huius, quod ante non erat, iam factus eſt. Ideò ait Ioannes, cap. 1. *Verbum caro factum eſt*, vt notat S. Bonauentura *ad eum locum*, & *in Symbolo*, dicitur: *Conceptus de Spiritu Sancto; natus ex Maria Virgine; & homo factus.* Probatur à multis etiam ex illo Actorum 2. *Chriſtum fecit Deus, hunc IESVM, &c.* Sed à Beda ibi, & Athanaſio, *libro de natura humana ſuſcepta*, exponitur: *Factus in natura humana*, Theophylactus verò, & Occumenius exponunt, *Ieſum factum eſſe Chriſtum, ideſt, vnctum Sacerdotem.* Vide Vaſquez.

160 Colligitvr ſecundò, quàm falsò Nazarius *controu.* 5. concedens neceſſarium fundamentum relationis naturæ humanæ ad Verbum, iuxta regulas Ariſtotelis 5. *Metaph. cap. Ad aliquid*, vbi propria ſingulis relatiuorum modis aſſignantur fundamenta; attamen negat, hoc fundamentum eſſe modum illum ſubſtantialem, quem nos ponimus cum Suarez *diſp.* 8. *ſect.* 2. §. *Dicendum*; velitque eſſe vnitatem perſonalem Chriſti in duabus naturis: Debet enim relatio humanitatis ad Verbum fundari in eo præcisè, quod eſt humanitatis, nam idem eſt ſubiectum fundamenti, & relationis; non enim inuenitur fundamentum, v. g. ſimilitudinis albedinis, vel aliarum relationum in vno, puta lacte; & relatio albedinis in ſanguine, mixto lactè, vel (vt demus ſimilius exemplum) ramulus Pyri inſitus pruno, refertur ad prunum arborem, vt ſuſtentantem hypoſtaticè; fundamentum verò non eſt vnitas arboris, ſeu totum compoſitum, ſed ſola paſſiua ſtatio pyri in pruno, alioqui deberent etiam rami ſuperiores pruni, qui nec ſuſtentantur, nec ſuſtentant, referri realiter ad ramum pyri.

161 Respondet Nazarius, relationem hanc recipi in humanitate medio illo eſſe ſubſtantiali, quod eſt, Deum eſſe hominem, quod huius relationis eſt fundamentum.

Iam igitur oportet accipias fundamentum ex parte ſolius humanitatis, prout accipit illud eſſe, non autem ex eo, quòd Deus eſt homo; alioqui relatio erit ea parte etiam Verbi.

162 Colligitvr tertiò, malè Vaſque *diſput.* 19. negare terminum formalem vnionis; & aſſumptionis Verbi eſſe modum illum ſubſtantialem; atque aſſerere eſſe ipſam humanitatem.

Nam humanitas non producitur formaliter per vnionem, ſed ſupponitur exiſtens; neque in ipſa aſſumptione producitur aliud in humanitate, quàm modus ille nouus ſubſtantialis. Hanc autem rationem refutat Vaſquez *num.* 16. quia de ratione termini formalis productionis non eſt, vt per illam productionem fiat, neque vllum vnquam id dixiſſe, ait, excepto vno, aut altero è modernis, qui nouant omnia.

163 Attamen Ego arguo: Ideò per te *num.* 19. anima non poteſt eſſe terminus formalis huius vnionis, quamvis ſit ratio formalis humanitatis, quia humanitas præintelligitur producta per aliam actionem, nempe per generationem, antequam aſſumatur, & per ipſam aſſumptionem non producitur; Ergo eadem ratione humanitas tota non eſt ratio formalis huius vnionis, quia iam ante producta eſt per generationem. Si dicat, hoc eſſe, quia Diuina Perſona comparatur vt ſubiectum, quod per alterius naturæ aſſumptionem debet fieri homo; etiam humanitas comparatur vt ſubiectum, quod debet fieri per vnionem hypoſtaticam vnum in perſona cum Diuina. Igitur ſicut in reſurrectione terminus formalis non eſt anima, ſed modus nouus; ità etiam hic.

Terminvm verò formalem debere eſſe productum cenſent Aureolus apud Capreolum 1. *diſt.* 5. *quæſt.* 1. *art.* 2.

164 Probatvr ſecundò. Ille eſt terminus formalis, quo formaliter conſtituitur totum, quod eſt Chriſtus: Sed humanitas præciſa non eſt huiuſmodi; nam data humanitate non adhuc intelligitur, vnam perſonam cum Verbo facere; dato verò hoc modo, intelligitur, Verbum eſſe vnitum humanitati; Ergo.

Collige etiam, qui ſit terminus *à quo* huius vnionis. De hoc multi diſputant, ſi Lugo *n.* 24. credis, ſed tamen ſolùm de nomine: Rada *diſp.* 1. ait eſſe negationem relationis dependentiæ, ſeu perſonalitatis increatæ, vt palliat cum Fabro *num.* 43. ſeu carentia vnionis; dicant meliùs, relationis, extra aduenientis, quam ponitis terminum *ad quem* oppoſitum.

165 Caietanvs *art.* 8. *quæſt.* 2. è regione ait, eſſe humanitatem: Medina vult eſſe propriam naturæ humanæ perſonalitatem, quæ ei ineſſe deberet: eum ſequuntur alij Thomiſtæ, Suarez, *diſput.* 8. *ſect.* 2. §. 2. *ex dictis*, ait Terminum *à quo* formalem eſſe carentiam ſubſiſtentiæ Verbi: Totalem verò eſſe, Verbum non eſſe hominem. Vaſquez *diſputat.* 19. *cap.* 3. ait Terminum hunc eſſe, non eſſe hominem: Nazarius *quæſt.* 2. *art.* 8. *controu* 6. ait, eſſe negationem perſonalitatis Verbi in humana natura, quæ negatio dici poteſt priuatio adnexa potentiæ obedientiali ab actu ſeparatæ, quam habet humanitas quæcunque ad Diuinam perſonalitatem.

166 Primò quidem opinio Radæ falſa eſt. Probatur à Nazario ratione D. Bonauenturæ *infrà citando loco.* Terminus *à quo*, ex Ariſtotele *primo Phyſic.* opponitur termino *ad Quem*, vt incompoſſibilis, & contrarius ſecundùm omnes Philoſophos; at terminus *ad Quem* non eſt relatio, vt ſuprà oſtendi; ergo terminus *à Quo* non eſt priuatio eius.

Neqve humanitas eſt terminus *à Quo* eadem ratione, quia terminus *ad Quem*, ſuprà allatus, non opponitur humanitati.

Neqve eſt perſonalitas propria, tum quia eſt quid poſitiuum, quod nunquam fuit. Deinde probatur à Nazario, quia perſonalitas propria non eſt contraria perſonalitati Diuinæ, ſed eius participatio; attamen hæc ratio non probatur; nam licèt ſit participatio eius, tamen dat eſſe oppoſitum, ideſt, eſſe in ſe: at perſonalitas Diuina ponit eſſe in alio.

Neqve terminus *à Quo* eſt, non eſſe hominem. Ratio eſt, quia terminus *ad Quem* non eſt ſimpliciter homo, ſed eſſe Deum, & hominem Chriſtum.

167 Mihi videtur probabile, terminum *à Quo* (quod à D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 6. *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 2. vocatur extremum, eſſe, Verbum non eſſe hominem, atque adeò perſonam Diuinam, non eſſe hominem,

Probatvr à Suarez argumento S. Bonauenturæ, quia terminus *à Quo* eſt ille, qui opponitur

termino

termino *ad Quem*; at terminus *ad Quem* eſt, vt
perſona Verbi eſſet homo: Ergo alterum extremum
eſt, vt Verbum non eſſet homo. Idem ferè ait Lu-
go, etſi multis id protrahat diſtinctionibus.

Terminvs vero *à Quo* formalis eſt in huma-
168 nitate carentia modi ſubſtantialis, quo vnitur Ver-
bo. Patet eadem ratione quia opponitur termino
ad Quem; is enim eſt modus in vnione, quæ dicit
dependentiam humanitatis à Verbo, nec ab ea dif-
fert, vt monet Suarez, *diſp.*8. *ſect.*3. Vaſq. *diſp.*18.
*num.*26. neque ritè Lugo *diſp.*11. *ſect.*3. diſtinguit
in actu ſecundo, quatenus includit actionem produ-
ctiuam ſubſiſtentiæ: Ea ſanè eſt ante actum pri-
mum; eſt enim prima cauſa pendentiæ.

QVÆSTIO VI.

An Vnio Incarnationis ſit omnium maxima.

D.Bonau. diſt. 6. quæſt. vltim.
D.Thom. q.2. art 9.

169 Varias hac de re ſententias referunt Vaſquez
*diſp.*20. Raguſa *diſp.*41. Paſqualigo *diſp.* 77.
ſect. 4.

Prima opinio eſt Durandi *diſt.* 5. *quaſt.*3. *nu-
mero* 7. vnionem duarum naturarum in Chriſto
non eſſe omnium vnionum maximam, ſi ſumatur ſe-
cundùm rationem formalem vnionis; at verò poſſe
dici maximam, extrinſecè conſideratam, ſecundùm
dignitatem perſonæ, in qua ſit vnio, ideſt digniſ-
ſimam.

Secvnda opinio eſt, hanc vnionem eſſe om-
nium maximam, tum ratione eius, in quo facta eſt
vnio; tum ratione extremorum. Ità Paludanus *quaſt.*
3. *art.* 3. *diſtinctionis quinta*. Tribuitur etiam Caie-
tano, & aliis Thomiſtis. Sed perperam, innuit Fulien-
ſis, *lib.*2. *cap.*11. *reſol.*7.

170 Tertia opinio eſt, vnionem hanc ſolùm com-
parandam cum aliis vnionibus, quæ ex pluribus
diſtinctis ſolent reſultare; non cum vnitate rerum
ſimplicium plurium formalitatum; eo ſenſu eſſe
maximam: Ità Suarez *diſp.*9. *ſect.* 1. Vaſquez *diſ-
put.*20. Valentia *diſp.*1. *quaſt.* 2. *puncto* 6. Becan.
*cap.*2. *quaſt.*4. Hæc eſt ſententia D. Thomæ *hic*, &
in 3. *diſt.*5. *q.*5. *art.*3. *queſtiunc.*2. Capreoli *quaſt.*1.
Scoti *diſt.*6. *quaſt.*1. Alenſis 3. *part.* *quaſt.*8. *memb.*
2. *artic.*3. Marſil. *in* 3. *quaſt.*2. *artic.*1. *concluſ.*4. &
*quaſt.*3. *art.*2. *puncto* 4. Radæ *contron.*3. *art.*5. Bel-
lut. *diſput.*2. *quaſt.*6. Maſtr. *diſp.*1. *quaſt.*2. *artic.*1.
Lug. *diſp.*11. *num.*47. qui alios aduocant, dicentes,
eſſe maximam ratione Perſonæ ſimpliciſſimæ, in
qua ſit vnio.

Pavlvs Nazarius *quaſt.* 2. *art.*9. *contron. vnica*,
aſſerit, hanc eſſe vnionem, imo & vnitatum etiam
ſimpliciſſimarum maximam, & videtur D. Thom.
ad 1. vbi aſſerit, eſſe maiorem etiam vnitate nu-
merali. Secundò dicit, compoſitum illud ſubſtan-
tiale, reſultans ex duabus naturis, in vna Chriſti per-
ſona coniunctis, non videri maximè vnum; proba-
bilius tamen maximè eſſe vnum.

171 Seraphicvs verò, ſi credideris Suarezio, con-
fusè loquitur; ſi Vaſqueſio, balbus, & mancus
eſt, nec difficultatem explicat. Has ſolent gratias
noſtro Sapientiſſimo Doctori referre, à quo illu-
ſtriora ſuorum operum monumenta tacito nomine
rapuerunt.

Ostendam igitur, Seraphicum, cæteris præ-
clariùs, quæſtionem hanc explanaſſe. In argumen-
tis itaque prælibat, omnia genera vnionum, & vni-
tatum, & præ illis hanc vnitatem exaltat.

Vnitas enim eſt, quæ ex pluribus vnitis con-
ſtituitur, quæ magis vnitati Chriſti aſſimilatur, &
hanc primo loco oſtendit cedere vnitati Chriſti.
Alia, quæ propriè dicitur vnitas, quia ſimplex ſit
in ſe eſt, non ex pluribus vnitis conſtituta, qualis
eſt puncti, & hanc *in vltimo argumento*, proponit
vnitati perſonæ Chriſti, quia cùm ſit in ſe ſimpli- 172
ciſſima, & maximè per ſe vna, & ſub natura ſua
Diuina; nulla naturæ extraneæ aſſumptione poteſt
temerari. Ideò remanet adhuc vnitas Chriſti ſim-
pliciſſima; remanet in ſe ſubſiſtens, non recepta in
aliquo per participationem, nec eſt para; at vnitas
numerica eſt pars numeri participatà, in rebus nu-
meratis compoſita, inhærens, multumquè habẽs po-
tentialitatis, & minimum actus, quo res ſimplicior
conſtituatur. Hanc verò poſtremis in lineis dereli-
quit, quia ſecundum gradationem in hoc, apex vnita-
tis in Chriſto oſtendebatur. Cùm enim oſtendiſſet,
Vnitatem Chriſti maiorem eſſe vnitatibus conſti-
tutis ex vnione multorum; remanebat compara-
tio cum vnitatibus ſimplicium, quæ ſunt exquiſi-
tiores.

Enim verò, quoad ea, quæ ſunt vnum è multis, 173
omittit cautè ea, quæ ſunt vnum per accidens, de
quibus non eſt dubitandum, quin ſint vnitates in-
feriores Chriſto, qui eſt vnum per ſe ſubſtantiale,
Ponit igitur in campo ea, quæ ſunt vnum ex vnione
multorum ſubſtantialium; Hæc verò alia ſunt vnum
naturâ; alia vnum perſonâ. Vnum naturâ conſti-
tuitur ex per ſe partibus ſubſtantialibus, materia, &
forma; genere, & differentia: Vnum hypoſtaſi
conſtituitur ex natura, & ſubſiſtentia, quæ in na-
tura rationali eſt perſona, & his omnibus præfert
vnitatem perſonæ Chriſti.

Qvoniam verò in Chriſto eſt maior diuerſitas 174
naturarum, quàm in cæteris ſubſiſtentibus: Ideò
ad trutinam vocat omnes, etiã ſingulas naturas, quæ
ſunt in Chriſto; Ideo enim ſunt natura Diuina, &
humana, & hæ ſimul comparatæ nullam vnitatem
naturæ conſtituere valent, quia nec humana po-
teſt fieri Diuina; nec Diuina fieri humana. Natura
quidem Diuina ſeorſim, & cum Relatione ſua Ver-
bi eſt ſimpliciſſima; at natura humana è pluribus
naturis componitur, nempè anima, quæ eſt ſimplex,
non quia ex partibus non conſtet, vt exponit Vaſ-
quez; nam à D. Bonauentura cenſetur compoſita
ex materia & forma, ſed quia non componitur ex
partibus, tam variis, & craſſis, ſicut corpus, quod ſa-
nè paruam vnitatem Chriſto affert.

Igitvr ex parte extremarum naturarum negat, 175
vnitatem Chriſti eſſe maximam. Ex parte verò
perſonæ dicit, vnitatem eſſe maximam propter ſim-
plicitatem vinculi, quod nequaquam poteſt è natu-
ris aſſumptis, anima, & corpore, Diuinam ſimplici-
tatem amittere. Ideò vnitas Chriſti ratione Per-
ſonæ eſt maxima, ea enim eſt vinculum, in quo fit;
vt legenti patet, quidquid dicat Vaſquez. Eam
verò vnionem ſimpliciter maximam infert, etiam
abſolutè, vt patet *in reſponſione ad argumenta*, ma-
ximè *ad vltimum*, vbi etiam vnitati ipſi eam præ-
fert. 176

Addit verò, hanc vnionem eſſe maximam,
non modò propter ſimplicitatem perſonæ, in qua
ſit vnio, quia ſimpliciſſima; ſed etiam propter inſe-
parabilitatem eorum, quæ vniuntur propter diuini-
tatem vnionis, & dignitatem vnitorum in vna perſo-

na,

na, & propter miram, & nullibi ſimilem habentem vnionem.

176 Dicant mihi Suarez, & Vaſquez; quiſnam alius tam exactè quæſtionem tradiderit, explicuerit, comminuerit, digeſſerit? aut quid amplius exoptandum?

Iam verò oſtendam, hos Doctores argumenta, nedum concluſiones è Seraphico hauſiſſe, quod gratis plerumque aſſilulent.

Asserο primò, vnitatem Chriſti eſſe maximam reſolutè.

177 Probatvr à D. Bonauent. primò authoritate D. Bernardi *lib. 5. de conſideratione*, poſt medium, vbi ait: *Inter omnia, quæ verè dicuntur vnum, arcem tenet vnitas Trinitatis. Secundò, illa precellit, quâ tres ſubſtantiæ in Chriſto ſunt vna perſona.* Vbi Suarez aduertit, D. Bernardum non loqui de vnitatis præſtantia ſolùm ratione dignitatis, vt putat, & reſpondet Durandus, ſed de excellentia coniunctionis naturarum in Diuina perſona. Ideò enim dicit, vnitatem Trinitatis eſſe maiorem, non quia natura Diuina dignior eſt, ſed quia perſonæ ſunt ipſa natura: ſic & hanc vnionem probat maiorem cæteris, non quia perſona Verbi dignior eſt, ſed quia eſt maximè vna, & ſimplex. Igitur ratione ſimplicitatis eius, in quo fit vnio, aſſignat præcellentiam huius vnionis; hoc autem eſt perſona Verbi vt ſic. Idem vrget etiam
178 Vaſquez *num.* 18. & mox oſtendam.

Respondet Scotus *diſt.* 2. *quæſt.* 1. & Faber *diſp.* 8. *num.* 19. dici à D. Bernardo maximam perfectione; nam Verbum eſt infinitæ perfectionis, & humanitas eſt perfectiſſima; neque ex vnitate maxima ipſius perſonæ Verbi præciſa ſatis colligi, eſſe maximam vnionem, quia debet conſiderari, vt facit compoſitum cum natura humana, quod conſtat ex natura creata, & perſona increata.

At verò ſatis oſtendi, Bernardum non loqui de vnitate quoad perfectionem: Quod verò ſubdit, infrà ſatis refelletur. Quamuis pugnet Faber, nec ſciat vbi Scotus ſit.

179 Probatvr ſecundò à S. Bonauentura ex validitate nexus, quo extrema iunguntur ratione ſumpta ex SS. PP. Quantò aliqua arctius, & inſeparabilius iunguntur, tantò vnio eſt maior in extremis ratione vinculi: At natura Diuina, & humana arctius cæteris vnitis, & inſeparabilius iunguntur in Chriſti perſona: Ergo. Eſt autem argumentum D. Bernardi *loc. cit.* vbi, cum oſtendiſſet hanc vnionem maximam poſt vnionẽ Trinitatis, & hoc quidem ratione ſimplicitatis nexus, ratione cuius eam præfert omnibus creatis vnionibus, D. Bonau. retulit ex D. Bernardo, *quæſt præcedenti*, nempe vnitati per accidens agregatæ, *verbi gratia*, multorum granorum in aceruo; vnitati conſtitutiuæ, vt multorum membrorum in vno corpore; & aliis etiam vnitatibus ex partibus integralibus, & eſſentialibus in toto, & vnitati coniugum in carne vna, & vnitati animæ cùm corpore, quam vocat natiuam; & vnitati cuicunque è materia, & forma; & vnitati poteſtatiuæ, qua idemmet homo ratione eiuſdem virtutis ſtabilis, & permanens ſibi, dicitur vnus, & vnitati votiuæ, qua homo Deo adheret per charitatem. Subdit, ex hoc capite eſſe maiorem: *Nec*
180 *mirum* (ait) *ſi non æquè potens anima ſit ſuâ illâ vitali, etiamſi non parum validâ intentione, connectere, atque ſuis affectibus adſtringere ſibi carnem; vt ſibi diuinitas hominem illum, qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute aſtringat. Longa catena, & fortis ad ſtringendum diuina prædeſtinatio ab æterno eſt.* Et poſt pauca: *Inde eſt, quod nec morte incidente vllatenus intercîdi hæc vnitas eximia potuit, etſi carne, & anima ab inuicem ſeparatis.* Idem argumentum conſtruit S. Leo, *ſermon.* 17. *de Paſſione Domini*, vbi arguit arctiorem eſſe vnionem hanc vnione animæ cum corpore, quia hæc ſoluta in morte ſunt: at natura Diuina, & humana nequaquam, quia: *Quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit.* ait autem: *In tantam vnitatem Dei, & hominis naturam conuenire, vt nec ſupplicio potuerit dirimi, nec morte disiungi.* Ex quo capite magnitudinem huius vnionis cæteris præfert D. Bernardus, quia & anima à corpore, & forma à materia, & partes à compoſito ſeparantur.

Idem accinit D. Cyrillus, *in Scholiis de Incarnatione, cap.* 7. vbi præfert vnionem duarum naturarum in Chriſto vnioni animæ, & corporis.

Ex quo habetur, ſanctos PP. præferre hanc vnio- 181
nem cæteris ex inſeparabilitate, qua fit, vt etiam extrema habeant intimam ex hoc capite inter ſe vnitatem; quoniam hæc vnio exponit infinitam virtutem, vt diſſoluatur.

Respondet Vaſquez, *num.* 30. id è ſola Dei prædeſtinatione prouenire ex D. Bernardo. Cæterum dari cauſas etiam naturales huius diſſolutionis, quod *diſputatione* 93. *cap.* 3. ſe probaturum ſpondet; at ibi nil tale inuenio; ait etiam. In morte Chriſti non manſit prima vnio; Sed hoc repugnat verbis diui Bernardi adductis, quibus ait: *Nec morte vllatenus intercîdi hæc vnitas potuit.* Quòd verò D. Bernardus prædeſtinationi ad-
ſcribat; eſt, quia Incarnatio hæc fuit libera, & 182
dependens à peccato Adæ. Cæterùm, ſicuti natura animæ rationalis, & Angeli talis eſt, vt à ſolo Deo deſtrui valeat diſſolutione materiæ à forma, in opinione S. Bonauenturæ, ità & hæc vnio ſuaptè natura eſt maxima, eòque cæteris maior, quo accedente prædeſtinatione, qua Deus ſtatuit nunquam nec ipſe diſſoluere, ſicuti poſſet, quippè ſibi intimè vnitam humanitatem, eſt vnitatibus Angelorum, & animæ præferenda, de quibus ſingulis non apparet decretum non diſſoluendi. Quare Diuina prædeſtinatio nobis potius fauet, & hoc modo confirmatur teſtimonium etiam D. Leonis, quem de ſola prædeſtinatione locutum, ait Vaſquez, quod tamen non probat. Imò ex verbis D. Leonis colligitur, falſum eſſe, quod ait Vaſquez; nam Sanctus Pontifex ſic loquitur: *In tantam vnitatem Dei, & hominis naturam conuenire, vt non potuerit morte disiungi:* Ergo ſeruata eſt eademmet vnio, cùm ſeruata ſit etiam ea in eo gradu intenſè vnitas, quod Vaſquez non aduertit: Ergo morte non eſt ſoluta.

Ad Diuum Cyrillum reſpondet Vaſquez, 183
eum præferre vnionem Chriſti vnioni animæ, & corporis, non in maiori vnitate, ſed in dignitate. Hoc probat, quia Diuus Cyrillus paulò antea mirabilem dixerat hanc vnionem, deinde verò hanc precellentiam ex eo colligit, quia anima patiente, compatitur corpus, & è contra; è regione verò humanitate patiente non patiebatur Deitas. Vnde concludit Vaſquez: Ex hoc autem ſequitur, vnionem duarum naturarum in Chriſto eſſe magis mirabilem, non tamen magis intimam; nam magis intima videtur vnio animæ, & corporis, quæ efficit, vt anima compatiatur corpori, & eius dolores percipiat.

Hic pulchram in Vaſqu. contradictionem oſten- 184
do. Per ipſum, D. Cyrill. extollit vnionẽ Naturarum in Chriſto ſuper vnionem animæ cum corpore in ſo-

lo eſſe mirabili. In boc autem acclamatur mirabilior, & à S.Patre præfertur, quia Deitas non compatiebatur patienti bumanitati, at anima compatiebatur corpori. Ex hoc igitur ſequitur, vt maiorem arctitudinem ſimul haberent humanitas, & diuinitas, ex qua deberet oriri mutua compaſſio, ſi de cætero fuiſſet capacitas, potiùs quàm in anima cum corpore. Cauſa enim eſſe debet compatiendi maior in Chriſto, vt ſi non ſequeretur, mirarentur omnes. Igitur è ſuo fundamento Vaſquez oppoſitum deducit.

185 Nos igitur ex eius dictis ritè deducimus maiorem arctitudinem naturæ humanæ cum Diuina, quàm animæ cum corpore, ex qua actione mirum eſt, & Deitatis priuilegium, ſi non compatiebatur humanitati patienti, quandoquidem anima compatiebatur corpori.

VRGEO: Demus hinc animal brutum; ſanè color naturalis conſeruat animam corpori vnitam, & ipſa calorem conſeruat, eoque pereunte corpus reſoluitur: Ergone accidens hoc arctius vnitur corpori, & animæ, quàm Verbum naturæ humanæ, cui non contulit corporis, & animæ inſeparabilitatem?

VRGEO: Si per impoſſibile Verbum, loco animæ, corpus actuaret, adhuc ei non compateretur, quia impaſſibile. Igitur nil facit ad maiorem vnitatem arguendam mutua compaſſio.

ADDE SS. Patres è peregrinis mediis recitatis à Vaſquez non deduxiſſe intentum ab eo.

186 PROBATVR tertiò à D. Bonauentura. Tanto magis aliqua vniuntur, quantò magis communicant ſibi mutuò, & prædicantur proprietates: at Diuina natura, & humana ita vniuntur in Verbo, vt fiat exquiſita idiomatum communicatio: Ergo. Hoc argumentum, teſte Vaſquez *num.* 27. eſt D. Bernardi *loco citato*. Vbi tamen inſipidè Vaſquez addit, obſeruandum eſſe, Bernardum non dixiſſe, hanc eſſe maximam omnium vnitatum, ſeu vnionum, etiamſi includas etiam vnionem animæ, & corporis, eò quòd magis intimè coniungantur; ſed quia in hac vnione vna natura de alia prædicatur; non tamen corpus de anima.

187 HOC ſane repugnat, nam prædicatio vnius de alio oritur ex vnione, vel vnitate maiori, & ità quantò aliquid eſt vnum cum alio, tantò de eo prædicatur, & ideò ea, quæ ſunt formaliter vnum naturá, inuicem prædicantur in abſtracto, vt patet in diuina Eſſentia, & attributis: Iam verò, cùm natura humana in concreto de Diuina prædicetur, quod non poteſt anima de corpore, ſequitur, maiorem eſſe vnionem, & vnitatem.

RESPONDET Vaſquez *num.* 33. mutuam prædicationem non prouenire ex maiori vnione ex parte vnitorum, ſed ex eo ſolùm, quòd ſunt integræ naturæ in ſuppoſito; hinc, licèt ſanguis vniatur hypoſtaticè Verbo, non prædicatur de eo etiam in concreto. At contra dic mihi, cur duæ naturæ completæ, v. g. ignis, & aqua, in compoſito ſubſtantiali non prædicantur? Signum ergo eſt, arctiorem nexum eſſe in ſuppoſito. Quòd verò in eodem ſuppoſito Naturæ integræ prædicentur, hoc eſt quia natura integra eſt per ſe primò hypoſtaticè inexiſtens; partes verò ratione naturæ: Ideò ipſe Vaſq. *n.* 20. reddit rationem, cur vnio accidentium in Chriſto non ſit maxima, quia hæc vniuntur naturæ humanæ, & ratione eius Verbo, non autem per ſe primò.

188 PROBATVR quartò à D.Bonauent. argumento, quo nititur Vaſquez, *n.* 18. Quantò fuerit ſimplicior nexus, quo aliqua connectuntur, tantò maior eſt vnio ex parte eius, quod vnit; ſed nexus vniens naturam Diuinam, & humanam, eſt perſona Diuina, quæ eſt ſimpliciſſima præ cæteris nexibus: Ergo vnio duarum naturarum in Chriſto eſt maxima præ cæteris ex parte eius, in quo fit vnio. Miror tamen, Suarez, & Vaſquez hoc vti argumento; nam inſtant, ſimplicitatem perſonæ Diuinæ fieri compoſitam propriè, vt dixi *q.* 5. & notat Faber *diſp.* 8. *num.* 19.

IN eo argumento includit etiam aliud S. Bonau. 189
breuitati ſtudens: Propter quod à Suarez carpitur, vt confuſus. Enim verò oportet recordari id, quod alias admonui, Theologum quendam opera hæc Seraphici ad breuiora ſtringendo eneruaſſe, ac tenebras ei offudiſſe, vt leges in Chron. Minor. *parte* 3.

QVANTO nobilior eſt nexus, in quo fit vnio, tantò præſtantior eſt vnio; at nexus in Chriſto eſt perſona Diuina nobiliſſima: Ergo vnio præclariſſima. Quid verò confuſionis affert vtrumque eodem argumento probare, Vnionem eſſe maximam, & vnitate, & nobilitate? Sanè ipſe Suarez æquo prolixior ſectiones integras in hoc argumento coacervaſſet.

ASSERO ſecundò, vnionem Chriſti in ratione vnitatis naturæ nullam eſſe, ità vt non ſit comparanda.

PROBATVR à D. Bonauentura primò. Quo 190
magis diſtant inter ſe ea, quæ vniuntur, eo minor eſt eorum vnio: At duæ naturæ in Chriſto infinitè diſtant inter ſe: Ergo earum vnio nulla eſt.

HOC argumento vtitur Vaſquez, *numero* 22. ad probandum, vnionem Chriſti ex parte extremorum non eſſe maximam omnium, eamque eſſe minimam, inde infert.

ENIM verò argumentum probat, nullam eſſe; 191
nulla enim de fide facta eſt vnio in natura. Vnde non erat aliqua comparatio cum vnitatibus in natura, & ideò abutitur Vaſquez argumentis, & impropriè definit; & S.Bonauentura propriè locutus eſt.

IN reſponſione verò aduertit, Deum etiamſi, nulla ratione in natura vniri poſſit cum creatura, attamen cùm ſit maximus actus ſubſiſtens & creatura in potentia, vt ab eo ſuſtentetur, poſſe intimè in hoc modo coniungi, & vniri hypoſtaticè; vnde perfectius actuetur, quàm materia à forma in alio genere actuatur.

QVAMVIS enim materia cum forma vniantur 192
ad vnam eſſentiam conſtituendam, & id, quod videtur in eis diſtare, nempe actus, & potentia arctiorem conſtituat vnionem, quam inter duos actus; ſicuti arctius vnitur corpus conuexum concauo, quàm concauum alij concauo; vel conuexum alij conuexo; attamen plus habet potentiæ creatura, vt ſuſtentur à Creatore, quàm forma à materia, vel materia à forma: Et ideò, licèt minus aptari valeat ad compoſitionem naturæ, imò nullo modo, tamen plus vniri poteſt alia vnione ſubſtantiali hypoſtatica, & ſic patet primum argumentum D.Bonauenturæ.

OBIICIT ſecundò. Quanto magis aliquid ex paucioribus conſtat, tantò magis eſt vnum: ſed in Chriſto reperitur maxima naturarum diuerſitas, quæ ſit ſub cœlo: Ergo.

RESPONDET S.Doctor, verum eſſe, eo minorem 193
naturarum vnitatem fieri, quò naturæ magis diuerſæ ſunt; & in Chriſto euenire, vt nulla fiat naturarum vnitas; ſed alia maxima perſonæ.

OBIICIT tertiò. Id magis eſt vnum, quod eſt vnum, non ſolùm perſonâ, ſed etiam naturâ; ſed talis eſt omnis homo, & Angelus, qui vnus eſt naturâ, & perſonâ: Ergo.

RESPON

Respondet S. Bonau. tunc diuerſitatem naturarũ præiudicare vnitati, quando vnitas perſonæ oritur ex naturis: Sic enim ex compoſitione naturarum ſequitur compoſitio perſonæ; at vnitas perſonæ Christi non oritur ex natura aſſumpta, & ideò ex diuerſitate naturarum non infertur præiudicium vnitati Chriſti, quæ eſt in perſona ſimpliciſſima, in qua eſt intenſior vnitas, quàm ſit in materia, & forma, licèt extenſiuè, ideſt, pluribus modis materia, & forma vniatur in corpore, vt notat etiam Valentia. Quæ autem compoſitio admittenda ſit, dixi *quæſt. 3.*

194 Obiicit quartò. Id magis eſt vnum, quod non eſt multiplicatum, imò nec multiplicabile; Sed in puncto, & vnitate eſt talis vnitas, quæ non eſt in Chriſto, cuius ſunt multiplices naturæ, & entitates: Ergo.

Respondet S. Doctor, vnitatem, quæ dicit multiplicitatem facientem in ſe compoſitionem, eſſe inferiorem vnitate indiuiſibili; at multiplicitas naturarum in Chriſto non componit perſonam Chriſti, nec eius ſimplicitatem valet temerare, vel diminuere. Vnde non benè Nazarius aſſerit, vnitatem in perſona Chriſti ex duabus naturis non eſſe probabiliter magis vnam compoſito ſubſtantiali materiæ, & formæ, ex eo quia multas includit naturas; & inter has humanam, quæ eſt compoſita. Reſpondetur enim, nullum è naturis vnitati perſonæ Chriſti prouenire præiudicium.

195 Obiicit quintò. Non magis ſimplex eſt natura Diuina, in qua tres perſonæ Diuinæ vniuntur, quàm ſit perſona Verbi, in qua vniuntur Naturæ Chriſti: Ergo æqualis eſt amborum vnitas.

Respondetur; Naturam Diuinam magis intimè eſſe vnam cum perſonis, quàm ſit perſona Verbi cum natura aſſumpta, ideò minor eſt vnitas, vt ait D. Bernardus.

QVÆSTIO VII.

An vnio Incarnationis ita ſingularis ſit, vt ſui non habeat ſimilitudinem.

D. Bonau. diſt. 6. art. 2. quæſt. 2.

196 Assero, hanc vnionem eſſe ſingularem, nec ſui habere ſimilitudinem, ſi adæquatè cõſideretur.

Probatvr à D. Bonauentura primò ex variis vnionibus naturalibus, quæ in Metaphyſicis traduntur, quibus hæc eſt diſſimilis. Vide S. Doctorem latè, de his differentem.

Qvamvis enim in eo ſit ſimilis, quod vnam perſonam habeat; tamen nuſquam duæ naturæ ſubſtantiales completæ in vna ſtant ſubſiſtentia.

Præterea multas hæc vnio inuoluit proprietates ſingulares; vt Diſtantiam vnibilium, terminos vnionis, vinculum vnionis, &c.

197 Nvllibi enim inuenitur vnio ſubſtantialis Dei, & carnis; naturam quoque Diuinam, & Humanam in vna Perſona colligatas nullibi reperies.

Imprimis enim, aut ſit vnio per accidens, vnius accidentis, vel etiam plurium in eodem ſubiecto; aut ſit per ſe, & hoc nouem modis: vel enim duo vniuntur in eodem genere, vt Plato, & Aſinus in animali; vel in eadem ſpecie, vt Petrus, & Paulus in homine; vel vniuntur in numero, ita vt ſingulare ſolùm reſultet; vel in continuatione, vt idem ſit duorum terminus; vel in definitione, ita vt vnum ſit definitio alterius; vel in indiuiſibilitate, vt punctus; in ſimplicitate, vt eſſentia; in totalitate, vt circulus; in proportione, vt currus, & nauis; vel denique in materia, vti omnia materialia: Sed vnio, qua duæ naturæ totales, & diuerſæ in eodem ſuppoſito vniuntur, non eſt vlla ex præcedentibus, vt per ſe patet: Ergo. Licèt enim aliquam cum aliquibus præcedentium vnionum habeat ſimilitudinem; eò quòd vna ſit perſona; in eo tamen omninò diſſimilis eſt, quod vtraque natura completa ſit. 198

Præterea licèt hæc ſacratiſſima Vnio cum multis vnitatibus in nonnullis conueniſſet, nulla tamen vnio excogitabilis eſt, quæ habeat collectionem tot proprietatum, & ſimilitudinum, quas poſſidet Incarnatio, in qua eſt diſtantia maxima vnibilium, vinculum vnitorum arctiſſimum, Principium vnionis potentiſſimum, & terminus denique vnionis propriiſſimus: Quamvis autem in aliquo concors ſit cum vnione votiua, per quam creatura vnitur creatori; cum vnitate poteſtatiua, qua idem ſemper ſtabile, ſibi diſſimile non ſit; cum vnitate natiua, per quam è duabus quoquomodo naturis vna reſultet, perſona; & tandem cum vnitate coniugatiua, per quam ſit inter duo perpetua, & indiſſolubilis vnio: hæc tamen in vnione Incarnationis ſimul collecta, eam omninò omnibus, & ſingulis diſſimilem reddent. 199

Idem dic de quinque aliis vnitatis ſpeciebus, quas è D. Bernardo refert S. Doctor *fundam. 3.* Eſt enim vnitas Collectiua, multa in vnum congregans; eſt vnitas Conſtitutiua, è partibus aliquod totum conſtans; eſt vnitas Conſentanea, plurium cor vnum & animam vnam concilians; eſt Vnitas Trinitatis, vnam naturam in tribus perſonis admittens; Eſt poſtremò vnitas Dignatiua, qua corruptibilis creatura aſſumpta eſt à Verbo in vnitatem perſonæ; ad quam (quærit D. Bernardus) quid ſunt cæteræ vnitates? nimirum quia hæc ſingularis differentiæ prærogatiua inter cæteras emicat; vnde etiam ſpeciale ei nomen affixit, dum *Dignatiua* nuncupatur. 200

Confirmat hæc S. Doctor illo Ierem. 31. *Nouum faciet Dominus ſuper terram, Mulier circumdabit virum,* ſed non eſſet nouum, ſi ſui ſimile priùs extaret: Ergo.

Obiicies cum Seraphico *arg. 1. è contra.* Comparat Apoſtolus cum vnione Incarnationis vnitatem coniugum; Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt; ego autem dico in Chriſto, &c.* ergo eſt ei ſimilis. 201

Responsio habetur ex dictis; eſſe ſimilitudinem quoad vinculi perpetuitatem, in cæteris verò eſſe diſſimilitudinem; Alia quæcumque obiici poſſint, ſoluuntur applicatione multiplicis vnitatum diſtinctionis, ſuprà adductæ.

DISPVTATIO SEXTA.

DE RATIONE FORMALI MORALI INCARNATIONIS.

POSTQVAM egimus de natura, ſeu entitate formali, & eſſentia Phyſica Incarnationis, iam agendum eſt de eius entitate morali, prout eſt Gratia, vbi oportebit diſcutere an fuerit ſub merito alicuius, an verò ſimplex Gratia, & ſic aliquas etiam cauſas Incarnationis morales examinabimus, vt poſtea alias efficaces diſcutiamus. Finalis verò, & formalis iam diſputata eſt. Materialis verò infrà diſcutietur. Sic enim ſubiectum exigit præſens, vt materia poſtponatur, vt dicam *diſputatione* 9. Porrò illi, ſub quorum meritis cadere potuerit Incarnatio, in triplici ſunt differentia. Primus, & præcipuus eſt ipſe Chriſtus, de quo diſputari poteſt vel ratione operum ſequentium Incarnationem, vel ratione Humanitatis, quam aliquo inſtanti hoc myſterium præceſſiſſe concipimus: Secundo loco ſunt SS. Patres, qui pro promiſſo Meſſia iugiter ſuſpirarunt, quorum gemitus propter cauſæ excellentiam multo merito vacare nequiuerant: Tertio tandem loco eſt Sacratiſſima Deipara, quam ob ſpecialis puritatis prærogatiua, ſpeciali etiam merito Vnigenitum Patris in intemeratum gremium attraxiſſe fas eſt. Hæc Tria ſequentibus quæſtionibus diſcutiemus; priùs tamen præſenti quæſtione ponderanda eſt exuberans huius Doni magnitudo; deinde num pura fuerit Gratia, vel an ex illa ortum habuerit; his enim primo loco diſcuſſis, procliuior ad priores difficultates aditus patebit.

QVÆSTIO I.

An INCARNATIO *ſit maxima communicatio, & donum Dei.*

D Bonau. diſt. 2. q. 1. & art. 2. q. 1 ad 2. & tertium.
D. Thom. art. 10. ad 2. & 11. & infrà q. 4. art. 1. ad 2.

1 CONNECTITVR hæc quæſtio cum ſuperiori, quâ vidimus, Incarnationem eſſe maximam vnionem inter Phyſicas. Conſidero autem hîc Donum in genere, ſiue aliquo merito alicuius nobis impetratum ſit, ſiue non.

PRIMA opinio eſt negatiua. Ita Marſil. *in* 3. *quæſt*. 3. *art*. 2. *in corol. poſt tertiam concluſionem*, Richard. *in* 3. *diſt*. 2. *art*. 1. *quæſt*. 4. Durand. *in* 3. *diſt*. 2. *quæſt*. 1. *num*. 10.

SECVNDA ſententia eſt affirmatiua. Ità Sancti Doctores, Bonauent. & Thom. quos ſequuntur omnes Thomiſtæ. Idem ſentiunt Suarez *diſp*. 9. *ſect*. 2. Vaſquez *diſp*. 20. *cap*. 4. & ante omnes Alenſis 3. *p*. *quæſt*. 11. & 12. *art*. 1. *mem*. 1. Albertus 3. *diſt*. 2. quos ſubſecuti ſunt Henric. *quodlib*. 6. *q*. 6. & *quodlib*. 3. *quæſt*. 5. Scotus 4. *diſtinct*. 49. *quæſt*. 2. §. *Ad iſtam ſecundam quæſtionem*, Bellutus *diſp*. 2. *quæſt*. 6. Maſtrius *diſp*, 1. *quæſt*. 2. *art*. 1. Fulienſ. *lib*. 2. *cap*. 11. *reſol*. 7. Becanus *cap*. 2. *quæſt*. 4.

ASSERO cum hac ſententia. 2

PROBATVR à D. Bonauent. primò ad ea verba Ioan. 1. VERBVM CARO FACTVM EST, vbi D. Auguſtinus *tract*. 2. *in Ioannem*, & 3. *de Trinitate*, *cap*. 9. & 13. ponderat, priùs Euangeliſtam dixiſſe: *Dedit poteſtatem Filios Dei fieri*, quòd quia donum incredibile videbatur; ideò alio maiori dono confirmat, quia *Verbum caro factum eſt*. Etenim

maius

maius eſt, Deum ſe nobis hypoſtaticè communicare, quàm per gratiam adoptionis. Hoc teſtimonio niruntur Suarez, & alij.

Respondet Vaſquez *num*. 38. parum inde probari: Ibi enim D. Auguſtinus non contendit probare, quodnam ſit maius donum naturæ humanæ; ſed quòd ſit maius opus Dei.

3 At verba S. Auguſtini luce clarius demonſtrant, quod intendimus, ait enim: *Priùs ipſum Verbum voluit naſci ex homine, vt tu naſcereris ex Deo, & diceres tibi: Non ſine cauſa Deus naſci ex homine voluit, niſi quia alicuius momenti me exiſtimauit, vt immortalem me faceret, & pro me mortaliter naſceretur. Ideò, cùm dixiſſet: ex Deo nati ſunt, quaſi ne miraremur, & exhorreremus tantam gratiam, vt nobis incredibile videretur, quia homines ex Deo nati ſunt, quaſi ſecurum te faciens, ait: Et Verbum caro factum eſt. Quid ergo miraris, quia homines ex Deo naſcuntur? attende ipſum Deum natum ex hominibus.*

Hinc habes, D. Auguſtinum ponderare, maiorem gratiam eſſe in Incarnatione, quæ addita eſt, ne incredibilis videretur gratia adoptionis: ſic enim maiori gratiâ minorem arguit.

4 Probatur ſecundò à D. Bonauent. ex D. Chryſoſtomo in Ioannem *homilia* 10. vbi idem aſſerit, vt notat etiam Suarez.

Probatur tertiò à S. Doctore *5. parte Breuil. cap*. 9. ex Rom. 8. *Qui proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis tradidit illum; quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit.*

Probatur quartò ratione D. Bonau. *loco adducto, d. 4. quæſt. 1. ad* 2. Id, quo emuntur pretio redundanti cætera dona, eſt maius donum: Talis eſt Incarnatio, quâ emitur gratiâ redemptionis, & gloriâ omnibus: Ergo.

5 Probatur quintò à S. Doctore *ad tertium*. Sumatur ſeorſim gratificatio, & glorificatio, & ſeorſim Incarnatio. Certum eſt, Incarnationem valere toti generi humano ad meritum ad gratiam ipſam, & ad gloriam, & eſſe cauſam omnium donorum. Deinde ponamus hæc dona in duobus diſtinctis, tunc licèt maius donum ſit gratificatio illi, quàm quòd natura humana ſit in Ieſu Chriſto; attamen, ſi conſideretur donum Incarnationis abſolutè, maior eſt communicatio Incarnationis, quâ non ſolùm accidentaliter obiectiuè, aut per adoptionem, ſed ſubſtantialiter fit homo Devs: quia hic per ipſam Deitatem Deificatur; ibi verò per participationem Deitatis accidentalem Deificatur creatura rationalis, & infinitè ſancta efficitur, vt diximus cum D. Bonauentura, *diſputat*. 3. *quæſtione* 8. & ideò maius donum eſt Incarnatio, vt arguit S. Doctor, *ad 1. Ioannis*, ex Auguſtino, & Chryſoſtomo. Hac ratione ait Vaſquez; demonſtrari concluſionem, eâquè vtuntur etiam Suarez, & Maſtrius: Eſtque S. Bonauenturæ etiam *diſt*. 2. *art. 3. quæſt. 2. in corpore*.

6 Obiicies primò D. Auguſtinum *tractat*. 10. *in Ioannem*, & *epiſtola* 38. vbi aſſerit, maius eſſe, Deum concipere mente, quàm ventre. Idem dicunt alij PP. ad id *Lucæ* 11. vbi cùm mulier clamaſſet: *Beatus venter, qui te portauit*. Subdit Chriſtus: *Quinimo beati, qui audiunt Verbum Dei, & cuſtodiunt illud*, & Lucæ 8. vbi matrem, & fratres, quaſi eos renuens, eis poſtponit, qui Verbum Dei audiunt.

Respondetur ex S. Doctore ad ea loca, fieri comparationem præciſioam inter concipientem corpus Chriſti, ſi eſſet abſque Spiritu gratiæ; & extraneum adoptatum amantem, & hunc illi præponit; matrem verò ſuperaddendo laudat, dicens: *Quinimò, &c.* ideſt, non modò beata, quæ concepit Verbum carnem factum, ſed etiam ſpiritu fouens; non tamen comparat iuſtum cum humanitate vnita ſibi hypoſtaticè, quæ in ipſa vnione ſanctificatur: non enim potuit vniri humanitati exiſtenti, & permanenti in peccato, è lege ſaltem ordinaria.

Obiicies ſecundò. Vnio hypoſtatica poteſt communicari bruto, vt diximus *diſp. 3. quæſt. 3.* non autem gratia, vel gloria poteſt bruto communicari: Ergo hæc ſunt maiora dona, nam requiunt nobilius ſubiectum. 7

Respondetur ex S. Doctore *diſt. 2. loc. cit. in argumentis*, vnionem hypoſtaticam ſecum trahere ſanctificationem, & glorificationem, & ideò in Bruto non habituram ſuum effectum completum, ſed ſolam ſuſtentationem impeditam à productione donorum, ex ea neceſſariò conſequentium. Hinc S. Doctor *fundamento* 3. deducit, ſoli creaturæ rationali conuenire vnionem hypoſtaticam, quia illi ſoli conuenit gratia, & gloria. Quamvis igitur poſſet Deus ex potentia abſoluta ſibi vnire brutum, illud tamen non haberet effectus omnes vnionis hypoſtaticæ.

Addo, non ſequi, hoc eſſe maius donum, quia poteſt pluribus communicari, ſic enim natura hominis per generationem poteſt pluribus communicari, quàm natura phœnicis, & tamen illa perfectior eſt. Neque in ratione ſubiecti poteſt conuinci nobilior forma; nam barba requirit hominem, nec poteſt eſſe in Aquila, & tamen non eſt nobilior pennis Aquilæ, vel pauonis. 8

Ex his habes, Eucharistiam eſſe maius donum extenſiuè, quia pluribus datur; non intenſiuè, quia accidenter vnitur.

QVÆSTIO II.

Vtrum Vnio duarum naturarum ſit facta per gratiam.

D. Bonau. d. 2. art. 3. quæſt. 2.
D. Thom. quæſt. 2. art. 10.

Non quæritur hîc adhuc, an fuerit mera gratia formaliter; an potiùs ex merito: ſed, an requiſierit aliquam gratiam neceſſariò, vt fieret Vnio hypoſtatica.

Gabriel *in 3. diſt*. 2. Alenſis *3. part. quæſt. 7. memb. 2. art. 1.* & *quæſt. 11. mem. vltimo*, & *quæſt. 12. memb. 1.* dicunt, fuiſſe neceſſariam gratiam, vt fieret vnio hypoſtatica. Hanc opinionem Vaſquez *diſp. 40. num. 2.* adſcribit Seraphico; quod dixerit, gratiam habitualem fuiſſe medium per modum cauſæ, hoc eſt, per modum vinculi, ſicut iuſti vniuntur Deo per illam, aſſerereque, eſſe medium congruentiæ, non diſtinctum à neceſſario; Sed quàm falsò id dicat Vaſquez, oſtendam in fine, è verbis Seraphici Doctoris. 9

Secunda ſententia docet, congruè aliquam gratiam in anima Chriſti præceſſiſſe, vt diſpoſitionem ad nobiliſſimum eſſe ſubſtantiale hypoſtaticum in Verbo. Ità D. Bonauent. *quæſt. citata*, vbi D. Thom. *quæſt. 2. art. 2.* Paludan *quæſt. 2. art. 3.* Gabriel, *quæſt. vnica, art. 2.* Carthuſ. *quæſt.* 5. Marſil. *quæſt. 10. art. 1. ad 1. dub.* Eandem indicat Alenſis *3. part. quæſt. 4. memb. 5.*

Tertia ſententia eſt, hanc vnionem non eſſe factam mediâ aliquâ gratiæ diſpoſitione. Ità D. Th. 10

hîc & *quaſt.6. artic. 6.* & *quaſt.7. art.13.* Scotus 3. *diſt.2 quaſt. 2. art. 2.* Soto 3. *diſt.2. quaſt.2.* Richard. *art.2. quaſt. 3.* Durandus *quaſt. 3.* & omnes Thomiſtæ, Suarez *diſp.10.ſect.2.* Vaſquez *diſp.40.* Maſtrius *diſput.1.quaſt.2. art.2.* Becan. *cap.2. q.6.* Morandus *quaſt.15.* Granado *de Grat. tract. 4. d.8. ſect.5.* Lugo *diſp. 16.ſect. 5.* dicentes eſſe effectum Phyſicum perſonæ vnitæ.

Assaro primò, nullam gratiam neceſſariam fuiſſe, vt fierer vnio hypoſtatica.

11 Probatvr à D.Bonauent. *in corpore*, quia gratia, quæ ſit cauſa, vel diſpoſitio neceſſaria proxima gratiæ vnionis, debet eſſe in eodem ordine entis,& excellentiæ, ne dicatur dare, quod non habet, & diſponere vltimò ad rem ſibi improportionatam in ordine entium; at gratia habitualis eſt inferioris ordinis entis; eſt enim accidens adoptionis creatum; at vnio facit eſſe Filium Dei naturalem: Ergo illa non poteſt huius eſſe cauſa. Hac ratione vritur Suarez.

Dicas, etiam accidens diſponit ad ſubſtantiam. Reſpondetur, eſſe eiuſdem ordinis entis.

Probatvr ſecundò à S.Bonauentura, *in argumentis*. Si neceſſaria eſt aliqua gratia cauſans vnionem, ſequitur, corpus, quod eſt incapax gratiæ eſſe incapax vnionis hypoſtaticæ, vt arguit etiam Suarea.

12 Proaatvr tertiò à S.Doctore. Ponamus animam glorioſam aſſumi à Verbo, & ſtatim dimitti; vel dum eſt vnita priuari gloriâ, certum eſt, manſuram vnitam, etiam priuatam gratiâ & gloriâ, & eandem futuram gloriam in vnione, & ſine vnione: Ergo nec gratia, nec gloria efficit vnionem hypoſtaticam, cùm neque eius priuatio ea priuet. Per eaſdem autem cauſas res deſtruuntur, per quas etiam producuntur. Confirmatur à D.Bonauentura, quia gratia ſanctificans non minùs diſponit ad vnionem cum Verbo, quàm cum Patre, & Spiritu Sancto, cùm ſit Deiformitas cum tota Trinitate.

13 Assaro ſecundò, gratiam aliquam congruè concedi, tanquam diſpoſitionem, & ornamentum in Anima Chriſti.

Probatvr à S.Bonauentura, quia humanitas prius natura extitit, quàm aſſumeretur: Ergo potuit aliquo ornamento diſponi; hoc autem congruum fuit vt præpararetur tam nobili dono, ſicut ex parte corporis intelligimus pulchritudinem, Pſal. 44. *Speciosus forma præ Filiis hominum, &c.*

Respondet Suarez, quòd, quia natura humana, nudè ſumpta, non eſt per ſe ſufficienter ornata. ideò decuit vt haberet diſpoſitiones conſequentes; neque decuit, illas præiri, quia potiùs vnio hypoſtatica debuit, vtpote ſubſtantialis, præcedere omnem accidentalem, & vix potuit, quia requirebatur ſubſtantia. Corporis verò pulchritudo eſt potiùs conſequens.

14 At non percipit argumentum S.Doctoris. Ex eo enim, quòd natura humana nuda iacet, cur non eſt aliquo modo exornando? neque præcedere debuit vnio hypoſtatica, eò quòd ſubſtantialis ſit, nam etiam in inductione formæ ſubſtantialis præmittuntur diſpoſitiones accidentales, v. g. caloris ad ignem, cum ſuprà allato diſcrimine; hæ enim diſpoſitiones in humanitate ſunt tantùm congruæ, non autem cauſæ neceſſariæ diſponentes, vel efficientes vnionem, quæ eſt altioris ordinis. Pulchritudo verò nonne in organizatione facta eſt à Spiritu Sancto præparante humanitatem, ſicuti & anima perfectiſſima, & complexio nobiliſſima, vt congrua eſſet tantæ perſonæ? Quod verò ait, prærequiſitâ fuiſſe ſubſtantiam, vt capetet accidentia, dico; nonne plura accidentia etiam in anima Chriſti, & in corpore præceſſerunt aſſumptionem Verbi, & tamen nunquam habuerant aliam ſubſiſtentiam? Ità refellitur etiam Becanus, & alij.

Obiicit Becanus, cum Suarez. Eſſe accidentale ſupponit eſſe ſimpliciter: Ergo & eſſe gratum per habitum ſupponit eſſe ſubſtantialiter vnitum. Eodem argumento vrgent Maſtrius, & alij. 15

Raspondatvr primò, eſſe accidentale præcedere eſſe ſimpliciter in diſponendo, licèt in conſtituendo ſit priùs eſſe ſubſtantiale; & cùm anima habuerit priùs eſſe, potuit eſſe capax huius diſpoſitionis, quod Suarez ex ſuis fundamentis non poteſt negare.

Obiicit ſecundò. Gratia habitualis data eſt ratione vnionis, vnde dicitur: *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratia*, Ioan. 1. Ideò enim ornata gratia, quia aſſumpta, & data eſt filio non ad adoptionem.

Respondetvr, non repugnare, eandem qualitatem, ſecundùm eſſe morale manare ea forma, & ad eam diſponere, atque adeò poſteriorem eſſe in genere cauſæ efficientis, & priorem in genere cauſæ materialis. Ità ergo fuit in hoc caſu. 16

Obiicit tertiò cum D.Thom. *quaſt.3.* Scoto, Durando, & Caietano. Gratia habitualis datur ad operandum; at operatio ſupponit eſſe ſubſiſtens in ſe, quia priùs eſt eſſe, quàm operari: Ergo.

Respondet D.Bonauentura, dari etiam ad ornamentum, & hac de cauſa datam animæ Chriſti.

Iam tempus eſt vt oſtendam, quàm falſo adducatur S.Bonauentura à Vaſquea. Ait igitur S. Doctor in corpore: *Cum quaritur, vtrum anima vniatur Verbo, mediante aliquo habitu gratuito, dupliciter poteſt intelligi, aut quod ille habitus in illa vnione teneat rationem congruentia, vel rationem cauſa: Si ita, vt teneat rationem congruentia, concedi poteſt, quia non decet, ipſam Verbo vniri, niſi aſſimiletur habitu deiformitatis: Si autem intelligatur, vt ille habitus teneat rationem cauſa, veritatem non habet:* & affert rationes in prima aſſertione recitatas, & concludit, concedendas rationes, quæ oſtendunt, quod non fiat vnio mediante aliquo habitu, quia reprobant, non fieri per modum cauſæ, ad modum, quo homo iuſtificatur per gratiam, & meretur per charitatem mouentem: Vaſquez autem ſenſum inuerſum Seraphici percipit; nempè gratiam in anima Chriſti eſſe cauſam, & vinculum neceſſarium, quo vniretur Deo; ſicut iuſtificatio fit neceſſariò per gratiam habitualem. 17

Vasqvez igitur ingenuè confeſſus aliorum rationes eſſe infirmas, ſic arguit, optima (ſi Deo placet) ratione: Si gratia data eſſet ante vnionem hypoſtaticam, intelligeretur data ſolo affectu adoptionis; ſed hoc eſt falſum, quia Chriſtus non fuit Filius Dei adoptiuus: Sicut autem, quia tempore non præceſſit humanitas vnionem, non potuit eam promereri ex D. Auguſtino; quòd ſi tempore præceſſiſſet, mereri eam potuiſſet, ità etiam dicendum eſt, fore vt gratia habitualis poſſet eſſe diſpoſitio, ſi tempore præcederet Incarnationem. 18

Ressondetvr, negari fuiſſe humanitatem illam ob eam gratiam filium adoptiuum; nam vt *cap.30. quaſt.3.* dixi, filiatio reſpicit perſonam; illa autem humanitas in illo priori non erat perſona, vt de fide conſtat. Ex quo etiam ſequitur, non potuiſſe operari ad merendam Incarnationē, quia operatio eſt ſubſiſtentium, neque ſola præceſſio in tempore aliquo ſufficiens foret, niſi ſimul fuiſſet ſubſiſtens.

19 Deinde negatur paritas; nam operatio præcedens requirit intellectionem, & volitionem, præcedentem vnionem: at infuſio gratiæ ſolam informationem, quæ potuit eſſe ſimul cum creatione, ſicuti in Angelis, & Adamo aſſerit *p.p.*

QVÆSTIO III.

An Humanitas CHRISTI *ſanctiſſima emerita ſit vnionem cum Verbo.*

{D. Thom. art. 11.

20 Faber *diſput.* 44. *num.* 34. & Suarez *diſput.* 10. *ſect.* 3. referunt D. Bonauenturam, & alios, relatos *quæſtione præcedenti*, pro ſecunda ſententia, conſequenter aſſerere videri, Humanitatem Chriſti gratiâ præditam ante vnionem emeritam, operante illâ gratiâ vnionem ad Verbum: attamen nullus eorum hoc aſſeruit, vt notat Vaſquez *diſput.* 21. *numero* 1. Præcipuè verò S. Bonauentura credit, Vnionem hypoſtaticam ſub nullius merito eſſe poſitam. Ita *diſt.* 4. *art.* 2. paſſim, & alibi, vt infrà oſtendam; D. Thom. *quæſt.* 2. *art.* 11. vbi omnes Thomiſtæ, & Theologi ibidem, Alenſis 3. *part. quæſt.* 8. *memb.* 4. *art.* 2. & alij, quos refert, & ſequitur Nazarius *ad hunc art. D. Thomæ*, vbi cum aliis cenſet, eſſe dogma fidei, ſi de merito propriè condigni ſit ſermo; & oppoſitum dicentes ad Photini errorem accedere. Id verò non ſequi è D. Bonau. oſtendi, *quæſt.* 2.

21 Assero primò, Humanitatem Chriſti non emeritam, nec mereri potuiſſe Vnionem ſui ad Verbum.

Probatvr primò à D. Bonauent. *diſt.* 4. *art.* 2. fundamento vltimo, quod fundamentum vniuerſale eſt: Quod intrinſecè habet rationem gratiæ, non cadit ſub merito: Incarnatio habet rationem gratiæ: Ergo non cadit ſub merito. Maior probatur primò ex Apoſtolo, Rom. 11. *Si gratia, iam non ex operibus; alioquin gratia iam non eſſet gratia.*

Probatvr ſecundò: Quod principium eſt meriti, non cadit ſub merito; quod habet eſſe cauſam gratiæ, eſt principium meriti: Ergo. Quod habet eſſe cauſam gratiæ, non cadit ſub merito. Maior hæc probatur ex communi Theologorum conſenſu, & nititur eo principio Philoſophiæ, quod eſt, non poſſe idem eſſe cauſam, & effectum.

22 Svbsvmo: Sed Incarnatio eſt ſumma, & prima gratia, vnde aliæ in Chriſto gratiæ cauſantur, & merita, vt omnes fatentur cum D. Bonauent. *diſt.* 4. *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 2. & alibi paſſim: Subſumptum probatur adhuc è Scriptura, quæ aſſerit, Humanitatem Chriſti illâ vnione hypoſtatica ſublimatam. Pſal. 8. *Quid eſt homo, quod memor es eius.* Quod Apoſtolus 1. *ad Hebræos*, exponit de Chriſto homine.

23 Cætera verò loca, quæ recitat Vaſquez *cap.* 1. Morand. *tract.* 1. *quæſt.* 17. & affert Nazarius *controuerſia citata*, *quæſt.* 2. ſolùm probant eſſe gratiam quoad nos. Talis eſt ad Titum 2. *Apparuit gratia Dei, &c.* Et cap. 3. *Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris, &c. non ex operibus, quæ fecimus nos*, vt notat Suarez *loco citato*, & Vaſquez *num.* 2. poſt D. Bonau. *diſt.* 4. *art.* 2. *quæſt.* 1. *argumento primo*, ex Gloſſa. quæ Apparitionem vocat Incarnationem. Similes ſunt Lucæ 1 *Per viſcera miſericordiæ viſitauit nos, &c.* Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum daret.* Hæc non rectè Maſtrius *diſp.* 3. *quæſt.* 12. aſſumit ad aſſertionem comprobandam, vt notant alij; nam Scripturæ iſtæ vocant Incarnationem gratiam ſolùm reſpectu noſtri, vt ſupponit S. Doctor *diſt.* 4. *art.* 2. *quæſt.* 1. Suarez primò oſtendit, non potuiſſe humanitatem mereri prædeſtinationem ad hypoſtaticam vnionem, quia hæc in diuina diſpoſitione præiuit voluntatem conferendi ei gratiam habitualem, qua mereretur. Idem vult D. Bonau. qui etſi concedat, datam gratiam ei præuiam ad ornatum; attamen vult, impertitam ex intentione vnionis hypoſtaticæ; ſicut Præfectus aulæ Principis præmittitur ad ornandum hoſpitium pro Rege venturo.
In quo valde hallucinantur Faber, & Suarez *loco cit.* putantes, Seraphicum, & aſſeclas teneri concedere meritum humanitatis ad vnionem, ex eo, quòd prius natura habuerit gratiam ad ornatum. 24
Deinde ſubdit Suarez, humanitatem Chriſti facilius potuiſſe mereri executionem Incarnationis, quàm prædeſtinationem; tametſi neutram meruerit.

Hoc ſanè falſum eſſe conuicimus *prima primæ, tract.* 1. *diſput.* 16. *de Voluntate Dei*, & *diſp.* 21. *de Prædeſtinatione*, *quæſt.* 7. eodem enim ordine Deus exequitur opera, quo ſtatuit ab æterno, neque vno modo decernit, & alio exequitur, vt notat ibi allegatus D. Bonau. Quam rationem ſibi adſcribunt Vaſquez, & Faber. Ideò enim D. Auguſtinus quoties concedit, dari nobis aliquid in tempore ex meritis; aſſerit etiam, ita electa eſſe merita in Diuina præſcientia, & prædeſtinatione, vt notat Vaſquez *diſp.* 22. *num.* 23.

Qvamvis enim in phyſicis ſit prior finis in intentione, quàm electio mediorum, & tamen poſtea media ipſa conducant ad finem conſequendum; eò quòd media phyſica operantur ad finem; attamen media moralia, qualia ſunt merita, non ſunt media phyſica, quæ actione aliqua reali ad conſecutionem finis operentur, ſicut medicina operatur ad ſanitatem, ſed ſolùm ſunt cauſa conſequendi finem per modum impetrationis, relata ad voluntatem eius, qui confert alteri finem. Quare meritum in tempore non poteſt eſſe medium, niſi moueat voluntatem alicuius ad conferendum finem; ex quo ſequitur, eadem merita debere præcedere in intentione, quia eſt eadem voluntas dandi in conſultatione, & in executione, & ita ab eodem moueri debet. Sic igitur Deus ita confert in tempore ex meritis aliquid, ſicut ab æterno præfiniuit dare. 25

Ex quo ſequitur, Axioma illud: *Principium meriti non cadit ſub merito*, verum eſſe, non ſolum quoad executionem, ſed etiam quoad intentionem Dei prædeſtinantis.

Probatvr ſecundò ratione validiſſima D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. *argumento primo, ad oppoſitum*, addita ſolutione. Hac vero nituntur Suarez *hic*, Faber 3. *diſp.* 44. *cap.* 5. Maſtrius *num.* 437. & alij. 26

Svpponit autem hæc ratio aſſerenda, primò humanitatem Chriſti nunquam habuiſſe ſuum ſuppoſitum, nec aliquod ſuppoſitum præter Verbum contra Photinum, qui dixerat, fuiſſe prius Chriſtum hominem merum, & meruiſſe vnionem hypoſtaticam ad Verbum. De cuius cenſura dicam in fine. Itaque humanitas Chriſti ſimul tempore eſt aſſumpta, licet prius naturâ fuerit creata, quàm aſſumpta, vt fatentur Theologi cum D. Bonau. *diſt.* 5.

Digitized by Google

Svpponit ſecundò, humanitatem ſumendam pro ſtatu ſuo. Quare non eſt quæſtio, an per merita ſubſequentia meruerit vnionem; nam, eſto concederem, id fieri (quod ſequenti quæſtione diſcutiam) attamen, cùm poſt vnionem hypoſtaticam non fuerit ſimplex homo; iam, non humanitas, ſed Chriſtus meruiſſet.

27 Svpponit verò præcipuè ratio afferenda axioma illud: *Actiones ſunt ſuppoſitorum.* Hanc Philoſophi acclamant eſſe Ariſtotelis 1. *Metaph. cap.* 1. vbi aſſerit quidem, actiones eſſe ſingularium, at cùm Ariſtoteles non cognouerit diſtinctionem ſuppoſiti à natura, quæ nobis ſolùm ex Myſterio Incarnationis innotuit, iam pro eodem accipit ſingulare, & ſuppoſitum.

Hoc dogma ſic intellexit D. Damaſcenus *lib.* 3. *de fide, cap.* 15. Vbi enumeratis Virtute operatiua, & virtute operandi prædito, ſeu Operatiuo, & opere, ſubdit: *Operans denique is, qui actione perfungitur, hoc eſt, perſona.* Vbi habes, Damaſcenum concedere quidem naturæ virtutem operatiuam, qua operans, quod eſt ſuppoſitum, operatur vt *Quod*: Eſt autem grauiter notandum, Damaſcenum hîc diſtinguere propria cuiuſque munia, & perſonæ, prout diſtinguitur à natura, concedere, & aſſignare operari, vt *Quod*: naturæ verò virtutem operatiuam. Quod ſi per hanc intellexiſſet virtutem operandi, vt *Quod*, eam confunderet cum

28 perſona. Id ſi attendiſſet Vaſquez, non concederet naturæ operari, vt *Quod*, in ſententia Damaſceni. Quod ſi operatio eſſet naturæ propria, inſulsè Damaſcenus id adſcriberet, tanquam proprium, perſonæ; prout à natura differt, ſed ei conueniret ſolâ extrinſeca denominatione. Hinc Faber *Theor.* 87. in fine hac ratione conuictus concedit, ſaltem vt conditionem, neceſſarium eſſe ſuppoſitum ad operandum.

Qvòd verò adducit Vaſquez ex Ariſtotele 3. *de anima, cap.* 4. vbi ait, ſe tractare de ea animæ parte, qua anima intelligit, & ſapit; vbi videtur concedere aliqua opera animæ, vt *Quod*, & ſua virtute, vt *Quo*, friuolum eſt: nam ibi preſſius tractans rem, admonet, impropriè animæ conuenire ratiocinari, ſeu intelligere, ſed id homini, qui eſt perſona, adſcribendum, tanquam operanti, vt *Quod*, vt infrà referam.

29 Hoc axioma nobiſcum intellexit Magnus ille Theologus, Ioannes, in Concilio Florentino, perſonas omnium PP. Theologorum ſuſtinens *ſeſſ.* 18. poſt medium, vbi pro ſua ſententia aſſumit tanquam expoſitionem omnium Theologorum calculis confirmatam: *Actiones ſunt ſuppoſitorum*, tanquam vt *Quod*; naturæ verò, tanquam vt *Quo*.

Fatetvr hoc Vaſquez ingenuè; ait tamen, non eſſe à Concilio definitum, nec confirmatum à Patribus: At licèt non ſit definitum; tamen eius diſputatio fuit à Patribus acclamata ſolidiſſima in fine.

30 Nec afferat mihi Vaſquez; in ſeptima Synodo Patrem quendam aſſeruiſſe, Angelos pingendos, quia corporei, & quod propoſitio ſit à Concilio acceptata, non ratio; non enim eſt ſimile: primò quia ille Pater non diſputabat omnium nomine, ſicut noſter Ioannes; nec eius diſputatio, vel rationes ſunt acclamatæ; ſicut noſtri Ioannis. Neque tunc diſcutiebatur pro definitione rei in illa ratione, ſicuti in diſputatione illa Ioannis. Tandem plurimi Patres tunc accipiebant corporeum pro materiali, & ideò rationem in eo ſenſu acceptarunt, vt notaui *prima prima, tract. de Angelis, diſp.* 1. *quæſt.* 1. eodem ſenſu locutus eſt etiam Ariſtoteles.

Respondet Vaſquez *num.* 18. Ariſtotelem aſſerere tantùm; actiones eſſe circa ſingulare, prout ab vniuerſali diſtinguitur, & afferre exemplum curationis, quæ à medico poteſt fieri circa naturam humanam, & præciſam à perſona.

At Ariſtoteles debet accipi vniformis ſibi. Cùm igitur non agnoſceret diſtinctionem inter naturam, & ſuppoſitum, vt ipſe Vaſquez fatetur, ſequitur, dum naturam vniuerſalem excludit, includere ſuppoſitum, ex ipſo Vaſquez. 31

Præterea, cùm Ariſtoteles neget à parte rei vniuerſale, ſed illud ponat tantùm in intellectu, ſeu in anima, *primo de anima, textu* 8. vbi ait: *Vniuerſale aut nihil eſſe, aut poſterius intellectione*, non eſt credendum, ſumi in hac comparatione hoc ſenſu, vt non curetur à medico natura abſtracta per intellectum, & aſſerere curari per accidens vniuerſale per intellectum factum, ait enim: *Actiones autem, & generationes omnes circa ſingulare ſunt; non enim hominem, niſi per accidens, ſanat, qui medetur.* Oportet igitur, per hominem non accipi naturam vniuerſalem, ſed naturam realem, quæ curatur, quatenus manet curatus hic homo, habens naturam humanam. Idem autem aſſerit Ariſtoteles de actionibus, & de paſſionibus in eſſe, circa ſuppoſita, & ita ipſum operantem ait Græcè *ἐνεργοῦντα* eſſe hypoſtaſim, vt ait Damaſcenus *loco citato.*

Ratio verò, cur actio ſit ſuppoſitorum, eſt, quia vnaquæque res priùs debet eſſe perfecta in eſſe ſuo, quàm operetur; quia operari ſequitur ad eſſe, tanquam accidens ſubſtantiam, & intrinſecè adeo præcedit ipſum operari, vt ſubſtantia ſine hac nequeat ſtare, nedum operari, vt notat Suarez *in fine ſectionis*, & Maſtrius ſuprà. 32

Roboratvr ergo aſſertio à D. Bonauent. Actiones ſunt ſuppoſitorum, vel formaliter, vel ſaltem tanquam à conditione neceſſaria ad operandum: At humanitas ante vnionem cum Verbo nullum habuit ſuppoſitum: Ergo non potuit agere; ergo neque mereri. Minor eſt de fide. Maior probatur à D. Bonau. Vnaquæque res debet habere ſuum eſſe completum, atque perfectum in ſe, priuſquam intelligatur operari. Quia priùs eſt id, quod per ſe, quàm quod per accidens: Patet ex dictis. Hac ratione vtuntur Morandus, & alij cum Scoto 3. *diſtinct.* 2. *quæſtione* 2. apud Maſtrium *num.* 442.

Respondet Vaſquez, ſubſiſtentiam concomitanter, atque per accidens ſe habere in ordine ad operationem ex parte principiis, quod inde deducit, quia mutata perſonalitate, non mutatur operatio, vt patet in anima ſeparata, quæ poteſt habere eandem actionem, quam in corpore habebat. 33

Hoc tamen futile eſt, nam licèt einſdem ſpeciei producat effectum anima, eò quòd is à forma veniat, vt quo; eſt tamen alia actio in ratione indiuidua agendi, vt conſtat, dum intelligit in corpore, & extra corpus. Ideò ait Ariſtoteles *lib.* 1. *de anima, cap.* 4. *text.* 64. loquens de anima coniuncta: *Dicere autem animam iraſci, vel timere, ſimile eſt, ac ſi quiſpiam, animum texere dicit, vel ædificare: nam melius eſt fortaſſe dicere, non animam, ſed hominem miſereri, vel diſcere, vel ratiocinari.* Vbi operationes, ne dum coniuncti, puta organicas; ſed intellectionem adſcribit toti ſuppoſito. Ex quo ruit reſponſio Vaſquez, Ariſtotelem 34

loqui

loqui de operibus totius coniuncti, quæ non ſuppoſito, ſed toti adſcribit compoſito. Ratiocinari enim eſt actus potentiæ intellectiuæ, quæ ſecundùm Ariſtotelem eſt ſeparata; non autem eſt cogitatiua coniuncti, vt replicat Vaſquez. Adde, animam extra corpus retinere ſuam ſubſiſtentiam, eáque operari.

35 Cardinalis Lugo *diſp.* 8. *ſect.* 1. vt noſtram ſuſtineat rationem, eam demoliri conatur. Admittit, ſuppoſitum prærequiri ad operandum, quia operari ſequitur modum eſſendi; negat tamen axioma noſtrum: *Actiones ſunt ſuppoſitorum*, ad hoc valere, quippe nullus hoc ſenſu accipit ex allegatis, ſuppoſitum in ratione ſuppoſiti præſupponi operationi; Sic enim poſſet dici, paſſiones ſunt ſuppoſitorum, v. g. humanitas non generatur, ſed homo, ſicque ſuppoſitum ſupponi generationi: & in diuinis, vbi generatur filius non naturâ, requiretur ſubſiſtentia Filij. Item licèt B. Virgo dicatur genuiſſe Deum, quia paſſiones ſunt ſuppoſitorum; priùs tamen actio Virginis terminatur ad humanitatem, quia hæc priùs naturâ eſt, quàm vniatur Deo.

36 In verò ſolùm verum eſt, & aſſertum à Ioanne Theologo, actiones attribui ſuppoſito; at non requiri ſuppoſitum præexiſtere actioni. Sic filio tribuitur ſpirare, neque tamen prærequiritur perſonalitas filij actioni ſpirandi; nam prius ratione eſt ſpiratio in Patre, quàm in Filio; vel ſaltem non prærequiritur, filium eſſe, antequàm Pater ſpiret.

37 Hæc nequidem momentum eſt in ſtatera. Primò quidem ideò Ariſtoteles Damaſcenus, atque Ioannis dicunt actiones ſunt ſuppoſitorum, quia ſuppoſitum requiritur ſaltem ſuſtentans, & terminans naturam, vt actu completè ſtans, exire ad opus queat, neque fruſtra ei attribuitur operari. Quod ſi iure, oportet ſanè præexiſtere, vt ei iure attribui queat; quod enim non eſt actu, falsò dicetur operari: eſt autem communis ſententia, ſuppoſitum ſaltem, vt conditionem, exigi, vt notat Suarez *diſput.* 34. *Metaph. ſect.* 7. & ſequitur Lugo *diſp.* 12. *num.* 100. vnde ſequitur, ei attribui, ac proinde debere præexiſtere, quam illationem Vaſquez *diſp.* 21. *cap.* 3. videns vrgentem, ait, actiones attribui naturæ, vt *Quod*; At Lugo *num.* 102. concedit attribui ſuppoſito; addit tamen non exigi, vt præexiſtat operationi, quia nec ad paſſiones, vt
38 ſupra, prærequiritur: At toto cœlo aberrat, nam cum ſuppoſitum in paſſiua productione ſit vltimus terminus, debet etiam vltimum eſſe; è regione ad agendum eſt principium, ideò præexiſtit. Quoad ſpirationem actiuam, debet filius exiſtere, vt ſpiret; alioqui Spiritus ſanctus emanabit à non exiſtente. Pater verò prior origine non ſpirat, niſi ſit Perſona: & hoc eſt quod dico; Cætera Lugi auia ſunt, & ideò ſolutione non egent.

39 Probatur ſecundò à D. Bonauent. *diſt.* 4. *art.* 2. *quæſt.* 2. *argumento primo, ſed contra, addito reſponſo*, ex D. Auguſtino *in Enchir. cap.* 36. vbi ait: *Quidnam natura humana in Chriſto meruit, vt in vnitatem perſonæ Filij Dei eſſet aſſumpta? Quæ bona voluntas? Quæ bona opera præceſſerunt? quibus mereretur iſte homo, vt fieret vna perſona cum Deo?* Ratio verò D. Auguſtini eſt, quia natura illa ſimul creata eſt, & aſſumpta: Ergo non potuit mereri antecedenter. Hic eliditur Vaſquez à D. Bonau. vt vidit etiam Suarez *ſect.* 3. exponens D. Auguſtinum.

Deinde gratia debuiſſet eſſe data, non ex meritis vnionis hypoſtaticæ cum Verbo, propter commune dogma: *Principium meriti non cadit ſub merito.* An vero ex abſoluta Dei potentia valuiſſet hoc fieri, vt Chriſti humanitas mereretur hanc vnionem.

Prima opinio eſt, Humanitatem potuiſſe id præſtare per opera antecedentia. Ita Caietanus *quæſt.* 4. *art.* 2. Hurtadus *diſp.* 27. *ſect.* 3. Becanus *cap.* 14. *quæſt.* 6. Rada *tom.* 3. *contrau.* 12. *art.* 3. *dub.* 1. & alij, vt Arriaga, Orlandus, Amicus, &c.

Secunda ſententia, id negat fieri potuiſſe 40
vllo modo. Ita Tannerus *quæſt.* 3. *dub.* 2. Vaſquez *loco citato*. Lugo *diſp.* 8. Caſpenſis, Auerſa, Paſqualigo, Aluarez, Bernal. Morandus *quæſt.* 17. Mærac. *diſput.* 14. Granadus, Faber, Centinus, Poncius, & Gallus apud Maſtrium, infrà citandum. Loquuntur autem de præcedentibus naturâ; at nonnulli concedunt de operibus, tempore præcedentibus: Ita Caſpenſis, Gallus, & alij. Rurſus quando negant, id potuiſſe fieri per opera ſubſequentia loquuntur de operibus ab vnione hypoſtatica eſſentialiter pendentibus; id concedendo de operibus ab ea independentibus. Ita Poncius *diſp.* 38. *q.* 5. Gallus *diſp.* 18. *contrau.* 1. *ſect.* 3. *cap.* 3. Mæracius *diſp.* 14. *ſect.* 3. & alij.

Tertia ſententia eſt, potuiſſe Humanitatem habere illud meritum per opera antecedentia, & ſubſequentia. Ita Bellutus *diſp.* 6. *quæſt.* 3. *art.* 1.

Quarta ſententia concedit, potuiſſe Chri- 41
ſtum per opera ſequentia mereri vnionem ſuam. Ita Suarez *diſp.* 10. *ſect.* 3. & 4. Sed de hoc erit ſermo *quæſtione ſequenti*.

Multos autem modos excogitarunt aſſerentes, poſſe id fieri. Primus eſt, ſuſpendendo omnem ſubſiſtentiam ab illa humanitate, vt tamen operaretur. Secundus eſt, concedendo ei naturalem ſubſiſtentiam emanare. Tertius eſt, aſſumentibus eam Patre, vel Spiritu ſancto.

Enim verò aliqui arbitrantur primò, non poſſe naturam abſque ſubſiſtentia aliqua eſſe, atque adeò nec operari.

Probatur à Maſtrio *quæſt.* 12. *art.* 1. è Scoto. Omne agens agit, in quantum eſt actu, operari enim ſequitur ad eſſe, neque poteſt operari, quod non eſt: At natura ſine ſubſiſtentia non poteſt eſſe: Ergo nec operari. Minor probatur, nam ſubſiſtentia eſt complementum eſſe ſubſtantialis, atque adeò eſt conditio ſubſtantiæ neceſſaria ad operandum, & hoc probabile putat Maſtrius in ſententia dicentium, ſubſiſtentiam eſſe modum poſitiuum, naturæ additum. In ſententia verò Scoti, & ſuâ, defendit *diſp.* 11. *Metaph. ſect.* 5. non poſſe abſolutè exiſtere naturam ſine ſubſiſtentia.

Equidem non video, quo pacto ſubſiſtentia, 42
quæ eſt modus ſubſtantialis, realiter diſtinctus à natura, nequeat à Deo ſuſpendi, ita vt abſolutâ Dei potentiâ non agat, vt docet Arriaga *diſp.* 27. *ſect.* 1. Vaſquez *diſp.* 21. *cap.* 3. Quòd ſi in via Scoti, id ſit impoſſibile, quomodo actio eſt ſubſiſtentium merè extrinſecè per denominationem?

Dato verò alio modo, quem admittit Caſpenſ. vt natura effunderet propriam ſubſiſtentiam; tunc fateor, operaturum illum hominem, ſed non poſſet dici aut humanitas meruiſſe, vt ſic, aut Chriſtus; quia ille eſſet purus homo. Itaque non rectè Rada *concl.* 3. admittit, humanitatem ſic emerituram Incarnationem.

Præterea non fuiſſet meritum condignum 43
humanitatis finitæ ad vnionem Verbi: Vide Nazarium *quæſt.* 4. *art* 11. *contrau.* 1.

Hoc

Hoc certum ſtat, non eſſe id factum. Sic docet D. Auguſtinus *de prædeſtinatione Sanctorum, c.15. & de corrept. & gratia, cap.11.* & *ſerm. 9. in Euang. Matthæi, & ſermone* 8. *de verbis Apoſtoli,* & *cap.36. Enchir.* Vide Vaſquea *num.6.* vbi gratiam vnionis reſpectu humanitatis comparat cum prima gratia reſpectu noſtri, quod idem præſtat Maſtrius, & eò magis quò vnio hypoſtatica eſt principium etiam ipſius gratiæ. Vnde perſiſtit negare, quia principium meriti non cadit ſub merito. Itaque ſicuti non poſſumus nos primam gratiam mereri, ita neque humanitas gratiam vnionis.

44 Si quis autem hoc meritum aſſereret, etiam actu in humanitate; non incideret in errorem Photini, qui volebat, eam meruiſſe ſolùm gratiam adoptionis, non autem vnionis hypoſtaticæ, vt notat Vaſquez *num.6.*

At Nazarius oppoſitum cenſet *quæſt.2.* quia Concilia, Nicænum, Conſtantinopolitanum, & Epheſinum, relata à Porrecta, ideò Photinum damnarunt, quia dixerat, Chriſtum purum hominem primò fuiſſe, & per merita conſecutum, vt eſſet Filius Dei. Quod ſanè indicat, priùs aſſeri filium adoptiuum. Deinde qualiſcumque filiatio Chriſti aſſeratur à Photino, damnatur eſſe emerita.

QVÆSTIO IV.

Vtrum CHRISTVS *per opera ſequentia potuerit mereri Incarnationem.*

45 TITVLVM hunc appono, quia per opera præcedentia non poteſt intelligi Chriſtus meruiſſe Incarnationem; ante enim non erat Chriſtus, & ſolùm erat Deus, meriti incapax; Chriſtus autem reſultat ex Incarnatione, & ita operatio Chriſti ſequitur ſaltem naturâ Incarnationem, & Chriſtum ipſum, quia operari ſequitur ad eſſe.

Svarez *diſput.10. ſect.4.* & aliqui alij apud Vaſquea *diſput.21. cap.4.* prædeſtinationem Incarnationis non potuiſſe cadere ſub merito Chriſti operantis ſequentibus actibus, docent; attamen potuiſſe ipſam executionem incarnationis cadere ſub merito Chriſti procedente ex ipſa vnione, quia non putant, ſic repugnare principium meriti cadere ſub merito. Vtuntur autem illo exemplo Regis, qui confert alicui militi arma, & equum in ſtipendium futuri laboris, eò quod egregiè pugnaturus ſit, & quaſi in præmium meritorum, quæ ab eo ſperantur. Eum ſequuntur Vadingus, & Mærac. apud Morandum *tract.1. de Incarnatione, quæſt.17.*

46 Commvnis tamen ſententia eſt, non potuiſſe Chriſtum per opera ſequentia vnionem, procedentia ex virtute, & merito ipſius Incarnationis; mereri ipſam vnionem hypoſtaticam. Ita D. Bonau. *locis adductis, quæſtione præcedenti.* Hanc tuetur acriter Vaſquez *diſput.21. à cap.1.* Nazarius *citata controuerſia prima, quæſt.3. ad art.11. quæſtionis ſecundæ D.Thom.* & alij relati *quæſt.3.* vbi quatuor opiniones recenſui. Sic & Aluarez *diſp.16.* Lugo *diſput.8.* Caſpenſ. *cit. ſect.2.* Paſqualig. *diſp.80.* & alij apud iſtos, ac Morandus *loco citato.*

Asssro cum hac ſententia, non potuiſſe Chriſtum per opera incarnationem ſequentia, illius executionem antecedentem mereri.

Probatvr à D. Bonauent. *argumento allato, quæſtione præcedenti.* Principium meriti non cadit ſub meritum; ſed vnio hypoſtatica eſt principium omnis meriti Chriſti: Ergo, non poteſt cadere ſub merito Chriſti.

Primò ſanè non video, qua ratione potuiſſet mereri executionem Incarnationis, non verò prædeſtinationem. Idem enim modus eſt Dei in prædeſtinando, & exequendo, vt probaui *quæſtione præcedenti,* & *prima prima, tract.1. diſp.21. quæſt.7.* Quare ſi quid in tempore datur ex meritis; id ex meritis prædeſtinatum eſt, ne vnum ſtatuere dicatur, & oppoſitum facere: Cùm enim prædeſtinatio ſit decretum rei faciendæ, ſeu exequendæ, ſi illa ex meritis exequenda eſt; ex meritis etiam exequenda prædeſtinari debuit; non enim merita ſunt finis præmij, ſed cauſa efficiens, & ideò etiam in prædeſtinatione debent præcedere effectum, vt arguit Vaſquea *cap.5.* Lugo *num.13.* 47

Deinde in hoc noſtro caſu nulla ratione poteſt etiam in executione Incarnatio cadere ſub meritum, quia Incarnatio in executione, meritorum eſt principium, & cauſa eorum, vt patet: omnia enim merita Chriſti ab vnione hypoſtatica producuntur ad actum per gratiam datam ex meritis Chriſti. Quare ſicuti repugnat, gratiam cadere ſub meritum, non modò quia gratia, vt ait Apoſtolus, Rom. 11. *Si gratia, non ex meritis,* ſed etiam quia, cùm ſit principium, & cauſa meriti, non poteſt eſſe ſimul eius effectus; ita multò minus Incarnatio, quæ eſt principium primum non modò meritorum, ſed etiam gratiæ, poteſt cadere ſub merito. Quæ cum ita ſint, aut Suarez è medio penitus tollat dogma illud: *Principium meriti non cadit ſub merito,* aut opinionem noſtram eligat, ſi illud ſeriò putat inconueniens. 48

Exemplvm verò Suarez de Rege dante arma, & equum, vt ea bello acquirat, & mereatur, atque adeo in præmium futuri meriti; nil prodeſt, nam, vt obſeruat S. Bonau. *in 2. diſt.27. art.2. quæſt.1. ad primum;* equus, quâ parte merito acquiritur, non habet rationem gratuiti; quâ parte verò habet rationem gratiæ, non eſt merito acquiſitus. Itaque, licèt equus poſſit labore in bello in ratione ſtipendij acquiri; tamen donatio illa, ſeu datio non poteſt merito acquiri, & hæc eſt, quæ eſt principium meriti; gratia verò prima, eo ipſo quod talis eſt, dicit quid ſimpliciter gratuitum, non ſolùm in ratione donationis, ſed etiam in ratione ſuæ entitatis, & ideò nulla ratione poteſt ſub merito cadere, & multò minus vnio hypoſtatica, quæ eſt princeps gratia. Vnde in vno eſt ſimilis exemplo allato; in altero diſſimilis, & in eo, quo eſt ſimilis, ſoluit etiam argumentum. 49

Adde etiam, equum, & arma, vt notat D. Bonau. non habere rationem, & eſſentiam gratuiti principij, quia non dant pretium merito, licèt enim aliqualiter adiuuent militem ad pugnandum; tamen meritum victoriæ magis venit à prudentia, à fortitudine, & ab induſtria; ſæpe etiam ſtratagemate militis abſque vſu equi, vel armorum; & ideò non eſt principalis ratio, & principium meriti; ſicuti eſt gratia reſpectu meriti, & Incarnatio reſpectu gratiæ, & meritorum: licèt enim concurrat etiam liberum arbitrium; attamen pretium meriti eſt à gratia, & in Chriſto ab vnione hypoſtatica, ex qua merita pretioſiſſima infiniti valoris euadunt. Hanc reſponſionem ſequuntur ex parte Vaſquea hîc, & *prima prima, diſput.89. cap.7.* D. Thom. 2. 2. *quæſtione 114. artic. 5. ad 3.* 50

Aluarez

Digitized by Google

Aluarez *diſp.* 15. Natarius *loco cit. quæſt.* 3. Lugo *num.* 17.

Reliqvvm eſt, vt duas authoritates explicemus, quæ huic, & quæſtionis præcedentis aſſertioni repugnare videbantur.

52 Prior eſt Pſal. 44. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem; propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitia præ conſortibus tuis.* Hunc locum de Chriſto exponit Apoſtolus *Hebr.* 1. qui ratione humanitatis dicitur vnctus; eam verò eſſe perunctam balſamo Deitatis in vnione, explicant Nazianzenus *oratione 4. de Theologia*, quæ eſt *n.* 36. Auguſtinus *in pſalmum iſtum*, Anſelmus, & Beda *in cap.* 1. *ad Hebr.* quos ſequitur Titelmanus *in eundem pſalmum*, ſic igitur arguitur: Propterea vncta eſt humanitas vnione cum Deitate, quia dilexit iuſtitiam: Ergo operibus Sanctis meruit vnionem, qua humanitas illa delibuta, ſanctificata eſt, vt explicat Hieronymus *in illum pſalmum*, quem imitatur Concilium Francoford. *ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, *vol.* 7. Ildephonſus *ſermone priori de Purificatione B. Virg.* Auguſtinus *lib. 3. contra Maximinum*, *cap.* 15. & *lib.* 16. *de Trinitate*, *cap.* 26. poſt Hilarium 7. *de Trinitate.* His adde Fulgentium *lib.* 3. *ad Traſimundum*, Cyrillum *lib. ad Theodoſium de recta fide*, & *in ſcholiis de Incarnatione*, *cap.* 10. & *in explicatione ſeptimi anathematiſmi*, Damaſcenum *lib.4. cap.6.* Gregorium Magnum *lib.9. epiſtolarum*, *epiſtola* 61. qui omnes diſcrimen conſtituunt inter Chriſtum, & alios, quod alij participatione per gratiam adoptionis; Chriſtus verò per vnionem, quaſi naturaliter Chriſtus, ideſt, vnctus, & ſanctus dicatur.

Qva expoſitione apparet, malè vſos eſſe Arrianos hoc teſtimonio ad probandum, Verbum non eſſe Filium Dei naturalem, quòd meritis ſuis, & labore conſequi debuerit à Patre vnctionem; quibus reſpondet Athanaſius *oratione 2. contra Arrianos*, longè poſt medium, non benè eos id deducere, quia ipſe à ſeipſo vnctus eſt, vt habetur Ioan. 17. *Ego ſanctifico me ipſum*, & explicat particulam *Propterea*, per particulam *Quia*: Propterea ſcilicet, quia Deus, & Rex es, ideò inunctus es.

53 Hanc expoſitionem impugnat Vaſquez *n.* 58. nam particula *Propterea*, non refertur ad hoc, quod Chriſtus eſſet Deus, ſed ad id, quod dilexerit iuſtitiam. Præterea teſtimonium illud Ioan. non denotat vllam ſanctificationem humanitatis, factam à perſona ipſa Verbi in Incarnatione, ſed quia factus eſt *Hoſtia* pro nobis; ſolebat enim hoſtia ſanctificari: Chriſtus igitur ideò factus eſt ſanctificatio, & redemptio, vt exponunt Chryſoſtomus *homil.* 51. *in Ioan.* Euthymius, & Theophylact. *in eundem locum*, Cyril. *lib. 4. in Ioan. cap.* 12. tametſi *lib. 2. cap.* 3. de ſanctificatione humanitatis eum locum intelligat.

54 Enim verò, ſanctificationem illam intelligi de Incarnatione oſtendit D. Bonau. *ad eum locum*, ex D. Auguſtino *tract.* 108. *in Ioannem*, vbi ait: *Quòd quid eſt aliud, quàm in me ſecundum id quod veritas eſt, Verbum illud in principio Deus, in quo & ipſe Filius hominis ſanctificatus eſt ab initio creationis ſuæ, quando Verbum factum eſt caro, quia vna perſona facta eſt Verbum, & homo; tunc ergo ſanctificauit ſe in ſe, hoc eſt, ſe hominem in ſe Verbo.* Subdit verò S. Bonau. etiam expoſitionem, è Chryſoſtomo allatam.

D. Hilarivs *lib.* 11. *de Trinitate*, exponit, propterea Chriſtum obtinuiſſe vnctionem, quia iuſtitiam dilexerit; hanc verò vnctionem dicit eſſe canonizationem in Iordane, quando eius ſanctitas, & Deitas declarata eſt, & publice Meſſias, & Chriſtus nominatus. Hanc expoſitionem innuit D. Bonau. *ad 4. Lucæ*, vbi notat, Chriſtum poſt Baptiſmum ſe declaraſſe vnctum, ex Iſaiæ 61. *Et vt reuoluit librum, inuenit locum, in quo ſcriptum erat: Spiritus Domini ſuper me, propter quod vnxit me.* Sic vnctum Meſſiam, iuxta Prophetiam *Danielis* 9. teſtatur *hic*, S. Doctor, & nos oſtendimus *diſput.* 1. *quæſt.* 1. hoc enim anno computauimus hebdomadas Danielis fuiſſe completas, vt *Vngatur Sanctus Sanctorum.* 55

D. Hieronymvs *epiſt.* 140. exponit, Chriſtum ex meritis eſſe vnctum vnctione regali ſuper omnia, vt inde illatum, in pſal. 44. *Virga æquitatis, virga regni tui*, & in eundem pſalmum dicit; *Oleum lætitiæ*, fuiſſe gaudia reſurrectionis, gloriam Aſcenſionis, & Maieſtatem Regni. Idem intellexit Concilium Francoford. *loco cit.* Attamen & Concilium, & D. Hieronymus exprimit etiam vnctionem vnionis: Chriſtus enim omnes has vnctiones complectitur, vt notat D. Bonau. *ad 9. Lucæ*, ad ea verba: *Reſpondens Petrus dixit, Chriſtus Dei*, vbi S. Doctor. Chriſtus enim exprimit perſonam vnam in duabus naturis, & dignitatem regiam, & ſacerdotalem, & gratiæ plenitudinem propter vnctionis prærogatiuam, de quo in pſalmo 44. *Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ*, & rurſus affert illud *Iſaiæ* 61. Igitur vnctum Chriſtum in Sacerdotem, Prophetam, & Regem ex meritis videtur concedere etiam D. Bonauentura (hæ enim tres perſonæ in lege veteri inungebatur;) at vnctione hypoſtatica nequaquam, vt mox dicam. 56

Patres ergo, qui per vnctionem intelligunt vnionem hypoſtaticam, exponunt particulam *Propterea*, vt non denotet eam meritoriam; ſed finalem, hoc modo: *Propterea vnxit te Deus*, nempe vnione illa ineffabili, vt diligeres iuſtitiam. 57

Hvnc ſenſum ſecutus eſt D. Bonau. *in Diata*, *tit.7. cap.5. in fine*, vbi ait, vnionem illam oleo aſſimilari, quia oleum ſignificat miſericordiam, qua tractus eſt de cœlo in mundum, *vt miſericors fieret*, & operibus ſanctis nobis commiſerans mederetur, iuxta illud Pſal. 44. *Propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ.* Huic videtur alludere Apoſtolus ad Hebr. *Debuit per omnia fratribus aſſimilari, vt miſericors fieret*, quod S. Bonau. à poſteriori deducit, quia (ait) tam pronus erat ad lacrymandum. Quapropter nil contra nos colligi poteſt ex eo pſalmi verſu.

Qvare in turpem eſt lapſus errorem Origenes *lib.2. Periarch. cap.6.* vbi deducit ex hoc loco animam Chriſti fuiſſe ante vnionem, eamque meritis obtinuiſſe, cuius error damnatur in Quinta Synodo.

Altervm teſtimonium, quod opponitur, eſt Apoc. 5. *Dignus eſt agnus, qui occiſus eſt, accipere virtutem, & diuinitatem*: At diuinitatem accepit per vnioem: Ergo dignè illam meruit. 58

Respondetvr, Agnum moriendo meruiſſe diuinitatem, ideſt adorationem Latriæ, ſui nominis exaltationem, & laudes in cœlo. Ita exponit D. Bonau. *in Diata*, *tit.* 10. *cap. vltimo.* Eodem modo exponunt Rupertus, S. Thom. Dionyſius Carthuſianus, Lyra ad eum locum, Vaſquez *num.* 68. & alij.

Ex his habes primò, Chriſtum non potuiſſe mereri continuationem vnionis hypoſtaticæ. Probatur, quia principium meriti non cadit ſub merito;

rito; at continuatio vnionis fuit principium meritorum Chriſti, vt patet: Ergo.

59 Deinde quia continuatio vnionis phyſicè vnum facit cum vnione, ſicut conſeruatio eſt vnum cum creatione, & inſeparabilis eſt conditiooe ſuâ humanitas ab ipſo Verbo.

Præterea etiam continuatio vnionis moraliter ſompta eſt ab ipſa vnione, quia ex decreto rationabiliter facto, non debuit natura aſſompta dimitti: Si ergo non potuit mereri vnionem, & virtutem eius: Ergo nec continuationem.

Quoad circumſtantias verò, & cætera ſpectantia ad vnionem, erit dicendum *diſp.* 21.

Habes ſecundò, per nullam potentiam valuiſſe Chriſtom mereri ſuam Incarnationem. Ratio eſt, quia implicat, idem eſſe cauſam, & effectum reſpectu eiuſdem in eodem genere cauſæ:
60 At vnio hypoſtatica fuit principium etiam morale meritorum Chriſti; ex ea enim dignitas moralis infinita meritis Chriſti proueniebat: Ergo non potuit eſſe effectus meritorum, qui eſt effectus moralis.

QVÆSTIO V.

An Sancti Patres emeriti ſint, vel potuerint Incarnationem emereri.

D.Bonau. diſt. 4. art. 2. quæſt. 1.
D.Thom. q. 2. art. 11.

61 Omnium Scholaſticorum calculis ſtatutum eſt, nullum emeritum condignè Incarnationem, vt notant Vaſquez *diſput.* 22. *num.* 1. Lugo *diſp.* 8. *ſect.* 3.

Nonnulli tamen, abſoluta Dei potentia fieri potuiſſe, cooeedunt; vt ſancti mererentor eam condignè, ſi eorum operibus prædeſtinata ea ad hunc finem relata fuiſſent, nam per ordinationem Dei, & promiſſionem illa opera forent tanto præmio condigoa.

Alii verò moderni cenſent, opera quidem Sanctorum non potuiſſe Diuina promiſſione digna reddi tanto præmio; ſed tantùm aliquo modo, quatenus ſponſione adderetur Deo debitum ad tale præmium.

62 Communis tamen ſeotentia Theologorum eſt, nullum purum hominem, etiam ex pacto Dei, potuiſſe mereri Incarnationem. Id vero aſſerunt ferè omnes infra allegandi, qui & de cæteris ſpectantibus ad Incarnationem aſſerunt, vt notant Paſqualigo *diſp.* 80. *ſect.* 3. Morandus *quæſt.* 17. Logo, & alij.

Quæstio igitur eſt; an ſaltem merito congrui meruerint Sancti Incarnatiooem Filij Dei, aut ſaltim circumſtantiam, vel aliquem illios effectum.

63 Prima opinio eſt D. Thomæ hîc, & omnium fidelium Thomiſtarum aſſertiua. Eos imitantur Valentia *diſput.* 1. *quaſt.* 2. *puncto* 8. Tanner. *diſp.* 7. *num.* 252. Suarez *diſp.* 10. *ſect.* 5. Aſturicenſis *relect. de gratia Chriſti, quaſt.* 5. *pag.* 478. hi duo tamen aſſerunt, Patres meruiſſe tantùm executionem Incarnationis, non autem illius prædeſtinationem, quam diſtinctionem Valentia refellit noſtro argumento, quia eo modo res prædeſtinat Deus, & exequitur. Eandem ſententiam ſequitur Rada 3. *p. controu.* 2. *art.* 3. *in ſecundo dubio*, Medina ad hunc articulum, vbi etiam Aluarez, qui duo ſolùm diſcrepant in eo, quod Medina concedit de abſoluta Dei potentia, potuiſſe Sanctos mereri condignè Incarnationem; hoc verò Aluarez explodit, ſicut & cæteri.

Quoad circumſtantias; Valentia, & Suarez aliquas admittunt emeritas; Aſturicenſis verò omnes, quod negant Rada, & alij.

Secunda ſententia negat, Patres emeritos 64
congruè Incarnationem; ſed ſolas aliquas circumſtantias. Ità D. Bonauent. hic, quem ſequuntur Marſil. *eadem diſt.* 4. *quaſt.* 5. Gabriel Biel *quaſt.* 1. Vaſquez *diſp.* 22. *cap.* 4. & *diſp.* 23. *cap.* 5. Lugo *ſect.* 4. Paſqualig. Morand. *locis citatis*, Peſantius *diſp.* 3. Scotus 4. *diſt.* 2. *quaſt.* 1. §. *ad primum argumentum*, Antonius Panruſſa *lib. de prædeſtinatione, & gratia, cap.* 10. Franciſcus Fenardentius *in cap.* 2. *lib.* 5. *Irenæi, aduerſus hæreſes*: Hurtadus, Martacinus apud Morandum: Caſpeot. *diſp.* 2. *ſect.* 8. Pulienſ. *lib.* 2. *cap.* 14. *reſol.* 5.

Adducitur à Vaſquez etiam D. Thomas *ad* 3. ſed malè, nam D. Thomas obiicit ibi: B. Virgo meruit portare Chriſtum, vt canit Eccleſia in Antiphona:

Regina cœli lætare,
Quia quem meruiſti portare, &c.

Sed hoc eſt factum per Incarnationem: Ergo meruit illam.

Respondet, aſſeri ab Eecleſia, meruiſſe 65
portare Dominum, quia meruerit non ipſum incarnari, ſed qoia meruit ex gratia ſibi data illum puritatis, & ſanctitatis gradum, vt congruè poſſet eſſe Mater Dei. Quibus verbis non negat, Mariam Virginem meruiſſe de congruo Incarnationem; ſed dicit, verba Eecleſiæ non loqui de merito Incarnationis, ſed de merito ornamenti gratiarum, vt eſſet Dei congruum habitaculum; non negat tamen meruiſſe Incarnationem de congruo; imò id *in corpore* concedit, quod loce clarius eſt. Nihil ſanè mihi magis eſt in optatis, quàm Angelicum Seraphico ſocium habere perpetuum; attamen nolo alteri vim inferre. Aliomodo reſpondet Nazarius cum Medina, Angelicum Doctorem adſcribere merito condigni augmentum illud ſanctitatis, & hoc negare de Incarnatione.

Ratio verò ſecunda D. Thomæ, quam affert 66
Vaſquez: *Principium meriti non cadit ſub merito,* in ſententia D. Thomæ currit ad excludendom non minùs meritom congruum, qoàm condignum: Vaſquez dicit, citari ſolere pro hac ſententia etiam D. Bonauenturam *loco citato*, Richardum *art.* 3. *quaſt.* 1. Gabrielem *quaſtione vnica, art.* 3. *dub.* 3. Almainum *quæſt.* 1. *dub.* 3. ſed addit, iſtos DD. videri tantùm excludere meritum condignum, non autem congruom, cùm illod negant de Incarnatione, & concedunt de circumſtantiis; tametſi Richardus *ad primum*, videtur totum explicare de merito congruo.

Enim verò luce clarius meridiana ſe ipſum explicuit S. Doctor,

Primò quidem ex ipſo Vaſquez habetur hu- 67
iuſce rei confeſſio. Is enim ea ratione D. Thomæ: *Principium meriti non cadit ſub merito*, concludit, Angelicum negaſſe etiam meritum congruum Sanctorum Patrum; etiamſi S. Thomas ore rotundo concludat ſic articulum: *Ex congruo tamen meruerunt Sancti Patres Incarnationem*; quantò magis id tenebatur de Seraphico aſſerere, qui eodem argumento nititur, *fundamento vltimo*, & *in corpore*? eò verò ſolidiùs, quo S. Bonauent. non aſſeri

idem

Digitized by Google

idem quod D.Thomas, imò potiùs oppoſitum, vt mox oſtendam.

Deinde S. Doctor *in corpore*, negat penitus meritum reſpectu Incarnationis, quia eſt dignationis altiſſimæ; concedit verò meritum reſpectu efficaciæ Incarnationis quoad aliquem effectum, puta condignum ad gloriam; ad iuſtificationem verò, ſuppoſitâ primâ gratiâ, congruum concedit. Quare & hoc excludit ad Incarnationem: Et *in reſp. ad tertium*, comparat Incarnationem cum gratia ſimpliciter prima, quæ nullum, etiam vel congruum admittit meritum. Itaque pro hac ſententiam meritò S. Doctoris affertur à Nazario *art.* 11.*controu.* 2. Suarez *ſect.* 5. & aliis.

Assero primò, Sanctos Patres, non eſſe emeritos de condigno, neque de congruo Incarnationem.

Probatvr à D. Bonauent. primò è Scripturis, quæ conclamant, Incarnationem fuiſſe ſummam gratiam. Ad Titum 2. *Apparuit gratia Saluatoris noſtri.* Et cap. 3. *Apparuit humanitas, & benignitas, &c.* Lucæ 1. *Recordatus miſericordiæ ſuæ.*

Rurſus: *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, viſitauit nos, Oriens ex alto.* Vbi obſeruat S.Doctor, aſtrui ſummam, & meram è corde miſericordiam, ſicut dicitur, Epheſ. 2. *Deus autem, qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos, conuiuificauit nos in Chriſto, cuius gratia ſaluati eſtis.* Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret.* Ad quem locum obſeruat S. Doctor, Incarnationem vocari dilectionem merè gratuitam.

69 Hæc ſanè teſtimonia probant de fide, nullum Sanctorum Patrum meritum condignum fuiſſe ad Incarnationem. Imò nec eſſe potuiſſe efficaciter probant; nam acclamatur exeedens miſericordia, & nimia gratia. Hanc verò, quæ beneficium, & donum infinitum includit, nempè Chriſtum, nulla finita merita exæquare valebant. Probabiliter verò conuincunt etiam de merito congrui, quia dicitur ſumma, & excedens gratia.

Hinc probatur ſecundò à S. Doctore *fundamento vltimo*, & *in corpore*. Principium meriti non cadit ſub aliquo merito: Incarnatio eſt principium omnis meriti, etiam congrui: Ergo non po-
70 teſt cadere ſub aliquo merito. Maior probatur, quia meritum eſt effectus ſui principij: Ergo illud ſupponit, tanquam producens; ergo non poteſt ab eo eſſe productum; alioqui idem eſſet cauſa, & effectus. Minor probatur ſupponendo primò, meritum Incarnationis, quæ eſt donum maximum, debuiſſe à gratia procedere, non à nudo libero arbitrio. Si enim meritum ad gloriam eſſe debet opus ex gratia, multò magis ad vnionem hypoſtaticam, quæ eſt donum deitatis ſubſtantialiter, atque adeò magis eleuatur ſupra ordinem gratiæ habitualis, quàm eleuetur hæc ſupra naturam; non modò entitate, ſed etiam proportione, vt attingit S. Doctor *diſt.* 4. *artic.* 2. *quæſt.* 3. *fundamento vltimo.*

71 Esto enim ordo gratiæ accidentalis, & vnionis hypoſtaticæ conueniant in eſſe ſupernaturales; attamen non rectè infert Lugo *diſput.* 8. *num.* 28. maiorem proportionem inter eas, quàm naturæ ad gratiam habitualem; nam & in ordine ſupernaturali ſunt habitus gratiæ virtutum, & luminis gloriæ; at ibi eſt etiam Deus tranſcendens omne creabile infinitè, qui improportionabiliter magis ſe communicat vnione hypoſtatica ſubſtantialiter, quàm qualibet accidentali vnione, quod ex idiomatum communicatione patet.

Svpponit deinde, gratiam omnem eſſe datam 72
Sanctis Patribus poſt peccatum ex meritis Chriſti, quod abſque temeritate negari non poteſt, vt notat Vaſquez *num.* 43. Ideò abſolutè dicitur Ioannis 1. *Gratia per Ieſum Chriſtum facta eſt*, vt ponderat ibi S. Bonau. Quibus ſuppoſitis, ratio eſt validiſſima, vt notat Vaſquez, qui eâ nititur cum cæteris.

Qvapropter Seraphicus hoc ſiſtit fundamento, recedens à ſuo Magiſtro Alexandro Aleuſi, qui *parte prima, quæſtione* 28. *membr.* 3. *artic.* 3. aſſeruit, poſſe principium meriti cadere ſub merito.

Respondent aliqui potuiſſe Sanctos in gratia ſolo libero arbitrio, non operante gratiâ, deprecati Incarnationem; & ita non ſequeretur, aliquod principium meriti cadere ſub merito. Ita Valentia.

At quis ignorat, eos iuſtos ex dignitate habita per gratiam ſaltem debuiſſe diſponi? Deinde error eſt ſemipelagianorum, gratiam dari ex meritis nudi arbitrij, vt oſtendi *prima ſecunda, tract. de Gratia, diſput.* 1. *quæſt.* 14. Meminiſſe autem debemus, quod dixi *quæſt.* 3. Incarnationem non cedere primæ gratiæ ex D. Auguſtino. Sicut igitur minimum ad primam gratiam meritum ex libero arbitrio tollit rationem gratiæ, & ad ſemipelagianos accedit; ita & qui poneret tale meritum ad Incarnationem in alio quocumque; imò cum magis S. Auguſtinus execraretur, tanquam è medio tollentem ſummum donum.

Sicvt igitur in Concilio Arauſicano II. *can.* 3. 73
damnantur, qui dicunt, gratiam Dei humana inuocatione conferri, non autem gratiam facere, vt inuocetur, quippe contradicentes Iſaiæ Prophetæ, & Apoſtolo dicenti: *Inuentus ſum à non quærentibus me*; multò magis, qui diceret, Homines inuocatione humana, ſeu nudi arbitrij, meruiſſe Incarnationem, quæ eſt prima, & principium omnis gratiæ.

Confirmatvr à Vaſquez *num.* 55. ex D. Bonauent. *in corpore*, quia ſi Patres aliquibus operibus meruerunt Incarnationem, hæc ſane fuêre deſideria, & deprecationes; at hæ omnes proceſſerunt ex fide communicata huius Myſterij, vel explicita, vel implicita: Ergo illa merita non fuere ex nudo arbitrio, ſed ex gratia fidei per Chriſtum donata, vt definit Concilium Arauſicanum *can.* 3. *&* 4. atque adeò Incarnatio, quæ eſt principium illius gratiæ, & conſequenter meriti, caderet ſub merito, tanquam effectus ſui effectus.

Respondet Suarez, argumentum conuincere, Sanctos non potuiſſe mereri prædeſtinationem Incarnationis, non tamen executionem, poteſt enim aliquid prædeſtinatum gratis, executioni mandari per merita, vt patet in gloria electorum.

Dicit ergo, gratiam datam eſſe Patribus pro- 74
pter merita Chriſti præuiſa in diuina prædeſtinatione; nondum autem re ipſa exhibita: Patres verò per hanc gratiam non potuiſſe mereri Incarnationis prædeſtinationem ipſam, ex qua deſtinata ſunt eis merita; ſed eius executionem, & ideò hæc inter ſe non pugnare; quia, licèt merita Chriſti præuiſa anteceſſerint; tamen executio Incarnationis ſubſecuta eſt gratiam, & opera anti-

quorum Patrum, & ideò ſub diuerſis rationibus
eſſe principium, & premium illorum meritorum:
Conſenſus v. g. Virginis fuit medium ad execu-
tionem Incarnationis; & tamen illemet conſenſus
datus eſt Virgini ex meritis Chriſti præuiſis.
75 Hæc tamen friuola ſunt: Meritum enim ope-
ratur non ad modum efficientis Phyſici, ſed impe-
trando, prout in decreto eſt remunerantis ſtatu-
tum, rem hanc exhibere hoc, vel illud operanti:
parum ergo refert, an merita præcedant, vel ſub-
ſequantur, dummodò immobile perſeueret decre-
tum: & ſanè in Deo non poteſt mutari, niſi ex
connotato, ideſt, ex mutatione rerum præfinita-
rum. Igitur Deus & decreuit Incarnationem prin-
cipium meriti, & in tempore dedit eodem modo,
quo decreuerat, ex meritis Chriſti; alioqui rebus
immutatis aliud de nouo Deus in tempore voluiſ-
ſet, ſicuti executus fuiſſet; res enim exequitur,
prout vult.
76 Licet igitur merita Chriſti in præſcientia an-
teceſſerint, & in executione ſubſecuta ſint oratio-
nes Sanctorum Patrum; attamen hæ procedebant
ex gratia iam actu exhibita ex præfinitione Dei
propter merita Chriſti. Do exemplum: Decernit
Rex mittere filium ad redimendos à Turcis ſubdi-
tos ſuos, hoc autem ſtatuit ex mera bonitate, non
ex merito captiuorum; hunc filium ita honorat,
vt ſtatuat, nullam gratiam dare, niſi habentibus
ab eo ſigilli impreſſionem, quod Priuilegium dare
filio decernit in premium itineris. Mox vero poſtea
aliqui è captiuis impetrato à filio ſignaculo, iam
obtento pro futuro labore, exhibent illud Regi, vt
mittat filium. Certum eſt, ſignaculum illud, etiamſi
præcedat laborem itineris filij exhibitum, eſſe
tanquam effectum moralem itineris in mente Re-
gis exiſtentis, non vt finis, ſed vt efficientis mo-
ralis gratiarum omnium, quæ per illa ſignacula
obtinentur, atque adeò non poſſe non modò ob-
tineri per illa Sigilla (quæ gratiæ comparo) præ-
deſtinationem itineris filij ad captiuorum libe-
rationem, ſed neque ipſum iter, quia poſtulatio
illa vim habet ab illo ſigillo ad impetrandum, &
illud ſigillum à labore futuro Principis, qui tamen
in prouidentia Regis operatur, & moraliter efficit
orationes efficaces eo modo, quo decreuit: & ſanè
aliter non poteſt, quia ſicut Rex ſtatuit dare gra-
tis filium, & ob meritum filij ituri gratias ex illis
ſigillis; ita etiam in tempore exequitur, niſi mu-
tetur; nam executio etiam à voluntate procedit.
77 Itaque labor Principis futurus mouit efficienter
antea ipſum Regem ad gratias ex meritis filij diſ-
pertiendas; Quomodo igitur poterunt illi oratores
captiui obtinere ex meritis a Rege, quod ſtatu-
tum eſt dare gratis, & efficienter moraliter pro-
ducit effectum? aut qua ratione illa ſignacula,
quæ virtutem impetrandi habebunt ex itinere filij,
poterunt impetrare ipſum filij iter iam conſtitu-
tum, & cauſam illorum? ſanè labor itineris dans
orationibus virtutem ex mente Regis præuiden-
tis, non poterit dare virtutem ipſis ſigillis, ſeu
precibus ſignatis, vt Rex mittat filium illuc ad
merenda ſignacula illa; alioqui idem labor, qui
eſt cauſa moralis ſignaculorum dantium virtutem
precibus, erit etiam effectus moralis eius in eo-
dem genere cauſæ impetrationis, etiamſi dentur
ſignacula de condiguo, & labor Principis poſtu-
letur, & prætendatur ſolùm de congruo; nam
quæcumque ſit illa virtus in ſignaculis cum pre-
78 cibus, virtutem habet à labore Principis, actu im-
petrante ſignacula in Regis diſpoſitione. Scio qui-
dem, impetrationem, prout eſt à libero arbitrio
captiuorum, non eſſe à merito Principis; attamen
efficacia precum à neceſſario ſignaculo deſumi-
tur; hoc autem eſt effectus meriti Principis. Scio
etiam, meritum illud eſſe diuerſæ rationis, vt ſup-
pono; attamen qualecumque ſit, eſt effectus la-
boris Principis ſecundùm ſuam rationem formalem
meriti; vnde eamet entitas non poteſt influere, vt
cauſa ad meritum Principis producendum, vel ob-
tinendum.
Ex quo patet id, quod de conſenſu B. Virginis
dicebatur; non enim fuit cauſa Incarnationis, vt
dixi.
Qvòd verò dicebatur de gloria, quæ eſt priùs 79
volita in intentione, quàm merita, & ideò præ-
deſtinata abſque meritis, ſed ex meritis in tem-
pore data, non eſt ſolidum; nam merita non ſunt
media phyſica, quæ actione aliqua reali ad fi-
nem conſequendum operentur ad modum, quo
medicina operatur ſanitatem, ſed ſolùm ſunt cauſa
conſequendi finem per modum impetrationis re-
lata ad voluntatem eius, qui confert alteri fi-
nem; quo circa meritum nunquam poteſt in tem-
pore eſſe medium, niſi moueat voluntatem al-
cuius ad conferendum finem: Ex quo ſequitur,
eadem merita debere præcedere in intentione, quia
eſt eadem voluntas dandi in executione, & in
conſultatione, & ita ab eodem moueri debet. Ita-
que & Deus ſic confert finem in tempore propter
merita, ſicuti ab æterno præfiniuit ex meritis dare;
alioqui variata eſſet voluntas Dei circa eandem
rem, & duæ eſſent voluntates. Id latiùs oſtendi
prima primæ, tract. 1. diſp. 21. quæſt. 7.
Hoc ex ratione Suarez conuinco; nam in *ſe-* 80
cundo Dicendo probat, prædeſtinationem circum-
ſtantiarum Incarnationis non eſſe factam ex me-
ritis Sanctorum Patrum: quia Abraham, Dauid, &
Ioannes Baptiſta fuerunt gratiâ, ſeu vocatione
ſpecialiſſima præuenti, quæ ſine dubio è ſpeciali
eorum electione procedebat, quâ illis primis data
eſt Incarnatio ex eorum ſanguine, & Ioanni, vt
eſſet Præcurſor, & B. Virgini, vt eſſet Mater
Dei: Ergo illa electio anteceſſit omnia merita, &
fuit cauſa omnium meritorum. Ita Suarez ex effectu
deducit, & ex ipſa executione arguit eundem or-
dinem in diuina electione ſeruari in meritis, &
præmio. Nos igitur, qui in tempore concedimus
datum Abrahæ, & Dauidi, vt eſſent Chriſti pro-
genitores, & Ioanni, vt eſſet Præcurſor, & B. Vir-
gini, vt eſſet Mater Dei ex aliquo merito, idem
ingenuè fatemur in diuina prædeſtinatione, &
ſanè nulla eſt firma ratio fingendi, Deum aliter
res prædefiniſſe, quàm eas exequatur; nam de
æternis Dei actibus circa ea, quæ in tempore exe-
quitur, nihil aliud poſſumus ſtatuere, quàm id,
quod ex ipſis effectibus, & ordine illorum in exe-
cutione ipſa colligimus, vt ſapienter notat ex
more Valentia.
Nazarivs conatur argumentum ſoluere fun- 81
damento Suarez, paucis mutatis: Dicit igitur,
Principium meriti ea ratione, quâ principium eſt,
non cadere ſub merito; Myſterium autem Incarna-
tionis eſt principium meriti Sanctorum Patrum,
ſecundùm ordinem intentionis ad modum finis,
prout ſcilicet fuit in intentione, & prædeſtina-
tione Dei; & hoc modo conſideratum non potuit
cadere ſub merito Sanctorum Patrum: at ſecundùm
ordinem executionis ab æterno à Deo conceptum,
ne

ac volitum, & in tempore factum potuit, vt præmium merita Patrum congrua terminare; & ratio præcipua eſt, quia meritum congrui non innititur iuſtitiæ, ſed gratiæ, & amicitiæ; neque neceſſe eſt habere proportionem ad præmium, & ideò non tollit, aut minuit rationem gratiæ, quæ illi datur vt præmium.

82 At contra, quia merita Sanctorum Patrum, etiam in executione habent eſſe ab Incarnationis virtute; nam gratia, quæ data eſt ei in tempore, exhibita eſt ex meritis Chriſti. Vnde Sancti PP. non modò meruerunt, quia Chriſtus prædeſtinatus eſt, ſed etiam quia Chriſtus venturus erat, & venit, in quo denotatur ex parte Chriſti cauſa non finalis, ſed meritoria.

E contra verò non licet dicere: Ideò antiqui Patres meruerunt, vt prædeſtinaretur Chriſtus, aut vt re ipſa veniret, quo denotatur cauſa meritoria ex parte Sanctorum Patrum.

83 Ratio verò illa appoſititia eſt ſine fundamento; quid enim impedit, rem de congruo diſponentem, eodem modo ſe habere, quoad executionem, & in conſultatione? Reſpondetur verò, vt dixi ſuprà, quamvis meritum congrui non ſit proportionatum, ſed addenda ſit liberalitas præmiantis; attamen, ſi ſemel concedatur, ſecundùm ſuam entitatem, qualiſcumque ea ſit imperfecta, totam eſſe ab aliqua cauſa; non poteſt conſequenter concedi, eſſe cauſam ſuæ cauſæ; & ita ſicut in ratione meriti congrui eſt effectus gratiæ per Incarnationem datæ, non poteſt congrue eandem Incarnationem cauſare. Omitto ea, quæ prolixiùs ſubtexit Nazarius; ea enim noſtro fundamento ſiſtentes iam refutauimus *loco citato*. Addam ſolùm exemplum quoddam illius, quo videtur noſtrum deſtruere. Rex (ait) vult vrbem ab hoſtibus captam recuperare; ad hunc finem, bonum eſſe iudicat vti opera cuiuſdam ſtrenui Ducis: & vt ſuauiùs, ac meliùs agat negotium, vult, preces ſibi à populo captiuo porrigi, vt eum ducem mittat: & ita demum ſtatuit, ac decreuit exequen-

84 dum. Iam preces à populo captiuo porrectæ non mouent finaliter animum Principis, nec habent rationem principij ſecundùm ordinem intentionis, nec ſunt cauſa mouens effectiuè animum Regis ad eum Ducem eligendum, ſed ſunt cauſa tantum moralis ad exhibendum illum Ducem electum, quia preces illæ apprehenſæ, etiam antea volitæ, mouent vt media, ad hunc finem electa, Regis animum ad exhibendum actu, quod mediis populi precibus exhibere decreuerat; atque ita preces mediâ Regis voluntate per eas mota cauſant effectiuè exhibitionem Ducis, & ſunt illa priores ſecundùm ordinem executionis; poſteriores autem ſecundùm ordinem intentionis: Sic & in propoſito euenit.

85 Exemplvm hoc fallaciis ſcatet. Primò quidem è latebris, quibus reconditur, modus dicendi prodeat. Vel enim decernit Rex ſine precibus miſſionem Ducis ad liberandum populum; vel decretum protrahit vſque ad præſcientiam precum, vt videntur verba innuere, & preces ſunt tantum impulſiuæ ad libentiùs mittendum. Si ante præſcientiam precum decreuit, iam accedentibus in præſcientia precibus, non modò decreti non erunt cauſa motiua, ſed neque executionis. Cauſa enim motiua eſt apud philoſophos, qua poſita ponitur res, & qua remota remouetur; ſicut impulſiua non cauſat ſimpliciter, ſi apponatur; ſed ſolum facilius, ſicuti remota non impedit: & ſanè videtur in verbis preces apponere, vt impulſiuas tantùm; ait enim: Vt ſuauiùs, ac meliùs agat negotium, vult ſibi à populo captiuo preces porrigi.

Eodem modo in tempore exequetur, (niſi mutet voluntatem) nempe ex ſua liberalitate, licet libentius additis precibus. Si verò preces decernit, vt cauſam miſſionis, ita vt ſimpliciter eligat Ducem ex precibus populi; iam etiam ex eiſdem precibus mittet ſimpliciter; niſi mutet voluntatem, & cùm decreuiſſet ex precibus Ducem, quem aliter non elegiſſet, nunc velit hanc miſſionem alia de cauſa. Voluntas enim debet vna eſſe vſque ad factum eſſe. Ita profectò euenit in decreto, & executione Dei; idcirco D. Thom. *3. parte, quæſtione 1. articulo 3. ad 2.* ait, prædeſtinationem Dei inniti præſcientia futurorum, & eam ſupponere, & ita Deum prædeſtinare ſalutem aliquorum per orationes aliorum implendam, v. g. ſalutem Pauli 86

per orationes Stephani. Quare inane eſt, quod aliqui aſſerunt ex hoc caſu, dicentes, myſterium Incarnationis prius fuiſſe in intentione, & ideo non potuiſſe cadere ſub merito Sanctorum Patrum; tamen in executione fuiſſe poſterius, & proinde cadere potuiſſe ſub illis meritis; ſicut gratia Pauli in intentione, & prædeſtinatione prior fuit, quàm oratio Stephani; in executione verò poſterior, & oratio Stephani fuit meritoria illius. 87

Hoc inquam exemplum non eſt ad rem; nam preces Stephani non ſolùm in tempore ſalutis Pauli cauſa fuere, ſed in Diuina præſcientia prædeſtinationis ſalutis ipſius Pauli. Nil autem prorſus refert, etiamſi electio Sauli fuerit ante preces Stephani emiſſas, nam eodem ordine, quo fuerunt, habuerunt etiam eſſe cauſa, quia operari ſequitur ad eſſe, & quale eſt eſſe, tale eſt cauſare. Cum igitur preces Stephani iam eſſent in præſcientia Dei potuerunt habere, & habuerunt cauſalitatem proportionatam ſuo eſſe, nempè cauſare electionem, ſeu volitionem ſalutis: in tempore verò realiter exhibitæ poterant cauſare executionem ſalutis Pauli. 88

Probatvr tertiò à D. Bonauent. ex PP. Pſal. 73. *Reſpice in teſtamentum tuum: quia repleti ſunt, qui obſcurati ſunt terræ domibus iniquitatum.* Ibi Gloſſa, quæ eſt Caſſiodori: *Imple, quæ promiſiſti, vt Teſtamentum nouum, quod eſt de æternis, conſtituas. Meminit promiſſionis, quia merita deficiunt. Item, ideò, quia repleti ſunt iniquitatibus.* Vbi excludit omne meritum, etiam congruum, quia conſiderat homines vt ſunt ante omnem influxum gratiæ, quæ eſt ab Incarnatione, repletus iniquitatibus, & ideò neque congruè habentes aliquod meritum ad Chriſti aduentum ſalutiferum obtinendum. 89

Probatvr quartò à S. Doctore *quæſtione ſequenti, argumento vltimo*, ex D. Auguſtino, ſerm. 9. in Matthæum: *Quidquid putaueris boni habere abs te, detrahitur à laude Dei. Quid iam miraris ſi te ſeducit inimicus, quandò & tu ipſius ſeductor es?* Audi Apoſtolum: *Qui enim putat ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit, ſeipſum ſeducit: Dominum ergo attende confitentem: Confiteor tibi Pater Domine cœli, & terræ, confiteor tibi, laudo te, non accuſo me. Quantum autem pertinet ad ipſius hominis ſuſceptionem, tota gratia, ſingularis gratia, perfecta gratia. Quid meruit homo ille, qui Chriſtus eſt, ſi tollas gratiam, & tantùm gratiam, quâ* 90

vnum oportebat eſſe Chriſtum, & ipſum eſſe, quem nouimus? Tolle gratiam iſtam, quid eſt Chriſtus, niſi homo?

91 Ibi D. Auguſtinus omnes nos alloquitur, vt patet, & dicit, Incarnationem eſſe *totam gratiam, ſingularem gratiam, perfectam gratiam.* Quòd verò afferat exemplum de Chriſto; eſt argumentum à maiori, ideſt; ſi Chriſto ipſi fuit gratia, multò magis nobis; non autem quod ſoli Chriſto ſit gratia, vt putat Nazarius, reſpondens Peſantio, qui vtitur authoritatibus D. Auguſtini ad noſtram aſſertionem firmandam: Cùm igitur gratia prima excludat omne meritum ex Apoſtolo *Rom.* 4. ſequitur, Incarnationem ſub nullius fuiſſe merito. Idem habet D. Auguſtinus *in Enchir. cap.* 36.

Assero ſecundò, Sanctos Patres meruiſſe aliquas circumſtantias Incarnationis de congruo. Ita Suarez, & Vaſquez ſuprà, Tanner. *num.* 246. Paſqualig. *num.* 21. Morandus, Lugo, & alij.

92 Probatvr à D. Bonau. ex Pſal. 11. *Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus.* Vbi Gloſſa exponit: *Exurgam, ideſt, apparebo in filio.* Ergo acceleratio, & tempus Incarnationis fuit ex merito congruo deprecantium.

Respondet Nazarius, accelerationem Incarnationis propriè ſignificare aduentum Chriſti conceſſum ante præfinitum tempus, quod implicat fieri, quia res à Deo fiunt, ſicuti ſunt decretæ.

Hoc in corde ſibi fixum ſeruet Nazarius; & inferet, eo modo ex meritis Deum executum Incarnationem, quo in æternitate decreuit. Quoad accelerationem itaque dico, quod ſicut ab æternò decreuit priùs abſolutè Incarnationem independenter à meritis alicuius, abſque temporis determinatione; tempus verò determinauit ex præſcientia precum Sanctorum Patrum; ita in tempore executus eſt, vt notat D. Bonauent. *ad primum*, quem ſequitur Suarez *dicto* 4. Aſturicenſis *loco citato*, apud Nazarium, qui in his potuit ſuæ difficultatis ſolutionem videre; Sic ſentiunt contra Lugum *numero* 34. Lorcam *diſp.* 22. Salmeronem *tract.* 14. *d.* 29. Paſqualigum, alioſque apud Morandum, negantes accelerationem Meſſiæ à Patribus emeritam; & reſpondent *pſal. cit.* ſolum innuere Chriſtum opportunè fuiſſe datum.

93 Enim verò particula *nunc*, indicat tempus acceleratum ob gemitus Patrum.

Probatvr ſecundò à D. Bonau. *quæſt. ſeq.* & *lib.* 1. *Phar. cap.* 5. è Sanctorum Patrum dicentibus, B. Virginem meruiſſe fieri Matrem Dei, ac proinde illa ætate Incarnationem fieri.

Similiter Simeon meruit circumſtantiam temporis, vt videret Chriſtum, vt dicitur Lucæ 2. *Reſponſum accepit Simeon à Spiritu ſancto, non viſurum ſe mortem, niſi prius videret Chriſtum Domini.* Vbi reſponſum petitionem ſupponit, & clamorem eius, iuxta id Iſaiæ 30. *Ad vocem clamoris tui ſtatim vt audierit, reſpondebit*, vt notat D. Bonauent. *ad eum locum*; nam expectabat redemptionem, iuxta id Geneſ. 49. *Salutare tuum expectabo Domine*, & Iudith 8. *Expectemus humiles conſolationem eius*, & Habacuc 2. *Si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit.* Lugo reſpondet eum potius emeritum vitam ad id tempus protrahi; At dixit: *Quod paraſti, &c.* innuens tempus decretum precibus.

94 Talis fuit Anna, quæ non diſcedebat de templo, vt mereretur Deum natum videre, & ſanctitate ſua id meruit, vt habet D. Ambroſius *lib.* 2. *in Lucam*, & D. Bonau. *ad* 2. *Luca.*

Sic Dauid, & Abraham meruêre Meſſiam de ſua ſtirpe oriundum; alij verò alias circumſtantias, vt notat D. Bonau. paſſim in Genealogia Chriſti *ad* 3. *Luca*, *ad* 8. *Ioan.* ad ea verba: *Abraham exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauiſus eſt.* Ad 10. Lucæ, ad ea verba: *Multi prophetæ, & reges voluerunt videre, quæ vos vidiſtis, &c.* & alibi: Illis locis oſtendit S. Bonauent. eos meruiſſe accelerationem, dum clamabant: *Vtinam diſrumperes cælos, &c.* Iſa. 4. Habac. 2. Danielis 9. Septuaginta hebdomades abbreuiatæ ſunt, &c. Quod verò reſpondet Lugo *numero* 31. explicitum eſt *diſp.* 1. *quæſt.* 1. in huius vaticinij expoſitione.

Qvoad apertionem cœli, Nazarius initio controuerſiæ refert; D. Bonauenturam aſſerere, Patres meruiſſe apertionem ianuæ cœli. Sed S. Doctor ſolùm vult, eatenus meruiſſe efficaciam virtutis Incarnationis, vt operibus ex gratia per Chriſtum mererentur gloriam Paradiſi, quod non indicat ſimpliciter apertionem Paradiſi; cum enim Chriſtus omnibus vt Princeps, & mediator aperuit, vt dicam *diſp.* 21. *quæſt.* 13. 9

Obiictes primò cum Suarez, & Rada. Si Patres meruiſſent Incarnationis circumſtantias quoad prædeſtinationem; ſequeretur etiam Iudæos meruiſſe ſuam electionem in populum peculiarem, contra id Deut. 9. *Non propter iuſtitias tuas, &c.* & Abraham, & Dauid meruiſſe prædeſtinari progenitores Chriſti, quod eſt abſonum; nam hæc è ſpeciali vocatione primæ gratiæ orta ſunt. 96

Respondetvr ex dictis, concedendo ſequelam; nam gratia illa data eſt ex vi incarnationis, non ex vi circumſtantiarum; parum enim referebat ad principium meriti, quod eſſet de ſtirpe Dauid in tali tempore ex tali matre; ea verò potuere mereri de congruo, ſicut peccator accepto auxilio ſe congruè ad iuſtificationem pedetentim diſponit.

Obiicies ſecundò cum omnibus authoribus primæ ſententiæ. Sancti Patres poſtulabant non ſolùm circumſtantias, ſed Incarnationem ipſam, Exodi 4. *Mitte, quem miſſurus es.* Iſaiæ 45. *Rorate cœli deſuper, &c.* Et cap. 64. *Vtinam diſrumperes cælos, & deſcenderes.* Pſal. 115. *Viſita nos in ſalutari tuo.* Pſal. 84. *Salutare tuum da nobis.* Hæ autem preces non ſunt dicendæ vacuæ; congruum eſt enim, vt Sancti exaudiantur. 97

Respondent Vaſquez, & Fulienſ. ex D. Bonauent. *in corpore*, & *ad primum*, Sanctos Patres non poſtulaſſe Incarnationem ſimpliciter, quod ex eo patet, quia eorum orationes procedebant ex fide, quam habebant diuinitus de Incarnatione futura. Igitur ſupponebant, eam futuram, eorum verò deſideria vehebantur ad hoc, vt Deus iamiam mundo in tanta neceſſitate conſtituto mitteret Saluatorem; de tempore verò non erant inſtructi, licet in genere aliquod futurum indicium haberent, vt ceſſationem regni Iuda in Iſraëlitis; complementum ſeptuaginta hebdomadarum Danielis; qui vixit poſt illos Patres, qui allegati ſunt in argumento. Ità colligitur etiam ex aliis ſuprà *allegatis locis* D. Bonauenturæ.

Hinc habes quàm fragilis ſit ratio Nazarij, quæ eſt talis: Meritum congrui duabus conſtituitur conditionibus: Altera eſt, vt operans habeat gratiam Dei, & amicitiam; altera, vt operetur 98

ſaltem

ſaltem virtualiter propter Deum ſummè dilectum: ſed vtramque conditionem habebant Sancti Patres: Ergo.

Respondetvr ex S.Bonau. *ad* 2. requiri præcipuè vt res ſit merito impetrabilis; at Incarnatio non erat huiuſmodi, vt oſtenſum eſt. Requiritur etiam ad id, vt dirigantur preces, & merita; at Patres non precabantur Incarnationem ſimpliciter, vt dixi.

99 Obiicies tertiò. Qui meretur principale, meretur etiam acceſſorium; ſed Sancti Patres meruerunt glorificationem, quæ fuit finis, ad quem ordinata eſt Incarnatio, atque adeo nobilior Incarnatione: Ergo.

Respondet S. Doctor, falſam eſſe Maiorem, quando acceſſorium non eſſet obnoxium merito, ſed eſſet præparans non modò ad præmium, ſed etiam cauſa meriti. Quia ergo Incarnatio erat cauſa præmij, imò & meriti, non potuit cadere ſub merito.

Dsinoe reſpondet, falſam eſſe Minorem; non enim Incarnatio eſt ſimplex medium dependens à fine, & propter illum ſolùm aſſumptum, nam propter glorificandum potuit ſufficere alia minor cauſa, quàm Incarnatio, quæ eſt maius bonum in ſe, quam omnium glorificatio. Hoc argumentum ferè cum ſequenti confunditur.

100 Obiicies quartò. Qui meretur quod maius eſt, meretur etiam quod minus eſt; at Sancti Patres meruerunt gloriam, quæ maior eſt, quàm Vnio hypoſtatica, tum quia eſt finis iſtius, tum quia hæc poteſt communicari Brutis; at gloria nequaquam: Ergo.

Respondet S. Bonauent. primò, Maiorem vniuerſaliter eſſe falſam, nam gloria eſt perfectior participatio Dei, quàm gratia, & eſt gratia conſummata, & tamen poſſumus mereri gloriam, non gratiam, quia incapax eſt, vt merito ematur, quippe gratiæ meritum repugnat. Talis eſt multò magis Incarnatio, quæ eſt ſumma, & primò prima gratia. Similiter maius eſt intelligere, quam volare, & tamen homo non poteſt hoc velle, cùm tamen illud valeat. Maior ergo vix eſt vera de rebus eiuſdem rationis, vt notat Durandus, & Marſil. quos ſequitur Vaſquez *diſp.*214. *cap.*3. & *hic*, *diſp.*23.*cap.*3.

101 Respondet ſecundò, negando Minorem. Etenim Incarnatio præciſa eſt perfectior communicatio Dei: nam in gloria Deus vnitur, vt obiectum accidentaliter per lumen gloriæ; at in Incarnatione ſubſtantialiter hypoſtaticè. Niſi comparetur gloria habentis illam, v. g. Petri cum Vnione hypoſtatica, quæ eſt in alio conſiderata reſpectu Petri; maius enim eſt Petro gloriæ donum, quàm vnio hypoſtatica, quæ eſt in alio. Quis ignorat? Vel dic cum D. Bonauentura, verum eſſe de beatifica viſione, includente vnionem hypoſtaticam, aliter maior eſt vnio hypoſtatica, vt ait D. Bonau. etiam *diſt.*4. *art.* 2. *quæſt.*3. *argumento vltimo.*

102 Hic recole quæſtionem illam: An Vnio hypoſtatica ſit maius donum, quàm beatitudo, in qua Scotus *diſtinct.* 2. *quæſt.*1. tenet, eſſe maiorem in actu primo; non in actu ſecundo. Vbi Faber *diſputatione* 8. notat, D. Bonauenturam aſſerere, non poſſe naturam irrationalem aſſumi hypoſtaticè à Verbo, quia eſt incapax gratiæ, & gloriæ; ad vnionem autem neceſſaria eſt gratia habitualis, tanquam medium ad vnionem hypoſtaticam. Sed hoc falſiſſimum eſt, vt vidimus *diſputatione hac*, *quæſt.* 2. Illud verò *diſput.* 2. *quæſt.* 3.

Posse verò vnitum hypoſtaticè non eſſe beatum, Probatur à Scoto *loco citato*, & Fabro *num.*6. Quod eſt prius poteſt eſſe ſine poſteriori; talis eſt vnio: Ergo. Minor probatur: Eſſe perſonale præcedit operari; ſed beatitudo conſiſtit in operatione: Ergo poſterior eſt vnione hypoſtatica. Maior probata eſt *quæſtione* 3. Minor eſt certa, vt dixi *prima ſecundæ*, *tract.*1. *diſput.*2. *quæſt.*5. Confirmatur: nam ſi vnio hypoſtatica eſſet inſeparabilis à beatitudine, iam corpus non eſſet hypoſtaticè vnitum Verbo, quia non eſt capax operationis beatificæ. Totum argumentum ſumptum eſt ex D. Bonauent. *in* 3. *diſtinct.*14. *quæſt.*1. *in corpore.* Sed de his agemus, cùm de beatitudine Chriſti. 103

Vltimvm argumentum D. Bonauent. huc retuli, quamuis primo loco etiam ſuluerim authoritates pro eo allatas. Qui petit aliquid in oratione perſeueranter, piè, & ad ſalutem, meretur exaudiri: ſed antiqui Patres magno deſiderio petebant Incarnationem perſeueranter ad ſalutem, & Deo placebant: Ergo. 104

Respondet S. Doctor, non potuiſſe Patres condignè mereri Incarnationem, quia meritum condignum eſt ex gratia, quæ quaſi ſemen eſt meriti ſolùm ipſi operanti, eſto poſſit dignè pro alio mereri. Sibi autem eos meruiſſe aliquid ad vitam æternam, dum ex charitate orabant pro mundi ſalute acceleranda, vel etiamſi oraſſent neſcientes, Incarnationem eſſe principium meriti, nam cùm hæc eſſet Fons omnis meriti, non erat precibus Patrum impetrabilis. Sanè mereri iuſtos ait, vt exaudiantur, ſi res poſtulata meritis, vel impetrationibus valeat obtineri.

Obiicies contra vltimum aſſertum. Si Patres meruiſſent Incarnationis accelerationem, Principium meriti caderet ſub merito. 105

Respondetvr negando ſequelam, nam poſt decretum Incarnationis, factum eſt decretum accelerationis, vt ait Morandus *loco cit.* & Mærac. *diſp.*15. *ſect.*5.

QVÆSTIO VI.

An Beatissima Virgo *emerita ſit, vt eſſet Mater* Dei.

{ D.Bonau diſt.4.art.2 quæſt.2.
D. Thom. art.11.

Fvervnt aliqui dicentes, B. Virginem condignè emeruiſſe Dei maternitatem. Ita Gabriel 3.*diſtinct.*4. *quæſtione vnica*, *art.*3. *dub.*3. Almain: *quæſt.*1. *dub.*3. Maior *quæſt.*4. Abulenſis *paradoxo primo*, *cap.*34. Lorca *diſp.*22, Caſpenſ. *diſp.*2. *ſect.*9. & aliqui Thomiſtæ. 106

Secvnda opinio eſt, B. Virginem meruiſſe tantùm congruè Diuinam maternitatem. Ita Lugo *diſp.*8. *num.*105. Medina *ad hunc articulum D. Thom.* Valentia *puncto vltimo*, Vaſquez *diſp.* 23. Morand. *quæſt.*17. Paſqualig. *diſp.*80. *ſect.* 4. Fulienſ. *lib.* 2. *cap.*15. *reſol.*6. Nazarius *art.*11. *controu.* 3. Suarez *diſput.* 20. *ſect.* 7. Hi duo perſiſtunt in illo ſuo fundamento, Beatam Virginem emeruiſſe executionem, non autem prædeſtinationem maternitatis.

107 Tertia ſententia eſt D. Bonauent. Sanctiſſimam Virginem dignè emeritam Maternitatem Dei, poſt conſenſum Angelo præſtitum; cùm antea congruè tantùm eſſet diſpoſita. Eum ſequitur Richardus *art.3. quæſt.1.* Maſſil. *quæſtione 5. artic.3. dubio 1.*

Qvoniam verò Gabriel Vaſquez *hîc, num.5.* & alibi hanc diſtinctionem meriti allatam à D. Bonauent. ſpernit, eamque à Seraphico non explicitam carpit, videamus quàm ſolidè, & eleganter hæc diſtinctio tradatur; & quàm immeritò à Vaſquez exprobretur.

108 Triplex igitur meritum Seraphicus diſtinguit, nempe congruum, quod non habet proportionem ad præmium, ſed ſolùm aliqualem conuenientiam, ſeu condecentiam, & dicitur amicabile debitum, quia nullum inde reſultat debitum. Talis eſt diſpoſitio per auxilium primæ gratiæ ad iuſtificationem: & hoc meritum, licet fundetur in gratia, ſine qua ad Deum nullum eſt meritum congrui; non habet tamen è ſua dignitate effectum infallibilem. Meritum condignum eſt, quod ex gratia procedens, ex rigore æquatur præmio, illudque meretur. Tale eſt meritum iuſti in operibus ex gratia ad præmium gloriæ.

109 Meritvm verò digni eſt, quod dignitatem quandam habet ex altero capite; licèt ex altero deficiat à pretio remunerationis. Affert exemplum S.Bonau. iuſti orantis pro peccatore, qui, vt Dei amicus, meretur exaudiri; attamen deficit condignitas, quia pro indigno exorat. Hanc verò ſpeciem meriti aliqui trahunt ad meritum condignum; aliqui ad congruum, vt ait Nazarius *hic in reſolutione.* Alij verò ad quandam ſpeciem condigni imperfectam, quale ponitur à D. Bonau. *hîc, in corpore*, augmentum gratiæ.

110 Cætervm latiùs patet hoc meritum dignum, quàm illud, quo ex condigno emit, ac meretur. Etenim vt aliqua perſona ſit digna, ſufficit, vt deceat, & omnino conueniat, eam tali præmio munerari: Vt autem ex condigno, exigitur, vt de rigore debeatur. Hæc eſt dignitas, quæ in perſonis nominatur, de qua Iudæi dixerunt: *Dignum eſt, vt hoc illi præſtes, diligit enim gentem noſtram, & Synagogam ipſe ædificauit nobis.* Quare meritum dignitatis aliquale eſt etiam cùm peccator orat pro iuſto; quia licèt peccator non mereatur exaudiri, tamen iuſtum decet exaudiri, vt ait D.Bonau. *ad 7. Luca.* Ex his habes, meritum digni medium eſſe inter congruum, & condignum, vt notat etiam Valentia *loco citato.*

111 Hac dignitate prædita acclamatur B.Virgo, vt eſſet Mater Dei, quæ non condignè, vt infra oſtendam, neque ſolùm congruè dicitur idonea, vt eſſet Mater Dei, ſed digna, vt canit Eccleſia: *Deus qui glorioſæ Virginis Matris Mariæ corpus, & animam, vt dignum Filij tui habitaculum effici mereretur, Spiritu ſancto cooperante, præparaſti.* Sic Epiphanius *hæreſi* 78. ait: *Digna facta eſt, habitaculum fieri Filij Dei.* Chryſoſtomus homil. 49. in Geneſim: *Si cognoſceres virum, non fuiſſes habita digna, vt huic myſterio ſeruires.* Et D. Ambroſ. lib.2. de Virginibus: *Maria digna extitit, ex qua Dei Filius naſceretur.* Adde Euthymium ad Magnificat: *Digna æſtimata eſt, quæ fieret Domini Mater.* Eodem modo loquuntur Petrus Damianus *ſerm.2. de Aſſumptione*, Damaſcenus *lib.4. de fide, cap.15.* Bernardus *ſermone 1. de Aſſumptione.* Et *ſerm. de Natiuitate B. Virginis.* Et *ſecundo de Aduentu, & Epiphania.* S.Titus Boſtrenſis in Gloſſa *ad 1. Lucæ, Cantico Magnificat.* Venantius Fortunatus *lib. de æternis gaudiis.* Satis ergo ſolidè, & clarè explicitum eſt à D. Bonau. meritum dignum etiam Beatiſſimæ Virgini eſſe adſcriptum. Ideò Fulienſis hic cedit.

At verò comminiſcitur Vaſquez *num.17.* modum vocandi dignum, non determinare dignitatem, ſed ſolùm conſequentem à Deo illud beneficium, vocari dignum. Sic Feria tertia poſt Dominicam Paſſionis orat Eccleſia: *Noſtra tibi, Domine, ſint accepta ieiunia: quæ nos expiando, gratiâ tuâ dignos efficiant.* At quis aſſerat, per ieiunia nos dignè mereri gratiam Dei? Sic D.Ambroſius lib.2. in Lucam dicit: *Simeonem, & Annam dignos planè fuiſſe, vt Redemptorem natum viderent, atque nunciarent.* Quis autem dicat, eos condignè id meruiſſe? Quocirca hoc idiomate dicimus, Auguſtinum dignum fuiſſe Epiſcopatu: & Petrum Apoſtolatu. 112

At ex hoc modo loquendi apertè deducitur dignitas; Sic enim digni eligendi aſſeruntur. Et in Concilio Tridentino *ſeſſione* 24. digniores ſub conteſtatione mortali ad dignitates Eccleſiaſticas præcipiuntur eligendi. Quod ſi dignus cenſendus aliquis eatenus eſſet, quatenus conſequitur beneficium. Bone Deus! nonne etiam indigni eſſent digni? Hoc dixerim etiam in dignitatibus à Deo collatis. Sic Iudas dignus fuiſſet Apoſtolatu, & gratia, ſicuti & alij peccatores, qui vocantur, & iuſtificantur. Quod verò ieiuniis perſona iuſta digna fiat gratia, imò dixerim condigna; fit non quidem ratione optimæ gratiæ, ſed augmenti gratiæ. Quod verò Anna fuerit digna nominis Chriſti Apoſtola, Quid indè? Quod ſi dignitas D.Auguſtini ad Epiſcopatum præ cæteris; & Petri ad Papatum ab ipſa nuda conſecutione beneficiorum, & dignitatum ſumitur; proh inopes ſanctos! Quæ dignitates? 113

Assero primò, B. Virginem non emeruiſſe condignè Diuinam maternitatem. 114

Probatvr à D. Bonauent. *in corpore*, primò ratione, qua nititur Vaſquez *numero 13.* Opus condignè meritorium debet eſſe proportionatum ordini, ſtatui, & conditioni ipſius præmij, nec ſufficit Diuina acceptatio, vel ordinatio præciſa à condignitate, & æqualitate; at opera B. Virginis fuerunt ordinis inferioris Diuinæ maternitati: Ergo. Maior eſt euidens ex natura meriti condigni. Minor probatur, quia merita B. Virginis fuerunt eiuſdem ordinis cum meritis aliarum ſanctarum creaturarum, nempe ex gratia adoptionis profecta, & in ordine adoptionis. Quæ merita condignè remunerantur beatitudine; at maternitas eſt ſuperioris ordinis ordini creaturarum ordinario, & ſupernaturali, nam reducitur ad ordinem Diuinum hypoſtaticum, vt indicat S. Doctor *loco citato*, & arguit Morandos. Quod ſi B. Virgo condignè meruit maternitatem, potuerunt eam mereri etiam alij ſancti, qui opera eiuſdem ordinis fecerunt (eſto non adeò perfecta.) Et ſic Abraham *Geneſ.18.* condignè meruit paternitatem, quia habuit & merita, & promiſſionem, *Geneſ.18. & 22.* At hoc eſt abſurdum. Addit autem Vaſquez, hanc illationem concedi à D. Bonauentura, & aliis relatis à ſe *diſp.22. cap.4.* ſed *quæſtione præcedenti*, vidimus oppoſitum.

Probatvr à D.Bonauentura *ibi* ſecundò. Eiuſdem ordinis eſt maternitas Dei, & Incarnatio; & propter hanc cauſam B. Virgo non potuit mereri Incarnationem, quia tranſcendit naturam meriti 115

adoptionis

adoptionis: Ergo neque maternitatem propter eandem cauſam. Maior eſt ipſius Vaſquez, qui ponit *num.* 13. gratiam maternitatis in ordine ſuperiori ordini gratiæ adoptionis, & gloriæ; nullus autem alius eſt ordo ſuperior, quàm vnionis hypoſtaticæ, vt omnes fatentur: Minor eſt ipſius Vaſquez ſimul cum conſequentia, *num.* 14. Quare etiam, atque etiam miror, Vaſquezium *num* 9, vocare hanc rationem futilem, & inanem. Quamvis enim Vnio hypoſtatica aliis ex capitibus ſit nobilior, tamen eſt eiuſdem ordinis: Poſſet reſpondere huic argumento, Incarnationem ex aliis capitibus eſſe minus ſubiectum merito, quia eſt principium meriti.

116 At arguit S. Bonauentura *loco citato*. Sicut Incarnatio eſt principium meritorum B. Virginis; ità & proportionaliter maternitas; nam omnes gratiæ, maximè verò ſanctificans adeo copioſè data eſt Virgini, vt eſſet digna Mater Dei, ſicut dicit Eccleſia: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui glorioſæ Virginis Matris Mariæ Corpus, & animam, vt dignum Filij tui habitaculum effici mereretur, Spiritu Sancto cooperante præparaſti.* Illa verò gratia data ob maternitatis dignitatem ſeruandam, tanquam finem efficienter in genere meriti operabatur heroïcos actus virtutum, quibus Virgo dignè conſequeretur maternitatem. Igitur non poterat eadem gratiâ mereri condignè maternitatem, quia meruiſſet etiam eandem gratiam, quæ cum dignitate matris coniuncta eſt, & ità eadem gratia eſſet ſimul principium meriti B. V. & caderet ſub merito

117 B. Virg. quod in domo Vaſquex abſonum omnino eſt. Quare ratio illa non eſt futilis, vel inanis.

Gravis tamen occurrit obiectio. Omnia merita B. Virginis nituntur gratiâ per merita Chriſti: Ergo ſupponunt hæc, tanquam meritorum principium, atque adeò nequeunt aut conceptio Chriſti, aut gratia ad dignè concipiendum, cadere ſub aliquo merito, etiam congruo B Virginis. Inſuper, ſi Chriſtus meruit ſuæ matri gratiam dignæ maternitatis, atque talem habere Matrem: Ergo meruit ſuum principium, vnde priùs extitit, ac meruit.

118 Plurimum in hoc ſoluendo temporis inſumit Lugo à *num.* 40. *ad* 103. *d.* 8. multaque aliorum ſpernit reſponſa, præcipuè Suarij *diſp.* 10. *ſect.* 7. *&* 8. Vaſquij *diſputat.* 23. *cap.* 4. Herize *p. p. diſput* 29. *cap.* 4.

Ipſa à *num.* 83 ſic diſſerit: Chriſtus in cruce præuiſus eſt acquiſiturus B. Virgini gratiam, eſto & exiſtentiam; eo autem tempore non pendebat vita Chriſti à matre, quia in horto ex agonia mortuus eſſet, & vita in conceptione à Matre accepta conſumpta fuiſſet, niſi Deus miraculo præſeruaſſet: Itaque conſeruatio Chriſti pro tempore ſequenti erat à Virgine omnino independens, ac proinde potuit Deus primo decernere Chriſtum ad eum ſtatum; poſteriori autem ſigno ex meritis in cruce præuiſis præparare Virgini gratiam, vt mereretur conceptionem Filij, ac conſequenter, qui iam fuerat præuiſus vir, eſſet priùs infans, & adoleſceret, & acquireret materiam, cum qua futurus erat tempore paſſione.

119 Hoc pluribus inſectatur Lorca *loco citato*.

Respondeo è D. Bonauentura *hic*, primam gratiam ſanè copioſiſſimam profuſam in conceptione immaculata Regiæ Infantis, vt fundamentum, ſuper quo intenſis actibus virtutum acquireret ſibi condigne magnum gratiæ augmentum, & eminentem gloriæ lauream; & congruè ſe diſponeret, vt tandem apta ornatibus ſanctis inſeniretur; vt Filium Dei in vtero recipiens conciperet; ea verò Angelo nunciante actibus Deo heroïcis operata eſt in plenitudine gratiæ, & charitatis Ætna, vt digna facta ſit mater Dei fieri, ad quem finem data eſt a Deo illi prima illa gratia, quæ cùm eſſet baſis, & principium meriti condignum, augmenti gratiæ, & gloriæ, non cecidit ſub merito. Tota verò plenitudo acquiſita præter condignitatem ad gloriam ſublimem, & præmium ordinatum in aliis habuit etiam 120
meritum, vt de digno fieret mater Dei, & quamvis totam gratiam, ac ipſam maternitatem meritis Chriſti obtinuerit, id ſolùm aſſequi non poterant, vt Incarnationem mererentur; at non denegatur, ea Virginis thalamum adornare, vt veluti in Solo Æternus Patris ſplendor reclinaret ſuam Maieſtatem. Ipſe verò Chriſtus, quippè vt finis primò volitus ante omnem creaturam, potuit merita præparare ei Virgini, quæ ſibi eſſe phyſicum materialiter, & efficienter; atque adeò in genere diuerſo contulit, & recepit; potuitque principium B. Virginis, & eius partus eſſe. Hæc doctrina eſt S. Bonauenturæ, vt dixi *diſp.* 4. *quæſt.* 1.

Probatur tertiò à S. Doctore *ad* 2. *Lucæ*, vbi 121
B. Virgo in Cantico ſuo *Magnificat*, Diuinam laudat clementiam, ob gratiam ſibi conceſſam maternitatis: *Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. Et miſericordia eius à progenie, &c. Suſcepit Iſraël puerum ſuum; recordatus miſericordiæ ſuæ. Sicut locutus eſt ad Abraham, &c.* Ex quo deducit S. Doctor, hanc fuiſſe miſericordiam magnam B. Virgini, & Abrahæ, quem hic recenſet, quod de ſemine eius promiſerit carnem ſumere: Vult enim miſericordiam factam hoc dono Abrahæ recenſeri. Ex quo obiter colligitur, Seraphicum non admittere in Abrahamo meritum condigni in ſua electione ad Chriſti progenitorem, vt dicebat Vaſquez, qui non inuenit, vbinam S. Bonauentura id dixerit.

Vasquez *num.* 11. conatur hunc locum eneruare, quinimò indignatur, viros Theologos tam 122
facilè abuti Scripturæ teſtimoniis in ſenſu, à nullo hactenus excogitato, & ſolo verborum ſono contentos, inde argumentum deducere: Dicit ergo, eatenus B. Virginem miſericordiæ adſcribere dignitatem ſibi collatam, quatenus non per opera, ex nudo libero arbitrio profecta, meruit illam; cui nil obſtat, quin operibus ex gratia Dei factis meruerit de condigno Mater Dei fieri: Sic enim nihilominus eſſet beneficium gratiæ Diuinæ, licèt non primæ, ſiquidem prima radix eſſet ex gratia abſque vllis meritis liberi arbitrij collata, vt per illam mereri poſſet tantam dignitatem.

Equidem libenter peterem, ex quonam Patre, 123
vel Expoſitore hanc gloſſulam hauſerit; Profectò nullum inueniret, & ſanè inanis eſt expoſitio: Sic enim, & augmentum gratiæ, & gloria, & cætera, quæ merito comparantur, vocanda erunt gratiæ, & miſericordia, quippè, non nudo libero arbitrio, ſed ex gratia comparata: Sic & merita Chriſti non merito; ſed gratiæ dicenda, quia ex gratia vnionis, & etiam gratia habituali proficiſcuntur.

Deinde quorſum Beatiſſima Virgo vilitatem ſuam à Deo reſpectam, & gratia iſta dotatam diceret: neque enim hanc miſericordiam ratione ſolius primi auxilij, vel primæ gratiæ nominat, ſed ratione doni maternitatis; ideò ait: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Ecce quàm inanis expoſitio illa omnium calculis firmata, cui nullus auſus eſt contradicere. Videamus igitur, an aliquis Commentator nobis faueat.

Primò quidem S. Bonauentura ſic exponit, & 124

allegat Gloſſam Ordinariam, quæ eſt Bedæ: *Dona ſibi*
conceſſa (ait) *profitetur: Ecce quàm vilia de ſe ſentit,*
& totam gratia attribuit: Nihil meis meritis (ait)
tribuo, ſed magnitudinem ad illum refero, quia fecit
mihi magna, qui in me carnem ſumpſit.

Glossa Interlinearis: *Non amplius facere po-*
teſt dona, quæ perceperat, audita reſponſione Eliza-
beth, quæ beatam prædicauit Matrem Domini. Eo-
dem modo exponit Lyranus, qui etiam obſeruat,
B. Virginem gratias agere Deo ob gratiam mater-
nitatis.

125 Præterea donum vocat id maternitatis pri-
uilegium, tametſi virtute profundiſſimæ, & me-
ritoræ humilitatis ſe diſpoſuit, vt exponunt Ori-
genes, *homil.* 8. *in Lucam*, Auguſtinus in expoſi-
tione huius Cantici *tomo* 10. *& ſermone* 2. *de Aſ-*
ſumptione B. Virginis, Beda *in hunc locum*, Bernar-
dus *ſerm.* 42. *&* 45. *in Cant.* Profitetur itaque, ſe par-
uulam ad dignitatem hanc euectam, vt exponunt
Theophylactus, & Euthymius, & nomen hu-
militatis *hic* in Græco *puſillitatem* ſignificat, vt no-
tat Toletus *hic*.

Ideò igitur, quia reſpexit humilitatem; *ex hoc*,
ideſt, poſthac: *Beatam me dicent omnes generationes*,
creatam quippe Dei parentem, vt exponunt Aug.
locis citatis, & Beda *hic*.

Toletvs refert tres expoſitiones D. Bonauen-
turæ ad ea verba: *Diſperſit ſuperbos mente cordis*
ſui, & omnes carpit. Prima eſt: Diſperſit ſuper-
bos mente per præſumptionem, quæ eſt in intelle-
ctu, corde, & affectu per ambitionem. At po-
tiùs (ait Toletus) dicendum, hoc non fuiſſet
126 *mente, & corde ſuo.*

At argutè S. Doctor *mentem cordis* vocat, quia
etiam præſumptio in intellectu eſt à voluntate, quæ
cordis nomine vocatur, ideſt, taxatur voluntaria,
& vitioſa.

Vtrvmqve componit cum illo *Iob* 40. vbi de
Diabolo: *Omne ſublime videt*: Ecce præſumptio:
Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ: Ecce cordis
ambitio.

Secvnda expoſitio: *Diſperſit ſuperbos men-*
te cordis ſui; ideſt, Deus, mente, & conſilio ſuo
diſperſit.

Contra arguit, non poſſe ad Deum refer-
ti, quia in Græco non eſt reciprocum *ſui*, ſed cor-
dis eorum. Fateor, Græcum dicere: *Diſſipauit ſu-*
perbos cogitatione cordis eorum: at Vulgata, cui nos
debemus ſtare, ponit reciprocum, qui propriè Deo
conuenit ſecundùm regulas Grammaticæ, & dicit,
Deum diſperdere ſuperbos, confundendo eorum
machinamenta, vt habetur Iob 40. *Diſperge ſuper-*
127 *bos in furore tuo. Reſpice cunctos ſuperbos, & confun-*
de eos.

Tertia expoſitio eſt: *Diſperſit ſuperbos*, quia
ſuperbi iuſto Dei iudicio diſperduntur corde, &
obdurantur, ac decepti iacent, dum putant, ſe in
peccatorum obſcuritatibus latere, ibi ſub tenebro-
ſo obliuionis velamento iacent diſperſi. Eam verò
gratis carpit Toletus, neſciens quare.

Legitimam autem expoſitionem ait Tole-
tus, eam eſſe, ſuperbos mente diſpergi, cùm
Deus conſilia eorum, quæ ex prauitate moliti
ſunt, diſſipat, atque confundit, ne effectum con-
ſequantur.

128 At ſi Vulgatam Canonicam ſequamur, reci-
procum *ſui* ad Deum refertur: De cætero hæc eſt
expoſitio ſuprà allata à D. Bonauentura, *ſecundo*
loco, quam nullo fundamento ex aliena verſione
refellit, cùm potius ipſe reprehenſibilis ſit, dum
ſenſum Vulgatæ, cui ex Concilio Tridentino ſtare
tenemur, deſerit, vt deſerat Seraphicum; & Græcos
conſulit.

Sed, vt vnde digreſſi ſumus, eò noſtra reuerta-
tur diſputatio, Vaſquez *numero* 8. dicit, aliquos
PP. aſſerere dignitatem matris fuiſſe gratiam B. Vir-
gini, quia non promeruit iam ſolis arbitrij viri-
bus. Ita refert Hieronymum, *Dialogo primo contra*
Pelagianos, circa medium, Bernardum *ſermone de*
Natiuitate B. Virginis, column. 2. Fulgentium, *libro*
de Incarnatione, & gratia, cap. 7. qui expreſſius
loquitur dicens: *Sed ipſum Deum hominem fa-*
ctum, & concipere, & parere, non humanis meritis,
ſed concepti, naſcentiſque ex ea ſummi Dei dignatione
promeruit.

Obsecro penſitemus verba huius Patris, qui 129
cæteris præclariùs expoſitionem Vaſquez apponit.
Is igitur negat id humanis meritis, & concedit
dignationi Dei. Hæc antitheſis non apponit me-
rita liberi arbitrij nudi, gratiæ Chriſti coope-
ranti, ſed humana merita, ideſt, quæ in ordi-
ne meritorum ex gratia adoptionis proficiſcuntur
cum dignatione, ideſt, inclinatione Dei, & de-
miſſione ad concedendum aliquid altius humanis
meritis: Satius dixiſſet Vaſquez, Fulgentium
confirmaſſe primam illam rationem ſuam, ex D. Bo-
nauentura decerptam, quâ oſtendimus, maternita-
tem non potuiſſe condigno merito comparari à B.
Virgine, quia omnia merita hominum ſunt inferio-
ris ordinis. Hoc indicant D. Bernardus, & alij PP.
expoſitores *Cantici Magnificat*, dum aſſerunt, ma-
ternitatis dignitatem acclamari à Maria Sanctiſſima
gratiam, pro qua reddit gratias altiſſimas, etiamſi
confiteatur ſe gratiis ornatam, & virtutibus: *Reſpe-*
xit humilitatem, &c. Fecit mihi magna, &c. Et miſe-
ricordia eius, &c.

D. Hieronymvs *loco citato*, ſic ait: *Aduerto,* 130
quòd beatam ſe ſic dicat, non proprio merito, ſed Dei
habitantis clementiâ.

Hoc verò ſolùm meritum condignum excludit,
vt notat Valentia: Hoc patet, nam ait: *Bea-*
tam (ſic) *me dicent*, non dicit ſimpliciter beatam
ex virtutibus: Sic enim de merito propriis viribus
acquiſito loqui poſſit: at dicit (ſic) beatam, ideſt
in eo gradu, vt non ſancta ſolùm, ſed Mater
Dei eſſet, quia eſt gradus ſuperior ſtatui ordinario
meritorum.

D. Bernardvs, *loco allegato* diligenter per- 131
lectus, ne iota quidem huius rei muſſitat; ait ve-
ro: *Et quis iuſtus, niſi Maria iuſta, de qua Sol*
iuſtitiæ ortus eſt nobis? Quomodo ergo illam inac-
ceſſam attigit maieſtatem, niſi pulſando, petendo,
quærendo? Denique & quod quærebat inuenit cui
dictum eſt: Inueniſti gratiam apud Deum. Quid?
Plena eſt gratia, & gratiam adhuc inuenit? Digna
prorſus inuenire, quod quærit, cui propria non ſuffi-
cit plenitudo, nec ſuo poteſt eſſe contenta bono: Sed
ſicut ſcriptum eſt, qui bibit me, adhuc ſitiet, petit
ſuperfluentiam ad ſalutem vniuerſitatis. Spiritus
Sanctus, ait, ſuperueniet in te, &c. Redempturus
humanum genus, pretium vniuerſum contulit in
Mariam: ſanè D. Bernardus ſolùm oſtendit, non
fuiſſe adhuc condignum meritum ſupernum B. Vir-
ginis tanto pretio; ſed adhuc Spiritum Sanctum de-
buiſſe plenius eam gratia replere, vt pretium reci-
peret redemptionis in ſe.

Præterea D. Bernardus, *ſermone* 57. in Cant. 132
ait: *Reſpexit Mariam & infudit gratiam: Reſpexit*
(ait) *humilitatem ancillæ ſuæ; ecce enim ex hoc bea-*
tam me dicent, &c. Vbi humilitatem, ex gratia vti-
que

que meritòriam, reſpexit, & infudit gratiam, vtique eam, ex qua beata eſt dicta, nempè Filium, qui eſt gratia, & gratiæ Author cum plenitudine gratiarum.

Asserо ſecundò, Beatiſſimam Virginem congruè meruiſſe ante Angeli Annunciationem, vt eſſet Mater Dei; in Annunciatione verò dignam fuiſſe.

133 Probatvr primò ex Patribus ſuprà relatis, qui eam vocant dignam Matrem Dei, & ex aliis, quos refert S. Bonauentura *hîc*, & *in Pharetra, loco citato*, & Valentia *hîc*; qui dicunt, B. Virginem promeritam, vt eſſet Mater Dei: Ità Chryſoſtomus, *ſermone in Domini Hypapante*, Ambroſius *epiſtola* 82. Hieronymus, *epiſtola ad Euſtochium*, Auguſtinus, *libro de Natura, & Gratia, cap.* 36. Gregorius, *lib.* 1. *Reg. cap.* 1. Prudentius *in Cathemerino*. Tandem Eccleſia canit:

Regina cæli lætare,
Quia quem meruiſti portare, &c.

Neqve ſolam executionem, ſed etiam electionem meritis B. Virginis adſcribunt. Ità Baſilius, *de Chriſti Natiuitate*, Ambroſius, *epiſtola* 82. Chryſoſtomus, *homilia* 49. *in Geneſ.* Euthymius *in Magnificat*, vt notat Valentia in calce. Tametſi Vaſquez *num.* 22. hæc de electione in tempore exponat: At D. Ambroſius clarè loquitur: *Quid loquar, quanta ſit Virginitatis gloria, quæ meruit à Chriſto eligi, vt eſſet etiam corporale Dei templum.*

134 Iat ponit Deum conſiderantem totam ſeriem virtutum, & eligentem virginitatem in templum, hoc autem quis neget ab æterno factum iudicari? Ex quo patet, non rectè Suarez reſpondere, *diſputatione* 11. *ſectione* 8. vel eloqui de electione latè, vel de dignitate ornamenti. Itaque eligit, non quia Virgo, ſed vt eſſet Virgo. Verba clara ſunt, at expoſitio extorta.

Qvoniam verò aduerſarij noſtras impugnant aſſertiones huius, & præcedentis quæſtionis, ex eo, quod res à Deo alio modo præfiniri, alio modo effectui mandari præſumuntur: Ex qua doctrina inferunt, abſonum eſſe dicere, B. Virginem prædeſtinatam ad maternitatem ex meritis, licet in tempore ex illis concedatur electa, ſicuti de gloria aiunt prædeſtinari gratis, & eam dari ex meritis. Vide *p.p. tom.* 1. *diſp.* 21. *q.* 7. vbi eorum doctrinam refelli.

135 Qvoad B. Virginem dico eodem modo prædeſtinatam, & in tempore electam, atque aſſumptam in Matrem Dei. Conſtat ex dictis ibi; alioqui decernens vno modo, & alio exequens, mutaretur.

QVÆSTIO VII.

Vtrum Gratia Vnionis fuerit Homini Chriſto naturalis.

D. Bonau. d. 4. art. 2. quæſt. 3.
D. Thom. quæſt. 2. art. 12.

146 Qværtio hæc oritur è quibuſdam verbis D. Auguſtini *in Enchirid. cap.* 40. vbi ait: *At ſi in natura humana ſuſceptione fieret quodammodo ipſa gratia illi homini naturalis, quæ nullum peccatum poſſit admittere.* Non dixit abſolutè, ſed quodammodo *naturalem*, vt notat Vaſquez *diſp.* 24. poſt D. Bonau. *in corpore.*

D. Thomas aſſerit. Si naturale ſumatur pro eo, quod procedit à principio ipſius naturæ, neutra gratia; nempè vnionis, & habitualis, dicenda eſt naturalis, quaſi proueniens ex natura humana; rectè tamen prout proueniens à natura Diuina in humanam: ſi verò naturale accipiatur pro eo, quod ineſt à natiuitate, vtraque gratia homini Chriſto eſt naturalis.

Dvrandvs neutram gratiam ait propriè dicendam naturalem, ſed tantùm ſimilitudine quadam; connaturalem autem vocandam. Probat primum, quia naturale eſt, quod conſequitur naturam eius, ſicut grauitas naturam terræ; neutra autem gratia ſequitur naturaliter aliquam naturam Chriſti. Dicitur verò ſimilitudine quadam naturalis, quia ad modum naturalium ineſt ab ortu. 137

Ab hac ſententia, ait Lugo *diſputatione* 11. *ſectione* 5. cum Vaſquez non diſtare Bonauenturam *hic*, vbi tres gratias diſtinguit. Gratiam diſponentem ad vnionem, Gratiam Vnionem, & Gratiam facientem vnionem, ideſt, actionem, quæ Spiritui ſancto adſcribitur. Has gratias partim naturales, partim non, aſſerit; Sic enim & D. Auguſtinus non abſolutè naturalem vocat, ſed quodammodo.

Primò gratia habitualis comparari poteſt ad ſubiectum, in quo eſt, ideſt, ad humanam naturam: Secundò ad cauſam, à quo eſt; hic enim eſt duplex reſpectus, ſecundùm quem proprietates naturales conſiderantur, nam aliqua proprietas dicitur naturalis, primò ratione ſubiecti, in quo eſt, quia ineſt ei à naturalibus, & eſt inſeparabilis. Secundò dicitur naturalis è cauſa producente, quia à principiis naturæ ſubiecti orta eſt, & ad operationes ſubiecto connaturales ordinatur. Quoniam igitur gratia habitualis Chriſti hominis in ordine ad ſubiectum habet eſſe naturale, quia ineſt humanitati Chriſti ab initio conceptionis, & inſeparabiliter; ideò ex hoc capite eſt Chriſto hominis naturalis. Quoniam verò caret altera conditione in ordine ad cauſam, quia non oritur ex principiis naturæ humanæ, nec ad operationes naturales homini patrandas ordinatur, ſed ad ſupernaturales; ideò ex hoc capite non eſt connaturalis. Itaque non dixit S. Bonauentura, gratiam habitualem comparatam cum cauſa nullo modo eſſe naturalem; comparatam verò cum ſubiecto eſſe quodammodo naturalem, vt ei adſcribit Vaſquez, *numero* 2. vt in ſententiam Durandi eum trahat; ſed ait, ex hoc capite eſſe naturalem. 138

Secvnda gratia, quæ eſt Vnio in facto eſſe gratis facta, eſt naturalis, quia intima eſt, & inſolubilis: ſunt enim vniones naturales, quò perfectiores, eò magis inſolubiles, vt patet in vnionibus ſubſtantialibus, quæ ſunt accidentalibus ex ſe firmiores: Ex altero verò capite non fuit naturalis, quia ſuprà naturam gratis à Deo humanitati conceſſa, non è principiis naturæ promanans. 139

Tertia gratia vnionis ſumpta pro virtute faciente vnionem, quæ fuit virtus diuina Spiritui ſancto adſcripta, fuit quodammodo naturalis Chriſto per communicationem idiomatum ratione Verbi, cui Spiritus Sanctus connaturalis eſt, cùm ſit eiuſdem cum eo naturæ, & virtutis. non enim Verbum habuit Spiritum ſanctum per influentiam; imò ipſe à Patre habuit in generatione vim producendi Spiritum ſanctum. Ideò *Ioan.* 3. dicitur: Non ad menſuram datus eſt Spiritus: Comparata verò ad humanam naturam, virtus hæc non erat ei naturalis, quia

Spiritus

Spiritus ſanctus non erat in eo per principia naturæ creatæ, ſed per gratiam. Hæc S. Doctor ab Alenſi *3. part. quæſt. 8. mem. 3. art. 4.* & ab vtroque Richar. *diſt. 4. art. 3. quæſt. 2.*

140 Caietanvs, ſecutus D. Thomam, negat, gratiam vnionis, vel habitualem poſſe dici naturalem ſimpliciter, ſed eatenus dici naturalem, quatenus conuenit à natiuitate; imò ex vi ſuæ natiuitatis. Homo enim ille ex vi vnionis hypoſtaticæ debuit eſſe omni gratia præditus ad differentiam Angelorum, & Adæ, qui licet à creatione habuerint gratiam, non tamen eam habuêre ex vi creationis, ſed ex Diuina liberalitate; & quia natiua illa humana generata eſt in Verbo, ideò naturalis fuit ei vnio ex vi natiuitatis. Prætereà dicit, vtramque gratiam eſſe naturalem Chriſto, quia ortum habet à natura Diuina, quæ eſt natura ipſius Chriſti. Non dicitur autem alterutra naturalis relata ad principia naturæ, quia, licèt procedat, à natura Diuina, non tamen procedit naturaliter, ſed liberè. Parum igitur differt à D. Bonauentura, quem ferè etiam Suarez ſequitur in articuli Commentario, cum Rada *contro. 4. art. 3.* & Lugo *num. 53.*

141 Nazarivs verò prælibatis per multas concluſiones diſtinctionibus Caietani, & D. Thomæ, concludit *decima aſſertione*, vtramque gratiam poſſe dici ſimpliciter naturalem, quia reſpicit Chriſtum compoſitum hominem, & Deum, cui eſt ſubſtantialis vnio hypoſtatica; gratia verò habitualis cauſatur ad modum naturæ ab altera eius natura, id eſt, Diuina.

Hoc dictum ſequuntur Medina, Portecta, & Aluarez ad *hunc articulum*, vbi vtramque gratiam vocant ſimpliciter naturalem. Inclinat Valentia *diſp. 1. quæſt. 2. punct. 7.*

Vasqvez cæteris corroſis dicit, D. Auguſtinum *loco citato*, vnde Scholaſtici anſam arripuere diſputandi, non rectè ab eis percipi, quippe in alio ſenſu loquatur, & accipiat nomen *naturalis*, ſcilicet prout dicit vnionem realem ſubſtantialem, non ſecundùm affectum, vt dicebat Neſtorius.

142 Vt autem noſtrum diſputationis fundamentum ſartum tectum ſeruet, aduerto cum Nazario *aſſertione 2.* deceptum eſſe Vaſquez, quia ſanctus vterque Doctor, cæterique Theologi Claſſici ſenſum D. Auguſtini melius perceperunt. Primò quidem in eo ſenſu non eſſe locutum D. Auguſtinum conuincit modus loquendi, nempe vnionem illam factam eſſe quodammodo naturalem, nam ſi naturale accipitur pro vnione ſubſtantiali perſonæ, abſtinere debuit ab vnione naturali, ſeu per naturam nominanda, ne ad Euthychetem accederet, dum à Neſtorio recedit; incideret enim in Seyllam, dum vult vitare Charibdim.

Deinde ſi intellexit ſubſtantialem, prout recedit à modo Neſtoriano ſecundùm affectum, tenebatur laxis reſonare fibris abſolutè, eam vnionem ſubſtantialem eſſe, & naturalem, vt confiteretur factam ſecundùm eſſe reale, & naturale ſuum, vt vult Vaſquez, non addere *quodammodo*, vt notauit etiam Lugo *à num. 60.*

143 Præterea obſecro ſubtilem hunc virum, vt periodum conſtituat. Quæſtionem tractabat Sanctus Auguſtinus duplicem, quam paulò ante definierat *à cap. 36.* Altera erat: *An humanitas meruiſſet vnionem hypoſtaticam*, & definit negatiuè, & concluſerat: *Magna, & ſola Dei gratia euidenter oſtenditur, per quam factum eſt, vt homo Chriſtus nullum poſſit habere peccatum?*

Altera quæſtio erat: *Quomodo Chriſtus di-* 144
ceretur de Spiritu Sancto conceptus: Ex quo infert: *Ex hoc quid de Spiritu Sancto, quid aliud, quàm ipſa gratia demonſtrat?* E ſuprà allegata ratione, qua Vnionem hypoſtaticam eſſe gratiam probauerat, quia eſt de Spiritu Sancto Chriſtus conceptus, arripit anſam diſcutiendi, quomodo Chriſtus ſit de Spiritu Sancto conceptus, nec tamen ſit eius Filius, & concludit, ideò non filium, quia non eſt à Spiritu Sancto de propria ſubſtantia ſimilis homo ille productus. Et concludit capite 40. *Modus iſte, quo natus eſt Chriſtus de Spiritu Sancto, non ſicut Filius: & de Maria Virgine ſicut Filius, inſinuat nobis gratiam Dei: qua homo nullis præcedentibus meritis, in ipſo exordio naturæ ſuæ, quo eſſe cœpit, Verbo Dei copularetur in tantam perſonæ vnitatem, vt idem ipſe eſſet Filius Dei, qui Filius hominis, & filius hominis, qui Filius Dei: ac ſic in natura humana ſuſceptione fieret quodammodo ipſa gratia illi homini naturalis, quæ nullum peccatum poſſit admittere. Quæ gratia propterea per Spiritum ſanctum fuerat ſignificanda, quia ipſe propriè ſic eſt Deus, vt dicatur etiam Dei donum.*

Hic ſiſte, & vide telam Sancti Auguſtini. 145
Igitur ex vnione perſonali, quam propriam eſſe hypoſtaticam arctiſſimam præmiſit, infert aliud è ſupradictis, quod per modum ſubiunctiuum præmiſſis coniunctionibus, *Vt*, & *Ac*, exponit, nempè: ſic gratia illa vnionis, quam ſuprà oſtenderat, & probauerat, maximè ex operatione adſcripta Spiritui Sancto, quamuis à tota eſſet Trinitate, fieret quodammodo naturalis, vt redderetur natura ſua, nempè quia ſubſtantialiter Deus, impeccabilis, ne dum per abundantiſſimam gratiam coniunctam, & ſummam protectionem Dei Filij ſubſtantialiter vniti, & Spiritus ſancti aſſiſtentis, ſeu Diuinæ gratiæ, quæ Spiritui ſancto adſcribitur vt Dono.

Ex quo elicitur, D. Bonauenturam omnibus dili- 146
gentius inſpexiſſe ſcopum D. Auguſtini; nam conſiderat, non modò gratiam habitualem Chriſti, & gratiam vnionis, ſed etiam efficientiam ipſam, & operationem, qua facta eſt vnio à tota quidem Trinitate, ſed Spiritui ſancto adſcriptam. Ea verò, quæ Vaſquez affert, nihil illi fauent: Subdit verò concluſionem, capite 41. *Nulla igitur voluptate carnalis concupiſcentiæ ſeminatus, ſine conceptus eſt, & ideò nullum peccatum originaliter trahens, Dei quoque gratiâ Verbo Patris Vnigenito, non gratia Filio, ſed natura, in vnitate perſonæ modo mirabili, & ineffabili adiunctus, atque concretus. & ideò nullum peccatum committens.*

Hæc eſt illatio ex antecedentibus, imò ante- 147
cedentia magis confirmans. Igitur ex eo quod de Spiritu ſancto conceptus, non humano modo, & vnitate perſonæ naturalis Filius Dei, non ex meritis coniunctus humanitati, ſed ex gratia, quæ non eſt gratia Filio, ſed natura. Rationem autem ſuprà reddiderat, cap. 36. & ſuppoſuerat: *Veritas quippè ipſa, Vnigenitus Dei Filius, non gratiâ, ſed naturâ, gratia ſuſcepit hominem tanta vnitate perſonæ, vt idem ipſe etiam eſſet hominis Filius.* Sic exponit etiam Nazarius, licèt probationem hanc non viderit in D. Auguſtino.

Ex quo ſequitur, nil voluiſſe D. Auguſtinum 148
de eo puncto diſſerere, Chriſtum eſſe Filium realem per naturam, non per affectum, vt volebat Neſtorius; ſed ſolùm voluiſſe, gratiam humanitati factam,

ctam, non fuiſſe gratiam Filio, qui eſt ipſa natura Diuina.

Propterea (vt notat S. Bonauent.) dictum eſt Ioan. 3. *Non ad menſuram dat Deus Spiritum Filio ſuo*, quia non per influentiam eum recepit à Patre, ſed quia à Patre habet vim ſpiratiuam; & profectò hæc eſt gratia, & donum, de quo locutus eſt D. Auguſtinus, vt ſæpiùs repetit.

Aſſero primò, gratiam vnionis, & alias fuiſſe ex parte ſubiecti naturales Chriſto homini.

Probatvr à D. Bonauentura primò ex D. Au-
149 guſtino *loco citato*. Secundò, quia inſunt ei à prima origine inſeparabiliter. Probatur à quibuſdam tertiò. Id, quod ordinatur ad actum naturalem, eſt naturale; ſed per gratiam vnionis ille homo ordinatur, vt ſit naturalis Filius Dei: Ergo.

Reſpondet tamen S. Doctor, negando Minorem; licèt enim ſit Filius naturalis, ille homo per communicationem idiomatum, non tamen per naturam; non enim ille homo eſt ab æterno, neque genitus conſubſtantialis Patri; ſola enim perſona genita, eſt ab æterno, non homo.

Aſſero ſecundò. Sumpto Chriſto toto, Gratia hæc eſt ſimpliciter naturalis.

150 Probatvr à S. Doctore; quod ineſt ei à principio intrinſeco, eſt naturale; ſed gratia Chriſti ortum habebat à perſona Verbi, quæ non eſt alia à perſona Chriſti: Ergo. Hoc argumento nituntur omnes allegati, qui dicunt, poſſe ſimpliciter illam gratiam dici naturalem. Sic enim eſt naturalis, tum ex parte ſubiecti; tum ex parte principij, vt oſtendam: Ergo omnibus modis eſt naturalis; excipe, quòd libere ſit facta.

Notat verò S. Bonauentura, perſonam illam non eſſe intrinſecam homini illi, ideſt de conſtitutione naturæ illius hominis naturaliter; & ita argumentum de ſolo homine non valet, ſumpto pro natura humana.

Aſſero tertiò, gratiam vnionis, & alias ex parte principij non eſſe homini illi naturales. 151

Probatvr à D. Bonauentura primò *in corpore*, quia non eſt à principio ipſius ſubiecti.

Probatvr ſecundò: Quæ ſunt diuiſa per oppoſitas differentias, non poſſunt conuenire, nec alterum de altero prædicari: Sed gratia, & natura tales ſunt: Ergo. Sed Vnio eſt gratia, ſimiliter & habitus ſanctificans: Ergo.

Probatvr tertiò. Plus naturale diſtat à gratuito, quàm meritorio; Sed vnio non poteſt cadere ſub merito; Ergo multò minus eſſe naturalis.

Probatvr quartò. Naturalibus nemo laudatur: at Chriſtus bis gratiis laudatur: Ergo. Maior eſt Ariſtotelis trita. Minor explicatur. Quamvis enim laus ex actibus liberis afferatur; tamen his celebratur, vt debitis dignitati morali Chriſti ipſius; ideò hinc infert S. Doctor, eas eſſe quodammodo non naturales, ſicuti quodammodo & naturales.

Probatvr quintò. Plus eleuatur hæc vnio ſupra naturam, quàm eleuetur per gloriam; at natura non eſt capax gloriæ, niſi eleuetur per gratiam: Ergo. 152

DISPVTA

DISPVTATIO SEPTIMA.

DE CAVSA EFFICIENTE INCARNATIONIS.

NOTA eſt illa diſtinctio proprij, & appropriati, in Diuinis; ita vt in Deo nonnulla ſint, quæ alicui perſonæ ſunt propria; alia verò, quæ licèt omnibus Sacroſanctæ Trinitatis perſonis ſint communia, vni tamen appropriantur; Vtrumque videre licet in myſterio Incarnationis; Nam ſi perſonales proprietates diuinorum ſuppoſitorum ſpectentur; Patris propria eſt Miſſio, Filij Terminatio, & Spiritus Sancti obumbratio; Nam ab æterno à ſolo Patre procedit Filius, in qua emanatione connotatur eius ad viſibiles effectus Miſſio; Solus item Filius naturam humanam terminauit, iuxta illud, VERBVM CARO FACTVM EST, de ſolo; etiam Spiritu Sancto dicitur: *Superueniet in te*, &c. Verùm ſi Patris potentia, Filij Sapientia, aut Spiritus Sancti Bonitas ponderetur; quæque perſona aliquid ſibi appropriatum vindicabit; quippè cuius ſpeciale aliquod attributum in hoc myſterio eluxerit, licèt tota Sanctiſſima Trinitas indiuiſâ bonitate, ſapientiâ, & potentiâ ad illud concurrerit, vt infrà in aſſertione probabitur, & in hoc indiuiſæ virtutis concurſu conſiſtit vera, & Phyſica Incarnationis efficientia: Quoad moralem autem efficientiam, eam ſuprà diſcuſſimus, hîc igitur ſolam Phyſicam curſim abſoluemus.

QVÆSTIO I.

An vnica Perſona, an potiùs tota Trinitas Sanctiſſima fuerit cauſa efficiens INCARNATIONIS.

D. Bonau. diſtinct. 4. quæſt. 1.

1 ASSERO, totam Trinitatem eſſe cauſam efficientem Incarnationis.

DEFINITVM eſt in Conſilio Later. ſub Martino I. *can.* 2. & in Concilio Lateran. ſub Innocentio III. & habetur *cap.* Firmiter *de ſumma Trinitate*, & in Concilio Toletano VI. & XI.

PROBATVR à D. Bonauent. *diſt.* 4. *quæſt.* 1. *corpore.* Omnia opera Trinitatis extrà ſunt indiuiſa, procedunt enim à tribus perſonis, vt ſunt vnum in voluntate, potentia, ſapientia, & bonitate, atque adeò operatione. Hoc antem Myſterium eſt opus ad extra, in quo potentia, ſapientia, & bonitas impenſa eſt. Maior innititur illo Ioan. 5. *Pater meus operatur, & ego operor. Quæcunque fecerit Pater, hæc ſimiliter & Filius.* Vnde omnipotentiæ, & voluntati adſcribenda eſſe opera ad extrà, deducit S. Bonauentura ad eum locum cum Damaſceno 3. *de fide. cap.* 14. & 15. quos ſequuntur Theologi, vt videre eſt in Suarez *diſp.* 10. *ſect.* 1. Idem habet S. Doctor, *diſt.* 1. *quæſt.* 2.

ADDIT D. Bonauentura *ad* 1. *Lucæ*, hoc opus exprimi, non fuiſſe à cauſa efficiente creata, cùm dicitur: *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, &c.* Superuenit enim, ideſt deſurſum, vel deſuper venit, vt dicitur 1. Iacobi: *Deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum.* 2

Ex his habes, Vnionem hanc adeò excelſam non potuiſſe à creatura, tanquam cauſa, principaliter fieri, quia deberet illa creatura habere actionem ſuper Diuinam perſonam.

IMÒ non poſſe creaturam aſſumere, ideſt, efficienter ad ſe ſumere naturam alienam in hypoſtaſim, eam ſibi vniendo, communis ſententia eſt, quia omnis perſona creata adæquatur propriæ naturæ, nec poteſt extendi extra illam, neque vnquam id factum eſt,

eſt, vt nutat Vaſquez *diſput.* 23. *num.* 2. cum Scoto, Ocham, Gabriele, & Almaino.

3 An verò poſſit hæc virtus à Deu communicari creaturæ, tanquam inſtrumentu, vt aſſumat alienam naturam, pendet è quæſtione: An valeat perſona creata alienam naturam terminare; de qua *diſp.* 8. *quæſt.* 1. diſſeram, Deo fauente.

An verò poſſit creatura à Deo aſſumi, vt inſtrumentum ad vniendam naturam humanam cum Verbo; Quidam Recentiores concedunt, ſicut concedunt, Saeramenta eſſe inſtrumenta Phyſica ad gratiam creandam, & ad tranſubſtantiationem in Eucharistia.

4 Tale autem inſtrumentum fuiſſe B.Virginem, quæ nun ſolùm concepit humanitatem, ſed concurre cenſenda eſt vniuni ipſius humanitatis cum Verbo, & Pruptetà aiunt vocari ab Heſychiu, *ſerm.* 2. Inſtrumentum Incarnatiunis.

At D.Bunauent. *diſt.* 5. *art.* 3. *quæſt.* 1. *& q.* 3. *in corpore*, quam ſequitur Vaſquez *loco citato*, negat. Nam virtus finita non poteſt corporari ad upus infi-
5 nitum; talis fuit incarnatiu quoad rem, quia fuit vnio Dei cum humana natura ſubſtantialiter,

QVÆSTIO II.

An rectè Incarnatio Spiritui Sancto attribuatur.

D.Bonauent. diſt. 4. quæſt. 1.
D.Thom. quæſt. 32. art. 1.

6 D.Thomas, ex triplici cauſa, ait, rectè Incarnatiunem Spiritui ſancto adſcribi.

Prima eſt ex parte Dei, Spiritus enim ſanctus eſt amor Patris, & Filij. Hoc autem ex maximu Dei amore ptuuenit, vt carnem aſſumeret,

Secvnda eſt ex patte naturæ aſſumptæ, quæ hoc pactu ſignatur ex mera gratia ad tantam vnionem eleuato.

Tertia ex fine, quia urdinata eſt Incarnatiu ad huminum ſanctificationem, & præcipuè illius humanitatis. Sanctificatio autem Spiritui ſanctu adſcribitur, ſicuti & gratia, & alia duna.

Ex his rationibus prima eſt etiam D.Bonauent. *ad* 3. *cap. Ioan.* ad ea verba: *Sic dilexit mundum*, & in Prooemiu *tertij ſent.* ſumptu themate *è ſecundo* ad Epheſ. *Deus, qui diues eſt in miſericordia, propter*
7 *nimiam charitatem, &c.* & iu hac quæſtiune *fundamento* 2. Secundam habet S.Doctor, *diſt.* 4. *in hac quæſtione, fundamento ſecundo, & in corpore*. Tertiam verò *in corpore*.

D. Bonaventvra oſtendit, potuiſſe appropriari ſingulis perſunis, quia in hoc Myſteriu reſplendet Potentia attributa Patri in vnibilium infinitè diſtantium vnione. Rutilat Sapientia adſcripta Filio in vniunis modo, qui fuit vniendi naturam humanam Filio Dei hypoſtaticè, vt ſic fieret pto homine ſatisfactiu ab homine, & hæc infinita ex dignitate perſunæ ſatisfacientis, ita tamen, vt diuina miſericordia triumpharet, dum tam nobile donum eſt nobis collatum, & tam grandis infirmitas curata eſt balſamu ſanguinis, tam ſuauiter, & potenter: ſic enim Sapientia fortiter, & ſuauiter agit: Fulgurat etiam Bonitas, Spiritui ſancto adſcripta, in fructu, & effectibus, quia tam copiuſa in nos miſericordia fuſa eſt, tot gratiarum abyſſi, tot bonitatis dona pruſuſa ſunt, vt aſpidis eur valeant accendere, vt ait Cornelius à Lapide *ad* 2. *Iſa.*

Attribvitvr tamen Spiritui ſanctu præcipuè. Primò ob allatas cum D. Thoma ratiunes; ſecundò, vt umnis ſuſpicio carnalis actus à Christi ſanctiſſima Cunceptione remoueretur, & vt ſciretur, hanc fuiſſe etiam ex parte Virginis Conceptionem ex charitate, & quo ad nos etiam maximi amoris oſtentum. Addit S.Doctor *ad argumenta*, dum adſcribitur Spiritui ſancto, includi etiam alias perſunas, cùm Spiritus ſanctus ſit ambarum nexus, & vnitas, & quia cuncipiebatur Verbum, eratque dandus ad ſalutem Spiritus ſanctus Verbi, vt habetur Galat. *Miſit Deus Spiritum Filij ſui.* 8

QVÆSTIO III.

Cur non dicatur Spiritus Sanctus Pater Christi

D.Bonau. diſt. 4. q. 1. & 3.
D. Thom quæſt. 32. art. 2.

Asseru, Chriſtum non eſſe dicendum Filium Spiritus ſancti, qui non producitur ſimilis in natura: nam neque Spiritus ſanctus producit Filium Dei cum Natura Diuina, neque ſecundùm naturam humanam, quam producit, eſt ſimilis Deo, ſed B Virgini, neque eſt de ſubſtantia Spiritus ſancti, quæ quidem ſunt neceſſaria ad generatiunem rationalium, ex qua ſequitur Paternitas.Ità D. Thomas, *in corpore*, ibi etiam Diuus Bunauentura *ad* 2. 9

Addit S.Bonauentura *in corpore*, non eſſe id aſſerendum, ne Spiritus ſanctus videatur interueniſſe, ſicut vir, cum B. Virgine ad Filij Dei Conceptionem, & ità irrepat errur circa generationem Christi temporalem. Secundò ne irrepat circa generationem æternam, & cenſeatur referri ad Spiritum ſanctum, tanquam ad Patrem, & relatiunes confundantur; nam hypuſtaſis Filij Dei, quæ eſt ſubiectum Filiatiunis, ad Patrem realiter refertur, tanquam ad ſuum principium.

Tandem eſt definitum in Cuncil. Tuletanu XI.
Confirmatur à D.Bonauent. ex D.Auguſt. *in Enchir. cap.* 38. *citato, diſputatione præcedenti, quæſt. vltima*, vbi ait: *Quis hoc dicere audebit? Non opus eſt oſtendere diſputando quanta alia ſequantur abſurda, cùm hoc ipſum ità ſit abſurdum, vt nullæ fideles aures id valeant ſuſtinere.* 10

QVÆSTIO VII.

Cur non dicatur Christvs *Sanctiſſimæ Trinitatis Filius.*

D. Bonau. quæſt. 3. art. citati.

Assero, non poſſe dici Chriſtum Filium Sanctiſſimæ Trinitatis. 11

Prima ratio D. Bonauent. eſt: Ea, quæ dicuntur de aliquo ſecundùm perfectiſſimam ratiunem, nun ſunt dicenda de eu ſecundùm imperfectam: ſed

Chriſtus eſt Filius Patris ſecundùm perfectiſſimam rationem: Ergo. Sic & D. Thomas.

SECVNDA eſt, quia accedit talis locutio ad errorem Sabellij, qui poſuit proprietatem Patris poſſe attribui etiam Filio, & Spiritui ſancto.

TERTIA quia ad Arrium accedit, qui poſuit Chriſtum puram creaturam.

QVARTA, quia conuenit prope cum Neſtorio, qui geminas in Chriſto naturas, & totidem poſuit perſonas, Diuinam, & humanam, & ſecundùm hanc eſſe Filium Dei per gratiam. Sic autem per gratiam poneretur Filius Trinitatis.

11 ALII arguunt ſic: Filiatio eſt proprietas perſonalis: Ergo cùm ſit Filius Patris ſecundùm Diuinam Perſonam; ſi admitteretur etiam Filius totius ſimul Trinitatis, vtique deberet aſſeri noua perſona, quæ non eſſet ſolius Patris Filia.

RESPONDET D. Bonauent. *in corpore*, non eſſe ſolidam, eſt enim Filius etiam B. Virginis, nec tamen erratur. Quare ex hoc capite non probatur interim. Vide S. Doctorem, alia facilè ſoluentem.

QVÆSTIO V.

An & quomodo tota Trinitas in CHRISTI *ſit Humanitate.*

13 QVÆSTIONEM hanc appono, vt videamus perſpicuè, quidnam etiam efficientiæ habeat Sanctiſſima Trinitas, atque potentiæ in auguſtiſſima humanitate Chriſti.

SVPPONO autem, ſolum Filium eſſe incarnatum, habetur in ſymbolis Apoſtolorum, Nicæno, & Athanaſij, & definitum eſt in Concilio Toletano VI. *cap.* 1. & Toletano XI. *in Confeſſione fidei*, Carthag. IV. *cap.* 1. Lateranenſi ſub Innocentio III. & refertur *in cap. firmiter, de ſumma Trinitate*. Ratio eſt, quia vinculum, quo facta eſt vnio, eſt perſonalitas ſola Filij, realiter diſtincta à perſonalitatibus Patris, & Spiritus Sancti: natura verò communis ſolùm fuit alterum extremorum. Quamvis autem nequeat vna perſona videri ſine aliis, eò quòd viſio, quæ eſt perfectiſſima, & evidentiſſima cognitio relatiui, exigit vt exeatur ad videndum etiam correlatiuum; Attamen poteſt vna ſecundùm eſſe ſuum reale proprium ſuſtentare naturam alienam, vt oſtendi *p. p. tractat.* 1. *diſput.* 11. *quæſt.* 19.

14 QVOAD præſentem quæſtionem fuit opinio Hugonis de S. Caro, *in ſpeculo Eccleſiæ* §. *Poſt hæc igitur incipit ſexta pars*; neque in humanitate Chriſti, neque in Euchariſtiæ Sacramento eſſe Patrem, & Spiritum Sanctum per concomitantiam ex vi ipſius Myſterij, ſed ſolùm ratione immenſitatis. Eum ſecuti ſunt aliqui Theologi noſtri temporis, inter quos eſt Ioannes Rada 3. *parte, controuerſ.* 1. quod deducit è Scoto *in* 3. *diſtinct.* 2. *quæſt.* 2. *littera A.* Nazarius *quæſtione* 3. *art.* 2. *controuerſ.* 1. in fine.

15 OPPOSITA tamen ſententia eſt, Patrem, & Spiritum ſanctum in humanitate aſſumpta per concomitantiam reſidere: Ità Suarez *diſp.* 12. *ſect.* 1. circa finem, §. *ſed occurrit*, Nazarius *quæſt.* 22. *art.* 3. *controu. vnica*. ſecum pugnans, Vaſquez *diſp.* 28. *c.* 2. adducens Gabriel. *lect.* 42. *in Canonem, littera P. propoſitione* 2. Maiorem 4. *d.* 11. *quæſt.* 1. *art.* 3. Viguerium *in ſumma Inſtit. Theol. cap.* 16. §. 3. *verſ.* 4. eo quod idem aſſerunt in ſanctiſſima Euchariſtia. Directè verò de humanitate Chriſti id aſſerentem nullum, ait Vaſquez, eſſe repertum, ſeque huius ſententiæ eſſe inter ſcholaſticos anteſignanum.

VERVM enim verò præclara de hoc argumenta inuenio apud D. Bonauenturam.

IN *Prologo tertij ſentent.* incipit: *Deus, qui diues eſt in miſericordia, conuiuificauit nos in Chriſto.* Epheſ. 2. Profectò Deum Patrem intelligit, quem Authorem reparationis appellat, quod probat ex Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum daret.* Pergit verò hanc concatenationem Dei Patris cum Filio Redemptore deſcribere, & affert illud, Coloſſ. 1. *In ipſo explicauit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia*, & vt admiſceat etiam Spiritum Sanctum, affert illud Titum 3. *Secundùm miſericordiam ſaluos nos fecit, per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus ſancti, quem effudit in nos abundè per Ieſum.* Confirmat rurſus ex 5 ad Roman. *Commendat autem Deus*, id eſt, tota Trinitas, auctrix reparationis: *Charitatem ſuam in nobis; cùm adhuc peccatores eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt*, & ideò ait dici: *Conuiuificauit nos in Chriſto.* Epheſ. 2. *Quia Deus viuificauit nos in Chriſto*, ſcilicet cum Chriſto, & per Chriſtum. Explicat autem quomodo cum Chriſto nos conuiuificauit, illo 1. Ioan. 1. *Quod fuit ab initio, &c. & vita manifeſtata eſt, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis.* Et ſic dum, *in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt Deus*, vt dicitur *Baruch.* 3. nos conuiuificauit cum Chriſto. En, Deus Pater dicitur cum Chriſto ex aliquo tempore incepiſſe nobiſcum in Chriſto conuerſari. 16 17

18 Et quidem ex hoc loco *ad Coloſſ.* etiam *ſecundo*, Ioannes Maxentius *in* 2. *Dialogo*, paulo poſt medium, qui eſt *in* 5. *tomo Bibliotheca Sacra*, deducit, in Chriſto inhabitare Patrem, & Spiritum ſanctum, ſed aduertit, non benè Neſtorianos ità loqui: In Chriſto inhabitat tota Trinitas, quia ſic Chriſtus eſſet quartus per gratiam, in quo etiam Filius habitaret.

Ex eodem loco etiam Vigilius Martyr. *lib.* 4. *contra Euthychetem*, non parum à principio, qui eſt, *in tomo* 3. *Biblioth.* colligit, in bono ſenſu totam Trinitatem inhabitare, quia Verbum eſt in humana natura per ſuam deitatem.

IDEM colligit Beda ſuper hunc locum *Coloſſ.* 2. Quare S. Bonauentura ſolidè probat hoc aſſertum.

19 SECVNDÒ, D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 19. *q. vlt. ad* 3. ad probandum Chriſtum eſſe mediatorem ſecundùm humanam naturam, vtitur eo loco 2. Cor. 5. *Deus erat in Chriſto mundum ſibi reconcilians*, id eſt Trinitas in Chriſto homine ſtabat reconcilians ſibi mundum.

HOC loco vtitur Chryſoſtomus *homil.* 12. *in cap.* 5. 2. *ad Corinthios*, explicans eadem verba: *Quoniam Deus erat in Chriſto mundum ſibi reconcilians. Quis eſt ille, qui iniuria affectus eſt? Ipſe. Quis ille primus, qui ad conciliandum venit? Ipſe. At qui filium dicis, miſit; ipſe venit. Filium quidem miſit, non ille autem exhortabatur ſolus, ſed etiam cum illo, & per illum Pater, idcircò dicebat: quia Deus erat, qui conciliabat ſibi mundum in Chriſto.* Sentit igitur Patrem cum Filio veniſſe ſpeciali modo ad mundum conciliandum.

IDEM de eodem Patre intelligit Ambroſius: *Deus ergo erat in Chriſto. Quomodo? Deus Pater in Filio rectè dicitur mundum reconcilians ſibi.*

EODEM

Eodem modo intelligunt D. Auguſtinus in illud
20 pſal. 67. *Vt quid ſuſpicamini montes coagulatos.* D. Anſelmus in eum locum Apoſtoli, Beda in illud Coloſſ. 2. *In ipſo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis*, vbi adducit S. Auguſt. *loc. cit.* Vaſquez refert, idem omnino aliis in locis docuiſſe D. Auguſtinum ſermone Dominicæ tertiæ Aduentus, vbi ait: *Sic etiam Filius ſuſcepit carnem, & non deſeruit Patrem, nec ſe diuiſit à Patre. Suſcepit, inquam Filius carnem in proprietate: ſed tamen & Pater, & Spiritus ſanctus non deſunt maieſtati. In diuinitate æqualitas, in carne ſola Filij proprietas: non autem ab eo Patris, & Spiritus ſancti receſſit aliquando diuinitas. Cum ergo vna ſit deitas, vna ſit diuinitas, impleuit quidem carnem Chriſti & Pater, & Spiritus Sanctus: ſed maieſtate, non*
21 *ſusceptione. Vis ſcire quia cum eo fuit & Pater? Non ſum, inquit, Dominus Ieſus Chriſtus, ſolus: ſed Pater mecum eſt. Audi, & de Spiritu ſancto, quia cum eo erat, Euangeliſta refert: Quia Ieſus plenus Spiritu ſancto regreſſus eſt à Iordane: Ecce ſic ſolus Ieſus Chriſtus ſuſcepit carnem, & tamen, & Pater, & Spiritus ſanctus non defuit maieſtate. Si cœlum, & terram implet Pater, implet & Spiritus ſanctus: Carnem Chriſti deſerere non potuerunt, quando in diuinitatis vnitate manſerunt.* Eadem verba habet Antonius Epiſcopus Conſtantienſis *epiſt. ad Arcadium*, quæ eſt *in 1. tomo Bibliotheca Patrum.*

Probatvr etiam à Vaſquez cum D. Bonau. *ad 16. Ioan.* ad ea verba: *Et non ſum ſolus, quia Pater mecum eſt.* Vbi D. Cyrill. *Exegeſi ad Valerianum*, ſic exponit: *Sed erat Deus Pater, cum Deo Filio, hoc eſt incarnato: humanatoque Verbo, prout is à Filio ſeparari nequaquam poteſt.*

22 Ibi Chriſtus loquitur de vnitate in eſſentia inſeparabili, & de hac intelligit D. Cyril. & D. Auguſt. *tract. 102. in Ioan.* vt notat S. Doctor ad ea verba.

Refertvr etiam à S. Bonau. illud Ioan. 3. *Non ad menſuram dat Deus Spiritum Filio ſuo*, nempè, quia non ſolùm dat Filio virtutem ſpiratiuam, vt ait *in 3. diſt. 4. art. 2. q. 3. corpore*, ſed etiam, quia Spiritum ſanctum ſecundùm ſubſtantiam, vt exponit Chryſoſtom. *homil. 29. in Ioan.* vbi ait: *Quod hic (* idest *Chriſtus) immenſurabilem, & integram omnem actionem dicit, & ſi actio immenſurabilis, multò magis ſubſtantia*, ſic refert D. Bonauentura *ad 3. Ioannis.*

Hvc referri poſſunt verba S. Baſilij lib. 2. in Ioan. c. 3. *Si verò quiſpiam participatione in Filio Spiritum eſſe adhuc contendere audet, aut nunc primum in ipſo adueniſſe, quando à Ioanne fuit baptizatus. Conſideret quæſo rurſus, quàm multa eum ſequuntur abſurda.*

23 Præclare verò probatur à S. Bonauentura ad id Ioan. 14. *Non credis quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* quod S. Doctor, notat voluiſſe probare ſtatim: *Verba, quæ ego loquor vobis, à me ipſo non loquor.* Quam ob cauſam aduertit, dixiſſe, Ioan. 5. *Pater in me manens, ipſe facit opera.* Quaſi dicat: *Non creditis quia Pater in me idem in eſſentia, & inſeparabilis? Quod ſi non creditis, ita eſſe, ſicuti eſt in re; alioquin propter opera credite.* vt enim ait Auguſt. tract. 71. in Ioan. *Si ſeparati eſſemus, operari inſeparabiliter non poſſemus*, & Chryſoſtom. homil. 74. in Ioan. *Vides proximitatis ſuperabundantiam, & in eis ſubſtantiæ ſubmonſtrationem:* Hic S. Doctor, qui prætendit inde probare non modò exiſtentiam Patris in Filio per eſſentiam, ſed & per ſuperabundantiam peculiarem, quam ex operibus inſignibus colligi iubet; ſola enim inexiſtentia per eſſentiam, ſicuti eſt in aliis rebus, ad ea opera demonſtranda non ſufficeret; nam poſſet quis dicere: Deus per eſſentiam eſt etiam in aliis hominibus, nec tamen inſignia hæc operatur. Itaque in hoc, & per eſſentiam ineſt, & per circuminceſſionem, atque ſpecialem coëxiſtentiam.

Hinc D. Cyrillus, *lib. aduerſus Anthropomorphitas, cap. 18.* poſtquam probauit, Patrem à Filio non 24
poſſe ſeparari ratione immenſitatis, idem probat etiam his verbis: *Quid Philippo de Patre dicenti reſpondit Chriſtus? Non credis, quod ego in Patre, & Pater in me eſt? Impoſſibile igitur eſt, vt alterum abſque altero ſubſiſtat, ſed vbi Pater eſſe intelligitur, ibi etiam omnino eſt Filius; & vbi Filius, ibi & Pater. Si enim eſt ſplendor Patris Filius, & Verbum ipſius, & Sapientia, & Potentia; quo pacto abſque Verbo, & Sapientia, & potentia fieri poteſt, vt percipiatur Pater?*

Probatvr à D. Bonauent. etiam, *ad 3. Lucæ*, 25
ex illis verbis: *Ieſus autem plenus Spiritu ſancto*, non quia (ait S. Doctor) ibi impletus fuerat, ſed quia ibi primò plenitudo eius apparêre cæpit, in alios redundando, ſecundùm illud Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, quaſi Vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, &c. Et de plenitudine eius accepimus omnes.* Vt autem agnoſcas, de inhabitatione perſonæ intelligi, addit, hoc intelligendum, iuxta id Coloſſ. 2. *In ipſo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.* Quid clarius?

Ratio verò D. Bonauenturæ è Sanctis PP. ex- 26
cerpta, hæc eſt, quia, ſi per impoſſibile Diuinæ perſonæ non eſſent vbique per immenſitatem; ratione tamen Myſterij Incarnationis non poteſt Verbum, non eſſe in humanitate: porrò autem cum Verbo, non poſſat non eſſe diuinitas, quæ à Verbo ipſo ex natura rei non diſtinguitur: Cum Diuinitate autem non poſſent non eſſe aliæ perſonæ, cum hoc tamen diſcrimine, vt Verbum per ſe ibi ſit, quia terminat naturam; aliæ verò duæ perſonæ Diuinæ per comitantiam. Eodem modo in Eucharistia per ſe eſt tantùm Corpus Chriſti; at per comitantiam ſunt cætera, quæ verbis formæ non ſignificantur, vt Anima, Verbum, ſimiliter & aliæ duæ Perſonæ. Hæc retuli, vt Seraphicum huius ſententiæ inter Scholaſticos Ducem agnoſcant. Subſcribit & Vaſquez *diſp. 28. cap. 5. p. p.*

Rada conatur reſpondêre; Patres ſolùm in- 27
ferre inſeparabilitatem perſonarum ad inuicem etiam quoad operationem.

At oſtendi, Perſonas in humanitate Chriſti ratione eſſentiæ reperiri ſpeciali modo.

Obiicit Rada. Filius eſt in Humanitate per perſonalitatem, quæ ſibi propria eſt: ergo ob eam non ſunt ibi aliæ perſonæ.

Reſpondetvr, ſolùm ſequi, non eſſe ibi alias perſonas per vnionem perſonalem, ſed ratione vnitatis eſſentiæ, quæ ratione perſonæ vnitur, exigit, vt
adſint aliæ perſonæ Diuinæ, vt elicitur à Nazario 28
quæſt. 3. art. 2. controu. vnica, ex S. Doctor, *diſt. 5. quæſt. 1.* aſſerendo, *d. 8. quæſt. 3.*

DISPVTATIO OCTAVA.

DE PERSONA ASSVMENTE.

VENTVM eſt tandem ad extrema Vnionis Hypoſtaticæ, quorum alterum eſt Perſona ſuſtentans, cuius naturam, vt dilucidè explicemus, neceſſe erit totum eius poſſe ad quamlibet naturam aſſumendam pia curioſitate inueſtigare, & obiter examinare, quid etiam Diuinitati, præciſæ à perſonalitatibus, in ratione ſuſtenatndi, vel terminandi competere poſſit; Theologi enim eſt, non ſolùm quid factum eſt, penſitare; ſed etiam, vt hoc efficaciùs probet, quid ſit factu poſſibile; quare hanc diſputationem ad ſolam ſubſiſtentiam VERBI non reſtringemus, ſed quid Pater, & Spiritus Sanctus in hoc munere poſſint, rimabimur: Alterum extremum eſt Natura ſuſtentata; circa quam etiam plura ſunt conſideranda; quæ in ſequenti diſputatione locum habent: Hic interim monitum volo lectorem, plures quæſtiones, quas alij huic ſolent materiæ annectere, quaſque infrà indicabo, hac diſputatione à me non pertractari; cum alibi ex profeſſo ſint diſcuſſæ; vt autem ad propoſitas difficultates via nobis applanetur, primam præmittam quæſtionem de capacitate perſonæ creatæ, ſiue Anglicæ, ſiue Humanæ ad terminandam alienam naturam; cùm enim Angelo, & Homini, præcipuè poſt Deum conueniat ratio perſonæ, quæ eſt rationalis naturæ indiuidua ſubſiſtentia, ex his quæ de vtriuſque perſona dixerimus, in perſonas Diuinas facilè manuducemur; ſit itaque.

QVÆSTIO I.

An perſona creata poſſit terminare alienam naturam.

QVATVOR ſunt præcipuè quæſtiones, quas hic indicare ſuprà ſum pollicitus, & quæ ad elucidationem totius huius diſputationis non mediocriter conducunt, eas igitur, priuſquam ad quæſtionem, in titulo notatam, accedam, prænotare libet.

1 PRIMA eſt, in Deo eſſe exiſtentiam abſolutam: De hac enim dicitur Exodi 3. *EGO SVM QVI SVM*, quod ſignificat proprietatem eſſentialem vnius Dei: De hac egi *p.p. tract.* 1. *d.* 1. *q.* 1. & *diſp.* 2. *quæſt.* 1. ſic dicitur à D. Athanaſio: *Non tres æterni, ſed vnus æternus*, quod ſignificat vnam exiſtentiam eſſentialem.

SECVNDA eſt: An relationes Diuinæ habeant ſuam exiſtentiam propriam relatiuam, quam diſcuſſi *p.p. tract.* 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 6. & ſanè cùm relationes habeant proprias entitates, non eſt cur eis negemus exiſtentias relatiuas. Sic enim explicari debet, vt concedantur tres exiſtentiæ, non ſimpliciter, ſed cum addito, *relatiuæ*, quia ſunt tres entitates incommunicabiles relatiuæ. Neque verò ob id tres eſſentiæ admittuntur, quia eſſentia eſt, quæ conſtituit in eſſe Deitatis, quæ vna eſt.

TERTIA quæſtio eſt: An detur in Deo ſubſiſtentia aliqua abſoluta, propria vnius Dei. Hoc autem negatum eſt *p.p. tract.* 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 5. Tametſi oppoſitum eſſe ferè omnium Theologorum clamet Suarez 3. *part. diſp.* 11. *ſect.* 3. 2

QVARTA eſt: An dentur tres ſubſiſtentiæ relatiuæ, quam definiui *p.p. tractat.* 2. *diſput.* 6. *quæſt.* 5. cum D. Bonauentura, & certum eſſe ex fide aſtrui, quia nil aliud eſt dicere, quàm tres perſonas, & reperitur in Conciliis Græcis, Epheſino *cap.* 4. Conſtatinopolitano V. *conſult.* 8. *can.* 1. Conſtantinopolitano VI. *act.* 12. & in Patribus cæteris, licèt

græcè

græcè habetur ſemper nomen *ὑπόστασις*, Latinus Interpres interdum retinet illam vocem, interdum vtitur nomine ſubſiſtentiæ, vel perſonæ.

3 Ex Latinis verò tres ſubſiſtentias nominant in vna ſubſtantia Concilium Lateranenſe, ſub Martino I. *conſultat.* 4. *canon.* 1. & Concilium Vvormatienſe *cap.* 5. quod ex Græcis Conciliis hanc vocem refert.

Ex hoc ſequitur, eſſe tres perſonales ſubſiſtentias relatiuas, quod aſſeritur in ſexta Synodo *actione.* 11. vbi dicitur: *Sanctiſſima Trinitas eſt numerabilis perſonalibus ſubſiſtentiis.* Vbi ſubſiſtentia ſumitur pro relatione, qua diſtinguuntur perſonæ; & in ſeptima Synodo *act.* 3. *in epiſtola ſynodali* approbata dicitur: *Trinitatem diuerſam eſſe numerariis ſubſiſtentiis.*

4 Eodem ſenſu loquuntur Concilia, cùm aiunt, Incarnationem factam eſſe ſecundùm ſubſiſtentiam propriam Verbi. Patet, quia tres perſonæ ſunt tres ſubſiſtentes: Ergo non ſolùm adiectiuè, ſed etiam ſubſtantiuè, & ad hoc denotandum dictæ ſunt tres ſubſiſtentiæ: Ergo habent tres ſubſiſtentias diſtinctas, nam per tres ſubſiſtentias conſtituuntur formaliter in eſſe ſubſiſtentium.

5 Pro hac etiam, & pro ſequenti diſputatione ſupponendum eſt, ſubſiſtentiam addere exiſtentiæ modum ſubſtantialem poſitiuum, quod ſatis probaui *p.p. tract.* 2. *diſp.* 5. *quaſt.* 3. & 4. Ex his manent ſolutæ multæ quæſtiones, vt patebit ex curſu diſputationis.

6 Qvibvs ſuppoſitis, reſumitur intermiſſa quæſtio de Perſona creata, an valeat alienam naturam terminare, ea maximè ratione, quia D. Thomas, *quæſtione* 3. *artic.* 1. dicit, propriiſſimum eſſe Perſonæ Diuinæ aſſumere alienam naturam, & D. Bonauentura, *diſtinctione* 1. *quæſtione* 1. id adſcribit Diuinæ omnipotentiæ, reſpectu cuius eſt creatura in omnimoda obedientia, & aſſerit, hoc opus ad Diuinam perfectionem, & nobilitatem pertinere, quod idem aſtruit *diſtinctione* 5. *quæſtione* 2. videtur id negandum creaturæ: Sic docent Henricus, *quodlibet* 11. *quæſtione* 10. Durandus, *diſtinctione* 1. *quæſtione* 5. Paludanus, *quæſtione* 1. *articulo* 2. Recentiores Thomiſtæ, Aluarez, *diſput.* 8. Medina, Sotus 4. *diſtinct.* 9. *quæſt.* 2. *art.* 2. Caiet. & Nazar. *ad hunc art.* Suarez *diſputat.* 13. *ſect. vlt.* & *diſp.* 34. *Met. ſect.* 4. Vaſquez, *diſp.* 25. Lugo *diſp.* 12. *num.* 88. & ferè omnes apud iſtos.

7 Vervm enim verò hic ſiſtendum, quia multi id perſonæ creatæ concedunt, vt Tertullianus *libro de carne Chriſti, cap.* 4. & 6. & *libro* 3. *contra Marcionem, cap.* 9. vbi vult, Angelos, cùm aſſumunt corpora, ea ſibi hypoſtaticè vnire, quam opinionem ſecutus eſt Origenes credens, Malachiam fuiſſe Angelum incarnatum, vt refert D. Hieronymus, *præfatione in Malachiam*, & *in commentario in Aggæum, cap.* 1. Idem Origenes aſſeruit, *tomo in Ioannem*, ad ea verba: *Hic venit in teſtimonium*, multos fuiſſe angelos incarnatos, ex quorum numero ponit Ioannem Baptiſtam.

Alii verò aſſeruêre, poſſe perſonam creatam per Dei potentiam abſolutam aſſumere naturam alienam ad vnitatem ſui perſonalem. Ità Ocham *in* 3. *diſtinctione* 1. *quæſtione* 1. *dubio vltimo, ad* 13.
8 Gabriel. *eadem diſt. quæſt.* 2. *artic.* 3. *ad dubium* 5. Maior *quæſtione* 5. Almainus *quæſtione* 2. *dubio vltimo*, Scotus *quæſtione* 4. qui tamen oppoſitam dicit probabilem, & videtur problematicus, eumque ſequitur Faber 3. *diſp.* 6. At Vulp. *diſp.* 14. *art.* 3. & Maſtr. *in* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 4. negant, ſed Ferchius *de Angelis, q.* 8. *cap.* 3. ità diſtinguit, poſſe naturam magis ſubſtantialem ſuſtentare minùs ſubſtantialem, vt Angelus naturam humanam, non è contra, & allegat D. Bonau. 3. *d.* 6. *n.* 20. quæ eſt, *q.* 3. *in corpore*: Sed nil penitus tale ibi dicit. Quam opinionem ſequitur Peſantius *quæſt.* 3 *art.* 1. *D. Thomæ.*

Valentia verò *d.* 1. *q.* 2. *punct. vlt.* ſic diſtinguit; tametſi creaturæ, quæ nunc ſunt, nequeant ad ſui vnitatem perſonalem etiam per Dei potentiam aſſumere alienam naturam, poſſe tamen aliquam creari, quæ poſſit alienam naturam hypoſtaticè ſibi vnire, imò aliquam adeò perfectam, quæ poſſet terminare infinitas naturas.

Aſſero primò, non poſſe perſonam creatam aſſumere ſibi alienam naturam per aliquam potentiam. 9

Probatvr primò à nonnullis Thomiſtis. Si perſona creata poſſet terminare alienam naturam; ſequeretur, poſſe plurimas, imò infinitas terminare. Probo ſequelam, quia terminare alienam naturam non eſt infinitæ perfectionis, imò nullius, vt patet in Verbo.

Hanc rationem Vaſquez *n.* 12. adſcribit Caietano, quia ex eo, quod Verbum ſubſiſtit in duabus naturis; colligit etiam in infinitis poſſe ſubſiſtere.

Verùm non rectè id colligitur, nam in Verbo id ſequitur, quia perſona Verbi eſt infinita, quæ non obſtante, quòd habet naturam adæquatam infinitam ſuſtentandam, ad aliam extenditur extra: Id verò non eſt in creata perſona, quæ finita eſt, inferendum.

Attamen cuiuſcunque ſit hæc ratio, non concludit, quia, licèt Verbo non ſit addita noua perfectio ex aſſumpta humanitate, tamen ſuſtentare poſſe naturam alienam magnæ perfectionis eſt perſonæ, & ita poſſe terminare infinitas, erit infinita perfectio, vt notat Vaſquez *n.* 13. ex S. Bonauent. & D. Thom. *locis* ſuprà citatis; actuat enim, & terminat vltimò ad ſubſiſtendum, & operandum. 10

Probatvr ſecundò ratione efficaciſſima S. Doctoris *loc. cit.* Vt aliqua perſona ſe extendat ad alienam naturam, debet ad eam habere aliquam ordinationem, aut naturalem, aut ſupernaturalem, cui paſſiua reſpondeat obedientialis: ſed perſona creata non habet aliquam talem ordinationem ad alienam naturam terminandam: Ergo. Et quidem quoad naturalem probatur, quia alioqui naturaliter id poſſet; nam illa potentia eſſet ſubſtãtialis exceſſus ſubſiſtentiæ ſupra propriam naturam, ita vt non adæquaretur à natura, & ita appeteret naturaliter extendi, & habere ſuum actum adæquatum, & ad eum tenderet naturaliter: Ergo poſſet ad actum reduci, & quidem fuiſſet id aliquando factum, quod eſt falſum; nam ideò hoc dicitur miraculum nouũ, & maximum, quod eſt factum à Verbo, quod omnipotentiam requirit, vt notat S. Bonauent. *ad* 1. *Lucæ*, vbi dixit Angelus, reddens rationem poſſibilitatis huius Myſterij: *Non erit impoſſibile apud Deum omne verbum.* Deinde daretur in perſonis creatis aliquid ſubſtantiale ſuperfluum, & potentia fruſtra. Ad quid enim perſonalitas, quæ eſt modus naturæ, datur illi excedens? imò in eo, quod excedit, eſſet accidens ſuperfluum: Deus autem, & natura nihil fruſtra facit. 11

Neqve habet ſupernaturalem, quia vel hæc eſt virtus effectiua, vel formalis; non effectiua, nam ad terminandum hypoſtaticè requiritur, vt perſona habeat actum, quaſi formalem. 12

Præterea inauditum eſt, vnam creaturam eſſe naturaliter in potentia ſupernaturali, vel obediẽtiali, vt alia creatura de eâ faciat quodlibet: Eatenus enim natura creata in Verbo poteſt aliena Diuina perſona-

M 3 litate

litate terminari, quatenus eſt in potentia obedientiali ad Deum, & nulla natura creata eſt in potentia obedientiali ad perſonam creatam: ergo non poteſt effectiuè ab ea vniri ſibi, vel alteri; qua ratione S.Doctoris vtitur etiam Scotus, Faber, & Vulpez *num.* 11.

Si dicas, eſſe virtutem formalem perſonalem, hæc,cum habeat adæquatam naturam,nequit ad alienam extendi, niſi per ſupernè additum, & ita non ſua perſonalitate. Confirmat Lugo, *numero* 91. cum Suarez: Omnis creata ſubſiſtentia eſt modus. Hic verò nequit communicare ſnum effectum formalem, niſi rei, cuius eſt modus, vt patet inductione omnium modorum: Sic vnio mei corporis cum anima nequit eſſe vnio alterius hominis.

Respondet Faber *cap.* 1. naturaliter hoc ineſ-
13 ſe perſonalitati creatæ, vt naturam alienam valeat ſuppoſitare; neque verò neceſſarium eſt, vt detur potentia naturalis correſpondens.

Addit Ferchins,talem potentiam à ſolo Deo poſſe reduci ad actum, ſicut potentia viſiua cæci. Dari verò hanc habitudinem, ſeu potentiam terminatiuam in perſona creata, reſpectu naturæ creatæ probatur à Scoto tribus argumentis.

Primum eſt. Maior eſt proportio naturæ creatæ ad ſuppoſitum creatum, quàm ad ſuppoſitum increatum: At perſona Diuina poteſt ſuppoſitare plu-
14 res naturas: Ergo id valet etiam ſuppoſitum creatum. Maior probatur, quia natura creata, & ſuppoſitum creatum ſunt vtraque finita;natura verò creata eſt finita, & ſuppoſitum increatum eſt infinitum. Præterea perſona creata eſt abſoluta,ſicuti eſſet perſona propria, quæ illam perſonare deberet: at perſona Diuina eſt relatiua: Ergo. Minor eſt nota. Hoc argumentum, quo vtitur etiam Gauatius, ſuppoſito, perſonam in poſitiuo conſiſtere,ait Maſtr.*n.* 224. vim habere: at ſi in negatiuo conſiſtit, eſſe Flocciduin, quia ad terminandam alienam naturam requiritur entitas poſitiua, quæ in ſola perſona Diuina reperitur.

Respondet tamen Scotus, in hoc caſu non attendi proportionem conuenientiæ, ſed ſolùm ſi ſuppoſitum ſit omnino independens, necne; & an naturæ ſint eidem compoſſibiles, necne: Iam verò, cùm ſuppoſitum creatum non ſit omninò independens, & naturæ plures ſint in eo incompoſſibiles, quia altera naturarum ſemper ei ineſt naturaliter, ideò impedit, ne aliqua alia eidem ineſſe poſſit ſiue per ſe, ſiue per accidens: at ſuppoſito Diuino nulla natura creata ineſt naturaliter.

Hæc tamen reſponſio non tangit pulſum: Et
15 quoad primam implicantiam inanis eſt,nempè ideò non poſſe perſonam creatam ad ſui vnionem aſſumere naturam creatam, quia non eſt prima independens. Quæro enim, quæ dependentia obſtat? num à Deo? At hæc per Scotum non obſtat. Num dependentia à propria natura? at cum in eo ſolùm pendeat, vt eam teneatur ſuſtentare; & inſuper aliam virtutem etiam ad terminandas naturas alienas habeat, non eſt cur de impedimento conqueratur. Altera verò implicantia floccida eſt, quia ſi natura, naturali inexiſtens ſuppoſito, non abſorbet totam virtutem terminatiuam perſonæ, vt Scotus, & Faber *loco citato*, ſupponunt; qua ratione impedit naturam aduentitiam? Sicuti hypoſtaſis Petri naturaliter ſuſtentat corpus naturaliter inexiſtens, & carnem ſuperfluam extra naturam ingraueſcentem in tubones, &c.

16 Vera igitur ſolutio eſt D.Bonauenturæ *quæſt.* 1. licèt entitatiuè creatura magis in genere cum alia creatura conueniat, etiamſi oppoſitæ ſint, *verbi gratia* abſolutè, & relatiuè; attamen ſecundùm ordinationem creatam magis cum Deo conuenire, ad quem, tanquam ad ſuum principium, habent potentiam plenam obedientialem; non ſolùm effectiuæ reſpondentem, ſed etiam terminatiuè ſuſtentatiuæ. Sic enim Deus, qui eſt ens ſummè per ſe, poteſt ſuſtentare ens deficiens creatum; improportio enim entitatiua nil obeſt; ſic enim (ait S.Bonauentura) gutta vini vnitor mari, licèt aquæ congium expellat tantùm ignis, quia non ordinantur inuicem, ſicuti Imago Dei ad vnionem cum Deo,tanquam cauſa, & complemento.

Secunda ratio Scoti eſt:Omnem perfectionem
limitatam poteſt Deus tribuere creaturæ: Talis eſt virtus requiſita ſuppoſito, vt ſuſtentet naturam creatam. 17

Respondet, quòd licèt ſint duo finita, tamen duæ naturæ ſunt in eodem ſuppoſito incompoſſibiles. At non reddit aliam rationem, quam ſuperiorem, quæ refutata eſt, vt inanis.

Respondetur igitur, incompoſſibilitatem venire ex finitate naturæ creatæ, quæ à ſua natura adæquatur, eſt enim eius modus ſubſtantialis adæquatus. Quare non remanet ei virtus ſubſtantialis ad alias exteras naturas. Quæ verò efficienter eſſet à Deo per potentiam abſolutam, non eſſet perſonalitas illius, ſed accidens ſuperfluens illi, quo non poſſet ſubſtantialiter vniri naturæ exteræ, cui ſi vniretur illa virtute ſibi ſuperflua, adhuc propria non ſuſtentaret ſubſiſtentia, quæ à natura propria æquatur, ne extra prodeat.

Tertia ratio eſt. In natura creata eſt hic or-
do, quòd ſuperius continet inferius: Ergo ſuperius ſuppoſitum in natura creata poteſt continere virtutem ſuppoſiti inferioris in natura creata: Ergo poteſt gerere vices ſuppoſiti creati inferioris: Ergo ſuppoſitum creatum perfectius poteſt ſupponere naturam propriam, & aliam inferiorem. Hoc eſt etiam Ferchij fundamentum. 18

Respondet Faber negando Maiorem vniuerſaliter.

Magis ſolidè reſponderi ex ipſo Scoto poſſet,
ſuppoſita non ſe habere, vt ſuperius, & inferius, ſed omnia, & ſingula habere virtutem primam in ordine ad propriam naturam;neque enim ſe habent ſicut naturæ, vt ait Scotus, & Faber ſuprà,vt natura hominis contineat naturam Aſini; & ità etiam de ſuppoſitis dicendum ſit. 19

Fundamenta, ex quibus elicientur reſponſiones, ipſe Faber fatetur infirma. Illud quidem primum, quod non poſſint duæ naturæ in vno ſuppoſito creato ſtare, quia ſuppoſitum eſt dependens, friuolum eſt; nam ſubſtantia, quæ eſt dependens, ſuſtentat accidentia. 20

Alterum verò de incompoſſibilitate vanum eſt, quia ſi plures naturæ repugnarent per ſe in eodem ſuppoſito, repugnarent etiam per accidens, & ità non poſſunt eſſe in eodem ſuppoſito Diuino.

Hinc nullam repugnantiam reperiri ait, & fundamentum ſolutionis illorum trium argumentorum falſum. Quæ ſi ità ſunt, non video cur Scotus ab eo rectè problematicus defendatur; ſed debuit alias ſolutiones diſcutere, quæ inde poterant dari, & vidiſſet, opinionem Scoti, affirmantem, id fieri poſſe,eſſe falſam, & ideò à ſe malè acceptatam.

Deinde

21 Deinde arguo ad hominem: Scotus mox adducendus *quæſt. 2. in primo argumento*, aſſignat pro ratione formali prima, proxima, & adæquata, ob quam Verbum poteſt terminare naturam alienam, quia ſcilicet eſt independens: Ergo fatetur hoc fundamentum ſolidum. Sed ſic eſt, quod perſona omnis creata non eſt independens: Ergo nulla poteſt terminare alienam naturam. Maior eſt Scoti, ſimul & Minor. Conſequentia eſt legitima in Cameſtre.

Enim verò fundamentum illud noſtrum repugnantiæ conatur Scotus euellere, dicens, non eſſe abſonum, aliquam cauſam habere ſimul plures cauſalitates adæquatas. Sic enim ignis poteſt quatuor ligna comburere; & ideò non implicat, ſuppoſitum poſſe plures naturas ſuſtentare; e contra ſanè verum eſt, eundem numero effectum non poſſe eſſe à pluribus cauſis totalibus adæquatis, v. g. non poteſt idem lignum à quatuor ignibus totaliter calefieri: & ita non poteſt vna numero natura à pluribus ſuppoſitis totalibus terminari.

22 Hæc tamen futilia ſunt, nam pari paſſu incedunt, & cauſa, & effectus totalis, atque adæquatus. Cauſa enim totalis, & adæquata eſt, quæ totum adeo complet effectum, & ab ea adæquatur, ita vt extra illum non habeat effectum. Sic totalis, & adæquata cauſalitas caloris eſt calefacere, non hoc, vel illud, ſed omne calefactibile ſuppoſitum: quare ſingula illa ligna calefacta, licèt totaliter ſint ab illo numero calore, tamen ſunt effectus partiales illius virtutis caloris, & ideò ſimilitudo non eſt ad rem; nam ſuppoſitum hoc non habet cauſalitatem reſpectu omnium naturarum, alioqui poterit eſſe modus ſubſtantialis omnium, v. g. hypoſtaſis Aſini poſſet ſuſtentare omnes Homines, & Angelos, nedum omnes Aſinos. An verò repugnet per Dei potentiam, infrà videbimus.

23 Assero ſecundò, probabiliter poſſe ſuſtineri, Deum poſſe creare perſonam, cui modus ſubſtantialis ſubſiſtentiæ tam amplè extendatur, vt aliam naturam valeat ſuſtentare.

Probatur à Valentia, quia cùm ad hoc finita virtus addita ſubſtantialis (eſto accidentalis ſubiecto) latè ſufficiat; hæc autem poſſit addi perſonis ordinariis creatis, non videtur aliqua repugnantia.

24 Hoc fruſtra inficiatur Nazarius hac ratione, quia non poteſt condi altior ordo creaturæ, quàm ſit ordo perſonæ ſpiritus; ſed non tangit pulſum. Ego enim dico, poſſe hypoſtaſim, quæ eſt modus ſubſtantialis ſpiritus, condi perfectiorem. Hoc autem ſuſtinendo, adhuc ratio D. Bonau. & D. Thom. pro primo aſſerto, eſt optima, nempe non poſſe creaturam terminare alienam naturam, quia eſt finita; at perſona Diuina eſt infinita, nempè creata perſona eſt commenſurata ſuæ naturæ: at Diuina non excedit quidem ſuam; ſed cùm ſit infinita, extenditur ad extra ad alienas naturas; ſicuti voluntas ad intra habet productionem infinitam Spiritus ſancti, & tamen ad extra poteſt ad producendas creaturas exire, ſic & ſuppoſitum creatum excedit extenſiuè ad extra.

Qvia tamen Ferchius acriter inſiſtit, poſſe Angelum, Deo agente, ſuà hac hypoſtaſi terminare naturam humanam obedientem per potentiam naturalem, quam vocat *obedientia*, examinanda eſt eius doctrina.

25 Primò aſſerit, non poſſe perſonam creatam coniungere ſibi in hypoſtaſi aliam naturam. Probat, quia deberet præuenire hypoſtaſim è natura Angelica emanantem, eique dare eſſe in alio, quod eſt contra naturam ſubſtantiæ; ſicuti eſſe in ſe eſt contra naturam accidentis. Quare miraculo adſcribitur, Verbum aſſumpſiſſe naturam humanam. Hoc fateor adeò verum, vt idem argumentum oſtendat, nullam perſonam, etiam Angelicam, poſſe vnire ſibi inferiorem humanam.

Asserit ſecundò, non poſſe naturam Angelicam in ratione ſuppoſitationis dependere à perſona humana.

Probat. Quidquid ſubſtantificatur in alio, habet minus de ſubſtantialitate, quàm ſuſtentans: Sed impoſſibile eſt, naturam Angelicam minus habere ſubſtantiæ, quàm Humana, vel eius ſuppoſitum: Ergo. Deinde, quia tam natura Angelica, quàm perſona, eſt prior non ſolùm perſonâ, ſed naturâ humanâ. Hucvſque tranſeat.

26 Asserit tertiò, Perſonam Angelicam poſſe terminare naturam humanam. Hanc aſſertionem ait ſuſtineri à ſe pro D. Bonau. Sed non inuenio, vbi id dixerit S. Doctor, cùm eodem modo ſentiat ac D. Thomas.

Probat. Nulli communicabili, minus ſtabili, repugnat ſubſtantificari in aliquo communicabili ſe magis ſtabili, & ab eo pendêre. Secundò non repugnat poſteriori pendêre à priori; ſed Angelus eſt ſtabilior, & prior naturâ humanâ: Ergo. Confirmat: ſi repugnat; vel hoc eſt ratione naturæ, vel ratione perſonæ Angelicæ, non ratione naturæ, quia non repugnat naturæ perfectiori ſubſiſtere in perſona cum natura inferiori, ſic enim, & natura Diuina ſubſiſtit cum humana. Neque repugnat Angelo ratione perſonæ; cui enim conuenit terminare aliquid intrinſecum, non repugnat terminare aliud extrinſecè in eodem genere terminationis; ſic ſuperficies concaua cœli terminat intrinſecè ſubſtantiam cœli, & ſubſtantiam ſubcœleſtium extrinſecè, tanquam locatam. Sic in ratione ſuſtentationis truncus ſuſtentat intrinſecè naturalem ramum, extrinſecè ſurculum inſitum.

27 Hæc tamen facilè ruent. Et primo inhæreo noſtro fundamento, omnem creatam perſonalitatem habere perfectionem adæquatam naturæ ſuſtentandi eam, non autem exteram; alioqui eſſet ſuperflua: eſt enim ſubſiſtentia perfectio quædam poſitiua, vt oſtendi *prima primæ, tract. 2. diſp. 5. quæſt. 3. & 4.* hanc autem finitam nemo negabit. Quod ſi non limitata, poterit ſuſtentare infinitas naturas inferiores, ſi argumentum Ferchij eſt validum, nam perſona Angeli eſt ſtabilior, perfectior, & prior omnibus hominibus poſſibilibus. Quare, etiamſi Angelus ſit ſtabilior, & prior, quia tamen habet ſubſtantiam finitam, & perſonalitatem commenſuratam ad vnguem ſuæ naturæ, non poterit ad alienam extendi. At perſona Diuina, quia eſt infinita, poteſt ad naturas ad extra extendi, cùm ad intra ſint tres infinitæ ſuſtentantes Diuinam naturam. vt oſtendi *prima primæ, tract. 2. diſp. 6. quæſt. 5.*

28 Nota verò perſonalitatem, ſeu ſubſiſtentiam nobiliorem è natura manare præſtantiori, à qua adæquatur, vnde non benè Ferchius dicit poſſe aliam naturam inferiorem ſuſtentare; eſto validius minus validum alioqui valeat fulcire.

Hic reſumit Ferchius Scoti fundamenta, vrgens, perſonas Diuinas non eſſe infinitas, neque dicere perfectionem, maximè, quia eſſet vna perfectio, puta Paternitas in Patre, quæ non in Filio. Filiatio in hoc, non in illo, &c. Sed argumenta eius contrita iacent *prima primæ, tract. 2. diſp. 3. quæſt. 10.*

Digitized by Google

29 Igitvr concludit, ad vniendam effectiuè vnam naturam alteri in perſona, requiri virtutem infinitam, non autem ad terminandum, ad quod ſufficere ait realitatem incommunicabilem naturæ prioris, & maioris ſubſtantialitatis.

Eoo hîc ſiſto, & vrgeo: Si non requiritur perfectio ad terminandum; & perſona Diuina nullam dicit perfectionem, cur perſona inferioris creatæ naturæ nequit ſuſtentare ſuperiorem? aut cur exigis ſubſiſtentiam magis ſtabilem ad ſuſtentandam naturam alienam? Rurſus, ſuſtentatio hypoſtatica dat intrinſecam ſubſiſtentiam, cuius vices gerit aliena, qua vniuntur naturæ ſubſtantialiter: Ergo eſt aliqua perfectio: Neque eſt ſimile de ſuperficie locatæ extrinſecè contigua, vt patet; neque valet ſimilitudo ſurculi inſiti, qui per tranſmutationē nutrimentalem vnitur, cum antea ſolum extrinſecè adhæreret; neque eſt ſimile de accidentibus, quæ naturæ ipſi conueniunt, atque adeò ſubſiſtentiæ eius incombunt; at ſuppoſitum non egreditur extra naturam ſuam, veſtitam ſuis accidentibus, atque adeò nequit alienam naturam terminare, ſicuti Diuina ex infinitate, quæ & vnionem efficere, & naturam terminare poteſt, quæ ſunt duo diuerſa, vt docet D.Bonau. *diſt.5.quæſt.1.*& *diſt.1. quæſt.2.* & ſequitur Mayro *diſt.3. quæſt.1.*

30 Mastrivs verò *loco citato, diſp.1. q 3. art.4.* quia probabilius cenſet, hypoſtaſim in negatiuo communicabilitatis exiſtere, negat, poſſe ſuppoſitum creatum terminare alienam naturam. Idem ſentit *diſp.11. Metaph. quæſt.4.* cum Capullio *2. diſt.8. quæſt.2. p.5.* & aliis contra alios Scotiſtas, Gauatium *Opuſc. de ſubſiſt. cap.5. diffic.3.* qui ait, Scotum aſſertiuè concludere. Certum profectò eſt, Scotum concedere ſuppoſita noſtra ſententia de ſuppoſiti eſſentia, in poſitiuo conſiſtente, nullam afferri poſſe rationem conuincentem, quod ſuppoſitum creatum nequeat alienam ſuppoſitare naturam, vt notat Maſtrius *num.123.*

Mvlta argumenta Aretini refert Maſtrius, probantia (ait) efficaciter ſententiam aſſertiuam, ſuppoſita perſonalitate poſitiua; & ideò nobis incumbit ea ſoluere.

31 Argvit primò *in 3.diſt.1.quæſt.4.art.2.* Maior eſt proportio naturæ creatæ ad ſuppoſitum creatum, quam ad increatum: Sed hoc poteſt terminare naturam creatam: Ergo multò magis id poteſt præſtare ſuppoſitum creatum.

Deinde vt ſuppoſitum creatum terminet naturam creatam, non eſt neceſſe, vt ſit ſimpliciter independens; ſed ſufficit, habeat independentiam oppoſitam dependentiæ naturæ.

Hæc argumenta Scotica non afferunt veram rationem repugnantiæ, quæ eſt limitatio ſuppoſiti terminis propriæ naturæ, ideò redditur alteri incommunicabilis, vt ſæpe dixi.

Instat Baſſolis: Suppoſitum creatum ſuppoſitat accidentia extranea, puta calorem, aquæ aduenientem: cur ergo non poteſt ſuppoſitare ſubſtantiam extrinſecam?

32 Respondetvr, diſparem eſſe rationem, nam ſuppoſitum ſuſtentat accidentia ſecundariò, quatenus primò ſunt in ſubiecto; habet autem adæquationem cum tota natura, veſtita accidentibus, quæ poteſt ſuſtentare: At in ordine ad naturam ſubſtantialem ſe habet, vt terminans immediatè extra limites propriæ capacitatis, & ſuſtentantis naturam, quæ naturaliter eſt ſubſtantia nata ſtare in ſe, & non niſi miraculo in alio; at ipſum ſuppoſitum non ordinatur ad eam.

QVÆSTIO II.

An poſſit Persona Divina *exteras naturas aſſumere.*

D. Bonauent. diſt. 1. quæſt 1.
D. Thom. ibi.

Disput. 1. *quæſt.* 2. oſtendi, Incarnationem, ſuppoſita fide, probari poſſe, nec aliquam rationem in oppoſitum afferri, inducentem implicantias; attamen aliqua ſunt hic etiam peculiaria examinanda, maximè quoad alias naturas, an ſint aſſumptibiles. 33

Assero, non fuiſſe impoſſibile, Perſonam Diuinam ſibi vnire naturam humanam hypoſtaticè. Pro hoc probando, Scotus *in 3.diſt.1.quæſt.1.* præmittit, Vnionem hanc non eſſe aliquid abſolutum, ſed relationem diſquiparantiæ ordinis, & dependentiæ; non cauſati a cauſa, ſed ſuſtentificati ad ſuſtentans. Quomodo autem valeat ſtare hæc dependentia, affert exemplum dependentiæ accidentis à ſubſtantia, non quatenus accidens informat ſubiectum, ſed quatenus ſubſtentatur in ſubſtantia.

Hoc ſanè exemplum non eſt aptum ad exprimendam ſubſiſtentiam naturæ ſubſtantialem in perſona, vt dixi *quæſt.1. in fine*, & notat Caietanus *quæſt.2. art.6.* & eò minus debuit vſurpari, quò applicitum, olet Neſtorianiſmum, etiam circumſcripta informatione, vt ingenuè fatetur Faber *diſp.1.num.20.* Natura enim humana non adiacet accidentaliter ſuſtentata à Perſona Diuina, ſed adiacet ſubſtantialiter, vt arguit D. Bonauent.*diſt.5. art.2.quæſt.1.ad ſecundum*, & *diſt.6.art.1. quæſt.3. ad argumenta.* 34

Neqve hoc eſt ſimile illi exemplo, quod afferunt Damaſcenus *lib.3. cap.11.* Baſil. *homil.15.* Origenes *lib.2. de Principiis*, nempe ferri igniti, quo ſæpè vſus eſt etiam S. Bonauentura; nam ferrum ignitum, ſecundùm multos, habet ſubſtantiam aliquam ignis coniunctam, ex quo poteſt producere ſubſtantiam, non autem ſolum calorem, maximè in ſententia Scoti, qui non admittit, Accidens à ſubſtantia produci. Quare non benè hoc exemplo Fauentinus *num.21.* excuſat illud Scoti. Nec aptius Vulpes *diſp.2.art.2.* exemplum hoc rodit cum aliis, vt Scoti exaltet ſimilitudinem; eam verò confirmat, quia Apoſtolus vtitur ſimili, Philip.2. *Habitu inuentus*; ſed hoc in nullo aptum, dixerat *num.2.* quia illo vſus eſt D.Thom. *quæſt.2. artic.6. ad 1.* Fateor eius in Angelicum, Seraphicum, & alios acrimoniam ſtomachum multis mouere. 35

Carpit verò exemplum, quia ignis à ferro non ſuſtentatur; locatur enim ſolùm in poris ferri; & hoc alteratur ab illo; at nil eſt in hac vnione ſimile.

Fallitvr ſanè, quia duæ naturæ ignis, & ferri diſtinctæ, vna hypoſtaſi vniuntur, non loco tantùm: ſic & in Chriſto. Quòd ignis ſuſtentetur in ferro, patet: ſic humanitas in Verbo. Si ferrum non adæquatum habet ignem, exprimit inadæquatam Perſonæ infinitæ humanitatem. Quod ignis ferrum alteret: indicat humanitate reddi Verbum non ampliùs ſolum Deum, ſed etiam hominem. Neque ſimiles, ſed idem eſſent, ſi in omnibus 36

omnibus conuenirent. Ita ne? exigat etiam, vt Verbum ſit elementum ignis.

ALIVD affert S. Doctor *diſt.6. art.2. quæſt.1.* Sicut ramulus pomi inſitus pyro, huic iungitur in hypoſtaſi, & retinantur naturæ diſtinctæ, vt conſtat è fructibus vtriuſque: Ita ſurculus naturæ noſtræ inſitus eſt Verbo, quod ita D. Iacobus *cap.1.* accinit; & remanent vtriuſque naturæ operationes diſtinctæ.

37 HINC malè Caietanus *loco cit.* negat, in exemplo, ſurculum pomi, inſitum pyri plantæ, hac hypoſtaſi ſuſtentari. Esto enim ſint duæ naturæ diuerſæ ſpecie, non obſtat. Sanè magis diſtant natura humana, & diuina, vt notat Faber *num.23.* qui opponit, ſurculum eſſe naturam imperfectam, & prius ſubſiſtentem. At perfecta eſt, vt patet, quia fructificat, & ſi vnà producta eſſet, & inſita, non præſubſiſteret.

INSTAT Vulpes, eam eſſe compoſitionem è partibus, vel meram appoſitionem, & ſurculum ſola vita arboris fructificare; at in Chriſto neque eſt compoſitio, neque mera iuxtapoſitio, nec actuum confuſio.

AT non oportet in omnibus ſimilia eſſe, niſi & velit, arborem eſſe ſpiritum. Aliqua ſanè in Chriſto compoſitio admittitur, vt dixi *diſp. 5. quæſt. 3.* quæ non eſt mixtio; at neque inſitum eſt merè appoſitum, nam ſubſtantialiter vnitur, & tanquam à principio accipit virtutem fructificandi fructus; tamen propriæ naturæ poma edit diſtincta à pyris, quos producunt rami arboris. En, vt ait S. Doctor, inter cætera imperfectè ſimilia, hoc præcellit, vt conſtat, illud applicando Incarnationi. Exemplum verò habitus allatum à Paulo appunitur cum declaratione *Formam ſerui*, vt notat S. Doctor *diſt.6. loco cit.*

38 PROBATVR igitur à Scoto, & Fabro *cap.3.* non implicare hanc vnionem ex parte Diuinæ Perſonæ, quia non dicit compoſitionem ex actu, & potentia, ſed vt terminus, quod non dicit næuum.

RATIO verò adæquata, propter quam Perſona Diuina poſſit eſſe terminus huius vnionis, ait Scotus *loco cit.* & Faber *n.27.* eſſe independentiam entitatis perſonalis, quia enim entitas perſonalis Diuina eſt independens perſonaliter; ideò poteſt terminare dependentiam perſonalem naturæ creatæ.

ARGVIT Bacconus *3. diſt.1. quæſt.1. art.2.* contra hanc expoſitionem, quia independentia, cùm ſit negatio, non poteſt eſſe cauſa entitatis perfectæ poſitiuæ, ſed debet fundari in aliquo poſitiuo, quod ſit ratio huius perfectionis terminandi alienam naturam.

RESPONDET Faber, Scotum non dicere, quòd radicalis cauſa, per quam perſona Diuina poteſt terminare, ſit, quia eſt independens, ſed dicere; id debere eſſe independens, quod debet terminare. Igitur independentia non eſt cauſa prima determinandi, ſed concauſa, & ratio formalis proxima. Hæc Faber.

39 ENIM verò ſuprà *num.26. & 27.* aſſerit, independentiam eſſe cauſam primam formalem, & adæquatam proximam, & excludit perfectionem entitatis perſonalis, quam aſſerebat Varro; & ſolam aſſignat independentiam.

DEINDE Faber ſecum pugnat; nam *diſput.6. cap.1.* circa finem ait, hoc fundamentum Scoti eſſe falſum, nempe neceſſarium exiſtere, ſuppoſitum eſſe independens, vt poſſit alienam naturam ſuppoſitare, & ideò perſonam creatam poſſe aſſumere alienam naturam, etiamſi dependens ſit.

PROBAT deinde Scotus, & cum eo Faber *cap.4.* non implicare hanc terminationem ex parte naturæ humanæ, quia cùm poſſit ſeparari à ſingulari natura perſonalitas, quæ eſt negatio duplicis dependentiæ, actualis, & aptitudinalis; potuit natura creata vniri Verbo, ſic enim ablata eſt independentia vtraque, & data eſt naturæ dependentia actualis à Verbo, & aptitudinalis à proprio ſuppoſito.

HÆC tamen ratio ruinoſo nititur fundamento, confutato *prima parte, tract.2. diſp.4. q.3. & 4.* 40
Validè verò id probat Seraphicus; Primò ex parte Dei, quia ea, quæ ſunt perfectionis, neque imperfectionem intrinſecè includunt, non ſunt Deo neganda: At terminare, & hypoſtaticè ſuſtentare naturam, dicit perfectionem, nec includit intrinſecè imperfectionem: Ergo. Maior eſt euidens. Minor probatur, nam ſuſtentare hypoſtaticè naturam humanam, nullam dicit compoſitionem ex actu, & potentia, vt oſtenſum eſt *diſp.5. quæſt.5.* terminare enim relationem non includit intrinſecè compoſitionem, vt patet in ſcibili, ad quod ſcientia refertur; neque includit diminutionem potentiæ Dei, quia non eſt minus potens poſtea, quàm ante vnionem: Ergo.

RATIO autem eſt, vt ait S. Bonauent. Perfectio, 41
& excellentia Perſonæ Diuinæ nobiliſſimæ, quæ infinita eſt, continet formaliter quidquid eſt in creatura perfectionis ſimpliciter ſimplicis; at terminare alienam naturam eſt perfectio ex natura ſua ſimpliciter ſimplex, non includens intrinſecè imperfectionem, quia non eſt aliud, quàm ſuſtentare, & terminare: Ergo formaliter continetur in Deo.

Ex quo ruit opinio Varronis, qui hanc perfectionem tantùm eminenter Deo concedit. Ruit etiam oppoſitio Scoti, & Fabri, nempe, non poſſe Diuinam Perſonam eſſe formaliter perſonam naturæ creatæ, ſicut eſſentia non poteſt eſſe formaliter eſſentia creaturæ.

RESPONDETVR enim ex D. Bonauent. *diſt.1. quæſt.1.* & *diſt.6. art.2. quæſt.1.* diſparem eſſe rationem, quia eſſe eandem eſſentiam cum creatura dicit verè formam, compoſitionem, dependentiam, & mutationem; at terminare naturam nil ſimile dicit, vt oſtendi *diſp.1. quæſt.2.* & notat D. Bonau. *diſt.5. art.2. quæſt.1. ad 3.* non enim eſt ibi vnio naturæ formalis, ſed hypoſtatica, vt latè probat *loco cit. quæſt.3.* Itaque Deus non poteſt communicare ſapientiam, &c. quia deberet fieri per informationem; poteſt verò communicare ſuppoſitum, quia fit terminando. 42

QVOD verò ex infinita perfectione Diuinæ Perſonæ oriatur, vt poſſit ſuppoſitare alienas naturas, probatur ex dictis, quia quod eſt perfectionis in actu, debet originem deducere à perfectione; tale eſt terminare. Quod verò perſonalitas Diuina infinitam dicat perfectionem, oſtenſum eſt *prima parte, tract.2. diſp.3. quæſt.10.* 43

PROBAT deinde S. Bonauentura, non inueniri in hoc myſterio implicantiam ex parte naturæ aſſumptæ, quia eſt in perfecta obedientiali potentia ad Deum in his, quæ non implicant; hoc autem non implicat, quia perſonalitas propria naturæ creatæ eſt modus ſubſtantialis diſtinctus à natura: Ergo ſeparabilis. Itaque ſicut propria ſubſiſtentia ſtat in ſe; ita poteſt aliena ſtare in Dei Filio. Ipſum vide. Reliqua patent ex dictis *diſput.1. quæſt.2.*

QVOAD

QVOAD alias naturas vniuerſi; mouent quæſtionem, an bruta, plantæ, & inanimata potuerint à Deo aſſumi in hypoſtaſim. Omitto de Angelis, de quibus id videtur ſupponere Paulus *Hebr.* 2. dicens: *Nuſquam Angelos apprehendit, &c.* Deinde, quia & in ipſis ſuppoſitum à natura differt, vt conſtat ex Metaphyſica. Id oſtendi *diſput.* 2. *quaſt.* 4.

44 QVOAD cætera, fuit opinio dicentium, naturas homini inferiores non poſſe aſſumi à Verbo. Attribuitur Alenſi 3. *part. membr.* 7. Sed ibi non loquitur de poſſibili, ſed magis de congruo, hanc ſententiam indicat *quaſt.* 11. *membr.* 1. & *quaſt.* 12, *membr.* 1. *art.* 1. & ſequitur ex alia eius doctrina *quaſt.* 7. *memb.* 2. *art.* 1. nempe, non eſſe naturam aſſumptibilem, niſi mediante gratia habituali, cuius incapax eſt natura irrationalis. Eam ſequitur Henricus *quodl.* 13. *quaſt.* 5. Carthuſ. *diſp.* 2. *quaſt.* 2. *art.* 3. Picus *in Apol. concluſ.* 4. eamque probabilem cenſent Richardus *diſt.* 2. *art.* 1. *quaſt.* 4. Gabriel *diſt.* 2. *quaſt.* 2. Hurtadus *diſp.* 43. *ſect.* 2. Paſqualigo *diſp.* 78. *ſect.* 9.

45 ADSCRIBITVR etiam D. Bonauenturæ 3. *diſt.* 2. *quaſt.* 1. ſed immeritò: ſolùm enim tuetur, id non eſſe congruum; & licèt ibi idoneitatem non muſſitauerit, tamen *in fine corporis*, eam dicit idoneitatem eſſe, ſeu congruitatem.

OPPOSITA igitur ſententia eſt, poſſe naturam irrationalem aſſumi à Verbo. Ita D. Bonau. *hîc*, D. Thom. *in* 3. *diſt.* 2. *quaſt.* 1. *art.* 1. vbi communiter Theologi, Scotus *quaſt.* 1. *art.* 2. Paludanus, & Durandus *quaſt.* 1. Almainus *quaſt.* 2. Marſil. *quaſt.* 3. *art.* 1. Ocham *quaſt.* 1. *art.* 3. Capreolus, Caietanus, & omnes Thomiſtæ, quibus ſubſcribunt Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 30. Baſſol. 3. *diſt.* 2. *quaſt.* 1. *art.* 2. Rada *contron.* 4. Maſtrius *diſput.* 1. *quaſt.* 7.

46 ASSERO cum hac ſententia, naturam irrationalem eſſe à Verbo aſſumptibilem.

RATIO elicitur ex argumentis ad oppoſitum D. Bonauent. *additis reſponſis*, tum ex parte naturæ aſſumptæ, tum ex parte Verbi.

Ex parte Verbi, quia *in rebus mirabilibus tota ratio facti, eſt potentia facientis*, vt ait D. Auguſt. 3. *epiſt. ad Voluſianum.* Verbum enim eſt infinitæ potentiæ: & ſicut naturam vnam finitam aſſumpſit, poteſt & aliam eiuſdem generis ſubſtantiæ, capacis ſubſiſtentiæ.

Ex parte naturæ probat, quia omnes naturæ ſubſtantiales infinitè diſtant à Deo, & habent ſubſiſtentiam diſtinctam à natura, quâ priuari valent, & ſuſtentari in alio.

ALIAM rationem addunt Scotiſtæ, ac Suarez: Verbum enim fuit vnitum corpori, etiam inanimato, in triduo. Sed hanc rationem agitat S. Doct. *diſt.* 21. *quaſt.* 2. *ad* 3. quia in corpore Chriſti erat ordo ad animam.

47 DICES. Ordinatio ad animam non faciebat, quin eſſet corpus irrationale, & tamen non fuit ſeparatum à Verbo.

RESPONDET S. Doctor, non fuiſſe eſſentialiter irrationale; non fuiſſe autem congruum vniri alij corpori, ſecundùm eſſentiam irrationali. Hoc non impoſſibilitatem, ſed congruitatem dicit: Addit tamen, Verbum debuiſſe aſſumere naturam rationalem, quia aſſumebatur ad ſatisfaciendum Deo actibus moralibus voluntatis. Quare irrationalis natura ad hoc erat inepta.

DISPVTANT verò: an ſi brutum fuiſſet vnitum Verbo, fuiſſet perſona. De hoc egi *diſp.* 2. *quaſt.* 3.

48 RESPONDETVR negatiuè, quia perſona eſt ſubſiſtentia in natura rationali. Ita tenent Scotus, Maſtrius, & alij communiter. Sic Becanus *cap.* 5. *quaſt.* 3.

INANE eſt autem, quod ait Scotiſta quidam, author controuerſiarum, inter Scotiſtas *controu.* 3. naturam illam aſſumptam non poſſe ſuppoſitari, quia Verbum non eſt ſuppoſitum formaliter, ſed perſona. Sanè qui habet perſonam, habet ſuppoſitum, vt conſtat ex Metaphyſica; eſt enim perſona ſubſiſtentia in tali natura.

49 QVÆSTIO verò eſt: an potuiſſet aſſumere accidentalem naturam, ſeorſim à ſubiecto.

PRIMA opinio eſt, poſſe Verbum vnire ſibi accidens, ſeparatum à ſubiecto. Ita Marſil. *in* 3. *quaſt.* 3. *art.* 1. Almain. *diſp.* 2. *quaſt.* 2. Gabriel *diſt.* 1. *quaſt.* 2. *art.* 2. Maſtrius *diſp.* 2. *Phyſic. quaſt.* 9. *art.* 4. & *in* 3. *diſt.* 1. *quaſt.* 7. vbi diſtinguit, & meritò inter *inhærere*, & *ſuſtentari* hypoſtaticè. Vulpes *diſp.* 6. *quaſt.* 1. Bellut. *diſp.* 4. *quaſtione* 4. Aretinus 3. *diſt.* 2. *quaſt.* 1. *art.* 8. Gallus *ibi*, *quaſt.* 2. *art.* 2. Auerſa *quaſt.* 4. *ſect.* 1. Amicus *diſp.* 15. *ſect.* 3. Card. Lugo *diſp.* 12. *ſect.* 3. & alij. Et deducitur è Scoto 3. *diſt.* 1. *quaſt.* 1. *art.* 1. & *diſt.* 21. *quaſt. vnica, in fine*, & *quodl.* 19. §. 2.

50 OPPOSITA tamen ſententia eſt communis, vt ait Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 4.

PROBATVR, quia implicat accidenti ſubſtantialiter ſubſiſtere, aut vniri ſubſtantialiter: accidens enim inhærere ſolùm poteſt, vel inexiſtere accidentaliter, & vnum per accidens facere.

RESPONDET Maſtrius, accidens non eſſe capax ſubſiſtentiæ in ratione ſuppoſiti, ſed in ratione ſuſtentati.

51 CONTRA ſic arguo. Effectus formalis non poteſt tolli à re manente; ſed effectus formalis ſuppoſiti eſt terminare naturam: Ergo, quæ non eſt capax huius effectus eſt incapax ſuppoſiti: Sed accidens per ſe eſt huiuſmodi: Ergo. Hæc tamen non ſunt tanto labore digna. Vide dicta *diſp.* 2. *quaſt.* 3.

QVÆSTIO III.

An Diuina naturæ conueniat aſſumere.

D. Bonau. diſt. 5. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 3. art. 1.

52 PONIT S. Doctor hîc differentias inter verbum *aſſumere*, & vnire. Prima eſt, quòd aſſumere magis exprimit actionem: Eſt enim dictum ab aſſumptione, quod ſignificat actionem, quod probatur, quia hinc denominantur alter aſſumens; alter aſſumptus ab altero. Vnire autem denominatur ab vnione, quæ potius reſonat relationem mutuæ dependentiæ. Quamvis enim etiam ab vnione denominetur, alter vniens; alter vnitus; atque adeò actionem etiam ſignificet, quod non negauerim Caietano, & Suarezio, nec renuit S. Doctor; attamen nomen *Vnio*, à quo ſumptum eſt vnire, deſinit in ſignificationem potiùs relationis dependentiæ, ſaltem vnius vniti, ab alio: Aſſumptio verò adhuc retinet ſignificationem magis actiuam.

SECVNDA differentia eſt, quòd aſſumere non ſolùm dicit actionem, ſicut etiam vnire, ſed exprimit etiam extrema, ideſt vnire aliud ad ſe, vt notat

notat Suarez poſt D. Bonauenturam. Ex quo fit, vt in hoc Sacroſancto Myſterio, Pater dicatur vnire, non autem aſſumere.

53 ALIQVI tertiam differentiam addunt, quòd vniri ſignificat potius in facto eſſe; at aſſumptio potius exprimit coniunctionem in fieri, cuius ſignum eſt, quod vniens poteſt dici vnitum (ſi vnit ad ſe,) vt ait Caietanus, non tamen aſſumens poteſt dici aſſumptum.

HÆC tamen non probatur, nam ratio, ob quam vniens ad differentiam aſſumentis dici poteſt vnitum paſſiuè, non eſt, quia iam vniens ſit in facto eſſe, imò dum adhuc eſt vniens, vnio non eſt in facto eſſe, ſed in fieri: Sed ratio eſt, quia vnio ſignificat indifferenter ex vtroque extremo coniunctionem, & tractionem mutuam extremi ad ſe; at verò aſſumptio ſignificat tractionem alterius ad ſe; vnde ſolùm agentis, non autem paſſiui poteſt habere expreſſionem.

54 Ex his igitur deducit S. Doctor, naturam Diuinam non aſſumere, quia non poteſt ad ſe, ſeu ad ſui vnitatem ſumere: ſi tamen aſſumere ita accipiatur, ac vnire; ſic Diuina natura vnita eſt humanæ in perſona.

ASSERO primò, Diuinam naturam non aſſumpſiſſe humanam, ſumpta aſſumptione, vt dicit ad ſe.

55 PROBATVR primò à D. Bonauent. Si natura Diuina aſſumpſiſſet humanam ad ſe, ſeu ad ſui vnitatem, iam omnes perſonæ manerent vnitæ; at ſolus Filius eſt vnitus propria vnitate perſonali: Ergo. Maior probatur à S. Bonauent. ex dogmate fidei: Eſſentia eſt tribus perſonis vna: Si ergo fuiſſet facta vnio naturæ, iam omnes eſſent perſonæ vnitæ, quia natura Diuina communis eſt tribus, & ſimpliciſſima.

DAT exemplum D. Bonauent. Si aliquod vnum, in quo plura vniuntur, vnitur alteri, oportet & illud vniatur, vt ſi punctum, in quo tres lineæ vniuntur, vnitur alteri, oportet & tres lineas manere vnitas: Sed Perſonæ tres Diuinæ magis vniuntur in eſſentia, quàm tres lineæ in puncto: Ergo, &c. Probatur Minor à D. Bonau. ex Conciliis Toletano VI. & XI. Quinta Synodo *collat.* 8. *can.* 4. *&* 10. Concil. Lateran. ſub Martino I. *conſult.* 5. *can.* 4. *&* 10. Lateran. ſub Innocentio III. & habetur *in cap. firmiter*, & Carthag. IV. *cap.* 1. & Vuormat. *in profeſſ. fidei*. Probatur ex omnibus Scripturis, quæ aſſerunt, ſolum Filium incarnatum, vt notat S. Bonauent. *ad* 1. *Ioan.* Vbi cùm diſtinxiſſet Verbum à Patre, tandem de ſolo Filio ait: *Verbum caro factum eſt*, & Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum daret, &c.* Vide Suarez *diſp.* 12. *ſect.* 1.

56 RATIONES verò, & congruentias retuli *diſp.* 2. *quæſt.* 6. quibus oſtendi conuenientius, Verbum eſſe Incarnatum. Minor igitur ex dictis probatur, quia cùm ſolus Filius aſſeratur incarnatus, non natura; ſignum eſt, naturam non aſſumpſiſſe. Sicuti, quia ſola Patris perſona generat, non dicitur eſſentia generat.

VBI aduerte, ſuprà allata argumenta ſolùm probare, Deitatem non aſſumpſiſſe humanam naturam ad ſui vnitatem: Ideò Concilium Toletanum ſic loquitur: *Cum tota Trinitas operata ſit ſuſcepti hominis formationem; ſolus tamen Filius ſuſcepit hominem in vnitatem perſonæ, non in vnitatem naturæ*, vt notat D. Bonauent. Itaque ſi vniretur natura in forma, ſeu in vnione naturæ; ſanè omnes perſonæ vnirentur, quia ſimpliciſſimæ.

Sic in hoc ſenſu verum eſt illud: Quandò aliqua 57
vniuntur in vno, & illud vnum vnitur, tunc manent vnita & illa, vt quia tres lineæ vniuntur in puncto, ſi punctum vnitur remanent vnitæ & lineæ, quia vnio fit in eo, in quo tres lineæ vniuntur. Itaque in caſu noſtro, ſi vnio fieret in natura Diuina, in qua vniuntur perſonæ, iam omnes remanerent vnitæ. Hoc verò non ſequitur facta vnione in perſona, in qua non vniuntur aliæ perſonæ. Hoc eſt argumentum Concilij Toletani.

ASSERO ſecundò, poſſe dici Diuinam eſſentiam aſſumpſiſſe humanam, vt dicit actionem vniendi.

PROBATVR primò à D. Bonauent. è Sanctis 58
PP. D. Fulgentius *de fide ad Petrum*, *cap.* 2. ait: *Illa natura, quæ ſemper genita manet ex Patre, naturam noſtram ſuſcepit.*

D. AVGVSTINVS 1. *de Trinitate*, *cap.* 7. *&* 11. ait: *Forma Dei aſſumpſit formam ſerui.* Et in Enchir. cap. 36. ait: *Corpus fuiſſe à diuinitate ſuſceptum.*

D. NAZIANZENVS oratione prima dicit, *Diuinitatem fuiſſe exinanitam.* Et oratione 51. ait: *Corpus eſſe cum diuinitate, à qua ſuſceptum eſt.* Eodem ferè modo locuti ſunt Leo Papa, *epiſt.* 10. & alij apud Suarez *ad hunc artic. D. Thomæ*, & *diſp.* 7. *ſect.* 2.

PROBATVR ſecundò ratione D. Bonauent. & 59
D. Thom. aſſumere dicit actionem vnientis; at Diuina eſſentia operata eſt vnionem: Ergo.

PROBATVR tertiò ab vtroque Sancto Doctore, quia coniunxit ſibi in perſona Verbi naturam humanam.

VTRAMQVE aſſertionem optimè explicari, ait D. Bonauent. in Concilio Toletano VI. *in confeſſione fidei*, vbi ſic habet ex antiquo codice manuſcripto (nam editiones nouæ plerumque mendoſæ ſunt:) *Solus filius ſuſcepit humanitatem in ſingularitate perſonæ, non in vnitate diuinæ naturæ, id eſt, in eo, quod proprium eſt filij, non quod commune eſt Trinitati; nam ſi naturam hominis, Deique alteram in alteram confudiſſet, tota Trinitas corpus aſſumpſiſſet, quoniam conſtat naturam Trinitatis eſſe vnam, non tamen perſonam.*

Ex his habes, hanc quæſtionem iam deciſam 60
quoad primam aſſertionem *diſp.* 5. *quæſt.* 1. Quoad ſecundam verò *diſp.* 7. *quæſt.* 1. ſæpè tamen ad aliquorum terminorum explanationem refricantur quæſtiones, ſicuti hîc, ad aſſumptionem exponendam.

QVÆSTIO IV.

An ſecunda PERSONA DIVINA *ſola terminauerit naturam humanam.*

{ D. Bonauent. diſt. 1. quæſt. 2.
D. Thom. q. 3. art 4.

ASSERO ſolam ſecundam Perſonam SS. Trini- 61
tatis terminaſſe naturam humanam. Eſt de fide, iam probata incidenter *quæſtione ſuperiori.*

PROBATVR præcipuè à D. Bonau. è Scripturis quæ id aſſerunt. Sic *Ioan.* 1. cum expoſuiſſet Verbum à Patre diſtinctum, ſubdit: VERBVM CARO FACTVM EST. Et Ioan. 3. *Sic Deus dilexit, &c.*

SECVNDÒ

SECVNDÒ probatur à D. Bonauentura, quia perſona comparatur ad naturam humanam, & in ratione efficientis, & in ratione terminantis: & quidem in ratione efficientis tota Trinitas operata eſt, vt dixi *diſput*.7. In ratione verò terminantis, ſola perſona Filij terminauit, ſicuti enim ab aliis perſonis diſtinguitur relatione, ſeu ſubſiſtentia; ita ſola potuit terminare: hoc verò ita factum eſſe, probatum eſt ex fide; alioqui enim pendet hoc ex voluntate Dei, quæ ita decreuit ob rationes allatas *diſput*. 2. *quæſt*.6. Eadem eſt ratio D. Thomæ.

62 EXPLICAT autem D. Bonau. *ad* 2. qua ratione Incarnatio facta ſit à tota Trinitate virtute indiuiſa, & tamen ſolus Filius fuerit incarnatus, quia fuit terminata in hypoſtaſi Verbi diſtincta; ſicuti, ſi tres puellæ veſtiant vnam ex ipſis; tres veſtiunt, ſed vna ſola veſtitur. Hac ſimilitudine habitus explicatur à D. Paulo, Philip. 2. *Habitu inuentus, vt homo*, capacitati noſtræ adaptato, ſed explicito, vt dixi *quæſt*. 2.

QVÆSTIO V.

An VERBVM *terminarit humanam naturam ratione alicuius proprietatis abſolutæ; an ratione alicuius relationis.*

D Bonau. diſt. 5. q 1. & 4. q. 1. & q. 3. ad vlt.
D. Thom. q. 3. art. 2.

63 QVÆSTIO hæc ſupponit illam: An Diuina perſonalitas ſit quid merè relatiuum, non verò abſolutum; de qua *prima primæ*, *tract*. 2. *diſp*. 12. *quæſt*. 1.

DVRANDVS conſequenter ad ſuam opinionem de ratione perſonæ, nempe eſſe aliquid abſolutum, aſſerit, factam in Verbo vnionem ſecundùm aliquid abſolutum. Ita *in* 3. *diſt*. 2. Hanc ſanè impugnaut Thomiſtæ; ſed aliqui præclariores in eandem, mutatis verbis tantùm, videntur incidere. Capreolus *in* 3. *diſt*. 1. *quæſtione vnica, art*. 1. *concl*. 4. & *art*. 3. *ad argum*. *Durandi*, ſi credas Suarezio *diſp*. 12. *ſect*. 2. Vaſquezio *diſp*. 26. *cap*. 2. qui ad eandem adducit Sotum, & Victoriam, quos tamen Aluarez *diſp*. 21. & Nazatius *quæſt*. 3. *art*. 2. *controu*. 1. tuentur.

64 ADDVCIT Vaſquez etiam aliam opinionem, quam adſcribit Caietano ad hunc articulum, & multis aliis recentibus, dari in Deo quatuor ſubſiſtentias, vnam abſolutam, & tres relatiuas; Vnionem verò factam in ſubſiſtentia relatiua Verbi, non in communi ſubſiſtentia, qua conſtituitur hic Deus, ſed in particulari Verbi, vt dicit eſſe *In* ratione cuius eſt ſubſiſtentia, non autem vt dicit eſſe *ad* Pro hac allegat Vaſquez antiquos, qui dicunt, factam vnionem ratione proprietatis perſonalis, non autem ratione alicuius communis. Richardum 3. *diſt*. 1. *art*. 1. *quæſt*. 2. *in corpore*, & *ad primum*. Scotum *diſt*. 1. *quæſt*. 1. §. *In iſta quæſtione*, & *ad* 2. & *diſt*. 5. *quæſt*. 1. Gabrielem *diſt*. 1. *quæſt*. 1. Paludanum *quæſt*. 2. *art*. 3. & 4. Ocham *in* 4. *quæſt*. 1. *art*. 3. Almainum *diſt*. 1. *quæſt*. 1. *art*. 3.

Ex his autem nullum ait concedere quatuor ſubſiſtentias illas, præter Caietanum, quinimo Scotum ſentire, eſſe vnam ſolam abſolutam, & communem; alios verò ſolùm concedere, eſſe vnam exiſtentiam communem; nihil tamen ponere abſolutum, cui tribuant nomen ſubſiſtentiæ. His addit Marſilium 1. *quæſt*. 2. *art*. 1. At quoad Caietanum notat Nazarius *quæſt*. 3. *art*. 2. *controu*. 1. meram eſſe calumniam, quòd illa ſententia ſit ipſi adſcripta.

VERA igitur ſententia eſt, vnionem perſonæ 65
humanæ cum perſona Verbi nullo modo eſſe factam ratione alicuius communis, & abſoluti, ſed ratione proprietatis relatiuæ perſonalis; ita vt neque primaria vnio, neque ſecundaria facta fuerit ratione abſoluti communis, tametſi vnio facta fuerit cum abſoluto ratione proprietatis perſonalis. Hæc eſt ſententia D. Bonau. *loco cit*. & *diſt*. 1. *q*. 2. pro qua adducit omnes, adductos pro præcedenti ſententia, quos in eo reprehendit tantùm, quod quatuor ſubſiſtentias admittant; vel vnicam tantùm, & tres proprietates, quod nos quoque refellimus.

ASSERO, vnionem non eſſe terminatam ad aliquod abſolutum commune.

PROBATVR primò à D. Bonau. *diſt*. 5. *quæſt*. 1. 66
argumento primo, *ſecundo loco*, ex Concilio Toletano XI. vbi habetur; *Solum Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, & cùm tota Trinitas operata ſit formationem ſuſcepti hominis, quoniam inſeparabilia ſunt opera Trinitatis, ſolus tamen Filius accepit hominem in ſingularitatem perſonæ, non in vnitatem diuinæ naturæ, ideſt, quod eſt proprium Filij; non quod commune eſt Trinitati*. Idem oſtendit S. Bonau. è Concilio VI. Toletano, in confeſſ. fidei: *Vnius ſubſtantiæ credimus Deum Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum; non tamen dicimus, vt huius Trinitatis vnitatem Maria Virgo genuerit, ſed tantùm Filium, qui ſolus naturam noſtram in vnitatem naturæ ſuæ aſſumpſit*. Hæc ex littera Magiſtri *eadem diſt*. adducit S. Bonau. quæ egregia teſtimonia acclamat Vaſquez.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *diſt*. 5. *quæſt*. 2. 67
hoc argumento, quod eſt ſummum illius fundamentum: Si aliquo modo facta eſſet vnio in aliquo abſoluto, ſequeretur, Patrem non ſola voluntatis operatione interueniſſe, ac cooperatum Incarnationi, ſed etiam aliquo modo vnione reali; ſed hoc eſt manifeſtè abſonum: Ergo. Sequela eſt euidens. Abſurditas ſequelæ probatur ex D. Dionyſio *de Diu. nominibus*, *cap*. 2. *p*. 1. poſt medium, cuius teſtimonium recitatum fuit in Sexta Synodo generali *act*. 8. vbi ait: *Diſcretum eſt autem in Diuinis operibus, in nos benignè manantibus, quod ſecundùm nos, & ex nobis integrè, & verè ſubſtantiam ſumpſit ſuperſubſtantiale Verbum, eaque geſſit, & pertulit, quæ ſunt humanæ ipſius aſſumptionis electa, atque præcipua, his enim neque Pater, neque Spiritus vlla ratione communicat; niſi fortè quis aſſerat benignitate, clementiaque, & communicatione voluntatis, atque in omni ſupereminentiſſima, & ineffabili operatione diuina*, (quam homo pro nobis factus adimpleuit immutabilis profectò Deus, & Dei Verbum) *illoc quoque acceſſiſſe conſortem*. Hæc S. Dionyſius, ex quo eandem ſententiam deſumpsêre Damaſcenus *lib*. 3. *de fide*, *cap*. 6. Nicetas *lib*. 3. *Theſauri*, *cap*. 34. imò eſt Sextæ Synodi allegatæ, vbi ea verba habet, quæ recitauit; & Elias Cretenſis *in orat*. 51. quæ eſt epiſtola prima ad Cledonium. Sic arguit Vaſquez ex D. Bonauentura.

PROBATVR tertiò. Ex hoc ſequitur aliud ab- 68
ſurdum; fieri communicationem idiomatum Patri, & Spiritui Sancto ratione illius ſubſiſtentiæ com-

munis,

munis, in qua facta eſſet vnio. Itaque verum erit: Pater, & Spiritus ſanctus eſt homo. Ita arguit S. Bonauent. *diſt.7. quæſt.1. in argumentis ſecundo loco, additis reſponſis*, præcipuè *n.4.& 5.* quod vrget Vaſquez.

Respondet Durandus, ſolùm concedi: Pater, & Spititus ſanctus, in quantum eſt Deus; eſt homo.

Verum primò Durandus concedit, locutionem abſonam, qua neque de filio poteſt dici: Filius, in quantum Deus, eſt homo; nam reduplicatio *in quantum*, rationem formalem ſonat.

69 Deinde arguo: Quæ de indiuiduo Deitatis dicuntur, de omnibus perſonis dicuntur, & de ſingulis.

Probatur quartò à D. Bonau. *diſt. 1. quæſt. 2. argumento vltimo, ſecundo loco. & diſt. 5. quæſt. 1. in argumentis ſecundo loco, & quæſt. 3. argumentis ſecundo loco*, vbi etiam alia præcedentia abſurda inducuntur. Sequeretur, humanitatem vnitam eſſe ſubſtantialiter tribus perſonis: nam ſicut ea dicuntur continua, quorum extrema ſunt vnum; ea etiam dicuntur ſubſtantialiter vnita, quorum eſt vnum commune vinculum ſubſtantiale. Tunc ſic arguit S. Bonau. Quandocumque aliquod ſimpliciſſimum, in quo plura vniuntur, vnitur alicui, neceſſe per conſequens eſt, & illa vniri; vt ſi punctum, cui vniuntur tres lineæ, alicui coniungitur; neceſſe eſt, & illas lineas vniri: Sed per te humanitas vnitur Diuinæ eſſentiæ ſimpliciſſimæ, dum vnitur illi abſoluto communi, in quo tres perſonæ vniuntur:
70 Ergo ſequitur vniri tribus etiam perſonis. Hoc argumentum eſt Concilij Toletani, relati *quæſt.3. in fine*, & Nicetæ *lib.3. Theſauri, cap.11.* Hoc nituntur Suarez *diſp.12. ſect.2.* Vaſquez *num.14.* Valentia *diſp. 1. quæſt.3. punct.1.* Faber *3.diſp.7.* è Scoto; ita, quod de vnione in eſſentia hi inferunt, ſequitur & de quocumque abſoluto communi.

Respondet Durandus *num.14.* non ſequi illud abſurdum, hoc enim vel prouenit ex habitudine perſonarum inter ſe, & hoc non; quia cùm perſonæ opponantur relatiuè, & diſtinguantur realiter, potius ſequitur, humanam naturam vniri vni perſonæ,
71 & non aliis. Vel hoc ſequitur ex habitudine perſonarum cum eſſentia, neque hoc, quia magis vnitur perſona Diuina, quàm natura humana eſſentiæ Diuinæ, vt docet D. Bernardus adductus *diſp. 5. quæſt.6.* Ex hac autem vnione perſonæ Diuinæ cum eſſentia Diuina, non ſequitur, quamlibet perſonam eſſe perſonaliter in quocumque, in quo eſt ipſa natura Diuina, quia eſſentia Diuina eſt in qualibet perſona, & vna perſona non eſt alia perſonaliter: Ergo ex eo, quòd natura humana non vniatur naturæ Diuinæ ratione communis ſubſiſtentiæ; non ſequitur, eam eſſe perſonaliter in quacumque perſona Diuina, in qua eſt ipſa natura Diuina.

72 At non propter hoc effugit: nam, vt S. Bonau. redarguit *diſt.7. quæſt.1. ad primum*, quod deſumpſit Durandus: Perſonalitas eſt efficacior ratio prædicandi de naturis vnitis, quàm ſit natura de participantibus eam, ſeu in ea communicantibus. Ratio eſt, quia perſona vnit ſecundùm proprium eſſe; at natura ſecundùm commune. Itaque quando vna hypoſtaſis ſupponitur ad duo ſuſtentanda; illa etiam inter ſe ſubiiciuntur, quia affirmatiua prædicatio eſt ab inferiori ad ſuperius, non è contra; at quando vna natura eſt communis pluribus, non ſtatim illa inuicem prædicantur ob eandem rationem, ſic enim dicitur: Omnis Homo eſt animal, non è contra: Omne animal eſt Homo. Ideò, quando vna hypoſtaſis ſubiicitur duabus naturis; neceſſe eſt, eas illas ſibi inuicem ſubiici, & conſequenter prædicari. Quando autem vna natura dicatur de pluribus, non eſt neceſſe, illa de ſe inuicem prædi- 73
cari, vt ſi Petrus eſt homo, & Paulus eſt homo, non ſequitur: Ergo Petrus eſt Paulus, quia adhuc remanent indiuiduantia principia, quibus diſcrepent. Si verò Petri ſuppoſito ſuſtentetur natura animalis, & rationalis, benè dicitur: Hic animatus eſt hic rationalis: Hic rationalis eſt hic animatus. Quæ cùm ita ſint ſecundùm rationem proprietatis, aliquo modo ſunt magis vnitæ duæ naturæ in ſuppoſito, quàm vna natura communis pluribus ſuppoſitis. Vnde non benè Durandus arguit, vt prædixit S. Bonauentura.

Ad illationem Durandi reſpondet Vaſquez, 74
quod ſicuti ad hoc, vt vna perſona ſit ſubſtantialiter vnita cum altera, non opus eſt, vt vna perſona ſit perſonaliter in alia, vbi eſt eſſentia Diuina, ſed ſufficit, habere terminum communem vnionis, nempe, eſſentiam: Sic etiam, vt dicerentur omnes perſonæ ſubſtantialiter vnitæ naturæ humanæ, ſatis eſſet habere vinculum commune ſubſtantiale hypoſtaſis. Ratio verò eſt allata à D. Bonauentura.

Oppones ſecundò cum Durando contra no- 75
ſtrum argumentum: In Patre tota ratio generandi eſt eſſentia, & tamen non ſequitur, generare eſſe commune omnibus perſonis, quia Paternitas eſt conditio neceſſaria ad generandum: Ergo ſimili modo, quamvis ratio terminandi vnionem in Filio eſſet eſſentia, poſſet vnio non eſſe communis, quia eſt neceſſaria etiam vnio cum relatione. Confirmatur, quia quamvis dicamus, naturam Diuinam eſſe vnitam humanæ, media relatione, tamen re vera fuit tota vnita, & nihilominus non ſequitur, Patrem eſſe vnitum: Ergo idem intelligi poſſet, etiamſi ipſa Diuina natura immediatè per totam ſubſiſtentiam eſſentialem eſſet vnita.

Respondet Suarez ex D. Bonauent. *diſt. 5.* 76
quæſt.1. ad penultimum, non eſſe ſimile, nam generatio eſt actus notionalis, connotans relationem neceſſariam in principio ipſo generante; at verò illa vnio, quam ponit Durandus, eſt quaſi eſſentialis, ſeu ex vi entitatis eſſentialis tantùm, nec requirit vnionem cum proprietate, vt conditionem neceſſariam, ſed potius eam ponit in ſecundario, & quaſi per accidens adiunctam. Adde, actum notionalem ideò eſſe proprium perſonæ producentis, & non productæ, quia eſt ab vna perſona, vt origine antecedit aliam, & ideò requiritur, vt conditio neceſſaria in perſona producente, relatio, quæ importet hanc prioritatem originis: at verò omnis communicatio diuini eſſe, quæ eſt extra Deum, ſupponit perſonas conſtitutas, & per ſe non requirit ordinem originis, & ideo ſi talis communicatio fiat per eſſentiam, & non per relationem, non eſt cur requirat relationem, vt conditionem neceſſariam, vel cur non ſe habeat indifferenter ad omnes, quia alias poſſet dici vna perſona poſſe efficere incarnationem ſine alia, gratis fingendo relationem eſſe conditionem neceſſariam ad illam effectionem.

Ad confirmationem negatur ſequela, quia nunc vinculum vnionis eſt proprium Verbi, & non commune; at ſi fieret vnio in aliquo eſſentiali, iam vinculum vnionis eſſet commune, & in illo vni-

tetur humana natura cum omnibus perſunis, vt ſuprà oſtendi.

Asſero ſecundò. Formalis ratio, per quam
77 Verbum terminat primò, ac per ſe humanitatem, eſt proprietas eius relatiua.

Probatvr ex dictis, nam cùm in Diuinis non ſint, niſi propria, & communia; & prnpria ſint relationes; ſi non termineтut ad aliquid commune abſolutum, terminabitur ad proprias relationes. Præstereà hoc expreſsè habent Concilia allegata.

78 Probatvr etiam à Suarez ratione D. Bonau. *diſt. 1. quæſt. 2. fundamento 3.* hæc vnio de fide facta eſt in perſona per modum cuiuſdam mirabilis compoſitionis vnius perſonæ humanæ ex humana natura, & perſonalitate increata, vt oſtenſum eſt *diſp. 5. quæſt. 2. & 5.* Ergo quod ex parte Verbi terminauit dependentiam humanæ naturæ, & cum illa coniunctum eſt, fuit perſonalitas Verbi, per quam impedita eſt in humanitate propria perſonalitas; ſed perſonalitas Filij eſt propria eius relatio, per quam differt à Patre, & Spiritu ſancto: Ergo. Confirmatur, nam in Chriſto perſona Diuina, & humana eſt vna, & eadem: Ergo eadem proprietate conſtituitur in ratione perſonæ ſub vtraque natura, ſed illa proprietas, per quam conſtituitur in ratione perſonæ, eſt, ad qnam terminatur hnmanitas vnita, quia hæc vnio per ſe tendit ad conſtitutionem perſonæ: Ergo.

79 Obiicies primò. Relatio Diuina non dicit perfectionem: Ergo non poteſt terminare naturam humanam, quia non continet eminenter perfectionem perſonalitatis creatæ.

Respondet Scotus, negando eſſe neceſſarium, vt vna perſonalitas ſuppleat vicem alterius. Hoc impugnat Caietanus *art. 1. quæſt. 3.* Sed cùm ipſe quoque admittat?, Diuinam relationem non dicere perfectionem, cogetur dicere, vel cum Durando, terminari per aliquid abſolutum, vel certè nullam perfectionem eſſe neceſſariam ad terminandum, & ſic cum Seoto ſentiet.

Respondetvr ergo, perſonalitatem Diuinam dicere infinitam perfectionem, vt oſtendi *prima prima, tom. 2. diſp. 3. quæſt. 10.*

Obiicies ſecundò. Si Diuina perſonalitas terminet naturam hnmanam; ſeqnitur, Chriſtum non eſſe vniuocè perſonam cum aliis hominibus.

80 Respondet D. Bonau. *diſt. 7. quæſt. 1. ad 3.* qnem ſequitur Suarez, Chriſtum eſſe hominem nobiſcum vniuocum, quia formali, & eſſentiali ratione nobiſcum conuenit; at in ratione perſonæ conuenit quodammodo analogicè.

Obiicies tertiò. Si humanitas Chriſti terminetur per relationem Filij: Ergo Chriſtus, vt homo, refertur ad Patrem per Illam relationem.

Respondetvr, Chriſtum, vt ſubſiſtentem in humanitate, eſſe perſonam relatiuam formaliter loquendo de ratione perſonæ, quamquam vt eſt indiuiduum quoddam humanæ naturæ, ſit aliquid abſolutum; & ideò ex hac vnione non ſequitur, humanitatem, vel hunc hominem referri ad Patrem, ſed ſolùm ſequitur de hac perſona; ſicut, quamvis relatio terminet deitatem, non tamen refert deitatem ipſam, nec hunc Deum, vt ſic, ad Patrem; ſed perſonam illam, vt ſecundùm ſe talis eſt.

Denique illa relatio non vnitur per modum formæ informantis, ſed ſolùm per modum termini, quaſi ſuſtentantis naturam, & ideò non oportet, vt referat ipſam naturam ad aliud. Ita Suarez, & colligitur ex D. Bonau. *diſt. 6. art. 2. quæſt. 1.*

Ex his ſoluta manet quæſtio D. Bonauent. & 81
D. Thom. in propriis terminis: An aſſumere conueniat perſonæ ratione naturæ; an verò naturæ ratione perſonæ.

Respondetvr autem cum D. Bonau. tria conſideranda eſſe in hac vnione: Primum, ſcilicet actionem aſſumendi, & hæc conuenit perſonæ ratione naturæ, quia perſona operatur virtute, & voluntate communi tribus perſonis. Secundum, terminationem, & hæc conuenit perſonæ; & ratione eius naturæ; nam perſona eſt, quæ dat ſubſiſten-
tiam. Tertium eſt relatio, & hæc conuenit vtrique, 82
nam Diuina natura, & Diuina perſona ſunt vnitæ humanæ naturæ: & hæc Diuinæ naturæ, & perſonæ.

QVÆSTIO VI.

Vtrum abſtracta perſonalitate per intellectum, vniri poſſet natura creata cum Indiuiduo Deitatis.

D. Bonau. in 3. q. 1. & diſt. 5. quæſt. 4.
D. Thom. q. 3. art. 3.

Hæc quæſtio pendet ex illa, tradita *p. p. tract. 2.* 83
diſp. 6. quæſt. 5. An, præter tres ſubſiſtentias relatiuas perſonarum Diuinarum, detur ſubſiſtentia abſoluta communis, qua conſtituitur hoc indiuiduum Deus, prout à Paganis aliquibus, & Iudæis, ac Turcis colitur. Nos eam negauimus; Alij concedunt. Quæſtio igitur eſt: An poſſet Deus per aliquod commune tantùm vniri naturæ humanæ.

Prima opinio eſt, poſſe fieri vnionem ratione ſubſiſtentiæ communis præintellectæ tribus perſonis. Ita Richardus *in 3. diſt. 1. art. 1. quæſt. 4.* Durandus *quæſt. 4.* Scotus *quæſt. 2. §. Ad quæſtionem igitur, & diſt. 5. quæſt. 1.* Almain. *in 3. diſt. 1. quæſt. 1. art. 3. dub. vlt.* Ocham *3. quæſt. 1. art. 3.* Caietanus, Bannes, Aluarez, Cabrera, Nazarius *controu. 1.* & alij Thomiſtæ *ad hunc art.* vbi D. Thom. id videtur ſentire.

Consentivnt omnes Scotiſtæ, conceden- 84
tes Diuinæ eſſentiæ ſubſiſtentiam abſolutam cum Scoto 1. *diſt. 7. quæſt. vnica, & diſt. 26. quæſt. vnic. ad 4. tertiæ viæ, & in 3. diſt. 1. quæſt. 2. §. Ad quæſtionem*, & alibi, quem ſequitur Schola, Faber *in 1. diſp. 26.* Vulpes *p. p. diſput. 14. art. 5.* Smiſingh. *tract. 1. diſp. 2. quæſt. 1.* Poncius *diſp. 9. quæſt. 8.* Rada *3. part. controu. 2.* Gallus *in 3. diſp. 1. quæſt. 2. cap. 1.* Maſtrius *in 3. diſp. 1. quæſt. 9. art. 1.* & alij Scotiſtæ, quibus addit cum allegatis Thomiſtis, Raguſam, Granadum, Aueтſam, omneſque Thomiſtas, & Scotiſtas, ac Nominales.

Ex his aliqui non concedunt aliquid commune perfectum habens rationem ſubſiſtentiæ. Ita Richardus, Ocham, Almainus, & Gabriel, quibus adde Valentiam *quæſt. 3. punct. 5.* Aſturicenſem *relect. de gratia Chriſti, quæſt. 5.* Caietanum, & alios.

His addo nonnullos Scotiſtas, qui ſubſiſtentiam 85
eſſentiæ Diuinæ aſtruunt communicabilem, atque adeò non in ſe ſtantem ſiaam, quàm in eo ſolo ponunt, vt non poſſit ſtare in alio ſuppoſito, à ſe realiter diſtincto, vel in alio, vt in ſubiecto.

Hæc ſanè eſt mendica ſubſiſtentia, nam & exiſtentia mera eſſentiæ Diuinæ ab omnibus agnoſcitur, non poſſe eſſe in alieno ſuppoſito, realiter diſtincto, & non eſſe accidens. Eam præcipuè Maſtrius

num-

*num.*308. ſuſtinet: Quare fruſtra ſe eximere à Vaſquez cenſura ſatagit *num.*309. quaſi non aduerſetur Patribus, ac Conciliis, qui dum ſubſiſtentiam perſonis adſcribunt, intelligunt perfectam hypoſtatim; Theologi autem hi ſolam non inexiſtentiam in alieno ſuppoſito, vel ſubiecto relinquunt eſſentiæ.

PROFECTO à nobis ſolo verborum ſono abeuntes, cenſuram merentur, dum ſubſiſtentiæ nomen ſolis hypoſtaſibus, ſeu perſonis poſt litem deciſam conceſſum, vt ab eſſentia diſtinguerent, volunt eſſentiæ adſcribere.

86 SECVNDA ſententia negat eſſentiæ ſubſiſtentiam, atque adeò poſſe Diuinam eſſentiam per aliquam abſolutam ſubſiſtentiam aſſumere humanam naturam. Ita Alenſ. *3. part. quæſt.7. memb.5. art.2. & 3.* Capreolus *3. diſt.1. quæſt. vnica, art.1.* vbi impoſſibile exiſtimat fieri hanc vnionem per aliquid communicabile. Ita adducitur à Vaſquez, qui tamen *diſp.26. cap.2.* pro alia repugnante Capreolum adducit. Hanc ſequuntur innumeri adducti *prima primæ, tract.2. diſp.5.* quibus addo Morandum *Tract. de Incarnatione, quæſt.58.* Valentiam *hic, loco cit.* Sanè adeò vacillant etiam Scotiſtæ, vt ferè dexteras dare cogantur; docent enim, quod abſtrahendo Diuinam naturam à perſonis, non poſſet immediatè humanam naturam terminare, vt refert Maſtrius *num.316.* hoc ſanè eſt ad nos propriè feſtinare, vt notat Morandus *loco cit.* Tanner. *quæſt.4. dub.1.* & Mætac. *diſp.16.*

QVOAD D. Bonau. citatur communiter *3. diſt.1. quæſt.3.* pro hac ſententia; ſic eum adducunt Vaſquez, Nazarius, & Suarez *ſect.1.* qui Seraphicum adducit etiam *diſt.5. quæſt.4.* Videtur tamen aliquam habere difficultatem, ideò eſt examinanda.

87 SERAPHICVS igitur *diſt.5.* quæſtionem quartam inſtituit: Vtrum aſſumere, poſſit conuenire Diuinæ naturæ, abſtractis omnibus perſonis. Reſpondet, dupliciter poſſe abſtrahi perſonalitatem per intellectum, aut ſimpliciter, aut prout fides determinat. Simpliciter abſtrahitur perſonalitas, cùm ſola eſſentia conſideratur in ſe abſque aliquo ſuppoſito, & hoc modo negat poſſe intelligi aſſumere. Primò, quia actio non attribuitur formæ, niſi in ſuppoſito; & ſic aſſumptio non poteſt ei conuenire. Secundò, quia non intelligitur habere aliquid, in quo fiat hæc vnio, non enim poteſt aſſumere ad vnitatem naturæ; ſi verò fiat abſtractio perſonalitatum, quas fides determinat; ita tamen, vt intelligatur remanere ſuppoſitum conſtituens hunc Deum. Hoc modo ait, poſſe intelligi aſſumptionem conuenire Deo; licèt non ita congruè, ſicut intelligitur ſuppoſita perſonali diſtinctione.

88 Vbi videtur S. Doctor concedere talem abſtractionem perſonarum fieri poſſe, & remanere ſuppoſitum commune; attamen non concedit, ſed ſolum ait: Si talis ſubſiſtentia remaneret, puta prima Perſona innaſcibilis, poſſet intelligi aſſumere. Itaque non admittit ſubſiſtentiam communem. Probatur verbis, quæ ſubdit: Intellecto enim, quod ſola illa perſona, quæ eſt innaſcibilis, eſſet in Diuinis, poſſet vtique humanitatem aſſumere. Concedendum ergo, quòd circumſcripta perſonalitate à fide determinata, etſi poſſit intelligi aſſumptio innaſcibilis, non tamen ita congruè.

89 CVM autem ſit contra fidem, meram perſonam innaſcibilem eſſe in Diuinis; & hanc ſolam ſubſiſtentiam, non autem communem concedat remanſuram, ſequitur, hanc ſuppoſitionem de ſubſiſtentia communi non admitti poſſibilem, ſed ſolum per intellectum ex quo ſequitur, non admittere, poſſibilem eſſe phyſice Incarnationem in communi ſubſiſtentia; & cùm neget etiam, poſſe fieri in exiſtentia, quæ eſt idem cum eſſentia; ſequitur, omnino Seraphicum eſſe contra omnes modos primæ ſententiæ.

QVOD verò ſit huius ſecundæ, probat Vaſquez ex *diſt.1. citato loco*, vbi docet, non poſſe aſſumi vnam naturam à tribus perſonis ſimul, nec ratione proprietatis perſonalis, nec ratione alicuius communis, quod præintelligatur perſonis; ſentit ergo, poſſe ſolùm vniri naturam humanam Diuinæ, ratione perſonalis proprietatis.

90 SOLIVS ſententiam S. Bonau. colligo ex fundamentis eius, quibus ſemper arguit, non poſſe fieri vnionem trium perſonarum in natura humana vnica, quia non poteſt fieri, neque in perſonis Trinitatis, neque in eſſentia; ſi autem præter eſſentiam agnoſceret medium aliud, ideſt, ſubſiſtentiam communem, vel talem exiſtentiam, qualem ponunt aliqui authores primæ ſententiæ, iam eam profectò numeraſſet, ne argumentum à partium enumeratione eſſet mancum. Tandem S. Doctor paſſim negat ſubſiſtentiam illam communem nouiter inductam, vt vidimus *prima primæ, loco cit.*

91 ASSARO, non poſſe fieri vnionem Dei cum natura humana in alio, quàm in perſona aliqua Trinitatis. Patet ex dictis *prima primæ, tract.2. citato*, vbi eam communem ſubſiſtentiam confutaui. Quare hæc non eſt ratio friuola, vt clamat Vulpes *num.12.*

PROBATVR à Vaſquez fundamento D. Bonau. *ad argumenta*, vbi agitata re hinc inde, quæſtionem definit, nam Patribus, & Conciliis, cum diſputarent contra Eutychetem, & Neſtorium, nullum aliud genus vnionis in mentem venit, quàm in natura, & perſona, & quidem vnionem poſſibilem, & veram aſſeruerunt in vna ex tribus perſonis, nullam aliam ſubſiſtentiam agnoſcentes; eam verò in natura refutarunt. Quinimo ex eo, quod vnio facta non eſt in natura, deducunt, eam eſſe factam in vna perſona diſtincta Trinitatis, ratione perſonalitatis propriæ. Ita argumentatur Concilium Toletanum XI. *in confeſſ. fidei*, cuius verba retuli *quæſt.3. in fine, & quæſt.5.* vbi idem ex S. Dionyſio, & ſexta Synodo argumentatus ſum.

92 RESPONDET Nazarius, nil mirum, Concilia, & Patres de hoc non loqui, nam eo tempore non adhuc orta erat quæſtio de vnionis poſſibilitate cum hoc Deo; ſed tota quæſtio erat, an facta fuiſſet in natura, vel in perſona. Et ita ex verbis Concilij benè argui, ſuppoſita illa quæſtione tantùm bimembri relata.

RESPONDET ſecundò, ex verbis Concilij id non argui, nam dum negat, factam vnionem in natura, intelligit ſecum ſuppoſitum commune, per hoc enim contra diſtinguitur à perſonis relatiuis: Ideo benè ſequitur: non eſt facta vnio in eſſentia, ſeu hoc Deo: ergo in aliquo relatiuo.

93 ENIM verò hæc inania ſunt, primum ſanè; nam, etiamſi non eſſet orta quæſtio aliqua; an facta eſſet vnio in illo ſuppoſito communi; tamen neceſſe erat, omnia ea enumerari, in quibus poterat fieri vnio, inter quæ eſt hoc ſuppoſitum, alioqui non benè ex negatione, quòd facta ſit in natura, ſequeretur illatio: Ergo facta eſt in perſona relatiua. Neque verò, dum eſſentiam nominant, intelligunt etiam ſuppoſitum, quia nuſquam de hoc habetur nutus.

94 Io autem probo euidenter: nam Patres,& Concilia ideò negant, vnionem eſſe factam in natura, quia ſequeretur hæreſis Eotycheris, qnod ſcilicet iam ex duabus naturis,diuina,& humana,eſſet facta vna natura: Ergo ſopponunt, tanquam euidens, Diuinam naturam non habere ſuppoſitum, in quo fiat hæc vnio, ita vt adhuc maneant naturæ diſtinctæ, ad modum, quo facta vnione in ſuppoſito Verbi adhuc manent naturæ inconfuſæ, tametſi ſuppoſitum cum perſonalitate Verbi ſit idem formaliter. Profectò ſi hic Deus haberet ſuppoſitum, in quo natura Diuina ſubſiſtat, poſſet terminare naturam creatam abſque eo, quod fieret vnio in natura, ſicuti & nunc facta vnione eum ſuppoſito Verbi, adhuc manent naturæ inconfuſæ, & tamen ſemper horrent hunc modum vnionis, tanquam Eutyehienſem.

95 Hoc argumento nixus eſt D. Anſelmus *lib. de Incarnatione Verbi, cap.4.* vbi contra hæreticum quendam, ex eo, quòd non eſt facta vnio in natura, arguit, factam in perſona. Eodem modo arguit S.Bonauent. *locis adductis*, & *diſt.6. art.2. quæſt.1. fundamento 3. & in corpore*, inſiſtens Sanctorum Patrum veſtigiis. Quare ſequitur, bane opinionem eſſe nouitatem, à quibuſdam gratis exeogitatam.

Respondent aliqui, inter quos eſt Suarea, rationem Anſelmi eſſe hane: Ex vnione in ſubſiſtentia non inferri eſſe communem omnibus perſonis; quia talis vnio ex genere ſuo poteſt fieri in vnitate perſonali: & ideò non poſſe inferri ex eo, quòd ſit vnitas ſubſtantialis, eſſe communem omnibus perſonis, niſi ſupponatur talis vnio eſſentialis, ſeu in natura, & hoc ſenſu rectè Anſelmum agere contra hæretieos. Addit verò, non eſſe neceſſe, vt ratio Anſelmi ſit efficax.

96 Hoc ſecundùm, ait Vaſquez xelo percitus, ſibi ſummoperè diſplicere; at in hoc ipſe ſæpe illabitur.

Qvoad reſponſum, non benè affertur argumentum D.Anſelmi, qui non arguit ex eo, quòd vnio ſit ſubſtantialis, eſſe communem tribus perſonis, nam vnionem ſubſtantialem poſſe fieri etiam in perſona nouerat iſte Pater; ſed ait, non poſſe colligi, incarnata perſona, neceſſe fuiſſe omnes incarnari, niſi ex eo, quòd vnio facta eſſet in natura, qui modus arguendi eſſet futilis, ſi vnio poſſet fieri in illa ſobſiſtentia.

Nazarivs reſpondet, ſequelam eam eſſe: Si non eſt facta vnio in eſſentia, prout dieit etiam ſuppoſitum abſolutum commune, ſequi, factam in perſona relatiua, quæ opponitur omnibus abſolutis. At hæc reſponſio ſuprà confutata eſt.

97 Respondet Maſtrius *numero 319.* futuram vnionem in natura, & in perſona. In perſona, ſeu in vnitatem perſonæ, non quidem eum eſſentia Diuina præciſè, neque eum omnibus perſonis collectiuè, ſed cum ſingulis, quibus natura creata, mediante ſubſiſtentiâ abſolutâ, coniungeretur, tum quia natura Diuina eſt idem cum illis; tum quia ſubſiſtentia abſoluta non ſufficit ad terminandam naturam humanam completè, vt excludatur propria ſubſiſtentia. Quo reſponſo ſperat omnes difficultates declinare.

98 Sed non video equidem, qua ratione declinet huius abſolutæ ſubſiſtentiæ imperfectionem, inſufficientiam ſcilicet ad terminandam naturam humanam. Deinde, quæ vnitas in perſona cum ſingulis perſonis ex earum vnitate cum eſſentia, non autem cum omnibus collectiuè? Profectò omnes collectiuè ſunt idem cum eſſentia, non minùs, quàm ſingulæ; etſi aliqua maior foret diſtinctio, hæc eſſet ratione eorum, quæ ſingulis ſunt propria. Præterea hæc vnio adhuc eſſet mediata in perſonis, & immediata in natura, & ita vnum in natura conſtitoeret, cum ſubſtantia ſola abſolnta non ſufficiat ad illam terminandam: Adde, nullam eſſe aliam vnionem, quàm in natura, vel in perſona, vt arguit D.Anſelmus *lib.de Incarnatione Verbi, cap.4.* Quidquid muſſitet Maſtrius *num. 321.* qui fingit vnionem ad naturam, non in natura. Sanè vnio facit vnum. Qood vnum eſſet illud? Sic arguit S.Bonau. *diſt.21. quæſt.2. ad 4.*

Amicvs, & Rada reſpondent, naturam Diuinam ſufficere ad ſuſtinendam, ac terminandam naturam humanam, etiamſi communicabilis ſit, quia ad aſſumendum ſufficit exiſtentia perfecta, etiamſi communicabilis.

Sed æquiuocis ſcatent; non enim ad exiſtentiam conſeruandam ordinata eſt ſubſiſtentia propria, quàm ſupplet aliena, ſed ad terminandam, ita vt ſtet in ſe ſubſiſtens incommunicabilis, hoc enim eſt ſubſiſtentiæ munus. Quare id tenetur ſupplere ſuppoſitum exterum. Quod ſi ad conſeruandam exiſtentiam ereatam tantùm extendatur eſſentia Diuina, cum id efficienter præſtet; quæ vnio erit eius eum natura humana, niſi ſicuti vitis ſuſtentatæ à palo? niſi velis, ſe formaliter communicare, vt formam, & actum reſpectu potentiæ, vel vt materiam reſpectu accidentium, quæ Diuinæ eſſentiæ repugnant. Debet igitur regere, ac ſuſtentare in ratione termini; at eum nec ſubſiſtentia abſoluta,& multò minus natura Diuina valeant terminare, eum in ſe Deum terminare nequeant, ſed ad ſubſtantias relatiuas ordinentur, vt in eis terminentur, non poteſt dici altera ex eis, vel vtraque terminare, vt arguit Orlandus *diſp.6. quæſt.3.* 99

Concedit autem Maſtrius *num.324.* hoc argumento rectè conuinci imperfectionem abſolutæ ſubſiſtentiæ Diuinæ, quæ nequit terminare completè naturam humanam, ſed ordinat eam ad perſonalitates, vt ab eis compleatur, ne ſuam emittere cogatur perſonalitatem ad imperfectionem diuinæ ſupplendam. 100

Hæc autem quàm inſulsè de Diuina ſubſiſtentia dicta ſint, liquidò conſtat.

Probatvr tertiò à D.Bonauentura, quia aſſumere eſt ad ſuam vnitatem ſumere; at abſtractis perſonis remanet ſola natura, quæ non poteſt fieri vna cum humanitate: Ergo. Hoc eſt argumentum Patrum, & Conciliorum. 101

Probatvr ab eo quartò, quia, quod debet agere, priùs debet eſſe ens perfectum in ſe, & ideò ſubſiſtens: Sed abſtractis perſonalitatibus iam non eſt ſubſiſtens, vt oſtendi *prima prima, tract.2. loco citato*: Ergo.

Dices: Priuſquam intelligantur perſonæ, intelligitur Deus, potens, ſapiens ad operandum ad extra: ſed opera ad extra ſunt indiuiſa: Ergo.

Respondet D.Bonau. *hîc*, negando Maiorem, non enim intelligitur aptus operari ad extra, antequam ſit in ſe perfectè ad intra ſubſiſtens, ſubſiſtit autem per relatiuas perſonalitates; neque intelligitur ad extra actu operari, antequam ad intra diuinæ ſupponantur emanationes. 102

Qvæstio

QVÆSTIO VII.

An poſſint tres DIVINÆ PERSONÆ *aſſumere eandem numero Naturam.*

D. Bonau. diſt. 1. quæſt. 3.
D. Thom. quæſt. 3. art. 6.

103 NON eſt dubium, quamcunque Diuinam perſonam poſſe aſſumere naturam creatam; nam eadem eſt potentia operandi, & æqualis virtus terminandi. Poſſe etiam quamlibet perſonam aſſumere plures naturas certum eſt. Ita D. Thom. *art.* 7. D. Bonau. *quæſt.* 3. *ad tertium*, quamvis enim terminet naturam infinitam ſibi adæquatam ad intra; tamen poteſt ad extra extendi ad terminandum; ſicut Voluntas ad intra exhauſta, exit ad operandum. Iam quæſtio eſt: An plures Perſonæ Diuinæ valeant eandem numero naturam aſſumere ad vnionem hypoſtaticam.

104 PRIMA opinio eſt, implicare eandem numero naturam pluribus Diuinis perſonis proximè vniri. Ita Albertus 3. *diſt.* 1. *art.* 10. Richardus 3. *diſt.* 1. *art.* 1. *quæſt.* 4. Scotus *quæſt.* 2. §. *Ad quæſtionem igitur.* Baſſol. *diſt.* 1. *quæſt.* 4. Rada 3. *part. controu.* 1. *artic.* 4. Fauentinus 3. *diſp.* 4. Lugo *diſp.* 12. *num.* 80. Maſtrius *diſp.* 1. *quæſt.* 8. Vulpes *diſp.* 14. *art.* 8. Paſqualig. *diſp.* 79. adducitur etiam D. Bonauent. *loco citato*, qui ſanè primo aſpectu videtur huius ſententiæ, dicens, non poſſe aſſumi vnam naturam à pluribus perſonis Diuinis; attamen ſe explicat de vnione illa, quæ facta eſt nunc, nempe ad vnitatem perſonæ, ex qua reſultet Idiomatum communicatio: at verò in fine aſſerit, poſſe dubio procul alia ratione Diuinas Perſonas terminare naturam creatam, imò eò peruenit, vt dicat: Quis audebit, quod tres perſonæ non poſſint vnum, & eundem hominem aſſumere? Itaque concedit, id alio modo fieri poſſe, puta ſi ita tres perſonæ aſſumerent, vt non terminarent adæquatè, quod idem aſſeruit Amicus *diſput.* 14. *ſect.* 6. Poncius *diſp.* 37. *quæſt. vlt.* Neque S. Doctor hoc ſenſu aſſerto, ob modeſtiam alium fortè modum extare ait, vt putat Maſtrius *numero* 300. neque Marginiſta ſic explicat S. Doctorem.

105 SECVNDA igitur ſententia eſt D. Bonauenturæ, poſſe abſque dubio tres perſonas Diuinas terminare eandem numero naturam. Hunc eſſe S. Doctoris ſenſum vidit Suarez mox citandus.

CONSENTIVNT Alexander 3. *part. quæſt.* 2. *membr.* 4. D. Thom. *hîc*, quos ſequuntur Caietanus, Nazarius, Medina, & cæteri Thomiſtæ *ad hunc articulum.* Durandus *in* 3. *diſt.* 1. *quæſt.* 3. Argentina *diſp.* 1. *quæſt.* 2. *art.* 3. Gabriel *quæſt.* 1. *art.* 3. Capreolus *quæſt.* 1. *art.* 1. *concluſ.* 2. Almainus *quæſt.* 1. *art.* 3. Ocham *in* 3. *quæſt.* 1. *art.* 3. Marſil. *quæſt* 2. *art.* 3. Henricus *quodl.* 6. *quæſt.* 7. Morandus *quæſt.* 19. Adam Tannerus *quæſt.* 4. *d.* 1. Mæracius, Caſpenſis *diſput.* 3. *ſect.* 4. Arriaga *diſput.* 27. *ſect.* 3. Valentia *quæſt.* 3. *punct.* 3. Suarez *diſput.* 13. *ſect.* 2. & Vaſquez *diſput.* 29. qui id ſula argumentorum Scoti ſolutione probat. Paludanus verò problematicus eſt *in* 3. *diſt.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 2. Tuetur idem Fulienſis *lib.* 2. *cap.* 13. titubat verò Lugo.

ASSERO igitur cum D. Bonauentura, id poſſe fieri, licèt non eo modo, quo nunc factum eſt.

106 PROBATVR primò à Doctoribus noſtræ ſententiæ. Omnis potentia eſt explebilis per actum ſibi proportionatum: at natura humana, & Angelica habent potentiam obedientialem ad tres perſonas Diuinas, vt ab eis terminentur: Ergo eſt ab eis explebilis; at per vnicam tantùm non expletur, vt non poſſit etiam ab alia: Ergo. Maior probatur, quia homo, & magis Angelus, ſecundum ſe totum eſt imago trium diuinarum perſonarum: Ergo ad eas obedientialem habent ordinationem.

CONFIRMATVR à Suarez *ſect.* 2. & Orlando *tract. diſp.* 6. *quæſt.* 6. quæ enim non repugnant inuicem, non repugnant in alio; ſed Diuinæ Perſonæ non repugnant inuicem: Ergo nec in natura humana.

107 NEQVE dicas, ex perfectione infinita non repugnare eas in vna eſſentia identificatas, quod nequit concedi creaturis. Contra enim, quia natura humana per potentiam obedientiæ infinitæ Deo ſubeſt: At hoc ſoluit D. Bonauent. negando Maiorem. Ad probationem ait, negandam conſequentiam, quia diſpar eſt ratio: Natura enim humana, vel angelica eſt imago ſingularum perſonarum non ſecundum ſe totam, ſed ſecundùm vnam potentiam, puta ſecundùm memoriam eſt imago Patris, ſecundùm intellectum eſt imago Filij, ſecundùm voluntatem, Spiritus ſancti, & ſecundùm eſſentiam eſt imago eſſentiæ; at ſingulæ hypoſtaſes explent terminando totaliter naturam creatam, & ita terminata non relinquit ſui aliquid, ab alia perſona Diuina terminandum, quia nihil poteſt dependere à pluribus cauſis totaliter. Sic aſſumpta ab vna perſona Diuina conſtituitur incommunicabilis, atque adeo nequit aliis perſonis terminanda communicari. Sanè ratio imaginis, quæ eſt finita, non expandit capacitatem in infinitum: ſic imago cœli in tela palmari, non faciet, vt à toto cœlo terminari queat. Vide S. Doctorem *in corpore.* Hic eſt Achilles Scoti è Balneo regio conducens, quo fidit Lugo *num.* 61.

108 VERVM quia S. Doctor cribratis, vtrinque rationibus, tandem in ſecundam ſententiam deſcendit, dicens, diuinæ Omnipotentiæ amplius concedendum, quam à nobis percipiatur, ne ſi id tantum, quod noſtro breui intellectu capitur, concedere velis, finitam eam conſtituas, & noſtro captui limitatam aſtruas Dei virtutem. Dico cum S. Doctore, potentiam obedientialem humanæ naturæ non neceſſariò in ratione ſuppoſitandi à ſingulis perſonis Diuinis compleri. Si enim Verbum infinitum finitè terminet naturam hanc Chriſti humanam, quæ eſt trium graduum, v. g. cur non poterit terminare ſolum vnum gradum, & ſinere, vt Pater, & Spiritus ſanctus alios duos terminent?

109 QVOD ſi adæquatè à Filio terminata ſtet adhuc natura humana, cùm ſecundùm Scotum vnio ſit relatio extrinſecus adueniens, poterit extendi ad alias perſonas; ſic enim Album, vt quatuor, terminat plurima alba de nouo producta, quod omnibus ſit identidem ſimile. Quo fit, vt ratio illa Scoti, ſumpta ex implicantia, quòd plures cauſæ totales eiuſdem ordinis nequeant producere eundem numero effectum, nihil valeat in domo Scoti; non enim hîc eſt actio apud Scotum, ſed mera relatio extrinſecus adueniens per ſimplicem determinationem, quæ non eſt actio, alioqui eſſet à cæteris etiam perſonis.

ADDO, poſſe eundem numero effectum à pluribus cauſis totalibus perfici, vt conſtat in cubiculo illumi-

nato à tribus luminibus, æquè inteuſis, vt octo. Neque exigitur, vt ex illis cauſis vna excludat aliā, ſed ſatis eſt, ſi vna remota, adhuc effectus perſeueret, vt ſingulæ habeant cauſalitatem, eſto naturaliter ſuperfluæ ſint. Quod ſi naturæ repugnet, ſaltem Dei potentiâ fieri poſſe oſtendi *prima prima, tract. 5. diſp. 7. quæſt. 3.*

110 Satis autem probatur aſſertio, ſi inueniatur, non adeſſe contradictionem.

Respondet Maſtrius *num. 274.* non poſſe hanc effectum attemperari, vt dimidietur, quia eſt effectus formalis, ſeu communicatio naturæ humanæ, *vt quo*, ipſi Verbo: & ideò, ſi communicatur, tota communicatur.

Hoc tamen non eſt firmum, nam communicatio oaturæ, *vt quo*, eſt ſuſtentatio eius, ſeu terminatio, quæ poteſt ioadæquatè eſſe ab vna perſona, & ab omnibus ſimul adæquatè ad eam conſtituendam incommunicabilem; vnde ſicuti concedunt naturam humanam poſſe ſuſtentari ab hypoſtaſi communi, & à ſuppoſitis etiam perſonarum, vt vidimus *quæſtione præcedenti*: Ego non video, cur nequeat id etiam fieri hîc, dum non ex inſufficientia Diuini ſuppoſiti, ſed ex voluntaria exhibitione prouenit.

111 Probatvr ſecundò à D. Bonau. *argumento 1. & in fine quæſtionis.* In materia incarnationis attenditur potentia facientis ad naturam creatam, non ſecundùm naturalem capacitatem, ſed ſecundùm obedientialem, quæ infinita eſt, vt docet D. Auguſtinus *epiſt. 3.* non multum ante medium, vbi ait: *In Myſterio Incarnationis, tota ratio facti, eſt potentia facientis*; at natura humana, ex ſe limitata ad perſonam finitam, extenditur ad terminari perſonalitate infinita: Ergo poteſt terminari etiam ab aliis. Probatur conſequentia, quia non ſunt plus infinitæ tres ſimul, quàm ſingulæ, maximè, vt vrgent Scotus, & aſſeclæ apud Fabrum *in 1. diſp. 21.* & creatura ad ſingulas Diuinas Perſonas Trinitatis eſt obediens.

112 Vvlpes *loco cit.* reſpondet, extra chorum adduci D. Auguſt. à D. Thom. quia loquitur ille de facto. At Maſtr. *num. 293.* ſenſit, vrgere de poſſibili, non quidem eo modo, quo nunc factum eſt in vnitatem perſonæ, vt notat etiam S. Doctor. Neque ſatis ille etiam diuinæ omnipotentiæ implicare oſtendit, ob naturæ aſſumptæ breuitatem, vt oſtendi. Sanè in eodem vermiculo recipitur tota Trinitas, quia inadæquatè, &c.

Respondet Faber, diuinam omnipotentiam non extendi ad implicantia; implicat autem, naturam perſonatam aſſumi, vt dicit S. Anſelmus *lib. 1. de Incarnatione Verbi, cap. 7. & lib. 2. Cur Deus homo, cap. 9.* vbi ait: *Plures perſonæ vnum, & eundem hominem aſſumere omnino nequeunt.* Si igitur D. Anſelmus non negat omnino, plures perſonas poſſe eandem humanitatem aſſumere, vt videtur negare: Saltem negat, poſſe aſſumere hominem perſonam, vt concedit D. Thom. Iam verò hæc implicantia ſequeretur, ſi plures perſonæ aſſumerent eandem humanitatem; vna enim aſſumeret naturam, ab alia perſonatam.

113 Vrget Lugo *num. 82.* fruſtra D. Anſelmum à nobis diſtrahi, qui io terminis noſtram repellit ſententiam, quia enim ſuppoſitum dat ſubſiſtere, quod eſt in ſe ſiſtere, vt non tendat vlterius; hinc S. Pater ait, implicare naturam, in vno perfectè ſubſiſtentem, ordinari quaſi non terminatam, vt ſic in alio: Ideò ſi terminatur in Verbo, nequit vlterius ad Spiritum Sanctum progredi, vt ab hoc terminetur; alioqui terminabitur in Verbo, nec terminabitur in eo: non ſecus, ac ſi Verbum aſſumeret hominem, is ſubſiſteret in ſe terminatus, & non ſubſiſteret terminatus; ſed in Verbo, quod D. Anſelmus horret.

Neqve dicatis, etiam diuinam naturam perfectè ſubſiſtentem in Patre, ſubſiſtere etiam in Filio, & Spiritu Sancto; hæc enim tribus ſubſiſtentiis ſtat in ſe è ſua infinita fœcunditate.

114 Respondet D. Bonauentura, textum integrum D. Anſelmi afferendum, ait enim: *Plures enim perſonæ nequeunt vnum, eundemque hominem aſſumere in vnitate perſonæ. Quare hoc in vna tantùm perſona fieri neceſſe eſt.* Ex hoc autem ſuam ſententiam promit D. Bonau. Non poſſe id fieri in vnitatem perſonæ eo modo, quo factum eſt. Quam obſeruationem Vaſq. *cap. 1.* adſcribit Durando. Neque benè Caietanus hunc ſenſum adeò planum dicat; vt non egeret tanto Patre: nam cum liber ille: *Cur Deus homo*, ſit ad deuotionem intextus, vt Incarnationis beneficium panderet; immiſcet ea, quæ conferunt ad vnius mediatoris aptam prædeſtinationem: Implicantiæ verò explicantur, ſi dicas, naturam creatam, inadæquatè perſonatam ab vna ſubſiſtentia, puta Verbi, poſſe adhuc non terminatam ordinari, vt ſubſiſtat etiam in Patre inadæquatè, quod non repugnat; ſicuti non repugnaret ſubſiſtere inadæquatè in ſe, & in alio; implicat autem, quod ſubſiſtit adæquatè in ſe naturali neceſſitate vltimò, & ſimul in ſe non ſubſiſtat, ideſt per ſe ſiſtat: non implicat verò, aliquem imperfectè ſubſiſtere in ſe vno crure, & altero inniti baculo. Neque Lugo ſimile euacuat, nam diuina natura perfectè ſubſiſtens prius origine in Patre, æquè ac in tribus, ſubſiſtit à generatione in Filio, & in Spiritu ſancto à ſpiratione. Et pluries adæquatè ſtat in ſe: at in natura aſſumpta ſingulæ inadæquatè.

115 Probatvr ideò tertiò à S. Bonau. Quæ non implicant, poſſunt à Deo fieri; at non implicat, tres Diuinas Perſonas ſuſtentare naturam finitam finitè, omnibus ſimul eam adæquando; quippe ſingulæ infinitæ adæquent naturam diuinam, neque tamen repugnet ſubſiſtere in tribus infinitis, eſto in ſe, quod nil facit, vt contra Lugum oſtendi, quia implicantia eſt in complendo completo.

116 Hinc cadit reſponſum Fabri, & Meldulæ, naturam diuinam, quippe infinitam, poſſe ſtare in pluribus perſonis; non ſic creatam. Adhuc tamen vrgeo. Vel infinitas naturæ diuinæ præſtat, vt ipſa ſit capax trium perſonalitatum, & propterea natura humana finita non capiat illas: vel facit implicantiam, quod illæ perſonalitates conueniant in natura creata ad eam ſuſtinendam; neutrum dici poteſt: Ergo. Non primum, quia cum relationes Diuinæ ſint tales, vt tanta ſit infinitas vnius, quanta infinitas trium ſimul, & humanitas terminetur à Verbo infinito, ſequitur, poſſe terminari etiam à tribus ſimul Perſonis.

Miror deinde Scotum, & Fabrum negantes omnem infinitatem, omnemque perfectionem relationibus Diuinis, prout ab eſſentia diſtinguuntur, vt patet *in 1. diſput. 22.* Fabri; nunc autem infinitam perfectionem requirere ad eas capiendas.

117 Si verò dicatur repugnantia in humanitate venire ex eo, quòd perſonæ ipſæ ex natura ſua ſe excludant, falſum eſt, nam: Quæcumque ſe intrinſecè excludunt ex propria quidditate; vbicumque ſint, ſe excludent. Si ergo perſonæ Diuinæ ſe excludunt, vt incompoſſibiles à natura humana, &

non

non ex incapacitate infinita : Ergo ſe excludunt etiam à Diuina eſſentia.

Fatetvr ſanè S.Doctor euidentem in hoc caſu implicanriam ad conſtituendum vnum in perſona, nam plures perſonæ in vnica indiuidua natura vnicam non poſſent conſtituere perſonam, ſed plures, & in hoc eſt diſſimilitudo cum perſonis Diuinis, quæ vniuntur quidem in natura Diuina, non ad vnam perſonam conſtituendam, ſed ad vnionem in natnta.

Vervm enim verò non implicat; vt tres perſonæ Diuinæ, (quæ in Diuina natura vniuntur ad vnum naturá conſtituendum in pluribus perſonis, & in humanitate vniantur ad vnum in natura in pluribus perſonis, & quoad hoc nulla ab aduerſariis probatur contradictio.

118 Probatvr quartò à S.Doctore. Si hoc implicat, vel implicat ex parte Diuinarum perſonarum, vel ex parte naturæ creatæ: Ex neutro capite hoc implicat: Ergo. Non ex parte Diuinarum perſonarum, quia eſt in illis par virtus ad operandum, & terminandum, neque ſe excludunt, ſed vna ſemper ſtat in alia per ſummam circumminceſſionem. Neque repugnat ex parte naturæ humanæ, quia hæc in pleniſſima eſt obedientia ad Deum, & ſicut eſt in obedientia, vt terminetur à Verbo, quia hoc ſolùm facit, vt terminetur intenſiuè hypoſtaticè à maiori virtute, quàm ſit neceſſaria, ità nunc ſequeretur tantùm perfici à maiori extenſiuè, quod eodem modo non repugnat (nam intenſiuè non plus ſunt tres perſonæ, quàm vna) Hoc argumento nititur Valentia. Sanè concedit S.Doctor, fieri vnionem in vnitatem perſonæ non poſſe, & quoad hoc repugnare. Ità Maſtrij *num. cit.* effugia præcluduntur.

119 Tandem probatur à D.Bonau. familiari ſuo illo axiomate: *Deus poteſt facere ſuperabundanter, quàm intelligimus*, vt habet Apoſtol. *Epheſ.* 2. & Lucæ 1. *Non erit impoſſibile apud Deum omne Verbum*, quæ axiomata habet ſtatim *quæſt.* 1. *tertij*, tanquam fundamentum: Quod ſi Deus id ſolùm poſſet, quod nos poſſumus capere, iam non eſſet Deus, quia eius potentia eſſet tantillæ noſtræ intellectioni adæquata, atque adeò finita. Quare non adeò facilè debemus aliquid Dei potentiæ negare, cum præ foribus objicitur noſtro intellectui repugnantia, etiamſi eam adæquatè reſoluere non valeamus: Tales ſunt implicantiæ, quæ Scotum ad primam ſententiam pertraxerunt; non potuerunt tamen Seraphicum, qui intellectu ſublimior videtat ſanè eaſdem difficultates (eas enim ex illo decerpſit, Scotus) & tamen Diuinæ potentiæ non ob id negauerat, quod nos etiam ambabus vlnis concedimus, & cum S.Doctore ſoluimus Scoti, & ipſius aſſeclarum apparentes tantùm contradictiones.

Implicantias etiam ſoluunt argutè Baldus *quæſt.* 4. *diffic.* 4. Arriaga, Amicus, & alij noſtræ ſententiæ Sectatores.

Obiicivnt primò D. Anſelmum *lib.* 2. *cur*
120 *Deus homo, cap.* 9. vbi ait: *Plures enim perſonæ nequeunt vnum, & eundem hominem aſſumere.*

Reſpondent Thomiſtæ, vt dixi, Anſelmum loqui de natura humana perſonata; ſed contra, quia talis perſonata nedum à tribus aſſumi poteſt, ſed neque ab vna perſona, quia ſic ſubſiſteret in ſe, & in alio. Anſelmus autem concedit vni, & tribus negat.

Respondent magis ad rem Baſſolius, Suarez, Vaſquez, Valentia, & alij Recentiores ex D. Bonauentura, D. Anſelmum negare ſolùm poſſe tres perſonas aſſumere vnam humanitatem in vnitate Perſonæ. Ità expreſsè ibi loquitur S.Pater, vt ſuprà oſtendi.

Hoc reſponſum impugnat Maſtrius, *numer.* 262. 121
Aretiuus 3. *d.* 1. *quæſt.* 2. *art.* 1. Centinus *diſput.* 8. *cap.* 3. nam D.Anſelmus agit contra hæreticos dicentes, tres Perſonas Incarnatas fuiſſe. Ipſe autem negat, id potuiſſe fieri, & concludit: *Quare in vna Perſona id tantùm fieri neceſſe eſt.* Ratio videtur eſſe, quia ſic vnitæ adhuc eſſent tres Perſonæ; repugnat autem, tres perſonas in vna natura aſſumpta eſſe tres, ſed deberent conuenire in vnam, vt arguit S. Doctor in fine quæſtionis, quod implicat Perſonis Diuinis diſtinctis. Quod ſi tres remanerent, deberet partiri etiam natura; implicat enim, vnam naturam creatam æquari diuinis, vt ſit vna natura in tribus perſonis. Quod ſi Anſelmus ſolùm inferret id, quod reſpondet S. Bonauentura, nil concluderet, quia dicerent hæretici, poſſe tres Perſonas aſſumere, non ad vnitatem Perſonæ, ſed modo à nobis aſſerto: Idem ait *lib. de Incarnatione, cap.* 4. Hunc ſenſum timidè concedunt Lugo, & Arriaga fuiſſe D.Anſelmi.

At D.Anſelmus agit contra hæreticos impugnan- 122
tes Myſterium Incarnationis ſecundùm quod nunc eſt, vt fatentur Scotiſtæ. Iam verò eſt quadrans argumentum: Si tres perſonæ fuiſſent Incarnatæ, non terminaret vnio ad vnam perſonam Chriſti Filij, quia non magis eſſet vnitus Filius, quam Pater, & Spiritus ſanctus, ſed hoc eſt contra fidem, quæ vbique conclamat, ſolum Filium eſſe incarnatum: Ergo falſum eſt, tres perſonas fuiſſe incarnatas. Probatur ſequela, quia plures perſonæ nequeunt vnum, eundemque hominem aſſumere in vnitatem perſonæ. Quare in vna perſona fieri neceſſe eſt, vt docet fides. En argumentum ſolidum D.Anſelmi, quod fundamentis fidei ex veritate huius Myſterij, vt nunc eſt, inducitur: Subtilitates verò Scoticæ, adeò ab allegatis expenſæ, non ſunt ad rem ad hæreticos illos conuincendos.

Obiicit ſecundò Faber, ex Scoto: Si tres per- 123
ſonæ Diuinæ poſſent aſſumere eandem naturam humanam numero, ſequeretur, naturam creatam eſſe infinitam. Probatur ſequela: Etenim ex hoc natura Diuina cognoſcitur infinita, quia poteſt eſſe in pluribus. Confirmatur primò, quia ſicut illa natura poteſt eſſe in perſonis, poſſet eſſe in infinitis perſonis: Ergo eſſet infinita. Confirmatur ſecundò, quia ſi poſſet habere plures perſonalitates increatas, pari modo etiam non repugnaret habere creatas, imò poſſet habere perſonalitatem creatam, & increatam.

Hanc rationem fatetur Scotus non concludere, quia ex eo quod aliqua res fundat plures relationes, non ſequitur, eſſe infinitam; idem enim album fundat plures relationes ſimilitudinis ad alba ſimilia.

Respondet ergo ex D. Bonauentura, gratiam 124
ſanè conformari naturæ, non tamen æqualem eſſe: Itaque natura Diuina eſt in tribus perſonis naturaliter identificata, & vna perfectio infinita adæquata, non quatenus formaliter in tribus, ſed ante intellectionem perſonarum intelligitur eſſentia, potentia, & ſapientia infinita. Neque formaliter poteſt eſſe in tribus, quia infinita, ſed quia illis vnum quid reale formale conſtituit Deum adæquatè, maximè in ſententia Scoti dicentis, nullius eas eſſe perfectionis; at verò natura humana extra ſolùm acciperet perſonas finitas aduentitias finitè, ſuâ ſcilicet potentiâ obedientiali; neque ob id infinita iam eſſe deberet: ſicuti enim accipit vnam Verbi perſonam infinitam, nec tamen ſit infinita; ità

neque id neceſſariò deberet fieri ; ſi omnes accipe-ret, cum non ſint magis infinitæ tres perſonæ ſimul, quàm vna. Hoc reſponſio nituntur Suarex, Vaſquez, imò & Argentina, & colligitur ex tota quæſtione D. Bonauenturæ, præcipuè ex argumento 3. & 4. quæ connexa ſunt, vt indicat Valentia, ratione ſupra allata ex D. Thoma. Ad probandum verò, non argui infinitatem in aliqua perſona, ſi plures naturas terminet, vtor argumento Scoti allato *quæſt.* 1. Omnis perſona eſt limitatæ entitatis, *v.g.* duorum gradum, adde alias duas perſonalitates, vt addi poſſunt ; erunt ſex : Ergo finita natura eos capiet.

125 Instat Scotus : Si aliqua forma ſubſtantialis informaret plures naturas, vel perficeret plura ſuppoſita actu, eſſet illimitata, & conſequenter etiam accidens naturaliter conſequens illam formam, eſſet illimitatum ; etſi forma eſſet infinita, etiam accidens, tametſi realiter diſtinctum, eſſet infinitum, Ergo idem dicendum de natura humana, etiamſi realiter diſtincta à ſuppoſitis diuinis, quæ perficit, eſt infinita.

Raspondetvr, quod natura humana non perficit ſuppoſitum Diuinum, ſed perficitur, & terminatur, & ſicut non eſt infinita ex eo, quòd perficitur ab vno eorum, id eſt Verbo ; ita neque, ſi ab aliis terminaretur.

126 Instat. Si ex eo quòd vna forma ſubſtantialis eſt in pluribus materiis, eſt illimitata, erit illimitatum & accidens, ſi ſit in pluribus materiis, etiamſi realiter illud accidens non ſit idem cum illo ſubiecto : Ergo ſi ex eo, quòd natura Diuina eſt in tribus perſonis, ſequitur, eſſe infinitam, ita ex eo, quòd natura humana ſit in tribus perſonis, erit infinita, etiamſi realiter ab ea differat. Certum eſt autem, & conceſſum ab aduerſariis, ideò naturam Diuinam poſſe eſſe in tribus, quia etiam infinita.

Respondetvr. Si vnum accidens ſequeretur ſubſtantiam illimitatam adæquatè naturaliter, poſſe eſſe illimitatum, quia adæquat naturam, ex qua ſequitur ; & ſi accidens extra adueniat ad informandam ſubſtantiam illimitatam, non illicò erit illimitatum. Itaque natura humana non debet eſſe infinita ex eo, quod terminetur à tribus perſonis Diuinis, quia ab extrà eis aduenit, & potentiæ obedientiali inadæquatè adaptatur, non adæquatè ad eum modum, quo natura Diuina adæquatur perſonis. Deinde humana natura non perficit, nec informat perſonas Diuinas, ſed perficitur, & terminatur ; non eſt autem inconueniens, aliquod finitum ab infinito perfici ; nec tamen infinitatem obtinere, vt patet in natura humana Chriſti, quæ perficitur à Verbo.

127 Instat tertiò. Perſona Diuina ità vnitur naturæ humanæ, ac ſi eſſet idem illi per ſe, & ſubſtantialiter eo modo, quo perſona creata eſt idem illi naturæ ſubſtantialiter : Ergo ſi natura Diuina eſt infinita, ex eo quòd communicatur tribus, & illis eſt idem ; etiam natura humana debet eſſe infinita, quia ità ſe habet, ac ſi eſſet idem illi realiter.

Respondetvr primò, retorquendo argumentum. Non minus debet eſſe infinita natura humana terminata à perſonis Diuinis, etiamſi realiter ab illis differat, quam Diuina, quæ naturaliter terminatur, quia hæc ità terminatur, ac ſi perſona eſſet naturaliter, nam fungitur officio propriæ perſonalitatis : at perſona Verbi terminat naturam humanam hoc modo : Ergo eſt infinita.

Respondetvr ſecundò, negando ità ſe habere perſonam Diuinam naturæ humanæ, ac ſi eſſet ſua, alioqui conſtitueret humanitatem Deum ; differt enim toto cœlo, nam ſolùm perficit in eo, quod ſuſtentat illam. Deinde naturæ Diuinæ infinitas non oritur ex eo, quòd communicatur tribus, vt arguit Faber ; ſed præſupponitur ; neque etiam ex hoc colligitur infinita, præcisè, vt dixi.

128 Obiicit tertiò ex ſanctis PP. negantibus, Verbum aſſumpſiſſe perſonam ; ſi autem tres perſonæ vnirentur naturæ humanæ, iam vna perſona aſſumeret perſonam : Neque verò eſt maius abſurdum aſſumere perſonam increatam, quàm creatam.

Respondetvr ex dictis, Sanctos Patres locutos de eo, quod actu factum eſt ; quòd verò non poſſit aſſumi natura perſonata, inde naſcitur, quia eſſet in ſe adæquatè, & in alio, quæ ſunt oppoſita, vt fatetur Faber : at verò quòd in aliis ſit pluribus modis inadæquatis, non repugnat, vt notant Caietanus, & Vaſquez. Neque ſequeretur adhuc, naturam perſonatam aſſumi, ſi tres perſonæ ſimul vnirentur, & adæquatè in ſolidum terminarent.

129 Obiicit quartò : Nil poteſt eſſentialiter dependere a pluribus totaliter ; ſed natura humana dependet ab vnica perſona totaliter, & eſſentialiter ergo non poteſt ab aliis dependere. Maior probatur, in omni dependentia cauſati à cauſa, quia impoſſibile eſt habere plures cauſas totales adæquatas in eodem ordine, alioqui dependeret ab aliquo totaliter, & eſſentialiter ineſſe ; & tamen eo remoto adhuc eſſet, & ità non penderet eſſentialiter ab eo.

Hoc acriter primò vrget Maſtrius cum Scoto *num.* 264. & Vulpez *diſp.* 6. *artic.* 6. acclamans eſſe demonſtrationem.

Respondetvr primò cum aliis, negando Maiorem, & ſanè in ſententia dicentium, Sacramenta phyſicè producere gratiam, & alios effectus, res eſt clara ; nam plures Sacerdotes, ſimul proferentes verba abſolutionis, gratiam eandem impendunt, vt cauſæ totales : Similiter plures Sacerdotes conſecrantes ſimul, vt in ordinatione euenit. Propter quod admonent Cæremoniarij, ne verba ante Epiſcopum initiati proferant : In ſententia verò Scoti, & S. Bonauenturæ ſequitur, eundem effectum gratiæ, vel corporis Chriſti moraliter à pluribus produci.

130 Probatvr verò à Patre Galitio *p. p. ſum. Philoſophia, lib.* 2. *tract.* 3. *quæſt.* 4. quia ex pluribus hoſtiis, tanquam Phyſicis materiis, producitur corpus Chriſti idem numero.

Confirmatvr. Cauſa ſecunda determinatur à prima ad hunc numero effectum : Iam verò applicentur duo ignes huic ligno, & hic naturaliter producat hunc ignem : alter verò ex diuina determinatione. At verò hanc determinabilitatem negant aduerſarij.

131 Probatvr ergo ſolidiùs : Creet Deus vnum diaphanum, ſiue terſum, capax illuminationis vt octo : Creet etiam tria Luminoſa corpora, quorum ſingula effundant lumen vt octo, & hæc applicentur huic diaphano, puta aëri in cubiculo, ſanè omnia producent lumen vt octo in cubiculo, nec ampliùs, quia diaphanum illud non eſt capax intenſioris illuminationis. Mox remoueantur duo Luminaria ex illis, quæcunque ſint ; certè remanebit adhuc cubiculum illuminatum vt octo, ſimiliter, etſi duo Luminaria remaneant : Ergo totaliter lumen eſt à pluribus illis cauſis illuminantibus.

Hoc exemplum ità aptaui ad effugia præcludenda aduerſariis.

132 His enim non valent reſpondere, illa plura luminoſa

minoſa eſſe cauſas partiales illius illuminationis vt octo, qnia illa luminoſa ſimul producent intenſius lumen; Iam enim ſuppono, à ſingulis expleti capacitatem aëris.

Respondent alij, illa plura luminoſa ſimul concurrere, vt integram cauſam, non autem ſingula totaliter, quia ſingula conferent tantum, quod ſufficit cum alio ad totum effectum producendum; nam ſuperfluum eſſet totam vim, & efficaciam effundere; natura autem abhorret à ſuperfluo.

Idem exiſtimant, ſi poſtquam primum luminoſum totaliter illuminauit, addatur ſecundum, fore, vt deinceps primum illud eſſet tantùm cauſa partialis, retraheretque aliquid virtutis ſuæ.

133 At friuola ſanè reſponſio; nam cùm plura illa luminoſa agant toto conatu naturaliter, & producant lumen vt octo, cuius eſt capax aër, non video qua ratione retinere valeant lumen, ne illuminet totaliter vt octo, & multò magis ridiculum eſt, primum lumen, adueniente ſecundo, retrahere partem ſuæ virtutis, vt cedat aliquem effectum etiam Luminari ſuperuenienti, niſi adueniens ſecundum, repellat primum, aut hoc, Galateum, vrbanitatis regulas ſeruans, loco cedat.

Respondet Vaſquez *numero* 4. illa Luminaria, ſe penetrantia, operatura ſimul maiorem effectum, quàm ſeorſim, ſiue velociùs agendo, ſiue intenſiùs: & licèt non illuminaretur aër ille citiùs, tamen intenſius lumen acciperet, eò quòd nullum diaphanum fieri poteſt, quod non magis, ac magis illuminati poſſit.

134 Attamen. miror hæc à Vaſquez negari; quis enim neget, poſſe corpus ſiue diaphanum, ſiue alterius naturæ, creari à Deo capax tantæ intenſionis, quanta ab vno agente poteſt effundi: Iam igitur (bone Deus!) triplicentur agentia illa, & applicentur ſimul illi vni paſſo, iam negare non poterit Vaſquez, agentia illa totalem effectum producere in illo ſubiecto.

Raspondet Faber, *numero* 9. effectum, productum ab vna cauſa, poſſe conſeruari ab alia eiuſdem ordinis ſuccedente, ſed non propterea probari ſimul, & ſemel à duabus cauſis totalibus emanare; conſeruare autem, & cauſare ſunt idem realiter.

Contra. Per te cauſare, & conſeruare ſunt idem realiter: Sed altera ex his cauſis conſeruat totum effectum totaliter per te: Ergo & cauſat.

135 Natvraliter quidem id fieri poſſe non admittam, quod probat efficaciſſimè S. Bonauentura *in* 1. *diſt*. 11. *quæſt*. 1. *ad* 4. quo argumento vſus eſt Durandus, quodque efficacius cæteris acclamat Vaſquez *num*. 19. Natura nihil admittit ſuperuacaneum, vel fruſtra, ſi autem plures cauſæ operarentur eundem effectum totaliter, iam aliqua conuincitur ſuperflua.

Mvlti ſanè hanc rationem contemnunt, ſed ignorantes vim illius. Quod enim aliquis effectus pendeat ab aliqua cauſa; indigentiæ, & neceſſitatis naturæ illius eſt; vt ſæpè D. Bonauentura loquitur. Cùm igitur ex neceſſitate pendeat ab ea cauſa, non poteſt ad libitum immutari talis dependentia, atque connexio. Itaque naturaliter fit, vt plures cauſæ totales eiuſdem effectus eſſe non poſſint, quia his non eget effectus, & ideò fruſtra ſint: Deus autem, & natura nil fruſtrà facit.

Hoc fundamento tamen nititur Vaſquez moliri argumentum ad probandum, neque ſupernaturaliter 136 id fieri poſſe, aitque ſolùm firmum eſſe, & magni ponderis, cætera verò leuia eſſe: Eſt autem hoc: Vt idem effectus procederet à duabus cauſis totalibus, procedere deberet ab earum virtute natiua, & intrinſeca, nullo modo à Deo eleuata, eo quòd procederet ab eis vt ſecundis cauſis, non vt inſtrumentis, at virtute natiua non poſſunt plures cauſæ totaliter producere eundem effectum: Ergo neque virtute Dei.

Qvod verò natiua virtute plures cauſæ totales eiuſdem rationis, & ordinis nequeant eundem effectum producere, probatur à Vaſquez, alioqui adhuc non per potentiam Dei abſolutam, ſed naturaliter id fieret: at naturaliter id fieri nequit ex dictis.

Si dicas, indigere has cauſas potentiâ Dei, 137 vt altera earum, quæ eſt ſuperflua, applicetur contra indigentiam naturæ ad eundem effectum.

Respondet Vaſquez, non poſſe Deum id facere, quia illa cauſa intrinſecè ad eum effectum ſe habet vt ſuperflua, nec effectus habet indigentiam, ideò naturaliter intrinſecè illa cauſa ceſſat influere.

Respondet Nazarius, duplicem eſſe effectus indigentiam alteram quoad ſuam perfectionem, alteram quoad indiuiduationem, & hoc ſecundo reſpectu poteſt à Deo applicari, nempè vt producatur hic effectus, qui ſi ab vna tantùm procederet, non eſſet hic, ſed alius numero diſtinctus.

Respondetvr ſecundò, capacitatem ſubiecti 138 poſſe à Deo dilatari, vt nouas impreſſiones recipiat, etiamſi ad ſuum effectum producendum egeat ſolùm vnicâ virtute adæquatâ: Sic capacitas humanitatis Chriſti exigit perſonalitatem humanam adæquantem omnino, non autem perfectiorem, & tamen Deus reddidit capacem perfectioris, ideſt, Verbi perſonalitatis, quæ licèt non commenſuretur, vt pote infinita, tamen perfectiorem reddit naturam in ratione ſubſiſtendi, quam ſi ſuâ perſonalitate ſubſiſteret, & vnus locus, cuius capacitas eſt ad vnum corpus bipalmare recipiendum, aptatur à Deo, vt duo bipalmatia penetrata recipiat, eſto non amplietur ſpatium, vt optimè video. Cur ergo id non eueniet in effectibus? nam de vtriſque eodem modo philoſophatur Scotus cum aſſeclis, qui ex cauſis arguunt impoſſibilitatem terminationis, vt patet in argumento Scoti. Poteſt ergo idem effectus à pluribus principiis totalibus prodire, ſicque ità erit ab omnibus, vt ſit etiam à ſingulis non eſſentialiter, vt vna remota corruat, ſed ſubſtantialiter, ità vt hac remota, maneat effectus, quia eſt alia cauſa; neque propterea ſit, vt & ille accidentalis ſit, imò ſubſtantialis, nam ſi & ipſa, quæ remota eſt, ſola permaneret, adhuc totus effectus per ſe prodiret. Id defendi *p. p. tract*. 5. *d*. 7. *quæſt*. 3.

Dat exemplum Pater Galitius *loco citato*, de Spi- 139 ritu ſancto, qui ita totus à Patre, & Filio eſt, vt ſi à Patre ſolu (eſto) manaret, adhuc eſſet Spiritus ſanctus.

Hoc tamen exemplum non placet Seraphico *loco citato*, nec mihi; nam Spiritus procedit ab vtroque, tanquam vno principio, vnicâ virtute ſpiratiua, non tanquam pluribus. Deinde ſi à ſolo Patre procederet, non eſſet idem omnino, cuius ſignum eſt, quod non diſtingueretur à Filio, vt dixi *p. p. tractat*. 2. *diſputat*. 10. *quæſt*. 3.

Ait

Digitized by Google

140 Ait etiam, hanc doctrinam de dependentia effectus à pluribus cauſis totalibus eſſe editam à D. Bonau. *in 3.diſt.8. art.2. quæſt.2. ad vltimum.* Sed ibi hoc non docet; ſed abſtracta vna filiatione Chriſti, puta ex Patre; intelligi filiationem ſecundùm carnem ex matre, & hoc propter diuerſitatem reſpectuum; ſicut ſi aliquis eſſet Pater duorum, poteſt intelligi Pater vnius, & abſtrahi, quòd ſit Pater alterius: & ſi quis videatur a duobus, poteſt ab vno videri; & ab alio non. Ex quibus deducit diuerſitatem reſpectuum vnionis, licèt vnica relatio realis ſit. Ex qua doctrina hauritur noua reſponſio ad argumentum Scoti, nempe dato, & non conceſſo, vnum effectum non poſſe à pluribus cauſis produci; tamen non inferre dependentiam omnem eodem modo ſe habere; nam in relatiuis vnum relatiuum pendet totaliter à ſuo correlatiuo, & tamen non pendet ab vno tantùm, ſed à pluribus, v.g. album à pluribus albis, quia ſimiles ſunt, quam replicam agnouit, & retulit etiam Scotus. Iam verò hæc dependentia humanitatis (ait Caietanus) non eſt effectus à cauſa, ſed dependentia à termino. Itaque poſſet vna natura humana plures perſonas, tanquam terminos relatinos reſpicere per vnam relationem.

141 Enim verò non eſt adeò certum, vnam relationem pendere à pluribus terminis, vt notat Suarez. Deinde ſi natura humana à pluribus aſſumeretur, proximè, & immediatè non referretur per eandem relationem vnionis ad omnes perſonas, quia vnio cum vna perſona, non penderet ab vnione cum alia. Cuius ſignum eſt, quod ſi Pater nunc aſſumeret humanitatem Chriſti, profectò ea mutaretur per nouum modum vnionis, & perinde conſequentem nouam relationem. Hoc tamen in quæſtionem illam redit, de qua diſſeremus *diſput.30. quæſt.3.*

142 Vara igitur reſponſio eſt D. Bonau. circa finem quæſtionis, vbi ſuam promit ſententiam, quam ſequuntur Suarez *loco cit.* Vaſquez *num.25.* cum Caietano. Eſto idem effectus nequeat à pluribus cauſis totalibus eſſe; inde non ſequi, eandem naturam à pluribus perſonis non poſſe terminari, nam effectus habet eſſe ab vna cauſa abſolutè, & ſimpliciter; quo fit vt inferatur, non poſſe idem eſſe adhuc recipere ab alia, neque ſimul, neque poſtea: at natura à termino perſonalizante recipit modum tantùm eſſendi per ſubſiſtentiam; recepto autem vno modo non repugnat alium recipere diuerſum. Itaque natura humana, ſi ſuſtentata à Filio, incipiat ſuſtentari à Patre, non accipit eandem numero terminationem, ſed aliam diuerſam, nec eum primum modum exiſtendi, ſed alium diuerſum, & idem ſequitur etiam adueniente Spiritus ſancti terminatione, quia perſonalitates Diuinarum perſonarum diuerſæ ſunt, vt patet: Ex quo fit, vt nulla inueniatur repugnantia, quia natura humana eſt in perfectiſſima potentia obedientiali ad omnes Diuinos modos ſubſiſtendi, & nulli perſonæ Sanctiſſimæ Trinitatis eſt inobediens, cùm non inueniat implicantiam, vt dixi, Quòd verò terminata natura propria perſonalitate nequeat aliena perſonari, inuenit aliunde implicantiam, nempe in eo, vt cùm ſtet omnino in ſe; non poſſit eſſe in alio.

143 Instat Faber *num.13.* cum Rada: Eſto perſonalitates Diuinæ ſint diuerſæ, tamen conueniunt in ratione perſonalitatis, & ſic ſunt dependentiæ eiuſdem ordinis; ſunt enim perſonalitates; at vna natura ſingularis pendet ab vna perſona totaliter: Ergo, quantumvis in reliquis diſtinctæ ſint, ſatis implicant, ſi in ratione perſonalitatis conueniant. Neque fugit Caietanus dicens, naturam iunctam Verbo ſecundùm propriam perſonalitatem, non ſecundùm rationem communem perſonæ: Cùm enim naturæ creatæ repugnent plures perſonalitates in genere, repugnabunt etiam ſecundùm rationes proprias, cui enim repugnat eſſe generis, puta animalis, repugnat & eſſe proprium, puta Leonis, Hominis, Petri, &c.

Deinde ſi plures Diuinæ perſonalitates non 144
repugnarent, quia diuerſæ, neque repugnant plures creatæ, quæ ſunt diuerſæ. Neque alegent ad eas potentiam obedientialem, nam hæc nititur natura, vnde formica non eſt in potentia hac ad repugnantia illi, puta vt manens formica differat. Cùm ergo naturæ creatæ repugnent plures perſonalitates, non erit ad eas obedientia. Sanè cùm id formaliter intrinſecum ſit naturæ creatæ vnica perſonalitate ſiſtere, non poteſt à Deo ſuppleri, quod ſi neges conuenire intrinſecè, admittes quoque conuenire accidenter: & ſicut repugnat perſonæ creatæ ad aliud ordinari, repugnat & naturæ perſonatæ ab increata, quæ gerit creatæ partes. Ita & alij.

Respondetur, perſonalitates Diuinas ter- 145
minare ſub propria ratione omnino diuerſa ab aliis, quæ ſi prædicamentalem differentiam admitterent, eſſent diuerſæ genere, vt patent, nam paternitas eſt aliud genus à filiatione. Quòd verò ſub ea ratione diuerſa terminent, eſt certum; alioqui, ſi ſub aliqua ratione communi terminarent iam incarnato Filio, eſſet incarnatus etiam Pater, & Spiritus ſanctus, & licèt omnes terminent, tamen diuerſis admodum rationibus terminant, nec implicat Omnipotentiæ Dei, terminatam naturam vno modo, alio etiam diuerſo terminare: neque verò eſt ſiſtendum in ſola natura rei, cùm agitur de Diuina potentia. Quare, licèt natura exigat terminari à propria ſola perſonalitate, v. g. humana, tamen extenditur, vt terminetur ab infinite perfectiori, ſcilicet Verbi, inadæquatè ſuppoſitantis: & eodem modo infertur, quod licèt natura contenta ſit vnâ perſonalitate ſuâ, tamen poteſt extendi ad alias recipiendas, ſaltem verò ad inadæquatè terminantes. Neque verò propria perſonalitas 146
naturæ conuenit intrinſecè eſſentialiter; alioqui eſſet de ratione eſſentiæ, & non fuiſſet à natura humana ſeparabilis, nec à natura Chriſti ſeparata, quæ eſt perfectiſſima. Quod verò infert Faber: Ergo, conuenit ei accidentaliter; ſubrideo. Conuenit quidem vt modus ſubſtantialis extra naturæ formalitatem: ideò ſeparabilis eſt, vt de fide conſtat.

Quare non benè arguit Rada. Non poteſt eadem natura conſtitui duabus differentiis ſingularibus primis: Ergo nec pluribus perſonalitatibus.

Respondetur enim, diſparem eſſe rationem: ſunt enim differentiæ magis intrinſecæ, quàm ſit perſonalitas, ideò illæ nequeunt ſeparari, vt poteſt perſonalitas. Vel dic cum Nazario, non poſſe naturalibus perſonalitatibus à natura manantibus, pluribus perfici; poſſe autem extrinſecis per Dei potentiam, quia naturalis naturaliter complet.

Ad id, quod ſubdit cum Fabro, dico perſo- 14
nam creatam alia ratione eſſe incommunicabilem, quia, vt dixi, conſtituit in ſe ſtantem naturam,

&

& ideò inducit implicantiam, vt ſtet non in ſe, ſed in alio. Itaque ratio, ob quam perſona creata reddit incommunicabilem, non eſt quia perfectiùs terminet, quàm Diuina, vt notat Naxarius, ſed ob rationem allatam.

Ex dictis corruunt, quæ congerit Maſtrius, *numero* 264. *ad* 274. & *diſputat.* 8. *Phyſic. quæſt.* 3. *artic.* 2. quæ reſolui *p. p. tractat.* 5. *diſputatione* 7. *quæſt.* 3.

Rvit etiam argumentum illud vrgens, præſertim Scoti, è Seraphico erutum: Nequit idem
148 effectus totaliter pendêre à pluribus cauſis eiuſdem rationis; alioqui pendêret eſſentialiter ab eodem, & non pendêret. At hoc ſequitur in veſtra ſententia: Ergo. Ibi ſanè reprobata eſt Maior: Negatur rectè & Minor, vt ait Suarez, Caſpenſis, Orlandus, Becanus, & alij, quia dependentia naturæ ad ſuppoſitum non eſt eſſentialis cauſati ad cauſam, ſed ſolùm terminati, quatenus natura petit ſuſtentari, vel in ſe, vel in alio, ad quod ſufficit vnum ſuppoſitum, quia ab vno ſolo totaliter expletur eius indigentia, quam naturaliter habet ad illud; alioqui haberet inclinationem etiam ad alia, vt refert Maſtrius, *numero* 264. Igitur, etſi vnum ſuppoſitum ſufficiat; tamen poteſt à pluribus, ſaltem inadæquatè, terminari; ſicuti enim, licèt natura illa ſit capax intrinſecæ perſonalitatis finitæ, & non amplioris, tamen à Verbo infinito terminatur inadæquatè ex parte Verbi; cur non poterit eadem natura inadæquatè, ex parte ſui finita terminatione, conſtituente vnam adæquatam, à tribus perſonis terminari?

149 Neque verò cùm de Diuina Omnipotentia agitur, aſſignandum eſt impedimentum è ſuperfluitate; non enim poteſt tantùm id, quod eſt neceſſarium, ſed etiam quod ſuperfluum; etſi naturam non deceat: Sic, licèt homo habeat duo crura, & alia ſint ſuperflua, tamen non diceretur Deus impeditus, ne quatuor, vel plura valeat homini crura condêre.

Addo, hanc vnionem naturæ ad Verbum, apud Scotum, eſſe purum reſpectum, extrinſecus aduenientem, qui poteſt à pluribus totaliter dependere, vt patet de reſpectu ad plures filios, albi ad plures ſimiles, &c. Et idem dic in relatiuis Scoticis, ſi darentur. Eſt enim eadem omnium ratio. Deinde cur Deus non poteſt decernere, vt tres perſonæ diuerſæ Sanctiſſimæ Trinitatis terminent ſuis diuerſis dependentiis eandem naturam, omnes ſimul, non ſeorſim ſingulæ, adæquando capacitatem humanæ naturæ, eſto capacis finitæ terminationis, ſicuti voluit terminari infinita perſonalitate Verbi? Hoc ſanè voluit S. Bonauentura, dum conceſſit, aliis modis poſſe tres perſonas vniri naturæ humanæ, & ſicuti hos inuenimus, profectò alios habebit Diuina Sapientia, & potentia, cui non adeò leuiter eſt exprobrandum.

150 Ex his ruit etiam ſecunda oppoſitio eius è Scoto, quam ſuprà etiam diluimus; inferens, fore, vt deberet humanitas eſſe infinitæ virtutis; eò quòd eſſet in tribus perſonis, quod ſoli diuinæ eſſentiæ, vt infinitæ, conceditur. Sequuturum etiam ait, vt poſſet infinitas perſonas habere.

Responnetvr ex dictis, infinitatem diuinæ Eſſentiæ non ea eo colligi, quod ſit in tribus perſonis, ſed quod ſit in tribus perſonis infinitis adæquatè; & cum eis ſimpliciſſimè ſit vnum ex ſua propria virtute, vt notant Argentina, Suarez, & Vaſquez; at in tribus perſonis Diuinis exiſteret natura finitè, & diſtincta realiter. Sicuti ergo ex eo, quòd natura ſubſiſtit in perſona Verbi infinita, non propterea eſt infinita, ſed adhuc humana, ità etiam, ſi ſubſiſteret in tribus. Ex quibus etiam ſequitur, non poſſe ſtare in perſonis infinitis, quia etiam de perſona infinita Verbi finitè participat, & multò magis de tribus ſimul terminantibus, veluti partialiter participaret.

Refellitvr etiam alia ratio, quam affert è Scoto, quod ſequeretur vtique, vt poſſet non minus habere plures perſonalitates alteram propriam, alteram alienam etiam increatam, vel plures creatas, quæ non magis repugnant, quàm plures increatæ.

Respondetvr cum Suarez *diſputatione* 14.
ſectione 1. negando ſequelam; nam ſi ſubſiſteret 151
propriâ ſubſiſtentiâ, ſubſiſteret in ſe adæquatè, cui repugnat ſubſiſtere in alio, neque hæc repugnantia eſt moralis ex Dei decreto tantùm, vt fingit Gallus, 3. *diſputat.* 1. *quæſtione* 2. *artic.* 1. *cap.* 1. ſed phyſicè ſunt modi oppoſiti: Imò ſingulæ perſonalitates adæquatè terminantes, quæcunque ſint, repugnant cum alia, quia perſona adæquatè terminans facit ſtare per ſe, vel in alio incommunicabiliter. Quo fit, vt neque duas poſſit habere ſubſiſtentias adæquatas, bene tamen inadæquatas, vt notant Suarez, Arriaga, Amicus, & Lugo: & hoc ſenſu terminati eſſe *ibi* ſiſtere, non in alio, ſi adæquatè terminetur, vt concedo Maſtrio, & eius collegæ Belluto, & hac diſtinctione datâ, corruunt cætera.

Ex quibus ruit etiam argumentum Cardinalis 152
de Lugo: Subſiſtentia aliena, ità terminat naturam, vt faciat eam ſiſtere in ea, puta in Verbo: Ergo cùm in eo ſiſtat terminata natura humana, non poterit ad aliam tendere, vt terminetur.

Omitto reſponſa Auerſæ, & Orlandi, quæ non probantur, & refellantur à Maſtrio: At dico, hypoſtaſim eſſe modum ſubſtantialem, qui licèt adæquet naturam, poteſt à Deo impediri, ne totaliter terminet, vt conſtat in terminatione humanæ naturæ Chriſti, factæ ab infinito Verbo. Quare, eſto vno modo terminetur inæquatè, tamen non repugnabit alio modo terminari, & ſic perfectè ſiſtet in vtroque, non in alterutro. Quæcunque ità ſint, non pellimur in ſcopulum illius argumenti: Quod non poteſt idem effectus à duabus cauſis eiuſdem ordinis totaliter produci; nam terminaretur natura humana à ſingulis perſonis inadæquatè; totaliter autem ab omnibus.

Ex dictis colligenda eſt cum D. Bonauentura in 153
fine quæſtionis ſolutio illius difficultatis: An natura, ſic aſſumpta à tribus perſonis, eſſet vnus homo.

Aliqvi ſanè dicunt, nec fore plures homines propter vnitatem humanæ naturæ, neque vnum propter Trinitatem perſonarum: Ità Richardus, *in* 3. *diſtinct.* 1. *art.* 1. *quæſt.* 4. *ad* 2. Durandus *q.* 3. *ad* 3.

Hoc tamen non placet Suarez, & Scoto, quia vnum, & multa diuidunt adæquatè ens, ideò quodlibet ens ſub quacunque ratione vnum, aut multa ſimpliciter dici; & hoc axioma ſupponit S. Doctor *ibi*, neque ſatis refutatur à Valentia: certum enim eſt, futurum aliquo modo vnum, vel plura.

Alii

Alii dicunt, futuros in eo caſu tres homines.
154 Ità Nominales, Marſil. *3. quæſt. 2. artic. 2. dub. 2.* Gabriel. *diſt. 1. q. 1. art. 3. dub. 3.* quos imitatur Caietanus.

Hoc tamen diſplicet, alioqui tres perſonæ Diuinæ non eſſent vnus Deus, ſed tres Dij.

Respondent Nominales, diſparem eſſe rationem; nam Diuinitas ita eſt vna in tribus perſonis, vt ſit omnino idem in ſingulis: non ſic eſſet humanitas cum illis.

At licèt hoc conferat ad prædicationes abſtractas, vt videlicet tres perſonæ dici queant vna Deitas, non tamen vna humanitas; ad prædicationem tamen in concreto parum refert, quia vnaquæque perſona eſt Deus, & ſic etiam Verbum eſt homo, quia habet humanitatem, licèt non ſit ſua humanitas: ille ergo modus prædicationis per ſe non exigit eam identitatem: Sic ergo tres perſonæ ſunt vnus Deus, quia habent vnam Deitatem: Ergo ſimiliter eſſent vnus homo, ſi haberent vnam humanitatem.

155 Respondet Caietanus, tres perſonas eſſe vnum Deum propter vnitatem ſubſiſtentiæ communis.

At etiam in ſententia negantium eam ſubſiſtentiam communem, ſunt vnus Deus: Neque verum eſt, D. Thomam aſſerere, tunc non futurum vnum hominem ſimpliciter, vt notat Nazarius in fine controuerſiæ. Itaque deceptus in hoc etiam eſt Caietanus.

156 Verum igitur eſt, quod docet D. Bonauentura *loco citato*, D. Thom. *ad 6.* & alij, quos refert, & ſequitur *quæſtione 3. punct. 2.* & Suarez *loco citato, in fine ſectionis*, tunc futurum vnum hominem; Ratio S. Bonauenturæ eſt, quia eſſet ibi vnitas formæ humanæ, quæ ſufficit ad vnitatem termini ſubſtantiui hominis: terminus enim ſubſtantiuus formaliter ſignificat formam, ſeu naturam, vt in habente illam, & ideò vt dicatur vnus homo, ſufficit vnitas naturæ. Confirmatur, nam & Chriſtus eſt vnus homo ſpecie cum aliis, licèt ſuppoſita ſint diuerſa.

Occvrrit tamen hic difficultas, nam ſi vnitas naturæ facit vnitatem termini ſubſtantiui: Ergo diuerſitas naturæ faciet multitudinem termini ſubſtantiui, & ita ſi verbum aſſumeret plures humanitates, erunt plures homines. 157

Respondet Suarez, *diſputatione 13. ſectione 3.* vnitatem ſuppoſiti, etiam in pluribus naturis, vnum denominare: Sic vnus homo eſt artifex, & Chriſtus ipſe in pluribus naturis eſt vnus; ex qua inductione colligitur, has voces naturales, quæ ſignificant multitudinem, applicatis terminis concretis ſemper implicitè dicere multitudinem ſuppoſitorum. De termino verò ſignificante vnitatem alio modo fit denominatio; vt, licèt ſuppoſita ſint plura, dicantur vnum, quatenus in aliqua forma conueniunt; & ità, licèt plures perſonæ dicantur vnus homo propter conuenientiam in vna humanitate, vna tamen perſona non poterit dici plures homines propter plures humanitates.

Probatvr à Suarez, quia vt aliqua dicantur vnum, ſufficit, ſi in vno vniantur: Cum 158 ergo illæ naturæ aſſumptæ vniantur in ſuppoſito, dicentur vnus homo: at verò ad multitudinem requiritur omnimoda diuiſio; & quia vna natura remanet, licèt ſuppoſita Diuina multiplicentur, ideò adhuc vnus homo dicitur, non plures: Ità communiter moderni.

Hæc tamen habent difficultatem; nam cùm plures naturæ humanæ ſint in primo caſu; & homo à natura humana formaliter nominetur, non à ſuppoſito, vt patet in Chriſto, etſi nominaretur etiam à ſuppoſito humano, iam ceſſat ratio, quia ſuppoſitum eſſet Diuinum; non videtur quâ ratione plures humanitates, licèt in vno ſuppoſito diuino, dicendæ ſint vnus homo. Hæc tamen latè diſcuſſa ſunt *tract. 1. p. p. diſp. 11. quæſt. 1.*

Lvgo *diſputat. 13. num. 20.* ſic probat, quia concretum, *Homo*, ſignat in recto perſonam; naturam verò in obliquo; ideò ad vnitatem ſuppoſiti manet vnus homo. 159

Contra: Ergo multiplicatis ſuppoſitis plurificantur: Ergo in Trinitate tres Dij admittentur, quod tamen falſum eſt.

DISPV

DISPVTATIO NONA.

DE NATVRA ASSVMPTA.

VISO Incarnationis termino ex parte aſſumentis, iam videndum eſt alterum extremum ex parte Naturæ aſſumptæ; quæ eſt veluti huius Myſterij materia; Hæc autem ſub duplici cadit conſideratione; Prima eſt de poſſibili; Secunda de facto: Quoad primam, patet ex dictis: *Diſputatione* enim *ſecunda*, *quæſtione* 3. probatum eſt, potuiſſe VERBVM in vnionem ſecum aſſumere alias naturas, etiam irrationales, quod ampliùs confirmatum eſt, *diſputatione* 8. *quæſtione* 2. Quæſtione item quarta id ipſum aſſertum eſt in ſpecie quoad naturam Angelicam; hanc enim aſſumptibilem eſſe dexterè probat Apoſtolus, eò quòd aſſumpta non fuerit: *Nuſquam enim Angelos apprehendit*, (cùm ſcilicet eos apprehendere potuiſſet:) *Sed ſemen Abrahæ*. An verò VERBVM potuiſſet omnia ſibi indiuidua hypoſtatico vinculo vnire, affirmauimus *diſputatione* 2. *quæſtione* 5. & *diſputatione* 8. *quæſtione citat*. Hic igitur de ſolo facto quæſtio verſabitur in Natura aſſumpta; quæ ob multiplicem eius conſiderationem, non leues patitur difficultates, circa quas variæ emerſerunt hæreſes, iam ferè ſopitæ: Multimodæ etiam opiniones, nixæ Philoſophorum placitis, in ſacram hanc materiam irrepſere; præcipua eſt de Hypoſtatica ſanguinis vnione cum Verbo; quam ideò cæteris fuſiùs proponemus; Alias autem ſatis conciſè percurremus.

QVÆSTIO I.

An Natura à VERBO *aſſumpta, potuerit eſſe Perſonata.*

O. Bonau. diſt. 5. art. 2. quæſt 3.
O. Thom. quæſt. 4. art. 2.

1 SVPPONO primò ex dictis *p. p. tract.* 2. *diſp.* 5. *quæſt.* 3. & 4. ſubſiſtentiam, quæ in natura rationali eſt perſonalitas, eſſe modum ſubſtantialem naturæ, ſeparabilem ab illa.

SVPPONO ſecundò, Verbum aſſumpſiſſe naturam humanam, vt ſæpè oſtenſum eſt ſuprà. De quo habet quæſtionem S. Bonauent. *diſt.* 5. *artic.* 2. *quæſt.* 1. quod probat ibi ex Scripturis, & PP. aſſerentibus, Chriſtum verum hominem fuiſſe ex anima, & corpore, verè Filium B. Virginis. Vide D. Bonauenturam.

QVOAD quæſtionem hanc, certum eſt primò ex fide, naturam humanam aſſumptam à Verbo, non habuiſſe propriam perſonalitatem ante aſſumptionem: & quidem Vaſquez, *diſp.* 33. ait, nullum fuiſſe hæreticum præter Eutychetem, qui dixerit naturam aſſumptam à Verbo prius ſubſtitiſſe propriâ perſonalitate, quem refutat S. Leo Papa *epiſtola ad Iulianum*, quæ eſt vndecima, poſt medium, vbi tandem ait: *Natura quippe noſtra, non ſic aſſumpta eſt, vt prius creata, poſt aſſumeretur, ſed vt ipſa aſſumptione crearetur.* His tamen verbis non ſignificat Pontifex, naturam eadem actione fuiſſe creatam, & aſſumptam; ſed eodem momento indiuiſibili. 2

ENIM verò ad errorem Neſtorij à nonnullis Recentioribus reducitur aſſerere, naturam aſſumptam à Verbo fuiſſe perſonam. Ideò adnotare oportet, duplicitet poſſe hoc aſſeri. 3

PRIMÒ formaliter, vt verè ſubſtantialiter Verbum aſſumpſerit ſubſtantialem illum modum perſonalitatis, & reſultarit vna cum Verbo perſona, & hoc ſanè hæreticum eſt, & repugnantiam dicit,

nam quo pacto, ſi duæ remanent perſonæ, facta eſt vnio in perſona? niſi velit quis dicere, deſtructam illam perſonalitatem tranſire in perſonam Diuinam, & fictam eſſe vnam, ſicuti de natura ipſa humana cum Diuina aſſeruit Eutyches; & hoc pacto ad errorem Eutycheris pertinebit.

4 SECVNDÒ poteſt materialiter intelligi, Perſonam Diuinam aſſumpſiſſe hominem, in perſona propria conſtitutum, eique accidentaliter vnitum ſpeciali gratia, aſſiſtentia, & affectu, & hoc pacto ad errorem Neſtorij pertinebit: Attamen quæſtio noſtra videtur in primo ſenſu, an perſona Diuina ſubſtantialiter aſſumpſerit perſonam humanam, eam ſibi ſubſtantialiter conuertendo: Et contra Eccleſiæ negatiuam ſententiam ſenſit Eutyches.

5 ATTAMEN S.Bonauentura ad vtriuſque errorem id videtur referre, præcipuè verò Neſtorij, qui elatè poſuit duas in Chriſto perſonas, ſicuti etiam alij plures antiquiores allati à Vaſquez, *diſputatione* 15. atque illi omnes ſanè poſuerunt, naturam humanam habuiſſe à creatione propriam perſonam, vt ipſe refert cum omnibus aliis, qui errorem iſtum referunt ab eo citati: Imò videtur D Bonauentura aſſerere, Neſtorium erraſſe, quia neſciuit diſtinguere inter perſonam; & naturam, & quia plures in Chriſto cogebatur admittere naturas, putauit admittendas plures perſonas poſt aſſumptionem. Hoc autem ait S. Doctor repugnare veritati vnionis hypoſtaticæ. Si enim aſſumens differt ab aſſumpto; & illud, quod aſſumptum eſt, perſona eſt; & quæ aſſumpſit, pariter eſt perſona: Ergo in Chriſto erunt duæ perſonæ, ſicuti remanent diſtinctæ naturæ, & conſequenter nulla eſt ibi vnio, nulla incarnatio, nec humani generis reparatio, quod adeò eſt abſurdum, vt totum Chriſtianæ fidei perimat fundamentum.

6 VVLT igitur indicare S. Bonauentura, primum fundamentum erroris Neſtorij fuiſſe, poſt vnionem concedere duas perſonas; conſequenter verò, quia non poterant duæ perſonæ ſubſtantialiter eſſe vnitæ, & eò minus, quò etiam naturæ remanebant diſtinctæ, intulit, vnionem eſſe factam ſolùm in affectu, & accidentaliter, & hoc eſt quod de ſuo addidit Neſtorius, ſuper quo fundamento extruxit ſuam hæreſim, nempè vnionem factam per affectum, & gratiam, vt notat etiam Vaſquez *diſput.* 15. *num.* 13. alios referens.

7 EVTYCHES verò poſuit, perſonam humanam præextitiſſe, & poſteà aſſumptam cum natura vnum omnino cõſtituiſſe, quia non videbat, in Chriſto non poſſe eſſe pluſquam vnam perſonam, & perſonam non nouerat diſtinguere à natura, ideò in aſſumptione ait deſtructam perſonalitatem, & naturam humanam tranſiiſſe in Diuinam, vel (vt alij referunt) mixtione vnam omninò naturam, vnam perſonam conſtituiſſe.

Ex hoc redarguit S.Doctor hunc errorem; nam aſſerere, perſonam humanam præextitiſſe, derogat veritati conceptionis Filij Dei in vtero B.Virginis: Sic Neſtorius concedebat, negans B. Virginem THEOTOCON, ideſt Matrem Dei; ſed aſſerens CHRISTOTOCON, ideſt Matrem hominis Chriſti, & in eundem errorem labitur Eutyches, niſi dicat, in conceptione aſſumptam naturam à Verbo, & deſtructa humana perſonalitate vnitam in conceptione, & tunc cogetur concedere, Mariam Matrem Dei; at verò hoc non eſſet perſonam aſſumere, ſed conſumere, vt notat D.Bonauentura.

ADVERTE obiter, in quibuſdam perantiquis
exemplaribus, editis Venetiis, anno 1562. errorem 8
è typis illapſum, dum Eutyehetem pro Neſtorio; &
Neſtorium ſtatim pro Eutychete ſcribit, quod tamen alij codices non faciunt.

Igitur certum eſt, vnicam in Chriſto eſſe perſonam. Probatur à S.Doctore ex fide; alioqui nec homo eſſet Deus, nec Deus homo.

ASSERO verò, non modò non fuiſſe à Verbo aſſumptam perſonam humanam, ſed neque potuiſſe eam aſſumi.

PROBATVR à Scoto *diſt.* 1. *q.* 2. rationibus alla- 9
tis ſupra *d.*8. *q.vlt.* præcipuè quia vnaqueque natura determinatur intrinſecè ad vnam perſonalitatem, quia ab vnica tantùm pendet eſſentialiter: Hanc rationem refricat *diſt.*5. *q. vnica*, quem ſequitur Faber *diſp.*13. vbi enititur probare, (ſi iuxta noſtram ſententiam aſſeratur, eſſe modum poſitiuum ſubſtantialem) poſſe aſſumi ipſam etiam perſonalitatem, quia omne ens ſit in potentia obedientiali ad Deum, ſed hæc refutata ſunt *p.p.* initio *quæſtionis loc. cit.* nam perſonalitas, eſt modus exiſtendi in ſe incommunicabiliter, vt infrà oſtendam; ac proinde implicat cum modo eſſendi in alio.

MVLTAS rationes multi congerunt, ſed parui momenti, quas elidunt Suarez, Vaſquez, & alij.

OPTIMA ab eis ratio acclamatur, quæ eſt S.Bo- 10
nauent. *in corpore*, vbi ex natura aſſumptionis perſonæ, quæ præ ſe fert tractionem ab eſſe in ſe, ad eſſe in alio, probatur implicantia: Eſſe in ſe, & eſſe in alio ſunt implicantia: at per aſſumptionem perſonæ fieret vt perſona, quæ in ſe ſtat, aſſumeretur ad ſtandum in alieno ſuppoſito (niſi fortè in aſſumptione deſtrueretur perſonalitas innata, quia tunc non eſſet aſſumere, ſed conſumere perſonam:) Ergo. Eandem rationem tandem Nazarius. *art.6.quæſt.3. contron.*1. præfert rationibus Caietani.

CONFIRMATVR hæc ratio à D.Bonau. *in corpore*, ex Eccleſia, Conciliis, & Patribus definientibus, ex eo quod facta eſt vnio hypoſtatica inter humanam naturam, & Diuinam perſonam, vnicam tantùm eſſe perſonam. Idem vrget S. Bonau. *fundam.*
vltimo, & cum eo Suarez, & Lugo *diſp* 12. *ſect.*6. 11
quæ Patrum illatio eſſet leuior, ſi non argueret etiam de poſſibili.

FVTILIS eſt autem moderna ſolutio, naturam in Verbo adhuc ſiſtere in ſe, ſicut cum propria ſubſiſtentia. Sanè in Verbo ſtat in alio. Quod ſi eſſent duæ propriæ à Deo conditæ, poſſe eis ſubſiſtere, ait Lugo, *num.*78. At ego reor hoc falſum, quia perſona dicit terminum vltimum, atque adeò nequit ab alia rurſum vltimo terminari. Neque obſtrepent, Naturam Diuinam perfectè à Perſona Patris terminatam adhuc à Filio, & Spiritu ſancto terminari; nam Eſſentia Diuina eas Perſonas tres requirit, vt
ſuæ fœcunditatis infinitæ obiectum actu habens, 12
totam entis perfectionem habeat, & ità Trinitas Perſonarum requiritur, vt Eſſentia vltimò terminetur. Quare ſine Filio, & Spiritu ſancto non eſſet Deus ſimpliciter infinitus, nec vnquam fuit, vt dixi *p.p. tract.*2. *diſp.*14. *quæſt.*4. Non inficior tamen poſſe à pluribus inadæquatè ſubſiſtentiis terminari modo dicto *diſp.*8. *quæſt.*7.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

An fuerit Homo aſſumptus.

D. Bonau. diſt. 3. art. 2. quæſt. 4.
D. Thom. quæſt. 4. art. 3.

13 LVDOVICVS Viues, humanioris ſanè litteraturæ gnarus, fines ſuos egrediens, ac Theologica ſcandens, auſus eſt *in nonum librum de ciuit. Dei, cap.* 17. dicere, non minus propriè poſſe dici Verbum aſſumpſiſſe hominem, quàm humanitatem. Nititur modo dicendi aliquorum Conciliorum, & Patrum.

VERA tamen ſententia omnium Theologorum, non adeò proprium eſſe hoc effatum, tenet: Ità SS. DD. quos ſequuntur Vaſquez *diſp.* 35. Nazar. *ad art. D. Thom.* Suarez *ibidem*, & alij omnes.

PROBATVR à D. Bonauentura primò *in corpore*, & *fundamento primo* è Synodo Chalcedonenſi *actione prima*, vbi refertur fides Nicæna, & traduntur regulæ Fidei, & multis teſtimoniis comprobatur: *cap.* autem 8. confirmatur authoritate Fœlicis Papæ, vbi ait: *Incarnatione verò Verbi, & fide credimus in Dominum Ieſum Chriſtum, ex Maria Virgine natum, quoniam ipſe eſt æternus Dei Filius, & Verbum, & non homo à Deo ſuſceptus, vt alter eſſet præter ipſum; neque enim hominem aſſumpſit Dei Filius, vt eſſet alter præter ipſum.*

14 ADVERTE autem, hanc locutionem damnari, non præcisè ſub vna tantùm ratione ſpecificatiua, quatenus ſignificat, Chriſtum eſſe alterum ab aſſumente, atque conceſſam abſolutè; ſed omnino damnatam, quia in ſenſu proprio indicat, & infert, hunc ſenſum damnabilem, vt tandem fatetur Suarez *loco citato*, poſt S. Bonauenturam *fundamento* 1. & *in corpore*, ad finem.

VASQVEZ *cap.* 2. conatur hoc teſtimonium eneruare dicens, hanc propoſitionem non eſſe abſolutè damnatam, ſed in hoc ſenſu ſolo, prout ſignificat, Hominem aſſumptum, eſſe alterum diſtinctum à Filio Dei: Itaque Concilium concedere hanc propoſitionem; ſed illam ſolùm negare. Hominem ita eſſe aſſumptum, vt eſſet alter, nempè ſuppoſito.

15 HÆC tamen futilia ſunt vt arguit S. Doctor; nam eo ipſo, quo damnatur diſtinctio Hominis, & Chriſti, vt alter ſit *Filius Dei*, alter verò *Chriſtus homo*, ſequitur, damnari omnem locutionem id inferentem. Iam verò, cùm homo ſignificet hominem ſubſiſtentem, malè aſſeritur Verbum, quod eſt perſona Chriſti, aſſumpſiſſe hominem: Sic enim cogimur duo ſuppoſita concedere, & geminos diſtinctos, vt admonet B. Maxentius, mox referendus.

CONFIRMATVR ex *anathematiſmo* 8. D. Cyrilli, recepto in Concilio Epheſino *can.* 8. vbi anathemate damnantur, qui dicunt, hominem aſſumptum, vnà cum Dei Verbo adorandum, tanquam alterum in altero exiſtentem, ait enim Concilium Alexandrinum in illo anathemate: *Si quis audet dicere, aſſumptum hominem vna cum Deo Verbo adorandum, & conglorificandum, & Deum tanquam alterum cum altero appellandum eſſe* (illud enim particula, *cum*, perpetuò, ſi adiungatur, intelligere cogit) *& non magis vna adoratione Emmanuelem honorat, & vnam illi glorificationem, ſicuti Verbum caro factum eſt, adaptat; anathema ſit.*

16 RESPONDET Vaſquez, eum modum loquendi non damnari à Concilio, imò aſſeri: *Deus aſſumpſit hominem*, ſed ſolum damnare illum modum loquendi: Vnà ſcilicet cum Deo Verbo hominem aſſumptum adorandum eſſe, eò quòd particula illa (*cum*) denotare videatur duos eſſe, quibus duæ adorationes debeantur.

AT hæc inania ſunt; nam Concilium damnat totam proportionem, & adorationem illam duplicem, tanquam duobus exhibitam, deductam ex eo, quod dicitur homo aſſumptus à Verbo; prohibet enim dicere, hominem à Deo aſſumptum, & ideò ſubdit damnando eum, qui dicit, Deum tanquam alterum appellandum, quod ſequitur ex illo: *Homo aſſumptus eſt à Verbo.*

17 CONFIRMATVR, ex definitione illius anathematiſmi contra Orientales, vbi Cyrillus ait: *Non eſſe factam connexionem cum Deo:* & in defenſione eiuſdem contra Theodoretum (qui tunc deceptus erat, licèt reſipuerit poſtea) ait: *Non hominem aſſumptum à Dei Verbo dicimus, & copulatum illi ſecundùm habitudinem quandam, quæ extrinſecus intelligatur, ſed hominem factum eſſe dicimus.*

RESPONDET Vaſquez, admirans, hæc à nobis afferri, quia hoc ſolùm vult Cyrillus; non eſſe intelligendum hominem ſeorſim connexum Deo ſecundùm habitudinem.

18 HÆC verò friuola ſunt, nam excluſiua: *Non hominem aſſumptum eſſe*, explicat per ſuam incluſiuam aſſertionem, *ſed hominem eum factum definimus*, nempè, non admittimus hominem aſſumptum, quia ſic inferret, vnum eſſe, hominem aſſumptum; & alterum, aſſumentem Filium Dei, atque adeò duas perſonas, quæ cùm nequeant eſſe vnus ſubſtantialiter, erunt vnus tantùm habitudine accidentaliter per gratiam, & ideò damnat fundamentum, & illationem, & hanc ex damnato fundamento, vt dicebamus cum D. Bonauentura contra Neſtorium.

CONFIRMATVR adhuc ex B. Ioanne Maxentio, *Dialogo* 1. *contra Neſtorianos*, longè à fine, qui habetur *tom.* 5. *Biblioth. ſacra*, vbi Catholicus Interlocutor ait: *Ego à Deo ſuſceptum hominem nullatenus dicere audeo, ſed Deum ſine diminutione diuinitatis ſua factum hominem fateor, ne ſi ſuſceptum à Deo hominem dixero, duas videar in Filio Dei prædicare perſonas, quia ſuſceptor Sanctorum, & fidelium Deus dicitur:* & paulo infrà ſubdit: *Melius ergo eſt ſuſceptam à Deo naturam humanam, quàm ſuſceptum hominem dicere.* Quid clarius?

19 RESPONDET Vaſquez, eum paulò infrà ſubdere: *Dei verò, & hominis nomen, naturis, & perſonis commune eſt: denique ſicut totam diuinitatem Trinitatis ſignificat nomen Dei, & ita vnamquamque perſonam ex Trinitate,* & mox ſubdit: *Rurſus homo, ſicut perſonam; ità ſignificat naturam, vnde & non multi Patres ſancti, non quidem ad perſonam, ſicut vos* (nempè ô Neſtoriani,) *ſed ad naturam potiùs reſpicientes, hominem aſſumptum à Deo dicere comprobantur.* Hinc deducit Vaſquez, Maxentium admittere hanc locutionem, ſi *Homo* accipiatur pro natura, ſicuti rectè accipi poteſt.

20 VERVM enim verò non intelligit Vaſquez ſenſum Maxentij; is enim primò non vult admittere locutionem, quia homo in concreto eſt nomen, quod etiam perſonis conuenit, & commune eſt, licèt ſignificet etiam naturam, & ideò ſignificat etiam ſenſum hæreticum Neſtorij, admittentem perſonam aſſumptam, diſtinctam ab aſſumente Verbo. Verum, quia nonnullos Patres legerat

ſic loquentes, addit, intelligendos, & explicandos, vt hominem acceperint tantùm pro natura, & ideò in ſenſu nominis diminuto, vt notat D.Bonauent.*ad primum*; non tamen ob id concedit, propriom eſſe hunc ſenſum, ſed communem etiam ſenſui hæretico, & ideò improprium: Sicut ſi quis ſumeret hoc nomen IESVS commune etiam Ieſu filio Ioſedec,& filio Naue, & diceret abſolute:Ieſus, qui legitur in Scripturis, eſt Deus, quanquam ſit nomen indiuiduum, quod per antonomaſiam ſignificat IESVM noſtrum Chriſtum,attamen non rectè diceretur abſque expreſſione apud omnes: *Ieſus eſt Deus*; multò minus nomen *homo* ſpecificum, commune etiam perſonæ,debet dici, &c. eò minus quò nomen *homo* ſecundum proprietatem ſermonis verum eſſe non poteſt, vt notat ipſe Vaſquez.

21 DVAS rationes huius aſſertionis affert S. Bonauentura. Altera eſt, quam ex Conciliis & Patribus adduximus, quia ſequeretur, duo induci ſuppoſita: Alterum Verbi aſſumentis: Alterum hominis aſſumpti.

ALTERA ratio, quam habet ex D.Thoma, licèt obſcurè, quæ maximè laudatur à Vaſquez *num.6.* & aliis. Homo eſt nomen naturæ in ſuppoſito exiſtentis; at Verbum non aſſumpſit naturam humanam exiſtentem in ſuppoſito: Ergo non aſſumpſit hominem. Maior patet ex dictis. Minor probatur: Id, quod aſſumitur,præcedit naturâ aſſumptionem; natura autem humana, in ſuppoſito exiſtens, non præceſſit aſſumptionem, quia non fuit in ſuppoſito aliquo antequam aſſumeretur. Ideò non fuit aſſumpta exiſtens in aliquo ſuppoſito. Maior probatur à S.Doctore *fundament.*4.aſſumere rem eſt ad vſum ſumere; vſus autem rei ſupponit rem.

22 EST etiam alia ratio D.Bonau. *fundamento 3.* Id, quod aſſumptum eſt à Verbo, nunquam fuit dimiſſum, & ex natura rei id, quod aſſumitur, ſicut præintelligitur aſſumptioni,ità poſt eam manet, alioqui ſi aſſumptione deſtrueretur, potius eſſet conſumptio,quàm aſſumptio vt arguebat S.Doctor,*quæſt.præcedenti* adductus: Si ergo Verbum aſſumpſit hominem, ideſt, naturam exiſtentem in ſuppoſito: Ergo duæ perſonæ. Hoc argumento vtitur etiam D.Thomas, & Vaſquez.

23 OBIICIES primò. Multa Concilia, & multi Patres hac phraſi vtuntur: Sic Concilium Alexandrinum *epiſt.ad Neſtorium*, quæ eſt decima inter epiſtolas D. Cyrilli approbata in Concilio Epheſino, Concilium etiam Toletanum I. *in confeſſ.fidei*,& VI. *cap.1.* & XI. *in confeſſ.Fidei* Concil.Francoford. *epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ.* Et Adrianus in eodem Concilio *epiſt. ad eoſdem Epiſcopos.* His adde PP. Ambroſium, & Auguſtinum in Hymno, *Te Deum laudamus*, quo vtitur Eccleſia, & eundem D.Auguſtinum *lib.de prædeſt. Sanctor. cap.15. ep. 66. lib.9. de ciuit.cap.17. & 20. & lib.10. cap.21. & 29. lib. de agone Chriſtiano, cap.11.* Boëtium *lib.de duabus naturis*, Damaſcenum *lib.3. de fide, cap.4.* Anſelmum *lib. de Incarnatione, cap.5.*

24 ADDE Concilium Later. ſub Martino I. *conſult.5. can.7.* definiens, omnia, quæ tradita ſunt à Sanctis Patribus, & quinque Conciliis Generalibus circa hoc myſterium Incarnationis,verè,& propriè vſque ad apicem eſſe intelligenda. Concilium etiam Epheſinum vtitur prædicto modo loquendi.

RESPONDENT Vaſquez *cap.3.* Suarez, & alij cum D.Thom. & D Bonau. *ad 1.* nomine *Hominis* intellexiſſe naturam, vt notauit etiam Maxentius ſuprà, & cùm inter ipſos, & Neſtorianos conſtaret de iſta ſignificatione, non multum curaſſe de ipſa vocis proprietate.

AD Concilium Later. reſpondet Vaſquez, intelligi de his,quæ ex profeſſo definita ſunt contra hæreticos.

OBIICIES ſecundò: pars denominat totum,vt 25
Petrus dicitur albus, licèt ſolo corpore ſit albus: Ergo multò magis omnes partes ſimul denominant; ſed Verbum aſſumpſit animam,& corpus, quæ ſunt partes hominis: Ergo & hominem.

RESPONDET S.Bonauentura,negando Maiorem vniuerſaliter, nam in relatiuis eſt falſa, vt ſi manus Petri eſt breuior Petro, non ſequitur; Petrus totus Minor eſt ſeipſo. Iam ergo *aſſumere* dicit ordinem, vel diſtinctionem inter perſonam Chriſti, & partes compoſiti hominis, quæ ſunt corpus, & anima, quamvis ille reſpectus inter perſonam Chriſti, & Chriſtum hominem repetiri non poſſit.

OBIICIES tertiò:Chriſtus aſſumpſit animam,& 26
corpus, ex quibus vnitis conſtituitur eſſentialiter homo: Ergo aſſumpſit hominem.

RESPONDET S. Doctor, primò ex anima, & corpore vnitis eſſentialiter conſtitui humanam naturam; reſultare verò, ſeu ab ea emanare ſuppoſitum: Iam ergo Verbum aſſumpſit animam, & corpus, vnita prima vnione eſſentialiter, & hæc ſupponebatur aſſumptioni; vnio verò non effudit ſubſiſtentiam,ſed hæc ſecuta eſt aſſumptionem ex vnione cum Verbo.

RESPONDET ſecundò, hominem ſignificare,
quem, ſeu perſonam: naturam verò ex anima, &
corpore dicere, *quid*, non benè autem infertur ab
eo quod prædicatur, *vt quid*, ad id, quod prædica- 27
tur *vt quis*: Cætera facilia ſunt.

QVÆSTIO III.

An Humanitas fuerit à VERBO *aſſumpta.*

D. Bonau. d.5. quæſt. vltima.
D.Thom. q. 4. art. 2. & 4.

ASSERO, Verbum aſſumpſiſſe non modò prin- 28
cipia conſtituentia humanitatem, ſed ipſam formam conſequentem compoſitum, & proprietatem.

PROBATVR à D. Bonauentura primò è Scriptura *Philip.*2.& ex PP. Ratione etiam probatur; quia eſt homo, & ab æterno fuit.

OBIICIES. Humanitas ſignificat naturam abſtractam; at Verbum aſſumpſit naturam in atomo: Ergo impropriè dicitur aſſumpſiſſe humanitatem; propriè autem magis dicetur aſſumpſiſſe hominem.

RESPONDET S.Doctor Verbum aſſumpſiſſe
naturam in atomo, non tamen hominem, quia licèt 29
dicat concretum naturæ, tamen addit ſuppoſitum.
Vide S. Bonauenturam.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

An corpus aſſumptum à VERBO *ſit eiuſdem rationis cum noſtro*

D Bonau diſt.2.art.2. quæſt.1.
D. Thom. quæſt. 5. art.1. & 2.

30 ANTIQVA hæreſis fuit prope tempora Apoſtolorum, Filium Dei non in vero corpore, ſed putatiuè, quaſi in phantaſmate apparuiſſe: Ità docuit Cerdon, vt refert Tertullianus *libro præſcript. cap.* 51. Auguſtinus *lib. de hæreſibus, hæreſi* 41. Idem docuit Marcionem Ponticus ex vrbe Synope, vt refert D Philaſtr. *libro de hæreſibus.* Deinde hunc errorem docuit Lucanus, & Appelles diſcipulus Marcionis; hic tamen dicebat, corpus ſuum apparens ſumpſiſſe Chriſtum ex elementis, non ex B. Virgine, & in paſſione illud elementis reddidiſſe. Ità refert S.Philaſtr. *loco citato*, ex D.Auguſt. *lib. de hæreſibus, cap.* 28.

31 CVM Marcione tamen conuenêre omnino Manichæi, ſic vocati à Manete Perſa, vel Manin, vt eum nominat S.Auguſtinus *lib. de hæreſ. cap.* 45. vocatus autem fuerat prius Vrbicus, vel Curbicus. Hos ſecuti ſunt Prodianitæ, quorum meminit S.Philaſtr. *loc. cit.* eoſque vocat etiam Hermiatitas, qui dicti ſunt etiam Proclianitæ. Idem docuêre Priſcillianus Epiſcopus Abulæ, & aſſeclæ.

ALII verò dixerunt, corpus Chriſti fuiſſe è cælo ſumptum. Ità errauit Valentinus, vt refert D. Philaſtr. *loco citato*, & alij. Adſcribitur etiam Gnoſticis, ideſt, Scientibus, qui à Nicolao Apoſtolorum diſcipulo orti ſunt, vt refert Epiphan. *hæreſi* 26. attamen is potius error Valentinianis eſt adſcribendus, qui etiam ipſi Gnoſtici dicti ſunt, vt memorat Epiphanius *hæreſi* 31, Nicolaïtæ enim ſolùm dixêre, Chriſtum non fuiſſe natum ex Maria Virgine, ſed tantum per illam mundo apparuiſſe, & carnis phantaſma ſumpſiſſe. Duplicem hanc hæreticorum claſſem refert D.Bonauentura.

ASSERO primò, Filium Dei aſſumpſiſſe verum

32 corpus, non apparens, neque cœleſte.

PRIMVM probatur à S. Doctore primò *ex Luca* 24. vbi Chriſtus iam glorioſus dixit: *Palpate, & videte: quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere.* Idem habet S.Doctor, *ad* 24. *Lucæ*, & infrà oſtendetur.

33 PROBATVR ſecundò à S. Bonauentura: Sicut, quod fuit inaſſumptibile, fuit incurabile ex Damaſceno; ità quod erat curabile, fuit aſſumptibile, & quod fuit curatum, fuit aſſumptum: fuit autem curata tota natura hominum. Hoc verò ex omnibus Scripturis conſtat, quæ teſtantur, Chriſtum incarnatum, & paſſum, vt homines ſibi ſimiles redimeret. Ioan. 1. *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, &c.* qui locus vrgetur à S.Doctore *ad* 1. *Ioan.* Et ſolus eſt inſtar omnium ad hoc noſtrum aſſertum fidei confirmandum. Affert ibi S. Doctor & illud Philip. 2. *Cùm in forma Dei eſſet, ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, factus obediens, &c.* Idem colligitur ex illo Hebr. 2. *Quid eſt homo? &c. Qui ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex vno omnes. Propter quam cauſam non confunditur fratres eos vocare, dicens: Nunciabo nomen tuum fratribus meis. Quia ergo pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem: vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium; & liberaret eos, qui obnoxij erant ſeruituti. Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit. Vnde debuit per omnia fratribus aſſimilari, vt miſericors fieret, & fidelis Pontifex ad Deum, vt repropitiaret peccata populi.* Roman. 1. *Factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundùm carnem; Qui prædeſtinatus Filius Dei in virtute ſecundùm ſpiritum ſanctificationis ex reſurrectione mortuorum.*

PROBATVR tertiò à S. Doctore ex omnibus 34
Scripturis aſſerentibus, Chriſtum conceptum, natumque ex Maria, Lucæ 1. *Concipies, & paries Filium, & vocabis nomen eius Ieſum.* Matth. 1. *De qua natus eſt Ieſus. Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt.* Lucæ 2. *Peperit Filium ſuum primogenitum:* Cæterùm obſeruat D.Bonauentura ad 1. Ioan. id ſolùm: *VERBVM CARO FACTVM EST*, errorem tum Manichæorum, tum Valentini, ſatis elidere.

PROBATVR quartò à S.Bonauentura Scripturis 35
omnibus aſſerentibus, Chriſtum eſſe hominem, quæ innumeræ ſunt, ex quo Seraphicus deducit argumentum, quod inter argumenta D.Thomæ eſt tertium, & vnicum efficax, vt notat Vaſquez *diſp.* 36. *cap.* 1. ſi Corpus Chriſti fuiſſet tantùm in apparentia, iam Chriſtus non redemiſſet, non eſſet paſſus, mortuus, &c. & mentitus fuiſſet, noſque decepiſſet. Hoc eſt argumentum D. Auguſtini *lib.* 83. 99. *quæſt.* 14. vbi ait: *Si phantaſma fuit corpus, fefellit Chriſtus; & ſi fallit, Veritas non eſt; eſt autem veritas Chriſtus, non igitur phantaſma fuit corpus Chriſti.* Adde & Ambroſium in 23. Lucæ: *Non eſt triſtis Sapientia, non diuina ſubſtantia, ſed anima; ſuſcepit enim animam meam, ſuſcepit corpus meum; non me fefellit, vt aliud eſſet, & aliud videretur.* Hinc arguit D.Bonauentura: Chriſtus eſt prima veritas: Ergo non potuit in corpore non humano nobis apparere, & nobis velle ſuadere, ſe eſſe hominem; alioqui nos decepiſſet, dum ſæpius ſe Filium hominis prædicauit.

CHRISTVS autem prædicatur: *Factus ex ſemi- 36
ne Dauid ſecundùm carnem.* Rom. 1. homo conceptus, natus ex Maria Virgine, eiuſque Filius: Maria verò prædicatur ex ſemine Dauid *Matth.* 1. Similiter & Chriſtus. Vrget autem Beda ibi factum Chriſtum è ſemine Dauid: Hæc, & ſimilia teſtimonia vrgent Recentiores omnes, qui contra hæreticos allatos ſcribunt. Ità Suarez *diſput.* 13. *ſect.* 3. Vaſquez *loco citato*, Aluarez *ad art cit. D.Thom.* Bellarminus *tom.* 1. *lib.* 3. *de Chriſto*, Valentia *ad ar. cit. D.Thom.* & alij omnes. Et plurima hoc definiere Concilia, quæ vide apud Doctores.

HÆRETICI aduerſarij eo nitebantur, quia carnem, quippè ſpiritui rebellem, vt dicitur *Galat.* 5. 37
concupiſcentem contra ſpiritum, credebant à Deo malo eſſe productam: Ità Manichæi, ſed inſaniebant, vt notat D.Bonau. & vidimus *p. p. tract.* 3. *de creatione, diſp.* 1. *q.* 5. Caro autem concupiſcit ex fomite poſt Adæ peccatum, non autem ſic erat antea; nam à Deo optimo maximo condita eſt, vt habetur Geneſ. 2. *Formauit Dominus Deus hominem de limo terræ, & inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo.* Vide, etiam D.Thom. 4. *contra Gentes, c.* 30. At eſto inclinet ad bona ſenſibilia, habet arbitrium, & auxilia à Deo, vt carne ad prælia, & merita vteretur. Quare non adhuc ea à Deo malo eſt dicenda.

Obsicivnt ſecundò id 1. Corinthior. 15.
38 *Primus homo de terra terrenus : Secundus homo de cœlo cœleſtis.*

Responoet S.Doctor cum D.Thoma, Chriſtum dici hominem eœleſtem ratione perſonæ Verbi, & etiam quia non modò naturali, ſed cœleſti virtute Spiritus ſancti formatum eſt eius corpus.

Sic explicat etiam S. Bonauentura illud Ioan. 3. *Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, Filius hominis, qui eſt in cœlo. Qui de cœlo venit, &c.* nempè quia miſſus eſt à Patre Deus à Deo : Sic exponitur à D. Auguſtino *tractat.* 12. *in Ioan.* apud D.Bonauenturam, *ad 3. Ioan.* & *lib.* 13. *de ciuit. Dei, cap.* 23. & *epiſtola* 57. *quæſt.* 2. & *lib. contra Fauſtum, cap.* 3. Nazianzeno *epiſt. prima ad Cledonium*, ante medium, quæ eſt oratio 51. Tertulliano *libro de reſurrect. cap.* 49. Hilario 10. *de Trinitate, fol.* 2. qui prædictum probat ex illo Ioan. 6. *Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi*, eum imitatur S. Doctor ad eum locum *Ioan.* 3. & 6. Venit ergo de cœlo non
39 motu, ſed effectu.

Altera verò expoſitio D. Bonauenturæ, nempè, Chriſtum vocari hominem cœleſtem ratione mirabilis conceptionis, eſt Authoris quæſtionum, *quæſt.* 65. ad Oroſium, apud D. Auguſtin. *quæſt.* 4. Ambroſij in eum locum.

Obiicit etiam ſibi S. Doctor ; quod eſt incapax maioris gratiæ, eſt incapax etiam minoris : Sed caro eſt incapax gratiæ, & gloriæ, quæ eſt minor gratia vnionis hypoſtaticæ cum Verbo : Ergo.

Respondet, gratiam vnionis, comparatam in eodem cum gratia fruitionis ſecum exiſtente eſſe maiorem, eſſeque fundamentum fruitionis, atque adeò in ſubiecto capaci, qualis eſt anima, habere totum ſuum effectum ; at in corpore non eſſe maiorem, quia non habet totum ſuum effectum, nempè habitus debitos gratiæ, & gloriæ, ſed ſolùm ſuſtentifica-
40 tionem hypoſtaticam. Hanc reſponſionem ſecutus eſt alibi Vaſquez, dicens, eſſe omnibus meliorem.

QVÆSTIO V.

An Verbvm *aſſumpſerit animam rationalem.*

D. Bonauent. diſt. 2. art. 1. quæſt. 2.
D. Thom. quæſt. 4. art. 3. & 4.

41 Dvplex hæreſis circa hoc extitit, vt refert D. Bonauentura : Altera negantium in Chriſto animam, ac dicentium, diuinitatem illi fuiſſe loco animæ. Ità Armeni, vt referunt Epiphanius *hæreſi* 69. Auguſt. 49. Nazianzen. *orat.* 51. Cyrill. Alexandrin. *epiſt.* 9. & 29. & in ſeptima Synodo *act.* 6. *tomo* 5. Idem ſenſit Eunomius, vt refert Seraphicus Doctor.

Secvnda hæreſis fuit Apollinaris, qui initio ſentiebat cum Arrianis, poſtea verò quibuſdam Scripturæ teſtimoniis conuictus, conceſſit in Chriſto animam ſentientem, tamen voluit admittere etiam mentem.

Assero tamen primò, fuiſſe in Chriſto veram animam rationalem eiuſdem ſpeciei cum noſtris.

42 Patet ex dictis *qq. præcedentibus*, vbi veram naturam humanam in Chriſto aſſerui ; eſt enim anima pars eſſentialis.

Probatvr à S. Bonauentura primò ex Matth. 22. *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem*, cui addit illud Ioannis 12. *Nunc anima mea turbata eſt.* Hoc enim de Verbo non poteſt intelligi, quod eſt impaſſibile ; neque de anima ſentiente, quia loquitur de triſtitia rationali, ideò enim dicit : *Non mea voluntas, ſed tua fiat*, & ex voluntaria conſideratione excitauit in ſe illam paſſionem triſtitiæ, vt arguit quarta Synodus *act.* 18. in edicto Conſtantini, in quo antiqui Græci Patres contra hunc errorem referuntur.

Probatvr ſecundò à S.Doctore ex Symbolo
Athanaſij : *Perfectus homo, ex anima rationali, & hu-* 43
mana carne ſubſiſtens.

Probatvr tertiò à D.Bonauentura : Chriſtus de fide mortuus eſt, non autem moritur ob aliquam ſeparationem Verbi, quod nunquam ſeparatum eſt ; & ſi ſeparatum fuiſſet, non ob id diceretur mortuus, quia mors eſt ſeparatio animæ. Ideò dixit Ioan. 10. *Ego pono animam meam*, vt notat S.Doctor ad eum locum.

Probatvr quartò à S. Doctore : Chriſtus de
fide ex Symbolo : *Deſcendit ad inferos*, non ratione 44
carnis, quia tunc iacuit in ſepulchro ; nec ratione deitatis, quæ non mutat locum : Ergo ratione animæ vnitæ deitati. Ideò dicitur pſalm. 15. *Non derelinques animam meam in inferno.* Et de corpore : *Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem.*

Probatvr quintò *in corpore*, à Seraphico, quia Chriſtus aſſumpſit naturam humanam, vt eſſet : *Mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Ieſus*, vt dicitur 1. Tim. 2. vt autem eſſet Mediator, debuit habere naturam extremi, ideſt hominis ; hæc autem eſſentialiter ex anima rationali, & corpore conſtituitur, nec ſine anima rationali potuiſſet mereri, aut ſatisfacere. Quæ eſt ratio D.Auguſtini contra Fœlicianum Arrianum *cap.* 13.

Hæc veritas definita eſt à Concilio Romano, & 45
Damaſo Papa *in profeſſ. fidei*, & in Concilio Epheſino, *epiſtola Cyrilli ad Neſtor.* quæ ibidem *can.* 3. approbatur Coneilio Chalced. *act.* 1. Quinta Synodo, *ſeſſ.* 8. *can.* 4. & 11. Sexta Synodo, *act.* 11. *in epiſtola Sophronij*, & *ſeſſ.* 18. in citato edicto Conſtantini, & aliis in Conciliis ſtatuta eſt, quæ refert Suarez *diſput.* 3. *ſect.* 2.

Obiicivnt illud Ioan. 1. *Verbum caro factum eſt:* Ergo non animam aſſumpſit.

Respondet D.Bonauentura, denominare hoc Myſterinm Incarnationem per Synecdochen à parte notiori, à qua ſumendum eſt initium cognitionis, & quia ſuppoſito quòd aſſumpſerit carnem, quæ longius diſtat à Deo, inferebatur etiam, aſſumpſiſſe animam, quæ non eſt adeò oppoſita Spiritui Diuino.

In reſponſione *ad vltimum*, affert etiam rationem
philoſophicam, qua nititur Suarez, quia non poteſt 46
Deus fieri forma corporis, quod importat imperfectionem : Ergo non potuit ſupplere munus animæ rationalis, quæ non vnitur corpori ſolùm efficienter, ſed vt forma eius eſſentialis.

QVÆSTIO VI.

An fuerit aſſumpta Anima cum corpore vnita.

{ D.Bonau.diſt.2.art.2. quæſt.3.
D.Thom. q.2. art.5.

47 HÆc quæſtio eadem eſt cum illa, quæ propo-
nitur à D. Bonau. Vtrum Chriſtus habuerit
cum aliis communem ſpeciem. Quidam timebant
dicere, Verbum aſſumpſiſſe animam cum corpore
vnitam, ne concederent aſſumpſiſſe perſonam,
quæ ex illa coniunctione reſultat, quam tanquam
ſcholaſticam opinionem refert Magiſter *diſt.6.* &
Hugo *lib.1. de Sacramentis, p.2.* & Scotus *diſt.6.
quæſt.3.* dicit, non fuiſſe hæreticam, donec ab
Alexandro III. damnata eſt, *cap. Cum Christus.*

SED quoad conſequentiam inanis eſt, & ti-
muêre, vbi non erat timor, vt vidimus *q.2.ad vl-
timum*, nam ex vnitate animæ cum corpore eſſen-
tialiter reſultat vna natura; Vnitas verò ſuppoſiti
poteſt impediri, vt notat etiam Suarez *diſput.13.
ſect.4.*

48 QVOAD Alexandrum III. definiuit quidem,
vt refert S. Bonau. *diſt.6. quæſt.3. in fundamentis*,
attamen hoc erat etiam ante de fide, nam in ſexta
Synodo definitum iam erat, Verbum aſſumpſiſſe
carnem animatam animâ rationali.

RATIO verò eſt D. Bonauenturæ, qua vnica
Suarez nititur. Quia de fide eſt, Chriſtum fuiſſe
perfectum hominem, Filium Mariæ, & ideò ha-
buiſſe naturam humanam, vt dicitur in Scripturis
ſæpe, & Symbolis; at humana natura eſſentialiter
conſtituitur ex anima, & corpore vnitis. Vnde in-
fertur neceſſariò. Aſſumpſit animam, & corpus
49 vnita. Ergo fuit homo: & è contra: Fuit homo:
Ergo habuit animam cum corpore vnitam: Hæc
verò ante Alexandrum erant de fide, vt patet:
De cætero id, quod S. Bonau. directè quærit, iam
patet ex dictis.

QVÆSTIO VII.

An Sanguis fuerit VERBO *hypoſtaticè vnitus.*

50 PRIMA opinio negat, ſanguinem coniunctum
Verbo hypoſtaticè immediatè, ſed tantum re-
motè, quatenus erat coniunctus naturæ aſſumptæ
à Verbo. Ita Durandus *in 4.diſt.10.quæſt.1.n.19.*
Mayronus *diſp.43. & 44.q.1.circa finem.* Eandem
opinionem quoad ſanguinem ſeparatum à Chriſto
in triduo mortis tenet Abulenſis *parad.2. cap.40.
& 43.* & Richardus *in 3.diſt.2. art.2. quæſt.1.ad 2.*
& alij Scholaſtici tempore Pij II. vt refert Sylue-
ſter *in Roſa aurea*, quem infrà allegabo. Sequun-
tur Gallus *diſp.2.quæſt.2.controu.2.*Poncius *diſp.34.
quæſt.4.* Vulpes *diſp.7. art.3.* & Cardin. Franc. de
Ruere, qui fuit Sixtus IV. *veritate 6.*

51 SECVNDA ſententia duplicem ſanguinem di-
ſtinguit in hominibus: alterum nutrimentalem im-
perfectum; alterum perfectè decoctum, & ſolum
hunc eſſe partem hominis, & ideò vnitum Verbo
hypoſtaticè; non illum. Ita Caietanus *prima prima,
quæſt.54. art.2.* Sylueſter in ſuis quæſtionibus poſt
Auream Roſam *quæſt.31.* eamque adſcribit D.Tho-
mæ, vt patet ex eius *quæſt.31.* Idem ſentit Aluarez
diſp.28. Nazarius *quæſt.5. art.2. parte prima con-
trouerſia.*

CAPREOLVS autem *in 4.diſt.10. quæſt.2 ad 4.*
contra primam concluſionem, Sotus *eadem diſt.
quæſt.1. art.2.* (& adſcribitur etiam Victoriæ)
negant omninò, ſanguinem eſſe partem hominis,
& tamen volunt eum eſſe hypoſtaticè aſſumptum à
Verbo. Idem ſentit Vaſquez *diſp.36.*

MEDINA verò *ad art.2.quæſt.5. D.Thom.* vult,
ſanguinem quomodocumque ſe habeat in eſſe par-
tis, aſſumptum à Verbo; addit tamen, ſibi ſum-
moperè probari ſententiam dicentium, eſſe partem
hominis. Idem ferè habet Valentia *diſp.1. quæſt.5.
punct.2.* at Suarez *diſp.15. ſect.6.* ait, probabilius
eſſe, ſanguinem non animari.

PORRÒ ſanguinem Verbo eſſe vnitum aſſerunt 52
concorditer, præter allegatos, Cardinalis de Lugo
*diſp.14.ſect.7.*Folienſ.*lib.2.cap.12.*Amicus *diſp.15.*
Auerſa, Arriaga *diſp.23.* Caſpenſ. *diſp.4 ſect.4.*
Becanus *cap.5. quæſt.1.* Bellotus *diſp.3. quæſt.5.*
Maſtrius *diſp.1. quæſt.5.* Mæracius *diſp.21.* Moran-
dus *tract.1. quæſt.24.* Paſqualigo *diſp.78.* Tanner.
quæſt.4. dub.3. Centinus *diſp.9.* Adde Richardum
diſp.2. art.2. quæſt.1. Maiorem *4. diſt.43. quæſt.1.*
qui duo tamen dicunt, ſanguinem fuiſſe poſt ſepa-
rationem dimiſſum, & poſt reſurrectionem iterum
Verbo vnitum.

QVOAD D.Bonau. ſuppono primò, ſanguinem
in eius ſententia eſſe de conſtitutione corporis, 53
non quidem primaria, vt membra, ſed ad integri-
tatem, & complementum, & hoc validiſſimo ar-
gumento probat *in 4.diſt.44.p.1.q.1. fundamento
vltimo*, nam in Sanctiſſimo Sacramento conuertitur
vinum in ſanguinem Chriſti, & ideò oportet di-
cere, in Chriſto reſurrexiſſe, & nunc reperiri.
Vbi, cùm non minus ſit per concomitantiam Ver-
bum, quàm ſit ſub ſpeciebus panis: Ergo non mi-
nus eſt vnitum ſanguini, quàm corpori. Alioqui ſi
in triduo conſecratus fuiſſet ſanguis, non fuiſſet
ibi Verbum per concomitantiam, quod videtur
omninò falſum, nam Chriſtus Ioan. 6. ait: *Caro
mea, verè eſt cibus: & ſanguis meus, verè eſt potus.
Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſangui-
nem, in me manet, & ego in illo:* Ergo quandocum-
que ex vi conſecrationis ſanguis eſt ſub illis ſpe-
ciebus, ibi eſt ſuppoſitum Diuinum; ibi autem
per concomitantiam eſſe Verbum cenſet profectò
D.Bonau. cum cæteris Theologis *in 4.diſt.11.*

DISTINCTIO autem illa Caietani de duplici 54
ſanguine nutrimentali, & ſubſtantialiter perfecto,
non inuenitur in D. Thoma, imò omnem ſangui-
nem perfectum vocat nutrimentalem *in 4. diſt. 44.
quæſt.1. art.2. quæſtiuncula 4.* & *quodl.5. art.5.* vt
fatetur Nazarius *quæſt.5. art.2. controuerſia parte
prima*, vbi adducit etiam Medicorum conſenſum.
His adde Theologos, Alenſem *2.parte, quæſt.92.
membr.7.* D. Bonauenturam *in 4. diſt.44. quæſt.1.
ad 2.* Richardum *art.1. quæſt.2. ad primum.* Du-
randum *quæſt.2. ad 2.* Paludanum *quæſt.1. art.1.
numero 18. & 19.* Supplem. Gabrielis *quæſt.1.
dub.6.* Sotum *ibidem, diſt 10. quæſt.1. art.2.* poſt
medium, Vaſquez *num.10.* qui adducit omnes iſtos:
& ex Medicis Valeſium *lib.2. controu. cap.4.* qui
non admittunt eam ſanguinis diſtinctionem.

ADVERTE deinde ex D. Bonau. *loco adducto*, 55
corpus glorioſum minori copia ſanguinis egere, &

ideò non eſſe neceſſe, vt corpus reſurgat in gloria cum tota illa copia ſaugoinis, quem habebat in ſtatu nutrimenti. Idem de carne, quæ fluit, & refluit, iudicandum docet.

Anverte, Seraphicum *loco cit. ad tertium*, aſſerere, ſanguinem viuere, non quia recipiat influentiam vitæ, ſed quia diſponit ad vitam. Itaque concedit, non informari animâ, & viuere formaliter, quod probabilius eſſe aſſerit Vaſquez *num.* 50. Idem enim docet D.Thom. *p. p. quæſtione vltima, art.* 5. *ad tertium*, & aliis locis adductis à Capreolo *in* 2.*diſt.* 15.*art.* 3. *ad* 3. *cont. tertiam concluſionem*, & *in* 4. *diſt.* 10.*quæſt.* 2. *art.* 3.*ad* 4. *Scoti*,
56 vbi etiam Scotus *quæſt.* 1. *art.* 2. & *diſt.* 44. *art.* 3. Richard. *art.* 1. *quæſt.* 2. Durand. *quæſt.* 2. *ad* 2. Paludan. *quæſt.* 1. *art.* 2. Alenſ. 2. *p. quæſt.* 29. *num.* 7. & Medici cum Galeno *lib.* 4. *de vſu partium*, poſt Ariſtotelem 3. *de partibus animalium, cap.* 3. vbi ait: *Cum omnis alimenti, omniſque excrementi conceptaculum aliquod habere neceſſe ſit, venæque, quaſi vaſa ſint ſanguinis, patet, ſanguinem eſſe animalibus ſanguineis vltimum alimentum*. Et idem ſæpius ibi repetit. Ad rationem autem vltimi alimenti pertinet, vt ſit alterius naturæ ab alito, vt docet Ariſtoteles *lib.* 1. *de gener. text.* 29. & 38. & *lib.* 2. *de anima, text.* 45. & 3. *de partibus animalium, cap.* 5. docet, ſanguinem eſſe irriguum in aliquibus, ſicut aqua, quæ ducitur per ſulcos ad rigandum plantas, & olera. Addit præterea, venas in poros deſinere, & quia parui ſunt, & admodum conſtricti, non patere per eos viam ſanguini: benè tamen patere humori, qui per illos emittitur, conſtipatur, & in ſudorem reſoluitur, atque ob eandem cauſam contingit, vt aliquando nimium laxatis poris ſanguis aliquis crudus effluat, vt videtur contigiſſe Chriſto in horto; de quo cum D.Bonau. ad eum locum infrà erit ſermo.

57 Qvod verò Caietanus ait, ſanguinem viuere, etiamſi ſit materia nutrimenti, falſum eſt, & contra Philoſophiam; nam nutritio eſt tranſmutatio ſubſtantialis rei, qua corrumpitur forma alimenti, & producitur forma aliti. Hanc rationem indicat S. Bonau. *in corpore*, dum ex eo quod tranſmutatur, vt alimentum, deducit, non eſſe de ſubſtantia membrorum, & dum ait, per tranſmutationem, ſanguinem in ſubſtantiam aliti tranſmutari: Et *ad* 3. dum ait, eſſe diſponentem ad vitam, ideſt, per ſui tranſmutationem vitam conſeruare. Itaque, ſi ſanguis eſt pars viuentis ſubſtantialis, cùm ſit vltimum nutrimentum, aut dicere cogentur aduerſarij, nutritionem non eſſe tranſmutationem ſubſtantialem, ſed accidentalem, aut certè eſſe ſolùm mutationem cibi in ſanguinem, quod nullus adhuc Philoſophus dixit. Id tamen veretur aſſerere Nazarius *ad argumenta*.

58 Aliam rationem addit Vaſquez, quia ſanguis è vena inſecta continuatus cum eo, qui eſt in vena ipſa, defluit: Ergo ſi eſt continuus, habet eandem vitam cum illo, qui eſt in vena; at effuſus non viuit: Ergo.

Hæc tamen ratio friuola eſt, quia poteſt eſſe continuus, & tamen non viuere eadem vitâ, ſicut membrum ſæpè ex apoplexia, ſphacelo, vel cancro, eſt mortuum, vel ſi reciſum, pendulum paululùm continuetur.

Aliam rationem addit, quia in venis non creſcit ex omni parte, ſed ſicut liquor additus augetur, infuſo alio ſimili.

59 Hæc tamen ratio non eſt ſolida, nam eſto addatur fluens, attamen ſit per tranſmutationem ſubſtantialem, & vndique additur ex aliqua parte; licèt non vndique: ſic enim etiam caro genita non auget ſingillatim membra vndecumque, ſed ex vna parte; & altera ex altera: bene quidem pars ex tot, multiſque augetur vndique: Ita & ſanguis ſecundùm ſuam capacitatem. Quod verò Ariſtoteles *lib.* 2. *de partibus animalium*, vocet ſanguinem partem animalis, reſpondetur, numerare & lac, cùm ſit nutrimentum pueris exhibitum; dicitur ergo pars, prout ad integritatem vitæ facit, vt ait S. Doctor, & poſt eum Vaſquez.

Qvod verò *lib.* 3. *de hiſt. animalium, cap.* 19. 60
dicat, ſanguinem animatum cernere. Reſpondetur, ita nominari, quia ſanguis ſuo calore fouet vitam. Sic enim 2. *de partibus animalium, cap.* 7. dicitur calor anima animalis; tametſi ibi aſſerat, eſſe potius inſtrumentum animæ, ſicut Aſcia eſt inſtrumentum Fabri, & ita *in Problem. ſect.* 28. *quæſt.* 10. vocat calorem quaſi animantem. Sic igitur ſanguis fouet calore, & ſubſtantiâ ſuâ vitam, & ideò dicitur Deuteron. 12. *Sanguis eorum eſt pro anima*, vbi Gloſſa, ait: *Aliquid vitale eſt in ſanguine, & per ipſum maximè anima carni vnitur*, vt notat D. Bonau. *loco cit*. Neque vult D. Bonauent. eſſe formaliter animatum, vt ritè aduertit Vaſquez *num.* 25. Idem ſentit Alenſis eius Magiſter. Addo cum Suarez, ea verba in textu Græco non haberi.

Oportet adhuc adnotare è S. Doctore *loco cit.* 61
& D.Thom. *in* 4. *diſt.* 44. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſtiunc.* 4. Sylueſtro *citato, quæſt.* 31. Vaſquez *num.* 33. Nazario *loco citato*, in hac vita nutrimentali primò in Hepate ex chilo gigni ſanguinem; ex ſanguine alium humorem, qui dicitur *Ros*; ex rore alium, qui dicitur *Cambium*, & ex cambio *Gluten*, quod à D. Bonau. dicitur *Complexionale*, quia iam actu viuit ex probabili ſententia Medicorum; malè autem Suarez *ſect.* 7. dicit cibum, ſeu chilum priùs mutari in rorem, & cambium, & poſtea in ſanguinem, quod repugnat non modò Sanctis Doctoribus, ſed etiam communi ſenſui Medicorum. Ne autem cogamur dicere, Verbum dimiſiſſe rorem, aut cambium, oportet fateri, ea fuiſſe Verbo vnita, quaſi pertinentia ad naturam corporis, quod neſcio qua ratione timeat Vaſquez aſſerere, cùm maior ſit ratio eorum, quàm ſanguinis, quippe magis vicina ad eſſe partium.

Assero primò, Sanguinem proximè Verbo 62
vnitum eſſe hypoſtaticè: Eſt aſſertio certiſſima, adeò vt oppoſita abſque errore defendi non poſſit, vt admonent Caſpenſis, Suarez, Vaſquez, Lugo, Maſtrius, & alij.

Probatvr primò à D.Bonau. *ad* 22. *Lucæ*, è Scripturis, quæ ſanguini Chriſti adſcribunt noſtram redemptionem, Hebr. 12. *Acceſſiſtis ad Teſtamenti noui Mediatorem Ieſum, & ſanguinis aſperſionem, melius loquentem, quàm Abel*, nempe (ait S.Doctor,) quia ſanguis Abel clamabat vindictam, ſecundùm illud Geneſ. 4. *Vox ſanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra*; hic autem clamabat remiſſionem, Matth. 26. *Hic eſt enim ſanguis meus, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.*

Ivt ergo ait S. Doctor, ſanguinem à Chriſto 63
effuſum in horto, Lucæ 22. *Factus eſt ſudor eius, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram*, ſimiliter in flagellatione, coronatione, crucifixione, vt ſic appareat verum illud Pſal. 129. *Apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio*. Vnde ait, verificatum illud Iſaiæ: *Quare ergo rubrum eſt veſtimentum tuum? & veſtimenta tua ſicut calcantium*

in

in torculari? Ex quo propheta infert Chriſti glorificationem.

64 Ostendimvs autem *diſput.3. quæſt.8.* cum D. Bonauent. ex vnione hypoſtatica Chriſti ſatiſfactiones fuiſſe infinitas. Igitur cùm ſanguini non minus, quam corpori Chriſti adſcribatur remiſſio peccatorum, & redemptio noſtra; imò in cœna magis ſanguini eam ipſe adſcripſerit, videtur ex hoc colligi argumentum, ſanguinem Chriſti non modò, quia effuſus fuerit à perſona infiniti valoris, ſed etiam quia ipſe hypoſtaticè vnitus, fuiſſe pretium redemptionis, vt notat Valentia *diſp.1. q.5. punct.1.* Lytanus *in cap.9. ad Hebræos.*

65 Hinc D. Auguſtinus in Pſal.65. *Quæritis quid emerit? Videte quid dederit, & inuenietis quid emerit. Sanguis Chriſti pretium eſt, tanti quid valet? quid, niſi totus orbis, quid, niſi omnes gentes?* Et ſerm.28. de tempore: *Pretium vitæ noſtræ ſanguis eſt Domini, & totius mundi incolumitas ſempiterna, pecunia illa totius mundi copioſa poſſeſſio eſt.* Lugo *num.8.* Vaſquez *cap.6.* conantur hæc loca infirmare ex D. Auguſtino ipſo *lib.13. de Trinit. cap.15.* quia ait: *Sanguis ille, quoniam eius erat, qui nullum habuit omnino peccatum, ad remiſſionem noſtrorum effuſus eſt peccatorum.* At verò hoc nil obeſt, nam D. Auguſtinus hîc vnam tantùm rationem affert, quæ non excludit noſtram; imò ſi addantur alia loca D. Auguſtini, aſtruit, ſanguinem Chriſti, quia erat Filij Dei, non quomodocumque, ſed per vnionem hypoſtaticam, fuiſſe efficacem.

66 Probatvr ſecundò à D. Bonau. *art.3. diſt.2. quæſt.2. fundamento vltimo, & corpore*, ex diſcurſu Apoſtoli 2. *ad Hebræos*, vbi ait: *Quia ergo pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem: vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium, ideſt diabolum: & liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxij erant ſeruituti. Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit, &c.* Hinc deducit S. Doctor, communicationem hanc hypoſtaticam fuiſſe, vt Deus eſſet ſubſtantialiter homo, & nos redimeret; communicatio autem hæc tam cum ſanguine, quàm cum corpore aſſeritur. Hinc D. Cyrillus *lib. de Incarnatione, circa finem.* Et Leo *de fide ad Reginas*, longè poſt medium, ait: *Verbum ex Deo particeps factum eſt carnis, & ſanguinis.* Et lib. de fide ad Theodoſium circa principium, & epiſtola 8. ad Neſtorium circa finem, ita exponit illud Ioan. 1. Verbvm caro factvm est. *Nihil aliud eſt*, (inquit,) *quàm quod in carne, & ſanguine nobiſcum communicauerit.*

67 Probatvr tertiò à D. Bonau. *ad 22. Lucæ*, ex inſtitutione Sanctiſſimæ Eucharistiæ, atque ſacrificij, memorialis ſacrificij crucis; nam inſtituit hoc ſacrificium, præcipuè in ſanguine ſub ſpecie vini, & ibi dicitur fieri remiſſio peccatorum: *Hic eſt calix in ſanguine meo, qui pro vobis fundetur*, vbi obſeruat, etiam alios Euangeliſtas, tametſi in aliquibus verbis variè referant, tamen explicitè dicere: *Hic eſt ſanguis meus, qui pro vobis effundetur.* Et Apoſtolum 1. Corinth.11. dixiſſe: *Hic calix nouum Teſtamentum eſt in meo ſanguine.* Eccleſiam verò in conſecratione, licèt variet verba, nempe, quia ab eis hiſtoricè relata, non autem ad formam præciſè tradendam, tamen apponit: *Hic eſt calix ſanguinis mei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Eam ſanè formam Eccleſia ab Apoſtolis, & Chriſto accepit, qui eſt author Sacramentorum.

68 Hæc autem eò tendere, ait, vt exprimatur nouum Teſtamentum confirmatum, & ſtabilitum ſanguine Chriſti, ſicuti antiquum in ſanguine victimarum figurabatur, vt dicitur Hebr.9. *Nec primum quidem teſtamentum ſine ſanguine dedicatum eſt.* Et Exodi 24. vbi Moyſes ſanguine reſperſit populum dicens: *Hic eſt ſanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiſcum*; at quia ſanguis ille non valuit peccata delere, vt dicitur *Hebr.9.* ideò nouum Teſtamentum ſanguine Ieſu ſacratum eſt, vt ipſe ſe victimam offerret ſanctiſſimam, ſanguine profuſo infinitæ placationis, quatenus ipſe ſanguis principaliter erat pretium noſtræ redemptionis cum ſubſtantia victimæ, non quia ſanguis vniatur formaliter animæ, ſed quia vnitur verbo. Sic autem loquitur Apoſtolus, (vt notat S. Doctor): *Chriſtus autem aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum, per amplius, & perfectius tabernaculum, non manufactum, ideſt, non huius creationis: neque per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem, introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptione inuenta. Et ideò noui Teſtamenti mediator eſt.* Vult dicere: Quia ſanguine factus eſt mediator, communicans hypoſtaticè illi, vt eſſet mediator apud Patrem, ideò ſanguine Chriſti redemptum eſt, tanquam pretio, genus humanum, vt arguit ibi S. Bonau. Ideò notat ſubdi Hebr.9. *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.*

Notat autem S. Doctor, non ſanguinem cu- 69
iuſcumque, ſed Dei ſponſi Ieſu Chriſti, ideſt vnitum Deo hypoſtaticè neceſſarium fuiſſe. Vnde dicitur Apoc.5. *Redemiſti nos Deo in ſanguine tuo*, & Apoc.1. *Lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo*, & Coloſſ.1. *In quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, remiſſionem peccatorum, qui eſt imago Dei inuiſibilis, primogenitus omnis creaturæ: Complacuit per eum reconciliare omnia in ipſum, pacificans per ſanguinem*, & Apoc.12. *Ipſi vicerunt propter ſanguinem Agni.* Hæc ſanè teſtimonia teſtantur, ſanguinem Chriſti eſſe pretij infiniti, non modo, quia effuſus eſt à perſona infiniti valoris ad eum modum, quo & effudit lacrymas, ſuſpiria, & ora- 70
tiones infiniti valoris, vt putat Vaſquez *cap 6.* Sed quatenus erat ſanguis Filij Dei ſpecialiter, ideſt vnitus illi hypoſtaticè, vt patet legenti. Hæc omnia ſupra allegata loca Scripturarum attulere tres Theologi, qui rem hanc diſputarunt coram Pio II. vt refert Syluester *in Roſa aurea, tract. illo tertio, quæſt.30.* & notat Vaſquez *cap.6.* Quare non benè is aliqua tantùm refellit, omittens illud *Hebr 2.* quod eſt validius, quodque poſtea ſibi adſcribens, fatetur ſolidum, vt eo nixus Clemens VI. infinitam ſanguini Chriſti dignitatem propter vnionem ad Verbum, tribueret.

Confirmatvr ex Conciliis. Primò quidem 71
Concilium Alexandrinum præſidente D. Cyrillo, dicit: *Verum, naturalemque Deum, carnem, & ſanguinem aſſumpſiſſe.* Quæ ſententia approbatur in Concilio Epheſino *tract.1. cap.14.* & in quinta Synodo generali *act.6.* longè à medio, & in Concilio Chalced. *act.1. pag.33.* ad finem refertur, & approbatur illa explicatio Cyrilli: *Verbum caro factum eſt, ideſt, carnem, & ſanguinem ſumpſit.* Et in ſexta Synodo damnatur, quidam hæreticus, qui dicebat, carnem, & ſanguinem in cruce fuiſſe dimiſſa. Et *act.8.* eiuſdem Synodi habentur hæc verba in profeſſione fidei Macharij Archiepiſc. Antiochiæ: *Factus eſt in aſſumptione carnis, & ſanguinis; manſit tamen quod erat.* Iſte tamen fuit damnatus, ſed ob id tantùm, quòd vnam in Chriſto voluntatem admitteret.

De cætero confeſſio eius non fuit reprobata. Hæc firmè nituntur eo ad *Hebr.* 2. allato *probatione* 2. vt monet Lugo *num.* 10.

72 Confirmatur ex dictis *diſp.* 3. *quaſt.* 8. nam Clemens VI. *in Extrauaganti* Vnigenitus *de pœnitentiis, & remiſſionibus*; de ſanguine Chriſti pro nobis effuſo, ita loquitur: *In ara Crucis innocens immolatus, non guttam ſanguinis modicam, quæ tamen propter vnionem ad Verbum pro redemptione totius humani generis ſufficiat; ſed velut quoddam profluuium noſcitur effudiſſe.* Vbi ſanguinem Chriſti definit pretioſiſſimum, propter vnionem ad Verbum, vt notat Lugo *num.* 9. cum Vaſquez *cap.* 4. non autem propter ſolam vnionem humanitatis effundentis illum; nam cùm antea de ſanguine loqueretur, non de vnione humanitatis; oportet etiam correlatiuum, *Quæ*, ad guttam ſanguinis immediatè ante nominatam referri.

73 Respondet Poncius *num.* 26. hîc tantùm haberi, ſanguinem vnitum, non immediatè, ſed mediante humanitate, & ratione eius habente infinitum valorem in effuſione voluntaria. Sic enim, & lacrymæ, & ſudor ſunt infiniti meriti, vt effunduntur. Ità & Gallus reſpondet.

Contra redarguo: Si lacrymæ, & ſudor ſunt eiuſdem valoris, cur non illis, ſed ſanguini adſcribit Pontifex infinitum valorem? ſanè dum ei adſcribit pretium infinitum ob vnionem ad Verbum, ſignum eſt, eum loqui de vnione immediata, vt ait Maſtrius *num.* 175.

Respondet ergo Vulpes, hæc teſtimonia intelligi de vnione mediata, & potentiali, quia eſt proximum nutrimentum carniſ.

At nunc ſanguis in cœlo, cùm non ſit amplius in potentia ad tranſmutationem, non poſſet dici vnitus. Deinde poſſet dici Verbum vnitum etiam ſanguini B. Virginis, cum erat mutandus in carnem Chriſti, vt ait Bellutus.

74 Ex his ruit etiam eorum reſponſio circa ſanguinem in Euchariſtia exiſtentem ex vi verborum, cui reſpondem, ibi eſſe concomitanter deitatem ratione corporis, non ratione ſanguinis, vt docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 16. *cap.* 3.

Enim verò Concilium ait, diuinitatem eſſe ex vi verborum, vtique vniformiter per concomitantiam, etiam ſub ſpeciebus vini, ſub quibus eſt ſanguis tantùm ex vi verborum, ita vt in triduo mortis fuiſſet merus ſanguis cum diuinitate, vt docet Scotus 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 1. & *diſt.* 10. *quaſt.* 4.

Confirmatur hoc ex altera definitione Clementis VI. qui damnauit Theologum quendam Barcinonenſem; eò quòd è ſuggeſtu docuerat, ſanguinem Chriſti, effuſum in paſſione, fuiſſe à diuinitate ſeparatum, cùm tamen corpus, & anima manſiſſent vnita Verbo. Ita refertur *prima parte directorij Inquiſitorum, quaſt.* 10. Eiuſdem damnationis meminit Ioan. Dominicus *in ſuis quaſtionibus Euangelicis in die Paſchatis.*

75 Neque rectè Dominicus de Dominicis *lib. de ſanguine Chriſti, art.* 3. *in fine ad vlt.* ait, hanc definitionem non eſſe authenticam: Eam enim authenticam aſſerit Directorium citatum, & Sylueſter *tract. illo tertio, quaſt.* 31. qui etiam conuincit falſitatis dicentes, Pium II. præcepiſſe, ne altera pars aſſereretur, nam eadem damnatio illius Theologi Barcinonenſis ab eo fuit approbata.

Hic verò oportet aduertere Vaſquez ſagacitatem, qui *cap.* 6. refert, tres Theologos diſputaſſe coram Pio II. hanc cauſam, & attuliſſe Scripturas omnes, quæ ſanguini Chriſti attribuunt remiſſionem peccatorum, & noſtram redemptionem: Deinde verò aliqua ſola ex his refert teſtimonia, & conatur ea oſtendere infirma; quaſi id ſolùm probent, ſcilicet ſanguinis Chriſti valorem oriri non ex vnione hypoſtatica cum Verbo, & conſequenter non ex proprio valore; ſed ex dignitate ſola perſonæ effundentis, quo pacto etiam lacrymæ Chriſti ſunt pretioſæ.

76 Deinde verò refert, ſe, *anno* 1586. Compluti alia teſtimonia inueniſſe, inter quæ recenſet illud ſecundo ad Hebr. *Quia pueri, &c.* relatum ſuprà ex D. Bonauentura, & hoc reputat ex D. Cyrilli expoſitione efficax. Hoc verò teſtimonium ex ipſius Vaſquez confeſſione, allatum fuit etiam à Theologis illis, nam ſanguini Chriſti adſcribit redemptionem, vt patet.

77 Deinde vrgeo: Ipſe Vaſquez *num.* 15. ait, hanc ſententiam à Pio II. acceptatam, & damnatum illum Barcinonenſem Theologum, qui oppoſitum docuerat. Signum eſt ergo: exiſtimaſſe, teſtimonia Scripturæ allata à Theologis illis efficacia; neque id crediddiſſe efficax. Ex teſtimoniis, quæ ipſe Vaſquez *cap.* 5. *num.* 28. à ſe collecta gloriatur poſtea, cùm tertiam partem doceret, anno 1586. cum Pius II. anno 1464. vltimum ſuo Pontificatui colophonem impoſuiſſet. Illi profectò Theologi efficaces è Scriptura, vel Conciliis, & Patribus authoritates adhibuere, quibus motus Papa id definiuit.

78 Præterea *cap.* 5. initio laborandum ait, vt quæratur fundamentum definitionis Clementis VI. vel ex ratione, vel ex authoritate Scripturæ, vel traditione. Ex Scripturis quidem negat haberi, aut ex ratione: Ex traditione verò allegat Concilia, quæ ſanè, ſi validè id definiunt, oportet ea ex ratione, vel Scriptura, vel traditione id hauſiſſe: non ratione, vel alia anteriori traditione, vt patet apud Vaſquez: Ergo ex Scriptura, ſaltem ea, quam retulit S. Doctor, cum illis Theologis *ſecundo ad Hebr.* & ex Ioan. 1. *Verbum caro factum eſt*, vt indicat Concilium Chalced. ſuprà. Non ergo benè diſcurrit Vaſquez; vt rem ſibi adſcribat.

79 Assero ſecundò. Omnis ſanguis, qui fuit in corpore Chriſti, & fuit pro nobis effuſus, fuit hypoſtaticè Verbo vnitus. Hæc aſſertio non eſt adeo certa, ſicut præcedens.

Probatur tamen, quia Scriptura Sacra, Concilia, Patres, & Theologi prorceriores indefinitè loquuntur de ſanguine Chriſti; & in doctrinalibus locutionibus, indefinita æquiualet vniuerſali, vt monet Lugo *num.* 33. Confirmatur à D. Bonau. *loco citato*, quia ex vi verborum conſecrationis totus ſanguis Chriſti ponitur ſub ſpeciebus vini, nam verba illa: *Hic eſt ſanguis meus*, totum includit; ſed vbicumque eſt ſanguis Chriſti, vel aliqua pars eius, ibi eſt per concomitantiam totum ſuppoſitum Chriſti, vt probatum eſt è Concilio Tridentino: Ergo. Id vrget Lugo *num.* 34.

80 Assero tertiò, Verbum aſſumpſiſſe ſanguinem non ſolùm ob extrinſecam rationem, vt eſſet pretium condignum, ſed etiam ob intrinſecam, vt perfectam, & integram humanitatem aſſereret.

Non nititur hæc aſſertio aliquorum fundamento ſuprà confutato, nempe ſanguinem eſſe partem corporis; hoc enim fundamento adeò debili, non debet niti tam certa veritas. Fundatur ergo in hoc, vt aiunt allegati Doctores, quibus adde Suarez, quia ſanguis pertinet ad integritatem humanæ naturæ, vt docet D. Bonauent. ſuprà, & alij, vbi

cum

cum omnibus Theologis aſtruit, ſanguinem futurum in corporibus reſurgentium. Ideò Concilium Tridentinum *ſeſſ.13. cap.3.* videtur aſſerere, ſanguinem eſſe partem corporis, dum dicit: *Sanguinem Chriſti eſſe ſub ſpeciebus panis ex vi illius connexionis, qua partes Chriſti corporis inter ſe copulantur*, & hoc ſenſu Ariſtoteles *lib.2. de partibus, cap.2.* Sanguinem inter partes animalis enumerat; & Seneca *lib.2. naturalium quæſtionum*, vocat illum quaſi partem, quia ſine ſanguine non poteſt vita conſiſtere: propter quod *Leuit.17.* dicitur: *In ſanguine eſſe animam*, ideſt, vitam, quæ ab illo pendet, vt D. Auguſtinus exponit *quæſt.17. Leuit.*

81 Ex quo fit, vt ſanguis non ſolùm vt nutrimentum requiratur, ſed etiam ad conſiſtentiam corporis, & ad fouenda membra, & conſeruandum naturalem calorem; & eſt veluti organum ad operationes, maximè ad affectus iræ, audaciæ, & ſimilium, & ad conſeruationem ſpirituum vitalium, & animalium, qui ad vitæ conſeruationem ſunt neceſſarij, & ad vſum ſenſuum.

QVONIAM ergo VERBVM factum eſt homo einſdem nobiſcum integritatis, ideò aſſumpſit ſanguinem ex vi huius integræ ſuſceptionis humanæ naturæ. Et hoc (ait Suarez) ſignificauit Paulus, cùm dixit, ideò Verbum aſſumpſiſſe carnem, & ſanguinem, quia & nos carne, & ſanguine conſtamus. Id verò ſignificarunt CC. & PP. ſuprà, vt monet Lugo, addens *num.13.* Damaſc. *lib.2. fid. cap.12.* addito *lib.3. cap.6.*

QVOD ſi tantùm ex priuilegio fuiſſet ſanguis aſſumptus, ſequeretur, duas factas eſſe vniones hypoſtaticas, phyſicè non connexas, ſicuti ſi Verbum lacrymas aſſumpſiſſet.

82 OBIICIES primò, Verbum non aſſumpſit corpus, niſi mediante anima: Si igitur ſanguis non eſt animæ vnitus: Ergo nec Verbo.

RESPONDETVR, Verbum aſſumpſiſſe carnem, ſub qua continetur etiam ſanguis mediante anima, non mediatione vinculi, ſed finis, & ideò licèt ſanguis non ſit vnitus animæ, tamen vnitur Verbo, quia ſanguis eſt propter animam, quæ in corpore non poteſt conſeruari abſque ſanguine; & ſanguis etiam coniungitur corpori.

83 OBIICIES ſecundò. Si ſanguinem aſſumpſit: Ergo & ſpiritus vitales, & animales, & alios humores, & aërem, & ſic multæ aſſumptiones, & dimiſſiones erant in conſumptione ſpirituũ vitalium.

RESPONDET Vaſquez *num.33.* non eſſe adeo certum de ſpiritibus vitalibus, ſicut de ſanguine, qui eſt vniuerſale inſtrumentum, natiuo ſuo calore elaborans ſpiritus vitales, & animales: quibus proximè facultates habiles redduntur, ideò de ſpiritibus non habetur mentio apud Patres, & Concilia. Idem ferè habet Suarez *ſect.7.* initio.

AT non video, qua ſoliditate ſtet hæc reſponſio, nam ſpiritus ſunt ſanguis depurgatus, qui magis ſpectant ad vitam, quàm ipſe ſanguis, ideò vitales à corde elaborantur; animales à cerebro, poſt decoctionem ſanguinis in Hepate; ſanguis enim eſt ſola materia, ex qua elaborantur, vt dicunt Philoſophi, & Medici. Concedo igitur aſſumptos ſpiritus eadem certitudine, qua & ſangui[illegible]nmò maiori; neque eſt abſurdum in eis fieri tot [illegible]mutationes, ſicuti & in ſanguine fiunt, ex quo aliquæ partes depereunt, & reſoluuntur. Igitur idem de ſpiritibus aſſerit S. Bonauent. *in 4. loco citato, ad tertium.*

84 QVOAD alios verò humores, nempe flegma, melancholiam, & bilem, dico, aſſumptos, vt declarat Innocentius III. *cap.* In quadam, *de celebratione Miſſarum*, ſic enim concludit: *Cùm autem ad compoſitionem humani corporis quatuor elementa concurrant, videlicet Terra, Aqua, Aër, & Ignis: & ad vegetationem einſdem corporis quatuor humores conſimiles, videlicet ſanguis, cholera, phlegma, & melancholia: vt veritatem humani corporis expreſſius demonſtraret, vnum ex illis, & vnum ex iſtis Ioannes*
expreſſit, &c. Quo teſtimonio obiter eliditur etiam 85
opinio Scoti *in 2. diſt.15. quæſtione vnica*, Fabri *Theor.60.* Vulpis, aliorumque negantium, Elementa manere formaliter in mixto, nam Pontifex definit, è latere Chriſti fluxiſſe ſanguinem, qui eſt præcipuus inter humores; & aquam, vnum ex elementis, vt oſtenderet, corpus Chriſti fuiſſe verè humanum, quia erat compoſitum ex quatuor elementis, & quatuor humoribus, quódque Verbum aſſumpſit verum corpus humanum. Ratio eſt ex D. Bonau. *in 4. loco citato*, quia humores ſunt neceſſarij ad ſtatum corporis humani, & ideò etiam in corporibus reſurgentium permanebunt.

Scto ab Ariſtotele vocari excrementa. Sic de 86
Bile loquitur *lib.4. de partibus, cap.2.* De Pituita *lib.1. de gener. animalium, cap.18.* Sic enim vocantur, quia non ordinantur ad nutritionem, ſicut ſanguis, & ſunt ex magna parte ſuperflui; per ſe verò ſunt neceſſarij ad corporis temperamentum, & vt ſanguis ipſe ſit liquidus, fluens, & humidus, ac debitè temperatus. Nobiſcum eſt D. Thom. *in 4. diſt. 44. quæſt.1. art. 1. quæſt. 3.* vt monet Nazar. *p. 1. controu.* Lugo *diſp.14. ſect.8.* vt ait Maſtr. *diſp.1. n.184.* & communiter Theologi.

OBIICIES tertiò. Si Verbum aſſumpſiſſet ſanguinem verè, diceretur: Verbum eſt ſanguis, per communicationem idiomatum. Probatur ſequela, quia ſanguis eſt ſubſtantia completa magis, quàm manus, vel pes. Vnde, eſto non dicas: Verbum eſt manus; potes tamen dicere: Verbum eſt ſanguis.

RESPONDET Scotus, recurrendum ad vſum; 87
eſto enim poſſent hæc dici, tamen ſapientes his non eſſe vſos. Hoc patet, nam in quibuſdam communicatur: ſic ablutâ manu dicitur, Petrus eſt ablutus, & ad Baptiſmum ſufficit; ſi autem ſola manus eſt nigra, non dicitur, Petrus eſt niger. Multa de his congerunt Scotiſtæ, Maſtrius *n.190.* Author controu. Scoti *controu.4. n.157.* Lugo *loco cit.* Arriaga *diſp.23. ſect.1.* Dat regulam Lugo *num.55.* denominationes ritè fieri ratione partis, ſi ſit principalis.

RESPONDETVR ſecundò, non fieri communicationem idiomatum, niſi ſecundùm totam naturam aſſumptam; & hoc in concreto, vt monet Lugo *num.52.* neque enim dicitur: Verbum eſt corpus.

OBIICIES quartò. Perſona Diuina eſt loco ſubſiſtentiæ creatæ; ſed hæc immediatè ſuppoſitat tantùm partes corporis, è quibus non eſt ſanguis.

RESPONDETVR, ſanguinem eſſe partem ad conſtitutionem corporis intrinſecam, non verò extrinſecè tantùm ad reſpirationem, & ad remotam compoſitionem ſpirituum ſanguinis, vnde beati aërem non habebunt; cùm ſanguinem ſint habituri.

OBIICIES quintò. Sanguis, ſi non eſt cum 88
anima, non debet dici ſuppoſitatus: Ergo in triduo eſt ſeparatus. Confirmatur, quia tunc mutauit formam.

RESPONDETVR, naturalem curſum ita ſecum ferre, vnde & corpus exanime debebat non eſſe vnitum perſonaliter: at Diuinâ ſapientiâ ita factum eſt,

eſt, hac ratione, quia reſumendum erat corpus, atque adeò & ſanguis, vnde propter ordinem ad reſumptionem, faciendam ab anima, erat hoc congruens, vt docet S. Doctor, relatus *diſput.* 8. *quæſt.* 2.

Obiicies ſextò. Diſputatum eſt ab Ordine noſtro coram Pio II. & Pater Franciſcus de Ruere Commiſſarius Generalis, mox Cardinalis, ac Pontifex, Sixtus IV. dictus, contra alios Theologos ſuſtinuit, ſanguinem Chriſti in triduo non manſiſſe Verbo vnitum: Id ergo cenſet Ordo noſter.

89 Dico Reuerendiſſimum illum cenſuiſſe id ſanè eſſe probabile, ſed oppoſitum teneri, maximè ob proceſſum Bareinonis, qui refertur *prima parte, direct. Inquiſit. quæſt.* 10. quo iuſſu Pontificis Inquiſitor Nicolaus Roſellus coëgit quendam Concionatorem retractare eam ſententiam. Decretum verò teſtatur Syluester *in Roſa aurea, tract.* 3. *q.* 31. à ſe viſum Brixiæ inter alia diplomata Inquiſitoris Brixienſis; Quamvis autem Pater Franciſcus de eo ſuſpicetur, timet tamen, non ſoluens.

90 Porrò ſanguinem in triduo vnitum aſtruunt communiter Theologi, & deducitur è Patribus apud Suarez *tom.* 2. *diſp.* 47. *ſect.* 3. Vaſquez *diſp.* 36. *cap.* 4. Lugum *diſp.* 14. *ſect.* 3. Et colligitur ex illo Ioan. 6. *Qui bibit meum ſanguinem, in me manet.* Ideò ſi relicta eſſet in calice pars conſecrata, vel fuiſſet in triduo facta, ibi fuiſſet ſanguis ſeparatus à corpore vnitus Verbo. Adde Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 3. declarans in ſpeciebus vini eſſe ſanguinem, & corpus, & animam vi concomitantiæ, qua partes Chriſti copulantur. Cùm ergo ſanguis ſit pars, debuit vel ſubſiſtere in Verbo; vel propria ſubſiſtentia, quod abſit. Ita in triduo debuit manere in Verbo, cùm eſſet pars corporis; partes autem non fuerint dimiſſæ, vt admonent S. Leo *ſerm.* 8. *&* 9. *de Natiuit. & de Paſſione Domini*, & Damaſc. 3. *ſent. & lib.* 3. *de fide, cap.* 6. & *cap.* 27. *& cont. Acephalos*, Nyſſen. *orat.* 1. *de Reſurrect.* Bernard. *lib.* 5. *de conſider.* Quare Eminentiſſ. de Lugo *num.* 105. ait, non poſſe iam ſine nota oppoſitam defendi ſententiam. Idem aiunt Vaſq. *cap.* 4. Capreol. 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad* 3. *cont.* 1. *conc.* Bartholom. Medina *hic*, *quæſt.* 5. *art.* 1. damnantes etiam Durandi ſententiam ex Clem. VI. Pio II. Paulo II. Hoc eſt argumentum S. Bonau. vt initio dixi.

91 Obiicies autem ſeptimò. Quod Verbum ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit, vt Theologico fertur axiomate è Patribus allatis, præſertim Damaſceno; at partes multæ ſanguinis fuere dimiſſæ, quæ adhuc manent apud nos, quod declarat Pius II. in Bulla ad Abbatem Sanctæ Mariæ Xantonenſis Diœceſis, quam refert Syluest. *tract. illo* 3. *quæſt.* 32. Ergo.

92 Aliqva ſanè hac de re eſt controuerſia: nam Turrecrem. *in cap.* Inuitat 2. *diſt.* ait, eſſe errorem contra fidem, aſſerere, aliquam partem ſanguinia Chriſti manere in terris. Idem negauit S. Thom. 3. *p. quæſt.* 54. *art.* 2. & *quodl.* 5. *art.* 5. non tamen aliquam notam oppoſitæ ſententiæ inurit. Idem ſentit Athanaſius *lib. de Paſſione Imaginis Chriſti*, *cap.* 7. & licèt non fuerit Magnus Athanaſius, tamen ſub nomine vnius Athanaſij hiſtoria quædam ibi narrata de Iudæis, qui Chriſti crucifixerunt ſtatuam, & lancea confoderunt, ex quo vulnere emanauit ſanguis. Recitata eſt in ſeptima Synodo generali Nicæna, *act.* 4. Quare ſanguis in terris adoratus, eſt miraculo hauſtus ex imaginibus.

Alii verò docent, partem aliquam ſanguinis Chriſti in terris ſeruari, quem in reſurrectione Chriſtus non reſumpſit ad ſuum corpus. Ita ſupplem. Gabrielis 4. *diſt* 44. *quæſt.* 1. *art.* 3. *dub.* 6. Nicephor. *lib.* 1. *cap.* 30. Syluester *loco cit.* Caietanus, & alij. Thomiſtæ 3. *part. quæſt.* 54. *art.* 2. Confirmatur, quia Pius II. id videtur definire *loco cit.* vt refert Syluester. 93

Svarez, *art. tom.* 2. *diſput.* 47. *ſect.* 3. dicit, probabilius eſſe, non remanſiſſe in magna quantitate, potuiſſe tamen aliquam guttam remanſiſſe, vt apparet in clauis, ſpinis, & lancea ex colore rubro, quam tamen coloratam, ſubſtantiam ait eſſe, forſan non ſubſtantiam ſanguinis, ſed colorem è ſanguine relictum. Hoc verò interim mihi videtur ridiculum. 94
Sic enim data eſſet tranſmigratio coloris de ſubiecto ſuo ſanguine in linteum, clauos, & ſpinas; ſanguis enim non tingit, niſi infuſus ſuâ ſubſtantiâ. Addit verò, ſi aliquis ſanguis remanet in terris, illum non eſſe vnitum Verbo hypoſtaticè, quia nullam habet ordinationem ad corpus Chriſti actu, vel potentia. Non longè abit Logo *diſp.* 14. *num.* 91.

Vasqvez primò aſſerit, non eſſe à Pio II. definitum, ſed ſolùm declaratum fidei non repugnare, aſſerere, aliquam particulam ſanguinis Chriſti in terris reperiri; noluit enim deuotionem populi condemnare.

Qvod verò Syluester narrat *tract.* 2. ſuper Euangelia, feria quinta infra octauam Paſchæ, ſe vidiſſe 95
anno 1497. cum B. Magdalenæ reliquiis ampullam vitream, plenam terra, & ſanguine Chriſti, quem collegit ipſa iuxta crucem, quique in die Paraſceues poſt lectam paſſionem ſingulis annis ebulliebat.

Qvod etiam Platina refert in vita Leonis III. eum profectum fuiſſe Mantuam ad viſendum Chriſti ſanguinem, qui tunc ob aſſidua miracola in veneratione erat, quod aſſerit Baronius anno 804.

Respondet, nullum ſanguinem, verà forma ſanguinis præditum, remanere; attamen aliquam partem remanſiſſe, nec totum reſumptum à Chriſto in reſurrectione contra Suarez concedit. Totum vero ſanguinem fuiſſe prius hypoſtaticè Verbo vnitum, ait contra Sylueſtrum, & Caietanum, qui duas illas ſanguinis differentias ponebant.

Nvnc autem dicit non ſeruare formam ſanguinis, ſed tantum aliqua accidentia, puta colorem, 96
qui non ſeorſum, ſed cum ſubſtantia, ſeu ſubiecto ſuo permanere dicendus. Id fortè voluit Suarez. Quod verò ex Damaſceno affertur. *Quod Verbum ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit.* Vaſquez ait, non inueniri in eo hanc propoſitionem, ſed ſolum dixiſſe *tertio de fide, cap.* 27. Per mortem fuiſſe ſeparatam animam à corpore; vtrunque tamen manſiſſe vnitum Verbo. Idem notat Mærac. *d.* 21.

Valentia *quæſt.* 5. *puncto primo* concedit, aliquam particolam ſanguinis Chriſti in terris remanſiſſe, & adorandum latria, vt vnitum Verbo: adducit autem ex Damaſceno id dictum. *Quod Verbum aſſumpſit, nunquam dimiſit.* 97

Eqvidem non video qua ratione dogma illud, quod ex Damaſceno omnes ferè Theologi allegant, poſſit intelligi adeo ſubtiliter de omnibus particulis. Primò e[illegible] ſanguis continuè in ſpiritus tranſmutatur; ſpiritus autem aſſiduè conſumuntur in operationibus ſenſuum, & ita in Chriſto aliqua pars ſanguinis aſſumpti conſumebatur. Idem dic multò magis de aliis humoribus. Deinde certum eſt, particulas carnis continuo fluxu conſumptas fuiſſe ieiuniis, laboribus, &c.

Illa verò propoſitio: Quod Verbum ſemel aſſum- 98
pſit

pſit nunquam dimiſit, aſſeritur ex D.Damaſceno,& S.Auguſt.à D.Bonau.*in* 3.*diſt*.21.*quæſt*.1.*fundam*.1. vbi ſic ait Auguſtinus: & Damaſcenus habet: *Anathema ſit ei, qui dicit, Verbum dimiſit, quod ſemel aſſumpſit*. Idem dogma refert Suarez *loco cit*. illud tamen de partibus principalibus exponendum notat, non de quavis particula, & eodem ſenſu arbitror cum S.Bonau. exponendam.

99 HOC dogma refert S. Thom. 3.*part. quæſt*. 50. *art*.3.ex D.Damaſc.*lib*.3.*de fide, cap*.27. vbi ſic recitatur: *Etſi Chriſtus mortuus eſt, vt homo, & ſancta eius anima diuiſa eſt ab incontaminato corpore, diuinitas tamen inſeparabilis ab vtriſque permanſit; ab anima dico, & corpore*. Eiſdem verbis refertur à D. Bonau. *in* 3.*diſt*.21.*quæſt*.2.*ad vlt*.

DICO primò, aliquid ſanguinis Chriſti reperiri in terris.

PROBATVR ex pia declaratione Pij II.& ex reliquiis ſeruatis Mantuæ, Maſſiliæ, & Venetiis, vbi ſanguis pretioſus diſtinctus aſſeruatur à miraculoſo, vt teſtantur ſe vidiſſe multi. Præterea ſanguis rubet in ſacra Syndone, ſpinis, ſudario, clauis, &c. qui non miraculoſus ex Imaginibus, ſed è corpore Chriſti fluxit, Seruatur etiam Pariſiis in templo S.Dionyſij ampula ſanguinis pretioſi, Regis Chriſtianiſſimi theſaurus; Vide Marianam. Idem habes *in* 6. *lib. Reuel. S.Brigitta*.

500 DICO ſecundò, probabilius eſſe, eum ſanguinem amiſiſſe formam ſanguinis, eſt enim aliquid tantùm ſiccum ineptum per venas decurrere, viz ſimilem colorem ſeruans, non eundem, ex quo probabiliter habetur, periiſſe ſubſtantialem formam. Ex quo ſequitur, non eſſe Verbo coniunctum; neque tamen dogma Theologorum temeratur, nam de partibus integralibus intelligitur. Adorandum tamen talem ſanguinem latria multò magis, quàm Imagines Chriſti, ait Morandus.

HIS habes, etiam alios tres humores eſſe vnitos Verbo. Videtur Innoc. III. *c*. In quadam *de celebr*. Damaſc. *lib*.2. *cap*.12. Auguſt. *epiſt*.146. & *lib. de ſpir. & anima, cap*.46. Vide Suar. *ſect*.7. Lugum *n*.108. qui id probat: hi enim ſanguini admixti ſunt.

QVÆRES: An vngues, capilli, & dentes fuerint Verbo hypoſtatice vniti.

VVLPAS *diſp*.7.*art*.5. negat: Vaſquez dentibus ſolis id concedit *diſp*.36.*num*.34.

ASSERVNT de his Scotus *diſt*. 6. *quæſt*. 1. & communiter diſcipuli apud Maſtr. *diſp*.1.*num*.204. Suar.*ſect*.7.& videtur D.Bonau. *in* 4.*diſt*.44.*art*.1. Lugo *diſp*.14 *ſect* 8. probat, quia ſunt in Euchariſtia ſaltem comitanter: ergo ſunt partes ex *cap*.3.*ſuprà*.

101 PROBATVR primò è D. Bonau. quia hæc ad integritatem corporis pertinent, ſaltem ſecundariam, & ad aliqua opera ſunt neceſſaria, nedum ad ornatum.

DEINDE & ipſi capilli, tanquam de complemento, nedum ornamento, in reſurgentibus erunt, vt ait D. Auguſt. 22. *de ciuit. cap*.19. & *in Enchir. cap*.88. vt docet S.Doctor, quem imitatur D.Thom. eadem *diſt*.44 *quæſt*.1. *art*.2.*quæſt*.3.& Suarez, omnes Theologos allegans.

502 PROBATVR etiam ex PP. Ambr. *lib. de Incarn. cap*.6. Athan. *ad Epictetum*, quem refert Epiphan. *hær*.77. Id non ſupponat, vt notat Suarez.

FRVSTRA verò, & extra chorum reſpondet Vaſquez, Patres id referre è ſententia hæreticorum. Sanè PP. inducunt ſequelam contra eos dicentes, deitatem, & carnem Chriſti eſſe eiuſdem ſubſtantiæ: Ergo Verbum in oſſa, & capillos conuerſum eſt. Ita ſupponunt, Verbum eſſe vnitum capillis, &c.

QVÆRES, an Verbum aſſumpſerit accidentia.

RESPONDETVR, aſſumpſiſſe accidentia in hypoſtaſi, quatenus aſſumpſit naturam humanam, in qua ſunt accidentia; non tamen ſecundùm hypoſtaſim, ita vt immediatè hypoſtaſi Verbi ſint vnita. Sic D.Bonau.*ad* 24.*Lucæ*, in ea verba: *Palpate, &c*. Confirmat eo primæ Ioan. *Manus noſtræ contrectauerunt de Verbo*, &c. 103

PRIOR pars probatur ergo Scripturis, quæ teſtantur, Chriſtum fuiſſe hominem, viſibilem, manducaſſe, bibiſſe, &c. Ea quibus deducunt Concilia, aſſumpſiſſe naturam noſtram perfectam, & quicquid in ea plantauit, & per omnia fuiſſe nobis ſimilem, vt loquitur Concilium Chalcedonenſe *act*.5. *in ſecunda definitione fidei*. Et nona Synod.*act*.4.& 11. & PP. quos refert Suarez *diſp*.15. *ſect*.8. & Gloſſæ apud D. Bonau. *loco cit*.

POSTERIOR pars probatur, quia accidens non eſt immediatè aſſumptibile, præſertim cùm actu inhæreat: nam accidens non eſt capax modi ſubſtantialis, vt probant Suarez *diſp*.14.*ſect*.4. Morand. *num*.351. Hoc ſolùm probant argumenta Vulpis *diſp*.7.*art*.7. Vide D.Bonau.*diſt*.5.*art*.2.*quæſt*.5. 104

QVÆSTIO VIII.

An humanitas CHRISTI *appetat propriam perſonalitatem.*

QVI negant, perſonalitatem eſſe aliquid poſitiuum, negabunt etiam humanitatem Chriſti habere appetitum ad propriam perſonalitatem; non enim eſt appetitus ad negationes, vt notat Caietan. *quæſt*.4. *art*.2. cum Medina *ad eundem art. dub*.2. Aluarez *diſp*.27. Nazar.*quæſt*.4.*art*.2.*controu.vnica*. 105

HI exiſtimant; tametſi humanitas Chriſti præciſè habeat inclinationem ad ſuam perſonalitatem; eam tamen non appetere actu, quia in Verbo appetitus eius ſatiatur, Ita etiam Suarez *diſp*.8. *ſect*.3.

VASQVEZ *diſp*.34. ſummopere hanc ſententiam reprehendit, quod loquatur de appetitu naturali, tanquam de elicito à voluntate, qui poteſt ad libitum ſedari; & ideò oppoſitam tuetur ſententiam poſt Scotum *quodl*.19. *quæſt*.3.

NOTANDVM, appetitum naturalem poſſe dupliciter conſiderari. Primò per modum actus primi, & eſt ipſa natura, ſeu potentia, vt nondum actualiter tendens in aſſecutionem rei. Talis eſt grauitas in terra, dum eſt in proprio centro. Secundò poteſt ſumi pro actu ſecundo, ſeu actuali tendentia. Sic terra, vel lapis extra centrum actu grauitat, & conatur. 106

ASSERO primò, Humanitatem Chriſti per modum actus primi appetere propriam perſonalitatem.

PROBATVR argumento Vaſquez, quia naturalis appetitus eſt ipſa natura rei immutabilis, ſpectans ad ſuum obiectum, ad quod neceſſariò inclinat.

ASSERO ſecundò, humanitatem Chriſti non tendere actu in ſuam perſonalitatem. 107

PROBATVR primò à Caietano. Quandocumque aliqua potentia ſatiatur bono, continente virtualiter proprium obiectum, ita ſatiatur, vt actu non tendat in proprium obiectum: Talis eſt humanitas Chriſti, quæ ſatiatur perſonalitate Verbi, continente perfectionem propriæ perſonalitatis: Ergo.

RESPONDET Vaſquez, appetitum ſanè elicitum, qui ſequitur cognitionem, mutari ex poſſeſſione rei perfectioris, non autem appetitum naturalem, qui ad illud vnum bonum determinatus eſt. 108

P CONTRA

Digitized by Google

CONTRA, nam appetitus natutalis in potentia oritur ea co, quòd caret perfectione debita, quâ capacitas ſua naturalis eapleatur, atque ſatietur. Igitur ſi perfectio aduemat, continens perfectionem naturalem, iam ſatiabitur appetitus.

PROBATVR ſecundò ab aliis. Quandocumque appetitus tendit in ſuum obiectum, & detinetur eatrinſecus, violentiam patitur: ſed humanitas Chriſti per re eſt talis: Ergo vim æternam patitur. Maior probatur à D. Bonauent. eacmplo animæ, quæ ex D. Auguſtino *ſuper Geneſ. ad litt. lib.* 12. *cap.* 35. propter appetitum ad corpus retardatur, ne tota intenſione feratur in ſummum bonum, vt refert D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 43. *quæſt.* 5. *ad* 6. Ita ergo erit de humanitate Chriſti, quæ appetit propriam perſonalitatem: Maior eſt Ariſtotelis.

109 RESPONDET: Suarez Si ſuſtineatur, naturam non habere vim actiuam ad propriam perſonalitatem effundendam, ſed eam produci ab agente productore ipſius naturæ, non ſequi violentiam pati in aliena perſonalitate, quia ad violentiam non ſufficit priuari perfectione, debita capacitati paſſiuæ, ſed neceſſe eſt priuari propria perfectione, ſeu actione contra impetum actiuum, vt indicat Ariſtoteles 3. *Eth. cap.* 1. *& lib.* 2. *ad Eudemum, poſt medium*, Hanc reſponſionem attulit Vaſquez *numero* 15.

EAM tamen refellit primò, quia humanitas habet impetum actiuum ad propriam perſonalitatem. Probatur, quia perſonalitas eſt modus, cum natura intrinſecè connexus; multò magis quàm paſſio cum forma. Et ſicut poſita rationalitate reſultat viſibilitas; ita, &c.

110 PROBATVR etiam: Suſpendat Verbum concurſum ſuæ hypoſtaſis, iam è natura manabit propria perſonalitas, alioqui remaneret natura, nec in ſe, nec in alio, quod implicat, quia hi modi ſunt immediati contradictorij: emanaret quidem noua actione hic nouus modus ſuſtantialis; at actio iſta eſſet à natura, cui propria ſubſiſtentia connaturalis eſt. Præterquam quod Ariſtoteles non prætendit ad violentiam, vt ſit contra appetitum agentem, ſed contra appetitum, non conferente vim paſſo, hoc autem erit, etiamſi appetitus ſit tantùm paſſiuus alicuius boni; & eo non conferente vim, recipere cogatur ab eatrinſeco aliud.

111 RESPONDET ſecundò, ad violentiam requiri, vt actione contraria, & repugnante ipſi appetitui naturaliter priuetur ſuâ perfectione: at verò in hoc Myſterio, quamvis humanitas priuetur aliquo modo, ſeu perfectione naturali, non tamen per formam contrariam ipſi naturæ, ſed per ſupernaturalem modum exiſtendi, quocum natura non habet repugnantiam, ſed potentiam obedientialem. Sic materia dum priuatur vnâ formâ, licèt ad eam habeat appetitum, non patitur violentiam, quia priuatur per aliam formam ſibi etiam connaturalem, & manus hominis non patitur violentiam, dum ſurſum mouetur ab anima, multò minus creatura Deo obediens, vt oſtendi *p. p. tract.* 1. *diſp.* 11. *à num.* 117.

Ea dictis habes; ſi Verbum ſuſpenderet ſuam ſubſiſtentiam à natura humana, neceſſariam fore nouam actionem ad propriam ſubſiſtentiam producendam, quæ eſſet modus ſubſtantialis nouus, qui ſine noua actione non poteſt produci; non tamen hæc conferenda eſſet per eatrinſecam operationem primæ cauſæ, ſed reſultaret ab ipſa humanitate, quia natura habet intrinſecam connexionem cum ſua ſubſiſtentia multò magis, quàm proprietas cum eſſentia rei: Ergo poſita natura, naturaliter ab ea reſultat hic modus, multò magis, quam proprietas dimanet ab eſſentia. 112

QVÆSTIO IX.

Quo pacto Natura humana potuerit vniri Diuina, infinitè diſtanti.

{ D. Bonauent. diſt. 1. quæſt. 1.
D. Thom. q. 2. art. 1.

RESPONDETVR cum D. Bonau. & D. Thom. ac Suarez *ad art cit. D. Thom.* & *diſp.* 8. *ſect. vltima*, diſtantiam eatremorum non reddere extrema inunibilia, ſi aliunde inuicem ordinentur; è contra verò contraria ſub eodem genere exiſtentia, vt calor, & frigus ſub eodem genere Qualitatis non poſſent vniri. Cùm igitur Deus ſit infinitè quidem diſtans à natura humana; attamen ſit principium, & finis, ad quem creaturæ ordinantur, & quo egent ſuſtentari, non eſt eis impoſſibile ſuſtentari hypoſtaricè, cum ad hoc habeat creatura potentiam perfectam obedientialem, vt ſæpe, ac ſæpius repetit S. Doctor *hic, quæſt.* 3. *eiuſdem diſtinctionis.* 113

DICES: Quomodo poteſt vniri hypoſtaticè, ſupplente vices perſona Diuina, cùm propria hypoſtaſis ſit tantùm modus ſubſtantialis; hypoſtaſis verò Diuina ſit res diſtincta? non enim poteſt figura, quæ eſt modus quantitatis, ſuppleri per rem diſtinctam, & figurari quantitas. Idem dic de ſeſſione reſpectu ſedentis. 114

RESPONDET latè Suar. *ad art.* 1. *quæſt.* 1. & *diſp.* 8. *ſect.* 3. *cit. D. Thom.*

EGO facilè cum D. Bonau. Diuinam hypoſtaſim aio continere omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem; inter has eſt dare modum ſtandi perfectum, terminando naturam. Iam verò dat modum naturæ, vt ſtet in Verbo miraculosè, quem hypoſtaſes creatæ non valent eateræ naturæ dare. Eam fateor infinitè diuerſam à connata; at proportionatam bonitate ea parte Dei diffuſiua, & ex parte creaturæ obedientia, vt ſuſtentandam ſe ea habeat, non forma, ſed termino. Ideò non eſt ſimile de figura informante. 115

DISPVTATIO DECIMA.

DE ORDINE VNIONIS NATVRÆ HVMANÆ CVM VERBO.

HIC ordo ſtat in quadam prioritate, vel ſimultate actionum creationis, & aſſumptionis, ita vt pro diuerſitate eorum, quæ in vno homine aſſumuntur, diuerſæ fieri poſſint quæſtiones. Et primò quidem, cùm hoc Myſterium denominationem à carne præcipuè ſumpſerit, vt vidimus initio diſputationis primæ, quæri poteſt, num productæ, & aſſumptæ carnis idem fuerit inſtans: Deinde ſimilis difficultas verſari poteſt circa Chriſti Animam, an ſcilicet prius tempore fuerit creata, quam Hypoſtaſi Verbi vnita; vel, an etiam priùs, quàm ipſi corpori; quam difficultatem primùm ſuſcitauit Origenes, de quo *quæſtione 2.* Item de carne redire poteſt quæſtio quoad ordinem conceptionis, & vnionis; & quoad ordinem, quo vel Animæ eſt vnita, vel à Verbo aſſumpta; vbi etiam vtrum hoc poſterius actum ſit mediante anima, vel immediatè; cui ſimilis eſt quæſtio, an Mens, vel ſpiritus interuenerit, ſeu mediauerit in aſſumptione ipſius animæ; & an partes fuerint mediantes in vnione totius humanitatis; Denique controuerti poteſt, vtrum in aſſumenda Humanitate interceſſerit Gratia habitualis. Iuxta multiplicem hanc conſiderationem, variæ inſtituentur quæſtiones, quas ad antiquarum hæreſum intelligentiam, ſimul & refutationem, proponere eſt huius loci; quas tamen magis ſubtilitate rationis rimari, quàm Patrum ſententiis diſcutere neceſſe eſt; cùm in diuerſorum inſtantium Naturæ, vel rationis recta deſignatione conſiſtant, vt in progreſſu patebit.

QVÆSTIO I.

Vtrum Humanitas CHRISTI *ſimul tempore fuerit producta, & VERBO vnita.*

1 ANTIQVI hæretici, qui poſuerunt vnionem Incarnationis accidentalem, non hypoſtaticam, conſequenter dixêre, prius tempore Chriſtum fuiſſe purum hominem, poſtea ſuis meritis eam vnionem accepiſſe. Ità Cherintus relatus ab Irenæo *lib. 1. cap. 25.* & Neſtoriani, relati à Vincentio Lirinenſi, & Caſſiano *lib. 1. & 2. de Incarnat.* quorum errorem fuſiùs tractabimus *diſput. de Chriſti conceptione.*

ASSERO, Humanitatem Chriſti non priùs tempore extitiſſe, quàm fuerit vnita Verbo.

PROBATVR à Suarez, *diſp. 16. ſect. 1.* Tannero *quæſt. 4 n. 120.* Morando *quæſt. 25.* ex illo Hebr. 1. *Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: & adorent eum omnes Angeli eius:* Ergo ex 2
quo deſcendit in vterum Virginis, fuit Deus adoratus, vt exponunt Patres, præſertim Cyrillus *libro de fide ad Theodoſ.* circa finem, *& libro de fide ad Reginas, in probationibus, quòd Chriſtus ſit Deus, ex*

epiſtola ad Hebræos. Verùm quia ab aliis exponitur de Iudicio, vt notat Lyta, vel de Natiuitate, vt notat D. Bonauentura *in Meditationibus vitæ Chriſti*, *cap.7.* non adeò inuiolabiliter probat, fuiſſe in ipſa conceptione Deum.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *ad primum Lucæ*, ex verbis Angeli: *Quod enim ex te naſcetur ſanctum, vocabitur Filius Dei*, vbi aduertit S. Doctor, conceptum Mariæ per antonomaſiam Sanctum dici, & hunc non hominis Filium, ſed Dei; atque adeò in conceptu hominem fuiſſe Deum. Vnde notat, B. Virginem eſſe *Theotocon*, ideſt Matrem Dei: Id vrget & Fulienſ. *lib. 2. cap. 12. aſſert. 1.*

3 HANC expoſitionem deſumpſit Seraphicus ex Concilio Epheſinn I. *can. 13.* ex epiſtola Cyrilli ad Neſtorium, definiente: *Ideò Deum natum eſſe è Virgine, & conceptum, quia in vtero Virginis, & in ipſa conceptione hominis, Deus carni eſt vniens.* Quæ epiſtola legitur etiam, & approbatur in Concilio Chalcedon. *act.1. pag.31.* vbi multa è PP. referuntur, id confirmantia. Et in ſexta Synodu Sophronius in ſua epiſtola, ait: *Incarnatur Verbum Deus, non præfacta carni copulatur, vel anima præexiſtens coniunctus, ſed tunc his ad ſubſiſtendum venientibus, quando eis ipſum Verbum, & Deus naturaliter copulatus eſt.* Et infrà: *Et non ante veriſſimum ipſius Verbi conuentum ex ſeipſis extiterunt.* Et paucis interiectis: *Nec quantum in ictu oculi hanc, quàm illam priorem habentia: ſimul quippe caro ſimul Dei Verbi caro: ſimul caro animata rationalis; ſimul Dei caro animata rationalis.* Idem habet ſeptima Synodus *act. 3. in epiſtola Synodica Theodori Hieroſolymitani*, quam omnes PP. recipiunt. Et in Concilio Francoford. *in epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, circa finem, referuntur hæc verba ex Gregorio epiſtola ad Quirinum: *Non priùs in vtero Virginis caro concepta eſt, & poſtmodum diuinitas venit in carnem.* Et Concilium Tolet. XI. *in profeſſ. fidei*, dicit: *Quo mirabili conceptu, ædificante ſibi ſapientia domum, Verbum caro factum eſt.*

4 EADEM expoſitio illius loci allegati à Seraphico habetur in Ignatio, epiſtola ad Tralliaoos: *Verè genuit Maria corpus, habens in ſe Deum habitantem, verè natus eſt Deus Verbum ex Virgine veſtitus corpore, verè natus ex vulua, qui corpus ſibi fabricauit ex ſanguinibus Virginis.* Idem ſæpè docet Leo Papa *in epiſtolis*, præſertim 10.11. & 97. vbi hoc argumentn confutat Eutychen dicentem, Chriſtum ſubſiſtere ex duabus naturis, non verò in duabus, quia inde fieret, illas duas naturas prius extitiſſe, quàm facta eſſet earum vnio. Et D. Auguſt. *lib. contra ſermonem Arrianorum, cap. 8.* ait: *Vnus Chriſtus eſt, & Dei Filius ſemper naturâ, & hominis Filius, qui ex tempore aſſumpta, non vt prius creatus, poſtea aſſumeretur, ſed vt in ipſa aſſumptione crearetur.* Idem habent alij PP. relati à Suarez *loco cit.*

5 PROBATVR deinde à poſteriori ratione S. Doctoris *in 3. diſt. 15. art. 2. quæſt. 2. in corpore.* Si humanitas Chriſti priùs tempore fuit concepta, quàm aſſumpta: Ergo fuit homo ſubſiſtens, & ſic B. Virgo concepit hominem ſolùm, non Filium Dei, atque adeò non eſt Mater Dei: ſed hoc eſt hæreticum: ergo. Sequela eſt manifeſta. Minor probatur ex 4. cap. ad Galatas: *Miſit Deus Filium ſuum, factum ex muliere.* Et Lucæ 1. *Vnde hoc mihi, vt veniat Mater Domini mei ad me?* vt notat ibi S. Doctor, & Theologi communiter. Quare D. Nazianzenus *oratione 51.* eam ſententiam vocat damnatam: *Si quis formatum hominem fuiſſe, Deumque poſtea ſubiiſſe dicat, damnationi obnoxius eſt; hoc enim non generatio fuerit, ſed generationis fuga.* Hac ratione vtuntur Sancti PP. præſertim Cyrillus ſæpè eam inculcat in variis operibus, quæ habentur *Tomo 1. Concilij Epheſini.*

6 HOC abſurdum inducunt Thomiſtæ aliqui etiam contra nos, dicentes, Humanitatem non exiſtere exiſtentiâ Verbi, ſed priùs naturâ productam, quàm vnitam. Sed fruſtra, nam ſatis eſt fuiſſe ſimul tempore creationem, & vnionem cum Verbo, vt notat Maſtrius *diſp. 1. quæſt. 4. num. 166.* & hanc ſimultatem docent SS. PP. Leo *epiſt. 11.* Fulgentius *lib. de Incarn. cap. 3.* vt patet legenti.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *diſt. 5. art. 2. quæſt. 1. ad primum*, ratione à priori, quia ita expediebat Deo omnipotenti, qui potuit vnico inſtanti humanitatem illam producere, & eam ſibi vnire, & hoc ſpectat ad dignitatem potentiæ Dei, & humanitatis aſſumptæ, ſicut (ait S. Bonau.) laudaretur, qui poſſet veſtitum ſibi pretioſum fabricare in dorſo, eodem inſtanti.

7 ASSERO ſecundò. Vnio animæ, & corporis in Chriſto non fuit prius tempore facta, quàm vnio totius humanitatis ad Verbum. Eſt aſſertio, æque certa, ac precedens, & ſequitur ex illa, quia humanitas nil eſt aliud, quàm totum conſtans ex anima, & corpore.

QVÆSTIO II.

Vtrum Anima CHRISTI *priùs tempore extiterit, quàm fuerit vnita Verbo: vel, an priùs tempore, quàm fuerit corpori coniuncta,* VERBO *ſit vnita.*

8 TVRPI errore ſcatuit Origenes *lib. 2. Periarchon, cap. 6.* dicens, animam Chriſti ante vnionem extitiſſe, eamque emeritam eſſe, quod probat illo Pſal. 44. *Dilexiſti iuſtitiam, &c. propterea vnxit, &c.* his verbis: *Quod autem dilectionis perfectio, & meriti effectus ſinceritas etiam hanc inſeparabilem cum Deo fecerit vnitatem, ita vt non fortuita fuerit, aut cum perſonæ acceptione, anima eius aſſumptio, ſed virtutum ſuarum ei merito delata; audi ad eum prophetam dicentem: Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem, &c.*

9 HIC error Origenis nominatim ei adſcriptus eſt in Concilio V. Generali *can. 2.* vbi definitur: *Si quis dicit, aut ſentit, animam Domini præextitiſſe, vnitamque Dei Verbo ante Incarnationem, & Natiuitatem ex Virgine; anathema ſit.* Et can. 10. dicitur: *Anathema ſit Origeni, qui & Adamantius dictus eſt, & hæc promulgauit.* Damnatur etiam in ſexta Synodo *in epiſt. Sophronij*, quæ *art. 11.* recitata fuit. Et *act. 13.* approbata, & à D. Leone *epiſt. 11.* Hæc & alia teſtimonia referunt Vaſquez *diſp. 37. cap. 4.* Suarez *diſp. 16. ſect. 2.* hic tamen non rectè negat, Origenem nullam meriti feciſſe mentionem, vt vidimus in textu Origenis.

ASSERO primò, animam Chriſti non extitiſſe ante ipſius corpus.

10 PROBATVR à Vaſquez *cap. 4.* & Suarez *loco cit.* ratione generali D. Bonauent *in 2. diſt. 17. quæſt. 3. in fundamentis, & in corpore*, & *diſt. 18. art. 2. quæſt. 2.* vbi Origenis errorem refutat, qui *lib. 1. cap. 7. Periarchon*, id docuerat de omnibus animabus. Omnis forma incipit eſſe in ſuo ſubiecto, quod ſupponit

Digitized by Google

nit anima eſt forma corporis : Ergo. Subſumo : at ſecundùm fidem Chriſti anima eſt eiuſdem ſpeciei cum noſtra, vt ſuprà ea D. Bonan. oſtendimus *diſp. 9. quaſt. 5.* Neque verò aliquod in hoc particulare habuit anima Chriſti, vt ſuprà ea Eccleſiæ doctrina vidimus.

Assaro ſecundò, animam non prius tempore fuiſſe vnitam corpori, quàm Verbo. Neque è conuerſo. Ita S. Doctor *in 3. diſt. 5. art. 2. quaſt. 2. ad tertium.*

11 Prior pars probatur ex dictis, quia non prius fuit humanitas, quàm anima vniretur corpori; ſed humanitas non fuit prius tempore, quàm vniretur Verbo : Ergo neque anima fuit prius tempore vnita corpori, quàm Verbo.

Altera pars probatur : Non potuit anima eſſe vnita Verbo antequam eſſet; ſed non fuit antequam vniretur corpori, cuius eſt forma, vt diai : Ergo non prius fuit vnita Verbo, quàm corpori. Vide Lugum *diſp. 15.* Vaſquez *diſp. 37. cap. 7 & 8.* & *diſp. 39. cap. 2. & 3.*

12 Dices : Magis eſt animæ intrinſeca ſubſiſtentia, quàm vnio carni : Ergo prius Verbum impediuit ſubſiſtentiam animæ, quàm ipſa corpori vniretur.

Respondetur, eſto ſit magis intrinſeca, tamen ſimul natura creatur vnita. Vide Tannerum *num. 156.*

QVÆSTIO III.

An Caro Christi *prius tempore fuerit concepta, quàm aſſumpta; vel, an prius aſſumpta, quàm anima vnita.*

13 Fvare hæretici dicentes, carnem Chriſti prius à Verbo aſſumptam, quàm animæ vnitam. Refertur Calvinus à Caniſio *lib. 3. de B. Virg. cap. 21.*

Assero primò, corpus Chriſti humanum non prius fuiſſe conceptum, quàm aſſumptum; nec prius aſſumptum, quàm animæ vnitum. Loquor formaliter de corpore organico. Eſt de fide definita in ſexta Synodo, *act. 11. in epiſtola Sophronij*, quæ in *act. 13.* approbatur. Et in Concilio Epheſ. *can. 13.* quibus locis dicitur caro Chriſti ſimul fuiſſe caro, & caro Verbi, & Verbum non aſſumpſiſſe carnem, niſi animatam animâ rationali. Et idem habetur in epiſtola fidei Iuſtiniani Imperatoris, & in D. Leone Papa *epiſtola 11.* Optimè Damaſcenus *lib. 3. cap. 2.* ait : *Neque enim Deus Verbum praexiſtenti ſeorſum carni vnitus eſt.* Et infrà : *Carnem animâ rationali, atque intellectuali animatam condidit, & eius hypoſtaſis factum eſt, ac proinde ſimul vt caro extitit, ſimul quoque Dei Verbi caro extitit, ſimul caro animata rationis, atque intelligentia particeps.* Idem habet D. Auguſtinus *epiſt. 3.* Ambroſius *de Incarnat. cap. 6. & 7.* Fulgentius *de Incarnat. cap. 3.*

14 Ratio eſt, quia carnis conceptio nihil aliud eſt, quàm eius formatio, per quam fuit ſuis organis, & membris conformata, & diſpoſita, vt apta eſſet ad animam rationalem ſuſcipiendam : hæc autem caro non prius tempore extitit perfectè, & vltimò diſpoſita, quàm vniatur animæ rationali; hoc enim naturale eſt tali corpori, & ita fit in conceptione cuiuſque hominis : Ergo etiam in Chriſto. Quoniam verò illa caro Chriſti hoc habuit ſingulare, vt vno inſtanti fuerit organizata; ſequitur nullo modo, aut perfectè, aut imperfectè fuiſſe prius conceptam, quàm vnitam animæ : Ergo nec potuit prius eſſe aſſumpta, quàm vnita animæ, cum non potuerit prius eſſe aſſumpta, quàm concepta. Neque è contrario potuit prius eſſe concepta, quàm aſſumpta, cùm non prius fuerit animata, quàm aſſumpta, & ſimul fuerit concepta, & animata.

Assero ſecundò, Verbum aſſumendo corpus, ſimul tempore aſſumpſiſſe omnes partes integrales corporis humani. Quæ partium diſtinctio supponitur ea Ariſtotele *lib. 1. de gener. cap. 5.* & ea illa facilè declaratur aſſertio; nam Verbum ſimul aſſumpſit totum corpus perfectum organicum, conſtans ex omnibus membris, ſeu partibus : Ergo has ſimul aſſumpſit : Intellige de partibus, quæ ſunt in infante, nam dentes, & alia, quæ poſtea acquiruntur, fuere ſucceſſu temporis acquiſita. 15

Extat dubiunculum; nam Verbum aſſumpſit corpus, vt ordinatum ad animam : Sed per organizationem ordinabatur ad animam : Ergo ſicut in triduo mortis ex hac ordinatione non fuit ſeparatum à Verbo; ita, imo multò magis in organizatione erat vnitum, nam magis ordinatur corpus ad animam in organizatione, quàm poſt mortem. 16

Respondet Caietanus, ordinem organizationis ad animam eſſe ordinem in fieri; nos autem loquimur de ordinatione in facto eſſe, quia non poteſt corpus operari opera vitæ abſque anima, vt ait S. Bonau. *diſt. 2. art. 3. quaſt. 1.* & ita non debuit ſuſcipere corpus ante animationem. Quòd verò carnem mortuam non dimiſerit, etiamſi eſſet minus diſpoſita ad animam, ratio fuit, quia cùm in ea opera ſalutis perfeciſſet, & in ea reſurrecturus eſſet cum anima, iure optimo illam retinuit in triduo vnitam. 17

QVÆSTIO IV.

An Caro fuerit Verbo *vnita, mediâ animâ.*

{ D. Bonau. diſt. 1. art. 3. quæſt. 1.
D. Thom. q. 6. art. 1.

Iam de ordine naturæ, quo partes ſanctiſſimæ humanitatis fuêre vnitæ, agendum eſt. 18

Fvit opinio Durandi *3. diſt. 2. quaſt. 2.* qui negat, omnem realem ordinem naturæ inter aſſumptionem totius, & partium, vel inter partes inter ſe. Idem ſenſere multi ex his, qui dicunt, potuiſſe Verbum aſſumere naturam etiam irrationalem, vt notat Gabriel *in 3. diſt. 2. quaſt. vnica, art. 2.* & Almain. *eadem diſt. quaſt. 1.*

E Scotiſtis aliqui dicunt, prius vnitum fuiſſe corpus. Ita Mayro *d. 1. quaſt. 3.* Lichetus *diſp. 2. quaſt. 1.*

Commvniter verò aſſerunt Doctores cum D. Bonauentura, animam fuiſſe medium, *Quo*, aſſumendi corpus. Suarez *diſput. 17.* vndecim Dictis proliaè ſuam profert ſententiam, adducens pro ſe D. Thomam, D. Bonauenturam, Scotum, & alios plurimos, non ſincerè, vt notat Nazarius *quaſt. 6. art. 1. controu. vnica*, quem vide. Nos breuiter ſententiam D. Bonauenturæ aſtruemus, ſimul alienas opiniones elidentes.

Notant primò Nazarius *loco cit.* & Vaſquez *diſp. 37. cap. 7.* ex D. Bonauent. *3. diſt. 2. art. 3. quaſt. 1.* eiuſque diſcipulo Richardo *eadem diſtinct. quaſt. 2.* 19

art.2. ad 1. aliud eſſe medium colligantiæ, quod eſt vinculum colligans duo; ſicuti Gluten eſt medium colligans tabulas: aliud medium, quod eſt ratio vnionis faciendæ: ſicuti pulchritudo eſt medium Adæ incundi vinculum matrimonij cum Eua.

RVRSVS hoc ſecundum medium eſt duplex: alterum quod ita eſt ratio vniendi, vt primò vniatur; ſic amphora eſt medium apprehendendi vinum; ſic nobilitas eſt ratio apprehendendi vxorem pulchram, cui tamen magis coniungitur, vt coniugi, & pulchræ, quam vt nobili. Alterum medium eſt, quod ita eſt ratio vniendi, vt tamen non priùs vniatur; ſic pulchritudo eſt ratio apprehendendi eam numero virginem, cui tamen vnitur, & vt virgini, & vt pulchræ ſimul.

20 Ex his mediis aliud eſt medium neceſſitatis, quo ſublato, tollitur vnio. Ita corporis temperamentum eſt medium omnino neceſſarium, vt anima corpori vniatur; & ideò hoc ſoluto anima recedit, aliud eſt medium congruentiæ: ſic pulchritudo eſt ratio aſſumendi eam puellam, at deflorescente pulchritudine non ſoluitur coniugium. Has omnes diuiſiones medij habes in Seraphico Doctore *hic*.

21 NOTAT adhuc Valentia *diſput.* 1. *quæſtione* 6. *puncto* 2. ex D.Bonauent. *ad vltimum*. Prius natura primò latè poſſe dici id, quod propter aliquam rationem, quæ in re ipſa inſit, poteſt prius intelligi.

ALIO modo propriè dici prius naturâ, quod ſecundùm aliquod cauſæ genus eſt prius altero, vel ita ſe habet ad alterum, vt illi ex natura rei præſupponatur, non è contra. Tertium verò modum apponit S. Bonauentura, quando eſt ratio, vt aliquid fiat, tamen in eo genere eſt prius naturâ illo.

22 ASSERO primò. Anima non fuit medium colligantiæ, ſeu vinculum vniens carnem perſonæ Verbi. In hoc conueniunt cum D. Bonau. S.Thom. *quæſt.* 2. *art.* 10. & *quæſt.* 1. *art.* 6. Richardus *in* 3. *diſt.* 2. Suarez *diſp.* 17. *ſect.* 4. Vaſquez *diſput.* 37. *cap.* 7. Nazarius *quæſtione* 2. *articulo* 1. *Controuerſ. vnica*.

PROBATVR primò à Suarez ratione S.Doctoris *in corpore*, quia ſequeretur, Verbum non vniri carni hypoſtaticè. Hoc autem eſt hæreticum: Ergo. Probatur ſequela. Vnio ſubſtantialis eſt immediata, at vnio hypotaſtica eſt ſubſtantialis: Ergo immediata: Minor probatur, Ioan. primò. *Verbum caro factum eſt*.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore *argumento*, *ſecundo loco*. Medium colligantiæ extremis magis vnitur, quàm extrema inter ſe: ſed anima non vnitur arctius deitati, aut carni, quàm ipſa extrema, nempe caro, & deitas inter ſe: Ergo. Minor probatur; nam caro etiam ipſa vnitur hypoſtaticè deitati. Inſuper vnitur ei inſeparabiliter; at verò anima vnitur deitati eadem ſolùm vnione, id eſt, hypoſtatica, qua & caro: carni verò ſeparabiliter vnita eſt, at deitati inſeparabiliter.

PROBATVR tertiò à D. Bonauent. *argumento* 3. *loco citato*. Soluto vinculo colligante ſoluuntur res colligatæ; at ſolutâ animâ, ac ſeparatâ à corpore, non fuit ſeparata caro à Verbo: Ergo.

23 ASSERO ſecundò: Anima non fuit tale medium aſſumendæ carnis, vt ſola ipſa vniretur immediatè; caro autem ſolùm ratione animæ. Eſt communi opinio.

PROBATVR à Nazario ratione tertia D. Bonauenturæ *ſecundo loco*. Sequeretur, Verbum in triduo non fuiſſe vnitum carni inanimi, quod eſt error in fide.

ALIAM etiam rationem inſinuat initio *corporis*, nempe quia ſecundum fidem: *Verbum caro factum eſt*, atque adeò non ſola ratione vnionis cum anima debet aſſeri caro vnita Verbo. Hac nititur Vaſquez *cap.* 8.

ASSERO tertiò. Anima non fuit tale medium 24
carnis vniendæ Verbo, vt prius natura fuerit aſſumpta, quàm caro, vt quod. Ità S. Bonau. quem ſequuntur Caietanus, Scotus, Vaſquez *loco cit.* Nazarius contra Valentiam *punct.* 2. *in fine*, Suarezium *ſect.* 1. & 3.

PROBATVR à Nazario ratione vltima D.Bonau. quia anima non eſt prius formata, & ſubſiſtens, quàm corpori vniatur, ità vt caro per animam formata ſit, aut ſubſtiterit: Ergo caro non ſubſiſtit in Verbo ratione animæ; nam Verbum ſupplet ſubſiſtentiam naturalem.

ASSERO quartò. Anima fuit medium *quo* aſſumendi corpus.

PROBATVR à D.Bonau. è SS. PP. primò ex Da- 25
maſceno *lib.* 3. *de fide*, *cap.* 6. vbi ait: *Ergo Dei Verbum per mediam mentem carni vnitum eſt; interiectam videlicet inter Dei puritatem, & carnis craſſitiem*. Idem habent S. Gregorius Nazianzanus *oratione* 42. & D. Cyrillus *orat. de natura aſſumpta*.

SECVNDÒ è D. Greg. in quo id ad litteram non reperi, ſed *lib.* 17. *Mor. cap.* 18. aſſerit, Chriſtum veniſſe, vt ſuum corpus holocauſtum offerret, quo ſalutem nobis mereretur (ſanè voluntate): Ergo corporis aſſumptio facta eſt, vt eſſet Chriſtus rationalis, aptuſque merito. Hac ratione vſus eſt D. Bonau. vt dicam.

TERTIO ex D.Auguſtino *epiſt.* 3. ad Voluſianum: *Ipſa magnitudo diuina virtutis animam ſibi rationalem & per eandem corpus humanum, totumque omnino hominem in melius mutandum coaptauit*.

IN corpore verò refert D.Auguſt. *lib. de Agone* 26
Chriſtiano, *cap.* 18. vbi ait: *Incommutabilis veritas per ſpiritum, animam; & per animam, corpus ſuſcipiens, toto homine aſſumpto, ab omnibus eum infirmitatibus, nulla ſua contaminatione liberauit*. Eodem pacto eloquitur D. Nazianzenus *epiſt.* 51. Hæc verò ſatis propriè dicta ſaluantur, etiamſi anima non fuerit priùs aſſumpta, vt *Quod*, ſed quia per eam reddita ſit caro idonea aſſumptioni, vt notat Vaſquez *num.* 64. poſt D. Bonauenturam, *in corpore*.

DENIQVE Concilia, quæ contra Apollinarem definiunt, Verbum Dei non ſolùm veram carnem, ſed etiam veram animam aſſumpſiſſe, vno ore pronunciant, carnem media anima aſſumptam
fuiſſe. Hoc modo loquitur ſexta Synodus Genera- 27
lis *act.* 18. *in edicto fidei Conſtantini Pogonati ante medium*. Edictum verò fuit miſſum ad Leonem II. qui epiſtolâ ſuâ illud confirmauit. Et in eadem Synodo approbatum eſt. Id autem ideò aſſeri, ait Lugo *diſp.* 15. quia incarnatio ordinabatur ad noſtram ſalutem emerendam.

RESPONDET Durandus, Concilia, & Patres eo ſenſu intelligere, vt ratione dignitatis anima dicatur prior naturâ in aſſumptione, quàm corpus, & ratio corpus aſſumendi: Deinde intelligi ratione fructus, quia magis percipit fructum Incarnationis anima, quàm corpus. Itaque vult, hunc modum loquendi verum eſſe tantùm ſecundùm ordinem rationis, non naturæ.

AT dignitas maior animæ, licèt aliquam priori- 28
tatem

tatem ſecundùm naturam præſerat, vt docet Ariſto-
teles, *in prædicamentis, cap. de modis prioris*, & 5.
Metaph. cap. 11. hoc tamen non facit, vt priùs aſ-
ſumpta fuerit anima, vel vt verè dictum ſit a Sy-
nodo, & Patribus, animam fuiſſe medium aſſumen-
di corpus, vt notat Vaſquez, *cap.* 5.

Præterea oſtendam, animam fuiſſe rationem
realem aſſumendi corpus.

Prima ratio S. Doctoris eſt Sanctorum, Na-
29 zianzeni, Damaſcem, atque Cyrilli ſupra: Extrema
multum diſtantia non vniuntur congruè, niſi per
medium aliquod; ſed Dei puritas, & carnis craſſities
multum diſtant: Ergo debuerunt vniri congruè per
medium aliquod, creatum ſanè, ſed à carnis craſſi-
tie accedens ad ſpiritualitatem Dei: Talis eſt ſpi-
ritus rationalis: Ergo. Non vult tamen eſſe medium
colligantiæ; nam & anima ipſa, infinitè diſtat à
Deo, ſed vult eſſe conuenientiæ ad proportionem.

Secvnda ratio: Maioris dignitatis eſt vnio
hypoſtatica, quàm beata: ſed corpus aptatur glo-
riæ, mediante anima: Ergo & ad vnionem. Hoc
argumentum non intendit ſimilitudinem ſtrictam,
quia corpus inanime eſt ineptum beatitati; at non
ſic vnioni: Enim verò penſitata vnione ad finem
meriti, vt dixi cum D. Gregorio, currit ſimilis ne-
ceſſitas.

30 Tertia ratio. Id, quod eſt ignobilius alio, eſt
minus dignum, & congruum, vt digniſſimo vnia-
tur: at corpus hominis inanime eſt ignobilius bru-
to viuo: Ergo eſt minus congruum, vt vniatur Ver-
bo; at brutum incongruum eſt, vt aſſumatur à Ver-
bo: Ergo multò magis corpus noſtrum ſine anima:
Ergo anima eſt ratio, *vt Quo*, vnionis Verbi cum
corpore.

Qvarta ratio habetur *in corpore*, & innuitur
etiam à D. Thom. Quod eſt ratio, ſeu medium diſ-
ponens per aliquid reale ſui, ad id ordinatum, eſt
medium reale; ſed anima corpori, vt vniatur Verbo,
eſt medium per informationem, & vnificationem,
per quam fit aptum, vt Verbo, quod eſt vita, & im-
mortale vniatur. Hæc eſt ratio D. Auguſtini, & D.
Nazianzeni ſuprà. Hinc habes, animam in hoc ge-
nere eſſe priorem natura, quàm corpus; nam diſ-
poſitio eſt prior, vt notat Nazarius *concluſione
quinta*.

Hoc argumento premuntur aduerſarij, qui ali-
31 quas parui momenti afferunt ſolutiones, vt rectè ad-
uertit, & redarguit Vaſquez à *num.* 50.

Qva enim obſecro ratione SS. PP. dicunt, ani-
mam fuiſſe medium corpori ad vnionem, niſi quia
illud informando reddebat viuum, ac nobile; vt
notat D. Bonauentura, & Vaſquez *num* 49. Hinc
habes, etiam fuiſſe medium aſſumendi corpus non
modo in intentione finis ſalutis noſtræ perficiendæ
meritis maximè paſſionum, & mortis, ad quæ cor-
pus materialiter deſeruiebat, ſed ad formale requi-
rebatur voluntas; verum & ex alio capite fuiſſe me-
dium quoque in executione, quia decebat corpus
vniendum Verbo, in quo omnia ſunt vita, vt ait
Ioan. cap. 1. eſſe animatum vita nobili. Ita ex hoc
motiuo debuit corpus eſſe actu animatum; ſicuti
è priori motiuo debuit eſſe ad animam ordinatum,
quacum vnum compoſitum conſtitueret, aptum ad
meritum.

Observa tamen, D. Bonauenturam *in hac quæ-
32 ſtione*, in qua agebat de vnione carnis cum Verbo
in fieri; aſſeruiſſe, animam eſſe medium tantùm
congruentiæ, cùm Verbum poſſet hypoſtaticè vni-
ri etiam corpori nondum animato: at verò *quæſt.* 2.
art. 2. vbi egit de ordinatione vnionis ad redemptio-
nem, poſuiſſe, animam fuiſſe medium neceſſarium,
quia ſcilicet Chriſtus debebat eſſe mediator inter
Deum, & homines, & ideò debuit habere naturam
humanam, & quia finis Incarnationis erat redime-
re nos per meritum, & ſatisfactiones hominis, quæ
exigunt animam, ideò neceſſaria fuit anima vnita
corpori in facto eſſe vnionis: Hoc aduerti, quia
Vaſquez *cap.* 9. refert ſolam deciſionem S. Bonauen-
turæ quoad vnionem in ſe, & dicit eum abſolutè
tenere cum Alenſi, & Almaino, animam fuiſſe me-
dium tantùm congruentiæ; ipſe verò addit eſſe ne- 33
ceſſarium medium ex fine redemptionis, vt mane-
ret vnita toto tempore, quo perficeretur redemp-
tio; perfecto verò opere redemptionis in triduo
potuiſſe manere corpus abſque anima cum Verbo
vnitum, quia ſola congruitas aderat, vt eſſet vni-
tum Verbum carni viuenti, & hæc congruitas in
eo triduo non deturpabatur, quia caro illa ratione
primæ vnionis erat apta, etiamſi amiſiſſet ſuam pul-
chritudinem, ſicuti ſponſa, quæ ob pulchritudinem
aſſumitur; attamen deflorеſcente illa forma adhuc
detinetur coniugio. Prætereà cùm anima ad triduum
tantùm receſſiſſet, & corpus ex prima vnione diſ-
poſitionem ad incorruptionem obtinuiſſet, adhuc
erat apta vnioni cum Verbo, vt notat S. Doctor *ad
tertium*.

Qvod verò ſubdit Vaſquez, *num.* 57. animam 34
fuiſſe medium neceſſarium in facto eſſe, reſpectu
carnis humanæ viuentis, quia caro humana viuens
non potuit manere vnita Verbo ſine anima rationa-
li, à qua habet eſſe carnis humanæ viuentis; adeò
eſt clarum, vt fruſtra Vaſquez tanto apparatu diſtin-
ctionem Seraphici doctrinæ addendam clamaret.
Quis enim ſciolus ignorat, non potuiſſe Verbum
vniri, vel vnitum manere carni humanæ viuenti, ſi
caro eſſet inanimis?

Obiicies primò cum Durando. Ordo eſt ha-
bitudo plurium ad vnum primum; ſed vnica eſt aſ-
ſumptio totius, & partium: Ergo non poteſt eſſe
aliquis ordo inter partes inter ſe; vel inter totum,
& partes.

Respondet Vaſquez *num.* 59. ex D. Bonauen-
tura *in corpore*, licèt vna ſit vnio, tamen carnium, &
animam eſſe plura; ex his autem anima eſt forma,
idoneam reddens carnem, vt Verbo vniatur, & ideò
rectè dicitur medium aſſumptionis.

Obiicies ſecundò cum eo: Quando aliqua duo 35
vniuntur, vt vnum, non eſt dare inter ea aliquem
ordinem: anima, & corpus vniuntur Verbo, vt vna
natura humana: Ergo.

Respondetvr ex S. Doctore *in corpore*, ea,
quæ vniuntur, vt conſtituentia vnum tertium, ad-
huc poſſe ita ſe gerere, vt vnum ſit ratio vniendi al-
terum, cum inter ſe maneant diſtincta.

Obiicies tertiò cum Almaino, & Gallo. Quan-
do aliqua vniuntur aliquo medio, ſoluitur vnio ſub-
lato medio: at ſublata anima à corpore Chriſti, non
eſt ſeparatum corpus à Verbo in triduo: Ergo non
vniebatur mediâ animâ.

Respondet Vaſquez *num.* 60. ex D. Bonauent. 36
ad 1. *& tertium*, maiorem eſſe veram, ſi ſit medium
Quod; ſimiliter ſi ſit medium *Quo* neceſſitatis ſim-
pliciter; at verò anima fuit medium tantùm con-
gruentiæ in ſe, & ideò, ſicut qui aſſumit vxorem
propter pulchritudinem, tamen forma deflorata non
dimittit eam; ita & in caſu hoc: In ordine verò ad
finem redemptionis fuit pro eo tempore neceſſa-
rium; at completa redemptione, potuit diſſolui ad
tempus exiguum.

Adda, quia corpus ex prima vnione retinebat

idoneitatẽm ad incorruptionem, ideò quamvis ani-
ma ſepararetur à carne; non tamen debuit Verbum
à carne ſeparari. Quod verò addit Vaſquez, carnem
alia numero diſtincta vnione manſiſſe vnitam Ver-
bo in triduo, eſt contra SS. PP. Leonem *ſerm. 9. de
Natiuitate*, & *ſerm. 10. 17. & 19. de Paſſione*, &
Bernardum *lib. 5. de conſideratione*, qui dicunt, vnio-
nem primam carnis cum Verbo fuiſſe indiſſolubi-
lem; ſi enim alia numero vnio diſtincta facta eſt:
Ergo prima fuit diſſoluta, & caro ſeparata: eſto fue-
rit reunita nouâ illâ vnione.

37 Obiicies quartò cum iiſdem, Verbum potuit
vniri naturæ irrationali, imò inanimatæ: ergo &
carni humanæ inanimatæ: Ergo anima non fuit me-
dium vniendi carnem cum Verbo.

Respondet Vaſquez *num. 6.* ex D. Bonauent.
argumento vltimo, primo loco, addita reſolutione, hinc
tantùm inferri, animam non fuiſſe medium neceſſi-
tatis vnioni, vt ſic, ſed congruitatis, eſto in ordine
ad finem eſſet neceſſitaris, vt dixi.

Obiicies quintò cum Suarez *ſect. 1.* Si anima
priùs eſſet vnita carni, quàm Verbo, ſequeretur,
priùs eſſe compoſitam tutam humanitatem, quàm
fuerit anima aſſumpta: Ergo priùs aſſumpta eſſet
humanitas, quàm anima.

38 Reſpondetur ex S. Bonauentura, negando
Conſequentiam: Licèt enim humanitas exiſteret,
tamen partes manebant diſtinctæ, ita vt anima poſ-
ſet eſſe ratio aſſumendi corpus: & ità, eſto exiſte-
ret tota humanitas, adhuc tamen corpus aſſume-
batur ratione animæ: Nazarius addit totam huma-
nitatem eſſe naturâ poſteriorem partibus vnitis, &
ideò has priùs aſſumi poſſe, quàm totam.

Obiicies ſextò. Anima Chriſti priùs naturâ
fuit ſubſiſtens, quàm vniretur corpori: Ergo priùs
fuit aſſumpta, vt *Quod*. Antecedens probatur, quia
anima rationalis creatur, atque adeo in ſe eſt ſub-
ſiſtens. Conſequentia probatur, alioqui priuſ-
quam aſſumeretur, habuiſſet propriam ſubſi-
ſtentiam.

39 Reſpondetur negando Antecedens, non enim
anima in compoſito ſubſiſtit priùs naturâ, quàm
vniatur materiæ; ſed & in creatione infunditur, &
in materia creatur; neque in corpore ſubſiſtit per-
fectè, ſed quaſi in potentia. Ità Nazarius.

Obiicies ſeptimò cum eodem *ſect. 3.* Materia
ſimpliciter ordine naturæ creationi animæ ſupponi-
tur, quia eſt fundamentum generationis; ſupponi-
tur autem ſubſiſtens, & in eo inſtanti non potuit
ſubſiſtere, niſi ſubſiſtentiâ Verbi.

Reſpondetur, nullo inſtanti etiam natu-
ræ, materiam ſubſiſtere abſque forma, & ideò nun-
quam intelligitur ſubſiſtere, niſi ſubſiſtentiâ
totius.

Eſto autem prius naturâ ſubſiſteret, illa tamen
eſſet ſubſiſtentia imperfecta, ordinata ad conſti-
40 tuendam perfectam ſubſiſtentiam totius; & ideò
non fuiſſet neceſſe, Verbum eam aſſumere ante
animam.

Ex his ſoluuntur rationes adductæ à Scoto apud
Fabrum *diſp. 9. num. 14.*

QVÆSTIO V.

An aſſumpta fuerit anima, medio ſpiritu, & mente.

D. Bonauentura. loco citato.
D. Thom. quæſt. 6. art. 2.

Patres Eccleſiæ, ſuperiori quæſtione relati, 41
qui contra Apollinarem dixerunt, carnem, ſeu
corpus aſſumptum mediâ animâ; dixerunt eſſe etiam
animam aſſomptam medio ſpiritu, Hæreticus enim
ille, qui priùs dixerat, Verbum aſſumpſiſſe carnem
ſine anima, & pro anima fuiſſe deitatẽ; mox aliquan-
tulum reſipiſcens, conceſſit, animam etiam aſſump-
tam; ſed ſine mente, eiuſque loco ſatis fuiſſe dei-
tatem, in quo rurſus blaſphemat.

Qvid verò nomine animæ, & nomine ſpiritus,
& mentis intelligant, aliquantula ſollicitudine eſt
inquirendum.

Svarez *in Commentario, art. 2.* ait per animam 42
intelligi ſubſtantiam animæ, vt dicit gradum com-
munem aliis inferioribus animabus: per ſpiritum
verò intelligi, vt confert gradum rationalem.

Valentia, *punct. 3.* per animam intelligit
potentias inferiores: per ſpiritum verò intelle-
ctum, & voluntatem. Idem ſentit Porrecta, &
Aluarez.

Caietanvs, quem ſequitur Medina *art. cit.*
& Nazarius *controuerſ. vnica*, ſecundùm vtrumque
ſenſum accipiunt, vt gradus ſubſtantialis rationali-
tatis fuerit ratio aſſumendi inferiores, negatiuum, &
ſenſitiuum; & potentiæ ſpirituales animæ, ideſt,
Intellectus, & Voluntas, fuerint ratio aſſumendi po-
tentias inferiores.

Vasqvez, *diſp. 38.* nomine animæ intelligen- 43
dam putat ſubſtantiam animæ, ſecundùm omnes
gradus; nomine verò ſpiritus, facultatem intelle-
ctus, qui dicitur oculus animæ: Hinc verò vult eſ-
ſe germanum ſenſum Patrum. Ex quo patet, falli
Nazarium, dum ait, Vaſquezium per ſpiritum in-
telligere etiam voluntatem. Addit Lugo *diſp. 15.*
ab aliis accipi operationes intellectus, & vo-
luntatis.

D. Bonaventvra *in corpore*, ait cum Magi- 44
ſtro *diſt. 2.* per animam intelligi portiones inferio-
res animæ, nempè vegetatiuum, & ſenſitiuum;
per ſpiritum verò, & mentem, intelligi ſuperiorem
portionem rationalitatis, per quam homo magis
Deo accedit, & ad perpetuitatem ordinatur ipſum
corpus.

Nobis videndum eſt, qui fuerit error Apolli-
naris: Sic enim & genuinum ſenſum Sanctorum
Patrum impugnantium comperiemus; nam, vt
ſæpè refricat Seraphicus, quando volumus ſenſum
germanum Sanctorum PP. & CC. definientium
contra aliquem hæreticum, percipere; oportet hæ-
retici illius errorem ſcire: Et hoc admonet etiam
Vaſquez *diſp. 38. cap. 2.*

Apollinaris igitur, initio quidem cum Ar- 45
rianis ſenſit, Verbum non aſſumpſiſſe animam, ſed
ipſum verbum fuiſſe loco animæ; poſtea verò qui-
buſdam conuictus Scripturæ teſtimoniis dixit, in
Chriſto eſſe animam ſentientem; non tamen men-
tem: Ita refert Epiphanius *hæreſi 73.* Auguſtinus
hæreſi 55. Lyrinenſis *in libello contra hæreſ. cap. 17.*
Nazian

Nazianzenns *oratione* 16. Cyrillus *homil.* 5. *Epheſ. dicta*, Roſimus *lib.* 11. *hiſtor. cap.* 20. & Tripartita. *lib.* 5. *cap.* 44.

QVOD verò intelligat nomine ſpiritus ipſam ſubſtantiam animæ rationalis, aſſerit D. Augoſtinus dicens: *Negaunt mentem, quæ eſt rationalis anima hominis.* Idem indicat Roffinus; Epiphanius verò refert, ſe interrogaſſe Apollinariſtas, quid nomine mentis intelligerent, quam negabant in Chriſto, eoſque reſpondiſſe, eſſe ſubſtantiam, ſeu ſpiritum. Vide Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 2.

46 PRÆTEREA ſpiritus, & mens idem ſunt apud PP. vt notat Vaſquez *cap.* 2. at verò apud Auguſtinum, ſeu Authorem *libri de ſpiritu, & anima, cap.* 9. & 10. eadem res eſt in homine anima, ſiue ſpiritus, ſeu mens; vocari verò animam prout viuificat corpus; Spiritum autem, vel mentem, quatenus eſt intelligentiæ capax: At *lib.* 9. *de Trinitate, cap.* 4. ait, Mentem ſubſtantiam eſſe, at verò apud aduerſarios, præcipuè Vaſquez, intellectus non eſt ſubſtantia animæ.

PRÆTEREA Apollinaris negauit in Chriſto ſpiritum, & mentem, & Verbum fuiſſe illi, aut, loco mentis, vt ſic humanitati Chriſti denegaret cogitationem humanam, & ità tolleret ab eo peccatum, & pugnam peccati, vt notat Vaſquez *hic*, & *diſp.* 57. *cap.* 2. Ergo funditus euertere volebat facultatem rationalem, prout effundit intellectum, & voluntatem; alioqui ſublato ſolo intellectu adhuc poteſt eſſe radix peccati, nempè voluntas, quæ malum per illuminationem Verbi percipiens, adhuc illud eligeret.

VOLVIT igitur vltimò concedere Apollinaris, animam informantem, quæ etiam ſecundùm gradum ſenſitiuum obtinet; at rationalem negauit, quæ præcipuè dicitur ſpiritus apud ſanctos Patres, & ratione cuius etiam alij gradus ſpirituales ſunt.

47 SENSVS igitur Sanctorum PP. fuit: Sicut Verbum vnitum eſt carni media anima, ideſt, diſpoſitæ per animationem; ita animæ vnitum eſt medio ſpiritu, nempè quia portione illa rationalitatis reddebatur Deo ſimilior, & geſtat imaginem Dei, & ad immortalitatem aſpirat.

QVÆSTIO VI.

An VERBVM *aſſumpſerit totam Humanitatem mediis partibus, vel è contra.*

FERCHIVS *diſput.* 2. notat è D. Bonauentura, *in* 3. *diſt.* 21. *quæſt.* 3. & *diſtinct.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 1. aliud eſſe medium, quod aſſumitur, & per ipſum aſſumitur aliud, vt frænum, per quod apprehenſum apprehenditur equus; vel anſula, qua apprehenditur hydria: Aliud eſt medium tantum quo.

48 IN hac quæſtione D. Thomas docet, ordine intentionis, priùs aſſumptam eſſe humanitatem, quàm partes, quia ſecundùm intentionem facientis prius eſt completum, quàm incompletum, & per conſequens totum, quàm partes; & ideò infert, Verbum aſſumpſiſſe partes humanitatis mediante toto. Sicut enim, ait, aſſumpſit corpus per ordinem, quem habet ad animam: ita aſſumpſit corpus, & animam per ordinem, quem habent ad naturam humanam.

ORDINE verò executionis, ait, priùs fuiſſe aſſumptas partes, quàm totum, quia ordo executionis primò attingit id, quod eſt primum in tranſmutatione materiæ.

49 SCOTVS verò 3. *diſt.* 2. *quæſt.* 2. quem ſequuntur Faber *diſp.* 19. *ibi*, Beda *controu.* 4. *art.* 4. Ferchius 3. *diſp.* 2. *quæſt.* ait, ordine tum intentionis, tum executionis primò aſſumptam eſſe naturam totam humanam: Addit autem Beda *in* 3. *concluſione*, animam eſſe medium, *quo*, aſſumendi totam naturam humanam. Hoc tamen videtur ſuperiori repugnare.

SVAREZ *diſp.* 17. *ſect.* 5. ait, Primò ordine intentionis priùs naturâ aſſumptam totam humanitatem, quàm partes: Secundò, ordine executionis, priùs aſſumptas partes: Tertiò, per hanc aſſumptionem non ſolùm aſſumptas eſſe partes ſecundùm ſe, ſed etiam vt inter ſe vnitas: Quartò, partes, vt inter ſe vnitas, aſſumptas eſſe media humanitate. Eandem ferè ſententiam habet Peſantius.

50 VASQVEZ *diſp.* 39. *cap.* 3. dicit primò, partes humanitatis non fuiſſe aſſumptas propriis vnionibus cum Deo, ſed vnica aſſumptione totius humanitatis, ita, vt tota humanitas primariè fuerit aſſumpta: partes verò conſequenter. Secundò dicit, licèt ita res habeat, tamen poſſe nos dicere, mediis partibus aſſumptam humanitatem totam, itavt partes ſint medium, *quo* aſſumpta eſt tota humanitas. Arridet Lugo *diſp.* 15.

MEDINA ait, partes dici priùs aſſumptas, quia cauſant humanitatem prius, quàm ipſa aſſumatur à Verbo.

51 ALVAREZ dicit, animam executiuè priùs aſſumptam, quàm totum, itavt anima prius naturâ ſubſiſteret, *vt Quod*, per ſubſiſtentiam Verbi, quàm tota humanitas: Secundò dicit, corpus ordine executionis non fuiſſe priùs aſſumptum, *vt Quod*, quam tota humanitas, ſed ſolùm *vt Quo*.

CAIETANVS profert ſic ſuam ſententiam, partes humanitatis, prius naturâ executiuè aſſumptas, *vt Quod*, quàm humanitatem: Idem tenent Valentia *punct.* 2. Aſturicenſis *de Chriſti gratia, quæſt.* 5. & videtur Richardi *in* 3. *diſt.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. Tanner. 3. *part. diſp.* 1. *cap.* 2.

52 NAZARIVS, *quæſt.* 6. *art.* 5. *controu. vnica*, ait: primò, ordine intentionis Verbum aſſumpſiſſe partes humanitatis, mediante toto, ex quo ſequitur, prius naturâ aſſumptum totum: Secundò dicit ordine executionis non prius aſſumptam animam, *vt Quod actu*, quàm totum. Tertiò, animam executiuè priùs à Verbo eſſe aſſumptam, *vt Quo in actu; & vt Quod*, medio modo inter actum, & potentiam, quàm humanitas. Quartò ordine executionis, corpus priùs naturâ, quàm humanitatem eſſe aſſumptam *vt Quo*, non autem *vt Quod* in actu, ſed in potentia tantùm. Ideò ordine executionis humanitatem priùs fuiſſe aſſumptam *vt Quod* in actu.

VIDEAMVS quid ſenſerit S. Bonauentura. Tria ergo habemus in ipſo.

53 PRIMVM eſt, partes humanitatis vnitas eſſe inter ſe ad conſtituendam vnam naturam, priuſquam aſſumerentur à Verbo. Idem habet *diſt.* 5. *art.* 2. *q.* 4. *ad quintum, & quæſt.* 5. *ad primum.*

SECVNDVM eſt, verè poſſe dici: *Filius Dei aſſumpſit naturam humanam.* Idem habet *eadem quæſt. in corpore.*

TERTIVM eſt. Humanitas, prout dicit formam totius, poteſt dici coaſſumpta: Ità *quæſt. citata ad primum.*

ASSERO primò, ordine intentionis priùs naturâ eſſe volitam ad vnionem totam humanitatem, quàm partes, atque adeò eam fuiſſe rationē aſſumēdi partes.

PROBA

PROBATVR à Scoto ratione D. Bonauenturæ, *quæſt. cit. 6. argumento 3. & corpore.* Nam Verbum aſſumpſit animam, & corpus, vt fieret homo, vt habetur Philip. 2. *Formam ſerui accipiens in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo.* Eandem rationem clariùs habet S. Bonauent. *art. 2. quæſt. 1. argum. 1. & in corpore*, & expreſſiùs *diſt. 2. art. 2. quæſt. 3. in argumentis primo loco, & corpore*, & *diſt. 21. quæſt. 3.*

54 ASSERO ſecundò, ordine executionis, partes, vt ſic, priùs naturâ aſſumptas, quàm totam humanitatem. Ità S. Doctor, dum ait, humanitatem, vt dicit formam totius, potius dicendam coaſſumptam. Ità & D. Thom. *ad* 1. Caietanus, Valentia, Aſturicenſis, & ex parte etiam Medina: Imò loquendo de aſſumptione paſſiuè *vt Quo*, etiam Vaſquez, & Nazarius concedunt, partes priùs naturâ fuiſſe aſſumptas, & ita fuiſſe medium, *Quo*, aſſumendi humanitatem.

PROBATVR à Suarez cum D. Bonauentura, *diſt. 2. art. 3. quæſt. 1. in corpore*, ex D. Auguſtino, *lib. de agone Chriſtiano, cap.* 18. vbi ait: *Incommutabilis veritas per ſpiritum animam, & per animam corpus ſuſcipiens; toto homine aſſumpto ab omnibus eum infirmitatibus nulla ſua contaminatione liberauit.* Idem habet *epiſt. 3. ad Voluſianum.*

55 QVAMVIS autem quoad animam, in ordine ad corpus, verum ſit, eam fuiſſe medium, *vt Quo*, vt reſpondet Faber, *num.* 13. attamen de partibus in ordine ad totum intelligitur de medio *Quod*; non autem de medio *Quo*, vt malè putat Suarez; ratio eſt, quia medium *Quo*, eſt medium idoneitatis ex nobili diſpoſitione; ſic enim anima, quæ eſt immortalis, & imago Dei, fuit corpori diſpoſitio congrua; at verò partes, cùm ſint ignobiliores toto, non poſſunt eſſe tale medium, ſed potius medium *Quod*, & id videtur innuere D. Auguſtinus, dum varians ponit in ablatino aſſumptionem totius, quaſi coaſſumptionem indicet, quam infrà exponam.

56 PROBATVR ſecundò *argumento penult. S. Doctoris.* Soluto medio *vt quod*, ſoluuntur extrema; ſed in ſeparatione Verbi à toto compoſito humanitatis in triduo mortis non eſt ſoluta vnio cum partibus: Ergo totum non fuit medium *Quod*, aut priùs naturâ vnitum, quàm partes, ſic enim partium vnio, vtpote naturâ poſterior, penderet ab vnione cum tota humanitate.

CONFIRMATVR ex S. Bonauentura *ad penultimum.* Id eſt primum in generatione, quod eſt vltimum in reſolutione; ſic cùm fundamenta domus, quæ ſunt prima in ædificatione, ſunt vltima in demolitione, & idem vrget in naturalibus: Nam materia, quæ eſt ſubiectum primum in generatione, manet in reſolutione omnium formarum: at vnio partium cum Verbo fuit in reſolutione poſt diſſolutionem Verbi cum humanitate: Ergo.

RESPONDET Faber *num.* 28. non eſſe factam primò diſſolutionem aſſumptionis, ſed ſolius humanitatis: Hinc infertur, totam humanitatem fuiſſe vltimam in generatione, quæ fuit prima in reſolutione per mortem.

57 CONTRA; quia ſic conceditur, Verbum dimiſiſſe id, quod principaliter aſſumpſerat, nempè tertiam illam entitatem ex partibus reſultantem, imò & partes ipſas ſeiunctas, eſſe dimiſſas, dum in reſurrectione Verbum rurſum vnitum ſit primò toti humanitati, ſicut & priùs; deinde verò partibus, in ſententia aduerſariorum.: Itaque nullus momenti eſt illud dogma, Damaſceno adſcriptum, & ab omnibus Theologis acceptatum: *Quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit.* Et inſuper ſequitur in horum ſententia fuiſſe diſſolutas à Verbo partes in reſurrectione, contra dictum Sanctorum, Leonis, & Bernardi relata *quæſt. 3. ad tertium.*

RESPONDET Vaſquez *diſp. 37. cap. vltimo*, & 58
Fauentinus *hic, num.* 30. verè in triduo humanitatem totam manſiſſe ſolutam à Verbo, & partes manſiſſe vnitas aliâ numero vnione; neque ſancti PP. ideò aiunt, indiſſolubilem vnionem partium humanitatis cum Verbo, quia etiam poſt mortem manſerit illa numero vnio, qua partes erant vnitæ in toto, ſed quia manſerunt ſemper vnitæ, licèt aliâ numero vnione, ſic enim dimiſit etiam ſpiritus aliquos.

AT verò hæc reſponſio non eſt ad rem, quamvis enim de particulis quibuſdam concedatur eas eſſe dimiſſas à Verbo, & de partibus principalibus non admittitur; Attamen aduerſarij concedunt in morte ſolutam primam vnionem, priorem naturâ, à qua pendebat vnio partium, & ità partes dimiſſæ ſunt, & aliâ ſuccedente vnione fuerunt aſſumptæ.

RVRSVS in reſurrectione primò vnita eſt tota 59
humanitas, & dimiſſa illa vnio, quæ in triduo fuerat in partibus, & rurſus partes reunitæ fuerunt, quæ omnia ſunt repugnantia doctrinæ Patrum, & nouas gratis confingunt vniones: At D. Bonauentura, qui hæc inconuenientia vidit, atque euitare voluit, dixit, primò aſſumptas eſſe partes, & totam humanitatem coaſſumptam, non quia tertia illa entitas non fuerit propriè aſſumpta immediatè; (abſit enim) ſed quia humanitas conſequenter aſſumpta eſt, quatenus intelligitur aliquid conſequens partes, quæ priùs intelliguntur vnitæ, quàm aſſumptæ, & priùs vnitæ, quam tota humanitas conficeretur ex eis.

DICES: hoc tuo argumento probatur, vnitum eſſe 60
priùs corpus Verbo, quàm animæ; nam in reſolutione ſeparatum eſt ab anima, non à Verbo: Ità Tanner. *in 3. part. diſp.* 1.

RESPONDETVR, negando ſequelam; non enim ſunt eiuſdem rationis vnio cum anima, & cum Verbo. Ideò non eſt adhibenda illa regula: *Quod eſt primum in generatione, eſt vltimum in reſolutione.* Deinde fuit priùs *vt Quo.*

ASSERO tertiò, partes, etiam vnitas formaliter, non fuiſſe prius vnitas, *vt Quod*; neque è contra, humanitatem priùs aſſumptam, quàm partes ſimul.

PROBATVR. Inter ea, quæ non differunt à par- 61
te rei, ſed ſolum ratione, non datur ordo realis, & ſecundùm naturam propriè; at totum non differt à parte rei à partibus, vt ſimul vnitis formaliter: ergo inter ea non datur ordo. Et hoc ſenſu fatetur Scotus, nullam eſſe de hac re quæſtionem: Ideò Durandus rectè *3. diſt. 2. quæſt. 2.* hoc ſenſu omnem tollit ordinem naturæ inter totum, & partes ſimul vnitas. Minor eſt ſententia S. Bonauenturæ, apud Galatium *p. p. Phil. lib. 1. tract. 6. quæſt. 9. num.* 12. & probatur. Quia aliàs aſſignetur, quid ampliùs dicat totum, præter partes vnitas? Secundò, tunc poſſet totum eſſe ſine ſuis partibus vnitis. Hoc ſatis elucidaui *p. p. tract. 5. diſp. 5. quæſt. 5.*

FABER in Philoſophia *theor.* 21. & *hic, num.* 17. 62
ſic diſtinguit, partes vnitas, tranſactas in tertiam entitatem, non differre realiter à toto; at verò partes vnitas, vt nondum tranſactas in tertiam entitatem, differre realiter. Hæc tamen diſtinctio ab ipſis etiam Scotiſtis exploditur, quia non eſt intelligibile, partes eſſe vnitas, & tamen non

adhuc

adhuc tranſiſſe in totum, quia totum nil aliud eſt, quàm partes vnitæ.

Pro ſolutione argumentorum Scoti, quæ Vaſquez, & Fauentinus exaggerant, oportet adnotare Trombettam, Magiſtrum formalitatum, & alios, ponere totum diſtingui à partibus, quatenus ab eis cauſatur, & conſtituitur intrinſecè. Sic homo diſtinguitur realiter ab anima, & corpore, quatenus intrinſecè conſtituunt hominem ipſum: huc enim feruntur argumenta Scoti, præcipuè quartum, quo vrget, partes à toto differre, quia ſunt cauſæ conſtitutiuæ totius realiter; nil autem cauſat ſeipſum.

63 Dvm autem contra Scotum arguitur: Si totum realiter diſtinguitur à partibus, ſequitur, poſſe eſſe totum aliquod ſine ſuis partibus, quod eſt abſonum. Probatur ſequela, quia ea, quæ differunt realiter, poſſunt ſeparata iacère.

Responbet, Maiorem eſſe falſam, quando duo realiter diſtincta habent intrinſecam dependentiam. Iam verò totum habet eſſentialem dependentiam à partibus.

Cvm ergo totum eſſentialiter pendeat à partibus, & partes actu reperiantur in toto, & realiter diſtinctæ à toto, ſequitur, Verbum neceſſariò prius naturà aſſumpſiſſe partes ſic ſimul vnitas, quàm totum. Itaque omnes rationes Scoti corruent, vt fatetur Faber *num.*22.

64 Obiicies primò cum Scoto & aſſeclis. Id primò fuit aſſumptum à perſona Diuina, quod prius perſonatum fuiſſet, ſi ſuæ naturæ eſſet relictum; at tota natura fuiſſet tunc primò perſonata. Hoc argumento nititur vnicè Caſpenſis *Tract.* 20. *diſp.* 4. *ſect.*3.

Respondetvr, negando Minorem: nam cùm totum in eſſe pendeat à partibus eſſentialiter, è conſequenti, pendet etiam in perſonari, vt fatetur Faber: terminantur ergo partes, & totum eodem ordine, quem inter ſe habent. Neque enim ſolùm perſonatur id, quod poteſt eſſe perſona, ſed quidquid ſpectat ad eſſe perſonæ.

65 Obiicies ſecundò. Si Verbum prius naturà aſſumpſiſſet partes, ideſt, animam, & corpus, quàm totum; ſequeretur, non fuiſſe primò hominem, ſed ſecundò.

Respondetvr, negando Sequelam; nam aſſumptio partium eſt diſpoſitio, vt aſſumatur totum, atque adeò primò conſtituatur homo; non enim per aſſumptionem partium in fieri, fit homo primò, ſed dum terminatur cum partibus tertia entitas reſultans, quæ à partibus dependet, vt notant Scotiſtæ. Quo ſuppoſito ruit omnis inſtantia Fabri, vt ipſe fatetur *num.* 22.

Obiicies tertiò. Quod ineſt alicui per aliud, non ineſt illi per ſe: ſed per vos aſſumptio connenit toti per partes eius: Ergo ipſum totum, quod eſt homo, non eſt homo per ſe.

66 Respondetvr, id, quod competit alicui per aliquid, quod cum eo vnum facit, & à quo pendet intrinſecè ipſum quod ſit tale, non eſſe tale per aliud, ſed per aliquid ſui, quæ enim intrinſeca ſunt, non ſunt extra: tales ſunt partes reſpectu totius. Ideò etiam is, qui probat propoſitionem ex principiis intrinſecis, non probat ex aliis, atque adeò demonſtratio adhuc manet, quæ neque ex aliis, &c.

Dices: vbi eſt ordo prioris, & poſterioris, ibi eſt diſtinctio: Sed per te hic eſt ordo prioris, &c. nam caro aſſumitur per animam, & totum per partes: Ergo.

Respondet S. Bonau. *diſt.*21. *quæſt.*3. *ad* 3. quod hic talis eſt ordo, vt vnum ſit propter aliud, atque adeò vna vnio, ſicuti cùm teneo æquum per frænum, non teneo eum duabus tentionibus.

Obiicit quartò Faber: Verbum non eſt homo propter duas vniones cum anima, & cum corpore, ſed propter vnionem cum tota humanitate, & propter hanc vnionem Verbum eſt homo: at hæc vnio ſufficit: Ergo illæ duæ ſuperfluæ ſunt. 67

Respondetvr, negari Minorem: nam vnio Verbi cum partibus neceſſaria eſt: Sicuti enim totum intrinſecè pendet à partibus, vt docent Scotiſtæ, ita dependenter ab eis aſſumitur.

Instat Faber: Ergo admittitis plures vniones. Probatur, quia ſunt plures termini.

Respondet S. Doctor *diſt.*21. *quæſt.*3. *ad primum*, licet anima, & corpus ſint duo in ſe; ſunt tamen partes ad totum conſtituendum. Vide D. Bonau. *tota quæſtione*, vbi aſtruit, fuiſſe vnam actu, & plures potentiâ vniones, ad ſeparationem, ſi fieret, aſpiciendo.

Ex his ſoluta manet etiam quæſtio: an Verbum prius aſſumpſerit naturam humanam, & deinde accidentia: cui reſpondet S. Doctor *diſt.*5. *art.*2. *q.*5. aſſertiuè cùm Damaſc. 3. *de fid.c.*7. Probat: Subſiſtere enim primò debetur ſubſtantiæ, ſed accidentibus ſolùm ratione ſubſtantiæ. Sic probant & Faber *n.*32. Suar. *ſect.*6. & dicam *diſp* 9. *quæſt.*7. *in fine*.

Solvitvr etiam quæſtio: An Verbum aſſumpſerit immediatè ipſam vnionem materiæ cum forma, quod aſtruunt Suarez *diſp.*17. *ſect.*5. Lugo *diſp.*12. *ſect.*5. quia Verbum ſupplet propriam naturæ hypoſtaſim, quæ totam ſuſtentat naturam. Alioqui non eſſet aſſumpta tota humanitas, ſed partes ſolæ. 68

QVÆSTIO VII.

An Verbvm *aſſumpſerit Humanitatem, mediante Gratia Habituali.*

D. Bonau. diſt. 2. art. 3. quæſt. 2.
D. Thom. in 3. d. 2. q. 2. art. 2. & d. 21. q. 2. art. 1. & 3. p. q. 7. art. vltimo.

Qvæstio eſt, an Gratia habitualis fuerit animæ Chriſti infuſa prius naturâ, quàm aſſumeretur à Verbo, vt ita eſſet perpulchra, & ideò magis diſpoſita vnioni cum ipſo Verbo. 69

Prima opinio eſt negatiua: Ita D. Thom. *q.*7. *art.*13. Scotus 3. *diſt.* 2. *quæſt.* 2. §. *contra hoc, argumento primo*. Durandus *quæſt.*3. *eiuſdem diſtinctionis*. Caietanus, & Moderni Thomiſtæ *in quæſt.* 6. vnde etiam ſententiam D. Thomæ ipſi eliciunt. Suarez *diſp.* 10. *ſect.*2. Vaſquez *diſp.* 40. Nazarius *quæſt.*6. *art.*6. *controu. vnica*. Faber 3. *diſp.*9. *cap.*5. Morandus *quæſt.* 25.

Secvnda ſententia eſt, Gratiam habitualem fuiſſe medium, *quo*, ſeu per modum diſpoſitionis congruæ, vt Verbum aſſumeret animam. Ita D. Bonau. *loco cit.* & D. Thom. *in tribus locis adductis*. Richardus *diſt.*2. *art.*2. *quæſt.* 3. Paludanus *quæſt.*2. *art.*3. Carthuſ. *quæſt.* 5. Gabriel *diſt.* 2. *quæſt. vnica*. Marſil. *quæſt.* 10. *art.* 1. *ad* 1. *dub*. His adde Alenſem 3. *part. quæſt.* 7. *memb.* 2. *art.* 1. & *quæſt.* 81. *memb. vlt.* & *quæſt.* 12. *memb.* 1. qui tamen vult, Gratiam fuiſſe 70

diſpoſitio

diſpoſitionem omninò neceſſariam, vt vniri poſſet Verbo perſonaliter, quocum allegant aliqui, ex quibus Vaſquez, etiam D. Bonauenturam, ſed malè, vt patet *hîc*, & *diſt. 13. quæſt. 2. ad quintum*. Hanc quæſtionem diſcuſſi *diſp. 6. quæſt. 2.*

Assero cum S. Doctore primò, gratiam non fuiſſe medium neceſſitatis, vt anima aſſumeretur à Verbo.

71 Probatvr primò à S. Doctore ratione ferè, quam magni facit Vaſquez contra D. Bonau. Si gratia eſſet neceſſaria, hoc eſſet, vt anima illa eſſet adoptata in filiam; ſed hoc non inſeruit, tanquam diſpoſitio neceſſaria ad vnionem cum Verbo: Ergo. Minor probatur, quia adoptio in filium eſt indiuiſa, toti Trinitati conueniens: Ergo illa gratia non tam diſponeret ad vnionem cum Verbo, quàm cum tota Trinitate.

Probatvr ſecundò à S. Doctore. Si gratia eſſet ita neceſſaria, vt per eam tanquam per vinculum fieret vnio hypoſtatica, iam vniretur Verbum animæ per accidens, & ita fieret humanitas Deo conformis, non autem homo Deus.

72 Fateor, tamen, ſi eſſet neceſſaria ſolùm vt diſpoſitio, adhuc non impedire, quin fieret vnio ſubſtantialis Verbo, vt notat Suarez *loco cit.* Vaſquez *num. 4.* ex D. Bonau. qui ideò argumento ſecundo ex eo probat non poſſe gratiam habitualem eſſe id, quo homo fit Deus, quia eſt quid creatum. Et *in corpore*, eandem rationem explicat à ſimili de gratia habituali, quæ facit nos Deiformes accidentaliter.

Probatvr tertiò à S. Doctore, quia ſi vnio fieret mediante aliquo habitu gratiæ, neceſſariò diſponente; vel hæc diſpoſitio eſſet neceſſaria ex parte corporis, vel ex parte animæ; non ex parte corporis, quia corpus eſt incapax habitus gratiæ; neque ex parte animæ, alioqui corpus ipſum, incapax habitus gratiæ, non poſſet vniri Verbo.

73 Asssro ſecundò, gratiam habitualem præceſſiſſe in anima vnionem, tanquam congruam diſpoſitionem.

Probatvr à D. Bonau. *in corpore*. Ordo Diuinæ ſapientiæ poſtulat, vt quæ maximè diſtant, non vniantur, niſi præcedat diſpoſitio aliqua, quæ reddat vnum extremum vicinius alteri: Ergo conueniens fuit, vt humanitas per aliquam diſpoſitionem redderetur Deiformis, & pulchrior, vt ſic Verbo magis eſſet conformis.

Commvniter aduerſarij negant, neceſſariam fuiſſe aliquam diſpoſitionem. Ita Vaſquez *num. 9.* Nazarius *ad tertium*, nullus tamen congruitatem redarguit huius diſpoſitionis in ratione ornamenti.

Probatvr ſecundò à S. Doctore *argumento tertio*. Sicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis; ſed Deus in nullo homine habitat modo ſupernaturali ordinario, niſi mediante aliquo habitu gratuito: Ergo nec in magis, imò maximè ſupernaturali per vnionem hypoſtaticam congruè habitat, niſi per aliquem habitum diſponentem.

74 Obiicies contra primum Aſſertum. Quando aliquid eleuatur contra ſuam conditionem, requirit diſpoſitionem: at humanitas per vnionem ſic eleuatur: Ergo.

Respondet S. Bonau. ſufficere gratuitam Dei voluntatem. Ita reſpondet etiam Vaſquez *num. 9.* & Nazarius, qui addit Maiorem eſſe veram de eo, quod non habet ordinem immediatum ad eam formam.

Obiicies primò cum Scoto, Durando, & Thomiſtis: Eo inſtanti natura humana perſonatur à Verbo, quo fuiſſet perſonata ſuâ perſonalitate creata; at tunc priùs fuiſſet perſonata, quam habitu gratiæ imbuta: Ergo. Maior eſt euidens. Minor probatur, quia habitus gratiæ eſt principium operandi; operari autem eſt ſuppoſiti. Hoc argumentum exaltat Fauentinus *num. 34.*

Respondetvr tamen, negando Minorem, nam habitus gratiæ infuſus fuit ob alium ſuum effectum, vt redderet animam illam pulchram; ac ita Deiformem, non enim ad ſolam operationem gratia ordinatur; ſed primò, vt tanquam forma animam Deo aſſimilet.

Instat Vaſquez. Si data eſt ad ornamentum, 75
data eſt cum effectu adoptionis, vt eſſet anima filia; at verò gratia in Chriſto, neque nunc habet hunc effectum, vt faciat filium adoptiuum: Ergo. Hanc rationem optimam acclamat à ſe è cathedra mundo exhibitam, atque acclamatam. Hæc tamen ratio eſt D. Bonauenturæ, qui ante Vaſquez multis annorum centuriis eam ſcriptis obſignauit.

Respondetvr, potuiſſe eam gratiam dari affectu filiationis naturalis, vt ſic humanitas illa Sanctiſſima eſſet diſpoſita ad filiationem naturalem.

Respondet ſecundò S. Doctor *diſt. 13. quæſt. 1. ad 2.* negando ſequelam, quia adoptio reſpicit perſonam, & importat aliquam extraneitatem; at gratia data eſt, vt eſſet deiformis perpulchra illa anima, & ideò non habet repugnantiam cum filiatione naturali.

Obiicies ſecundò cum Scoto, & Fabro. Quod 76
ineſt alicui ex ſe, priùs ineſt quàm id, quod ineſt ei per accidens; ſed perſonari ineſt naturæ ex ſe, ex intrinſeco; habitus verò gratiæ ineſt per accidens: Ergo priùs natura humana fuit perſonata, quàm gratia imbuta, quia perſonalitas Diuina ſubſtituta eſt loco propriæ perſonalitatis naturalis.

Respondetvr, hunc ordinem valere in na- 77
turalibus, & in ordine naturæ; at quando natura ordinatur ad aliquid ſupernaturale, non valet. Quamvis autem perſonalitas Diuina ſubſtituta ſit loco humanæ debitæ, tamen quia erat ſupernaturalis eminentiſſimi ordinis congruè exigebat diſpoſitionem præuiam gratiæ. Imò etiam in ordine naturali corpus, antequam eſſet aſſumptum habuit accidentia: ad hoc etiam ordinata, vt pulchritudinem, &c.

Obiicies tertiò. Ratio, propter quam habuit 78
tantam gratiam, fuit, quia erat Filius Dei: Ergo prius facta eſt vnio, & poſtea infuſa eſt gratia; quia cauſa ſemper præcedit effectum. Antecedens probatur Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, quaſi vnigeniti à Patre.*

Respondetvr ex D. Bonau. *in corpore*, gratiam quidem habitualem datam ex reſpectu vnionis, nempe, vt ornamentum præuium eius, ſicuti, qui adornat thalamum ſponſi nondum ingreſſi.

Obiic ses quartò. Exiſtentia accidentis ſupponit exiſtentiam ſubiecti; ſed anima, quæ eſt ſubiectum gratiæ, nunquam fuit, niſi Verbo vnita: Ergo gratia non potuit ante vnionem ei ineſſe.

Respondetvr, eodem inſtanti temporis fuiſſe 79
creatam animam, & ornatam gratiâ, & vnitam Verbo, ſed hoc vltimum fuiſſe poſterius naturâ, neque enim humanitas exiſtit exiſtentiâ Verbi, ſed propria præcedente ſecundùm naturam.

Ex dictis patet etiam id, quod quærit S. Doctor *diſt. 2. quæſt. vlt* An vnio facta ſit mediante Spiritu ſancto.

Respondet autem, Spiritum ſanctum non po- 80
tuiſſe eſſe vinculum medium, alioqui magis eſſet vnitus, & incarnatus, quàm Verbum.

DISPVTA

DISPVTATIO VNDECIMA.

DE GRATIA SINGVLARIS PERSONÆ CHRISTI.

HVMANAM Chriſti naturam, vndequaque ſubſtantialiter perfectam, huc vſque perſpeximus; iam paulo altiùs mentis oculi attollendi, vt ſupernaturales perfectiones cumulatim ei conceſſas contemplemur; hoc etenim inter Naturam, & Gratiam initum eſt fœdus, vt illa, ſuis priùs numeris abſoluta, ab hac vltimatè, & ſupremè perficiatur: Perfectiones porrò hæ, aliæ ſunt voluntatis, aliæ ſpectant ad Intellectum; nam hæ duæ potentiæ ſunt velut aquæductus, per quos ſuperna Dona in animam deriuantur: Inter plures autem voluntatis dotes principem tenet locum GRATIA, ideò de ipſa primò diſputabitur. Verùm cùm de eâ hîc ſimus acturi, prout principale ſuum reſpicit ſubiectum, quod eſt CHRISTVS; operæ pretium eſt, vt iuxta diuerſam huius conſiderationem, diuerſimodè etiam ipſius gratiam ſuſpiciamus: Chriſtus autem, cùm nobis meruerit, & ſibi, duplicem requirebat Gratiam, aliam, quàm ſibi retineret propriam; aliam, quam nobis communicaret, communem: hanc habuit, vt Caput Eccleſiæ, cuius erat cuncta ipſius membra mouêre, & ſuſum agere; illam verò poſſedit vt ſingularis Perſona, cuius erat acceptum talentum in ſuam, & Dei gloriam multiplicare: Et cùm vnumquodque priùs ſpectetur in ſe, quàm in ordine ad alterum, ideò hîc de GRATIA CHRISTI vt ſingularis Perſonæ, agemus primò. Altera verò diſputatione, quæ erit decimatertia, quam habuerit Chriſtus gratiam, vt Caput Eccleſiæ, ſedulo indagabimus.

QVÆSTIO I.

An certum omnino de fide ſit, in CHRISTO *Gratiam extitiſſe habitualem.*

D. Bonau. diſt. 13. quæſt. 2.
D. Thom. quæſt. 7. art. 1.

1 PRIMÒ quidem Vaſquez, *diſputat.* 41. Aſturicenſis *de Gratia Chriſti, quæſt.* 1. Medina *ad hunc art. D.Thom.* aſſerunt, certiſſimum quidem eſſe in Chriſto fuiſſe Gratiam creatam ſanctificantem; attamen non eſſe de fide definitum. Adhæret his Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 5. allegans Recentiores.

E regione Melchior Cano *lib.* 12. *de locis Theol. cap.* 14. Bellarminus *tom.* 1. *lib.* 4. *de Chriſti anima, cap.* 2. *&* 3. Suarez *diſp.* 18. *ſect.* 2. Montagnolius, & alij, quos ſequitur Nazarius *ad hunc articulum*, tenent eſſe de fide, & hoc probabilius putat Valentia, *quæſt.* 6. *punct.* 1. Medina *quæſt.* 19. *art.* 4. *d.* 4. *& quæſt.* 34. *artic.* 4. huic adhæret opinioni: Sanctus verò Bonauentura non audet aſſerere, eſſe de fide, ſiue *hic*, ſiue *in Breuiloquio citando*: attamen videtur vbique ponere, tanquam ad finem pertinens.

Asserо primò. In Chriſto ponenda eſt gratia creata, & hoc certò.

2 Probatvr primò à D. Bonauentura. In quocunque incipit Spiritus ſanctus inhabitare, id præſtat per gratiam creatam: Sed in Chriſto incepit habitare Spiritus ſanctus: Ergo per gratiam creatam. Minor probatur primò ex D. Cyrillo *tom.* 1. *Concil. Epheſ. cap.* 1. *epiſtola ad ſolitariam vitam agentes*, vbi ait, nomen Chriſti propriè tribui iuſtis, quia Spiritus ſancti gratia delibuti ſunt iuxta illud prima Ioan. 2. *Et vos vnctionem habetis à Spiritu ſancto*, quam vnctionem fuiſſe in Chriſto probat ex pſalm. 44. *Vnxit te Deus oleo, &c.* Et Actorum 10. *Vnxit eum Deus Spiritu ſancto.* Ad-
3 dit verò, ſingulare fuiſſe in Chriſto non ſolùm fuiſſe Chriſtum, ſed etiam Deum, vnde concludit: *Si quis propter hanc ſolam vnctionem dicat, appellari Chriſtum Deum, & adorari; eadem ratione dicturum eſſe, nos eſſe Deos, & adorandos, æque ac Chriſtum.* Vbi ſupponit, illam gratiam Spiritus ſancti eſſe eiuſdem rationis in Chriſto, & in nobis.

Vbi nota ly *Solam* non indicare eam, quæ eſt per gratiam; ſed dari aliam in Chriſto vnctionem, quæ eſt hypoſtatica vnio; non enim hæc nobis communicatur.

Vasqvez *num.* 8. è Peltano ſenſum conatur euertere; ſed pedem ſarculo fodit, ſic perlegens: *Et nos quoque illam ſacram vnctionem aſſecutos non neget, quemadmodum iure id negare non valet.* Duas autem vnctiones in Chriſto poſuit, alteram vnionis hypoſtaticæ ei propriam; alteram gratiæ ſanctificantis habitualis, quam nobis ait participatam, vt lectio Peltani exprimit: Ideò *tom.* 5. *eiuſdem Conc. cap.* 1. ait Chriſtum eadem vnctione vnctum, ac nos: (Neque tamen æqualiter nobiſcum) noſtram verò vnctionem eſſe per habitum oſtendi *prima ſecunda, tractat. de Gratia, diſp.* 3. *quæſt.* 2. contra Vaſquez ex parte.

4 Rvrsvs Minor probatur ex illo, Iſaïæ 11. *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini.* Quem locum de gratia etiam habituali exponit D. Cyrillus. Deinde probatur à S. Bonauentura, *diſtinct.* 13. *quæſt.* 3. ex illo Ioannis: *Vidimus gloriam eius, &c. plenum gratia, &c.*

Hæc loca ſic intelligit D. Auguſtinus 5. *de Trinitate, cap.* 26 vbi ait: *Dominus ipſe Ieſus non ſolam Spiritum ſanctum dedit vt Deus; ſed etiam accepit vt homo, propterà dictus eſt plenus gratiâ. Et manifeſtiùs de ipſo Scriptum eſt in Actibus Apoſtolorum: Quia vnxit eum Deus Spiritu ſancto. Non vtique oleo viſibili, ſed dono gratia, quod viſibili ſignificatur vnguento, quo baptizatos vngit Eccleſia.* Hanc authoritatem ſufficere ait Faber *diſputatione* 28.

Sane de ea gratia intelligit Ioannes, de qua di-
5 cit: *De plenitudine eius accepimus*, vt notat eruditè Maldonatus *hîc* poſt S. Doctorem *ibid.* & *in* 3. *d.* 13. *dub.* 3. *litt.* & 4. *parte Breuiloq. cap.* 5. At gratia, quam ab eo accepimus, eſt habitus ſanctificans, non gratia vnionis hypoſtaticæ, quod Valentia non bene aduertit.

Hoc indicare voluit S. Auguſtinus, *tractat.* 3. *in*
6 *Ioannem*, dum ait: *Vidimus gloriam eius, &c. plenum gratia, & veritatis*, & poſtea ſubdit: *De plenitudine eius nos accepiſſe gratiam*, nempè ad operandum; deinde: *Et gratiam pro gratia*, ad ſanctificationem, quia ſcilicet ſimilem gratiam ei, quam habebat, accepimus, eſto non in omnibus, quia fidem ipſe non habuit; neque de ſua gratia, quidpiam detruncauit, & tranſtulit in nos, vt notat S. Doctor, *diſtinctione* 13. *dub.* 3. *litter.* cum Magiſtro *ibi.* Ex quo patet, deceptum Vaſquez, dum ait, ideò ſolùm Chriſtum plenum gratiæ dici, quia ſuo merito contulit nobis gratiam ad implendam legem. Quorſum enim primò diceret, eum plenum gratiæ, deinde nos de plenitudine eius accepiſſe; tertiò ab eo gratiam factam poſt legem Moyſi ad eam ſeruandam, ſi hoc tertium ſolùm vellet dicere.

Hoc enim non dicit ſolùm Diuus Auguſtinus, 7
ſed etiam, viſum eſſe ipſum plenum gratiæ: *Et quid, ait, vidimus? Et vidimus gloriam, tanquam vnigeniti à patre plenum gratia.* Similiter 13. *de Trinitate, cap.* 19. Sic explicat: *Vidimus gloriam eius quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratia, & veritatis, ſi gratiam referamus ad ſcientiam; veritatem ad ſapientiam, puto, nos ab illa duarum iſtarum rerum diſtione, quam commendauimus, non abhorrere. In rebus enim, per tempus ortis, illa ſumma gratia eſt, quod homo in vnitate perſona coniunctus eſt Deo.* Vbi aduerte, non ſolam gratiam vnionis intelligere, ſed aliquod donum creatum, quod Vaſquez non percipit.

Qvod verò ipſe commiſeritur Chryſoſto- 8
mum, *homilia* 11. *in Ioannem*, aliter exponentem; callidè incedit; hic enim Pater exponit id tantùm (*Gloriam eius*) non autem id (*plenum gratia*) vt notat D. Bonauentura, *Ioannis primo*, quaſi hoc ſupponat clarum; hoc enim plano ſenſu ſic exponitur, vt habet Lyranus, & hoc ipſa Sapientia incarnata iactat Eccleſiaſtici 24. *In me omnis gratia vitæ, & veritatis.* Omnis gratia etiam habitualis ad opera, vt ait S. Doctor *ibi*; quod vnicum eſt argumentum, ait Vulpez *diſp.* 27. *art.* 2. è Scoto *diſt.* 13. *quæſt.* 2.

Hoc verò è Chryſoſtomo, *homilia* 13. *in Ioannem* patet, vbi exponens id: *De plenitudine eius omnes accepimus, & gratiam pro gratia*, ait: *Non habet donum participabile, ſed ipſe fons eſt, ipſe lux, ipſe vita, non in ſe ipſo bonorum diuitias continens, ſed in vniuerſos diffundens, quibus diffuſis, plenus permanet.* Et affert exemplum de pelago, diffundente aquas, & de igne, multis lucernis ſplendorem communicante: Ergo de gratia illa, qua erat plenus, communicauit nobis, vt notat D. Bonau. *ad* 1. *Ioannis*, adducens Chryſoſtomum.

Ex his habes, falsò Vaſquez dicere, nullum Pa- 9
trum in noſtro ſenſu expoſuiſſe. Satis eſſe illi debuit profectò, quod ita ab omnibus Scholaſticis exponitur, vt notat Suarez.

Probatvr à S. Doctore. Minor aliis Scripturis; in Chriſto fuiſſe Spiritum ſanctum, atque adeò gratiam ſanctificantem.

Primò ex Iſaïæ 11. *Requieſcet ſuper eum Spi-* 10
ritus Domini, Spiritus Sapientia, &c. Neque verò ibi loquitur ſolùm de requiete Spiritus ſancti per ſeptem dona, vt putat Vaſquez *n.* 4. nam vt obſeruat S. Doctor 5. *p. Breuil. c.* 5. primò ait: *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini*, abſolutè, ideſt, per gratiam; deinde ramificationem gratiæ in dona apponit, dicens: *Spiritus Sapientia.* Et D. Cyrillus *loco cit.* exponit de donis gratiæ habitualis cumulationem, & D. Gregor. 20. *Moral. cap.* 30. ſic explicat: *Redemptor noſter ſpiritus operationes cunctas, & manentes habuit*, & Tertull. *lib.* 3. *contra Marcion. c.* 17. ait, hanc eſſe pulchritudinem gratiæ ſpiritualis, & interiorem eius qualitatem, ob quam dictus eſt: *Speciosus forma,*

ma. Similia babet *lib. 3. contra Marcionem, cap. 8.* & *lib. contra Iudæos, cap. 9.* vbi ait: *Requieſcet ſuper eum vniuerſitas ſpiritualium documentorum.* Idem ferè Irenæus docet *lib. 3. cap. 19.*

11 Secundò ex illo Lucæ 2. *Et gratia Dei erat in illo*, quem D. Bonauentura ſic exponit, iuxta illud Eccleſiaſtici 24. *In me omnis gratia vitæ, & veritatis.* Et Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, &c. plenum gratiæ, &c.* Ex quo patet, falſum eſſe, quod ait Vaſqnez, nullum ex Patribus, vel Interpretibus Scripturæ, ſic explicare.

Vrgeo, nam Patres expoſitores Scripturæ, exponentes hæc verba cum illis, quæ ſubdit: *Proficiebat Sapientiâ, & gratiâ*, & de eadem re locutum Euangeliſtam ſcientes, quæſtionem mouerunt; quomodo creſcere poſſet gratia Chriſtus, qui ab initio plenus fuit gratiâ; vtique illa, quæ ex ſe augeri poteſt, non gratia vnionis, vt notat Maldonatus ad hunc locum: Ergo ſignum eſt communiter ſic intelligi.

Tertiò ex illo Ioannis 10. *Quem Pater ſanctificauit, & miſit, &c.* 12

Hunc locum fatetur S. Bonauentura cum Vaſquez ibi, à D. Auguſtino intelligi de ſanctificatione in generatione æterna; quia enim *ſanctificare* videtur ſonare, priùs non fuiſſe ſanctum, ait S. Auguſtinus: *Sanctum genuit*, attamen id Ioan. 17. *Ego ſanctifico meipſum*, ideſt, Hoſtiam ſanctam meoſfero, vt exponit Chryſoſtom. *homil. 81*, etiam de gratia habituali poteſt intelligi, cuius proprius effectus eſt ſanctificare.

Quartò ex illo Lucæ primo: *Quod ex te naſcetur Sanctum.* Quod D. Bernardus *homil. 4. in Miſſus eſt*, exponit: *Singulariter ſanctum fuit, quod Virgo concepit, & per Spiritus ſanctificationem, & per Verbi aſſumptionem.* Eum refert S. Doctor, *ad 1. Lucæ*, & poſt eum Suarez.

Hunc locum proponit Vaſquez *num. 5.* diluen-
13 dum; ſed calamus attramentum non reddidit.

Addit ibi S. Doctor, Euangeliſtam aſſignare rationem, cur ſanctus ſit Filius Virginis dicendus: *Ideò ſcilicet, quia Spiritus ſancti opere fuit conceptus; ait enim: Virtus altiſſimi obumbrabit tibi, &c. ideò, &c. quaſi diceret: Quia fœcundaberis à Spiritu ſancto, generabis Sanctum: Si enim, vt ait Ioannes* cap. 3. *Quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum eſt ex Spiritu, Spiritus eſt: Ergo quatenus naſcitur ex Spiritu ſancto, eſt Sanctus*, (etiam abſtracta vnione hypoſtatica) & hoc (ait S. Doctor) voluit inferre D. Bernardus *loco citato.* Ad hoc applicat Seraphicus & id, quod *Daniel. 9.* vocat eum: *Sunctum Sanctorum*, ideſt, ex eodem capite Sanctum: Sic enim fit, vt in ſanctitate princeps dicatur, etiam Marci 9. *Hic eſt Filius meus chariſſimus.* & Matth. 17. *Filius meus dilectus.* Hinc Vulpes omnia ſpernens, præter ſuprà allatum eliditur. Hæc longius protraxi, vt Vaſquij pruritum ſcalperem, qui in eneruandis Scripturis ſæpè delectatur.

14 Probatvr ſecundò à D. Bonauentura. Omnis anima placet Deo ſupernaturaliter per Deiformitatem gratiæ habitualis ſanctificantis: at Chriſti anima placuit omnino Deo ſupernaturaliter comparatiuè ſuper omnes: Ergo per gratiam aliis etiam Sanctis datam: Ergo. Maior patet ex dictis *primo ſecundo loco cit.* Præterea cum ſaltem in paruulis, & ſanctificatis ex opere operato iuſtificatio fiat per habitum, vt fatetur Vaſquez, loco ibi adducto, & hic *num. 14.* ergo ex fide videtur concedendus Sanctus Sanctorum, vt ſic haberet dona, quæ ſancti habent, & hanc rationem D. Thomæ laudat Vaſquez *num. 28.* Minor eſt oſtenſa Scripturis.

Probatvr tertiò, argumento *in corpore* expli- 15
cato. Vbi eſt meritum modo connaturali, ibi eſt gratia, quæ eſt fundamentum ordinarium meriti, & cauſa; ſed in Chriſto fuit meritum: Ergo & gratia ſanctificans habitualis, quæ eſt cauſa meriti connaturalis. Hac ratione vtitur Durandus 3. *diſt. 13. quæſt. 1.* Palud. *eadem diſt. quæſt. 2. concl. 3. quarta opinionis*, ſed abſolutè.

Hanc rationem modo, quo à Durando fertur, aduerſari doctrinæ Patrum, & Conciliorum clamat Vaſquez *cap. 3.* vbi multos PP. atque Concilia aliqua corradit, aſſerentia, humanitatem Chriſti per Deitatem fuiſſe ſanctificatam.

Hoc tamen non negat D. Bonauentura, qui paſ- 16
ſim humanitatem Deitate ſanctificatam conclamat, eamque ferro ignito, vel carboni accenſo comparat, vt ſicut carbo, vel ferrum, igne penetrata, ignita ſunt; ità & humanitas Deitate perfuſa. Id habet S. Bonauentura paſſim. Sed de hoc *quæſt. ſequenti.*

Hoc verò exemplum deſumpſit ex D. Cyrillo in Iſaïam, *lib. 1. oratione 4.* & *in ſcholiis de Incarnatione Vnigeniti, capite 8.* & *lib. 6. Dialogorum de Incarnatione*, Damaſceno *lib. 3. de fide, cap. 15. 17. & 19.* & *lib. 4. cap. 3.* Niceta *in orationem 51.* quæ eſt ad Cledonium.

Vnde S. Doctor *ad 17. Ioan.* exponit ea verba: 17
Ego ſanctifico meipſum, ideſt, quando aſſumpſi humanitatem, ſanctificaui me, vt hominem, & id probat ex D. Auguſtino *tract. 108. in Ioan.* Hinc conſequenter habes etiam, Seraphicum non putaſſe neceſſariam ad meritum gratiam habitualem in Chriſto; nam Deitati vnita meritum Chriſti reddebatur non modo efficax, ſed infinitum, vt vidimus *diſp. 3. quæſt. 8.* & dicemus *quæſt. 2.* & cum dicit *in corpore*, quod ſine ea non fuiſſet idonea ad meriti perfectionem, loquitur de perfectione congrua formaliter modo connaturali, non de eſſentiali meriti, vt dicam *quæſt. ſequenti.*

Quid ergo ſentit? Profectò id, quod Vaſquez *cap. 5.* ſibi acclamat.

Notandvm ergo, argumenta S. Doctoris eſſe 18
cullimanda cum his, quæ in reſolutione quæſtionum concludit, & ſæpè etiam vnum fundamentum eſt aliis fulcimentum, & hoc etiam in aliis ſcholaſticis obſeruatur à candidis viris, vt in germano ſenſu allegentur.

Iam verò poſt ſuprà allegatam rationem S. Bonauentura aliam adducit, qua probat neceſſariam fuiſſe animæ Chriſti gratiam habitualem, nempè, quia cùm in Chriſto fuerint duæ naturæ, ac duæ voluntates, conſequenter etiam duo genera operationum arbitrij concedenda ſunt de fide, vt oſtendemus *diſputatione de Voluntatibus Chriſti.* Debuit autem vtraque voluntas operari modo ſibi proprio connaturali per proprium principium ſibi inhærens, & ita debuit habere formam ſibi inhærentem, qua operaretur per modum cauſæ principalis. Hæc autem perfectio eſt gratia. Idem refricat *in corpore*, dicens: Neceſſe fuit, reperiri in anima Chriſti donum talis gratiæ.

Obiicies verò: Gratia creata debet eſſe in perſo- 19.
na creata: at perſona Chriſti eſt Diuina: Ergo.

Reſpondet D. Bonauentura, gratiam eſſe in ſubſtantia creata, ideſt anima. Et ipſam eſſe creatam, vt animam poſſet informare, tanquam perfectiuum ſuum perfectibile. Vide S. Bonauenturam.

Vltima ratio, quam affert S. Doctor ad proban-

dum in Chriſto gratiam habitualem, eſt, vt anima redderetur aliquo modo idoneè ornata ad vnionem cum Verbo, vt dixi *quaſt. vlt. diſp.* 10.

QVÆSTIO II.

Quorſum neceſſaria fuerit CHRISTO *Gratia Habitualis.*

20 TAMETSI *quæſtione præcedenti*, attulerim incidenter aliquam rationem; tamen omnes ſunt diſcutiendæ, cur gratia habitualis Chriſto ſit data.

PRIMA opinio eſt, gratiam fuiſſe Chriſto neceſſariam, vt anima illa redderetur ſancta, & ſimpliciter idonea ad merendum: Ità Paludanus, *diſputatione* 13. *opinione* 4. *concluſ.* 1. Ruardus Tapet. *art.* 8. §. *occurrit hic*, & videtur Marſilij 3. *quaſt.* 10. *art.* 1. eamque ſequuntur aliqui Thomiſtæ recentiores, & nouiſſimè in ſua Theologia Catechiſtica, *tom.* 2. *part.* 2. Bedianus Morange, in Eccleſia Lugdunenſi Vicarius Generalis, vir eruditionis, & pietatis laude præclarus.

21 SECVNDA ſententia huic affiuis eſt Scoti *diſt.* 13. *quaſt.* 1. gratiam vnionis non reddere humanitatem Chriſti omnino ſanctam, & gratam Deo, atque ad opera meritoria aptam, ſed neceſſariam fuiſſe ex lege Dei ordinaria formam, ideſt, habitualem gratiam. Eum ſequitur Rada 3. *part. contrau.* 4. *art.* 3. Fauentinus 3. *diſp.* 29. Aretinus *diſput.* 13. *quaſt.* 1. *art.* 1. Bellutus *diſp.* 10. *quaſt.* 1. Gallus *ibi præl.vn. diſp.* 1. *ſect.* 2. Centin. *d.* 11. Maſtrius *diſp.* 2. Vulpes *diſp.* 27. *art.* 3. malè Seraphicum allegans.

22 TERTIA ſententia eſt, per vnionem ad Verbum ita ſanctificari, vt ad hoc non egeat gratia habituali. Ità Suarez, Vaſquez, Hurtado, Valentia, Raguſa, Lorca, Granado, Caſpenſ. Auerſa, Becan. *cap.* 8. *quaſt.* 1. Amicus, Bonac. Arriaga, Nazarius, Baldus, Orlandus, & tota Thomiſtarum, & ſocietatis Schola. Sic eos allegant, & ſequuntur Cardinalis Lugo *diſp.* 16. Paſqualigo *diſp.* 86. Tanner. *quaſt.* 5. *dub.* 1. Morandus *quaſt.* 26. Maſtrius *loco cit.* His iunguntur è Scotiſtis Poncius *diſp.* 37. *quaſt.* 2. Adducitur Vulpes *diſp.* 27. *art.* 3. qui tamen videtur ad D. Bonauenturam accedere: Sic & ex aliis allegatis multi variè explicant, Suarez *diſp.* 18. *ſect.* 1. ait, Humanitatem Chriſti ex vi vnionis fuiſſe ſanctam, & Deo acceptam, & in hoc conuenit Valentia, *puncto* 1. Addit tamen Suarez, vnionem non conferre humanitati Chriſti omnem iuſtitiæ, & ſanctitatis perfectionem, vt omni ex parte ſit benè præparata ad beatitudinem, & omnem rectam operationem. Tandem vult neceſſariam fuiſſe Chriſto homini gratiam creatam ad conſummatam ſanctitatem; ita tandem paululum recedit.

23 QVARTA ſententia eſt Aluarez, *diſput.* 38. licèt Homo ille ratione ſuppoſiti eſſet perſonaliter gratus Deo ratione vnionis, & ex hac parte non egeret gratiâ habituali, quæ tribuit ſanctitatem per participationem: atque ex hoc capite non eſſet neceſſaria gratia creata, vt eſſent perſonaliter Deo gratæ eius operationes; tamen ſimpliciter fuiſſe neceſſariam ex parte operum, vt eſſent ſupernaturales intrinſecè, & meritoriæ ſupernaturalis præmij.

QVINTA ſententia eſt Aſturicenſis, *quaſt.* 1. *de Chriſti gratia*, Humanitatem Chriſti ratione vnionis eſſe quidem impeccabilem (quam vocat ſanctitatem negatiuam,) & perſonaliter Deo gratam; non eſſe tamen formaliter gratam, ſed tantùm radicaliter.

SEXTA ſententia eſt Vaſquez, *diſputat.* 41 gratiam habitualem non fuiſſe Chriſto neceſſariam, vt homo ille eſſet ſanctus, gratus Deo, & aptus ad merendum; ſed ſolùm, vt modo connaturali intrinſeco eliceret actus meritorios. Idem ſentire videtur Medina. 24

SEPTIMA ſententia eſt Nazarij *quaſt.* 7. *artic.* 1. *contrau.* 2. Humanitatem Chriſti ex vnione cum Verbo eſſe gratam gratitudine perſonali formaliter. Et quidem immediatè formaliter à perſonalitate Verbi; mediate vero à Deitate: in quo impugnat Suarium, & Vaſquium.

ADDIT verò, neceſſariam fuiſſe gratiam creatam, ſiue motionem ſupernaturalem, vt eius operationes eſſent intrinſecè ſupernaturales, & meritoriæ præmij ſupernaturalis, atque adeò, licèt ex vnione operationes Chriſti reddantur perſonaliter gratæ, & poſſent eſſe infinitè meritoriæ ex Diuina ordinatione, non tamen eſſent propriè meritoriæ præmij ſupernaturalis. Tandem addit, neceſſariam fuiſſe gratiam creatam, vt humanitas eſſet perfectione ſanctitatis cumulata, & ad operationes omnes perfectè præparata. 25

SENTENTIA D. Bonauenturæ, *diſt.* 13. *quaſt.* 1. eſt, Humanitatem Chriſti, tametſi ex vnione ſanctam, gratam Deo, aptamque ad meritum infinitum formaliter (quod oſtendi *quaſt. præcedenti*, ex ipſo) attamen indiguiſſe gratiâ creatâ, vt voluntas illa modo ſibi connaturali intrinſeco actus meritorios operaretur, quam ſententiam ſecutus eſt Vaſquez *loco cit.* & videtur Vulpis *loco citato*, Fulienſ. *cap.* 15. Morand. *lib.* 1. *c.* 354. Caſpenſ. *tract.* 22. *diſp.* 5. *ſect.* 1. Lugo *ſect.* 5. *n.* 93. Itaque non aſſeruit S. Doctor, ſimpliciter fuiſſe gratiam neceſſariam ad actus meritorios, ſed ſecundùm quid,

HVNC fuiſſe S. Doctoris ſenſum, colligo ex corpore quæſtionis, vnde ſemper definitio rerum hauritur; ibi enim comparat neceſſitatem gratiæ ad opera meritoria com neceſſitate ad diſponendam humanitatem ad vnionem; hanc verò congruitatem vocat, etiamſi dixiſſet requiſitam, vt eſſet idonea; ſubdit, ideſt, congrua, vt oſtendi *diſput.* 10. *quaſt.* 6. & *diſp.* 6. *quaſt.* 2. Ità ſimili neceſſitate infert, requiſitam gratiam, vt eſſet anima idonea ad operandum meritoriè, vt Deiformis: Itaque ait, hanc gratiam debuiſſe eſſe habitum creatum, vt poſſet animam informare, tanquam perfectiuum ſuum perfectibile, quod informare debet; & vt potentias poſſet habilitare, ſicut qualitas ſuum ſubiectum habet qualificare. Hæc S. Bonauentura habet, pro his concludens. 26

Ex his habes malè à Vulpes, & Vaſquez citari S. Doctorem, quaſi in vtroque, & ad ornandam animam, & ad ſanctificandam, aptamque reddendam ad vnionem hypoſtaticam, & ad ſanctas operationes, ac merita, neceſſariam ſimpliciter gratiam aſſeruerit ſanctificantē. Excuſabilior eſt Suarez *diſp.* 18. *ſect.* 1. dum addit, Seraphicum non tam apertè locutum. Vult enim requiri gratiam habitualem, vt ſit idonea humanitas ad operationes meriti, ideſt, congruè diſpoſita; nam pro eodem hæc duo accipit, vt conſtat *diſt.* 2. *q.* 1. *in fine corporis.* Confirmatur; nam *diſt.* 13. *quaſt.* 2 *ad* 3. aſſerit, meritum Chriſti infinitum non ex gratia habituali haberi in Chriſto, ſed ex vnione hypoſtatica, & ex dignitate perſonæ. 27

ASSERO primò, Chriſtum vt hominem ex vi vnionis

vnionis hypoſtaticæ formaliter ſanctum eſſe, & Deo charum.

28 Probatvr primò à D. Bonau. ad id Lucæ 9. *Petrus dixit: Chriſtum Dei*, & latè ad id Lucæ 4. *Eo quòd vnxerit*, illis Scripturæ locis, vbi dicitur vnctus, vt Pſal. 44. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea vnxit te Deus tuus oleo, &c.* vbi ex hac vnctione dilectionem iuſtitiæ aſtruit. Lucæ 4. *Spiritus Domini ſuper me, eò quòd vnxerit me Dominus*, & ſumitur ex *Iſa.* 61. vbi ex vnctione infert Spiritus ſancti inhabitationem. Hanc verò vnctionem eſſe vnionem hypoſtaticam aſſerunt Patres, qua ſanctus in actu ſecundo opera ſancta exantlarit, vt rurſus S. Bonauent. vrget ad id Ioan. 4. *Scio quia Meſſias venit.* Ità Nazianzenus *orat. 2. Paſcha*, & *2. Theol.* præclarè Nicetas *lib. I. theſ. cap. 3.* Cyrill.

29 *lib. 4. in Ioan. cap. 29.* Baſil. *ad pſal. cit.* & ibi Hieron. Concilium Francoford. ad Epiſcopos Hiſp. eo loco inferens, Col. 7. *Chriſtum fuiſſe naturâ vnctum: alios verò gratia.* Hilar. 7. *Trin.* Auguſt. 3. *contr. Maximin. cap. 15. & 16 de Trin. cap. 26.* Damaſcen. *lib. 3. de fide, cap. 3.* & alij apud Doctores, nobis collegatos. Quo niſi fundamento Patres Græci, & Latini aiunt, Iesvm in conceptione fuiſſe Chriſtum balſamo diuinitatis delibutum: Ità Cyrill. *ad Theodoſ.* exponens id pſal. *& in ſcholiis de Incarn. cap. 10.* & *lib. declar. pro tredecim anath. ad 7.* Damaſc. 4. *de fide, cap. 6.* Fulgent. *lib. de gratia Chriſti, cap. 16.* Gregor. Magn. *lib. 10. epiſt. 61.* Omnes verò eo nituntur, ſanctitatem rationalibus capacibus aduenire è participatione diuinitatis, quæ eſt ſanctitas per eſſentiam: at nulla poteſt eſſe maior participatio, quàm per vnionem ſubſtantialem in Perſona Diuina.

30 Hinc habes, humanitatem Chriſti hac vnione, abſque dono alio eſſe ſacratam; vnctio enim apud Patres, ſanctificationem ſignificat, vt notauit Cyrillus *epiſtola ad ſolitarios*, Fulgentius *lib. 3. ad Traſimundum*, & ad hoc affert S. Doctor ſuprà, illud Daniel. 9. *Vt vngatur Sanctus Sanctorum*, ſic enim dicitur vnctus præ conſortibus ſuis ſanctis, quia ipſamet Deitate, quæ eſt ſanctitas per eſſentiam, vnctus eſt ſecundùm humanitatem, vt Patres etiam allegati intelligunt id *Pſal.* 44. quos refert etiam Vaſquez, *diſput. 41. cap. 3.* Suarez, *diſp. 18. ſect. 1.* Lugo *ſect. 1.*

Respondeat Maſtrius, Beda, Fauentinus, & alij, illa teſtimonia ſolùm concludere hypoſtaticam vnionem fuiſſe ſanctificationem cauſaliter, ideſt, cauſam radicalem, vt ſanctificaretur per gratiam, non autem formaliter, quia Deitas non poteſt eſſe forma ſanctificationis.

31 Contra tamen primò eſt, quia vnctionem ipſam Deitatis vocant ſanctificationem, vt vidimus.

Secvndò, quia ex vnione hypoſtatica rectè colligemus *diſp. 17. quæſt. 2.* cum D. Bonauentura *diſt. 12.* impeccabilitatem Chriſti. Hoc autem fruſtra negabit Scotus, & Faber; nam D. Gregorius Nazianzenus *oratione 4. de Theologia*, quæ eſt 36. *num.* 46. ſic loquitur: *Illius enim* (nempè Chriſti) *voluntas cùm tota diuinitate perfuſa ſit, Deo procuIdubio non aduerſatur*, & rurſus ait: *Chriſtus diuinitate delibutus eſt; hæc enim humanitatis vnctio eſt.* Quid clarius? Et iterum aſtruit, Chriſtum dici vnctum propter diuinitatem ſanctificantem, non operatione, ſicut in Chriſtianis iuſtis, ſed totius vnguenti, ſeu diuinitatis potentia; & D. Bernardus, *ſerm. 4.* in Miſſus eſt: *Singulariter ſanctum fuit quidquid Virgo concepit, & per Spiritus ſanctificationem, & per Verbi aſſumptionem.* Id verò alioqui aliqui Patres exemplis carbonis, & ferri igniti explicant, quæ formaliter ab igne igniuntur, quos imitatur S. Bonau. relatus *quæſt. cit.* ſuprà, vt dixi *diſput. 8. quæſt. 2.*

Praeterea S. Doctor refellit Scoti effugium *ad cap. 17. in Ioan.* ad ea verba: *Ego ſanctifico meipſum*, ex D. Auguſtino, *tract. 1. 108. in Ioannem*, vbi habet hæc verba: *Sanctifico eos in me: Quod quid eſt aliud, quàm in me ſecundùm id quod veritas eſt verbum illud in principio Deus? In quo & ipſe Filius hominis ſanctificatus eſt ab initio creationis ſuæ, quando Verbum factum eſt caro: quia vna perſona facta eſt Verbum, & homo. Tunc ergo ſanctificauit ſe in ſe, hoc eſt, ſe hominem in ſe Verbo.* Ecce rationem formalem ſanctificationis vnioni adſcribit. Addit S. Auguſtinus, Chriſtum ſanctificare in ſe fideles, vt ſint ipſi ſanctificati in veritate, ſicut ipſe in ſe ſanctificauit ſe initio per vnionem: Sed in veritate non eſt ſolùm radicaliter, ſed etiam formaliter ſanctificare: Ergo. Vnde concludit: *Quid eſt, & ipſi niſi, quemadmodum & ego, in veritate, quod ipſe ſum ego?* 32

Probatvr ſecundò aſſertio à D. Bonauentura, & effugium Scotiſtarum præcluditur, ad illud Lucæ 3. *Tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi.* Vbi aduertit acutè S. Bonauentura, Patrem locutum modo ſingulari: *Tu es Filius meus. In te*, nempè, ex eo quòd Filius meus es, non ratione gratiæ habitualis, quæ communis eſt etiam aliis ſanctis, *complacui*: ergo ait: *Tu ſolus.* Sic diſcretiuè accipitur, quia nullus alius, vt notat S. Doctor. Confirmat, quia ille eſt dilectus formaliter in ſe per id, quod eſt radix, vt grati eſſemus nos; at hoc eſt ratione vnionis, vt habetur Coloſſ. 1. *Gratificauit nos in dilecto Filio ſuo.* Et iterum: *Tranſtulit in regnum Filij dilectionis ſuæ.* Hæc ratio habetur expreſſa *diſput. 13. quæſt. 2.* præcipuè *ad 3.* 33

Quare valeat Faber, *num.* 8. qui reſpondet, Deum diligere naturam, quæ vnitur hypoſtaticè: Attamen hanc dilectionem non haberi ex vi vnionis.

Probatvr tertiò à S. Doctore *argumento ſecundo, & tertio ad oppoſitum, additis reſponſis.* Id, quod reddit maximè Deo ſimilem, ac perfectiſſimè Filium per naturam ſuper adoptionem omnem, & Deo coniunctum, atque dilectum, propriè ſanctificat: Talis eſt vnio hypoſtatica: Ergo. Maior eſt clara; nam gratia vnionis non ſolum facit Deiformem, ſed Deum, non Filium per adoptionem exterum. (Id declarat Concilium Francoford.) ſed Filium per naturam. Ideò Chriſtus non eſt Filius adoptiuus, quia eſt per naturam, vt definit idem Concilium Francoford. Tandem participat entitatem diuinitatis phyſicè, & à perſonalitate diuinizatur, vt latè oſtendit Cardinalis de Lugo, *numero* 32. Ergo. Hoc eſt præcipuum huius ſententiæ fundamentum, è Patribus ſumptum. 34

Respondet Maſtrius, hoc tantùm probare, humanitatem diuinizari per communicationem idiomatum, ob coniunctionem cum Deitate in perſona Verbi, tanquam in tertio, eo modo, quo in lacte dulce dicitur album, & album dulce, ob vnionem earum qualitatum in ſubiecto communi. Quo quidem ſenſu etiam natura irrationalis Bouis aſſumpta à Verbo; eſſet Deitatis particeps; neque ob id fieret ſancta, & Deo accepta eo ſanctitatis genere, de quo hic eſt ſermo. Igitur gratia Dei eſt, 35

quæ verè Sanctum reddit, adoptans in ſortem Dei ad gloriam.

36 CONTRA apertè eſt id, quod definit Clemens VI. in extrauaganti *Vnigenitus*, de quo ſatis *diſp*. 3. *q*. 8. vbi definit, Chriſtum ſuis operibus emeritum gloriam omnibus, & infinitum meritorum theſaurum cumulaſſe propter vnionem ad Verbum. Quid obſecro clarius ad oſtendendam veram ſanctitatem, quâ ſummè Deo placens ſanctiſſima Chriſti Humanitas omnes ad ſortem Dei in gloriam extulit?

PRÆCLARE id eruo ex Apoſtolo, *ad Hebr*. 2. vbi explicata exaltatione Chriſti per vnionem
37 hypoſtaticam, quâ ſuper omnia opera Dei eſt conſtitutus, ait: *Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, authorem ſalutis eorum per paſſionem conſummare. Qui enim ſanctificat, & qui ſanctificatur, ex vno omnes. Propter quam cauſam non confunditur eos vocare fratres, dicens: Nunciabo nomen tuum fratribus meis. Quia ergo pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit iiſdem: vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium, ideſt diabolum, & liberaret eos, qui erant obnoxij ſeruituti. Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit. Vnde debuit per omnia fratribus aſſimilari, vt miſericors fieret, & fidelis Pontifex ad Deum, vt repropitiaret delicta populi.* Ità proſequitur oſtendere cauſam ſanctificandi, & glorificandi eſſe vnionem hypoſtaticam, quâ ſanctificatus, meruit infinitè gloriam nobis, imò abſolutè impeccabilem reddidit Chriſtum, vt oſtendam *diſp*. 17. *quæſt*. 2. At Bonis exemplum fertur craſſius.

38 RESPONDET Maſtrius, concedendo, merita Chriſti habere aliquam infinitatem, nempè eam, quæ poteſt eſſe ex vnione ad Verbum. Hoc mihi nunc ſatis eſt, vt oſtendam, gratiam vnionis eſſe ſatis ad transferendum in ſortem Dei in gloriam per actus meritorios: Quare non conſonè mox *num*. 24 negat, vnionem facere Chriſtum hominem ſanctum in actu ſecundo, ſed ſolùm in actu primo; neque Filium Dei naturalem, ſed tantùm proprium, non extraneum, cui proinde non competit hæreditas de iure, ſed ex quadam congruitate.

HÆC ſanè inſulſa ſunt; nam Concilium Fran-
39 cofurd. & Adrianus Papa, vt redderent rationem, cur definiant; Chriſtum non eſſe Filium Dei adoptiuum, afferunt Scripturas, quibus, ſuppoſita vnione, vna perſona Diuina neceſſariò nequeat dici Filius adoptiuus, ſed per naturam, vt optimè probat Vaſquez, *diſp*. 89. *cap*. 8. nempè, quia per vnionem erat Filius naturalis, quod miror à Maſtrio negari, qui *diſp*. 2. *quæſt*. 4. *num*. 90. refert verba ipſa Concilij Francoford. quibus id probat: *Nec Apoſtoli ſic eum nominarunt, nec ſancta Dei Catholica Eccleſia conſuetudinem habuit ſic eum appellare adoptiuum, ſiquidem non habet aliam ſignificationem, niſi, vt Ieſus Chriſtus non ſit Filius proprius Dei.* Ibi dicitur Filius proprius per vnionem,
40 vt ibi fatetur Maſtrius, qui negat inſipidè intelligi naturalem. Præmitto, vti Concilium, Scripturis, naturalem Chriſto filiationem aſtruentibus, Matth. 17. *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.* Perlegat Maſtrius homilias SS. Patrum præſertim S. Leonis in Breuiario, Domin. 2. Quadr. *Hic eſt Filius meus, non adoptiuus, ſed proprius: non aliunde creatus, ſed ex me genitus: nec de alia natura mihi factus comparabilis, ſed de mea eſſentia mihi natus æqualis.* Pergit alia edicere hæc clariora pro nobis probantia. Ipſum Concilium explicat eum eſſe Filium proprium: *Filius eſt, meus eſt*, inferens eum ſolius eſſe Patris proprium, ad intra naturalem. Adhibet & id Lucæ 3. *Tu es Filius meus, in te complacui mihi*, quod idem ſignat, vt 41
monet ibi D. Bonauentura. Idem haberi *cap*. 9. obſeruat: Alia loca ſuprà retuli, quibus id probat Concilium quare concludit: *Corde credamus, ore confiteamur Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum verum Dei Filium, non putatiuum: proprium in vtraque natura, non adoptiuum: æqualem, coæternumque patri, Sanctoque Spiritui: qui Eccleſiam ſuam proprio ſanguine adquiſitam cuſtodiat*: En filium proprium naturalem aſtruit.

DEINDE dicat mihi Maſtrius, quâ ratione aſſerit Chriſtum per gratiam adoptionis ſanctum, non per vnionem, idque probat, quia non eſt Filius adoptiuus, vt Concilium definit, ſed proprius? Sanctum verò in actu ſecundo habes eo Pſ. 44. *Dilexiſti iuſtitiam, &c.*

ESTO vera eſſet illa triplex filiatio, adhuc filia- 42
tio propria eſt perfectior, quàm adoptiua, quæ eſt extranei, vt ait Concilium Francoford. Ea enim propriè facit ſummè dilectum in actu ſecundo, vt probat Maſtrius, *diſputat*. 2. *quæſt*. 5. *num*. 122. ex Concilio Francoford. quod vtitur eo teſtimonio. *Hic eſt Filius meus dilectus*: dixit *meus*, addiditque *dilectus*, vt intelligeretur proprius eſſe Filius, ſicut Apoſtolus dixit: *Proprio Filio ſuo non pepercit.* Quo teſtimonio oſtendit, Chriſtum hominem ex vnione eſſe Filium naturalem, cùm pro eodem accipiat ac Filium proprium, in quo ſibi æternè complacuit.

QVARE chimera eſt illa Maſtrij *num*. 122. Bel- 43
luti *diſp*. 9. *quæſt*. 1. Filiationem iſtam in gratia habituali fundari, non in vnione hypoſtatica; profectò fundatur in vnione arctiori, quàm ſit filiationis adoptiuæ, vt ipſi concedunt: Ergo non eſt à gratia adoptionis, cùm facit proprium; alioqui effectus erit ſuper cauſam. Ea igitur aſſeritur de cœlo Deitas ſanctificans ad terminandam Dei dilectionem ſupernaturalem, quæ expellit peccatum, ius ad æternam fundat beatitudinem, participem facit Dei certò ſubſtantialiter, quæ eſt ratio à priori, vt admonet Cardinalis de Lugo. Vnio enim dicitur ſumma gratia, eique attribuenda eſt impeccabilitas, vt docet D. Auguſtinus *lib*. 3. *de Trinit*. *cap*. 18.

Ex his ſequitur, neque ad merendum neceſſa- 44
riam fuiſſe gratiam habitualem; nam infinitè meruit gloriam ob vnionem, vt ait Clemens VI. Ea quippè ſanctiſſimum, & ſummè gratum reddidit, vt hactenus præclarè oſtendi. Sequitur etiam ſanctificatam vnione, *vt Quo*, Deitate ratione perſonalis vnionis, *vt Quod*, ſeu perſonalitate infinita immediatè; ſic PP. loquuntur. Vide Lugum *diſp*. 16. qui admonet, etiam Deitatem ſanctificare immediatè, vt forma; media verò perſonalitate, vt conditione.

ASSERO ſecundò, humanitatem Chriſti, etſi vnione ſubſtantialiter ſanctiſſimam; tamen habitu gratiæ eſſe ornatam.

NOLVIMVS dicere, ſanctificationem eſſe ſubſtantiam, vti ex hoc noſtro aſſerto inſulsè eruunt Centinus *loco cit*. & Maſtrius *num*. 8. ſed voluimus dicere, ſanctificationem eſſe ſubſtantialem, quia eſt ab vnione hypoſtatica, quæ eſt ſubſtantialis: altera verò eſt à gratia accidentali.

ALIQVI vocant eam etiam eſſentialem: at non 45

eſt intelligendum ſtrictè, ſed prout eſt intrinſeca vnioni in perſona. Ita loqui Vulpem reor.

Probatvr igitur aſſertio, quia gratia habitualis eſt participatio formalis animam veſtiens, *prima Petr.* & è Concil.Trident.

Asserо igitur tertiò, gratiam habitualem fuiſſe Chriſti humanitati neceſſariam, vt homo ille modo connaturali, & lege ordinaria conſtituto, eſſet per formam, & iuſtitiam inhærentem ſanctificatus ad operandum, expeditus ad meritum.

46 Probatvr, quia forma ſanctificans, iuxta Concilium Tridentinum lege ordinariâ eſt iuſtitia inhærens, & vnica, quod eſt argumentum Galli, Fabri, & aliorum Scotiſtarum. Neque tamen lege ordinariâ excluditur intrinſeca, non inhærens, vt notat Caſpenſis *diſp.* 5. *ſect.* 1. non enim ad ſanctificandum requiritur forma immutans naturam inhærens; ſed ſufficit intrinſeca per hypoſtaſim, quæ conſtituit filium naturalem conſubſtantialem dilectiſſimum, vt ſuprà oſtendi. Mirum autem, quo pacto Maſtrius *num.* 11. Chriſtum hominem filium proprium conſubſtantialem aſſerat, & ne-
47 get naturalem. Neque ideò eſt ſuperflua gratia habitualis, licèt intenſiuè inferior gratiâ vnionis, quia extenſiuè dat aliquos effectus diuerſos. Attamen per vnionem ſanctificatur inteoſiſſimè, ſiue moraliter tantum, vt volunt Suarez, Amicus, Orlandus, & alij; ſiue phyſicè, vt Lorca, Caſpenſis, & alij. Falſiſſimum autem eſt fundamentum Scotiſtarum præcipuum; vnionem dare tantùm ſubſiſtentiam, non autem ſanctificare: oppoſitum enim oſtenſum eſt ſuprà, quod ſi non daret bruto; hoc eſt, quia non eſt capax omnium effectuum vnionis hypoſtaticæ. Quare pinguiori mineruа profertur à Maſtrio Bonis parallelus.

Obiicies cum Scoto *diſt.* 2. *quæſt.* 1. *artic.* 1. Reprobatur Magiſter, eo quod viſus ſit dicere, Spiritum ſanctum eſſe, quo formaliter ſanctificamur. Idem autem eſt de Verbo, non enim poteſt eſſe forma ſanctificans.

48 Respondetvr ex D. Bonauent. *in corpore, quæſt.* 1. *dub.* 13. gratiam habitualem in nobis neceſſariam, vt connaturali nobis modo iuſtificemur; at hoc in Chriſto ſimpliciter non eſt neceſſarium, quia per vnionem hypoſtaticam, ſingularem ſibi, ſuper omnes ſanctificatur, vt clamant PP. ſuprà relati. Carpitur verò Magiſter, quia viſus eſt dicere, ſanctificationem noſtram fieri ſine infuſione gratiæ.

Obiicias ſecundò cum Fabro. Potuit Deus aſſumere lapidem, vel dæmonem, & non eſſent ſancti; Similiter & hominem in puris naturalibus, & neque hic eſſe gratus.

49 Respondetvr, iuxta ſententiam Patrum ſuprà, ex D.Bonauent. *diſt.* 12. *quæſt.* 1. negari illationem, nam ſi diabolum aſſumeret, vel in puris naturalibus quamcunque creaturam rationalem, redderetur ſanctus. Si verò lapidem, iam non eſſet capax gratuitæ ſanctitatis. Et ideò nil mirum, ſi non eſſet gratus formali accidentali gratitudine, ſed tantùm ſuppoſitali, tunc enim non poteſt gratia vnionis omnem ſuum effectum conſequi.

Obiicias tertiò. Effectus formalis alicuius formæ, nulli alij conuenit; at ſanctum facere eſt effectus formalis gratiæ habitualis: Ergo.

Respondetvr ad Minorem, ſanctificationem accidentalem adoptionis eſſe effectum formalem gratiæ habitualis, non autem omnem formalem ſanctificationem.

Nota verò, vnionem hypoſtaticam, vt dicit 50
nouum modum humanitatis, non ſanctificare humanitatem perfectiſſimè, cùm enim ſit quid creatum, non poteſt dare infinitum pretium operibus, atque adeò nec humanitati. Quando verò Sancti PP. id videntur dicere, ſolùm volunt, humanitatem, quatenus vnione coniungitur deitati, à Deitate ſanctificari. Sanctificatio ergo eſt à Deitate, vt vidimus ex PP. Inſuper oritur etiam à perſona Verbi, quatenus differt ratione ratiocinata ab eſſentia. Probatur à Caſpenſi ex D. Athanaſio *oratione contra Arrianos*, vbi loquens in perſona Chriſti, ait: *Ego chriſma, ſiue vnctio Chriſtus, ſiue vnctum eſt homo, qui à me aſſumptus eſt.*

Fortivs probatur à S. Doctore ad ea verba Ioan. 17. *Ego ſanctifico me ipſum*, vbi *Ego* ſignificat perſonam, & id confirmat ex D. Auguſtino, ſuprà relato.

An verò phyſicè ſanctificetur humanitas à Dei- 51
tate, an verò ſolùm moraliter. Caſpenſis contra Suarez aſſerit, quia Verbum phyſicè vnitur humanitati; licèt enim non informet, tamen ſubſtantialiter perficit.

Aliqva argumenta habet S. Doctor *quæſt.* 1. *dub.* 13. quæ probare videntur, ſuperfluam eſſe gratiam habitualem.

Præcipvvm eſt, quia Chriſtus erat Filius Dei per naturam, & impeccabilis, Filius naturalis Dei, & ad omne bonum directus à perſona Diuina: Ergo ſuperfluus erat habitus faciens deiformem filium adoptiuum, & aptum ad opera ſancta

Respondet S. Doctor, eſto per Verbum con- 52
ſtitueretur in ea perfectione; non tamen fuit ſuperflua gratia habitualis, vt diſponeret ad filiationem naturalem, & redderet ſua deiformitate diſpoſitam animam ad vnionem cum Verbo, & vt modo debito, ſiue connaturali liberum arbitrium operaretur opera ſupernaturalia, nempe principio ſupernaturali ſibi inhærente, vt dixi.

QVÆSTIO III.

An Gratia Christi *fuerit infinita.*

{ D. Bonau. diſt. 13. q. 2. art. 1.
D. Thom. q. 7. art. 11.

Almainvs *in* 3. *diſt.* 13. *quæſt.* 1. refert, com- 53
munem tunc in Schola Pariſienſi opinionem fuiſſe, Gratiam Chriſti habitualem eſſe infinitam intenſiuè. Ipſe autem non omnino ab ea abhorret. Eam verò ſequuntur Ioan. Maior 3. *eadem diſtinct. quæſt.* 3. & alij.

Secvnda opinio eſt Marſilij *in* 3. *diſt.* 10. *art.* 1. Gratiam Chriſti eſſe infinitam ſecundùm extrinſecam Dei acceptationem tantum, quatenus à Deo acceptatur ad meritum infinitum. Hanc opinionem Aſturicenſis *pag.* 210. tribuit quibuſdam Thomiſtis. Et tribuitur præcipuè Victoriæ, & Soto, vt refert Vaſquez *cap.* 1.

Tertia opinio eſt Vaſquez *diſp.* 47. *cap.* 3. In- 54
finitatem gratiæ Chriſti in eo poſitam eſſe, vt eſſet principium operis infinitè meritorij, cuius infinita dignitas ex vnione, cui gratia habitualis ſubſeruiebat, proueniet. Neque longè abit Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 1. docens, gratiam Chriſti eſſe infinitam moraliter, quoniam ex coniunctione ad Ver-

bum æſtimationem accipit infinitam. Accedit Aſturicenſis *relect. de gratia Chriſti, quæſt.3. art.2. concluſionis, pag.231.* Idem videtur inſinuare Capreolus *diſt.18. quæſt. vnica, ad 4. Scoti cont. primam concluſionem.* Hoc inferunt etiam alij dicentes, gratiam Chriſti eſſentialiter finitam, fieri infinitam modaliter ratione ſubiecti, in quo eſt.

Qvarta ſententia eſt, gratiam Chriſti eatenus ſolùm infinitam, quatenus extenditur ad omnes effectus gratiæ poſſibiles. Hæc adſcribitur Alberto *diſt.13. art.7.* Durando *quæſt.1.* Capreolo *quæſt. vnica, ad argumenta, contra ſecundam concluſionem,* Altiſiodorenſi *lib.3. t.1. cap.5.*

55 Qvinta ſententia eſt Capreoli *diſt.13. quæſt. vnica*, Medinæ, & aliorum recentiorum *ad hunc articulum*, Gratiam Chriſti tam in genere entis, quàm in genere Qualitatis, & gratiæ, eſſe finitam, & per Dei potentiam augeri poſſe. Acclamat huic Fulienſ. *cap.15. reſol.2.* Maſtr. *diſp.2. num.69.* vbi alij Scotiſtæ.

Sexta ſententia eſt, gratiam tam ſecundùm ſe, quam in ordine ad ſubiectum proprium, quod eſt anima Chriſti, eſſe finitam; ſed in ratione gratiæ per comparationem ad membra Chriſti, & vt eſt gratia capitis, eſſe infinitam, eò quòd gratia Chriſti ſit incommenſurabilis cuique gratiæ puri hominis. Hæc à recentioribus nonnullis adſcribitur Scoto, & Almaino *diſt.13. quæſt.1.* Paludano *quæſt.1. art.1. & 4.* Richardo *art.1. quæſt.2.* Palatio *diſput. vnica.* Eam verò ait Nazarius *quæſt.7. art.1. contro.* 1. eſſe opinionem D. Bonauenturæ hîc. Alias rationes ex D. Bonau. corradit Vaſquez *cap.3.* ob quas ſit infinita, nempe quoad vſum, quia habuit vſum omnis virtutis, & operationis gratiæ; Et quoad effectum, quia fuit principium operis infinitè digni, & ſufficientis ad redimendos infinitos. Idem adſcribunt Richardo *loco cit.* reprehendit verò D. Bonauenturam, & Richardum, qui dixerunt, animam Chriſti ob vnionem fuiſſe gratiæ capaciorem effectam.

56 Non longè abeſt D. Thom. gratiam Chriſti dici quodammodo infinitam, quia habet eſſe perfectum gratiæ, & hoc vocat illimitatum, quod exemplificat ſimilitudine Solis, cuius Lux quodammodo dici poteſt infinita. Ita explicant Caietanus, & alij.

Nazarivs verò docet, Gratiam Chriſti eſſe infinitam, non per ſolam extrinſecam acceptationem, neque etiam per intenſionem, ſeu intrinſecè, neque per modum deriuatum à Verbo, ſed eſſe infinitam negatiuè, quia ad nullum particularem gratiæ gradum, menſuram, aut modum, eſt determinata. Secundò ex parte cauſæ, quæ eſt Verbum. Tertiò quoad effectus.

Scoti verò germana ſententia hæc eſt, Gratiam Chriſti eſſe omnino finitam, eſſe tamen ſummam etiam, quæ creari poſſit. Ita etiam Fauentinus *diſput.29. cap.2.* vbi reprehendit D. Bonau. quia dixerit, gratiam eſſe intenſiorem in natura perfectiori. Cum Fauentino ſunt Vulpes *diſp.28.* & alij Scotici apud Maſtr. *diſp.2. quæſt.5.*

57 Sententia S. Bonauenturæ hæc eſt, Gratiam Chriſti, vt eſt ens, & qualitas, ac gratia, cum ſit creata, eſſe finitam; dici verò infinitam comparatione gratiæ aliorum hominum, quam excedit improportionabiliter. Gratia enim illa propter coniunctionem cum Verbo excedit in infinitum alias.

Primò in habitibus, quia nulla pura creatura poteſt tot, tamque perfectos habitus recipere, ſicut anima cum Verbo vnita.

Secvndò quantum ad vſum, quia in Chriſto omnes virtutes habuerunt vſus ſuos ſpectantes ad perfectionem. Ideò dicuntur in eo eſſe omnes ſenſus, ſicuti in capite ſunt, cum in reliquo corpore ſit ſolus tactus.

Tertiò quoad effectus, quia enim homo ille erat Dei Filius, meritum illius penſatur ſecundùm dignitatem perſonæ, à qua exit opus; ita vt meritum eſſet infinitum, non ratione gratiæ creatæ, ſed ratione perſonæ. Ita *ad tertium.* Idem ferè habet Caſpenſis *diſp.5. ſect.2.* Logo *diſp.16. ſect.6.* & alij cum D. Thoma.

Assero primò, gratiam Chriſti eſſe ſimplici- 58
ter in ſe finitam, quoad eſſentiam gratiæ phyſicæ.

Probatvr à D. Bonau. primò. Omne creatum habet certam menſuram *Sap.11.* ſed Gratia Chriſti eſt creata: Ergo. Maior patet ex dictis *p. p. Tract.1. diſp.6. quæſt.2.* vbi oſtendi, non poſſe dari infinitum intenſiuè. Minor patet: Hac ratione nituntur Caſpenſis, Suarez, Vulpes, è Scoto *diſt.13. quæſt.2.* Fauentinus *diſp.2. num.25.* & hoc ſenſu concedit Nazarius. Confirmatur à D. Bonau. *argumento ſecundo.* Gratuita habent aliquam cum naturalibus proportionem; at naturalia Chriſti hominis ſunt finita: Ergo.

Probatvr ſecundò à S. Doctore. Subiectum 59
finitæ capacitatis non poteſt capere infinitum; anima eſt finitæ capacitatis: Ergo. Hac ratione vtitur etiam D. Thom. Maior eſt certa: Quia quidquid recipitur, ad modum, & capacitatem recipientis recipitur. Minor probatur à D. Bonauent. quia naturalia Chriſti non excedunt infinitè naturalia aliorum hominum, alij verò homines ſunt in ſpecie finita hominis. Hac ratione vtitur Scotus *diſt.13. quæſt.2.* Faber *diſput.29. num.17.* Suarez verò dicit, hanc rationem ſupponere impoſſibilitatem in forma; quod ſi ſemel concedatur poſſibilis gratia infinita, iam ex animæ incapacitate non probatur; ideò D. Bonau. præmittit aliam rationem primò.

Probatvr tertiò à S. Doctore ratione generali. Quia quod tollit ordinabilitatem ad bonum in creaturis, repugnat; at infinitas hanc tollit: Ergo. Hæc ratio roborata eſt *p. p. loco cit.*

Probatvr quartò. Si daretur gratia infinita 60
in Chriſto, non eſſet dare illa maiorem, quia infinito nihil eſt maius: ſed hoc eſt falſum. Minor probatur, quia ſequeretur, neque vnionem hypoſtaticam, neque Verbum eſſe maiora.

Probatvr quintò à Vaſquez *num.7.* Nulla creatura poteſt ita reddi ſancta, & iuſta coram Deo per gratiam adoptionis, per quam homo vnitur Deo, ſolo affectu, quin in dies poſſit ampliùs Deo placere, & coram eo iuſtificari noſtris bonis operibus; alioqui nil proficeret: huic ergo deberetur maior gratia in dies, hoc autem non poſſet fieri, ſi gratia eſſet infinita, quia infinito nihil eſt maius. Ergo gratia infinita eſſe non poteſt. Hanc rationem vnicam acclamat, & potiſſimam ad hoc confirmandum; cæteris flocci æſtimatis.

Hæc tamen ratio penitus à D. Bonau. enerua- 61
tur, nam vt notat *quæſt. hac ad 4.* Gratia Chriſti diuerſi generis proximum eſt, quippe quæ non ad augendum ſui meritum, vt ait S. Doctor *q.3. ad 4.* neque ad merendum augmentum gratiæ, ſuamque gloriam ordinata, ſed ad vnionem hypoſtaticam diſponebat; vnde eſſe debuit ſumma improportionatè aliorum gratias ſuperans ad modum, quo linea puncto præualet indiuiſibili. Cumque Chriſtus

non

non operaretur, vt creſceret in merito; atque omnes actus eius eſſent ſummi pro nobis meriti, quippè eſſet Chriſtus in ſe perfectiſſimus, vt notat D. Bonau. *quæſt.* 3. *ad* 2. malè Vaſquez ſolitum in nobis augmentum affert, vt deducat gratiam in Chriſto finitam.

62 NEQVE ex augmentabilitate adoptati in gratia, rectè arguit, quia Chriſtus non erat adoptatus; ſed naturâ filius infinitæ dignitatis, cui indecora fuiſſet gratia augmentabilis, ſed debebatur ſumma, & ex hoc capite non conuincitur finita, vt prætendit Vaſquez.

PRÆTEREA dico, eſto eſſet gratia infinita in anima; poſſet ex finitate huius limitari ad actus talis intenſionis, atque adeò non oſtendit, poſſe ſemper creſcere, vel non creſcere ratione præciſa gratiæ, vt accinit S. Doctor *ad* 2. Meritum ſanè non menſurabatur in Chriſto intenſiuè, aut extenſiuè è quantitate, vel entitate gratiæ, aut intenſione, ſed ex dignitate Perſonæ operantis, vt ait D. Bonau. *loco cit.* & *in corpore.* Ita infirma eſt ratio Vaſquij arguens ex modo noſtro per gratiam operandi. Ponderet ergo & aliorum rationes. Hæc è mox dicendis clarius elucebunt: Eaque declarabo *quæſt. ſeq.*

63 ASSERO ſecundò, gratiam Chriſti non eſſe infinitam extrinſeca Dei acceptatione.

PROBATVR à D. Bonau. *quæſt.* 2. *ad tertium*, quia, vt ait D. Anſelmus *lib.* 2. *Cur Deus homo, cap.* 7. ad ſatisfactionem infinitam oportuit, hominem eſſe Deum, & ideò ſatisfactio acceptata eſt ex dignitate Perſonæ, vt oſtendi *diſp.* 3. *q.* 7. & 8. Ergo non ex gratia habituali hanc dignitatem habuit Chriſti ſatisfactio.

ASSERO tertiò. Gratia Chriſti neque infinitatem modalem ex vnione ad Verbum habet.

64 PROBATVR à S. Doctore *quæſt.* 2. *ad* 5. quia gratia Chriſti adhuc manet in eſſe creato, & ſicut humanitas, quæ immediatè vnitur Verbo hypoſtaticè, adhuc manet finita; certè idem de gratia dicendum, quæ ratione animæ vnitur Verbo.

ASSERO quartò, Gratiam Chriſti habere quandam infinitatem comparatiuè ad gratiam Sanctorum.

PROBATVR primò à S. Doctore *ad primum*, ex illo Ioan 3. *Non enim ad menſuram dat Deus ſpiritum.* Circa hunc locum ſcias primò, hic loqui de Chriſto, vt benè aduertit D. Bonau. *hic*, & *in Commentario Ioannis*; in toto enim contextu eſt ſermo de Filio, ideſt Chriſto, & omnes PP. antiqui

65 de eo exponunt. Textus id indicat: *Quem enim miſit Deus, verba Dei loquitur: non enim ad menſuram dat Deus ſpiritum Filio*, vbi particula *enim* reddit rationem, cur Filius Meſſias arcana Dei ſic loquatur. Prætereà, poſtquam dixit: *Non enim ad menſuram*, ſubdit: *Pater enim diligit Filium*, vt rectè arguit D. Auguſtinus *Tract.* 14. *in Ioan.* Cyrillus *lib.* 2. *in Ioan. cap.* 72. qui ſanè cum aliis multis PP. exponunt de diuinitate, cui per generationem datum eſt, vt ſit tantus, quantus Pater; adde, ei communicatam eſſe vim infinitam ſpiratiuam.

66 ALII verò PP. intelligunt de diuinitate, ſed alio modo, nempè, quia Verbum eſt Filius naturalis, non autem adoptiuus per gradus determinatos gratiæ habitualis. Ita D. Gregorius Nazianzenus *oratione* 36. & indicat Theophylactus.

ENIM verò D. Chryſoſtomus in Ioan. *homil.* 29. & 30. quem ſequuntur Theophylact. Euthymius, & alij, de homine Chriſto intelligunt, cui datus eſt ſpiritus non ad menſuram, vel per vnionem hypoſtaticam, vel per gratiarum plenitudinem, quod ſignificat alibi Apoſtolus, dicens: *Vnicuique datur gratia ſecundùm menſuram donationis Chriſti: & diuiſiones gratiarum ſunt*; at verò Chriſto data eſt plenitudo gratiarum cum omni perfectione, quem ſenſum indicant magis Chryſoſtomus, & 67

Græci, nec diſſentit Auguſtinus: Quare fallitur Vaſquez *num.* 10. dicens, eos loqui de miraculis, non enim Verbum vllum miraculi habent; ſed ediſſerunt Spiritus ſancti influentiam in nos. Hæc enim eſt, quæ diuiditur in ſacros riuulos, nempè effectus Spiritus ſancti, in quibus eſt gratia ſanctificans; Spiritus enim ſanctus eſt indiuiſibilis. Similiter de donis iiſdem explicat D. Thom. *ad primum*, cum D. Bonau. ſuprà dicente: *Pater non ad menſuram*, vno modo exponitur de dono, quod Deus Pater ab æterno dedit Filio, ſcilicet Diuina natura, quæ eſt donum infinitum.

ALIO modo poteſt referri ad donum, quod datum eſt humanæ naturæ, vt vniatur Diuinæ perſonæ.

TERTIO modo poteſt referri ad gratiam habitualem, in quantum gratia Chriſti ſe extendit ad omnia, quæ ſunt gratiæ. Vnde Auguſtinus hoc exponens, ait: *Menſura Diuina diuiſio quædam donorum eſt, alij enim datur per ſpiritum ſermo ſapientiæ: alij ſermo ſcientiæ, ſed Chriſtus, qui dat, non ad menſuram accepit.* Quare ſummopere miror Vaſquez dicentem, ſe mirari viros Theologos eum locum de gratia habituali exponere abſque fundamento; cum nec Patres, nec D. Thomas eum ita exponant. Vide Aluarez *diſp.* 33. Aſturicenſem *q.* 3. *art.* 1. 68

ADDO ego Seraphicum *hic*, & *in Commentario*, vbi eiſdem expoſitionibus cum D. Thom. vtitur, præcipuè verò de Chriſti humanitate explicans, ait, gratiam creatam eſſe abſque menſura quoad actus, quia omnium virtutum perfectos actus habet, & ideò illimitatos, cuius exemplum etiam D. Thom. exprimit in ſole: qui cùm ſit cauſa vniuerſalis, habet omnes effectus, ita & Chriſtus; alio etiam modo exponit cum D. Auguſtino, & D. Thoma ſuprà. 69

QVÒD autem Vaſquez muſſitat, gratiam habitualem, ſi non eſt ad menſuram, fore infinitam ſimpliciter, inane eſt: dicitur enim immenſurabile, quod magnum eſt; ſic loquimur de cœlo, vel de mari: dicitur autem non ad menſuram ſimpliciter, ſed vt ſumitur pro commenſuratione gratiæ noſtræ, tunc enim Chriſtus loquebatur in hoc ſubiecto, vt notat S. Bonauent. *ad* 1. & *in Commentario.*

FATEOR verò, Seraphicum 1. *diſt.* 17. *part.* 2. *dub.* 1. explicare id interim, vel de gratia vnionis, vel de gratia capitis, ſed in alium locum diſtulit definire.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *in corpore*, & *ad quartum, & quintum*: Tanta debet eſſe ſuperabundantia gratiæ, & aliorum habituum in Chriſto ſuper omnes, quanta eſt dignitas Filij Dei per naturam ſuper adoptiuos, vt habetur Hebr. 1. *Tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit*: at dignitas Filij Dei infinitè excedit filios adoptionis: Ergo. Nota verò, cùm gratia, & alij habitus ſolùm congruè ornent, non adæquatè, illam humanitatem, vt ſit digna Filij Dei vnione, hinc non requiri ſimpliciter infinitatis proportionem; non enim diſponit, ſicut meritum ad præmium, vt notat S. Bonau. *ad quintum.* 70

ASSERO

Digitized by Google

71 Asserо quintò, Gratiam Chriſti dici poſſe quodammodo infinitam quoad vſum omnium actuum perfectorum. Ita Suarez poſt D. Bonau. *in corpore.*

Probatvr à S. Doctore hîc, & ad locum citatum Ioannis, ex illo Iſaiæ 11. *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini, &c.* Zachar.3. *Super lapidem vnum ſeptem oculi.* Zach.4. *In candelabro ſeptem lucernæ*, quæ in omnes operationes Spiritus ſancti, & vſus actuum omnium perfectiſſimorum extenduntur, ſecluſis imperfectionibus, quæ ſic exponit D. Gregorius 29. *Moral. cap.*16. poſt medium de Chriſto, vbi ad id applicat etiam id Iob.38. *Nunquid coniungere valebis micantes ſtellas Pleiadas?* vbi S. Gregorius: *Redemptor noſter in carne veniens Pleiadas iunxit, quia operatio es ſancti Spiritus ſeptiformes ſimul in ſe, & iunctas, & manentes habuit.* Hæc loca de Chriſto exponunt Hieronymus *ibi*: Origenes *homil.6. in Numer.* Irenæus *lib.3. contra hæreſes, cap.*10. Baſilius *Iſaia* 4. *lib. de ſua fide*, Rupertus *lib. de operibus Spiritus ſancti*, vt notat etiam Nazarius *quæſt.7. art.5.* Infinitas autem his videtur conuenire, quæ eſt illimitatio ad aliquem actum.

72 Confirmatvr à S. Doctore *in corpore*, ex D. Auguſtino *epiſtola* 57. circa finem, vbi ait, in Chriſto, vtpote capite, fuiſſe omnes ſenſus; at in nobis tanquam membris eſſe ſolum tactum, ſicuti etiam in capite habemus omnes ſenſus, in cæteris membris corporis ſolum habemus tactum. Neque ſolum loquitur ratione deitatis vnitæ, vt putat Vaſquez *diſp.45. num.*8. licèt ex deitate ortum ducere fateatur; attamen ex vſu actuum deducitur. Vide D.Bonau. 4.*part.Breuil. cap.*5.

Asserо ſextò, Gratiam Chriſti poſſe dici quodammodo infinitam quoad effectus.

73 Adverte, Vaſquezium *num.*11. ita explicare gratiæ habitualis infinitatem hanc, ex Seraphico Doctore, quia ſcilicet fuit verum principium operis infinitè digni, & ſufficientis ad redimendos infinitos homines. Hoc verò non dixit Seraphicus; ſed quia ille, qui operabatur, ait, cum gratiâ illâ, erat perſona infinita, & ideò dignitas perſonæ augebat infinitè pretium operum, factorum cum gratia. Itaque non gratiæ habituali adſcribit infinitatem effectuum immediatè, ſed tantùm mediatè, quatenus erat in perſona infinita operante, quæ duo admodum ſunt diuerſa. Imò *ad tertium*, clarius hoc explicat concludens: Propter hoc, meritum illud non eſt infinitum ratione gratiæ creatæ, ſed ratione infinitæ dignitatis perſonæ. Quo ſenſu aſſertio eſt clara; nam, vt notat Caſpenſis, Deitas, & Verbum nobilitat ea, quæ ſibi vnita ſunt ſecundùm capacitatis modum vnius cuiuſque.

Qvòd verò reprehendit Vaſquez *num.*12. in D. Bonauentura *hic*, & Richardo, humanitatem Chriſti propter vnionem cum Verbo poſſe effici magis capacem gratiæ; quod reprobat, quia vnio non immutat naturam humanam.

74 Dico, Seraphicum non aſſerere hoc in iſta quæſtione, vt benè notauit etiam Fauentinus *diſp.*29. *num.*26. ſed *in* 1. *diſt.*17. 2.*part. artic.*1. *quæſt.*4. Idem dic de Richardo, qui id aſſerit ſolùm *in* 1.*diſt.*17. *art.*2. *quæſt.*4. ſed de hoc *quæſtione ſequenti*. Et colligi poteſt ex dictis *p. p. tract.*4. id eſt *de Angelis, diſp.*5. *quæſt.*5.

Argvmenta ex aſſertionibus ipſis diſtinctis facilè eliduntur, ſic & primum argumentum oppoſitum ſolutum eſt. Similiter & tertium, vt patet ex dictis.

Secvndvm verò eſt. Cui nil poteſt addi, eſt infinitum: talis eſt gratia Chriſti: Ergo. Minor probatur ex Magiſtro: Hoc argumentum exigit ſolutionem *quæſtione ſequenti* exhibendam.

Qvartvm eſt. Finitum excedit aliud finitum 75
finitè, & poteſt adæquari. Si ergo gratia Chriſti eſt finita; ſequitur eam poſſe adæquari à gratia aliorum Sanctorum. Hæc verò aliàs diſcutietur.

Qvintvm eſt. Tanta eſt gratia, quantum eſt id, ad quod diſponit: ſed gratia habitualis Chriſti diſponit ad vnionem cum Verbo infinito: Ergo.

Respondet S.Doctor primò, id eſſe verum de diſponente neceſſario adæquatè, qualis non eſt gratia ad vnionem hanc.

Respondet ſecundò, eſſe Deum per eſſentiam dicere bonum infinitum ſimpliciter. At dici Deum ratione perſonæ Diuinæ, ſibi vnitæ, dicit quidem perſonam infinitam; hypoſtaticè verò vnitam naturam creatam relinquit in ſua finitate. Ita homo iſte eſt Deus, quatenus *iſte* ſignat Perſonam Verbi, vt verò dicit naturam hominis, manet in ſuo eſſe creato. Ita verò cùm gratia habitualis humanitatem ad bonum infinitum ratione vnionis cum bono infinito diſpoſuit, non debuit eſſe infinita phyſicè, quia non facit vnum naturâ; eſto moralem quandam infinitam dignitatem nanciſcatur. Hoc ſtante, poſſet dici gratia Chriſti 76
moraliter infinita, ſi morali modo adæquata diſpoſitio foret; aliam tamen aliunde infinitam moralem obtinet dignitatem, quia, cum humanitas illa ſanctiſſima per gratiam illam operetur, vt Verbo vnita; inde opera illa moralem dignitatem conſequuntur infinitam.

QVÆSTIO IV.

An Gratia Christi *valuerit augeri.*

{ D. Bonauent. diſt.13. quæſt.3.
D.Thom. q.7. art.12.

77 Non ago nunc de ſanctitate Chriſti, an potuerit fieri Chriſtus iuſtior, ſed de gratia habituali, ex cuius incremento, ſuppono, non fieret Chriſtus iuſtior, cùm eſſet Deitate ſupremè ſanctificatus, vt docet Dionyſius Alexandrinus *epiſtola contra Samoſatenum*, Nazianzenus *epiſt.*1. *ad Cledonium*, quæ eſt 51.

78 Prima opinio eſt, gratiam Chriſti creſcere potuiſſe in infinitum quoad ſuam phyſicam entitatem, ſaltem de potentia Dei abſoluta, & idem docet de quacumque gratia Viatoris. Ita D.Thom. *hîc*, quem ſequuntur Thomiſtæ communiter, Medina, Valentia *hic*, Suarez *diſp.*22.*ſect.*2. Aſturicenſis *Relect. de gratia Chriſti, quæſt.* 3. Aluarez *diſp.*36. Vaſquez *diſp.*47. Lugo *diſp.*16. *ſect.*6. Paſqualigo *diſp.*86. Morandus *quæſt.*26. Capreolus *diſp.*13. *quæſtione vnica, ad tertium Aureoli.* Citantur Gabriel 1.*diſt.*17.*quæſt.*8.*art.*2. *concluſione* 3. & 4. & *in* 3. *diſt.*13. *quæſt. vnica, art.*1 & 2. vbi probabiliorem cenſet. Ariminenſis 1. *diſt.*17. *q.*6. *concluſ.*3. qui putat probabilem. Ocham verò *ibi, quæſt.*8. *concluſ.*1. & *in* 3.*quæſt.*7. abſolutè eam tuetur; ſequitur Caſpenſis *diſp.*5. *ſect* 3.

E Scotiſtis, Cauellus *lib.*2. *Metaph, quæſt.*6. Bellutus *diſp.*10. *quæſt.*1. Baſſolis 1.*diſt.*17.*quæſt.*3. *art.*2.& *in* 3 *diſt.*13. *quæſtione vnica, art.*2. Tartaret.

1.*Phyſic*,

1.*Phyſic.quæſt.*4. & alij, quos adducit, & ſequitur Maſtrius *diſp.*2. *quæſt.*3.*art.*1.

79 Secvnda ſententia eſt, gratiam Chriſti non poſſe augeri, non quia infinita, ſed quia eſt in ſummo gradu, qui poſſit eſſe. Citantur a Vaſquez D. Bonauent. 1. *diſt.*17. *part.*2. *quæſt.*4. Richardus *in* 1. *diſt.*17. *art.*2. *quæſt.*4. & *in* 2. *diſt.*11. *art.*1. *quæſt.*1. *ad* 2. Scotus *in* 3.*diſt.*13.§.*Ad primam quæſtionem dico*, Marſilius *in* 3.*quæſt.*10.*art.*1.*p.*3. *articuli*, *concl.*1. Driedo *de captiuitate, & redemptione hominum*, *Tract.*2.*cap.*2.*p.*3. *art.*6.*ſententia octaua*. Durandus 3. *diſt.* 13. *quæſt.* 1. *num.*10. Carthuſ. idem videtur ſentire 3.*diſt.*13. *quæſt.*2. Hanc videtur ſententiam amplecti Bedianus Morange *in ſua Theolog.Catech. tom.*2. *p.*2. vbi tamen male ait, gratiam non creuiſſe in Chriſto, quia nil ſibi meruit, etenim factus eſt obediens vſque ad mortem, propter quam Deus exaltauit illum, &c. Sequitur priorem rationem.

Nazarivs *quæſt.* 17. *art.* 12. *controu. vnica*, referens etiam D. Thomam *ibi*, Caietanum *art.*9. 10.& 12. & infrà *quæſt.*10. *art.*4.& 2.2.*quæſt.*24. *art.*7. hoc vnum diſcrimen apponens, quod ſupra citati Doctores velint, gratiam Chriſti ex parte eſſentiæ ſuæ creſcere poſſe in infinitum, eò quòd ſit formalis participatio deitatis, quæ infinite eſt participabilis, ſed ob incapacitatem ſubiecti augeri non poſſe, quia anima Chriſti finitam habeat capacitatem, quæ tota fuit impleta: at D. Thomas, & Caietanus, ac Scotus velint gratiam Chriſti, neque ex parte gratiæ, neque ex parte ſubiecti augeri poſſe per potentiam Dei abſulutam.

80 Sententia igitur D. Bonauent. videtur, gratiam Chriſti non poſſe augeri, aut ratione gratiæ ipſius, aut ratione ſubiecti, nam *quæſt.*1. *ad* 2. dicit, Gratiam Chriſti non potuiſſe augeri ratione ſubiecti, quòd eſt finitæ capacitatis: In reſponſione verò *ad vltimum* innuit, quod neque ex parte ipſius gratiæ potuerit augeri, dum dicit, Animam Chriſti non potuiſſe maiorem gratiam deſiderare, quia illa gratia vnit Deo coniunctione perfecta.

81 Hæc autem videtur aſſerere de potentiâ etiam Dei abſolutâ; nam cùm *in reſponſione ad* 2. ſibi obiecíſſet; potuiſſe Deum dare capacitâtem maiorem. Reſpondet, neceſſe eſſe, vt creatura eo ipſo, quòd creatura, habeat capacitatem finitâm; & rurſus, quia creatura eſt in tali ſpecie, vel genere, limitationem habet intra fines illius generis, vel ſpeciei, vltra quam non valet extendi. Ex quibus apertè colligitur, loqui etiam de potentia abſoluta, nam etiam de potentia abſoluta creatura non poteſt non eſſe capacitatis finitæ, & non poteſt ſuam ſpeciem excedere; alioqui naturam mutabit. Et idem voluiſſe D.Thomam, ait Nazarius.

82 Nota primò, gratiam quatuor modis conſiderari poſſe. Primò, vt eſt Viatoris, & hac ratione augeri poteſt in tota quantitate poſſibili viæ, ita tamen, vt cùm ad perfectum gradum peruenerit, iam incipiat eſſe comprehenſor. Itaque hoc augmentum eſt finitum.

Secvndò poteſt gratia conſiderari, vt eſt Comprehenſoris, & hoc modo cùm ſit in termino augmenti, & ſtatu, non poteſt augeri, vt docet S. Doctor *in* 1. *diſt.*17. *citata*, & D.Thom. *ibi*, *ad Annibaldum*, & *hic*.

Tertiò poteſt ſumi, vt eſt perſonæ Verbi vnita, & hoc modo non poteſt augeri ſecundùm eam perfectionem, quia non poteſt perfectiorem dignitatem ſortiri ex vnione cum alio, quàm habeat ex vnione ad Verbum.

Qvarto modo poteſt ſumi, vt eſt participatio Diuinæ naturæ, & hoc modo non eſt augmentabilis in infinitum, quamvis enim Diuina natura ſit infinite participabilis tali modo per talem habitum, in ſpecie creatum; ſicuti ille habitus habet finitum eſſe, quia creatus; ita habet finitam efficaciam. Idem de charitate ſequitur; vnicuique enim formæ creatæ, ſicut neceſſariò limitatum eſt eſſe, ita limitata eſt virtus. Hinc patet finitas gratiæ intrinſeca. 83

Vt autem capias finitatem gratiæ ex parte finitæ capacitatis ſubiecti, obſerua ſecundò, capacitatem ſubiecti aliam eſſe naturalem ad formas naturales naturali ordine; aliam eſſe obedientialem: Hæc verò duplex eſt: alia vniuerſalis ad omnia, quæ Deus voluerit, ſic homo eſt in potentia obedientiali, vt fiat Leo, Angelus, Lapis, &c. Alia eſt potentia obedientialis ſpecialis ad hunc effectum, ad quem natura habeat diſpoſitionem, puta ad gratiam, & hic ſanè determinatum habet effectum. Sic obedientia animæ ad participationem Diuinæ naturæ non eſt infinita, alioqui poſſet eleuari ad comprehendendum Deum; ſed eſt ordinata terminatè iuxta finem: Cùm igitur gratia perficiat naturam tali modo, competenti illi naturæ, debet etiam habere determinatum effectum in eo ſubiecto, quantum illud ſubiectum eſt capax. Itaque potentia illa particularis per effectum particularem impletur. Sic potentia obedientialis vxoris Lot, vt fieret ſtatua, impleta eſt, quando verſa eſt in ſtatuam, non autem impleta eſt potentia obedientialia generalis, quia de illa ſtatua potuit creare Angelum, Leonem, & innumera animalia. Vide etiam D.Thom.*de veritate*, *quæſt.*24. *art.*3. 84

Nota tertiò, quam immeritò reprehendatur S. Doctor à Suarez *diſp.*12.*ſect.*2. Vaſquez *diſp.cit. num.*19. Scoto *loco cit.* Fauentino *num.*26. qui non intelligentes S. Doctorem, ad inconuenientia eum trahunt. 85

Primò quidem dicunt, eum aſſerere *ad* 2. gratiam Chriſti adeò plenam eſſe, vt non potuerit amplior conferri, non ex defectu agentis, qui eſt Deus omnipotens, neque ex parte rei collatæ, quia potuit gratiam altioris ſpeciei intenſiorem creare, atque infundere. ſed ex parte ſubiecti, nempè animæ, quæ cùm ſit creatura, eſt finitæ capacitatis, & cùm ſit in tali ſpecie, haber limitatam gratiam, tali ſpeciei conuenientem. Hoc reprehendit Scotus, & Faber, quia ſic Aneglus, cùm ſit nobilioris naturæ, Chriſto etiam præcelleret in gratia.

Svarez verò, & Vaſquez, qui capacitatem gratiæ è naturæ capacitate menſurari concedunt, carpunt S. Doctorem, quaſi implicantiam ſubdiderit, dicens, naturalem capacitatem animæ Chriſti à Verbo ampliatam, vt ampliorem gratiam ſuper Angelos acciperet, cùm naturalis capacitas ſit paſſio naturæ immutabilis, & Verbum, nil aliud humanitati præſtiterit, quàm eam ſuppoſitare. 86

Fateor, capacitatem naturæ obedientialem, eum coaptare gratiæ, non ad omnem gradum, ſed vſque ad non diſſolutionem naturæ: poteſt enim Deus capacitatem alicuius naturæ ad accidentia dilatare, vſque ad aliquem terminum, ſubiecto non lethiferum. Etſi enim naturæ ſit hominis recipere fidem, & alios habitus ſupernos, vt ait D.Auguſt. *de Prædeſt. Sanctorum*, *cap.*5. & ſic in humana natura obediente valeant creari, & ad operationes naturæ illi deſtinatas, non eſt tamen hæc capacitas paſſio naturæ, vt putant aduerſi, ſed remota quadam 87

Digitized by Google

dam habilitas, ſeu potentia receptiua obedientialis, quæ manentibus naturis, non conuenit brutis. Hoc viſus eſt attigiſſe Caſpenſis *diſp.* 5. *ſect.* 2.

88 Igitvr ſenſus D. Bonau. ab eo exprimitur *in corpore, quæſt.* 2. quod non intelligunt. Docet autem, gratiam illam propter coniunctionem excedere aliorum gratias in infinitum: Primò quantum ad habitum; nunquam enim aliqua creatura poteſt tantùm proficere, quod tam nobilis, & perfecti habitus ſit capax, ſicut anima Deo coniuncta in vnitate perſonæ, ideò in ordine ad vnionem hypoſtaticam ampliata eſt à Deo capacitas accidentalis obedientialiter abſque eſſentiæ mutatione, nec vltra gradum, quo natura humana deperderetur; ita verò, vt ex eo gratia ſuperabundaret in omnes.

Secvndò quantum ad vſus virtutum, quia omnes virtutes in Chriſto habuerunt vſus ſuos, qui ſpectant ad perfectionem.

89 Tertiò quantum ad effectum, quia meritum eius penſatur ſecundùm dignitatem illius perſonæ operantis.

Qvoad tertium, allegati cenſores concedunt, gratiam Chriſti fuiſſe maiorem moraliter ob dignitatem perſonæ adiunctam.

Qvoad cætera, primò præcellentiam gratiæ Chriſti ponit S. Bonau. in hoc, quod fuerit ordinata ad plures effectus, quàm noſtra, præcipuè ad diſponendam humanitatem ad vnionem cum Verbo, vt docet *ad* 4.

Ex eo autem capite, quia diſponebat ad vnionem cum Perſona Diuina, ait, habuiſſe quandam infinitatem, etiamſi non ſimpliciter, quia non erat diſpoſitio naturalis, ſed moralis congrua. Ita docet *ad* 5.

90 Qvia etiam gratia illa, etſi finita in ſe, iungebat diſpoſitiuè bono infinito, ſortitur quandam infinitatem ſupra gratias noſtras. Præterea, quia ordinabatur ad conſtituendum Mediatorem; principaliter tamen ad hoc conſtitutum vnione hypoſtatica, & ad merendum pro aliis, & communicandum aliis gratiam, ideò ſub his rationibus cæteris tranſcendit, vt docet *in fundamentis, quæſt.* 2. & *in quæſt.* 3.

Rvrsvs *fundamento* 3. ponit, naturalia Chriſti intra limites quidem naturæ humanæ fuiſſe longe aliorum naturalibus præſtantia; tenet enim inter animas inæqualitatem indiuiduam, quod fuit etiam Pariſiis definitũ, ne naturalia Iudæ eſſent naturalibus
91 Chriſti æqualia. Ideò ex hoc capite intenſioris gratiæ, & maioris donorum extenſionis capax fuit, & hoc ſenſu ratione vnionis hypoſtaticæ naturalia Chriſti fuere ampliata ad maiorem capacitatem. Ampliata eſt autem, etiã capacitas proxima ad actus, vt oſtendit *quæſt.* 3. *ad vltimum*, non ad ſuſcipiendum alios habitus, ad modum, quo locus locata continet; hæc enim eſt craſſior capacitatis ſpecies, ſed ad virtutem cooperandi, ad modum, quo capacitas materiæ completur actualitate formæ; quantò enim plus additur de forma, tantò additur de actu, & minuitur potentialitas, & iam gratia conceſſa eſt animæ Chriſti, quam diffunderet omnibus.

92 Hinc ruit id, quod de Angelis opponunt, qui, eſto congruè, quantò nobilioris erant naturæ intenſiorem etiam gratiam acceperint, modo dicto *p. p. tract.* 4. *diſp.* 5. *quæſt.* 5. tamen non eſt data illis tota illa, quæ lata capacitate ex obedientia abſque ſuæ deſtructione ſpeciei capere poterant; deinde data eſt eis ſolùm pro ipſis, & ex meritis augmentata ad tantum gradum vnitum; at Chriſto dilata eſt capacitas remota naturalis ex obedientia, vſque ad talem capacitatem ampliſſimam, quam poterat compati, tanquam accidentalem, abſque ſuæ ſpeciei diſſolutione, vt ad vnionem hypoſtaticam diſponeret, & poſtea naturæ vnitæ ad opera excellentiſſima deſeruiret, quibus infinitum meritorum theſaurum cumulatum flumine aquæ viuæ gratiæ ſcilicet in omnes redundantibus fluentis effunderet. Quare & gratia Chriſti dicta eſt, non plenitudo, ſicuti gratia Stephani, & B. Virginis, ſed ſuperabundantia, & gratiæ profuſio ex coniunctione in anima, hypoſtaticè Dei Filio vnita. Hîc mihi videtur ſenſus D. Bonauenturæ, nec abſurdus, nec implicans, vt abſque pietate tot reſonant, contra ipſum conſpirantes.

Assero ergo primò, gratiam Chriſti ex natura 93
ipſius gratiæ non poſſe augeri.

Probatvr à Nazario ratione D. Bonauent. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. *fundamento* 1. & *ad* 2. Quælibet res creata habet ſpecificam eſſentiam tali termino ſpeciei limitato per vltimam differentiam, quæ eſt indiuiſibilis, nec recipit magis, vel minus; at gratia Chriſti eſt habitus creatus in tali ſpecie: Ergo.

Respondet Suarez, non repugnare gratiæ progreſſum, eò quòd finita ſit, vt patet in quantitate; quæ in infinitum augeri poteſt, neque repugnare, quatenus eſt talis forma, quæ eſt participatio Diuinæ naturæ infinitæ, quæ ſemper eſt participabilis: ſic etiam vnio finita ſemper augeri poteſt. Ità reſpondent etiam multi Scotiſtæ apud Maſtr. *diſp.* 10. *Phyſ. quæſt.* 5. *art.* 2. & *loco cit.*

Enim verò nonnulli Scotiſtarum hoc redarguunt reſponſum cum Scoto *diſt.* 23. *quæſt.* 4. è D. 94
Bonau. *in* 1. *diſt.* 17. *quæſt. vlt. ad* 3. non enim eſt par ratio; nam augmentum corporis inanis extrinſecum eſt per additionem materiæ, puta combuſtibilis igni; ideò poteſt ſemper augeri, vt latè differui *p. p. tract.* 5. *diſp.* 8. *quæſt.* 5. at qualitas habet ſuam eſſentiam, à qua gradus virtutis intrinſecè emanant, limitatam, quæ ſi amplietur Dei potentia, deſtruetur; nam ſpecies ſunt ſicut numeri. Poteſt quidem addere Deus aliqua accidentia, ſed non infinita, ſed vſque ad certum limitem, vt dixi *quæſt. hac*, & ſi aliud non obſtarit, ſanè obſtabit infinitæ intenſioni ſubiectum, vt late oſtendi *ſecunda ſecundæ*,
tract. de Charitate, diſp. 8. *quæſt.* 12. nam accidens re- 95
cipitur in ſubiecto ad menſuram ſuſcipientis; ſuſcipiens autem, cùm ſit creatum, eſt in aliqua ſpecie indiuiduum finitum: nam infinitum in omni genere, & ſpecie implicat, vt oſtendi *prima primæ*, *tract.* 1. *diſp.* 6. *quæſt.* 2. Poteſt ſanè Deus alios habitus ſemper ſyncategorematicè perfectiores creare; at hunc nequit in infinitum perficere relinquendo in hac ſpecie.

Qvod verò Gallus *in* 3. *diſt.* 13. *quæſt.* 1. *cap.* 3. 96
& author controuerſiarum inter Scotiſtas *p.* 2. *controuerſ.* 10. quantitatis limitationem apponant augmento, refutatum eſt *prima primæ*, *tract.* 5. *loco cit.* eorumque argumenta frigent, vt probat Maſtr. *loco cit.* qui tamen hic *num.* 84. noſtram impugnat de qualitatum limitata intenſione doctrinam, quia diuerſi gradus intenſionis ſunt diuerſæ perfectiones indiuiduales in eadem ſpecie qualitate; ſicut autem capacitas naturæ ſpecificæ non eſt determinata tot differentiis indiuidualibus, ſed poteſt ſub aliis, aliiſque in infinitum poni; ita nec potentia eſſentiæ qualitatis ad tot gradus determinatur; vt à Deo nequeat intendi.

Hæc doctrina tot ſcatet erroribus, quot verbis 97
conſtat. Primò gradus qualitatis ſunt perfectiones determinatæ ex eſſentia, à qua fluunt, quæ non eſt capax augmenti infiniti, vt oſtendi: quod ſi eſt plurimis

rimis indiuiduis partibilis eâ graduum intenſio; nunquid eſt in vno indiuiduo ponibilis ſyncategorematicè infinita, vt ſemper noui gradus capiantur in hoc numero capaci ad menſuram eſſentialis capacitatis, quæ eſt tanta? Poteſt ſanè ſpecies indiuiduis aliis in infinitum extendi; at differentiæ indiuiduæ, ſiue accidentales, ſiue ſubſtantiales, erunt iiſdem terminis ſpeciei clauſæ, non autem gradatim ſe ſuperantes inuicem in infinitum, vt ſupponit Maſtrius petens principium: multò minus in eodem numero poterit fieri infinita intenſio categorematicè infinita, quæ inde ſequeretur, vt arguit Scotus *loco cit.* §. *Ad primam quaſtionem.*

98 Respondet Caſpenſis *numero* 33. capacitatem creaturæ rationalis ad formas ſupernaturales eſſe obedientialem infinitam ſecundùm quid, atque adeò non repugnare augmentum gratiæ animæ Chriſti ex finitate ſubiecti. Addit etiam *num.* 32. formam, quæ non implicat, augeri in infinitum ex natura ipſius formæ, non repugnare ex parte ſubiecti, vt augeatur, niſi ſit in certo gradu diſpoſitio ad conſeruationem ſubiecti, vel ſit qualitas orta ex huiuſmodi diſpoſitione, veluti eſt calor in ligno, qui non poteſt in infinitum augeri, quia eſt diſpoſitio ad conſeruationem ligni in certo gradu, quem ſi exceſſerit, deſtrueretur lignum: at non requirit hoc ſubiectum gratiæ, cùm natura rationalis valeat ſemper eſſe gratior.

99 Oportebat, Caſpenſem aduertere, potentiam obedientialem eſſe quidem infinitam ad quodlibet, ſed non ad implicans naturæ, manente naturâ; ſic habet homo potentiam obedientialem, vt fiat Angelus, non tamen retinendo corpus organicum; ſic & formica habet capacitatem, vt fiat Elephas, non tamen retinendo corpus formicæ. Ita igitur in re noſtra, habet quidem anima capacitatem, vt recipiat habitus ſupernos, ſed in tali menſura, quia ad tantam capacitatem poteſt obedientialiter dilatari, manen-
100 te hac naturâ. Eſto igitur valeat ſemper eſſe gratior in infinitum, non ſequitur, augeri poſſe & hunc habitum in infinitum, quia gratum eſſe, cùm ſit à voluntate Dei, ſtat cum quavis gratia remiſſa, & tunc poſſet gratiorem in infinitum Deus habere hominem, acceptando eam gratiam ad maiorem gratificationem. Mutato enim vno non mutatur etiam alterum, quia vnum eſt Phyſicum; alterum morale pendens ex voluntate. Ita ſi augetur acceptatio in infinitum, cùm habitus ſtans in ſua ſpecie, & in tali ſubiecto eſt capax tanti gradus gratificationis, oportebit acceptari ad ampliorem.

Ex dictis conſtat, neque Maſtrium *diſput.* 10. *Phyſic. quaſtione* 4. & *in* 3. *diſt.* 2. *quaſt.* 3. *artic.* 1.
101 percepiſſe, in quo ſtet hæc repugnantia infiniti augmenti gratiæ, dum ait, poſſe qualitatem ſemper intendi, ſicuti & quantitatem extendi, nec habere terminum, ſi comparentur ad Dei potentiam, nec rationem aliquam de qualitate afferri poſſe, quæ non vrgeat de quantitate.

Respondetur enim, diſparem eſſe rationem, nam intenſio auget perfectionem intrinſecè cuique formæ limitatam; at extenſio non auget vltra rationem quantitatis, quæ per extenſionem non accreſcit eſſentiam, vt dixi ſuprà.

Qvantitas enim continua, dummodo habeat partes copulatas vno termino communi; & contraria ratione quantitas diſcreta, quæ in hoc à continua diſtinguitur; habent ſuam eſſentiam, vt ait
102 Ariſtoteles *in prædicamentis*, & monet Faber *Theor.* 44. hinc autem non repugnat continuæ extendi; nec diſcretæ multiplicari, ac proinde manens quantitas obediet Deo quoad hoc. At qualitates, cùm datæ ſint formæ ſubſtantiali ad informationem. conſeruationem, & operationem, exigunt limitatos gradus intrinſecè. Itaque, eſto poſſit Deus alium perfectiorem, v. g. calorem producere; non tamen erit eius ſpeciei. Ideò & propria exigunt ſubiecta, vt notat Faber *Theor.* 35. *cap.* 13. nec ſubiectum valet excedere, cùm tanquam virtutes, & inſtrumenta intrinſeca ſint.

103 Probatur ſecundò à D. Bonauentura *fundamento primo*, & Fabro *numero* 25. ex illo Sap. 11. *Omnia fecit Deus in numero, pondere, & menſura.* Hoc vrget S. Doctor *ad* 11. *Sap.* notans ex D. Auguſtino *lib.* 6. *Hypognoſt.* vbi ait: *Menſura creaturæ eſt eius certa quantitas, qua dicitur magna, vel parua, vel mediocris.*

Confirmatur à S. Doctore *in primo loco citato, fundamento ſecundo.* Ita ſe habet in creatura rationali quantitas virtutis in anima, ſicut quantitas molis in corpore: at corpus animatum ob ſuas operationes organicas habet determinatam quantitatem ex Ariſtotele 2. *de Anima*, *textu* 41. Ergo.

104 Probatur tertiò à D. Bonauent. *in primo loco citato.* Id, quod augetur, ideò augetur, vt ad perfectam quantitatem perueniat, ſiue molis, ſiue virtutis. Si ergo gratia omnis, & charitas poteſt augeri: Ergo nuſquam erit perfecta: Ergo neque in Chriſto eſt perfecta.

Probatur quartò à S. Doctore *loco citato*, *fundamento vltimo*, ratione, qua vtitur Scotus *loco citato*, & Fauentinus *numero* 17. Id, quod creſcit in ordine ad aliquem finem, vel eo fruſtratur, vel eo habito non ampliùs augetur, ſed ſtat, dum perfectè obtinet; ſed gratia, & charitas creſcit, vt eſt participatio Diuinæ perfectionis: Ergò partem determinatam poteſt conſequi, ſeu gradum: ergo non eſt augmentabilis in infinitum, alioqui etiam aliæ formæ, quæ participant Deum, v. g. calor, & albedo poſſent creſcere in infinitum; & tamen videmus, eas habere determinatos gradus vt octo, vltra quos non conſurgit intenſio.

105 Probatur quintò ex S. Doctore *in* 3. *diſt.* 13. *quaſtione ſecunda*, *fundamento quarto.* Si habitus gratiæ poſſet augeri in infinitum, ſequeretur, viatorem poſſe attingere gradum intenſionis gratiæ, quem habet Chriſtus; hoc autem videtur falſum: Ergo. Probatur ſequela à D. Bonauent. Finitum excedit finitum finitè: ſed gratia Chriſti eſt finita: Ergo poteſt à Viatore proficiente adæquari, & Chriſti perfectio gratuita attingi; at nullus poteſt id conſequi, vt declarat Concilium Viennenſe, & refertur *cap.* Ad noſtram *de hæreticis*: ergo. Hoc argumentum multi vrgere ſolent.

106 Respondent aliqui Thomiſtæ ex D. Thom. *articulo* 11. *ad tertium*, id non ſequi, quia gratia Chriſti, & noſtra ſunt diuerſæ rationis; nam gratia Chriſti eſt veluti vniuerſalis virtus: at in nobis eſt particularis. Hoc autem ſic accipe ad condictum D. Bonauenturæ *quaſtione* 2. *ad* 4. quia, eſto gratia Chriſti, & noſtra ſint eiuſdem gene-

ris phyſici, & ſola differant intenſione, ad modum quo calor vt duo, & calor vt octo; tamen in genere proximo morali gratiæ diuerſæ ſunt, vt notat Suarez *ad artic. cit. D. Thom.* Gratia enim Chriſti altius ordinatur, ſublimiorique acceptatione conditur, nempe ad vniuerſalem hominibus gratificationem, glorificationem, alioſque effectus, aſſerendos *diſp.*21. & quod caput eſt, ad idoneè diſponendam ornatu animam ad vnionem hypoſtaticam in Verbo, vt oſtendi *diſp.6. quæſt.2.*

107 Hac tamen diſtinctione non euitari, quin valeant alij peruenire ad eum gradum phyſicum gratiæ, eſto non ad eas moraliter peruenirent, vt vrget Suarez.

Respondet ideò ex D.Bonauent. *in 1. diſt. 17. quæſtione vltima*, non poſſe id ſequi ex lege Dei ordinaria, quia vitæ periodos, auxilia, & alia ad augmentum gratiæ conſerentia ſic in hominibus, & Angelis, ordinauit ad ſuæ menſuram prædeſtinationis, vt nullus vnquam ad tam excelſum gradum peruenire queat, vt oſtendit D.Thom. *art. ſequenti.*

Adde cum D. Bonauent. *ad 4. quæſt. 2. cit.* rationem formalem vltimam gratiæ in moralitate ordinationis, & acceptationis Dei poſitam; hæc autem nulli vnquam, etiam Angelo, conceditur, vt vniuerſi redemptioni, & ſaluti inſeruiat, ſicut Chriſto datum eſt.

108 Assero ſecundò, Gratiam Chriſti ex capacitate ſubiecti, ideſt, animæ Chriſti, non poſſe augeri.

Probatvr à D. Bonauent. *in 1. diſtinct. 17. loco cit. fundamento primo*, & *in 3. diſt. 13. quæſt. 2. fundamento 2. & ad 2.* Nulla forma, maximè accidentalis, excedit capacitatem ſubiecti: ſed ſubiectum gratiæ Chriſti, ideſt Anima, eſt plenum gratiâ: Ergo non poteſt ampliorem recipere. Maior eſt nota. Minor probatur à D. Bonauentura *quæſtione tertia*, ex Ioannis 1. *Vidimus plenum gratiæ, &c.*

109 Dices, gratia adueniens non reſtringit, ſed auget capacitatem.

Respondet S.Doctor *ad 6. quæſt. 3.* ampliare quoad virtutem in cooperando, non quoad capacitatem amplioris formæ ad ſuſcipiendum. Vide D. Bonauenturam.

Obicies primò Lucæ 2. dicitur: *Proficiebat Ieſus gratiâ apud Deum, & homines.*

Respondet primò S. Doctor *ad eum locum Lucæ*, ex Damaſceno *lib.3. de fide, cap.22.* Chriſtum profeciſſe ſcientiâ, & gratiâ; eò quòd creſcente ætate per ipſa ætatis incrementa, eam ſapientiam, & gratiam, qua præditus erat, proferret in lucem. Eandem expoſitionem habet D. Bernardus *homil.2. in Miſſus eſt*, prope medium, Euthymius *in eum locum*, vbi refert quædam verba D. Gregorij Nazianzeni, oratione 20. num.55. *Proficiebat vt ætate, ita & ſapientiâ, & gratiâ, non hæc accipere oportet per augmentum. Quid enim? num qui ab initio perfectus erat, perfectior fieri potuit? ſed quòd hæc paulatim denudaret, ac demonſtraret.*

110 Hic eſt Gregorius ille, qui adducitur etiam à D. Bonauent. *ad eum locum.* Quem locum Nazianzeni citat etiam D. Thomas *in catena ad 2. Lucæ.* Quare malè Cano *lib.12. de locis, cap.14.* dixit, hoc teſtimonium in Nazianzeno non reperiri, vt rectè notant Billius *in Scholio 65. eiuſdem orationis.* Suarez *ad artic.12. quæſt.7. D.Thom.* Vaſquez *hic, num.4.*

111 Eodem modo exponunt locum illum Lucæ, D. Cyrillus Alexandrinus *lib.10. Theſauri, cap.7.* & *lib.1. in Ioan. cap.17.* S. Athanaſius *orat.4. contra Arrianos*, D. Hieronymus in id Iſaiæ 7. *Vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum.* Et in id Hieremiæ 31. *Mulier circumdabit virum.* S. Cæſarius *dialogo primo*, qui eſt poſt opera Nazianzeni. S. Vigilius *lib.3. & 5.* contra Eutychetem, qui eſt *in 5. Tomo, Biblioth.* D. Gaudentius *in reſponſione ad Paulum Diaconum*, in id Ioan. 14. *Pater maior me eſt*, quæ legitur *Tomo 2. Biblioth. ſacræ.* Beda *homil. prima, in Euangelium Dominicæ primæ poſt Epiphaniam*, non longè a fine *in 7.Tomo.* Hugo de S.Victore *lib. de Incarnatione Verbi, cap.6.* eandem expoſitionem S. Bonauenturæ laudat, & ſequitur Vaſquez *loco citato*, Maldonatus, & alij.

112 Verum aliquid relinquitur difficultatis, quia textus habet: *Ieſus proficiebat gratiâ apud Deum, & homines*: Ergo non ſolo externo incremento, ſed interno coram Deo.

Respondet Vaſquez, huic difficultati occurri, ſi addamus expoſitionem D. Bonauenturæ in eum locum *Lucæ 2.* apud Deum, & homines creſcere, idem eſſe, quod in operibus, quæ ſunt ad Deum, & quæ ſunt ad proximos, exterius magis, ac magis apparere. Optimum reſponſum hoc acclamant Caſpenſis *diſputatione quinta, ſectione tertia, num.44.* & Morandos *quæſtione vigeſima-ſexta.*

113 Aliam expoſitionem habet ibi S. Bonauentura, & eſt prima, quæ eſt etiam Theophylacti; Ieſum creuiſſe ætate, ſapientiâ, & gratiâ, quia ſicut in dies ætate creſcebat, ita in dies maior in eo ſapientia, & gratia apparebat, nempe in operibus gratioſis, non tantùm iudicio hominum, ſed etiam Dei, & adducit ad id illud 2. Corinth. 8. *Prouidemus bona non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram hominibus.* Itaque nomine gratiæ intelligitur, non habitus, ſed opera, quæ à gratia procedunt. In his igitur proficiebat, quia opera ſemper gratiora patrabat, & verba ſapientiora promebat, vt ait S.Bonauent. *ad 15. Lucæ*, ad ea ver-
ba: *Omnis populus gaudebat in vniuerſis, quæ glo-* 114
rioſè fiebant ab eo. Et ad 24. Lucæ, ad ea verba: *De Ieſu Nazareno.* Et perfectioribus gratiæ operibus inſudabat, non enim externa opera æqualem ſapientiam, & gratiam habent. In Scriptura verò opera, quæ à ſapientia, & gratia procedunt, ſolent nomine ipſo ſapientiæ, & gratiæ decorari, vt 2. *Paralip.* 9. 3. *Reg.* 4. *Lucæ* 11. dicitur Regina Sabba vidiſſe ſapientiam Salomonis. Et Eccleſiaſtici 10. *Verba oris ſapientis gratia*, vt ait S. Bonauent. *ad 15. Lucæ*, ad illud iam cit. *Omnis populus gaudebat in vniuerſis, quæ glorioſè fiebant ab eo.* Et *ad 24. Lucæ*, ad ea verba: *de Ieſu Nazareno.* Hæc expoſitio adhibetur etiam à Toleto, & Vaſquez.

115 Eodem modo explicari ſolet illud, eodem capite: *Puer autem creſcebat, & confortabatur plenus ſapientiâ; & gratia Dei erat in illo.* Theophylactus quidem, Euthymius, Dionyſius Carthuſianus, D. Bonauentura, & alij addunt; *Confortabatur ſpiritu.* Explicat autem Theophylactus de ſpiritu gratiæ ſecundùm manifeſtationem. At D. Bonauentura explicat: Confortabatur Spiritu ſancto, iuxta id Ezech. 3. *Manus Domini erat mecum, confortans me*, & Coloſſ. 2. *Omnia poſſum in eo, qui me confortat.* Sic igitur ad alta opera, & ardua conſortabatur Iraſcibilis; & gratia Dei erat

in

in Concupiſcibili, & in Ratione ſapientia. Vide D. Bonauenturam.

116 Fateor, multos PP. omittere nomen *Spiritu*. Ita S. Gaudentius Brixienſis *ad Paulum Diaconum*, S. Vigilius *contra Eutychetem, lib.4.* & alij cum Cyrillo Alex. *lib.2. ad Reginas*, ante medium.

Obiicies ſecundò. Tantùm extenditur augmentum gratiæ, quantum virtus augmentatiua: Sed hæc eſt infinita: Ergo.

Respondet D. Bonauent. Maiorem eſſe veram de virtute agente neceſſariò; at Deus in augendo charitatem, auget ſecundùm ſapientiam, & naturam rerum finitam debitam.

Obiicies tertiò. Sicut ſe habet aër ad lucem, ita anima ad gratiam; at aër poteſt in infinitum ſemper magis illuminari: Ergo.

Respondet S. Doctor, aërem quoad illuminationem habere ſtatum, ita vt, cùm illuminatus fuerit quantum capere poſſit, nequeat ab aliis magis illuminari. Eſto plura lumina in eodem aëre aggregari ſemper valeant, at in anima non eſt ſimile. Vide dicta *diſp.8. ſect.7.*

117 Obiicies quartò. Gratia, & charitas non minus eſt in actu, & potentia, quàm forma materialis, puta ignis; at ignis poteſt creſcere in infinitum, ſi adſint ligna, vt docet Ariſtoteles 2. *de anima, textu* 41. Ergo.

Respondet acutè D. Bonau. dupliciter poſſe calorem creſcere. Primò intenſiuè, & ſic habet ſtatum, & ſummum gradum; vel intenſiuè, & ſic non habet ſtatum ex ſe, ſed à combuſtibili finito, & hæc augmentatio eſt extrinſeca, & per accidens. Iam verò charitas poteſt augeri intenſiuè, vt magis diligat, & ſic habet ſtatum alio modo extenſiuè à parte dilectorum obiectorum, & ſic non habet ſtatum ex parte ſua, quia nunquam tot diligit, quin plura ſit nata diligere. Similiter & gratia intenſiuè habet ſummum gradum, quippe eſt forma talis ſpeciei, quod verò extenſiuè ratione ſubiectorum poſſit ſemper in aliis, & aliis eſſe; extrinſecum eſt gratiæ, & nil facit ad proprium augmentum gratiæ, quæ cùm ſit qualitas, augetur per intenſionem graduum. Et in hac diſtinctione impegit Vaſquez, ac deceptus eſt vnà cum Suarez, Maſtrio, & aliis Scotiſtis.

118 Obiicies quintò. Obiectum, & effectus indicant virtutem formæ, & cauſæ; at obiectum gratiæ eſt bonum infinitum, & effectus formalis eius reddere animam, participantem Diuinum bonum: at bonum Diuinum eſt infinitè participabile: Ergo & gratia, & charitas in infinitum eſt augmentabilis.

Respondet S. Doctor, Obiectum eſſe quidem infinitum; ſed gratia, & charitas ei non commenſuratur, cùm ſint formæ finitæ in tali ſpecifica natura, quæ talem terminum participationis conſtituit.

119 Obiicies ſextò. Iuſtus ſemper in dies iuſtificatur, neque vnquam habet terminum: Ergo poteſt habitus gratiæ creſcere in infinitum.

Respondet S. Doctor *in primo loco cit. in corpore*, dari ſtatum viæ ſecundùm diſpoſitionem prouidam Dei. Similiter ex parte habitus, cùm ad ſummum ſuæ ſpeciei gradum peruenit, ex parte ſuſcipientis, cùm eſt ad talem gradum perfectionis euectus. Ita & Nazarius.

Obiicies ſeptimò. Quælibet gratia, quantumvis maxima, eſt principium, quo meremur maiorem gratiam: Ergo datâ quavis gratiâ intenſiſſimâ, eſt dare intenſiorem; ſicut enim non datur terminus peccatorum, ita neque actuum bonorum, quo mereantur.

Respondet D. Bonauent. *loco citato*, charita- 120
tem viæ eſſe principium noui meriti, & nouæ gratiæ; at cum ad ſummum peruenit, iam habet ſtatum ſecundùm aptitudinem, id eſt, non eſt apta augeri, & eſt in termino in patria, vt docet etiam D. Thom. *prima ſecunda, quæſtione vltima, art* 8. Igitur ſi gratia, & charitas ſit in ſtatu capaci nouæ intenſionis, erit principium noui meriti; at in perfectis habet ſtatum in actu, & hi beatificantur, vt non habeant aptitudinem ad intenſiorem gratiam; & multò minus in Chriſto, in quo eſt ſumma gratia, nec ampliorem capere poteſt, ſic etiam in B. Virgine, & forſan in Angelis, cùm ſit adimpleta eorum capacitas, & ipſi pleni dicantur, non poſſunt ampliorem recipere. Non eſſe 121
autem eorum capacitatem infinitam, vt aduerſarij prætendunt, patet; nam cum pleni ſint, vt Scripturæ teſtantur, quas referam *quæſtione ſequenti*, ſequitur impletam eſſe eorum capacitatem; & cùm nequeat eorum capacitas dilatari ſecundùm eos, ſequi dari ſtatum.

Cætera argumenta ex iactis facilè fundamentis corruunt.

QVÆSTIO V.

Quomodo Christvs *dicatur plenus gratia.*

D. Bonauent. diſt. 13. quæſt. 3.
D. Thom. q. 7. art. 9.

Certvm eſt, in Chriſto fuiſſe plenitudinem 122
gratiæ, quod probat S. Doct. ex illo Iſaiæ 11. *Replebit eum Dominus Spiritu, &c.* Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratia.* Hæc autem referenda ſunt ad Verbum, non ad ea, *Ioannes teſtimonium perhibet*, patet ex ſequētibus: *De plenitudine eius omnes accepimus.* Id ſentiunt communiter PP. & notat D. Bonauent. ad eum locum Ioannis, & ad ea verba Lucæ 4. *Ieſus autem plenus Spiritu ſancto*, quo idem probat, obſeruans, non fuiſſe tunc primò impletum Spiritu ſancto, ſed tunc apparere cœpiſſe plenum, in alios redundando. Idipſum probat ibi ex Coloſſ. 1. *In ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare.* Et cap. 2. *In ipſo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, quibus teſtimoniis vtitur Vaſquez *diſp.* 45. Medina *hoc articulo D. Thom.* Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 2. Nazarius infrà citandus, &c. Confirmat autem id S. Doctor, quia Chriſtus fuit perfectiſſimus, & cauſa vniuerſalis gratiæ omnium: Ergo ipſe plenus fuit.

Enim verò oportet explicare, quæ fuerit hæc 123
plenitudo.

D. Anselmvs, Carthuſianus, Lyra, D. Thom. & Adamus in eum locum *Coloſſ.* 1. dicunt, eam plenitudinem eſſe virtutum, & donorum.

Chrysostomvs verò intelligit de plenitudine diuinitatis propter vnionem. Eodem modo intelligit S. Fulgentius *lib. 3. ad Traſimundum, cap. 5.*

Origenes *homil* 29. *in Lucam*, docet alios etiam Sanctos fuiſſe plenos gratiâ, ſed non ſicuti eſt Chriſtus, ait enim: *Sed Ieſum, & Apoſtolos, & alium quemlibet Sanctorum plenos Spiritu ſancto cognoſce ſecundùm menſuram vaſculi ſui. Et quomodo, v. g. ſi*

volueris dicere : hæc vaſa plena ſunt vino , vel oleo, non ſtatim indicas , quòd æquali menſura plena ſunt, &c.

124 Ex quo patet in ſententia Origenis , Chriſtum fuiſſe capaciorem gratiâ cæteris hominibus , vt dixi *quæſtione præcedenti.* Vide alios PP. apud Suarez *diſp.*2.*ſect.*2. exponentes hanc plenitudinem.

CAPREOLVS *diſt.*13.*quæſt. vnic.* vult, in eo ſitam eſſe plenitudinem gratiæ Chriſti , quod ſummam habuit intenſionem poſſibilem ſecundùm legem Dei ordinariam , quæ tamen augeri potuit. Eum ſequitur Vaſquez *diſp.*45. qui notat , plenum dici id , quod abundat ; ſic Apoſtoli , *Actorum* 1. dicuntur : *Repleti Spiritu ſancto* , & Actorum 4. Petrus : & *Actorum* 6. Stephanus ; & *Lucæ* 1. Beata Virgo gratiâ plena ab Angelo ſalutatur.

125 CHRISTVS igitur repletus fuit ſuper omnes, ideò Fonti comparatur à D. Bernardo *ſerm. de Natiuitate Virginis* ; Beata Maria flumini ; cæteri autem ſancti riuulis. Itaque plenitudo gratiæ fuit propria Chriſti ob gratiam vnionis ; & dignitatis operum, deriuatæ ab ea. Idem ferè habent Suarez, Medina , & alij Recentiores , vt notat Nazarius *quæſt.*7. *art.*9. *controuerſia vnica.*

ARIMINENSIS verò 3.*diſt.*17.*quæſt.*2. Driedo *lib. de capt. Tract.* 2. *art.*6. *ſententia* 8. docent , gratiam Chriſti ideò dici plenam, quia capacitas ſubiecti limitatur ad eum gradum gratiæ , quem habuit Chriſtus , quamvis per Dei potentiam poſſit habere maiorem , cùm gratia nullum habeat terminum ſui augmenti.

AT verò Albertus 3. *diſt.*13. D. Bonau. *hîc* , Richardus, Durandus, Gabriel *eadem diſt.* 13. Caietanus *ad hunc artic. D.Thom.* & ſequentes docent, in hoc poſitam eſſe plenitudinem gratiæ Chriſti, quod fuit in ſummo gradu poſſibili ſecundùm Dei potentiam , computatis iam dictis ſuprà *quæſtionibus præcedentibus.*

126 NOTAT autem S. Bonau. *in corpore* , quem ſequuntur Suarez , Vaſquez , Nazarius , & alij, Plenitudinem multis modis accipi. Primò pro ſufficientia : ſic plenus dicitur , qui ſufficienter habet de ea re. Itaque gratiâ plenus dicitur , qui ea , qua indiget , dotatur. Sic Apoſtolus *Epheſ.* 3. orabat Chriſtum in corde eorum habitare per fidem : *Vt impleamini in omnem plenitudinem Dei* , ideſt ſufficienter. Et Act. 6. *Stephanus* , dicitur *plenus gratiâ.*

SECVNDò dicitur plenus aliqua re , qui ea abundat. Sic *Lucæ* 4. dicuntur *repleti ira.* Actor. 5. *Repleti zelo.* Et ad rem noſtram dicitur Lucæ 1. *Repleta Spiritu ſancto Eliſabeth.*

27 TERTIò dicuntur repleti gratiâ , qui aliquam præclaram habuere vocationem , & electionem ad ſtatum ſublimem , ob quem eximiæ datæ ſunt gratiæ. Sic dicitur Beatiſſimæ Virgini Lucæ 1. *Gratia plena , Dominus tecum ; concipies enim , & paries , &c.* Sic etiam ſolemus dicere plenum gratiâ Priuatum Regis.

QVARTò dicitur plenus aliquibus rebus , qui numerum ingentem habet : & ita aſtruitur gratiarum numero plena S.Eccleſia, de qua dicitur Epheſ. 4. *Aſcendit in altum, vt impleret omnia.*

128 VLTIMò dicitur Gratiâ plenus antonomaſticè Chriſtus , quia Humanitas eius dotata eſt gratia hypoſtaticæ vnionis cum Verbo , & tanta donorum copia ditatus eſt homo ille , vt omnes , veluti mare, gratias includat , & diramatas profundat , vnde dicitur Ioan. 1. *De plenitudine eius omnes accepimus.*

HINC D. Bonau. 3. *diſt.*13. *quæſt.*2. quem ſequuntur Suarez *diſp.*22. *ſect.*2. §. *Sed quæres.* Nazarius *concl.*4. cum Altiſiodor. *lib.*3. *tit.*1. *cap.*5. Gratiam Chriſti cæterorum omnium ſimul gratias excedere, clamat. 129

PROBATVR à Nazario primò poſt D. Bonau. ex illo Ioan. 3. *Non ad menſuram dat Deus Spiritum Filio ſuo* , de quo ſuprà *quæſt.* 3. *aſſert.* 4.

PROBATVR ſecundò à Nazario , ratione Seraphici ex dignitate Filij Dei naturalis ſuper adoptiuos, vt vidimus *quæſt.* 3. *aſſert. cit. argumento* 2.

ALIQVA argumenta affert S. Doctor , contra plenitudinem gratiæ Chriſti , facilèque ea ſoluit.

PRIMVM eſt. Plenitudo gratiæ diramatur in omnes virtutes ; at Chriſtus non habuit omnes virtutes, puta fidem, ſpem, &c.

RESPONDET S. Bonau. diramari in omnes virtutes, omneſque fuiſſe in Chriſto quoad perfectiones ; at vero fides , & ſpes includunt imperfectionem , quæ ideò euacuantur in patria ; Chriſtus autem erat comprehenſor. 130

SECVNDVM eſt. Qui poteſt in gratia proficere, non eſt plenus : talis fuit Chriſtus , quia erat Viator : Ergo.

RESPONDET , fuiſſe etiam comprehenſorem ſecundùm partem ſuperiorem , quam maximè reſpicit gratia ; potuit autem proficere nobis, pro quibus gratiam lucrabatur.

TERTIVM eſt. Chriſtus erat nobis in exemplum profectûs ad virtutem : Ergo ipſe proficiebat. Quod ſi proficiebat : Ergo non erat perfectus ; ſi verò non proficiebat , & videbatur proficere, mendax erat.

RESPONDET , Chriſtum dediſſe nobis exempla continuè perfectarum virtutum , vt ad eas aſpiraremus ; neque erat mendax , quia veram nobis , perfectamque virtutem in ſe ſemper oſtendebat. 131

QVARTVM. Si Chriſtus non proficiebat virtutibus : Ergo fruſtrà operabatur.

RESPONDET , non operatum fruſtrà , quia ad noſtrum profectum , atque ſalutem ſua opera ordinabat.

QVINTVM. Chriſtus verè creuit corpore ; ergo & virtute. Probatur conſequentia , quia Verbo non minus conuenit perfectio animæ , quàm corporis.

RESPONDET primò , diſparem eſſe rationem, nam crementum corporis faciebat ad veræ naturæ humanæ oſtenſionem ; non ſic profectus animæ. 132

RESPONDET ſecundò, Verbum vnitum eſſe corpori ratione animæ , ideò perfectio magis debetur animæ.

SEXTVM eſt : id , quod ſuo aduentu ampliat capacitatem , non adimplet ; talis eſt gratia : Ergo.

RESPONDET , gratiam ſemper ampliare capacitatem quoad operandum , roborando animam , non quoad formam recipiendam ; quantò enim magis de actu recipitur , tantò minus reſtat de potentia ; vnde ſolemus dicere : Ea , quæ multum habent de ſpecie, ſeu forma, & actu , parum habent de materia , cui competit pati, ac recipere. Igitur quia habilitas Chriſti ad bonum per gratiam perfectam eſt reducta ad complementum : hinc eſt , quòd eius capacitas eſt impleta , ſicut dicimus de forma cœli , quod complet appetitum materiæ , quia materia eius proximè non appetit eſſe ſub vlteriore forma , adeo enim in eſſe completo ſtatuitur per formam ipſam. Sic in gratia Chriſti intelligendum: vnde fallit imaginatio , quia non impletur anima dono gratiæ , ſicut locus vacuus impletur corpore, ſed potius ſicut poſſibilitas materiæ completur actualitate formæ. 133

Hæc

134 Hæc reſponſio videtur inefficax, & exemplum ad oppoſitum; nam ſi oppoſito modo gratia implet animam, quàm corpus locum; ſequitur, quod ſicut quantò de corpore ponitur in loco, tantò magis capacitas ad aliorum corpora ſuſcipienda minuitur, & tollitur; ita è regione, quantò de gratia apponitur, tantò de capacitate addatur; atque adeò Chriſtus, quantò ampliorem gratiam habebat, tantò erat capacior aliarum gratiarum.

135 Rasponde o primò, dixiſſe ipſum Seraphicum, oppoſito modo ſe habere, quia corpus implens aliquod ſpatium, ſeu locum, dilatat aerem illius ſpatij, ſiue aquam, ita vt, quantò plura corpora, aut maius corpus immittitur, tantò locus amplior fiat; at verò gratia implet, non ad modum locati, ſed ad modum actus, qui complet potentiam, nec eam ampliat, ſed reſtringit; quantò enim additur de actu, tantò adimitur de potentia.

Obiicies: D. Bonau. *in 1. diſt. 44. dub. 3.* dicit, capacitatem gratiæ per gratiam non minui, nec augeri.

Respondetvr, non minui, ſed eandem: manentem in ſuo ſtatu compleri, vt ait *ibi* S. Doctor.

136 Conclvdit D. Bonau. neque gratiam vnionis poſſe augeri, quia non potuit vniri perfectiori vnione, quam hypoſtatica cum Verbo, neque habitualem gratiam potuiſſe augeri, quia gratia eſt creatura limitata: & ſubiectum eſt limitatum, licèt Deus ſit infinitæ virtutis.

QVÆSTIO VI.

An Gratia Christi *ſit eiuſdem rationis ſpecifica cum noſtra.*

137 D. Bonaventvra *diſt. 13. ad* 4. videtur aſſerere, gratiam Chriſti eſſe diuerſam genere proximo à noſtra. Idem videtur aſtruere D. Thom. *quæſt. 7. art. 11. ad* 3. nolunt tamen diuerſitatem in entitate aſtruere phyſica, ſed in morali entitate ordinationis, & acceptationis, vt expoſui *quæſt. 4.* ante *aſſert. 2.*

Vasqvez *diſp. 47.* ſic eas diſcriminat, quia in Chriſto eliciebat actus virtutum neceſſarios quippe comprehenſore.

Caietanvs, quem ſequuntur Medina *quæſt. 2. ad hunc artic.* & Valentia *puncto primo*; in eo ponunt diuerſitatem, quia in Chriſto fuit tanquam in ſubiecto adæquato, id eſt, ſecundùm totam latitudinem propriæ ſpeciei, ſicut calor eſt in igne: in hominibus autem reliquis eſt inadæquatè, quia non eſt in tota ſua intenſione; & hoc ſenſu explicat Valentia id, quod dixit D. Thomas, quod gratia in Chriſto eſt tanquam in cauſa vniuerſali, quæ perfectè habet virtutem gratiæ: & hoc modo explicatur à Nazario, quem vide *quæſt. 7. artic. 11. controu. 3.* 138

Assero primò, gratiam Chriſti, & noſtram non differre eſſentialiter phyſicè.

Probatvr à D. Bonau. *diſt. 13. dub. 3.* quia gratia capitis in nos diffuſa eſt, tanquam in membra: Ergo debet eſſe ſimilis, & eiuſdem rationis. Ita arguit etiam Nazarius. 139

Probatvr ſecundò, argumento D. Bonau. *quæſt. 2. ad 4. & 5.* quia gratia Chriſti, & noſtra habent eoſdem effectus formales, id eſt, facere Deiformem, Deo gratum, & dignum præmio, & ſolùm differt, quia in Chriſto fuit diſpoſitio ad vnionem hypoſtaticam, atque adeò nouam cum Deo coniunctionem, & hoc ſolùm tanquam congruum ornamentum: Ergo eſt eiuſdem rationis entitatiuæ.

Probatvr tertiò à S. Doctore *quæſt. 3. fund. 4.* Ioan. 1. *De plenitudine eius omnes accepimus*: Ergo de eadem gratia. 140

Assero ſecundò, diuerſas eſſe morali genere, quod S. Doctor vocat genus proximum, quippe in eo completur natura gratiæ, vt oſtendi *prima ſecunda, tract. 5 diſp. 3. quæſt. 3.* 141

Probatvr à poſteriori, nam gratia noſtra ordinatur, & acceptatur ad meritum condignum ſolius habentis eam: at gratia Chriſti ordinatur ad vniuerſi redemptionem, & ad vnionis hypoſtaticæ
diſpoſitionem. Hæc autem non faciunt differentiam 142
in ſolis effectibus, vt putant aliqui, ſed in morali entitate cauſæ; alioqui eiſdem effectibus dotaretur & noſtra, & ita poſſemus mereri gloriam, imò & gratiam omnibus, modo ſæpè dicto *diſputatione 3. quæſt. 4.*

DISPVTATIO DVODECIMA.

DE VIRTVTIBVS, ET DONIS CHRISTI.

A Gratia ſanctificante, velut fœcundiſſima Matre, progignitur copioſa virtutum familia, adoptantur Dona, adſciſcuntur Gratiæ gratis datæ; Ideò de quocumque quæritur, num gratiam habuerit habitualem? Quæſtio etiam verſari poterit circa Virtutes, Dona, & Gratias gratis datas: Conſiderandum tamen, alia ex his ſemper Gratiam mutua quadam ſocietate conſequi, alia non ſemper; ſed diuina annuente voluntate, vel ſalutis exigente neceſſitate: Prioris generis ſunt virtutes, & dona, quæ quodammodo ſe habent ad gratiam, ſicut potentiæ ad animam; poſterioris verò generis ſunt gratiæ illæ, quæ non pro propria, ſed pro aliena ſalute donantur: Et quæ idcircò abſque iuſtificante gratia poſſideri poſſunt, vt patet in Saüle, & Caipha, licet reprobis, tamen prophetis: Verum frequentiùs tanquam excellentioris iuſtitiæ indicia, in præclarioribus Sanctis gratiæ illæ emicant: Quare poſtquam ſuprà egimus de Chriſti gratia, non abs re erit hic indagare, num etiam virtutes, & alia, iam memorata, Chriſtus poſſederit: & cùm principales virtutes, pariter & dona, numero ſint ſeptem, de illis tantùm inquiremus, de quibus ſuboriri poteſt difficultas, ob eminentem Salvatoris ſanctitatem, quam quædam virtutes, quippè communibus viatoribus, vel pœnitentibus propriæ, potius obſcurarent, quàm ornarent: Idem etiam dic de donis nonnullis, quorum ideò ea ad finem breuiter expediam, quæ imperfectionem aliquam redolere putantur.

QVÆSTIO I.

An in CHRISTO *fuerint Virtutes.*

D Thom. quæſt. 7. art. 2.

1 OMNES vnanimiter fatentur, virtutes, quæ imperfectionem non redolent, fuiſſe in Chriſto. Ita S.Bonau. *in 3. diſt. 13. quæſt. 3. ad* 1. D.Thom. *hic.* Caietanus, Aluarez *in textu*, Valentia *puncto* 3. cum Morange, ſuprà citato *tom. 2. p. 2. ſua Theolog. Catechiſt.*

SVAREZ *diſp.* 19. dicit, virtutes omnes morales ſupernaturales fuiſſe infuſas animæ Chriſti ſimul cum gratia, in eoque fuiſſe etiam illum habitum, qui in nobis eſt Pœnitentia, licèt in eo non habuerit rationem Pœnitentiæ: Præterea habuiſſe omnes virtutes morales ex genere, acquiſitas ſine imperfectione repugnante beatitudini, eaſque ab inſtanti conceptionis fuiſſe ei infuſas in gradu perfectiſſimo. Sequitur Lugo *diſp. 16. ſect. 7.* Idem ferè habet Medina *ad hunc articulum*, & Aluarez ibidem, & *diſp.* 32.

VASQVEZ *diſput.* 42. dicit, virtutes Theologicas, & morales per ſe infuſas, quæ vnioni hypoſtaticæ, & ſtatui beatifico non repugnant, fuiſſe ei infuſas; Morales verò acquiſitas ex genere fuiſſe infuſas per accidens, non tamen prudentiam, ſed eam decurſu temporis acquiſitam per conſultationes: Pœnitentiam verò non fuiſſe in illo concludit. 2

IDEM

Idem ferè habet Aſturieenſis *de gratia Chiſti, quaſt.1.pag.*74. Excipe tamen, quod virtutes morales probabiliret putat ſtudioſis actibus à Chriſto acquiſitas, licèt probabilius putet, eſſe infuſas: ſimiliter & habitum prudentiæ, non tamen ſpeculatrices ſpecies, quæ concurrunt ad prudentiæ iudicium, ſed eas ait miniſterio intellectus agentis comparaſſe.

3 Alii, quos ſequitur Lorca, *diſput.*38. negant in Chriſto, quoad habitum, & quoad actum, virtutes acquiſitas, quippè eum dedeceret tam humilis operandi modus.

Assero primò, Chriſtum à primo inſtanti conceptionis accepiſſe omnes virtutes ex genere infuſas, quæ ſtatui comprehenſoris, & Filij Dei naturalis non repugnant.

Probatvr à D. Bonauentura, *loco citato.* Ea quæ naturaliter conſequuntur plenitudinem gratiæ, tanquam perfectiones, fuerunt in illo, in quo fuit plenitudo gratiæ: Tales ſunt virtutes, quæ dicunt perfectionem: Ergo. Ità probatur etiam à Nazario, & aliis.

4 Probatvr ſecundò à S. Bonauentura *in 3.diſt 36.quaſt.1.ad 1.* Virtutes non repugnantes ſubiecto ſunt inter ſe connexæ, ità vt, qui vnam habent, cæteras habeant, vt docet etiam D.Thom. *prima ſecunda, quaſt.65.art.1.* At ſacræ Litteræ docent, Chriſtum multas habuiſſe virtutes: Igitur habuit omnes ſuæ perfectioni non repugnantes. Minor probatur primò à S. Doctore *in meditationibus vita Chriſti, pro 5.feria* ex illo *Ioan.*13. vbi lauit pedes Diſcipulorum, & Iudæ, & poſtea dixit: *Exemplum dedi vobis;* nam fuit exemplum humilitatis, charitatis, patientiæ, &c.

Præterea *cap.*14. eundo ad mortem, dum ait: *Surgite eamus hinc*, dedit exemplum charitatis, fortitudinis, patientiæ, &c. ſic etiam habet in ſermone cœnæ.

5 Eivs verò obedientiam, & humilitatem probat S.Doctor *3.diſt.20.quaſt.5.* ex illo Philip.2. *Humiliauit ſemetipſum factus obediens, &c.*

Idem probat S. Doctor, *in Dieta, tit.3.cap.2.* ex eo loco Philip.2. & Ioan.6. *Deſcendi de cælo, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me*, & Matth.26. *Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu.*

Pietas in Chriſto apparuit, dum fleret *Luca* 19 *Ioan.*11. vt ibi obſeruat S Bonauentura.

6 Charitas Chriſti toto ferè Euangelio à Seraphico comprobatur.

Deniqve omnes perfectæ virtutes à S.Doctore in Chriſto obſeruantur paſſim in opuſculis aureis. Idem habent ſancti Patres, relati à Nazario, & aliis.

Probatvr tertiò à S.Doctore *parte 4. Breuil. cap.4*, ratione, qua ex parte D.Thom. *in corpore* accinit. Id, quod ſe habet vt principium aliquorum effectuum, debet habere virtutes illorum effectuum perfectiſſimè; at Chriſtus eſt principium virtutum
7 in nobis per gratiam: Ergo debet habere in ſe perfectiſſimas virtutes, quæ ex fonte gratiæ diramantur. Declaratur à Seraphico, quia Chriſtus, vt Saluator, ac Reparator noſter habet rationem principij reducentis nos in Deum per Deiformitatem, & hæc Deiformitas fit per gratiam: Ergo eſt fons gratiæ, & conſequenter abundat, quia ſemper res plenius eſt in ſuo fonte, & origine, quàm alibi: Ergo in eo fuit plenitudo gratiæ, vnde virtutes emanant. Et quia ſumus membra eius, ipſe verò caput, vnde omnis ſenſus, & motus virtutum deriuatur, vt ait D. Auguſtinus *epiſt.*57. circa finem; & ideò illi tanquam membra vnimur, & ad inuicem vinculo charitatis, quæ eſt regina virtutum: Ideò excellentiſſimæ fuêre in eo virtutes.

8 Adde alias rationes, ob quas debuit virtutibus abundare, nempe quia non ſolùm fuit Fons, & Principium, ſed etiam Medium, & Extremum. Medium ſane fungendo officio Mediatoris, & ob hanc cauſam debuit participare de extremis reconciliandis, & eſſe Deus, & homo. Huic autem ſicut debebatur vnio hypoſtatica cum Verbo; ità nobiliſſimæ gratiæ, atque virtutes ornantes.

Præterea Chriſtus erat non modò principium, & medium, ſed etiam extremum in ſatisfaciendo pro noſtra ſalute, & operando opus redemptionis: Ad hoc autem opus exantlandum neceſſaria erat ſumma charitas, quia, *Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis:* Hinc ſuſpice, quanta erat neceſſaria, vt pro inimicis iugulum præberet? Vnde D.Bernardus *ſermone de Paſſione Domini*, Fer. 4. hebdom. ſanctæ. *Maiorem habuiſti, qui dediſti pro inimicis.* Vnde 1. Ioan.3. *In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit.* Et Paulus Rom.5. *Cùm inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem, &c.* Hæc D.Bonauentura ad eum locum Ioannis deuotè proſequitur.

9 Hvcvsqve probatum eſt, virtutes per ſe infuſas, quæ ex gratia oriuntur, non modò Theologicas, ſed etiam morales, de quibus egi 1. 2. *tract.2. diſp.1.quaſt.*4. in Chriſto extitiſſe.

Ex noſtris autem vltimis argumentis deducitur aſſerendum, etiam morales acquiſitas virtutes fuiſſe in Chriſti.

Probatvr ſuprà à S. Bonauentura ex Chriſti dignitate; quia enim erat principium, & fons omnium virtutum perfectarum, debuere omnes in ipſo, ſicut in fonte puriſſimo abſque imperfectionibus ebullire, & quia erat Mediator, Deus, & homo, debuit illis omnibus ornari, quia ſunt naturæ humanæ egregia ornamenta.

10 Et quia erat extremum, ideſt, ſatisfaciens pro nobis, debuerunt in ipſo reſplendere: Chriſtus enim patiens nobis reliquit exemplum virtutum, ex quibus ſequitur etiam, vt notat Suarez, *diſp.*19. *ſect.*2. cum S.Doctore locis ſuprà *cit.* eas virtutes debuiſſe in eo reperiri à primo inſtanti ſuæ conceptionis: Quia hæc perfectio erat Chriſto debita ratione vnionis, neque aliquid perfectionis afferebat eâ carere.

11 Non fuêre tamen neceſſariæ ad motus inordinatos compeſcendos, quia nulli in eo fuêre, vt oſtendam *diſp.17.quaſt.3.* ſed conferebant ad facile virtutum actus exercendos per corpus maximè infirmum, ſeu paſſibile. Ideò eas concedunt cum D.Bonauentura ſuprà D.Thom. *quaſt.15.art.2.* vbi Caietanus, & Medina, Vaſquez, *diſp 42.cap.2.* Suarez *diſp 19.ſect.2.* Caſpenſ. *diſp.5.ſect.4.* Lugo *diſp.*16. *ſect.7.num.*119. Mœrac *diſput.24.ſect.1.* Morandus *quaſt.35. in calce.* Neque verò talem pugnam inordinatatam paſſus eſt Chriſtus, cùm ait: *Spiritus promptus eſt, &c. caro autem, &c.* Vide Lugum *diſp.* 22.

12 Dices cum Nazario. Quod melius eſt, debet Chriſto tribui; at melius eſt virtutes has labore comparare, quàm eas infuſas accipere. Ea enim eſt potior cauſa, quæ eſt per ſe, quàm quæ per aliud, *ex* 8. *Phyſic. textu* 39.

Respondetvr ex S. Bonauentura *locis adductis*, ſimpliciter perfectius fuiſſe eas ſemper habere, quia in genere boni honeſti melius eſt, eſſe in ter-

Digitized by Google

mino perfectionis: Hæ autem virtutes faciunt bonum ſimpliciter, vt notat Aſturicenſis.

Qvoad Prudentiam; probabilius arbitror, eam habuiſſe Chriſtum infuſam; nam virtutes omnes ſunt in prudentia connexæ: Id probat S. Doctor *ad* 1. *Ioan.* vbi dicitur plenus veritatis. Sic etiam Scot. *diſt.* 13. *quæſt.* 2.

13 Neqve verò ſcientia infuſa potuit implere interim officium Prudentiæ, vt putat Vaſquez; nam officium prudentiæ eſt imperare actus virtutibus in ordine ad bonum ad fines earum; at ſcientia infuſa non fertur in obiectum ſub ratione boni, nec imperat, nec eſt virtus moralis, vt notat Nazarius *q.* 7. *artic.* 2. *controuerſ. vnica.*

QVÆSTIO II.

An in CHRISTO *fuerit Fides.*

{D. Thom. quæſt. 7. art. 3.

14 OMitto Calvini inſaniam *in* 4. 26. *&* 27. *Matth.* vbi Chriſtum communem eſſe viatorem blaterat, quem refellam *diſp.* 14. *quæſt.* 2.

Qvia diximus, omnes virtutes, quæ non repugnabant ſtatui Chriſti, fuiſſe in illo, iam videndum eſt de quibuſdam, quæ videntur ei repugnare. Quæſtio eſt de omnibus Beatis, & conſequenter etiam de Chriſto, quia beatus erat.

Vulpes *diſput.* 29. *art.* 2. vult, eum priùs natura fuiſſe viatorem ex fide operantem.

Dvrandvs *in* 3. *diſt.* 31. *quæſt.* 3. *&* 4. tenet, habitus fidei, & luminis gloriæ, atque eorum actus poſſe ſimul ſtare, cui inclinat Franciſcus Carthagena *lib. de triplici lumine, & libro de prædeſtin. diſcurſu octauo, ad* 7. Vnde ſequitur, potuiſſe in Chriſto eſſe fidem.

15 Svarez ad hunc articulum D. Thomæ docet, ad fidem duos habitus eſſe neceſſarios, alterum in intellectu, qui ſit principium aſſenſus fidei eliciendi: alterum in voluntate, à quo eliciatur affectio debita ad fidem. Itaque ait non potuiſſe in Chriſto priorem habitum reperiri, ſed benè ſecundùm.

Herværs *quodlibet.* 2. *quæſt.* 15. Capreolus *in* 3 *diſtinct.* 31. Conradus, & Medina *prima ſecundæ, quæſt.* 67. *artic.* 3. Aſturicenſis *pag.* 62. dicunt in Chriſto cum clara Dei viſione poſſe manere habitum fidei, quia non repugnant in eodem actus, & habitus.

16 Sententia vera eſt D. Bonauenturæ *in* 3. *diſt.* 13. *quæſt.* 3. *&* *diſt.* 26. *dub.* 5. *&* *diſt.* 31. *quæſt.* 1. *&* *diſt.* 36. *quæſt.* 1. *ad* 1. in Chriſto non fuiſſe fidem. Idem ſentit D. Thom. *art.* 4. & omnes Thomiſtæ, & communiter Scholaſtici 3. *diſt.* 26. cum D. Auguſtino 14. *de Trinitate*, *cap.* 2. qui generatim de omnibus beatis loquuntur, & de Chriſto ſequitur idem dicendum, vt monent communiter Theologi, apud Becan. *cap.* 8. *quæſt.* 7.

Adverta autem, S. Bonauenturam, *diſt.* 13. *quæſt.* 3. *ad* 1. videri admittere manere fidem, & ſpem in beatis ſecundùm id, quod dicunt perfectionis; & euacuari ſecundùm id, quod habent imperfectionis. Hæc tamen ex profeſſo diſcutit *diſt.* 13. *quæſt.* 1. & negat, manere aliquo modo fidem refutans eam diſtinctionem; nam ſuprà *diſt.* 13. ſolùm reſpondet argumento.

17 Assero, fidem non fuiſſe in Chriſto, ſiue ſecundùm actum, ſiue ſecundùm habitum.

Probatvr à S. Doctore, *locis adductis*, cum D. Thom. quia: *Fides eſt argumentum rerum non apparentium*, Hebr. 11. Itaque obiectum fidei eſt res Diuina non viſa; at Chriſtus in primo inſtanti vidit Deum.

Probatvr ſecundò ab eodem Seraphico Do- 18
ctore *diſt.* 31. *quæſt.* 1. quia id, quod ratione ſtatus alicuius euacuatur, & deſinit illi, deſinit ſecundùm totum id, quod illi ſtatui repugnat; at fides deſinit in beatis ratione perfectionis illius ſtatus: Ergo deſinit ſecundùm totam imperfectionem, repugnantem illi ſtatui: Talis autem imperfectio eſt in habitu fidei, nedum in actu; nam habitus inclinat ad actum imperfectum notitiæ, nempè ænigmaticum, & obſcurum: Ergo. Prima maior eſt nota. Minor probatur ex illo prima Corinth. 13. *Cùm venerit quod perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt.*

Ex his habetur contra Suarez, quod, etiamſi neceſſarius eſſet alius habitus in voluntate, inclinans affectionem ad credendum, eò quòd fides eſt habitus virtutis, in quantum intellectus ab affectu inclinatur, vt docet D. Bonauentura *loco cit. corpore*, adhuc tamen non duraret in beato, quia talis habitus ad imperfectum actum inclinat, contrarium ſtatui patriæ, & eſt fruſtrà.

Argvmenta in oppoſitum diluta ſunt, *ſecunda ſecundæ, tract.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 6.

Dices: 11. *Iſaiæ* dicitur: *Erit fides cinctorium, renum eius.* Reſpondet Caſpenſ. *ibi*, fidem ſignificare fidelitatem.

Dices cum Vulpe *Pſal.* 44. dicitur: *Dilexiſti iuſtitiam, &c.* & Rom. 8. dicimur conformes, & 19
imitatores: Sed hæc nil vrgent.

QVÆSTIO III.

An in CHRISTO *fuerit Spes.*

{D. Thom. quæſt. 7. artic. 4.

HÆc quæſtio etiam communis eſt omnibus bea- 20
tis, quam tractat S. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 31. *art.* 2. *quæſt.* 2. & nos 2. 2. *tract. de ſpe, diſp.* 4. *q.* 11. eam ſatis luculenter diſcuſſimus.

Vasqvez *diſp.* 43. dicit, in Chriſto vſque ad reſurrectionem fuiſſe actum veræ ſpei Theologicæ, elicitum Dei auxilio, & eundem actum eſſe in beatis reſpectu gloriæ corporis: Habitum verò ſpei non fuiſſe in Chriſto, nec in beatis eſſe ante reſurrectionem.

Scotvs *diſt.* 18. *quæſt. vnica*, Vulp. *diſp.* 29. *art.* 3. aiunt, Chriſtum primò habuiſſe ſpem. Becan. *c.* 8.
q. 8. Suarez *in Commentario* dicunt, neceſſarium fuiſſe 21
habitum infuſum, à quo eliceretur actus expectandi gloriam corporis, & hunc habitum habere diuerſos actus erga Deum, vt eſt obiectum amoris Dei, quatenus eſt bonum noſtrum, nempè actus amoris, deſiderij, ſpei, gaudij: Ex his deſiderium, & ſpes ceſſant in patria, manet verò amor, & gaudium, ſeu delectatio; vnde manet & habitus aliquis, quo actus iſti ſuperni eliciantur, & quo expectetur gloria corporis. Omnes hos actus ad vnum habitum ait ſpectare, qui prout eſt in via, dicitur ſpes, denomine ſumpto ab actu, maximè arduo, viatori neceſſario: Idem verò habitus eſt

amor

amor propriæ beatitatis, qui euacuatur quoad id imperfectionis, quod in ſpe latet, & hoc non fuit in Chriſto, ſed ſolùm perfectum habitus: Sic & Fulienſ. *cap.* 15. D.Thom. hîc, *& prima* 2. *quæſt.* 63. *art.* 3. *&* 5. *&* 2.2. *quæſt.* 18. *art.* 2. negat ſpem in beatis, & in Chriſto: actum verò expectandi reſurrectionem eſſe, ait ſpem, ſed non Theologicam. Ità ſentiunt cum eo Durand. 3 *diſt.* 26 *quæſt.* 3. Caietan. & omnes Thomiſtæ, quos refert, & ſequitur Nazarius *quæſt.* 7. *art.* 4. *controu. vnica.*

22 D. Bonaventura cum D.Thoma conſentit, & quidem *in* 3. *diſt.* 26. *dub.* 5. negat, in Chriſto, vel in beatis ſpem; pro glorificatione verò corporis dari aſſerit in eis aliquam ſpem largè, provt dicit expectationem. Idem habet *diſt.* 31. *art.* 2. *q.* 2. *in corpore.*

Notandum primò ex S. Bonauentura, *ll. cc.* Obiectum ſpei eſſe Deum, vt arduum expectatum ad beatitudinem: Itaque principale obiectum ſpei eſt Deus, qui eſt obiectum beatitudinis. Quoniam verò ſpes eſt ad modum motus, tendens in terminum, ideò ſicuti motus habito termino quieſcit, ità ſpes, Deo habito beatificante, euacuatur; ita aduertit etiam Bedianus, ſuprà relatus, in ſua Theologica Catechiſtica.

23 Notat ſecundò Nazarius ex S.Doctore 3 *diſt.* 26. *art.* 2. *q.* 4. D.Thoma *prima ſecunda*, *quæſt.* 40. *art.* 8. *ad* 1. *& quæſt.* 46. *art.* 4. *ad* 2. Albert. 3. *diſt.* 26. *quæſt.* 4. *art.* 12. ſpem ferri in bonum, vt arduum, quod excedit communem ſtatum, & non poteſt obtineri ſine impedimento, quia cùm ſit in Iraſcibili, quæ tendit ad ſuperanda contraria, vt ſupereminеat eis, ideò requirit obiectum, quod habeat contrarium, impediens conſecutionem eius. Cùm igitur effectus habens in ſubiecto cauſam infallibilem, ex qua ſequatur non habeat tale impediens contrarium; non erit bonum arduum. Ob hanc cauſam gloria corporis non cadit ſub ſpe in eo, qui iam habet gloriam animæ, ad quam ſequi debet ſuo tempore, & non habet oppoſitum ſufficienter impediens.

Ex his ſequitur, malè Vaſquez ponere obiectum ſpei eſſe arduum, provt ab alio tantùm pendet; requiritur enim arduitas ex ſe. Hæc latius elucidaui 2.2. *diſp.* 4.

24 Aſſero, in Chriſto non fuiſſe ſpem.

Probatvr primò à D.Bonauentura 3. *diſt.* 26. *dub.* 5. deficiente ratione formali actus, & habitus, deficit etiam actus ipſe, & habitus; ſed in Chriſto non erat expectatio beatitudinis, cùm Chriſtus eſſet beatus: Ergo.

Probatvr ſecundò à S. Doctore, quia ſpes habet adnexam fidem, quæ eſt cognitio ænigmatica; anima verò Chriſti non habebat fidem, ſed viſionem, vt dixi: *quæſt. præcedenti*: Ergo. Sic probatur etiam à D.Thoma, & aliis.

25 Aſſero ſecundò. Deſiderium gloriæ corporis in Chriſto, dum viueret inter nos paſſibilis, non erat à ſpe Theologica, neque à ſolo Diuino auxilio actuali, ſed à Charitate, & fruitione.

Probatvr ex notandis à S.Bonauentura; nam ſpes Theologica habet pro obiecto bonum arduum, quod habet oppoſitionem; ſed gloria corporis Chriſti non erat bonum arduum, habens contrarietatem, ſed conſequebatur ex gloria animæ.

Probatvr ſecundò ab eodem S.Doctore, quia ſpes eſt virtus Theologica, quæ reſpicit Deum fruendum; at anima Chriſti fruebatur iam Deo: Ergo.

26 Obiicies primò Scripturam, quæ ſpem Chriſto attribuit Pſal. 7. *Domine Deus meus in te ſperaui.* Pſal. 21. *Spes mea ab vberibus.* Pſal. 30. *In te Domine ſperaui.*

Respondet S.Doctor *ad Pſal.* 30. ſpem quandoque ſumi pro temeraria confidentia, vnde Hieremiæ 17. *Maledictus homo, qui confidit in homine,* aliquando ſumitur pro certa expectatione futuræ beatitudinis ex meritis. Aliquando pro quodam medio inter deſperationem, & ſpem, vt cum quis peccat ſperans veniam. Vnde dicitur: *Maledictus, qui peccat in ſpe.* Aliquando ſumitur pro certa expectatione futuræ gloriæ accidentalis cum certitudine ſcientiæ, & talis ſpes fuit in Chriſto: Ita reſpondet etiam Nazarius.

Obiicies ſecundò. Chriſtus expectabat in triduo vnionem Deitatis cum tota humanitate; & hic erat actus virtutis Theologicæ, & habebat obiectum formale ſpei. 27

Respondetvr ex D Bonauentura, negando Minorem; nam obiectum primum ſpei eſt Deus, vt fruendus. Deinde illa vnio non habebat rationem ardui, ſed erat debita ex prima vnione.

Obiicias tertiò, contra ſecundum aſſertum: Chriſtus meruit gloriam corporis: Ergo ea non continebatur infallibiliter in gloria animæ.

Respondetvr, naturaliter gloriam animæ redundare in corpus; attamen hanc meruiſſe Chriſtum.

Qvæ Vulpes opponit, defluunt ex dictis. Ad meritum verò non exigebatur ſpes, de quo agam, *diſput.* 21. *quæſt.* 2. *& ſequent.* 28

QVÆSTIO IV.

An in Christo *fuerit Pœnitentia.*

Inter virtutes Morales infuſas eſt pœnitentia. De hac quæritur, an fuerit in Chriſto. Ratio dubitandi eſt, quia videtur ſupponere ſuum peccatum, de quo conteratur. 29

Svarez *diſput.* 19. concedit in Chriſto illum eundem habitum, qui in nobis eſt Pœnitentia, quantumvis in illo non habuerit rationem pœnitentiæ. Supponit autem, Pœnitentiam non eſſe limitatam ad deteſtandum proprium peccatum patratum, ſed ad alios etiam actus extendi, puta ad odio proſequendam offenſam, vndecumque Deo illatam, propoſitum vitandi peccatum, quatenus eſt Dei iniuria. Vel ſupponit, Pœnitentiam non eſſe habitum diſtinctum à cæteris virtutibus moralibus, ſed vel eſſe Charitatem, vel iuſtitiam, vel certè religionem, quæ eſt opinio Caietani. Hoc ſuppoſito aſſerit Suarez, in Chriſto ſicut fuit iuſtitia, religio, & cæteræ virtutes, ita fuiſſe Pœnitentiam, quamvis in eo non habuerit imperfectionem, quam pœnitentia denotat. Adducit ſecum Alenſem, 3. *p.* *quæſt.* 12. *memb.* 3. *ad* 1. Marſil. *in* 4. *quæſt* 20. Arridet Becan. *cap.* 8. *quæſt.* 9. nec multum diſſidet Bedianus, ſuprà relatus.

Attamen communis ſententia eſt, in Chriſto non fuiſſe propriè pœnitentiam: Ita Medina, *ad quæſt.* 7. *art.* 2. Vaſquez *diſputat.* 42. Aſturicenſis *quæſt.* 1. *de gratia Chriſti*, *pag.* 74. Nazarius *q.* 7. *art.* 2. *concl. vltima* poſt D.Thom. 3. *part. quæſt.* 84. *art.* 7. *ad* 4. & *in* 3. *diſt.* 15. *q.* 1. *art.* 2. *quæſtiunc.* 1. *ad* 1. & *in* 4. *d.* 14. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad* 2. & eſt communis Doctorum. 30

Hæc

Digitized by Google

Hæc eſt ſententia D.Bonauenturæ, *in 4. diſt.* 14. *parte* 1. *quæſt.* 1. *ad* 4. probat verò *quæſt.* 2. eſſe virtutem ſpecialem, quæ reſpicit, tanquam obiectum, peccatum à ſe perpetratum deteſtandum.

Assero cum hac ſententia, pœnitentiam propriè ſumptam non fuiſſe in Chriſto.

31 Probatvr à S. Bonauentura *ibi*, quia propria pœnitentia non poteſt eſſe, niſi de peccatis propriis; ſed Chriſtus peccare non potuit: Ergo. Maior probatur à S.Doctore, *dub.* 4. *litterali*, ex multis Sanctis Patribus, qui definiunt pœnitentiam in ordine ad peccata propria, tanquam obiectum; habitus autem ab actibus dignoſcuntur, vt docet Ariſtoteles 2. *Eth. cap.* 1. Hi Patres ſunt, Gregorius *homilia* 34. *in Euangel.* Ambroſius *in ſermon. quodam*, Auguſtinus *libro de vera, & falſa pœnitentia, & ad Seleucianum, epiſtola* 108. & *lib.* 15. *de Ciuitate Dei, cap.* 25. Hilarius *Pſalm.* 2. & alij. Hoc argumento nititur Marſilius, Nazarius, & alij communiter.

32 Hinc non rectè Suarez philoſophatus eſt; imò non planè percipio, quo fundamento dicat manere habitum, qui in nobis eſt pœnitentia; non tamen imperfectionem, quam intrinſecè pœnitentia includit, excludere, niſi velit dicere cum D. Bonauentura, *loco cit. ad* 4. Pœnitentiam dicere quid generieum, nempè velle contra peccatum, à quocunque committatur, & hoc modo eſſe etiam in Chriſto.

Qværas primò, an in Chriſto fuerit iuſtitia vindicatiua; nam *Matthæi* 5. docet remittere iniurias.

33 Respondatvr affirmatiuè; nam iuſtitiæ vindicatiuæ duo ſunt munera, alterum petere, & procurare legitimè pœnam criminum apud legitimum iudicem, & hoc ſeruauit Chriſtus, quando tentatus à Iudæis de iuſtitia, vt ait S. Auguſtinus *tractatu* 33. *in Ioannem*, petentibus adulteram lapidari, reſpondit Ioan. 8. *Qui ſine peccato eſt, primus mittat in illam lapidem*, vt benè diſcurrit ibi D. Bonauentura. Alterum munus eſt propulſare iniuriam, & hoc exequutus eſt, dum *cap.* 8. conuitio laceſſitus reſpondit: *Ego dæmonium non habeo, ſed honorifico Patrem meum.* Ibi enim iniuriæ vindictam apud Patrem deponit, ſeipſum iuſtificans, vt notat S. Doctor ibi ex D. Auguſtino, & D.Anſelmo, & *Ioan.* 18. percuſſus in maxilla, non præbuit alteram, iuxta conſilium ſuum, ſed reſpondit: *Si malè locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo: ſi autem benè, quid me cædis?* vt notat S.Doctor *ibi*. Hæc ex Seraphico proſequitur Nazarius *quæſt.* 7. *art.* 1. *ad argumenta.*

34 Regvla igitur vniuerſalis eſt; virtutes, quæ intrinſecè dicunt imperfectionem contrariam ſtatui Chriſti, non fuiſſe in eo.

Qvoad Magnificentiam, potuit eſſe affectus magnorum ſumptuum in honorem Dei: Similiter Magnanimitas; Sicut & Eutrapelia, vt ſi opus eſſet, recreationes eligeret.

QVÆSTIO V.

An infinitæ perfectionis fuerint Christi *Virtutes.*

35 Astvricensis *relect. de gratia Chriſti, q.* 3. *art.* 2. negat omnem etiam moralem dignitatem infinitam in Chriſti virtutibus.

Enim verò aliquam infinitatem moralem virtutibus Chriſti concedunt S.Thom. *in* 3. *diſtinct.* 19. *quæſt.* 1. *artic.* 1. Capreolus 3. *diſtinct.* 18. *quæſt. vnica ad* 4. Scoti *contra primam concl.* Altiſiodor. *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 5. Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 1. in fine, Alvarez *diſp.* 34. *ad vltimum.*

Svppono autem ex dictis *diſp. præcedenti, q.* 3. virtutes Chriſti fuiſſe finitas Phyſicè, quod eiſdem rationibus probatur.

Assero, Virtutes Chriſti habere quandam moralem infinitatem ob vnionem ad Verbum. 36

Probatvr à D. Bonauent. 4. *part. Breuil. cap.* 5. Quia nempè erant virtutes Chriſti vnitæ Verbo, & principium operum ſanctorum, quæ ex Verbo infinitam hauriunt dignitatem, erant enim infinitè ex Verbo placentes Deo. Ità probatur etiam à Suarez.

Aliam rationem addit Suarez, quia ordinantur ad vnionem, vt ſint fundamenta, & bonæ diſpoſitiones Verbi Incarnati.

Sic hæc ratio exponenda eſt cum S. Bonauentura 3. *diſtinct.* 13. *quæſt.* 2. *ad* 5. has virtutes eſſe diſpoſitiones ſolùm congruas, non adæquatas, & ideò Phyſicam infinitatem non habere, ſed ſolam moralem ex coniunctione, quæ licèt Phyſica ſit, non tamen phyſicè infinita, non enim ob id acquirunt eſſe infinitum; ſicuti neque humanitas ipſa, quæ infinita eſt, quatenus infinito vnita, ipſa tamen manet in ſuo eſſe creato, vt notat D. Bonauentura *ibi*. 37

Hinc patet etiam, quid reſpondeas obiicienti: Si virtutes iſtæ ſunt moraliter infinitæ: Ergo tantùm placent Deo, quantum ipſum Verbum.

Respondet Suarez, *eadem ſectione*, §. *Dices*, ex Seraphico Doctore *loco citato*, negando ſequelam, Verbum eſt infinitum per eſſentiam, & ſimpliciter; at verò Humanitas, & virtutes ſunt infinitæ non per eſſentiam, ſed ratione perſonæ, quæ eſt infinita, cui vniuntur. Ideò infinitas Verbi perſonalis eſt, virtutes verò eatenus poſſunt dici infinitæ, quatenus poſſunt dici infinito Verbo vnitæ. 38

Qvæ opponuntur, probant infinitatem Phyſicam Verbi redundare in infinitatem moralem, non Phyſicam, naturæ humanæ vnitæ.

QVÆSTIO VI.

An in Christo *fuerint Dona Sancti Spiritus.*

Qvi dicunt hæc non diſtingui ab Habitibus Virtutum, ſed eſſe peculiares actus earum, vt Scotus 3. *diſt.* 34. *quæſt. vnica*, & diſcipuli apud Vulpem *diſp.* 29. *art.* 4. Gabr. *diſt.* 34. *art.* 2. Almain. *tract.* 3. Mor. *cap.* 23. non requirunt nouam quæſtionem ad hanc difficultatem ſoluendam. 39

At qui Dona à virtutibus diſtinguunt, vt D.Bonauentura, *diſtinct.* 23. *art.* 1. *quæſt.* 1. Richard. *ibi*, D.Thom. *prima* 2. *quæſt.* 68. *art.* 1. quibus adhæſit *prima* 2. *tractat.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 1. tenentur huic reſolutioni ſtare.

Dona Sancti Spiritus deſcribuntur *Iſaiæ* 11. & Chriſto adſcribuntur: *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini; Spiritus Sapientiæ, & Intellectus, Spiritus Conſilij, & fortitudinis, Spiritus Scientiæ, & Pietatis, & replebit eum Dominus Spiritu Timoris Dei.* 40

Hinc

Hine colligit S. Bonauentura *3. diſt. 34. in du-* 41 *bius litter.* & *art. 2. quæſt. 1. & vltima* dona Spiritus ſancti eſſe ſeptem, & hæc Chriſto adſcribenda. Idem habet *quinta parte Breuil. cap. 5.* & *opuſculo de ſeptem donis, capite ſecundo.* Eum ſequuntur communiter Theologi cum ſanctis PP. Cyrillo, & Hieronymo *ibi*, Origene *homil. 6. in Numer.* Irenæo *lib. 3. contra hæreſes*, Athanaſio *lib. de fide ſuâ*, Augoſtin. *lib. 12. contra Fauſtum, cap. 15.* Baſil. *ſerm. 5. contra Eunom. cap. 14.* Hilario *cap. 13. in Matth.* Ambroſio *ſerm. in Pſalm. 118.* Eſt de fide, vt monet Vulp. *num. 5.* addens, acquiſita vi Spiritus ſancti, vt ſaluet, eſſe virtutes etiam Cardinales, ſed falsò.

E ſeptem donis, quatuor ſpectant ad Intellectum, nempè, Sapientia, Scientià, Intellectus, & Conſilium: Tria ad Voluntatem, ſcilicet Fortitudo, Pietas, & Timor: Hæ verò ſunt quidam habitus, quibus homo benè diſponitur, vt ſit facilè mobilis ad operandum ex motione Spiritus ſancti, vt oſtendi *prima ſecunda, tractat. 2. diſp. 3.*

Et quidem quoad Scientiam, Sapientiam, & Intellectum, nullus vnquam Chriſto hæc dona nega- 42 uit, quia nullam dicunt imperfectionem, aut cum beatitudine, vel cum vnione repugnantiam.

De cæteris ponam ſpeciales dubitationes. Interim omnia probat S. Doctor *ad 1. Ioan.* illis verbis: *Plenum gratia, & veritatis*, vbi ait, dona, quæ ad intellectum ſpectant, veritate exprimi; reliqua verò per gratiæ nomen: Sie & Scot. *diſtinct. 13. quæſt. 2.* Vulpes *diſp. 21. art. 2.*

DVBITATIO I.

An in CHRISTO *ſit, vel fuerit Donum Conſilij.*

43 DVRANDVS *3. diſtinct. 34. quæſt. 3.* negat, donum Conſilij manere in beatis, atque adeò in Chriſto: Ratio eius eſt, quia obiectum huius doni eſt conſultatio cum dubitatione; at in beatis non eſt dubitatio.

ASSERO tamen, in Chriſto fuiſſe donum Conſilij.

PROBATVR ex dictis cum ſanctis Patribus ex illo Iſaiæ 11. *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, Spiritus Conſilij.* Ideò opinionem Durandi prauam eſſe ait Vulpes *diſp. 29. art. 4. num. 7.*

Ad argumentum Durandi reſpondet Suarez, *diſputatione 20. ſectione 1.* ex D. Bonauentura, *in* 44 *3. diſtinctione 34. parte 1. articul. 2. quæſtione 3. ad 4.* duo in dono Conſilij reperiri, alterum eſt ponderata diſcuſſio partium, in quo ſæpè interuenit dubitatio, & hæc non eſt intrinſeca dono conſilij: alterum eſt excellens, & firma, ac ſtabilis melioris electio, ſeu abſolutum iudicium de agendis è ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti; hic autem cum perfectiſſimus ſit, poteſt Chriſto conuenire. Ità reſpondet etiam Caſpenſis *diſputat. 5. ſect. 6.* Vaſquez *diſp. 44. cap. 1.* Idem ferè habet Scotus *2. diſtinct. 25.* Vulpes *loco citato.*

DVBITATIO II.

An in CHRISTO *ſit, vel fuerit Donum Pietatis.*

DVRANDVS *loco citato*, licèt non neget actum doni Pietatis fuiſſe in Chriſto Viatore; negat 45 tamen eum in ipſo nunc eſſe.

ASSERO, Actum doni Pietatis in Chriſto nunc eſſe, nedum, fuiſſe. Patet ex *Iſaia 11.* ſuprà allato cum S. Bonauentura.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore *loco cit. ad 7.* quia donum Pietatis dicit non ſolùm compaſſionem miſeris, ſed etiam dulcedinem, & benignitatem ad omnem hominem, in quo videt imaginem Dei, atque adeò Deum colere ſub hac ratione: Cur autem beati non poſſent hos actus exercere, remota compaſſione, quæ non eſt ei intrinſeca? Ità probatur etiam à Suarez, Vaſquez, Caſpenſi, & D. Bonauent. *3. part. Centil. ſect. 45.* & latius *de ſeptem donis: De Dono pietatis, cap. 3.* latè oſtendit, donum pietatis circa cultum Dei verſari, 46 & quidem perfectiſſima cum charitate, ideò infert, perfectiſſimè in patriæ conuiuio illud reperiri in beatis, quo argumento vtuntur ſupradicti Theologi.

DVBITATIO III.

An in CHRISTO *ſit donum Fortitudinis.*

VASQVEZ *diſput. 44. cap. 1.* dicit, non manere ampliùs in Chriſto Fortitudinis actum, quia eſt 47 circa pericula vitæ ſuperanda, quæ ampliùs non valent Chriſto ocurrere: attamen manere affectum doni Fortitudinis, quia nunc paratus eſt ſubire pericula mortis, ſi neceſſe eſſet.

ADDIT Suarez *diſp. 20. ſect. 2.* remanſiſſe in eo affectum, vel gaudiũ circa honeſtatem fortitudinis, ſeu de honeſtate factorum fortiter ex inſtinctu Spiritus ſancti, non tamen manere actus, ſicuti non manent actus virtutis Fortitudinis, quæ verſatur circa diſcrimina mortis ſubeunda, ac ſuperanda: Idem eſt obiectum virtutis, & doni.

D. BONAVENTVRA *3. diſt. 34. part. 1. quæſt. vlt. ad 5.* fatetur fortitudinem non reperiri in beatis, quia nulla ſunt ibi pericula vitæ ſubeunda, & ideò neque virtutem, neque donum fortitudinis ibi ex- 48 erceri; attamen excellenti, ſeu eminenti quodam modo videtur actus aliquis ad donum fortitudinis ſpectans, reperiri in beatis, vt fortiter Deo adhæreant, & inſeparabiliter.

DVBITATIO IV.

An in CHRISTO *ſit, aut fuerit donum Timoris.*

D.Th. q.7. art.6.

D. BERNARDVS *epiſt. 190.* inter errores Abai- 49 lardi ponit, negaſſe in Chriſto donum Timoris. Errores autem omnes Abailardi damnat generatim Innocentius III. epiſtolâ, quæ eſt 194. inter epiſtolas D. Bernardi: Hunc errorem inter hæreſes numerant Caſtro *Verbo* Chriſtus, *hæreſi 9.* Sanderus *lib.*

lib. 7. de viſibili Monarchia, hæreſi 146. & merito, nam *Iſa. cap.* 11. præcipue Timoris donum aſtruit in Chriſto: *Replebit eum Spiritus timoris Domini.* Hunc ait Scotus *diſt.* 34. ad humilitatem reduci: Sic etiam Vulp. *diſp.* 29. *art.* 5. Enim verò non adeò facilè eſt directè demonſtrare in Chriſto Timorem extare.

50 DVRANDVS 3 *diſt.* 34. *quæſt.* 3 cenſet, habitum Timoris manere in patria, ex quo ſequitur, illum fuiſſe etiam in Chriſto; actum verò nequaquam.

RICHARDVS *eadem diſt. art.* 2. *quæſt.* 4. dicit, timorem manere in patria ſecundùm actum fugæ à malo, quatenus gaudet beatus, ſe malum euaſiſſe culpæ, quatenus Dei offenſa malum quoddam arduum eſt ad ſuperandum.

VALENTIA *punct.* 4. conſiderato malo, quod poteſt inenri, non fuiſſe in Chriſto timorem vllum mali culpæ, aut pœnæ, docet.

51 VASQVEZ, *diſp.* 44. *cap.* 2. dicit, Chriſtum in hac vita habuiſſe timorem quidem alicuius mali corporalis; non tamen alicuius mali culpæ, vel pœnæ ex peccato; in eo tamen eſſe reuerentialem timorem erga Deum, quem reueretur, hunc tamen eſſe ab habitu humilitatis.

SVAREZ *diſp.* 20. *ſect.* 2. idem ferè habet dicens, voluntatem ſubdendi ſe Deo, vt ſupremo Domino, etiam ſpectare ad religionem, vel obedientiam; etſi fiat per modum doni ad pietatem; poſſe verò nos intelligere voluntatem quandam ſubdendi ſe Deo, præferendo in omnibus honorem Diuinum proprio, qui actus videtur ad humilitatem pertinere, atque adeò ad donum Timoris, ſi fiat è ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti, quia hoc donum humilitati reſpondet. Addit verò, hunc actum reuerentiæ includere fugam aliquam mali, quatenus repugnans Diuinæ Excellentiæ.

CÆTERVM communis ferè ſententia eſt, Timo-
52 rem fuiſſe etiam in Chriſto, qui quidem eſt affectus reuerentiæ erga Deum habentem ſupremam poteſtatem ſuper omnes, à quo, licèt non timeret malum; tamen reueretur: Ità D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 19. *art.* 11, & *quæſt.* 51. *art.* 2. *ad* 1. Alenſis 2. *p. quæſt.* 118. *memb.* 3. *art.* 6. & *quæſt.* 175. *mem.* 1. Gabriel. *in* 3. *d.* 34. *quæſt. vn. art.* 3. Ianſenius *in cap.* 1. *Prouerb.* Magiſt. *in* 3. *diſt.* 34. *cap. vlt.* Caietanus, & Recentiores *in hoc art D. Thom.* Lugo *diſp.* 16. *num.* 120.

HÆC eſt ſententia D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 34. *p. p. & p.* 2. *quæſtionibus vltimis*, vbi eximium officium timoris filialis ponit reuereri ſummam Maieſtatem, reſilire in propriam vilitatem; eſſe autem donum à virtutibus diſtinctum iam oſtendi *prima* 2. *tract.* 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 1.

DISPLICET verò mihi admodum id, quod ali-
53 qui Thomiſtæ adſcribunt Franciſco Victoriæ, & colligitur ex Caietano: Timorem ſcilicet eſſe etiam in beatis, & Chriſto, quatenus ſcientes, Deum poſſe eis malum infligere, puta annihilando, timent. Hoc enim eſt ridiculum, quia Timor eſt fuga mali, ſaltem apprehenſi futuri. Ideò enim Ariſt. 2. *Rhetor. cap.* 7. & 9. *Metaph. t.* 17. ait non eſſe timendum, ne cœlum ſtet, quia licèt id factum aliquando ſit *Ioſue* 10. & 1. *Paral.* 4. non tamen imminet, vt faciendum, vt probat idem Ariſtotel. *text.* 17. allegato, vt notat S. Doctor *diſt.* 34. *part.* 2. *dub.* 3. vbi obſeruat, ideò Timorem definiri à D. Damaſceno 2. de fide, c. 18. *Timor eſt expectatio futuri mali.* Idem notant Vaſquez, & Suarez tandem id ipſum fatetur.

54 ASSERO, in Chriſto fuiſſe donum Timoris.

PROBATVR à D. Bonau. *locis cit.* initio quæſt. ex Iſa. 11. *Replebit eum ſpiritus Timoris Domini.*

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, *locis adductis.* Vbi eſt obiectũ alicuius habitus in actu, ibi eſt actus illius habitus: ſed in actu Beatorum eſt obiectum timoris in actibus: Ergo. Minor probatur ex PP.

D. DIONYSIVS *cap.* 13. *de cœleſti Hierarchia*, poſt medium explicans illam viſionem Iſaïæ, in qua Seraphim velabant facies ſuas, ait: *Aperiebatur, nempè illi, per hæc altiſſimorum ſpirituum vis multa peragrans, multaque proſpiciens, ſacraque illorum, & plena horroris veneratio, ac religio, quæ vltra humanum modum celſiorum, profundiorumque myſteriorum inſolentem, & temerariam, neque omnino prouenientem indaginem exhorreſcunt.*

HIC pauor & horror, eſt reuerentiæ, vt admo- 55
net D. Greg. 17. Moral. cap. 15. dicens: *Ipſæ quoque Virtutes cœleſtium, quæ hunc ſine ceſſatione conſpiciunt, in ipſa ſua ceſſaſſione contremiſcunt: ſed idem tremor, ne illis pœnalis ſit, non eſt timoris, ſed admirationis.*

CONFIRMATVR primò ex Præfatione Miſſæ vbi dicitur: *Tremunt Poteſtates.*

CONFIRMATVR ſecundò à S. Bonauent. *locis adductis in fundament.* ex illo pſal. 18. *Timor Domini Sanctus permanens in ſæculum ſæculi.*

CONFIRMATVR tertiò ex aliis PP. Damaſceno *lib.* 2. *de fide, cap.* 15. Niſſeno *lib.* 4. *cap.* 14. Vide Nazarium.

OBIICIES primò. Timor eſt Magiſter incipientium ex D. Nazianz. *Oratione in ſancta Lumina*, & Niceta, & Origene, ad id Rom. 8. *Spiritum ſeruitutis in timore*, & D. Auguſt. *tract.* 46. *in Ioannem.*

RESPONDET S. Doctor *diſt.* 34. *part.* 2. *quæſt.*
vltima, ad 3. Patres loqui de timore initiali, & im- 56
perfecto, qui eſt viæ; non de perfectiſſimo filiali: Ita reſpondet etiam Nazarius, & alij.

OBIICIES ſecundò: Omnis timor eſt futuri mali imminentis; at Chriſtus non potuit à Deo timere malum: Ergo.

RESPONDET S. Doctor *loco cit.* negando Maiorem; nam timor, vt donum, in ſuo ſtatu perfecto per ſe primò terminatur ad bonum eminentiæ Diuinæ, ſecundò verò ad malum: Ex quo patet etiam contra Valentiam, obiectum timoris non eſſe ſolùm malum, atque adeò in Chriſto, & Beatis eſſe verum timoris donum.

OBIICIES tertiò cum Vaſquez, & Suarez ex
D. Auguſt. 14. de ciuit. cap. 9. *Timoris caſti nomine* 57
ea voluntas ſignificata eſt, qua nos neceſſe eſt nolle peccare, non ſimilitudine neceſſitatis, ſed tranquillitate charitatis; ſequitur ergo primò, poſſe etiam beatum in tranquillitate ſua ex charitate habere timorem, qui eſt fuga peccati. Deinde ſequitur, amorem illum caſtum non eſſe timorem reuerentialem, ſed amoris.

RESPONDET D. Bonau. *opuſc. de ſeptem donis, de* 58
dono Timoris, cap. 2. ad finem, illum actum timoris non eſſe à charitate elicitum, ſed concomitanter cum charitate, quæ erit veluti primus motor omnium actuum voluntatis in beatis, & ideò eſt à timore ſancto, qui quidem permanet in ſæculum ſæculi, neque repugnat ſtatui beato tranquille deteſtari peccatum, ſed imò conuenit perfectiſſimè amantibus Deum, quia, vt aliqui dicunt, inter quos D. Bernard. *lib. de diligendo Deo*, circa finem: Timor filialis augetur, augmentata charitate; & charitate perfecta perficietur, & ideò in patria habebit eundem actum, quem habet modò, & illi addunt authoritatem D. Auguſt. 14. *de Ciuit. cap.* 9. poſt medium, vbi ait: *Timor ille caſtus permanens in ſæculum ſæculi, ſi erit in futuro ſæculo, non erit exterrens à malo, quod accidere poteſt, ſed tenens ſe in bono, quod admitti non poteſt, & ità alium actum habebit, quàm modò.*

RATIO

Ratio huius eſt, quia vbi boni adepti amor im-
59 mutabilis eſt, profectò, ſi dici poteſt, mali cauendi
timor ſecurus eſt: Hæc S. Bonau. *loc. cit.* His vide
quàm male Vulpes Beatis, & Chriſto attribuat timo-
rem hunc ratione peccabilitatis propriæ, & culpæ
poſſibilis, ſaltem logicè. Hæc ſanè riſu ſunt digna.

QVÆSTIO VII.

An in CHRISTO *fuerint Gratiæ gratis datæ.*

60 NOVEM enumerantur à Thomiſtis gratiæ gratis datæ, quas colligunt ex prima Corinth. 12. *Vnicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem, alij quidem per ſpiritum datur ſermo Sapientiæ, alij Scientiæ, alij fides, alij gratia ſanitatum, alij diſcretio operationum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum.* Dicuntur verò gratis datæ, non gratum facientes, quia non iuſtificant recipientem. Hæ omnes ſunt in eo, vt fonte, & capite, in quo ſunt omnia bona, & gratiæ: His oſtendes, fuiſſe in eo etiam beatitudines, & fructus Spiritus ſancti, & ſi gaudij, eſſe ſuſpenſos, vt dicam *diſp.* 39. Adde, hæc tali Magiſtro eſſe digna. Aliqua eſt quæſtio de tribus gratiis datis, quas proponam.

DVBITATIO I.

An in CHRISTO *fuerit gratia Fidei.*

61 ASSERO, gratiam fidei perfectè extitiſſe in Chriſto.

PROBATVR, quia fidei gratia eſt præcellens quædam cognitio Myſteriorum Diuinorum ad alios docendos, quæ non includit intrinſecè obſcuritatem: Hæc verò fuit in Chriſto; cum in fidei Myſteriis elucidandis, & edocendis præcelleret: Siue eſt quædam exiſtimatio certa in patrandis miraculis; de qua
62 Apoſtolus: *Etſi habuero omnem fidem, ita vt montes
transferam, &c.* Licèt etiam de fide informi intelli-
gatur, vt notat D. Bonau. *3. diſt. 33. dub. 5 litterali.*

DVBITATIO II.

An in CHRISTO *fuerit donum Linguarum.*

63 ASSERO cum Scholaſticis, Chriſtum habuiſſe hoc donum.

PROBATVR, quia plenam cognitionem habuit omnium rerum: Ergo & linguarum. Potuit eſſe eum vſum hoc dono in Ægypto, vt notat Valentia *diſputatione 1. quæſt. 7. punct. 5.* vt conuerteret Ægyptios.

NEC eius tenera ætas in Ægypto poterat huic vſui obſtitiſſe, cùm non acquiſitione, ſed infuſione dona cuncta ſit aſſecutus.

PRÆTEREA cum annum agens duodecimum inuentus ſit in medio Doctorum, eos de lege interrogans; non improbabile eſt, eum litteratiorem linguam, quam fuerit vulgaris Iudæorum, adhibuiſſe.

ADDO, quòd ſicut nunc Romæ, ità tunc in Ieruſalem omnes ferè nationes conuenerant, quibus aliquando erudiendis, vel alloquendis non vna lingua ſufficiſſet: quare Apoſtoli, iam omni creaturæ Euangelium annuntiaturi, Donum linguarum cælitus acceperant: Certum eſt autem, quidquid perfectionis his, vel aliis etiam Sanctis temporum curſu infuſum ſit, Chriſtum ab Initio accepiſſe, cùm nulla in contrarium ratio vrgere poſſit.

DVBITATIO III.

An in CHRISTO *fuerit Prophetia.*

ASSERO, contra Abulenſem *in cap. 12. Numer.* 64
quæſtione 64. cum omnibus Scholaſticis, *di-
ſtinct.* 14. Chriſtum habuiſſe donum Prophetiæ.
PROBATVR à D. Bonau. *ad 4. Ioan.* ex illo Sama-
ritanæ effato: *Domine, vt video, Propheta es tu.* Tunc
ſic: Prophetia eſt occultorum remotorum reuelatio
ex D. Gregor. *homilia 1. in Ezech.* ſed Chriſtus hîc
reuelauit talia occulta: Ergo. Hinc Samaritana de-
duxit, eum eſſe Prophetam, vt ait D. Chryſo- 65
ſtomus.

PROBATVR ſecundò à S. Bonau. ad 7. Lucæ ex illo: *Propheta magnus ſurrexit in nobis*, & addit id Deuter. 8. *Prophetam ſuſcitabit Dominus de fratribus veſtris, &c. Sicut me, &c.* Vbi Moyſes prædicit Chriſtum. Hinc omnes PP. concedunt, Chriſtum fuiſſe Prophetam, vt notat Suarez *diſp. 21. ſect. 1.*

PROBATVR tertiò à S. Doctore ex illo Lucæ 13.
Non capit Prophetam perire extra Hieruſalem. Vbi
obſeruat S. Doctor, Chriſtum per Antonomaſiam ſe- 66
ipſum vocaſſe Prophetam, iuxta id *Deuter.* 18. &
Lucæ 7. ſuprà. Ex quo ſoluitur oppoſitio Toſtati,
qui inferebat, Ioannem fore ſupra Chriſtum, quia
erat pluſquam Propheta.

RESPONDETVR enim, dici pluſquam alios veteres; Chriſtum verò antonomaſtice dici ſuper omnes.

NEQVE verò ad rationem prophetiæ neceſſaria 67
eſt obſcuritas in eis; licèt enim obſcurè loqueren-
tur, tamen id erat, tum ne altiſſima panderent, tum
propter audientium indignitatem, vt notat S. Doctor
ad Pſal. 98. & poſt eum Vaſquez *ad art. 8. quæſt. 7.
D. Thom.* Caſpenſ. *diſp. 5. ſect. 7.* cum D. Thom. *q. 7.
art. 8. ad 1.* Hinc *Numer. 12.* dicitur de Moyſe: *Ore
enim loquar ei, non per ænigmata, &c.* & tamen *Deu-
teronom.* 18. ſeipſum nominat Prophetam, vt vi-
dimus.

QVOD igitur Toſtatus ait, dictum eſſe Prophetam ex opinione ſola vulgi, falſum conuincitur, quia ipſe IESVS ſe talem vocat, vt ait S. Doctor, & ex eo Vulpes *diſp. 29. art. 7.*

DISPVTATIO XIII.

DE GRATIA CHRISTI CAPITIS.

NTER cæteros Chriſti titulos, in ordine ad hominum ſalutem deductos, principem obtinet locum, quod ſit ECCLESIÆ CAPVT; & hoc dupliciter, vt notat Seraphicus Doctor *Sermon. 1. Hexaem.* meritoriè ſcilicet, & effectiuè; meretur in Chriſto Gratiam Humanitas; illam efficit Diuinitas; Verùm ex his vnitis reſultat ſupereminens illud Capitis inſigne, vnde in nos deriuatur omnis deuotionis ſenſus, dirigitur omnis ſanctæ operationis modus, fluuntque omnia gratiarum chariſmata, vt ait *loco citato* S. Doctor; in illis enim tribus præcipuè Capitis officium diſcernitur, vt foris dirigat, intus influat, & ſpiritus per totum corpus diffundat. Hinc etiam in ipſum Chriſtum plura honorum ſtemmata, & bonorum tituli congeruntur, vt docet D. Bonauentura, *ſermon.* 12. vbi ſuprà: Eſt enim Chriſtus propter dignitatem Capitis Gubernator actuum, Doctor intellectuum, Iudex meritorum; Lux manifeſtiſſimè declarans, Dux prouidiſſimè gubernans, Ius rectiſſimè præmians: Hæc tamen intelliguntur, modo Capiti ſint vnita, non enim aliàs inde vita deriuatur; Nam licèt in Chriſto Capite, etiam à corpore ſuo Myſtico ſeparato, vigeat omnis vita, & gratia (per quod liquidè à Capite Phyſico diſtinguitur, in quo iam à membris diuiſo deficit omnis ſenſus) illa tamen vita nobis non vegetat, niſi ei vt conformamur naturâ, ita reformemur gratiâ: Verùm cùm hæc quæſtio de CHRISTO CAPITE non ſolùm controuertibilis eſt reſpectu hominum, ſed etiam Angelorum, illam ordine ſolito proſequemur.

QVÆSTIO I.

An Chriſtus ſit Caput ECCLESIÆ.

D.Bonau. diſt. 3. art 2. quæſt. 3.
D. Thom. art. 1.

1 QVÆSTIO eſt, an Chriſtus homo, ſeu ſecundùm humanitatem habeat hoc priuilegium.

METAPHORA ſumptâ ex corpore Humano, ſolet Eccleſia ſæpe anotomaſticè deſcribi, in quo Chriſtus CAPVT acclamatur, quippè cùm in eo omnes ſenſus ſint, tactus verò ad alia membra deriuetur, & motus, veluti per neruos meritorum.

PLVRIBVS ſanè metaphoris influxus iſte ſolet à DD. præcipuè à Seraphico deſcribi, quas ſeptem recenſet Nazarius *ad art. 1. quæſt. 8. D. Thomæ.*

PRIMA eſt Radicis, Iſàïæ 11. *Radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum*: Sicut enim radix eſt origo vitæ arboris, diffundens humorem vitalem: Ità Chriſtus ad nos, vt ait D. Bonauentura, infrà citandus, & ſicut inuiſibiliter id fit in arbore, ita & hic. Prætereà non ob id tollitur Chriſti eminentia, eò quòd radici infimæ comparetur; nam quod eſt radix arbori, hoc eſt caput capillatum radicibus, veluti quibuſdam circumquaque, vnde dicitur arbor inuerſa, quamvis radix aliquid ſonet magis incompletum, quàm caput, vt docet S. Bonau. 2. *diſt.* 42. *dub.* 4. 2

SECVNDA eſt vitis, Ioan. 15. *Ego ſum vitis: vos palmites*, ſicut enim vitis habet vitam in ſe, eamque ad palmites extendit; ita & Chriſtus: Id latè proſequitur S. Doctor *diſtinct.* 13. *artic.* 2. *quæſt.* 5. 3

corpore,

corpore, & ad eum locum Ioannis cum D. Auguſtino, & aliis PP. vbi ex D. Chryſoſtomo *homil.* 15 *in Ioan.* refert: *In radice ergo manere, facit arborem fructificare palmites. In Filio ergo Dei manet per amorem fidelis, ſicut palmes in vite, ſicut planta in radice, ſicut radius in ſole, ſicut flumius in fonte ſuo manans.*

4 Tertia eſt Solis, & Lucis, quam proſequitur S. Bonauentura *ad* 8. *Ioan.* ad ea verba: *Ego ſum Lux mundi.* & in collatione, quæ eſt 41. & luculentius *ſerm.* 1. *Hexaemer.* vbi Solem obſeruat poſitum in medio firmamenti, vt lumen, & virtutem non modò ſublunaribus, ſed etiam omnibus cœlis, & aſtris communicet. Sic autem Zodiacum percurrens, Ver, Æſtatem, Autumnum, & Hyemem adducit, generationes cauſat, &c. Ipſum obſecro vide, quem tranſcribere nolo, vt eum adeas.

Qvarta Metaphora eſt cordis, à quo ſanguis omnis effluit, & ad eum circulationibus continuis, nouiter ab Anatomicis deſcriptis, refluit. Inde ſpiritus, inde vita: Sic & à Chriſto Sanguis pretioſiſſimus effundit merita, & gratias, quæ circulatione ad ipſius gloriam referuntur: Stat autem Cor in medio animalis, ſicut Sol in medio cœli, vt vndequaque influat. Vide Seraphicum ibi.

5 Qvinta Metaphora eſt fundamenti domus, & habetur 1. *Corinth.* 3. vt notat D. Bonau. diſt. 13. art. 2. q. 1. ad 3. *Fundamentū aliud nemo poteſt ponere præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus.* Hanc metaphoram habet S. Doctor *ad Pſal.* 117. ad ea verba: *Lapidem, quem reprobauerunt ædificantes, &c.* Latiùs verò ad ea verba Lucæ 20. *Lapidem, quem reprobauerunt, &c.* vbi ad id adducit id Ioh. 38. *Vbi eras, quando ponebam fundamenta terræ? Quis dimiſit lapidem angularem?* Et id Iſaiæ 28. *Ecce ego mitto in fundamentis Sion lapidem probatum, &c.* Id Epheſ. 2. *Ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu: in quo omnis ædificatio conſtructa creſcit in templum Sanctum Domino.* Ipſum vide.

6 Sexta Metaphora eſt Sponſi, & Sponſæ; nam vt ait Apoſtolus Epheſ. 5. *Vir eſt caput mulieris: ſicut Chriſtus caput Eccleſiæ*, ob id ait: *Propter hoc relinquet homo Patrem, &c. Sacramentum hoc magnum eſt, hoc autem dico in Chriſto, & in Eccleſia*, vt proſequitur S. Bonauentura, *in* 4. *diſt.* 16. *art.* 2. *quæſt.* 1.

Vltima eſt Capitis, quæ in Scriptura eſt frequentior, & eſt fidei veritas.

Assero, Chriſtum eſſe Caput Eccleſiæ.

Probatvr à S. Doctore *diſt.* 13. *quæſt.* 1. ex cap. primo ad Epheſ. *Ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam.*

Idem probat ex cap. primo ad Coloſſ. *Ipſe eſt ca-*
7 *put corporis Eccleſiæ.*

Similiter probat ex PP. D. Auguſt. Chryſoſtomo, & aliis *locis citatis.*

Hoc aſſerunt Scholaſtici *diſt.* 13. *tertij ſentent.* & cum D. Thom. 3. *p. quæſt.* 8. & S. Doctore ſuprà.

Probatvr verò à S. Doctore *locis adductis*, & 4. *parte Breuil. c.* 5. quia ſicut caput eſt pars ſuprema, & eiuſdem rationis cum corpore, influens in omnia membra ſenſum, & motum; ita etiam ſe habet Chriſtus homo ad nos. Quæ autem influat, & quomodo; videbimus infrà.

8 Advertit autem S. Doctor cum D. Thoma; poſſe etiam Chriſtum dici Cor, quippè cor eſt vniuerſalior cauſa influens vitam: attamen rectè potius dici Caput, primò quia influentia capitis eſt manifeſtior; & quia à capite ſunt ſenſus, & ſenſationes per neruos anteriores, quæ cognitionem ſignificant; ſunt etiam motus per neruos dorſalis medullæ poſteriores, qui affectum exprimunt, qui extra mouentur in obiectum; Ita & Chriſtus influit cogitationes, & affectiones ſanctas manifeſtè. Vnde nomen cordis potiùs Spiritui ſancto adſcribitur, qui occulte influit vitam. Metaphora autem ad explicandas res ſpirituales debet à notioribus ſumi; ſic igitur ſumitur à capite, quod eſt ſpecula præ toto corpore prominens; influit, &c. Hic verò indicat etiam quæſtionem inter Medicos, & Philoſophos; vtrum Cor, an Caput ſit præcipuum principium influxuum in corpus, quæ ſane quæſtio parum refert ad noſtrum inſtitutum, vt notat Vaſquez *diſp.* 48. *cap.* 1. & ſatis acta eſt *p. p. tract.* 8. *de Anatomia.*

Hinc deducit Suarez, primò cum D. Bonauentura *quæſt.* 3. *ad* 1. tametſi caput influat ſolum in membra viua; at Chriſtum poſſe in mortua, reciſa, eaque ſibi vnire, viuificare, &c. Ita in impios, & in abortiuos influere, vt dixi *p. p. tract.* 1. *diſput.* 22. *quæſt.* 5. & 6. 9

Secundò elicit cum S. Doct. *ad* 5. eum influxiſſe etiam in antiquos. Modos afferunt Salaz. *de concept. Virg. c.* 24. §. 12. *n.* 151. Lugo *diſp.* 27. *ſect.* 3. Valent. 2. 2. *d.* 6. *quæſt.* 2. *punct.* 8. Vaſq. Suarez, & alij, qui obſcuri ſunt, & difficiles: Modus S. Doctoris *ad* 5. clarus eſt, Chriſtum non eſſe caput Phyſicum, quod in partes ſolas exiſtentes agit, ſed myſticum, cui membra in fide vniuntur, quæ in Dei præſcientia ex decreto, ac promiſſione per fidem reuelata bona potuere accipere, quæ Chriſtus erat ſoluturus, & ſoluit pro omnibus abundanti ſolutione, quam iniito pacto decreuerat ad ſalutem totius humani generis: Id innuit etiam D. Th. *q.* 8. *art.* 3. & ibi Suarez & *diſp.* 10. *ſect.* 6. ad finem. Vide D. Bonau. *ad* 6. vbi addit quærens: cur non propterea illud dicatur tempus gratiæ?

Tandem elicit, Chriſtum influere bona gratiarum, & gloriæ etiam in corpora; Ideò ad *Philip.* 3. ait Apoſtolus: *Reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ*, quam autem gloriam nobis meruit, dicam *diſp.* 41. *quæſt.* 9. 10

QVÆSTIO II.

An Christvs *ſit Caput etiam Angelorum.*

{ D. Thom. art. 4.

Altisiodorensis *lib.* 3. *tractat.* 1. *cap.* 4. *quæſtione* 2. Gabriel. *in* 3. *diſtinct.* 13. *art.* 3. *dub.* 2. Driedo *tractat.* 2. *de captiuitate, capite* 2. *parte* 3. *art.* 4. *fol.* 5. Soto *in* 4. *diſtinct.* 43. *quæſtione* 4. *art.* 2. videntur negare, Chriſtum ſecundum naturam humanam eſſe caput angelorum, ſed tantùm hominum: Citatur S. Doctor *q.* 3. allata, *ad* 3. à Vaſquez. 11

Secvnda ſententia eſt D. Thomæ *quæſt.* 8. paſſim, Alenſis 3 *parte*, *quæſt.* 12. *numer.* 2. *art.* 1. Richardi *d.* 13. *art.* 2. *q.* 3. Palud. *q.* 1. *art.* 3. Durandi *q.* 2. Turrecrem. *lib.* 1. *ſumma Eccl. cap.* 45. Vaſquez *d.* 48. *cap.* 2. hi concedunt eſſe Caput hominum, & angelorum; negant tamen eſſe caput aliarum creaturarum. Citatur à Suarez etiam S. Bonauentura.

Tertia ſententia aſtruit Chriſtum eſſe caput hominum, & Angelorum immediatè; cæterarum verò creaturarum, quatenus ſunt propter nos 12

factæ. Ità Vulp. *diſp.* 30. *art.* 2. adducens Scot. *diſt.* 32. Caiet. *q.* 1. *art.* 1. Galatin. *lib.* 7. *de arcan. cap.* 2. Catharin. *de Chriſti prad.* & quoad homines, & Angelos eſſe dogma fidei, ait Vulpes *art.* 3. & 4. quippè influat ſalutem.

13 SENTENTIAM igitur D. Bonauenturæ ſinceram promo. Is *in corpore* aſſerit apertè, Chriſtum diffundere gratiam capitis ad omnes ciues ſupernæ Hieruſalem, atque adeò communicare motum, & ſenſum, etiam angelis; non quidem primum motum, & ſenſum eſſentialem gratiæ, vt patet legenti.

IN reſponſione verò *ad* 3. ex qua Vaſquez trahit Seraphicum in primam ſententiam, negat tantùm Chriſtum eſſe ita propriè caput Angelorum, ſicuti eſt hominum; eò quòd non eſt eiuſdem naturæ, non id tamen eſſe intrinſecum capiti ponit; nam ſubdit, Chriſtum, quoad diuinitatem, eſſe caput Angelorum, & hominum, cùm tamen Angeli magis diuerſi ſint à Chriſto, vt Deo, quàm vt homine: Negat igitur Angelis influentiam primam gratiæ eſſentialis ad ſalutem, ſecundùm quam magis propriè eſt caput hominum. Quare S. Doctor eſt in ſecunda opinione cum Suarez: Imò Valentia *diſp.* 1.

14 *quaſt.* 8. *punct.* 3. idem cenſet de Altiſiodor. & cæteris omnibus, pro prima ſententia allegatis, qui non negant abſolutè, Chriſtum eſſe Angelorum caput ſecundùm analogias quaſdam. Primò quia influit certè in eos aliquam cognitionem myſteriorum, vt ait D. Dionyſius *cap.* 7. *Caleſtis hierarchia*: Secundò quia mouet illos imperio ad ſalutem hominum procurandam ſuo miniſterio: Tertiò quia antecellit eos omnes gratiæ perfectione, vt docet etiam D. Bonauentura *loco cit.* ſed dicunt, eum, vt hominem non eſſe Angelorum caput ſecundùm certam quandam analogiam naturalis capitis ad ſua membra, ſcilicet ſecundùm naturæ conformitatem, ſeu conuenientiam, quod verum eſt, & à S. Doctore ſic expoſitum.

15 ASSERO primò, Chriſtum hominem eſſe Caput Angelorum.

PROBATVR primò à S. Bonauentura *d. ſt.* 13. *quaſt. vlt. in fundamentis.* Ex primo ad Epheſ. vbi ait Apoſtolus: *Propoſuit omnia inſtaurare in Chriſto, qua in cælis, & qua in terris.* Vbi Gloſſa: *Qua in cælis, ideſt, numerum Angelorum implere: & qua in terris, ideſt, homines.*

PROBATVR ſecundò à S. Doctore *ex eodem cap.* in fine, vbi ait: *Suſcitans illum à mortuis, & conſtituens ad dexteram ſuam in cæleſtibus, ſuper omnem Principatum, & Poteſtatem, & Virtutem, &*

16 *Dominationem, & omne nomen, quod nominatur non ſolùm in hoc ſæculo, ſed etiam in futuro. Et omnia ſubiecit ſub pedibus eius, & ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam, qua eſt corpus ipſius.* Hoc autem exponunt D. Hieron. *ibi*, D. Auguſt. *cap.* 56. *Enchir.* Chriſtum eſſe conſtitutum Caput ſuper vniuerſalem Eccleſiam ex Angelis, & hominibus conſtantem. Hinc colligunt Recentiores, hanc aſſertionem eſſe dogma fidei.

RESPONDET Vaſquez *num.* 13. hinc non haberi efficax argumentum; nam per omnem Eccleſiam intelligit omnem Eccleſiam, ideſt, fideles omnes, & adducit Theodoretum, ſibi, vt putat, ſuffragantem.

17 AT is includit ſanè omnes homines fideles; ſed particulâ *omnem* extendit ad omnes, qui Deum confitentur, etiam Angelos: Nota verò, non poſſe dici *omnis* ad exprimendum vnum è multis, ſic non dicitur omne corpus hoc meum; ſed totum, dicitur verò de multis diſtinctis, vt omne corpus animatum: Iam verò Apoſtolus vrgebat, vnum corpus eſſe Eccleſiam hominum; diſtinxerat autem Eccleſiam Hominum, & Angelorum: Ità explicat nomine *omnem*, militantem, & triumphantem, vt exponit Lyra, & indicat Interlinearis.

AVDIO Chryſoſtomum, quo Vaſquez abutitur; nam ex eo quod, ſuper omnia membra eſt caput, infert, Apoſtolum arguere, quòd Chriſtus eſt ſuper Angelos; quod eſſet inane, ſi ſolùm Eccleſiæ hominum eſſet caput, ait verò: *Quid eſt ſuper omnia viſibilia, & intelligibilia; aut ſuper omnia bona hoc ipſum euexit, quod enim filius datur in caput, nec Angelum, nec Archangelum, nec alium quemquam ſuperiorem eſſe relinquit.* Pergit verò oſtendere, ſolùm principatum non facere, vt ſit caput, & ſubdit: *Complementum eius, qui omnia in omnibus adimplet.* Hic habetur aſteriſcus, quia deeſt expoſitio; certò ſupradictorum; Chriſtum ſcilicet eſſe caput omnium, quos perficit, nempè ſupra relatos Angelos.

AVDIT ſecundò Vaſquez ex Chryſoſtomo, & 18
Theophylact. in eum locum, & Elia Cretenſi in Apologeticam primam orationem Nazianzeni, non legi *ſuper omnem Eccleſiam*, ſed, ſuper omnia Eccleſiæ: Enim verò *per omnia* intelligunt etiam Angelos, vt ſuprà vidimus.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *locis adductis*, quia Chriſtus multa bona influit in angelos, ſpectantia ad gratiam, & gloriam, vt dixit etiam Valentia.

ASSERO ſecundò, probabilius eſſe, Chriſtum hominem non eſſe caput irrationabilium.

PROBATVR, quia licèt hæc ei ſubiecta ſint, non recipiunt eſſe, vel conſeruationem à meritis Chriſti, non enim Chriſtus mortuus eſt, vt Sol circumeat 19
Zodiacum, vel Leo prædetur, multo minus recipiunt bona gratiæ, quorum non ſunt capacia.

QVÆSTIO III.

Vtra ſit gratia Capitis in CHRISTO; *num Gratia Habitualis, an Vnionis.*

D. Bonauent. diſt. 13. art. 2. qu. 1. & 2.
D. Thom. art. 5.

PRIMA opinio eſt, hanc eſſe gratiam habitualem ſolam, quæ prout ſanctificat animam Chriſti, & eſt principium operandi, dicitur *gratia perſonalis*; prout verò fuit principium ſanctificandi alios, dicitur *gratia Capitis*. Ita D. Thom. *quaſt.* 8. *art.* 5. Caietanus, Nazarius ibi, & plurimi Theologi *in* 3. *diſt.* 13. inter quos à Suarez *diſp.* 23 *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 49. *c.* 3. recenſentur etiam D. Bonauent. *art.* 2. *quaſt.* 2. Richard. *art.* 3. *q.* 2. Gabr. *art.* 3. Almain. *q.* 1. Marſil. *q.* 10. *art.* 1. *dub.* 3. Palud. eadem *diſt.* 13. *art.* 1. *q.* 4. Durand. *q.* 2. Alenſ. 3. *p. q.* 11. *mem.* 3. ſequitur Maſtr. *diſp.* 2. *n.* 46. Faber *diſp.* 28. ad Scoti mentem.

AVDIT Vaſquez, Alenſem, Bonauenturam, Richardum, & Marſilium eandem gratiam habitualem vocare *Gratiam vnionis*, non quod illa ſit ipſamet vnio, ſed quia fuerit diſpoſitio ad vnionem.

SECVNDA opinio eſt, principalem gratiam capitis 20
eſſe gratiam Vnionis; habitualem verò minus principalem: Ita Suarez *cit.* Lugo *diſp.* 17. Vaſquez *cit.* vbi miratur, Theologos primos nunquam meminiſſe gratiæ vnionis, cùm de gratia capitis diſputant, ſed mirum eſt, eum id aſſerere de S. Doctore, vt dicam.

TERTIA opinio eſt Scoti *d.* 3. *q.* 4. *d.* 1. Vulp. *d.* 30. *art.* 5. ſolam gratiam vnionis eſſe gratiam capitis.

SENTEN-

21 SENTENTIA D. Bonauenturæ habetur hîc, & quidem *quæſt. prima* ſuſtinet, eam eſſe gratiam creatam: in altera verò perſiſtit, gratiam capitis eſſe ab vnione hypoſtatica, & ex eo Chriſtum conſtitui Caput, quo humanitas eſt Verbo vnita. Idem habet S.Thom. *art.* 6. Vnde colligit pro ſe Caſpenſis *diſp.* 5. *ſect.* 9. ex mente D.Thom. Gratiam capitis haberi ab vnione, non à gratia habituali.

DISTINGVIT autem in Chriſto gratiam ſingularis perſonæ à gratia Capitis: Dicit ergo, gratiam ſingularis perſonæ propriè eſſe habitum, ſecundùm quem anima Chriſti eſt grata Deo: Gratiam verò capitis eſſe gratiam vnionis, quæ tripliciter ſumitur: Primò efficienter, & eſt Deus efficiens vnionem, & appropriatur Spiritui ſancto: Secundò diſpoſitiuè, & dicitur gratia habitualis, provt diſponit ad vnionem,& conſequenter ad influentiam motûs, & ſenſus per modum meriti: Tertiò formaliter, & eſt ipſa vnio hypoſtatica, & gratuita præſidentia, quam Deus gratis fecit, dum Verbum ſuum dedit, vt caput membris: Omnibus his modis (ait S. Bonauentura) in diuerſis Sanctorum authoritatibus,& gloſſis inuenitur gratiam capitis accipi: Homo enim ille eo ipſo eſt caput aliorum hominum,quo eſt Verbo Dei vnitus. Hæc S.Doctor.

22 ADDIT verò, etiam gratiam habitualem dici Gratiam Capitis; quæ, vt ſanctificat animam Chriſti, eſt gratia ſingularis perſonæ; provt verò cooperatur ad influentiam in membra, dicitur gratia capitis: En conſtat, Seraphicum meminiſſe gratiæ vnionis, eamque gratiam vocaſſe. Hoc verò magis patebit argumentis illius.

ASSERO primò, Gratiam capitis in Chriſto eſſe quid creatum.

PROBATVR à D.Bonauentura primò, quia quod incepit eſſe, eſt creatum: Talis eſt gratia capitis in Chriſto, vt dicitur Epheſ. 1. *Ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam.*

SECVNDÒ, quia ineſt Chriſto homini, vt eſt conformis membris; Ergo eſt creata.

23 TERTIÒ, quia gratia capitis eſt, de cuius plenitudine accepimus: ſed hæc eſt creata: Ergo.

PROBATVR etiam *in corpore*. Illa eſt gratia capitis, quæ analogicè ſumitur ex capite. Ex hoc autem ſumitur triplex analogia, vniuocatio cum membris, principium eſſe membrorum; & influxus motuum, & ſenſuum: At vniuocatio cum membris eſt quid creatum. Similiter influere conuenit meritoriè Chriſto, vt homo eſt, qui ità eſt quid creatum. Influere quidem per modum Phyſici principij, eſt à Deitate. Vide S. Bonauenturam.

ASSERO ſecundò. Gratia capitis eſt principaliter Gratia Vnionis.

PROBATVR *fundamento* 3. à S. Doctore. Ea eſt
24 gratia capitis, quâ datus eſt nobis Chriſtus caput: ſed Chriſtus datus eſt nobis in caput per vnionem, vt dicitur Epheſ. 1. *Ipſum dedit caput,&c.* Vbi Gloſſa: *Nullum maius donum præſtare poſſet Deus hominibus, quàm vt Verbum ſuum, per quod condidit omnia, faceret illis caput eſſe; Filius Dei, & Filius hominis, vnus Deus cum Patre, vnus homo cum hominibus.*

25 VBI aduerte, gratiam capitis non poni formaliter in dono ſolo,ſeu in illa relatione ad Verbum, ſed in ipſa Deitate,quatenus eſt principiũ infinitæ dignitatis moralis in operibus Chriſti, ratione vnionis.

PROBATVR ſecundò. Illa eſt gratia capitis,quæ eſt excellens: talis eſt gratia vnionis: Ergo. Maior probatur à S.Doctore ex S.Auguſt. 13. *de Trinitate, cap.* 19. vbi ait: *Gratiam capitis eſſe ſummam.* Hæc enim eſt,quæ eſt origo iuſtificationis omnium ratione meriti infiniti, vt notat cum D. Bonauentura, Suarez,& quia influit moraliter ſenſum, & motum, vt ait Caſpenſis. Hoc autem principaliter eſt à gratia vnionis, licèt etiam ſit à gratia habituali, vt eſt principium immediatum operandi.

ASSERO tertiò: Gratia capitis à gratia ſingularis perſonæ,ſiue habituali, ſiue vnionis differt, non diuerſitate gratiæ, ſed per comparationes diuerſas: 26
quatenus enim perficit naturam humanam Chriſti, ſiue ſubſtantialiter ſuſtentando, ſiue accidentaliter dotando,eſt gratia ſingularis perſonæ; at verò,vt redundat in alios, eſt gratia capitis.

PROBATVR à S.Bonauentura prior pars, quòd non ſint plures habitus, vel plures gratiæ abſolutæ.

PRIMÒ quia, ſicut vna eſt vita naturalis; ita vna 27
eſt vita gratuita, & ſicut vna eſt ſcientia, quæ perficit animam, & dat docere alios; ita & hic, vel (vt ait D.Thomas) eadem eſt forma,quà aliquis eſt actu, & quà agit, v. g. idem calor ignis.

SECVNDÒ probatur eiſdem argumentis, quibus oſtenſum eſt, gratiam capitis eſſe gratiam vnionis, & habitualem; per has enim diffudit nobis dona, meruit, &c.

ALTERA verò pars, quòd ſcilicet differant per comparationes, probatur primò ex Doctorum ſententia.

SECVNDÒ,quia, vt eſt gratia capitis, communicatur 28
aliis, & ita poſſet ceſſare influxum in alios.

QVÆSTIO IV.

Quid CHRISTVS *influat, vel influxerit in Angelos.*

CVM ad rationem naturalis capitis pertineat vir- 29
tutem aliquam in membra ſua deriuare, & ità in myſtico corpore nullus poſſit eſſe caput, niſi influat; Chriſtus autem cùm ſit caput Angelorum, videre oportet, quid influat.

THEOLOGI, quos *diſp* 4. *quæſt.* 1. retuli aſſerentes, Chriſtum venturum etiam Adam non peccante, aſſerunt facilè conſequenter, Chriſtum fuiſſe principium gratiæ, & gloriæ ipſis Angelis. Sic aliqui Scotiſtæ conſequenter apud Maſtrium *diſput.* 3. *quæſt.* 13. vbi Scotiſtis conceſſam ait libertatem opinandi problematicam, ſed tamen ad hanc inclinat cum Belluto *diſp.* 13. Poncius *diſp.* 38. Vulp. *diſp.* 30. *art.* 4. dicens, eſſe fidei dogma.

IN hac ſententia ſunt Catharinus *lib.* 1. *de eximia* 30
prædeſtinatione Chriſti, & de gloria Angelorum. Viguer. *Inſtit. cap.* 20. §. 1. Iacobus Valentia *in Pſ.* 102. Galatinus *lib.* 3. *de arcanis, cap.* 4. Naclantus *in cap.* 1. *ad Epheſ.* Medulla Scripturæ *Ætate tertia, c.* 2. Melchior flauius *lib. de regno Chriſti.* Refertur etiam Albertus 3. *diſt.* 13. *art.* 2. D.Thom. *in cap.* 1. *Ioan.* ad ea verba: *De plenitudine eius omnes accepimus.* Hieron. Rua *contron.* 8. Caiet. *q.* 6. *art.* 10. & 11. Morand. *tom.* 1. *de Incarn. q.* 29. eam ſequuntur Suarez *diſp.* 42. *ſect.* 1. Valent. *q.* 8. *p.* 3. Granado, Tannerus, Paſqualigo *diſp.* 88. Morand. *quæſt.* 29. Amicus, Hurtadus, Lorca, & alij multi.

OPPOSITA tamen ſententia negat, Angelis gra- 31
tiam,& gloriam fuiſſe datam ex Chriſti meritis: Ità D.Bonau. 3. *diſt.* 13. *art.* 2. *q.* 3. *corpore, & ad* 3. & 4. D.Th. *ibi, q.* 2. *art.* 2. *quæſtiunc.* 1. & *de veritate, q.* 24. *art.* 4. *ad* 5. & *art.* 7. *ad* 5. & *quæſt.* 59. *art.* 8. Alenſis 3. *part. q.* 12. *memb.* 2. *art.* 3. §. 5. Palud. *diſt.* 13.

*quæſt.*1.*art.*3. Durand. ibidem. Toſtatus *quæſt.*107. *in cap.*17. *Matthæi*, Driedo *lib. de captiu. tractat.*2. *cap.*2. *p.*3. *art.*5. Almainus 3. *diſt.*19. *quæſt.*7. Maior *ibidem*, *quæſt.*1. Medina *ad art.*5. *quæſt.*8. *D. Th. dub.*2. Aſturicenſis *de gratia Chriſti*, *quæſt.*6. *art.*3. Vaſquez *diſput.*49. Alvarez *diſp*40. Fauet Caietan. *quæſt.*1. *art.* 3. quam probabiliorem cenſet Nazar. *quæſt.*8. *art.*5. *controu.* 2. Caſpenſ. *diſput.* 5. *ſect.* 9. ſequuntur Bannes, Soto, Alvarez, Molina, Becanus *cap.*14. *quæſt.*5. Lugo *diſput.*27. *ſect.* 3. Bernal, Auerſa, & aliqui Scotiſtæ, præcipuè Smiſingh. *d.*6. Fulienſ. *cap.*17. & 19.

Asserо cum hac ſententia, Angelos non habuiſſe gratiam, & gloriam ex præuiſis Chriſti meritis.

32 Probatvr primò à Vaſquez *num.* 25. ex D. Bonau. *loc. cit. ad* 4. & *diſt.*1. *art.*2. *quæſt.*1. *fundam. primo*, & *corpore*. Ea, quæ ſunt prædeſtinata poſt decretum dandi gratiam Angelis, non ſunt cauſa illius gratiæ; at prædeſtinatio Chriſti fuit poſt decretum dandi gratiam Angelis; nam fuit ex præuiſione peccati Adæ, vt oſtendi *diſputat.*4. *quæſtione* 1. ex Scriptura, & Patribus. Illud verò ſupponit caſum dæmonum.

33 Probatvr ſecundò à S. Doctore, *in* 3. *diſt.*1. *art.*2. *quæſt.*2. *fundamento primo*, & *diſt.*2. *quæſt.*2. ex Apoſtolo *ad Hebr.*2. Ex quo loco efficaciſſimum deduci argumentum, ait Vaſquez poſt numerum 14. Vbi Apoſtolus aſſignat cauſam, ob quam Chriſtus Incarnatus eſt: *Qui enim ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex vno omnes. Quia ergo pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem: vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium, id eſt, diabolum. Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ.* Confirmatur à Smiſingh. *num.* 667. & *cap.*9. vbi Apoſtolus ſola morte, ait, merita confirmata, & affert exemplum teſtamenti, quod non valet, niſi morte teſtatoris interueniente.

34 Igitvr ratio, ob quam voluit fieri homo, & non Angelus, eſt hæc, quia ſanctificare volebat tantum homines, eos ſalvando: hinc omnes ſanctificati à Chriſto vocantur pueri, & fratres Chriſti in natura; quod ſi non eſſet eos ſanctificaturus, non eis participaret in natura, quod in Angelis apparet, quos non apprehendit.

Respondent aduerſarij, Apoſtolum hîc loqui de ſolis ſanctificatis per redemptionem à peccato, non de omnibus, adeò vt alij ſint abſque redemptione ſanctificati.

35 Ego verò non admitto, eum loqui hoc modo; nam dicit: *Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, authorem ſalutis eorum per paſſionem conſummare. Qui enim ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex vno omnes.* Vbi Græcus: *Decebat enim eum, &c. multos filios in gloriam adducentem.* Vbi Apoſtolus infert, Chriſtum debuiſſe eſſe ſimilem in natura eis, quos in gloriam adduxit, & ideò hominem factum. Ibi enim de excellentia vniuerſali Chriſti agebat; & de his, qui ei gloriam conferebant: Quod ſi etiam Angeli fuiſſent ſanctificati à Chriſto, eos non tacuiſſet.

36 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *in* 3. *diſt.*1. *quæſt. citata in corpore*, & *ad* 15. *Lucæ* ex parabola paſtoris, qui habebat centum oues, & cùm vna ex eis per deuia aberraſſet, Paſtor amore perculſus, relictis nonaginta nouem in montibus, abiit ad quærendam ouem errantem. Nam vt explicant Ambroſius *in Lucam lib.* 7. *capite de oue centeſima*, Gregor. *homil.* 34. *in Euangel.* Beda *in Luc.* 17. Anſelm. *in Matth.* 18. Theophylact. *in vtrumque locum*, *Matth.*18. & *Luc.*15. vbi eandem parabolam refert; per *paſtorem* Chriſtus ſeipſum expreſſit, *per* 99. *oues*, nouem Angelorum choros, qui numero nouenario, & nonagenario computantur, vt notat S. Doctor; hos dicitur reliquiſſe in cœlo, tanquam in deſerto, quod nullus poterat aſcendere ad incolendum, & veniſſe in terras ad hominem ſaluandum, qui veluti ouis vna perierat, quia per vnum hominem peccatum, vt notat S. Bonauent. Dicitur autem reliquiſſe angelos, quia ſi ouis homo non periiſſet, nequaquam Chriſtus de cœlo deſcendiſſet, vt ait quædam Gloſſa apud S. Doctorem: ſi autem meruiſſet gratiam etiam Angelis, diceretur iure ac merito Redemptor Angelorum, vt infert Faber *diſp.*45. *n.*7. vbi noſtram rationem laudat; ſeu dicam potiùs, Præſeruator acclamaretur.

Respondent aliqui, hinc potiùs deduci, Angelos ſanctificatos per Chriſtum; nam vocantur oues illius; oues autem Chriſti dicuntur *Ioan.* 10. Qui paſcua gratiæ à Chriſto accipiunt. 37

Hæc tamen reſponſio non refert; nam Chriſtus inducitur paſtor in cœlo, vt Deus; at verò pro Homine deſcendiſſe, ac humana natura aſſumpta, dicitur operatus meritoriè, & hoc ſenſu fuit Paſtor ſolius hominis.

Probatvr tertiò ratione à S. Doctore *loc. cit. in* 3. *diſt.*1. *art.*2. *q.*1. *fundam.*1. & *ad* 4. Si Chriſtus Angelus promeruiſſet gratiam, & gloriam, id feciſſet ſuo ſanguine, ſuâ morte eos redimendo; nam ex communi Theologorum conſenſu meritum Chriſti morte conſummatum eſt, & ex ea efficaciam obtinuit, & vt Redemptor tantùm venit, vt dixi cum Apoſtolo *Hebr.* 9. at Chriſtus pro Angelis non eſt mortuus, nec redemit eos; nam de hoc neque Scriptura, neque PP. aliquid innuunt, & cum pendeat à Dei libera voluntate, temerè gratis aſſeritur: Imò aliqui PP. negant Chriſtum mortuum pro Angelis, Bernard. *ſerm. fer.*4. *hebd. Sanctæ*, D. Aug. *in Enchir. cap.*61. Anſelm. *in cap.*1. *ad Epheſ*: Gregor. *lib.*28. *Moral. cap.*6. ſic arguit etiam Vaſquez *num.*31. 38

Respondent aliqui, Chriſtum aliis bonis operibus meruiſſe Angelis gratiam, ſic Poncius.

At gratis contra communem PP. & TT. ſenſum aſtruitur, qui morti Chriſti meritum completum adſcribunt: Debuerant enim ea merita eſſe futura, vt efficaciter operarentur, at omnia fuere ſub carne paſſibili, vt aduertit Maſtrius *num.* 490. poſt Angelorum prædeſtinatam ſalutem. 39

Obiiciunt primò ex 1. ad Epheſ. *Propoſuit inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cœlis, & quæ in terra ſunt in ipſo*: Ergo etiam Angelis in cœlis data eſt redemptio.

Respondent D. Bonau. *diſt.*13. *art.*2. *q.*3. *fundamento primo*, & *ad* 3. cum D. Auguſtin. *in Enchir. cap.* 61. & 62. D. Thoma, & Anſelmo ibi, omnia fuiſſe per Chriſtum inſtaurata ſiue Angelos, ſiue Homines; eò quòd per redemptionem, & conuerſionem hominum impletur numerus diminutus Angelorum.

Addit S. Bonau. cum D. Anſelmo, etiam angelos inſtauratos, dum ampliora dona receperunt tum reuelationum, tum etiam gaudiorum accidentalium è ſaluatione hominum. 40

Obiiciunt ſecundò. Coloſſ.1. *In ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare: & per eum reconciliare omnia in ipſum, pacificans per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in terris, ſiue quæ in cœlis ſunt.*

Respon

Respondet S. Doctor *in Prologo tertij ſent.* ſanguine Chriſti extinctas eſſe inimicitias inter Deum, & homines, qui à Diuina iuſtitia miniſterio Angelorum impetebantur. Ita exponunt Chryſoſtomos *homil. 3. in eam epiſtolam*, Auguſt. *in Enchir. cap. 63. & 64.* Theophylactus, Beda, Theodoretus in eum locum, & Recentiores ibi.

41 Obiiciunt tertiò Hebr. 2. *Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, authorem ſalutis eorum per paſſionem conſummare.* Qui autem eſſe poſſunt adducti iam in gloriam, cùm Chriſtus eſt conſummatus, niſi Angeli?

Respondetur primò, ex Græco habere tempus præſens *adducentem*, vt dixi ſuprà. Deinde ſignificat: *Decebat eum, per quem omnia*, ideſt, Deum conſummare Chriſtum, vt ſanctificaret homines, quos adduxerat decreto. Ita Anſelmus, D. Thomas, & Adamus.

42 Obiiciunt quartò ad Hebr. 2. *Vt gratia Dei, pro omnibus guſtaret mortem*, ideſt, vt pro omnibus gratia per mortem Chriſti propinaretur.

Respondetur, per *omnes* intelligi ſolos homines, quibus vniuocus factus eſt Chriſtus.

Obiiciunt quintò *Apoc. 12.* deſcripto prælio Angelorum Sanctorum cum dæmonibus, ſubdit: *Et ipſi vicerunt propter ſanguinem Agni.* Ergo vicerunt tentationes ſanguine Chriſti.

Respondet D. Bonau. *de Eccl. Hierarch. part. 4. cap. 4.* ibi deſcribi prælium iuſtorum hominum cum dæmonibus, & eorum miniſtris.

Obiiciunt ſextò Ioan. 14. *Ego ſum via; nemo venit ad Patrem, niſi per me:* ergo etiam Angeli per Chriſtum ad Patrem vocati, venerunt.

Respondet D. Bonau. ad citatum locum, eum loqui de hominibus, ideò ſubdit: *Si cognouiſſetis me, &c.*

43 Obiiciunt ſeptimò Ioan. 17. *Hæc eſt vita æterna: vt cognoſcant te, ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum.* Eadem autem eſt vita æterna etiam Angelorum.

Respondetur ex D. Bonau. ibi loqui de hominibus, nam ante dixit: *Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis, vt omne quod dediſti ei, det eis vitam æternam*, per omnem carnem intelligit omnes homines, ſecundùm D. Auguſt. *tract. 105. in Ioan.* vt notat D. Bonau. ibi, ad hominum enim tantum beatitudinem Chriſtus venit: Subdit verò quæ ſit vita æterna, quam venit Chriſtus comparare hominibus.

44 Obiiciunt octauò SS. PP. D. Hieronymum *ad Epheſ. 1.* vbi habet: *Poteſt reſponderi, quod abſque peccato nullus ſit* (nempe Angelus) *& ſydera ipſa non ſint munda coram Deo, omniſque creatura paueat Creatoris aduentum; vnde Crux Saluatoris non ſolùm ea, quæ in terra, ſed ea etiam, quæ in cœlis erant, purgaſſe perhibetur.*

Vasquez *cap. 5.* reſpondet, his verbis contineri errorem in fide, nempe Angelos virtute paſſionis Chriſti purgatos à peccatis. Hunc errorem ab Origene deriuatum videbis *homil. 1. in Leuit. & homil. 9. in Lucam.* Magis autem *Tom. 1. in Ioan.* ad ea verba: *In principio erat Verbum.*

Enim verò ſubdit Vaſquez, D. Hieronymum, non proprio ſenſu, ſed ex Origenis, vel Apollinaris, aut Didymi ſententiâ id tranſcribere.

Equidem non video cur Doctor Maximus in Catholicum ſenſum explicari nequeat. Ibi enim quærit, quomodo omnia cœleſtia Chriſto ſubdantur. Et reſpondet allatis verbis; omnia aliqua imperfectione ſcatere, non quidem culpæ, ſed naturæ, vel operationis; nam & ſydera non ſunt munda in conſpectu eius, & omnis creatura pauet coram Creatore infinitè perfecto. Vnde Crux Chriſti omnia cœleſtia purgauerit, merendo illuminationes, cognitiones, purgationes ab ignorantia, etiam in Angelis; imò vox illa *perhibetur*, aliorum potius opiniones etiam fabuloſas indicat, nam cùm dicis (vt perhibent) indicas dictum qualecumque. 45

Adducunt etiam D. Gregorium *in primum Reg. cap. 2. & homil. 14. in Ezechielem.* 46

Respondetur, loqui de ſolis hominibus in priori illo loco, & cum Filium Dei iuſtificantem Angelos, refert; loquitur de Filio Dei, vt Deus eſt: In altero verò loco dicit, Filium Dei, qui ſurſum, ideſt, vt Deus, erat firmitas Angelorum, factum eſſe redemptorem hominum in Incarnatione.

Adducunt etiam Fulgentium *lib. 2. ad Traſimundum, cap. 3.* vbi eandem gratiam hominibus, & Angelis neceſſariam fuiſſe ait. 47

Respondetur, hoc ita eſſe, tametſi ex meritis Chriſti data ſit ſolis hominibus: erat autem eadem virtute, & genere ſupernaturali contra id, quod Pelagius dicebat.

Adducunt etiam D. Cyrillum *lib. 5. in Iſaiam*, ad ea verba, cap. 54. *Lætare ſterilis*, vbi ait: *Per ipſum* (ideſt Chriſtum) *omnis fructificatio ſpiritualis, tum in ſanctis Angelis, tum in nobis ipſis inſita eſt.* Adde aliud effatum *lib. 9. de adoratione*, vbi aſtruit, etiam Angelos de plenitudine eius accepiſſe.

Respondetur, aſſeri, Chriſtum vt Deum reſpectu Angelorum eſſe iuſtificatorem: hominum verò vt hominem. Et eodem modo loquitur D. Bernardus *ſermone 22. in Cant.*

Hæ reſponſiones habentur è D. Bonau. *ad primum Ioan.* ad ea verba: *De plenitudine eius omnes accepimus.* Deinde *in 3. diſt. 13. art. 2. q. 2.* vbi Chriſtum, ait, ſecundùm diuinitatem effectiuè dediſſe gratiam hominibus, & Angelis; meritoriè verò, vt homo eſt, ſolis hominibus. Et ob id proprium eſt Chriſti eſſe Caput Eccleſiæ, quia ſolus poteſt intrinſecè influere gratiam efficaciter, & meritoriè. 48

Obiiciunt nonò. Quod eſt maioris gloriæ Chriſto, debet ei aſtrui: Maioris autem gloriæ eſt communicaſſe gratiam etiam Angelis, imò id Chriſto debetur, quatenus eſt caput Angelorum, vt dixi *quæſt. 2.* 49

Respondetur ex D. Bonau. *in 3. diſt. 1. art. 2. quæſt. 1.* gloriam Chriſto maximam acclamari, dum propter noſtram ſalutem, non autem ob Angelos veniſſe aſſerimus. Et hoc in Scriptura habere fundamentum. Quòd verò ad rationem capitis non ſit hoc neceſſarium, vidimus cum D. Bonauentura *quæſt. 2.*

Obiiciunt decimò. Angeli in via habuerunt fidem Chriſti venturi: Ergo in ea iuſtificati ſunt. 50
Respondet Vaſquez, eam habuiſſe non ex meritis Chriſti, ſicut etiam de Adamo adhuc innocente arbitratur.

DISPVTATIO XIV.

DE SCIENTIA ANIMÆ CHRISTI.

INtellectvm creatum in Chriſto probat humanæ naturæ veritas; hæc enim abſque anima rationali nequit conſiſtere; nec anima abſque intellectu, vt ex ſe patet. Intellectus item, cùm ſit ſedes Scientiæ, eam poſſidere exigit, & præſertim in Chriſto, *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi.* Verùm cùm ex rerum ſcibilium multiplicitate, quarum aliæ aliis ſunt ſcitu difficiliores, naſcatur ea ſcientiarum diuerſitas, vt nonnullæ humanæ mentis capacitatem tranſcendere, quædam verò è contra ſupereminentem Chriſti intellectum ſubterfugere videantur; in difficultatem non modicam impingimus, dum quærimus, num omnium omninò ſcibilium in Chriſto fuerit ſcientia? Seraphicus quidem Doctor, multiplicis Chriſti ſcientiæ propugnator acerrimus, in ipſo *ſerm.* 3. *Hexaëmer.* triplicem diſcriminat ſapientiam, æternam, innatam, & infuſam; & per hanc vltimam, eum glorioſa, & infinita docet comprehendere; per primam verò poſſibilia cuncta Chriſto fuiſſe ſcitè cognita nullus dubitat, ſi ipſum, vt Deum, conſiderare libeat, vt probatum eſt *prima primæ, tract.* 1. *vbi de Scientia Dei.* Quare tota difficultas reſtat de [ſcientia Chriſti hominis], quam quo ſenſu poſſibilia, vel infinita attigerit obiecta, è mente S. Doctoris, contra non paucos ipſius impugnatores, paulò latiùs infrà propugnabimus.

QVÆSTIO I.

An fuerit in Christo *ſcientia creata actualis.*

{ O. Bonau. diſt. 14. art. 1. q. 1. & art. 3. q. 1.
D. Thom. q 9. art. 1.

1 QVæstio poteſt eſſe & de actu, & de habitu creato ſcientifico, vt notant alij cum D Bonauentura; nunc de actuali agam, poſtea verò de habitibus diſtinctis.

Assero primò, animam Chriſti habuiſſe actualem ſcientiam creatam, ſeu actum ſcientiæ creatæ.

Probatvr primò à S. Doctore *quæſtione* 1. *fundamento primo.* Id, quod eſt de perfectione animæ Chriſti, formaliter fuit in eo; at cognitio eſt huiuſmodi: Ergo. Maior probatur ex ſexta Synodo Generali; nam Agatho Papa *in epiſtola Synodali*, quæ eſt *act.* 5. & approbatur in Octaua, definit, in Chriſto eſſe omnia duplicia, quæ ad naturas eius pertinent, & eſſe vnamquamque naturam cum proprietatibus naturalibus: Idem definitur in Concilio Chalcedonenſi *act.* 5. & in Concilio V. Conſtantinopolitano *collatione octaua, can.* 7. & ex epiſtola Sophronij, quæ eſt in ſexta Synodo *act.* 11. & approbatur *act.* 13. Minor etiam definita eſt in 2
ſexta Synodo, & aliis Conciliis, quæ ſtatuunt, in Chriſto eſſe duas operationes, Diuinam, & humanam, perfectas. Inter has autem eſt intellectio. Confirmatur ratione D. Thomæ, quia potentia eſt propter operationem, & hanc rationem innuere voluit S. Bonau. *quæſtione prima citata, in corpore*, dum ex eo, quod Chriſtus habuit animam perfectam creatam, arguit, eum habuiſſe etiam actum creatum cognitionis; & in primo fundamento, vbi idem colligit.

Assero ſecundò. Anima Chriſti nihil ſiue Deum, ſiue creaturas intellexit per ſcientiam increatam. Hæc eſt ſententia communis Theologorum, D. Thom. *hic*, & *in* 3. *diſt.* 14. Caietani, aliorumque Thomiſtarum, cum D. Bonauentura 3. *diſt.* 14. *quæſt* 1. & colligitur ex Agathone Papa dictâ epiſtolâ. Ideò oppoſitum eſt damnatum, vt ait Salas *p.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 2. *ſect.* 1. Lugo *diſp.* 18.

Ratio

Ratio propria à priori huius aſſertionis, vt notat Soarez, *diſput.* 24. *ſect.* 2. eſt ea, quæ habetur à D. Bonauentura *in primo fundamento, & corpore, quæſt.* 1. quia actus intelligendi intellectus creati eſſentialiter dicit duplicem reſpectum ad intellectum, quem conſtituit intelligentem, ratione cuius repugnat actui increato, vt per ſeipſum conſtituat intellectum actu intelligentem.

4 Primus reſpectus eſt actionis, enim verò quia intelligere eſt actus vitæ, oportet vt ſit actio intelligentis; nam actualis vita conſiſtit in actione. Alius reſpectus eſt formæ, eſt enim intellectio actus formalis intelligentis, cùm ſit actus ſecundus, & immanens; & ideò per formalem vnionem ſui ad intellectum conſtituit illum intelligentem, & hoc debet fieri in creatura per informationem propriam; ſicuti è contra, in Deo eſt per identificationem cum Deo. Quia ergo intellectio increata, nec fieri poteſt ipſe intellectus creatus, neque ab illo effici, neque eum informare, ideò per ſe ipſam non poteſt conſtituere illum actu intelligentem. Sequitur Lugo *diſput.* 18.

Hæc tamen aſſertio non eſt de fide, ſi non negentur actus creati, vt notat Suarez.

5 Assero tertiò; omnes actus intellectionis Chriſti fuiſſe veros, & certiſſimos.

De ſupernaturalibus patet, quia erant à Deo è ſpeciali reuelatione.

De naturalibus verò eſt communis ſenſus Theologorum *diſt.* 14. *&* 17. & ex D.Thom. *q.* 15. *art.* 3. contra Gnoſticos, vt colligitur ex Irenæo *lib.* 1. *contra hæreſes, cap.* 17. Ambroſio *lib.* 5. *de fide, cap.* 7. & contra Agnoitos, vt refert Gregorius *lib.* 2. *Reg. cap.* 22. Iſidorus *lib.* 8. *Ethymol. cap.* 5.

Probatur à D. Bonauentura *locis Conciliorum adductis*, ex perfectione animæ Chriſti. Propius autem id attingit, & probat *diſt.* 15. *art.* 2. *quæſt.* 1. quia Chriſtus venit, vt Magiſter noſter, cui certò credemus: Ergo omne iudicium animæ illius ſanctiſſimæ fuit verum, & certum; alioqui minueretur Chriſti docentis authoritas, quia *ſi cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt.* Hoc argumento nititur Suarez *diſput.* 24. *ſect.* 3. Morandus *quæſt.* 30. Paſqualigo *diſput.* 89. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 51. Lugo *diſp.* 18. & alij.

6 Assero quartò, in Chriſto fuiſſe habitus creatos intellectuales ſcientificos.

Probatur primò à D. Bonauentura *fundamentis, & in corpore, quæſt.* 1. Id, quod in aliis hominibus requiritur ad actus intellectionis connaturales, negare in Chriſto non licet: at in aliis ſapientia, & ſcientia eſt perfectio intellectus, qua connaturali modo elicit actus, vt euidens ferè eſt: Ergo.

Probatur ſecundò à S. Doctore, quia, vt fiat intellectio, debet fieri aſſimilatio cognoſcentis ad cognitum; ſed hoc fit per ſpecies, & habitus: Ergo.

7 Assero quintò. Anima Chriſti non cognoſcit Verbum cognitione increatâ, ſeu ipſo Verbo, ſed habitu creato. Suppono autem, animam Chriſti eſſe beatam.

Probatur primò à D. Bonau. *fundamento primo*, quo probauimus ſuperiora aſſerta.

Probatur à S. Doctore ſecundò, quia vt fiat cognitio, ſeu clara viſio, non ſufficit intima potentia animæ, vel vnio hypoſtica; alioqui omnes animæ, quibus ſanè Deus eſt intimus, etiam caro Chriſti, cui hypoſtaticè vnitur Verbum, viderent Deum; ſed requiritur, vt vniatur per aſſimilationem potentiæ ad obiectum: hæc autem aſſimilatio fit per habitum creatum: Ergo.

Contra hoc aſſertum obiicies primò: Verbum increatum *eſt Fons ſapientiæ*, vt dicitur primo Eccleſiaſtici: at ſapientia vnita ſcientiæ non cognoſcitur mediante alia, quia ſic eſſet abire in infinitum: Ergo. 8

Respondet S. Bonau. Verbum eſſe Sapientiam, qua cauſaliter omnia cognoſcuntur, non autem formaliter, vt dixi, quia non poteſt eſſe forma; ad cognitionem autem requiritur informatio potentiæ, vt dixi: Hinc ſoluitur etiam ſecunda ratio adducta in oppoſitum.

Obiicies ſecundò. Non minus intimum eſt Verbum animæ, quàm anima ſibi, vel alicui habitui: at anima per ſeipſam ſe cognoſcit: Ergo. 9

Respondet S. Doctor, negando Maiorem loquendo de vnione, quæ facit ad cognitionem; anima enim eſt vnita potentiæ in ratione obiecti informantis, non ſic Verbum animæ.

QVÆSTIO II.

An in CHRISTO *fuerit Scientia Beata.*

D. Bonau. hic. diſt. 14. quæſt. 3.
D. Thom. quæſt. 10. art. 4.

Scientia, de qua in Chriſto diſputatur, eſt triplex, Beata, Infuſa, & Acquiſita: & de ſingulis erit quæſtio. 10

Primò quidem hæretici Agnoitæ, & Gnoſtici, qui ignorantiam animæ Chriſti inurebant, conſequenter negabant etiam in eo ſcientiam beatam. Eos ſequuntur Sectarij, Lutherus, Caluinus, &c. apud Bouer. *Exam.* 1. *Ath.* 14.

Assero tamen cum omnibus Theologis, animam Chriſti, etiam degentem inter mortales, fuiſſe beatam.

Probatur primò à S. Doctore *ad* 1. *Ioan.* ex illis verbis: *Deum nemo vidit vnquam: Vnigenitus, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarrauit.* Prius autem dixerat: *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti, &c.* Vidimus (ait S.Bonau.) gloriam eius latentem in Transfiguratione, &c. Et adducit etiam D.Auguſtinum *homil.* 33. *in Ioan.* Id probat S.Doct. *ad* 3. *Ioan.* illis verbis: *Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui & deſcendit de cœlo, Filius hominis, qui eſt in cœlo.* 11

Probatur ſecundò à D. Bonauent. *collat.* 18. *in Ioan. cap.* 12. ad ea verba: *Vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit.* Item Ioan. 14. *Vado parare vobis locum, vt vbi ſum ego, & vos ſitis.* Cap. 17. *Pater, quos dediſti mihi volo, vt vbi ſum ego, & illi ſint mecum.* Monet verò S. Doctor ibi loqui de gloria futura iuſtorum ex D. Auguſt. *ibi.* Chryſoſtom. *ibidem*, Gennad. *de Sanctorum fruct. ſect.* 3. Hilar. *in Pſal.* 64. Gregor. *lib.* 4. *Dial. cap.* 25. at Chriſtus eam ſibi aſtruit tunc præſentem.

Hæc tamen non ſunt adeò clara, vt probent de fide, vt notat Suarez *diſput.* 25. *ſect.* 1. Morand. *quæſt.* 30.

Assero ſecundò. Animam Chriſti à primo Conceptionis inſtanti fuiſſe beatam. Sic D. Bonauentura, & alij omnes Scholaſtici *diſt.* 14. 12

Probatur à S. Doctore *ad cap.* 1. *Ioan.* illis effatis:

effatis: *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quaſi Vnigeniti à Patre, plenum gratia, & veritatis.* Vbi obſeruat, aſſeri Chriſto gloriam, qualis conueniebat Vnigenito Filio Dei, & hanc reuelatam in transfiguratione, vt ait etiam D. Petrus *ſecunda cap.* 1. plenum omnis gratiæ, & ſapientiæ, atque adeò ex vi conceptionis id probatur habuiſſe: Ergo ſemper. Ita colligitur ex D. Athanaſio *oratione* 4. *contra Arrianos*, & *in lib. de ſalutari Chriſti aduentu*, & Damaſceno *lib.* 3. *de fide*, *cap.* 22. Ita & enarraſſe quæ viderat monent Auguſt. *tract.* 3. Cyrill. *lib.* 1. *cap.* 22. Chyſoſtom. *homil.* 14. *in Ioan.* vt ſuprà.

13 PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *loco citato*, *in* 3. rationibus.

Prima ſumitur ex 2. Corinth. 3. *Nos reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes in eandem imaginem transformamur*, vbi Gloſſa arguit: Chriſtus eſt imago Patris, & per gloriam transformamur in eum, ergo ipſe eſt in gloria. Hoc enim arguit Apoſtolus, qui ante Chriſtum in gloria aſſeruerat, & magis, quàm Moyſen rutilantem per redundantiam.

SECVNDA ſumitur ex eo, quod vnitur hypoſtaticè Verbo, & eſt Filius Dei: Ergo ſummâ gratiâ, & gloriâ dotatus Filius hæres, fruens cum Patre bonis gloriæ. His vtitur etiam Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 1.

14 HINC ſequitur, clarè abſque medio vidiſſe Deum, quod probatur à D. Bonauentura, alioqui non quieſceret immediatè in Deo, & illud medium eſſet immediatius Deo, quàm humanitas Chriſti. Vide S. Bonauenturam: Argumenta ad oppoſitum ſoluta ſunt *p. p. tract.* 1. *diſp.* 11.

QVÆSTIO III.

Vtrum Anima CHRISTI *comprehendat Deum.*

{ D. Bonau. diſt. 14. quæſt. 2
D. Thom. q. 10. art. 1.

15 HÆc quæſtio omnibus creaturis beatis communis eſt, & à nobis *p. p.* diſcuſſa, *tract.* 1. *diſput.* 11. & à D. Thom. *p. p. quæſt.* 12. *art.* 7. Enim verò quia videtur aliqua eſſe ratio ſpecialis de Chriſto, eam breuiter hìc proſequemur.

ASSERO, Chriſtum non potuiſſe comprehendere ſuâ animâ Deum viſum. Ità omnes Theologi *in* 3. *diſtinct.* 14. vbi D. Bonauentura *loco cit.* Richardus *quæſt.* 4. Durandus, Scotus, Gabriel, Paludanus, Vulp. *diſp.* 41. *art.* 2. Vaſq. *p. p. diſp.* 53. Valent. *quæſt.* 10. *punct.* 2. Suar. *diſp.* 26. *ſect.* 1. & cæteri apud hos.

16 PROBATVR à D. Bonau. primò ex PP. Auguſt. *epiſt.* 112. *cap.* 9. *tract.* 2. Damaſceno *lib.* 1. *cap.* 4. Ambroſio *lib.* 1. *in Lucam*, apud D. Auguſtinum *loco cit.* & aliis apud Suarez *diſp.* 26. *cit.* poſt D. Bonauent. *lib.* 1. *Pharetræ*, *cap.* 1. vbi multos habes. Eſt definitum in Concilio Lateran. *De ſumma Trinitate, cap. Firmiter.*

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. Quod comprehenditur, eſt finitum comprehendenti; nam ab eo vel exceditur, vt vas, vel æquatur vt locus; at nulla creatura poteſt æquari Creatori: Ergo. Minor probatur, quia Deus eſt infinitus: Omnis autem creatura, etiam anima Chriſti, finita eſt. Hac ratione nituntur Patres omnes relati, ac Theologi. Confirmatur à D. Bonauentura, quia Verbum ſic eſt vnitum humanitati, vt ſit extra ipſam, hoc eſt in loco, vbi non eſt humanitas.

PROBATVR tertiò à D. Bonauent. *in corpore*, 17
vel comprehendere Deum conuenit animæ Chriſti ex ratione communi beatitudinis, & hoc non, vt dixi, vel ex ratione ſpeciali vnionis; & hoc neque, quia ex vnione non communicatur infinita virtus ad cognoſcendum, imò nulla virtus, cuius ſignum eſt, quod vnitur etiam corpori, nec tamen accipit cognitionem. Confirmatur, quia comprehendere Diuinam eſſentiam eſt attributum proprium Dei; at poſt vnionem, licèt alterum extremum, ideſt Verbum, ſit infinitum, attamen vnio ex parte naturæ humanæ eſt finita, & ipſa natura humana remanet finita. His rationibus vtitur præcipuè Suarez *loco citato.*

OBIICIES primò, Coloſſ. 1. *In ipſo inhabitat plenitudo diuinitatis corporaliter.*

RESPONDET D. Bonauentura, hoc ſignificare, Verbum eſſe Incarnatum, ideſt, vnitum animæ, & corpori.

OBIICIES ſecundò ex D. Iſidoro lib. 1. de ſummo bono, cap. 2. §. 1. *Trinitas ſibi ſoli nota eſt, & homini aſſumpto*, non loquitur ſanè de cognitione viſionis ſimpliciter; ſic enim nota eſt etiam aliis beatis: Ergo de comprehenſiua. 18

RESPONDET S. Bonau. perfectionem notitiæ ſimpliciter conuenire Trinitati, ſed homini aſſumpto quadam connaturalitate, non per eſſentiam, ſed participata ratione vnionis cum Verbo. Id vult etiam D. Thomas, vt conſtat. Quare audacior Vulpes *diſp.* 41. *art.* 2. ait, illum petere principium. Sed nihili pendenda huius inepta in Angelicum perpetua dicteria. Reliquæ oppoſitiones ſolutæ ſunt *p. p. loco cit.*

QVÆSTIO IV.

An Anima CHRISTI *in Verbo cognoſcat omnia poſſibilia.*

{ D. Bonau. diſt. 14. art. 2. q. 2. & 3.
D. Thom. quæſt. 10. art. 3.

SVPPONO cum D. Bonau. *art.* 3. *quæſt.* 1. *diſt.* 14. 19
in Chriſto fuiſſe ſcientiam beatam, quod probat ex perfectione animæ ipſius ſanctiſſimæ. Idem argumentum affert ad probandam ſcientiam infuſam, quam vocat à Verbo; & etiam experimentalem. De his omnibus agendum eſt.

CVM oſtenderim *p. p. tract.* 1. *diſp.* 11. *quæſt.* 24. Beatos ex vi viſionis videre aliquas creaturas poſſibiles in Deo, non tamen omnes; iam libet ſcrutari, an ſit conceſſum animæ Chriſti omnes videre.

HVGO de S. Victore *Tomo* 3. *lib. de ſapientia* 20
animæ Chriſti ſenſit, animam Chriſti videre omnia, quæ ſcit, & videt ipſe Deus, nihilominus non eſſe ita ſapientem, ſicuti eſt Deus: exiſtimat enim, animam Chriſti eſſe ſapientem alio modo, quàm cæteri homines, nempe ipſa ſapientia increata Dei, ei communicata per vnionem ipſam hypoſtaticam. Idem ſenſit Ioannes de Ripis. Hanc

refert

refert D. Bonaueut. *in 3. diſtinct.* 14. *art.* 2. *quaſt.* 3. Nos *prima ſecunda*, *tract.* 1. *diſput.* 2. *quaſt.* 4. eam confutauimus.

21 Nvnc verò prima opinio Scholaſticorum ſit, Chriſtum videre in Verbo omnia, quæ Verbum ipſum cognoſcit. Ita Magiſter *in 3. diſtinct.* 14. *cap.* 2. Alenſ. *part.* 3. *quaſt.* 3. *memb.* 7. Hanc ſententiam, vt probabilem, defendit Scotus 3. *diſt.* 14. *quaſt.* 2. §. *Tertio modo*, & §. *Poteſt dici*, & multas affert pro ea rationes, nec ſoluit, ſicut aliorum opinionum ſoluerat. Itaque, hi volunt cognoſci ab anima Chriſti infinitas creaturas. Multos alios ſectatores retuli *p. p. tract.* 1. *diſp.* 11. *quaſt.* 24. Vulpes *diſp.* 41. *art.* 4. huc trahit D. Thomam. Sic & Lugo *diſp.* 19. *ſect.* 2.

Alii tamen, vt refert S. Bonauent. *loco citato*, & Marſil. 3. *quaſt.* 10. *art.* 2. *parte* 3. concedunt, omnia ab anima Chriſti cognoſci, quæ nouit Deus; ea tamen eſſe finita.

Secvnda opinio eſt, animam Chriſti per lumen gloriæ videre, non omnia, quæ videt Deus; ſed omnia, quæ ſpectant ad gloriam ſuam. In hanc ſententiam inclinat Altiſiodor. *in ſumma*, *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 5. eamque referunt S. Bonauent. & Marſilius *loco citato*.

22 Tertia opinio eſt Durandi 3. *diſt.* 14. *quaſt.* 2. omnes beatos, atque adeò etiam animam Chriſti videre in Verbo omnia poſſibilia ſecundùm ipſorum quidditatem, non autem aliquid futurum; putat enim, poſſibilia neceſſariò in Diuina eſſentia repræſentari; futura verò voluntariè.

Qvarta ſententia eſt, animam Chriſti vidère omnia in Verbo, quæ Deus ipſe nouit, poſſibilia, non actu, ſed ſolùm ſecundùm habitum. Ità D. Bonauent. *hîc*, Scotus *eadem diſt. quaſt.* 2. §. *Sed ſi iſta via.* Gabriel *quaſt. vnic. art.* 1. Almain. *quaſt.* 1.
23 *art.* 1. Marſil. *in* 3. *quaſt.* 10. *art.* 2. *p.* 3. Hi tamen diuerſo modo incedunt, nam Scotus ità explicat, Animam Chriſti videre in Verbo omnia habitu, non actu, quia Verbum in actu primo continet omnia, & ideò ea ſibi habitu dicuntur nota. Ab hac explicatione non longè abſunt Almainus, & Gabriel; eam verò ſequuntur Scotiſtæ, Fauentinus præcipuè 3. *diſp.* 35. *cap.* 4. qui ad tuendam ſuam ſententiam, impugnant ſententiam S. Bonauent. quæ eſt probabilior, vt notat Suarez *diſput.* 26. *ſect.* 2. & 4. Maſtrius verò *diſp.* 5. *quaſt.* 1. *n.* 9. conatur Scotum ad D. Bonau. trahere, & adducit etiam Morandum *quaſt.* 32. Salam *p.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 4. *ſect.* 7.

24 Igitvr D. Bonau. exiſtimat cognoſcere omnia ſecundùm habitum, quia habet habitum gloriæ, quo cognoſcere poteſt omnia, quia tantæ perfectionis eſt, vt ſine quovis alio poſſit cognoſcere omnia, non quidem ſola habitus virtute, ſed provt Verbum reuelare voluerit, quia Deus eſt ſpeculum voluntarium. Cum Seraphico ſunt Marſilius, & alij. Adducitur cum eis etiam Henricus *quodl.* 5. *quaſt* 4. ſed is videtur, ſoli virtuti habitus hoc adſcribere.

Ex quibus habes, non rectè adduci à Maſtrio Seraphicum, quaſi neget, ex habitu euenire hanc cognitionem, nam S. Bonau. apertè dicit, venire etiam ex habitu, non tamen debere nouum habitum aduenire ad noua diſcenda, quia ex oblatione Verbi eodem habitu alia in eodem gradu intenſa poſſunt videri: Quare non eſt prorſus cum Scoto, vt vellet Maſtrius.

25. Qvinta ſententia eſt, Chriſtum in Verbo non cognoſcere omnia poſſibilia; benè tamen omnia futura. Ità D. Thom. *hîc*, Caietanus, & recentiores Thomiſtæ *ibi.* Richardus 3. *diſt.* 14. *art.* 2. *quaſt.* 3. Paludanus *quaſt.* 1. *art.* 3. Capreolus *q.* 2. *art.* 1. *concluſ.* 1. Henricus *quodl.* 7. *quaſt.* 5. eam refert D. Bonauentura, & vocat hunc modum ſatis facilem, & rationabilem. Eius ſectatores cæteros retuli *p. p. diſp.* 11. *quaſt.* 24. *t.* 1. ſequitur Caſpenſ. *diſp.* 6. *ſect.* 2. & 3. Suarez *diſp.* 26. *ſect.* 3. Morandus verò *quaſtione* 31. refert recentiores communiter ſecum ſentire, Vaſquez *diſp.* 50. *cap.* 3. ait, nihil definitum eſſe de viſione poſſibilium, tametſi inter errores Arnaldi de Villa noua, qui referuntur *in directorio Inquiſitorum*, 2. *parte*, *quaſt.* 11. ſecundus refertur; animam Chriſti ſcire omnia, quæ ſcit Deus, id quod neceſſariò fateri debet, qui dicit, animam Chriſti videre in Verbo omnia poſſibilia. Fuere autem Arnaldi errores damnati Tarraconæ per Inquiſitores; attamen à nullo Concilio, vel Papa hoc eſt damnatum. Concludit, nil ſtatui poſſe de numero poſſibilium, quæ Chriſti anima videat in Verbo.

Assero primò: Anima Chriſti non videt actu 26
omnia in Verbo, quæ in eius omnipotentia continentur.

Probatvr à D. Bonauent. primò *quaſt.* 2. *fundamento* 4. & *quaſt.* 3. *argumento primo ad oppoſitum*, *addito reſponſo*, & à D. Thom. *loco cit.* & *p. p. quaſt.* 12. *art.* 8. Si anima Chriſti videret in Verbo omnia poſſibilia, comprehenderet Deum, ſed hoc repugnat creaturæ, vt vidimus *prima primæ*, *Tract.* 1. *diſp.* 11. *quaſt.* 26. Maior probatur ex D. Auguſtino *epiſt.* 112. *cap.* 8. vbi ait: *Tunc aliquid comprehenditur, quando ita videtur, vt nihil omnino eorum, quæ in ipſo ſunt, videntem lateat.* Et propterea inquit idem S. Auguſtinus lib. 83. qq. quæſt. 14. *Quod comprehenditur, finitur à comprehendente*, vt notat S. Doctor. Confirmatur in materialibus, tunc enim vna quantitas dicitur comprehendi ab alia, quando intra illam tota clauditur, & finitur. Hac ratione nititur etiam Suarez *hîc*, & communiter Theologi *p. p. quaſt.* 12. *art.* 8. eamque late proſequitur Orlandus *Tom.* 3. *diſp.* 2. *quaſt.* 4. & Laconicè Fulienſ. *cap.* 16. ſtans cum quinta ſententia

Probatvr ſequela *quaſt.* 2. à S. Doctore *in* 27
reſponſione. Comprehenſis omnibus effectibus, comprehenditur cauſa; ſed poſſibilia ſunt omnes effectus omnipotentiæ Dei: Ergo illis comprehenſis, comprehendetur omnipotentia Dei.

Respondent Scotus *loco cit.* Faber *num.* 2. Caſpenſ. *num.* 12. quod non ſequitur, comprehendi Deum ex cognitione poſſibilium. Id probat, quia ſicut cognoſcitur infinitas Dei, nec tamen comprehenditur Deus; ita etiamſi cognoſcantur creaturæ poſſibiles, quæ prodeunt à Deo, quatenus eſt infinitus in ſe, non comprehenderetur Deus.

Vrget Becanus *cap.* 9. *quaſt.* 7. eſto infinitatem rerum poſſibilium comprehenderet non adhuc comprehendi Deum, quia non videret adhuc liberum decretum circa ea, quæ futura vult. Et hac de cauſa Apoſt. *Rom.* 11. clamat: *Quam incomprehenſibilia ſunt iudicia eius! &c.*

Has inſtantias è S. Doctore ebibunt, ſed non 28
euacuant: Nam infinita, vt infinita, cognoſcere, exigit lumen infinitum, quod non requiritur ad videndum intellectu, intellectionèque finita, vt à beatis videtur finitè, Deum infinitum, totum ſanè, quia ſimplex; ſed non totaliter. Itaque cognitio poſſibilium, cùm ſit infinitorum, vt infinita ſunt, & perfectiſſima, qualis animæ Chriſti debetur, ac

comprehen

comprehenſiua extenditur ad internoſcendum, quæ ex eis remanſura in eſſe merè poſſibili; & quæ donanda exiſteuria; ad hoc autem lumeu babetur ſufficieus, cùm infinitum ſit. Ità comprehenſis omnibus effectibus comprehenſa eſt cauſa in ratione cauſæ, nempe Dei omnipotentia, quæ licèt perfectiori intellectu à Dco videatur, vt concedo Becano; non tamen ex parte obiecti perfectius, quia viſis effectibus comprehenſiuè, vt ſuppono, nil remanet videndum; agnito enim vno relatiuo agnitum eſt pariter eius correlatiuum.

29 Respondet Maſtr. *diſp.6. de anima, quaſt.12. à num.340.* & *in 1. diſp.6. quaſt.9. art.1.* ea, quæ virtualiter ſunt in aliquo, non facere ad eius notitiam comprehenſiuam. Probat è D. Auguſtino *epiſt.112. cap.8.* vbi ait: *Res comprehenditur, cum ita videtur, vt nihil eius lateat videntem*; at effectus ad eſſe cauſæ non pertinet. Id confirmat ſequentibus verbis Auguſtini: *Aut cuius fines circumſpici poſſent.* Addit in confirmationem aliam comprehenſionis deſcriptionem ex eodem, 12. de ciu. cap.18. *Illud ſcientiâ comprehenditur, quod ſcientis cognitione finitur*, ideſt, cùm actus intellectionis eſt adæquatus intelligibilitati obiecti, vt exponit Scotus *3. diſtinctione* 14. *quaſt.* 2. Idem habet *quaſt.*14. *ex* 83. *qq.*

30 Omitto, hæc à Scotiſtis reſpui, Smiſing. *diſp.7. quaſt.1.* Gallo *diſp.14. pral.5. diſp.2. ſect.1.*

Ostendo, eſſe à D. Auguſtino aliena. Is *epiſt. cit.* vbi exempla comprehenſiuæ cognitionis affert: *Sicut te nihil latet praſentis voluntatis tua*; ſanè volitionis actualis hoc exemplum eſt; mox ait: *Virtus mente comprehenditur.* Loquitur verò de his, quæ ſunt Dei, ſpectantia ad viſionem, enarrata nobis à Filio Dei. Ità & actus, & alij effectus ad notitiam comprehenſiuam conferunt Dei.

Clarius *lib. de ciuit.* probat Deum comprehendere numeros omnes, quia exiernnt omnia à ſe numeris ſignata, vt ait Plato: & in numero, &c. vt ait Sapiens. Ergo notitia cauſæ facit ad comprehenſionem effectuum, & è contra.

31 Sic & *quaſt.* 14. *ex* 83. vbi comprehenſionem ſui habere Deum infert, qui creaturas nouit. Igitur iuſte hoc infert etiam D. Bonau. *ad* 1. reſpondens *loco cit.* D. Auguſt.

Respondet ſecundò Maſtrius, eſto è notitia effectuum comprehenderetur cauſa vniuoca; non eſt tamen verum de æquiuoca, quæ cùm ſit nobilior vniuerſitate effectuum, non ſatis ab his exprimitur. Qui ſanè omnes Solis actus comprehenderet, non comprehenderet Solem: Talis autem cauſa eſt Deus.

32 At tortuoſum è latebris eruamus reſponſum: meum aſſumptum eſt, comprehendi cauſam comprehenſis omnibus effectibus, atque adeo idipſum etiam de æquiuoca oſtendo, hæc ſanè ab vniuoca differt, quòd plures effectus natura à ſe diuerſos poteſt: vniuoca verò ſolos eiuſdem naturæ, vt Leo Leonem; non autem nobiliores ſe, quod Scotiſtæ clamant certum. Sicut igitur agnitis effectibus vniuocis comprehenditur cauſa, puta Leo, vel homo, quia relatiua ſunt ſimul cognitione; ita comprehenſis omnibus effectibus, ſolis poſſibilibus nil reſtat de cauſa, quæ ſi nobilior ſit ſingulis effectuum ſpeciebus, quippe ad alios extenditur; tamen ab omnibus ſimul adæquatur.

33 Dicat Maſtrius: quæ ſit virtus in Sole ſuperſtes extra omnes effectus ei poſſibiles? Si aliqua ad alios; implicat omnes comprehenſos iam eſſe. Si remanet extrà alia perfectio: Ergo alios valet producere contra hypotheſim. Quod verò ait, Deum præciſum ab omni potentia creandi, eſſe incomprehenſibilem, non detrahit, quin in ratione cauſæ comprehenſus eſſet quoad omnipotentiam, ſapientiam, adde bonitatem, &c. Fateor, non manſurum comprehenſum ad intra. Quæ aggerat Maſtrius, eliſa iacent *p.p. tract.1. diſp.24. à num.78.* & *tract.2. diſp.9. quaſt.10.*

Probatur ſecundò à D. Bonau. *argumento ſecundo*, & *in corpore.* Ad videndum actu infinita totaliter, requireretur infinita virtus, infinitumque lumen in anima Chriſti; ſed hoc repugnat finitæ capacitati illius animæ: Ergo. Maior probatur: Cognitio debet æquari rei cognitæ ſecundùm quod cognita eſt, Similiter debet adæquari potentiæ, nec eam excedere, ſicut potentia non excedit ſubſtantiam. Sed cognitio infinitorum eſt infinita: Ergo. Maior eſt euidens; nil enim eſt in effectu, quod non ſit in cauſa; ſed ſubſtantia eſt cauſa potentiæ, & potentia cognitionis: Ergo. Minor probatur; Sicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter; ita magis ad magis, ſed cognitio alicuius rei eſt cognitio alicuius perfectionis: Ergo cognitio plurium eſt perfectior, & ſic creſcit calculis in infinitum. Hoc argumento vtuntur Scotus, Faber, & præcipuè Bellutus, qui ait conuincere; & multas Thomiſtarum ſolutiones repellit. Alias Meldulæ reieci *prima prima, tract.1. diſp.11. quaſt.28.* Alias reiiciàm *quaſtione ſequenti.* Porrò Faber hoc vrget etiam contra D. Bonau. quem non intellexit, vt dicam: Vulpes autem *diſp.41. art.4. num.11.* ſuccombit. 34

Respondet Caſpenſ. *diſp.6. ſect.2.* rationem non conuincere, quia ad videndam rem infinitè perfectam non requiritur lumen infinitum: Deus enim eſt infinitè perfectus, & tamen lumine finito videtur. Sic ait & Becanus *num.* 5. 35

Sanè hæc oppoſitio nota fuit Seraphico *ad* 1. & reſpondet, non eſſe parem rationem; nam videns Deum, non videt totaliter, licèt totum, neque ſub ratione infiniti accipit obiectum; at videns infinita, videt ea ſub ratione infiniti in tota latitudine entis creabilis, & augmentum fit ſemper intra eandem ſpeciem luminis, ſeu viſionis; & lumen gloriæ, & viſio beata eſt eiuſdem ſpeciei in Chriſto, & in aliis. Vnde multi ad vitandam huius rationis efficaciam dixerunt, res, quæ in Verbo videntur, eſſe finitas, quod falſum eſt, vt notat D. Bonauentura; nam Deus videt omnes ſpecies numerorum, quæ infinitæ ſunt. Hoc etiam aduertit Suarez *diſputatione 26. ſect.2.* qui in vno errat, dicens à D. Bonauentura res poſſibiles aſſeri finitas in quinta ſententia, ab eo relata. Sed ipſe dixit, ex aliorum ſenſu ea ſola videre in Deo, quæ facturus eſt, hæc autem finita eſſe; at poſſibilia reſtricat eſſe infinita.

At Becan. inſtat eo lumine non comprehendendum: nam adhuc perfectius Deus ſeipſum videt. Sed dico non eſſe ad rem, vt ſuprà.

Probatur tertiò à D. Bonauent. *ſequentibus argumentis*, quia anima Chriſti eſt creata: Ergo etiam cognitio, & non excedit infinitè alias creatas, neque poteſt adæquari cognitioni Verbi: Ergo non poteſt cognoſcere omnia, quæ cognoſcit Verbum, alioqui virtus finita animæ adæquaretur infinitæ virtuti Verbi, quæ non poteſt pluſquàm infinita obiecta cognoſcere. 36

Probatur quartò è D. Bonauentura *quaſt.*3. ſparſim alia ratione, quam laudat Caſpenſis; Verbum manifeſtat animæ Chriſti quidquid illa vult;

vult

vult autem rationabiliter ea ſolùm, quæ ſibi conueniunt, quia etiam beata & vnita; at multa poſſibilia non conueniunt animæ Chriſti, vt ſcire aliqua, quæ Deus poteſt facere, nec faciet, eaque ad illum non pertinent.

Hoc tamen eſt argumentum morale, quod Maſtrius inefficax vocat; nam in Chriſto ſunt omnes theſauri ſapientiæ Dei, & multa oſtendit ſcire non facienda, vt Matthæi 11. *Si in Tyro, &c.*

37 At S. Doctor non vrget, animam illam nil ſcire eorum, quæ non ſunt futura; ſed quæ non ad ipſam pertinent.

Assero ſecundò. Anima Chriſti cognoſcit in Verbo omnia poſſibilia habitu, modo dicto à D. Bonauentura.

Moderni hanc ſolam ratiunculam ex D. Bonauentura haberi aiunt, quòd anima Chriſti habet habitum gloriæ perfectiſſimum in ſummo, quantum poteſt capere, vt nequeat perfectiùs Verbum cognoſcere: Verbum autem promptam habet voluntatem ad aperiendum ipſi animæ omnia, quæ in ipſo relucent; neque aliquid in eo relucet, quod non ſit aptum natum cognoſci ab anima Chriſti: Ergo anima Chriſti habet aliquid, quo facilis eſt ad cognoſcendum omnia, quæ cognoſcit Verbum. Cuius ſignum eſt, quia vt cognoſcat aliquid, quod Verbum cognoſcit, non oportet quod detur ei nouus habitus cognoſcendi; ſed omne quod vult, poteſt in eo legere. Ità Faber *numero* 27. Suarez *loco citato*, Vaſquez *numero* 6.

Sed videamus, quàm multis, ſolidiſque rationibus innitatur.

38 Supponit igitur S. Doctor *quæſt.* 3. *in corpore*, ex SS. PP. & Scriptura, animam Chriſti ex priuilegio ſolam inter cæteras creaturas omniſcientem dici, & eſſe plenam ſapientia, Coloſſ. 2. *In eo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei*, vbi Chryſoſtomus *homil.* 5. aſſerit, Chriſtum omnia ſcire, & nihil ignorare. Idem habet D. Fulgentius *lib. ad Ferrandum, reſponſione ad tertiam quæſtionem*. Sic D. Iſidorus adductus à D. Thoma, quæſtione 10. artic. 1. Iſaiæ 11. *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini; ſpiritus Sapientiæ, Scientiæ, &c.* Et Lucæ 2. *Puer creſcebat plenus ſapientiâ, &c.* Quæ loca Scripturarum adducit S. Doctor ad eum locum Lucæ. Dicitur etiam: *Plenum gratiæ, & veritatis.* Ioan. 1. ideſt ſcientiæ, vt exponit D. Auguſtinus, & D. Bo-
39 nauent. *ibi*. Vbi aduertunt Sancti expoſitores cum D. Bonauent. datam eſſe ei ſcientiam, prout decebat Filium Dei: *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis.* Ideò data eſt ei ſapientia adeò incomparabilis ſuper omnes etiam Angelos, ac Seraphim, quantum nomen, & dignitas Filij tranſcendit ſtatum ſeruorum, vt argumentatur Apoſtolus, Hebr. 1. *Multifariè olim Deus loquens Patribus in prophetis: Nouiſſimè, diebus iſtis locutus eſt nobis in Filio, per quem fecit & ſæcula, qui cum ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius, portanſque omnia verbo virtutis ſuæ, &c. Sedet ad dexteram Maieſtatis in excelſis: tantò melior Angelis effectus, quantò differentius præ illis nomen hæreditauit.*

Ex vnione igitur hypoſtatica colligitur, Verbum altiſſima ſapientia ditaſſe animam Chriſti, nec ei aliquid cognitionis negare.

Tunc ſic arguit *quæſtione ſecunda, fundamento quarto.* Aut anima actu conſiderat ſimul omnia, quæ Verbum eſt aptum ei repræſentare, vel non. Si actu conſiderat omnia, quæ Verbum eſt aptum repræſentare, cum hæc ſint infinita: Ergo pertranſit infinita; ſed hoc eſt impoſſibile virtuti finitæ: Ergo. Minor probata eſt ſupra, argumento ſecundo pro primo Aſſerto. 40

Si verò dicas, Animam Chriſti non videre ſimul omnia actu; cùm ſint in eo omnes theſauri ſapientiæ: Ergo anima habet aliquam aptitudinem ad aliquid ſciendum, reſpectu cuius non eſt ſemper in actu: Ergo in habitu gloriæ, quæ complet aptitudinem; at non in habitu infinito, quia infinitum actu non poteſt dari: Ergo finito in ſe, ſed habente ordinem ad infinita extrinſecè ex voluntate Verbi, prompta ad reuelandum. Neque poteſt eſſe in habitu, ad modum Scoti, qui infrà confutabitur: Ergo modo S. Bonauenturæ.

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura *loco citato, fundamento quinto.* Quandocumque aliquid ſe extendit ad infinita, impoſſibile eſt quod ipſum totaliter ſit in actu, ſi differat in eo actus, & potentia; ſed habitus cognitionis Chriſti ſe extendit ad infinita: Ergo. Maior probatur à S. Bonauent. quia potentia, & actus opponuntur. Vnde continuum, quia eſt diuiſibile in infinitum, impoſſibile eſt diuiſum eſſe actu. Vnde ſi quis argueret: Philoſophus cognoſcit, continuum eſſe diuiſibile in infinitum; ergo cognoſcit eas partes infinitas eſſe actu, vel cognoſcit actu; falleretur, vt ait Capreolus 3. *diſt.* 14. *quæſtione* 2. *art.* 3. 41

Probatvr tertiò à S. Doctore *quæſtione tertia, fundamento primo.* Quiſquis habet ſpiritum Sapientiæ, non ad menſuram cognoſcit omnia: Talis eſt Chriſtus: Ergo. Maior probatur ex *Iſaia* 11. Vbi poſtquam dixit: *R quieſcit ſuper eum ſpiritus Domini*, ſubdit: *Spiritus ſapientiæ, & ſcientiæ.* Mox plurima dona infert effundenda: *Quia repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operientes.* Vbi LXX. *R pleta eſt terra cognitione Domini, quaſi aqua multa cooperiat maria.* Hinc gloriam Chriſti deducit. Vnde probatur Minor: Ideò Ioan. 3. *Non ad menſuram dat Deus ſpiritum Filio*, quod de homine Ieſu Patres exponunt, vt dixi *diſput.* 11. *quæſt.* 3. 42

Probatvr quartò à S. Doctore *loco citato, fundamento ſecundo.* Quandocumque Deus dat ſeipſum ſubſtantialiter, multò magis dat accidentalia dona, à ſe pendentia: Sed Verbum, quod eſt ratio cognoſcendi, ſe dedit animæ Chriſti ſubſtantialiter: Ergo multò magis dedit ſcientiam omnium, quam habet: Maior probatur ex illo Rom. 8. *Qui proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Multò magis, cui ſe dedit hypoſtaticè.

Probatvr quintò, ſicut Verbum ſe dedit perfectiſſimè vnitum, vt perſona Verbi; ita dedit ſeipſum, vt exemplar; ſed vt exemplar exprimit omnia alia à ſe: Ergo illi animæ ita ſe expreſſit. 43

Tvnc ſic D. Bonauent. arguit *fundamento* 5. anima Chriſti alia cognoſcit in Verbo: aut ergo poteſt plura cognoſcere; aut non. Si poteſt: Ergo poſſibilitas eius non eſt omnino completa: Si di-

Digitized by Google

eatur, non poſſe. Contra, quia omnis ſcientia finita eſt in potentia ad alia, quia ſcibilia non ſe coanguſtant in anima cognoſcente. Si ergo non poteſt ſcire plora, ſignum eſt ſcire infinita; ſed non actu, neque habitu infiniro informante, vt ſupra oſtendi; ergo finito, infinitato extrinſeca Dei promptitodine ad manifeſtandum: Confirmatur *fundamento ſequente*, quia magis intimum eſt Verbum animæ Chriſti, quàm eſſet Apoſtolis; ſed Apoſtolis omnia manifeſtauit, vt ipſe ait *Ioan.* 15. Ergo.

44 Asseʀo tertiò. Anima Chriſti non videt ea ſola, quæ ſunt in ſcientia viſionis Verbi.

Pʀobatvʀ à Scoto *loco citato*, & Fauentino *numero vigeſimoſexto*, ratione ſexta D. Bonauent. *quæſtione tertia*. Si ea ſola videret, quæ ſpectant ad ſcientiam viſionis; ſequeretur, poſſibilia omnia fuiſſe ignorata. Et ita, ſi feciſſet aliqua ex his, quæ facere non decreuit, omnia eſſe Chriſto ignota; ſed hoc eſt falſum: Ergo. Minor probatur, nam Chriſtus multa poſſibilia conditionata, quæ non ſunt decreta, vidit; vt, ſi in Tyro, & Sydone factæ eſſent tales virtutes, conuertendæ eſſent illæ gentes, & multa alia ſpectantia ad ſcientiam mediam, quæ certò ſcita a Chriſto oſtendi *p. p. tract.* 1. *diſput.* 13. *quæſt.* 11. Si ergo ex ſuppoſito aliqua huiuſmodi fierent, adhuc ea Chriſtus ignoraret.

45 Hæc tamen ratio non vrget D. Thomam, vt notat Caietanus *tertia parte, quæſtione* 10. *artic.* 2. & Capreolus *loco citato*, quia ipſe non negat, aliqua poſſibilia cognita ab anima Chriſti. Neque in hoc ponit ſuam limitationem.

Vʀɢᴇᴛ S. Doctor, & poſt eum Scotus ibi: Si poteſt anima Chriſti videre vnum poſſibile, poterit pari ratione etiam aliud, & ſic in infinitum; ſed non actu: Ergo habitu; at non ad modum Scoti, vt infrà oſtendam: Ergo modo Seraphici.

Cᴏɴᴛʀᴀ ſententiam S. Bonauent. inſurgit Scotus *loco citato*, & Fauentinus *numero* 28. Sed veram ſententiam Seraphici non afferunt, neque
46 concutiunt: ſic igitur arguunt: Si anima Chriſti per vnum habitum creatum poſſet cognoſcere infinita, ſeqoeretur, quod habitus ille eſſet infinitus intenſiuè; ſed nil creatum poteſt eſſe infinitum intenſiuè: Ergo. Probatur ſequela, quia quando pluralitas rerum requirit maiorem perfectionem, tunc infinitas numeralis requirit infinitam. Si, verbi gratia, portare decem libras requirit tantam virtutem, portare viginti requirit maiorem, & portare infinitas libras, infinitam exigit virtutem.

Rᴇsᴘᴏɴᴅᴇᴛ S. Doctor, falli aduerſarium, nam virtus illa infinita non eſt in ipſo tantùm habitu, ſed extrinſecè, quatenus ex Verbi promptitudine ad reuelandum, habitus ille habet reſpectum ad infinita.

47 Iɴsᴛᴀᴛ Scotus, hanc reſponſionem deſtruere aſſertionem illam, qoa negat, poſſe animam Chriſti cognoſcere in Verbo omnia actualiter; nam ita poſſemus dicere, quòd anima Chriſti cognoſcit infinita in Verbo actu vnico, neque tamen actus ille eſt infinitus, ſed ſolùm fundat infinitos reſpectos ad infinita viſa.

Rᴇsᴘᴏɴᴅᴇᴛ S. Doctor *quæſtione* 3. *ad* 3. negando paritatem, nam actus vnicus infinita cognoſcens, eſt infinitus intrinſecè, & à ſe formaliter infinitatem totam habet; at verò habitus in ſententia D. Bonauent. non omnia ſimul reſpicit actu, ſed vnum poſt aliud, *Multa enim poſſumus ſcire, & vnum intelligere*, vt ait Ariſtoteles 2. *Topic. cap.* 4. & notat S. Doctor *quæſtione ſecunda, fundamento primo*. Itaque infinitas illa non conuenit formaliter habitui, ſed Verbo, quod eſt ratio cognoſcendi, ipſi animæ offerens quæcumque ſcibilia, propter quam extrinſecam Verbi promptitudinem habitus ille ad infinita habet reſpectum, licèt ſit finitus. Aliam rationem affert Scotus contra hanc reſponſionem, ſed iam ſoluta iacet.

Sᴇᴄᴠɴᴅò principaliter arguit Scotus *loco cit.* 48
& Faber *numero* 30. vt probet, Seraphicum ſibi repugnare, dum habitum finitum aſtruit, ſed ad infinita relatum: Omnis habitus poteſt habere actum, adæquatum ſibi, vel illi intellectui, in quo eſt. Tunc ſic: Vel ille habitus cum potentia, quæ ſimul faciunt cauſam integralem, & totalem, habent pro actu ſecundo adæquato actum vnum, qui ſit infinitorum obiectorum, vel infinitos actus, reſpondentes illis infinitis obiectis; nam habitus ille eſt omnium obiectorum in actu primo: actus ergo ſecundus, illi adæqoatus, debet quoque eſſe omnium obiectorum; tunc vnum ex duobus ſequitur; vel quod habitus ſit infinitus; vel quod actus ſecundus non ſit infinitus, ſed finitos; vel finiti, ſi ſint plures: ſi actus ſecundus eſt infinitus: Ergo & habitus eſt infinitus, quod eſt contra Seraphicum. Si autem actus ſont finiti, vel vnus actus omnium finitus; habitus quoque erit finitus, quia effectus adæquatus debet eſſe proportionatus cauſæ; ſed tunc ſequitur, quòd non poſſit actu videre infinita.

Hæc ratio friuola eſt, vt etiam Suarez aduertit. 49
Primò quidem falſum eſt, cuique habitui correſpoodere ſuum actum adæquatum, vt plerumque in habitibus experimur. At eſto ita fieret in habitibus quibuſdam, in caſu noſtro res aliter ſe habet, nam habitos ille ſimul cum potentia non adæqoat obiectum infinitum, neque infinita obiecta, ſed hic reſpectos eſt ei extrinſecus ratione promptitudinis Verbi, quod eſt ratio ipſi ad cognoſcendum infinita voluntate prompta, non omnia ſimul, ſed in potentia; & hoc eſt adeo clarum in Seraphico, vt vehementer admirer, Scotum; & Fauentinum huc non pertingere, vt iterum oſtendam *diſputatione* 13. *quæſtione* 15. *ad quartum*.

Asseʀo quartò. Anima Chriſti non cognoſcit 50
omnia poſſibilia per habitum Scoti.

Pʀobatvʀ primò à Suarez argumento Scoti, allato contra D. Bonauenturam. Omnis habitus poteſt habere actum ſibi adæquatum; ſi ergo per habitum poteſt cognoſcere infinita: Ergo etiam actu; nam ſcientia beata eſt ſemper actu. Quod ſi anima Chriſti vno actu contemplatur Verbum, & obiecta relucentia in Verbo, ſicut in actu ſecundo ſemper videt Verbum; ita etiam in actu ſecundo videbit relucentia in illo: Ergo actu infinita, & ita habitus ille, ſeu actus primus habebit actum ſecundum, vel actus reſpondentes adæquatos ad infinita actu videnda, quod eſt contra Scotum.

Rᴇsᴘᴏɴᴅᴇᴛ Faber, non eſſe idem argumen- 51
tum, quod fit contra Scotum, nam D. Bonauent. ponit habitum creatum, qui habet profectò actum adæquatum: ſed habitus poſitus à Scoto eſt eſſentia

Verbi.

Verbi, quæ in potentia creata non poteſt habere actum, vel habitum adæquatum.

Igitvr eo actu, quo videt Verbum, videt etiam creaturas relucentes, quæ ſunt obiecta ſecundaria; non tamen videt omnes, ſed aliquas, ſcilicet illas tantùm, quas intellectus creatus poteſt ſimul percipere: ad reliquas verò ſe habet in actu primo, ita vt illas pro arbitratu poſſit videre, licèt actu illo non videat: & hoc eſt videre habitu.

52 Vrget Suarez, validiùs hoc argumentum procedere contra Scotum, quia viſio eſſentialiter eſt actus ſecundus, & actuat potentiam formaliter; vnde neceſſariò habet ſuum effectum formalem adæquatum, quia neceſſariò inhæret ſubiecto ſecundùm totam ſuam entitatem, & rationem, & fieri non poteſt, vt qualitas actus inhærens ſubiecto, non habeat in illo ſuum effectum formalem adæquatum. Eſt ergo diſtinctio illa actus primi, & ſecundi, repugnans ipſi viſioni.

53 Hoc poſito, debet fieri mutatio non modò in obiecto ſecundario, ſed etiam in primario, ideſt eſſentia, atque adeò ſequitur, viſionem beatificam eſſe mutabilem contra eos, & D. Auguſtinum 15. de Trinitate, cap. 16. *In beatis non erunt volubiles cogitationes.* Probatur ſequela, quia cùm viſio creaturarum fiat in Verbo, non poteſt viſio verſari oſtendendo perfectiora in infinitum, quin varietur etiam viſio ipſius Verbi. Hoc verò quo pacto non vrgeat nos dicentes, non omnes creaturas in Verbo videri ab initio, ſed aliquas poſteà, ſatis dixi *p.p. tract. 1. diſp. 11. quæſt. 25.* Quo ſatisfit etiam Fulienſi.

Hæc argumenta deſumpſit Suarez ex D Bonau. *quæſtione 2. adducta*, quibus ſatisfacit Faber reſponſionibus Seraphici. Et primò quidem concedit ingenuè, in viſione eſſentiali non fore volubiles cogitationes, quia quoad obiectum eſſentiale ſemper beatus eſt fixus immobiliter; at non eſt verum circa ea, quæ non ſunt de eſſentia gloriæ.

54 Enim verò in ſententia Scoti id ſequitur, quia ex vi viſionis aſſignat actum primum ad omnia poſſibilia videnda; at in via Seraphici poteſt ſumi ex reuelatione extrinſeca Verbi.

Ad illud igitur, quod viſio eſt actus ſecundus, reſpondet Faber ex D. Bonauent. *ad ſecundum*, verum eſſe quod viſio obiecti eſſentialis eſt actus ſecundus continuus; at verò circa obiecta ſecundaria, quæ non ſunt de eſſentia gloriæ, non eſt neceſſe vt ſemper ſit in actu, & ideò poteſt anima beata ſcire aliqua ex his habitu tantùm, & non eſt neceſſe, eam conſiderare actu omnia, quæ nouit habitu.

At ſi obiicias, quòd habitus in actu eſt perfectior, quàm habitus præter actum.

Respondet S. Doctor *ad tertium*, verum id eſſe de actu nobiliſſimo, qui debetur ipſi habitui, & hic eſt viſio Dei ſummi veri, non autem creaturæ: Ergo ad hoc, vt anima habeat habitum cognitionis nobiliſſimum; non eſt neceſſe, vt actualiter conſideret omne verum.

55 Ad illud verò, quòd eadem cognitione, qua cognoſcit Verbum, cognoſcit alia in Verbo, & ideò non poteſt variari circa alia obiecta, quin varietur circa obiectum eſſentiale, ideſt Verbum.

Respondet Faber ex D. Bonauent. *ad quartum*, verum eſſe de cognitione quantum ad habitum, quem Scotus vocat *actum primum*, non autem de actu ſecundo; actualis enim cognitio, & conſideratio Verbi æterni eſt illi gloria eſſentialis; non ſic actualis cognitio creaturarum, & ideò non eſt adeò neceſſe actualiter conſiderare creaturas omnes, ſicuti neceſſe eſt conſiderare Verbum, quod eſt obiectum principale, ſeu primarium; nam creaturæ ſunt obiecta ſecundaria. Itaque viſio informat eſſentialiter ad obiectum eſſentiale, non autem ad ſecundaria. Sed hoc iam refutatum eſt.

Quod argumentum verò factum contra D. Bonauent. quod retorquetur in Scotum. Probo retorqueri validè proportionaliter in ipſum Scotum, nam ille ponit, hunc habitum eſſe actum primum ad omnia poſſibilia, ad quæ poteſt exire ad libitum.

Sic igitur vrgeò argumentum; nam vt Verbum conſtituat in actu primo animam Chriſti ad omnia poſſibilia, debet eam roborare virtute maiori, quam animas aliorum beatorum, quæ non poſſunt ea videre; Verbum enim ſe habet in ratione obiecti, ſeu ſpeculi; requiritur autem ex parte potentiæ etiam virtus proportionata ſupernaturalis, & hæc eſt lumen gloriæ, quod de lege ordinaria neceſſarium eſt, vt fatetur Scotus apud Fabrum *in 3. diſtinctione 32. numero decimo*; eſt enim cauſa partialis producens beatitudinem, ſecundùm Scotiſtas, vt habet Faber *loco citato, numero decimoſeptimo, & vigeſimoprimo.* Sicut autem ad obiectum beatificum ſimpliciter videndum neceſſarium eſt lumen gloriæ, ita ad clariùs videndum neceſſarium eſt lumen intenſius. Cùm igitur ad videndas perfectiores creaturas in infinitum, neceſſarium ſit perfectiùs videre cauſam, neceſſarium erit etiam intenſius lumen, & ita per ſolum Verbum non ponitur anima beata in actu primo ſufficienti ad omnia poſſibilia in Verbo videnda. Et per hoc argumentum vrgetur etiam Morandus, qui cum Scoto incedit. 56

Obiicit Tannerus *Tom. 1. diſput. 2. quæſt. 6. dub. 9. numero 13.* cauſa formalis manens eadem, ſemper facit idem, nec ſola Dei extrinſeca voluntate poteſt noua oſtendere; ſed habitus eſt cauſa formalis: Ergo. 57

Respondetvr, argumentum procedere ex mala intelligentia modi dicendi D. Bonauenturæ. Vide ſuprà.

Obiicit etiam Morandus *cap. 31.* ſequeretur, animam Chriſti comprehendere ſcientiam Dei. Hoc argumentum ait, valere contra Scotum, imò & contra D. Bonauenturam.

Respondetvr ex dictis, nil contra Seraphicum vrgere, quia illa cognitio non eſt actualis, neque ex vi habitus, vt etiam dicam. Et hoc modo reſpondet etiam Morandus *num. 362.*

Argvmenta ergo aduerſantia ex dictis corruunt. Vnum opponere quis poteſt: Si ad videndum creaturas poſſibiles perfectiores requiritur maius lumen in infinitum, quomodo habitus finitus Verbo volente reuelare, ſufficiet, & ſtabit opinio, ac modus D. Bonauenturæ? 58

Respondetvr ex S. Doctore *locis adductis* quod ſicut totum creabile, eſt infinitum ſyncategorematicè; finitum verò ſimpliciter, ſeu categorematicè; ita habitus animæ Chriſti eſt categorematicè finitus, ſed infinitus ſyncategorematicè, vt poſſit in infinitum plura, ac perfectiora ſpecie exprimere. Itaque lumen gloriæ oſtendit perfectiſſimè obiectum eſſen-

tiale, ideſt Deum, & creaturas, vt ſunt in eo poſſibiles implicitè virtualiter, ita vt non videantur ſingulæ: ſingulæ verò creaturæ in indiuiduo cum omnibus circumſtantiis repræſententur per ſpecies
59 à Verbo extra reuelante, ita vt eatenus in Verbo videantur, quatenus eſt exemplar omnium, & ſpeciem immittit animæ illius, vel illius indiuidui, ſemper, & in infinitum perfectioris, quod vtique fieri poteſt abſque eſſentialis gloriæ immutatione, vel augmentatione, & hoc eſt priuilegium animæ Sanctiſſimæ Chriſti Domini.

QVÆSTIO IV.

An Anima CHRISTI *videat actu in Verbo omnia, quæ ſpectant ad ſcientiam Viſionis.*

D. Bonau. diſt. 14. art. 2. q 3. & diſt. 15. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 10 ad 3. & q. 15. art. 2.

60 MVLTA hæretici antiqui oblatrarunt contra ſapientiam Chriſti, ſigillantes animam illam ſapientiſſimam notâ ignorantiæ. Sic Gnoſtici, vt refert Irenæus *lib.* 1. *aduerſus hæreſes*, *cap.* 17. ſic & Agnoitæ, ſeu Gnoitæ, vt ſcribit Iſidorus *lib.* 8. *originum*, *cap.* 5. qui tamen ſolus eos diſtinxit. Hos refert Vaſquez *diſp.* 51.

TANDEM Nouatores hæretici relati à Caniſio *lib.* 3. *de Maria Deipara*, *cap.* 22. notam ignorantiæ Chriſto inurunt. Ità Lucas Leſſius *in Luca* 2. Melancthon, & Lutherus, & ante eos Eraſmus ad eum locum Lucæ 2. *Ieſus proficiebat*, &c. eos ſecuti ſunt Bullingerus, Calvinus, Brentius, & alij, qui Chriſtum etiam adultum, deceptum clamant, cùm acceſſit ad ficulneam, ſperans inuenire fructus, & non inuenit, & cum in horto orauit Patrem, ſed correxit poſtea: *Verumtamen non mea voluntas*, &c. Eos refert Bouer. *exam.* 1. *Ath.* 17.

61 ADDVCVNTVR etiam aliqui Patres, qui ignorantiam diei vltimæ Chriſto adſciſcunt. Inter hos eſt Origenes *homil.* 30. *in Matthæum*, ad ea verba Matth. 24. *De die autem illa nemo ſcit.* Athanaſ. *orat.* 4. *contra Arrian.* Cyrill. *lib.* 9. *Theſaur. cap.* 4. & *lib. ad Euopt.* in oppoſitione Cyrilli contra Theodoretum *circa quartum anathematiſmum*, & *lib. poſteriori*, *de recta fide ad Reginas*, *cap.* 1. Sic Toletus *in cap.* 2. *Lucæ*, *annot.* 86. & Salmeron *Tom.* 4. *parte* 3. *tract.* 4. referunt Cyrillum, & Athanaſium, quibus Vaſquez addit Origenem. Alios verò PP. *num.* 6. defendit.

62 QVOAD Scholaſticos, Richardus *in* 3. *diſt.* 1. *art.* 2. ea ſola ſcientiæ Chriſti concedit ex his, quæ ſpectant ad viſionem, quorum ſucceſſio non durabit in infinitum, quales ſunt ſubſtantiæ.

SECVNDA ſententia eſt, Chriſtum cognouiſſe ſimul actu omnia, quæ ſpectant ad ſcientiam viſionis, non modò ſubſtantias, ſed etiam cogitationes, & alia accidentia, quæ erunt infinita. Ita D. Thom. *tertia parte*, *quæſt.* 10. *artic.* 3. & Thomiſtæ, ac multi Scholaſtici *in* 3. *diſtinct.* 14. Magiſter, Albertus, Paludanus, Capreolus, Alenſis, Marſil, & Henricus, *præcedenti quæſtione* adducti. Suarez *diſput.* 26. *ſect.* 5. Vaſquez *diſp.* 51. Bellarm. *contr.* 2. *lib.* 4. Caſpenſ. *diſp.* 6. *ſect.* 3. Valentia *q.* 10. *punct.* 2. Becanus *cap.* 9. *quæſt.* 8.

Ex his aliqui dicunt, eas vidiſſe ex vi viſionis, ſeu formaliter, & non tantùm cauſaliter. Ita Thomiſtæ, & Suarez; adde Mæracium *diſp.* 25. Tannerum *diſp.* 5. *dub.* 4. Raguſum, & alios. 63

ALII verò negant, vidiſſe ex vi viſionis aliquid futurum. Ita Vaſquez *diſp.* 59. *cap.* 3. Becanus *loco cit.* Morandus *quæſt.* 31. Lugo *diſp.* 19. excipit negationes eorum, quæ non erunt.

TERTIA ſententia eſt, animam Chriſti non cognouiſſe in Verbo omnia futura actu, ſed habitu. Ita D. Bonauent. *hic*, Scotus *quæſt.* 2. Faber *diſput.* 35. *cap.* 5. & alij, quos refert, & ex parte ſequitur Salas *prima ſecunda*, *tract.* 2. *diſp.* 4. *ſect.* 7. Sed recole varia horum fundamenta, & varios modos relatos *quæſt. præced.* Morandus verò *q.* 31. cum aliis, abſolutè negat.

ASSERO primò, in Chriſto non fuiſſe ignorantiam: eſt de fide contra Gnoitas. Ex quo patet, non fuiſſe deceptionem, vt notat D. Bonauentura *in* 2. *diſtinctione* 23. *art.* 2. *quæſtione* 2. *fundamento vltimo.* 64

PROBATVR primò à D. Bonauent. *fundamento primo*, & *art.* 3. *quæſtione* 2. *diſtinctionis* 14. *fundamento ſecundo*, ratione, quæ eſt D. Gregorij *lib.* 6. *Epiſtolarum*, *epiſtola* 42. vbi ait: *Res autem manifeſta eſt, quia quiſquis Neſtorianus non eſt, Agnoita eſſe non poteſt; nam qui ipſam Dei ſapientiam fatetur incarnatam, qua mente valet dicere, eſſe aliquid, quod Dei ſapientia ignoret?* Idem habet Damaſcenus, lib. 3. de fide, cap. 22. *Qui aſſerunt* 65
Chriſtum progreſſum in ſapientia fuiſſe; negant vnionem factam à primo ortu, & Neſtorio fidem adhibent. Idem argumentum facit Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus *epiſtola ad Sergium Patriarcham Conſtantinopolitanum*, quæ eſt in V. Concilio Conſtantinopolitano *act.* 21. & approbatur actione 14. *Si Chriſtus ignorauit: ergo fuit purus homo.* Sic igitur arguit S. Bonauent. Incarnatio efficaciter, & formaliter eſt perſonæ Diuinæ, quæ eſt ſapientia Patris: Ergo non admiſit ignorantiam.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore *fundamento* 66
ſecundo, & *in reſol.* Ea omnia debuit Chriſtus ſcire, quæ ad eius officium pertinebant: at omnia præterita, præſentia, & futura, ſpectant ad officium Chriſti Redemptoris, qui eſt Caput Eccleſiæ etiam Angelorum, mundi Magiſter, cuius aſſerta de fide ſunt credenda: Iudex etiam eſt vniuerſorum: Ergo ſcire debuit omnia præterita, præſentia, & futura, ad homines, & Angelos pertinentia. Hæc ratio decerpta à D. Clem. Alexandrino *lib. Pedag. cap.* 6. eſt etiam Angelici Doctoris.

PROBATVR tertiò ab vtroque Sancto Doctore Chriſtus fuit his præditus, quæ reddunt hominem deiformem: Hæc ſunt gratia omnem excludens culpam, & veritas, ſeu ſcientia fugans ignorantiam. Hinc Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi Vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis.*

ASSERO ſecundò, Animam Chriſti non cognoſcere actu omnia futura. 67

PROBATVR à Scoto apud Fabrum *diſp.* 35. *num.* 57. ratione D. Bonauent. 3. *diſt.* 14. *art.* 2. *q.* 2. *fundamento* 4. Si actu ſimul omnia futura intelligeret, perſpiceret actu infinita; ſed hoc repugnat virtuti finitæ: Ergo. Probo ſequenti argumento

calcula

calculatorio, allato *quæſt. præced.* Quando ad obiectum aliquod percipiendum exigitur ſimpliciter potentia, creſcente illo obiecto, creſcere debet per gradus etiam potentia, & creſcente infinitè, debet creſcere etiam potentia infinitè, vt obiectum adæquatè reſpiciat; potentia enim, & obiectum, cognitio, & cognitum ſunt correlatiua, atque adeò creſcente vno, creſcit & alterum: Ergo creſcit cognitio ad menſuram augmenti in obiecto: Ergo obiectum infinitum ſub ratione infinita nequit attingi, niſi à potentia, & virtute infinita.

68 RESPONDENT Scotus, Vaſquez, aliique, poſſe infinitum cognoſci virtute finita, extra terminum finitum; ſic enim etiam Deus infinitus videtur à beatis; ita & infinita, quæ ſunt obiectum ſcientiæ viſionis, intra terminum finitum cogitationis reſtringuntur.

AT falluntur, nam Deus videtur à beatis infinitus, ſed non ſub ratione infinita, atque adeò infinitas intenſiua finitè videtur; at infinitas hæc diſcreta videtur ſub ratione infinita numeri infiniti, & ideò exigit infinitam virtutem. Neque verò continetur reſtrictus hic numerus in aliquo, nam cum videatur ſub ratione infinita diſtincta, non poteſt in vno infarcitus perfectè videri.

69 HINE ruit reſponſio Suarez *diſput.26. ſect.3.* Tanner. *diſp.4. numero* 110. Raguſæ *diſp.39. §.2.* Aluarez *diſp.45. ad 4.* & *diſp.46. per totam*, & aliorum; ad cognoſcenda infinita in cauſa finita non requiri virtutem infinitam. Sic in caſu noſtro ex comprehenſione voluntatis creatæ finitæ, cognitæ à Chriſto, in Verbo cognoſci illas infinitas cogitationes hominum, & Angelorum.

CONTRA enim eſt, quia illæ infinitæ cogitationes non ſatis in propria cauſa videntur, cùm non ſint in ea neceſſariò, neque dicant neceſſariam cum ea connexionem. Ob id enim neque in Verbo formaliter ex vi viſionis cognoſcuntur. Igitur debent videri in ſeipſum diſtinctè, vt infinitæ ſunt.

70 DEINDE, eſto videantur in cauſa, adhuc videntur infinitæ, & vt tales numero: Ergo debet eſſe viſio infinita extenſiuè: Ergo & intenſiuè. Probatur conſequentia, quia ideò eſt infinita extenſiuè, quia peruaditur infinitè cauſa, ſed hoc eſt eſſe etiam infinitum intenſiuè: Ergo.

CONFIRMATVR, quia eſſe viſionis non eſt, niſi repræſentare: Ergo quantitas intenſiua debet ex repræſentatione menſurari: Ergo ſi repræſentat Infinita, erit infinita intenſiuè; non enim repræſentat, ſicuti ſpecies hominis, omnes homines vniuerſaliter in confuſo, ſed vt plura infinita diſtincta, imò diuerſa per modum plurium.

RESPONDET Caietanus *art.3.* non eſſe neceſſe, cognitionem eſſe infinitam, ſed ſolùm eſſe altioris ordinis: ſic enim excedit infinita, ſicut Sol excedit infinita generabilia à ſe: Subſcribit Valentia *quæſt.*10. *puncto* 2. Mærac. & alij, vt vidimus *p.p. tract.1. diſp.11. quæſt.24.*

71 CONTRA, quia obiectum in eodem genere creſcit per nouos gradus, non ſolùm ad gradum excedentem ſecundùm ordinem, ſed infinitum, ſunt enim infinitæ cogitationes: Ergo ſemper creſcit virtus, & cognitio, neque poteſt aſſignari hic ordo ſuperior, in quo ſit ſtatus. Prætereà idem eſt obiectum, quod videtur, & omnes cogitationes eiuſdem ordinis; ergo creſcit in eo ordine infinitè, vt arguunt Faber *cap.5.* Morandus *quæſt.31. num.* 361. Neque verò exemplum Solis eſt ad rem, nam Sol excedit intenſiuè illa infinita ſingula, non extenſiuè, vt infinita ſunt.

RESPONDENT alij, hæc cognoſci infinita ſyncategorematicè, ad quod non exigitur virtus infinita. Ita multi Recentes, inter quos eſt Caſpenſ. *ſect.4. num.28.*

72 CONTRA tamen, quia obiecta illa ſunt quidem ſyncategorematice infinita ſecundùm eſſe ſuccedentia, ſed tamen reſpiciuntur à cognitione ſimul categorematicè infinita, atque adeo infinita cognitio exigitur. Non enim eſt hic quæſtio: an anima Chriſti poſſit conſiderare eas infinitas Angelorum cogitationes, ſemper alias, & alias cogitando, prout ſuccedent; ſed: an ſimul omnes comprehendat: Itaque non eſt quæſtio de nomine, an illa futura ſint infinita actu multitudo, vt ait Caſpenſis ex Suarez.

73 OBIICIES primò cum hæreticis illud Lucæ 2. *Proficiebat Ieſus ætate, & ſapientiâ.*

RESPONDETVR ex dictis *diſp.11. q.4.* enim ſic profeciſſe, ſicut profecit & gratiâ. Vide ibi: Deinde profeciſſe experimentali ſcientiâ, vel ſcientia humana, cùm eâ antea perfectiores noſſet, vt ait Vaſquez. & Becanus; ſed de hoc *quæſt. ſeq.*

OBIICIES ſecundò, Matth. 24. ex Marci 13. *De die autem illa, & horâ, nemo ſcit* (ait Matthæus) *neque Angeli cœlorum, niſi ſolus Pater.* Marcus vero addit: *Nemo ſcit, neque Filius, niſi Pater.* Id de humana Chriſti natura exponunt Athan. *ſerm.4. contra Arrian.* Baſil. *lib.4. in Eunom.* Hilar. *9. de Trin.* Nazianz. *orat. 4. de Theol.* & Patres VI. Synod. *act.12.*

74 ENIM verò SS. Patres citati, & Chryſoſtom. *homil.*14. in Marcum, & Scholaſtici *diſt.*14. & D. Thom. *quæſt.*10. *art.*12. & communiter Sancti expoſitores apud Valent. *tract.1. quæſt.1. de Trinit. p.1. §.1.* aſſerunt, Chriſtum, vt hominem, certò diem iudicij cognouiſſe, nec poſſe negari, cùm fuerit Iudex illius diei conſtitutus, vt arguit cum Patribus D. Bonau. *ad* 17. *Lucæ*, vbi ideò ſigna præuia afferre notat.

AD locum allatum variæ ſunt expoſitiones apud D. Bonauent. *hîc*, & *in 4. diſt. 48. quæſt.4.*

PRIMA eſt, loqui de filio adoptiuo quocunque. Sic D. Baſil *in catena*, D. Thom. *Matth.*24. in libro quodam inuenit.

75 SECVNDA eſt Origenis *homil.30. in Matth.* Senſum eſſe, nullum membrum Eccleſiæ id ſcire, quod enim corpori conuenit, tribuitur capiti, iuxta regulam Ticonij, & è contra. Sic & Eulogius Epiſcopus Alexandrinus contra Agnoitas, vt refert D. Gregor. *lib.8. epiſt.42.* Sed eam reiicit Suarez *ad art. 2. quæſt.10.*

TERTIA apud D. Bonauent. excludit ab hac notitia ſolos Angelos infimos, & homines viatores.

QVARTA eſt neſcire ad reuelandum. Sic fouea dicitur cæca, quia fundum non oſtendit, (vt ait D. Bonauent.) ſic etiam quod ſub ſigillo ſcis, neſcire te, ais. Hinc & Ioan. *Omnia, quæ audiui à Patre, nota feci vobis.* ſanè ſola reuelanda pro tunc, nam addit: *Multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo.* Eſt communis Patrum. Hieron. Chryſoſt. Theophylact. aliorumque *hîc*, Ambroſ. *lib.5. de fide, c.8.* Baſil. *lib.4. in Eunom.* Auguſt. *lib.1. de Geneſ. contra Manich.* & *1. de Trinit. cap.12.* Gregor. *lib.4. epiſt.41.* Athanaſ. Hilar. & D. Thom. Eam laudant Suarez, Becanus, Bouerius *loco cit.* Valentia *diſput.1. quæſt.10.* Caſtro apud Vaſquez *num.*84. Maldon. ad eum locum.

76 Respondet vlt.è D.Bonau. *loco cit. in* 4. neſcire viâ naturali. Sic D. Gregor. *loco cit.* Nazianz. *orat.* 36. *num.* 63. Damaſc. 3. *de fide, cap.* 22. & alij, quos ſequitur Vaſq. cum Caiet. ibi, Valentia, dicens, eam placuiſſe Patribus VI. Synodi.

Oppones aliquos Patres, viſos aſſerere in Chriſto eius diei ignorantiam, ita D. Clem. *lib.* 10. *Recognit.* Sed eam notitiam non à ſe, ſed à Patre humilis confitetur: Theophyl. Antioch. *lib.* 1. *com. in Euang.* Sed & is intendit quartam expoſitionem, vt hominum retundat præſumptionem. D. Ambroſ. *de fide, lib.* 5. *cap.* 8. Sed quintam ſequitur expoſitionem: Theodoret. *anath.* 4. apud Cyrillum; tamen palinodiam cecinit. Addes Nazianz. *orat.* 36. at eum explicat Damaſc. *lib.* 3. *de fide, cap.* 21. intelligere de natura humana præciſè à Verbo, à cuius vnione habet priuilegium. Vide Bouerium.

77 Vrget tertiò Caluinus, Hebr. 2. *Debuit per omnia fratribus ſimilari:* Ergo & in ignorantia.

Dico debuiſſe ſimilari per omnia, quæ tantum virum non dedecerent. Hinc eſt natus de Virgine ſine culpa, de Spiritu ſancto conceptus, &c. Iam D. Anſelmus *lib.* 2. *cur Deus homo:* ſoluerat, oportuiſſe Chriſtum ſapientem eſſe, vt in eius dicta ſecurè crederemus.

Instat, Chriſtum deceptum fuiſſe in ficulnea, quærendo fructus. *Matth.* 21.

78 Sane ficulnearum tempus nouerat: *Matth.* 24. *Luca* 13.

Respondetvr cum D. Bonauent. *ad* 13. *Lucæ*, id factum eſſe ad oſtendendam in parabola, animæ, vel Synagogæ ſterilitatem, & ita eam viſitaſſe, ac quæſiuiſſe in ea fructum, vt indicaret inquiſitionem, quam facturus erat in Synagogam. Ita Origen. *tract.* 17. *in Matth.* Hieron. Hilar. Beda hoc loco.

Obiicies quartò. Chriſtus orauit Patrem, vt paſſionem euitaret, poſtea correxit ſe dicens: *Veruntamen non mea voluntas, &c.* Ergo priùs ignorabat voluntatem Patris de morte ſubeunda.

79 Mira ſanè eſt petulantia hæreticorum, cùm Dominus in præcedentibus prædixiſſet: *Ecce aſcendimus, &c. & Filius hominis tradetur, &c.* Igitur ſic orauit: *Tranſeat*, ſecundùm portionem animæ inferiorem; at cùm ait: *Verumtamen*, ſecundùm rationem orauit, vt notant communiter Expoſitores cum D. Bonau. *ad* 22. *Luca*, & *in* 3. *diſt.* 17. *quaſt.* 3. *ad argumenta.*

Dices *Iſa.* 7. dicitur: *Antequam ſciat puer reprobare malum.*

Respondetvr, magnificari potentiam Chriſti, qui in ea ætate, qua communiter ignoratur bonum, & malum, triumpharet.

80 Ad Patres, qui videntur admittere in Chriſtu ignorantiam aliquam, Reſpondet D. Bonauentura aliquos adſcribere ignorantiam naturæ aſſumptæ, non in indiuiduo, ſed ſecundùm rationem ſpecificam. Ità Damaſcenus *lib.* 3. *cap.* 21. Alios adſcribere ignorantiam experimentalem ab initio. Ità Ambroſius *lib. de Spiritu ſancto.* Alios generalius locutos, Chriſtum in eo ſcilicet eſſe ſimilem nobis, vt naturaliter non ſciret omnia.

QVÆSTIO VI.

An, & quomodo in Christo *fuerit Scientia, connaturalis animæ humanæ.*

D. Thomas quæſt. 12. art. 4.
D. Bonau. diſt. 14. art. 3. quæſt. 1. & 2.

Agu prius de hac, quàm de infuſa, quia ex 81
huius definitione pendet definitio alterius.

Prima opinio eſt, ſcientiam connaturalem, quæ, comprehendit habitum principiorum, ſcientiam, atque ſapientiam, quæ ſolent labore acquiri, non fuiſſe in Chriſto. Citantur D. Bonauentura, & Richardus; ſed malè, vt notat Suarez *diſp.* 25. *ſect.* 2. negant enim tantum hanc ſcientiam fuiſſe labore acquiſitam, ſed dicunt, eam infuſam, ſicuti fuit etiam Adæ. Ità loquuntur *diſt.* 14. *art.* 3. *quaſt.* 2. Certiſſimum eſt autem dari in Chriſto talem ſcientiam, vt dixi *quæſtione prima*, eſt enim magna animæ perfectio. Qua ratione nititur Suarez *loco cit.* poſt D. Bonauent. *diſtinct.* 14. *art.* 3. *quaſt.* 1. *in corpore.*

Qvæstio ergo eſt quoad modum. Pro quo 82
ſciendum, ſcientiam omnem, quæ virtute intellectus agentis per ſenſus hauritur, poſſe infundi à Deo, & tunc dicitur ſcientia infuſa per accidens, nempe quia per ſe ſolet, ac poteſt acquiri; ſicuti è regione illa eſt ſcientia infuſa per ſe, quæ per ſenſus non poteſt hauriri, neque virtute naturali intellectus.

Adverte autem, ſcientiam, ſiue per accidens, 83
ſiue per ſe infuſam, dici inditam. Quare æquo nimium acutus Caietanus *quaſt.* 9. *art.* 3. ſcientiam inditam diſtinguit ab infuſa, quia indita non modo infuſa eſt, ſed etiam cum ipſa anima incipit; infuſa verò eſt, quia non acquiritur labore. At S. Doctor *diſt.* 14. *art.* 3. *quaſt.* 1. & 2. & alij vtroque nomine vtuntur ad idem exprimendum, vt notat Vaſquez *diſp.* 52. *num.* 1. Sanè cum S. Doctor vult exprimere infuſum à natalibus, id addit, vt patet *loco cit.* Potius igitur videtur ſcientiâ inditâ ſignare infuſam per accidens.

Prima opinio eſt, ſcientiam hanc non fuiſſe 84
infuſam, ſed acquiſitam. Ita D. Thom. *loco cit.* Caietanus, & recentiores Thomiſtæ *ibidem*, Capreolus *in* 3. *diſt.* 14. *quaſt. vnica*, *art.* 1. *concl.* 2. & *art.* 3. *ad* 1. *contra ſecundam concluſionem.* Maior *quaſt.* 5. & Marſil. *in* 3. *quaſt.* 10. *art.* 2. *p.* 4. *concl.* 5. Vaſquez *diſput.* 55. *cap.* 2. Valentia *diſp.* 1. *quaſt.* 9. *puncto* 2. Morandus *quaſt.* 30. *num.* 359. & *quaſt.* 33. Mærac. *diſp.* 30.

Svarez *diſp.* 30. *ſect.* 2. vult, animam Chriſti habuiſſe ab initio conceptionis omnes habitus perfectos ſcientiarum, & virtutum intellectualium cum ſpeciebus, ad eorum vſum neceſſariis, & quoad hoc conuenit cum D. Bonauent. *loco cit.* & Richardo *ibid.* D. Thoma *quaſt.* 20. *de veritate, art.* 2. & *in* 3. *diſt.* 14. *art.* 3. *quaſt.* 3. Paludano *quaſt.* 2. Gabriele, Scoto *ibi*, & Alenſi 3. *part. quaſt.* 13.

Addit verò, animam Chriſti non habuiſſe ab 85
initio creationis ſuæ eam cognitionem, quæ in humana experientia conſiſtit, atque adeò ſucceſſiuè in hac profeciſſe. Hoc autem aſſerit factum eſſe non modò, quia abſque noua ſpecie intellectiua ſenſus exercerentur circa ea, quæ videbantur noua,

atque

atque ſimul cum intellectu iam informato applicabantur circa res, experimento compertas, quas intus intellectus optimè nouerat, ſed etiam quia intellectus mediis ſenſibus acciperet nouas ſpecies experimenti oblati, quas ab initio non habuit, & hoc ſecundo modo declinat à D. Bonauentura, & refutatur etiam a Vaſquez *cap.* 2.

86 Vera igitur ſententia S. Bonauent. *loco cit.* quam ſequuntur Durandus *ibidem, quæſt.* 4. Gabriel. *quæſt. vnica, art.* 3. *dub.* 1. Scotus *quæſt.* 3. Caſpenſis *diſp.* 6. *ſect.* 5. Lugo *diſp.* 21. *ſect.* 2. Paſqualig. *diſp.* 93. & alij: præcipuè Thomiſtæ, eſt, omnes ſpecies, & habitus rerum, quæ naturaliter ſciri poſſunt, infuſas fuiſſe à creatione illi animæ ſanctiſſimæ, ita vt experimentalem poſtea cognitionem, ſeu praxim ediſceret, non per hauſtum nouarum ſpecierum, ſed operantibus ſpeciebus, à creatione inditis, atque ſe exercentibus ad præſentiam obiectorum excitantium ſenſum, operante tunc etiam ſenſu, cui illa obiecta repræſentabantur, & hoc ſatis eſſe ad notitiam experimentalem, concedit etiam Vaſquez *loco citato.*

87 Assero primò, ſpecies omnes, & habitus, naturalem cognitionem reſpicientes, fuiſſe infuſos animæ Chriſti ab initio.

Probatvr à S. Bonauentura primò ex Beda ad illud Lucæ 2. *Proficiebat Ieſus Sapientiâ*, vbi ait: *Proficiebat, non quod ipſe Sapientior fieret ex tempore, ſed eandem Sapientiam, quâ plenus erat, cæteris paulatim demonſtrabat.* Ità ab initio fuit Rhetor, Philoſophus, Metaphyſicus, Theologus, &c. vt ait Vulp. *diſp.* 40. *art.* 4.

Probatvr ſecundò à S. Doctore ex Damaſceno *lib.* 4. *de fide, cap.* 22. vbi ait: *Qui dicunt, eum proficere ſapientiâ, non eam, quæ ſecundùm hypoſtaſim, vnionem venerantur.* Idem argumentum habent alij SS. PP. relati *quæſt.* 5. *aſſerto* 1. Eodem modo loquuntur Bernardus, *homil.* 2. *in Miſſus eſt.* Beda, *tomo* 7. *homil. Dominica prima poſt Epiphaniam.* Theophylact. Euthym. Lyra, & alij, *Luc.* 2. Eos verò Patres ſecutus eſt Vaſquez *diſp.* 51. *cap.* 2. Maldonat. *ad* 2. *Lucæ*, addens Nazianz. Orig. Baſilium, & alios.

88 Respondet Vaſquez, *diſp.* 55. *num.* 11. Sanctos PP. ſolùm negare, Chriſtum profeciſſe ſimpliciter in ſcientiâ, ſe autem ſolùm dicere, Chriſtum, ea, quæ præſtantiori modo ſciebat, denuo per hanc ſcientiam acquiſitam paulatim cognouiſſe, quod non eſt ſimpliciter in ſcientia proficere.

Contra primò, quia S. Damaſcenus negat, Chriſtum profeciſſe tam in ſcientiâ Diuinâ, quàm humanâ, & per ſcientiam Diuinam videtur intelligere ſcientiam ſupernaturalem; loquitur enim de ſcientia creata, per humanam verò intelligit ſcientiam naturalem, & eodem modo locuti ſunt alij Patres relati: Profectò ſcientia, per ſe infuſa, non eſt, aut dicitur humana, cum nulla virtute humana valeat comparari, vt fatetur etiam Vaſquez *diſp.* 52. *cap.* 1.

89 Deinde quæro, quo nobiliori modo priùs erat nota? an viſione Beata? & tunc non eſt noua cognitio; nam, in Verbo eadem, dum fiebant, videre poterat, & videbat: Præter hæc eſſet profectò noua perfectio ſimpliciter contra dicta Sanctorum, allata *quæſt.* 5.

Probatvr tertiò à D. Bonauentura ratione hinc deducta, quam vrget etiam Suarez, quia licèt hæc ſcientia non deberetur naturæ humanæ præciſè; tamen ratione vnionis debetur naturæ aſſumptæ, & data profectò fuit illi humanitati, quam plenam omnibus gratiis, etiam gratis datis, ac donis oſtendimus *diſp.* 12. *quæſt.* 5. poſtulat enim perſonæ aſſumentis dignitas, vt natura aſſumpta ſit omnino perfecta, non ſolum ſupernaturali, ſed etiam naturali perfectione, præſertim intellectus; & carere ad tempus hac perfectione, non fuit ad redemptionem patrandam neceſſarium, imò decebat, vt redemptor eſſet eruditiſſimus, non autem velut tabula raſa, vt omnia opera compleret, vt notat S. Doctor *diſt.* 15. *art.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore.*

90 Probatvr quartò à S. Doctore ad hominem: Duo accidentia ſolo numero diſtincta non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto: At ſpecies acquiſitæ, & infinitæ ſunt eiuſdem ſpeciei: Ergo non potuerunt eſſe in eadem Chriſti anima; ſed anima Chriſti per vos habuit ſpecies infuſas omnium rerum: Ergo non potuit earumdem ſpecies acquirere. Hoc argumento nititur Durandus, *diſtinct.* 14. *quæſt.* 4. Scotus *diſt.* 14. *quæſt.* 3. Fauentinus, *diſputat.* 36. *num.* 3. Maior propoſitio eſt D. Thomæ 3. *parte, quæſt.* 35. *art* 5. Minor probatur; nam nulla alia differentia inter eos ſpecies eſt, niſi ex parte efficientis; ſed hæc non ſufficit ad mutandam ſpeciem, alioqui Adam differret ſpecie à nobis, quia non eſt genitus, ſed à ſolo Deo creatus è luto.

Confirmatvr ex D. Auguſt. *ad Deo gratias*, & D. Ambroſ. *de Incarnatione*, vbi ait: *Diſparitas ortus non facit diſtinctionem naturæ.*

91 Respondent Capreolus *in* 3. *diſt.* 14. *quæſt.* 1. Caietanus, 3. *parte, quæſt.* 9. *art.* 4. quem ſequuntur cæteri recentiores, Vaſquez *cap.* 4. Medina *hîc*, Suarez *loco citato*, & Scotum errare ex falſo ſuppoſito; putat enim, ſcientiam infuſam, & acquiſitam eiuſdem ſpeciei; etiam ſecundùm D. Thomam, quod eſt falſum; nam ſunt de obiectis adæquatis diuerſis. Addit Capreolus: Dato etiam quod eſſent eiuſdem ſpeciei: attamen vna non eſt ſuperflua, quia per alteram obiectum perfectiùs cognoſcitur. Addit Vaſquez, in Schola D. Thomæ ea ſola accidentia, ſolo numero diſtincta, repugnare eſſe in eodem ſubiecto ſimul, quæ continuantur: tales non ſunt ſpecies.

92 Contra; nam vtraque repræſentat idem obiectum, non enim dantur Thomiſticæ illæ ſpecies infuſæ adæquatè omnium vniuerſales obiectorum, vt oſtendi *p. p. tract.* 4. *diſp.* 2. *quæſt.* 6. Quare fruſtra Suarez addit lumen viuacius ad eas illuminandas. Quod verò ait Capreolus, contra eum eſt, vt indicat S. Bonauentura, & Faber; nam cùm infuſæ ſpecies ſint perfectiores, fruſtra adduntur acquiſitæ, niſi ad aliud inſeruiant, de quo agam *quæſt.* 10.

Qvod verò dicit Vaſquez, inane eſt; nam ideò repugnant, quia continuantur, ne ſuperfluè natura ſe habeat in recipiendo. Quare non benè reſpondet: Quod ſequenti argumento probat S. Doctor.

93 Probatvr quintò à S. Doctore: materia non eſt in potentia ad formam, quàm habet actu; nam omne recipiens debet eſſe denudatum forma recepta; ſed anima Chriſti per vos ab initio habuit omnes ſpecies rerum creatarum: Ergo nequiuit alias acquirere.

Probatvr ſextò à S. Doctore *diſt.* 14. *art.* 3. *q.* 1. *in corpore*, ex perfectione animæ Chriſti ſuper animam Adæ, & ſuper Angelos: Si enim Angelos, & Adæ infuſa eſt pleniſſima cognitio rerum ab initio, cur non multò magis animæ Chriſti? Sic arguit Suarez *diſputat.* 25. *ſect.* 2. & *diſputatione* 30. *ſect.* 2.

Respondet Vaſquez *num.* 21. rationem diuer-

ſitatis eſſe, quia Adam conditus eſt in ætate perfecta, vt caput totius generis, & rerum moderator; ideò conueniens fuit, vt ſtatim res cognoſceret: Chriſtus autem, quia genitus eſt ætate infantili, ita, vt non verſaretur in mundo tanquam perfectus, non fuit id neceſſe.

94 At verò licèt ætate infantili genitus, tamen aſſeritur genitus Vir, Hierem. 31. *Fæmina circundabit Virum*, quod ſignificat, debere eſſe perfectum à conceptione in omni gratia, & ſapientia, vt exponunt PP. Deinde Virum vocat quia, non purus homo, ſed etiam Deus; vnde debuit eſſe plenus omni ſapientiâ ab initio, vt dicunt PP. relati *argumento* 2. quæ benè àduertit S. Bonauentura *in* 3. *diſtinct*. 3. *part*. 1. *queſt*. 3. *in reſolut*. Quod verò coram hominibus non eſſet Chriſtus oſtenſurus ſuam ſapientiam, quid tum? ſatis eſt debuiſſe ab initio opera heroïca virtutum ad redemptionem ordinare, vt notat D. Bonauent. *diſtinct*. 15. *art*. 2. *queſt*. 1. *in corpore*.

Assero ſecundò animam Chriſti acquiſiuiſſe ſolam experimentalem.

95 Probatvr primò à S. Doctore ex 5. ad Hebr. *Didicit ex his, quæ paſſus eſt, obedientiam*. Dicitur autem Chriſtos didiciſſe obedientiam ex his, quæ paſſus eſt, quia experimento cognouit id, quod ante eo modo non nouerat, nempè obedire non solùm in aliis, quæ iuſſu Patris fecit, ſed etiam in laboribus perferendis, vt notat Vaſquez, *num*. 7. cum S. Bonauentura, *in corpore*. Hoc verò non exigit nouam cognitionem, vt putant Vaſquez, & Becanus.

Probatvr ſecundò à S. Doctore, ex illo Luc. 2. *Puer Ieſus proficiebat*, vbi D. Ambroſ. lib. de Incarn. cap. 7. *Proficiebat, ſapientia enim ſenſu proficit*. Idem habet Gloſſa, & alij Patres, allati *quæſt*. 5. *& diſp*. 11. *quæſt*. 4.

96 Assero tertiò conſequenter, hanc cognitionem experimentalem non eſſe acquiſitam per nouas ſpecies: Patet ex dictis *in primo aſſerto*.

Probatvr verò ratione quarta D. Bonauenturæ, quia duæ ſpecies eiuſdem omnino rationis non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto; ſed ſpecies acquiſita, & infuſa per accidens, ſunt tales: Ergo. Hoc autem eſt ſuperfluum, ſiquidem ad nouam notitiam experimentalem ſatis eſſet concedere ſpecies per accidens infuſas, per quas intellectus operaretur in præſentia obiectorum, vt dixi, & notat Vaſquez *num*. 6.

97 Obiicies primò: Chriſtus aſſumpſit ea, quæ plantauit in noſtra natura; at plantauit in nobis, vt ex multis ſenſibilibus fiat vna memoria, ex multis memoriis vna experientia, & ex multis experientiis vnum vniuerſale, quod eſt principium actus, & ſcientiæ: ſed hic modus (addit Suarez) facit cognitione proficere per experimentum; experientia autem eſt repetita memoria earum rerum, quæ per ſenſum perceptæ ſunt, & pro vt perceptæ ſunt.

98 Respondet S. Bonauentura, quod duplex eſt modus cognoſcendi per experientiam, alter qui eſt via in acquiſitionem ſcientiæ: alter, qui eſt via in exercitium ſcientiæ, vt quod priùs ſciebatur Theoricè, poſtea ſciatur practicè: Prior modus repetitur in ſcientiæ inuentione: Secundus verò conſiſtit in vſu ſcientiæ iam præditæ. In primo eſt tranſitus ab incognito ad cognitum: in ſecundo verò eſt via à cognito vno modo ad cognitum alio modo. Primus modus imperfectus eſt, reſpiciens conditionem naturæ lapſæ. Alter verò reſpicit ſtatum innocentiæ, in quo habitus ſcientiæ præceſſit vſum, & ſimplex notitia præceſſit experientiam, & iſte modus fuit in Chriſto, & fuit ignotus Philoſopho, qui eum ſtatum ſolùm agnouit, in quo naſcimur tanquam tabula raſa.

Obiicies ſecundò: Chriſtus habuit intellectum agentem: Ergo potuit abſtrahere ſpecies, alioqui eſſet fruſtra: hoc eſt argumentum præcipuum D. Thomæ. 99

Respondat D. Bonauentura, intellectus agentis duo eſſe munera: alterum abſtrahere ſpecies ad nouam notitiam, & habitum generandum: alterum iudicare id, quod apprehenſum eſt per ſenſus; & hoc modo operatur in Chriſto intellectus agens, incitatus à potentia inferiori: alterum autem munus non exercuit intellectus Chriſti, quia non acquirebat nouum habitum, hoc enim erat imperfectionis; neque benè arguitur debuiſſe habere omnem operationem, quæ eſt imperfectionis, alioqui deberet Chriſtus in gloria etiam augmentari, cùm in eo eſſet potentia augmentatiua; at ſanè non erat ſuperflua, quia non eſt hæc imperfectio conueniens ſtatui beato, vt benè ſubdit Scotus apud Fabrum, *num*. 4.

Hinc etiam ruit argumentum, quod eſt Achilles Morandi, & aliorum, debere nos ſaluare quantum poſſumus conuenientiam Chriſti cum aliis hominibus, ſed acquirunt ſcientiam: Ergo.

Respondetvr, non communicare Chriſtum nobiſcum in imperfectionibus, quæ non faciunt ad Redemptionem.

Qvamvis autem Scoto poſſet reſponderi, diſ- 100
ſimilem eſſe rationem, ab eo allatam, beatus enim indiguit pro aliquo tempore intellectu agente, & potentia augmentatiua, & ideò non eſt ſuperflua; at verò intellectus agens Chriſti nullo eſſet tempore neceſſarius, quippè à primo ortu infuſas habuit ſpecies, nec ad aliquod officium inſeruiebat: Melius igitur Seraphicus aliquod munus concedit intellectui agentis Chriſti.

Ex dictis corruunt etiam inſtantiæ Vaſquez. Primò quidem ad authoritates 5. *ad Hebr*. & Sanctorum PP. quos refert, reſpondet S. Bonauentura, Chriſtum decurſu temporis accepiſſe nouam quidem notitiam experientiæ, non tamen nouas ſpecies, ſed eas à conceptione habuiſſe.

Qvod verò vrget ratione (vt ei placet) effica- 101
ciſſima, quia ſpeciebus illis per accidens infuſis ab initio non poterat vti ſine vſu ſenſuum, & ſine conuerſione ad phantaſmata: Ergo fruſtra Chriſtus eas ab initio recepiſſet, cùm non poſſet illis vti. Antecedens patet ex illo: *Oportet intelligentem ſpeculari phantaſmata*.

Respondetvr primò: Si neceſſaria eſt conuerſio ad phataſmata, nil dubium, quin fuerint ſimul cum ſpeciebus infuſa. Ex hoc enim nil ſequitur abſonum. Deinde variæ ſunt illius axiomatis expoſitiones: ſequendo igitur expoſitionem Vaſquez *diſput*. 52. *cap*. 2. nil aliud ſignificat, niſi intellectum intelligere, adiutum à ſenſibus, dum eſt in corpore, quod denotauit Ariſtoteles, 3. *de anima*, *cap*. 7. *text*. 30. vbi ait: *Animæ autem, quæ eſt principium ratiocinandi, ipſa phantaſmata, perinde atque ſenſibilia ipſa ſenſui ipſi ſubiiciuntur, atque cùm bonum, aut malum eſſe dicit affirmando, aut negando, tunc fugit, aut perſequitur: quapropter ipſa anima ſine phantaſmate nunquam intelligit*.

Cvm igitur ſcientia hæe infuſa non ſit acquiſita 102
labore, ſeu opere ſenſuum, & per abſtractionem intellectus agentis, non eſt cur ad phantaſmata recurrat:

cutrat: Alioqui ſi ex vi ipſius modi intelligendi pro hoc ſtatu neceſſariò cogeremur ſpeculari phantaſmata, etiam abſtractis ſpeciebus intelligibilibus, ſequeretur, non poſſe Chriſtum intelligere etiam per ſpecies infuſas per ſe, abſque recurſu ad phantaſmata, vt arguebat Durandus *3. diſt. 14. quæſt. 3.*
103 *num. 7.* quod tamen Vaſquez apertè negat *loco citato, num. 11.* reſpondens Durando, vſum ſcientiæ pendere à conuerſione ad phantaſmata ex hoc, quòd per ſenſus acquiſita ſit. Itaque cùm Vaſquez nouerit, hanc ſcientiam ſecundùm nos, non eſſe per ſenſus acquiſitam: Miror, gloriari, ſe hac ratione efficaciſſima nobis obeſſe.

Aliam etiam reſponſionem ex Suarez referam *quæſtione 8.*

QVÆSTIO VII.

An Christvs *aliquam notitiam ab Angelis acceperit.*

104 Certvm eſt apud Catholicos, Chriſtum à nullo præceptore didiciſſe, vt latrabant Agnoiſtæ; id enim etiam Iudæi confeſſi ſunt, Ioan. 7. *Quomodo hic litteras ſcit, cùm non didicerit?* vt obſeruat D. Bonauentura, *ad eum locum* ex Chryſoſt. *homilia 48. in Ioannem.*

An verò aliquam hauſerit illuminationem ab Angelis, quæritur inter Scholaſticos, & dico, nil eum ab Angelis didiciſſe. Ità Vaſquez *diſput. 56. cap. 2.* Valentia, *quæſt. 12. puncto vnico,* Morandus, *quæſt. 33. in fine.*

105 Et quidem *ex Luca 22.* habetur: *Apparuit Angelus de cœlo confortans eum,* vbi videtur aliquam ei illuminationem irradiaſſe. Hæc ſanè hiſtoria aliquando videtur fuiſſe incerta, apud Hilarium 10. *de Trinitate:* Attamen ex definitione Concilij Tridentini *ſeſſ. 5. de vſu Sacrorum librorum* eſt canonica; eius verò meminit S. Dionyſius Areopag. *de cœleſt. hierarch. cap. 4.* eamque ex traditionibus, nempè ab Apoſtolis, ſe eam accepiſſe teſtatur. Multi igitur aſſerunt, Chriſtum ab Angelo aliquid conſolationis accepiſſe: Ità D. Thom. *quæſt. 12. art. 4. ad 1.* S. Bonauentura, *in medit. vita Chriſti, cap. 75.* Imò Hieronymus *in ſecundo dialogo contra Pelagianos,* Cyrillus *epiſt. 9.* Damaſcenus *3. de fide, cap. 20.* Bernardus *ſerm. 1. de S. Andrea.* Beda *in eum locum,* Lyra, Caietanus, & recentiores Thomiſtæ.

Porrò hanc conſolationem ob indigentiam Chriſto fuiſſe allatam, aduertit Caietanus ex Hieronymo, Cyrillo, Damaſceno, atque Niceta; attamen aduertit S. Thomas, hoc non fuiſſe per modum inſtructionis, ſed vt appareret veritas naturæ humanæ: Idem ſentit S. Doctor *in 2. diſt. 11. art. 2. quæſt. 3. ad ſecundum.* Quomodo autem id factum ſit, Caietanus, & alij dicunt, Angelum ſolùm propoſuiſſe Chriſto obiecta conſolationis, nil inſpirando, neque inſtruendo ratione aliqua, vel illuminatione: Ità etiam Caſpenſ. *diſp. 6. ſect. 5.*

106 Enim verò alij è regione dicunt, Angelum, nulla verba conſolationis Chriſto attuliſſe, ſed tantùm laudaſſe magni animi dotem ad mortem ſubeundam, dicens: *Tua eſt potentia, tua eſt fortitudo:* Ità Chryſoſtom. *ſerm. de Trinitate,* poſt medium, Theophylact. *ad 22. Lucæ,* Epiphanius *hæreſi 3.* & videtur inſinuaſſe D. Thom. *in 2. diſt. 12. quæſt. 1. art. 3. ad 7.* Idem videtur ſentire D. Bonauent. *ad eum locum Lucæ:* attamen non deſerit primam ſententiam; ait enim, apparuiſſe Angelum ad confortandum, non tamen propter ſuam indigentiam, ſed propter confortationem noſtram.

Assero, Angelum confortaſſe Chriſtum.

Probatvr primò ex proprietate ſermonis, & ex PP. ſuprà allegatis: Ex his D. Hieronymus arguit Pelagianum: *Chriſtus indiguit auxilio, & in paſſione ab Angelo confortatur; & tu non indigebis?* Cyrillus verò arguit Apollinariſtam, & eos, qui dicebant in Chriſto eſſe vnam naturam, quia eguit confortatione. 107

Respondet Vaſquez *num. 9.* apparuiſſe Angelum per modum confortantis, ſed non confortaſſe, ideò dicitur *confortans.*

At quis non videt, potuiſſe Chriſtum confortatum fuiſſe, etiamſi non caperet inde ſolatium? Aut quo pacto diceretur confortans, qui non confortaret?

Obiicit Vaſquez: Angelus Chriſtum confortare debebat, vel illuminare, proponendo ei nouam aliquam rationem, vel interius illuſtrare, vel exteriori voce inſtruere, aut proponere exteriùs aliqua obiecta ſenſibilia, ex quorum aſpectu mitigaretur dolor: ſed nullo modo id potuit fieri. 108

Respondet D. Bonauentura acutè *ad 22 Lucæ,* Angelum confortaſſe orando, vt mortem ſubiret ob notum finem noſtræ ſalutis ad noſtram confortationem.

His habes malè Vulpem *diſp. 43. art. vlt.* aſſerere è Scoto, Chriſtum ab Angelis didiciſſe, & adhuc ediſcere.

QVÆSTIO VIII.

Quid cognouerit Christvs *per hanc ſcientiam connaturalem, licèt infuſam.*

D. Thomas, & qui eum ſecuti ſunt *quæſt. 6.* aſſerentes, Chriſtum hanc ſcientiam acquiſiuiſſe, conſequenter dicunt, per eam didiciſſe extrà ea tantùm, quæ ex ſenſibus accipiuntur. 109

Svarez tamen vult, etiam ea, quæ anima ſeparata diſcit in ſtatu viæ, cognouiſſe.

Probat ex perfectione animæ ſanctiſſimæ, quæ ab initio habuit omnem perfectionem, ſibi debitam ratione vnionis, vel beatitudinis.

Porrò anima illa ſanctiſſima, licèt informaret corpus mortale, tamen retinuit conditionem animæ beatæ, vt non eſſet ſubdita corpori; ſed illi dominaretur, atque adeò potuit cognoſcere non modò propriam ſubſtantiam, ſed etiam virtutes corporum cæleſtium, & ſubſtantias ſeparatas, alioqui fuiſſet cognitio eius valdè imperfecta. Hinc colligitur potuiſſe ea cognoſcere abſque conuerſione ad phantaſmata, quia non erat ſubiecta corpori quoad omnes ſuas operationes. Hæc Suarez.

Si obiicies cum Vaſquez, ſic confundi ſcientiam per ſe infuſam cum infuſa per accidens, quæ naturaliter poterat acquiri. 110

Respondet Suarez, non confundi; nam ſcientia per ſe infuſa modo ſupernaturali docet: Hæc latiùs infrà ſunt definienda.

QVÆSTIO IX.

An in CHRISTO *fuerit ſcientia per ſe infuſa.*

111 SCIENTIA per ſe infuſa ea eſt, quæ nullo humano ingenio poteſt comparari. De quibus autem obiectis ſit, dicam infra, & ſanè ſcientiam aliquam infuſam, in anima Chriſti omnes Theologi concedunt, ſed quæſtionem mouent de infuſa per ſe.

PRIMA opinio eſt, ſolam ſcientiam infuſam per accidens in anima Chriſti fuiſſe, nempè eam, quæ proprio etiam labore poteſt acquiri: In hac opinione Vaſqoez. *diſp* 52. *cap*. 1. ponit Alenſem 3. *parte*, *quæſt*. 13. *mem*. 1. & 2. & D.Bonauent. 3. *diſtinct*. 14. *art*. 1. *quæſt*. 1. qui dicunt, animæ Chriſti conceſ-
112 ſam fuiſſe eam ſcientiam infuſam, quæ debita fuit homini in ſtatu naturæ integræ, atqui nullus hactenus ſenſit, primo homini in eo ſtatu datam fuiſſe ſcientiam ſuaptè natura infuſam, per quam poſſet intelligere ſine adiutorio ſenſuum, & conuerſione ad phantaſmata. Pro eadem ſententia adducit Scotum 3. *diſt*. 14. *quæſt*. 3. §. *contra concluſionem*, & §. *Ad quæſtionem*, Durandum *in* 3. *diſt*. 14. *quæſt*. 4. Gabtielem *eadem diſt*. *quæſt*. *vnica*, *art*. 2. & Almain. *quæſt*. 1. *art*. 2. qui ſcientiam infuſam, & acquiſitam confundunt, atque adeò infuſam per ſe repellunt: In hanc ſententiam adducitur D.Bonauent. etiam à Suarez *diſput*. 25. *ſect*. 3. & Nazario *quæſt*. 9. *art*. 3. *contron*. *vn*. Morando *quæſt*. 30.

113 AT enim falluntur iſti; nam Seraphicus *eo loco* non dixit, eam ſolam ſcientiam eſſe infuſam animæ Chriſti, quæ debita erat Adæ in ſtatu innocentiæ, ſed quod præter cognitionem in Verbo habuit cognitionem à Verbo, quæ eſt cognitio gratiæ gratis datæ, ſicut fuit in intellectu Adæ, vel etiam Angelico.

IN *ſecundo*, *diſt*. 23. *art*. 2. *quæſt*. 1. & 3. aſtruit, in Adamo ſcientiam per ſe infuſam maximè circa diuina, vt vidimus *p. p. tractat*. 11. *diſputat*. 1. *quæſt* 7. Ideò S.Doctor, vt ibi vidimus, concedit Adæ prophetiam, viſionem aliquorum, & concedit, potuiſſe, eum in alicuius ſupernaturalis obiecti cognitione creſcere, vt patet legenti quæſtionem primam citatam in ſecundo.

ENIM verò Chriſtum non potuiſſe creſcere nouâ notitiâ, oſtendit D.Bonauent. *diſtinct*. 14. *art*. 3. *quæſt*. 2. vbi ſupernaturalia eius cognitioni concedit, & omnem plenitudinem ſapientiæ gratis datæ. Quid clariùs?

Et quoad Angelos *in* 2. *diſt*. 4. *art*. 3. *quæſt*. 1. concedit eis cognitionem ſupernaturalem omnium; nam ait, indidiſſe ſpecies, & deſuper expandiſſe lumen ſuper mentes Angelorum, quo cognoſcerent facta, & facienda.

114 SENTENTIA igitur S.Bonauenturæ eſt, in Chriſto fuiſſe ſcientiam per ſe infuſam. Ità S. Doctor ſuprà. Eum ſequuntur D.Thom. *quæſt*. 9. *art*. 3. & *tota quæſt*. 11. omneſque Thomiſtæ ibi, Capreolus *in* 3. *diſtinct*. 14. *quæſt*. 1. *art*. 1. *concl*. 2. & *art*. 3. *ad argumenta*, Paludanus ibi, *quæſt*. 2. Marſil. *quæſt*. 10. *art*. 2. Valentia *diſp*. 1. *quæſt*. 9. *puncto* 2. Nazarius *quæſt*. 9. *art*. 3. *controu*. *vnica*, Caſpenſis *diſp*. 6. *ſect*. 4. Suarez, & Vaſquez ſuprà, Morandus *quæſt*. 30. Tanner. *quæſt*. 5. *dub*. 3. *n*. 88. Lugo *diſp*. 20. *ſect*. 1. Becanus *cap*. 9. *quæſt*. 4.

ASSERO, in Chriſto fuiſſe ſcientiam ſuapte natura infuſam, diſtinctam à beata, & acquiſita.

PROBATVR à D.Bonauentura *in* 3. *diſtinct*. 14. 115
art. 3. *quæſt*. 1. *fundamento* 1. & 2. ex PP. allatis. *quæſt*. 5. qui ex dignitate Filij Dei arguunt, eum omnia ſciuiſſe, nec potuiſſe noua cognoſcere.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore ibi, *fundamento* 3. Chriſtus fuit plenus omni gratiâ, & veritate, vt dicitur *Ioan*. 1. Ergo habuit omnem veritatem, & ſcientiam, quæ deſuper infunditur: ſic etiam ad eum locum Ioannem acutè arguit S. Doctor: Chriſtus fuit datus nobis plenus gratiæ ad ſanctificandum, plenus veritatis ad illuminandum: ergo in ſe habuit cognitionem omnium ſupernaturalium, quæ nobis tradere debebat, ſic igitur cognoſcebat cogitationes hominum, & Angelorum, Diuina, ſupernaturalia Myſteria, & futura contingentia. Vnde *Lucæ* 2. de rebus Diuinis diſſerebat puer, ſtupentibus Doctoribus, vt notat ibi S.Doctor, & poſt eum Valentia.

NEQVE nos pungit ſcrupulus Suarez, poſſe du- 116
bitari Chriſtum hæc omnia cognouiſſe ſcientiâ beatâ, nam vt notat Valentia cum S. Doctore, plenitudo ſapientiæ ſignificat omnem modum ſciendi res, nec ſolùm per gloriam, ſeu viſionem beatam, & omnem carentiam cognitionis excludit, quam rationem efficaciorem acclamat Vaſquez, *numer*. 6. Confirmatur; nam in Chriſto fuit ſcientia omnis ſuper cæteros; at multi ſancti habuere ſcientiam infuſam per ſe: Ergo. Hæc verò in D.Bonauentura *diſtinct*. 14. adeò clara ſunt, vt mirer, eum in contrarium trahi: At eſto non fuerit in aliis diſtincta à donis: attamen in Chriſto debuit eſſe vt Capite, vt ait Nazarius.

PROBATVR tertiò à S.Doctore *diſt*. 15. *art*. 2. 117
quæſt. 1. *in corpore*, quem ſequitur Vaſquez *loco cit*. Nazarius *loco citato*. In Chriſto debuit eſſe cognitio neceſſaria ad redimendum operibus meritoriis perfectiſſimis genus humanum: Sed hoc requirit ſcientiam perfectiſſimam ſupernaturalem per ſe, & excludit omnem ſupernaturalium ignorantiam: Ergo. Quod verò non poſſit hæc eſſe ſcientia beata, patet ex dictis; nam ad operationem prærequiritur cognitio proportionata illius operantis ſtatui; at operationes meritoriæ perfectiſſimæ ſunt operationes ſupernaturales viatoris pro ſtatu formali viæ: Ergo requiritur etiam cognitio ſupernaturalis viæ; ſcientia enim beatâ ad ſtatum pertinet comprehenſoris, vt præmium præcedentium meritorum. Confirmat
Lugo *num*. 5. quia erat Viator, & Comprehenſor: 118
at viator habet eam, & beati diſtinctam: Ergo & Chriſtus.

QVÆSTIO X.

Vtrum res pertinentes ad ordinem naturæ cognoſcantur per hanc ſcientiam infuſam.

DE hac ſcientia tria conſiderare oportet, ideſt, 119
obiectum, actus, & habitus; & primò incipiam ab obiecto à quo dignoſcitur actus, & habitus. Hæc tamen breuiter expedio.

RATIO dubitandi in hac quæſtione eſt, quia huiuſmodi res ſunt obiectum ſcientiæ naturalis, ſiue ſit labore acquiſita, ſiue ſit per accidens infuſa; at verò hæc ſcientia infuſa per ſe eſt altioris ordinis: Ergo non verſatur circa has res inferiores,

riores; eiuſdem enim obiecti ſufficit vna ſcientia.

120 PRÆTEREA Scotus *diſt.* 14. *quæſt.* 3. Durandus *quæſt.* 3. & 4. negant, huiuſmodi res cadere ſub obiectu ſcientiæ infuſæ per ſe. Idem adſcribunt Seraphico, ſed malè, vt dixi *quæſt.* 9.

OMNES igitur, qui hanc ſcientiam per ſe infuſam concedunt in Chriſto, aſſerunt, eam habere pro obiecto omnem rem creatam. Ità Vaſquez *diſp.* 53. *cap.* 1. Suarez *diſp.* 27. *ſect.* 1. S. Doctor, *ll. cc. quæſt præcedenti*, Nazar. *quæſt.* 11. *art.* 1. *contrau. vnica*, *quæſt.* 1. de Lugu *diſp.* 20. *ſect.* 2. Motaudus *quæſt.* 32. 364. Becan. *cap.* 9. *quæſt.* 3.

ASSERO primò cum hac ſententia, omnem rem creatam haberi pro obiectu huius Chriſti ſcientiæ.

121 PROBATVR à Suarez ratione D. Bonauenturæ *diſtinct.* 14. *art.* 3. *quæſt.* 1. quia anima Chriſti fuit perfectiſſima pru ſtatu viæ, & patriæ ſimul, & Angelis perfectior: ergo debuit habere ſcientiam de omnibus perfectiſſimam, omnibus modis conuenientibus ſtatui perfecto viæ, & patriæ: Ergo licèt haberet ſcientiam beatam de omnibus, debuit eam habere etiam infuſam per ſe; quamvis autem per hanc lumine perfectiori, quàm ſit illud ſcientiæ, per accidens infuſæ, omnes res demonſtrarentur; attamen neque erit ſuperflua ſcientia per accidens infuſa, quia licèt inferioris ordinis, tamen eſt perfectio connaturalis animæ, & ideò non debuit eâ carere.

122 OBIICIT Scotus, quia hæc ſcientia eſt de eodem ſubiecto, ac acquiſita: Ergo hæc ſuperflua.

RESPONDET Suarez, licèt obiectum materiale vtriuſque ſit idem, tamen modus, ſeu ratio formalis, qua feruntur ambæ in idem obiectum, eſt diuerſus: ſic idem obiectum ab homine, & Angelo, & in homine à ſenſu, & intellectu conſideratur. Vnde falſum eſt, quod ait Scotus, hanc ſcientiam differre ab acquiſita ſolùm ex parte efficientis, ſicut viſus congenitus, & reſtitutus cæco per miraculum; hæc enim ſcientia ex natura ſua exigit infundi; illa verò non, & lumen huius eſt altioris ordinis, quod poteſt etiam in inferiora; debuit ergo anima Chriſti hanc ſcientiam habere perfectiorem, ne ſi anima ſanctiſſima haberet ſolam infuſam per accidens, eius cognitio eſſet imperfectior angelica: Ideò non eſt ſuperflua, neque ſequitur ſuperfluitas ſpecierum, inducta *quæſt.* 6. *aſſert.* 3. in ſpecies acquiſitas.

HÆC reſponſio tamen poteſt retundi ex parte;
123 nam licèt benè ſic probetur, animam habentem ſcientiam acquiſitam, infuſam per accidens potuiſſe habere etiam infuſam per ſe, quippè ſublimiori lumine tendentem in idem obiectum: attamen è contra ſequitur, habentem hanc infuſam per ſe, fruſtra habuiſſe aliam infuſam per accidens, quæ eſt ſuaptè natura acquiſita, quæ eſt imperfectior, & ideò argumentum valeret ad reiiciendam à Chriſto alteram ſcientiam, puta infuſam per accidens.

124 AT reſponſio S. Bonauenturæ, *ad* 2. *& ſequentia* ſatisfacit, dum has ſcientias conſiderat in ordine ad animam Chriſti, exiſtentem in duplici ſtatu Viatoris, & Comprehenſoris, & in ſtatu vndequaque perfectu ſecundùm omnes ſtatus. Quia ergo etiam ſcientia acquiſita eſt modus perfectionis connaturalis animæ, ideò non debuit eâ carere anima ſanctiſſima Chriſti, alioqui ſi liceret arguere, ſuperfluam eſſe ſcientiam inferiorem, quia omnia perfectiùs videbat ſcientiâ beatâ, ſequeretur, ſuperfluam fuiſſe omnem, non modò acquiſitam, ſed etiam infuſam, vt notat cum S. Doctore, etiam Valentia *diſp.* 1. *quæſt.* 9. *punct.* 2. Itaque Scotus, qui hanc ſuperfluitatem inducit in alteram harum ſcientiarum, quia vtraque in idem obiectum tendit; tenebitur ſoluere hanc inſtantiam, cur non ſit ſuperflua etiam ſcientia ab eo admiſſa infuſa per accidens; eò quòd per aliam ſcientiam beatam tendit in idem obiectum, & hoc perfectiſſimè, eaque ad meritum inſeruire ab eo aſtruatur, vt dicam *diſp.* 20. *quæſt.* 4.

OBIICIT ſecundò: Fruſtra fit per plura, quod 125
poteſt fieri per pauciora; ſed anima Chriſti cognoſcit omnia ſufficienter per ſcientiam beatam: Ergo.

RESPONDET D. Bonauentura, Maiorem eſſe veram, quando per pauciora poteſt fieri res æquè benè: Iam verò hoc caſu non fieret æquè benè, quia non haberet ſcientiam, conuenientem omni ſuo ſtatui, omnique modo debitam.

OBIICIT tertiò: Maius lumen abſorbet minus: ſed cognitio animæ Chriſti in Verbo eſt luminoſiſſima: Ergo abſorbet omnem aliam inferiorem.

RESPONDET S. Bonauentura concedendo de lu- 126
minibus eiuſdem rationis, quæ eodem modo irradiant, & ſecundùm eandem partem, non ſic autem eſt in his ſcientiis: Prætereà reſpondet, Lumen maius abſorbere minus, non quoad exiſtentiam, ſed ſolùm quoad apparentiam, nam etiam meridie lucent ſtellæ, licet non appareant. Tandem reſpondet, eſto id in lumine corporeo accidat, non tamen in ſpiritualibus euenit: Lumina enim ſpiritualia ſunt minus permixtioni obnoxia, quàm corporalia.

OBIICIT quartò: Quando venit quod perfe- 127
ctum eſt, etiam ſcientiæ, euacuatur quod ex parte eſt, vt ait Apoſtolus *prima Corinthior.* 13. Sed anima Chriſti ab initio habuit ſcientiam beatam, quam Apoſtolus intelligit perfectam: Ergo ceſſant omnes aliæ imperfectæ. Ideò enim Apoſtolus ſubdit: *Scientia deſtruetur.*

RESPONDET S. Doctor, euacuari quod ex parte eſt, quando habet imperfectionem adnexam, quæ repugnet perfectioni ſtatus patriæ: Sic adueniente viſione clara, ceſſat fides, & ſcientia quoad modum ſciendi imperfectum, vt latè ediſſerit Seraphicus Doctor 3. *diſtinct.* 31. *art.* 2. *quæſt.* 3. & latiùs dictum eſt, 2. 2. *tractat.* 1. *diſputat. de fide*, *quæſt.* 2.

SECVNDÒ dico, non euacuari imperfectum ſtatui alteri conueniens, nec implicans cum ſtatu perfecto.

QVOAD ea, quæ diſputat Scotus: quomodo per 128
ſpecies iſtas potuerint cognoſci ſingularia etiam quoad exiſtentias, remitto ad ea, quæ de ſpeciebus Angelicis cum S. Doctore concluſi *p. p. Tractat.* 4. *diſputat.* 2. *quæſt.* 5. & 6.

QVÆSTIO XI.

An Actus liberi, & futura contingentia cadant ſub obiecto huius ſcientiæ.

FVIT opinio D. Thomæ, 3. *diſt.* 14. *quæſt.* 1. 129
art. 3. *quæſtiuncula* 1. & *de Veritate, quæſt.* 20. *artic.* 6. Animam Chriſti hæc non cognouiſſe per ſcientiam infuſam, ſed in Verbo.

ATTA

Attamen mutata ſententia oppoſitum docuit *3. parte, quæſt. 11. art. 1.* Idem habent omnes ferè Theologi *in 3. diſt. 14.* vbi D.Bonauentura *art. 3. quæſt. 1. & 2.* Caietanus *hîc, art. 1.* Alvarez *diſp. 60.* Lugo *diſp. 20. ſect. 2. num. 32.* Becan. *cap. 9. quæſt. 3.* Morandus *quæſt. 32. num. 363.* Faber *diſp. 37. cap. 2.* Suarez *diſp. 27.* Vulpes *diſp. 42. art. 8.* cum Scoto *diſt. 14. quæſt. 3.*

Assero primò, Animam Chriſti per hanc ſcientiam videre ſecreta cordium.

130 Probatvr à Nazar. *quæſt. 11. art. 1 quæſtione ſua 3. ex Matth. 9. Marci 2. & 8. Lucæ 5.* vbi Chriſtus dicitur cognouiſſe cogitationes hominum. Enim verò, ſi textus ſcrutemur medullam, inueniemus, id Chriſtum feciſſe, vt Deus erat: Cùm enim blaſphemiæ redargueretur, quaſi ſimplex homo, ſe Deum acclamaret, ipſe ſe ſcrutatorem cordium oſtendit, quod eſt proprium Dei, vt dicitur Hierem 17. *Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile, &c. Ego Deus ſcrutans renes, & corda.* Sic igitur arguit Chriſtus: *Quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus:* Per vos, & eodem modo nullus poteſt ſcrutari corda, niſi Deus: ergo qui ſcrutatur corda, poteſt dimittere peccata, & eſt Deus: Ideò de Chriſto quoad Deitatem id exponit S.Bonauentura ad eum locum ſecutus Chryſoſtomum *homil. 30. in Matth.* Hieron. *in cap. 9. Matth.* Cyrill. *lib. 2. in Ioan. cap. 37.* Bedam *in Matth. cap. 20.*

Respondet Nazarius, ſcientiam infuſam, qua cognoſcuntur corda, fuiſſe Chriſto propriam, ratione vnionis animæ cum Verbo; & ideò ex hac proprietate benè Patres oſtendere, Chriſtum eſſe Deum.

131 At verò, cùm alij ſancti etiam per reuelationem ſcrutati ſint corda, non poteſt dici proprium animæ Chriſti: Cùm autem Chriſtus ad oſtendendum ſuam Deitatem panderet cogitationes, oportet dicere, eum ſuâ propriâ virtute reuelaſſe cogitationes, & alioqui Deum non eſſe reuelaturum animæ illi hanc cognitionem, ſi aut anima vellet ſe Deum probare, aut ille homo ſe Deum prædicaret, ſi non fuiſſet. Benè tamen infertur hanc notitiam fuiſſe reuelatam etiam animæ Chriſti.

132 Probatvr validius ex *5. Ioan.* vbi Chriſtus ait: *Neque Pater iudicat, ſed omne iudicium dedit filio, & poteſtatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis eſt,* vbi aduertit S.Doctor, datum eſſe Chriſto iudicare omnia in extremo iudicio, tam externa, quàm interna, in quantum eſt in forma ſerui. Hinc igitur collige, etiam internas cogitationes Chriſto reuelatas. Vide S. Doctorem etiam *in 4. diſtinctione 48. quæſt. 1.*

Ratio verò eſt, quam habet S.Doctor *diſt. 14. art. 3. quæſt. 1. & diſt. 15. art. 2. quæſt. 1.* perfectio animæ Chriſti, cuius ſtatui conueniebat perfectiſſima omnis cognitio; adde quòd cùm veniſſet Magiſter animarum ad eas deducendas ad ſalutem, debuit internas earum cogitationes non ignorare, alioqui non potuiſſet rectè ſuum opus exantlare. Hac ratione vtuntur, vt plurimum, Recentiores; quam appoſui *quæſt. 5. aſſert. 1.*

133 Assero ſecundò, Chriſtum ſcientiâ hac infuſâ cognouiſſe futura contingentia etiam libera: Ità D.Thom. *quæſt. 11. art. 1. ad 3.* vbi omnes Thomiſtæ, Scotus *diſtinct. 14. q. 3.* Durand. *quæſt. 3. num. 6.* Marſil. *quæſt. 10. art. 2.* patet eſt dictis *diſp. 12. q. 6. dubit. 3.* vbi cum S.Bonauent. oſtendemus Chriſtum fuiſſe antonomaſticè Prophetam. Certum eſt autem, alios prophetas prænidiſſe futura: ergo multò magis Chriſtus.

Probatvr etiam eiſdem rationibus, quibus primum aſſertum eſt probatum.

Si quæras modum, quo potuit anima Chriſti hæc ſcire, profectò non eſt intuitiua cognitio, quæ eſt rei præſentis, ſed abſtractiua per ſpeciem infuſam, addita reuelatione Diuina; vt ait Suarez *diſput. 27. ſect. 2.* Neque erat fides, quia eſt manifeſta reuelatio euidens. Ipſum vide. 134

QVÆSTIO XII.

Vtrum Myſteria Gratiæ contineantur ſub hac ſcientia Christi

De his nulla ferè eſt difficultas, hæc enim ſunt obiectum maximè proprium huius ſcientiæ. 135

Assero, cognouiſſe animam Chriſti per hanc ſcientiam quidditatiuè, & intuitiuè res creatas ſupernaturales, decreto ſtatutas in ſubſtantia, aut modo ſuo per proprias earum ſpecies, & in proprio genere: Ità D.Thom. *quæſt. 11. art. 1.* & Scholaſtici *in 3. diſt. 14.* vbi D.Bonau. *art. 3.* Bannes verò 2. 2. *quæſt. 5 art. 1. ad 3.* Alvarez *diſp. 61.* Nazar. *q. 11. art. 7. quæſt. 5.* aſſerunt cognouiſſe in atteſtante, Becan. verò *cap. 9. quæſt. 3.* lumini ſuperno, & ſpeciebus infuſis id tribuit.

Probatvr à S.Bonauentura efficaciſſimè ex illo Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis. De plenitudine eius omnes accepimus.* Cùm igitur Chriſtus ſit auctor gratiæ, & ſcientiæ, quia gratia, & veritas per Ieſum facta eſt: gratia ſanè ad ſanctificandum, veritas autem ad illuminandum, & oſtendenda Myſteria gratiæ, proculdubio ea non ignorauit, vt arguit etiam Suarez *diſp. 27. ſect. 3.* Becan. *loco cit.* Vulpes *diſp. 42. art. 9.* 136

Hæc verò, cùm ſint entia finitæ perfectionis, poſſunt repræſentari, vt in ſe ſunt per ſpecies creatas eiuſdem ordinis, & lumine finito eiuſdem ordinis clarè, & quidditatiuè cognoſci.

Probatvr ſecundò à D.Bonau. *diſt. 15. art. 2. quæſt. 1. in corpore,* quia Chriſtus venit, vt noſter reparator, Magiſter, & dux in via ſalutis, & gratiæ: ergo hæc omnia nouit, quæ hunc ordinem attingebant, alioqui ignoraſſet nos dirigere, vt ait Chriſtus ipſe, Matth. 15. *Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt.* 137

QVÆSTIO XIII.

Vtrùm omnes effectus poſſibiles Diuinæ omnipotentiæ cadant ſub hac ſcientia.

D. Thomas *quæſt. 11. art. 1.* Caietan. & alij *ad eum articul. D.Thom.* Durandus, Richardus, *diſt. 14.* Marſil. *quæſt. 10.* videntur id negare. 138

Oppositvm tamen tenere videntur Magiſter, Alenſis, & alij apud Suarez *diſp. 17. ſect. 4.* Vulpes *diſp. 42. art. 8.* Suarez *ibi,* id incertum fatetur, tamen in priorem ſententiam inclinat, quæ videtur ſententia S.Bonauent. *diſt. 14. art. 2. quæſt. 2. & 3.* vbi vult, animam Chriſti cognoſcere habitu omnia poſſibilia, non ex habitu infuſo, ſed ex promptitudine Verbi ad manifeſtandum, & hæc videtur ſufficiens, nec oportet plura ſcire per ſcientiam inferiorem, quàm per ſuperiorem, vt ait etiam Suarez.

Qvare oportebit è ſola finitate habitus arguere obiecta

obiecta,& cùm babitua ſit finitus, erunt finita etiam
139 obiecta reuelata. Idem omninò ſequetur de ſpeciebus repræſentantibus, vt cùm finitæ ſint, nequeant infinita repræſentare.

QVÆSTIO XIV.

Vtrum DEVS, *vt trinus, & vnus, cadat ſub obiecto huius ſcientiæ.*

140 SCOTVS 2. *diſt.* 3. *quaſt.* 9. apud Vulp. *diſp.*4. *art.*6. dat in Angelis, & Chriſti anima ſpeciem quidditatiuam ſupernam eſſentiæ, & ſuppoſitorum in ea, & ait, eam eſſe rationem exprimentem eſſentiam; non modum eſſentiæ, in ſuis ſuppoſitis intellectui Angeli.

FERRARIENSIS 3. *contra Gent. cap.*62. §. *Ad id quod vltimo.* Caietanus *quaſt.*1. *artic.*1. Alvarez *diſp.*62. Zumel *p.p quaſt.*32. *art.*1. *diſp.*2. Nazar. *quaſt.*21. *art.*1. *quaſt.*6. aliique recentiores Thomiſtæ id aſſerunt, quod quærimus.

MIROR tamen cum Vaſquez. Nam D.Thom. *in fine reſolut.* ait: Ipſam tamen Dei eſſentiam per hanc ſcientiam non cognouit, ſed ſolùm per primam (ideſt beatam.) Affirmatiuam ſententiam tenet etiam Suarez, *diſput.*27. *ſect.*5. Morandus *q.*32. Valentia *quaſt.*11. *punct.*2. Tanner, *quaſt.*5. *dub.*5. Becan. *cap.*9. *quaſt* 3.

141 CAPREOLVS *in* 2. *diſt.* 23. *quaſt.vnica ad argumenta Scoti, cont. ſecundam concluſionem,* Caietan. *hic,* & 2.2. *quaſt.*171. *art.*5. Molina *p.p. quaſt.*1. *art.*2. *diſp.*4. dicunt, poſſe virtute ſcientiæ beatificæ creati cognitionem abſtractiuam, qua euidenter appareat Deus vnus, & trinus: Ità etiam Morand. *quaſt.*32. Lugo *diſp.* 20. *ſect.* 3. putat animam Chriſti in cognitione vnionis hypoſtaticæ cognouiſſe etiam Trinitatem, ſed Caſpenſ. *diſp.* 6. *ſect.* 4. *num.*44. non aſſentitur, neque Suarez *diſp.*27. *ſect.*5.

VASQVEZ *diſp.*53. Bannez *p.p. quaſt.*32. *art.*1.
142 *dub.*2. negant, poſſe extra Verbum haberi euidentem Trinitatis cognitionem.

SENTENTIA S.Bonauenturæ *in* 3. *diſt.*14. *art.*3. *quaſt.*1. & 2. ea eſt, vt illa cognitio, quæ infuſa eſt Adæ, & Angelis à creatione, multò magis fuerit infuſa animæ Chriſti: Adæ verò infuſam cognitionem quandam claram, mediam inter ſcientiam viſionis, & notitiam fidei, aſſerit *in* 2. *diſtinct.* 23. *artic.* 2. *quaſt.* 3.

QVOAD Angelos verò aſſerit *in* 2. *diſt.*4. *art.*3. *quaſt.*1. eas habuiſſe ab initio cognitionem à Verbo per illuminationes, quia Deus indidit eis ſpecies omnium, & lumen ſuper mentes Angelorum expendit, quo cognoſcerent facta, & facienda: at verò *diſp.*3. *p.*2. *art.*2. *quaſt.*2. oſtendit, Angelum non vidiſſe Deum clarè naturaliter: at *in reſponſione ad* 4. videtur concedere, cognouiſſe per ſupernas illuminationes, & per effectus viſibiles, & inuiſibiles, & hanc poſtremam cognitionem aſſerit *ad* 6. *de Deo vno,* quia cognitio Dei ab effectu eſt cognitio Dei, vt vnus eſt, quia ſunt ab eo vt vnus eſt: at cognitio per illuminationes poteſt eſſe etiam ſanctiſſimæ Trinitatis.

143 ASSERO primò, Animam Chriſti per hanc ſcientiam cognouiſſe Deum, vt vnum à poſteriori.

PROBATVR à S.Doctore *in* 3. *diſt.*14. *art.*3. *q.*1. ratione, qua vtitur Suarez. Perfectius cognoſcit anima Chriſti Deum, quam Angeli, vt omnes cedunt: ſed Angeli cognoſcunt Deum perfectè à creatione per ſcientiam inditam, & per effectus: Ergo. Confirmatur, quia anima Chriſti cognoſcit effectus perfectiſſimos omnes, quos Angeli non cognoſcunt, nempè effectus omnes ordinis ſupernaturalis, vt dixi *quaſt.*12.

ASSERO ſecundò, eam cognouiſſe etiam Myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis. 144

PROBATVR ratione S.Doctoris *diſt.* 15. *art.*2. *quaſt.*1. Chriſtus ea omnia cognouit, vt viator, quæ ad eius officium, quatenus viator erat, conducebant: Sed ad officium eius ſpectabat nos docere res Diuinas, Myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis præcipuè, quod etiam docuit maximè *vltimo Matthæi*, cùm Baptiſmum præcepit: Ergo hæc omnia nouerat, vt viator, ſed non naturaliter, neque ob effectus: Ergo per ſcientiam infuſam. Hac ratione nititur Suarez *loco citato.*

RESPONDET Vaſquez, hanc eſſe rationem friuolam; nam potuit Chriſtus loqui de his rebus ea notitia clara, vt dicitur Ioan. 3. *Quod vidimus teſtamur.*

At ſecundùm Gloſſam (vt notat D. Bonauentura ad eum locum) non loquitur de viſione beatifica, ſed de reuelatione, & ideò in numero plurali includit etiam Apoſtolos: *Quod ſcimus, quod vidimus.* Apoſtoli autem non erant beati: Prætereà certum eſt, animam Chriſti non eſſe vſam ſcientià beatà ad hæc opera docendi, prædicandi, & orandi, quæ erant meritoria. Tandem dato quod aſſereret, ſe vidiſſe ea, quæ docebat, non ſequitur, eum docuiſſe eadem ſcientià, ſed hoc aſſereret ad certitudinem eorum, quæ docebat, infundendam. 145

QVòd verò ait Vaſquez, ſcientiam beatam non obfuiſſe ad meritum, vt promittit probare *diſp.*74. *cap.* 1. ſatis eſt; ſed tenetur probare, profuiſſe, ſeu cognitionem beatam deſeruiſſe ad actus quoslibet meritorios. Falſum eſt enim, cognitionem beatam eſſe principium meriti, vt dicam *diſp* 20. *q.*4. Quòd verò *diſp.* 74. dicit de S. Doctore, confutatum eſt *prima* 2. *tract.*5. *diſp.* 4. *quaſt.*7. neque ibi aliquid probat Vaſquez. 146

CÆTERVM vrget Vaſquez circa modum huius cognitionis.

RESPONDETVR, hanc notitiam euidentem eſſe in atteſtante ex vi proprij luminis, & reuelationis ſupernaturalis. Per ſpecies quidem infuſas concipere poteſt Deum trinum, & vnum, quam conceptionem, ſeu locutionem Dei diſtinctè, & euidenter intuetur, & ita euidenter videt eſſe à ſolo Deo; quæ cognitio non excludit altiorem cognitionem per viſionem claram, quia licèt aliqua res in ſe videatur, poteſt videri etiam in imagine, & vterque modus perfectionem aliquam affert in ſuo genere; & ideò vtrumque potuit habere anima Chriſti. Hunc modum præ cæteris laudat Suarez, & videtur magis ad mentem D. Bonauenturæ, imò ex eo deſumptus, maximè vbi de Angelis loquitur *locis ſuprà citatis.* 147

QVÆSTIO XV.

Vtrum Anima CHRISTI *potuerit eſſe ſemper in actu ſecundo huius ſcientiæ.*

VASQVES *diſp.*53. *n.*18. reſpondet, Chriſtum omnia actu cognouiſſe, quorum habuit ſpecies 148

inſuſas; tamen non manſiſſe in actuali omnium conſideratione, & probabile putat Marſil. *3. quæſt.* 10. *art.* 2. Becan. *cap.* 9. *quæſt.* 5.

D. Thomas, *quæſt.* 11. *art.* 5. oppoſitum docet, quem ſequitur Alvarez *diſp.* 57. Suarez *diſp.* 28. *ſect.* 1. Chriſtum nempè ſolùm ſucceſſiuè actus iſtius ſcientiæ habuiſſe, & hæc eſt opinio D. Bonau. *diſt.* 14. *art.* 2. *q.* 2. & ità citatur etiam à Suarez cum Richardo: ſic etiam Morand. *quæſt.* 31. *num.* 367. Id ſenſit Scotus apud Vulp. *diſp.* 41. *art. vltim.*

Assero primò habuiſſe animam Chriſti actus circa hanc ſcientiam.

149 Probatvr à Suarez argumento S. Doctoris *in* 3. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. nam ab initio habuit actus meritorios, qui cognitionem ſupernaturalem prærequirunt, & hic modus operandi fuit independens à phantaſmatibus; nam illa ætate ſaltem ex natura rei non ſunt organa apta, vt rationi deſeruiant, & illa ſcientia eſt altioris ordinis, ità abſtracta, ſeu remota à ſenſibilibus, vt ab eis non pendeat, vt monet etiam Vulpes *diſputat.* 42. *artic.* 4. Scotum ſecutus.

150 Assero ſecundò, non potuiſſe Chriſtum vno, vel pluribus actibus, ſimul omnia obiecta huius ſcientiæ actu intelligere.

Probatvr à S. Doctore *diſt.* 14. *art.* 2. *quæſt.* 2. ratione demonſtratiua, quam Vulpes *diſp.* 42. *art. vltim. num.* 5. acclamat Scoto, & plurimi adhibent. Intellectus finitus nequit infinita indiuidua, maximè diuerſorum generum, & ordinum, non in aliquo vnita primario obiecto, variis modis à priori, à poſteriori, intuitiuè abſtractiuè, quædam euidentia in ſe; alia in ſolo atteſtante, vno actu finito, vel pluribus ſimul pariter finitis comprehendere: At varietas tanta eſt in obiectis huius ſcientiæ inſuſæ animæ Chriſti, eaque cogitur in propriis ſpeciebus intelligere virtute ſua limitata: Ergo.

151 Hoc confirmat: Si enim ex Ariſtotele 2. *Top. cap.* 2. non poſſumus plura per modum plurium perfectè intelligere, vt oſtendi *p. p. tract.* 9. *diſput.* 9. *ſect.* 4. *quæſt.* 6. licèt Deo supernè agente id fieret, vt docet, *diſt.* 18. *quæſt.* 1. *ad* 3. ſanè actibus diuerſis, eſto etiam vno; attamen infinita obiecta nequit actu attingere finita virtus, vt oſtendi *q.* 4. & 5. *de viſione in Verbo*, vbi eſt minor ratio obſtans, quia ibi omnia in vno Verbo collecta videntur, vt notat Vulpes è S. Bonauent. *diſt.* 14. *loco citato.*

152 Qvæ verò addit Vulpes, minus ibi obſtare, quia Verbi infinita virtute fit beata viſio, intellectu ſe paſſiuè merè habente, refutatui *p. p. tractat.* 9. *diſſ.* 9. *ſect.* 4. *quæſt.* 3. & 5.

QVÆSTIO XVI.

Vtrum actus huius ſcientiæ fuerit in Christo *diſcurſiuus.*

153 Primvs modus dicendi eſt, fuiſſe hunc modum vtendi hac ſcientiâ diſcurſiuum: Ità Alenſ. 3. *p. quæſt.* 13. *art.* 5. Durandus *in* 3. *diſt.* 14. *quæſt.* 3. Fundamentum Alenſis, ait Suarez *diſput.* 28. *ſect.* 2. illud eſſe, quia non ponit hanc ſcientiam, niſi per accidens inſuſam. Id ſentit Scotus apud Vulp. *diſp.* 41. *art.* 5.

Secvndvs modus eſt, vſum fuiſſe ſimplicis
154 intelligentiæ: attamen potuiſſe vti etiam componendo: Ità D. Thom. *quæſt.* 11. *artic.* 3. & omnes Thomiſtæ, vt refert Nazarius ibi *controuerſ. vnica*, Tanner. *diſput.* 5. *num.* 138. Becan. verò *cap.* 9. *q.* 5. ait, non potuiſſe vti diſcurſu, quando vtebatur propriis rerum ſpeciebus, ſed benè cum alienis.

Tertivs modus eſt Chriſtum non potuiſſe vti hac ſcientiâ cum diſcurſu: ita D. Bonauentura, *in* 3. *diſt.* 14. *art.* 3. *quæſt.* 2. Richardus, *artic.* 4. *quæſt.* 3. Suarez *diſp.* 28. *ſect.* 2. Vaſquez, *diſp.* 52. *cap.* 3. & *p. p. diſput.* 222. *cap.* 2. qui pro eadem ſententia citant S. Bonauenturam. Pro hac ſententia ſtant etiam Lugo *diſp.* 20. *ſect.* 6. Caſpenſ. *diſp.* 6. *ſect.* 4. Morand. *quæſt.* 32. *num.* 336.

Assero, Chriſtum non potuiſſe vti hac ſcientiâ componendo.

Probatvr à Suarez *loco citato*, & Caſpenſi 155
diſput. 6. *ſect.* 4. ratione D. Bonauenturæ, *in corpore*, quia proprius, & connaturalis modus cognoſcendi per hanc ſcientiam eſt per ſimplicem intuitum in ſpecies, quæ perfectiſſimæ ſunt, & lumen perfectiſſimum: Sed hic modus opponitur diſcurſui: Ergo. Confirmatur à S. Doctore *ad vltimum*, quia ſcientia Chriſti erat nobilior, & perfectior ſcientiâ infuſâ Angelorum; vnde etiamſi Angeli potuiſſent componere, non tamen de Chriſto ea imperfectio eſt dicenda: Diſtinctio autem Becani non eſt ad rem noſtram.

QVÆSTIO XVII.

An ſcientia hac fuerit perfectior in Christo, *quàm in Angelis.*

Prima opinio eſt Scoti *in* 3. *diſtinct.* 14. *quæſt.* 4. 156
cognitione habituali perfectiorem eſſe ſcientiam hanc in Chriſto, quia perfectiſſimas habuit ſpecies, ſicut perfectiſſimam gratiam, & ideò cognitione, ſecundùm ipſum abſtractiuâ, præfert Chriſtum Angelis: Itaque ait animam Chriſti fuiſſe in habitu, ſeu actu primo perfectiſſimè ſuper Angelos quoad cognitionem abſtractiuam: Cognitionem verò intuitiuam, quæ eſt tantùm rei præſentis in ſe ipſa, quam acquiſitam eſſe dicit, vult fuiſſe imperfectiorem, quàm Angelicam; eum ſequitur Fauentinus *diſputatione* 48. Vulpes *diſput.* 42. *art.* 3. & 4.

Secvnda opinio eſt Suarez *diſp.* 29. *ſect.* 1. Vaſ-
quez *diſp.* 52. ſcientiam inditam animæ Chriſti fuiſ- 157
ſe perfectiorem Angelica, non modò quoad multitudinem cognitorum, & ſcientiæ certitudinem, ſed omnibus modis.

Tertia opinio eſt D. Thomæ, ſcientiam hanc animæ Chriſti fuiſſe perfectiorem Angelicâ in reliquis; ſed in modo ratione ſubiecti, cuius cognitio eſt per conuerſionem ad phantaſmata, & per collationem, & diſcurſum, fuiſſe imperfectiorem Angelicâ; eum ſequuntur Thomiſtæ. Vide Nazarium *quæſtione* 11. *articul.* 4. *controuerſ. vnica.*

Qvoad D. Bonauenturam, eum arbitror eſſe 158
cum ſecunda ſententia, quia *diſt.* 14. paſſim ſcientiam infuſam animæ Chriſti anteponit cæteris aliorum: & ſæpè etiam Angelorum, vt patet *artic.* 3. *quæſt.* 2. *ad vltimum*, & *quæſt.* 3. *in corpore*, ſi attentè legatur, negat verò modum per diſcurſum, vt dixi *quæſt. ſuperiori*, ſequitur Richard. *diſtinct.* 14. *quæſt.* 4. *art.* 4.

Assero, ſcientiam infuſam animæ Chriſti fuiſſe

fuiſſe abſolutè perfectiorem Angelica ex omni capite. Suppono autem contra Marſilium 3. *quaſt.* 10. *art.* 2. Species ſcientiæ Chriſti fuiſſe plures, vt docet S.Bonau. *diſt.* 14. *art.* 3. *q.* 2. quippe imperfectior eſt, quàm beata, & ideò minus ſimplex eſſe debet. Ità tenent cæteri, vt notat Suarez *loco citato*.

PROBATVR à Suarez argumento D. Bonauent. *art.* 3. *quaſt.* 1. *in corpore*, & *quaſt.* 2. *ad vltimum*, nam anima Chriſti in cæteris gratuitis omnibus fuit perfectior Angelis: Ergo & in hac ſcientia.

160 HVIVS autem præcellentia ſtat primò in multitudine cognitorum, nam multò plura nouit, quàm Angeli, v. g. futura omnia contingentia, vt dixi *quaſt.* 11. quæ ab Angelis non ſunt cognita, atque in cognitione poſſibilium, quæ Chriſtus omnia habitu cognouit, vt dixi *q.* 4. Ideò ait Apoſtolus, Epheſ. 3. *Vt innoteſcat Principatibus, &c.* vt notat D. Bonau. *in* 2. *diſt.* 23. *art* 2. *quaſt.* 1. *in corpore*, & alibi.

SECVNDÒ conſiſtit in perfectiori habitu, & claritate luminis, quibus perfectio intellectus humani, inferior Angelico, ſuppleta eſt.

QVÆSTIO XVIII.

An præter ſpecies intelligibiles requiratur in hac ſcientia LVMEN, *ſeu habitus infuſus.*

161 SVAREZ *diſp.* 29. *ſect.* 2. refert duas opiniones: Altera eſt, præter ſpecies requiri habitum ad facilitatem potentiæ, & lumen ad illuminandum obiectum: Altera Thomiſtarum quorundam, non requiri habitum, aut lumen, è ſpeciebus diſtinctum. Ipſe verò ait, ad actus naturales ſat eſſe vim intellectus, & ex parte obiecti ſpecies; ad ſupernos verò exigi lumen etiam ſupernum. Sic & ad viſionem Dei funditur lumen gloriæ.

VVLPES *diſp.* 41. *art.* 2. *num.* 7. ad lineam Scoti exigit ſpecies, & habitus; non autem lumen diſtinctum.

163 NAZAR. *quaſt.* 11. *art.* 6. *ad* 3. *controu.* 2. ad D.Thomæ ſenſum requirit lumen infuſum, & ſpecies, quæ ſunt materia habitus, ac proinde habitus multos. Idem ſenſere Richard. *diſt.* 14. *art.* 3. *quaſt.* 4. Petrus Berg. *dub.* 1216. Caiet *prima ſecunda, quaſt.* 54. *art.* 4. apud Vaſq. *diſp.* 54. *cap.* 4. vbi ad D.Thomæ gnomonem ait, nullum habitum, à ſpeciebus diſtinctum, eſſe in Chriſti anima; plures verò in ea ſpecies infuſas animæ, eas autem vnam ſcientiam conſtituere; ità Becan. *c.* 9. *q.* 4. adducens cum aliis D.Bonauenturam.

SERAPHICVS Doctor *diſt.* 14. *art.* 3. *quaſt.* 1. *in corpore*, exigit ſpecies, & *ad* 4. requirit etiam lumen: An verò habitus ſit à ſpeciebus diſtinctus, diſſerui *prima prima, tract.* 9. *diſp.* 9. *ſect.* 3. *quaſt.* 2. & *prima ſecunda, tract.* 2. *diſp.* 1. *quaſt.* 1. *& ſeq.* atque aſſerui. Suppono *ex prima prima, tract.* 9. *diſp.* 4. *quaſt.* 10. ſpeciem, ſeu obiectum non agere, ſed eſſe ſolum materiam, circa quam intellectus vitaliter agit. Quare circa obiectum naturale ſatis habet virtutis; at circa obiectum ſupernum eget lumine, potentiam eleuante, vt in gloria, quia actus circa ea obiecta ſunt ordinis ſupra naturam.

ITAQVE aſſero, ad actus ſcientiæ per ſe infuſæ requiri lumen habituale.

164 PROBATVR primò ex Iſa. 11. *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini; ſpiritus Sapientiæ, &c.* Ergo habitus: Lumen verò Pſal. 35. *In lumine tuo videbimus lumen.*

PROBATVR ſecundò aſſertio. Virtus actiua intellectus ex ſe eſt inſufficiens ad actus ſuperioris ordinis, nec ſatis eleuatur per ſpecies ſolas: Ergo habitu infuſo; quia, vt modo connaturali eleuetur, debet eleuari per virtutem inhærentem, ac permanentem, & hanc habitum vocamus. Confirmatur exemplo voluntatis, cui poſtquam propoſitum eſt obiectum ſupernaturale, & ſupernaturali modo cognitum, indiget habitu ad eliciendum actum, illi obiecto proportionatum: Ergo & intellectus.
Hanc rationem indicat S. Doctor *in* 2. *diſt.* 3. *part.* 2. 165
art. 2. *quaſt.* 1. *in corpore*. Quod verò obmurmurat Vulpes, *num.* 8. *& ſeqq.* ruit ex dictis.

QVÆSTIO XIX.

Vtrum hic habitus ſcientiæ infuſæ ſit vnus tantùm.

PRIMA opinio eſt, eſſe vnum tantùm habitum, 166
ſeu qualitatem ſimplicem. Ita D.Thom. *quæſt.* 11. *art.* 6. *ad* 3. & *in* 3. *diſt.* 14. *art.* 3. *quaſt.* 4. Richardus *art.* 3. *quaſt.* 4. Marſil. *quaſt.* 10. *art.* 2. *p.* 4. Suarez *diſp.* 29. *ſect.* 3. Becanus *cap.* 9. *quaſt.* 4.

SECVNDA ſententia eſt, non eſſe vnum habitum. Ità D.Bonau. *in* 3. *diſt.* 14. *art.* 3. *quaſt.* 2. Caietan. *p.* 2. *quaſt.* 54. *art.* 4. & tribuit D.Thomæ *hic*, & probabilem fatetur Becanus *num.* 6.

ASSERO cum hac ſententia, habitum ſcientiæ infuſæ in Chriſto non eſſe vnum, & ſimplicem.

PROBATVR, quia diuerſorum actuum diuerſa 167
debent eſſe participia habituum, in ordine ad obiecta ordine diuerſa; at obiecta huius ſcientiæ ſunt diuerſi ordinis, quia alia eſt naturalis, alia ſupernaturalis ordinis: Ergo.

RESPONDET Becanus, ſat eſſe vnum, ſicuti circa res omnis fidei ſufficit vnicum lumen fidei; & vnum lumen circa res ſenſibiles, & intelligibiles; & idem eſt habitus charitatis circa Deum, & proximum.

AT non affert ſimilia ad rem. Obiecta enim allata, vel vniuntur in ratione formali obiecti, vt res fidei; vel etiam ſubordinantur, vt charitatis, vel etiam ſunt eiuſdem ordinis, vt ſenſibilia ad intelligibilia, & quoad proprios gradus lumine diuerſo cernuntur, nempè ſenſibilia ſenſato, &c. cùm autem facta ſunt intelligibilia; quidni eo lumine cernantur? Enim verò obiecta ſcientiæ infuſæ varia ſunt ordinibus in ratione formali obiectorum.

QVÆRAS, an hoc lumen differat à lumine gloriæ. 168
RESPONDET Becan. *n.* 7. ſi hoc lumen ſit duplex, alterum circa naturalia: Alterum circa ſuperna, vt probabiliter putat Bonauentura, tunc poſſe dici alterum diſtingui à lumine gloriæ: alterum non.

SI autem ſit vnicum; aliqui Recentiores dicunt eſſe idem. Alij negant, quia lumen gloriæ Deum tantùm reſpicit.

QVOVIS modo arbitror differre, ex dictis *quaſt.* 169
præced. nam ordinatur ad cognitionem ordinis inferioris, id eſt viæ ad meritum; lumen vero gloriæ ad viſionem patriæ.

DISPVTATIO XV.

DE POTENTIA ANIMÆ CHRISTI.

ANIMAM Chriſti eſſe potentiſſimam nullus non aſſerit, cùm Omnipotens ſermo Dei, vt dicitur *Sapientiæ* 18. de regalibus exiens ſedibus, ei fuerit ſempiterna hypoſtaſi deſponſatus: Malè tamen hinc Hæretici illius erroris anſam arripuere, quam infrà ad quæſtionis initium referam. Porrò Chriſti potentiam hic diſcernimus ab illâ poteſtate, qua Iudex, Legiſlator, aliiſque poteſtatis inſignibus titulis acclamatur, de quibus ſingulares diſputationes ad huius tractatus finem inſtituam. Verùm, cùm potentia illa, de qua agitur in præſenti, præcipuè in patrandis miraculis eluxerit, non modicè controuertitur, qualis ea fuerit, num Moralis? num Phyſica? Hæc eſt ſola quæſtio, de qua in hac materia Scholaſtici fuſiùs altercantur: quare eam exactiùs, in ordine tertiam, examinabo; reliqua, quæ facilia ſunt, prolixiùs ſcribentibus remittam: Prius tamen, quàm Scholaſtica diſſidia componam, Catholicum Dogma contra Sectarios propugnare ſtudebo.

QVÆSTIO I.

Vtrum omnipotentia DEI *ſit humanitati aſſumptæ communicata.*

{ D. Bonau. diſt. 14. quæſt. vltima.
D. Thom. quæſt 13.

1 OMNIPOTENTIAM Dei verè communicatam cum aliis attributis humanitati Chriſti aſtruunt hæretici noſtri temporis. Hic error confuſionem naturarum cum Eutychete in Chriſto apponit, de quo ſatis dictum eſt *diſputatione* 5. *quæſtione* 1.

ASSERO ex fide, nequaquam fuiſſe humanitati Chriſti communicatam omnipotentiam: Ità D. Bonauent. & D. Thom. *hic*, cùm Magiſtro *in* 3. *diſt*. 14. vbi Richardus *art*. 2. Durandus *quæſt*. 5. Paludanus *quæſt*. 3. Gabriel. *quæſt*. 1. *art*. 3. *d*. 1. Alenſis 3. *parte*, *quæſt*. 14. & cæteri.

2 PROBATVR à D. Bonauentura, *fundamento primo*. Nil poteſt habere id, quod eſt prius ſe: at omnipotentia præcedit omnem creaturam quoad ſubſtantiam, & conſequenter quoad virtutem; nam poteſt producere omne ens: Ergo non poteſt alicui creaturæ conuenire: Ità & Suarez, *ad art. D. Thom.* Hæc ratio ſupponit fundamentum Catholicum, nempè quòd anima Chriſti, etiam poſt vnionem, manſit creatura, & inconfuſa, atque diſtincta à Deitate, atque adeò retinuit proprias operationes creaturæ, vt definiunt Concilium Chalced. *Act*. 5. Sexta Synodus *Action*. 4. 11. & 17. Concilium Lateranenſe ſub Martino, *Conſultat. vltima*, *Canon*. 9. 10. 11. & 12. & D. Leo Papa *epiſtola* 20. & alij allegati *diſputat*. 5. *quæſt*. 1. Ex quo deducit S. Bonauentura, aliam eſſe potentiam humanitatis; aliam Deitatis, ſicut alia eſt natura humana; alia Diuina.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore: Omnipotens non poteſt à Deo ſuperari virtute: at omnis creatura poteſt ſuperari à Deo: Ergo. 3

PROBATVR tertiò à S. Doctore: Virtus, & operatio ſequitur proportionaliter ad eſſe, vt ait Ariſtoteles; Sed eſſe cuiuſque creaturæ eſt finitus: Ergo & virtus operatiua, & operatio. Hæc eſt ratio etiam D. Thomæ.

PROBATVR quartò à S. Doctore. Nulla virtus creata eſt tranſcendens ſuper ens: at omnipotentia tranſcendit ens, quia poteſt de non ente facere ens: Ergo. Ità & Suarez.

PROBATVR quintò à D. Bonauentura *in corpore*. 4
Non minus eſt incommunicabilis virtus, quàm eſſentia Diuina: at eſſentia Diuina nulli creaturæ eſt communicabilis, vt fiat Deus: Ergo. Hoc fundamento Concilia, cum Patribus definiront,

ſuprà

ſuprà relati, manſiſſe naturam Diuinam, ab humana diſtinctam, & ſolà vnione hypoſtaticâ in Verbo communicatam. Ità Suarez.

5 Alias rationes habet S. Doctor *in corpore*. Prima eſt, quia creatura, cùm ex nihilo ſit, atque adeò nec exiſtat per ſeipſam, neque poteſt per ſeipſam operari, quod ad omnipotentiam requiritur. Deinde, quia compoſita eſt ex actu, & potentia, non eſt actus ſimplex, ac proinde non agit tota: ergo nec poteſt in totum, quod poteſt recipere actionem.

Tandem, quia virtus eius diſtat à ſubſtantia, poteſt imminui. Hæc vrget etiam Scotus *quodlib*. 7. & *hic* apud Vulpem *diſp*. 45.

Obiicies primò, Philip. 2. *Dedit ei nomen quod eſt ſuper omne nomen*: Ergo & virtutem.

Respondet D. Bonauentura, hoc nomen Diuinum datum per communicationem idiomatum, vt homo ille diceretur Deus. Vbi aduerte, nolle Seraphicum, quòd Chriſtus meruerit vnionem hypoſtaticam, ſed quod manifeſtata fuerit mundo, & glorificata, vt notat S. Bonauent. *in* 3. *diſt*. 18. *quæſt*. 2. *&* 3. *fundamento* 1.

6 Obiicies ſecundò. In anima tria ſunt, Potentia, Scientia, & Voluntas, vt vult Richardus; voluntas ſupponit ſcientiam, ſcientia ſupponit potentiam: Ergo natura, quæ eſt capax omnis ſcientiæ, eſt capax omnipotentiæ. Anima Chriſti fuit capax omniſcientiæ: Ergo.

Respondet S. Doctor, præſentiam operatiuam ſequi ad ſcientiam, eſto quoad actum interiorem hæc ſit prior; ſic poſſe velle, ſupponit poſſe ſcire; at quando dico omnipotentiam, dico poſſe operari.

7 Obiicies tertiò: Amplius extenditur ſcientia, quàm potentia; omne enim, quod Deus poteſt, ſcit; ſed non è contra, omne quod ſcit, poteſt; nouit enim peccatum, nec poteſt illud facere; nouit etiam contradictoria, nec illa poteſt conciliare. Tunc ſic: Quod capax eſt rei maioris, capax eſt etiam minoris; ſed maior eſt omniſcientia, quàm omnipotentia: Ergo ſi Humanitas Chriſti eſt capax omniſcientiæ, eſt capax etiam omnipotentiæ.

Respondet S. Doctor, omniſcientiam eſſe ampliorem quoad obiectum, vt argumentum probat, non quoad ſubiectum; nam omniſcientia non ponit infinitatem ſubiecti omniſcientis, ſicut ponit omnipotentia. Monet verò ſupponi omniſcientiam, modo dicto *quæſtione* 4. *&* 5. *diſputatione* 14.

8 Obiicies quartò. Poſſe ſcire vnum ſcibile eſt potentiæ: Ergo ſcire duo ſcibilia eſt maioris potentiæ, & ſic procedendo: Ergo poſſe ſcire infinita, eſt infinitæ potentiæ, vt arguiſtis *quæſt*. 4. *argumento* 2. *pro primo aſſerto*, & probatur à Scoto, *diſt*. 14. *quæſt*. 2. & Fabro *diſp*. 35. *n*. 28. qui argumentum ex D. Bonauentura ſumpsère. Vbi pluralitas naturalis requirit maiorem perfectionem, ibi infinitas ponit infinitam perfectionem. Exemplum eſt: ſi poſſe portare duo pondera, requirit virtutem vt duo: Ergo poſſe portare decem pondera, requirit virtutem vt decem: Ergo poſſe portare infinita pondera, requiret virtutem infinitam. Hinc vrges Faber tota illa diſputatione paſſim, non dari illum habitum in Chriſto, quo videat omnia.

9 Respondet autem non inferri eandem conſequentiam contra Scotum, quia ipſe ait, animam Chriſti non cognoſcere per habitum creatum, qui ſanè perfectiſſimus eſt, vt nequeat eſſe perfectior, ſed quia Verbum habet promptam voluntatem ad aperiendum ipſi animæ omnia, quæ in eo relucent, nec in eo aliquid relucet, quod non ſit aptum natum cognoſci ab anima Chriſti.

Scotus, & Faber fingunt hæc non percipere, & reſponſionem S. Bonauenturæ ſibi adaptant, quæ tamen eis non prodeſt, vt vidimus *quæſtione illa quarta citata*.

Respondet ergo S. Doctor, iuxta ea, quæ definiuit *eadem diſtinctione, art*. 2. *quæſt*. 3. Hanc potentiam non eſſe infinitam in habitu, atque adeò neque in actu, virtute præciſa ipſius habitus, ſed potius ex promptitudine Verbi ad omnia pandenda, quæ anima Chriſti voluerit videre. Quare anima Chriſti erit quidem in potentia paſſiua ad infinita, quæ non repugnat creaturæ; non tamen ad infinita actiuè, quia non habet virtutem in potentia, vel habitu adæquatam, ſed extrinſeca Verbi promptitudine. 10

Et ſi dicas, *ſcire*, non eſſe merum pati, ſed agere: Patet, verum eſſe de ſcientia actuali, quæ quidem conſiſtit in actu ſimplici iudicandi, non de cognitione habituali explicita eo modo, quo dixi ſuprà Syncategorematicè. 11

Quare mirum eſt, hos impugnatores Seraphici, qui argumenta ab eo ſurripiunt ad impugnandum, ſimulare reſolutiones, ac reſponſiones S. Doctoris; eas verò adhibere pro ſe extra eborum, vt vidi *quæſtione illa quinta*.

Obiicies quintò. Sicut filio communicat Faber parens ſcientiam practicam fabrilium, ſic videtur debuiſſe Pater Chriſto.

Respondetur, Deum communicaſſe animæ Chriſti ſcientiam practicam, id eſt cognitionem operum; non potuiſſe tamen communicare praxim eorundem operum, quia ſcientia habitualis, modo ſuprà relato, non exigit infinitam capacitatem, ſicut operum ipſorum patratio, & hæc eſt vera practica, quæ verſatur circa ea, quæ poſſunt fieri à ſciente, vt notat Vaſquez *diſput*. 57. *num*. 7. cum D. Thom. *art* 1. *ad* 3. 12

Obiicies ſextò: Ità vnitur virtus potentiæ; ſicut ſapientia intellectui Chriſti, quem ideò Apoſtolus vocat: *Dei virtutem, & ſapientiam*, 1. Cor. 1. Ergo ſicut intellectus Chriſti ob communicationem ad ſapientiam Dei, dicitur omniſciens: ità ob coniunctionem ad virtutem, dicitur omnipotens. 13

Respondet D. Bonauentura ex doctrina allata *ad* 4. negando paritatem; nam virtus intellectus eſt in ſuſcipiendo magis poſita: operatio verò eſt in merè agendo; multò autem excellentius eſt poſſe aliquid facere, quàm noſſe: Sic perfectius eſt poſſe facere muſcam, quàm eam noſſe, imò quàm noſſe cœlum, & terram.

Ex dictis habes cum S. Bonauentura *in corpore*, ſi quando omnipotentia animæ Chriſti adſcribitur, eam aſtrui per communicationem idiomatum: Sic intelligendi Damaſcenus 3. *de fide*, *cap*. 8. Nicetas *lib*. 3. *theſauri*, *cap*. 38. Gloſſa ordinaria ad id Lucæ 1. *Hic erit magnus*. 14

Ex his non ſolidè Vaſquez, *diſput*. 57. *cap*. 2. aſſerit, S. Doctorem velle, quod anima Chriſti ex vnione ad Verbum, facta ſit potentior, quamvis enim S. Doctor aſſeruerit, factam capaciorem ex vnione, eamque vſam virtutibus omnibus excellentiori modo, quàm vlla anima creata in proprio ſuppoſito: Attamen non eſt ad rem ad probandum, quod intendit Vaſquez; nam capacitas paſſiua infinita ſyncategorematicè non repugnat creaturæ in genere, eſto vt eſt creatura talis, habeat hanc terminatam, vt permaneat, quod oſtendi *diſputatione* 11. *quæſtione tertia, & quarta*: 15

at potentia actiua ſimpliciter repugnat, vt ait S.Doctor *ad* 4. exercitium verò virtutum dicit dignitatem moralem ex vnione, quæ ad rem hanc non facit. Similiter intenſio operum venit ex intenſione etiam gratiæ habitualis.

16 Ex quibus patet, quod Vaſquez *ibi*, non benè probat, non eſſe auctam potentiam actiuam; quia neque capacitas gratiæ aucta eſt; hæ enim duæ potentiæ diuerſæ ſunt: altera paſſiua, quæ poteſt eſſe infinita: altera actiua, quæ ſemper eſt finita in creatura, vt docet D.Bonauentura, *loco citato*: altera Phyſica: altera Moralis eſt extrà adaucta.

QVÆSTIO II.

An ex vnione data ſit anima CHRISTI *virtus ad miracula patranda.*

17 VERA miracula à Chriſto patrata fuiſſe, luce clariùs patet meridiana, quæ rectè contra infideles deffendit Michaël Medina *lib.* 2. *de recta fide*, *cap.* 7. vbi etiam cauſas aſſignat, cur à Paganis hiſtoricis non enarrentur?

Ex quo patet, hæc miracula non eſſe facta dæmonis poteſtate, vt rectè probauit ipſe Chriſtus, *Lucæ* 11. cuius argumenta argutè proſequitur S.Bonauentura *ibi*.

18 SIC enim arguit contra Phariſæos: *Omne regnum diuiſum deſolabitur*. Sed per vos, Ego eiicio dæmones è corporibus, agentibus aliis dæmonibus: Ergo dæmones inter ſe pugnant, & ſic Imperium Sathanæ ruet, dæmone ipſo volente. Maior eſt Politicum axioma (vt ait S. Doctor) & affertur à D.Hieronymo *in regula Monachorum, de pace, tom.* 9. ex Salluſtio *de bello Iugurtino*, non longè à principio: *Concordiâ parua res creſcunt; diſcordiâ maxima dilabuntur*. Hac ſanè inſcriptione inſignia ſua decorarunt excelſi Rhetiæ Collegati. Minor eſt Iudæorum: Vnde ad hominem arguit Saluator. Vide S. Bonauenturam.

ASSERO, Chriſtum vera miracula patraſſe ſuâ
19 humanitate.

PROBATVR à D. Bonauentura primò *ad* 7. *Lucæ*, vbi Chriſtus remiſit ad Ioannem eos, quos miſerat, vt ſciſcitarentur, an eſſet Meſſias: *Ite, renunciate Ioanni, quæ audiſtis, & vidiſtis: Cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, mortui reſurgunt*. Hoc autem argumento probat ſe Meſſiam, nam Iſaïæ 35. dicitur: *Tunc aperientur oculi cæcorum, tunc ſaliet, ſicut ceruus, claudus, & aperta erit lingua mutorum*, & Ezech. 37. *Scietis quia ego Dominus, cùm aperuero ſepulchra veſtra, & eduxero vos de tumulis veſtris*, Et Michææ 4. *In illa die congregabo claudicantem*. Tunc autem multa Chriſtus ſimilia patrauit.

20 DEINDE probatur à S Doctore *ad* 5. *Ioan.* ad ea verba: *Opera, quæ dedit mihi Pater, vt faciam, ipſa ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me.* Hæc ſane patrabat, vt ſe Filium Dei confirmaret, & veræ doctrinæ magiſtrum, atque ex his miraculis arguit, ſe eſſe Filium Dei, & Doctorem verum, quia fiebant in teſtimonium ſuæ doctrinæ, alioqui Deus illa non patraſſet, non enim Deus decipit.

IUAM oſtendit S. Doctor ad ea verba Ioan. 10. *Si mihi non vultis credere, operibus credite*, & c. 15: *Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*. Denique totum Euangelium miraculis Chriſti refertum eſt.

FVERE tamen aliqui ſomniantes, miracula Chriſti, vel ex optimo corporis illius temperamento ad 21
iuſtitiam, quo cæteris hominibus præcelluit, facta: at quis crediderit hoc temperamentum mortuos ſuſcitare?

ALII verò vi imaginationis ea fuiſſe patrata dixêre: At mortuos ſuſcitare non eſt imaginationis, & ipſe Chriſtus teſtatur ea, ſe patraſſe, vt crederent ſe eſſe Filium Dei, vt notat S.Doctor ad id Ioan. 11. *Lazarus mortuus eſt, & gaudeo propter vos, vt credatis*.

ALII dixêre, Animam Chriſti per excellentiam 22
beatitudinis vim habere tranſmutandi naturam inferiorem corpoream. Contra quos arguit Richardus *diſt.* 14. *art. vlt. quæſt.* 3. quia ſi miracula Chriſti prouenirent ex viſione aliqua, & efficacia beatitudinis, non rectè probaſſet Chriſtus miraculis à ſe factis, ſe eſſe Deum.

HÆC tamen ratio non eſt ſolida; nam miracula Chriſti non ideò oſtendebant, eum eſſe Filium Dei, quia ab ipſo fiebant, ſiquidem ſimilia miracula fecerunt puri homines, virtute Dei, & tamen illa non oſtendebant, illos eſſe Deos; ſed ideò miracula Chriſti probabant, illum eſſe Deum, quia propriâ authoritate profitebatur ea facere: quod ſi non fuiſſet Deus, non potuiſſet ea facere, nec Deus Zelotes voluiſſet cócurrere ad id comprobandum, quod tanti erroris cauſa foret, ideò faciendo ea in teſtimonium ſuæ Deitatis, rectè probat, vt acutè obſeruat S.Doctor ad ea verba *Ioan.* 5. ſuprà citata, & poſt eum Vaſquez *diſput.* 57. *num.* 18. Suarez *diſputatione* 3. *ſect.* 1.

CONFVTATVR deinde; nam viſio Dei non 23
habet proportionem ad mortuos ſuſcitandos. Vide Vaſquez, & dicta *diſp.* 1. *quæſt.* 2.

QVÆSTIO III.

An humanitas CHRISTI *phyſicè operaretur miracula.*

CAVSA Phyſica eſt, quæ realiter attingit effe- 24
ctum, vt calor producit calorem, vt cauſa principalis; vel vt inſtrumentalis formam ignis. Cauſa moralis non influit phyſicè, ſed tantùm eſt cauſa, vt Phyſica influat; cauſat verò rogando, merendo, &c.

PRIMA opinio eſt, potentiam miraculorum in 25
anima Chriſti fuiſſe Phyſicam. Ità D.Thom. *q.* 13. *art.* 1. & 2. & *quæſt.* 48. *art.* 6. *q.* 52. *art.* 1. & 2. & alibi, quem ſequuntur Thomiſtæ ibi, Caiet. *art.* 2. ibi Medina, Nazarius *controu.* 2. Baldus *q.* 6. *diffic.* 2. Alvarez *diſp.* 66. Soto *in* 4. *diſt.* 1. *q.* 3. *art.* 5. Capr. *q.* 1. *art.* 3. *ad argumenta, contra* 4. *conſil.* Ferrar. 3. *contra Gent. cap.* 56. Vega *lib.* 7. *ſuper Conc. cap.* 13. Paludan. *in* 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 32. Suarez *diſp.* 3. *ſect.* 3. Driedo *tract.* 2. *de Captiu. cap.* 2. *p.* 3. *art.* 6. Valentia *punct.* 2. Aſturic. *de gratia Chriſti, quæſt.* 6. *dub.* 4. Tanner. *q.* 5. *dub.* 7. *n.* 183. Hurtad. Albertin. Putean., Orland. Vulpes *diſp.* 45. *art.* 5. & *ſeq.*

NON conueniunt tamen in aſſignanda hac 26
Phyſica miraculorum poteſtate: Quidam enim aiunt, fuiſſe qualitatem ſupernam, à Deo humanitati inditam, effectiuam eorum operum. Alij volunt fuiſſe virtutem inſtrumentariam actualem

lem inditam ſingulis vicibus. Alij volunt in humanitate Chriſti eſſe potentiam obedientialem, qua poſſit eleuari ad miraculoſos effectus. Itá communiter Recentiores.

27 E diametro ſententia D. Bonauenturæ *3. diſt. 13. art. 2. quæſt. 2.* & *diſt. 16. quæſt. 1. ad 5.* eſt, hanc potentiam non fuiſſe phyſicam, ſed moralem: Conſentiunt Alenſis *3. part. quæſt. 13. art. 3. memb. 3.* Altiſiodor. *3. part. tract. 1. cap. 4. quæſt. 1.* Richard. & Gabriel *diſt. 13. dub. 3.* Durand. *diſt. 14. quæſt. 5.* & *in 4. diſt. 1. quæſt. 4.* Scotus *in 4. diſt. 2. quæſt. 1. §. ex his*, & *diſt. 1. quæſt. 5.* Faber *4. diſput. 4.* Bellotus *diſput. 14. quæſt. 2.* Maſtrios *3. diſp. 2. quæſt. 8.* Brancat. *4. diſt. 7. art. 2.* qui allegant cæteros Scotiſtas cum Nominalibus, & Vulpem iocantem irrident; Petr. Soto *2. p. Inſtit. Sacerd.* Cano *relect. de Sacram. p. 4 poſt 6. concluſ.* Vega *lib. 7. in Concil. Trident. cap. 18.* Vaſquez *diſput. 57.* Molina *p. p. quæſt. 45. art. 5. diſp. 2.* Raguia *diſp. 106. & 107.* Logo *de Sacram. diſput. 4. ſect. 4. & 5.* Caſpenſ. *diſp. 7. ſect. 2.* Paſqualig. *tract. 2. diſp. 68. ſect. 1. & 3.* Morand. *quæſt. 34.* Amicus *diſp. 22.* Arriaga, Auerſa, Bernal, & Becanus *de Incarnat. cap. 10.* Folienſ. *cap. 18.*

Ex his communiter volunt, fuiſſe cauſam moralem inſtrumentalem: alij verò, fuiſſe principalem.

28 ASSERO cum hac ſententia, virtutem patrandi miracula fuiſſe in Chriſto moralem, non phyſicam.

PROBATVR primò. De ratione inſtrumenti eſt phyſicus contactus in paſſum, ex multis Thomiſtarum; at Chriſtus multos curauit abſens, vt filium reguli, *Ioan. 4.* vt obſeruat S. Bonauent. *ibi*, ex D. Gregorio *homil. 28. in Euang.* ante medium, vbi ait: *Dominus, qui rogatur, vt vadat, quia non deſit, vbi inuitatur indicat, ſolo iuſſu ſalutem reddidit, qui voluntate omnia creauit.* Et ex D. Auguſt. *tract. 15. in Ioan.* vbi ait: *Potentiam meam vis? in domo tua poſſum iubere*, ſcilicet abſens.

29 CONFIRMATVR aliis miraculis reſuſcitationis mortuorum, puellæ *cap. 8. Luca*, adoleſcentis *cap. 7.* & Lazari *Ioan. 11.* vbi obſerua cum D. Bonauent. *ad 8. Luca*, ad ea verba: *Et reuerſus eſt ſpiritus eius*, nempe ex altero orbe, ſiue Lymbo, ſiue alio loco: præcepiſſe quidem Chriſtum, ſed hoc clamore non reuocaſſe mortuorum ſpiritus phyſicè, nullus enim contactus, nulla eſt potentia; ſed tantùm ſignificaſſe immenſitatem Diuinæ virtutis, quæ vbique exiſtens, vbique operabatur. Hinc de miraculo puellæ ait Damaſcenus 3. de fide, cap. 15. *Humana actionis finis in libera manus dilatione, & tactu poſitus erat: Diuina autem, in puella excitatione.* En Deo attribuit miraculum.

30 IMÒ S. Doctor diſtinguit ad hæc loca duplicem operationem: alteram humanitatis Chriſti tangentis, clamantis, &c. quæ erant conditiones ad Myſteria; alteram Dei operantis. Hoc idem obſeruat S. Damaſcenus lib. illo: *Quomodo ad imaginem Dei facti ſumus*, vbi ait: *Sic quando diuinitas tactu carnis ſanabat infirmum, alia erat actio propria diuinitatis; altera humanitatis, & finis humana actionis in manus extenſione, & tactu poſitus erat; diuina autem natura in excitatione puella.* Nec diſſimilia habet D. Athanaſius, oratione quarta, in Arrianos: *Humano (ait) more manum extendit; diuinitas autem morbum compeſcuit.* Et Sophronius *in Epiſtola Synodica*, quæ habetur in ſexta Synodo *act. 11.* ait: *Vnus duarum naturarum, ſecundum aliam diuina ſigna operabatur: ſecundum aliam humilia reſpiciebat.* Quod idem obſeruat S. Doctor 31
in ſuſcitatione Lazari, vbi primò rogauit Patrem; deinde imperio clamauit: *Veni foras*, in primo enim ſe hominem, in ſecundo Deum etiam oſtendit. Eodem ferè modo S. Leo *epiſt. 10. cap. 4.* & D. Auguſtinus *22. de ciuitate Dei, cap. 9.* licèt dubius ſit, tamen indicat, hanc virtutem moralem ſufficere ad intelligenda ea, quæ de miraculis Sanctorum Scriptura docet.

FATEOR non loqui de Chriſto; attamen non benè Vaſquez *num. 35.* negat, eum loqui de hac quæſtione: ipſe enim ait, miracula à ſanctis edita atteſtari fidem noſtram, quouis modo facta ſint, ſiue orantibus ipſis ſanctis, ſiue per Spiritus ipſorum Sanctorum.

RESPONDENT aliqui, vocem Chriſti miraculoſè delatam vſque ad receptacula animarum, puta ad infernum, vbi erant animæ mortuorum, vel vſque ad locum, vbi ægroti iacebant.

VERVM hoc eſt noua miracula abſque fundamento aliquo multiplicare.

ALII Thomiſtæ fatentur, in his caſibus animam Chriſti non fuiſſe inſtrumentum phyſicum 32
ſalutis, ſed morale tantùm. Itá Caietanus *art. 2. §. ad euidentiam*, Vega *loco cit.*

RESPONDET Suarez, concedendo quidem, ad hos effectus ſolum concurſum moralem; attamen, non ob id negandam circa alios efficientiam Phyſicam. Patres verò ait non diſtinguere duas actiones, ſed ſolùm aſſignare, quid conueniat humanitati virtute propria, & quid virtute diuinitatis; & ita diſtinguunt actionem, quaſi præuiam humanitatis, vt eſt tactus, vel locutio, in qua virtus humanitatis ſecundùm ſe terminatur à principali effectu: v. g. ſuſcitatione mortui, quæ principaliter fit virtute deitatis: non tamen ſolius, ſed medio tactu, vel alio ſcilicet humanitatis acto. Et hunc eſſe verum ſenſum probat ex Damaſceno *3. de fide, cap. 15.* vbi dicit, aliter paſſiones humanitatis tribui Chriſto Deo, & opera diuinitatis Chriſto homini.

VERVM Sancti Patres diſtinguunt omnino, vt 33
diſtinguere debent, operationes ad pluralitatem naturarum diſtinguendam, contra Eutychen. Ideò S. Leo epiſt. citata ait: *Agit vtraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt; Verbo ſcilicet operante, quod Verbi eſt, & carne exequente, quod carnis eſt, vnum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniuriis.* Id etiam aduertit Caſpenſ. *diſp. 7. ſect. 2. num. 13.*

VRGEO autem alia mira opera, in quibus nulla 34
actio Phyſica interuenit, vt eiectio dæmonum è corporibus, coactio ad ſilentium, vt Lucæ 4. *Obmuteſce, & exi de homine.* Hæc enim non ſatis benè exponuntur, fingendo aliquam qualitatem, aut cogitationem immiſſam in dæmones, qua cogerentur tacêre, erumpere, &c. ſed potius imperio, quod verbis ipſis exprimitur, tanquam enim omnipotens ſola increpatione dæmoni ſilentium imponit, vt notat D. Bonauent. *ad eum locum*, addens: Non autem imponit ſilentium ſolùm increpando, ſed etiam expellit præcipiendo.

ALIA miracula profero, quibus non video, 35
quid Phyſicè cooperata ſit humanitas Chriſti, nempe ambulatio ſuper mare, *Matth. 14. Ioan. 6.* Hoc miraculum fuit, vel ex parte corporis ſuperincedentis; vel ex parte aquæ ſolidatæ, vt notat D. Bonauent. *ad 6. Ioannis*, & Toſtatus *quæſt. 153. ad 14. Matth.*

Ex parte corporis vel prodiit Dos agilitatis,

ſicut in transfiguratione dos claritatis, quod refert S. Bonauent. placuiſſe aliquibus, quos ſecutus eſt Abulenſis, & aliqui Thomiſtæ; vel corpus ponderoſum ſuſtentatum eſt diuina virtute, ne aquas premeret, aut grauitaret.

Ex parte verò aquarum conceſſa eſt aliqua virtus ipſis aquis ne diffluerent, & cederent grauitari corporis Chriſti calcantis, ſeu negato concurſu Dei, ne ipſæ diffluerent; ſoli enim bi modi Phyſicè agendi poſſunt excogitari.

36 Qvocvmqve autem modo id factum ſit, non eſt videre operationem Phyſicam in humanitate. Si enim primo modo id factum eſt conceſsâ dote agilitatis; iam ipſa humanitas ſe principaliter ſuſtentabat, neque vt inſtrumentum concurrebat. Niſi dicas, humanitatem eſſe eleuatam ad producendam illam dotem: Sed hoc eſt abſque fundamento; nam illa ſatis producitur, & emanat ex viſione Dei; vnde miraculum erat, quando impediuit dotes, non quando ſinebat eas prodire.

Si verò dicas, fuiſſe ſuſtentatam Chriſti humanitatem; Vel id factum eſt negato concurſu Dei ad tendendum ad ima, & in hoc, quid obſecro operatur Phyſicè humanitas? Vel hoc factum eſſe quis dicet impetu impreſſo in corpus Chriſti, vt detineretur; & bic impetus videtur ſuperfluus.

37 Factvm eſt igitur negato corpori concurſu à Deo, ne deſcenderet, non facta mutatione in mare, vt notat D.Bonauent. ex D.Chryſoſtomo *homil.*42. *in Ioan.* vbi ait: *Manens in propriâ naturâ mare, ſic ferebat dominatorem ſupra dorſum, atteſtans ei, qui dicit: Ambulans ſupra mare.* Et hoc vult D. Hieronymus *in cap. vltimum Iſaiæ*, dicens: *Chriſtum pendulo inceſſu ſuper mare ambulare*, hic autem modus dicendi non ſatis à Vaſquez explicatur. Idem ſentit D. Hilarius ad eum locum Matth. dicens: *Corpus Chriſti non degrauabatur in aquis.*

38 Deniqve Author mirabilium Scripturæ *lib.*3. *cap.*8. apud S. Auguſtinum, ait: *Vno ex his duobus modis Chriſtum ſuper aquas ambulaſſe, vel quia leuis effecta eſt natura corporis eius; vel quia concretæ fuerunt aquæ.* Et hoc modo Petrum mare perambulaſſe innuit Chryſol. *ſerm.*50.

Obiicit contra hunc modum Vaſquez primò alios PP. qui id erroris notant.

Respondetvr, Bedam *in 6. Marci.* Et Rabanum *in catena D. Thomæ*, contra Theodorum Epiſcopum Pharanitanum oſtendere, corpus Chriſti fuiſſe noſtris ſimile, non autem phantaſticum, vel aëreum, quod ille probare contendebat, quia ambulabat ſuper aquas. Error igitur Theodori eſt, quia putauit id naturâ ſuâ factum fuiſſe; nos autem miraculo id adſcribimus, quo poſito, Theodorus nil probaret.

39 Vasqvez refert etiam Damaſcenum 3. *de fide, cap.*15. vbi ait: *Qui ſupra quàm humana conditio ferret, ea, quæ erant hominum agebat, vt cùm in fluxa, & inſtabili vnda terrenis pedibus incederet, non indurata aqua, verùm per eximiam diuinitatis potentiam ita compacta, vt minimè diffueret, pedumque corporeorum grauitati non cederet.* Hæc verba potius noſtram confirmant ſententiam, vt patet.

Obiicit deinde Vaſquez: Si Chriſti corpus diuina virtute ſuſpenſum eſt, non ambulauit ſuper aquas, ſed portabatur.

Respondeo primò cum D. Bonauent. ex D. Chryſoſtomo, ſi, vt dicit Euangelium, ambulauit Chriſtus ſuper aquas, & mare: Ergo manſit in propria natura mare, & aqua, & in hoc caſu debuit eſſe vndoſum, & fluidum, alioqui non ſuper mare, ſed ſuper glaciem, vel ſimile ambulaſſet abſque miraculo.

Deinde dico, fuiſſe duas actiones: alteram ambulandi; alteram non deſcendendi. Chriſtus igitur motu naturali progreſſiuo ambulabat, licèt diuinitus ſuſtentaretur; ſic qui ſuper funem obambulant, motu cientur progreſſiuo, & tamen arte feruntur, & quibuſdam ponderibus libratis, ne cadant. In hoc verò diſtinguitur donum miraculorum in Chriſto, & in Sanctis, vt ait D.Gregorius *ſecundo Dialogo, cap.*30. quia Chriſtus illud obtinuit imperio; at cæteri Sancti ſolùm impetratione vtrumque verò morale eſt. 40

Probatvr deinceps à Belluto, & Maſtrio, refellendo ſingulos prioris ſententiæ modos.

Primò quidem non poſſe eſſe qualitatem aliquam ſupernam, conſtat, quia cùm infinita ſint genera effectuum ſupernaturalium, debet eſſe qualitas infinita. Hæc tamen ratio infirma eſt, nam humanitas Chriſti ad finita miracula ordinata eſt. Deinde non poſſe eum influxum in ſingulis occaſionibus; probatur, quia hic motus eſt accidens, quod nil aliud valet, quàm adducere agens ad paſſum; eique illud coniungere. Quapropter ſi agens non habet virtutem ad agendum, non aget, etiamſi ad paſſum quocumque modo trahatur. 41

Quòd neque ſit potentia obedientialis humanitati Chriſti congenita, & ab eius ſubſtantia indiſtincta, vt dicebant Suarez, & alij recentiores, probant, quia non datur potentia obedientialis in quolibet ad quodlibet, ſed ſolùm ad aliquem effectum ſupernaturaliter producibilem. Et ſanè ad aliqua miracula à Chriſto patrata non habuit virtutem Phyſicam; quod verò diuina virtute eleuatur ad aliquid efficiendum, debet habere circa illud aliquam virtutem, ſaltem inchoatam. 42

Nec ſatisfacit Suarez dicens, virtutem agendi eſſe potentiam obedientialem ipſam actiuam, humanitati congenitam, applicitamque ad agendum cum proportionato concurſu.

Contra, quia concurſus ille non ponit in creatura virtutem actiuam; Quare poterit Deus ad præſentiam illius rei operari, non tamen dicetur cooperari; ſed neque hoc argumentum vrget, quia ſatis erat potentia obedientialis limitata ad ea miracula, quæ erat patratura, ad quæ poterat eleuari virtute diuina cooperante. 43

Probatvr ſecundò, nam ad noſtram iuſtificationem, & multò magis ad iuſtificationem antiquorum Patrum, Chriſtus non eſt operatus Phyſicè, vt patet, quia, quod non eſt, non poteſt Phyſicè influere effectiuè, vt admonet Caſpenſis, & Morandus: At humanitas Chriſti adhuc non erat tempore Patrum antiquorum, neque nunc adeſt nobis in terris ad ſanctificationem, &c. Mira excogitant reſponſa apud Maſtr. *num.*190. vbi ſoluuntur.

Obiicies primò. Chriſtus patrauit miracula poteſtate, & imperio, Lucæ 5. *Surge, tolle lectum.* Matth. 8. & Lucæ 5. *Volo: mundare.* Petrus ſic ſuſcitauit Tabitam, vt dicitur *Act.*5. 44

Respondetvr, ex hoc non argui, aſſumptam humanitatem fuiſſe inſtrumentum Phyſicum, nam imperio etiam ſanauit abſentes, *Matth.*8. *Lucæ* 7. *Ioan.*4. Imperabat igitur diuina poteſtate ſola, vt notat D. Bonauent. *ad ea loca.* Humanitas verò loquens, vel clamans, non poterat ſolo illo operari ſono, &c.

Obiicies ſecundò. Saltem reliquiæ Sancto- 45

rum

rum Phyſicè influunt, non enim poſſunt impetrare, cùm igitur ſolo tactu medentur, Phyſicè influunt; ſic enim etiam Chriſtus ſolo tactu curauit Socrum Simonis, *Matth.* 8. *& Luca* 8. & cùm fluentem ſanguine fœminam ſanauit tactu fimbriæ, *Marci* 5. *Luca* 8. vnde ait: *Sentio virtutem de me exiſſe.*

Respondetur, reliquias Sanctorum operari moraliter, orantibus ſanctis, vel Deo decernente, vt ipſarum intuitu ipſe miraculosè operaretur, neque verò ſenſit Chriſtus, virtutem illam, quæ exiit, fuiſſe virtutem Phyſicam; nam virtus in agente manet, ſed miraculum ipſum vocauit virtutem. Sic enim virtutes dicuntur miracula, Matth. 11. & Lucæ 10. *Si in Tyro facta eſſent virtutes.* Marci 6. *Non poterat virtutes facere.* Sic igitur explicat D. Bonauent. ad ea verba Lucæ 6. *Virtus de illo exibat*, ideſt, operatio virtutis. Sic etiam Vaſquez, & Caſpenſis.

46 Aliam explicationem *his locis*, addit S. Bonauentura, Virtutem ſcilicet exiiſſe, quatenus latens manifeſtata eſt, iuxta id Sap. 12. *Virtutem oſtendis tu, qui non crederis eſſe in virtute conſummatus.* Addit, tunc exire virtutem, quando aliis communicatur, vt habetur Iſaiæ 40. *Qui dat laſſo virtutem.*

Quoad tactum, &c. dico, fuiſſe conditionem, ſine qua non, ſed non cauſam, vt dixi.

47 Obiicies tertiò authoritatem multorum PP. & Conciliorum aſſerentium, carnem Chriſti fuiſſe viuificam. Ità epiſtola Concilij Alex. approbata in Concilio Epheſino, quæ eſt decima inter epiſtolas Cyrilli *anathematiſmo* 11. & *in Exegeſi ad Valerium, de Incarnatione*, quæ eſt in ſexto Tomo, Concil. Epheſ. *cap.* 17. & *lib. priori ad Reginas, cap.* Quod vita, & viuificus Chriſtus. *Et lib.* 6. *Dialogorum de Trinitate, fol.* 3. & *lib.* 4. *in Ioan. cap.* 14. vbi affert etiam miracula puellæ Archiſynagogi, & adoleſcentis Naim, qui fuere ſuſcitati, vt oſtenderet (ait) corpus quoque ſuum viuificare poſſe.

48 Respondet S. Bonauent. *ad* 6. *Luca*, ad ea verba: *Omnis turba quærebat eum tangere*, ſicut anima virtutem habebat in animas, ita & corpus Chriſti in corpora. Igitur virtus egrediebatur, quia effectus miraculoſi ad tactum, ad vocem, ad imperium Chriſti producebantur à Deo, vt ait S. Doctor ad id 8. Lucæ: *Sentio virtutem de me exiſſe.*

Addit S. Doctor *Opuſculo de ſeptem donis, cap.* 3. ad finem, hanc virtutem ex contactu eſſe gratiam virtute fidei. Vnde ait: *Quis me tetigit?* Idem habet *de ſeptem itineribus æternitatis, itinere* 6. *diſt.* 2.

49 Concilia verò, & PP. ſolùm definiunt contra Neſtorium, carnem Chriſti eſſe non puri hominis, ſed diuinitati hypoſtaticè vnitam. Porrò & ſexta Synodus *in epiſt. Sophronij*, ait: *Verbum per carnem effeciſſe opera, quæ erant diuinitatis indicia.* Sed hoc ſatis explicatur de morali cauſalitate.

Igitur, Deus, vt principalis cauſa, imperabat ventis, dæmonibus, mortuis, &c. ad præſentiam, & orationes humanitatis, tanquam inſtrumenti, non phyſici, ſed moralis. Et hoc volunt PP. cùm humanitatem vocant *Organum diuinitatis*, vt notat Maſtrius *num.* 197.

Obiicies quartò, Ioan. 1. dicitur: *Gratia per IESVM facta eſt.* 50

Respondet Caſpenſ. *num.* 12. ex D. Bonauent. *ad eum locum*, & *in* 3. *loco cit.* initio, gratiam efficienter à Chriſto, vt Deo, eſſe factam; moraliter verò à Chriſto homine per merita.

Obiicias vltimò. Opera Chriſti demonſtrabant vnionem hypoſtaticam, tanquam effectus vniuocè.

Respondetur cum Belluto, negando aſſumptum, vt conſtat ea natura effectus vniuoci.

Ex dictis elice non ſpectaſſe ad Chriſti ampliorem dignitatem, eſſe cauſam miraculorum Phyſicam; ſic enim, vt ait Arriaga, non eſt honoris Regi imperio valenti vrbem condere, ſi & ipſe inſudet fabricæ. Ideò ex aduerſariis aliqui negant, Deum per ſe motorem orbium. Confirmatur, nam ſæpè ad hæc phyſicè operanda vſus eſt etiam vilibus, vt ait D. Auguſt. 9. *de Gen. ad litt. cap.* 17. vt ligno arido ad flores germinandos, aſino, & tygride ad prædicandum, vt habet Faynus *in vita SS. Fauſtini, & Iouitæ*: at ad moraliter condignè emerenda exigitur ſpiritus nobilis dotatus. 51

Occurrit hic quæſtio: an voluntas Chriſti fuerat efficax quoad ea, quæ per alios fieri volebat; de qua Vaſquez *diſp.* 58. Nazar. *ad art.* 4. *quæſt.* 13. *contron. vnic.* 52

Indicat verò S. Bonauent. *diſt.* 17. *art.* 2. *q.* 2. voluntatem Chriſti non fuiſſe quoad illa efficacem. Id probat è 17. *Ioan.* vbi orauit, volens omnes diſcipulos ſeruari à malo; & tamen non omnes ſeruati ſunt.

Id conſtat Marci 7. *Ingreſſus domum, neminem voluit ſcire, & non potuit latere*, & in fine capitis: *Quantò eis præcipiebat, tantò magis plus prædicabant.* Matth. 9. Cæci, quibus præcepit, ne panderent eum, *diffamauerunt eum*, vt ibi dicitur. 53

Ex his locis Agatho Papa *in* 6. *Synodo*, probat, fuiſſe humanam voluntatem; eò quòd in eo fuit voluntas, quæ effectu caruit.

Vt autem probet validè, debuit ea voluntas efficax eſſe; nam etiam diuina inefficax datur, qualis eſt de omnium ſalute. Ità docent Caiet. *ad quæſt.* 13. *art.* 4. & Medina *ibi*, ac Vaſquez. 54

DISPVTA

DISPVTATIO XVI.

DE DEFECTIBVS CORPORIS CHRISTI.

IN eo maximè Benignitas Saluatoris noſtri apparuit, quòd quadam velut æmulatione mortalis noſtri corporis defectus in ſe tranſtulerit, vt immortalitatem ei reconciliaret; Viſis itaque Humanitatis Chriſti perfectionibus, quibus naturam noſtram illuſtrauit, videndi nunc ſunt defectus illi, quorum aſſumptione Filius Dei à deficiendo nos vindicauit. Hi in duplici ſunt differentia, alij enim ſpectant ad corpus; alij verò ad Animam: Verùm hîc præmonendum eſt, Defectum non ſumi pro imperfectione aliqua, quæ ad peccatum accedat, cuius ne quidem vmbram in Chriſto volumus admittere: licet de eo nonnihil inquiremus; ſumitur ergo defectus pro aliqua corporis, vel animæ diſpoſitione, ſui ſubiecti paſſibilitatem indicante; Vnde cùm Chriſtus præcipuè paſſus ſit, maximè in facie hominum, quoad corpus ſuum ſanctiſſimum; ideò hîc primò de corporis paſſibilitate diſputabimus, in qua antiquos nonnullos hæreticos, quos infrà nominabo, aduerſarios habemus, nuſquam verò virum aliquem Catholicum, vt non ſatis cautè obtendit Vaſquez, quem infrà refellam. Altera autem diſputatione agam de defectibus animæ, vbi de Chriſti impeccabilitate fuſè diſceptabitur.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS aſſumpſerit corpus paſſibile.

D. Bonauent. diſt. 16. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 14. art. 1.

1 FVERE præter Manichæos hæretici Seueritæ, qui à Iuliano Nalnicarnaſſæo, & Gaiano orti ſunt, vt narrat Nicephorus *lib.17. hiſteriæ, cap.29.* negantes, Chriſti corpus fuiſſe paſſibile. Hi proptereà etiam Manichæi dicti ſunt, & Saraceni à D. Bonauentura *hic.*

2 IN hunc errorem lapſum Sanctiſſimum Hilarium Doctorem Eccleſiæ, in id Pſal. 68. *Saluum me fac Deus*, & in illud eiuſdem Pſal. *Et in ſiti mea, &c.* Et in Præfatione *Pſal.138.* & *lib.10. de Trinitate*, aſſerit Vaſquez *diſput.59. num.3.* vbi adducit hæc verba: *Afferrent hæc quidem impetum paſſionis, non tamen dolorem paſſionis inferrent, vt telum aliquod, aut aquam perforans, aut ignem compungens, aut aëra vulnerans.* Eundem errorem S. Hilario adſcribunt (timidè tamen) Maldonatus *in cap. 26. Matth. verſ. 37.* Bellarm. *t.1. lib.4. de Chriſti anima, cap 8. ad 7.* Salmeron *tomo 10. de paſſione Chriſti, tract.11.* Medina *3. part. quæſt.14. art.2.*

D. BONAVENTVRA *loco cit. ad primum*, nititur pro viribus hunc Sanctiſſimum Doctorem indemnem ſeruare. Primò dicit, D. Hilarium hunc errorem retractaſſe, & teſtatur ſe audiſſe Guilliclmum Epiſcopum Pariſienſem aſſerentem, ſe librum huius retractationis perlegiſſe. Idem Richardus *3. diſtinct.15.* D. Thom. *ibidem in expoſitione textus*, & *quæſt.2. de veritate, art.8. ad 7. & tertio ſentent. ad Anibaldum, diſt.15.* & Albertus Magn. *3. diſtinct.11.* & Carthuſianus *eadem diſtinct.* aſſerunt hunc libellum retractationis D. Hilarij, vnde deducit Vaſquez, Hilarium erraſſe. 3

ENIM verò occurrit S. Bonauent. *diſtinct.16. in textu Magiſtri*, hanc retractationem non fuiſſe publicam, ideò potiùs explicandum Hilarium.

RESPONDET ſecundò, D. Hilarium non excludere ſenſum doloris à Chriſto, ſecundùm humanam naturam, ſed ſecundùm diuinam. Vnde verba illa Hilarij, quæ vrget Vaſquez: *Virtus corporis, ſine ſenſu pœnæ, vim pœnæ in ſe deſæuientis excepit;* 4

referenda

referenda ſunt ad Verbi perſonam. Et hoc probat S. Doctor, quia vt admonet idem S. Hilarius, intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi. Hilarius verò prædictis verbis excludere voluit errorem Arij, qui dicebat, Chriſtum ſecundùm ſe totum paſſum fuiſſe. In illis autem libris ex profeſſo agit contra Arium.

Respondet Vaſquez, hanc expoſitionem non poſſe aptari verbis Hilarij, quia paſſim loquitur de corpore humanitatis, non de Verbo ſecundùm ſe, quamvis aliis in locis videtur de ſolo Verbo loqui.

5 Hinc igitur infero, quòd cùm Hilarius multis in locis ſoli perſonæ Verbi neget paſſiones; idem dicendum ſit voluiſſe, & in aliis locis, quæ ſunt obſcura, quorum nullum affert Vaſquez, vbi corpori formaliter, clarè, aut expreſsè neget paſſiones.

Qvod verò loco illo 10. *de Trinitate*, ita loquatur, patet ex his verbis, vbi de Arianis ſic loquitur: *Quia ex nullo creatum eſſe dicunt, ideò in eo doloris anxietatem, ideò ipſius paſſionem cum corporis paſſione ponunt.*

6 Hinc habes, eum ſoli Verbo è contra negare paſſiones, & corpori concedere. Idem habet *Pſal.* 53. Eò autem magis id credo, quia D. Hieronymus *ad Latam*, eam certiorem facit, poſſe Hilarij opera omnia inoffenſo pede percurri. Neque modeſtè Vaſquez reſpondet, hunc errorem cum aliis potuiſſe Hieronymum præterire. Non enim incautè hoc dixiſſe maximum Doctorem in animum valeo inducere, cum ſolertiſſimus, & apicum ſcrutator fuerit eorum librorum, quos legendos ſuadebat, vt patet *in libris Origenis*, & aliorum, quos minutè carpit, ac corrigit.

7 Addo, Breuiarium nouiſſimè reformatum, recitatis operibus D. Hilarij mira eruditione conſcriptis, quæ omnia commendat, rurſum addens ex ſententia D. Hieronymi, poſſe inoffenſo pede percurri, & loquitur authoritate Eccleſiæ in tertia lectione: *Multos libros ſcripſit mira eruditione, quos omnes S. Hieronymus ad Latam ſine vlla erroris ſuſpicione legi poſſe teſtatur illis verbis: Hilarij libros inoffenſo decurrat pede.* Quod ſi error huiuſmodi reperiretur, profectò non appoſuiſſet hæc verba ſub hac formula, nam etſi etiam de aliis Sanctis Doctoribus hæc dicta ſint ab aliis Sanctis PP. id tamen de nullo alio Eccleſia appoſuit in Breuiario.

8 Addit S. Doctor aliam interpretationem verborum D. Hilarij cum Magiſtro *diſt.* 16. & D. Thom. *quæſt.* 15. *art.* 5. eum non verum dolorem negaſſe, neque neceſſitatem patiendi ex cauſa proxima, quæ eſt compoſitio noſtri corporis; ſed negaſſe neceſſitatem patiendi ex cauſa remota, ideſt peccato. Idem reſpondet Valentia *quæſt.* 15. *p.* 4.

Contra inſtat Vaſquez, nam D. Hilarius dicit: *Virtus corporis ſine ſenſu pœnæ.* Ergo negat pœnam ipſam. Præterea *loco cit.* ſuprà, ait; pœnas non magis læſiſſe Chriſtum, quàm telum læderet, ſeu feriret aërem, vel aquam, aut ignem confodiendo.

9 Respondetur cum Suarez *in Commentario art.* 5. *quæſtionis* 15. ſatis D. Hilarium ſe explicuiſſe, nam *Pſal.* 53. ait: *Ea communi infirmitate noſtra ſalutem eſt deprecatus à Patre, vt intelligeremus, natiuitatem noſtram cum ipſis infirmitatis noſtræ officiis illi ineſſe: Hinc illud eſt, quod eſuriuit, dormiuit, laſſatus fuit, mæſtus fuit, & fleuit, & paſſus, & mortuus eſt.* Quid clarius? Similia habet *lib. citato, de Trinitate, col.* 5.

Respondetur ſecundò cum D. Bonauent. *diſt.* 16. *dub.* 1. negare Hilarium, non vim doloris, ſed dominium paſſionis: dolor enim dicit comparationem ad voluntatem, vt ait D. Auguſtinus 14. de ciuitate, cap. 6. & 15. *Dolor eſt diſſenſus ab his rebus, quæ nobis nolentibus accidunt.* Quoniam ergo voluntas paſſionibus non ſuccubuit, ideò non concedit Hilarius eum doluiſſe, hoc eſt, ipſum nolentem paſſionibus ſubiacuiſſe, vnde ſenſus eſt: Virtus corporis, ideſt, voluntas corporis legitima hæc excepit abſque ſenſu, ſine diſſenſu à pœna, quia voluit pati. Vide S. Bonauenturam. 10

Assero ex fide, Filium Dei aſſumpſiſſe corpus paſſibile.

Est de fide, & oppoſitus error damnatus eſt in Concilio Epheſino *anathematiſmo* 12. qui eſt in epiſtola Concilij Alexandrini, apud Cyrillum decima, in Concilio Toletano I. *in confeſſ. fidei*, in Concilio Later. ſub Martino I. *conſult.* 5. *can.* 3. & *in ſexta Synodo, act.* 11. *in epiſtola Sophronij*, quæ recitata fuit illâ actione, & *act.* 13. approbata. Idem definit Damaſus ad Paulinum *in profeſſione fidei*. Denique in Symbolis Apoſtolorum, Nicæno, & Athanaſij aſtruitur. 11

Scripturarum loca adeò clara ſunt pro hac veritate, vt incredibile ſit, D. Hilarium eſſe lapſum ex ignorantia.

Aliqua affert S. Doctor Iſaiæ 53. *Vidimus eum nouiſſimum virorum, virum dolorum, & ſcientem infirmitatem noſtram: Verè languores noſtros ipſe tulit.* Pſal. 68. dicit: *Ego ſum pauper, & dolens.* 12

Præterea totum Euangelium affert, quo paſſiones Chriſti narrantur. Eſuriit enim *Matth.* 4. & *Luca* 4. ſitiit *Ioan.* 19. eſuriit in tentatione (ait S. Doctor ad eum locum Lucæ) & ſitiuit in paſſione, vt oſtenderet, ſe habere veram humanitatem. Laſſatus etiam eſt *Ioan.* 4.

Hæc latè proſequitur Apoſtolus *ad Hebr.* 2. Ideò patientia Chriſti ſummoperè commendatur, vt dicam *quæſt.* 3. ex D. Bonauentura.

Hinc arguit S. Doctor: Si Chriſtus non eſſet verè paſſus, profectò Euangelium eſſet falſum, falſa miracula Chriſti, & ipſe Dominus Iesvs, qui eſt ipſa Veritas, eſſet mendax, & ſimulator: Similiter non eſſet ſatisfactor ſuis pœnalitatibus. Vide D. Bonauent. *in corpore*. 13

Aliam rationem D. Bonauent. *diſt.* 16. *quæſt.* 3. & *ad* 4. *Lucæ*, innuit, quæ erat ratio Catholicorum antiqua, vt refert Nicephorus *lib.* 17. *cap.* 29. eaque vſus eſt Sophronius *in ſexta Synodo*. Si 14
Chriſti corpus non fuiſſet obnoxium paſſionibus, non fuiſſet Chriſtus noſtræ carni ſimilis: *In ſimilitudinem carnis peccati*, vt ait Apoſtolus.

QVÆSTIO II.

Vtrum Verbvm *aſſumpſerit defectus oppoſitos perfectioni corporis humani.*

Non ago de illis defectibus, qui ſunt connaturales corpori humano, vt eſſe paſſibile, eſſe graue, eſſe loco circumſcriptum; ſed de illis, qui naturaliter perfectioni corporis humani repugnant, ſiue conſiſtant in habitu, ſiue actu primo, vt ſunt corporis deformitas, improportio membrorum, ægritudines, &c. 15

Illa verò magna quæſtio de circumſcriptione corporis

corporis Chriſti in loco contra Vbiquiſtas, tractabitur de Euchariſtia 3. *parte*, *tract.* 4. *diſp.* 5. *queſt.* 23.

16 Assero primò, Chriſtum aſſumpſiſſe corpus humanum perfectum quoad compoſitionem, & temperamentum. Ità D. Bonau. 3 *diſt.* 15. *quaeſt.* 1. & 2. vbi alij Scholaſtici, D. Thom. *quaeſt.* 14. *art.* 4. apud Soarez *diſp.* 32. *ſect.* 2.

Probatvr ex dignitate perſonæ, cui ſanè conueniebat corpus aſſumptum perfectiſſimum. Hoc verò miro modo ſupponit D. Bonauent. hìc, & vbique, ſed aſſerit in meditationibus vitæ Chriſti *cap.* 4. Confirmatur; fuit enim à Spiritu ſancto formatum.

17 Assero ſecundò, corpus Chriſti fuiſſe pulcherrimum.

Probatvr à D. Bonauent. *in ſpeculo B. Virg. lect.* 17. ex illo Pſal. 44. *Speciosus forma præ filiis hominum.* Scio, eundem S. Doctorem *ad eum locum pſal.* de pulchritudine gratiæ id exponere cum Theodoreto, Remigio, Ambroſio, & Gregorio *loco cit. Reg. cap.* 8. tamen *in ſpeculo*, ſequitur D. Auguſtinum, & Caſſiodorum *ibi*, & Bernardum *ſerm.* 1. *de omnibus Sanctis.* Chryſoſtomum *homil.* 18. *in Matth.* qui de Chriſti corporis pulchritudine intelligunt, S. Doctor *in* 4. *diſt.* 44. *part.* 1. *dub.* 3. ait eum fuiſſe mediæ ſtaturæ, quæ eſt perfectiſſima, ſtans inter extrema.

18 Idem colligunt multi ex illo Iſaiæ 53. *Non erat ei ſpecies, neque decor.* Ità Tertullianus *lib. de claritate gentium*, & 3. *lib. contra Marcionem*; & Vigilius *lib.* 2. *contra Eutychen.* Hieronymus *epiſtola* 160. & D. Bonauent. *in meditationibus paſſionis Chriſti, cap.* 86.

Confirmatvr, nam pulchritudo eſt æqualitas numeroſa, ſiue quidam partium ſitus cum coloris ſuauitate, vt docet S. Doctor *Itinerario mentis in Deum*, *cap.* 2. & *in diſt.* 31. *part.* 2. *quaeſt.* 3. *in corpore*, adducendus. Tale autem debuit eſſe corpus animæ ſpecioſiſſimæ.

19 Assero tertiò, Verbum aſſumpſiſſe defectus aliquos corporis; qui in actione aliqua, vel paſſione conſiſtunt, vt famem, ſitim, &c. Probatur ex fide *quæſtione præcedenti.*

Qvos autem aſſumpſit, docet D. Bonauent. *diſt.* 15. *queſt.* 2. aliqui enim defectus ſunt ex culpa, vt mortalitas, fames, ſitis, ægritudines, & hos non omnes aſſumpſit, ſed ſolum communes naturæ, nam ægritudinum ſpecies ſunt perſonales: Chriſtus autem venit curare naturam abſque perſonarum diſcretione: quidam ſunt non modò à culpa, ſed etiam ad culpam, vt pronitas ad malum, & difficultas ad bonum, & tales nullo modo aſſumpſit, vt dicam *diſp.* 17. quia Chriſtus fuit miniſter iuſtitiæ: *Segregatus à peccatoribus.*

20 Assero quartò, Chriſtum non aſſumpſiſſe ægritudines. Ità D. Bonau. *loco cit.* D. Thom. *hic*, & alij *in* 3. *diſt.* 15. Abulenſis *paradoxo tertio, cap.* 31.

Probatvr à D. Bonauentura, quia indecens fuiſſet corpus Chriſti ſurdum, mutum, claudum, vel febribus æſtuans. Deinde cùm ſint aliqui morbi incurabiles, profectò non decebat Saluatorem his fuiſſe detentum: Tandem quia multi ſunt morbi contrarij, contraria autem ſimul eſſe nequeunt; ægritudines enim vel ex imperfecta corporis compoſitione, vel ex aliqua inordinatione in cibo, & potu, &c. naſcuntur, quæ à Chriſto longè abſunt. Et ſi aliquæ ab extrinſeco veniunt, puta, cœli inclementia, poterant ab optimo temperamento remoueri, & cautione vitari.

Argvmenta in contrarium facilia ſunt in D. Bonauentura. 21

QVÆSTIO III.

Quibus è cauſis conueniens fuerit CHRISTO *hos defectus aſſumere.*

{ D. Bonauent. diſt. 15. quæſt 1.
D. Thom. qu. 14. art. 1.

22 Assero primò, decuiſſe Chriſtum hos defectus aſſumere.

Probatvr à S. Bonauentura primò Hebr. 2. *Debuit per omnia fratribus aſſimilari, vt miſericors fieret, & fidelis Pontifex ad Deum.* Et Hebr. 4. *Non enim habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris; tentatum per omnia pro ſimilitudine abſque peccato.*

Hinc eruit S. Doctor primam rationem. Chriſtum decebat eſſe miſericordem nobis, atque fidelem; ſic autem pronior eſt, dum noſtras calamitates, quantum decet, experitur. Similiter debuit Chriſtus eſſe bonus Pontifex, talis autem debet compati his, qui ignorant, & errant: Ergo debuit eos defectus aſſumere, qui ad compatiendum proſunt iis, quos nouit ignorantes, dolentes errantes, &c. Tales ſunt autem noſtræ pœnalitates.

Secvnda ratio D. Bonauenturæ, quia venerat, vt nos redimeret ſanguine pretioſiſſimo, vt dicitur 1. *Petr.* 1. Ergo pœnalitates debuit aſſumere: Ita etiam D. Thomas. 23

Tertia ratio eſt, quia incarnatus eſt, vt patiens relinqueret nobis exemplum (vt ait idem Petrus) patientiæ, humilitatis, quibus peruenitur ad cœlum. Ideò *Matth.* 11. ait: *Diſcite à me, quia mitis, &c.* Ità etiam D. Thomas.

Qvarta ratio eſt, vt aſſimilatus nobis roboraret rationalem noſtram ad credendum vera; iraſcibilem ad ſperandum ardua, concupiſcibilem ad amandum bona modo connaturali, adiutorio tamen Diuino. Ita dum videmus, eum pati; cognoſcimus, & credimus, eum eſſe verè noſtræ naturæ, non phantaſticum. Sic etiam D. Thomas. Secundò oſtendendo ſuam in nos clementiam, & miſericordiam ad nos redimendos ſua morte, eleuat ad ſperandum ardua vitæ æternæ. Qui enim dedit ſemetipſum, quomodo non etiam omnia nobis donabit? Tandem oſtendendo in nos amorem, rapit ad amandum talem bonitatem. 24

Obiicit primò. Sicut Deum, qui eſt ſumma ſanctitas, dedecet culpa, ſic quia eſt ſumma potentia, dedecet infirmitas.

Respondet S. Doctor, vtramque dedecere Deum infinitè perfectum; non tamen naturam aſſumptam à Deo: nam infirmitas poteſt eſſe materia exercendæ virtutis. Sic laudabilis eſt fortitudo exercita in perpeſſione terribilium; culpa verò ſemper eſt vituperabilis. 25

Obiicit ſecundò. Sicut culpa ſine punitione eſt inordinata; ita etiam pœna, quæ non eſt à culpa: Chriſtus nullam habuit culpam: Ergo.

Respondet S. Doctor, pœnam voluntariè aſſumptam pro aliorum ſalute eſſe ordinatam, etiam in innocente.

Obiicit tertiò. Contraria contrariis curantur: 26

tur : at Chriſtus venit curare nos , non modò à culpa , ſed etiam à pœnalitatibus , & à paſſionibus culpam conſequentibus : Ergo debuit oppoſitum aſſumere , puta fortitudinem , & impaſſibilitatem ad curandas infirmitates. Hinc Iſaiæ 51. dicitur : *Conſurge , conſurge , induere fortitudinem brachium Domini.*

27 Respondet S.Doctor , in remediis reſpiciendam originem morbi , & cauſam, eamque contrariis retundendam ; iam verò origo noſtræ infirmitatis fuit immoderata delectatio , Ideò debuit aſſumere pœnalitates , & hæc eſt alia ratio S. Bonauenturæ.

Obiicit quartò. Chriſtus venit ad pugnandum , & vincendum aduerſarium ;at defectus ſunt potiùs ordinati ad ſuccumbendum : Ergo.

Respondet D. Bonauent. Chriſtum veniſſe ad vincendum aduerſarium , non ſicut gladiatores in arena, ſed moraliter virtutibus, & ad hoc iuuant infirmitates Phyſicæ. Ideo 2. Cor. *Virtus in infirmitate perficitur.* Et hæc eſt fortitudo, quam in Chriſto vult Iſaias 51. *loco cit.*

QVÆSTIO IV.

An paſſiones à CHRISTO *aſſumptæ dici debeant naturales , aut voluntariæ , aut violentæ.*

{ D. Bonauent. diſt. 16. quæſt. 3. D.Thom. q.14. art.2.

28 QVæstio ſolùm eſſe poteſt de defectibus illis , qui in aliqua actione , vel paſſione poſiti ſunt.

Ex Patribus aliqui vocant paſſiones Chriſti voluntarias , alij naturales , alij aſſumptas , vt notat Vaſquez *diſp.* 59. poſt D.Bonauenturam.

Hæretici verò relati à Nicephoro *lib.*17. & Damaſceno *lib. de hæreſibus , hæreſi* 89. verbis palliatis negabant cum Catholicis , paſſiones illas violentas fuiſſe ; atque dicebant , eſſe voluntarias ; ſed ſenſum habebant infidum , nempè , has paſſiones fuiſſe voluntarias , quia Chriſtus non aſſumpſit eas cum natura ,ſed potuiſſe ad libitum aſſumere , cùm tamen non aſſumpſerit. ideò Damaſcenus 3.*de fide* , *cap.*20. & Nicetas *lib.*3. *Theſauri*, *cap.*36. eos damnaut.

29 Cautè autem Vaſquez monet , ne liberè vtamur hoc effato : *Chriſtus aſſumpſit paſſiones* , ne cum Hilario erremus ad credendum , eas paſſiones non fuiſſe in Chriſto veras , naturales , ſed apparentes ſicut in comediis aſſolet dici. Aſſumpſit perſonam Regis , vel Doctoris ; ſed de hoc ſatis *quæſt.*1.

Seraphicvs refert opinionem aliquotum di-
30 centium , Neceſſitatem ex quatuor cauſis prouenire poſſe: Primò ex cauſa materiali , ſecundùm quam , ſubiectum calidum vt octo , debet conuerti in ignem : Secundò ex formali , ſecundùm quam neceſſe eſt , calidum calere : Tertiò ex cauſa efficiente , ſecundùm quam , lapis proiectus à brachio forti , neceſſariò mouetur : Quartò ex fine, ſecundùm quam neceſſe eſt ſerram eſſe dentatam ad ſecandum. Igitur hi dicebant , neceſſitatem patiendi ſolùm ex fine Chriſto prouenisse , quia aſſumpſit naturam humanam ad nos redimendos ſuo ſanguine pretioſiſſimo , & paſſionibus , ac morte.
Et hoc modo (ait S. Doctor) tractat hanc quæ- 31
ſtionem D. Anſelmus *lib.*2. *Cur Deus homo, cap.*18. Hunc tamen modum ait S. Doctor , ſatis eſſe rationabilem in ſe , & ad quæſtionem propoſitam , ſi quæratur de neceſſitate patiendi in Chriſto , prout neceſſitas patiendi in Chriſto includit non ſolum tempus poſt aſſumptionem , ſed etiam ante eam, ac quæratur : An neceſſarium fuerit Chriſtum noſtras pœnalitates aſſumere ; tunc enim verum eſſet dicere : Non fuit neceſſarium , niſi neceſſitate finis. Igitur neceſſitas patiendi voluntariè fuit aſſumpta , ſicut & natura humana paſſionibus obnoxia ; attamen neceſſitas aduenit ex fine , ſuppoſito , quod Deus volebat nos redimere pretio condigno , ſatisfaciendo ſuis pœnalitatibus, & morte, aſſumendo carnem in ſimilitudinem carnis peccati, vt ritè declarat *in fundamentis.*

Hinc falsò Vaſquez *num.*13. ait , Seraphicum 32 aſſerere neceſſitatem patiendi ratione finis , iuxta ſententiam D. Anſelmi à ſe confutatam *diſput.*1. *cap.*2. qui dicebat , non potuiſſe Deum alio modo hominem à peccato liberare ſine incarnatione alicuius Diuinæ perſonæ. Ideò , vt liberaret , debuit pœnas pati. Hoc enim teſte Vaſquez *ibi*, eſt alienum à ſententia D. Bonauent. *in* 3.*diſt.*20. *quæſt.*1. & aliis ; & nos id vidimus *diſput.*3. *quæſt.*2. Neque hîc S.Doctor ingenuè fatetur ſe opinionem D.Anſelmi ſequi , vt putat Vaſquez , ſed ſolùm ait , definire ſic D. Anſelmum , quod hæc neceſſitas paſſionum Chriſto obuenerit ſola neceſſitate finis ; at in declarando fine non conuenit cum D. Anſelmo, vt ipſe Vaſquez fatetur *diſput.*1. *cap.*2. & nos ſuprà declarauimus.

Igitvr D. Bonauentura alia via cum Magiſtro 33 incedit , vt quæſtionem aliam ſoluat : An pœnalitates , ſeu neceſſitas patiendi , quæ à nobis eſt contracta à generatione , atque neceſſaria , ſuppoſito peccato , debeat dici voluntaria Chriſto , qui ſicuti alienus à peccato fuit , ita non potuit contrahere pœnas peccati , ne detur inordinatio talis , quòd aliquis innocens pro culpa puniatur , vt dixi cum D. Bonau. *quæſt. præcedenti, ad ſecundum.*

Respondet igitur S. Doctor , Chriſtum aſ- 34 ſumpſiſſe iſtum defectum , qui eſt neceſſitas patiendi , nempè , quia aſſumpſit corpus tali compactum compoſitione , vt naturaliter eſſet obnoxium paſſionibus. Itaque aſſumens corpus , aſſumpſit neceſſitatem patiendi , & ita oblatis , & applicitis cauſis dolorum , paſſionumque , non potuit corpus Chriſti non pati.

Idem ſentit D. Thom. *hîc*, & reliqui Theologi cum Magiſtro *diſt.*16. vbi Richardus *art.*1.*quæſt.* 3. Durandus *quæſt.*1.Scotus *quæſt.*2.Gabriel *quæſt.vnic. art.*2. Paludanus *quæſt.vnic* Almainus *quæſt. vnic.* Marſil.*in* 3.*quæſt.*11.*art.*1. Alenſis 3.*part. quæſt.*17. *memb.*1. *art.*2. Enim verò neceſſitatem hanc moriendi ſimul cum humanitate fuiſſe voluntariè aſſumptam, ſimpliciter loquendo, aſſerunt.

Explicat verò D. Bonau. aliter in nobis eſſe 35 hanc neceſſitatem ; aliter in Chriſto ; nam hæc neceſſitas comparari poteſt primò ad cauſam , ſecundò ad ſubiectum , tertiò ad virtutem corporis regitiuam.

Ex parte cauſæ prouenit nobis hæc neceſſitas ex duplici principio : Alterum eſt per ſe compoſitio ex contrariis : Secundum eſt peccatum originale : Chriſtus verò ex ſola compoſitione corporis habuit hanc neceſſitatem.

Ex parte ſubiecti patientis neceſſitas in nobis patiendi eſt, ſiue conſideretur natura, ſiue perſona, & ita eſt naturalis, & perſonalis; natura enim, & perſona culpam habet originariam. Rurſus, perſona eſt modus naturæ infectæ, & ex contrariis compoſitæ, & ideò ſequitur naturam rei.

36 At Chriſtus in ſolâ naturâ aſſumptâ habet hanc neceſſitatem, non autem in perſona, quæ eſt Diuina.

Ex parte virtutis regitiuæ aliter eſt in nobis, quàm in Chriſto: eſt autem virtus hæc, alter naturæ: altera voluntatis, & neutra poteſt impedire in nobis paſſiones. Patimur enim, velimus nolimus: At in Chriſto hæc neceſſitas fuit ſolùm reſpectu virtutis naturæ, non reſpectu voluntatis. Nihil enim inuitus ſuſtinuit, quia non meruit ſuſtinere mala: & hoc eſt, quod dixit Damaſcenus loco citato: *In Chriſto, etſi paſſiones fiebant ſecundùm legem naturæ, non tamen coactè, ſed voluntariè*, vt habet Suarez *lib.*1. cum D. Bonauent. *diſtinct.* 16. *artic.*1. *quæſtione* 3. *ad* 6. vbi neceſſitatem admittit ſolam ex hypotheſi præteritæ liberæ acceptationis.

37 Licet enim defectus hi eſſent contra appetitum naturæ, & aliquando contra voluntatiam aliquam diſplicentiam voluntatis, vt natura eſt; fuerunt tamen conformes Voluntati abſolutæ, & efficaci, à qua habet actio, vt ſit voluntaria ſimpliciter, quamvis ſit inuoluntaria ſecundùm quid, vt conſtat *ex* 3. *Ethic. cap.* 1. Quoad voluntatem Diuinam, certum eſt, fuiſſe illi voluntarios.

Assero primò. Suppoſita diſpoſitione naturali corporis Chriſti, poſitis etiam aliis cauſis offerentibus, & applicantibus pœnalitates, Chriſti corpus neceſſitate quadam naturali patiebatur, nec poterat per voluntatem humanam naturaliter impedire. Ità Theologi citati, quos refert, & ſequitur Suarez *diſp.*32. *ſect.*3. Vaſquez *diſp.*59. *cap.*4. & alij.

38 Hoc ſenſu Damaſcenus videtur damnaſſe dicentes, paſſiones illas fuiſſe voluntarias, nempè, quia putabant, tale fuiſſe corpus Chriſti, vt etiam ab igne applicito, non calefieret neceſſariò, etiam ſecluſo miraculo.

Probatvr à D Bonauent. ex Gloſſa *ad cap.* 9. *epiſtolæ ad Hebr.* & ex D. Auguſtino *in Iulianum*, & Boëtio *lib. de duabus naturis, & vna perſona Chriſti, cap.*7.

Probatvr deinde à D. Bonauentura, quia Chriſtus verè indiguit cibo, potu, ſitiens, eſuriens, &c. Ergo quando hæc deerant, naturali neceſſitate patiebatur.

39 Confirmat *in corpore*, quia Chriſtus naturaliter eſſet mortuus, niſi præoccupatus nece, vt docet D. Auguſtinus *lib.*2. *de peccatorum merito, & remiſſione, cap.*29. Ergo patiebatur alterationes ex calore naturali, & alimento, ex quibus ſequuntur multæ pœnalitates famis, ſitis, fatigationis, &c. ac mortis: Sed de hoc me cogit Scotus nouam inſtituere quæſtionem.

QVÆSTIO V.

Qua de cauſa corpus Christi *habuerit neceſſitatem moriendi.*

{ D Bonau. loco citato.

Non eſt quæſtio de morte violenta illata, ad hanc enim vltrò ſe obtulit, vt dicit Ioan. 14. *Surgite, eamus hinc*: Ioan. 10. *Poteſtatem habeo ponendi animam meam, nemo tollit eam à me, ſed ego à me ipſo pono.* Et Ioan.9. *Poteſtatem non haberes in me, niſi datum tibi eſſet deſuper*, ſed quæſtio eſt de morte, proueniente à cauſa naturali, in quam homines neceſſariò inciderent, ſi ad ſenectam peruenirent. 40

Qværimvs igitur, an Chriſtus habuerit neceſſariam cauſam ſenectæ, & mortis huiuſmodi, & quænam fuerit.

D.Bonav. *in* 3.*diſt.*16.*quæſt.*3. Richardus *ibidem, art.*1.*quæſt.*2. Durandus *quæſt.*1. Scotus *quæſt.*1. Gabr. *quæſt. vnica, art.*2. Paludanus *quæſt. vnica*, Almainus *quæſt. vnica*, Alenſis 3.*part. quæſt.*17.*memb.*1. *art.*2. D.Thom. *quæſt.*14. *art.*2. aſſerunt, Chriſtum aſſumpſiſſe corpus ſubiectum neceſſitati moriendi, ſicut etiam neceſſitati patiendi, ita vt, ſi non fuiſſet necatus, adhuc ſenio confectus periiſſet, quæ ſententia fuit D.Auguſtini *lib.*2. *de peccatorum meritis, & remiſſione, cap.*29. 41

Videndæ ſunt igitur cauſæ in aliis hominibus; deinde ad Chriſtum deueniemus, in quo eſt ſpecialis difficultas.

Fvit opinio Galeni *libello de Maraſmo, cap.* 4. vbi nullam aliam videtur agnoſcere cauſam ſenectutis, & mortis, quàm externam, puta intemperiem aëris, & alia, quæ extrinſecus admota nocêre poſſunt. Ex quo ſequitur, hominem perpetuò duraturum, ſi ſciret externa contraria vitare. 42

Hæc opinio confutatur à Valeſio *lib.* 6. *controu. cap.*1. quia ſemper euenit, vt homines moriantur, nec vllus adhuc mortem effugit. Hanc rationem carpit Vaſquez *num.*4. *diſp.*70. at *n.*6. eam acceptat. Profectò Galenus ignorauit decretum mortis ex peccato *Geneſ.*3.

Secvnda opinio eſt, hominem intrinſecus habere cauſam mortis. 43

Hanc verò quidam aſſerunt, eſſe compoſitionem corporis ex contrariis elementis, à quibus, etſi nulla alia eſſet extrinſeca cauſa; mors proueniret. Hanc opinionem ſic nudam adſcribit Vaſquez D.Bonauenturæ, quem tamen ait, non poſſe intelligi de compoſitione elementorum, quæ etiam in mixtis non viuentibus ſunt; ſed de compoſitione diuerſarum partium Heterogenearum, in quarum vna dominatur calor; in alia frigus; in hac ſiccitas; in illa humiditas. Addit, poſſe intelligi etiam iuxta veriorem ſententiam, quam infrà ipſe refert.

Alii dicunt, cauſam internam deſtructricem vitæ eſſe calorem naturalem, perpetuò abſumentem, & diſſiccantem humidum radicale, quo nutritur, ita vt conſumpta eſca, etiam calor ille extinguatur. Ita etiam Ariſtoteles *Probl. quæſt.* 25. *& opuſc. de longitudine, & breuitate vitæ.* Auicenna *fen. prima primi, cap. de temperant.* Arbitratur autem Valeſius *lib.*6. *controuerſiarum, cap.*7. eſſe ſententiam Platonis, & Hippocratis. 44

45 **Alii** dixerunt, cauſam mortis internam eſſe partes ipſas internas contrarij temperamenti, tales ſunt Cor, Cerebrum, Hepar, Lien, nerui, oſſa, nam ex diuerſo eorum temperamento fit, vt quod vni proficit, alteri noceat. Hæ igitur partes, cùm inter ſe contrariæ ſint, agunt inuicem, & patiuntur, ac proinde paulatim in ſtatum præter naturam ſe transferunt, ac denique corrumpuntur. Hanc cauſam mortis aſſignat Ariſtoteles *lib. 2. de partibus, cap. 2.* Durandus *in 2. diſt. 30. quæſt. 1. num. 8.* eamque in Chriſto concedit *in 3. diſt. 16. quæſt. 1. num. 8.* Scotus *in 2. diſtinct. 19. quæſtione vnica.* Addit Vaſquez, id forſan dicere voluiſſe Bonauenturam, cùm dicit, in homine cauſam mortis eſſe compoſitionem ex contrariis.

46 **Vasqvez** tandem, cæteris confutatis, duas profitetur inueniſſe cauſas mortis intrinſecas. Prima eſt excrementorum multitudo, quæ in quavis parte corporis egeruntur: hæc enim ſuperſunt è conuerſione alimenti, talia ſunt fel in iecore, phlegma in pulmone, quæ cum ſint diuerſa à partibus animalis, fit vt tandem immutent naturale temperamentum eius. Hanc cauſam ab Auicenna aſſignatam ait.

Altera cauſa eſt indigentia cibi: hinc eſt enim animali neceſſarium ſumere cibum, ex quo fit, vt virtus, & calor animalis paulatim remittatur, & ita animal ſeneſcat, & intereat. Hanc cauſam aſſignat D. Thom. 2. *diſtinct. 19. quæſt. 1. art. 4. & p. p. quæſt. 97. art. 4.* Caietanus *ibidem*, Scotus *in 3. diſtinct. 16. quæſt. 2.* Paludanus *eadem diſtinctione, quæſt. 1.* Valeſius *lib. 6. controu. cap. 1.* vbi ſic philoſophatur: Calor naturalis ſemper reſtituit ſubſtantiam minus humidam, loco ſubſtantiæ deſtructæ. Conſumitur enim noſtra ſubſtantia perpetuo calore, præter natiuam, qui in nobis augetur in cibo, & potu, aut medicamento, aut exercitatione, aut ex rebus externis, quæ perpetuò in nos agunt, vel etiam quia, vt dicit Plato *in Timeo*; ea, quæ nobis extrinſecùs circumfuſa ſunt, reſoluunt nos aſſiduè. Cùm ergo id, quod reparatur, ſubſtantiæ, ſit minus humidum, tandem diſiccari corpus neceſſe eſt: Ita fit, vt ſeneſcant, ac tandem intereant.

47 **Adde** quòd ſumentes cibum, non poſſumus non pati, ita vt aliquid natiuæ, & primæ noſtræ ſubſtantiæ reſoluatur. Porrò autem id, quod in noſtram ſubſtantiam conuertitur, non eſſe ita calidum, & humidum, ſicut erat radicale, probat Vaſquez cum aliis, quia ab ipſo cibo noſtra membra aliquid patiuntur, ac proinde aliquid innati temperamenti amittunt; eſt enim alimentum diſſimile, & contrarium ante conuerſionem, vt ait Ariſtoteles 2. *de anima, cap. 4.* & ita retunditur ab eo natiuum temperamentum, cumque alimentum conuertatur in ſubſtantiam animalis in eo ſtatu, quo eſt refracta, poſtquam in ipſam egit; efficitur, vt conuertatur in ſobſtantiam animalis, quæ aliquid amiſit natiuæ diſpoſitionis, ſicut, vt ait D. Thomas; cùm vinum infunditur aquæ, quamvis eam in ſe conuertat, tamen virtus ipſius vini remiſſior manet, & ita aquam conuertit in ſubſtantiam ſuam minoris virtutis, quàm antea erat, ita vt, ſi paulatim adderetur aqua, tandem ſubſtantia vini corrumperetur: ita etiam alimentum, quaſi infuſum animali, conuertitur in ſubſtantiam ipſius animalis, minoris virtutis, quàm antea erat; hæc habet Vaſquez.

Hic eſt mos huius, & aliorum Recentiorum quorundam, optimas doctrinas è S. Bonauent. clam accipere, & abſorbere; atque Seraphico opiniones peregrinas, aut detruncatas adſcribere, vt inueniant, quod carpant, atque talem hoſtem ſibi facile proſtratum glorientur. Idem præſtitit etiam Scotus *diſtinctione decimaſexta, quæſtione vnica*, vbi reprehendit D. Bonauenturam, auferens rationes eius, quibus probat in Chriſto neceſſitatem deficiendi, eaſque è Seraphico mutilas referens; quaſi verò S. Doctor è compoſitione ſola ex contrariis, & ex animalitate corporis Chriſti deduxerit hanc neceſſitatem. 48

Addit verò Scotus, & cum eo Fauentinus *diſputatione quadrageſimaprima*, hanc non eſſe ſufficientem rationem, nam etiam poſt hanc vitam erit corpus ex contrariis compoſitum, & animale, & tamen non erit mortale. Requirunt ergo, vt hæc mortalitas, & corruptio non habeant aliquod impedimentum ab extrinſeco, ſcilicet è beatitudine, vel à iuſtitia originali, vel alia re, & tunc erat oſtendendum, hoc impedimentum non fuiſſe in corpore Chriſti, in quo maximè videbatur eſſe, quia anima Chriſti erat beata, vnde videbatur gloria poſſe redundare in eius corpus, & conſequenter ab ea impediri, ne moreretur. 49

Scotvs autem hanc cauſam remouet, quia (ait) per ſpeciale miraculum ceſſauit redundantia illa gloriæ in corpus Chriſti; atque adeò relinquebatur propriis viribus, & naturæ ſuæ, & conſequenter cum naturaliter eſſet corporale, etiam pro illo tunc erat corruptibile, licèt eſſet vnitum deitati, & animæ beatæ. 50

Magna ſanè Scoti cautio. Vtinam legiſſet quæſtionem Seraphici ibi; vbi hæc ter inueniſſet. 51

Eia ergo ponamus ſententiam S. Doctoris. Primò igitur *eadem diſtinctione, quæſtione prima, maximè ad vltimum*, ait, ex diſpenſatione Diuina animam Chriſti glorioſam reliquiſſe corpus paſſibile, quia non glorioſum fecit. Secundò *quæſtione tertia*, ſupponit *fundamento primo*, ex Gloſſa *ad cap. 9. Hebr.* Chriſti fuiſſe corpus eadem naturâ nobiſcum præditum, & eiſdem legibus iure naturæ ad moriendum pronum.

Deinde *fundamento ſecundo*, excludit cum D. Auguſtino priuilegium immortalitatis in Chriſto, quia aſſumpſit carnem in ſimilitudinem carnis peccati, atque adeo & dotem gloriæ, ac iuſtitiæ originalis excludit. 52

In *tertio fundamento*, & *ad ſecundum*, excludit redundantiam gloriæ in corpus, authoritate Boëtij. Tandem rurſus *in corpore*, cum Magiſtro ſe incedere profitetur; Magiſter verò affert eundem locum *ad Hebr. 9.* vbi Apoſtolus reddit rationem, cur Chriſtus fuerit mortalis, quia aſſumpſit naturam, vt pateretur, & moreretur pro nobis oblatus, & ideò ait: *Et quemadmodum ſtatutum eſt hominibus ſemel mori: ſic & Chriſtus ſemel oblatus eſt ad multorum exhaurienda peccata*; ex quo luce clarius habetur, redundantiam gloriæ debuiſſe eſſe impeditam.

Præterea *diſt. 15. dub. 4.* ſupponit, Chriſtum fuiſſe comprehenſorem, quoad animam; & viatorem quoad corpus, atque adeò redundantiam gloriæ in corpus fuiſſe impeditam, vnde relictum eſt corpus abſque alio extrinſeco, impediente mortem. 53

Tandem S. Bonauent. dum originem huius cauſæ ponit in contrarietate, & addit animalitatem corporis, excludit redundantiam gloriæ, iuxta dictum Apoſtoli: *Seminatur corpus animale, & ſurget corpus ſpirituale*, 1. Corinth. 15. Vnde & D. Auguſtinus 6. *Geneſ. ad litt. cap.* 20. ait de Adam: *Mortalis ergo erat ex conditione corporis animalis: Neque immortale erat, niſi ſpirituale, quod nobis in reſurrectione promittit.* Ecce clarè conſtat Seraphicum rectè corpus animale aſſignaſſe, carens
54 dote gloriæ. Hæc autem ità ſole clariora ſunt in S. Bonauentura, vt Scotus ſuis argutulis non debuiſſet illam Seraphici rationem carpere, quam ſubdam.

Ratio ergo huius neceſſitatis eſt, quia Chriſti corpus erat compoſitum ex contrariis agentibus, & patientibus, vt dixit *in ſecundo*, ad quem remittit.

In ſecundo autem *diſtinct.* 19. *art.* 2. *queſt.* 1. primam cauſam corruptionis corporis, pugnæ contrariorum, quæ eſt à natura in corporibus, adſcribit. Hanc verò pugnam ponit in partibus contrarij temperamenti.

55 Svbdit verò *ad* 3. illam cauſam, quam ſimulat Vaſquez, nempè continuam indigentiam cibi ad reſtaurandum id, quod deperditur de humido radicali, vbi per continuam reactionem eſt deteriotatio, & humidi tandem conſumptio, vt notat *in corpore queſtionis*; quia per ordinaria alimenta non reparatur æquè id, quod deperditur vi caloris innati, ideò ad præſeruandum Adamum à morte, ait, datum lignum vitæ optimi alimenti, vnde non poſſet calor naturalis totum humidum deſtruere.

56 Latè verò S. Doctor *diſt.* 30. *queſtione vltima*, proſequitur, qua ratione deperdatur humidum radicale, nec reſtauratur alimento; qua ratione repatiatur nutritum animal ex excrementis: qua ratione id, quod de nouo conuertitur, ſit imperfectius, & animal deterioretur, ſicut vinum, quod licèt nouam aquam in ſe tranſmutet, tamen fit aquoſum, atque deperditur; ſic etiam animal, vt refert Vaſquez. Quæ latè vidimus *prima prima, diſput.* 3. *queſt.* 6. Miror autem, hos Doctores ſic ſimulaſſe, cum viderint illam quæſtionem D. Bonau. vt ibi oſtendi.

57 Assero primò, originem primam neceſſitatis ſeneſcendi, & moriendi in Chriſto fuiſſe actionem, & repaſſionem contrariorum.

Probatvr, quia elementa formaliter ſunt in mixto, vt probabilius eſt, & ſentit D. Bonau. paſſim 2. *diſtinct.* 15. *art.* 1. *queſtione* 2. *&* 3. clarius *diſtinct.* 17. *art.* 1. *quaſtione* 1. maximè *ad primum*, & *queſtione* 2. & *queſtione vltima*, & *in* 3. *diſtinct* 6. *art.* 2. *quaſtione* 1. & *in* 4. *diſt.* 49. *art.* 4. *queſt.* 1. apud P. Galitium *parte ſecunda Philoſophia*, *lib.* 4. & latè oſtendi *prima prima*, *tract.* 8. *diſputatione* 1. *queſt.* 2. ſiue maneant tantùm virtualiter, adhuc manent qualitates, calor, frigus, &c.

Qvod verò ſint in eadem parte mixti, non ſequitur, vt putat Vaſquez, eas non poſſe inuicem agere, cùm ſemper ſuam detineant virtutem, vt ſi ad æquilibrium ponantur; attamen poſſit altera minui, & hæc in compoſito præualere, illudque reſoluere.

Potest hæc cauſa prouenire etiam actione 58
calor naturalis, qui licèt ordinatus ſit ad vitam fouendam, tamen, quia hanc operationem exercet alterando, excoquendo, & qualitates actiuas inducendo, & hac ratione poteſt eſſe cauſa etiam mortis, quod Galenus non aduertit, nec Vaſquez, qui hoc argumento probare nituntur, à calore id non prouenire, calor naturalis eſt cauſa vitæ: Ergo non eſt cauſa mortis.

Potest hæc cauſa etiam à partibus diſſimila- 59
ribus prouenire, vt cor nimium calefaciens, cerebrum, nimis frigefaciens ſunt cauſæ morborum, licèt enim ſe adiuuent, & foueant, tamen præter intentionem naturæ animalis, & ſecundùm naturam qualitatum ſe corrodunt, vt patet in Medica arte, quod Vaſquez non aduertit.

Assero ſecundò, neceſſitates ſeneſcendi, ac moriendi veniebant Chriſto ex indigentia cibi, &c. Hoc probatum eſt in genere *prima prima, tract.* 9. *diſp.* 3. *queſt.* 6.

Probatvr à D. Bonauentura eadem ratione, qua vtitur D. Thomas, & vſus eſt poſtea Scotus. Quia natura corporis Chriſti relinquebatur in ſtatu viatoris in ſuis naturalibus, quoad hoc; at in corpore fit continua deperditio abſque æquali reparatione humidi vitalis: Ergo paulatim minuitur, ac deperditur. Itaque Chriſtus, 60
ſi non fuiſſet occiſus à Iudæis, adhuc mortuus eſſet ex caloris naturalis extinctione. Ità Suarez *diſp.* 32. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 60. *cap.* 2. Morandus *queſt.* 35. & Vulpes *diſp.* 8. *art.* 5. vbi Scoto omnia adſcribit.

Digitized by Google

DISPVTATIO XVII.

DE DEFECTIBVS ANIMÆ CHRISTI.

CVm primus, & maximus naturæ rationalis defectus in peccato conſiſtat, quod à Chriſto longè arcere ſuadet pietas, docetque veritas; non inquiremus hic primò, vtrum Chriſtus peccatum fecerit, licet fuerit peccatum factus, vt dicitur *2.Cor.5.* infra referendo; quamvis, vt impios tanti ſceleris aſſertores refellam, eum abſque minimo næuo natum, & mortuum probaturus ſim: Titulus igitur primæ quæſtionis erit de ratione, & authoritate; quibus hoc propugnabo; deinde probato, Chriſtum caruiſſe peccati actu, num etiam poſſe peccare caruerit, vti & fomite, diſcutiam: Sunt prætereà plures animæ paſſiones, & affectiones, quæ, quia in nobis culpæ defectum profundunt, defectuoſæ, vt plurimum, computantur: num has in Chriſto locum aliquem, & qualem, habuiſſe vllatenus conſtet, per varias quæſtiones, finem versùs decidetur.

QVÆSTIO I.

Qua ratione, & authoritate probetur, CHRISTVM *non habuiſſe peccatum.*

{ D.Thom. q.15. art.6.

1 HORRESCO horrendam illius Apoſtatæ blaſphemiam, relati à Lyndano *in ſuo dubitantio, dialogo ſecundo*, & Hoſio *lib.1. de hæreſibus noſtri temporis*, qui ſuper omnes antiquos hæreticos inſolentiſſimus auſus eſt latrare, & ponere os ſuum nefandum in Chtiſtum Dominum, vt in cruce deſperaſſe, ac ideò conqueſtum: *Deus meus, vt quid me dereliquiſti*, atque damnatum eſſe aſſeruerit.

EVM tamen ſecuti ſunt alij Antichriſtiani, vt refert Prateolus *in Elencho hæreſum*, neque longè abiit nefandus Calvinus *in cap.27. Matth.* Fateor etiam ex Concilio Epheſino *can.10.* colligi poſſe, hæreticos aliquos ſenſiſſe, Chriſtum aliquo peccato obſtrictum, propter quod ſeipſum obtulerit, nam ibi definit oppoſitum.

2 ASSERO de fide primò, Chtiſtum nullo etiam leui peccato actuali vnquam fuiſſe maculatum.

PROBATVR à D. Bonau. *ad 8. Ioan.* primò ex verbis Chriſti: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Secundò *ex 53. Iſaia*, & 1. Petri 2. *Ipſe peccatum non fecit*, & Ioan. 1. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.*

HINC autem ratio eruitur, qua probetur Chriſtus innocens, nempè quia: *decebat, vt nobis eſſet Pontifex, Sanctus, Innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus*, qui aliorum peccata tollere venerat, vt habetur *Hebr.7.* Ideò obſeruat S. Doctor *ad 1. Ioan.* Chriſtum Agno, quippè Symbolo innocentiæ, comparari, *qui factus eſt nobis iuſtitia, & ſanctificatio, & redemptio.* Hoc argumento vtuntur Faber *diſp.27.num.1.* & alij. Ideò ait Petrus, cap.2. *Redempti eſtis ſanguine pretioſo, quaſi Agni immaculati, &c.* eſt argumentum Chryſoſtomi *ad cap.2. Iſaiæ*, vbi ait: *Qui aliorum tollit peccata, immunis eſt omnis peccati, nec peccare poteſt.*

OBIICIES primò 2.*Cor.5.*dicitur: *Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* 3

RESPONDETVR, ſenſum eſſe, eum, qui innocens erat, factum eſſe à Deo hoſtiam pro peccatis noſtris, vt ait D.Thomas *quæſt.citat.*

OBIICIES ſecundò *Pſal.21.*ait Chriſtus: *Deus meus, quarè me dereliquiſti; longè à ſalute mea verba delictorum meorum.*

RESPONDET D. Bonauent. *in expoſitione Miſſæ, cap.2.* cum multis Patribus, & Interpretibus Scripturæ, Chriſtum loqui, vt ſuſtinentem peccata omnium. Ità Damaſcenus 4. *de fide, cap. 19.* Ambroſius *in Pſal.39.* & *ſermone 3. in lib. de Incarnatione.* Nazianzenus *oratione 36.* Ruffinus *in eum locum pſal.* Athanaſius *lib. de Incarnatione*, parum ab initio, Iuſtinus *in Dialogo cum Triphone*, Auguſtinus *in ſecunda expoſitione illius pſal.* Hieronymos, & Theodoretus *ad eum locum*, & D Thom. *ad primum*; Senſus igitur eſt, delicta hominum, 4

quæ ego mea eſſe feci, vt pro eis ſatisfacerem longè me faciunt eſſe à ſalute mea, quæ enim conueniunt membris Eccleſiæ, ipſi Chriſto capiti tribuuntur, iuxta regulam Tyronij probatam à D. Auguſtino *lib. 3. de Doctrina Chriſtiana, cap. 31. & epiſt. 120. cap. 6.* ſequitur Suarez *in Commentario.*

Iansenivs hanc expoſitionem refellit, quia indecens eſt, peccata noſtra Chriſto adſcribere; vnde in Concilio Baſileæ *ſeſſ. 22.* damnata eſt hæc propoſitio Auguſti de Roma: *Chriſtus quotidie peccat* (& addit) quamvis de capite Eccleſiæ Chriſto dicat, ſe id non intelligere, ſed in ordine ad membra ipſius, quæ cum Chriſto capite vnum eſſe Chriſtum aſſeruit.

5 Nota illud Concilium ante illam ſeſſionem fuiſſe Schiſmaticum contra Eugenium IV. in reliquo nunquam aliquid quoad dogmata definiſſe, licet à Nicolao V. multa confirmata fuiſſent.

Respondetvr, non eſſe idem; Chriſtum dicere: peccata mea illa, quæ ſunt noſtra; & dicere, Chriſtum peccare. Et quidem alicubi peccata fidelium dici peccata Chriſti, fatetur Ianſenius *in argumento Pſal. 39.* quia ſignat, ea fuiſſe ſuſcepta à Chriſto, vt delenda; at dicere: *Chriſtus peccat,* nimis euidenter oſtendit, Chriſtum fieri reum peccati.

Evthymivs *in pſal.* illum ait, interrogatione vrgere, quaſi dicat: Num peccata mea cauſa eſſe poſſunt, vt longè à me ſis? Sic enim verſio Caldaïca habet.

6 Assero ſecundò, neque peccatum originale fuiſſe in Chriſto.

Probatvr à D. Bonauent. ad illud Lucæ 1. *Quod enim ex te naſcetur Sanctum, vocabitur Filius Dei,* vbi ex eo colligit, concipiendum Sanctum (hæc enim eſt prima natiuitas,) quia Filius Dei, vt prædixit Daniel, cap. 9. *Vngatur Sanctus Sanctorum,* & quia concipiendus ex Spiritu ſancto, quia ſi verum eſt, quod dicitur Ioan. 3. *Quod natum eſt ex carne, caro eſt; & quod natum eſt ex Spiritu, Spiritus eſt*: Ergo qui naſcitur de Spiritu ſancto, ſanctus eſt. Ideò Bernardus *homil.* 4. ſuper Miſſus eſt, ait: *Si diceret ſancta caro, vel ſanctus homo, parum dixiſſe videretur; poſuit ergo indefinitè ſanctum, quia quidquid fuit, quod Virgo genuit, ſanctum proculdubio, ac ſingulariter ſanctum fuit.*

7 Qvoniam verò Filij hominum naſcuntur Filij iræ, vt dicitur *Epheſ. 2.* Ideò iſte, vt internoſcatur innocens *vocabitur Dei Filius, admirabilis, Deus fortis,* vt dicitur *Iſaia* 9. Vocabitur ab ipſo Deo: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui,* Matth. 17. Marci 9. Vocabitur ab ipſis credentibus: *Tu es Chriſtus Filius Dei viui,* Matth. 16. Vocabitur ab omnibus: *Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute,* Rom. 1. *Verè Filius Dei erat iſte,*
8 Matth. 27. Hæc S. Bonauent. Igitur ſanctitatem ſupremam arguit in Chriſto Seraphicus ex eo, quod eſt Filius Dei, quæ eſt ratio efficax ad eius impeccabilitatem comprobandam *quæſtione ſequenti.*

QVÆSTIO II.

Vtrum Christvs *abſolutiſſimè impeccabilis fuerit.*

D. Bonau. d. 12. art. 2. q. 1.
D. Thom. q. 15. art. 2.

9 Prima opinio eſt, humanitatem Chriſti non obſtante vnione hypoſtatica potuiſſe peccare, niſi aliud obſtaret. Ità Durandus *in 3. diſt. 12. quæſt. 2.* Scotus ibi, *quæſt. 1. & diſt. 2. quæſt. 1.* Gabriel *diſt. 12. quæſt. vnica, art. 2. diſt. 1. quæſt. 2. art. 1. circa finem.* Marſilius *in 3. quæſt. 9. art. 3.* & *quæſt. 3. art. 2. in 4. parte articuli.* Henricus *quodl. 6. quæſt. 6.* Hi docent, ex vi vnionis hypoſtaticæ non eſſe Chriſtum impeccabilem, ſed ſolùm ratione viſionis beatificæ. Sequitur Fauentinus *diſp. 27.* Maſtrius *3. diſp. 2. q. 2. & cæteri.* Scotiſtæ, excepto Aretino. Mirabar Vulpem huc Angelici Doctoris ſcripta, vbique lancinata, non trahere *diſt. 9. art. 4.* callidè id egit.

Opposita tamen ſententia veriſſima eſt, Humanitatem Chriſti vnitam Verbo, nullâ potentiâ fuiſſe peccabilem. Ità D. Bonau. *loco cit.* D. Thom. *loco cit.* & communiter cum Magiſtro ſententiarij *diſt. 12.* vbi Richardus *art. 2. quæſt. 1. & 2.* Paludanus *quæſt. 2.* Capreolus *quæſt. 1.* Almain. *diſp. 1. quæſt. 2.* Dionyſius Ciſterc. *in 3. quæſt. 3. art. 2.* Hugo de S. Vict. *lib. 2. de Sacramentis, p. 1. cap. 7.* Citari etiam poſſunt Alenſis *quæſt. 7. memb. 2. quæſt. 11. & 12. memb. 1.* Henricus *quodl. cit.* Marſilius *in 3. quæſt. 3. art. 2.* & *quæſt. 9. art. 3.* Picus Mirandulus *in Apologia, quæſt. 4.* quatenus dicunt, de potentia abſoluta non potuiſſe aſſumi humanitatem, ſine gratia habituali, & beatitudine animæ; hinc enim ſequitur, hominem illum peccare non poſſe. Hanc ſententiam acriter tuetur Suarez *diſp. 33. ſect. 2.* qui ait oppoſitam abſque temeritate, & ſpecie impietatis ſuſtineri non poſſe, Aluarez *diſp. 68.* Medina *ad hunc art.* Nazarius *ad art. citatum D. Thom. controu. vnic.* Becan. *cap. 12. quæſt. 3.* Vaſquez *diſp. 61.* qui oppoſitam nota maculatam clamat. Sequitur etiam Valentia *q. 15. punct. 2.* Caſpenſis *diſp. 8. ſect. 3.* Morandus *quæſt. 36.* Lugo *diſput. 26. ſect. 1.* Paſqualig. *diſp. 95.* Raguſa *diſp. 114.* Fulienſ. *cap. 8.* 10

Assero, omnino Chriſtum abſolutiſſimè fuiſſe impeccabilem. 11

Probatvr à D. Bonauent. primò ex Apoſtolo *ad Heb.* Agit enim ibi ex profeſſo de dignitate Chriſti, & conſtipatis Scripturæ teſtimoniis demonſtrat, illum ſanctitate, & innocentia eò Angelis præcelleſe, quò filius per naturam filiis adoptiuis per gratiam ſanctificantem altè præeminet. Huius autem tam eximiæ ſanctitatis teſtimonia affert: *Thronus tuus Deus in ſæculum ſæculi, virga æquitatis virga regni tui.* Pſal. 44. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem; propterea vnxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ præ conſortibus tuis,* ſeu *præ participibus tuis,* vbi verò particula, *propterea* ſignificat habitudinem cauſæ finalis ſic: *Propterea vnxit te Deus oleo,* diuinitatis hypoſtatica vnione, vt inenarrabili curſu diligeres iuſtitiam, & ab iniquitate declinares, vt notat D. Athanaſ. *ſerm. 2. cont. Arrianos,* longè poſt medium.

Et Concilium Francofordienſe ad Chriſti ſanctitatem prætollendam ait, *Chriſtum non gratiâ, ſed naturâ vnctum; alios verò gratiâ, & participatione;* inferens, Chriſtum ex vnione hypoſtatica eſſe ſanctiſſimum præ participibus, ideſt illis, qui gratia habituali, quæ eſt participatio accidentalis diuinitatis ſanctificati ſunt. Hæc expoſitio ſumpta eſt è D. Hieronymo *in eum pſal.* & aliis Sanctis Patribus, relatis *diſp. 11. q. 2.* Hæc ſanè præmiſit Apoſtolus, vt deſcendat ad altè comprobandum, Chriſtum eſſe emeritiſſimum Pontificem, atque mediatorem ad Deum. 12

Et toto *c. 2. & 3.* hunc, & Moyſe, & Angelis ſuperiorem tanquam Filium Dei, eumque *ſequentibus capitibus,* dignum oſtendit ex innocentia, & ſanctitate, quam ex vnione hypoſtatica vbique aſſumit, vt eſſet Summus Pontifex. Mox *cap. 7.* concludit: *Talis enim decebat, vt eſſet nobis* Pontifex, Sanctus, innocẽs, *impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excelcior cœlis factus.* 13

factus. Rurſumque reſumit, hunc Pontificem eſſe adeò ſanctum, quia Filius Dei dignus, vt ſedeat ad dexteram maieſtatis Patris: Itaque ex ante dictis colligit, talem eſſe hunc Pontificem ſanctiſſimum ex vnione hypoſtatica, ſeparatum à peccatoribus infinitè, ſolet enim ſumma, & infinita diſtantia vulgari ſtylo exprimi diſtantia cœli à terra, & ſic magis remotum à poſſibilitate peccandi, quàm cœlum empyreum à terra, & incorruptibilitas cœli ſummi, nedum aliorum, ab elementari corruptione.

14 Respondet Maſtrius cum Vulpe, Apoſtolum cautè dixiſſe *decebat*, quod meram ſonat congruitatem de facto ſecundùm potentiam ordinariam.

At meritò legit Cardinalis de Lugo: *Oportuit*, Verbum enim ἔπρεπεν, Latinè redditum, eſt *decuit*, non vt ſonat nudam congruitatem, vt putant aduerſi; nam Spiritus ſanctus ait: *Decebat nobis Pontifex*; cùm ſit quarti ordinis imperſonalium; ſed ſenſus planus eſt. Cùm lege ordinaria dentur nobis Pontifices iuſti quidem, eſto non confirmati in gratia, vt Apoſtoli; decens erat adeò dari nobis omnibus ſummum Pontificem, Redemptorem, Mediatorem, adeò à peccatoribus remotum, vt non tam diſtet cœlum beatorum à terra. Hic autem talis eſt, cum ſit Filius Dei, vt deſcripſi ſuprà: ſic & Gloſſa, apud D. Bonauenturam, qui hoc ſolidiſſimo nititur fundamento, ſumpto ex vnione hypoſtatica, vt monet Lyranus: Sic legi, & Cornelius à Lapide cum Primaſio. Hoc maximè nititur Turrianus opuſculo *de gratia*, *diſputat*. 10. *dubio primo*, *& ſexto*.

15 Ex his ruit etiam reſponſio Maſtrij, hinc ſolùm haberi meram congruitatem ex vnione hypoſtatica; nam Apoſtolus adducit tanquam cauſam ex fine imponentem neceſſitatem his, quæ ad finem: *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: Propterea vnxit te Deus, &c.*

Rvit ſimiliter alia reſponſio eius; ſolùm haberi, Chriſtum, ne dum gratia ſanctificante, ſed etiam gratiâ vnionis ſanctificatum, & in hoc à cæteris iuſtis differre. Sanè Apoſtolus, & PP. ac Concilium Francoford. ampliùs volunt, impeccabilitatem ſcilicet Chriſti vnione hypoſtatica fundari.

16 Qvòd verò ait Maſtrius, totum id adſcribi gratiæ ſanctificanti illis verbis: *Diffuſa eſt gratia in labiis tuis; propterea benedixit te Deus in æternum*, quod de gratia ſanctificante intelligit S. Auguſtin. *ibi*; Profectò nil iuuat: non enim nos negamus, benedictiones etiam è gratia ſanctificante, redundante ex vnione hypoſtatica, & diffuſa per labia, ſed cauſam originariam, & fundantem iuſtitiam Chriſti, & ab iniquitate auerſionem infinitam ex vnione hypoſtatica auſpicamur, vt Sancti Patres exponunt, quibus addo plurimos apertè idipſum teſtantes.

Idem D. Athanaſius *ſerm*. 2. *contra Apollinarem*, qui negabat Chriſto humanam voluntatem, ne in eo cogeretur admittere capacitatem peccati; reſpondet, non eſſe timendom, quia per ipſam aſſumptionem illa voluntas facta eſt impeccabilis, & hoc teſtimonium habetur in Sexta Synodo *act*. 8. & *act*. 17. Refertur D. Nazianzen. *orat*. 36. *num*. 46. idem aſſerens.

17 Dionysivs Alexand. in epiſtola contra Samozatenum, relata à Vaſquez, ait: *Niſi fuiſſet idem, qui erat Deus Verbum, non poterat eſſe alienus à poteſtate peccandi, nemo enim eſt quin peccare poſſit, niſi vnus Chriſtus*.

Chrysostomvs in cap. 7. Iſaïæ: *Qui aliorum tollit peccata, vtique immunis eſt omnis peccati, nec peccare poteſt*, & infrà dicit, Paulum Chriſto tribuere τὸ ἀναμάρτητον, ideſt, libertimam immunitatem omnis peccati, ſeu impeccabilitatem, quam dicit eſſe proprietatem Dei.

D. Avgvstinvs lib. 1. contra duas epiſtolas Pelagianorum, ait: *Non ob aliud factus eſt inter Deum, & hominem Mediator, niſi quia ex hominibus non poteſt eſſe peccator*, & in Enchir. *cap*. 36. hanc impeccabilitatem ex vnione deducit: Idem habet *lib. de corrept. & gratia*, *cap*. 11. & *libro de Incarnat*.

Ex hoc principio, nempè vnione hypoſtatica, alij plurimi ſancti Patres argumentantur, omninò impeccabilem fuiſſe animam illam ſanctiſſimam: Cyrillus Alexandr. *lib*. 6. *de fide ad Theodorum*. & *libro contra Antiochen*. *cap*. 23. Origenes *lib*. 2. *Periarchon*, *cap*. 6. vbi dicit, fuiſſe veluti ferrum ignitum in fornace perpetua, quod peccato frigeſcere non poteſt: Item Ambroſ. *lib. de Incarn*. *cap*. 7. Hilarius *lib*. 10. *de Trinitate*. Epiphanius *in Anchorato* longè poſt medium: Alios PP. vide in Suarez, Vaſquez, & aliis. 18

Respondent Fauentinus, *cap*. 4. & Maſtrius *num*. 48. Vnionem hypoſtaticam catenus aſſeri impeccabilitatis Chriſti principium, quatenus eſt cauſa congruens, vt illa anima ſit beata; ex beatitudine autem oritur, vt non poſſit peccare. Cùm igitur ex potentiâ ordinariâ illa anima non ſit priuanda beatitudine, erit impeccabilis potentiâ proximâ; at verò potentia remotâ erit peccabilis, quia poſſet illa anima priuari gratiâ ſanctificante, & ipſa gloriâ, & tunc poterit peccare; non enim ex vi vnionis ſequitur impeccabilitas; nam vnio hypoſtatica dari poteſt etiam diabolo. 19

Sic vnico reſponſo ait Maſtrius *num*. 48. omnes authoritates Patrum explicari apud Gallum, qui iuncto *diſtinctione* 12. *quæſtione vnica*, *ſectione* 1. *cap*. 4. fœdere cum Vulpe *loco cit*. eodem gloriabundi exultant.

Ego oſtendam, Patres impeccabilitatem Chriſti adſcribere vnioni hypoſtaticæ tantùm. 20

Omitto, peccatorem aſſumptum, non communicaturum idioma, quia vnione ſanctificatus præteritæ culpæ, ab alio ſuppoſito commiſſæ, non adſcriberentur Verbo, quidquid dicat Vaſquez *n*. 19.

De cætero errant Scotiſtæ. Et quidem Dionyſius Alexandr. *loco cit*. reddens rationem huius impeccabilitatis dicit: *Naturalis enim iuſtitia, & diuina virtus eius eſt*: at gratia ſanctificans non eſt naturalis; adſcribit ergo immediatè ipſi gratiæ vnionis impeccabilitatem.

D. Avgvstinvs lib. de corrept. & gratia, cap. 11. ait: *Neque metuendum erat, ne iſto ineffabili modo in vnitatem perſonæ à Verbo Deo humana natura ſuſcepta, per liberum voluntatis peccaret arbitrium, cùm ipſa ſuſceptio talis eſſet, vt natura hominis à Deo ità ſuſcepta, nullum in ſe modum malæ voluntatis admitteret*. Vide, eam formaliter ſuſceptionem reddere Chriſtum talem, cap. 40. Enchir. *Profectò modus iſte, quo natus eſt Chriſtus de Spiritu ſancto, non ſicut Filius; & de Maria Virgine, ſicut Filius inſinnat nobis gratiam Dei, qua homo ille in ipſo exordio naturæ ſuæ, quo eſſe cœpit, Verbo Dei copularetur in tantam perſonæ vnitatem, vt idem eſſet Filius Dei, qui Filius Hominis, ac ſic ſuſceptione naturæ humanæ fieret quodammodo ipſa gratia illi homini naturalis, qua nullum peccatum poſſit admittere*. Qnid clarius ad oſtendendum, impeccabilitatem ex natura ipſa vnionis cauſari immediatè? 21

22 D. Athanasivs *locis adductis*, arguit contra Apollinarem, timentem admittere in Chriſto voluntatem creatam, ne admittat capacitatem peccati, & ait; non eſſe hoc timendum, quia per aſſumptionem facta eſt natura humana impeccabilis, Tunc ſic: Ad remouendam peccati poſſibilitatem, quæ in natura voluntatis poſita eſt, qoippè quæ habet neceſſariò ſuam operationem finitam, atque adeò defectibilem intrinſecè, vt ait ipſe Faber *n.9.* arguit S. Athanaſius ex vnione: Ergo manente vnione illa voluntas debet à D. Athanaſio eſſe probata impeccabilis; alioqui dicet Apollinaris: Poteſt Deus illam humanitatem, vnitam Verbo, ſic vnitam relinquere abſque gratia habituali, & gloria, & tunc ex voluntatis natura erit peccabilis. Idem eſt argumentum D. Ambroſij *loco citato*.

23 Origenes naturæ ipſi vnionis, tanquam ignienti, formaliter adſcribit impeccabilitatem animæ Chriſti, neque eſt ſimile de igne, cuius calor poteſt ſuſpendi, vt factum eſt Babylone; nam ignitionem vocat ipſam vnionem, qua poſita tollitur poſſibilitas frigoris peccati.

D. Hilarivs 10. *de Trinitate* ait, ita repugnare Chriſto peccatum, ſicut repugnat Chriſtum non eſſe Chriſtum: Quid clariùs ad contradictionem oſtendendam?

D. Nazianzenvs ſic habet: *Illius enim voluntas, cùm tota Deificata ſit, Deo proculdubio non aduerſatur.* Nota, aſſeri impeccabilem, non propter viſionem, vel gratiam habitualem, ſed quia deificata eſt: Quæ verba approbata ſunt in Concilio Epheſ. *act.* 17. & Florentino *poſt ſeſſ. vltimam, in decreto Eugenij*, §. 3.

24 D. Cyrillus Alexandr. contra Antropomorphitas *cap.* 23. veluti reſpondet Scotiſtis arguentibus, Chriſtum peccabilem, quia habet eandem nobiſcum naturam, impeccabilem verò ſolùm extrinſecè ex beneplacito Dei, poſſeque cadere, etiam manente vnionis hypoſtaticæ gratiâ, ſi gloria ſuſpendatur; *Stolidi* (ait S. Cyrillus) *ac dementes prorſus ſunt, qui ipſum etiam Chriſtum, neſcio quo pacto, peccare poſſe affirmant eam ob cauſam, quod in eadem atque nos ſpecie fuerit verſatus, quodque forma ſerui accepta cum hominibus in terra egerit; ſi enim deſiit eſſe quod erat, atque ex diuina natura in humanam tantùm, ac noſtri ſimilem naturam aliis humanam imbecillitatem illi obiiciant, ſi verò idcircò humanam naturam geſtauit, vt eam, quæ ab Adam acceperat imbecillitatem in ſe validam, ac peccato ſuperiorem declararet; cur fruſtra id anxiè inquirunt, quod inuenire poſſunt?*

25 Sentit igitur, non poſſe peccare, niſi ablata vnione maneret nudus homo. Idem Cyrillus *de recta fide ad Theodoſium*, & habetur *tom.* 1. *Concil. Epheſ. cap.* 4. aſſerit, imbutam animam Chriſti firmitate Diuina per ipſam vnionem. D. Anſelmus, lib. 1. cur Deus homo, cap. 10. ſic loquitur: *Primus Adam peccare potuit, quia purus homo: Secundus Adam peccare non potuit, quia eſt Deus.*

26 Fateor, vnionem eſſe extrinſecam eſſentiæ animæ, atque adeò poſſe à Deo abſolutè tolli, niſi pactum æternum præceſſiſſet; at impeccabilitas non eſt extrinſeca naturæ vnitæ, licèt ſit extrinſeca naturæ vt ſic, in quo æquiuocè loquitur Fauentinus; nam eſt intrinſeca vnioni, vt PP. clamant, ſeu naturæ, vt vnitæ. Alia multa de hoc teſtimonia Sanctorum Patrum extant ad Fabrum conuincendum. Vnicum addam epiphonema ſextæ Synodi, ac octauæ, vbi definit, Chriſtum habuiſſe voluntatem humanam impeccabilem.

Respondet Maſtrius id intelligi de potentia ordinaria, vel ratione gloriæ: At contra; nam Synodus ait: *Impeccabilem aſſumpſit voluntatem*: Ergo ex ipſa aſſumptione abſolutè.

27 Hæc omnia confirmantur à D. Bonauentura, ad illud Lucæ 1. *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: quod enim ex te naſcetur Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Aſſerit Angelus, dicendum verè ſienti eſt, Filium Dei naturalem, quia per antonomaſiam eſt ſanctus impeccabilis: Itaque argoit: ergo è tali ratione eſt ſanctus, quia eſt vnitus Verbo, Filio Dei.

Respondet Maſtrius *num.* 248. hæc intelligi de potentia ordinaria; ſed cùm aſſignent pro ratione Deum, qui ſimpliciter eſt impeccabilis, non ſatis hoc pacto explicantur.

28 Probatvr ſecundò aſſertio à S. Doctore. De eſſentia beatitudinis eſt, vt ſit inamiſſibilis; at Chriſtus ex vi vnctionis ſemper debuit eſſe beatus: ergo non poterat amittere beatitudinem: Tunc beatus non poteſt ſimpliciter peccare; anima Chriſti inamiſſibiliter eſt beata ex vnione: Ergo. Maior probata eſt *prima* 2. *tract.* 1. *diſp.* 2. *quæſt.* 21. Minor eſt certa. Maior verò ſecundi argumenti oſtenſa eſt *diſput. citata, quæſt.* 21. & 12. Hoc ſane argumento ex hoc capite gloriæ, Scotus, & alij concedunt, Chriſtum impeccabilem; dicunt tamen, gloriam fuiſſe debitam ſolùm congruè; & in hoc differt à Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 3. Molina *diſp.* 18. Bellarmino *tom.* 3 *lib.* 5. *de Iuſtificat. cap.* 11. Quare Henriquez *tom.* 2. *lib. de fide hominis in comment.* præfatos authores cum Scotiſtis infarcit.

29 Probatvr tertiò à S. Bonauentura, quia Humanitas ſanctiſſima ex vnionis dote habet, vt ſit ſemper plena gratiâ ſanctificante, & naturali rectitudine perfecta, vt dicitur Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratia, & veritatis:* Ergo impoſſibile eſt, vt ſit peccatrix; nam eſſe rectum rectitudine naturali, & plenum gratia, implicat peccatori. Hac ratione vtitur Suarez, & alij, præſertim Lugo *num.* 19.

Respondet Faber vtrique rationi ſuprà allatæ, gratiam, & gloriam deberi animæ illi ſanctiſſimæ ex lege ordinaria; tamen abſolutâ potentiâ poſſe auferri, & ſic relinqui animam illam peccabilem.

30 Enim verò ſuppoſita vnione hypoſtatica, debere illam humanitatem eſſe Deo charam, conſtat, & dilectam, atque adeò donis omnibus cumulatam; his autem repugnat inimicitia cum Deo, & peccatum. Quod enim reſpondet Faber, poſſe eſſe gratam condeſcenſione hypoſtatica, & non gratuita, excludente peccatum, inane eſt; nam condeſcenſio Dei per vnionem hypoſtaticam eſt ſubſtantialis, quæ accidentales infert.

Probatvr tertiò ratione, quam S. Doctor vocat efficaciſſimam, ex vi ipſius vnionis hypoſtaticæ: Actiones ſunt ſuppoſitorum: ſed Diuinum ſuppoſitum eſt ſimpliciter incapax peccati, non ſolùm formaliter, ſed neque denominatiuè, vt dicatur peccate: Ergo. Maior oſtenſa eſt *diſputat.* 3. *quæſt.* 7. & 8. & *diſputat.* 6. *quæſt.* 3. In minori verò poſui alternatiuam, ſiue dogma illud ſumatur formaliter, vt actiones ſint ſuppoſitorum; ſiue denominatiuè. Sic igitur probatur Minor, quia nil turpius dici poteſt, quàm Deum denominari peccatorem. Ideò in Concilio Baſilienſi citato *quæſt.* 1. damnatur Auguſtinus de Roma.

31 Hinc ſequitur, quod homo ille damnaretur, vel humanitas ſepararetur à Verbo, quod abſit: Hac ratione vtuntur Magiſter *diſt.* 12. *citat.* Paludanus,

Ciſter

Ciſtercienſis, Fulienſis, Capreolus, Suarez, Valentia, Alvarez, Medina, Nazarius, Caſpenſis, & cæteri.

Respondent aliqui, negando ſequelam, quia Deus non eſt capax denominationis peccatoris, nec eſt ſimile de aliis. Contra, nam hoc ſequitur ex regulis communicationis Idiomatum, vt dicam *diſp.* 18.

Respondet Marſilius, non repugnare, humanitatem in Verbo peccare, attamen non debere admitti, etiam per communicationem idiomatum: Deus peccat; in eo tamen caſu, ait, non peccaret Verbum, quia peccatum repugnat Deo.

32 Contra tamen; nam ſi hæc actio non eſſet Verbi, eſſet alterius ſuppoſiti, quod eſt Neſtorij, Vaſquez *num.* 21. Rada, Faber, Bellutus cum Durando non cenſent inconueniens concedere, Deum peccare per communicationem idiomatum, ſicut dicitur mortuus, non enim minus repugnat Diuinæ æternitati mors, quàm bonitati malitia, & ideò hanc rationem infirmam aiunt.

At hoc ſcandalum eſt piis Theologorum auribus, quia quod per hanc communicationem aſſumitur, ab eo approbatur, & quaſi deificatur: tale poteſt eſſe malum pœnæ, quod in ſe bonum eſt, & ordinabile in Deum, & ad ſalutem: at malum culpæ abſit, vt notat Suarez, & alij cum D. Bonauentura *ad* 3. Vide Nazarium refellentem reſponſiones Vaſquez, quibus hanc rationem carpit. Ideò claudit Vulpes dicens, impium eſſe reſponſum, & è terminis repugnans.

33 Respondet Maſtrius, & Fauentinus, non lædi pias aures, ſi dicas: Chriſtus, vt homo de potentia Dei abſoluta poteſt peccare, ad quam ſequitur alia propoſitio. Verbum, vt in humanitate ſubſiſtit, de potentiâ ſuâ abſolutâ non eſt impeccabile, ſed poteſt peccare potentiâ remotâ, & hoc modo ait ſuſtineri à Scoto.

Avdacior obiiciat, vt dicatur in quo dedecus hoc ſtet? Sanè ſi Verbo adſcribatur peccatum,
34 & hoc ſcandalum eſt: Iam verò potentia illa remota Scotica eſt, vt ſi ſubtrahatur gloria, & gratia habitualis, iam Chriſtus poſſit peccare, & Verbum poſſit dici peccator: Ergo honor totus eſt gratiæ habitualis, & gloriæ; Verbum autem ſimpliciter impeccabile dependenter ab accidentibus peccabile relinquitur. Quæ autem potentia abſoluta Verbi aufert dedecus, & ſcandalum, remouendo impedimentum ad peccandum? Audi hanc rationem D. Fulgent. lib. 3. ad Traſim: *Proptereà Chriſti humanitas ſine peccato permanſit, quia iam in vnitate, perſona diuinitas accepit, qua naturaliter peccare non poteſt.*

35 Probatvr quartò ratione S. Bonauenturæ *argumento vltimo, ad oppoſita, addita reſponſione.* Sequeretur, peccatum non ſolùm denominatiuè, ſed formaliter in Verbum redundare, quia quando plures voluntates eandem perſonam componunt; ad officium ſuperioris voluntatis ſpectat inferiorem appetitum, ſeu voluntatem in officio continere, atque ad id, quod honeſtum eſt, dirigere, ſi poteſt: hæc igitur omittere defectus eſſet ſuperioris voluntatis: Cùm ergo natura Diuina, & humana vnam perſonam componant, ad Diuinam voluntatem, quæ ſuprema eſt, & poteſt inferiorem, ideſt humanam, dirigere, vt ſemper, & ſine defectu honeſtè operetur, pertinet hoc munus præſtare, & ad rectitudinem eius pertinet ita facere: Affert exemplum S. Doctor, ſi enim voluntas humana vellet proferre mendacium, ſpectat ad Filium Dei, qui eſt Veritas compeſcere, ne effutiat Verbum huiuſmodi; veritas autem ad falſitatem declinare non poteſt.

Confirmatvr; nam humanitas fuit inſtrumentum deitatis, atque adeò Verbo, vt principali agenti incumbit dirigere, actio enim inſtrumenti adſcribitur agenti principali. Porrò humanitatem eſſe inſtrumentum Deitatis docet Damaſcenus 3. *de fide, cap.* 10. Hac nituntur Suarez *diſp.* 34. *ſect.* 2. eamque oſtendit è ſanctis Patribus Valentia *diſp.* 11. *quæſt.* 5. *punct.* 2. & communiter Thomiſtæ, ac Becanus.

Respondet Vaſquez, cum Durando, humani- 36
tatem fuiſſe inſtrumentum Deitatis ſolum ad aliqua opera eximia, puta redemptionis, quæ ipſa humanitas per ſe efficere non poterat: Itaque potuit Deitas ſinere, humanitatem peccare, & non vti ea, vt inſtrumento, ſed ad materiale concurrere, ſicut cum aliis concurrit peccatoribus, hæc autem actio eſſet communis Trinitati. Sicut enim iuſte ſinit peccare homines, qui à Diuina pendent gubernatione; ita poteſt, &c. Sic reſpondet etiam Maſtrius: Quæ verò addit Vaſquez *num.* 21. actiones non eſſe ſuppoſiti eluta ſunt *locis citatis.*

Valentia dicit, hoc argumentum proteruis 37
perſuadere non poſſe; moderatis tamen ingeniis probare; nam ſicuti nos tenemur ratione à parte ſenſitiua remouere peccatum, quippè magnum eſt malum, quod debet omnino arceri, ita etiam voluntas Filij Dei à voluntate humana; alioqui iure peccatum inureretur Verbo; nec eſt ſimile, de permiſſione in nobis, qui non ſumus ſubſtantialiter vniti Diuinæ voluntati.

Respondet Fauentinus, actionem inſtrumenti adſcribi quidem agenti principali, ſed in caſu noſtro peccatum de potentia ordinaria non ineſſe Chriſto, ideò non poteſt tribui Deo: De potentia verò abſoluta poteſt ineſſe, ſed tunc ineſſet ſuppoſito Diuino non tanquam agenti, ſed tanquam vltimatè denominato. Vnde falſum eſt, naturam humanam eſſe inſtrumentum; eſt enim agens principale, non autem ſuppoſitum.

At verò, licèt phyſicè natura operetur principaliter: attamen moraliter dirigitur à verbo, vt D. Damaſcenus fatetur, atque adeò teneretur Verbum dirigere; at Faber vtrumque confudit.

Cardinalis de Lugo, *à num.* 11. hanc ratio- 38
nem corrodit. Primò ait Patres ſolùm innuere impeccabilem, quia regebatur per gratiam, & ſolùm refert Epiphanium mutilum; ait verò in Ancorato: *Verbum ſua virtute frænabat inferiorem naturam. In ſe habens continuit.* Adſcribit ſanè vnioni: Idem habent Origen. *lib.* 2. *Periar. cap* 6. Auguſt. de correption. & gratia cap. 11. *Neque metuendum erat, ne iſto ineffabili modo in vnitatem perſonæ à Verbo Deo ità ſuſcepta, per liberum voluntatis peccaret arbitrium: cùm ipſa ſuſceptio talis eſſet, vt natura hominis à Deo ità ſuſcepta, nullum in ſe motum malæ voluntatis admitteret.* Et in Enchir. *cap.* 36. idem vnioni formaliter adſcribit, & cap. 40. ait: *Ac ſi natura humana ſuſceptione fieret quodammodo ipſa gratia illi homini naturalis, quæ nullum peccatum poſſit admittere.* Attribuit autem id præcipuè vnioni, vt notat D. Bonauentura relatus *diſput.* 6. *quæſt.* 7. imò ſoli, vt ait Vaſquez, *ibi cit.* Idem aiunt cæteri Patres apud Suarez.

Ad rationem ait, eam deficere: Tum quia ex 39
vnione hypoſtatica non ſequitur obligatio iſta frænandi, vnde ſi homo hypoſtaticè vniretur naturæ Leonis, non poſſet Leonem ideò cohibere; vel ſi vniretur aquæ, non teneretur curare, nè mergeret

hominos

homines. Quare non eſt ad rem obligatio voluntatis in ſenſum, aut Patris in Filium, ſubordinatos. Supremus prætereà Dominos ex hoc etiam capite eximitur ab obligatione cohibendi ſubditos, vt poſſit eorum caſus permittere: Quod ſi voluntas tenetur in officio inferiores continere potentias, euenit tum ob periculum conſenſus; tum quia tenetur eas ad finem principalem totius dirigere. Neutra autem obligatio Deum tangit, cui nec periculum conſenſus, nec vlla regula gubernandi eſt ſuperior, & poteſt culpas, vt dixi, permittere: Ideò rationem plauſu exceptam ſpernit.

40 Hæc omnia nil ponderis obtinent, non enim vnionem hypoſtaticam accepit, vt debet. Quid enim, ſi Perſona creata meram det materialem ſubſiſtentiam ad finem Phyſicum; infirmam ad Leones domandos, ad torrentes ſiſtendos: Ergonè ſimile Filio Dei ad ſummam vnito ſanctitatem? Poteſt igitur, atque debet naturam ſibi ſubſtantialiter ad vnam perſonam Diuinam intimè vnitam regere, nè à fine ſuperno aberret, ac dedecus refundat in Perſonam ad opera meriti infiniti conferentem; vnde moralis macula è malo opere redundet: Nec eſt
41 ſimile de permiſſione culparum exterorum hominum, quorum caſus in Deum non redundant. Tenetur voluntas etiam amoto conſenſus diſcrimine vt oſtendi 1. 2. *tract. 3. diſp. 2. quæſt. 12.* ad finem totius potentias ordinare inferiores. Tenetur etiam Deus regere naturam ad eum finem prædeſtinatam eximiè, & ordinatam, ſibique intimè ad infinitam ſanctitatis vnionem datam, vt clamant Patres; tametſi ipſe Deus non ſit legibus ſubiectus. Quid? cùm Deus ſit; peccare poteſt? Abſit. Perſona hæc defectum in operando, vel operanti in ſe admittet.

42 Probatvr quintò ratione, quam ſibi adſcribit Vaſquez. *cap. 6.* ea tamen elicitur ex S. Bonauentura hîc, & clarius ad illud Lucæ 1. *Quod enim ex te naſcetur Sanctum, vocabitur Filius Dei:* Nam Humanitas, aſſumpta à Verbo, vnita Deitati, delibuta, vncta eſt balſamo, & veluti ferrum candens ignita, vt ait S. Doctor paſſim poſt Origenem, atque ita Deificata ſubſtantialiter, vt opera eius ſancta Deifica ſint: Itaque, ſicut non poteſt eſſe altior ſanctitas, quam diuinitas: ita neque poteſt maior eſſe, quam Sanctitas humanitatis Chriſti. Eſt ratio D. Auguſt. *cap. 40. Enchir. cit.*, & Damaſ. & ſi à Vulpe ſpreta. Obiecta ex dictis ruunt, præſertim Maſtrij intercalares inſtantiæ; & Vulpis mordaces ſolutiones. Hac vna fidit Lugo *num. 10.*

43 Obiicies primò cum Fauentino ex Durando. Humanitas aſſumpta à Deo eiuſdem naturæ manet, ac ſi aſſumpta non eſſet; atque adeò eaſdem potentias eiuſdem finitatis habet aptas deficere, atque peccare.

Respondet D. Bonauentura, *hîc*, & *quæſt. ſequenti ad ſecundum*, potentiam arbitrij roboratam ex vnione non poſſe peccare; hæc autem virtus roborans, licèt eſſet naturæ arbitrij extrinſeca; fuit tamen intrinſeca arbitrio, atque animæ, ac toti humanitati aſſumptæ, qua Deificata eſt. Quare non ad rem fert Faber, potuiſſe eam à Deo deſeri, ac relinqui, vt poſſet peccare: Ità reſpondet etiam Vaſquez *n. 39. & 40.*

44 Obiicies ſecundò cum eodem, ſi communicata eſt bonitas, atque impeccabilitas animæ Chriſti, vt per nullam potentiam poſſet peccare: Ergo pariter potuêre communicari cæteræ proprietates Diuinæ, omnipotentia, &c. Sanè ſolus Deus eſt, in quem non poteſt cadere peccatum, vt ait D. Hieron. *tract. de filio Prodigo*, D. Ambroſius *lib. 3. de Spiritu ſancto, cap. 19.* Auguſtinus *lib. 3. contra Maximinum cap. 13.*

Respondetvr ex Bonauentura, negando 45
conſequentiam, nam impeccabilitas dicit perfectionem finitam, & hanc non in ipſa humanitate abſolutè, ſed prout ſubſtentata à Verbo Deificante: at verò attributa Diuina dicunt perfectionem infinitam, v. g. bonitas dicit infinitam per eſſentiam intrinſecam perfectionem, ex qua oritur, non poſſe peccare præcisè ex natura ſua; quæ tamen eſt gratia humanitati facta; Quare non ritè Suarez ait, ſolam vnionem non eſſe completam rationem impeccabilitatis, ſed eam compleri à donis: ſic enim incidit in opinionem Scoti, vt gloriatur Faber, *num. 11.*

Obiicies tertiò cum eodem: ſi impeccabi- 46
lem reddere, eſt effectus neceſſarius vnionis, ſequitur, vbicunque fuerit aliquod vnitum Verbo, fore impeccabile: ſed lignum poteſt vniri hypoſtaticè Verbo: Ergo poteſt illi communicari impeccabilitas.

Respondetvr, impeccabilitatem eſſe perfectionem conſequentem vnionem in eo, qui poteſt tali modo deficere, non abſolutè; ideò nil ad rem, non enim lignum eſt capax adæquati effectus vnionis hypoſtaticæ cum perſona Diuina.

Ex his habes, neque peccatum originale, aut aliud 47
per modum habitus poſſe eſſe in natura vnita Verbo, nam deificatur, & ſanctificatur, ita vt ſit gratiſſima Deo, vt ſuprà dixi; Neque rectè Faber dicit, poſſe eſſe gratam hypoſtaticè; & inuiſam ex peccato; nam ipſa vnio longè pellit peccatum, vt dicunt PP. relati ſuprà.

Adverte è D. Bonauent. *fundam. vlt. & corp.* non rectè aliquos inſtare, poſſe animã illam peccare, & ſeparare, ac deſeri, iam enim conſtat, id non poſſe euenire, dum eſt vnita, vt poſtea deſeratur, quia deificata eſt, & adhuc culpa eſſet Verbi: nec gratia vnionis pendet à noſtris actibus, vt gratia habitualis, vt monet S. Auguſt. *de correpr. & gratia, cap. 11.* eſto poſſet ſine Verbo agere. Vide Lugo *diſput. 26. ſect. 5.* Vaſquez *cap. 7.*

Obiicies quartò: Laus, quæ conuenit mem- 48
bris, conuenit capiti, ſed iuſto datur hæc laus: *Potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus.* Eccleſ. 31. Ergo.

Respondet S. Bonauentura, laudem, quæ dicit ſimpliciter perfectionem, talem eſſe, vt in Maiori dicitur: at hæc laus includit imperfectionem defectibilitatis. Cætera vide in S. Doctore facilia.

Solvm affert difficultatem, quia videtur hinc impediri libertas Chriſti, eamque vrget Vulpes.

Respondet D. Bonauentura, non impediri libertatem perfectam, quia poſſe deficere non eſt poſſe: Igitur Chriſti libertas non læditur, quia à nullo extrinſecè neceſſitatem hanc patitur; hæc enim ſanè neceſſitas pugnat cum libertate: at neceſſitas Chriſti venit ex perfectione voluntatis, ſeu immutabilitate ad malum, ſicut poſſe declinare ad malum eſt imperfectio, & defectus liberi arbitrij, vt habet D. Anſelmus, *lib. 1. de libertate, cap. 1.* apud Seraphicum *quæſt. ſequenti.* Sed de hoc *diſp. 20. quæſt. 2.*

Ex his ſoluitur alia quæſtio ſequens D. Bonauen- 49
turæ: An Verbum aſſumpſerit potentiam peccandi.

Respondetvr enim aſſumpſiſſe liberum arbitrium, quod eſt potentia illa, qua peccatur.

Respondetvr etiam à Seraphico ex D. Da-

maſceno

maſceno, lib. 4. cap. 6. de fide: *Omnia, quæ in natura noſtra plantauit, aſſumpſit Dei Verbum, & totum me aſſumpſit, vt totum redimeret.* Probatur, quia perfectus homo ideò habet arbitrium naturâ manens defectibile, ſed à Verbo vnito tectum.

50 Respondetvr ſecundò, Non tamen aſſumpſiſſe potentiam ordinatam ad peccandum, quia fuit ordinata ad deiformitatem. Vide S. Doctorem.

QVÆSTIO III.

An Christvs *habuerit fomitem peccati.*

D. Thom. art. 1.
D. Bonau. diſt. 15. q. 1.

51 Notandvm ex D. Bonauentura *in 2. diſt. 31. dub. 2. litt.* & *diſt. 39. art. 2. quæſt. 2. ad 4.* & *in 3. diſt. 3. p. 1. dub. 1.* & *in 4. diſt. 4. p. 1. art. 1. q. 2. ad argumenta*; latius verò *in 3. diſt. 3 p. 1. art. 2. quæſt. 2.* fomitem non eſſe præciſè appetitum ſenſitiuum vt ſic; nam hic in omnia ſenſibilia fertur obiecta, etiam rationi conſona, ſed eſſe habitualem inclinationem appetitus ſenſitiui, prout aptus eſt excitare aliquid contra rationem; dicitur enim fomes, quia eſt fomentum ad malum.

Assero, nec fuiſſe, nec potuiſſe eſſe in Chriſto fomitem: Ità definit quoad fomitem de facto Leo Papa *epiſtol. 11.* & Quintum Concilium Generale damnat Theodorum Mopſueſtenſem, quia dixerit, Chriſtum moleſtias carnis paſſum.

52 Probatvr ratione ex S. Bonauentura: Si enim in via, altiſſima contemplatio temperat paſſiones, cupiditates, & ſæpe eas mortificat, vt patet in extaſi, quantò magis perpetua Dei viſio, atque fruitio? Hoc indicat S. Doctor etiam *diſt. 15. quæſt. 2. fundamento 3.* Affert verò exemplum Moyſis *diſt. 16. quæſt. 1. ad 3.* qui famem quadraginta diebus non ſenſit: ſic arguit etiam Vaſquez *diſput. 61. cap. 8.* Adde cum S. Doctore, fomitem ad malum pellicere, atque dedecere Chriſtum.

53 An verò potuerit, per Dei potentiã in Chriſto eſſe fomes; Aſſerunt Vaſquez *loco cit.* Lugo *diſp. 26. ſect. 4.* Mætac. *diſput. 56.* & alij: Interim dico cum Paſqualig. *diſp. 95. ſect. 5.* maximè Chriſtum dedecere, vt ait etiam Morand. *quæſt. 35.* Tanner. *quæſt. 6. dub. 8.* & D. Bonauentura oſtendit *diſt. 11. loco citato*, eſt enim effectus peccati. Debuit autem fomes eſſe extinctus, & non tantum ligatus per occaſionum remotionem. Vide Suarez *diſp. 34. ſect. 2.* Lugum, *diſputatione 26. ſectione 4.* Paſqualigum, & Morandum: Addo cum Caſpenſe, *diſputat. 8. num. 25.* non potuiſſe in eo eſſe fomitem, quia ex vnione inclinatur ad bonum.

QVÆSTIO IV.

An Christvs *habuerit ignorantiam aliquam.*

D. Bonau. diſt. 2. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 15. art. 3.

54 Dvo ſunt effectus ab originaria labe prouenientes: Fomes in Appetitu, & ignorantia in intellectu, & ab vtroque immunis fuit Chriſtus, ſicuti à peccato remotiſſimus.

Assero, nullam in Chriſto ignorantiam fuiſſe, patet ex dictis *diſputatione 14. quæſtione 4. & 5.*

Ratio præcipua D. Bonauenturæ ſumitur ex officio eius, quod erat, vt eſſet Magiſter mundi, quoad altiſſima Director, & Doctor vniuerſi ad ſingulorum ſalutem. Vide S. Doctorem, qui facilis eſt.

QVÆSTIO V.

An Christvs *habuerit affectus, qui dicuntur paſſiones.*

D. Thom. qu. 15. art. 4.
D. Bonau. diſt. 15. dub. 4. litter. diſt. 16. artic. 2. quæſt. 1.

Qvamvis paſſiones iſtæ à D. Thom. *prima 2. quæſt. 22.* vſque *ad 48.* ad vndecim capita reuocentur, quæ ſunt: Amor, Concupiſcentia, Delectatio, Odium, Fuga, Triſtitia, Spes, Audacia, Deſperatio, Timor, & Ira; tamen aliquas tantùm in quæſtionem reuocat circa Chriſtum, nempè, quæ ex obiecti diſconuenientis cognitione fiunt, & ita aliquem defectum includunt, agit enim hîc de defectibus animæ; hæ autem paſſiones videntur quodammodo defectus animæ, tum propter corporis commotionem, quam ſequuntur, tum etiam quia videntur ex defectu aliquo oriri naturæ, ſiquidem ex contrarij alicuius cognitione oriuntur. 55

Assero, in Chriſto fuiſſe paſſiones.

Ità definit Leo I. *epiſtol. 11.* vbi ait: *Senſus corporei vigebant ſine lege peccatorum, & veritas affectionum ſub moderamine Deitatis, & mentis*, paſſim etiam id dicitur in Sexta Synodo *act. 2. & 8.* vt notant Lugo *diſp. 22. ſect. 1.* Paſqualigo *diſp. 96. ſect. 1.* Mætac. *diſp. 37.* Morandus *quæſt. 35.* 56

Probatvr à D. Bonauentura *diſt. 15. dub. 4.* ex illo Matth. 26. *Cæpit contriſtari, & mæſtus eſſe.* Deinde ex D. Hieronymo ad eum locum, vbi ait: *Vt veritatem probaret aſſumptio hominis, verè contriſtatus eſt, ſed non paſſio eius dominatur animo, verum propaſſio eſt. Vnde ait: Cæpit contriſtari; aliud eſt enim contriſtari, aliud incipere contriſtari, quod eſt, aliter contriſtatur quis per propaſſionem, aliter per paſſionem.*

Qvare hæ paſſiones non fuerunt in Chriſto, ſicut in nobis, vt docent SS. Bonauent. & Thom. Primò enim ex obiecto diuerſæ ſunt; nam in nobis frequenter tendunt contra rationem, ideò dicuntur fomes. Secundò ex effectu, quia in nobis ſæpè rationem turbant, & voluntatem à recto auertunt, quod abſit in Chriſto. Tertiò ex parte principij, quia in nobis rationem præueniunt; in Chriſto autem è voluntate, & ratione eius oriebantur, nempè quando voluit, & quantum voluit: Idem cenſent Caietanus *quæſt. 18. art. 2.* Paludanus *3. diſt. 17. q. 1. art. 3.* Durandus *diſt. 15. quæſt. 2.* Vaſquez *diſp. 62.* Suarez *in comment.* & alij. 57

Ex Patribus verò Damaſcenus *lib. 3. de fide, c. 23.* vbi ait: *Chriſtum verè timuiſſe, non vi aliqua, vel ignorantia, ſed quando voluit, & quantum voluit:* Confirmat autem verbis Athanaſij, *lib. contra Apollinarem*, vbi ait: *Ob eam cauſam dicebat Dominus: Nunc anima mea turbata eſt. Hæc particula* (nunc) *idem eſt, quod quando voluit*, quæ verba habentur 58

in

in libello Athanaſij de Incarnatione poſt medium: ſic & Chryſoſtomus *homil.62. in Ioan.* explicans id Ioannis 11. *Infremuit ſpiritu, & turbauit ſemetipſum. Nouerat lacrymas excitare, & affectum arguere; illud enim, & infremuit ſpiritu, motum illum cohibuiſſe ſignat.* Idem aſſerunt D.Auguſtinus *tract.49.in Ioan.* Theophilactus, & Euthymius, ad eum locum, quos ſequitur Clictouæus *lib.7.in Ioan. cap.20.* & S.Bonauent. ad ea loca Ioan.

59 Et primo quidem ad illud *Ioan.11.* Ibi S.Doctor primò quærit: quomodo Chriſtus: *Infremuit, & turbauit ſe*, dicitur enim Iſaïæ 42. *Non erit triſtis, neque turbulentus*, (& loquitur de Chriſto,) & Prov. 20. *Non commouebitur iuſtus.* Propterea paſſio non cadit in ſapientem, ſecundùm opinionem Stoïcorum, apud Auguſtinum, *9. de Ciuitate Dei, cap.4.*

Respondet S.Bonauentura ex D. Auguſtino *tract.49. in Ioan.* poſt medium, quòd turbatus eſt, quia voluit. Hinc ait D.Auguſtinus: *Attendite poteſtatem*, Gloſſa ait: *Vnde eſt turbatio aſſumpta voluntariè, & cum modeſtia, & moderamine, & in ipſa ſenſualitate*, & ſic fuit in Chriſto, ſicut ipſe ait, Matth.26. *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem.*

Igitvr *fremens* dicitur, ideſt, volens *turbauit ſemetipſum*, ſiue concuſſit ſe, & excitauit fremitum in ſe in corde; ideò dicitur: *Infremuit ſpiritu* effectiuè, ſic exponit Ianſenius, & ferè Euthymius cum D.Bonauentura, *ad eum locum*, & *in 3.art.2.quaeſt.2. in corpore.*

60 Addit S. Doctor aliam expoſitionem, quæ eſt Chryſoſtomi, Theophylacti, & Euthymij: *Infremuit ſpiritui*, vt habetur ex Græco, ideſt, cohibuit affectum lacrymarum, ne eum lacrymis interrogaret, vbi Lazarum poſuiſſent, quia videbatur affectus muliebris, quare nomine *ſpiritus*, intelligit affectum, quem in ſe voluntariè excitauerat, infremuit autem (inquiunt) quaſi increpans affectum, & carnem ſuam, vt eam cohiberet, ne vltra affectus ille progrederetur, & hoc eſt, quod ait Chryſoſtomus: *Nouerat lacrymas excitare, & affectum arguere*, & D. Cyrillus, *lib. 10. Theſauri, cap. 3.* dum ait, fuiſſe in Chriſto paſſiones, vt commotæ vincerentur:

61 Qvòd autem *infremere* ſignificat increpare, probatur ex illo, *Marci 14.* vbi dicitur: *Fremebant in eam*, vbi habetur idem verbum cum caſu datiuo, vt refert Vaſquez *diſp.62.cap.1.*

Idem Seraphicus ad id Ioan. 12. *Nunc anima mea contriſtata eſt*, interpretatur cum D.Athanaſio ſuprà, ſicut explicuerat illud Ioan.11. *Turbauit ſemetipſum*, nempè voluntariè paſſionem admiſit.

62 An verò iſti affectus propriè dici poſſint paſſiones in Chriſto.

Profectò vocantur paſſiones à Sanctis, Cyrillo *lib.10.theſauri, cap.3.* Damaſceno *3.de fide, cap.10.* Ambroſio *lib. 2. de fide, cap. 3.* in fine, Fulgentio *lib. 3. ad Traſim. cap. 21.* & à Scholaſticis multis, D.Thom. *art.4.* D.Bonauent. *diſt.16. art.2. quaeſt.1.* Richard. *diſt.15. art. 2. quaeſt.1.* Durando *quaeſt.2.* Ratio eſt, quia paſſio non ideò dicitur, quia præueniat rationem, vel eam perturbet, aut in malum tendat, ſed quia, cum ſint paſſiones appetitus ſentientis, ſunt cum aliqua corporis commotione, quæ ſanè commotio fuit in Chriſto, vt vidimus, & infrà videbimus.

63 Aliqvi tamen negant, fuiſſe paſſionem in Chriſto, ſed fuiſſe tantùm propaſſionem, quæ eſt paſſio diminuta, & loco paſſionis, quæ eſt in nobis; nam in Chriſto ordinata fuit in obiecto, in principio, & in effectu. Nituntur dicto S.Hieronymi ſuprà, adducto à S.Bonauentura: at verò cum in nobis etiam paſſio inordinata à DD. dicatur *Propaſſio*, vt notat Vaſquez, cum Seraphico *dub. 4. cit.* non ſatis iſta diſtinctio videtur paſſiones diſtinguere Chriſti à noſtris; neque eſſe in vſu apud PP. atque Theologos ante Vaſquez.

Attamen D. Thom. dicit, paſſionem perfectam eſſe, quando rationi dominatur; propaſſionem verò, quando eſt inchoata in appetitu ſenſiti- 64
uo; ſed vlteriùs non ſe extendit: Idem videtur velle S.Doctor loco mox citato, qui in dubio illo litterali vocat, provt eſt in nobis, latè propaſſionem, non propriè.

QVÆSTIO VI.

An in CHRISTO *fuerit verus dolor.*

D.Bonau. diſt. 16. q.1.
D.Thom. q. 15. art 5.

Notandvm ex vtroque S.Doctore, ad dolo- 65
rem ſenſibilem duo requiri, nempè læſionem corporis, quæ in diuiſione continui plerumque poſita eſt; & cognitionem ſenſus externi, qua hæc læſio percipitur; ex quibus læſio corporis eſt obiectum, quia vel læſio ipſa, vel aliqua qualitas diſconueniens, eſt id, circa quod dolor verſatur: ſenſus verò læſionis, & applicatio obiecti doloriferi eſt, ex qua dolor in appetitum reſultat; & ipſe formaliter eſt fuga quædam appetitus ab obiecto illo diſconuenienti: Itaque dolor formaliter eſt in appetitu ſentiente, non autem in actu, vel ſenſu ex-
terioti: Ità D.Bonauentura *hic*, D.Thom. *prima 2.* 66
quaeſt.35. art.1.& 2. hoc verò articulo duo illa prærequiſita numerat, ſumens dolorem materialiter, vt habent Caietanus, Medina, Suarez, Vaſquez, Nazarius hic: Ità S.Bonauentura *in corpore*, ponit ſolùm duas illas cauſas doloris, à nobis nunc aſſignatas, quibus poſitis arguit, fuiſſe in Chriſto earum effectum, id eſt dolorem, quem in appetitu ponit cum D.Auguſt. *14. de Ciuitate Dei, cap.15.* vt patet *argumento vltimo*, quod, quoad hoc, in reſponſione admittit.

Conſentit Scotus *diſt.15. quaeſt.vn. §. Aliter poteſt dici*, Richard. *art. 4. quaeſt.1.* Durand. *eadem diſtinct. quaeſt. 3. num.6.* Gabriel. *quaeſt.vnica, art.1.* Paludanus *quaeſt. 1. art. 2.* Simon Portius *lib. de dolore, cap.10.* Vide quæ dixi, 1. 2. *tract.1. diſput.8. quaeſt.8.*

Scotvs verò addit, dolorem eſſe non operatio- 67
nem elicitam ab appetitu, ſed meram paſſionem, in eo receptam, quod ſatis confutatum eſt *in libris de anima, & prima ſecunda, loco citato*, & videtur aſſerere D.Auguſtin. *loco citato*, vbi ait: *Dolores qui dicuntur carnis, animæ ſunt in carne, & ex carne. Dolor carnis tantummodo offenſio eſt animæ ex carne, & quædam ab eius paſſione diſſenſio, quæ triſtitia nuncupatur: diſſenſio eſt ab his rebus rebus, quæ nobis nolentibus accidunt*, vbi apertè, dolorem formaliter definit, eſſe diſſenſum animæ, ſeu diſplicentiam appetitus ex carnis ſenſu deriuatam: Ergo non eſt mera paſſio.

Se 10, medicos dolorem aſſerere eſſe cognitionem in ſenſu tactus alicuius contrariæ impreſſionis: Quocunque tamen modo ſumatur; certum eſt, in Chriſto fuiſſe dolorem.

Asserо

Asserᴏ, in Chiiſto fuiſſe verum dolorem : Eſt de fide, & probatum eſt *quæſt.* 1. *diſp.* 15. vbi oſtendi, Chriſtnm aſſumpſiſſe corpus poſſibile, & læſionibus fuiſſe perculſum.

Probatvr à D.Bonaoent. primò ex illo Iſaïæ 53. *Vidimus eum virum dolorum, ſcientem infirmitatem. Verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit.*

69 Probatvr ſecundò à S. Doctore. In Chriſto fuit virtus ſentiendi perfecta, & conſequenter tactus, qui eſt fundamentum animæ ſenſitioæ, ſiue animalis, fuit perfectiſſimus; vode optimè percipiebat obiectum omne, tam conoeniens, & perfectiuum, quàm noxium, & corruptiuum. Deinde fuit applicatio noxiorum: ſed hæc caoſant verum dolorem : Ergo. Quod verò pars ſenſitioa fuerit perfecta in Chriſto, probatur, quia 2. *de anima, text.* 94. diſpoſitio, & perfectio ſenſus tactus ſequitur proportionem bonæ diſpoſitionis corporis : at corpus Chriſti fuit optimæ complexionis : Ergo. Eadem ratione vtuntur D.Thomas, Scotus, Henricus, & alij Theologi.

70 Argvmenta in contrarium, apud S.Bonauenturam clara ſunt, quæ vide in ipſo : Sanè fruebatur anima illa ſanctiſſima Deo ſummè dilecto, iuxta regulas etiam Philoſophi 7. *Eth. cap. vltim.* ſed detinebatur pars inferior à gaudio, vel ſub alio motiuo triſtabatur, dolebatque, vt aiont Suarez *diſput.* 38. *ſect.* 3. Logo *diſput.* 22. *ſect.* 2. Caſpenſis *diſp.* 8. *ſect.* 2. Morandus, *quæſt.* 35. Portò de his agam *diſp.* 39. *quæſt.* 1. & 2.

QVÆSTIO VII.

An in Christo *fuerit paſſio Triſtitia.*

D.Bonau. diſt. 15. art. 2. quæſt. 2.
D.Thom. q. 15. art. 5.

71 Obiectvm triſtitiæ eſt malum aliquod ſenſibile, quod licèt realiter corpus non lædat, neque exteriori ſenſu ſentiatur (hoc enim eſt obiectum doloris) ſenſu tamen interno, ſeu imaginatione, vt præſens percipitur ; in Chriſto autem potuit eſſe apprehenſio huius mali, vt mortis.

Assero, in Chriſto fuiſſe paſſionem triſtitiæ, dictante ratione excitatam.

Probatvr à S. Doctore primò ex Matth. 26. *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem.*

Probatvr ſecundò, ex *Luca* 19. vbi Chriſtus
72 fleuit ſuper Hieruſalem ; fletus autem ille fuit ſignum mœroris, ex Hebræorum ruina orti.

Probatvr tertiò à D. Bonauentura, quia apprehendit ſuas iniurias, peccatorum ruinas ; hoc autem in habente charitatem eſt obiectum triſtitiæ, vt dixi.

Obiicit autem id Iſaïæ 42. vbi de Chriſto dicitur : *Non erit triſtis, neque turbulentus.*

Respondet S. Bonauentura ex illo Prov. 12.
73 *Iuſtus quidquid ei acciderit, non contriſtabit eum,* nempè indicat, triſtitiam non dominaturam iuſto, nec perturbaturam eius tranquillitatem, vt Diuus Hieronymus *ibi* exponit : Idem reſpondet Suarez *in Comment. artic. D.Thom.* & hoc ait S.Bonauentura eſſe, quod dixit Seneca : *Triſtitia non perturbat ſapientẽ*, ideſt, non deflectit eum à rectitudine.

QVÆSTIO VIII.

An in Christo *fuerit Timor.*

D.Bonau. diſt. 15. dub. 3. litter. & 4.
D. Thomas quæſt. 15. art. 7.

Timor eſt apprehenſio futuri imminentis mali, vt dixi *prima ſecunda, tractatu* 1. *diſput.* 3. *quæſt.* 18. 74

Asserᴏ, in Chriſto fuiſſe Timorem ſenſibilem.

Probatvr primò, ex illo Marci 14. *Cœpit Ieſus pauere.* Deinde ſubdit : *Spiritus promptus, caro autem infirma* : Ergo de timore ſenſibili loquitur.

Probatvr ecundò à D.Bonauentura, quia fuit in eo æſtimatio mali futuri.

Obiicies ex Ariſtotele 2. *Rethor. cap.* 5. non eſt timor, niſi cum ſpe euadendi, atque adeò incertitudo futuri mali eſt de ratione Timoris : at Chriſtus certò ſciebat, malum mortis, & ſimilia, obventura ſibi ineuitabiliter.

Respondetvr cum S.Doctore *in* 3. *diſt.* 34. 75
p. 2. *dub.* 1. *litter.* de ratione timoris eſſe, vt ſit æſtimatio, vel ſoſpicio mali futuri : Quare incertitudo futuri mali non eſt de eſſentia Timoris : Ita etiam PP. definientes Timorem, non ponunt in definitione incertitudinem mali : Sic Damaſcenus 2. *de fide, cap.* 18. ſic definit Timorem : *Eſt expectatio futuri mali*, & D.Auguſtinus tract. 46. in Ioannem : *Timor eſt fuga animi, ne amittat, quod amat* ; Licèt oppoſitum etiam ſit probabile, vt dixi 1.2. *tract.* 1. *diſp.* 18. *quæſt.* 12.

Aristoteles verò loquitur de illo Timore, 76
ad qoem Rhetores mouêre debent auditores : hîc autem noo contingit, oiſi quando incertus eſt exitus, & eſt locus conſultationi : Hanc expoſionem ſibi adſcribit Vaſqoez.

Neqve verò ſolus Timor, qui dicitur *Panor,* fuit in Chriſto, ſed etiam aliæ ſpecies Timoris, qoas enumerat Damaſcenus *loco cit.* & Nyſſen. *lib.* 4 *Philoſophiæ, cap.* 14. & D.Thom. 1.2. *quæſt.* 41. *art.* 4. quas recenſui *prima* 2. *loco citato.*

Prima ſpecies eſt Segnities, quæ eſt fuga im- 77
pendentis actionis, quam vt moleſtam apprehendimus, & hanc dicont fuiſſe in Chriſto, cùm cœpit tædêre, & paoêre.

Secvnda eſt Pudor, ideſt Timor ex vituperationis expectatione, quem Chriſtus habere potuit ex opprobriorum expectatione.

Tertia eſt Verecundia, quam paſſus eſt, timens dedecora.

Qvarta eſt Stupor, ex ingenti imagine rei, animo oblata, & hic fuit tempore paſſionis.

Qvinta eſt Terror, ex inſueta aliqua ſpecie rei, & de hac *quæſt. ſequenti.*

Sexta eſt Agonia, ſeu angor, quam definit 78
S.Thom. loco cit. *Eſt de improuiſo malo, cui prouideri non poteſt*, & eodem modo exponitur à D. Bonauentura ad ea verba, Lucæ 22. *Factus in agonia,* vbi D. Gregorium refert dicentem : *Signat quòd tunc anima non immeritò terretur, quando poſt puſillum hoc inuenit, quòd in æternum mutare non poſſit.*

Angor, ſeu agonia eſt ſpecies extrema timoris,

quando accidit timor cum trepidatione membrorum, & hoc modo fuit in Chriſto.

QVÆSTIO IX.

An in CHRISTO *fuerit Admiratio.*

D.Thom. art.5.

79 QVAMVIS Admiratio non ſit de illis paſſionibus, quæ in fuga alicuius mali conſiſtunt, de quibus agimus, tamen quia admiratio ſæpè timor, & pauor dicitur, & de hoc eſt ſpecialis difficultas; quæſtionem de ea inſtituam.

HVNC effectum Chriſto omnes concedere propriè, excepto vno, aut altero moderno, aſſerit Vaſquez *diſp.62. cap.4.* Sic D.Thom. *hîc*, cum omnibus diſcipulis: Ita Suarez *in commentario D.Thom.* Valentia *quæſt.15. punct.4.* Paſqualig. *diſp.96. ſect.4.* Moraudus *quæſt.35.*

ENIM verò præter modernos, hunc effectum propriè negauit D.Bonauentura ad ea verba, Lucæ 7. *Audiens Ieſus, miratus eſt.*

80 OBSERVAT autem ibi S.Bonauentura, quem ſequuntur, Suarez, Vaſquez, Nazarius, & alij, admirationem ex duplici capite oriri. Primum eſt ignorantia cauſæ alicuius effectus, qui nobis ſeſe offert, & hæc conſiſtit in affectu, ſeu deſiderio videndi cauſam, vt cùm video aquam ſurſum in montem aſcendere, delector in aſpectu illo inſolito, & ex delectatione oritur affectus cognoſcendi cauſam eius, & ideò admiror dicens: Quomodo hoc nam? Idem euenit cùm rem aliquam pulchram videmus, eius tamen virtutem, & naturam ignoramus, & ita cognoſcere illam cupimus.

81 De hoc genere loquitur Ariſtoteles 1. *Metaph.* dicens: *Propter admirationem enim, & nunc, & primò cœperunt homines philoſophari à principio quidam, admirando ea, quæ de dubitabundis faciliora erant, deinde paulatim vlterius procedentes, & de maioribus dubitando*, & mox addit: *Qui verò dubitat, & admiratur, putat ſe ignorare.*

SENTIT igitur, eum ſolum hoc genere admirationis trahi, qui penitus neſcit cauſam illius effectus, qui ſibi occurrit. Hoc ſolum genus admirationis, ait Vaſquez, cognitum fuiſſe à D.Thom.

82 ALIVD genus admirationis naſcitur ex eo, quòd res magna, & inſueta ſit, vt poſtquam aliquis miratus eſt aquam repentem ad montem, & cupiuit videre cauſam, ſi illa ſit magnæ, artis & ingenij, rurſus miratur, non quidem dicens: quomodo, ſed exclamans, ô mirum! De hoc genere admirationis ait Ariſtoteles 4. Eth. cap. 3. *Magnanimum non eſſe procliuem ad admirationem, quia licèt multa occurrant inſueta, pauca tamen magna credit iſte; vnde non admodum eſt laudator*, vt ait ipſe Ariſtoteles.

HÆC duo genera admirationis in D. Auguſtino *epiſtol.* 101. *anno* 1585. in Collegio Complutenſi gloriatur Vaſquez ſe inueniſſe, & alterum aſtrui in Chriſto. Verba D. Auguſt. ſunt hæc: *Et ideò mira ſunt, quia occultiorem habent cauſam, quam vt videri, & reddi ab homine homini poſſit: nam iſta cauſa ſunt admirationis, cùm vel ratio cuiuſcunque rei latet, vel eadem res vſitata non eſt, quod aut ſingularis, aut rara eſt.*

83 HOC verò genus admirationis videtur adſcribere Chriſto, cùm dicitur miratus fidem Centurionis, dicens: *Ex alia verò admirationis cauſa, quæ ideò eſt, quia inſolitum aliquid occurrit, ſcriptum eſt de Domino, quod miratus ſit Centurionis fidem; neque enim enim vllius rei ratio potuit latere, ſed admiratio pro laude poſita eſt eius, cuius par in populo Hebræorum non apparuerat.*

OBSERVO autem, D.Auguſtinum non aſſe- 84
rere admirationem in Chriſto, ſed tantùm effectum eius, nempè, quia Chriſtus ſe habuit ad modum admirantis illam fidem quæ erat inuſitata, & magna in mundo tam prauo: Itaque non fuit illa fides magna, & admirabilis coram Chriſto, qui erat ſummè magnanimus, vt ait D. Bonauentura; ſed magna in facie populi, ideò ipſe effectum admirationis huiuſmodi, nempè laudem effudit: & hoc non fuit ſimulare, ſed debitam laudem fidei tribuendo, alios excitare, loquebatur enim ad populi ædificationem, non ſui, ideò conuerſus ſequentibus ſe turbis hæc dixit, vt obſeruat ex Euangelio Seraphicus Doctor.

ASSERO ergo: Chriſtus priori genere ad- 85
mirationis non eſt miratus, quia illud genus admirationis oritur ex omnimoda ignorantia cauſæ illius effectus, qui occurrit: neque etiam ſecundo genere admirationis, quod fertur in rem magnam; at coram Chriſto res illa non erat magna, quod ſi dicatur miratus rem illam, quia magna erat in facie Iudæorum; poſſumus ergo dicere, etiam Deum ipſum miratum, atque mirari multa, quæ nobis inſolita ſunt.

RESPONDET Vaſquez, negando conſequentiam, quia Deus, vt author illius fidei, non æſtimabat eam magnam, neque enim artifex miratur opus ſuum, etiamſi egregium: at Chriſtus miratus eſt, quia fides illa erat ſupra naturales vires eius; ſic enim & artifex miratur opus alterius, quod ipſe non poteſt facere.

At enim inanis reſponſio; nam fides Centurio- 86
nis non eſt reſpicienda ſcientia Chriſti naturaliter, ſed ſupernaturaliter, cui non erat magna, ſicuti neque potentiæ eius erat magna: Sicut ergo Faber non miratur opus alterius Fabri, etiamſi ipſe poſſit facere idem, vel ſimile, vt fatetur Vaſquez: ita multò minus miratus eſt Chriſtus, qui fidei actus nobiliores potuiſſet elicere, niſi Deum clarè videret. Aliorum reſponſiones refellit Vaſquez.

NEQVE ex illo Euangelij loco: *Et miratus* 87
eſt, conſtat, an id dictum ſit, quia Chriſtus paſſus ſit in ſe aliquem admirationis affectum: an verò quia ſignis oſtendit, fidem illam Centurionis eſſe hominibus admirandam; in hunc enim ſenſum interpretatus eſt locum illum D. Auguſtinus *libro primo de Geneſ. contra Manichæos, cap.8.* vt notat Maldonatus, *ad 8. Matthei*, nempè Chriſtum non miratum, ſed ſigna tantùm admirationis exhibuiſſe, ſeque habuiſſe ad modum admirantis, vt vidit etiam Suarez, imò & Vaſquez *numero* 29. qui ideò miratus eſt, D. Thom. adducere eum locum ad probandum in Chriſto admirationem.

IDEM ſenſiſſe D. Auguſtinum colligitur *libro primo contra aduerſarium legis, & prophetarum, cap.7.* & *libro 22. contra Fauſtum, capite decimotertio*, quem imitati ſunt Anſelmus, *Matth.* 8. Beda, *libro ſecundo, in Matthæum, capite octauo*, & *libro ſecundo, in Lucam, capite quintodecimo.* Alij verò Patres nihil ferè dicunt; nam Hilarius, *capite ſeptimo*, tantùm ſimpliciter Chriſtum, ait, miratum, vt notat Suarez, qui idem aſſerit de Chryſoſtomo.

EGO

Eoo tamen video, hunc Patrem eſſe cum D.Bo-
88 nauentura; nam verba illa: *Miratus eſt*, non ſcribit ſuo Commentatio, ſed ex textu. Ipſe verò exponit: *Sic laudibus non paruis eum* (Centurionem ſcilicet) *proſecutus eſt, miratus eſt enim, inquit Euangeliſta, & ita miratus, vt tanta hominum turba præſente, atque audiente, imitandum ipſum cæteris propoſuerit. Quod ſi non potes tibi perſuadere, ideò hæc à Chriſto ſic dicta fuiſſe, vt cæteri omnes hinc ad ſimilem fidem perducantur; perpende quam diligenter id Euangeliſta ſignificaut: Audiens autem Ieſus miratus eſt, & ſequentibus ſe dixit: Amen, &c.* Hinc habes, non admirationem, ſed laudem, qui eſſe ſolet effectus admirationis, hoc textu exprimi. Quæ cum ità ſint, non eſt opinio hæc vnius recentioris, vt clamat Vaſquez.

89 Observa, poſteriori generi admirationis, quæ oritur ex apparitione rei magnæ, reſpondere quandam ſpeciem timoris, quæ dicitur *Stupor*, de qua Damaſcenus *lib.1.de fide, cap.15.* Niſſenus *lib.4. Phil. cap.14.* dicunt, eſſe metum ex noua aliqua, & inſoeta ſpecie rei contractum.

QVÆSTIO X.

An in Christo *fuerit affectus Iræ.*

D.Bonau. diſt.16. q. vlt.
D.Thom. q.15. art. 9.

90 Sententia Scholaſticorum vniuerſim eſt, in Chriſto fuiſſe Iram: Ita D.Bonau. & D.Thom. *hic*, Richard.*diſt.15.art.3.quæſt.4.* Durand.*quæſt.2. num.7.* Alenſ. *3.part. quæſt.5. mem.2.§.5.* Vaſquez, *diſp.62.cap.5.* Suarez, & Nazar.ad articul.D.Thom. Valentia *quæſt.15 puncto 4.*

Assero, in Chriſto fuiſſe Iram.

Probatvr primò à S.Bonauentura optima ratione deducta ex Euangelio, vt notat Vaſquez, & Suarez, *Matth.21. Lucæ 19. Marci 11.* & *Ioan.2.* Chriſtus fecit flagellum de funiculis, & eiecit è templo venditores, hoc autem factum adſcribit Ioannes Chriſti zelo: *Recordati ſunt verò diſcipuli eius, quia ſcriptum eſt: Zelus domus tuæ comedit me*, id-eſt, Chriſtum; concedunt ergo in Chriſto zelum, zelus autem eſt quædam ſpecies iræ, & vindictæ.

91 Hoc idem colligunt ſancti PP.Chryſoſt. *homil. 22. in Ioan.* dicens, Chriſtum fuiſſe indignatum, & D.Cyrillus *lib.2. cap.28.* dicens, Chriſtum fuiſſe commotum, & non tantùm verbis, ſed etiam ſignis oſtendiſſe, ſe indignè ferre.

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura Ira eſt appetitus vindictæ, & retributionis, & definiunt Damaſcenus *lib.2.cap.16.* Nyſſ. *lib.4. Philoſ. c.13.* Ariſtotel. *1. de anima, cap.1. & 2. Rhet. cap.4.* Ideò illi duo ſancti Patres dicunt, eſſe affectum mixtum ex triſtitia illatæ iniuriæ, & ex appetitu inferendi malum: Ideò S.Doctor ait, eſſe zelum vindictæ, & affectum deteſtationis cum perturbatione partis ſenſualis: Sed hæc non repugnabant Chriſto: Ergo.

Hinc habes primò, Iram non poſſe eſſe in Deo, 92
quia includit Triſtitiam ex parte obiecti, non enim præcisè ira tendit in inferendum malum abſolutè, ſed ad compenſandum triſtitiam præcedentem ex iniuria illata, & ideò malum, quod infert, ita dicitur retributio, ſeu repunitio, vt ait S.Doctor, & ipſa dicitur appetitus viciſſim dolorem inferendi. Hinc habes, Triſtitiam non includi, vt mixtum faciens cum ira: eſt enim ira vnicus affectus.

Observat tamen S.Bonauent. *in corpore*, affe- 93
ctum iræ aliquando ab appetitu in voluntatem deriuari ad mentem, & voluntatem moderatè perturbandam; & hoc modo poteſt eſſe etiam in iuſtis, qui zelo iraſcuntur: De quibus D.Gregorius 5.Moral. cap.33. *Inde mens perturbata proficit, vt clareſcat, ſicut oculus per collyrium immiſſum ad tempus turbatur, vt poſtmodum clarior efficiatur.*

Aliqvando verò peruenit ad perturbationem mentis, & voluntatis, ita vt ad eam ordinetur euertendam, & hoc modo eſt vitium.

Nota verò, Iram aliquando incipere à ſenſu, & 94
aſcendere ad voluntatem, quando ſcilicet iniuria illata ſenſu primò apprehenditur, & ex ea contriſtatur, vt in percuſſione, aut vulnere; aliquando verò iniuria non apprehenditur à ſenſu, ſed ſola rei materialitas, & ab intellectu percipitur, vt iniuria illata Deo à venditoribus templi, quæ erat contra Religionem, & ſic ira Chriſti initium ſumpſit à voluntate & peruenit ad ſenſum.

Argvmenta S.Doctoris ſunt facilia. Solùm 95
aduerte, eum admittere, potuiſſe ſanguinem Chriſto accendi circa cor moderatè, & ita illius iræ competere definitionem Ariſtotel. *2. Rhet. cap.2. & 7. Eth.cap.6.* & Damaſc. *lib.2.c.16.* De cætero imperfectiones excludendæ ab ira Chriſti, patent ex dictis.

QVÆSTIO XI.

An Christvs *fuerit non ſolùm Comprehenſor, ſed & Viator.*

Assero Chriſtum fuiſſe etiam Viatorem: Ità 96
S.Bonau. pluribus locis cum cæteris Theologis.

Probatvr, quia manſit obnoxius paſſionibus, doloribus, &c. (Quod enim fuerit comprehenſor iam dictum eſt *diſp.14.*) ſed magis diſcutietur vtrumque *diſp.39.q.2.* vbi videndum, ſecundùm quas partes, & potentias Chriſtus paſſus ſit, atque adeò viator, & ſecundùm quas fuerit impaſſibilis, atque adeò Comprehenſor.

DISPVTATIO XVIII.

DE COMMVNICATIONE IDIOMATVM.

IAm vidimus, Filium Dei hypoſtaticè vnitum naturæ humanæ; ex quo ſequitur, vt incarnatus, ideſt, ſubſiſtens in vtraque natura, poſſit eſſe ſubiectum multarum prædicationum, quæ ſignificant ſubſiſtentem. Ideò poſtquam Verbi incarnati vnionem, & Chriſti perfectiones, atque adnexas imperfectiones vidimus; iam diſcutiamus, quomodo proprietates, ſeu prædicata, quæ IDIOMATA dicuntur, ſint vtrique naturæ, à ſe inuicem communicata, vt poſſimus ſecurè loqui, & ea etiam, quæ conſecuta ſunt vnionem, aſſeuerare abſque erroris periculo. Nam, cùm multa Donorum, & Gratiarum ditiſſima ſuppellex Naturam humanam, Diuini Verbi Habitaculum, ornauerit, cum verò iſta è contrà, quippè è nobis deſumpta, plurium rerum egeſtatem contulerit, quæ in poſſeſſionem Chriſti transiere, res ardua, & prorſus neceſſaria eſt ita inter vtriuſque attributa diſcernere, vt quæ Hominis prædicata, Deo, & quæ Dei, poſſint conuenire homini; aliàs non communicationem, ſed confuſionem Idiomatum ex hoc myſterio malè venabimur. Facta eſt autem hæc mutua in Verbi cum natura noſtra connubio attributio ad inſtar bonorum, quæ ita inter ſponſum, & ſponſam communicantur, vt nec hæc in debitâ abundantia nimis eleuetur, nec illa nimia penuria deprimatur: Sunt enim aliqua Verbi attributa, quæ humanam naturam tranſcendunt, ſunt & nonnulla huius, quæ Verbum dedecerent: Vt itaque quæ cuique communia, quævè propria, dignoſcamus; ſigillatim plures prædicationes, poſt quæſtionem primam, vbi fundamentum totius diſputationis iacitur, expendemus.

QVÆSTIO I.

An, & quomodo facta ſit communicatio IDIOMATVM *in Incarnatione.*

{ D.Bonau.in 3 diſt.7.q.1.

1 HÆRETICI huius temporis dicunt, ità factam eſſe communicationem proprietatum Diuinarum naturæ humanæ in Incarnatione, vt non modò prædicari valeant de illo ſubſiſtente, ſed de ipſa humana natura, quippè quæ facta ſit formaliter omnipotens; Infinita, &c. Non explicant autem omnes: an etiam attributa humanitatis communicentur realiter naturæ diuinæ. Id tamen aſſerit Gaſpard. Schuvenfeldius, vt notat Valentia *diſp.1.quæſt.16.puncto 1.*

ANTIQVI autem hæretici, iuxta eorum diuerſa praua fundamenta, ex Myſterio ipſo, variè etiam in hoc errarunt: Neſtoriani enim, qui veram vnionem hypoſtaticam negabant, inferebant etiam, non eſſe factam communicationem propriam prædicatorum: Ab eis non longè diſtant aliqui Scholaſtici, qui, vt refert S.Bonauentura *hic*, & Scotus *ibidem* dicebant, Deum non dici propriè in recto hominem, sed in obliquo, ita vt non eſſet verum: *Deus eſt homo*, ſed dicendum eſſet: *Deus habet hominem.* Inſipienter verò ait Vulp. *diſp.17.art 1.* adduci 2

à

à Suarez, Scotum, & D.Bonauent.cum eos aliorum relatores ſolùm dicat. Similiter Eutyches, & alij confundentes naturam, confundunt etiam proprietates: Nos vero a iqua aſſerta ponemus, tanquam regulas, & fundamenta eorum, quæ dicenda ſunt in hoc Myſterio.

3 Asserο primò: Incarnationem ſecuta eſt propria communicatio idiomatum inter Deum, & hominem. Hæc aſſertio ſimpliciter eſt de fide, vt docent omnes TT. *in 3.diſt.*4. *&* 7. vbi S.Bonauentura: Hæc autem in eo conſiſtit, vt ratione illius vnionis diuina, & humana omnia prædicata in concreto, de eadem perſona verè prædicentur: Eſt definita præcipuè in Concilio Epheſino: *Et in anathematiſmis D.Cyrilli*, & à Leone Papa *epiſt.*10. & *ſermonibus de Natiuitate, & Paſſione*, & aliis locis, vt infrà; & conſtat è Scripturis, in quibus idem homo Chriſtus dicitur Deus, & Dei Filius dicitur paſſus, mortuus, &c. Vide Suarez *diſput.*35.

4 Ratio verò S.Doctoris optima eſt, quam amplectuntur cæteri, quia quando duæ formæ, vel naturæ in eodem ſuppoſito realiter vniuntur, de eodem poſſunt verè prædicari: Sic etiam in formis accidentalibus fit, vt cùm in eodem ſuppoſito lactis vnitur dulcedo, & albedo, rectè dicatur: Album eſt dulce, & è contra: ſed in hoc myſterio duæ naturæ vniuntur ſubſtantialiter eidem ſuppoſito: Ergo nomina ſignificantia illas naturas in ordine ad ſuppoſitum, vt ſunt: Homo eſt Deus, verè prædicabuntur de illo ſuppoſito, quod in eis ſubſiſtit. Ex quo fit, vt vnum etiam de altero prædicetur. Quæ enim ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe, eadem proportione; Quod per ſyllogiſmum expoſitorium probatur, de quo Ariſtotel. 1.*Priorum, tract.* 3.*cap.*10. Si Chriſtus eſt homo, & Chriſtus eſt Deus: Ergo homo eſt Deus: Ità etiam Suarez *diſp.*35.*ſect.*1. & alij.

5 Dices in hac materia deductio ſyllogiſmi expoſitorij non eſt formalis, vt patet in ſimili: Hic Deus eſt homo: Hic Deus eſt Pater: ergo Pater eſt homo; nam ſicuti hic Deus ſupponit pro natura in tribus ſuppoſitis, ita ibi pro perſona in duabus naturis, ideò non eſt particulare.

Respondetur, hunc ſyllogiſmum verè non eſſe expoſitorium, quia hic Deus ſupponit naturam communis tribus: at primum argumentum eſt expoſitorium, quia Chriſtus, licèt ſit in duabus naturis, non tamen ſupponit pro illis: Sed pro eodem indiuiſibili ſuppoſito, quod in ambabus ſubſiſtit.

6 Assero ſecundò, hanc communicationem Idiomatum fieri in concreto.

Probatur à D.Bonauentura *quaeſt.citata*, & 4. *part. Breuil.cap.*2. quia nomina concreta ſubſtantiua, licèt ſeorſim ſignificent aliquam formam in confuſo, tamen ſignificant ſuppoſitum in eis ſubſiſtens. Cùm ergo in Chriſto ſit vnicum ſuppoſitum in duabus naturis, ſequitur, vt quod vnius eſt naturæ, poſſit adſcribi alteri in eodem ſuppoſito, atque adeò, has propoſitiones eſſe veras: *Verbum eſt homo*: *Homo eſt Deus*, vt infrà dicam.

7 Assero tertiò, vnam naturam non poſſe de altera abſtractè prædicari, eſt de fide.

Probatur ex omnibus illis Conciliis, quibus definitum habetur, manſiſſe in Chriſto duas naturas inconfuſas, diſtinctas, & incommunicabiles: Ità Concilium Chalced. *act.*5. Epheſ. *in canonibus, ſeu anathematiſmis Cyrilli*. Sexta Synodus *act.* 4. 11. *&* 17. Concilium Later. ſub Martino I. *can.*9. S.Leo *ep.*10. Itaque non poteſt dici: *Deitas eſt Humanitas.*

Hinc ſequitur, neque proprietates vnius naturæ prædicari de proprietatibus alterius.

Probatur à S.Bonauentura præcipuè *ad* 2. 8
Ea, quæ realiter ſunt diſtincta, ac proinde ſeparabilia, nequeunt de ſe prædicari abſtractè. Natura humana cum ſuis proprietatibus hoc pacto à diuina diſtinguitur: Ergo. Maior è Metaphyſica eſt euidens; nam prædicatio ſequitur rei veritatem: abſtracta verò prædicatio ſignat formalem vnitatem. Minor eſt è Philoſophia ipſa euidens, & ex fide certa; nam ens per eſſentiam, & ens participatum ſunt diuerſa. Hæc eſt ratio à ſolo Scoto agnita, ſi Vulpem audias *diſp.*19.*art.*4. Quæ verò immiſcet, vana ſunt.

Assero quartò, proprietates humanitatis, neque in abſtracto, neque in concreto poſſe propriè prædicari de Diuinitate, in abſtracto ſumpta.

Probatur eodem fundamento, quia ſi aſſeratur: Diuinitas eſt homo; cùm diuinitas in abſtracto non ſupponat pro perſona, ſignificabit vnitatem, & confuſionem naturarum, vt notat Suarez *diſp.*35.*ſect* 2. poſt S.Doctorem *diſt.*8. *quaeſt.*3. Richardum *ibi*, & D.Thom. *quaeſt.*16. *art.*5. poſt Damaſcenum *lib.* 3. *cap.* 51. Nicetam *lib.* 3. *theſauri*, *cap.*58. Hinc omnes iſtæ propoſitiones erunt falſæ: Diuinitas eſt riſibilis, eſt mortalis, eſt paſſa, mortua, &c. Vide S. Doctor *quaeſt.*3.*ad* 2. 9

Quod ſi dicitur: Deitas eſt incarnata, vel aſſumpſit humanitatem, id ſolum ſignificat vnionem.

Quod ſi audias: *Mors mortua eſt in ligno, quando vita mortua fuit.* Reſpondetur, eſſe dictionem metaphoricam, quà ſignificatur Deus, vel Verbum mortuum. 10

Assero quintò, Diuinitatem in abſtracto non prædicari propriè, & formaliter de homine, atque adeò nec proprietates eius, etiam in abſtracto, ſeu formaliter ſumptas.

Ratio aſſertionis ſuprà lata eſt, quia Deitas in abſtracto non ſupponit pro ſuppoſito, neque ſignificat coniunctionem naturarum in eodem ſuppoſito, quæ eſt fundamentum huius communicationis idiomatum.

Admitti tamen poteſt in ſenſu identifico: Chriſtus, vel hic homo, eſt Deitas; nam Verbum eſt Deitas, Verbum eſt Chriſtus, ſeu hic homo: Ergo Chriſtus, ſeu hic homo, eſt Deitas; attamen, quia hæc locutio non eſt formalis, non eſt aſſumenda ad concludendas alias propoſitiones, quæ ſenſum formalem faciant.

Assero ſextò, Humanitatem, & eius proprietates, in abſtracto ſumptas, non poſſe verè prædicari de Deo: Patet ex dictis, quia neque formaliter, neque identicè Deus, aut Chriſtus eſt humanitas. 11

Assero ſeptimò. Homo in concreto non poteſt prædicari formaliter de diuina eſſentia; faceret enim ſenſum: Diuina natura eſt homo, ſeu humanitate informata; poteſt tamen prædicari identicè; nam facit ſenſum: Diuina eſſentia eſt ille, qui eſt homo. Vide D.Bonauenturam *diſt.*8. *quaeſt.*3.

Assero octauò: Deus, & attributa eius ſimpliciter prædicantur de Chriſto, & de homine ſubſtantialiter prædicatione vera, ac propria. Eſt de fide, quia de fide eſt, hunc hominem Chriſtum eſſe Deum, & conſequenter omnipotentem, & æternum.

Assero nonò. Quidquid eſſentialiter, vel perſo- 12
naliter dicitur de Filio, ſeu Verbo Dei ſimpliciter, & abſolutè, prædicatur verè de hoc homine Chriſto.

Eſt reipſa de fide; nam continetur in præcedenti, & in illis locis Scripturæ, quibus Chriſto tribuuntur

Digitized by Google

ea, quæ ſunt Filij Dei naturalis propria, vt *ad Hebr.* 1. & 2. *Ioan.* 8. vbi dicitur: *Ante quam Abraham fieret, ego ſum*, & tradunt Concilium Epheſ. *can.* 4. & Sexta Synodus, *act.* 11. & 18. Lateran. ſub Martino I. *conſult.* 5. *can.* 4. Leo Papa *epiſt.* 10. 11. & 83. & Patres, apud Suarez *diſputatione* 35. *ſect.* 3.

Ratio eſt, quia Chriſtus eſt Deus: Ergo neceſſe eſt, vt quidquid eſſentialiter dicitur de Deo, dicatur etiam de Chriſto: Et eadem ratio eſt de perſonalibus Verbi Dei attributis, quia Chriſtus eſt Verbum Dei; ſecus verò eſt de perſonalibus Patris, & Spiritus ſancti. Vide D.Bonauent. *diſt.* 7. *quæſt.* 1.

13 Assero decimò: Diuinitas, & attributa eius non poſſunt prædicari de Chriſto homine, denominatione accidentali.

Certvm eſt de fide; directè enim excludit errorem Neſtorij, qui ſolam ponebat vnionem accidentalem. Ideò in Concilio Epheſ. damnatur hæc vox: *Chriſtus eſt Deifer.* & à Cyrill. *lib. de Incarnatione, cap.* 11. Chriſtus homo eſt Deificatus, quia ſupponit, hominem priùs ſubſiſtentem, ſibi vnire diuinitatem.

Qvod ſi dicitur: *Diuiniſſimus Ieſus*, à D.Dionyſ. *cap.* 4 *de Eccleſiaſt. Hierarch.* Reſpondetur, hanc denominationem non eſſe accidentalem, ſed ſubſtantialem. Deinde Ambroſius, Florentinus, traducit ea Græco: *Summus Deus.*

14 Assero vndecimò: Diuina attributa, licèt abſolutè, & ſimpliciter dicantur de homine, non tamen ſpecificatiuè cum reduplicatione humanitatis: Itaque non eſt verum: Chriſtus, in quantum homo, eſt Deus, eſt æternus, immenſus, &c.

Assero duodecimo: Homo, & quidquid eſſentialiter de homine dicitur, abſoluta, & ſubſtantiali prædicatione, verè poteſt dici de Deo, & Filio Dei. Idem dic de omnibus prædicatis, quæ ſimpliciter dici poſſunt de hoc homine Chriſto ratione humanæ naturæ.

Est veritas certa continens doctrinam fidei; nam quod Deus, ſeu Verbum verè dicatur Homo, articulus eſt fidei, vt dicam infrà.

15 Hinc ſequitur, prædicata eſſentialia hominis eodem poſſe modo dici de Deo, quia, cui conuenit, eſſe hominem, conueniunt omnia, quæ ſunt de eſſentia hominis. Hinc fit, vt & actiones, & paſſiones talis hominis de Deo prædicentur: ſic *Actor.* 20. dicitur Deus redemiſſe Eccleſiam ſanguine ſuo. 1. *Cor.* 2. Dominus gloriæ dicitur crucifixus, *Pſal.* 60. dicitur Deus aſcendiſſe in altum.

16 Ratio eſt D.Bonauenturæ ſupra adducta, quia cùm ſit idem ſuppoſitum ſubſiſtens in vtraque natura de illo abſolutè dici poſſunt, quæ ratione vtriuſque naturæ illi conueniunt, etiam ſi nominibus ab vtraque natura ſumptis ſignificetur.

Solvm eſt in hac regula obſeruandum, ſermonem eſſe tantùm de illis prædicatis, quæ præcisè conueniunt homini ratione humanæ naturæ, ità vt non inuoluat imperfectionem ſuppoſiti creati.

Aooo tamen, hæc prædicata non eſſe vera de Deo reduplicatiuè, non enim Deus, in quantum Deus, eſt homo.

17 Asssro tertiodecimo: Prædicata concreta, ab humanitate ſumpta, dici de Deo non ſolùm abſolutè, ſed etiam denominatiuè: Dicitur enim Deus, humanatus, & incarnatus.

Ratio eſt, quia ſuppoſitum Chriſti non conſtituitur per humanitatem ſimpliciter, ſed ſupponitur in eſſe; ſuppoſitum autem, quod ſupponitur alicui formæ, vel naturæ, quæ illi poſtea vnitur, non ſolùm abſolutè, ſed etiam denominatiuè poteſt à tali forma denominari.

Assero quartodecimò: Prædicata, quæ ità conueniunt homini, vt requirant ſuppoſitum creatum, non poſſunt Chriſto attribui. Hæc eſt de fide; nam in Chriſto non eſt ſuppoſitum creatum: exemplum eſt, ſi dicas: Chriſtus eſt purus homo, filius adoptiuus, &c. 18

Qværas: An omnia, quæ dicuntur de Chriſto, poſſint dici etiam de Verbo. Videtur enim ſupra à nobis vbique ſupponi: E contra verò Chriſtus ſignificat totum compoſitum ex duabus naturis: Verbum autem dicit ſolam perſonam Filij Dei: Ergo aliquid poterit dici de Chriſto, quod non poſſit dici de Filio Dei, *verbi gratia*, eſſe perſonam compoſitam, conſtare ex humanitate, & Deitate.

Raspondet Suarez, ex regulis dialecticis, 19 ſubiecta ſtare frequentiùs materialiter; aliquando tamen deficere à prædicatis, vt ſtent formaliter, quia ipſa ratio prædicati hoc ex propria ſignificatione, requirit, vt cùm dicitur; calidum eſſe dulce, materialiter ſtat ſubiectum; ſi verò dicas; calidum eſſe terminum alterationis, ſtabit formaliter, neque enim ſuppoſitum ipſum eſt terminus alterationis, neque illi, materialiter ſumpto, hoc tribui poteſt; ſed tantùm, vt ſubeſt calori, ſeu potius compoſito tribuitur è ſubiecto, & calore: Sic ergo dicendum eſt regulariter loquendo, prædicata, quæ ſimpliciter dicuntur de Chriſto, dici etiam de Verbo, quia ſubiectum illud ſtat materialiter pro ſuppoſito: interdum verò ratione 20 prædicati determinati, vt ſtet pro toto compoſito, vt ſic; & tunc prædicatum non communicatur Verbo, quia variatur ſuppoſitio, & talia ſunt prædicata, quæ mox fuere adducta: Iam ad quæſtiones peculiares accedam.

ææææææææææ*†*ææææææææææ

QVÆSTIO II.

Vtrum hæc prædicatio, Devs est Homo, *ſit vera.*

D. Bonauent. diſtinct. 7. quæſt 1.
D. Thom. q. 16. art. 1.

Dvranovs, tametſi confiteatur cum Catholicis, vnam Filij Dei perſonam in duabus naturis; tamen cùm de communicatione Idiomatum agit ita incautè loquitur, vt errorem redoleat: Dicit enim *diſt.* 4. *q.* 2. primò: ſi quis confiteatur Incarnationis Myſterium; nil referre, etiamſi hunc loquendi modum neget: *Deus eſt homo*, quia cum rem non neget, non errat in fide. Dicit igitur, ſecundò, hanc propoſitionem: *Deus eſt homo*, non eſſe ità propriam, ſicuti hæc *Petrus eſt homo*, ac propriè magis dici Deum humanatum, quàm Deum hominem eſſe, ſicut ſi carnem aſſumeret, potius diceretur carneus, quam caro. 21

Scholastici hos modos Durandi grauiter inſectantur, & meritò, ac probant, dici propriè: *Deum hominem*, neque ſatis eſſe articulos fidei credere, niſi etiam verbis Catholicis eos exprimas: Ità aduertit Suarez *ad art. D. Thom.* cum S.Bonauent. *diſt.* 4. *quæſt. vlt.* Lugo *diſp.* 23. *ſect.* 1. 22

Assero cum Scholaſticis, hanc propoſitionem eſſe propriam: *Deus eſt homo.*

Probatvr

PROBATVR à D. Bonauent. primò *fundamento primo*, & *in corpore*, Sanctorum, & Conciliorum authoritatibus. Et primò quidem in Symbolo dicitur: *Deus, & homo, vnus eſt Chriſtus.* Epiſt. Concilij Alexandrini approbata in Epheſino, quæ apud
23 Cyrillum eſt decima *anathematiſmo* 4. & Concil. Lateran. ſub Martino I. *conſult.* 5. *can.* 4. & 16. & Leo Papa *epiſt.* 10. *cap.* 4. & 5. definiunt, idiomata, ſeu nomina vnius naturæ communicari verè alteri in Chriſto. Præcipuum autem eſt hoc: *Deus eſt homo.* Idem definit Agapitus I. *epiſt. ad Anthimum*, Concilium Francoford. *epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, circa medium, & omnes PP. fatentur, quos latè refert Vaſquez *diſput.* 73. *cap.* 5.

DAINDA Sancta Mater Eccleſia inde definit contra Neſtorium, B. Virginem eſſe verè Matrem Dei, quia ille homo erat propriè Deus, vt ſupponit *hic* D. Bonauent. *ex diſt.* 4 *quæſtione vltima.*
24 Ità definit Concilium Alexandrinum *epiſtola ad Neſtorium*, approbata in Concilio Epheſino, quæ eſt apud Cyrillum decima *anathematiſmo* 1. vbi dicitur: *Si quis Emmanuelem non confitetur ſecundùm veritatem Deum eſſe, ideóque B. Virginem eſſe Deiparam; anathema ſit.*

SI dicas cum Durando, illum non negare Emmanuelem, aut Chriſtum verè dici Deum, ſed dicere hominem, ex Maria genitum, non eſſe propriè Deum, & B. Virginem non eſſe propriè Dei genitricem.

OBSARVA pro his Concilium ex eo deduxiſſe, B. Virginem eſſe verè Matrem Dei, quia Emmanuel, ab ea conceptus, ſit Deus.

25 AVDI Concilium Lateranenſe, conſult. 5. can. 3. *Si quis*, inquit, *ſecundùm SS. Patres non confitetur propriè, & ſecundùm veritatem Dei Genitricem ſanctam, ſemperque Virginem, & Immaculatam Mariam, &c. damnatus ſit.*

VAI Concilium vult, Mariam propriè eſſe Matrem Dei, quia hominem illum concepit: Ergo ille homo propriè eſt Deus.

IDAM definit Sophronius *in ſua epiſtola*, quæ eſt in ſexta Synodo *act.* 11. ſæpius ab eadem Synodo approbata, & celebrata, vtiturque aduerbiis, *propriè*, & *veraciter.*

HIS adde Concilium Conſtantinopolit. *confeſſ.* 8. *can.* 6. vbi damnat eos, qui dicunt, B. Virginem abuſiuè, non autem verè, Matrem Dei vocari.

26 EX Patribus verò Athanaſius *ſermone de S. Deipara*, propè finem, additis aduerbiis *verè, ac propriè.* Et *in lib. de Incarnatione Chriſti*, *col.* 2. circa principium, Gregorius Nazianzenus *oratione* 3. *de Theologia*, quæ eſt 35. in ordine, & *oratione de fide*, quæ eſt 49. circa finem, & *epiſt. prima ad Cledonium*, quæ eſt *oratio* 51. *anathematiſmo* 2. contra Apollinariſtas definit, abſolutè ita eſſe. Quod exponens Elias addit ea aduerbia *verè*, & *propriè.*

D. CVRILLVS *epiſtola prima*, vbi ait: *Si namque Deus eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quomodo Virgo, quæ illum peperit, Deipara non eſt?* Hanc autem eſſe Apoſtolorum doctrinam teſtatur ibidem, ſupponens vt rem notiſſimam ſecundùm fidem, hominem eſſe Deum. Idem docuit Damaſcenus 3. *de fide*, *cap.* 12. Affert S. Bonauent. etiam Bernardum *lib.* 3. *ad Eugenium*, poſt medium.

27 IDAM ſentiunt Scholaſtici, D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 4. *quæſt. vlt.* Richard. *art.* 2. *quæſt.* 2. Paludanus *quæſt.* 2. Capreol. *quæſt. vnic. art.* 1. *concluſ.* 2. Scotus *quæſt. vnic.* §. *In iſta quæſtione*, Almain. *quæſt. vnic. ad* 3. Gabr. *quæſt. vnic. art.* 3. *dub.* 1. cum D. Thom. *quæſt.* 35. *art.* 4. Vide Turrianum *lib.* 3. *de B. Virgine*, *cap.* 17. & 18. vbi plurima congerit teſtimonia ad hoc probandum.

QVAMVIS autem omnes contra Durandum conſpirent, & communicationem idiomatum propriè ita aſſerant, vt Deus verè, ac propriè homo dicatur, & homo Deus; tamen inter eos non ſatis conuenit, qua ratione probari queat.

QVIDAM dixerunt, hanc mutuam prædicationem non fieri in recto, ſed in obliquo, vt cùm dicimus: *Deus eſt homo*, ſenſus ſit: Deus habet hominem. 28

HANC ſententiam refellit S. Bonauent. primò, quia inclinat in errorem eorum, qui dicebant, Deum aſſumpſiſſe hominem veluti veſtimentum: ex quo ſequitur, Deum non eſſe hominem, ſicut neque homo eſt veſtis, quam induit. Deinde poſſet dici: Eſt pes, quia pedem habet.

CARDINALIS Lugo *diſp.* 23. *ſect.* 1. ideo ait propoſitionem illam eſſe veram, quia homo ſignat ſuppoſitum in recto, continens naturam hic humanam: ſic enim & album dicitur dulce, eò quòd lac habens dulcedinem, habet & albedinem. Hoc medium ait eſſe doctrinam communem. Quod ſi ſignaretur in recto natura, tolleretur communicatio idiomatum, & ſenſus erit: natura diuina in ſuppoſito, eſt natura humana in ſuppoſito. 29

AT in his concretis alij dicunt poni in recto naturam, vt vidi *diſp.* 8. *quæſt. vlt.* cum Vaſquez *diſp.* 63. & Suarez *diſput.* 23. *ſect.* 2. & videtur D. Bonauent. citati *diſt.* 8. in calce, & ſequitur ex ibi dictis. Ideò ſi tres perſonæ Diuinæ vnicam naturam humanam aſſumerent, eſſet vnus homo. Cur verò, ſi Verbum aſſumeret tres naturas, non eſſent proinde tres homines, dixi *ibi.* Quod verò opponit Lugo, ſoluitur, non eſſe abſtractè prædicandum, ſed ita: homo eſt Deus, id eſt hoc indiuiduum naturæ humanæ, vt ſubſiſtens in Verbo, eſt Deus communicatione. Quod etiam addit, idem eſſe homo, & perſona, nam prædicantur inuicem, & cum perſona dicat hypoſtaſim in recto, idem dicet & homo, nil valet; ſunt enim idem inadæquatè. Itaque ſicut dicis: Homo eſt animal, & tamen homo principaliter dicit rationale, non ſic animal; ita in caſu hoc. 30

ALII apud Richard. *diſt.* 7. *quæſt.* 1. ſic admittebant: Deus eſt homo, id eſt natura humana eſt Verbo vnita.

HOS reſpuit Richard. ſic enim poſſet dici: Deus eſt pes, vel manus, quia ſunt Verbo vnita.

HANC ſententiam ait Vaſquez forſan eſſe D. Bonauent. nam *loco cit.* inquit, illam eſſe veram prædicationem, non per eſſentiam, neque per cauſam, neque per inhærentiam, ſed per vnionem. Obſecro virum hunc, vt totum legat; ait enim, id ex vnione hypoſtatica prouenire, quia humana natura, & Diuina in vno ſuppoſito vnitæ ſunt, quæ autem in vno ſuppoſito vniuntur, de ſe inuicem prædicantur, vt agnouit Vaſquez *num.* 26. & addit S. Doctor, hanc vnionem eſſe ſingularem, atque adeò etiam prædicationem, quia in aliis ſuppoſitis nomen ſubſtantiale, vt Homo, non prædicatur, niſi de ſuppoſito, quod eſſentialiter conſtituitur per illam naturam, quomodo prædicatur homo de Petro; Verbum autem non ita conſtituitur per humanitatem, vt patet: Etenim in hoc myſterio ſuppoſitum ipſum perfectum ſupponitur na- 31

turæ humanæ, per quam non conſtituitur in eſſe ſimpliciter, ſed in eſſe hominis, & hoc ſatis eſt, vt homo poſſit de illo ſuppoſito prædicari.

32 Addit Vaſquez, hoc ſenſu Richardum interpretatum eſſe mentem D. Bonauenturæ.

Alii dicebant, hoc verum eſſe in ſenſu identico: Deus eſt homo, ideſt Deus, ſeu Verbum eſt ille, ſeu eſt ſuppoſitum, quod eſt homo. Sic Hurtadus *diſp. 69. ſect. 3.* Lugo *diſp. 23. ſect. 1.* & Arriaga *diſp. 66. ſect. 2.*

33 Verum refellit eos Seraphicus, & cum eo Vaſquez *num. 20.* quia adhuc non explicant, qua ratione ſit verum illud, quod continet ex parte prædicati, nempè ille, qui eſt homo, vtrum ſit formalis prædicatio, cùm dicitur, ille, qui eſt homo, an ſolum per identitatem, ſicut prior: ſi autem dicatur per identitatem, ſicut prior, iam illud, quod erat ex parte prædicati, erit iterum exponendum, & ita erit proceſſus in infinitum.

34 Alii dixêre, eâ ratione, nomina concreta naturarum de ſe inuicem prædicari, vt cùm dicitur: Deus eſt homo; & homo eſt Deus, quia hæc nomina ſupponunt pro habente naturam, ſiue humanam, ſiue diuinam, ita vt Deus idem ſit, ac Habens deitatem: Homo habens naturam humanam, nempè ſuppoſitum. Itaque rectè dicitur: Deus homo; & homo Deus; habens naturam Diuinam, eſt habens naturam humanam; & habens naturam humanam, eſt habens naturam Diuinam. Qua doctrina conſequenter infertur, cùm dicitur: Deus eſt mortuus, ſenſum eſſe: Habens deitatem eſt mortuus: & ſic de cæteris propoſitionibus. Ità ſentiunt Richardus 3. *diſtinct.* 7. *art.* 1. *quæſt.* 1. *in corpore*, & *ad* 1. *&* 2. Gabr. *quæſtione vnica, art.* 3. *dub.* 1. Almain. *quæſt.* 1. & Recentiores nonnulli Thomiſtarum. Et videtur ſententia D. Thom. *in primo, quæſt.* 39. *art.* 4. & Damaſceni 3. *de fide, cap.* 11. Nicetæ *lib.* 3. *Theſauri, cap.* 16. Hunc modum dicendi infirmis rationibus inſectatur Vaſquez *num.* 23.

35 Vera igitur ratio huius concretæ prædicationis ea eſt, quam affert S. Bonauent. *in corpore.* Quia enim nomina concreta ſupponuntur pro natura ipſa in ſuppoſito; Et quia humanitas, & diuinitas ſunt in eadem perſona, ideò vera eſt concreta illa prædicatio, quæ ſignificat vnum ſuppoſitum, ſuſtentans naturam Diuinam, & humanam. Sequuntur Scotus *diſtinct.* 7. *quæſt.* 1. & diſcipuli apud Maſtrium *diſp.* 2. *num.* 279. Vaſquez *diſp.* 63. *cap.* 4. Itaque conueniunt, propoſitionem eſſe formalem, quia ſuppoſitum ſubſiſtens in aliqua natura dicitur tale formaliter ab illa.

36 Hinc verè dixit D. Bonauent. illas propoſitiones: *Homo eſt Deus; Deus eſt homo*, eſſe veras, non eſſentialiter, ita vt vna natura ſit de conceptu alterius; neque per inhærentiam, quia ſcilicet accidentaliter inhæreat; neque cauſaliter, quia Deus ſit cauſa hominis, nec per ſolam identitatem, vt cùm dicitur; Petrus eſt Petrus; ſed propter vnionem hypoſtaticam: nam cùm quælibet natura de ſuppoſito, in quo eſt, & à quo ſuſtentatur, prædicetur; & de eodem ſuppoſito dicantur duæ naturæ in Chriſto concretè ſignificatæ; ſequitur eas inter ſe eodem modo ſignificatas prædicari; nam per regulam Syllogiſmi expoſitorij, quod dicitur de toto ſubiecto, dicitur etiam de quovis, quod de illo prædicatur.

37 Hanc rationem expreſſit Damaſcenus *loco cit. de fide, cap.* 4. vbi ait; *Atque hic communicationis modus eſt, vtràque videlicet naturâ proprietates ſuas cum altera communicante, propter quod vnam, & eandem perſonam conſtituant.* Idem habet Nicetas *lib.* 3. *Theſauri, cap.* 33. Ideò autem concretum naturæ prædicatur de ſuppoſito, in quo eſt, vel cuius natura eſt, quia ſignificatur vt natura illius, non abſtractè, ſed cum connotatione ipſius ſuppoſiti, in quo eſt id; quod ſane locum habet, tam in natura propria, quam in aliena, quæ ſuſtentatur tali ſuppoſito.

Hinc verò ſequitur, nomina abſtracta, quia non ſignant naturam in ordine ad ſuppoſitum, nequire de ſe inuicem prædicari; quia tota ratio communicationis in hoc myſterio eſt vnio in ſuppoſito. Cum D. Bonauentura incedunt Vaſquez, Suarez, & alij. Argumenta oppoſita ſunt ſoluenda, quia continent graues quæſtiones.

Obiicies primò. Maior eſt vnitas perſona- 38
rum diuinarum in vna natura, quàm ſit naturarum in vna Chriſti perſona, quia *illa vnitas arcem tenet inter vnitates*, vt ait D. Bernardus *lib.* 3. *de conſider.* ſed non poteſt vna perſona Diuina de alia prædicari, vt dicatur: Pater eſt Filius, vel Spiritus ſanctus: Ergo.

Reſpondet S. Doctor cum D. Thoma; negando conſequentiam, nam vna perſona ita ab alia differt, vt ſuppoſitum vnius non ſit vllo modo alterius; quamvis in natura conueniant. Ex quo fit, vt prædicatio non poſſit eſſe vera: Pater eſt Filius; at vero duæ naturæ in Chriſto communicant in ſuppoſito communi, & quia non ſignificant concretè naturas præciſas, ſed eas vt in ſuppoſito, hinc eſt, vt poſſint eo modo prædicari; nam ſe habent naturæ illæ vnitæ in ſuppoſito ad modum naturæ communis ſecundùm gradus inferioris ad ſu-
perioriorem. Sicut enim de quocumque prædicatur 39
gradus inferior, puta homo, prædicatur & ſuperior, puta animal; ita de quocumque prædicatur ſuppoſitum, prædicantur etiam naturæ, quæ in ſuppoſito veluti inferiori nectuntur: Non ſic diuerſa ſuppoſita, quæ adhuc diſtincta iacent, & licèt nectantur in natura, eo ſolum poſſunt prædicari, quo nectuntur; ſic quia nectuntur perſonæ Diuinæ in Diuina eſſentia, poſſunt dici: Pater, Filius, & Spiritus ſanctus ſunt Deus.

Obiicies ſecundò. Magis vniuntur ea, quæ 40
in natura, & perſona vniuntur, quàm ea, quæ tantùm in perſona, & ſunt diuerſarum naturarum; ſed anima, & corpus vniuntur ad vnam naturam, & perſonam, nec tamen inuicem prædicantur; non enim dicitur: anima eſt corpus: Ergo neque Deus eſt homo, qui ſunt naturæ diuerſiſſimæ, & vniuntur ſolùm in perſona.

Reſpondet S. Doctor, negando conſequentiam. Primò, quia anima, & corpus concurrunt in vnitatem naturæ, atque perſonæ non ità, vt in vnione tranſmutentur inuicem, ſed tanquam partes conſtitutiuæ diſtinctæ, quarum non eſt prædicari de toto, neque per conſequens ad inuicem; non enim partes ſingulæ ſunt totum, neque altera pars eſt altera, ideò non poteſt abſtractè prædicari: at natura Diuina, & humana ita vniuntur in vna hypoſtaſi, vt in concreto ſe tali modo ſupponant, ideò poſſunt in concreto prædicari; non tamen in abſtracto, ob rationem adductam, quia adhuc manent diſtinctæ, ideò non dicitur: Humanitas eſt Deitas.

Obiicies tertiò. Si Homo dicitur de Deo, 41
vel eſt prædicatio vniuoca nobis, vel æquiuoca. Si vniuoca: Ergo aliquid eſt vniuocum Creatori, & creaturæ, quod eſt impoſſibile. Si æquiuoca:

Ergo

Ergo non videtur Chriſtus ad genus hominum pertinere.

Magna hîc quæſtio eſt inter Theologos: an homo dictus de Chriſto, & de aliis hominibus, dicatur vniuocè.

42 Prima opinio eſt, eſſe vniuocum. Ita D.Thom. *3. part. quæſt. 2. art. 5.* quem ita ſequitur Suarez *in Commentario*, vt dicat nullum Catholicum poſſe de hoc dubitare. Ita docet Vaſquez *diſput. 68. num. 20.* cum Gabriele *3. diſtinct. 7. quæſtione vnica, artic. 3.* Becanus *cap. 7.* Thomiſtæ, & alij cum Lugo *diſp. 23. num. 18.*

Probat Suarez primò è Symbolo Athanaſij: *Perfectus Deus, perfectus homo.* Idem docetur in Conciliis, vt quinta Synodo *can. 8.* vbi Chriſtus dicitur conſubſtantialis Patri ſecundùm diuinitatem: conſubſtantialis nobis ſecundùm humanitatem. Idem dicitur in Concilio Later. ſub Martino I. *can. 4.* & in nona Synodo *act. 11.*

Præterea probatur, quia vniuoca ſunt ea, quorum nomen commune eſt, & ratio ſubſtantiæ eadem in vtroque; puta in homine, & equo, nomen, & ratio animalis; at Chriſtus habet idem nomen, & eandem naturam hominis nobiſcum: Ergo.

43 Enim verò S.Bonau. concedit quidem, Chriſtum eſſe hominem vniuocè nobiſcum, atque de nobis, & de illo vniuocè prædicari: at verò ſi accipiatur Deus, non dicitur vniuocè nobiſcum, quia de nobis dicitur homo eſſentialiter; de Deo autem per communicationem idiomatum tantùm ratione perſonæ. Eodem modo locutus eſt Scotus *diſt. 7. quæſt. 1.* vt exponit Fauentinus *diſput. 17. num. 13.* & Maſtrius *diſp. 2. num. 285.* Marſil. *diſp. 4. quæſt. 6.* Nominales *eadem diſtinct.* & hoc eſt, quod aſſerunt CC. & PP. Chriſtum nempè eſſe verum hominem nobis vniuocum, ſcilicet vt Chriſtus, ſeu Ieſus eſt. Ideò audaciæ notam à Suarez inuſtam non accipiunt. Idem ſentiunt Lugo *diſp. 23.* & alij Iuniores.

44 Obiicias quartò. Vel hæc prædicatio: Deus eſt homo, eſt per ſe, vel per accidens. Si per ſe: Ergo conuenit omnibus perſonis, quæ ſunt Deus. Si per accidens: Ergo aliquid accidit Deo, quod eſſe falſum probauit *primo, diſt. 26. dub. 5. litt.*

Aliam quæſtionem hoc argumentum euocat, Quia enim *primo poſt. text. 4.* tres modi ſunt, quibus vnum de alio dicitur per ſe, iuxta quos aliqua propoſitio dicitur *per ſe*, orta eſt quæſtio; an hæ propoſitiones: Deus eſt homo, & homo eſt Deus, ſint in aliquo modo dicendi per ſe: an verò in materia (vt aiunt) accidentaria, ſiue remota.

45 Prima opinio eſt, has eſſe propoſitiones *per ſe* non minus, quam illas: Petrus eſt homo: Petrus eſt animal, ac perinde aiunt, eſſe in materia naturali. Ità Richardus *in 3. diſt. 7. art. 1. quæſt. 1. ad 3.* Argentina *ibi, quæſtione vnica, art. 4. ad 3.* Caietanus, & recentiores Thomiſtæ *ad art. 1. quæſt. 16. D.Thomæ*, Valentia *quæſt. 16. puncto 1.* Ferrar. *4. contra Gent. cap. 45.* imò & D. Thom. *hoc art. 1. ad 1. & in 3. diſt. 7. quæſt. 1. art. 1. & 4.*

Secunda opinio eſt, has duas propoſitiones non eſſe per ſe. Ità D.Bonau. *diſt. 7. quæſt. 1. ad 4.* Scotus *quæſt. 1. §. Quinto videndum*, Durand. *quæſt. 1. ad 2.* Gabr. *quæſt. vnic. art. 3. dub. 3.* Maior *quæſt. 2. §. Dubitatur*, Baſſolis *quæſt. vnic. §. Quantum ad primum.* Lichetus *quæſt. 1.* Almainus *quæſt. 1. dub. 1.* Paludanus *quæſt. 1. art. 2.* Marſil. *in 3. quæſt. 6. ad 5. rationem*, Fauentinus *diſp. 17.* Vaſquez *diſp. 68.* Suarez *ad art. cit. D.Thom.* Maſtrius *num. 287.*

Probatur à Scoto primò ratione D. Bonau. 46
Illa eſt propoſitio per ſe, in qua prædicatum intrinſecè, & eſſentialiter includitur in ſubiecto, & ſubiectum ad prædicatum dicit eſſentialem ordinem, vel includit intrinſecè cauſam inhærentiæ ipſius prædicati: Sed Deus nec includit intrinſecè prædicatum, nec cauſam inhærentiæ prædicati, quod eſt humanitas: Ergo.

Reſpondent Thomiſtæ, eſſe per ſe, quatenus Verbum eſt ſubſiſtens in natura humana, ſeu vt perſona humana.

Contra, quia ſic nulla eſſet propoſitio per accidens, nam etiam hæc: paries eſt albus, eſt per ſe.

Probatur ſecundò à Scoto ratione D.Bonau. 47
illo argumento quarto. Quod prædicatur per ſe de aliquo ſubiecto, prædicatur etiam de omni, quod continetur ſub illo ſubiecto; ſed per te homo prædicatur de Deo per ſe: Ergo prædicatur etiam de omni ſuppoſito, quod eſt Dei: Ergo & de Patre, & Spiritu ſancto.

Probatur tertiò ab aliis, ratione S. Doctoris *ad 4. in fine.* Propoſitio per ſe, ac naturalis ita eſt vera, vt repugnet eſſe falſam; at hæc: Deus eſt homo, ex Diuina potentia poteſt eſſe falſa, nam vnitur ex gratia, & beneplacito Dei. Ergo. Maior eſt Ariſtotelis *1. Poſter. cap. 4.*

Reſpondet Caietanus, quod in hac propoſi- 48
tione Deus ſupponit, non pro Deo abſolutè, ſed pro perſona Verbi, neque pro perſona Verbi ſecundùm formam deitatis, ſed ſolum quatenus eſt hypoſtaſis humana, & hoc vltimo ſenſu continetur intrinſecè in homine; & hoc pacto non poteſt ſupponere pro perſona Patris, vel Spiritus ſancti.

Enim verò accipere debemus terminos in ſua 49
propria ſignificatione, quæ eſt Dei, vt eſt perſona Diuina; alioqui non eſſet vlla quæſtio; neque verò prædicatum *Homo*, ita determinat ſubiectum, Devs, vt ſignificet determinatè Filium Dei, vt in natura humana; prædicatum enim non determinat ſubiectum abſolutè poſitum, vt rem illam, quam ante abſolutè ſignificabat, ſignet iam provt ſubeſt formæ ſignatæ per prædicatum, alioqui nulla eſſet propoſitio contingens, ſed omnis neceſſaria eſſet, & per ſe, vt cum dico: Homo eſt albus; ſi prædicatum *albus* determinaret ſubiectum *Homo*, vt ſignificaret determinatè ſolum illum hominem, qui eſt albus, non abſolutè, ſed provt ſubeſt tali formæ; hæc propoſitio eſſet neceſſaria, & per ſe, quod tamen eſt falſum. Vt igitur illa, quæ eſt contingens, fiat neceſſaria, & per ſe, oportet vt ex parte ſubiecti exprimatur forma aliquo modo, quæ ponitur ex parte prædicati; & ita dicamus: Homo, vt eſt ſub albedine, eſt albus. Ita etiam in caſu noſtro oportebit dicere: Homo, provt humanatus, eſt homo. Vide Vaſquez *cap. 2.*

Reſpondet igitur S. Doctor, has propoſitio- 50
nes non eſſe propoſitiones per ſe, nec per accidens. Quia enim hoc eſt prædicatum philoſophis incognitum, cùm fundetur in hac ſingulari vnione ſupernaturali, ideò non habet ſimilem, vnde non poteſt quidem dici naturalis, & per ſe ob rationes allatas, neque per accidens, quia nititur vnione ſubſtantiali: erit ergo prædicatio ſubſtantialis, & aliquo modo naturalis, quatenus per vnionem illæ naturæ ſubſtantialiter vniuntur in ſuppoſito Verbi, vt ait S. Bonauent. in fine, ad faciendum vnum naturalem Chriſtum: & hæc eſt ſententia Damaſceni *cap. 49.*

Poteſt verò ex alio capite dici per accidens, 51

vt

vt notat D. Bonauent. *ad* 4. Erit igitur per accidens Logicè, quia propoſitio, quæ non eſt per ſe in primo modo, eſt per accidens illo modo, quot enim ſunt modi per ſe, tot ſunt modi per accidens illis oppoſiti. Cùm ergo prædicatum non ſit de definitione ſubiecti, vt requiritur in primo modo dicendi per ſe; ſequitur vt ſit per accidens Logicè ad regulas modorum dicendi. Si verò ſumatur Metaphyſicè, quomodo, ideſt per accidens, quod accidit alteri, vel ambo accidunt tertio, *ex* 5. *Metaph. cap. de ente, & vno*; iſto modo hæc propoſitio non eſt per accidens, ſed per ſe, quia hæc vnio non eſt accidentalis, ſed eſt vniſaciens vnum per ſe, quod autem eſt per ſe, nulli accidit *ex* 1. *Phyſic. text.*27. Ità etiam Scotus, & Faber, ac Maſtrius.

Addit verò S. Doctor, poſſe hoc ſenſu dici etiam Metaphyſicè per accidens in fieri, & conſeruari, quia, licèt nitatur vnione per ſe ſubſtantiali hypoſtatica, tamen nititur, non in natura rerum vnitarum, ſed gratuita Dei voluntate, quæ vnionem fecit, atque conſeruat. Hac doctrinâ euelluntur aduerſariorum fundamenta. Addit verò Scotus, hanc: *Homo eſt Deus*, eſſe magis per ſe, quàm hanc: *Deus eſt homo*, quia hic natura Diuina de proprio ſuppoſito prædicatur, pro quo homo ſupponit. Sic etiam Maſtrius *num.*292.

52 Obiicies quintò. In hac propoſitione: *Deus eſt homo*, vel prædicatur homo de Deo abſolutè, vel relatiuè. Si abſolutè: Ergo dicitur de omnibus perſonis Diuinis, quia nomina abſoluta ſunt eis communia, vt docet D. Auguſtinus, hæc enim dicunt ſubſtantiam. Si relatiuè: Ergo dicitur homo reſpectu alicuius.

Respondet D. Bonauent. cum D. Thom. *ad* 4. prædicari de Deo ratione vnionis in perſona, quæ vnio eſt ſubſtantialis; hæc tamen includit connotatiuè relationem implicitam intrinſecam perſonæ Verbi, & hoc pacto dicitur relatiuè; attamen quia caret extrinſeca relatione dicitur abſolutè.

53 Obiicies ſextò: Vel hæc prædicatio eſt in plus, vel in minus, vel in æquè. Si in minus: Ergo quilibet homo eſt Deus, & non conuertitur. Si in plus: Ergo quilibet, qui Deus eſt, homo eſt. Si in æquè: Ergo quicumque eſt Deus, eſt homo, & è contra.

Respondet, prædicari ſecundùm excedens, & exceſſum: Talis eſt illa propoſitio, in qua prædicatum ex vno capite excedit ſubiectum; & ex altero exceditur, vt cum dico: Homo eſt albus, in qua propoſitione album, quod eſt prædicatum, excedit ſubiectum, quia non omnis homo eſt albus; ex altero verò capite exceditur, quia non omne album eſt homo. Sic & in propoſito excedit, & exceditur, nam etſi homo dicatur de aliquo ſuppoſito Diuino, non tamen dicitur de omni, nec è conuerſo.

54 Obiicies ſeptimò. Hoc nomen Devs, aut ſupponit pro perſona Filij, aut non. Si primum: Ergo, ſicuti eſt vera pro perſona Filij: Deus eſt homo; ita pro perſona Patris: Deus non eſt homo: Ergo poſſumus abſolutè pronunciare: Deus non eſt homo. Si verò non ſupponit pro perſona Filij: Ergo cùm in illa perſona ſit facta vnio; illa propoſitio erit falſa.

Respondet S. Doctor, ſupponere pro perſona Filij; neque tamen abſolutè licebit pronunciare: Deus non eſt homo, quia negatio tolleret affirmationem, & veritatem non ſolùm pro perſona Patris, ſed etiam Filij, negatio enim eſt destructiua maioris entitatis, quàm affirmatiua propoſitio ponat. Quia igitur terminus iſte: *Deus*, habet naturam termini communis pluribus ſuppoſitis, poteſt reddere veram propoſitionem pro vno ſuppoſito. Quia verò habet naturam termini diſcreti, quia dicit vnam diuinitatem immultiplicabilem, ideò non poteſt negari de vna, quin negetur de alia perſona. Quare ſi negetur pro Patre dicendo: Deus non eſt homo, negabitur etiam pro Filio; quod eſt abſonum. Reliqua Seraphici argumenta patent ex dictis.

Obiicies primò cum Durando. Vbi eſt ma- 55
ior identitas prædicati cum ſubiecto, ibi eſt maior proprietas in enunciatione: at maior eſt identitas inter Petrum, & hominem, quàm inter Deum, & hominem, nam inter Petrum, & hominem eſt identitas in primo modo dicendi per ſe: at verò inter Deum, & hominem eſt maxima diſtinctio.

Deinde Petrus non conſtituitur in ratione Petri per aliam naturam, quàm per naturam hominis, quæ ſignificatur hoc prædicato: Homo. Deus autem per aliam naturam conſtituitur in eſſe Dei, quàm per naturam hominis: Ergo magis propriè dicitur homo de Petro, quàm de Deo.

Tertio. Homo de quocumque enunciatur, prædicatur in quid; homo autem non prædicatur de Deo *in quid*; nam interroganti: Quid eſt Deus? non reſpondetur, eſt homo: Ergo magis propriè Petrus eſt homo, quàm Deus ſit homo.

Respondetvr cum D. Bonauent. *ad tertium*, 56
magis quidem per ſe prædicari Hominem de Petro, quam de Verbo, ſeu Deo; non tamen ſequitur, magis propriè prædicari, quia iuxta veritatem vnionis hypoſtaticæ ita Deus eſt homo, vt propriè aſtruatur eſſe homo in ſignificatione propriiſſima, & ita argumenta Durandi ſolùm probant, magis per ſe, & neceſſariò prædicari, non tamen magis propriè, quia proprietas prædicationis ſtat, vt abſque metaphora, vel improprietate loquamur, ſic ita propriè loquor, dum dico: Petrus eſt riſibilis, ſicut cum dico: Eſt rationalis, vt notat etiam Maſtrius *numero* 274. Aretinus 3. *diſt.*7. *quæſtione* 1. *artic.*3.

Obiicies tandem cum Durando. Idem prædicatum non poteſt dici *in quid*, de quo dicitur *in quale*, & è contra: Sed de Deo prædicatur, quod ſit humanatus, vt ait S. Damaſcenus 3. *de fide, cap.*2. Ergo non poteſt dici *in quid*: Eſt homo.

Vasqvez *cap.*2. acriter inſiſtit, vt probet, 57
non poſſe dici Deum humanatum, vt eſt adiectiuum, denominatione ſumpta à ſubſtantia humanitatis, quia Concilium Francoford. *epiſtola ad Epiſcopos Hiſpanæ*, id damnat. Damaſcenus verò accipit humanatum ab actu incarnationis, ideſt hominem factum, vt ex Græco habetur. Idem negant Scotus *loco cit.* Maſtrius *loco cit.* Lugo *diſp.*22. dicunt tamen, poſſe dici humanatum, prout dicitur ab humano.

Ex eodem fundamento habetur, non poſſe dici, Chriſtum eſſe *hominem Dominicum*, quamvis aliqui Patres candidè locuti admittant, inter quos Epiphanius *in Anchorato* longè à medio, Didymus *lib.*3. *de Spiritu ſancto, cap.*4. *tom.*6. *Biblioth.* Auguſtinus *lib.*83. *qq. quæſt.*57. vt monet Lugo *diſp.*23. *num.* 9.

Hvnc tamen modum improbauit, atque re- 58
tractauit S. Auguſtinus *lib.* 1. *retract. cap.*19. vt aduertit S. Bonauent. *diſt.* 7. *dub.*3. *litt.* vbi admonet, D. Auguſtinum ità retractare, vt dicat, poſſe nonnulla ratione defendi, nempè, ſicuti

aiunt

aiunt S. Thom. *quæſtione 16. artic.3. ad primum*, & ipſe hìc, vt dicatur *homo Dominicus*, non ratione ſuppoſiti, ſed ratione naturæ humanæ, quæ à Domino poſſidetur, & Domino aſſimilatur, & à Domino cauſatur.

Seu & hunc ſenſum reprehendit Vaſquez à *numero 7. diſput. 63.* vbi addit ideò à D. Thom. & D. Auguſt. aſſeri, eum poſſe defendi; quia prætextu alicuius rationis poſſet ſuſtineri ab aliquo. Idem videtur dicendum de D. Bonauentura, qui ſolam mentem D. Auguſtini exponit.

59 Ratio verò, cur nomen iſtud damnetur, tanquam Apollinariſticum, eſt ea quam habet S. Bonauent. ſatis efficax, vt ait Vaſquez, quia nomina adiectiua denominatiua, deſumpta ex forma ſubſtantiali, ita de ſubiecto aliquo in propoſitione prædicantur, vt modus ipſe loquendi denotet diuiſionem, ita dicimus; circulum ferreum, quia circulus non eſt ferrum ipſum. Sic igitur: *Homo Dominicus* ſignificat diſtinctionem, vt Chriſtus non ſit Deus, ſed veluti extra ad Deum ſpectans.

60 Non reor tamen, idem eſſe de hoc nomine, *Diuinus*, quo vtitur Dionyſius *cap. 4. de cæleſt. Hierarch. p.3.* non enim ſignificat tantam diuiſionem, vt ait etiam D. Thom. & D. Bonauent. *diſt.11. dub. 3.* vbi aduertit, &c. diuinum magis ſignificare per modum actionis, ideſt habentem diuinitatem, per quem modum conſueuit dici perſona Diuina. Monet tamen, non eſſe dicendum: Chriſtus homo Diuinus; nam ſic non dicit diuinitatem per modum informantis, nec poſſeſſionem per modum actionis, ſed ſolùm per modum paſſionis, per quem modum dicitur *diuiniſſimus Paulus*. Ita etiam Lugo *num.10.*

Ad Diuum Dionyſium reſpondetur, ex Græco *Diuinum* haberi pro *Summum Deum*. Idem habet S. Bonauentura, *in 3. diſtinct. 18. artic. 2. quæſt.1. ad tertium*. Magis tamen arcendum nomen *Deifers*, quod induxit Neſtorius, vt notat Damaſcenus *lib.3. de fide, cap. 12.* quod etiam Athanaſius *ſerm. in Euangelium de Deipara* damnat, vbi tamen admittit, *Deum carniferum*, ideſt ferentem carnem: Hoc tamen expungendum eſſe, notat Nazianzenus *epiſt. 2. ad Cledonium*, quæ eſt *oratio 52.* quia hinc deducebant hæretici, Verbum aſſumpſiſſe carnem ſine anima. Sic & Concil. Francoford. damnans vocem *Deifici*.

61 Ad argumentum igitur reſpondetur, non poſſe dici Deum humanatum, denominatione ſumpta à ſubſtantia, eò minus quò redolet aliquid Neſtorianæ vnionis accidentalis; attamen in fieri, denominatione ſumpta ab Incarnationis actu, poteſt latis fibris aſſeri; certum eſt enim, Verbum eſſe Incarnatum, & humanatum, vt notat D. Bonauent. *diſt.17. quæſt.2. fundamento 5.* Igitur non dicitur in quid, & in quale de Chriſto ratione eiuſdem, vt notat Lugo *num.16.*

QVÆSTIO III.

Vtrum verè dici queat: Deus factus eſt Homo.

{ D. Bonauent. diſt. 7. quæſt. 2.
D. Thom. q. 16. art.6.

62 Assero, verè poſſe illam propoſitionem aſtrui.

Probatvr à D. Bonauent. ex primo Ioan. *Verbum caro factum eſt*, vbi caro ſtat ibi pro toto homine, vt habet D. Auguſt. *epiſt. 120. cap.4. lib.2. de Trinit. cap.6. & lib.5. cap.1.* Deinde id probat ex Symbolo: *& Homo factus eſt*, & ex D. Auguſt. *primo de Trinitate, cap. 13.*

Probatvr à S. Doctore ſecundò, ratione, qua vtitur Suarez. Suppoſitum, quod prius ſimpliciter ſubſiſtit, & non eſt homo, vel aliquid huiuſmodi; ſi poſtea eſt homo, vel aliquid tale, neceſſe eſt, vt ſit factum tale: Sed Verbum antea erat, & non erat homo, & nunc eſt homo: Ergo factum eſt homo. Ita arguit & Scotus *diſt.7. quæſt.2.* Maſtrius *n.296.* Ratio eſt, quia factio quando ſignificat ſecundum adiacens, dicit factionem ſimpliciter, vt ſi dicas; *Homo factus eſt*, ſignificat, quod homo ſimpliciter factus eſt: Quando autem prædicatur tertium adiacens, ſignificat factionem tantùm ſecundùm id, quod ſpecificatur per tertium adiacens, vt: Homo factus eſt albus. An verò hæc locutio ſit propria, eſt aliqua difficultas.

D. Bonav. aduertit, hanc propoſitionem: *Homo factus eſt talis*; puta bonus, ſapiens: tria includere, ideſt anteceſſionem ex parte ſubiecti, puta hominis, qui præerat, antequam fieret bonus; albus, &c. Secundò dicere inceptionem ex parte prædicati, quia incepit eſſe bonus. Tertiò mutationem ex parte vtriuſque, quia ſubiectum ex non bono factum eſt bonum, & prædicatum ex non exiſtente in eo ſubiecto factum eſt exiſtens. Iam verò ſubiectum, ideſt Deus, caſu noſtro ante præerat: Prædicatum incepit, nam cepit eſſe homo; non tamen Verbum tranſmutatum eſt. Cùm igitur tranſmutatio in participio *factus*, includatur in omni ſimili factione, nempè quando aliquis fit de nouo ſubſtantialiter tale interueniat, includitur aliqua improprietas in hac aſſertione: Deus factus eſt homo, vbi Verbum non eſt mutatum. 63

Becanvs *cap.7. quæſt.2.* Suarez *ad art. D. Thom.* & Vaſquez *diſp.64. cap.3.* poſt Marſilium reprehendunt hoc dictum D. Bonauenturæ, ex quo deducunt ſequi, impropriè dixiſſe Ioannem *cap.1.* & Symbolum: *Homo factus eſt*, hac verò ratione id refellunt, quia licèt ſæpè, quando aliquid fit, interueniat mutatio ſubiecti; tamen non ſemper id euenit, vt in relationibus nouis acquiſitis: poteſt enim Petrus non mutatus fieri dexter Paulo, ſi Paulus à dextra Petri pergat ad ſiniſtram. Similiter poteſt aliquis fieri ſimilis multis abſque ſui mutatione, vt ſi ipſe prius ſit albus; & poſtea multi fiant albi. Itaque cùm ex natura rerum in participio *factus*, non ſemper interueniat mutatio; malè Bonauentura ait, impropriè dici: *Deus factus eſt homo*, ex eo, quod non interuenerit conſueta mutatio. Præterea (ait Vaſquez) non eſt neceſſe, vt Verbum mutaretur in Incarnatione. 64

At non capiunt S. Doctoris ſenſum, qui improprietatem dicti non aſſerit in facto hoc indiuiduato, modo factionis ſingulari, & ſuperno, cui non inuenitur inter nos ſimilis; ſed in facto, prout ſonat vulgares naturæ, vel artis factiones abſolutas ſubſtantiales, vel accidentarias, alicui præexiſtenti, quòd ſemper mutatur, neque ad rem aggerant relationum additarum reſultantiam, quam D. Bonau. nouerat, & retulerat *diſt.1. quæſt.1. ad 3.* ad declarandum, hoc myſterium abſque mutatione factum, non quia illa exempla ſint adæquata, nam ibi ſola aduenit relatio: hic verò incipit Deus eſſe homo ſubſtantialiter; ad hoc autem inſeruiunt exempla ad reſpondendum, non eſſe factam mutationem in 65

Deo

66 Deo, quia ſola relatio noua in eo addita eſt; de cætero humanitas mutata eſt ſola, quia Deus eſt incapax mutationis. Vnde non bene Vaſquez redarguit Seraph. cum ex eo, quòd non fuerit neceſſe, mutare Verbum: hoc enim eſt in hoc priuilegium, quod S. Doctor paſſim aduertit, vt proinde vbique clamet, hanc factionem ſingularem non eſſe cum cæteris deiiciendam, vel comparandam, vt oſtendi *diſp. 5. quæſt. 6. & 7.* & *diſp. 6. quæſt. 1.* Quare nil mirum, ſi aliquam aduertit improprietatem in dicto tinniente vniuerſaliter, aliarum multitudinem factionum.

Neqve ergo ſimpliciter impropriè factum hominem, contra Euangelium, & Symbulum aſſerit S. Bonauentura, imò propriè factum confitetur, licèt participium illud ex factionibus naturalibus commodatum aliquam mutationem includit, ſi eo modo audiatur.

67 Ex his habes, neque Scotum *diſt. 7.* neque Fabrum *diſp. 18. cap. 1.* cum D. Thom. *hîc*, rectè negare in actionibus, & paſſionibus mutationem, ex qua improprietas in participio *factus* huc irrepſit.

Obiicies primò. Cui conuenit ſuperius, conuenit & inferius: ſed factum eſſe, eſt ſuperius ad mutatum eſſe: Ergo, ſi Deus factus eſt homo, etiam mutatus eſt.

Respondetvr primò ex D. Bonau. *diſt. 11. dub. 4. litt.* poſſe aliquando conuenire alicui aliquid inferius, & non conuenire ſuperius. Ita dico: Petrus eſt albus tantùm ſecundùm dentes: ergo eſt coloratus tantùm ſecundùm dentes, & tamen color eſt ſuperior albedine, & tales fallaciæ in rebus Diuinis poſſunt euenire, vt ibi notat.

68 Respondet ſecundò S. Doctor, mutationem interuenire in eo, quod fit, vt ſuprà dixi modo naturali; in hoc autem myſterio ſuppoſitum Verbi, ſeu Deus factus eſt homo, modo Diuino incipiens terminare naturam humanam, nihil ſibi addens, ſicuti nil poterat addi perfectionis; ſed addita perfectione ſoli naturæ aſſumptæ, atque adeò hæc ſola mutationi fuit obnoxia.

Affert S. Bonau. multa exempla *loco cit. diſt. 1. quæſt. 1. ad 3.* vt ſuprà vidimus, quæ ſic applicat, quia enim vnio, eſt relatio, quæ poteſt aduenire facta mutatione in altero extremorum, vt cùm Petrus incipit Paulo eſſe dexter, quia Paulus ad ſiniſtram Petri tranſiit, & cùm incipit is, qui iam erat albus fieri ſimilis, multis de nouo dealbatis. Hinc potuit Verbum vniri naturæ humanæ, facta mutatione in ſola natura creata.

69 Affert aliud exemplum. Si radius penetrans in cubiculum illuminet, & poſtea interponatur chryſtallus, tunc radius, veluti immutatus incipit peruadere chryſtallum, facta mutatione in ea tantùm. Ità ſpiritualiori modo, Verbum incepit penetrare, & ſuſtentare naturam humanam. Hæc tamen exempla ſunt manca, neque ſatis probant immutabilitatem Dei, niſi ex eius attributo ſupponatur. Ideò non rectè Becanus, Vaſquez, Suarez, Faber, & alij carpunt modum dicendi S. Bonauenturæ.

70 An vero dici queat mutatus Deus per communicationem idiomatum. Omiſſis prolixis diſputationibus, dico, negari, quia communicatio idiomatum ſequitur vnionem; at mutatio facta eſt in ſola humanitate in via ad vnionem. Sicut igitur ſola humanitas mutatur, non homo; ita, &c. Vide Suarez.

Obiicies ſecundò. Factum eſſe, ſupponit fieri; ſed fieri dicit imperfectionem: Ergo & eſſe factum.

Respondetvr, fieri dicere imperfectionem in eo, qui non erat, & fit, aliquid ſibi acquirendo; at Deus non ita factus eſt homo.

Obiicies tertiò. Quando dicitur: aliquid fit, 71
illud ponitur complementum circa id, quod fit; ſed Deus factus eſt homo: Ergo accepit complementum.

Respondet S. Doctor, Maiorem eſſe veram, quando id, quod fit circa ſuppoſitum, innouationem circa illud includit; at vnio dicit ſolam relationem, & ideò nihil complementi dedit Deo.

Obiicies quartò: Adiectiuum ponit rem ſuam circa ſubſtantiuum; ſed hoc adiectiuum *factus*, cùm cadit ſuper ſubiectum, & prædicatum, potius adiacet ſubiecto, quam prædicato, quia dicitur: *Verbum eſt factum caro*: ergo ponit aliquid factum circa Deum.

Respondet S. Doctor, quod licèt *factum*, 72
trahat nomen à ſuppoſito, quod verè dicitur factum caro; tamen, quia non reſpicit illud abſolutè, ſed in relatione ad prædicatum, ideò non eſt neceſſe, vt ponat in eo aliquid abſolutum. Ideò ad veritatem ſufficit, quod circa ſubiectum ponatur anteceſſio, & vnio reſpectu prædicati. Et hoc reperitur hîc.

Obiicies quintò: Si Verbum, ſeu Deus factus eſt homo, ſequitur, poſſe dici Deus factus eſt Deus, quod eſt abſonum. Probatur ſequela, quia quandocumque aliquid prædicatur de alio cum conditione, non diminuente, poteſt prædicari ſimpliciter: ſed iſte terminus *Homo*, non diminuit de eo, quod eſt *factus*: Ergo ſi hæc eſt vera: Deus eſt factus homo, erit vera etiam hæc: Deus eſt factus Deus. Id autem hoc argumento expoſitorio declaratur. Hic homo eſt Deus; Verbum factum eſt hic homo: Ergo factum eſt Deus.

Vasqvez prolixè hanc reſponſionem inſequitur, 73
& aliorum reſponſiones refellit.

Respondet tandem cum D. Bonauent. *ad vltimum*, in hoc argumento eſſe fallaciam, quæ à Logicis dicitur accidentis: hæc autem euenit, quando aliqua duo ita inter ſe conueniunt, vt accidentaliter prædicentur; & in argumento vni eorum attribuitur id, quod alteri, vel repugnat, vel formaliter non conuenit. Do exemplum hoc argumento: Hic clamans eſt pulcher: Ego audio clamantem: ergo audio pulchrum. Hæc enim conſequentia vnit formaliter audire & pulchrum, quia ille idem eſt, qui clamat, & tamen pulchrum non mouet auditum. Aliud addo exemplum ex D. Bonau. Hic albus eſt Monachus; hic albus factus eſt Monachus: ergo factus eſt albus. Valde enim diuerſum eſt, hunc album factum Monachum: & factum eſſe album; nam cùm dico album factum, indico factum eſſe
fundamentum, quod eſt Monachus; cùm verò dico 74
album factum Monachum, dico, præextitiſſe fundamentum, & ſolùm factum moraliter talem, ideſt Monachum; neque ſequitur ex eo, quod eſt factus Monachus albus, ideſt ex eo, quod, cùm eſſet albus, factus eſt Monachus, factum eſſe album, nam per accidens Monachus iungitur albo. Sic in propoſito, quia eſſe hominem contingens eſt Deo, non ſequitur ex eo, quod Deus factus eſt homo, vt ſit factus ſimpliciter, ſeu vt ſit factus Deus.

Qvæstio

QVÆSTIO IV.

An poſſit dici viciſſim: Homo factus eſt Deus.

D. Bonau. diſt. 7. quæſt 3.
D. Thom. quæſt. 16. art. 1.

75 SCOTVS 3. *diſtinct.* 7. *quæſt.* 2. adeò veram hanc propoſitionem aſſerit, ſicut præcedentem: Deus factus eſt homo. Sequitur Gabr. *eadem diſtinctione, quæſtione vnica, articulo* 2. *poſt* 5. *concluſ.* Fauentinus *diſput.* 18. & cæteri Scotiſtæ, præcipuè Maſtrius *diſput.* 2. *num.* 297. & Vulpes *diſp.* 17. *art.* 2. qui veriorem hanc ait, & implicare ſe eam negantes.

SIMPLICITER tamen loquendo hanc propoſitionem falſam eſſe conclamant D. Bonauent. D. Thom. *hic*, & communiter Theologi *in* 3. *diſt.* 7. vbi Richardus *artic.* 1. *quæſt.* 3. & 4. Durandus *quæſt.* 1. & 2. Paludanus *quæſt.* 2. Marſil. 3. *quæſt.* 6. *art.* 3. *dub.* 8. Thomiſtæ *ad artic. citatum D. Thom.* Suarez *ibi.* Vaſquez *diſput.* 64. Caſpenſ. *diſput.* 9. *ſect.* 2. Lugo *diſput.* 23. *num.* 69. Morandus *quæſt.* 39. *numero* 381. ſi tamen ſenſus ſit imperſonalis: Factum eſt, vt homo ſit Deus, admittitur ab aliquibus, in his eſt Becanus *cap.* 7. *quæſt.* 2. *num.* 15.

76 ASSERO cum hac ſententia, dictam propoſitionem ſimpliciter non eſſe veram.

PROBATVR à D. Bonauent. primò ratione, quam magni pendunt Suarez, & Vaſquez tanquam vnicam, eamque ex D. Bonauent. ſumpſere etiam Richardus, & Durandus. Id, quod dicitur fieri tale: ſeu id, quod dicitur fieri aliquid, antecedit tempore, aut natura productionem, qua fit tale: ſic, cùm homo fit albus, præſupponitur homo ad albedinem, ſeu antequam fiat albus; ſi licet humanitas præcedat aſſumptionem ordine naturæ; tamen homo non præcedit vllo modo aſſumptionem: Ergo neque præcedit productionem, qua fiat Deus. Probatur Minor, quia homo ſignificat naturam in ſuppoſito: Cùm igitur natura humana, priuſquam vniretur Verbo, non fuerit in aliquo ſuppoſito, quod poſſet concreto nomine ſignificari; ſequitur, hominem non præceſſiſſe aſſumptionem, vt per illam diceretur fieri Deus. Idem argumentum vrgent Rada, & Becanus.

77 RESPONDENT Maſtrius *numero* 308. & Faber *numero* 11. è Scoto, quod hic homo ſupponit pro natura ſingulari, non pro perſona: natura verò ſingularis præceſſit naturâ ipſam aſſumptionem. Sicuti autem in oppoſito, poſita propoſitione: Deus factus eſt homo, non ſumitur homo perſonaliter, quia Deus, ſeu Verbum non eſt factum perſona hominis, nam perſona hominis non erat in Chriſto, ſed factus eſt hic homo ſingularis perſonando ipſum hominem ſingularem; ita & in hac. Sic & Vulpes *diſp.* 18. *artic.* 10. refellit Seraphicum.

78 HOC tamen effugium præcluſerat S. Bonauent. *in ſecundo fundamento*, quia non prædicatur Deus de homine ratione formæ, ſed ratione ſuppoſiti. Deinde iam redarguerat *quæſtione præcedenti ad ſecundum.* Idem eſt qui factus eſt homo, & qui eſt iam homo, ſed cùm dico: Deus eſt homo, intelligo concretum ex natura, & ſuppoſito: Ergo.

PROBATVR tertiò à S. Doctore ratione, qua ferè vtitur etiam D. Thomas, & eſt ad hominem: Sic ſe habet per vos hæc propoſitio: Homo factus eſt Deus; ſicuti illa: Deus factus eſt homo, ſed ex hac ſequitur, quod Deus ſit homo nouus: Ergo. Homo eſt Deus nouus, ſed homo includit ſuppoſitum: Ergo ſuppoſitum Diuinum eſt nouiter Deus.

RESPONSIO verò Scoti iam eluta eſt. Multæ etiam authoritates PP. referuntur à Suarez, & Vaſquez. 79

OBIICIES primò cum Scoto, & Fabro: D. Auguſtinus *lib.* 1. *de Trinitate*, *cap.* 13. ait: *Talis fuit illa vnio, vt Deum faceret hominem, & hominem Deum.* Idem habet Damaſcenus *lib.* 3. *c.* 11. Nazian. *orat.* 35. *num.* 86.

IAM reſponderat D. Bonauentura, ex quo D. Auguſtini teſtimonium ſumpſere; Patres illos locutos ſenſu potius eleganti, quàm Dialectico: Homo factus eſt Deus, ideſt, factum eſt per hoc myſterium, vt homo ſit Deus, & eadem ſit perſona hominis, & Dei; nam conuerſio legitima illius prioris propoſitionis: Deus factus eſt homo, non eſt: Homo factus eſt Deus, ſed: Is, qui factus eſt homo, eſt Deus. Eadem reſponſione vtuntur D. Thom. & eius diſcipuli, Suarez, & alij.

INSTAT Faber *numero* 10. hanc ſolutionem non eſſe ad propoſitum, quia hic eſt quæſtio: An illa propoſitio propriè ſit vera; & ideò, cùm S. Patres illam admittant, dicenda eſt vera, & propria, cùm eam aſſerant ſine aliqua gloſſa. Deinde perſiſtit, ſuam eſſe veram conuerſionem *num.* 7. 80

VERVM, ſi attentè legantur PP. declarant, ſe non abſolutè eam propoſitionem admittere; & quidem D. Auguſtinus, qui ità loquitur: *Niſi tamen idem eſſet Filius hominis propter formam ſerui, quam accepit, qui eſt Filius Dei propter Dei formam, in qua eſt, non diceret Paulus de Principibus huius ſeculi: Si enim cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent. Ex forma enim ſerui crucifixus eſt, & tamen Dominus gloriæ crucifixus eſt. Talis enim erat illa ſuſceptio, quæ Deum hominem faceret, & hominem Deum.* Vbi hoc dicto reddit rationem, cur idem ſit Deus, & homo, quia vnione Deus factus eſt homo; & homo eſt Deus: non dixit factus eſt Deus, ſed homo, (ſupple) eſſe Deum fecit.

DAMASCENVS item ait: *Verbum caro factum eſt; & caro Verbum: Deus homo, & homo Deus.* Igitur ex primo dicto: *Verbum caro factum eſt*, quod ſignificat tantùm, Verbum aſſumpſiſſe carnem, non ita vt per communicationem idiomatum caro diceretur Verbum; colligitur conſequenter eum etiam locutum eſſe in ſequentibus, vt idem ſignificet, ac: Homo factus eſt Deus, ideſt natura humana vnita eſt Deo. Idem dic de Gregorio Nazianzeno. Sic enim videntur locuti, ſicuti cùm dicebant: Verbum aſſumpſit hominem, vt ait Vaſquez. 81

OBIICIES ſecundò cum Scoto. Illud dicitur fieri tale ab aliquo, quod per actionem eius accipit eſſe tale, quod ante non habebat; at Deus accipit eſſe hominem, quod ante non habebat: Ergo. 82

RESPONDERAT iam S. Doctor, à quo argumentum commodauit, negando minorem, nam homo non accepit eſſe Deum per actionem alicuius; nam, vt acciperet eſſe Deum, debebat præcedere vnionem ſaltem naturâ; at homo ille non præceſſit, imò per vnionem factus eſt homo ille.

Obiicies tertiò. Sicut hæc eſt vera: Deus factus eſt homo, ità eius conuerſa: Homo factus eſt Deus. Ea autem eſt vera terminorum conuerſio ad apicem.

83 Respondet S. Doctor, non eſſe benè conuerſam, ſed ibi latere fallaciam ſecundùm accidens; nam prior propoſitio: Deus factus eſt homo, habet quidquid neceſſarium eſt, vt ſit factus homo præciſa mutatione, vt dixi, præcipuè, quia Deus anteceſſerat, & poſt, humanitate aſſumpta, factus eſt homo, & ita ex parte ſubiecti, & prædicati eſt veritas; at homo, vt ſubiectum alterius propoſitionis repugnat ob rationem ſuprà dictam; quare non benè ex prædicato tranſit ad eſſe ſubiectum, ſicuti ſi dicerem: Homo factus eſt albus: Ergo album factum eſt homo, & per hoc ſatis exploditur Faber ſuprà *numero* 7. & Vulpes *loco citato.*

Vltimò S. Doctor ponit quandam rationem ad probandam noſtram aſſertionem, eam tamen ſibi non accipit. Eſt autem hæc: Communicatio eſt idiomatum: Ergo ſi homo factus eſt Deus, Deus factus eſt Deus; ſed hæc eſt falſa: Ergo & prima.

84 Respondet S. Bonauentura, nomina illa, quæ important vnionem, non inducere communicationem idiomatum; oritur enim ex ipſa vnione in facto eſſe: vnde cum dico: Homo factus eſt Deus, dico: Homo vnitus eſt Deo, & ideò non interuenit communicatio idiomatum, quia adhuc vnibilia non capiuntur vnita, vt inde reſultet communicatio idiomatum.

QVÆSTIO V.

An Christvs *abſolutè nullo alio addito poſſit dici Creatura.*

D. Bonau. diſt. 11. art. 1. quæſt. 1.
D. Thom. q. 16. art. 8.

85 Qvæstio hæc, an ratione naturæ aſſumptæ, ſicut alia prædicata Chriſto, & Verbo communicantur, & dicuntur, ita etiam ratione huius communicationis poſſit dici Chriſtus creatura abſolutè.

Prima ſententia eſt, non eſſe vllo modo dicendum Chriſtum creaturam. Ità Magiſter *diſt.* 11. D. Thom. 4. *contra Gentes, cap.* 48. vbi Ferrar. & *in* 3. *diſtinct.* 11. *quæſt.* 1. *artic.* 2. Richard. ibidem, *artic.* 1. *quæſt.* 2. Argent. *artic.* 2. & 3. Capreol. *quæſtione vnica, artic.* 1. Marſil. *in* 3. *quæſt.* 9. *art.* 1. Canus *lib.* 12. *de Locis, cap.* 11. Lorca *diſp.* 64. *art.* 8. quorum ſententiam probabiliorem cenſet Scotus *diſtinct.* 11. *quæſt.* 1. §. *Cui iſta opinio non placet.* Faber *diſp.* 24. *cap.* 2. Cum his facit etiam Durandus *quæſt.* 1. Paludanus *quæſtione vnica, in tertia opinione,* Gabr. *quæſtione vnica,* Maior *quæſt.* 2. Valentia *quæſt.* 16. *puncto* 2. qui tamen id videtur cauere ſolùm propter Arianos, ne venenum propinent. Citatur à Fabro D. Bonau. *loco cit.*

86 Secvnda ſententia eſt, cauendum quidem ſcandalum Arianiſmi, attamen poſſe propriè dici Chriſtum creaturam propter communicationem idiomatum. Citatur à Vaſquez D. Bonau. *loco cit. in corpore,* & *ad* 4. Caietanus *art.* 8. *citato D. Thom.* Vualdenſis *Tom.* 1. *doctrinalis fidei antiquæ, lib.* 2. *art.* 3, *cap.* 41. & 42. Adde Scotum, qui hanc ſententiam probabilem vocat, Gabrielem *in* 3. *diſt.* 11. *quæſt. vnica, art* 1. *not.* 2. & *art.* 2. *concl.* 1. & 2. vbi concedit Chriſtum creaturam ratione naturæ aſſumptæ. Hanc ſententiam Caietanus colligit è D. Thom. qui *art.* 8. ſolùm negat, id dicendum, ne anſa detur Arianis, ſicuti neque dicendum incorporeum, ne detur occaſio erroris Manichæis. Quis autem ignorat, poſſe Chriſtum dici incorporeum. Ità ſentiunt Vaſquez *diſp.* 65. Suarez *ad art. cit. D. Thom.* vbi habet quandam diſtinctionem, nempè non poſſe dici creaturam ex nihilo; attamen poſſe dici facturam, ſed cum expoſitione, ne detur anſa erroris. Caſpenſ. *diſp.* 10. *ſect.* 2. Morand. *quæſt.* 39. *n.* 380. Maſtrius *diſp.* 2. *n.* 318. Bellut. *diſp.* 5. *quæſt.* 4. *art.* 2. Poncius *diſp.* 40. *quæſt.* 1. Lugo *diſp.* 23. *ſect.* 4. Becan. *cap.* 7. *quæſt.* 2.

Sententia D. Bonauent. eſt, abſolutè non eſſe dicendum Chriſtum creaturam, quia talis ſermo eſt propinquus errori, & quia malè intellectus fuit aliquando ab Arianis, & etiam quia de ſe malè eſt intelligibilis. Et in reſponſione *ad* 4. idem dicit, addit tamen, reſpui à Doctoribus magis, quia poteſt eſſe via ad errorem, quam quia de ſe ſit falſa enunciatio. Idem ſentit D. Thomas, vt notat Valentia. 87

Assero primò, non eſſe dicendum Chriſtum creaturam propter periculum ſcandali.

Probatvr à D. Bonau. primò cum Magiſtro ex PP ex quibus Baſilius *lib.* 2. *contra Eunomium,* Ambroſius *lib.* 1. *de fide, cap.* 6. & 7 & *lib.* 3. *cap.* 7. Cyrillus *lib.* 15. *Theſauri, cap.* 4. Chryſoſtomus *homil.* 3. *ad Hebr.* qui apertè negant, eſſe creaturam. Clarius Ioan. Maxentius *ſecundo Dialogo, c.* 18. *in* 5. *Tomo Biblioth.* qui dicit, eſſe blaſphemiam appellare Chriſtum creaturam. 88

Probatvr ſecundò à S. Doctore. Chriſtus eſt nomen perſonæ, & poſitum ex parte ſubiecti, ſupponit pro perſona; ſi autem admittatur Chriſtus creatura, iam etiam Verbum facilè poneretur creatura vanitati ſubiecta, quod eſt abſonum.

Probatvr tertiò à S. Doctore. Creatura, ſi propriè loqui velimus, idem eſt, quod aliquid pendens à Deo ſecundùm ſe totum, ideò Apoſtolus Rom. 8. ait: *Omnis creatura vanitati ſubiecta eſt, propter eum, qui ſubiecit eam,* &c. Eaque ex nihilo prodiens, accipit eſſe poſt non eſſe; at Chriſtus neque ſecundùm ſe totum, neque ſecundùm portionem principalem, quæ eſt natura Diuina, & ſuppoſitum Verbi, accipit eſſe poſt non eſſe: Ergo. Hac ratione vtitur Durandus, Scotus *loco citato,* Faber *numero decimonono,* & Becanus *numero vigeſimo.* 89

Respondent aduerſarij, Chriſtum denominare quidem ſuppoſitum, tamen de ſuppoſito Diuino prædicari creaturam per communicationem idiomatum, ſicut prædicatur mortuum, & crucifixum, & ità aliqui Patres dicunt, Deum Creatorem, eſſe factum creaturam. Itaque verè dicitur creatura pendens à Deo ſecundùm totum eſſe naturæ humanæ, ſicut etiam mortuum dicitur, quod totam vitam amiſit. Itaque quia Chriſtus totam vitam amiſit, dicitur mortuus, licèt aliam vitam retinuerit diuinam. Igitur cùm dicimus: Creatura eſt, quæ ſecundùm totum ſuum eſſe ex nihilo fit, & pendet à Deo; intelligitur de eo toto pertinente ad eſſentiam alicuius naturæ, non autem ſecundùm naturam ſuppoſiti, 90

ſuppoſiti, quia hoc prædicatum ſecundùm totum ſuum eſſe, pendeat à Deo; denominari verò Chriſtum per communicationem idiomatum creaturam; neque id Patres negant, qui ſolùm contra Arianos diſputantes volebant deſtruere illud ipſorum dogma, ſcilicet Verbum formaliter, ſeu Chriſtum ratione perſonæ eſſe creaturam. Hæc Vaſquez.

91 Hæc reſponſio notiſſima eſt Seraphico *ad vltimum*; eam tamen infirmam oſtendit ad ſincerè confitendam, abſque periculo ſcandali Arianorum, fidem noſtram, nam creatio, vt fatetur Vaſquez, terminat ad totam naturam, & totam dicit productam, vnde quod creatur, ſimpliciter incipit eſſe, & nullam determinatam naturam nominat, dum aſſeritur: Chriſtus eſt creatura. Quamvis igitur Chriſtus dicat naturam quidem etiam humanam, tamen quia principaliter dicit Verbum Deum, & ſecundùm hanc rationem non eſt creatura; ſequitur, non ſatis cautè Chriſtum aſſeri creaturam, vt noſtram propoſitionem ab hæreticis ſartamtectam ſeruemus.

92 Neqve eſt ſimile de eo: Chriſtus eſt mortalis, qui & immortalis; nam ſtatim ac mortuum, vel mortalem nominamus, agnoſcimus naturam humanam ſeorſim viuentem, & ratione eius mortuum, atque adeò attribui ratione communicationis idiomatum ex vnione; at propoſitio: *Chriſtus eſt creatura*, non ſonat ita expreſsè vnionem, ſed dicit totum eſſe ſubiecti. Ideò propter naturam actus creationis, qui eſt in totum, & totum aſtruit. D. Bonauentura concludit, iure, ac meritò à Magiſtro non concedi, licèt nequeat falſitatis conuinci.

Faber *numero* 85. incautè dixit, Seraphicum hanc rationem afferre, cur non poſſit aſſeri: Chriſtus eſt creatura, nempè quia communicatio idiomatum non fit in iis prædicatis, quorum vnum includit reſpectum ad aliud, & quia creatura includit reſpectum ad Deum, vt Creatorem; Chriſtus non poteſt dici creatura.

93 Hoc fundamentum reiicit ipſe, quia neque Chriſtus poſſet dici Creator, quia Creator eſt prædicatum naturæ Diuinæ, dicens ordinem ad humanam naturam.

Verum falsò hæc adſcribit Seraphico, non enim negat hanc communicationem idiomatum abſolutè, vt patet legenti, ſed ſolùm infert ex hac communicatione poſſe aliquem incautè venenum ebibere Arianorum, & ideò dicit; licèt non magis repugnet quoad rationem: Chriſtus eſt creatura, quàm: Chriſtus eſt mortuus, tamen magis repugnat repugnantiâ deducente in errorem ob rationes allatas. Solùm igitur dixit S. Doctor, difficile capi ſinceram hanc propoſitionem: Chriſtus eſt creatura, quia creatura dicit reſpectum dependentiæ à Creatore ſecundùm ſe totam: Chriſtus autem dicit principaliter Perſonam Diuinam: Addit, magis repugnare ſinceritati enunciationis, quàm hæc: Chriſtus eſt Creator, ratio eſt (ait S. Doctor *ad quartum*,) quia Chriſtus nominat principaliter perſonam Verbi, quæ eſt increata, & ratione eſſentiæ Diuinæ Creator eſt: Vnde talis ſermo non ita appropinquat venenatis hæreticorum ſenſibus.

94 Neqve etiam S. Bonauentura negat omnino communicationem idiomatum in hoc dicto: Chriſtus eſt creatura; eò quòd non detur communicatio idiomatum in iis prædicatis, quæ includunt repugnantiam cum prædicatis alterius naturæ (vt furtius ei adſcribit Faber) vnde inferat, prædicatum creaturæ ideò Chriſto per communicationem idiomatum non poſſe attribui, quia repugnat prædicatum Diuinæ eſſentiæ, ſeu naturæ Verbi. Hoc enim non dixit S. Bonauentura, ſed ſolùm, hanc propoſitionem non eſſe ſatis benè ſecuram à malo intellectu, quia dum dicitur: Chriſtus eſt creatura, nominatur Verbum cum natura Diuina, cui repugnat, licèt etiam naturam humanam dicat, cuius naturæ hoc prædicatum non repugnat. Confirmatur: Ea, quæ includunt ſuppoſitum creatum, nequeunt per idiomata communicari; ſed in via D. Thomæ, creatura eſt talis ex ipſo 1. *p. quæſtione* 45. *articulo* 4. vbi creatio dicitur eſſe ſubſiſtentium: Ergo. Idem ait Suarez *diſput*. 9. *ſect*. 1. Quare hæc ratio eſt ad hominem, vt à multis exponitur.

Aſſero ſecundò, propoſitionem hanc in ſe non eſſe falſam per communicationem idiomatum. Ita D. Bonau. *ad vltimum*.

Probatvr à S. Doctore primò ex PP. D. Auguſt. epiſt. 57. ait: *Quod ad Verbum attinet, Creator eſt Chriſtus: quod verò ad hominem, creatura eſt Chriſtus.* Et de fide, & Symbolo, cap. 4. *Quando Verbum caro factum eſt, eadem ſapientia, quæ de Deo genita eſt, dignata eſt in hominibus creari.* In Enchir. cap. 38. *Illam creaturam, quam Virgo concepit, &c.* Idem habet 4. *de Trinitate, cap.* 19. *ſerm.* 16. *de Tempore, ſerm.* 25. *&* 27. 95

S. Leo Papa ſerm. 3. Pentec. *Si enim homo ad imaginem Dei factus in ſuo honore natura manſiſſet, &c. Creator mundi creatura non fieret.* 96

S. Damascenvs 3. *de fide, cap.* 4. & *lib* 4. *cap.* 5. *&* 29. Verbum caro factum, creaturam vocat.

Richardvs de S. Victore habet in quadam ſequentia:

Poteſtate, non naturâ,
Fit Creator creatura.

Hos affert S. Bonau. indicans alios, quos referunt Suarez, Vaſquez, & alij.

Admonet tamen S. Doctor, hos PP. verè quidem locutos, ſed nimis exprimere, & ideò non eſſe hanc propoſitionem in vſum adeò liberè trahendam. Ideò hi PP. plerumque addunt etiam, Chriſtum eſſe Creatorem, vt propoſitio explicetur; quod ſcilicet ſit ſecundùm naturam humanam ſolam creatura. 97

Probatvr ſecundò à D. Bonau. ex illo Rom. 1. *Paulus Apoſtolus Ieſu Chriſti, qui factus eſt ex ſemine Dauid ſecundùm carnem.*

Cavte verò Apoſtolus addit: *Secundùm carnem*, factum, vt notat D. Bonauentura, vt oſtendat, ſecundùm naturam humanam dici Chriſtum factum, vel creaturam.

Probatvr quartò ratione fundamentali, qua nituntur omnes. Nomina concreta vnius naturæ adſcribuntur verè alteri naturæ ſecum ſubſiſtenti in eodem ſuppoſito. Sic dicitur Chriſtus Creator ratione deitatis: Ergo & creatura ratione humanitatis.

Addit tamen S. Bonauent. vt dixi ſuprà, hanc propoſitionem eſſe aliquo modo magis periculo obnoxiam. 98

Probatvr quintò. De quo per ſe prædicatur inferius, prædicatur & ſuperius: ſic de quocumque dicitur: eſt homo; verum eſt etiam: eſt animal, eſt viuens, &c. Sed de Chriſto dicitur, eſt Homo,

quod eſt infetius; quam eſſe creaturam: Etgo poteſt dici etiam: eſt creatora.

Aumonet tamen D. Bonauentura, ſæpè in prædicato ſuperiori poſſe inueniri modum aliquem, vnde venenum hauriatur, ideò cautè incedendum. Ita in hoc: Chriſtus eſt homo, quia ſignificat perſonam hominis cum natuta, bene pronunciatur, quia verè Verbum eſt ſuppoſitum in natura humana: at verò dum dicitur creatura; totus omninò aſſeritur, etiam ſecundùm perſonam factus, ſi prima facie attendatur: Neque mirum, ſi in Myſteriis fidei ſupra regulas Philoſophicas aliqua emergat alteratio in axiomatibus Philoſophorum.

99 Probatvr ſextò: Chriſtus eſt homo; non autem increatus: ergo ereatus.

Responost tamen S. Bonauentura, licèt ſit creatus ſecundùm humantatem, non benè concedi Chriſtum creatum ob periculum, vt dixi:

Probatvr ſeptimò à S. Doctore: Sicut caro Chriſti fuit concepta, ſic anima Chriſti fuit creata: Ergo ſicut ratione carnis hæc fuit vera: Chriſtus eſt proles Virginis, conceptus de Virgine: ita hæc erit vera: Chriſtus eſt creatura Dei, vel creatus à Deo.

100 Si dicas, non eſſe ſimile, quia creatura dicit repugnantiam cum Chriſto, qui eſt Deus: Contra arguit: Maior eſt repugnantia, quandò oppoſitum prædicatur de oppoſito, quam quando prædicatur creatura de Chriſto; ſed hæc eſt vera: Chriſtus eſt impaſſibilis, & paſſus; eſt immortalis, & mortuus: Ergo.

Minor probatur è Sanctis PP. qui has propoſitiones admittunt, vti & Concilia, vt Concil. Chalcedonenſe *act.* 1. vbi citatur Naxianxenus, & Sexta Synodus *act.* 11. Leo Papa *epiſt.* 10. 11. & 83. & alij apud Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 3.

101 Responuat S. Doctor tamen, hoc non eſſe par: Chriſtus eſt creatura; & Chriſtus eſt conceptus de Beata Virgine; nam conceptio naturam determinat à Beata Virgine conceptam: at creatio dicit totum, ſeu productionem totius, nec vllam naturam determinat, ſed dicit ex nihilo totum produiſſe: Et licèt quoad veritatem poſſit per communicationem idiomatum aſſeri, tamen poteſt errorem inſinuare

Qvæ cùm ita ſint, nullo modo probatur mihi diſtinctio illa Suarez *ad art.* 8. *D. Thom.* & Becani,

102 Chriſtum non poſſe dici creaturam, ſi hæc ſumatur pro productione ex nihilo: poſſe verò, ſi creatio ſumatur pro factura: Ratio mea eſt, quia ita repugnat Deo eſſe creatum ex nihilo, ſicuti eſſe factum ex præiacente materia, quod ſi verbum (*eſt*) ſubiicit prædicatum *creatura* ſubiecto, ideſt Chriſto, qui eſt Deus, vtroque modo erit æqualiter falſa; vel vtraque per communicationem idiomatum aſſeri poterit.

QVÆSTIO VI.

An omnino poſſit ſaltem dici: Christvs, *vt homo, eſt creatura.*

{ D. Thom. art. 10.
D. Bonau. diſt. 11. dub. 2.
& 4. litt.

105 D. Thomas aſſerit, id omninò eſſe propriū, qoia particula reduplicatiua (*vt*) vel (*quatenus*) propriè cadit ſuprà naturam, non ſuprà ſuppoſitum; ſi autem ſuprà ſuppoſitum caderet, id eſſet falſum.

Scotvs *in* 3. *diſt.* 11. *quæſt.* 2. §. *Reſpondeo,* docet, ſi particula illa (*vt*) vel (*in quantum*) vſurpetur, vt nota reduplicationis, & perſeitatis, quæ denotat modum dicendi per ſe, falſam eſſe hanc: Chriſtus, in quantum homo, eſt creatura. Quod ſi particula (*vt*) vel (*in quantum*) ſolum diſtrahat, & contrahet alterum extremum, vt ita diſtractum non repugnet alteri; eſſe veram: attamen hunc modum eſſe improprium, quia particula deberet poni ex parte prædicati, vt proprius eſſet ſenſus, quare deberes dicere: Chriſtus eſt creatura ſecundùm quod homo. Sequitur Fauentinus *diſput.* 25. Vulpes *diſput.* 18. *art.* 3. *num.* 5. vbi præruptis ex more fibris eam clamat erroneam, & impiam.

Gabriel. *diſt.* 11. *quæſt vnica, art.* 3. vult, eſſe falſam, ſiue ſumatur ſpecificatiuè, ſiue reduplicatiuè. 104

Commvnis tamen opinio eſt, eſſe veram: Ita Richard. *diſt.* 11. *art.* 2. *quæſt.* 1, Argent. *q.* 1. *art.* 4. Marſil. *in* 3. *quæſt.* 9. *artic.* 1. Caietanus, Molina, Suarez, Medina *ad articul. citatum D. Thom.* Vaſquez *diſput.* 66. eam ſequitur D. Bonauent. *dub.* 2. & 4. *litt.* Morand. *quæſt.* 39. Lugo *diſp.* 23. & 105. Caſpenſ. *diſp.* 9. *quæſt.* 18. Maſtr. *num.* 319. aliique Scotiſtæ cum eo allati *quæſt.* 5. & Becanus *cap.* 7. *quæſt.* 2. *num.* 21.

Nota primò, hanc propoſitionem: *Chriſtus in quantum homo*; non eſſe reduplicatiuam, ſed ſpecificatiuam, non enim ingeminatur ſubiectum, eſſet autem, ſi diceres: Chriſtus, quatenus Chriſtus, & tunc illa particula (*quatenus*) eſſet nota perſeitatis, ſeu propoſitionis per ſe, de qua Ariſtoteles *primo Poſter. cap.* 4. quam ſic explicat, ſecundùm quod ipſum, vt ait S. Bonauentura *diſt.* 10. *quæſt.* 1. *fundamento* 1. Quando igitur illa particula *quatenus* vel, *in quantum*, non replicat eundem terminum; illa propoſitio non eſt reduplicatiua, ſed ſpecificatiua; talis eſt hæc: Chriſtus, quatenus homo; & ſunt notæ ſpecificationis, aut determinationis, quia non demonſtrant totum ſubiectum replicando illud, ſed aliquid ſpecificant in eo peculiare illius, ratione cuius ei conueniat prædicatum aliquod. In hoc deceptus Scotus ſuos quoque diſcipulos fefellit. 105

Nota ſecundò, has particulas, quando ad ſpecificandum ponuntur, duobus modis poni. Primò ad determinandam aliquam partem integralem ſubiecti, non autem rationem aliquam, vt Æthyops ſecundùm dentes, vel in quantum habes dentes, eſt albus: Secundò ad deſignandam aliquam rationem, vt cum dico: Homo, in quantum animal, eſt mortale. Eſt autem inter hos modos diſcrimen, quòd quando ſignificat partem integrantem, non prædicat eam de ſubiecto, niſi per verbum *habet*. Itaque non poſſum dicere: Æthyops, ſecundùm quod eſt dens, eſt albus, ſed in quantum habet dentes, eſt albus: quando verò deſignat rationem, exprimitur per verbum *eſt*. 106

Assero, hanc propoſitionem eſſe veram: Chriſtus, in quantum homo, eſt creatura.

Probatvr à S. Doctore, quia prædicatum per particulam (*in quantum*) determinatur ad naturam aſſumptam, cùm enim in Chriſto ſint duæ naturæ, & vnum ſuppoſitum; illa particula, *in quantum*, ſpecificare debet alteram ex his, & ad eam determinare ſubiectum, quod eſt Chriſtus, qui quoad ſuppoſitum vnus eſt, nec replicatur, in quantum Chriſtus, 107

ſic

ſic enim replicaret etiam ſuppoſitum, ſed ſpecificat, vt dixi: Itaque ſenſus eſt: Chriſtus, ſecundùm naturam humanam, qua diſtinguitur, & ſpecificatur à Diuina, eſt creatura. Eadem ratione vtuntur ferè omnes. Neque ſatis Scotus, vel Faber probant eſſe impropriam.

108 Non ſequitur autem (ait S.Doctor) concedendum ſimpliciter; Chriſtus eſt creatura, quia ſic totum Chriſtum ſupponit, maximè quoad ſuppoſitum; vnde, licèt non concedatur hæc: Chriſtus eſt creatura, niſi per communicationem idiomatum, & cum periculo; attamen liberè poteſt concedi: Chriſtus, in quantum homo, eſt creatura.

109 Addit verò *dub.* 4. vtramque propoſitionem eſſe tropicam. Nam prior: Chriſtus eſt creatura, claudit Synecdochen, aſſerens totum Chriſtum pro vna parte, ideſt humanitate; & hoc licet per communicationem idiomatum. Altera verò: Chriſtus, in quantum homo, eſt creatura, Synecdochen ad proprium ſenſum reductam dicit, vt quod eſt partis, dicatur ſpecificatiuè de parte: Tropus enim habet rationem quandam figuræ (licet propriè diſtinguatur à Rhetoricis) figura autem eſt vitium, ratione excuſatum. Igitur in primo ſenſu eſt aliquo modo improprius excuſatus, vt dixi, ponens totum pro parte; in altero verò, quo dicitur: Chriſtus, ſecundùm quod homo, corrigitur improprietas.

110 Obiicies cum Scoto. Quandocumque aliqua propoſitio eſt abſolutè falſa ex repugnantia extremorum, quacumque addita reduplicatione, quæ non tollit extremorum repugnantiam, eſt etiam falſa, quia reduplicatio non minuit alterum extremum: ſed illa propoſitio: Chriſtus eſt creatura, eſt falſa: Ergo etiam hæc: Chriſtus, in quantum homo, eſt creatura, erit falſa. Hinc Maſtrius *num.* 223. ait, non rectè diſcurrere Thomiſtas, qui negant hanc: Chriſtus eſt creatura, & concedunt hanc: Chriſtus, vt homo, eſt creatura.

Hoc argumentum iam diluerat D.Bonauentura, à quo illud commodauit; particulam, *in quantum homo*, diminuere de Chriſto, itavt non totus, ſed ratione vnius partis (ſumpta parte lato modo) ideſt naturæ humanæ ſubiiciatur prædicato *creatura*, & quamvis propoſitio reduplicatiua vera non minuat, imò formalizet, vt cùm dico: homo, in quantum homo, eſt rationalis; tamen illa, quæ eſt ſpecificatiua, minuit: hæc autem ſpecificatiua eſt, non reduplicatiua, vt ſupra oſtendi. Ità reſpondet Vaſquez, Suarez, Medina, & alij, qui afferunt aliquas propoſitiones in exemplum, v. g. Chriſtus, in quantum homo, eſt mortuus.

111 Instat Faber *num.* 7. nos egregiè decipi, quia propoſitio de ineſſe præiacens, eſt abſolutè vera; particula verò *in quantum*, eſt reduplicatiua, quia indicat cauſam, ob quam tale prædicatum conuenit Chriſto abſolutè.

Respondetvr, eum potiùs præclatè eſſe deceptum; nam, *in quantum*, ſpecificat illud, ratione cuius prædicatum ineſt ſubiecto, neque verò propoſitio de ineſſe eſt abſolutè vera formaliter, ſed ſolùm per communicationem idiomatum, & particula, *in quantum*, exprimit, ſeu ſpecificat ratione cuius

112 hæc ſit vera formaliter, non autem reduplicat, vt ſuprà oſtendi.

QVÆSTIO VII.

Vtrum hæc ſit vera: Christvs *incepit eſſe.*

D.Bonau. diſt. 11. art. 2. quæſt. 2.
D. Thom. q. 16. art. 9.

Qvamvis D. Bonau. cum D. Thom. titulum inſtituat tantum: An poſſit dici: hic homo (Chriſto demonſtrato) incepit eſſe, tamen de aliis etiam nominibus Chriſti agere oportet, quia variant ſenſum. 113

Primò Durandus 3. *diſt.* 11. *quæſt.* 1. *num.* 8. docet, hanc: Filius Dei incepit eſſe, falſam eſſe. Hanc verò: Chriſtus, vel Hic homo incepit eſſe, ſi refeatur ad ſuppoſitum ratione ipſius, eſſe falſam; ſi referatur ad illud ratione naturæ humanæ, eſſe veram. Cenſet verò, hanc eſſe ſententiam D. Thom. *hic*: Pro hac Vaſquez *diſp.* 67. adducit Magiſtrum *diſt.* 11. D. Bonauenturam hìc, Baſſolium *quæſtione vnica, art.* 3.

Secvnda ſententia eſt, hanc propoſitionem: Hic homo (oſtenſo Chriſto) incepit eſſe, falſam eſſe, ſeruata propria vocum ſignificatione, atque adeò etiam alias: Deus, Verbum, Emanuel, Chriſtus, ſeu Ieſus incepit eſſe. Ità D. Thom, quem ſequuntur omnes diſcipuli *ad hunc articulum.* Capreolus *in* 3. *diſt.* 11. *quæſtione vnica, art.* 1. *concl.* 2. Richardus *art.* 3. *quæſt.* 1. Maior *quæſt.* 1. Paludanus *diſt.* 22. *quæſt. vnica, art.* 3. Gabriel *diſt.* 7. *quæſt. vnica, art.* 2. *concl.* 5. Lugo *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 107. 114

Tertia opinio eſt, hanc eſſe falſam: Verbum incepit eſſe: illam verò: Hic homo, vel Chriſtus incepit eſſe, eſſe veram, ſeruata proprietate ſermonis. Ità Scotus *in* 3. *diſt.* 11. *q.* 3. Maſtrius *diſp.* 2. *n.* 319. Lichetus *quæſt.* 3. Fauentinus *diſp.* 26. & videtur Alenſis 3 *part. quæſt.* 6. *memb.* 1. §. 1. quod attinet ad poſteriorem propoſitionem, Suarez *ad art. D. Thom.* Valentia *quæſt.* 16. *punct.* 2. Vaſquez *diſp. cit.* Mæræ. & alij apud Morandum, qui tamen addunt, cautè enunciandam, ſicuti & illam: Chriſtus eſt creatura, ob idem periculum.

Opinio Seraphici eſt, hanc propoſitionem: Verbum incepit eſſe, falſam eſſe omnino, neque per communicationem idiomatum poſſe verificari, quia communicatio idiomatum fit quoad ea prædicata, quæ nullo modo repugnant, neque includunt aliquid repugnans ſuppoſito Verbi, ſeu alteri naturæ, vt ait *in corpore*, & nos diximus *quæſt.* 1. circa finem. Incipere autem eſſe eſt aliquid repugnans Deo, quia illud, quod incipit eſſe, ante non erat, quod quidem Deo, ſeu Verbo repugnat. Igitur, licèt dicas: Deus incipit eſſe homo, quia ante non erat homo, non tamen poteſt dici abſolutè: Verbum incipit, quia antea erat; ſignificat enim perſonam, vt ait S. Bonau. *diſt.* 18. *dub.* 2. *litt.* 115

Deinde docet, propoſitionem: Iſte homo incepit eſſe, ſi demonſtret ſuppoſitum, eſſe falſam, etiam per idiomatum communicationem, vt dixi; ſi verò demonſtret ſingulare naturæ hominis, eſſe veram.

Hvnc modum definiendi carpit Vaſquez *num.* 2. nam quod aliqua propoſitio egeat diſtinctione, & explicatione, vt concedatur; ex duplici cauſa poteſt oriri. Primò ſi abſolutè prolata poſſit eſſe occaſio erroris Secundò, quia vocibus æquiuocis conſtet; neutra autem de cauſa hæc noſtra propoſitio eget 116

diſtinctione,& explicatione ; nam quamvis ea propoſitio poſſit eſſe cauſa erroris , ſicut illa : Chriſtus eſt creatura ; niſi explicetur ; tamen nunc controuerſia non eſt : an ratione periculi audientium concedi debeat , ſed ; vtrum ſeruata proprietate ſermonis , & nullo exiſtente periculo concedi debeat. Neque verò in ea propoſitione eſt aliqua vox æquiuoca explicationis indigna , quia , quamvis vox Chriſtus poſſit eſſe æquiuoca , eò quòd aliqui eam accipiunt pro natura humana in Verbo, aliqui pro ipſo Verbo ; tamen hæc vox : Hic homo non eſt æquiuoca , & ita non eſt neceſſaria diſtinctio illa , ſed cum cæteris, vel eſt abſolutè concedenda , vel neganda , vt notat Paludanus. Ideò definit Vaſquez , non poſſe dici : Deus Verbum, aut Emanuel incepit eſſe , neque Ieſus , aut Chriſtus incepit eſſe , ſi ſupponatur pro perſona , & hoc propriè ſignificari nomine Chriſti, vel Ieſu.

Addit , quod ſi ſupponatur pro natura humana , ſicut nomen *homo* , vel *hic homo* , tunc poſſe dici incepiſſe , ſicut de illa : Homo, vel hic homo incepit. Ecce etiam ipſe diſtinctione vtitur ; idem verò eſt Chriſtus ; & hic homo , vt dixi. Quare in ſententiam D Bonauenturæ deſcendit.

117 Hæc tamen friuola ſunt. Primò quidem in dogmatibus Theologicis non eſt perpendenda ſolùm proprietas vocum , ſed etiam quomodo accipi poſſit ; & , an hæreticorum dictis arridere valeat ; an ſit malè intellectum olim , aut intelligibile , vt notat D. Bonauent. *diſtinct.*11. *artic.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore* , vbi eam perpendit propoſitionem : Chriſtus eſt creatura , cui ſimilis eſt etiam hæc : Chriſtus incepit eſſe. De ratione enim creaturæ eſt eſſe ex nihilo , & habere eſſe , cùm antea non haberet. Ideò rectè diſtinguenda fuit hæc propoſitio ; ideò & ipſe Vaſquez *diſp.*65. *cap.*2. ita definit : An Chriſtus ſit creatura , vt caueamus à periculo. Ecce igitur prima cauſa, ob quam diſtinguenda fuit propoſitio.

118 Deinde verò vox Christus æquiuoca eſſe poſſet , nam aliqui PP. volunt , ſignificare ſuppoſitum. Ità Damaſcenus 3. *de fide* , *cap.* 3. vbi ait : *Chriſti porro vocabulum perſona eſſe dicimus , vt quod non vnimodè dicatur , ſed duplicem naturam ſignificet , ipſe enim ſeipſum vnxit.* Idem docet Nicetas *lib.* 3. *Theſauri* , *cap.* 3. Idem habet S. Bonau. *diſt.*18.*dub.*2. *littera.*

E regione alij PP. aſſerunt , Chriſtum eſſe nomen naturæ , itavt ſignificet naturam humanam vnitam , ſeu illum hominem deitate ipſa vnctum,
119 & ſanctificatum. Ità Origenes in illud Ioan. 1. *In principio erat Verbum* , explicans illud Pſal. 44. *Propterea vnxit te Deus.* Idem ſentit Athanaſius *oratione contra Arrianos* , poſt quartum ſermonem in illa verba : *Ex Deo , Deus eſt Verbum* , ita enim loquitur in perſona Chriſti : *Ego enim ſum Chriſma , ſiue Vnctio , Chriſtuſque , ſiue vnctus homo eſt, qui à me aſſumptus eſt.* Idem docuit Paulinus Aquilenſis *in libro ſacroſyllabo* , apud Concilium Francoford. His adde Fulgentium *lib.* 3. *ad Traſimundum* , *cap.* 13. *&* 14. Damaſcenum *lib.* 4. *de fide, cap.*6. Hi omnes dicunt , nomen Christus ſignificare idem , atque hominem hunc , vt etiam fatetur Vaſquez *cap.*2. Quare æquiuocatio magna latebat in voce hac Christus , & conſequenter in hac : *Hic homo* , vnde neceſſaria erat diſtinctio. Adde , Seraphicum ita inſtituere quæſtionem cum D Thom. ſub hoc titulo : Vtrum hæc ſit vera : Iſte homo , demonſtrato Chriſto , incepit eſſe , quare, etiamſi non eſſet æquiuocatio in hac voce : *Hic homo* , tamen quia hac ſupponitur , & demonſtratur Chriſtus , quo nomine fatetur Vaſquez latere æquiuocationem , rectè Seraphicus diſtinxit eam propoſitionem. Præterea latebat aliqua æquiuocatio in verbo *incepit* , vt oſtendam infrà.

Assero primò , non licere dicere : *Deus Ver-* 120
bum incepit eſſe. Ita omnes.

Probatvr à Scoto ratione hauſta ex D. Bonauent. *in ſecunda opinione corporis* , & *argumento vltimo.*

Quotiescvmqve in aliqua re ſunt duo eſſe, quorum alterum eſt primarium , & ſubſtantiale ; alterum verò ſecundarium , & aduenicns rei ſubſtantialiter conſtitutæ ; Ex eo quod res illa acquirat illud eſſe ſecundarium , non dicitur ſimpliciter incipere eſſe , ſed incipere eſſe taliter : at in Verbo ſunt duo eſſe : alterum primarium diuinum : alterum aduentitium , nempè eſſe hominis : Ergo ex eo quod incepit eſſe tali modo , ideſt humano , non bene dicetur ſimpliciter : incepit eſſe. Maior explicatur à D. Bonauentura exemplis : Scutum æreum è fodina iam expreſſum , poſtea pingitur , & inſignibus Regis inſculpitur , non dicitur tunc : Scutum nunc incipit eſſe ; ſed incipit eſſe depictum , ſculptum , &c. Similiter cùm paries iam exiſtens dealbatur , non dicitur paries incipit ; ſed incipit eſſe albus.

Vasqvez eodem modo loquitur de hac voce : Emmanvel incepit eſſe ; at ego non video quo fundamento : nam Emmanuel ſignificat : *nobiſcum Deus* , hoc autem exprimitur,qua ratione inceperit, nempè quatenus nobiſcum eſt conuerſatus.

Vrgeo , nam ipſe *numero* 12. concedit ex PP. 121
has : Deus eſt recens : Deus eſt temporalis : Deus initium ſubiuit : Intemporeus principium recepit temporale : Tempore vacans initium ſumpſit. Cur etiam Emmanuel (qui idem ſignificat) non admittitur incepiſſe ?

Assero ſecundò. Chriſtus , vel hic homo incepit eſſe ; ſi ſuppoſitum ſignent , non ſunt propoſitiones concedendæ.

Probatvr à D. Bonau. primò ex illo Ioan. 8. 122
Antequam Abraham fieret , ego ſum , ideſt , ante mundum , & ab æterno. Ideò enim non dixit : Ego fui ante Abraham , ſed, *ſum* , vt ſibi adſcriberet illud Exodi 3. *Ego ſum qui ſum* , vt notat D.Bonau. ad eum locum ex D. Gregorio *homil.*18. *in Euang.* ante medium. Et D. Auguſtino *Tract.* 43. *in Ioannem.*

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura , quia perſona Verbi eſt æterna de fide : *Credo in Ieſum Chriſtum Filium eius vnigenitum , & ex Patre natum ante omnia ſæcula.*

Assero tertiò. Si hæc nomina ſignificent naturam hominis ſingularem,concedi poſſunt : Chriſtus , aut hic homo incepit eſſe.

Probatvr à D.Bonau. primò ex PP. D.Augu- 123
ſtinus tract. 105. in Ioannem ait : *Antequam mundus fieret , nec nos eramus , nec mediator noſter Chriſtus.* Si ergo non erat , incepit eſſe. Deinde Nazianzenus *oratione* 35. *num.*72. dicit, Chriſtum eſſe factum,& de eo explicat illud Hebr. 13. *Chriſtus heri,& hodie,* pro tempore vitæ mortalis, vbi ait : *Tempore vacans initium ſumit,* vbi idem habet Nicetas. S. Leo Papa *ſerm.* 3 .*Pentec.* *cap.* 2. dicit, Chriſtum eſſe temporalem. Sophronius epiſtola illa , quæ eſt in ſexta Synodo *act.* 11. ait, Recentem hunc ipſum Chriſtum, & ſempiternum appellari.

Probatvr ſecundò à D.Bonau.argumento,quo 124
vtitur Scotus.Quandocunque aliquid ſubſtantialiter generatur,

generatur, dicitur incipere eſſe, etiamſi ſola forma incipiat, puta cùm animatur fœtus in vtero matris, dicitur: Sortes, ſeu hic homo incipit eſſe, quia incipit compoſitum: at Chriſtus ſubſtantialiter conceptus eſt, & genitus in tempore: Ergo incepit eſſe. Neque verò eſt idem: Verbum concipitur, & generatur: & Chriſtus generatur; nam Verbo naturæ humana eſt ſecundaria, & aduentitia: at verò Chriſto eſt ſubſtantialis, & primaria, vt notat S.Doctor *hîc ad 4. & quæſt.3. in corpore.*

Adverta tamen, non eſſe accidentariam ſimpliciter, quia vnitur ſubſtantialiter; eſſe tamen ad modum accidentis, quia aduenit enti completo, & ex gratia, non ex natura.

Neqve verò nomen Chriſtus hîc ſupponit pro ſuppoſito, ſed pro iſto compoſito ex humanitate, & Deitate ſubſiſtentibus in Verbo vnitur: hoc autem compoſitum in tempore genitum eſt. Humanitas quidem formaliter; Verbum autem per communicationem idiomatum: Hinc D.Vigilius lib.5. contra Eutychem: *Chriſtus*, ait, *ipſe vnus, & idem eſt, & creatus, & non creatus, habens initium, & initio carens.*

125 Responnet Vaſquez *cap.* 4. hunc modum loquendi denotare initium in eſſe primario, quod eſt eſſe ſimpliciter Verbi, non in eſſe ſecundario, quod eſt eſſe humanitatis, ſub qua ſubſiſtit Verbum.

Vervm fallitur Vaſquez; nam eſſe ſimpliciter eſt, quo res ſimpliciter incipit eſſe; Chriſtus autem ſicut ſimpliciter dicit illud, veluti compoſitum: ita eo incipiente, incipit eſſe, etiamſi partes præextitiſſent. Quare ſicuti Petrus inciperet eſſe ſimpliciter cùm animatur, & fit compoſitum hominis, etiamſi anima, & corpus præextitiſſent, ita & in caſu noſtro, ex quo patet, verbum *incipit* pati aliquam æquiuocationem apud Vaſquea.

Affert D.Bonauentura multa argumenta probantia, hanc propoſitionem eſſe veram abſolutè abſque diſtinctione, ea verò ipſe ſoluit.

126 Circa nomen Iesvs, videtur S. Bonauentura *diſt.*11. *queſt.vlt. in corpore* velle, eſſe nomen ſingularis naturæ, & ideò concedendum: incepit eſſe: Attamen *diſt.*18. *dub.* 2. *litter.* ait Iesvm ſignificare perſonam ex Diuina natura relatam ad humanam, quia dicitur Salvator eſt, & hoc pacto ſi ſignificet hanc relationem, profectò incepit eſſe.

Obiicies primò pro parte affirmatiua. Ante creationem mundi verum erat: Nullus homo eſt, & eſt falſum: aliquis homo eſt: ſed Chriſtus eſt homo, & nunc eſt: Ergo ante non erat: Ergo incepit.

Respondet S.Doctor, licèt formaliter verum ſit: Nullus homo eſt ante mundi conſtitutionem, tamen identicè non eſt verum: Ille, qui nunc eſt homo, fuit ante mundum; homo enim ſe habet ad modum termini accidentalis reſpectu perſonæ Verbi; natura enim humana eſt aduentitia Verbo. Quare perſona Verbi, qua nunc conſtituitur hic homo, fuit etiam ante mundi conſtitutionem.

127 Obiicies ſecundò. Propoſitio aliquid implicans infert id, quod in ea implicatur: In hac autem propoſitione: Iſte homo eſt, vel fuit ab æterno, implicitè clauditur hæc: Iſte fuit ab æterno homo, ſicuti in hac: Iſte homo eſt, includitur: Ergo iſte eſt homo. Homo albus currit: Ergo homo eſt albus: Sed hæc eſt falſa: Iſte (demonſtrato Chriſto) ab æterno fuit homo: Ergo & hæc: Iſte homo fuit ab æterno. Nunc autem eſt vera: Ergo incepit.

Respondet S. Doctor; id, quod implicatur in propoſitione, inferri ex ipſa propoſitione illud implicante; ſed ſecundùm eam differentiam temporis, ſecundùm quam includitur. Vnde bene ſequitur: ſi homo albus currit, homo eſt albus. Sed hæc: Iſte ab æterno fuit homo, dicit affirmatiuam formalem ſolùm pro præſenti, & identicam pro præterito. Vnde licèt iſte ab æterno non fuerit homo, tamen iſte, qui nunc eſt homo, idest Filius Dei, fuit ab æterno. Sicuti igitur non ſequitur: Hoc album fuit heri (ſuppono parietem:) ergo heri fuit album. Mutatur autem ſuppoſitio; vt in altera ſubiectum propoſitionis ſit materiale; in altera formale.

Obiicies primò, pro negatiua abſoluta cum D.Thomas, & aſſeclis: Proprium eſt pronominis poni pro nomine proprio, & deſignare certam perſonam: Ergo cùm dico: Iſte homo incepit, ſignificatur perſona Chriſti incepiſſe: Sed perſona Chriſti eſt æterna: Ergo. Si dicas, perſonam ibi largè accipi, adhuc non euitas argumentum, quia falſum eſt: Hoc incepit eſſe: Ergo verum eſt. Prius non fuit: at quocunque modo falſa eſt: Iſte homo non fuit prius, quia ſuppoſitum Verbi ab æterno fuit. Similiter pro ſuppoſito, latè ſumpto, eſt vera per communicationem idiomatum: Iſte homo ab æterno fuit; ſicut enim verum eſt: Homo eſt Deus, ita verum eſt: Eſt æternus; & cæteræ proprietates Dei de eo verificantur. 128

Respondet D. Bonauentura, particulam *Iſte* ſignificare etiam indiuiduum ſingulare naturæ, ſicut cùm dico: Hic calor. Igitur particula *Iſte*, ſignificat ſingulare naturæ hominis aſſumptum à Verbo. Vel ſignificat hypoſtaſim facta demonſtratione, non ad ſenſum, ſed ad intellectum, non vt vult Scotus, vt ſupponit pro perſona, prout habet eſſe in humana natura; nam eſſe, quod habet Verbum in humana natura, eſt ei aduentitium, & per accidens, vnde non poteſt denominare ipſum ſimpliciter, quod inceperit, vt dixi in prima aſſertione: Sed dico, ſupponere hypoſtaſim ad intellectum, non ad ſenſum, ideſt, non propriè ſuppoſitum, prout vidimus, ſed naturam humanam, prout concipitur hæc indiuiduata per ſuam materiam, & formam: Et ſi obiicias, quod in vtroque ſenſu eſt falſa, quia hæc in vtroque ſenſu eſt vera: Ille homo ſemper fuit. 129

Respondet S. Bonauentura, negando conſequentiam, quia plus aufert negatio, quàm ponat affirmatio oppoſita. Sic cùm dico: Chriſtus non eſt mortalis, tollit omninò à Chriſto mortalitatem, quando verò dico: Chriſtus eſt mortalis, ponit eam ſolùm pro natura humana: & ita potero dicere: Chriſtus eſt mortalis, & immortalis, etiam ſi oppoſitæ ſint, quia altera ponit pro vna natura tantùm: altera pro altera, non tamen potero dicere: Eſt mortalis: Non eſt mortalis. Ita igitur magis negatur in hac: Iſte homo non fuit, quàm in hac: Iſte homo incepit eſſe, quæ eſt affirmatiua, licèt includat negationem: Hæ enim poſſunt eſſe ſimul veræ? Iſte homo eſt æternus; &: Iſte homo incepit eſſe; ſed iſtæ duæ nunquam: Iſte homo eſt æternus: Iſte homo non eſt æternus, & ideò non poteſt concludi, quod prædicta locutio ſit falſa ſimpliciter. 130

Obiicies ſecundò: Ille terminus Homo dictus de Chriſto, habet quodammodo naturam termini accidentalis, quia in termino accidentali ſuppoſitum poteſt præexiſtere formæ, v.g. paries albedini; ſic & in propoſito ſuppoſitum Verbi præexiſtit naturæ humanæ; at terminus accidentalis ſupponens 131

Verbo de præterito, poteſt ſupponere pro præſentibus, vel præteritis, ita vt indifferenter poſſit reddere locutionem veram pro illis, vel illis. Cum ergo dicitur: Iſte homo fuit, ſenſus eſt: Iſte, qui eſt homo, fuit; vel iſte, qui fuit homo, fuit; ſed iſta eſt vera: Iſte, qui eſt homo ab æterno, fuit: Ergo & hæc: Iſte homo ab æterno fuit: Ergo hæc eſt falſa ſimpliciter: Iſte homo incepit eſſe, & nullatenus eſt diſtinguenda.

132 Respondet D. Bonauentura, quod homo habet modum ſupponendi termini accidentalis in reſpectu ad perſonam Verbi, quæ ab æterno præextitit, cuique aduentitia eſt humanitas: ſed in ordine ad ſingulare hominis eſt ſubſtantialis, quia hic homo ſubſtantialiter conſtituitur humanitate. Vnde quando iſte homo demonſtrat ſingulare hominis neceſſariò ad idem tempus reſpicit ſuppoſitum importatum per pronomen, & forma importata per nomen, & ideò hæc eſt falſa: Ille homo fuit ab æterno, niſi intelligatur per communicationem idiomatum; nam per proprietatem verum eſt dicere: Ille homo exiuit de non eſſe ad eſſe per generationem.

133 Obiicies vltimò hæc propoſitio: Chriſtus incepit eſſe, damnata eſt Pariſiis, & ab Alexand. IV. vt refert Caietanus.

Respondetur, eam fuiſſe damnatam, ſic abſolutè prolatam, non autem data diſtinctione, quam ſupra adhibuimus.

QVÆSTIO VIII.

An hæc ſit concedenda: Hic homo incepit eſſe Deus.

{ D. Bonau. d ſt. 11. q. vlt.
D. Thom. q 16. art. 10. & in 3. d 11. q. 1. art. 2. q 2.

134 Nonnulli antiqui Theologi relati à Seraphico dixerunt, de hac propoſitione nil abſolutè poſſe pronunciari: ſed opus eſſe diſtinctione, vt ſi Homo accipiatur pro forma hominis, ſit vera; ſi autem pro ſuppoſito, ſit falſa.

Alii docuêre, eam abſolutè eſſe falſam, quia ſignificat ſuppoſitum incepiſſe: Ità Richard. *in 3. diſt. 11. art. 3. quæſt. 2.* Gabriel. *diſt. 7. quæſt. vnica. art. 2. poſt quintam concluſionem.*

Tertia eſt D. Bonauent. *loco cit.* quamvis, ſi terminus ille: Hic homo, supponeret pro perſona, eſſet falſum: Hic homo incepit eſſe Deus, quia ſi ſuppoſitum incepiſſet eſſe Deus; tamen quia magis ſupponere videtur pro natura ſingulari; ſimpliciter eſſe veram: Idem cenſet Alenſ. *3. part. quæſt. 6. mem. 1. §. 1. ad* 1. Altiſiod. *lib. 3. ſummæ, tract. 1. cap. 1. quæſt. vlt.* quos ſequitur Vaſquez *diſp 67. cap. 6.*

135 Adverte autem Seraphicum ſuprà *quæſt. 7.* diſtinguere hanc: Homo incepit eſſe: hic verò non; quia pro eodem accipiebat hos terminos: *Hic homo,* & *Chriſtus*; at Chriſtus, apud Patres, variè accipitur; hic autem ſolum hominem nominat, quem Ieſum vocat indiuiduum hominis: Chriſtus verò magis videtur ſignificare perſonam, vt notat in fine corporis, quamvis autem, apud illos PP. Chriſtus, & ille homo idem ſignificent, vt dixi *quæſt. 7.* tamen communiter, vt ait S. Bonauentura hic homo magis perſpicuè ſignificat indiuiduum hominis.

136 Assero cum hac ſententia: *Hic homo incepit eſſe Deus*, eſſe admittendum.

Probatur à S. Doctore primò. Iſta eſt vera: Deus incepit eſſe homo: Ergo à ſimplici conuerſione, Homo incepit eſſe Deus.

Probatur ſecundò à S. Doctore ratione, qua vtitur Vaſquez: Sumo inſtans incarnationis: Ante vnionem hic homo non fuit Deus; & poſt illam eſt Deus: Ergo incepit eſſe Deus: ſi autem dicas, ante vnionem illum hominem fuiſſe Deum; ſequitur vnionem non fuiſſe cauſam, vt ille homo eſſet Deus.

Probatur tertiò à S Doctore: Antequam hic 137
homo eſſet Deus, nec homo erat homo, nec aliud, ſed homo incepit eſſe homo; & homo non potuit antè eſſe Deus, quàm eſſet homo: Ergo ſi homo incepit eſſe homo, homo incepit eſſet Deus.

Hoc modo aſſeritur à D. Auguſt. lib. de prædeſt. Sanctorum, cap. 15. vbi ait: *Nonne faciente, ac ſuſcipiente Verbo, ipſe homo, ex quo eſſe cœpit, Filius Dei vnicus eſſe cœpit?*

Obiicies primò. Hic homo (oſtenſo Chriſto) ab æterno fuit Deus (non fuit enim creatura, ſed Creator:) Ergo hic homo non incepit eſſe Deus.

Respondet S. Doctor, & cum eo Vaſquez, eam veram eſſe per communicationem idiomatum, ſi pronomen (*iſte*) ſignificet ſingulare hominis: attamen eſſe adhuc veram proprietate naturæ: Iſte homo incepit eſſe Deus, conuenit enim dici contraria de eodem, vt mortalem, & immortalem. Per hoc ſoluitur ſecundùm à D. bonauentura.

Obiicies tertiò: Communicatio eſt in idio- 138
matibus: Ergo ſi hæc eſt vera: Hic homo incepit eſſe Deus; erit vera & hæc: Dei Filius incepit eſſe Deus.

Respondet S. Doctor, in communicatione idiomatum hanc regulam attendendam, quod omnia communicantur, exceptis primò his, quæ dicunt vnionem in fieri; fundatur enim communicatio in ipſa vnione facta, vnde licèt hæc ſit vera: Filius Dei eſt incarnatus: hæc tamen eſt falſa: Homo eſt incarnatus. Deinde exceptis, quæ claudunt intellectuum repugnantiam, vt eſſe creaturam, eſſe prædeſtinatum. Ex primo autem capite impeditur communicatio idiomatum, cùm dicitur: Homo incepit eſſe Deus; nam ibi importatur vnio in fieri.

Obiicies quartò. Si Verbum (per impoſſibile) 139
dimitteret humanitatem, tunc hæc eſſet falſa: Iſte homo deſinit eſſe Deus: Ergo ſimiliter falſum eſt: Homo incepit eſſe Deus, cùm aſſumpſit.

Respondet D. Bonauent. quod tunc verum eſſet: Homo deſinit eſſe Deus: Homo quidem erit ſemper Deus, quamdiu vnio durabit; quæ ſi ſoluatur, nullo modo ampliùs verum erit: Homo eſt Deus: Nec eſt ſimile de altera particula: *Incipit*, & quæ non ponit tantum, quantum aufert negatiua oppoſita.

QVÆSTIO IX.

An hæc ſit vera: CHRISTVS, *in quantum homo, eſt Deus.*

{ D Bonau. diſt. 10. q. 1.
D. Thom. q. 16. art. 11.

D. Thomas duo docet: alterum eſt, ſi homo 540
accipiatur pro indiuiduo naturæ humanæ, eſſe falſam propoſitionem: alterum eſt, ſi accipiatur pro ſuppoſito, veram eſſe.

Addit verò *ad 3.* ſi huic nomini Homo addatur particula *Iſte*, eſſe veram propoſitionem, quia ratione huius pronominis ſupponitur pro perſona.

Hanc

Hanc ſententiam ſequitur Caietanus, & alij Recentiores Thomiſtæ *ad hunc art. D.Thomæ*. Conſentit Richard. *in 3.diſt.* 10 *art.* 1. *quæſt.* 2. *in corpore*, & ad *ſecundum*, Capreol. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 1. & 3.

141 Alensis 3.*part.q.*6. *mem.*1. *art.*2. ait, particulam *in quantum*, tribus modis accipi: Primo vt denotat cauſam, ita vt Chriſtus ſit Deus propter naturam humanam, & hoc modo eſt falſa: Secundo modo ſumi poteſt, tanquam conditio (melius diceret ratio,) ita vt ratione naturæ humanæ ſit Deus; & hoc modo etiam eſt falſa! Tertio modo ſumi poteſt vt indicet vnitatem perſonæ, & ſic vera eſt; facit enim ſenſum, Chriſtum, quatenus eſt ille, qui eſt Deus, eſſe Deum. Verum enim verò duo primi modi in vnum componuntur à D.Bonauentura vt dicam.

Qvoad illam verò propoſitionem: Chriſtus, in quantum eſt hic homo, eſt Deus: Idem eodem modo diſtinguit; ſi enim ſumatur *in quantum*, vt denotat cauſam vel conditionem naturæ, eſt falſa; ſi pronomen, *hic*, ſignificet indiuiduum hominis; ſi verò indicet ſuppoſitum, erit vera: Conſentire videtur his Marſil. 3. *quæſt.*8. *art.*3.

Alii tamen omnino eam propoſitionem damnant. Ita Durand. *in* 3. *diſt.*10. *quæſt.*5 *ad* 3. Palud. *quæſt.*1. *art.* 1. *concl.* 2. & 3. & eodem modo eam reprobant additam particula, *In quantum hic homo*, ſequitur Vaſquez *diſp.*69 Inclinat Suarez, *ad art. D. Thom.* Lugo *diſp.*25. *ſect.*6. dicens eſſe communem Theologorum.

142 Sententia D.Bonau. eſt, particula (*in quantum*) vel (*ſecundum quod*) poſſe habere rationem cauſæ, ſeu rationis formalis, & hoc modo ait, eſſe falſam; quia profectò conditio oppoſita, in quantum homo, non eſt cauſa, vt Chriſtus ſit Deus: Secundò poteſt ſignificare indiuiſionem concomitantiæ, ideſt, prout ſignificat perſonam, cui conſociata eſt indiuiſibiliter natura humana, & licèt hoc modo ſit vera propoſitio, tamen eſt improprius ſenſus: & ideò concludit propoſitionem in proprio ſenſu eſſe falſam.

Assero, hanc propoſitionem in ſenſu proprio eſſe falſam.

143 Probatvr à S.Bonauentura ratione, quam deſumpsêre Durandus, Paludanus, & Vaſquez. Omne illud, quod conuenit alicui ſecundum quod ipſum, vel eſt nota perſeitatis, ſeu prædicationis per ſe, vt ait Ariſtot. 1. *Poſter. cap.*4. & dixi *quæſt.*6. & eſt, vel per ſe accidens, vt album, ſecundùm quod album; vel eſt definitio, v.g. homo, vt animal rationale, vel pars definitionis, vt homo in quantum animal, & hæc eſt ſpecificatiua; vel homo in quantum homo, & eſt reduplicatiua: Iam verò particula, *in quantum*, in hac propoſitione, non eſt nota perſeitatis, quia non replicatur totum ſubiectum; & ſi eſſet nota perſeitatis, eſſet falſa: Homo in quantũ homo, quia ſicut non prædicatur per ſe Deus de homine; ita etiam non poteſt prædicari cum particula perſeitatis reduplicatiuè. Igitur (*In quantum*) eſt particula ſpecificationis, & determinationis in proprio ſenſu: at hoc modo eſt falſa, quia facit ſenſum: Per illam naturam, quæ determinatur à particula (*in quantum*) conuenit Chriſto eſſe Deum, nempè per humanam, quod eſt falſum.

144 Probatvr à S.Doctore: Quæ ſunt infinitè diſparata, non prædicantur de eodem, ſecundùm idem; ſed eſſe Deum, & eſſe animal, ſunt prædicata infinitè diſparata: at Chriſto conuenit eſſe animal, ſecundùm quod homo: Ergo eſſe Deum non conuenit illi ſecundùm humanitatem.

Probatvr tertiò: Chriſtus, ſecundùm quod Deus, caret principio: ſi ergo eſt Deus, ſecundùm quod homo: Ergo Deus, ſecundùm quod homo, caret principio; ſed ſecundùm quod homo habet principium: Ergo ſecundùm quod habet principium, caret principio: ergo oppoſitum eſt ratio ſui oppoſiti, quod eſt abſonum.

Probatvr quartò à S.Doctore: Si aliquid conuenit alicui ratione illius, illo remoto non conuenit amplius ei: Si ergo Chriſtus eſt Deus in quantum homo, iam ſi non eſſet homo, non eſſet Deus. 145

Obiicies primò: Gloſſa ad illud Philip. 2. *Dedit illi nomen*, ait: *In quantum homo aſſumpſit nomen Dei*, verè ergo ſecundùm quod homo, eſt verè Deus.

Respondet D.Bonau. primò, aſſumpſiſſe illud nomen per communicationem idiomatum, quia homo ille eſt Deus.

Respondet ſecundò, aſſumpſiſſe, ideſt acquiſiuiſſe, in quantũ homo: Itaque particula, *in quantum* non cadit ſuper Hominem, ſed ſuper acquiſitionem.

Obiicias ſecundò: *Chriſtus fuit prædeſtinatus Filius Dei in virtute*, Rom. 1. ſed prædeſtinatus eſt, vt homo: ergo in quantum homo eſt Filius Dei. 146

Respondet S.Bonauent. particulam, in quantum, ſignificare potius concomitantiam, vt dixi ſupra, quia natura humana eſt vnita Verbo.

Obiicies tertiò: Chriſtus ſecundùm gratiam vnionis eſt Deus, & homo: gratia autem vnionis, & quælibet alia gratia conuenit Chriſto, vt homo: Ergo vt homo eſt Deus.

Respondet S. Doctor, ex eo, quòd homo ſit Deus per gratiam vnionis, non tamen ſequi quòd ſit Deus ſecundùm quod eſt homo, quia gratia vnionis non conuenit illi homini, ſecundùm quòd homo eſt ſimpliciter, ſed ſecundùm quod eſt homo vnitus. 147

Obiicies quartò: Chriſtus ſecundùm quod homo dimittebat peccata, Matth. 9 *Vt autem ſciatis, quia Filius hominis habet poteſtatem dimittendi peccata*: Ergo ſecundùm quod homo eſt Deus: *Quis enim poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus?*

Respondet D.Bonauentura, negando antecedens, niſi accipiatur ratione vnionis: Vel dic, habuiſſe eam poteſtatem meritoriè, vt homo.

QVÆSTIO X.

An hæc ſit vera: Christvs, *ſecundùm quod Homo, eſt perſona.*

D.Bonau diſt. 10. quæſt. 2.
D. Thom art. 12.

Prima opinio eſt, hanc propoſitionem eſſe veram, ſi accipiatur concretum: *Homo*, pro ſuppoſito: quod ſi accipiatur pro natura, vt ſenſus ſit, naturæ humanæ in Chriſto conuenit eſſe in aliquà perſona; vera eſt. Si verò ſonet: Naturæ humanæ in Chriſto conuenit eſſe in propria perſona; eſt falſa, Ita D.Thom. *hic*, vt Caietanus, & Recentiores Thomiſtæ, Capreol. *in* 3. *diſt.*10. *quæſt.vn. art.*1. *concl.* 2. & ferè Suarez *ad art. D.Thomæ*. 148

Secvnda opinio eſt Vaſquez *diſp.*69. *cap.* 2. hanc propoſitionem in nullo ſenſu proprio eſſe falſam. Accidit Lugo *diſp.*23. *ſect.*6.

Tertia ſententia eſt, eam propriè eſſe falſam: Ita D.Bonau. *hic, diſt.*10. *quæſt.*2. quem ſequuntur Durand. *quæſt.*1 *n.*8. Palud. *quæſt.*1. *art.* 1. Richard. *art.*2. *quæſt.*1. Sic Alenſ. 3. *part. quæſt.*6 *mem.* 3. Altiſiod. *lib.* 3. *ſumma, tract.*1. *cap.* 1. *quæſt.*8. Nec longè abeunt Gabriel, *eadem d. quæſt. vnic. art.* 3. *dub.* 5. Maior *quæſt. vnica*, Baſſol. *quæſt. vnica*, *art.*1. *ad* 2. 149

Vulpes

Vulpes *diſp.* 18. *art.* 12. Accidet Lugo *diſput.* 23. *ſect.* 5. ex parte.

Assero cum hac ſententia, dictam propoſitionem eſſe propriè falſam.

150 Probatvr à D. Bonauentura primò: Nil conuenit Chriſto ſecundùm quod homo, quod non ſit aſſumptum, vel conſumptum; ſed Filium Dei aſſumpſiſſe perſonam, eſt falſum, & hæreticum, vt probat Magiſter *diſt.* 5. & ait D.Fulgent. *de fide ad Petrum, cap.* 17. Ergo.

Probatvr ſecundò à S.Bonauentura: ſi Chriſtus, vt homo, eſt perſona, cum eſſe hominis inceperit in Chriſto: Ergo & perſona: Ergo non eſt perſona æterna, quod eſt impium.

Respondet Vaſquez, nomen, *homo*, etiam ſi ſumatur pro natura concretè ſignificata, indirectè denotare ſuppoſitum, & ideò particula, *in quantum homo*, claudit ſuppoſitum.

151 Vervm non obſeruauit, hanc in eius ſententia eſſe ſpecificatiuam, & determinatiuam ad id ſolùm, quod poteſt diſtingui, & ſpecificari ad diſtinctionem eius, quod Deum reſpicit: Ergo ſenſus eſt: Chriſtus, non in quantum ad id, quod Dei eſt, ſed quantum ad id, quod aſſumptum, & creatum eſt, eſt perſona; hoc autem pacto quis non videt argumenta S. Doctoris conuincere?

Probatvr tertiò à S.Doctore, ad hoc quidem confirmandum: Impoſſibile eſt, idem numero prædicatum ineſſe eidem ſecundùm naturas differentes: ſed Chriſtus eſt perſona vt Deus: Ergo non conuenit ei eſſe perſonam vt homo; vel ſi conuenit, erunt duæ perſonæ, quod eſt Neſtorij.

Probatvr quartò à D.Bonauent. Perſonalitas ineſt ratione eius, quod eſt in ipſa digniſſimum; ſed humana natura non eſt id, quod eſt digniſſimum in Chriſto: Ergo. Maior patet; nam digniſſimum in Chriſto eſt Verbum, cui eſt coniuncta, & ſanè vnione perſonali, quæ prohibet pluralitatem perſonarum.

152 Respondet Vaſquez, falſum eſſe, non poſſe dici perſonam ratione minus nobilis naturæ, ſiquidem ratione vtriuſque naturæ in Chriſto eadem perſona dicitur humana, & Diuina, creata, & increata, hoc tamen ſolùm verum eſſe addit, cum minus nobilis natura eſt vnita nobiliori in eodem ſuppoſito, vt eſt in Chriſto, minus nobilem non habere propriam perſonam: quia tamen illa propoſitio: Chriſtus, in quantum homo, eſt perſona, non reddit hunc ſenſum: Chriſto ſecundùm humanitatem conuenit propria hominis perſona, ideò hoc medio nil probatur.

153 Vervm Vaſquez latiùs gyrat, vt effugiat argumentum. Primò quidem non ait S.Doctor, perſonam non poſſe dici ratione naturæ minus nobilis, ſed non poſſe venire ex natura minus nobili, vnita hypoſtaticè nobiliori: Ratio S.Doct. eſt, quia cùm perſonalitas dicit vltimum complementum excellentiæ, debet ex nobiliori prouenire: Tunc ſic arguit:

Qvandocvnqve ſunt duæ naturæ vnitæ in hypoſtaſi, ſeu perſona, quarum altera eſt nobilior, altera ignobilior, non poteſt illa vnica perſona venire à natura ignobiliori, ita vt ſpecificatiuè conueniat ei ratione minus nobilis, ſed ita res ſe habet in Chriſto: Ergo. Quod verò ait Vaſquez, propoſitionem non reddere hunc ſenſum: Chriſto ſecundùm humanitatem conuenit propria hominis perſona, ſed potius Chriſto in natura humana conuenire eſſe perſonam; futile eſt, & extortum; nam particula, *in quantum*, ampliùs dicit, nempè conuenire ex natura humana.

Alioqvi, ſi hoc ſolùm ſignificaret, verum eſſet dicere: Chriſtus, in quantum homo, eſt Filius genitus ab æterno; nam hypoſtaſis filij eſt in humanitate eadem ratione. 154

Ex his habes, non benè Suarez, *ad art. cit. D.Th.* aſſerere, in ſenſu proprio hanc propoſitionem ſignificare ex mente D.Bonauent. & aliorum tertiæ ſententiæ, Chriſtum vt ſubſiſtentem in humana natura, & hoc modo ſpecificatiuam, *in quantum*, reddere verum: Ipſe enim negat hoc modo ſignificare propoſitionem propriè, quod ex ſolutionibus argumentorum patebit.

Obiicies primò: Chriſtus non eſt homo, niſi quia eſt iſte homo; ſed prout eſt iſte homo, eſt perſona: Ergo.

Respondet S. Doctor, particulam *iſte*, poſſe demonſtrare naturam humanam in athomo, illud nempè compoſitum ex anima hac, & corpore iſto, & hoc modo eſt falſa: Chriſtus, in quantum eſt iſte homo, eſt perſona: Neque verò particula *iſte*, exprimit ſemper perſonam propriè; dicitur enim etiam hic calor, iſta albedo: Si autem particula *iſte*, demonſtrat perſonam, tunc eſt vera, & eſt ſenſus: Chriſtus, ſecundùm quod eſt iſte, qui eſt homo, eſt perſona; ſed tunc non ſequitur: Ergo ſecundùm quod eſt homo, imò eſt ſophiſma ſecundùm accidens; nam in priori eſt ſenſus identicus, & materialis; in illatione verò infertur formalis. 155

Obiicies ſecundò: Chriſtus, vt homo, eſt res completa; ſed ad completum requiritur perſonalitas: Ergo.

Respondet D. Bonauent. eſſe completam, ſed complementum perſonæ humanæ compenſari à Diuina, & ita ſi dimitteretur à Verbo, emanaret ab ea modus perſonalitatis propriæ ſtandi per ſe: Cætera facilia ſunt. 156

QVÆSTIO XI.

An hæc ſit vera: Christvs, *vt homo, eſt Indiuiduum.*

D Bonau. diſt. 10. q. 3.
D. Thom. q. 16. art. 12.

Assero primò, ſi Indiuiduum ſumatur pro eo, quod eſt vnum indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocunque alio, Chriſtus, vt homo, eſt indiuiduum. 157

Certvm eſt enim, non eſſe aliquid vniuerſale, quia vt ait Damaſcen. 3. de fide, cap. 11. *Verbum aſſumpſit naturam in atomo*, id eſt, ſingulari.

Certvm etiam eſt, eum habere tales proprietates, quæ nulli alij ſimul conueniunt, hæc autem eſt deſcriptio indiuidui, lata à Porphyrio *cap. de ſpecie.* Vide S.Bonauenturam.

Assero ſecundò, ſi ſumatur indiuiduum prout definitur à Boëtio: *Rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia*, & vt ſumitur à Damaſc. 3. *de fide, c.* 3. 4. & 5. pro hypoſtaſi, ſic non eſt indiuiduum. Vide S.Doct. 158

DISPVT

DISPVTATIO XIX.

DE VNITATE ESSENTIÆ CHRISTI.

HÆc diſputatio affinis eſt præcedenti, in qua egimus de modis dicendi, ortis ex communitate attributorum; nunc de his, quæ ex vnitate Eſſentiæ ortum habent, diſſerendum; nam cùm vnus ſit Chriſtus, in vno ſuppoſito duas poſſidens naturas, quid in vnoquoque genere de ipſo prædicetur, apprimè diſpiciendum eſt, ne aliquando genus neutrum cum maſculino confundentes, naturas pariter, & perſonam permiſcuè ſumamus. In hoc inſiſtimus veſtigiis antiquorum Patrum, qui cautiſſimè in aptis dictionibus circa hoc myſterium diſcernendis, hæreſes, tum præteritas, tum poſteras præcauendi modum præſcripſere. Hinc primam quæſtionem, de modis loquendi in hac materia inſtituam; deinde quot habeat Chriſtus exiſtentias, dicam.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS *poſſit dici vnus, vel plures; vnum, vel plura.*

D.Bonau.diſt.6. q.1.
D.Thom.q.17. art.1.

1 HÆc Quæſtio facilem habet ſolutionem ex modis dicendi ſuprà examinatis.

PRIMA opinio eſt Durandi *in 3. diſt.6. quæſt.1. num.13.* Chriſtum nec vnum, nec plura neutraliter dici poſſe abſolutè, abſque addito; eſt vnum ſuppoſitum: vel plura ſubſtantialia naturarum. Deinde docet, non poſſe dici vnum, vel plura ſecundùm humanam naturam, quia natura humana non prædicatur de Chriſto formaliter.

2 SECVNDA opinio eſt, Chriſtum poſſe dici plura neutraliter, non tamen duos, vel plures maſculinè: Hæc videtur ſententia multorum Patrum, quos referam.

TERTIA ſententia, iam in Scholis acclamata, eſt, nullo modo poſſe Chriſtum dici plures, vel plura: Ità D. Bonauentura, & D. Thom. *hic*, vbi Caietanus, & omnes recentes Thomiſtæ, Richard. *in 3. diſt.6. art.2.* Scotus *quæſt.2.* Gabriel. *quæſt.2. art.2. concl.3. & 4.* & *art. 2. dub. 2.* Almainus *quæſt. 2. concl. 3. & 4.* Maior *quæſt.1. concl.3.* Adde Alenſem *3. part. quæſt.6. memb.2. art.1.* & Marſil. *3. quæſt.6. art.3. concl. 1. & 2:* Ità Suarez *ad artic. D. Thom.* Valentia *quæſt.17. punct.1.* Vaſquez *diſp.70.* Fauentinus *diſp.15. in tertio ſent.* Lugo *diſput.24.*

ASSERO primò: Chriſtus non poſſet dici duo maſculinè; neque alius, & alius; aut alter, & alter. 3

PROBATVR primò à D. Bonauentura fundamento, quo nituntur CC. & PP. ad id definiendum; nam *vnus* ſignificat vnitatem perſonæ, & *plures* pluralitatem in perſonis, ſicuti vnum dicit vnitatem naturæ, vt aduertunt, Nazianzen. *oratione 51.* Damaſcen. *lib.3. de fide, cap.7.* Anſelm. *libro de Incarnatione, cap. 5.* & ipſe rurſus S. Bonauent. ad ea verba *Ioannis 10.* Vbi Chriſtus dicit: *Ego, & Pater vnum ſumus*, ideſt, vnum in vnitate naturæ; non vnus in perſona. Cùm igitur in Chriſto ſit vna perſona, non poteſt dici plures.

HÆc doctrina definita eſt in Concilio Alexandrino *in epiſtola ad Neſtorium*, quæ eſt 10. inter epiſtolas Cyrilli, & approbata in CC. Epheſino, & Chalcedonenſi; Idem definitur in Concilio eodem Alexandr. *anathematiſmo 2. 3. & 9.* & in C. Chalcedonenſ. *act.4.* & in V. Concilio Conſtantinopolit. *collat. 8. can. 1. & 3.* & in Sexta Synodo *act. 4. in epiſtola Agathonis Papæ*, ante medium, & in Concilio Lateran. ſub Martino I. *conſult. 5. cap. 6.* Idem docent Eutychianus Papa, *epiſtol. 1.* Leo Magnus *epiſt.95.* Athanaſius in Symbolo: *Non duo tamen, ſed vnus eſt Chriſtus:* Hilarius *9. de Trinitate* relatus à S. Doctore, vbi ait: *Cum non ſit alius Filius Dei, alius filius hominis; requiro, quis ſit clarificatus?* D. Auguſt. tract.78. in Ioan. vbi ait: *Agnoſcamus geminam ſubſtantiam Chriſti, vtrumque autem ſimul,* 4

non

non duo, ſed vnus eſt Chriſtus, & in Enchir. cap. 38. & alij Patres apud Vaſquez *cap*. 2. vbi eadem ratione vtitur cum cæteris modernis.

5 Assaro ſecundò : Neque poteſt dici Chriſtus duo in genere neutro : Hæc non adeò eſt definita, vt prima.

Probatvr primò à D.Bonau. fundamento, quo nititur Vaſquez *cap*. 4. Qui diceret, Chriſtum eſſe duo, vel plura, cogeretur diuidere Chriſtum in plura; ſed hoc dicere damnatum eſt in Conc. Alexandr. *epiſt. illa* 10. *Cyrilli*, approbata in Epheſ. ibi *in confeſſione fidei*, ante medium, dicitur : *Neque Deum, aut Dominum Chriſti, Verbum Dei Patris aſſerimus, ne iterum manifeſtius in duo diuidamus vnum Chriſtum*, vbi non dicit *(in duos)* ſed *(in duo)* vt exemplaria Græca legunt.

6 Probatvr à S.Bonau. Minor: Omne ens eſt vnum, & eo modo, quo vnum, eſt indiuiſum in ſe, & diuiſum ab aliis : at Chriſtus non eſt ſimpliciter plura totalia; ſed plura vniuntur ad Vnum, ſicuti anima, & corpus, vt ait Athenienſ. quod eſt ſimpliciter vnum : Ergo.

Probatvr ſecundò à S.Doctore; ſicut diuiſio dicit ordinem ad multitudinem, ità vnio dicit ordinem ad vnitatem ; ſed in Incarnatione non eſt facta diuiſio, ſed vnio, qua conſtitutus eſt Chriſtus : Ergo non duo, ſed vnum debet dici.

7 Probatvr tertiò à S.Doctore ratione, qua nituntur etiam D.Thom. Scotus, & alij : Si Chriſtus diceretur duo neutrè, non diceretur ob duo ſuppoſita, ſed quia ſunt duæ naturæ (nam ſuppoſitum proculdubio eſt vnum ;) at verò ratione duarum naturarum non poteſt dici duo, quia diceretur: Chriſtus eſt ſua Diuinitas ; & ſua humanitas : at licèt dicatur ſua diuinitas, non tamen dicitur ſua humanitas : Ergo hac de cauſa non poteſt dici duo, quia licèt ſint duæ naturæ in Chriſto : Ipſe tamen non eſt illæ naturæ.

Responuet Vaſquez, hac ratione nil probari, primò, quia Ariſt. 7. *Metaph. c*.6. docet, hominem album non eſſe vnum ſimpliciter, ſed eſſe plura, quia in eo ſunt duæ naturæ, nempe humanitas, & albedo, cùm tamen ipſe nec ſit humanitas, nec albedo.

8 Deinde quia, licèt naturæ, ex quibus componitur Chriſtus, non prædicentur in abſtracto de Chriſto, prædicantur tamen concretè. Nam Chriſtus eſt homo, & eſt Deus : Ergo ob eam rationem poteſt dici duo : Adde, multos Patres dixiſſe, Chriſtum eſſe duas naturas.

Faventinvs relato argumento Scoti hanc inſtantiam diſſimulat, quod miror.

Dico igitur, rationem eſſe ſolidam, nam quæſtio noſtra eſt, an ſint duo eſſe Chriſti ſecundùm naturas: Iam verò oportet vt verè ſint duo eſſe nominata : at non poteſt dici: Chriſtus eſt humanitas, licèt poſſet
9 dici ; habet humanitatem, & ideò non habet duo eſſe naturarum, neque ſufficit prædicatio concreta, quia hæc colligit potius in vnum, quam diuidat, vt notat Caietanus ibi poſt D.Bonau. *fundam*. 2. Ariſtoteles verè non dixit, hominem album eſſe duo, aut plura, ſed ſolùm non eſſe idem homini eſſe hominem, & eſſe album, neque idem eſſe hominem, & hominem album, vt fatetur Vaſquez *n*. 13. Sed neque hæc ait *loco cit*. à Vaſquez, Patres verò explicant ſanè duas in Chriſto naturas diſtinctas contra Euthychen ; de reliquo id ſolùm volunt, Chriſtum eſſe vnum in duabus naturis, vel habentem plures naturas, vt notat S.Bonauent. *ad argumenta*, & poſt eum Vaſquez *loco citato*.

10 Probatvr quartò à S.Doctore, *fundam*. 6. *& in corpore*. Quando ſunt plura ſimpliciter, impoſſibile eſt, vnum prædicari de altero, ſicut è contra, ea, quæ in vnum coniuncta ſunt, non poſſunt plura ſimpliciter dici, vnde vnum de altero prædicatur, v.g. Muſica prædicatur de Petro muſico ; cùm igitur in Chriſto ea, quæ ſunt vnum, dicantur, & inuicem prædicentur, non poteſt dici Chriſtus duo neutrè: Hanc rationem vrget Vaſquez.

Obiicias primò Sanctos PP. D.Aug. *lib. cont.* 11
Felicianum, cap. 15 vbi ait : *Sunt in vno homine aliud corpus, & aliud animus : Sic in vno mediatore aliud Dei, & aliud hominis filius : Sed idem tamen, & non alius, &c*. D.Hilar. 9. *de Trinit*. ſic habet, Chriſtum eſſe aliud de matre, non tamen alium : Idem teſtimonium citat D.Thom. 3. *diſt*. 6. *quæſt*. 2. *art*. 2 ex D. Iſidor. *lib. de Trinitate*. Idem habent alij Patres, apud Suarez *ad art. D.Thom.* Vaſq. *c*. 1. Lug. *diſp*. 24.

Responuant ſic ex D.Bonau. ſenſum PP. eſſe, plura in Chriſto eſſe vnita ad totum Chriſtum conſtituendum ; Ideò ſæpè dicunt, Chriſtum continere duo, & ſi aſſerunt eſſe duo, vel aliud, & aliud, non accipiunt in rigore Metaphyſico duo entia prædicamentalia, quæ ſunt completa, ſed duo, vel plura entia tranſcendentaliter, quæ extenduntur etiam ad incompleta, quæ Chriſtum conſtituunt ; licèt enim naturæ ſint completæ, tamen ſubſtantialiter complent Chriſtum vnitæ.

Obiicias ſecundò: Chriſtus eſt vnum vnitate in-
creata vt Deus, & vnum creata vnitate, vt homo: 12
Ergo Chriſtus eſt duo.

Responuat Vaſquez ex S.Doctore, etiamſi in Chriſto ſint duæ naturæ ; non tamen Chriſtum eſſe duo, ſed vnum, quia illa duo non ponunt numerum, quia Chriſtus non dicitur vnum abſtractiuè, ſed concretè, vt in ſuppoſito, in quo vniuntur ſubſtantialiter, ſicuti nec Petrus, & hoc album faciunt, Petrum eſſe duo, ſed vnum Petrum album.

Obiicies tertiò : Differentia eſſentialis dat eſſe: 13
Ergo diuerſæ differentiæ eſſentiales dant diuerſa eſſe : ſed in Chriſto eſt differentia eſſentialis naturæ humanæ, quæ eſſentialiter differt à natura Diuina: Ergo ſunt duo.

Responust D. Bonau. verum eſſe de ea differentia, quæ dat eſſe ſimpliciter, ſicut rationale Petro, & irrationale boui ; at verò illa differentia, quæ aduenit ſuppoſito, iam præexiſtenti, non multiplicat illud ens, ſed vnum conſtituit cum eo, ſic muſica Petro ſuperueniens facit vnum muſicum.

Obiicies quartò : Vna natura in pluribus per-
ſonis Diuinis facit, eas eſſe vnum : Ergo plures na- 14
turæ in vna perſona faciunt eſſe duo. Talis eſt Chriſtus : Ergo eſt duo.

Responuat S.Bonau. negando paritatem, quia natura Diuina, ita eſt in tribus perſonis identificata formaliter, vt de ſingulis prædicetur etiam abſtractè, quare cùm ipſa ſit vna, facit vt hypoſtaſes etiam ſint vnum quid, nempè ipſa natura, & ſi plurificaretur, faceret eſſe plura : at duæ naturæ, ita ſunt in Chriſto, vt natura humana ſolùm concretè ratione ſuppoſiti prædicetur, & quia in ordine ad ſuppoſitum non numerantur, ſed vniuntur, ideò non poteſt perſona Chriſti dici plura. Obſerua quæ dixi *diſp*. 8. *quæſt. vlt*. quibus ſolves alias inſtantias.

Obiicias quintò : Propter vnionem eſt com- 15
municatio idiomatum, non eiuſdem ad ſe, nam oportet, vt inter ea, quibus communicantur idiomata, ſit differentia ; ſed non eſt communicatio idiomatum inter naturas, niſi ratione ſuppoſiti Chriſti, quod eſt vnum : Ergo idem de ſeipſo prædicatur; vel plura in Chriſto admittenda erunt ſuppoſita cum impio Neſtorio.

Respon

Digitized by Google

RESPONDET D. Bonauentura, fieri communicationem idiomatum naturarum, non abſtractè, ſed pro
16 vt vniuntur in vno ſuppoſito Verbi, ità vt Deus ſit homo; & homo Deus, ideò in hypoſtaſi vnitæ non faciunt duo, ſed vnum, quia denominatio fit à termino; vnio autem terminatur in hypoſtaſim; ideò duæ naturæ non faciunt duo, nec idem dicitur de ſeipſo.

OBIICIES ſextò: Chriſtus, ſecundùm quod Deus, eſt aliquid: ſecundùm quòd homo, eſt aliquid: Ergo eſt aliud, & aliud: Ergo duo.

RESPONDET Scotus, & Fauentinus, Chriſtum, in quantum homo, eſſe aliquid, non tamen aliquid diſtinctum, quia illa reduplicatio non eſt cauſa diuerſitatis cum Deo, cùm tunc non poſſet homo eſſe Deus.

17 AT reſponſio hæc friuola eſt, nam homo, in quantum homo, habet rationem oppoſitæ eſſentiæ, qua diuerſus eſt à Deo, vnde bene non poteſt homo eſſe Deus formaliter.

RESPONDENT ſecundò: Si particula, *in quantum*, agnoſcatur ſpecificatiua, non reduplicatiua, concedo, quòd Chriſtus, in quantum homo, eſt idem aliquid, quod Deus; nam ſenſus erit: Chriſtus in quantum homo, eſt idem aliquid, quod eſt Deus.

HÆC reſponſio melius exprimitur à D. Bonau. particulam *aliquid* non ſignificare naturam abſtractam, ſed naturæ ſuppoſitum, à quo eſt denominatio vnius, vel plurium; vnde cum vnum ſit ſuppoſitum, in quo vniuntur naturæ, non numerabitur Chriſtus duo, ſicuti ſi dicas: Chriſtus eſt eſſentia, quæ eſt Pater, & eſt perſona, quæ non eſt Pater: Ergo eſt duo, falſum infers, quia eſſentia non ponit numerum cum perſona; ſic in propoſito, cùm dicis: Chriſtus, in quantum Deus, eſt aliquid, & in quantum homo, eſt aliquid, licèt abſtractè hoc non ſit illud naturæ, tamen in concreto ſignificat eſſe aliquid vnum, quod eſt Chriſtus.

18 QVÆRAS: an poſſit Chriſtus dici aliud, & aliud. D. THOMAS *ad* 1. negat. Idem docet S. Bonau. vt vidimus *ad* 1. Quamvis enim apud PP. ſimilis locutio inueniatur, & aliud ſit Deus & aliud homo, tamen, quia conueniunt ad conſtitutionem vnius perſonæ, ideò perſona, quæ illis conſtituitur, & illas in ſe vnit, non poteſt dici duo, vt notat S. Do-
19 ctor, & poſt eum Vaſquez, qui paulò ante dixit, poſſe Chriſtum dici aliud, & aliud: Itaque etiam Suarez ait, potius negandum, quia ſignificat diuerſitatem tem ſimpliciter, quæ cadit etiam in perſona, ſed dicendum: Chriſtus habet aliud, & aliud, & eſſe Deus, & homo ſecundùm aliud, & aliud, vt docet etiam S Doctor *ad argumenta*. Idem habet Valentia *diſp*. 1. *quæſt*. 17. *puncto vnico*.

QVÆSTIO II.

An in CHRISTO *ſit duplex exiſtentia.*

D. Bonau. diſt. 15. art. 1. q. 1. ad argum.
D. Thom. q. 17. art. 2.

20 QVÆSTIO hæc eſt, an humanitas Chriſti habeat propriam exiſtentiam; an verò exiſtat exiſtentia Verbi, quæ profectò non poteſt negari in Chriſto.

PRIMA opinio eſt, humanitatem exiſtere exiſtentia increata Verbi: Ità communiter Thomiſtæ hic, Caietanus, Medina, Alvarez *diſp*. 14. Capreol. *in* 3. *diſt*. 6. Ferrar. 4. *cont. gent. cap*. 35. & 41. Henricus *quodl*. 3. *quæſt*. 2. & communiter acclamatur eſſe D. Thomæ.

SECVNDA ſententia è diametro concedit in Chri- 21
ſto duas exiſtentias: Itaque humanitati aſtruit exiſtentiam creatam; Ità D. Bonau. *hic*, Albertus *in* 3. *diſt*. 6. *art*. 5. Richard. *art*. 2. *quæſt*. 2. Scotus *quæſt*. 1. Durand. *quæſt*. 2. Palud. *diſp*. 9. *q*. 3. Heruæus *eadem diſp. quæſt*. 1. *art*. 3. Gabriel. *diſt*. 6. *q*. 2. *art*. 2. *concl*. 1. Altiſiod. *lib*. 3. *Summa, tract*. 1. *cap*. 1. *q*. 8. Valentia *diſp*. 1. *q*. 17. *punct. vn*. Suarez *diſp*. 36. *ſect*. 1. Vaſquez *diſp*. 7. Tanner. *quæſt*. 6. *d*. 3. Mæracius *d*. 40. Faber 3. *diſp*. 14. Rada *controu*. 7. Bellut. *d*. 3. *quæſt*. 6. Aret. 3. *diſt*. 6. *quæſt*. 1. Gallus ibidem, & antiquiores Scotiſtæ, quibus ſubſcribit Maſtr. *diſp*. 1. *quæſt*. 6. *art*. 1. Morand. *quæſt*. 40. Granado, Amicus, Arriaga, Averſa *quæſt*. 57. *ſect*. 1. Hurtad *diſp*. 34. Orlandus, & Lugo *diſp*. 24. & alij.

HÆC videtur ſententia D. Thom. vt notat etiam Paludan. nam *loco allegato*, ſolam exiſtentiam perfectam ſubſiſtentem humanitati negat, vt notat etiam Valentia *loco cit*. & Suarez *diſp*. 1. *ſect*. 2. alibi enim S. Thom. concedit vbique humanitati exiſtentiam.

ASSERO primò, humanitatem Chriſti habere 22
propriam exiſtentiam.

PROBATVR primò ratione ducta ex S. Bonau. *ad* 1. *& vltim*. qua nituntur Scotus, Faber, Vaſquez. & alij. Id, quod præſupponitur productum alicui vnioni ſubſtantiali cum altero manens poſt vnionem, in eſſe nulla parte deſtructum, habet propriam perpetuam exiſtentiam: At natura humana ſupponitur exiſtens ante vnionem, nec per vnionem cum Verbo deſtruitur: Ergo. Maior patet, quia entitas realis actu extra cauſas eſt exiſtens, & terminus generationis eſt eſſe exiſtentiæ *ex* 5. *Phyſ. tom*. 7. Minor conceditur à Thomiſtis.

RESPONDET Caietanus, humanitatem priùs pro- 23
ductã eſſe, quam habeat relationem vnionis ad Verbum; tunc autem in illo priori habere ſolum fundamentum relationis ad Verbum.

HÆC tamen reſponſio inanis eſt: Nos enim oſtendimus, exiſtentiam humanitatis præſupponi vnioni, non prout dicit tantùm relationem, ſed prout dicit communicationem ſubſtantialem; nunc autem, cum an verbum realiter referatur, debet eſſe quid reale diſtinctum exiſtens.

RESPONDET Caietanus, humanitatem terminare in ſua productione ad exiſtentiam increatam Verbi, in qua habuit eſſe.

At hoc inane eſt; nam humanitas Chriſti priùs
natura fuit producta, nempè corpus conceptum, ac 24
genitum, anima creata ex nihilo, & in corpus infuſa: Creatio autem eſt productio rei ſimpliciter de non eſſe ad ſuum eſſe proprium, quod enim aſſumitur in vnione ſubſtantiali ſupponitur eſſe ens actu, vt arguit S. Doctor; ſimiliter generatio eſt productio ex non ſubiecto in ſubiectum, vt habet Ariſt. *loco cit*. Porrò Diuina perſona nil aliud, addit, quàm aſſumere naturam humanam, non ad ſui exiſtentiam, ſed ad perſonalitatem.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *diſt*. 6. *quæſt*. 1. 25
argum. 4. *addito reſponſo*. Plura entia actu exiſtentia, habentia incommunicabiles differentias actu exiſtentes, habent plura eſſe exiſtentiæ, ſeu plures exiſtentias: talis eſt in Chriſto humana natura, & Diuina: Ergo. Maior eſt euidens, & probatur à S. Bonauent. *quæſt. citata*, quia vnumquodque ens actu eſt, ideſt, exiſtit actu. Minor eſt euidens: Ex hoc tamen non ſequitur, plura eſſe ſimpliciter reperiri

DISPVTATIO XX.

DE PLVRALITATE VOLVNTATVM CHRISTI.

D.Thom. quæſt. 18.
D.Bonau. diſt. 17.

ARDVA, & non exigui ponderis eſt hæc Diſputatio de Chriſti Voluntatibus: Ea olim Patribus, nunc verò Scholaſticis negotium faceſcit; licèt iſti diuerſo ab his puncto pugnauerint contra multimodos Hæreticos, quorum longam, & inuiſam ſeriem infrà deſcribam: Scholaſtici autem de mediis conciliandæ libertatis Chriſti cùm ipſius impeccabilitate, viſione beatifica, aliiſque non paucis prærogatiuis ſolent diſceptare; cùm cæteroquin abactis Hæreticorum turmis, in idipſum omnes conueniant, quippè Chriſtum Diuinam ſimul, & humanam habere Voluntatem, nec caruiſſe libero arbitrio, quo Viatoris partes merendo expleret, licèt etiam Comprehenſor eſſet: Difficultas igitur eſt, quomodo ille, qui tranſgredi non potuit, non tranſgrediendo meruerit, item qui ad benè agendum iugiter fuit vi vnionis, & viſionis quodammodo adactus, quomodo benè agendo tam immenſos meritorum theſauros cumularit: His adiice Patris præceptum, à primo conceptionis momento impoſitum, cui potuiſſe Chriſtum contraïre nullus dixerit: Hos nodos ſatagam ſolvere ſequentibus quæſtionibus, poſtquam primâ, & ſecundâ vtramque Chriſti voluntatem, liberumque arbitrium pro fundamentis iecero, vbi varias voluntatis, & libertatis acceptiones annotabo, cùm abſque harum notitia veteres errores liquidè diſcerni nequeant. Ad finem verò nonnihil de voluntatum Chriſti conformitate, & efficacitate dicam; ſed ſequenti diſputatione quicquid ad meritum Chriſti attinet, expendam.

QVÆSTIO I.

An in CHRISTO *fuerint plures voluntates.*

D. Thom. art. 1.
D.Bonau. quæſt. 1. & 2.

1 MVLTI ex antiquis hæreticis pro varietate ſuorum errorum pluralitatem voluntatum in Chriſto denegarunt: Primo quidem Monophiſtæ, qui vnam in Chriſto naturam affirmabant, vnam ponebant voluntatem: Deinde Neſtoriani aientes, Chriſtum eſſe purum hominem, ſolam humanam ponebant: Apollinariſtæ dicentes, Verbum aſſumpſiſſe aut carnem ſine anima, aut animam ſine mente, ſolam Diuinam voluntatem confitebantur in Chriſto: Monothelytæ, qui vtramque naturam humanam, & Diuinam confitebantur, tamen voluntatem humanam negabant: Hi fuere Machatius, Antiochiæ Patriarcha, Cyrus, Sergius, & alij, quos refert D. Thomas. Videntur autem hi potius negaſſe affectum voluntatis efficacem, quem ipſi operationem nominabant: Cùm enim ingenuè faterentur in Chriſto duas integras naturas, Diuinam, & humanam, contra Apollinarem; & has incon- 2

fuſas contra Eutychetem, nulla, vel minima ſpecie probabilitatis negare potuerunt facultatem voluntatis humanæ in Chriſto, vt rectè refert Vaſquez *diſp.* 73. poſt D. Bonau. *quæſt.* 1. *in corpore.* Errores cæteri ſuprà reiecti ſunt, nunc verò negantium voluntatem humanam explodam.

Asserro, in Chriſto, præter voluntatem Diuinam, eſſe & Humanam.

Ità definitur in Sexta Synodo ad hoc ipſum con-
3 gregata *act.* 4. *in epiſt. Agathonis,* recepta *act.* 8. In Concilio Later. ſub Martino I. *conſult.* 5. *can.* 12. 13. & 14. In ſeptima Synodo *act.* 7. In Concil. Florentino *ſeſſ. vltima, in decreto Eugenij IV.* §. 3.

Probatvr à S. Bonauentura primò Ioan. 6. *Non veni vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius, qui miſit me:* Ergo alia eſt voluntas Chriſti, alia voluntas Patris mittentis, ſed voluntas Chriſti Diuina eſt eadem cum voluntate Patris: Ergo habet aliam ſecundum humanitatem. Idem probat S. Doctor ex illo Lucæ 22. *Non mea voluntas, ſed tua fiat*, in commentario illius loci, vbi adducit iterum idem *Ioannis* 6. quod habetur, & *Ioan.* 5.

4 Probatvr ſecundò à S. Doctore, ratione deducta ex Damaſceno *lib.* 3. *de fide, cap.* 13. Voluntas eſt naturalis proprietas naturæ intellectualis: ſed natura humana fuit in Chriſto perfecta: Ergo ſecundùm omnia naturalia: Ergo ſecundùm voluntatem. Hac ratione nititur maximè D. Bonauent. etiam *in corpore*, D. Thom. *ibidem*, Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 1. & alij.

Proaatvr tertiò à S. Doctore, ex fine Incarnationis, qui fuit mereri, & ſatisfacere pro hominibus; ſine voluntate autem creata non poteſt eſſe meritum, vel ſatisfactio. Hac ratione nititur Suarez *loco cit.* Argumenta in oppoſitum facilia ſunt.

5 Solvm obſerua tertium argumentum, quod eſt fundamentum hæreticorum, qui ideò cum Appollinari negabant pluralitatem voluntatum, & ſolam Diuinam admittebant, quia voluntas eſt, quæ regere, ac dominari debet, ſi autem daretur voluntas humana, opponeretur regimini voluntatis Diuinæ.

Respondet autem D. Bonauent. ad hoc argumentum, quod adduxère Macharius, & Stephanus in ſexta Synodo *act.* 8. potuiſſe Diuinam voluntatem regere arbitrium humanæ, vt ſubiiceretur Diuinæ, ſic reſpondent etiam D. Athanaſius *lib de Incarnatione Chriſti*, parum ab initio, & D. Ambroſius *eodem lib. cap.* 7.

6 Dvæ igitur voluntates pro dualitate naturarum in Chriſto ſunt, Diuina, & humana, vt probat S. Bonau. *quæſt.* 2. *eiuſdem articuli*, & hæc eſt propria diſtinctio voluntatum Chriſti.

Qvoniam verò aliqui pro varietate potentiarum appetitiuarum impropriè diſtinguunt in Chriſto voluntatem Diuinam, Humanam, & Appetitum ſenſitiuum; Addit S. Doctor, has voluntates reduci ad dictam bimembrem.

Alii verò pro variis modis volendi diſtinguentes cum Hugone ponebant Voluntatem Diuinitatis: Voluntatem rationis: Voluntatem Pietatis compatientem, & Voluntatem carnis renitentem: Ideò eas explicat.

7 Hinc aduerte, Seraphicum *quæſt.* 2. ſimul cum D. Thom. *art.* 3. diſtinguere propriam voluntatem in naturalem liberam, ſeu in voluntatem, vt naturam, & vt rationem, quam dicit ſumptam ex Damaſceno *lib.* 2. *de fide, cap.* 12. & *lib.* 3. *cap.* 12. & 18. vbi ait: Voluntatem naturalem vocari ab eo θέλησιν, *Thelesin*, ideſt, ſimplicem voluntatem: Deliberatiuam verò ſeu rationis βούλησιν, *Bulisin*, à nomine *Buli*, Latinè *conſilium*, quod præcedit electionem, ideſt, conſiliatiuam.

Hoc refellit Vaſquez *ad art. cit. D. Th.* & *diſp.* 73. 8
n. 15. dicens, id in Damaſceno non haberi, ſed *Bulisin* dici voluntatem deliberantem ibi, non à Damaſceno, ſed ab Interprete Billio, imò à Damaſceno *Bulisin* vocari naturalem voluntatem: In eo verò diſtinguere vtramque, quod *Thelisis* ſit voluntas rationalis circa ea tantùm, quæ naturæ conſentanea ſunt, vt viuere, eſſe, intelligere, & ſentire: *Bulisis* verò ſit Voluntas cuiuſpiam; & tam ad ea quæ ſunt in poteſtate noſtra, quàm ad ea, quæ in ea ſita non ſunt, ſe extendat, quàm tamen Damaſcenus appellat etiam voluntatem naturalem. Hæc Vaſquez.

At non vidit Vaſquez, vtramque vocari natura- 9
lem, quia eſt vna potentia ad idem obiectum bonum, ſed eas diſtinguit tantùm quoad actus, & quidem *Bulisis* apertè dicitur deliberatiua à Damaſceno, vt ibidem Billius exponit, non addens ſuo marte: *Thelesis* verò ſimpliciter ab eo vocatur naturalis, ratione actuum, quia hæc appetit, vt natura, ea quæ ſunt conſonantiæ: illa verò deliberat ea, quæ conſultatione, ſibi magis placita, inuenta ſunt. Miror autem, Vaſquez audere carpere in hoc ſanctos Doctores, verſatiſſimos tum in idiomate Græco, tum in Damaſceno, & ſanè ethymologia *Bulisis* id apertè oſtendit, vt fatetur ipſe Vaſq. ſuprà.

QVÆSTIO II.

Vtrum Voluntas humana CHRISTI *fuerit libera ad operandum.*

Inter Scholaſticos conuenit, Chriſtum habuiſſe 10
liberum arbitrium, illudque libere exercuiſſe: Ità D. Bonau. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. & 2. Richard. *art.* 1. *q.* 1. Soto *q.* 1. Durand. *q.* 1. Palud. *q.* 2. *artic.* 2. Gabriel. *art.* 3. *dub.* 1. Marſil. *quæſt.* 12. *art.* 1. *concl.* 1.

Proaatvr à S. Doctore *ad cap.* 10. *Ioan.* ex illis verbis: *Ego pono animam meam: Nemo tollit eam à me; ſed ego pono eam à me ipſo, poteſtatem habeo ponendi eam, & poteſtatem iterum ſumendi eam*, vt ea ponit Chryſoſtomus *homil.* 59. *in Ioan.* & Cyrill. *lib.* 7. *cap.* 2. Quamvis Suarez dicat, eum librum non eſſe Cyrilli: Hinc primò contra Apollinariſtas deducit, Chriſtum habuiſſe animam, deinde etiam liberum arbitrium, atque liberè eo vſum.

Et quod maius eſt, oſtẽdit, liberè eum poſuiſſe ani- 11
mam, eſto habuerit præceptum à Patre moriendi. Hinc ſubdit: *Hoc mandatum accepi à Patre meo*, ideſt moriendi; de quo agam *q.* 3. & *diſp.* 22. *q.* 3.

Proaatvr ſecundò à S. Doctore; ex eo, quod ei dederit Pater moriendi mandatum, ſequitur, fuiſſe liberum, non enim præcipitur actus omninò neceſſarius antecedenter, vt notat etiam Suarez *d.* 36. *ſect.* 2.

Idem habetur Iſa. 7. *Butyrum, & mel comedet, vt* 12
ſciat reprobare malum, & eligere bonum, electio enim eſt actus facultatis liberæ, & ita exponit D. Baſilius *ibi.* Idem habetur Iſaïæ 53. *Oblatus eſt, quia ipſe voluit,* vt probat S. Doctor *ad cap.* 14. *Ioannis*, vbi alia habet.

Proaatvr tertiò à D. Bonau. *loco adducto quæſt. ſuperiori, in* 3. *argum.* & *diſt.* 18. *q.* 2. *ad* 1. quia meritum requirit pro vna conditione libertatem, vt dixi *prima* 2. *tract. de Gratia, diſp.* 4. *quæſt.* 7. qua rationi itentur Suarez *loco citato.*

Enim

13 Enim verò, quia duplex eſt libertas, altera quæ opponitur coactioni, ſeu violentiæ; altera quæ opponitur neceſſitati, & dicitur libertas contingentiæ, quæ includit indifferentiam ad operandum, & non operandum: omnes ideò concedunt, Chriſtum à nullo fuiſſe coactum.

Aliqui tamen dicunt, habuiſſe adhuc neceſſitatem ad operandum, vt non poſſet non operari: Ità ſola remouetur neceſſitas illa, quæ opponitur coactioni: Itaque volunt, habuiſſe præceptum moriendi, & non potuiſſe illud non exequi, & dato, non habuiſſet hoc præceptum, habuit tamen præcepta naturalia, quæ non potuit non obſeruare: Ita ſenſit Gabriel. *loc.cit.* Faber *diſp.*85.*n.*8. ex doctrina Scoti, vbi (non aſſerendo) dicit, quod libertas illa contingentiæ eſt tantùm Viatorum, & quia Chriſtus fuit comprehenſor quoad animam, ideò non habebat libertatem, quæ opponitur neceſſitati in obſeruantia mandatorum Dei; erat enim beata illa anima, & in bono confirmata impeccabilis: Itaque ſolam habuit libertatem à coactione immunem, quatenus à nulla extrinſeca vi cogebatur.

14 Hæc eadem videtur ſententia D.Bonau. *diſt.*32. *art.*2. *quæſt.*1. *ad* 5. ſed non eſt ità: ait enim ibi, eſſe neceſſitatem, quæ repugnat voluntati, ſicut neceſſitas coactionis, quæ venit ab extrinſeco: Dari etiam neceſſitatem, quæ ſubeſt voluntati: & iſta eſt neceſſitas, quæ venit ex voluntatis immutabilitate. Hinc deducit Chriſtum, licèt impeccabilis, ſeu determinatus ad bonum, fuiſſe adhuc propter bona opera laudabilem, quia operabatur neceſſitate ſubdita voluntati, quæ neque ab extrinſeco coacta, neque ab intrinſeco erat naturalis ad vnum.

15 Sanſva autem Seraphici eſt hic, Chriſtum, & quoad malum vitandum, & quoad bonum faciendum fuiſſe immunem à coactione, & ab omni neceſſitate, quæ repugnat voluntatis merito.

Neqva verò hanc ſolam coactionis excludit ab eo ad meritum, ſed etiam eam, quæ dicitur neceſſitas naturæ, quæ eſt ab intrinſeco, vt patet *diſt.* 18. *q.*2. *ad.*1. eamque vocat Suarez neceſſitatem Phyſicam, determinantem ad vnum *diſp.*38. *ſect.*3. §.*vltimo reſpondeo*, hæc enim determinat non ſolùm quoad ſpecificationem, vt non poſſit oppoſitum, ſed etiam ad exercitium ad talem, vel talem actum; vnde tollitur libertas ad meritum neceſſaria.

16 Aliam libertatem apponit immunem à coactione, & Phyſica neceſſitate, quã vocat *immutabilitatis*, eamque ſubditam voluntati dicit, qualis eſt voluntas, qua Pater, & Filius ſpirant Spiritum ſanctum, vt dixi *p.p. tract.*1. *diſp.*13. *q.*3. Talis aſſeritur ab eo etiam voluntas Chriſti, Angelorum, & aliorum beatorum in ordine ad ſummè bonum amandum: Ità *in* 2.*diſt.*25.*p.*2. *art.*1. *in reſ.* quæ in eo poſita eſt, ac conſtituta, vt licèt non poſſit nolle id, quod vult, tamen ita vult, vt velit ſolùm ad ſui imperium.

Hanc eandem in Chriſto aſſerit S.Bonau.*diſt.*18. *q.*2. *ad* 1. & aliis locis ſuprà adductis.

Enim verò aliam libertatem aſtruit in Viatoribus *in* 2. *diſt. citata*, nempè libertatem contingentiæ, quæ ita fertur in obiectum, vt valeat non ferri in illud, ſaltem tali modo: Eam verò aſſerit præcipuè in reſponſione *ad* 1.

17 In 3. *autem ſent. loco cit. ad* 2. quod immediatè ſequitur argumentum, proteſtatur Chriſtum etiam Viatorem, & ideò habuiſſe animam illam habitum gloriæ ad videndum, & habitum gratiæ ad merendum: De hoc verò habitu gratiæ dixerat in præcedenti argumento, per gratiæ confirmationem Chriſtum fuiſſe determinatum ad vnum, non quidem quoad exercitium circa hoc, vel illud; nam gratia adiuvat ad omne opus bonum ſupernaturale pro libito voluntatis, ſed quoad ſpecificationem, ità vt Viator ille ſanctiſſimus non poſſet quidem peccare (quod non lædit, ſed perficit libertatem, vt oſtendit S.Doctor, *diſt.*25.*p.*2. *quæſt.*3.) attamen tota ratio boni in eius eſſet libertate, quoad aliquid bonitatis in eo concluſum, etiam in præceptis naturalibus, 18
etiam moriendi, quibus ſubdebatur, quæ ſanè lata fuere Chriſto, vt dicam *diſp.* 22. *quæſt.* 3. & in eis ſeruandis proculdubio meruit, & hoc modo intelligit Vaſquez *diſp.*74. *num.*17. Seraphicum, vt dicam *quæſtione ſequenti*.

Hanc libertatem in viatoribus neceſſariam ad merendum, qua ita voluntas fertur in hoc bonum, vt poſſit non ferri, definiunt Pius V. & Gregor. XIII. contra Baium, cuius propoſitio 38. erat: *Quod voluntate fit, liberè fit, quamvis neceſſariò fiat*. Hanc ſolam negauit Calvinus, & ideò damnatus eſt; eam ob cauſam damnatur etiam Ioannes Vuicleph. vt refert Vvaldenſis *lib.* 1. *doctrinalis fidei antiquæ*, *cap.*25. & definitur à CC. vt refert Suarez *diſp.*37. *ſect.*2. Id omninò definitum eſt ab Innocentio X. contra Ianſeniſtas anno 1653. eamque ita aſſeri à D. Bonauentura oſtendi *prima* 2. *tract.* 5. *diſp.* 4. *quæſt.* 7. & patet *diſt.* 18. *quæſt.* 1.

Ex his habes, non rectè Fauentin. *in* 3. *diſp.*45. *num.*8. dicere (ſanè non aſſerendo, ſed tamen dicit) ſatis eſſe in Chriſto ad meritum concedere libertatem à coactione: In hunc ferè modum dicendi conatur trahere etiam Suarezium, quia *diſputatione citata*, *ſectione* 3. dicit, ita Chriſtum fuiſſe determinatum à præceptis naturalibus, & diuinis, ſaltem moriendi, vt impoſſibile eſſet ſimul ſtare præceptum latum, & omiſſio eius: Itaque vult dicere, non potuiſſe Chriſtum non exequi illa numero præcepta, licèt addat, per hoc non induci neceſſitatem, quia cùm iſta impoſſibilitas ad tranſgreſſionem oriatur ex vnione, & gratia, non imponebat voluntati phyſicam neceſſitatem: Hoc verò latius diſcutietur *quæſt.* 3. *&* 4. 19

20 Aſſero igitur ſecundò, in Chriſto libertatem indifferentiæ fuiſſe quoad exercitium circa hoc, vel illud bonum.

Probatvr à S.Bonauentura *locis adductis*, & *loco cit. quæſt.* 1. *in tertio argumento*, quia hæc libertas cum dominio ſuarum actionum fuit neceſſaria ad meritum; vnde D.Hieronym *lib.* 2. *contra Iouinianum*, ait: *Vbi neceſſitas, ibi nec corona. Ideò liberi arbitrij nos condidit Deus.* Eſt etiam magna perfectio naturæ humanæ, quæ in Chriſto fuit, vt definiunt Concilia ſuprà relata, *q.* 1. & aſſerunt Patres, Anſelmus *lib. Cur Deus homo*, *à cap.* 8. & *lib.* 2. *à cap.*16. Gregorius 2. *Moral. cap.*2. Auguſt. *lib. de prædeſt. Sanctorum*, *c.*15. & 4. *de Trinitate*, *cap.*13. Damaſcen. 3 *de fide*, *cap.*13.14. *&* 15. Nicetas *lib.* 3. *Theſauri*, *cap.*27. Bernardus *ſerm.*81. 21

In colligo neceſſarium ex Apoſtolo 1. Corint. 9. *Si enim volens*, ait, *hoc ago, mercedem habeo*, nempè, ſi neceſſitate ad hoc vnum non tamen adactus, mereri poſſum.

Probatvr etiam ratione, quia meritum eſt actio propriè humanæ naturæ cum gratia proportionata, atque adeò libera ad hoc, & illud: altera enim indifferentia dominij, communis eſt voluntati creatæ, & increatæ.

Præterea potentia libera definitur per indifferentiam contradictionis, nempè potentia libera eſt illa, quæ poſitis omnibus requiſitis ad operandum poteſt operari, & non operari: Ità definitur 22

à D.Bunauentura ſuprà *citatis locis*, D.Thom. *prima 2. quæſt.1. art.2. ad 2.* & *quaſt.13. & p.p. quæſt.83.* Henrieo *quodlib.14.* Scotu *2. d.25.* in fine, Suarex *tom.1. de gratia, prol.1 cap.3.* & aliis, vt refert Maſtrius *diſp.7. de anima, quaſt.2. num.17.*

Confirmatvr ex uppoſitione, quam habet caoſa creata libera cum naturali: Sicut enim illa dicitur, quæ poſitis omnibus ad agendum præreq uiſitis poteſt agere, & non agere; naturalis è contra eſt, quæ poſitis prærequiſitis non poteſt non agere, vt ignis approximato combuſtibili.

23 DicES: Illa eſt propria libertas noſtra, qua non poſſumus expoliari: at verò hac libertate expoliantur beati, retenta ſola libertate dominij: Ideò hæc dicitur eſſentialis.

ResPONDETVR, priuati eos quidem vſu, non libertate ipſa; vſus aotem accidit, ſicuti actus ſecundos accidit primo: Quate autem libertas dominij dicatur eſſentialis, eſt, quia omni vuluntati conuenit tam ereatæ, quàm increatæ, & eſt aliarum fundamentum: aliæ verò dicuntur accidentales, non qoia aceidant, ſed quia cum contingentia ſunt coniunctæ.

Remanant difficultates, quo pacto Chriſ-
24 tus fuerit liber libertate contingentiæ. Primò quia fuit impeccabilis ex vnione: Secundò quia beatus, vnde neceſſariò Deum diligebat.

ↄↄↄↄↄↄↄↄ.*†*.ↄↄↄↄↄↄ

QVÆSTIO III.

Qaomode Voluntas CHRISTI, *ex vnione impeccabilis, libera fuerit ad actus precepres.*

25 DVu nobis certiſſima hic ſunt componenda: Alterum eſt impeccabilitas abſolutiſſima Chriſti, quam ſatis oſtendi *diſp. 17. quæſt. 2.* alterum, quo pactu liberè præcepta implcoerit. Et quidem aliqoa ei impoſita præcepta oſtendam *diſp.22. q. 3.* eiſque emeritum demonſtrabo etiam *diſp.21.* Inter conditiones antem ad meritom requiritur, vt ſit actus liber: Multos dicendi modos referam cum Suarez *diſp 37. ſect.3.* Vaſqoez *diſp.74. cap.4.* Valentia *diſp. 1. quaſt.19. punct.2.* Belluto *diſp.12. de Incarnat. quaſt.2. art.1.* Gallo *3. diſp.2. quaſt.vn. ſect.2.* Maſtr. *diſp.3. quaſt.9.* Lugo *diſp.26. ſect.8.*

26 Primvs modus dicendi eſt multorum Thumiſtarum, neceſſitatem coofequentem non lædere libertatem; talem autem fuiſſe eam, qua Chriſtus actus præceptos eliciebat: Itaque voluntatem Chriſti fuiſſe liberam, nun in ſeoſu compoſito, ſed in ſenſu diuiſo.

Huc ſanè venerandum Thomiſtarum Aſylum expugnatum eſt *p. p. diſp. 13. quaſt. 7. & prima 2. tract. de gratia, diſp. 1. quaſt.4.* Hæc enim neceſſitas, etiamſi in caſu noſtro ſit conſeqoens vnionem hypoſtaticã, tamen antecedit vſum libertatis, atque adeò eſt illi infenſa: Quod ſi poterat non operari: ergo & præceptom tranſgredi, vt moneot Suarez, §. *Sed hac reſp.* Lugo *num.72.*

27 Altqvi tamen è Thomiſtis eò effugiunt, vt dicant, præceptum mortis fuiſſe conſequens eius libertatem, quia ab eius voluntate pependit acceptante, vel etiam ex charitare poſtulante ſibi imponi, vt colligitnr ex D.Bernard. *ferm. 3. de Purificatione*, vbi de oblatione Chriſti in templo, & in Cruce ſic alloquitur: *De vtreque potes accipere, quod Propheta Iſaias pradixit cap.53. oblatus eſt quia ipſe voluit.* Hoic atridet, Pſal.39. *Holocauſtum pro peccato non poſtulaſti; tunc dixi, ecce venio.*

Et quidem quoad præceptom motiendi, idem ſentit D.Bunauentura, *in 3. diſt.* 2u. *q. 5. ad 1.* & ad ea verba Ioan.19. *Ego pono animam meam: Nemo tollit eam à me*, & ad cap.14. io ea verba: *Sicut mandatam dedit mihi Pater, ſic facio*, vt dicam *diſp.22. quaſt. 3.*

Circa opera verò naturalium præceptorum non valet hæc ratio, quia ea non pendent ex vuluntaria oblatione, atque adeò in his non potuiſſet mereri: Quare Maſtrios *num. 353.* cum Vaſqoez hunc modum libertatis Chriſti refellit: Secundò, quia non videtur conformis illis verbis: *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte; veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat.* Tertiò, quia ſequeretur, paſſionem, & mortem Cbriſti fuiſſe in cauſa liberam, non in exercitiu, cum tamen in ipſo actu meruerit, vt dicitur Philip.2. *Factus obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis, propter quod, &c.* 28

Respondatvr à S. Bonauent. hunc modum afferri pro ſolo præcepto moriendi, non pto naturalibus præceptis, de quibus erit alia reſponſio.

Qvuad aliud, dico cum S.Doctore *in 3. diſt.17. quaſt. 3. ad. 1.* ibi volontarem rationalem conatam ſubiicere nou ſeipſam, nam *oblatus eſt, quia ipſe voluit*, ſed appetitom ſenſitiuum à morte refugientem. 29

Ad tertium dico, falſam eſſe ſeqoelam, ſicuti enim meremur actibus religionis, obedienriæ, caſtitatis, & paupertatis; etſi ab initio votis deuincti ſimus; ſic & Chriſtus, licèt nequeat tranſgredi, vt nos. Deinde qnid tum, ſi totum meritum fuit ab initio cumulatum? Permanſit ſanè vſque ad mortem in actibus præuiſis.

Tertivs modus eſt, voluntatem Chriſti ideò fuiſſe liberam, quia licèt non poſſet peccare contra præcepta, non tamen fuit determinata ad hos, vel illos actus, ſed tantùm ad bonum in commoni; illa verò determinatio ad bonum voiuerſim potius perficit libertatem, ſicut poſſe peccare declinando à bono, minuit libertatem, vt docet D.Anſelm. *lib.1. de libero arbitrio, cap.1.* & probat D.Bonauentura. *in 2. diſt. 25. p.2. quaſt. 3.* Quare loquens D.Auguſtinus de Chriſto, ait: *An ideò in eo non libera voluntas erat; an non tantò magis erat, quantò magis peccato ſeruire non poterat*, neque enim ideò dicitur augeri, & perfici libertas, quia maior fiat, hoc eſt ad plura ſe extendat, ſed quia libera eſt à ſeruitute peccati, quæ longè maior, & perfectior libertas dicenda eſt, vt habet S.Doctor *diſt.12. art.2. quaſt.1. ad vltim.* 30

Citantvr pro hoc modo dicendi cum D. Bonauentura *in 3. diſt.18. quaſt.2. ad 1.* Scotus *quaſt. vnica, ad 1.* Albertus *art.2. ad 1. & 2.* Alenſ. *3 part. quaſt.17. mem. 2. art. 2. ad vlt.* D.Thom. *quaſt.18. art.4. ad 3.* Sequuntur Paſqual. *diſp.94. ſect.5.* Centiims *diſp.1u. cap.8.*

Hvnc modum alij impugnant. Primò quia præceptum imponebat hoc opus bonum mortis, & charitatis; libertas autem ad indioidua tantùm non ſufficit, alioqui & beati mererentur: Præterea ad meritum exigitur libertas ad agendam, & non agendam rem præceptam, iuxta id Eccleſ.31. *Beatus vir, qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus.* 31

Respundatvr tamen, actus Cbaritatis liberos eſſe, dum qoad ſpecificationem tantum imponuntur, non qooad exercitium: at impeccabilitas tantùm imponit neceſſitatem ſpecificationis, & ad aliquem actum aliquandu: attamen plures ſunt liberi. Falſum

ſum eſt porrò hinc ſeqol, beatos merituros; nam quoad eaercitium neceſſariò feruntur charitate perpetua in Deum viſum, atque ſeiuntur in eum tali inteoſione, tanquam mercede, vt dicam *quæſtione ſequenti.*

FALSVM eſt etiam, ad meritum oeceſſatiam eſſe potentiam ad omittendum præceptum, vt diai: Sed id ſolum neceſſatium eſt ad merendum per actum non omittendi.

32 QVARTVS modus ſaluat Chriſti impeccabilitatem per ſolam gratiæ efficaciam, confirmantem humanam voluotatem in bono; neque tamen (ait) aoferri voluntatis indifferentiam ab bonum, vt conſtat io confirmatis in gratia. Adducuntur à Maſtrio D.Bonauent. *diſt.*18. *quæſt.*2. *ad* 1. Argentina ibi 2.2.*art.*3.*ad* 3. Marſil.*quæſt.*12.*ad* 1.& alij antiqui. Hunc modom referunt Suarez *diſput.*37. *ſect.*3. & alij ſic; non potuiſſe voluntatem Chriſti, vt ſubeſt cuſtodiæ Diuinæ perſonæ, cui voitur, frangere præceptum; non tamen ablatum fuiſſe modum intrioſecum libertatis, qoi per quodcumque eatrinſecum non immutatur, puta per aſſiſtentiam gratiæ confirmantis, vel ſimilia.

33 IDEM habet Auerſa *quæſt.*12. *ſect.*3. dicens, vnionem hypoſtaticam nullam inferre voluntati Chriſti neceſſitatem, quia nec determinat, nec mouet ad bonum; ſed tantùm obligat Deum ad cuſtodiendam auailiis Chriſti animam à peccato, & videtur ſobſcribere Poncius *diſp.*39.*quæſt.*11. dicens, liberè Chriſtum impleſſe præcepta, quia licet impleret per gratiam, qua præſeruabatur à peccato; tamen phyſicè non erat determinatus. Hic ſanè modus Auerſæ non ponit impeccabilitatem phyſicam in Chriſto, ſed ſolùm moralem, qualis eſt etiam in confirmatis in gratia; vt aduertunt Amicus *diſp.*25.*ſect.*3.Maſtrius *num.*357. impeccabilitas Chriſti eſt phyſica. Sic enim aſſerit S. Doct. vt dixi *diſp.*17. *quæſt.*2.

34 MVLTA afferunt reſponſa Suarez, & Auerſa, quæ Bellutus, & Maſtrius refellunt. Præcipuè verò, quia hic modus non ſatisfacit ad eloendam neceſſitatem, quam ſecum fert beata viſio, ob quam non poterat non diligere Deum, & ita mandata eius ſeruare: Sed de hoc nos agemus *quæſtione ſequenti.*

DEINDE, quia determinatio ad vnum tollit libertatem ad meritum. Senſus verò D. Bonauent. non eſt de actibus præceptis, de his enim non muſſitat; ſed de actibus virtutum liberis, ad quos ſe cum gratia determinat, quæ non præmouet, ſed cooperatur tantùm Phyſicè; vel ſi de actibos præceptis ſit ſermo, & ſi Phyſicè impeccabilis eſſet Chriſtus, tamen poterat præcepta implere actibus multiplicatis, intenſioribus, & multis circumſtantiis, quæ eraot liberæ. Qui modus dicendi cæteris præfertur à Vaſquez *num.*29. Valentia *loco cit.* & aliis Recentoribus.

35 EST igitur quintus modus à Recentioribus acclamatus, dato ſanè præcepto moriendi neceſſario quoad eſſentiam adimplendo ab homine illo impeccabili, tamen fuiſſe liberum, vt illud impleret altiori motiuo, quàm obedientiæ, puta ex charitate actibus intenſioribus, & multis paſſionum circumſtantiis, quæ ſanè actus ſubſtantiales perficerent, vel etiam mutarent; & non quoad accidentia tantùm, vt putat Maſtrius *num.*368. Ita ſentiunt Suarez, Vaſquez, Valeotia ſuprà, Leſſios *de Prædeſt. Chriſti*, *ſect.*3. Becan. *cap.*13.*quæſt.*2. Granado, Caſpenſis, Amicus *diſp.*35. *ſect.*3. Arriaga *diſp.*42. Mæracius, Raguſa, Morandus *Tract.*1. *quæſt.*38. Orlandus *tract.*4.*diſp.*6.*quæſt.*1. aliique Moderni.

HVNC modum ſeacentis obnoxium difficultatibus exponit Lugo *diſp.*26. *ſect.*1. Primò, quia præceptum fuit impoſitum etiam quoad circumſtantias. Ideò *Ioan.*14. ait: *Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio*; vbi D.Hilarius, ait: *Modum præſcripta ſibi operationis explicuit.* Et Actorum 4. *Conuenerunt Herodes, & Pilatus facere, quæ manus tua, & conſilium tuum decreuerunt fieri.* 36

DEINDE videtur habuiſſe præceptum moriendi ex motiuo charitatis, dum ait: *Maiorem charitatem nemo habet quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*, & ea obedientia, Philip.2. *Factus eſt obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis.*

QVOD ſi liberè fuit acta redemptio ſolùm quoad motiua, & circumſtantias; ſeqoitur, fuiſſe quoad ſubſtantiam abſque merito, & Chriſtum moriendo, vt ſic, non meruiſſe, cùm tamen redemptio morti adſcribatur. Ità arguunt Lugo *à num.*83.& Maſtrius *num.*370. 37

HIS territi Amicus, & Arriaga, in temporum anguſtias recedunt, dicentes, liberum fuiſſe Chriſto tempus eligere, quo ſubſtantiam etiam mortis pro tali tempore eligebat.

OMITTO, etiam tempus videri impoſitum, iuxta id Ioan.7. *Nemo miſit in illum manus, quia nondum venerat hora eius.* Et cap.13. *Ante diem Paſchæ, ſciens Ieſus, quia venerat hora eius.*

RESPONDETVR, motiuum virtutis mutare actum. Dico igitur primò, Chriſtum habuiſſe quidem præceptum moriendi, ſed tamen liberè acceptatum, imò poſtulatum, vt ait D. Bonau. *loco cit.* deinde ex obedientia quidem iniunctom; in quo deceptus eſt Morandus dicens, præceptum neceſſarium potuiſſe liberè motiuo obedientiæ impleri. Sanè præceptum imponit executionem ex obedientia, vt ſit perfecta executio. Potuit verò ex altiori motiuo charitatis mori, atqoe maximam charitatem ad ea tempora agnitam, veluti Abilam, & Calpen tranſuadare, iuxta id: *Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ponat quis pro amicis ſuis*, quæ verba ne ſomnium qoidem habent præcepti; imò indicant potiùs exceſſom voluntariæ charitatis in morte ſubeunda ob amorem inimicorum, iuxta commentum Bernardi: *Tu maiorem habuiſti, qui dediſti te pro inimicis*, vt monet S. Bonauent. ad eum locum. 38

QVÒD verò circumſtantiæ omnes fuerint præcepto adſtrictæ, non probatur à Maſtrio, vel Lugo. Locus enim *Ioan.* 14. præceptum tantùm ſonat, & modum redemptionis per mortem. Locus verò *Actorum* 4. nil ampliùs intendit. Similiter neque ille *Philip.*2. Hilarius verò modum redimendi per mortem tantùm exprimit. 39

SEXTVS modus accipitur à Cardinali Lugo *diſp.*26.*ſect.*8. Bernal *diſp.*52.& aliis, qoem probabilem cenſet Arriaga *loco cit.* Hurtadus *diſp.*77. *ſect.*5. præceptum mortis impoſitum quidem; ità tameo, vt liberè poſſet illod acceptare, vel petere diſpeoſationem. Id colligunt ex illo Matth.26. *An putas, quia non poſſum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo pluſquam duodecim legiones Angelorum?* Honc modum amplexi ſunt Scotiſtæ aliqui, arridet Bellutus *diſp.*9. *quæſt.*2. *art.*2. Videtur Scoti 3. *diſt.*25. 40

HVNC modum confutant Ioan. Anton. Velaſq. *in cap.*2.*ad Philippenſ.verſ.*9. Maſtrius *hic*, & alij.

PRIMÒ quidem quoad præcepta naturalia, non poterat diſpenſari. 41

DEINDE gratis confugitur ad diſpenſationem,

de qua non conſtat; id enim *Matth.26.* ſolùm infert, potuiſſe Deum potentiâ abſolutâ eruere ex eorum manibus, ne tunc caperetur (vt notat Maldonat. ibi) niſi extitiſſet decretum mortis pro tunc.

Tertiò. Si talem habuiſſet libertatem, non poſtulaſſet: *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte.* Hæc Maſtrius. Addit ea verba: *An putas, quia non poſſum rogare Patrem meum, &c.* Solùm indicare, potuiſſe Chriſtum euadere tunc tantùm, quia non erat adhuc hora. Sic etiam Arriaga, qui tamen fallitur dicens, ea verba eſſe diuinitatis. Sanè deitas non orat. Alia vide in Maſtrio. Hic modus prout coincidit cum ſecundo modo, qui eſt D.Bonau. ſatis defenſus eſt.

Addo, redemptionem ſic non conſtitui in voluntate animæ Chriſti, ità principaliter conſtituta, ſed in acceptatione voluntaria, quod eſt ad redemptionis meritum neceſſarium.

42 Septimus modus eſt communis Scotiſtarum apud Maſtrium *num.399.* ad meritum eſſentialiter non eſſe neceſſariam libertatem contingentiæ, ſed ſatis eſſe, ex priuilegio ſingulari, quale fuit in Chriſto, libertatem intrinſecam, etſi extrinſecus impeditam. Itaque, etiamſi non poſſet peccare; adhuc tamen præcepta omnia liberè obſeruaſſe ſatis in ordine ad meritum ex ſingulari Dei priuilegio, quod mediatori Chriſto conceſſum ait; vt ſicuti ex priuilegio erat viator ſimul, & comprehenſor; ità etiam ſpeciali modo mereretur, vt actus obedientiæ diuinis præceptis eſſet ex intrinſeco voluntatis liber; & ſi extrinſecè ex denegatione diuini concurſus impeditæ, & hoc aiunt ſufficere, vt actus eſſet dignus laude, quia adhuc Chriſtus remotè habebat dominium horum actuum, etſi proximè impeditum phyſicâ Chriſti impeccabilitate: poteſt enim alicui conuenire ius alicuius rei, cuius non habet actionem propter aliquod impedimentum, vt docent Iuriſtæ.

43 Igitur cùm libertas eatenus ſit neceſſaria ad meritum, vt ſine ea, neque per Dei potentiam, valeat eſſe meritum, quatenus exigitur dominium actuum, & hoc extiterit apud Chriſtum in radice, videtur ex priuilegio id ei conceſſum. Ità ſentiunt Faber, Maſtrius, & Bellutus ſuprà cum antiquioribus Scoti expoſitoribus, ac recentibus: & eſt Scoti *3.diſt.16.quæſt.vnica, lit.D.* & *diſt.12.* dum ait, quòd poteſtas merendi in Chriſto ſtat cum beatitudine diſpenſatinè: Sed hoc mox tractabo. Videtur hic modus D.Bonauent. *diſt.12.quæſt.1.ad 2.* vbi addit exemplum Dei, qui ſine mutabilitate nobis omnia donat.

44 Interim dico, me non percipere, quo pacto Chriſtus, qui fuit phyſicè impeccabilis ex vnione hypoſtatica ab intrinſeco, nedum gratiæ actualis auxilio efficaciſſimo extra moraliter talis; Adde ex beata viſione non haberet exercitium liberum ex hoc capite ad merendum requiſitum, adeò vt aliter meritum eſſe nequeat, quo pacto, inquam, mereri valuerit?

Sanè dominium requiritur ſuper actus, vt exeunt; ſeu in actus ſecundos; non enim actus primi ſunt illi, quorum eſt meritum. Ideò Innocent.X. anno 1653. definit, hanc propoſitionem eſſe hæreticam: *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione*, libertas nempè contradictionis neceſſaria eſt, vt poſſit facere, & non facere, iuxta id Cor.9. *Si volens hoc ago, mercedem habeo; ſi inuitus, &c.* & Ariſtot. *3.Eth.cap.5.* docet, eorum, quæ à natura inſunt, nec mereri, nec demereri.

45 Quod verò afferunt è Iuriſtis, non eſt ad rem, quia ſicuti meritum in actione conſiſtit; ita dominium ſuper eam requiritur in actu.

QVÆSTIO IV.

Quomodò Voluntas CHRISTI *humana non fuerit à beata viſione impedita in actuum libertate.*

Mira ſunt, quæ Recentiores Theologi exco- 46
gitarunt ad hanc difficultatem enodandam.

Suppono autem, beatos neceſſariò determinari ad amandum Deum clarè viſum, vt dixi *1.a tract.1. diſp.2. q.11.* vt ſi quæ libertas in eis eſt, ea à ſola ſit coactione immunis, vt docet S. Doct. *locis adductis, q.2.* Scotus, Gabriel, & alij Nominales, partim *in 3. diſt. 18.* partim *in 2. diſt.2. & 10.* partim *in 4. diſt.49.*

Noſtra igitur quæſtio eſt: Quo pacto voluntas Chriſti beata, eſſet libera libertate indifferentiæ neceſſaria ad meritum.

Referam recentes ſolutiones præcipuas, cæte- 47
ris omiſſis, quas vide in Suarez *loco citando.*

Vulpes *2.p.diſp.5.art.9.* ſic declarat, Chriſtum, & quemlibet beatum in priori naturæ inſtanti ante elicitionem actus, eſſe liberum ad eliciendum, licèt prout elicuit illum actum non ſit ampliùs ad eum liber ex decreto Dei; & quia ante elicitionem ſciebat hoc decretum, & tamen ſe determinauit ad actum beatificum, ſicut qui ſe è turri præceps deiicit, licèt poſt initium motus neceſſariò cadat ob grauitatem, adhuc dicitur liberè ſe deiicere, quia li-
berè poſuit cauſam. Ita igitur ait, Chriſtum liberè 48
omnia præcepta obſeruaſſe, quia liberè elicuit actum beatificum, ad quem, vt ad cauſam hæc præceptorum obſeruatio neceſſariò conſequitur. Conſentit Aretinus *3.diſt.18.quæſt.vnic.art.3.ad 7.* Addit Vulpes *4 p.tract.2.diſp.44.art.5.* Chriſtum à ſua conceptione in omnibus actibus ſuis fuiſſe liberum circa quodcumque obiectum, deliberatè electum, vt poſſet actum elicere, & ſuſpendere.

Multa in hoc modo falſa, & in fide erronea reperit Bellutus. Primò quidem ſuppoſita viſione non habet Dei concurſum paratum ad ſuſpendendum actum amoris beatificum, quod ſi haberet, iam poſſet non elicere actum illum.

Secundò ſequeretur, beatos eſſe in ſtatu me- 49
rendi, nam liberè elicerent actum beatificum, & quidquid agerent poſteà, eſſet liberum in cauſa.

Tertiò quia, eſto anima Chriſti eſſet libera in cauſa, non ſatis eſt eliciendo actui meritorio, quia requiritur libertas in ſe; præcipitium verò è turri non eſt liberum tantùm in cauſa; alioqui dum cadit non poſſet pœnitentiam agere. Habet igitur libertatem actum illum moralem deteſtandi.

Quod verò addit de libertate illa omnimoda Chriſti, non benè ſonat in fide, quia ſic potuiſſet proximè peccare.

Auerſa ſuprà *quæſt.3.* adductus conatur liberta- 50
tem Chriſti cum gloria conciliare dicens, præceptum Chriſti cecidiſſe ſolùm ſuper actum externum moriendi, & ita potuit habere libertatem circa actus internos.

Sed hoc inane eſt, quia habuit præceptum moriendi actu humano, qui internum exigit. Deinde habuit præceptum amandi Deum, & ad hoc adigebatur etiam viſione beata.

Reſpondet, eſto ad aliquem actum adigeretur, tamen

tamen potuiſſe hunc, vel illum actum amoris Dei liberè elicere, & ſic liberum in his extitiſſe. Subſcribit Moncæus *diſp.9. cap.11.*

INSTAT Maſtrius, hoc pacto poni voluntatem Chriſti ſolùm moraliter, non phyſicè determinatam, non ſubſtantiam actus præcepti, vt dicitur de confirmatis in gratia.

51 SED Auerſa ſupponere videtur, phyſicè determinatam ad aliquem actum, non tamen ad hunc, vel illum intenſiorem: Itaque non potuiſſe quidem phyſicè peccare omittendo aliquem actum; ſed tamen liberè potuiſſe alium, vel eundem intenſiorem elicere; ſic enim neque à viſione beata ad hunc numero cogitur.

EGO ſic eum refello, quia viſio beata determinat ad conſiderationem Summi Boni in tali gradu, tali motiuo ſic intenſo. Itaque ſicuti à viſione ſimpliciter determinatur ad amandum Deum; ita à tali viſione, qualis ſingulis datur pro meritis, determinatur ad talem actum intenſum, & eò magis, quò in actu voluntatis ſtat beatitudinis eſſentia, & ſicuti inæqualis eſt pro meritis viſio; ita etiam charitas conſummata. De quibus rebus ſatis *prima ſecunda, tract.1. diſp.2.* diſſerui.

52 NVNC vltimò reſumo Scotiſtatum modum, *quæſtione ſuperiori* allatum, nempè libertatem Chriſti ad meritum fuiſſe priuilegiatam; vt licèt à beatitudine eſſet determinatus ad tales actus amoris Dei, nec poſſet liberè non elicere; eos tamen ex priuilegio conceſſo Mediatori, qui ſimul erat Viator, & Comprehenſor, ſatis eſſe ad meritum, quod ex principio intrinſeco libero voluntatis, domino illorum actuum prodibant, etſi extrinſecùs impedito.

53 HVNC modum Scotus cum ſuis, adductis *quæſtione præcedenti*, deſumpsêre è D.Bonau. *in 3.diſt.12.art.2. quæſt.1. ad 2.* Sed alio modo ponit S. Doctor priuilegium Chriſti, ſcilicet, vt eſſet in eo liberalitas obſequij ſine vertibilitate ad malum, qualis eſt in viatoribus hominibus, nam ipſe erat ſupra homines. Videtur tamen (fateor) S. Doctor aliquid amplius velle, dum affert exemplum Dei, qui abſque vlla vertibilitate nobis omnia largitur dona; ſed non ponit in omnibus ſimilitudinem; non enim voluntati humanæ Chriſti attribuit immutabilitatem Dei, qui dum nobis bona dat, quæ ante non dabat, nullatenus mutatur; agit enim Deus ſeipſo, non per actus diſtinctos à ſe, vt anima Chriſti, & aliæ creaturæ: Sed in hoc ſtat ſimilitudo; quòd anima Chriſti poteſt elicere, & non licere actus illos, ſicuti verè etiam Deus dat nobis dona, cùm poſſit non dare, & quocumque modo agat, immutabilis eſt proportionato modo proprio ſtatui conuenienti, vt immutabilitas Dei ſit per eſſentiam, ſed animæ Chriſti per gratiam vnionis, non omoimodè, ſed ad malum, ad bonum verò ſpecificatiuè; at quoad exercitium ex ſuppoſitione.

54 NOTA, Seraphicum hîc intendere, libertatem ad malum non eſſe de eſſentia propriæ libertatis; nam Deus liberè, & contingenter diſtribuit nobis dona, & tamen ad malum inflexibilis eſt, & hoc modo applicitum animæ Chriſti ſtat, quo pacto applicatur etiam à Paſqualigo *diſp.94.ſect.5.* non rectè tamen cum Centino *diſp.10. c.8.* ex Scoto *3.diſt.16. quæſt.2.* etuit libertatem Chriſti ad præcepta ſeruanda fuiſſe cum actu neceſſariò, quia libertas ſaluetur magis in arbitrio, quod non poteſt deficere peccando; & poſſe de obiecto neceſſariò habere actum meritorium, vt volendo, Deum eſſe bonum; ſic & meruiſſe Chriſtum, volendo paſſionem ſuam neceſſariam. Similis eſt dicendi modus Paſqualigi, indifferentiam Chriſti conſiſtere in amplectenda obſeruantia præcepti, & refutanda non obſeruantia, etſi neceſſariò.

HI ſanè libertatem, ad meritum requiſitam, non 55
inuenere: adhuc enim eſt libertas ſola dominij cum neceſſitate; neque eſt ad rem ſimilitudo amantis Deum, quia bonus, non enim meritorius eſt actus ex obiecto, vt neceſſario in ſe, ſed neceſſario ſecundùm relationem ad potentiam: Igitur amans Deum ideò meretur, quia poteſt non ferri in illum, non quia Dei bonitas ſit neceſſaria, vel contingens; fertur enim in illum, vt obiectum ſuppoſitum; at quia Chriſtus ferebatur in mortem, vt obiectum non ſuppoſitum, ſed per executionem faciendum, requirebat libertatem in ordine ad ipſam mortem ſubeundam.

MODVS, plurimis Recentioribus laudatus, eſt, 56
Chriſtum, quippe Viatorem, & Comprehenſorem, habuiſſe operationes vtrique ſtatui conuenientes, vtique diſtinctas. Ità viſiu beata, quæ animam rapiebat ad Dei amorem, relinquebat etiam liberam; ſicut enim duplex erat ei ſcientia, nempe beata, & infuſa ſupernaturalis comes gratiæ, viatori neceſſaria ad operandum: ita duo genera habebat charitatis, nempe beatæ, & liberæ.

HÆC vero charitas, etſi quoad ſpecificationem 57
ex impeccabilitate erat neceſſaria; tamen quoad exercitium erat ei viatori libera. Neque quoad exercitium erat ſemper illi præcepta, ſed liberè poterat aliquos actus omittere, & præceptos intenſiores phyſicè habere. Qooad ſpecificationem verò non erant præcepti, quia lex non præcipit neceſſaria. Sic D.Bonau. *diſt.18.quæſt.1.fundam.3.* & *quæſt.2.ad 2.* nec diſplicet Valentiæ *quæſt.19. puncto 2.* Suario *diſp.39.ſect.2.* Lugo *diſp.27.num.3.*

EAM impugnat Vaſquez primò, quia impoſſibile erat, etiam Dei potentiâ, vt dilectio orta ex viſione, occurrente aliqua tentatione, contraria dilectioni Dei, non impediret eius tranſgreſſionem, phyſicè detinendo voluntatem: dilectio enim non influit in actum aliqua actione media, quæ poſſit impediri per Dei potentiam, ſed ſuo quaſi pondere reddit eam inclinatam ad actum præceptum.

CONTRA, quia, licèt qua parte conuerſus in 58
Deum beatificè, eſſet Chriſtus determinatus; attamen vt erat viator, liber erat ad exercitium, nec redundabat actus beatus Deo impediente actum, concurſus ſubtractione, & relinquente voluntatem liberam ad amandum, ſaltem tali intenſione. Hoc autem impedimentum non erat inane, vt fingit Vaſquez *num.28.* ſed prouidum, vt poſſet actibus liberis nobiliſſimis mereri. Erat ergo liber, non quidem ad tranſgrediendum, ſed ad alios actus, vel ad actum illum intenſum, vel remiſſum. Denique Vaſquez ità loquitur, ac ſi de omnibus operatis extiterint præcepta.

SVAREZ *diſp.38.ſect.4.* modum dicendi ſuprà re- 59
latum, dicit non eſſe ſatis firmum, præſertim in hoc, quod amor beatificus impeditus fuerit, ne influeret ad actus obedientiæ, & ſimiles.

DEINDE, quia ſequitur, Chriſtum nunc non eſſe liberum in patria, quia non impeditur amor beatificus. Concludit ergo, beatum in patria determinatum quidem eſſe ad amandum Deum quoad ſubſtantiale amoris; non tamen quoad omnem modum, & perfectionem obiectiuam poſſibilem charitati; vt, v.g. ſemper velit actu honorem Dei, gloriam intrinſecam è ſalutê hominum deriuatam, & ſimilia, quæ ſecundaria ſunt. Hic modus placet etiam Valentiæ.

ENIM

60 Enim verò, quod ille amor beatificus impeditus ſit, ſatis probabiliter oſtendi, & ob motiuum graue, ſcilicet, vt poſſet mereri actu nobiliſſimo charitatis, in quo ſolo plurimi meritum ponunt, vt vidimus *prima ſecundæ, tract. de gratia, diſp. vlt. quæſt.* 8. Quòd verò Chriſtus ex viſione non maneat liber libertate contingentiæ ad actus charitatis, non eſt abſonum. Quod autem (vt D. Thom. *art. 4. ad 3. quæſt.* 18. dicit,) in Chriſto maneat libertas ad hoc, vel illud bonum, hoc eſt, quia actus aliarum virtutum imperantur à charitate beatifica, quæ poteſt in obiectis ſecundariis, hoc, vel illo modo amorem ſuum Deo oſtendere; at amor beatificus non ſolùm quoad ſpecificationē, ſed etiam quoad exercitium eſt neceſſarius, & continuus tali actu, ſicut continua eſt actu viſio beata, à qua neceſſariò oritur; eſt enim veluti pondus animæ, quo inclinatur in bonum clarè cognitum, vt dicebat Vaſquez. Itaque, excepto miraculo, quo multa alia ſtatui viatorum repugnantia in Chriſto reperiebantur, non poteſt illa charitas non habere ſuum actum ex vi beatæ viſionis; & illum ſanè in tali intenſione.

61 Qvod verò beatis remaneat liber actus charitatis ad obiecta ſecundaria, non renuo; at verò circa obiectum proprium charitatis, non ſatis oſtenditur Chriſti libertas, adeo enim enixè, & perfectè fertur omnibus modis in Deum, vt nil relinquat perfectionis, qua feratur in Deum liberè: ille enim amor producitur neceſſariò à viſione ad menſuram meriti, in eo enim ſtat complementum beatitatis eſſentialis, vt oſtendi *prima ſecunda, tract. 1. diſp. 2. q. 6.*

Itaqve concludo, viſionem determinare voluntatem beatam ad Dei amorem in tali gradu; attamen ſufficit, ſi poſſet ex alio per ſcientiam viæ, & gratiam remiſſiorem, eſto actum charitatis producere diuerſum ab actu beatifico, & hic erit meritorius. Idemque poteſt in obiectum ſecundarium redundare: Poſſe verò diuerſo actu, & habitu elici actum charitatis perfectum ex viſione, & imperfectum ex habitu viæ, vt ait Suarez, fruſtra negat Faber *diſp. 39. n. 55.* vt dicam *diſp. ſeq. quæſt. 6.* & hoc potuit præſtare Chriſtus, vt Comprehenſor ſimul, & Viator.

62 Is videtur ſenſus D. Bonau. *diſt. 18. quæſt. 2. ad 2.* Vbi aduerte Seraphicum ſæpè *locis adductis*, videri velle, Chriſtum ad actum charitatis, quo Deum reſpiciebat, non fuiſſe liberum, ſed quoad ea, quæ infrà reſpiciunt, nempe quoad obiecta ſecundaria; tamen loquitur de actu charitatis, vt procedente à beatitudine, vt non poſſet non elicere actum amoris. At quatenus erat Viator, non poterat ſanè ex impeccabilitate non amare Deum, attamen erat liber quoad aliquos actus, & quoad intenſionem charitatis, vt viator, & ad actus circa obiecta ſecundaria ſimpliciter, vt poſſet non velle tunc ſalutem hominum.

63 Hic diſputant quomodo actus virtutum, cùm fuerint præfiniti à Deo, manſerint in eo liberè. De hac vide quæ vniuerſim dixi *p. p. tract. 1. diſp. 21. q. 10.* eadem enim eſt ratio de Chriſto. Interim dico, non fuiſſe præfinitos ante præuiſum ſcientiâ mediâ concurſum liberum voluntatis Chriſti; ideò nil contra libertatem inducitur.

Ex quo ſequitur, neque ex viſione ſuorum futurorum actuum fuiſſe animam Chriſti determinatam ad eos, quia illa ſcientia ſuſpendebat illos actus futu-
64 ros ipſo Iesv volente, qui toto vitæ ſuæ curſu, tot tormenta ſibi conſpiciens imminentia, perpetuò crucifixus pro nobis pependit amans.

QVÆSTIO V.

An voluntas humana fuerit Diuinæ conformis.

D. Bonau. diſt. 17. q. 3.
D. Thom. q. 18. art. 5. & 6.

65 Advertit S. Bonauentura, duplicem poſſe eſſe conformitatem voluntatum, altera eſt in obiecto volito, altera in ratione volendi. Cōformitas autem ſtat præcipuè in ratione volendi. Quamvis igitur & ſenſualitas, & voluntas, vt natura, & vt ratio, vellent diſtincta, quæ ſibi proportionata ſunt, obiecta; tamen conformabantur in ratione volendi, quia quælibet volebat ea ratione, qua volebat ſuperior. Sic appetitus ſenſitiuus, & natura volebant ſuum obiectum, ſicut ratio, ipſa volebat, & ratio, ſicut Diuina voluntas volebat, ideo, &c.

D. Thomas *art. 5.* docet, ſenſualitatem aliud voluiſſe, quàm voluntatem, nam mortem fugiebat, ſic etiam voluntas, vt natura; Deus enim ſinebat eas motus ſuos agere; at voluntas, vt ratio, ſemper fuit Diuinæ conformis.

Hinc *art. 6.* definit, non ob id fuiſſe contrarietatem inter eas, quia non opponebantur ſecundum idem, & iſti motus ita erant temperati, ac inter ſe compoſiti, vt vnus, alium non impediret.

66 Assero, voluntatem Chriſti efficacem, fuiſſe Diuinæ conformem.

Est de fide, nam Scripturæ id teſtantur. Probatur à D. Bonau. Ioan. 4. *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me.* Et cap. 5. 6. & 8. *Non quæro voluntatem meam*, & ſimilia paſſim aſſerit.

Definitvm eſt in ſexta Synodo *act. 4. in epiſtola Agathonis, act. 11. in epiſt. Sophrony, act. 17. in definitione fidei*, vt refert etiam D. Thom. *art. 6.* In Concil. Lateran. ſub Martino I. *conſult. 5. cap. 16.* Vide Suarez *diſp. 38. ſect. 4.*

67 Probatvr deinde à S. Bonauentura, quia ſi repugnaſſet, fuiſſet peccati rea, quod eſt horribile. Aliquam difficultatem affert id Matth. 26. *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix.* His verbis videtur refugiſſe mortem, licèt ſciret voluntatem Patris eſſe, vt moreretur.

D. Hilarivs, & D. Hieronymus *ad eum locum* dicunt, Chriſtum triſtem fuiſſe non de morte, ſed de ſcandalo diſcipulorum, & Iudæorum, & hoc ſibi amariſſimum fuiſſe. Idem habet D. Anſelmus. Hanc expoſitionem refert Vaſquez *diſp. 73. cap. 2.* ex D. Bonau. *ad 22. Lucæ.* Id primus dixit Origenes *lib. 1. contra Celſum*, nempè Chriſtum refugiſſe mortem, quatenus erat inferenda à Iudæis eorum exterminio.

68 At quia communiter PP. concedunt, Chriſtum triſtem fuiſſe de morte, ideò aliter exponendum.

Aliqvi reſpondent, voluntatem humanam non fuiſſe diuinæ contrariam, quia fuit conditionalis, ſi Patri placeret. Ita Durandus *in 2. diſt. 15. quæſt. 2. n. 9.* Gabriel *in 3. diſt. 17. quæſt. vnica, art. 2. concl. 3. & 4.* imò & D. Thom. *3. p. q. 21. art. 4.* Caietanus ibi, & communiter Recentiores poſt D. Bonau. ad illa verba, Lucæ 22. *Pater, ſi vis, transfer calicem, &c. Veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat.* Vbi D. Bonau. In quo apparet, quod diſcretè petebat, quia voluntatem carnis voluntati rationis, & voluntati diuinitatis ſubiiciebat.

Neqve inde fit, voluntatem in aliquod abſolutum non tetendiſſe, tendebat enim abſolutè in diuinum placitum, quod Vaſquez non aduertit.

Aliqvi

69 ALIQVS dicunt, ideò voluntatem humanam non fuiſſe contrariam Diuinæ, quia ipſe Deus voluit, vt voluntas humana refugeret mortem, & naturæ ſenſum patiens trepidaret. Hoc pacto voluntas creata, non modò non fuit contraria, ſed conſona Diuinæ. Porrò autem Deum ita voluiſſe teſtatur D. Damaſcenus *3. de fide, cap.* 18. Ità reſpondet D. Bonau. *hîc*, Richardus *eadem diſtinctione* 17. *art.* 1. *quæſt.* 3. *in ſecunda ratione*, Gabriel *quæſtione vnica, art.* 2. *concluſione* 6. Durandus *quæſtione* 1. *num.* 8. Marſil. *in* 3. *quæſtione* 55. *articulo* 3. *prima parte*, & *ſecunda articuli*, Maior *diſtinct.* 17. *quæſt.* 1. *concluſione* 2. & 3.

70 HANC expoſitionem ait Vaſquez non ſatisfacere; nam ſi quacumque voluntate Dei poſita mance in humanitate Chriſti hæc voluntas: *Nolo mori*, & in Deo hæc: *Volo moriaris*, quamvis Deus velit, vt humanitas nolit mori, adhuc videntur contrariæ voluntates, ex ipſa voluntate diuina profectæ, quod magis difficile eſt; neque enim Deus author eſt voluntatum in Chriſto contrariarum.

HÆC tamen ex ſimplicitate obiicit: nam ſenſus D. Bonauenturæ non eſt ille, quem Vaſquez fingit, vt Deus vellet, Chriſtum mori, & idem Chriſtus nollet mori; ſed voluit, Chriſtum mori abſolutè, & ſimul voluit, vt pateretur eam fugam natura, vt mortem paueret; abſolutè verò acceptaret mortem: ſed inefficaciter refugeret. Ità intelligit Seraphicum etiam Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 4. quem ſenſum ſibi, & Scoto adſcribit Vaſquez.

71 ALII exponunt, voluntatem humanam in Chriſto non fuiſſe contrariam diuinæ, quia voluntas, qua Chriſtus refugiebat mortem, erat naturalis, non vt ratio. Ità D. Thomas, & Caietanus *hîc, artic.* 5. & 6. & *quæſt.* 25. *artic.* 3. Durandus 3. *diſtinctione* 17. *quæſt.* 1. *num.* 8. Richardus *art.* 5. *quæſt.* 3. Paludanus *quæſtione citata.* Eadem habet S. Bonau. *ad* 22. *Luc.*, *citato loco*, & *quarta parte Breuil. cap.* 8.

HANC expoſitionem refellit Vaſquez, quia in Chriſto non fuit aliquis primus motus voluntatis abſque deliberatione.

72 HÆC tamen eſt ineptia, nam quia Deus volebat, humanitatem Chriſti actus ſuos habere, ideò & voluntas deliberata idipſum volebat, nempè, vt natura refugeret ſuo inſtinctu mortem; attamen ipſa deliberatio non ferebatur in hoc abſolutè adimplendum: ſed Diuinæ voluntati omninò ſe, ac naturam compoſuit, ſinens interim triſtari, & pati fugam illam: Ità non fuit primus motus rationem

QVÆSTIO VI.

Vtrum in CHRISTO *fuerit voluntas Efficax, & Inefficax.*

73 SVPPONO primò, in Chriſto fuiſſe voluntatem potentiam, quæ dicitur efficax, vel inefficax quoad actus.

SVPPONO ſecundò, in voluntate Chriſti fuiſſe omnes actus humanæ voluntatis, exceptis prauis. Ex his aliqui ſunt efficaces, alij inefficaces.

CONSTAT ſanè efficaces fuiſſe eos, qui ad noſtram redemptionem ſpectant: *Oblatus enim eſt, quia ipſe voluit.* Iſa. 53. vt habet S. Bonau. relatus *q.* 2.

FVISSE etiam inefficaces probauimus *quæſt. præc.* ex illo Matth. 26. *Pater, ſi poſſibile eſt, &c.*

74 ISTI actus inefficaces fuere in Voluntate Chriſti, vt natura, quatenus ſcilicet procedebant ex ſola inclinatione naturali, quam voluntas habet ad commodum ſuum, vel naturæ ſuæ; & hæc habet portionem ſuperiorem, qua tenderet ad bonum vltimum naturæ ſuæ; & portionem inferiorem, quâ ad naturæ conſeruationem tenderet. Vide Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 2.

QVOMODO verò voluntas Chriſti humana fuerit impleta dixi *diſp.* 55. *quæſt. vlt. in fine.* Ex dictis patet id, quod definit S. Thom. *quæſt.* 19. *art.* 1. fuiſſe in Chriſto operationes non modo Diuinas, ſed etiam humanas, ſicuti in eo erant voluntates, Diuina, & Humana, vt arguit S. Doctor *diſt.* 57. *q.* 1. *in fundam.* tali pacto fuit in eo multiplex operatio: Ergo multiplex natura; & è contra. Hoc definitum eſt contra hæreticos veteres, vt dixi *quæſt.* 1. maximè verò in ſexta Synodo ad hoc congregata, & à Leone *epiſt. ad Flauianum.*

75 VNAM tamen fuiſſe operationem humanam, ſicuti vnum erat principium, ideſt Voluntas, certum omninò aſtruunt Theologi; nam operationes ſenſitiuæ noſtræ, ſunt operationes quidem Hominis, non tamen Humanæ, quia non fiunt ex principio humano; ſi tamen fiant ad imperium voluntatis, ſunt Humanæ, ſic deambulatio erit operatio humana, ſi imperante voluntate fiat. De his vide D. Th. *q.* 19. *art.* 2.

76 Ex operationibus Chriſti aliæ fuerunt naturæ Diuinæ, vt creatio; aliæ Humanæ, vt deambulatio, quas voco humanas, quia aliis etiam puris hominibus conueniunt, tametſi ad eas decorandas Verbum operaretur. Aliæ tandem mixtæ, vt iuſtificatio, vbi principaliter Deus phyſicè, meritoriè verò Humanitas operabatur, vt docet S. Doctor paſſim.

DISPVTATIO XXI.

DE MERITIS CHRISTI.

CVM Meritum ſit Voluntatis proles, & appendex, rectè poſt diſputationem de Humana Chriſti Voluntate, de ipſius Merito agitur: Et quidem Chriſtum etiam infinitè meruiſſe, ſat probatum eſt *diſput.* 3. idque inſuper demonſtrant hominum demerita, cùm ad hæc tollenda ipſe venerit, vitæ noſtræ, vitiis deprauatæ, virtutum ſuarum merita opponendo; ſic enim contrariis contraria curantur, vt Medicorum conſtans eſt regula: Hic igitur duo tantùm reſtant diſcutienda; Quando ſcilicet, & quid Chriſtus meruerit, quibus præmittitur aliqua difficultas de operibus, per quæ mereri poterat. Tempus autem, de quo dubitandi locus eſt, reſpicitur præcipuè in ordine ad inſtans conceptionis; & paſſionis, cùm de his ambigere licet, num tunc præcisè Chriſtus Viator extiterit: Item peti poterit aliquid de tempore, mortem ſubſequente, ſiue de continuatione meriti toto vitæ tempore. Deinde quæ Chriſtus meruit, poſſunt ſubdiuidi in ea, quæ vel ſibi, vel quæ nobis obtinuit: Iſta ad gloriam tum eſſentialem; tum accidentalem, ſeu ſecundariam reducuntur: Hæc verò ponderare libet iuxta multiplicem opem, quam nobis afferri neceſſe erat, vt è peccati abyſſo liberaremur: Hanc difficultatum ſeriem per plures quæſtiones hic proſequemur: Si quæ autem, huc recurrentia, alibi diſcuſſimus, ea obiter in principio proximæ quæſtionis percurremus.

QVÆSTIO I.

Quibus operibus CHRISTVS *meruerit.*

1 SVPPONO è *prima ſecunda, tract.* 5. *diſput.* 4. *quæſt.* 7. requiri ex parte merentis, primò, vt ſit in gratia: Secundò, vt ſit liber libertate contradictionis: Tertiò, vt ſit Viator.

Ex parte verò operis ſuppono ex dictis ibi *quæſt.* 8. requiri vt ſit opus moraliter bonum, non tamen vt ſit ex charitate; ſed alia etiam opera bona aliarum virtutum eſſe meritoria.

2 PRÆTEREA ſuppono, ex parte Dei requiri etiam pactum, vt oſtendi *eadem diſputatione, quæſt.* 4. ex quibus conditionibus manifeſtum eſt, Chriſtum mereri potuiſſe: Eſt tamen difficultas de actibus præceptis lege naturali, puta Charitatis; quo pacto fuerint liberi, de quo aliqua dixi *diſput. præced. quæſt.* 3. & 4.

DVOS præcipuè modos attuli tuendæ huius libertatis.

SVPPONO, ex duplici capite Chriſtum neceſſariò eis præceptis obtemperaſſe: Primò ex vi vnionis, eum reddentis impeccabilem, vt dixi *diſp.* 17. *quæſt.* 2. Deinde ex beata viſione, vt dixi *diſp.* 20. *quæſt.* 4.

IAM verò ex priori capite cùm ſola præcepti ſubſtantia redderetur neceſſaria, poterat intenſione, & extenſione actuum mereri. Rurſus cùm non præciperentur multiplicationes actuum; etiam his mereri potuit multiplicatis. 3

RATIONE verò beatæ viſionis non impediebatur libertas, quia cum ex priuilegio ſimul etiam eſſet viator, poterat è ſcientia viæ actus viatoris elicere, vt docent Suarez, & alij.

INSTAT Vaſquez, tum quia per ſcientiam infuſam non valet Deum noſſe: Tum quia diuerſitas ſcientiæ non cauſat diuerſitatem amoris, ſi obiectum ſit idem.

AT primum falſum eſt, quia, licèt non obiiciat Diuinam eſſentiam, vt in ſe eſt, ſed ad modum, 4

quo

quo noſcuntur abſtracta, tamen ſatis obiicit, vt more viæ ametur; ex quo poteſt diuersè apprehenſum amare, prout voluntati propouitor liberè; quippe non exhibeat clarè, vt viſio, bonitatem Diuinam, in qua ſemper intuens neceſſariò eam amet ob rationes latas *diſp.20.loco citato*, & ea profeſſo *prima ſecunda, tract.1. diſp.2.quæſt.11.& 12.* Vnde ruit & altera oppoſitio Vaſquij.

5 INSTAT Lugo *diſp.27.num.3.* eſto poſſet ex notitia viæ Deum amare, adhuc neceſſariò amabat, cum eſſet impeccabilis.

DICO, id iam ſolutum ſuprà: potuit enim actus liberè intendere, extendere, & multiplicare tempore, quo non vrgeret præceptum.

ADDE alterum modum allatum *diſp.20. quæſt.4.* quo vtuntur Valentia *quæſt.19. punct.2.* Salas *Tom.1. prima ſecunda, tract.2.diſp.7.ſect.1.* & alij, quibus arridet Lugo *num.4.* actum etiam beatum, etſi ferretur neceſſariò in Deum, tamen ad bona extrinſeca gloriæ, & honoris Diuini libero cieri amore.

6 INSTAT Suarez. Actus ille eſt vnus ſimplex amoris Dei, qui extra redundat: Ergo totus eſt neceſſarius, vel totus liber.

DICO, non fuiſſe ſimplicem, ſed extenſum, & quoad obiectum eſſentiale potuit ſolum reſpicere, non extendendo ad extrinſeca, quæ liberè attingit.

7 MERVISSE autem actibus ſupernis virtutum moralium infuſarum, v.g. Iuſtitiæ, Miſericordiæ, &c. ſupponunt vt certum Theologi, & duo Pontifices Pius V. & Gregorius XIII. in Bulla contra Baium ad prop. 20. Imò Apoſtolus *Philip.2.* adſcribit eos obedientiæ exaltationem Chriſti; eſto enim ſemper altiſſimo motiuo charitatis imperati, attamen potuit non imperare. Quæ enim neceſſitas imperandi ieiunij quadraginta dierum adeò ſeueri? pernoctandi in precibus? &c.

DEINDE potuere actus ex virtutis motiuo proprio elici, intendi, extendi, & multiplicari, vt ait Lugo *num.6.*

8 HINC obiter deciſa eſt ea quæſtio: Vtrum anima Chriſti poſſet elicere actus minoris perfectionis, relictis perfectioribus: eſto enim omnes ex dignitate operantis eſſent valoris infiniti moralis, & ratione viſionis ad actus neceſſarios intenſiſſimos eſſet determinata; attamen ad non præceptos actus erat libertima; & ad præceptos ipſos quoad intenſiones, & motiua, vt docent Valentia *diſp.1. quæſt.19. punct.2. ad finem*, Vaſquez *diſput.74. num.36.* Salas *Tom.1. in primam ſecunda, tract.2. diſp.7.ſect.8.* Suarez *diſp.37.ſect.4.* & alij adducti *quæſt.3.& 4.* quam quæſtionem à veteribus via indicatam ait Lugo *diſput.16.ſect.10.* nec mirum cum ex aliis dictis conſequenter definita ſit.

QVARE S.Bonauentura ex dictis *quæſt.4.* & ex dicendis *diſp.21.* id iam definitum reliquit, potuiſſe Chriſtum tales actus habere, eoſque habuiſſe.

9 PROBATVR à Lugo *diſput.26. numero 134.* vnico graui fundamento Seraphici *diſt.18.quæſt.2. ad primum.* Determinatio omnimoda aufert libertatem neceſſariam ad opus laude dignum, vt docet Ariſtoteles; & latiùs oſtendi *prima ſecunda, tract.5. diſputatione 4. quæſt.7.* Qui enim eſt quoad ſpecificationem determinatus, & quoad exercitium, quid meretur, cùm nequeat omnino non agere? Iam verò Chriſtus, licèt ex gratia vnionis, & ſanctificante eſſet determinatus quoad ſpecificationem, vt peccare non poſſet; attamen habuit libertatem exercitij neceſſariam ad meritum. Quod ſi fuiſſet determinatus ad optimum præciſum, non affuiſſet ei libertas in genere moris, ad laudabilitatem actuum requiſita.

DICVNT potuiſſe eligere hunc, vel illum actum optimum, atque ità liberum fuiſſe.

AT quæ laus, ſi antecedenti neceſſitate alterum eligere cogitur? Nulla ſanè, ſicut nulla eſt vituperatio, ſi quis perplexus ex ignorantia inuincibili inter duos actus, æquè prauos, alterum eligat.

ASSERO primò, Chriſtum per actus charitatis meruiſſe: Eſt communis Theologiæ ſententia; vt notat Caſpenſ. *diſput.10.ſect.2.* quos refert Maſtrius *diſput.3. quæſt.10.* Lugo *diſput.27. ſect.1.* contra Vaſquez *diſput.74.* 10

PROBATVR ex dictis *diſp.præc.quæſt.3.& 4.* hoc enim actu nobiliſſimo, in quo conſiſtit præcipuè meritum, debuit Chriſti meritum eſſe ornatum. Habuit verò cætera ad tale meritum requiſita; Inſuper libertatem quoad exercitium, vt poſſet, & elicere, & deſiſtere ex cognitione infuſa, & gratia Viatoris; tametſi quoad actus ſpecificationem non eſſet liber, vt poſſet Deum odio proſequi. Deinde, quia erat liber circa intenſiones actuum, & alia ad eos ſpectantia. Tertiò, quia erat liber quoad obiecta ſecundaria, vt ea Dei amore deſideraret mori ob noſtram ſalutem, quod eſt nouum motiuum immutans, & eleuans ſubſtantiam actus, vt dudum prælibaui.

NOTA, Seraphicum *diſt.18.art.2. quæſt.1. ad 2.* non negare noſtrum aſſertum; ſed ſolum dicere, Chriſtum ſua charitate intenſiſſima beatâ non meruiſſe eandem, & quia erat donum, ideò non poterat eam mereri. Videtur tamen negare *art.2. q.1. fundamento vltimo*, ſed loquitur de actu beatifico, de quo dixi *diſput.præced. quæſt.4. in fine.* 11

DICES, hoc pacto fuiſſe duo accidentia, nempe duos actus, ſolo numero diuerſos in eodem ſubiecto.

RESPONDETVR, eſſe ſpecie diſtinctos, ſicut diuerſa eſt ratio gratiæ viæ, & charitatis gloriæ, à qua procedunt.

ASSERO ſecundò, Chriſtum meruiſſe actibus obedientiæ. Patet ex dictis *diſput. præced. quæſt.3.* quia cum cæteris conditionibus habuit etiam libertatem circa præceptum moriendi, & alia, de quibus erat difficultas. 12

Ex his habes, in quantas anguſtias conijciant merita Chriſti Recentiores nonnulli, qui volunt, ſolo actu charitatis poſſe acquiri meritum, & actibus aliarum virtutum meritum negant, atque reſtringunt meritum Chriſti ad circumſtantias aliquas, in adimplendo præcepto charitatis, cogentes Chriſtum obedientiam etiam ex charitatis motiuo neceſſario adimplere.

SANE Chriſtum humilitate, patientia, paupertate, & ieiuniis meruiſſe oſtendam *quæſt.7.* 13

QVÆSTIO II.

Quandonam CHRISTVS *mereri inceperit.*

D. Bonau. diſt. 18. q. 2.
D.Thom. quæſt. 19 art.4.

PRIMA opinio eſt, Chriſtum incepiſſe intrinſecè in primo inſtanti incarnationis. Ità D. Th. *q.34.art.3.* & *in 3.diſt.18. quæſt. vnic. art.3.* vbi Magiſter & communiter Theologi, Richard. *art.1.q.2.* Scot. *quæſt.vnic.§.Eſt igitur*, Argent. *q.1.art.3.concl.2,* 14

Gabr.*quæſt.vnic.art.*2.*concl.*5.Almain.*quæſt.*1.*concl.*5. Maior.*quæſt.*1.Paludanus *quæſt.*1.*art.*2. Marſil.*q.*12. *art.*1. *concluſ.*4. Dtiedo *de captiuit.*3.*tract.*2.*cap.*2. *p.*3.*art.*3.*concl.*3. & recentiores Thomiſtæ, Becan. *cap.*14.*quæſt.*4.Vaſquez *diſp.*75.*cap.*2. Fauentinus *diſp.*44. *cap.*4. Soarez *diſput.*39.*ſect.*3. qui pro ea refert D. Bonauenturam.

Secvnda ſententia eſt, Chriſtum incepiſſe mereri poſt primum inſtans Incarnationis tantùm. Ità Durandus *diſt.*18.*quæſt.*2.Alenſ.3.*part.quæſt.*17.*memb.*2.*art.*1. cuius ſententiam cenſeri probabiliorem ab Alberto 3.*diſt.*18.*art.*6.ac Bonauentura hic, refert Vaſquez *cap.*1. idem cenſebunt facilè, qui negant, Angelum in primo inſtanti mereri potuiſſe.

15 Seraphicvs in hac quæſtione eſt problematicus, & quidem Chriſtum meruiſſe etiam in primo inſtanti incluſiuè, ait *ad vltimum*, eſſe probabilem, ac piam ſententiam,quippe quantum poteſt,Chriſto concedit; negatiuam verò ait faciliorem, & magis ſuo tempore acceptam: Vtramque verò rationabilem; ideò ad vtriuſque argumenta reſpondet.

16 Assero primò, probabile eſſe, Chriſtum in primo inſtanti incepiſſe mereri.

Probatvr illo Hebr.10. *Ideò ingrediens mundum dicit: hoſtiam & oblationem noluiſti, corpus autem aptaſti mihi, tunc dixi: ecce venio.*

Probatvr à D. Bonau.ex illo Hierem. 31. *Nouum facit Dominus ſuper terram: FOEMINA CIRCVMDABIT VIRVM.* Si ergo fuit vir à primo inſtanti, quo circumdatus eſt in vtero B. Virginis, cùm & habuerit gratiam: Ergo non fuit otioſus, & habuit actus virtutum, & meruit, vt notat eiſdem verbis Lyra, & Carthuſianus, quod quidem de virtutibus quoad habitus non verificatur; hos enim habent etiam alij infantes in Baptiſmo, neque hoc eſſet nouum; ſed quo ad actuum exercitium. Hoc argumentum deſumpſit Scotus *loco cit.* & Faber.

17 Probatvr ſecundò à S.Doctore cum Magiſtro ex D.Gregorio,lib.1.in Ezechielem, homil.6. *Non habuit*,inquit, *omnino Chriſtus, iuxta animæ meritum, quo potuiſſet proficere.* Ex quo deducit Magiſter, ab inſtanti incluſiuè conceptionis eum meruiſſe; alioqui proficere potuiſſet.

Attamen reſpondet S.Bonau.poſſe intelligi has authoritates de merito in habitu, quatenus dicit gratiam, quæ eſt meriti fundamentum.

Probatvr tertiò à S. Doctore. Sic fuit perfectus proportionaliter Chriſtus in ordine gratiæ, & ſcientiæ infuſæ, ſicut fuit in ordine gloriæ; at in ordine gloriæ habuit actum beatum à primo inſtanti: Ergo. Hoc argumento vtitur Suarez.Maior probatur, quia in neutro indiguit ſucceſſione, neque recurrere ad phantaſmata.

18 Respondet tamen, non ex mente ſua, ſed authorum ſecundæ ſententiæ, quod in omni genere, & ordine ſtatuum Eſſe præcedit Operari,ex quo deducitur habuiſſe prius habitum gratiæ, & gloriæ,& poſtea operationem.Vnde infertur,in primo inſtanti incluſiuè conceptionis non fuiſſe beatum, ideſt eliciuiſſe actum beatificum. Ideò S. Doctor hanc reſponſionem non affert, vt ſuam, neque eam approbat.

Probatvr quartò à D. Bonauent. quia ſicut Lux eodem inſtanti eſt, & illuminat; ita & gratia eodem inſtanti eſt, & operatur, & multò magis in anima Chriſti.

19 Respondet S. Doctor eodem modo, ex aliorum ſenſu,priùs Eſſe,deinde operari,eſſe ponendum. Attamen hoc reſponſum ipſe non approbat, quia licet prius natura ſit Lux, quàm illuminet, tamen non prius tempore, vt docet *in* 2. *diſt.*2.*p.*1.*q.*2. & *in hac quæſtione ad primum.*

Probatvr quintò. Sicut animæ noſtræ ſe habent ad demeritum; ita Chriſti anima ad meritum; ſed animæ noſtræ in ipſo inſtanti infuſionis habent reatum culpæ originalis: Ergo ille eodem inſtanti habuit exercitium virtutum.

Respondet tamen S.Doctor, non eſſe ſimile, quia anima habet originale per modum habitus; non quantum ad actum. 20

Probatvr ſextò à S.Doctore *in corpore*,ratione, quam eſſe vnicam ait Vaſquez ad hoc probandum. Quod non repugnat, eſt concedendum, maximè Chriſti dignitati, excellentiæ, & efficaciæ eius gratiæ: Sed hoc non repugnat, vt patebit è ſolutis argumentis, & facit ad excellentiam Chriſti, & dignitatem eius gratiæ: Ergo. Eadem ratione nititur Suarez *loco cit.* & Becanus *ſuprà.*

Assero ſecundò, probabile etiam eſſe, Chriſtum à primo inſtanti intrinſecè non meruiſſe.

Probatvr à D. Bonau. primò. Priùs eſt eſſe, quàm agere: Ergo anima Chriſti priùs habuit eſſe gratiæ, quàm egerit in eo ordine ad finem ſupernaturalem. 21

Respondet tamen S.Doctor,Maiorem eſſe de prioritate naturæ: Sic enim Lux priùs naturâ eſt, quàm luceat; non autem priùs tempore.

Probatvr ſecundò à D. Bonau. Quod exit ab otio in actum, priùs quieſcit, quàm agat, & omne tale prius eſt, quàm operetur: Sed anima Chriſti incepit mereri: Ergo priùs quieuit in primo inſtanti.

Respondet S. Bonau. non ideò creaturam incipere operari, quia exit ab otio in actum, ſed quia incipit à non eſſe ad eſſe. Prætereà falſum eſt, operantem, qui exit de otio in actum per ſe ſuæ naturæ conuenientem, priùs eſſe tempore. 22

Probatvr tertiò à S. Doctore ratione, quam deſumpſere Henricus, Scotus, Faber, & alij. Meritum non poteſt eſſe ſine libertate; at in primo inſtanti non poteſt eſſe libertas; Ergo. Minor probatur; ad libertatem requiritur plurium cognitio, ac conſultatio præuia; ſed hæ requirunt ſaltem inſtans præuium: Ergo.

Respondet D. Bonau. quamvis ita ſit naturaliter, ac ordinario modo, tamen habens ſcientiam ſupernaturalem, & lumen gloriæ, poteſt plura ſimul intelligere ſupernaturaliter, nec indiget diſcurſu, & mora temporis, vt deliberet; ſicut cytharedus eximius ex habitu ſonans, qui non diſcutrit, vt ait Ariſtoteles 3.*Eth.cap.*10. Hanc reſponſionem ipſi Seraphico reddunt D.Thom. *quæſt.* 34. *art.*2. *ad* 2. Scotus *in* 3. *diſt.* 18. *quæſt. vnic.* §. *Eſt igitur*, Vaſquez *num.*8. Fauentinus *num.*3. qui iactat,egregium hoc eſſe Scoti reſponſum. 23

Audit tamen Seraphicus, malè contra ſe hanc reſponſionem iactati ad refellendum hoc idem argumentum, quo probat, non potuiſſe Angelum in primo inſtanti peccare; non enim Angelus ſic poterat cognoſcere ſimul plura, ſicut anima Chriſti. 24

Prætereà peccatum dicit oppoſitum rectitudini naturaliter, quæ non poteſt eſſe ſimul cum eo in eodem inſtanti; at meritum dicit rectitudinis naturalis complementum. Licèt igitur non potuerit eſſe ſimul ſubſtantia cum actu, contrario rectitudini naturali; tamen potuit eſſe cum actu complente illam.

Probatvr quartò à S.Doctore: Angeli in primo

primo inſtanti non potuere peccare : Ergo nec Chriſtus in eo inſtanti mereri.

25 Respondet tamen, negando paritatem, tum propter excellentiam Chriſti; tum propter diſparitatem; nam ſi peccaſſet, ſecuta eſſent contradictoria, quia in eodem inſtanti habuiſſet rectitudinem naturalem, & oppoſitam obliquitatem per peccatum; at meritum induxiſſet ſolùm perfectionem rectitudinis naturalis.

Probatvr vltimò à D. Bonauent. id, quod habetur in primo inſtanti ſui eſſe, adſcribitur danti illud eſſe, ſic qui in primo inſtanti eſſet claudus, reciperet claudicationem à generante. Si ergo Chriſtus in primo inſtanti meruiſſet, iam meritum adſcribendum eſſet Deo creanti.

26 Respondet S. Doctor, verum eſſe de his, quæ ſunt meræ receptationes, non autem de his quæ ſimul habent cooperationem. Vnde poteſt Sol ſtatim creatus propria operatione illuminare. Hoc verò eſt argumentum, quo probat S. Thomas, non potuiſſe Angelum in primo inſtanti creationis peccare, quia culpa Deo adſcriberetur.

QVÆSTIO III.

An Christvs *meruerit poſt conceptionem ſemper.*

{ D. Bonauent. diſt. 18. q. 2. a. 2.
D. Thom. q. 19. art. 3.

27 Dvrandvs *diſtinctione* 18. *quæſtione* 2. ſenſit, animam Chriſti toto tempore infantiæ, & partim in pueritia mereri non potuiſſe, quia non poterat vti ſenſibus neceſſariis ad intellectionem, præuiam deliberationi.

Vera tamen ſententia eſt, Chriſtum à conceptione ſemper vſque ad mortem meruiſſe. Ità D. Bonauentura *hìc*, & *quarta parte Breuil. cap.* 7. D. Thomas *hìc*, & Theologi communiter cum Magiſtro *diſtinct.* 18. vbi Richardus *art.* 1. *quæſt.* 1. Scotus *quæſtione vnica*, Argentina *quæſt.* 1. *art.* 3. *concluſione* 2. Gabriel *quæſtione vnica*, *articulo* 2. *concluſione* 5. Almain. *quæſtione vnica*, *concluſ.* 5. Maior *quæſtione* 1. Paludanus *quæſtione* 1. *artic.* 2. Marſil. *quæſtione* 12. *artic.* 1. *concluſ.* 4. Driedo *de captiuitate*, *tract.* 2. *cap.* 2. *punct.* 3. *artic.* 3. *concl.* 3. Lugo *diſp.* 27. *ſect.* 4. Suarez *diſp.* 39. *ſect.* 3. & apud eos cæteri.

Assero cum hac ſententia, Chriſtum iugiter à conceptione ad mortem vſque meruiſſe.

28 Probatvr primò à D. Bonauentura ex 2. Philip. *Cum in forma Deo eſſet, ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem: Propter quod & Deus exaltauit illum.*

Vbi oportet penſitare, Chriſtum ſtatim ac hominem factum, & humiliatum, dici factum obedientem vſque ad mortem Crucis; Ergo ab eo inſtanti vſque ad mortem fuit in exercitio virtutis obedientiæ. Quod verò hoc fuerit ad meritum, eſt euidens ex his, quæ ſubdit Apoſtolus: *Propter quod & Deus exaltauit illum, &c.* Vbi hoc præmium aſſerit conceſſum virtuti obedientiæ Chriſti. Ità deducit cum D. Auguſtino *Tract.* 105 *in Ioannem citando*, D. Bonauentura *fundamento ſecundo*.

Calvinvs, vt refert Adamus, ad eum locum Apoſtoli reſpondet, hoc teſtimonio ſolum haberi ſimplicem conſecutionem gloriæ, non autem cauſam meritoriam. 29

At impudenter id negat, nam particula: *Propter quod*, cauſam ſignat, & ità PP. hanc cauſam referunt in meritum Chriſti. Ità Ambroſius *ad eum locum*, Chryſoſtomus *homil.* 7. *in epiſtolam illam.* Baſilius *lib.* 4. *contra Eunomium.* Auguſtinus *tract.* 104. *in Ioannem*, vbi ait: *Humilitas claritatis eſt meritum: claritas humilitatis eſt præmium*, vt refert S. Bonauentura *ad cap.* 17. *Ioan.* ad ea verba: *Pater clarifica filium tuum.* idem habet S. Auguſtinus *lib.* 2. *contra Maximinum*, *cap.* 5. & *lib.* 3. *cap.* 2. Cyrillus *lib.* 3. *theſauri*, *cap.* 2. & *lib.* 11. *in Ioan. cap.* 17.

Probatvr verò à D. Bonauentura præcipuè *vltimo fundamento.* Si Chriſtus à conceptione in infantia non meruit: Ergo fruſtra fuerunt tot opera inſignia Chriſti, tot paſſiones in Natiuitate, Circumciſione, &c. hoc autem exiſtimat S. Bonauentura, eſſe impium dicere. Quare Vaſquez *num.* 6. hac ratione vocat opinionem Durandi temerariam. 30

Qvod enim in illis heroïcis operibus Chriſtus emeritus ſit, apertè aſſeritur à Patribus.

S. Avgvstinvs ſerm. 11. de tempore in fine, ait: *Adoremus pannos infantiæ, ex quibus facta ſunt exemplaria naturæ.*

S. Bernardvs ſerm. 1. de Circumciſione Domini, ait: *Quis hominum tanta ſibi non dicam gloria, vel innocentia conſcius æquanimiter circumcidentis manum admitteret? Chriſtus verò patienter, quæ non rapuit, exſoluit.* Et ſerm. 2. ante medium: *Meritò ſanè, dum circumciditur puer, qui natus eſt nobis, SALVATOR vocatur, quod videlicet ex hoc inceperit operari ſalutem noſtram, immaculatum illum pro nobis ſanguinem fundens.* 31

D. Ambrosivs in Lucam *lib.* 2. *cap. de Natiuitate Saluatoris*, in medio: *Ille igitur paruulus*, ait, *ille infantulus fuit, vt tu vir poſſis eſſe perfectus; ille inuolutus in pannis, vt tu mortis laqueis ſis abſolutus; ille in præſepibus, vt tu in altaribus; ille in terris, vt tu in cælis; ille alium locum in eo diuerſorio non habebat, vt tu plures haberes in cæleſtibus manſiones. Qui cùm diues eſſet, propter nos pauper factus eſt, vt illius inopia vos ditaremini: Meum ergo paupertas patrimonium eſt, & infirmitas Domini mea eſt virtus; maluit ſibi egere, vt omnibus abundaret.* Et ſubdit: *Me illius infantis vagientis abluunt fletus; mea lacrymæ illæ delicta lauarunt: plus igitur Domine IESV iniuriis tuis debeo, quod redemptus ſum, quàm operibus, quod creatus.* 32

Argvmenta in contrarium ſunt facilia. Ad Durandum reſpondetur, Chriſtum, ſcientiâ infuſâ vſum, non eguiſſe ſenſibus. 33

QVÆSTIO IV.

An Christvs *meruerit in Paſſione.*

{ D. Bonauent. diſt. 18. quæſt. 3.
D. Thom. art. 5. q. 18.

Assero, Chriſtum in ipſa paſſione meruiſſe.

34 PROBATVR à S.Doctore ex Apoſtolo *Philip.* 2. ſuprà allegato. Cui addit expoſitionem D. Auguſtini *Tract.* 105. *in Ioannem*, vbi id aſſeritur.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *Patientia perfectum opus habet.* Iacobi primo, & vult dicere, inter alia meritoria opera ſancta, patientiam eſſe egregiam: Sed Chriſtus in paſſione ſum-
35 mè patiens fuit: Ergo ſummè meritus eſt. Vide D.Bonauent. multa præclara dicentem. Res hæc eſt abſque difficultate.

QVÆSTIO V.

An CHRISTVS *poſt mortem meruerit.*

36 ASSERO cum omnibus Theologis *in* 3. *diſtinct.* 18. & D. Thom. *quæſt.* 19. *artic.* 3. *ad* 1. *quæſt.* 50. *artic.* 6. *ad* 2. *quæſt.* 56. *artic.* 1. *ad* 3. *quæſt.* 57. *artic.* 6. *ad* 1. & *in* 3. *diſtinct.* 18. *artic.* 2. *ad* 2. & 4. D. Bonauent. *eadem diſtinct.* paſſim, Chriſtum poſt mortem ampliùs non meruiſſe: Lege Suarez *diſp.* 39. *ſect.* 3. Lugum *diſp.* 27. *ſect.* 4. Vaſquez *diſp.* 76.

PROBATVR primò à D. Bonauent. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 1. *ad vltimum*, quia tempus merendi eſt via, quæ morte finitur. Id autem multis Scripturis probat Seraphicus Doctor.

37 AD 9. Eccleſiaſte adhibet ea verba: *Quodcumque poteſt agere manus tua, inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia eſt apud inferos, quò tu properas.* Hoc autem exponit D. Hieronymus intelligendum eſſe de opere meritorio, & de ſcientia, & ſapientia, prout illi deſeruiunt. Cùm enim loquatur Sapiens (vt ibidem S. Hieronymus, & D. Bonauent. notant) generatim de inferno, qui etiam animas Sanctorum ante aduentum Chriſti continebat, negare non potuit ſimpliciter, eſſe in inferno charitatem, & bona opera.

38 NECESSE eſt ergo, vt de opere meritorio loquatur; & ideò ibidem ait, mortuos ibi non habere vllam mercedem. Ità exponit hunc locum etiam D. Gregorius *lib.* 4. *Dialog. cap.* 39. & ideò in Scriptura ſemper retributio operum dicitur eſſe in ordine ad opera huius vitæ, vt Eccl. 11. *Facile eſt coram Deo in die obitus retribuere vnicuique ſecundùm vias ſuas.* Et cap. 14. *Ante obitum operare iuſtitiam.* Et cap. 18 *Ante iudicium para iuſtitiam tibi.* Loquitur autem de iudicio particulari mortis. Ideò ſubdit: *Ne verearis vſque ad mortem iuſtificari*, ideſt in iuſtitia creſcere, vt exponit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *cap.* 10. Additum eſt autem: *vſque ad mortem*, vt ſciamus, illum eſſe merendi terminum.

39 Hoc in parabola Villici *Lucæ* 16. obſeruat S. Bonauentura cum Theophylacto, & Euthymio, nempe deductum villicum ad mortem ad reddendam rationem, intimari non poſſe eum ampliùs villicare. Ibi ad hoc S. Doctor affert ea loca *Eccleſiaſtæ* 9. *Eccleſiaſtici* 18. ſuprà relata. Et illud *Matth.* 18. vbi ſerui vocantur ad reddendam rationem, & *Matth.* 25. idem haberi notat: & id Pſal. 145. *Nolite confidere in principibus, in quibus non eſt ſalus. Exibit ſpiritus eius, & reuertetur in terram ſuam; in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.*

PROBATVR verò idem terminus, etiam Chriſto 40
præfixus, Scripturis teſtantibus, cum morte meritum redemptionis terminaſſe. Hebr. 6. & ſeq. Iſa. 53. *Si poſuerit animam ſuam, videbit, &c.* Clarus eſt locus Philip. 2. *Factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis: Propter quod & Deus exaltauit illum.* Sic explicant Patres, SS. Cyprian. *ſerm. de Aſcenſ.* Hilar. & Auguſt. ad id Pſal. 2. *Poſtula à me, &c.* Vigil. *lib.* 5. *contra Eutych.*

ET ſi extarent ſolæ Scripturæ, generaliter lo- 41
quentes, adhoc Chriſtum excipere eſſet temerarium; vt ait Suarez *diſput.* 39. *ſect.* 3. §. *Dices verò*, cum talis exceptio nullibi in Scriptura, vel Patribus inueniatur: Quin potius nonnulli Patres ad id Ioan. 9. *Me oportet operari opera eius qui miſit me, donec dies eſt: venit nox, quando nemo poteſt operari*, per noctem mortem intelligunt, poſt quam non poteſt aliquis operari meritoriè; & cùm Chriſtus de ſeipſo loqueretur, ſeipſum ſub illa negatione vniuerſali comprehendit. Quæ expoſitio colligitur ex Chryſoſtomo *homil.* 55. *in Ioan.* Auguſtino *Tract.* 44. *in Ioan.* Hieronymo ſuper *Eccl.* 9. & *ad Galat.* 6. Origene *homil.* 3. *in pſal.* 36. D. Bonauent. ad eum locum Ioannis, allegante multas Scripturas, præcipuè id *Eccl.* 9. *cit.* in perſona ipſius Chriſti. Ipſum vide.

NEC dicas, poſſe beatos mereri de congruo, 42
atque adeò & Chriſtum, omne enim meritum negatur beatis. Illud autem congruum dicit impetrationem, non meritum proprium. Et ita D. Bonauentura *in* 4. *diſtinctione* 21. Scotus, & alij Theologi *ibi*, negant beatis omne meritum, vt notat Suarez *ſect. citata.* Idem negat D. Thom. *p. p. quæſt.* 62. *art.* 9. *ad* 2. & *quæſt.* 7. *de malo, artic.* 11.

OBIICIES primò id Rom. 8. *Chriſtus Ieſus, qui mortuus eſt, qui & reſurrexit, qui eſt ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.*

RESPONDETVR ex S. Doctore *ad* 16. *Ioan.* 43
Chriſtum interpellare pro nobis, non quidem nouo merito ad aliquid de nouo impetrandum, vt in vita ſolebat, ſed precando, vt dentur nobis dona, quæ in vita meruit.

HANC reſponſionem refellit Vaſquez, qui *diſput.* 82. *cap.* 2. docet, Chriſtum non orare pro nobis. Ait igitur ſequi, Chriſtum de nouo mereri, quia impetratio eſt meritum ex D. Auguſtino *epiſtola* 105. aut dicendum, nullam eſſe impetrationem, aut condigni meriti.

RESPONDETVR tamen, orationem poſtulan- 44
tem nouum præmium mereri (impropriè tamen) nàm D. Auguſtinus vocat meritum diſpoſitionem fidei ad iuſtificationem. Quis autem dicat, noſtras diſpoſitiones, etiam ſupernaturales, mereri condignè iuſtificationem? At ſupplicatio, vt merita iam acquiſita exhibeantur, non eſt nouum meritum; Sicuti, cùm aliquis laborando acquirit mercedem, ſanè meretur; at verò quando poſtulat, etiam replicatis inſtantiis, vt detur iam acquiſita merces, non meretur ampliùs. Quod verò Chriſtus nunc oret in cœlo pro nobis, oſtendam *diſp.* 23. *quæſt.* 4. contra Vaſquez.

OBIICIES ſecundò illud Ioan. 19. *Cùm vidiſ-* 45
ſent eum iam mortuum, non fregerunt eius crura: ſed vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuò exiuit ſanguis, & aqua. Vbi Patres miris modis eloquuntur, theſaurum Sacramentorum & gratiarum inde emanaſſe: Sequitur ergo, vulnus illud poſt mortem inflictum fuiſſe meritorium.

Hæc

Hæc videntur aſſeri à PP. Ità S. Leo, epiſtola 4. cap. 6. ait: *Et tunc regenerationis potentiam ſanxit, quando de latere ipſius profluxerunt ſanguis redemptionis, & aqua Baptiſmi.* S. Auguſtinus tract. 15. in Ioan. & tract. 120. ait: *Ex latere Chriſti fluxiſſe Sacramenta.* Et illud vulnus vocat
46 oſtium, dicens: *Vigilanti verbo vſus eſt, vt non diceret: latus eius percuſſit, aut vulnerauit, ſed aperuit, vt illic quodammodo vitæ oſtium panderetur, vnde Sacramenta Eccleſiæ manauerunt*, vt refert S. Doctor *ad eum locum.* Ambroſius *in Lucam lib. 10. cap. de commendatione Mariæ*, vocat illam aquam ablutionem; & ſanguinem illum redemptionis. Beda *ad eum locum*, ait: *Vnde Sacramenta Eccleſiæ manarunt.*

Ex Græcis verò idem docent Nyſſenus lib. cui titulus *Teſtimonium contra Iudæos, cap. penultimo*, Chryſoſtomus *homil.* 80. *in Ioan.* Cyrillus *lib.* 12. *in Ioan. cap.* 39.

47 Respondent aliqui, effuſionem illam ſanguinis è latere fuiſſe meritoriam ex priori voluntate Chriſti viuentis, qua vulnus illud in corporis ſanctiſſimi iniuriam acceptauit.

Instat Vaſquez, quia illa effuſio non fuit moralis, cùm non fuerit in poteſtate Chriſti eo tempore. Hoc tamen falſum oſtendam infrà.

48 D. Bonaventvra *loco cit.* eatenus vult, manaſſe Sacramenta ea illo vulnere, quia in illo ſanguine, & aqua ſignificata fuêre præcipua Sacramenta, nempe Baptiſmus, & Euchariſtia: Alterum quo regeneremur; alterum quo nutriamur, in quibus alia etiam, tanquam in primis intelliguntur, quod Vaſquez non aduertit; neque ſolùm hæc, ſed explicitè, etiam alia ſignificata, tanquam oſtia ſalutis. Sic è latere Chriſti ait formatam Eccleſiam, ſicut è latere Adæ facta eſt Eua. Ità Tertullianus *lib. de anima, cap.* 43. Cyprianus *lib. de montibus Syna, & Sion.* Auguſtinus *tract.* 120. *in Ioan.* vt notat D. Bonauent. *ibi.* Idem habetur *Clementina prima, de ſumma Trinitate, & fide Catholica.*

49 Vasqvez *numero* 12. licèt concedat, ità difficultati ſatisfieri; aliam tamen aſſerit fuiſſe mentem Sanctorum Patrum, vt non loquantur de ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, de ipſo ſanguine, & aqua, quæ vocantur ab eis duo Sacramenta. Ità D. Cyprianus, vel alius, *lib. de Paſſione Domini, circa finem*, Ruffinus *in Symbolum*, Auguſtinus *lib.* 2. *de Symbolo, cap.* 6. & *tract. illo* 120. *in Ioannem.* Beda *ad* 19. *Ioan.* Leo *epiſt.* 4. *cap.* 6. Hieronymus *epiſt.* 83. Algerius *lib. de Sacramento corporis Chriſti.*

Ex Græcis, Epiphanius, *hæreſi* 78. Nyſſenus *loco cit.* & Cyrillus.

50 Enim verò, ſi attentè legantur, id ſolùm dicunt, aquam illam, & ſanguinem fuiſſe Sacramenta, ſeu Myſteria, Baptiſmi præcipuè, & Euchariſtiæ, aut aliorum Sacramentorum. Id ſolùm addunt, ea ſignificare etiam Baptiſmum ſanguinis per Martyrium.

Qvare de Sacramentis Eccleſiæ loquuntur, quorum (aiunt PP.) ille ſanguis, & aqua fuere Sacramenta, ideſt, Myſteria, ſeu ſacra ſigna, vt patet legenti.

Referam præcipuè D. Auguſtinum cum Seraphico, cuius teſtimonium extorquet Vaſquez: *Vigilanti verbo vſus eſt Euangeliſta, vt non diceret: latus eius percuſſit, aut vulnerauit, aut quid aliud, ſed aperuit; vt illic quodammodo vitæ oſtium panderetur, vnde Sacramenta Eccleſiæ manauerunt, ſine quibus ad vitam non intratur. Ille ſanguis in remiſſione fuſus eſt peccatorum; aqua illa ſalutare temperat poculum. Hæc & lauacrum* 51
præſtat, & potum. Quibus verbis non vult Auguſtinus, ſanguinem illum ſignificaſſe pretium noſtræ redemptionis, ſed ipſum fuiſſe pretium effuſum noſtræ ſalutis, ſanè virtute voluntatis viui, qui acceptauit illud vulnus, quod in virtute moralem virtutem habuit.

QVÆSTIO VI.

An Christvs *meruerit ſibi gloriam, eſſentialem.*

D. Bonau. diſt. 18. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 19. art. 3.

De vnione hypoſtatica ſatis dixi *diſput.* 6. eam 52
ſub nullius merito cadere.

Qvoad gloriam eſſentialem nonnulli Scholaſtici aſſerunt, Chriſtum eam ſibi meruiſſe. Ità Altiſiodor. *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 7. Maior 3. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. Baſſol. *quæſt.* 1. *art.* 3. Mayro 3. *diſt.* 17. *quæſt.* 1. Bernal. *diſp.* 55. *ſect.* 3. Morand. *tract.* 1. *de Incarnat. quæſt.* 43. eamque probabilem cenſuit Albertus 3. *diſt.* 18. *art.* 4.

Secvnda ſententia negat, Chriſtum meruiſſe 53
ſibi gloriam eſſentialem. Ità Alenſ. *tertia parte, quæſtione* 17. *memb.* 3. *artic.* 1. Albertus *loco citato* & SS. Doctores *hic*, Richardus *diſtinct.* 18. *artic.* 2. *quæſtione* 1. Gabriel. *quæſtione vnica, artic.* 2. Almainus *quæſtione* 1. Marſil. *in* 3. *quæſtione* 12. Durandus *diſtinct.* 18. *quæſtione* 3. Paludanus *quæſt.* 2. *artic.* 3. Sotus 4. *diſtinct.* 21. *quæſt.* 1. *artic.* 2. Henricus *quodl.* 6. *quæſt.* 6. Driedo *de capt. tract.* 2. *cap.* 2. *punct.* 3. Thomiſtæ, Medina, Caietanus, Nazarius *ad artic. cit. D. Thom.* Vaſquez *diſput.* 78. Suarez *diſput.* 40. *ſect.* 2. Valentia *quæſt.* 19. *punct.* 5. Tanner. *quæſt.* 6. *dub.* 5. Raguſa *diſput.* 6. Becanus *cap.* 14. *quæſt.* 7. Lugo *diſput.* 27. *ſect.* 2. Caſpenſ. *diſput.* 10. *ſect.* 3. Paſqualigo *diſput.* 98. Mæracius, Auerſa, Arriaga, & Amicus. Eam tuentur Scotus *diſtinct.* 18. cum tota ſua ferè ſchola, vt referunt Bellutus *diſp.* 13. *quæſt.* 2. Faber *diſp.* 39. Maſtrius *diſp.* 3. *quæſt.* 11. (etſi Vulpes *diſp.* 23. reclamet) Rubio 3. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 2.

Ex his aliqui dicunt, neque Dei potentia ab- 54
ſoluta id potuiſſe fieri. Ità Medina cum aliis Thomiſtis, Faber, & Paſqualigo. Aliqui etiam oppoſitam ſententiam temeritatis inculant; ſed immeritò, vt monent Suarez, & Valentia.

Assero primò, Chriſtum non meruiſſe ſibi gloriam eſſentialem.

Probatvr à D. Bonauentura primò. Quid- 55
quid fuit diſpoſitio præuia ad vnionem hypoſtaticam, habuit rationem gratiæ; at habitus gratiæ, & gloriæ ſunt tales: Ergo. Maior probatur, quia gratia vnionis eſt maxima gratia, vt habet D. Auguſtinus 13. *de Trinitate, cap.* 19. vbi ait: *In rebus per tempus ortis, illa ſumma gratia eſt, quòd homo in vnitate perſonæ coniunctus eſt Deo.* Minor probatur, quia debuit anima illa omni perfectiſſimo modo eſſe deiformis, vt eſſet apta, & congruè idonea ad tantam vnionem:

Ergo ante omnia merita ſupponebatur vnio, quæ eſt prima gratia, & principium meritorum ſimul cum gratia ſanctificante à cæteris cohærentiis. Hac ratione nititur Lugo *diſp. 27. ſect. cit.*

56 HANC ſolam agnoſcere fingit Vaſquez rationem Seraphici, eamque carpit. Primò, quia ſi anima Chriſti ante vnionem erat beata, ſequitur, eam operatam videndo Deum, ac proinde amando, atque adeò potuiſſe mereri etiam vnionem hypoſtaticam.

DEINDE, quia falſum eſt, ait, præceſſiſſe diſpoſitiones aliquas ad vnionem: Huius Theologi mos eſt Seraphici incogniti tenuem aliquam rationem inter cæteras pro eo apponere, eamque exſufflare; ſolidiores verò alto ſilentio inuolutas ſibi arrogare, & quod deplorandum, etiam rationem illam infirmiorem detorquere.

57 IGNORAT ergo, aut fingit ignorare vim argumenti. Sciebat enim S. Doctor, & ſæpè faſſus eſt, vt dixi *diſput. 5. quæſt. 3. & 4.* & *in reſp. ad ſecundum, & quartum*, clarè explicat, ſoluens hanc inſtantiam, non potuiſſe animam Chriſti mereri ante vnionem, iam enim adhuc ſubſiſteret; actiones enim, vt ſæpè cum S. Doctore dixi, ſunt ſuppoſitorum, & vnumquodque agit, in quantum eſt actu, & eò minus poſſe mereri vnionem, quæ eſt principium meritorum ipſius Chriſti, vt ibi probantem vidimus; nunc autem, ſicuti non vult, Chriſtum habuiſſe illam gratiam ſanctificantem, vt ante vnionem operaretur, ita neque deiformitatem luminis gloriæ, ſed ſolùm vt eſſet anima habitibus decora, & in actu primo, ſtatimque vnita hypoſtaſi, & ſuſtentata ad operandum. Altera verò inſtantia Vaſquez deleta eſt *diſput. 10. quæſt. 6.*

58 PROBATVR ſecundò à S. Doctore tum *fundamento ſecundo*, tum etiam *in reſponſione ad tertium*. Id, quod eſt aliquo modo connaturale alicui, non eſt ex merito; ſed gratia, & gloria, qua reddit t homo in ſtatu perfectiſſimo conuerſionis in Deum, fuit quodammodo connaturalis animæ illi: Ergo. Minor probatur ex D. Auguſtino *in Enchir. cap. 40.* Deinde probatur, quia ea animæ beatitudo debetur Chriſto, qua fieret magis Deiformis, ſeu magis Deo aſſimilaretur; ſed Chriſti anima in eo magis eſt Deo ſimilis, quod abſque alia diſpoſitione actionis ad Diuinam vnionem perueniret, ſicque frueretur Diuina eſſentia, quaſi ad modum proprie-
59 tatis naturalis ſubſecuta, cùm Dei perfectio in eo præcipuè conſiſtat, vt naturali neceſſitate ſit beatus. Hoc argumento vtuntur Scotus, *hoc viſo*, & Maſtrius *numero* 424. Itaque primò fuit ornata gratiâ, & lumine gloriæ ad habitualem ornatum, tanquam ſponſa Filio Dei vnienda; tunc vnio facta eſt, cui erant ex natura dignitatis perſonæ talia ornamenta præmittenda; mox verò ad actus prodiit, & hunc ordinem actuum poſt habitus viderunt etiam Becanus, & Maſtrius cum D. Bonau. *fundamento tertio*, quem Vaſquez non vidit.

60 PROBATVR tertiò à S. Doctore. Id, quod habet rationem meriti, præcedit ex lege ordinaria ipſum præmium, & vſus virtutum, ſeu habituum, ſequitur infuſos habitus; ſed anima Chriſti ſimul tempore ac fuit, vnita fuit Verbo, priuſquam natura eſt ditata gratiæ, & gloriæ habitibus: Ergo non potuit illis mereri ipſam gloriam, ſed merita ſubſecuta ſunt ipſam gloriam, quæ habet ex lege ordinaria rationem præmij. Hoc argumento vtitur Maſtrius *num.* 425. cum D. Thoma, Gabriele, Almaino, &c.

RESPONDET Bernal. id probare, Chriſtum non meruiſſe ſuam beatitudinem per actus eam antecedentes; potuit tamen meruiſſe eam per ſubſequentes.

CONTRA arguit S. Bonauentura, & cum eo 61
Maſtrius: Meritum naturaliter, ſeu ſecundùm curſum ordinarium, de quo nunc agimus, præcedit præmium merentis. Deinde opera ſubſequentia non niſi impropriè poſſunt eſſe meritoria beneficij præcedentis.

QVARE ſoluitur etiam oppoſitio Valentiæ, quòd poſſit mercenarius accipere præmium ante laborem. Non renuo; ſed nos dicimus, ſecundùm modum ordinarium id non fieri.

PROBATVR quartò. Diſpoſitio naturalis præ- 62
cedit formam, ad quam diſponit; ſed deiformitas gloriæ diſponebat animam ad vnionem hypoſtaticam, diſpoſitione inquam naturalis congruitatis: Ergo deiformitas gloriæ in Chriſto præcedebat naturaliter vnionem perſonalem, quamvis ſimul eſſet tempore; ſed vnio perſonalis in Chriſto naturaliter præcedebat meritum, & liberi arbitrij vſum: Ergo merita in eo ſequebantur ſubſtantiale præmium ſecundùm ordinem naturæ. Huic rationi, quæ ſecundæ eſt ſimilis, fidunt multi.

MASTRIVS tamen *num.* 427. ait, non vrgere, quia alioqui probaret, non ſolùm de facto, ſed etiam de poſſibili. Secundò, gloria non eſt connaturalis animæ Chriſti præciſè; vt autem vnita eſt, ei connaturalis eſt ſolùm ſecundùm moralem conuenientiam; adde, non repugnare, idem dari pluribus titulis.

SED hæc non obſtant Seraphico, qui connatu- 63
rale ſecundùm legem ordinatam accipit, nec abſolutam in hoc neceſſitatem inuehere ſatagit, vt luce clarius in eius dictis rutilat. Quod verò hoc modo conuincatur de lege ordinaria, ipſe Maſtrius ſuprà confeſſus eſt.

PROBATVR quintò à S. Bonauent. Quod eſt 64
principium, & cauſa, non poteſt eſſe reſpectu eiuſdem effectus: Sed viſio beata erat cauſa tendentiæ in Deum per charitatem, in qua maximè conſiſtit ratio meriti: Ergo non poterat illo actu mereri ſui actus cauſam, nempè beatam viſionem. Maior eſt euidens: Minor probatur ex terminis.

CONFIRMATVR; nam ex viſione beata oritur determinatio voluntatis ad ſummum bonum clarè viſum, etiam quoad exercitium, vt oſtendi *prima ſecunda, tract. 1. diſp. 2.*

QVOD verò meritum maximè conſiſtat in affectu charitatis, probatur, quia nobilior, & prior eſſe debet affectus in Deum, vt finem, & ſummum bonum, vt docebat etiam Scotus.

HOC argumentum ad litteram deſumptum ſibi 65
arrogauit Vaſquez. Enim verò S. Doctor hoc tantum probat, non potuiſſe eodem affectu charitatis conſummatæ mereri eandem charitatem, & viſionem, à qua erumpit affectus ille in Deum. Cæterùm ſupponit ex dictis *eadem diſtinct.* 18. *articulo* 1. *quæſtione* 2. *ad* 2. Chriſtum vt viatorem habuiſſe gratiam proportionatam ad merendum, ſicuti vt comprehenſor habebat charitatem, conſummatam, vt dixi etiam *diſp.* 20. *quæſt.* 4. Ideò hoc argumento non vtitur *in corpore*: Eſt autem grauiter notandum, non omnia argumenta, quæ pro parte defendenda afferuntur à S. Doctore, accipi ab eo, ſed ea ſola, quæ concluſionem probauerunt, quæ in reſolutione ſtatuitur, & hoc etiam in aliis Doctoribus notandum.

EISDEM

Eisdem ferè mediis probatur non meruiſſe
66 Chriſtum gratiam, quia omnis actus meritorius Chriſti fuit poſterior infuſione gratiæ, & eius effectus, ſiquidem radix, & principium meriti de potentia ordinaria fuit quidem gratia vnionis, ſed cooperante ad modum connaturalem etiam gratia ſanctificante. Cùm igitur ex lege ordinaria Deus modo connaturali opera meritoria inſtituerit, ſequitur, non potuiſſe gratiam, quæ erat principium meriti, cadere ſub merito, vt argutè quoad hoc aſtruit Rada *contron. 12. art. 3. concl. 7.* & Maſtrius *num.* 459. Hoc argumento vtitur Vaſquez in fine; & eſt D. Bonauent. *ad 3.* quod aſſerit *fundamento 3.*

Aliam rationem habet *fundamento vltimo*, qua vtitur Vaſquez, quia cùm eſſet beatus, non erat in ſtatu merendi gratiam iam habitam: intellige vt ſuprà.

Assero ſecundò, potuiſſe Chriſtum abſoluta
67 Dei virtute mereri ſuam gratiam ſanctificantem, & gloriam.

Probatur de gratia ſanctificante, quia potuit ſola dignitate perſonæ infinitæ mereri, vt dixi *diſp. 11. quæſt. 2.*

68 Probatur etiam de gloria, quia poſitis omnibus cauſis non repugnat effectus: ſed in Chriſto poterant eſſe omnes cauſæ meriti ad gloriam: Ergo, & meritũ ipſum ad gloriam. Minor Probatur: Erat enim libertas, vt dixi *diſp. 50.* erat ſanctitas, erat gratia ſanctificans, quæ ſecundùm legem ordinariam ordinatur ad gloriam, ſicut autem ſe habet gratia ad gloriam; ità & meritum ad præmium: Erat in eo ſcientia infuſa, & habitus charitatis viatoris: Poterat igitur ordinari ad meritum gloriæ, mutato aliquo ordinario. Hoc argumentum habet S. Doctor *primo loco, addito reſponſo.*

69 Respondet Faber *num. 55.* non poſſe animam Chriſti ſimul elicere actum perfectum, & imperfectum amoris Dei, nec poſſe voluntatem velle mobiliter, & immobiliter, vt notauit Scotus.

Hæc tamen nullius ſunt moleſtiæ, dum enim diuerſis habitibus operamur, poſſumus actus eis proportionatos, etiamſi alter ſit perfectus, alter imperfectus, operari; eò magis Chriſtus, qui ſicuti erat ex priuilegio viator ſimul, & comprehenſor, ità habebat profectò munia pro vtroque ſtatu exercendo; alioqui fruſtra tantum eſſet miraculum, quo beatus in ſtatu etiam viatoris detinebatur, ità ſic poterat & mobiliter, & immobiliter ſub diuerſis rationibus operari.

70 Contra primum obiicies primò Lucæ vltimo: *Oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam.* & Hebr. 2. *Vidimus Ieſum propter paſſionem mortis gloriâ, & honore coronatum.* Quem locum exponit Anſelmus de gloria animæ.

Respondet D. Bonauentura, ad locum Lucæ aliis Theolog. & Patribus, ibi aſtrui reſurrectionem ad gloriam, adde animæ impoſſibilitatem, de qua loquitur D. Anſelm. Et ſi dicas: Si data eſt animæ illi gloria eſſentialis, vt debita ex vnione: Ergo & gloria corporis, quæ conſequitur. Reſpondeo, hanc ita dare voluiſſe (vt ait D. Cyrill. *dial. 5. Trinit.*) non reſpiciendo ad titulum vnionis.

71 Obiicies ſecundò: Sicut ſe habet gratia ad gloriam, ità præmium ad meritum; ſed Chriſtus habuit gratiam ordinatam ad gloriam: Ergo, & meritum ad præmium; ſed hoc conſiſtit in fruitione Dei: Ergo.

Respondet S. Bonauentura, in hoc aſſimilari, quod gratia diſponit ad gloriam, ſicuti meritum ad præmium: Cæterùm in alio ſunt varia, nam gratia eſt donum à Deo infuſum, ſed meritum eſt à libero arbitrio gratiâ informato; ideò in Chriſto gratia ordinata eſt ad gloriam, & vtraque ad vnionem hypoſtaticam; ſed gratia fuit ordinata, vt mereretur gloriam: Quo argumento infertur, futurum fuiſſe, vt poſſet à Deo fieri, ſi voluiſſet: Et hoc eſt, quod ait etiam Scotus, non fuiſſe ingloriosius Chriſto gloriam de facto habuiſſe ſine merito, quia ea ſe potentiam ſufficientem habebat ad eam merendam, niſi fuiſſet ea diuina liberalitate præuentus. Vnde, quod Chriſtus non meruerit beatitudinem, non ex ipſius impotentia euenit, ſed quoniam merita præuenta ſunt ob dignitatem ſuppoſiti, vt dicam *ad* 4.

Obiicies tertiò: Actibus heroïcis, qui ſunt ex charitate, debetur præmium ſubſtantiale: ſed actus Chriſti fuere intenſiſſimi ex charitate: Ergo.

Respondet S. Doctor, actus omnium inten- 72
ſiſſimos charitatis Chriſti fuiſſe effectus beatitudinis, & ad modum præmij, ſaltem ex vnione hypoſtatica debiti, atque adeò non meruiſſe illis actibus ipſam fruitionem, quæ ea lege ordinaria eſt præmium meritorum.

Obiicies quartò: Glorioſius eſt habere gloriam per merita, vt mercedem, quàm ſine meritis: At Chriſtus in gloria excellit omnibus ſanctis: Ergo eam ex meritis obtinuit.

Respondet D. Bonauentura, & cum eo Scotus 73
hic, Maſtrius *num.* 431. Vaſquez, *cap. 6.* Averſa, & alij Recentes, Maiorem eſſe veram, quando deeſt capitale ad merendum, & eget quis, quia exter, vt mereatur adoptari: At verò Chriſtus altiori merito dignus erat gloriâ, nempè dignitate infinita Filij Dei, qua diues etiam meritis potuiſſet ſibi etiam gloriam actibus mereri, ſed eam altiori titulo meruit, vt hæres, & Filius Regis gloriæ naturalis; Eſto igitur glorioſius ſit inter adoptiuos ex meritis habere gloriam, vt euenit adultis ſupra infantes, tamen ſupra omnem dignitatem, & gloriam eſt, Chriſtum habere veluti naturali titulo gloriam, vt Principem regni, qui alioqui erat plenus gratiâ, & charitate etiam viatoris, & ſummam gloriam potuiſſet acquirere, niſi fuiſſet in primo inſtanti, vt hæres per naturam ad gloriam euectus, vt dicit etiam ad ſequens argumentum.

Obiicies quintò: Angeli ſancti habuerunt 74
præmium eſſentiale per merita; illi autem ſimul habuerunt gratiam, & gloriam: Ergo id etiam pro Chriſto potuit diſponi.

Respondet S. Bonauentura negando paritatem, quia Angeli habuerunt vſum liberi arbitrij, quo potuerunt, mouente gratiâ actuali, diſponi ad gloriam, & ea inſtitui meritorij gloriæ: at in Chriſto gratia, & gloria præceſſere vſum liberi arbitrij, quippè hi habitus ordinati ſunt, vt ornaretur anima ſanctiſſima, & ita prius habuit Deiformitatem gloriæ, quàm vſum voluntatis deliberatiuæ, vt ſuprà dictum eſt: Quo etiam reſponſo oſtenditur, Vaſquez, dum primum impugnant Seraphici argumentum, neſciuiſſe, quid diceret.

Obiicies ſextò: Quoties Deus infundit for- 75
mam, immittit connaturales diſpoſitiones, vt ſi vult ignem producere in ligno, illud calefacit: at diſpoſitiones ad gloriam ſunt merita: Ergo ſi gloriam voluit in Chriſto, voluit & merita.

Respondet S. Doctor, Deum quidem ordinariè ità operari; ſupernaturaliter verò non ſemper vti actibus præcedentibus, eſto præmittat diſpoſitiones habituales: Sic & in Chriſto immiſit gratiam,

quæ eſt pignus gloriæ; ſed non actus, quia Filio ſuo debebatur gloria, vt hæredi Principi; vnde non debuit in hoc, modo communi agere.

76 Obicies primò cum Scoto contra ſecundum aſſertum: Meritum debet præcedere præmium, ſaltem naturâ: at anima Chriſti non potuit habere actum priorem viſione, & fruitione, quia primus actus fuit tendentia in vltimum finem clarè viſum; implicat autem eſſe actum, iſto priorem.

Respondetur, potuiſſe Deum facere vt anima Chriſti priùs operaretur habitu gratiæ, & charitatis viæ, ſuſpendendo interim beatitatem actualem, conceſſo habitu luminis, qui ſupponitur actui, vt ait D. Bonauentura, *fundamento 3.* Potuit etiam fieri, vt primò eliceret actum imperfectum; deinde perfectum, quod immeritò negat Faber, non enim implicat, eſſe actum prius mobilem, deinde immobilem, imò ſimul ſub diuerſis rationibus.

77 Instat Faber cum Scoto, implicare, quia fruitio Chriſti non cadit ſub merita ob ſui excellentiam, quippè beatitudo eſt perfectior actibus viæ.

Hoc ſi valeret, probaret, nunquam poſſe nos mereri actibus viæ gloriam, vt notat Maſtrius *num.* 438. Neque verò meritum debet eſſe æquale Phyſica æqualitate ipſi gloriæ, quæ eſt præmium,
78 ſed requiritur æqualitas propoſitionis moralis, vt docent D. Thom. *quæſt.* 114. *art.* 3. *ad* 5. S. Bonau. *in* 2. *diſt.* 27. *art.* 2. in fine, Scotus 4. *diſt.* 46. *quæſt.* 4. in fine, etſi is minoris ponderi conſtituat meritum, quàm cæteri, vt ſæpè dixi.

QVÆSTIO VII.

An Christvs *meruerit corporis gloriam, & ſui nominis exaltationem.*

D. Bonau. diſt. 18. art. 2. quæſt. 2.

79 Calvinvs, vt refert Adamus *ad Philip.* 2. dixit, Chriſtum nihil ſibi, ſed nobis tantùm meruiſſe.

Catholica tamen veritas eſt, Chriſtum ſibi aliquid meruiſſe: Ita D. Thom. *hic*, S. Doctor & alij omnes Scholaſtici cum Magiſtro *diſt.* 18. Quid autem meruerit, aſſertionibus declarabo.

Assero primò, Chriſtum ſibi meruiſſe corporis gloriam, & nominis exaltationem.

Probatvr à D. Bonauentura ad 24. Lucæ: *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?*

80 Probatvr ſecundò à S. Bonauentura hîc, & cum Magiſtro ex illo Apocal. 5. *Dignus eſt Agnus, qui occiſus eſt, accipere virtutem, & diuinitatem, & ſapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.* & in dubiis litteralibus id probat ex illo, Philippenſes 2. *Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis: Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, &c.*

Respondet Calvinus, his teſtimoniis ſolùm indicari conſecutionem gloriæ, & exaltationis poſt paſſiones, non autem cauſam meritoriam.

81 Imprvdens tamen id negat; nam particula: *Propter quod*, denotat cauſam: Particula, *& ita*, ſimiliter cauſam denotat. Particula etiam: *Dignus eſt*, &c. exprimit meritum: Hoc confirmatur à S. Doctore cum Magiſtro ex PP. D. Auguſt. *tract.* 104. *in Ioan.* & *lib.* 2. *contra Maximinum, cap.* 5. & *lib.* 3. *cap.* 2. Ambroſio ad ea verba *Philip.* 2. Chryſoſt. *homil.* 7. *in eam epiſtolam*, Cyril. *lib.* 3. *Theſauri, cap.* 2. & *lib.* 11. *in Ioan. cap.* 17. Idem probat S. Doctor, *ad Pſal.* 109. cum D. Auguſt. ex illis verbis: *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.*

Idem probat S. Doctor ad id Ioan. 12. *Pater Sal-* 82
uifica me ex hac hora, & venit vox de cælo dicens, & clarificaui, & iterum clarificabo, vbi cum D. Auguſt. *tract.* 52. *in Ioannem* exponit: *Clarificaui cùm de Virgine natus, & cùm cæteras virtutes operatus: Et clarificabo, cùm reſurget à mortuis, & cùm exaltabitur ſuper cælos; & etiam cùm regnat in cælis clarificans ciuitatem cæleſtem: Claritas enim Dei illuminabit eam, & lucerna eius eſt Agnus*, Apoc. 21. & huc affert id etiam, quod orauit Chriſtus, Ioan. 17. *Ego te clarificaui ſuper terram, opus conſummaui, quod dediſti mihi vt faciam: Et nunc clarifica me tu Pater*, vbi affert D. Auguſtinum *tract.* 104. *in Ioannem*, vbi exponit etiam id Philip. 2. *Humiliauit, &c. Humilitas* (ait) *claritatis eſt meritum: claritas verò humilitatis præmium.* Hinc patet, Chriſtum non fuiſſe ſui oblitum, vt dicebat Calvinus, ſed oraſſe pro ſe.

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura ratione, 83
qua nituntur Vaſquez *diſp.* 79. *n.* 4. Suarez, *diſp.* 40. *ſect.* 2. Medina hic; eam verò cætera validius componit S. Bonauentura; ſupponit autem, ex officio Chriſtum debuiſſe eſſe, & Viatorem, & Comprehenſorem; & ideò debuit ſecundùm carnem, vt Viator ad mercedem, eſſe calamitatibus, ac paſſionibus obnoxius: Itaque & gloriam corporis, & impaſſibilitatem eius ſimul, atque animæ, & nominis gloriam, Reſurrectionem, & Aſcenſionem debuit obtinere poſt paſſiones. Hæc verò omnia non repugnabat obtineri etiam meritis, cùm in his non eſſet implicantia, quæ in merenda vnione hypoſtatica probata eſt *diſp.* 6. *quæſt.* 3. neque illa, quæ in merenda gloria probata eſt hac *diſp.* *quæſt.* 6. Ergo debuit concedi Chriſto: Licèt autem glorioſius ſit ea habere ex naturali filiatione Dei ſimpliciter; tamen habere ea ex vtroque titulo glorioſius eſt.

Dices *quæſt.* 6. *ad tertium*, dixit, glorioſius eſſe 84
habere gloriam ex filiatione naturali Dei, quàm etiam ex meritis. Tunc ſic: Per te hic perfectius eſt habere ex vtroque titulo: ergo data eſt Chriſto etiam ex meritis, ſicuti dicis, datam ei eſſe & gloriam corporis.

Respondetvr non eſſe ſimile, quia eſſentialis implicat, vt dixi, & notat D. Bonauentura *ad* 2. *&* 4. ſuppoſita lege ordinaria.

Deinde dico, eſſe diuerſam rationem; nam hæreditas ad regnum debetur Principi, atque adeò non debet laborare; ſed non dedecet, aliqua accidentia à Rege Patre mereri: Sic igitur Chriſtum non decuit laborare ob regnum adeundum, ſed ea à conceptione fruebatur, vt Regis gloriæ filius; tamen potuit mereri aliqua accidentalia.

Scotvs, *diſt.* 18. *quæſt. vnica* dixit, Chriſtum 85
meruiſſe gloriam corporis, quatenus meruit, vt remoueretur impedimentum, quo ſuſpendebatur gloria illa: hoc verò vix poſſe intelligi ait Suarez, non tamen ei temeritatis notam inurit, vt conqueritur Faber *diſp.* 44. *num.* 63. nam temerarium dicit ſolùm negare Chriſto meritum gloriæ corporis omninò: Quamvis autem ex vi vnionis deberetur Chriſto gloria animæ, & ex gloriâ animæ gloria corporis, & ideò non indigeret mereri gloriam corporis; tamen conueniens fuit, vt eam mereretur, cùm non obſtaret impedimentum, ac proinde duobus

hus

bus titulis eam poſſideret, vt notat S.Bonauentura *ad 3.* Dum ergo inferunt Scotus, & Faber, Chriſtum non meruiſſe directè gloriam corporis, quia ex vi gloriæ animæ illi debebatur, vt redundaret in corpus, non bene loquuntur; potuit enim id, quod vno titulo debebatur, etiam merito acquiri directò. Peiùs verò Calvinus deducit, nullo modo meruiſſe, quia alio titulo debebatur.

86 OBIICIT Calvinus: Chriſtus paſſus, & mortuus eſt pro nobis, vt dicitur Iſaïæ 9. *Filius datus eſt pro nobis.* Zach.9. *Ecce Rex tuus venit tibi*, quod ſi paſſus eſt pro ſe, frigeſcit charitas illa Chriſti decantata in hominem.

AVDI Zelotem iſtum charitatis Chriſti: Si legiſſet Seraphicum, vidiſſet ſibi reſponſum *ad 6.* nempè ſi Chriſtus principaliter paſſus eſſet ob ſui Nominis, & corporis gloriam, futuram frigidiorem charitatem eius in nos: at quia principaliter paſſus eſt pro noſtra ſalute, & ſolùm concomitanter, aut conſequenter ob ſui corporis gloriam, non minuitur magnitudo beneficij.

87 NOTAT Vaſquez *num.*8. Chriſtum potuiſſe mereri ſui gloriam corporis, etiam non patiendo, ſi carnem impaſſibilem aſſumpſiſſet, ſicut & nunc quilibet beatus mereri eam poteſt, quemadmodum ſancti Angeli ex cura, quam habent erga homines, merentur gloriam accidentalem: Hoc exemplum Angelorum affert etiam D.Bonauent. *diſt.*18. *quæſt.*2. *ad* 2. vbi videtur comparare meritum Chriſti ratione ſtatus viatoris, cum merito Angelorum: Ex quo ſequeretur, Chriſtum non meruiſſe aliud, præter aliquod præmium accidentale, non ſolùm ſibi, ſed nec aliis: At comparatio S.Bonauenturæ eſt proportionalis, quòd ſicuti Angeli ſunt Viatores non in ſe, ſed ſolùm miniſterio quoad nos, ita ea ratione merētur miniſterio, & quia hoc non facit eos propriè viatores, poſſunt aliquid accidentale ſolùm mereri: at quia Chriſtus in ſe erat Viator, idcò potuit etiam præmia ſubſtantialia pro nobis emereri.

88 Ex his habes Chriſtum meruiſſe ſibi impaſſibilitatem animæ, & corporis, & quidem quoad impaſſibilitatem animæ obſerua, duplicem eſſe, alterum indolentiam à paſſionibus propriis animæ, vt triſtitia, &c. alteram indemnitatem à paſſionibus corporis, puta vulneribus, & hanc quidem certum eſt ſequi ex impaſſibilitate corporis; altera verò fuit data Chriſti animæ præciſè, & vtraque ex meritis, vt notat S. Doctor *diſt.*18. *dub.*1. *litter.* Vtramque verò ab inſtanti mortis obtinuiſſe, certum eſt; & quidem quoad paſſiones deriuatas à corpore, euidens eſt; quoad paſſiones verò proprias animæ, licèt Magiſter *diſtinct.* 18. *cap.* 1. dubitauerit; tamen communiter aſſeritur, cùm iam perfeciſſet opus redemptionis, & paradiſi gloriam eo die apertam etiam latroni acclamaſſet.

89 CIRCA exaltationem nominis Chriſti, de qua dixi ex Apoſtolo *Philip.* 2. obſerua cum D. Bonau. *dub.*2.*&* 3.*litt.* variè à Patribus exponi; nam Ambroſius, Theophylactus, Oecumenius, & Theodoretus intelligunt de ipsâ Diuinâ naturâ, quâ homo ille per incarnationem dictus eſt Filius Dei: at hoc ſenſu non habet locum cauſa meritoria, ideò particula: *Propter quod*, non poteſt dicere meritum: Melius igitur per nomen intelligitur glorificatio eius in ore hominum, nimirum confeſſio diuinitatis eius; ſequitur enim: *Et omnis lingua confiteatur, &c.* Sic Intelligunt Baſilius *lib.*4. *contra Eunomium*, Chryſoſtomus, Cyrillus, Ambroſius, & Auguſtinus ſuprà: Poteſt etiam intelligi per *nomen* confeſſio cum adoratione.

90 Vt igitur S.Doctor conciliet hos modos dicendi, ex quibus prior non videtur proprius; eò quòd cauſam exaltationis adſcribit humilitati; atqui diuinitas non fuit humiliata, neque potuit exaltari; ſed tàm humiliatio, quàm exaltatio conuenit Chriſto homini; ſic eos conciliat, vt primi authores intelligant exaltatum Filium Dei, etiam ſecundùm diuinitatem in cordibus noſtris, dum eum credidimus, & confeſſi ſumus Altiſſimū: Poſteriores verò propriè loquentes intelligant exaltatum realiter, dum in quantum homo, aſſumptus ſit ad dexteram Patris.

91 ADDIT verò S. Bonauentura *dub.*3. *litt.* nomen IESV fuiſſe aliqualiter notum etiam ante paſſionem, attamen euidentiùs, & ſingulariùs poſt paſſionem cognitum: Nomen igitur *Filij Dei*, ſignificans perſonam, exaltatum eſt, & notificatum, quatenus agnita eſt perſona Diuina: Nomen CHRISTI notificatum eſt, quatenus agnita eſt perſona in duabus naturis, præciſè verò in humana relata ad Diuinam, ſicuti IESVS, ſignans perſonam in Diuina natura relata ad humanam, glorificatus eſt.

92 S.BONAVENTVRA ad 5.Ioan.ex eo loco: *Omne iudicium dedit filio: & poteſtatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis eſt*, deducit Chriſtum, quia in forma ſerui ſuſtinuit iudicari, meruiſſe à Patre poteſtatem iudiciariam: Hoc idem aſſerit D.Vigilius *lib.*5. *contra Eutychen, in* 5. *tomo Biblioth. ſacra*, vt refert Vaſquez *diſp.*79. *num.*10. & D.Aug. *ſerm. vltimo, de verbis Domini*, vt refert Suarez *loco cit.* Hanc verò poteſtatem datam Chriſto ex meritis, aſſerit etiam D.Thom. *quæſt.*59. *art.*3.

93 IDEM aſſerendum de Aſcenſione. Vnde Apoc.3. ait: *Ego vici, & ſedeo cum Patre meo.* Addit Soto apud Vaſquez *loco cit.* meruiſſe etiam vt eſſet Rex cœli, & terræ: Vide ipſum, & Meratium *diſp.*43. omnia enumerantes, quæ Chriſtus meruit.

QVÆSTIO VIII.

An CHRISTVS *meruerit nobis gratiam præparantem.*

94 HACTENVS de his, quæ Chriſtus ſibi meruit, diſputaui, nunc de his, quæ nobis promeritus, eſt agam.

NONNVLLI Scholaſtici negarunt, Chriſtum nobis emeritum dona gratiæ, quibus ad iuſtificationem præparamur: Ità Capreolus *in* 3.*diſt.*18. *quæſt. vnica, art.*3. *ad argum. Scoti, contra quartam concluſionem*, Ferrar. 4.*contra Gent. cap.*55. Driedo *de captiuitate generis humani, tract.*2. *cap.* 2. *art.*4. & *tract.*4. *cap.*2. *p* 8. *mem.*3. Adamus *ad cap.*1. *epiſt. ad Philip.* & in illud 2.Petri 2. *In iuſtitia Dei.* Allegatur etiam Ruardus *art.*6. §.*Iterum obiicitur*, ſed non eſt clarus: Clarius id aſſerit Franciſcus Somnius *lib.*2. *Demonſtrationum Religionis Chriſtianæ, tract.*3. *cap.*19. vbi ampliùs negat merita Chriſti ad iuſtificationem, ait enim, merita Chriſti non applicari niſi iuſtificatis.

95 CATHOLICA tamen veritas eſt, Chriſtum nobis promeruiſſe non modo fidem, ſed etiam omnem bonum morum gratiæ.

E Scholaſticis antiquioribus nullum, excepto D.Thoma, aliquid de hoc dixiſſe, ait Vaſquez *diſp.*77. *cap.*2. Ego tamen oſtendam à Seraphico fuiſſe aſſertum, & probatum. Id igitur defendit S.Thom. 3.*part. quæſt.*7. *art.*6. & *quæſt.*8. *art.*3. *ad* 2. Vega *lib.*4. *in Concil.cap.*5.6.*&* 7. Vaſquez *loco cit.* Suarez

diſp.

diſp. 41. *ſect.* 2. Valentia *quaſt.* 19. *punct.* 4. Tanner. *quaſt.* 6. *dub.* 5. *num.* 157. Caſpens. *diſp.* 10. *ſect.* 4. Hoſſius *in confeſſ. fidei*, *cap.* 42. & 43. Lindanus *lib.* 3. *Panopliæ*, *cap.* 39. Maſtrius *diſp.* 3. *quaſt.* 13. Morand. *quaſt.* 44. Lugo *diſp.* 27. & communiter.

96 Assero primò, Chriſtum nobis meruiſſe fidem, & alia dona præparatoria ad gratiam ſanctificantem.

Probatvr à D. Bonauentura primò *diſt.* 19. *quaſt.* 1. *ad* 5. ex illo Rom. 3. *Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, per Redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu, quem propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius*, vbi fidem in ſanguine Chriſti, quod idem eſt, ac per ſanguinem, vt notat Vaſquez *n.* 4. nobis dari aſſeruit: Notat verò Bellarmin. *tom.* 4. *lib.* 2. *de Iuſtificatione*, *cap.* 3. ante medium, hîc omnes cauſas Iuſtificationis poni, ac inter eas fidem: Et S. Bonauentura notat ex Gloſſa, fidem, & paſſionem ſimul iungi, quia nec fides ſine paſſione nobis daretur, nec paſſio ſine applicatione fidei prodeſſet: Idem teſtimonium vrget S. Doctor *ad cap.* 16. *Lucæ*, ad ea verba: *Indignatus autem nolebat, &c.* Fateor, ſignificari etiam per fidem in ſanguine, ſeu credendo iuſtificari, vt ait D. Bonauentura *dub.* 2. cum Magiſtro.

97 Probatvr ſecundò à S. Doctore, *in ſpeculo B. Virginis, lect.* 11. poſt medium, & 14. poſt initium, vbi vniuerſaliter de omnibus gratiis præparantibus etiam intelligit illud Epheſ. 1. *Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto.* Hinc ait D. Ambroſius in eum locum: *Omne donum gratiæ in Chriſto eſt.* Idem habet D. Hieronym. *in Magnis Commentariis eius loci.*

98 Erasmvs quidem aufert propoſitionem *In*; eò quòd ſine illa ſit in Græcis codicibus, vt ſenſus ſit: *Benedixit vos omni benedictione Chriſto*, hoc eſt, in gloriam Chriſti.

Vervm Eraſmus non eſt audiendus; nam eam propoſitionem habent ibi ex Græcis Patribus Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophylactus, & Oecumenius: Ex Latinis verò omnes. Imò Biblia Græca habent *ἐν. In*, loco *Sic Per Chriſtum.* Confirmatur è ſequentibus, vbi habetur: *Si ut elegit nos in ipſo, &c. vt eſſemus ſancti, &c. In quo etiam nos ſorte vocati ſumus.*

99 Probatvr tertiò à D. Bonauentura *ſerm.* 15. *Hexaemeronis*, ex Parabola *Matth.* 20. vbi inducitur Deus paterfamilias, vocans operarios ad vitem: Et ex alia parabola, qua inducitur Rex vocare ad nuptias filij, vbi ait S. Doctor: Quinta vocatio fuit ſub Chriſto, & per Chriſtum per Pœnitentiam, ad quam nos vocauit, & ad nuptias, vbi parabolæ ipſæ teſtantur vocationem factam à Filio, & Patre, fuiſſe factam per merita Filij.

Idem habet S. Bonauent. *ſerm.* 1. *in Septuageſima*, vbi ex illo Lucæ 5. *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores*, deducit, ad hoc directam Incarnationem: Ne autem quis dicat, veniſſe ad vocandum ſola prædicatione, aut miſſione Apoſtolorum aduertit S. Doctor *ad* 5. *Lucæ*, ad ea verba, Chriſtum veniſſe ad vocandum omnes, cùm omnes ſint peccatores, eoſque ſolos excludi, qui ſe iuſtos putant, cùm omnes ſint peccatores, vt dicitur Rom. 3. *Omnes declinauerunt: omnes peccauerunt, & egent gloriâ Dei.*

100 Probatvr quartò à S. Doctore *ad* 14. *Lucæ*, ad ea verba: *Et vocauit multos*, ex cap. 5. 1. Petri: *Deus autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam ſuam gloriam in Chriſto Ieſu.* Simile eſt teſtimonium Pauli, 2. Timoth. 1. *Vocauit nos vocatione ſua ſancta, quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu.* Addit etiam, inexcuſabiles fuiſſe eos, qui ſe excuſauerunt, non poſſe venire, quia Chriſtus dat omnibus gratiam: Ideò Rom. 7. *Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Et ſubdit: *Gratia Dei per Ieſum Chriſtum.* Et Philip. 2. *Deus qui operatur in nobis velle, & perficere.* Idque dicit concludens Chriſti gloriam. Præclarè verò id demonſtrat S. Doctor ad ea verba Ioan. 1. *Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. De plenitudine eius omnes accepimus, & gratiam pro gratia*, vbi D. Auguſtinum allegat, *tract.* 3. dicentem: *Accepimus enim de plenitudine eius* (id eſt Chriſti) *primò gratiam: ac rurſum accepimus gratiam: gratiam pro gratia: Quam gratiam primò recepimus? Fidem: in fide ambulantes, in gratia ambulamus.*

Probatvr quintò ex definitione D. Bonauent. 101
quaſt. 1. *diſt.* 19. Quod eſt cauſa iuſtificationis noſtræ, eſt cauſa eorum omnium, quæ ad iuſtificationem ſunt neceſſaria: At meritum Chriſti eſt cauſa iuſtificationis: Ergo. Probatur; nam ideò Concilium Mileuitanum *can.* 3. & Cœleſtinus I. *epiſt.* 1. *cap.* 10. definiunt, ſic gratiam, per quam iuſtificamur, eſſe per Chriſtum, quia gratia prima, quæ dicitur ibi *gratia iuſtificationis*, neceſſaria eſt, non quia formaliter iuſtificet.

Confirmatvr à Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 6. 102
cap. 5. vbi ſic definit: *Declarat præterea ipſius iuſtificationis exordium in adultis à Deo per Chriſtum Ieſum præuenienti gratiâ ſumendum eſſe, hoc eſt, ab eius vocatione, qua, nullis eorum exiſtentibus meritis, vocantur.* Probatur verò præcipuè Minor à S. Bonau. Rom. 4. *Mortuus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram.* Vbi obſeruat, emundationem noſtrorum delictorum, & iuſtificationem adſcribi morti Chriſti, tanquam cauſæ meritoriæ: Per iuſtificationem autem intelligit Apoſtolus totam ſeriem donorum neceſſariam, vt explicat Concilium Mileuitanum ad Innocentium Papam *epiſtola* apud D. Auguſtinum 95. vbi PP. Concilij admonent Pontificem, quam fraudulenter Pelagius in Concilio Paleſtino confeſſus eſſet neceſſitatem gratiæ, intelligens concurſum Dei generalem conſeruationis, & addunt, concedendam 103
eſſe aliam gratiam, vt ad Eccleſiam admittatur: Sic autem loquuntur: *Ergo neque per naturæ poſſibilitatem, ſed ex fide, & dono Dei per Ieſum Chriſtum, qui niſi in plenitudine temporis mortuus eſſet propter delicta noſtra, & reſurrexiſſet propter iuſtificationem noſtram, profectò & antiquorum fides euacuaretur, & noſtra.* Quid clarius (ait Vaſquez) dici potuit? Dum igitur Scholaſtici antiqui probarunt, iuſtificationem noſtram à meritis Chriſti, vt fatetur Vaſquez *num.* 4. ſimul comprobarunt etiam fidem, & alia neceſſaria ad iuſtificationem ex eiſdem meritis promanaſſe.

Præclare verò *locis* ſuprà *allegatis* id oſtendit 104
S. Doctor è Scripturis, quæ vniuerſaliter omnia noſtra bona ſpiritualia Chriſto adſcribunt, vt Act. 4. *Non eſt aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri.* Eleganter verò id oſtendit ad 15. Ioan. *Sine me nihil poteſtis facere*, ex quibus deducit, neceſſariò etiam gratias præuiè neceſſarias ad iuſtificationem fuiſſe è Chriſti meritis, quod notat etiam Valentia *quaſt.* 19. *punct.* 4.

Obiicies primò, Ioan. 6. *Nemo venit ad me, niſi Pater traxerit eum:* Ideò vocatio eſt tantùm Patris.

Respondet D. Bonauentura ad eum locum, ſi- 105
gnificari neceſſitatem Diuini auxilij, quo Pater trahit ſimul cum Filio, vt Deus, ſed per merita Saluatoris

Google

vatoris iuxta id Ioan.3. *Cùm exaltatus fuerò à terra, omnia traham ad me:* Trahit igitur pater per Filium: Ità reſpondent etiam Valentia, & Vaſquez.

OBIICIAS ſecundò, Roman.4. *Ei verò, qui non operatur, credenti autem in eum, qui iuſtificat impium, reputatur fides eius ad iuſtitiam, ſecundùm propoſitum gratiæ Dei:* Ergo Iuſtificatio è ſolo propoſito Dei pendet.

RESPONDETVR, non excludi merita Chriſti, ſed ſolùm merita noſtra, vt oſtendit ex Apoſtolo S. Doctor *diſt.*28. *ſecundi ſent.* Rationes apud Vaſquez friuolas habent aduerſarij, qui hoc fundamento præcipuo nituntur, quia putant, ſtatim, ac nobis aliqua merita Chriſti applicantur, nos iuſtificari, & ideò negant, communicari ea merita in præcedentibus diſpoſitionibus.

106 OBIICIVNT; Ea dona Chriſtus meruit, quæ Adam amiſit; ſed non amiſit fidem: Ergo.

RESPONDETVR ex dictis *p. p. tract.*11. *diſp.*1. *quæſt.*8. Adam non amiſiſſe ſibi fidem, & ſpem, ſed tantùm nobis, & ideò eguiſſe nos hæc dona recuperare per Chriſtum, vt definit Concil. Arauſicanum II. *can.*25. vbi definit: *Poſt peccatum primi parentis ita attenuatum liberum arbitrium, vt nec poſſit in Deum credere, neque operari propter ipſum, vt oportet.*

Ex his habes, Chriſtum meruiſſe non ſolùm pro omnibus dona gratiæ præparatoria ad iuſtitiam, ſed etiam quibuſdam peculiaria aliqua eximia.

107 PROBATVR à D Bonauent. ad ea verba Ioan.17. *Tui erant, &c. Ego pro eis rogo: Non pro mundo, ſed pro eis, quos dediſti mihi*, vbi intercedit pro electis, & proſequitur fuſius orationem.

HABES etiam, Chriſtum meruiſſe, non ſolùm dona, ſed etiam applicationem donorum. Hoc enim donum eſt.

QVÆSTIO IX.

An CHRISTVS *meruerit ipſam remiſſionem peccatorum, & gratiam ſanctificantem.*

{ D. Bonau. diſt. 19 q. 1.
{ D Thom. q 49 art. 2.

108 ASSERO primò, Chriſtum nobis meruiſſe remiſſionem peccatorum.

PROBATVR à D. Bonauent. primò Scripturis, Apoc.1. *Lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Heb.9 *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.* Matth. 26. vt habetur in Canone Miſſæ: *Hic eſt calix Sanguinis mei, qui pro vobis, & pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum.* Hæc verba in forma conſecrationis habentur, quæ tanquam eſſentialia aſſerunt plurimi cum D. Thoma, quod ſignum eſt, per ſanguinem Chriſti haberi ſanctificationem.

PROBAT ſecundò ratione, quia Iuſtificatio ex opere operato fit per Sacramenta: Hæc autem habent virtutem à paſſione Chriſti.

ASSERO ſecundò, Chriſtum quoque meruiſſe nobis primam gratiam.

109 PROBATVR à S. Bonauent. ad cap.1. Ioan. *Dedit eis poteſtatem Filios Dei fieri*, & ſtatim: *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis*, & concludit: *Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt.* Idem habetur *Rom* 3. *Epheſ.* 1. *Coloſſ.* 1. 1. *Tim.* 2. *Ad Titum* 2. & definita eſt in Conciliis, Mileuitano, Arauſicano II. & Tridentino, *ſeſſione* 6. *capite* 7. Argumenta, quæ in oppoſitum affert S. Doctor, facilia ſunt.

DICES: ſequeretur, gratiam dari nobis ex iuſtitia ex parte Chriſti. Reſpondetur, hoc concedendo.

OBSERVA cum S. Doctore locum Apoſtoli, Rom.4. *Mortuus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram.* Iuſtificatio igitur adſcribitur morti Chriſti meritoriè; reſurrectioni verò exemplariter, quia eſt exemplar noſtræ reſurrectionis à peccato: Ita etiam D. Thom. *quæſt.* 56. *art.* 2. Addit S. Doctor reſurrectionem Chriſti eſſe cauſam noſtræ reſurrectionis ſpiritualis per modum finis, & per modum excitantis ad fidem, per quam fit applicatio meritorum Chriſti in iuſtificatione, vt exponit D. Auguſt. *lib.*16. *cont. Fauſtum, cap.*29. & D. Fulgent. *lib. de Incarnat. & gratia, c.*8. Vide *prima* 2. *tract. de Gratia, diſp. vlt. quæſt. vltima.* 110

QVÆSTIO X.

An CHRISTVS *meruerit nobis deletionem Chirographi.*

{ D Bonau. diſt. 19. q. 2.
{ D. Thom. q. 49. art 5.

NOTA ex D. Bonau. Chirographum dici à chiros, ideſt, manus, & graphia Græcè, quæ vertitur, *Scriptura.* In re igitur noſtra adhibetur à Paulo *Coloſſ.*2. ad ſignificandum, deletum à Chriſto Memoriale noſtrorum delictorum, quo pœnis ſubiiciebamur, vt ait D. Auguſt. *lib.*2. *de peccatorum meritis, & remiſſione; cap.*30. 111

ASSERO, Memoriale iſtud à Chriſto eſſe deletum.

PROBATVR à D. Bonau. Coloſſ. 2. *Delens quod aduerſum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis.* Vide S. Bonauenturam. 112

QVÆSTIO XI.

An CHRISTVS *emeritus ſit nobis libertatem à poteſtate diaboli.*

{ D. Bonau. quæſt. 5.
{ D. Thom. q. 49. art. 2.

ASSERO, Chriſtum nobis emeruiſſe, vt è poteſtate diaboli liberemur. 113

OBSERVA, Vaſquezium *diſp.*17. in fine dicere, non eſſe dicendum dæmonem ligatum ſolùm poſt aduentum Chriſti, quia & ante erat meritis Chriſti venturi ligatus; ſed ſignificari aduentum Chriſti fuiſſe cauſam ligandi: Tamen S. Doctor vult, dæmonem multum debilitatum poſt aduentum Chriſti ex Chriſti inſtructionibus, ex abundantia gratiæ, &c.

PROBATVR à S. Doctore ex 5. & 20. Apoc. & Ioan.12. *Nunc princeps huius mundi eiicietur foras.*

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. quem vide cum D. Thoma, ſunt enim facillimi.

QVÆSTIO XII.

An CHRISTVS *emeritus ſit nobis abſolutionem à pæna peccatorum.*

114 ASSERO, Chriſtum meruiſſe nobis abſolutionem à pœna, peccatis debitâ.

PROBATVR à SS. DD. ex illo Iſa. 53. *Verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit.*

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. ex 1. Petri, 1. *Peccata noſtra pertulit in corpore ſuo ſuper lignum.* Zach. 9. *Tu autem in ſanguine teſtamenti eduxiſti vinctos, &c.*

PROBATVR tertiò ab vtroque S Doctore, quia
115 Chriſtus ſatisfecit pro peccatis noſtris, & meruit remiſſionem culparum, quibus rei ſumus pœnarum. Vide S. Doctores.

NOTA verò reliquiſſe nobis pœnalitates aliquas ex originali ad meritum.

QVÆSTIO XIII.

An CHRISTVS *meruerit nobis apertionem Paradiſi.*

{ D. Bonau. diſt. 18. q. vlt.
D. Thom. ibi, q. 1. art. 6. quæſtiunc. 1.

116 ASSERO, Chriſtum meruiſſe, vt nobis Paradiſus ſit apertus.

PROBATVR à D. Bonau. primò Hebr. 10. *Habemus fiduciam in introitu Sanctorum* (ſcilicet cœleſtium) *in Sanguine Chriſti*, vbi adducit D. Auguſt. exponentem pro hac aſſertione.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, quia ob peccatum originale clauſus eſt Paradiſus iuſtis, & in huius vmbram etiam terreſtris ſimiliter ob peccatum ſingulorum. Vide S. Doctores.

IGITVR Chriſtus non modo meruit nobis gloriam, ſed etiam vt damnati in amiſſam gloriam introducamur: Vnde Rom. 5. *Iuſtificati gratis per gratiam, gloriamur in ſpe gloria Filiorum Dei*, & infrà:
117 *Gratia regnet per iuſtitiam in vitam æternam, per Ieſum*: Si autem aliter aperta eſt gloria: ergo Chriſtus gratis mortuus eſt.

SEQVITVR autem ex dictis; nam ſi Chriſtus meruit nobis gratiam, quæ reddit filios, & hæredes: Ergo & gloriam.

QVÆSTIO XIV.

An CHRISTVS *meritus ſit nobis omnia dona, quæ dantur poſt Iuſtificationem.*

118 ASSERO, emeruiſſe nobis hæc omnia dona.

PROBATVR Scripturis allatis *quæſt.* 8. quæ vniuerſaliter de omnibus gratiis aſſerunt, dari ex Chriſti meritis.

PROBATVR ſecundò præcipuè à D. Bonau. *in 2. diſt. 28. art. 2. quæſt. 3.* ex illo Ioan. 15. *Sine me nihil poteſtis facere: Sicut palmes non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, &c. Sic nec vos, niſi in me manſeritis.* Vbi ex D. Auguſt. *tract.* 81. *in Ioan.* obſeruat, ita nos à Chriſto tanquam capite accipere vitalia alimenta gratiæ vſque ad finem neceſſaria, ſicut palmes exugit à vite alimenta: Hoc idem cum Seraphico colligit Concilium Tridentin. *ſeſſ. 6. cap. 16.* vbi ait: *Cum enim ille ipſe Chriſtus Ieſus, tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipſos iuſtificatos iugiter virtutem influat; quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſubſequitur, & ſine qua, nullo pacto Deo grata, & meritoria eſſe poſſent, &c.*

HIC autem influxus eſt Chriſti non ſolùm, quia 119
dantur auxilia per Chriſtum ad merendum, & creſcendum in gratia, de quo nulla eſt difficultas; ſed etiam quia datur ex meritis Chriſti valor ipſis operibus, propter quem acceptentur, vt condigna tali præmio, & in hoc, licèt aliqui repugnent, tamen probabilius eſt, vt cenſent Albertus Magnus, S. Bonauentura, Gabriel, & alij apud Cardin. Hoſſium *in confeſſ. Polonica, cap. 73.* qui hanc ſententiam ſequitur cum Andrea Vega *lib. 15. in Tridentinum à c. 4.* 120
vſque ad 18. Caietan. *tom. 3. opuſc. tract. 10. cap. 9.* Soto *in 4. diſt. 19. q. 1. art. 2. concl. 3.* quam Suarez *diſp. 41. ſect. 3.* vocat opinionem piam, atque probabilem, & conſentaneam Scripturæ, & ſanctis Patribus: Hoc verò Suarez explicat. Quamvis enim merita ex gratia habeant intrinſecam proportionem cum præmio, ſicut de Angelis, & de Adamo innocẽte dicitur; tamen quia poſſet Deus illa opera non ordinare ad meritum, quia aliis titulis ei ſunt debita; ideò ſancti PP. Diuinæ gratiæ adſcribunt, quòd voluerit noſtra eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona, vt 121
Cœleſtinus Papa *epiſt. 1. cap. 12.* definit, & Concilium Tridentinum *loco citato.* Hæc autem gratia confertur nobis per merita Chriſti.

QVÆSTIO XV.

An CHRISTVS *meritus ſit hominum Electionem, & Prædeſtinationem.*

DE hac ſatis egi *p. p. tract. 1. diſp. 21. q. 13.*

IBI etiam *quæſt.* 14. diſputaui: an prædeſti- 122
natio Chriſti ſit cauſa exemplaris noſtræ Prædeſtinationis: Itaque hic hac de re tacendum.

ALIQVI diſputant: an Chriſtus meritus ſit gratias Angelis, ſed de hoc egi *diſp. 13. q. 4.* hîc.

Ex omnibus dictis colligitur: an dicendum ſit Chriſti meritum fuiſſe vnum, an plura: Multi enim Recentiores vnum aſtruunt, quia vna fuit Chriſti voluntas continua, perſeuerans actu in merito.

ATTAMEN Magiſter *diſt. 18. c. 2.* quem ſequun- 123
tur D. Bonau. *art. 1. q. 2.* in fine corporis, Durandus *quæſt. 2. ad vltim.* Paludan. *q. 2. art. 2. p. 3.* Gabriel. *quæſt. vn. art. 2. concl. 6.* Maior *q. 2. concl. 1.* Almain. *q. 1. concl. 5. & 6.* & infrà *dub. 3.* Alenſ. *3. part. q. 17. mem. 2. art. 2. & 3.* D. Thom. *3. part. quæſt. 34. art. 3. ad 3.* & alij, quos ſequitur Vaſquez *diſp. 75. cap. 4.* dicunt fuiſſe plura.

ASSERO cum hac ſententia, Multiplex fuiſſe Chriſti meritum, non autem vnum continuum.

PROBATVR à Vaſquez ratione S. Bonau. *in cor-* 124
pore, vbi etiam ſoluit obiectionem recentiorum, quia pro varietate cogitationum ex ſcientia infuſa per ſe, & ex infuſa per accidens prodeuntium, varios etiam actus habuit virtutum, & hos interpolatos: Vnde voluntas, licèt continuè voluerit bonum in communi, non tamen hoc, & illud.

QVÆSTIO· XVI.

Quomodo CHRISTVS *in primo inſtanti meruerit iuſtificationem pro nobis, & tamen per ſuccedentia opera etiam meruerit.*

D.Bonau. diſt.18. q.2.

125 STAT pro coronide dubium: Quomodo Chriſtus, qui in primo inſtanti meruerit ſufficienter pro nobis; per ſubſequentes actus meruerit.

DVRANDVS *diſt.*18. *quæſt.*2. vult Chriſtum meruiſſe diuerſis actibus diuerſa præmia, non autem idem.

CONTRA aliqui arguunt ex Nazianz. *epiſt.*51. vbi damnat anathemate aſſerentes, Chriſtum bonis operibus profeciſſe, & ex Damaſceno *lib.*3. *de fide, cap.*22. & Gregorio Magno *homil.*6. *in Ezech.* qui idem aſſeuerant.

VERVM ſenſus horum Patrum longè alius eſt; volunt enim tantùm, Chriſtum non profeciſſe in ſanctitate ſuis operibus; non negant autem, Chriſtum multiplicatis meritis feciſſe ſibi pluribus modis debitum idem præmium, hoc enim non eſt damnandum, vt notat D.Bonau. *diſt.*18. *q.*2. *ad* 3.

126 D.Thom. *quæſt.*48. *art.*1. *ad* 2. reſpondet, Chriſtum à principio in conceptione meruiſſe nobis ſalutem æternam: ſed ex parte noſtra erant quædam impedimenta, quibus præpediebamur conſequi effectum præcedentium meritorium: Vnde ad remouenda illa impedimenta oportuit, Chriſtum pati.

OMISSA autem expoſitione Caietani, quæ mihi non probatur, nec Vaſquezio *n.*15. arbitror, ſenſum Angelici haberi ex eodem *quodl.*2. *art.*2. Chriſtum qualibet actione meruiſſe ſufficienter noſtram redemptionem, non tamen ea opera deputata fuiſſe ad noſtram ſalutem abſque morte Chriſti condita innumeris paſſionibus, vt ſic hominem ſummè deprauatum excitaret ad tantum beneficium acceptandum abnegatione ſuarum voluptatum: Id innuit S.Bonauent. *diſt.*19. *quæſt.*1. *in corpore.*

127 RECENTIORES nonnulli dicunt, Chriſtum per priora quidem opera meruiſſe nobis dona, non tamen ſatisfeciſſe pro peccatis; ſatisfactio enim requirit ſupra meritum, vt opus ſit pœnale.

At multa opera pœnalia præceſſerunt, & de his redit quæſtio: cur ſatisfaciens in primo, indiguerit cætera addere? Addit Vaſquez, opera Chriſti meritoria eſſe etiam ſatisfactoria.

SOTO *in* 4. *diſt.*1. *quæſt.*3. *art.*5. ait, omnia Chriſti merita computari pro vna actione meritoria, ex pluribus actibus conſtituta, quæ conſummata eſt in paſſione: Itaque infert, ſi Chriſtus tantùm, v.g. eſſet circumciſus, non meruiſſet tantas gratias nobis, licèt infiniti eſſet valoris.

HÆc tamen non ſubſiſtunt, quomodo enim intenſiuè poteſt creſcere meritum infinitum? aut quomodo eſſe adeò debile, vt non mereatur naturâ ſuâ infinitas gratias?

118 DRIENO de captiuitate *tract.*2. *cap.*2. *art.*3. dicit Chriſtum per priora merita non ſatisfeciſſe; nam ſolutio ſatisfactoria pro peccatis fieri debuit per mortem: Per eam verò ait, Chriſtum meruiſſe etiam aliquid peculiare; nempè aditum cœli, & liberationem à poteſtate diaboli.

VARVM hæc ſuprà impugnata eſt, quia ſatisfactio ſit per modum meriti, neque alia videtur ſatisfactionis, & meriti differentia, niſi quia meritum latius patet, cùm extendatur etiam ad opus exhibitum ad præmium, non pro aliqua culpa: Reliqua gratis ſunt dicta, vt notat Vaſquez *num.*18. 129

CÆTERVM ipſe Vaſquez ſic reſpondet, Chriſtum ſingulis actionibus meruiſſe omnia dona. Quomodo autem id fiat; ſic diſcurrit: Singula opera Chriſti habent dignitatem adæquatam præmio abſque diuina acceptatione: Ideò facilè potuerunt mereri ſingula gratias omnes.

PASSIONI verò tribuitur, quia illi facta eſt promiſſio, non aliis operibus, Iſa.53. *Si poſuerit animam ſuam pro peccato, videbit ſemen longæuum.* Heb.2. *Authorem ſalutis per paſſionem conſummare.* Philip.2. *Factus obediens vſque ad mortem. Propter quod, &c.* Lucæ 24. *Oportuit pati Chriſtum, & ita, &c.*

HÆc ex parte conſonant Seraphico, qui multitudine actuum idem ſemper meruiſſe docet, nouis, & 130 nouis titulis, & meritis, vt ſuprà oſtendi: Paſſioni quoque adſcribi redemptionem, quia de ea fuit promiſſio, aſſerit S.Doctor *diſt.*19. & probat Apoc.1. *Lauit nos à peccatis in ſanguine ſuo.* Heb.9. *Omnia penè mundantur in ſanguine: & ſine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.* Rom.4. *Mortuus eſt propter delicta noſtra*, & aliis Scripturis *ad cap.*14. *Ioan.* probat ex illo Iſa.53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum.*

QVÒD verò ait, Vaſquez ideò plura eſſe merita multiplicata, quia ſingula fuêre ex ſe condigna; & addit, nos, qui requirimus acceptationem etiam Dei, non benè poſſe ſuſtinere pluralitatem meritorum, quia acceptatio Dei eſt vna in omnibus. Hoc inquam futile eſt; nam cum multiplicentur opera in Diuino beneplacito, multiplicantur etiam merita, ſicuti euenit in omnibus aliis rebus, in quibus ratione creaturæ multiplicantur opera Dei: Eſt enim vnum beneplacitum Dei in omnibus meritis hominum, & tamen quis dicat, meritum Petri eſſe vnum meritum cum merito Pauli? Sic vna eſt voluntas Dei, qua vult ſalutem noſtram, & tamen alia eſt ſalus mea, alia aliorum, & ſic diſcurrendo: Tandem fatetur ad efficaciam meritorum Chriſti requiſitam fuiſſe promiſſionem. 131

Merita verò Chriſti quomodo ex iuſtitia fuerint, ſatis oſtendi *diſp.*3. Appono tamen dictum S.Doctoris *ſerm.*2. *Dom.*2. *Adu.* vbi exponens id, Iſa.56. *Iuxtà eſt ſalus mea vt veniat, & iuſtitia mea vt reueletur*, ait: Iuſtitia Dei in Filio reuelata eſt, quia per ipſum pro homine iuſtiſſimè ſatisfactum eſt: & homo iuſtiſſimè redemptus: Cùm enim redemptio ſit cum condigno pretio rei recuperatio; Ecce nihil fuit in cœlo, vel in terra quod ita pretioſum eſſet, 133 ſicut genus humanum, quod perditum fuit, niſi ſolus Deus recuperaſſet: Oportet ergo Deum eſſe eum, quo redimi debuimus: Id eruit è SS.Patribus, allatis *diſp.*3. *quæſt.*3. *& ſequentibus.* 132

DISPVTATIO XXII.

DE SVBIECTIONE CHRISTI.

CHRISTO conſiderato iuxta ea quæ in ſe vel fuit, vel habuit; nunc eius ad Patrem habitudinem expendere liber. Hæc autem licèt in multis conſiſtat, quippè quòd Patrem ſuum ſupplex orauerit, eique in Sacerdotio, aliiſque miniſteriis indefeſſus ſeruierit, cùm tamen omnia huiuſmodi è Subiectione Chriſto obuenerint; de ea primo loco diſputabimus, cætera verò hinc oriunda, ſequentibus diſputationibus proſequemur: Poſtea è conuerſo Patris ad Filium habitudinem indagare nobis incumbet, num ſcilicet ipſum adoptauerit; num prædeſtinauerit, &c. Porrò præcipuè hîc tractanda reduci poſſunt ad duplicem modum loquendi in hac materia; Prior eſt de Chriſti Subiectione; poſterior de ipſius Seruitute, num ſcilicet verè ſubiectus, & ſeruus, nullo habito Diuinæ Perſonæ præiudicio, dici queat: De his etenim Theologum decet accuratiùs inquirere, ne quod propriè hominis Naturæ affigitur, Dei perſonæ malè affingatur: Sunt & aliæ intermediæ quæſtiones, ex his ortæ, quibus de præcepto, quod Chriſto, vel imponi poterat, vel actu impoſitum erat, diſcurietur: Et hoc erit totale huiuſce diſputationis argumentum.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS *ſit dicendus: ſubiectus Patri.*

{ D. Thom. quæſt. 20. art. 1.

1 ASSERO, Chriſtum ſecundùm naturam humanam eſſe ſubiectum Patri:

PROBATVR à D. Thom. *hîc*, & D. Bonauentura *ad* 14. *Ioan.* ex illo; *Pater maior me eſt.* Vbi D. Auguſtinus in Ioan. tract. 78. *Agnoſcamus geminam ſubſtantiam Chriſti; Diuinam, qua æqualis eſt Patri: Humanam, qua minor eſt Patre.*

2 CONFIRMATVR primò à S. Bonauentura ibi, & D. Thom ex 2. Philip. *Cùm in forma Dei eſſet, ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens.* Vbi oſtenditur natura humana ſubiici Diuinæ poteſtati in ordinationibus, vt aſſerit etiam D. Dionyſ. *cap.* 4. *de cœleſti Hierarchia.*

CONFIRMATVR ſecundò à S. Doctore, *ad* 8. *Ioan.* ex illis verbis: *Quæ placita ſunt ei, facio ſemper*, & ideò ait S. Thom. Philip. 2. dici; *Factus obediens vſque ad mortem.*

QVOAD modum loquendi, admonet D. Thom. non eſſe abſolutè dicendum Chriſtum ſubiectum Patri, ne Arrio videamur arridere: attamen poſſe aſſeri, ait Suarez, *ad articulum*, quia nil aliud ſignificat, quàm Chriſtum hominem habuiſſe voluntatem ſubiectam Deo, ſic enim dicitur obediens Patri, quod idem eſt ac eſſe ſubiectum: D. autem Bonauentura *diſt.* 11. *art.* 2. *quæſt.* 1. *argumento* 2. *ad oppoſitum*, affert locum Damaſceni *lib.* 3. *de fide, cap.* 1. vbi Chriſtus ſubditus, & ſeruus dicitur, & in *reſponſione*, non vult admittere hoc effatum, niſi ſub hac diſtinctione, in quantum homo; & *in corpore*, non vult admittere abſolutè; Chriſtus eſt creatura, vt dixi *diſput.* 18. *quæſt.* 5. Idem autem eſt de hoc nomine *ſubiectus*, quia hæc ſubiectio prouenit ratione creationis. 3

Neque mihi probatur id, quod ait Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 2. poſſe Chriſtum dici ſubiectum Patri, non autem minorem Patre, quia minor dicit comparationem abſolutam, non ſic ſubiectus. Ratio mea eſt, quia ſubiectio inducit minoritatem; ex eo enim, quod in ſuo eſſe ſit ſubiectus alteri, eſt minor illo: Ecquis enim maior eſt ſubiectus? Adde Ioan. 14. eum fateri: *Pater maior me eſt.* Sic etiam D. Athanaſius in ſymbolo: *Minor Patre ſecundùm humanitatem*, D. Auguſtinus, *de Trinitate, cap.* 7. apud 4

D. Thom.

5 D.Thuma, *hic*;ratio eſt, quia eſt ens creatum,vt notat Morandus *quaſt*.9. Non debet tamen diei abſolutè minor, quia deſtruitur æqualitas, ſed *Minor ſecundum humanitatem*, vt habetur in ſymbolo Athanaſij.

QVÆSTIO II.

An CHRISTVS *fuerit capax præcepti.*

6 IN præcepto, ſeu etiam Legeeſt duplex vis incluſa; altera directiua, quæ includit vim obligandi: altera coactiua, quâ pœnis eumpellere poteſt.

CHRISTVS igitur vi directiua tenebatur, quia propria voluntas humana non erat propria ei regula, ſed egebat dirigi à Deo.

ASSERO primò, Chriſtum fuiſſe præceptis obnuxium.

PROBATVR à D.Bonau.*ad* 14. *Ioan*. ex Pſal. 39. *In capite libri ſcriptum eſt de me, vt faciam voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Alias ſcripturas afferam *quaſt*.3.

7 ASSERO ſecundò, fuiſſe Chriſtum ſubiectum legi æternæ, & legibus naturæ.

PROBATVR, quia ſecundùm hanc exequimur id, quod eſt intrinſecè bonũ, & vitamus malum intrinſecum, quod ideò eſt vetitum, quia malum. Quare voluntas Chriſti tenebatur: ſic ipſe Chriſtus in Euangelio, & præcipuè *Ioan*.4.fatetur, hoc eſſe ſuum cibum vitæ neceſſarium.

8 ASSERO tertiò: Chriſtus non tenebatur legibus humanis: Ità S.Bonau.*in* 2.*diſt*.44. *art*.3.*q*.1.*ad* 1. & alij Theologi *eadem diſt*. Soto *in* 4. *diſt*.25.*q*.2. *art*.1. Turrecrem. *lib*.4.*ſumme,parte* 4, *cap*.37. vbi refert contrariam ſententiam damnatam à Ioanne XXII. quæ fuit Marſilij Patauini.

PROBATVR à S.Doctore ibi *ex Matth*.17. vbi Chriſtus de Lege tributorum infert: *Ergo liberi ſunt Filij*, quem locum Patres omnes de Chriſto intelligunt, & ex eo arguunt alij Thologi poſt S.D.

9 DICES: Tenebatur legibus Matris, & Nutritij, Lucæ 2. *Erat ſubditus illis.*

RESPONDET S.Doctor ad *eum locum*, ex D.Bernardo *homil.prima ſuper Miſſus eſt*. Chriſtum cum eſſet Deus, non fuiſſe ſubditum, ſed ſponte ſe ſubdidiſſe: Poterat enim dicere id 1.Cor.9. *Cùm eſſem liber, omnium me ſeruum feci.* Tenebatur tamen ratione humanæ naturæ pietatem ſeruare in Matrem: Sed hæc eſt Lex naturalis.

ASSERO quartò: Chriſtus non fuit ſubiectus legibus diuinis poſitiuis, quæ pro tota Eeeleſia latæ fuerunt: Eſt communis, apud Becan. *cap*. 16. *q*.1. Tanner. *quaſt*.7. *d*.1. Morand. *quaſt*.49.

10 QVOAD legem antiquam probatur à D. Bonau. *in* 4. *diſt*.3. *part*.2. *art*.3. *q*.1. *ad* 3. *& ad* 2. *Lucæ*, quia cùm eſſet Deus non tenebatur: Ideò dixit, Filium hominis eſſe Dominum etiam Sabbathi, vt notat D.Auguſt. *lib. q.q. in Matth*. *q*.10. quamvis enim cultus Dei ſit iuris Diuini naturalis poſitiui, attamen præfixa dies Sabbathi eſt ſolum iuris poſitiui Diuini, ideò potuit mutari in Dominicum: Licet ſe voluntariè ſubiecerit Circumciſioni ob ſalutem Iudæorum, ne eum recuſarent, quaſi non de ſua gente, & fratribus, vt promiſerat per Moyſen: Secundò ob humilitatem: Tertiò vt finem,& complementum Legi daret.

11 NON tamen ſequitur, eum obligatum toti legi, vt videtur innui Galat.5. *Teſtificor omni circumcidenti ſe, quia debitor eſt vniuerſæ legis faciendæ*; nam circumciſionem ſumpſit ex ſua benignitate: ſic etiam dicebat Matth. 5. *Non veni ſoluere legem, ſed adimplere*, vnde dicitur, factus ſub lege, *Galat*. 4. non enim ius, ſed factum ſignificat, vt indicarunt SS. PP.Hieronymus, Auguſtinus, Ambroſius,& Anſelmus, & notat Morandus: Quamvis ſubditos legibus dicatur ab Athanaſ. *diſp. cum Arrio circa finem*, & Cyrillo *lib*.2. *de fide ad Reginas*, & *epiſtola ad Monachos Ægypti*, quia ſe voluntariè ſubdiderat: ideò eum liberum, & ſubditum acclamant.

QVOAD nouam Legem, probatur à Suarez, quia ipſe erat Legiſlator, neque leges æqualiter ſpectabant ad materiam illi conuenientem;tunc enim etiam Legiſlator ſubditur legibus,vt dixi *prima* 2. *tract*.4. *diſp*.6. *quaſt*.12. 12

QVÆSTIO III.

An CHRISTVS *habuerit ſpeciale præceptum moriendi pro nobis.*

{D.Bonau. diſt.24. q.4. art. 7.
{D. Thom. q.47. art. 2.

PRIMA ſententia negat, præceptum obligatorium fuiſſe datum Chriſto: ſic Victoria, apud Medin. *quaſt*.47.*art*.2. qui non abnuit, Lorca *q*.19. *diſp*.63. afferens Paludanum.*diſt*.12. *quaſt*.2.*art*.3. Dionyſ. Ciſter.*quaſt*.3.*art*.2. Albert.*cap*.3.*de virtut*. & multos PP. quos referam. 13

SENTENTIA cõmunis Theologorũ eſt,datum eſſe Chriſto præceptum moriendi pro nobis: Ita SS.Doctores hic, Valent.*diſp*.1.*q*.19.*p*.2. Suarez. *ad q*.20. & *diſp*.43.*ſect*.3. Vaſq.*diſp*.74.*cap*.4. Fonſec.6.*met*. *cap*.2.*q*.5 *ſect*.12. Tol. *ad* 10. *Ioan*. Lugo *diſp*.26. *ſect*.8. Becan. *cap*.16. *q*.1. Tanner.*q*.7. *d*.1.Morand. *q* 49. & alij relati *diſp*.20 *q*.3.qui conati ſunt ſalvare libertatem Chriſti in executione præcepti, atque impeccabilitatem, qua non poterat tranſgredi: Verum Seraphicus locis afferendis, omnium optimè doctrinam à ſcopis ſartamtectam exhibuit: Ait ergo, datum ei quidem fuiſſe præceptum exhibenti ſe liberè, quæ eſt ſententia D.Anaſtaſij Sinaïtæ in Hexaëmer. Rabbinorum, apud Galatin. *de arcanis*, & aliorum apud Velaſq. *ad cap*. 2. *epiſt*. *ad Philip*. & SS.Patrum, quos referam.

ASSERO cum hac ſententia, Chriſtum liberè accepiſſe à Patre præceptum pro nobis moriendi. 14

PROBATVR à D. Bonau. primò *ad cap*.10.*Ioan*. ex illis verbis: *Hoc mandatum accepi à Patre meo*, & ad cap 14. Ioan. ex illis verbis: *Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio*, & ad cap.15. ex illis verbis: *Patris mei præcepta ſeruaui*, quæ omnia propriè eſſe intelligenda probat S. D. D.Aug. *tract*.79. *in Ioan.lib*.13. *de Trinit.c*.14. *& q*.55. *ſuper Deuteron*.

ALIAS Scripturas affert S.Doctor *ad cap*.14.*Ioan*. *loco cit*. Ioan.3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum daret*. Rom.8. *Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum*. Vbi obſeruat, voluntatem Patris fuiſſe mandatum Filij.

AUDIT cum Agathone Papa *epiſt*.1.*in ſexta Synodo*, *act*. 4. id, *Pſal*. 39. quo vtitur Apoſtolus Heb. 10. *Hoſtiam noluiſti, &c. In capite Libri ſcriptum eſt de me: Vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei*. Accinit Iſa.53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum.* 15

Idem probatur à S. Doctore *diſt. 17. quæſt. 3. ad 1.* ex illo Matthæi 26. *Pater mi, ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum, fiat voluntas tua,* dicit autem: *Si non poteſt*, quia ſentiebat neceſſitatem præcepti vrgere; vt aduertit Damaſcen. 3. *de fide, cap. 24.*

16 Ex profeſſo autem id probat D. Bonauentura *in 3. diſtinct. 20. quæſt. 5.* ex illo Philip. 2. *Factus obediens vſque ad mortem.* Obedientia enim ſupponit præceptum Patris, & confirmatur eum Origene homil. 2. in Cantic. ex illo Rom. 5. *Sicut per obedientiam vnius hominis, peccatores conſtituti ſunt multi: ita & per vnius obedientiam iuſti conſtituentur multi.* Vbi comparatur inobedientia Adæ Diuino præcepto, cum obedientia Chriſti ſanè præcepto redimendi morte homines, perditos inobedientiâ: Quam comparationem notauit D. Cyril. *lib. 10. in Ioan. cap. 11.*

17 Rationem etiam affert S. Bonauentora, *in corpore*, hinc erutam, quam ſequitur Suarez; fuit enim expediens, vt ſicut ex ſuperbia, & inobedientia Adæ perditi ſunt homines; ita humilitate, & obedientia Chriſti redimerentur.

Qvo verò pacto indixerit Pater hoc præceptum, an expreſsè moriendi, an verò ſolùm reuelando, nullum aliud remedium ſtatutum eſſe, atque adeò neceſſarium hoc ad hominum eſſe redemptionem, quia ipſe decreuerat nullam aliam ſatisfactionem acceptare.

18 Mvlti dicunt, ſaltem hoc ſecundo modo impoſitum eſſe Chriſto ex lege charitatis dare vitam corporalem pro ſalute hominum, & Deo hanc gloriam conferre: Citatur à Suarez D. Anſelmus *lib. 1. Cur Deus homo, cap. 9.* & probabile exiſtimat ipſe Suarez.

D. Bonaventvra, *quæſt. 1. ad primum* ait, non adactũ fuiſſe neceſſitate antecedente Chriſtum à Patre, ſed ſponte ſe obtuliſſe ad mortem: Pater videns ſummam in Chriſto charitatem moriendi pro nobis ad meritum ſanctæ obedientiæ præcepit illi, vt moreretur; ſicuti ipſe poſtulauerat ad meritum præclarius, ad modum, quo aliqui voluntariè vouent, votumque pium accepit Deus.

19 Qvoniam verò Suarez *diſp. 37. ſect. 3.* reſiſtit dicens, hoc eſſe dictum abſque fundamento, neque vllo modo probari poſſe, eſſeque parum conſentaneum Scripturæ, & Diuinæ prouidentiæ: Scripturæ enim *Ioan. 10. & 14.* teſtantur (ait ipſe) abſolutum mandatum: & Apoſtolus *Hebr. 10.* exponens *Pſal. 39.* indicat Chriſti animam ſtatim in ſua creatione cognouiſſe præceptum Patris de morte ſubeunda, illudque ſuſcepiſſe.

Divina autem prouidentia læditur, quia magnum hoc negotium facit pendere ex voluntate Chriſti humana: Vanum eſt autem fingere, Deum decreuiſſe mortem Chriſto, quia præuidit, ipſum ex charitate poſtulaturum mortem: Hæc Suarez.

20 Eqvidem iiſdem ſcripturis, & mediis præclarè cum D. Bonauentura oſtendam, quam ſolida ſit noſtra ſententia, quæ eſt ſententia etiam D. Anſelmi *libro ſecundo, Cur Deus homo, capite quinto, decimo, & decimoſeptimo.*

Primò quidem *Ioan. 10.* Chriſtus ſic loquitur: *Propterea me diligit Pater; quia ego pono animam meam, vt iterum ſumam eam: Nemo tollit eam à me, ſed ego pono eam, poteſtatem habeo ponendi eam; & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam*, & ſubdit: *Hoc mandatum accepi à Patre meo.*

21 Hic luce clarius oſtendit, ſe quidem à Patre habere præceptum; ſed ex ſua libera voluntate acceptum; ſiue loquatur, hoc ſenſu habere quidem præceptum diſpenſabile etiam tunc, cum hæc dicebat; ſiue aſſerat poteſtatem ſuam, repræſentans ſe eo modo, quo ab initio liberè præceptum acceptauit: Et hoc modo explicat id Pſal. 3. *Ego dormiui & ſomnum cepi; & exurrexi.* Comparat autem dormitioni mortem ſuam, ſponte ſuauiter hauſtam. Hoc ſecundo ſenſu eum locutum reor.

22 Deinde ponderat ibi S. Bonauentura locum epiſtolæ *ad Philip. 2.* Ibi enim Apoſtolus hortatur Philippenſes ad charitatem mutuam: *Si qua ergo conſolatio, ſi qua viſcera miſerationis: implete gaudium meum, eandem charitatem habentes, vnanimes, idipſum ſentientes, &c. Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu: qui cùm in forma Dei eſſet, &c. ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem, &c.*

En quomodo primam radicem huius præcepti ponit charitatem, & miſerationem Chriſti, noſtris calamitatibus exhibitam: Ad idem enim ſentiendum hortatur Apoſtolus. Deinde dum ait, Chriſtum cùm Deus eſſet, formam ſerui accepiſſe, ſumendo carnem, & ſeipſum humiliaſſe, dum eſſet homo; oſtendit voluntariè ſe inclinaſſe morti; præceptum verò impoſitum eſsè è Chriſti humilitate, charitate, & miſeratione. Pondero id: *Humiliauit ſemetipſum.*

23 Accipio tertiò locum illum Apoſtoli, ſumptum ex *Pſalm. 39.* ſic autem loquitur Dauid: *Sacrificium, & oblationem noluiſti; aures autem perfeciſti mihi. Holocauſtum pro peccato non poſtulaſti: tunc dixi: Ecce venio. In capite libri ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Hunc locum ſic aſſumit Apoſtolus: *Impoſſibile eſt, ſanguine Taurorum, & hircorum auferri peccata: Ideò ingrediens mundum dicit: Hoſtiam, & oblationem noluiſti: corpus autem aptaſti mihi: holocauſtomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio: in capite libri ſcriptum eſt de me: Vt faciam Deus, voluntatem tuam: In qua voluntate ſancti ſumus per oblationem corporis Chriſti ſemel. Vna oblatione conſummauit in ſempiternum ſanctificatos* Hebr. 10.

24 Primò quidem exhibitio Chriſti ante præceptum apponitur, viſa inacceptatione hoſtiarum animantium præcipuarum, quæ fiebant in die expiationis: *Ecce venio.* Poſteà dicitur: *In capite libri ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam.* Sic exponit Gloſſa, *Hebræor. 10.* dicens: *Quando vidi, illa omnia diſplicere, & corpus idoneum ad hoc mihi datum, tunc dixi: ecce venio ad me offerendum, vt compleam voluntatem tuam. Liber ille, in cuius capite ait, ſcriptum eſſe, vt faceret voluntatem Patris, ſecundùm D. Hieronymum* in Gloſſa, *eſt Geneſis, quod eſt primum volumen teſtamenti veteris; & Euangelium, maximè Ioannis, quod idem principium Geneſis reſumit, referens, Deum creaſſe omnia, atque Patrem per Verbum omnia feciſſe, vt ait ibi Diuus Hieronymus. Idem refertur in Gloſſa ex Diuo Auguſtino.*

25 Iam verò ſi hoc attentè conſideres, videbis mirabiliter ſententiam Seraphici indicari: Ex creatione enim, & generatione educit hoc debitum Chriſti moriendi pro nobis; & ita hanc Patris voluntatem

exequendi

exequendi : Quis autem non videat, hoc non eſſe antecedenter debitum, ſed ſolam prouidentiæ congruentiam, vt Verbum, ex vtero Patris genitum, eius gloriam quæreret incarnatum, & coadiuuans liberè ad mundum creandum, liberè cooperaretur reformando? Cæterum voluntas etiam Patris, non præceptum ſonat, ſed beneplacitum, prauidamque charitatem.

Hæc ſanè eſt ſuauior prouidentia, qua & re-
26 dimitur genus humanum, dependenter quidem à voluntate Chriſti quoad præceptum : Attamen primò mota à Deo, qui infudit in animam illam ſanctiſſimam efficaciam voluntatis moriendi, ſicque Deo ſuauiter ad mortem adſcribitur : Ex altera etiam parte præceptum ſic liberè acceptatum à Voluntate Chriſti, cui tota redemptio adſcribitur, vt ait Apoſtolus, magis eſt magnificatum: Ita enim cùm ſit ſubſtantialiter liberum, eſt meritorium : In ſententia verò Suarez, & aliorum, qui aiunt, præceptum impoſitum Chriſto independenter ab illo, redditur ſubſtantialiter totum neceſſarium, nec meritorium ſubſtantialiter, ſed ſolùm ſecundùm intenſionem, vel particulares effectus, & circumſtantias, & per hoc corruunt omnia Suarez argumenta.

Hic quidem modus ſaluat præceptum Chriſto impoſitum, & loquitur ad mentem Sanctorum Patrum, ex quibus nullum affert Suarez pro ſua ſententia; ſed pro noſtra tantùm, quos referam : ſolvat etiam meritum in ſubſtantia præcepti exequenda, quod magni ponderis eſt, nec aliter ſalvatur, vt latè oſtendit Velaſq. *ad locum citat. Philip.* & Lugo *diſp. 3. num. 14.*

27 D. Chrysostomvs *homilia 7. in epiſtolam ad Philippenſ. contra Arrianos*, ait : *O inſenſati, & amentes; nam & amici nos obedimus, & nihil nos hoc deiicit, vt Filius obediuit Patri, non in ſeruilem conditionem decedens.* Sentit igitur, illam obedientiam fuiſſe non antecedenter ex præcepto, ſed in ordine ad Diuinam Voluntatem, ſimpliciter inſinuatam, ſeu commendatam, cui Chriſtus humana voluntate conformis fuit : Vnde ſumi poteſt probabilis ratio, quia vt Chriſtus exequeretur voluntatem Patris, non indiguit præcepto antecedenter, cùm eſſet promptiſſimus ex charitate iam ad mortem adeundam; ſed ſatis fuit ad maius obedientiæ meritum ſuperadiungi : Idem aſtruit *homil. 18. ad Hebr.* Euthym. & Oecum. *ibi*, apud Logum *num. 13.*

28 Theophvlactvs exponens id Ioan. 14. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio*, ait : *Quod complacitum eſt illi, & decretum ab eo, ſuſcipio, & perficio mandatum, dedit, hoc eſt, voluit, dixit, approbauit, decreuit.* Igitur hoc præceptum fuit approbatio voluntatis Chriſti. Confirmatur totum ex D. Chryſoſt. *homil. 2.* ſuper cap. 12. ad Heb. circa ea verba: *Aſpicientes in Authorem fidei, & conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem, confuſione contempta*, vbi notat, totum hoc negotium ex voluntate Chriſti, diuinitus mota, ortum habuiſſe.

29 Respondet Suarez, hos PP. loqui vel contra Arrianos, qui volebant Filium Dei eſſe minorem, vt ſubditum, etiam ſecundùm ſuppoſitum, vel indicare, datum præceptum implicitum, oſtendendo ei decretum, non tamen negant, hinc ortam obligationem ex charitate ad dandam vitam pro hominum ſalute.

At ſatis apertè excludunt omne præceptum antecedens, & liberum aſtruunt Chriſtum, neque obligatio ex charitate ingruebat dandi vitam Chriſti infiniti valoris pro ſalute finita hominum : Adde, Chryſoſtomum ante exortam hæreſim Arrij ſcripſiſſe : Alios refert Velaſquez *loco citato*, idem docentes.

Tandem fatetur Suarez, Chriſtum libera vo- 30
luntate ſe obtuliſſe morti, vt ait Apoſtolus *Heb. 12.* & Chryſoſtomus *ibi*.

Respondet tamen, ſignificari libertatem circa tempus moriendi tantùm : attamen præclarè ait, ſubſtantiam ſimpliciter liberam fuiſſe, vt patet in illo teſtimonio ad Hebræos, & *Ioan. 19.* allatis : Adde id Iſa. 53. *Oblatus eſt, quia ipſe voluit* : Lege Verſionem latam *diſp. 1. queſt. 1. teſtimonio 4.*

Qvod verò affert pro ſe D. Anſelmum, de quo
etiam dubitat; certum eſt S. Anſelmum ſolùm aſſe- 31
rere impoſitum præceptum prædicandi, & perſeuerandi in iuſtitia; Quod verò ex hoc per accidens poſſet ſequi mors, vt etiam innuit D. Anſelmus, non obſtat; potuit enim Chriſtus eam euitare.

QVÆSTIO IV.

An Christvs *poſſit dici ſeruus Dei.*

Certissimvm eſt, Chriſtum ſecundùm hu- 32
manitatem eſſe Patre minorem, eique ſubditum, vt dixi *quæſt. 1.* Nunc quæſtio eſt : an ita ſit inferior, & ſubditus, vt conditionem ſubeat ſeruitutis.

Prima opinio renuit titulum ſerui Chriſto homini adſcribere : Ita Vaſquez *diſputat. 80.* Lugo *diſput. 28. ſect. 3.* Bernal. *diſput. 58.* Amicus *diſp. 28. ſect. 4.* Hurtadus, Becan. *cap. 14. quæſt. 2.* Granado, Orlandus, Turrianus, *opuſc. 13. diſp. 1. de ingenuitate Chriſti diſp. 1.* Paſqualigo *diſputat. 84. ſect. 4.* Vulpes *diſput. 18. art. vltim.* Centinus, & alij apud allegatos, & videtur D. Bonau. *diſt. 9. quæſt. 1. ad 6.* Scoti *diſt. 11.*

Commvnis tamen Theologorum ſententia 33
eſt, poſſe dici Chriſtum ſecundùm humanitatem Dei ſeruum; ſic S. Bonauentura, *diſtinctione 11. articulo ſecundo, quæſtione prima, argumentis ad oppoſitum, additis reſponſis*, vbi idem cenſet dicendum de hac : Chriſtus eſt ſervus Dei, vti & de hac : Chriſtus eſt creatura, quia hæc ſervitus oritur è creatione : Quare ſicuti concedit hanc : Chriſtus ſecundùm humanam naturam eſt creatura; ita etiam hanc, vt vidit Suarez *diſputatione 14. ſectione 1. & 2.* Idem aſſerit S. Doctor, *primo, diſtinctione 15. quæſtione 4. in corpore*, & ad ea verba Ioannis 8. *Seruus non manet in domo in æternum*, vbi ſolam ſeruitutem mancipialem excludit à Chriſto, & hanc ſententiam e S. Doctore collegit P. Foreſtus Magiſter meus eruditiſſimus, & in D. Bonauentura multum, diuque verſatus, in cuius publica lectione quinquaginta annos ela-
borauit, *fol. 65. & 652. operis de Trinitate* : Eum 34
ſecuti ſunt Suarez *loco citato*, Valentia *quæſtione 20. puncto primo*, Caſpenſis *diſputatione 11. ſectione vnica*, Bernal. *diſputatione 58.* Lorca, Raguſa, Cabrera, Alvarez, Bonacina, Averſa *quæſtione 20. ſectione 3.* Morandus *quæſtione 49.* Caietanus, & Medina ad hunc *articul. D. Thomæ*, Tannerus, *quæſtione 7. dub. 1.* Maſtrius *diſputatione 2. quæſtione 7.* Mæracenſis *diſputatione 48. ſectione prima*, nec omnino ſtat ex aduerſo cum ſuo Vaſquez Turrianus, vt dicam.

35 Hæc quæſtio mibi de voce videtur laborans; ideò pacatè vox *Serui* eſt ventilanda.

Svbiectio ſeruitutem conſtituens, vel eſt in ordine ad Deum, vel in ordine ad alios homines, vt obſeruant Bellutus *diſputat. 9. quæſt. 2. artic. 3.* Maſtrius *num.* 158. Prima dicitur ſeruitus naturalis, quæ fundatur in eſſentiali dependentia naturali creaturarum à Deo, qua conſeruantur in eſſe, & ſine qua in nibilum reſoluerentur: Seruitus verò ad homines non eſt naturalis, ſed iure gentium inuecta, ſeu iure belli, ſeu natiuitatis, aut emptionis, vel iuſtæ condemnationis. Vnde dicitur ſeruitus legalis, & politica, vt oſtendi cum D. Bonauentura *tract. de Legibus, diſp. de Iure gentium*, quem ſequitur Scotus 4. *diſt.* 36. *quæſt. vnica*, vbi & S. Doctor: Addit aliam eſſe ſeruitutem noſtram, quâ extranei egemus extrinſeca adoptione, & neceſſitatem ſeruiendi dicit.

36 Hvivs legalis ſeruitutis humanæ tres aſſignantur conditiones, vt monent Suarez *ſect.* 1. Vaſquez *cap.* 4. & 8. Prima eſt, vt ſeruus Domino obedire teneatur: Secunda nè ſit ſui iuris, vt docet Ariſtotel. *primo Polit. cap.* 3. Qui enim eſt ſui iuris, & ſubiicit ſe ad mercedem operis, dicitur mercenarius: Tertia vt cum Domino nec in honoribus, nec in ſede, nec in bonis communicet, ſeu non habeat ius ad hæreditatem Domini, quæ conditio ſumitur ex Ariſtotele 8. *Eth. cap.* 11. vbi ait, quod ſeruus, vt ſeruus, nibil habet commune cum Domino, & hæc ſanè conditio, vt eſt propria ſeruitutis humanæ, non conuenit ſubiectioni naturali creaturarum Deo: Quare nec ad Chriſtum tranſit, qui ob vnionem hypoſtaticam communicat in bonis gloriæ, in titulis diuinis: ideò Coloſſ. 2. dicitur: *In ipſo inhabitat plenitudo diuinitatis corporaliter*, & Hebræor. primo: *Sedit ad dexteram maieſtatis in excelſis, &c.* Igitur humanitas Chriſti, quæ ſecluſa vnione hypoſtatica eſſet etiam legali modo ſerua, ob vnionem, ſeruili caret conditione legali, & hoc vult S. Damaſcenus 3. *de fide, capite vigeſimo*, & *libro* 4. *cap.* 19. infrà allegatis.

37 Hoc idem vult Concilium Francoford. in quo totam vim facit Vaſquez cum aſſeclis; intendit enim à Chriſto excludere ſeruitutem mancipialem, ingenuitati oppoſitam, & eam ſeruitutem damnat, quæ excludit communicationem in titulis, & aliis bonis: Ideò enim Elipandum reprehendit, quia Chriſtum ponebat Filium Dei adoptatum, non communicantem cum Deo in titulis, & honoribus Dei.

38 Cætervm quis negabit, humanitatem Chriſti totam imperio Dei ſubiici, vt poſſit ab eo etiam annihilari? Et hæc eſt ſeruitus, quam explicat Philoſophus 1. *Polit. cap.* 3. dicens: *Quicunque ſui ipſius non eſt ſecundùm naturam, ſed alterius, homo autem eſt, hic naturâ eſt ſeruus*, & hanc ſeruitutem concedendam fatetur Turrianus *loco citato*. Quo ſenſu dicitur ſervus, Pſal. 115. *Ego ſervus tuus*, & Iſaïæ 42. *Ecce ſeruum meum, ſuſcipiam eum.* Vnde Auguſtin. *ſermone* 78. & epiſtola 178. *Non ſolum ſubditum, ſed & ſeruum confitemur*, & Ambroſius *qinto de fide, capite ſexto*, & Cyrillus *libro*, 12. *Theſauri, capite decimoquinto*: Idem fatentur.

39 Præclare D. Athanaſius *ſerm.* 3. *contra Arrianos.* Ad ſeruitutem ſanè ſufficit eſſe in poteſtate omnimoda Domini, vt dixi cum Ariſtotele, vbi nihil de excluſione à participandis bonis habetur: Quare Vaſquez debebat ſeruare illud ſuum monitum, non eſſe nouas marte ſuo definitiones inuebendas, ne omnia confundamus; nam ſeruitutem mancipialem etiam D. Bonauentura remouet à Chriſto, ad locum citatum Ioannis.

Assero igitur, Chriſtum ſecundùm humanitatem poſſe dici ſeruum Dei, modo dicto.

Probatvr primò à S. Bonauentura *in primo, loco cit.* cum Magiſtro, & aliis ex illo Philippenſ. 2. 40
Exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens. Vbi D. Chryſoſtomus, epiſtola ad Philippenſ. ſermone 7. dicit: *Sicut in forma Dei perfectus eſt Deus; ita in forma ſerui perfectus eſt ſervus.* Et Theodoretus ad eadem verba: *Forma Dei, ait, eſt ſubſtantia Dei: forma ergo ſerui eſt ſubſtantia ſerui*, & D. Cyrillus ad Euop. ait: *Tametſi ſecundùm naturam propriam liber ſit, vtpote Deus, & ex Deo; veruntamen, tanquam propriam habens propter exinanitionis menſuram, tributorum exactoribus ſubditus erat, ideſt, voluntariò ſubiecerat ſe; atque adeò, ſi quis dicat ſeruum eum appellari propter vocem Sanctorum Prophetarum, nullo modo offendi decet.* Et libro nono Theſauri, capite tertio, parum poſt initium ait: *Tunc igitur & Dominus, & Chriſtus fit, quando homo factus, & Ieſus, & ſervus vocatus eſt.* Idem habet Baſilius *lib.* 1. *contra Eunomium*, & alij Græci *ad eum locum*, & Ambroſius *lib.* 2. *epiſtola* 47. & Adamus ad eum textum.

Ex his defluit reſponſio Vaſquez, & Becani, 41
nihil hoc teſtimonio probari, quia non vocat Apoſtolus Chriſtum ſeruum, ſed dicit formam ſerui accepiſſe, quod longè diuerſum eſt; nam vult, accepiſſe quidem naturam humanam, quæ ſuapte conditione eſt ſeruilis, non tamen in Chriſto, qui ſub ſeruili conditione non manſit ratione vnionis. Et ita ait, PP. dicere tantùm, eum vocari ſervum, non autem eſſe.

Hæc ſanè reſponſio inanis eſt; nam allegati PP. 42
ad *hunc locum* deducunt, Chriſtum poſſe dici verè ſeruum, ex eo quod formam ſerui accepit, vt vidimus ſuprà, & confirmatur ex eodem Cyrillo *lib.* 12. *Theſauri, cap.* 15. vbi de Chriſto eloquitur: *Ipſe Dominus ſecundùm naturam, quia Deus; ſed ſervus factus eſt, quia verè homo*, & D. Athanaſ. *oratione* 3. *contra Arrianos*, longè ab initio ait: *Quatenus in confeſſo eſt, eum hominem eſſe factum, nihil diſcriminis attulerit ſiue ſervus, ſiue Filius ancillæ.* Et infrà: *Omnes iſtiuſmodi vocula in rationem humanitatis benè, & propriè competunt, illaque omnia, non ſubſtantiam Verbi, ſed hominem ipſum fuiſſe demonſtrant.* Eodem modo loquitur *orat.* 2. *contra Arianos*, poſt 10. *folia*: Idem habent alij PP.

Respondet Vaſquez *num.* 59. hos PP. diſpu- 43
taſſe cum hæreticis Arianis, & id ſolùm intendiſſe, manere probatum, Chriſtum eſſe *Homouſion*, ideſt conſubſtantialem, etiamſi in forma ſerui eſſet, neque curaſſe; an propriè dicendus eſſet ſecundùm naturam humanam ſervus. Ità & Lugo, *numero* 36. Qui & ſpecificatiuè, & reduplicatiuè fruſtra ſectiones addit.

At fallitur Vaſquez; nam iſti PP. cautè incedunt, nè vnam hæreſim deſtruentes, alium errorem inducerent, & non obiter, ſeu ex calami lapſu, ſed ex propoſito dicunt, Chriſtum eſſe propriè ſervum, præcipuè D. Athanaſius, vt vidimus.

Probatvr ſecundò à S. Doctore, ad cap. 20. Ioan. 44
Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum; Deum meum, & Deum veſtrum, quod perinde eſt, ac vocare Dominum, vt notat ibi cum eo etiam D. Th. *quæſt.* 10. *art.* 2. & indicatur *in epiſtola* 10. *Cyrilli*, Concil. Alexand. & accepta in Concilio Epheſino

epiſt.

epiſt. ad Neſtorium. Et de hoc latius agit Hilarius *lib.11. de Trinitate*.

Respondat Vaſquez *num.16.* Nunquam *in cap. illo*, vocari Chriſtum ſeruum, vel Patrem Dominum, ſed Deum verum: Hinc colligit *in ea epiſtola*, Chriſtum eſſe ſub poteſtate Dei, & Chriſtum eſſe ſubiectum Deo. Sunt verò inuicem connexæ ſeruitus, & ſubiectio reſpectu Dei, vt indicat S. Bonauentura *in primo, loco citato*, & notat Valentia. Diſcernit tamen ratione Patris, vnde non ait: Patrem noſtrum, ſed: *Patrem meum, & Patrem veſtrum*, vt explicabo, *diſp.25. quæſt.2.*

45 Probatur tertiò ratione Seraphici *citato loco in tertio*. Relatio ſeruitutis ad Deum, vel eſt relatio creaturæ ad Creatorem, vel ab ea manat, & cum ea eſt neceſſariò coniuncta, quia Deus creando eſt Dominus creaturæ: Propter quod rectè dixit Cyrillus *lib.4. de Trinitate, col. 6.* ſeruile factum eſſe quidquid productum eſt ex nihilo, & ideò dixiſſe Dauid Deo, *quia omnia ſeruiunt tibi*: Sed in Chriſto, vt homine, eſt relatio vera creaturæ ad Deum ratione naturæ: Ergo.

Respondent Vaſquez, & Becanus, rationem ſolam creationis non eſſe fundamentum relationis ſeruitutis, ſed cum negatione communicationis in bonis. Quare cùm Chriſti humanitas in bonis deitatis ſummam habeat communicationem, non eſt dicenda ſeruitutis conditionem ſubire.

46 Ad D. Cyrillum reſpondent, eum arguere contra Arianos: Si Filius Dei eſſet creatura, non eſſet Dominus, & ità non communicaret in bonis cum Deo, quod exigitur, vt ſit à ſeruitute immunis.

Cæterum viri iſti ita nobiſcum agunt, ac ſi Chriſtum mancipium eſſe velimus, quod è noſtro diſcurſu prauè inferre ſatagunt. Hinc D. Auguſt. epiſt.178. ait: *In qua infirmitate humanitatis non ſolùm ſubditum, ſed etiam ſeruum euidentiſſimè confitemur, ipſo dicente: Ego ſeruus tuus, & Filius ancillæ tuæ.*

Nequa ſatisfecit Vaſquez *num.59.* reſpondens, ſatis eſſe Auguſtino aſtruere æqualitatem Filij Dei ſecundùm diuinitatem ipſi Patri; nam hoc etiam directe, tanquam dogma fidei confitetur.

47 Probatur quartò ratione deducta è S.Doctore *in primo, loco citato*, quam irrefragabilem acclamat Caſpenſis: Seruus definitur *Viuens intellectuale, quod ſimpliciter eſt alicuius*. Ita Ariſtot. primo Polit. cap.3. ait: *Quicumque enim ſui ipſius non eſt ſecundùm naturam, ſed alterius, homo autem eſt, hic natura eſt ſeruus*: Sed ſic ſe habet Chriſtus ſecundùm humanitatem, nam Deus tam eſt abſolutè Dominus Chriſti ſecundùm humanam naturam, quàm cuiuſque alterius; nam dominorum eſt poteſtas diſponendi de re aliqua per propriam authoritatem in omnem vſum abſque iniuria alterius, quam authoritatem habet Deus ſuper humanitatem: Ergo.

48 Vasquez perſiſtit, requiri, vt non communicet in bonis. Sed hæc eſt ſeruitus Legalis, extra Chorum. Addit Becanus etiam Filium eſſe Patri ſubditum: At emancipatus non ſubditur; nec quovis in ſtatu ſubditur omnino.

Acriter inſurgit Vaſquez contra aſſertionem exclamans, damnatam eſſe à Concil. Francofordienſi, & ab Adriano I. *epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniarum*. Et hanc definitionem præferendam cunctis Patrum authoritatibus: tum quia è Cathedra eſt definita; tum quia reliqui Patres incidenter de hac locuti ſunt, non diſcuſſa ſubtiliter veritate propoſitionis.

Respondent Suarez, & Bellutus, Concilium, & Adrianum, agere contra Elipandum Archiepiſcopum Toletanum, qui Chriſto attribuebat vilem illam ſeruitutem mancipij, & ergaſtiquam ſupra retulimus, & hoc indicant verba Concilij *in illa epiſtola*, vbi dicitur: *Sed & hoc volumus à vobis audire, an Adam primus humani generis parens, qui de terra virgine creatus eſt, liber eſſet conditus, ſiue ſeruus? ſi ſeruus: Quomodo tunc imago Dei? ſi liber; quare & Chriſtus quoque non ingenuus de Virgine, &c.* 49

Et Adrianus circa finem epiſtolæ idem ſignificat, dicens: *Opus namque eius* (ideſt Chriſti) *eſt vt ſit vnicus proprius, & dilectus Filius Dei; noſtrum opus eſt, vt ſimus ſerui per conditionem, & filij per gratiam adoptionis.* Quaſi dicat: ſerui ex peccato, gratiâ verò Dei in libertatem adoptati.

Hanc interpretationem refellit Vaſquez, quia Concilium ab Elipando accepit, quid in hoc ipſo teneret; ſanè autem non fuit tam peruerſus, vt Chriſto peccatum adſcriberet, atque adeò ſeruitutem, ex illo deriuatam. Id vrget & Lugo *num.21.*

Deinde Elipandus comparat adoptionem Sanctorum cum adoptione Chriſti, & ſimiliter etiam 50
ſeruitutem: Ergo loquitur de ſeruitute, non ex peccato, ſed ex gratia adoptionis, quia ſeruitus, quæ eſt ex peccato, non ſtat cum ſanctitate, quæ eſt ex adoptione.

Præterea Concilium *ibi* omne genus ſeruitutis negat Chriſto; Primò illam à peccato: Deinde probat, non fuiſſe ſeruum hominum; Tertiò nec Angelorum. Quartò concludit: *Quid dicitis de Deo Patre, qui eum in Baptiſmo, & in Transfiguratione, quæ facta eſt in monte, filium nominauit, non ſeruum.* Vult igitur, Chriſtum nullo modo eſſe ſeruum Patris, quod ſi ſeruitutem à peccato ſingulariter reprobat, non eſt, quia Elipandus eam aſſereret, ſed ad omnia membra ſeruitutis remouenda, ſicuti ſolemus in diſputationibus à partium enumeratione aliquam propoſitionem reprobare per omnia.

Postremò Adrianus non dixit, opus illius 51
eſſe vt eſſet ſeruus; ſed ſolùm vt eſſet vnicus, & proprius Filius; noſtrum autem opus eſt eſſe ſeruos ex conditione, hoc eſt ſorte naturæ noſtræ; gratiâ verò eſſe Filios adoptionis.

Hæc tamen effugia nullo negotio præcludam. Primò quidem in definitionibus non ſolent Concilia reprobare more diſputantium per omnia capita, ſed ea ſola, quæ continentur in erroribus. Hunc autem fuiſſe errorem Elipandi probatur, nam Concilium eum cum ſociis arguit directè, dicens: *Sed & hoc volumus à vobis audire, &c.* Quòd verò Elipandus fuerit tam hebes, vt ſeruitutem ex peccato Chriſto adſcriberet ſaltem indirectè, dum aſſerebat, Chriſtum eſſe mancipium, non miror. Licèt igitur forſan Elipandus non effutiret, hanc ſeruitutem obuenire Chriſto ex culpa; tamen eo ipſo quod mancipium faciebat, deducit Concilium ſequelam, quod eam ſeruitutem inueheret imprudens. Ideò laborat in eo inſtruendo, vt patet.

Quod verò comparat Sanctos cum Chriſto, 52
non arguit, vt putat Vaſquez, ſed ſic ediſſerit: Si omnes Sancti adoptati, vt extranei, & gratiâ mundati, ſunt filij adoptiui, cum adoptiuo, & cum Chriſto, Chriſti; & cum ſeruulo, ſeruuli: Igitur & ante adoptionem ſunt omnes extranei, nam adoptio eſt terminus, ad quem Sancti deducti ſunt è ſtatu ſeruitutis peccati. Deinde eſto ita comparet Sanctos cum Chriſto in ſeruitute,

dico eos comparare, vt licet adoptati per gratiam, tamen adhuc ſubditi miſeriis ex peccato originali. Et hoc indicat Adrianus *loco citato*, vbi remouet à Chriſto filiationem adoptionis, ne cum aliis comparetur, qui è ſeruitute culpæ tranſlati ſont ad adoptionem Filiorum Dei. Neque erat neceſſe, vt Pontifex diceret: *Opus illius*, vt eſſet ſeruus; ſed ſufficiebat retundere eum modum ſeruitutis, qui ex diſcurſu Elipandi conſequebatur.

53 Qvòd verò Concilium remotâ ſeruitute à peccato pergat ad remouendam ſeruitutem Chriſti ſub Angelis, vel ſub hominibus; conuincit, Elipandum adſcripſiſſe Chriſto mancipialem ſeruitutem ſub Deo, nam eâ refutatâ tranſit ad refutandas alias ſeruitutes ſob Angelis, vel hominibus. Quòd verò concludit: *Quid dicitis de Deo Patre, &c.* non eſt aſſertum ad hunc errorem Elipandi euellendum; ſed alterum, quo dicebat, eſſe filium adoptiuum; at Pater confeſſus eſt, ipſum eſſe vnigenitum ſuum per naturam. Ideo ait: *Si Deus generatus eſt, nequaquam adoptiuus, ſed filius.* Erant quidem illi Neſtoriani, vt ait Suarez, etſi Lugo *num* 24. nutet.

54 At enim videtur, non ſolam ſeruitutem, è peccato deriuatam, à Chriſto remouere, nam Adrianus *epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, non modò definit, Chriſtum non eſſe dicendum ſeruum; ſed inſuper videtur addere, quando in Scripturis audimus, eum appellari ſeruum, intelligi debere allegoricè, quemadmodum dicitur Leo, Agnus: Et ita explicat loca veteris paginæ; in nouo verò Teſtamento monet, nuſquam vocatum ſeruum, ſed filium; hinc *Matth*.21.miſſis ſeruis,eiſque occiſis: *Miſit Filium ſuum dicens: verebuntur Filium meum: Agricolæ autem dixerunt: Hic eſt hæres, &c.*

55 Respondet Maſtrius, verè excludi ſeruitutem, quæ propriè legalis eſt ergaſtulorum, non communicantium in bonis; & ideò inſiſtit Concilium, & Adrianus in probando, eum in titulis, & honoribus, boniſque communicare cum Deo, & hoc ſenſu nuſquam in Scripturis Chriſtus dictus eſt ſeruus, ſicuti nominati ſunt Iob, Dauid, & alij eximij Sancti. Falſum eſt autem, Adrianum dixiſſe, nomen ſerui metaphoricè de Chriſto dictum, ſed ſolùm concedit, Chriſtum propheticè adumbratum in illis, qui erant ſerui Dei, ſeruitute legali, vt notauit Aorſa. Imò negat tali modo dictum ſeruum legalem ad modum, quo dicitur Leo, Agnus, quia talis metaphora in Scripturis non inuenitur; ſicut non inuenitur dictus Lupus, Vultur, &c.

56 Instabis, ſeruam non amplius eſſe, ſi ingenuo ritè nubat; arctius autem eſt vinculum vnionis hypoſtaticæ: Igitur Chriſtus poſt vnionem depoſuit omnem ſeruilem conditionem.

Respondetvr, ſeruitutem legalem diſpenſari, cùm ſit lex diſpenſabilis, quippè humana; at ſeruitus, qua quæcumque creatura eſt Deo ſobiecta in quocumque ſtatu, eſt indiſpenſabilis; nam etiam poſt vnionem manet natura humana in eſſe creato; eſto legalem ſeruitutem non capiat, dum titulis deitatis euehitur.

Qvòd verò aiebant, in nouo Teſtamento Chriſtum nuſquam vocatum ſeruum, fateor in ſenſu legali non vocari ſeruum, ſed tantùm ſeruum in noſtro ſenſu vocatum monet D. Auguſtinus *lib. quæſtionum in Geneſ. quæſt*.59. Pſal.2. *Dominus dixit ad me*, quem locum aſſumit Apoſtolus *Hebr*.1. qui idem aſſerit *Philip*.2.

57 Igitvr hanc ſubiectionem tantùm ſeruilem ex culpa, & legalem remouent etiam Sancti Patres adducti à Vaſquez. Sic Chryſoſtomus *homil*. 13. *ad Hebr.* & Athanaſius. Imò hic *oratione* 3. *contra Arrianos*, explicans illud Matth.11. *Confiteor tibi, Pater, Domine cœli, & terræ*, ait, Chriſtum à tempore carnis ſuæ Patrem ſuum appellaſſe Dominum.

Respondet Vaſquez, extorqueri textum, nam primò vocat eum Patrem ſuum; deinde Dominum cœli,& terræ; planè enim indicat eum Dominum eſſe aliarum rerum; ſuum autem Patrem. 58

At hæc eſt interpretatio voluntaria, Patrem enim vocat, vt eſt Deus Filius; deinde ſe vt hominem vocat ſeruum, vt notat D. Athanaſius, cuius maior eſt authoritas, quàm Vaſquez. Imò hi duo Patres negant veram ſeruitutem, ſed concedunt ſimilitudinem ſeruitutis manantis ex peccato, ſicuti etiam non habuit carnem peccati, ſed ſimilitudinem tantùm: & hoc idem voluit forſan Cyrillus ſuprà, dum ſecundùm hanc ſeruitutem exponit eum obligatum tributis.Idem vult D.Leo *ſerm*. 1.*de Natiuitate*, vbi ait: *Aſſumpta eſt de matre natura, non culpa, creata eſt forma ſerui ſine conditione ſeruili*, Quid clarius? Idem habet Euſebius *homil*. 6. *in Paſchate*.

Divvs etiam Cyrillus *in expoſitione Symboli Nicæni*, circa medium ſolùm negat, accepiſſe ſeruitutem propriam formæ humanæ naturæ, aſſumptæ poſt lapſum.

Divvs vero Damaſcenus *lib*. 3. *cap*. 21. quem præ cæteris allegat Vaſquez, ſolam ſeruitutem excludit, quam [illegible] humanitas, vtpotè noſtræ naturæ, ac ſeruitutis [illegible] culpa, ſi modo naturali genita, non [illegible] Verbo [illegible]ita, vt notat Suarez. Vel etiam negauit ſeruilem legalem, vt dixi. 59

Attamen difficultatem mihi affert D. Bonau. *diſtinct*.9. *quæſt*.1. *ad* 6. vbi, cùm obiecìſſet ſibi, non deberi Latriam ei, qui ſeruit; humanitas autem Chriſti ſeruit. Reſpondet ex Damaſceno *loco citato*, vbi ait, Humanitatem vnitam Verbo non eſſe ancillam, neque ſeruam ſui, neque Patris, quia quæcumque ſunt Patris, ſunt Filij, & ita infert: *Qui dicunt, ſeruum eſſe Chriſtum, in duo, inſtar Neſtorij, diuidunt.*

Respondetvr, Damaſcenum, & D.Bonau. eam ſolam excludere à Chriſto ſeruitutem, quæ impedit communicationem in titulis, & honore Latriæ, & hæc eſt legalis.

Secvndò S. Doctor primo reſponſo non acquieſcens, addit aliud, in quo quæſtionem concludit.

Obiicies tertiò: Nomen ſerui ex Adriano,non eſt naturæ, ſed relationis ad alium, ita vt ſeruus omnino alterius ſit, nec cum eo in bonis communicet: Sic enim Ariſtoteles 1. *Polit. cap*.3. definit ſeruum, dum ait, *eum eſſe alterius*: Neque ſatis eſt ad rationem ſerui, nullum in re dominium habere, nam & Filij antiquo iure nullum dominium habebant; Sed omnia illorum bona profectitia erant; dominium verò caſtrenſium, & quaſi caſtrenſium, & aduentitiorum, iure Cæſarum inductum eſt; at humanitas communicat in bonis Dei, quia vncta, & delibuta balſamo deitatis,digna redditur ſede Maieſtatis, & cultu Latriæ, & eſt deſponſata Deo, vnde titulum Dei obtinet, iuxta leges vxorum, quæ participant titulos coniugum, vt habetur in Authentica *de Conſulibus*, §. ſi autem vxor.*Collat*.4. & *Leg*. Mulieres, *Cod. de dignitatibus*, 62. Hoc argumentum habet S. Bonauentura *loco cit. d*.9. ex Damaſceno. 60

Respon

61 Respondetvr cum Caſpenſi, nuſquam Ariſtotelem aſſerere ſeruum non communicare in bonis; ſed hoc verum eſt ſolùm de ſeruitute legali. Vnde ſancti, licèt communicent in bonis cum Deo, adhuc ſerui ſunt. Sic enim ſæpè de Sanctis, & Angelis loquitur Deus, eos vocans ſeruos. Quod ſi à ſeruitute Sancti eximuntur *Ioan.*8. loquitur de ſeruitute peccati, vt luce clarius demonſtrat S. Bonau. ex textu, ibi enim præmittitur: *Qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati*, & ceſſat per gratiam: eſt enim ea ſeruitus extrinſeca ſuperaddita naturæ ex culpa, vnde recedente culpa ceſſat; at ſeruitus illa, de qua nos loquimur, eſt intrinſecè orta ex natura creationis, ac dependentiæ intrinſecæ à Deo.

62 Vervm enim verò non me ſinit quietum locus ille Damaſceni *lib.3. de fide, cap.*21. quem aſſumit S. Doctor *diſt. 9.quæſt.*1.*ad 6.* quo probet humanitatem Chriſti non eſſe ancillam, quia communicat in titulis deitatis, quod ſeruituti repugnat; nullus enim etiam non legaliter ſeruus, ſed tantùm ſubditus, dependens in feudo, æquatur Principi, vel Regi in titulis, nec in bonis cum eo communicat, ſicut communicat Chriſti humanitas. Quo motiuo Damaſcenus, & D. Bonauentura omnem ſeruitutem à
63 Chriſti humanitate remouere videntur. Verba Damaſceni hæc ſunt, quæ & Clictouæus ita interpretatur: *Quin illud quoque ſciendum eſt, cum nec ſeruum quidem dicere nobis licere.* Et ſubdit: *Sanè ſeruilis eſſet caro, niſi Deo Verbo copulata eſſet. At cùm ſemel et perſonaliter vnita eſt, quonam iam pacto in ſeruilem claſſem redigetur?* Reddit autem rationem, *nam cùm vnus ſit Chriſtus, ſui ipſius profectò & ſeruus, & dominus eſſe nequit; hæc enim non ex eorum numero ſunt, quæ ſimpliciter dicuntur, ſed quæ cum aliquo conferuntur. Cuiuſnam igitur ſeruus erit? Patriſne? Ergo non omnia, quæ Pater habet, Filij quoque ſunt; ſiquidem & ipſe Patris eſt.*

Hinc S.Doctor videtur hanc ſententiam negatiuam aſtruere cum Vaſquez. Sanè enim ex *primo* 64
*Polit. cap.*3. ſeruus non communicat in bonis cum Domino, & videtur implicare, eſſe ſeruum, & tamen communicare in titulis, honoribus, & opibus cum Rege; eſto inferior naturâ eſſet, nam è natura non elicitur quidditas ſeruitutis, vt ait Damaſcenus.

Qvare probabilem etiam Vaſquez ſententiam fateor, nec eam refello, niſi probabiliter, abſque præiudicio: Illud me tamen abducit ab hac, quia S.Doctor hoc reſponſo non videtur contentus, ſed aliud apponit, vt ſuprà dixi: In reſponſionibus ſanè argumentorum non apparet omninò ſenſus Doctorum, maximè dum aliquam ſententiam in eis videntur
indicare per accidens. Videbatur autem Seraphico 65
ſatis oſtendere ex Damaſceno, humanitatem in Latria cum Deo communicare, quippe ſeruituti cuili non obnoxia; an verò aliquo modo ſerua ſit dicenda, ibi non definit. Enim verò, & in altero reſponſo addito, rurſus humanitati concedit diuinos Latriæ honores, ratione vnionis ad Verbum. Illud verò ad ſententiam Vaſquez ducit.

DISPVTATIO XXIII.

DE ORATIONE CHRISTI.

Svbiectioni Oratio vulgò ſuffragatur, ideò poſtquàm de Chriſti ſubiectione *diſp. præced.* egimus; hic de eius Oratione diſſerendi locus eſt, cùm verò indubitanter è Scripturis conſtet, ipſum ſæpius oraſſe, non vt ſuæ, ſed alienæ, indigentiæ ſuppetias è ſuperis aduocaret, quæſtio eſt, num vt Deus, vel vt homo, id præſtiterit; quam difficultatem facilè contra Hæreticos Calvini, & Bezæ ſenſus primo loco diſcutiemus: Egregiè autem Seraphicus Doctor *in cap.*3.*Lucæ*, in ea verba: *Et orante, &c.* Chriſti ad Baptiſmum mox acceſſuri, in Deſertum ſeceſſuri, in montem exituri, miracula facturi, tormenta ſubituri, & morituri Orationes varias, quas præuiè ad Patrem fundebat, deſcribit; vt quilibet hinc vitæ ſtatus, ſiue populo prædicans, ſiue in ſolitudine degens, ſeu denique aduerſa ſuſtinens, ab oratione fauſtum cœpti auſpicium arripiat; illudque impleat, quod dicitur Lucæ 18. *Oportet ſemper orare, & non deficere*, vt notat S.Doctor *loco citato*; ſed cùm de Oratione in communi alibi *Tomo præcedenti*, diſcurrimus, hîc ſingulariter Chriſtum orantem conſiderabimus.

QVÆSTIO

QVÆSTIO I.

An orauerit CHRISTVS, *vt homo, & num idipſum decuerit.*

{ D. Bonau. diſt. 17. art. 2. quæſt. 1. D. Thom. quæſt. 21. art. 2. }

1 NOTA, officium Aduocati, & Mediatoris eſſe orando mediari; & ſi Mediator ſit proprius, ſe interponat ſatisfaciendo. Porrò Aduocatio, ſeu Oratio pro aliis eſt actus eleuationis ad Superiorem ad impetrandum, vt docent omnes cum D. Bonauentura *3. part. Centil. ſect.* 46. & *in Diata, tit.* 2. *cap.* 2. & paſſim, ac D. Thom. *quæſt.* 83. Chriſtum autem oraſſe notum eſt ex Euangelio *Matth.* 14. *Lucæ* 6. *Ioan.* 11. *&* 17. & præcipuè ante paſſionem deſcribitur à ſingulis Euangeliſtis proſtratus, & gemens, ac *Hebr.* 5. Cum clamore valido Patris clementiam pro nobis interpellare dicitur, iuxta expoſitionem tradendam *diſput. ſequenti, ad finem, quæſt.* 1.

HINC Bezæ apparet inſania *lib. qq. & reſp. pag.* 33. & *Opuſc. Latino, pag.* 675. vbi Aduocati officium Chriſto ratione Deitatis adſcribit. Venenum iſtud à Calvino Magiſtro hauſit, de quo, *d.* 24.

2 ASSERO primò, Chriſtum oraſſe vt hominem, non vt Deum.

PROBATVR à S. Doctore primò Lucæ 6. *Exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei*; nempè ad Deum, ad quem oratio eſt eleuatio ad poſtulandum, vt exaudiens concedat, vt habes *Iob.* 22. *Pſal.* 4. & aliis: Ad Deum nobis iratum reconciliandum; hoc enim eſt orationis officium *Exodi* 32. *Leuit.* 1. *&* 14. & 2. *Paralip.* 5. *Hier.* 42. *Ezech.* 16. *Daniel.* 9. ad gratias impetrandas, vt habes *Exodi* 17. *&* 24. *Geneſ.* 22. *Iudith* 12. *Tob.* 3. *Thren.* 3. ſic enim & ibi Chriſtus in oratione pernoctauit ad impetrandam bonam Apoſtolorum electionem, vt edisſerit S. Doctor *ibi*: Iam verò ſi Chriſtus oraſſet vt Deus, iratus hominibus, placare precibus ſeipſum conatus fuiſſet. Fuiſſet orator ſimul & exauditor, poſtulaſſet à ſe, ſeipſum reconciliaſſet, gratias à ſeipſo flagitaſſet, quæ omnia implicant, vel ineptiunt.

3 PROBATVR à S. Doctore ſecundò. Qui offert ſacrificium ſatisfactorium, & impetratoriū Deo, debet aliquid infra Deum eſſe, & exhibere, vt verò condignus ſit pro mundo reo, debet eſſe Perſona diuina: Tali munere perfunctus eſt Chriſtus: Ergo. Eſt argumentum D. Anſelmi *lib.* 2. *cur Deus homo, cap.* 18. & D. Auguſt. *homil. de ouib. cap.* 12. & *primo de Trinit. cap.* 7. & *lib.* 2. *de peccato orig. cap.* 28. & *lib.* 10. *Confeſ. cap* 43.

PROBATVR tertiò à S. Doctore: Qui Pontificia fungitur dignitate apud Deum interpellans, & offerens ſuas ſatisfactiones Diuinæ Maieſtati, agit
4 provt ſatisfecit: Talis eſt Chriſtus *Hebr.* 7. *Rom.* 8. vbi Apoſtolus hoc habet argumentum: *Chriſtus Ieſus, qui mortuus eſt, imò qui & reſurrexit, qui eſt ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* En orat interpellans, provt mortuus, & reſurrexit. Sic Hebr. 7. *Hic autem ſempiternum habet ſacerdotium. Vnde & ſaluare in perpetuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum: ſemper viuens ad interpellandum pro nobis*: En vt Pontifex interpellans. Iam Pontificem vide ſecundùm humanitatem: *Talis enim decebat, vt nobis eſſet Pontifex, Sanctus, &c. Hoc fecit ſemel, ſeipſum offerendo.* Quis dicere audeat, Chriſtum obtuliſſe ſe Deo moriendo ſecundùm Deitatem?

ASSERO ſecundò decuiſſe Chriſtum orare. 5

PROBATVR à S. Doctore, quia ex dictis ſic conuenit Mediatori, Pontifici, Aduocato, & Exemplari noſtræ perfectionis. Addit *in corpore*, ad veritatem humanæ naturæ probandam, & vt oſtenderet ſe à Deo miſſum, vt ait *Ioan.* 11. & colligitur ex dictis. Vnde & ſoluit ea, quæ opponit, nempè quo pacto Chriſtus, cum eſſet Deus, Deum oraret, vt acciperet quod ſuum eſt; humiliaretur, vel peteret à ſe, quod ipſe conſcius volebat: Hæc quidem defluunt, quia orabat vt homo.

OBIICIES, etiam Spiritus ſanctus poſtulat 6
Rom. 8.

RESPONDET S. Doctor *de ſex alis*, ad finem, & ad id Lucæ 1. *Exultauit ſpiritus meus*, ibi intelligi per ſpiritum feruorem charitatis, quo efficaciter poſtulamus, ſic etiam Vaſquez *annot. illius cap.* 8. & *p. p. diſp.* 110. *cap.* 3. & alij Moderni.

OBIICIES ſecundò id Ioan. 11. *Pater tibi gratias ago, quia audiſti me,* quod aliqui PP. intelligunt de Chriſto ſecundùm Diuinam naturam: Inter hos enumerant D. Chryſoſtomum *homil.* 63. *in Ioannem.*

RESPONDETVR cum D. Bonau. non haberi *illo* 7
loco, Chryſoſtomum velle, Chriſtum ſecundùm Deitatem oraſſe, ſed ſolum expreſſiſſe, ſe oraſſe, vt populus crederet, vnam eſſe voluntatem, vnamquè poteſtatem. Id notat & Vaſquez *num.* 7.

QVAMVIS autem aliqui dicant, Chriſtum ibi non oraſſe, tamen, vt notat ex Chryſoſtomo D. Bonauent. ibi, Chriſtus orauit: Itaque ibi exordium orationis aſſumit à gratiarum actione pro beneficiis, antea ſemper oratione obtentis, mox verò orat propter populum, vt credant. Ita & Vaſquez.

OBIICIT Beza. Chriſtus eſt ad dexteram Dei 8
interpellans: Ergo vt Deus. *Rom.* 8. *& Hebr.* 7. eſt idem ſaluans, & orans.

DICO cum D. Bonauent. ad id Pſal. 109. *Sede à dextris meis*, duas eſſe ſeſſiones Chriſti ad dexteram Patris; altera vt Filij æqualis: Sic Chriſtus *Matth.* 22. de ſe accipit id *Pſal.* 109. & SS. Patres. Altera vt hominis, eſt poteſtas plena. Sic D. Aug. *ibi*, Epiph. *in Anchor.* Ambroſ. *lib.* 2. *de fide, cap.* 4. & Paul. *Eph.* 1. Sic & ſaluat, vt Deus, dans gratiam, & vt homo moriens, & merens.

QVÆSTIO II.

An CHRISTO *conuenerit orare ſecundùm ſenſum.*

{ D. Bonau. diſt. 17. art. 2. quæſt. 3. D. Thom. quæſt. 21. art. 2. }

RESPONDET S. Bonauentura cum D. Thom. 9
orationem quidem Chriſti quoad materiam fuiſſe ſenſualitatis, quia mens exponebat Deo, & petebat id, quod ſenſualitati placebat, nempè non mori. Sic igitur orauit Matth. 26. *Si fieri poteſt, transeat à me calix iſte.* At oratio Chriſti quoad formam profectò non potuit eſſe ſenſualitatis, quia non poteſt motus ſenſualitatis extendi extra

ſphæram

ſphæram ſui obiecti,quod eſt ſenſibile; oratio autem eſt aſcenſus in Deum. Vide S. Doctores, qui hæc facilè exponunt.

QVÆSTIO III.

An Oratio CHRISTI *ſemper fuerit exaudita.*

{D. Bonau. art.2. quæſt 2.
{D.Thom. quæſt.21 art.3.

10 ASSERO primò, orationem, à ratione procedentem, ſempet fuiſſe exanditam. Ita D. Bonauent. quem ſequuntur plures apud Vaſquez *diſput.*82.*cap.*5. contra ipſum Vaſquez.

PROBATVR à D. Bonau. ex illo Ioan. 11. *Ego autem ſciebam, quoniam ſemper me audis,* & Pſal.20. *Deſiderium animæ eius tribuiſti ei.* Sic exponit Gloſſa de Chriſto.

PROBATVR ſecundò, quia dignior fuit voluntas Chriſti exandiri, quàm aliorum; at cæteris iuſtis promittitur: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Ioan.14. Ergo.

PROBATVR tertiò à D.Bonau. Voluntas Chriſti fuit conformis ſemper voluntati Diuinæ: Sed voluntas Diuina ſemper habet effectum: Ergo. Vide D.Bonauenturam.

11 ASSERO ſecundò, orationem à ſenſualitate, ſeu à compaſſione dictatam, non ſemper ſuiſſe exauditam.

PROBATVR à D. Bonau. è Pſal.21. *Deus meus clamabo per diem, & non exaudies.* Sic probatur etiam à D. Thom. & ita exponitur à SS. Iuſtino *in Tryphone, pag.*175. Hieronymo, Auguſtino, Ruffino, Theodoreto, Euthymio *ad eum locum,* & aliis.

RESPONDET Vaſquez *num.*45. formam orationis ſuiſſe exanditam, ſed ibi innui, Deum non reſpondiſſe deſiderio ſimplici expoſito in ſua oratione, quod vellet non mori, quod eſt quaſi eum non exaudire. Sed hoc, mutato tamùm verborum ſono, eſt idem, quod nos dicimus.

12 PROBATVR etiam, quia orauit *Matth.*26.vt Calix tranſiret, nec fuit exauditus. Orauit etiam pro omnibus conſpirantibus ad ſuam mortem *Lucæ* 22. Orauit & pro omnibus diſcipulis, vt omnes à malo, ſeu à perditione præſeruarentur, & tamen aliqui ceciderunt.

QVÆSTIO IV.

An CHRISTVS *nunc in cælo propriè oret.*

13 CERTVM eſt, Chriſtum in cœlo intercedere pro nobis interpretatiuè per ſua merita, quæ diuino conſpectui præſentia ſunt. Ideò Ioan.*epiſt.*1. *cap.*2. ait: *Aduocatum habemus apud Deum Patrem, Ieſum Chriſtum: & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris,* & Hebr. 9. ait Apoſtolus, Chriſtum introiſſe in cœlum, *Vt appareat nunc vultui Dei pro nobis.*

QVÆSTIO eſt: an expreſsè etiam oret pro nobis, petendo pro nobis gratias, ſuis meritis acquiſitas.

14 PRIMA opinio eſt negatiua. Ità Rupert. *lib.* 9. *de diuin. Offic.cap* 3. Spencæus *lib.*2. *de Chriſto Mediatore, cap.*8. Adamus *in cap.*8.*ad Rom.* Bartholom. Medina *ad quæſt.*21. *art.*1. *D.Thom.* vbi alij recentes Thomiſtæ, Vaſquez *diſput.* 82. *cap.* 2. Becanus *cap.*17.*quæſt.*1. Lugo *diſp.*28.*num.*63. Baldius, Hurtadus, & multi alij.

SECVNDA ſententia eſt, Chriſtum non ſolùm 15
tacitè, & interpretatiua inſinuatione, vt volebat prima ſententia, ſed expreſſa oratione pro nobis poſtulare. Ità Suarez *diſput.*45.*ſect.*2. referens D. Bonau. *Tom.*1. *opuſc.*39. *de vita Chriſti, cap.*98. *de Aſcenſione,* D.Thom. 4.*diſt.*15.*quæſt.*4.*art.*6.*q.*2. *ad* 1. & *lect.*7. *in cap.*8.*ad Rom.* Abulenſ.*quæſt.*141. *in Matth.*14. Tolet. *in cap.*19. *Ioan.annot.*34. Valentia *quæſt.* 22. *punct.*3. *in fine,* Bernal, Auerſa, Granado, Arriaga *diſput.*49.*ſect.*3. Raguſa, Caſpenſ. *diſput.*12. *ſectione vnica,* Orlandus, Amicus, Morand. *quæſt.*50. Hurtadus, & alij, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſput.*2. *quæſt.*12.*n.*340. D. Bonau. loco allegato repræſentat Chriſtum intrantem cœlum, & orantem æternum Patrem genibusflexis pro ſua Eccleſia, his verbis: *Fratribus, & diſcipulis meis, quos in mundo reliqui, promiſi mittere Spiritum ſanctum. Rogo te, Pater mi, vt impleas promiſſionem, & eos commendo tibi.*

SEMPER autem intelligitur orare, vt homo, 16
nam vt Deus, cùm ſit æqualis Patri, non orat, nec vnquam orauit, in quo lapſus eſt Vulpes *diſp.*53. *art.*2. aſſerens, Chriſtum vt Verbum Dei oraſſe. Turpius eſt etiam id, quod ait, Verbum ab æterno orando, impetraſſe à Patre emanationem Spiritus ſancti. Sanè tunc ſequeretur, Spiritum ſanctum non prodiiſſe neceſſariò, vt arguit Bellut. *diſp.*14. *quæſt.*1.

VASQVEZ dicit, malè allegari Bonauenturam, quia ibi tantùm loquitur proponens myſterium contemplandum, non propriè geſta enarrans: Non enim verum eſt, Chriſtum genibus flexis oraſſe Patrem his dictis, & Patrem erexiſſe è ſolo Chriſtum; hoc enim dedecere Chriſtum aſſerit Nazianzenus *orat.*36.*num.*53.*&* 54.

FATEOR, *in meditationibus,* multa apponi, vt 17
viuacius repræſententur; at verò ſimpliciter aſſerit, Chriſtum orare. Quare licet S.Doctor genuflexionem, erectionem, & ſimilia apponat, tamen orationem ſimpliciter aſſerit. Hoc ita ſentire Seraphicum ex aliis locis colligo, quæ adducam *in argumentis.* Idem ſentiunt Toletus *in cap.*19. *Ioan. adnotat.*34. Suarez *diſput.*45.*ſect.*2.

ASSERO, Chriſtum in cœlis orare pro nobis.

PROBATVR à D. Bonauent. primò *ad cap.*14. 18
Ioan. ex illis verbis: *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis.* Loquitur autem de ſeipſo, cùm ad Patrem abierit, nam ſuprà dixit, ſe abire ad parandum eis locum: *Et Ego vado ad Patrem.* Quidquid dicat Rupertus, & Vaſquez. Ibi ait S. Bonauent. Hortatur ad ſeruanda mandata, promittendo auxilium. Huc alludit S. Doctor *in meditationibus,* repræſentans Chriſtum orantem Patrem, vt mitteret Spiritum ſanctum. Quare non eſt ſimplex meditatio, ſed aſſertio, innixa Euangelio.

PROBATVR à S. Doctore ad ea verba Ioan.16. 19
Et non dico, quia rogabo Patrem, vbi aduertit cum D. Cyrillo *lib.*11. *in Ioan. cap.*9. & cum D.Hilario *lib.*6. *de Trinitate,* Chriſtum non dixiſſe, ſe non rogaturum, ſed ait: *Et non dico vobis, &c.* Subindicans, ſe quidem rogaturum; tamen, vt intelligant, quantum à Patre amarentur, ſe nolle ſuam interceſſionem commemorare, ſed eximiam Patris charitatem, vt notat etiam Suarez *loco cit.* quamvis

ita

ita futurum eſſet, vt oraret, vt ait D. Bonau. qui addit, tunc in cœlo non oraturum quidem vt mediatorem ad turſum redimendum, mediando, & moriendo, ſicut in hac vita redemit, vt etiam docet Valentia.

20 Probatvr tertiò à S. Doctore ad ea verba Pſal. 2. *Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam.* Vbi obſeruat, Patrem exhibere Chriſto iam in gloria, vt poſtulet pro Eccleſia, & commendet Eccleſiam, tanquam propriam hæreditatem, vt & conuertantur perfidi eius orationibus continuantibus ſupplicationem factam in Cruce: *Dimitte eis, &c.* Addit inſuper, Chriſtum poſtulare etiam facto, repræſentando Patri cicatrices, vel faciendo, nos etiam interpellare.

21 Probatvr quartò validiſſimè à S. Doctore *diſtinct.* 17. *artic.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore*, vbi ſtatuit hanc concluſionem: *Reſpondetur dicendum, quòd abſque dubio decens fuit, Chriſtum orare, maximè in diebus carnis.* Vbi includitur hæc alia aſſertio: decens fuit, non ſolùm in diebus carnis, cum inter homines mortalis degeret, ſed etiam in cœlis. Hoc igitur probat præcipuè ex *epiſtola ad Hebr.* vbi Apoſtolus à *cap.* 5. oſtendit Chriſtum Pontificem æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech, & recenſito officio Sacerdotis, quo perfunctus eſt in diebus carnis ſuæ, reſumit *cap.* 7. Chriſtum non eſſe ſimilem Sacerdotibus antiquis, qui non poterant, morte intercedente, in officio perpetuari. Et ſubdit: *Hic autem, eò quòd maneat in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium. Vnde & ſaluare in perpetuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum: ſemper viuens ad interpellandum pro nobis.* Quid clarius? Ità exponit D. Thom. *lect.* 4. ſuper *cap.* 7. *ad Hebr.*

22 Hæc ratio eſt Iuſtini Martyris *quæſt.* 105. *ad orthodoxos*, vbi ait: *Si ſuperatis reſurrectione infirmitatibus carnis, vt Pontifex confeſſionis noſtræ Deum pro nobis interpellat; nonnè magis, cùm adhuc ſubiaceret infirmitati carnis?* Quibus verbis rationem S. Bonauentura adducit non contemnendam, vt notat Suarez; nam Chriſtus eſt æternus Pontifex, & ideò quoad nos indiguerimus, ſemper pro nobis munere Pontificis fungetur, modo tamen ſtatui ſuo accommodato. Pertinet autem ad Pontificem pro ſuis ſubditis orare. Eadem ratione vtitur Dydimus *lib.* 2. *de Spiritu ſancto*, non longè à principio.

Respondet Vaſquez, Chriſtum interpellare per merita antiqua, & orationes exhibitas in hac vita, quæ adhuc virtute manent. Et ita exponit hos Patres.

23 Verum hæc friuola ſunt, nam D. Iuſtinus comparat duos ſtatus Chriſti interpellationis, & dicit, eum interpellaſſe tunc magis; attamen etiam nunc interpellare. Itaque fatetur Vaſquez, hunc Patrem pro nobis ſtare. Idem habet Dydimus, dicens: *Cum Saluator nomen Mediatoris, & Legati perſonam habeat, ex qua Pontifex deprecetur pro peccatis noſtris, ſaluans in ſempiternum eos, qui per ipſum acceſſerunt ad Deum; quia ſemper viuens interpellat pro eis Patrem.* Præclarè autem D. Auguſtinus, epiſt 59. *Numquid interpellat Chriſtus, & non etiam poſtulat? Imò verò quia poſtulat, pro eo poſitum eſt, interpellat.* Euidenter quippè Rom 8. de eo dicitur: *Et ſi quis peccauerit, Aduocatum habemus, &c.* ità 1. Ioan. 2.

24 Vana eſt autem reſponſio Vaſquez *num.* 36. eum interpellare, quia manent eius orationes. Præclarè enim D. Auguſtinus ait, nunc poſtulare. Deinde ſic intelligit hunc locum Theophylactus, vbi ait: *Adhuc, peracta carnis diſpenſatione, Chriſtum pro nobis intercedere.* Neque ſatisfacit Vaſquez dicens, intelligi interpellare antiqua oratione, nam Theophylactus diſtinguit hunc ſtatum; & actus charitatis iſtos ex affectu non ceſſante ait oriri. Idem ſentit D. Ambroſius dicens: *Et reſurgens, ſemper noſtras cauſas agit apud Patrem, cuius poſtulatio contemni non poteſt, quia in dextera Dei.*

Inanis eſt adhuc reſponſio Vaſquez, intelligi de antiqua oratione, quæ adhuc perſeuerare dicitur; nam Ambroſius dicit, eum in cœlo agere cauſam noſtram interpellando, & poſtulando orationibus, deinde orationem eius efficacem inde arguit, quia ad dexteram Dei eſt: Ergo loquitur de oratione noua, quam etiam Apoſtolus recenſet ad Rom. 8. *Chriſtus Ieſus, qui mortuus eſt, imò qui & reſurrexit; qui eſt ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* 25

Vasqvez *num.* 10. præclarum contra nos affert teſtimonium D. Nazianzeni *oratione* 36. *num.* 52. vbi adducit hunc locum Hebr. 7. *Semper viuens ad interpellandum pro nobis*, quo Arriani vtebantur ad probandum, Chriſtum eſſe creaturam. Reſpondet autem ipſe: *Interceſſionis nomen, non, vt apud multos in more poſitum eſt, deprecationem habet, ſed ſignificat mediationis ratione ſupplicare.* Quemadmodum & Spiritus pro nobis intercedere dicitur *Rom.* 8. nempè quia facit, vt nos intercedamus, ſeu poſtulemus, vt ait etiam D. Auguſtinus *epiſt.* 127. 26

Hoc tamen præclarum teſtimonium eſt pro nobis; ibi enim negat orationem Chriſto ratione perſonæ, quia impugnabant Arriani, vt creaturam, ſed dicit eſſe mediatorem (ratione humanæ naturæ) quæ ſanè Arriani non diſtinguebant, ſed ſuppoſitum conſtituebant mediatorem, & orantem ſecundùm totam rationem naturæ, quem errorem ebibere hæretici ſectarij, vt refert Vaſquez *diſput.* 83. & hoc ſenſu comparat orationem Filij cum oratione Spiritus ſancti, ex qua Macedoniani eruebant, etiam hunc eſſe creaturam. Alioqui, ſi hæc authoritas valeret pro Vaſquez, argueret profectò, Chriſtum nunquam oraſſe, quippè nunquam fuit creatura, ſicut nunquam orauit Spiritus ſanctus. Loquitur ergo de Filio Dei ſecundùm deitatem, quod patet; nam ſubdit, Chriſtum deprecari pro nobis, vt homo eſt, quoniam cum eo corpore eſt, quod aſſumpſit, nempè voce orando Patrem. 27 28

Negat autem ſolùm, Chriſtum pedibus Patris aduolui ſeruilibus modis, quippè ſpiritu indigna eſt hæc ratio orandi, vt pedes habeat, quibus homo præuoluatur, & indigna Chriſto in gloria. Enim verò, quod Chriſtus ſimpliciter intercedat, ipſe Nazianzenus *loco cit.* fatetur, & probat ex illo prima Ioan. 1. *Aduocatum habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtum*, & ſolùm negat ſubmiſſionem illam ſeruilem; non enim eſt probabile Nazianzenum intelligere, ſolam corporis Chriſti in cœlo præſentiam eſſe interceſſionem.

Eodem modo intelligendos Chryſoſtomum *homil.* 15. *ad Rom.* Bedam 1. *Ioan.* 2. & alios, quos adducunt aduerſarij, ait Suarez, nempè Chriſtum intercedere non ſolùm præſentia corporis abſque vllo actu; hic enim non eſſet intercedere, vel interpellare, ſed exhibitione vulnerum, allegando ſua merita. 29

Divvs verò Gregorius 22. *Moral. cap.* 13. adductus à Vaſquez ſolum negat vocem exteriorem Chriſti, non autem interiorem, quam ſufficientem 30

Digitized by Google

cientem coram Patre exiſtimat. Eodem modo loquitur Cabaſillas *ad Liturgiam*, & Symeon Theſſal. *de myſtery Eccleſiæ*, *cap*.44. & quidem D.Gregor. *in pſal*.5. *Pœnitentiæ*, aſſerit, Chriſtum orare quotidie pro Eccleſia, & adducit illud Apoſtoli *Heb*.1. & *Rom*. 8. vbi dicitur interpellare. Futilis verò eſt reſponſio Vaſquez, loqui de orationibus antiquis, vt patet.

VBI aduerte, Patres adductos à Vaſquez explicare hanc interpellationem per exhibitionem humanitatis, & per eam, ac per vulnera Chriſtum ſalutem nobis petere, vt fatetur Vaſquez *numero duodecimo*.

31 OBIICIT deinde Vaſquez, & Lugo. Chriſto poſt mortem data eſt omnis poteſtas *Matth*. 28. inaniter nunc igitur oraret, vt aliqua obtineret; fruſtra enim orat, qui habet in ſua poteſtate omne, quod poſtulat, vt ait D. Auguſtinus citatus à Vaſquez *prima ſecunda*, *diſput*.189. *cap*.11. Confirmatur, quia *Vna oblatione conſummauit ſanctificatos*. Hebr.10. & cap. 9. *Introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptione inuenta*. Hanc rationem ait deſumptam ex Chryſoſtomo *homilia* 15. *ad Romanos*.

32 RESPONDET primò D. Bonauent. *diſtinct*. 14. *dub*.4. datam eſſe Chriſto omnem poteſtatem infra Deum præſidendi rebus creatis, aliam autem eſſe potentiam impetrandi. Quod ergo obiicitur, Chriſtum poſſe omnia: Reſpondet D. Bonauentura *diſtinct*. 17. *artic*. 2. *quæſt*. 1. verè poſſe omnia, vt Deus eſt; non autem ratione humanæ naturæ, & licèt quoad dignitatem, & poteſtatem adminiſtrandi præſit, adhuc præeſt dependenter à Deo, apud quem habet tamen plenam poteſtatem impetrandi.

33 SECVNDÒ, quod ſicut motus aliquando eſt propter ſupplendam indigentiam mobilis, vt in motu locali terræ ad centrum; aliquando propter ſupplendam indigentiam aliorum, vt patet in motu locali cœlorum, ità euenit & in oratione. Cùm igitur aliquis petit propter ſe, verum eſt, nullum petere, quod à ſe poteſt habere; at cùm orat propter indigentiam alienam, non requiritur defectus poteſtatis in petente, ſed defectus in recipiente. Quod verò dicit Chriſtum, vna oblatione conſummaſſe, iam ſolutum eſt è D. Bonauentura *ad* 16. *Ioan*. conſummaſſe quoad meritum; at verò in cœlo non impetrat nouiter merendo, ſed poſtulando emerita. Vbi aduertendum etiam, poteſtatem ſuper omnia datam èſſe Chriſto ante mortem, vt dicitur Ioan. 13. *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus*, ex quo ſequitur ſecundùm aduerſariorum argumentum, neque in ſtatu viæ oraſſe Chriſtum, maxime in tempore paſſionis poſt hæc dicta, quod eſt falſum.

INSTAT Vaſquez. Chriſtus nihil nouiter meretur: Ergo ſupervacanea eſt eius oratio. Quod ſi aliquid nouum impetrat: Ergo eſt nouum meritum. Infert ergo, Chriſtum non eſſe deprecandum, vt oret pro nobis, ſed vt miſereatur, & ità Eccleſiam facere in Litaniis, dum inclamat: *Fili Redemptor mundi Deus, miſerere nobis*. 34

RESPONDETVR negando aſſumptum, prodeſt enim ad priora merita executioni demandanda orare, vt monet Amicus. Huc alludit Nicolaus Cabaſilla *in expoſitione Liturgiæ*, quæ eſt *in* 4. *Tomo Biblioth*. *cap*. 44. vbi ita loquitur apud Vaſquez, numero 13. *Eſt interceſſor noſter, per quem omnia aſſecuti ſumus bona, quæ à Deo nobis data ſunt, vel potius ſemper dantur, non enim poſtquam ſemel fuit interceſſor, omnia nobis tradidit, pro quibus interceſſerat*. Idem habet Simeon Theſ- 35
ſal. Epiſcopus *de myſteriis Eccleſiæ*, *cap*.44. Cùm igitur non omnia bona, meritis comparata, ſint data ſimul hominibus, congruum eſt vt identidem Chriſtus petat pro opportunitatibus, vt dentur. Quod verò addit Vaſquez, mihi ſummopere diſplicet; hinc enim hæretici anſam arripiunt, nos vituperandi, quaſi verò Chriſtum aduocatum non agnoſcamus, ſed ſanctos tantùm. Ideò enim illud Ioan. *Aduocatum habemus*, corrumpebant, addentes *aduocatum ſolum*, vt admonet Miniſter ille, Bearni conuerſus ad Catholicam fidem *in libello ſuæ conuerſionis*.

PRO coronide apponam teſtimonium D Ber- 36
nardi *ſerm. de Natiuitate Virginis*, ante medium, quod refertur à D. Bonauentura ſerm 2. de B.Virgine: *Ad Patrem verebaris accedere, ſolo auditu territus, &c. Ieſum tibi dedit mediatorem. Quid non apud talem Patrem talis Filius obtineat? Exaudietur vtique pro ſua reuerentia: An vero trepidas & ad ipſum? &c. ad Mariam recurrere. Nec dubium dixerim, exaudietur & ipſa pro ſua reuerentia. Exaudiet vtique Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater à peccatore rogatus. Maria oſtendit Filio pectus, & vbera: Filius autem Patri latus, & vulnera: quare nulla poteſt eſſe repulſa, vbi concurrunt tot charitatis inſignia*.

DISPVTATIO XXIV.

DE SACERDOTIO CHRISTI.

DISPVTATIO hæc non modicè præcipuo fidei noſtræ myſterio elucidando inſeruit; è Sacerdotij enim dignitate probatur veritas ſacrificij, quam nunc in Eccleſia conſtare, contumaciter negant hæretici; ideò ſpecialis hîc Chriſti character, quo eſt ſummus ipſe Sacerdos, ſoláque ſalutaris Victima, impenſiùs tractari decet; totius autem diſceptationis argumentum ſumitur ex illo pſalmi: *Sacerdos in æternum, ſecundùm ordinem Melchiſedech*, quibus verbis altè proponitur in primis Chriſti Sacerdotium; deinde Sacerdotij æternitas; tandem huiuſce æternitatis ordo, ordinis denique regalis poteſtas, de quibus ſigillatim Sectarij, qui ad Solem cæcutiunt, fluctuanti fide modò ſolent ambigere; modò effrictâ fronte inficias ire: Primo itaque loco inquiram, num Chriſtus verè ſit functus Sacerdotis officio, vbi etiam Mediator propter rationem, infrà referendam, comprobabitur; poſteà ſecundùm quam naturam vtrumque munus obierit, expendam, & ſic cæteras difficultates, hîc memoratas, ordine diſcutiendas proſequar.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS *verè fuerit Sacerdos Mediator.*

1 QVAMQVAM D. Thom. *quæſt.* 22. agat ſolùm de Sacerdotio Chriſti, & *quæſt.* 26. de dignitate Mediatoris, tamen quia vtraque dignitas, maximè in Chriſto, ad idem ſpectat, omnis quippè Sacerdos eſt etiam Mediator, de vtroque munere vt ſupra dictum, hîc agendum.

2 NOTANDVM verò, duplici ſenſu Chriſtum vocari Mediatorem. Primò quatenus eius perſonalitas ſubſtantiali vnione, tanquam vinculum commune coniunxit duas naturas, humanam, & diuinam; quo ſenſu Patres vocant frequenter Chriſtum Mediatorem. Ita Baſilius *lib.* 4. *contra Eunomium*, Nyſſenus oratione in illud: *Quando ſibi ſubiecta ſint omnia*, col. 8. Epiphanius *in Anchorato* ante medium *pag.* 344. Cyrillus *lib.* 4. *Theſauri, cap.* 2. & *lib.* 12. *cap.* 10. & *lib.* 1. *de Trinitate.*

Ex Latinis verò Tertullianus *lib. de Reſurrect. carnis, cap.* 51. & *lib. contra Praxeam, cap.* 27. Hilarius 9. *de Trinitate*, non longè à principio. Fulgentius *lib. de fide ad Petrum, cap.* 2. Verùm, vt optimè obſeruat Vaſquez *diſput.* 83. *cap.* 1. ex D. Bonauent. *in* 3. *diſt.* 19. *quæſtione vltima*, quem ſequuntur Richardus *art.* 2. *quæſt.* 2. *ad* 3. & Gabriel *quæſt. vnic. dub. vlt.* hac ratione Chriſtus non tam dicitur Mediator, quam Medius.

SECVNDò igitur dicitur Mediator Interceſſor ratione muneris, quo pro nobis ad Patrem functus eſt.

ALIQVI Patres hoc officium Chriſto adſcribunt, eò quòd participat aliquid vtriuſque extremi, nam ex Deo habet naturam, & Perſonam: ex nobis autem habet alteram naturam. Ità Chryſoſtomus *homil.* 7. in id prima ad Timoth. 2. *Vnus Deus, vnus Mediator*, Theophylactus, Theodoretus, & Oecumenius in eundem locum, Vigilius *lib.* 5. *contra Eutychen*, & D. Bonauent. *loco cit. ad* 2. nolunt tamen ex hoc capite ſolo conſtitui Mediatorem, ſed etiam quia ex tali vnione naturarum in Perſona Verbi reddita eſt natura humana digna tanto officio mediatoris, vt dicunt alij Patres, & nos cum eis diximus *diſp.* 3. *quæſt.* 2. *& ſeqq.* 3

QVATVOR autem modis officium Mediatoris fieri ſolet. 4

PRIMò per modum Iudicis arbitri ad cauſas vtriuſque partis diſcernendas, & iudicandas; & hoc modo Chriſtus fuit quidem Arbiter, & Mediator inter nos, & Deum, vt ait D. Ambroſius in allegata verba Apoſtoli *ad Timotheum.* Attamen non

omninò

omnino hoc modo fuit mediator; nam inter homines mediator iudicat inter vtramque partem, nil remittendo alterutræ, nil pro alterutra ſoluendo: At Chriſtus, cùm hominem deberet condemnare, ipſe ſuſcepit pœnas, & ſic remiſit homini. Adde mediatores huiuſmodi eligi ab vtraque parte; at Chriſtus electus eſt à Patre ſolo, nam homines erant rei indigni.

5 Secvndo modo mediator eſt deferendo pacta ex vna in alteram partem. Hac ratione *Deut. 5.* ait de ſe Moyſes: *Ego ſequeſter fui inter Deum, & vos.* Et Galat. 3. dicitur: *Lex data in manu mediatoris.* Hoc ſenſu Malach. 3. Chriſtus Mediator oſtenditur: *Et Angelus teſtamenti, quem vos vultis*, ideſt nuntius.

Tertio modo dicitur aliquis Mediatoris partes exercere deprecando vnum pro alio.

Qvarto modo exercere poteſt ſatisfaciendo etiam pro parte, & vtroque modo Chriſtus eſt Mediator, nam orationes ad Patrem fudit, & in Cruce ſatisfecit offerens ſeipſum.

6 Assero. Chriſtus fuit Sacerdos, & Mediator: eſt de fide ex Concil. Epheſ. *can.* 10. & Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *&* 2.

Probatvr à S. Doctore *diſtinct.* 17. *artic.* 2. *quæſt.* 1. ex Apoſtolo ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis.* Vbi definitionem veluti Sacerdotis exhibet. Deinde ſubdit: *Sic & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit, vt Pontifex fieret: ſed qui locutus eſt ad eum: Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech*; & tota epiſtola ferè pergit hoc demonſtrare. Vnde cap. 7. *Talis decebat vt nobis eſſet Pontifex, Sanctus, &c.*

Dices, quomodo fuit Sacerdos immolans ſeipſum, cum ab aliis occiſus ſit? Adde, ipſum nil ſacrum in Cruce egiſſe.

7 Respondet D. Bonauentura *ad* 17. *Ioan.* ad ea verba: *Ego pro eis ſanctifico meipſum.* Eum ſe in Hoſtiam ſacram obtuliſſe, quam expoſitionem refert ex Chryſoſtomo *homil.* 81. *in Ioan.* ante medium, Cyrillo, Ruperto, D. Thoma, & aliis ad eum locum; licèt enim non ſe interfecerit, tamen obtulit ſemet in cruce Patri hoſtiam; non enim requiritur actio Phyſica mactationis, ſed ſufficit moralis, vt vidit Lugo *diſp.* 29. *num.* 2.

8 Dices. Etiam Martyres ſic eſſent Sacerdotes moriendo pro Chriſto.

Respondetvr ex Seraphico *loco citato*, Chriſtum ſe tradidiſſe voluntariè oblationem, & hoſtiam Deo, vt dicitur *Epheſ.* 5. poterat enim impedire mortem ſuam, vt obſeruat D. Bonauentura ad illud Ioan. 10. *Ego pono animam meam.* Hinc etiam *Ioan.* 18. proſtrauit ſatillites; non ſic Martyres. Deinde ad Sacerdotium requiritur, vt publica authoritate munere ſuo fungatur, vt monet Caſpenſis *diſput.* 3. *ſectione vnica.* Martyres quidem non ita inſtituti ſunt; at verò Chriſtus dedit vitam, conſtitutus à Deo Sacerdos, vt moriens per manus Iudæorum Sacerdotio fungeretur, vt notauimus cum D. Bonauentura ex Apoſtolo *ad Hebr.* 5. & *Pſal.* 30. dicitur: *Hoſtiam, & oblationem, &c.* Vide eleganter S. Leo Papa *epiſtola* 83. repetens eadem verba cum D. Bonauentura ad illud
9 17. Ioan. *Ego ſanctifico me pro eis*, ait: *Dicant, quo ſanguine ſunt redempti? Dicant, quo ſacrificio reconciliati? Quis eſt qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis? aut quod vnquam ſacrificium ſacratius fuit, quàm quod verus Pontifex altari Crucis per immolationem ſuæ carnis impoſuit? Quamuis enim multorum Sanctorum pretioſa mors fuerit, nullius tamen inſontis occiſio, propitiatio fuit totius mundi.* Conſentiunt Caietanus *tentaculo* 3. Suarez *diſput.* 46. *ſect.* 1. Hoc totum habetur cap. 5. Hebr. *Omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis. Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron. Sic & Chriſtus, &c.*

Nodvlvs occurrit explanandus; Videtur enim obtuliſſe pro ſe. Hebr. 5. *Qui in diebus carnis ſuæ preces, ſupplicationeſque ad eum, qui poſſet illum ſaluum facere à morte, cum clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus eſt pro ſua reuerentia.* Ex quo D. Bonauentura *ad* 23. *Lucæ*, & D. Thom. *art.* 4. *ad* 1. colligunt orationem illam pertinuiſſe ad Chriſti Sacerdotium, cum afferatur à D. Paulo ad probandum, Chriſtum eſſe Sacerdotem. Hæc autem oratio à Chriſto pro ſe emiſſa videtur. 10

E regione non videtur proueniſſe Chriſto effectus ſui Sacerdotij, ſed nobis, vt colligitur è Concil. Alexandr. *in* 10. *anathem. epiſtolæ Concilij*, quæ eſt 10. apud Cyrillum, & approbata eſt in Concil. Epheſ. *Tomo* 1. *cap.* 14. vbi legitur: *Si quis Chriſtum etiam pro ſeipſo oblationem, & non magis pro nobis obtuliſſe dicit* (non enim opus habuit oblatione, qui peccatum non nouit;) *anathema ſit.* 11

Mvlta reſpondent D. Thom. *loco cit. in corp.* Suarez *ibi*, & *diſput.* 42. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 84. *cap.* 2. Lugo *diſput.* 29. *ſect.* 2. qui expoſitione D. Bonauenturæ ſe expedit cum Benedicto Iuſtin. *ibi*, ex D. Chryſoſtomo. Sic autem diſſerit S. Doctor: Hæc oratio pertinuit ad Sacerdotium iuxta vaticinium etiam Iſaiæ *cap.* 35. Itaque oratio hæc in cruce acta eſt pro tranſgreſſoribus etiam deicidis ſumma charitate, quia mortem libentiſſimè ſubiit, poſtulatam à Patre, qui potens erat, & alioqui voluiſſet à morte adeò indecora Filium ſibi dilectum præſeruare; at ſic nos dilexit, vt mortem Filio permiſerit, noſtram ſalutem imploranti, dignè verò tantum Filium exaudiuit, imò condignè pro ſacrificantis reuerentia. Ità ea oratio Sacerdotalis effuſa eſt pro nobis, non pro ſe. Idem habet S. Bonau. *ad* 19. *Ioan.* 12

Enim verò quia hæc oratio à multis Doctoribus fertur etiam in horto emiſſa, nec D. Bonauent. renuit expreſsè; poſſet explicari effuſa pro nobis. Ibi enim eſto velleitate quadam dixerit: *Si poteſt fieri, tranſeat à me calix*, tamen efficaciter petiit, vt Pater ſuæ mortis decretum ſibi notum, & ab initio acceptatum exequeretur. Et hoc fuit Sacerdotij opus ſe ſacrificio exhibere, vt dixi hîc cum Lugo. Quare non ritè is negat, hanc orationem condenſis ſuſpiriis, & lacrymarum torrente emiſſam in horto, 13
vt probet, eſſe effuſam pro nobis. Concilium verò 14
ſolùm negat, Chriſtum pro ſe obtuliſſe hoſtiam emundantem, qui erat impeccabilis; oraſſe autem, & aliqua meruiſſe non negat, de quo ſatis *diſput.* 21. *quæſt.* 7.

QVÆSTIO II.

Secundùm quam naturam CHRISTVS *ſit Mediator Sacerdos.*

D. Bonau. diſt. 13. art 2. quæſt. 2.
D. Thom. q. 28. art. 2.

15 LIBENTER quæſtiones peritiles ad noua ſectariorum abſurda euertenda cum D. Bonauentura extendo.

PRIMÒ quidem Starnicius apud Stancarum *libro de Trinitate, & Mediatore*, dixit, Diuinam naturam eſſe Pontificem, & Sacerdotem; humanam verò eſſe ipſum ſacrificium.

CALVINVS *in epiſtolis ad Polonos*, ait, Chriſtum ſecundùm vtramque naturam exercere officium mediatoris inter nos, & Deum, idemque de officio Sacerdotis cogitur aſſerere; neque ſolùm è communicatione idiomatum, ſed ex ratione principij conuenire illi ſuppoſito eſſe mediatorem ratione perſonæ. Calvinum ſequuntur alij relati à Bellarmino *Tract. 1. lib. 5. de Chriſto Mediatore*, & à Boucrio *exam. 1 Luth. Atheiſmo 11.*

16 FANCISCVS Stancarus ita ſoli homini videtur tribuere officium mediatoris, vt non requiratur ſuppoſitum vllo modo. Videtur quidem hic homo multis in locis rectè ſentire. *In lib.* enim *de Trinitate, & Mediatore contra Tigurinos*, & in alio lib. eiuſdem argumenti contra Calvinum, & *in examine Pinczouianorum*, & in alio lib. *de officio mediatoris*, & in alio libello *de particula Tantum*, ſæpius repetit, Chriſti perſonam conſtare ex duabus naturis, Diuina, & humana. Et *in lib. contra Tigurinos*, circa finem profitetur, ſe ſequi doctrinam Magiſtri ſententiarum, & Scholaſticorum, ac de Magiſtro ita honorificè loquitur: *Plus valet vnus Petrus Lombardus, quam centum Lutheri, ducentum Melancthones, tercenti Bullingeri, quadringent. Petri Martyres, quingenti Calvini, qui omnes ſi vno mortario contunderentur, non exprimeretur vna vncia vera Theologia.* Tamen verba etiam ſuſpecta, & malè ſonantia leguntur in libris eius, vt notat Bellarminus.

17 ASSERO primò, Chriſtum non eſſe Mediatorem ſecundùm naturam Diuinam, itavt particula *ſecundùm*, determinet naturam, ratione cuius ſuppoſito conuenit eſſe mediatorem, ſed ſecundùm humanam. Ita Catholici omnes poſt D. Bonauenturam, & D. Thomam, Chriſtum eſſe Sacerdotem ſecundùm humanam naturam docet Seraphicus, & *opuſc. de eſſentia* probat, quia ſecundùm humanitatem obtulit ſacrificium, orauit, &c. Idem habet *in 3. diſtinct. 22. quæſtione 1. ad ſextum.*

18 PROBATVR primò à D. Bonauentura argumento D. Auguſtini *9. de ciuitate Dei, toto capite 15.* quod poſtea in aliis fundamentis exponit. Mediator debet eſſe medius, ideſt, diſtans ab vtraque parte diſſidente aliquo modo. Hæc eſt definitio Mediatoris, qui, ſi ad vnam partem declinet, non eſt ampliùs mediator: At hæc definitio conuenit Chriſto, vt homo eſt, non vt Deus: Ergo. Minor probatur, quia vt homo diſtat à Deo, vt iuſtus, & beatus conuenit cum Deo: & è contra vt homo conuenit cum hominibus; vt iuſtus diſtat ab omnibus hominibus: Omnes enim naſcuntur natura filij iræ; at Chriſtus vt Deus non diſtat à Deo vllo modo, ideſt, nec naturâ, nec iuſtitiâ, nec alio modo. Igitur non vt Deus, ſed vt homo iuſtus mediator eſt inter Deum, & homines.

CIRCA hanc authoritatem, quam affert etiam D. Thomas, dubitat Valentia; nam D. Auguſtinus ibi non aſſerit hoc, dicit enim, Chriſtum fuiſſe mediatorem, non tantùm vt eſt Deus, ſed vt homo. 19

RESPONDETVR, ſenſum D. Auguſtini eſſe, debuiſſe mediatorem eſſe perſonam, quæ eſſet etiam Deus, vt condignè ſatisfieret, atque adeò loquitur de mediatore, quoad remotum; at verò ſubdit, quoad operationem eſſe non in quantum Verbum, ait enim: *Nec tamen ob hoc mediator eſt, quia Verbum; eſt enim Verbum immortale longè à mortalibus miſeriis, ſed Mediator per quod homo, &c.*

PROBATVR ſecundò à S. Doctore ex argumento eodem D. Auguſtini *loco citato*, vbi ex officio mediatoris colligit aſſertum, & hoc argumentum habet S. Doctor etiam *fundamento tertio, & diſtinct. 17. artic. 2. quæſtione 1.* Officium Sacerdotis mediatoris eſt ſacrificare, & ſacrificando ſatisfacere, vt habetur *cap. 7. 8. & 9. ad Hebr.* & ex aduerſariis Chriſto etiam conuenit ſacrificare ſeipſum in ara Crucis ad meritum, & ſatisfactionem; Vnde mortalem naturam habere debuit tranſeuntem, vt ait D. Auguſtinus vſque ad conſummatam redemptionem; nam cùm ipſe è Dei ordinatione futurus erat victima immolanda, debuit talem habere naturam, quæ capax eſſet immolationis: At ſacrificando ſatisfacere ſecundùm diuinitatem non poteſt Chriſto conuenire, ſiquidem ſacrificans debet eſſe inferior; dicere autem, Filium Deo eſſe inferiorem, eſt Arrianiſmus. Quare 20
D. Ambroſius lib. 3. de fide, cap. 5. ait: *Idem Sacerdos, idem & hoſtia, & Sacerdotium, tum & ſacrificium humanæ conditionis eſt officium.* Et infrà: *Nemo igitur, vbi ordinem cernit humanæ conditionis, ibi ius diuinitatis adſcribat.* Et D. Hieronymus *in Pſal. 109.* ad ea verba: *Iurauit Dominus*, ait: *Non illi iurauit, qui ante Luciferum genitus eſt, ſed illi, qui poſt Luciferum natus ex Virgine eſt.* Idem habet S. Auguſtinus *lib. 1. de conſenſu Euangeliſtarum, cap. 3.* vbi ait: *Secundùm hominem, Chriſtus, Rex, & Pontifex effectus eſt.* Et S. Fulgentius de fide ad Petrum, cap. 1. vbi habetur: *Solus Sacerdos ſacrificium, & templum, & hæc omnia Deus ſecundùm formam ſerui.*

PROBATVR à D. Bonauentura etiam *fundamento ſecundo*, cum Magiſtro *diſtinct. 19. cap. penultimo*, ex D. Auguſtino *lib. 2. de peccato originali, cap. 28.* vbi ait: *Non per hoc mediator eſt, quod æqualis Patri, per hoc enim tantùm Pater, quantum & ipſe à nobis diſtat, & quomodo erit medietas, vbi eadem diſtantia eſt? Ideò Apoſtolus non ait* prima Timoth. 2. *Chriſtus Ieſus, ſed mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Ieſus. Per hoc ergo mediator, per quod homo, inferior Patre; per quod nobis propinquior: ſuperior nobis per quod Patri propinquior. Quod apertiùs ita dicitur inferior Patre, quia in forma ſerui, ſuperior nobis, quia ſine labe peccati.* 22

HIC S. Auguſtinus omnia ferè noſtra ſolidat 23
fundamenta

fundamenta ſuprà iacta. Addit authoritatem Apoſtoli, prima Timoth. 2. *Vnus Deus, vnus & mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Ieſus.* Cur ergo addit: *Homo*, niſi ad exprimendam naturam, ſecundùm quam eſt mediator? Id notat D. Auguſtinus *loco citato*, & *ſerm.* 11. *de verbis Apoſtoli.*

Respondent aduerſarij, hic fieri diſtinctionem ratione perſonæ; nam vnus Deus hic intelligitur Pater; vnus verò mediator dicitur Filius, qui eſt à Patre perſonaliter diſtinctus, alioqui ſi mediator à Trinitate differret, induceretur quaternitas. Porro Calvinus epiſtola ad Polonos ridet noſtram expoſitionem, qua vnus Deus intelligitur indiuiduum Deitatis, id eſt tota Trinitas.

24 At noſtra expoſitio eſt D. Auguſtini *ſerm.* 1. *pſal.* 29. & *in cap.* 3. *epiſt. ad Galat.* Anſelmi, & Bedæ in eum locum ad Timotheum.

His authoritatibus, & rationibus nituntur Bellarminus *loco citato*, Vaſquez *cap.* 3. Suarez *loco citato*, Valentia *quæſt.* 22. *punct.* 3. Caſpenſ. *diſp.* 13. Lugo *diſp.* 39. Mærac. *diſp.* 50. Morandus *quæſt.* 53. cum Bouerio.

Assero ſecundò, Chriſtum non fuiſſe mediatorem ſecundùm naturam humanam ſumptam ſolitariè à perſona Diuina.

25 Probatvr, quia operata eſſet in ſuppoſito creato, quod eſt Neſtorianum. Probatur ſequela, nam operari eſt ſubſiſtentium. Ità radix & fundamentum huius poteſtatis eſt vnio hypoſtatica, qua potuit ſe deſignare mediatorem, Sacerdotem, & hominem.

Præterea opus Mediatoris præcipuum fuit paſſio; hæc autem ipſi Filio Dei attribuitur *Act.* 20. dicitur Deus acquiſiuiſſe Eccleſiam ſanguine ſuo. *Prima Corinth.* 2. dicitur Dominus gloriæ crucifixus. Philip. 2. *Qui cùm in forma Dei eſſet, ſemetipſum exinanivit, formam ſerui accipiens, &c. Factus obediens vſque ad mortem.*

26 Insvper Patres in illud *prima Timoth.* 2. dicunt, Chriſtum ideò à Paulo vocari mediatorem, quia ille ſolus verè eſt medius inter Deum, & hominem, cùm vtriuſque naturam habeat, vt dixi *quæſt.* 1. Idem habent alij Patres apud Bellarminum *cap.* 2. Dicunt igitur Patres, non potuiſſe Chriſtum eſſe efficacem mediatorem, niſi eſſet perſona Diuina, vt dixi *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *& ſequentibus.*

27 Obiicies primò Ioan. 10. *Ego pono animam meam.* Hoc (ait Calvinus) Mediator aſſerit, vt Deus, non vt homo, quia nullus eſt arbiter vitæ, & mortis, niſi Deus.

Respondet D. Bonauentura ad eum locum ex D. Auguſtino *Tract.* 47. *in Ioan.* Ponere animam non eſſe Verbi, quia Verbum nunquam dimiſit animam, nec eſſe animæ, quia ipſa à ſe nequit ſeparari, ſed eſſe carnis, quæ animam deſeruit, & recepit. Idem habet S. Auguſtinus *lib.* 3. *contra Maximinum*, *cap.* 14. Itaque hæc eſt figura Synecdoche, qua carni ſoli adſcribitur, & quidem ei conuenit mori.

Potest verò cum Chryſoſtomo exponi, hoc eſſe dictum à Chriſto ſecundùm totam humanitatem, quæ habebat quidem à Verbo poteſtatem, ſed liberè ipſa ſe morti obtulit, & quamvis hoc opus liberum fuerit animæ, tamen & corpus cooperatum eſt, occurrendo ſatellitibus, &c. adſcribitur verò humanitati toti, quia operationes animæ in corpore, toti adſcribuntur. Sic dicitur: Homo intelligit. Quare Calvinus ſuo marte confingit. Sic reſpondet etiam Vaſquez *cap.* 4. & Bellarminus *cap.* 6.

Obiiciunt ſecundò, ſecunda Corinth. 5. *Deus nos reconciliauit per Chriſtum.* Et infrà: *Deus erat in Chriſto mundum reconcilians.* Et Coloſſ. 1. *Pacificans per ſanguinem Crucis eius, ſiue quæ in terris, &c.* At hæc ſunt opera Mediatoris: Ergo eſſe mediatorem conuenit Chriſto, vt eſt Deus. 28

Respondet Bellarminus *cap.* 6. ex D. Bonauentura *hic ad* 4. Patrem reconciliaſſe per Chriſtum Mediatorem, vt ait Ambroſ. *cap.* 5. 2. *Corinth.* procurando, vt humanitas ſanctiſſima reconcilians ſuis operibus Deum hominibus, fungeretur officio mediatoris. Itaque ex eo quod Deus per mediatorem reconciliauerit, non ſequitur, fuiſſe mediatorem, ſed ſolùm procuraſſe pacem, & reconciliationem per mediatorem. Vel dic, omnia teſtimonia Patrum, atque Scripturæ, quæ ità loquuntur, intelligi per communicationem idiomatum id Deum præſtitiſſe.

Alii verò loquuntur de perſona, quæ ad plenè ſatisfaciendum debuit eſſe Deus. Ità Dionyſius Areopagita *epiſtola* 4. *ad Caium*, Irenæus *lib.* 3. *cap.* 20. Epiphanius *in Anchorato*, Chryſoſtomus, Ambroſius, Theodoretus, & Theophylactus *in cap.* 2. *epiſtola prioris ad Timotheum.* Auguſtinus *in Enchirid. cap.* 108. & *lib.* 1. *de conſenſu Euangeliſtarum*, *cap.* 35. & *homil. de ouibus*, *cap.* 12. vt ſe explicat 9. *de ciuitate*, *cap.* 15. allegato à D. Bonauentura. 29

Obiiciunt tertiò: dare Spiritum ſanctum eſt Dei, vt patet; at hoc eſt officium mediatoris, ex D. Auguſtino *cap.* 33. *Enchir.* 30

Respondet S. Bonauentura *in* 1. *diſtinct.* 14. *quæſtione vltima*, vbi hanc quæſtionem ex profeſſo agit, Spiritum ſanctum efficienter à ſolo Deo communicari, quia nulla creatura poteſt ſuper Spiritum ſanctum, & nulla poteſt dare gratiam, quæ creatur; at verò inſtrumentaliter per Sacramenta communicari, diſpoſitiuè poteſt per ſanctos impetrantes, maximè autem meritoriè per Chriſtum, vt innuit *ad vltimum*, & hoc eſt officium mediatoris. Vide *prima prima*, *tract.* 2. *diſput.* 15. *& vltima.* Eodem modo reſpondet Vaſquez *num.* 28. Bellarminus *loco citato.*

Obiicit quartò Calvinus *loco citato*, Chriſtus fuit caput Angelorum, & hominum etiam ante lapſum Adæ. Igitur fuit etiam mediator: atque tunc Chriſtus non adhoc erat homo: Ergo. Adde, Chryſoſtomum, Auguſtinum, & Hieronymum *ad cap.* 3. *epiſtola ad Galatas*, ad ea verba: *Lex ordinata per Angelos in manu mediatoris*, exponere *per Chriſtum.* 31

Respondet S. Doctor *diſtinct.* 13. *quæſtione vltima*, *ad* 5. potuiſſe influere meritoriè in Angelos etiam ante incarnationem in fide, ex diuina promiſſione futurarum impetrationum, ſicut etiam influxit in Patres antiquos, & Lex ex meritis Chriſti venturi data eſt populo. Si quando autem per Chriſtum creatus mundus aſſeritur, loquuntur, iuxta dicta *diſputatione quarta*, *quæſtione prima.*

Obiiciunt quintò ex Patribus, qui volunt, mediatorem debuiſſe conſtare ex natura Diuina, & humana, vt ſatisfaceret, vt vidimus *diſputatione tertia.* 32

Respondet S. Doctor *ad* 1. *&* 2. Ideò ne-

D 3 ceſſariam

ceſſariam fuiſſe ex PP. vnionem duarum naturarum, diuinæ, & humanæ, in perſona Verbi, vt ſic eſſet perſona media, & infiniti valoris ad ſatiſfaciendum, atque adeo remote neceſſarium id eſſe; at verò proxime ad operationem requiritur, vt ſit ſecundùm naturam humanam, quæ participans de vtroque extremo, inferior tamen Deo, potuit orare, ſacrificare, & mereri.

33 Dicvnt igitur Patres, Chriſtum ratione naturæ Diuinæ, & humanæ fuiſſe medium, vt dixi *quæſt.* 1. Ad rationem verò Mediatoris requirebatur operatio ſecundùm naturam humanam, quæ tamen a Diuina accipiebat in perſona dignitatem infinitam meritorum.

Dicas. Si Chriſtus ſatisfecit operatione dignificata à Verbo, quam vocant Theandricam, ideſt Dei virilem; cùm Dei virilis operatio ſit duplex duarum naturarum, vt definitur in Concilio Later. ſub Martinn I. *conſult.* 5. *can* 15. ſequitur, officinm mediatoris ab vtraque ſimul natura fuiſſe.

34 Raspondetvr, operationes Theandricas definiri duas contra Monothelitas, non tamen vult Concilium, operationem diuinitatis eſſe operationem mediatoris.

Dices D. Cyrill. Hieroſol. *cat.* 10. ait, Chriſtum ab æterno eſſe Sacerdotem: Ergo vt Deus.

Dico, aſſeri æternum balſamum, quo erat vngendus Sacerdos.

QVÆSTIO III.

An, & qua ratione Christvs *ſit Sacerdos in æternum*

{ D.Thom. q. 22. art. 5.

35 Geminvm Sacerdotij Chriſti Encomium canit Pſaltes, *Pſal.* 109. Primum: *Tu es Sacerdos in æternum.* Alterum: *Secundùm ordinem Melchiſedech.* De priori hîc, de poſteriori verò agam *quæſtione ſequenti.*

Perpetvitatem Sacerdotij Chriſti explicat D. Thom. in eo poſitam eſſe, quia effectus, & fructus eius eſt æternus. Hoc ſolo conſiſtere perpetuitatem Sacerdotij Chriſti, addit Kemnitius. Hoc tamen non ſufficit, alioqni etiam Sacerdotium Aaronis eſſet æternum, quia durantem ſpiritum gratiæ ſæpè obtinuit. Similiter & Euangelicum, quia gratiam efficit.

36 Mvlti controuerſiarum Doctores, vt contra Calvinum, Kemnitium, & alios huius farinæ errones defendant ſacrificium Miſſæ, ſic explicant cum D. Bonauentura *ad Pſal.* 109. Sacerdotium Chriſti dici æternum, ipſumque Chriſtum Sacerdotem in æternum, quia offert ſacrificium perpetuum vſque ad finem mundi; accipitur enim æternum, vt ſæpè fit in Scriptura, pro toto tempore futuro, vt notat Lorinus *in Pſal.* 109. Lugo *diſp.* 19. *ſect.* 3. Caſpenſ. *diſp.* 13. cum D. Bonan. ad id Eccl. 1. *Terra in æternum ſtat.* Iam verò nullum aliud eſt ſacrificium in Eccleſia, præterquàm Miſſa.

37 Qvod enim hæretiri dicunt, Chriſtum perpetuò offerre Patri ſuam Paſſionem, & ob id ſolum dici Sacerdotem æternum, friuolum eſt; hoc enim non eſt nouiter ſacrificare, aut continuare ſacrificium Crucis, quod, vt ait Apoſtolus: *Semel obtulit ingreſſus in ſancta, æterna redemptione inuenta*; neque eſt Sacerdotium ſecundùm ordinem Melchiſedech.

Hvnc modum impugnat Vaſquez *diſput.* 85. *numero* 6. Primò quidem; quia Apoſtolus ipſe *Hebr.* 7. vbi hunc locum explicat, in eo ponit Sacerdotij Chriſti perpetuitatem: *Quia Chriſtus manet in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium, vnde & ſaluare in perpetuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum ſemper viuens ad interpellandum pro nobis*; & ita exponit Chryſoſtomus *homil.* 13. *in eam epiſtolam*, & Ambroſius *ibi*, & Theophylactus, vbi aiunt: *Sempiternum*, quia ſucceſſione, & fine caret, nempe quia Chriſtus Pontifex eſt victurus in æternum, nec vllum habet Sacerdotium ei ſuccedens, vt exponit D. Bonau. *in* 3. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *ad* 6. vbi, cùm ſibi obieciſſet, Chriſtum etiam in triduo fuiſſe Sacerdotem, atque adeò etiam hominem, reſpondet; Chriſtum dici Sacerdotem æternum, non quia ſemper fuerit Sacerdos in actu, ſed quia illi Sacerdotio nullum aliud ſucceſſit. 38

Eodem modo hunc locum intelligit Damaſcenus *oratione* 2. *de B. Virginis Natiuitate*, vt refert Vaſquez *cap.* 2.

Confirmatvr primò à Vaſquez, quia ea de cauſa ait Apoſtolus, Chriſtum habere ſempiternum Sacerdotium, quia manet in æternum. Ex oppoſito eſt Sacerdotium Leuiticorum: *Qui morte prohiberentur permanere Sacerdotes*; at verò ipſe manet in æternum, non vſque ad finem mundi tantum: Ergo & oportet inuenire rationem Sacerdotij Chriſti etiam poſt finem mundi, quando non erunt Miſſæ. 39

Confirmatvr ſecundò ab eo, ex illis verbis Apoſtoli, cap. 7. *Qui non ſecundùm legem mandati carnalis factus eſt*, ſcilicet Sacerdos, *ſed ſecundùm virtutem vitæ inſolubilis. Conteſtatur enim: Tu es Sacerdos in æternum*, &c.

Ipsa igitur perpetuum Chriſti Sacerdotium in dignitate vnctionis, balſamo diuinitatis factæ, perpetuò duratura conſtituit.

Svpponit autem primò, Sacerdotium non eſſe nudum miniſterium, ſed dignitatem ordinis, & conſecrationem, vt definit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *can.* 3. atque adeò etiam præciſo, & finito miniſterio durare, ſicuti durat in Sacerdotibus non celebrantibus. 40

Porrò talem conſecrationem factam Chriſto probat ex Patribus præcipuè è Cyrillo lib. 2. de recta fide ad Reginas cit. *De eo quod Chriſtus ſanctificatus eſt, & de Sacerdotio*, 9. *Et nullus accipit ſibi.* Nazianzeno *oratione* 40. Elia Cretenſi *in orationem primam Nazianzeni.* Germano Patriarcha Conſtantinopolitann *in Theoria rerum Eccleſiaſticarum*, non longè ab initio. Damaſceno *loco cit.* qui hanc dignitatem ex ipſa ſubſtantiali vnione Chriſtum habuiſſe, aſſerunt.

Ens imitatur D. Bonauent. ad id Lucæ 4. *Spiritus Domini vnxit me.* Idque probat Act. 10. *Vnxit eum Deus.* Danielis 9. *Et vngatur Sanctus Sanctorum.* Et addit: Dicitur eum vnxiſſe quantum ad prærogatiuam Sacerdotalis; & regalis dignitatis. Hæc reſpiciunt aſſumptam naturam in Chriſto, & præfigurabatur in vnctione Regum, & Sacerdotum in veteri Teſtamento. 41

Vervm enim verò nimium aſſerit ex more Vaſquez, vt euertat hoc fundamentum, quo Sacroſanctum Miſſæ ſacrificium comprobatur: Equidem non nego, vnioni hypoſtaticæ adſcribi ſacram Ordinationem, qua Chriſtus initiatus eſt Sacerdotio. 42

Fateor

Fateor etiam, ex æternitate vitæ Chriſti colligere perpetuitatem Sacerdotij eius; antitheſi appoſita contra Sacerdotes Leuiticos, qui plures eſſe debuerunt, *eò quòd morte prohiberentur permanere.* Fateor, etiam durare, etiamſi ad tempus interrumperetur.

43 At quis non videt, aliam quoque rationem perpetuitatis Sacerdotij apponi à Paulo, t Quod enim ſit æternum, etiamſi actu non ſemper ſacrificauerit in triduo, maximè quando nec incruentum ſacrificium vllum peractum eſt, & cruentum erat conſummatum, vt ait D. Bonauentura, non inficior: Quòd verò dicat S. Bonauentura, Sacerdotium Chriſti eſſe æternum, non quia ſemper fuerit Sacerdos in actu; ſed quia illi Sacerdotio nullum aliud ſucceſſerit; ſenſus eſt, non ob id ceſſaſſe Sacerdotium Chriſti, quia ipſe triduo ſuæ mortis nec cruentum obtulerit; neque vt principalis incruentum Miſſæ cùm ſacerdotibus ſacrificauerit; ſed ad cruenti perpetui-
44 tatem ſufficere, quod durer oblatio in virtute, & effectibus in æternum, illique nullus alius ſuccedat, quippè omnia ſacerdotia ſint in eo completa: Non verò ad Sacerdotium ſecundùm ordinem Melchiſedech, de quo ibi non loquitur, vt patet legenti; ſolùm enim affert id Pſal. *Tu es Sacerdos.* Pſal. 109. & illud Hebr. 7. *Ieſus autem, eò quòd manet in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium,* ex quo Vaſquez totam ſuam rationem, nedum opinionem decerpſit: Enim verò Sacerdotium ſecundùm ordinem Melchiſedech æternum, id eſt vſque ad finem mundi, ponit in commentario ad *Pſal.* 109. & *in 4. diſt.* 24. *part. 1. art. 2. quæſt. 3. ad* 1. collocat in ritu Miſſæ, & ideò ibi totum verſum affert.

Neqve ſuſpiceris, (*æternum*) accipi à S. Doctore ex eodem pſalmo æquiuocè, quia in priori loco etiam poteſt accipi vſque ad finem mundi pro toto, & ſolo tempore, quo durabunt Sacerdotia.

45 Sacerdotivm igitur Chriſti ſecundùm ordinem Melchiſedech in ſacrificio Miſſæ perpetuatur ex inſtitutione Chriſti, non in ſola vnctione, vel duratione ſacerdotis; alioqui omnes ſacerdotes nouæ legis eſſent in æternum, quia in æuum durabunt; Sacerdotium verò cruentum, quia vna vice debuit conſummari, vt ait Apoſtolus *ad Heb.* durat ſolùm virtute modo ſuprà dicto. Vide Cornelium ad eum locum Lorinum *ad Pſal. citatum.*

46 Hoc autem probatur: Cùm Apoſtolus ex hoc capite perpetuitatem ſacerdotis Chriſti comprobaſſet, incipit cap. 8. dicens: *Capitulum autem ſuper ea, quæ dicuntur: Talem habemus Pontificem, qui conſedit in dextera ſedis magnitudinis in cœlis, Sanctorum miniſter, & tabernaculi veri, quod fixit.* Volt igitur dicere: In ſummam recolligo ſermonem: (Hoc enim ſignificat capitulum,) Chriſtum eſſe Pontificem, non Synagogæ, ſed Eccleſiæ: Profectò autem ſacrificio cruento, & vnione hypoſtatica fuit ſacerdos etiam pro Synagoga, quam redemit: Igitur ſingulari ratione Pontificem nouæ Eccleſiæ eum vocat, quatenus ingreditur tabernaculum nouum, & ſubdit: *Omnis Pontifex ad offerendum munera, & hoſtias conſtituitur: vnde neceſſe eſt & hunc habere aliquid, quod offerat.*

47 Igitvr deducit, eum non ſatis Sacerdotio fungi, ſi conſecratus ſit oleo Deitatis, ſi obtulerit ſe in Cruce, (vt putat Vaſquez) ſed debere etiam habere aliquid, quod offerat: Quæ autem ſit victima, quam offert, declarat Apoſtolus, non eſſe aliqua terrena munera, vel animalia, ſed aliquid cœleſte, nimirum vt infrà oſtendam *quæſtione ſequenti,* Euchariſtiam ſecundùm ordinem Melchiſedech in ſpecie panis, & vini: Si ergo, ait, eſſet ſuper terram, nec eſſet Sacerdos, cum eſſent, qui offerrent ſecundum legem munera, ſeu vt habetur ex Græco:
Exiſtentibus Sacerdotibus offerentibus ſecundùm legem 48
munera, qui exemplari, & vmbræ deſeruiunt cœleſtium, &c. Quorum verborum hæc eſt ſententia, vt erudite oſtendit Bellarminus *tom. 3. lib. 1. de Miſſa, cap. 6. col.* 734. ſi hoſtia immolanda eſſet quid terrenum, Chriſtus non eſſet Sacerdos, quia non foret neceſſitas noui ſacerdotij, cùm ſatis multa ſecundùm legem offerrentur: Itaque pergit oſtendere, Chriſtum offerre continuè hoſtias melioris teſtamenti.

Profectò ſacrificium nouæ Eccleſiæ id mon- 49
ſtrat, vt notat Valentia *tom. 4. diſputat. 6. quæſt. 11. punct. 1. §. 16.* circa finem: hoſtiæ enim multiplicantur nunc tantùm quoad Miſſam: Hoc ità exponit Chryſoſt. *homil. 14. ad Heb.* & D. Thom. ad eum locum, & Oecumenius *ibi, ad Hebr.* 5.

Respondet Vaſquez, Græcos omnes Patres in eum locum, & ex Latinis Ambroſium, & Anſelmum exponere de ſacrificio cruento, quod ſatis eſt aſſignare Chriſto, vt probetur Sacerdos.

Hæc tamen reſponſio non ſoluit; nam Apoſto- 50
lus *cap.* 5. iam oſtenderat, Chriſtum ſacrificio cruento fuiſſe Sacerdotem, qui non debet amplius offerre pro peccatis populi: *Hoc enim fecit ſemel ſeipſum offerendo.* Et de hoc Patres illi loquuntur: Poſteà ſubdit iam declarato Sacerdotio Melchiſedech, tanquam figurà ſacerdotij Chriſti incruenti: *Lex enim homines conſtituit Sacerdotes, infirmitatem habentes; ſermo autem iuriſiurandi, qui poſt legem eſt, Filium in æternum perfectum.* Quaſi dicat Sacerdotes legis infirmi erant etiam ipſi, & ideò egebant offerre prius pro ſuis culpis: at Chriſtus ſanctiſſimus ſemel oblato cruento ſacrificio pro populo manet in æternum Sacerdos perfectus ſecundùm ordinem Melchiſedech: Quomodo autem id fiat, ſequitur cap. 8. *Capitulum autem, &c.* Et clarè hoſtias Noui Teſtamenti aſſerit, vt dicam *quæſt. ſequenti.*

Præclarvm verò eſt pro nobis teſtimonium 51
Concilij Tridentini *ſeſſ. 22. cap.* 1. vbi dicitur: *Quia tamen per mortem Sacerdotium eius extinguendum non erat; in cœna nouiſſima, qua nocte tradebatur, vt dilectæ ſponſæ ſuæ Eccleſiæ viſibile, ſicut hominum natura exigit, relinqueret Sacrificium, quo cruentum illud, in Cruce ſemel peragendum repræſentaretur; eiuſque memoria in finem vſque ſæculi permaneret, &c. Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, & ſucceſſoribus, vt offerrent, præcepit.*

Hoc verò vrgeo, nam Vaſquez *num.* 10. ait non 52
manere Sacerdotium, niſi quantum durat miniſterium, licèt Sacerdotes charactere in æuum ſeruato viuant.

Respondet Vaſquez *num.* 30. ideò Chriſtum eſſe æternum ſacerdotem, quia ſine ſucceſſore deriuat in alios poteſtatem, relinquendo eis idem ſacrificium.

At Concilium luce clarius aſſerit, ideò inſtitutum à Chriſto ſacrificium Miſſæ vſque ad finem mundi, vt ſe declaret Sacerdotem in æternum: Quare nil magis alienum poterat Vaſquez reſpondere; ſed is videns verbis illis (eiuſque memoria in finem vſque ſæculi permaneret, &c.) ſe conuictum, ea reticuit.

Solvm videtur ſcrupulum afferre id, quod 53
obiicit Vaſquez ſuprà: *Chriſtus autem, eò quòd maneat in æternum, ſempiternum habet Sacerdo-*

tium; ex quo etiam Kemnitius *ſecunda parte exam. pag.* 742. eruebat æternitatem Sacerdotis in vita Chriſti conſiſtere.

Respondet tamen Bellarminus *loco. cit.* Apoſtolum non arguere, Sacerdotium Chriſti eſſe æternum, quia ipſe immortalis eſt; ſed probare ex eo, quod manet in æternum, poſſe illum perpetuò fungi ſacerdotio, nec opus eſſe, vt alius illi ſuccedat, ſicut Leuitis neceſſe erat, quia nullus poterat perpetuò miniſtrare: *Cum morte prohiberentur permanere:* Ieſus autem dicitur Sacerdos in æternum, pro quo legit Hebræus *in ſaculum*, quia ſacrificium Miſſæ eo principali agente per manus miniſtrantium Sacerdotium perpetuatur ad mundi finem.

53 Instat Vaſquez *num.* 8. hanc reſponſionem valituram, ſi ſacerdotium eſſet ſimplex miniſterium, non autem poteſtas aliqua; tunc enim tamdiu eſſet duraturum ſacerdotium, quamdiu durat miniſterium; at hoc falſum eſt ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap. primo.*

Respondetur facilè, non ſupponere Bellarminum id, quod infert Vaſquez, vt patet legenti; nam ſuſtinet cum Concilio, Sacerdotium eſſe dignitatem, attamen id non ſufficere ad hoc, vt ſacerdotium ſit perpetuum; nam etiam ſacerdotes omnes Leuitici, & Euangelici manebunt poſt reſurrectionem ſemper, nec tamen erunt ſacerdotes in æternum; ſed requiritur etiam vt valeant exequi actum
54 honorificum, & exercêre: Fruſtra enim diceretur aliquis manere Conſul, quamdiu manet in vita, aut manet effectus illius Conſulatus, vt notat Bellarminus, & Valentia *loco citato.*

QVÆSTIO IV.

An, & quomodo Christvs *ſit Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech.*

55 Christvm non ſecundùm ordinem Aaron, ſed Melchiſedech fuiſſe Sacerdotem, latiùs probatur ab Apoſtolo *ad Hebr.* Narrat quidem Suidas ex quodam Rabbino, Chriſtum inter Sacerdotes Leuiticos fuiſſe numeratum.

Vervm Thomas Vvaldenſis *tomo de Sacramentis, cap.* 116. *num.* 6. Chriſtum non in Sacerdotum, ſed in Lectorum numerum adſcriptum ait, hoc autem non fuiſſe ei concedendum, niſi ex genere etiam Leuitarum originem traheret.

Colligit autem id *ex* 4. *Luca*, vbi Chriſtus deſcribitur intraſſe Synagogam, & ibi ſurrexiſſe ad legendum.

56 Enim verò hoc non comprobat, Chriſtum fuiſſe ex officio Leuitico Lectorem; nam & Paulus *act.* 13. legit in Synagoga Antiochiæ, qui tamen erat Benjamita, vt notat Vaſquez *diſp.* 86. *cap.* 21. poſt D. Bonauenturam *ad eum locum.* Quod verò adducunt alij, Chriſtum authoritate Leuitica his eiecisse ementes è templo *Ioan.* 2. *Matth.* 21. non arguit, quia id fecit poteſtate Diuina, vt probat S. Bonauentura, *ad* 2. *Ioan.* vbi aduertit, ideò allegaſſe Patris honorem, & potentiam ad reuocandum corpus à morte: *Nolite facere domum Patris, &c. Soluite templum hoc, &c.* Idem obſeruat Vaſquez *loco citato*, circa Sacerdotium Chriſti ſecundùm ordinem Melchiſedech, quod aſſeritur *Pſal.* 109. & *in epiſt. ad Hebræos.*

57 Svppono primò, non vocari Chriſtum Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech, quia fuerit aliqua ordinatione à Melchiſedech inſtituta vnctionis, vel initiationis; ſed quia ritus ſacrificandi Chriſti fuit ſimilis ritui Melchiſedech, vt notat D. Bonauentura, *in* 4. *diſt.* 18. *part.* 1. *quaſt.* 2. & 3. & *diſtinct.* 24. *p.* 5. *art.* 2. *quaſt.* 3. *ad* 1. & innuit *ad Pſal.* 109.

Svppono ſecundò cum eodem S. Bonauentura, hunc Melchiſedech fuiſſe verum hominem contra quoſdam, quos hæreticos vocant D. Auguſtin. *hereſi* 34. Epiphanius *hareſi* 55. & 57. qui dixêre, fuiſſe vel Chriſtum, vel Spiritum ſanctum. Hunc autem fuiſſe verum hominem oſtendit S. Doctor ſuprà; nam *Geneſ.* 14. dicitur Sacerdos Dei exiiſſe obuium Abrahæ, & obtuliſſe panem: Igitur erroneum eſt dicere, non fuiſſe hominem, vt colligunt D. Ambroſius *lib.* 4. *de fide, cap.* 3. Auguſtin. & Epiphanius ſuprà.

Qvod verò 7. *ad Hebræos*, dicatur ſine patre, 58
ſine matre, ſine genealogia, ſine ſucceſſione, euenit, non quia caruerit Patre, &c. ſed quia nil tale de eo habetur in Scriptura. Sic exponitur à Patribus Hieronymo *epiſtola* 126. Epiphanio *hareſi* 55. Niceta *in orationem* 38. *Nazianzeni*, Elia Cretenſi *in orationem* 36. Nezianzeno *numer* 99. Chryſoſtomo *homil.* 35. *in Geneſ.* & Græcis omnibus in illum locum, ac S. Doctor *in* 4. *diſt.* 24. *p.* 1. *art.* 2. *quaſt.* 3. *ad primum.*

Svppono tertiò, Melchiſedech fuiſſe verum 59
Sacerdotem contra quoſdam apud Alphonſum de Caſtro *lib. aduerſus hareſes, verbo Miſſa, hareſi* 2. Id enim ſcriptura refert dicens 14. Geneſ. *Erat enim Sacerdos Dei altiſſimi.* Et Pſal. 109. dicitur: *Tu es Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech*, vt notat D. Bonauentura *loco citato.* Ipſe enim Chriſtus pſalmum illum de ſe explicat *Matth.* 22. Addo ex confeſſione hæreticorum, Chriſtum eſſe Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech ex *Pſal.* 109. & *ad Hebr.* 7.

Svppono quartò cum S. Bonauentura *in* 3. *diſt.* 3. *p.* 2. *quaſt.* 2. Sacerdotium Melchiſedech fuiſſe nobilius Sacerdotio Aaron, quod probat Apoſtolus, quia Abraham in cuius lumbis erat Leui, & Aaron, decimas ſoluit ipſi Melchiſedech, & ideò Sacerdotium Melchiſedech fuit figura Sacerdotij Chriſti: Ità hæc ſupponunt Vaſquez *diſp.* 86. *cap.* 2. Suarez *diſputat.* 46. *ſect.* 4. Caſpenſ. *diſputat.* 13. & alij, apud iſtos.

Iam verò cùm cæteri errores circa Melchiſe- 60
dech ſint antiquati; Nouatores alium inducunt, nempè licèt Melchiſedech fuerit Sacerdos, & figura Chriſti, non tamen panem, & vinum Deo in ſacrificium fuiſſe ab eo oblata; & inde colligunt, Sacerdotium Chriſti non conſiſtere in oblatione ſpecierum panis, & vini: Ita Calvinus *lib.* 4. *inſtitut. cap.* 18. Kemnitius 2. *p. exam. pag.* 740. & 747. & alij in expoſitione, quam vocant Eccleſiaſticam *in Geneſ.* & Petrus Martyr, *in cap.* 5. *prima ad Corinthios.*

Adducam primò textum Geneſ. cap. 14. vbi 61
habetur: *At verò Melchiſedech Rex Salem proferens panem, & vinum (erat enim Sacerdos Dei altiſſimi) benedixit ei.*

Hic lamentatur Kemnitius, in vulgata editione legi: *Melchiſedech obtulit panem, & vinum*, & addit editionem Hebræam, Chaldæam, & Græcam non habere verbum ſacrificatorium (*obtulit*) ſed verbum (*protulit*) quod ſignificat ſimpliciter depromere ad multos vſus.

Immeritò tamen conqueritur, cùm in omni- 62
bus

bus exemplaribus noſtris Vulgatis habeatur etiam *protulit*: Deceptus eſt forſan Kemnitius, quia aliqui ſancti Patres infra referendi, quos imitatur D.Bonauentura *in 4.diſt.8.p.p. quæſt.2. argument.3. & quæſt.3. fundamento 3.* legunt exponendo *obtulit.* Hoc tamen verbum *Protulit* ſæpè vſurpatur pro adductione hoſtiæ ad immolandum, vt *Iudic. 6.* vbi bis habetur idem verbum הוציא quod *Geneſ.* 14. nam ſubdit ויגש & *obtulit.* Idem videmus in verbo הביא quod propriè ſignificat adducere, & tamen paſſim in Scriptura reſtringitur ad ſacrificium, vt idem ſit, quod offerre, vt patet *Geneſ.* 4. vbi deſcribitur ſacrificium Caïn, & Abel.

63 Seqvitvr in ſententia citata (*panem, & vinum*) ſed Calvinus, & Kemnitius concedunt, non fuiſſe hæc oblata in ſacrificium, ſed prolata, & data. Abrahæ, & ſociis in refectionem, dum reuerterentur e prælio: Hoc idem argumentum ſibi obiecerat S.Bonauentura *loco citato, quæſt.* 2. & reſponderat concedendo, data Abrahæ; ſed tamen prius oblata Deo ſacrata, & poſtea exhibita hominibus, vt notat etiam Bellarminus *lib. 1. de Miſſa, cap.6.* longe poſt initium.

64 Nvlla verò cauſa fuit dandi ea Abrahæ in refectionem vſualem, nam vt ibidem Scriptura refert, Abraham regreſſus eſt è prælio cum ingenti præda, maximè eorum, quæ ad victum faciebant, & iam opiparè refecti fuerant bellatores, antequam occurreret eis Melchiſedech.

Deinde Scriptura aſſignat rationem dicens: *Erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi.* Quæ ratio ab ipſo Spiritu ſancto reddita, cur Melchiſedech panem, & vinum protulerit, omninò cogit, vt intelligamus, panem, & vinum prolata fuiſſe ad ſacrificium.

Respondet Kemnitius, in Hebræo non haberi particulam cauſalem (*enim*) כי: ſed ו coniunctiuam, &: Quare ſic ipſe vertit cum Calvino: *Erat autem Sacerdos Dei Altiſſimi, & benedixit ei*, & ſic diſtinguit actiones ipſius Melchiſedech Regis, & Sacerdotis, vt exhibitio panis, & vini ad munificentiam Regiam pertineat: benedictio autem ad Sacerdotium.

65 Enim verò, licèt ibi ſit particula coniunctiua (*&*) tamen frequentiſſimè, apud Hebræos obtinet vim cauſalis, & verti debet per (*enim*) ſi ſententia eleganter Latina phraſi exprimenda ſit: ſic *Geneſ.* 20. dicitur: *En morieris propter mulierem, quam tuliſti: habet enim virum.* In Hebræo: *Et ipſa habet virum.* Geneſ. 50. *Experimento didici, quia benedixerit mihi Dominus* Hebr. habetur, *& benedixit* Iſaïæ 64. *Tu iratus es, & peccauimus,* ideſt, *quia peccauimus*, vbi apertiſſimè ponitur ו pro כי copulatiua, vt notat etiam ſanctes Pagninus *lib. primo, Inſtitut. cap.* 24.

66 Præterea confundunt orationem, dum aiunt legendum: *Et erat Sacerdos Dei Altiſſimi, & benedixit ei*; nam poſt nomen *Altiſſimi* ponitur accentus, qui dicitur *Siluc*, qui diſtinguit periodos: Quare verba illa ſequentia: *Et benedixit eis*, ſunt initium nouæ periodi: Eandem diſtinctionem inuenimus in Chaldæo, Græco, & Latino. Poſita verò hac vera diſtinctione orationis, etiamſi nulla adeſſet particula cauſalis, iam per ſe clamaret oratio, panem, & vinum prolata in ſacrificium: Quorſum enim cum illis verbis (*protulit panem, & vinum*) coniungerentur illa: *Et erat Sacerdos Dei Altiſſimi*, niſi vt intelligeremus, panem, & vinum oblata in ſacrificium?

67 Adde, quod cum toties Chriſtus dicatur Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech; & nullibi deſcribatur ritus aliquis Melchiſedech, niſi in hoc loco, vbi obtulit panem; certò agnoſcitur, hanc fuiſſe eius oblationem, & tanquam res nota ſupponitur.

Accedat vniuerſalis Patrum expoſitio ad hæreticorum temeritatem retundendam.

68 Primò quidem Eccleſia antiquiſſima in Canone Miſſæ ita orat: *Supra quæ propitio, ac ſereno vultu reſpicere digneris: & accepta habere, ſicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui iuſti Abel, & ſacrificium Patriarchæ noſtri Abrahæ: & quod tibi obtulit ſummus Sacerdos tuus Melchiſedech, ſanctum ſacrificium, immaculatam hoſtiam.* Cuius partis Canonis meminit expreſsè D.Ambroſius *lib. 4. de Sacramentis, cap.6.* ex quo perſpicuè conſtat, eſſe iſtam ſententiam Eccleſiæ antiquæ: eodem nititur D.Bonauentura in expoſitione Miſſæ.

69 Præterea ſancti Patres idem aſſerunt, Clemens Alexandr. *lib. 4. ſtromatum*, non procul a fine, Cyprianus *lib.2. epiſtola 3. ad Cæcilium*, & habetur *in Breuiario Feria tertia, infra octauam Corporis Domini.* Euſebius Cæſarienſis *lib. 5. Demonſtr. Euangel. cap. 3.* Ambroſius *lib. 5. de Sacramentis, cap.1. & lib.4. cap.3. & 6.* Epiphanius *hæreſi* 55. Hieronymus *epiſtola ad Marcellam, & epiſtola ad Euagrium*, vbi ex ſententia antiqua Irenæi, Hippolyti, Euſebij, tum Cæſarienſis, tum Emiſſeni, Apollinarij, & Euſtachij ait, ordinem Melchiſedech in eo conſiſtere, vt non immolarit cruentas victimas, ſed 70 pane, vinoque ſimplici, proque ſacrificio Chriſti dedicauerit Sacramentum, Chryſoſtomus *homil. 35. & 36. in Geneſ.* Auguſtinus *epiſtola 95. ad Innocentium, & lib.16. de Ciuitate Dei, cap.* 22. & alibi, Theodoretus *in Pſal.* 109. *Leo I. ſerm.2. de Anniuerſario ſuæ Aſſumptionis ad Pontificatum.* Euſebius Emiſſenus *ſerm. 5. de Paſchate, annot. in Pſal.* 109. Eucherius *lib.2. cap.18. in Geneſ.* Primaſius *in c.5. ad Hebr.* Caſſiodor. *in pſal.*109. Remigius Antiſiodorenſis, & Euthymius Zigabenus *in pſal.*109. Damaſcenus *lib.4. de fide, cap.14.* Oecumenius *in c.5. ad Hebr.* & ibi Theophylactus, & Anſelmus, quos refert Bellarminus *loco citato*, & S. Doctor *ad 22. Lucæ,* ad ea verba: *Hoc eſt corpus meum*, ſed eadem diſtincte recitabo teſtimonia *tom. 2. tract.4. part.2. diſput.1. quæſt.1.* Idem habetur in Conciliis, Aquiſgran. *lib. 1. cap. 17. & 18.* & Tridentino *ſeſſ. 22. cap. 1.*

71 His teſtimoniis, quæ audaciſſimas frontes rubore ſuffunderent, adde teſtimonia Rabbinorum, quæ recitantur in Bereſcith Rabba: Hi ſunt Rabbini Samuel *in 14. Geneſ.* Phinees *in cap.* 28. *Numer.* Vide Bellarmin. *tom. 2. lib.1. de Miſſa, cap.6.* à Lapide *ad cap.7. ad Hebr.*

Dices: Si Chriſtus offerens incruentam Euchariſtiam fuit Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech, ſequitur, fuiſſe Sacerdotem ſecundùm ordinem Aaron, quia cruento ſacrificio ſe in cruce obtulit. 72

Respondet Suarez *diſputat.* 46. circa finem *ſect.2.* negando ſequelam, quia ſacerdotium Aaron erat ex vna ſtirpe, & offerebat ſacrificia ſignificantia vmbraticè cruentum Crucis, per quod abolenda erant, tanquam carnalia, & ſimul euacuanda lex ſcripta cæremonialis: at Sacerdotium Melchiſedech fuit legis naturæ, quæ erat implenda, & perficienda à Chriſto, & figurauit Chriſtum etiam in ſtatu immortali, quo ſacerdos in ſæculum erat ſacrificaturus in Eccleſia: Hæc reſponſio ex parte eſt

D.Bona

Digitized by Google

D.Bonauenturæ *in 4. diſt. 8. part. 1. quæſt. 3. in fine corporis.* Neque enim è ſola re oblata Chriſtus dicitur Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech, ſed etiam ex conditionibus multis allatis ab Apoſtolo *ad Hebr. 9.* quæ Leuitico Sacerdotio nequeunt conuenire, vt notat Vaſquez *num. 38.*

73 OBIICIVNT primò hæretici, cùm Paolus *ad Hebr.* fusè exponat figuram Sacerdotij Chriſti ſecundùm ordinem Melchiſedech, nunquam meminit oblationis panis, & vini, quæ videbatur potiſſima figura Sacerdotij Chriſti, & tamen multa alia minuta recenſuit: Non eſt autem credibile, tantum Myſterium à Paulo prætermiſſum, ſi exiſteret.

74 COMMVNITER reſpondent, Paulum nihil de ſacrificio Miſſæ locutum: Tum quia adhoc Hebræi erant imbecilles ad tantum myſterium diſcendum, vt ipſe dicit *cap. 5.* Ita reſpondent Vaſquez *cap. 3.* Bellarminus, & Suarez *loco citato*, & ſanè expreſſo Melchiſedech ſacerdotio ait: *De quo nobis grandis ſermo, & ininterpretabilis; quoniam imbecilles facti eſtis.* Quibus verbis indicat hoc ipſum, ſubdens enim: *Et facti eſtis, quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo.*

75 D. BONAVENTVRA *in expoſitione Miſſæ*, videtur inuenisse applicationem ſacerdotij Melchiſedech, & Chriſti in Miſſæ oblatione, nam *capite octauo* recenſet, Chriſtum offerre in tabernaculo, ſeu Sanctuario nouo in Eccleſia gratiæ perpetuò, vt dixi *quæſtione præcedenti*, in hoc comparans Chriſtum Melchiſedech, cuius hiſtoriam de oblatione panis, & vini conciſam recenſuerat, tanquam Hebræis notam; ſic enim *capite 6.* concludit: *Præcurſor pro nobis introiit Ieſus, ſecundùm ordinem Melchiſedech: Pontifex factus in æternum.* Incipit verò cap. 7. *Hic enim Melchiſedech, Rex Salem, Sacerdos Dei Summi, qui obuiauit Abrahæ.* Innuit hiſtoriam, Betonicâ notiorem apud Hebræos: Ex eo enim quod diſtinguit, obuiaſſe Abrahæ, profectò totam hiſtoriam oblationis accinit, quod deinde ſubdit, *& benedixit ei, &c.* reliqua recenſet: Capite verò octauo, applicat hæc Chriſto ſacrificanti vſque in ſæculum in Miſſa, vt dixi.

76 Et *cap. 9* recenſet Tabernaculum, & vaſa; atque inſtrumenta ſacrificiorum, refert Vrnam, in qua erat manna, &c. & relata debili virtute ſacrificiorum antiquorum pergit (vt notat S. Bonauentura: *Chriſtus autem aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum, &c.* Et ſubdit: *Neceſſe eſt ergo exemplaria, ſeu figuras quidem cæleſtium* (ideſt Sacramentorum Eccleſiæ gratiæ) *his mundari: ipſa autem cæleſtia* (ideſt Eccleſiæ nouæ) *melioribus hoſtiis, quàm iſtis*, ideſt antiquis: Vbi plures hoſtias recenſet, cùm vnam cruentam aſſeruiſſet, quia licèt vno cruento ſacrificio nituntur, tamen in ſacrificio ſanctiſſimo Euchariſtiæ multiplicatur: Lyra exponit, vocari hoſtias plures, quia ſacrifi-
77 cium Chriſti multiplicatur in ſacramentis; ſed hoc de omnibus Sacramentis explicatum non eſt ad rem, non enim Sacramenta præter Euchariſtiam ſunt hoſtiæ: Loquitur ergo de ſacrificio ſolo Euchariſtiæ; ſicut igitur negat, Chriſtum ampliùs cruentè ſeipſum immolare, ita concedit pluribus ſe hoſtiis incruentis offerre in ſanctiſſimis Miſſis.

OBIICIT ſecundò Kemnitius: Typus ſacerdotij Chriſti ſecundùm ordinem Melchiſedech non ſecundùm Aaron conſiſtit in his, quæ non ſunt communia vtrique: at offerre panem, & vinum erat commune etiam Leuiticis, vt patet *Exodi 29. Leuit. 2. & 24.* & *Numer. 28.* Ergo.

RESPONDET Vaſquez, nullibi commune fuiſ- 78
ſe Leuiticis offerre panem, & vinum ſimul, ſicuti Melchiſedech; hoc verò neceſſarium erat, vt repræſentaretur ſacrificium Miſſæ, vt probat S.Doctor *in 4. diſt. 11. part. 2. quæſt. 2.*

QVÆSTIO V.

An cum Sacerdotio CHRISTI *iuncta fuerit dignitas Regia, ſicut in Melchiſedech.*

INTER alias excellentias Sacerdotij Chriſti, qui- 79
bus, aſſimilatus eſt Melchiſedech, ea eſt, quòd fuerit Rex, & Sacerdos, ſicut legimus etiam fuiſſe Melchiſedech.

SVPPONO autem primò, Chriſtum habuiſſe poteſtatem regiam ſpiritualem ad inſtituendam Eccleſiam, ordinandoque Sacramenta.

PROBATVR primò à D.Bonauentura *ad Pſal. 2.* illis verbis: *Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam; & poſſeſſionem tuam terminos terræ*, vbi ait S.Doctor: Eccleſia dicitur hæreditas Chriſti, quia eam poſſidet, colit, & paſcit, & ideò ſubdit: *Reges, &c.* & *Seruite Domino, &c. Ego autem conſtitutus ſum Rex, &c. prædicans, &c.*

PROBATVR ſecundò à S. Bonauentura *in 4. diſt.* 80
20. part. 2. quæſt. 5. argumento primo, addito reſponſo, vbi ex Chryſoſtomo aduertit, ſummam poteſtatem Petro eſſe collatam, ſeu delegatam à Chriſto.

PROBATVR tertiò à S.Doctore ex illo Ioan. 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*, quem locum exponens S. Doctor in Commentario, ait: *Miſit eos, ſicut Imperator milites; ſicut ſummus Pontifex Legatos.*

PROBATVR quartò à S. Doctore *ad Ioan. 21.* vbi Chriſtus ait Petro: *Paſce oues meas: Paſce agnos meos*, vbi notat S.Doctor, conſtitui Petrum à Chriſto, ſummo quippè, Domino in dominio ſupremo ad paſcendos fideles.

PROBATVR quintò à S. Doctore *ad 23. Lucæ*, 81
ex illis verbis: *Memento mei; dum veneris in regnum tuum.*

PLVRIMA alia loca Scripturæ ad id affert S.Doctor ad ea verba Ioan. 19. *Rex ſum ego*, & ad Lucæ primum: *Dabit illi Dominus ſedem Dauid*, & ad 12. Ioan. *Ecce Rex tuus*, & ad illa verba Ioan. 19. *Noli ſcribere Rex Iudæorum*, vbi quælibet verba obſeruanda docet.

SVPPONO ſecundò, Chriſtum habuiſſe poteſtatem condendi leges, & condidiſſe, vt oſtendi, *prima ſecundæ, tract. 8. diſp. 1. quæſt. 9.*

QVÆSTIO ergo eſt de regno temporali, & qui- 82
dem opiniones iam ab omnibus ferè exploſas præmittam, & obiter confutabo.

Marſilius Pataninus, & Ioannes Iandunus dixêre, Chriſtum fuiſſe regibus iure ipſo ſubditum ad ſolvenda tributa

HANC tamen ſententiam, vt hæreticam, dam- 83
nat Ioannes XXII. in quadam Extrauaganti, vt refert Cardinalis Turrecremata *in lib. 4. ſummæ, ſecunda parte, capite 37.* & refellitur apertè à D. Bonauentura, *in 2. diſtinct. 44. art. 3. quæſt. 1. ad 1.* ex illo *Matth. 17.* vbi Chriſtus alloquitur Petrum,

qui

qui ab exactoribus fuerat de tributis inquiſitus: *Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum? à filiis; an ab alienis?* Reſpondit verò Petrus: *Ab alienis. Dixit illi Ieſus: Ergo liberi ſunt filij. Vt autem non ſcandalizemus eos, Vade ad mare, & mitte hamum: & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle; & aperto ore eius, inuenies ſtaterem, &c.* Vbi omnes ferè Scholaſtici *diſt. citata*, cum D. Bonauent. id explicant de Chriſto, qui ſe liberum probauit; tamen ſoluit, ne ſcandalum Iudæi paterentur. Idem habet Sotus 4. *diſt 25. quæſt. 2. art. 2. poſt 3. concl.*

84 Secvnda igitur ſententia fuit dicentium, Chriſtum habuiſſe ius regni temporalis in Iudæos ex vi temporalis generationis ex familia Dauid, vnde oriundus erat. Ità docuit Armacanus *lib. 4. quæſtionum Armenorum, cap. 16.* & videtur Abulenſis *in cap. 21. Matth. quæſt. 30.*

Tertia ſententia, omnem poteſtatem regalem directam temporalem Chriſto homini negat, ita tamen, vt indirectè, quantum ad ſpirituale regimen neceſſe erat, conferebatque, poſſet etiam regibus imperare. Ità videtur D. Thom. *lib. 3. de regimine Principum, cap. 13. 14. & 15.* Eam verò defendunt Vualdenſis *lib. 2. doctrinalis fidei antique, cap. 76. & 77.* Abulenſis *quæſt. 3. in cap. 21. Mat-*
85 *thei.* Franciſcus Victoria *Relect. prima, de poteſtate Eccleſiæ, ſect. ſiue quæſtione 6. à numero 16.* Sotus *lib. 4. de Iuſtitia, quæſt. 4. art. 1.* & *in 4. diſt. 25. quæſt. 2. art. 1.* Bartholomæus Medina *3. parte, quæſt. 59. art. 4.* Toletus *in cap. 18. Ioan. adnot. 25. & 26.* Pererius *lib. 8. in Danielem*, non longè à fine, Bellarminus *lib. 5. de Romano Pontifice, cap. 4. & 5.* quos ſequitur Valentia *quæſt. 22. punct. 6.* hanc ſententiam acclamans magis piam, magiſque conſentaneam Scripturæ, Patribus, & rationi; Driedo *lib. 3. de dogm. Scripturæ, tract. 2. cap. 10. punct. 1.*

86 Qvarta ſententia Chriſto tribuit dominium regium vniuerſale. Ità D. Antoninus *3. parte, tit. 3. cap. 2.* Turrecremata *lib. 2. ſumma, cap. 116. ad ſecundam obiectionem.* Hoſtienſis *in cap.* Quod ſuper his, *extra de voto, & voti redemptione*, Auguſtinus Triumphus, Anconitanus *in ſumma de poteſtate Eccleſiæ, quæſt. 1. art. 1.* Almainus *lib. de poteſtate Eccleſiæ, cap. 8.* Aluarez Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib. 1. cap. 13.* Panormitanus *in cap.* Nouit. *Extra de iudiciis*, Nauarrus ſuper *idem cap. notab. 3. num. 6. & ſequentibus*, & alij, quos ſequuntur Suarez *diſput. 48. ſect. 2.* Vaſquez *diſput. 87. cap. 2.* Caſpenſ. *diſput. 13. num. 11.* Fulienſis *cap. 19. reſol. 2.* Serlog. *ad 1. Cant. Veſtig. 3.* ibique multi *num. 55.* Lugo *diſp. 30. ſect. 1.*

87 Hæc verò eſt ſententia D. Thomæ *opuſculo citato de regimine*, licèt trahatur in oppoſitum ob hæc verba, cap. 13. *Satis apparet quod dominium Chriſti ordinatur ad ſalutem animæ, & ad ſpiritualia bona, licèt à temporalibus non excludatur eo modo, quoad ſpiritualia ordinantur.*

Enim verò *cap. 15.* concludit: *Quamvis enim temporaliter eſſet Dominus orbis, directè tamen ad ſpiritualem vitam ſuum ordinauit principatum.* Vbi non vult dicere, regnum Chriſti directè fuiſſe ſpirituale tantùm, vt putat Valentia; ſed fuiſſe
88 temporale; at in actu exercito ordinatum ad bonum ſpirituale. Ideò & *cap. 12.* dixerat, Regnum Chriſti eſſe ſanctam Monarchiam, ſuccedentem quatuor celebribus Chaldæorum, Perſarum, Græcorum, & Romanorum regnis, iuxta vaticinium *Danielis 7.* Certum eſt autem, quatuor illas Monarchias præcedentes fuiſſe temporales directè, tametſi de facto Chriſtus eam poteſtatem non exercuerit, niſi ad regimen ſpirituale, & hoc tantùm vult D. Thomas. Vide Cardinalem de Lugo, authores referentem *diſp. 30.*

Hæc mihi videtur eſſe ſententia etiam D Bonau. *ad 4. Lucæ, ad Ioan. 6. 12. & 19.* & aliis in locis, quæ referam in probationibus.

Assero primò, Chriſtum non habuiſſe ex 89
proſapia Dauidis regiam dignitatem Iudeæ. Videtur ſequi ex dictis *diſp. 1. quæſt. 1.* vbi oſtendi ex Vaticinio Iacob. *Geneſ. 49.* Regnum Iuda, ante Chriſtum, ſucceſſore caruiſſe, & ſuper Herodem Aſcalonitam illapſum. Hoc tamen non conuincit, quia Herodes tyrannicè occupauit regnum.

Probatvr ergo. B. Virgo non erat oriunda è Dauide per Salomonem, ſed per Nathan, vt probat D. Ioannes Damaſcenus *libro 4. de fide, cap. 15.* & Maldonatus *ad primum Matthæi*, & alij; & colligitur ex *Lucæ cap. 3.* idquè tanquam certum ſuppouit Caſpenſis *num. 11.*

Iosaph autem, licet è Salomone oriundus; vt 90
oſtendit S. Doctor *ad tertium Lucæ*; non tamen è primo genito ortus: & ſi è primo genito, attamen non deuoluebat regnum ad Ieſum, quia non erat eius Filius verus, ſed putatus. Quod ſi eum adoptaſſet, non poterat filiorum carnalium præiudicio regnum transferre in adoptiuum, vt notat Caſpenſis.

Assero ſecundò, Chriſtum habuiſſe dominium regium directum temporale.

Vasqvez, qui hanc ſequitur ſententiam dicit, 91
neque è Scripturâ, neque ex Patribus poſſe probari; ſed vnica ratione, quam è D. Bonau. ſumpſit *ad 4. Lucæ*, vt infrà referam. Illum tamen coarguit Serlog. *numero 56.* afferens Scripturam, & Patres.

Probatvr tamen primò à D. Bonauent. *ad 1. Lucæ*, nam Chriſto promiſſum eſt regnum temporale, quod fuit Dauid: *Dabit illi Dominus Deus ſedem David patris eius: & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Et Pſal. 131. *De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam.* Hierem. 23. *Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & ſuſcitabo David germen iuſtum: & regnabit Rex, & ſapiens erit.* Vbi obſeruandum, Prophetam 92
cap. præcedenti, iuraſſe Ieconiæ ſterilitatem ad regnum: *Hæc dicit Dominus: Scribe virum iſtum, ſterilem virum, qui in diebus ſuis non proſperabitur: nec enim erit de ſemine eius vir, qui ſedeat ſuper ſolium David, & poteſtatem habeat vltrà in Iuda*, Intelligit filios ordinarios. Pergit *cap. 23.* improperare principibus illius ſæculi, & poſtea promittit Chriſtum regem in tota terra, vt patet legenti, & vocandum, ait Dominum: Ergo de dominio temporali directo loquitur.

Idem confirmat ibi S. Bonauent. ex *ſeptimo Da-* 93
nielis, vbi dicitur Antiquus dierum dediſſe Filio Hominis poteſtatem, honorem, & regnum ſuccedens quatuor Monarchis, qui ſub ferarum figuris offerebantur. Et regnum eius perpetuum iurat: *Regnum eius, quod non corrumpetur.* Et Iſaiæ 9. *Super ſolium David, & ſuper regnum eius ſedebit.*

Non ergo ſolùm ſuper regnum Iudææ habuit dominium, ſed ſuper omnia regna, non quidem ex origine, ſed ex Dei dono.

Easdem

94 Easdem ferè Scripturas affert S. Bonauent. *ad 9. Lucæ*, in ea verba: *Chriſtum Dei, &c.* Et ad id 19. *Benedictus qui venit Rex.* Licet aduertat, eos acclamaſſe, tanquam Regi ex ſemine Dauid ſecundùm carnem nato. Has autem acclamationes Chriſtus approbauit addens: *Si hi tacuerint, lapides clamabunt.*

Confirmat verò ex Apoſtolo *Rom.*15. vbi adducens 11. Iſaiæ dicit: *Et rurſus Iſaias ait: Erit radix Ieſſe, & qui exurget regere Gentes, in eo Gentes ſperabunt.*

Probatvr ſecundò à D. Bonau. *ad 6. Ioan.* ad ea verba: *Ieſus autem cùm cognouiſſet, quia venturi eſſent, vt raperent eum, & facerent Regem, &c.* vbi obſeruat S. Bonau. cum D. Auguſtino *Tract.* 25. *in Ioan.* initio, non fugiſſe, quia ex non Rege nollet eſſe Rex; ſed quia erat quidem Rex, non ab hominibus, ſed talis, vt homines reges facere poſſet.

95 Probatvr tertiò à D. Bonauentura *ad 19. Ioan.* ad ea verba, quæ Chriſtus Pilato interroganti: *Tu es Rex Iudæorum?* reſpondit: *A temetipſo hoc dicis*, ſed addit: *Regnum meum non eſt de hoc mundo.* Cui addit illud Pſal. 2. *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion montem Sanctum eius*, quæ verbi ad id confirmandum ſumit D. Auguſtinus *Tract.* 115. *in Ioan.* dicens: *Dicit quidem prophetia: Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion montem Sanctum. Vnde hîc non ait; regnum meum non eſt in hoc mundo: Sed non eſt de hoc mundo; neque ait regnum meum non eſt hîc; ſed non eſt hinc. Hic eſt enim regnum eius, &c. Volens tantùm ſignificare, regnum Chriſti non eſſe ad modum aliorum regum temporalium, ſed excellentius.* Ità etiam Chryſoſtomus *homil.* 82. *in Ioannem.* Et Gregorius *homil.* 8. *in Euang.* Idem obſeruat D. Cyrillus *lib.* 12. *in Ioan. cap.* 10. qui dicit, Chriſtum aſſeruiſſe ſe Regem, ſed non contrarium Cæſari; & cap. 11. *Non negat regni ſui gloriam, quia Rex verus eſt.*

96 Vasqvez hæc omnia de ſolo regno ſpirituali intelligit, quia Patres iſti aliquid ſubdunt ſpirituale, ſed non aduertit, eos loqui de exercitio adminiſtrationis regni Chriſti, quæ ſpiritualis fuit, tametſi poteſtatem etiam haberet temporalem. Ideò enim ait, in fine ſæculi collecturos Angelos de regno omnia ſcandala, eo puniendos reos, vtique de omni errato, etiam in temporali vita.

97 Confirmatvr à D. Bonauentura ad idem cap. Ioan. ad ea verba: *Noli ſcribere Rex Iudæorum*, vbi adducit D. Auguſtinum *Tract.* 117. dicentem: *Si corrumpi non poteſt, quod dicit Pilatus, corrumpi poteſt, quod veritas dixit? Sed Iudæorum tantùm Rex eſt Chriſtus; an & gentium? Imò & gentium. Cùm enim dixiſſet in prophetia: Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion, &c. continuo ſubiunxit: Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, &c. Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem, &c.* Certè Pilatus regnum ſpirituale neſciebat, ſed de temporali loquebatur: Ergo ſecundùm D. Auguſtinum loquitur de temporali. Ideò ei dixiſſe obſeruat: *Tu dixiſti, quia Rex ſum Iudæorum.*

Confirmatvr à D. Bonauent. *in Apologia pauperum, cap. 3. reſponſionis tertia*, ante medium; nam Chriſtus acceptauit plauſus Regis, Ioan. 12. à dicentibus: *Benedictus, qui venit Rex Iſraël.* Et Marci 11. *Benedictum, quod venit regnum Patris noſtri Dauid*, vbi id obſeruat etiam Beda, noluiſſe reprimi voces acclamantium: Ergo erat Rex.

Probatvr igitur quartò à S. Doctore locis 98
adductis, ex Pſal. 2. *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion montem Sanctum eius*, vbi, licèt ſpecialiter bonos vocet Chriſti ſubditos, quatenus ſunt hæreditas Chriſti, à Patre ſuo ipſi data, vt exponit ad eundem pſalmum, tamen eum Paganorum etiam Regem acclamat.

Probatvr quintò à S. Doctore ex illo Pſal. 8. *Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius: Gloria, & honore coronaſti eum.* Vnde ait, nos celebrare coronationem huius Imperatoris, cùm eius Incarnationem celebremus, & Natiuitatem, ſicut Romæ celebrabatur olim Imperatoris coronatio, ſeu etiam Natiuitas.

Probatvr ſextò à S. Doctore *in 3 diſtinct.* 14. 99
dub 4. litteralis, ex illo Matthæi vltimo: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra*, vbi notat S. Doctor non de potentia faciendi, ſeu omnipotentia, ſed de potentia præſidendi eum loqui. Hoc teſtimonio conuictus Durandus ait, eſſe contra Scripturam, negare Chriſtum fuiſſe Regem. Hanc verò poteſtatem habuit etiam mortalis. Ideò ait Ioan. 13. *Sciens Ieſus, quia omnia dedit ei Pater in manus.*

Profactò non iuuat Vaſquez ad ſolam ſpiritualem poteſtatem hæc reſtringere, cùm ipſe, non gloriabundus, ſed veritate ſinceſa dicat: *Omnis poteſtas.* His ferè vtuntur authores noſtræ ſententiæ.

Probatvr tandem ratione Seraphici Doctoris 100
ad 4. Lucæ, quam acclamat Vaſquez vnicum fundamentum, deſumpta ex dignitate, quam natura humana ex vnione hypoſtatica adepta eſt, & ex deificatione ipſa, nam cùm humanitas deitate vncta, & delibuta ad perſonalem dignitatem Filij Dei ſit exaltata, adeo digna reddebatur, vt toti vniuerſo, & omnibus regibus, ac populis iure, ac merito poſſet, ſi liberet, imperare, ac leges ferre. Id ſæpè accinunt prophetiæ. Pſal. 71. *Deus iudicium tuum Regi da; & iuſtitiam tuam filio Regis. Et adorabunt eum omnes Reges terræ: Omnes gentes ſerment ei, &c.* Pſal. 44. *Eructauit, &c. Speciosus forma præ Filiis Hominum. Specie tua, & pulchritudine tua: intende, proſperè, procede, & regna. Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: proptereà vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis, &c. Aſtitit Regina.*

Fateor, Chriſtum nunquam vſum ſua pote- 101
ſtate regia, quod probat S. Bonauentura ad illud *Lucæ* 12. illis Chriſti verbis, ad illum hominem, qui eum iudicem arbitrum compellabat: *Homo, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem ſuper vos?* Vbi D. Bonauentura ex Gloſſa: Dedignatur eſſe iudex litium, aut arbiter facultatum, qui viuorum, & mortuorum habet iudicium, & meritorum arbitrium.

Verum eſt vtique, quod ſicut dicitur in Pſal. 2. *Ipſe conſtitutus eſt Rex ab eo ſuper Sion montem Sanctum eius*, & quod in ditione eius cuncta ſunt poſita: Sed quia Deus miſerat eum ad ſpiritualia communicanda, ideò deſcendere recuſabat ad temporalia diuidenda. Qua explicatione omnia ferè aduerſariorum argumenta corruunt.

Valentia reſpondet, omnia data humanitati, 102
non

non immediatè, ſed mediatè in Verbo, in quo omnia ſunt; alioqui ſi omnia immediatè illi concedamus, labemur cum Vbiquiſtis ad concedendam ei omnipotentiam, immenſitatem, &c. Sic inferrent eo loco *Matth. vltimo.*

Enim verò luce clarius meridiana D. Bonauentura *loco citato*, ſe declarat contra Vbiquiſtas, eam ſcilicet poteſtatem non potuiſſe eſſe potentiæ, ſed præſidentiæ.

103 Probatvr à S.Bonauentura etiam *ad 24. Lucæ*, ex illis verbis: *Et ingreſſa non inuenerunt corpus Domini Ieſu*, vbi obſeruat, antea vocaſſe Chriſtum Ieſum, nunc Dominum Ieſum, quia iam impleta erat dignitas *Matthæi* 28. relata: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra*, quoad exercitium adhibenda; etſi eam haberet ante Ioannis 13. *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus.*

Obiicies primò Scripturas, quæ teſtantur, Chriſtum fuiſſe Pauperem; nam paupertati dominium repugnat, Pſalmi 39. *Ego autem mendicus ſum, & pauper.* Zach. 9. *Ecce Rex tuus, & ipſe eſt pauper.* 2. Corinth. 8. *Propter vos egenus factus eſt, cùm eſſet diues.* Matthæi 8. *Vulpes foueas habent, &c. Filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet.* Alias etiam Scripturas refert S.Doctor *opuſcul. contra Guilielmum de Paupertate Chriſti, art.1. & ad 9. Lucæ,* ad ea verba: *Vulpes foueas habent, &c.*

104 Respondetvr, non ſequi, Chriſtum habuiſſe paupertatem omnium, & ſingularum rerum ex eo, quia ius dominij haberet regalis: Ideò *Ioannis* 12. declarat, Chriſtum quidem aliquarum rerum habuiſſe dominium, & proprietatem, quod etiam probat Seraphicus Doctor *loco citato, contra Guilielmum.* Ex quo ſequitur, non habuiſſe omnium, hoc tamen, vt dixi, regiæ dignitati non repugnat; nam Reges non ſunt Domini omnium bonorum ſuorum ſubditorum; alioqui ipſi ſubditi non eſſent ſui fundi, ſuæuè domus Domini, quia non poſſunt eiuſdem rei eſſe duo Domini in ſolidum, vt habetur *in Leg.* Vt certo, §. *ſi duobus, ff. Commodati, & contract.*

105 Qvod verò nullius rei dominium vtilitatis habuiſſet, nil obeſt, quin potuiſſet habere dominium excellentiæ, qui eſt participatio Dominij Dei, ſicut enim dominium illud humanitati prouenit ex vnione cum Filio Dei; ita ad Diuinum Dominium per analogiam reducebatur, neque ob id facio medium dominium inter Dominium excellentiæ, & vtilitatis, vt putaret forſan Vaſquez *cap. 6.*

Addo, concedi poſſe, Chriſtum, tametſi dominium habuerit temporale omnium rerum iure regio eo gradu, quo Reges habent, & altiori; 106
tamen voluntariè paupertatem profeſſum quoad vſum, & hoc tantùm Scripturæ allatæ probant: Si enim cum Valentia concedamus Chriſto rigoroſam paupertatem, vt prætendit ei adſcribere, oportebit ei omnem proprietatem rerum auferre, quod eſt contra Ioannem 12. & contra Scripturam *Ioan.* 12. vbi dicitur, loculos habuiſſe, vt notat D. Bonau. *loco cit.* cum D.Auguſt.12. *quæſt.*1. vt ſibi, & pauperibus prouideret.

Obiicies ſecundò ea loca Scripturæ, vbi Regnum Chriſti ſpirituale dicitur *Pſal.2. Iſaia 9. Zacharia 9. Ioannis* 19.

Enim verò hæc, & ſimilia de regno etiam temporali rectè ſunt explicita. 107

Obiicias tertiò aliquos PP. qui paupertatem Chriſti commendant, qui ſanè eo modo, quo Scripturæ, locuti ſunt, vt ſuprà: Eos refert S.Doctor *in Apologia de paupertate Chriſti.*

Obiicit quartò, non fuiſſe conueniens fini 108
Salvatoris dominium regium, quia debuit nobis præbere exemplum paupertatis, perfectius autem eſt carêre non modò vſu, ſed etiam facultate vtendi rebus.

Respondetvr, conueniſſe fini Chriſti; qui debuerat eſſe exemplar virtutum, & eo modo in ſe virtutes oſtendere, quo nobis magis prodeſſent: Iam verò Chriſtus cum extra pauper appareret, ſi ſupponamus, habuiſſe Dominium, magis admirabilis apparebat, ſi rerum vſum nollet adhibere, quàm ſi pauper, & nudus conſpiciatur ex neceſſitate; debet ergo concedere Valentia, Chriſtum illud dominium habuiſſe, ſed voluntaria paupertate ſe eò expoliaſſe, alioqui eſſet in numero pauperum, qui neceſſariò, non ex electione, tales ſunt, & è neceſſitate virtutem faciunt, vt fertur vulgato ſermone.

Addi, hoc decuiſſe dignitatem Chriſti, vt eſſet 109
Rex: Tandem quia Scripturæ ſic eloquuntur, id nobis aſſerendum, & id magis conueniens dicendum, quod eſt factum à Deo: Qua verò ratione Pilato diceret Chriſtus *Ioan.* 19. eum ſuper ſe habere poteſtatem, vide *p.p. diſſ.5. Proœm. quæſt.*4.

DISPVTATIO XXV.

DE FILIATIONE CHRISTI DIVINA.

HÆc eſt præſtans illa Mediatoris noſtri dignitas, vnde in alios eius titulos honor ſummus, valorque eximius in cuncta, quæ fecerat, diffunditur; quam vt nitidè diſcuriam, in primis aſſignabitur ratio, ſub qua Diuina hæc denominatio Chriſto conuenit: Deinde diu agitatam illam controuerſiam de filiatione naturali, & adoptiua dirimendam aggrediar, in qua par Patrum, & Scholaſticorum congreſſus, cum Hæreticis diſceptantium, hanc quæſtionem multis ambagibus inuolutam reliquit, donec in Orthodoxo ſenſu fuerit pro fide definita; Nec etiam iam deſunt, qui eam Metaphyſicis diſtinctiunculis truncatam, in priſtinam ambiguitatem reiiciant; vt ex infrà dicendis patebit, vbi etiam hæreticos, improbati erroris aſſertores, cum conciliis, in quibus veritas Catholica fuerit firmata, exquiſitè referam: Cùm verò Seraphicus Doctor impenſiſſimè huic Dogmati propugnando ſtuduerit, tum vt veterum aduerſariorum obiectiones penitus eneruaret; tum etiam, vt ſubtilitatibus quibuſcumque, de nouo in fidem inſurrecturis, pleniùs occurreret; ſollicitum me exhibebo in eius argumentis lucidè citandis: Si quæ autem aliæ difficultates reſtant de CHRISTI filiatione in ordine ad alia à Patre principia, finem verſus proſternentur.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS, *in quantum* HOMO, *ſit Filius Dei formaliter.*

{ D. Bonau diſt. 10. quæſt. 1.

1 ASSERO, non poſſe dici Chriſtum eſſe Filium Dei formaliter, in quantum Hominem.

PROBATVR primò à D. Bonauentura *ad* 2. quia particula (*in quantum*) dicit cauſalem ſpecificationem: at ſic non dicitur verè: Chriſtus, vt homo eſt, Deus: Ergo neque dicendus Filius Dei, qui eſt Deus. Minor probatur ex dictis *diſt*. 18. *quæſt*. 9. Hoc argumento vtuntur Caſpenſ. *diſp*. 14. *num*. 10. Baſilius Legionenſis *tom*. 1. *variarum*, *relect*. 4.

2 RESPONDET Suarez *diſp*. 49. *sect*. 1. & Bernal. *diſput*. 66. non poſſe quidem dici Filium Dei per eſſentiam, & æternam generationem, ſicut eſt Filius Dei, in quantum eſt Deus, ſumendo propriè formaliter, & ſpecificatiuè particulam (*in quantum*;) nam ſic Filius Dei eſt æqualis Patri: at verò vt homo non eſt æqualis, ſed minor Patre: Alia tamen ratione poſſe dici Filium Dei per gratiam vnionis, quia per illam effectum eſt vt humanitas ſit ſubſtantialis natura Filij Dei naturalis, atque adeò, vt huic debeatur etiam in ſua humanitate diuina hæreditas, & ideò, in quantum homo, ſit Filius Dei, & hæres.

ENIM verò non ob id eſt Filius Dei formaliter: 3
Sanè illo ſenſu ratione vnionis concedam, *quæſt*. 2. in calce eſſe Filium Dei.

PROBATVR ſecundò, quia Chriſtus in quantum homo, non eſt Filius Dei naturalis, vt concedit Suarez; neque adoptiuus, vt *quæſtione ſequenti* oſtendemus: Quomodo autem ſit Filius, dicam in fine *quæſt. ſequentis*.

ARGVMENTA Suarez, & Bernali ſolùm probant, Chriſtum hominem eſſe Filium Dei per communicationem idiomatum, cuius fundamentum eſt vnio, vt docent S. Bonau. *loco cit*. & alij *ibidem*, & D. Thom. *quæſt*. 23. *art*. 4. *ad* 2. vt ipſe Suarez aſtruit ſuo dicto ſecundo: Hinc falſum conuincitur etiam id, quod ait Vaſquez *diſput*. 99. *cap*. 14. dicens, poſſe dici Filium naturalem, quia vnitur Filio Dei in ſubſtantia: oportet enim loqui formaliter. 4

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

An CHRISTVS *ſit Filius Dei naturalis; an adoptiuus.*

{ D.Bonau.diſt.10. art.2. quæſt.1.
D.Thom. q.23. art.4.

5 THEODISCLVS Epiſcopus Hiſpalenſis, Iſidori ſucceſſor, docuit, Chriſtum eſſe Filium Dei adoptiuum, quippè qui, cùm eſſet Arrianus, filium Dei non naturâ, ſed ſolâ gratiâ filium aiebat.

CIRCA annum verò 785. Felix Vrgeli Præſul in Catalonia agnoſcens quidem cum Catholicis, Filium Dei incarnatum; tamen Chriſtum ſecundùm humanitatem Filium adoptiuum aſſeruit. Hic Elipandum Archiepiſcopum Toletanum in ſuam traxit ſententiam: Ita refert Annonius *lib.4. de geſtis Francorum, cap.83.*

HVIC ſe oppoſuit Beatus, Preſbyter, apud Aſtures, quem adiuuit Heterius Epiſcopus Vxumenſis.

6 INDIGNE id ferens Elipandus conqueſtus eſt cum Fideli, Abbate, per litteras de Beato, & Heſterio: Imò ad Carolum Magnum ſcripſit, qui reſpondit, libellum eiuſdem à Concilio Francofordienſi confutatum, eſſeque definitum, Chriſtum, vt hominem, non eſſe filium adoptiuum.

ADHVC tamen aliqui Scholaſtici dixerunt, Chriſtum vt hominem eſſe Filium adoptiuum Dei, non tamen ſimpliciter ſine additamento: Ita Durandus *in 3.diſt.4.quæſt.*1. Huic fauere videtur Richardus *3.diſt.10.art.2.quæſt.1.* Idem tenent Recentiores nonnulli.

7 GABRIEL *in 3.diſtinct.11.quæſt.1.art.3.* Almainus, & Maior pluribus dictis aſſerunt, Chriſti humanitatem adoptatam (addit Gabriel latiori ſignificatione id verum) quia adoptari eſt filiorum; humanitas autem non eſt filia: Addit verò, habere ius ad hæreditatem ex gratia, ſicut & nos. Maior verò Chriſto ſecundùm humanitatem concedit adoptionem.

VASQVEZ *diſputat.* 89. *cap.* 5. refert, Scotum *in 3.diſt.10.quæſt.1.* & *in reportatis, eadem diſtinct. quæſt.*1. dicere, poſſe aſſeri Chriſtum Filium Dei adoptiuum, non tamen explicare, an ſimpliciter, an verò cum illo addito, in quantum homo. Hoc ſenſu locutum etiam eius diſcipulum Baſſolium *eadem diſtinct. quæſt.1.artic.2.* & Tartaretum *ea diſtinct.* ferunt.

8 FAVENTINVS *in 3.diſput.23.num.1.* conqueritur, Scotum *in 3.* ſic adduci à Medina *3.p.quæſt.24.art.1.dub.3.* Idem Faber *num.* 10. conqueritur de Vaſquez ob eandem cauſam.

Et mihi quidem videtur Scotus ab hac ſententia recedere, & Seraphico adhærere: ſemper enim conſtans negat, Chriſtum adoptiuum, ſed difficultatem ponit in medio, quo validè probari queat; nam *in 3. loco citato.* ait, ſuſtinendo filiationem fundari in ſuppoſito, non in natura, vt tenent D.Thom. & D.Bonauentura *loco citato in margine*, benè probari, Chriſtum non poſſe eſſe filium adoptiuum, quia filiatio adoptiua non conuenit ſuppoſito Diuino.

9 ENIM verò addit, ſuſtinendo filiationem fundari in natura (vt ipſe tenet *diſt.8.quæſt.vn.* & Fauentin. *diſp.21.*) difficilius poſſe argumentis arceri Chriſtum à filiatione adoptionis, quia ſic poteſt filiatio fundari in natura creata, quæ ſecundùm eſſe naturale eſt imago Dei, & ſecundùm gratiam eſt capax hæreditatis æternæ.

10 ATTAMEN etiam iuxta hoc ſuum fundamentum nititur ſaluare Chriſtum ab adoptiua filiatione, aſſumens aliud fundamentum D.Bonau. hîc *in corpore.* Vocabulum iſtud: *Adoptio*, ſumptum eſſe à Iuriſtis, qui tres conditiones ad adoptionem requirunt: Prima eſt extraneitas adoptati ad hæreditatem: Secunda eſt gratuita voluntas adoptantis: Tertia eſt ius, quod ad hæreditatem acquiritur: Iam verò Chriſtus, ſecundùm quod homo, non eſt extraneus ab æterna hæreditate, ideò non eſt adoptiuus: Hæc ex Legibus habentur, *Leg.1.ff. de adoption.* vbi adoptiuus filius opponitur naturali, vt notat Valentia.

11 In reportatis verò, licèt id aſſerat, tamen poſtea diluit eius ſententiæ fundamentum, vt videre eſt in ipſo: Id, quod torquet Scotiſtas, eſt argumentum in fine quæſtionis pro filiatione adoptiua, quod non ſoluit, ſed in hoc mendam irrepſiſſe ait Ferchius, aut non ſoluiſſe, quia ex dictis patebat, vt notat Maſtrius *num.92.*

12 VERA ſententia, quam Inſigniores Theologi tradiderunt (tametſi non videantur nouiſſe definitionem Concilij Francofordienſis) eſt, Chriſtum nullo modo dicendum Filium Dei adoptiuum: Ita Alenſ. *3.part. quæſt.*10. *in* 4. D.Thomas, & diſcipuli omnes hîc, Magiſter *in 3.diſt.10.cap.*4. vbi Albertus *art.*13. S. Bonauentr. *loco citato*, Argentina *art.*3. Paludanus *in 3.diſt.4.art.3.* & hîc quidem definitionem Concilij Francoford. ex hiſtoriis agnoſcit: Richardus verò vtranque partem probabilem ait: Sequuntur moderni, ſic Valentia *q.23. punct.*1. Suarez *diſp.*49 *ſect.*2. Fulienſ. *cap.*20. Vaſq. *diſp.*89. Caſp. *diſp.*14. Morand. *diſp.*51. Baſil. Legion. *tom.1.variar.relect.*4. Curiel. *lib.2. controu.*2. Lugo *diſp.31.ſect.*5. ac Thomiſtæ, & Scotiſtæ communiter apud Maſtr. *diſp.2.quæſt.*4. referentem multos, clamantes eſſe de fide.

ASSERO cum hac ſententia, nullatenus Chriſtum dicendum eſſe Filium Dei adoptiuum.

13 ID videtur definitum in Concilio Conſtantinop. *can.*12. vbi dicitur: *Chriſtus non ſuſcepit gratiam in Baptiſmo Ioannis, neque Filius Dei adoptiuus factus eſt.*

PROBATVR à S. Doctore primò fundamento ſolidiſſimo, quo nixus eſt Adrianus I. qui hoc definiuit in Concilio Francoford. vt dicam infrà: Nititur autem ſcripturis, quæ Chriſtum Filium Dei proprium acclamant, Philip.2. *Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu: qui cùm in forma Dei eſſet, ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus, vt homo. Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem: Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, &c. & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus eſt in gloria Dei Patris.*

14 SECVNDVS locus ſcripturæ, quem refert Adrianus *loco cit.* & S. Doctor *4.part. Breuil. cap.*9. eſt Rom.15. *Qui proprio filio ſuo non pepercit*, vbi S. Doctor notat, hunc eſſe Altiſſimum Dei Filium proprium per naturam, & hunc traditum ad ponendam animam ſuam: Idem obſeruat Adrianus: at fuit traditus vt homo.

15 TERTIVS locus relatus ab Adriano *loco citato*, & à D. Bonauentura *in Diata, tit.*8. *cap.*4. Matth.16.

Tu es Chriſtus, *Filius Dei viui*, vbi Adrianus notat, non dixiſſe Petrum: *Tu es Chriſtus, qui factus es Filius Dei*, & D.Bonauentura obſeruat, vnamè tribus perſonis Diuinis recenſeri, quæ eſt homo, & in Euangelio laborabat, opera multa faciens.

Respondet Vaſquez, hæc loca per idiomatum communicationem aſſerere Chriſtum hominem Filium Dei naturalem: at verò Adrianum prætendere, humanitatem ita vnione præparatam, vt ei adoptio non poſſet attribui, ſed naturalis filiatio: Ideò non conuincere.

16 At ſi fundamenta Pontificis obſeruaſſet, quæ ſunt etiam S.Bonauenturæ, non carperet hæc argumenta: Adrianus enim exiſtimat, implicare, eundem poſſe dici Filium naturalem, & adoptiuum. Cùm autem in Scriptura dicatur Filius proprius, & ſit vna perſona, cui ſane conuenit filiatio, profectò manet euidens, non poſſe dici adoptatum: Sciebant enim & Adrianus, & S. Doctor qui in hoc ſe declarat *loco citato*, Chriſtum hominem dici Filium Dei proprium per communicationem idiomatum.

17 Adducuntur in Concilio aliæ Scripturæ, vt Ioan. 20. *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum; Deum meum, & Deum veſtrum*, quem locum ponderat S.Doctor *in Commentario*, id probare, non merè negatiuè, vt putat Vaſquez, cùm non vocauerit Patrem noſtrum, ſed Patrem meum, & Patrem veſtrum, anthiteſim opponendo, vt notat ex D. Auguſtino tract. 121. in Ioan. *Non ait, Patrem noſtrum: aliter ergo meum, aliter veſtrum: naturâ meum, gratiâ veſtrum.* Eodem modo explicat Athanaſius *libro de Incarnatione Chriſti* ante medium, & Damaſcenus *lib. 4 de fide, cap.*8. & D. Gregorius *homil.* 25. in Euangelia dicens: *Meum per naturam, veſtrum per gratiam*, vt refert S.Doctor *diſt.*4. *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 4.

18 Multos etiam PP. affert paſſim Seraphicus *fundamento ſecundo negatiuo*, quo vtitur Adrianus Papa, nempè in Scriptura nullibi Filium Dei adoptiuum appellatum: Sic D.Ambroſius ad id Rom. 1. *Prædeſtinatus eſt, &c.* ait: *Legi, & relegi Scripturas, Ieſum Filium Dei nunquam adoptione inueni*, & D.Auguſtinus lib. contra Secundinum Manichæum, cap. 5. vbi ait: *Lege itaque Scripturas, nunquam inuenies de Chriſto dictum, quod adoptione ſit Filius Dei.*

19 Hinc efficax argumentum deſumunt Pontifex, & D.Bonauentura: Hæc res, cùm adeò grauis eſt, debuiſſet in Scriptura, vel traditione inueniri aſſertum Chriſtum eſſe filium adoptiuum, & tamen nullibi inuenitur: Hinc colligit S. Doctor cum Adriano, id non eſſe aſſerendum: Quamvis autem argumentum vniuerſaliter à negatione ſumptum, ſit inefficax, tamen in caſu, quo res debuit explicari, validum eſt.

Affert S. Bonauentura etiam locum, quod citat Concilium *in epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ* ſumptum ex *lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus*, apud Auguſtin. *cap.* 2. & Iſidorum *libro de doctrina, & fide Eccleſiaſticorum dogmatum*, *cap.* 2. vbi dicitur: *Dei Filius factus eſt hominis Filius natus ſecundum veritatem naturæ, ex homine hominis Filius: vt veritas vnigeniti, non adoptione, neque appellatione, ſed in vtraque natiuitate Filij nomen naſcendo haberet, vt eſſet verus Deus, & verus homo vnus Filius.*

20 Affert Adrianus etiam alium locum D. Auguſtini *tract.* 2. *in Ioan. cap.* 1. ad ea verba: *Quotquot autem receperunt eum*, vbi ait: *Non enim nos nati ſumus de Deo, quomodo ille vnigenitus, ſed adoptati per gratiam ipſius: Ille enim venit vnigenitus, &c. Deus vnicum, quem genuerat, miſit in mundum, vt non eſſet vnicus, ſed fratres haberet adoptatos.* Hunc locum affert ad id etiam D.Bonauentura *ad* 1. *Ioannis.*

Probatur ſecundò à S. Doctore rationibus, ex quibus hanc ſolam ad confutandum recenſet Vaſquez *num.*71. quam in Scholis frequentem deſumptam è S.Bonauentura aſſerit. Eſt autem hæc: Vt aliqua perſona adoptetur in filium, oportet ipſum alioqui non eſſe naturalem filium, ſed extraneum adoptanti: Sed Chriſtus, vt homo, non fuit Deo extraneus: Ergo non fuit adoptatus: Eſt autem ratio Adriani *epiſtola citata, col.* 2. vbi reprehendens eos, qui dicebant, Chriſtum eſſe adoptiuum, ait: *Quaſi alienus à Patre aliquando fuerit, aut per carnis extraneus ab eo factus aſſumptionem*, & in Libro Sacroſyllabo, edito iuſſu Concilij, *col.* 8. concludit: *Adoptiuus, non niſi affectata locutionis alienus dicitur filius.* Ex quo concludit: *Vnde eos valdè execramur, qui eum adoptiuum impio grunniunt ore, quia ſicut præfati ſumus, adoptiuus dici non poteſt, niſi is, qui prius alienus eſt ab eo, à quo adoptari deſiderat.* 21

Vaſquez *num.* 71. carpit hanc rationem dicens, eam non probare intentum, ſed ſolùm oſtendere, Chriſtum abſolutè non eſſe filium adoptiuum; at verò ſecundùm humanitatem, quæ ex ſe extranea eſt, negat id demonſtrari. 22

Attamen hæc diluit S. Doctor *in corpore:* Primò quia aſſumptio humanitatis in vnitatem perſonæ opponitur adoptioni, vt habet Liber ille Sacroſyllabus, editus, & approbatus à Concilio illo: Itaque adoptio in vnitatem perſonæ Diuinæ coaleſcere nequit, quod ſæpè Liber ille inculcat contra Fœlicem, & Elipandum: Fuit autem Verbo vnita humanitas eo inſtanti, quo condita eſt, ita vt nunquam fuerit ſubſiſtens ſine Verbo, atque adeò non potuit eſſe adaptata cum nullo inſtanti illa fuerit extranea, & hæc eſt ratio Concilij, & illius Libri Sacroſyllabi, quam habet D.Bonau. *in corpore.* Vnde eam decerpſit Scotus, quem refert Fauentinus *num.* 5.

Quamvis autem cum Seraphico conceſſero, Chriſti animam priùs naturâ habitu gratiæ ornatam, non tamen cenſenda eſt ob id priùs adoptata, vt putat Faber *loco citato*, & Vaſquez adductus *diſputatione* 10. *quæſtione* 6. quia gratia habitualis data eſt tantùm, vt ornamentum animæ; effectus verò adoptionis, qui pendet ex beneplacito Dei, vt dixi *prima ſecunda, tractat.* 5. *de Gratia, diſputatione* 3. *quæſtione* 3. fuit impeditus: Prætereà nulla res habet ordinem ad operationem, quæ eſt accidens ante ſuam ſubſiſtentiam, quæ eſt modus ſubſtantialis eius: Igitur antequam humanitas eſſet ſubſiſtens, non poterat habere ius adeundæ hæreditatis. Addo cum D. Bonauentura, adoptionem reſpicere perſonam, non naturam, ex quo fit, vt quamvis anima Chriſti fuerit priùs naturâ decorata gratia, quàm Verbo vnita, tamen non poterat adoptari: Tandem reſpondetur, ex vnione prædeſtinatam habuiſſe ius ad gratiam præuiam, & ad gloriam. 23

Sic reſpondetur ad illam dubitationem, quam mouet Scotus *loco citato*, & Fauentinus *num.*6. Humanitas Chriſti priùs ſecundùm naturam fuit creata 24

tat

ta, & poſtea aſſumpta: Ergo in illo priori fuit extranea, & potuit adoptari.

Respondet Fauentinus, negando conſequentiam, ſufficit enim, vnionem præceſſiſſe gratiæ habituali, per quam fuit adoptio.

25 Contra enim eſt; nam extraneus eſt non modò ille, qui contrariè ſe habet ad gratiam, puta filius iræ, ſed etiam, qui ſe habet priuatiuè, nempè cùm gratiam non habet, vt arguit D.Bonauentura *in corpore*, & vterque poteſt adorari; vt patet in Angelo creato in puris naturalibus: Igitur in primo inſtanti naturæ fuit humanitas ante vnionem, quod cum *num.* 5. negaſſet Faber, poſtea *num.* 6. concedit: Ergo in eo primo inſtanti fuit capax adoptionis, quia non adhuc erat vnita, vnde haberet ius ad hæreditatem Filij Dei.

Quapropter Angelus, vel quiſquis ſit, ſi fuiſſet creatus in gratia, fuiſſet tamen capax adoptionis, quia in primo inſtanti naturæ haberet ne ſuum merum eſſe naturæ, vt ipſe Fauentinus diſcurrit: Sed per te eodem modo ſe habuit Humanitas Chriſti, quia primò formata eſt humanitas, & in ſequenti naturæ inſtanti vnita, vt ibi fateris: Ergo per te fuit adoptata: Totum argumentum eſt rectum.

26 Ex ea tamen præceſſione *ſecundùm naturam*, nonnulli Scotiſtæ ad Scotum redimendum hanc mediam opinionem ponunt, apud Maſtrium *num.* 87. Chriſtum non eſſe omnino extraneum, & hoc ſenſu non eſſe adoptiuum, ſed ſolùm quatenus excludit debitum naturale ad hæreditatem, ad quam habet aliquam congruitatem, quæ eſt extreitas impropria; vtramque verò extraneitatem habuiſſe in illo priori naturæ, antequam à Verbo aſſumeretur.

27 Aliam rationem habet S. Doctor *in corpore*, quam Vaſquez ſoli D.Thomæ adſcribit, eamque cæteris multò antecellere ait: Filiatio propriè conuenit perſonæ, non naturæ, neque enim natura eſt filia, ſed perſona dicitur filius: De ratione autem eius eſt, vt qui adoptatur, non ſit filius per ſe naturalis: atqui perſona Chriſti eſt Filius Dei per ſe naturalis: Ergo nullo modo ei conuenit adoptatio, quæ eſt filiatio per participationem.

28 Suarez *loco citato*, & Vaſquez *num.* 70. hanc rationem euertere conantur: Et quidem Suarez ait, rationem quidem probare, Chriſtum abſolutè, & ſimpliciter non poſſe dici filium adoptiuum; non tamen conuincere, poſita determinatione, *in quantum homo*; nam ſic eſt creatura, & eſt capax entitatis per participationem, ſeu adoptionem: Ideò huic rationi fulcrum neceſſarium apponit, nempè aliam rationem, qua vtuntur Concilium; & Adrianus, ſcilicet de ratione adoptionis eſſe extraneitatem in adoptando ad hæreditatem, vt ſuprà dixi, ſed hoc è Seraphico *in corpore, loco cit.* didicerunt.

Postea mouet dubium ſuprà allatum, ſaltem humanitatem adoptari potuiſſe, quia prius naturà fuit, quàm vnita Verbo, neque vnio illi fuit debita.

Respondet, adoptionem reſpicere non naturam, ſed perſonam, ſicut enim perſonæ eſt operari, ita eſſe hæredem; perſona autem Chriſti non poteſt adoptari, vt patet.

Hoc ſaltem ſenſu rationem D.Thom. etiam D.Bonauentura concedit, nempè, perſonam, quæ eſt filius per eſſentiam, non poſſe eſſe per participationem, quæ eſt filiatio imperfecta: His adde, quæ ſuprà dixi.

Vasquez autem obiicit rationi S.Bonauenturæ *diſtinct.* 4. *quæſt.* 3. *in corpore*, quamvis nomen filij ſit nomen ſuppoſiti, & non dicantur duo filij in eadem perſona, tamen Chriſtus non ſolùm dicitur Filius æternus Dei ratione perſonæ, & naturæ Diuinæ; ſed etiam Filius Virginis ratione humanæ: Sicut igitur filiatio humana non repugnat cum Diuina, ita neque filiatio adoptionis cum naturali; ob hanc autem rationem ait S. Doctor *diſt.* 4. *loco. cit.* argumentum non eſſe magnæ efficaciæ, ſi ſolum maneat. Præterea Chriſtus vt homo, dicitur Filius Trinitatis ſecundùm humanam naturam: Ergo filiatio conuenit ratione humanæ naturæ. 29

Respondet, poſſe Chriſtum eſſe Filium ratione naturæ humanæ, attamen ipſa perſona denominatur Filius, non natura; concepit enim Filium Dei, & ideò Theotocon eam vocant Patres, & illam vocare Matrem præciſè naturæ humanæ Chriſti, accedit ad Neſtorium: Non ergo ratione ſolius naturæ humanæ eſt mater.

Quod verò dicit, Chriſtum dici Filium Spiritus ſancti, vel Trinitatis, infrà confutabitur *quæſt.* 3. & 4. 30

Potissima ratio (ait Vaſquez magno apparatu proſtratis omnibus;) qua meo iudicio vſi fuerunt Adrianus, & Patres Concilij, eſt: Ille, qui adoptatur in filium, non ſecundùm naturam, ſed ſolo affectu coniungitur adoptanti, vox enim *Adoptio* eſt deſiderantis, quare adoptare in Filium eſt voluntate, & deſiderio loco Filij naturalis ſubrogare aliquem, qui naturaliter ſibi non eſt coniunctus: At Chriſti humanitas non fuit Deo coniuncta ſolo affectu, ſed reipſa: Ergo, &c.

Alio etiam modo hanc rationem conficit: Ille qui adoptatur, ita eſt ex natura extraneus adoptanti, vt poſt adoptionem adhuc maneat ipſe extraneus, nec vlla naturali coniunctione propinquus: At natura humana poſt aſſumptionem manſit vnita ſubſtantialiter: Ergo.

Hanc rationem ait Vaſquez è Scholaſticis attigiſſe Albertum *diſput.* 10. *art.* 13. eamque ex Adriano *col.* 4. & *epiſtola Concilij ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, *col.* 7. & D. Auguſtino, *libro de Trinitate, & vnitate Dei*, *cap.* 11. & ex libro Sacroſyllabo allegato *col.* 7. 31

Mirum ſanè, Theologum iſtum non vidiſſe in D. Bonauentura hoc argumentum, quod eſt ſecundum, *addito reſponſo*, vbi ſic arguit: Filiatio adoptionis fit per affectum, ſeu Spiritum amoris, vt dicitur Roman. 8. *Accepiſtis ſpiritum adoptionis*, & hoc conuenit his, qui ſunt extranei, qui poſtea manent vniti ſolo affectu; hoc autem non eſt reperire in Chriſto: Ergo.

Plane S.Bonauentura ex eo filiationem adoptionis remouet à Chriſto, quia ſubſtantialiter ſecundùm naturam, non ſolo affectu, eſt Filius: Eandem maiorem probat S. Doctor *diſtinctione ſecunda quæſtione vltima, in corpore*, ex quo deducit, non poſſe Chriſtum dici Filium Spiritus ſancti. Idem habet *diſtinct.* 4. *quæſt.* 2. *ad* 5. & *diſt.* 10. *artic.* 2. *quæſt.* 2. & 3. vbi aduertit cum D Thom. *quæſt.* 23. *art.* 1. adoptionem Diuinam differre ab humana, quia hæc fit per ſolam extrinſecam acceptationem; at Diuina per inhærentem iuſtitiam, vt dixi *prima* 2. *tract.* 5. *de Gratia*, *diſp.* 3. *quæſt.* 2. & *ſequentibus* vt dicam etiam *quæſt.* 5. 32

Iisdem ferè verbis Concilium, ait col. 12. *Vnitas perſonæ, quæ eſt in Dei Filio, & Filio Virginis, adoptionis tollit iniuriam*, & col. 16. *Videtur enim* 33

Neſtorium dicere copulationem, quod vos dicitis adoptionem: Quid eſt adoptiò, niſi charitatis copulatio, qua Pater adoptione ſibi copulat filium, per quem proprium non habet? Vbi apertè Concilium dicit, adoptionem eſſe coniunctionem non naturalem, ſed medio ſolùm affectu, cui non nomen ἕνωσις *Enoſis*, ideſt vnio, ſed nomen, quo Neſtorius vtebatur. συνάφεια *Synaphia*, ideſt, copulatio: At humanitati Chriſti non copulatio ſecundùm affectum, ſed naturalis vnio conuenit.

34 Clarivs verò Liber Sacroſyllabus, præcipuè *col.* 7. D. Bonauenturæ rationem habet, dicens; *Adoptiuus enim non niſi affectata locutionis alienus dicitur filius: Omnis enim adoptio ex affectione ducit vocabuli ſui originem, quanquam ethymologia ſua non videatur tribuere ſimilitudinis ſonum. Habet namque ex vtraque parte aduerbium* Vtinam, *eleganter inſitum, vt ſi dicas: Vtinam ſis mihi in Filium adoptiuum: Perinde enim ſe habet ille, qui adoptat, ac ſi diceret: Deſidero, vt ſis mihi loco filij, & mihi affectu vnitus, qui naturà coniunctus non es: Sicut ergo nullus diceret parti ſibi ſubſtantialiter coniuncta, vtinam ſis mea pars, ac proinde eam adoptare non poſſet; ſic etiam natura alicui ſubſtantialiter, & reipſa vnita, ab eo nequit adoptari: cumque Verbum ſibi ſubſtantialiter, & naturaliter vnierit humanitatem, fieri non potuit, vt eam ſibi adoptaret, nec aduerbio.* Vtinam *affectum adoptionis circa illam exprimeret.*

35 Hinc colligit Liber ille, col. 8. *Dei Filius qua ratione credi poteſt adoptiuus, qui inſeparabiliter aſſumpto homine in vna perſona coeunte vtraque natura, non duo Filij, alius Dei; alius hominis,* (ſicut ille errando æſtimat) *adoptiuus ſit hominis Filius, & ſine adoptione Dei Filius.*

Hinc verò obiter colligo, Librum hunc ſupponere, filiationem eſſe perſonæ, nam destructo fundamento aduerſariorum de pluralitate perſonarum, infert Chriſtum non eſſe adoptiuum, quod Vaſquez, non aduertens, malè negat noſtrum fundamentum.

36 Ex his habemus, Seraphicum ita omnia collegiſſe ad hoc probandum, quæ in Concilio Francofordienſi, & ab Adriano, & Libro Sacroſyllabo inueniuntur, vt profectò de his notitiam habuiſſe credendus ſit: Timerem, non attuliſſe, quia forſan tunc non æſtimarentur hæc Authentica: Videamus autem qualia ſint.

37 Primò Annonius, quem alij Ammonium vocant *libro quarto de geſtis Francorum, cap.* 83. tres damnationes erroris Elipandi recenſet: Primam factam in Concilio, apud Reginum, vrbem Bauariæ in Regio Palatio, vbi Carolus, tet Magnus hyemauerat: Concilium verò conuocatum fuit contra Fœlicem Vrgelitanum Epiſcopum, diligentiâ Caroli Magni, cui Regio illa Hiſpaniæ, quæ Catalonia dicitur, vbi eſt ciuitas Vrgeli, ſubiecta erat, vt ſcribit Ambroſius Morus *lib.* 13. *hiſtoria Hiſpania, cap.* 26. Inde miſſus eſt iuſſu Caroli, Fœlix Romam ad Adrianum Papam, qui eum coëgit in templo D. Petri errorem retractare, & abiurare, & hæc eſt ſecunda condemnatio.

Est autem Reginum Metropolis Bauariæ, nunc dicta Ratiſpona.

Hvivs Concilij Ratiſponenſis contra Fœlicem meminêre Centuriatores *Centuria* 8. *cap.* 9. Feuardentius *lib.* 13. *aduerſus hæreſes, verbo* Chriſtus *hæreſi* 3. Abiurationis verò Fœlicis, præter Annonium, meminit etiam Sigibertus *in Chronico, anno* 793. Ado *in Chronico anno* 792. S. Antoninus 2. *parte hiſtor. titulo* 14. *cap.* 1. §. 6.

Tertia damnatio erroris huius Elipandi facta 38
eſt in Concilio Francofordienſi, cuius meminere Annonius, Ado ſuprà, Abbas Vſperg. *in Chronico, anno* 763. Genebrardus *anno* 974. & alij, apud Vaſquez *cap.* 7.

Omnes autem illi authores planè fatentur, damnatam, aut in Fœlice, aut in Elipando hæreſim de adoptiua filiatione: Fuêre autem in eo Concilio 300. Epiſcopi, vt referunt aliqui ex allegatis Scriptoribus, & quamvis *in epiſtola ad Elipandum*, fiat mentio ſolùm Epiſcoporum Galliæ, & Germaniæ, tamen fuere ibi etiam Itali, ex quibus, Paulinus Aquileæ Epiſcopus Librum Sacroſyllabum contexuit: Fuerunt autem Legati Pontificis Adriani (vt ſcribit Ado) Theophylactus, & Stephanus: Epistola verò Adriani, de qua aliqui dubitant, inter Decretales excuſa eſt Romæ, anno 1592.

Vervm enim verò aliqui dicunt, damnatum 39
fuiſſe Elipandum, non quia dixerit, Chriſtum eſſe Filium Dei adoptiuum, & naturalem ſimul in eadem perſona, ſed quia purum hominem, atque adeò purum Filium Dei adoptiuum eum Neſtorio aſſeruerit, & hoc videtur aſſerere Concilium *ad Epiſcopos Hiſpania,* & in Libro Sacroſyllabo *col.* 8.

Vervm tamen multis coniecturis deducit Vaſquez, Elipandum non fuiſſe Neſtorianum, præcipuè ex confeſſione ipſius Elipandi, quæ habetur *in libro Beati, & Heterij*, qui eum impugnarunt.

Respondet igitur Vaſquez, Elipandum er- 40
roris Neſtorij iure inſimulati, quia aſſerebat in Chriſto, adoptionem, & ſeruitutem, quæ in eadem natura vnita in vna perſona ſit, vt qui aſſerit adoptiuum, & ſeruum, cogatur ipſum in duos diuidere: Sed de hoc *diſp.* 22. *quæſt.* 4. & ex allatis Libri illius colligitur teſtimoniis.

Melivs ex D. Bonauentura redditur ratio, quia cum filiatio ſit perſonæ, & perſona Diuina ſit filius naturalis, non adoptiuus Dei; qui ponit filium adoptiuum, aliam proinde perſonam apponit extraneam, vt colligit *diſtinct.* 4. *art.* 2. *quæſt.* 3. *ad vltimum.*

Alii dicunt, damnatum Elipandum ſolummo- 41
do, quia abſolutè dixerit Chriſtum Filium Dei adoptiuum: at verò eſſe adoptiuum cum addito, *ſecundùm quod homo*, non definiri: Vnde Suarez ait, non videri in hoc ſequi de fide; oppoſitum tamen docent Faventinus, & alij, apud Maſtrium; hanc propoſitionem: Chriſtus ſecundùm humanitatem eſt filius adoptiuus, eſſe condemnatam; (nam quoad ſuppoſitum luce clarius eſt.) Hoc idem aduertiſſe Ioannem Aurelianenſem *libro primo, de cultu Imaginum*, Annonium *libro quarto, de geſtis Francorum, cap.* 83. Adonem Vienenſ. anno 794. conſtat.

Et quod caput eſt, Adrianus epiſtola illa initio 42
dicit, eam adoptionem, quæ damnatur, eſſe Chriſti ſecundùm carnem: Deinde è Scripturis ab eo allegatis colligitur, præcipuè Rom. 8. *Proprio filio ſuo non pepercit*, vbi notat, proprium dici filium traditum in mortem, profectò autem ſecundùm humanitatem traditus eſt.

Idem habetur in lib. Sacroſyllabo, longè ab initio

initio. Maximè verò Concilium ait: *Quam adoptionem prauiſſimo ſenſu ad Chriſti volunt transferre humanitatem.*

43 Obiicies primò. D. Hilarius *lib. 2. de Trinitate à medio* ait: *Poteſtatis dignitas non amittitur, dum carnis humanitas adoptatur.*

Respondet Vaſquez, D. Bonauenturam, & D. Thomam dicere, eum impropriè locutum. At quidem S. Bonauent. alio modo ſoluit argumentum dicens, loqui non de indiuiduo humanitatis aſſumpto, ſed de tota natura humana, quæ in Chriſto adoptata eſt. Confirmat S. Doctor *dub. 4. litt. diſtinct. 10.* ſententiam D. Hilarij eſſe nobiſcum, quia *lib. 3. de Trinitate* eadem ait: *Nos ſumus Filij Dei, ſed non talis hic filius. Hic enim verus, & proprius eſt filius, non adoptione.* Vide in littera Magiſtri.

44 Addit Vaſquez, in quibuſdam codicibus legi *adoratur*, non *adoptatur*, & verè magis videtur probabile. Sic enim ait: *Aliud intelligitur, aliud videtur. Parit Virgo, partus à Deo eſt: infans vagit, laudantes Angeli audiunt: panni ſordent: Deus adoratur; ita poteſtatis dignitas non amittitur, dum carnis humilitas adoratur.* Secundum argumentum S. Bonau. allatum eſt ſuprà cum ſolutione.

Obiicies ſecundò. Vel Chriſtus eſt Filius Dei ſecundùm quod homo, vel non: ſi ſecundum; Ergo maioris dignitatis ſunt Sancti, qui ſunt Filij Dei, vt dicitur *Rom. 8.* Si ergo eſt Filius Dei, vt homo, aut eſt naturalis, aut adoptiuus: Non naturalis, quia eſſet eiuſdem naturæ, ſecundùm quod homo, cum Deo: Ergo adoptiuus.

45 Respondet D. Bonauentura, Chriſtum ſecundum humanitatem eſſe Filium naturalem Dei, quamvis hoc decus ex vnione habeat, & vnio humanitati ſit gratia, & ità ſit filius ea dono, & gratia. Quia non quævis gratia facit adoptiuum, ſed illa, quæ vnit affectu tantùm, non reipſa. Quare non ſequitur: Eſt filius per gratiam: Ergo adoptiuus, ſi gratia ſit naturalis, & ſubſtantialis vnionis. Nam etiam in naturalibus filius generatione productus dono accipit eſſe filium naturalem à Patre. Ità reſpondet etiam Vaſquez, & Caſpenſis: ſed de hoc latius infrà.

46 Obiicies tertiò. Filij Dei per creationem poſſunt eſſe, etiam per adoptionem: Ergo & Chriſtus licèt filius naturalis, poteſt eſſe etiam per gratiam adoptionis. Si dicas, hoc euenire in nobis, quia ſumus extranei, quippè filij iræ, & ideò poſſumus adoptari; non ſic Chriſtus.

Contra, nam Angeli ſunt filij adoptiui, vt dicitur Iob. 38. *Cum iubilarent omnes Filij Dei*; & tamen non fuère filij iræ.

Respondet D. Bonauentura, Filios per creationem ex vi creationis non fieri Deo coniunctos propriè; ſunt enim adhuc extranei, quia non ſunt gratia inſigniti. Deinde poſſunt extranei eſſe non ſolùm priuatiuè, ſi creentur ſine gratia, ſed etiam contrariè, quia peccare poſſunt: at Chriſtus nullo pacto extraneus eſt, aut eſſe poteſt, nec poteſt magis fieri Deo cognatus, & propinquus.

47 Obiicies quintò. Qui prædeſtinatur, adoptatur ad æternam hæreditatem; Chriſtus eſt prædeſtinatus, vt dicitur *Rom. 1.* Ergo.

Respondetur, aſſeri prædeſtinatum ad gratiam vnionis Filium Dei in virtute, & hæc prædeſtinatio non eſt adoptio, licèt ſit gratia, vt ait D. Bonauentura *ad 3.* & hoc ſenſu Irenæus *lib. 3. aduerſus hæreſes, cap. 21.* & Marius Victorinus *lib. 1. contra Candidum Arrianum, pag. 6. in 5. Tomo Bibliothecæ ſacræ*, aiunt, Chriſtum ſecundùm carnem adoptatum, nempè ad vnionem hypoſtaticam, quæ latiſſimè dicitur adoptio; adoptio verò propria eſt aſſumptio extranei ad coniunctionem meram ex affectu ad hæreditatem, quæ Chriſto non conuenit. Quamvis enim humanitas illa etiam ad gratiam ſit electa ſanctificantem, tamen non eſt extranea, & ideò non adoptata. Vide ſuprà alias rationes. Ità ferè etiam Fauentinus *cap. 2.*

Huic quæſtioni aliam ſubſequenter adnectunt 48
aliqui: An Chriſtus ſecundùm humanitatem ſit propriè Filius Dei naturalis. Non eſt autem quæſtio: an Chriſtus, vt eſt ſuppoſitum naturæ humanæ, ſit Filius Dei naturalis; certum eſt enim, ſuppoſitum ex vnione adhuc retinere ſuum eſſe perſonæ genitæ à ſæculis æternis. Sed quæſtio eſt, an Chriſtus ſecundùm humanitatem ſit Filius Dei naturalis. Hanc indicaui *in reſponſione ad tertium.*

Prima opinio eſt, Chriſtum vt hominem, 49
eſſe Filium Dei naturalem. Hi tamen non eodem modo declarant. Aliqui enim Chriſtum aiunt eſſe Filium Dei naturalem ratione ſolius proprietatis perſonalis, ſeu relatione ad primam Trinitatis perſonam, atque ità, hominem eſſe filium ſolius æterni Patris. Pro quo citantur Alenſis, D. Bonauentura, Maior, Richardus: & è Modernis Granado, Lugo, Auerſa, Amicus *diſp. 29.* Gallus, Vulpes *diſput. 31. art. 6. &c.* Alij dicunt, dicendum filium naturalem, ſumpta denominatione ex vnione hypoſtatica, ratione ſanctificationis per vnionem cum deitate, atque ità non eſſe Filium ſolius Patris æterni, ſed totius Trinitatis. Ità Suarez *diſputatione 49. ſect. 1.* Vaſquez *diſput. 89.* Tannerus, Becanus *cap. 18. quæſtione 5.* Arriaga *diſp. 45.* Bonacina, & alij apud Maſtrium *diſput. 295.* Orlandus *diſp. 11.*

Secunda ſententia extrema negat, Chriſtum 50
eſſe Filium Dei naturalem. Citantur plerique antiquorum, & ex iunioribus Lorca, Curiel, Baſilius Poncius, Morandus *quæſt. 51.* Faber *diſp. 23.* Centinus *diſp. 10.* & alij.

Tertia ſententia media ait, Chriſtum ſic nec eſſe filium adoptiuum, nec naturalem, ſed tamen proprium. Ita Bernal. *diſp. 66.* Bellut. *diſp. 9.* Maſtrius *diſp. citata.*

Hæc quæſtio eſt ferè de nomine. Inducunt au- 51
tem authores tertiæ ſententiæ mediam filiationem ex Hugone *Tom. 3. in Apologia de Verbo incarnato*, vbi ait: *Filius tribus modis dicitur: Adoptione, vt nos per fidem: Suſceptione, vt mediator, ſcilicet homo aſſumptus: Naturâ vt Verbum, quod eadem ſubſtantia eſt cum Patre, non perſona, & eadem perſona cum mediatore, non ſubſtantia.*

Sed hi mutato nudo vocabulo incidunt in ſecundum modum primæ ſententiæ, quod enim illi dicunt filium naturâ ratione vnionis, iſti appellant vocabulo filium proprium.

Sententia D. Bonauenturæ expreſſa eſt ea, 52
quam ſequuntur authores ſecondi modi pro prima ſententia, ſic enim ait S. Doctor *diſtinct. 10. artic. 2. quæſtione prima, ad tertium.* Dicendum, quòd ſecundùm quod homo eſt filius per gratiam, ſed tunc non ſequitur: Ergo eſt filius adoptiuus, quia hoc non eſt per gratiam adoptionis, ſed per gratiam vnionis, quæ multò eſt excellentior, nec habet repugnantiam ad filiationem naturalem, imò facit illam communicari.

Digitized by Google

Assaro primò cum primæ ſententiæ ſecundo modo. Chriſtus ſecundum humanitatem non eſt filius naturalis.

Probatvr à D. Bonaueutura *argumento citato,*
53 *& loco citando, quæſt. 3.* Filius naturalis eſt ille, qui oritur viuens à viuente naturaliter principio viuæ coniuncto in ſimilitudinem naturæ intellectualis, vt patet ex definitione generationis explicita *prima prima, Tract. 2. diſput. 2. quæſt. 2. & 5.* Sed Chriſtus ſecundùm humanitatem non procedit hoc modo à Deo: Ergo. Minor probatur, non enim eſt in ſimilitudinem naturæ; nam natura humana non eſt Diuina; neque producitur naturaliter, ſed liberè; neque ex principio coniuncto, non enim productio humanitatis tendit ad communicandam Diuinam naturam Chriſto; neque id præſtat actio vnitiua ad Verbum, quod ad ſolam ſubſiſtentiam communicandam. Hoc argumento vtitur Maſtrius *num.* 117. & alij.

54 Responder Arriaga *num.* 10. ad filiationem requiri duo, ſcilicet communicationem nati cum parente, & proceſſionem viuentis à viuente ſecundùm naturam ſimilem; & fatetur, hanc ſecundam conditionem non conuenire humanæ Chriſti naturæ. Fatetur igitur, eſſe Filium ſolùm ub vnionem hypoſtaticam.

Hvrtadvs *diſput.* 83. reſpondet, non eſſe neceſſariam ſimilitudinem in ſpecie; nam & mulus eſt filius equæ, & tamen diuerſæ ſpeciei. Itaque humanitas Chriſti ſatis producitur ſimilis, quia eſt naturæ intellectiuæ; eſt verò coniuncta phyſicè hypoſtaſi Verbi.

55 Hæc non oſtendunt generationem naturalem ad regulam definitionis; debet enim perfecta generatio filij eſſe ſecundùm eandem naturam, hancque conditionem grauiter Patres iniungunt contra Arrium, eamque ex vi productionis.

Deinde non producitur à principio naturæ, vt dixi, neque ratione vnionis ſit ſimilis in natura.

Respondent Suarez, Cabrera, Orlandus, & alij, hanc non eſſe propriam generationem, ſed ſolùm analogicam ratione vnionis, quatenus ſubſtantialiter vnita accipit ius ad hæreditatem. Hæc autem reſponſio fatetur noſtram aſſertionem, vt benè aduertunt Bellutus *loco citato*, & Morandus.

56 Assaro ſecundò, Chriſtum ſic poſſe dici Filium aliquo modo naturalem ratione vnionis, quem S. Doctor vocat Filium per gratiam vnionis.

Probatvr, quia ex vi vnionis debetur ei hæreditas naturali conſecutione, & cùm in eo reperiatur ratione eiuſdem vnionis, etiam amabilitas, ſequitur, eſſe aliquo modo filium per naturam, cùm non ſit perſona extranea; eo igitur quòd eſt filius per gratiam vnionis, per quam factum eſt, vt ipſa humana natura ſit ſubſtantialis natura ipſius Filij Dei, & illi debetur ſedes ſuprema, & hæreditas; hæc autem aliquo modo eſt filiatio per naturam, vt arguunt Orlandus *diſput.* 11. *quæſt.* 2. & Arriaga *loco citato*, cum D. Bonauentura *loco citato.*

57 Non renuerem etiam, eum vocare filium proprium. Sic eum vocat etiam D. Paulus Rom. 8. *Proprio filio ſuo non pepercit.* Et Concilium Francoford. ad Epiſcopos Hiſpaniæ his verbis: *Hic eſt Filius meus dilectus, meus dixit; addiditque dilectus, vt intelligeretur proprius eſſe filius, ſicut Apoſtolus dixit; proprio filio ſuo non pepercit.* Et in Libro Sacroſyllabo: *Hic eſt Filius meus dilectus, ac ſi diceret: hic eſt, quem Spiritus ſanctus proprium eſſe meum filium ſingulariter demonſtrauit.*

Fallvntvr tamen Bellutus *numero* 39. & 58
Maſtrius *numero* 122. dicentes, hanc filiationem fundari in gratia habituali, non in gratia vnionis: proprietatem verò huius filiationis fundari vnione hypoſtatica, multáque alia iuxta ſua falſa principia malè deducunt.

Sane ſi eſſentia filiationis huius ſtat in gratia habituali, quæ formaliter eſt adoptiua, iam Chriſtus erit formaliter adoptiuus.

Dixeram melius, eſſe filiationem nouam, 59
& miraculoſam, ſicuti miraculoſum eſt principium talis filiationis. Reduco autem eam ad naturalem, vt diuiſio illa celebris Filiationis in Naturalem, & Adoptiuam inter Iuriſtas celebrem, ſartamtectam ſeruemus.

Hinc, cùm radix huius filiationis ſit vnio hypoſtatica, non eſt dicendus Filius Trinitatis, ſemper enim Chriſtus in Scripturis intelligitur relatiuus ad Patrem ſolum, vt notat Auerſa, & dicitur ſpecialiter ratione Filij incarnati. Vnde neque Filius Spiritus ſancti dici poteſt, vt definit Concilium Toletanum XI. *in profeſſione fidei*, & docent D. Auguſtinus *in Enchirid. cap.* 38. 39. 60
& 40. Fulgentius *de fide ad Petrum, cap.* 2. de quo tamen ſequentibus agam quæſtionibus, vt nonnulla modernorum obiecta ſuper hac re euacuentur.

QVÆSTIO III.

An Christvs *poſſit dici Filius Sanctiſſimæ Trinitatis.*

D. Bonau. diſt. 4. q. 3.
D. Thom. q. 32. art. 3.

Assero, non poſſe dici. Ità Sancti Doctores, 61
& eſt definitum in Concilio Toletano XI. *in confeſſione fidei*, deſumpta ex D. Auguſtino *in Enchirid. cap.* 38. *&* 39. & 2. *de Trinitate, cap.* 10. & eſt primum fundamentum D. Bonauenturæ; ſequuntur Lorca *diſp.* 34. *memb.* 3. Baſil. Legion *Tract.* 1. *var. relect.* 4. & alij apud Lugo *diſput.* 31. *ſect.* 3.

Vasqvez *diſput.* 89. *numero* 87. ait, poſſe dici Filium Trinitatis, prout Trinitas ſignificat indiuiduum concretum Dei, commune tribus perſonis, non autem Trinitatis, vt ſignificat perſonas, alioqui diceretur Filius etiam Verbi, atque adeò ſui ipſius, quod eſt vetitum in Concilio Alexandrino *in epiſtola*, quæ eſt 10. D. Cyrilli; ſed ſumi prout vagè denotat perſonas.

Ad Concilium verò Toletanum reſpondet, loqui de filiatione ſecundæ perſonæ Diuinæ, ratione æternæ generationis: Idem de D. Auguſtino aſtruit.

Enim verò D. Auguſtinus, ait: *Ieſum non eſſe* 62
filium, &c. Ex eo enim deſumpſit Concilium Toletanum hanc aſſertionem: Ieſus autem denotat Chriſtum ſecundùm naturam humanam, ſecundùm quam fuit Ieſus, ideſt Saluator; vt fatetur Vaſquez *diſp.* 67. *num.* 9. & notat D. Bonauentura adductus *diſp.* 18. *quæſt.* 7.

Respondet

Reeponuet Maſtrius *diſputatione* 2. *num.* 134. Concilium loqui de paternitate humano modo per ſeminis commixtionem.

Contra, quia hoc erat euidens, & alioqui Filium Patris declarant æterni, ſanè abſque ſeminis mixtione.

63 Probatvr ſecundò à S. Doctore: Filiatio eſt proprietas perſonalis, vnde reſpicit hypoſtaſim: Sed in Chriſto eſt vna ſola hypoſtaſis, quæ non poteſt diſtingui à tota Trinitate: Ergo. Hanc tamen non admodum efficacem vocat *in corpore*, ob rationem allatam quæſtione ſecunda ſuprà.

Neqve valet reſponſio Vaſquez, ſumi Trinitatem pro indiuiduo vago, quod ſignificat hanc, vel illam perſonam; nam Trinitas propriè vel dicit Trinitatem perſonarum diſtinctam, vel Deum, qui de tribus indifferenter dicitur, inter quos eſt Filius.

Probatvr tertiò à D. Bonauent. Chriſtus eſt Filius vnigenitus, vt dicitur *Ioan.* 1. at Sanctiſſima Trinitas non habet Filium vnigenitum, cùm æqualiter comparetur ad omnes: Ergo.

64 Probatvr quartò à S. Doctore, & D. Thom. Filiatio nititur generatione viuentis ſimilis in ſpecie, at Chriſtus ſecundùm naturam humanam non eſt ſimilis toti Trinitati in ſpecie: Ergo. Imò neque ſecundùm naturam Diuinam id poteſt dici

Aliam rationem affert S. Bonauent. non eſſe hanc propoſitionem admittendam: *Chriſtus eſt Filius Trinitatis*, quia erroribus appropinquat Sabellij, qui confundit proprietates Patris, & dicit, etiam aliis perſonis attribui poſſe; & ideò, ſi per generationem dicitur Filius; confuſio oritur Sabelliana. Accedit ad Arrium, qui poſuit Chriſtum opus Trinitatis, ſi dicamus Filium per creationem. Ad Neſtorium accedit, qui duas naturas in Chriſto poſuit, & duas perſonas, & quantum ad humanam perſonam vocat Chriſtum Filium Dei per gratiam, ſi dicamus eum Filium per adoptionem.

65 Arovmenta ad oppoſitum, quantò ſpecioſa, tantò ſolutu facilia in S. Doctore habentur.

QVÆSTIO IV.

An Christvs *poſſit dici Filius Spiritus ſancti.*

D. Bonau. diſt. 4. quæſt 2.
D. Thom. quæſt. 32 art. 3.

66 Assero, non poſſe dici, Chriſtum eſſe Filium ſancti Spiritus.

Probatvr à D. Bonauent. primò, quia ſola filiatio per naturam Chriſto conuenit: ſed ſecundùm hanc non eſt Filius Spiritus ſancti: Ergo. Minor probatur in ſecundo argumento, quia Chriſtus eſt eius principium.

Probatvr ſecundò, quia ſic confunderentur Patres in Diuinis.

Probatvr tertiò, quia ſi Spiritus ſanctus eſt Pater Chriſti, quia operatus eſt eius conceptionem: Ergo & Filius eſt Pater ſui, quia opera Trinitatis ad extra ſunt indiuiſa. Sed hoc nec fides, nec ratio dictat, vt idem gignat ſemetipſum; & quidem ratio eſt clara. Fides verò definit hoc in Concilio Alexandrino *in epiſtola*, quæ eſt 10. apud D. Cyrillum.

Responuet Maſtrius *diſputatione* 2. *num.* 133. non eſſe abſonum eſſe Filium ſui; ſicuti eſt minor ſeipſo vt Deus. 67

Contra, quia filiatio nititur perſona, non ſic æqualitas præcisè, ſed poteſt niti natura.

Præcipva ratio D. Bonauent. qua vtitur etiam D. Thumas, eſt, quia nomina Paternitatis, & Filiationis generationem conſequuntur, non quamcunque, ſed viuentium, & præcipuè animalium; non enim dicitur: Ignis generatus eſt Filius ignis generantis.

Neqve tamen omne, quod generatur in animalibus, filiationis accipit nomen; non enim vngues ſunt filiæ Leonis, ſed id, quod generatur ſimile in ſpecie; & ſi quidem perfectiſſima fuerit ſimilitudo, erit perfecta & filiatio. Iam verò Chriſtus eſt imago perfectiſſima Patris, eiuſque Filius, atque ideò non poteſt dici Filius Spiritus ſancti, quia non eſt ſimilis illi, neque eſt capax filiationis imperfectæ, qui eſt filius perfectiſſimus (vt addit D. Thomas.) Argumenta verò ſunt facilia. 68

QVÆSTIO V.

An nos per Christvm *à Deo adoptemur.*

D. Bonau. diſt. 10. art. 2. quæſt 2.
D. Thom. quæſt. 23. art. 1.

Svpponit S. Doctor ex dictis *quæſt.* 1. conditiones adoptionis. 69

Prima eſt, vt perſona, quæ adoptatur extranea ſit, ideſt non habens ex natura illud ius, ad quod adoptatur; vt ſi adoptatur in filium, non debet eſſe filius.

Secvnda eſt, vt adoptio fiat gratis; nam ſi detur titulo oneroſo, erit venditio, non adoptio. Has duas conditiones poſuit Concilium Francofordienſe *col.* 4. vbi ait: *Adoptiuus non dicitur, niſi quis eſt alienus; & adoptio non datur ex debito, ſed indulgentia*, & has duas conditiones retulit D. Bonauentura *in corpore*.

Tertia conditio eſt, vt qui adoptatur, conſentiat. Et tunc adrogatur, ſi eſt ſui iuris, vt dicitur *Lege* 2. *ff. de Adoptionibus*; vel ſi ſub patria poteſtate eſt, vel ſub Tutore, debet interuenire eorum etiam conſenſus. *Lege* In adoptionibus, *ff. eodem titulo*, ita vt adoptandus ſimul conſentiat cum illis, ſi habet vſum rationis, &c. Si verò ſit infans, ſufficiet conſenſus Patris, vel tutoris, in cuius poteſtate eſt. *Lege*: Et infantem, *ff. eodem*, & *Lege* impuberem, *Cod. eodem titulo*. Ratio eſt, qoia adoptio eſt quidam contractus; ideoquè voluntarius. 70

Affert S. Bonau. etiam quartam conditionem, vt ordinetur adoptatus ad hæreditatem, vt patet Lege citata.

Hinc deducit S. Doctor cum D. Thoma, Deum adoptare aliquos in filios, quia ex bonitate ſua aliquos ad participationem ſuæ æternæ beatitudinis aſſumit. Hanc autem adoptionem non metaphoricè, ſed propriè docent nos Scripturæ explicare. Ità enim loqoitur *Rom.* 8. *Galat.* 4. Addit etiam id Ioan. 3. vbi Baptiſmum dicit eſſe regenerationem: *Niſi quis renatus, &c.* Interueniunt 71

niunt verò conditiones; nam primò extra illud hæreditatis ius ſunt, qui adoptantur à Deo. Sunt enim filij iræ. Secundò adoptantur gratis. Tertiò voluntarie, iuxta analogiam adoptionis legalis, vt pro infante patrinus conſentiat, &c.

72 Asseto primò, nos in Filios Dei adoptari per Chriſtum.

Probatvr à S. Doctore primò ex illo Ioan. 1. *Dedit eis poteſtatem Filios Dei fieri.* Loquitur autem de Verbo Dei. Hic inueniuntur omnes conditiones requiſitæ. Prima, vt ſint extranei, nam omnes ſumus de mundo: *In mundo erat, &c. & mundus eum non cognouit.* Deinde libertas, quia dicitur: *Dedit eis poteſtatem Filios Dei fieri*; non dixit: fecit eos Filios, vt obſeruat D. Bonauent. *in Commentario*, ex D. Chryſoſtomo *homil. 9. in Ioannem.* Tertia conditio, quæ eſt vt fiat gratis, adeſt: *Plenum gratia. Gratia per Ieſum facta eſt.* Tandem ius ad gloriam: *Vidimus gloriam eius, &c.* Prætereà in ipſa gratia ſubintelligitur.

73 Probatvr ſecundò à D. Bonan. Galat. 4. *Miſit Deus Filium ſuum, factum ex muliere, vt adoptionem filiorum reciperemus.* Hinc non ſolum effectiuè operatus eſt adoptionem cum filio, ſed etiam per filium merentem gratiam, qua adoptamur in filios.

Probatvr tertiò à D. Bonau. Omne per accidens reducitur ad per ſe; ſed filij per adoptionem ſunt filij per accidens, reſpectu filij naturalis, qui per ſe eſt filius: Ergo omnes per ipſum adoptantur.

74 Probatvr quartò. Per ipſum effecti ſumus filij, per quem reconciliati ſumus per Chriſtum, vt habetur 1. *Cor.* 5. Ergo. Maior probatur: nam adoptio hæc nil aliud eſt, quàm ipſa iuſtificatio, vt docet D. Auguſt. *epiſt.* 120. *c.* 4. & *lib. contra Fauſtum, c.* 3. Eſt enim iuſtificatio voluntaria regeneratio, vt ſumitur ex 1. *Petri* 1. *Iacobi* 1. & *ad Titum* 3. Ideò *Ioan.* 1. iuſtificati dicuntur nati ex Deo, & Filij, vt vidimus, etiam Rom. 8. *Accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum*, vbi obſeruat S. Bonau. *in corpore*, & *ad primum*, attribui etiam Spiritui ſancto adoptionem, prout dicit gratificationem, & donorum effuſionem. Attamen meritoriè eſt per Chriſtum, vt dicitur Epheſ. 1. *Gratificauit nos in dilecto filio ſuo.*

75 Vide argumenta S. Doctoris *ad oppoſitum* egregia, & facilia.

Asseto ſecundò, adoptari nos etiam per Spiritum ſanctum. Patet ex dictis *Rom.* 8.

QVÆSTIO VI.

An ſimus Filij adoptiui Christi.

D. Bonau diſt. 10. art. 2. q. 3.
D. Thom. quæſt. 23 art. 3.

76 Asseto nos eſſe Chriſti Filios adoptiuos.

Probatvr à D. Bonauent. primò ex modo Chriſti loquendi in Euangelio, vbi ſæpè diſcipulos, & alios, vocat filios: *Confide fili.* Lucæ 8. Secundò probatur ex Gloſſa *Epheſ.* 4. vbi id aſſeritur.

Pobatvr deinde ratione communi, quæ eſt D. Thomæ, quia adoptio fit per gratiam inhabitantem, & ſicut per creationem omnes Diuinæ perſonæ ſunt noſtrum principium; ita & per regenerationem, quia ambo ſunt opera ad extra, & ideò indiuiſa.

Seqvitvr alia Seraphici ratio: Vbi eſt idem filiationis adoptiuæ principium in ordine æquè ad Chriſtum, ac ad patrem cœleſtem, ibi eſt vera adoptio filiorum in ordine ad Chriſtum: Sed tale principium reperitur in nobis; nam amor eſt, quo clamamus *Abba Pater*; & eodem amore, quo diligimus vnam perſonam Diuinam, diligimus etiam aliam, vt patet. 77

Nec dictis obſtat, quòd Adoptio ſuccedat in locum generationis; vnde ſolùm videtur habere locum in illa perſona, quæ potens eſt generare, qualis èſt ſola perſona Patris. Reſpondet enim S. Bonauentura, id verum eſſe in ea perſona, quæ nec per generationem, nec per creationem nata eſt Filios obtinere; cum itaque potentia creatiua ſit æqualiter in ſingulis perſonis Diuinis, vti & recreatiua, per quam potiſſimum fit adoprio, ſequitur nos poſſe dici Filios adoptiuos Chriſti. 78

Obiicies cum Seraphico *ad* 3. Solent Patres argumentari Chriſtum ideò fuiſſe incarnatum, non Spiritum ſanctum; quia ſi Spiritus ſanctus eſſet natus de Virgine, darentur in Diuinis duo Filij, vnde proprietatum confuſio ſequeretur: Sed ſi Chriſtus dicatur Pater noſter, iam dabuntur duo patres in Diuinis, vnde paternitates inter ſe confundentur: Ergo. Nec eſt, quod quis reſpondeat, dari duas paternitates ſub diuerſo reſpectu, quarum altera eſſet naturalis, altera adoptans. Nam SS. Patres, priori rationi inſiſtentes, nouerant, duas filiationes fore ſub diuerſo reſpectu; quas tamen non admittebant ob dictæ confuſionis incommodum: Ergo. 79

Respondet vtrique inſtantiæ S. Doctor *ad* 2. ideò SS. Patres inſtitiſſe contra duas filiationes, quia eſſent duæ perſonæ ita duo filij, vt poſſet dici alius, & alius filius, qui modus dicendi reuerâ inueheret perſonalium proprietatum confuſionem: ſed eo quod pater ſit Chriſtus, non poterit dici alius, & alius pater reſpectu noſtri, cum hæc proprietas ſit eſſentialis, æqualiter cuique perſonæ conueniens: Eodem planè modo, quo Pater eſt Omnipotens, & Filius etiam Omnipotens, vti & Spiritus ſanctus, non tamen eſt alius, & alius Omnipotens; ſeu, vt ait D. Athanaſius *in Symbolo*, non ſunt tres Omnipotentes, ſed vnus Omnipotens; ita licèt prima perſona ſit Pater noſter, ſicut ſecunda, & tertia, non ſunt tamen tres Patres, ſed vnus Pater. 80

DISPVTA

DISPVTATIO XXVI.

DE PRÆDESTINATIONE CHRISTI.

PRÆDESTINATIONEM, vt eſt ſpecialis Dei Prouidentia, circa electos in Beatitudinem adducendos, latè diſcuſſi, *prima primæ*, *Tomo* 1. *diſput.* 21. vnde recolenda ſunt, quæ ex communi doctrina huc poſſunt cum proportione debitâ applicari: Omni autem prædeſtinato commune eſt, vt connotet habitudinem effectus ad cauſam, vt fiat acceptus per infuſionem gratiæ, & accipiat eſſe per inchoationem naturæ, vt diſſerit S. Doctor vt infrà, *in corpore*; & iuxta hanc triplicem habitudinis connotationem facilè deciditur tota difficultas, hîc occurrens; nam vbi tria illa, iam relata, deſunt, ſuccedunt tres repugnantiæ, ſcilicet Contradictionis, Contrarietatis, & Relationis, quarum quælibet ſufficit, vt perſonæ, de qua agitur, prædeſtinatio negetur, vti in quæſtionum progreſſu clarius indicabitur. Porro quoniam tota huius loci ratio tantùm poſtulat, vt omnis loquendi ambiguitas circa Chriſti, ſiue vt Dei, ſiue vt hominis, prædeſtinationem ſecurè vitetur, tot hic inſtituentur quæſtiones, quot modi dicendi communiter ſolent controuerti.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS *ſit dicendus prædeſtinatus.*

{ D. Bonau. diſt. 7. art 2. quæſt. 1.
D. Thom. q. 24. art. 1.

1 ASSERO primò. Chriſtus, in quantum homo, eſt ab æterno prædeſtinatus. Ità D. Bonauent. *loco cit.* D. Thom. *loco cit.* & aliqui Thomiſtæ *in* 3. *diſt.* 7. Alenſis 3. *part. quæſtione* 3. Scotus *diſtinct.* 7. *quæſt.* 3. & omnes Scotiſtæ apud Maſtrium *diſput.* 2. *num.* 328.

PROBATVR à D. Bonauent. initio corporis, ratione. Chriſtus nominat hypoſtaſim in duabus naturis ſubſiſtentem, Diuina, & humana; ſed hoc ipſum, vt Chriſtus ſubſiſteret in duabus hiſce naturis prædeſtinatum eſt ab æterno: Ergo. Hac ratione vtitur Concilium Toletanum XI. ſic de Chriſto loquens: *Per hoc, quod de Maria Virgine natus eſt, & prædeſtinatus eſſe credendus eſt.* Ea vtuntur communiter Doctores.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *ad argumentum* 5. Chriſtus ſimpliciter dicitur ornatus gratiâ, glorificatus ſecundùm humanam naturam: Ergo ſic fuit prædeſtinatus ab æterno: His rationibus vtitur Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 1. 2

OBIICIES. Prædeſtinatio ſupponit exiſtentiam rei, vnde quæ pertinent ad eius conſtitutionem, non cadunt ſub prædeſtinationem eius; at ſubſiſtere in duabus naturis, pertinet ad ipſam conſtitutionem Chriſti: Ergo.

RESPONDET D. Bonauent. primò *quæſtione* 2. *diſtinctionis* 7. *ad* 2. præſtinationem proprio ſermone eſſe ad dona gratiæ, vnde ſupponitur iam ſubiectum, quod eſt res ſecundùm naturam decreta ad eſſe. Ideò quando dicitur: Iſte eſt prædeſtinatus, intelligitur ad gratiam, & gloriam; generali tamen ſignificatione poſſe dici ordinatus ad eſſe; ſic quando conſtitutio rei eſt merè naturalis, illa non cadit ſub prædeſtinatione, tanquam eius terminus, quia prædeſtinatio, vt nunc loquimur, reſpicit ſupernaturalia bona; at verò in Chriſto eius conſtitutio, & quaſi compoſitio non eſt merè naturalis; & ideò verè, ac propriè prædeſtinata eſt, & ab illa poteſt Chriſtus ſimpliciter prædeſtinatus denominari. Eodem modo reſpondet Suarez *loco citato.*

ASSERO

3 Asssro ſecundò, non poſſe dici abſolutè Verbom, ſeu Filium Dei eſſe prædeſtinatum. Eſt communis Theologorum cum D. Bonauent. *diſt*. 7. & D. Thom. qoem efferè laniat Volpes *diſput*. 19. *artic*. 1.

Probatvr à D. Bonauentura primò ex Origene *ad cap*. 1. *epiſtola ad Rom*. Prædeſtinantur, qui nondum ſunt, ad eſſe, & qui ſunt, ad gratiam, & gloriam: at Filius Dei fuit ſemper in æternitate, & per eſſentiam beatus: Ergo. Explicatur à Suarez *loco cit*. ex D. Bonauentura *in corpore*: nam prædeſtinatio, cùm ſit actus animæ, cadit ſuper ſobiectum formaliter; vnde cum de Chriſto dicitur, cadit io ipſum, vt ſubſiſtens in duabus naturis; atque adeò poteſt dici prædeſtinatus; at cùm dicitor de Filio Dei, tribuitur illi ſecundùm ſe, vt Filius Dei eſt, & ponit in ea effectum ordinationis Diuinæ, acceptationem ad gratiam, & inchoatio-
4 nem, qoantum ad eſſe naturæ. Ideò Origenes admittit, poſſe dici *deſtinatum*, nam deſtinatur, qoi eſt; non autem *prædeſtinatum*, qoia prædeſtinatio dicit anteceſſionem prædeſtinantis, & poſterioritatem in prædeſtinato. Igitur, ſi addatur: Filius Dei, ſecundùm quod homo, eſt prædeſtinatus, verè enunciabitur, quia faciet, vt cadat enunciatio ſuper hypoſtaſim filij, non præcisè vt ſubiectom formale, ſed ratione naturæ humanæ, & ita tollentur implicantiæ. Vide S.Bonauent. *ad vltimum*; teliqua ſunt clara.

QVÆSTIO II.

An hac ſit vera: *Filius* Dei *prædeſtinatus eſt, eſſe Homo.*

{ D. Bonau. diſt. 7. art. 2. quæſt. 2.
D.Thom. q.24. art. 2. ad 2.

Advertit S. Bonauentura *in corpore*, qood cùm hoc participium prædeſtinationis dicat anteceſſionem, poteſt hæc cadere, vel ſuper ſubiectum, & tunc ſenſus erit: Filios Dei, antequam eſſet, prædeſtinatus eſt eſſe homo, & hic ſenſus eſt hæreticus. Vel poteſt cadere ſuper prædicatum, & ſenſus erit: Filius Dei deſtinatus eſt eſſe homo, antequam homo eſſet; & hic ſenſus eſt verus. Tertiò poteſt cadere particula anteceſſionis *præ*, ſuper vtrumque, ſenſuſque erit: Prædeſtinatum eſt, vt Filios Dei ſit homo; & ſic vera eſt.

6 Assaro, ſecundùm hos doos ſeoſus propoſitionem eſſe veram. Ità SS. DD. Alenſ. Scotus, & alij.

Probatvr à D. Bonaoentura *in corpore*, quia ſic deſignatur Verbum non adeſſe deſtinatom, quæ eſt prædeſtinatio ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, vt vniretur humanitati. Confirmatur, nam propriè dicitur Verbum factum homo *Ioan*. 1. vt arguunt etiam Suarez *diſput*. 50. *ſect*. 1. Vaſquez *diſput* 90. cum D. Thoma, quos remordet Vulp. *diſput*. 19. *artic*. 4.

Probatvr deinde *in fundamentis* præcipuè. Id, quod in tempore fit, fuit ab æterno à Deo præuiſum, & ſi eſt bonum, etiam prædeſtinatom, atque decretum: Sed Filius Dei in tempore factus eſt homo: Ergo.

7 Dices: Prædeſtinatio dicit ordinatiónem ad aliquam gratiam: at Incarnatio oon fuit gratia Chriſto.

Rasponbet S. Bonauentura, prædeſtinationem importare gratiam reſpectu eius, teſpectu cuius importat aoteceſſionem, cùm autem dicitur: Filios Dei prædeſtinatus eſt eſſe homo, non conceditur, ſecundùm qood prædeſtinatio importat anteceſſionem reſpectu ſubiecti, ſed ſolùm ſecundùm qood importat anteceſſionem reſpectu prædicati; & ideò non indicatur fieri aliqoa gratia Filio Dei, ſed Filio Hominis. Eodem ferè modo reſpondet Suarez.

Hinc ruunt alia obiecta, vt notat D. Bonau. 8
nam omnia arguunt de prædeſtinatione, vt cadit ſuprà ſobiectum. Vide ipſum: Ex quo habes contra Vaſquez *diſp*. 92. *cap*. 3. Seraphicum explicaſſe quem ſenſum propriè reddat ea propoſitio; nam eam concedendam aſſerit, ideò ſenſus eios proprius eſt hic. Vaſquez tandem dicit, hoc ſenſu concedi præfinitum eſſe, vt Filius Dei eſſet homo; non autem prædeſtinatom ex gratia, quia non fuit Filio Dei gratia eſſe hominem. Idem habet S. Bonauent. *ad primum*, & *vltimum*.

QVÆSTIO III.

An poſſit dici: Christvs homo *prædeſtinatus eſt eſſe Filius Dei naturalis.*

{ D. Bonau. diſt. 7. art. 2. quæſt. 3.
D. Thom. q. 24. art. 3.

Ortvm accipit quæſtio hæc ex Apoſtolo 9
Rom. 1. vbi loquens de Filio Dei, ait: *Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundùm carnem: qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute ſecundùm ſpiritum ſanctificationis ex reſurrectione mortuorum Ieſu Chriſti Domini noſtri*.

Varii ſont modi hunc locum explicandi. Septem recenſentur à Suarez *diſput*. 50. *ſect*. 2. Vaſqoez *diſp*. 90.

Primvs eſt Patrum Græcorum, qui non 10
prædeſtinationem, ſed declarationem de Chriſto factam interpretantur in miraculorum virtute in ſpiritu ſanctificandi homines per doctrinam, & meritum, denique per virtutem mittendi Spiritum ſanctum, ac per ſuam reſurrectionem. Non enim legunt: *prædeſtinatus*, ſed *declaratus*. Græca quidem exemplaria non habent verbum, quo vtitur alibi Paulus ad ſignificandum prædeſtinari προορίζω. *Rom*. 8. *prima Corinth*. 2. *Epheſ*. 1. ſed verbum ὁρίζω, quod declarare ſignificat.

Vvlgvta tamen editio, quæ ſummæ eſt au- 11
thoritatis, legit: *Prædeſtinatus eſt*. Eam verò ſeqouutur PP. Latini, Ambroſius, Hieronymus, Anſelmus ibi, Auguſtinus *lib*. 12. *de Trinitate*, *cap*. 6. & *de prædeſtinatione Sanctorum*, *cap*. 15. *De bono perſeuerantia*, *cap*. *vltimo*, & *tract*. 105. *in Ioan*. Hilarius *lib*. 7. *de Trinitate*, Irenæus *lib*. 3. *contra hæreſes*, *cap*. 18. quos ſeqoitur D. Bonauent. in ea verba 17. Ioannis: *Clarifica me Pater*, &c. & in hac quæſtione, & qoidem verbum ὁρίζω propriè ſignificat ſtatuere, proponere, & animo definire, vt habetur *Actorum* 2. & 17. Vnde Tertullianus contra Praxeam legit: *Definitus eſt*. Eodem modo videtur etiam Origenes interpretari ad eum locum; & ſanè id, quod prædeſtinatur, dicitur definiti. Vnde D. Dionyſius Areopagita *cap*. 5. *de Diuinis nominibus*, circa fioem ait: *Diuinas voluntates corum*,

qua

quæ ſunt, definitiuas, prædeſtinationes Theologi vocant. Multis tamen modis exponitur apud Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 90. *cap.* 1. Valentiam *quæſt.* 3. *puncto* 2. Vulp. *diſp.* 19. *art* 3. Lugum *diſp.* 32. *ſect.* 2.

12 Commvnior expoſitio Theologorum, quæ ad rem noſtram facit, eſt de prædeſtinatione Chriſti ad Diuinam filiationem naturalem. Itaque cùm dicitur prædeſtinatus Filius Dei, innuitur terminus huius prædeſtinationis; ſenſus enim eſt: Illud ſubſiſtens in humanitate, ſeu illud ens *homo* prædeſtinatum eſt, vt ſit determinata illa perſona Diuina, quæ eſt Filius Dei, id, quod factum eſt in tempore per hypoſtaticam vnionem humanitatis cum Verbo. Additur: *In virtute*, ideſt potentia Diuina, qua tan-
13 tum eſt patratum opus: *Secundùm Spiritum ſanctificationis*, ideſt, quia conceptus de Spiritu ſancto, vt exponit D. Auguſt. *lib. de prædeſtinatione Sanctorum, cap.* 15. & ad ſanctificandum homines per abundantem gratiam Spiritus ſancti: *Ex reſurrectione*, in virtute reſurrectionis etiam ipſius Chriſti. Vnde dicitur Ioan. 7. *Nondum erat Spiritus datus, quia Ieſus nondum erat glorificatus.* Et illud Rom. 4. *Reſurrexit propter iuſtificationem noſtram.* Ita exponit D. Auguſtinus *loco cit.* & indicatur *de Bono perſeuerantia, cap. vltimo,* & *in Enchirid. cap.* 40. nempè de illo homine, qui eſt Chriſtus, dixiſſe Paulum: *Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute.*

14 Dvrandvs 3. *diſt.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 9. negat, poſſe dici hunc hominem prædeſtinatum, vt eſſet Filius Dei, quia *hic homo*, includit ſuppoſitum: debuiſſet ergo præcedere Filium Dei, vt poſſet dici prædeſtinatus, vt ſit Filius Dei. Sic & Paludan. *ibi, quæſt.* 3. ſequitur Lorca *diſp.* 85. *memb.* 3.

Hanc ſententiam Durandi adſcribit Vaſquez *cap.* 2. Marſilio *in* 3. *quæſt.* 7. *art.* 1. *in* 3. *parte articuli, concluſione* 3. & D. Bonauenturæ *hac quæſt.* 3.

15 Vera igitur, ac genuina ſententia D. Bonau. eſt, verbum: *Prædeſtinatus eſt*, dicere anteceſſionem: Hæc autem poteſt cadere, vel ſuper ſubiectum, vel ſuper prædicatum, vel ſuper totum dictum: Si dicat anteceſſionem reſpectu ſubiecti, vera eſt locutio, & eſt ſenſus: Homo, antequam eſſet homo, prædeſtinatus eſt eſſe Filius Dei. Si autem notet anteceſſionem reſpectu prædicati, falſa eſt, quia reddit ſenſum: Homo præuiſus eſt eſſe Filius Dei, antequam Filius Dei exiſteret. Si tandem notat anteceſſionem reſpectu totius enunciationis, vera eſt, quia facit hunc ſenſum: Prædeſtinatum eſt, vt homo ſit Filius Dei. Et hic modus (ait S. Bonauent.) ab omnibus receptus eſt. Et quia hic modus locutionis eſt proprius, concedendus eſt iuxta communem modum loquendi. Et hæc eſt ſententia D. Thom. & Antiſiodor. *lib.* 3. *ſumma, tract.* 1. *quæſt.* 8. *cap.* 2. At Scotus *diſt.* 7. *q.* 1. *ad* 1. Fauentinus *diſp.* 19. *cap.* 2. hoc aſſerunt verificari de indiuiduo illo humanitatis, nam ſola prædeſtinata eſt. Vulpes autem rabidos morſus infigit *diſput.* 19. ſed non iuſtè.

16 Assero cum hac ſententia, poſſe dici: Hic homo prædeſtinatus eſt eſſe Filius Dei.

Probatvr primò à D. Bonau. ex *primo ad Rom.* Et ex D. Auguſt. *lib. de præſtinatione Sanctorum, c.* 15. vbi ait: *Eâ gratiâ fit ab initio fidei ſuæ homo quicunque Chriſtianus, quâ gratiâ homo ille ab initio ſuo factus eſt Chriſtus.*

Vasqvez *num.* 20. dicit aſſumi ſæpè à D. Auguſtino concretum pro abſtracto: v. g. homo pro humanitate, quam ait eſſe aſſumptam.

17 Attamen non aduertit Vaſquez D. Auguſt. vti concreto, dum opponit prædeſtinationem aliarum perſonarum creatarum cum Homine illo, vt oſtendat factam prædeſtinationem humanitatis ſubſiſtentis, quia prædeſtinatio, licèt ſit perſonæ, non eſt tamen perſonalitatis, ſed alicuius naturæ; vnde, licet perſona Diuina ſit æterna, ideò neque prædeſtinata in ſe; eſt tamen prædeſtinata ratione naturæ, quæ ſubſiſtit in ipſa, vt notat D. Bonauent. *ad* 2. & Lugo *num.* 10.

Obiicit Vaſquez D. Auguſt. qui ſic loquitur loco cit. *Qui vt eſſet Deus, quibus tandem ſuis, vel operum, vel fidei præcedentibus meritis natura humana, quæ in illo eſt, comparaſſet? Reſpondetur quæſo: ille homo, vt à Verbo in vnitate perſonæ aſſumptus, Filius Dei vnigenitus eſſet, vnde hoc meruit?* Dicit igitur hominem eſſe aſſumptum, profectò ſolam naturam intelligens, non perſonam.

Hoc teſtimonium eſt extra rem adductum à Vaſ- 18
quez, nam vbi loquitur de aſſumptione, adhibuit concretum, quia planè intelligebatur de natura humana apud Catholicos: at verò *loco* à me *citato*, loquitur de prædeſtinatione, quia decretus eſt hic homo ratione naturæ; & ideò propriè concretum adhibet.

Probatvr à D. Bonau. etiam aliis rationibus. 19
Præcipua verò, quæ ex corpore, & reſponſionibus ad argumenta eruitur, eſt: Quia nomina ſubſtantiua concreta naturarum, vt *homo*, directè ſignificant naturam, & connotant indirectè ſuppoſitum. Hinc ita arguitur: Sicut id, quod fit tale, debet præcedere formam, per quam fit tale, nempè cùm dicitur homo fieri albus, debet homo priùs eſſe; eodem modo vt aliquid dicatur ad aliquem finem prædeſtinari, debet præcedere ipſum finem prædeſtinationis.

Porrò hic homo, qui eſt ſubiectum propoſitionis, intelligitur antequam fiat Filius Dei, nam præintelligitur natura connotans non vagè ſuppoſitum hoc, vel illud, vt putat Vaſquez, qui hac ratione vtitur à *num.* 22. nam in illo priori natura humana non connotat aliquod ſuppoſitum, & vagè; cum ex ſe non ſit indifferens, & vaga ad ſuppoſita, ſed de-
terminata ad ſuum, quod non habet; & in Chriſto 20
determinata ad Verbum, cui adhuc non eſt vnita, ſed præintelligitur, natura humana connotans ſuppoſitum Diuinum, in quo prædeſtinatur. Secundùm hanc connotationem prior eſt natura humana, imò hic homo, quam de facto ſit hic Chriſtus perſonatus in actu. Neque verò prædeſtinatio eſt naturæ vagæ ad indiuidua, ſed ad hoc; eſt enim exactiſſima pars Diuinæ prouidentiæ.

Obiicit primò contra ſuam hanc rationem: 21
Si homo eſt prædeſtinatus eſſe Filius Dei, ſequitur, Filium Dei prædeſtinatum, vt ſit Filius Dei, quod eſt falſum.

Respondet S. Doctor negando ſequelam, quia prædeſtinatio fuit ſic, vt humana natura Filio Dei præexiſtenti vniretur, vt conſtituatur hic homo Filius Dei, & notat, non eſſe in prædeſtinatione hac communicationem idiomatum, vt ſi præceſſit Chriſtum, vt eſt Filius Virginis, præceſſerit etiam, vt eſt Filius Dei, etenim prædeſtinatio hæc reſpexit hanc humanitatem, vt daret ei vnionem cum Filio æterno, & homo factus eſſet Filius Dei. Hoc autem exprimimus verè noſtro aſſerto, non confuſè, vt malè concedit Lugo; ſed diſtinctè connotata hac perſona Verbi practicè vnienda, vt fiat hic homo.

Obiicit ſecundò: prædeſtinatio reſpicit perſo- 22
nam. Hic igitur prædeſtinatur, vt ſit ſuppoſitum diuinum hic homo: Ergo prædeſtinatio præcedit ſuppoſitum, quod eſt terminus.

Respondet S. Doctor, prædeſtinationem eſſe perſonæ, non vt fiat perſonalitas, ſed vt in natura

vnita reſultet hic IESVS. Ideò ſat eſt, prædeſtinationem eſſe ante Ieſum, etſi poſt Verbum ſit: nam prædeſtinatio includit ſuppoſitum, non vt ſit, ſed vt ſit hic homo. Sic ruit argumentum ſecundum Lorcæ, quo diſtrahitur Lugo *num.* 15.

23 OBIICIT tertiò. Prædeſtinatus præcedit terminum, ad quem deſtinatur: Homo non præcedit Filium Dei: Ergo non eſt prædeſtinatus, vt ſit Filius Dei.

RESPONDET S. Doctor, prædeſtinatum eo modo præcedere, quo terminum reſpicit: vnde ſi prædeſtinatio eſt ad gratiam, & gloriam; earum aſſecutionem præcedit, licèt ipſæ poſſent à Deo eſſe præparatæ, & tunc ſolam aſſecutionem præiret, non
24 entitates earum. Cæterum quando prædeſtinatio dicit anteceſſionem, reſpectu vnius extremi, puta ſubiecti, cui non ſit comproducendum prædicatum, ſed vniendum, cùm præexiſtat, non requiritur vt præexiſtat prædicato, cùm imò per hoc ſit in tali ſtatu conſtituendum, & ita cùm decernatur humanitati creandæ vnio cum Verbo æterno in hypoſtaſi, vt reſultet hic homo; non debet is præcedere Verbo; neque Verbum præcedere, niſi vt eſt Verbum; nam, vt hominem illum conſtituat, ſupponit naturâ prius humanitatem, cui vnitum conſtituit hunc hominem prædeſtinatum, vt ſit Filius Dei; non vt fiat Filius Dei, vt infert Lorca: nam homo ille includit Filij Dei ſuppoſitum non factibile.

25 OBIICIT quartò. Cùm dicitur Homo prædeſtinatus eſſe Filius Dei, aut intelligitur, vt homo, aut vt Deus. Non vt Deus, vt patet: Si dicatur prædeſtinatus vt homo; ergo ab æterno fuit prædeſtinatus ad hoc; ſed hic terminus *Homo*, eſt ſubiectum verbi de præterito, & pro præterito ſupponit: Ergo ab æterno fuit homo, & nunc homo, vt homo, eſſet Deus.

RESPONDET D. Bonauentura, prædeſtinatum eſſe vt homo, neque tamen ab æterno fuiſſe hominem, quia prædeſtinatio eſt prædeſtinantis, & reſpicit futurum obiectum, neque ponit rem ſuam in prædeſtinato, ſed in prædeſtinante, ſicut laus ponit, & dicit aliquid in laudante, non in laudato. Cùm autem dicitur: ergo eſt Deus, negatur conſequen-
26 tia, non enim particula *vt*, ſeu *quantum*, ſignificat rationem formalem, ſecundùm quam conuenit Chriſto eſſe Filium Dei; ſed accipitur, vt deſignat rationem formalem, ſecundùm quam accipitur extremum hoc: *Chriſtus*, nempè ratione naturæ humanæ. Ita reſpondet etiam D. Thomas *ad primum*.

QVÆSTIO IV.

An poſſit dici abſolutè CHRISTVS *prædeſtinatus ad gratiam, & gloriam.*

D. Bonau. diſt. 7. art. 2. q. 1.
D. Thom. q. 24. art. 1.

27 PRImò Scotus *diſt.* 7. *q.* 3. §. *Reſpondeo*, docet, non perſonam Chriſti, ſed eius humanitatem prædeſtinatam ad gloriam, & ad hunc finem gloriæ præfinitum donum vnionis, ſine quo ad tantam gloriam non deſtinaretur. Vide Vulpem *diſp.* 19. *art.* 7. exponentem, naturam ſingularem, non abſtractam, intelligi.

ALII dicunt, dupliciter poſſe aſſeri aliquem prædeſtinatum: Primò abſolutè non expreſſo fine, ad quem deſtinatur, & ſic propriè ſignificat prædeſtinatum ad gratiam, & gloriam. Secundò poteſt dici prædeſtinatus cum addito fine, puta ad Apoſtolatum. Ita notat D. Bonauentura *diſt.* 7. *art.* 2. *quæſt.* 2. *ad primum*, vbi Richardus, Alenſis 3. *p. q.* 3. *memb.* 2. Altiſiodor. *lib.* 3. *tract.* 1. *quæſt.* 8. *cap.* 2. initio. Iam verò, ſi dicatur Filius Dei prædeſtinatus, (quod ſignificat ad gratiam, & gloriam, cuius præparatio eſt in prædeſtinatione) falſa eſt, quia Filius Dei non recepit gratiam, aut gloriam, dono in ſe, ſed in natura aſſumpta. Si verò dicatur prædeſtinatus, in quantum homo; eſt vera, nam ſuppoſitum Chriſti in natura aſſumpta recepit gratiam, & gloriam. Ità D. Bonau. *diſt.* 7. *art.* 2. *q.* 1. Richard. *art.* 2. *q.* 1. Durandus *q.* 3 Albertus *diſp.* 10. *art.* 4. & 8. ſi rectè conferantur inter ſe. Alenſ. 3 *p q.* 3. *memb.* 1. & 4. Marſilius *quæſt.* 7. *art.* 1. *parte* 1. *concl.* 1.

ADDVNT D. Bonau. *in corpore*, & Richard. *ad pri-* 28
mum, poſſe dici Chriſtum prædeſtinatum etiam abſolutè, nedum ſecundùm quod homo poſſit id dici de Filio Dei, quia nomen Chriſti dicit ſuppoſitum in natura humana: hoc igitur modo Chriſtus dicitur prædeſtinatus, vt eſſet, ideſt, vt hoc veluti compoſitum eſſet; vel vt in hoc compoſito eſſet gratia, & gloria: Eum ſequuntur Scotus 3. *diſt.* 7. *q.* 3. & Scotiſtæ paſſim apud Maſtrium *diſp.* 2. *n.* 328. Declinat tamen Centin. *d.* 10. *cap.* 9. quia prædeſtinatio reſpicit perſonam.

CAIETANVS *q.* 24. *art.* 1. ait, Chriſtum non dici prædeſtinatum ſimpliciter, ad gloriam, ſed ad vnionem, cùm hic fuerit finis prædeſtinationis Chriſti, aitque falli authores ſuprà citatos. In quo ſanè de- 29
ceptus eſt Scotus, ponens vnionem medium ad gloriam. Decipitur etiam Vaſquez *diſp.* 92. *cap.* 2. cum Caietano quoad D. Bonau. non enim docet, quòd cùm dicitur Chriſtus prædeſtinatus abſque addito, intelligatur ad gratiam, & gloriam, ſed in genere, cùm aliquis dicitur prædeſtinatus; & hoc verum eſt, ſi conſiderentur definitiones prædeſtinationis. Ideò explicandum in Chriſto, prædeſtinatus eſt eſſe homo, ne modo communi illius propoſitionis eum cum aliis eodem modo accipiamus. Sic igitur in Chriſto, ſi addatur, vt eſſet homo, dicitur prædefinitio, & præſcientia potius, quàm communis vox *prædeſtinatio*. Addit verò in fine S. Doctor, etiam præordinationem ad vnionem dici rectè prædeſtinationem, quia non eſt ordinatio ad eſſe naturale (quæ impropriè dicitur prædeſtinatio,) ſed ad gratiam vnionis, atque adeò ad eſſe ſupernaturale, quod nomine prædeſtinationis explicatur: nam prædeſtinatio non eſt deſtinatio ad naturam, alioqui etiam elementa eſſent prædeſtinata; ſed ad eſſe ſupernaturale.

VASQVEZ *cap.* 2. aſſerit, poſſe dici abſolutè Fi- 30
lium Dei prædeſtinatum ad beatitudinem, & exaltationem nominis, & ad reliqua, quæ ſecuta ſunt vnionem, ſi proprietatem ſermonis attendamus.

CONTRA tamen inſto acriter cum Origene ex D. Bonauent. *fundamento primo, & vltimo*, ac *in corpore*, quia hoc nomen *Filius Dei*, ſimpliciter dicit ſuppoſitum Diuinum nudum: Ergo hæc propoſitio ſignificat, Filium Dei eſſe prædeſtinatum ad gratiam, & gloriam ab alio, Ideſt Deo: Ergo eſt creatura.

PERGIT Vaſquez dicere, poſſe dici etiam eodem 31
modo Chriſtum eſſe prædeſtinatum ad gloriam, non tamen ſibi placere rationem D. Bonauenturæ, & Richardi, id poſſe dici, quia Chriſtus ſignificat ſubſiſtens in vtraque natura: nam (ait Vaſquez) non eſt idem affirmare de Chriſto abſolutè, & de Chriſto, vt homo eſt; nam de Chriſto cum additamento illo poſſumus enunciare, quod inceperit eſſe; at de Chriſto abſolutè non licet.

MIROR

MIROR aotem, quomodo arguat Vaſquez contra D.Bonauenturam: Quis enim ignorat, Chriſtum dicere compoſitom ex vtraqoe natura factum in tempore Incarnationis? Quis igitur ſerupulus eum rodit, ne dicat, Chriſtum incepiſſe? Vide quæ definiui de hoc *diſput.*18. *quæſt.*7.

32 PROBAT demum Vaſqoez ex Antiſiodorenſi hanc propoſitionem: Filius Dei, ſeo Chriſtus prædeſtinatus eſt, eſſe veram. Ea, quæ dicuntur de homine per communicationem idiomatum, dicuntur de Filio Dei; atque homo io Chriſto dicitur prædeſtinatus ad gratiam, & gloriam: Ergo, & Filius Dei. Hoc autem Syllogiſmo id colligit: Hic homo prædeſtinatus eſt ad gloriam, & gratiam: Hic homo eſt Filius Dei, & Chriſtus: Ergo Filius Dei, & Chriſtus prædeſtinatos eſt ad gratiam, & gloriam.

RESPONDET S.Bonau. *quæſt.*1.*ad* 2. idiomatum communicationem non fieri, vbi eſt repugnantia; hæc autem reperitur in hac propoſitione, quia vox *prædeſtinatus*, ſignificat initium durationis, ſicut etiam *creatus*. Ita reſpondet etiam Albertus *art.* 4. *ad* 5. Richardus *loco citato, ad ſecundum.*

33 VASQVEZ inſtat, ſe non videre, quæ maior ſit repognantia in commonicatione idiomatum huius propoſitionis: Filios Dei eſt prædeſtinatus ad gratiam; quàm in hac: Filius Dei eſt mortuos; neque verum eſſe, aut probari, prædeſtinatum debere incipere eſſe. Quod ſi id probaretur, manifeſta eſſet repugnaotia, ob quam hoc idioma, *incipit eſſe*, poſſit attribui Filio Dei.

AFFERAM igitur argumenta D.Bonauenturæ, vt Vaſquez omnino conuincatur. Hæc habet S.Doctor *quæſt.*1. *in corpore.*

34 PRIMA quidem ratio eſt: nam prædeſtinatio fertur in ſuom obiectum, tanquam cauſa in effectum conferendo ei id, qood ſtaturum eſt ab æterno; ex quo fit, vt prædeſtinatus ſecundùm eam rationem ſit effectus Dei; at effectus decreti æterni ſimpliciter eſt in tempore, atqoe (vt effugia præcludam) in caſu noſtro, in quo decretum eſt hoc pro tempore Incarnationis. Igitur Filios Dei ſe habet, vt effectus recipiens in ſe gratiam, & alios effectus in tempore. Ex eo aotem quòd Filius Dei ſimpliciter recipiat in tempore talem perfectionem in ſe, ſequitur, non eſſe Deum, ſed creaturam totam io tempore productam, vel ſaltem producibilem, quia Filio Dei, vt ſic, non poteſt addi perfectio.

35 Ex hac ratione pollulat alia, quam habet S.Doctor *fundamento vltimo.* Cauſa, & effectus ſunt diſtincta, & Deos à quocumque diſtinguitur, vt cauſa ab effectu, vt Creator à creatura in tempore facta; nam omnia io tempore fecit. Si igitur Filius Dei ſe habet ad Deum, vt effectus illius, recipiens effectiuè gratiam, & gloriam, oportet vt non ſit Deus, ſed creatura in tempore perfecta.

SECVNDA ratio allata à D.Bonau. *in corpore*, eſt, quia prædeſtinatio ad gratiam dicit acceptationem adoptiona; hæc aotem fit à Deo erga creaturam in
36 tempore. Si ergo Filius Dei prædeſtinatus eſt ad gratiam adoptionis; ſequitur, non eſſe Filium naturalem æternom, ſed creaturam extraneam, ſolo affectu iunctam Deo, vt optimè deducebat Vaſquez *diſp.*89. *cap.* 13. & paſſim *in ea diſputatione*, & Conciliom Francofordiom; quod inferebat contra Elipandum, duas perſonas induci, quarum altera eſſet creata, ſi Filius adoptiuos Chriſtus diceretur.

TERTIA ratio, quam affert S. Doctor, quia prædeſtinatio componitur ex *præ*, & *deſtinatio*, & ſignificat deſtinationem præcedcotem entis, qood non eſt, vt notauit Vaſquez *diſp.*90.*num.*5. ex Origene. Et quidem cùm hæc ſit æterna, & pro tempore facta ſit, luce clarius apparet, debuiſſe io tempore Filium Dei cum aliis prædeſtinatis incipere eſſe, deinde accipere dona Dei.

AD illud verò, qood dicebat Vaſquez, non magis 37
repugnare, Filium Dei eſſe mortuum, vel natum, qoàm prædeſtinatum; reſponderat iam S. Bonau. *quæſtione illa prima, ad* 3. & Richard. ſequitur, magis hoc repugnare, qoia, v.g. eſſe natum, mortuum ſignificat quid temporale naturæ, ſecundum quam innentus eſt Filios Dei in tempore, neque vllam cum æterno habet repugnantiam; at prædeſtinatus dicitur ante deſtinatus; & poſtea executioni mandatus. Vnde deſtruit eſſe æteroum. Hæc ſignificatio diuerſa refellitur à Vaſqoez redarguente: Si eſſe natum, vel mortuom rectè attribuitur Filio Dei, quia ſignificat rem temporalem, quæ ei tribuitur ratione naturæ temporalis; eadem ratione, cum vox prædeſtinatus denotet initium, & quid temporale ſaltem io re prædeſtinata; cùm tribuitur Filio Dei, ſignum erit attribui ratione naturæ temporalis.

RESPONDET D. Bonaoentura, hoc ita ſignifi- 38
care temporale, vt non excludat æternum. Poteſt enim mortuus eſſe in tempore, cum ab æterno fuerit; at verò prædeſtinatus ita ſignificat aliqoid temporale, vt excludat æternum; nam prædeſtinatio eſt, antequam illa res ſit, deſtioatio, ideò non benè aſſumit Vaſquez vtrinſque paritatem ex eo, quod vtrumque fiat in tempore, ex qoo ſequatur, vtrumque intelligendum de natura aſſumpta.

CÆTERÆ quæſtiones de Prædeſtinatione Chriſti comparata ad noſtram, tractatæ ſunt *prima primæ, tract.*1.*diſput.*21. *in fine.*

AN verò ipſa humanitas dici queat prædeſtinata. 39
S.BONAV. *diſt.*7.*art.*2. *quæſt.*3.*ad* 3. dicit, prædeſtinari eſſe perſonæ, non naturæ; & ideo oon dici humanitatem prædeſtinari. Ita etiam D. Thom. *quæſt.*24.*art.*1. *ad* 2.

ALII verò aſſerunt, poſſe dici naturam abſtractè prædeſtinatam. Ita Durandus *diſt.*7. *quæſt.*3. *num.*9. Paludanus *quæſt.*3. *art.*3. Scotos *quæſt.*3. Richardus *art.* 2 *quæſt.*4.*ad* 2. Maior *quæſt.*1. Gabr. *diſt.*10. *quæſtione vnica*, *art.*3. Vaſquez *diſp.* 9. *cap.* 4. Vulp. *diſp.*19.

RATIO eſt Scoti, quia poteſt Deus largiri etiam naturæ abſtractæ dona. Verum neque S. Doctor negat, decreta fuiſſe dona humanitati, ſed quia dona ſunt accidentia, quæ ſequuntur eſſe ſubſtantiale completom, ideò ait, prædeſtinatum ſuppoſitum, ideſt IESVM ratione naturæ humanæ. Hæc quidem 40
ſunt diſceptamenta tantùm in verbis.

DISPVTATIO XXVII.

DE ADORATIONE CHRISTI.

QVÆ à Chriſto ſunt exhibita, vt hominem ſe, ac proinde Deo ſubditum, demonſtraret, præcedentibus diſputationibus ſat expendi: Nunc quæ ipſi ſunt debita, vt Deus agnoſcatur, venerabundus exponam; inter hæc eminet Adoratio, quæ terminatiuè quidem ſuperioris, & ſuperexcellentioris eſt entis, inferioris vero elicitiuè, tantæque eſt virtutis, vt Diuinum quid, licèt non faciat, ſupponat ſaltem, & ſignet: Vnde fidei, & pietatis origo, & indicium eſt non minimum in his, à quibus frequentiùs elicitur; ipſe enim homo innato conſcientiæ magiſterio mox redarguitur, ſi cui adorationem exhibuit, obſequium pariter debitum, & fidem non præſtiterit; quamobrem miſeri Pagani, opera manuum ſuarum adorantes, illis morum ſtupiditate conformantur, conſcientia quidem ſupemo lumine irradiatâ, ſæpiùs ſtultitiam iſtam increpante; verum quia in tenebris volens cæcutit, quem ab errorem ſenſum recipit, exteriùs exhibendum ſuggerit: His deteriores dixerim noſtri temporis Hæreticos, qui vt omnem pietatis ſenſum, & fidei ſcintillam omnimodè extinguant, piiſſimam praxim, in tota Eccleſia cum tanto virtutum profectu diu ſeruatam, ipſi abdicantes, aliis diſuadere ità ſatagunt, vt Sanctis, Sanctorumvè reliquiis, minúſque Sacris imaginibus, honor nullus, ſed ſempiterna obliuio, prorſus debeatur. Contrà hos Nouatores hîc ex induſtria agam, vbi idcirco omnem cultum Deo, & Sanctis, eorumque memoriis acceptabilem, ſedulò diſcutiam; Quamvis enim ſectarij iſti nil ſolidè dictum, ſed dicteria tantùm, in nos iactare ſoleant; cùm tamen eximiè Seraphicus Doctor controuerſiam hanc elucidauerit, & alij poſt ipſum ſcriptores non pauci egregiè pro Adoratione Sanctorum dimicuerint, non pigebit prolixiùs ſolito diſputationem hanc protrahere, vt nihil S. Bonauenturæ augmentis indiſcuſſum remaneat.

QVÆSTIO I.

Quid Adoratio, & Quotuplex.

1 SOLENT Vaſquez *3. p. d. 93.* Suarez *diſp. 51.* & alij quæſtiones hîc præmittere de Adoratione in genere, ſed ego eas ſupponens ex dictis 2.2. *Tract. de Religione, diſp. 1. quæſt. 2. & ſeq.* aliqua tantùm neceſſaria prælibabo.

2 SVPPONO itaque primò, Adorationem ſignificare ſpecialem quendam actum honoris, ſeu cultum erga ſuperiorem aliquem excellentem, vt docet S. Bonau. hîc, *diſt. 9.* paſſim, & *in cap. 4. Ioannis*, ad ea verba: *Adorabunt Patrem in ſpiritu*, & *in collat. 22. ad cap. 4. eiuſdem Ioannis.* Hinc D. Auguſt. contra ſerm. Arrian. cap. 3. *Honorat omnis, qui adorat; non autem adorat omnis, qui honorat.*

SVPPONO ſecundò, Hebræis non eſſe peculiare nomen, quo ſignificent cultum religioſum erga Deum: eſt enim verbum עבד *Gabad*, quod eis eſt ita commune, ſicut *Seruio* Latinis; ſed neque Latinis propria aliqua vox eſt, ſi enim aliqua eſſet, ea eſſet *Religio*. Verùm, vt optimè notat D. Auguſtinus 10. *de ciuitate, cap. 1.* cui conſentit Ionas Aurelianenſis 1. *lib. de cultu imaginum*, longè ab initio, cùm Latini authores ea voce ſignificent cultum,

cultum, & honorem etiam conſanguineis, & amicis debitum, non eſt propria ad ſignificandum cultum Deo debitum. Hæc notauit S. Bonauent. *ad cap.4. Ioannis*, vbi ait, Paulum *Rom.* 1. expreſſiſſe adorationem, dum ait: *Cui ſeruio in ſpiritu meo.* Et ad 4.Lucæ mox afferendum.

3 GRÆCIS autem ſunt quinque nomina, vt refert D. Auguſtinus *loco cit.* nempe *Θεοσέβεια Theoſebia*, quæ peculiari ratione cultum Dei ſignificat. Sumitur etiam à D.Auguſt.*in Enchir. cap.*2. pro generali ratione colendi Deum. Ex ipſo verò nomine Dei componitur, vt notat Suarez *ſect.*2.*diſp.*51. Vocatur etiam ab eodem D. Auguſt. 10. *de ciu.t. cap.*1. PIETAS, quam ſumit pro cultu Dei, vt aduertit D.Bonau.*diſt.*9.*art.*2.*quæſt.*1.*argum.*3.*ad oppoſitum.*

4 EADEM tamen ſignificatur Pietas in parentes exhibitum officium. Præterea ſignificat etiam miſericordiam, vt habet idem S. Bonauent. *ad tertium*, ex D.Auguſt.*lib.*1.*&* 10. *de ciuitate*, *cap.*1. Pietas, quæ hæc tria ſignificat, nempè cultum Dei, officium in parentes, & miſericordiam, dicitur etiam Græcè *Εὐσέβεια Euſebia*, vt ait Magiſter *diſt.* 9. forſan, quia talia officia ſunt apud Deum loco cultus peculiaris, iuxta id *Oſea* 6. & Matth. 9. *Miſericordiam volo, non ſacrificium.* Tertium nomen Græcum eſt *Θρησκεία Triſnia*, quæ religionem cæremonias, & cultum ſignificat; at verò accipitur etiam in prauum ſenſum pro ſuperſtitione. Quarta vox eſt *Dulia Δουλεία*, quæ Dulia primo ſignificatu exprimit ſeruitutem: Hanc vocem nullus ex antiquis PP. docet, vſu Eccleſiaſtico eſſe applicitam ad ſignificandum cultum, Sanctis exhibitum. Sed D. Auguſtinus *locis citatis*, & *lib.*20.*contra Fauſtum*, *cap.*21.& *pri-*
5 *mo de Trinitate*, *cap.*6. Beda in illud Lucæ 4. *Dominum Deum tuum adorabis*, dixêre, ſignificari hoc nomine ſeruitutem, non modò quæ Sanctis, ſed etiam quæ Dominis ſæcularibus exhibetur. Sic ad *Epheſ.*6. vbi dicit: *Serui obedite Dominis*, eſt verbum, *Duleuo*, ex vſu tamen Scholaſticorum *in* 3. *diſt.*9. vbi D. Bonau. *quæſt.*5. id exprimit: Hoc tamen fruſtrà carpit Martinus Ayala *opuſcul.de tradit. p.*3. *conſider.* 7. *cap.*1. non enim ſignificat ſolam ſeruitutem mancipiorum, vt ipſe vult, ſed etiam honorarium obſequium. Sic ad Galat. 5. dicitur: *Per charitatem ſeruite inuicem*, vbi Græcum verbum eſt, *duleuere.* Et quamvis ſimus deſtinati conciues ſanctis, tamen in hac vita ſumus eis longè inferiores, & debemus eos colere. Sic & Chriſtus de Ioanne viatore, quem inter natos mulierum dixerat maximum, ſubdit, minimo regnante in cœlis, eum eſſe inferiorem.

6 QVINTVM nomen Græcum eſt *Λατρεία Latria*, quod primo ſignificatu exprimit ſeruitutem. Ex vſu tamen Scholaſticorum, imò & Patrum ad cultum ſolius Dei accommodatur. Et quidem hic ſenſus vititur Scriptura, in qua frequenter, & ferè ſemper hoc ſenſu aſſumitur, vt aduertit D. Auguſt. 10. *de ciuitate Dei*, *cap.*1. & in nouo Teſtamento ſemper ſic adhibetur, vt adnotauit Athanaſius, Epiſcopus
7 Theopoleos *epiſtola*, quæ refertur in ſeptima Synodo *act.*4. & Tharaſius *epiſtola ad Conſtantinum, & Irenem*, quæ habetur *act.*4. *&* 7. & D.Auguſt. *quæſt.*6. *in Geneſ.* qui adnotarunt *in Deuter. cap.*6. dixiſſe Moyſen, cuius ſententiam Chriſtus aſſumpſit, Matth 4. & Lucæ 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies.* Græcè haberi *λατρεύσεις Latreuſis*, ideſt, illi ſoli Latriam præſtabis; & illi ſeruies. Dicit autem *illi ſoli*, quia ſoli Deo debetur. Hæc eadem argutè obſeruat, atque proſequitur S. Bonauentura *diſtinct.*9. *quæſt.*1. *argum.*1. *cont.* & *ad* 4.*Lucæ*, ad illa verba, quem ſequitur Vaſquez *diſp.*93.*c.*1.& Suarez *diſp.*51.*ſect.*2.

8 PATRES verò Græci, & Latini aſſerunt, nomen LATRIA in ea ſignificatione ſumi. Ita D.Auguſtinus *locis adductis*, Iſidor. *lib.* 8. *Ethymol. cap. vltimo*, Beda in id *Lucæ* 4. & *homil.* 4. *Quadrageſimali*, Ionas Aurelianenſis *loco citato*, Germanus Patriarcha Conſtantinopol. *epiſtola ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos*, non longè à fine: habetur in ſeptima Synodo *act.* 4. Damaſcenus *oratione prima, & tertia, de Imaginibus*, & paſſim ſeptima Synodus. Quare, vt ait S. Auguſtinus *quæſt.* 61. *in Geneſ.* & *primo de Trinitate*, *cap.*7. & Beda *locis citatis*, idolatræ dicti ſunt, qui Latriam, hoc eſt cultum Deo debitum, idolis adhibent, atque adeò cultus ille idolatria dicitur. Ita etiam D. Bonauent. *diſt.*9.*quæſt.*2.

9 QVID verò ſit adoratio, paucis aperiam. Definitur à D. Damaſceno, oratione 3. cap.4. *Animi cedentis, demiſſi, & humilis ſignificatio.* Clarius ſic: *Adoratio eſt reuerentia, & honor alicui exhibitus in proteſtationem noſtræ ſubiectionis, & excellentiæ illius.* Vnde requiritur primò actus intellectus cognoſcentis excellentiam: Secundò in voluntate actus volitionis ſe ſubmittendi illi propter excellentiam. Tertiò honoris exhibitio, vt notat Caſpenſ. *diſput.*15. *ſect.*1.

AN verò conſiſtat in ſolo actu interiori; an verò debeat in actum exteriorem prodire, diſſerui 2.2. *Tract. cit. diſput.*4. *quæſt.*1. *&* 2. definiens, in actu exteriori conſummari. Ità D. Bonau. *diſt.* 9. *art.*2. *quæſt.*3. *in corpore, & ad argumenta*, quem ſequuntur plurimi relati à Vaſquez *diſp.* 93.*cap.*4.

10 QVÆRI autem poteſt, quæ ſit illa nota, quiſve geſtus corporis, ad rationem adorationis ſufficiens. Hæc variè à Doctoribus aſſignatur.

PRIMÒ Laurentius Valla *lib.* 5. *elegant. cap.*11. vocem illam ab orando deriuat, vt id ſit adorare, & ad aliquem orare. Idem ſentiunt alij Scholaſtici, & videtur D. Bonauenturæ *in* 3.*diſt.*9.*art.*1.*quæſt.*4. *in corpore*, & *ad* 4. *Ioannis*, *collat.* 21. vbi refert Papiam, & huius in ſententia id aſſerit, vt patet
11 legenti. Ipſe enim poſtea ſubdit, adorationem non eſſe formaliter orationem, ſed inclinationem, & humiliationem, & refert Hugonis definitionem de Sacram. fidei, lib.1. parte 12. cap.6. *Deum adorare, eſt ei totam mentem per humilitatem ad deuotionem ſubſternere, & ipſum principium, & finem omnis boni credere.* Sic *Geneſ.* 18. Abraham: *Loquar ad Dominum, cum ſim puluis, & cinis*, vt dixi *Tract. de Religione, diſp* 4.*quæſt.*2. Sic 3.*p.Centiloq.ſect.*44. orationem ponit effectum Latriæ, ſeu adorationis; & *in explicatione terminorum Theologiæ*, luce clarius adorationem ab oratione diſtinguit. Quando igitur ex Ethymone explicat *adorare*, ad alium orare non ſignificat orationem, vt nimis craſsè putat Tannerus *diſp.*5.*de Religione, quæſt.*2.*dub.*1.*num.*4. ſed ſignificat ad aliquem humiliter ſupplicem conuerti, vt ipſe S. Doctor ſe explicat *in quæſtione.*

12 SANE' omnes alij etiam Theologi cum D.Thom. *quæſt.*83.*&* 84.*ſecunda ſecundæ*, orationem, & adorationem diſtinguunt.

HÆC igitur exprimitur actibus reuerentiæ quibuſdam, ſicuti procidendo, & manibus oſculando, vt ait Iuſtus Lipſius *lib.*2.*elect.cap.*6.& hic mos (ait) erat Romanis, & Orientalibus. Alludit Iob 31. *Si vidi Solem cum fulgeret, & Lunam incedentem clarè, & oſculatus ſum manum, ore meo*, ideſt, ſi Lunam adoraui; ſic etiam refert D. Hieronymum *ad* 3. *Reg.* 19. Omne os, quod non adorauit cum

oſculans manum. Qui adorant, ſolent deoſculari manum, & capita ſubmittere, & ſæpius in Hebræorum phraſi deoſculatio eſt adoratio. Atque ego Latinis ipſis hinc cenſeo formatum adorandi verbum, quia manos ad ora admouebant. Ita Lipſius, qui affert etiam modum illum, in aulis frequentem, allumendi veſtem, eamque ad os admouendi.

13 Freqvens eſt etiam mos ille prouoluendi ſe ad adorati pedes. Sic *Geneſ.* 18. Abraham. & 19. Lot, Angelos adorauit, vt refert S. Doctor *in* 3. *diſtinct.* 9. *quæſt.* 5. Similia habentur *Geneſ.* 24. 33. 43. & 48. *Numer.* 22. *Ioſue* 5. *Ruth.* 2. 1. *Reg.* 24. 25. & 28. 2. *Reg.* 9. 14. & 24. 3. *Reg.* 1. 4. *Reg.* 4. 1. *Paralip.* 21. 2. *Paralip.* 7. *Iob* 1. *Pſal.* 94. *Iſaiæ* 46. 47 & 60. *Danielis* 3. *Matth.* 2. vt notat S. Doctor *ſerm.* 2. *Epiph. Ioan.* 9. cæcus eſt illuminatus, vt obſeruat S. Doctor *in comment.* vbi notat etiam id Apoc. 4. *Procidebant ſeniores*, vbi iterum ex Papia obſeruat, adorare, eſſe ſupplicem precari.

Hinc Barnabas Briſſonius in ſuo Lexico naturam adorationis exprimit ſic: *Adorare eſt procumbendo venerari.*

Enim verò non explicat adæquatè externum
adorationis actum, nam ſæpè ſola capitis, aut ge-
14 nuum inflexione adoratio perficitur *Geneſ.* 24. 33.
& 37. *Exodi* 12. 3. *Regum* 1. & 8. 4. *Reg.* 1. & 5.
2. *Paralip.* 29. *Eſther* 3. 1. *Eſdra* 9. *Dan.* 6.
Marci 15. *Iſaiæ* 45. *Philip.* 2. Refert autem S.
Doctor *ſerm.* 2. *de decem præceptis*. Quod dum in-
cantator ſimul cum Dæmone agerent, venit Sa-
cerdos portans anguſtiſſimum Chriſti corpus, &
dæmon inclinans ſe adorauit. Stupens autem Ma-
gus ait: Quidni? Tu adoras, & me adorare prohi-
bes? reſpondit dæmon. Inuitus adoraui, nonne
ſcriptum eſt: *In nomine Ieſu omne genu flectatur*
cæleſtium, terreſtrium, & infernorum? Quem ado-
rationis modum refert etiam D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 84.
art. 2. *cit.* oſculo, & genibus adorabatur, vt ait
Plinius lib. 11. cap. 45. *Hominis genibus quædam*
religio ineſt, obſeruatione gentium. Hæc ſupplices
attingunt, ad hæc manus tendunt, hæc vt aras
adorant.

15 Inclinatio etiam capitis eſt ſignum adorationis, vt admonet S. Bonau. ad ea verba Lucæ. 20. *Amant ſalutationes in foro*, vbi ſalutationem inclinationem explicat, & adorationem, ſicuti explicuit etiam Macarius in ſeptima Synodo *epiſtola Synodali ad Imperatorem*, *act.* 7. vbi ait: *Certum eſt, ſalutationem hoc loco à Domino appellari adorationem: Phariſæi enim glorioſo animo præditi, ab omnibus adorari ſtudebant.* Tandem verbum Hebræum *Sahah*, quod Latinè vertitur *adoro*, indifferenter ſignificat reuerentiam, & honorem, qui per exteriorem corporis motum, hoc eſt, inclinationem capitis, & pectoris, vel retectionem capitis, vel procubitum in genua, aut in terram exhibetur cuicumque perſonæ excellentis dignitatis, aut poteſtatis, vel humanæ, vel Angelicæ, vel Diuinæ, vt notauit Pererius *tomo* 3. *in Geneſ. cap.* 23. & 25. & *cap.* 17. *num.* 7. Conſentiunt omnes Theologi cum D. Bonau. 3. *diſt.* 9. & *allegatis locis*, & D. Thom. *loco cit.* Hinc Anaſtaſius Epiſcopus Theophos in ſeptima Synodo *act.* 4. generatim ait, Adorationem eſſe honoris alicui cum ſubmiſſione exhibiti, veluti emphaſim.

16 Examinandvm eſt etiam, quibus adhibenda ſit adoratio. Certum eſt primò, per antonomaſiam adorationem Deo deberi. Hoc ſenſu, Deuter. 6. & Matth. 4. dicitur: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies*, vt notant Valentia *quæſt.* 3. *punct.* 1. Vaſquez *lib.* 1. *de Adoratione*, *n.* 153. cum D. Bonau. *ſerm.* 2. *in decem præcepta*, ad ea verba Decal. *Non habebis Deos alienos coram me*, & hoc ſenſu locuti ſunt ſæpè etiam prophani Scriptores, Lampridius *in Alexandro*, Eutropius *lib* 9. *de Diocletiano*. Dio *l. penult.* Aurel. Victor *p.* 2. *n.* 39. qui adorationem pro cultu Deo debito accipiunt.

Secvndariò autem adoratio creaturis conceditur, non tamen Latria, ſed Dulia, quæ itidem à D. Bonau. tripliciter ſumitur 3. *diſt.* 9. *art.* 2. *quæſt.* 4. Vno modo, ſecundùm quandam analogiam. Alio modo ſecundùm antonomaſiam; Tertio modo ſecundùm ſignificationem propriam. Hoc itidem de voce adorationis dici poteſt. Secundùm propriam ſignificationem dicere actum voluntatis, quo quis per aliquem corporis geſtum exhibet notam ſubmiſſionis alteri, ob eius excellentiam. Secundùm Analogiam ſignificat quamlibet notam ſubmiſſionis erga alterum. Secundùm Antonomaſiam ſignificat ſolius Dei adorationem. 17

Remanet videndum, quæ ſit excellentia illa, ob quam adoratio propriè defertur.

Respondetvr cum D. Bonau. *diſt.* 9. paſſim, eam eſſe excellentiam intellectualis ſubſtantiæ: ex quo apparebit, irrationalia non eſſe terminum adorationis. Excellentia porrò intellectualis ſubſtantiæ alia eſt Infinita Increata Dei, & huic debetur ſumma ſubmiſſio interna; creaturis verò, limitatis bonis, inferior reuerentia debetur interna, & externa. Ita Deo genuflexio, ſumma demiſſio, & proſtratio debetur; minor verò creaturis, ſiue Hominibus, ſiue Angelis. 18

Ex his etiam habes, à quo deferenda ſit adoratio, nempè à creaturis intellectualibus tantùm. Quatuor autem exigit adoratio. Primò iudicium ſpeculatiuum de alterius excellentia. Secundò iudicium practicum dictans, ei excellentiæ reuerentiam exhibendam. Tertiò actus voluntatis huic iudicio conſentientis, ac ſimul actum aliquem eligentis, quo talis proteſtatio ſubmiſſionis fiat, qui actus in adoratione præcipuus eſt. Quartò eſt actus externus, qui eſt nota ſubmiſſionis, vt notat Bellarminus *lib.* 1. *de Sanctis*, *cap.* 12. Tanner. 2. 2. *diſp.* 5. *q.* 2. *dub.* 1. *n.* 29. 19

Hinc habes, etiam adorationem non ſatis rectè
diuidi in internam, & externam, non enim externa
eſt completa adoratio, vt putarunt aliqui apud Vaſ-
quez *de ador. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 190. dicentes, adoratio-
nem pro obiecto habere etiam cultum interiorem,
qui fide, ſpe, & charitate Deo exhibetur. Quod ſi 20
D. Bonau. alicubi eam ſic accipit, loquitur initiatiuè,
nam apud eum adoratio completur aliquo externo
geſtu, vt obſeruauit Tanner. *num.* 30. ſic enim clatè
loquitur *in* 3. *diſt.* 9. *art.* 2. *q.* 3. & alibi, quem ſe-
quitur ipſe Tannerus cum Vaſquez *cap.* 4.

Potest ſanè diuidi in abſolutam, quæ alicui defertur ob aliquam eius excellentiam abſolutam; & in relatiuam, quæ defertur in ordine ad aliud, vt de Imaginibus dicam.

Dividitvr verò in Latriam, quæ eſt ſoli Deo
debita, in Duliam, quæ creaturæ intellectuali, &
Hiperduliam, quæ alicui excellenti viciniori Deo
defertur, vt dicam infrà, & hæc diſtinctio eſt à priori
ex obiecto, vt noat D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 25. *art.* 1. 21
& *quæſt.* 81 *art.* 4. & *quæſt.* 103. & communiter.

Qvæstio

QVÆSTIO II.

Quomodo CHRISTVS *adorandus, vt Deus eſt.*

22 NVSQVAM viſum eſſe controuerti, Deum adorandum, ſupponit *hac diſtinctione* Seraphicus, quod tamen alibi probarat: Sic probauit *ad 4. Luca, loco allegato,* ſuperiori quæſtione: *Dominum tuum adorabis, & illi ſoli ſerules.* Deuter.6. Iure quidem, ac meritò maxima ſubmiſſio eſt Deo Opt. Max. exhibenda, qualis nulli creaturæ eſt exhibenda, & hæc eſt Latria, de qua Patres ſeptimæ Synodi, & Auguſtinus intelligunt id Deuter. Ex quo etiam patet, hanc adorationem Filio Dei exhibendam, cùm ſit Deus.

23 QVÆSTIO verò eſt: an vt Deus cum Patre, & Spiritu ſancto vna adoratione ſit colendus, vel an, ratione plurium attributorum, & perſonarum, vel beneficiorum, ſit pluribus Latriis honorandus.

Antonius Corduba *lib. 1. quaſt. 5. dub. 2.* videtur aſſerere, ob diuerſa beneficia diuerſum quodque modum adorationis intra eandem tamen ſpeciem Deo deberi; Refert etiam Scotum differentem de hoc *diſt. 9. quaſt. vnica,* vbi quo ad eſſentiam & attributa, atque perſonas eſt problematicus; quoad beneficia verò non determinat, vt notat Fauentinus *diſp. 22. à num. 11.*

COMMVNIS verò Theologorum opinio eſt, vnicam Deo Latriam deberi ob quamcunque rationem: Ita Alenſis *3. part. quaſt. 30. in 1. art. 4. §. 2. & 3.* Gabriel. *ſuper canon. lect. 49. littera. M.* D. Bonauentura *diſt. 9. dub. 2. litt.* quos ſequuntur omes alij.

24 ASSERO primò cum hac ſententia, Deum vna adoratione colendum.

PROBATVR à S.Bonauentura ratione, qua nituntur Vaſquez *num. 5. & 7.* Faber *num. 12.* Caſpenſ. *num. 15.* qui eam Vaſquio adſcribit, Suarez, *diſp. 51. ſect. 3.* & alij, eam verò adhibet D.Thom. *2. 2. quaſt. 81. art. 3.* & Aleſ. *§. illo ſecundo, & §. 3.* ſumitur autem ex natura adorationis, prout fertur in obiectum: Adoratio enim eſt nota ſubmiſſionis, quæ reſpicit ſuperioris in dignitate excellentiam, & maieſtatem, ipſa ergo excellentia, & Maieſtas eſt, in quam fertur Adoratio, nec aliam rationem reſpicit in re, quam adoramus: Latriæ ergo adoratio fertur in Dei excellentiam, quæ cùm vna ſit, ſiue in ſe, quia eſt vna infinita perfectio Diuinæ eſſentiæ, & attributorum, atque perſonarum; atque eſt vnum primum principium omnium beneficiorum, ac rerum omnium, ad quod conſtituendum attributa concurrunt, potentia, ſapientia, bonitas, intellectus, voluntas, &c. Ergo, &c.

25 Ex his etiam deduco, varios actus exhibitos in honorem huius excellentiæ eſſe eiuſdem rationis ſub hoc reſpectu Latriæ, vt notat etiam Suarez *diſput. 51. ſect. 3.*

HIC autem cultus ſoli Deo debitus, conſiſtit in actu interiori, vt ſolus adoretur, vt Deus; quoad exteriorem verò oportet, vt exprimant eum ſummum, v. g. nominando illum Deum Primum Principium, offerendo ei ſacrificium, quod ex vſu antiquo eſt honor Deo ſoli debitus; vt colligitur *ex cap. 14. Act.* vbi Laodiceni credentes, Paulum, & Barnabam eſſe Deos, voluerunt eis offerre ſacrificia, vt notat S.Doctor *diſt. 9. dub. 1. litt.* & *q. 1. ad 3.*

ASSERO, Chriſtum hunc in diuina, & humana 26
natura ſubſiſtentem, adorandum Latria: Eſt abſque controuerſia, vt monet Lugo *diſp. 34.*

PROBATVR primò à Seraphico Doctore *in 3. diſtinct. 9. quaſt. 1. ad 5.* ratione, quæ eſt fidei fundamentum. Adoratio enim Latriæ tendit in Deum; ſed Chriſtus eſt Deus, nempe ſecunda perſona Diuina, vt dicitur Ioan. 1. *VERBVM CARO FACTVM EST.* Ideò hæc veritas definita eſt in Concilio Epheſ. *can. 6.* & in epiſtola Concilij Alexandrini ibi recepta, & in quinta Synodo *collat. 8. can. 9.* & in ſeptima Synodo *act. 6. tom. 5.* Quare Concilium Epheſinum *anathemate 8* eodem Seraphici fundamento definit: *Si quis audet dicere, aſſumptum hominem coadorari oportere Dei Verbo, quaſi alterum alteri, & non potius vna adoratione honorificat Emmanuelem, ſecundum quod eſt factum caro Verbum, anathema ſit.*

PROBATVR deinde multis Scripturis à D. Bona- 27
uentura.

PRIMA eſt Ioan. 5. *Vt omnes honorificent Filium, ſicut honorificant Patrem.* Vbi S.Doctor ex D. Auguſtino tract. 29. in Ioan. ait: *Eum honorificari ſic exhibendo & honorem æqualem Patri, quia æqualis eſt ille.*

SECVNDA *Ioan. 9.* vbi Chriſtus dixit cæco illi Celidonio iam illuminato: *Credis in Filium Dei? Reſpondit ille: Quis eſt, Domine: Et vidiſti eum, & qui loquitur tecum ipſe eſt: Ille procidens adorauit eum.* Vbi S.Bonauentura lota facie cordis ſcilicet in Siloë, & mundata conſcientia agnoſcens illum, non Filium hominis tantùm, ſed & Filium Dei, qui carnem ſuſceperat, adorauit: Ità S.Doctor ex D.Auguſtino *tract. 44 in Ioan.*

TERTIA eſt *Ioan. 20.* Confeſſio Thomæ: *Do- 28
minus meus, & Deus meus,* vbi allegat Chryſoſtomum ibi exponentem, & D. Auguſtin. *tract. 121.* Gregor. *homil. 26. in Euang.* Ipſum vide.

QVARTA eſt Hebr. 1. *Et cùm iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: & adorent eum omnes Angeli Dei,* qua S. Doctor *in Medit. vita Chriſti, cap. 7.* id probat, & *cap. 9.* affert adorationem Magorum.

Ex his deduco cum D.Bonauentura *loco citato,* 29
& in corpore, etiam Chriſtum hominem hunc adorandum Latria, continet enim ſuppoſitum Diuinum, & hoc definitum eſt in CC. citatis contra Neſtorium, qui duas perſonas faciebat, & quidem humanam coadorandam: Concilia verò negant, illam perſonam coadorandam, ſed illam eſſe, quæ eſt adoranda, cùm ſit vnica Diuina ſubſtantialiter.

QVÆSTIO III.

An Sanctiſſima CHRISTI *Humanitas in Verbo adoranda ſit Latria.*

D.Bonau. diſt. 9 q. 1.
D.Thom. q. 25. art. 2.

OPORTET prælibare ex D.Bonauentura *in cor-* 30
pore, quem imitatur Marſilius *in 3. quaſt. 8. art. 2.* Vaſquez *diſput. 95. cap. 1.* hanc quæſtionem non eſſe: an per communicationem idiomatum adoranda ſit humanitas Latriâ; non enim de naturis in abſtracto ſit communicatio idiomatum, neque in hoc ſenſu locuti ſunt PP. & CC. vt putant Mo-

dernorum nonnulli, atque infrà oſtendam: Eſt igitur quæſtio: an humanitas in Verbo ſit adoranda Latriâ.

OMITTO errorem Vviclephi, quem refert Vvaldenſis *tom.* 1. *doctrinalis fidei, art.* 3. *cap.* 99. dicentis, Chriſti humanitatem, etiam dimiſſam, adorandam fore Latriâ.

FVIT Lambertus Daneres Calviniſta, negans humanitati Chriſti, vnitæ Verbo, adorationem Latriæ, quia ſcilicet creatura eſt.

31 INTER Catholicos verò opinio eſt, humanitatem Chriſti adorandam Latria latiori: Ita Alenſis 3. *part. quæſt.* 30. *art.* 2. & citat Rabanum: Idem Alenſ. 4. *part. quæſt.* 2. *memb.* 3. *art.* 1. *ad vltimum*, adorationem debitam humanitati appellat Hyperduliam: Cum eo ſunt Gabriel. 3. *diſt.* 9. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 3. & 4. & *in can. lect.* 50. Corduba *lib.* 1. *q.* 5. *dub.* 3. Paludanus *in* 3. *diſt.* 9. *quæſt.* 1. *art.* 3. eam refert S. Bonauentura *in corpore*. Citantur à Maſtrio, alij antiquiores, ſed immeritò.

32 VERA ſententia eſt, humanitatem pretioſiſſimam Domini Ieſu adorandam eſſe Latriâ: Ita D. Bonau. & D. Thom. *loco citato*, vbi Thomiſtæ, Henricus *quodl.* 10. *quæſt.* 6. Magiſter *in* 3. *diſt.* 9. vbi Albertus *art.* 9. Richard. *art.* 2. *quæſt.* 1. Scotus *quæſt.* 1. §. *De tertio articulo*, Durandus *quæſt.* 2. *num.* 7. Argentina *art.* 1. Capreolus *quæſt.* 1. *art.* 1. *concl.* 1. Almain. *q.* 1. qui ſententiam Alenſis, & Gabrielis in bonam frugem reuocat, Maior *quæſt.* 1. *concl.* 4. Marſil. *in.* 3. *quæſt.* 8. *artic.* 2. *concl.* 1. & 2. Thomas Vvaldenſis *tom.* 3. *cap.* 119. Suarez *diſput.* 53. *ſect.* 2. Valentia *quæſt.* 24. *punct.* 1. Vaſquez *diſp.* 95. *cap.* 2. Fauentinus *in* 3. *diſputat.* 22. *cap.* 3. Morandus *quæſt.* 54. Caſpenſ. *diſp.* 15. *ſect.* 3. Tanner. *diſput.* 7. *quæſt.* 7. Matthæus Ferebius *in* 3. *diſt.* 9. *in quæſtione*, Maſtr. *diſput.* 2. *quæſt.* 9. allegans Scholas Thomiſtarum, Scotiſtarum, & Neutralium, Tanner. 2. 2. *diſp.* 5. *quæſt.* 2. *dub.* 1.

33 ASSERO cum hac ſententia, Chriſti Sanctiſſimam humanitatem eſſe cultu Latriæ adorandam.

HANC dicit, & probat S. Doctor eſſe Patrum ſententiam: Eos refert Macrae. *diſput.* 53. *ſect.* 2. Primò quidem Concilium Alexandrinum *epiſtola ad Neſtorium*, quæ approbata eſt in Concilio Epheſino, eſtque decima inter epiſtolas Cyrilli, reprehendit aſſerentes: *Propter eum, qui hominem induit, veneror eum, qui indutus eſt*, & ſubdit: *Sed vnus intelligitur Chriſtus Ieſus Filius vnigenitus, qui vna adoratione cum carne propria adoratur.* Id, quod in octano anathematiſmo definitur, quem explicans Cyrillus *in Apologetico*, & *in libro declarationum*, ait: *Vtpote vnus exiſtens filius, ideſt Verbum Diuinum, non abſque ſua carne, ſed illa potius adorandus eſt.* Idipſum clarius dicit circa finem: Idem definitur in quinta Synodo Conſtantinop. *coll.* 8. *cap.* 9. in Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 5. & *can.* 6. vbi decernitur, Sacramentum Euchariſtiæ Latria adorandum eſſe ob præſentiam Diuinitatis.

34 HOC fundamentum iacit D. Bonauentura *in corpore*; nam diuerſus eſt modus proprietatum, & honoris, Chriſto exhibiti; nam proprietates, cum ſequantur naturam, manent diſtinctæ, ſicuti diſtinctæ manent in Chriſto naturæ: honor verò non reſpicit hanc partem, vel illam, ſed reſpicit ipſam perſonam. Vnde quamvis purpura non habet proprietates Regis abſolutè, communicat tamen in honore, & reuerentia, vt ait D. Auguſtinus *ſerm.* 58. *de verbis Domini*, & Magiſter *in littera*. Vnde quia vna eſt perſona Chriſti ſuſtentans vtramque naturam, vna adoratione Latriæ eſt adoranda, ſicut in vno homine adoratur caput, & manus, ac pedes.

Ex quo habes, alio modo humanitatem require- 35
re adorationem Latriæ: alio modo ipſum Verbum; nam Verbum exigit Latriam per ſe, humanitas autem ratione Verbi, vt docet Damaſcenus *lib.* 4. *de fide, cap.* 3.

PROBATVR deinde ex PP. D. Athanaſius *oratione* 5. *contra Arrianos*, & *lib. de Incarnatione Verbi*, poſt primum folium de Chriſti corpore ait, illud adoratione diuina coli.

EPIPHANIVS *in Ancorato*, poſt ſeptem folia ait: 36
Adoras Salvatorem incorporatum, aut non adoras? Quomodo verò non adorauero? Si enim non adorauero, non habebo vitam: Ecce igitur creaturam adoras ipſum corpus. Ingens autem veſania eſt eorum, qui talia dicunt: Nam Rex purpura indutus ab omnibus adoratur: Nunquid ergo purpura adoratur, aut Rex? Manifeſtum eſt quod Rex; coadoratur autem cum ipſo etiam purpura, quam geſtat; vbi autem Rex hanc exuit, & in locum repoſuit, non amplius veſtis purpura adoratur. Hæc ferè recitat S. Bonauentura *in corpore*, etiam ex D. Auguſtino *ſerm.* 38. *de Verbis Domini*.

SENTENTIAM Epiphanij mutuatis ferè verbis deſumpſit Damaſcenus *lib.* 3. *de fide*, *cap.* 8. quem refert S. Doctor fundamento primo: *Chriſtus* (ait) *eſt perfectus Deus, & perfectus homo, quem adoramus vna adoratione cum Patre, & Spiritu ſancto, & incontaminata carne eius*, & lib. 4. cap. 3. *Et oratione* 1. *de Imaginibus*, idem docet.

AFFERT autem aliud appoſitiſſimum exem- 37
plum ferri igniti, quod (inquit) timeo tangere propter ignem coniunctum, atque ſimul fugio ferrum, & ignem: Ferro comparat ipſe humanitatem; igni verò Deitatem: Hoc affert S. Doctor *fundamento tertio*.

OPPORTVNE autem D. Bonauentura cum Damaſceno vtitur verbo timoris in adoratione Latriæ explicanda; nam Latria componitur ex λα quæ in compoſitione ſignificat vehementiam, & verbo τρέω *Treuo*, quod tremo, aut metuo ſignificat, vt notant aliqui apud Vaſquez *diſp.* 93. *num.* 5.

IDIPSVM docet Cyrillus in Scholiis de Incarnatione *cap.* 49. & *lib.* 1. *ad Reginas*, paululum à principio, vbi ex Athanaſio *libro de Incarnatione*, refert hæc verba, quæ modò non reperiuntur: *Confirmatur, etiam ipſum* (nempè Chriſtum) *eſſe Filium Dei, & Deum ſecundùm Spiritum, & Filium hominis ſecundùm carnem, non duas naturas vnum Filium; vnam, qua adoratur, & vnam, qua non adoratur, ſed vnam naturam Dei Verbi incarnatam, & adorabilem cum carne ſua, vnâ adoratione.*

Ex PP. Latinis, D. Auguſtinus in id Pſal. 98. 38
Adorate ſcabellum pedum eius, & ibidem Caſſiodorus, qui per ſcabellum intelligentes Chriſti humanitatem, dicunt, propter vnionem, quam habet cum Verbo ipſo, & deitate ſimul eadem adoratione eſſe venerandum: Eum refert S. Bonauent. *in* 2. *fundam.* Idem habetur in D. Ambroſ. *lib.* 3. *de Spiritu ſancto, cap.* 12.

RESPONDET Gabriel, ideò Damaſcenum, & alios dixiſſe, vna adoratione humanitatem cum Verbo colendam, non quod ipſa quoque adoretur, & cum eo ſit terminus adorationis, ſed quia vna, & eadem perſona, ſubſiſtens in natura humana, & Diuina, adoratur vnâ adoratione.

CONTRA; nam PP. clarè aſſerunt, non tantùm 39
perſonam in duabus naturis, ſed naturam, carnémque ſimul cum Verbo adorari: Addunt etiam, adorari

rari

rari ſicut purpuram, & thronum Regis, quæ coniuncta Regi adorantur: ſeparata verò, non ampliùs coluntur: Ea quo etiam patet, non loqui Patres de adoratione per communicationem idiomatum; nam purpura hoc modo non adoratur in Rege, eò quòd Rex adoretur, ſed adoratur tanquam aliquid illius.

Recentiores aliqui dicunt, hoc non eſſe definitum à CC. & PP. quia ſolùm contendebant contra Neſtorium, non eſſe diuidendum Chriſtum in duas perſonas, non autem non eſſe adorandam in ipſo vtramque naturam eâdem adoratione.

40 Falli eos tamen, ait Vaſquez *num.* 11. quia Neſtorius duo dicebat, nempè in Chriſto eſſe duas perſonas: Secundò duas adorationes ei exhibendas: Ideò in Concilio Epheſ. *anathemat.* 8. illius epiſtolæ decimæ Cyrilli damnatur; qui dicerit (ſcilicet cum Neſtorio) vnum cum alio adorari, & qui non vna adoratione adorat Verbum cum carne ſua: Itaque Concilia definiunt & vnitatem perſonæ in Chriſto, & vnitatem adorationis.

41 Hic obſerua in PP. & Conciliis allegatis, non admittere in Chriſto ratione perſonæ coadorari, ne cum Neſtorio appareant duæ perſonæ: Altera diuina adorata: altera Humana coadorata; at verò in humanitate admitti humanitatem coadorari cum Verbo, quia adoratur, vt cum Verbo eſt coniuncta: Ita etiam D. Bonauentura *diſtinct.* 9. *quæſt.* 1. *ad* 5. quem ſequitur Maſtrius *num.* 213. Tanner. 2. 2. *d.* 5. *quæſt.* 2. *dub.* 2. Suarez *diſput.* 55. *ſect.* 2. aduertentes, hunc modum non damnari in Concilio Epheſ. *cap.* 8. vt malè putat Faber *diſput.* 22. *cap.* 3. ſolùm enim damnat in ſenſu Neſtorij, volentis, coadorandam aliâ adoratione, vt perſonam diſtinctam à Verbo, & ſolùm per gratiam vnitam, ait enim: *Si quis audet dicere, aſſumptum hominem coadorari oportere Dei Verbo, quaſi alterum alteri, & non potius vnâ adoratione honorificat Emmanuelem, ſecundùm quod caro factum; anathema ſit.* Imò in noſtro ſenſu idem tenet Epiphanius *in Ancborato*, circa medium, & communiter TT. vt ait Maſtrius *num.* 214.

42 Tandem Scripturæ allatæ *quæſtione præcedenti*, hoc probant, nempè humanitatem adorari Latriâ; nam Cæcus, Magi, & alij adorarunt etiam hominem illum, carnem illam, illamque animam, vt Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 5. indicauit, tametſi apertè de perſona loqui videatur: Licèt autem primaria intentione adoratio tenderet in perſonam, tamen conſequenter tendebat in humanitatem; ordine verò executionis circa ipſam humanitatem proximè verſabatur adoratio, ſicut fertur in purpuram Regis.

43 Hinc S. Bonauentura *in corpore*, elicit rationem: Adoratio eſt exhibitio reuerentiæ erga perſonam ob aliquam excellentiam; ita tamen, vt partes eius eâdem veneratione colantur, non per accidens: Sic adoramus Pontificem deoſculando pedem, & calceum, quo actu coadoramus cum perſona Papæ primò pedem, imò & ſecundò calceum, ſic igitur qui adorat Chriſtum, vt Deum hominem, eâdem ratione adorat humanitatem eius.

Incautè tamen, vt monet Suarez, locutus eſt Durandus dicens, adorandam humanitatem per accidens, ſicut cenſuit, per accidens vnitam Verbo, eſt enim adoranda per ſe, vt ſubſtantialiter vnita, & altiùs, quam purpura Regis accidentaliter coniuncta.

44 At Vaſquez *num.* 14. licèt cum omnibus Theologis reprehendat modum dicendi Durandi quoad vnionem, quæ ſubſtantialis eſt, tamen dicit, non ob id eum aſſerere humanitatem per accidens adorandam Latriâ; nam idem ſentit de partibus ſubſtantialibus, vt pede, &c. Neque enim ea ſola mouentur per accidens motu alterius, quæ illi ſunt vnita accidentaliter, vt Muſica ad motum Petri, ſed etiam partes ſubſtantiales Petri, vt manus, &c. vt habet Ariſtot. 5. *Phyſ. cap.* 1.

Qvamvis autem hæc admitterentur, tamen cautius loquendum, & potius dic adorari humanitatem ex conſequenti, vt loquitur S. Doctor *ad* 5. Richard. *ad* 1. Argentina ſuprà.

Neqve verò admitto comparationem illam Vaſquez; nam pes, & manus mouentur per accidens tantùm denominatiuè, non autem formaliter; nam is, qui currit, dicitur perſona Petri, attamen etiam pes mouetur, non per accidens: Eſto autem; attamen non benè applicatur humanitati, vt putat etiam Vaſquez, nam humanitas adoratur ſub ea ratione, ſub qua habet ordinem ad Verbum; hunc autem ordinem dicit ſubſtantialem, & per ſe: Quin etiam, cùm adoratio tendat primò in perſonam, quæ eſt inſignita excellentiis; perſona autem totum continet, vt obiectum illius reuerentiæ, & hoc per ſe, ſic in Chriſto adoranda; nam ideò dicitur à PP. humanitas coadorari cum Verbo, tanquam ſanè pars, non quidem integralis, ſed conſtitutiua eſſentialis Chriſti, qui intrinſecè dicit duas naturas in vna perſona, vt docet S. Doctor, & tandem fateri cogetur Vaſquez inuitus *cap.* 3. 45

Hoc autem argumento, quod eſt vltimum Seraphici fundamentum, vrgeo: Non minus intimè vnitur Verbum carni Chriſti, quàm ipſa anima vnitur eidem carni Chriſti: ſed ex vnione animæ cum carne adoratur caro, animæ vnita eâdem adoratione, qua adoratur & anima, & hoc non adoratione per accidens: Ergo eodem modo & adoratur caro vnita Verbo. 46

Hoc argumentum eſt D. Cyrilli *in defenſione* 81, *anathematis*, circa medium, vbi ait: *Dei Verbum ita adorari cum carne ſua, ſicut animam hominis cum corpore ſuo*, & ſubdit: *Vna autem appellatione, quod ex vtriſque conſtat, appellatur animal.* Ac ſi diceret: Illud vnum animal rationale eſt totum, quod adoratur; corpus verò illius adoratur, vt pars illius ſimul cum eo, vt notat etiam Vaſquez *num.* 14.

Respondet Vaſquez *num.* 17. rectè quidem adorari per ſe, non modò totum, ſed illam partem, cui primò conuenit excellentia, quæ eſt ratio adorationis exhibendæ, & ita Deitas eſt per ſe adorabilis in Chriſto; ſicut anima in corpore in adoratione totius; at verò in Chriſto ratio huius adorationis eſt ab excellentia Deitatis, non autem humanitatis, ideò non eſt par. 47

Enim verò D. Cyrillus ponit comparationem animæ, & corporis cum Verbo, Deitate, & Humanitate, & dicit, eodem modo ſimul coadorari vnum, ſicut & alterum ratione vnionis, quæ arctiſſima eſt etiam in Chriſto cum carne, licèt ſit alterius rationis ab vnione animæ cum corpore: Ideò enim dicitur, Ioan. 1. *VERBVM CARO FACTVM EST*, vt docet D. Bonau. *ad eum locum.* Et in ſymbolo Athanaſij dicitur: *Sicut anima rationalis, & caro vnus eſt homo, ita Deus, & homo, vnus eſt Chriſtus.*

Qvod autem Verbum habeat eam excellentiam, non obeſt; nam ex vnione communicatur Humanitati, non enim neceſſarium eſt, vt formaliter ſit in humanitate: honor enim non habet obiectum Phyſicum nudum, ſed morale: Sicut igitur meritum 48

humani

humanitatis ex vnione ad Verbom eſt infinitum, & eius operationes dicuntur per ſe infiniti valoris; ita & infinitum honorem ex eadem vnione per ſe exiget. Comparatio autem eſt bona in via Vaſquez, qui ea anima, & motu arguit idem in caſu noſtro, vt vidimus. Quamvis hæc ſimilitudo ſit manca, nam poſſemus ſic arguere ad hominem contra illud: Ità ſe habent partes ad totum in motu, ſicut in adoratione, ea Vaſquez *num.* 13. Sed omnes, & ſingulæ partes in motu moouentur per accidens ad motum totius, ea Ariſtot. 5. *Phyſic. cap.* 1. Ergo & in adoratione omnes partes ita ſe habent; Ergo in adoratione hominis adorabitur per accidens etiam anima; ſicut per accidens mouetur ad motum totins.

49 Obiicies primò, Lucæ 4. ex Deuter. 6. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſerviet*: Ergo cùm humanitas non ſit Deus, non eſt adoranda Latriâ. Hic eſt aduerſariorum Achilles.

Respondet D. Bonauentura, non excludi humanitatem Chriſti, quæ eſt pars Chriſti Dei hominis; ſicoti cùm dicitur, ſolus Petrus eſt in hoc cubiculo, non excluditur eius manus, vel brachium; ſic cùm dicitur, ſolus Deus eſt adorandus Latriâ, non eacluditur Humanitas, quia homana natura, & Diuina in vnam concurrunt perſonam. Vnde hæc adoratio non ponit adorationem diſcretam ab illa, vt dicunt CC. & PP. Hoc ſanè id ſolùm efficit, vt docet S. Doctor *in corpore*, & poſt eum Vaſquez *num.* 21. vt ea adoratio ea affectu Latriæ profecta non feratur primò in humanitatem, ſed in Deitatem, & in perſonam Verbi. Nihil tamen obeſt, quin conſequenter in eam tendat, tanquam in partem Chriſti.

50 Obiicias ſecundò D. Auguſt. *lib.* 10. *de ciuit. cap.* 20. vbi loquitur de Chriſto: *Cùm in forma Dei ſacrificium cum Patre ſumat, cum quo & vnus eſt Deus, tamen in forma ſerui maluit ſacrificium eſſe, quàm ſumere.* Et ibidem: *Quis ſacrificandum cenſuit, niſi ei, quem Deum, aut ſciuit, aut putauit, aut finxit?* at humanitas non eſt Deus: Ergo illi non eſt ſacrificandum.

Respondet S. Doctor, hinc argui, non eſſe ſacrificandum humanitati per ſe, ſed provt eſt vnita Verbo, quia toti Chriſto ſacrificandum eſt. Vbi particula *per ſe* non negat id, quod ſuprà diximus, nempè adorandam per ſe, ideſt non per accidens, nam hic ſumitur per ſe humanitas, provt eſſet diuiſa à Verbo, non provt *per ſe* diſtinguitur à *per accidens*.

51 Ad id, quod dicitur, Chriſtum maluiſſe fieri ſacrificium, quàm recipere.

Respondet, id quidem maluiſſe Chriſtum, ne hinc erroris anſam arriperent exhibendo ſacrificium etiam aliis creaturis, dum viderent exhiberi illi homini, quem ignorabant Deitati vnitum. Cæterum humanitas ipſa merebatur ſanè Latriam, & ſacrificia. Hoc quidem negat Vaſquez *diſp.* 96. *cap.* 8. Suarez verò *diſput.* 53. *ſect.* 2. melius ait, offerri quidem ſacrificium Deo, ſed in humanitatem redundare, vt vnitam. Quod verò ait Maſtrius *num.* 219. poſſe offerri humanitati ſacrificium latè, vt incenſum; non ſtrictum, vt Miſſam; Iudicio legentis remitto, mihi ſanè non probatur; nam dum humanitas vnà cum Verbo ſumitur, debetur ratione eius ſacrificium proprium.

52 Obiicies tertiò Gloſſam quandam ad id Pſal. 98. *Adorate ſcabellum pedum eius. Caro Chriſti non eſt adoranda illa adoratione Latria, quæ ſoli Deo debetur, ſed Duliâ illâ, qua dignior eſt.*

Fateor, me hanc Gloſſam non inuenire. Imò Interlinearis, & ordinaria pro nobis ſunt, ideò Recentioris alicuius putatur, nec multum æſtimanda eſt, vt ait Vaſquez *num.* 22.

Respondet tamen S. Bonauent. eam Gloſſam aſſerere, nudam humanitatem non eſſe ſic adorandam, & hoc eſſe, quod dicit D. Auguſt. ſerm. 58. citato: *Si hominem ſeparaueris à Deo, illi nunquam credo, nec ſeruio*, hoc autem non obſtat, quin vt vnita adoranda ſit Latriâ. Vnde Damaſcenus lib. 4. fidei, cap. 3. ait: *Non nudam carnem adoramus, ſed vt vnitam Deitati, in vnam hypoſtaſim Dei Verbi.*

Obiicias quartò. Humanitas, licèt vnita, non exit terminos creaturæ: Ergo nec reuerentia ei debita debet erumpere è finibus eius, quæ creaturæ exhibetur. 53

Respondet S. Doctor, humanitatem non exire vltra terminos creaturæ ratione ſui, ſed quia vnitur hypoſtaſi Verbi, cui debetur vnicus honor in quacumque ſit natura, ideò Latria eſt ei exhibenda, vt aſſociatiuè. Ita reſpondent etiam Scotus *loco cit.* & Maſtrius.

Obiicias quintò. Minori minor eſt reuerentia exhibenda; ſed Humanitas eſt minor Deo: Ergo. 54

Respondetur, Maiorem eſſe veram, dum ij, quibus exhibetur reuerentia, ſunt diuerſæ perſonæ diſtantes dignitate, tunc enim ſunt diuerſorum honorum ſuſceptibiles; iam verò hic eſt vna perſona in duabus naturis, ideò vnicus ei honor debetur in quacumque natura ſit; ſicut honor Regi debetur in quocumque ſit indumento. Honor enim naturam reſpicit digniorem, & per conſequens illud, quod eſt ſibi adnexum: Sic caro viri ſancti honorari debet ſecundùm dignitatem animæ, non ſecundùm ignobilitatem propriæ naturæ.

Obiicies ſextò. Nullius eſt adorari Latriâ, cuius eſt adorare alium: ſed Humanitas adorat Deum: Ergo. Maior probatur, quia Latria dicit ſeruitutem Domino ſupremo. 55

Respondet D. Bonauentura, Chriſtum non eſſe mancipium: vide *diſp.* 21. *quæſt.* 4. Deinde, licèt ipſa adoraret, tamen, vt vnita Verbo, exigit ratione dignitatis vnionis illam Latriam.

Obiicies vltimò. Humanitas dicenda non eſt æterna ex eo, quod eſt vnita Deitati: Ergo nec adoranda Latriâ ex vnione.

Respondet S. Bonauentura *in corpore*, diuerſam eſſe rationem, nam prædicatio abſtracta dicit formaliter eſſe naturæ talis; at adoratio eſt honor moralis, qui datur vni propter aliud. 56

QVÆSTIO IV.

An Humanitati CHRISTI *ſolitariæ cultus adorationis ſit exhibendus.*

{ D. Bonau. loco cit.

Theologi adeò calamos ad limulas acuerunt, vt crinem, etiam filo graciliorem, diuidant. Quamvis igitur Humanitas Chriſti Latriæ cultu ſit excolenda in Verbo, nec ab eo ſit ſeparabilis; tamen Metaphyſicè eam abſtrahentes, conſiderant, & diſputant: an aliquo adorationis cultu ſit decoranda præciſè. 57

Prima

Prima opinio aſſerit, poſſe cultu inferiori ipsâ Latriâ ſic coli: Ità Scotus *in 3. diſtinct. 9. quaſt. 1. §. Praſtat vna, & §. ſequenti*, Durandus *quaſt. 3. num. 7.* Paludanus *quaſt. 2.* Almainus *quaſt. prima concl. 4.* Henricus *quodl. 10. quaſt. 6.* Picus Mirandul. *in Apologia, quaſt. 3.* Caniſius *lib. 5. de B. Virgine, cap. 15. §. Verum ad hyperduliam*, Corduba *lib. 1. quaſt. 5. dub. 3. p. 4.* Gabriel. *locis adductis* initio quæſtionis ſuperioris, quos ſequitur Suarez *diſp. 53. ſect. 3.* adducens D.Thom. *quaſt. 25. artic. 2. ad 3.* Faventinus *diſput. 25, cap. 4.* Maſtrius *diſp. 2. num. 2.* adducens Tannerum 2.2. *diſp. 5. quaſt. 2.* Mæracium *diſput. 52. ſect. 3.* Morandum *quaſt. 54.* Amicum, Arriagam, Averſam, Granadum, D.Thom. *loco cit.* S.Doctor *diſt. 9. quaſt. 2.* Scotum *ibi, quaſt. vnica*, eiuſque expoſitores veteres, & modernos: Subſcribit Fulienſ. *cap. 20. reſol 3.*

58 Hi tamen variè explicant ſententiam iſtam: Caietanus, Corduba, & Caniſius dicunt, Eccleſiam quidem meritò abſtinere ab hoc modo adorationis externo, ne detur occaſio Neſtorianis diuidendi Chriſtum; nil tamen obeſſe, quin interiori affectu eam oremus, inuocemus, adoremus, & hoc ferè ait etiam Tannerus *dub. 2. num. 15.*

Alii verò penitus aſſerunt, poſſe humanitatem Chriſti, peculiari adoratione excludente Verbum, coli: Ità Paludanus, Henricus, & Almainus. 1.

Alii verò dicunt, Humanitatem Chriſti ſpeciali cultu poſſe honorari, ſi conſideretur ſolùm ſanctificatâ gratiâ habituali, & aliis donis creatis, non tamen vnione: Ità Scotus, Durandus, Marſilius, & Gabriel. Hi tamen modi in re idem ſentiunt, & vix primus modus aliqualiter recedit, vt patet.

59 Secunda ſententia negat, adorationem Humanitati præcisè exhibendam: D.Bonau. *diſtinct. 9. quaſt. 1. in corpore*, vbi docet Humanitati Chriſti ſecundùm ſe cum donis aliis gratiæ conſideratæ debere Duliæ tantùm adorationem, ſi tamen eſſet reipſa ſeparata à Verbo: at quia coniuncta ſemper eſt, ſic eam eſſe perpetuò apprehendendam, & ſimul cum Verbo Latria adorandam: Sequuntur Vualdenſis *tom. 3. cap. 119.* prope finem, Catherinus *opuſcule de adoratione Imaginum, col. 4.* Claudius Sainctes *de rebus Euchariſtia, repet. 9. cap. 3.* multò ante medium, Clictoveus *lib. 2. de Euchariſtia, cap. 10. n. 5. & 6.* Vaſquez *diſp. 96. cap. 4.* qui addit, ſibi fauere etiam Maiorem *eadem diſt. 9. quaſt. 2. ad 4. concl. 4.* Richard. *art. 2. quaſt. 1. ad 2.* Albert. *eadem diſt. 9.* ſequuntur Valentia, Raguſa, Lugo, Paſqualigo, *diſp. 102.* Orlandus, Caſpenſ. & alij.

Hi omnes, præcipuè S.Bonauentura, non dicunt tantùm, frequentius humanitatem Chriſti adorari ſolâ Latriâ cum Verbo, vt aliqui moderni opponunt; ſed aſſerunt omnino, ſolâ Latriâ adorandam, quia vnita: Et concludit S.Doctor in hoc totam quæſtionem reſolutam eſſe.

60 Assero cum hac ſententia, nunquam Chriſti Humanitatem eſſe ſolitariè adorandam, ſed ſemper cum Verbo cultu latriæ.

Vasquez enititur, vt oſtendat id à Conciliis & Patribus aſſertum eſſe.

Hoc ſanè videtur aſtrui in Concilio V. Conſtantinopol. *collat. 8. can. 9.* vbi definitur: *Si quis in duabus naturis adorari dicit Chriſtum, ex quo duas adorationes introducit ſeparatim Deo Verbo, & ſeparatim homini, ſed non vna adoratione Deum Verbum incarnatum cum ſua carne adorat, ſicut ab initio Dei Eccleſia traditum eſt, talis anathema ſit.*

Huic reſpondent aduerſarij, Concilium agere contra Neſtorium, qui duas perſonas inducebat adorandas, & negabat, poſſe vna adoratione coli, ſed alteram, nempe Diuinam, Latriâ: Alteram, nempè humanam, Duliâ colendam. 61

Hoc tamen effugium refellitur à Vaſquez; nam Concilium damnat adorationes duas, duabus exhibitas naturis, & ideò cùm damnat geminam adorationem ſeparatam, Deo ſcilicet Verbo, & ſeparatim homini exhibendam, intelligit pro homine naturam ſupra relatam: Multa alia vide in Vaſquez, quæ non admodum efficaciter probant hanc noſtram aſſertionem, ſed ſolùm contra Neſtorium, vt patet, & monent Doctores allati *quaſt. præcedenti.*

Probatur ſecundò à D. Bonauentura *quaſt. hac, ad 3.* ex D.Auguſt. de Verbis Domini, ſerm. 58. vbi ait: *Si hominem ſeparaueris à Deo, illi nunquam credo, nec ſeruio.* Vbi aduerte, negari illi omnem adorationem, quæ ſub nomine ſeruitutis Græcè conuenit, vt initio diſputationis dixi: Alios PP. vide in Vaſquez *cap. 6.* 62

Probatur tertiò ratione S.Bonauenturæ, quæ habetur *in corpore*. Quando humanitas præciſe adoratur, non adorato Verbo, aut cogitatur ſine illo cum ſolis donis gratiæ habitualis, & ſimilibus; aut cum illo coniuncta: Si coniuncta; cùm hoc pacto apprehendatur tanquam pars, adoratio reſpicere debet totum ſuppoſitum, & ratione ipſius etiam humanitatem, vt aliquid ipſius: Si verò apprehenditur ſeiuncta à Verbo, incongruè ſanè, & chimericè adoratur, quia licèt habeat naturam ſuam realiter diſtinctam; tamen, cùm excellentia eius realis maxima ſit in vnione ad Verbum, inhonorata relinquitur, ſi nuda honoretur titulo inferiori, ſicut ſi quis Regem, qui eſt etiam Comes, honoraret ſolum vt Comitem: Ergo cùm humanitas ſit Verbo coniuncta, vnde ſuam maximam trahit excellentiam, hoc pacto ſemper eſt adoranda. 63

Hac ratione latè Vaſquez *cap. 7.* qui aliam addit ex verbis S.Doctoris deductam; nam cum apprehendimus humanitatem, non poſſumus eam non conſiderare vnitam Verbo: Ergo non poſſumus non venerari vnitam Verbo.

Obiiciunt verò: Humanitas Chriſti, præciſa à Verbo, eſt excellentior omnibus Sanctis: ſed his debetur Dulia: Ergo illi humanitati perfectiſſima, quæ eſt Hyperdulia. 64

Respondet Vaſquez *num. 65.* ex D. Bonauentura *in corpore*, licèt humanitas ſit excellens, tamen non poteſt ſeparari à Verbo, ideò neque ſine eo adorari.

Maſtrius inſiſtit, poſſe; ſicut laudatur, vt creatura eſt, & illi diſtincta munera Magi obtulere: Fateor cum S.Bonauentura, poſſe præſcindi metaphyſicè, non tamen id fieri debere practicè.

Obiicit deinde Scotus *diſt. 9. quaſt. vnica*, & Faber *diſput. 22. num. 26.* Pura creatura non potuit reparare hominem, quia non potuiſſet illum reſtituere ad illam excellentiam, quàm prius habuit, quod ſi id præſtitiſſet, teneretur ſeruire etiam illi creaturæ, quæ ſe redemiſſet, & ſic poſt redemptionem, teneretur ſeruire duobus, ideſt, Deo, & Creaturæ illi, quæ ſe redemit, cùm ante reparationem teneretur ſeruire Deo ſoli, & eſſet peioris conditionis: Arbitrantur verò eſſe argumentum S.Bonauenturæ. 65

Hæc ratio (ait Scotus, & Faber) ſi concludit, infert ipſi humanitati deberi cultum Latriæ, qui & Deo exhibetur.

Respondet Scotus, hanc rationem non con- 66

cludere

cludere, neceſſarium fuiſſe, vt Deus incarnaretur,
vt perfecte ſalvaret hominem: Probatur, quia ſi
pura creatura nos redemiſſet meritoriè, ei deb.te-
mus venerationem Hyperduliæ: Vnde modò non
ſequeretur, nos magis eſſe depreſſos, & peioris
conditionis, quàm ante, ſicuti nunc redempti à Filio
Dei contraximus obligationem ſeruiendi Humanita-
ti Chriſti, & B. Virgini adoratione Hyperduliæ: Eſſe-
mus autem peioris conditionis, ſi teneremur ſeruire
Latriâ illi creaturæ.

67 Hæc tamen friuola ſunt; nam S. Doctor non ar-
guit eo modo: Quærit enim, an aliqua pura creatu-
ra potuerit ſatisfacere pro toto genere humano; &
reſpondet, non poſſe: Hoc autem poſtquam proba-
uit. Tandem *in corpore*, dicit: *Aut, ſi hoc poſſet, non
deceret, eò quòd naturam humanam in ſtatum priſti-
num non reuocaret; eſſet enim ex hoc ſubiecta alij ge-
nere creaturæ.* Ecce S. Doctor non aſſumit hoc me-
dium ad probandum neceſſitatem Incarnationis, ſed
ſolam decentiam, quam hinc etiam Scotus fatetur
colligi, quia conueniens fuit, vt debeamus ſeruitu-
tem ex redemptione, quæ eſſet Hyperdulia, eidem
68 perſonæ, cui debemus etiam ſeruitutem ex creatio-
ne: Et hoc argumentum aſſomit etiam vltimo loco
in fundamentis, cùm enim ex inſufficientia creaturæ
oſtendiſſet, puram Creaturam non poſſe ſatisfacere
perfecte, atque adeò neceſſe eſſe, vt Deus incarnare-
tur, tandem aſſumit hoc medium, quia teneremur æ-
qualiter diligere creaturam illam ob beneficium re-
demptionis, ſicut teneremur diligere Deum ob
creationem: Impoſſibile autem eſt, nos ad hoc
obligari: Ergo impoſſibile fuit puram creaturam
ſatisfacere. Vbi nil de adoratione infert, ſed de
obligatione quoad quantitatem beneficij; poſſemus
autem æqualiter ob duo beneficia obligari duobus,
quorum alter tamen ſit altero honorabilior: Præ-
tereà *in corpore*, explicat quomodo hoc fundamen-
tum acceptetur, non enim omnia, quæ in argumen-
69 tis præmittit, acceptat *in corpore*: Sed fundamen-
ta corrigenda ſunt ad metam reſolutionis corporis;
in corpore autem acceptat ſolùm ad probandam
decentiam: Quare fruſtra Scotus, & Faber car-
punt D. Bonauenturam.

QVÆSTIO V.

An Sancti, & Angeli adorandi ſint.

D. Bonau. diſt. 9. quæſt 5.
D. Thom. quæſt. 25 art. 6.

70 PERANTIQVAM hæreſim negantium Sanctis,
& Angelis ſacrum cultum recenſent Contro-
uerſiſtæ, eamque adſcribunt Euſtatio Epiſcopo Se-
baſtiæ, Alphonſus de Caſtro *lib. aduerſus hæreſes*,
verbo *Sancti*, Prateolus verbo *Euſtachius*: Sed per-
antiquior fuit hic error, hunc enim Irenæus *lib. 3.*
cap. 20. Gnoſticis adſcribit, quos ſecuti ſunt Euno-
mius, apud Lindanum *dialogo* 2. & alij, quos refert
Vaſquez *diſput. 97. cap. 1.* Suarez *diſput. 52. ſect. 5.*
Certè multi tyranni cultum Sanctorum inſectati
ſunt, ex quibus primus fuit Iulianus Apoſtata, vt
referunt Cyrillus *lib. 6. cont. ipſum*, Nazianzenus
oratione 3. mox Leo Iſauricus, quem ſecutus eſt
Conſtantinus Copronymus, qui publico edicto om-
ni cultu Sanctorum populum interdixerunt, vt re-
fert Cedrenus in vitis ipſorum, & eſt apud Nice-
phorum *lib. 18.* in fine, è Suida.

HVNC errorem iam orco tumulatum excitauit
Vviclephus, vt refert Vvaldenſis *tom. 3. cap. 103.* 71
Eum ſecutus eſt Calvinus *lib. 1. Inſtit. cap. 1. §. 11.*
& *cap. 12.* cum ſuis, & Centuriatores *Centuria 1.*
lib. 2. cap. 4. qui Sanctorum cultores eſſe Idolatras
conclamant, in quo habuêre Magiſtros Iſauricum,
& Copronymum ſuprà, ac Mahumetanos.

ASSERO tamen cum Eccleſia Catholica, San-
ctos eſſe Dulia adorandos.

PROBATVR à D. Bonauentura primò hîc, *& in* 72
ſermone de decem præceptis, è Scriptura, qua recen-
ſentur homines adoraſſe Angelos, vel iuſtos: Sic
Geneſ. 18. *&* 19. Lot, & Abraham adorauerunt An-
gelos, & Ioſue 5. Angelum adorauit, *Iudicum* 13.
Manue, & vxor eius. *Numer.* 22. Balaam Angelos
adorauerunt: Sic 1. *Reg.* 25. Saul adorauit Samue-
lem, *&* 3 *Reg.* 18. Abdias adorauit Eliam, *&* 4.
Reg. 1. Quinquagenarius Eliam eundem adorauit,
& hic erat vir timens Deum, vt patet: *&* 4. *Reg.* 2.
Filij Prophetarum adorauerunt Eliſæum.

HÆC aſſertio definita eſt à Fœlice primo cum
Concilio Romano *in epiſt. 2. decretali*, & in Concilio
Gangrenſi *can* 20. vbi definitur: *Si quis Sanctorum
memorias contemnendas putauerit; anathema ſit*, &
in ſeptima Synodo Nicæna II. *actione* 2. in epiſto-
la Adriani I. ad Conſtantinum, & Irenem. *& act.* 3.
in epiſtola Theodori: *& act.* 4. in dialogo Leontij,
*& in epiſtola Germani Patriarchæ, & act. 7. in defini-
tione fidei*, & in Concil. Tridentin. *ſeſſ. 25. cap. de
Inuocatione, & Veneratione Sanctorum.* Denique
Concilia illa, quæ ſeferam pro cultu Imagi-
num, *quæſtione* 15. à fortiori cultum Sanctorum
aſtruunt.

TANDEM Patres id acclamant.

Ex Græcis Iuſtinus *in 2. Apologetico, pag. 2.* Ori- 73
genes *homil. 3 in diuerſos*, Euſebius *lib. 13. de præpar.
Euang. cap. 7.* Athanaſius *lib. de Virginitate*, circa
finem, Baſilius *Oratione in S. Mammantem*, & *Ora-
tione 40. Martyrum*, Nazianzenus *Oratione* 3. Ny-
ſſenus *Oratione de S. Theodoro martyre*, Epiphanius
hæreſi 79. Chryſoſtomus *homil. de ſanctis Iuuentio,
& Maximo*, Cyrillus *lib. 6. in Iulianum*, Theodo-
retus *lib. 8. Græcanicarum affect.* Damaſcenus 4. *de
fide, cap. 16. & 17.*

Ex Latinis verò Tertullianus *lib. de Corona mili-
tis*, Cyprianus *epiſt.* 34. Ambroſius, Hieronymus
epiſtola 53. Auguſtinus *ſerm. primo de Sanctis, Petro,
& Paulo*, & *epiſtola* 4. & *libro 20. contra Fauſtum,
cap. 21.* Bernardus, ſermone in Apocal. 12. ad ea ver-
ba: *Signum magnum apparuit.* Vide Vaſquez *cap. 2.
diſp. 97.*

PROBATVR tertiò ratione D. Bonauenturæ *ſerm.* 74
2. de decem præceptis, & *ad cap. 12. Ioan.* ad ea ver-
ba: *Honorificabit eum Pater meus*, & ſerm. de SS.
Philippo, & Iacobo Apoſtolis, vbi vtitur themate,
Pſal. 138. *Nimis honorati ſunt amici tui Deus*, &
ſerm. de vno Martyre, vbi adhibet id pſal. 8. *Glo-
ria, & honore coronaſti eum*, & id 1. Reg. 2. *Qui ho-
norificabit me, glorificabo eum.* Honor debetur vir-
tuti ex Ariſtot. 1. *Eth. cap. 5. & lib. 4. cap. 3.* & aliis
etiam excellentiis: præcipuè enim coluntur Poteſtas,
Sapientia, & Sanctitas: Sed Sancti in his fuere ex-
cellentes: Ergo honorandi.

VRGET verò *ſermone prædicto de vno Martyre.* 75
Quantò altioris ordinis eſt excellentia perſonæ, tan-
tò excelſior illi cultus debetur, at Sancti ſunt altio-
ris ordinis excellentiâ præditi, quàm Reges, cùm
ſint Principes in cœlo, vel Filij Dei, & hæredes re-
gni cœleſtis, ſi inter nos degunt: Ergo altior cultus
eis exhibendus illo, qui exhibetur Regibus: At
Regibus

Regibus exhibetur cultus ciuilis ob terrenam excellentiam : Ergo ſanctis ſacratior cultus eſt habendus, nempè ſacra Dulia : Hoc argumentum habet D.Bonauentura etiam in aliis locis in ſermonibus Sanctorum : Eo vtuntur Suarez *diſp.*52.*ſect.*1. Vaſquez *diſp.*97.*num.*11. Caſpenſ. *diſp.*15. *ſect.*5. Faber 3.*diſp.*22. *num.*38. & alij.

76 Hinc habes contra hæreticos noſtri ſæculi, deberi ſanctis non ſolum cultum ciuilem, ſed Duliam ſacram religioſam.

Assero ſecundò : Sancti, & Angeli non ſunt colendi adoratione Latriæ : Hoc ſpecialiter definit S.Bonauentura *diſt.*9. *quæſt.*5.

Probatvr ab eo præcipuè, quia cultus ſoli Deo debitus non eſt creaturæ exhibendus : At Latria eſt cultus huiuſmodi, vt dixi initio diſputationis, & omnes concedunt : Ergo.

77 Obicies primò contra primam aſſertionem, Deuter.6. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies.* Hoc verò adducit Chriſtus contra Sathanam pellicientem ad eum adorandum adoratione ordinariâ, non Latriâ, vt habetur ex Græco.

Respondet S.Doctor *ad* 4. *Lucæ*, ſolam Latriam eſſe Deo ſacram; & hanc exegiſſe diabolum, vt conſtat ex reſponſione Chriſti : *Et illi ſoli ſeruies*, vbi Græcè eſt *Latreuſis*, quod ſeruitutem Latriæ ſonat, vt indicat S. Doctor ibi : Eo reſponſo vtitur Vaſquez *num.*14.

Idem colligitur de illo, 1. Tim. 1. *Soli Deo honor, & gloria*, vt docet D. Bonauent. *in* 1. *diſt.*21. *dub.*1. *litter.* & *in Dieta, tit.* 10. *cap.*6. Ibi loquitur de honore Latriæ, & gloria, debitis ob miſericordiam redemptionis; nam in eo loco gratias agit Chriſto, quod venerit peccatores ſaluare : Ita Vaſquez *num.*15. cum S.Bonauentura.

78 Obiiciunt ſecundò; Mardochæus *Heſter.*3. noluit genu flectere coram Amano, & *cap.*13. proteſtatur, ſe id non facere, ne honorem debitum Deo impendat creaturæ, *Act.* 10. Petrus noluit à Cornelio adorari : ſic *act.*14. Paulus, & Barnabas recuſarunt à Lycaonibus adorari, & *Apoc.*19. Angelus Ioanni, volenti adorare, ait : *Vide ne feceris, conſeruus tuus ſum.*

Respondet Vaſquez, recuſaſſe Mardochæum exhibere illam reuerentiam, quia communiter non exhibebatur regibus, aut principibus, ſed ex conſuetudine ſoli Deo reſeruata habebatur.

Hæc reſponſio mihi non probatur; quonam etenim pacto cultus Deo reſeruatus, exhiberi poterat (eſto & rarò) Principibus ex graui cauſa?

79 Melivs igitur D.Thomas 2.2. *quæſt.*84. *art.*1. Lyranus *in eum locum*, allegans Gloſſam Græcam aiunt, Aman prætendiſſe Latriam : hæc enim eſt ille honor Deo ſoli debitus, quem negat exhibere.

Instat Vaſquez primò, quia incredibile eſt, Amanum aulicum prætendiſſe Diuinos honores, quos neque Rex Aſſuerus exhibendos ſibi præcipiebat : Deinde Mardochæus exhibuit ſe ad maiorem adorationem Amano exhibendam : Ergo illa, quam negauit, non fuit Latria, quæ eſt ſumma.

80 Hæc tamen friuola ſunt, Aman etenim, cùm eſſet ſuperbus, potuit eo peruicaciæ peruenire : Mardochæus verò *cap.* 13. proteſtatur, ſe non ex faſtu negare illum cultum Amano ſuperbiſſimo, ſed ne transferret honorem Dei in creaturam; *Et ne quemquam adorarem, excepto Deo meo*, de cætero, ſe paratum oſculari etiam veſtigia pedum eius, hanc autem ſubmiſſionem non aſſerit adorationem perfectiorem prætenſa, imò ab adoratione excludit, vt patet ex verbis : *Et ne quemquam adorarem excepto Deo.*

Ad ſecundum reſpondetur cum Chryſoſtomo, 81 Petrum recuſaſſe ex modeſtia eum honorem; Paulum verò reſpuiſſe Latriam, & ſacrificia.

Ad locum Apocalypſis reſpondet Alanus Copus *dialogo*, *cap.* 3. & 7. cum D.Auguſt. *quæſt.*91. *in Geneſim*, talem apparuiſſe Angelum, vt pro Deo adorari poſſet, vnde corrigendus fuit Ioannes.

Respondet ſecundò melius ex D.Bonau. *diſt.*9. *q.*5. *ad* 1. quem ſequitur etiam Vaſquez *num.* 23. Suarez *diſp.*52. *ſect.*1. Faber *num.*40. *d.*22. & alij, Ioannem verè cognouiſſe Angelum illum non eſſe Deum, qui loquebatur de Deo, tanquam de alio dicens : *Hæc verba Dei vera ſunt.*

Deinde id probatur; nam *cap.*21. apertè dixit, eum eſſe Angelum, tamen *cap.*22. rurſus adorare voluit, & iterum prohibitus eſt : Igitur non fuit Ioannes deceptus.

Ratio igitur, ob quam prohibitus fuit, vt 82 egregiè ediſſerit S.Bonauentura cum Beda, Richardo de S.Vict. Anſelmo, & Ruperto in eum locum, ea eſt, vt indicaret quanti ab Angelis homines fierent ob dignitatem naturæ ipſorum, aſſumptæ à Deo, præſertim verò Apoſtoli ipſius Chriſti, & Principes Eccleſiæ, qualis erat Ioannes, qui plurimis Angelis, vberiori gratiâ antecellebat.

Obiiciunt hæretici etiam PP. qui dicunt, nec homines, nec Angelos adorandos : Athanaſ. *ſerm.* 3. *cont. Arrianos*, Ambroſ. *in cap.* 1. *Rom.* Auguſt. *lib. de vera, & falſa religione*, *cap.*55. Leonem *ſerm.*2. *de Natiuitate*, Epiphanium *hæreſi* 79.

Respondetvr ex D. Bonauentura hic, eos 83 loqui de adoratione Latriæ; nam Græcum nomen *Hynißis*, Latinè *Adoratio*, apud Patres, & Scripturam, non tantùm communem cultum, ſed Latriam quandoque ſignificat; Atque in hunc ſenſum Damaſcenus *lib.* 4. *de fide*, *cap.* 3. dixit humanitatem Chriſti, ſi cogitatione à Verbo ſeparetur, eſſe inadorabilem, vt notat S.Doctor *diſt.* 9. *q.*1. *ad* 3. Vbi adducit ad id etiam D. Auguſt. *ſerm.* 58. *de Verbis Domini*. Et Concilium Antiochenum *in confeſſ. fidei*, quæ habetur in Conc.Epheſ. *tomo* 6. *cap.*1. in fine, de Chriſto, ſic ait : *Totum rurſus adorabilem etiam cum corpore, ſed non ſecundùm corpus adorab l. m.*

Obiiciunt hæretici Canonem Concilij Laodiceni *cap.*35. vbi cultum Angelorum damnat.

Respondetvr, cultum Angelorum malorum tantùm, quo aliqui ad Magiam vtebantur, damnari; nam *can.* 34. cultum Sanctorum Martyrum admiſerat.

Obiiciunt etiam verba Adriani *epiſt. ad Con-* 84 *ſtantinum, & Irenem*, vbi ait; *Qualis verò eſt iſte adorationis honor? profectò non alius, quam is, quo nos peccatores quoque inuicem proſequimur, ſalutantes nos per honorationem; & dilectionem* : Ergo cultu merè ciuili ſunt honorandi.

Respondet Vaſquez, paulò ſuperiùs dixiſſe, Sanctos colendos ob eorum ſanctitatem : Itaque cultum ſupernaturalem correſpondentem eis concedit, non merum naturalem : In hoc igitur ſolum comparat eorum cultum cum ciuili, vt Latriam Deo exhibitam excludat, & oſtendat eos adorandos vt conciues, non vt Regem.

Ex his ſolutæ iacent etiam rationes Calvini, qui 85 inſtat, Duliam eſſe cultum ciuilem, quem exhibemus etiam inter nos, qui contraponitur religioſo cultui, qui eſt Latriæ.

Respondetvr enim, Duliam eſſe aliam religio-

ſam; aliam ciuilem, & hanc non eſſe illam, quæ exhibetur Sanctis.

Instat, Duliam ſignificare cultum, & ſeruitutem; Latriam verò cultum ſolùm: ergo eſt minor.

Respondetvr ex dictis initio diſputationis etiam Latriam ſignificare ſeruiturem.

Obiicies contra ſecundum aſſertum *Geneſ.* 18. Abraham vidit tres viros, & illi fuerunt Angeli, vt exponit D. Auguſtinus *libro* 11. *de Ciuitate Dei, cap.* 8. & *lib.* 16. *cap.* 29. ex his vnum adorauit Latriâ.

Respondet D.Bonauentura, adoraſſe eos Angelos Latriâ, quatenus repræſentabant Deum, ſeu Trinitatem.

86 Obiicies ſecundò: Membra Chriſti adoranda ſunt, ſicut & Chriſtus: at ſancti ſunt membra Chriſti. *Corinth.* 6. Ergo.

Respondet S.Bonauentura, membra Chriſti vera, quæ Deitati vnita ſunt, adorari eadem adoratione, non ſic membra corporis myſtici. Vide S.Doctorem, qui facilè ex his cætera ſoluit.

QVÆSTIO VI.

Vtrum Adoratio Sanctis debita, ad Religionem ſpectet.

D.Bonau. diſt. 9. art. 1. q. 4.
D.Thom. 3. d. 3. q. 1. art. 1. q. 3.

87 Svppono ex dictis *quæſtione præcedenti*, Sanctos non ob excellentiam aliquam ciuilem coli, ſed ob ſupernaturalem præſtantiam: Ideò ſeptima Synodus *act.* 4. ore Leontij effatur: *Sanctos veneramur vt amicos Dei, & honor, qui ſanctis impenditur, in Deum recurrit*, & multi Patres dicunt, adorari ſanctos, vt templa Dei. Athanaſius *libro de Virginitate circa finem*, Baſilius *oratione in quadraginta Martyres*, Damaſcenus *libro* 4. *cap.* 16. Hieronymus *epiſtola ad Riparium*, Ambroſius *ſerm.* 6. & notat D. Bonauentura *diſt.* 9. *quæſt.* 5. *argumento* 3. *addito reſponſo*, in quo aduertit, templa materialia coli veneratione tantùm extrinſeca reſpectiua, cùm in ſe non habeant quid abſolutum, vnde coli mereantur; at verò Sancti, licèt adorentur vt templa Dei, habent tamen intrinſecè excellentiam, venerabilem: Ita docent S.Bonauent. *loco cit.* D.Thom. *quæſt.* 25. *art.* 3. *ad* 3. & *art.* 5. ac communiter Theologi.

88 Colligitvr etiam ex Adriano Papa *in epiſtola ad Conſtantinum, & Irenem*, vbi ait: *Sanctos à nobis venerari, & coli, quod ſerui Dei ſint, & apud Deum pro nobis intercedant*, & habetur in ſeptima Synodo *act.* 2. Sic etiam Euſebius *lib. de præpar. Euang. cap.* 7. ait, nos venerari ſanctos, vt veræ pietatis milites, Deique amicos: Quamvis autem poſſint adorari, vt templa Dei, adoratione reſpectiua, aduertit tamen Suarez *diſp.* 53. *ſect.* 2. allegans D.Bonauenturam, & D. Thomam, non eſſe vſurpandum.

Hæretici clamant, honorem ſanctis exhibitum non ſpectare ad religionem, ſed eſſe actum merè ciuilem.

Marſilius *in* 3. *quæſtione* 8. *art.* 1. ſentit habitum Latriæ, & Duliæ eſſe vnum, & eundem religionis.

89 Verior tamen ſententia hos habitus diſtinguit: Ita D.Thom. 2. 2. *quæſt.* 81. vbi ſolum Deum conſtituit Religionis obiectum, *quæſt.* 102. & 103. ponit alias virtutes ad homines colendos: Idem docet D.Bonau. *diſt.* 9. *art.* 2. *q.* 4. quos ſequuntur ferè omnes recentiores, vt refert, & ſubſcribit Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 3. Vaſquez *diſp.* 98.

An verò ſit vna virtus, quæ reuerentiam exhibet Sanctis, & aliis in dignitate poſitis; aliqui dicunt, eſſe eandem, pro qua citantur à Vaſquez Albertus *in* 3. *diſtinct.* 9. *art.* 6. *in corpore, ad* 3. & *art.* 7. Gabriel. *quæſt.* 1. *art.* 1. *notab.* 1. & S. Bonauentura *hic*.

90 Attamen non video quo pacto id deducat Vaſquez: nam S. Doctor hic ſolùm intendit, diſtinguere Latriam, quæ ad Religionem ſpectat, à Dulia ſacra: Si enim attentè legatur, inuenies, loqui de ſola Dulia erga Sanctos; nam de ea, quæ eſt inter ciues, non erat in quæſtionem reuocandum, an ſit Latria, & ſpecies Religionis: Quis enim ignorat, eſſe diſtinctam? Solùm ergo quærit de Dulia erga ſanctos, & ideò eam comparat charitati, vt mox dicam, quæ eſt virtus ſupernaturalis: Ex quo deduco, eum potius credere eam eſſe diſtinctam, ſicuti diſtinctum eſt obiectum, nempè excellentia ſupernaturalis, quæ actus altiores exigit ab excellentiis ciuilibus, quæ ciuili cultu ſunt contentæ.

Assero primò à Dulia Latriam diſtingui.

91 Probatvr à S. Doctore præcipuè, quia habitus diuerſificantur per actus, & actus, per obiecta: Sed Latria eſt cultus exhibitus ſoli Deo; Dulia creaturæ: Ergo, ſicut igitur alius eſt cultus Dei, alius creaturæ; ita diuerſi debent eſſe habitus dirigentes. Vide Seraphicum.

Assero, Duliam eſſe diſtinctam ab habitu, quo ciuiliter honoramus ciues.

Probatvr, quia diuerſum eſt obiectum, & diuerſi actus, vt dixi: alterum enim naturalis; alterum ſupernaturalis excellentia eſt.

92 Contra prius aſſertum vnum libet referre, quod ſibi obiiciunt SS.Doctores, idque vrget Marſilius, & videtur difficilè. Sicut eadem charitate diligitur Deus propter ſe, & proximus propter Deum; ità eadem virtute poteſt coli Deus per ſe, & ſancti propter illum: Ergo fruſtra diſtinguimus Latriam, & Duliam.

Circa hanc rationem laborat vſque ad ſudorem D.Thomas tribus locis: Primus eſt 2. 2. *q.* 103. *art.* 3. Secundus eſt, 3. *part. quæſt.* 25. *art.* 1. *ad* 2. Tertins eſt, *quæſt.* 81. *art.* 4. *ad* 3. vti & Caietan. ibi, Suarez *diſput.* 52. *ſect.* 3. Vaſquez *diſput.* 98. *cap.* 2. & Thomiſtæ: Eas omnes ſolutiones, ait Vaſquez facilè refelli, & nullam ſatisfacere.

93 Solvtio Vaſquez eſt; quoties volumus proximo bonum, vt bonum ipſius, non diligere è ſpeciali virtute charitatis Theologicæ, ſed ex generali quadam charitate, quæ beneficentia dicitur; ſpecialis namque virtus Theologica ſolum Deum reſpicit, vt amicum; cùm verò diligimus proximum, vt bonum Dei eſt, tunc tantùm virtute Theologica diligimus: Sic igitur variæ etiam ſunt virtutes, quibus colimus Deum, & proximum: Hanc reſponſionem Vaſquez à Suarez hauſit, tametſi nullam recentiorum reſponſionem, præcipuè Suarez, quem hoc nomine ſemper compellat, validam eſſe dicat.

94 Remanet ſola reſponſio D. Bonauenturæ, quæ eſt aurea: Sic igitur *ad tertium* ait, Vna quidem charitate Theologica diligi Deum, quod eſt obiectum principale illius virtutis; & diligi

Digitized by Google

gi proximum propter Deum ; hoc autem vnico habitu fit, quia reſpicit ſummum bonum, in quod fertur ſiue diligendo Deum in ſe, ſiue volendo bonum illud proximo, qui eſt imago Dei : Quia ergo quando duo ſunt, vnumque eſt propter aliud, cenſentur eſſe vnum, taleque eſt obiectum charitatis : Ideò eodem habitu vterque diligitur; at verò adoratio fertur in excellentias, & quia diuerſa ſunt obiecta diuerſæ ſunt toto cœlo in infinitum excellentiæ, nempè Diuina, & humana, neque altera in ordine ad alteram honoratur, ſed præcisè excellentia Diuina, vt talis eſt, colitur Latria : & ex altera parte excellentia creata etiam ſupernaturalis, licèt agnoſcatur manare à diuina gratia, non tamen conſideratur, & colitur in ordine ad excellentiam Diuinam : Ideò diuerſos modos exigunt cultus, & honoris : Hæc autem confundit Vulpes *diſp.* 38. *art.* 1.

95 ALIVD quoque opponi poteſt; nam *Danielis* 2. Nabuchodonoſor, audita Danielis ſapienti explicatione illius ſomnij, eum adorauit, & præcepit, ei ſacrificia offerri, quod ipſe Daniel non recuſauit, cùm tamen eſſet ſanctus; at ſacrificium ſoli Deo debetur, vt dixi initio diſputationis cum D. Bonauentura *in hac diſtinctione* paſſim : Ergo creatura colitur religione, ac Latria.

RESPONDETVR cum D. Hieronymo ad hunc locum, cauſam offerendi hoſtias ibi exponi, cùm ait : *Vere Deus veſter Deus Deorum eſt.* Itaque non Danielem, ſed in Daniele Deum coluit reuelatorem, quem profectò aſtruit, non eſſe ipſum Danielem, vt patet ex verbis: Vel dic, Nabuchodonoſorem ſtupore percitum in hæc erupiſſe; non tamen Daniel permiſiſſet, ſi hæc voluiſſet facere, vt notant Carthuſianus, & Lyra.

96 THEODORETVS exponit iuxta LXX. Interpretes : *Et bonum odorem dixit libare ei, id eſt Thus* : Vbi enim Vulgata habet *Hoſtias*, LXX. habent *Mannaa Thus*; & Hebræa habet מנחה *Manchah* munera, non זבח *Debah*, quod ſignificat ſacrificium. Obtulit igitur ei munera.

QVÆSTIO VII.

Quo cultu ſacro BEATA VIRGO *ſit colenda.*

{D. Bonau. diſt. 9. q. 3.
D. Thom. q. 25. art. 5.}

97 EX dictis *quæſt.* 4. habemus, Beatiſſimam Virginem Dominam noſtram cultu ſacro eximio inter Sanctos colendam, contra hæreticos negantes Sanctorum cultum, & venerationem, qui nec Reginæ cœli pepercerunt : è contra enim Eccleſia ſemper venerata eſt ſuam Imperatricem, vnde ſeptima Synodus *act.* 4. 6. *&* 7. & Concilium Trident. *ſeſſ.* 25. *in decreto de reliquiis, & veneratione Sanctorum*, primo loco docent exhibendam Deiparæ adorationem.

Et quidem ab initio promiſſa Adæ fuit per traditionem, & reuelationem, Patriarchis atque Prophetis in magna veneratione, vt docet Suarez *tom.* 2. *in* 3. *partem*, *diſputatione* 22. *ſectione* 1. & indicat S. Bonauentura *ſermon.* 1. de B. Virgine : Poſt Incarnationem verò ſemper in veneratione eſt habita : Vide de hoc Suarez *loco citato*, qui antiquitatem, Feſtorum, atque Templorum B. Virginis recenſet.

NOTANDVM inſuper, triplex eſſe genus excellentiæ, propter quam Beatiſſima Maria Virgo eſt 78 colenda.

PRIMVM eſt contactus Filij Dei, quem nouem menſibus in vtero tenuit, ex quo magnus ei honor debetur, magis, quàm Cruci, aut veſtibus, quæ illum tetigerunt, & hæc dicitur extrinſeca excellentia.

SECVNDVM eſt intrinſeca eius excellentia gratiæ ſanctificantis, & aliorum habituum.

TERTIVM eſt dignitas veræ Matris Chriſti : Hæc proſequitur D. Bonauent. *ad* 1. *Lucæ*, exponens Canticum *Magnificat.* Vide etiam Suarez *diſp. citata, ſect.* 2.

ASSERO primò, non eſſe B. Virginem adorandam 79 Latriá, contra hæreticos Collyridianos.

PROBATVR à S. Bonauentura, quia id, quod eſt proprium Dei, non eſt creaturæ ſimplici adſcribendum; at Latria ſoli Deo conuenit ex dictis : Ergo.

ASSERO ſecundò, adorandam adoratione Duliæ excellentis, quæ à Theologis dicitur *Hyperdulia*.

DIFFERT autem à Dulia ordinaria in æſtima- 80 tione ob ſummam dignitatem, atque in exhibitione honoris ex voluntate reuerentiori, & ideò poteſt habitum exigere, diſtinctum à Dulia, vt notat Suarez, *ſectione vltima diſputationis citata*, maximè verò illa, quæ exhibetur ex tertio capite Maternitatis Dei, in qua non habet ſimilitudinem inter creaturas : Sicut igitur diuerſum eſt obiectum, ita diuerſi habitus diuerſi erunt actus : Per maternitatem enim Dei ſuper omnes creaturas exaltata ab omnibus adoratur, tantò melior Angelis effecta, quantò differentius præ illis nomen hæreditauit : Cui enim Angelorum, vel Sanctorum dixit : Tu es Mater mea ſecundum carnem? Ideò primitas præſidentiæ ſuprema poſtulat etiam adorationem diſtinctam, vt notat Lugo *diſputatione* 45. *ſectione* 2. Tanner. *diſput.* 7. *quæſt.* 7. Suarez *loco cit.* Morand. *quæſt.* 55. poſt S. Bonauenturam *ad* 2.

HANC ſingularem adorationem indicant Pa- 81 tres, qui aſſerunt, B. Virginem, vt Matrem Dei venerandam; ſic Athanaſius in Euangelio de ſancta Virgine, Damaſcenus *libro* 4. *de fide*, *cap.* 15. Germanus Patriarcha *epiſtola ad Ioannem Synadon*, quæ habetur, *act.* 4. *ſeptimæ Synodi*, Auguſtinus *ſermon.* 35. *de Sanctis*, Bernardus *ſermon. primo de Aſſumpt.* Petrus Damianus *ſermone primo de Natiuitate Beatæ Virginis*, Rupertus *libro* 3. *in Cant.* Anſelmus *opuſculo de excellentia Virginis*, *cap.* 8. Gregorius Magnus, *epiſtola ad Germanum*, quæ habetur in ſeptima Synodo *act.* 4. qui omnes cum Athanaſio vocant eam Dominam, & Reginam, ideoque grandem honorem ei deberi : Id ipſum proſequitur Nazianzenus in Tragædia de Chriſto patiente, & Ioan. Cantacuzenus *Apol.* 3. *&* 9. *cont. Mahumetanos*, & Epiphanius *hæreſi* 79.

OBIICIVNT primò hæretici Epiphanium, qui 82 *hæreſi* 78. narrat, mulieres in Syria circumtuliſſe ſtatuam B. Virginis, offerentes ei munera, eaſque acriter reprehendit.

RESPONDET Caniſius *lib.* 5. *de B. Virgine*, *c.* 16. meritò reprehendi mulierculas, quæ ſacerdotio fungebantur, & quia B. Virgini ſacrificium offerrent, quod ſoli Deo debetur; offerebant autem collyrida, ſeu tortam panis, vnde ſint dictæ collyridianæ.

OBIICIVNT ſecundò, Nos exhibere B. Virgini honorem ſoli Deo exhibendum; nam Athanaſ. *ſerm. de ſanctiſ. Deipara*, vocat eam Regeneratricem: Bernard. *epiſt.* 164. Reparatricem; & *ſerm. de Natiu. B. V.*

& priuao Aſſumpt. Aduocatam appellat, & Eccleſia *in Salue Regina*, Spem ſuam vocat.

83 RESPONDET Caniſius *cap. illo* 12. titulos hos adſcribi B.Virgini ad oſtendendum beneficium, nobis ex ſuo partu collatum, & aduocationis eius apud Deum efficaciam.

QVÆRES, an ratione contactus ſit B.Virgo colenda Latriâ, ſicut colitur Crux.

RESPONDETVR, poſſe; quia tamen habet ſuam præclaram per ſe Hyperduliam, qua caret Crux, ideò hæc eſt illi tribuenda, non alia.

84 OBIICIES contra ſecundum aſſertum: Imago Chriſti adoratur Latriâ; at B.Virgo eſt Imago Chriſti, quem ſibi ſimilem genuit: Ergo.

RESPONDET D. Thomas *artic.* 3. *ad* 2. & D. Bonauentura, diuerſam eſſe rationem; nam cultus, qui fertur in imaginem, tranſit ad prototypum, & ideò Imago Chriſti non adoratur, vt ſubiectum Latriæ: Cultus verò, qui exhibetur Matri Chriſti, fertur in eam tanquam in ſubiectum, licèt tranſeat ad Chriſtum, vt ad finem, & ideò debet ei exhiberi qualem capacitas ſubiecti exigit; habet enim, vt ſic, dignitatem diſtinctam à filio, infe-
85 riorem ipſo; ideò non eſt colenda Latriâ: Ex quo fit, vt non ſit colenda ea virtute religionis, quæ eſt Latriæ, Deo tantùm exhibendæ.

QVÆSTIO VIII.

An licuerit in veteri Teſtamento Statuas, & Imagines compingere.

86 OCCASIONEM nacti ex Imagine Chriſti intentant Scholaſtici amplam de omnibus ſacris imaginibus diſputationem quæ, quia cum hæreticis eſt admodum controuerſa, latius excutienda eſt; & quia hæretici nos vrgere nituntur ad abolendas ſacras Imagines, ex eo, quòd in veteri Teſtamento fuerint omnino vetitæ; oportet hoc ante omnia examinare.

87 PRIMA opinio eſt, omnem vſum Imaginum, ac ſtatuarum iure Diuino poſitiuo vetitum eſſe, *Exodi* 20. Ita Richardus *in* 3. *diſtinct.* 9. *art.* 2. *quæſtione* 2. *ad* 1. Paludan. *quæſt.* 1. *art.* 2. Henricus *quodlib.* 10. *quæſtione* 6. Catherinus *in opuſcul. de adoratione imaginum*, parum ab initio, Martinus de Ayala *tractatu de traditionibus*, 3. *parte*, *corol. de Imaginibus Sanctorum.* Dominicus Sotus, *libro de Iuſtitia*, *quæſtione* 4. *artic.* 2. Franciſcus Horantius, *libro ſecundo*, *locorum Cathol. cap.* 22. Alanus Copus *in* 4. *Dialogo*, *cap.* 15. poſt medium, Clictovæus *in capite* 17. *libro quarto*, *de fide*, *Damaſceni*, Vaſquez *diſputatione* 104. Hæc fuit perpetua Iudæorum ſententia, qui ideò poſtquam ſub poteſtate regum deciderunt, toto conatu reſtiterunt, ne Imagines in templo collocarentur, vel Hieroſolymam inferrent, vt refert Ioſephus *libro* 17. *antiquitatis*, *cap.* 8. & *lib.* 18. *cap.* 3. *&* 4. & *lib. de bello Iudaico*, *cap.* 8.

88 SECVNDA opinio extrema eſt, nullam imaginem, eſſe lege veteri prohibitam: Ita Beda *libro de Templo Salomonis*, *cap.* 19. & eam indicat Ionas Aurelian. *lib.* 1. *de Imaginibus*, *in* 5. *tomo Bibliothec. Sacra*, Burgenſis *in* 2. *addit.* ad Lyram, in illud Exodi 20. *Non facies tibi ſculptile*, quamvis in fine, in contrarium aliquantò inclinet: Vualdenſis *tom.* 3. *cap.* 152. Caietan. *in id Exodi* 20. Alanus Copus *Dialogo* 4. *cap.* 21. Sanderus *lib.* 1. *de imaginibus*, *c.* 7. Alphonſus de Caſtro *contra hæreſes*, *verbo* Mago *hæreſi* 1. circa finem, Franciſcus Turianus *lib.* 3. *de characteribus dogmaticis*, longè ante finem, Pamelius *in adnot. ad* 2. *lib. Tertulliani*, *contra Marcionem*, *num.* 104. Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 2. Bellarminus *tom.* 2. *lib.* 2. *de imaginibus Sanctorum*, *cap.* 7. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.* 11. *p.* 6. circa medium, Caſpenſis hic *diſp.* 15. *ſect.* 6. Fauentinus *in* 3. *diſp.* 22. *num.* 52.

TERTIA ſententia eſt Alenſis 3. *part. quæſt.* 30. 89
memb. 3. *art.* 3. §. 1. Alberti *in* 3. *diſtinct.* 9. *art.* 4. D.Bonauenturæ *art.* 1. *quæſt.* 2. *ad* 1. Marſilij *in* 3. *quæſt.* 8. *art.* 2. ad ſecundam obiectionem contra tres concluſiones Abulenſis *in c.* 4. *Deuter. quæſt.* 4. *&* 5. ſolas imagines Dei vetitas; ex his, ſolus Abulenſis aſſerit iure naturali non fuiſſe permiſſum, imagines Dei fingere: Cæteri verò ſola lege diuina dicunt eſſe ablatum vſum illarum: Cùm enim S.Bonauentura, Albertus, & Alenſis dicant, Deum eſſe ſpiritum, ideóque non poſſe fieri eius imaginem corpoream, ſolùm finem, & rationem legis oſtendunt; non tamen ob id iure naturali vetitum aſtruunt.

ASSERO primò, non omnes imagines fuiſſe vetitas in lege antiqua.

PROBATVR primò à S.Bonauentura *ad* 3. *Ioan.* 90
ad ea verba: *Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, &c.* ex cap. 21. Numer. vbi Deus præcepit, fieri ſerpentem æneum, atque ſuper lignum erigi, & populo exponi, vt morſi à ſerpentibus, intuentes ſanarentur: Hoc autem factum eſt poſt latam legem Moyſi, vt patet: Hoc argumento vtitur Beda: Et Tertullian. *lib. de idolatria*, *cap.* 5. cùm acriter in idolatriam inueheretur, obiicit ſibi Serpentem Æneum.

RESPONDET primò, figuram factam ad ſignificandam Domini paſſionem, non ad adorandum, & hoc aſtruit S. Doctor, egregiè paralellos exponens inter Serpentem, in ligno fixum, & Chriſtum Cruci confixum: Ipſum vide, ex quo ſententia noſtra confirmatur: Signum enim eſt, illum ſerpentem fuiſſe ſacrum Myſterium ſacratiſſimi Chriſti crucifixi.

RESPONDET ſecundò, Moyſen planè feciſſe 91
ſerpentem æneum iuſſu Dei diſpenſantis in lege, lata *Exodi* 20. Ità reſpondet etiam Vaſquez.

At verò non eſt credibile, Deum prohibuiſſe illum populum, ad idola procliuem, omni imaginum vſu, & tamen diſpenſaſſe eo modo exponendi publicè ſtatuam ſerpentis, in qua ſalutis ſummam reponerent: Vide S.Doctorem ibi ex PP. dicentem: Figura præſtabat ſalutem temporalem: Chriſtus æternam.

PROPOSITVM verò ſerpentem illum ad ali- 92
quem cultum ei exhibendum, tanquam Chriſti figuram, indicat S.Doctor ibi: Sequuntur Catherinus, & Sanderus ſuprà; & quidem ſpes recipiendi ab eo, ſeu per illum ſerpentem corporis ſalutem aliquam reuerentiam prætendebat; & colligitur ex D.Aug. 3. *de Trinitat.* *cap.* 10. vbi ſerpentem illum connumerat ſignis Sacris, quæ venerationem merentur, & ſacrum cultum.

PROBATVR ſecundò à D.Bonau. *in itinerario men-* 93
tis in Deum, *cap.* 6. & *p. p. de Eccleſiaſt. Hierarch. cap.* 3. nam ſuprà Arcam Deus præcepit fieri Cherubim aureos, vt dicitur *Exodi* 25. & 3. *Regum* 6. Salomon duos alios Cherubim è lignis oliuarum poſuit in Oratorio: Et *capite* 7. poſuit in Templo figuras Cherubim: Et 3. *Regum* 10. poſuit figuras Leonum. Hæc autem Deo placuêre: Ideò enim

apparuit

apparuit ei Dominus, & Templum ſibi in domum conſecrauit.

RESPONDET Catherinus, ibi Deum diſpenſaſſe in præcepto ſuo poſitiuo.

94 VERVM refellit eum Vaſquez *num.* 30. quia etiam multæ fuerint imagines factæ abſque Dei præcepto, vt teſtatur Leontius *in* 5. *lib.* ſeu *Dialogo Apol. pro Chriſtianis*, qui refertur in ſeptima Synodo *act.* 4. & lectus fuit à Stephano Diacono, patet hac ratione argumentom nonſolui, vt vidit etiam Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 2. *dub.* 3. *num.* 98.

RESPONDET Burgenſis, imagines vetitas illi populo ob periculum Idolatriæ, & quia in *SANCTVM SANCTORVM* ſolus Pontifex intrabat, qui non poterat in hoc decipi, ideò facti ſunt Cherubim.

VERVM multæ aliæ figuræ, vt vidimus, extra Sanctum Sanctorum in facie populi vniuerſi eminebant.

95 RASPONDET Vaſquez, non fuiſſe veitas imagines ſimpliciter, ſed cultum earum, atque adeò omnem modum accommodatum cultui: Iam verò Cherubim penduli è fornicibus, & in Arca ad merum ornameotum deſeruiebant; neque poſſe aliquem niti ex cerebro ſoo aliter affirmare, concludit.

96 VERVM ſolido fundamento ego oſtendam oppoſitum: Et quidem quoad Cherubinos Arcæ, ſiue ſuſtinerent propitiatorium ſuper ſe eleuatum; ſiue ſederent ſuper illud, effotmabant thronum Dei adorandum, non quatenus thronum ordinarium, ſed quateous Deus, qoi ſedet ſuper Cherubim ex eo throno adorandus, ipſum thronum ipſoſque Cherubinos exemplares adorandos proponebat, vt Angelos: Ideò Damaſcenus 4. *de fide, cap.* 17. ait contra eos, qui Chriſtianos inſimolent, quod imagines adorent: *Quid ergo cauſa fuit, quamobrem Moſaycus populus tabernaculum illud, quod cæleſtium rerum figuram gerebat vndique, adoraret? Quid Cherubin illa, quæ propitiatorium obumbrant? an non humanarum manuum opera erant?* Et D.Hieronymus habet epiſtolam Paulæ ad Marcellam, vbi ait: *Venerabantur quondam Iudæi Sanctum Sanctorum, quia ibi erant Cherubim.*

97 RESPONDET Vaſquez, Cherubinis honorem exhibitum, non præcilis, vt Angeli ſunt, ſed vt thronum Dei; & hoc ſolum voluiſſe Damaſcenum, & Hieronimum, qui ideò addit etiam Propitiatorium, Arcam, Mannam, & Virgam Aaron.

VERVM cùm primò loco ponat Cherubim, non eſt cur eos confundat in communi cultu Propitiatorij; neqoe verò thronum Dei ſolum, aut tabernaculum, ſed diſtinctè etiam Arcam, & Vrnam, & Tabulas colendas proponit.

98 Alanus Copus *loco allegato, cap.* 2. & alij Recentiores hoc argumentom vrgent ad probandum lege veteri vſum imaginum non fuiſſe vetitum *Exod.* 20. Nam præcepta Decalogi ex ipſo nomine, quod ſonat decem verba, decem conuincuntur: Ita *Exodi* 31. *&* 34. *Deuter.* 4. 9. *&* 10. ſi autem illis verbis: *Non facies tibi ſculptile*, prohibuiſſet imagines, iam præcepta eſſent vndecim: Primom, non habebis Deos alienos: Secundum, non facies tibi ſculptile: Tertium, non aſſumes nomen Dei in vanum: Quartum, Sabbatha ſanctifices: Quintum, honora parentes: Sextum, non occides: Septimom, non Mœchaberis: Octauum, non furaberis; Nonum, non dices falſum teſtimonium: Decimum, non concupiſces vxorem proximi tui: Vndecimum, non concupiſces rem alienam: hæc enim duo vltima diſtinguntur à PP. Clemente Alexand. *lib.* 6. *Stromatum*, Auguſtin. *quæſt.* 71. *in Exodum*, & *in epiſt.* 119. *cap.* 11. & à Scholaſticis communiter *in* 3. *diſt.* 37. vbi D.Bonauentura *art.* 2. *quæſt.* 1. id probat, vt vidimus *prima ſecunda, tract.* 4. *diſp.* 10. *quæſt.* 3.

Hoc argumentum ferire videtur Seraphicum, qui imagines Dei vetitas illo præcepto aſſerit, & tamen *in ſerm.* 2. *de decem præceptis*, vnum ſtatuit: *Non habebis Deos alienos; & Non facies tibi ſculptile.*

RESPONDERI poteſt cum S. Bonauentura *di-* 99
ſtinct. 37. *dub.* 1. *litter.* quem ſequuntur Vaſquez *diſput.* 105. *num.* 45. & alij, eſſe vnum præceptum ex illis verbis conflatom: ibi enim prohibetur Idolatria, & fabricatio Imagioum Dei, quæ populom illum ignorantem poterant decipere, & ad Idola trahere: Cùm igitor ad Latriam Deo reſeruandam neceſſaria fuerit euitatio occaſionis, eam ad idem præceptum reuocat, quod ad religionem ſpectat, & oppoſitum damnat eodem præcepto: Quæ enim Lex poſitiua præcipit, in materia neceſſaria illius virtutis ponit id, cuius intuitu iubet: id verò, quòd prohibet, ponit in materia oppoſiti peccati: Itaque præceptum illod vetat pictoribus, fabriſque facere Dei Imagines, vt occaſiones Idolatriæ vitarentur.

VIDENTVR his tamen repugnare, quæ dixit 100
S. Doctor *ſermone allegato ſecundo de decem Decalogi Præceptis*, vbi ait, illis verbis prohiberi varietatem idolorum, & ait: *Non habebis Deos alienos*, prohibet idolatriam reſpectu creaturæ intellectualis. Deinde illis verbis: *Non facies ſculptile*, prohibet idolatriam reſpectu figmenti humanæ effigiei. Mox illis verbis: *Non facies tibi ſimilitudinem eorum, quæ in cœlis ſunt, neque quæ in terris, neque eorum, quæ in aquis ſunt*, prohibetur idolatria reſpectu naturæ corporalis, ſiue cœleſtis, vt ſunt aſtra, & aues; ſiue maris, vt ſunt piſces; ſiue terreſtris, vt ſunt quadrupedia, & ſerpentia.

RESPONDETVR tamen primò, ibi includi, ne fabriceotur Imagines Dei.

RESPONDETVR ſecundò meliùs, illo præcepto 101
Decalogi omnia illa vetari in ordine ad idolatriam, nempè, ne imagines adorentur vt Deus, & ad hunc finem prohiberi, ne fabrefiant: Præceptom verò ſpecialius de non fabricanda imagine Dei habetur, Deuteron. 4. 15. *Non vidiſtis aliquam ſimilitudinem, in die, qua locutus eſt vobis Dominus in Horeb de medio ignis: Ne fortè decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem, aut imaginem maſculi, vel fæminæ, &c.* Quare non rectè margioiſta in editione Vaticana S. Bonau. appoſuit cætera loca *Exodi* 20. *Deuter.* 5. vbi in primo præcepto vetantur ſculptilia, ibi enim ſolùm vetantur in ordine ad idolatriam, nempè ne fiant, vt adorentur.

ASSERO ſecundò, ſolam imaginem Dei in lege 102
veteri fuiſſe prohibitam.

PROBATVR ex dictis; nam ſolus, *Deuter.* 4. videtur abſolutè prohibere fabricationem ſimulachri Diuini.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore ex D.Damaſceno *lib.* 4. *cap.* 17. Vbi ait: *Magnæ impietatis, & inſipientiæ eſt figurari, quod diuinitatis eſt.*

REDDIT verò S.Doctor rationem loco illo aſſignatam, *quæſtione citata, diſtinctione nona, ad primum*, tunc vetitum fuiſſe ſimulachrum Dei facere, qoia Deus erat omninò ſpiritus, & pro eo tempore locutum Damaſcenum; pro nunc verò poſtquam humanam naturam aſſumpſit, Eccleſia decreuit ad memorandum Diuina

beneficia, pro neſcientibus litteras, exponere Imaginem.

103 Hinc tamen videtur ſequi, pingi quidem poſſe Filium, qui ſolus incarnatus eſt; non autem Patrem, vel Spiritum ſanctum, quia adhuc viget antiqua ratio; ſunt enim puri Spiritus.

Respondetur tamen primò, ſimul cum Filio manifeſtatas in corporibus alias perſonas. Patrem in Nube, & Spiritum ſanctum in Columba ad ripam Iordanis: Ideò tres perſonæ pinguntur.

Respondetur ſecundò, poſtquam cognita eſt vnio hypoſtatica, percipi poſſe Deum Spiritum, & tamen vniri corporibus etiam ſubſtantialiter, nedum in ſimulachris hominum, vel aliarum rerum corporearum; ideò ceſſaſſe periculum idolatriæ, maximè iam inſtructo populo Chriſtiano ab Eccleſia, vt docet D. Bonauentura *diſtinctione eadem 9. quæſt. 2.* Hæc eſt ſententia etiam D.Thom. quam nullus in Scriptura mediocriter inſtructus negare poteſt, vt ait Vaſquez *num. 10.*

104 Qvoniam verò hic author refert PP. vt probet, omnem imaginem tunc vetitam: Primò quidem Ioſephum more Hebræorum id tenuiſſe non inficior: Similiter Origenes *libro 4. contra Celſum*, poſt quatuor folia loquitur ea ſenſu Iudæorum ita fuiſſe: Tertullianus verò *lib. 4. contra Marcionem, cap. 22.* vbi probat, Petrum non cognouiſſe Eliam, aut Moyſen in Thabor ea eorum aliqua imagine viſa, ait: *Nec enim imagines eorum, vel ſtatuas populus habuiſſet, & ſimilitudines, Lege prohibente.*

105 Respondetur horum vetitas fuiſſe imagines, non explicitè, in lege; ſiquidem nulla de hoc fit mentio, ſed implicitè, quia cùm eſſent præcipui, credebantur à multis Dij.

QVÆSTIO IX.

An liceat in Nouo Teſtamento, Dei *pingere Imaginem.*

{ D Bonau. diſt. 9. q. 2.

106 Ioannes Calvinus *lib. 4. Inſtit. cap. 11.* ſecutus Ioannem Vvicleph. nefas clamat Imaginem Dei pingere.

Eam eſſe illicitam dixêre etiam ea Catholicis Henricus *quodlib. 6. quæſt. 10.* Abulenſ. *in cap. 4. Deuteron. quæſt. 5.* Durandus *in 3. diſt. 9. quæſt. 2. ad 4.* Martinus Ayala *de traditionibus, 3. parte, tract. de Imaginibus, cap. de earum antiquitate,* circa finem.

Clictovævs *in cap. 17. lib. 4. de fide Damaſceni*, aſſerit, in veteri teſtamento ea natura rei illicitum fuiſſe figurare Deum, quia licèt apparuerit in forma viſibili, apparitiones tamen fiebant miniſterio Angelorum: In nouo verò Teſtamento licere pingere Spiritum Sanctum in ſpecie columbæ, quia in eo apparuit.

107 Commvnis, & vera ſententia eſt, licere Trinitatem pingere: Ita D. Bonauentura *loco citato*, Paludanus *3. diſtinct. 9. quæſt. 1. artic. 2.* Caietanus *ad quæſt. 25. art. 3. circa ſolut. 2.* Vvaldenſis *3. tomo cap. 155.* Catherinus opuſc. de adoratione Imaginum non longè ab initio *concl. 1.* Didacus Paiua *libro vltimo*, contra Kemnitium, Sanderus *libro primo de Imaginibus, cap. 4.* Turrianus *lib. 3. de Characteribus dogmaticis*, & omnes alij, qui ſuperiori quæſtione docuere, non fuiſſe vetitas Imagines vllas in veteri Teſtamento.

Notandvm ex S. Bonauentura *diſtinctione 9. & 37. dubio primo*, & *diſtinctione 39. articul. 2. quæſtione 3. ad 4.* & *in 2. diſtinctione 37. quæſt. 3. ad 1.* quem ſequuntur Bellarminus *tomo 2. libro 2. de Imaginibus, cap. 5.* Vaſquez *diſputatione 101.* Suarez *diſputat. 54. ſect. 7.* maximam eſſe differentiam inter ſimulachra, ſeu ſimilitudines, & Imagines ex vna parte, & Idola ea altera, vt confundi neceſſe ſit hæreticos, qui nos idolatras proclamant, quia colimus Imagines Sacras; vnde meritò in ſeptima Synodo *act. 7.* circa finem præceptum ſit, ne Imagines idola nuncupentur: Idolum enim falſam imaginem ſignificat, quæ vel repræſentat, quod non eſt, vel quale non eſt, puta vt Sanctum, quod Sanctum non eſt: Ideò *prima Corinthior. 8.* Idolum dicitur eſſe nihil in mundo, quia non repræſentat aliquid, quod verè ita ſit. 108

Propterea *Oſea 7.* exponente D.Hieronymo, de idolatris ait: *Operati ſunt mendacium, id eſt, idolum.* Hierem. *cap. 2.* vocat idola Vanitatem: *Abierunt poſt vanitatem.* Itaque Idola ſunt falſa ſimulachra: Ita Theodoret. *quæſt. 38. in Exod.* Oecumenius ad locum citatum Apoſtoli, Athanaſ. *Oratione contra Idola:* Addit Vaſquez *num. 4.* ſibi videri Idolum à Paulo dici nihil, quia nullius eſt potentiæ: Equidem propter vtramque rationem arbitror vocari nihil: tum quia eſt fictum ſimulachrum Deitatis, quales ſunt Deorum ſtatuæ, Iouis enim ſtatua falſum Deum iuvantem capriunt, ſicuti ait D. Auguſtinus *quæſt. 41. veteris teſtam.* & Tertullian. *lib. de Idolatria, cap. 4.* tum quia nullius eſt potentiæ, aut virtutis: Sic explicat vtrumque ſenſum egregiè, atque diffusè S.Doctor *ad 14. Sapientiæ*, in ea verba: *Initium fornicationis eſt exquiſitio idolorum.* Ideò aliqui Idolum putant ab *Idos*, quod formam ſignificat, deriuari, vt paruula forma ſit, & virtute, & entitate, vt docet Tertullian. *de Idolatria, c. 3.* Iſidorus *lib. 8. Ethimol. cap. vltimo.* 109

E regione verò Imago, Similitudo, & Simulachrum ſignificant rei repræſentationem: Fateor, aliquando Idolum confundi cum ſimulachro: Vide Vaſquez *diſput. 105. cap. 3.* Sic accipitur à D. Aug. *lib. 10. contra Fauſtum, cap. 5.* & *quæſt. 61. veteris teſtamenti*, & *primo de Trinitate, cap. 6.* Beda in id Lucæ 4. *Deum tuum adorabis*, Athanaſius *oratione contra Idola.* 110

Enim verò non confunditur Idolum cum Imagine, quia Imago eſt alicuius veri Imago vera, & dicitur Imago, quaſi imitago, vt ait Sanderus, qui id confirmat è ſeptima Synodo *act. 6. tom. 6. in confut. 13. definitionis.*

Ivre autem Simulachrum confunditur cum Idolo, quia licèt ſecundùm Lactantium *lib. 2. cap. 2.* dicatur à ſimilando; tamen Vvaldenſis *tom. 3. cap. 157.* & Sanderus *loco cit.* denominant à ſimulando; Quare in Scriptura pro Idolo ponitur, *Pſal. 113. act. 15. prima Ioan. vltimo*, & alibi, vbi Græcè eſt *εἴδωλον Idolon*, Latinus Interpres vertit *Simulachrum.*

Assero, poſſe adhiberi Imagines Dei.

Probatvr à D. Bonauentura *diſtinct. 9. q. 2. argumento 2.* quia in antiquo teſtamento apparuerunt Angeli exprimentes Sanctiſſimam Trinitatem, *Geneſis 18.* Tres viri, quos vidit Abraham, & ea quibus vnum adorauit: Sic *Geneſ. 3.* viſus eſt ambulans Deus ad auram, *Geneſ. 18.* Sub figura corporea viſus eſt., *Exodi 33.* & alibi, loquens 111

quens cum Moyſe, vt notat D. Bonau. *in opuſc. Summa de eſſentia.*

112 Deinde *Matth.* 3. Spiritus ſanctus in Columbæ ſpecie ſignificatus eſt viſus, vt innuit S. Bonau. *diſtinct.* 1.*dub.*4. & latius *Lucæ* 3. ad ea verba: *Deſcendit Spiritus ſanctus corporali ſpecie ſuper ipſum,* vbi obſeruat, in Voce Patrem, in Luce Filium, in Columba Spiritum ſanctum expreſſos. Deinde obſeruat, Spiritum ſanctum apparuiſſe in ſpecie Columbæ, nubis, & ignis, vt oſtenderet ſe incipientibus tanquam columbam dare gemitum; proficientibus, vt eleuentur ſicut nubes; & perfectis in igne inflammando. Primò enim purgat, deinde illuminat, mox inflammat.

Hinc Antonio in ſeptima Synodo *act.* 5. non longè à medio, legenti hiſtoriam, qua dicebatur Seuerus abſtuliſſe à Fontibus Baptiſmi columbas argenteas, ibi poſitas in memoriam Spiritus ſancti, (nam dicebat, non debere Spiritum ſanctum ſic repræſentari); Reſpondet Tharaſius, meritò receptas à Patribus columbas illas; & potiori ratione Verbum incarnatum figurari poſſe.

113 Probatur deinde diuinitus à D. Bonauent. *in opuſculo*, cui titulus *Summa de eſſentia, Tom.* 7. *in Append.* incipiente, vbi latè refert, qua ratione ſingula membra humana Deo adſcribantur; mox infert, pingere, & adſcribere propriè illa, eſſe idolatriam, & deducit, poſſe adſcribi metaphoricè. Si igitur Scriptura attribuit Deo membra, cùm ſit incorporeus, vt varias illius perfectiones ſignificet, quod humanum ingenium tale ſit, vt ex rebus corporalibus incorporeas naturas, & perfectiones intelligat; cur quæſo corporea ſimilitudine, & pictura idipſum fieri non poterit, quæ, teſte Gregorio, rudioribus eſt veluti Scriptura quædam, & hiſtoria, vt docet etiam idem D. Bonau. hic *in quæſtione*: vt ſicut illa, quæ in Scriptura, membra corporis

114 de Deo enunciamus, metaphoricè ſunt accipienda; eodem pacto, & figuræ factæ intelligantur; ſecluſo tamen imperiti vulgi periculo, id quod prælatorum, & concionatorum ſollicitudine fieri poteſt, & debet, vt admonet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. Hanc rationem optimam Turriani acclamat Vaſquez *num.* 19.

Tandem ex vſu Eccleſiæ manifeſtum eſt, quæ tales exhibet imagines. De hoc nil Concilium Tridentinum ſtatuit *loco citato*, ſed ſolùm admonet, vt explicetur populo, illas imagines exponi ſolùm, vt humano more percipiatur myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, non quia oculis corporeis ſit expoſita.

115 Obiiciunt primò hæretici *Exodi* 20. Imago Dei pingi prohibetur, & *Deuter.* 4. dicitur: *Memento quod Dominus locutus ſit tibi in monte Horeb: vocem verborum audiſti, imaginem nullam vidiſti. Obſerua ergo teipſum, ne fortè deceptus facias tibi ſimilitudinem*, & Iſaiæ 40. *Cui ſimilem feciſtis Deum, aut quam imaginem ponetis ei?* Idem innuit, *cap.* 46. & *Actorum* 17. & *Sap.* 15.

Respondet D. Bonauentura *diſt.* 9. *quæſt.* 2. illis, *Exodi* 20. & *Deuter.* 4. Deum prohibuiſſe quidem illi populo omnem imaginem Dei, quia cùm adhuc Deus, nec manifeſtè apparuiſſet, nec eſſet incarnatus, poterat ille populus, ad idola propenſiſſimus, facile in errorem induci. Cæteris verò in locis, præcipuè *Sapientia* 15. ait S. Doctor *in Commentario*, ſolùm exprimi, non poſſe formari imaginem Dei, vt in ſe eſt, ſed ſolùm exterioris alicuius repræſentationis. Et hoc ſenſu locuti ſunt etiam Patres nonnulli, vt notat D. Bonau. *in* 3 *diſt.* 9. *quæſt.* 2. *ad* 2. & poſt eum Vaſquez *diſp* 103. *cap.* 4.

Certum eſt enim ex fide, non poſſe imaginem Dei propriam fieri, vt habet Theodoretus Patriarcha Hieroſolymitanus *epiſtola Synodali*, quæ habetur in ſeptima Synodo *act.* 3. dicens: *Inuiſibilis eſt, nec figurari ſe permittit.* Et idem habet Gregorius Papa *epiſtola ad Germanum*, & Germanus *epiſtola* 1. *ad Ioannem*, in eadem Synodo *act.* 4. Ratio D. Bonau. *ad* 1. eſt, quia cùm Deus ſit incircumſcriptibilis, & incorporeus, non poteſt figurari. Idem habent alij Patres apud Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 2. 116

Obiicit ſecundò Calvinus ex periculo erroris. Licèt enim ex ſententia Græcorum imagines ſint libri ignorantium; è contra tamen Scriptura *Hierem.* 10. Imaginem ligneam vocat doctrinam vanitatis. *Habacuc* 2. Conflatilem appellat Doctorem mendacij. Hinc ſatyricè infert Calvinus: Si Gregorius in ſchola Spiritus eſſet edoctus, nunquam dixiſſet, imagines eſſe Spiritum idiotarum. Confirmatur: nam ideò pictura dicitur Sap. 15. *Malæ artis excogitatio.* 117

Respondet D. Bonauent. *ad* 15. *Sapientia*, Scripturam ibi locutam de ſimulachris falſorum Deorum, non de imagine veri Dei. Diuus autem Gregorius ait, imagines eſſe libros idiotarum, quod aſſeruit etiam Beda *lib.* 8. *de Templo Salomonis, c.* 19. Damaſcenus *lib.* 1. *de imaginibus*, & D Bonau. *in* 3. *loco cit.* nam ſimplices, qui neſciunt legere, intuentur in eis ſacras memorias, & noſtræ fidei Sacramenta, humanæ aptatas capacitati, atque inde excitantur ad deuotionem, ac tandem myſteria illa firmius memoriâ retinent, vt notat Vaſquez *num.* 28. poſt D Bonau. *loco cit.* Neque S. Gregorius ſpiritum à Calvino indiget haurire. 118

QVÆSTIO X.

An liceat ANGELOS *pingere.*

Præter alios hæreticos Iconomacos, ac Iudæos, atque Mahumetanos, qui omnes Imagines execrantur, fuit quidam Xeneus Hieropolitanus, quem Nicephorus *lib.* 16. *cap.* 2. vocat Xenaiam, qui peculiariter imagines Angelorum è medio tollendas aiebat, vt refertur in ſeptima Synodo *act.* 5. 119

Assero tamen, imagines Angelorum poſſe pingi. Ita habetur in ſeptima Synodo *act.* 2. & 5. vbi Ioannes Epiſc. Theſſal. in quadam epiſtola dicebat, Angelos pingendos, quia corporei; at vero Tharaſius aſſertionem recipit, non rationem, dicens: *Oſtendit autem Pater, quod & Angelos depingere oporteat, quando circumſcribi poſſunt, & vt homines apparuerunt: Sacra Synodus dicit etiam Domine, &c.* De hoc egi exactè *prima primæ, tract.* 4. *diſp.* 1. 120

Probatur ex dictis cum S. Doctore *quæſt.* 7. quia Cherubim ſculpti ſunt in veteri Teſtamento.

Præterea altera ſeptimæ Synodi ratio optima eſt, quia ſcilicet apparuerunt in ſpecie verè, vt notat D. Bonau. *ad* 24. *Lucæ, & diſt.* 9. *quæſt.* 2. *argum.* 2. referens eos, qui Abrahæ apparuerunt *Geneſ.* 18.

Aliam rationem affert D. Dionyſius de cœleſti Hierarch. *cap.* 2. quam innuit S. Doctor *quæſt. citata, in corpore*, quia ſimilitudine corporea, inſtar rerum corporearum, res incorporeas facilè percipimus modo nobis apto. 121

QVÆSTIO XI.

An liceat CHRISTVM *pingere ſub Imagine Agni.*

122 IMAGINES huiuſmodi vetitæ ſunt in ſeptima Synodo *act.6.* Ibi tamen id ſolum indicatur, vetitas eſſe imagines Chriſti in figura Agni, quia ex eo modo figurandi, ſæpiùs Chriſtum in ea imagine, quam in propria humana pingerent; nam cùm Agnus eſſet figura veteris Teſtamenti referens Chriſtum, videbatur nimis vmbraticè adhuc Chriſtus deſcribi, cùm iam veritas aduenisſet. Vide Vaſquez *diſp.103. cap.2.*

QVÆSTIO XII.

An Imagines ſacræ ſint adorandæ.

123 GRAVAM ab Iconoclaſtis, ſeu Imaginum contemptoribus paſſa eſt Eccleſia moleſtiam.

ANTIQVISSIMI Iconomachi referuntur à Sandero *lib. quarto de Imaginibus, cap.vlt.* Marcioniſtæ, quos ſecuti ſunt Manichæi, & Eutychiani. De his ſeptima Synodus *act.5.* non longe à principio. Imitati enim Hebræos, Saracenos, Gentiles, Samaritas, item Manichæos, Phantaſiaſtas, & Hæreticos, Sanctarum imaginum vſum prohibere voluerunt. In eodem errore fuit etiam Fauſtus ille apud D. Auguſtinum *lib.20.cap.3.* Iudæos verò refert S.Bonau. *ſermone ſecundo, de decem præceptis.*

124 EX Imperatoribus primus eas impugnauit Philippicus poſt ætatem D. Gregorij centum ferè annos. Deinde Leo Iſauricus, vt referunt Paulus, & Zonaras in eius vita. Huic ſimilis fuit Conſtantinus V. dictus Copronymus, qui, dum, baptizaretur, ſacram Vrnam ſtercore fœdauit, quippè qui ſacrorum contemptor erat futurus, id tam fœtido ſigno prænunciauit. Huius impietatem acriter Sanderus inſectatur.

125 POSTEA verò *anno* 900. eundem errorem excitauit Leo Armenus, & poſt eum Michaël Balbus, & Theophilus, vt teſtantur Cedrenus, & Zonaras *in vitis Imperatorum ipſorum.*

POSTMODVM Claudius quidam, origine Hiſpanus, diſcipulus Fœlicis Vrgelitani, contra imagines pugnauit, regnante Ludouico Pio, Caroli Magni filio, vt refert Ionas Aorelian. *lib.1. de cultu imaginum.* Deinde ſub Alexandro Papa III. & Federico Imperatore I. Bogomili imagines Idola appellabant. Poſtea ſub Innocentio III. & Federico II. Imperatore Albigenſes noui Manichæi imagines Sanctorum deformabant, vt refert Lucas Epiſcopus Tudenſis *lib.2. contra Albigenſes, cap.9.*

126 IAM verò circa annum 1372. Ioannes Vviclephus, vt refert Vvaldenſis *Tom. 3. cap.150.* multa locutus eſt contra ornatum imaginum. Quas eius diſcipulus Hieronymus Pragenſis fœdauit, vt refert Coclæus *lib.3. hiſt. Huſſitarum.* Eundem errorem tribuit Vvaldenſibus Claudius Cauſſodius *lib.contra Vvaldenſes, cap. vltimo.* His denique temporibus hunc errorem ſuſcitauit Carolus Stradous, vt eſt apud Coclæum *in vita Lutheri*, quod factum non improbauit Lutherus, ſed ſolùm conqueritur, quòd propria id fecerit authoritate, nulla ab eo petita facultate.

POSTEA teſte eodem Coclæo ſecuti ſunt Zuingliani, maximè Calvinus *lib.1. Inſtitut.cap.11.* & alibi.

ALIIS etiam adſcribitur hic error, quos redimere conatur Vaſquez *diſp.102.cap.3.*

CALVINISTÆ quidem concedunt, aſſeruari poſſe Imagines, non tamen in templis collocari.

LVTHERANI verò quidam etiam in templis ad ornatum merum eas non renuunt admitti.

NOTANDVM primò contra Calvinum, Imagines ante primos 500. annos ab Incarnatione, in templis fuiſſe, vt probat S.Bonauentura *diſtinct.9. quæſt.2. ad vltimum*, & *in caput 4. Ioannis*, ex traditione Patrum, & Apoſtolorum, quas obſeruandas tradit Apoſtolus 2.*Theſſal.*2. Nicephorus refert *lib.10. hiſt. cap.30.* & Sozomenus *lib.5. cap.20.* mulierem Hemoroiſſam, quæ à fluxu ſanguinis fuerat à Chriſto ſanata, ſtatuam Saluatori erexiſſe apud Parneadem, ex cuius baſi, vt refert Euſebius *lib.7.cap.19.* pullulabat herba, quæ cum ad fimbriæ contactum perueniſſet, magnam virtutem ad morbos curandos obtinuerat. Eam verò tempore Iuliani ex eo loco remotam, & in templum ſolemniter aſportatam referunt iidem, Sozomenus, & Nicephorus *locis allegatis.* 127

MEMORABILE verò eſt, quod narrat Sozomenus *loco citato*, & Theophylactus *in cap. 9. Matth.* Cùm Iulianus Apoſtata ſtatuam illam inde amouiſſet, ſuamque ibidem impoſuiſſet, illicò igne de cœlo demiſſo, ſtatuæ caput amputatum eſt. Tertullianus *lib. de pudicitia, cap.7. & 10.* mentionem facit Imaginis Saluatoris, in figura paſtoris depicti in ipſis calicibus, quibus vinum in ſanguinem Chriſti conſecrabatur: Euſebius *lib.3.& 4. de vita Conſtantini*, refert in templis extructis à Conſtantino in Palæſtina, multas imagines aureas, & argenteas fuiſſe. 128

DAMASVS *in vita Syluestri*, narrat, in loco Baptiſterij, vbi Conſtantinus aqua Baptiſmi fuerat aſperſus, propè Eccleſiam Lateranenſem, Imaginem argenteam agni, & Ioannis Baptiſtæ digito demonſtrantis illum ab eodem poſitam: in ipſa verò Eccleſia Lateranenſi Imagines duodecim Apoſtolorum argenteas fuiſſe collocatas: Imaginem etiam Saluatoris tunc apparuiſſe in muro refert Breniatium 9. *Nouembr.* Nazianzenus *epiſt.* 49. Nyſſenus *oratione in Theodorum*, Baſilius *oratione in S. Barlaam*, Miſſa Chryſoſtomi, quam Eraſmus Latinam fecit, Euodius *lib. 2. de miraculis S. Stephani.* Prudentius *in lib. de S. Caſſiano;* Paulinus *epiſtola 12.* Auguſtinus *lib. de conſenſu Euang.c.10.* Gregorius *lib.9.epiſtolarum, epiſt.9.* mentionem faciunt imaginum in templo poſitarum. 129

DEMVM Adrianus in ſcripto pro Imaginibus propè finem teſtatur, Syluestrum, Damaſum, Cœleſtinum, Sixtum, Leonem, Ioannem, Pelagium, Pontifices imaginibus templa ornaſſe. Vide Bellarminum *Tract.2.lib.1.de Imaginibus,cap.9.*

TANDEM in Concilio Elibertitano, quod in Hiſpania fuit celebratum, ante Concilium primum Nicenum, Imagines in templis ponebantur. 130

HOC ſanè Concilium affert pro ſe Caluinus, quia *can.36.* habetur: *Placuit, picturas in Eccleſia eſſe non debere, ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus depingatur.* Cui reſpondent variè Catholici. Baron. *Tom.1. Annal. fol.348.* ſuſpicatur hunc canonem ſuppoſitum eſſe.

ALIQVI dicunt, fuiſſe Concilium Prouinciale tantùm,

tantùm, nec à Pontifice confirmatum, ſed fruſtra contemnunt Patres, vt notat Vaſquez *lib. 2. de ador. num.* 121. Tanner. 2. 2. *diſp. 5. quæſt. 2. dub.* 3.

131 Alanvs Copus *dialogo 5. cap.* 16. ſic explicat ex Iuone Carnot. *in decreto, p. 3. c.* 40. veritas pro eo tempore, quo erant Gentes ad idola proclines. Sic exponunt & Ayala *de tradit. p. 3. cap. de antiquit. Imaginum*, circa finem, & Sixtus Senenſis *lib. 5. Biblioth. ſancta, annot.* 247.

Aliam affert idem Alanus, quam ſequuntur Sanderus *lib. 2. de ador. imaginum, cap.* 4. Turrianus *lib. 3. de dogmaticis characteribus*, ante finem; Fuiſſe conueniens, eo tempore, vt non exponerentur imagines ludibrio gentilium perſecutorum, id autem potuiſſet fieri, ſi in parietibus templi eſſent depictæ. Ita etiam Turrianus *lib. 3. de dogmat. charact.* Ayala *de tradit. 3. p. tract. de Imag.* Tanner. 2. 2. *loco cit. num.* 81. Bouet. *cenſura* 18.

Vasqvez *diſput.* 105. *num.* 16. ex Ayala explicat ſic, Non eſſe pingendas imagines Sanctorum in parietibus, tum quia facilè decruſtantur, fœdantur, & ſæpe ingruentibus bellis ſtabula equorum adornant. Ex his verò deducitur, tunc temporis in Eccleſia imagines fuiſſe.

132 Notandvm ſecundò, toto illo tempore, ante 500. annos, Imagines coli ſolitas, vt admonet D. Bonauentura *loco citato, ad vltimum*, & ita Damaſcenus *lib. 4. cap. 17. de fide*, ait, eſſe traditionem Apoſtolorum, vbi etiam refert duo inſignia: alterum de Imagine Saluatoris, quam ipſe Chriſtus formauit veſte ad faciem applicita, & effigie impreſſa, eamque dedit pictori, miſſo à Rege Abagaro, cùm non potuiſſet ob fulgorem, è vultu coruſcantem, illum pingere, & ita eam Regi miſit. Idem refert D. Bonauentura *opuſc. de ſeptem donis, de dono pietatis, cap.* 2. poſt medium.

Altervm eſt de Imaginibus multis Chriſti, & B. Virginis, pictis, & ſculptis à Beato Luca Euangeliſta, quarum vna Romæ, alia Laureti, alia Brixiæ extat, & miraculis florent. Hæc, & alia refert S. Doctor ex Euſebio *lib. 1. hiſt.* & Nicephoro *lib. 2. hiſtoria*.

133 Assero itaque primò, Imagines eſſe adorandas.

Probatvr primò à D. Bonauentura ex dictis *quæſt.* 7. vbi Imagines Cherubinorum *Exodi* 25. & Serpens Æneus *Numer.* 21. expoſiti ſunt ad cultum.

Probatvr ſecundò à S. Doctore *ad cap. 4. Ioan.* & *ſerm. 1. Dedicationis*, ex illis Scripturis, quæ aſſerunt, adorata eſſe aliqua loca ſancta, Iſaiæ 60. *Adorabunt veſtigia pedum tuorum*. Pſal. 98. *Adorate ſcabellum pedum eius; quoniam ſanctum eſt*. Pſal. 131. *Adorabimus in loco, vbi ſteterunt pedes*

134 *eius*. Arca enim ſancta ſanctificabat Templum, vt dicitur 3. *Reg.* 8. vbi deſcribitur poſita in templo, veluti reliquia, vt notat D. Bonau. *ſermone citato*. Ideò 1. *Reg.* 6 deſcribuntur ad internecionem puniti Bethſamitæ, eò quòd auſi ſint aſpicere Arcam, & Oza cecidit mortuus 2. *Reg.* 6. eò quòd eam tetigiſſet, vt ait S. Bonau. *in 4. diſt. 9. art. 2. quæſt.* 2. cum ſeptima Synodo *act. 6. ad finem*.

Respondet Calvinus, & Bucerus, nunquam præceptum fuiſſe adorari Arcam, ſed in templo Deum ipſum. Omitto alia, quibus eruditè Vaſquez *diſput.* 104. *cap.* 4. & alij retundunt hæreticos.

Eqvidem hiſtoriis ipſis Scripturarum conuincam; quibus teſtatum habemus, Sanctuarium, & Templum ob Arcæ venerationem ædificata, in eiſeiſque magna religione excultam, & fuiſſe loco Sanctarum Reliquiarum, ob quas dicitur Eccleſia in dedicatione ab Epiſcopo ſanctificari, & conſecrari. Hoc enim eſt argumentum S. Bonauenturæ *ſermone adducto*.

Exodi 25. vbi Dominus præcepit Moyſi Arcæ conſtructionem: *Facient mihi Sanctuarium, & habitabo in medio eorum: iuxta omnem ſimilitudinem tabernaculi, quod oſtendam tibi: ſicque facietis illud: Arcam de lignis Sethim compingite.* Ecce Arcam Sanctuarium, vel Sanctuarij conſecratricem reliquiam accinit. Ibi verò ad templum ait: *Tabernaculum facies, &c.* 135

Iosve 3. Præcepit Deus, transferri Arcam per Iordanem, & aquæ receſſerunt: & *cap.* 6. Inſtituta ſupplicatione circum muros Hierico, Arcam Domini ſequentium, atque præcedentium vocibus muri Hierico corruêre.

Qvando agitur de Sanctuario Hebræorum, recenſetur Arca Dei, vbi etiam *Iudic.* 20. 27. 2. *Reg.* 5. *& ſeqq.* Quando Iudæi volebant exaudiri in bello, aſportabant Arcam *cap.* 4. 136

Institvta eſt tranſlatio ſolemnis ſacra Arcæ 2. *Reg.* 8. ante eam obtulerunt ſacrificia Deo: *Surrexit Dauid, & vniuerſus populus, vt adducerent Arcam Dei, ſuper quam inuocatum eſt nomen Domini exercituum, ſedentis ſuper Cherubim.*

Secvndo Reg. 7. Deus conqueritur: *Vides, quòd Arca ſit in medio pellium?* quaſi dicat, dedecere, atque ideò augusti Templi fabricam indicit. Et *ſecundo Paral.* maxima, ſolemniſſimáque ſupplicatio inſtituta eſt cum Arca; ante eam innumeræ hoſtiæ Deo offerebantur. Et ſequentibus diebus maximæ ſolemnitates coram Arca factæ ſunt; & Salomon, dum eleuabatur Arca, dicebat: *Surge Domine in requiem tuam, Tu & Arca ſanctificationis tua.*

Ex quibus deducitur, ſi creaturis inanimatis ſacra veneratio, atque adorationes exhibitæ ſunt; neque imaginibus Sanctorum ſunt denegandæ. Hoc argumento nititur Alanus Copus *dialogo 3. cap.* 8. & Vaſquez *diſp. 106. cap.* 2. 137

Probatvr deinde à Seraphico *in corpore*, ex definitionibus Conciliorum, vt habetur ex margine. Primò quidem extat Canon Apoſtolorum pro Imaginibus, de quo vide Turrianum *lib. 1. de epiſtolis canonicis. cap.* 25. Feuardentium *lib.* 1. Irenæum *cap. 24. annot.* 15. Deinde *can. 82 ſexta Synodi*, Imagines recipiuntur.

Eadem veritas definita eſt in Concilio Romano ſub Gregorio III. vt refert Sigibertus *in Chronico, anno* 733. In quo aſſerit, ferè mille Epiſcopos fuiſſe congregatos. 138

Idem ſub anno 766. & Paulus Æmilius *lib. 2. de geſtis Francorum*, ſcribunt ſub Pipino Rege coactam Synodum in villa Gentiliacenſi, in qua Imaginum quoque adoratio definita eſt. Aliam deinde habitam fuiſſe Romæ ſub Stephano III. pro cultu etiam imaginum, narrat Sigibertus ſub anno 768. Paulus Æmilius *lib. illo ſecundo*. Blondus *Ænead. 2. lib.* 1. eiuſque ſæpè meminit Adrianus in Scripto illo de Imaginibus.

Post hæc omnia celebratum eſt Concilium Nicænum II. quod ſeptima Synodus Vniuerſalis appellatur poſt annum 788. vbi ex Cedreno, & Sigiberto fuêre 350. Epiſcopi: licèt Photius Patriarcha epiſtola ad Michaëlem, Principem Bulgarorum, numeret 367. In eo verò Concilio *act. 7. in definitione fidei*, hæc veritas Catholica traditur. 139

Tandem *ſeſſ.* 25. id definit Sanctum Concilium Tridentinum.

Probat

140 Probat verò adhuc S. Bonauent. *citatis locis, in 3.diſtinct.9.quæſt.2.* & *ad cap. 4. Ioannis*, ex Patribus plurimis, quos refert, cum S.Damaſc. *oratione prima, ſecunda, & tertia de Imaginibus:* Et ſeptima Synodus multa ad hoc confirmandum adducit. Inter hos ſunt Baſilius in Iulianum, vt refert Adrianus Papa *in epiſtola ad Imperatores*, in ſeptima Synodo, act. 2. *Hiſtorias* (inquit) *imaginum illorum honoro, & palam adoro; hoc enim traditum nobis à Sanctis Apoſtolis non eſt prohibendum, &c.* Et ideò S. Bonau. *ad vltimum*, ait cum Damaſceno *lib.4. cap.17.* hanc eſſe traditionem Apoſtolicam. Idem aſſerunt de ordinatione imaginum Chryſoſtomus *in Liturgia*, Ambroſius *ſerm.10. in pſal.*118. Au-
141 guſtinus *lib.3. de Trinitate, cap.10.* & *lib.2. de doctrina Chriſtiana, cap.25.* Paulinus *in natali Sancti Fælicis*, Gregorius *lib.7. epiſtola 5.* & *epiſtola 53.*

Confirmatur ex dictis in geminis notandis, vbi etiam ex miraculis habetur argumentum, quo nituntur Bellarminus, Vaſquez, & alij. Præclarè hanc agit controuerſiam P.Zacharias Bouetius noſter *Examine 4. Luth. cenſura* 18.

Probatur tertiò rationibus à D.Bonauentura. Prima eſt Damaſceni *lib.4. cap.17.* quam adhibet Bellarminus *cap.12.* Vaſquez *cap.3.* Caſpenſ. *diſput.15. ſect.6. num.* 48. Honor imaginis redundat in prototypum. Vnde ſi imago Regis honoratur, cenſetur Rex honorari; & è contra, ſi inhonoratur, profectò Rex eam ſibi adſcribit iniuriam. Sic Theodoſius Imperator ob ſuam imaginem deiectam, voluit ferè totam delere Antiochiam. Vide ſecundam, & tertiam Orationem Chryſoſtomi ad populum, & Thodoretum *lib.5. cap.19.* Ideò Iulianus Apoſtata ſtatuam Chriſti deiecit, & Chriſtus fulmine ſtatuam Iuliani percuſſit, vt dixi ſuprà.

142 Respondent hæretici Centuriatores, ſtatuas Martyrum, quia vbique eſſe nequeunt, adorari. Deus autem vbique eſt præſens, ideò eius imago amouenda.

At ſic concedunt nobis Chriſti, & Sanctorum adorationes. Imagines autem Dei conficiuntur, quia Deus ita eſt præſens, vt ſit à ſenſibus abſtractiſſimus.

Respondent deinde hæretici, cultum debitum ſtatuæ Regis eſſe ciuilem; talemque etiam Sanctis ſolummodò concedi.

At non percipiunt vim argumenti: deducimus enim à ſimili proportionali, vt ſicut Regi ob excellentiam naturalem, vel fortuitam debetur cultus ciuilis; Ità Sanctis ob excellentias ſupernaturales cultus ſacer, vt oſtendi *quæſt.5.*

143 Obiiciunt primò Calvinus, & alij vetus Teſtamentum, in quo omnis adoratio imaginum prohibetur; neque enim aut Iudæi, aut Gentes adorabant ſtatuas, tanquam Deos, non enim adeò ſtolidi fuêre Iudæi, vt ignorarent, vitulum illum, conflatum è ſuis munilibus, non eſſe Deum, qui eos eduxerat ex Ægypto, ſed imaginem viſibilem poſtularunt, in qua Deum inuiſibilem colerent. Ita etiam Gentiles ſapientes.

Respondet S. Doctor *ad 12. Sap.* magnum eſſe mendacium, quod affertur; nam ibi dicitur: *Appellauerunt Deos opera manuum ſuarum.* Quo nihil clarius ad Calvini temeritatem retundendam poteſt proferri.

144 Alivd quoque mendacium Calvini redarguit acutè D. Bonauent. *ibi*, ex ipſa Scriptura, Pſal.105. *Mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum. Obliti ſunt Deum, qui ſaluauit eos, &c.* Vbi aduertit S. Doctor, non vitulum, ſed ſimilitudinem vituli auream fuiſſe, cui gloriam dederunt Iudæi. Idem probat ex Iudæis *Geneſ.* 21. qui teſtantur, Iſmaëlem docuiſſe Iſaacum adorare ſtatuas, tanquam Deos. Neque verò vitulus erat imago apta ad Deum repræſentandum verum; erat enim ſimulachrum Dei Ægyptiorum, qui erat Bos maculoſus, & dicebatur *Apis*, de quo Cicero *lib.1. de natura Deorum*, Auguſtinus *lib.18. de ciuitate, cap.5.* Herodotus, Diodorus, Plutarchus, Plinius, Suidas, Euſebius, & alij omnes Scriptores. Multa alia cum his addit Bellarminus *cap.13.*

At inquies, quomodo ibidem dicitur de vitulo: 145
Cras ſolemnitas Domini יהוה, hoc enim eſt nomen ſolius Dei veri?

Respondet S. Doctor *ad 14. Sapientiæ*, illis verbis ibi: *Incommunicabile nomen lapidibus, & lignis impoſuerunt.* Perperam igitur nomen Dei proprium Iehovah, creaturis communicarunt.

Idem putabant Gentiles, qui ideò à prophetis coarguuntur *Iſaiæ 46. Pſal.113. & 134. Habacuc 2. Baruch 6. Actorum 9.* vt notat D. Bonauent. *opuſc. Terminorum Theologiæ*, circa finem, & *prima parte Centiloq. ſect.26.* & *in Biblijs pauperum, cap.22.* vbi contra Caluinum affert Scripturas aſſerentes, Hebræos, & alios Idolatrantes non ſacrificaſſe Deo in illis ſtatuis, Iudicum 2. *Fecerunt filij Iſrael malum coram Domino, & ſeruierunt Baalim, & Aſtaroth: Et dimiſerunt Dominum Deum Patrum ſuorum.*

Obiiciunt nobis hæretici aliquos Patres, 146
quos vide explicitos in Bellarmino *cap.16.* & Vaſquez *diſput.106. cap.5.* Sic enim Irenæus *lib.1. cap.4.* carpit colentes Imaginem Chriſti more gentilium Idolorum, vt clarius explicant Epiphanius *hæreſi 27.* Auguſtinus *hær.7.* Idem vult Hieronymus *in cap.3. Danielis.* Auguſtinus verò *de moribus Eccleſiæ, cap.36.* reprehendit eos, qui non ſanctos, ſed formaliter picturas colebant, vel colentes, vt Deos. Idem ſentit Gregorius *epiſt.53. lib.7.*

Afferunt etiam Epiphanium, qui *in epiſtola ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum*, dicit, ſe ob zelum confregiſſe imaginem Chriſti, vel Sancti.

Respondetur facilè, Epiphanium teſtari ſe confregiſſe imaginem cuiuſdam ignoti, quæ aliquo modo videbatur repræſentare Chriſtum, vel Sanctum; ſed non erat talis. Ita Suarez *3.p. diſput.54. ſect.1.* Vaſquez *lib.2. à num.*148. Tanner. *mon.*84. poſt Marium Victorinum.

Adde multa ab Iconomachis ſuppoſita fuiſſe in 147
operibus Epiphanij, vt patet ex ſeptima Synodo *act.6.* & hoc additum credunt Alanus *dialogo 5. cap.21.* Sanderus *cap.4. de Imaginibus*, Suarez *loco cit.* Bellarminus *lib.2. de Eccl.triumphante, c.9.* Baronius *Tomo 4. anno 300.num.92.*

Præcipvè verò Calvinus arguit *lib.1. Inſtit. c.11.* & Centuriatores *Centur.8. c.9.* ex Libris Carolinis, qui anno Domini 1549. editi ſunt, quos à Carolo Magno contra ſeptimam Synodum compoſitos aſſerunt, quibus Iconomachia pro viribus defenditur. Allegant igitur ipſi Carolum Chriſtianiſſimum contra Imaginum cultum.

Rectè verò mentiti ſunt in caput ſuum men- 148
daces iſti, eos enim libros non fuiſſe Caroli Magni oſtendunt Sanderus *lib.2. de Imaginibus, cap.5.* Alanus Copus *dialogo 4. cap.19.* Bellarminus *cap.15.* Vaſquez *diſput.106. cap.6.* fuêre enim miſſi à Carolo Magno piiſſimo ad Adrianum, vt confutarentur.

Primò

PRIMÒ quidem extat Liber Adriani Papæ I. ad Carolum, in quo iſti Libri confutantur, & habetur *Tom. 3. Conciliorum*, poſt ſeptimam Synodum; ex quo patet, Libros illos miſſos à Carolo Magno ad Pontificem, vt eos confutaret, atque damnaret; ſciebat enim Imperator, ſeptimam Synodum ab Adriano confirmatam. Quare non miſiſſet eos libros ad Pontificem, ſi voluiſſet ſeptimam Synodum refellere.

149 DEINDE mortuo Adriano, Leo III. reiectis Imperatoribus Græcis ob Iconomachiam, & priuatis, creauit Carolum Imperatorem, vt ſcribunt Zonara, & Cedrenus: Ergo ſignum eſt, eum non fuiſſe Iconomachum.

PRÆTEREA, vt notat Sanderus ex nullo Scriptore poteſt probari, eos Libros eſſe Caroli, nec vlla commotio Iconomachiæ tempore Caroli innotuit, Imò Claudius, qui euulſit imagines tempore Ludouici Pij, non fuit auſus vnquam tempore Caroli Patris id facere, quia eius pietatem optimè nouerat, vt teſtatur Ionas Aurelianenſis, eius temporis author, in epiſtola ad Carolum Caluum, filium Ludouici Pij, quæ habetur ante Libros eius *de cultu Imaginum 5. Tomo Biblioth. ſacræ*, qui ſubinde laudat Ludouicum Pium Imperatorem, quia imitatus parentis ſui Caroli Magni pietatem, damnauit Claudij Taurinenſis Librum; & ipſe Ionas accepit à Ludouico Pio Librum Iconomachiæ, vt eum confutaret, quem mortuo Ludouico confutauit, & confutationem miſit ad Carolum Caluum filium, ex quo etiam mentiri deprehenduntur hæretici, qui Ludouicum Pium Iconomachum audent proclamare, vt notant graues authores. Vide Tannerum *num.* 85.

150 OBIICIVNT etiam Concilium Conſtantinopolitanum ſub Leone Imperatore Iconomacho, & alterum ſub Copronymo: Sed iſti fuerunt Conuentus illegitimi ferè Laicorum, vi adunati, neque vllo modo Eccleſiæ in morem facti. Ideò reprobantur, ab omnibuſque vituperantur: & primum quidem à Zonara 3. *Annal.* & Cedreno *in vita Leonis, ſub anno* 703. Secundum verò etiam à ſeptima Synodo *act.* 6. execrabile vocatur.

151 OBIICIVNT verò Calvinus, Illyricus, & Centuriatores, Concilium Francofordienſe, in quo aiunt, damnatam eſſe ſeptimam Synodum; atque adeò cultum Imaginum.

VASQVEZ *lib.* 2. *de adorat. diſput.* 7. *cap.* 5. *& ſeqq.* totam hanc narrationem, quod in Concilio Francofurti damnata ſit Synodus illa Nicæna, niti ait partim mendaci, partim fucata relatione præfationis Librorum Carolinorum, imponentes Synodo Nicænæ, decreuiſſe eam imaginibus Latriam, ſoli Deo debitam. Ex qua primò Hincmarus, deinde alij poſteriores hiſtorici, nullo fidei, ſed facti errore decepti fuerint; damnationem enim illam non à Concilio Francofurtenſi, ſed à conciliabulo quodam eiuſdem temporis, & fortè loci, cuius etiam operâ libri Carolini ſunt editi, emanaſſe conſtat.

152 MVLTI etiam exiſtimant errore facti deceptum Concilium Francofurti, in Nicæna ſecunda Synodo, ſtatutam imaginibus Latriam reprobaſſe, & fuiſſe errorem facti, non iuris. Sic Genebrardus *in Chron. anno* 794. Bellarm. *lib.* 2. *de Imag. cap.* 14. Baronius *eodem anno* 794. *num.* 35. Neque verò Concilium Prouinciale potuit Generali detrahere, ſi id præſtitit, vt admonet Tanner. *num.* 90.

CÆTERVM in authenticis actis Concilij Francoford. hac de re, cùm nihil extet, neque vllus Catholicorum ſe quidquam in his vidiſſe teſtetur, neque Adrianus Papa, neque Ionas Aurelianenſis, qui illis temporibus rem hanc tractarunt, aut Vvalfridus eiuſdem ferè ætatis author, nec Paulus Diaconus, Sigibertus, Zonaras, aut Cedrenus vllum de hoc verbum muſſitent: cæteri verò hiſtorici non conſentiant; neque noua illa acta Concilij Francofurti à ſectariis edita, vllo authore, vel exemplari certo probentur, dici poteſt cum Binnio, Suarez, & Tannero nil circa imagines in eo Concilio fuiſſe decretum.

MVLTÒ minus eſt verum, Libros Carolinos editos eſſe ab eo Concilio Sancto, vel à Carolo Magno, de quo D. Bonauentura *ſerm.* 16. *Hexaemer.* ait: *Tempore Adriani per Carolum, qui miraculosè fecit triumphos, quaſi miſſus Angelus à Domino, & Sol, ideſt æſtus tribulationis, abiit retro, & facta eſt pax Eccleſiæ. Hoc tempore fuit clarius doctrina, quia Carolus vocauit clericos, & ſcripſit libros, vt in S. Dionyſio Biblia, & inceperunt legere, &c.* En Imperatorem hunc, ter magnum, Angelum Dei ad Eccleſiam doctrinâ, nedum armis defendendam, miſſum conclamat, quod idem ait Lyranus ad ea verba Apoc. 16. *Æſtus, &c.* Ex his omnibus colligitur, inania eſſe ſectariorum figmenta, quæ contra nos moliuntur. 153

ALANVS Copus *dialogo* 4. *cap.* 18. *&* 19. reſpondet, in Concilio Francoford. reprobatam fuiſſe non ſeptimam Synodum veram, quæ fuit ſecunda Nicæna, ſed eam, quæ Conſtantinopoli ſub Conſtantino Copronymo acta eſt; de hac enim loquuntur Annonius in Annalibus Francorum, ſub anno 704. Abbas Vſpergenſis, anno 793. illa verò ſeptima vera Nicææ acta eſt. Ad hoc alludit Ado *in Chronico*, anno 792. dicens, eſſe eam, quam Græci Septimam vocant. Hæc reſolutio admodum probatur Sandero *lib.* 1. *de Imag. cap.* 5. 154

IN hunc modum antiquos Scriptores hiſtoriæ, Recentiores ſecuti ſunt. Paulus Æmilius *lib.* 2. *de geſtis Francorum*, inquit, definitionem Concilij Francofordienſis fuiſſe contra Græcos Auguſtos, imagines Sanctorum pertinaciter damnantes. Platina *in Adriano I.* ait, in eo Concilio abrogatam eſſe ſeptimam Synodum, apud Græcos numeratam, & hæreſim de tollendis imaginibus fuiſſe ablatam. Idipſum aſſerunt Sabellicus *Æneade* 8. *lib.* 8. Blondus *Æneade* 2. Petrus Galiſardus *in Chronographia ſub anno* 816. Anſelmus Riddus *in catalogo annorum, & Principum*, quem refert Alanus, imò & Senonenſe Concilium anno 1523. *cap.* 14. & Laurentius Surius *in præfat. ad Concil. Francof.* Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 3. 155

VASQVEZ *cap.* 2. hanc expoſitionem euertere ſatagit. Primò quia Annonius, & Abbas, tametſi Conſtantinopolitanam Synodum ſcribant, tamen dicunt, eam celebratam fuiſſe ſub Conſtantino, & Irene; at Pſeudoſynodus ſub Conſtantino Copronymo, & vxore eius Irene fuit celebrata. 156

DEINDE quia Reginonis, Adonis, & Auentini hiſtoria dicit, eam fuiſſe, quæ pro adorandis Imaginibus coacta eſt.

HÆC tamen friuola ſunt; nam præcipuum, quod ſpectare debemus, eſt, vbinam celebrata ſit Synodus: Sic enim differentiam Synodi à Pſeudoſynodo habemus: Quod verò dicatur ſub Conſtantino, & Irene, facilius poteſt erroris conuinci; nam ſub Conſtantino Copronymo, & Irene facta eſt Pſeudoſynodus: Quod verò dicatur illa, quæ pro adorandis Imaginibus: Ado ſic habet: *Pſeudoſynodus, quam Græci Septimam appellant, pro adorandis imaginibus abdicata eſt*, ideſt ad tuendam adorationem imaginum, 157

num, vt notat Alanus: Reginonis autem verba ſunt aliquantò difficiliora, dicit enim: *Pſeudoſynodum Græcorum, quam pro adorandis imaginibus fecerant, fuiſſe abrogatam.* Similia habet Auentinos.

158 Respondatvr tamen ex Alano, expunctum fuiſſe *non*, ideſt pro non adorandis: Multi dubitant, iſtos deceptos circa ſeptimam Synodum, vt putarent, ibi definitum eſſe cultum terminantem in Imagines, tanquam Deitates, hic enim error circumferebatur, vt notat Genebrardus *in Chronico*, ſub anno 794. & hic error etiam in Libro Carolino refertur, in cuius præfatione ſeptima Synodus decepta dicitur. Non admitto tamen hanc ignorationem in Concilio Francoford. in quo erant legati Adriani: Hunc verò errorem in Libris Carolinis appoſitum video, qui non à Concilio Francofordienſi editi ſunt, vt putauit deceptus Hincmarus *lib. contra Landun. Epiſcop. cap.* 20. (Si tamen ea Hincmaro non ſunt ſuppoſita ab hæreticis, vt dubitant multi:) Sic & Liber Carolinus in præfatione ait, adductam in medium à Sanctiſſimis PP. hanc quæſtionem de Imaginibus adorandis, eoſque contempſiſſe: Verum non fuit adducta in Concilio Francofordienſi, ſed in Conuento Iconomachorum, ibique contempta.

159 Qvapropter innixi illi authores, qui omnes fuêre occidentales, nec benè præcepta habuerunt acta ſecundæ Synodi Nicenæ, nimis creduli illis Libris Carolinis, & Hincmaro dixerunt, in Concilio Francofordienſi actum contra illam ſeptimam Synodum, quæ eſt ſecunda Nicæa. Vide Vaſquez.

Addvcvnt etiam Librum Pariſienſis Synodi; ſed hunc Librum confictum oſtendunt Bellarminus *lib. contra Synodum Pariſ.* Baron. *tom.* 9. *anno* 700. *n.* 94. & *anno* 800. *num.* 25. & monet Tanner. *num.* 92.

Obiicivnt etiam aliquas rationes; nam imago, cùm ſit inanis, non eſt capax honoris: Præterea homo eſt imago Dei rationalis, & tamen non ſolet adorari; quantò igitur minus ligna, & lapides.

160 Respondit iam D. Bonauentura *quæſt.* 2. *ad* 2. *&* 3. & *quæſt.* 5. *ad* 6. creaturam viuentem eſſe nobiliorem non viuente, nobilitate reali, non nobilitate ſignificationis, quia res parui valoris poteſt ſignificare rem nobilem: Iam verò non adoratur imago ob innatam nobilitatem, ſed ratione rei ſignificatæ: Quoad Hominem, reſpondet, ipſum eſſe imaginem Dei venerandam, vt in ſe eſt, ob propriam excellentiam, vt ait D Cyrill. *Catech.* 12. & D. Auguſt. *epiſtola* 203. vnde honor, qui ei defertur, non omninò refertur ad prototypum, ſicut honor, qui defertur imagini pictæ: Si autem aliquis coleret ipſam figuram, tanquam rem, magis erraret, quàm qui coleret creaturam rationalem. Vnde D. Auguſtinus, *lib.* 3. *de doctrina Chriſtiana, cap.* 7. ait: *Fateor, altius eſſe demerſos, qui opera hominum pro Deo colunt, quàm qui opera Dei, vt* verbi gratia,

161 *ſtatuam, quàm ſtellam.* Igitur homo non proponitur ab Eccleſia colendus, vt imago Dei, quia periculum eſſet, ne homo propter ſe coli putaretur; nam etiam propter ſe eſt capax honoris: Ita reſpondet etiam Vvaldenſis, *tomo tertio, titulo* 19. *capite* 154. Bellarminus *libro* 2. *de Imaginibus, cap.* 19.

QVÆSTIO XIII.

Quo modo, & ordine Imagines Sacræ ſint adorandæ.

{ D. Bonau. in 3. d. 9. q. 2.

162 Hæc quæſtio ardua quidem, ſed admodum eſt neceſſaria, vt calumnias hæreticorum vitemus qui nos idolatras acriter conclamant: Quæſtionis autem cardo eo vertitur, vt definiamus, an Imagines præciſè ſecundùm ſe ſint adorabiles; an verò in ordine ad exemplar ſolum.

163 Prima opinio eſt Catherini *opuſculo de adoratione Imaginum, concl.* 6. & 7. Martini de Ayala *lib. de traditionibus,* 3. *parte.,* vbi *de Imaginibus*; Imagines quidem in ordine ad exemplaria adorari; attamen propriam etiam eis deberi, tanquam termino proprio, adorationem, quam Veneratiam appellant, inferiorem adoratione exemplaris: Pro hac ſententia Bellarminus *lib.* 2. *de Imag. cap.* 20. refert Sanderum *lib.* 2. *cap. vltimo de Imaginibus,* Gabrielem *in* 3. *diſt.* 9. *quæſt. vn.* & *in Can. Miſſæ, lect.* 49. ſed immeritò, allegatur ab aliis & Henricus *quodl.* 10. *quæſt.* 6. qui tamen ſtat cum Seraphico, vt infrà: Hanc ſententiam ſequuntur Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 5. quem Cardinalis de Lugo Anteſignanum huius agminis acclamat.

164 E moderniotibus Tanner. *tom.* 3. *diſput.* 5. *quæſt.* 2. *num.* 202. referens multos, Cardinalis Lugo *diſput.* 36. *ſect.* 3. Arriaga *diſp.* 56. Amicus *diſp.* 32. Faber *diſp.* 22. *cap.* 6. Caſpenſ. *diſput.* 15. *ſect.* 6. eamque probabilem cenſet Azorius, apud Tannerum, & alij referendi, *quæſt. ſequenti,* & Fulienſ. *cap.* 20. Quoniam verò hanc definitam in ſeptima Synodo clamant, libet ab ea me expedire.

165 Primò enim ait Tannerus, ſeptimam Synodum *act.* 4. eodem modo de reliquiis definire, atque de Imaginibus; illis verò concedere, præter adorationem propriam, etiam venerationem honorariam: Illuſtrem autem locũ ait eſſe *act.* 6. vbi dicitur: *Quapropter non indignas habebimus imagines honore, ſalutatione, & veneratione, debitamque illis adorationem dare debemus, ſiue igitur placebit ſalutationem, ſiue adorationem appellare, idem profectò erit, modò ſciamus excludi Latriam, hæc enim eſt alia à ſimplici adoratione, vt ſæpè alibi eſt dictum.*

166 Arbitror, ibi germanum ſenſum eſſe patentem: Sic enim videtur excludere adorationem Latriæ, ſeu ſeruitutis, ſoli Deo debitæ; nam ſi Dei imagines ſunt venerandæ, non aliter quàm Latriâ ſunt venerandæ, ſed relatiua tamen, & terminata ad Deum: Si verò Sanctorum adorandæ, Duliâ, ſed relatiua: Hunc autem ſenſum colligo ex antedictis: Inſiſtit enim, vt ſanctam imaginum venerationem teneamus, quia per eam recordamur Dei, adducitque id, Pſal. 76. *Recordatus ſum Dei, & exultaui.* Itaque ſemper per eam recordari poſſumus Dei: omne enim, quod in Dei recordatione exigitur, acceptum illi eſſe conſtat.

Sic & Tharaſius ibi, exponens Leontij effatum: *Sancta Synodus dixit, Differentiam adorationis exhibuit: Dixit enim: Dominum tuum adorabis, & illi ſoli Latriam præſtabis.* Quare adorationem concedit imaginibus, non ſeruitutem, cùm hæc ſoli Deo immediatè debeatur: Concedit igitur Latriam, vt eſt adoratio, non vt propriè, & adæquatè intellecta, claudit enim ſeruitutem.

Oppo

167 OPPONVNT etiam reuerentias varias fieri cruci, & Chriſto, nam huic genuflectitur; at Cruci caput inclinatur tantùm, iuxta rubricas Miſſalis, nempe quia imagines cultu aliquo per ſe honorantur, diſtincto ab eo, quo Chriſtus colitur; alioqui ſi ſolum in ordine ad Chriſtum Crux colitur, eadem ei debebitur genuflexio, quæ Chriſto.

168 RESPONDETVR ex dictis, externam demiſſionem non dare diſtinctionem adorationis formalem, vt dixi *quæſt.* 1. genuflectitur autem Chriſti ſanctiſſimo corpori, quia immediatè, & per ſe terminat adorationem, ſimul cum exhibitione ſeruitutis, in qua præcipuè conſiſtit Latria, vt dicebat ſancta Synodus.

QVOD verò ſupra dicebat, Imagines adnumerari reliquiis, concedo; at non ſequitur, eodem modo ex omni capite colendas, niſi illæ ſint, quæ ex alio capite habent quid ſacri, vt dicit S. Doctor.

169 PERANTIQVA & celebris ſententia Theologorum eſt, adorationem in Imaginem ita in Prototypum tendere, vt nec ſola cogitatione imago per ſe ſine illo, vel ab eo ſeparata, adorari poſſit: & ita non modò exemplar, vt terminus remotus attingitur, ſicut Rex per Legatum colitur, ſed etiam, vt terminus proximus. Citantur Alenſis 3. *parte, quæſt.* 30. *memb.* 3. *artic.* 3. §. 1. S. Thom. *quæſt.* 25. *art.* 3. 4. *&* 5. Caietanus, & Recentiores permulti ibidem. Albertus *in* 3. *diſt* 9. *artic.* 4. Riebardus *artic.* 2. *quæſt.* 2. *&* 3. Paludanus *quæſt.* 1. §. *Inquirendo tam de his.* Capreolus *quæſt.* 1. *artic.* 1. *concl.* 2. *&* 3. *artic* 3. *ad argumenta*, Almainus *quæſt.* 1. *concluſ.* 5. Maior *quæſtione* 1. Marſil. *in* 3. *quæſtione* 8. *artic.* 2. *dub.* 2 *concluſ.* 3. Vualdenſis *Tom.* 3. *cap.* 156. *num.* 6. *&* 7. Ferrar. 3. *contra gent. cap.* 120. §. *circa Latria adorationem*, Sotus *libro* 2. *de iuſtitia, quæſtione* 4. *artic.* 2. in fine, Turrecremmata *in cap.* Venerabiles *de conſecr. diſt.* 3. D. Antoninus 3. *parte, titulo* 12. *capite* 9. §. 4. Hieronymus Angeſtus *contra Lutherum, cenſ.* 10. *ad tertiam obiectionem hæreticorum*, Clictouæus *in propugnaculo Eccleſiæ, libro primo, capite decimo*, Iacobus Paina *libro nono, orthodoxarum explicationum*, §. *At Kemnitius.* Franciſcus Turrianus *libro primo, pro canonibus Apoſtolorum, capite* 25. & *libro tertio, de dogmaticis Characteribus* ſatis ante medium, Alphonſus d. Caſtro *aduerſus hæreſes*, verbo *Adoratio.*

170 FACIT eum his Henricus *quodlibet* 10. *quæſt.* 6. Gabriel *loco citato*, Corduba *libro* 1. *quæſt.* 5. *dub.* 4. Holcot. *in librum ſapientiæ, lect.* 157. Durandus *in* 3. *diſtinctione* 9. *quæſt.* 2. *numero* 8. 9. *&* 10. Picus Mirandulus *in ſua Apologia quæſtione tertia*, quos aliqui cum Alenſi, & Caſtro inuoluere conati ſunt cum Iconoclaſtis; ſed immeritò, vt oſtendit Vaſquez *diſputatione* 106. *capite primo*, Valentia *quæſtione vigeſimaquarta, puncto ſecundo*, Fauentinus *diſputatione vigeſimaſecunda, numero quadrageſimonono*, ſequuntur etiam Morandus *quæſt.* 55 4. *&* 55. Lugo autem *diſp.* 36. etiam videtur pro hac. Tandem id habet Bouerius *epiſtola* 4. *cenſura* 18.

171 SERAPHICVS ab omnibus ferè pro hac ſententia refertur 3. *diſt.* 9. *quæſt.* 2. Idem colligitur *ex eadem diſt. quæſt.* 1. *argum.* 6. *addito reſponſo*, & *d.* 39. *art.* 2. *quæſt.* 2. *corpore*, & *in primo, diſt.* 31. *parte* 2. *quæſt.* 3. *ad* 2. & *ſerm.* 2. *de decem præceptis* ad finem, & *opuſcul. de ſeptem donis: de dono Pietatis, cap.* 2. ad finem, & ad ea Ioannis verba, cap. 4. *Eos qui adorant, in ſpiritu, & veritate adorare oportet.*

VERVM tamen grauiter obſerua in S. Doctore ſingulare, ex quo grauiſſimæ oppoſitiones Vaſquio, & aliis factæ, ſanè moleſtiſſimè, nec ſolubiles, doctrinâ iſtâ S. Doctoris ſoluuntur facilè; Duo eſſe genera Imaginum. Aliæ ſunt nudæ, nil am- 172
plius habentes, quam eſſe artis, & repræſentare Prototypon; tales ſunt Icones ordinariæ, & hæ nullam habent venerationem propriam, ſed ſolam relatam Prototypo Duliam Sancto; Latriam Deo; Virgini Sanctiſſimæ Hyperduliam. Aliæ ſunt, quæ habent aliquid in ſe ſacrum, vt quod à B. Luca ſint factæ, quòd inſtar reliquiæ corpora Sancta tetigerint, & hæ habent rationem quandam ſacri ad modum, quo Liber Euangeliorum, atque his aliquam venerationem aſſignat ſeptima Synodus venerariam, adducens in exemplum Crucem Chriſti, de qua *quæſtione ſequenti*: Sed quia illa relatio non eſt adeò completa, ſicut ratio imaginis, ideò remanet his aliqua veneratio.

ASSERO cum D. Bonau. Imagines non eſſe per 173
ſe adorandas, ſed ſolùm in ordine ad Prototypon. Cum S. Doctore profitetur ſe incedere Maſtrius *diſp.* 2. *quæſt.* 20. qui tamen declinat à S. Doctore.

PLVRIMOS autem pro hac ſententia *quæſt. ſequenti* recenſebo.

PROBATVR primò à S. Doctore *quæſt.* 2. ratione ducta ex D. Damaſceno *lib.* 4. *de fide, capite* 17. qua vtitur Concilium Trident. *ſeſſ.* 25. *in decreto de ſacris Imaginibus*, vbi habetur: *Imagines porro Chriſti, &c. in templis præſertim habendas, & retinendas, eiſque debitum honorem, & venerationem impertiendam; non quod credatur ineſſe in his diuinitas, vel virtus, propter quam ſint colendæ, ſed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræſentant: itavt per imagines, quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, atque procumbimus, Chriſtum adoremus: & Sanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur.*

VBI Concilium agit de omni veneratione debi- 174
ta imaginibus, nec aliam agnoſcit, quam illam, quæ ex Prototypo aduenire poteſt. Negat autem Imagini omnem adorationem, præter eam, quæ ad exemplar refertur, & ratio eſt, quia in eis nulla præciſè eſt virtus.

HINC verò ratio Concilij eſt ponderanda, quæ eſt Damaſceni, & S. Bonauenturæ, fundamento primo. *Quoniam honos, qui imaginibus exhibetur, refertur ad prototypa, vt per imagines, coram quibus procumbimus, Chriſtum adoremus, & ſanctos.* Hanc rationem indicant etiam Gabriel, Almainus, Corduba, Morandus, & alij allegati.

RESPONDENT aduerſarij, Prototypon adorari 175
cum imagine, vt terminum remotum adorationis, ſeu in obliquo; at verò Imaginem eſſe terminum proximum cultus illius, in recto.

VERVM ex Damaſceno, & Concilio Tridentino habetur, nullam venerationem abſolutam deberi imagini, ſed omnem relatiuam in prototypon. Eandem eſſe definitionem ſeptimæ Synodi *ſeſſ.* 7. proteſtatur ſacrum Concilium Tridentinum. Idem habetur in Concilio Senonenſi *cap.* 14. vbi definitur, Imagines adorari, non quia aliquid in eis Numinis putetur eſſe, ſed ob recordationem exemplaris: Et Concilium Moguntinum *cap.* 41. *de vſu Imaginum* dicit, non adorari Imagines, ſed ad hoc poni, vt exemplaris recordemur: Sic autem ait §. 1. *Non enim proponuntur imagines in Eccleſia, vt adoremus eas, & colamus, ſed vt per eas quid orare, colere, & venerari, & imitari debeamus, admoneamur.* Id
autem explicat §. 2. ſic: *Codicem oculis perluſtrans,* 176
cum ad venerabile, & tremendum nomen Ieſu deuenerit,

caput aperit, inclinatur, & ſuſpirans in cœlum oculos attollit, & ob id omni reprehenſione, & idolatriæ ſuſpicione caret, ſi quidem non litteras, quæ vili atramento pinguntur, ſic honorat, ſed cogitatione, & veneratione mentis ſuæ ad eum venerandum, & adorandum rapitur, cuius memoriam hæ litteræ ei ſuggerunt. Cur ergo ſuperſtitionis, aut idolatriæ reus peragitur, qui ante imaginem crucifixi Domini caput aperit, aut procumbens adorat, cùm nequaquam imaginem putet adorandam, ſed eum corde veneretur, & adoret, quem pro ſe natum, paſſum, &c. recordatur? Atque hic eſt imaginum vſus ſine omni ſuperſtitione, & non ſine pietatis fructu in Eccleſia obſeruatus.

177 PROBATVR etiam ex Patribus. Primus ſit D. Baſilius *libro de Spiritu ſancto ad Amphilochium, capite decimooctauo*, cuius ſententiam repetit Damaſcenus 4. *de fide, capite decimoſeptimo*, relatus à D. Bonauentura, omnibus ferè locis allegatis, tanquam teſtimonium præclariſſimum. Idem teſtimonium recitat Ioannes, tenens locum Epiſcoporum Orientalium in ſeptima Synodo, *act.* 4 vbi ait: *Falſa Synodus* (id eſt ſub Copronymo Conſtantinopolitana) *ſparſerat hoc axioma: Qui vnquam imaginem Chriſti adorat, in duo Chriſtum diuidit: & quicunque imaginem aſpiciens dixerit, aut inſcripſerit ei, hic eſt Chriſtus. Chriſtum diuidit: ſtultum id ſanè eſt.* Confirmat deinde teſtimonio Baſilij, quod ita habet: *Quia Rex etiam dicitur Regis imago, & non duo Reges: neque enim imperium ſcinditur, neque gloria diuiditur, quemadmodum principatus, & poteſtas vna eſt, quæ nobis dominatur; ſic etiam, & glorificatio à nobis vna eſt, & non multa, propter quod imaginis honor ad exemplar tranſit*: Vbi adorationum multiplicatio exploditur.

178 SECVNDVM teſtimonium eſt Damaſceni, qui *libro primo, de Imaginibus* ait, commentatus dictum Baſilij: *Quemadmodum purpura, & ſericum, & quod ex his veſtimentum conficitur, per ſe nihil aliud ſunt, niſi tenue quoddam operimentum, quod tamen ſi Rex induerit honoris, quo præſtat Rex ipſum quoque particeps fit: ita res ex materia conſtantes per ſe quidem adorandæ non ſunt; at ſi gratia plenus ſit is, quem illæ referunt pro fidei proportione, ipſæ quoque participes fiunt.* Vbi comparat Imaginem purpuræ Regis, quæ per ſe nullo eſt digna honore, cuius rationem reddit S. Bonauentura *diſtinctione nona, quæſtione prima*, quia honor eſt perſonæ. Multos alios Patres refert Vaſquez, ſcilicet Leontium *dialogo* 5. *contra Iudæos*, qui refertur in ſeptima Synodo *act.* 4.

ATHANASIVS *in quæſtionibus ad Antiochum, quæſtione trigeſimaoctaua*, & *libro contra Arrianos*, vt refert Damaſcenus *oratione tertia, de Imaginibus*, quem vnicum ferè affert S. Bonauentura, quia apud eum allegantur alij. Sunt etiam Patres, qui affuere ſeptimæ Synodo, relati à Vaſquez *cap.* 6.

179 HIS teſtimoniis reſpondent aduerſarij, Imagines dupliciter conſiderari: Primò vt exercent actu officium imaginis, & hoc pacto non adorari abſque Prototypo: Secundò prout ſunt res ſacræ, & ſic coli per ſe proximè; exemplar autem remotè, ſicuti cum veneramur Sanctos, colimus etiam Deum. Itaque Patres & Concilia de Imaginibus primo modo loqui.

ENIM verò non poteſt Soli tenebra apponi. Nam Concilia allegata nullam aliam venerationem concedunt imaginibus, quam eam, quæ ad exemplar refertur. Idem etiam dicunt Patres. Vide Vaſquez *cap.* 7.

OMITTO tamen ea, quæ Vaſquez, & alij tertiæ ſententiæ Theologi dicunt de Cruce Chriſti, 180
de qua alio modo definiendum erit cum Seraphico *quæſt.* 4.

PROBATVR deinde à D. Bonauentura, *fundamento tertio*. Imago ſe offert nobis pro ſe, & pro exemplari, quatenus illud repræſentat, neque aliquid habet proprium, niſi materiam, & formam artefactam; totam autem rationem habet imaginis ad exemplar: Ergo nullam per ſe habet ſacram excellentiam, ob quam veneretur: Ergo pro illo, & cum illo, & nullo modo ab eo diuiſa debet adorari. Hanc rationem ſumpſit S. Doctor ex D. Athanaſio *contra Arrianos*, non longè à principio, vt refert etiam Damaſcenus *oratione tertia, de Imaginibus*, ait autem: *In imagine ſpecies, & forma* 181
Regis, & in Rege ſpecies eſt Imaginis: & expreſſa eſt in imagine Regis ſimilitudo, vt qui videt imaginem, in ipſa Regem aſpiciat; & qui Regem videt, intelligat, hunc eſſe illum, qui in ea ſit expreſſus Imagine; & quia non differt ſimilitudo, idcircò poſt conſpectam imaginem, & volenti Regem intueri, imago dixerit: Ego & Rex vnum ſumus. Poſtea addit: *Qui enim adorat imaginem, is Regem adorat; nam illius formam, & ſpeciem imago continet.* Sic recitatur teſtimonium hoc à Damaſceno paucculis verbis mutatis, non ſenſu læſo. Illud teſtimonium affert, etiam Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus, vt refert Turrianus *libro tertio, de Characteribus dogmaticis*. Idem citat Epiphanius in ſeptima Synodo *act.* 6. *Tomo quinto*, & poſtquam à Petro Lectore *act.* 4. lectum fuit, dixit Tharaſius: *Hæc ſanè rerum natura docet, quod honor imagini exhibitus, ad ipſum fontem primum refertur; quomodo & contumelia.* Idipſum notauit Epiphanius Diaconus in ſeptima Synodo *act.* 6.

EANDEM rationem deduxit S. Bonauentura, ex 182
Nicephoro Patriarcha Conſtantinopolitano *in dialogo*, cui titulus eſt *Orthodoxus*, quem refert Turrianus *libro primo*, pro Canonibus Apoſtolorum, *capite vigeſimoquinto. Liquet, Chriſtum, vt pote, qui debuit per omnia fratribus aſſimilari, prototypon eſſe imaginis ſuæ, tametſi verbis ſcriptum non ſit. Quare cùm quærit hæreticus, vbi ſcriptum ſit de adoranda Chriſti imagine, reſpondendum eſt, ibi ſcriptum eſſe, vbi ſcriptum eſt, adorandum eſſe Chriſtum, ſiquidem inſeparabilis eſt à prototypo effigies eius.*

HANC rationem deſumpſere è Seraphico Marſilius, Paludanus, Bouerius, & alij.

VASQVEZ *capite octauo*, hanc ſolam ra- 183
tionem profitetur inueniſſe in Bonauentura, cùm tamen omnes in ipſo inueniantur, quas ipſe adducit, vt apparebit.

HANC porrò infirmam ex more dicit Vaſquez, quia poſſent reſpondere aduerſarij, Imagines coli etiam vt res ſacras; non autem cum exemplari.

HÆC tamen reſponſio friuola eſt, quia, vt arguunt Patres, ex quibus ſumpta eſt ratio: Sacratio imaginis non eſt à toto, quod habet à natura, puta ligno, tela, lapide, coloribus, &c. vel ornamentis; vel à toto, quod ab arte, puta à pictore egregio, ſed à ſola repræſentatione exemplaris; quare ergo datur ei aliqua propria conſecratio, cui adoratio ſit debita?

ALIAM

184 Aliam rationem celebrem indicat D.Bonauent. *fundamento vltimo*, quæ ſumitur etiam a D. Thoma, ex Ariſtotele lib. de memoria, & reminiſcentia, cap. 2. *Idem eſt motus in imaginem, & in id, cuius eſt imago*: Ergo idem eſt adorationis motus in imaginem depictam, exempli gratia, B. Virginis, & in B. Virginem, in imaginem Chriſti, & Chriſtum.

185 Qvarta ratio ſumitur ex D. Bonauent. *diſt. 9. quæſt.* 1. Imago confertur cum exemplari, vt comparatur pars cum toto, ſicut purpura cum Rege, ſic enim à Patres comparantur ſupra relatis, quibus adde Theophanem Epiſcopum Nicææ, relatum à Turriano *lib. 3. de Characteribus dogmat.* Sed pars cum toto ſimul adoratur, non ſeparata: Ergo & imago cum exemplari. Hanc rationem habet etiam S.Thomas, & Caietan. Ea tamen non eſt peculiaris de imagine, ſed de quacunque re ſacra inanimi, quæ religioſo cultu adoratur.

Vasqvez carpit hanc rationem, quia, licèt valeat de partibus realibus; tamen de his, quæ ſunt partes ſolùm ſecundùm intellectum toti coniunctæ adhuc probandum reſtat, quomodo ſub eodem motu adorationis cum exemplari cadant.

Deinde adhuc hoc probato, non ſatis manet confirmatum, non poſſe has res, vt ſacræ ſunt, præciſas adorari.

186 Vervm, cùm imago dicat relationem realem ſimilitudinis ad exemplar, & cum tota ſit relatiua, non poteſt ſeipſa terminare ſecundùm eſſe abſolutum adorationem; totam enim conſecrationem habet per ordinem ad exemplar.

Vasqvez *cap. 9.* cæteris rationibus exploſis, vnicum dicit eſſe huius veritatis fundamentum, & eſt ratio deſumpta ex natura adorationis, qua vtuntur S. Thom. Alenſis, Durandus, Almainus, Vualdenſis, Gabriel, Holcoth, Picus, & Corduba, ſupra relati. Potuiſſet dicere rationem eſſe D. Bonau. *in primo, diſt.* 31 *parte* 2. *quæſt.* 3. *ad* 2. & *in 3.d.9. quæſt.* 2. *argum.* 3. *ad oppoſitum, addito reſponſo*, & *quæſt.* 4. *in corpore*, & *ad* 4. vt ſequitur.

187 Nvlla res inanimis, aut irrationalis ſine rationali eſt capax honoris ſecundùm ſe: ſed imago eſt res irrationalis: Ergo ſecundùm ſe ſine exemplari, non eſt digna adoratione. Maior probatur, nam adoratio eſt exhibitio ſubmiſſionis excellentiæ alicuius ſuperioris; irrationalia autem omnia ſunt homine inferiora. Hunc eſſe Hectorem noſtrum ait Lugo *numero* 49.

Respondet, negans Maiorem, quia poteſt quis prudenter ſe ſubmittere rei inanimi ſecundùm ſe acceptæ, etſi non propter ſe. Ità ſubiicitur Sacramentis ex D.Thom. *quæſt.* 61. *art.* 1. Sic amatur homo indignus, eique ſeruimus. Sic adoratur caro Chriſti, & homo, vt Dei imago, ita poſſum adorare imaginem in ſe, ſed relatè ad exemplar: Sic enim (aiunt alij) adoratur Legatus, *vt quod*; & ſi propter Regem colitur, nec tamen adoratur Rex.

188 Hæc tamen demolitur S. Bonau. *diſt.* 9. *artic.* 1. *quæſt.* 2. *ad* 4. ex D.Auguſt. *lib.* 3. *de doctr. Chriſt. cap.* 7. ea enim, quæ in ſe nobilia ſunt, qualia affert Lugo, habent rationem magis obiecti, quàm ſigni, & ideò nil mirum, ea coli etiam ſecundùm ſe. Sacramenta verò, etſi non ſigna nuda, ſed gratiæ inſtrumenta, non coluntur in ſe. At imago in ſe habet in ſua entitate abſoluta ſolum, artis prolem eſſe è coloribus in tabula; Ideò nil habet nobilitatis, præter eſſe ſignum, quod totum ad aliud habet eſſe. Ideò in ſe cultum nequit terminare. Hinc D. Auguſt. ait altiùs merſos, qui ſtatuas hominum opera adorarunt, quàm qui homines, & Angelos, & vt dicitur *Sap.* 13. minor eſt querela, qui nobiliora Dei opera coluêre, vt notat ibi S.Doctor, & D. Thom. 2. 2. q. 103. *art.* 3. *ad* 3. & Vaſquez *num.* 89. Quod etiam ait Lugo, adorationem terminare ad ſolam imaginem, nec adorari Sanctum, & tamen eſſe relatiuam ad Sanctum (ſane vt terminum, more relatiuorum) implicat.

Porrò inter Legatum, & imaginem agnouit 189
Lugo allatam differentiam *num.* 56.

Vltima ratio, quam non minus efficacem acclamat Vaſquez *cap.* 10. ab oppoſito deſumitur. Eſt autem ratio S. Bonauent. *diſt* 9. *quæſt.* 4. *in corpore*, quam deſumpſit ex Epiphanio in ſeptima Synodo *act.* 6. & Tharaſio *act.* 4. qui poſt lectum teſtimonium Athanaſij contra Arrianos, addit: *Hæc ſanè rerum natura docet, quod honor imagini exhibitus, ad ipſum fontem primum refertur, quomodo etiam contumelia.* Sumitur etiam ex Adriano *epiſtola ad Im-*
peratores, qui in *act.* 2. *ſeptima Synodi*, refert Chry- 190
ſoſtomum, qui in homilia parabolæ ſementis eandem rationem his verbis expreſſit, dicens: *Neſcis quod quicunque ex ligno, vel coloribus imagini contumeliam dicit; illum non damnari, veluti in rem inanimatam, ſed contra Regem ipſum dixerit.* Damaſcenus quoque *oratione tertia, de Imaginibus*, refert teſtimonium Baſilij *in cap.* 13. Iſaiæ ad ea verba: *Perdam ſuperbiam*, vbi ait: Si quis homo Regis imaginem lapidibus petat, quia Regem ipſum non poſſit, atque ita lignum, Regis effigiem, referens, verberet; ſic quicunque veneratur imaginem, ipſum nimirum veneratur exemplar.

Idem Adrianus *in ſcripto de Imaginibus* finem 191
verſus, *capite octauo*, ait: *Neſcis quia, ſi quis imaginem Imperatoris iniuriauerit, primæ formæ dignitati affert iniuriam? Neſcis, quoniam, ſi quis imaginem, quæ à ligno detrahit, non ſicut in inanimatam materiam accedens, ſic iudicatur; ſed ſicut, qui aduerſus Imperatorem manus extendens, fœdat materiam ſine anima Imperatoris, ſegregatam ab Imperatore? Imago enim omnino, ſi feriatur, eius iniuria Imperatorem attingit.*

Ratio igitur eſt hæc: Imago, & quævis res, 192
etiam irrationalis ſecundùm ſe, non eſt capax iniuriæ: Ergo neque eſt capax adorationis, niſi coniuncta cum rationali; nam contrariorum eadem eſt ratio; quod enim vnius contrarij capax non eſt, non poteſt eſſe capax alterius contrarij. Porrò nullam rem inanimem eſſe capacem iniuriæ probatur; nam ſicut non eſt capax iniuſtitiæ, & ob id, cùm quis malè tractat rem, puta equum, non infert iniuriam beſtiæ, ſed domino; ſic in propoſito, non imagini, ſed Sancto illuditur; nec eſt ſimile de Prorege, qui, vt ait Lugo, eſt capax iniuriæ. Ideò reſpondet, eodem actu adorari in obliquo exemplar, & hoc ſufficere, vt inhonoratio imaginis tranſeat in iniuriam exemplaris.

Porrò id in obliquo nil iuuat; nam imago dicit relationem formaliter ad terminum in recto.

Obiicies primò. Septima Synodus, *act.* 193
ſeptima, ait in Definitione fidei: *Definimus, cum omni diligentia, & cura, venerandas, & Sanctas imagines ad modum, & formam venerandæ, & viuificantis Crucis dedicandas, & collocandas in templis*; & addunt: *Quo ſcilicet per hanc imaginum pictarum inſpectionem, omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam, & recordationem, & deſiderium veniant, illiſque ſalutationem, & honorariam adorationem exhibeant, non ſecundùm fidem noſtram veram Latriam, quæ ſo-*

li natura Diuinæ competit, ſed quemadmodum typo veneranda, & viuificantis Crucis, & Sanctis Euangelijs, & reliquiis Sacris oblationibus ſuffitum, & luminarium reuerenter accendimus. Cùm igitur Synodus neget Imaginibus, etiam Chriſti, Latriam, at concedat honorariam ſalutationem, qualem Euangeliis exhibemus; ſequitur, eas obtinere diſtinctum cultum per ſe inferiorem.

IOAM habet Adrianus *ſcripto de Imaginibus*, & habetur *Tom. 2. epiſtolarum Pontificum*, inter epiſtolas Adriani *in reſponſione ad reprehenſores, ex capite nono.*

194 IOAM habet *act. 2. ſeptima Synodi*, Tharaſius Patriarcha poſt lectam epiſtolam Adriani: Clariùs verò *act. 6.* Epiphanius Diaconus, & D. Auguſtinus *epiſt. 119. cap. 11.* Damaſcenus *oratione prima, & tertia de Imaginibus.*

MASTRIVS *num. 260.* reſpondet, Concilium loqui de quodam modo adorationis, quo vel diuerſis actibus, vel ſi eodem actu, non adorantur per modum vnius adæquati, vt cùm adorato per imaginem prototypo, in hoc inſiſto abſolutè venerando, vt obiecto ab Imagine diſtincto, tamquam fine, quo caſu Imago terminat venerationem tantùm reſpectiuam, quæ minor eſt, & de hac loqui Concilium, eamque honorariam vocare.

195 VASQVEZ amplo apparatu *à cap. 13. vſque ad 16.* molitur reſpondere. Multa præmittit, plurima conſtituit; ſed fateor, eum non ſatisfacere, vt patet legenti, tametſi luce clarius meridiana apparere acclamet veritati conſonum, quidquid affert. Negat ipſe duplicem illum cultum diſtinctum, quem Synodus, & PP. allegati luce clariùs diſtinguunt. Igitur dicit, negari Imaginibus latriam in ſpiritu, & veritate, id eſt, affectum ſeruitutis, & ſubiectionis; hic enim non poteſt reſpicere imagines ſolas ſecundum ſe; ſed totus fertur in exemplar, in quo eſt excellentia. Sentiunt igitur (ait) imaginibus ſecundùm ſe exhiberi ex voluntate adorationem in ſigno, ſed non ſeruitutem in ſpiritu; non ergo ſequitur, imagines ſecundùm ſe adorari. Inclinat Bonacina in calce.

196 ENIM verò Epiphanius in ſeptima Synodo attribuit Imaginibus ſimplicem adorationem, à qua dixit, Latriam differre, eamque dicit poſſe vel ſalutationem, vel venerationem vocari, dummodo eam à Latria diſtinguamus.

ILLA verò adoratio in ſigno non eſt alia ab adoratione, quæ refertur ad prototypum; eſt enim illa relatiua Imaginis, vt imago eſt, non alia diſtincta, quam Synodus profitetur. Præterea, ſi imagini præciſæ concedatur ſola externa ſubiectio ſine affectu interno, hæc non erit adoratio, quæ ex interno, & externo componitur, vt tenet Vaſquez *diſp. 93. cap. 4.*

RESPONDET Vaſquez, Imagines honorari nota ſubiectionis externa, coniuncta cum interna, quæ oritur ex affectu exemplaris. At ſi ita eſt, non eſt duplex adoratio ſeptimæ Synodi.

197 EQVIDEM video, Seraphicum ſatis ſuperque feciſſe difficultatibus, ita vt ex *quæſt. 4.* deducam, eum perlegiſſe ſeptimam Synodum, etiam Græcè excuſam (fuit enim Græcæ linguæ gnarus, vt patet ex eius operibus.) Hanc verò Synodum ait Suarez *loco citato* initio *ſect.* non fuiſſe à D. Thoma perlectam, quia fortaſſe eo tempore non erat facta Latina, aut ad illius manus non peruenit. Equidem arbitror, D. Thomam in Græca lingua inſtructum.

IAM verò D. Bonauentura *quæſt. 4. in corpore*, obſeruat ex D. Damaſceno *libro 4. de fide, cap. 12.* aliquas eſſe Imagines, quæ ſunt meri typi, vt ſunt 198
picturæ factæ à Tintoreto, Vido, Rheno, Michaële Angelo; & his veluti meris typis nil ſacrum conuenit, nulla excellentia, nullaquè dos, reuerentiâ digna, præter id, quod habet in ordine ad exemplar. Aliæ ſunt Imagines, quæ præter repræſentationem habent etiam aliquid ſacrum, vt ſunt Crux, in qua Chriſtus pependit, & alia paſſionis inſtrumenta, vt claui, lancea, & his ſimilia; hæc verò ex contactu Chriſti, ex ſanctificatione per ſanguinem, &c. ſacta iam facta ſunt, vt omnes fatentur, qui rectè ſapiunt.

IGITVR ſeptima Synodus vult proportionaliter 199
offerri cultum Imaginibus, ſicuti cruci Chriſti, quam ſemel viuificam Crucem, ſemel typum viuificæ crucis nominat, vt ſicuti typo crucis, qui eſt merum ſignum, nulla datur adoratio, quàm, quæ eſt in ordine ad exemplar; Cruci verò ipſi, in qua Chriſtus pependit, præter cultum ad exemplar, debetur etiam quædam honoraria veneratio, qualis debetur etiam multis rebus ſacris, puta Sacramentis, Euangelio, &c. Ita etiam Imaginibus, quæ ſunt meri typi exemplarium, nulla debetur adoratio per ſe; ſed ſola adoratio in ſpiritu, ad exemplar terminata; at verò quibuſdam aliis, quæ habent præter eſſe typi etiam aliud in ſe ſacrum, puta, quia à D. Luca depictæ, quia vultum Chriſti contigerunt, & ex illo formatæ ſunt, qualis eſt ille ad Abagarum miſſa, & Vultus S. Veronicæ, & Syndon Taurini; non ſolùm reſpectu ſanguinis, vel ſudoris, qui potuit in eis eſſe effuſus, cui debetur veneratio; & adoratio propria; ſed etiam ratione ſacræ configurationis, debetur eis honor, quem Seraphicus ait, non eſſe Latriam, vel duliam, qui non eſt ſpecies adorationis, ſed poteſt vocari honor venerationis, ſeu veneratio honoraria, vt habet ſeptima Synodus.

HOC ſenſu D. Auguſtinus, & D. Damaſcenus, 200
allegati dicunt, ſoli Verbo filio, comprehenſiuæ Imagini Patris, deberi propriè Latriam, per ſe ad eum terminatam; cæteris autem, quæ ſunt typi, in ordine ad prototypum; ipſis verò ſeorſim imaginibus aliam inferiorem venerationem, ſi ſacræ ſint, vt dixi. Damaſcenus quidem conſonat ſibi, & conſeius loquitur, ſic & D. Auguſtinus, à quo Damaſcenus habuit dictum.

PER hæc ſatisfacit etiam argumentis ſecundæ ſententiæ, ab authoritate ſumptis.

OBIICIAS ſecundò cum prima ſententia. Ima- 201
go, quoquomodo conſiderata, eſt res creata; at Latria eſt ſummus cultus, qui Deo debetur: Ergo non poteſt Creaturæ deferri.

RESPONDET Vaſquez, non exhiberi Imagini cultum Latriæ, prout eſt res inanimis, nec exemplari animata, ſed aliquam venerationem, puta genuflectionis, &c. non tamen exhiberi imagini per ſe, non adorato exemplari.

HÆC tamen reſponſio eſt nulla, quia, vt dixi, quidquid venerationis tranſit ad exemplar, eſt Latria, ſi ſit Deus, vel Chriſtus; aut Dulia, ſi Sanctus.

RESPONDETVR ergo, Imaginibus, quæ me- 202
ri typi ſunt, nullam venerationem præciſè deberi, ſed ſolùm quibuſdam ſacris, vt dixi: Sic corruunt aliæ rationes etiam ſecundæ ſententiæ, ſi ſupradicta attendantur.

MASTRIVS *numero 246.* aſſertum aliud ponit, quod licèt non poſſit adorari imago, non adorato exemplari, non eſt tamen neceſſe, vt hoc adoret, *vt Quod*; ſed ſufficit, ſi adoretur, *vt Quo.*

PRODAT,

Probat, quia quando ratio formalis,ob quam potentia fertur in obiectum materiale,extrinſeca eſt
203 obiecto non neceſſario,potentia fertur in eam directè; at ratio,ob quam volontas fertur in imaginem, eſt ei extrinſeca: eſt enim excellentia exemplaris: Ergo adorans imaginem ob exemplaris excellentiam, non tendit in exemplar, *vt quod*. Sic enim amans proximum propter Deum, non illicò tendit in Deum, *vt Quem*. Sed non videtur conſonum Conciliis, & Patribus, transferentibus totam adorationem ad exemplaria.

QVÆSTIO XIV.

Vtrum Crvx Christi *ſit adoranda, & quomodo.*

D.Bonauentura diſtinct.9. quæſt.4.
D. Thom. quæſtione 25. articulo 4.

204 Hæc nobis Controuerſia cum hæreticis eſt, quoad primum punctum, quam eruditè tractant Vualdenſis *tom.3.cap.158.* Alphonſus de Caſtro *contra hæreſes* verbo *Adoratio*. Demochar. *l.4. de ſacrificio Miſſæ,cap.28.* Alanus Copus *dialogo 4. cap.3. & ſequentibus,* Pamelius *in Apolog. Tertulliani, à numero 238.* Bellarminus *lib.2. de Imaginibus, à cap.26.* Suarez *3. parte, diſputatione 56.* Vaſquez *diſputatione 111.* & alij.

Hæretici plurimi omnem cultum non modò ſigni Crucis, ſed etiam Ligni Sancti, in quo Chriſtus pependit,euertere nituntur.

205 Primvs videtur fuiſſe Claudius Taurinenſis circa annum 800. quem ſecutus eſt Petrus Bruis, circa tempora D. Bernardi. Hos imitantur Vuiclephiſtæ apud Vualdenſem *tom.3.tit.20.* Caluinus *l.1. Inſtit.cap.11,§.7.* Magdeburgenſes *centuria 4. c.4. col.302.cap.6.col.458.*

Alivs error fuit Armenorum, qui non venerabantur Crucem, niſi priùs eam lauarent, & ſanguine ſacrificij vngerent, atque clauum in ea figerent: Eos refert Euthymius, *titulo 20. Panopliæ, capite 14.*

Qvoad Catholicos, prima opinio eſt apud D. Bonauenturam,Crucem per ſe adorandam Hyperdulia: eſt D.Thom.*in 3.diſtinct.9.quæſt.1. art.2.qu.4.* Marſil.*quæſt.8.art.2.* Henrici *quodlibet 10. quæſt.6.* Caſpenſ. *d.15.ſect.7.*

206 Secvnda opinio eſt, eam adorandam Latriâ perfectâ,ratione tamen ipſius Chriſti. Ita D.Thom. hîc, & omnes diſcipuli, Corduba *lib.1. qq. Theol. quæſt.105.* Vaſquez *diſput. 112.* alios referens, Viguer *Lib. Inſt. Theol. cap.5.§.5.* Cabrera *3. parte, tom.2. quæſt.25. art.3.* Tapia *3.parte, quæſt.25. articulo 3.* Leſſius *l.2.cap.63.* Idem cenſent authores *quæſt. præcedent.* relati, aſſerentes idem de reliquiis, & imaginibus, ſcilicet non eſſe eis aliquem cultum tribuendum, niſi in ordine ad exemplar, vel ad ſanctum,cuius ſunt reliquiæ.

207 Tertia ſententia eſt D.Bonauenturæ hîc, diſtinguens inter Lignum Crucis, in quo Chriſtus pependit, & ſigna crucis confecta ex materia externa; & quidem Ligno Crucis Chriſti, cæteriſque reliquiis, præter adorationem relatiuam ad Chriſtum, vel ſanctos, quæ eſt eadem, quæ ipſi Chriſto, vel ſancto defertur, ait debitam eſſe venerationem honorariam; ſic autem loquitur S.Doctor: Duplici modo exhibetur alicui honor; Aliquando in obſequium reuerentiæ, & iſte eſt honor venerationis: Aliquando in teſtimonium virtutis, & famulatum complacentiæ, & iſte eſt honor adorationis.

Vtraqve autem honorum iſtorum tribuitur ipſi Cruci, nam Crucem adoramus, & Crucem veneramur; ſed in hoc eſt differentia, quia honor venerationis exhibetur ipſi Cruci, tanquam inſtrumento noſtræ ſalutis (nimirum in ſe, & per ſe ſpectatæ, vt infrà oſtendam.) Vnde ſicut exhibemus reuerentiam Sacramentis, quia eſt in eis aliquo modo noſtræ ſalutis cauſalitatis;ſic Cruci Chriſti, & clauis eius aliqua reuerentia eſt exhibenda. Et reſpectu iſtius honoris habet Crux in ſe aliquid propter quod habet honorari: Honor autem adorationis defertur ipſi Cruci Chriſti ratione crucifixi, &c.

Enim verò quia Vaſquez, & alij moderni eni- 208
tuntur oſtendere, hanc ſententiam eſſe contra communem veterum,& recentium Theologorum. Ideò Tannerus triginta Doctores refert pro hac veneraria reuerentia, ſanctæ Chriſti Cruci, & Sanctorum reliquiis exhibenda.

Ex his ſunt Richardus *3 diſt.9. artic.2. quæſt.3.* Paludanus ibi *quæſt.1. artic. 1.* Tartaret. *eadem d. epilogo de adoratione, quæſt.4.* Aureolus *articulo 3.* Baſſolis *quæſt.1.articulo 2.* Gabriel *quæſtione prima,* Brulefer *quæſtione 4.* Magiſtri ſui D. Bonauenturæ, quem Commentario illuſtrauit,referens ſententiam, Petrus de Aquila *quæſtione prima,* Vortilong. *eadem diſtinct.* Palac. *d.1. eadem diſtinctione* Marſil.*3 quæſtione 8. articulo 2.* Henricus *quodlibet 10. quæſt.5.* Palanterius *3. ſect. 36.* Gregorius de Valentia *d.6. quæſt.11.p.6.* Corduba *lib.1.qq. Theol.quæſt.5.dub.4. articulo 2.ad 4. & 6.dub.5.p.1.2.* præcipuè *5.ad 1.* Paulus Corteſius *3.diſp.3.* Iodochus Lorichius *d.de vſu imaginum capite 4.* Petrus Tyreus *d. de Imag.* edita Herbipoli, anno 1597. *theſi 115.* Anton. Pe-
rez *in Laurea Salmat. p.1.cert.2.* Barthol. Medina 209
*3.parte,quæſt.5.articulo 4.*Dionyſius Carthus *3.d.9. quæſt.1.* & *in ſumma fidei, lib.4. art.34.* Clictouæus *in Propugnaculo Eccleſiæ, lib.1.cap.10.* Adde Cardinalem de Lugo *diſp.37.* Albertum Pigium Comitem Carpi *lib.8. contra Eraſm.* Bellarminum *lib.2. de Eccleſia triumph. cap.13.* Suarez *3. parte, tom.1. diſp.54 ſect.5. & tomo 3.d.81. ſect.8.* dicentes, poſſe hanc venerariam honorationem ſanctorum reliquiis, atque adeò etiam Chriſti Cruci exhiberi abſolutam, ſed non neceſſariò debere, cùm poſſint etiam ſimul cum Prototypo adorari.

His adiungit D.Thomam *3. d.9. q.1.art.1.q.4.* 210
vbi ponit Crucem Hyperdulia adorandam, etſi autem Vaſquez,*n.128.*Durandus,& Caſpenſis dicant, D. Thomam hanc ſententiam retractaſſe; attamen oppoſitum aiunt Caietanus *l.c.*Barthol.Medina *3.p. loc.cit.* Petrus Bergomas *in Concordantia locorum D. Thomæ, dub.83.* & Suarez *ſect.5.cit.* neque enim vllum verbulum de hoc habet Angelicus. Adde,idem aſſerere *2.1.q.99.art.1.* & *3.*vbi ait:*ex hoc,quod aliquid deputatur ad cultum Dei,efficitur quoddam diuinum, & ſic ei quadam reuerentia debetur, quæ refertur in Deum,* & inferiùs, ait: *In eiuſmodi rebus perſonas ſanctorum quodammodo venerari, & dehonorari.* Vbi illa verba: *Quadam reuerentia, quæ refertur in Deum, & quodammodo venerari,* apertè indicant, eum loqui de honore, quo Deus ipſe, & Sancti directè non coluntur: Idem de Imaginibus habet *2.2. quæſt.103. art.3.ad 3.*

Assaro primò, Crucem, in qua Chriſtus eſt fiſxus, eſſe adorandam.

Probatvr à D.Bonauentura *in corpore*, quia Chriſtus in ea, & per eam operatus eſt Redemptio-
211 nem, & in ea tanquam altari ſe Deo Patri obtulit, *Hebr.*7. *& Coloſſ.*2. dicitur: Cruci affixiſſe Chirographum decreti, & in ea viciſſe, & expoliaſſe Principatus dæmonum, & *ad Coloſſ.*1. Pacificaſſe omnia ſanguine crucis ſuæ, ideſt mortis; quia in Cruce paſſus eſt, & *prima Petri* 2. dicitur Peccata noſtra pertuliſſe ſuper lignum: Cur ergo ipſa Crux non erit in veneratione, tanquam ſacrum Altare ſacrificij, atque inſtrumentum tanti triumphi, & Redemptionis? Si enim ex ſententia Leontij *dialogo* 5. *contra Iudæos*, cuius meminit Damaſcenus *Oratione* 3. *de Imaginibus*, & refertur in ſeptima Synodo *act.*4. quæcunque res patris, aut amici, quem videre cupimus, in veneratione nobis eſt, & cum lacrymis oſculamur; cur lignum, quod noſtræ redemptionis inſtrumentum fuit, cum lacrymis, & reuerentia non ſuſpiciemus? Hac ratione vtitur Vvaldenſis *tom.* 3. *cap.* 158. contra Vvielephiſtas, Vaſquez *cap.*2. & alij.

Probatvr ſecundò à S.Bonauentura *in corpore*, ex præclara inuentione, & læta exaltatione ſanctæ Crucis, quas ſancta Eccleſia celebrat: Hæc feſta indicant reuerentiam ſanctæ Chriſti Cruci exhi-
212 bitam.

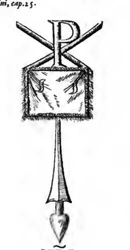
Inventionis meminêre Cyrillus Hieroſolymitanus *epiſtola ad Conſtantinum Auguſtum*, Ambroſius *de obitu Theodoſij*, Chryſoſtomus *homil.*84. *in cap.*19. *Ioan.* Ruffinus *lib.* 12. *hiſtor. Eccleſiaſtica, cap.*7. Eutropius *lib.*11. *rerum Romanorum*, Paulinus *epiſtola* 11. *ad Seuerum*, Sulpicius *lib.*2. *Sacra Hiſtoria*, Socrates *lib.*1. *cap.*17. Theodoretus *lib.*1. *hiſtor. cap.* 18. Sozomenus *lib.*2. *cap.*1. Iuſtinianus Imperator *in nouella, conſtit.* 28. Nicephorus *libro* 8. *cap.*29. *hiſtor.* Caſſiodorus *lib.*2. *cap.* 18. *Tripartita hiſtoria*, Surius *tom.*3. *die* 3. *Maij*, quos refert S.Doctor *ſermone* 2. *de Inuentione ſanctæ Crucis*.

Historiam hanc conantur euertere Centuriatores *cent.*4. *cap.*10. quia Euſebius eius non meminit, ſed mentiuntur; nam *in cap.*29. refert epiſtolam Conſtantini ad Macarium, in qua habetur
213 mentio Inuentionis Crucis, *& in ſuo Chronico, anno Domini* 325.

Exaltationam verò Crucis, & victoriam Heraclij recenſent Caſſiodorus *in hiſtoria tripartita, lib.*1. *cap.*4. Nicephorus *lib.*8. *cap.*3. *& lib.*2. *c.*47. *Eccleſiaſtica hiſtor.* vt refert S.Doctor *in Exaltatione ſanctæ Crucis*.

Confirmatvr miraculis ibi patratis, quæ ſanè arguunt, Deo placuiſſe Ligni ſancti adorationem: Ea referunt Patres, & D. Bonauentura *ſermone primo, de Inuentione Crucis*, & *ſermone de*
214 *Exaltatione Crucis*. Vide Vaſquez, *diſputat.* 109. *cap.* 4. vbi Labari figuram tradit, cuius meminit S.Bonauentura; erat enim Vexillum Imperiale, quod geſtabatur in prælijs, in quibus is, qui id geſtabat, ſeruabatur ab armis illæſus: Vide Seraphicum Doctorem, qui *dictis ſermonibus*, plures ex varijs authoribus refert hiſtorias, quæ fidem, & fiduciam ſalutarem in ſanctam Crucem enarrant: memorabile autem eſt illud quod è Nicephoro memorat, Virum quemdam: Hoc vexillum geſtantem, & inimicorum timore perculſum, ſe prælio ſubtraxiſſe, aliique intermedios hoſtes hoc ſalutis ſignum tradidiſſe: euenit verò, quod ille extra omnem telorum ictum perijt, dum alter inter arma, & ſagittas tutus triumpharet.

Hæc eſt figura illa Labari ex Onuphrio *in Commentariis feſtorum, lib.* 2. & Euſebio *lib.* 1. *de vita Conſtantini, cap.*25.

XP̃S.

Probatvr tertiò à D.Bonauentura ex Damaſ- 215
ceno 4. *de fide, cap.*12. vbi fuſius probat, Crucem Chriſti, aliaſque eius reliquias, vt Lanceam, Clauos, & ſpineam Coronam colenda: *Ipſum* (inquit) *pretioſum lignum Crucis venerabile, in quo ſeipſum pro nobis Chriſtus obtulit, vt ſanctificatum tactu corporis, & Sanguinis, decenter eſt adorandum.* Et mox: *Si autem ex alia materia facta eſt, ideò materiam adoramus? abſit: ſed typum. Vnde etiamſi aurum, & pretioſi lapides fuerint, poſt typi diſſolutionem, non ſunt adoranda.*

Probatvr etiam à D.Bonauentura *lib.*1. *Pharetra, cap.*4. ex aliis Patribus, qui Crucem Chriſti ex Redemptione in ea peracta, & ex miraculis per eam patratis arguunt, eam eſſe colendam.

D.Ambrosivs in Pſal. 118. octonario 21. in 216
fine ait: *Crux eſt opprobrium perfido; fideli autem gloria, Redemptio, Reſurrectio eſt: quia pro nobis paſſus eſt Dominus: ille nos redemit ſanguine; illa ad Paradiſum reſurrectione vocauit.*

S.Chrisostomvs homil. de Cruce, ſic loquitur: *Crux ſpes Chriſtianorum; Crux reſurrectio mortuorum; Crux cæcorum dux; Crux deſperatorum vita; Crux claudorum baculus; Crux conſolatio pauperum.* Et poſt pauca: *Crux adoleſcentium pædagogus; Crux ſuſtentatio inopum; Crux ſpes deſperatorum; Crux nauigantium gubernator; Crux periclitantium portus; Crux obſeſſorum murus.* Et infrà: *Crux inſenſatorum*
ſapientia; Crux libertas ſeruorum; Crux imperitorum 217
Philoſophia; Crux lex impiorum; Crux Prophetarum præconizatio; Crux annunciatio Apoſtolorum; Crux Martyrum gloriatio; Crux Monachorum abſtinentia; Crux virginum caſtitas; Crux gaudium Sacerdotum; Crux Eccleſia fundamentum.

D.Avgvstinvs in pſal.36. conc.2. *Crux finita eſt in pœna; ſed infinita ſemper manet in gloria, à locis ſuppliciorum fecit tranſitum ad frontes Imperatorum. Qui tantum honorem dedit pœnis ſuis, quid*

ſeruat

ſeruat fidelibus ſuis? Alios Patres vide ibi, vbi Lignum ipſum Crucis, & typum laudant.

218 EAM, veluti Philomena, verſibus exaltat D.Bonauentura *in opuſculo Philomen.*, & proſa *lib.4. Compendij Theol.cap.16.* eam verò non vt T; ſed extento deſuper brachio deſcribit: ſic enim tenent etiam D.Auguſtin. *epiſtola* 120. *cap.*26. quod probabilius acclamat Bellarminus *cap.* 27. nam eſt conformius etiam Irenæo *lib.* 2. *cap.* 24. vbi ait: Habitus, ideſt figura Crucis fines, & ſummitates habet quinque, duas in longitudinem, duas in latitudinem, vnam in medio, in qua quieſcit, qui clauis affigitur: Idem habet Iuſtinus, *in Dialogo cum Tryphone*, vltra medium.

Hoc innuit Apoſtolus *Epheſ.* 3. vbi alludens ad Crucem nominat ſublimitatem, profunditate[m], longitudinem, & latitudinem, vt notat Bellarminus ex S.Bonauentura *loco citato.*

219 SCRIBIT autem Beda *in ſuis collectaneis, & floribus*, & Magiſter hiſtoriæ, Crucem factam fuiſſe ex quatuor generibus lignorum, vt pes fuerit è Cedro; ſtipes è Cypreſſo; tranſuerſum ex Palma; Tabula ex Oliua: Hoc refert S.Doctor *loco citato*; at Bellarminus non putat probabile: Idem cenſet de Ligno, eruto è piſcina, quod refert S.Doctor, *ſerm. 1. de Inuentione Crucis*, & profitetur, ſe id recitare ad conciones, tanquam ad Myſteria eruenda: Et D.Vincentius Ferrerius *ſerm. eius feria.* Equidem reor, totam eſſe è quercu factam: Vide Gretſerum, Boſſium, & Paciuchellum.

ASSERO ſecundò etiam ſignum Crucis, & eius imaginem eſſe adoranda: Ita definitur in ſeptima Synodo *act.7. in definitione fidei.*

220 PROBATVR à D.Bonauentura primò *in corpore*, ex his, quæ habet Damaſcenus *lib.4. de fide, c.12.* quem locum etiam alij allegati DD. referunt. Primò quidem ibi affert id Matth. 24. *Tunc parebit ſignum Filij Hominis*, quod de ſigno Crucis Patres intelligunt, Origenes, Chryſoſtomus, Thophylactus, & Euthymius, Hilarius, Hieronymus, & Beda *ibidem*, Cyrillus, Hieroſolym, *Catech.* 15. Auguſtin. *ſerm.* 130. *de tempore.* Ideò Eccleſia canit: *Hoc ſignum Crucis erit in cœlo, cum Dominus ad iudicandum venerit.*

CALVINVS, Muſculus, & alij, quos refert Maloratus *in ſua Catena*, ad hunc locum exponunt: Apparebit ſignum Filij Hominis, id eſt, Filius Hominis ita clarè, ac ſi edito ſigno: At verò omnes PP. id de Cruce explicant, vt vidimus, & notat Bellarm. *cap.*28. Sed his animarum prædonibus nimis horrenda erit Crux.

CONFIRMATVR à S.Bonauentura, ex Patribus in Pharetra *loco citato*, Plurimos refert Vaſquez *cap.4. & 5.* & Bellarminus *cap.*28.

TANDEM probatur miraculis, quæ refert S.Doctor, *in ſermonibus allegatis*, & Vaſquez *num.* 7.

221 ASSERO tertiò: Cruci præciſæ non eſt debita Hyperdulia.

PROBATVR à S.Doctore *in corpore*, ex natura adorationis, quæ eſt veluti oratio ad alium in obſequium, & reuerentiam, huiuſmodi autem obſequij non eſt capax res inanimis.

ASSERO quartò: Cruci, vt refert Chriſtum, debetur Latria.

PROBATVR à S.Doctore *in fundamentis*: Primum eſt. Adoratio, & exoratio eſt ad aliquam perſonam: Quod ſi ſit exoratio, & poſtulatio donorum ſupernorum, eſt ad Deum: at Crucem ſic exorat ſancta Eccleſia.

O Crux aue ſpes vnica,
Pijs adauge gratiam,
Reiſque dele crimina. 222

PROFECTO Crux ſolitaria non poteſt audire preces noſtras, nec exaudire, ac dare vitam, nec eſſe ſpem noſtram: Oratio enim ſolùm ad intelligentem dirigitur; & poſtulatio ſalutis ad Deum immediate, vel per Sanctorum orationes, quarum Crux non eſt capax: Ideò enim decretum eſt in Concilio Tridentino *ſeſſ.*25. *de imaginibus*, nullam ipſis ineſſe virtutem, ob quam ſint colendæ, vel ab eis aliquid petendum, vel in eis ſpes collocanda, vt notat D. Bonauentura *in corpore*, & cum eo Vaſquez *diſp.*109. *cap.*4.

Igitur ſermo hic precarius per Crucem dirigitur ad Chriſtum, qui in ea exprimitur, non per figuram Methonimiam, vt putat Vaſquez, ſumendo Crucem pro Chriſto; continens pro contento; ſed Chriſtum in Cruce per Synecdochen, ideſt partem pro toto. 223

PROBATVR ſecundò à S. Bonauentura, quia Crux magis Chriſtum exprimit, quam Imagines; at Imagines Chriſti adoramus Latria: Ergo & Crucem.

OBIICIVNT primò hæretici: Crux fuit inſtrumentum dolorum, & mortis Chriſti: Ergo non eſt honore colenda.

RESPONDET Vaſquez *cap.6.* cum S Doctore *in corpore*, coli, vt fuit inſtru[me]ntum dolorum Chriſti ad noſtram ſalutem.

OBIICIVNT ſecundò: Si imago Crucis Chriſti eſt adoranda, quia Chriſtus in cruce perfecit redemptionem: Ergo adorandi ſunt omnes claui, omnia ſpineta, omnes lanceæ, omnia præſepia, quia repræſentant nobis ea, quæ Chriſtus adhibuit in noſtra redemptione.

224 RESPONDETVR ex S. Doctore *in fundamentis*, Crucem, iuxta communem conceptum, facilius, & clarius exprimere Chriſtum, quàm alias imagines, non modò lancearum, ſed etiam aliarum rerum, quæ propiùs Chriſtum referunt: Ratio, vt reor, eſt, quia ea fuit principale inſtrumentum ſalutis, & nunc ad nihil inſeruit, niſi ad memoriam paſſionis, non enim ad ſupplicium, nec ad riſum, ſed ad paſſionem Chriſti exprimendam tantùm adhibetur: At lanceæ ad bellum, & ſpongiæ ad vſum adhibentur.

225 Eſt autem obſeruanda doctrina Seraphici, *in corpore*, ſumpta ex Damaſceno *libro 4. capite 17. de fide*, & ex D. Athanaſio *in operibus ad Antiochum, quæſtione* 15. quam deſumit Vaſquez *num.* 21. vbi quærit: quare crucis faciamus imagines: Lanceæ verò, ſpongiæ, vel arundinis non faciamus imaginem.

RESPONDET ipſe, figuram crucis ex duobus lignis compingentes conficimus, vt ſi quis infidelium reprehendat nos, quod lignum veneremur, poſſimus ei ſuadere, ligna illa diſſoluendo, & inutilia reputando, nos non colere lignum, ſed figuram; in aliis verò id oſtendere non poſſumus.

226 CONTRA verò quartum aſſertum obiicit ſibi S.Doctor primò: Crux Chriſti eſt pura creatura, non vnita Verbo: Ergo non debetur ei Latria.

RESPONDET, non exhiberi ei Latriam per ſe, ſed vt refertur ad Crucifixum.

OBIICIT ſecundò. Mater Chriſti expreſſiùs eum refert, quàm Crux, & tamen Matri damus ſolam Hyperduliam.

RESPONDET S. Doctor, ei dari propriam ad eam terminantem; Cruci verò ſolam relatiuam, vel Latriam, quæ, vt ſic, minor eſt.

227 Obiicit tertiò. Si Crux eſt adoranda, quia in ea reſedit Chriſtus: Ergo & cœlum, quod ſedes Dei eſt; & terra, quæ eſt ſcabellum pedum eius, vt ait Iſaias.

Respondet, negando paritatem, quia cœlum, & terra ducunt in Deum generali modo, quo creatura ducit in Creatorem; at Crux modo ſingulari.

Obiicit quartò. Crux nil meruit, nec ſentit laudem, aut vituperium; honor autem debetur rei laude dignæ, non inſenſatæ.

228 Respondet, honorem proprium exhibitum virtuti, tanquam eius teſtimonio, non ferri in Crucem, ſed in Chriſtum; honor verò, qui dicit exhibitionem obſequij rei ob aliquam excellentiam debetur cruci Chriſti veræ, quia in ea Chriſtus operatus eſt noſtram ſalutem, & eam laudamus, & multa per eam miracula patrata ſunt. Hæc autem veneratio, quæ ligno Sacroſancto, in quo Chriſtus pependit, exhibetur, non eſt Dulia, aut Latria, ſed veneratio honorum, vt ait ſeptima Synodus ſuprà citata.

Reliqua, quæ ad hoc ſpectant dicentur *q.* 15. de propria adoratione Crucis Chriſti.

QVÆSTIO XV.

An Sanctorum Reliqviæ *ſint adorandæ.*

229 Cultum Reliquiarum Sanctorum euertere conati ſunt multi antiqui hæretici, quos referunt Bellarmin. *lib.* 2. *de Reliquiis Sanctorum, cap.* 1. Vaſquez *diſp.* 110. Hi fuêre Eunomius, & Vigilantius, vt teſtatur D. Hieronymus contra hunc. Poſtea Copronymus, & Leo Iſauricus Imperatores, vt referunt Zonaras, & Cedrenus in eorum vitis, & alij multi, quem errorem cum reliquis ab Orco reuocarunt Vuiclephiſtæ, Lutherus *ſerm. de Cruce*, Magdeburgenſes *Centur.* 4. *cap.* 6. *colum.* 456. Caluinus *de formanda Eccleſia neceſſitate*, & *in admonitione de Reliquiis.*

230 Multa in ſanctas Reliquias congerunt conuitia Centuriatores, qui ebriorum more, plurima ſecum pugnantia conclamant, vt refert Bellarminus *cap.* 2. Caluiniſtæ verò poſt conuitia audita ſui magiſtri, armis, & focis bacchantes, ad eas deſtruendas irruperunt. Ità anno 1562. Corpora Sanctorum Irenæi, Hilarij, & Martini effoſa, & cremata, in profluentem proiecerunt, vt refert Surius. Sic & Henricus VIII. Angliæ, Apoſtata à fide, combuſſit corpus D. Thomæ, Archiepiſcopi Cantuar. Ante annos verò plurimos idem præſtitere Ethnici, vt refert Euſebius *libro quinto hiſt. capite tertio.*

231 At Sancta Mater Eccleſia religioſè ſemper venerata eſt Sanctorum reliquias, eaſque venerandas ex fide aſſero.

Hæc veritas definita eſt in Concilio Gangrenſi *can.* 5. In ſeptima Synodo *act.* 7. In Concilio Africano V. *can.* 14. vbi definitur, non eſſe Altaria abſque reliquiis Sanctorum conſecranda, vt innuit S. Bonauentura *ſermone primo Dedicationis.* In Concilio Brachar. III. *can.* 5. In Epaunenſi *can.* 25. In Moguntino, tempore Caroli Magni *can.* 51. In Later. ſub Innocentio III. *cap.* 62. Idem habet S. Clemens Papa I. *lib.* 6. *conſtit. cap.* 6. Definit Felix I. in Concilio Romano *epiſt.* 2. *Decret.* & Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25.

Probatvr primò à D. Bonauentura *ad* 23. *Lucæ* ex illo Iſaiæ II. *Ipſum gentes deprecabuntur, & erit ſepulchrum eius glorioſum.* Quod ex Pauli ſententia *Rom.* 15. de Chriſti ſepultura intelligitur. Quare Hieronymus *epiſt.* 17. affirmat, ibi Iſaiam prædixiſſe id, quod modo à Chriſtianis vniuerſi orbis viſitantibus ſacrum Chriſti ſepulchrum magno religionis affectu fieri videmus.

Probatvr ſecundò à S. Doctore *ſerm. primo, de S. Iacobo* ex miraculis, quæ ex reliquiis, & ad ſepulchra Sanctorum, Deus operatus eſt, quibus applicat per participationem illud idem Iſaiæ 11. *Erit ſepulchrum eius glorioſum.* Sic 4. *Reg.* 13. cadauer tangens oſſa Eliſei reuixit. *Actorum* 19. Reliquiæ Pauli ſalutares erant. Profectò autem Deus non decipit, faciendo miracula ad ſuperſtitionem commendandam. 232

Addit honorem, quo ſepulchra Sanctorum honorata ſunt. Sic *Deuter. vltimo*, Moyſes ab Angelis honeſto ſepulchro conditus eſt. Eccleſiaſtici 49. dicitur: *Duodecim Prophetarum oſſa pullulent de loco ſuo*, ideſt, reuiuiſcant in memoriis hominum. *Exodi* 13. Aſportata ſunt oſſa Ioſeph honorificentiſſimè. *Quarto Reg.* 23. Ioſias combuſtis tot cadaueribus ſartatecta ſeruauit oſſa Eliſei, & alterius prophetæ.

Probatvr tertiò à D. Bonauentura *ad* 8. *Lucæ*, ex facto mulieris, quæ tangens fimbriam veſtis Chriſti, ſanata eſt à fluxu ſanguinis, & *Actor.* 19. ſudariis, & ſemicinctiis Pauli ſanabantur ægroti. 233

Plvrimi Patres perpetuam huius rei traditionem explicant apud Vualdenſem *Tom.* 3. *cap.* 14. Ayalam *tract. de Traditionibus*, 3. *parte*, *cap. de veneratione reliquiarum.* Oſium *in confeſſ. Polonica, cap.* 58. Alanum Copum *dial.* 3. *cap.* 12.

Ratio verò ſumitur à D. Bonauentura *diſt.* 9. *quæſt.* 1. *ad* 5. *ſerm.* 2. *de decem præceptis*, & *ſerm. primo Dedic.* & alibi ſuprà allegatis locis ex ratione, qua imagines coluntur, quia ſcilicet ſic reliquiæ repræſentant Sanctos, imò aliquid amplius continent, vt dixi *diſp.* 9. *quæſt.* 4. Hanc rationem manifeſtam acclamat Lugo *diſp.* 37. *num.* 13.

Obiicivnt hæretici primò illud *Lucæ* 11. vbi ait Chriſtus: *Væ vobis, qui ædificatis ſepulchra Prophetarum*, quod habetur etiam *Matth.* 23. 234

Respondet Vaſquez *diſp.* 113. *cap.* 3. Bellarminus *cap.* 4. Suarez *diſp.* 59. *ſect.* 1. Valentia *Tom.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.* 11. Maldonatus *ad* 25. *Matth.* & alij ferè omnes ex D. Bonauentura, ad eum Lucæ textum, non reprehendi Hebræos, quia ædificarent ſepulchra Sanctorum, (neque enim eſt vllus Patrum, qui hoc dicat, vt optimè vidit Vualdenſis) ſed reprehendi hypocryſim eorum, quia cùm ædificarent ſepulchra prophetarum, & incuſarent ſuos atauos impietatis in eis occidendis, & proteſtarentur, ſe aliàs non futuros fuiſſe conſortes delicti; in- 235
tus attamen pleni dolo molirentur Domino prophetarum inſidias, mortemque ſtruerent illi, quem adeò commendarat Moyſes: *Prophetam de fratribus veſtris ſuſcitabo, &c.* Propter hæc concluſit Dominus: *Implete menſuram Patrum veſtrorum*, quæ verba permiſſiuè ſunt intelligenda amaro Carientiſmo, veluti cùm ait Virgil. *Æne.* 4.

I, ſequere Italiam ventis.

Id ipsvm habet Lucas: *Profectò teſtificamini, quod conſentitis operibus patrum veſtrorum*, non quidem ædificando ſepulchra Prophetarum (ipſi enim non ædificarunt,) ſed homicidia eorum imitando,

quando

quandoquidem intentatis me occidere, quia verita-
236 tem dico, ſicut Prophetæ dicebant: Hoc ſignificat Lucas dicens: *Quoniam ipſi quidem occiderunt eos.* Quibus reddit cauſam, quare Phariſæi oſtendebant ſe conſentire operibus proauorum ſuorum: Quod autem addit: *Vos autem ædificatis ſepulchra eorum,* non eſt coniungendum illis verbis: *Conſentitis operibus eorum*, ſed eſt repetitio prioris dicti, quod ſimulata ſanctitate, interim praua molirentur: Sic indicant Ambroſius *lib.6. in Lucam, cap.7.* Hilarius *in Matth.can.23.* Chryſoſtomus *homil.75.in Matth.* Hieronymus, & Theophilactus in eum locum Matthæi, Beda in illud *Lucæ* 11.

237 Alıam expoſitionem annuit D. Bonauentura iſtis verbis poſtremis; nempè ædificando ad faſtum ſepulchra iuſtorum, occiſorum à Patribus veſtris, conſentitis eorum necibus, quaſi trophæa crudelitatis Patrum veſtrorum exponentes. Hæc expoſitio eſt Chryſoſtomi *homil.75. in Matthæum.*

238 Cardinalıs de Lugo *diſputatione 37. ſectione 2.* locum Matthæi ſic explicat. Vos dicitis: Si fuiſſemus in diebus Patrum noſtrorum, non fuiſſemus ſocij in ſanguine: Ex hoc ſolum habeo homicidas illos fuiſſe patres veſtros: *Implete ergo,&c.* ideſt: Non ergo mirum, ſi eorum facinora impleatis, qui eſtis eorum filij: At non rectè inferri immediatè malum animum in Chriſti vitam, vt exponunt ſuprà citati; imò elici contrarium, dum proteſtantur: *Si fuiſſemus, &c.*

At S.Bonauentura infert quidem immediatè eorum ex homicidis originem, ſed ex intentatis Chriſto inſidiis detegi eorum hypocriſim occultatam in facto honoris, exhibiti ſepulchris Prophetarum Chriſti, occiſorum à ſuis atauis; & verbo illo: *Si fuiſſemus, &c.* latentem.

239 Textvm verò Lucæ ſic exponit Lugo ex Maldonato: Vos colorato pietatis facto ſepulchra Sanctorum à veſtris proauis occiſorum extruitis, & ornatis; at deprauatè viuentes indicia, & coniecturas exhibetis ſuſpicandi, vos non pietate, ſed ad faſtum priſcæ crudelitatis hæc agere.

At Chriſtus non coniecturis, ſed certò aſſerit, profectò teſtificari non ſola generalitate vitæ prauæ, ſed crudelitate ſacrilega mortem ſibi prophetarum oraculo ſtruentes, etiam eorum neces à maioribus ſui generis inflictas approbare, & Mauſoleis oſtentare: Ob id eos dictis, & factis hypocritas clamat iam patentes: Ideò amarè ſubſannat: *Implete, &c.* Ità optime conuincit, vt notat S. Doctor obſeruans eodem medio Stephanum, *Act.* 7. ſolidè hoc ipſum demonſtraſſe: Quod ſi debili ea coniecturâ liceret arguere, quia non eſt bonæ vitæ necibus Martyrum delectari; poſſemus de omnibus malis Chriſtianis, qui memorias Martyrum à Paganis noſtris maioribus occiſorum honorant, idipſum indicare, aut conicere.

240 Obıcıvnt ſecundò: Deus abſcondit Moyſis corpus, ne adoraretur, *Deuter. vltimo*: Quare in epiſtola Iudæ habetur diſceptatio diaboli cum Michaele circa hoc; enitente Archangelo ſepelire; & diabolo illud exponere volente adorationi.

Respondetvr etiam hoc concesſo factum eſſe, ne populus ad idola pronus Moyſen, vt Deum coleret, licèt autem viuentē non adoraret, quia tunc eos remouebat, & inſtruebat; tamen poſtea falli poterant: Hic autem ait Vaſquez cum D.Bonauentura *in 4. diſtinct.* 18. *parte* 2. *quæſt.* 2. *ad* 4. notandam Archangeli modeſtiam, qui diabolum iniquè contendentē de Moyſis corpore, non vituperauit, ſed modeſtè ait: *Imperet tibi Dominus*, vt inde erubeſcant Calvinus, & aſſeclæ, qui Myſteria, ſibi non perſpecta, licèt Diuina, vituperant.

Obıcıvnt tertiò, *ſecunda Corinthior.* 5. dicit Paulus, ſe iam non noſſe Chriſtum ſecundùm carnem. 241

Respondent Patres ſeptimæ Synodi, & Adrianus *epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, dicere Paulum, ſe cognoſcere Chriſtum impaſſibilem; licèt ante reſurrectionem in diebus carnis nouerat paſſibilem: Ita intelligunt etiam Chriſtus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenus, Ambroſius, Hieronymus, ibidem Cyrillus, Alexandrinus, relatus à ſeptima Synodo *act.6.*

Obıcıvnt quartò, *Coloſſ.*2. damnatur cultus voluntarius. 242

Respondet Turrianus, damnari cultum voluntarium ſane Iudæorum in quibuſdam cæremoniis, ab ipſis excogitatis, in cibis, potibus, &c.

Obıcıvnt quintò, Concilium Elibertinum *can.* 34. vbi prohibentur cerei accendi, ne ſpiritus defunctorum inquietentur: Idem habetur in D. Hieronymo poſt *epiſtolam* 53. contra Vigilantium *num.*17. Gentiles ſanè putabant, ſic euocari manes, vt notat etiam Lugo *diſp.*37. *num.*21.

Respondetvr ergo, ſolùm prohiberi quoſdam ritus Gentilitios in cereis: Vide Bellarminum, & Vaſquez.

Obıcıvnt ſextò: Si liceret corpora Sanctorum in pulveres redacta adorare, licebit etiam vermes inde ſcatentes adorare. 243

Respondetvr ex D.Bonauentura *diſt.9. q.*1. *ad* 5. carnem viri ſancti adorari adoratione duliæ, non ratione ipſius naturæ carnis, ſed ratione animæ, & ita etiam dicendum de pulveribus, &c.

QVÆSTIO XVI.

Vtrum Reliqvıæ *poſſint eſſe tota materia adorationis.*

D.Bonau. diſt. 9 q.4.
D.Thom. q.25. art.4.

Sıcvtı de Imaginibus diſſeruimus non modò; an ſint adorandæ; ſed etiam, an poſſint præcisè eſſe terminus alicuius adorationis; ita etiam de reliquiis diſputandum cum Catholicis, & eò magis, quò reliquiæ præter rationem repræſentationis habere videntur aliquid ſacrum in ſe, vt dixi de Cruce Chriſti *quæſt.*13. 244

Prıma opinio eſt, Sanctorum reliquias nullam ſeorſim mereri venerationem, ſed omnem eſſe debitam in ordine ad eum Sanctum, cuius ſunt reliquiæ: Et quidem de Cruce, & de reliquiis Chriſti id ſentiunt D. Thomas hîc, vbi Caietanus, Capreolus, *in 3. diſt. 9. quæſt.*1. *art.*2. *concl.* 3. Maior *quæſt.* 1. *concl.*5. Almain. *quæſt.*1. *concl.* 6. Antonin. 3. *parte, tit.*12. *cap.*9. §. 5. Vvaldenſ. *tom.*3. *cap.*120. Atque eadem propoſitione de reliquiis Sanctorum docêre debent, imò multò magis.

Conſentit Henricus *quodlib.* 10. *quæſt.* 6. Gabriel. *diſp.*9. *quæſt.* 1. *artic.*2. *concl.* 6. & *lect.*50. *ſuper Canon.* Corduba *lib.* 1. *quæſt.* 5. *dub.*5. faciunt cum his Durandus, Holchotus, & Picus Mirandulanus, quos adducit, & ſequitur Vaſquez *diſp.*113. 245

Cætere verò authores primæ, & ſecundæ ſententiæ relati pro cultu Imaginum *quæſt.*12. idem de reliquiis

reliquiis aſtruunt, vt notat Suarez *diſp.16. ſect.2.* Fulienſ. *cap.20.*

246 SENTENTIA D. Bonau. *q.4.* eſt, alio modo loquendum de Imaginibus nudis, deque lignis Crucis, alio de ligno Crucis, in quo Chriſtus pependit, & conſequenter de aliis reliquiis: nam imagines meræ, & cruces, nullam habent in ſe excellentiam, ob quam ſeorſim ſint colendæ: at verò Crux Chriſti, atque reliquiæ Sanctorum habent aliquam excellentiam contractam ex contactu, vel ex vſu ad opus Sanctum, puta redemptionis noſtræ, propter quam, non Duliam, non Latriam, quæ ſolis perſonis exhibentur, ſed venerarium cultum exigunt.

HANC ſententiam ſequuntur etiam D. Thom. *diſtinct. 6. quæſt.1. art.1.* Richardus *art. 2. quæſt.3.* Paludanus *quæſt.1. art.3.* Imò addit Vaſquez eandem tenere cogi, quotquot primam, & ſecundam ſententiam de cultu imaginum docuere *q.12.* nempè etiam reliquiis diſtinctum cultum deberi; varium tamen pro opinionum varietate de imaginibus: Authores verò tertiæ ſententiæ, pro varietate fundamentorum, variè hîc etiam loqui.

247 QVOAD S. Bonauenturam, ait Vaſquez *cap.3.* eum cum Richardo, Paludano, & Marſilio ſeparatum cultum reliquiis excogitaſſe, qui ob hanc ſolam rationem probant, Imagines vnica adoratione coli, & hac relatiua ad exemplar, quia Imago ſemper colitur ſimul cum exemplari. Hanc autem repræſentationem cùm in reliquiis non viderint, aliam in ipſis rationem venerationis poſuêre, nempè, aut contactum, aut aliquam affinitatem cum eo, cuius ſunt reliquiæ; è contra verò ait, Capreolum, Amicum, VValdenſem, Gabrielem, & Cordubam, qui tertiam ſententiam de adoratione imaginum tenuere, ob eam rationem, quia imagines, cum ſint res inanimes, præcisè ab exemplaribus, nullam merentur adorationem, cùm nullam habeant præcellentiam, vnde neque ignominiæ ſunt capaces; idem cogi etiam de reliquiis aſſerere.

248 CÆTERVM fallitur Vaſquez; neque ſatis percipit fundamenta Seraphici.

PRIMÒ quidem, non ea ſola ratione nixum eſſe, oſtendi ſatis *quæſt.12.* quin etiam rationibus aliis ſuam probaſſe ſententiam: Quoniam verò ſciebat inde apparenter ſequi, nullum cultum Cruci Chriſti veræ, aut reliquiis poſſe dari ſeorſim, vtpote rebus inſenſatis, atque hoc ſibi argumentum obieciſſet; prius in corpore prænotauit, duplici modo exhiberi alicui honorem; aliquando in obſequium reuerentiæ, & iſte eſt honor venerationis: aliquando in teſtimonium virtutis, qui eſt honor propriè; & iſte eſt honor adorationis: Vterque autem honor offertur Cruci.

249 HONOR igitur venerationis exhibetur Cruci, tanquam inſtrumento redemptionis noſtræ, vnde ſicut exhibemus reuerentiam Sacramentis, quia ſunt inſtrumenta noſtræ ſalutis: ſic Cruci Chriſti, & clauis eius, aliqua reuerentia eſt exhibenda, & hæc eſt excellentia Ligni Crucis: Honor verò adorationis offertur Cruci ratione Chriſti in eadem crucifixi; nullus enim intendit ei placêre, ab ea impetrare; ſed eum adorare, & obſecrari, qui in ea pependit, & ſic adoratur Latriâ: E contra verò illa veneratio honoraria, neque eſt dulia, neque latria, ſed veneratio his inferior: Hanc optimam doctrinam Lugo, *diſputatione 37. ſectione 3.* fruſtraneam fruſtrà muſſitat, confert enim ad rem, vt dixi.

250 HIS igitur poſitis, reſpondet argumento, cultum, & honorem, qui debetur virtuti, non poſſe rei inanimi exhiberi, & ideò neque Latriam, neque Duliam poſſe offerri ipſi Cruci ſeorſim, at verò honorem venerarium, qui debetur ob aliquam excellentiam: neque requirit meritum ex virtute, poſſe Cruci exhiberi, quippè quæ nobilitata eſt, & decorem de membris Domini ſuſcepit, vt dicebat D. Andræas Apoſtolus, & ſic obſequiis eſt colenda: Quare non rectè Vaſquez fundamenta Seraphici perducit.

ASSERO, reliquiis Chriſti, & Sanctorum deberi 251
cultum honorarium præciſum.

PROBATVR à D. Bonauentura primò ex D. Damaſceno *lib. 4. de fide, cap. 12.* vbi ait: *Ipſum quidem pretioſum Lignum venerabile, in quo ſeipſum pro nobis Chriſtus obtulit, vt ſanctificatum tactu corporis, & ſanguinis, decenter eſt adorandum;* & ſubdit: *Si autem ex alia materia facta eſt, ideò materiam adoramus? abſit, ſed typum. Vnde & ſi aurum, & pretioſi lapides fuerunt, poſt typi diſſolutionem non ſunt adoranda.* Præclarè hîc Damaſcenus teſtatur; Crucem ipſam, tanquam reliquiam iam conſecratam, & nunc ſacram, venerandam eſſe per ſe.

RESPONDET Vaſquez in fine, Crucem dici ve- 252
nerandam, non præcisè, ſed ea communi ratione, qua non ſolùm ob contactum, ſed ob repræſentationem veneranda vocari poſſet; & omnes imagines à ſeptima Synodo *act. 7.* venerandæ dicuntur, non quia adoratio ex affectu ſeruitutis circa ipſas compleatur; ſed quia ex affectu ſubmiſſionis erga exemplaria, exhibemus ipſis ſignum venerationis.

HÆC tamen inania ſunt: S. Damaſcenus apertè excludit ab hoc cultu alias cruces, quæ totam rationem habent in repræſentatione, & diſtinguit cultum debitum Cruci in ordine ad Chriſtum, ab eo, qui Ligno Sancto ex contactu obuenit: Itaque ſi verba Damaſceni conſideremus, vt notat S. Bonauentura, futilis, & ad effugium cogitata reſponſio eluceſcet.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore ratione de- 253
ducta ex D. Damaſceno in verbis allegatis: Quandocunque ſunt duo, & alterutri attribuitur aliquid, neque apparet vtrinam attribuendum ſit, optimè inuenietur, ſi ſeparentur; & ſi adhuc poſt ſeparationem alteri remanet; ſignum eſt euidens, neque alteri, neque huic propter alterum conuenire: Do exemplum, ſi ſint duo liquores mixti, vel duo pharmaca, quæ applicita, curent mirabiliter, & ignoretur vtri ſit adſcribendus effectus, optimè id dignoſcetur, ſi ſeparatim applicentur.

IAM verò Sanctorum reliquiis debetur honor 254
relatiuus ad eum, cuius ſunt; & ſignum aliquod obſequij ob contactum; vtrumque autem dicitia, relatiuum ad perſonam, cuius ſunt reliquiæ, & vtrumque ab ea deriuari: Iam ſeparetur ratio repræſentationis, & diſſoluatur Crux, & maneat ſeorſim fruſtulum ligni, adhuc ex Damaſceno debebitur ei cultus, non ratione typi, ſed ratione inſtrumenti ſalutis; è contra verò aliæ cruces, ſi diſſoluantur, non amplius habent in materia illa excellentiam, ob quam honorentur: Ergo ſignum eſt, eam non eſſe ſumendam relatiuè ad eum, cuius fuit inſtrumentum, ſeu à quo fuit tacta, ſed per ſe.

DICAS cum Vaſquez: Manet adhuc relatio inſtrumenti ad cauſam principalem.

RESPONDATVR, rationem inſtrumenti, vt dicit actionem, referri ad cauſam principalem phyſicè;

Digitized by Google

ſicè ; at verò poſtquam adhibitum eſt, manet ſola denominatione, cùm ampliùs non agat, & ſi quid morale obtinet ex præterito, non eſt cauſæ principalis, ſeu ad eam, imò eſt inſtrumenti, ad quod reducitur, vel refertur moralitas, quæ remanſit.

255 Obiiciunt primò ex Hieronymo *epiſt.* 27. vbi Paula dicit, ſe adoraſſe Præſepium aſpiciendo ad infantem.

Respondetur, per hoc non excludi, quin & præſepe ſeorſim ſit dignum aliqua veneratione.

Obiiciunt ſecundò, Damaſcenum 4. *de fide*, *cap.* 12. Attamen loquitur de adoratione propria, quæ tranſit ad ſanctum ; non tamen tenuit cultum ſpecialem reliquiis ſeorſim exhibendum, imò ibi id aſſerit.

Obiiciunt tertiò Leontium relatum in ſeptima Synodo *act.* 4. vbi ait ; nos rectè adorare loca, in quibus fuit Chriſtus, non lapides adorando, ſed illum, qui in illis apparuit.

256 Respondetur cum D.Bonauentura, verè adorationem propriam non ſiſtere in illis reliquiis : Aliquam verò venerationem concedit ſeptima Synodus, vt oſtendi *qq. ſuperioribus.*

Obiicit quartò Vaſquez : Reliquiæ ſunt res inanimes : Ergo non ſunt capaces honoris.

Si Vaſquez legiſſet Seraphicum, vidiſſet reſponſum ſuprà relatum, ad quod ipſum remitto.

QVÆSTIO XVII.

An liceat adorare res non ſacras, vt relatas in Deum.

257 Prima opinio eſt negatiua : Ita Alenſ. 3. *parte, quæſt.* 30. *mem.* 3. *art.* 2. §. 2. Vvaldenſ. *tom.* 3. *cap.* 156. *num.* 6.

Secvnda opinio eſt affirmatiua : Ità Caietan. 2. 2. *quæſt.* 103. *art.* 3. *ad* 4. *dubium*, Vaſquez *diſp.* 110. *cap.* 2. Lugo *diſp.* 37. *ſect.* 1.

Qvoad D.Bonauenturam *diſt.* 9. *quæſt.* 4. *argumento* 3. *ad oppoſitum*, ſic arguit : Si Crux Chriſti adoranda eſt Latria, quia fuit lectus Chriſti : Ergo adorandum eſt cœlum, quod eſt ſedes Dei ; & terra, quæ eſt ſcabellum pedum eius, vt ait Propheta.

Respondet, negando conſequentiam, quia terra, & cœlum ducunt in Deum ſecundùm generalem modum, quo creatura ducit in Creatorem; non ſic autem eſt de Cruce, imò eſt ſpecialiſſimum Chriſti memoriale : Itaque S.Bonauentura videtur ad priorem ſententiam accedere.

Assero, non ita aptè adorari quaſvis creaturas, ſicut res ſacras.

258 Probatvr primò ex D.Auguſtino *in Pſal.* 10. *concione* 3. vbi negat, adorandum Solem, quia ſit imago Chriſti, & infert : *Adora ergo & petram, quia Chriſtum ſignificat.*

Respondet Vaſquez *num.* 12. Auguſtinum negare Soli adorationem ſecundùm ſe.

Attamen S.Auguſtinus clarè loquitur de adoratione relatiua Solis, vt imago eſt, quæ profectò ad exemplar tranſit.

Probatvr ſecundò ratione S. Bonauenturæ: Adoratio rerum debet talis eſſe, vt ad Deum ex ſe tranſeat, modo ſpeciali proportionato actui religionis ; at res omnes non ſic referuntur in Deum: Ergo.

Obiicit primò Vaſquez Leontium *dialogo* 5. *contra Iudæos*, vt refertur in ſeptima Synodo *act.* 4. 259

Hoc tamen attentè legenti ſolùm probat, non eſſe ſuperſtitioſum colere creaturas in ordine ad Deum ; non tamen ita decere, vt imagines, quæ peculiari ratione Deum, & Sanctos referunt.

Obiicit ſecundò : Si imaginem pictam adoramus, veſtem, &c. cur non & creaturas ? Sic Iacob, *Geneſ.* 28. erexit lapidem in titulum, & adorauit.

Respondet S.Doctor *loco cit.* diuerſam eſſe rationem ; nam hæ generali ratione exprimunt : at imagines ſingulari ratione.

Addit D.Bonauentura *diſt.* 9. *quæſt.* 2. *argum.* 3. & *reſponſione*, creaturas non eſſe ordinatas indifferenter, vt in eis adoretur Deus : Vnde ſi quis Talpas, & Veſpertiliones exponeret, periculum admoueret : Similiter Ligna, & Saxa non ſunt ad hunc finem ordinata, & ideò incongruè proponuntur adoranda : In his etiam exhibere Deo ſubmiſſionem, puta in Talpa, indecens videtur. 260

Qvare ſapienter Thomas Vvaldenſis cum S.Bonauentura *diſtinct.* 9. *quæſtione* 4. *ad* 3. ait, Signum ſolum euidens ſenſui in ratione ſigni exponendum ad adorandum, quod tandem Vaſquez *numero* 11. fatetur. 261

QVÆSTIO XVIII.

An liceat adorare Hominem, vt Imaginem Dei.

D. Bonaventvra *diſt.* 9. *quæſt.* 2. *argum.* 4. *addito reſponſo*, difficultatem exponit in homine adorando, quia ipſe per ſe ratione ſuæ excellentiæ poteſt adorationem aliquam terminare, vnde non refertur ad Deum veneratio. 262

Non tenuo, poſſe hominem conſiderari, vt imaginem Dei, more rerum inanimatarum, & adorari: Sic ſentiunt Alenſis, S.Thomas, Vvaldenſis, Caietanus, & alij adducti *quæſtione præcedenti* : Si enim in picturis poſſumus Deum concipere, multò magis in homine, vt arguit S.Bonauentura *loco cit.* & cum eo allegati, & Vaſquez *diſputat.* 110. *num.* 17. Hunc modum adorandi Deum in homine aliqui probant ex PP. Nyſſeno *lib. de opificio hominis, c.* 4. Cyrillo, Hieroſol. *Catech.* 12. Auguſtin. *epiſt.* 103. Damaſceno *lib.* 4. *de fide, cap.* 17. melius ex Leontio, ſuprà relato.

Potest etiam adorari Deus in homine, ſumpto, & conſiderato in ſua naturali excellentia, communicata à Deo : Quædam enim indita eſt à Deo in creatione, cui debetur honor ciuilis : altera eſt ſupernaturalis ex gratia, cui debetur cultus ſupra ciuilem, quia eſt excellentia ſupernaturalis : De hac locuti ſunt Patres relati. Vide Vaſquez *diſputat.* 108. *cap.* 4. 263

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIX.

An ſit illicitum adorare ſpeciem præclaram, ſub qua Dæmonium latet.

D.Bonau. diſt.9 quæſt.6.
D.Thom. d.9. q 2. art.1. quæſtiunc.5.

264 ANTISIODORENSIS *lib. 3. ſummæ, tract.* 8. *cap.* 4. *quæſtione* 5. *in corpore*, & *ad* 3. & 4. & *quæſtione incidenti*, Alenſis 3. *parte, quæſt.* 30. *membr.* 3. *artic.* 1. §. 3. Marſilius *in* 3. *quæſtione* 8. *artic.* 2. *ad* 5. *dubium*, Adrianus *quodlib.* 4. *artic.* 1. principaliter *in tertio puncto* affirmant, nullum poſſe à peccato idolatriæ excuſari, qui his apparitionibus cultum abſolutè, & non ſub conditione defert.

CVM his recenſet Vaſquez *diſputat.* 108. *cap.* 5. etiam D. Bonauenturam hic: Et eorum ſententiam proclamat falſam explodendam, quod tam leui fundamento, tam ſeuerè ſimplices, & ignorantes condemnent, vt nullam eo caſu inuincibilem ignorationem admittant.

265 QVARE ipſe cum Adriano *in* 4. poſt *quæſtionem quintam, de Confeſſ. dub.* 7. admittit in eo caſu ignorantiam inuincibilem, poteſt enim eſſe, vt nulla occurrat ratio dubitandi, aut credendi oppoſitum, nec aduertentia, vnde non detur locus conſultationi contrariæ partis, atque adeo ignorantia illa erit inuincibilis: Idem habet Caſpenſ. *diſputat.* 15. in fine.

266 ENIM verò, S. Bonauentura, ſi attentè perlegatur, ſupponit, adeſſe aduertentiam facti cum periculi cognitione, & eruditione ex Scriptura, quæ docet, Luciferum transfigurari in Angelum lucis *ſecunda Corinthior.* 11. Et quod multi in nomine Chriſti venturi ſunt mendaciter, *Matthæi* 24. *Marci* 16. Similiter id ſupponit, dum ait, recurrendum ad orationem, vt à Deo, ſi quæ ſunt inſidiæ, detegantur; cùm enim res ſit grauiſſima, & occulta, non debet, cultus ſemper exhiberi: Quando autem *ad* 1. ait, cùm Lucifer adoratur, nunquam debitam diligentiam adhiberi, quia triplex remedium eſt præparatum: Primum Scripturæ monentis: Secundum orationis inſtruentis: Tertium ſuſpenſionis actus retinentis; intelligendus autem eſt, vt ſupra.

ASSERO primò, adorantem, vt Deum, apparitionis Lucem, in qua diabolus adeſt, peccare.

PROBATVR quia cultum, Deo ſoli proprium, exhi- 267
bet creaturæ.

ASSERO ſecundò, poſſe interuenire ignorantiam inuincibilem. Patet ex dictis: Poteſt etiam excuſari, quia ſicut, cùm adorat imaginem, fertur in prototypum; ita tunc ex ea luce fertur ad adorandum ex intentione recta ipſum Deum: Quare videtur ſufficere conditio implicita, licèt probabilius ſit, requiri explicitam.

MVLTÒ verò minus neceſſaria eſt conditio, quan- 268
do Euchariſtiam adoramus, vt optimè docent Alen-
ſis 3. *parte, quæſtione* 30. *in* 3. *art.* §. 3. D.Thom.
in 3. *diſtinct.* 9. *quæſtione* 1. *artic.* 2. *quæſt.* 6. *ad* 2.
D.Bonauentura *loco citato, in corpore*, Gabriel. *in can.*
lect. 50. Imò addunt Caietanus 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 3.
Ioannes Heſſelanus *in lib. de Euchariſtia*, Claudius
Sainctes *libro de Euchariſtia, repetitione* 9. *cap.* 4.
malè facturum qui conditionem in adoranda Eucha-
riſtia apponeret, ſi conſecrata eſt: Nullum verò ex
oppoſito eſt periculum, quia affectus ſubmiſſionis
internæ fertur in ſolum verum Chriſtum; vnde, li- 269
cèt ibi non exiſteret, adoratur tamen, & terminat
illum actum inferiorem, neque eſt ibi ratio proba-
bilis dubitandi, cùm ſit res in Eccleſia ordinaria
ſanctiſſimè adhibita, vt ait Caſpenſis *loco citato*,
& ex parte Vaſquez, cum Diuo Bonauentura
in corpore.

DISPVTA

DISPVTATIO XXVIII.

DE BEATISSIMA VIRGINE DEIPARA.

GRATVLABVNDVS ſanè de Sacratiſſima Virgine, Dei, & Domini noſtri Diuina propè Matre, diſputationem exordiar, vt in huius Tomi Apparatu ſum pollicitus; Nec quiſquam fruſtrà obtendat, hæc piæ potius meditationis, quàm Theologicæ diſcuſſionis intereſſe; ſi enim de Deo difficilè diſſeritur, ni etiam ignobiliora, quorum Creator eſt; ad ipſum referas; quomodo Theologus erit, qui nobiliſſimam, & ſpectatiſſimam Creaturarum prætermittet, cuuius panegyrim ipſe Deus ab emergentis adhuc mundi crepuſculo celebrauit, vt iuxta receptiſſimam Patrum expoſitionem patet ex illo Geneſis: *Inimicitiam ponam inter te, & mulierem; Ipſa conteret caput tuum*: Quam quoque toto Canticorum Libro, Regum Sapientiſſimus Salomon deſcripſit, in cuius etiam Laudes tot deſiere Patriarcharum repromiſſa, tot Prophetarum prænunciata oracula, tot veteris legis præfigurata miracula, tot denique Patrum exhauſta volumina, vt Diuinorum oraculorum Summam, & Prophetarum Vaticinium eam vocare non dubitarent Andræas Creteſ. *in ſermone de Aſſumpt.* cum D. Hieronymo, *Mich. 6.* vt notat Suarez *in præfat. tomo 2. 3. part.* Verùm his miſſis, quis increatum Dei Filium internoſci dixerit, niſi de Patris perſona propiùs percontetur? Quanto magis Matris Perſonam, Dignitatem; cæteraque ipſi ſpecialia perſcrutari tenebitur, qui incarnatum noſſe ambiuerit, Nec niſi ingratam, & mutilam diceremi Theologiam, quæ Angelorum, hominumque ſtatum complectens, horum meritiſſimam Reginam ſilentio obuolueret. Agam itaque hîc primò, & audacter contra Sectarios qui intemeratam Virginem, vel exoſa taciturnitate deſerunt, vel maledicis linguis inſectantur; Deinde Sacroſanctam Chriſti Conceptionem, Vitam, Mortem, & Gloriam ad finem vſque proſequi perſiſtam.

QVÆSTIO I.

An B. VIRGO MARIA *verè, ac propriè ſit Mater* DEI.

D. Bonau. diſt. 4. q. vlt.
D. Thom. quæſt. 35 art. 4.

1 HÆc quæſtio verſari cœpit potiſſimum poſt annum 400. tempore Concilij Epheſini.

INTER hæreticos, qui Beatam Virginem Matrem Dei eſſe negarunt, præcipuus fuit Neſtorius, vt refert Suarez *tom. 2. diſp. 1. ſect. 1.* ex D. Bonau. hîc ex hiſtoria Concilij Epheſini, ex Vincentio Lyrinenſi *libro contra prophanas vocum nouitates*, Caſſiano *lib. 1. & ſecundo de Incarnatione*, & Theophylacto *Ioan. 9.* In hoc errore aliquos horum temporum hæreticos deprehendit Caniſius *libro 3. de B. Virgine, cap. 22.*

PRÆCLARE tamen tota Eccleſia conclamat Inclytam Virginem MARIAM eſſe Matrem Dei; Sic de- 2

finitum eſt in CC. Epheſino,& Chalcedonenſi : In ſexta Synodo *act*.4. & 10. habetur, & in ſeptima Synodo *act*.4. & 7. & in Conc Lateran. ſub Innocentio III. *can*.3.

SVPPONO primò, B. Virginem verè eſſe Matrem huius hominis Ieſu Chriſti : Ita colligit in Commentariis Lucæ, cap. 1. *Vnde hoc mihi, vt veniat Mater Domini mei ad me*, & cap. 2. *Simeon dixit ad Mariam Matrem eius*, & in commentariis Ioan. ad ea verba, Ioan. 2. *Et erat Mater Ieſu ibi*.

3 SVPPONO ſecundò, humanitatem Chriſti eodem inſtanti, quo formata eſt, fuiſſe vnitam Verbo, vt oſtendi *diſp*.10.*quæſt*.1. Vnde infertur, hunc hominem ſemper fuiſſe Deum.

ASSERO, Beatam Virginem eſſe Matrem Dei.

PROBATVR à D Bonauentura cum Damaſceno *lib*. 3. *de fide*, *cap*. 12. nam in Concilio Epheſino contra Neſtorium acclamata eſt THEOTOCOS, ideſt, Mater Dei : Vide S. Bonau. *ad* 11. *Lucæ*, ad id : *Beatus venter, qui te portauit*.

4 PROBATVR à S Doctore ſecundò *ad* 1. *Lucæ* ex illis verbis : *Quod enim ex te naſcetur Sanctum, vocabitur Filius Dei*. Addit illud Iſaïæ 9. *Vocabitur nomen eius, Admirabilis, Deus fortis*. Et id Marci 9. Matth. 18. vbi Pater intonuit : *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui*. Matth. 16. *Tu es Chriſtus Filius dei viui*. Rom. 1. *Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundùm carnem, qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute*. Matth. 27. *Verè Filius Dei erat iſte*. Idem probat ibi ex illis verbis : *Vnde hoc mihi, vt veniat Mater Domini mei ad me*. Illa enim vox DOMINI Diuinam indicat perſonam, vt ait Damaſcenus *lib* 3. *de fide*, *cap*. 12. vnde eam acclamant THEOTOCON.

5 TORRENS Sanctorum Patrum huc confluit. Vide Suarez, Caniſium, & alios.

PROBATVR tertiò à S. Doctore : Quidquid dicitur de illo homine, dicitur de Filio Dei : Sed Ieſus fuit filius B. Mariæ Virginis : Ergo Deus fuit Filius B. Virginis.

PROBATVR quartò : Sic ſe habet Filius Dei ad Virginem Matrem, ſicut ſe habet Filius Hominis ad Deum Patrem : Sed Ieſus eſt Filius Dei Patris : Ergo Deus eſt Mariæ Filius.

PROBATVR quintò *in corpore*, quia ille homo conceptus eſt, & ſimul fuit Deus, nam humanitas fuit in primo inſtanti vnita Verbo : Ergo concipiens illum hominem, concepit perſonam Filij Dei.

6 DIFFICVLTAS eſt aliqua, quia illa actio B. Virginis terminata eſt in productione humanitatis, priuſquam vniretur Verbo, & ex illius conceptionis vi non eſt ſecuta vnio, ſed ex voluntate Dei : Ergo non poteſt dici Mater Dei.

RESPONDETVR cum D. Bonauentura, & D. Thoma, ſatis eſſe, quod perſona illa fuerit vnita eodem inſtanti, quo concepta eſt humanitas, quia ſicut naſci, ità & generari eſt proprium ſuppoſitorum.

7 DICES : Chriſtus non eſt conſubſtantialis ſecundùm naturam Diuinam matri : Ergo non eſt Filius.

RESPONDET S. Bonauentura, eſſe Filium per communicationem idiomatum. Vide S. Doctorem in his reſoluendis facilem.

8 DOTES egregias B. Virginis propter Maternitatem prædeſtinatas recenſet S. Doctor *in ſermon. de B. Virgine*. In ſpeculo B. Virginis, & in opuſculis aliis, quas nimis prolixum eſſet recenſere. Vide etiam Suarez *diſputatione citata*.

QVÆSTIO II.

An BEATISSIMA VIRGO *fuerit ſancta, & Immaculata in Conceptione*,

{ D Bonau. diſt. 3.

FVIT celebris ſententia antiquorum, B. Virginem fuiſſe in originali conceptam, ſed mox ſanctificatam ; Ita Scholaſtici plurimi *in* 3. *diſt*. 3. vbi Albertus, Alenſis, D Thomas, D. Bonauentura, Richardus, Durandus, Paludanus; Capreolus, Henricus, Gregorius *in* 2. *diſt*. 30. *quæſt*. 2. Antoninus *p*. 3. *tit*. 8. *cap*. 2. Turrecremata *opuſc. de hac re*, Caietanus *proprio opuſculo*, & Ferrarienſis 4. *contra Gentes*, *cap*. 50. 9

TAMEN ſecunda eſt ſententia piiſſima, B Virginem ab originali labe fuiſſe præſeruatam : Ita *in* 3. *diſt*. 3. Scotus, Aureolus apud Capreolum, Gabriel, Thomas Argentina, Almainus, Dionyſius, Carthuſianus, Ioan. Bacconius, Franciſcus Mayro, qui referunt, Alenſem in fine vitæ mutaſſe ſententiam, Marſil. *in* 2. *quæſt*. 20 & *in* 3. *quæſt*. 4. Abul. *paradoxo* 1. *cap*. 21. & *in Prol. Bibliæ*, *cap*. 6. *Exodi* 34. *quæſt*. 8. Gerſon *opuſc. de Conceptione*, Lippomanus *in Cat. Geneſ*. 15. Driedo 3. *de dogm. tract*. 2. *cap*. 4. *fol*. 127. Roſenſis *d*. 2. *contra Luther*. Clictouæus *opuſc. de puritate Virginis*, *cap*. 5. & 6. Galatinus *cap*. 5. Nicolaus Cauſinus *lib*. 5. *exercit*. Iacobus de Valentia *in Pſal*. 13. Viguer. *cap*. 8. §. 5. Caſtro *verb. peccatum*, *hæreſi* 9. Vega *lib*. 2. *in Conc. Tridentino*, *cap*. 5. Corduba *lib*. 1. *quæſt*. 44. Catharinus *opuſc. de hoc*. 10

Et ex Canoniſtis aliqui, Couar. *in cau. Alma Mater*, *p*. 2. §. 5. Nauar *præl*. 8. *num*. 9. Suarez *tom*. 2. *diſp*. 2. *ſect*. 5. Gregorius de Valentia *diſp*. 2. *quæſt*. 1. *puncto* 2. qui multos alios refert Fauentinus *in* 3. *diſt*. 10. iamque omnibus in Scholis in ſuggeſtis acclamatur, ac meritò prædicatur : De hac egregie Salazar agit, recenſetque per omnia ſæcula Patres, & Theologos aſſerentes.

GAVDEO, me iam inueniſſe Seraphicum meum Bonauenturam à priori ſententia recedentem, & ad hanc apertè complectendam deſcendiſſe, poſtquam Libri ſententiarum in iuuentute editi, non poterant ampliùs reuocari, in quibus, quid alij tunc ſenſerint, potiùs elucidauit, quàm propriam mentem declarauit, vti fidi commentatoris munus eſt. 11

PRIMÒ quidem *in ſerm*. 2. *de B. Virgine*, id aſſerit, & probat luculenter : Quoniam verò aliquis abſque fundamento dubitauit : an ille ſermo ſit Seraphici, oſtendam ex alio contextu, vbi de eadem re agit, idem ſentiens : Præter quam quod ille ſermo, iuſſu Sixti V. inter opera D. Bonauenturæ editus eſt, & eodem ſtylo S. Bonauenturæ formatus. 12

IGITVR Seraphicus *in ſpeculo B. Virginis*, quod opuſculum eius eſſe nemo inficiatur, exponens ſalutationem illam Angelicam AVE, *lect*. 2. quàm etiam in ſermone exponit, dicit, B. Virginem immunem fuiſſe à Væ omni : Et ideò meritò dici ei AVE : *Ecce chariſſimi* (ait) *Sanctiſſima Virgini Maria, propter omnimodam culpæ carentiam, & immunitatem, meritò in principio ſalutationis* : Aue *dicitur. Aue vtique, & abſque væ culpæ, væ miſeriæ, væ gehennæ : Eſt autem væ culpæ actualis, væ miſeriæ originalis, & væ pœnæ gehennalis*. Explicat poſtea quomodo à Væ miſeriæ culpæ originalis

fuerit

fuerit immunis ; quam miſeriam vocat comparatione culpæ actualis, quæ magis propriè eſt culpa, cùm ſit voluntaria in ipſo quocunque reo.
13 Et dicat, Nos naſci filios iræ, intellige in conceptione, quæ eſt prior natiuitas, de qua Matth. 1. ait Angelus: *Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt.* Et ſubdit: *O quam immunis ab iſto væ naſcentium fuit ſanctiſſima Natiuitas Mariæ! quæ non ſolum ab originali culpa, ſed etiam à fomitis miſeria ſic liberata creditur per ſanctificationem in vtero, vt nunquam ad peccatum inclinata fuerit in hoc mundo.*

Hæc eadem iiſdem verbis habet in illo *ſermone 2. de B. Virgine*, vbi nomine ſanctificationis in vtero vtens, dicit: *Domina noſtra fuit plena gratiâ preueniente in ſua ſanctificatione, gratia ſcilicet præſeruatiua contra fœditatem originalis culpæ, quam contraxiſſet ex corruptione naturæ, niſi*
14 *ſpeciali gratia præuenta, præſeruatáque fuiſſet. Solus enim Filius Virginis fuit ab originali culpa immunis, & ipſa Mater eius Virgo. Credendum eſt enim quod nouo ſanctificationis genere in eius conceptionis primordio, Spiritus ſanctus eam à peccato originali, non quod infuit, ſed quod infuiſſet, redemit, atque ſingulari gratia præſeruauit.* En quomodo ſanctificationem intelligit præſeruationem, & liberationem non à culpa iam incurſa, ſed incurrenda, niſi fuiſſet præſeruata.

15 Præterea initio lectionis ſecundæ, ait: *Ecce charisſimi, ſicut ſupradictum eſt, Sanctiſſima Virgini Maria propter omnimodam culpæ carentiam, & immunitatem, meritò in principio ſalutationis* Ave *dicitur, abſque væ.* Poſtea circa medium luce clarius ſententiam hanc aſſerit dicens: *Nota, nec corde, nec ore, nec opere maculam peccati habuit; nec contraxit, vt verè ei Dominus dicere poſſet: Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Quid clarius? Vnde cùm iam dixiſſet, non contraxiſſe culpam, profectò originariam; pergit probare, eam nec miſerias originales habuiſſe contractas.

16 Videamus quid ſuprà dixerit, lectione prima ſpeculi: *In hac ſalus inſinuatur, quàm puriſſima fuerit Maria, cum dicitur* Ave; *quæ ab omni væ culpæ immuniſſima fuit; ſic vtique Matrem Dei decuit;* Anſelmo teſte, de conceptu Virginali, & peccato originali, cap. 18. qui ait: *Decebat vt hominis illius conceptio de Matre puriſſima fieret, vt ea puritate, qua maior ſub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus Pater vnicum Filium, quem de corde ſuo æqualem ſibi genuit, ita dare diſponebat, vt eſſet vnus, atque idem Dei, & hominis Filius.* Hoc teſtimonium vrget S. Doctor *ſerm. 2. de B. Virgine*, ad hoc oſtendendum, nam ſi fuiſſet B. Virgo maculata, non niteret puritate, qua maior ſub Deo nequit intelligi; vnde nititur conformare id Cant. 4. *Tota pulchra es, & macula non eſt in te.*

17 Ideò retractat reſponſionem latam in iuuentute *3. ſentem.* Hinc etiam collige ſermonem ſecundum eſſe D. Bonauenturæ; nam idem aſſerit in primo ſermone, de quo non dubitatur, fateor S. Doctorem *in ſpeculo, lect. 11.* oppoſitum dixiſſe; timebat enim cenſuram D. Bernardi.

Præterea *in quæſtione* hanc opinionem aſſerit eſſe multorum, & fatetur eam rationabilem, ſecuram, & communem: Licet oppoſitam rationabiliorem, ſecuriorem, & communiorem pro tunc non neget. Ex quibus patet, falſum eſſe quod Scotiſtæ aliqui iactant, & Bartholomæus Medina *tertia parte, quæſt. 27. art. 2.* Scotum fuiſ- 18
ſe Anteſignanum Immaculatæ Conceptionis Beatiſſimæ Virginis; nam D. Bonauent. eam tenuit, qui fuit Scoto antiquior, vt notat Gregorius de Valentia *loco citato.*

Addit Serlogus *antiloq. 11. ſect. 1.* D. Thomam in libris ſententiarum retractaſſe, quod Iunior contra Immaculatam Conceptionem ſcripſerat.

Nec id mihi difficile eſt creditu, nam nemo è modernis Diuæ Virginis propugnatoribus potuit clariùs, & expreſſius omnem ab ea culpam remouere, quam id Angelicus Doctor præſtiterit *1. diſtinctione 44. quæſtione 1. artic. 3. ad 3.* cuius integram periodum, ſatis liquidam, ad apicem referam. Loco igitur citato *col. 5. initio*, ſic habet: *Ad tertium dicendum, quod puritas intenditur per receſſum à contrario, & ideo poteſt aliquod creatum inueniri, quo nihil purius eſſe poteſt in rebus creatis, ſi nulla contagione peccati inquinatum ſit, & talis fuit puritas Beatæ Virginis, quæ peccato originali & actuali immunis fuit.*

Assero, B. Virginem, in Conceptione Immaculatam, ab omni labe culpæ originalis fuiſſe immunem.

Probatur à D. Bonauentura *ſerm. citato ſecundo*, & *lect. prima, & ſecunda ſpeculi B. Virginis*, 19
ex illis verbis Angeli, Lucæ 1. *Aue gratia plena: Dominus tecum.* Hunc locum firmum ad hoc probandum aſſerunt Turrianus *epiſtola ad Iacobum Amiotum*, & S. Auguſtinus *ſermone 11. in Natali Domini*, vbi ait: *Cum dixit Angelus: Aue gratia plena, oſtendit, ex integro iram excluſam primæ ſententiæ, & plenam benedictionis gratiam reſtitutam.* Quæ luculenter S. Bonauentura proſequitur vtroque loco.

Ponderat autem primò illud Ave, quod ſignificat excluſionem omnis væ culpæ, & pœnæ. Deinde illud *Gratia plena*, quod ſignificat eam fuiſſe omni gratiâ ſummè refertam, vt notat S. Doctor *ſermone 2. de B. Virgine, in fine*, iuxta id Eccleſiaſtici 24. *In me omnis gratia vitæ, & veritatis.* Tertiò conſideratur id: *Dominus tecum:* Hæc latè proſequitur S. Doctor *lect. 5. Speculi, & ſequentibus*; & quidem ibi refert D. Hieronymum *ſermone de Aſſumptione*, quæ eſt epiſtola 20. *Quidquid in Maria geſtum eſt, totum puritas, & ſimplicitas; totum gratia, & veritas, totum miſericordia, & iuſtitia fuit, quæ de cœlo proſpexit.*

Deinde *lect. 6.* affert illud Eccleſiaſtici 24. 20
In me omnis gratia, & non mirum, ait, nam eſt Mater eius, quem *vidimus plenum gratiæ, & veritatis.* Ioan. 1. Idem repetit *lect. 7.* vnde ait: *Congregationem aquarum vocatam eſſe Maria.* Geneſ. 1. & Eccleſiaſt. 1. *Omnia flumina intrant in mare.*

Ex his ſic formatur argumentum: Si B. Virgo in omni genere gratiæ præcelluit aliis: Ergo & in præſeruatione ab originali, nam quoad ſanctitatem poſt lapſum, conceſſa eſt etiam aliis multis.

Probatur ſecundò à Seraphico Doctore 21
ſermone illo ſecundo, ex Cantic. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te,* quod Eccleſia Beatæ Virgini adſcribit. Affert ibi etiam Diuum Hieronymum, cuius præclarum

teſtimonium recitamus in die Immaculatæ Con-
ceptionis, & in Antiphona ad ſecundas Veſpe-
ras: *Nihil eſt candoris, nihil eſt ſplendoris, nihil
eſt virtutis, quod non reſplendeat in Virgine glorio-
ſa*, vbi etiam affert illud: *Aue gratia plena; &
Benedicta tu in mulieribus.* Idem teſtimonium affert
ſerm.2. citato.

PROBATVR tertiò ex illo pſal.77. *Eduxit eos
in nube diei*, quod de B. Virgine intelligit S. Bo-
nauent. *in ſpeculo, lect.3.* vbi D. Hieronymus ait:
*Pulchrè dixit diei, quia nunquam fuit in nocte, ſed
ſemper in die.*

PROBATVR quartò ex S. Doctore ad *pſal.*88.
22 ad ea verba: *Thronus eius ſicut Sol*, quod de B.Vir-
gine exponit S. Doctor cum Damaſceno *lib. quarto,
cap. decimo quinto*, & Petro Damiano *ſermone de
Aſſumptione.*

PROBATVR quintò à D. Bonauentura *ſerm.2.* ex
D.Auguſtino *lib. de natura, & gratia, cap.36.* vbi
ait: *De Matre Domini, cum de peccatis agitur, nul-
lam prorſus habere volo quæſtionem.* Ibi autem lo-
quebatur de peccato originali contra Pelagianos.
Et *lib.5. in Iulianum, cap.9.* dicit, eum, qui habuit
originale, habere etiam aliquod actuale, quod abſit
à B.Virgine.

PROBATVR ſextò à D.Bonauentura ex dignitate
Matris, argumento Damaſceni 4. *de fide, cap.17.*
Illa, de qua formandus erat Fons gratiæ, plenus
gratiæ, & veritatis; debuit eſſe ſemper plena gra-
tiâ, vt ſupra vidimus, argumento primo.

RVRSVS ea, ex cuius oſſibus nouus Adam
23 efformandus erat, debuit eſſe ſemper, & vndequa-
que beatiſſima, vt habet D. Athanaſius *ſerm. in
Euangelium de Sanctiſſima Deipara.*

INSVPER illa, quæ debebat exhibere carnem
vniendam Verbo, debuit eſſe Sanctiſſima, & car-
nem ſanctitate compactam ſubminiſtrare, vt ait S.
Baſilius *conc. in ſanctam Chriſti natiuitatem*: & So-
phronius Patriarcha Hieroſolymit. *epiſt. ad Sergium
Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum*, lecta in ſexta
Synodo generali *act.11.* & approbata *act.13.* D.
Gregorius *in cap. 1. Regum, lib.1. cap.1.* S. Petrus
Damianus *ſerm.3. de Maria Natiuitate.* Præcipuè
verò D. Anſelmus ſuprà relatus à D. Bonauentura.
24 Si enim Chriſtus fuit Pontifex innocens, ſegrega-
tus à peccatoribus: ergo Maria, quæ illi Mater
conuenientiſſima fuit, nunquam peccatum habuit,
alioqui qua ratione ſegregatus fuiſſet à peccatori-
bus, ſi Mater coniunctiſſima fuiſſet peccatrix? &
quidem peccato mortali? Debet autem inter Filium,
& Matrem eſſe maxima ſimilitudo, & honor Matris
in Filium redundat, vt habetur Prou.9. *Gloria Filio-
rum, Patres eorum.*

PROBATVR ſeptimò à S. Doctore: Vbicunque
dantur extrema, datur etiam medium; at dantur
duo extrema, nempe aliqui in carne, & anima
25 conſpurcati labe originis, vt ſunt filij Adæ ab eo
propagati vi generatiua; datur etiam Chriſtus in
vtraque immaculatus: Ergo debet dari & medium,
quod non ſit maculatum ſecundum vtrumque, ſed
ſecundùm alterum immaculatum; non quidem ſe-
cundum carnem, quia labes à carne oritur, quam ſe-
minalem ex Adam accepit; ſed immaculata per præ-
ſeruationem. Hoc ſanè debetur illi, quæ eſt proxi-
ma Chriſto, mediatrix inter Deum & Nos. Idem ha-
bet *in corpore.*

26 PROBATVR octauò à D.Bonau. Quantò digni-
tas Matris Dei præcellit dignitati ſeruorum, tantò
gratiæ, collatæ S. Virgini, ſuperant gratias omnium
Sanctorum, maximè ſanctificationem: Sed dignitas
Matris propemodum infinitè ſuperat dignitatem
Sanctorum: Ergo & Sanctificatio eius: ſed multi,
inter quos ſunt Hieremias, & Ioannes, ſanctifi-
cati ſunt in vtero poſt lapſum: Ergo B.Virgo ante
lapſum in primo inſtanti. Idem habet *in corpore*, &
ſerm.2. de B.Virgine.

HOC eſt argumentum Theodoreti *lib.3. in Cant.*
ad illud Cant.6. *Sexaginta ſunt Reginæ, &c. Vni-
ca eſt columba mea*, vbi ait: *Proſpiciens Salomon,
& Diuino afflatus Spiritu, tantò ante tempore verbis
ſponſi puriſſimi Incarnationem, & quæ ipſum ſine ſe-
mine genuit, ſanctiſſimam illam Dei genitricem Ma-
riam, illam immaculatiſſimam, quam omnes omnium
hominum generationes vocibus nunquam ceſſantibus
beatiſſimam prædicant, quia totius mundi peperit
Saluatorem: hoc in ſponſi perſona Canticum cecinit.*
Et infrà: *Inter tot animas omnium hominum, qui 27
ſaluantur, &c. vt electa columba eſt vna illa ſola,
quæ Chriſtum genuit, Virgo Mater, puella Maria,
quæ puritate profectò Cherubim, & Seraphim ante-
cellit.*

HOC eſt argumentum etiam D. Bernardi *epi-
ſtola* 174. apud D. Bonauenturam *ſermone illo ſe-
cundo*, eſt enim D. Auguſtini *lib. de natura, &
gratia, cap.36.* relati à S. Doctore ſerm.2. de B.
Virgine: *Excepta itaque ſancta Virgine Maria, de
qua propter honorem Domini nullam prorſus habere
volo quæſtionem, cùm de peccatis agitur: inde enim
ſcimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincen-
dum omni ex parte peccatum, quæ concipere, ac pa- 28
rere meruit eum, quem conſtat nullum habuiſſe pec-
catum. Hac ergo Virgine excepta, ſi omnes illos
ſanctos, & ſanctas poſſemus interrogare, vtrum
eſſent ſine peccato, quid fuiſſe reſponſuros putamus?
&c. Quantalibet fuerint in hoc corpore excellentia
ſanctitatis, ſi hoc interrogari potuiſſent, nonne vna
voce clamaſſent illud, quod ait Ioannes Apoſtolus: Si
dixerimus, quia peccatum non habemus, ipſi nos ſe-
ducimus?* Agit autem S. Pater ibi de peccato ori-
ginali contra Pelagianos, vt notant multi apud
Salazar *ſect.5.* Ibi idem confirmat illo pſal.92. *Do-
mum tuam decet ſanctitudo.* Quis enim domum Regis
non pararet mundam?

EST pariter argumentum etiam D. Gregorij *in* 29
cap.1. Reg. lib.1. cap.1. accommodans B. Virgini
vaticinium illud Iſaiæ 2. *Erit in nouiſſimis prepa-
ratus mons, domus Domini in vertice montium*, ait:
*Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo
Mariæ ſupra omnes ſanctos refulſit. Nam ſicut
mons altitudinem; ita domus deſignat habitationem.
Mons quippe, & domus aptè dicitur, quæ in-
comparabilibus eſt illuſtrata meritis, & Dei vni-
genito, in quo recumberet, ſacrum præparauit vte-
rum. Nam mons in vertice montium Maria non
fieret, ſi ſupra Angelorum altitudinem hanc diuina
fœcunditas non leuaret.* Alludit ad illud *Hebr.* 1. 30
vbi Apoſtolus exaltans dignitatem Chriſti ſuper
omnes Angelos: *Tantò* (ait) *melior Angelis ef-
fectus, quantò differentius præ illis nomen hære-
ditauit. Cui enim dixit aliquando Angelorum: Fi-
lius meus es tu, ego hodie genui te?* Igitur, &
Maria tantò melior Angelis effecta, quantò dif-
ferentius præ illis nomen hæreditauit: Cui enim
dixit aliquando Angelorum: Mater mea es tu, tu
me concepiſti, & peperiſti in carne?

EST denique argumentum D. Anſelmi de con-
ceptu virginali, cap.18. vbi ait: *Decebat, vt conceptus
illius hominis intelligi.* Hinc aliud argumentum for-
mat

mat D.Bonauentura *ſerm. primo de B.Virg.* Si Beata Virgo fuiſſet concepta in peccato orginali, ea puritate non niteret, quà maior ſub Deo nequit intelligi, vbi retractat id, quod iuuenis docuerat *in tertio ſententiarum* ſuprà citato.

31 PROBATVR nonò à S. Doctor: Quod non implicat, eſt Diuinæ Omnipotentiæ, ac Mariæ dignitati concedendum; at non implicat, B. Virginem in primo inſtanti creationia ſanctificari: Ergo.

QVOD autem decens fuerit, probat *in corpore*, quia decuit ea puritate Sanctis altiſſimè eminere, quia enim: *Omnium mobilium mobilior eſt ſapientia*, vt habetur Sapient. 7. *Et non introibit in corpus coinquinatum*, vt ait Ambroſius in 1. Lucæ, tom. 3. *Neſcit tarda molimina Spiritus ſancti gratia*, & multò potentior eſt gratia, quàm natura; hinc eſt quod effectus ſanctitatis præualuit.

32 ADDIT S. Bonauent. *in corpore*, figuras, quibus B.Virgo fuit adumbrata: Fuit enim terra illa, de qua ſumptus eſt ſecundus Adam. De qua ait B. Andreas, Apoſtolus, vt referunt Præſbyteri Achaiæ: *Sicut ex terra immaculata primus homo factus fuerat, ita neceſſe fuit, vt Christus naſceretur ex Virgine immaculata.* Igitur ſicut corpus primi Adæ ſumptum eſt ex terra ante maledictionem; ita corpus ſecundi Adæ ex Virgine immaculata.

DEINDE, Paradiſus fuit B. Virginis figura, vt refert S. P. Damianus *ſerm. de Annunciatione B.V.* in quo nihil erat plantatum noxium: *ſed fons aſcendebat, irrigans vniuerſam ſuperficiem terræ.*

33 FVIT etiam eiua figura inſignia Arca de lignis imputribilibus fabrefacta, *Exod.* 36. in qua erat aſſeruandum manna, fuit autem in vrna priùs poſitum manna, quàm vrna in arca: Sic priùs fuit anima Mariæ plena gratiâ, quàm carni vuita; intellige prius ſanè naturâ, non tempore.

FVIT etiam figurata in Throno Salomonis, 3. *Regum* 10. ex ebore mundiſſimo, vt ediſſerit S. Doctor *in ſpeculo Beatæ Virginis, lection.* 2. circa finem.

34 PROBATVR deinde à D.Bonauentura, *quæſt.* 1. *diſtinctionis tertia, ad* 4. ex antiqua conſuetudine celebrandi Conceptionem B.Virginis, quam S. Bonauentura non reprehendit, quia refert ex reuelatione fuiſſe inſtitutam: *Quod ſi verum eſt* (inquit) *Bonum eſt ſolemnizare in eius Conceptione.* Et ſubdit: *Credo autem, & confido de glorioſa Virgine, quod ſi quis hanc ſolemnitatem celebrat ex deuotione Virginis, non credens eſſe contra illud, quod poteſt elici ex Scriptura Sacra, quòd benedicta Virgo deuotionem eius acceptat.* Addit etiam: *Id reprehendentes, eſſe minus, quàm decet, deuotos B.Virgini.*

35 FVISSE autem authenticam inſtitutionem illius ſolemnitatis, probatur; nam in Eccleſia Græca ante mille annos celebrari cœpit, vt refert Galatinus, *lib.* 7. *cap.* 4. & in Kalendario Græcorum ſignatur hoc feſtum *die* 9. *Decembris*, vt videre eſt *in* 4. *tom. Bibliotheca Sancta.* In Latina verò inducta eſt ante 600. annos, vt ex epiſtolis Bernardi conſtat, & ex quadam epiſtola D. Anſelmi ad Epiſcopos Angliæ, in qua ſcribit, non eſſe verum amatorem B. Virginis, qui hoc feſtum non celebrat. Fuit ſanè, fateor, mos ille à D.Bernardo reprehenſus, quia non erat ſatia confirmatus,
36 tamen ante D. Bonauenturam cœpit florere: Mox verò Sixtus IV. inſtituit hoc feſtum in Eſtrauaganti. *Cum præcelſa*, atque conceſſit Indulgentias huic ſolemnitati, quas confirmauit Pius V. Imò Sixtus IV. & Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 5. diſſuadere videntur oppoſitam ſententiam.

HOC idem declarat Concilium Baſileæ *ſeſſ.* 13. eſſe pium, & conſonum Scripturæ: Scio hoc Concilium non eſſe authenticum ob ſchiſma: attamen in cæteris eſt magnæ authoritatis.

TANDEM Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 5. à decreto generali peccati originalis beatam Virginem excipit, eamque IMMACVLATAM vocat, & decretum Sixti IV. confirmat, declarans, non obſtare Scripturas Apoſtoli dicentis, *Roman.* 5. Omnes in Adam peccaſſe, *Coloſſ.* 1. Omnes reconciliatos per Chriſtum. Per quod reſponſio patet ad authoritates Scripturæ.

Hinc verò deducit S.Doctor *diſtinct.* 3. *part.* 1. 37 *quæſt.* 1. *ad* 4. potentiſſimam rationem, quam tunc ſanè timidus, nunc autem alacer ederet: Quæcunque feſta, ab Eccleſia celebrata, ſunt ſancta: Ideò enim Natiuitatem ſanctam acclamat *quæſtione* 3. cum D. Thom. *quæſtione* 27. *artic.* 1. Iam verò ſancta vniuerſalis Eccleſia celebrat Feſtum Conceptionis B. Virginis: Ergo Beata Virgo in Conceptione fuit ſancta.

AFFERT D.Bonauentura *diſt.* 3. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore*, & illud Dei vaticinium *Geneſ.* 3. vbi eum eſſet maledicturus terræ, & fulminaturus fulgure Adamum, & Euam, priùs ſerpenti indixit futuram mulierem, quàm inimicam inſectaretur, cuique inſidiaretur; at verò ab ea caput conterendum concluſit: Hunc locum explicat ad mentem D. Auguſtini, & D. Bernardi, & aliorum PP. Per caput autem ſerpentis intelligitur poteſtas diaboli, vel peccatum originale, & de peccato originali explicant multi, inter quos eſt Pepinus Dominicanus *in Geneſ. cap.* 3.

AFFERT S.Bonauentura *in Pharetra, lib.* 1. *cap.* 5. 38 illud Cant. 4. *Hortus concluſus, fons ſignatus*, & illud Iſaïæ 11. *Egredietur virga de radice Ieſſe.* Profectò recta oratio, vbi ex D.Iſidoro *de vita, & morte Sanctorum noui teſtamenti, cap.* 68. Maria, quæ interpretatur Domina, ſiue illuminatrix, clara ex ſtirpe Dauid eſt virga Ieſſe, hortus concluſus, fons ſignatus, Mater Domini, Templum Dei viui, Sacrarium Spiritûs ſancti: Hæc ferè deſumunt Recentiores ad hanc ſententiam, pietate plenam, comprobandam.

TANDEM vetitum eſt à Gregorio XV. 1622. contrariam opinionem tenentibus, hanc noſtram ſen- 39 tentiam quoquomodò verbis, aut ſcriptis impugnare, & ne Sanctificationia, quippè culpam præſupponentis, nomine vtantur, ſed omnibus præcepit CONCEPTIONEM celebrare. Idem præcipit SS. Alexander VII.

NON adſunt obiectiones ſoluendæ ex decreto Gregorij XV. Vide Dianam *part.* 4.

QVÆSTIO III.

An B.VIRGO *fuerit immunis etiam ab omni culpa actuali.*

D.Bonau. diſt. 3. part. 2. art. 2. quæſt. 1.
D.Thom. quæſt. 27. art. 4.

SECTARII, fronte confricatâ, auſi ſunt 40 culpas actuales Beatæ Virgini inurere: Ita

Ii 3 Calvi

Calvinus circa *caput primum Lucæ*, & *in Antidoto Concilii Tridentini*, Kemnitius *in Examine eiuſdem Concilij, ſeſſione quinta*, Brentius *in duodecimum Matthæi*, & Magdeburgenſes, *Centuria prima*.

Asserо tamen cum Eccleſia Catholica, B. Virginem nulla, etiam veniali, labe unquam fuiſſe tactam.

Probatvr à S. Doctore primò ex Patribus, D. Auguſtino *de natura, & gratia, cap. 36.* ſuprà relato *quæſt.* 2. vbi, cum de peccatis agitur, nullam admittit de Beata Vigine quæſtionem: Deinde ex D. Bernardo *epiſtola* 174. vbi idem omnino aſſerit: Idem habent alij Patres, apud Valentiam *diſputatione* 2. *quæſtione* 1. *puncto* 3. Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 4.

41 Probatvr tertiò à S. Doctore: Sanctificatio B. Virginis fuit eminentior, atque perfectior ſanctificatione aliorum: At de Ioanne canit Eccleſia:

Ne leui ſaltem maculare vitam,
Famine poſſes.

Probatvr quartò à D. Bonauentura ex illo Cant. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.*

Probatvr etiam à S. Bonauentura ex illo Geneſ. 3. *Ipſa conteret caput tuum*, vt ſuprà retuli *quæſt.* 2.

Tandem probatur ex Eccleſiæ Catholicæ ſenſu, quem exprimit Tridentinum Concilium, *ſeſſ.* 6. *can.* 23. Loca Scripturarum generaliter omnes peccatores aſſerentia iam diu à multis expoſitoribus de lege ordinaria, ſeu de communi multitudine, cui non obſtat exceptio particularis, ſaltem ſuprà naturam, explicata ſunt.

42 Obiiciunt Sectarij aliqua loca Scripturæ, quibus videtur B. Virgo erraſſe: Sic *Lucæ* 1. dicunt dubitaſſe de promiſſione Angeli, dicendo: *Quomodo fiet iſtud?*

Respondet D. Bonauentura ibi *in Commentario*, B. Virginem non incredulam, ſed prudentem quæſiiſſe, non dubitantem de Diuino Oraculo, more Zachariæ; hoc verò argutè deducit, quia non eſt reprehenſa, vt olim Zacharias, ſed congruentem eius interrogationi dulcem obtinuit reſponſionem: *Spiritus ſanctus ſuperueniet, &c.*

Obiiciunt ſecundò, *Lucæ* 2. B. Virginem oſcitanter amiſiſſe Filium; nimis anxiè poſtea quæſiiſſe; nimis acriter expoſtulaſſe: *Fili quid feciſti nobis ſic?*

43 Respondet S. Bonauentura, ibi Chriſtum cum cautione, & prudentiâ effugiſſe à parentibus, exiſtimantibus illis eum eſſe in comitatu, quia Ioſeph probabiliter putauit, eum eſſe cum Matre; & Mater eum Ioſeph, eò quòd viri ſeorſim à mulieribus ibant ad orandum: Porrò non deſperata quæſiuit, ſed honeſtè dolens, ſicuti Tobias *cap.* 10. plorabat Filium: Neque inſolens conqueſta eſt, ſed affectu materno confidenter quæſiuit: *Fili, &c.* ſciens Filium erga ſe pium, iuxta præceptum Domini: *Honora Matrem.*

Obiiciunt tertiò, eam inani fuiſſe gloriâ captam *Ioan.* 2. dicendo: *Vinum non habent.*

44 Respondet D. Bonauentura ad eum locum; modeſtiſſimè ex pietate B. Virginem poſtulaſſe miraculum; Chriſtum verò ita reſpondiſſe, vt innueret, non eſſe miraculum ex his, quæ humana reuerentia erga Matrem expoſcit, ſed opus diuinitatis; neque tamen ſponte faciendum, vt exponit D. Auguſtinus, *tractat.* 8. *in Ioan.* & Chryſoſtomus, *homilia* 20. *in Ioan.* Igitur ſic voluit Myſterium ſuæ Deitatis innuere, quæ non pendet à matre, vt notat etiam Valentia *loco citato*: tamen S. Pater Chryſoſtomus in his explicandis excedit: Ideò S. Doctor *ad* 2. *Ioan.* ait, non tenere dictum eius, quod videtur annuere aliquam inanem gloriam.

Respondet tamen S. Bonauentura ſecundò, Chryſoſtomum id ſolùm velle, quod appetebat Miraculum, ex quo potuit oriri gloria humana, ſicut cùm de recipientibus mercedem in gloria induciter murmur, quod in gloria non poteſt eſſe, ſed quia ibi erat defectio, vnde poſſet oriri, vt ait ipſe Chryſoſtomus *homilia* 65. *in Matthæum.*

Obiiciunt quartò: Maria *Matth.* 12. *Lucæ* 8. publicè eſt reprehenſa, vt importuna, & ambitioſa; illis verbis: *Quæ eſt Mater mea?* 45

Respondet S. Doctor *ad* 8. *Lucæ*, ibi non reprehendi B. Virginem, ſed nos inſtrui de eo, quod infrà *cap.* 14. docturus erat, ſegregandum eſſe cor à parentibus, neque propter carnaliter coniunctos opus Dei eſſe intermittendum, vt notarunt Auguſtinus *libro de fide, contra Manichæos,* & Bernardus *ſermone ſecundo, Dominica prima Epiphaniæ*: Vel docère voluit, coniunctionem Sanguinis cum Chriſto ſine ſpirituali non prodeſſe; hanc verò per ſe multum valere: Ita D. Auguſtin. *ſerm. de Virginitate, cap.* 3. Tertullianus *lib. de carne Chriſti, cap.* 7. & indicat Hilarius *can.* 22. *in Matth.* Vide alia in Seraphico Doctore *ll. cc.*

Obiiciunt quintò Patres, qui dicunt B. Virginem ad peccatum vincendum, & animam purificandam fuiſſe à Spiritu ſancto adiutam: Sic Gloſſa ad id, Lucæ 1. *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te.* Et Magiſter ex Damaſceno, *libro quarto, cap.* 15. *de fide*, & D. Auguſtino, *libro de natura, & gratia* ſuprà citato, *cap.* 36. Hoc argumentum vrget Kemnitius. 46

Respondetvr ex D. Auguſtino, *in corpore*, B. Virginem ſuperaſſe peccatum, & diabolum, iuxta id Geneſ. 3. *Ipſa conteret caput tuum.* Ridiculè autem infertur, prius debuiſſe ſuccumbere; imò victoria eſt ſimpliciter, dum non priùs ſuccumbitur, vt ait etiam Valentia: Quod verò dicitur purificata, intelligitur, quoad aliquas ſequelas originalis pœnalitatis, vt ait S. Doctor *ad primum, & tertium.*

Obiiciunt ſextò: D. Auguſt. lib. de perfectione iuſtitiæ, ait: *De ſolo Dei vnigenito dici, eſſe ſine peccato.* 47

Respondetvr, non excludi B. Virginem, vt dixi initio quæſtionis cum eodem D. Auguſtino: Fateor ſoli Chriſto per naturam id conuenire.

Obiicies ſeptimò: B. Virgo poterat dicere: *Pater noſter dimitte nobis, &c.*

Respondet S. Doctor, id potuiſſe dicere pro aliis, non pro ſe, vt dixi cum D. Auguſtino *quæſtione* 2. Reſtat aliud argumentum ſoluendum *quæſtione ſequenti.* 48

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

Vtrum B. Virgo in primo inſtanti fuerit ità confirmata in gratia, vt peccare non poſſet.

D. Bonau. 3. diſt. 3. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 27. artic. 4. ad 1.

49 IAm oſtendi de facto, B. Virginem nunquam peccaſſe; videre libet, an potuerit peccare.

Affirmant Gabriel *in 3. diſtinctione tertia, quæſtione ſecunda, articulo tertio*, Ocham, & Almain *diſt.12. quæſt.2.*

Alii verò dicunt, in prima ſanctificatione datum eſſe illi, vt nunquam peccaret; in ſecunda verò, ideſt in filij conceptione, additum eſſe, vt neque poſſet peccare. Ità D. Thomas, & D. Bonauentura hìc, Alenſis *tertia parte, quæſtione nona, memb. tertio, articulo ſecundo*, §.2. & fuit Richardi Victorini *in Cant. cap.26.*

50 Svarez *diſputatione quarta, ſectione quarta*, ait, non eſſe definitum, quoad rem, inter has opiniones.

Assero, B. Virginem fuiſſe ita confirmatam in gratia, vt labi non poſſet.

Probatvr à D. Bonauentura, ex honore Matris Dei ſupra Angelos; Angeli autem ab inſtanti, quo receperunt gratiam, fuêre in ea confirmati.

51 Obiicivnt hæretici, B. Virginem in morte filij defeciſſe, & de eius diuinitate dubitaſſe, ſicut prædixerat Simeon: *Tuam ipſius animam, &c.* Id enim de gladio dubitationis, intelligunt Origenes *homil. 17. in Lucam.* & inſinuat Hilarius in id pſalmi 118. *Concupiuit anima mea deſiderare, &c.* Author libri quæſtionum noui, & veteris teſtamenti, inter opera D. Auguſtini *quæſtione ſeptuageſimatertia*, Baſilius *epiſtola ad optimum*, Theophylactus *Lucæ 2.* Citantur etiam à quibuſdam Chryſoſtomus *enar. in pſalmo 13.* Euthymius *Lucæ 2.* Tertullianus *libro de carne Chriſti, capite 7.* eò quod dicant, matrem Chriſti incredulam fuiſſe, & apud Surium in Homiliis Chryſoſtomi, & Amphilochij habemus, B. Virginem dubitaſſe de filij reſurrectione.

52 Respondet D. Bonauentura *ad primum*, Simeonem loqui de gladio doloris, quem in morte Chriſti ſenſura erat: Ità Ambroſius, Beda, Oecumenius, Euthymius *in Lucam*, Damaſcenus *libro 4. fidei, cap.15.* Caſſiodorus in *pſalmum 104.* Paulinus ad Auguſtinum, & Auguſtinus ad ipſum *epiſtola 58. & 59.* inter epiſtolas Auguſtini, Nyſſ. *oratione ſecunda, de reſurr.* Bernardus ſermone, *Signum magnum*, Sophronius, vel Hieronymus *ſermone de Aſſumptione*, Ephrem *in lamentatione Virginis.* Rupertus *libro decimotertio, in Ioan.* vbi cum Damaſceno *loco citato* ait, Virginem ſenſiſſe dolores, quos in partu effugerat, per æquiualentiam.

53 Tantvm verò fuiſſe B. Virginis dolorem, vt ſpaſmo extra re acta ſit, aſſeritur à D. Bonauentura *libro de vita Chriſti, capite 77. 79. & 80.* poſt D. Bernardum *opuſc. de lamentatione Virginis* (ſi tamen eſt opus eius) & Laurentium Iuſtinianum *de triumphali Chriſti agone* circa finem, quos ſequuntur Lodolphus *de vita Chriſti, parte ſecunda, capite 64. & 70.* Dionyſius Carthus. *Ioan. 18.* Sixtus Sen. *libro ſexto, annot. 126.* Hoc verò reprehendit Caietanus *opuſc. de hac re.* Suarez *diſputatione quarta, ſectione tertia*, quia fuiſſet magna imperfectio derogans dominio, quod habebat B. Virgo ſuper actos ſuos, & motus; nam *Ioan. 19.* refertur quod B. Virgo, *ſtabat iuxta crucem.* Vnde Ambroſius 54
de obitu Valentini, ait: *ſtantem lego, flentem non lego*, & tunc ibi magnam conſtantiam oſtendit ex fide exquiſita, vt habet Bernardus *concione* ad id: *ſtabat autem iuxta crucem*, Ambroſius *de Inſtitutione Virginum, capite ſeptimo*, & *epiſtola 82.* Imò addunt Patres, B. Virginem tunc ibi exercuiſſe actus inſignes obedientiæ, & charitatis erga homines, offerendo filium pro eis magna fortitudine, quo actu ait D. Bonauentura *in primo, diſtinctione 48. quæſt. vltima*, & eam Deum, & homines ſibi maximè deuinxiſſe. De quo benè etiam Abulenſ. *quæſtione decimaquarta, Prol. Matthæi*, & Gerſon *Tractatu ſecundo, de Cantico decachordo.* De quo mira vide in D. Bonauentura ad eum Locum *Lucæ 2. & Ioan. 19.*

Respondetvr igitur cum D. Bonauentura *ad primum*, fuiſſe vehementiſſimum dolorem, & turbationem ſenſibilem, qualis admittitur etiam in agonia Chriſti, & ſudore ſanguineo, non tamen animam fuiſſe perturbatam quoad rationem. Addit Suarez cum S. Bonauentura *ad ſecundum*, perturbationem illam fuiſſe ex admiratione, & ſtupore ob grande factum.

Ad Patres reſpondetur cum D. Bonauentura, eos 55
de admirationis exceſſu, quo res magna videtur incredibilis, intelligendos, præcipuè D. Auguſtinum. Addit tamen S. Doctor, non cenſeri eum Librum D. Auguſtini, ſe tamen reſpondere, ne fugam meditari videatur. Itaque indubitanter ait aſſerendum, B. Virginem in fide ſtetiſſe; imò inter omnes ſolam conſtantiùs; & ideò Eccleſiam eius nomine Sabbathum celebrare. Vide Seraphicum: Sic intelligendus etiam Hilarius; Baſilius autem non habet inter ſua opera epiſtolam citatam à D. Thoma, vt notat Suarez. Origenes corruptus eſt. Similiter neque Chryſoſtomi inuenitur expoſitio illa *in pſal. 25.* Euthymius verò, Tertullianus, & Theophilactus falsò citantur.

Obiicias tertiò. Si potuit B. Virgo mori: Ergo & peccare.

Respondet S. Bonauentura, negando paritatem, nam mors non dedecet matrem eius filij 56
Dei, qui mortuus eſt; dedeceret verò peccatum in Matre Saluatoris. Quamvis verò parentes remoti aliqui fuerint peccatores, vnde ait D. Hieronymus ſuper *capite primo Matthæi*, in Genealogia Chriſti ob humilitatis condeſcenſionem receuſeri mulieres peccatrices; non tamen deceret matrem eſſe tam turpi nomini obnoxiam.

Dices: Non poſſe peccare eſt Comprehenſoris; at B. Virgo fuit viatrix.

Respondet S. Bonauentura, ex priuilegio poſſe concedi etiam Viatori tantum gratiæ, vt peccare non poſſit.

Non tamen hinc læditur libertas, quæ eò eſt 57
excellentior, quò à peccato immunior, vt dictum eſt de Chriſto, *diſput.20.*

QVÆSTIO V.

An in B. VIRGINE *extinctus fuerit fomes.*

{ D. Bonau. diſt 3. parte 2. art. 2. quæſt 2.
D. Thom. quæſt. 27. art. 3.

58 FOMES peccati eſt potentia quædam proxima, ſiue procliuitas per modum habitus in ſenſualitate, ad obiecta ſenſibilia, contraria rectæ rationi, vt exiſtens ex priuatione iuſtitiæ originalis. Dicitur autem Fomes peccati, quia eſt ad peccandum incitamentum, ſeu quòd peccatum foueat, iugiter ei materiam ex praua propenſione ſubminiſtrando.

PRIMA opinio eſt, nunquam fuiſſe extinctum fomitem in B. Virgine, ſed ſolùm conſopitum. Eam refert S. Bonauentura.

SECVNDA opinio eſt, extinctum fuiſſe in prima ſanctificatione in vtero Annæ. Ità Marſilius *in 3. quæſtione 4. articulo primo*, Alcoſis *3. parte, quæſtione 9. memb. 2. artic. 1.* Scotus, Gabriel, Almainus, Maior, & alij plurimi, ex his, qui B. Virginem in conceptione aſſerunt intemeratam; eos refert, & ſequitur Suarez *diſp. 4 ſect. 5.*

59 TERTIA opinio eſt, fomitem fuiſſe in prima ſanctificatione in vtero conſopitum, ſed in ſecunda ſanctificatione, quando Spiritûs Sanctus ſuper eam venit, atque fœcundauit, fuiſſe penitùs extinctum. Ita D. Bonau. & D. Thom. hîc, Albertus Magnus *in 3. diſt. 3. art. 6.* Richardus *art. 1. quæſt. 3. & 4.* Durandus *quæſt. 3. num. 10.* Valentia *diſp. 2. quæſt. 1. puncto 4.*

ASSERO cum hac ſententia, tunc fuiſſe fomitem penitùs extinctum, quando è Spiritus ſuperaduentu fuit facta fœcunda, fuiſſe tamen in prima ſanctificatione ſopitum.

60 PROBATVR à D. Bonauent. primò ex Patribus, Cyprianus *ſerm. de Natiuitate Chriſti*, ait de Virgine: *Legem mentis lex carnis non infeſtabat, rebellio nulla ſpiritûs quietem affligebat.* Loquitur autem de ſecunda ſanctificatione in Annunciatione, & in lib. de Cardinalibus Chriſti operibus, *cap.* de Natiuitate Chriſti ait: *In Chriſti conceptione, Spiritu ſancto obumbrante, originale incendium extinctum fuiſſe.*

RESPONDET Suarez, Cyprianum non de fomite loqui, ſed de ſenſibili voluptate, quam B. Virgo, obumbrante Spiritu Sancto non ſenſit.

ENIM verò originale incendium latiùs patet, quàm vt ſolam voluptatem ſignificet, & in priori loco clariùs loquitur de fomite.

61 D. CYRILLVS Hieroſol. *Catech. 17.* ait, Spiritum Sanctum in Virginem veniendo, & eam obumbrando, ſanctificaſſe eam, quo poſſet eum, per quem ſunt omnia, ſuſcipere.

RESPONDET Suarez, eum velle B. Virginem mundam fuiſſe ab omni carnis immunditia, & ab omni indecentia.

CONTRA, nam ſanctificatio non dicit aliud, quàm purificationem à peccato, vel ab iis, quæ ad peccatum referuntur; at ſordes præciſæ puerperij non ſunt tales, vt notat S. Bonauentura *fundamento primo.* Confirmatur à S. Doctore *quæſtione præ-*
62 *cedenti*, ex illo: *Spiritus Sanctus ſuperueniet*, Lucæ 2. vbi Gloſſa *ſuperueniens Spiritus Sanctus in Virginem, eam ab omni ſorde vitiorum caſtificauit.* Vitium autem dicit aliquid, cum peccato habens connexionem, & cùm non intelligat ipſum peccatum, vel habitum peccati, debet intelligere potentiam pronam ad peccatum, quæ eſt etiam effectus peccati originalis ad modum habitûs vitij. Eſt autem ex gloſſa ordinaria ex Beda ſuper *Miſſus eſt.*

D. NAZIANZENVS oratione 38. & 42. ait, *Spiritum Sanctum in anima, & corpore purgaſſe Virginem, vt filium conciperet.*

NEQVE de ſola immunditia carnis loquitur, vt 63
putat Suarez, nam dicit, purgaſſe in anima, & corpore; Ergo erat aliquid ordinatum ad actus animæ; at non erat peccatum: Ergo fomes ad illud.

D. DAMASCENVS lib. 3. de fide, cap. 2. *Poſt conſenſum autem Sanctiſſimæ Virginis, Spiritus Sanctus ſuperuenit in eam, purgans ipſam, & potentiam Deitatis receptiuam præparans, ſimul autem & generatiuam.* Idem habet Magiſter *diſt. 3.*

D. BERNARDVS homil. 3. in Miſſus eſt: *In propoſito Virginis erat omnium hominum frequentiam fugere, ne perturbaretur orantis ſilentium, aut Virginalis caſtitas tentaretur*: Ergo accepta occaſione ab extrinſeco, potuit accendi fomes concupiſcentiæ: Ergo non erat omnino extinctus.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore *fundamento* 64
vltimo. Si Beata Virgo fuiſſet in vtero ſanctificata omnibus modis, non remaneret locus, & opus ſanctificationi celeberrimæ apud Sanctos Patres in Annunciatione.

PROBATVR tertiò à D. Bonauentura. Tunc debuit ſanctificari euulſione totali fomitis in carne, quando Virginem Beatiſſimam decuit, ſecundùm carnem eſſe mundam; ſed hoc fuit, quando concepit filium Dei: Ergo. Hoc eſt argumentum Sanctorum Patrum, quos retuli.

CONFIRMATVR ratione D. Thomæ, quam 65
innuit D. Bonauentura. Tunc facta eſt iſta emundatio à fomite, quando tempus opportunum fuit, vt fieri poſſet, ipſaque diſpoſita; at hoc fuit, cùm ipſe Filius Dei aſſumpſit carnem ſine fomite: Ergo. Minor probatur, quia non decuit carnem alicuius priùs eſſe à fomite peccati exemptam, antequam hoc priuilegium haberet ipſe Chriſtus, ſicuti nullus ante eum habuit immortalitatem eiuſdem carnis.

RESPONDET Suarez, non derogare dignitati Chriſti hoc priuilegium B. Virginis; nam ipſe hoc habebat à ſe, Maria autem inferiori modo per ipſum. Vnde ſicut non derogatur Chriſto ex eo, quòd aliæ animæ ante animam eius fuerunt ſanctificatæ, ita neque in hoc. Neque eſt ſimile de immortalitate carnis per gloriam; nam hæc eſt perfectio pertinens ad terminum, in quo nullus debet conſtitui ante Chriſtum, hæc autem eſt perfectio communicabilis viatori.

HÆC tamen parui momenti ſunt, nam cùm ſit 66
priuilegium ſingulariſſimum ſupra curſum, & contra ordinarium Sanctorum, debuit primò communicari Sancto Sanctorum, qui ſicut in dotibus patriæ, ita & in aliis omnibus gratiis viæ debuit eſſe, & fuit primus omnimodè.

NE tamen quis inferat de peccato originali, dico; ad præparandam ſanctiſſimam Matrem hoc decuiſſe, dum interim cuſtodiretur à fomitis effectu, donec Verbo aſſumente carnem, tolleretur.

EX quibus patet falſitas primæ ſententiæ, nam 67
cùm caro Virginis in conceptione filij deberet aſſimilari carni, quam ex ipſa ſumebat filius; ſicuti ipſe filius ſine fomite habuit carnem, ita etiam debuit & mater; neque tamen hoc fuit neceſſe,

ceſſe, priùs eſſe in Matre, non enim ipſe immunem carnem habebat Phyſicè dependentem à Matre in hoc priuilegio, ſed quia carnem de Matre non per generationem naturalem, neque ex Adamo ſeminaliter ſumens concipiebatur more aliorum, ſed Spiritu ſancto agente.

68 Vt autem intelligas, quid ſit ligare fomitem, & quid extinguere: Scias ligari fomitem, cùm impediuntur eius effectus; tunc extinguitur, cum omnis etiam cauſa aufertur. Hoc à ſimili exponitur; Tollitur ignis, cùm auferturs focus; ligatur, cùm impeditur ne vrat, ſicuti Babylone impeditus eſt. Et quidem vtrovis modo ſit, non poteſt fomes habere ſuum effectum, quia ſi extinctus eſt, iam non eſt; & ideò non poteſt operari; ſi verò ligatus, oportet vt habeat aliquam cauſam impedientem, ne in effectus prodeat, ſiue iſta cauſa ſit intrinſeca, ſiue extrinſeca; alioqui cùm fomes ſit potentia naturalis, neceſſariò in effectum erumpet.

69 Tribus autem modis poteſt impediri. Primò per ſolos habitus, ſeu qualitates inhærentes, quæ informando contineant appetitum, ne inſurgat.

Ait tamen Suarez, non poſſe per ſolos habitus hunc effectum fomitis tolli ſine alia actuali, & extrinſeca Prouidentia Dei, vel clara eius viſione, quia illæ qualitates, quæ ſolùm exiſtunt per modum actus primi, non poſſunt efficere, vt exiſtens obiectum, & applicitum appetitui, illum non moueat, quia appetitus naturaliter operatur circa obiectum applicitum, niſi per actualem motionem à ſuperiori potentia contineatur. Nam ſicut vitia non ſufficiunt ad tollendam inclinationem ad bonum; ità nec virtutes ad malum.

70 Secundò poteſt tolli hic effectus per ſolam extrinſecam prouidentiam, vel impedientem obiecta, ne moueant, vel negantem concurſum potentiæ ad eoſdem; & hoc modo ligaretur fomes.

Tertiò poteſt intelligi fieri partim per habitus virtutum, partim per Diuinam gratiam mouentem, & hunc modum ait Suarez eſſe propriè extinctionem fomitis, nam includit gratiam, & heroicas virtutes, & auxilium neceſſarium, ne ratio præueniatur.

71 Hunc modum aſſignat S. Bonauent. & quidem *fundamento tertio*, exiſtimat ex D. Bernardo, non ſufficere virtutes, & gratiam, vt omnino euellantur ſeditiones carnis, eſto ligatæ iaceant, ſed requiri etiam, ne ab extrinſeco obiecta excitent potentiam; hoc autem ſit nobis occaſiones vitantibus ex Diuina prouidentia, & Deo obiecta remouente, vt ait S. Doctor *ad ſecundum*. Gratia enim ſola ſanctificans, licèt minuat fomitem quoad inclinationem; etſi directa ſit ad hunc effectum, liget; tamen non euellit radicitus, vt ipſe S. Doctor *ad quartum* docet. Itaque ad radicem euellendam requiritur intrinſecus habitus oppoſitus fomiti, vt dicam.

72 Hic verò modus, quo euulſus eſt fomes, conceſſus eſt B. Virgini in conceptione Filij, non in creatione; licèt enim modus ille, quo ligatur fomes, ideſt impeditur ab extrinſeco, vel à ſolo habitu intrinſeco virtutis minuitur, ſit minus perfectus, non tamen ſequitur, quod infert Suarez, non eſſe datum B. Virgini, quia etiam in aliis dotibus perfectiſſimum acceperit, ſed ſequitur ſolum, modum perfectiſſimum extinguendi fomitis per intrinſecum habitum, non quemcumque, ſed oppoſitum è diametro fomiti, & per auxilia extrinſeca perpetuò aſſiſtentia, fuiſſe aliquando conceſſum B. Virgini, & hoc oſtendi opportunè conceſſum in conceptione Filij.

Dices autem, neceſſarium fuiſſe habitum è diametro oppoſitum, nam gratia ordinaria non opponitur hoc modo, vt patet in rebaptis, & in omnibus Sanctis ordinariis, qui fomite laborant, vnde neque ſufficit ad eum reprimendum; ſicuti neque virtutes habent hanc oppoſitionem, vnde non tollunt omnino, eodem modo, quo nec vitia tollunt inclinationem ad bonum, quia licèt inclinent ad aliquod malum ſingula, non tamen inclinant ad omne malum; ſi verò omnia habeantur vitia, adhuc non tollent inclinationem omnem ad bonum, quæ in naturæ eſſentia rationalis radicatur; hæc enim habet pro obiecto bonum in genere; & ideò quamdiu manet, appetitus rationalis præualet, cùm eius tendentia ſit maior, quippe eſſentialis, & vniuerſalis. 73

Iam non benè arguit Suarez ad probandum, habitus intrinſecè informando non poſſe continere fomitem, ſeu inclinationem ad malum, eò quòd virtutes non auferant inclinationem ad malum in genere; ſicuti nec vitia ad bonum. 74

Diximus enim, datum in Annunciatione habitum è diametro fomitis tendentem ad totum bonum, qui ideò eſt aptus, non commentitius, vt fingit Suarez; eo autem reprimebatur fomitis adæquata propenſio.

Et quidem modus ille Suarez ſic impugnatur; Ait enim ad extinctionem fomitis requiſitas virtutes eſſe omnes heroïcas in ſumma perfectione: at quis ignorat, B. Virginem, vt dicam *diſp. 28. quæſt. 14.* in virtutibus profeciſſe? Ergo non habuit eas ab initio perfectiſſimas: Ergo non ſufficiebant initio ad fomitem extinguendum. 75

Nec ſatisfacit Suarez dicens, eam fuiſſe plenam gratiâ, quia cùm gratia non opponatur phyſicè fomiti, ſicuti neque virtutes præciſè, non tollunt eius radicem, vt arguit S. Bonauent. *ad vltimum*.

Neque ſatis probat Suarez ſuam ſententiam, authoritate Patrum initio ſectionis, vt profitetur referens ſuam ſententiam, nam illi Patres ſolùm aiunt, B. Virginem non habuiſſe vnquam actum ſecundum fomitis, ideſt rebellionem inſurgentem, vt ipſe Suarez fatetur *in primo fundamento*, & eleganter ediſſerit S. Doctor *in ſpeculo*, *lect. 2.* poſt medium, & *lect. 6.* ante medium in primo Priuilegio. 76

Ratio verò eius, ſcilicet, Decuit Virginem ea puritate nitere, qua maior ſub Deo nequit intelligi, Reſoluitur ex dictis *quæſt. 2.* puritatem illam eſſe, quæ opponitur cuique impuritati propriè dictæ, oppoſitæ ſanctitati; hæc autem eſt immunitas à quavis culpa: quoad fomitem verò non intelligitur.

Addo probabile cum D. Bonauent. poſt aſſertam ab eo Conceptionem Immaculatam, etiam fomitem ex tunc fuiſſe oppreſſum. 77

QVÆSTIO VI.

An B.VIRGO *à primo inſtanti ſanctificationis habuerit vſum rationis.*

78 ASSERO, Beatiſſimam Virginem ab Illo inſtanti, rationis vſum obtinuiſſe. Ita docent S.Bernardinus Senenſis *ſerm.* 51. *de B.Virgine, cap.* 2. *art.* 1. Caietanus *quæſt.* 27. *art.* 3. Viguer. *Inſtit. cap.* 5. §. 3. *verſ* 9. Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 7.

PROBATVR argumento D. Bonauenturæ relato *quæſt.* 2. *in fine.* Priuilegia gratiæ, aliis conceſſa, non ſunt negata Matri Dei; at ſanctificatio in vtero cum vſu rationis conceſſa eſt Ioanni: Ergo. Minor probatur ex illo Lucæ 1. *Exultauit præ gaudio infans in vtero meo.* Hæc autem exultatio in gaudio fuit ex cognitione, vt notat D. Bonauentura ad eum locum, poſt omnes ferè PP. Græcos, & Latinos. Ambroſium *lib.* 1. *in Lucam*, & *de Inſtit. Virg. c.* 13. *lib.* 2. *de Virginibus, lib.* 4. *de fide ad Gratianum, c.* 4.
79 Leonem Papam *ſerm.* 10. *de Natiuitate*, Hieronymum *epiſt.* 7. Bedam *Lucæ* 1. Petrum Chryſologum *ſerm.* 88. Auguſtinum *lib.* 2. *de conſen. Euang. cap.* 15. & (ſi illius opera ſint) *oratione de quinque hæreſibus, cap.* 14. & *de mirab. Sacra Scriptura, lib.* 3. *c.* 1. Origenem *homil.* 4. *in Lucam*, & *homil.* 7. & *homil.* 2. ex variis. Chryſoſtom. *homil.* 1. *in Lucam*, Theophyl. *Lucæ* 1. Cyril. Hieroſol. *catech.* 3. Nicephor. *lib.* 1. *hiſt. cap.* 8. Metaphraſten *oratione de dormit. Deiparæ*, apud Surium *Tomo* 5. Concilium Baſileenſe *ſeſſ.* 43. Vnde Eccleſia canit:

Senſeras Regem thalamo manentem.

Licèt videatur de hoc dubitare ſolus D. Auguſt. *epiſt.* 57. *ad Dardanum.*

80 ADDO, hunc vſum rationis ſemper in ea duraſſe. Ita D. Bernardinus Senenſ. *loco cit.* Suarez *ſect. cit.*

PROBATVR, quia multi PP. idem concedunt Ioanni, Ambroſius *lib.* 2. *in Lucam.* Origenes *hom.* 8. & 9. *in Lucam.* Confirmatur; nam B. Virgo tertio anno fuit oblata templo à parentibus ipſa conſentiente, & ſemper ab ea die operibus ſanctis, & actibus virtutis intenta, vt refert S. Bonau. *Meditationibus vitæ Chriſti, cap.* 3. ex reuelatione facta Sanctæ Eliſabethæ, & ex Damaſceno *lib.* 4. *de fide, cap.* 15. Nicephoro *lib.* 1. *Eccl. hiſt. cap.* 7. Nyſſeno *orat. de Chriſti Natiuit.* Euodio, & aliis. Idem clariùs habetur in hiſtoria, quæ nomine Hieronymi circumfertur ex D. Antonino 1 *parte, hiſt. tit.* 4. *c.* 6. §. 10. Carthuſ. 1. *parte vitæ Chriſti*, §. 2.

81 HINC verò non deduco, B. Virginem propriis actibus, ſe ad gratiam ſuæ conceptionis præparaſſe, vt vult Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 8. nam vt dixi *p. p. tract.* 4. *diſp.* 5. *quæſt.* 5. circa finem priùs Eſſe debuit, quàm operari. Cùm ergo in primo inſtanti habuerit gratiam, non potuit ante illud inſtans ſe præparare; opus autem erat præcedere cognitionem plurium, & poſtea electionem, vt ibi dixi: Quomodo enim ex propria diſpoſitione ſe præparauit ad eam gratiam per actum, procedentem ab eadem gratia, iam in anima hærente? Hanc autem rationem vellem à Suarez ſolui.

QVÆSTIO VII.

Quanta fuerit perfectio Natalis B. VIRGINIS.

{ D.Thom. q. 31. art. 4.

PRIMò quidem quoad Dotes naturales, corpus B. Virginis fuit perfectiſſimum, vt docent omnes Patres, qui hac de re loquuntur. Neque id poteſt ſine temeritate negari. Vide D. Bonau. *in primo, diſt.* 44. *dub.* 3. 82

HOC verò fuit conſentaneum eius officio Matris Dei. Primò quidem, quia ex eius corpore formandum erat Sanctiſſimum Chriſti corpus. Fuit ergo conueniens Diuinæ prouidentiæ aptare medium fini, & materiam effectui aptam præparare, vt arguit Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 2. poſt D. Bonau. *loco cit.*

HINC colligitur, B. Virginem præditam fuiſſe 83 inſigni pulchritudine, vt docuit S. Antoninus 4. *tit.* 15. *cap.* 10 §. 2. & colligitur ex Richardo Vict. *cap.* 26. *in Cant.* vbi dicit, eam fuiſſe vultu Angelico; ei accommodans illud: *Tota pulchra es amica mea.* Idem habet D. Bonau. *ſerm.* 1. & 2. *de B. Virg.* cum Gregorio Nazianzeno *in Chriſto patiente*, Andræa Hieroſol. *ſerm de Aſſumptione.*

ADDVNT verò grauiſſimi Theologi, talem fuiſſe Virginis pulchritudinem, vt eam intuentes nonniſi ad caſtitatem, & pudicitiam excitaret, vt notat Suarez *loco citato*, poſt D. Bonauent. *diſt.* 3. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 3. D. Thom. *in eadem diſt.* 3. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſtiuncula* 1. *ad* 4. Alenſ. 3. *p. quæſt* 9. *memb.* 3. *art.* 1. poſt D. Ambroſium *lib. de Inſtit. Virg. cap.* 7. vbi ait: *Tanta erat eius gratia, vt non ſolùm in ſe virginitatem, ſed etiam, ſi quos inuiſeret, integritatis inſigne conferret.*

DEINDE verò B. Virginem habuiſſe perfectiſſi- 84 mam animam certum eſt, vt docet D. Bonau. *locis adductis, & in ſpeculo* paſſim. Ratio congruitatis eſt finis, quia ſic Matrem Dei decebat.

TERTIò dico, B. Virginem è ſereniſſima Dauid ſtirpe ortum habuiſſe.

In probat S. Bonauentura *primo Lucæ*, ad ea verba: *Dabit illi Dominus ſedem Dauid Patris eius.* Cui addit id pſal. 131. *De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam* Et Hierem. 23. *Ecce dies veniunt, & ſuſcitabo Dauid germen iuſtum, & regnabit, &c.* Et Iſa. 9. *Super ſolium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit.* Cùm igitur Chriſtus ex ſola Matre acceperit corpus; ſignum eſt, eam è ſtirpe Dauid fuiſſe ortam.

LATIVS idem probat S. Doctor *ad* 20. *Lucæ*, 85 ad ea verba: *Quomodo dicunt Chriſtum Filium eſſe Dauid*, vbi ait S. Bonauent. Hoc communiter dicunt Iudæi, & etiam omnes viri Chriſtiani, nam ipſi Dauid facta eſt repromiſſio, ſicut in pſal. dicitur 131. *De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam.* Et 2. Reg. 7. *Suſcitabo ſemen tuum poſt te, quod egredietur de vtero tuo, & firmabo regnum eius, & ſtabiliam thronum regni eius vſque in ſempiternum.* Hoc autem de ſolo Chriſto poſſe dici, ait D. Bonau. & probat ex illo Lucæ 1. *Dabit illi Dominus Deus ſedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum.* Ideò rectè ait clamaſſe turbas, Matth. 21. *Oſanna Filio Dauid*, &
Apoſt. 2. Tim. 2. ait: *Memor eſto, Dominũ Ieſum Chri-* 86
ſtum reſurrexiſſe à mortuis ex ſemine Dauid, ſecundùm

Euangelium

Digitized by Google

Euangelium meum. Et Act. 2. ait Petrus: *Propheta igitur cum eſſet Dauid, & ſciret quia iureiurando iuraſſet illi Deus de fructu lumbi eius ſedere ſuper ſedem eius, prouidens locutus eſt de reſurrectione.* Idem probat S. Doctor *ad cap. 7. Ioan.* illis verbis: *Non ne ſcriptura dicit, quia ex ſemine Dauid, &c.* Addit *cap. 5. Michæ.*, quo aſtruitur è Bethlehem oriundus. Adde cum S. Doctore *ad 3. Lucæ* genealogiam IESV ibi, *& Matthæi primo*, quæ ſane per Ioſephum ex eadem ſtirpe, acceptum à Virgine coniugem, ducitur.

87 ADVERTVNT autem ſacri Commentatores, morem Scripturæ eſſe, non fœminarum, ſed maſculorum tantùm genealogias enarrare.

AT cùm S. Ioſeph ad generationem Chriſti è puriſſimis intemeratæ ſemper Virginis concepti ſanguinibus de Spiritu ſancto, nil ſpectet; neque ex coniugio probetur, de eo Dauidis ramo, eſto de eodem Iudæ ſtipite, quod neque probatum relinquitur, non apparet, quam ſolidè gemini iſti Spiritus Dei calami generationem IESV è Regio Dauidis ceſpite nobis teſtatam deſcripſerint.

88 RESPONDENT communiter Patres, id opportunè factum eſſe etiam hìc, nam cum apud Hebræos mos, & Lex Diuina vigeret, vt vir coniugem ex eadem Tribu acciperet, vt habetur *Numer. vltimo, Deuter. 25. Ruth. 3. & 4.* & Ioſeph eſſet iuſtus, vt dicitur *Matthæi primo*; certum erat, eum obedire legi, & ſumere vxorem de ſua ſtirpe, atque adeò narrata genealogia Ioſeph, ſupponitur eadem etiam Mariæ.

CONTRA, quia mos ille erat ex alia quoque tribu poſſe ſumi, vt patet *primo Reg.* 18. vbi Dauid ſumpſit Michol filiam Saul Beniamitam, & *Iud.* 21. Iurarunt filij Iſraël, ſe non daturos filias ſuas ampliùs vxores filiis Beniamin ob ſcelus commiſſum, quod indicat, ſolitos eſſe dare. Et *Exodi 6.* Aaron Leuita accepit vxorem Eliſabeth ex tribu Iuda, & *2. Paralip.* 2. Ioiada Pontifex habuit vxorem Ioſabet filiam Regis Ioram de tribu etiam Iuda.

89 AT, eſto Ioſeph legem ſeruaret, ſatis erat accipere vxorem contribulem, atque adeò poterat ex alio ramo tribus Iudæ vxorem habere, quæ ex Dauide non emanaret.

RESPONDETVR igitur legem *Numer. vltimo* præcipere, vt accipiatur maritus ex eodem proximo ſtipite ab illa puella, quæ eſſet vnica hæres, ne hæreditas extra familiam exiret. Idem colligitur *Tobiæ vltimo*, & ideò *Numer. vltimo* dicitur: *Ducent vxores de tribu, & cognatione ſua*, vbi LXX. & Chaldea Paraphraſis habet: *Omnis filia heres.* Et infra: *Vt hereditas permaneat in familiis.* Hebræa autem lectio habet: *Omnis filia heres hereditatis ex tribubus filiarum Iſraël vni ex familia tribus Patris ſui erit in vxorem, vt poſſideant filij Iſrael vnuſquiſque hereditatem Patrum ſuorum.* Ità refert Maldonatus *ad 1. Matthæi*, poſt D. Bonauenturam *in 4. diſt. 30. quæſtione* 2. in fine.

90 ET ſimile colligitur ex *Deuter. 25. Ruth. 3. & 4.* Virgo autem Maria erat vnica filia Ioachim, & vnica hæres, vnde concluditur, acceptam à Ioſeph, quia propinquiſſimus ex eadem familia Dauid, vt latè declarat Euſebius Emiſſenus *homil. de natiuitate Beatæ Virginis.* De his vide aſſertores apud Serlogum *Anteloq. 5. ſect. 2.*

HÆC autem, cùm apud Iudæos nota eſſent, ſunt à Matthæo potius ſuppoſita, quàm probata, quippe qui Iudæis hiſtoriam enarrabat.

91 PRÆTEREA Lucas *cap. 2.* refert, aſcendiſſe Ioſeph cum Beata Virgine Bethleem, ciuitatem Dauid, vt deſcriberentur, tanquam geniti ex eadem progenie, & habentes in eodem territorio hæreditatem; nam illa deſcriptio magis fiebat intuitu facultatum, vt habet Ioſephus *lib. 18. antiquitatum, cap. 1.*

CERTVM eſt autem, Dauid fuiſſe Bethlehemitem, vt dicitur *primo Reg. 16. Ioann. 7.* vt rectè aduertit S. Bonauentura *ad 2 & 3. Lucæ & 7. Ioannis.*

DICO quartò, B. Virginem deſcendiſſe ex Dauid per lineam paternam. Sic Apoſtolus *Heb. 7.* affirmat, Chriſtum eſſe ex tribu Iuda, & negat eſſe ex Leui. Quod ſi B. Virgo e Patre Leuita orta eſſet, ſequeretur etiam Chriſtum è Leuitis oriundum. Ità D. Bonauentura *in 4. diſtinctione 30. quæſtione 2. ad 5.* 92

QVOD verò è ſtirpe Dauid, probatur illis locis, quibus dicitur filius Dauid, vt *Lucæ 1. 2. & 3. 18. & 20.* & *Ioan. 7.* Vide D. Bonauenturam *in Commentariis.*

Id verò conatur Suarez probare ex illo Lucæ 3. 93
Ipſe Ieſus erat incipiens annorum triginta, vt putabatur filius Ioſeph, qui fuit Heli, &c. vbi ait, recenſeri lineam, ac genealogiam Virginis, non autem Ioſeph; ita vt ſit parentheſis in illis verbis (*vt putabatur filius Ioſeph*) & relatiuum, *qui fuit Heli*, ſignificet Chriſtum, qui fuit nepos Heli, ideſt Ioachim. Sequitur in hac expoſitione Caietanum, Ianſenium, Dionyſium Carthuſian. Atriammontanum, Gagnæum, Palatium, & alios expoſitores *Matthæi 1. Lucæ 3.* Galatinum *lib. 7. cap. 12.* Ioan. Dried. *lib. 4. de dogm. cap. 5. puncto 4.* Ioan. Lucidum *lib. 3. de emend. temporum, cap. 1.* Cano 11. *de locis, cap. 5.* Soto *in 4. diſt. 30. quæſt. 2. art. 1.* Canil. *lib. 1. de Deipara, cap. 3.* ex Hoſiandro *lib. 1. harmoniæ Euang. cap. 16.* citatur etiam D. Auguſt. *lib. 1. qq. noui, & veteris teſtamenti, quæſt. 56.* & *libro 2. quæſt. 6.* vbi dicitur: *Qui fuit Heli, non de Ioſeph, ſed de Chriſto loqui.* Ille tamen Liber in D. Auguſt. apochryphus eſt, vt notat D. Bonau. *diſt. 3. parte 1. quæſt. vltima ad ſecundum.*

HÆC tamen expoſitio pugnat cum tota Patrum 94
antiquitate. Omnes enim ſupponunt, vtrumque Euangeliſtam narrare Ioſeph originem. Ex his autem nullum inuenio ante Ioannem Annium, qui dixerit, Heli eſſe Patrem B. Virginis, cùm omnes, imò & Eccleſia fateatur, eſſe Ioachim. Alias quoque hæc opinio patitur difficultates.

QVARE S. Bonau. *in commentario* ſequitur communem Patrum ſententiam, Ioſeph fuiſſe filium naturalem Iacob; legalem autem Heli. Vide S. Bonau. qui ſic Matthæum, & Lucam conciliat.

RESPONDET Suarez illam Patrum interpretationem eſſe probabilem, non tamen certam; neque ab eis ſimpliciter aſſertam, ſed eo modo, quo ab Africano tradita eſt, qui dubitat: Hanc habet Africanus *in epiſtola ad Ariſtidem.*

VERVM eius expoſitio omnino coacta eſt, vt 95
notat Maldonatus, referre relatiuum ad Chriſtum *qui* ideſt Chriſtus, fuit Heli, ideſt Ioachim; non filius, ſed nepos, en quot diuerticula. E contra verò ſententia D. Bonauent. eſt ab omnibus Patribus antiquis acclamata, neque vllus dubitat, vt notat Maldonatus *ibi*, & licet Auguſtino non admodum probata fuerit *in lib. qq. Euangelicarum*, tamen eam poſtea ſenior, & ſapientior approbauit *lib. 2. retract. capite 7.*

DICO quintò, B. Virginem aliqua ex parte ori- 96
ginem trahere etiam ex tribu Sacerdotali. Ita ſentit D. Bonauentura *4. diſt. 30. art. 1. quæſt. 2.* in fine D. Thom. *3. parte, quæſt. 29. art. 1. ad 4. & quæſtione 31. artic. 3. ad 3.* Antoninus *4. parte, tit. 15. cap. 3.*

cap. 3. §. 3. & eſt ſententia Patrum; quos refert, & ſequitur Suarez *diſp.* 2. *ſectione vltima*, §. *Quartò*, & *vltimò dicendum.*

Aliqvi id probant, quia Lucas narrat generationem Chriſti per Nathan, quem putat Sacerdotem: Sed hic fuit filius Dauid, vt patet, ex tribu Iuda, vt notat S. Bonau. *ad* 3. *Lucæ.*

97 Alii id probant, quia *Lucæ primo*, dicitur cognata Eliſabeth, quæ erat de filiabus Aaron, vt dicitur ibidem. Sic iudicat D. Bonauentura *loco citato*, vbi authoritate Patrum nititur; etenim ex ſola Scripturæ authoritate non conuincit, quia potuit eſſe cognata Eliſabeth; eò quòd mater ſua eſſet de ſtirpe Iuda, & Dauid.

Coniectvram Patrum affert S. Bonauentura *ad* 3. *Lucæ*, quia Chriſtus Rex, & Sacerdos fuit, ideò ex Regibus, & Sacerdotibus oriundus eſſe debuit.

Hinc etiam generatio naturalis per Reges delineatur, & legalis per omnes vſque ad Adam, vt Sacerdotium innuatur. Quam varietatem myſteriis ſacris plenam diſcurrit D. Bonauentura *ad* 3. *Lucæ*, cum D. Thoma hic.

98 Cvr verò fœminæ multæ non adeò ſanctæ recenſeantur in hac Genealogia.

Respondet S. Bonauentura *in* 3. *diſt.* 3. *quæſt.* 1. & *quæſtione vltima ad* 3. factum eſſe ad myſterium. Sic Ruth intelligitur Petra deſerti, vnde & Agnus, *Iſa.* 16. vt ait S. Hieronymus: Petra quidem ſolida eſt B. Virgo, & adamante ſolidior, per quam ſerpens veſtigia non reliquit, neque aliquid impreſſit, ſed ab ea contritus eſt; cæteri verò homines pulueres ſunt Adamiei, ſerpens autem per pu-
99 luerem repens veſtigia reliquit. Sic igitur per eos tranſiens veſtigia peccati originalis impreſſit; at in hanc, de qua ortum habiturus erat agnus, qui tollit peccata mundi, non impreſſit aliquid ſerpens. Similia myſteria reperit in aliis.

QVÆSTIO VIII.

De Virginitate Deiparæ *perpetua.*

100 Svppono primò, B. Virginem vſque ad Annunciationem fuiſſe Virginem. Sic enim primo Lucæ dicitur: *Miſſus eſt Angelus Gabriel ad Virginem*, vt notat D. Bonauentura *in ſpeculo B. Virginis lect.* 4. in fine.

Ipsa enim à tertio anno vſque ad quartum decimum in templo demorata eſt, Angelicam vitam degens, quam S. Bonauentura deſcribit ex reuelationibus, & ex D. Hieronymo *in eius vita*, Ambroſio *libro* 1. & 2. *de Virginibus*, Gregorio Niſſeno, *oratione de ortu Saluatoris*, Damaſceno *lib.* 4. *cap.* 15. Nicephoro *lib.* 1. *Eccl. hiſt. cap.* 7.

Orco iam maneant ſepulti Conuitiatores intemeratæ Virginitatis Beatiſſimæ Dei matris Mariæ.

101 Assero primò, B. Virginem non ex viro, ſed ſola Spiritus Sancti virtute Chriſtum Dominum concepiſſe.

Probatvr primò à D. Bonauentura *ad* 1. *Lucæ* ex illis verbis: *Spiritus Sanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur filius Dei*, & ex illo Matth. 1. *Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt.*

102 Sic ait figuratam in virga Aaron, quæ ex ſe floruit *Numer.* 17. Ideò dicitur Iſaiæ 17. *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, &c.* Sic quia concepit ſine delectatione, vel libidine, figurata eſt in Rubo, *Exodi* 3. qui illæſus fuit in igne, vt exponunt Nyſſ. *in vita Moyſi, folio* 7. Bernardus ſerm. *Signum magnum.* Origenes *homil. in varia loca.* Sicut partus ſine læſione, in Vellere Gedeonis *Iudic.* 6. dicitur enim pſalm. 71. *Deſcendet ſicut pluuia in vellus.* Ita exponunt Ambroſius *ſerm.* 13. Bernardus homil. in *Miſſus eſt.* Hæc S. Bonauentura, & poſt eum Suarez *Tom.* 2. *diſp.* 5. *ſect.* 1. & alij.

Probatvr quartò à S. Doctore *in ſpeculo, lect.* 14. ex Danielis 2. *Abſciſſus eſt lapis de monte ſine manibus*, id eſt ſine opere hominis Chriſtus. Ità Irenæus *lib.* 3. *cap.* 28. Auguſtinus *tract.* 9. *in Ioan.* & *Tract. primo, in primam Canonicam.* Hier. ibi, & *epiſtola* 22. *de cuſtodia Virg.* & *epiſtola* 72. contra Vigilantium, Iuſtinus *Dialogo contra Tryphonem.*

Assero ſecundò, B. Virginem etiam in partu, 103
& poſt partum intemeratam remanſiſſe.

Probatvr à D. Bonauentura *ad* 2. *Lucæ* ad ea verba: *Peperit filium ſuum* ex illo Iſaiæ 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur Emmanuel.* Idem teſtimonium vrget S. Doctor *in ſpeculo B. Virginis lect.* 13. finem verſus. Hoc teſtimonio vtuntur Patres omnes Græci, & Latini ad hoc probandum; Irenæus *lib.* 3. *contra hæreſes, cap.* 9. 18. 21. 24. & 26. & *lib.* 4. *cap.* 40. Iuſtinus *in Dialogo contra Tryphonem* longe poſt initium, Euſebius *lib.* 7. *demonſtr. cap.* 2. & *lib.* 5. *cap.* 8. Epiphanius *hæreſi* 30. prope finem, & *hæreſi* 77. *in epiſtola Athanaſij* ad Epictetum, quam ibi refert Gregorius Nyſſ.
oratione in ſanctam Chriſti natiuitatem circa princi- 104
pium, Baſilius *homil.* 25. *de humana Chriſti generatione*, & *in* 6. *cap. Iſaiæ*, Tertullianus *libro contra Iudæos, cap.* 9. & *lib. de carne Chriſti, cap.* 23. in fine, & *lib.* 3. *contra Marcionem, cap.* 3. Cyprianus *lib.* 2. *contra Iudæos, capite* 9. Ruffinus *in expoſitione Symboli.* Hieronymus *Iſa.* 7. & *libro* 1. *contra Iouin.* circa medium, Ambroſius *epiſtola* 81. Auguſtinus *ſerm.* 2. & 4. *de Natiuitate.*

Respondent tamen primò Iudæi, ibi non loqui prophetam de Chriſto, neque ibi dici Virginem parituram; ſed Adoleſcentulam, quæ ſignificatur voce *Almah.* Vnde ad Ezechiam, & matrem eius vaticinium accomodant.

Enim verò, cùm Ezechias iam nouem annis ad 105
minimum eſſet natus, quando hæc dixit Iſaias, vt probat D. Hieronymus, non poteſt de eo intelligi.

Deinde vox *Almah* in aliis locis Virginem ſignificat. Sic *Geneſ.* 24. Rebecca dicitur Almah ante deſponſationem, vbi iure, ac merito Latinus Interpres Virginem ſignificat. Addunt aliqui nomen Almah cum aſpiratione, ſignificare Virginem perpetuam; ſic autem hic ſcribitur העלמה. Adde LXX. Interpretes, & Chaldæum vertiſſe Virgo.

Qvid moror? obſecro, quæ magna, & miraculoſa res, aut portentoſum ſignum eſſet, puellam corruptam parere?

Tandem quis fuit Emmanuel alius, præter Chriſtum, qui eſt nobiſcum Deus?

Hæretici aliâ viâ conantur hunc locum ef- 106
fugere dicentes, aſſeri Virginem parientem in ſenſu diuiſo; non compoſito, ita vt pariens, Virgo maneat.

At nullum eſſet miraculum, vt profitetur aſſerere Iſaias; aut ſignum Victoriæ, quod puella in ſenſu compoſito pariens ſit corrupta.

Deinde hunc locum exponit Matthæus, vbi referens

Digitized by Google

referens Angelum aſſerentem Ioſepho, Mariam, non ex viro; ſed de Spiritu ſancto concepiſſe, ſubdit: *Hæc autem totum factum eſt, vt adimpleretur, quod dictum eſt à Domino per prophetam dicentem: Ecce*

107 *Virgo in vtero habebit, & pariet filium.* Hæc ſanè verba multi intelligunt eſſe Angeli, perſuadentis Ioſepho miram Chriſti conceptionem. Ita Chryſoſtomus, Theophylactus, Euthymius, Irenæus *lib.4. contra hæreſes, cap.40.* Ambroſius *epiſt.81.* Auguſtinus *ſerm.14.de Natiuit.* & indicat S.Bonau. *in ſpeculo, lect.4. in fine*; at licèt ſint verba Euangeliſtæ ſolius, vt volunt Hieronymus, & Anſelmus, adhuc habemus intentum.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore *in ſpeculo B. Virg. lect.7.* ex Ezech. 44. *Porta hæc clauſa erit, & non aperietur, & vir non tranſibit per eam, quoniam Dominus Deus Iſrael egreſſus eſt per eam.* Sic exponitur à D.Ambroſio *lib.de Inſtit.Virg.c.7.& 8.* Idem habet D.Thom.*quæſt.28.art.3.*

108 PROBATVR tertiò à S. Doctore *ad 1. Lucæ*, nam B.Virgo anxia quæſiuit ab Angelo nunciante, eam paritutam: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* Angelus verò, promittit conceptum, & partum, illibato ſanctiſſimo, & Dinino clauſtro hymene: *Spiritus ſanctus* (ait) *ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.*

EAM verò in partu intactis clauſtris aſſerit Scriptura contra Calviniſtas, qui fatentur, non operâ viri peperiſſe; ſed tamen laxis clauſtris virginalibus.

109 NOBISCVM fatentur PP. D. Auguſtinus *in Enchir. cap.34.* & *epiſtola 3. ad Voluſianum.* D.Ambroſius *lib.de Inſtit. Virg. cap.7. & 8.* Hieronymus *in Apologia ad Pammach.* Emiſſenus in ea verba: *Ecce quam bonum, &c.* Fulgentius *ſerm. de laudibus Mariæ.* Iſidorus *lib. de virginitate Mariæ, cap. 1.* Origenes *homil. prima ex variis.* Nazianzenus *in Tragædia Chriſti patientis.* Gregorius Nyſſen. *homil. de occurſu Domini*, Cyrillus Hieroſol. *homil. de occurſu Domini & Simeone*, Amphilochius Epiſcopus Icon. *oratione de eodem feſto.* Chryſoſtomus *homil.2. in Symbol.* Theodoretus *dialogo 2.* Theodotus Epiſcopus Ancyræ, in Concil Epheſino, Clarus *ſerm. de Natiuitate Domini.* Damaſcenus *lib.4. de fide, cap.15.* Euthymius *in cap.28. Matthæi.*

110 PROBATVR quartò à D. Bonau. *in 3. diſt. 25. in corpore*, & *ſerm.8. Hexaem. in fine*, & *3. part. Centil. ſect.38.* clarius *in Diæta ſalutis, tit.5.cap.3.* ex Symbolo Apoſtolorum: *Qui conceptus eſt de Spiritu ſancto, natus ex Maria Virgine.*

HVNC articulum D.Auguſtinus *cap.34.Enchir.* vrget dicens: *Si per naſcentem corrumperetur eius integritas, non iam ille de Virgine naſceretur, eumque falsò* (quod abſit) *de Virgine Maria natum tota confiteretur Eccleſia.*

HOC eodem medio inſtat D.Ambroſius epiſt.81. *Si doctrinis* (ait) *non creditur Sacerdotum; credatur oraculis Chriſti, credatur monitis Angelorum dicentium: Quia non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum. Credatur Symbolo Apoſtolorum, quod Eccleſia Romana intemeratum ſemper cuſtodit, & ſeruat.*

DIVVS etiam Chryſoſtomus *homil. 2. in Symbol. Apoſtolorum*, ibi ait, fidem de hoc articulo non niſi à Gentilibus, & hominibus perfidis, ſinceram Eccleſiæ fidem deprauantibus, negari poſſe. S. Bartholomæus etiam de hoc fert teſtimonium apud D. Bonauent. *in Pharetra, lib 1.cap.5.*

111 ASSERO vltimò, B.Virginem poſt partum ſemper fuiſſe intemeratam. Eſt de fide.

R.P.Gandentij Sum. Theolog. Tom. VI.

PROBATVR à D. Bonauent. *in ſpeculo, lect.7.* ex 44. *Ezech. citato ſuprà.* Vbi loquitur de B. Virgine, vt exponunt D. Hieronym. ibi & *Dial. 2. contra Pelagianos*, D.Auguſtinus *ſerm.2. & 14. de Natiuit.* Ambroſius *epiſtola 81.* Chryſoſtomus *homil. de S. Ioanne Baptiſta*, Damaſc. *lib. 4. de fide, cap.15.*

ID habetur ex CC. definientibus, B. Virginem ſemper fuiſſe Virginem illibatam. Ita quinta Synodus *can.6.* & ſexta Synodus *act.11.* ſeptima Synodus *act. 3.* Syricius Papa cum Concilio Romano *in epiſtola Decretali*, & inter epiſtolas D.Ambroſij eſt 80. Idem Ambroſius cum Concilio Mediolan. *epiſt 81.* Idem habetur in Symbolo Apoſtolorum.

OBIICIES primò. Chriſtus dicitur habuiſſe 112 Patrem in terris, Lucæ 2. *Erat pater eius, & mater mirantes*, atque eodem cap. dicitur: *Ecce Pater tuus, & ego.*

RESPONDET D. Bonauent. ad ea loca, & D. Thom. *quæſt.27.art.2.* ex D. Auguſtino *lib. 1. de nupt. & concupiſc. cap.11.* eo modo dici Chriſtum filium Ioſeph, quo ipſe Ioſeph vir Mariæ dicitur, nempe ipſa copulatione coniugij abſque carnis mixtione. Erat igitur eo modo, quo filius vxoris, nunc ductæ, dicitur filius mariti, adde adoptionem, & hominum æſtimationem. Ideò D. Lucas *cap.3.* explicat, quomodo fuerit Ioſephi filius: *Vt putabatur filius Ioſeph*, vt notat D. Bonauentura *ibi.*

OBIICIVNT ſecundò, quia *Matth.1. & Luc.3.* 113 deſcribitur generatio Chriſti per Ioſeph.

RESPONDETVR cum D.Bonauent. ex dictis *quæſt.7.* ſuprà. Vide ibi.

OBIICIVNT tertiò B. Virgo dicitur *Galat.4. Ioan.2.* & aliis locis, Mulier: Ergo non fuit Virgo.

RESPONDET D. Bonauent. ad 1. *Lucæ*; ibi vocari Virginem: *Miſſus eſt Angelus Gabriel ad Virginem*, & ibi dici etiam mulierem: *Benedicta tu in mulieribus*, nam etiam Apoſtolus ait 1.Cor.7. *Mulier innupta, & Virgo.* Igitur hoc nomen eſt ſenſus conueniens etiam Virginibus. Id verò confirmat *ad 2. Ioannis*, in ea verba: *Quid mihi, & tibi eſt mulier?* ex D. Auguſt. *Tract.10. in Ioan.* & Gregorio 11 *Moral. cap.26.*

OBIICIVNT quarto *Matth. 1.* dicitur de Ma- 114 ria, & Ioſeph: *Antequam conuenirent, & accepit coniugem ſuam, & non cognouit, donec peperit.* Particula autem, *donec*, ſignificat terminum: Ergo poſtea cognouit.

RESPONDET D.Bonau. *in 4. diſt.30. dub.4. litt.* impium eſſe hunc errorem Claudianorum, & à Chriſto in morte ſepultum, dum matrem ſuam Ioanni commendauit, & eum dedit Mariæ in filium, quod non feciſſet, ſi illa filios habuiſſet. Quod argumentum ſumitur ex Ambroſio *Luca 1.* & *epiſtola 79.* Epiphanio *hæreſi 78.* & Hieronymo contra Heluidium, vt notat Suarez *diſput. 5. ſect.3.*

Quod ergo obiicitur, facilis eſt ſolutionis apud 115 D. Bonau. *ibi*; nam ly *donec*, dicit terminum incertum; ſicut cùm dicitur: *Donec ponam inimicos tuos, ſcabellum pedum tuorum; ſede à dextris meis*, ex quo non ſequitur, eum non ſeſſurum, poſtquam humiliati fuerunt inimici; imò conſtat, eum ſeſſurum ſemper: Matthæus itaque negat, quod factum non erat eo tempore; nihil verò affirmat, quod factum ſit poſtea. Ponitur autem tempus, in quo poterat credi factum, ideſt, vſque ad partum ratione Conceptionis Filij. De reliquo non erat dubitandum. Ita reſpondent etiam Suarez *loco cit.* Valentia *diſput.2. quæſt. 2. puncto 1.* cum D. Hieronymo.

116 Obiiciunt quintò. Dicitur de B. Virgine: *Peperit Filium ſuum primogenitum*: Ergo alios poſtea habuit.

Respondet D. Bonauent. *in 4 loc. cit.* & *ad 2. Luca*, cum D. Thom. *quaeſt. 28. art. 3. ad 4.* quos alij ſequuntur: Primogenitum ea more Scripturæ vocari non modò eum, quem alij conſequuntur Filij, ſed eum, qui primogenitus eſt, etiamſi alius non ſequatur, &c. alioqui ſecundùm leges, iura primogenituræ non conuenirent primo, niſi alij ſequerentur fratres, quod eſt ridiculum, nam & *Numer.* 18. poſt menſem iubebantur redimi primogeniti.

117 Obiiciunt ſextò Ambroſium *lib. 2. in cap. 2. Luca*, vbi dicit, Chriſtum aperuiſſe vuluam matris ſuæ in partu.

Respondet D. Bonauent. *ad 2. Luca*, primò, ibi aperire vuluam, eſſe primò exire; non enim partu aperitur clauſtrum Hymene, ſed in conceptu.

Respondet ſecundò, aperire vuluam, in Scriptura eſſe idem ac fœcundare, ſic dicitur Geneſ. 29. *Aperuit Dominus vuluam eius, ſorore ſterili permanente.* Et Geneſ. 30. idem dicitur de Rachele, & 1. *Reg.* 1. dicitur quod Phenenna exprobrabat Annæ, *quod Dominus concluſerat vuluam eius*, quia erat ſterilis. Iam verò inſigne dictum hic profertur, eundem Filium, qui natus eſt de Maria, eam diuinitus fœcundaſſe, quod alicui alij Filio non conuenit. Sic etiam de eadem dicitur Chriſto: *Lactente nutris vbere*, ideſt, lacte ab ea accepto à te Fili Dei. Sic reſpondent etiam Suarez *diſput. 5. ſect.* 2. Valentia *diſput. 2. quaeſtione 2. puncto 1.* De reliquo monet S. Doctor, Virginem fuiſſe portam, perpetuò clauſam.

118 Obiiciunt ſeptimò. Chriſtus dicitur habuiſſe fratres, Ioan. 2. *Deſcendit Capharnaum ipſe, mater, & fratres.*

Respondet D. Bonauent. *loc. cit. in* 4. & ad eum locum Ioan. cum D. Thom. *quaeſt.* 28. *art.* 3. *ad* 5. fuiſſe cognatos Mariæ ad modum, quo Abraham, & Loth dicuntur fratres; Et Iacob, & Laban ex D. Auguſtino *tract.* 10. *in Ioan.* addit fuiſſe propinquos in ſecundo, vel tertio gradu. Et *in Meditationibus Chriſti*, *cap.* 13. ait, Ioannem Euangeliſtam Filium fuiſſe ſororis Beatæ Mariæ.

Quomodo autem fuerint hi cognati non explicat S. Doctor.

119 Primò quidem certum eſt, non fuiſſe Filios B. Virginis, & eſt de fide ex dictis, & probatur primò à D. Bonauent. *Ioan.* 19. ad id: *Stabat autem iuxta crucem Ieſu Mater eius, & ſoror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalena*, vbi S. Doctor notat, affuiſſe etiam Mariam Salome, *Matth.* 27. *Marci* 15. dicitur Maria Magdalena, Maria Iacobi, & Ioſeph mater, & mater filiorum Zebedæi, ſeu Salome: has igitur diſtinguit Euangelium ab ipſa Matre Dei; hæc enim dicebatur Maria Mater Ieſu, ſeu Maria Ieſu, vt ait D. Ignatius. Hæc eſt ſententia certiſſima, quam aſtruunt etiam Patres omnes.

120 Deinde non credo, fuiſſe filios aliarum filiarum ſanctæ Annæ. Tum quia D. Anna fuit ſterilis vſque ad ſenectam, qua miraculosè concepit B. Virginem, vt communiter antiqua traditio tenet: Tum quia nullus antiquorum Patrum id recenſet.

Præterea neque arbitror, fuiſſe has fœminas filias Ioachim ex alia vxore; & ex eis natos iſtos vocatos fratres Domini; nam communiter Patres antiqui cenſent, B. Virginem fuiſſe vnigenitam hæredem Ioachim. Vide Suarez *diſput. 5. ſect.* 4.

Patres Græci communiter dicunt, hos fuiſſe filios S. Ioſeph ex antecedente vxore; nam S. Ioſeph, cùm accepit B. Virginem erat ſenex, vt videtur tenere communis Eccleſiæ traditio, vt credendus habuiſſe fructum benedictionis, vt tunc exiſtimabatur. Eos Patres refert Suarez *loc. cit.* Itaque eo modo fratres Chriſti dictos eos aſſerunt, quo Ioſeph pater eius eſt dictus. 121

Hoc profectò cum D. Bonau. teneo ignorari, in quo gradu propinquitatis iſti eſſent Chriſto coniuncti: Imò, an verè eſſent conſanguinei, vel potius putatiui.

Si Euſebij hiſtoriæ fides eſt habenda, hi erant conſobrini tantùm putati. Nam, vt *lib. 3. hiſt. cap.* 11. habetur, Cleophas erat frater Ioſephi ſponſi Virginis; & Simon frater Domini, erat filius Cleophæ, vt refertur ab Euſebio *loco cit.* ex Egeſippo: & Maria mater Iacobi, & Ioſeph eſt eadem Maria Cleophæ, ſic dicta, quia erat vxor eius. Igitur qua ratione Ioſeph putatus eſt pater Chriſti, eadem & Cleophas potuit haberi patruus Chriſti, & filij eius conſobrini Chriſti, atque ſic dici fratres Chriſti: eſt tamen difficultas hîc, nam in Euangelio, Iacobus Minor, frater Domini, dicitur Iacobus Alphæi; quomodo ergo potuit dici filius Cleophæ. 122

D. Hieronymus, quem ſequitur Beda, probabile cenſet, Mariam matrem Iacobi, non eſſe dictam Mariam Cleophæ, quia eſſet vxor eius, ſed filia. Et hoc idem tenet D. Bonauent. ad ea verba Ioan. 19. *Stabat iuxta crucem Maria Cleophæ.*

Respondet Suarez, id non habere fundamentum in hiſtoriis ſuprà allatis. Ideò dicit, Alphæum, & Cleopham eſſe eundem binomium; aut vocatum Alphæum, cognomine Cleopham. 123

At ſatius eſt credere Chryſoſtomo, & Bedæ, quàm Euſebio, maximè vbi de hiſtoriis agitur, quæ fundamentum ex Scripturis trahunt. Facere verò hunc binomium, eſt gratuita Suarez cogitatio.

Quomodocumque ſit, idem omnino eſt Iacobus Alphæi, & Cleophæ, vt habet D. Hieronymus contra Heluidium, & alij apud Suarez *loco cit.* 124

QVÆSTIO IX.

An B. Virgo *habuerit propoſitum virginitatis ſeruandæ.*

{ D. Bonau. in 4. diſt. 30. q. 2.

Assero, B. Virginem habuiſſe à principio vſus rationis abſolutum propoſitum Virginitatis. Ità Magiſter *in 4. diſt.* 30. & ibi D. Bonau. *art.* 1. *quaeſt.* 2. Scotus *quaeſt. 1. art.* 1. Supplem. Gabr. *quaeſt.* 1. *art. 2. poſt 6. concl.* Richard. *art.* 2. *quaeſt.* 1. Maior *quaeſt.* 4. Durandus *quaeſt.* 2. Sotus *quaeſt. 2. art. 2. ad* 1. Abul. *Matth. 1. quaeſt.* 30. Henricus *quodl. 9. quaeſt.* 11. Albertus Magnus *lib. de B. Virg.* Hugo *lib. de perpetua virginitate B. Virginis, cap.* 1. 125

Probatur primò à Suarez *diſput. 6. ſect.* 1. argumento S. Bonauent. *loco cit.* Beatæ Virgini tribuendus eſt perfectiſſimus virtutis virginitatis gradus: Sic enim Matrem Dei decebat, vt vniuerſa Eccleſia ſentit, præſertim, quia futura erat perfectiſſimum poſt Chriſtum caſtitatis, & ſanctitatis exemplar, vt habet etiam D. Ambr. *lib. 2. de Virginib.* ſed

Digitized by Google

ſed ad hanc perfectionem pertinet propoſitum perpetuæ caſtitatis : Ergo.

126 Probatvr ſecundò à Suarez alia ratione D.Bonauenturæ in eodem *corpore* : B.Virgo à Spiritu ſancto mota eſt ab infantia, vt id, quod melius eſt, præſtaret: ſed virginitas de ſe melior eſt, & Deo gratior, vt habet Apoſtolus 1.*Corinth.*7. Ergo : Maior probatur à S. Doctore, quia ſi Spiritus ſanctus alijs ſanctis reuelauit propoſiti virginitatis perfectionem, non eſt credendum, id celaſſe Virgini.

Dicas, tunc non erat melius propoſitum virginitatis, quia præcipiebatur coniugium : Ideò dicitur Deuter. 7. *Non erit in te ſterilis*, & cap. 25. *Maledictus qui non ſuſcitauerit ſemen in Iſraël.*

127 Respondet D.Bonauentura *ad primum*, B.Virginem non ſpectaſſe ad præcepta legis veteris, ſed ad Euangelium, ſaltem quoad hoc : Neque verò poſt ſufficientem multiplicationem præceptum eſt coniugium, vnde & Ioannes virgo fuit. Adde, illo præcepto ſolùm includi eos, qui ex eadem familia pereunte tenebantur ſuſcitare ſemen fratris. Vide
128 D.Hieron. *Iſa.*56. Auguſt.*lib.*14.*cont.Fauſt.cap.vlt.* Vnde *Iſa.*56. Spadonibus, ideſt Virginibus, promittit Dominus nomen æternum, vt Sancti, Auguſtinus; & Hieronymus ſuprà exponunt, & Cyrillus *lib.*5. *in Iſaïam.*

QVÆSTIO X.

An B.Virgo *propoſitum Virginitatis voto firmauerit.*

D. Bonau. in 4.diſt.30. quæſt.2.
D. Thom. q.28. art.4.

129 Inter Catholicos non eſt difficultas, B.Virginem emiſiſſe votum Virginitatis, ſed quæſtio ſolùm eſt, quo tempore id præſtiterit.

Prima opinio eſt, emiſiſſe illud poſt contractum matrimonium cum Ioſeph, ſimulque cum illo concordem : Ita Soto *in* 4.*diſt.*30.*quæſt.*2.*art.*2.*ad* 1. & ibi Durandus *quæſt.*2. rem dubiam relinquit. Citatur etiam Abulenſ. *Matth.*1.*quæſt.*30. vbi & ipſe adducit Magiſtrum.

Secunda ſententia eſt, votum conditionatum emiſiſſe ante deſponſationem, abſolutum verò poſt eam : Ita D.Thom. *quæſt.*28. *art.*4. & *in* 4. *diſt.*30. *quæſt.*2. *art.*1. ibi Capreol. *quæſt.*1. Palud. *q.*2. Richardus *art.*1.*quæſt.*2. Maior *quæſt.*4. Hoc verè ſentit Abulenſis.

Tertia ſententia eſt, beatam Virginem habuiſſe Votum virginitatis abſolutum ante deſponſationem : Ita ſentiunt communiter Theologi *in* 4. *diſt.* 30. vbi D.Bonauent. *quæſt.* 2. *ad* 3. & 4. Richard. *art.*2.*quæſt.*1. Maior *quæſt.*4. Scotus *quæſt.*2. & alij citati *quæſt.*9.

130 Assero primò, B.Virginem ante Incarnationem habuiſſe votum virginitatis.

Probatvr primò à D.Thom. ex illo Lucæ 1. *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* ibi enim ſe oſtendit habere propoſitum irreuocabile voto confirmatum, vt non poſſet ſententiam mutare, alioqui potuiſſet Angelus dicere : Id fiet ſi propoſitum mutes; at opportunum reſponſum exhibet recurrendo ad miraculum, vt notat etiam S.Bonauentura ad eum locum : Id colligit S.Auguſtin. *lib. de ſancta Virginitate, cap.*4. & indicat *ſerm.*14. *de Natiuitate.* Idem habet D Bernard. *ſerm.*4. *de Aſſumpt.* & *homil.*4. *ſuper Miſſus eſt*, & ante eos Ambroſ. *lib.*2. *in Lucam*, Anſelm. homil. in id Lucæ 10. *Intrauit in quoddam caſtellum*, & lib. de excellentia Virginitatis *cap.*4. Beda *lib.*1. *in Lucam cap.*1. & Gregorius Nyſſ. *homil. de ſancta Chriſti Natiuitate.*

Hæretici, vt hanc authoritatem euitent, audent dicere, B.Virginem vel dubitaſſe, vel extra ſe admiratione raptam, neſciſſe quid diceret.

Enim verò eos refellit S. Doctor; nam ſi dubi- 131
taſſet, fuiſſet reprehenſa ab Angelo, ſicut ab eodem reprehenſus fuerat Zacharias. Prudens autem Virginis reſponſum latè proſequitur S.Doctor, & hoc à reſponſo ſatisfaciente Angeli colligit, qui neſcienti quid diceret, non reſpondiſſet ad interrogata: Ità etiam Suarez *diſp.*6. *ſect.*2.

Alii dicunt, B.Virginem intellexiſſe ſtatim ex primis verbis annunciari Meſſiam non modo ex maieſtate Angeli, ſed etiam ex verbis ipſis : *Ne timeas Maria, inueniſti gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM. Hic erit magnus, & Filius Altiſſimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus ſedem Dauid patris eius : & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Iam verò cùm B. Virgo eſſet in ſcripturis eruditiſſima, cognouit, ſe concepturam, & parituram, iuxta vaticinium Iſaïæ 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.*

Respondere poteſt, Angelum illis primis ver- 132
bis obſcurè locutum, & ideò B.Virginem non intellexiſſe, ſe Matrem Meſſiæ, donec addidit : *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoque, & quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Quibus verbis clarè loquitur.

Enim verò contrarium luce clarius oſtendam. 133
His enim verbis id ſolum habetur, eam parituram virum ſanctum, qui vocaretur Filius Dei; at in prioribus non id modo expreſſerat, ſed eum vocandum IESVM, & eſſe futurum Salvatorem; Hunc Filium altiſſimi futurum magnum, & habiturum regnum Dauid, & Sceptrum æternum. Quæ omnia eruditiſſimæ Virgini reuelabant conditiones Meſſiæ ex Scriptura, vt notat D.Bonauentura. Primò enim dicit : *Ecce concipies in vtero, & paries*, admirationem apponens in conceptu in vtero, & partu, iuxta id Iſaïæ 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet*, quaſi dicat : Mirabiliter concipies intus in vtero, nil ab extra recipiendo. Pergit: *Vocabis nomen eius Ieſum. Hic erit magnus*, quaſi dicat : eſto Ieſus Naue *Eccleſiaſtici* 46. fuerit *Magnus*, & Ioſeph *Geneſ.* 41. fuerit acclamatus : *Salvator mundi*, tamen iſte erit magnus antonomaſticè Salvator vniuerſi, & hoc confirmat dicens : *Dabit illi Dominus Deus ſedem Dauid Patris eius*, iuxta id Pſalmi 131. *De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam.* Et Hierem. 23. *Ecce dies veniunt, dicit Dominus : & ſuſcitabo Dauid germen iuſtum : & regnabit Rex, &c. & vocabunt eum, Dominus iuſtus noſter.* Pergit: *Et regnabit in Domo Iacob in æternum*, vt dicitur 2.*Reg.*7. & *Daniel.*7. & *Iſa.*9. & *Pſal.*144. neque alicui alij æternum regnum conueniebat, vt oſtendit ibi S.Bonauentura, omnes Patres ex his verbis colligunt Meſſiam, & Deum, vt videre eſt in Concilio Epheſ. *tom.*1. *cap.*5. & in Ambroſio, *lib.*2. *in Lucam*, vt notat Suarez *ad art.*4. *quæſt.*30. 134

Respondetvr, profectò non intellexiſſe Vir-

ginem primò, ſe concepturam abſque opera viri, alioqui non interrogaſſet: *Quomodo?* reddens rationem, *quoniam virum non cognoſco*, nec Angelus inſtrueret eam, Filium abſque virili opera concipiendum è Spiritu ſancto.

SVAREZ putans inconueniens, Virginem ignoraſſe, an Meſſias ex Virgine eſſet concipiendus, & videns, eam hac de re interrogare, reſpondet, potuiſſe ſcire, futuram Virginem; attamen ignorare, an conceptura eſſet operâ viri, ſicuti aliqui dixére in ſtatu innocentiæ mulieres abſqoe clauſtri Virginalis fractione fuiſſe concepturas, & parituras.

135 AT cùm hoc non poſſet fieri abſque penetratione, vt innocens virgo illæſis clauſtris pareret, non eſt receptum omnibus mulieribus in ſtatu innocentiæ concedendum, vt dixi *p. p. tract. 1. t. diſputatione 3. quæſtione* 2. Itaque non eſt credibile, B. Virginem hac improbabili opinione deceptam, tam anxiè interrogaſſe: *Quomodo?*

PROBATVR ſecundò aſſertio à D. Bonauent. in corpore quæſtionis: Cùm B. Virgo eſſet deſtinata Mater Sapientiæ æternæ, quæ *candor eſt lucis æternæ*, vt dicitur Sap. 7. & *ſpeculum ſine macula*, decebat, vt eſſet in candore animæ, & corporis ſuperlatiuè puriſſima; hoc autem fit in anima, atque corpore, propoſito immobili Virginitatis. Hæc ratio eſt D. Anſelmi de excellentia Virginis *cap.* 4.

136 vbi ait: *Virgo totam intentionem ſuam, totum amorem, totum ſtudium intendit, vt corpus, & animam ſuam Deo virginitate perpetua conſecraret: Sciebat enim quod quantò ſanctius eam ſeruaret, tantò ſublimius ei, qui omnium caſtiſſimus, imò ipſa caſtitas eſt, appropinquaret. Amplectendo itaque quod acceptabilius Deo eſſe cognouit, legem ſuperauit.*

PROBATVR tertiò à S. Doctore alia ratione, nam B. Virgo debuit eſſe exemplar Virginibus omnibus, quibus adeò gratias ſuas communicaturus erat Filius; vt ipſa fœminis, ille viris eſſet exemplar.

PROBATVR quartò à D. Bonau. Omnes gratiæ, & omnia priuilegia eſſe debuere in B. Virgine; inter hæc autem virginitas eſt præcipua gratia. Eaſdem ferè rationes habet D. Thomas.

137 ASSERO ſecundò, B. Virginem emiſiſſe votum ante Matrimonium initum.

PROBATVR à D. Bonauent. *ad tertium*, ex quodam fundamento, quod nititur reuelationibus, & dictis Sanctorum Patrum; nempe, B. Virginem habuiſſe reuelationem, Ioſeph, vt cuſtodem virginitatis ſibi dandum. Sic ait D. Auguſtinus lib. de ſancta Virginitate, cap. 4. *Deſponſata eſt viro iuſto, non ablaturo, ſed potius cuſtodituro, quod ipſa iam vouerat.* Idem ait Gregorius Nyſſenus *homil. de Natiuitate*, & rationem reddit: *Quoniam Deo dicatam, & conſecratam carnem, veluti ſanctum quoddam donarium, intactam ſeruari oportebat.*

138. RATIO verò eſt, quæ ſuprà allata eſt ex D. Bonauent. quia cùm ab initio rationis habuerit propoſitum perfectiſſimum, quale decet perfectiſſimam Virginem, dicendum eſt voto firmatum fuiſſe. Hæc ratio eſt D. Anſelmi *lib. de Excellentia Virginis, cap.* 4. ſuprà relati: Ex quibus etiam apparet reſponſio difficultati, quomodo potuit ſe tradere Ioſepho in coniugem, cùm debitum non reddere, voto ſtatuiſſet. Fuiſſet enim iniuſtitia ſe debitricem facere, animo non reddendi debitum.

RESPONDETVR cum D. Bonau. hìc, & in *lib. Medit. vita Chriſti, cap.* 3. & Gregorio Nyſſeno ſuprà, eam ex reuelatione cognouiſſe, Ioſephum non eſſe violaturum ſuam virginitatem, & ob multas cauſas, referendas *quæſt.* 12. fuiſſe à Deo ſuaſam, vt nuberet illi viro.

QVOD verò dicunt aliqui, B. Virginem ante 139
ſponſalia emiſiſſe votum conditionale, niſi Deus aliter de ea diſponere vellet, ſuperfluum videtur, nam proculdubio votum à Dei voluntate pendebat, & poterat etiam illud diſpenſare; tum quia omnis promiſſio ſoluitur voluntate eius, cui eſt facta; tum quia Deus, vt ſupremus Legiſlator, & Dominus, poteſt diſpenſare.

AN verò B. Virgo fuerit prima, quæ Virginitatem vouerit.

D. BONAVENTVRA *lib.* 1. *Pharetra, cap.* 5. 140
refert B. Bartholomæum, id aſſerentem. Hæc autem verba ſcribit ex eius vita: *Hæc prima inter fœminas hoc conſtituit in corde ſuo, vt diceret Deo: Domine offero tibi Virginitatem meam, cum hoc à nullo homine, nec verbo didiciſſet, nec exemplo ad imitationem inuitata fuiſſet.* Idem aſſerit D. Bernardus *homil.* 2. *&* 3. *in Miſſus eſt*, & in ſermone: *Signum Magnum*, ei accommodans illud Pſal. 44. *Adducentur regi Virgines poſt eam*, quaſi Virgines omnes poſt Anteſignanam Mariam ad Chriſtum adducantur. Et Rupertus *lib.* 3. *in Cant.* Beda *Luca* 1. Ambroſius *lib. de Inſtit. Virg. cap.* 5. Hieronymus *epiſt.* 2. *ad Euſtoch.* Abulenſ 4. *Reg. cap.* 18. *quæſtione* 19. Chartuſ. *in vita Chriſti, p.* 1. *cap.* 2. Vualdenſis citans Bedam *tract.* 2. *de Sacram. cap.* 130.

RATIO, ſi qua inuenitur, colligitur ex D. Bo- 141
nau. *quæſt. hac, in corpore ad* 1. quia B. Virgo cœpit cum Chriſto eſſe exemplar virtutum, & Euangelicatum perfectionum, inter quas eſt Virginitas, quæ eſt conſilium.

VITAM B. Virginis in templo vſque ad an- 142
nos nubiles deſcribit S. Bonauent. *cap.* 3. *Medit. vita Chriſti*, vbi cibum per Angelos etiam ait accepiſſe. Idem habet Gregorius Nicomed. *homil. de oblat. Virg.* & Cedrenos *in comp. hiſt.*

QVÆSTIO II.

An decens fuerit, B. VIRGINEM *eſſe ſponſatam.*

AC[illegible]NDVM, id B. Virginem maximè de- 143

PROBATVR à D. Bonauent. tribus rationibus, quibus vtitur etiam D. Thomas, alias addens.

PRIMA ratio eſt propter Myſterium, quod ſignabat: nam, vt ait S. Auguſtinus *lib. de ſancta Virginitate, cap.* 12. hoc ſignificatur per totam Eccleſiam, quæ virgo cum ſit, eſt Chriſto iugata Principi.

SECVNDA ratio eſt ad vitandam infamiam B. Virginis, ne lapidaretur à Iudæis, tanquam adultera, ſeu ſtuprata; nam virgo, quæ in domo parentum fornicabatur, lapidibus obruebatur, & ſi ex tribu Sacerdotali erat, comburebatur, vt ait S. Bonauent. in Compendio citando. Vide D. Hieronymum *ad primum Matthæi*, & D. Ambroſium *lib.* 7. *in Lucam.* Hinc oritur alia ratio, ne ſcilicet tanquam illegitimus filius repelleretur à Iudæis Chriſtus.

144 Tertia ratio eſt, vt Myſterium occultaretur diabolo, vt ait S. Martyr Ignatius, relatus à D. Hieronymo *loco cit.* eaque vtuntur Patres, Ambroſius *libro 2. in Lucam*, Damaſcenus *lib. 4. de fide, cap. 15.* Baſilius *homil. de humana Chriſti generatione*, Bernardus *homil. 3. in Miſſus eſt*, & *homil. 4. in Vigilia Natiuitatis*, Rupertus *libro 11. de victoria Verbi, capite decimonono.*

Aliqui tamen Theologi hanc rationem contemnunt, vt Scotus *in 4. diſt. 30. quaeſt. 2.* Abul. *quaeſt. 31. in primum caput Matthaei*, quia generatio & integritas virginalis ſunt res corporeæ, quas Angelus euidenter poteſt intueri: Ergo non obſtante Matrimonio, potuit dæmon ſcire, Virginem nunquam cum Ioſepho conueniſſe: Ideò modeſtior Maldonatus ait, ſe hanc rationem non intelligere.

Respondet D. Thomas, Dæmonem non ſemper omnia actu intueri. Hoc tamen refellit Scotus, quia hoc etiam abſque coniugio potuit fieri. Vt quid ergo coniugata eſt?

145 Svarez in commentario D. Thomæ ait, Scotum non eſſe aſſecutum piiſſimam Sanctorum Patrum mentem, tantam enim habuerunt de B. Virginis caſtitate exiſtimationem, vt non crediderint potuiſſe de ea ſuſpicari ipſum Dæmonem; vnde, ſi non potuiſſet exiſtimare illam concepiſſe ex proprio marito, potius ſuſpicaretur ſine opera viri, quàm ex prauo concubitu concepiſſe. Iam enim expertus erat, ſe nullum in ea potuiſſe, vel minimum motum excitare, nullum veniale admiſiſſe. Ideò ad conceptum occultandum aptiſſimum medium fuit coniugium.

Hæc tamen reſponſio non ſatisfacit, nam adhuc in coniugio poterat dæmon videre, an Ioſeph cum Maria conueniret; an ſacratiſſimum Virginis clauſtrum eſſet intemeratum, an Hymene illibata.

146 Inde S. Bonauentura *loco citato, in corpore* addit, neceſſariam fuiſſe ad hoc omnino impediendum ſpecialem Dei prouidentiam, quæ diabolum arceret, quem curioſum aſſerunt de hoc Damaſcenus *lib. 4. de fide, cap. decimoquinto*, & Theophylactus *Matthæi primo.* Hanc verò prouidentiam plurimi alij addunt, tanquam neceſſariam. Itaque Patres ſolummodò volunt, coniugium fuiſſe medium partiale ad dæmonem decipiendum.

Has rationes habet S. Bonauentura etiam in *Medit. vitæ Chriſti, cap. 6.* quibus aliam addit, vt viri, in exiliis, miniſterio, & ſancta ſocietate frueretur. Alias rationes habet S. Bonauentura *in Compend. Theolog. libro ſexto, capite 38.* Vt ſcilicet Ioſeph eſſet teſtis integerrimæ puritatis: Vt origo Mariæ teneretur, quia per viros genealogia texitur. Ne legi Matrimonij videretur Chriſtus contrarius. Has habet ferè etiam D. Thomas, *loco citato.*

Obiicit ſibi S. Bonauentura, Virginem decebat ſeparatam ab omnibus viris viuere.

147 Respondet, S. Ioſeph non eſſe ex numero aliorum, ſed deſtinatum ad cuſtodiam eius, & hoc eam ſciuiſſe ex reuelatione.

Obiicit ſecundò. Virgo erat de tribu Aaron, Ioſeph de tribu Iuda, atque Dauid; at vetitum erat ex alia tribu accipere coniugem, *Numer. vltimo.*

Respondet D. Bonauentura, B. Virginem fuiſſe ex tribu Dauid ex parte Patris.

QVÆSTIO XII.

Vtrum inter B. Mariam *& Ioſeph verum Matrimonium interceſſerit.*

D. Bonau. diſt. 30. quæſt. 2.
D. Thom. quæſt. 29. art. 2.

Assero, verum Matrimonium interceſſiſſe inter Mariam, & Ioſeph. 148

Hoc aſſertum de fide eſſe docent omnes Theologi *in 4. diſt. 29. & 30.* Ità Sancti Doctores hìc ſupponunt, Suarez *diſput. 7. ſect. 1.* Sanchez *lib. 2. diſp. 28. num. 4.* Rebell. *2. parte, lib. 2. quæſt. 13. ſect. 5.* Perez §. 23. *fol. 79.* Ledeſma *quæſt. 53. art. 1.* Henriquez *lib. 11. cap. 1.* Reginaldus *lib. 31. num. 6.* Guttierez *de matrim. cap. 82. num. 12.* quos ſequitur Bonacina *de matrimonio, quæſt. 2. puncto 5. num. 10.*

Probatvr primò à D. Bonauentura *ad 1. Lucæ* 149
ad ea verba: *Miſſus eſt Angelus ad Virginem deſponſatam:* & ex illo etiam Matth. 1. *Ioſeph autem vir eius, cum eſſet iuſtus*, vbi ex D. Bernardo, *homil. 2. in Miſſus eſt*, probat, fuiſſe verum coniugem, nam angebatur ex conceptu Mariæ, quam voluit dimittere, neque impunitam reliquiſſet, ſi adulterium cognouiſſet, iuxta id Prouer. 6. *Zelus, & furor viri non parcet in die vindictæ.* Idem habet in *Meditat. vitæ Chriſti, cap. 6.*

Idem probat S. Doctor *in 4. diſtinctione 30. dub. 4.* ſequentibus verbis: *Accepit Mariam coniugem ſuam, & non cognouit, donec peperit*, vbi ſupponitur, potuiſſe cognoſcere. Dicitur autem coniux ex vinculo coniugali, vt habet S. Auguſtinus *libro 1. de nupt. & concup. cap. 11.* Idem ferè habet S. Hieronymus *contra Heluidium.*

Probatvr tertiò à S. Doctore *ad 2. Lucæ*, vbi 150
habetur: *Aſcendit Ioſeph in Bethleem cum Maria deſponſata ſibi vxore*, vbi eò conuenerunt tanquam coniuges.

Probatvr quartò à D. Bonauentura *ad 3. Lucæ*, quia ideò Matthæus *cap. 1.* & Lucas *cap. 3.* genealogiam Chriſti ad Ioſephum trahunt, quia cum eſſet verus coniux B. Virginis, arguebat ex eadem ſtirpe eſſe etiam Mariam, atque ideò filium etiam ſanctiſſimæ Virginis.

Confirmatvr ex traditione Patrum. Vide *in decretis 27. quæſtione 2.* D. Auguſtinum *23. contra Fauſtum, cap. 8.* & *lib. 2. de conſ. Euangel. cap. 1.* Ambroſium *de Inſtit. Virg. cap. 6.* & *Lucæ 1.* vbi ait: *Maluit Dominus quoſdam de ſua generatione, quàm de matris pudore dubitare.*

Potvit autem hoc matrimonium perfici, li- 151
cèt enim haberet votum virginitatis; tamen ex reuelatione Dei, vt dixi *quæſtione 11.* noſcens, non eſſe violandam, conſenſit ad Matrimonium, quod implicitam obligationem ad debitum includit; hanc autem obligationem ſubiit Beatiſſima Virgo, certa tamen de ſua Virginitate. Vide authores allatos, & hoc eſt, quod aiunt, implicitum conſenſum in copulam neceſſarium eſſe ad matrimonium ex parte contractus, at verò non ex parte contrahentis. Sic B. Virgo iniit contractum, adde & Deo iubente qui votorum Dominus eſt.

Obiicies Patres aliquos negantes, Ioſeph ma- 152
ritum B. Virginis, vt D. Bernardus *homil. 2. in Miſſus eſt*, relatus à D. Bonauentura *Lucæ primo*, Chryſol. *ſerm. 175.* Hieron. *Matth. 1.*

RESPONDETVR , negari maritum in ordine ad copulam : Sic alij Patres negant coniugium Ioſeph ; vt Hilarius *can. primo , in Matth.* Nyſſenus *homil. de Natiuitate* , Gregorius *homil.* 26. *&* 27. *in Euang.*

153 QVÆRES : Quandonam fuerit contractum matrimonium B. Virginis cum Ioſeph ?

RESPONDETVR , ante Incarnationem , vt innuit D. Bonauent. *ad primum Lucæ* , ſicque cohabitabant, alioqui non fuiſſet prouiſum famæ B. Virginis , vt notat D. Thomas , quem ſequitur Suarez *diſp.* 7. *ſect.* 2. Idem cenſet S. Bonauent. *in meditationibus vitæ Chriſti* , *cap.* 5. nam S. Ioſeph probabiliter abiit cum Maria in montana ad Eliſabeth.

154 PRÆCLARÆ ſunt laudes S. Ioſeph , ob quas tanta ſponſa dignus fuit. Miror, Seraphicum tanto ſilentio etiam inter ſermones tacere laudes huius herois. *In* 4. *diſt.* 30. *quæſt.* 2. *in corpore* , tres rationes affert ob quas conueniens fuit Mariam deſponſari Ioſeph. Prima, quia is erat ex ſtirpe Regia Dauid. Secunda quia erat pauper , licèt Regio è ſanguine: Sed præcipua eſt, quia erat Iuſtus, vt dicitur *Matth.* 1. hoc autem verbum omnes Panægiricos comprehendit. Vide Suarez *diſputatione* 8. hæc ſcitè proſequentem.

QVÆSTIO XIII.

De Annunciatione , B. VIRGINI *facta.*

155 ANGELO nunciante peractum eſſe myſterium ex fide liquet. Congruentiam affert S. Bonauentura *ad* 1. *Lucæ* ad ea verba : *Miſſus eſt Angelus , &c.* quia decuit , ſalutem per Angelum Sanctum perfici, ſicut ruina per Angelum malum inuecta eſt , vt ait etiam D. Thom. *quæſt.* 3. *art.* 2. ex Beda in Gloſſa ordinaria *ad primum Lucæ.*

156 HVNC verò fuiſſe ex ordine Archangelorum, eumque eundem , qui Danieli , *capite nono* , reuelauit hoc Myſterium , & Zachariæ *capite primo Lucæ* nunciauit Ioannem , habet S. Bonauentura *in Medit. vitæ Chriſti* , *capite* 4. *&* 3. *parte Centil. ſectione* 18.

ATTAMEN *ſerm.* 21. *de Hexaëm.* refert S. Bonau. ex quadam reuelatione aſſeri hunc eſſe de choro Virtutum in media Hierarchia , ſicut & Filius nunciatus eſt Medius inter Patrem, & Spiritum Sanctũ.

157 ET quidem eum fuiſſe ex infima Hierarchia aſſerit D. Thom. *quæſt.* 30. *art.* 2. quem ſequitur Suarez *diſput.* 11. *ſect.* 1. qui dicunt , fuiſſe Principem ſecundi chori , id eſt Archangelorum. Ratio eorum eſt ex D. Dionyſio *de cœleſti Hierarchia* , *capite* 3. quia Angeli, & Archangeli deſtinantur ad nos ; cæteri verò altioribus officiis ; neque alteri fas eſt operari, niſi quòd officij ſui diuina ſanxit inſtitutio : Iam verò cùm hæc miſſio eſſet ad altiſſimum myſterium nunciandum , debuit Archangelorum Princeps mitti. Hic etiam Danieli Myſterium reuelauit, & Zachariæ Ioannem promiſit ; hæc enim ſpectant ad idem Myſterium.

PORRÒ eundem fuiſſe , qui his omnibus apparuit, probatur ex nomine eodem, quod non licet abſque cauſa in æquiuocum vocare. Id aſſerunt D. Hieronymus *Danielis* 8. Irenæus *libro* 5. *contra hæreſes, cap.* 5. Ambroſius *ſerm.* 63. & Andræas Hieroſol. *homil. de Annunciatione.*

158 APPARVISSE autem in ſpecie viſibili cenſet D. Bonauentura , exponens apparitionem : *Ingreſſus Angelus , &c.* Id probat ex D. Ambroſio *lib.* 1. *de off. cap.* 8. & *lib.* 1. *in Lucam* , & Beda *ibi*, vbi aiunt: *Decet Virginem trepidare , & ad omnes viri ingreſſus pauêre.* Idem habent Orig. *homil.* 4. *in Lucam.* Emiſſ. *homil. in miſſus eſt*, Chryſologus *ſerm.* 140. Hieron. *epiſt.* 7. *ad Latam* , & *epiſt.* 22. *ad Euſtochium* , & D. Auguſtinus *ſerm.* 14. *de Natiuitate.*

TREPIDAVIT autem B. Virgo , non ex motu 159
aliquo indeliberato , neque ex defectu virium , ſed ex verecundia , vt notat D. Bonauentura ad ea verba, Lucæ primo: *Turbata eſt*, quod probat ex Ambroſio, Beda , & D. Hieronymo citatis. Secundò turbata eſt ex humilitate, tanta de ſe audiens , vt ait D. Ambroſius *loco cit.* Fuit igitur turbata , ſed non perturbata , vt ait D. Bonauentura ex S. Bernardo *homil.* 3. in *Miſſus eſt.*

QVANDO autem facta ſit Incarnatio, certum eſt factam , antequam Angelus diſcederet.

ALIQVI verò dicunt , factam in illis verbis : 160
Aue gratia plena. Ità Petrus Alexandrinus *lib. de deitate*, vt refertur in Concilio Epheſino *Tom.* 2. *cap.* 7. & in Concilio Chalcedonenſi *act.* 1. ſub hoc titulo: *Synodi Nicænæ fides*, vbi ait : *Et Verbum caro factum eſt , & habitauit in nobis ; tum videlicet, cùm Angelus Sacram Virginem huiuſmodi oratione ſalutauit : Aue gratia plena Dominus tecum : Hoc eſt , Dei Verbum, nunc tecum eſt.* Vnde Chryſoſtomus *in Liturgia* circa medium inquit : *Gabriele dicente tibi Virgo : Aue, cum voce incarnatus eſt omnium Deus in te Sacroſancta Arca.* In eandem ſententiam videtur ire S. Auguſtinus *ſerm.* 14. *de Natiuitate*, Bernardus *homil.* 3. *in Miſſus eſt.*

CERTA tamen ſententia eſt , Mariam non con- 161
cepiſſe Verbum, antequam præberet conſenſum illis verbis : *Ecce Ancilla Domini.*

PROBATVR à D. Bonauent. quia B. Virgo poſt ſalutationem quæſiuit modum conceptionis : *Quomodo fiet iſtud ?* & Angelus reſpondit : *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te , &c.* Tunc verò dixit : *Fiat mihi, &c.* vbi ex Bernardo *homil.* 4. in *Miſſus eſt* , refert ea verba S. Bonauentura : *Fiat mihi obſecro, Verbum, non prolatum , vt tranſeat , ſed conceptum, vt maneat. Fiat Verbum non tantùm audibile auribus ſed & viſibile oculis , palpabile manibus, geſtibile humeris.* Hæc ſententia eſt communis Patrum , vt videre licet in Damaſceno *lib.* 3. *de fide*, *cap.* 2. Auguſtino *ſerm.* 2. *de Annunc.* Citantur etiam quædam verba Anaſtaſij Papæ in fragmento cuiuſdam epiſtolæ, quæ habetur 2. *Tom. Concil.* poſt Breuiarium Liberati , ante Concilium Aruernenſe , vbi dicitur ſtatim poſt illa verba : *Ecce Ancilla Domini* , Verbum ædificaſſe ſibi templum , & illud ſibi vniuiſſe.

QVA verò die facta ſit Incarnatio , patet ex feſto 162
Annunciationis.

QVA item hora facta ſit, patet ex eo quod S. Bonentura, vt in eius vita in Breuiario legitur, obtinuit à Pontifice, vt pulſaretur ſero campana , & ſalutaretur B. Virgo , quia eâdem horâ ſalutata eſt ab Angelo , & hoc cenſent multi recentiores.

SVAREZ dicit leue hoc eſſe fundamentum, nam 163
etiam mane , & meridie ſalutatur B. Virgo Maria pulſatis campanis. Igitur dicit, probabile eſſe, Chriſtum nouem menſibus continuis fuiſſe in vtero Virginis, & ita cùm natus ſit media nocte, 25. die Decembris ; ita media nocte 25. Martij Incarnatum. Vtrumque autem probat eo Sapientiæ 18. *Dum medium ſilentium tenerent omnia , & nox in medio curſu iter ſuum perageret , omnipotens ſermo tuus Domine à regalibus ſedibus venit* , quod de Natiuitate

Chriſti

Chriſti canit Eccleſia *Dominica infra Natiuitatem*, Quod magis Incarnationi aptatur, tunc enim è cœlo è regalibus ſedibus venit: Hoc vero ſic exponit S.Doctor ad eum locum *Sapient. cit. & in ſpecul. B.Virginis, cap. 16.*

164 Dicendvm igitur cum Seraphico Doctore ſalutatam B.Virginem ante mediam noctem in ſero, & poſt longum colloquium incarnatum eſſe Verbum circa mediam noctem: Quare Suarez fatebitur rite ad id eſſe inſtitutam in ſero Angelicam ſalutationem: Quod verò etiam mane, & meridie ſaluterur, nil detrahit: Patres verò, dicentes actum eſſe myſterium, cum B. Virgo ſalutata fuit, volunt innuere eo tempore inceptum fuiſſe myſterium.

QVÆSTIO XIV.

An B.Virgo *à Filij Conceptione ita fuerit per Gratiam Sancta, vt non potuerit in ea amplius creſcere.*

165 Videbatvr ſanè B.Virgo adeò gratiis cumulata in Annunciatione, teſtante Angelo: *Aue gratia plena Dominus tecum, &c.* vt latè exponit D.Bonau. *in ſpeculo B.Virg.* vt nulli gratiæ eſſet locus ampliùs.

166 Prima ergo opinio affirmat, in quam inclinat Scotus, 4. *diſtinctione* 4. *quæſtione* 6. *ad* 5. Almainus 3. *diſtinctione* 3. *quæſtione* 3. Citantur etiam Richardus *ibi, artic.* 1. *quæſtione* 4. Alenſis 3. *parte, quæſtione* 9. *membr.* 3. *artic.* 2. §. 2. *ad* 1. quia dicunt, B. Virginem poſt Conceptionem Filij non potuiſſe peccare, quia erat in ſtatu plenæ gratiæ, & charitatis, & D. Thom. *quæſtione* 27. *artic.* 5. quatenus dicit, gratiam B.Virginis in Conceptione Filij fuiſſe conſummatam: D. Bernardinus *ſermone* 51. *de Conceptione*, vbi ait, Virginem in Filij Conceptione accepiſſe tantam gratiam, quantam poteſt capere viatrix creatura: Idem ſignificat Damaſcenus, *Oratione prima de dormitione Deiparæ.*

167 Opposita ſententia eſt D. Thomæ *quæſt.* 27. *artic.* 5. *ad* 2. & *opuſcul.* 60. *artic.* 3. Durandus *in* 3. *diſtinctione* 3. *quæſtione* 4. Gabriel. *ibidem, quæſt.* 2. *artic.* 3. *dub.* 1. qui citat Ochamum: Idem ait Vega *lib.* 10. *in Concilium Tridentinum, cap.* 2. Idem videntur ſupponere cæteri Theologi 3. *diſtinct.* 3. & PP. vbicunque de doloribus B. Virginis agunt: Eos refert, ac ſequitur Suarez *tom.* 2. *diſputat.* 17. *ſect.* 1.

Hæc profectò ſententia eſt S. Bonauenturæ *in ſpeculo B.Virginis, cap.* 9. *&* 11. Idem videtur ſupponere *in* 3. *diſtinctione* 3. *parte prima, quæſtione vltima.*

Assero cum hac ſententia, B.Virginem à conceptione filij creuiſſe in gratia.

168 Probatvr à D. Bonauentura primò, *lect.* 11. *citata*, §. *ſecundo attendite*, B. Virgo comparatur Auroræ *Cantic.* 6. Deinde Lunæ, & Soli: Aurora autem paulatim Lucem obtinet: Sic Lux Solis maior eſt Auroræ, & Lunæ radiis: Eſt argumentum Ruperti, *libro ſexto, in Cantica.* quo vtitur etiam Suarez, *diſputat.* 18. *ſectione* 1. Ait autem Rupertus, Virginem in prima ſua ſanctificatione fuiſſe Auroram: in filij conceptione, vt Lunam: in morte, vt Solem.

Probatvr ſecundò ibi, quia, vt ait D.Bernardus, *ſermone de Natiuitate B.Virginis*: Beata Virgo feruore ſemper virtutum magis accenſa videbatur, qui ſine abſque merito non potuit eſſe.

169 Ad Patres initio reſpondetur, eos loqui de dignitate, vt quæ peperit Solem, vel comparatione cum viatoribus eſſe clariſſimam, non tamen negant, eam creuiſſe amplius: Quomodo autem creuerit: Vide D.Bonauenturam *in ſpeculo*, & Suarez *eâ diſputatione.*

Assero ſecundò, ita creuiſſe, vt in fine vitæ immenſam gratiam habuerit moraliter loquendo: Ita S. Bonauentura, *in Speculo B. Virginis, cap.* 5. *lect.* 6.

170 Probatvr à S. Doctore ex more loquendi Scripturæ, & Patribus de B.Virgine: Primò enim dicitur Maria immenſæ capacitatis, quia quod cœli capere non poterant, ſuo gremio circumdedit, ſicut in figura de templo dicitur 3. *Regum* 8. Dicitur etiam Cœlum, & Abyſſus, de quibus Eccli. 1. *Altitudinem cœli, latitudinem terræ, & profundum Abiſſi quis dimenſus eſt?* Sic igitur quia quidquid recipitur, ad capacitatem recipientis recipitur; ſi B Virginis capacitas eſt immenſa: Ergo dum repleta eſt, habuit immenſam gratiam: In quo tamen nolim putes hoc habuiſſe in annunciatione, vbi dicitur Gratiâ plena, ibi enim non ſolâ gratia aſſeritur data, ſed etiam danda ex dignitate Matris promittitur.

Sic igitur etiam Damaſcenus *Oratione* 2. *de Aſſumptione*, vocat abyſſum gratiæ Mariæ: Epiphanius aſſerit, gratiam Mariæ immenſam, D.Anſel. *de Excellentia Virginis, cap.* 3. *&* 8. idem habet. Vide Suarez *diſp.* 18. *ſect.* 4.

171 Assero tertiò probabiliter, gratiam Mariæ præcellere gratiis omnium Sanctorum, & Angelorum ſimul collectis: Hoc aſſertum ait Suarez *diſputatione* 18. *ſectione* 4. à Scholaſticis antiquis non poni: Attamen videtur id aſſeruiſſe D.Bonauentura, vt notat Rebadinera in Feſto Aſſumptionis B.Virginis, citans Seraphicum *cap.* 7. *de Laudibus Virginis.*

Probatvr à S. Doctore, primò, *lect.* 6. *ſpeculi*, ex D.Auguſtino *ſermone* 35. *de Sanctis*, circa finem, *tomo* 10. vbi ait: *Te ipſe Rex Regum, vt matrem veram, & decoram ſponſam, præ omnibus diligens, amoris amplexu ſibi aſſociat.* Hinc arguitur: Deus plus amat B. Virginem, quàm omnes Sanctos ſimul: ergo plus gratiæ contulit: Id verò oſtenderat initio, *lect. ſexta*, quia eſt Mater eius, qui eſt Vnigenitus: *Plenus gratiæ, de cuius plenitudine omnes accipimus gratiam*, Ioannis 1.

172 Est illa Virga, de qua erupit flos, Iſaïæ 11. *Super quem requieuit Spiritus Domini; ſpiritus Sapientiæ, &c.*

Vnde infert illud Eccleſiaſt. 24. *In me omnis gratia, &c.* Itaque in fine reddit veluti rationem tantarum gratiarum, quas latè proſecutus eſt, quia eſt Mater Dei ipſius, infinitè magis dilecta, & meritò, quàm omnes Sancti, & Angeli ſimul: Hoc eſt argumentum D. Anſelmi *libro de Excell.Virginis, cap.* 4.

Confirmatvr, quia B. Virgo plus amat Deum, quàm omnes Sancti ſimul, cùm ſit præ omnibus dilecta: Ergo plus charitatis habet: ergo & plus gratiæ, & conſequenter etiam gloriæ: Hoc medio vtitur Suarez *diſp.* 18. *ſect.* 4.

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura, *lect.* 7.
173 *in ſpeculo B. Virginis*, quia B. Virgo comparatur Mari quoad gratias, Geneſ. primo: *Congregationes aquarum vocauit Maria.* Voce producta metro, imò eſt vox fœminina, vt notat Bellarminus, ſic exponitur à Patribus: De Mari dicitur, Eccleſ. 3. *Omnia flumina intrant in Mare, & Mare non redundat.* Ideò (ait S. Bonauentura) dicitur Eccleſ. 14. *In me omnis gratia via, & veritatis*, & adducit id. D. Hieronymi *ſermon. de Aſſumptione*, quæ eſt epiſtola 10. *Benè plena, quia cæteris per partes præſtatur; Mariæ verò ſe tota infudit plenitudo gratiæ.* Vide S. Doctorem ibi, vbi ex eo colligit gratiam B. Virginis cæteris omnibus ſimul abundare, quia eſt Mare, in quod omnia ſimul flumina colliguntur.

174 Clarivs *in §. ſexto conſideremus*, definit, B. Virginem habuiſſe omnes gratias ſimul vniuerſalis Eccleſiæ, quod probat eo Eccleſiaſt. 24. *In plenitudine ſanctorum detentio mea*, vnde ex Bernardo, omnes Sanctorum gratias ſimul collectas in B. Virgine enumerat.

Inde verò colligit in fine Lectionis, etiam gloriam B. Virginis cæterorum omnium glorias ſimul ſuperare, idque D. Hieronymus, *loco citato*, probat: Id verò iam, *lectione ſexta*, etiam probauerat: Comparat eam idcirco S. Doctor Reginæ Eſther, quæ præ omnibus dilecta, ſola ad Thronum euecta eſt, cæteris extra relictis mulieribus: Sic comparatur à D. Auguſtino *ſerm. 35. de Sanctis*, circa finem.

175 Eo autem nititur argumento Damaſceni, *Oratione* 1. de dormit. Virginis: *Dei Matris, & ſeruorum Dei infinitum eſt diſcrimen.* Vide Suarez, *loco citato*, alios Patres aſſerentem, ac Rebadineram *loco citato*, vbi ex D. Bonauentura probat hoc aſſertum, quia in Beata Virgine ſola plus relucet Diuina bonitas, ideſt, communicatio gratiarum, quàm in omnibus Sanctis, & Angelis, imò vniuerſis creaturis.

176 Aliam rationem habet S. Bonauentura *lect.* 6. *&* 7. in fine, quam adhibet Suarez, *loco citato*, Gratia Chriſti reſpectu omnium eſt gratia capitis, ideò habet eam excellentiam, vt gratias omnes contineat, ſed B. Virgo participat illam dignitatem capitis: Ergo & perfectionem illius gratiæ. Minor probatur ex Patribus, qui dicunt vitam, & omnes gratias per Mariam ad nos venire: Eorum aliquos refert paſſim in ſpeculo B. Virginis S. Bonauentura: Ita loquuntur Irenæus *libro 3. contra hæreſes, cap.* 33. Hieronymus, *epiſtola ad Euſtochium*, Auguſtinus *ſermon. 35. de Sanctis*, & *ſermon. 11. & 17. de Natiuitate*, Chryſologus, *ſermon. 140. & 141.* Bernardus *ſermone 2. de Aſſumptione*, & *ſermon. 2. Pentecoſt.* & ſermon. *Signum Magnum*, & de Natiuitate Mariæ: S. Ephrem, oratione ad Sanctiſſimam Virginem, D. Germanus *ſermone de Cœna Domini*, Petrus Damianus, *ſerm. de Annunciatione*, *ſerm. de Aſſumptione*, & *ſerm. 1. de Natiuitate B. Virginis.* & B. Laurentius Iuſtinianus *ſerm. de Annunciatione*, & Anſelmus relatus à D. Bonauentura.

177 Tota autem gratiarum B. Virginis ſeries dignitate Matris Dei nititur, quæ non poteſt eſſe maior, vt probat S. Bonauentura 1. *diſtinct. 44. dub. 3. litter.* Nulla enim poteſt eſſe maior Mater, quàm Dei.

Oceanvm gratiarum B. Virginis deſcribit *in ſpeculo*, per decem, & octo Lectiones: Multa etiam *libro primo Pharetræ, cap.* 5. ex Patribus congerit, *& in ſermonibus B. Virginis*, vbi hac ferè ratione perſiſtit, dignitatem Matris Dei tantas requirere excellentias: Finis enim imponit neceſſitatem his, quæ ſunt ad finem: Ergo. Scripturas illas Canticor. repetit: *Tota pulchra es, & macula non eſt in te. Vna eſt Columba mea.*

In Hexamer. *ſectione* 3. ait mira de Maria dici in Scripturis, quia ſemper conſideratur relatione ad filium, & licèt pauca appareant, tamen pro magno volumine deſcribi: *De qua natus eſt Ieſus.* Plurima congerit *in ſpeculo* explicans ſalutationem Angelicam: *Aue gratia plena: Dominus tecum: Benedicta tu inter mulieres*, vbi Ave eſſe excluſiuam ab omni Væ, & incluſiuam omnium gratiarum probat. 178

Mvlta in Euangelium Lucæ diſſerit, præcipuè ad ea verba: *Benedicta inter mulieres*, vbi inter mulieres in Scripturis benedictas extollit B. Virginem. Similiter & ad Canticum *Magnificat*, & in totum Euangelium Lucæ, & Ioannis mira dicit, quæ operoſum eſſet, atque longum nimis tranſcribere: Ipſum legito. 179

QVÆSTIO XV.

Quanta fuerit Scientia, & Sapientia Beatæ Virginis Mariæ.

Lvmen Sapientiæ, & Scientiæ B. Virginis 180
arguit D. Bonauentura *in ſpeculo, lect.* 7. ex eo, quod dicitur Luna, Cant. 6. *Pulchra, vt Luna*, vtique plena à lumine Solis.

Igitvr in hac nocte Lumen fidei fuit præſtantiſſimum, quod eleganter proſequitur S. Bonauentura *ad primum Lucæ*, vbi ex hoc beatam illam acclamauit Eliſabeth: *Beata, quæ credidiſti.* Si enim (ait S. Doctor) fides beatum fecit Petrum, Matthæi 16. *Beatus es Simon Bar-iona*, quantò magis Mariam, quæ perfectiſſimè credidit: Pergit Seraphicus Doctor ibi probare, beatiſſimam eſſe D. Virginem non modò à fide, ſed etiam à ſpe, Pſal. 39. *Beatus vir, cuius eſt nomen Domini ſpes eius.* A dilectione, vt habetur Eccleſiaſtici 48. *Beati ſunt, qui in amicitia tua decorati ſunt.* A Timore Dei, vt habetur Eccleſiaſtici 23. *Beatus homo, cui donatum eſt habere timorem Dei.* A Patientia, vt habetur 2. *Petri* 3. *Matthæi* 5. Maximè autem ex Maternitate: *Beatus venter, qui te portauit*, Lucæ 11.

Hanc fidem B. Virginis laudant Patres, apud 181
Suarez *diſputat. 19. ſect.* 1. Vnde Abulenſis *Paradoxo 1. cap.* 31. ait, propter hanc fidei perfectionem vocari ab Auguſtino, & Bernardo Matrem credentium; ſicut Abraham Pater credentium dicitur, perfectior autem fuit fides B. Virginis; nam ſi Abraham credidit, ſe vetulum, & Saram ſterilem poſſe gignere filium; etiam B. Virgo credidit, quod altius eſt, ſe intemeratam Virginem poſſe parere: Ille credidit, ſe poſſe gignere Iſaac: B. Virgo Filium Dei. Vide etiam Rebadineram in Feſto Viſitationis B. Virginis.

Igitvr non modò ex ſubiecto intenſiſſima, ſed 182
etiam ex obiecto eximia fuit Virginis fides; nam cognouit Sanctiſſimæ Trinitatis Myſterium, vt ex Salutatione Angelica colligit S. Doctor *ad 1. Lucæ*; & Elizabeth ei dixit: *Vnde hoc mihi, vt ve-*

niat,

niat Mater Domini mei ad me? Cui ipſa reſpondit: *Fecit mihi magna*, ſupponens magnitudinem Myſterij. Ideò concludit: *Sicut locutus eſt ad patres noſtros, Abraham*, oſtendens, illud Myſterium ſe altius noſſe, quam Abraham. Vide D. Bonauenturam ibi. Taceat igitur Eraſmus, & latrare deſinat contra Beatæ Virginis fidem.

Ratio verò eſt, quæ ſæpiùs refricatur à D. Bonauentura; nam fides, conceſſa omnibus ſanctis, non eſt neganda Matri Dei.

Eam propterea fidem ſummopere extollunt PP.
183 Anſelmus *lib. de excellentia Virginis, cap.* 7. Ignatius *epiſt.* 1. Bernardus *ſerm.* 4. *in Miſſus eſt*, vbi ait Mariam Euangeliſtas illuminaſſe iuxta ſui nominis ethymologiam; Nam Maria illuminatrix exponitur à D. Hieronymo *lib. de nominibus Hebraicis in Exodum*, D. Bonauentura latè *in ſpeculo B. Virginis, lect.* 3. vbi Illuminatricem Eccleſiæ acclamat, ſicuti etiam Sancti eam acclamant Apoſtolorum, & Religionis Magiſtram.

Ex his habes, eam habuiſſe ſapientiam ipſoſam
184 Theologicam: Ita D. Bernardus *homil.* 4. *in Miſſus eſt*, Anſelmus *libro de excellentia Virginis, c.* 7. quos imitatur D. Bonauentura *lib. de Laudibus Virginis, cap.* 8. quos ſequitur Suarez *diſp.* 19. *ſect.* 3. Reliqua vide apud Suarez *diſput.* 19.

QVÆSTIO XVI.

De gratiis gratis datis, & donis Spiritus ſancti B. Virgini conceſſis.

185 Aſſero primò, B. Virginem habuiſſe gratias gratis datas.

Probatvr latè à D. Bonauent. *in ſpeculo B. Virginis*, paſſim in ſingulis ferè Lectionibus.

Asſero ſecundò, habuiſſe etiam dona Spiritus ſancti.

Probatvr à D. Bonauentura *loco citato*, q. 14. Nam fuit illa Virga, ex qua erupit Flos, ſuper quem requieuit Spiritus Domini, Spiritus Sapientiæ, & Intellectus, Spiritus Conſilij, &c. ſic arguit D. Bonauentura.

QVÆSTIO XVII.

De Morte, Reſurrectione, & Aſſumptione B. Virginis.

Aſſero, B. Virginem mortuam fuiſſe: Ita te- 186
net tota Eccleſia. Sic D. Bonau. *in ſpeculo, lect.* 2. Vide Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 1.

Aſſero ſecundò, ſtatim eam reſurrexiſſe, & in cœlum aſſumptam: Ita S. Bonauentura *loco cit.* & tota tenet Eccleſia.

Probatvr à Rebadinera in Aſſumptione, illo Pſal. 131. quo vtitur S. Doctor: *Surge Domine in requiem tuam, Tu, & Arca ſanctificationis tuæ.* Hæc enim eſt Arca, de qua canitur:

Ventris ſub Arca clauſus eſt.

Ideò à Græcis vocatur Arca Sacroſancta, cui 187
aptatur illud Apoc. 11. *Apertum eſt Templum Dei in cælo, & viſa eſt Arca teſtamenti.* Sic D. Bonau. *in ſpeculo, lect.* 9. aptat id, 3. Regum 8. *Intulerunt Sacerdotes Arcam Domini in locum ſuum*, vt notat Suarez *diſputatione* 21. *ſectione* 2. Addit S. Doctor *lect.* 2. Arcam, qua figurata eſt Maria, fuiſſe è lignis imputribilibus: Vnde & B. Virgo talis fuit, neque vnquam eſt cogitandum, corruptum eſſe ſacrarium illud Filij Dei, vt arguit Seraphicus Doctor, ex D. Auguſtino, quos citat, & ſequitur Suar. *ſect.* 2.

Addo, iam corpus illud glorioſiſſimum dotibus
inſignibus gloriæ præditum. Vide S. Doctorem *in* 188
ſpeculo B. Virginis, lect. 6. poſt medium, vbi ſummam etiam eius gloriam proſequitur, & probat, quia ſicut gratiam ſuper omnes obtinuit; ita etiam gloriam: Vide etiam Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 3.

Trivmphvm verò B. Virginis in Aſſumptione
proſequitur S. Bonauent. *in ſpeculo, lect.* 23. 189

Eivs interceſſionem pro nobis in toto ſpeculo illo enitentem vide, præcipuè *lect.* 14. Lege etiam Suarez *diſput.* 23. & eundem S. Doctorem in omnibus opuſculis.

DISPVTATIO XXIX.

DE CONCEPTIONE CHRISTI.

HIc non inquirimus ea, quæ humanæ Conceptioni communia ſunt; ſed quæ Chriſti ſunt propria, cùm iſta ad Philoſophum, hæc verò ad Theologum ſpectent. Nec etiam quærimus, vtrum Chriſtus verè ſit conceptus, cùm ex principiis Fidei, iamdiu iactis, id nulli non innoteſcat. Suppoſitis itaque his, quæ vel ex Philoſophicis fundamentis, vel ex Fidei dictamine in hac materia occurrunt, ſpeciales hîc difficultates percurrere ſatagam, & primò quidem vtrum B. Virgo materiam, & quam, Chriſti Conceptioni miniſtrauerit: Celebris enim eſt ſententia Galeni, infra referendi, quod non tantùm ſanguis, ſed & ſemen fœmineum ad veram Conceptionem requiritur: Deinde dicam, quam actiuitatem, & quantam dutationem Sanctiſſima Deipara huic operi impenderit; nam de concurſu mulieris ad generationem, num paſſiuus tantùm ſit, num etiam ſucceſſiuus, non modicè controuertitur: vltimis tandem quæſtionibus diſcutietur miraculoſus modus huius Conceptionis, item traductio Carnis Chriſti per tam longam Auorum ſeriem vſque ad Beatam Virginem; His adiice quam in primo parente rationem habuerit hæc illibata Caro, num ſcilicet ſecundùm Semiñalem virtutem, vel ſubſtantialem corpulentiam in ipſo fuerit; quibus pro coronide addam, an ſicut in Adamo erat intemerata, ita & indecimata in Abrahamo exiſteret: Atque hic eſto totius huiuſce diſputationis ſcopus.

QVÆSTIO I.

Quomodo B. VIRGO *materiam miniſtrauit, ex qua conceptus eſt Chriſtus.*

D.Bonau. diſt. 4. art. 3. quæſt. 1.
D.Thom. q. 32. art. 4.

1 TANQVAM fundamentum firmum ſuppono, B.Virginem eſſe veram Matrem Dei, vt dixi *diſp.* 28. *quæſt.* 1. ex quo ſequitur, eam miniſtraſſe ſubſtantiam neceſſariam Conceptioni Chriſti; hoc enim neceſſe eſt, vt fuerit vera Mater, ideò dixit Apoſtolus Galat. 4. *Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere*, & Rom. 1. *Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundùm carnem*, vt notat D. Bonauentura *in corpore*, & ideò etiam Lucæ primo dicitur: *Quod enim ex te naſcetur Sanctum*, vt notat S. Doctor *in Commentario*. Hoc ponderat Athanaſius *ſermone contra omnes hæreſes*, Ambroſius *lib. de Incarnationis Dominicæ Sacramento, cap.* 6. & Auguſtinus *ſerm.* 183. *de tempore*.

SVPPONO etiam, conceptum factum in loco ſacratiſſimo matricis: Sic Lucæ dicitur: *Concipies in vtero*. Matth. 1. *Inuenta eſt in vtero*, quod ſupponit S.Bonauentura ad id, *Lucæ* 1. 2

ENIM verò, quia Galenus *lib.* 1. *de ſemine*, dixit, fœtum non modò ex ſanguine, ſed etiam ſemine fœmineo formari, videtur diſputandum, an hoc verum ſit in B.Virgine, vt ſuprà innui.

INTER Scholaſticos Richardus 3. *diſt.* 4. *art.* 2. *quæſt.* 1. id aſſerit.

HÆC ſententia probabilis eſt, incerta tamen, neque frequenter in ore verſanda, vt admonet Suarez *diſputat.* 10. *ſectione* 1. ex D. Bonauentura *ad* 2. 3

VNDE ſatis pium, & probabile eſt cum D.Bonau. *loco cit.* & D.Thom. *q.* 31. *art.* 5. *ad* 3. credere Conceptionem Filij Dei abſque vlla ſeminis transfuſione factam, ſed ex puriſſimis ſanguinibus B.Virginis.

Et

Et quidem dictis Sanctorum magis conſonat, neque a Philoſophia eſt alienum; nam, vt notat D.Bonauentura, & cum eo Suarez in via Ariſtotelis *primo de generatione animalium*, *cap.* 20. & *lib.* 2. *cap.* 4. [illegible] ſemen, neque ex eo formatur foetus, ſed ex ſanguine: Enim verò quia experimenta medicorum, & ſectiones Anatomæ expoſitæ oſtendunt, fœminam emitterre ſemen ex vaſis internis, poſſet dici, non eſſe neceſſarium, niſi ad foueodum ſemen viri, quod poteſt ſanguine ſuppleri temperatiſſimo, ac perfectiſſimo, qui facilè etiam in ſemen verti poteſt.

4 Si qui verò dicunt è ſemine Virginis conceptum Chriſtum, vt Beda *lib.* 4. *in Lucam*, *cap.* 49. loquuntur hoc ſenſu è ſubſtantia radicaliter natum, & conceptum contra hæreticos, id negantes.

5 An verò ex menſtruo ſanguine factus ſit, arbitror hic eſſe muſcipulam abſque cauſa; ſanguis quidem menſtruus ad generationem ordinatur, ſi ad operationem reducatur ſuo tempore purus; at verò ſi non deducatur in operam, ad corruptionem tendit, & expurgatur, & ideò non eſt tunc ampliùs ad generationem aptus: Hæc intelligenti ſat ſint.

QVÆSTIO II.

An B. Virgo *actiuè cooperata ſit Spiritui Sancto ad Conceptionem Chriſti.*

D.Bonau. loco citato.
D.Thom. loco cit. & q 33. art. 4. ad 2.

6 Qvæstio eſt, an B. Virgo non modò materiam miniſtrarit Deo agenti, & formanti fœtum in conceptione Chriſti, quæ Spiritui ſancto appropriatur, quia ex amore venit; ſed etiam actiuè cooperata ſit agendo.

Prima opinio eſt B.Virginem ſolùm miniſtraſſe materiam: Ita D.Thom. hic quem ſequuntur Caietanus ibi, & 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 12. Richardus 3. *diſtinct.* 3. *artic.* 2. *quæſt.* 2. Capreolus *diſtinct.* 3. & ibi Paludanus *quæſt.* 2. Marſilius *diſputatione* 5. *art* 2.

7 Secvnda ſententia eſt, B. Virgioem actiuè cooperatam: Ita D.Bonauentura. hic, & alij Theologi *in* 3. *diſt.* 4. vbi Scotus, & Gabriel. *quæſt. vnic.* Maior *quæſt.* 3. Fauentinus *in* 3. *diſputat.* 12. *cap.* 2. quam probabiliorem putat Suarez *diſputatione* 10. *ſect.* 2.

Assero, B. Virginem actiuè cooperatam ad Conceptionem Filij.

8 Probatvr à S. Bonaueotura primò, *fundamento, & in corpore*, ex Damaſceno *lib.* 3. *de fide*, *cap.* 2. vbi ait, B.Virginem habuiſſe virtutem receptiuam, & generatiuam Verbi, & D. Anſelmo *libro de conceptu Virginali*, *cap.* 13. & 14. vbi ait, Corpus Chriſti formatum eſſe de ſemine Virginis: Propterea Suarez noſtram ſententiam conſonam Patribus fatetur.

Respondeat tamen, Damaſcenum ſolùm aſſerere vim generandi, Anſelmum verò loqui de materiali ſemine: At Damaſcenus, cùm ei adſcribat generationem, concedit etiam actiuitatem, vt arguit S.Doctor: Anſelmus verò clarus eſt; nam ſemen habet virtutam actiuam.

9 Probatvr ſecundò à S. Doctore, Omnis Mater cooperatur ad Filij generationem; ſed B.Virgo eſt vera Mater: Ergo. Maior probatur à Scoto ex principiis Galeni, qui *lib.* 14. *de vſu partium*, & *lib.* 2. *de ſemine* dicit, fœminam concurrere effectiuè ad generationem prolis, quod experimentis variis, & rationibus probat ex Anatome: Quamvis autem non omnino certum ſit, Beatam Virginem emiſiſſe ſacratum ſemen; tamen virtutem aliquam in puriſſimis ſanguinibus admitto; cur enim ſanguini nulla actio datur, maximè cùm parum à ſemine diſtet?

10 Probatvr tertiò à S.Doctore, nam Eccleſia canit: *Genuit Puerpera Regem*; at generare eſt agere: Ergo.

Probatvr quartò à D. Bonauentura, quia ſi B.Virgo ſolummodò materiam miniſtrauit, videtur imperfecto modo Mater Chriſti, ad modum ferè, quo neque terra, quæ limum dedit Adæ efformando; & Adam, qui præbuit coſtam efformandæ Euæ, non ſunt Pater, aut Mater.

11 Neqve verò in animum ſibi quiſque inducat aliquam in Virgine delectationem carnalem; nam obumbrata à Spiritu ſancto nullum æſtum libidinis eſt paſſa. Vnde rubo comparatur non vſto *Exodi* 3.

Probatvr vltimò à S.Doctore; ſicut enim virga Aaron, *Numer.* 17. floruit miraculo, ſed fructum fecit mediante etiam virtute actiua vegetatiua plantæ: Ità & Virgo in hac figurata, actiuè genuit: Quid verò cooperata ſit Beata Virgo, mox dicam.

12 Obiicies primò Gloſſam ordinariam D. Auguſtin. in id Rom. 1. *Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid*, vbi habetur: *Quia enim non humano ſemine concreta eſt caro Domini in vtero Virginis, ſed virtute Spiritus ſancti, ideò Apoſtolus dicit: factum, non natum.*

Respondet D. Bonauentura, ibi ſolùm excludi modum ordinarium conceptus ex virili ſemine, tamen actiuitatem maternam, ſicuti ſi virgæ aridæ daretur virtus germinandi: Hæc enim figura B.Virginis præceſſit, *Numer.* 17.

Obiicias ſecundò ex Damaſceno, libro 3. de fide, cap. 2. *Copulauit ſibi de puriſſimis Virginis ſanguinibus, non ſeminans, ſed per Spiritum Sanctum creans*; creatio autem non admittit cooperationem creaturæ.

13 Respondet S. Doctor, creationem hîc ſignificare actionem ſupernaturalem, non autem ex nihilo, vt patet, & excludere commixtionem ordinariam ſeminum.

Obiicies tertiò: Chriſtus ſecundùm ſeminalem rationem non fuit in Virgine, ſicut nec fuit in ſuis Auis.

14 Respondet S. Bonauentura, in Virgioe fuiſſe verè ſecundùm rationem ſeminalem cooperantem Spiritui Sancto ad conceptum, licèt non eo modo, quo requiritur ad eſſe completum naturaliter, in quo requirebatur vir.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO III.

An formatio Corporis CHRISTI *ſit facta in inſtanti.*

D.Bonau. diſt 3. parte 2. art. 3. quæſt 2. & diſtinct. citata quæſt. præcedenti.
D.Thom. loco cit to.

15 QVIA B.Virgo cooperata eſt conceptioni Chriſti, neque potuit cooperari vnioni hypoſtaticæ, neque creationi, & infuſioni animæ, quæ virtutem diuinam exigunt, vt ait D. Bonauentura *in corpore*: Quæſtio eſt, an cooperata ſit in formatione corporis, in qua interueniunt duæ operationes; altera eſt congregatio ſanguinis ad locum fœtum; altera efformatio, ſeu organizatio corporis: In hoc verò difficultatem mouet S. Bonauentura, quia hæc nequeunt fieri in inſtanti; nam exigunt motum localem, & quidem congregatio ſanguinis certè debet fieri per motum localem; ſimiliter & organizatio, in qua aliquæ partes rareſiunt; aliæ condenſantur, vt in partes heterogeneas tranſeat ſanguis: Sic autem motus localis debuiſſet à Deo fieri transferendo partes à loco ad locum ſine tranſitu per medium, alioqui fuiſſent in medio, & non fuiſſent, in eodem inſtanti. Hoc igitur pacto nequibat cooperari B. Virgo per facultatem vitalem, operantem vi naturali.

16 SVPPONO autem, priorem actionem eſſe factam in tempore per verum localem motum; non enim eſt hic aliqua authoritas, aut neceſſaria ratio ad credendum, factam eſſe tranſlationem ſanguinis ad vterum abſque tranſitu per medium, tam inſigni miraculo; & alioqui adunatio ſanguinis eſt conceptioni extrinſeca.

17 QVOAD poſteriorem verò actionem, aliqui hæretici huius temporis, vt refert Caniſius *libro 3. de B. Virgine, cap.*22. negarunt, Chriſti corpus formatum in inſtanti: Hanc opinionem exiſtimat probabilem etiam Scotus *in 3. diſt. 4. quæſt. vn.* & Fauentinus *diſp.*12. *cap.*2.

OPPOSITA tamen ſententia eſt omnium Theologorum, *in 3. diſt.*4. vbi D.Bonauentura, *loco citato*, & Scotus, ac Fauentinus probabiliorem iudicant: Suarez tamen adeò veram cenſet, vt in oppoſita temeritatis, & erroris notulam quærat.

ASSERO, Conceptionem Chriſti, quoad ea, quæ ſunt de intrinſeca ratione eius, factam eſſe in inſtanti.

18 PROBATVR fundamento S.Bonauenturæ hîc, & *diſt. 5. art. 2. quæſt. 1. ad* 1. quod latius Scripturis, Conciliis, & PP. attulimus *diſput.* 10. *quæſt.* 1. nam B. Virgo concepit Filium Dei, vt dicitur Lucæ 1. *Concipies Filium, & erit magnus, & Filius Altiſſimi vocabitur.* Et: *Quod enim ex te naſcetur Sanctum, vocabitur Filius Dei*, vt notat S. Doctor hîc, & ſexta Synodus *act.* 11. Sophronius ait, ſimul carnem eſſe conceptam, animatam, & vnitam Verbo: Eandem veritatem habet Baſilius *homil. 25. de humana Chriſti generatione*, Damaſcenus *lib. 3. de fide, cap.* 2. Euthymius *Matth.* 1. præcipuè Fulgentius *de fide, cap.* 18. vbi ait: *Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites, non carnem Chriſti ſine diuinitate conceptam, priuſquam aſſumeretur.* Igitur ſi in tempore eſſet conceptus; fuiſſet priùs conceptus homo, & D. Auguſtinus idem habet, à quibus S. Bonauentura hoc argumentum ſumit.

19 QVARE, licèt expreſsè non definiatur quoad hoc, quòd illa formatio corporis ſit facta in inſtanti, attamen quia ex principio fidei ducitur, non licèt aliter ſentire. Vide Suarez.

20 FAVENTINVS, vt oppoſitam ſententiam cum Scoto probabilem ſarctamtectam tueatur, dicit, potuiſſe concipere Deum, etiamſi conceptio corporis facta fuerit in tempore, quia corpus illud ſemper fuit in fieri vſque ad inſtans animationis, quo aſſumptum eſt à Verbo, & ita explicat relatos Patres: At Patres, præſertim Sophron. *epiſt. Synod.* colligunt Virginem concepiſſe Filium Dei ex hoc aſſerto: *Nec quantum in ictu oculi* (ait) *hanc, quàm illam priorem habentia; ſimul quippè caro, ſimul Verbi caro, &c.* Vide Suarez *tom. 1. diſp.* 11. *ſect.* 1. & *tom. 2. diſp.* 16. *ſect.* 1.

NODVS tamen remanet ſoluendus, quomodo B.Virgo potuerit cooperari modo naturali ad modum matris, cùm neceſſaria ſint miracula ad motum in inſtanti localem.

ALIQVI reſpondent, organizationem eſſe diſpoſitionem vltimam, quæ ſimul, & in eodem inſtanti ſit, cùm introducitur forma.

21 AT contra arguit Suarez ex D. Bonauentura *in corpore*, quia formatio corporis organici non poteſt fieri tota ſimul, cùm neceſſariò requirat mutationem localem partium; nam ſi ſanguis ex vna parte contrahitur, vt fiant oſſa, debet aliud corpus intrare, vt ex alia rareſiat, vt tenuiores partes contexantur, neceſſeque eſt expelli indè aliquod corpus, vt ſanguis vtrobique moueatur. Idem diſcurre per cætera.

22 ALII dicunt, motum illum factum in breui aliqua morula, deductumque ſanguinem ſecundum omnes particulas ad locum, in quo eſſe debebat pro inſtanti generationis, vt innuit D. Thom. *art.* 1.

ATTAMEN adhuc admittere oportet, conceptionem Chriſti factam in tempore (eſto minori, quàm fiat ordinaria conceptio) contra allatas authoritates.

DEINDE ſequitur nullum ferè miraculum factum eſſe, vt ait S.Bonauentura *diſtinct. 4. quæſt. vltima*, Gabriel. *diſt. 4. quæſt. vn. art.* 2. Paludanus *diſt. 3. quæſt.* 3. Alenſis *3. parte, quæſt. 8. membr.* 2. & *quæſt. 9. memb.* 4. & *4. parte, quæſt. 34. memb.* 3. aliàs *quæſt. 10. memb. 4. art.* 2. §. 6. Richardus *diſt. 3. art. 2. quæſt.* 2.

23 RESPONDET Suarez, totam hanc conceptionem factam eſſe in inſtanti, per mutationem localem de loco ad locum abſque tranſitu per medium: Circa hoc verò non habuiſſe B. Virginem efficientiam connaturalem, ſed aliquam ſolam alterationem, vt fouendo calore ſuo materiam illam, vel ſimile.

24 CONTRA hunc modum inſurgit Faber *num.* 23. quia ſic B. Virgo non fuiſſet Mater Chriſti, cùm non egerit in hoc, quod aliæ matres: Neque potuit in inſtanti calefacere, ſeu fouere materiam illam, quia alteratio includit motum localem ex 8. *Phyſ. text.* 55. Reſtat igitur ſola communicatio materiæ remotæ, quæ non magis ſufficit, vt B.Virgo dicatur Mater Chriſti, quam ſufficeret terræ, vt diceretur Mater auri.

IPSE igitur Fauentinus ſic oſtendit ex Scoto, B. Virginem cooperatam in inſtanti. Quando aliqua virtus actiua non habet terminum adæquatum, poteſt

poteſt

teſt ſimul agere in alium terminum non adæquatum, & in plures inadæquatos, dummodo includantur in termino adæquato: Sed figuratio corporis, condenſatio eiuſdem, & inductio formæ ſubſtantialis org... ...ptæ, non ſunt termini adæquati virtutis actiuæ m... is; ſed totum corpus fœtus: Ergo virtus actiua Matris poteſt ſimul, & ſemel in omnes illos terminos.

25 Hoc argumentum multis ſcatet defectibus; ſed principaliter quia non probat intentum, nam, licèt aliqua virtus habeat aliquod obiectum, ſeu aliquem terminum adæquatum, & poſſit in totum id, & in partes ſingulas eius, tamen non poteſt in illud omni modo: Sic auditus, v. g. habet pro obiecto ſonum, & poteſt quemlibet ſonum audire, tamen non poteſt naturaliter in inſtanti ſonos ſentire.

Ex quo fit, vt licèt B. Virgo virtute actiua poſſet in omnes illos terminos expreſſos à Scoto, non tamen poteſt naturaliter in inſtanti in eos, atque adeò ſi miraculo opus fuit, non egit ad modum Matris, & non fuit Mater, vt inferebat Fauentinus *num.* 23. contra Suarez, atque adeò petit principium, ſupponens id, quod eſt probandum, nempè id poſſe etiam in inſtanti, & nihil probat.

26 Eqvidem videò, arduum eſſe dubium; tamen cum Seraphico illud ſolvere conabor: Primò quidem ſuppono cum D. Bonauentura hìc, ad compoſitionem organorum requiri motus alterationis, & locales ſucceſſiuos, vt probat ex Ariſtot. 5. *Phyſic. text.* 7. *& text.* 48.

Secvndo ſuppono, motum localem in inſtanti non poſſe fieri naturaliter abſque tranſitu per medium ad extrema diſtantia, vt dixi *p. p. tract. de Angelis, diſput.* 10. *quæſt.* 5. id tamen fieri poſſe à Deo concedit S. Doctor ibi.

27 Svppono tertiò, potuiſſe Deum ità adiuuare virtutem actiuam Maternam B. Virginis, vt operaretur actus maternos in inſtanti, neque tamen ob id detrahitur rationi matris, vt putat Fauentinus, nam, vt arguit S. Doctor, ratio ſubſtantialis matris eſt, totum id præbere, quod aliæ matres præbent, totum id præſtare, quod aliæ matres præſtant; nil autem minuit, etiamſi modo ſupernaturali abſque duratione id operetur: Sicuti enim modus miraculoſus Conceptionis Chriſti non impedit, quin ſit verus homo, quia habet veram naturam hominis, licèt non ex virili ſemine, ſed ex virtute Spiritus ſancti; multò magis erit verus Filius Mariæ, etiamſi illa maiori celeritate, quam naturaliter fiat, operata ſit ad filij conceptionem; multò enim magis eſt neceſſarium virile ſemen, quam ſucceſſio.

28 Igitvr non modò ad formam vltimam ſubſtantialem organizationis cooperata eſt B. Virgo, ſed etiam toti formationi organorum, quoad alterationes omnes, & motus locales neceſſarios.

Hinc ruit opinio eorum, qui dicebant, B. Virginem cooperatam tantùm ad vltimam formam inducendam in inſtanti; nam hæc naturaliter in inſtanti inducitur, non autem ad diſpoſitiones præuias. Hanc opinionem confutat etiam S. Doctor, quia Spiritus ſanctus eſt non ſolùm diſponens, ſed etiam formam producens organizationis, alioqui imperfectius agens fuiſſet, quàm B. Virgo.

29 Alij etiam dicunt, Deum tranſtuliſſe aliqua morula puriſſimos ſanguines ad locum proprium matricis, imò ſingulas particolas propriis ſitibus aptis ſecundùm neceſſitatem membrorum faciendorum, vt non egerent ampliùs localiter moueri, & tunc cùm B. Virgine in inſtãti formas particulares organorum, & totalem organizationis induxiſſe; ſed modus ſuperius allatus eſt genuinus Seraphici, & authoritatibus allatis conſonus.

Obiicies primò ex D. Auguſt. *lib.* 4. *de Trinitate, cap.* 5. & *lib.* 83. *qq. quæſt.* 4. & *quæſt.* 56. vbi tractans illud Ioannis 2. *Quadraginta ſex annis ædificatum eſt Templum hoc*, ait: *Hic numerus perfectioni Dominici corporis congruit, quia, vt dicunt Phyſici, tot diebus forma humani corporis perficitur.* Si dicas, loqui de augmento, vt ait Magiſter: Contra, quia augmentum viginti annis peractum eſt, vt communis fert opinio. 30

Respondet S. Doctor, D. Auguſtinum loqui de augmento debito infanti, licèt enim in inſtanti formatum ſit corpuſculum illud minutiſſimum, tamen ſolum poſt tot dies tantùm apparuit in aliqua magnitudine debita: Nam in aliis infantibus, vt ait D. Auguſtin. *loco cit.* 83. *quæſtionum*, conceptio humana ſic procedit, quòd in primis ſex diebus, lactis veluti ſimilitudinem habet, ſequentibus nouem conuertitur in ſanguinem, duodecim diebus ſolidatur, reliquis diebus formatur vſque ad perfecta lineamenta: Corpus verò Chriſti fuit in inſtanti completè organizatum; tamen mole, & perfectione magnitudinis membrorum ſpatio dierum perfectum: Vide S. Bonauenturam etiam ad eum locum *Ioan.* 2. diffusè hæc tractantem. Hæc egi *p. p. tract.* 8. *diſp.* 4. *quæſt.* 22. 31

32 Obiicias ſecundò: *Debuit per omnia fratribus aſſimilari*, Heb. 2. Ergo, ſicut alij, ſucceſſiuè formatus eſt.

Respondetvr, debuiſſe aſſimilari in his, quæ redemptionem reſpiciebant, vt patiendo, &c. non in omnibus, vt patet; non enim peccatum, nec ignorantiam habuit.

Obiicies tertiò: Corpus Chriſti nutritum, & auctum fuit ſucceſſiuè: Ergo etiam conceptum.

Respondet S. Doctor, non eſſe ſimile, quia in augmentatione, & nutritione noſtra non inuoluitur culpa, ſicut in conceptione, ideò licèt ſimilis fuerit in nutritione, non debuit aſſimilari in conceptione. 33

Obiicies quartò: Formationem corporis præcedit ſolidatio, ſolidationem conuerſio, conuerſionem mutatio alterationis rarefactiuæ, quarum ſingula exigunt vnum inſtans, imò & tempus: Ergo totum hoc non eſt factum in inſtanti.

Respondet S. Doctor, naturaliter ità eſſe; at virtute Diuina poſſe omnia eodem inſtanti temporis fieri, licèt aliqua ſint priùs naturâ.

Obiicies quintò: Agens potentiæ finitæ, non poteſt cooperari in agendo cum agente potentiæ infinitæ in ea operatione, in qua operatur virtus illa per modum infiniti: Sed Conceptio Chriſti fuit in inſtanti, quamvis naturaliter requireret ſucceſſionem, ad quod requiritur virtus infinita, vt ait Ariſtoteles: Ergo B. Virgo non valuit cooperari. 34

Respondet D. Bonauentura *diſtinct.* 4. *art.* 3. *quæſt.* 1. hoc argumento ſolùm probari, B. Virginem non eſſe cooperatam ad perducendam illam materiam ad eſſe completum, nempè ad infuſionem animæ, & vnionem cum Verbo.

Ll QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

An Conceptio CHRISTI *fuerit miraculoſa.*

D.Bonau. diſt.4 art.3. q.2.
D.Thom. q.33. art.4.

35 EX dictis iam ſoluta eſt quæſtio iſta; nam ſi materiam generationis conſideremus, debuit eſſe naturalis, vt ſic B.Virgo Mater Chriſti naturalis eſſe poſſet; ſi verò ex parte virtutis agentis, eſt miraculoſa: Res autem magis iudicatur ex forma, quàm ex materia, ex virtute actiua, quàm ex paſſiua, vt ait D.Thomas: Idem ferè habet D.Bonauentura, qui addit, virtutem actiuam Virginis fuiſſe ſupernaturalem, & miraculoſam, non modò quia habuit virtutem operandi in inſtanti, quæ requirit ſucceſſionem; & operandi ſe ſola, quæ requirit naturaliter cooperationem viri; ſed & ſupernaturalis fuit, quia per ſanctificationem altiſſimam reddita eſt apta Mater tanti Dei.

36 ASSERO igitur, ſimpliciter dicendum, Conceptionem Virginis fuiſſe miraculoſam.

PROBATVR à S.Bonauentura, quia fuit mirabilis, vt ait Iſaïas, cap. 53. *Generationem eius quis enarrabit?* Fuit & noua, vt dicitur Hierem. 31. *Nouum faciet Dominus ſuper terram: Fœmina circumdabit virum.*

PROBATVR tertiò à S. Doctore ex dictis, quia nuſquam natura fœminam ſolam fœcundauit, vt pareret abſque conſortio viri: Ideò ait Deus, initio Geneſ.2. *Non eſt bonum hominem eſſe ſolum: Faciamus ei adiutorium ſimile.* Adde, naturaliter Virginem concipere non poſſe intemeratam, & parere.

37 OBIICIES primò: Generatio, quæ producit terminum naturalem, eſt naturalis: Talis fuit conceptio B.Virginis, quæ ſibi Filium naturalem concepit: Ergo.

RESPONDET D.Bonauentura, licèt quoad modum ſupernaturaliter concurrat, tamen naturalem virtutem præbuiſſe, & naturale opus feciſſe, ſicuti cæco redditur viſus per miraculum, poſtea naturaliter videt, vt notat D.Thomas.

38 OBIICIES ſecundò: Sic Spiritus ſanctus puriſſimo modo excitauit virtutem generatiuam Virginis; ſicuti vir modo carnali; ſed vir excitando non tollit, conceptum eſſe naturalem: Ergo.

RESPONDET S.Bonauentura, diſſimile eſſe, quia vir non dat nouam potentiam fœminæ, vt concipiat ſe ſolâ; vt concipiat in inſtanti, &c.

OBIICIAS tertiò: Quod operatur virtute naturali, eſto diuinitus collata, operatur naturaliter: at B. Virgo operata eſt virtute generatiua naturali: Ergo.

39 RESPONDET S.Doctor, agens per virtutem diuinitus acceptam proportionatam naturali effectui agere naturaliter, non autem ſi agat opus excedens virtutem naturalem, vt ſi detur Aſino loquela. Iam verò dare virtutem Virgini, vt manens intemerata concipiat, & concipiat in inſtanti, excedit terminos naturæ, ideò eſt ſupernaturalis. Vnde conceptio in Virgine duplex includit miraculum. Primum eſt potentia accepta generandi: Secundum eſt operatio ipſa, ſeu exitus illius potentiæ in actum.
40 In fœcundatione verò ſterilium, ſicut Saræ, & Eliſabeth, eſt tantùm vnum miraculum, ideſt, reſtitutio potentiæ generatiuæ, ſicut etiam in reſurrectione mortui; nam reddita virtute generatiua naturaliter concipere poteſt, ſicuti reddita mortuo Lazaro vita, potuit eſſe naturaliter inter conuiuium; & naturaliter edere,: Et per hoc patet ad vltimum.

QVÆSTIO V.

An caro CHRISTI *fuerit traducta ad Virginem ſeparatim.*

D.Bonau. diſt.3. Part.2. art.2. quæſt.1.
D.Thom. quæſt.31. art.6.

QVÆSTIO eſt, an quando Adam peccaturus fuit, fuerit ſeparata particula aliqua in Adam, quæ non macularetur, & ita vſque ad Virginem intemerata traduceretur ad concipiendum Chriſtum. 41

ALIQVI id tenuerunt, vt referunt ſancti PP. & inter recentiores id ſuſtinet Galatinus, *lib. 7. cap.4.*

ASSERO tamen, id non poſſe dici abſque errore. 42

PROBATVR primò à D. Bonauentura *in corpore*, quia *Roman.1. Galat.4. Matth.1. Luca 3.* Chriſtus aſſeritur de ſtirpe Abrahæ, & regia ſobole Dauidis: Si autem aliqua particula in Adam ſegregata fuiſſet, iam Chriſtus eſſet quidem è ſtirpe Adæ, non tamen ex Abraham, Dauide, & ſequentibus, & non magis ſpectarent hi ad generationem Chriſti, quàm ſpectet canalis, deferens aquam, ad aquæ generationem.

PROBATVR ſecundò à S.Doctore *ibidem*. Quia *Hebr.2. Iſa.53.* dicitur aſſumpſiſſe noſtros languores, atque infirmitates, & aſſimilatus nobis; at verò ſi aliqua particula ante peccatum in Adam fuiſſet ſegregata ad Chriſtum componendum, iam illa eſſet a paſſionibus exempta, & ab infirmitatibus immunis.

PROBATVR tertiò à S. Doctore ex PP. Græcis, & Latinis, præcipuè Dameſceno *lib.3.de fide, cap.2. & cap.6. & 7.* & *lib.4. cap.14.* & D.Auguſt.*lib.10. de Geneſ. ad litter. cap.19. & 26.* & D. Fulgentio *de fide ad Petrum, lib.1. cap.2.* circa medium, Boëtio *lib.2. de duabus naturis*, & vna perſona Chriſti *cap.7.* 43

RATIONES multas affert D.Bonauentura præcipuè, quia caro Chriſti fuit ex genere ſtirpis Abrahæ, nam ſemen Abrahæ apprehendit, vt ait Apoſtolus, & ideò debuit ex eo propagari. 44

FVIT tamen caro illa in B.Virgine purificata, vt dignè à Verbo aſſumeretur, & ita, licèt ante immunda, tamen in Virgine purificata eſt, & per hoc non dedecuit Chriſtum: Sic omnia ſoluuntur argumenta contraria.

QVÆSTIO VI.

An caro CHRISTI *fuerit in parentibus peccato obnoxia.*

D.Bonau.diſt.3.p.2.art.2. quæſt.2.
D. Thom. q.31. art.7.

TOTA quæſtio hæc eo voluitur cardine: an Chriſtus fuerit in Adam ſecundùm ſeminalem rationem 45

rationem : si verò ſecundùm corpulentam ſubſtantiam tantùm.

Nota ex D. Bonauentura, illum dici in Adam ſec[illegible] ſeminalem rationem, qui non ſolùm ex ſemine Adæ propagatus [illegible] vſque ad ſuam generationem excluſiue, ſed virtute ſeminis Adæ naturaliter formatus eſt : itaque ad hoc, vt aliquis fuerit propagatus ſeminaliter ex Adam, non ſufficit, vt ſemen ex Adam deductum ſit vſque ad parentes immediatos ; ſic enim ſola materia corporis, non autem forma fuiſſet ſeminaliter in Adam, & ſequentibus ; ſed requiritur, vt ipſum corpus, ipſa caro eius fuerit virtute naturaliter deriuata, per generationem Adæ formata ; tunc enim non materia carnis, ſed formaliter caro ſeminaliter propagata inuenitur.

46 Iam verò, licèt materia carnis Chriſti per ſemen Adæ ad Seth, & ſubſequentes fuerit propagata vſque ad Virginem Matrem, quæ naturali modo concepta eſt, & ideò contraxiſſet originariam labem, niſi fuiſſet præſeruata : Attamen formaliter caro Chriſti facta eſt virtute Spiritus ſancti, non agente, modo naturali, ſemine, vel ſanguine B. Virginis : Quo fit, vt nunquam illa caro formaliter habuerit labem originis, licèt materia illa tota, illaque linea propagationis vſque ad B. Virginem fuerit maculata.

47 Assero igitur primò, carnem Chriſti fuiſſe in parentibus diuerſo modo à nobis.

Probatvr à S. Bonauentura primò ex D. Auguſtino *loco citato*, id aſſerente.

Probatvr à S. Doctore ſecundò : Principium mediatum reducitur ad immediatum : Sed immediatum principium Chriſti eſt B. Virgo, ex quo exiuit alio modo, quàm alij filij de ſuis matribus concipiantur : Ergo in alijs principiis mediatis diuerſo modo fuit à noſtro.

Assero ſecundò, carnem Chriſti non fuiſſe peccato obnoxiam.

Probatvr à D. Bonauentura *in corpore*, quia ratio carnis ſumenda eſt ſecundùm formam, non ſecundùm materiam : At caro formaliter Chriſti non fuit in ſeminali actiua virtute Adæ, quippè quæ virtute Spiritus ſancti eſt efformata : Ergo, &c.

48 Declaratvr ; nam quia caro Chriſti formaliter non erat in virtute naturaliter ſeminis Adæ, ſed ſolùm quoad materiam, à qua non deſumitur ratio aliqua ſpecialis, ideò Chriſtus in Adam non peccauit ; eſto materia illa, vtpote non ſignata, aut ſegregata, vt dixi, *quæſtione* 5. eſſet obnoxia peccato, vt ait D. Thomas cum Seraphico Doctore.

QVÆSTIO VII.

An Christi *caro fuerit decimata in Abrahamo.*

D. Bonau. diſt. 3. p. 2. art. 2.
D. Thom. q. 31. art. 2.

Aliam quæſtionem præmittit D. Bonauentura, qua explicet, quid ſit decimari. 49

Notat autem, decimationem eſſe actum quendam moralem, ſacramentalem, & figuralem.

Eſt actus moralis, quatenus eſt donatio decimæ partis ad ſuſtentationem Miniſtrorum Dei pro cultu Diuino, ſicuti nunc in Eccleſia etiam conſueuit.

Est actus Sacramentalis, quatenus fuit donatio alicuius partis ad curationem morbi originalis.

Est actus figuralis, quatenus figurabat oblationem Chriſti, qua facienda erat curatio vniuerſalis.

Hoc autem ſic explicatur : Quia enim, qui decimam dat, retinet ſibi nouem, dans perfectionem numeri ; ſic autem imperfectionem ſuam proteſtatur ; imperfectio autem humani generis eſt propter peccatum, quod indiget perfectione eius, qui à peccato curat ; curare autem à peccato ſolius Chriſti eſt : Ipſe enim eſt Agnus, qui tollit peccata mundi.

Figvram autem eius gerebat Melchiſedech, vt Apoſtolus probat *Heb.* 7. Per hoc ergo quod Abraham decimas dedit Melchiſedech, præfigurauit, ſe in peccato conceptum, & omnes, qui à ſe naſcituri erant, indigêre curatione per Chriſtum : Omnes igitur, qui in Abraham fuerunt ſecundùm ſeminalem actiuam rationem formaliter, decimati ſunt : at Chriſtus, qui fuit in Abraham ſolùm ſecundùm materiam, ex qua formandum erat ſanctiſſimum corpus, non ſecundùm formam, quæ conſtituta eſt virtute Spiritus ſancti, non autem alicuius viri, ideò non fuit decimatus. 50

Assero, Chriſtum non fuiſſe in Abraham decimatum. 51

Probatvr à D. Bonauent. primò ex D. Aug. *lib.* 10. *de Geneſ. ad litter. cap.* 20. vbi id habet.

Secvndò : Sicut ſe habet Adam peccans ad poſteros ; ita Abraham in dando decimas : Sed Chriſtus in Adam peccante cùm eſſet, non peccauit : Ergo neque in Abraham decimatus eſt.

Tertiò : Decimatio, vel erat curatio, vel curationis præfiguratio ; ſed Chriſtus nec ibi curabatur, nec curari præfigurabatur : Ergo.

Qvartò : Si Chriſtus in Abraham decimatus eſt : Ergo nulla eſt argumentatio Apoſtoli *Heb.* 7. qua probat, maius eſſe Sacerdotium Melchiſedech, quàm Leuiticum, per hoc quod Leui decimatus eſt in Abraham. 52

Digitized by Google

DISPVTATIO XXX.

DE NATIVITATE CHRISTI.

IN Virgineo Sanctiſſimæ Mariæ Vtero Chriſtum vidimus conceptum *diſputatione præcedenti*, Nunc ipſum iſtinc prodeuntem, intemerato pudoris clauſtro, contemplabimur: Priùs autem quàm huc perueniatur, ſolet à nonnullis examinari, quid interim Chriſtus nouem menſium ſpatio in vtero peregerit? cùm enim à primo Conceptionis ſuæ momento nactus ſit plenum rationis vſum, omniumque chariſmatum plenitudinem; non eſt ambigendi locus, quin plura amoris, & adimplendæ redemptionis noſtræ vota in ſacro illo ſolitudinis ſeceſſu emiſerit, vt innuitur efficaciter illo Apoſtoli *ad Hebræos* 10. è Pſalmo 39. *Ideò ingrediens mundum dicit: Hoſtiam, & oblationem noluiſti; corpus autem aptaſti mihi; Holocauſtomata pro peccato tibi non placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio, &c.* Item memorabile eſt, quòd Sanctiſſima Virgo ſtatim poſt peractum Angelicæ Annunciationis Myſterium in Montana ad viſitandam Elizabeth, Præcurſoris matrem, cum feſtinatione perrexerit; non enim momentum otij capere voluit diuinus ille rerum omnium opifex, ſed ſe hominum ſanctificationi ab initio conceptionis ſuperimpendens, Præcurſorem ſuum in hoc officio præcucurrit; Vnde eleganter ait Origenes homil. 7. in Lucam: *Ieſus, qui in vtero Virginis erat, Ioannem adhuc in ventre Matris poſitum ſanctificare feſtinabat.* Hoc eſt primum iter, à Diua Virgine ſuſceptum, & Diuini Verbi Incarnationem ſubſequens, vt Euangelium innuit; in quo aliud etiam iter, ipſius Natiuitatem propè præcedens, commemoratur; cuius cauſas, & circumſtantias infrà *quæſtione* 7. referemus, interim hic percontari libet, num verè natus ſit Chriſtus in tempore.

QVÆSTIO I.

Vtrum Natiuitas aliqua in tempore ſit Chriſto verè attribuenda.

D. Bonau. diſt. 8. art. 2. q. 1.
D. Thom. quæſt. 35. art. 2.

1 ASSERENDVM, Chriſtum verè eſſe natum in tempore.

EST de fide, vt patet *Lucæ* 2. & oſtendi *diſp.* 1. *q.* 1.

PROBATVR à D. Bonauentura *ad* 2. *Lucæ* 1. ex 4. ad Galat. *Miſit Deus Filium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege*, hoc autem dixit eueniſſe, *vbi venit plenitudo temporum.*

SECVNDÒ id probat *Iſa.* 7. & 66. & *Luca* 2. quibus locis temporalis Chriſti Natiuitas repetitis vicibus aſtruitur.

Ex hac verò quæſtione vnum videtur ſequi, nempè Chriſtum bis eſſe natum.

DVRANDVS *diſtinct.* 8. *quæſt.* 2. hanc locutionem negat.

ATTAMEN D. Thom. *ad* 4. cum S. Bonauentura poſt Magiſtrum, quem alij etiam ſequuntur, hanc locutionem admittunt: Valentia etiam *diſputatione* 2. *quæſtione* 2. *puncto* 4. non diſſentit. 2

ASSERO cum hac ſententia, modum illum dicendi, Chriſtum bis eſſe natum, valere.

PROBATVR à S. Doctore primò ex D. Fulgentio lib. de Fide, ad Petrum, cap. 2. *Natus eſt ſemel ex Patre, & ſemel ex Matre.* Idem autem ſemel, & ſemel

ſemel ſignificat, quod bis, vel ſemel, & iterum.

Secundò, ex Damaſceno lib.3. de fide, cap.7. *In Chriſto duas natiuitates veneramur.*

3 Tertiò probatur: Chriſtus ſemel genitus eſt ex P[illegible] Pſal.61. *Semel locutus eſt Deus*, ideſt, filium genuit. & hoc de fide, vt dicitur Pſal.109. *Ante Luciferum genui te.* At conceptus eſt de Spiritu ſancto, natus è Maria Virgine, è fidei Symbolo.

Probatvr etiam *in corpore*, quia actus non modò nominatur ad multiplicationem termini, vel ad multiplicationem ſubiecti, ſed etiam ad multiplicationem menſuræ, puta temporis, ex Ariſtot. 5. *Phyſ. t.*34. & 38. & 41. & 7. *Phyſ. t.* 5. Sic enim dicor bis comediſſe, non ratione termini, quia duas res comederim; poſſum enim ambas vna comeſtione conſumere; neque ratione ſubiecti, ſed ex parte durationis: Quoniam ergo Natiuitas Chriſti Diuina menſuratur æternitate; & temporalis menſuratur tempore; hinc poteſt concedi, Chriſtum bis natum.

4 Svarez in Commentario D.Thom. in fine dicit, ſe non videre, quàm ſit firmum dicere, illum terminum: *Bis*, magis numerare actiones, quàm formas, propriè enim dicimus, aliquem eſſe bis Canonicum, vel Doctorem.

Attamen luce clarius oſtendit S. Bonauentura etiam duas actiones, ratione durationis diſtinctæ, aut diuerſæ, multiplicare, vt bis dicatur id factum, vt patet in conuerſione.

5 Obiicies primò (Bis) dicit conſimilis actus geminationem: Sed generatio æterna, & temporalis Chriſti, non ſunt ſimiles: Ergo.

Respondent D. Bonauentura, & Suarez, ſufficere ſimilitudinem analogicam, ſicuti dicitur: Deus & homo ſunt duo entia.

Obiicies ſecundò: Semel, & bis dicunt viciſſitudinem; hæc autem non poteſt eſſe in Deo.

Respondet S. Bonauentura, *ſemel* dicere vnum actum complexum; dicit autem viciſſitudinem in ſubiecto mutabili, qualis non eſt Chriſtus ſecundùm Deitatem. *Bis* autem addit viciſſitudinem ratione naturæ humanæ, non ratione perſonæ, ſicut dicitur Chriſtus ſæpè ambulaſſe.

6 Obiicies tertiò: *Bis*, dicit actus interruptionem, vnde dicitur homo bis fuiſſe Pariſiis, non autem dicetur bis fuiſſe homo: Sed generatio Chriſti ex Patre nunquam fuit interrupta: Ergo.

Respondent S. Doctor, & Suarez, eam particulam non ſignificare ſemper interruptionem, ſic dicitur cœlum bis reuolutum continuo motu, numeratio enim reuolutionum venit, non ex interruptione, ſed ex complexione circulationis, ſecundùm quam eſt numeratio dierum, menſium, & annorum, qui plures numerantur.

7 Obiicies quartò, *Bis* dicit actuum terminationem: at generatio Diuina nunquam terminatur.

Respondet S. Doctor, terminationem ſignificari in numeratione, quatenus terminatio dicit perfectionem, vel deſitionem proportionaliter ſecundùm actuum capacitatem: Itaque *ſemel* dicit vnum actum completum termino, ſeu menſuratum, etiamſi non ceſſet: talis eſt generatio Chriſti menſurata æternitate.

Obiicies quintò: Particula *Bis* dicit ſucceſſionem: at generatio æterna eſt ſemper, & ſimul cum temporali fuit; vnde ſicut non dicitur: Petrus bis eſt natus, quia ex Patre & Matre: Ita &c.

Respondet S. Bonauentura, actu geminato eiuſdem rationis, ideſt temporalis, afferri ſucceſſionem, non autem in omni.

Obiicies ſextò: Nunc temporis, & nunc æternitatis, non faciunt numerum, quia nunc temporis clauditur in nunc æternitatis. 8

Respondet S. Doctor, æternitatem, & tempus, eſto, ſint continens, & contentum, tamen reſpectu menſuratorū eſſe duas menſuras diſtinctas, quarum vna, nempè, æternitas fuit ſine altera, ideſt tempore, & ideò tempus poſterius eſt, neque ita æternitas claudit tempus, ſicut totum partes, vt tollatur numerus, ſed per quandam præſuppoſitionem, quæ ordinem ſinit, & diſtinctionem remanere. 9

QVÆSTIO II.

An Christvs ſecundùm Natiuitatem temporalem ſit Filius naturalis Mariæ; ſicuti ſecundùm Generationem æternam eſt Filius naturalis Patris.

{ D. Bonau. d.8. art.2. q.9.

Nota ex D. Bonauentura primò, filium dici naturalem alicuius, qui ab eo tanquam principio naturam trahit ſimilem in ſpecie, vnde nominat eſſentiam quidem geniti, ſed in ordine ad ſuum principium, & quia natura dicit eſſentiam quidem, ſed in ordine ad principium ſuum, ideò magis dicitur filius naturalis, quam filius eſſentialis, quia eſſentia dicit quidditatem abſolutè, & formam in eo, qui per eam conſtituitur: Cùm igitur Chriſtus ex Virgine natus ſit ſimilis ſecundùm ſpeciem athomam; ſicuti ſecundùm Deitatem natus eſt ſimilis Patri; verè dicitur Filius naturalis Mariæ ſecundùm natiuitatem temporalem; ſicut dicitur Filius naturalis Patris ſecundùm æternam. 10

Assero, Chriſtum eſſe Filium naturalem Mariæ Virginis. 11

Probatvr à S. Bonauentura, quia generatio filij eſt productio viuentis à natura ſimilis ſecundùm ſpeciem athomam; Chriſtus autem eſt huiuſmodi reſpectu Mariæ: Ergo.

Obiicies primò: Filius per gratiam non eſt per naturam; natura enim, & gratia opponuntur: ſed Chriſtus ſe fecit Filium Mariæ, per dignationem ſuæ gratiæ: Ergo. 12

Respondet S. Doctor primò, Filium per gratiam adoptionis repugnare filio per naturam, non autem filium per gratiam vnionis hypoſtaticæ, quæ quodammodo fuit iſti homini naturalis.

Respondet ſecundò, Chriſtum eſſe Filium naturalem Mariæ ſecundùm humanam naturam; per gratiam verò ſecundùm deitatis vnitæ rationem: Dices: Eſt filius ſupra naturam. Reſpondet S. Doctor, eſſe etiam ſecundùm naturam, vt dixi *diſp.*29.

Obiicies ſecundò: Nullus, qui voluntariè eſt filius, poteſt dici filius per naturam: Chriſtus eſt talis; nam voluntariè incarnatus eſt; Ergo. 13

Respondet D. Bonauentura, falſam eſſe Maiorem, prout voluntas comitatur naturam, ſic enim ſi Adam voluntariè genuiſſet Abelem, adhuc iſte eſſet filius naturalis.

Obiicies vltimò: Nullus filius naturalis eſt prior ſuo principio generante: at Filius Dei eſt prior B. Virgine: Ergo.

Respondetvr, veram eſſe Maiorem ſecundùm eam naturam, ſecundùm quam eſt Filius; at Chriſtus eſt prior ſecundùm naturam Diuinam tantùm, non ſecundùm humanam, ſecundùm quam eſt filius. 14

QVÆSTIO III.

An in CHRISTO *ſint duæ filiationes.*

{D.Bonau. diſt.8. art.1. q.2.
{D.Thom. quæſt.35. art.5.

15 QVÆRITVR hic, an, ſicut filiatio, ſeu relatio Filij ad Patrem eſt realis; ita etiam relatio ad matrem ſit realis, atque adeo ſint duæ reales filiationes.

PRIMA opinio eſt, Chriſtum realiter referri ad matrem, relatione tamen increata: Ità Henricus *quodl.* 4. *quæſt.* 3. & videtur etiam Alenſis 3. *parte, quæſt.*10. *memb.* 3. *ad argumenta.*

16 SECVNDA opinio eſt, Chriſtum referri ad matrem relatione reali creata: Ità Scotus *in* 3. *diſt.*8. *quæſt. vnica*, quem ſequuntur diſcipuli, præcipuè Fauentinus *diſp.*2. Maſtrius *diſp.*2. *quæſt.*6. & alij apud eum, & apud Bellutum *diſp.*16. Richardus *diſtinct.*8. *art.*2. *quæſt.*2. Durand. *quæſt.*3. Gabr. ibi *concl.*3. Marſil. *quæſt.*7. *art.*2. quam probabiliorem putat Suarez *tom.*2. *diſp.*12. *ſect.*2. vbi ait, eſſe communiorem Theologorum. De hoc gloriatur exultans Vulpes *diſp.*24. *art.*5. *num.*13.

TERTIA ſententia eſt D. Bonauenturæ, & D. Thomæ ſuprà, Chriſtum referri ad matrem ſola relatione rationis: Idem habet D.Thom.3. *diſtinct.*8. *quæſt.*1. *art.*4. & *quodl.*1. *art.*2. & *opuſc.*3. *cap.*219. Albertus Magnus *in* 3. *diſtinct.* 8. *art.*2. eam verò probabiliorem exiſtimat Valentia *diſput.*2. *quæſt.*2. *puncto* 4.

17 ASSERO cum hac ſententia, Chriſtum non referri realiter ad matrem, atque adeò non eſſe duas in eo filiationis relationes reales.

PROBATVR primò à D. Bonauentura: Ea, quæ immediatè, & primariò reſpiciunt perſonam, & ſunt in ea tanquam in ſubiecto, non multiplicantur: Sed filiationis relatio eſt huiuſmodi: Ergo. Maior probatur authoritate Conciliorum, & Patrum conſtanter aſſerentium non multiplicari in Chriſto ea, quæ ſpectant ad perſonam, ſed ea tantùm, quæ ſpectant ad naturam. Præcipuè verò ait Concilium Epheſinum, can.4. *Si quis in perſonis duabus, vel ſubſiſtentiis, eas voces, quæ in Apoſtolicis ſcriptis, & Euangelicis continentur, diuidit, vel quæ de Chriſto dicuntur à ſanctis, vel ab ipſo: & aliquas quidem ex*
18 *iis velut homini, qui, præter Dei Verbum ſpecialiter intelligatur, aptauerit: aliquas verò tanquam Deo dignas, ſoli Deo Verbo Patris deputauerit; anathema ſit.* Idem confirmatur in Concilio Chalcedonenſi *act.* 5. & in quinta Synodo Generali *can.* 5. & Synodo ſexta *act.* 4. & in Concilio Lateran. ſub Martino I. *can.*2. Ideò Damaſcenus *lib.* 3. *fidei, cap.*13. docet, ea ſolùm, quæ ad naturam ſpectant, duplicari. Minor probatur primò ex ratione correlatiuorum; nam realis relatio paternitatis primariò, & immediatè ineſt, non in natura, ſed in ſuppoſito generante: Ergo ſimiliter relatio realis filiationis primariò, & immediatè ineſt in ſuppoſito genito.

19 PROBATVR ſecundò ex fundamento proximo relationis realis filiationis, quia naſci, ſeu generari paſſiuè, primariò, & immediatè, & tanquam ſubiecto, conuenire ſolet ipſi ſuppoſito genito; Naturæ autem, ſeu formæ, non niſi vt termino *Quo*; ſicut enim ſuppoſiti primò eſt generare; ita & gigni: Ergo ſimiliter relatio in eodem ſubiecto eſt.

PROBATVR tertiò eadem Minor à poſteriori; nam ſi relatio ineſſet naturæ, poſſemus dicere, naturam eſſe filiam.

RESPONDET Richardus, relationem filiationis eſſe in natura, & per naturam conuenire ſuppo[illegible]ſito, tametſi natura no[illegible]minetur. Sic[illegible] ait) homo per fortitudi[illegible] frangit lapidem, licèt ipſa fortitudo non denominetur frangere illum: Idem reſpondet Scotus, & cum eo Maſtrius *numer.* 140. & 147.

CONTRA; nam relatio formaliter eſt in natura, 20
deberet etiam denominare eam filiam, neque eſt ſimile de frangente lapidem; nam fractio lapidis, non eſt effectus formalis fortitudinis, ſicuti eſſe filium, ſeu filiale, eſt effectus formalis filiationis.

EODEM ferè modo reſpondet Fauentinus *cap.*5. ex Scoto, ſuppoſitum mediante natura eſſe ſubiectum filiationis: Quod verò natura non denominetur, nil obeſt; alioqui neque aliæ relationes inhærerent immediatè naturæ, ſed ſuppoſito, quod tamen eſt falſum; vt aduerſarij fatentur. Probatur ſequela, quia natura non dicitur nata, ſed ſuppoſitum: Ergo relatio natiuitatis non inhærebit naturæ, ſed ſuppoſito, & tamen immediatè fundatur in natura, & in ſuppoſito mediante natura: Igitur natura non dicitur filia, quia non eſt ſubiectum adæquatum filiationis; ſicuti neque ſuppoſitum, ſi per impoſſibile eſſet abſtractum à natura, non diceretur filius ob eandem cauſam, quia non eſſet ſubiectum adæquatum filiationis.

VERVM falsò Fauentinus nobis adſcribit, aſſere- 21
re, eſſe natum primò conuenire naturæ; nam D.Bonauentura *diſt.*8. *quæſt.*1. ex D.Damaſceno *lib.*4. *de fide, cap.*7. ait: *Cognoſcimus, quòd naſci non eſt naturæ, ſed hypoſtaſis,* ſic enim non ſolùm in Diuinis, vbi ſolum ſuppoſitum gignitur, ſed etiam in generationibus noſtris natura eſt quidem forma, *Qua*; ſed terminus generatiuus adæquatus eſt compoſitum ſubſiſtens, neque verò ſola denominatione, vt conſtat ex Ariſtot. 2. *Phyſic.* & notat S.Bonauent. *diſt.*8. *art.*2. *quæſt.*4. Neque tamen negamus, naturam dici natam, vt conſtat ex S.Doctore *loco citato.*

MASTRIVS *num.* 140. reſpondet, dari aliquas 22
formas, quæ ſunt ſubiectum inhæſionis, neque tamen denominant; ſic albedo eſt ſubiectum ſimilitudinis, neque tamen dicitur ſimilis alteri albedini, ſed hoc conuenit albo puta olori. Homo dicitur intelligere, etſi anima intelligat, vt habetur 3. *de anima*: Chriſtus dicitur crucifigi, & ſi ſola humanitas crucifigatur, non Verbum.

HÆC nituntur falſo fundamento exploſo *p. p. tract.*1. *diſp.*5. *quæſt.* 3. ſcilicet ſuppoſitum dicere meram negationem, ideò non poſſe eſſe ſubiectum inhæſionis.

VIDEAMVS, quam falſa ſit hæc doctrina: Cer- 23
tum eſt, albedinem quoque eſſe ſimilem alteri, Quis ignorat? attamen ſuppoſitum eſt ſubiectum vltimũ, *vt quod*, ideò denominat: Et ſic de reliquis. Quod ſi ſuppoſitum in re noſtrâ eſt ſubiectum tantùm denominationis, non inhæſionis realis relationis, quod ponunt Scotiſtæ; & ſubiectum reale inhæſionis eſt natura; ſequitur, quod amoto hoc ſuppoſito, & alio appoſito, puta Angeli, adhuc ille Angelus eſſet Filius Virginis; at certè B. Virgo illum Angelum non genuiſſet: Præter hæc, ſi vnio hypoſtatica facta eſſet poſt conceptionem, adhuc B.Virgo, facta vnione, poſſet terminare relationem realem Filij Dei, tanquam Mater, quia extat totum fundamentum reale cum relatione reali: Hoc autem eſt contra Concilia, impugnantia Neſtorium; eo enim ſaluant, B. Virginem eſſe Dei Matrem,

Matrem, quia actio productiua Virginis, non fuit terminata ad purum hominem, ſed ad hominem Deum.

24 Respondet Maſtrius *num.*150. nos hac difficultate premi, ſi vnio hypoſtatica fieret in aliquo ſuppoſito creato, & natura illa dimitteretur, vel ab alio aſſumeretur; in hoc enim caſu relatio filiationis inſurgeret, quia tale ſuppoſitum eſſet illius capax. Concedit verò, ſi natura humana Chriſti relinqueretur à Verbo, fore illum Filium Virginis, quia perſonalitas propria reſultaret ea vi primæ actionis: Sed hoc non vrgeo.

At nos expedimur; tunc enim non eſſet illud nouum ſuppoſitum filius, quia non eſſet is, qui genitus eſt, etiamſi natura illa diceretur producta.

25 Dabat igitur ipſe reſpondere in caſu, quo humanitas Chriſti relinqueretur à Verbo, & ſuppoſitaretur illicò ab Angelo, antequam reſultaret propria perſonalitas, quod Scotiſtæ fatentur, poſſe fieri, vt diſſerit Ferchius *Tract. de Angelis*, & ipſe Maſtrius.

Tunc profectò ille Angelus eſſet Filius B.Virginis, quia manet adæquatum fundamentum, quod eſt natura humana, à Virgine concepta.

Respondet igitur, illum non fore Filium Virginis, ſimiliter nec ſi poſt conceptionem Verbum aſſumpſiſſet illam naturam, quia illa ſubſiſtentia non habet vllam connexionem cum generatione, quia non terminauit illam naturam in primo generationis inſtanti.

26 Contra diſcurro ſic: Id, quod eſt ſimplex negatio, nil facit per te ad conſtitutionem poſitiui realis; ſed ſuppoſitum per te eſt mera negatio: Ergo nil facit ad conſtitutionem filiationis, quæ eſt realis poſitiua.

Vrgeo, nam ideò negas, ſuppoſitum eſſe ſubiectum inhæſionis, ſed dicis, eſſe meræ denominationis, quia eſt mera negatio. Ego ſanè non video quid ſolidi reſpondere queat. His enim eliditur etiam, quod reſpondet *num.* 153. cum Amico *diſp* 19. *ſect.*3.

27 Probatur ſecundò à D.Bonauentura aſſertio. Multiplicato termino, & non multiplicato ſubiecto, relatio non multiplicatur: Ergo relatio ſequitur ſubiectum, non terminum. Antecedens probatur, quia ſi ad multiplicationem terminorum ſequeretur multiplicatio relationum, ſequeretur in vno filio eſſe duas relationes; alteram ad patrem; alteram ad matrem, cùm tamen vnica ſit, ſicuti vna eſt natiuitas. Similiter eſſent plures paternitates ad plures filios.

28 Concedit Faber, fore plures relationes in eodem Filio; alteram ad Patrem; alteram ad Matrem, etiamſi vna ſit natiuitas, nam vna cauſa poteſt plures cauſare relationes, in eodem fundamento: Sic augmentatio vnica ad quantitatem palmarem fundat relationem æqualitatis ad omnes alias palmares; & inæqualitatis ad eas, quæ non ſunt palmares.

Audit Maſtrius *num.*153. multiplicari relationes ad multiplicationem terminorum ex dictis *diſput.*8. *Log. quæſt.*6. *art.*5. & in caſu noſtro eſſe duas relationes, quia diuerſo modo agit Pater à matre, ideò mortuo Patre adhuc filius refertur ad matrem. Ita ſe expedit etiam Vulpes, vrgens D.Thomam, ponentem Patris cauſalitatem actiuam, ſed matris paſſiuam.

29 At Fabri reſponſio exilit extra chorum. Omitto, quod etiam aliæ multæ relationes, quæ primò fundantur in natura, multiplicantur hoc pacto; ſic etiam ſimilitudo; at relationes, quæ reſpiciunt ſuppoſitum, non ſunt tales. Deinde non eſt ad rem aſtrere relationes, quæ per accidens conſequuntur, puta æqualitatis ad omnes quantitates palmares: Filiatio enim ex vi fundamenti ad parentes refertur per ſe. Quod verò addit Maſtrius, falſum eſt: ſi enim natura eſt ſubiectum inhæſionis relationis filiationis; ſequitur, quod ſi vna eſt natura producta, vna conſurgat relatio. Alterum agetur argumento ſequenti.

Probatur tertiò à D.Bonauent. *fundamento* 3. *& ad* 2. Quandocumque correlatiuum vnum non multiplicatur formaliter, & eſſentialiter, ſed materialiter tantùm, & accidentaliter, tunc non multiplicantur relationes; Sed relatio filiationis ad matrem in Chriſto eſt huiuſmodi: Ergo. Maior probatur, & explicatur. Relatiuum formaliter, & eſſentialiter eſt, quod multiplicatur ſecundùm totum id, quod ad relationem requiritur. Itaque ſic pendet à correlatiuo, vt eo deſtructo amittat relationem, vt cum Pater habet vnicum filium, mortuo filio, perditur relatio: Accidentale autem correlatiuum eſt, quod non multiplicatur ſecundùm omnia, ita vt deſtructo correlatiuo vno, adhuc maneat relatio, vt cùm vnus Pater habet plures filios, vel Magiſter plures diſcipulos; quamvis enim vnus filius, vel diſcipulus pereat, adhuc tamen durat paternitas, & magiſterium ad alios, vel ſaltem ad vnum ſuperſtitem; Alioqui vnus Pater erit plures patres. 30

Respondet Fauentinus *num.*49. Multiplicata cauſa, & fundamento proximo, ac termino, multiplicari relationem: Iam verò generatio actiua eſt cauſa; fundamentum eſt natura, terminus eſt filius, vel diſcipulus, & ideò multiplicatis his, multiplicantur etiam relationes paternitatis, etiamſi ſit vnum ſuppoſitum. Quod ſi ſuppoſitum eſt incapax plurium relationum, eſſet incapax etiam plurium cauſarum, ad quas neceſſariò ſequuntur tales relationes reales. Neque ſequitur, eſſe plures Patres, nam ad multiplicationem formarum non multiplicatur concretum, ſed requiritur multiplicatio ſuppoſiti, quæ quia hic non adeſt, non adeſt conſequentia. 31

At ſuprà oſtenſum eſt, non multiplicari omnia, quæ ſunt neceſſaria ad multiplicationem realem relationum, inter quæ eſt etiam ſuppoſitum; multiplicatio ſanè relationum, puta paternitatum, dicit multiplicationem formarum: quæ multiplicare debent etiam concreta, vt ſi plures qualitates, puta albedinis, caloris, ſaporis, odoris multiplicentur in eodem ſubiecto, puta lacte, multiplicatur & concretum, quod neceſſariò reſultat, tanquam ex cauſa ſufficienti, ex ſubiecto, & accidente non minus, quàm relatio, & ita aliud erit concretum lactis dulce, aliud album calidum, aliud odoroſum. Igitur multiplicatis relationibus, maximè verò diuerſæ rationis, quales aſſerunt Scotiſtæ, eſſe relationes filiationis ad Patrem æternum, & matrem; erunt plures filij. Similiter, & paternitates ad diuerſos filios, vnum pulchrum, alium deformem. 32

Probatur quartò à D. Bonauentura: Si Chriſtus fuiſſet, vt latrabat Neſtorius, duæ perſonæ, & natus fuiſſet de B. Virgine, fuiſſent duo filij, & duæ filiationes, ſicuti gemellorum, & facta fuiſſet confuſio in proprietatibus perſonalibus, vt ait D. Anſelmus *de Incarnat. cap.*4. ſed ſimilis confuſio ſequitur nunc, vt vnus Filius ſint duo filij, vt ſuprà oſtendi; Ergo. 33

RESPONDET Maſtrius *num.* 154. id non ſequi: Sed ex dictis liquidè conſtat, ſequi.

34 PROBATVR quintò à D. Bonauent. Duæ formæ eiuſdem ſpeciei non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto ſimul; at filiatio æterna, & temporalis ſunt duæ formæ eiuſdem ſpeciei: Ergo. Maior probatur: duæ formæ accidentales eiuſdem ſpeciei non poſſunt diſtingui, niſi ratione ſubiecti; ſic enim duæ albedines debent habere duo ſubiecta, vt faciant duo alba; accidentia enim numero diſtinguuntur ſolùm propter diuerſitatem ſubiectorum: Filiatio autem eſt accidens. Hoc dicit Caietanus eſſe principale fundamentum huius opinionis, quod adhibet etiam Henricus, & alij contra opinionem Scotiſtarum.

35 RESPONDET Faber *num.* 57. Maſtrius *num.* 154. negando maiorem, & minorem. Maiorem latè impugnat, vt infrà videbis: Minorem verò, quia ſecundùm nos filiatio dicitur analogicè de creata, & increata. Ad probationem reſpondet, negando indiuiduationem accidentium eſſe à ſubiecto, vt patet de actibus numero diſtinctis in eodem ſubiecto voluntatis. Ratio eſt, quia quod dat eſſe, dat etiam diſtinctionem à quovis alio; relationes igitur cùm habeant eſſe indiuiduum ab indiuiduatione cauſæ proximæ fundamenti, & termini, & hæc varientur; ſaltem cauſa, quæ eſt proxima ratio fundamentalis, & terminus; variatur etiam relatio numero in eodem ſubiecto, vt dictum eſt.

36 CONTRA tamen D. Bonau. arguit, & poſt eum Caietanus *p. p. quæſt.* 29. *art.* 1. ſi accidentia ſeipſis eſſent indiuiduata, iam duæ albedines in eodem ſubiecto manerent cum ſua diſtinctione, quod enim eſt prius, non pendet à poſteriori, vt ſæpè conclamant Scotiſtæ: Eſſentia accidentis eſt ante inhæſionem: Ergo.

QVOD verò ait Faber de actibus, ſeu actionibus, non eſt ad rem; vt notat S. Doctor *ad* 1. nam actiones numerantur ex parte menſuræ, & ex parte principij; & non è ſolo ſubiecto; actio enim magis dicit eſſe *à quo*, quam *in quo*, vt oſtendi *p. p. tract.* 5. *diſp.* 17. *quæſt.* 9.

37 RESPONDET Scotus *loco cit.* & Faber *num.* 104. non inde euenire, quia illud ſubiectum non ſit capax illarum duarum albedinum, numero diſtinctarum; ſed inde euenire, quia agens intendit formam præcedentem imperfectam, reddere perfectam; vnde non inducit nouam formam, ſed realitatem, quæ eſt pars cum realitate præexiſtente, & vnit eam realitati præexiſtenti, vt partem parti.

38 CONTRA tamen primò; Quæ plura ſunt priùs, non vnificantur per poſterius per vos; at albedines illæ ſunt plures, antequam intelligantur in ſubiecto; ſunt enim indiuiduatæ à ſuis principiis: Ergo non poſſunt in ſubiecto fieri vna. Totum argumentum eſt Fabri *numero* 58. Hoc argumentum probat ex principiis intrinſecis albedinum.

QVOD verò neque ab agente id veniat, probatur, quia ſi ea eſt cauſa, quam affert Fauentinus; Quandocumque vna albedo non eſt pars perficiens alteram, manebunt diſtinctæ, & ita duæ albedines, quarum prima ſit vt 4. ſecunda vt 2. manebunt diſtinctæ, non enim qualitas, vt duo, eſt pars perficiens qualitatem, vt quatuor.

39 PRÆTEREA, ſi ea ratio eſt vera, ſequeretur duo lumina, alterum vt duo; alterum ſuperueniens vt ſex debere miſceri, quia alterum perficit alterum; hoc autem negat Faber *num.* 28.

MINOR verò, ſupra negata, eſt vera, quia in ratione filiationis habent eandem ſpeciem reſpectus, & ita ſunt eiuſdem ſpeciei.

OBIICIT verò Scotus ad probandum, plures formas eiuſdem ſpeciei poſſe eſſe in eodem ſubiecto. In omni ordine eſſe[illegible] prioris eſſentialiter poteſt ſtare pluralitas poſterioris naturaliter, ſi illud poſterius non inhæreat per ſe, neque adæquatè illi priori; at ſubiectum eſt prius eſſentialiter quacumque forma conſequente ipſum, ac illi inhærente per accidens, & inadæquatè: Ergo cum vnitate ſubiecti poteſt ſtare pluralitas formarum per accidens inadæquatè inhærentium. Maior probatur, nam vnica cauſa poteſt producere plures effectus, vt vnus Pater multos filios. 40

RESPONDET D. Bonauentura, negando maiorem. Ad probationem reſpondet *ad* 1. negando paritatem; nam, vt dixit ſuprà, cauſa ſe habet vt agens, neque recipit effectus inhæſiuè; at formæ iſtæ recipiuntur, & inhærent ſubiecto, ideò non poſſunt recipi in eodem ſubiecto. Neque ſatis refellitur reſponſio à Fabro, & Scoto; non enim eſt inter hæc diuerſitas inhærendi per ſe, & adæquatè, vel per accidens, & inadæquatè; ſed inter inhærere ſimpliciter, & non inhærere: effectus enim non inhæret cauſæ; at forma illa inhæret. 41

RESPONDET ſecundò, negando minorem cum Fabro *num.* 58. nam, licèt materialiter ſubiectum ſit priùs; attamen accidens priùs intelligitur indiuiduum, & hoc antequam ſit in ſubiecto, vt ait Fauentinus *num.* 58.

OBIICIVNT ſecundò: Si accidentia indiuiduarentur à ſubiecto, ſequeretur in eodem ſubiecto non poſſe eſſe plura accidentia, etiam genere diſtincta, quia vnumquodque accidens requireret ſuum ſubiectum, numero diſtinctum. 42

RESPONDET negando ſequelam, non enim ſubiectum indiuiduat, ita vt det eſſe etiam eiuſdem ſpeciei, ſed dat, vt ſi nil aliud deſit, ſed ſola indiuiduatio, faciat eſſe hoc numero. Itaque, ſi ſint eiuſdem ſpeciei, indiuiduantur in ſubiecto, & fiunt vnum; at verò, ſi ſint diuerſi generis, remanebunt, hoc quidem huius generis; & illud alterius generis.

OBIICIES tertiò, multas ſpecies numero diuerſas eſſe in eadem phantaſia.

RESPONDETVR primò, non probari à Scoto eſſe in eadem particula organi, neque eſſe eiuſdem ſpeciei; nam duæ ſpecies Petri, & Pauli magis differunt, quàm duæ ſpecies Pauli, quæ differunt numero, neque eſſe perfectiones totales. Vide Caietanum. 43

PROBATVR ſextò, multiplicato ſubiecto, & termino, non multiplicatur relatio ex Scoto apud Fabrum *in* 4. *diſput.* 1. *cap.* 2. *num.* 14. Ergo, etiamſi Chriſtus eſſet plures perſonæ ſecundùm vos, non multiplicarentur relationes filiationis, multò ergo minus, cùm ſit vna perſona: Abſurdum verò magnum, quod ſequitur in dictis Scoti, clarum eſt. Scotus verò, & aſſeclæ hinc in nos inſurgunt acerrimè.

PRIMÒ, quidem arguunt contra illud primum fundamentum D. Bonauenturæ: Quod non poſſint relationes filiationis in eodem ſuppoſito multiplicari, vel hoc venit ex filiatione, quatenus relatio eſt, vel vt talis relatio eſt. Non primum, quia ſequeretur in eodem ſuppoſito non poſſe eſſe plures relationes, & ita Chriſtus, ſi fuiſſet tricubitus, & albus, non fuiſſet ſimilis alij albo, vel æqualis alij tricubito, quia ſimilitudo eſt relatio; ſimiliter æqualitas: Si autem ex natura filiationis oritur, vt filiatio 44

tio

tio eſt, vt nequeat multiplicari in eodem ſubiecto. Contra: non minus repugnat multiplicari in eodem ſubiecto relationem, quàm fundamentum; at fundamentum eſt generatio Chriſti, quæ eſt duplex, altera à Patre, altera à matre: Ergo.

45 Omnia argumenta Scotus è D.Bonau.ſumpſit: Hoc eſt enim primum S. Doctoris, cui reſpondet, id repugnare filiationi, vt eſt talis relatio actionis, actio autem omnino non ſolùm numerationem recipit ex parte ſubiecti, ſed etiam ex parte menſuræ, & principij: Et quidem actio, cùm dicat exercitium potentiæ actiuæ, potius dicitur eſſe ab aliquo, quàm in aliquo; quamvis enim, vt accidens eſt, ſit in ſubiecto, ideſt paſſo, vt probat P. Galitius *prima parte, Philoſ. lib. 3. tract. 1. quæſt. 12.* & oſtendi *p. p. loco citato*; attamen, vt actio, potius dicit exercitium potentiæ actiuæ ab aliquo, atque adeo numeratur maximè ex principio *à Quo*. Iam verò cùm aliud ſit principium; alia menſura temporalis, & æterna, alia poteſt dici eſſe generatio, non tamen alia filiatio.

46 Respondet ſecundò. Etſi generatio reſpiciat perſonam; nam adæquatum illud, quod generatur, eſt ſuppoſitum cum natura, & primò perſona; dicitur enim Petrus genitus primò, non natura eius; tamen per conſequens poteſt reſpicere etiam naturam. Vnde humana natura in Chriſto poteſt dici natura, non tamen filia, quia filiatio propriè reſpicit perſonam. Et quia in Chriſto eſt pluralitas naturarum, & vnitas perſonæ, ideò poſſunt dici plures generationes, quamvis non poſſint dici plures filiationes, maximè quia Perſonæ Diuinæ nullum poteſt accidens aduenire, aut inhærere.

Respondet Faber, licèt Perſona Diuina in ſe non ſit capax noui accidentis, tamen ratione naturæ poſſe illud capere; ſic enim dicitur paſſa, mortua, &c.

Hæ tamen nugæ ſunt; nam Perſona Diuina dicitur paſſa per communicationem idiomatum, quod nullam inhærentiam accidentis continet.

47 Obiicit ſecundò Scotus, (& eſt ſecunda ratio eius principalis, vt notat Faber) Si duæ relationes reales originis repugnarent eidem ſuppoſito; ſequeretur, Patrem non referri realiter ad Filium, & ad Spiritum ſanctum. Etenim ambæ vnico fundamento nituntur, nempe eſſentia Diuina: Ergo multò magis quando in eodem ſuppoſito ſunt duo fundamenta diuerſa.

Respondetur primò ex D. Bonauent. *in corpore*, rationem, cur relatio realis filiationis temporalis non poſſit eſſe in Chriſto, eam eſſe primam, quia in ſuppoſito Diuino non capit accidens, vt ſuprà: Deinde non eſt eadem ratio de duabus relationibus diuerſis omnino originariis; nam cùm ambæ ſe habeant per modum productionis, & hæ ſint Diuinæ, ſunt in eodem ſubiecto, quod ſibi vnificat omnia Diuina.

48 Adde, ſecundùm Scotiſtas diſtingui ratione principij, *à quo*, ideſt Intellectus, & Voluntatis; at duæ relationes, creata, & increata, nequeunt vnificari in eodem ſuppoſito.

Obiicit tertiò. Relatio non magis reſpicit ſuppoſitum, quàm operatio: ſed in Chriſto ſunt plures operationes reales: Ergo non repugnat in Chriſto eſſe plures relationes. Maior probatur, quia operationes ſunt ſuppoſitorum *ex primo Metaph.* in procemio. Minor eſt de fide.

49 Respondetur ex D. Bonauent. *ad* 1. negando maiorem, quia filiatio reſpicit naturam mediante ſuppoſito, & primùm quidem ſuppoſitum; at operatio reſpicit ſuppoſitum mediante natura: ex quibus reſponſionibus ſequitur, quod ſi ſecundùm naturam humanam generaſſet, non fuiſſet relatus realiter ad filium, vel filios, quia etiam paternitas immediatè ineſt perſonæ, ſicuti & filiatio.

Obiicit quartò. Chriſtus, in quantum homo, eſt filius verè & realiter B.Virginis: Ergo per aliquam filiationem realem; ſed hæc non eſt æterna: Ergo temporalis. Confirmatur à Maſtrio *num.* 140. Erat enim ſimilis matri, æqualis, &c. realiter.

Respondet S. Doctor *ad* 3. Chriſtum eſſe filium per filiationem, prout dicit emanationem realem ſecundùm naturam, quam accepit à Virgine; quoad relationem verò filiationis, ea requirit ſuppoſitum diſtinctum, & capax accidentis; at cùm hæ duæ emanationes ita ſint ſubordinatæ, vt vna, ideſt temporalis, ſupponat æternam; & æterna compleuerit capacitatem ſuppoſiti, quod non poteſt eſſe his filius, neque accidentalem capere relationem, ſequitur non referri realiter ad matrem. 50

Obiicit quintò. Correlatiua ſunt ſimul natura, & ita multiplicato vno relatiuo, multiplicatur & alterum ex Ariſtotele *in poſt prædicam. cap. de oppoſitis, & 3. Metaph. text. 45. & 20.* ſed Chriſtus ſecundùm generationem æternam eſt Filius Patris: Secundum temporalem eſt Filius Matris: Ergo ratione vtriuſque refertur realiter. 51

Respondet D. Bonauent. *ad* 2. quem ſequitur Caietanus, quod relatio realis non multiplicatur naturaliter ex termino, ſed ex ſubiecto; ex cauſa enim ſumitur multiplicatio formalis, & vnitas formalis, & ſpecifica: Sed ex ſubiecto ſumitur multiplicatio numeralis, & vnitas naturalis. Sic igitur vna relatio inadæquata reſpicit multos terminos, & ideò eadem relatio numero poteſt habere multas correlationes, vt vna paternitas multas filiationes: Itaque reſpicit principaliter quidem 52 hunc primum filium, non tamen adæquatè. Vnde quod infert Scotus; ſequeretur ſcilicet, vt eadem paternitas ſimul eſſet, & non eſſet, eſt inane; nam relatio ad plures filios principaliter reſpiciens primum filium, accidentaliter reſpicit plures, & materialiter, atque adeo pluribus filiis aduenientibus non multiplicantur paternitates, ſicuti non multiplicantur Patres, quia correlatiua multiplicantur ſolùm ad multiplicationem termini formalis, à quo pendet correlatiuum eſſentialiter; ſed ſi vnum correlatiuum multiplicatur multiplicatione accidentali, ſeu materiali, non multiplicatur; ſicut quando vnus homo generat plures filios, & vnus Magiſter docet plures diſcipulos; tunc enim relatio, quæ eſt in ipſo, non dependet ab vnoquoque eorum, niſi dependentia accidentali; & deſinente vno, ſaluatur relatio in altero. Vnde quando quis generat, poſt primum filium, alium, non naſcitur in eo noua paternitas, ſed primæ paternitati innaſcitur nouus reſpectus, quia pater eſt plurium, quàm antea eſſet: ſic intelligendum in propoſito. Vnde Chriſtus in generatione temporali non acquirit nouam filiationem, ſed incipit eſſe filius alterius, ideſt, Mariæ Virginis.

Contra inſtat Fauentinus. Hac noua filiatione Chriſtus refertur ad Virginem noua relatione, vel nouo reſpectu relationis, & ita noua filiatione. 53

Respondet S. Doctor, non eſſe nouum reſpectum relationis realem filiationis, neque nouam relationem realem, cuius Chriſtus eſt incapax; ſed relatio tantùm rationis eſt.

Vrget, nam multiplicato fundamento, multiplicatur

plicatur relatio : Sed in Chriſto ſunt duæ generationes, æterna, & temporalis, quæ ſunt fundamenta filiationis : Ergo. Hanc clamat Vulpes demonſtrationem. Id confirmat, quia generatio æterna, & temporalis habent principia adæquata diuerſa, ſic & filiatio terminat ad adæquatè diuerſos.

54 RESPONDET S. Bonauent. *ad* 3. *&* 4. requiri fundamentum in ſubiecto apto, quod eſt hypoſtaſis noua, vt ſuprà oſtenſum eſt. Deinde filiatio æterna refert ſubſtantialiter adæquatè ad Patrem; at non capit accidentalem reſpectum ad matrem.

ADHVC opponit Faber *num.* 39. Validiſſimam rationem Scoti. Non magis filiatio eſt propria ſuppoſiti, nec magis reſpicit ipſum, quàm generatio paſſiua : Sed in eodem ſuppoſito, ſcilicet Chriſto, poteſt eſſe duplex generatio, & de facto eſt propter duas naturas actualiter exiſtentes in Chriſto : Ergo. Id vrgent omnes ferè Scotici.

HOC eſt argumentum iam ſolutum à D. Bonau. ſuprà, vbi oſtendi diuerſitatem inter generationem, & filiationem; nam generatio reſpicit ſuppoſitum ratione naturæ : Filiatio verò è contra. Prætereà generatio dicit potius exercitium potentiæ actiuæ, quæ à principio numeratur : At Filiatio à ſubiecto. His adiice communicationem Idiomatum, ſuprà relatam.

55 VRGET adhuc : Illa relatio eſt realis, quæ conſequitur extrema realia : talis eſt hæc : Ergo.

RESPONDETVR ex dictis cum D. Bonauentura, id verum eſſe, vbi ſuppoſitum eſt capax.

INSTAT Faber; oportere, vt reſpondeamus argumento, quod cogit, & non ſtemus in adducendo inconuenienti; nam millies confutatum eſt, repugnare ſuppoſito filiationem hanc.

RESPONDETVR modeſtè, non adduci ſolum inconueniens, ſed ſolui argumentum, nam accidens non producitur, nec reſultat niſi in ſubiecto apto : iam verò ſuprà oſtendi, ſuppoſitum Chriſti non eſſe capax nouæ filiationis, quia vna perſona poteſt eſſe ſemel filius, & talis eſt Chriſtus, & hoc magis conſonat Patribus, & Conciliis, ſtatuentibus vnitatem perſonæ in Chriſto, vt bene vidit Gregorius de Valentia, quod gratis negat Maſtrius *num.* 115.

56 VRGET tandem Scripturas, Patres, & Concilia, quæ aſſerunt, Chriſtum verè Filium hominis. Si igitur filiatio Chriſti ad Mariam eſt rationis, ſequitur, quòd etiam ſit eius filius ſolùm ratione.

RESPONDET S. Bonauent. *ad tertium*, veritatem generationis ſaluari in vera humana natura genita in ſuppoſito ſubſiſtente Diuino; ſic enim ille homo, cùm ſit genitus à Virgine, eſt eius filius realis; relatio verò, cùm ſit accidens conſequens filium, non eſt de intrinſeco filij, relatio enim reſultat ex filio iam exiſtente. Vnde mirum eſt, Fabrum velle frænum caudæ imponere, non potiùs capiti.

57 OBIICIVNT alij primò. Omnis relatio denominat ſuum ſuppoſitum : Sic dicitur ſuppoſitum, ſeu perſona ſimilis, & æqualis : Ergo etiam filius.

RESPONDETVR ex dictis, relationem denominare ſuppoſitum, quando eſt capax; at ſuppoſitum Diuinum non eſt capax relationis accidentalis. Deinde ſunt aliquæ relationes ita perſonales, vt oriantur ex ſubſtantiæ, & naturæ productione ſubſiſtentis; hæ autem non multiplicantur, niſi multiplicentur naturæ in alio, & alio ſuppoſito; talis eſt filiatio, vt notat D. Bonauentura.

58 OBIICIVNT ſecundò : Hæc relatio filiationis eſt cauſati ad cauſam; hæc autem eſt realis.

RESPONDETVR ex dictis cum D. Bonau. *ad* 1. eſſe cauſati ad cauſam in genere filiationis, cuius eſt incapax ſuppoſitum.

OBIICIVNT tertiò. Cauſalitas matris non eſt circa ſubſiſtentiam, ſed circa naturam.

RESPONDETVR, terminum productum eſſe Filium hominis, ſubſiſtentem in Perſona Diuina, quæ eſt incapax relationis accidentalis.

ALIQVA alia opponit Maſtrius à *num.* 141. In 59
Chriſto inueniuntur omnia requiſita, vt ſit realis filius filiatione diſtincta à filiatione æterna : Ergo.

PROBATVR aſſumptum, quia Chriſtus, vt homo, habet naturam humanam vera generatione à matre acceptam. Vnde & aduerſi duas admittunt generationes cum Damaſceno *lib.* 3. *de fide*, *cap.* 12. Ergo iam inuenitur fundamentum remotum, cui inhæreat talis filiationis relatio, ſcilicet ipſa Chriſti humanitas. Inuenitur etiam fundamentum proximum, nempè natiuitas de B. Virgine.

CONFIRMATVR; quia filiatio nihil eſt aliud, quam generatio paſſiua : Ergo ſi in Chriſto ſunt duæ generationes paſſiuæ reales, erunt duæ relationes filiationis reales. Probatur aſſumptum, quia in Verbo non eſt alia relatio filiationis à generatione paſſiua, ſicut nec in Patre eſt alia relatio Paternitatis à productione actiua, nec explicari poteſt in quo tale diſcrimen conſiſtat, niſi fortè quia generatio paſſiua concipitur per modum tranſeuntis : Filiatio verò per modum permanentis.

RESPONDETVR, ad reſultantiam relationis, 60
non ſufficere fundamentum, & terminum, cum ratione fundandi, ſed requiri ſubiectum aptum, & quia ſuppoſitum eſt ſubiectum, & alia filiatione relatum, neque aliam filiationem capit, quia vnus Filius non poteſt eſſe plures filij. Ideò nil mirum, ſi in ſubiecto hoc incapaci non reſultat relatio.

CONTRA arguit Maſtrius : Si Petrus filius Pauli poſſet de nouo naſci, & ab alio Patre generari, non poſſet oſtendi, cur præcedens filiatio impediret nouam.

RESPONDETVR, tunc impeditum fore ſuppoſitum ex prima filiatione ob rationem ſæpius allatam.

OBIICIT ſecundò : Non requiritur, vt relatio 61
filiationis recipiatur immediatè in ſuppoſito, ſed in natura : Ergo incapacitas ſuppoſiti in Chriſto non impedit.

RESPONDETVR, negando aſſumptum : debet enim recipi in ſuppoſito, quod incapax eſt accidentis, maximè nouæ filiationis; eſto enim, per communicationem idiomatum recipiat aliquas denominationes, vt mortui, paſſi; &c. tamen filiatio eſt accidens, quod denominat realiter ſubiectum, quod debet eſſe ſuppoſitum productum.

OBIICIT tertiò cum Scoto : Si Pater incarnatus fuiſſet, iam eſſet Filius Virginis ad eam realiter relatus, ex D. Fulgentio *lib. de fide ad Petrum*, *cap.* 2. Ergo in ſuppoſito Diuino eſſet relatio filiationis creatæ.

RESPONDENT aliqui, quod diſpar eſt ratio, 62
quia tunc Pater non haberet aliam relationem filiationis, à qua denominaretur filius; & in eo caſu non diceretur Filius Virginis per aliquam relationem realem in eo exiſtentem, ſed per relationem realem maternitatis ad eam terminatam.

INSTAT, quia, ſic eſſet denominatio filij extrinſeca, & impropria, quia ſicuti nequit mater denominari à relatione filij ad ſe, ita neque filius per
ſuam maternitatem. Prætereà filiatio æterna non eſt 63

talis;

talis, vt per eam poſſit referri ad matrem, cùm ſit extra rationes omnes creatas.

Respondetvr ergo ſecundò, tunc Patrem fu... Filium Virginis, per communicationem idiomatum, vt vult D. Fulgentius: Sed hoc non eſt quod quærimus: dicitur enim etiam Filius Dei Filius Mariæ per communicationem idiomatum, eò quòd B. Virgo genuit illam perſonam, ſed in natura humana, non autem formaliter perſonam; ſed ſicuti nunc Filius Dei, quia eſt ſupra creaturas, non patitur accidens reale relationis conſequentis filiationem, de qua eſt quæſtio; ita neque Pater reali accidente in ſe inhærente refertur.

64 Itaqve ſicuti Filius Dei eſt Filius Virginis, quatenus terminata eſt conceptio ad naturam eo inſtanti aſſumptam à Filio Dei; Ita & tunc: Sed quæſtio noſtra non eſt hæc; ſed, an Filius relatione accidentali reali referatur ad Matrem ſanctiſſimam; vt autem reſultet hæc relatio, debet immediatè inhærere in Filio Dei, qui eſt incapax accidentis, & hoc eſt primum fundamentum incapacitatis illius relationis, quam includunt Scotiſtæ.

65 Altera verò ratio, ſumpta ex eo, quod vnius ſuppoſiti vna eſt filiatio, vrgeret, etiamſi Filius Dei eſſet ſuppoſitum creatum. Itaque ſufficit mihi in hoc caſu vnum impedimentum apponere, ne reſultet hæc relatio, quæ in ſuppoſito inhæret, quippe quod eſt id, quod genitum eſt, tanquam terminus adæquatus productionis, atque adeò ſubiectum relationis prædicamentalis diſquiparantiæ.

Prima igitur radix incapacitatis huius relationis eſt Verbum, qui Perſona eſt Diuina, tranſcendens, aliena à creatis, maximè accidentibus; filiationis enim relatio eſſe debet in ſuppoſito inhæſiuè, vt denominet, quod non eſt ſimile in aliis accidentibus, puta ſapientia, &c. Dicitur anima ſapiens, non filia.

66 Additvr ſecundum impedimentum, quia vnum ſuppoſitum, quodcumque foret, non eſſet capax duplicis filiationis.

QVÆSTIO IV.

An Diuina natura ſit de Virgine nata.

{ D. Bonau. diſt 8 quæſt 1.
D. Thom. 3. eadem diſt. quæſt. 2.

67 HOc ad modum dicendi ſpectat potius, quàm ad rem.

Asserto, naturam Diuinam non poſſe dici de Virgine natam.

Ratio D. Bonauenturæ eſt: nam, quæ dicuntur in abſtracto, conueniunt formaliter, non per ſolam communicationem idiomatum. Igitur ſi natura Diuina eſſet nata de Virgine, iam eſſet formaliter genita à Virgine, quod eſt abſonum; ſic enim eſſet creatura, eſſet conformis humanæ naturæ
68 & filia B. Virginis. Vide D. Bonauent. vbi omnia facilia ſunt.

QVÆSTIO V.

An de Virgine *naſci, verè dicatur de natura aſſumpta.*

{ D. Bonau. diſt 8. q. 2.
D. Thom. diſt. 8. q. 3.

ASserendvm, naturam aſſumptam verè dici de Virgine naſci.

Probatvr, quia ea eſt producta à B. Virgine, 69
non autem ſuppoſitum Diuinum.

Et quidem ſi accipiatur natura pro compoſito, hæc concepta, & nata eſt de Virgine ratione corporis, concepti in vtero: Si verò natura humana dicatur forma communis, conſequens totum compoſitum, ſic concedi poteſt, quod adhuc fuit nata in Chriſto, non ratione ſui, ſed ratione compoſiti,
in quo habet exiſtere. Vide D. Bonauenturam. 70

QVÆSTIO VI.

An B. Virgo *peperit abſque dolore, & aliis puerperij incommodis.*

SVppono cum Eccleſia, Filium exiiſſe è via 71
naturali partus è ſacratiſſimo vtero intemeratæ Virginis.

Probatvr à D. Bonauent. ad 2. Lucæ: *Peperit filium Primogenitum.* Vbi obſeruat S. Doctor, ita propriè Virginem ſanctiſſimam peperiſſe, ſicut concepit; at concepit in vtero: ergo. Idem probat *ibi*, ex 7. Iſaiæ: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium.*

Assero primò, Virginem ſanctiſſimam ſine dolore peperiſſe.

Probatvr à D. Bonauent. *loco cit.* ex illo 72
Iſaiæ 66. *Antequam parturiret, peperit: antequam veniret partus eius, peperit maſculum.* Vbi Septuaginta Interpretes: *Antequam veniat dolor parturientium, effudit, & peperit maſculum.* Hoc teſtimonio id probat Nazianzenus *in Tragedia de Chriſto patiente*, circa principium Nyſſenus *oratione prima, de Reſurrectione*, Damaſcenus *lib. 4. de fide, cap. 15.*

Probatvr à D. Bonauent. Lucæ 1. *Concipies, & paries, &c.* & Lucæ 2. *Peperit, &c.* ratione Damaſceni *loco cit.* ſicuti B. Virgo ſine pudenda voluptate concepit, debuit etiam ſine dolore partum emittere: Eandem rationem habet *in ligno vitæ, §. Chriſtus natus.* Aliam rationem 2. *Lucæ*, addit, quia ſic Chriſtum decuit.

Vtramqve verò rationem refricat *in meditationibus vitæ Chriſti, cap. 7.* vbi etiam aliam adiun- 73
git, quæ eſt propriè philoſophica, vt ait Suarez *diſput. 13. ſect. 2.* nam dolor, & moleſtia partus venit ex diuiſione, vel relaxatione partium; at ſacrum Virginis clauſtrum ſine læſione emiſit Diuinum fœtum.

Asserto ſecundò, B. Virginem in partu non 74
emiſiſſe ſecundinas: Sic in Concilio Trulliano *can. 79.* aſſeritur: *Abſque ſecundinis ex Virgine partum eſſe confitentes, &c.* Fuere autem illi canones editi à 220 & amplius Patribus, & videntur approbati in ſeptima Synodo *act. 1.* vt notauit Suarius, qui etiam aduertit, eandem Synodum, & Florentinam,

tinam , & Adrianum , & alios ſummos Pontifices
horum canonum authoritate vſos. Quamvis autem
aliquorum Græcorum temeritate aliqui ſint de-
prauari ; de hoc tamen canone nullus dubitat.

SVNT aliqui codices , qui non legunt : *Abſque
ſecundinis* , ſed *abſque dolore* ; at profectò ibi repre-
hendunt aliquos , qui in honorem ſecundinarum
B. Virginis aliqua obſeruabant.

75 ASSERO tertiò , Virginis partum fuiſſe abſque
vllis incommodis , &c. Ita PP. in ſexta Synodo
act. 11. Sophtonius *in ſua epiſtola ibi* , Epiphanius
lib. 3. *contra hæreſes*, Nazianzenus *in Tragædia Chri-
ſti patientis*, *col.* 10. & 11. Cyprianus *ſerm. de Na-
tiuitate Chriſti* , Auguſtinus *lib.* 29. *contra Fauſtum*,
cap. 3. & 4. & *lib. de quinque hæreſ. cap.* 5. D.Thom.
quæſt. 35. *art.* 3. *ad* 3. D. Bonau. *in ligno vitæ, loco cit.*
vbi id innuit.

QVÆSTIO VII.

Quo in loco CHRISTVS *natus ſit.*

ASSERO in Bethlehem Iudæ natum fuiſſe
Saluatorem noſtrum, Chriſtum.

76 EST autem è Scripturis probatum *Matth.* 2.
Lucæ 2. *Ioan.* 7. *Michææ* 5. vt notat D. Bonauent.
ad ea loca Lucæ, & Ioannis. Erat autem à Hieru-
ſalem diſtans quinque , vel ſex milliaria , vt ait
S. Doctor *in medit. cap.* 7. id autem dixit , quia
D. Hieronymus *de locis Hebraicis* , vult , diſtare
ſex milliaria : at Iuſtinus *Apolog.* 2. vult diſtare 35.
ſtadiis , eſt autem ſtadium octaua pars milliarij , vt
ait S. Bonauent. *ad* 24. *Lucæ*. Itaque ſecundùm
Iuſtinum diſtaret ferè quinque milliaria. Igitur
Matth. 2. Herodes conſulit Legis ſacræ Doctores,
vbi Chriſtus naſceretur , qui reſponderunt : *In
Bethlehem Iudæ : ſic enim ſcriptum eſt per prophe-
tam : Et tu Bethlehem terra Iuda nequaquam mini-
ma es in Principibus Iuda : ex te enim exiet dux , qui
regat populum meum Iſrael.*

77 ENIM verò apparens eſt contradictio ; nam , vt
refert ibi S. Bonauent. Michæas *cap.* 5. vbi ait : *Tu
BETLEHEM Ephrata paruulus es in millibus
Iuda : ex te mihi egredietur , qui ſit dominator in
Iſrael , & egreſſus eius ab initio à diebus æternitatis.*

RESPONDETVR , ſenſum eſſe , Bethlehem fuiſ-
ſe quidem oppidulum , ſic enim *Ioan.* 7. dicitur Ca-
ſtellum , vt ibi aduertit S. Bonau. exponens illum
Michææ locum ; quod verò voluerit docere ma-
gnum fœtum nobilitate , patet ex ſequentibus : *Ex
te mihi egredietur dominator in Iſrael.* Igitur ideò
Matthæus magnum Bethlehem acclamat ex pro-
phetæ ſententia (nam exiguitas loci non faciebat
ei ad rem.) Hoc video obſeruatum à D. Bonau.

78 *Lucæ* 2. vbi recitatis vltimis verbis Michææ : *Ex
te exiet , & egreſſus eius à diebus æternitatis* , addit ,
ideò ſcribas dixiſſe Herodi , 2. Matth. *Tu Bethle-
hem terra Iuda nequaquam minima es , &c.* Hoc
eodem modo exponit Suarez. Et licèt Matthæus
addat particulam , *enim* , quæ non eſt in propheta
expreſſa , tamen incluſa inibi videtur, & ſenſus eſt :
*Bethlehem Ephrata paruulus quidem es ; ſed egredie-
tur Dux , &c.* quaſi dicat , ſed nobilitate magnus
eris. In hoc loco explanando laborarunt D. Hie-
ronymus , Ianſenius, *cap.* 9. *Concordiæ* , Ribera *Mi-
cheæ* 5.

79 PORRO dicitur natus in diuerſorio , quod fuit
receptaculum quoddam extra muros Bethlehem co-
opertum , quò diuertebant plures viatores tempore
pluuiæ : Sic enim ideo dicitur diuerſorium , vt ait
D. Iſidorus *lib.* 15. *Ethymol. cap.* 3. vel quia diuer[illegible]
habet officia , vt ait Beda relatus à D. Bon[illegible]ent.
ad eum locum. Ita ſent[illegible] S. Doctor [illegible] , & *in me-
ditationibus vitæ Chriſti* , *cap.* 7. Idem indicat D.
Hieronymus *epiſt.* 27. Origenes *primo contra Cel-
ſum* , ſatis poſt medium , Euſebius *lib.* 7. *de Demon-
ſtratione* , *cap.* 3. *demonſtr.* 4. & Nicephor. *lib.* 1. *hiſt.
cap.* 13.

AFFERT S. Bonauent. *locis citatis* , coniectu-
ram , quia cùm maxima multitudo eò conflueret ad
obediendum Cæſari , accidere potuit , vt non habe-
rent hoſpitium congruum. Ita etiam Suarez.

RATIO verò moralis , quam afferunt Sancti 80
Patres , Bernardus *ſerm.* 3. *de Natiuitate* , Petrus
Chryſologus *ſerm.* 175. Gregorius *homil.* 8. *in Euan-
gelia* , & alij cum S. Bonau. *ad* 2. *Lucæ* , & Suarez
diſput. 12. *ſect.* 3. eſt , vt damnaret delicias , de qui-
bus Amos 6. *Væ vobis , qui dormitis in lectis ebur-
neis.* Vt mundi pompas reprobaret , de quibus
Iſaiæ 5. *Væ qui coniungitis domum ad domum.* Et vt
mirabile exemplum ipſe exhiberet, vt dixit Lucæ 9.
Filius hominis non habet vbi caput ſuum reclinet , &
Vt nos ſua inopia ditaret , vt dicitur 2. *Cor.* 8. Vide
Seraphicum *loco cit.* latè hæc proſequentem , vbi 81
etiam multa præclara motiua refert , ob quæ Mater
in Præſepio eum inter dua bruta reclinauit , eruta
è SS. Chryſoſtomo *homil.* 1. *in Lucam* , Nyſſeno
oratione de ſancta Chriſti natiuitate , Nazianzeno
de Chriſti natiuitate , Cyrillo Hieroſol. *catech.* 12.
Auguſtino *oratione contra Iudæos* , *& Paganos*, *c.* 13.
Hieronymo *epiſtola* 27. Paulino *epiſtola* 10. Bernardo
ſerm. 3. *de Natiuitate* , quos ferè omnes recenſet
Suarez *loco citato.*

PRIMÒ quidem Beatiſſima Virgo in fœnu pepe-
rit Filium , deinde collegit vlnis , & in gremio vbe-
ra de cœlo plena porrigens. Deinde *pannis inuoluit,
& reclinauit in præſepio.* Vide S. Doctorem *loco cit.
Meditationum.* Hoc autem colligit S. Doctor, quia 82
Euangeliſta primò dicit : *Peperit Filium* , deinde
verò : *reclinauit, &c.*

QVÆSTIO VIII.

Quo tempore CHRISTVS *natus ſit.*

SVPPONO , quæ dixi *diſput.* 1. *quæſt.* 1. de tem- 83
pore , qua facta eſt Incarnatio , à qua nouem
menſes vſque ad Natiuitatem fluxerunt : Tempus
autem ordinarium grauidis cenſendum eſt , vt in-
nuit S. Bonauent. ad ea verba Lucæ : *Impleti ſunt
dies , vt pareret* , ideò adiungit ſimile effatum
Lucæ 1. de Ioanne : *Eliſabeth impletum eſt tempus
pariendi* , quod eſt ordinarium nouem menſium.

QVOD facit difficultatem, eſt, quia ſi tempus or- 84
dinarium eſt nouem menſium , & Chriſtus fuit in
inſtanti conceptus ; cùm alij tempore quadraginta
ſex dierum formentur ad animationem , vt ait D.
Auguſtinus *in Enchir. cap.* 86. & *lib.* 4. *de Trinitate*,
cap. 5. & *lib.* 83. *qq. quæſt.* 56. relatus à D. Bonauent.
ad 7. *Sapientiæ* , nam primis ſex diebus ſemen eſt
quaſi lac, reliquis nouem conuertitur in ſanguinem,
reliquis duodecim figuratur in carnem ; reliquis
decem & octo formatur in corpus organicum , &
tunc anima circa quadrageſimum quintum , vel
quadrageſimum ſextum diem infunditur , quæ om-
nia in Chriſto facta ſunt in inſtanti ; toto verò tem-
pore

pore reliquo ad complementum nouem menſium corpus vegetatur, & augetur; ſequitur, Chriſtum citius quadraginta quinque diebus, quam alij ſoleant, natum eſſe.

85 Respondetvr cum D.Bonau. *ad 7. Sapientiæ*, quem ſequitur Suarez *diſp.* 11. *ſect.* 2. Chriſtum fuiſſe conceptum in inſtanti, 8. Kalend. Aprilis, & natum, 8. Kalendas Ianuarij, quod eſt tempus nouem menſium, & ſex dierum; natiuitas enim non ſtat in ſpatio indiuiſibili nouem menſium, cùm alij & ſeptimo, & octauo menſe naſcantur, & alij in decimo, vt ait Salomon, loco cit. *Decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine hominis*; dicuntur autem decem menſes per ſynecdochem, ponendo menſem decimum pro parte eius.

86 Itaqve perfectionis eſt vltra nonum menſem in ventre matris efformari: Sic enim perficitur magis, ſolidaturque corpus, vt ait D. Bonau. Igitur Chriſtus natus eſt die 25. Decembris, & conſtat ex Feſto, quod tota celebrat Eccleſia à temporibus Apoſtolorum, vt ſcribunt S. Clemens *lib.* 1. *conſtit. Apoſtolicarum, cap.* 18. Oroſio *lib.* 7. *cap.* 2. Rationes verò, ob quas eo tempore hyemali aſpero voluerit naſci, vide *in Meditationibus cap.* 7. & *ad* 2. *Lucæ*, & *in ſermonibus de Natiuitate*, vbi lacte, & melle cœleſti S. Doctor fluit.

87 Qvoad diem hebdomadæ, ſexta Synod. *cap.* 8. Niceph. *lib.* 1. *hiſt. c.* 12. aſſerunt, natum die Dominico. Idem ſentit Sophron. *oratione de Natali Chriſti.* Vnde ſequitur, conceptum Feria ſexta; vt patet calculanti a die 25. Martij, occurrente Feria ſexta peruenitur ad 25. Decembris Dominicam.

Addit S.Bonau. ad ea verba Lucæ: *Paſtores, &c.* Chriſtum natum nocte, quod probat illo Sap. 18. *Cum medium ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, omnipotens ſermo tuus, Do-*
88 *mine, &c.* Ita etiam Suarez, & communiter. Sic Eccleſia in nocte Miſſam celebrat, & ea ferè hora conceptus eſt, vt locus ille Sapientiæ teſtatur.

QVÆSTIO IX.

An Natiuitas Christi *debuerit manifeſtari, & quibus.*

89 Assero primò, non fuiſſe conueniens Natiuitatem Chriſti omnibus eſſe manifeſtam.

Probatvr à D.Thom. *art.* 1. quia fuiſſet impedita redemptio, per crucem implenda: *Si enim cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*, vt dicitur 1. *Cor.* 2. Secundò, quia ſic diminutum fuiſſet meritum fidei, per quam venerat homines iuſtificare. Vide D.Thomam.

Assero ſecundò Conuenienter fuit manifeſtata Chriſti natiuitas multis iuxta Euangelium.

Probatvr à D.Bonau. latè *ad* 2. *Lucæ ad Cant. Simeonis.* Primò debuiſſe manifeſtari ex Baruch 3.
90 *Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt.* Pſal. 97. *Notum fecit Dominus ſalutare ſuum; in conſpectu gentium reuelauit iuſtitiam ſuam.* Iſa. 9. *Habitantibus in regione vmbræ mortis, Lux orta eſt eis.* Iſa. 40. *Reuelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro pariter, quod os Domini locutum eſt.* Hæc verò canit Eccleſia in Natiuitate Domini: *Erat Chriſtus Lux vera, quæ illuminat omnem hominem*, debuit igitur per aliquos, primò illuminatos, aliis manifeſtari.

91 Qvod verò congruenter manifeſtata ſit Chriſti natiuitas, egregiè oſtendit S.Bonau. rationibus, quibus multos S. Thom. diſtinguit articulos. Igitur ait S.Bonau. *ad* 2. *Lucæ*, ad ea verba: *Et erat Anna.* Debuit natiuitas Chriſti habere teſtimonium à natura cœleſti, & ſupercœleſti, tanquam Rex è cœlo veniens ad ſalutem omnium, & ſic Angeli deſcenderunt: *Facta eſt cum Angelo multitudo.* Lucæ 2. Habuit teſtimonium Stellæ, Matth. 2. *Vidimus Stellam eius in Oriente.*

Debvit etiam habere teſtimonium ab omnibus generibus perſonarum: A viris ſimplicibus, Paſto-
ribus, Iudæis *Lucæ* 2. A Magis, Sapientibus, Gentili- 92
bus, *Matth.* 2. A maſculis, & ſic etiam à Simeone *Lucæ* 2. A fœminis, & ſic ab Eliſabetha, & Anna acclamata eſt Chriſti gloria *Lucæ* 1. & 2. Ab infantibus etiam, & ſic *Matth.* 2. Innocentes eum manifeſtarunt: & pueri Lucæ 19. *Pueri in Templo clamabant.* Vide D.Bonauenturam, & D.Thomam.

Miracvla, quæ in Natiuitate, & Conceptione Chriſti occurrerunt in perſona ipſius Chriſti, & B.Virginis, vide in D.Bonau. *lib.* 4. *Compendij Theol. cap.* 10. & 11.

Præter Stellam, quæ Chriſtum demonſtrauit, multa alia prodigia recenſent authores antiqui, in Natiuitate Chriſti oſtenſa, quæ refert S. Bonauent.
Tom. 6. *opuſc. in medit. vita Chriſti, cap.* 7 & *opuſc. de* 93
SS. Feſtiuitatibus Chriſti, cap. de Natiuitate, ea referunt etiam Oroſius *lib.* 6. *cap.* 20. Iulius obſeq. *lib. de prodigiis, cap.* 120. Suarez *Tom.* 2. *diſp.* 19. *ſect.* 2. Rebadinera *in vita Chriſti*, & alij.

Primvm prodigium fit de Templo Pacis, quod à 94
Romanis æternum æſtimatur; eò quòd à ſuis oraculis accepiſſent, permanſurum, donec Virgo pareret; quod impoſſibile cenſebatur; corruiſſe autem dicitur ea nocte, qua Sanctiſſima Virgo peperit. Id refertur etiam in quadam homilia de Chriſti natiuitate, quæ ſub nomine Petri Damiani habetur in Lippomano *Tom.* 8. & Surio *Tom.* 6.

Attamen Cæſar Baronius initio ſuorum Annalium dicit, eam homiliam non eſſe Petri Damiani, quia in illa mentio fit Bernardi, qui multis annis poſt Damianum vixit, & probare nititur cum Suarez eam hiſtoriam eſſe falſam, quia ante Veſpaſianum nullus Romæ Templum Paci erexit.

Hoc ſanè prodigium ex aliorum ſententia refert D.Bonau. ſolo *opuſculo de quinque Feſtiuitatibus*; in altero autem loco id ſilet.

Secvndvm prodigium eſt de Fonte olei, qui 95
Romæ tota die ſine intermiſſione fluxit. Huius meminit etiam D.Thom. *quæſt.* 36. *art.* 3. *ad* 3.

Tertivm prodigium eſt de tribus Solibus, qui apparuere in Oriente, & mox in vnum coierunt. Huius meminit etiam D.Th. *loco cit.* & Iulius obſeq. *loco cit.* Suarez tamen dicit, eos fuiſſe viſos in Hiſpania.

Qvartvm eſt, omnes peccato infando conſpurcatos, eâ nocte puriſſima obiiſſe.

Qvintvm eſt, Vineas Engaddi eâ nocte floruiſſe, & balſamum protuliſſe.

Sextvm eſt, Stella magna, quæ apparuit habens 96
formam pulchri pueri, & in capite crux ſplendebat.

Septimvm eſt circulus aureus in meridie circa Solem, & in medio circuli Virgo pulcherrima puerum geſtans in gremio.

Addit S.Bonau. *in Meditationib.* ſtatuam auream Romuli, quæ ab oraculis permanſura promittebatur, donec Virgo pareret; quod quia impoſſibile reputabatur, ideò æternam acclamant. Hæc ſanè incerta eſſe ait Suarez, ſed grata.

Octavvm prodigium eſt, quia Idola conticere, & hanc Auguſto ſilentij ſui rationem reddidere, 97
vt refert Niceph. *lib.* 1. *hiſt. cap.* 17.

Mc puer Hebraus Diuos Deus ipſe gubernans,
Cedere ſede iubet, tr.ſtemque redire ſub orcum;
Ars ergo dehinc tacitus abſcedito noſtris:

98 VLTIMVM prodigium eſt pax vniuerſalis, vt impleretur id Mich. 4. *Concident gladios in vomeres: Non ſumet gens aduerſus gentem gladium: & non diſceat vltra belligerare,* vt refert D. Bonau. *ad 2. Luca,* & Suarez *loco citato.*

QVOAD Magos, qui adorarunt Chriſtum, ſunt multæ quæſtiones, quas latè proſequitur Suarez *diſp.* 19. Primò igitur dico, eos fuiſſe Reges. Ità D. Bonau. *in medit. vita Chriſti, c. 9. & de quinque Feſtiuitatibus Chriſti, c. 4.* & *in ſerm. de Epiph.* & *in ſpeculo B. Virginis, lect. 4.* Idem tenent D. Aug. *ſerm. 43. ad fratres in eremo,* Tertul. *lib. 3. cont. Iudaos, cap. 9.* Iſidorus *lib. de paſſ. Domini, cap. 15.* Theophyl. *Matth. 2.* Anſelmus *ibi,* & alij.

99 CONFIRMATVR nam Patres dicunt, & Eccleſia in officio Epiphaniæ canit, in hac Magorum adoratione impletum vaticinium. Pſal. 71. *Reges Tharſis, & Inſula munera offerent: Reges Arabum, & Saba dona adducen* Cui concinit Iſa. cap. 60. *Ambulabunt gentes in lumine tuo: & Reges in ſplendore ortus tui.* Fuit autem Stella illa Lumen in ortu Chriſti natum. Vnde ſubdit: *Omnes de Saba venient, aurum, & thus deferentes.* Ità exponunt Proſper *de promiſſ. & prædictione Dei, part. 3. promiſſ. 6.* Chryſoſt. *homi. 1. ex varus, in Matth.* Eucher. *in Iſa.* Iulianus Archiepiſc. Toletanus *lib. 1.* contra Iudæos à medio, Arnoldus Carnotenſis *opuſc. de Laud. Virginis.*

HÆC diſſerit Hieronymos *pſal.* 71. qui dicit, hos fuiſſe typos Regum, & gentium, qui adoraturi erant, & agnoſcituri toto orbe Chriſtum. Idem habet, & probat eiſdem Scripturis S. Bonau. *ſerm. 2. Epiphaniæ.*

100 Ex qua verò regione venerunt? certum eſt ex oriente eos veniſſe: *Vidimus Stellam eius in Oriente, & venimus.* Et videntur ſanè ex remotis Orientis regionibus veniſſe, nam etiam ſubditur: *Reuerſi ſunt in regionem ſuam.* Et ità hoc ſæpè repetit S. Leo Papa *in ſermonibus de Epiphania 2. 3. 4. & 5.* Chryſoſt. *homil. 6. in Matth.* Ambroſ. *lib. 2. in Lucam, cap. de Magis,* & alij Patres, infrà citandi.

101 QVÆ autem fuerit regio; aliqui dicunt è Perſide veniſſe, fortaſſe quia Magorum authoritas apud Perſas maxima fuit, vt habet Plinius *lib. 30. c. 1.* Cicero *lib. de Diuinatione,* Hieron. *Danielis 2.* Theodoret. *lib. 5. hiſt. c. 38.* qui ideò huius ſententiæ cenſentur. Ita Baſil. *homil. de humana Chriſti generatione,* Iuuencus *lib. 2. hiſt. Euang.* Chryſoſt. (quem ſequuntur Theophylact. & Euthym.) *homil. 7. in Matth.*

102 SECVNDA ſententia eſt, eos veniſſe de Meſopotamia, ſeu Chaldæa, vel quia Sapientia inter Chaldæos floruit, & fuit in æſtimatione; vel quia Balaam, cuius ipſi ſucceſſores creduntur, Chaldæus fuit. Ita indicat Origenes *homil. 13. in Numer.* Hieron. *Iſa. 47. & Daniel. 2.* Ambroſ. *lib. 2. in Lucam, cap. de Magis,* Theodotus Ancyræ *orat. de Natiuitate Chriſti,* Ianſenius *cap. 9. concordia.*

103 ENIM verò probabilior eſt ſentẽtia, eos ex Arabia veniſſe, & quidem Fœlici, quæ eſt ditior, nam Petrea eſt Meridionalis reſpectu Iudææ: Deſerta verò non habitatur: Hoc autem patet ex pſal. 71. *Reges Arabũ, & Saba dona adducent.* Ita videtur ſentire D. Bonau. *ad pſal. 71.* & licèt videatur cum Hieronymo, Auguſtino, Baſilio Theodoreto, & aliis loqui de regibus generaliter, qui erant coronas Chriſto ſubdituri, attamen, ſi attentè legatur, loquitur de tempore infantiæ Chriſti. Sic etiam Eccleſia hunc pſalmum applicat cum Patribus ſuprà relatis, qui de hoc Myſterio exponunt. Et præter eos Cyrillus Alex. *lib. 4. in Iſaiam, orat. 4.* Tertul. *lib. cont. Iudaos, cap. 9.* & *lib. 3. contra Marcionem, cap. 13.* Haymo, & Incognitus. Hugo Card. Lyranus, & alij ad eum pſalmum.

CONSONAT his propheta Iſaiæ: *Omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes,* vbi Hieronymus: *Madian, & Epha regiones ſunt trans Arabiam, fertiles camelorum, omniſque prouincia appellatur Sabas vnde & fuit Saba Regina, quæ venit audire ſapientiam Salomonis.*

HÆC eſt ſententia antiquorum Patrum, Iuſtini Mart. *Dialogo cum Tryphone,* Tertul. *lib. 3. cont. Marcionem, c. 13.* Cyprian. *ſerm. de Stella, & Magis.* Cyrilli *lib. 4. in Iſa. orat. 4.* & hoc forſan voluit Iſidorus *lib. de paſſ. Domini, c. 14.* dum ait, Magos veniſſe de gente Perſarum, & de Arabia, & Saba. Nam quia Arabia Fœlix ſic eſt Perſiæ vicina, vt ab ea ſolo Perſico ſinu ſeparetur; interdum ſub Perſiæ appellatione comprehenditur. Et hoc modo poſſent ad hanc ſententiam accommodari Patres, in priori opinione adducti. 104

CONFIRMATVR ex donis, quibus Arabes, & Sabæi abundant. Ideò Plinius *lib. 12. c. 14.* Arabiam thuriferam vocat: & pſal. 71. *Dabitur ei de auro Arabia.* Myſticas autem rationes horum donorum, vide in D. Bonauentura *de quinque Feſt. pueri Ieſu, c. 4.* & aliis locis adductis ſupra. In auro agnoſcitur Rex; in thure Deus; in Myrrha homo: Auro charitatis: Thure deuotionis: Myrrha mortificationis. Vide Irenæum *lib. 3. cont. hæreſes, cap. 10.* Hilarium *can. 1. in Matthæũ,* & alios Patres etiam in Breuiario. 105

OBIICIES. Vbi nos habemus: *Reges Arabum, & Saba,* illud SABA in Hebræo per ס *Samech* ſcribitur quod Regionem Æthyopiæ ſignificat, vt colligitur ex 43. & 45. *Iſaia.* 106

RESPONDETVR ex D. Hieronymo *quæſtionibus Hebr. in Geneſ. & Iſa. 43.* Saba per *Samech* ſignificare Arabiæ regionem. Vnde fortaſſe ſcriptum per ש *Schin* ſignificat vniuerſam Arabiam; ſcriptum verò per aliam litteram, id eſt *Samech,* ſpecialem aliquam Arabiæ plagam. Vnde in hoc *pſal.* 71. Hebræi legunt: *Reges Schaba, & Saba,* vt primum per *Schin* ſcribatur, & tunc interpretatur Araba. Secundum per *Samech,* vt exponit D. Bonau. ad eum pſalmum, & poſt eum Suarez *diſp. 13. ſect. 3.*

IGITVR hi non ſunt Sabæi Æthyopes, qui profectò non ſunt Paleſtinæ Orientales, ſed Meridionales, ideò enim Saba dicitur Regina Auſtri. 107

QVAMVIS autem in pſalmo addantur: *Coram illo procident Æthyopes: Reges Tharſis, &c.* non tamen obeſt: tum quia potuit aliquis eorum eſſe etiam è remota regione; tum etiam quia non omnia de Regibus tunc venientibus ad infantiam Saluatoris adorandam intelliguntur, vt notat Suarez, quem vide cætera de Magis definientem.

LOCVS tandem in quo adoratus eſt Chriſtus à Magis, fuit ſtabulum, vbi eſt natus. Ita D. Bonauent. *ſerm. 2. Epiphaniæ,* cum Hieronymo *epiſt. 18. & 27.* Chryſoſt. *homil. 6. in Matth.* & *homil. 1. ex varijs in Matth.* & *orat. de S. Philogonio,* Nyſſen. *orat. de Chriſti Natiuitate,* Euthymius *Matth. 2.* & hoc frequenter dicunt Patres, Leo, Auguſtinus, Fulgentius, Emiſſenus, & Bernardus *in concionibus Epiphaniæ.* 108

RATIO eſt, quia, vt ait D. Bonau. *in Meditationibus vita Chriſti, c. 10.* B. Virgo non diſceſſit à præſepio vſque ad 40. dies, purificationis obſeruans Legem: adoratio autem fuit ante purificationem, nempe tertia decima die à Natiuitate, vt tenet communis Eccleſiæ traditio. Vide reliqua in Suarez. 109

DISPVTA

DISPVTATIO XXXI.

DE LEGALIBVS CIRCA PVERVM IESVM.

INTER Legalia, quibus Chriſtus immune collum volens ſubmiſerat, celebris eſt Circumciſio, de qua abundè actum eſt, *prima ſecundæ, tract. de Legibus, diſput*.10. *quæſt*. 13. Ideò ibi dicta, hic non repetam, tantúmque refricare iuuat, datum eſſe à Deo præceptum Abrahamo, eiuſque poſteris, vt infantem quemlibet maſculum octauo die indubitanter circumciderent; quod præceptum vſque ad Chriſtum ſeruatum eſt, eius tamen executio ſub peccati reatu adultos ſolùm, ſub quorum cura eſſent infantes, obligabat; niſi forſan ipſi infantes aliquando incircumciſi, prouectam ætatem attingerent; quo caſu tenerentur ſibi communi illo remedio prouidere: His prænotatis, quatuor erunt huius loci quæſtiones, prima conuenientiam, qua Chriſtus ſe circumcidi ſit paſſus, diſcutiet: Secunda nomen illud ſalutare, & ſanctiſſimum, IESVS, mille nobis nominibus charum probabit; cum non ſit aliud nomen ſub cœlo datum hominibus, in quo oporteat eos ſaluos fieri, vt dicitur *act*. 4. Tertia differet de congruitate illa, qua Dei Filius, vbique licèt præſentiſſimus, in templo ſit præſentatus, cui non multum abſimilis erit vltima quæſtio, qua de puriſſimæ Virginis purificatione paucis abſoluam.

QVÆSTIO I.

An debuerit CHRISTVS *circumcidi.*

D. Bonau. q 37 art. 1.
D Thom. in 4. diſt. 3. p. 2. art. 3. q. 1. ad 4.

ASSERO primò, ſanctè, & honeſtè fuiſſe Chriſtum circumciſum.

1 PROBATVR quia, vt ſupponitur à D. Bonauent. ad ea verba Lucæ 2. *Et poſtquam impleti ſunt dies octo, vt circumcideretur puer: vocatum eſt nomen eius IESVS*, licèt non dicatur expreſsè Chriſtus circumciſus, tamen intelligitur in illis verbis, completo tempore ſimul cum impoſitione nominis, accepiſſe iuxta legem etiam circumciſionem; Sic intelligunt ſacri expoſitores, & tota Eccleſia fatetur actum.

HINC verò ſequitur, honeſtè circumciſum, quia ad hoc cooperata eſt B. Virgo cùm S. Ioſeph.

2 ASSERO ſecundò, congruas fuiſſe rationes, vt Chriſtus circumcideretur.

PLVRIMAS affert S. Bonauentura *ad 2. Lucæ*, & *in 4. loco citato*, & *in Compend. Theolog. ver. lib. 4. cap. 12.* & D. Thom. *loco cit.* quæ omnes erutæ ſunt è Sanctis Patribus.

PRIMA ratio eſt, vt oſtenderet, ſe veram carnem aſſumpſiſſe contra Manichæus venturos. Hæc eſt D. Epiphanij *lib. 2. hæreſi 30.*

SECVNDA ratio eſt, ne Iudæi haberent excuſatio- 3
nem repudiandi Chriſtum, quaſi extraneum à fratribus ſuis, de quorum medio promiſerat Moyſes ſurrecturum Meſſiam, *Deuter.* 18. Ita etiam Epiphanius *loco cit.* & Chryſoſtomus *homil. 34 in Acta.* S. Auguſtinus *in quæſtionibus noui Teſtamenti*, mox afferendus.

TERTIA, vt legem à ſe latam canonizaret, & oſtenderet, ſe non veniſſe legem ſoluere, ſed adimplere. Ita Epiphanius *loco cit.* & Cyprianus *ſerm. de hoc myſterio*, Euſebius Emiſſ. *homil. in oct. Natiuitatis.*

QVARTA, quia finis legis eſt Chriſtus, in quo 4
cùm conſummanda erant, & ceſſatura cæremonialia; debuit Lex honorem in fine accipere. Ita Epiphanius, & Euſebius *loco cit.* Vnde D. Auguſtinus

ſerm. 13. de tempore, ait: *Dominus quidem ſuſcepit circumciſionem ablaturus circumciſionem; ſuſcepit vmbram, daturus Lucem; ſuſcepit figuram, impleturus veritatem.* Et in lib. quæſtionum noui Teſtamenti, q. 42. *Circumciſio vſque ad Chriſtum ducta eſt.* Et infrà: *Ideò debuit circumcidi, vt ipſe probaretur eſſe, qui promiſſus Abrahæ eſſet, ita vt de cætero circumciſio ceſſaret, impleta promiſſione.*

5 Qvinta, vt nobiliorem nobis traderet figuratam circumciſionem vitiorum, & motuum iniquorum. Ità Epiphanius, & Euſebius *loco cit.*

Sexta ratio eſt, vt exemplum præberet humilitatis, ſicuti cùm Baptiſmo ſe ſubdidit, dicens Matth. 3. *Sic oportet implere omnem iuſtitiam.* Ità Bernardus *ſerm. 1. de Circumciſione*, dicens: *Manifeſtum dedit humilitatis exemplum; quia nec veſtigium quidem vllum vulneris habens, alligaturam non refugit vulneris.* Dedit etiam exemplum obedientiæ, charitatis, patientiæ, cæterarumque virtutum, quæ omnes iuſtitiæ nomine comprehenduntur.

6 Septima ratio eſt amor erga nos, quo actus voluit à tenellis diebus ſanguinem in ſatisfactionem noſtrarum culparum Deo offerre. Ità etiam Euſebius Emiſſenus.

Myſteria verò circa hæc, & circa tempus octaui diei, vide in D. Bonau. *ad 2. Luca*, ad eum locum, & in D. Bernard. *ſerm. 3. de Circumciſione.*

QVÆSTIO II.

Cur nomen Iesv *fuerit puero impoſitum.*

7 D. Cyprianvs *lib. de operibus Chriſti Card. cap. de Circumciſione*, indicat, mandatum eſſe Iudæis nomen infantibus imponere die ipſo circumciſionis: Sanè in Lege circumciſionis non exprimitur *Geneſ.* 17. attamen videtur congruè ſequi ex profeſſione fidei, & ſigno religionis, etiam nominis impoſitionem. Vnde Athenienſes apud Suidam decimo natiuitatis infantis die, oblatis Diis ſacrificiis, nomina infantibus imponebant. Romani autem (vt author eſt Feſtus) dabant nomina octauo die puellis; maſculis verò nono die, eos priùs luſtrando Diis; vnde illi dies *Luſtrici* nominabantur.

8 Vtrvmqve oſtendit S. Bonauent. *ad 1. Lucæ.* Et primò quidem in die circumciſionis ſolere nomen imponi probat ex illis verbis: *Et factum eſt in die octauo, venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum nomine Patris ſui Zachariam*, vbi concatenatur impoſitio nominis circumciſioni, & impoſitio nominis tanquam nota ibi ponitur.

9 Qvòd verò apud parentes hoc ius eſſet, oſtendit primò ex Tobiæ 1. *Tobias genuit filium, nomen ſuum imponens ei.* Deinde probat ex illo: *Innuebant Patri eius, quem vellet vocari eum.* Quia apud eum (ait S. Bonauentura) reſidet authoritas nominandi; tum quia Pater erat, tum quia Sacerdos; tum quia ortum ſuum Diuina reuelatione præſciuerat. Hinc cùm non poſſet reſpondere, *poſtulans pugillarem ſcripſit, dicens: Ioannes eſt nomen eius.*

10 Idem probatur ex *Luca* 1. vbi præcipitur Virgini: *Vocabis nomen eius IESVM*, & *Matth.* 1. idem demandatur Patri putatiuo; Enim verò non parentes, neque Angeli, ſed Deus Pater nomen impoſuit, quia ipſe ſciebat perfectiſſimè quantus eſſet ille homo, & ſolus habebat in eum authoritatem, ſic dicitur Philip. 2. *Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen*, vt notat D. Bonau. ad ea verba Lucæ 2. *Vocatum eſt nomen eius IESVS, quod vocatum eſt ab Angelo*, cui apponit id Iſaiæ 62. *Vocabitur tibi nomen nouum quod os Domini nominabit*, & idem obſeruat D. Bernardus *ſerm. 5. de Circumciſione*, relatus à D. B[...] *in Compend. Theol. loco* [...]

Hoc ſanè nomen à verbo ſaluandi originem trahit, teſte Angelo, Matth. 1. *Vocabis nomen eius IESVM; ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum.* Vbi Hieronymus: *Ieſus Hebræo ſermone SALVATOR dicitur: ethymologiam ergo nominis eius Euangeliſta ſignauit dicens: Vocabis nomen eius Ieſum, quia ipſe ſaluum faciet populum.* Ità obſeruat etiam D. Bonau. ad loca allegata Euangeliorum; & *lib. 4. Compend. Theologicæ veritatis, cap. 15.* Vnde vbicumque in veteri Teſtamento ſub hoc nomine Meſſias promittitur: L X X. habent σωτήρ. Et Hieronymus, ſeu Vulgata legit Salvatorem. *Iſa. 62. Michea 7. Habacuc 3.* 11

Observa præterea, hoc nomen inter alia Chriſti nomina vltra triginta, quæ enumerat Hieronymus *Ezech.* 46. eſſe proprium Chriſti, & omnes aliorum excellentias continere: nam, licèt nomen Chriſti ſit nobile, tamen eſt appellatiuum, vt notat D. Hieronymus *Matth.* 16. Nomen enim Chriſti ſignificat vnctum Regem Sacerdotem, quod & aliis conuenit, licèt antonomaſticè Chriſto aſſignetur, quòd Rex Sacerdos vnctus eſſet balſamo Diuinitatis, vt ait Euſebius *lib. 4. Demonſt. cap. 15.* Niceph. *lib. 1. hiſt. c. 4.* & D. Bonau. *locis relatis diſp. 18.* 12

An verò ita ſit proprium, vt nulli vnquam datum ſit, aliqui aſſerunt, & ita reliquos, qui Ieſus vocati ſunt, vt Ieſus Naue, Ieſus Sirach, Ieſus Ioſedech aliis fuiſſe litteris ſcriptos, & dictos Iehoſua, obtendunt: Chriſtum autem vocari volunt Ieſua: vtrumque autem nomen alium habet ſenſum: Iehoſua enim ſignificat *Deus ſaluabit*, ſeu *Deus ſalus*: Ieſus verò ſignificat Salvatorem. 13

Sed maiorem fidem exiſtimat Suarez adhibendam antiquis Patribus, linguarum cognitionis peritiſſimis, qui docuerunt, nomen hoc, quoad materialem ſonum, multis antea fuiſſe impoſitum: Illis Patribus potuit addere Seraphicum, linguæ Hebraïcæ peritiſſimum, vt patet in expoſitione Lamentationum, & *loco allegato quæſt. 1. ad pſal. 71.* & ſexcentis locis. Ipſe enim *Luca* 1. ad ea verba: *Vocabis, &c.* ait, eodem nomine vocatum Ieſum Naue *Eccleſiaſtici* 46. Ioſeph verò *Geneſ.* 41. vbi vocatur: *Saluator mundi*, præfiguraſſe Ieſum noſtrum: Idem habet *lib. 4. Compend. Theol. verit. cap. 12.*

Imò S. Doctor ad ea verba Lucæ 2. *Pannis eum inuoluit*, explicat id Zachariæ 3. *Et Ieſus indutus erat veſtibus ſordidis*, noſtrum Ieſum eodem nomine expreſſum docet cum D. Bernardo, *ſerm. 4. de Natiuitate*, quem allegat, & cæteris omnibus Patribus, vt refert etiam Suarez *diſp. 15. ſect. 2.* Sic Tertul. *lib. contra Iudæos, cap. vlt.* Lactant. *lib. 4. c. 14.* Orig. *hom. 9. in Leuit.* Ambr. *lib. 3. de fide, c. 4.* qui de Chriſto verba illa exponunt. Alij verò litteraliter de Filio Ioſedech; allegoricè de Chriſto interpretantur: & omnes concedunt, nomen fuiſſe idem. Ita Hieron. *ibi*, Euſeb. *lib. 4. demonſt. c. 29.* Auguſt. *15. cont. Fauſtum, c. 36.* Theodoretus, & alij Interpretes Zachariæ. 14

Qvod etiam Ioſuë eodem nomine Ieſu donatus fuerit, quo & Chriſtus, teſtantur Iuſtin. *Dialog. in Tryphonem*, Tertul. *lib. cont. Iudæos, c. 9.* & *lib. 3. cont. Marcionem, c. 18.* Auguſt. *lib. 16. cont. Fauſtum, c. 18. & ſeqq.* & *lib. qq. in Exodum, quæſt. 103.* Ambr. *in pſal. 47.* Hieron. *lib. 1. cont. Iouinianum*, Orig. *hom. 1. in Exodum*, 22. *in Numer.* 1. *Ioſue* 1. Theodoretus initio libri Ioſuë. 15

Deniqve

Deniqve Philo Iudæus *lib.de Humanitate*, & Ioſephus Hebræus *lib.5.antiquitatum*,dum ſæpè Ioſoé nominant, Ieſum appellant, quibos ſobicribit Seraphicus *locis adductis*.

Non eſt igitur hoc nomen qooad ſonom proprium Chriſti, ſed quoad virtutem, vt ibi S. Bonauent. teſtatur cum Cyrillo Hieroſol. *catech.10.* vbi ait: *Ipſe enim ſolus Ieſus appellatur vero nomine, à ſalutari Medicina habens appellationem.* Notant verò multi, nomen Iehova,addita littera *Sein*, facere Iesvm.

16 Iam verò oportet cauſas ſcrutari, ob quas fuerit nomen hoc Chriſto impoſitum.

Prima ratio D. Bonauent. ad ea verba Lucæ 1. *Vocabis nomen eius IESVM*, eſt,quia oomina propria impoountor ex rerum, vel perſonarum proprietatibus: eſt autem Chriſto maximè propriom, eſſe Saluatorem, non ſolùm corporum, ſed etiam animarum, nec tantùm à temporalibus damnis, ſed ab æternis; nec ſolom auferendo ſommum malum peccati, ſed conferendo ſummum bonom, ideſt gratiam, quæ dat perfectam ſanitatem: Hoc autem probat S. Bonao. ex illo Act.4. *Nec enim eſt aliud nomen ſub cælo datum, in quo oporteat nos ſaluos fieri.* Eandem rationem indicat D.Thom. *quæſt.37.art.2.* & Suarez *diſp.15.ſect.2.*

17 Secvnda ratio eſt D.Bonauent.*ad 2.Lucæ*, ad ea verba: *Poſtquam conſummati ſunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum eſt nomen eius IESVS*, qoia hoc nomen opus grande redemptionis expreſſit, & hoc cœpit ſanguine exantlare hac die, illudque proſecutus eſt vſque ad totam pretioſiſſimi pretij effuſionem in Cruce. Ideò hac die nomen Ieſu accepit, nec prius, quàm ſanguine pretioſiſſimo inceperit mereri talem dignitatem Saluatoris. Ideò è condigno meruerit ſanguine, cuios quælibet gutta pretij eſt infiniti. Ideò apponit S. Bonauent. ſta-
18 tim illud Philip.2. *Chriſtus ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens.* Sic enim ſeruorum notâ paſſus eſt obſignari. O mirum charitatis exceſſum! *Humiliauit ſemetipſum vſque ad mortem, mortem autem crucis: Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, &c.* Hac ratione vtitur etiam Suarez *loco cit.*

19 Tertia ratio innuitur à D Bonauent. *loco cit. Compendij*, ex 26. Iſaiæ: *In die illa cantabitur Canticum iſtud in terra Iuda: Vrbs fortitudinis noſtræ Sion Saluator, ponetur in ea murus, & antemurale. Aperite portas, & ingrediatur gens iuſta. Sperastis in Domino Deo forti in perpetuum. Nomen tuum, & memoriale tuum in deſiderio animæ.* Hoc enim nomine Saluatoris voluit mundom conſolari, eorumque ſpem erigere; ideò ſubdit: *Propter Sion non tacebo, donec egrediatur, vt ſplendor, iuſtus eius, & Saluator eius, vt lampas accendatur.* Et qooniam hic
20 Saluator futuros erat omnium bonorum fons, & origo; in toto illo capite lætabundus deſcribit gratiarum affluentiam,è ſancto illo nomine promanantem. Ideò enim etiam Angelus ad Paſtores Lucæ 2. *Nolite timere: Ecce enim Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus eſt vobis hodie Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus.* Natus eſt enim nobis ad noſtram vtilitatem,vt dicitur Iſaiæ 9. *Paruulus enim natus eſt nobis.* Et cap.45. *Verè tu es Deus abſconditus.* Et cap.19. *Clamabunt ad Dominum à facie tribulantis, & mittet eis Saluatorem, & propugnatorem, qui liberet eos.* Et verè Saluator ſecundum illud Act. *Nec enim aliud eſt nomen ſub cælo datum, in quo oporteat nos ſaluos fieri.* Vide Seraphicum *loco cit.*

Qvarta ratio indicatur *loco cit.Compendij*, & ad 21
ea verba Lucæ 1. *Exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo. Et ſanctum nomen eius. Et miſericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* Hoc enim nomen eſt maximè cordis dilatiuum, quia exprimit nobis miſericordiam,inter attributa Dei chariſſimam: Sic dicitur Cant.1. *Introduxit me Rex in cellaria. Oleum effuſum nomen tuum.* Ideò, & Anna 1.Reg.2. *Dilatatum eſt cor meum, quia lætata ſum in ſalutari tuo.* Hoc nomen dat nobis fortitudinem, dum exhibet nobis paſſiones Chriſti pro nobis. Ideò Act.5. *Ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilij; quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati.* Sic Martyres pro hoc nomine mortui ſont, & Virgines amore tractæ: *Trahe me poſt te, &c.* Vide S. Doctorem *locis adductis*, & *in ſermonibus de Circumciſione*, vbi eaſdem rationes refert.

Aliam rationem affert ad ea verba Lucæ 2. *Poſt-* 22
quam conſummati ſunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum eſt nomen eius IESVS, nempe in circomciſione hoc oomine decoratur, vt ſciat mundus, eum circumciſioni ſe ſubmittere propter noſtram ſalutem ex amore infinito, quippe ipſe non eget hac lethali medicina, nec hoc vulnere fero ad ſui curationem, cùm ſit mundi Saluator. Hinc in noſtris tentationibus erigitur cor, vt aiebat Iob 13. *Ipſe eſt enim Saluator meus*, qui nunquam deſeret eos, pro qoibus à tenellis diebus ſanguinem profudit. Vide D. Bonauenturam.

Tandem *loco cit.Compendij*, in hoc nomine Iesv 23
omnem Dei excellentiam, omnium bonorum communicationem includit. Et qoidem in quinque litteris qoinqoe bona diſtribuit. I.denotat Iucunditatem: E. Æternitatem vitæ: S. Salutem,& ſanitatem perfectam: V.Vbertatem bonorum: S.Sanctitatem. Et quia ſolus Deus ſaluare potuit; ideo Deitatem includit, Deumque Optimum Maximum, qui natura eſt Saluator, factus eſt io natura humana Iesvs, ſaluãs à peccato, diabolo, & inferno. Vide etiam D.Bernard. *ſerm.2.de Circumciſione*, & alios Patres ſuprà, hanc rationem proſequeotes, præcipuè Seraphicum *in opuſc.Lignum vitæ*, nominato, io quo per capita plurima recenſet bona è ſanctiſſimo iſto Iesv nomine 24
redondantia: Multa alia præclara habet *in ſermonibus de Circumciſione*, præcipoè 3. & 4. qoæ, apud ipſum hauſta, ſapidiſſimum guſtum, mentis ingerunt palato.

QVÆSTIO III.

An præſentatio Pueri Iesv *in templo fuerit conueniens.*

Geminas leges ad huius notitiam Myſterij S. 25
Bonau. *ad 2.Lucæ*, præmittit: Altera Exodi 13. *Sanctifica omne primogenitum, quod aperit vuluam in filiis Iſrael.* Et infrà: *Omne primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes.* Illod autem pretium habetur Numer.18. *Redemptio erit poſt vnum menſem, ſiclis argenti quinque, pondere Sanctuarij.*

Altera lex habetur Leuit.12. *Mulier, ſi ſuſ-* 26
cepto ſemine pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus, iuxta dies ſeparationis menſtruæ. Et die octauo circumcidetur infantulus: ipſa vero triginta tribus diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. Et infrà: *Cumque expleti fuerint dies purificationis ſuæ, pro filio, ſiue pro filia, deferet Agnum anniculum*

lum in holocauſtum, & pullum columbæ, ſiue turturem pro peccato. Et infra: *Quòd ſi non inuenerit manus eius, nec potuerit offerre agnum, ſumet duos turtures, vel duos pullos columbarum, vnum in holocauſtum, & alterum pro peccato. Orabitque pro ea Sacerdos, & ſic mundabitur.*

27 Sic igitur prima lex conſecrationem primogenitorum ad templum præcipit: Secunda verò purificationem matris, & oblationem pro filio, non tamen ligabat ad deducendum filium ad templum. Deinde prior lex non præfigebat tempus conſecrationis primogeniti; & ideò ſolebant vno die, præfixo purificationi matris, vtramque adimplere.

28 Assero primò, actionem hanc, à B. Virgine patratam, fuiſſe ſanctam.

Probatvr à D. Bonauent. *ad 2. Lucæ*, quia ſic humiliabat ſe Chriſtus obediens legi, inſons, & cui tanquam ſupremus Legiſlator Deus non tenebatur. Deinde redimitur, tanquam ſeruus quinque ſiclis, vt ait D. Bonauent. *in meditationibus vitæ Chriſti, cap.* 11. Sic enim formam ſerui accepit.

Rationem aliam ibi adducit S.Doctor, nempe conuenienter oblatum eſſe Chriſtum Patri in templo ad noſtram ſalutem.

29 Dvbivm autem ſubrepit, an Lex illa B. Virginem obligaret offerendo ſanctiſſimo paruulo, quia Lex præcipiebat offerri filium, qui aperit vuluam matris. Maria autem fuit porta clauſa æternè. In contrarium videtur Euangeliſta obligationem indicare dicens: *Tulerunt eum in Hieruſalem, vt ſisterent eum Domino, ſicut ſcriptum eſt in lege Domini. Quia omne maſculinum adaperiens vuluam, ſanctum Domino vocabitur.* Indicat ergo, Chriſtum fuiſſe è primogenitis, qui aperiunt Matris clauſtrum.

30 Dvas expoſitiones affert Suarez *diſput.* 16. *ſect.* 1. ex D. Bonau. *ad 2. Lucæ.* Altera eſt, verba illa eſſe addita à Spiritu ſancto, vt oſtenderet, Chriſtum non teneri, quippe ſacratiſſimum Matris clauſtrum non læſit. Sic Hormiſda Pontifex Max. *epiſtola* 1. *cap.* 3. dicit, Chriſtum non aperuiſſe vuluam matris. Hanc expoſitionem indicat Beda *Lucæ* 2. & Cyrillus Hieroſol. *homil. de occurſu Domini.* Igitur Lucas ſolùm indicat, ſeruatam eſſe legem circa primogenitos latam.

31 Altera expoſitio D. Bonauenturæ eſt, aperire vuluam non eſſe rumpere clauſtrum, ſed primò exire poſt fœcundationem. Sic dicitur *Geneſ.* 29. & 1. *Reg.* 1. Deum aperuiſſe vuluam Liæ, & Annæ, ideſt dediſſe fœcunditatem, & primos fœtus lætos. Hanc expoſitionem indicat Rupertus *lib.* 2. *de Trinitate in Exodum, cap.* 24. & Abul. *cap.* 13. *Exodi,* initio, Ianſenius *cap.* 10. *Concordiæ*, & eſt probabilis.

32 Alter ſcrupulus ſerpit ex illis verbis: *Pro peccato*, & ratio dubij eſt, quia vel erat pro peccato Matris, vel Filij; non quidem Matris, nam quodnam? neque Filij, quia non erat capax peccati actualis; ab originali verò iam ſupponitur mundatus circumciſione, ſi maſculus; fœmellæ vero dedicatione, & fide parentum.

Primvs modus dicendi eſt, loqui de peccato matris. Ideò ſequitur, *orabitque pro ea Sacerdos, &c.* Ita Lyra Leuit. 12. Abul. *ibi, quæſt.* 23. & 30. Caietan. *ibi*, & Ianſ. *cap.* 10. *Concordiæ*.

33 Alter modus eſt, referri ad peccatum prolis. Ita D. Auguſtinus *lib. qq. in Leu. quæſt.* 40. D. Thomas *quæſt.* 37. *art.* 3. vbi Caietanus, Gloſſ. *ad Leu.* 12. & ibi Vgo Card. Rupertus *lib.* 2. *in Leu. cap.* 16. Beda, & Euthym. *Lucæ* 2. S. Eligius Epiſcopus Nouiomenſis *homil. de Purificatione.*

Confirmatvr ex reſponſorio ſecundo, & tertio primi Noct. purific. *Obtulerunt pro eo Domino par turturum, aut duos pullos columbarum.*

Hoc autem peccatum ait Suarez *diſp.* 1. *ſect.* 1. eſſe immunditiam, & ſordem contractam ex libidinoſa conceptione. Hanc profectò nec Mater Sanctiſſima, nec Filius contraxêre.

Observa præceptum offerendi Agnum; at 34
pro pauperibus impotentibus ſaltem duas turtures, vel duos pullos columbarum: relinquit autem in fine pullos columbarum, quia ſunt minimi valoris, vt ait D. Bonau. *in Meditationibus, cap.* 11. Mirum autem, quod Lucas non definiat, vtrum obtulerit pullos turturum, aut columbarum, nam cùm eſſet hiſtoricus, videtur debuiſſe definitè apponere id, quod in Lege liberum erat.

Respondet D. Bonau. hoc ad Myſterium ſpectare, quia vtraque oblatio eſt Deo chara, nam per columbam vita actiua; per Turturem ſolitarium contemplatiua deſignatur: Quoniam igitur alterutra oblatio facta ſit, parum ad inſtitutum Lucæ facit, & vtraque ad Myſterium ducit, ideo indefinitè ponit: *Duos turtures, aut duos pullos columbarum.* Ita ferè etiam Suarez.

Sensvs igitur litteralis eſt, B. Virginem non po- 35
tuiſſe offerre agnum, ideò ex paupertate ſolùm habuiſſe auiculas. Abulenſis *Leu.* 13. *quæſt.* 29. addit, non ex neceſſitate, ſed ea voluntario amore paupertatis ea munuſcula elegiſſe, non enim erat adeò inops, cum aurum à Magis accepiſſet abundanter; ideò non dicitur: *Apertis theſauris ſuis, obtulerunt aurum*, vt notat D. Bonau. *in Meditationibus*, quidquid è contrà ſuſpicetur Suarez.

Et quidem hæc ratio innuitur à D Bonauentura, dum ea humilitate, quæ eſt mater paupertatis, hæc facta aſſerit *locis adductis*. Aurum verò à Magis acceptum, ideò pauperibus iam eſſe diſpertitum, aſſerit S. Bonau. *in Meditationibus vitæ Chriſti, c.* 9.

Mysteria huius ſacræ oblationis latè proſe- 36
quitur D. Bonau. *ad Lucæ textum*, & in S. Feſtiuitate Pueri Iesv.

QVÆSTIO IV.

An B. Virgo *teneretur Legi purificationis.*

Assero negatiuè, nempe puriſſimam Virginem Mariam non fuiſſe Purificationis legi obſtrictam. Ita D. Bonau. ad eum Lucæ textum, & omnes cum eo.

Probatvr à D. Bonau. cum Patribus communi- 37
ter, Origene *homil.* 8. *in Leuit.* Ruperto *lib.* 2. *in Leuit. cap.* 16. Euſebio Emiſſeno, S. Eligio, Bernardo, & Laurentio Iuſtiniano *in ſermonibus de Purificatione*, Theophylacto *Lucæ* 2. apud Suarez *loco cit.* ex textu Leuit. 12. *Mulier, ſi ſuſcepto ſemine peperit maſculum, &c.* at B. Virgo non peperit ſemine ſuſcepto. Igitur non neceſſitate adacta, ſed ex humilitate Filio conformis id fecit, vt ſicut Filius ſanctiſſimus, tamen cum aliis pueris circumcidi paſſua eſt, ita & Mater puriſſima purificaretur cum aliis fœminis, vt ait D. Bernardus *ſerm.* 3. *de Purificatione*, vbi etiam ait:
Putas, dicturus Moyſes mulierem, quæ peperiſſet maſ- 38
culum, immundam eſſe, non timuerit ſuper Matrem Dei blaſphemiæ crimen incurrere, & idcircò præmiſerit, ſuſcepto ſemine? Verè ô B. Virgo non habes cauſam, nec tibi opus eſt purificatione. Sed nunquid Filio tuo opus erat circumciſione?

Hæc refert S. Bonau. & poſt eum Suarez *diſp.* 57. *ſect.* 2.

ſect. 2. Cùm nulla etiam impuritas ſanguinis defluxerit, vt ait D. Bernardus *ibi*, & D. Bonauentura, non erat neceſſaria purificatio. Hinc Euſebius Emiſſenus *ſerm. de Purificatione*, ait, non eſſe vetitum B. Virgini omne Sanctum tangere, ſicut erat vetitum cæteris fœminis à partu; nam ipſa tenebat Sanctum Sanctorum puriſſimè: D. Cyrillus *libro* 2. *ad Reginas*, impios vocat Arrianos, dicentes, has purificationes à puerperio fuiſſe Mariæ Virgini neceſſarias.

39 Abvlensis *in* 12. *Leuitic. quæſt.* 2. reſpondet, ſine cauſa aſſeri, Moyſen excludere voluiſſe B. Virginem; tum quia illa non erat illâ Lege vſura; tum quia non conſtabat, an ſine ſemine concepiſſet, vnde lex illa ſic publica fruſtrà fuiſſet: Idem ſentiunt Oleaſter *in Leuit.* Ianſ. *loco citato*, & inclinat Caietanus *ad Leuit. cit.* Nituntur phraſi Hebraïca; nam ſemen non ſonat principium generationis, ſed prolem, atque adeò idem eſt ac mulieri, quæ ſuſceperit prolem, ideſt conceperit: Itaque concludit Abulenſis, ex vi verborum, B. Virginem Legi huic fuiſſe ligatam: an verò teipſa ex alio capite non teneretur, incertum eſſe docet.

40 Ianſenivs autem videns ſententiam Abulenſis quoad primum reclamare communi ſenſui Eccleſiæ, & Sanctorum, prudentiùs quidem, non tamen ſolidè dixit, B. Virginem fuiſſe verbis legis illius ligatam, non tamen obligatam ex aliis capitibus: tum quia ſordes puerperij non fuit paſſa; tum quia peperit authorem munditiæ, eumque Deum, ſupra omnes leges eminentem.

Cæterum, ſi verba legis ligaſſent, non eſſet exempta omnino his cauſis, vt probat Suarez; nam ceſſante fine legis in particulari, non ceſſat obligatio Legis, & quòd filius fuerit omni Lege ſuperior, quia Deus erat, non oſtendit, exemptam fuiſſe etiam matrem. 41

Verba igitur legis non obligabant: Licèt enim Hebraïcè non habeatur, *ſi ſemine accepto*: ſed תזריע *Tazdingath, Seminificauerit*, tamen, ſi attentè legatur, indicat ſeminificare in copula cum viro ſeminante: Ideò Vulgatus, & tota Eccleſia legit: *Si ſuſcepto ſemine.*

Cætera in homiliis huius diei apud Patres reperies. 42

Pvblica autem ſupplicatio, quæ ea diei ſolemnitate fit, videtur originem, vel exemplar habuiſſe ab occurſu Simeonis, & Annæ ipſi Virgini, & Chriſto, vt indicat S. Bonau. *in Meditat. c.* 11. eaque cum cereis ab antiquis inſtituta eſt, vt ſcribit S. Cyrillus Hieroſolymit. *loco citato*, & Albinus Flac. *lib. de Diuinis Offic. Cap. de Purificatione.* 43

DISPVTATIO XXXII.

DE VITA CHRISTI, AD ANNVM TRIGESIMVM.

A Christi Natiuitate hiſtoricam ferè eius vitæ rationem percurrimus; quam hîc quoque continuatâ actionum ſerie, intermittere non libet; cum nulla rerum, quas præclarè geſſerat, narratio tam litteralis ſit, quin myſteriis, abundet: Licèt autem Euangelium ſemel tantùm, aut iterum, quid Chriſtus egerit infra trigeſimum annum, retigerit; non tamen ideò nobis pia ipſius factorum indagatio interdicitur; quinimò Euangeliſtarum ſilentium hanc nobis partem ex induſtria cedere videtur; cùm ipſi ea, qua ſalutis noſtræ rationem propiùs attingant, ſuccinctim tradere ſtuderent: Neque etiam credendum eſt, Chriſtum, qui duodecimo anno præcipuis legis Doctoribus fuit admirationi, antè, vel poſt vſque ad Euangilij prædicationem, oſcitanter vixiſſe; quod vel cogitare abſit: Agam itaque hîc primò de fugâ Chriſti in Ægyptum, & in Iudæam reditu: Secundò de ratione vitæ ipſius vſque ad annum trigeſimum: Vtrumque autem præſtabo breuiter, iuxta ea, quæ probabiliùs pia Patrum meditatione comperta ſunt.

QVÆSTIO I.

De Fuga CHRISTI *in Ægyptum, & de ipſius reditu.*

1 POST Porificationem B. Virgo receſſit è ſoburbio Bethlehem, vbi morata fuerat: Et quidem Lucas, cap. 2. ait: *Et vt perfecerunt omnia ſecundum Legem Domini, reuerſi ſunt in Galileam in ciuitatem ſuam Nazareth.* Enim verò certum eſt, perlatum Ieſum à Matre, & Ioſeph in Ægyptum: Et quidem S. Auguſtinus *lib. 2. de conſenſu Euangeliſtarum, cap. 5.* aſſerit, priùs è Iudæa in Ægyptum aufugiſſe, quàm deſcenderet in Galilæam, id enim videtur Matthæus *c. 2.* indicare, vbi poſt diſceſſum Magorum ait; *Qui cùm receſſiſſent: Ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph dicens: Surge, & accipe puerum, & Matrem eius, & fuge in Ægyptum;* Poſt reditum verò de Ægypto, ſeceſſit in partes Galilææ, vt aduertit S. Bonauentura ad locum citatum Lucæ.

2 MVLTI tamen credunt, Ioſephum è Nazareth aufugiſſe in Ægyptum, vt priùs Bethlehem deſerens, ſeceſſerit Nazareth, & hinc in Ægyptum: Ita Maldonatus *ad 2. Matthei* obſeruat, & dicit, perſpicuum eſſe: Idem ait Suarez *diſp. 17. ſect. 1.* & videntur ſentire D. Anſelm. *Matth. 2.* & alij permulti.

ATTAMEN probabilius eſt, priùs in Ægyptum fugiſſe; nam receſſus in Ægyptum narratur poſt diſceſſum Magorum, vt concedit Suarez, & notat D. Auguſtinus ſuprà, qui ideò ſic biſtoriam continuat nobiſcum. Confirmatur; nam ſi fuiſſent Nazareth, non fugiſſent in Ægyptum, vt mox dicam.

SATIS probabiliter D. Bonauentura, *in Meditationibus, cap. 12.* ait, B. Virginem cum Ioſepho profectos Nazareth verſus, & in via admonitos ad fugam: Ex quo vterque textus ſalvatur.

3 OCCVRRIT quærenda ratio huius fugæ: Et quidem in ſententia eorum, qui dicunt, B. Virginem iam abiiſſe Nazareth, non eſt bona ratio perſecutio Herodis, qui ſolùm in Bethlehem, & finibus occidendos pueros iuſſit; at Nazareth quadraginta, & ampliùs milliaria diſtat, ſeu quatuor dierum iter, vt Rebadinera *in Natiuitate Domini*, & Maldonatus, *ad 2. Lucæ*, docent communiter; & tamen Angelus reddit fugæ rationem, ac neceſſitatem: *Futurum eſt enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum,* & hoc Deus præſciebat.

4 MIROR, Seraphicum *in Meditationibus, c. 14.* ponere tantùm quatuordecim milliaria: Arbitror, eſſe corruptum, & velle inuerſum 41. milliaria; nam & in margine adducitur etiam *cap. 6.* eiuſdem opuſculum, idem aſſerens, vbi tamen nil dicit.

RESPONDET Suarez, noluiſſe Deum hoc negotium iuxta præſcientiam ſuam, ſed iuxta periculum, quod imminebat; eò quòd Herodes erat etiam Galilææ Dominus, & potuiſſet inquirere de fœmina peregrina, quæ Bethlehem pepererat, & eam Nazareth reperire.

5 HÆC tamen futilia ſunt, quia cùm Deus certò præſciret, Herodem non eſſe exeurſurum vltra finea Bethlehem ad cædem, & hoc ſanè ſolùm in incolas, ex quibus tanquam è ſtirpe Dauid excandnerat, non dixiſſet per Angelum: *Futurum eſt enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum,* ſi extra fines illos fuiſſet: Quænam obſecro ratio eſt fugiendi ob periculum Herodis; ſi Deus ex ſcientia certiſſima ſciebat, eum deſæuiturum ſolùm circa Bethlehem? Et etſi diligentiam adhibuerit in toto regno, quod eſt omnino gratis dictum à Suarez; nam Herodes exquiſiuit iuxta informationem acceptam à Scribis, qui de Bethlehem tantum aſſeruerant, proditurum Regem.

6 ADHVC non dicitur ſolidè, aufugiſſe è Nazareth in Ægyptum: tum quia Matthæus, *c. 2.* refert diſceſſum in Ægyptum, mox poſt diſceſſum Magorum, vt ipſe Suarez fatetur: tum etiam, quia nullus erat, qui poſſet informare Herodem, quia nullus erat, præter Paſtores, qui non viderunt Virginem, niſi primo die, nec legitur aliam notitiam habuiſſe de diſceſſu B. Virginis.

7 ALIAM rationem affert Matthæus: *Vt impleretur, quod dictum eſt per prophetam: Ex Ægypto vocaui filium meum.* Hæc autem verba Oſeæ, Ianſenius incautè *cap. 11. Concordia*, negauit propriè dicta eſſe de Chriſto, ſed de populo; communiter enim PP. aſſerunt, ea intelligi de Chriſto, imò litteraliter, vt refert Suarez *diſp. 17. ſect. 1.*

8 ALIAM rationem affert S. Doctor *in Meditation. cap. 12.* vt adimpleretur quod dictum eſt per Iſaïam, cap. 19. *Ecce Dominus aſcendit ſuper nubem leuem, & ingredietur Ægyptum, & commouebuntur ſimulacbra Ægypti à facie eius.* Hanc rationem confirmat Chryſoſt. *homil. 2. imperfecti*, Euſeb. *lib. 6. demonſtr. cap. 20.* Athanaſ. *de Incarnatione Verbi*, Procop. *in Iſaiam.* Videatur Nicephor. *lib. 10. hiſt. cap. 1. & 31.* Sozomenus *lib. 5. hiſt. cap. 20.* Burcbardux *in deſcriptione Terræ Sanctæ, puncto 2. cap. 4.* Baron. *in Annal. anno primo.* Rationes verò morales vide in D. Bonauentura paſſim, & Patribus.

9 QVOAD reditum, qua ætate regreſſus ſit, multi multa dicunt.

SENTENTIA S. Bonauent. *in meditat. cap. 13.* eſt, rediiſſe completis ſeptem annis, vel initio octaui: Ita ſentit etiam Ammonius Alex. *in harmonia Euangelior.* Anſelm. *Matth. 2.* qui etiam dicit, habitaſſe eum Heliopoli ſeptem annis in Ægypto: Aliorum opiniones refert Suarez *diſp. 17. ſect. 2.*

ALIQVA verò hic quæſtio pulſatur: Cur Ioſeph ex Ægypto diuerterit Nazareth ob timorem Archelai, & non potius, quia illa eſt patria, vnde diſceſſerat abiens Bethlehem; eo magis, quò, ſicut Archelaus in Iudæa, ita Hærodes Tetrarcha regnabat pro Herode Patre ſuo.

10 D. BONAVENTVRA *in medit. cap. 13.* ab hac difficultate ſe expedit dicens, Ioſeph per Angelum priùs monitum, vt iret in Iudæam, quò perueniens ad fines, nempè ad domum Eliſabeth in Hebron, audienſque Archelaum ibi regnare, timuit ire Hieruſalem, & anxius dubitans: an tranſgreſſio aliqua Angelici mandati foret, ſi aliò diuerteret; rurſus ab Angelo confortatus, & edoctus receſſit Nazareth.

11 NEQVE tamen vult S. Bonauentura omnino cum D. Hilario aſſerere, priùs iuſſum eſſe Ioſeph ire in Iudæam, deinde mutato præcepto Miſſum in Galilæam, ſed admonitum quidem Ioſephum, vt ex Ægypto tranſiret in regiones Iſraël, quæ & Galilæam continent; at ſibi viſum fuiſſe, Diuinam voluntatem videri, vt in vmbelico, Hieruſalem ſcilicet cum Filio moraretur, vbi erat cultus Dei florens ob templum; poſtea verò videntem periculum pueri non exiſtimaſſe, Deum voluiſſe eum rurſus periculo vitæ exponere, quem in remotas plagas iam ante ob id abduxerat; ſuſpicioſum tamen rurſus ab Angelo admonitum, vel inſpiratum, non eſſe iuſſum, vt præcisè in Hieruſalem moraretur, ſed poſſe in Galilæam diuertere

diuertere; ac diuertiſſe: Et hæc eſt ſententia etiam D. Auguſtini, *libro de conſenſ. Euangel. capite 9.* quam laudat Suarez, *diſputatione 17. ſectione 1.* Sic enim dicitur: *Admonitus in ſomnis, ſeceſſit in partes Galilææ*, vbi D. Hilarius, can. 2. in Matth. *Per Angelum admonetur, vt in Galilæam tranſeat, &c.*

12 Dices: Quomodo igitur regnante Archelao, qui imperauit nouem annis, vt omnes hiſtoriæ referunt, non timuêre in Hieruſalem ſingulis annis ire, vt dicitur *Lucæ* 2.

Respondet D. Auguſtinus *libro 2. de conſenſ. Euangel.* potuiſſe nouem diebus ſolemnibus à Deo præceptis inter tantam multitudinem non diſcerni, & ideò venire etiam abſque minima ſuſpicione, vt præceptum Domini impleretur, vt omnis maſculus ter ſingulis annis in Templo appareret *Exodi 13. & 34.* & *Deuteronom.* 16. Fœminæ quidem non tenebantur; ſed Beata Virgo ex religione ibat cum ſponſo. Sponſus verò ſemel tantùm, id eſt, in Paſchate ibat; quia diſtabat quatuor dierum iter, & cum diſtantibus tanto interuallo diſpenſatum erat: Ita apud Maldonatum Hugo, & Lyranus. Ipſe verò Maldonatus exiſtimat, Ioſephum etiam aliis feſtis ſolitum fuiſſe eò ire, cum D. Bonauentura ad eum locum Lucæ.

13 An id verò, quod afferebat in primo dubio, Herodem regnaiſſe tunc in Galilæa, vnde erant ſecuriores, quàm in ditione Archelai: Reſpondet D. Auguſt. *lib. 2. cap.* 8. nondum Patrem eius Herodem habuiſſe Tetrarchiam Iudææ.

Respondetur ſecundò, Ioſephum magis timuiſſe ſub Archelao, tum quia erat proprius Rex Iudææ, & Hieroſolymis imperabat, vnde Regem Iudæorum nouum timebat, & quia crudelis erat, & tyrannus.

Tandem concludit S. Doctor *in Meditationibus, loco citato*, Chriſtum reduxiſſe die ſeptima Ianuarij, vt tenet Eccleſia.

QVÆSTIO II.

Quæ fuerit viuendi ratio Christi *vſque ad annum trigeſimum.*

14 De tempore à reditu ex Ægypto ad annum duodecimum habemus eum vixiſſe Nazareth, vt habetur *Lucæ* 2. & notant Patres cum D. Bonauentura *ibidem*. Ibi autem vitam pauperem tranſigens ſudoribus Ioſeph, & laboribus Beatæ Virginis viuebat, vt ait S. Bonauentura *in Meditationibus, cap.* 13. vbi ſupponit id, quod *cap.* 12. dixerat, S. Ioſeph fabricali arte inſudaſſe. Addit S. Doctor in fine, ibi adhuc eſſe fontem, vnde Ieſus adhuc puer auferebat aquam, in domum eam portans, vbi alia etiam domeſtica ſeruitiola exequebatur pro viribus.

15 Dvodecimo autem anno accidit, vt aſcendentibus è more Ioſepho, & Maria quotannis Hieruſalem in Paſchate, iuxta præceptum, à quo non niſi ægroti diſpenſabantur: *Remanſit puer Ieſus in Hieruſalem*, quò ſanè cum parentibus ſemper ibat, vt videtur ſemper ſupponere S. Lucas, dum ait, Chriſtum remanſiſſe aſcendentibus illis ex more. Hanc hiſtoriam multis illuſtrat notationibus, & hiſtoriis Cæſar Baronius, *anno* 12.

16 Mvltas rationes, ob quas Iesvs, à parentibus ſe ſubducens, remanſit Hieruſalem, refert D. Bonauentura, *in Meditationibus, cap.* 14. Primò vt oſtenderet, eum, qui vult Deo adhærere, ſeparandum à propinquis: Secundò qui ariditate affligitur ſpirituali, conſolationem arripiat, videns in ſimilibus anguſtiis Beatam Virginem iacuiſſe; Tertiò, ne cum Dei opera fecerit, ſit proprij ſenſus, ſed ad opera pietatis reuertatur: Sic enim, & Chriſtus triduo in his, quæ patris ſunt, moratus: *Deſcendit cum parentibus Nazareth: & erat ſubditus illis.* Idem habet S. Bonauentura *ad* 2. *Lucæ.* Vbi ampliùs aduertit, non fuiſſe hoc ex negligentia parentum, vel caſu factum: Et quidem cauſa data eſt etiam humana; nam in reſtitutione templi ab Herode facta, refert Ioſephus Iudæus *libro 6. de Bello Iudaico, cap. 6.* proprium 17
locum, ſegregatum pariete, fuiſſe viris, & mulieribus deſtinatum in templo ad orandum, vt refert etiam Baronius *loco citato*, Itaque facilis fuit amiſſio pueri, dum Mater eum cum Ioſepho arbitrabatur; & Ioſeph credebat eſſe cum Matre, quacum puer cùm eſſet, potuit ingredi ad templum, vt ait etiam D. Bonauentura *ad* 2. *Lucæ.* Ipſe igitur Iesvs virili animo, quamvis sciret anguſtias Matris, ſequeſter abiit, vt exemplum daret poſtponendi Patrem, & Matrem Deo, vt ipſe poſtea, *Matth.* 10. edocuit, & hoc à tenera ætate incepit, vt alios Sanctos ad idem animaret, quorum aliquos refert S. Doctor ibi: Vixit autem triduo illo mendicans, vt notat Suarez *diſputat.* 17. *ſect.* 3. ex D. Bonauentura, atque aliis.

Trídvo autem illo in templo degens, diſputauit interrogatus, & edocens: Interrogabat, vt adoleſcentes edoceret, ſeniorum ſapientum effata attendere: *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit.* Proverb. 13. *Audi tacens, & pro reuerentia accedet tibi bona gratia.* Eccleſiaſtici 32. & *Qui ex Deo eſt, verba Dei audit.* Ioannis 8. Interrogabat, vt hortatur Iob: *Interroga generationem priſtinam, & diligenter inueſtiga Patrum memoriam.* Et Deuteronom. 32. *Interroga Patrem tuum, & annunciabit tibi; maiores tuos, & dicent tibi.* Sic igitur docuit illud Eccleſiaſtici 18. *Antequam loquaris, diſce.* Vide S. Bonauenturam, præclarè de his diſſerentem. 18

Stvpebant autem (ait S. Doctor) & meritò æquius, quàm Regina Saba, audiens ſapientiam Salomonis, 3. Regum 10. *Mirabantur Iudæi, Quomodo hic litteras ſcit, cùm non didicerit?* Ioannis 7. Erat enim ſemper operibus fabrilibus deſtinatus: Reliqua vide in D. Bonauentura, qui præclarè totam hiſtoriam proſequitur, & commentatur. 19

Qvomodo autem intelligatur id: *Proficiebat ætate, ſapientiâ, & gratiâ*, iam dictum eſt, *diſp.* 15. *quæſt.* 4. & *diſp.* 14. paſſim.

Observat autem Suarez, Chriſtum ante triginta annos miracula non patraſſe: Ideò enim, *Ioan.* 2. dicitur in nuptiis: *Hoc fecit Ieſus initium ſignorum.* Attamen ibi S. Bonauentura exiſtimat, inter ſigna computandam ſtellam, quæ Magos perduxit: Ideò Chryſoſtomum allegat dicentem, *homilia 22. in Ioannem*, hoc fuiſſe initium ſignorum poſt baptiſmum. 20

Relinqvitvr ergo, Chriſtum obſcurè vixiſſe ad triginta annos, humanitate ſumma, laboribus fabrilibus intentum poſt mortem S. Ioſeph, qui ante defunctus erat, vt aiunt Patres: Vnde Marci 6. *Dicebant Iudæi, nonne hic eſt Faber, Filius Mariæ?* Quippè, qui poſt longum plurium annorum velut tyrocinium, artem illam ſolus exerceret, in ſuæ, & matris paupertatis ſolatium. 21

DISPV

DISPVTATIO XXXIII.

DE BAPTISMO IOANNIS.

QVAMQVAM Baptiſmata à Petro, Paulo, aliiſque miniſtrata, non ipſorum dicantur, ſed Chriſti; ſpeciali tamen ratione Baptiſmus, de quo hic diſputatur, non Chriſti, ſed Ioannis nuncupatur. Cùm enim gratia effecta, & emerita ſit per Chriſtum, eos ſibi meritò Ritus vindicat, quos ideò inſtituit, vt illorum applicatione, aliorum eſto miniſterio, Dei Dona in animas fidelium deriuentur: Ioannes quidem baptizauit in aqua, cuius tactus obduratas peccati ſordes, intus ſuccurrente contritione eluebat, non propriâ virtute; vnde cùm fuerit diſpoſitio, & inſinuatio perfectioris in Chriſto baptiſmatis, non abſonè dicitur eſſe Ioannis; vt primæ cauſæ introductio formæ reſeruata indicetur, dum ſecundæ ad illam diſponere conceditus. Porrò in hoc ſacro ritu plura, notatu digna, interueniſſe ex Euangelio colligimus. Primum eſt prærogatiua quædam ipſius baptizantis ſanctitas, à Prophetis olim prædicta, & ab ipſo Veritatis oraculo, Verbo nimirum incarnato, demum confirmata; dum ait: *Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta.* Deinde occurrit ardua illa Salvatoris demiſſio, qua peccatorum lauactum lubens ſubiuerat; Denique cœli patefactio, Spiritus Sancti ſub ſpecie columbæ deſcenſio, & Patris vox audita, ſunt ſigillatim ordine pertractanda.

QVÆSTIO I.

Quodnam fuerit PRÆCVRSORIS *opus, & quis Ioannes.*

1 SVPPONENDVM primò cum D. Bonauentura, *ad 1. Ioannis*, hunc magnum Dei Præconem Verbi, qui ideò Vocem ſe nominat *Ioannis 1.* fuiſſe hominem, non Angelum: Sic enim de fide ſtatuitur, Ioan. 1. *Fuit homo Miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes.* Hoc autem aſſertum eſt, quia ob excellentiſſimam gratiam, & ſanctitatem, (adde vaticinium Malach. 3. *Ecce ego mitto Angelum meum*, quod de Ioanne interpretatus eſt Chriſtus, *Matth. 11.*) potuiſſet credi Angelus, vt oſtendit ibi S. Bonauentura, Angelum enim eum credidit Origenes, *tomo 5. in Ioannem.*

2 Ex his habes, hunc heroëm à prophetis prænunciatum, vt notauit etiam Seraphicus *ad 1. Lucæ*, afferens illud vaticinium, Iſa. 49. *Dominus ab vtero vocauit me, &c.* Et illud, cap. 40. *Vox clamantis in deſerto: Parate viam Domini.* Malach. 3. *Ecce ego mitto Angelum.* Vide S. Doctorem præclarè ibi de Ioanne eloquentem, *Luca 1.* in Euangelio annunciationis, Natiuitatis, & circumciſionis infantuli. Panegyricos etiam geminos habes inter ſermones Seraphici de S. Ioanne. Alia etiam habes *ad 3. Lucæ*, & ad totum primum caput Ioannis.

IGITVR vt Ioannes Vox agnoſceretur: *Factum eſt verbum Domini ſuper eum*, Lucæ 3. *Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans Baptiſmum pœnitentiæ, ſicut ſcriptum eſt: Vox clamantis, &c.* 3

VT etiam impleretur Malachiæ vaticinium, dicitur Ioan. 1. *Fuit homo miſſus à Deo, &c.* & Lucæ 3. *Factum eſt verbum Domini ſuper Ioannem, &c. Et venit, &c.* & Lucæ 1. dicitur: *Tu puer, propheta Altiſſimi vocaberis; præibis ante Dominum parare vias eius:* Ita etiam Suarez *diſp. 24. ſect. 2.*

HIS præmiſſis contentio cum petulantibus hæreticis eſt, quodnam fuerit munus Præcurſoris, dicunt enim miniſterium eius fuiſſe, legem abrogare Moſaïcam, & totum ſtatum religionis mutare: Ad hæc autem portenta euomenda adducunt illud Lucæ 3. *Lex & Prophetæ vſque ad Ioannem.* 4

ASSERO tamen primò, munus Ioannis fuiſſe tantùm præcurrere Chriſtum, eumque indicare, ma- 5

nifeſtare

...ſtare mundo, eiuſque ſalutem per Baptiſmum u... iam adumbtare.

Probatvr à D. Bonauentura *ll.cc.* è Scipturis, quæ de Ioanne loquuntur; nam *Iſai.* 40. dicitur: *Vox clamantis in deſerto: dirigite viam Domini.* Malach. 3. *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* Lucæ 1. *Tu puer, propheta Altiſſimi vocaberis: præibis ante Dominum parare vias eius*, clarius Ioan. 1. *Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes: Hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine. Non erat ille Lux, ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine.* Sic explicant munus Præcurſoris Patres omnes, exponentes ea loca Ioannis, & Lucæ, præſertim Auguſtinus, Chryſoſtomus, Cyrillus, & alij ſtatim referendi.

6 Assero ſecundò, non pertinuiſſe ad Præcurſorem abrogare veterem legem; condere nouam, aut novum Teſtamentum. Eſt de fide: Iam probatum eſt 1. 2. *tract. de Legibus, diſp.* 1. *quæſt.* 9. Chriſtum eſſe Legiſlatorem, nec alium eſſe noui Teſtamenti conditorem.

Præclare id oſtendit S. Bonauentura ad Ioan. cap. 1. ad ea verba: *Non erat ille Lux, ſed vt teſtimonium perhiberet de Lumine.*

7 Et infrà: *De plenitudine eius omnes accepimus; quia Lex per Moyſen data eſt; gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt.* Sub gratia autem clauditur Lex gratiæ, quæ dicitur Lex ſpiritus, *Rom.* 8. hæc autem per Chriſtum facta eſt, qui legem compleuit, *Matth.* 5. Ideò *Galat.* 4. dicitur: *Cum eſſemus parvuli, ſub elementis mundi huius eramus ſeruientes. At vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos, qui ſub lege erant, redimeret.* His argumentis probat D. Bonauentura ad ea verba, quæ non ſunt
8 Præcurſoris, vt putat Suarez *diſput.* 24. *ſect.* 2. Sed Euangeliſtæ, vt notat ibi S. Doctor, qui addit etiam teſtimonium Chryſoſtomi, *homil.* 13. *in Ioannem*, poſt medium, *tom.* 3. vbi quærit; quorſum addit, Chriſtum è regione Moyſis Legiſlatoris attuliſſe gratiam noui Teſtamenti, cum ante iam dixiſſet, Verbum plenum gratia, & veritate, vtique ad communicandam: Et reſpondet, comparari Chriſtum non modò cum Ioanne, ſed etiam cum Moyſe, qui apud Iudæos altior æſtimabatur, vt neuter Legis gratiæ Lator cenſeretur, ſed vtroque ſublimior Chriſtus: Id demonſtrat *homil.* 3. operis imperfecti, vt refert Suarez *loco citato.*

9 Ioannem porrò non abrogaſſe legem, ſed obſeruaſſe probatur, quia ob exiſtimatam in eo obſeruantiam miſerunt Iudæi nuncios, vt interrogarent, an eſſet Chriſtus, vt dicitur *Ioan.* 1. & cum negaſſet, ſe eſſe Chriſtum; & Præcurſorem, confiteretur; rurſus coactus eſt dicere, cur baptizaret, cùm non eſſet Chriſtus, vt notat D. Bonauentura ibi; & eum inſimularunt, etiamſi Baptiſmus non eſſet præceptus, multò minus tacuiſſent; ſi Legis tranſgreſſorem offendiſſent.

10 Fvndamentvm verò hæreticorum ex Luc. 11. *Lex, & Propheta vſque ad Ioannem*, ſoluitur à S. Doctore ad eum locum, ſolùm enim ſignificauit, eatenus terminaſſe in Ioanne, quatenus ipſe incepit prædicare Chriſtum, qui *Eſt finis Legis*, vt ait, Apoſtolus *Rom.* 10. Licèt igitur poſſet dicere: Lex, & Prophetæ vſque ad me, quia ipſe eſt finis Legis, tamen voluit nominare Ioannem, quia oſtendit Agnum, Ioan. 1. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, & ipſe iam oſtendere incepit veritatem opertam, ac per hoc euacuare figuram, quia enim Lex, & Prophetæ omnes promittebant Chriſtum futurum, & Ioannes oſtendit præſentem, ideò Lex, 11 & prophetæ vſque ad Ioannem, & quia: *Chriſtus finis eſt Legis*, per inchoationem noui Teſtamenti; ideò ſequitur: *Ex eo regnum Dei Euangelizatur*, ideſt, ab eo Euangelium gratiæ inchoatur. Vnde Marcus incipit Euangelium: *Initium Euangelij Ieſu Chriſti, Filij Dei. Sicut ſcriptum eſt in Iſaia: Ecce ego mitto Angelum meum.* Et Beatus Lucas in conceptione Ioannis exorſus eſt, dicens: *Fuit in diebus Herodis, &c.*

Ex his iacet ſoluta etiam alia dubitatio: quomo- 12 do prophetæ habeant finem in Ioanne; cum poſt eum plures, vt Ioannes Apoſtolus, & alij prophetauerint.

Respondet enim D. Bonauentura cum D. Hieronymo *Matth.* 11. Sermonem eſſe de Prophetis, qui de Chriſto diuinarunt; nam quia Ioannes ipſum, quem ipſi futurum aſſerebant, præſentem indicauit dicens: *Ecce Agnus Dei*, ideò eorum Prophetiæ in Ioanne habent finem Chriſtum, licèt enim alia etiam contineant Prophetiæ, tamen, quia ſubiectum principale erat Chriſtus, ideò eo præſente indicato à Ioanne implentur: Hæc habet etiam Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 2.

Itaqve ex S. Bonauentura, *loco cit.* & *in* 4. *diſt.* 13 3. *part.* 2. *quæſt. vltima, ad* 1. Lex terminata eſt in Ioanne, quia incluſiuè (vt cum Philoſophis loquar) & intrinſecè durauit vſque ad illum, & in eo infirmata eſt: noua verò Lex extrinſecè incepit in Ioanne, ſicut dies à Lucifero dicitur incipere: Ita loquuntur Tertullianus *lib.* 4. *in Marcionem, cap.* 33. Gregorius Nazianzen. *Oratione* 20. & 21. & D. Auguſt. *in quæſtionibus noui, & veteris Teſtamenti, quæſt.* 69. apud Suarez *loco cit.* Hinc ait Chryſoſtomus, apud D. Bonauenturam ad id, Lucæ 1. *Et* 14 *permanſit mutus. Ioannes eſt Apoſtolorum vox, ſilentium Prophetarum*, idem habet explicans illud: *Lex, & Propheta vſque ad Ioannem.*

QVÆSTIO II.

Quæ fuerit IOANNIS *ſanctitas.*

EA, quæ concionibus deſeruiunt, alio in opere 15 aptanda contexam: Hic verò ea, quæ Scholam decent, afferam: Inſigne eſt encomium, quod Ioanni adtexuit Salvator, Matth. 11. *Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta.*

Hæretici, qui nullo in ſancto veram admitmittunt ſanctitatem, ſed ſolam imputationem, negant, laudari hìc ſanctitatem Ioannis, ſed dicunt acclamari eius officium.

Enim verò laudatur quidem ex munere; at 16 etiam ex ſanctitate, vt notat D. Bonauentura ad ea verba Lucæ 1. *Erit enim magnus coram Domino: vinum, & ſiceram non bibet*, hinc enim ea magnitudo prædicitur ex auſteritate, ex abſtinentia, & aliis virtutibus.

Confirmatvr à S. Bonauentura *in* 2. *diſt.* 29. *quæſt. vlt. in corpore*, nam ſubdit: *Qui autem minor eſt in regno cælorum, maior eſt illo*, vbi comparatur cum Angelis ſecundùm gradus, quos habent in regno cœli, qui profectò eſt ſecundùm gradum charitatis, vt notat S. Doctor *ad* 7. *Lucæ*, ad ea verba: Confirmatur; nam quoad officium Angeli, ibidem eum Angelis adæquat, vt notat S. Doctor 1. *part. de Eccleſiaſt. Hierarch. cap.* 1. paulò poſt initium.

Alio

ALIO modo explicat id S. Doctor *ad 7. Lucæ*, de Chriſto, qui minor exinanitione fuit in regno cœlorum, ideſt in Eccleſia.

17 CONFIRMATVR ex SS.PP. Chryſoſt. *homil.37. in Matth.* Theophyl. Euthym. & aliis expoſitoribus, Ambroſio *lib.5. in Lucam*, Auguſt. *lib.2. cont. aduerſ. Legis, cap.5.* & *tract.13. in Ioan.* Epiphan. *hæreſi 26.* qui ſolùm Chriſtum anteponunt inter ſanctos; nam exceptio, vt aiunt Iuriſtæ, firmat regulam in contrarium: Ergo Chriſtus ſe ſolum excipiens, omnes alios poſtponit: Egregiè hoc diſſeruit Ambroſius *ſerm.94.* & Cyrillus Hieroſol. *catech. 3.* & D. Auguſt. *ſerm. 23. de ſanctis*, & *præf. in 2. enar. in pſal.29.* ipſos vide.

18 ADVERTE, Seraphicum in Meditationibus vitæ Chriſti *cap.30.* Ioannem præferre etiam Apoſtolis, quod probat ex D. Bernardo, ſermone de Priuilegio S. Ioannis, quia Eccleſia in feſtiuitate eos Ioanni poſtponit, & Romæ prius conſecratur Eccleſia Saluatori, & Ioanni, quam Apoſtolis: Hoc tamen ex *Matth. 11.* conſtare negat Suarez *diſputatione 24. ſect. 3.*

NEQVE tamen includitur cum reliquis B. Virgo, vt ipſi Patres notarunt; nam cum viris eum comparat, non cum fœminis, vt notat Suarez cum D. Bonauentura ad ea verba Lucæ 7. *Maior Ioanne Baptiſta nemo eſt*, vbi pro B. Virgine affert *ibi* Cant.6. *Vna eſt Columba mea.*

S. BONAVENTVRA in 1. Ioannis, ad ea verba:
19 *Et confeſſus eſt: non ſum ego Chriſtus*, comparat natalia originis Ioannis cum origine Chriſti, & dicit, ideò voluiſſe Hebræos, vt Chriſto præferretur, & Chriſtum ſe aſſereret, quia Ieſus erat plebeus; at ipſe erat nobiliſſimus filius Principis Sacerdotum, quod idem aſſerunt Bernardus ſermone de priuilegiis Ioannis, Ambroſius, Beda, Euthym. *Lucæ 1.* Auguſt. *tract.49. in Ioannem*, & ideò annunciatum volunt à Gabriele in Sancto Sanctorum, dum officio fungeretur ſacratiſſimo: Hoc tamen negat Suarez *diſp. 24. ſect. 3.* Toletan. *in cap.18. Ioan.* Baronius *in apparatu*, vbi firmis rationibus id ſe probaturum ſpondet.

20 PROBAT autem id infrà cum Suarez primò, quia non dicitur Zacharias ſummus Sacerdos, ſed ſimpliciter Sacerdos: Deinde, quia dicitur, eo fungi ſecundùm ordinem vicis ſuæ; at ſummus Sacerdos non fungebatur ſecundum vices ſuas cum aliis, quia ipſe ſolus erat in ſuo munere.

21 HANC inextricabilis eſſe argumentationis rationem acclamat Baronius. Hæc tamen ludrica ſunt: Primò quidem nil refert, ſi Zacharias dicitur tantum Sacerdos, quia intentum Lucæ erat ſolùm probare lineam Ioannis è ſtirpe Aaron, vt PP. aduertunt. Deinde dicitur fungi ſecundùm ordinem vicis ſuæ, quia aliis diebus ordinarij Sacerdotes offerebant ſecundùm ordinem vicium ſuarum; ſolus verò Pontifex eò introibat, vt ait Apoſtolus, *ad Hebr.* Quod verò dicitur: *Sorte exiit*, non indicat ſortem Sacerdotij, ſed ſortem actionis, non abſolutè, ſed in relatione ad apparitionem Gabrielis, &
22 eſt ſenſus: euenit, vt dum ſuffiret, appareret ei Angelus: Vel ſi ſortem ſignificat Sacerdotij, indicat, ſe non vſurpare, ſed Dei electione creatum Pontificem, vt dicitur Sap. 3. *Dabitur illi ſors in templo Dei acceptiſſima*: exiit, vt prunas de Altari acciperet, vt intret Sanctum Sanctorum adoleret: Ita D. Bonauentura ad eum locum. Quòd verò dicitur de vice Abia, cuius familia erat octano loco in ordine 1. *Paral.24.* Hi autem ordines, Tiermæ dictæ ſunt 2. *Paral.21.* nil obeſt; nam deficientibus aliis potuit octaua familia iam eſſe prima tempore Zachariæ in ſucceſſione Pontificatus.

Is igitur vir ſanctificatus eſt in vtero matris, vt omnes PP. tenent, & tota Eccleſia: *Tenerís ſub annis ciuium turmas fugiens* in eremum, vitam degebat ſolitariam, Eremitarum author (quidquid nugentur Hæretici) ſic dicitur Lucæ 1. *Puer autem creſcebat, & confortabatur ſpiritu: & erat in deſertis vſque in diem oſtenſionis ſuæ ad Iſraël*, ideſt, ad tempus prædicationis: Quæ latè proſequitur S. Bonauentura, ibi, & Suarez *diſp.24. ſect.3.* 23

FIRMISSIME autem credendum eſt, nunquam eum mortaliter peccaſſe.

PROBATVR à D. Bonauentura *ad 1. Lucæ*, vbi dicitur: *Spiritu ſancto replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ*, vbi indicatur ſanctificatus iuxta id Hierem.1. *Antequam exires, ſanctificaui te*, & conſummatam gratiam, ideſt, confirmationem accepiſſe: Sic obſeruat cum S. Doctore, Ianſenius *cap.1 Concordiæ*, & Suarez *diſp.24. ſect.4.* Hoc idem colligit ex illis verbis S. Cyprianus *lib.1. epiſt. 6.* Idem alij Patres docent, apud Suarez *loco citato.* 24

BRENTIVS, & alij hæretici apud Caniſium *lib. de S. Ioanne, cap.6.* dicunt, Ioannem grauiter peccaſſe, quando recuſauit Ieſum baptizare.

RESPONDETVR ex D. Bonauentura ad ea Ioannis: *Ego neſciebam eum*, Ioannem hæc dixiſſe, quia cognouit, eum eſſe Filium Dei, & ideò hic actus fuit reuerentiæ, fidei, humilitatis, & modeſtiæ, vt intelligunt PP. Ambroſius *lib.2. in Lucam*, Chryſoſtom. *homil.12. in Matth.* Cyprian. *lib. de operibus Card. cap. de Baptiſmo Chriſti*, Auguſtin. *ſermone 29. & 37. de tempore*, & alij Patres, apud Caniſium *loco citato.* At hæretici omnia more ſolito peruertunt. 25

DEINDE aiunt hæretici, Ioannem fuiſſe ignarum aduentus Chriſti: Sic enim dicitur Ioan.1. *Ego neſciebam eum.* Addunt alij, etiam poſt Baptiſmum id ignoraſſe; nam miſit diſcipulos ad Chriſtum, vt interrogarent: *Tu es, qui venturus es?* Matth.11. Imò eum penè hæreticum faciunt, vt refert Maldonatus *Matth.3.*

QVOD ſi ignorabat eum, ſequitur temerariè antea atteſtatum: *Ecce Agnus Dei: Ecce qui tollit peccata mundi*, vt ſibi opponit Chryſoſtomus *homil.16. in Ioan.* ante medium, vbi ait: *Qualis teſtis tunc fide dignus eras, & qualiter alios docebas ignorans?* 26

E contrà verò agnouit Chriſtum ex vtero matris; nam audita voce Matris Dei: *Exultauit infans*, Lucæ 1. & Ioan.1. ait: *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?*

Vrget etiam D. Auguſt. tract.5. in Ioan. *Qualiter ait neſciebam, qui ait de Chriſto, quod erat prior eo, ideſt diuinitate; & quod erat poſt eum factus, ſcilicet ſecundùm humanitatem?*

HIS omnibus, ſibi obiectis, reſpondet S. Doctor *ad 1. Ioan.* ad hæc verba multis modis ex Patribus, circa quod multa diſcurrunt Commentatores, & inter modernos Toletus *ad 1. Ioannis, annot.72.* 27

PRIMÒ affert reſponſum Chryſoſtomi, *homil.16. in Ioan.* Euthymij, & Theophylacti *ad Ioan.1.* eum ſemper ab vtero cognouiſſe Chriſtum Redemptorem Deum, & quidquid erat; ſed de facie non cognouiſſe, antequam ad baptiſmum veniret, quia nunquam eum viderat, quod Diuinâ prouidentiâ factum eſt, vt teſtimonium Ioannis eſſet inſuſpicabile amicitiæ cum Chriſto, qua motus talia de eo aſtrueret; ſed agnoſceretur Diuina reuelatio.

Adverte, Seraphicum hic reſpondere Theologicè, & Scholaſticè, quia *in Meditat. vitæ Chriſti, cap.* 28

cap. 13. contemplatur Chriſtum per deſertum, ex Ægypto redeuntem diuertiſſe, vbi puer Ioannes pœnitentiam agebat, ſed hæc ibi fatetur, ſe ad deuotionem meditari.

29 HANC expoſitionem præmittit S.Doctor, quæ eſt verior, vt notant Suarez *diſp.*24. *ſect.*4. Maldonatus *ad cap.*3. *Matth. num.*14. Toletus *loco citato*, & alij: Ceteræ enim difficultates patiuntur, vt illa D. Auguſtini *tract.* 3. *in Ioan.* quam ſequuntur Strabus, & Lyra; cognouiſſe quidem ante, eum eſſe Chriſtum, ſed non agnouiſſe eum ſibi reſeruaturum poteſtatem baptiſmi ſanctificantis inſtituendi: Hoc enim habet difficultatem; nam ante dixerat: *Ille vos baptizabit Spiritu ſancto, & igni.*

ALIA expoſitio ſimilis eſt D.Hieronymi, quod Ioannes ſciuit, Chriſtum eſſe Filium Dei, non tamen ſciebat redemptionem, & ſalutem per Baptiſmum Chriſti dandam vniuerſo: Hæc etiam eandem patitur difficultatem.

30 CONTRA tamen primam expoſitionem eſt, quia ante Baptiſmum videns Ieſum venientem ad ſe ait: *Ecce Agnus Dei*: Ergo etiam è facie nouerat eum. Cur ergo dicit: *Neſciebam eum?*

RESPONDET D. Bonauentura ex Chryſoſtomo, & aliis *ad cap.*1. *Ioan.* quos ſequitur Suarez *diſp.*24. *ſect.* 4. Ioannem non vno modo cognouiſſe Chriſtum, ſed priùs propheticè, & interiori reuelatione, deinde externa, ſicut Samuel 1. *Regum* 16. priùs ſciuit propheticè, vnum è filiis Iſai electum regem; poſtea vero è facie aduenientem Dauidem, Domini monitu accepit eum eſſe. Addunt ſignum datum: *Super quem videris Spiritum ſanctum*, non fuiſſe ad eius cognitionem, ſed ad teſtimonium; ideò enim Ioannes ſubdit: *Et ego vidi: & teſtimonium perhibui, quia hic eſt Filius Dei.*

31 AUDIT Suarez, incertum eſſe, an Ioannes dixerit ea verba: *Ecce Agnus Dei*, ante Baptiſmum; nam poſt ea verba: *Altera autem die vidit Ioannes Ieſum venientem, & ait: Ecce Agnus Dei*, ſubdit: *Et teſtimonium perhibuit Ioannes, dicens: Quia vidi Spiritum ſanctum, quaſi columbam deſcendentem*: Ergo id dixit poſt Baptiſmum.

32 ATTAMEN S. Bonauentura cum Chryſoſtomo *homilia* 16. *in Ioannem*, Gregorio Magno *homilia* 6. *in Euangelium*, & *homilia* 1. *in Ezechiel.* vult, eam indicationem præceſſiſſe baptiſmo: Quòd verò Euangeliſta ſubdit: *Et teſtimonium perhibuit, &c.* non eſt narratio hiſtoriæ Baptiſmi, facta ab Euangeliſta, ſed eſt noua diuerſa teſtificatio facta poſt baptiſmum, non coniuncta cum præcedenti: Igitur verba illa: *Ecce Agnus Dei*, ante Baptiſmum dicta ſunt: altera verò atteſtatio facta eſt poſt eum.

RESTAT videre quomodo Ioannes cognouerit Chriſtum accedentem ad Baptiſmum, priuſquam columba ſuper eum appatuiſſet.

33 RESPONDATUR ex S.Doctore, Ioannem tunc habuiſſe reuelationem; attamen quoad omnia completam in apparitione Columbæ, vt poſſet de omnibus teſtimonium reddere: Ita etiam Suarez. Per eam verò myſteria Baptiſmi, eiuſque virtutem didicit perfectè, vt ait D. Bonauentura ex D. Auguſtino *tractat.* 6. *in Ioannem*, quæ myſteria vide *ibi*.

QUOAD illud verò, quod primo argumento opponebatur, Ioannem miſiſſe diſcipulos ad Ieſum, vt ſcirent, an eſſet Meſſias.

34 RESPONDET Suarez, & Maldonatus *loco citato*, cum S.Bonauentura *in* 4. *diſtinct.* 2. *dub.* 5. & *ad* 7. *Lucæ*, Ioannem non miſiſſe diſcipulos, quia dubitaret, an ipſe eſſet Meſſias, ſed quia morti vicinus voluit oſtendere ſuum miniſterium Præcurſoris completum, iam Chriſto incipiente docere; miſit eos ad Ieſum, vt videntes ſuum de illo redditum teſtimonium miraculis confirmari, crederent id, quod ipſe teſtatus erat, eſſe Agnum Dei: Erant enim diſcipuli ſuo Magiſtro Ioanni deuotiſſimi, qui eius vitam adeò cœleſtem intuentes; vitam verò Chriſti ordinariam, non propendebant in Chriſtum; exiſtimabant autem ea, quæ à Ioanne dicebantur de Chriſto, ex modeſtia, & humilitate ſola emanare.

35 ITAQUE voluit Ioannes ad Chriſtum deuotos reddere: Ita ſentiunt Hilarius, Chryſoſtomus, Author imperfecti ad eum locum, Cyrillus Alexand. *lib.*2. *Theſaur. cap.*4. Euthymius, Theophylactus, & Rupertus relati à Maldonato; qui addit, iniunxiſſe Ioannem diſcipulis, vt nomine ipſius præceptoris interrogarent, quaſi ipſe dubitaret, quia alioqui à ſe ipſis non eſſent auſi: Sic ipſe ſe ægrum cum ægris fecit, iuxta id, 2.Cor.11. *Quis infirmatur, & ego non infirmor?*

HIS adde Hieronymum *epiſt.*151. *quæſt.* 1. vbi tamen aliud motiuum Ioannis addit, voluiſſe ſcire, an eſſet venturus ad inferos, quam expoſitionem ſecutus eſt Gregorius *homil.* 6. *in Euang.* & *prima in Ezech.* & eam addit etiam Beda *lib.*3. *in Lucam, cap.*27. Eandem ſecuti ſunt Ambroſius *lib.*7. *in Lucam*, Euſebius Emiſſ. *in homiliis*, Iulianus Pomerius *lib.*3. *cont Iudæos*, Venantius *in expoſitione Symboli.* Hanc inuenêre expoſitionem, meliori non ſuggeſta. Vide D Bonauenturam, *ad* 7. *Lucæ*, vbi multa præclara diſſerit circa hoc.

36 NOTA, Seraphicum *ſerm.* 2. *Dominica ſecunda Aduentus*, ſic explicare ad mentem D.Gregorij *homilia* 6. *in Euang.* & 1. *in Ezech.* an eſſet venturus ad inferos ad liberandos Patres, &, an moriturus, ſed hæc dicit per modum prædicandi, conceptum afferens.

FALSUM verò eſt id, quod docet Author 38. *quæſtionum ad orthodoxos*, qui cenſetur Iuſtinus, & Tertullian. *lib. aduerſus Marcionem*, 4. Ioannem de Chriſto dubitaſſe.

37 ILLUD etiam addam cum S.Bonauentura *in Meditationib. vitæ Chriſti*, *cap.*30. B. Ioanni primò factam reuelationem SS. Trinitatis expreſſiorem, quod probat ex D.Bernardo *de priuilegio D.Ioan.* & nititur Euangelio, quia ipſe agnouit Filium Patris æterni: Hoc tamen intellige, comparando cum aliis fidelibus; nam B. Virgini *Lucæ* 1. facta eſt etiam, vt fatetur D. Bonauentura ibi; vbi Filius Patris, & Spiritus ſanctus nominantur.

REMANET videndum, an Ioannes venialiter peccauerit in tota vita ſua.

EQUIDEM video, Seraphicum Ioanni deuotiſſimum, id negare, *in Meditationibus vitæ Chriſti, cap.*13. vbi ait, Ioannem egiſſe pœnitentiam, licèt nullum haberet peccatum: Idem aſſerit *ſermone* 2. *S. Ioannis* in fine, & *ad caput* 1. *Lucæ*, innuit profectum religioſum eius, afferens hymni fragmentum.

Antra deſerti teneris ſub annis,
Ciuium turmas fugiens petiſti,
Ne leui ſaltem maculare vitam
Famine poſſes.

Idem tenent Galatinus *lib.*7. *de Arcanis, cap.*9. Catharinus *opuſc.*2. *de eximia Chriſti prædeſtin.* Idem indicant multi PP. atque adeò nullâ cenſurâ eſt hæc opinio digna, vt ait Driedo *lib.*1. *de Gratia, & liber. arbitr. cap.*1. *p.*2. Suarez *diſp.*24. *ſect.*4.

38 Nvllvm autem inuenio ex PP. oppoſitum dicentem, licet generali quadam locutione nullum mortalium a venialibus eximant, quod ſecluſo priuilegio intelligendum eſt, vt definit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 6. can. 23.* Neque eſt abſonum dicere, hoc priuilegium ex gratia conceſſum alicui Sancto, vt fatetur D. Auguſtin. *libro de Spiritu, & litter. cap. 2.* & *epiſtola 95.* quam ipſe cum quatuor aliis Epiſcopis Africanis ad Innocentium I. ſcripſit.

Scio, Auguſtinum *lib. 5. in Iulianum, cap. 9.* inferre, eum, qui caret omni actuali culpa, carere etiam originali, ſed probabile eſt etiam id, quod dixit locis primo adductis.

39 Addo tamen, habuiſſe fomitem ad veniale, quod probat egregiè S. Doctor *in ſpeculo B. Virginis, lect. 13.* ex illo Hymno allato; ad fugiendas ſcilicet leues culpas, eum fugiſſe in eremum. Probatur à Suarez, quia fomes eſt effectus peccati originalis, nec tollitur per emundationem ab eo, vt ſtatuit Concil. Trident. *ſeſſ. 5. can. 5.* & experientia docet.

40 Qvoad gratias gratis datas. Primò certum eſt, fuiſſe Prophetam, vt probat S. Doctor, in Commentario Lucæ, ad cap. 1. *Tu puer, propheta Altiſſimi vocaberis.* Et eodem capite, prophetico ſaltu exultauit, ac Chriſtum, quem non videbat, oſtendit: Et cap. 3. *Factum eſt Verbum Domini ſuper Ioannem. Veniet fortior me, &c.* Ad cap. 5. Ioan. ex illis verbis: *Qui miſit me baptizare, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum, &c.* Et ad ea verba: *Propheta es tu?* vbi explicat, cur negauit dicens: *Non ſum,* cum de eo ſcriptum ſit: *Tu puer, Propheta, &c.* Lucæ 1. & Matth. 11. dicatur: *Pluſquam propheta,* quod confirmat ex Gloſſa, & Chryſoſt. *homil. 15. in Ioan.* Gregor. *homil. 6. in Euang.* qui dicit, negaſſe ſe Prophetam, qui non modo venturum Chriſtum, ſed præſentem demonſtraret: *Propheta (ait) eſt ventura obſcurè prædicere, non clarè demonſtrare:* Ita etiam Suarez citandus.

Eam porrò Ioannis humilitatem acclamant D. Auguſt. *tract. 4. in Ioan.* Gregor. *in Ezech. homil. 1.* & *homil. 7. in Euang.* Idem habent alij PP. apud Suarez *diſp. 24. ſect. 3.*

41 Qvoad interpretationem ſermonum, ſaltem ad loquendum canonicè, profectò habuit gratiam, vt habetur in Euangelio.

Qvoad diſcretionem ſpirituum ad cognoſcenda ſecreta cordium, maxime cogitationes, incertum videtur.

Qvoad gratias pertinentes ad ſermonem, Gratiam fidei, ſcientiæ, & ſapientiæ, Suarez aſſerit, eum hæc omnia habuiſſe.

Qvoad duas operationes gratis datas, dicitur Ioan. 10. *Ioannes ſignum fecit nullum.* Rationes autem huius affert ibi S. Bonauentura. Prima, quia erat Lucerna, quæ præibat Chriſtum; vnde non debuit ipſe ſignis, ſe probare Chriſtum: Ita innuit S. Auguſtin *tract. 48. in Ioan.* Secunda, quia tanta erat ſanctitas eius, vt etiam abſque ſignis creditus ſit Chriſtus: Itaque multò magis decepti eſſent, ſi miracula patraſſet. Vide S. Doctorem, ibi egregiè diſſerentem.

42 Qvoad gloriam Ioannis ex D. Bernardo refert S. Doctor *in Meditationib. cap. 30.* eum inter Seraphim præcellere: Ibi habet etiam laureolas Doctoris, Virginis, & Martyris. Vide Caniſium, qui omnia de S. Ioanne latiſſimè integro Tomo diſcurrit.

QVÆSTIO III.

An Baptismvs *Ioannis eſſentialiter conſtiterit ex Materia, & Forma aliqua.*

Baptismvs Ioannis, qui nobis ex Euangeliſtis conſtat, *Matth. 3. Marci 1. Ioan. 3. Lucæ 3.* aquâ profectò naturali, tanquam materiâ, conſtitit, vt locis adductis refertur: Vſus verò quiſquis fuerit, ſiue intinctio, ſiue immerſio, fuit materia proxima, vt nomen ipſum Baptiſmi ſonat, non tamen ibi exprimitur. Quæritur verò de Forma. 43

Primò aliqui Donatiſtæ dixerunt, eandem formam verborum fuiſſe Baptiſmi Ioannis, quæ nunc eſt Baptiſmi Chriſti: Ita refert S. Auguſt. *lib. 2. cont. Petil. cap. 32.* eodem errore capiuntur hæretici noſtri ſæculi, vt referunt Caniſ. *lib. 5. de S. Ioanne, cap. 9.* Bellarmin. *lib. 1. de Sacramento Baptiſmi, cap. 19.*

Secvnda ſententia eſt, Ioannem baptizaſſe ſub aliqua forma, non quidem inuocando Trinitatem, ſed Chriſtum venturum, v. g. dicendo: Ego baptizo in nomine Chriſti venturi; vel alio ſimili modo: Citatur D. Bonauentura *ad literam Magiſtri, dub. 5.* vbi tamen ſolùm ait, Ioannem baptizaſſe in nomine Chriſti venturi, quod potuit fieri, etiamſi nulla forma adhiberetur in Baptiſmo, ſed ſolùm catechiſmus præcederet: D. Thom. etiam *quæſt. 38. art. 6. ad 5.* qui pro hac citatur, idem omnino cum S. Doctore, aſſerit: Allegatur etiam Magiſter *in 4. diſt. 2.* vbi nil ampliùs dicit, quàm, Baptiſmus Ioannis in nomine venturi tradebat: Idem ferè omnes, qui pro hac ſententia allegantur, aſſerunt: Quare omnes, vt reor, volunt, Ioannem baptizandos inſtruxiſſe, vt crederent in eum, qui venturus eſt, poſt ipſum, vt dicitur *Actor. 19.* Hæc eſt mentio, quæ in eo baptiſmo fiebat Saluatoris, de qua D. Auguſt. *lib. qq. noui Teſtamenti, quæſt. 29.* & Beda ad eum locum: Suarez tamen *diſput. 25. ſect. 1. §. Poſterior pars;* opponit colligi ex *Marci 3. & Lucæ 7.* Ioannem ante Baptiſmum non exegiſſe, vt baptizando crederent in Chriſtum venturum: Hoc tamen non video ibi, imò oppoſitum; nam ibidem dicitur, populus baptizatus à Ioanne iuſtificaſſe Deum; Phariſæos autem non baptizatos ſpreuiſſe Chriſtum prædicantem: Vnde ſubdit Chriſtus parabolam de pueris, quæ infert incredulitatem eorum verbis Ioannis, & Chriſti, circa ipſum Chriſtum, vt aduertit ad eum locum D. Bonauentura, vbi ideò notat, Chriſtum concludere: *Iuſtificata eſt ſapientia,* ideſt, Chriſtus. 44 45

Tertia igitur ſententia negat, Ioannem vſum aliqua forma verborum: Ita Durandus *in 4. diſt. 2. quæſt. 3.* Gabriel. *quæſt. 2.* Sotus *quæſt. 2. art. 1.* Bellarmin. *loco cit. cap. 20.* Scotus verò *quæſt. 2.* eſt problematicus. 46

Certvm quidem eſt, Ioannem non baptizaſſe forma illa noſtri baptiſmi; nam *Actor. 19.* negant baptizati baptiſmo Ioannis, ſe audiſſe nomen Spiritus Sancti.

Probatvr etiam ex S. Bonauentura, *diſt. 2. citata, artic. 2. quæſt. 2. fundamento 2.* quia *Marci 1. Ioan. 1. Actorum 1.* Ioannes dixit, ſe baptizare aqua: Chriſtum autem è contra, Spiritu ſancto, nempè quia in Baptiſmo Ioannis, nil de Spiritu ſancto dicebatur.

Assero, incertum eſſe, an aliqua forma verborum adhibita ſit in Baptiſmo Ioannis. 47

Probatvr

Digitized by Google

PROBATVR argumento facto à D. Auguſtino, quia in Scriptura nulla forma inuenitur, imò vbique dicitur, baptizaſſe in aqua: Sic arguit etiam Suarez *diſp.25. ſect.1.*

QVÆSTIO IV.

Vtrum BAPTISMVS *Ioannis fuerit inſtitutus à Deo.*

{ D. Bonau. in 4. diſt. 2. art.2. quæſt.1.
D.Thom. q.38. art.2.

48 ASSERO, hunc Baptiſmum fuiſſe inſtitutum à Deo immediatè: Ita SS.DD. & Suarez *diſput. 25. ſect.3.* contra Bellarm. *lib.1. de Baptiſmo, cap.20.* & contra Vulpem 49. *art.2.* qui ſolam concedit in genere inſpirationem.

PROBATVR ab vtroque S. Doctore *ex 1. Ioan.* vbi Baptiſta ait: *Qui miſit me baptizare.*

RESPONDET Bellarm. è D.Auguſt. *lib.5. de baptiſmo, cap.9. & 13.* Tertull. *de Bapt.* Deum, inſpiraſſe Baptiſmum in genere, non tamen ritu ſpeciali. At in D. Auguſtino id non inueni.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauentura, quia hoc officium Baptiſtæ eſt honoris magni: at homo Sanctus non vſurpaſſet hunc honorem, niſi vocatus fuiſſet. Nemo enim ſanctus id præſumit, vt dicitur *Hebr.5.*

49 PROBATVR tertiò à S. Doctore argumento Chriſti, Matth. 21. *Baptiſmus Ioannis vnde erat? è cœlo, an ex hominibus?* Si dixiſſent: è cœlo, volebat inferre: *Quare ergo non credidiſtis?* Si ex hominibus: Ergo non erat credendum: His mediis probatur etiam à Suarez *diſp.25. ſect.3.*

EXPLICATVR verò *in corpore*, eodem ferè modo ab vtroque ſancto Doctore: Baptiſmus quidem Ioannis, quoad ritum, fuit à Deo, vt oſtenſum eſt: at verò effectus fuit ab homine, quia nihil in illo Baptiſmo efficiebatur, quod homo præſtare non poſſet; fuit enim ſimplex lotio facta, quoad ſignificatum, non infundens gratiam, vt dicam *quæſt. 5.* & ideò potuit Ioannes eſſe principalis adminiſtrator, & Baptiſmum hunc, licèt à Deo inſtitutum, à ſeipſo denominare: at Baptiſmus Chriſti, qui eſt renouatiuus animæ per gratiam, non denominatur, niſi à Deo, qui poteſt animam regenerare: Ergo quocunque baptizante, dicitur Baptiſmus Chriſti.

50 PER hoc ſoluitur argumentum, quod ſibi opponit vterque S. Doctor, vt notat Suarez, *ad art. D. Thomæ.*

DICES; etiam Euangelium dicitur Matthæi, cùm ſupernaturalem cognitionem contineat, cur ergo non Baptiſmus?

51 RESPONDET D.Bonauentura hîc, & *dub.4. litter.* Euangelium exprimi ab Euangeliſta, qui fuit principalis eius adminiſtrator, & quoad verba, & quoad intellectum, illuminatus à Deo, principaliter ſcripſit ſenſum quidem eundem, ſed verba varia: Adde, non vocari Euangelium Matthæi, ſed *ſecundum Matthæum*, ideſt, ſcriptum ab eo, non vt eius proprium, ſed ad diſtinguendum Euangelium ab aliis Euangeliſtis contextum.

QVÆSTIO V.

An BAPTISMVS *Ioannis contulerit gratiam; & an fuerit merum ſignum.*

{ D.Bonau. diſtinct. citata, art.2. quæſt.2.
D.Thom. q.1. art.1. & 3.

ASSERO, hunc Baptiſmum gratiam non contuliſſe: Eſt de fide definitum. 52

PROBATVR à D. Bonauentura ex D. Thoma, præcipuè, quia *Marci 1. Ioan.1. Actor.1.* apponitur antitheſis Chriſti Baptiſmi cum Baptiſmo Ioannis, vt baptiſmus Ioannis ſit in aqua ſimpliciter; ſic enim ibi dicitur, Marci 1. *Ego baptizaui vos aquâ.* Ioan.1. *Veni ego in aqua baptizans.* Actor.1. *Ioannes baptizauit aquâ.*

E regione Chriſtus dicitur baptizaſſe in Spiritu ſancto, nempè conferendo gratiam: Ita exponunt Origen. *tom.8. in Ioan.* Cyrillus *lib.1. in Ioan. c.25.* & *lib.2. cap.57.* Chryſoſt. *homil. 10. 11. & 12. in Matth.* & *homil. 16. in Ioan.* & *homil.40. in Acta*, Baſilius *homil.13. & lib.1. de Baptiſmo*, Hieronym. *Dialog. cont. Luciferianos*, Ambroſ. *Præf. in Pſal.37.* Gregorius *homil.7. in Euang.* Auguſt. *cont. Donatiſtas* ſæpè *lib.2. cont. litt. Petiliani, cap.32.* & *lib.5. cap.56. & lib. de vnico baptiſmo, cap.7.* & *lib.5. de Baptiſmo, cap.9. & 10.* & *epiſtol.* 48. in fine, & *in Enchir. cap.* 49. & *quæſt.29. Noui Teſtamenti*, Leo Papa *epiſt.4. cap.6.* 53

PROBATVR ſecundò ab vtroque S. Doctore, quia Baptiſmus Ioannis, ſicuti & prædicatio, & totum Ioannis miniſterium, erat præparatorium ad Chriſtum, ſicuti inferioris artificis, qui diſponit materiam, vt ſupremus artifex formam inducat: Gratia autem erat inducenda per Chriſtum, vt dicitur Ioan. 1. *Gratia per Ieſum facta eſt.* Igitur Baptiſmus Ioannis diſponebat tantùm primò doctrinâ inducente homines ad fidem Chriſti, vt dixi *quæſtione 3.* Secondò aſſuefaciendo homines ad ritum baptiſmi Chriſti: Tertiò per pœnitentiam præparando homines ad recipiendum effectum Baptiſmi Chriſti: Ideò Damaſcenus *lib.4. cap.10.* Baptiſmum Ioannis rudimentarium appellat: Hæc eſt ratio Tertulliani, *de Baptiſmo, cap. 10.* qua vtitur Vulpes *diſp.49. art.6.* 54

VIDETVR definitum in Concilio Trident. *ſeſſ.7. can.1.* vbi anathemate ferit, qui dixerit Baptiſmum Ioannis habuiſſe eandem vim, quam habuit baptiſmus Chriſti. 55

Ex dictis igitur aſſero, Baptiſmum Ioannis fuiſſe ad ſignificandum tantùm.

PROBATVR à S. Bonauentura primò, ex Hugone *lib.2. part.6. cap.6.* ratione etiam, quia vt dixi, Baptiſmum Chriſti ſignabat.

OBIICIES primò cum hæreticis: *Marci 1.* dicitur: *Fuit Ioannes in deſerto baptizans, & prædicans baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum:* Ergo per Baptiſmum Ioannis remittebantur peccata, & conſequenter dabatur gratia. 56

RESPONDENT S.Doctor. *ad 1.* hîc, duo baptiſmata indicari alterum, quod dedit; alterum, quod figurauit, & prædicauit Ioannes: Ergo vnum baptiſma dabat, quod non erat in remiſſionem peccatorum; alterum verò figurabat, & prædicabat, ideſt, Baptiſma Chriſti in remiſſionem peccatorum. Quæ expoſitio confirmatur teſtimonio eiuſdẽ Baptiſtæ ſic loquentis

Ioan.1. *Ego baptizo in aqua : medius autem veſtrum ſtetit, quem vos neſcitis : Ipſe eſt, qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt.* Et infra : *Qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit : Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem, ipſe eſt, qui baptizat in Spiritu ſancto.*

CONFIRMATVR antitheſi, ſuprà allata ex aliis Scripturis, Baptiſmi Ioannis cum Baptiſmo Chriſti. Hanc expoſitionem habet D.Gregor. *homil.* 20. *in Euang.* Beda ſuper Marcum, & indicantur à D.Hieronymo in eundem Marcum Euangeliſtam.

57 INSTAT Suarez *ad art. D. Thom.* etiam baptiſmum ipſum Ioannis fuiſſe baptiſmum pœnitentiæ, vt dicitur Act.19. *Ioannes baptizauit baptiſmo pœnitentiæ populum* : Igitur cùm dicitur Ioannes prædicaſſe baptiſmum pœnitentiæ, prædicauit ſuum : Vnde Matth.3. dicitur : *Venit Ioannes prædicans, & dicens Pœnitentiam agite*, vbi Ambroſius ait : *Aliud fuit baptiſmus pœnitentiæ, aliud gratiæ.*

58 OPORTET pro reſponſione conſulere Seraphicum ad ea verba Lucæ 3. *Venit prædicans baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum*, vbi diſcurrit, adducens illud Actor.19. *Ioannes baptizauit baptiſmo pœnitentiæ populum*, vocat autem (ait S.Bonauentura) baptiſmum pœnitentiæ, quia ad pœnitentiam informabat. Ideò Matth.3. dicitur : *Exibat ad eum Hieroſolyma, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem, & baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata ſua*, ſed licèt ad pœnitentiam informaret, tamen remiſſionem peccatorum non faciebat ; intellige vt baptiſmus aquæ abluentis erat, ſic enim ſolùm baptiſmum Chriſti figurabat, qui futurus erat in remiſſionem peccatorum : Enim verò, quia adhuc baptiſmum Chriſti non ſignabat ſanè per ablutionem lachrymarum, quæ dicitur baptiſmus pœnitentiæ, & confeſſionem, cum contritione remiſſionem obtinebant, & hoc ſenſu multi PP. baptiſmum pœnitentiæ à Ioanne prædicatum aſſerunt, remiſiſſe peccata, nec id D. Bonauentura negat : Id cenſet etiam D. Thom. hic, Caietanus, & Suarez cum Baſilio *lib.1. de Baptiſmo*, & Nyſſeno.

Hoc modo intelligitur etiam id *Matth.3.* Ioannem dediſſe baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum : Et D.Anſelm. *lib. de Baptiſmo*, & Cyrill.Hieroſol. *catech.3.* & Auguſt. *lib.5.de baptiſmo, cap.9. & lib. qq. noui teſtamenti, quæſt.29.*

59 IGITVR dictus eſt baptiſmus pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum, non quia baptiſmo illo, ſeu lotione daretur remiſſio, ſed quia diſponebatur ad pœnitentiã ſignis, & hortationibus; pœnitentia verò abluebantur peccata : Vnde Chryſolog. *ſerm.*137. ait : *Erat penes Ioannem venia ; ſed non ſine pœnitentia, erat remiſſio, ſed luctibus comparata*, & infrà : *Per baptiſmum Ioannis purificabatur homo ad pœnitentiam, non promouebatur ad gratiam.* Et D.Auguſt.ſerm.37. de tempore : *Prædicabat in deſerto Ioannes baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum ; non quo crimina commiſſa deleret, ſed quo emendaret errantes : Nam remiſſio peccatorum Chriſti gratia ſeruabatur.*

60 OBIICIES ſecundò, Baptiſmus Ioannis fuit ſignum expreſſius baptiſmi Chriſti, quàm circumciſio ; & Circumciſio delebat originale : Ergo & Baptiſmus Ioannis.

RESPONDAT S.Doctor, circumciſionem conſtare, inſtitutam in remedium, non in ſignum tantùm, ſicut de Baptiſmo Ioannis oſtendi : Ità & D.Thomas. Ex inſtitutione autem pendet collatio gratiæ, quam proinde formaliòs ſignabat Circumciſio, etſi ablutio materialiter ablutione magis exprimatur : Hinc malè Vulpes *diſp.49.art.4.* eos carpit.

QVÆSTIO VI.

Vtrum BAPTISMVS *Ioannis fuerit Sacramentum nouæ legis, aut veteris ; & an fuerit diſtinctus à Baptiſmo* CHRISTI.

{ D. Bonau. 4. diſtinct. 2. quæſt. vlt.
D. Thom. q.36. art.6.

DONATISTÆ, qui baptiſmum Ioannis confundebant cum Chriſti baptiſmo, aſſerent eſſe Sacramentum nouæ Legis : Id verò aſtruunt hæretici noſtri temporis, qui volunt, Ioannem dediſſe nouæ Legis initia : Eos referunt Lindanus *lib.4. Panopl. cap.*16. Caniſius *libro de S.Ioanne*, Bellarminus *lib.1. de Baptiſmo, cap.*19. Illi conſequenter dicunt, baptizatos baptiſmo Ioannis, non fuiſſe Chriſti baptiſmo abluendos. 61

FVIT autem opinio aliquorum Theologorum, 62
Baptiſmum Ioannis fuiſſe verum Sacramentum ; non veteris Legis, in qua non continebatur ; neque nouæ, quia erat egenum elementum : Ita Hugo de S.Victore *libro 2. de Sacrament. punct. 6. c.6.* Magiſter *in 4. diſt.*2. quem ſequitur ibi D.Thomas *quæſt.2. art.1. quæſtiunc.*1. Durand.*quæſt.*3. Paludan. *quæſt.2. art.2.* Richard.*art.2.quæſt.*1. Aleuſ.4.*part. quæſt.3. membr.*3. Marſil.*quæſt.2. art.*2. quos refert Suarez *diſputat.* 25. *ſect.*4. qui his immiſcet etiam D. Bonauenturam, eadem *diſtinct.2. quarti, artic.1. quæſt.*2.

SENTENTIA S. Bonauenturæ ea eſt, Baptiſmum 63
Ioannis, prout erat inſtitutum ad præſignandum Baptiſmum Chriſti, fuiſſe ſignum rei ſacræ, & ratione iſtius (ait S.Doctor) erat quodammodo Sacramentum, non abſolutè : Et hoc ſolum vult ad id, Lucæ 3. *Factum eſt autem*, dum ait ſuſcepiſſe Sacramentum. Fuit etiam inſtitutum ad aſſuefaciendum baptiſmo Chriſti, dando ſimplicem lotionem, & hoc modo non eſt Sacramentum, ſicut torneamentum, quo milites exercentur ad bellum, non eſt bellum : Senſus igitur eſt, non fuiſſe Sacramentum nouæ Legis, nec veteris, neque medium ; ſed ſolùm quodammodo, vt ſignabat ex Dei inſtitutione Baptiſmum Chriſti : Id habet *art.2 quæſt.*2. Pergit verò *q.*3. oſtendere, Baptiſmum Ioannis non æquipolluiſſe Baptiſmo Chriſti, contra hæreticos.

ASSERO primò, non fuiſſe Sacramentum nouæ Legis. Eſt de fide.

PROBATVR à D.Bonauentura ex dictis à nobis 64
qq.3.4.& 5. quia Sacramenta nouæ legis ſunt tantùm ſeptem, quæ conferunt gratiam ex opere operato : Talis non fuit Baptiſmus Ioannis : Ergo.

ASSERO ſecundò, Baptiſmum Ioannis non eſſe idem cum Baptiſmo Chriſto : Eſt de fide ; contra Melancthonem *in locis, anno 58. tit. de baptiſ. Ioannis*, Caluinum *in Antidot.* & *lib.4. Inſtit. cap.*15. *§.7. & 8.* Kemnitium 2.*part. Exam.pag.*175. & alios hæreticos, qui idem aſſerunt miniſterium Ioannis, & Apoſtolorum. Ex hoc verò ſimul probabitur, baptizatos à Ioanne, rebaptizandos neceſſariò baptiſmo Chriſti.

PROBATVR efficaciſſimè à D Bonauentura, 65
fundamento primo : Baptiſmus Chriſti iterari non poteſt, vt omnes hoc tempore, etiam hæretici fatentur (excipe Anabaptiſtas :) At baptizati à Ioanne iuſſi ſunt ab Apoſtolis rebaptizari : Ergo non erat ille Baptiſmus Chriſti, quem Ioannes

nes

nes dabat : Probatur Minor à D. Bonauentura ex illo *Actorum* 19. vbi Paulus iubet, baptizari in nomine Domini duodecim viros, qui confeſſi fuerant, ſe baptizatos Babptiſmo Ioannis.

66 Mirum eſt, quot diuerticula excogitarint hæretici ad hunc locum declinandum Zuinglius *lib. de vera, & falſa religione, de Baptiſmo*, reſpondet, ibi vtrumque Baptiſmum accipi metaphoricè pro doctrina, vt ſenſus ſit, eos duodecim viros doctrina Ioannis imbutos, fuiſſe in doctrina Chriſti inſtituendos.

Non longè abeunt Ioannes Brentius, & Lucas Leſſius *in c.19 Act.* dicendo ibi metaphoricè ſumi baptiſmum priori loco, pro doctrina; poſteriori verò, pro donis Spiritus ſancti, quæ dabantur per manuum impoſitionem.

67 At iſti ludunt, illegitimè deducentes hiſtoricam luce clariorem enarrationem ad metaphoricos ſenſus, quod eſt omnem doctrinam Scripturæ euertere.

Bellingerus *in cap.19. Actor.* dicit, Baptiſmum Ioannis ſumi metaphoricè pro doctrina: Baptiſmum Chriſti propriè, atque ſenſum eſſe, eos duodecim viros à Ioanne edoctos, fuiſſe ſemel à Paulo baptizatos.

E regione Kemnitius *2. part. exam. pag.* 198. ait, Baptiſmum Ioannis accipi propriè, vt verè illi viri eſſent iam baptizati: at rebaptizatos non eſſe, ſed tantùm edoctos, quæ Chriſti legem decent. In hunc ſenſum trahit Ambroſ. *lib. 1. de Spiritu ſancto, cap. 3.* & Gloſſam Interlinearem *in cap. 19. Actorum.*

68 Calvinus verò 4. *Inſtit. cap.* 15. §. 18. ait, Baptiſmum Ioannis accipi propriè, vt verè illi eſſent iam baptizati à Ioanne; baptizatos verò donis Spiritus ſancti à Paulo.

Hæ tres expoſitiones fingunt tropos in hiſtoria pro arbitrio, & admittunt fœdam æquiuocationem in eodem capite intra paucas lineas. Neque benè allegatur Ambroſius, qui *c. 3. ad Galat.* & *lib. 1. de Spiritu ſancto, cap. 3.* apertè dicit, eos viros à Paulo verè baptizatos, quod etiam admittit Kemnitius *pag. ſequenti*, ſecum pugnans: Gloſſa verò Interlinearis ſolùm negat, fuiſſe eodem baptiſmo rebaptizatos.

69 Alii dicunt, ibi ſolùm de Baptiſmo Ioannis agi: Si quidem illa verba: *His auditis baptizati ſunt in nomine Domini*, nolunt eſſe Lucæ narrantis, quid egerint illi viri, ſed eſſe verba Pauli narrantis, quid agere ſolerent diſcipuli Ioannis, auditis verbis eiuſdem Ioannis prædicantis Chriſtum venturum; nimirum baptizabantur ab eodem Ioanne in nomine Chriſti venturi.

Hanc expoſitionem concinnam, & piam acclamat Nicolaus Selneverus *in 2. parte ſuæ pedagogia.*

70 At verò argutulæ iſtæ inanes ſunt, ſi ingenuè explicetur hiſtoria: Primò quia priùs narrauerat Paulus Ioannem baptizaſſe in nomine Chriſti venturi: Ergo ſuperfluum eſſet repetere, quod baptizati ſunt, vel bis baptiſmum receperunt: Deinde Paulus contendit, eos dirigere in ſalutem, & eos offendit nihil de Spiritu ſancto audiſſe in Baptiſmo: Hinc verò Apoſtolus ſuſcepit ſermonem, nam vt conuincat, non ſatis eſſe baptizatos, quia non erant baptizati eo lauacro, quo bapizabatur etiam in nomine Spiritus ſancti, & ſanè hîc non eſt baptiſmus Ioannis: Ergo, arguit: *In quo ergo baptizati eſtis?* & cum reſpondiſſent: *In Ioannis Baptiſmo.* Ipſe refellit eos dicens: *Ioannem baptizaſſe in Chriſtum venturum.* Iam verò ſequitur: *His auditis baptizatos eſſe baptiſmo Chriſti*, alias verò omnia diſtorta, & conuulſa erunt.

71 Centuriatores, *centuria 1. lib. 2. cap. 6. col.* 496. & Bucerus *in cap. 3. Matth.* Fatentur, eos viros rebaptizatos eſſe; ſed hoc factum, quia baptiſmum Ioannis adulteratum quoad formam habuiſſent abſque nomine Spiritus ſancti: Fauet parumper Ambroſius *lib. 1. de Spiritu ſancto, cap. 3.* & *in c. 3. ad Galatas.*

At ipſi confitentur, ſe Baptiſmo Ioannis baptizatos; neque verò in Baptiſmo Ioannis Spiritus ſancti fiebat mentio, neque è Scriptura deducitur; imò contrarium elicitur; nam Apoſtolus apertè dicit, Ioannem in Chriſto venturo baptizaſſe; prout diſcernitur à Baptiſmo in Spiritus ſancti nomine. Quoad D. Ambroſium dico, eum fateri verè baptizatos baptiſmo Ioannis, & rebaptizatos baptiſmo Chriſti. 72

Idem aſſerunt Chryſoſtomus, Beda, & omnes expoſitores, Innocentius Papa *epiſt. 22. cap. 1.* Origenes *tom. 8. in Ioan.* Hieron. *Ioelis 2.* & *Dialogo contra Luciferianos*, Auguſt. *lib. 2. cont. litt. Petiliani Donatiſtæ, cap. 37.* & *lib. 9. de Baptiſmo, cap. 9. & 10.* Vnde tract. 5. in Ioan. ait: *Qui baptizati ſunt à Ioanne, non eis ſuffecit; baptizati ſunt enim baptiſmo Chriſti, quia non baptiſmus Chriſti erat baptiſmus Ioannis: Qui accipiunt baptiſmum Chriſti, baptiſmum Ioannis non quærunt; qui acceperunt baptiſmum Ioannis, Baptiſmum Chriſti quæſierunt.* Hunc locum vrget S. Bonauentura *fundamenta* 2. & Bellarminus *cap. 2.* Suarez *loco citato.* 73

Confirmatur; nam S. Ambroſ. *in 3. Lucæ*, ait, baptiſmum Ioannis in ſola aqua fuiſſe, & diuerſum a Chriſti Baptiſmo, qui fuit in Spiritu, & gratiam confert.

Otho Brunfelſius *ad cap 19. Actor.* dicit, rebaptizatus eſſe, quia acceſſerant ad Ioannem, neſcientes, quid reciperent. 74

At ipſe Calvinus *lib. 4. cap.* 15. §. 18. hanc expoſitionem agnouit inanem, quia ignorantia non violat Baptiſmum; alioqui non ſufficerent flumina, ſi nouo baptiſmo deberent corrigi tales ignorantiæ.

Musculus *in locis, titul. de Baptiſmo*, fatetur, eos viros male rebaptizatos antequam Paulus veniret.

Eia quæſo perlegat hiſtoriam, & videbit Paulum præſentem: Itaque locus iſte efficaciſſimus eſt, tum ex hiſtoria; tum ex vnanimi Patrum conſenſu, vnde fidei dogma colligatur: Quidquid latret Kemnitius 2. *parte, exam. pag.* 196. & 202. qui etiam concederet, rebaptizari benè ad diuerſam ſignificationem. 75

Contra enim ſunt PP. præcipuè D. Auguſt. *loco citato*, qui eam infert conſequentiam, baptizatos a Ioanne, rebaptizando baptiſmo Chriſti, quia diſtinctus eſt baptiſmus, vt notat Bellarminus, *cap.* 20.

Probatur tertiò à S. Doctore *fundam. 3.* antitheſi illa, quam ipſe Ioannes faciebat ſui baptiſmi cum Baptiſmo Chriſti, Matth. 3. *Ego baptizo in aqua: ille vos baptizabit in Spiritu ſancto, & igni.* Idem habet *Marci 1. Lucæ 3. Ioan. 1.*

Hanc rationem eſſe Spiritus ſancti ad confundendos temerarios homines, quos præuidit negaturos differentiam inter Baptiſmum Ioannis, & Chriſti, aſſerit D. Cyrill. *lib. 2. in Ioan. cap.* 57.

Reſpondent Philippus, Calvinus, & Kemnitius, Ioannem Baptiſtam voluiſſe diſtinguere miniſterium externum, quod ſibi conueniebat, ab interno miniſterio, quod eſt ſolius Chriſti: Itaque dicunt, in Baptiſmo Ioannis datam remiſſionem, ſed à Chriſto per miniſterium Ioannis: Et adducit Kemnitius ſimilem locum ex prima Corinthior. 1. 76

Ego plantaui, Apollo rigauit: Deus autem incrementum dedit.

77 Hæc tamen Commenta ſunt, etenim Ioannes loquitur de Baptiſmo ſuo in præterito, Marci 1. *Ego baptizaui vos aquâ*; de baptiſmo autem Chriſti in futuro: *Ille vos baptizabit.* Non igitur fuit vnum Baptiſma, in quo per miniſterium Ioannis Chriſtus daret remiſſionem; nam dixiſſet: *Ego vos baptizaui in aqua: ille vos baptizauit in Spiritu Sancto*, ſicut in Exemplo adducto à Kemnitio ait: *Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autem incrementum dedit.* Similiter *Matth.* 3. *& Luca* 3. de ſuo baptiſmo loquitur, vt de præſenti: *Ego baptizo vos aquâ*, de Chriſto ſemper in futuro: *Ille vos baptizabit Spiritu ſancto, & igni.* Ita acutè obſeruat D. Bonauentura ad eum locum Lucæ, ex D. Ambroſio *lib.* 2. *in* 3. *cap. Luca*, vbi ait: *Ego baptizo vos aqua tantùm, ac per hoc non ſum Salvator animarum, quem vos me arbitramini eſſe*, & ſubdit; eſſe baptiſmum diuerſum à baptiſmo Chriſti, qui conſtat aquâ, & Spiritu, & gratiam confert, vt notat etiam Bellarminus *cap.* 22. ad finem.

78 Kemnitivs hanc noſtram rationem conatur euertere: Primò dicit *pag.* 191. per Baptiſmum Chriſti in Spiritu ſancto, & igni intelligi donorum effuſionem, quæ facta eſt in Pentecoſte: Id probat, tum ex vocabulo *ignis*, tum etiam teſtimonio Chriſti, Actor. 1. *Ioannes quidem baptizauit aquâ, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto non poſt multos hos dies.* Confirmatur Petri teſtimonio, Actor. 11. *Recordatus verbi Domini, ſicut dixit: Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto.*

79 Vervm hæc vox *Ignis* nil obeſt, quo minùs verba Ioannis intelligantur de Baptiſmi Sacramento; nam omnes ferè interpretes ita exponunt, & dicunt, additum eſſe vocabulum *ignis*, quia poſt Baptiſmum Chriſti ſequitur ignis tribulationis, & ignis diuini iudicij, & ignis Purgatorij; & in primitiua Eccleſia dabatur poſt baptiſmum Spiritus ſanctus in forma viſibili ignis per impoſitionem manuum Apoſtolorum. Vide Hilarium, Hieronymum, & Chryſoſt. *in cap.* 3. *Matthæi*, Ambroſium, & Bedam *in cap.* 3. *Lucæ*, vt refert D. Bonauent. ad ea verba, Lucæ 3. *In Spiritu ſancto, & igni.*

80 Aliam expoſitionem affert ibi S. Bonauentura, vbi obſeruat primò, tria Baptiſmata dari, alterum in aqua ſolùm: Talis fuit Baptiſmus Ioannis, de quo *Actor.* 19. Secundum in Spiritu ſancto; & eſt Baptiſmus Sacramentum, quod quidem poteſt etiam eſſe fluminis, qui eſt in aqua, & Spiritu, vt dicitur Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Tertium eſt Baptiſma flaminis, & eſt duplex; alterum donorum, de quo *in Actis, cap.* 1. dicitur: *Ioannes baptizauit aquâ: vos autem baptizabimini Spiritu ſancto.* Alterum doctrinæ, de quo Cant. 4. *Dentes ſui ſicut greges caprarum, quæ aſcendunt de lauacro.* Addit etiam Baptiſmum ſanguinis, de quo Lucæ 12. *Baptiſmo habeo baptizari.*

81 Notat ſecundò D. Bonauentura ad ea verba: *Ipſe vos baptizabit in Spiritu Sancto*, ibi promitti totum fructum reparationis, ac Redemptionis Chriſti, atque opponi Ioanni: Igitur ponit Baptiſmum in Spiritu ſancto, de quo *Ioan.* 3. ſuprà, qui eſt ianua Sacramentorum, ſub quo reliqua ſex promittuntur Sacramenta; promittit etiam ignem, ideſt, gratiarum effuſionem ſub forma ignis in Pentecoſte: Ad hoc igitur potuêre Chriſtus, & Petrus *in Actis*, alludere, non totam ſententiam pro die Pentecoſtes ſumendo, ſed ſolùm vltimum promiſſum (*In igne*,) vt argutè deducit D. Bonauentura; ſi attentè perlegatur: Et licèt non vocet ignem, ſed Spiritum ſanctum, tamen loquitur de effuſione Spiritus ſancti, nota per ignis apparitionem. 82

Kemnitivs videns allatam ſolutionem infirmam, redit ad ſuam primam; ait igitur, Ioannem indicaſſe, ſe quidem dediſſe Baptiſmum; Chriſtum tamen infudiſſe gratiam, & quia nos opponebamus, de ſe loqui in præterito, vel præſenti; de Chriſto verò in tempore futuro, conatur probare, etiam de Baptiſmo Chriſti loqui in præſenti, Ioan. 1. *Hic eſt qui baptizat in Spiritu ſancto*, & tamen tunc non baptizabat per ſe, vel per Apoſtolos, ſed per Ioannem.

Respondet Bellarminus ex S. Doctore ad eum locum, non ſignificari de præſente, Chriſtum baptizare, ſed habere poteſtatem baptizandi in Spiritu ſancto, ſic etiam dicitur: *Ecce qui tollit peccata mundi, quod in Cruce erat facturus.*

83 Probatvr quartò à D. Bonauentura ratione eruta ex eodem *tertio fundamento*, & *reſponſione, ad* 4. Sumitur autem ex officio Ioannis, quod erat Præcurſoris ſolùm; ſic enim dicitur *Luca* 1. *Iſaia, & Ioannis, locis citatis, quæſt.* 1. Vnde Zacharias ſic loquitur, veniſſe Ioannem ad dandam ſcientiam ſalutis plebi. Non dixit, ad dandam ſalutem, ſed ſcientiam ſalutis, ſic & baptizauit, vt diſponeret ad ſalutem, non dans illam: Id aſſerunt omnes ferè Patres.

84 Ex Græcis, ſunt Origenes *in epiſt. ad Rom.* exponens, *cap.* 6. Iuſtinus, *quæſt.* 37. *ad Ortodoxos*, Nazianzenus *oratione in ſancta Lumina*, Chryſoſtom. *homil.* 10. *&* 12. *in Matth.* & *homil.* 16. *in Ioan.* & *homil.* 1. *&* 40. *in Acta.* Author homiliarum in Marcum, quæ habentur *ſecundo tomo*, Chryſoſt. *homil.* 1. Cyrill. Alex. *lib.* 2. *in Ioan. cap.* 57. Damaſcen. *lib.* 4. *de fide, cap.* 10. Theophylact. *in cap.* 3. *Lucæ*, Baſilius *lib.* 1. *de Baptiſmo, & orat.* 13. vbi aliquam initiationem tantùm remiſſionis Baptiſmo Ioannis adſcribit.

Ex Latinis ſunt Tertull. *lib. de Baptiſmo*, Cyprian. *ſerm. de Baptiſmo Chriſti*, Hilarius *in cap.* 3. *Matth.* Optatus *lib.* 5. *contra Parmen.* Ambroſius *in cap.* 3. *Lucæ*, *& in Pſal.* 37. Hieronymus Dialog. contra Luciferianos, & epiſtola 83. & ad 2. Ioëlis, Innocentius I. *epiſt.* 22. *cap.* 5. Leo Papa *epiſtola* 4. *cap.* 6. Gregor. *homil.* 7. *&* 20. *in Euang.* Aug. *epiſt.* 48. *&* 163. In *Enchir. cap.* 49. *lib.* 2. *contra litt. Petiliani, cap.* 37. *lib.* 3. *cap.* 76. *lib.* 5. *cont. Donatiſtas, cap.* 9. 10. *&* 14. *de vnico Baptiſmo, cap.* 7. *de vnitate Eccleſiæ, cap.* 18. *tract.* 5. *in Ioan.* & alibi, Beda ſuper 1. *Marci*, Gloſſ. *in cap.* 1. *Ioannis.*

85 Calvinvs *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 15. §. 7. reſpondet, magis credendum Lucæ, quàm Chryſoſtomo, & Auguſtino.

At nos rectiùs dicemus credendum, tot SS. Patres rectiùs Lucam expoſuiſſe, quàm Calvinus intellexerit; eiſque magis credendum.

Kemnitivs *loco cit.* dicit, hanc quæſtionem eſſe parui momenti, & leuiſſimam.

At D. Hieronym. *contra Luciferianos*, grauiter aſſerit, eos, qui confundunt hæc Baptiſmata, in peruerſum dogma labi: D. Auguſt. *lib.* 2. *cont. litt. Petiliani, c.* 37. ait, eos, qui contrarium ſentiunt, incidere in impiam, & ſacrilegam opinionem: Denique Cyril. *lib.* 2. *in Ioan. c.* 37. ait, Spiritum ſanctum præuidiſſe futuros aliquando temerarios homines, qui non diſcernerent inter Baptiſmum Ioannis, & Chriſti; & ideò impuliſſe ipſum Ioannem, vt apertiſſimè diceret, ſe ſolùm in aquâ baptizare.

Proba

86 PROBATVR quintò à D. Bonauent, ratione in eodem fundamento, ducta ex Beda, & Gloſſa, relatis ab eo *ad vltimum*. Baptiſmus Ioannis erat præparans, & exercens homines ad Baptiſmum Chriſti ſubeundum: Ergo erat accipiendus, poſtea etiam Baptiſmus Chriſti, tanquam diſtinctus; alioqui, quæ diſpoſitio, aut quæ exercitatio ad Baptiſmum Chriſti, non accipiendum, eſſet iſta?

87 PROBATVR ſextò ex D. Bonau. *fundamento* 4. quia Apoſtoli omnibus priùs dabant Baptiſmum, & poſtea imponebant manus confirmando, exiſtimantes, non eſſe dandam Confirmationem, niſi poſt datum Chriſti Baptiſmum, qui eſt ianua Sacramentorum; & hunc Baptiſmum omnibus prædicandum, etiam baptizatis à Ioanne præcepit Chriſtus Matth. vlt. *Euntes docete omnes, baptizantes eos in nomine Patris*, & tamen plurimi erant baptizati à Ioanne, nam, vt legimus *Marci* 1. *Matth.* 3. *Lucæ* 3. ibant ad Ioannem, vt baptizarentur Hieruſalem, & totius Iudææ, & regnorum vicinarum gentes: Ergo plurimi erant ſic baptizati. Et tamen Petrus ipſo die Pentecoſtes ſingulis intimauit neceſſitatem Bap-
88 tiſmi Chriſti: *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Ieſu*, & baptizati ſunt eo die tria millia, deinde quinque millia, præter eos, quos baptizauêre alij diſcipuli *Actorum* 2.4.8. & aliis. Quomodo autem aliqui ex his non fuerant à Ioanne baptizati, ſi verum eſt, quod ait Marcus *cap.* 1. Vniuerſos Hieroſolymitas baptizatos fuiſſe à Ioanne?

SCIO, Phariſæos *Lucæ* 3. adhuc non fuiſſe baptizatos, qui conſilium Dei ſpreuerunt, ſed poſtea fuere baptizati, vt habetur *Marci* 1. Vel dic cum S.Bonauent. *ad* 3. *Lucæ*, ad ea verba: *Cum baptizaretur omnis populus*, verè ſolum populum baptizatum, non Phariſæos, qui hoc à Deo datum conſilium ſpreuêre, vt dicitur *Lucæ* 7.

PROBATVR ſeptimò à D. Bonauent. argumento pro Catholicis: Quia Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum nouæ legis, imprimens Characterem, & ideò initerabilis eſt. Talis ergo non fuit Baptiſmus Ioannis; ſi noſter Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum.

89 ASSERO tertiò, Baptiſmum Ioannis non ſuffeciſſe, etiamſi baptizati ſperarent in Chriſtum, & haberent notitiam Trinitatis. Hæc eſt contra Magiſtrum, qui in hoc deceptus eſt.

PROBATVR à D. Bonauent. *in corpore*: nam Baptiſmus Chriſti eſt regeneratio, quæ dat eſſe ſimpliciter ſpirituale, & eſt neceſſarius omnibus, vt ſupra oſtendi: Sicut autem nullus poteſt viuere, niſi genitus ſit; ita neque ſpiritualiter, niſi regeneratus. Baptiſmus autem Ioannis non erat Baptiſmus Chriſti, vt ipſe Lombardus confitetur *eadem diſt.* Igitur baptizati à Ioanne tenebantur ad Baptiſmum Chriſti ſuſcipiendum.

90 NOTA D. Bonauenturam *ad* 5. *Lucæ*, ad id: *Factum eſt autem, &c.* dicere, neſcio quid de Chriſti regeneratione ſpirituali: Sed non vult, Chriſtum per Baptiſmum regeneratum, hoc enim ibidem negat, & *ad cap.* 1. *Ioan.* ad ea verba: *Vidi ſpiritum*, ſed vult dicere, Euangeliſtam *in eo cap.* agere de generatione temporali, ſed principaliùs de regeneratione Chriſti in ſuis fidelibus per inſtitutionem Baptiſmi. Vel dic, intelligere de exitu in mundum ad vitam ſpiritualem inſtituendam.

91 OBIICIVNT primò Caluinus, Kemnitius, & Philippus *locis adductis*. Eadem fuit doctrina, idem ritus, eadem gratiæ oblatio in Baptiſmo Ioannis, & Chriſti: Ergo ſunt idem. Probatur Antecedens: Quoad doctrinam, Ioannes prædicauit Chriſtum redemptorem: *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*, quæ eſt ſumma totius Chriſtianæ doctrinæ. Quantum ad ritum, baptizauit in aqua, & in nomine Chriſti: vt patet *Actorum* 19. Quantum ad gratiam, vterque in pœnitentiam, vterque in remiſſionem peccatorum baptizauit, vt patet de Ioannis Baptiſmo *Lucæ* 3. & de Baptiſmo Chriſti *Actorum* 2.

RESPONDET D. Bonau. *ad primum*, negando 92 antecedens, & conſequentiam. Et primò quidem doctrina nil facit ad Sacramenti eſſentiam; alioqui hæretici, qui habent falſam doctrinam, haberent falſa Sacramenta, qui eſt error à Caluino, & Luthero ipſis reprobatus. Quoad ritum externum, iam ſuprà oſtenſum eſt *quæſt.* 3. diuerſum fuiſſe ritum: Deinde non quælibet ſimilitudo ritus externi ſufficit; alioqui etiam Comici Geneſij fingendo baptizarent. Quoad gratiam, iam ſuprà vidimus *quæſt.* 5. Baptiſmum Ioannis non contuliſſe gratiam: Hoc idem hic oſtendi ſuprà.

NEQVE verò vterque Baptiſmus erat ſimilis in pœnitentia imponenda; nam Baptiſmus Ioannis diſponebat ad pœnitentiam, cuius virtute fiebat remiſſio, vt dixi *quæſt.* 5. at Baptiſmus Chriſti requirit pœnitentiam, vt diſpoſitionem; ideò dicitur: *Pœnitemini, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum.*

TANDEM omnis quicumque ritus non facit, vt 93 Baptiſmus Ioannis ſit idem cum Baptiſmo Chriſti, aut regeneret; ſed ille, qui characterizat interius, qualis eſt ſolus Baptiſmus Chriſti, vt ait Apoſtolus, Epheſ. 4. *Nolite contriſtare Spiritum ſanctum, in quo ſignati eſtis in diem redemptionis*, & docent SS. Patres, apud Bellarminum *lib.* 2. *de effectu Sacramentorum, cap.* 21. & latius *de Sacramentis in genere*, dicemus: & D. Auguſt. *lib.* 6. *de Baptiſmo, c.* 1. ait, id eſſe ſancitum in Concilio Generali.

OBIICIVNT ſecundò. D. Hieron. *in Ioëlis cap.* 2. dicit, eos viros *Actorum* 19. rurſus baptizatos, quia non habebant notitiam Spiritus ſancti: Ergo ſi eam habuiſſent, non fuiſſent rebaptizati.

RESPONDETVR ex dictis circa illum locum, 94 ignorantiam non facere ad hoc. Itaque ibi D. Hieronymus ſolùm explicat inſufficientiam fidei eorum, neque dicit, eos non rebaptizandos, ſi Spiritum ſanctum agnouiſſent, vt prætendunt hæretici. Et hic locus etiam à Magiſtro obiicitur.

OBIICIVNT tertiò. *Actorum* 8. Samaritani erant baptizati in nomine Domini Ieſu à Philippo, & tamen nondum in quemquam illorum venerat Spiritus ſanctus: Illi igitur erant baptizati ſolo Baptiſmo Ioannis, qui eſt in aquâ ſolùm, nec dat Spiritum ſanctum; & tamen Petrus, & Ioannes ſuperuenientes non rebaptizarunt, ſed tantùm impoſitione manuum confirmarunt: Ergo Baptiſmus ille Ioannis eſt ſufficiens. Idem obiiciunt de Apoſtolis, & aliis, qui ſolo Baptiſmo Ioannis erant abluti, nec leguntur alio Baptiſmo regenerati: Sic etiam intimatur quidam Apollo *Actorum* 18.

RESPONDET D. Bonauent. illos Samaritas iam 95 baptizatos à Philippo, qui erat vnus è ſeptem Diaconis, vt ait Gloſſa, Baptiſmo Chriſti, ac recepiſſe eos Spiritus ſancti gratiam; attamen miſſos duos Apoſtolos, qui erant Epiſcopi, ad confirmandos impoſitione manuum infundendo viſibiliter Spiritum ſanctum, quia Philippus ille, cùm non eſſet Epiſcopus, non poterat confirmare. Igitur omnes Baptiſmo Ioannis abluti, rebaptizati ſunt. Et de Apoſtolis id aſſerunt Tertullianus *lib. de Baptiſmo*, & Auguſt. *epiſt.* 108. & *lib.* 3. *de origine animæ, c.* 9.

Google

Chriſtus enim *Ioan.* 3. proteſtatus eſt: *Niſi quis renatus, &c.* Idem de Apollo illo *Act.* 18. teſtantur ibi Chryſoſtomus, & Oecumenius. Quod verò Baptiſmus cuiuſque non ſit ſcriptus, nil refert, ſed præſupponitur, diſcipulos adimpleſſe præceptum Chriſti de non admittendo aliquo, niſi baptizaretur in nomine SS. Trinitatis; alioqui poſſemus negare, baptizatos fuiſſe Romanos, Galatas, Epheſios, & alios.

96 Obiiciunt quartò. Baptiſmo Ioannis ablutus eſt Chriſtus, & apparuit Spiritus ſanctus, & reſonuit vox filiationis, & gratiæ: Ergo idem eſt cum noſtro Baptiſmo; alioqui ſi inferior eſſet, iam ſerui nobiliori Baptiſmo abluerentur, quàm Dominus Ieſus. Addit Kemnitius aliam confirmationem, qua ſummopere ſe motum fatetur: Eſt enim iucunda conſolatio Chriſtianorum, vt idem ſit Baptiſmus capitis, & membrorum.

97 Respondet D. Bonauent. *in* 4. *diſtinct.* 2. *art.* 2. *queſt.* 2. & *ad* 3. *Lucæ*, ea, quæ in Baptiſmo Chriſti facta ſunt, ordinata fuiſſe ad figurandum Baptiſmum Chriſti, qui in Iordane voluit baptizari, non vt ſanctificaretur, ſed vt Baptiſmum ſalutarem inſtitueret, & conſecraret aquas tactu carnis ſuæ, & daret virtutem regenerandi, vt aiunt Nazianzenus *orat.* 39. Hilarius *can.* 2. *in Matth.* Ambroſ. *ſerm.* 4. *Epiph.* & *lib.* 2. *in Lucam, cap. vlt.* Auguſtinus *ſerm.* 1. *Epiph.* & *ſerm.* 1. *inf. oct. Epiph.* & *ſerm.* 2. Chryſoſt. & Hieron. *in cap.* 3. *Matth.* Beda *ad* 3. *Lucæ*, & alij multi Patres, & ſimul figuratè oſtendit effectum Baptiſmi ſui, dum cœlum aperiri voluit, & Spiritum ſanctum deſcendere, & vocem audiri, vt patet ex Hilario *in cap.* 3. *Matthæi.*

Neqve verò ex eo, quod Chriſtus baptizatus eſt eo Baptiſmo, ſequitur, eum eſſe nobiliorem, & efficaciorem, quia Chriſtus non egebat regeneratione, aut gratia, ideò illius Baptiſmi non erat capax, qui eſt nobilior ex ſuppoſita imperfectione recipientium; ſolùm autem egebat erudire ad ſuum Baptiſmum, & præparare, atque aſſuefacere.

98 Neqve hæc eſt conſolatio pia, vt putat Kemnitius, quæ Chriſto detrahit faciens eum indigum emundationis ſpiritualis, & gratiæ, non enim columba ad Chriſtum ſanctificandum deſcendit, ſed ad teſtimonium Chriſti, & ad oſtendendam noſtram per Baptiſmum futuram ſanctificationem, vt ait D. Bonauent. *ad* 1. *Ioan.* ex Chryſoſtomo *homil.* 16. *in Ioannem.* Licèt autem circumciſus fuerit; non indigus tamen hoc fecit, ob alias rationes, allatas *diſput.* 31. *queſt.* 1.

99 Cavsas alias, ob quas voluit Chriſtus baptizari Baptiſmo Ioannis, refert D. Bonauentura *ad* 3. *Lucæ.*

Primvm motiuum fuit ad exemplum humilitatis. Sic ideò *Matth.* 3. dicit: *Sine modò nos implere omnem iuſtitiam.* Vide Auguſtinum *in Enchir. cap.* 49. Bernardum *ſerm.* 4. *de Epiph.* Vide Seraphicum *in Medit. vitæ Chriſti, cap.* 16. latè hanc rationem proſequentem.

Secvnda ratio eſt, vt confirmaret Baptiſmum Ioannis; tanquam bonum in facie Phariſæorum contemnentium, vt dicit D. Hieronymus *in cap.* 3. *Matth.* ſic probauit, fuiſſe è cœlo, vt ipſe interrogauit *Matth.* 21.

Tertia ratio eſt, quia *cœpit facere, & docere,* Actorum 1. & voluit oſtendere, quanti facere debeamus Baptiſmum Chriſti, cùm Baptiſmum ſerui ipſe tanti fecerit. Ita D. Aug. *tract.* 4. & 13. *in Ioan.*

Qvarta ratio fuit, vt manifeſtaretur in Iſraël, vt dicitur *Ioan.* 1. ſic enim aperto cœlo vox Patris intonuit.

Adde, lauiſſe peccata Eccleſiæ, vt ipſa canit. 100
Ita docet D. Bonauent. *in medit. vitæ Chriſti, cap.* 16. *in fine.* Has refert etiam Suarez.

Has, & alias ibi, & *ad cap.* 1. *Ioan.* rationes recenſet S. Doctor, quas ex parte refert etiam D. Thom. *queſt.* 39. *art* 1. ad probandum, fuiſſe conueniens, Chriſtum baptizari, qui etiam *art.* 2. rationibus probat, cur Baptiſmo potius Ioannis, quàm proprio, voluerit baptizari, nempe, quia ſuo Baptiſmo regenerante non indigebat.

QVÆSTIO VII.

Quo tempore Christvs *fuerit Baptiſmo Ioannis intinctus.*

Qvo anno id acciderit, pendet ex mox dicendis, 105
qua ætate Chriſti id factum ſit, & *in diſp.* 35. *queſt.* 3.

Qvo menſe, & qua die, communis ſententia eſt fuiſſe die 6. Ianuarij. Ità D. Bonauent. *in meditationibus vitæ Chriſti, cap.* 16. *in fine*, vbi id probat, quia eâ die canit Eccleſia: *Hodie cœleſti ſponſo iuncta eſt Eccleſia, quoniam in Iordane lauit Chriſtus eius crimina.* Idem habet *ad* 3. *Lucæ.* Eam ſententiam tenent Onuphrius *in faſtis, lib.* 2. Canus *lib.* 11. *de locis, cap.* 5. *ad* 6. Baronius *in Apparatu ad ſuos Annales*, vbi ait, SS. Patres, & totam Eccleſiam idem profiteri. Sæpè enim in officio Epiph. idem aſtruitur. Idem tenent SS. Maximus *ſerm. de Epiph.* vbi licèt videatur initio loqui de tribus Myſteriis eo die celebratis ſub diſiunctione, tamen concludit: *Et quàm rectè tria hæc Myſteria vno die acta celebrantur, qui ineffabile Trinitatis arcanum vno Dei ſub nomine confitemur.* Paulinus in Natali S. Felicis, Iſidorus *lib.* 1. *de offic. Eccleſiæ, cap. de Epiphania*; & S. Bernardus *ſerm.* 1. *de Epiph.* & Petrus Chryſologus *ſerm.* 57. Albinus *lib. de Eccl. off. cap de Baptiſmo*, Leo Papa *epiſt.* 4.

Solvm difficultatem ingerit, quia eodem die 502
celebrantur nuptiæ in Cana Galilææ, hoc autem debuiſſet eſſe poſt vnum annum; nam interim Chriſtus quadraginta dies ieiunauit, deinde diſcipulos vocauit, priuſquam miraculum nuptiarum patraret, vt colligitur ex *Matth.* 3. & 4. *Ioan.* 1. & 2. Hoc verò difficilè eſt, nam Petrus *Actorum* 1. dicit, Chriſtum cœpiſſe docere, & congregare diſcipulos à baptiſmate Ioannis: Ergo non eſt veriſimile, vnum annum integrum abſque miraculis tranſegiſſe. Prætereà D. Auguſtinus *ſerm.* 254. *de tempore*, dicit, Baptiſmum Chriſti, & miraculum nuptiarum die dominico accidiſſe, quod non poteſt eſſe, ſi poſt annum eodem menſis die euenit. Denique Innocentius *c.* 54. *Concordiæ.* Pererius *lib.* 15. *in Danielem, parte* 1. *queſt.* 7. Tolet. *ad cap.* 2. *Ioan. annot.* 5. nolunt, eodem die accidiſſe hæc duo Myſteria. Idem habet Baronius *anno* 31.

D. Bonavent. *ad* 2. *Ioan.* non admittit, à nuptiis 503
annum eſſe elapſum poſt Baptiſmum, vt dicam *diſp.* 35. *q.* 3. neque obſtat, quod debuerit diu congregatos diſcipulos inſtruere, vt vult Chryſoſtomus *homil.* 22. *in Ioan.* Id tamen docet D. Bonauent. *in meditationibus vitæ Chriſti, cap.* 18. ante medium, & addit etiam rationem, quia voluit cedere prædicationi

cationi Ioannis, & ita exiit poſt incarcerationem eius. Verùm meditationes non ſunt ad id adamuſſim definiendum ſufficientes.

PROBABILE autem eſt, Chriſtum poſt ieiunium rediſſe Nazareth, interdum veniſſe vbi baptizabat Ioannes, & indicat *Ioan.* 1. vbi pluries narratur, Ioannem teſtatum: *Ecce Agnus Dei*, & tunc Andræas ſecutus eſt Chriſtum. Sic ait Suarez *diſp.* 26. *sect.* 1. ex S. Bonau. *in Meditationibus vitæ Chriſti*, *cap.* 17.

104 QVA verò ætate Baptiſmus à Chriſto ſit ſuſceptus.

PRIMA opinio eſt, fuiſſe intra annum 29. & videtur ſenſus eſſe planus *tertij Lucæ*, vbi dicitur: *Et erat Ieſus incipiens quaſi annorum triginta*, talis autem poteſt aſſeri, qui incepit vigeſimum nonum annum, quamvis trigeſimum nondum attigerit, vt notat Suarez *diſput.* 26. *ſect.* 2. ex D. Bonaueut. *ad eum locum*, qui inde deducit, fuiſſe 28. annorum, & 13. dierum, qui numerantur à natiuitate ad ſextam Ianvarij, ſi eadem die baptizatus eſt; at verò hoc negantes dicunt, baptizatum in fine vigeſimi noui anni. Ita Caietanus *Luca* 3.

105 SECVNDA opinio, quam refert, & videtur amplecti S. Bonauentura *ad* 3. *Luca*, eſt, fuiſſe 30. annorum, & 13. dierum. Ex quo patet eum conſtanter tenere, die ſexta Ianuarij baptizatum, nam vbicumque apponit annos integros, qui complentur 25. Decembris, & 13. dies, qui currunt vſque ad Epiphaniam. Idem tenent, qui dicunt, Chriſtum natum 25. Decembris, & baptizatum die ſexta Ianvarij. Ità etiam Suarez *loco cit.*

106 EST communis ſententia, vt Abulenſ. *Matth.* 3. Lyra *Luca* 3. adnotarunt, & videtur D. Thom. *quæſtione* 39. *artic.* 3. Eodem modo loquuntur Nazianzenus *orat.* 39. & 40. Hieronymus *Ezech.* 1. vbi ait: *Triginta annos natus, venit ad Baptiſmum, quæ in homine perfecta ætas eſt*; & vtitur exemplo *Numer.* 4. vbi Sacerdotes dicuntur miniſtrare à trigeſimo anno, & ſuprà: vbi requiritur, quod attigerint trigeſimum annum, non quod expleuerint. Quo exemplo idem probat S. Bonau. ad eum locum: *Et Ieſus erat incipiens quaſi annorum triginta.* Idem affirmat S. Auguſtinus *de mirabilibus Scripturæ*, *cap.* 5. Theophyl. *Luca* 3. Ambroſius *Luca* 3. Ireneus *lib.* 2. *cap.* 39. Euſebius *lib.* 1. *hiſt. cap.* 10. & Epiphanius *hæreſi* 51. & confirmatur à D. Bonauent. ex verbis Lucæ, quia aduerbium illud *quaſi* ad diminuendum potius, quàm ad augendum ponitur: Ergo cùm dicitur fuiſſe quaſi annorum triginta, rectè exponitur nondum illos expleuiſſe.

107 HINC Suarez deducit, Baptiſmum Chriſti fuiſſe anno quinto decimo Tiberij, qui immediatè ſucceſſit Octauiano Auguſto, nam Chriſtus natus eſt anno 42. Imperij Octauiani, qui imperauit annos 56. & ideò 15. annos vixit ſub Octauiano, & 15. ſub Tyberio. Et ſecundùm Euſebium euenit, *Olympiadis* 201. *anno* 4. nam poſuit natiuitatem 3. *Olympiadis* 194.

QVÆSTIO VIII.

An, & quomodo in Baptiſmo CHRISTI *apertum fuerit cælum.*

VVLPES *diſp.* 50. *art.* 6. ait, cœlos omnes vſque 108
ad Empyreum apertos; nam pluraliter dicitur: *Aperti ſunt cæli.*

D. BONAV. ad eum textum Lucæ: *Et factum eſt, Ieſu baptizato, & orante, apertum eſt cælum.* Supponit veram aliquam apertionem deſuper factam ad oſtendendum, cœlos verè aperiri hominibus per Baptiſmum Chriſti, ſicut clauſum eſt peccato Adæ, & in huius ſignum Cherub gladium verſatilem tenens poſitus eſt ad oſtium Paradiſi *Geneſ.* 3. vt oſtenderet, igne concupiſcentiæ clauſum Paradiſum; nunc verò humore gratiæ, mitigantis concupiſcentiam, aperiri. Idem innuit *lib.* 4. *Compendij Theologicæ veritatis*, *cap.* 13.

NON fuiſſe autem ſciſſos Orbes cœleſtes ſup- 109
pono ex eodem D. Bonauent. *in* 2. *diſt.* 14. non tamen id euenit, quia ſint ſolidi.

Ex dictis tamen infertur, non fuiſſe apertionem ſolùm metaphoricam, in ſola imaginatione, aut mente, vt videtur velle D. Hieronymus *Matth.* 3. & *Ezech.* 1. nam ſignificatio eius eſt aperiri verè cœlum hominibus per Baptiſmum, vt notat Suarez *diſp* 27. *ſect.* 1. ex D. Bonauent. *loco cit.* & confirmatur à S. Doctore, qui id ſupponit, quia tres Euangeliſtæ aſſerunt, apertum fuiſſe cœlum, apparuiſſe columbam, & vocem auditam; hæc autem duo realiter facta ſunt.

IGITVR facta eſt apertio illa per exhibitionem realem obiecti ſenſibilis oculis omnium, quibus Myſterium aperiendi cœli, per Baptiſmum manifeſtandum erat.

MODVS autem adducitur à Suarez apertione 110
aëris, vel formatione alicuius ſpeciei, vel ſimilitudinis alicuius hiatus ſenſibilis, quod intelligi poteſt, ſi partes illæ, quæ ſeparari videntur, denſiores fiant, & lucidiores, ita vt ad illas poſſit viſus terminari; aër autem interiectus maneat rarior; tunc enim partes illæ videbuntur inter ſe diſiungi, atque ita cœlum aperiri. Hoc modo videtur aſſerere id factum D. Bonau. ad eum Lucæ textum.

DICES *Matth.* 3. Aperti ſunt ei cœli: Ergo ſoli 111
menti Chriſti.

RESPONDETVR, Græcè haberi *aperti ſunt ſuper eum*, vt notat Suarez *loco cit.* qui addit, non fuiſſe neceſſe ſcindi orbes; nam & *Ezech.* 1. & alibi, idem dicitur, neque id ſonat.

QVÆSTIO IX.

An Spiritus ſanctus verè deſcenderit in ſpecie columbæ, & cur?

{ D. Thom q. 39. art. 7.

SVPPONO cum D. Bonauent. *ad* 3. *Lucæ*, Spiri- 112
tum ſanctum localiter non deſcendiſſe, quia eſt Deus immenſus, ſed ſolùm in effectu. Addit *ad cap.* 3. *Ioan.* non ad effectum gratiæ in Chriſto, qui erat plenus gratiæ, deſcendiſſe, ſed ad effectum manifeſtandi Chriſtum, vt ait D. Auguſt. *epiſt.* 57. & *de agone*, *cap.* 22.

SVPPONO

Svppono etiam, deſcendiſſe iam baptizato Chriſto, & orante; vt ait D. Lucas, & ibi D. Bonauent. & *Matth. cap.3.* Quare Tolet. *ad 1. Ioan. annot.72.* audaciæ incuſat dicentes, deſcendiſſe ante Baptiſmum, inter quos eſt Caiet. *ad 3. Matth.* Volpes *diſp.50. art.7.* vbi oſcitanter allegat pro ſe ipſum Toletum contra D. Thomam, D. Bonau. & Suar. *diſp.27. ſect.2.*

113 Avuat Vulpes noſtrum ex Euangelio fundamentum ſatis infirmum dicere; & credendum Ioanni teſtanti, deſcendiſſe ante, vt Chriſtus Baptiſtæ adhuc neſcienti innoteſceret.

At Ioannes ſolùm dicit oſtenſum à Columba ſanctificaturum Eccleſiam per Baptiſmum, vt notant S. Doctores ſuprà.

Hanc ſanè oculis ſenſibilem ſupponit S. Bonau. cum D. Auguſtino *lib.2. de Trinitate, cap.6.*

114 Deinus ſupponit ex dictis *in 1. diſt. 16. quæſtione vltima*, Columbam, quæcumque illa fuerit, non fuiſſe hypoſtaticè vnitam Perſonæ Diuinæ: Ita docet etiam D. Auguſtinus *loco cit.* & Chryſoſtomus *homil.11. in Matthæum*; non enim dicitur Spiritus ſanctus Columba; neque ad finem apparitionis deſeruiebat vnio hypoſtatica, vt rectè notant S. Doctor *in corpore*: & D. Thom. *prima prima, quæſt.43. art.7. ad 4.* quia non apparuit Spiritus ſanctus ſub ſpecie Columbæ, vt per illam aliquid operaretur merendo, aut ſatisfaciendo, ſicut Verbum per humanam naturam.

Deniqve, quia licet poſſit Diuina Perſona Columbæ vniri, attamen non decet Diuinam Maieſtatem, eo quòd non poteſt recipere omnes perfectiones debitas vnioni hypoſtaticæ, maximè beatitudinem, vt notat D. Bonau. & poſt eum Suarez *diſput.27. ſect.2.* cum D. Thom. *art. 5. ad 2.* Scoto *1. diſt. 16.*

115 An vero illa eſſet vera Columba animata? D. Auguſtinus *lib. de Agone Chriſti*, *cap.22.* Anſelmus *Matth.3.* Hugo Card. *Ioan.1.* & nonnulli Scholaſtici id aſſerunt, quibuſcum eſt D. Thom. *q.39. art.7.* Citatur etiam Tertullianus *lib. de carne Chriſti, cap.3.* Vulpes *inf. cit.*

Secvnda ſententia eſt, eam Columbam fuiſſe ex aliquo quidem corpore compactam, & apparentem, non autem verè animatam. Ita D. Auguſt. *epiſt.102.* & *lib.3. de mirabilibus Scripturæ, cap.6.* & *lib. 2. de Trinitate, cap.5.* & *lib.1. de Sacram. cap.5.* Optatus Mileu. *lib.4. cont. Parmen.* Chryſoſtomus, Theophylact. Euthymius *Matth. 3.* Caietanus, Ianſenius, poſt Gloſſ. *Matth. 3.* Lyranum *Marci 1.* Abulenſ. *quæſt 48. & 8. in 3. c. Matth.* Procop. *Geneſ.18.* & eam ſecutus erat D. Thom. *1. diſt.16. art. 3. quæſtione vnica*, & eam ſequitur Suarez *diſput.27. ſect.2.* Eſt autem expreſſa D. Bonauent. *in 1. diſt. 16. quæſtione vltima ad argumenta*, & *ad cap.1. Ioan.* ad ea verba: *Super quem videris Spiritum ſanctum.*

116 Assero cum hac ſententia, Columbam, quæ ſuper Chriſtum viſa eſt deſcendiſſe, non fuiſſe verè animatam.

Probatvr à S. Doctore *ad 1. Ioan.* ad ea verba: *Spiritum ſanctum deſcendentem, quaſi Columbam*, & Lucæ 3. dicitur: *Sicut Columba*, hoc autem ſignificat, non fuiſſe veram Columbam, ſed ſimilem Columbæ, vt notat etiam Suarez *loco citato.*

Respondet D. Thom. dici *Lucæ 3.* Spiritum ſanctum apparuiſſe, ſicut Columbam, non ad excludendam veritatem Columbæ, ſed ad oſtendendum, quod ipſe apparuit in ſpecie ſacræ ſubſtantiæ.

Contra, nam, vt notat D. Bonau. Ioan. 1. di- 117
citur: *Quaſi*, quod meram ſimilitudinem indicat.

Probatvr ſecundò à S. Doctore *locis adductis*, & à Suarez. Deus nil facit fruſtra; ad finem autem illius apparitionis ſatis ſuperque erat imago Columbæ, cum ſolùm eſſet ad repræſentandum.

Respondet D. Thom. prouidè fuiſſe aſſumptam veram Columbam ad oſtendendam veritatem Spiritus ſancti.

At quis non videt, etiam imagine idem exprimi, vt mox dicam?

Probatvr tertiò à S. Doctore *ll. cc.* & Sua- 118
rez, quia Columba illa erat mox dimittenda, & deſtruenda, vt concedunt Tertullianus, & alij authores primæ ſententiæ, & ita ſuperuacanea fuiſſet illa creatio veræ Columbæ.

Obiicies cum D. Thoma: Decuit, Spiritum veritatis non vti fictione, ſicuti neque filius vſus eſt fictione; non enim corpus humanum phantaſticum, ſed verum aſſumpſit.

Respondet S. Doctor *in 1. diſt.16. quæſt. vlt.* 119
ad 4. ſatis fuiſſe Columbam phantaſticam apprehendere, ſicuti etiam ignem ipſum in Pentecoſte aſtruit D. Auguſtinus *epiſt.102.* & omnes concedunt. Ratio D. Bonau. eſt ex D. Auguſtino *lib.2. qq. in Euang. quæſt. vltima*, & à D. Thoma *3. p. quæſt.76. art.8.* adhibita, quando ſpecies aliqua diuinitus formatur, & ad veritatem aliquam ſignificandam refertur, nullam eſſe deceptionem, ſed veritatis ſignificationem, vt cùm Chriſtus apparuit euntibus Emaüs. Sic igitur aſſumpta eſt Columba hîc ad repræſentandum, & figurandum: & ideò ſatis erat imago Columbæ; neque enim etiam ipſa Columba vera poterat propriè ſignificare effectus Spiritus ſancti, ſed ſolùm analogia quadam ſimilitudinis.

Neqve eſt ſimile de vnione hypoſtatica humanitatis, vt notat D. Bonau. *loco cit.* & *ad primum Ioan.* & poſt eum Suarez, quia humanitas aſſumpta eſt ad operandum meritoriè. Neque D. Thom. in hoc aſſimilat, vt fingit Vulpes *diſp.50. art.3.* eum erroris inſimulans.

Mvltas, eaſque præclaras rationes, ob quas 120
apparuerit Spiritus ſanctus in ſimilitudine Columbæ, afferunt D. Bonau. *locis illis adductis*, D. Thom. *art.6. ad 4.* & Suarez *ad art.7.*

Primò quidem, quia hæc auis eſt amoris Symbolum, & charitatis, vt oſtenderet amorem, qui Spiritui ſancto conuenit, quò Filius Dei homo factus eſt ad homines Baptiſmo ſaluandos ex aquis peccatorum, & igne æterno, diuinitus operante Spiritu ſancto, cui adſcribitur Incarnatio. Vide Chryſoſtomum *de Spiritu ſancto* ante medium *Tomo 3.*

Secvndò, quia Columba eſt animal manſuetum ſine felle, vt oſtenderet manſuetudinem, & humilitatem Chriſti ad nos venientis.

Tertiò, quia eſt animal fœcundum, vt de- 121
monſtraret, innumeros per Baptiſmum regenerandos.

Qvartò, eſt animal innocens, & ſimplex, vt patefaceret ſimplicitatem, qua debemus accedere ad Baptiſmum. Ita Beda, & Ambroſius *in Lucam*, & puritatem, ac innocentiam, quam in Baptiſmo obtinemus. Ità Tertullianus *citando loco*, in cuius ſignum Columba poſt diluuium attulit ramum viridem oliuæ, per quem intelligitur innocentia, & olei Spiritus ſancti vnctio. Comparat autem D. Petrus *1. cap.6.* Arcam Noë cum Baptiſmo, quo ſaluantur animæ: Sicuti ergo Columba parit; ita Baptiſmus, vt aiunt Tertullianus *lib. cont. Valent. c.2.*

&

Digitized by Google

& D. Hieronymus contra Luciferianos, & *epiſt.*83. & Chryſoſtomus *homil.*12. *in Matth.* & Cyrillus Hieroſol. *catech.*7.& Beda *Matth.*3.

QVINTÒ, quia Columba erat pretium redemptionis primogenitorum; ſtatiâ autem Spiritus ſancti per Chriſtum redimendi eramus in Baptiſmo
122 à peccatis. Alias etiam afferam initio quæſtionis ſequentis.

PRÆTEREA obſeruat, Spiritum ſanctum datum diſcipulis in ſpecie linguæ, quæ eſt membrulum: Chriſto autem apparuiſſe in ſpecie Columbæ integræ, vt oſtenderet, aliis dari Spiritum per partes ſecundùm menſuram plenitudinis Chriſti, cui non ad menſuram datus eſt, ſed totus, vt dicitur *Ioan.*3. Similiter obſeruat, Chriſto apparuiſſe in Columba; Apoſtolis in igne, Chriſto quidem in Columba, quia manſuete voluit quærere, quos ſaluaret, non ad percutiendum. Ità Beda *Marci* 3. at Diſcipulis in igne, ad oſtendendum feruorem, quo debebant Chriſtum prædicare, & vindicare in ſe ipſis, atque alios docere ad vindicanda peccata in ſe, quæ Dominus tam benignè remittebat, vt ait D. Gregorius *homil.*30.*in Euangelia.*

123 HAS rationes habes etiam in PP. Tertulliano *lib. de Baptiſmo*, *cap.*8. Iſidoro *lib.*12.*Originum*, *cap.*7. Ambroſio, & Beda *in Lucam.*

TANDEM obſeruat D. Bonauentura, Spiritum ſanctum apparuiſſe in triplici ſpecie.

PRIMÒ apparuit ſub ſpecie Columbæ in Baptiſmo, quia incipientibus illabitur vt Columba, vt reddat eos gementes, & meditantes, vt dicitur Iſaiæ 59. *Quaſi Columbæ meditantes gememus.* Et Iſa. 38. *Meditabor vt Columba.*

SECVNDÒ in Transfiguratione apparuit in nube *Matth.*17. proficientibus, quos facit aſcendere ſurſum conamine de virtute in virtutem, vt perueniant in cœlum, vt dicitur *Pſal.*83.

124 TERTIÒ apparuit in igne ſuper diſcipulos pro perfectis, quos inflammat vniens ſibi, ſicut ignis omnia in ſe abſumit, & vt alios inflamment; ideò dicitur Lucæ 12. *Ignem veni mittere in terram, &c.* Ideò Elias aſcendit in curru igneo 4. *Reg.* 2. & *Thren.*1. dicitur: *De excelſo miſit ignem.*

QVÆSTIO X.

An baptizato CHRISTO *vox Patris fuerit audita, & quare.*

{ D.Thom art.8.

125 DESCENDIT ſuper Chriſtum in Columbæ ſpecie Spiritus ſanctus, vt vox, quæ è cœlo cadebat ſuper Chriſtum, non ſuper Ioannem, de quo erat maior apud præſentes æſtimatio, elapſa ſciretur, vt notat Chryſoſtomus *homil.*22.*in Matth.* Deſcendit autem ſuper Chriſtum Columba, vt eum indicaret eſſe, qui ſanctitatem, & gratiam dat Baptiſmo, & quicumque baptizet, baptizare in virtute huius. Ideò Spiritus ſanctus in vnius Columbæ ſpecie venit, licèt multitudinem donorum largiturus, vt vnitatem ſignificaret Eccleſiæ deſponſandæ ipſi Chriſto, de qua dictum erat Cantic.6. *Una eſt Columba mea.* Idem habet in meditationibus *cap.*16. Columba ſimplex, innocens ſine felle, pacata in oſculis; non ſæua in vnguibus, qualis debuit eſſe Eccleſia, & omnes regenerati per Spiritum in Chriſto, non rapaces eſſent, vt corui, &c. Ità D. Bonauentura *ad* 1. *Ioan.* ex D. Auguſtino *Tract.*6.*in Ioannem.*

Ex his concludit S. Doctor, omnes vidiſſe 126
Columbam, quæ Chriſtum, & Eccleſiam indictare debuit ex D. Auguſtino 2. *de Trinitate*, *cap.* 6. & Chryſoſtomo *homilia* 18. *in Ioannem*; tametſi ſolus Ioannes intellectus oculo viderit in Columba Spiritum ſanctum, vt ita vox de cœlo ſuper Chriſtum elapſa noſceretur, vt dixit Chryſoſtomus ſuprà *relato loco*, nam vox ſolùm dixit *Hic*, & poterat intelligi eſſe Ioannes; fuit ergo neceſſaria Columba indictans, vt ait Damaſc. *orat. de Transfigurat.* & Chryſoſtom. etiam 12. *in Matth.* & 16. *in Ioannem*, vbi ait: *Vocem traxit ad filium, cunctiſque fecit eſſe perſpicuum, quod vox illa de baptizato deberet intelligi.* Ità refert S.Bonau. ad id 1. Ioan. *Vidi Spiritum deſcendentem quaſi Columbam.*

HINC etiam docet S. Doctor *ad* 3. *Lucæ*, vo- 127
cem hanc fuiſſe ad omnes præſentes emiſſam, vt dicitur Pſal.28. *Vox Domini ſuper aquas, Deus Maieſtatis intonuit.* Et Deuter.4. ad populum: *De cœlo fecit te audire vocem ſuam.*

SOLVM poteſt opponi id Ioan. 5. *Neque vocem eius audiſtis, neque ſpeciem eius* (ideſt Patris) *vidiſtis*, quo videtur motus Hilarius *lib.* 9. *de Trinitate*, vt diceret, ſolum Ioannem audiſſe vocem; at Hilarius ſolùm dicit, eos, qui remanſerant Hieroſolymis, non audiſſe, ſed ſolùm Ioannem, quocum ſupponitur, & de his, qui erant coram Ioanne. Locus autem ille exponitur à D. Bonauentura; *Non audiſtis aure cordis*; nam
Matth. 3. dicitur: *Ecce vox de cœlo dicens: Hic* 128
eſt Filius meus, profectò abſque miraculo non potuit fieri, vt audiretur à Ioanne, & non ab aliis præſentibus, quod Scriptura non videtur admittere. Igitur vult, eos reprehendere, quod non audiant vocem Domini ſpiritualiter, & ideò addit: *Et verbum non habetis manens.* Vel ait cum Chryſoſtomo *homilia* 39. *in Ioannem*, dicendum, velle eos eleuare ad cognoſcendum Deum eſſe ſpiritualiſſimam ſubſtantiam, cuius neque facies videtur ab hominibus, nec vox auditur voce propria Dei, ex organo aliquo efformata.

SENSVM huius propoſitionis eleganter exponit S. Bonauentura *ad* 3. *Lucæ ad* 1. *Ioan.* & *in Meditationibus vitæ Chriſti*, *cap.*16. & *in Compend. Theolog. Verit. lib.*4. *cap.*13.

PRIMÒ quidem dicitur: *Tu*, vt vnigenitus 129
agnoſcatur, de quo prima Ioan. 1. *Vnigenitus, qui eſt in ſinu Patris.* Et Pſal.109. *Ex vtero ante Luciferum genui te.* Hunc filium dilectum vocat, per quem alij extranei, & odibiles diliguntur Epheſ.1. *Gratificauit nos in dilecto filio ſuo.* Et Coloſſ.1. *Tranſtulit in regnum filij dilectionis ſuæ.* Ad maiorem declarationem addit: *In te complacui mihi*, (Intellige) quidquid mihi placet. Quia Pater in Filio complacet ſibi, vt dicitur Prouerb. 3. De hoc autem dicitur Coloſſ.1. *In ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare, pacificans per ſanguinem Crucis eius, ſiue quæ in terris, ſiue quæ in cœlis ſunt.* Sic teſtimonium datur Chriſto à Patre in voce, & à Spiritu ſancto in Columba, & à Filio in Luce. Et ſic: *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in cœlo, Pater Verbum, & Spiritus ſanctus*, vt dicitur 1.*Ioan.*5.

OBSERVAT autem acutè S. Bonau. *ad* 3. *Lucæ*, 130
Euangeliſtas variè hanc vocem referre, nam Matth. 3. dicitur: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.* Marci c.1. *Tu es Filius meus dilectus, in te complacui.* Lucæ c.3. *In te complacui mihi.*

CONSVLTÒ

Consvltò autem vario ſermone idem exprimi ab eis notat D. Bonauentura, quia vno modo non poterant Myſteria huius vocis exprimi; & ita quòd vnus loquendi modus non ſatis exprimeret, alio aptiùs promeretur.

131 Vox iſta Patris ſignificat, Chriſtum eſſe Filium Patri ſimillimum, & expreſſum, & ideo placentiſſimum. Quia Pater ſe dicit Verbo in ſe, & nobis, per quod ſe aliis declarat: dicit omnia alia eodem Verbo, & hoc perfectiſſimum eſt. Quoniam verò vnum Verbum Euangeliſtæ non poterat explicare quidquid vox Diuina è cœlo inſinuaret, ideò diuerſis modis eam tradunt. Sic Matthæus inſinuat complacentiam Patris reſpectu Verbi, in quantum dicit ſe in ſeipſo, & ideò ait: *In quo mihi complacui.* Lucas exponit complacentiam Patris in Verbo, in quantum Pater Verbo omnia dicit comprehenſiua intellectione fœcunda, quæ eſt dictiu, & ideò ait generaliter: Quidquid placet, *in te complacui mihi.* Marcus dicit complacentiam Patris in Verbo, in quantum Pater Verbo ſe dicit nobis, & complacet aliis. Et ideò dicit: *In te complacui.* Hæc D. Bonauentura.

132 Addit S. Doctor in Compendio, dici: *Hic*, quia habet verum eſſe, quod ſoli Deo competit. Dicitur: *Filius*, ob ſimilitudinem ſpeciei paternæ. Dicitur: *Meus*, quia conſubſtantialis mihi. Dicitur: *Dilectus*, ob amorem: *Pater enim diligit Filium, & omnia quæ habet, dedit in manu*, vt dicitur Ioan. 3. Dicitur: *in quo mihi complacui*, certè à ſpeciali beneuolentia, & dicitur *complacui*, id eſt cum Spiritu ſancto in hoc meo Filio quieui, nam quieſcit voluntas in eo, quod placet. Hæc S. Doctor.

Reliqva, quæ ad huius præconij ſenſus pertinent, habes *p. p. de Trinitate, diſp. vlt.* 133

Ex his autem habes, cur Pater cum Spiritu ſancto in Baptiſmo conuenerint cum Filio, nempe ad oſtendendam expreſſam Trinitatis profeſſionem, in Baptiſmo neceſſariam, vt docet D. Bonau. ad ea verba Ioan. 1. *Vidi Spiritum deſcendentem*, ex Chryſoſt. *homil. 16. in Ioan.* & *homil. 12. in Matth.* Et eſt communis ſenſus Patrum, vt videre eſt in Auguſtino *ſerm. 63. de verbis Domini.* Ita Hieronym. Beda, Anſelmus, & alij Græci, & Latini *Matth. 3. Lucæ 3.* & ſequitur D. Thom. *quæſt. 39. art. 8.*

Alia eſt etiam ratio D. Cypriani *lib. 1. ad Quirinum, cap. 10.* auditam eſſe vocem Patris dicentis: *Ipſum audite*, quia lex noua incipiebat. 134

Tandem aliam affert S. Bonau. *ad 3. Lucæ*, ad verba illa: *Vox de cœlo facta eſt*, eâ voce ſignificari, nos adoptari in filios per Baptiſmum: Idem habet Hilarius *can. 2. in Matthæum.* 135

DISPVTATIO XXXIV.

DE RATIONE VITÆ CHRISTI.

CHristi Manifeſtationem proximè ſecuta eſt Dæmonis tentatio, qua Saluatoris noſtri Ieiunium diuexare, & ſanctitatem explorare niſus eſt. Licet autem ordo iſte rerum, à Chriſto geſtarum, poſtulet, vt poſt Baptiſmum, *ſuperiori diſputatione*, diſcuſſum, hic agamus de dicta tentatione; inſerimus tamen cum Angelico Doctore, eiuſque expoſitoribus, diſputationem breuem de illo vitæ inſtituto, quod ſibi Chriſtus delegerat; qualem vero vitam ad aliorum ædificationem ſuſcepit, infra aptiùs tractabimus. Quod vero Chriſtus modum viuendi irreprehenſibilem inſtituerit, nullus vſquam ambigit: Ideò pro hac parte nihil nobis reſtat propugnandum: Cum etiam iugiter fuerit Deo mentaliter intentus, nec vnquam internos charitatis actus, ſeu in Deum, ſeu in proximum, interruperit, vt ex ſumma ipſius ſtatus perfectione licet ſupponere; hic ſolum eius mores in ordine ad humanum conuictum perpendere libet: Duplex ergo erit in hac materia quæſtio, prima de Chriſti ſolitudine, ſecunda de eius vitæ Auſteritate.

QVÆSTIO

QVÆSTIO I.

Cur non inſtituerit CHRISTVS *vitam ſolitariam.*

1 Asserò, rationabiliter Chriſtum inſtituiſſe vitam ſuam inter homines, non ſolitariam.

Probatvr à D. Bonauent. *ad 6. Ioan.* ad ea verba: *Abiit in montem*, & à D. Thom. *quæſt.40. art.1.* quia Chriſtus non venit ſolùm vt Redemptor, ſed vt Doctor, qui omnibus debet communicare notitiam, vt dicitur Rom.1. *Debitor ſum ſapientibus, & inſipientibus.* Itaque debuit cum hominibus conuerſari; licet aliqua ſpeciali cauſa ſolitarius aliquando receſſerit, & alios deduxerit, vt dicitur Oſeæ 2. *Ducam eam ad ſolitudinem*, & eleganter proſequitur D. Bonauent. *ſerm 2. Dominic. 6. poſt Pentecoſt.* ex quo ſequitur, Chriſtum elegiſſe vitam perfectiſſimam mixtam, vt infert D. Thomas.

2 Late verò proſequitur S. Doctor *ad 4. Lucæ*, neceſſitatem Chriſti conuerſandi inter homines, poſt ea verba: *Et egreſſus eſt Ieſus in Galilæam*, ex illo Ioan.18. *Ego palam locutus ſum mundo: Ego ſemper docui in Synagoga, & in Templo, quo omnes Iudæi conueniunt: & in occulto locutus ſum nihil.* Iuxta id Prouerb 5. *Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide.* Et Prouerb.1. *Sapientia foris prædicat, & in plateis dat vocem ſuam, &c.* Fruſtra autem Vulpes *diſp.51.* refricat venturum Doctorem, non lapſo Adamo.

3 Ob id ait D. Bonau. ſtatim poſt Baptiſmum, & ieiunium ingreſſum eſſe Nazareth in Synagogam, vbi legit Iſaiæ locum, cap.61. *Spiritus Domini ſuper me, Euangelizare pauperibus miſit me.*

Idem confirmat S. Bonauent. *ad cap 2. Lucæ*, vbi dicitur: *Et deſcendit cum eis, & venit Nazareth*, vbi ait S. Bonau. impletum eſſe illud: *Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt.* Baruch 3.

4 Vitam autem mixtam obſeruat S. Bonauent. à Chriſto inſtitutam à duodecimo anno, cum remanſit in Hieruſalem, ſequeſter à parentibus, vt orationi incumberet, vt dicitur Thren. 3. *Sedebit ſolitarius, & tacebit*, poſtmodum inuentus eſt inter eruditos diſputans, nam de eo dicendum erat id Eccleſiaſtici 15. *In medio Eccleſiæ aperuit os eius.* Id verò quomodo diſcipulos docuerit, maximè Lucæ 10. *Meſſis quidem multa, &c. operarij autem pauci*; diſſerit S. Doctor opuſculo, cuí titulus eſt: *Cur Fratres Minores prædicent, & confeſſiones audiant.*

QVÆSTIO II.

Vtrum CHRISTVS *Religioſæ vitæ ſtatum coluerit.*

5 Religiosa vita tribus votis eſſentialibus conſtituitur, Obedientiæ ſcilicet, Paupertatis, & Caſtitatis, vt dixi *ſecunda ſecundæ, Tract. de Religionis ſtatu, diſput. 3. ſect. 1. quæſtione 1. & ſeq.* Hæc Chriſtum vouiſſe ait Vulpes *diſputatione 51. artic. 5.*

Asserò primò, Chriſtum non habuiſſe votum 6
obedientiæ. Probatur, quia non inuenitur cui obedientiam præſtiterit; neque enim vlli homini iure ſubiectus fuit, licet prioribus annis obedierit parentibus. Vide Suarez *diſp.28.*

Asserò ſecundò, Chriſtum perpetuò Virgineo fuiſſe, vt tota confitetur Eccleſia, non tamen votum virginitatis emiſiſſe. Nihil enim inuenitur de hoc. Vide Suarez *diſp 28.ſect.2.*

Qvæstio verò eſt præcipua; quam paupertatem profeſſus ſit Chriſtus, qua de re integrum opuſculum contexuit Seraphicus contra Magiſtrum Guilelmum.

Primò quidem certum eſt, Chriſtum coluiſſe 7
paupertatem. Hoc probat ex Euangeliis D. Bonau. Primò, Matth.19. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Et Lucæ 14. *Niſi quis renunciauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Ex quibus patet, Chriſtum fuiſſe pauperem, & paupertatis ducem. Ideo Lucæ 9. aiebat: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: Filius autem hominis non habet, vbi caput ſuum reclinet.* Ioan.14. *Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam.* Ioan.2. Corinth.8. dicitur: *Scitis gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, quoniam propter vos egenus factus eſt, cùm eſſet diues.* Hæc, & alia Scripturæ loca refert, & Patrum authoritates ſuperaddit S. Doctor *allegato opuſculo, art.1.* & poſt eum Suarez *diſp. 40. ſect.2.* Vulpes *diſp.51. art.1.*

Omisso autem tempore, quo vixit cum matre, & quo vixit ex bonis parentum, ſeu laboribus etiam ſuis fabrilibus, vt communiter aſſeritur, & ait D. Bonau. *in Meditationibus vitæ Chriſti, cap.15.*

Qvæstio eſt, an ſequentibus annis omnia 8
abdicauerit ſolo vſu retento, an verò aliquarum rerum proprietatem habuerit, vel in particulari, vel in communi, & eſt quæſtio etiam de mobilibus.

Nicolavs IV. *cap.* Exiit *de verb. ſignif. in 6.* tradit, Chriſtum exemplo ſuo eam docuiſſe paupertatem, quæ omnium rerum proprietate, tam in communi, quàm in particulari priuat, etiam quo ad ea, quæ vſu conſummantur.

At verò Ioannes XXII. in Extrauagantibus: *Ad conditorem: Cum inter nonnullos:* & *Quia quorundam*, de verborum ſignific. Videtur damnare, vt Hæreticum, dicere, Chriſtum nullius rei proprium dominium habuiſſe.

Hæc Pontificum diſcrepantia vrgetur ab Hæ- 9
reticus; attamen, licèt in quibuſdam diſcrepent; Primò, quia Ioannes vult, inſeparabilem eſſe vſum à dominio in rebus conſumptibilibus vſu, pane, vino, &c. Secundò, quia negat, ſanctam eſſe eam paupertatem, quæ proprietatem earum rerum abdicat: At Nicolaus docet, poſſe ſtare vſum victus abſque dominio, & idem aſſerit Clemens V. in Extrau. *Exiui de Paradiſo*, docet etiam, eam paupertatem, eſſe ſanctam, tamen primum non ſpectat ad fidem, vt fatetur Ioannes. Secundum verò nec Nicolaus definiuit, nec Ioannes directè impugnat, in ea enim: *Ad Conditorem*, ſolùm intendit renunciare dominio eorum, quæ donantur Franciſcanis.

Qvoad tertium, in quo Ioannes declarat, hæreticum eſſe dicere, Chriſtum nihil in terris vnquam habuiſſe proprium, nec in ſpeciali, nec in communi. At Nicolaus dicit, Chriſtum aliquando eam paupertatem docuiſſe, aliquando autem

paupertatem mitius rigidam demonſtraſſe, tanquam communem omnium Patrum, & Doctorum. Vnde non ſunt contrarij, vt docet Turrecremata *lib. 2. ſumme, cap. 112.* Bellarminus *lib. 4. de Papa, cap. 14.* Suarez *diſput. 28. ſect. 2.* Vulpes *diſput. 51. art. vlt.*

11 Asserο ergo tertiò, Chriſtum aliqua parte illius temporis habuiſſe aliquarum rerum dominium, ſaltem in communi, ideſt ſimul cum diſcipulis. Hoc vt minimum vult Ioannes XXII. & probat S. Bonauent. *loco cit.* ex illo *Ioan. 13.* vbi dicitur Chriſtus loculos habuiſſe, & Iudam creaſſe diſpenſatorem; & additur *ibidem*, Iudam fuiſſe furem, eò quòd aliquod ex illis bonis Apoſtoli habebant, & *cap. 13.* cùm Chriſtus dixiſſet Iudæ: *Quod facis, fac citius*, putarunt diſcipuli, *quia loculos habebat Iudas*, dixiſſe ei Ieſum: *Eme ea, quæ opus ſunt nobis ad diem feſtum: aut egenis, vt aliquid daret.* Hoc autem ita factum concedit S. Bonau. *ad 13.* etiam *Ioannis.* Et in opuſculo citato concedit, habuiſſe loculos, tum ad informandam Eccleſiam, quæ poteſt habere bona aliqua; tum pro infirmis, qui ſecum erant; tum quia aliquæ neceſſitates erant, quibus oportebat vti loculis, vt cum per Samaritanos tranſibant: Sic enim *Ioan. 4.* dicitur, diſcipulos abiiſſe in ciuitatem, vt cibos emerent. Et cap. 6. *Dixit ad Philippum: Vnde ememus panes, vt manducent hi?*

12 Hæc eadem confirmat S. Bonauent. ex Patribus D. Auguſtino *Tract. 50. & 62. in Ioan.* & *lib. de mendacio, cap. 5.* & *de opere Monachorum, cap. 14.* & *concione 3. in pſal. 103.* Gregorio Nazianzeno *oratione 16.* & alijs.

An verò aliquo tempore caruerit omni dominio in particulari, & in communi.

13 D. Bonaventvra *loco cit.* ait, ſaltem in Cruce talem fuiſſe, quod probat S. Bonauent. ex D. Hieronym. *ad Hedibiam, epiſt. 150.* & adhæret Suarez *loco cit.* & hoc ſatis eſt, vt Nicolaus verè dixerit, Chriſtum dediſſe nobis exemplum paupertatis huiuſmodi, tam in communi, quàm in particulari.

Qvare nulla eſt inter hos Pontifices oppoſitio, quod ipſe Ioannes in vltima Extrauag. declarauit. Hanc quæſtionem tractant latè Expoſitores regulæ, Sanctus Theſaurus, Hieronymus Politius, & alij.

Tandem multi Pontifices roborarunt Extrauag. Nicolai. Ita Alex. VI. Eugenius IV. Calixtus III. Sixtus IV. & Martinus V.

14 Ex quo fit, vt noſtra paupertas ſit maximæ perfectionis, quod latè probat S. Bonau. *opuſc. citato*, quod non libet tranſcribere; illum conſule. Id latè oſtendi 2. 2. *Tract. 2. de Statu Religioſo, diſput. 4. quæſt. 2.*

An verò tanta fuerit paupertas Chriſti, vt mendicare cogeretur? Caietanus *ad 5. Matth.* id negat, cuius ſententiam ſequitur Medina *ad quæſt. 40. art. 3. D. Thom.* & Caſtro *lib. 10. aduerſus hæreſes*, verbo *Mendicitas.*

15 Oppositam ſententiam tuetur S. Bonauent. *in Meditationibus, Fer. 3. &c.* pro tempore ante Baptiſmum, at poſt Baptiſmum *opuſc. contra Guilielm. art. 2. & cap. 44. Meditat.* Vualdenſis *lib. 4. Doctrina fidei antiqua, cap. 3. & 4.* vbi priorem ſententiam vocat nimis hæreticam, & Scripturæ, ac veterum Doctorum aſſertioni contrariam: Sed hoc intellige, ſi addatur cum hæreticis, prauam eſſe mendicitatem. Porrò, an Chriſtus mendicarit, necne, viſum eſt multis non modo è Catholicis, ſed etiam è Theologis, non ſpectare ad dogma fidei, Aſſerunt verò mendicaſſe etiam Catharinus *lib. 2. contra Caietanum*, Sixtus Senenſis *lib. 6. Biblioth. annot. 118. & 137.* Albertus Pighius *lib. 5. contra Eraſmum*, Suarez *diſput. 28. ſect. 2.* Vulpes *diſp. 51. art. 4.* 16

Asserο cum hac ſententia, Chriſtum Dominum eo vſque noſtræ indigentiæ aliquando condeſcendiſſe, vt mendicandi exemplum daret.

Probatvr à D. Bonauent. *loco cit.* ex pſal. 39. *Ego autem mendicus ſum, & pauper*, nam pſalmum illum de Chriſto intelligit Paulus *ad Hebr. 9.*

Secvndò probat ex illo pſal. 108. *Perſecutus eſt hominem inopem, & mendicum.* Petrus enim *Actor. 1.* exponit perſecutorem illum fuiſſe Iudam; atque adeò mendicus eſt Chriſtus, quem perſecutus eſt. Ita interpretantur ibi Hieronymus, Auguſtinus, Theodoretus, Ambroſius, Baſilius etiam *in regulis breuioribus, regula 262.* ita legit locum illum 2. Corinth. 8. *Propter nos mendicus factus eſt.*

Probatvr tertiò à S. Doctore ex illo Marci 11. *Circumſpectis omnibus, exiit in Bethaniam*, vbi adducit gloſſam D. Hieronymi *Matth. 21.* qui ait: *Cùm tantæ paupertatis fuerit, & ita nulli adulatus ſit, vt interdum in vrbe maxima nullum hoſpitem, nullam inuenerit manſionem, & oportuerit eum redire Bethaniam, vt in domo Lazari hoſpitio reciperetur.* 17

Probatvr quartò à S. Doctore ex illo Lucæ 19. *Zachæe, in domo tua oportet me manere*, quod fuit quoddam mendicandi genus; nam *ſe non inuitatus inuitat*, vt ait ibi D. Ambroſius, vt *in Breuiario* habetur; ſe autem inuitare, eſt petere, & quodammodo mendicare.

Probatvr quintò à S. Doctore ex illo *Ioan. 4.* ad Samaritam mulierem: *Da mihi bibere*, & adducit D. Auguſtinum *Tract. 15. in Ioannem*, qui vult, eum actum fuiſſe mendicationem. 18

Probatvr ſextò à S. Doctore, quia Chriſtus miſit ſuos diſcipulos ſequaces ad mendicandum, ait enim Matth. 10. *Nolite poſſidere aurum, vel argentum, neque pecuniam in zonis veſtris: neque peram in via.* Vbi Gloſſa apponit, remoueri omnia, etiam neceſſaria ad victum, profectò cogit mendicare.

Prætereà Marci 6. *Præcepit eis, ne quid tollerent in via: neque panem, neque in zonis æs.* Et Lucæ 9. *Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam*: Ergo ſignum eſt, id feciſſe etiam Magiſtrum. Hoc ex D. Bonau. collegit Suarez.

Ex dictis habes, Chriſtum non vouiſſe quidem paupertatem, attamen eam ſeruaſſe. 19

Obiicivnt, mendicitatem eſſe maledictionem, vt dicitur *pſal. 63. & 108.* Ergo. Deuter. 15. *Omnino indigens, & mendicus non erit inter vos.*

Respondet S. Doctor, mendicitatem è culpa neceſſariam, coacto, & renitenti, pœnam eſſe; non autem ſpontaneam, Dei amore ſuſceptam.

QVÆSTIO III.

An Christvs *vitam auſteram agere debuerit; an moderatam.*

Vvlpes *diſp. 51. art. 2.* ait, Chriſtum vtrumque vitæ genus egiſſe, vt omnibus exemplum eſſet, tanquam Caput. 20

Asserο

Digitized by Google

Asserо primò, non oportuiſſe Chriſtum auſterum vitæ genus profiteri.

Sic Matth.11. dixit: *Venit Ioannes, neque manducans, neque bibens, & dicunt; Dæmonium habet. Venit Filius hominis manducans, & bibens, & dicunt; Ecce homo vorax.* Vbi Chryſoſtomus homil. 38. in Matth. *Vt facilius omnes lucrifaceret, illam arctam viuendi viam Ioanni omnino dimiſit; ipſe verò publicanorum, & peccatorum menſas elegit, vt publicanos, & peccatores ſaluaret.* Latius D. Auguſtinus *lib.* 36. *contra Fauſtum, cap.* 11.

21 Est autem hic aliqua quæſtio de calceamentis; an Chriſtus nudis pedibus incederet.

Prima ſententia eſt, Chriſtum geſſiſſe calceamenta. Ita Burgenſis *Marci* 1. *addit.*1. Caietanus *Lucæ* 3. Ianſenius *in concord.cap.* 55. Toletus *Ioan.*1. *annot.*65. & Suarez *diſp.*18. *ſect.* 3. *circa finem.*

Secunda ſententia negat cum D.Bonan. *opuſc. de calceamentis Chriſti, & Apoſtolorum,* & *ad* 1. *Ioan.* Lyran. *Ioan.*1. Replicatorii *Marci* 1. Abul. *q.*68. *in cap.* 3. *Marci,* & *q.*49. *in cap.* 20. *Exodi.*

22 Assero cum hac ſententia.

Probatur primò à D. Bonauent. *ll.cc.* quia Chriſtus mittens diſcipulos ad prædicandum, iuſſit, calceamenta non portare, *Matth.* 10. *Luca* 9. Quod interpretans Chryſoſtomus *homil.* 9. *ad Philip. ad litteram*, ait, fuiſſe præceptum à Chriſto impoſitum, licèt in vltimæ Cœnæ nocte diſpenſarit *Luca* 22. quod eodem modo intelligit D. Auguſt. *lib.* 22. *contra Fauſtum, cap.*67.

Respondet Caietanus, & Burgenſis *Matth.* 10. & Suarez *loco cit.* vetita eſſe ſolum duplicia calceamenta, ſicuti & duæ tunicæ; vel prohibitam eſſe nimiam rerum curam.

23 Enim verò *Luca* 22. Chriſtus recenſet: *Quando miſi vos ſine ſacculo, & pera, & calceamentis:* Ergo ad litteram intelligendum eſt. Hoc concedit etiam Suarez.

Respondet tamen ſecundò, non ob id nudis pedibus inceſſiſſe, ſed calceatos ſandaliis; at ſandalia non ſunt calceamenta, vt declarant S. Doctor, & quatuor Magiſtri, Hugo, Sanctes, Politius, & alij regulæ Expoſitores.

Probatur ſecundò ex D.Hieronymo *epiſt.* 22. *ad Euſtochium*, vbi ait: *Moyſes, & Ieſus Naue, nudis in ſanctam terram pedibus iubentur incedere, & diſcipuli ſine calceamentorum onere, & vinculis pellium ad prædicationem noui Euangelij deſtinantur; & milites, veſtimentis Ieſu ſorte diuiſis, caligas non habuère, quas tollerent, nec enim habere poterat Dominus, quod prohibuerat ſeruis.*

Respondet Suarez, contemptas à militibus fuiſſe caligas, tanquam viles, vel nomine veſtimentorum comprehendi. 24

At obſecro, qua ratione dictum D. Hieronymi refellit? ſanè gratis.

Obiicies primò D. Auguſtinum *ſerm.* 42. *de Sanctis*, vbi aliud docet.

Respondetur, oppoſitum alibi docere, & aliquos ex his ſermonibus ſuſpectos eſſe.

Obiicies ſecundò: Ioannes Baptiſta ait: *Non ſum dignus ſoluere corrigiam calceamentorum eius,* Ioan. 1. & Lucæ 3. & Marci 1.

Respondet S. Doctor primò, hæc per modum prouerbij dixiſſe, vt oſtenderet, ſe indignum eſſe, etiam in ſeruitiis viliſſimis Chriſto famulari. Hanc expoſitionem probabilem fatetur Suarez, & fundatur Gloſſis. Vide S.Doctorem *locis citatis*, latiùs hoc proſequentem. 25

Respondet ſecundò, potuiſſe tunc calceamenta habere, cum locutus eſt Ioannes, quia nondum inceperat opus prædicationis; at ſanè certum eſt, poſtea non adhibuiſſe, quando prohibuit Apoſtolis, quia cœpit facere, & docere, *Act.*1. vt notat D.Hieron. *loco cit.* qui idem repetit *epiſt.*4. *ad Ruſticum,* & *epiſt.*11. *ad Ageruchiam.*

Obiicies tertiò *Actorum* 12. Angelus ait Petro: *Calcea te caligas tuas.* 26

Respondet primò S. Bonauent. exponi id à Gloſſis ſpiritualiter. Reſpondet ſecundò in Græco haberi ſandalia, & ita exponunt Chryſoſt. & alij Græci: Et quidem Sandalia Chriſto non negat S. Bonauent. quem ſequuntur Ianſenius, & Toletus. Vnde fertur, Romæ ſeruari quoddam Petri ſandalium; & aliud D.Andreæ in Hiſpania in ciuitate Ouetenſi: & ita de Apoſtolis opinatur Abul. *Matth.*10.*q.*60. & 83. Dionyſ.Carthuſ. *ibidem.*

Quoad veſtes Chriſti, patet, fuiſſe ordinarias, & plures, vt videtur Ioan.13. *Surgit à cœna, & ponit veſtimenta ſua*, non remanſit autem nudus. Sic Ioan.19. *Diuiſerunt veſtimenta eius, & ſuper tunicam miſerunt ſortes.* Tunicam autem alij ſericam dicunt, ſed eos confutat S. Bonauent. *ad* 19. *Ioan.* 1. ex Chryſoſtomo *homil.*84. *in Ioan.* vbi ait, fuiſſe de vili genere veſtimenti Palæſtini. Idem habet Iſidorus Peleuſiota *lib.*1.*epiſt.*74. ſecundò, quia ſi fuiſſet ſerica, non impoſuiſſent ei chlamydem ſericam ad contemptum in coronatione. Tandem, quia ſi fuiſſet magni pretij, milites eam vendidiſſent: Vide ibi Seraphicum. Adde ſeruari Treuiris tunicam laneam, quam Chriſtum geſtaſſe communi traditione creditur. 27 28

DISPVTATIO XXXV.

DE TENTATIONE CHRISTI.

PRIVS Chriſtus deſuper manifeſtatus eſt Filius Dei, & Baptizatus, quàm in deſerto tentatus, quo poſſimus erudiri, dæmonem ſæuiores inſidias illis tantùm obtendere, quos in Dei militiam accitos, & à ſe alienatos aduertit; non enim quos ad ſe ſecurè ſpectare nouit, tanta agitatione moleſtat, ſed ſinit eos in bonis ducere dies ſuos, vt in puncto ad infernum deſcendant. Verùm huic iniquæ machinationi Chriſtus obuiauit: *Vt vnuſquiſque Baptizatorum*, (ait D. Chryſoſtomus homil. 13. in Matth.) *ſi poſt Baptiſma maioribus tentationibus vrgeatur, non turbetur, quaſi inſperatum aliquid ſibi obuiauit.* Quamvis autem cæteri homines communiter à dæmone tententur, vt in aliquod malum conſentiant, Chriſtum tamen fuiſſe tentatum, vt ſimul exploratum eſſet diabolo, an Filius Dei eſſet, & vt peccato conſenſum præberet, communis eſt Patrum ſenſus apud Suarez *in 3. partem, tomo 2. quæſt.* 41. quod præ cæteris expreſſiùs docet S. Ambroſius, dicens: *Artificem diaboli diſce verſutiam, ſic tentet vt exploret, ſic explorat, vt tentet.* Verbum autem *tentare*, hic ſumitur iuxta vulgarem acceptionem pro inducere ad malum, quamvis ſi ſtrictius ſumatur, ſignificat etiam aliquem probare, ſeu explorare, iuxta illud Dauidis: *Proba me Deus, & tenta cor meum*: Quæ verò fuere in ſpeciali Chriſti tentationes, dicam infrà *quæſt.* 4.

QVÆSTIO I.

Quæ cauſa CHRISTVM *duxerit in deſertum.*

{ D.Thom. quæſt.1.

1 DVÆ cauſæ huius Myſterij ſunt nobis explicandæ, Efficiens, & Finalis.

DE efficiente dicit Matth. cap. 3. *Ductus eſt Ieſus in deſertum à ſpiritu.* Marcus, cap. 1. *Expulit eum ſpiritus.* Lucas, cap. 3. *Agebatur in ſpiritu.* Quo in loco omnes Patres intelligunt, Spiritum ſanctum ſignificari, Hieronymus *in Matth.* Ambroſius *in Lucam, lib.* 4. Chryſoſtomus *homil.* 13. *in Matth.* & *quinta imperfecti*, Origenes 29. *in Lucam*, Cyprian. *ſerm. de tentatione*, Athanaſius *epiſt. ad Serapionem*, Gregorius *homil.* 16. *in Euangelia*, Chryſologus *ſerm.* 11. quos ſequitur D.Bonau. *ad* 3. *Lucæ.*

2 PROBAT autem S. Doctor ex modo loquendi; *Ieſus plenus Spiritu ſancto.* Subdit: *Agebatur in ſpiritu*, cui conſonum eſſe oſtendit illud Rom. 8. *Qui ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt Filij Dei.* Hoc verò ſignificat placidum impulſum internum. De quo Cyrillus *lib.* 2. *ad Reginas*, §. *de Chriſti ſanctificatione*, ait: *Virtute ſpiritus in deſertum agi dicitur, non quod vi aliqua eò abreptus, adductuſve ſit; ſed quod vitam ad tempus ibi traduxerit, moratuſque ſit ſpiritus virtute armatus ſupra humanæ naturæ conditionem.*

OBSERVAT autem S. Bonauent. acutè in diuerſo modo Euangeliſtarum triplicem eſſe Spiritus ſancti effectum in nobis. Dicitur enim à Matthæo *duci*; à Marco *expelli*; à Luca *agi*, quo ſignificatur ad deſertum pœnitentiæ veniri tripliciter, ſcilicet timore ſeueritatis, quo dicitur expelli: Et hunc timorem, licèt ſeruilem, ſanctum acclamat Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. huius autem timoris eſt expellere peccatum Eccleſiaſt. 1. *Timor Domini expellit peccatum.* Secundò aliquis ducitur ſplendore veritatis, ita Prouerb. 4. dicitur: *Duxi te per ſemitas æquitatis.* Tertiò amore bonitatis, cuius eſt agi, vt dicitur 3

Rom.

Rom.8. *Quicunque ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt Filij Dei.* Vel Comminationibus, Admonitionibus, & Promiſſionibus, quæ tria reſpondent triplici virtuti animæ, Iraſcibili, Rationali, & Concupiſcibili. Hæc tamen Chriſto non aptantur.

4 Fine autem ſancto Erêmum ſubiit Chriſtus Dominus: Primò, vt ab omnibus ſequeſtratus altius oraret, & colloqueretur Deo, & ob id dicitur: *Agebatur in ſpiritu diebus quadraginta*, vt illis altius contemplationi vacans oſtendatur, vt notat D. Bonau. licèt Suarez *diſp.29. ſect.1.* reclamet; eſt tamen D.Cypriani, ſerm.citato: *Eligitur*, ait, *ſolitudo vt ſoli Deo vacans anima, cum in ſe per continentiam maſtauerit voluptates, purgatis affectibus, ad cœleſtia euolet.* Agit de Chriſto, non quia egeret mortificatione, ſed ad exemplum nobis; ſic ait Oſeæ 2. *Ducam eam ad ſolitudinem, & ibi loquar ad cor eius.*

5 Observat autem S. Bonau. *in meditationibus, cap.17.* quatuor à Chriſto aſſumpta, ſcilicet ſolitudinem, ieiunium, vigilias, & orationem, quæ ad puritatem cordis conducunt, in qua eſt beatitudo, vt videtur Matth. 5. *Beati mundo corde: quoniam ipſi Deum videbunt.* Ideò Caſſianus *Collat. 1.* refert, totum exercitium Monachi eſſe debere ad puritatem cordis acquirendam. Affert D.Bonau. egregium ſermonem 40. D.Bernardi *in Cant.* Ipſum vide.

6 Hinc apparet ſolutio oppoſitionis, quæ poſſet fieri, nam Chriſtus non egebat ſolitudine, ad attentionem in contemplatione; erat enim anima illa beata, & ſupernaturali ſcientia dotata independenter à phantaſmatibus.

Respondetur tamen; licèt ita ſit, tamen ſcientiâ naturali, quæ ad ſuam operationem phantaſmata exigit, poterat diſtrahi; & ideò, vt cunctis viribus collectus attenderet, ſecedebat. Hinc Lucæ 5. dicitur: *Et ipſe ſecedebat in deſertum.* Et Matth.14. *Dimiſſa turba aſcendit in montem ſolus orare.*

7 Maxime autem ad noſtram eruditionem id faciebat, vt ſciremus ſolitudinem orationi eſſe optimam, iuxta id Matth 6. *Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum, & clauſo oſtio, ora Patrem tuum in abſcondito*, vt notat D. Bonau. ad eum locum *Lucæ 5.* vbi rurſus affert eum D. Bernardi egregium ſermonem citatum, vbi inter alia dicit: *O ſancta anima, ſola eſto, vt ſoli Deo omnium ſerues teipſam, quem tibi ex omnibus elegiſti. Fuge publicum, fuge & ipſos domeſticos, ſecede ab amicis, & intimis, etiam ab illo, qui tibi miniſtrat. An neſcis verecundum te habere ſponſum, & qui nequaquam velit ſuam tibi indulgere præſentiam præſentibus cæteris? Secede ergo, ſed mente, non corpore, ſed intentione, ſed deuotione, ſed ſpiritu: quamquam & corpore interdum non otioſè te ſeparas, præſertim in tempore orationis.*

8 Vnus pullulat ſcrupulus è phraſi Matthæi: *Ductus eſt Ieſus in deſertum, vt tentaretur à Diabolo*, non enim procurare, aut optare debuit tentari, quod eſt culpa Sathanæ; ideò neque Chriſtus, neque Spiritus ſanctus debuit hoc ad hunc finem dirigere.

Respondetur, Chriſtum non deſideraſſe, vel procuraſſe, imò propterea dicitur ductus à Spiritu ſancto, vt ait Gloſſa ex D.Bonauent. *in 2. diſt. 23. quæſt.3. argumento 3. ad oppoſitum.* Itaque à Chriſto non eſt quæſita tentatio, prout dicit ſollicitationem ad illicita, ſed prout exercitium virtutis, & ad victoriam, ad coronam, ad exemplum intenta fuit à Chriſto, & Spiritu ſancto monente. Ità loquitur etiam Chryſologus *ſerm. 11.* & alij Patres relati à D. Thom. *art. 1.* & D. Bonauent. *in ſermonibus Dominica prima Quadrageſima.* Id autem voluit ſuppoſita malitia Luciferi præſcita.

Prima ratio eſt, vt nobis contra tentationes 9 auxilium afferret, vt docet D. Gregorius *homil. 16. in Euangelia.* Ita D.Thom. *loco cit.* & D.Bonauent. *ſerm.2.*

Secunda, vt nos ad vincendum diabolum erudiret, vt ait D.Gregorius *loco cit.* & D.Auguſt. *lib.4. de Trinitate, cap.13.* Ita D.Thom. & D. Bonauent. *ll.* mox *cc.*

Tertia affertur ſermone tertio, vt oſtenderet, poſt Baptiſmum tentationes graſſari, vt ait D. Hilarius *can.3. in Matth.* vnde Eccl.2. *Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem.*

Addit verò D. Bonau. *ſermone illo 2.* Eremum 10 aptum fuiſſe ad vincendas diaboli tentationes inferendas: Primò, quia eſt ſterilis, aptos ad vincendam gulam, & opulentiam; quia deſpicabilis, ad vincendam ſuperbiam, quia rebus carens, ad vincendam auaritiam. Vide Seraphicum.

QVÆSTIO II.

Quomodo Christvs *quadraginta dies ieiunauerit.*

Christvs quadraginta diebus ieiunauit, ni- 11 hil manducans in illis, vt narrat Lucas, & obſeruat ibi D. Bonau. cum D Ignatio *epiſt. 8. ad Philip.* Cyrillo *lib.2. ad Reginas*, & D.Auguſt. *lib.3. de mirabilibus Scripturæ, cap.6.*

Cavsa autem finalis huius ieiunij eſt, vt ait D. Cyprianus: Ne putet homo, ſe iam euaſiſſe periculum, & maceratione carnis non indigêre, cum in Erêmum venit. Et rurſus: Elegit deſertum, ac ieiunium, vt ſolitudine fugiens mundum; & ieiunio macerans carnem, cum ſolo dæmone dimicaret. Deinde, vt ieiunij neceſſitatem, ac præſtantiam commendaret. Vnde Tertullianus *Tract. aduerſus Pſychicos, cap.8.* ait: *Ipſe Dominus Baptiſ-* 12 *ma ſuum, & in ſuo omnium ieiunia dedicans, imò nouum hominem in veteris ſigillationem virtute faſtidiendi cibi initiabat: vt cum diabolo rurſus per eſcam tentare quærente, fortiorem fame oſtentaret. Præſtituit deinde ieiuniis legem ſine triſtitia tranſigendis: cur enim eſſet triſte, quod eſt ſalutare? Docuit etiam aduerſus diriora dæmonia ieiuniis præliandum. Quid enim mirum, ſi eadem operatione ſpiritus iniquus educitur, qua ſanctus inducitur.*

Denique oſtendere voluit ſuo exemplo ad orationem, & contemplationem ieiunium eſſe inſtar alarum, quibus anima ſurſum ferri, & cœleſtia contemplari valet, vt ait Chryſoſtomus *homil. 1. in Geneſim.* Has rationes affert Soarez *diſput.29. ſect.2.* ex D. Bonauent. *in meditationibus*, & *ad 3. Lucæ*, & *in ſermonibus Dominica prima Quadrageſima*, præcipuè *primo*, & *quarto*; in quo alias addit.

Prima, quia ieiunium eſt maximè efficax con- 13 tra tentationes, ideo dicitur Matth.17. *Hoc genus dæmoniorum non eiicitur, niſi in oratione, & ieiunio.* Et Iudith 3. ait Pontifex: *Scitote quia exaudiet Dominus preces veſtras, ſi permanſeritis in ieiuniis, & orationibus.*

Secunda eſt, vt ſciamus, ieiunantes deduci victores tentationum ad gloriam; ſic enim & Elias

ieiunans peruenit ad montem Dei Oreb 3. *Reg.* 19. Oreb interpretatur menſa. Sic ad conuiuium cœli peruenitur, de quo Lucæ 22. *Ego diſpono vobis Regnum, vt ſedeatis ſuper menſam meam, &c.* Hæc autem menſa perdita eſt ob gulam Adæ, *Geneſ.* 3. & recuperanda eſt ieiunio, vt tradunt Gregorius, Ambroſius, Auguſtinus, Chryſoſtomus *in ſermonibus de Quadrageſima.*

14 Ieiunavit quadraginta dies. Primò, vt nobis oſtenderet, Quadrageſimam emundare à culpa: ſic in figura poſt quadraginta dies emiſſus eſt coruus ex Arca *Geneſ.* 8. ſic enim peccator niger, aperto ore ieiunio, euolat: Secundò infundi gratiam: Ideò ibi poſt quadraginta dies emittitur Columba. Tertiò triumphatur in gloria; ideò poſt quadraginta dies victor Dauid triumphat de Goliath 1. *Reg.* 17. & Chriſtus poſt quadraginta dies aſcendit in cœlum, *Actorum* 1.

Observat denique S. Bonauent. *ad* 4. *Lucæ*, Chriſtum ante mortem ieiunare: poſt reſurrectionem comedere, quia vſque ad mortem oportet abſtinere à carnalibus deſideriis, vt habetur 1. *Cor.* 9. & in præmium omnium deliciarum ſatietas comparatur pro alia vita, vt dicitur Pſal. 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Vide alia *ſerm.* 4. *Dominica prima Quadrageſima.*

15 Iam verò quæſtio eſt, an miraculo durauerit quadraginta dies ſine cibo aliquo.

Aliqui exiſtimant, potuiſſe naturaliter id fieri, rapta anima in exſtaſim, & impediente officia vegetatiuæ potentiæ, eo modo, quo Paulus in raptu perſtitit.

Enim verò S. Doctor *ad* 4. *Lucæ*, vult, ſupernaturaliter id factum, & eſt ſententia Patrum concors, vt notat Suarez *diſp.* 29. *ſect.* 2.

Maior verò controuerſia eſt, an Chriſtus eſurierit toto tempore ieiunij.

Id ſanè affirmat Caietanus *Matth.* 4. cuius ſententiam probabilem aſſerit Medina.

16 Verum ſententia D. Bonauent. *ad* 4. *Lucæ*, ad id: *Et conſummatis illis*, (id eſt quadraginta diebus) *poſtea eſuriit*, Chriſtum eſuriiſſe ſolùm poſt quadraginta dies.

Probatur primò à D. Bonauent. ex verbis illis: *Et conſummatis illis, poſtea eſuriit*; nam ſi quis narret aliquid eueniſſe expleto tali tempore, indicat non eueniſſe antea, vt patet ex ſimilibus locutionibus Lucæ: *Poſtquam conſummati ſunt dies octo*, cap. 2. vt notat Suarez *loco cit.*

17 Addo, hanc eſſe communem ſententiam Patrum, & Expoſitorum, Hilarij, Origenis, Chryſoſtomi, Ambroſij, aliorumque Græcorum, & Latinorum ſuper Matth. & Lucam, Baſilij *homil.* 1. *de ieiunio*, Gregorij Nyſſ. *de beatitudinibus, in* 4. Cyrilli *lib.* 2. *ad reginas*, Auguſtini *lib.* 3. *de mirab. Scriptura, cap.* 6. & Chryſologi *ſermone* 11.

Itaque ſententia oppoſita temeraria à Suarez proclamatur.

Obiicies primò cum Caietano. Si non eſuriiſſet toto tempore, multiplicata fuiſſent miracula.

Respondet Suarez, negando, nam vno miraculo potuit Deus ſuſpendere actionem caloris naturalis, & aliorum contrariorum agentium. Subſcribit Vulpes *diſp.* 52. *art. vlt. num.* 10.

18 Non fuit autem hæc fruſtra, vt putat Caietanus; voluit enim quadraginta dies ſuſtinere ieiunium abſque fame, & in fine eſurire, quia cum aliquo modo ſuam oſtendiſſet Deitatem, & de ea diabolum dubium reddidiſſet ſic permanendo; tandem ſuam humanitatem voluit oſtendere, ne diabolus Deitatem perciperet, vt notant Patres adducti: & D. Bonau. ad eum *Lucæ* textum.

QVÆSTIO III.

Quo loco, & tempore Christvs *ieiunarit, & tentatus ſit.*

19 Qvoad tempus, vnanimes Patres, & expoſitores cenſent, factas eſſe tentationes poſt ieiunium, quod diebus quadraginta durauit. Solùm parit difficultatem textus Lucæ 4. *Agebatur à ſpiritu in deſerto diebus quadraginta, & tentabatur à diabolo.* Vbi Græcus habet: *quadraginta diebus tentatus à diabolo*, omiſſa coniunctiua *&*.

At oportet ſenſum Lucæ cum ſenſu Matthæi componere, & inueniemus cum D. Bonau. ad eum
20 locum, verum ſenſum. Ait igitur Matthæus cap. 4.
Et cùm ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit. Et accedens tentator, dixit ei: Si Filius Dei es, dic, vt lapides iſti panes fiant. Itaque priùs ieiunauit quadraginta diebus, & poſtea eſuriit, & occaſionem famis captans diabolus, cum de gula tentat. Hinc *art.* 3. D. Thomas acutè addit textui: *Et tunc accedens tentator*, quia occaſione eſuriei, vt Patres exponunt, acceſſit tentator, quod acutè obſeruat etiam D. Bonauent. *ad* 4. *Lucæ.* Deinde quia concatenata prima tentatione cum fine
21 ieiunij, ſubdit: *Tunc aſſumpſit eum Diabolus.* Quare
immeritò D. Thom. carpitur à Suarez. Ex quo habes cum S. Doctore, narrari primò curſim hiſtoriam: *Agebatur ſpiritu, & tentabatur*, quia agebatur ad deſertum à ſpiritu, vt vinceret diabolum, & ad victoriam ordinabatur ieiunium, tanquam medium; ideò ſcribitur motio Spiritus ſancti ad tentationem, quod apertius ait Matthæus: *Ductus eſt in deſertum à ſpiritu, vt tentaretur à Diabolo.* Mox verò narratur ordine executionis hiſtoria, vt primò ieiunauerit; deinde eſurierit, & poſtea tentatus ſit.
22 Et ſanè tentatio ipſa de gula: *Dic, vt lapides iſti panes fiant*, oſtendit, Sathanam è fame Chriſti, anſam
arripuiſſe talis tentationis, vt aiunt Patres ſuprà. Ita Baſilius loco cit. *Vide quam mirabiliter ille tentari per eſurientem præbuit anſam.* Et Gregor. Nyſſ. loco cit. *Cùm quadraginta dies ieiunus permanſiſſet, poſtea eſuriit. Dedit enim, quando volebat, occaſionem naturæ officio ſuo fungendi; ſed tentationum inuentor, cùm intellexit effectum famis etiam illum inuaſiſſe, conſuluit vt lapidibus exciperet appetitum.* Hoc acutè obſeruat D. Bonauent. *in Lucam*, qui cùm dixiſſet: *Et conſummatis illis, poſtea eſuriit*, ſubdit: *Dixit autem illi Diabolus.* Vbi D. Bonauent. poſtquam deſcripſit occaſionem tentationis, hic deſcribit modum tentandi.

23 Qvoad locum, profectò in deſerto fuit ſaltem prima tentatio, vt dicitur *in textu Matthæi, & Lucæ.* Circa alias verò duas tentationes, aliqui aſſerunt, fuiſſe in eodem loco, ſed imaginariè in pinnaculo Templi, & in monte. Ità refert D. Thom. *quæſt.* 41. *art.* 2.

Vera tamen ſententia eſt, Chriſtum tentatum ſecundò in pinnaculo Templi; tertiò in monte, vt refert hiſtoria, qua nititur D. Bonauentura *loco cit.* & D. Thom. clarè enim dicitur: *Duxit, Aſſumpſit eum, &c.*

24 Probatur à D. Bonauentura ſecundò è circumſtantiis; nam dicitur: *Duxit eum in montem excelſum,*

celſum, & oſtendit ei omnia regna mundi. medium igitur reale fuit ad regna mundi oſtendenda.

DICES : non potuit omnia regna ex quocunque altiſſimo monte demonſtrare, vt patet, quia terra Sphærica eſt, non plana, quæ ex vno monte conſpici queat, eò minùs, quò montes ſunt reſpectu terræ, ſicuti in pomo globuli, ſeu tabernacula, quæ prominent.

RESPONDET S. Bonauentura, potuiſſe oſtendere ei apertè mundi partes dicendo : Ex hac parte eſt Regnum Romanorum : ex illa Perſarum, &c. vt ait Euthymius *Matth.*4. & Suarez *loco citato.*

25 DEINDE ſecundùm Bedam *lib.* 2. *in Lucam*, reſpondet S.Doctor, oſtendiſſe ex omni parte delicias, & gloriam mundi, dicendo : ex hac parte theſauri, ex illa florent honores, &c.

PROBATVR ſecundò à D.Bonauentura ex SS.PP. Chryſoſtomo *homil.* 5. *in Matth.* Gregor. *homil.* 16. *in Euang.* quibuſcum ponderat etiam aliam aſſumptionem ſuper pinnaculum Templi in Hieruſalem, quod erat locus altus, & celebris, ex quo Doctores ſolebant loqui ad plebem : Vel ſecundùm alios, tabulatus ſummus templi : Vel ſecundùm alios deambulatorium ſuper portam templi, vt notat S.Bonauentura : Ibi autem Sathanas ei dixit : *Mitte te deorſum. Quia ſcriptum eſt : Angelis ſuis mandauit de te, vt in manibus tollant te, ne offendas ad lapidem pedem tuum*, vbi, vt ex Chryſoſtomo obſeruat, Dæmon hortatus eſt Chriſtum, vt ſe præcipitem daret, non tamen è loco deiecit, non impulit, volens, vt ipſe ſe occideret. Quis autem non videat, ſupponi Chriſtum ſtetiſſe in loco eminenti?

26 PRÆTEREA quia, vt notat S. Bonauentura ex D. Gregorio *loco cit.* non poterat Dæmon interius commouere Chriſtum, ſiue immutando phantaſiam, ſiue alias potentias, ſed ſolùm externe obiectum proponendo : Quod notauit etiam Suarez ; illud enim dedecebat Chriſtum.

27 QVOMODO verò Chriſtus ſit ductus ad ea loca, D.Cyprianus *loco cit.* putat, indecens fuiſſe, Chriſtum à diabolo portari ; vnde concludit, virtute propriæ animæ ipſum aſcendiſſe : In eam ſententiam propendent Anſelmus *Matth.*4. Origenes *homil.* 31. *in Lucam.*

AT D.Bonauentura *loco citato*, & *in Meditation. cap.*17. cum Gregor. *loco adducto* arbitratur, permiſiſſe Chriſtum, ſe rapi à Diabolo, & aſportari, ſicut permiſit ſe pertrahi à miniſtris diaboli in paſſione: In eadem ſententia eſt Chryſoſtom. *homil.* 5. *imperfecti*, & ferè cæteri expoſitores, & D.Thom. *q.* 41. *art.* 4. *ad* 7. Colligitur ex textu : *Aſſumpſit, &c.*

28 Rectè autem obſeruat S. Doctor cum Chryſoſt. *homil.* 5. *in Matth.* quod diabolus quidem ſic Chriſtum portabat publicè, vt ab omnibus videretur ; at Chriſtus virtute ſua Diuina ità euolabat, ſeque ad libitum occultabat, vt à nemine videretur, profectò nè videretur Magus, aut ſcandalum pareret : Ita D.Thom. *loco citato*, & Suarez.

29 QVOD autem fuerit illud deſertum, & ille mons, quantumque diſtet à Hieruſalem ; Suarez non audet aſſerere ; at D.Bonauent. refert *in meditation. cap.*17. deſertum eleuari ſuper Iordanem quatuor milliaria, & vocari *montem Quarentana*, à Hieroſolyma remotum 14. vel 16. milliaria : Montem verò, in quo peracta eſt vltima tentatio, ait, eleuari duo milliaria ſuper montem *Quarentana* : Has verò diſtantias aſſerit, ſe ab illis accepiſſe, qui ea loca inuiſerunt.

QVÆSTIO IV.

Quæ fuerint CHRISTI *tentationes.*

OMNES affirmant, primam tentationem fuiſſe gulæ, aliam ſuperbiæ, & aliam auaritiæ. 30

PRIMA quidem fuit gulæ, quatenus modo illicito, & vano volebat prouideri fami, & ideò oſtentationem etiam continebat. Principaliter verò intendebat explorare Chriſti Diuinitatem, opere ſoli Deo poſſibili, vt aduertit Caietanus, & Suarez, poſt D.Bonauenturā ad eum Lucæ textum : Similiter illa auaritia ſimpliciter fuit idolatriæ, quia donatio regnorum ad hoc ordinabatur ; ait autem Ariſtoteles, eum, qui furatur ob Mœchiam, potius eſſe Mœchum, quam furem ; Ita etiam S. Bonauentura *ad* 4. *Lucæ.*

IN his etiam tentauit ſcrutari, an eſſet Deus, vt notant Suarez, & Caietanus cum S.Doctore, præcipitio quidem opus intendens diuinum illæſionis : In adoratione verò increpationem, tanquam iniuriæ blaſphemæ ſibi Deo, Verbo æterno illatæ. 31

VERVM enim verò Chriſtus & iacula retudit, & diuinitatem non reuelauit, vt obſeruat Suarez ex D. Bonauentura ad eum Lucæ textum, vbi obſeruat, quibus clypeis arma Sathanæ retuderit. 32

PRIMÒ quidem Verbo Dei, quo ait, hominem viuere, vt dicitur Sap. 16. Allegat autem primo loco id, Deuter. 8. *Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Verba enim Dei ſpiritus, & vita ſunt*, vt habetur Ioan. 6. *Omnis enim ſermo Domini ignitus, clypeus eſt ſperantibus in ſe*, vt dicitur Prov. 30. & Epheſ. 6. *In omnibus ſumentes ſcutum fidei, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei.*

IN ſecunda verò, Sathanas ipſa Scriptura, qua Chriſtus ſe defendebat, tentat eum proſternere : *Mitte te deorſum : Scriptum eſt enim*, Pſal. 30. *Angelis ſuis Deus mandauit de te, &c.* Hæc autem variis ſcripturis, aliiſque hiſtoriis confirmatur, *Exodi* 23. *Tobiæ* 12. *Iudith* 13. *Iſa.* 62. *Daniel. vltimo.*

CHRISTVS autem alia Scriptura oſtendit, Sathanam extra chorum adducere Scripturam ; nam, licèt deficientibus mediis humanis Deus prouideat adiutorio Angelorum, tamen non vult tentari, vt in quavis occaſione, qua poteſt humano modo ſubueniri, expectetur auxilium miraculis, vt ait Beda : *Scriptum eſt* Deuter. 6. *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Et Eccleſiaſt. 18. *Noli eſſe quaſi homo, qui tentat Deum.* Vnde Numer. 14. Vituperantur Iudæi: *Tentauerunt me per decem vices.* 33

IN tertia verò pellectus ad Idolatriam, reſpondet, è Scriptura, Deuter. 6. *Dominum Deum tuum adorabis.* Et Exodi 23. in primo præcepto eſt adoratio Dei. Hæc, & alia præclara habet S.Bonauent. *loco cit.* 34

EST autem aliqua diuerſitas in referendo ordine tentationum ; nam D. Lucas ponit vltimam tentationem in pinnaculo : At Mathæus ponit vltimam in monte: Quare D. Auguſt. *lib.* 2. *de conſenſu Euangeliſtar. cap.* 16. dubium relinquit ; vtra fuerit prior, ipſum D.Thomas imitatur *art.* 4. *ad* 5.

AT Caietanus miratur, D. Auguſtinum id vertere in dubium, cùm certum ſit, priùs fuiſſe tentationem in pinnaculo, vt indicat Euangelium Matthæi, vbi cōpleta prima tentatione, ſubdit : *Tunc aſſumpſit eum diabolus, & ſtatuit ſupra pinnaculum.* Rurſus hac completa, ait : *Iterum aſſumpſit eum diabolus in montem,* 35

Digitized by Google

tem, & tandem abſoluta tentatione in monte concluditur: *Tunc reliquit eum diabolus*, At Lucas nullam ordinis notam affert, ſed meram narrationem omnium ſimul: Hanc ſententiam communiter ſequuntur expoſitores omnes, & veteres Patres, Hieronimus, Hilarius, Chriſoſtomus, & alij adducti *quæſt. præcedenti*, quibus adde Pacianum *Paræneſi de pœnitentia in vltima parte*, quæ eſt de Baptiſmo, & Caſſianum *coll. t. 5. cap. 6.*

36 Saraphicus ad Euangelium Lucæ, ordinem ſecutus Euangeliſtæ, primam, ſecundam, & tertiam, eo ordine nominat: At *in meditationibus*, recenſet tentationes, ordine D. Matthæi, & eum confirmat ordinem ex D. Bernardo, *ſermone primo, in Paſcha.* Ex quo patet, Chriſtum ab Angelis fuiſſe inuentum in monte.

37 Qvoad modum apparitionum, omnes dicunt, apparuiſſe diabolum ſpecie viſibili, vt Scriptura innuit: *Accedens tentator.* Id aſſerit S. Doctor *ad 4. Lucæ*, in ea verba: *Duxit illum in Hieruſalem*, & probat ex Chryſoſt. *homil. 5. in c. 4. Matth. imperfecto opere.* Carthuſianus addit, apparuiſſe ſpecie viri Sancti: Locutus eſt autem externo ſermone, quia non poterat ſe initio ad Chriſtum inſinuando aliter ſenſum excitare, vt notauit Damaſcen. *lib. 3. de fide, c. 20.* vbi id confirmat, quia non potuit aliter Adamum tentare: Ergo multò minus Chriſtum: Conſiderat autem Caietanus, Dæmonem protraxiſſe ſermonem, licèt Chriſtus breuiter reſponderit.

38 Dæmone autem victo, ſuccedit victoris triumphus; venerunt enim Angeli, & miniſtrabant ei, quippè qui priùs Dominum ſuum in arena fortiter dimicantem conſpexerant, nunc triumphanti gratabundo famulantur obſequio.

39 Sicvt autem per illud vnuſquiſque meretur, cuius oppoſitum ipſi in præmium conceditur, vti per obſcuritatem fidei meremur viſionis beatificæ claritatem, ita Chriſto, tripliciter tentato, datum eſt triplex præmium, tribus priuationibus, quas voluntariè paſſus eſt, reſpondens: Paſſus eſt enim eſuriem, & ſaturatur; iuxta illud: *Beati, qui eſuriunt, quoniam ſaturabuntur.* Noluit mundi huius regna, ipſi oblata, acceptare; & veniunt Miniſtri regni cœlorum ipſi obſequentes, vt indicent, illud ei deberi regnum, cuius incolæ ei traduntur in ſeruos: Denique poſitus in pinnaculo templi explorare noluit Angelorum ſuccurſum, quem, ſi præcipitem ſe daret, diabolus, vt pelliceret, pollicebatur, verùm venerunt poſtea Angeli, & miniſtrabant ei.

Qvid autem ei Angeli miniſtrauerint, in du- 40
bio eſt, de hoc enim Scriptura in ſpecie nihil refert. Solùm ſupereſt dicendum, quod cùm hìc omnia Angelico famulatu ſint acta, & longè ab hominum conſortio in medio deſerti Chriſtus ſit commoratus, neceſſe eſt, vt aliquod miraculum interuenerit, quod, non Chriſtus, ſed Angeli patrarent, Nam licèt potuerit Chriſtus, quoſcumque vellet cibos creare, cùm tamen eum nuſquam pro ſe, vel pro diſcipulis ſuis hac vſum potentia legerimus, ſed tantum pro turba, quam ædificare, & ad perfectam fidem erudire voluit; non eſt, cur dicamus aliquod hic in creandis cibis miraculum ab
eo fuiſſe patratum, tantoque magis, quod videns 41
diſcipulos ob famis preſſuram, & inediam, ſpicas vellentes, ipſis miraculo non ſubuenerat; & ipſe ex itinere fatigatus, ſedenſque ſuper Puteum cum Samaritana, miſit diſcipulos in ciuitatem, vt iſtinc cibos ad leuandam famem reportarent; vt aduertit Seraphicus Doctor dicto meditationum loco, *cap. 17.*

Restat ergo dicendum è ſententia ſancti Do- 42
ctoris *loco citato*, Parata alibi cibaria Angelos in deſertum apportaſſe, dominoque ſuo victorioſum prandium miniſtraſſe; ſic enim, vt *ibidem* notat, Angelus Domini Prophetam Habacuc, poſtquam pro Meſſoribus ſuis pulmentum paraſſet, in Babilonem portauit, vt Danieli eſurienti, de coctis cibariis miniſtraret, quod cùm feciſſet, repentinè ad priorem locum beneficio eiuſdem Angeli rediit.

Hæc poſtquam pro piæ meditationis materia de- 43
ſcribit S. Doctor, pergit Angelorum Miniſterium, iucundationem, & erga Dominum reuerentiam referre: & cùm conuenientiſſimum ſit, vt non aliunde, quam ex beatæ Virginis domicilio, cibos afferrent, eos eò euntes, & mox redeuntes, affectuoſa pietate ſuſpicit.

DISPVTA

DISPVTATIO XXXVI.

DE DOCTRINA CHRISTI.

MISSVM, & promiſſum fuiſſe Chriſtum Iudæis, vt prædicaret ipſis redemptionem, teſtantur Sacra eloquia, quæ illis erant credita: Poteſt tamen aliquantulum controuerti, an apud hunc populum iugiter functus ſit hoc munere, eò quòd non rarò eum docuiſſe ſeorſim diſcipulos, in Euangelio legimus, ità dicitur Matthæi 20. *Aſſumpſit duodecim diſcipulos ſuos ſecretò*, item cap 17. iniungit: *Nemini dixeritis viſionem, donec Filius Hominis à mortuis reſurgat*, tamen cap. 18. Ioannis, ipſe ait: *Ego palam locutus ſum Mundo, & in occulto locutus ſum nihil*: Hos Textus conciliat D. Auguſtinus, *tractat.* 113. *in Ioan.* & D Thomas *artic.* 3. Nam: *In occulto loqui*, Poteſt ſumi dupliciter, primò ex parte modi, quo verba aliqua proferuntur, vt ſi coram paucis, eaque intentione, vt non diuulgentur, quis ea enunciat: Secundò ex parte intentionis, quando obſcurè, & amphibologicè mentem ſuam etiam in publico aperit, ne ſcilicet eius ſenſus capiatur: Chriſtus neutro ex his modis locutus eſt, quamvis enim ſæpiùs in deſerto, domi; & alibi priuatis locis ſalutis præcepta dederit, non tamen ex induſtria occultandi ſermonem, ſeceſſum aliquem petiit, vt teſtatur ipſe Matthæi 10. *Quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta, & quod dico vobis in tenebris, dicite in Lumine.* Quamuis autem aliquando præceperit Chriſtus, vt quod vidiſſent ab ipſo ſanati, tacerent; non ad cauendam ſuſpicionem prauæ doctrinæ id fecerat, ſed vt opportuno tempore maior eis fides adhiberetur: Item licèt in myſteriis quædam narrauerit, id præſtitit ad maiorem doctrinæ ſuæ commendationem, quæ in vulgum vulgari ſermone ſparſa, facilè deſpectui haberetur; vide Suarez *tom.* 2. 3. *part. quæſtione* 42. alia vide infrà.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS *venerit Doctor Gentium, & ea munere ſit perfunctus.*

{ D.Thom. art. 1. 2. & 3.

1 CERTVM eſt, Chriſtum veniſſe Doctorem hominum: Eſt de fide clarum in Scripturis.

PROBATVR primò à D. Bonauentura *ad* 4. *Lucæ*, primò ex illis verbis: *Euangelizare pauperibus miſit me*, quod ſumptum eſt ex 61. *Iſaia.* Poſtea verò; *Cùm plicuiſſet Chriſtus librum, ſedit* (quod eſt officium Doctoris) & docuit.

AFFERT verò etiam id Ioan. 6. *Verba, quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus, & vita ſunt*, & ibidem Petrus ait: *Verba vitæ æternæ habes.*

PROBATVR ſecundò à S. Bonauentura *ad cap.* 7. *Ioan.* ad ea verba: *Die feſto mediante aſcendit in templum, & docebat*, Vbi adducit id, Ioan. 18. *Ego docui ſemper in ſynagoga, & in templo: & in occulto locutus ſum nihil*, vt ſuprà. 2

CONFIRMAT autem ea mirabili ſententia Chriſti: *Mea doctrina non eſt mea, ſed eius, qui miſit me*, nempè quia doctrina Verbi eſt à Patre, cuius eſt Verbum, vt exponunt Cyrill. *lib.* 4. *in Ioan. cap.* 42. Chryſoſt. *homil.* 48. *in Ioan.* Auguſtin. *tract.* 29. *in Ioan.* Dicitur verò doctrina mea, quia eam non didicit ab aliquo; neque vt Verbum, quia eam habuit per generationem; neque vt homo, quia eam habuit infuſam, quo ſenſu accepiſſe, ac didiciſſe à Deo, vt infundente, explicant Auguſt. *lib.* 1. *de Trinitate, cap.* 12. Ambroſ. *lib.* 2. *de fide, cap.* 4. & *lib.* 5. *cap.* 2. tamen, quia vna eſt perſona, quæ eſt Diuina, dicitur à ſe habere, vt ſibi connaturalem.

PROBA

Probatvr tertiò à D.Bonauentura *ad 13. Ioan.*
3 ex illis verbis: *Vos vocatis me magiſter, & Domine: & benè dicitis; ſum etenim.*

Probatvr quartò *ad 19. Ioan.* ex illis verbis: ſuprà relitis: *Ego ſemper docui in Synagoga, & in templo: & in occulto locutus ſum nihil.* Hoc verò ità feciſſe Chriſtum probat S.Doctor ex illis locis, Matth. 4. *Erat docens in Synagoga eorum.* Ioan. 6. *Hæc dixit in Synagoga.* Hinc tamen vana eſt illatio intercalaris Angeli Vulpis *diſp.50. & ſeq.* venturum eum ſcilicet Doctorem, Adamo etiam ſtante.

4 Obiicit verò primò ſibi, quomodo palam locutus ſit, cum ipſe in vltima cœna dixerit, Ioan.16. *Venit hora, quando non in prouerbiis loquar vobis, ſed palam:* Ergo priùs non eſt locutus palam diſcipulis, & multò minus aliis, quibus ſine parabolis non loquebatur.

Respondet ex D.Auguſt. *tract. 113. in Ioan.* palam locutum, quia multi audierunt; non palam, quia culpâ illi propriâ non intellexerunt.

Obiicit ſibi ſecundò cum Chryſoſt. *homil. 81. in Ioan.* quomodo ait: In occulto locutus ſum nihil? Sæpè enim in occulto in monte, & in horto docuit, *Matth. 17. 20. & 24.*

Respondet S. Doctor ex Chryſoſtomo, &
5 Theophylacto, locutum eſſe aliqua etiam in occulto; ſed velle referre, ſe non docuiſſe ſeditiones faciendo; vel timendo ea publicè prædicere, cùm ſæpè eadem in templo, conuentibus declarauerit. Reſpondet ergo interrogantis obiectioni, qui ſeditioſum calumniabatur. Ipſe enim ſapientiam ſuam non abſcondit, vt dicitur *Sap. 7.* & exponit ibi D.Bonauentura, & idem ferè habet S.Thomas; aliqua verò altiora eum conſtat celaſſe, vt dixi ſuprà.

6 Addit S.Doctor, *ad 9. Luc.* Diſcipulis voce è cœlo intonuiſſe: *Hic eſt Filius meus dilectus, ipſum audite.* Eum verò Doctoris prudentia præcepiſſe, ne reuelarent pro eo tempore, quia, vt ait D.Hieronymus ibi, & D.Gregor. *lib. 2. Paſtor. cap. 4.* & D.Clemens Papa epiſt. 3. *Doctoris eſt audientium conſiderare perſonas, ne irrideant antequam audiant, & non omnia in vulgus dicere, ſed capacibus: Scandalum enim attuliſſet videre eum poſtea in Cruce poſt tantam gloriam.*

7 Tandem eius mentem fuiſſe omnia capacibus prædicari, iam docuerat Matth. 10. *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta.* Qui autem ità loquitur, vt quæ occultè docet, velit publicè prædicari, non occultè loquitur, vt obſeruat D.Auguſt. *loco citato.*

Ex his habes primò, Chriſtum optimè perfunctum munere Doctoris Sancti, quo gradu ſanè præcellebat ex vnione hypoſtatica, ob quam poterat etiam Angelorum eſſe Magiſter.

Habes ſecundò, Doctrinam Chriſti fuiſſe Diuinam; eius verò authoritatem ad docendum cæteris præualuiſſe: Id teſtatur Chriſtus Ioan. 3. *Qui de cælo venit, ſuper omnes eſt. Et quod vidit, & audiuit, hoc teſtatur.* Vbi præeminentia Chriſti in docendo, & prædicando exponitur, vt ait D.Bonauentura *ibi*, & Suarez *diſp. 30. ſect. 1.* ſignificat enim, ſuam doctrinam, non eſſe humanam, ſed Diuinam.

8 Hvivs doctrinæ, & ſapientiæ præcellentias latè proſequitur, *Sap. cap. 7.* S.Bonauentura: Ibi enim Chriſti ſapientiam eam eſſe notat, de qua dicitur: *Omnium enim artifex docuit me ſapientia. Eſt enim in illa ſpiritus intelligentiæ, ſanctus, vnicus, multiplex, ſubtilis, diſertus, mobilis, incoinquinatus, benignus, ſtabilis, certus, ſecurus, omnem habens virtutem, omnia proſpiciens, & qui capiat omnes ſpiritus: intelligibilis, mundus, ſubtilis. Omnibus enim mobilibus mobilior eſt ſapientia: attingit autem vbique propter ſuam munditiam. Vapor eſt enim virtutis Dei, & emanatio quædam eſt claritatis omnipotentis Dei ſincera: Et ideò nil inquinatum in eam incurrit. Candor eſt enim lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula Dei maieſtatis, &* 9
imago bonitatis illius. Et cùm ſit vna, omnia poteſt: & in ſe permanens omnia innouat, & per nationes in animas ſanctas ſe transfert: amicos Dei, & Prophetas conſtituit. Neminem enim diligit Deus, niſi eum, qui cum ſapientia inhabitat. Eſt enim hæc ſpecioſior Sole, & ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum, luci comparata inuenitur prior. Illi enim ſuccedit nox; ſapientiam autem non vincit malitia.

Primò quidem excellentiam doctrinæ Chriſti 10
in eo laudat, quod docet interius illuminando: Omnium enim artifex docuit me ſapientia, vt notat D. Bonauentura ex D. Gregorio: & ideò ſubdit: Eſt enim in illa ſpiritus intelligentiæ Sanctus, vnicus, &c. dans certitudinem infallibilem, altiſſima ſubtiliter docens, vnicus quidem, ſed multiplex, omnia docens, eloquens, potens, velox; vnde omnibus mobilibus tam ſecundùm ſubſtantiam, quàm ſecundùm qualitatem, quantitatem, aut locum, velocior eſt ad effectus mirabiles, quales in Chriſto viſi ſunt. Vide Seraphicum ibi, & D.Thom. *loco citato*, vbi quatuor rationes hinc deductas affert excellentiæ doctrinæ Chriſti. Primò, nempè, quia eam miraculis confirmabat: Ecce omnium artifex Sapientia: Secundò, quia loquebatur in virtute, & efficacia: Ecce quomodo potens: Tertiò, quia magna
authoritate confirmabat etiam ſupra legem reſidens, 11
vt cùm dicebat: *Ego autem dico vobis*: Ecce emanatio omnipotentis Dei; cùm enim eſſet Filius Dei, erat ſupra legem: Quartò, quia doctrinam vitæ ſanctitate confirmabat: Ecce quomodo incoinquinata, & ſancta.

Id proſequitur *ad 4. Lucæ*, ad ea verba: *Mira-* 12
bantur, quia in poteſtate ſermo ipſius, ſiue quia loquebatur, vt Dominus omnipotens: erat enim docens, vt dicitur *Matth. 7.* ſiue quia ſermoni iuncta erat virtus, faciens miracula, vt dicitur Eccl. 8. *Sermo eius poteſtate plenus eſt*, & Lucæ 24. *Qui fuit potens in opere, & ſermone*, ſiue quia virtutem ſpiritualem habebant eius verba Pſal. 67. *Dabit voci ſuæ vocem virtutis*, & de ſe idem aſſerit Apoſtolus 1. *Corinth.* ideſt, virtute Chriſti: Nec mirum, ipſe enim eſt virtus Dei, & ſapientia, vt dicitur 1. *Corinthior. loco citato.*

QVÆSTIO II.

Vtrum decuerit Christvm *docere Iudæos, præſcientem eos peiores indè futuros.*

Eqvidem miratus ſum aliquando, Chriſtum ef- 13
fudiſſe theſauros ſuæ ſapientiæ in Iudæos ceruicoſos, & malignos, cum ipſe, *Matth. 7.* docuiſſet: *Nolite dare ſanctum canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos*, vt exponit D.Hieronym. *ad 5. Amos*, & Prov. 9. *Noli arguere deriſorem, ne oderit te*, & Eccleſ. 8. *Ne incendas carbones peccatorum, arguens eos, & ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.* Nam, & ratio charitatis præcipit, nè detur proximis occaſio peccandi: Itaque D.Auguſt. lib. 50. homil. in 41. *Si ſcirem, non tibi prodeſſe, non te admonerem, non te terrerem.* Idem habet *ſerm. 36. de ſanctis*, & *lib. 1. de ciuitate, cap. 9.* fuiſſet ergo

charitatis

charitatis monitum, Iudæos non corripere.

14 Hoc dubium ſoluitur cum D. Bonauentura *ad 9. Ioan.* vbi illuminato cæco ait Chriſtus: *In iudicium veni, vt qui vident, cæci fiant.*

Ipse quidem venit, veluti lux, vt teſtatur *Ioan. 1. & 8.* Venit quaſi ignis, vt habetur *Deuteron. 8. &*

15 *Matth. 12.* Venit igitur in iudicium ad diſcernendos homines, & omnes illuminandos, & aliquos, qui ſe videntes iactant, & lumini oculos claudunt, ſinit in cæcitate iacere; alios tamen etiam ex Iudæis cæcos illuminauit, vt habet D. Auguſt. tract. 44. in Ioannem: *Sic cæcitas in parte intrauit in Iſrael*, vt dicitur Rom. 11. *Et gentes, quæ ſectabantur iuſtitiam, apprehenderunt iuſtitiam*, vt dicitur Rom. 9. *Ipſe enim poſitus eſt in ruinam, & in reſurrectionem multorum.* Inde ac meritò (vt notat S. Bonauentura) concludit Chriſtus Iudæis inferentibus: *Nunquid & nos cæci ſumus? ſi cæci eſſetis, non haberetis peccatum.* Si vos (infert) velletis cognoſcere veſtram cæcitatem; ecce Lucem ad videndum: at in iudicium remanetis, non habentes excuſationem veſtræ peruerſitatis, vt exponit D. Auguſt. *tract. 44. in Ioan.*

16 Prvdentissima igitur Chriſtus docuit, & Iudæos corripuit magnates, qui corrumpebant publicè populum, & miracula negare, vel in deterius interpretari ſatagebant, totque vias ad Chriſti authoritatem, & famam conſpurcandam excogitabant, vt luce clarius patuit in cæco illuminato: Sic enim multi illuminati ſunt; & cæci excuſatione ſunt priuati, vt iure de eis Chriſtus diceret: *Sine eos, cæci ſunt, & duces cæcorum.* Propter enim ſcandalum aliquorum non eſt relinquendum opus iuſtitiæ, vt notat D. Bonau. *in meditationibus vitæ Chriſti, cap. 38.* referens ſcandala Iudæorum ex doctrina, & operibus Chriſti, quo in loco vide S. Doctorem.

17 Hinc rectè Ioan. 15. ait: *Si non veniſſem, & locutus eis fuiſſem, peccatum non haberent: Nunc autem excuſationem non habent.* Infert autem Chriſtus, prouide ſe mittere etiam Apoſtolos ad prædicandum multis recuſaturis, contempturis, & inſuper occiſuris ſuos prædicatores: *Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.* Vide D. Bonauenturam *ibi.*

QVÆSTIO III.

Quanto tempore Christvs *prædicauit.*

18 Qvæstio hæc confert ad ſciendum, qua ætate Chriſtus mortuus ſit, ideò eſt diſcutienda.

Prima opinio eſt quorundam Patrum, qui vnum tantùm annum prædicationi Chriſti dant: Ita Clemens Alex. *lib. 1. Strom.* Afferens illud Iſa. 61. *Spiritus Domini Euangelizare miſit me, prædicare annum Domini.* Idem ſentire debent Lactantius, Iulius Africanus, & alij, qui dicunt, Chriſtum fuiſſe necatum anno trigeſimo ſuæ ætatis, vt dicam *diſput. 39.*

19 Secvnda ſententia eſt, Chriſtum duos annos prædicaſſe: Videtur Apollinaris Laodiceni, apud S. Hieronymum *Daniel. 9.* eamque ſequitur Cyrillus Alex. *in cap. 29. Iſaiæ.*

Tertia ſententia communis eſt prædicaſſe tribus annis, & nonnullis menſibus, quos infrà referam.

Qvarta ſententia tenet, quatuor annos Chriſtum prædicaſſe.

20 Nota primò, initium prædicationis Chriſti ſumi, vel à Baptiſmo, vel à miraculo nuptiarum. Quæ differentiæ in ea ſententia multum facit; ſi dicas à baptiſmo ad nuptias annum integrum interceſſiſſe, vt dixi *diſput. 33. quæſt. 7.* At in oppoſita ſententia, quæ annum non admittit, parum facit.

Primò igitur cum D. Bonauentura inuenio à 21 miraculo nuptiarum tranſactos duos annos, & aliquot menſes vitæ Chriſti, in quo omnes ferè Patres conueniunt: Idque ex diſcurſu Euangelij manifeſtè colligunt. Statim enim poſt nuptiarum miraculum commemorat, fuiſſe Paſcha cap. 2. *Prope erat Paſcha Iudæorum.* Hoc autem fuit primum Paſcha, poſt Baptiſmum, & Nuptias, quæ eodem anno ſupponuntur celebratæ, dixi *diſp. 33. quæſt. 7.* id verò confirmat S. Doctor ex Chryſoſtomo, homil. 22. in Ioannem, vbi ait: *Aſcendit, vt oſtendit, quoniam ante paucos dies Paſcha baptizatus eſt.* Idem habet Ma- 22 giſter hiſtoriæ Euchariſtiæ: Igitur à ſexta die Ianuarij ad feſtum Paſchæ, quod eueniebat quintadecima die Lunæ Martij, occurrerunt circiter duo menſes, & aliquot dies, qui incerti ſunt, eò quòd ignoretur qua die ſolaris menſis occurrerit, licèt communis opinio ferat accidiſſe vigeſimaquinta Martij.

His autem menſibus ferè nihil ſuppetitur de Chriſti prædicatione; Nam quadraginta dies ſolitarius ieiunauit, & aliquot dies in inuiſenda Matre, & viſitando Ioanne, & adunandi diſcipulis conſumpſit. Hinc igitur poſſumus prædicationem Chriſti inſtituere, iam adunatis diſcipulis, quos citò collegit; quamvis autem in prima vocatione Andreæ appellatus ſit Magiſter, non tamen ſequitur, iam id publica, & longa prædicatione nomen eſſe conſecutum, vt putat Suarez *diſp. 26. ſect. 2.*

Svccessit autem feſtum, de quo dicitur Ioan. 23 5. *Poſt hæc erat dies feſtus Iudæorum,* qui ſi fuiſſet feſtum Paſchæ, iam ab alio ſuprà relato *cap. 2.* faceret annum: Et quidem, id tenent Irenæus *lib. 2. aduerſus hæreſes, cap. 39.* Rupert. *lib. 5. in Ioan.* Toletus, & Ianſenius *ibi*, Pererius *lib. 12. in Daniel, quæſt. 7.* Suarez *diſp. 30. ſect. 3.*

At verò Chryſoſt. *homil. 35. in Ioan.* quem addu- 24 cit, & ſequitur D. Bonauentura, *ad 5. Ioan.* cum Theophylacto, & Euthymio, aſſerunt, fuiſſe feſtum Pentecoſtes: Idem cenſet, & probat D. Cyril. *lib. 2. cap. 123.* quia illud feſtum videtur immediatè ſecutum poſt Paſcha; nam à cap. 2. vſque ad 5. Ioannis, non facit mentionem alicuius feſti. Quæ tamen probatio non videtur Suarezio ſolida, quia ſæpè Euangelica hiſtoria facit tranſitum ab vno feſto ad aliud remotum: Hanc ſententiam docuit etiam Apollinaris, apud Hieronymum *Daniel. 9.* D. Thomas, Albertus Magnus, Lyranus, & alij ſuper Ioannem, & Petrus Comeſtor *in hiſtoria, cap. 81.* quem refert S. Bonauentura.

Probatvr primò, quia, ſi *cap. 5.* fit mentio 25 Paſchæ; quomodo annus integer fuit euolutus in his, quæ Chriſtus egit vſque ad *cap. 6.* quo tempore pauca euenere, nempè curatio paralytici, & tranſitus ad deſertum vicinum, vbi panes multiplicauit?

Probatvr ſecundò argumento ad hominem 26 contra Suarez; nam vbi de Paſchæ narratione agit, exprimit Paſcha: hîc autem dicit diem feſtum tantùm; neque verò Paſcha vocat diem feſtum nudè, niſi vbi recenſet ea, quæ in Paſchate fecit, & ideò indicatur & ſupponitur quodnam feſtum eſſet, vt cùm dicitur *Ioan. 4.* vbi ait, exceptum Chriſtum à Galilæis, qui viderant id, quod fecerat in die feſto præterito, eiiciendo Mercatores è templo *cap.* verò 11. & *ſequentibus*, non nominat Paſcha diem feſtum nudè, ſed diem feſtum Paſchæ: Sic cap. 11. ait: *Proximum erat Paſcha*, & cap. 12. *Ieſus ante ſex dies*

dies Paſcha, & cap. 13. *Ante diem feſtum Paſcha.*

QVOD ſi aliquando nominatur dies feſtus nudè, ſic nominatur, quia iam indicatum eſt, quodnam feſtum eſſet: Sic cap. 11. dicitur: *Proximum erat Paſcha Iudæorum. Quærebant ergo Ieſum, & colloquebantur: Quid putatis, quia non venit ad diem feſtum?* Similiter incipit cap. 12. *Ieſus ergò ante ſex dies Paſcha venit Bethaniam.* Mox verò dicitur: *Quidnam gentiles aſcenderant, vt adorarent in die feſto*, ſuperfluum autem erat addere, fuiſſe feſtum Paſchæ: Hoc autem non aduertiſſe Suarez ſummopere miror.

27 OBIICIT verò tandem Suarez, quia ea, quæ facta ſunt à *c. 2. Ioan.* vſque *ad 5.* non potuerunt fieri ſpatio illo, quod eſt à Paſcha ad Pentecoſten; & quod caput eſt *cap. 4.* Chriſtus loquitur diſcipulis: *Nonne vos dicitis quòd quathor menſes ſunt?* Sanè tunc Paſcha vicinum eſt ad duos menſes in Palæſtina: Ergo illud tempus, quo Chriſtus loquebatur, erat hyemis circa Ianuarium, vt colligunt S. Thomas, Hugo Cardinalis, Claudius, Caietanus, Ianſenius, & omnium grauiſſime S. Bonauentura *ad eum locum.*

28 MIROR autem quomodo Suarez arguat ex Ruperto, modo dicto, & poſtea inferat, fuiſſe tunc tempus inter Nouembrem, & Ianuarium, quia meſſis in Iudæa eſt menſis Martij, vel Aprilis: Quomodo enim ſtat, quod diſtet tempus meſſis ſolum duos menſes, & tamen ipſe loqueretur tempore Nouembris, & conſequentia Ruperti inferatur?

29 RESPONDETVR ergo cum D. Bonauentura, hoc non fuiſſe poſt Paſcha præteritum immediate, ſed hyemis tempore, & omitti ſequens feſtum Paſchæ, & ſolùm aliquod ſequens feſtum infrà annum ex ordinariis recenſeri, *cap. 5.* ſiue Pentecoſtes, ſiue aliud: Ex quo ſequitur à primò Paſchate poſt Baptiſmum Chriſti celebrato, vſque ad Paſcha celebratum *cap. 6. Ioan.* duos annos excurriſſe: Alius quoque annus euolutus eſt vſque ad aliud Paſcha, de quo *Ioan.* 13. quo peracta eſt mortis Chriſti hiſtoria: *Ante diem feſtum Paſcha, &c.*

30 Ex quo fit, vt cùm Chriſtus in Baptiſmo fuerit triginta annorum, & tredecim dierum, vt dixi *diſp.* 53. *q. 7.* & à Baptiſmo ad paſſionem euoluti ſint tres anni, & dies, qui excurrunt à 7. die Ianuarij, vſque ad 25. Martij, totus vitæ Chriſti curſus fuerit triginta annorum, trium menſium, & duorum dierum, & quindecim circiter horarum, ſi media nocte Incarnatio eſt facta, vt oſtendi *diſp. 30. quæſt. 8.* Ex illo Sap. 18. *Dum medium ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter perageret, omnipotens ſermo tuus Domine de cælis à regalibus ſedibus venit*, & hora nona expirauit, vt habetur *Matth. 27. Marci 21. & Lucæ 13.*

31 REMANET videndum; quodnam feſtum fuerit illud, quod ſequitur *Ioan. 5.* poſt colloquium cum Samaritana: Caietan. *Ioan. 5.* & Canuſ. *de locis, c. 5. ad 6.* volunt, fuiſſe Encænia, ſeu feſtum dedicationis Templi, quod hyeme occurrebat, vt dicitur *Ioan.* 10. & obſeruat D. Bonauentura.

DICAS cum Suarez: Ille dies non erat adeò ſolemnis, vt per antonomaſiam, dies feſtus diceretur.

RESPONDETVR ex dictis, dici diem feſtum pro tempore, quo erat hyemis, non per antonomaſiam.

INSTAT adhuc Suarez, quia dies ille circa men- 32
ſem Nouembris occurrebat, & ante illud feſtum, Ieſus per Samariam tranſiit: Tunc ergo non poterat dici: *Quatuor adhuc menſes ſunt, & meſſis venit*, cùm plures remanerent.

RESPONDETVR ex *Ioan.* 10. Encænia celebrata eſſe hyeme poſt Nouembrem, nam hyems incipit à vigeſimaprima die Decembris in Solſtitio hyemali: Itaque menſe Decembri celebrabatur, vt notat Maldonatus ibi; eſt enim menſis *Caſlen*, quo Iudas dedicauit Templum, vt notat Rupertus, & Maldonatus 1. *Machab. cap. 4.*

VRGET Suarez: Chriſtus aſcendit Hieruſalem, 33
& indicatur cauſalitas obligationis eò eundi, Dicitur enim: *Erat dies feſtus Iudæorum, & aſcendit Ieſus Hieroſolymam*, ideſt, quia erat feſtum obligans, aſcendit: at Encænia non obligabant ad eundum Hieruſalem, ſed ſolùm Paſcha, Pentecoſtes, & feſtum Tabernaculorum, vt conſtat *Exodi* 23.

RESPONDETVR, nullius momenti eſſe oppoſitionem; nam etiam *Ioannis* 10. ſcribitur: *Facta ſunt encænia Hieroſolymis, & hyems erat. Et ambulabat Ieſus in Templo.* Itaque Chriſtus non ad ea ſola feſta venire ſolitus erat, ſed etiam ad Encenia.

Ex dictis corruunt opiniones aliæ circa duos an- 34
nos tantùm, & quæ dant quatuor Chriſti prædicationi: & ſanè illa opinio ſtrata iacet ex computatione Paſchatum, hæc verò, quia nullus grauium authorum concedit quatuor annos prædicationi Chriſti, ſed ad ſummum tres, & quatuor menſes circiter cum D. Bonauentura, vt videre eſt in Euſeb. *lib. 8. Demonſtr. demonſtr. 2.* & *lib. 1. hiſt. c. 10.* D. Hieron. *Daniel. 9.* Theodoret. *ibid.* Clarius D. Ignatius, epiſtola ad Trallianos: *Triennium prædicauit Euangelium, ſigna, & prodigia patrauit*: Eandem ſententiam videtur ſequi Beda *lib. de ratione temporum, cap. 45.* Haymo *Apocal.* 12. Nicephor. *lib. 1, cap. 29.* Et profectò ex Euangelio Ioannis tres tantùm anni colliguntur, vt ingenue fatetur Suarez, qui tamen gratis addit, hos PP. non ſatis diſtinxiſſe inter initium prædicationis Chriſti ſumptum à Baptiſmo, vel à miraculo nuptiarum: Cæterùm integer annus (ait) elapſus eſt a Baptiſmo ad Nuptias Canæ.

VERVM id falſum eſſe ſuprà oſtendimus, vel ſal- 35
tem non ſatis probatum, vt dixi *diſp. 33. quæſt. 7.*

CONFIRMATVR verò noſtra ſententia, nam ex *Luca* 3. Chriſtus baptizatus eſt quintodecimo Imperij Tiberij anno: Sed hiſtoriæ graues aſſerunt, Chriſtum mortuum anno decimooctauo eiuſdem Imperij Tiberij: Ergo non potuit prædiatio Chriſti quatuor annos durare, etiamſi incipiat à baptiſmo Chriſti.

RESPONDET Suarez Chriſtum mortuum anno 36
decimonono Tiberij: Sed de hoc infrà *diſp. 39. q. 3.*

DISPVTA

DISPVTATIO XXXVII.

DE MIRACVLIS CHRISTI.

VERITATIS manifeſtationi, ſeu etiam confirmationi, ſuccurrunt Miracula, ideò poſt cœlica illa ſalutis dogmata, quæ Chriſtus, totius mundi eruditor, Iudæis *diſputatione præcedenti*, prædicauerat, hîc agendum eſt de Miraculis, quorum efficaciori virtute obſtinatos huius populi animos emollire ſatagerat: quare ipſi, licèt præpoſtera intentione, ſignum de cœlo quærebant, quippè cui ſeſe faciliùs credituros prætenderent. Poteſt autem ſuboriri dubium, cur Iudæi, aſſuefacti tot Chriſti miraculis, adhuc nouum ſignum expectarent; quaſi verò Lazari quatriduani reſuſcitatio, cuius fama per totam Iudæam irreſragabili atteſtatione increbreſcebat, non ſufficeret ad comprobandam Diuinam Chriſti filiationem, de qua ipſi ambigebant; adde tot repentinas ægrorum curationes, tot panum multiplicationem, quinque hominum millibus præſentibus, &c. Huius difficultatis ſolutio quodammodo è Chriſti patet repulſa, dum ait: *Generatio praua, & adultera ſignum quærit, & ſignum non dabitur ei.* Cum enim ſpeciale aliquod ſignum cuperent, & non aliundè, quàm de cœlo, quo ipſum Ariolum eſſe calumniarent, & apud Pontifices accuſarent, illos repulit, non abſolutè ſignum negando, cùm poſteà plura fecerit Miracula, ſed tale, quale ipſi, ad inuidiam, non ad eruditionem flagitabant; vnde ibidem dicitur, quod ad tentandum eum acceſſerint: ſubdit verò: *Niſi ſignum Ionæ Prophetæ*, quod dictum eſt non ad exceptionem, ſed ad confirmationem prioris ſententiæ; quod ſcilicet daretur quidem ſignum, at non in anſam calumniæ, vti ipſi optauerunt, ſed ad omnem ipſorum malitiam retundendam, vt benè obſeruat Suarez *tomo* 2. 3. *parte*, q 43. Verum, vt grauiores difficultates, quæ è Chriſti miraculis exurgunt, decidámus, eas ordine ſolito expendemus.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS *habuerit eximiam poteſtatem Miraculorum.*

1 ASSERO primò, Chriſtum conuenienter multa miracula patraſſe. Hoc patet ex toto Euangelio.

OBSERVAT autem D. Bonauentura, *ad* 4. *Lucæ*, vbi Chriſtus primis diebus ſuæ prædicationis venit Capharnaum, & ingreſſus Synagogam docebat; & ſtupebant, quia in poteſtate erat ſermo eius, & in Synagoga liberauit hominem à ſpiritu immundo: Vbi conuenientiam aſſignat, miraculorum ad comprobandam doctrinam, ac ſe
Filium Dei oſtendendum: Ideò ſuper omnem na- 2
turam, ſuper omnem perſonam, in omni loco, & tempore miracula patrauit imperio: qua ratione vtitur D. Thomas *articulo* 1. Ideò ille Dæmon exclamat: *Quid nobis, & tibi Ieſu Nazarene? veniſti perdere nos? Scio te, quia ſis Sanctus Dei*; de quo Danielis 9. *Vt vngatur Sanctus Sanctorum.* Deinde ſilentium indixit, imperio expulit eum. Vnde colloquebantur: *Quod eſt hoc verbum?* ideſt, res digna verbo, & laude?

Quia in poteſtate, & virtute imperat immundis ſpiritibus, & exeunt? Poteſtate præcipiente, & virtute faciente, vt notat S. Doctor.

3 Rvrsvs febricitantem ſocrum Petri ſanat: Mox ad occaſum ſolis: *Omnes, qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad eum. At ille ſingulis manus imponens, curabat eos.*

Sic dicitur Actorum 10. *Pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos à Diabolo*, & Sap. 16. *Neque herba, neque malagma ſanauit eos, ſed tuus, Domine, ſermo, qui ſanat omnia*, & Matth. 4. *Circuibat Ieſus, ſanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo.* Et ſubditur: *Exibant autem dæmonia clamantia: tu es Filius Dei.*

4 Ex quo etiam S. Bonauent. adducit rationem, ob quam voluerit primò eiicere dæmones Zach. 12. *Spiritum immundum auferam de terra*, quia *apparuit Filius Dei, vt diſſoluat opera Diaboli*, vt dicitur 1. Ioan. 3. & Ioan. 12. *Nunc iudicium eſt mundi, nunc princeps huius mundi eiicietur foras*, iuxta id *Zach.* 12. Hac ratione vtitur etiam D. Thom. *q.* 44. *art.* 1. Igitur quia miracula Chriſti fuere argumentum fidei, quam docebat, futurum autem erat, vt per virtutem diuinitatis excluderet dæmonum poteſtatem ab hominibus credituris in eum, vt dictum eſt; Ideò conueniens fuit, vt dæmones pelleret.

5 Patravit miracula multorum generum circa homines, vt totum Euangelium narrat. Id ipſe ait Chriſtus, Matth. 11. *Cæci vident, claudi ambulant, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes euangelizantur*, & conuenienter; Ideò Marci 7. *Benè omnia fecit: & ſurdos fecit audire, & mutos loqui.*

Præter autem hæc miracula ex modo, & ſubiecto, fuerunt alia quoad ſubſtantiam, vt penetratio clauſtri B. Virginis, penetratio portarum cænaculi, ſua & Petri ambulatio ſuper aquas. Hoc autem conuenienter factum probat D. Bonauent. *loco citato*, quia venerat ad ſalutem hominum: Vnde Iſa. 53. *Verè languores noſtros ipſe tulit.* Ita etiam D. Thom.

6 Patravit etiam miracula circa corpora cœleſtia, primò quidem in aëre Stellam efformauit ductricem Magorum; Vnde S. Doctor *ad* 2. *Ioan.* ad ea verba: *Hoc initium ſignorum*, notat ex D. Chryſoſtomo *homil.* 22. *in Ioannem*, miraculum nuptiarum fuiſſe initium ſignorum Chriſti, non ſimpliciter, ſed poſt Baptiſmum, & hoc ſenſu intelligendus eſt D. Thomas *quæſt.* 43. *art.* 3.

Sicvt autem in natiuitate corpora aërea commutauit, & ignea; ſic etiam in morte, mutauit corpora cœleſtia vniuerſali Eclipſi, vt dicitur Lucæ 23. *Tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram, & obſcuratus eſt Sol*, in toto mundo.

7 In hoc autem obſeruat S. Bonauent. *ad* 23. *Lucæ*, & D. Thom. *quæſt.* 46. *art.* 2. ex D. Dionyſio Areopag. *epiſtola ad Polycarpum*, & *epiſtola contra Appollophanium*, multa accidiſſe miracula.

Primvm eſt, quia cùm eſſet plenilunium, Lunaque eſſet Hemiſphærio toto Soli oppoſita, concurrit ad Solem, eique ſe oppoſuit, atque oculis noſtris abſcondit; Et hoc ita factum aſſerit D. Dionyſius, quem omnes ferè Catholici ſequuntur, vt notat Maldonatus *ad cap.* 27. *Matthæi.*

8 Secvndvm miraculum fuit, quia Luna, quæ ſuo diametro non poteſt totum Solem longè occultare, totum vbique terrarum abſcondit. Et hoc ita factum probat S. Doctor ex Euangelio Lucæ: *Tenebræ factæ ſunt in vniuerſam terram.* Idem aſſerit Matth. *cap.* 27. Marcus *cap.* 15. & multi graues authores aſſerunt. Ita Chryſoſtomus, Hieronymus, Euthymius, Theophylactus *in Matth.* 27. & D. Dionyſius, qui has tenebras ſe in Ægypto expertum teſtatur *locis adductis.* Idem ſentiunt D. Gaudentius Epiſcopus Brixiæ *Tract.* 3. *in Exodum*, & Athanaſius *ſermone de Paſſione.* Probatur ex illo Amos 8. *Occidet vobis Sol in meridie, & tenebreſcere faciam terram in die luminis.* Hoc verò de Eclipſi paſſionis exponit Hieronymus, & alij ibi, Cyrillus Hieroſolimit. *cat.* 13. Iſidorus *lib. de Paſſione*, *cap.* 45. Tertullianus *lib.* 4. *in Marcum*, *cap.* 42. Cyprianus *lib.* 2. *de Quirin. cap.* 23. Ruffinus *in Symbolo*, Euſebius *lib.* 10. *demonſt. c.* 6. Auguſt. *lib.* 9. *noui Teſtamenti*, *quæſt.* 15.

Origenes tamen vult, factam Eclipſim in 9
ſola Iudæa, eumque ſequitur Maldonatus *loco cit.* & reſpondet, Euangeliſtas hyperbolicè locutos, accipientes vniuerſam terram pro tota Iudæa, ſicut dicitur Lucæ 2. *Exiit edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis*, & tamen totus orbis non fuit deſcriptus, ſed ſola Regna, Romanis ſubiecta.

At cum Romani omnibus principalibus orbis partibus dominarentur, & vbique ferè haberent terras, rectè dicitur vniuerſus orbis, vt notat D. Bonau. *ibi.* Deinde cùm Imperium Romanorum tunc temporis eſſet notiſſimum, pro latitudine Imperij exponitur intelligendum, quod dicitur de toto orbe; at verò hîc nulla adeſt res potens limitare verba Euangeliſtarum, ſic in hoc dicto conuenientium: Vnde non eſt par ratio.

Obiicivnt verò: Si facta eſſet Eclipſis in 10
tota terra, profectò ab Aſtronomis fuiſſet obſeruata, atque deſcripta.

Verum Origenes ipſe refert, Phlegontem, Chronicorum Scriptorem, hanc deſcripſiſſe, & Tertullian. *in Apolog. cap.* 21. teſtatur, illam Eclipſim viſam Romæ; & credendus eſt, allegare hiſtoriam certam, & notam, dum ſcribit aduerſus Gentes. Deinde potuit eſſe, vt cùm non eſſet tempus Eclipſis, Mathematici non adſcripſerint Lunæ Eclipſim, ſed tenebris aëris, has enim, non ſecus ac in Ægypto caliginis maſſas per aërem ſparſas aſſerunt Origenes, Chryſoſtomus, Theophylactus, & Euthymius *ad Matth.* 27.

Probabilivs tamen videtur, radios ſolis, ex- 11
cedentes quantitatem Lunæ, fuiſſe impeditos, ne illuminarent. Ita Hieron. *ad* 27. *Matth.* Beda *lib.* 4. *in Marcum*, *cap.* 15. & *lib.* 6. *in Lucam*, *cap* 23. Cyprianus *de bono patientiæ*, Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 1. Caietanus: & quidem D. Bonau. *ad* 23. *Lucæ*, videtur ex D. Dionyſio contra Appolloph. vtrumque modum colligere, & offuſum caligine Solem, & ſeipſum abſcondentem.

Instat Maldonatus, non potuiſſe per totum or- 12
bem horâ ſextâ fieri tenebras, nam in Antipodibus erat nox; Et in regionibus noſtri Hemiſphærij pro varietate climatum, erat tempus matutinum, aut veſpertinum.

Sed hæc mihi videntur friuola, nam Euangeliſtæ deſcribunt factum in Iudæa, & ideò hiſtoriam mortis Chriſti, quæ fuit circa horam ſextam ad nonam. Volunt autem deſcribere Eclipſim in horis paſſionis Chriſti in Cruce, vt inde eum oſtendant Dominum naturæ, qualem Dionyſius conclamauit in Ægypto, dicens: *Aut Deus naturæ patitur; aut mundi moles diſſoluetur.* Quare debuerunt deſcribere eadem hora in Iudæa eueniſſe; at verò dum dicunt factam Eclipſim per vniuerſum mundum, volunt oſtendere proportionaliter pro ſitu, in quo

illis

illis erat Sol, id eueniſſet. Hoc adeò mihi genuinum eſt, vt mirer virum doctum tanti hanc oppoſitionem pendere.

13 Tandem ipſe S.Dionyſius Areopagita, omni exceptione maior, in Ægypto ſe vidiſſe teſtatur magnas tenebras, non autem ſolùm aliquam eclipſis ubicuritatem, vt reſpondet Maldonatus: Imò obſeruauit hanc tenebraruio noctem eſſe factam à Luna.

14 Tertium miraculum eſt, quia naturalis eclypſis incidit ab occidentali parte Solis, & peruenit ad Orientalem, & hoc ideò, quia Luna ſuo proprio motu ab Occidente in Orientem eſt velocior Sole in ſuo etiam proprio motu, & ideò Luna ab Occidente veniens opprimit Solem, & pertranſit ipſum ad Orientem vergens: tunc autem Luna pertranſierat Solem, & retroceſſit ex Oriente, incipiens eum operire.

Quartum miraculum conſequens eſt, quod in naturali eclipſi incipit ea ca parte prius reapparere, ex qua primò incepit obſcurari, quia Luna ex parte Occidentali veniens, eam partem prius operit, & tendens ad Orientem, primò deſerit partes Occidentales in diſco Solis: ſed hic Luna ab Oriente primò diſcum Solis operiens, non pertranſiuit Solem Occidentem verſus; ſed poſtquam peruenit ad vltimos Solis digitos, reuerſa eſt ad Orientem, & ita partes Occidentales, quas primò occupauerat, primò dereliquit.

15 Quintum miraculum ex Chryſoſtomo *homilia 89. in Matth.* & D.Bonauentura, eſt, quia naturalis eclipſis non poteſt tres horas à ſexta ad nonam durare: Itaque oportet vt Luna ſteterit, niſi tenebræ computarentur ab initio, quo incepit Sol eclipſari.

Sextum miraculum conſequens eſt, nam cum horâ ſextâ viſa fuerit Luna in medio cœli oppoſita Soli; rurſos in veſperis viſa eſt in Oriente oppoſita Soli occidenti, & ferè plena (erat autem dies 15. Lunæ.) Ex quo habes, non eſſe incertum ordinem naturæ, ſed Planetam Lunæ ad ſuum punctum remeaſſe.

16 Hoc autem miraculum, quod eſt primi generis quoad ſubſtantiam, factum eſt, vt Chriſtus agnoſceretur Deus naturæ moriens; cùm ita mirabiliter Luna ad Solem operiendum ſit ingreſſa, curſus enim cœleſtium Sphærarum clariùs, & euidentiùs id oſtendit, cum non poſſit ab aliis cauſis peruerti, ſicut ſublunaria, & hanc rationem innuit D.Dionyſius *epiſtola adducta, ad Polycarpum.* Quare infert S.Thom. *quæſt.43. art. 4.* conuenienter Chriſtum miracula circa corpora cœleſtia patraſſe: Idem deducit S.Bonauentura *loco cit. Luca,* Volpes *diſp.48. art. 3.* vbi *num. 3.* inſectando D.Thomam ridiculè ait, Solem naturaliter ob terræ interpoſitionem eclipſati.

Hæc Solis obuelatio facta eſt ante mortem Chriſti: Cætera autem poſt mortem, vt notat S.Doctor *in Ligno vitæ, §. Ieſus Sol morte pallidus.*

17 Primum eſt ſciſſio Veli: Quamvis autem Lucas id narret ante mortem Chriſti, & ait S. Doctor commentator exponat, tamen poſt mortem accidiſſe aſſerit. Hoc apertè colligitur ex Matthæi cap. 27. qui ait: *Emiſit ſpiritum. Et ecce velum Templi ſciſſum eſt.* ac ſi diceret: Tunc ſtatim hoc euenit, vt notat D.Auguſtinus *lib.3. de conſenſu Euang. cap. 9.* & D.Bonauentura *loco cit. Ligni vitæ.* Myſteria autem huius reuelationis vide in S. Doctore *ad 23. Luca*, Ambroſ. *lib.10. in Lucam,* Leone Papa, *ſerm. 17. & 18. de Paſſione*, Cyrillo *lib.12. in Ioan.cap.37.* Theophyl. *Matth. 27.* Præcipuum eſt, quod affert S.Bonauentura, eſt aperiri velum, vt reuelarentur arcana gentibus, & fieret Eccleſiæ nouæ expoſitio, cui recondita apud Iudæos Scripturæ panderentur arcana: Et quia duo erant vela; communiter Patres cenſent, fuiſſe velum in Sancto Sanctorum: Ita Cyrillus *loco citato*, Iſidorus ſuper Exodum *cap. 50.* Euthym. *cap.67. in Matth.* Leo *ſerm.10. de Paſſion.* at S.Hieronym. *epiſt.150. cap.8.* credit, vtrumque velum ſciſſum, quod videtur ſumpſiſſe ex Origene *tract.45. in Matthæum.*

Secundum prodigium fuit Terræmotus. Vbi obſerua, fuiſſe generalem in aliis etiam regnis, vt colligitur ex Cornelio Tacit. *lib. 2. Annalium,* (apud Suarez *diſp. 39. ſect. 2.* & Plinio *lib. 2. hiſtor. c. 84.* Oroſio *lib. 7. hiſtor. cap. 4.* qui referunt plures vrbes in Aſia tempore Tiberij corruiſſe: Et D.Auguſtinus *lib. 2. de mirabilibus Scripturæ, cap. 3.* ait, in die mortis Domini duodecim ciuitates in Thracia terræmotu concidiſſe: Eum tamen accidiſſe quinto anno Tiberij refert Euſebius in Chronico, atque adeò tredecim annos ante mortem Chriſti: Nihilominus idem Euſebius, anno decimooctauo Tiberij ſcribit: *Bithinia terremotu concuſſa eſt, & in vrbe Nicena ædes plurimæ corruerunt*, quæ omnia his congruunt, quæ in paſſione Salvatoris acciderunt: Et infra ex Phligonte refert, cum terræmotum eo anno, & die accidiſſe, quo & defectio Solis relata. Hic ſanè videtur ob circumſtantias cenſendum miraculum. 18

Tertium fuit Petrarum ſciſſio. Refert verò S. Hieronymus ex Euangelio Nazaræorum, etiam ſuperliminare templi confractum: Et Cyrillus Hieroſolym. *Cat.13.* refert, in Monte Calvariæ adhuc videri, vbi petræ ſciſſæ ſunt: Refert & Baronius etiam in aliis regionibus diſruptos montes, & montem Alverniæ in Hetruria, & Caietæ promontorium ad littus Campanum. 19

Quartum prodigium fuit ſepulchrorum patefactio, & hoc fuit, non à terræmotu, ſed ad reſurrectionem mortuorum ordinata: Ideò ait Matth. 27. *Monumenta aperta ſunt, & multa corpora Sanctorum ſurrexerunt.*

Multa alia miracula patrauit circa creaturas irrationales, areſaciendo ficulneam, *Matthæi 21.* aquas ad ambulationem ſolidando, *Matth. 14.* Multiplicando panes, & piſces, *Ioan.6.* Imperauit ventis, & mari, *Matth.8.* Piſces collegit in rete miraculosè, *Luca 5. & Ioan. vltimo.* Piſcem item euocauit, habentem in ore ſtaterem ad ſoluendum tributum, *Matth. 17.* Sic autem conueniens fuit, vt in omnibus rebus nocte, dieque, diuerſa miracula proderet, vt omnium rerum Dominus agnoſceretur, vt arguit S. Bonauentura ad eum Lucæ textum, & D.Thom. *quæſt.44. art.4.* Quæ autem ſcripta ſunt, alia plurima ſupponunt, vt ait Ioannes, *cap.vltimo.* 20

Ex his colligit D. Bonauentura eximiam Chriſti virtutem in edendis miraculis, quia imperio, & propria authoritate, proprioquè nomine omnibus creaturis miraculoſa præcipiebat, vt Deus: Hanc autem humanitatis Chriſti virtutem moralem, non Phyſicam eſſe oſtendi *diſp.15. quæſt.3.* Id accinit Eccleſia *Antiph. Dom. 4. ab Epiph.* vbi habet: *Impera, & fac Deus tranquillitatem,* Deo virtutem adſcribens. 21

QVÆSTIO II.

An miracula CHRISTI *fuerint ſimpliciter neceſſaria ad confirmandam eius doctrinam.*

{D.Thom. quæſt. 43. art.1.

22 ASSERO primò, miracula fuiſſe media aptiſſima ad Chriſti doctrinam perſuadendam.

PROBATVR à D. Bonauentura *ad cap. 5. Ioannis* ex illis verbis: *Vos miſiſtis ad Ioannem: ego autem habeo teſtimonium maius Ioanne. Opera enim, quæ dedit Pater, vt perficiam ea, ipſa opera teſtimonium perhibent de me.* Addit etiam illud Ioan. 15. *Si opera in eis non feciſſem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.*

QVÆRIT autem cum D. Auguſtino *tract. 23.*
23 *in Ioan.* quo pacto opera fuerunt teſtimonium maius Ioanne, cum in ipſo Spiritus ſanctus perhiberet teſtimonium.

RESPONDET, Ioannem, Prophetas, & Apoſtolos perhibuiſſe de Chriſto teſtimonium, quatenus Deus per illos loquebatur: at opera magis intrinſecè probabant, ipſum eſſe virtutem Dei, vt ipſe ait, Ioannis 14. *Pater in me manens, facit opera.*

PROBATVR ſecundò à S.Bonauentura, *ad cap.*
24 *10. Ioan.* ex illis verbis: *Opera, quæ facio in nomine Patris mei, teſtimonium perhibent de me.* Et infrà: *Si mihi non vultis credere, operibus credite.* Quaſi dicat (ait S.Doctor) ſi facio opera incomparabilia, quæ nemo alius poteſt facere, cur non creditis, me eſſe Filium Dei ex natura? cum ad hoc ipſum comprobandum ea exhibeam.

PROBATVR tertiò à D. Bonauentura *ad cap. 3. Ioan.* ex illis verbis Nicodemi: *Rabbi, ſcimus quia veniſti à Deo magiſter: nemo enim poteſt hæc ſigna facere, quæ tu facis, niſi fuerit Deus cum eo.* Cui addit id Ioan. 9. *Niſi hic eſſet à Deo, non poſſet facere quidquam. A ſæculo non eſt auditum, quis quæ aperuit oculos cæci nati.* Id refricat S. Doctor, *ad 9. Ioan.*

25 ASSERO ſecundò, miracula non fuiſſe Chriſto ſimpliciter neceſſaria ad ſuam Deitatem, & doctrinam probandam.

PROBATVR primò à S.Bonauentura *ad 10. Ioannis*, ex illis verbis: *Abiit trans Iordanem, in eum locum, vbi erat Ioannes, &c. Multi ad eum venerunt, & dicebant: quia Ioannes quidem ſignum fecit nullum. Omnia autem, quæ dicebat Ioannes de hoc, vera erant.* Vbi obſeruat S. Doctor, Ioannem ſolà vitæ auſteritate, & ſanctitate teſtimonium irrefragabile, ab omnibus creditum, Chriſto rediiſſe, ita, vt eis creditum ſit; neque poſſent Iudæi prudenter fidem non habere: Sic enim dicitur Ioan. 1. *Hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine.* Et ideò Chriſtus, *Ioannis 5.* tacitè reprehendit Iudæos, quòd teſtimonio Ioannis non habuiſſent fidem, vt ibi ſignificarunt Chryſoſtomus, *homilia 39.* & Cyrillus, *libro ſecundo, cap. 149.*

26 PROBATVR ſecundò à D. Bonauentura, *ad cap. 8. Ioannis*; vbi Chriſtus antitheſes apponit inter ſe, & diabolum, & conqueritur de Iudæis, credulos eſſe diabolo homicidæ mendaci: è contra verò ſubdit: *Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare non creditis mihi?* Conqueritur autem, ſe innocentiſſimum agnitum, vt dicitur Iſaiæ 53. *Ipſe peccatum non fecit.* Et Ioannis primo: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, & tamen ſibi non credi. Quaſi dicat, ſuam innocentiam abſque miraculis ſufficere, additis Prophetarum vaticiniis de ſe, & teſtimonio Ioannis.

CONFIRMATVR à S. Bonauentura, *ad 15.* 27
Ioan. ad ea verba: *Si non veniſſem, & locutus eis fuiſſem, peccatum non haberent: Nunc autem excuſationem non habent.* Ecce doctrina abſque miraculis poterat eis perſuadere: Tanta enim erat vis prædicationis, & doctrinæ Chriſti, vt eam audientes, nec obedientes, inexcuſabiles proclamarentur. Experimentum docuerat in Samaritania, quàm efficax eſſet verbum Chriſti Ioan. 4. *Multò, plures crediderunt in eum propter ſermonem eius. Et mulieri dicebant: quia iam non propter tuam loquelam credimus: ipſi enim audiuimus, & ſcimus, quia hic eſt verè Salvator mundi.* Et ad hoc obſeruat S.Doctor, id abſque miraculis eſſe factum: *Viuus enim eſt ſermo Dei & efficax.* Hebr. 4. Verba enim vitæ habebat Ioan. 6. & cap. 15. *Vos mundi eſtis propter ſermonem meum.*

E contra ſtupet D. Bonauentura, cur Hebræi tot prædicationibus, miraculis, & prodigiis: *Conteſtante Deo ſignis, & portentis*, obſtinati remanſerint? Hæc proſequitur Vulpes, *diſputatione 47. artic. 2. & ſequentibus.*

ASSERO tertiò, miracula fuiſſe ad confirmandam Chriſti doctrinam quadam morali ratione neceſſaria. 28

PROBATVR, quia valdè vtilia erant, eo magis, quo erant beneficia maxima, allicientia ad amorem.

ADDE quod de Meſſia erant prædicta *Iſaia 35.* & aliis locis; ideò debuêre fieri.

POTEST verò obiici locus ille Ioan. 15. *Si opera non feciſſem eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent:* Ergo erant illa opera ſimpliciter neceſſaria, vt homines Chriſto credere tenerentur, quandoquidem ſine illis non peccarent, non credendo.

RESPONDET S. Doctor ad eum locum ex D. 29
Auguſtino, *tract. 89. in Ioannem*, quos ſequitur Toletus *Ioan. 15. annotat. 22.* Iudæos multos fore excuſandos, ab eo genere peccati, nempè, infidelitate; licèt Doctores non eſſent inexcuſabiles, quia abſque miraculis è Scripturis nouerant, vel noſſe poterant Chriſtum.

CONTRA arguit primò Suarez, quia verba ſunt generalia, omne peccatum excludentia.

RESPONDET S.Doctor, peccatum infidelitatis eſſe fundamentum aliorum patrandorum, & obſtaculum, ne remittantur; ideò dum ait, peccatum non haberent infidelitatis, cætera conſequentia excludit.

ARGVIT ſecundò, quia loquitur Chriſtus de 30
Scribis doctis, & Phariſæis, qui perſecuti ſunt ipſum, & infert, eos fore excuſabiles à peccato.

RESPONDETVR, Chriſtum loqui in genere indefinitè; inter perſecutores autem fuit etiam populus: Aliam reſponſionem inſinuat S.Bonauentura, quam ſequitur Suarez. Quod multifariam multiſque modis olim Deus loquens in Patribus, prædixit conditiones Meſſiæ, nempè vitam, & ſigna: *Nouiſſimè autem locutus eſt nobis in filio*, adimplens ea promiſſa eiſdem ſignis, & circumſtantiis: Itaque ſi Chriſtus non veniſſet, & non præſtitiſſet opera prædicta de Meſſia, eum indicantia, peccatum non haberent: Igitur miracula neceſſaria fuere ex ſuppoſitione prædictionum de Chriſto,

quæ

quæ oſtendebant, eum curaturum infirmos, illuminaturum cæcos, &c.

Obiicit ſibi Suarez, tunc non fuiſſe obligatos credere, Chriſtum eſſe Meſſiam, antequam ſigna prædicta de Meſſia facta eſſent.

31 Respondet negando conſequentiam, ſicut ſi Chriſtus non ſurrexiſſet, non peccaremus, non credendo in eum, vt colligitur 1. *Corinth.* 15. & tamen non inde fit, antequam reſurgeret, Iudæos non fuiſſe obligatos ad credendum ei, nam talis prædicatio præceſſerat, vt tenerentur credere Meſſiam, & de eo cætera implenda: Ita, &c.

32 Attamen arguo contra: Per te ſigna omnia fuere ad credendum Chriſtum eſſe Meſſiam ex ſuppoſitione, quod erant de Meſſia prædicta, tanquam notæ illius, & ita ſine illis eſſent excuſati, & peccatum non haberent: Ergo implenda prius erant; nam cùm adhuc non erat, non poterat producere effectum, ad quem ſunt neceſſaria, cùm enim eſſent neceſſaria ad comprobandum eum eſſe Chriſtum, quis non videt, debuiſſe eſſe impleta? Ideò non ait Chriſtus: *Si non facturus eſſem opera*, ſed: *Si non feciſſem.*

33 Respondetur igitur obiectioni, non omnia ſigna fuiſſe ex ſuppoſitione neceſſaria, ſed aliqua præcipua, quæ nulli alij conuenirent, vt naſci de Virgine, miracula patrare propriâ authoritate, & imperio in proprio nomine, vt notat D. Bonauentura *locis adductis*, & cùm ex his aliqua oſtendiſſet, tenebantur credere, etiam reliqua implenda.

QVÆSTIO III.

Vtrum miracula Christi *ita doctrinam confirmarent, vt ad credendum in eum cogerent.*

D.Bonau. ad cap. 5. Ioan.
D.Thom. quæſt. 43. art. 4.

34 Assero primò: Miracula per ſe nuda non erant ſufficientia ad cognoſcendum, Chriſtum eſſe Meſſiam, & Deum, in quo tota de Chriſto fides poſita eſt, & conſtituta.

Probatur à D. Bonauentura *ad cap. 5. Ioannis*, ad ea verba: *Opera, quæ ego facio, teſtimonium perhibent de me.* Primò quia illa, vel ſimilia miracula fecit Deus, & facere alia poterat per Prophetam, vel alium hominem ſimplicem: Imò Apoſtoli maiora fecerunt miracula, vt promiſit Chriſtus: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, &c. & maiora horum faciet*, Ioan. 14. Hinc Petrus ſolo vmbræ tranſitu omnes infirmos, ſuper quos vmbra tranſibat, ſanabat, vt dicitur *Actorum* 5. imò omnes circumſtantes eum, quem vmbra attigiſſet, & innuitur illis verbis: *Vt tranſeunte Petro, ſaltem vmbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur*, vt vidit Chryſoſtomus: Adde, gratiam miraculorum poſſe ſtare in peccatore, quippè cum ſit è gratis gratis datis.

35 Assero ſecundò: Miracula Chriſti, vt coniuncta prophetiis, quæ de Meſſia erant abſque alia Chriſti teſtificatione ſuæ diuinitatis, euidenter oſtendebant, eſſe Meſſiam, & Deum, dummodo prophetiæ intelligerentur, & crederentur, & veritas miraculorum euidenter cognoſceretur.

Probatur à S. Bonauentura *ſerm. 2. Dominica ſecunda Aduentus.* Cùm enim diſcipuli Ioannis veniſſent ad eum interrogantes: *Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* Tunc cæcos illuminauit, claudos erexit, & alia miracula prædicta de Meſſia à Prophetis, maximè *Iſaiæ* 35. patrauit; 36
quæ erant notæ futuri Meſſiæ: *Tunc aperientur oculi cæcorum. Et ſaliet tanquam ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum.* Poſteà verò myſticis his factis patratis, reſpondit Matth. 11. *Euntes renunciate Ioanni, quæ audiſtis, & vidiſtis. Cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, &c.* Quo ſanè medio dubitantibus illis de eo, an eſſet Chriſtus, ſatiſfecit operibus, quæ nemo alius, niſi Chriſtus facere potuiſſet; operabatur enim ad comprobandum, ſe eſſe prædictum illum à prophetis; at verò Deus non feciſſet ea miracula ad falſitatem comprobandam: Itaque non potuiſſet ea facere miracula, niſi eſſet verus Chriſtus.

Hinc miracula Chriſti patrata in teſtimonium 37
huius articuli, ſe eſſe Meſſiam, & Filium Dei, conuincebant eum verum eſſe Meſſiam, & Deum: Ita S. Doctor *ad 4. Lucæ citatum, q. 1.* initio; & aliis locis infrà adductis, D. Thom. *quæſt. cit.* vbi Caietanus, & infrà, *quæſt. 47. art. 5.* & *primo cont. Gentes, cap. 6.* Scotus *in Prolog. ſentent. quæſt. 4.* & eam veritatem ſupponit Athanaſ. *ſerm. de Incarnatione*, Origenes *lib. 8. contra Celſum.*

Ratio autem ex allegatis locis D. Bonauenturæ colligitur: Quidquid Deus ſuâ veritate confirmat, eſt verum: Sed id, quod Chriſtus affirmat, confirmabatur à Deo miraculis: Ergo. Atque affirmabat, ſe eſſe Meſſiam, & Deum: Ergo verè ita erat. Maior eſt euidens, quia Deus non poteſt mentiri. Minor probatur, quia miracula exigunt virtutem Diuinam.

Obiicit verò ſibi Suarez, non repugnare, Deum 38
ſpeciali gratiâ gratis data concurrere cum homine ad facienda miracula, etiamſi ea faciat in confirmationem falſitatis; quia hinc non ſequitur, Deum mentiri: ſic enim dat Sacerdoti ſupernaturalem facultatem conſecrandi, neque eam virtutem ſuſpendit, etiamſi Sacerdos eâ malè vtatur, & tamen malitia hominis in eum non redundat: Ergo idem erit in præſenti.

Deinde poteſt Deus conferre virtutem mira- 39
culorum ei, qui eâ vtitur ex auaritia: Ergo & ei, qui ad decipiendum.

Præterea, licèt is, qui facit miracula, ea dicat patrare in confirmationem illius falſitatis; non tamen ſequitur, Deum concurrere ad eandem confirmationem.

Tandem fingamus, Deum decreuiſſe craſtina die miraculum facere propter finem ſibi cognitum, & id alicui reuelaſſe: Tunc, ſi ille homo prædicaret, fieri tale miraculum in confirmationẽ alicuius erroris, quem prædicat; non ob id teneretur Deus ceſſare, & illud miraculum impedire.

Hæc argumenta (ait Suarez) difficilia eſſe, ideò optat potius ſibi ab alio ſolui, cùm ipſe implicatus ſit.

Hanc difficultatem tangit S. Bonauentura *in 2.* 40
part. 2. diſt. 2. art. 2. quæſt. 2. ad vltim. & *ad cap. 5. Ioannis*, ad ea verba: *Opera teſtimonium perhibent de me.*

Respondet igitur ex D. Chryſoſt. *homil. 18. in Ioan.* ante medium, ad Dei ſapientiam, prouidentiam, imò & iuſtitiam pertinere, vt non operetur aliquid, quo ſuo nomine decipiantur, & ſcandalum offendant in ſalute, ita vt firmiter Deo agente credant errorem ad damnationem. Eſto enim non mentiretur; attamen iniquè operaretur contra ſuam prouidentiã,

& authoritate ſuperna abuteretur contra ſua promiſſa ad damnationem noſtram; alioqui ſi Deus poteſt id facete, nulla ſupererit via ad credendum Deo loqoenti per homines, & conteſtanti per ſigna, & portenta, quod falſum eſt, vt colligitur ex *Hebræorum* 2.

41 PROPTEREA infert Suarez, eſſe moraliter euidenr fieri non poſſe, vt Deur concurrat cum homine ad perficienda vera opera ſupernaturalia, qoæ fieri non poſſunt, niſi virtute Diuinâ, & quod illa faciat in confirmationem falſæ Doctrinæ, quam proponit, vt Diuinam, & à Deo reuelatam.

42 NEQVE eſt ſimile de poteſtate ſopernaturali ad Sacramentum, vel ad miraculum conficiendum data homini, facienti illud ex auaritia; hoc enim eſt ſcandalum ſalutis à Deo immediatè, & directè proueniens, ſicuti in caſu noſtro.

QVOAD caſum verò vltimò effictum, dico primò, diuerſam eſſe rationem de miraculo facto à Deo ad inſtantiam alicnius deceptorir ad decipiendum; & de miraculo iam ſtatuto ad finem bonum; nam in priori caſu ingreditur Deur, vt promotor falſitatis; non hie: Secundò dico, tunc Deum non operaturum.

DICES: Ergo ad Dei prouidentiam pertineret, non permittere apparentia miraeula, quæ virtute dæmonum fieri ſolent, & ab Antichriſto fient, quia illa erunt ad decipiendos homines.

43 RESPONDETVR, non eſſe eandem rationem, quia quando ſunt falſa miracula, ſemper relinquitur aliqua via agnoſcendi errorem, vel ex Scripturis, ex Eccleſia, vel ex illuminatione per orationem: Ità reſpondet etiam Suarez ex D. Bonauent. *loco cit. in 2. ſentent. ad vltimum.*

QVÆSTIO IV.

An miracula CHRISTI *cogerent Dæmones ad credendam* CHRISTO, *prædicanti ſe eſſe Meſſiam.*

44 QVÆSTIO hæc non poteſt eſſe de Angelis beatir; ſed de Angelis in ſtatu viæ, aut in termino, quales ſunt dæmones, qui præter cognitionem naturalem norunt etiam reuelata de Meſſia, circumſtantias loci, temporis, perſonæ, miracula, quæ de eo prædicta erant, & videbant in eo completi: Ideò, licet vnio hypoſtatica ſit entitas ſuperna, non obiecta naturæ, poterat inde ſciri.

PRÆTEREA videbant miracula euidentia; tum ex modo, vt in ſubitis ſanitatibus; tum in ſubiecto, vt illuminationes cæcorum, reſurrectioner mortuorum; tum ea ſubſtantia, vt penetrationes corporum, ſolidationes aquarum, &c. quæ ſciebant profectò, non poſſe aliter, quàm Diuinâ vitute fieri.

45 PRÆTER hæc, ſi non fuerunt impediti, viderunt eum natum ex Virgine, adierunt Angelos acclamantes, & adorantes Filium Dei, eos autem non poſſe mentiri, aut decipi, quippè beatos, abſque dubio nouerat Dæmon.

46 INSVPER audiebant Chriſtum prædicantem, ſe eſſe Meſſiam, & Filium Dei, Ioan. 4. *Ego ſum, qui loquor tecum.* Marth. 11. *Dicite Ioanni, &c.* Ioan. 17. *Vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtũ.* Porrò id etiam perceperũt Iudæi, qui ſæpius ob id obiurgarunt, ac voluerunt eum capere, & lapidare. Audiebant multos confitentes illum Filium Dei, quod ipſe acceptabat, vt Petrus, *Matth.* 16. Martha *Ioan.* 11. Videbant denique eum miracula patrantem in huius aſſerti teſtificationem: *Vt credant homines, quia tu me miſiſti,* Ioan. 11.

Ex his ſequitur, dæmones apprehendiſſe Chriſtum eſſe Meſſiam, & Filium Dei, eumque certò agnouiſſe, niſi fuerint impediti à Deo, ſic fatentur D. Bonauent. *ad* 4. *Lucæ*, D. Thom. *quæſt.* 44. poſt Sanctos Patres, quos referam: Quæſtio ergo ſolùm eſt, an fuerunt impediti?

PRIMA opinio eſt, dæmoner ſaltem poſt Baptiſ- 47
mum agnouiſſe Chriſtum: Ità D. Thom. *quæſt.* 29. *art.* 1. *ad* 3. & *quæſt.* 44. *artic.* 1. *ad* 2. & *quæſt.* 47. *art.* 5. Lyranus *Marci* 1. & *Lucæ* 4. Abulenſ. *Matthæi* 4. *quæſt.* 21. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 3.

SECVNDA ſententia eſt, nunquam dæmones certò agnouiſſe Chriſtum: Ita S. Bonauentura *ad* 4. *Lucæ*, ad ea verba: *Veniſti perdere nos*, &: *Scio te quia ſis Sanctus Dei.* Carthuſ. *Lucæ* 4. *Marci* 1. & *ad Rom.* 10. *art.* 4. poſt multos Patres, quos referam: Ita & Scotur *diſput.* 20. Vulpes *diſputat.* 47. *art.* 4.

ASSERO cum hac ſententia, dæmones numquam 48
certo Chriſtum cognouiſſe.

PROBATVR à S. Doctore *loco adducto* ex illo 1. Corinth. 2. *Loquimur Dei Sapientiam, quæ abſcondita eſt, quam nemo principum huius ſæculi cognouit: Si enim cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Hoc verò de dæmonibus interpretantur Hieron. *Daniel.* 10. Ambroſ. 1. *Cor.* 2. Anſelm. *ibid.* Auguſt. *quæſt.* 66. *noui Teſtamenti*, Gregor. *homil.* 25. *in Euangelia.*

Ex quo patet, affuiſſe rationem, ob quam deberet hæc cognitio dæmonibur negari; & ſoluitur ratio Suarez negantis, fundamentum aliquod id negandi exiſtere.

RESPONDET D. Thomar ex Beda *lib.* 2. *in Lucam,* 49
cap. 4. vt refert Suarez, qui ex D. Gregorio *lib.* 33. *Moral. cap.* 7. idem haberi aſſerit, non ideò dæmonem Chriſtum Iudæis crucifigendum perſuaſiſſe, quia Filium Dei non putauerit, ſed quia ſe morte illius non præuidit damnandum: Itaque dicunt, non ignoraſſe quidem, Chriſtum eſſe Meſſiam, & Filium Dei, ſed ignoraſſe myſterium Redemptionis, quo inuoluebatur expoliatio dæmonum: Caietanus verò *ad c.* 2. 1. *Corinth.* & *hoc art. D. Thom.* ait, dæmones, etiamſi noſſent Chriſtum, imò quia noſſent, odio infernali exardeſcentes, conſpiraſſe ad eius mortem.

HÆC tamen reſponſio friuola eſt. Primò quia 50
Redemptio mundi, & euerſio imperij dæmonum iiſdem vaticiniis includebatur, quibus prædicebatur Meſſias, præſertim in Pſalmis, & Iſaïa, & ideò Meſſia cognito, neceſſariò cognoſcebatur euerſor inferni.

RESPONDET Suarez, eas Scripturas non eſſe adeò claras, vt dæmon illas intelligeret, præſertim cùm impetu odij, & inuidiæ in Chriſtum actus, cæcutiens irrueret, more hoſtium, qui ad aliorum necem irrumpunt, non meditantes incommoda inde ſibi euentura.

HÆC profectò inania ſunt; nam æque clara eſt 51
vtraque prophetia.

ISAÏÆ 8. de noſtro Emmanuele dicitur: *Voca nomen eius, Accelera ſpolia detrahere: Feſtina prædari.* Hoc autem publicè docuerat Chriſtur coram dæmonibus, præcipuè Lucæ 11: *Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia, quæ poſſidet. Si autem fortior eo ſuperueniens vicerit eum, vniuerſa arma eius auferet, in quibus confidebat,*

bat; & ſpolia eius diſtribuet. Hoc autem dixit ad probandum ſe diaboli hoſtem, atque adeò non adiuuari à Belzebub ad miracula.

Et *Ioan.*12 idem publicè conclamauit: *Nunc iudicium eſt mundi: Nunc princeps huius mundi eiicietur foras.* Ridiculum autem eſt dicere, Chriſtum aures diabolo tunc obturaſſe, cùm hæc coram multitudine, etiam Gentilium, prædicaret.

52 Præclare' prædicitur Iſa.9. *Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus in regione vmbra mortis, lux orta eſt eis, &c. Paruulus enim natus eſt nobis, & vocabitur nomen eius, Admirabilis, Deus, Fortis, pater futuri ſaculi, princeps pacis. Multiplicabitur imperium eius, &c.* Eadem claritate loquitur *cap.*11.

Capite 35. vbi miracula,& aliæ notæ Chriſti prædicuntur, luce clarius Redemptio hominum declaratur: *Et redempti à Deo conuertentur, & venient in Sion cum laude: & lætitia ſempiterna.*

53 Capite 40. Præclarum habetur vaticinium; *Conſolamini, Conſolamini popule meus, dicit Deus veſter. Loquimini ad cor Hieruſalem; dimiſſa eſt iniquitas illius: ſuſcepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis ſuis. Vox clamantis in deſerto: Parate viam Domini, &c.* Ipſum lege.

Capite 42. aliud clarius habetur teſtimonium. Et *cap.*49. & 51. Redemptionem mundi clarè prædicit. *Cap.*52. Porrò *cap.*53. vbi paſſio Chriſti Euangelij ſtylo enarratur, habetur: *Ideò diſpertiam ei plurimos,& fortium diuidet ſpolia, pro eo quòd tradidit in mortem animam ſuam, & cum ſceleratis reputatus eſt.* Lege totum Iſaiam, & vbique idem inuenies.

54 Psalmi etiam referti ſunt hiſce vaticiniis, præſertim ſecundus, octauus, vigeſimus primus, cum ſequenti, & alij multi.

Deinde Beda non ait, dæmones certò eum nouiſſe, ſed lib.2. in Lucam, cap.14. *Per ſignorum potentiam, vel intellexit, vel potius ſuſpicatus eſt, eſſe Filium Dei.* Et hoc modo intelligendus eſt, *cap.*4. vbi citatur: *Dæmonia Filium Dei confitebantur, & atteſtante Euangeliſtâ, ſciebant, ipſum eſſe Chriſtum.*

55 Qvoad D. Gregorium, 33. Moral. cap.7. ait: *Behemot iſte Filium Dei incarnatum nouerat, ſed redemptionis noſtra ordinem neſciebat.* Et infrà: *Antiquus hoſtis Redemptorem ante ſe poſitum vidit, quem cognoſcendo confeſſus, confitendo pertimuit dicens: Quid nobis,& tibi fili Dei?* Notitiam verò de Chriſto eam ſolùm admittit, quæ dæmoni timorem incuteret; eſt autem timor etiam de malo non omnino certa, atque adeo certè non agnouit: & id ſenſiſſe oſtendit *loca* ſuprà *citato.*

Qvoad D. Auguſtinum ait Suarez, dubium eſſe; an ille Liber ſit Auguſtini? At etiam ipſe eum pro ſe adducit.

56 Probatvr ſecundò à D. Bonau. *loco cit.* ex D. Auguſt. 8. *de ciuitate Dei*, vbi exponens illud Luc.4. *Quid nobis, & tibi Ieſu?* ait: *Tantum eis innotuit, quantum voluit; tantum autem voluit, quantum oportuit. Sed ſic innotuit, ſicut eis terrendis innoteſcendum fuit, ex quorum tyrannica poteſtate erat liberaturus prædeſtinatos in ſuum regnum, & gloriam ſpiritualem veracem, & veraciter ſempiternam. Innotuit per quadam ſua virtutis effecta. Denique quando ea paululum ſupprimenda indicauit, & aliquantò altius latuit, dubitauit de illo dæmonum Princeps: Poſt magis innoteſcebat.*

57 Hinc validè arguo hoc loco contra Suarez, qui eum adhibet pro ſe: Tantum Chriſtus innotuit dæmoni, quantum neceſſe erat ad terrendum de futura inferni expoliatione, ex D. Auguſtino: Ergo quidquid ſciuit, fuit de Meſſia, vt ſuo triumphatore. Falſum igitur dicit Suarez, agnouiſſe Chriſtum certò, non verò triumphatorem. Deinde ſi ſolùm tantùm innotuit, quantum ſpectabat ad victoriam de eo reportandam: cùm hoc incertè agnouerit ſecundum aduerſarios, ſequitur incertè nouiſſe etiam ipſum Chriſtum. Poſtremò oſtendit, eam notitiam fuiſſe 58 dubitationem, eſto aliquo modo magis notificatam.

Idem probat S.Bonau. ex aliis Patribus, ad quorum mentem exponit eum locum Lucæ. D. Hieronymus, Matth.8. ait: *Tam dæmones, quàm diabolus ſuſpicari magis Filium Dei, quàm noſſe, intelligendi ſunt.* Ex quo explicantur aliqua eius teſtimonia, quæ pro ſe adducit Suarez *Matth.*8. & *Marci* 1. & teſtimonium Bedæ, quod inde eſt ſumptum, vt fatetur Suarez, notitiam ſcilicet dæmonum fuiſſe incertam: Sic enim ait & Beda, lib.2. in Lucam, cap.14. *Per ſignorum potentiam; vel intellexit, vel potius ſuſpicatus eſt eſſe Filium Dei.*

Respondet Suarez per hæc non negari certi- 59 tudinem, ſed euidentiam per reuelationem; ait enim D. Hieronymus: *Nemo enim nouit Patrem, niſi Filius, & cui voluerit Filius reuelare.* Similia habet D. Auguſtinus *loco cit. de ciuitate.*

At verò luce clarius aſſerunt hi Patres incertitudinem cognitionis; benè autem rationem reddunt, quia dæmones via naturali id nouerant; non per reuelationem, quæ neceſſaria eſt ad cognitionem huius Myſterij certam.

Instat Suarez: Dæmones intelligebant Scripturas de Meſſia: Ergo.

Respondetvr, potuiſſe Deum impedire co- 60 gnitionem Scripturarum declarantium, quæ obſcuriores erant, quàm aſſerentes eius triumphos; quas non intellectas aſſerit.

Addit Suarez Chryſoſtomum *homil.* 5. *in Marcum.* Euthymium *Marci* 1. Theophylact. *Luca* 4. quaſi dixerint, verum enunciaſſe dæmones, cùm aiebant, ſe ſcire illum eſſe Chriſtum.

Hoc tamen falſum eſt; nam Chryſoſtomus ſolùm 61 dicit: *Cogitur verum dicere, tormenta cogunt, ſed malitia vetat.* Et infrà explicans illud: *Obmuteſce: Nolo me laudet vox tua; non veni, vt tuo teſtimonio comprobarer.* Idem tantùm habet Theophylact. & Euthym. quod S. Bonauent. etiam cum Tertulliano *lib.*4. *contra Marcionem, cap.*7. & 8. concedit ad ea verba: *Non ſinebat ea loqui, quia ſciebant eſſe Chriſtum.*

Probabiliter quidem ſciebant, & coguntur verum dicere, quia in ſe verum erat, licèt eis non adeò certum, & quomodocumque innoteſceret, nolebant confiteri: & hoc tantùm vult Chryſoſtomus *loco cit.* & *homil.* 29. *in Matth.* Ambroſius *lib.*4. *in Lucam, cap. de confirmatione doctrina Chriſti per mi-* 62 *racula.* Tertullianus *lib. contra Praxeam, cap.*26. & *lib.*5. *cont. Marcionem, c.*6. Athanaſius *lib. de Incarnatione Verbi,* ſatis poſt medium, & *epiſtola ad Marcellinam,* & Nazianzenus *orat.*41. ex quibus nullus profectò aſſerit certam cognitionem, ſed ſolùm ex tormentis ſuſpicatos dæmones, eum eſſe Deum, vt Chryſoſtomus, & Nazianzenus; vel prædicaſſe eo modo, quo mouerant, vt Ambroſius, Tertullianus 63 verò ait, eodem modo dixiſſe: *Scio, quòd ſis Filius De*; ſicuti cùm ait: *Si Filius Dei es*, ideſt dubitando. Athanaſius verò ſolùm aſſerit, dæmones nunc agnoſcere, quod impij homines non ſibi perſuadent, iamque certò clamoribus adorantes confiteri; quem viuentem inter nos dubitantes acclamabant. Id autem profectò ſentit S. Athanaſius, qui Luciferum, iuxta crucem, adhuc incertum, & anxium deſcribit.

Obiicit adhuc Suarez. Dæmones audierunt voces è cœlo à Patre: *Hic eſt Filius meus dilectus, &c.* audierunt Chriſtum prædicantem, ſe eſſe Filium Dei, & in huius veritatis argumentum ſupernaturalia vera miracula patrantem.

64 Respondetur, potuiſſe Dæmonem impedire, ne illæ voces rectè comprehenderentur de Filio Dei naturaliter, ne Scripturæ factis Chriſti applicarentur, nam & Suarez, §. *Ad priorem difficultatem*, aſſerit, Scripturas non fuiſſe omnino claras, atque perceptas, maximè quia odio feruens impetu, in Chriſtum irruebat more inimici, vt ſupra diximus: Et
65 quidem Scripturas de Diuinitate obſcuras teſtatur Chriſtus Ioan. 5. *Scrutamini Scripturas*, quod ex hoc verbo colligit S. Bonau. ibi cum Chryſoſt. *homil.* 40. *in Ioannem*, cùm certum eſſet, futurum hominem de eorum ſtirpe *Deuter.* 18. & vnio hypoſtatica ſit altior, quàm vt dæmoni innoteſceret.

QVÆSTIO V.

An ex Christi *miraculis agnouerint Iudæi* Iesvm *eſſe Meſſiam, verumque Deum.*

{ D. Bonau. in 2. diſt. d. 40. dub 3. & ad 20. Lucæ, & aliis ll.

66 Certiſſimvm eſt, Iudæos proceres eruditos in Scripturis, potuiſſe id cognoſcere. Sic enim ait Chriſtus: *Scrutamini Scripturas: illæ enim ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me.* Et infrà: *Eſt qui accuſat vos Moyſes. Si crederetis Moyſi, forſitan crederetis & mihi.* Et cap. 9. agens de miraculis ait: *Quamdiu ſum in mundo, Lux ſum mundi.* Idem aſſerit *Ioan.* 1. 3. & 8. & alibi, vt obſeruat S. Bonau. *locis* infrà *adducendis*, præcipuè *ad* 19. *Ioannis.*

67 Qvæstio eſt; an de facto Iudæi agnouerint Chriſtum Meſſiam, & Deum.

Prima ſententia eſt, verè Iudæos agnouiſſe Chriſtum Meſſiam, & Deum; attamen ex liuore, & odio perſecutos ad necem. Ità ſentiunt multi Patres exponentes parabolam vineæ, Matth. 21. *Hic eſt hæres*, de qua infrà. Ita Origenes *Tract.* 19. *in Matth.* Chryſoſtomus *homil.* 40. *Imperfecti*, Beda *lib.* 3. *in Matth.* Anſelmus *eodem loco.*

68 Secvnda ſententia eſt, Iudæos agnouiſſe Chriſtum eſſe Meſſiam, non tamen Deum. Ita Euthymius *in Matth. cap.* 50. Theophil. *ibidem*, Burgenſ. *Matth.* 21. Sixtus *lib.* 6. *annot.* 98. Lyra *Matth.* 21.

Tertia ſententia eſt, Iudæos neutrum agnouiſſe. Ità Abul. *Matth.* 21. *quæſt. vlt.* Caietanus *Luca* 23. & 3. *part. quæſt.* 47. *art.* 5.

D. Bonaventvra de hoc agit *in* 2. *diſt.* 40. *dub.* 3. & *ad* 20. *Lucæ*, circa parabolam vinitorum, qui occiderunt filium Domini vineæ. Et *ad cap.* 12. *Ioan.* vbi eos cæcos clamat. Et *cap.* 19. *Ioan.* ad ea verba: *Si non eſſet malefactor, &c.* vbique autem aſſerit primò, Iudæos cognouiſſe Chriſti ſanctitatem, & innocentiam. Deinde, non agnouiſſe diuinitatem certò, ſed habuiſſe probabilitatem, & potuiſſe è Scripturis hoc certò ſcire: Tertiò agnouiſſe, eum eſſe Meſſiam, non tamen omnes, ſed eruditos tantùm; neque certè, è populo autem aliquos. Addit verò, hac non obſtante notitià, eos irrupiſſe ex odio, & inuidia ad eius necem.

69 Assero primò, Iudæos non agnouiſſe certò, Chriſtum eſſe Deum. Ita D. Bonauent. cum ſecunda ſententia.

Probatvr à S. Doctore *ad cap.* 19 *Ioan.* ex illo 1. Cor. 2. *Si enim agnouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Hoc autem de Principibus Iudæorum, vel de omnibus hominum Primoribus intelligunt Origenes *homil.* 2. *in Cant.* Tertullianus *lib.* 5. *contra Marcionem, c.* 6. Chryſoſtomus, Hieronymus, Theophylactus, Anſelmus *ibi*, & alij.

Enim verò difficultatem habet, quia dicit: *Sa-* 70
pientiam loquimur non huius ſæculi, neque principatus huius ſæculi: at Iudæi non erant Principes ſæculi huius, & de omnibus principibus huius ſæculi negat, agnouiſſe Chriſtum, non autem de ſolis Iudæis intelligitur. Quod argumentum viſum eſt Caietano *ibi* inſolubile.

Respondetvr, quod hi, qui erant Principes ſæculi, qui debuiſſent Chriſtum agnoſcere, erant Iudæi; & ideò potuit Apoſtolus ex eo, quòd Principes Iudæorum non agnouerunt, deducere, nullos Principes eum agnouiſſe.

Probatvr ſecundò, quia ſæpè voluerunt Iudæi 71
Chriſtum lapidare, eò quòd ſe prædicaret Deum Ioan. 5. *Propterea magis quærebant eum interficere; quia Patrem dicebat Deum, æqualem ſe faciens Deo.* Et cap. 10. dixere: *De bono opere non lapidamus te, ſed de blaſphemia: quia tu homo cum ſis, facis te ipſum Deum.* Id notat D. Bonau. ad ea loca.

Probatvr tertiò à S. Doctore *locis adductis* in Euangelia *ex* 3. *Actorum*, vbi Petrus: *Deus Patrum noſtrorum glorificauit Filium ſuum Ieſum, quem vos quidem tradidiſtis. Et nunc fratres ſcio, quia per ignorantiam feciſtis, ſicut & Principes veſtri.*

Probatvr quartò à S. Doctore ad 22. Lucæ, & 72
Ioan. 11. *Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit?* Vbi hominem purum credebant. Talis enim videbatur prædictus *Deuter.* 18. *Geneſ.* 49. Vir nimirum de ſtirpe ſua. Id tamen miratur cum Chryſoſt. *homil.* 63. *in Ioan.* dicens: *Hominem adhuc vocant, qui tantam ſuſceperant diuinitatis demonſtrationem*; Ex quo deducit, fuiſſe ignorantiam affectatam, & inexcuſabilem.

Assero ſecundò, habuiſſe aliquam cognitionem 73
diuinitatis Chriſti, licèt eorum culpa imperfectam.

Probatvr à D. Bonau. *loco cit.* ex illa parabola vinitorum, qui videntes Filium Domini vineæ, dixerunt: *Hic eſt hæres, venite occidamus eum.* Ergo agnouerunt Filium Dei, ſic enim applicanda eſt parabola; vbi Beda *lib.* 3. in Matth. ait: *Manifeſtiſſimè probat Dominus, non per ignorantiam, ſed per inuidiam, Principes Iudæorum crucifixiſſe Filium Dei. Intellexerunt hunc eſſe, de quo ſcriptum eſt: Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam*; Eadem verba habet etiam D. Anſelm. *loco cit.* Idem eodem modo exponit Chryſoſtom. *homil.* 40. *Imperfecti.* Origenes *Tract.* 19. *in Matthæum.*

Respondet Suarez primò, exponi poſſe: *hic* 74
eſt hæres, ideſt, faciens ſe hæredem, ſicut dicitur Sapientiæ 2. *Filium Dei ſe nominat: morte turpiſſima condemnemus eum.*

At eo loco Sapientiæ, quem fatetur Suarez ſimilem, profitentur, aliquam cognitionem habere Deitatis illius, vt notat D. Bonau. ad eum locum: *Videamus* (inquiunt) *ſi ſermones illius veri ſint, tentemus, &c. Si enim verè Filius Dei eſt, ſuſcipiet illum, & liberabit eum: Contumelia, & tormento interrogemus.* Vbi Græcus habet: *Lapide Lydio interrogemus.*

Respondet ſecundò cum Caietano, ſenſum 75
eſſe: Hic eſt hæres, quem omnes, vt primum, colunt populi, qui fiet Dominus, ac hæres populi Iſraël, eo modo quo dixêre in Concilio Ioan. 11. *Omnes credent in eum.* Enim verò hoc eodem argumento probat

Digitized by Google

bat S. Doctor ad eum locum Ioannis ex Chryſoſtomo, eos habuiſſe inditia, & ſigna Deitatis, aiunt enim: *Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit?*

76 Respondet tertiò cum Ianſenio, ſenſum eſſe, quod Principes facilè cognoſcere poterant, & debebant; quæ reſponſio colligitur ex Iuſtino q. 140.

Respondet quartò, id eos dicere, quia ſæpe argumentis conuincebantur ad id credendum, licet poſtea ob humanum timorem, & auaritiam in ſua cæcitate permanſerunt.

Hæ reſponſiones noſtram probant aſſertionem, quam adhuc ex his confirmo cum D. Bonau. *ad* 12. *Ioan.* vbi dicitur: *Cum tanta ſigna feciſſet, non credebant in eum; excæcauit oculos eorum, & indurauit cor, vt non videant oculis, & non intelligant corde, & conuertantur.*

77 Verumtamen ex principibus multi crediderunt in eum. Ieſus autem clamauit: *Qui credit in me, credit in eum, qui miſit me*, id eſt in Patrem: *Qui videt me, videt eum, qui miſit me* Per hoc verò ſe Filium Dei prædicat conſubſtantialem Patri, vt notat D. Bonau. ex D. Auguſt. *Tract.* 54. *in Ioan.* ſubdit autem: *Ego lux in mundum veni.* Quaſi dicat, ego veni illuminans omnem hominem, vt dicitur Ioan. 1. *Sed dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem.* Ioan. 3. Lux in miraculis Ioan. 9. *Quamdiu ſum in mundo, lux ſum mundi.* Lux in doctrinis, & exemplis. Igitur per me non ſtat, ſi multi ignorant me: ſic diſſerit S. Bonauentura.

78 Sicvt igitur cognouit Martha *Ioan.* 11. & Petrus *Matth.* 16. ſic potuiſſent agnoſcere & illi, ſi lumini Diuino oculos non clauſiſſent. Admittendum tamen etiam inter diſcipulos, aliquam non percepiſſe perfectè Chriſti cum Patre correlationem; Ideo dicitur Ioan. 14. *Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognouiſtis me? Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum*; non enim probabile eſt id, quod ait Suarez, non adhuc cognouiſſe, eum eſſe Filium Dei. Non enim quærebat Philippus hoc noſſe, ſed noſſe Patrem; hoc autem proueniebat ex defectu cognitionis perfectiſſimæ circumince ſſionis.

79 Probatvr vltimò à D. Bonau. *ad* 20. *Lucæ*, ex illo diſcurſu cum Iudæis: *Quomodo dicunt, Chriſtum eſſe Filium Dauid; & ipſe Dauid dicit in Libro Pſalmorum: Dixit Dominus Domino meo?* Vide Seraphicum egregiè *ibi* de hoc diſcurrentem.

Assero tertiò, Iudæos eruditos habuiſſe notitiam, non tamen certam, Chriſtum eſſe Meſſiam. Ita D. Bonauentura *ad* 20. *Lucæ*.

80 Probatvr primò à S. Doctore, ex illa parabola Lucæ 20. *Quem cùm vidiſſent Coloni, cogitauerunt intra ſe dicentes: Hic eſt hæres, venite occidamus eum.* Hoc autem rectè Phariſæis, & Scribis eruditis in prophetarum vaticiniis applicuit Chriſtus, idque ipſi ſenſerunt.

Probatvr ſecundò à S. Doctore *locis adductis*, quia ſcientes prophetias, videntes miracula adeo præclara, & audientes ea patrata in huius veritatis teſtimonium, non poterant non grauiter moueri ad credendum, at verò paſſionum malarum vehementia, puta inuidiæ, & auaritiæ, diſtrahebantur, vt notat etiam Euthymius *Lucæ* 23. & ſignificat D. Thomas, *ad* 21. *Matthæi*.

Confirmatvr à D. Bonauent. *ad Ioan.* 12. ex illo: *Cum tanta ſigna feciſſet coram eis, non credebant in eum*, vt ſuprà dixi. Verum ſubdit: *Multi ex principibus crediderunt in eum.* 81

Confirmatvr à S. Doctore *ex* 22. *Lucæ*, ad ea verba: *Si tu es Chriſtus, dic nobis*, cui adnectit ſimilem interrogationem. Ioan. 10. *Circumdederunt eum Iudæi, & dicebant: Si tu es Chriſtus, dic nobis palam*; vbi obſeruat, habuiſſe lumen ad veritatem huius articuli inueniendam, ſed ex malitia noluiſſe.

Idem confirmat *Ioan.* 10. ad eadem verba, vbi addit D. Auguſtini teſtimonium *Tract.* 48. *in Ioan.* Fortaſſe de Chriſto ſecundùm hominem ſapiebant; ſecundùm diuinitatem non intelligebant. Nec mirum, nam credere Ieſum Meſſiam Saluatorem populi, eſt facilius, quàm agnoſcere, & credere eius diuinitatem, quæ requirit notitiam expreſſam Sanctiſſimæ Trinitatis, & vnionis hypoſtaticæ. 82

Assero quartò; ex populo non fuiſſe à multis agnitum Meſſiam. Ita D. Bonau. *loco cit* & D. Thom. *loco etiam cit.* 83

Probatvr à D. Bonau. ex illo Actorum 3. *Scio quod per ignorantiam feciſtis.* Addit tamen *ad cap.* 7. *Ioan.* ad ea verba: *Ecce palam loquitur, & nihil ei dicunt. Nunquid verè cognouerunt Principes, quia hic eſt Chriſtus?* Statim verò ſubdunt: *Sed hunc ſcimus vnde ſit: Chriſtus autem cùm venerit, nemo ſcit, vnde ſit.* Hæc autem opinio orta eſt, vt ait S. Doct. cum D. Auguſt. *Tract.* 31. *in Ioan.* quia aliquæ Scripturæ dicebant de Meſſia: *Nazaræus vocabitur*, ſecundùm aliam litteram Iſa. 11. *Flos de radice eius aſcendet*; & alia Scriptura dicebat, eum naſciturum in Bethlehem, 1. *Michææ*.

Confirmatvr à S. Doctore ex diſcurſu ſequenti plebis: *Ex illa turba quidam dicebant: Hic eſt verè propheta: Alij dicebant: Hic eſt Chriſtus. Quidam autem dicebant: Nunquid à Galilæa venit Chriſtus? Nonne Scriptura dicit: quia ex ſemine Dauid, & de Bethlehem Caſtello? Diſſenſio itaque facta eſt in turba, &c.* Miniſtri verò reuerſi dixerunt: *Nunquam ſic locutus eſt homo, ſicut hic homo.* Diſſenſio itaque fuit in hoc, vt quidam inciperent agnoſcere, & credere, quidam non, vt notat D. Bonau. *ibi.* 84

Assero vltimò, Omnes agnouiſſe Chriſti ſanctitatem, & innocentiam. 85

Probatvr à D. Bonau. *ad* 8 *Ioan.* ex illis verbis: *Quis ex vobis arguet me de peccato?*

Probatvr ſecundò à S. Doctore *ad* 1. *Lucæ*, ex illo: *Ideóque & quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei*, vbi ſanctitatem Chriſti celebrem atteſtatur.

DISPVTA

DISPVTATIO XXXVIII.
DE TRANSFIGVRATIONE CHRISTI.

VT humano conuictui ſe Chriſtus accommodaret, conditiones omnes Paſſibilis corporis ita ſubiit, vt ſi naturam ſpectes, miraculum credas, Animam eius ſanctiſſimam, beatifica viſione illuſtratam, ſuas in corpus dotes non transfudiſſe. Verùm cùm non tam rerum ſupernaturalem modum, quàm repentinam, & inuſitatam operationem ſoleamus in multis mirari, præſertim ſi tranſcendat communem ſimilis naturæ ſortem; hinc eſt, vt quod naturaliter nonnunquam euenit, miraculo factum ſuſpiciamus: Chriſtum autem legimus, omnes glorioſi corporis dotes ſemel, diuerſis tamen temporibus, admiſiſſe, vt cœleſtis gloriæ fidem incredulis inſpiraret, aut vt puſillanimes in ſuſcepta fide roboraret: Subtilitatem enim aſſumpſit, dum intemeratum virginis vterum, nulla facta diuiſione, exeundo penetrauit: Agilitatem etiam exercuit, dum ſuper mare ſecurus ambularet: Impaſſibilitate itidem ſuum corpus donauit in vltima cœna, dum illud ſub ſpeciebus paſſibilibus conſecrauit; Hic autem volens, ſpectabilem quandam gloriæ oſtenſionem, qua Paſſionis ſcandalum auerteret, puſillanimis exhibere, permiſit vt animæ claritas, in corpus refuſa, manifeſtaretur: quod tamen Diuinæ benignitatis potius, quàm potentiæ opus creditur, ideo illud miraculis, de quibus *præcedenti diſputatione* actum eſt, non annumeramus; Cum tamen mirum quoddam ſit, & Myſterium ſatis clarum, quod feſtiua ſolemnitate ſolet Eccleſia celebrare, de eo hîc cum Angelico Doctore agere inſtitui.

QVÆSTIO I.

An fuerit conuenienter CHRISTVS *tranſfiguratus.*

{ D.Thom. art.1.

1 TRANSFIGVRATIO hic non ſignificat immutationem formæ, aut figuræ corporis Chriſti Domini, quia talis mutatio non poterat fieri abſque magna mutatione intrinſeca corporis Chriſti, quam tunc fieri non decebat. Solùm ergo ſignificat immutationem in vultus ſplendore, & veſtium candore, vt ait D.Bonau. *ad 9. Lucæ*, & D.Thom. *hîc*, quod optimè colligit S. Bonau. tum ex dicto Matthæi, qui *cap.17.* ſcribit: *Transfiguratus eſt ante eos*; & mox explicat, quæ fuerit hæc tranſ-
2 figuratio: *Et reſplenduit facies eius ſicut Sol, veſtimenta autem eius facta ſunt alba, ſicut nix.* Magis verò id colligit ex Luca: *Facta eſt, dum oraret, ſpecies eius altera*, id eſt ob eminentem claritatis refulgentiam, vt exponit S. Doctor, vnde dicitur: *Transfiguratus eſt ante eos, & reſplenduit facies eius ſicut Sol*, ſic igitur claritatem aſſumpſit, ſed propriam effigiem non immutauit. Quòd ſi etiam legas transformatum, idem ſignificat, quia forma, & figura ad idem ſignificandum accipiuntur, vt habet Ariſtoteles *cap. de Qualitate.* Itaque nil ob id ſibi Calvinus acquirit.

ASSERO, conuenienter Chriſtum fuiſſe tranſ- 3
figuratum. Patet ex Euangelio.

PROBATVR à S.Doctore *ad 9. Lucæ*, & *in Ligno vitæ*, §. *Chriſtus transfiguratus*: & D. Thom. quia Chriſtus tunc exhortatus erat ad paſſionis ſuæ ſequelam; oportet autem ad hoc, quod aliquis directè procedat in via, quod finem aliqualiter præcognoſcat. Vnde & Thomas Ioan. 14. ait: *Domine, neſcimus quò vadis: & quomodo poſſumus viam ſcire?*

&

& hoc maximè eſt neceſſarium, quando via eſt aſ-
pera; terminus verò viæ iucundus: Chriſtus au-
tem per paſſionem ibat ad gloriam, vt dicitur Lucæ
4 vltimo: *Hæc oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in
gloriam ſuam*, ad quam nos etiam ducit, vt dicitur
Actorum 14. *Per multas tribulationes oportet nos in-
trare in Regnum cælorum*, & ideò decuit, vt pignus
aliquod beatitudinis diſcipulis daret, vt ſcirent, con-
figurandos corpori claritatis eius, vt dicitur *Philip.* 3.
Quare *poſt dies ſex*, ait Matthæus 17. & Marcus 9.
ideſt, ſeptimo die poſt paſſiones iniunctas, vt dicit
etiam Lucas: *Poſt hæc verba ferè dies octo*, ideſt, die
ſeptima, vt notant etiam Auguſtinus *conſ. Euang.
cap.* 56. Epiph. *lib.* 2. *hæreſi* 66. Damaſcenus *oratione*
5 *de Transfiguratione*, vt ſcirent poſt dies laborum,
ſeptima die, qua Dominus etiam requieuit, exhibe-
ri quietis æternæ repræſentationem, vt aiunt Am-
broſius, & Lucas ad hunc locum. Vide D. Bonau.
ad 9. *Lucæ* egregiè diſcurrentem.

QVÆSTIO II.

*Vtrum Transfiguratio facta ſit per nouam clari-
tatem gloriæ, inhærentem corpori Chriſti.*

6 SVPPONO primò contra aliquos, factam eſſe im-
mutationem aliquam in corpore Chriſti, & non
in ſolo oculo videntium; hoc enim ex hiſtoria cla-
ret, ait enim: *Facta eſt ſpecies vultus eius altera.
Reſplenduit facies eius ſicut Sol*, ſic enim Patres ex-
ponunt.

ASSERO primò cum SS. DD. claritatem Chriſti
non in ambiente aëre tantùm fuiſſe, ſed inhæſiſſe
corpori eius.

7 PROBATVR à D. Bonau. *ad* 9. *Lucæ* primò ex
textu: *Facta eſt ſpecies vultus eius altera.*

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, quia ante
transfigurationem dixit: *Sunt aliqui hic ſtantes, qui
non guſtabunt mortem, donec videant regnum Dei.* Sic
autem, (vt ait S. Bonau.) inuitat ad Crucem conſi-
deratione cœleſtis regni, & hoc promittit actum iri
breuiter per reuelationem, non per apertam viſio-
nem. Debuit igitur adeſſe aliqua dos gloriæ, quæ
exhiberetur, tanquam pignus gloriæ veræ, in qua
fruituri erant Deo. Hoc autem promiſſum impletum
eſſe in transfiguratione aſſerunt Chryſoſtomus, Da-
maſcenus, Leo Papa, & alij, qui omnes colligunt,
viſum Chriſtum in glorioſa claritate corporis ſui,
corpus autem glorioſum non erit in gloria ſplendens
per claritatem alterius.

8 ASSERO ſecundò, hanc claritatem fuiſſe non in
ſola ſuperficie corporis Chriſti, ſed intus. Ita D.
Bonauent. *Lucæ* 9 ad ea verba: *Facta eſt, dum oraret,
&c.* contra D. Thom. *art.* 1. *ad* 2. Durandum *in* 3.
diſt. 16. *quæſt.* 2. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1.

PROBATVR à D. Bonauentura, quia dicitur reſ-
plenduiſſe facies eius, ſicut Sol, & ad eum modum,
quo Beati in gloria ſplendebunt, de quibus Matth.
13. *Tunc iuſti fulgebunt ſicut Sol in regno Patris mei*;
at dos claritatis reddet beatos, rutilantes etiam
intus: Ergo.

9 DEINDE candor veſtium, ad quem alluditur
Apoc. 3. orietur ex interiori ſplendore; non enim è
ſola ſuperficie manans potuit adeo illuminare veſtes.

CONFIRMATVR; ſic enim videntur loqui Pa-
tres *in ſermonibus de Transfiguratione*, præcipuè
Damaſcenus, Leo, Auguſtinus, & cæteri.

OBIICIT Suarez, transfigurationem eſſe figu-
ræ in ſuperficie, vbi eſt figura, neque credendum,
in toto corpore lucem fuiſſe; alioqui fuiſſet dia-
phanum.

RESPONDETVR, figuram non eſſe in ſola ſu- 10
perficie, niſi in picturis; neque abſonum eſt, Lucem
illam reddidiſſe corpus diaphanum, quale eſt in glo-
ria; niſi velis dicere cum D. Bonau. & aliis, non ha-
buiſſe totam ſuam intenſionem, qualis erit in patria.

DVBIVM ſecundum eſt: an illa claritas fuerit in
ſola facie Chriſti.

RESPONDETVR cum D. Bonau. *ad* 9. *Lucæ*, vbi 11
ait, aſſumpſiſſe dotem gloriæ: Ex quo habetur etiam
ratio, nam in gloria totum corpus beatum erit præ-
clariſſimum, & lucidiſſimum: Idem ſentit Suarez
diſp. 32. *ſect.* 1. cum D. Hieronymo *epiſt.* 2. *ad Pam-
machium*, dicente: *Vbi autem facies nominatur, exiſti-
mo quòd & cætera membra conſpecta ſint.*

QVÆSTIO III.

An verè affuerint Moyſes, & Elias.

SENTENTIA aſſertiua eſt D. Bonau. *ad* 9 *Lucæ*, 12
& in Meditationibus, *cap.* 41. & *in Ligno vitæ*,
§. Chriſtus transfiguratus, & *ſerm.* 4. *Dominica ſecunda
Quadrageſima.*

ET quidem quoad Eliam, cùm iam adhuc viuat,
vt aſſerunt communiter Patres, præcipuè Auguſt.
lib. 1. *de peccatorum meritis*, *cap.* 3. & Tertullian. *lib. de
anima*, *cap.* 35. eſt minor difficultas.

PROBATVR à D. Bonauent. ex hiſtoria Lucæ:
*Ecce duo viri loquebantur cum eo: Erant autem Moy-
ſes, & Elias*, quid clarius? Ita ſentiunt omnes Patres,
& ipſa Eccleſia. Ductus autem eſt è Paradiſo, vt no-
tat D. Bonau. ſed de hoc agemus *diſp.* 43. *quæſt.* 11.

QVOAD Moyſen, qui defunctus eſt, vt dicitur 13
Deuter. 34 quæſtio eſſe poteſt, an verè apparuerit.
Communiter Patres aſſerunt, animam ſaltem Moy-
ſis apparuiſſe.

QVOAD corpus verò, quod aſſumpſit; ſanè ali-
qui Patres tenent, Moyſen non adhuc mortuum, ſed
reſeruari vſque ad diem Iudicij cum Elia. Ita Hilar.
can. 20. *in Matth.* Ambroſius *lib.* 1. *de Cain & Abel*,
cap. 2. Hieron. *ad* 9. *Amos*, Nyſſ. *lib. de vita Moyſis*,
ſub finem, Catharinus *Geneſ.* 1. & 2. Ioan. Arboreus
lib. 1. *Theoſophiæ*, *cap.* 12. ſed arbitror, certiſſimum 14
eſſe, Moyſen verè mortuum; nam Deuter 32. *Dixit
ei Dominus: Aſcende in montem Helo, & morere in
monte. Quem conſcendens iungêris populis tuis, ſicut
mortuus eſt Aaron frater tuus in monte Hor, & appo-
ſitus populis ſuis*, & addit rationem: *Quia præuari-
cati eſtis contra me, in medio filiorum Iſraël.* Vbi illa
immatura mors dicitur pœna illius culpæ. Et cap. 34.
Mortuus eſt Moyſes ibi, iubente Domino.

DENIQVE poſt mortem dicitur traditus ſepultu- 15
ræ Quod verò ſepulchrum eius occultum ſit, non
probat verè, non eſſe ſepultum, ſed potius veritatem
ſepulturæ. Vnde Epiphanius *lib.* 1. *hæreſ.* 9. ſcribit,
corpus Moyſis ab Angelis ſepultum, quod in hono-
rem tanti viri factum aſſerit Oecumenius *ſuper epi-
ſtolam Iudæ*, ex Philone *lib. de vita Moyſis*, & latè
tractat Abulenſ. *ad* 3. *Deuter. quæſt.* 3. *& ſeq.* Chry-
ſoſtomus verò *homil.* 1. *in Matth.* dicit, factum eſſe,
ne à Iudæis adoraretur. Denique Moyſes *lib.* 4. *antiq.* 16
in fine dicit, Moyſen conſultò dixiſſe, ſe mortuum,
nè Iudæi raptum exiſtimarent ob inſignem virtu-
tem. Neque audiendus Rabbi Samuel *lib. de ador.
Meſſiæ*, *cap* 13. qui dixit, Moyſen mortuum, ſtatim
reſurrexiſſe

reſurrexiſſe, ideò non inueniri eius ſepulchrum: hoc enim eſt contra omnium Patrum ſenſum, vt dicam *diſp.* 41. *quæſt.* 4.

17 PRIMA igitur opinio eſt, Moyſin apparuiſſe in corpore aëreo. Ita D. Thom. *quæſt* 45. *art.* 3. *ad* 2. quem ſequitur Lyra *Matth.* 17. Abul. *q.* 54. *&* 55.

SECVNDA ſententia eſt, Moyſen ſuo corpore informato apparuiſſe. Ita D. Hieron. *ad* 17. *Matth.* illis verbis: *Moyſe ab inferis reſurgente.* D. Auguſt. *lib.* 3. *de Mirabilibus Scripturæ, cap.* 10. Hæc mihi videtur ſententia D. Bonau. *ad* 9. *Lucæ*, vbi dicit, Chriſtum euocaſſe Moyſen, & Eliam viuum; & mortuum, vt oſtendat, quod ipſe moriturus erat, & reſurrecturus, & viuos, ac mortuos glorioſos facturos. Profectò id reſuſcitando efficiet, nec aërea ſibi corpora ſancti affigent.

18 PROBATVR à D. Bonau. omnibus locis adductis, vbi dicuntur in Euangelio apparuiſſe Moyſes, & Elias: Ergo totus Moyſes affuit. Vnde ibi S. Doctor potius ex hiſtoria videtur id omninò ſupponere.

PROBATVR ſecundò, quia ibi apparuerunt, vt eſſent oculati teſtes gloriæ Chriſti, vt notat D. Bonauentura. Præterea aliqui Patres credunt, hîc impletum eſſe promiſſum Exodi 23. *Cum tranſibit gloria mea, videbis poſteriora mea.* Ita exponit Tertul. *lib.* 4 *contra Marcionem, c.* 22. & *lib. contra Praxeam, c.* 14. Irenæus *lib.* 4. *contra hæreſes, c.* 37. Cyril. Hieroſol. *cat.* 16. Origen. *homil.* 12. *in Exodum.*

19 QVÆRAS, an etiam iſti apparuerint ſplendentes.

RESPONDETVR, probabilius aſſeri cum D. Bonau. *loco cit.* qui cum Tertul. *loco cit.* ait, impletum eſſe illud Numer. 12. *Os ad os loquar ad eum in ſpecie, non in ænigmate*, quod exponit Tertullianus, ſic ſtetiſſe cum Chriſto os ad os, & facie ad faciem, & in gloria ipſius, nedum in conſpectu: De qua gloria non aliter illuſtratus diſceſſit à Chriſto, quam ſolebat à Creatore.

20 Hoc autem ait S. Bonau. eſſe probabile, quia his teſtimoniis voluit protendere diſcipulis ſe, & viuis, & mortuis illis gloriam daturum; atque adeò vtrumque glorioſum apparuiſſe, quod colligit ex Luca dicente: *Erant autem Moyſes, & Elias viſi in Maieſtate*; alij, vt Pagninus, vertunt: *viſi in gloria*, iuxta proprietatem vocis Græcæ δόξῃ. Id ſentiunt Tertul. *loco cit. contra Marcionem*, & Origen. *loco cit.* & Damaſcen. *oratione de Transfiguratione*, vbi eâ vtitur ratione, quam adhibet S. Bonau. *Oportebat ſiquidem ipſis* (diſcipulis) *conſeruorum ſuorum, & Dei famulorum gloria, animoque fiducia conſpecta, Domini benignitatem, atque indulgentiam admirari, atque zelum inde maiorem concipere, & ad ſuſcipienda certamina confirmari.* Eadem ferè ratione vtitur Epiphanius 21 *hæreſi* 42.

QVÆSTIO IV.

De aliis circumſtantiis Transfigurationis.

ASSVMPSIT Chriſtus Apoſtolos in montem 22 ad hoc myſterium celebrandum, quia montes ſunt reuelationibus accipiendis aptiores, vt ait D. Bonauent. *ad* 9. *Lucæ*, ſic enim Moyſes *Exodi* 3. *&* 24. & *Deuter.* 34. in montes euocabatur: Montes etiam ſunt orationibus aptiores, vt ait Beda *lib.* 3. *cap.* 9 *in Lucam*, & colligitur ex 33. Deuter. *Dominus de Sinai venit: Apparuit de monte Pharam.* Vide S. Bonau. & Tertullian. *lib.* 4. *contra Marcionem, cap.* 22. vbi idem dicit.

DVXIT hos tres ſolos, primò ad commen- 23 dandum Myſterium Trinitatis, ibi reuelandum; & ipſe Chriſtus medius inter Moyſen, quaſi Patrem, & Eliam, qui dicitur Ignis, & facula, *Eccleſiaſt.* 48. ſignificant Spiritum ſanctum.

DEINDE, quia hi ſatis erant ad atteſtandum Myſterium, vt ait Gloſſa.

ADDVXIT verò Petrum, quia futurus erat ſum- 24 mus Eccleſiæ Paſtor: Iacobum, quia primus erat pro Chriſto moriturus; Ioannem, quia futurus erat vice Chriſti ad matrem cuſtodiendam: Vide S. Doctorem latius de his Myſteriis diſſerentem *loco cit.* & *in ſermone* 5. *de Transfiguratione*: Mons ille cenſetur Thabor. Ita Damaſcen. *oratione de Transfiguratione*, non tamen id aſſerunt Euangeliſtæ, vt malè dicitur in Suarez, licèt exiſtimem eſſe errorem Typographi.

QVOAD vocem Patris, vide S. Bonauenturam 25 eam explicantem.

CIRCA ordinem; ſolùm facit difficultatem, quod Petrus dicitur locutus, diſcedentibus Elia, & Moyſe, & tamen ipſe ait. *Faciamus hîc tria tabernacula, vnum Tibi, Moyſi vnum, & Eliæ vnum.*

RESPONDET S. Doctor cum D. Auguſtino *lib.* 2. 26 *de conſenſu Euangeliſtarum, cap* 56. Petrum locutum ſolùm finito colloquio Chriſti cum illis duobus, itaque cùm videret ſignum aliquod ab eis diſcedendi puta ſalutationes, &c. dolens, tam breui finiri viſionem, locutus eſt: Ita & Suarez: Præcepit autem eis ſecretum ob multas rationes, quas vide in D. Bonau. *loco cit.* & D. Thom. *art.* 3. *ad* 4.

DISPVTA

DISPVTATIO XXXIX.

DE PASSIONE CHRISTI.

QVAMQVAM tota Chriſti vita fuerit paſſionibus plena, plurimos exantlando labores, ſudores, ſitim, famem, &c. hîc tamen Paſſionem ſumimus pro morte illa probroſiſſima, quam pro humani generis redemptione in diebus carnis ſuæ ſuſtinuit. Eam optimè deſcribit D. Thomas, dum *execrabilem, ac formidabilem* pronunciat; fuere quippe in hac morte cum pœna intenſiſſima, ignominia omnium turpiſſima, vt in perſona Iudæorum fertur Sap.2. *Morte turpiſſima condemnemus eum*, idque in ipſo paſſionis inſtrumento ſignatum eſt; Crux etenim præ cæteris ſupplicijs doloroſa æquè, ac probroſa fuit, quare latronibus, quippè ſceleratioribus, deſtinata eſt; vt paucis deſcribit Iſidorus *lib.5. Originum, cap. vlt.* vbi ſic habet: *Patibulum appenſas ſtatim exanimat, Crux autem ſuffixos diu cruciat*, & D. Auguſtinus ſerm.18. de verbis Domini: *Si genus mortis exhorreſcit infirmitas, nihil eo tempore fuit ignominioſius, quàm mors crucis*, quare Apoſtolus Chriſti commendans in nos charitatem, repetitione vtitur: *Factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis*. Ratio autem, cur tam acerbam pœnam Chriſtus elegerit, ea eſt, quòd non ſolum ipſius ſatisfactione, verum etiam noſtrâ mulctâ peccata erant delenda; ad hoc verò præſtandum duo erant valdè opportuna, primum eſt doloris ſumma intenſio, qua malitiam noſtram ſuperaret, nedum æquaret, vt condigna eſſet ſatisfactio: Secundum eſt opprobrij immanitas, quam dum Chriſtus ſuffert, malum pœnæ honorabile reddit, & ad ſtatum quemdam deificum eleuat, vt ampliùs, tanquam Diuinum quid, & amabile, ab omnibus expeteretur, vt notat Caietanus in hunc locum D.Thomæ: Quamvis autem tota hæc paſſio hiſtorica ſit, continet tamen plura, quæ Theologum ſcire non dedecet, imò neceſſaria ſunt ad hæreticorum calumnias retundendas; ideò minutatim omnia diſcutere incipiam. Quæcumque verò ad hunc locum ſpectantia, alibi ſunt tractata, hic prætermittam, vt ſuperfluum nihil recurrat, ideò conuenientiam, neceſſitatem, & finem mortis Chriſti, de quibus agit D.Thomas *quæſt.46.* hic tacebo, nam *diſp.2. 3. & 4.* luculenter elucidata ſunt: Chriſti item corpus paſſibile diſcuſſi *diſp.16.*

QVÆSTIO I.

An paſſiones dolorum CHRISTI *fuerint atrociſſima, & cur?*

1 HÆRETICI, qui ſemper chimæras intelligunt; dolores Chriſti in hac vita, & poſt mortem aſſerunt fuiſſe cruciatus inferni: Volunt igitur, Chriſtum cum damnatis excruciatum. Sic Calvinus *lib.2. Inſtit. cap.16. §.8. & ſeqq. in Catechiſmo parvo in pſychopannychia*, & *in harmonia Euang. ad 27. Matth.* eum ſequuntur Melanchthon *in Locis de Filio*, Brentius *parte 2. homiliarum in Lucam, homil. 54. & 65.* Hinc Apoſtata quidam vlulauit, Chriſtum deſperaſſe, & eſſe damnatum, vt refert

Ioannes Coclæus *in Actis Lutheri*, & Surius *in hiſtoria*, *anno* 1527.

2 Arbitrur, in pœnam huius peccati Calvinum deſperatum expiraſſe, ſic refert in eius vita *cap.* 22. Hieronymus Hermes Bulſec. Medicus Lugdunenſis, qui eius vitam deſcripſit, dicens: *Dæmonibus inuocatis, iurans, execrans, & blaſphemans, miſerè expirauit.* Cuius illi teſtimonium perhibuêre, qui decumbenti ad extremum vſque halitum miniſtrarunt; Imò hoc etiam, quod diem, atque horam deteſtatus ſit, & execratus, quam vnquam ſtudiis, vel deſcriptionibus impendiſſet. Vide Bellarminum *lib.* 4. *de Chriſto*, *cap.* 8. Valentiam *diſp.* 2. *quæſt.* 4. *puncto* 2.

3 Hic error multas de Chriſto blaſphemias euomit. Prima eſt, Chriſtum ita ſenſiſſe, Deum ſibi iratum, vt de ſua ſalute dubitarit, & deſperaſſe, aut deſperationis inordinatis motibus agitatum.

Secvnda eſt, dolores mortis non ſufficiſſe ad redemptionem, ſed eam his inferni doloribus adſcribunt.

Catholica ſententia eſt, cruciatus Chriſti non fuiſſe infernales, ſed tormenta deſcripta ab Euangeliſtis, quæ infrà referemus atrociſſima, etiam comparatiuè ad Martyrum tormenta, quoad aliquid, vt infrà referemus. Ita refert Bellarminus *lib. citato*, Valentia *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 1.

4 Assero primò, Chriſtum non dubitaſſe de Patris beneuolentia, neque deſperationis motibus fuiſſe actum.

Probatvr primò à D. Bonauent. *ad Euangelia Lucæ, & Ioan.* ex actis in horto, vnde Calvinus dixit incepiſſe tales dolores inferni experiri. Ibi enim poſt agoniam, & ſudorem ſanguineum, ſurrexit ab oratione, & adiit diſcipulos, præ triſtitia dormitantes, eoſque ad orandum, ne in tentationem laberentur, hortatus eſt.

5 Deinde proceſſit obuius ſatellitio, & ſe manifeſtauit, hoſtes ſupinos proſtrauit, ſinens eos reſurgere, ſic oſtendens ſe voluntate libenti morti tradendum, vt probat ex Chryſoſt. *homil.* 82. *in Ioan.* adnotans, ideò non comprehendiſſe diſcipulos maximè Petrum, à quo fuerant irritati. Idem colligit ex D. Auguſtino *Tract.* 112. *in Ioannem*.

Mox verò obſeruat S. Doctor, verba grauiſſima Chriſti ad Petrum: *Mitte gladium in vaginam: Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum?* Ioan. 18. Ibi ex D. Auguſtino *Tract.* 112. *in Ioan.* obſeruat, Calicem quidem à Patre propinatum, vt dicitur etiam Rom. 8. *Proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum:* attamen authorem huius calicis bibendi fuiſſe Chriſtum, vt dicitur Epheſ. 5. *Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis.* Inſuper Matth. 26. obſeruat confidentiam, qua iubet deponi gladium, quia poſſet obtinere legiones Angelorum in ſui auxilium.

6 Confirmat S. Bonauentura totum hoc ex magna illa reſponſione data Pontifici, quam refert Lucas cap. 22. *Ex hoc erit Filius hominis ſedens à dextris virtutis Dei.* Ponderat particulam *ex hoc*, idest, poſt hanc paſſionem, iuxta illud: *Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis; Propter quod & Deus exaltauit illum, &c.* Philip. 2. & Pſal. 109. *Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.* Quid confidentiùs dici potuit?

7 Idem obſeruat S. Doctor in colloquio Chriſti cum Pilato, vbi ſe Regem fatetur, Ioan. 18. *Regnum meum non eſt de hoc mundo: Si ex hoc mundo eſſet regnum meum, miniſtri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis*, vbi ſui regni ſecuritatem, & potentiam oſtendit, vt notat grauiter S. Bonauentura *Collatione* 81. *in Ioan.* poſt Euangelium.

Graviter verò id probat S. Bonauent. ad ea verba: *Pater ignoſce illis: non enim ſciunt, quid faciunt.* Vbi notat verificari id Iſa. 53. *Ipſe peccata multorum tulit, & pro tranſgreſſoribus rogauit.* Ibi verò certiſſimè habebat promiſſionem: *Ideò diſpertiam ei plurimos, & fortium diuidet ſpolia, pro eo, quòd tradidit in mortem animam ſuam, & cum ſceleratis reputatus eſt.* Itaque ſe hic piiſſimum Pontificem oſtendit, & Regem, & ideò, vt notat S. Bonauent. Latroni petenti: *Memento mei, dum veneris in regnum tuum*, reſpondit: *Hodie mecum eris in Paradiſo.* Vbi aduertit S. Bonauentura, promitti futurum ſimul cum Chriſto in beatitudine, eadem die: Vbi ergo ſunt dolores Inferni? Hoc argumento D. Hilarius *lib.* 10. *de Trinitate*, errorem Calvini, quaſi præuiderit, refellit. 8

Id maximè obſeruat S. Bonauentura in morte Chriſti, in qua confidenter animam Patri commendauit Lucæ 23. *Pater, in manus tuas commendo ſpiritum meum.* Clamor autem iſte fuit poſt illum *Eli, Eli*: Sic igitur, vt ait Apoſtolus ad Hebr. 5. *In diebus carnis ſuæ, preces, ſupplicationeſque ad eum, qui poſſit illum ſaluum facere à morte, cum clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus eſt pro ſua reuerentia. Et conſummatus, factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi, cauſa ſalutis æternæ, appellatus à Deo Pontifex, iuxta ordinem Melchiſedech.* Clamaſſe autem obſeruat S. Bonauentura cum Patribus, vt potentiam ſuam oſtenderet, non enim homo viribus exhauſtus moriens poteſt ſic vociferare, ex quo & Centurio arguit: *Videns quòd ſic clamans expiraſſet, dixit: Verè Filius Dei erat iſte.* Ita oſtendit id, quod *Ioan.* 10. aſſeruerat: *Poteſtatem habeo ponendi animam meam. Nemo tollit eam à me; ſed ego pono eam.* Et Iſaias 53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum.* 9

Hæc omnia ſigna ſunt non dubitantis, vel deſperantis de ſalute, ſed confidentis, ſperantis, & tenentis. His vtitur mediis Bellarminus, Valentia, & Suarez *locis adductis*, quibus intentum probant. 10

Probatvr ſecundò à D. Bonau. *ad Pſal.* 21. ex illis verbis: *Deus, Deus meus*, quod ſignum eſt confidentiæ, & ſpei; vt etiam fatetur Calvinus *in cap.* 27. *Matth.* vbi ait, Chriſtum hac inuocatione profeſſum eſſe confidentiam: at obſecro, cur *lib.* 2. *Inſtit. cap.* 16. §. 10. ait: Cruciatus diros damnati, ac perditi hominis pertulit? Idem etiam cur habet *in Catechiſmo paruo*?

Probatvr tertiò à D. Bonauentura *in* 3. *diſtinctione* 22. *quæſtione* 4. quia vel ſuſtinuit pœnam ſenſus, vel damni, vel vtramque: Nullum dici poteſt: Ergo. Minor probatur: nam temerè aſſeritur id, quod nulla authoritate firmatum eſt; nam Euangelium integrum Chriſti paſſionem refert, nec de inferni cruciatu habet verbum. Similiter Scripturæ noui Teſtamenti referunt, paſſionem Crucis, & ſanguinem eſſe pretium noſtræ redemptionis; nil autem de inferni cruciatibus muſſitant, *Epheſ.* 1. *Coloſſ.* 1. *Hebr.* 9. *Prima Petri* 1. *Prima Ioan.* 1. *Apocal.* 5. & aliæ Scripturæ, quas latè proſequitur S. Bonauentura *in* 3. *diſtinctione decimanona.* 11

Ex

12 Ex his habes, quam falſum ſit, quod addit Calvinus, Chriſtum non paſſione crucis, ſed pœnis inferni nos redemiſſe. Vide etiam Bellarminum *loco citato*, qui his mediis dogma Catholicum probat.

Obiicit Calvinus primò *Iſa.* 53. vbi Chriſtus dicitur percuſſus à Deo: Ergo eum iratum Chriſtus habuit.

Respondetur ex dictis cum D.Bonauentura, iofenſum fuiſſe, quatenus eum volentem morti tradidit, ideò enim ibi ſit promiſſio maximi triumphi: *Si poſuerit animam ſuam, &c.*

Obiicit ſecundò: *Iſa.* 55. dicitur: *Correctio pacis noſtræ ſuper eum:* Ergo debuit luere omnes pœnas nobis debitas; in his autem ſunt pœnæ inferni: Ergo.

Respondetur ex dictis *diſp.* 1. Chriſtum doloribus crucis meruiſſe infinitè, ac ſatisfeciſſe. Ideò dicitur eodem capite: *Verè languores noſtros ipſe tulit.* Et Zach. 9. *Tu autem in ſanguine teſtamenti eduxiſti vinctos de lacu.* Et 1. Petri 2. *Peccata noſtra pertulit ſuper lignum*, vt latè probat S. Bonauent. *diſt.* 19. *quæſt.* 4.

13 Obiicit tertiò id Matth. 27. *Deus meus, Deus meus.* Sed hoc ſolutum eſt ſuprà.

Obiicit quartò Actorum 2. *Quem Deus ſuſcitauit, ſolutis inferni doloribus, iuxta quod impoſſibile erat teneri illum ab eo:* Si ergo ſolutus eſt ab inferni doloribus: Ergo erat eis ligatus.

Respondet D. Bonau. *in* 3. *diſt.* 22. *quæſt.* 4. ſolutos eſſe inferni dolores, quibus, non ipſe, ſed Patres tenebantur. Ita D. Auguſtinus *epiſt.* 99. *ad Euodium*, & hæc inter alias eſt optima expoſitio, qua nititur etiam Bellarminus.

Obiicit quintò *ad Hebr.* dicitur Chriſtus: *Cum clamore valido offerens, exauditus eſt pro ſua reuerentia*, vbi ex Græco vult legendum: *Ex metu.*

14 Respondetur ex D. Bonauent. *ad* 23. *Lucæ*, clamorem illum, non timoris, ſed potentiæ fuiſſe ſignum, nullus enim moriens viribus deſtitutus, ſanguine exhauſtus, ſic clamat: ideò Centurio videns, ſic clamantem expiraſſe, dixit: *Verè Filius Dei erat iſte*, vt dicitur *Marci* 15. Vox autem Græca ſignificat reuerentiam, & venerationem, vel etiam metum reuerentialem, vt fatetur Calvinus *ad* 2. *Lucæ*, ad ea verba: *Homo iſte iuſtus, & timoratus.* Idem fatetur Beza ad eundem locum. Ideò Patres Græci, Chryſoſtomus, Theophylactus, & Oecumenius ad hunc locum exponunt, exauditum fuiſſe ex reuerentia, nempe, quia erat dignus exaudiri.

Iam verò expulſis hæreticis videndum eſt, quàm atroces fuerint Chriſti dolores.

15 Primò quidem abſolutè docet S. Doctor *Collat.* 85. tormenta Chriſti fuiſſe grauiſſima. Ideò dixiſſe in morte: *Conſummatum eſt*, quia, vt habetur Hebr. 2. *Decebat authorem ſalutis conſummari.* Igitur conſummatus eſt corpore, veluti holocauſtum conciſum, combuſtum ſummis doloribus, & redactum ad nihilum.

Grauiſſimæ autem fuere (ait S. Bonau. ibi) paſſiones Chriſti.

Primò ratione durationis, quia in laboribus erat à iuuentute, & paſſiones ſuas ſemper præſentes habuit, torquentes cor, quippe qui omnia, quæ ad ſe pertinebant ſtatuta, viſionis ſcientiâ clarè intuebatur.

16 Secundò fuere grauiſſimæ ex genere ſupplicij crucis, quod prolixum eſt, & totum corpus torquet per redundantiam, dum nerui conuelluntur, & è clauis corpus humanum pendere cogitur.

Tertiò ratione multitudinis pœnarum, contumeliarum, & opprobriorum, quibus dicitur *ſaturatus*.

Quartò ob delicatæ complexionis ſenſum; ob id potuit illud clamare Thren. 2. *Attendite, ſi eſt dolor, ſicuti dolor meus.*

Acerbitatem paſſionum Chriſti deſcribunt Pſalmi præcipuè 21. *&* 68. & Prophetæ, præſertim Iſaias *à cap.* 52. Hæc latiùs eloquitur octo concionibus P.Matthias Belintanus noſter.

Seraphicus igitur comprehendens nomine 17
doloris non modò ſenſibilem, qui ex læſione corporis oritur, ſed etiam interiorem triſtitiam, quæ naſcitur ex apprehenſione cuiuſque mali præſentis, & odio illius, quæ triſtitia poteſt interdum oriri ex malo culpæ; diſtinguit capita, è quibus paſſiones Chriſti fuêre atrociſſimæ. Primum eſt cauſa paſſionum. Secundum eſt modus patiendi. Tertium eſt conditio patientis.

Assero primò, Ex parte cauſæ, quæ fuere 18
peccata hominum omnium inimicorum ingratorum, tam varia, innumera, & abominabilia, non poterat triſtitia Chriſti non eſſe grauiſſima inter eas, quæ in homine viatore eſſe poſſunt, vt docet etiam D.Thom. *artic.* 6. *ad* 4. & Suarez *diſput.* 33. *ſect.* 2.

Primò enim ex parte obiecti materialis, doluit de omnibus peccatis hominum ſimul ſumptis, ac perfectè conſideratis.

Ex parte obiecti formalis nullus ita cognouit offenſam Dei, malitiamque omnem, quæ eſt in peccato.

Ex parte cognitionis, nullus tam clarè, tantaque animi attentione conſiderauit omnia, quæ ad deteſtandum peccatum mouêre poſſunt.

Ex parte principij nullus tanta charitate Deum coluit, & Diuinum zelauit honorem.

Denique nullus tantam gratiam, tantumque auxilium obtinuit ad deteſtandum peccatum. Quæ ratio procedit de dolore contritionis ad ſatisfaciendum ordinato, vel ex charitate Dei. Eadem verò poteſt fieri de dolore peccatorum, vt ſunt mala ipſorum hominum, nam, vt probat S.Bonauentura *diſtinct.* 15. *artic.* 2. *quæſt.* 2. ipſe diligebat homines intenſiſſimè ſuper omnes. Qua ratione vtitur Suarez *loco citato*.

De interiori verò triſtitia, quæ ex malo pro- 19
prio irruit, certum eſt, naturalem triſtitiam, quam Chriſtus habuit, non fuiſſe ita vehementem, ſicut eſt triſtitia damnatorum de ſua perditione. Ratio eſt D. Thomæ *artic.* 6. *ad* 3. & D. Bonauenturæ *diſtinctione* 22. *quæſtione* 4. quia ea eſt ex damno altioris ordinis, nempe ex amiſſione beatitudinis irreparabili.

Si verò comparetur hæc triſtitia cum omni 20
alia, quæ de humanis malis erumpit, ſic in acerbitate fuit intenſiſſima. Quod probatur à D. Bonauentura *loco citato*, & *dub.* 4. *lit.* & à D.Thoma *loco citato*, quia fuit orta ex morte ſæuiſſima, & infamiſſima, in perſona, digniſſima vitâ. Hanc autem ſatis probat cum cæteris Theologis ex illo Matth. 26. *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem.* Hoc loco mortalis triſtitia innuitur ex mortis horrore turpiſſimæ, vt exponunt Ambroſius *in cap.* 22. *Lucæ*, Chryſoſtomus *in cap.* 26. *Matth.* vel etiam ex peccato Iudæorum, vt exponit Hieronym. *Matth.* 26. at D.Auguſtinus *in Pſal.* 86. ſic exponit: *Tanta eſt triſtitia animæ meæ, vt parum abſim à morte.*

Perperam verò Calvinus deducit horrorem ex damnationis periculo; nullus enim Patrum id ſentit, vt rectè adnotauit Bellarminus *loco cit.* ſed impius hic hæreticus fuit.

Qvoad ſenſibilem dolorem; Aſſero, fuiſſe atrociſſimum inter alios Martyrum.

21 Probatvr primò à S. Doctore, & D. Thom. ex illo Thren. 1. *Attendite, & videte ſi eſt dolor, ſicuti dolor meus.* Addit S. Doctor id Pſal. 87. *Omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.*

Probatvr ſecundò à SS. DD. ex atrocitate crucifixionis, addita flagellatione, & ſpinea coronatione, quibus totum corpus grauiſſimè torquebatur, quibus ſupplicijs, licèt aliqua Martyrum fuerint in genere ſupplicij grauiora, vt ignis Laurentij, cùm fuerit acutiſſimus; tamen addita complexionis Chriſti temperie perfectiſſima, quippe Spiritus ſancti opere efformata, grauiores erant Chriſti dolores. Adde viuacitatem ſenſus; homo enim eſt animalium temperatiſſimus, vt dicitur *2. de Gener. animalium, cap. 4. & probl. ſect. 30. probat. 3.* Chriſtus autem inter alios homines fuit optimè diſpoſitus: Ergo dolor eius fuit acutiſſimus, acerbitas enim pœnæ non tantùm ex parte agentis torquentis penſatur, ſed ex parte paſſi, quia actus actiuorum eſt in patiente diſpoſito, & quia complexio reddebat Chriſtum ad maiorem dolorem diſpoſitum, ideò clauus ferreus magis cruciabat Chriſtum, quàm ignis Laurentium.

22 Confirmat autem, quia paſſio adeò Chriſtum deiecit, vt miraretur Pilatus vehementer, illum tam citò obiiſſe. *Marci 15.*

His adde multitudinem concurrentium ad torquendum, multitudinem offenſionum in honore, fama, &c. Tandem deſolatio abſque vno conſolante, & omnium tempeſtates dolorum irruentes, reddiderunt cruciatiſſimum, vt latè diſcurrit S. Bonauent. *hìc, & in Meditationibus vitæ Chriſti, & alijs opuſculis*, maximè verò *in ſermonibus ſex Paraſceuæ*, vbi dolores, tormentaque examinat.

Dices: Dolor Chriſti fuit illi materia gaudij, vt ait S. Bonauent. *diſt. 16. art. 2. quæſt. 2. in corpore*: Ergo non fuit purus dolor, ideò enim dolores Martyrum non fuêre puri.

23 Respondetvr ex S. Doctore *ibi*, dolorem, & gaudium neque ſe deſtruxiſſe, neque etiam minuiſſe. Erant enim circa diuerſa obiecta formalia, & ideò gaudium illud non minuebat dolores Chriſti; at in Martyribus, operante Deo, gaudium minuebat dolorem.

QVÆSTIO II.

An in anima Christi *fuerit dolor ſecundum omnes portiones.*

{ D. Bonau. d. 16. art. 2. q. 1. 2. & 3.
D. Thom. q. 46. art. 7.

24 Dolorem in parte ſenſibili animæ oſtendi *diſp. 16. quæſt. 1.* & hac *diſp. quæſt. 1.* Eſt enim ſentientis animæ affectio.

Assero primò, in inferiori portione Chriſti animæ ſanctiſſimæ fuiſſe triſtitiam.

Est communis ſententia. Ita D. Bonau. *quæſt. 1.* D. Thom. *quæſt. 15. art. 6. ad 4.* & *quæſt. 18. art. 6.* & *quæſt. 46. art. 5.* Alenſis *3. part. quæſt. 17. memb. 2. art. 5. §. 2. & 3.* Henricus *quodl. 8. quæſt. 7.* Durandus *diſt. 15. quæſt. 2.* Suarez *3. part. Tract. 1. diſp. 38. ſect. 3.*

Probatvr verò primò à D. Bonau. *diſt. 15. art. 2. quæſt. 2.* ex Matth. 26. *Triſtis eſt anima mea*, quæ intelligenda ſunt de triſtitia voluntatis operantis, & patientis verè, vt notat S. Doctor cum Agathone Papa *in epiſtola*, quæ refertur in ſexta Synodo *act. 4.* Sophronio *in epiſtola*; quæ habetur eadem Synodo *act. 11.* habetur etiam in edicto Conſtantini, approbato à Leone Papa II. vt refertur in eadem Synodo *act. 18.* vbi in hanc ſententiam referuntur Gregorius Nyſſenus *lib. cont. Apollinar.* Athanaſ. *lib. de Incarnat.* Cyrillus *lib. 4. in Ioan. cap. 1.* & *lib. 10. Theſauri, cap. 3.* Epiphan. *hæreſi 66.* vbi ait: Non potuiſſe Chriſtum capacem eſſe huius triſtitiæ, niſi haberet animam rationalem, quod videtur Hieronymus *Matth. 26.* expoſuiſſe. 25

Pro argumentis nota, dupliciter aliquam potentiam pati: Primò à ſuo obiecto, vt viſus à vehementi luce: Secundò ratione ſubiecti, vt viſus patitur patiente tactu in oculo, ſuper quem fundatur viſus, vt cùm pungitur oculus, aut diſtemperatur per calorem: Vide D. Thomam. 26

Igitvr primò S. Bonauentura probat, paſſiones animæ è ſubiecto; deinde ex obiecto.

Observa ſecundò cum S. Doctore *in corpore*, quod ratio, vt ratio, non compatiebatur corpori, imò gaudebat eius paſſionibus; at verò compatiebatur vt natura, quatenus eſt perfectio corporis, & ita paſſionibus corporis non compatiebatur omnimodè.

Probatvr ſecundò à D. Bonau. hìc, *quæſt. 1.* & D. Thom. *loco cit.* ex vnione cum corpore, nam anima, etiam ſecundùm rationem, eſt forma corporis, eique magis vnita, quàm membra inter ſe; at patiente corpore, patitur anima; & patiente vno membro, compatiuntur & reliqua, vt ait Apoſtolus: Ergo patiente corpore, patitur anima, etiam ſecundùm rationem. 27

Resvmit S. Doctor: Potentiæ animæ magis inter ſe vniuntur, quàm membra corporis; at patiente vno membro, naturaliter compatiuntur & reliqua: Ergo patiente vna potentia, naturaliter compatiuntur & reliquæ. Hæc argumenta conuincunt, ſuppoſito curſu naturali, qui in hoc non inuenitur mutatus, quia hic affectus eſt naturalis; neque eſt noxius ſanctitati animæ, & ad redemptionem iuuabat, vt dicam.

Probatvr tertiò à D. Bonau. Chriſtus non tantùm redemit nos à coniuncti doloribus, ſed & à doloribus animæ ſeparatæ: Sed anima ſeparata patitur ſecundùm ſe totam, præcipuè ſecundùm partem intellectualem: Ergo, &c. 28

Probatvr quartò à D. Bonauent. *in corpore*, de illa paſſione animæ propria, quæ eſt ex obiecto, nam Chriſtus compatiebatur hominibus, & doluit eorum peccatis, vt erant eorum exterminium, adeò vt Hieronymus, & Hilarius citati *quæſtione præcedenti*, dixerunt, magis eum doluiſſe peccato Iudæ, atque Hebræorum, quàm ſuis incommodis; hoc autem eſt obiectum animæ.

Assero ſecundò, Animam Chriſti paſſam etiam ſecundùm portionem ſuperiorem voluntatis: Superiorem verò portionem animæ aſſerit D. Bonauent. eam eſſe, quæ principaliter reſpicit Deum, & ea, quæ Dei ſunt. Secundariò autem reſpicit regimen inferiorum virium. Ita habet *ad vltimum*. 29

Probatvr

PROBATVR primò à S.Doctore *argumento* ſuprà *all. 10*, ex *quæſt. 1. & 3. in corpore*, quo vtuntur Suarez *diſp. 38. ſect. 2.* & alij, vt Scotus *diſt. 16. art. 2. quæſt. 2. & 3.* Gabriel *diſt. 15. art. 2. in prima parte illius*.

30 CHRISTVS vt homo, triſtatus eſt ob peccata omnium, quatenus erant Dei inhonorationes, & illi offenſæ: ſed hæc triſtitia ſpectat ad portionem ſuperiorem: Ergo. Maior probatur à D. Bonauent. *ad 22. Lucæ*, vbi obſeruat agoniam Chriſti, in qua ſanguinem fudit, vt clamore ſanguinis miſericordiam a Patre grauiſſime offenſa obtineret, vt dicitur *Hebr. 12.* Minor probatur ex D. Auguſt. *12. de Trinitate*, quod gratis negat Caietanus.

31 DEINDE id ex eo S. Bonau. colligit, quia cùm ſuam rationis voluntatem Deo compoſuiſſet: *Verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat*, iuxta id Ioan. 6. *Deſcendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius, qui miſit me: Factus eſt in agonia*, ſanguinem exſudans. In hoc enim præmebatur charitate, & miſeratione erga Iudæos, qui ſuâ morte rei coram Deo, fiebant læſæ Maieſtatis, vt exponunt Bernardus *ſerm. 1. S. Andreæ*, & Beda ab eo relati, Hieronymus, Hilarius, & Ambroſius apud Maldonatum *ad 26. Matth.* & Suarez *loco cit. §. Dico quarto.*

MAXIMAM triſtitiam paſſus eſt Chriſtus ex perditione Iudæ, vt notant alij Patres, & D. Bonau. ad id Lucæ 22. *Ecce manus tradentis, &c.* & ad illud Ioan. 13. *Cum hæc dixiſſet, turbatus eſt ſpiritu:* hæc verò perturbatio fuit compaſſionis, pro peccatis non ſolùm Iudæ, ſed Eccleſiæ, vt notat D. Bonau. ex D. Auguſtino *Tract. 60. in Ioannem.*

32 LATE id ipſum conſiderat S. Bonauent. *in c. 19. Lucæ*, vbi Chriſtus fleuit ſuper ciuitatem, & reddidit rationem; *eò quòd non cognoueris tempus viſitationis tuæ*, nempe non credideris in eum, quem miſit Deus, & molita fueris ei mortem. Ipſum vide: Ita arguit & Suarez.

PROBATVR deinde à Seraphico argumentis *quæſt. 2.* Primum eſt: Chriſtus aſſumpſit totum hominem, vt totum curaret, ideò enim dicitur ſuſcepiſſe omnes noſtras infirmitates; at totos nos curauit etiam ſecundùm portionem ſuperiorem: Ergo.

33 SECVNDVM eſt. Ibi debet eſſe pœna, vbi eſt culpa; ſed culpa Adæ fuit in portione ſuperiori ratione auerſionis à Deo: Ergo & pœna eius, qui culpam ſoluendam ſuſceperat. Cum igitur hic affectus fuerit ad ſatisfaciendum pro nobis aptus, rectè deducitur, vt notat etiam Suarez.

TERTIVM eſt: Plus vnitur portio ſuperior inferiori, quam inferior ſenſualitati; ſed ratio inferior patitur patiente ſenſualitate: Ergo. Confirmatur: Sicut enim ex vnione cum Deo fruitur, & lætatur, ita ex vnione ad carnem, & ſenſualitatem contriſtatur.

ASSERO tertiò, dolorem voluntatis fuiſſe acerbiorem dolore appetitus ſenſitiui.

34 PROBATVR à D. Bonau. *quæſt. 3.* Quandocumque ratio doloris eſt maior, & dolens in ſumma vtrinque cognitione, & capacitate, maior eſt dolor, vbi eſt maior ratio, & perfectior cognitio, & aptitudo naturalis, & ſupernaturalis perfectior: Sed in Chriſto fuit proportionaliter ad vtrumque dolorem ſenſualitatis, & rationalitatis ſumma aptitudo, ſed voluntate perfectior cognitio; tum naturalis ex intellectu; tum ſupernaturalis ex ſcientia infuſa, & ex gratiæ auxiliis, quæ non ſunt in appetitu ſenſitiuo, & præterea ex parte obiecti erat altior ratio, nempe perditio hominum; offenſæ grauiſſimæ Dei, perfectiſſimè cognitæ, & deteſtatæ; in ſenſualitate ſolus horror mortis, quam minus æſtimabat: Ergo. Maior fuit dolor ſpiritualis, quam ſenſualis Chriſti.

ADVERTIT verò S. Bonau. *in corpore*, fuiſſe 35
tam in ſenſualitate, quam in ratione dolorem paſſionis proprium; & dolorem compaſſionis, ſiue per redundantiam. Dolor enim ſenſibilis, qui ex corporis læſione prouenit, fuit in parte ſenſibili, vt ſubiecto proprio, & redundauit in animam, quoad rationem, quæ compatiebatur corpori patienti. Dolor verò ſpiritualis ex læſione ſpirituali, puta damnatione animarum, & peccato, vt eſt pernicioſum nobis, & Deo offenſa, primò erat in ratione, deinde redundabat in ſenſum. Hæc verò etiam in ratione erat compaſſio reſpectu miſeriarum alienarum. Itaque dolor erat acrior in primario ſubiecto.

ASSERO itaque quartò, dolorem ex læſione cor- 36
poris fuiſſe acriorem in ſenſualitate.

PROBATVR à D. Bonau. quia dolor eſt ex præſentia diſconuenientis apprehenſa; ſed læſiones corporis erant magis diſconuenientes corpori, vt patet: Ergo.

ASSERO quintò, dolorem ex læſione ſpirituali fuiſſe maiorem in voluntate.

PROBATVR à D. Bonauentura, quia ipſi erat diſconueniens immediatè illud doloris obiectum.

CONTRA primum aſſertum obiicies primò: 37
Quod non eſt actus corporis, non patitur corpore patiente: Sed anima ſecundùm rationem nullius partis corporis eſt actus: Ergo. Minor probatur *ex 3. de anima, textu 6.*

RESPONDET S. Doctor, ibi Ariſtotelem id ſolum velle, intellectum in ſua propria actione intellectionis non determinare ſibi aliquod organum; non tamen negat, eſſe actum corporis informando; compaſſio autem oritur ex vnione naturali formali.

OBIICIES ſecundò. Quod non corrumpitur ad corruptionem alterius, non patitur ad paſſionem eius: Anima non corrumpitur ad corruptionem corporis: Ergo.

RESPONDET S. Doctor ex D. Auguſtino *19. de ciuitate Dei*, negando Maiorem; veram igitur admittit de illa paſſione, quæ magis facta abiicit à ſubſtantia patiente, vel compatiente.

OBIICIES tertiò. Quod non habet contrarium, 38
nec aliquid ſuperius ſe, non poteſt pati ab aliquo: Anima Chriſti non habet aliquid contrarium, neque habet aliquid creatum ſuperius ſe: Ergo.

RESPONDET S. Doctor, animam habere contrarium ratione corporis vniti, quod enim lædit perfectibile, lædit & perfectionem.

OBIICIES quartò. Nil idem, & ſecundùm idem de eodem gaudet, & triſtatur ſimul: at Chriſtus ſecundùm rationem gaudebat doloribus, quos corpus patiebatur: Ergo de illis non cruciabatur.

RESPONDET S. Bonau. nil repugnare, diuerſa 39
ſub alia ratione proſequi, & refugere, ſic enim ſæpe aliqua nolumus ratione deliberatiua, quæ voluntate, vt natura eſt, appetimus.

OBIICIES quintò. Cùm paſſio attingit vſque ad rationem, eſt paſſio, quæ in ſapiente non cadit ex Seneca, & D. Hieronymo.

RESPONDET S. Doctor, cùm paſſio attingit, & perturbat rationem, vt ratio eſt, indicare defectum ſapientiæ, non autem cùm eam tangit, vt natura eſt.

CONTRA ſecundum aſſertum inſurgunt Hen- 40
ricus *quodlib. 8. quæſt. 7.* Caietanus *quæſt. 46. art. 7.* qui putant, prædictam triſtitiam pertinere ad rationem inferiorem, quia erat de obiectis tempo-

ralibus. In quam ſententiam Caietanus trahit etiam D. Thomam, qui tamen ſolùm dicit, portionem ſuperiorem non fuiſſe contriſtatam de proprio obiecto, ideſt Deo, quo potius fruebatur.

41 Obiſotio autem ea eſt, quia anima Chriſti ſecundùm portionem ſuperiorem, erat beata, atque adeò ſummo gaudio plena; quare non videtur fuiſſe capax triſtitiæ, quæ eſt ei contraria.

Cano *lib.* 12. *de Locis, cap* 14. dicit, Chriſtum ad tempus ſuſpendiſſe gaudium beatificum, vt triſtitiæ locum daret.

Verum, ſi anima Chriſti erat beata, non intermiſit, quia beatitudo eſt perpetua.

Neqve verum eſt, quod ait Cano, potuiſſe ſtare fruitionem ſine gaudio, quia fruitio eſt ipſum gaudium, ſeu vti cum gaudio, vt notat D. Bonauent. *in* 1. *diſt.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore*, ex D. Auguſtino *lib.* 10. *de Trinitate, cap.* 11. Vel quieſcere in cognitis, voluntate propter ſe delectata, quæ eſt ſignificatio propriiſſima fruitionis, vt notat D. Bonau. *ibi*, ex D. Auguſt. 11. *de Trinitate, cap.* 10.

42 Præterea debuiſſet carere beatitudine toto ferè vitæ tempore, quia Chriſtus ab infantia triſtatus eſt, ſemper videns terribilia ſuper ſe, & quidem ineuitabilia.

Paludanus *in* 3. *diſt.* 15. *quæſt.* 2. reſpondet, licèt gaudium, & triſtitia ſint contraria, potuiſſe tamen Dei virtute ſimul ſtare in eadem anima Chriſti.

At eidem reſpectu eiuſdem non poſſunt duo actus vitales contrarij conuenire, vt aſſenſus, & diſſenſus intellectus, de eadem propoſitione.

Optima eſt ſolutio D. Bonaventuræ, quem ſequitur Suarez, & alij communiter.

43 Svpponit autem S. Doctor primò, fruitionem in Deo clarè viſo, ſeu gaudium de viſione, ideſt Chriſto, non opponi è diametro triſtitiæ ipſius Chriſti, nam gaudebat Dei pulchritudine, & bonitate; ſed triſtabatur Dei offenſis.

Svpponit ſecundò, quod dolor de morte, & paſſionibus non erat contrarius gaudio portionis ſuperioris, imò erat materia gaudij; gaudebat enim paſſionibus, & morte, quas ſuſtinere debebat. Itaque ipſa ſecundùm portionem ſuperiorem, vt natura eſt, triſtabatur; ſed illa ipſa, vt ratio eſt, gaudebat ſic obedire Patri, honorare Diuinam Maieſtatem, & homines redimere, quorum ſaluti propriam vitam præferebat.

44 Svpponit tertiò, Chriſtum ſimul fuiſſe viatorem, & comprehenſorem: Itaque cognitio viæ non impediebat ſcientiam patriæ, neque affectio viæ affectionem patriæ.

Igitvr reſpondet argumento, animam Chriſti, vt natura, ſecundùm portionem ſuperiorem, triſtatam de vno obiecto, nempè, morte ſuâ, offenſâ Dei, & perditione tot conſpirantinm ad ſuam necem; ex altera verò ſimul gauiſam eſſe, vt ratio eſt in Deo clarè viſo, Dei pulchritudine, bonitate; atque de honore reſultante ex grauiſſimo Deicidio, & tot peccatis.

45 Aliqui aliam rationem innuunt, cur illæ paſſiones in Chriſto non ſeſe expellerent, nempe, quia vna inerat per ſe; altera per accidens, quia duæ qualitates, tali pacto inhærentes, non ſunt contrariæ ex D. Thom. *quæſt.* 26. *de veritate, artic.* 10. Hanc autem rationem non intellexit Suarez; ideò eam impugnat; quia, etiamſi qualitas vna per accidens inſit, excludit eam, quæ eſt per ſe, vt calor in aqua excludit naturalem frigiditatem, quæ ei per ſe ineſt.

Hoc non eſt benè intellectum: Senſus enim eſt, quando duæ qualitates habent ſuam ſpeciem ab obiecto, & ratione eius ſunt contrariæ, vt gaudium, & triſtitia; tunc ſi vna ineſt per ſe, habet vnum obiectum, vt triſtitia, quæ reſpicit malum illatum naturæ reclamanti inuitæ; at altera oppoſita, quæ ineſt per accidens, non poteſt habere obiectum ſub eadem ratione, vt gaudium, quod animæ Chriſti ineſt per accidens, ideſt, non ex natura animæ, vt ſic, ſed ex addita beatitate, & lumine gloriæ, quæ ſanè eſſentiæ animæ ſunt ſuperaddita; & ideò oportet, vt habeant ſubiectum formale alterius rationis, & reſpiciant obiectum oppoſitum, puta bonum lætificans ſub diuerſa ratione. Et hoc modo hanc diſtinctionem explicat D. Bonauentura *in corpore*. 46

Obiicies primò: Paulus in raptu ad tertium cœlum nil ſenſit doloris 2. *Corinth.* 12. Ergo neque Chriſtus. 47

Respondet S. Doctor, negando paritatem, quia Chriſtus ſingularis fuit Viator, & Comprehenſor.

Obiicias ſecundò ad probandum, gaudium, & triſtitiam in anima Chriſti iuxta portionem ſuperiorem fuiſſe ſecundum idem: Chriſtus per viſionem beatam videbat in Verbo mortem ſuam: Ergo per fruitionem beatam illa gaudebat; ſed de illa eadem triſtabatur: Ergo habebat duos affectus contrarios circa idem.

Respondet Suarez, cum D. Bonau. *in corpore*, *& ad* 2. Chriſtum gauiſum de morte ſua, vt erat ad Patris honorem, & hominum ſalutem; triſtatum verò, vt erat noxia naturæ ſuæ, & illata à malignis, qui inde ruinam ſibi comparabant. Itaque ſub diuerſa ratione triſtabatur, & gaudebat.

Obiicias tertiò: Vbi eſt ſummum gaudium, non poteſt eſſe permixta triſtitia, quia quò aliquid eſt albius, eò eſt minùs permixtum nigro *ex* 3. *Top. cap.* 4. at anima Chriſti perfectè erat beata, atque adeo ſummo gaudio perfuſa: Ergo non poterat habere permixtam triſtitiam. 48

Respondet S. Doctor, ſummo gaudio poſſe eſſe permixtam triſtitiam, quæ eſt materia gaudij, à qua non remittitur gaudium.

Obiicies quartò: Ita opponitur miſeria gloriæ, ſicut culpa gratiæ: ſed non poteſt ſtare culpa cum gratia: Ergo.

Respondet S. Doctor, negando paritatem, nam culpa, & gratia ſunt reſpectu eiuſdem; at miſeria, & gloria, licèt lege ordinaria ſint reſpectu eiuſdem; tamen ex ratione ſingulari mediationis erant reſpectu diuerſorum ſtatuum, quia erat & Viator, & Comprehenſor.

Obiicies quintò. Potentia illa ſimplex erat: Ergo totaliter ferebatur in vnum; ſed ferebatur in Deum per gloriam: Ergo. 49

Respondet S. Doctor, diuinâ diſpenſatione poſſe vnam potentiam ad diuerſa ferri, etiam ex vi beatitudinis, quâ ampliatur. Adde, poſſe ſub diuerſa ratione ad diuerſa, & oppoſita conuerti.

Obiicies ſextò. Inferior portio differt à ſuperiori, quòd hæc reſpicit Deum: illa verò reſpicit inferiora; at Chriſtus nullam habuit cauſam doloris à Deo: Ergo. Eſt argumentum, quod ſibi ſumpſit Caietanus. 50

Respondet D. Bonau. portionem ſuperiorem principaliter quidem reſpicere Deum; at ſecundariò reſpicere etiam regimen potentiarum inferiorum in ordine ad Deum, & in hoc regimine culpas inueniebat 51

inueniebat contra leges æternas in Dei contemptum, cuius honorem amabat zelo.

QVÆSTIO III.

Quid fuerit PASCHA *Iudaorum, & quando celebratum.*

52 PASSIONEM Chriſti percurſuri cum Euangeliſtis, à Paſchate ordiri debemus, quo Chriſtus paſſus, ſero præcedente, cœnâ peractâ, & Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento inſtituto.

DE hoc tamen *ſecundo Tomo*, agetur: Oportet autem duas ſolemnitates, à Deo inſtitutas, recenſere cum D. Bunauent. *ad* 22.*Luca.*

EXODI 13. dicitur: *Menſis iſte, vobis principium menſium: primus erit in menſibus anni. Decima die menſis huius tollat vnuſquiſque agnum per familias, & domos ſuas. Et ſeruabitis eum vſque ad quartamdecimam diem menſis huius: immolabitque vniuerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam. Et edent carnes nocte illâ aſſas igni, & azimos panes cum lactucis agreſtibus; & comedetis feſtinanter: eſt enim Phaſe* (ideſt tranſitus) *Domini. Habebiei autem hanc diem in monumentum: & celebrabitis eam ſolemnem Domino in generationibus veſtris cultu ſempiterno. Septem diebus Azyma comedetis: In die primo non erit fermentum in domibus veſtris. Dies prima erit ſancta, atque ſolemnis; & dies ſeptima eadem feſtiuitate venerabilis.*

53 IN his verbis duplex Lex continetur geminatum Solemnitatum: Altera appellatur PHASE: Altera FESTVM AZYMORVM, quæ duo ſolemnia interdum confunduntur, & alterum pro altero ponitur, quia ſimul incipiebant: propriè tamen ſunt diſtincta, vt docet Ioſephus *lib.*3. *Antiquit.cap.*10. Cyrillus *lib.*9.*in Leuit.* Beda *lib.hymnorum*, qui habetur *tom.*1. Abulenſ.2.*part. Defenſory, cap.*3. Franciſcus Tolet. *in Ioan.cap.*7.*annot.*2. & D.Bunau. *ad* 22.*Luca*, & *ad* 13.*Ioan.* vt infrà.

54 PRIMVM præceptum, primaque ſolemnitas erat immolatio Agni Paſchalis: Hic agnus immolabatur in domibus à Patreſamilias principaliter; à cæteris per illum: Ita Bellarminus *lib.*1. *de Miſſa, cap.*7. Marcellus *libro de tempore horarum canonicarum, cap.* 71. *num.* 11. & ante eos Carthuſ. *lib.* 2. *Paralyp.cap.*30.*&* 35. quos ſequitur Suarez *diſput.*40. *ſect.*2. Et ſanè hiſtoria clara eſt: *Immolabit vniuerſa multitudo filiorum Iſrael.* Deinde immolabatur neceſſariò in vrbe Hieruſalem, non alibi, *Deuter.* 16.

EST autem magna controuerſia circa tempus huius ſacrificij.

55 PRIMA opinio eſt Claudij *repetit prima, cap.*7. tempus immolandi agnum comprehendiſſe totum diem decimæ quartæ Lunæ, vſque ad veſperam, quæ ingruebat decimæ quintæ, ita, vt celebritas agni Paſchalis diem quartum decimum, & noctem decimi quinti occuparet; illum quidem ad immolationem, hanc verò ad eſum.

SECVNDA opinio eſt, tempus immolandi agnum fuiſſe primam veſperam Lunæ quartæ decimæ: Ita Luyſius Legionenſis, *Opuſcul. de vtriuſque agni immolatione*, & Petrus Lopes de Montoya, *libro annotationum in Canonem Miſſa.*

56 TERTIA opinio eſt, tempore intermedio inter duas veſperas fuiſſe deſtinatam immolationem, quæ autem fuerint veſperæ, multi multa dicunt: Aliqui enim dicunt, fuiſſe duas veſperas vtriuſque diei: alij inter occaſum Solis, qui dicitur Veſpera, & principium noctis, quod initio tenebrarum durat. De hoc vide Lippomanum *Geneſ.* 1. *& Exodi* 12. Abulenſem, Caietanum, Oleaſtrum, *in Exodum, cap.* 12. *in Leuit.* 23. vbi tempus limitatur inter duas veſperas; vel ſecundùm LXX. Inter medium veſperarum, Ianſenium *cap.*129. *Concordia*, Hieronymum Vvielmum *in opere ſex dierum, lect.*11. Marcellum Francolinum, *libro citato de horis Canon. cap.*16. 19. 20. *&* 44.

VERA tamen ſententia D.Bunauenturæ *ll.cc.* eſt, 57 Agnum immolandum fuiſſe ad Veſperam ſecundam Lunæ quartædecimæ: Ita cenſent communiter antiqui PP. vt fatetur Legionenſis.

Ex recentioribus eam ſuſtinet Maldonatus *ad* 26. *Matth.* Suarez 3.*part.tom.*2. *diſput.* 40. *ſect.* 2. & *tom.*3. *diſp.* 41.*ſect.*1. vbi refert Ribeiam *in opere de templo, lib.* 5. *cap.* 3. Sebaſtianum Epiſcopum Oxumenſem, *quaſt. de Azymo, numer.* 20. Bedam *ad* 22.*Luca*, Lyranum, Abulenſem, & alios *ad* 22. *Exodi*, & colligitur ex Cyrillo ſuprà, & aliis, qui dicunt Feſtum azymorum in ipſa ſolemnitate Paſchæ inchoare.

ASSERO cum hac ſententia, celebritatem Paſchæ quoad immolationem agni fuiſſe Veſpera ſecunda Lunæ quartæ decimæ: Sic etenim feſtiuitates à veſpera ad veſperam celebrabant *Leuit.*23.

PROBATVR primò à S.Bonauentura *ad* 22.*Luca*, argumento validiſſimo è Scriptura, qua maximè nititur Suarez, quia lex *Exod.*12. *Leu.*2. *Numer.*28. 58 ſolum ſeptem dies Azymorum obſeruare præcipiebat; qui ab eadem veſpera, in qua agnus comedebatur, incipiebant, & vltima veſpera vigeſimæprimæ diei eiuſdem menſis finiebantur. Vnde neceſſariò concluditur, veſperam, in qua incipiebant dies azymorum, fuiſſe finem decimæquartæ Lunæ, & initium decimæquintæ, quia ab illo die vſque *ad* 21. incluſiue, ſeptem numerantur dies: ſed eſus agni, & azymi dies ſimul incipiebant: Ergo agnus comedebatur eadem veſpera, quæ erat initium decimæquintæ Lunæ, & finis decimæquartæ.

RESPONDET Luyſius negans, azymos dies, pro- 59 priè dictus, incepiſſe ſimul cum eſu agni, ſed poſtridiè in prima veſpera ſequentis diei; nam initio decimæquartæ Lunæ, quando comedebatur agnus, prohibebatur fermentum ſolùm in cœna legali, non tamen in reliquo tempore illius diei decimæquartæ: Ideò dies ille erat azyma ſecundùm quid, ſcilicet quo ad cœnam agni: Septem verò dies azymorum, qui in ſcriptura numerantur, intelliguntur de azymis ſimpliciter: Itaque dies azymos aſſerit omninò fuiſſe octo, & adducit Ioſephum *lib.*2. *antiquit. cap.* 5.

HANC Scripturæ interpretationem, libello dato ad eundum Aloyſium, refellit Montoya, qui atteſtatur, rationibus commotum Aloyſium, ſtatuiſſe palinodiam canere.

PRIMA ratio eſt ſumpta ex S. Doctore *ll. cc.* quia dies, quo immolabatur agnus ſimpliciter, dicitur prima dies Azymorum, Marc 14. *Erat autem* 60 *Paſcha, & Azyma poſt biduum.* Lucæ 21. *Venit autem dies Azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha.* Quid clarius?

HINC planè deducit S.Doctor hanc veritatem; primam diem azymorum fuiſſe in ſecunda veſpera quartæ decimæ Lunæ, incipiente quintadecima, quæ ſemper vocatur prima dies azymorum, *Exodi* 12. *Leuit.*23. *Numer.*18.

DICITVR verò dies axymorum aliquando, in qua occidi ſolebat Paſcha, quia in illa ſecunda veſpera incipiebat dies azymorum, & protrahebatur ad ſecundam Veſperam: Ex quo fit, vt computando dies naturales, non legales, pòtuerant numerari octo à Ioſepho.

61 CONFIRMATVR à D. Bonauentura ex modo dicendi Lucæ: *Appropinquabat autem dies feſtus azymorum, qui dicitur Paſcha*, vbi loquitur de dia Feſto ſolemni, qui erat prima dies Axymorum ſimpliciter, vt ſuprà oſtendi, hunc autem diem feſtum vocat Paſcba, quia initio eius occidebatur Paſcha, vt ſtatim ſubdit Euangeliſta: *Venit autem dies Azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha.* Ex quo etiam patet, non fuiſſe ſeptimam azymorum, quæ pariter erat feſtiua: Confirmatur; nam dies illa axymorum ſecundùm quid nullo modo inuenitur in ſcriptura, ſed omnino prohibetur fermentum, *Exodi* 12.

62 SECVNDA ratio S. Bonauenturæ ſumitur ex traditione, ex qua conſtat ab ea Veſpera, in qua præcipiebatur comedi agnus, fuiſſe ſimpliciter prohibitum fermentum, etiam in communi vſu: Propterea etiam Eccleſia Latina veriùs, & certiùs exiſtimat, Chriſtum Dominum conſecraſſe in pane azymo, quia conſecrauit eo tempore, quo erat prohibitus fermentatus, hoc autem non aliunde colligit, niſi quia conſecrauit quartadecima Luna ad veſperam poſt cœnam Agni: Ergo ab illa veſpera erat ſimpliciter vetitum fermentum, vſque ad vigeſimam primam Diem.

63 ADDIT Suarez cum S. Doctore vtroque loco, hunc fuiſſe ſenſum etiam Eccleſiæ Græcæ, in quartadecima Luna non licuiſſe vllo modo vti fermento, & ideò dixêre, Chriſtum anticipaſſe vno die legitimum tempus legalis cœnæ, in quo nondum erat prohibitum fermentum.

CONFIRMATVR ex Hebræis ipſis, ſimul cum legali cœna incepiſſe vniuerſalem prohibitionem fermenti: Sic ex libro Thamuld, qui *Peſachim* dicitur, refert Ianſenius, *cap.* 144. *Concordiæ*; ibi enim habet, In ſero quartædecimæ Lunæ ſolitos Hebræos ſcrutari domos, & euertere omnes fermentati reliquias, & micas minutulas; eò quòd eſſet omnino prohibitum.

64 CONFIRMATVR acutè à D. Bonauentura, & Suarez; nam *Exodi* 12. præcipitur ſacrificium agni cum omibus cæremoniis, deinde præcipitur obſeruatio Axymorum per ſeptem dies integros à die quartadecima ad Veſperam, vſque ad vigeſimamprimam ad veſperam, vbi profectò ſeptem dies numerati arguunt, fuiſſe ibi ſermonem de Axyma ſimpliciter; & vtrobique particula *ad Veſperam*, abſque æquiuocatione eodem modo eſt intelligenda; gratis enim in vno loco de priori Veſpera, in altero de poſteriori exponeretur: Ergo ſimul in eadem Veſpera comedebatur agnus, & incipiebat Azyma ſimpliciter.

Ex his ruit Montoyæ reſponſio, ſeruatos à Iudæis octo dies Azymorum legales, diuerſis tamen de cauſis. Prima enim die, à prima, vſque ad ſecundam Veſperam, quæ erat quartædecimæ Lunæ, abſtinebant à fermento ob eſum agni, in memoriam tranſitus Angeli percutientis; aliis verò ſeptem, ob ſolemnitatem Azymorum, quos eodem die in Socoth comederunt, & de hac poſteriori tantùm ſolemnitate loqui Scripturam, cùm numerat ſeptem dies Azymorum.

65 CONTRA tamen primò, quia *Numer.* 16. & 28. tantùm ſeptem dies Azymorum omnino ponuntur: *Menſe primo, quartadecima die ad Veſperam, Phaſe Domini erit, & quintadecima die ſolemnitas Azymorum*, & ſubdit: *Septem diebus fermentum non inuenietur in domibus veſtris.* Igitur à Veſpera ſecunda quartædecimæ Lunæ incipit Axymorum dies, primus inter ſeptem.

AUDO, abſque fundamento fingi, Azima comedi cum agno ſeorſim ob tranſitum Angeli per Ægyptum, quando occidit primogenitos, & domos Hebræorum pertranſiit ſignatas agni cruore: Nil enim ad rem ibi Axyma; ſed ſolum, quando poſtea ex fuga coacti ſunt Azyma comedere: Certum eſt autem, has commeſtiones præceptas fuiſſe in memoriam horum beneficiorum, vt omnes fatentur. 66

ALIA reſponſio Montoyæ etiam ruit, nempè diem Azymorum incepiſſe prima Veſpera Lunæ quartædecimæ, & deſiiſſe prima Veſpera Lunæ vigeſimæ primæ. Contra enim eſt, quia prima dies Axymorum vbique aſſeritur die quintadecima, Leuit. 23. Numer. 18. *Quintadecima die ſolemnitas Azymorum*, eratque dies feſtus *Exodi* 12. at dies 14. non erat feſtivus, vt habetur *Marci* 14. vbi opera ſeruilia imponuntur: Ex his etiam ruit reſponſio dicentium, diem decimamquintam fuiſſe primam diem, non ſimpliciter Axymorum, ſed primum feſtum: Hæc enim inania ſunt; nam prima dies Azymorum erat illa feſtiua, Exodi 12. *Dies prima erit ſancta, atque ſolemnis.* 67

DIES verò quartadecima dicitur in Euangelio prima dies Axymorum, quia eadem die naturali ad Veſperam incipiebant dies Axymorum: Hæc omnia colligit Suarez cum D. Bonauentura, *loco citato.* 68

PROBATVR ſecundò principaliter aſſertio ratione, quâ nititur maximè S. Bonauentura; nam in præcepto Paſchæ ponitur: *Die quartadecima ad Veſperam*, quod profectò indicat poſteriorem partem, ſeu ſecundam Veſperam, ſic enim toto illò capite accipitur: Ideò & hic aliis quidem ſolemnitatibus, in quibu aliquid præcipitur, ſolus dies numeratur, neque opportuiſſet addere particulam *ad Veſperam*, cùm notum ſit à veſpera vſque ad Veſperam protrahi feſta Iudæorum *Leu.* 23. Itaque ſi azymorum ſolemnitas erat protrahenda vſque ad vigeſimamprimam diem, excluſo ſecundo Veſpere, non erat, cur adderet, vſque ad vigeſimamprimam eiuſdem menſis ad Veſperam, ſed potius erat dicendum à Veſpera.

RATIO autem, ob quam dies quartadecima ad Veſperam notetur, eſt, quia reliquum diei à prima Veſpera non erat ſolemne, ſed ſola ſecunda veſpera ob eſum agni. 69

Hoc argumentum latè proſequitur Ribera, & ait, adeò illuſtre, ac validum eſſe, vt fruſtra alia requirantur.

CONFIRMATVR ex dictis à Ribera, quia dies Axymi erant ſeptem continui, incipientes à Veſpera quartadecima, in quibus non licebat vllo modo redire ad fermentum, vt refert Ioſephus *lib.* 3. *Antiquitat. cap.* 10. quòd ſi illa fuiſſet prima Veſpera, iam licuiſſet ad fermentum poſt eſum agni redire..

PROBATVR tertiò validiſſime à D. Bonauentura *loco citato Lucæ, & in quarto, diſtinct.* 11. De fide certum eſt, Chriſtum mortuum eſſe die artificiali ſequente, poſt noctem, in qua cœnauit cum diſcipulis ſuis, & Sacramentum Euchariſtiæ inſtituit, vt patet ex narratione Euangelica, & ex illis verbis Canonis Miſſæ: *Qui pridie, quàm pateretur, accepit panem, &c.* Sed Chriſtus mortuus eſt Luna 70

decimaquinta circa Veſperam : Ergo cœnauit,man-
ducando agnum, nocte inchoante decimamquintam
diem : cœnauit autem tempore a Lege præſcripto,
vt oſtendam *quæſt. ſequenti* : Ergo. Minor pænè pa-
lis argumenti latiùs oſtendetur *quæſt.5.* ex PP.Græ-
cis, & Latinis.

Obiicies primò cum Lyſio : Eo tempore im-
71 molabatur agnus in Iudæa, quo immolatus eſt pri-
mùm in Ægypto ; at ibi immolarunt prima Veſpe-
ta Lunæ quartædecimæ:Ergo. Maior patet *Exod.12.*
nam hoc ſacrificium præceptum eſt in monumen-
tum illius beneficij, ſuprà enarrati. Minor proba-
tur ; nam egreſſi ſunt de Ægypto, cùm egreſſi ſunt
de Rameſſe, Exodi 12. *Profectique ſunt Filij Iſraël
de Rameſſe in Socoth* : ſed de Rameſſe egreſſi ſunt
nocte, in fine quartædecimæ Lunæ ? Ergo antece-
dente nocte comederant Agnum. Probatur conſe-
quentia, quia comederunt agnum in proprijs do-
mibus, è quibus iuſſi ſunt non egredi tota illa noc-
te, in cuius profundo Angelus pertranſiit, occi-
dens primogenitos Ægyptiorum, vt refertur ;
Exodi 12.

Hoc colligitur Numer.33. *Profecti de Rameſſe
72 in menſe primo, in quintadecima die menſis primi, al-
tera die à Phaſe, Filij Iſraël in manu excelſa*, & ſa-
nè, etiamſi nil Scriptura nobis exhiberet, ſatis ne-
ceſſariò id colligeremus ex geſtis. Nam ſero cœna-
runt manducando agnum, & poſt, totâ nocte in do-
mibus ſuis incluſi perſtiterunt, iuxta illud præcep-
tum, Exodi 12. *Nullus veſtram egrediatur oſtium
domus ſuæ vſque mane.* Poſt ortum ſolis, conclaman-
tibus Ægyptiis, & hortantibus, Iudæi cæperunt
congregari in Rameſſe, vt inde ſimul exirent, Exo-
di 12. *Profecti ſunt de Rameſſe ſexcenta ferè millia
peditum virorum, abſque paruulis, & mulieribus.
Sed & vulgus promiſcuum innumerabile aſcendit cum
eis : oues. & armenta, & animantia diuerſi generis
multa nimis.* Profectò, vt tanta multitudo, quæ ſi-
mul ibi non habitabat, confluerer, ſaltem vna dies
fuit neceſſaria ; Eo autem die, vt dicitur *Exodi 12.*
Filij Iſraël coacervarunt commodata ab Ægyptiis
vaſa aurea, & argentea, & veſtes, quod non potuit
nocturno tempore fieri;factum eſt ergo die ſequen-
te immolationem.

Respondetur ; Iudæos ea nocte quartædeci-
73 mæ Lunæ cœnaſſe agnum ; & ad iuſſum Angeli
ſubſtitiſſe in domibus, vſque ad tranſactam mediam
noctem, adueniente die quintadecima, nè læderen-
tur ab Angelo ; mox verò confluxiſſe omnes ad Ra-
meſſe ; & hinc incipit exitus ex Ægypto, quia ea
vrbs eſt in regni fine, aut ſi ex vrbe Rameſſe egreſ-
ſi ſunt, hoc fuit poſt meridiem, durante adhuc Lu-
na quintadecima : Oportet autem ſcire, terram Ieſ-
ſen, vbi habitauit tuus populus, dictam eſſe etiam
regionem Rameſſe, vt patet *Geneſ. 47.* Ædificata
verò fuit vrbs Rameſſe à Iudæis, *Exodi 1.* Ad
hanc verò confluxerunt, vt inde turmatim diſcede-
rent. Quapropter egreſſi ſunt de Rameſſe,cum in-
ceperunt egredi è terra Ieſſen, & ad fines Ægypti,
ſeu in fonte regionis, vbi eſt vrbs Rameſſes, con-
fluere : Itaque nocte quidem quintadecima incepe-
runt egredi, & ob id in Scriptura beneficium libe-
rationis populi dicitur, nocte facta.

Obiicies ſecundò : Chriſtus celebrauit vlti-
74 mam cœnam legalem legitimo tempore à lege ſi-
gnato ; at Chriſtus cœnauit priori Veſpera Lunæ
quartædecimæ : Ergo. Maior eſt euidens. Minor
probatur ; quia Chriſtus crucifixus eſt die proximè
ſequenti cœnam, vt patet ex Euangelio ; at non
fuit crucifixus quintadecima die, quæ erat feſtiua,
& ſolemnis, in qua Iudæis non licebat iudicia exer-
cere : Ergo fuit crucifixus quartadecima, quæ erat
Paraſceue Paſchæ, vt dicitur *Ioan. 19.* Confirma-
tur ; nam ſic figura reſpondet figurato, vt eâdem die
occiſus ſit Chriſtus, Agnus Dei, quo Agnus myſti-
cus immolabatur.

Respondet D.Bonauentura, *ll. cc.* Chriſtum 75
mortuum Lunâ quintadecimâ ante feſtum magnum
Sabbati Azimorum, quod ideò dicitur magnus dies
feſtus ; quia Sabbato addebatur ſolemnitas Azymo-
rum : Ab hoc igitur feſto abſtinuerunt, ſed præ-
ocupauerunt, occidentes die primo Azymorum,quo
iudicium ipſi exercuiſſe negant, ſed tradidiſſe Præ-
ſidi Pagano : Ideò enim *Ioan. 9.* dixerunt : *Nobis
non licet interficere quemquam*, non quia ſecundùm
legem non interficerent malefactores, ſaltem in fo-
ro ſpiritualis inquiſitionis reos, qualis incuſabatur
Chriſtus, apud illos, ſed propter diei feſti celebri-
tatem, quæ inceperat, vt notat S.Bonauentura *ad 19.
Ioan.* ex D.Auguſt. *tract.117. in Ioan.* Quoad figu-
ram, reſpondebo *quæſt. ſequenti.*

Obiicies tertiò : Si Lunâ quartadecimâ in 76
ſecundis veſperis incipiebat dies Azymorum ; ſe-
quitur, diem quintumdecimum Lunæ non habuiſ-
ſe primas Veſperas, atque adeò neque dies prima
Azymorum habuit primas veſperas, & conſequen-
ter non fuit celebrata à Veſpera ad Veſperam, iux-
tà legem ? Ex quo etiam ſequitur, non fuiſſe dies
ſeptem integros Azymorum ad legis præſcriptum,
vel debuiſſe protrahi ad diem vigeſimamſecun-
dam.

Dicunt aliqui, duas Veſperas aſſignari, inter 77
quas fuit diuiſio ; alteram ab hora pomeridiana ad
occaſum Solis : alteram ab occaſu Solis ad tenebras,
& inter has ſolitum immolari Agnum, vt indicat
Leuit.23. qui ex Hebræo habet : *Inter duas Veſpe-
ras*, vel ſecundùm ſeptuaginta : *Inter medium Veſ-
perarum*, de quo diſſeruit Lippoman. *Geneſis 1.
Exodi 12.* Abulenſis, Caietanus, Oleaſter *in Exo-
dum, & Leuiticum*, Ianſenius *cap. 129. Concordia*,
Vvielmus *in opere ſex dierum, lect.11.* Francolinus
de Horis Canon. cap.18. & ſeq. Sed hoc nihil facit,
nam debent aſſignare ipſi Lunationi dies integros
Lunares, qui ſecum ferunt ambas ferè Veſperas
Solares.

Præterea dies Lunæ incipiebant eo ordine, 78
quem ſecum ferebat Lunæ congreſſus cum Sole ;
at iſte ſæpè incipiebat mane, cùm fieret (vt aiunt)
Luna in aurora, & dies Lunares erant breuiores
diebus Solaribus : Ex quo ſequitur, vt cùm feſtiui-
tates Iudæorum à Veſpera ad Veſperam protrahe-
rentur ; & quidem Solares, vt patet in ſepulturà
Chriſti ; non poſſent cum diebus Lunæ concorda-
re, & cum diebus Solaribus, & ita oportuit, vt
ſæpè prima Veſpera Lunæ quartædecimæ inciperet
ante mane, licèt Oriente Sole, & finiretur ſequen-
te mane : Et tamen Deuter.16. dicitur : *Immolabis
Phaſe veſpere ad Solis occaſum, quando egreſſus es de
Ægypto.* Igitur cùm tempore Solaris Veſperæ ce-
lebrandum eſſet Phaſe, iuxta præſcriptum legis ad-
ductæ ob memoriam occiſionis primogenitorum,
quæ facta eſt media nocte ſolari, decumbente Sole
in Antipodibus,non video,quâ ratione tot quæſtio-
nes ſoluantur ?

Respondetur, ſecundam Veſperam Lunæ 79
quartædecimæ fuiſſe etiam primam Veſperam Azy-
morum, & tunc incepit Luna quintadecima, quia
non coæquatur dies Lunaris diei Solari.

Qvoad tempus verò Veſperarum Lunæ, dico
in pleni-lunio ſemper eſſe Lunam oppoſitam Soli,

&

& ita die quartadecima Lunæ concurrere cum Solis occaſu, vt patet: Itaque Veſpera prima Lunæ quartædecimæ eſt ferè Occidente ipſo Sole; & ſecunda Veſpera Occidente Sole; tunc enim è diametro opponitur Soli, non igitur Veſpera à decubitu
80 Lunæ dicitur, ſed à decubitu Solis.

Qvoad alias verò ſolemnitates, vt decima die expiationis *Leu* 23. Prima dies menſis, & alia feſta, arbitror ea ſumi ſemper ab occaſu Solis, ſeu à Veſpera, quæ eſt ante Solis occaſum, circa horam nonam diei, Iudæorũ more, vt patet ex ſepultura Chriſti, quam accelerarunt, quia erat vicina Solaris Veſpera prima Sabbati magni, etiam ex *Deuter.* 16. Id verò obſeruatum fuit, vt inde ſumeretur Lunæ dies, vbi plus erat de conuenientia cum die Solari.

QVÆSTIO IV.

An CHRISTVS *Luna quartadecima Cœnam peregerit, & Luna quintadecima. ſit mortuus.*

D.Bonau. in 4. diſt. 11. p 2. art. 2. quæſt. 1.

81 SVPPONO primò, Chriſtum celebraſſe Paſcha cum diſcipulis, & immolaſſe Agnum antequam pateretur: Sic apertè, Marci 14. *Primò die Azimorum, quando Paſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi, vt manduces Paſcha?* Valeant igitur hæretici id negantes; Idem probatur *Matth.* 26. *& Luca* 22.

Svppono ſecundò, Chriſtum die proximè ſequenti mortuum, vt patet ex Euangelio, & ex illis verbis Canonis: *Qui pridiè quam pateretur, &c.* quæ verba à tempore D.Petri dicta eſſe in Miſſa tradit Hugo Victor. *lib.* 2. *de Sacram. p.* 8. *cap. vltimo.* In Breuiario autem Romano fertur Alexander I. illa addidiſſe.

82 His poſitis; celebris eſt ſententia Græcorum dicentium, Chriſtum tertiadecima Luna ad Veſperam Paſcha celebraſſe; & Luna quartadecima durante occiſum: Ita docet Euthymius, *Matth.* 26. Nicephorus *lib.* 1. *hiſtor. cap.* 23. Videntur ex antiquis fauere Chryſoſtomus, *homil.* 82. *in Ioan.* ait, enim ad id, Ioan. 18. *Et ipſi non introierunt prætorium, vt non contaminarentur; ſed vt manducarent Paſcha.* Per Paſcha Agnum Paſchalem intelligit, quem eo die (ait) comeſturi erant; Chriſtus enim pridiè fecerat Paſcha, vt reſeruaret cædem ſuam in Paraſceue, quando Paſcha ſecundùm antiquam in-
83 ſtitutionem celebrandum erat, quæ verba Theophylactus ſuis inſeruit Commentariis: Cyrillus etiam *lib.* 12. *Ioan. cap.* 2. nomine *Paſcha* eo loco intelligit Agnum Paſchalem: Citatur etiam Origines *tract.* 35. *in Matth.* quatenus dicit mortuum eſſe quartadecima Luna, quod etiam affirmat Epiphanius *hæreſi* 50. Huius etiam opinionis videtur fuiſſe Author quæſtionum noui, & veteris Teſtamenti, inter opera D.Auguſtini *quæſt.* 94. additis his, quæ tradit, *quæſt.* 55. In Commentariis etiam Anſelmi *ad* 27. *Matth.* in fine repetitur hæc ſententia, ſed videtur ab aliquo ſuppoſita illa pars commentarij, quia Anſel. *cap.* 26. initio docet contrarium, & *in opuſc. de fermentato, & azymo.*

84 Vera tamen ſententia eſt, Chriſtum cœnaſſe vltimò, die quartædecimæ Lunæ ad Veſperam, prout lege ſtatutum erat: Ita tenet Eccleſia Latina, quæ ideò in azymo conſecrat: Eam defendunt S. Bonauentura, & S. Thomas paſſim, Abul. *in defenſ. cap.* 7. Medina *ad quæſt.* 46. *art.* 6. Tolet. *in* 13. *Ioan. annot.* 5. Suarez *diſputat.* 40. *ſectione* 3. Baronius *anno* 34. & alij.

Assero cum hac ſententia, Salvatorem Chriſtum vltimam ſumpſiſſe cœnam die decimæquartæ Lunæ ad Veſperam.

Probatvr primò à D. Bonauentura, *ad* 22. 85
Luca, & 19. *Ioan.* & *in* 4. *diſt.* 11. *citata*, authoritate Scripturæ Euangelicæ, qua omnes ferè nituntur: & ex modernis Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 3. Valentia *tom.* 4. *diſput.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 1. & *diſp.* 6. *q.* 2. *punct.* 2. & *diſp.* 6. *quæſt.* 2. *punct.* 1, Nazarius *tom.* 3. *in* 3. *partem, quæſt.* 46. *art.* 9. *D. Thomæ, controu. vnica.* Angelus Vulpes à monte Piluſo, *tom.* 3. 4. *partis, diſp.* 57. *art.* 10. cum Scoto *in* 4. *diſtinct.* 11. *quæſt.* 6. *art.* 3. Igitur Matthæus *cap.* 26. Marcus *cap.* 14. Lucas *cap.* 22. aſſerunt, Chriſtum cœnaſſe Agnum primâ die Azymorum. Non poteſt autem intelligi de primo die feſto Azymorum, ideſt, de quintadecima die Lunæ ad ſecundam Veſperam, vt omnes Latini, & Græci confitentur, & conuincit locus Ioan. 13. *Ante diem feſtum Paſchæ*: Ergo neceſſe eſt intelligi de die quartadecima ad Veſperam, quæ erat initium decimæquintæ: & ideò prima dies Azymorum vocabatur, à parte totum nominando, vt dixi *quæſt.* 3.

Respondet Euthymius, diem tertiamdecimam vocatam diem Azymorum, quia proximè præcedebat illam. Verùm nulla ratione ſatiſfacit; nam dies tertiadecima diſtabat ab Azymis, vt neque, in tota illa, neque in aliqua parte inciperet obſeruari: Quomodo ergo dici poteſt prima dies Azymorum? Quis enim vltimam diem Auguſti vocet primam Septembris? 86

Respondent ſecundò, Euangeliſtas non dicere, fuiſſe primam diem Azymorum, ſed quòd inſtabat.

Verum Matthæus *cap.* 26. abſolutè abſque verbo loquitur: *Prima die Azymorum.* Marcus verò 87
cap. 14. adhuc clarius ait: *Prima die Azymorum, quando Paſcha immolabant.* Lucas verò priùs quidem dixit: *Appropinquabat dies Azymorum*, ideſt, quando facta eſt machinatio proditoris biduo ante, vt dicitur etiam Matth. 26. *Scitis quia poſt biduum Paſcha fiet, & Filius hominis tradetur, vt crucifigatur.* Poſtea tamen ſubdit: *Venit dies Azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha, & miſit Petrum, & Ioannem dicens: Euntes parate nobis Paſcha.* Ex quo deducit è regione S.Doctor ibi, die quartadecima ad præſcriptum legis cœnaſſe.

Respondent alij Græcorum inſanientes in veritatem, tres Euangeliſtas erraſſe, & correctos à Ioanne.

At eos acriter redarguit S. Doctor *locis adductis*, quia Spiritum ſanctum errantem ponunt. Cur 88
enim potius tres Euangeliſtæ, quàm vnus, erraſſe dicantur?

Qvod verò neque Ioannes errauerit, rectè probat D. Bonauentura *ibi*, quia dixit: *Ante diem feſtum Paſchæ*, erat autem dies feſtus Azymorum die quintadecima, vt habetur *Exodi* 12. *Leu* 23. Si ergo ante diem feſtum Azymorum cœnauit: Ergo cœnauit quartadecima die Lunæ.

Errant autem Græci non diſtinguentes inter diem Paſchæ; & diem feſtum Paſchæ, vt notat S. Bonauentura *ad* 3. Dies quidem Paſchæ erat quartuſdecimus, quo immolabatur Agnus: Dies verò feſtus Paſchæ erat, in quo ſeruilia opera erant vetita,

tia. quæ die quartadecima exercebantur, vt patet
89 in apparatu diſcipulorum *locis adductis Euangelij.* Licèt autem feſtum illud inciperet à Veſpera, tamen quia dies naturalis incipit à media nocte, ideò rectè dici poteſt Ioannes loqutus de die naturali, ac feſtiuo, ante quem Chriſtus cœnauit cum diſcipulis ſuis: Hæc autem ita eſſe oſtendit, quia Chriſtus eo ſero dixit Iudæ: *Quod facis, fac citius. Diſcipuli verò cogitabant dixiſſe: Eme ea, quæ opus ſunt ad diem feſtum.* Ex quo eruitur, diem ſuperuenientem illi nocti fuiſſe diem feſtum: Adde *Leuitic.* 23. *Numer.* 28. dicitur ſolemnitas Azymorum die quintadecima. Hinc primum Græcorum argumentum ruit.

90 Probatvr ſecundò aſſertio à D.Bonauentura ex PP. Et primò quidem Græcis, Chryſoſtomo *homil.* 8. *in Matth.* & 82. *in Ioan.* Theophylacto *in Comment.* Ioan. Theodoret. *quæſt.* 24. *in Exodum*, Theophylact. Alexandr. *epiſtola ad Theodozium*, apud Bedam *de ratione temporum*, *cap.* 57. Victore Antioch. *ad* 14. *Marci*, Origen. *tract.* 35. *in Matth.* ſi attentè legatur.

91 Ex Latinis verò Hieronymus, Anſelmus, Beda, Rupertus, & ferè cæteri expoſitores Euangelici; Ambroſ. *epiſtola* 83. Auguſtin. *epiſtola* 86. Cyprianus *ſermon. de cœna Domini*, Anſelm. *lib.* 2. *de Imagine mundi*, *cap.* 17. Rupertus *lib.* 2. *in Exodum*, *cap.* 11. Tertullian. *lib. contra Iudæos*, *cap.* 8. *&* 18. licèt obſcurè.

Probatvr tertiò à S. Bonauentura *in* 4. *fundamento ſecundo.* Chriſtus in omnibus legem ſeruauit, ſic enim gloriatur: *Non veni ſoluere legem, ſed adimplere*, & notant Chryſoſtomus *homil.* 82. *in Matthæum*, & Epiphan. *hæreſi* 51. Sed lege præſcriptum erat tempus celebrandi Paſcha, vt conſtat *Exodi* 12. nec licebat immutare illud priuata authoritate, vt dicitur *Numer.* 9. vbi exterminium indicitur non celebranti Phaſe, tempore præſcripto: Quare neque licebat illud poſtponere; ſed neque anticipare, vt putat Euthymius.

92 Obiicivnt ſecundò Græci: Figura debet reſpondere figurato: Sed agni immolatio fuit figura Chriſti occiſi: Ergo debuit eſſe eodem die; ſed Agnus immolabatur per vos die quartadecima: Ergo eâ die Chriſtus eſt occiſus: Ergo die tertiadecima cœnauit.

93 Respondet D.Bonauentura primò *in corpore*, immolationem agni, coniunctam cum manducatione, fuiſſe figuram non minus Chriſti occiſi, & oblati in Cruce, quàm in ſanctiſſima Euchariſtia, vt docent SS. PP. Cyprianus *ſerm. de Cœna Domini*, & *lib. de vnitate Eccleſiæ*, Leo Papa *ſerm.* 7. *de Paſſ.* Gregorius *homil.* 22. *in Euangelia*, & alij, quos referam *tom.* 5. agendo de figuris Euchariſtiæ: Cùm ergo ſacrificium agni fuerit figura vtriuſque ſacrificij cruenti, & incruenti, debuit offerri potius eo tempore, quo offerebatur in Euchariſtia; ſic enim, & edebatur cum pane Azymo, offerebatur in memoriam tranſitus Angeli, ità & hic in memoriam tranſitus Chriſti: Alias ſimilitudines vide in PP. præcipuè Gregorio.

Imò Gregorius Nazianzenus *oratione* 2. *de Paſchate* dicit, imperaſſe Deum, vt Agnus quartadecimâ Lunâ immolaretur, quia tunc Chriſtus daturus erat ſuis diſcipulis corpus, & ſanguinem: Chryſoſtomus verò *homil. de proditione Iudæ*, & *homil.* 83. *in Matth.* dicit, Chriſtum Luna quartadecima dediſſe diſcipulis Euchariſtiam, vt figuram Agni Paſchalis impleret.

Adde ex Ambroſio *epiſtola* 83. & Cypriano *epiſtola* 63. Per Agnum, ad Veſperam immolatum, figuratum fuiſſe Chriſtum immolandum ad Veſperam mundi: Sic reſpondet etiam Suarez.

Respondet S.Bonauentura ſecundò *ad argumenta*, rectè immolationem Agni factam eſſe Luna 94
quartadecima; & ſtatim poſt cœnâ incepit immolatio Chriſti in agonia, comprehenſione, & cæteris cruciatibus, & mortuus eſt ante finem ſecundæ Veſperæ, ideoquè adhuc durabat ſolemnitas, vt notat etiam Vulpes.

Obiicivnt tertiò: Ioan. 13. dicitur: *Non introierunt Iudæi in prætorium, vt non contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha*: Hoc autem dixêre die paſſionis: Ergo adhuc non erat Agnus immolatus: Et infra, cap. 19. dicitur: *Erat autem Paraſceue Paſchæ*, id eſt, præparatio ad Paſcha: Ita videntur exponere hunc locum Auguſtinus *tract.* 117. *in Ioan.* & *lib.* 3. *de conſenſu Euangeliſt. cap.* 13. Beda, & Gloſſa ord. *ad* 19. *Ioan.* Anſelm. Matth. 27. *Alterâ autem die, quæ eſt poſt Paraſceuen.* Confirmatur: Si erat dies paraſceue: Ergo non erat dies feſtus, vt ſuprà arguiſtis pro die.

Respondent aliqui, hos accuſatores Chriſti 95
non introiiſſe Prætorium, vt manducarent Paſcha, id eſt, Agnum, quod diſtulerant, vt morti Chriſti attenderent ex prauo zelo, exiſtimantes ſe maius obſequium præſtare Deo: Ità Chryſoſtomus *homilia* 82. *&* 85. *in Matthæum*, quem ſequitur Theophylactus.

Eadem videtur ſententia Cyrilli Alexandrini ſuprà; quam etiam ex Euſebio Emiſſeno adducit D. Thomas *in catena, Luca* 22. & videtur ſenſus Leonis Papæ *ſerm.* 7. *de Paſſione*, quod videtur ſumpſiſſe ex Hieronymo *Matth.* 26. circa illud: *Tunc congregati ſunt Principes Sacerdotum, &c.*

Respondet ſecundò D.Bonauentura *ad* 2 cum 96
D.Thom. *quæſt.* 46. *art.* 9. *ad* 1. & *in Catena*, vbi refert Alcuinum, eique fauent Auguſtin. *tract.* 114. *in Ioan.* Chryſoſtomus *homil.* 82. *in Ioan.* Theophylact. *Ioan.* 18. eamque ſequitur Innocentius *de myſterio Miſſæ*, *cap.* 4. Scotus, & Vulpes ſuprà, nomine *Paſchæ*, non intelligi agnum, ſed azymos panes.

Tostatvs *capite* 8. *Defenſorij*, & Suarez *loco citato*, duo opponunt huic reſponſioni; alterum, quia non inuenitur, panes azymos interdum vocari Paſcha.

Respondetvr tamen cum S. Bonauentura 97
ad 22. *Lucæ*, non azymos panes ſimpliciter, ſed diem feſtum, in quo edebantur panes azymi, vocari diem Paſchæ, Lucæ 22. *Appropinquabat dies Azymorum, qui dicitur Paſcha.* Ioan. 13. *Ante diem feſtum Paſchæ*, vt ipſe Suarez confeſſus eſt *locis* ſuprà *citatis.* Deinde (vt ipſe hic fatetur) totum tempus Paſchale dicebatur, quo edebantur azymi; nam Paſcha ſæpè tempus ſignificat, ſæpè agnum; non nunquam etiam eſum agni.

Obiicivnt tertiò; panes azymi non requirebant aliquam munditiam.

Respondetvr cum S. Doctore *fundamento* 3. 98
panes azymos fuiſſe figuras puritatis, & ſynceritatis ſacrificij Euchariſtiæ, & Crucis, vt innuit Apoſtolus 1. *Corinth.* 5. ideò puritatem exigebant, & ita inter ſacros cibos numerantur à Ioſepho *lib.* 3. *antiquitat. cap.* 10. Philone *libro de vita contemplatiua* prope finem: Sic etiam panes propoſitionis requirebant munditiam, licèt non haberetur expreſsè in Scriptura, vt dicitur 1. *Reg. cap.* 21.

Respondet Suarez ad argumentum, nomine Paſchæ intelligi, non agnum Paſchalem, ſed alia animalia,

animalia, quæ diebus azymorum immolabantur, maximè primo, & vltimo.

99 Qvod enim offerrentur alia animalia, patet *Numer.* 18. *Deuter.* 16. *ſecundo Paralip.* 30. & 35. & ex Ioſepho *lib.* 3. *Antiquit. cap.* 10. & *lib.* 17. *cap.* 11. Quòd verò illæ victimæ interdum Paſchæ nomine intelligantur, tradit Auguſtin. *lib. qq. in Deuter. c.* 14. & habetur *Deuter.* 16. & 2. *Paralip.* 35. Denique quod huiuſmodi victimæ Paſchales tantùm à mundis legitimè poſſent manducari, generaliter colligitur ex *Leuitic.* 6. 7. & 22. ex *Numer.* 18. *Deuteronom.* 22. Hanc expoſitionem attigit Abulenſis *prima parte ſui Defenſorij*, eamque Recentiores ſequuntur.

100 Seraphicvs verò ad eum locum Ioannis omnia complectens, ſic exponit ex D. Auguſt. *tract.* 114. *in Ioannem*, Iudæos noluiſſe ingredi Prætorium, quia dies azymi inceperant, & erat immundiria ingredi domos alienigenarum, quod intelligi debet etiam ratione azymorum panum, & ratione hoſtiarum, quæ tunc temporis offerebantur.

101 Qvoad alterum teſtimonium de Paraſceue Paſchæ, reſpondet D. Bonauentura *ad eum locum Ioan.* 19. Suarez, Hilarius, & alij, non vocari ibi Paraſceue Paſchæ, id eſt ad paſcha, ſed paraſceuen ſubiectiuum Paſchæ, id eſt, quæ fiebat in Paſcha ad Sabbatum: Ideò Marcus *cap.* 15. ait: *Erat paraſceue ante Sabbatum.* Erat enim feria ſexta præparatio ad Sabbatum, quia licèt in aliis Feſtis liceret præparare neceſſaria ad victum, non tamen in Sabbato, vt colligitur *Exodi* 16. Ideò Lucas cap. 23. ait: *Erat Paraſceue, & Sabbatum illuceſcebat*, & ſubdit, mulieres paraſſe aromata, quæ facere licebat in die Paraſceues, non in Sabbato: Ideò ſubdit, & Sabbato quidem ſiluerunt ſecundùm mandatum. Quæ latè proſequitur S. Bonauentura ad hunc locum Lucæ: Ex quo patet, mulieres ob Sabbatum quieuiſſe, non ob azymorum Feſtum.

102 Qvoad D. Auguſtinum, videtur quidem Paraſceuen ſenſu myſtico interpretari de paraſceue ad immolationem Chriſti, quæ facta eſt ante eius mortem, tunc enim commentatur Euangelium viuentis Chriſti, & ideò nihil contra nos: Hanc interpretationem S. Doctor innuit *ad* 2. vbi Paſcha intelligit Chriſtum, de quo Apoſtolus 1. Corinth. 5. *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*: Idem ſentit forſan & Beda cum Gloſſa.

103 Vnvm dubium remanet circa D. Auguſtinum *tract.* 120. *in Ioan.* vbi exponens id: *Ibi ergo propter paraſceuen Iudæorum, quia iuxta erat, poſuerunt Ieſum.* Sic loquitur: *Acceleratam vult intelligi ſepulturam, ne adueſperaſceret, quando iam propter paraſceuen, quam cœnam puram Dei, Latinè vſitatius apud nos vocant, facere tale aliquid non licebat.*

Hæc verba referens D. Bonauentura, omittit ea de cœna pura. At hæc non eſt cœna Agni, ſed cœna paraſceue, vt innuit etiam Irenæus *lib.* 1. *contra hæreſes, cap.* 10. Tertull. *lib* 5. *cont. Marcionem, cap.* 4. dicit, fuiſſe quaſdam Hebræorum obſeruantias feſtiuas: Vide Suarez *loco citato.*

Obiicivnt quartò: Hebr. 26. *Matth.* dicebant: *Non in die feſto, ne fortè tumultus fieret in populo*: Ergo Chriſtus non eſt mortuus die feſto.

104 Respondet S. Bonauentura *ad* 3. eos locutos de die illo Magno Sabbati, in quo maxima erat ſolemnitas, dum concurreret cum feſto Azymorum, & magni erant concurſus. Quomodocumque autem voluerunt euitare feſtum, ſanè id faciebant, non zelo religionis, ſed timentes ne à populo liberaretur, & ideò *Marci* 14. dicunt: *Non in die feſto, ne forte tumultus fieret in populo*; attamen in die feſto azymorum eum occiderunt, cum intempeſtæ iam noctis ſilentio eum in ſuam poteſtatem rapuiſſent: Vocabant verò tumultum eum, qui fuiſſet iuſta commotio.

Stet igitur inconcuſſum, cœnaſſe Chriſtum quartadecima die primi menſis Lunaris ad veſperam, quod etiam roborat S. Doctor *ad vltimum*, ex vniuerſali Eccleſiæ Latinæ præcepto, ſtabilito ab Eugenio IV. in Concilio Florentino, conſecrandi in pane azymo; licèt etiam Græcis imponat ad bonum pacis conſecrare ſuo ritu in fermentato. 105

Ex his omnibus deduco, Iudæos eo anno celebraſſe Paſcha ſuo tempore in ſententia D. Bonauentura, quæ ab eo etiam innuitur ad id Ioan. 19. *Ipſi non introierunt in prætorium; vt non contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha*, vbi per Paſcha intelligit dies azymorum.

Probatvr à S. Doctore *ad* 23. *Lucæ* primò ex illis verbis: *Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha.* Vnde arguit: Si tunc neceſſe erat occidi Paſcha: ergo erat obſeruatum, & in conſuetudine; & ideò non erat aliqua conſuetudo in contrarium, vt confingunt aliqui, apud Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 4. vbi hoc argumento D. Bonauenturæ vtitur. 106

Deinde id probat ex Matth. 26. *Scitis quia poſt biduum Paſcha fiet*, & Marci 14. *Quando Paſcha immolabant primâ die Azymorum.*

Idem ſentiunt PP. & quidem Græci, qui volunt, Chriſtum cœnaſſe Luna tertiadecima, vt Iudæorum Paſcha præueniret; manifeſtè ſupponunt, ſolitos eſſe Iudæos celebrare Paſcha Luna quintadecimâ. Deinde Patres Græci, & Latini nullam diſtinctionem ponunt inter tempus à lege præſcriptum; & inter tempus à Chriſto, & Iudæis obſeruatum; Id videre eſt in ſuprà allegatis: Quod ſupponit etiam D. Clemens *lib.* 5. *conſtit. cap.* 13. & 16. Beda *lib. de ratione temporum, cap* 57. & 59. Anſel. *lib. de imagine mundi. cap.* 47.

Collige ſecundò, Chriſtum Dominum mortuum die quintadecima, quæ eſt feſtum azymorum; nam occiſus eſt die proximè ſequenti cœnam agni; ſed dies ille ſequens erat feſtum azymorum: Ergo. Neque dicat Rupertus, ita debuiſſe eſſe; ſed Iudæos tranſtuliſſe ſolemnitatem; nam hoc eſt gratis confictum. 107

Confirmatvr à S. Doctore *ad* 19. *Ioan.* ex illis verbis: *Nobis non licet interficere quemquam*, hoc autem recuſabant ob ſolemnitatem, vt exponunt Cyrillus *lib.* 12. *cap* 6. Auguſt. *tract.* 114. Chryſoſt. *homil.* 82. *in Ioan.* & 86. *in Matth.* Beda *Ioan.* 18. D. Thom. *quæſt.* 46. *art.* 4.

Confirmatvr à D. Bonauentura ſecundò ad illud Lucæ 23. *Neceſſe autem habebat dimittere eis per diem feſtum, vnum.* Hoc autem erat ex conſuetudine in die feſto Paſchæ, in memoriam liberationis populi ex Ægypto: Quare hoc non potuit eſſe in priuilegio Paſchæ, quod amplius confirmat S. Doctor ex illo Ioan. 18. *Eſt autem conſuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in Paſcha*, quam conſuetudinem ex Gloſſa confirmat, vt ſuprà *ad* 18. *Ioan.* ad ea verba: Et idem ſentiunt PP. omnes, vt videre eſt in Hieronymo, Chryſoſtomo, & aliis Græcis, & Latinis. 108

Qvod verò in die ſolemni Paſchæ mortuus ſit, aſſeritur à Tertulliano *libro contra Iudæos, cap.* 9. Euſebio *lib.* 10. *demonſtr.* 6. Cyrillo Hieroſolymitano *cat.* 13. Origene *homilia* 23. *in Numer.* Clemente *lib.* 5. *conſtit. cap.* 14. aliàs 16. Auguſt *tract.* 50. *in Ioan.* 109

Ioan. vt refert S. Bonauentura *ad* 11. *Ioan.* in fine, vbi D.Auguſtini verba ſunt : *Cruentum Paſcha ſanguine Domini voluerunt Iudæi habere*, Leone Papa *ſerm* 7. *de Paſſione*, quos allegat Suarez.

110 Tandem iam probaui ; *Ante diem feſtum Paſchæ*, Ioan. 13. cænaſſe Chriſtum Paſcha, & die ſequenti mortuum eſſe. : Ergo in die feſto Paſchæ : Loquitur enim D. Ioannes de diebus non Iudaïco modo à veſpera ad Veſperam ; ſed exprimit naturalem diem. Nec id habetur mirum : Sic enim etiam alij tres Euangeliſtæ aliquando dies hic accipiunt, vt Matthæus *cap.* 28. Marcus *cap.* 15. Lucas *cap.* 23. vt notat Baronius *anno* 34. & Nazarius *loco citato*.

QVÆSTIO V.

De vltima Hebdomada vitæ Christi *Domini.*

111 Passionem Chriſti exordiuntur Matthæus *cap.* 26. & Marcus *cap.* 14. à biduo ante paſſionem, quo Principes conſpirarunt ad Chriſti necem; tunc autem Iudam ſcribunt venditorem acceſſiſſe, occaſionem nactum ex quadam cœna, in qua Magdalena balſamum in eius obſequium effuderat : Eodem ferè modo & Lucas *cap.* 22. At Ioannes refert, ante ſex dies Paſchæ factam cœnam quandam, qua Magdalena vnguentum abſumpſit pretioſum : Hinc oritur quæſtio ; an fuerit eadem, vel diuerſa Magdalena.

112 Prima opinio eſt, eſſe duas : Ita Origenes *tractat.* 35. *in Matth.* Chryſoſtomus *homilia* 81. *in Matth.* Euthymius *in cap.* 61. *Matth.* Baronius *anno* 32. & 34.

At D.Bonauentura *ad Ioan.* 12. vult, eſſe vnam, & eandem omnino, quod probat ex D.Auguſtino *lib.* 2. *de conſenſu Euangeliſtarum, cap* 68. & Chryſoſtomo *homil.* 64. *in Ioan.* vbi eam tandem videtur approbare, nitens concordare Matthæum Ioanni : Eandem ſequitur Hieronymus *Matth.* 26. & ibi Anſelmus, & Rupertus *lib.* 10. *in Ioan.* Ianſenius, Caietanus, Toletus, & Maldonatus *ad* 26. *Matth.* vbi adducit Ambroſium *lib.* 7. *in Lucam*, Bedam *ad* 26. *Matthæi*. Idem cenſet Suarez *diſp.* 34. *ſect.* 1.

113 Probatur ſecundò à S.Doctore è circumſtantiis, ex eodem loco Bethaniæ, eodem vnguenti genere nardo, ex eadem Iudæ numeratione, ex eadem defenſione Chriſti : Quia enim credat, ſi quatuor ante dies ſolùm correptus fuit Iudas, rediiſſe ad idē ? Idem argumentum aſſumunt Suarez, & Maldonatus.

Obiiciunt, quia cœna, deſcripta à Matthæo, fuit biduo ante Paſcha : illa verò Ioannis ante ſex dies Paſchæ. Deinde hæc in domo Marthæ fuit ; nam ibi erat Lazarus, & Maria ; Martha verò miniſtrabat, & non eſt credibile, miniſtraſſe in domo aliena. Tertiò Matthæus dixit, fœminam illam vnxiſſe caput Ieſu : Ioannes verò pedes. Tandem apud Matthæum diſcipuli indignantur ; apud Ioannem verò ſolus Iudas.

114 Respondet D.Bonauentura, quem ſequuntur alij, cœnam illam factam ſex dies ante Paſcha, ſed narratur à Matthæo, & Marco ; non quidem aſſerendo factam biduo ante Paſcha tantùm, ſed poſtquam narrarunt dictum Chriſti biduum ſupereſſe ad Paſcha. referunt cœnam illam iam ante factam, vt inde occaſionem arreptam proditionis Iudæ recenſerent, quam die Mercurij compleuit, abiens, & vendens Chriſtum : Itaque recapitulando, hiſtoriam illius cœnæ, omiſſam tempore debito, hic enarrant.

115 Quoad domum, eadem fuit, ſi credis Theophylacto *in Matth.* & Nicephoro *lib.* 1. *hiſt. c.* 27. qui dicunt, Simonem illum fuiſſe patrem Marthæ, & Lazari, ac Mariæ : Chryſoſt. verò *homil.* 64. *in Ioan.* refert, multos ſenſiſſe, cœnam. quam narrat Ioannes, non fuiſſe factam in domo Lazari ; potuit enim Martha, vel ob familiaritatem, vel ob cognationem in domo Simonis miniſtrare.

Quod verò vnxerit caput, vel pedes, parum refert ; nam vt notat S.Bonauentura, non omnia à ſingulis Euangeliſtis dicta ſunt : Potuit eſſe, vt Ioannes ad exaltandam Magdalenæ charitatem, & oſtendendam eius profuſam in Chriſto beneficentiam, ſcripſerit vnxiſſe caput, quod inſolitum erat ; cæteri verò, qui hoc factum ſolum referebant ad Iudæ auaritiam, & proditionem referendam, parum curauerunt de vnctione capitis dicenda, ſed ſolùm ordinariam pedum retulerunt : Potuit etiam eſſe, vt omnes indignati ſint, non tamen eâ malitiâ, qua Iudas, quam exaggeret Ioannes, vt ait S.Doctor, & alij poſtea.

116 Deinde conſiderandum eſt Iudæ facinus, qui triginta argēteis vendidit Chriſtum: Exiſtimat verò S.Bonauentura *ad* 22. *Lucæ*, vnumquemque horum argenteorum valuiſſe decem denarios, ſeu argenteos ex noſtris, atque adeò vendidiſſe Chriſtum trecentis illis denariis, quibus vnguentum obmutmutatum vendi poterat : Cum S. Doctore eſt Lyranus *Matth.* 26. vbi ait, tanti ſolitos penderi denarios illos.

Hæc tamen, ait Suarez *diſp.* 34. *ſect.* 1. dicta eſſe abſque fundamento.

117 Observandum propterea primò, aliquos denarios argenteoa Romæ, & Pariſiis extare excuſos ex vna parte facie hominis, & altera flore, qui creduntur eſſe ex illis Iudæ ; & ſi triginta ex eis ſumantur; valere poſſunt ſeptem florenos, vt ait Baron. *in additione ad annum* 34 quæ eſt in fine tomi primi Annalium : Attamen non eſt credibile, triginta tantùm ex illis monetis datas Iudæ ; ſed tot, quot ad triginta argenteos more Iudæo ſunt neceſſarij : Sic enim inter nos multæ argenteæ monetæ requiruntur ad vnum argenteum perficiendum, vt multi Iulij, multi Pauli, multæ Iuſtinæ, &c. oportet igitur accipere argenteum, ſicuti hic ſumitur à Matthæo.

Observa ſecundò ex D.Bonauentura *loco citato*, reſpiciendum eſſe ad Prophetiam *Zachariæ* 11. quæ hoc pretium indixit : *Appenderunt mercedem meam triginta argenteos.*

118 Observat autem ex Rabbi Helia Leuita *in libro Tiſbi*, Baronius, hanc vocem *Argenteus* in Pentateuco ſignificare ſiclum vnum, & dici *Selagh*, in Prophetis dici *Limin libram* : & in Agiographis *Camerim*, quod dicitur Cantarium, vel talentum : Hoc tamen non inuenio, quia *Geneſ.* 20. vox *argenteus*, vbi vulgata habet mille argenteos; eſt אלף כסף *eleph chesſeph*, eodem modo ſcribitur *Geneſ.* 38. vbi de pretio venditi Ioſeph, quod fuit viginti argenteorum, & *Geneſ.* 45. vbi dicitur dediſſe Benjamin trecentos argenteos ; mutatur autem ſolum numerus.

119 Rursus ſi Libros Prophetarum percurras, qui incipiunt à libro Ioſue, & continent libros Iudicum, Ruth, Samuel, ideſt, Regum primum, & ſecundum Prætetea *Melachim*, ideſt, Regum tertium, & quartum, Iſaïam, Hieremiam, Ezechielem, & duodecim

Prophetas, inuenio *Iud.*16. quinque argenteos eodem modo ſcribi: Idem habetur *cap.*17. a. & 1. *Reg.* 2.35. Quid moror? *Zach.* 11. vbi habetur vaticinium: *Appenderunt mercedem meam triginta argenteos,* habetur כסף Omitto Agiographos, qui ad rem non ſunt: Itaque malè Baronius deducit, hos argenteos fuiſſe triginta libras argenti.

Qvare nec video, qua ratione Arias in Dictionario Syrochaldaïco, verbo *Cheſeph* eam diſtinctionem ex aliis Rabbinis allatam, approbet: In Hebraïco vero Compendio ſcribat, vt nos.

120 Observandvm præterea, Matthæum *cap.* 27. allegaſſe vaticinium Hieremiæ circa emptionem agri figuli: *Tunc adimpletum eſt, quod dictum eſt per Hieremiam Prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos, & emerunt ex eis agrum figuli.*

121 Circa hunc locum inſudant expoſitores, è quibus Maldonatus *ad* 27. *Matth.* Baronius *loco citato,* & cæteris confutatis, qui dixère, vel hoc teſtimonium haberi in libris Hieremiæ, qui amiſſi ſunt, vel in Apocryphis, vel Euangeliſtam memoriæ lapſu ſcripſiſſe Hieremiam pro Zacharia. Vel Zachariam binomium faciunt: Vel in Hieremiaid habuiſſe non ſcriptum, ſed traditione: Tandem aſtruunt, Euangeliſtam ex more nullius Prophetæ nomen expreſſiſſe; aliquem verò deceptum *cap.* 32. *Hieremiæ,* vbi emptio agri recenſetur, appoſuiſſe ad marginem Hieremiam, & poſtea Typographorum incuria irrepſiſſe in vaticinium: Idem innuit Lyra *ad* 27. *Matthæi.*

122 Profectò durum videtur, magiſque mihi probabilis eſt ſententia, iure nominari Hieremiam circa emptionem agri; nam etiam in editione emendata Pij V. & Clementis VIII. adhuc retinetur, & à temporibus D. Auguſtini erat in pluribus codicibus, vt ipſe fatetur *lib.* 3. *de conſenſu Euangel. cap.* 7. Pretium autem illius agri vigintiſeptem, & ſemis libras argenteas, vt notat Baronius, continet.

123 Eqvidem non eſt credibile, agrum integrum emptum triginta argenteis, ideſt ſiclis, vt aliqui volunt, maximè in ſuburbiis Hieruſalem, quæ erant amæna, atque pretioſa, vt colligi poteſt ex immenſa multitudine habitantium; nam totius Paleſtinæ fines ponuntur à Plinio *lib.* 5 *cap.* 3. 180000. paſſuum tantùm à confinio Arabiæ ad Phænicem: Itaque ſummam conſpicuam reddebant triginta argenti Iudæ; vt ex eis emeretur ager profectò magnus in ſepulturam peregrinorum, quibus Iudæa abundabat; eò autem magis, quò emptio fiebat non vſque ad annum tantùm Iubilæum, ſed perpetua pro ſepulturis: Emptus eſt autem ſolo illo pretio, vt dicitur Actorum primo: *Poſſedit agrum de mercede iniquitatis.* Incertum quidem eſt, vt fatetur Suarez, quanti valeret argenteus quiſque ex illis, cum variæ monetæ argentei dicerentur: Quod ſi vel ſiclum, vel dimidiam partem tantùm valeret, non poterat ſufficere ad amplum agrum emendum ſuburbanum: Itaque ſine fundamento Suarez ipſe ſuam ponit opinionem; non minus, quàm D. Bonauenturæ ab eo cenſeatur poſitio.

124 Aliam difficultatem ingerit alia figura huius venditionis, quæ fuit venditio Ioſeph, quæ viginti argenteis dicitur acta.

D. Bonaventvra refert legi ſecundùm litteram conſuetam triginta denariis. Hoc ſane in multis codicibus vulgatæ editionis reperitur, vt fatetur Suarez *loco citato,* licèt emendatiores habeant viginti, quod Seraphicus optimè nouerat.

Qvoad cauſas huius venditionis, aſſignantur à S. Bonauentura *loco citato,* quem ſequitur Suarez. Primò quidem ex parte Patris permiſſum eſt, vt dicitur Roman. 8. *Proprio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Ex ſua benignitate in nos, permittens tale genus iniuriæ pati, nempè ſæuiſſimam proditionem, qua venditus eſt inimicis ad macellum, nedum ad iugulum: Hæc ſanè grauiſſima fuit.

Qvoad Iudæos, rabida cupiditas eos mouit ad 125
Chriſtum emendum, vt eum dolo tenerent, & occiderent; nè, ſi publicè caperent, vim à populo experirentur.

Qvoad Iudam, tradidit eum ex auaritia; erat enim fur, vt dicitur *Ioan.* 12. & voluit, tres centos argenteos conſumptos in obſequium Chriſti, ſanguine eius conquitere.

Ex his habes, peiores Iuda hæreticos Caïanos dixiſſe, Iudam rectè tradidiſſe Chriſtum: Adducunt autem id Ioan. 13. *Quod facis, fac citius,* 126
quaſi Chriſtus impulerit eum; ſed Chriſtus non ſuaſit; non impulit, ſed permiſit, exprobrauit, vt notat D. Bonauentura, fuit enim à diabolo agitatus, vt ibi dicitur: *Poſt buccellam introiuit in eum Sathanas,* quamvis enim iam eſſet diaboli ergaſtulus, tamen poſteà in eum pacificè poſſeſſor intrauit: Ita S. Bonauentura. Hic agendum eſſet de Cœna pretioſiſſima, & Inſtitutione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, ſed de hac agetur, *tomo vltimo.*

QVÆSTIO VI.

Quis, & qualis fuerit ſudor Christi *ſanguineus in Horto.*

Oravit Chriſtus Dominus in horto, vt dixi 127
diſp. 23. *quæſt.* 3. ab Angelo viſitatus; & an confortatus, dixi *diſput.* 14. *quæſt.* 7. Triſtitiam maximam paſſus, vt innui *diſput.* 17. *quæſt.* 7. Remanet ſolùm contemplandus ſudor ille horribilis, de quo Lucæ 22. *Et factus in agonia, prolixius orabat. Et factus eſt ſudor eius, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram.*

Hæc verba in multis codicibus Græcis, & Latinis deſiderantur, vt notat Hilarius *lib.* 1. *de Trinit.* & aliqui PP. dicunt, ea per hyperbolen dici, vt Theophylactus *ibi,* & Euthym. *cap.* 64. *in Matth.* qui id inde eruit, quia non dicitur ſudaſſe ſanguinem, ſed *Quaſi guttas ſanguinis.*

Enim verò textus ille Canonicus eſt, præſertim poſt Concilium Trident. *ſeſſ.* 4. vbi decernit, Libros Scripturæ integros eſſe ſuſcipiendos cum omnibus partibus, prout in Vulgata editione habentur: Hæc igitur verba, cùm ſint hiſtorica, debent propriè teneri: Ita S. Doctor ad eum locum, & *in Meditationibus vitæ Chriſti, cap.* 75. & *in Ligno vitæ,* §. *Ieſus orans proſtratus.*

Hanc ſententiam à ſæculo Apoſtolorum tenuit 128
Eccleſia, vt refert Iuſtinus *Dialogo cum Triphone,* Irenæus *lib.* 4. *contra hæreſes, cap.* 32. & *lib.* 4. *cap.* 69. Epiphanius *in Ancorato,* Athanaſio *lib.* 6. *ad Theophylact.* vbi anathema dicit in eos, qui negant, Chriſtum verum ſanguinem ſudaſſe, Hilar. *loco cit.* & Hieron. *in Pelag. lib.* 2. Auguſt. *lib.* 3. *de conſenſu Euang. c.* 4. Ammonius Alexandr. *in harmonia Euang.* Beda *in Lucam,* Bernard. *ſerm.* 3. *in Dominica Palm.* Particula verò *quaſi* indicat mixtum forſan etiam ſudorem aqueum.

Nota

129 NOTA, S. Doctorem *ſerm.2. in Paraſceue* dicere ex D.Auguſtino, Chriſtum emiſiſſe globos ſanguinis, quod indicat *lib.3. de conſenſu Euang. cap.4.* & *lib. ſententiarum, ſent.* 68. clarius id ait Irenæus *lib.4. contra hæreſes. cap.32. & 69.*

CAVSAM triſtitiæ & agoniæ ad ſudorem ſanguinis, impiè Calvinus *Inſtit. lib.2. cap.16. §.12.* e ſalutis dubio ortam dixit, vt refert Booer. *Exam. t. Atheiſmo.* 18.

130 CERTVS erat Chriſtus de ſua ſalute, vt ipſe teſtatur Ioan. 14. *Vado parare vobis locum*, & toto eo ſermone: *Amodo videbitis Filium hominis ſedentem, &c.* Matth, 26. cùm 25. *cap.* ſe Iudicem declaraſſet.

PORRÒ naturâ horreſcente, è morte inſtante adeò fere, trementem ſenſum cruore manaſſe, aiunt Irenæus *lib.3. cap.32.* Athanaſ. *lib.6. de beatit. Filij.* Epiphan. *Anchor.* Cyrill. *lib.2. in Ioan. cap.*8 Theodoret. *dial.* 3. Euthym. *pag.2. Panopl. t.t.2.* Theophylact. *ad cap.22.* Euchet. *Domin. infra oct. Nat.* Caſſiod *Pſal.*9. Sexta Synod. *art.*9. Ipſe Dominus è magnanimitate eum affectum excitaſſe docent cum iſtis Chryſoſt. *ſerm.de Trinit.* S.Titus *ibi*, & vt veritatem mortalis naturæ aſſumptæ probaret: Sic Irenæus *lib.3.cap.32.* Eos imitantur D.Bonauentura *in Ligno vitæ*, Caiet.*ad 22.Lucæ*, Ianſ.*cap.137.concord.* Suarez *diſp.32.ſect.3.*

131 HINC arguit S.Doctor *ad 22.Lucæ*, illum ſudorẽ non miraculo, ſed naturâ eſſe emiſſum; alioqui naturæ patientis non fuiſſet argumentum: Miraculo eũ adſcribe cum Scoto, & Vulpe, quatenus vis animæ glorioſæ impedire noluit angorem: Sic & S.Bonau. *ll. cc.* Cæterum poſſe naturaliter ſanguinem exſudare docet Ariſtotel.*lib. 7.de hiſtor. animal. cap.16.* & *lib.3.de part. cap.5.* & hoc eueniſſe Pariſiis viro, auditâ capitali ſententiâ, refert Maldonatus, *ad 26. Matthæi.*

NON ſoli autem apprehenſioni mortis id adſcribit S.Thomas, vt gannit Vulpes.

132 ADVERTE autem, Timorem, & Triſtitiam condenſare humores, infrigidare ſpiritus, & conſtipare ſanguinem, atque adeò non poſſe eſſe cauſam directam huius expulſionis ſanguinis ad partes exteriores; hoc enim ſolùm per antiperiſtaſim efficere poteſt per accidens indirectè: Itaque cauſa fuit victoris animi in agone, eligentis generosè mortem ex amore Dei, & proximi pro Eccleſiæ, pro qua ſemetipſum obtulit, vt docet D. Bonauentura *ad 22. Lucæ*: Et *in Ligno vitæ*. Sic igitur timore condenſato ex fuga ad partes vitales ſanguine Chri-
133 ſti, amor, & generoſa voluntas accendit cor, & expulit timorem, & ſanguinem ad exteriora: Atque hic fuit actus Concupiſcibilis. Similiter etiam Iraſcibilis videos diuinas offenſas infenſiſſimas ad Dei contemptum, & ſui exterminium, ſuorum diſcipulorum inertiam, Petri negationem, Iudæ perfidiam, Iudæorum ingratiſſimum genus, Gentilium cæcitatem, ouium ſuarum diſſipationem, accenſa dilatauit poros, & ſanguinem rarefactum propulit: Ita inquit S.Doctor *loco citato, Ligno vitæ*, & *in Meditationibus, loco citato*, quem ſequuntur Scotus *diſt.15.* apud Vulpem *loco citato, art.6. & 7.* vbi de hoc latè, & alij, apud Boner. *Exam. t. Atheiſ.*18. cum D.Thom. *quæſt.46. art.6.*

134 QVARE meritò reprehendit Suarezium dicentẽ, metum, & triſtitiam, ſi corpus inflammet, vim habere attenuandi ſanguinem, & aperiendi poros, ac illũ emittendi: Nam motus timoris, & triſtitiæ vehementiſſimus, vehementiſſimè condenſat humores, conſtipat ſanguinem, frigefactis vitalibus, ad differentiam Iraſcibilis, quod probatur: Sicut enim ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter; ita magis ad magis. At timor ſimpliciter infrigidat, condenſat ſanguinem, & ad cor refrigerandum ducit: Ergo.

135 AVDIT Suarez, Chriſtum timuiſſe quidem, ſed deliberata voluntate mortem tandem acceptaſſe in agone pugnando: Ex hoc igitur actu fortitudinis, & audaciæ magis, quam ex timore illa corporis alteratio, & ſanguinis emiſſio prouenire potuit. Quod ſatis Lucas declarauit: *Et factus in agonia, prolixius orabat*, idest, in agone veluti currens, & certans generosè, vt exponit etiam S.Doctor: *Et factus eſt ſudor eius, ſicut guttæ ſanguinis, &c.*

HANC vocat Vulpes reſponſionem inanem, quia, ſi voluntariè mortem amplectabatur, quomodo poterat morte triſtari, & in agoniam venire?

136 AT inanior eſt hæc obiectio, nam timor pugnauit, & voluntas efficacior, armata zelo, & amore noſtræ ſalutis, ex aduerſo in agone ſtetit, & timorem vicit, ac ſic eum ſanguinem cum timore ad cor redactum fugauit. Porrò iam Chriſtus dixerat: *Spiritus quidem promptus eſt: caro autem infirma.*

QVÆSTIO VII.

De CHRISTI *comprehenſione.*

137 PRIMÒ quidem occurrit Iudæ oſculum proditorium: Circa quod dico cum D. Bonauentura *ad 22. Lucæ*, Iudam, qui erat Dux ſatellitum, primò agnouiſſe Chriſtum, & oſculo infixo audiſſe: *Amice, &c.* Ita etiam D.Auguſtinus *lib. 3. de conſenſu Euang. cap.5.* & Ammonius *in harmonia*: Itaque cùm Chriſtus locutus eſt: *Quem quæritis?* Iam à Iuda fuerat agnitus, quod videtur negare Cyrillus *lib.11. in Ioan. cap. 33.* & Chryſoſtomus *homil.* 82. *Ioan.* Hæc fuit magna Iudæ peruerſitas, quam S.Bonauentura ibi exaggerat cum D. Hieronymo, Chryſoſt. *de proditione Iudæ*, & Leone Papa *ſerm. de Paſſione Domini.*

138 SECVNDÒ occurrit vilis diſcipulorum fuga, vbi primùm S. Doctor ex D.Chryſoſtomo *homil.* 82. *in Ioan.* tria miracula conſiderat *ad c.* 18. *Ioan.* Alterum, quia inimicos proſtrauit ſolo verbo: *Ego ſum*, quod terribile quidem conſiderat, quaſi diceret: *Ego ſum qui ſum*, æternus ſcilicet, Deus, &c. Deinde quia ſaluauit diſcipulos, ne caperentur, maximè Petrum, qui vulnere inflicto militi, irritauerat cohortem militum, & alios: Tertium, quia ſanauit Malchum, reddens ei aurem.

CIRCA percuſſionem Petri quæri poteſt: An percutiendo peccauerit.

139 SVAREZ *diſp.34.ſect.3.* exiſtimat, Petrum peccaſſe, adducitque D. Auguſt.*lib.22.cont.Fauſt.c.*70.

AT D. Bonauentura *ad 22. Lucæ* negat peccaſſe, & cum Gloſſa, quæ eſt D. Ambroſij ibi comparat cum facto Phinees, & *ad cap.*18.*Ioan.* ex Chryſoſtomo *homil.*82. *in Ioan.* & 85. *in Matth.* factum ſpiritus feruentis amori adſcribit: Idem habet Hieronymus *ad 26. Matth.* & Auguſt. *libro de Agone Chriſtiano, cap.* 27. Rationem reddit ſolidam ex Chryſoſtomo: Licitum enim erat defendere innocentem *Eccl.4. Prov* 44. Addit D.Cyrillus *lib.11.in Ioan.c.*32. licuiſſe Petro ferre gladium ad ſui defenſionem, eumque licitè adhibuiſſe, licèt Chriſtus motum iſtum, quamvis ſecundùm legem fuerit, repreſſerit, quaſi longè à perfecta virtute cõſtitutum. Vbi S.Bonauentura idem aſſerit, adducens reprehẽſionem

Chriſti : *Conuerte gladium tuum in vaginam ; omnes*
enim, qui acceperint gladium , gladio peribunt , ideſt,
iure digni ſunt, vt pereant ; licèt non pereant ſem-
per de facto , & hac ratione factum Petri meritò
140 reprehenſum fatetur ingenuè S. Doctor , quia ze-
lus non fuit omnino perfectus , non quia Chriſtus
volebat mori , neque quia non fortiter ; ſed temerè
vnico gladiolo opponebat ſe cohorti exercitus ar-
mati, vt putat Suarez, quia ipſe ex alio capite vir-
tute Chriſti nitebatur, qui præceperat : *Qui non ha-*
bet,vendat tunicam,& emat gladium, & ideò pruden-
ter cogitauit, adhibendum ad defenſionem,eamque
virtute Chriſti poſſe ſufficere,ſicut cùm laxauit rete,
& piſces miraculosè cepit:& cùm Ionathas cum ar-
migero exercitum Philiſtinorum fugauit : Imò ipſe
141 Chriſtus dicentibus Apoſtolis : *Ecce duo gladij*, reſ-
pondit : *Sufficit*. Quæ cum ita ſint, in horto Petrus
cogitauit prudenter poſſe reſiſtere, putans, non eſſe
hoc ſero , vel hoc modo implendam Chriſti mor-
tem : Ideò potuit Chriſtu corrigenti reſpondere :
Cur emere iubes gladium , qui me ferire prohi-
bes ? vt notat D.Bonauentura ibi cum D.Ambroſio
in cap.22.Lucæ. Itaque non propria authoritate ſan-
ciauit, ſed authoritate Chriſti.

142 Neqve Auguſtinus contra ſtat , ſed ſolùm ait non licere ferire propria authoritate , & Chriſtus non iuſſerat diſcipulos ferire , ſed gladium ferre : At ſatis cum Ambroſio reſpondit S. Bonauentura. Si gladium tam carò emendum ad hoc opus iam præceperat, vendita tunica : Ergo volebat adhiberi; emitur enim gladius non inutile ornamentum , ſed militare ferum inſtrumentum , vt ait Taſſus : Ideò ipſe D.Auguſtinus , *in quæſtionibus noui , & veteris Teſtamenti , quæſtione* 104. ait , non iniuſtè percuſſiſſe Petrum , quia ipſo Domino permittente percuſſit, ſicut in Luca ſignificatur : Ex quo D. Bonauentura eruit ſuæ aſſertionis argumentum.

Addit D.Auguſtinus , non reprehendiſſe factum primi vulneris , & ideò non dixiſſe : *Omnis, qui accipit* , ſed nè vlterius feriret , & ideò dixiſſe: *Qui acceperit gladium, peribit*.

143 Præclara verò Myſteria huius facti proſequitur egregiè S.Doctor ibi : ideò Ambroſius dicit, factum illud eſſe patratum ex dono Spiritus ſancti: Ideò tandem Suarez probabile fatetur , Petrum non peccaſſe.

Neqve S.Auguſtinus, adductus à Suarez, oppoſitum aſtruit , dum hoc factum comparat cum facto Moyſis occidentis Ægyptium , & ait : *Vterque emendabili animoſitate iuſtitiæ regulam exceſſit*.

144 Respondetvr enim ex dictis , non ob id aſſerere, eum peccaſſe , ſed tantùm ex zelo , & fortitudine id feciſſe , & exceſſiſſe regulas , non tamen culpabiliter , cùm ſatis prudenter operatus ſit.

Addit Paciuchellus *lib. 2. diſcurſu* 15. Malchũ etiam in anima eſſe ſanatum, quia Chriſtus ſic ſolebat , vt ait D. Thom. *3.parte , quæſt.44. art.3.* At *diſcurſu* 17.refert, damnatum eſſe ex Baron. *Anno* 513.*n*.19. Verùm quis hæc certò nouerit ?

QVÆSTIO VIII.

De tractione Christi *ad Pontifices.*

145 Primò quidem ductum eſſe Ieſum ad Annam ; certum eſt : Quod verò primum ad Caïpham ductus legitur in D. Clemente *lib. 5. conſtit.c.* 16. apocryphum eſt ; Ioannes enim 18.ait: *Adduxerunt ad Annam primum*, vt notat S.Bonauentura.

Occvrrit verò quæſtio , an prima alapa ſit inflicta Chriſto ; & prima negatio Petri ſecuta ſit in domo Annæ : Quoad hæc vide mira in Paciuchello *diſcurſu* 17. *& ſeq.* eruta è D.Bonauentura *ad* 18. *Ioan*.

Fvit opinio D. Auguſtini affirmatiua *lib. 3. de* 146
conſ. Euang. cap.6. Ratio eſt ; nam poſt hanc negationem , & alapam , ſcribit Ioannes : *Et miſit eum Annas ligatum ad Caipham*. Cum D.Auguſtino ſunt alij inſignes, apud Maldonatum *ad 26.Matth.n.57.* & Seraphicum *ad* 18. *Ioannis* , vbi refert D. Hieronymum,& Bedam viſos aſſerere,negationem primam Petri apud Annam fuiſſe patratam ; conſummatas verò cæteras apud Caïpham : Idem ſentit Paciuchellus , teſte D.Thoma , cum omnibus fere Antiquis , quoad alapam.

Enim verò omnia apud Caïpham eueniſſe di- 147
cunt Origen. *tract. 35. in Matth.* Cyrill. *lib.12. in Ioan.c.*1. ſequuntur plurimi apud relatos,& Suarez, videturque conſona Euangelio , dum omnia in domo Pontificis narrantur eueniſſe : Hic autem erat Caïphas.

Itaqve prima negatio per anticipationem enarratur,vel digreſſione facta in domo Annæ ; aiunt iſti authores.

Sententia D.Bonauenturæ ab his non recedit 148
ad cap.22.Lucæ , ait enim , inchoatam negationem in domo Annæ,& conſummatam eſſe apud Caïphã, ex D.Auguſt. *lib.3.de conſenſu Euang.cap.6.* & ſubdit S.Doctor hæc verba: *Cui concordat Ioannes*, vt ſuprà dixi : Videtur dicere alios tres Euangeliſtas huic ſecundæ ſententiæ arridere : Et ſi Ioannes eam primam refert , dum Chriſtum nondum ad Caïpham perueniſſe narrauit, dictũ eſt per anticipationem ; ſicut authores prioris ſententiæ aiunt, Ioannem ducto Ieſu ad Caïpham reſumpſiſſe recapitulandũ negationes, quas inceperat in domo Annæ : Sic autem aſſolent hiſtorici interrumpere filium digreſſionibus aliorum euentuum coincidentium , & reſumere poſtea hiſtoriam poſterioris principalis facti, ne longius abeant ; & ruſſus recapitulare factum digreſſionis inchoatum, quod prius euenit.

Enim verò ſolent etiam anticipatè aliqua narra- 149
re , non ſeruando mathematicè coincidentiam cum principali narrationis obiecto , cùm ea minus referant : Ita verò Ioannem præſtitiſſe reor intentum Paſſioni Ieſu enarrandæ, vt dum ab oculis Magiſter raptus erat ; & ſocium ibi Petrum habuiſſe recordabatur,huius caſum prætexerit poſtea in atrio Pontificis Caïphæ fuiſſe ſecutum.

Profectò alij tres Euangeliſtæ negationes om- 150
nes Petri,quæ fuere tres, in domo Caïphæ referunt factas,vt obſeruat Maldon.*loco cit.*& Suarez *diſp.35. ſect.*1. cum D.Bonau. *ad* 22.*Lucæ* ; erat enim ſolus Pontifex.

Obseruandvm verò grauiter, negationes Petri fuiſſe omnino tres, vt cum Gloſſa colligit S.Doctor *ad* 2.*Lucæ*,& cum eo Maldonatus, Suarez, & alij ex proteſtatione Chriſti *Lucæ* 2.*& Ioan*.13.& idem colligit S.Doctor *ad* 21. *Ioan.* cum Auguſt. *tract*.123. paulò poſt medium,& trina confeſſione : *Diligis me? Redditur* (ait) *trina negationi trina confeſſio,ne minus amori lingua ſeruiat, quàm timori*. Idem Myſterium, atque adeò eandem ſententiam docent Cyrill.*lib*.12. *in Ioan. c.*64. Ambroſ. *lib.2.de Sacram.c.7.* & *Lucæ* 22. Euthym. *Ioan*.21. Hieron.*epiſt*.149. Negationes verò tres aſtruxerat Epiſtola 39.Idem aiunt Moderni, Suarez, Maldon.*loco cit.* Baron.*ad annum* 34.

Diffi

151 Difficvltatam facit, quia priores tres Euaogeliſtæ tres negationes referunt in domo Caïphæ: Ioannes verò vnam etiam in domo Annæ.

Deinde, qoia Matthæus refert, aliam ancillam interrogaſſe Petrum ſecundò, & Marcus videtor dicere ab eadem ancilla, & tuhc erunt variæ negationes, & iam erunt tres.

Tertiò, quia Lucas dicit à viro fuiſſe interrogatum Petrum.

Qvartò, quia Ioannes dicit, Petrum ſecundò à pluribus interrogarum: Itaque erunt hæ negationes ſeptem, vna in domo Annæ; altera apud eundem Ioannem à pluribus; tettia, apod Marcum ab eadem ancilla, quarta apud Lucam à viro quodam; & tres altæ apud Matthæum ab ancilla oſtiaria.

152 Raspondatvr cum D. Bonauentura, omnes in domo Caïphæ ſecutas, illam verò à pluribus factam: Primò à muliere, deinde circumſtantes ſubdidiſſe; ſic & tertiam à Ioanne narratam prodiiſſe ex interrogatione ſerui Pontificis, qui cum multis, vt apud Matthæum legitur, ſtabat.

Qvoad Marcum, non dicit, fuiſſe eandem ancillam, ſed particula, *iterum*, ad ſecundam interrogationem refertur; quæcunque fuerit mulier interrogans.

Lvcas verò, non curans dicere, quis, vel quæ, vocat alium fuiſſe hominem; nam de fœmina etiam dicitur.

153 Qvoad textum verò Ioannis, exiſtimat Maldonatus, diruptum fuiſſe, & debere ſcribi: *Adduxerunt eum ad Annam primum: Erat enim ſocer Caiphæ, qui erat Pontifex anni illius*, & ſtatim ſequi debere: *Et miſit eum Annas ligatum ad Caipham*. Vel dic cum Suarez, verbum *miſit* ſignificare pluſquamperfectum *miſerat*; nam Perfectum Hebræum ſignificat & pluſquamperfectum, vt docent Hebræi idiomatis gnari; vnde non videtur recapitulatio quædam, vt volebat D. Auguſtinus, ſed anticipatio.

154 Hæc tamen aliud vrgent dubium; nam Chriſtus prædixit: *Antequam Gallus cantet, ter me negabis*: at verò Marcus in prima negatione cantaſſe Gallum ſcribit.

Respondet S. Doctor *ll. cc.* & *ad* 10. *Ioan.* explicari a Marco prædictionem: *Antequam Gallus vocem bis dederit*. Ideò ſolus curam habuit narrandi, cantaſſe Gallum poſt primam negationem, & iterum poſt tertiam.

Qvod igitur dicit: *Antequam Gallus cantet*, intellige cum Auguſt. *lib. 3. de conſenſ. Euang. cap. 6.* Beda, & Anſelmo ſuprà: *Antequam Gallus cantet*, animo paratus eris ad ter me negandum, & exterius id exequi incipies: Ita etiam Suarez.

155 Secvndò reſpondet S. Doctor ad 22. Lucæ: *Antequam Gallus cantet*, id eſt, percantet, ſeu conſummet ſolitos cantos, ter me negabis; ſolet enim Gallus cantare, ſemel noctis medio, & iterum poſt tres horas auroram verſus; & hic cantus eſt complementum alterius: Hanc expoſitionem ſequuntur communiter Recentiores, vt ait Suarez, qui eam priori præfert: Supradictas tamen opiniones ambas Seraphicus problematicè colere viſus eſt.

156 Circa Petri negationem, certum eſt, eum grauiter peccaſſe: Ita D. Bonau. ad ea verba, Lucæ 22. *Dico tibi Petre, Non cantabit hodie Gallus, donec ter abnegas noſſe me*, vbi id probat ex Chryſoſt. *homil.* 83. *in Matth.* vbi illud vocat tetrum crimen, ex D. Auguſt. *de verbis Domini*, & Gloſſa ad eum locum Lucæ.

Idem aſſerit S. Doctor *ad* 13. *Ioan.* & *ad* 19. vbi adducit teſtimonium D. Auguſt. 14. *de ciuitate, c.* 13. ad finem, & Chryſoſt. *homil.* 82. *in Ioan.* Patet euidenter, nam: *Egreſſus foras fleuit amarè*, & eſt de fide vniuerſalis Eccleſiæ ſenſus.

157 Svnt quidem aliqui PP. qui Petrum aliqua ratione excuſant, vt Hilarius *can.* 32. *in Matth.* Ambroſ. *lib.* 10. *in* 22. *Lucæ*, vt dixerit: *Non noui illum*, quia *nemo nouit Filium, niſi Pater. Non noui hominem*, quia etiam Deum agnoſcebat, non eſſe ſecutus Nazaræum Galilæum, quem ipſi putabant ad ſeditiones.

At Origenes *tract.* 35. *in Matth.* fatetur, Petrum negaſſe, attamen dicit, non peccaſſe, quia: *Nemo poteſt dicere Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto*: at Petrus nondum Spiritu ſancto perfuſus erat; Sed hæc ratio inanis eſt.

158 Hilarivs verò non excuſat Petrum à culpa; ſimiliter nec Ambroſius vult excuſandum coram Deo; dicunt verò, Petrum vſum verbis ambiguis: Sed non licebat: Quare non eſt contra fidem locutus: Origenes ſanè erroneus eſt; nam Petrus Spiritus ſancti gratiam habuit ad confitendum: *Tu es Chriſtus Filius Dei viui*, Matth. 16. Peccauit autem Petrus non contra fidem, quam non amiſit, vt docet D. Auguſt. *tract.* 113. *Ioan.* & Cyrill. *lib.* 12. *c.* 1. Sed peccauit contra confeſſionem fidei, ſicuti qui negaret, ſe eſſe Chriſtianum.

159 Qva verò de cauſa permiſſus ſit tam grauiter labi Petrus, multas præclaras rationes affert D. Bonauentura. Primò quidem *ad* 22. *Lucæ*, eam affert rationem, vt compeſceret Petri audaciam, & præſumptionem: Id confirmat ex D. Chryſoſtomo *homil.* 83. *in Ioan.* Eandem rationem S. Doctor affert *ad* 19. *Ioan.* vbi ad id citat ſententiam illam terribilem S. Auguſt. lib. 14. de Ciuit. cap. 13. *Audeo dicere ſuperbis eſſe vtile in aliquod apertum, manifeſtumque peccatum cadere, vnde ſibi diſpliceant, qui ſibi placendo ceciderunt.* Et profert rationem etiam D. Gregorij 33. *Moral. cap.* 11. vbi ait; ſæpè permitti, ob id labi in peccata pudenda carnis, eum vide *homil.* 21. *in Euang.* & Leonem *ſerm. 9. de Paſſione*. Cyprian. *lib.* 12. *in Ioan. cap.* 1. Auguſt. *tract.* 66. *in Ioannem*, quem adducit S. Doctor *ad cap.* 13. *eiuſdem Ioannis*.

160 Affert aliam rationem, quæ retundat hæreticorum latratus, qui hinc inferunt, Petrum indignum fuiſſe primatu Eccleſiæ: Imò (ait S. Bonauent. cum D. Greg. *homil.* 21. *in Euang.*) ideò permiſſus eſt Petrus cadere, qoia futurus erat Paſtor Eccleſiæ, vt è ſuâ culpâ diſceret aliorum miſereri: Sic enim etiam Doctorem gentium permiſit priùs perſecutorem, & blaſphemum: Vel (vt ait D. Hieron. *Matth.* 26. & Ambroſ. *lib.* 10. *cap.* 22. *Lucæ* infrà referendus,) vt inde diſceremus virtutem pœnitentiæ, per quam non modò veniam conſequi, ſed etiam maiorem dignitatem obtinere poſſimus.

Qvoad pœnitentiam Petri, certum eſt ex Euangeliſtis, eum pœnitentiam ſtatim egiſſe: Ex quibus ſolus Lucas originem narrat: *Et conuerſus Ieſus reſpexit Petrum.*

161 Hvnc fuiſſe ſpecialem tantùm intuitum per gratiam, docent D. Auguſt. *lib. 3. de conſenſ. Euang. c.* 6. & *lib.* 1. *de gratia Chriſti, cap.* 45. Ambroſ. *in Lucam, loco cit.* Beda *lib. 6. in Lucam*, & S. Leo Papa, *ſerm. 9. de Paſſione*, qui ait: *Dominus Ieſus, qui intra Pontificale Concilium ſolo corpore tenebatur, trepidationem diſcipuli, foris poſiti, diuino vidit intuitu, & pauentis animum mox vt reſpexit, erexit, & in fletus pœnitudinis incitauit.* Similia habet *ſerm.* 3. His videtur S. Pontifex etiam rationem afferre, cur non oculis corporis Chriſtus intuitus ſit Petrum, quia Petrus negauit deorſum in atrio: Chriſtus autem erat ſuperius in interiori parte domus.

162 ATTAMEN D. Bonauentura *ad 22. Lucæ*, ad ea verba aſſerit, corporeo etiam intuitu Chriſtum in Petrum inſpexiſſe, quod probat ex illis verbis: *Conuerſus Ieſus reſpexit Petrum:* ea verò conuerſio motum corporeum indicat, vt faciem auerſam ad Petrum reuolueret: Ita intelligunt Chryſoſtomus *homilia 86. in Matth.* Euthymius *cap. 86. in idem Matth.* Theophylactus *Lucæ 22.* qui notant, Petrum adeò fuiſſe turbatum, vt vix Galli cantum aduerterit, donec Chriſtus ſigno vultus eum alloquens excitauit. Hanc ſententiam amplectitur etiam S. Maximus Epiſcopus Taurinenſis, in duabus homiliis de negatione Petri.

QVOD verò opponebatur, non eſt arduum ſoluere; potuit enim Petrus, ex deſiderio videndi Chriſtum, ingredi; vel certè, dum extra duceretur Chriſtus ad carcerem, vidiſſe in tranſitu: De pœnitentia Petri vide Ambroſium *in 22. Lucæ*, Auguſtinum *libro citato de gratia Chriſti, cap. 44 & 45.* Chryſoſtomum *homil. 3. & 4. de Pœnitentia*, & *oratione quinta contra Iudæos.*

163 OCCVRRIT autem hic inſignis hæreticorum Nouatorum petulantia, qui vt probent, nullam in nobis eſſe pro peccatis ſatisfactionem, referunt Ambroſij verba *ad 22. Lucæ*, vbi de Petro loquitur: *Lacrymas eius lego; ſatisfactionem non lego.* Hoc teſtimonium temerè auſus eſt citare etiam Calvinus, qui inter cæteros, ſe credit Thaletem: Recitabo totum Ambroſij locum, vt iſtorum impudentiam intueamur: *Petrus doluit, & fleuit, quia errauit vt homo. Non inuenio quod dixerit; inuenio quod fleuit; lacrymas eius lego, ſatisfactionem non lego; ſed quod defendi non poteſt, ablui poteſt. Lauant lacrymæ delictum, quod voce pudor eſt confiteri, etiam veniæ fletus conſulunt, & verecundæ lacrymæ ſine horrore culpam loquuntur; lacrymæ crimen ſine offenſione verecundiæ confitentur; lacrymæ veniam non poſtulant, ſed merentur. Inueni cur tacuit Petrus, ne tam cito veniæ petitio plus offenderet. Ante flendum eſt, quàm petendum. Bonæ lacrymæ, quæ lauant culpam.* His verbis luce clarius oſtendit Ambroſius, lacrymis nos lauare culpas, & mereri veniam, vt ritè obſeruauit Maldonatus *ad 26. Matthæi* in fine, poſt D. Bonauenturam ad ea verba 22. Lucæ, *Et egreſſus foras fleuit amare.*

164 AD verba: *Lacrymas lego, ſatisfactionem non lego*, reſpondet Maldonatus, ſatisfactionem, etiam purgationem appellari, & vt vulgò dicitur, ſui ipſius iuſtificationem ſignificat: Igitur ait, Petrum non excuſaſſe culpam, ſed fleuiſſe.

ALTIVS hæc verba exponit, & planius ad genuinum ſenſum S. Bonauentura: Cùm enim hic lacrymarum encomia efferret, & inter alia meritum remiſſionis culparum, & purgationem eis adſcripſiſſet; etiam ſatisfactionem illis attribuit, atque adeò, quia ex intimè amaro dolore procedunt, ait, eſſe ſatisfactorias, & quia ſatisfactio neceſſaria eſt in pœnitentia, nullam aliam ſatisfactionem ex his, quæ notæ ſunt, non inuenire, aſſerens
165 in hac ſatisfactione etiam purgationem Petri; ſed lacrymas tantùm hinc deducit, eſſe ſatisfactorias, quia pœnales ſunt. Hic eſt germanus ſenſus.

QVÆSTIO IX.

De CHRISTI *Domini Flagellatione.*

CERTVM eſt, Chriſtum fuiſſe flagellatum, vt referunt Matthæus, Marcus, & Ioannes; Lucas etiam flagellationis meminit; quia non ſolum Pilatus ait: *Corripiam ergo illum, & dimittam*, ex quibus verbis S. Doctor deducit correptionem flagellorum cum Euthymio, Cyrillo, Auguſtino, Chryſoſtomo, Theophylacto, & aliis expoſitoribus; ſed clarè etiam poſtea ſubditur: *Ieſum autem flagellatum tradidit voluntati eorum;* quod Suarez non aduertit. 166

Ex hoc loco deducit S. Doctor, Pilatum dediſſe Chriſto flagellationem aſperrimam, vt ſic placarentur Iudæi, ac dimittendum ſinerent, quod etiam refert Ioannes, dicens, Pilatum exiiſſe poſt flagellatum Chriſtum, vt eum liberaret.

ALIQVI tamen volunt, fuiſſe flagellatum etiam poſt latam ſententiam mortis, Romanorum more: Ita D. Hieronymus, *Matth. 27.* & hoc ſignificant Matthæus, & Marcus; ſic enim aiunt: *Videns Pilatus, quia nil proficeret, tradidit illis Ieſum flagellis cæſum, vt crucifigeretur.* 167

ATTAMEN videtur id dictum per recapitulationem; neque dicunt, flagellaſſe, vt crucifigeretur, ſed iam flagellatum tradidiſſe ad crucem.

IGITVR eum flagellatum ante condemnationem probat S. Doctor ex textu: *Corripiam, & dimittam*, & confirmat ex Ioannis narratione ſuprà, vbi allegat Auguſtinum *tract. 116.* Chryſoſtomum *homil. 83. in Ioan.* Huius paſſionis acerbitatem proſequitur S. Doctor *in Meditationibus, cap. 76.* & ait, tunc impletum eſſe illud Iſaïæ: *Vidimus eum, & non erat aſpectus; & reputauimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatum.* Profectò voluit Pilatus eum dirè flagris lacerari, vt ad pietatem excitaret ſæuientes Tygrides. 168

FVIT autem pœna ſeruis deſtinata, vt colligitur *ex Leg.* Seruorum, *ff. de pœnis*, & ex *Actorum 22.* colligitur, non licuiſſe ciuem Romanum flagellari propter ignominiam: Vnde Cicero in Verrem exaggerat, ciuem Romanum ab eo Proconſule Siciliæ flagellatum: *Cædebatur virgis in medio foro Meſſanæ ciuis Romanus, Iudices, cùm interea nulla vox, nullus gemitus inter tot crepitus plagarum audiretur, niſi hæc: Ciuis Romanus ſum.* Hinc S. Bonauentura deplorat *in Meditationibus, cap. 76.* iuuenem hunc regio ſanguine flagris exhauſtum, & excoriatum: Ita ipſe conqueritur Pſal. 128. *Supra dorſum meum fabricauerunt.* Hebræus habet: *Arantes arauerunt peccatores.* Scribit enim S. Brigitta *in libro reuelat.* ſatellites flagellatores appendiſſe ſummitatibus funiculorum pilas plumbeas, habentes circum veluti perbreues nouaculas, ſeu ferreos ſcorpiones, & ſic corpus Domini teneriſſimum laceraſſe. 169

NVMERVM plagarum, vltra 5000. referunt Ludolphus, *in vita Chriſti, 2. parte, cap. 58.* & Echius *ſerm. de Paſſione Domini*, qui referunt, id reuelatum eſſe: De hac prædixit Dauid Pſal. 72. *Et fui flagellatus tota die.* & ideò ſpecialem mentionem de flagellatione fecit Chriſtus *Lucæ 18.* vt notat ibi S. Bonauentura. 170

COLVMNA, cui alligatus fuit, ſic deſcribitur à D. Hieronymo, epiſtola 27. de locis Hieruſalem: *Oſtendebatur illic columna, Eccleſiæ porticum ſuſtinens,*

nens, infecta cruore Domini, ad quam innixus dicitur, & flagellatus. Et Beda *lib.3. de locis ſanctis, cap.3.* dicit in ſuperiori planitie Montis Sion ædificatam eſſe magnam Eccleſiam, in cuius medio (ait) erat columna marmorea, cui adhærens Dominus
171 flagellatus eſt. Has hiſtorias indicat S. Bonauent. *in Meditationibus, cap.76.* Quare columnam illam, quæ in templo S. Praxedis Romæ colitur, eſſe tantùm partem columnæ inferunt.

QVÆSTIO X.

De Coronatione CHRISTI *Domini, è ſpinis.*

172 IOANNES, *cap.19.* poſtquam dixit: *Apprehendit Pilatus Ieſum, & flagellauit.* Subdit: *Et milites plectentes coronam de ſpinis.* Vbi flagellatio adſcribitur Pilato, non quia eum ſuâ manu flagellauerit, vt putat Beda *lib.4. in Marcum, cap.44.* ſed quia id iuſſit; at Coronatio adſcribitur militibus, quaſi à Pilato ſolùm permiſſa, vt notat D. Bonauent. *ibi,* probans ex Chryſoſtomo *homil.83. in Ioan.* vbi id accinit, & D.Auguſtino *Tract.116.* vbi ſub diſtinctione dicitur præcepiſſe, vel permiſiſſe.

173 QVOAD materiam coronæ, creditur communiter fuiſſe ex iuncis marinis; quibus Syria abundat. Ità refert S. Doctor *in cap.19. Ioan.* è D. Anſelmo *Dial.de Paſſ.* cui reuelatum eſt, è D.Auguſtino, eamque è viſu aſtruit Durant. *in Ration.* & alij apud Pachiuehel. *lib.3.d.3.* contra Baronium.

PLVRIMAS, & graues contumelias in eum coacernarunt, etenim cùm Iudæorum vox eſſet Chriſtum ſe fuiſſe Regem, voluerunt milites (vt Hieronymus, Athanaſius, Cyrillus, Chryſoſtomus, & alij notant, quos imitatur D.Bonauent. *in Meditationibus, cap.76. & loco cit. Ioan.*) ei, vt falſo Regi, illudere.

PRIMÒ quidem in prætorium publicum ducunt, expoliant iterum veſtibus, & clamydem coccineam imponunt, vt dicitur Matth. 27. *Et exuerunt eum, & clamydem coccineam circumdederunt.* Obſeruat autem S. Doctor *loco cit.* Matthæum *loco cit.* & Marcum *cap.15.* referre hanc hiſtoriam poſt latam mortis ſententiam; at notat, poni per recapitulationem; ſecundùm verò hiſtoriæ ſeriem narrari à Ioanne, id notat ex D. Auguſtino *lib.3. de conſenſ. Euang. c.9.* vt primò ſit flagellatus, deinde coronatus, poſtea oſtenſus populo, vt ad pietatem raperet, & à morte innocentem vindicaret.

OMNINO autem ſecundò nudatum fuiſſe aſſerit Orig. *Tract.35. in Matth.* Et verbum illud: *Exuerunt eum,* id ſignificat.

174 AT D. Bonau. *in Meditationibus, cap. 76.* ſcribit, eum ſic nudum à columna eſſe ſolutum, clamyde veſtitum, & ita non fuit bis nudatus, ſed ſemel tantùm. Neque videtur aliquid eſſe in Euangelio huic expoſitioni repugnans, vt notat etiam Suarez *diſp.35. ſect.2.* & quod dicitur à Matthæo: *Exuentes eum, &c.* Reſpondetur dici per recapitulationem: Sic igitur traditus eſt militibus flagellandus, iuſſu Pilati. Itaque eum expoliarunt, & flagellatum induerunt chlamyde. Hanc vocat Matthæus coccineam: Marcus verò, & Ioannes purpuram. Sunt tamen vna tantùm. Licet enim coccus ex grana tingatur; & purpura è ſanguine Concharum, ideóque diuerſæ ſint, vt refert Plinius *lib.9. cap.35.* *& 36.* & *lib.21. cap.8.* tamen propter ſimilitudinem coloris alterum pro altero vſurpatur. Ita exponit D.Bonau. *ad 16. Ioan.* cum D.Athanaſ. *lib.de* 175
Paſſione, & cruce Domini; licet Ambroſius *Luc.23.* diſtinctas indicet: Hæc Corona erat, vt pileus, apud D. Vincent. Ferrar. *de Paraſc.* Lanſperg. & alios: Vide Pachiuehel. *loco cit.*

PLVRA Myſteria ex SS. PP. excurrit in his irriſionibus D. Bonau. *locis adductis*: Vide ipſum, & Suarez *loco cit.* Seruatur Corona eius Pariſiis in arcâ argentea, ſuſpenſa in Sancta Capella.

QVÆSTIO XI.

De Crucifixione CHRISTI *Domini.*

OCCVRRIT primo loco iniquiſſima damnationis ſententia, in Dei Filium fulminata, eam 176
Iudex ipſe confeſſus eſt iniuſtam: *Innocens ego ſum à ſanguine iuſti huius.* Matth.27.

E contrario tamen videtur fateri Chriſtus, Pilatum poteſtate deſuper accepta vſum: *Non haberes in me poteſtatem vllam, niſi datum tibi eſſet deſuper,* Ioan.19.

RESPONDET tamen S.Doctor, ibi poteſtatem
quidem vniuerſaliter ſuper ſubditos datam Pilato,
quia: *Non eſt poteſtas, niſi à Deo,* Rom.13. Attamen
exercitium poteſtatis iniquum fuit à malo vſu
liberi arbitrij, vnde conqueritur Deus: *Regnaue-* 177
runt, & non ex me, Oſeæ 8. Hanc autem poteſtatem
Deus permittit, quatenus eſt culpa; eandem, vt
pœna eſt, facit Deus in punitionem populorum.
Vnde dicitur Iob 34. *Qui regnare facit hypocritam,*
propter peccata populi, ſic adducit D. Gregorium
25. Moral. cap.14. Itaque abuſus eſt Pilatus pote-
ſtate, damnans eum, quem ſciebat innocentem: &
in hoc inexcuſabiliter peccauit. Verum peccauit
etiam damnans eum, quem audierat Regem, non
ſubditum; & ideò tenebatur veritatem ſcrutari:
At iudicio perturbato nulla legitima inquiſitione ex
teſtibus aptis, inſtantia ſola, & atteſtatione, præci-
pitem tulit ſententiam tumultuariè. Eum porrò 178
grauiter peccaſſe oſtendit D.Bonau. ex illis verbis:
Propterea, qui me tibi tradidit, maius peccatum habet, vbi iuxta communem expoſitionem Cyrilli, Chryſoſtomi, Auguſtini, Euthymij, & aliorum, quam etiam probat S. Leo Papa *ſerm.8. de Paſſ.* Baſilius *in regulis breuioribus, reſponſione 46.* & colligitur ex D. Auguſtino *ad pſal.63.* comparatio fit inter peccatum Iudæorum, & peccatum Pilati, & illorum peccatum dicitur grauius, quàm huius: Vide etiam Suarez *diſp.36. ſect.1.*

OCCVRRIT ſecundò baiulatio Crucis ad lo- 179
cum ſupplicij. Hoc autem fuit in ſignum condemnationis: ſic enim ſolebant condemnati Crucem ferre, vt ait D. Bonau. *ad 19. Ioan.* ex Euthymio *cap.67. in Matth.* Athanaſio *de Paſſione, & Cruce Domini.* Chryſoſtomo *homil.84. in Ioannem,* vbi addit fuiſſe ſignum trophæi. Impoſuerunt ei Crucem, vt condemnato. Etenim lignum Sanctæ Crucis, vt prophanum vitabant: & huius typus præceſſit in Iſaac. Enimverò in trophæum exiuit portans Crucem aduerſus mortis tyrannidem: & ſicut victores, ita & ipſe in humerum portauit victoriæ notam, ideſt ſignum; & ignorantes hoc agebant …læi.

HIC expletum eſt vaticinium Iſa. 9. *Principatus* 180
ſuper humerum eius, & cap.22. *Dabo clauem domus*

Dauid ſuper humerum eius, ait S. Doctor *loco cit.* ex D. Auguſtino *ſerm.71. de tempore.* Similia habet Tertullianus, *lib. contra Iudæos*, *cap.* 10. & *lib.3. contra Marcionem*, *cap.*19. Iuſtinus *Apolog.* 2. *pro Chriſtianis*, Ambroſius *lib.3. de fide*, *cap.*4. & Auguſtinus *tract.*117. *in Ioan.* Leo Papa *ſerm.8. de Paſſ.* Euthym. *in Ioan.* & Cyrillus *lib.*12. *in Ioan.* *cap.*28.

181 Oportet autem aduertere cum D. Bonauent. *ad 23. Lucæ*, ad ea verba: *Impoſuerunt illi, Crucem portare poſt Ieſum*, vbi videtur Simon Cyreneus portaſſe Crucem ſimul cum Chriſto, ita vt Ieſus in anteriori parte, & Simon in poſteriori eam portaret. Et ſic conſentit Ioan.19. *Et baiulans ſibi Crucem, exiuit in eum, qui dicitur Caluaria, locum.* Itaque primò ſolus Chriſtus eam portauit, deinde ſimul cum eo Simon.

182 Potest verò alio modo intelligi, vt Ieſus inuento Simone exoneratus præiret, & ſolus Simon portaret, & hoc ſignificant alij duo: *Angariauerunt Simonem, vt tolleret Crucem eius, & impoſuerun ei Crucem*, & eſt communior ſententia PP. Hieronymi, Theophylacti, Euthymij *Matth.* 27. Auguſt. *lib.3. de conſenſu Euang. cap* 10. Origenis *Tract.35. in Matth.* Athanaſij *Tract. de Paſſione, & Cruce Domini*, & videtur probabilior, quia Ieſus nimis laſſus, viribus exhauſtus, non poterat tam expeditè, aut citò ire, vt ipſi volebant ob rabidam malignitatem, ne Sabbatho ſuperueniente, differretur mors, & depoſitio eius è Cruce; ſuper omnia autem, ne Pilatus ſententiam reuocaret. Ita D. Bonau. *in Meditationibus*, *cap.*77.

Mysteria autem in hac Cyrenei baiulatione habes in S. Doctore *loco cit.* qui affert D. Gregorium *lib.8. Moral. cap.*26. Bernardum, & Gloſſam; adde alios Patres ſuprà relatos.

183 Qvoad quantitatem Crucis, S. Doctor *in Meditationib. loco cit.* aſſerit, fuiſſe quindecim pedum, vel palmorum, groſſam verò, vt corpus ſuſtinere poſſet.

Qvoad figuram refert S. Bonau. ad ea verba Ioannis: *Quod ſcripſi, ſcripſi*, deſcribi à Magiſtro hiſtoriæ Petro Comeſtore *cap.*172. in figuram T. ita vt ſuprà non eſſet erecta pars Crucis, ſed ſolus titulus infixus: Vnde non video quo fundamento Suarez *diſp.36. ſect.*2. collegerit contrarium; potuit enim fruſto ligni titulus infigi, vt tandem fatetur Suarez: Sic impletur ſignum illud T. inſcriptum ad ſalutem ab Angelo frontibus fidelium *Ezech.*9. notat D. Bonau. *loco cit.* & *ſerm. de Exaltatione Crucis, circa finem.* Et apud Ægyptios erat ſignum vitæ, vt refert Ruffinus *lib.2. hiſt. cap.*29. & *lib.5. cap.*17.

184 Verum enim verò Eccleſiæ vſus in picturis videtur admittere brachium Crucis ſuprà, nec S. Bonauentura id negat, imò eam admittit figuram ad ea verba Lucæ.23. *Et latrones, vnum à dextris, alterum à ſiniſtris*, vbi quatuor brachia Crucis ad Myſteria deducit. Idipſum repetit ad ea verba: *Si tu es Rex Iudæorum, &c.* Et ad Pſal.141. quibus locis virtutes Chriſti, & noſtras refert ad Chriſti imitationem neceſſarias, quod etiam Patres ſæpè faciunt, præſertim D. Auguſtinus *Tract.*118. *Ioan.* quem allegat, & ſequitur S. Bonauentura ad id Ioan.19. *Et milites quidem hæc fecerunt.*

Porrò Virginem Chriſto ad Caluarium Cruce onerato tendenti occurriſſe, docet S. Bonauentura *cap.77. Medit.* & S. Brigitta *lib.1. Reuel. cap.*1 & Suarez *loco cit.* putat verò ſimile, vbi addit, p interpretari nos debere id, quod D. Bonauentura *loco cit.* ait Beatam Virginem occurſu deplorabili ſui filij ſemimortuam fuiſſe factam; nam fortis ſemper, & conſtans animo fuit.

185 Iam ad crucifixionem accedo, vbi video, hæreticos negantes, Chriſtum cruci affixum, ſed eius loco Simonem in Cruce poſitum. Ita ſenſit Baſilides, vt referunt Irenæus *lib.1. contra hæreſes, c.*23. Tertullianus *lib. de præſcript. hæret. cap.* 46. Euſeb. *lib.4. hiſt. cap.*8. Epiphan. *hæreſi* 2. Auguſtinus *hæreſi* 4. Medina *ad art.4. quæſt.*46. Suarez *diſp.36. ſect.*3.

Alii verò hæretici dicunt, Chriſtum non fuiſſe cruci confixum, ſed ligatum. Ità Ioan. Veſtphalus *in concione paſſionis.* Fundamentum eius eſt, quia ſic mos erat, *Deuter.*21.

Assero primò, Chriſtum in cruce poſitum, & in eo ſupplicio vitam finiſſe.

186 Probatvr à D. Bonau. *in 3. diſt.* 20. *quæſt.* 5. & *ad 23. Lucæ*, & 19. *Ioan.* & ſæpiſſimè ex verbis apertis Euangeliorum omnium. Philip.2. *Chriſtus factus eſt obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis.* Deuter.18. *Erit vita tua pendens ante te*, quod teſtimonium notat S. Bonauent. *ad 23. Lucæ*, fuiſſe adimpletum.

Ex Patribus Leone Papa *ſerm.8. de Paſſione*, Auguſtino *lib.16. contra Fauſtum*, *cap.22. & 23.* Irenæo *lib.5. cap.*18. Lactantio *lib.4. de vera ſapientia*, *cap.*18. Tertulliano *lib. contra Iudæos*, *cap.11. & 12.* Cypriano *lib.2. ad Quirinum*, *cap.*20.

187 Apponit S. Doctor etiam *cap.23. Lucæ*, ad ea verba: *Erat autem ſuperſcriptio*, illud Pſal. 95. *Etenim Dominus regnauit à ligno.* Hanc particulam fuiſſe ab Hebræis malignè expunctam contendit Iuſtinus Martyr *Dialogo in Tryphonem*; & ita hunc textum legunt Tertullianus contra Iudæos *cap.10. & 12.* Leo Papa *ſerm.4. de Paſſione*, Cyprianus *lib. de monte Syna, & Sion*, Auguſtinus, & Arnobius *ad eum locum.* Ambroſius 1. *Corinth.*15. & apponitur etiam à Septuaginta Interpretibus, & Eccleſia Idipſum canit:

Impleta ſunt quæ concinit
Dauid fideli carmine,
Dicendo nationibus:
Regnauit à ligno Deus.

188 Probatvr è D. Bonau. *ad 23. Lucæ*, illud Hierem.11. *Mittamus lignum in panem eius*, id eſt crucem in corpus eius, quod eſt panis vitæ, vt exponit Tertullianus *lib.5. contra Marcionem*, *c.*19. & *lib.4. cap.*40. Iuſtinus *prædicto dialogo*, Lactantius *lib.4. cap.*18. Cyprianus *lib.2. contra Iudæos*, *cap.15. & 20.* Ruffinus *in expoſit. Symboli*, & indicant Hieronymus, & Origenes *in Heremiam.*

Aptant Patres illud etiam Habac.3. *Cornua in manibus eius.* Hieronymus *ibi*, Cyprian. *loco cit. cap.*20. Auguſt. 18. *de ciuitate*, *cap.*32. Euſebius *lib.6. Demonſtr. cap.*15. & D. Bonau. *in prologo primi ſententiarum*, finem verſus.

189 Probatvr à S. Doctore *ad 12. Ioan.* ad ea verba: *Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum*, rationibus, quibus conueniens fuit talis mors: Prima eſt ad triumphandum de diabolo, & aëreis poteſtatibus, ac trahendum ex abyſſo in cœlum perditos: Secunda ad ſoluendum furtum Adæ in arbore: Tertia ad conciliandam cœleſtia terrenis, &c.

Alias rationes habet *collat.83. in Ioan.* puta ad animandos nos, maximè autem Martyres, hoc formidabili genere mortis ad mortem ſubeundam pro Chriſto.

Alias etiam affert *ad 23. Lucæ*, nempe, vt nos

animaret

animaret ad firmiter ſibi inhærendum, confixos cruci in tribulationibus, & tentationibus, vt habetur *Galat.* 5. *& vltimo.* Ipſum vide, & D. Thom. *q.*46. *art.*4. vbi aliquas ex his rationibus affert.

190 Asserv ſecundò, Chriſtum fuiſſe confixum cruci. Eſt æque, ac prior aſſertio de fide.

Probatvr primò à D. Bonau. *ll.cc.* ex Euangeliis, vbi apertè dicitur Chriſtus crucifixus.

Probatvr ſecundò a S. Doctore *ad* 23.*Lucæ*, ex Pſal.21. *Foderunt manus meas, & pedes.* Sic legunt etiam LXX. Interpretes: & D. Hieronymus ex Hebræo: *Fixerunt*, legit: Quare malignè Iudæi peruertunt legentes: *Sicut Leo, manus meas, & pedes meos*, ſupple *lacerauerunt*. Hoc autem nouum commentum non ex ſimilitudine litterarum extrahunt, vt putat Suarez; legitur enim apud Pagninum Pſal. כארי, & in margine ſupplendum monet *foderunt*, hoc autem ſic ſcribitur ויחפרו, *Geneſ.* 26. Quare potiùs dicendi ſunt Iudæi eraſiſſe verbum legitimum, quod LXX. iure reliquerunt.

191 Præclarvm eſt teſtimonium *Ioan.*20. vbi Chriſtus Thomæ, qui dixerat: *Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum, non credam*: ſic loquitur: *Infer digitum tuum huc, & affer manum tuam, &c.* Vbi obſeruat S.Doctor, hac exhibitione ſanatam eſſe omnem infirmitatem, & omne dubium eliminatum de Chriſti vulneribus ex clauis, poſt reſurrectionem ſeruatis. Hoc verò prædictum erat Zach.13. *Quid ſunt plagæ in medio manuum tuarum*, vt notat S.Bonau. *ad* 23.*Lucæ*.

Confirmatvr à D. Bonauentura *ſerm.* 2. *Inuentionis Crucis*, nam Helena Conſtantini mater ſimul cum cruce clauos inuenit, quibus Chriſtus confixus eſt, vt refert Theodoretus *lib.* 1. *hiſt. Eccl. cap.*18. Nicephorus *lib.*8. *cap.*29. Sozomenus *lib.*7. *cap.*1. Socrates *lib.*1. *cap.*17. Ruffinus *lib.*1. *c.*18. Ambroſius *oratione de obitu Theodoſij*, Caſſiodorus *lib.*2. *cap.*18. *tripartita hiſtoria*, vt notat D. Bonauentura *ibi*.

192 Qvamvis autem non eſſet iſte mos apud Iudæos, tamen apud Romanos in vſu erat: Lege Cuiac. *lib.*4. *variarum reſol. cap.* 5. Chriſtus autem à Romano Præſide damnatus eſt: Apud Iudæos autem non erat vetitum configere cruci.

Oritvr verò dubium, quia *Deuter.*21. dicitur: *Maledictus omnis, qui pendet in ligno*; at Chriſtus non fuit maledictus: Ergo nec in ligno pependit.

193 S. Bonaventvra, ad ea verba Ioan.19. *Vt non remanerent in cruce corpora Sabbatho*, libens concedit cum Apoſtolo *Galat.*3. Chriſtum benedictum, factum pro nobis maledictum, ideſt, ſubiiſſe pœnam debitam magnis peccatoribus, non tamen inde maledictum, quia innocens. Vnde Auguſt. lib.14. contra Fauſtum, cap.2. & 12. *Aufert Chriſtus de maledicto maledictum, quomodo de morte mortem, & de peccato peccatum.* Idem habet *contra Adimantum, cap.*21. Addit D. Hieronymus *ad Galat.*3. Tertullianus *contra Iudæos, cap.*31. litteralem ſenſum illius dicti *Deuter.*21. eſſe, maledictionem ferri in eum, qui propter crimina crucis ſupplicium grauiſſimum mereretur. Quare, ſi Mardochæus fuiſſet cruci affixus ab Aman, non propterea fuiſſet verè maledictus. Hoc latè proſequitur D. Bonauentura *ad* 14. *Sapientiæ*, exponens illud: *Benedictum lignum, per quod fit iuſtitia*, lignum crucis allegoricè intelligens, ſuper quod pertulit peccata noſtra. *Prima Petri* 2. & peccatum deſtructum eſt: *Mors mortua tunc eſt, in ligno, quando mortua vita fuit*,
194 vt canit Eccleſia *in officio Sanctæ Crucis.* Victus eſt diabolus, vt habetur in Præfatione Miſſæ Crucis; & D. Gregorio: *Et qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur.* Per ipſum eſt homo Deo reconciliatus; & Infernus ſpoliatus, vt dicitur *Coloſſ.* 1. *&* 2. Cœlum eſt apertum, Lucæ 23. *Hodie mecum eris in Paradiſo*, iuxta id Iſaiæ 22. *Dabo clauem Dauid ſuper humerum eius.* Chriſtus denique eſt exaltatus, & adoratus, ac Sanctus acclamatus. *Philip.* 2. Non omittam, D. Hieronymum ſupra edoctum à Iudæo quodam *in Deuter.*21. ſic legere: *Non permanebit cadauer eius in ligno, quia contumelioſè Deus ſuſpenſus eſt.* Sic autem extrahebantur è cruce in honorem Dei, qui in ea erat ſuſpendendus iniquè.

Dvo adhuc ſuperſunt explicanda; Primum eſt: an Chriſtus fuerit confixus cruci, extenſæ in terra; an eleuatæ?

Prima opinio eſt fuiſſe eleuatæ cruci confixum. 195
Hanc opinionem non omnino aſſerit S. Bonau. vt putant Suarez *diſp.* 36. *ſect.*3. & Pacinch. *lib.*3.*a.*12. ſed eam tantùm refert, vt probabilem, & poſtea alteram refert, addens: *Etſi hoc magis placet, conſpice, &c.* Ità habet cap.78. Meditationum vitæ Chriſti.

Christvm autem in crucem aſcendiſſe aſſerit etiam Ludolphus *de vita Chriſti, p.*2. *cap.*63. & habetur *lib.*1. *Reuel. S. Brigittæ, cap.*10. Cui ſententiæ videntur fauere Sancti, qui vtuntur hac phraſi, Chriſtum aſcendiſſe in Crucem. Ita Ambroſius *lib.*10. *in Lucam, cap. Qualis Chriſtus crucem aſcenderit*, Cyprian. *ſerm. de Paſſ. Domini*, Gregorius *cant.* 7. qui duo poſtremi explicant illud cant.7. *Aſcendam in palmam, & apprehendam fructus eius.* Hanc ſententiam ſequitur P. Matthias Bellintanus *in editione poſteriori ſuæ Praxis Meditationum.*

Altar modus figendi ligno, in terra extenſo, eſt 196
tormentis ſæuior, quippe diſtrahitur corpus; idque actum Chriſto indicat Pſal. 21. *Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumerauerunt omnia oſſa mea*, vt notat S. Bonau. cum Auguſtino, Hieronymo, Euthymio, & aliis apud Paciuchellum *lib.*3.*c.*12. qui addit oſtendi locum crucifixionis, ſatis quidem diſtantem ab eo, vbi crux erecta ſtetit.

Secvndvm dubium eſt: Quot clauis confixus ſit? Tres aſſerunt D.Bonau. Ludulph. cum Nazianz. *Traged.* Anſel. *dial. de Paſſ.* Ambroſ. *de obitu Theod.* Ruff. *lib.*2. *cap.*8. & alijs apud Paciuchell. *lib.*3. *diſcurſu* 16.

Seqvvntvr etiam Recentiores, & videtur 197
picturis in Eccleſia admodum approbatum. Inclinat Abulenſ. *paradox.*3. *cap.*10. motus ratione D. Bonauenturæ; quia vt vnus clauus vtrumque pedem confixerit, debuit in altero latius eſſe foramen. Tale autem in S. Sindone cernitur: Ita deſcribit Nonnius antiquiſſimus *in Ioan.* & Baron. *anno* 34.

Alii verò dicunt fuiſſe quatuor: Ità ſentit Gregorius Turon. *lib.*1. *de gloria Martyr. cap.*6. vbi dicit, in ſtipite crucis fuiſſe tabulam, in qua pedes Chriſti duobus clauis infixi erant. Videtur fauere Cyprianus *ſerm. de Paſſione Domini*, dicens: *Clauis ſacros pedes terebrantibus*, & D. Auguſt. 6. *cap. Medit.* Eadem opinio habetur *lib.* 1. *Reuel. S. Brigittæ, cap.* 10. Fauent aliquæ imagines antiquæ, vti & Siroli ſtatua.

Adhvc verò occurrit aliud dubium: an Chri- 198
ſtus omnino nudus confixus ſit? & quidem veſtibus ſpoliatum fuiſſe omnibus, habetur in Euangelio, vt notant cum D. Bonauent. alij, nam diuiſerunt ſibi veſtimenta eius, & ſuper tunicam interiorem eius miſerunt ſortem, vt infra dicam.

Enim

Enim verò in dubium vertitur: an omnino nudus fuerit, an verò aliquod uperimentum datum ei ſit ad vetenda? Et quidem S.Brigitta refert, ita fuiſſe. Sic enim ibi loquitur B. Virgo: *Stante filio meo, ſicut natus erat nudo corpore, vnus tunc accurrens portauit ſibi velamen, quo ipſe exultans velabat verenda ſua.* Igitur priùs ſe contexit, & poſtea crucifixus eſt. Sic enim honeſtatem Chriſti decet, & ita Imagines exprimunt: & D. Bonau. *in Meditationibus*, ait de Beata Virgine: *Amplexatur, & cingit capitis ſui velo.* Porrò hoc velamen Aquiſgrani ſeruari refert Paciuchel. *lib. 2. cap. 18. de Paſſione.*

199 Attamen aliquorum ſententia Patrum videtur, Chriſtum omnino nudum cruci affixum: Ità Ambroſius *lib. 10. in Lucam*, vbi ait: *Refert conſiderare qualis aſcendat; nudum video. Talis aſcendit, quales nos authore Deo natura formauit, talis in Paradiſo homo primus habitauerat, talis ad Paradiſum homo ſecundus intrauit.* Idem ſignificat Athanaſius *orat. de Paſſione, & cruce Domini.* Adducitur à Suarez etiam D. Bonauentura, & Ludolphus *locis citatis*; at S. Doctor id non tenet *ibi*, neque *in ligno vitæ, §. Chriſtus cruci clauatus*, vbi priorem opinionem tenet; Sed *ad 23. Lucæ*, ad ea verba: *Diuidentes verò veſtimenta ſua*, vbi id probat ex facto Noë, qui nudatus omnino in verendis, iacuit ebrius: Hoc enim de Chriſto eleganter exponunt D. Auguſtinus *lib. 16. de ciuitate, cap. 2. lib. 12. contra Fauſtum, cap. 263.* Cyprianus *epiſtola 63.* Rupertus, & Eucherius *in 9. Geneſis*: & eleganter poſtea D. Bonauentura *ſerm. 3. Paraſceue.* Et quidem neque hoc genus opprobrij defuit Chriſto, qui & ad columnam omnino nudus ſtetit, vt omnes fatentur. Et quidam contemplatiuus meditatur illud *Ioan. 19.* vbi non ſunt fracta Chriſto crura, vt impleretur id: *Videbunt, in quem transfixerunt*, nempe verecundiam nuditatis datam modeſtiſſimo Principi Virginum, ſæuiſſimo crucifragio æquiualentem. Enim verò Patres exponuntur, dempto eo velo, fuiſſe nudum.

200 Vltimvm dubium oritur: an Chriſtus ſpinis coronatus fuerit crucifixus? Euthymius *cap. 67. in Matth.* putat, ablata eſſe Chriſto omnia regalia, & ludrica inſignia, vt ad mortem duceretur.

Attamen ſententia D. Bonauent. *in ligno vitæ, loco cit.* & indicat *in Meditationibus, cap. 77.* eum purpurâ ſolâ ſpoliatum recenſet, cùm ad mortem ducendus erat. Idem ſentit Origenes, qui eadem ratione D. Bonauenturæ id probat *Tract. 35 in Matth.*

De Chlamyde ſcriptum eſt, quoniam denuò ſpoliauerunt eum chlamyde coccinea; de Corona autem ſpinea nihil tale Euangeliſtæ ſcripſerunt; proptereà & nos quærere voluerunt exitum rei de corona ſemel impoſita, & nunquam detracta. Eandem ſententiam docet Tertullianus *lib. contra Iudæos, cap. 13.* dicens: *Iſaac cum lignis reſeruatus* 201
eſt, ariete oblato, in vepre cornibus hærente: & Chriſtus ſuis temporibus lignum humeris ſuis portauit, inhærens cornibus crucis, Corona ſpinea in capite eius circumdata. Hanc ſimilitudinem attigit etiam S. Bonauentura *ad 23. Lucæ*, & *ſerm. 3. in Paraſceue.*

Confirmatvr imagine Sudarij, quam credunt fuiſſe impreſſam, in via ad Calvariam, velo illo, quod Romæ ſeruatur.

QVÆSTIO XII.

De titulo, Cruci impoſito.

Titvlvm cruci Chriſti appoſitum omnes 202
Euangeliſtæ narrant. Videntur tamen diuerſi; nam Matth. 27. ſcribit: Hic est Iesvs Rex Ivdæorvm. Marcus cap. 15. tantùm habet: Rex Ivdæorvm. Lucas cap. 23. Hic est Rex Ivdæorvm. Ioannes verò: Iesvs Nazarenvs, Rex Ivdæorvm. Non ſunt tamen diuerſi, vt notat S. Bonau. *ad 23. Lucæ*; nam omnes ponunt id, quod eſſentialiter neceſſarium eſt, quod fuerit exponere cauſam condemnationis Chriſti, quia ſe ſcilicet acclamarat Regem Iudæorum.

Attamen Ioannes omnes integrè apponit, vt conſtat ex tabella eadem, quæ Romæ ſeruatur in Templo Sanctæ Crucis, quam è buxo aſſerit Beda *in collect.* cum aliis apud Paciuchellum *lib. 3. d. 15.*

Erat autem totus titulus ſcriptus Græcè, Latinè, & Hebraïcè, vt ſequitur:

203	יהושע	נוצרי	מלך	יהודים
	Iehoſua	*Notſeri*	*Melec*	*Iehudim.*
	Ieſus	*Nazarenus*	*Rex*	*Iudæorum.*
	ΙΗΣΟΥΣ	ΟΝΑΖΩΡΑΙΟΣ	ΟΒΑΣΙΛΕΥΣ	ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

Cavsa autem cur titulus inſcriptus ſit, non eſt petendus ex vſu aliquo imponendi cauſam damnationis ſuper caput omnium condemnatorum; nam cruces duorum Latronum non habebant titulos, vt probat S. Bonauentura *ad 19. Ioannis*, ex Chryſoſtomo *homil. 84. in Ioan.* ante medium, vbi loquens de inuentione Crucis, & de medio, quo ab aliis crucibus latronum diſcernebatur, ait: *Tres enim erant cruces, vt ergo non ignoraretur Domini crux, à titulo manifeſta omnibus facta eſt, quia cruces latronum non habebant titulos.* Eandem ſententiam proſequitur eiſdem ferè verbis Euthymius *cap. 67. in Matth.* & Theophylactus *in cap. 19. Ioannis.*

204 Vervm enim verò quamvis S. Bonauent. acceptet hos Patres in eo, quod aiunt, ſoli cruci Chriſti impoſitum fuiſſe titulum; non videtur tamen in eo conſentire, Crucem agnitam eſſe, ex ſolo titulo, nam *in ſermonibus Inuentionis ſanctiſſimæ Crucis*, acceptat hiſtoriam Inuentionis factæ ab Helena, vbi cùm non internoſceretur Chriſti crux, agnita eſt miraculis paralyticæ mulieris, vel etiam mortui ſuſcitati.

Qvomodocvmqve ſit, quoniam S. Doctor non refutat opinionem illorum Patrum; ſatis poteſt credi, omnino eam acceptari, & eſt probabilis, vt fatetur Suarez *diſput. 37. ſect. 2.* Hac igitur poſitâ oportet aſſignare peculiarem illam rationem, quæ Pilatum mouit ad titulum ſoli Chriſti cruci apponendum his verbis: Aliqui exiſtimant, Pilatum agnouiſſe Chriſtum verè eſſe Regem, ſicuti ante dixerat: *Ecce Rex veſter. Regem veſtrum cru-* 205
cifigam? Hoc videtur inſinuare Chryſoſtomus *homil. 84. in Ioan.* apud D. Bonauent. *ad hunc locum Ioan.* & *collat. 84. in Ioan.* Idem ſentire videtur D. Auguſtinus *ad Pſal. 56.* apud D. Bonauent. *ad*

eum

eum locum Lucæ. Volunt igitur hi Patres, inſcriptum eſſe titulum ad confundendos Iudæos, qui in Regem ſuum deſæuiſſent; Ideò Trophæum hoc ad eorum confuſionem erexiſſe.

206 Potest dici, agnouiſſe ex innocentia Chriſti, eum non eſſe mentitum, dum ſe regem acclamaret; ſed regiam aliquam authoritatem, licèt non modo ordinario huius mundi, habuiſſe. Itaque non in Chriſti contumeliam, ſed in honorem titulum erexit in facie Iudæorum, qui ſe ad hunc innocentem damnandum impulerant: & hoc verè ſenſiſſe Pilatum deducit acutè S. Bonau. *ad locum Lucæ*, quia cum inſcripſiſſet: *Hic eſt Rex Iudæorum*, & fuiſſet importunè ſollicitatus ad id delendum, vel immutandum, atque imponendum: *Hic eſt, qui ſe acclamabat Regem*, noluit, ſed perſtitit: *Quod ſcripſi, ſcripſi.* Sic etiam Toletus *ad 18.& 19.Ioan.* ex Euangelio idem deducit cum Suarez *diſput.37. ſect.1.*

207 Rationes verò, ob quas voluit Deus titulum illum glorioſum Chriſto inſcribi, aſſerantur à D.Bonau. ad ea loca *Lucæ, & Ioannis*, & *collat.84. in Ioan.* vbi etiam habes, cur præcipuis linguis voluerit exarari, non modò vt ab omnibus gentibus, quæ ad diem feſtum Paſchæ confluxerat Hieruſalem, legi valerent; ſed vt oſtenderet; omnes nationes ſubiiciendas Chriſti Imperio, ex quibus Iudæi ob antiquitatem, & religionem; Græci propter ſapientiam; Romani propter Monarchiam inſignes exprimebantur, *vt omnis lingua confiteretur, quia Dominus Ieſus eſt in Gloria.* Philip.2. Ità Cyrillus

208 Alex. *lib.12. in Ioan. cap. 30.* Nicolaus Papa I. *epiſtola ad Michaëlem Imperatorem*. & Theophylact. *Lucæ 23.* & *ad 19. Ioan.* Vide præclara in D. Bonauentura, præcipuè *in Collationibus*.

QVÆSTIO XIII.

De diuiſione CHRISTI *veſtium.*

209 TRes priores Euangeliſtæ, præſertim Marcus, ita deſcribunt diuiſionem veſtium Chriſti, vt videantur omnes ſortibus expoſitæ, ac diſtributæ. At Ioannes, cap.19. ait: *Milites ergo cùm crucifixiſſent eum, acceperunt veſtimenta eius,* (& fecerunt quatuor partes, vnicuique partem,) *& tunicam. Erat autem tunica inconſutilis, deſuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non ſcindamus eam, ſed ſortiamur de illa cuius ſit.*

210 Hinc apparet, non omnia Chriſti veſtimenta, ſed ſolam tunicam fuiſſe ſorte datam, vt obſeruat D. Bonau. *ad 23. Lucæ*, & 19. *Ioan.* cum Euthymio. Ex quo etiam patet, malè aliquos colligere ex Euangelio Lucæ plures tunicas, cùm fuerit vnica, vt ſcribit Ioannes: dicit enim, milites diſtribuiſſe tunicam, & veſtimenta Chriſti, quaſi cæteris veſtimentis tunicam opponens, quod D Bonau. ſuprà cum Euthymio acutè obſeruat, & poſt eos Maldonatus *ad 27. Matthæi.*

211 Qvæ autem fuerit tunica illa, dicitur quidem Inconſutilis, ideſt reticulato opere contexta, non acu conſuta: erat autem de vili genere veſtimenti Palæſtini, quam puero B. Virgo contexuit, & Ieſu creſcente creſcebat, vt aiunt D. Bonau. *in Medit.* Carthuſ. S. Brigitta *lib.7. cap.8.* apud Paciuchel. *lib.3.* idque notat D. Bonau. ex Chryſoſtomo *homil.84. in Ioan.* Ex quo colligit, non fuiſſe ſericam, vt aliqui voluerunt dicere, ſi enim ſerica fuiſſet, non impoſuiſſent ei ebismydem; neque ſortes miſiſſent, ſed vendidiſſent, & pretium diuiſiſſent. Fuit verò ad modum cilicij, vt ait Dionyſius Carthuſianus.

Itaqve ſuper tunicam ſolam dederunt ſortes, & hoc probat adhuc S. Bonau. ex vaticinio, allegato ab Euangeliſta: *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.* Pſal. 21. Idem ſentiunt D. Auguſtinus, & D. Thomas *in Ioannem.*

Potest etiam dici, diuiſis etiam veſtimentis in 212
quatuor partes, iactas eſſe ſortes, vt illa cuique pars daretur, quæ ſorte obueniſſet, ne aliquis conqueri poſſet. Ita ſignificat Ambroſius *Lucæ 23.* & Theophylact. *Matth.15.* & Recentiores, quos ſequitur Suarez *diſput.37. ſect.1.* & videtur verbis Marci conſona.

Qvæ autem Myſteria, in hac diuiſione contexta, vide D. Bonauent. *allegatis locis*, cum Patribus in Euangelia, Cyrillo, Auguſtino, Ambroſio, Chryſoſtomo, Athanaſio *ſerm. de Paſſione, & Cruce.* Primò veſtibus dicunt ſignificari Eccleſiam, quæ in quatuor mundi plagas diſtribuitur, nam iuſti veſtibus exprimuntur apud Iſaiam cit. *His omnibus tanquam ornamento veſtieris.* Per tunicam ſignificatur vnitas Eccleſiæ, vt præter notatos Patres aduertit Cyprianus *lib. de vnitate Eccleſiæ*, & D. Bonauentura *ibi.*

Addit S. Doctor cum Ambroſio, ſortibus 213
diuidi tunicam Chriſti, ideſt gratiam, quæ non ex meritis, ſed diuina diſpoſitione, quâ ſortes mittuntur in ſinum, ſed à Domino temperantur, *Prouerb.* 16. Obſeruat autem S. Doctor facinus militum, de quo Ioan. 19. *Et milites quidem hoc fecerunt.* Fuit enim ſcelus auaritiæ, &, quod peius eſt, irriſionis, quaſi inferrent, talia veſtimenta, tali eſſe Rege digna. Ita Theophylactus, Euthymius, & Chryſoſtomus.

QVÆSTIO XIV.

De Latronum ſocietate.

{ D.Thom.q.46.art.11.

D. Bonaventvra *ad 23. Lucæ*, obſeruat ea 214
verba: *Ducebantur autem alij duo nequam, vt interficerentur.* Sic enim volebant Iudæi ex ſocietate Latronum, eum ſimilem proclamare, quæ eſt etiam ratio D. Thomæ: Huius autem contrarium euenit, nam Crux Chriſti ab omnibus honoratur.

Addit verò S. Thomas; de cruce Latronis nil dici: at vidi inter reliquias in Eccleſia Martinengi Diœceſis Bergomenſis fruſtum crucis boni Latronis adoratum, quod in Domini gloriam redundat.

Ex parte Dei voluit ad filij humilitatem, & 215
exemplum, cum ſceleratis reputari, vt iam antea *Iſa.53.* prænunciarat, vt præcipuè notat Marcus *cap. 15.* Ità S. Thomas *argum. ſed contra*, & D. Bonauentura *ad 23. Lucæ*, ibi, vbi addit id etiam Pſal.21. *Ego autem ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.* Et Iſa.53. *Deſiderauimus eum deſpectum nouiſſimum virorum,* ſic enim medius inter Latrones poſitus eſt, tanquam dux Latronum. Ità D. Bonauentura *Medit. cap.77.*

Deinde

Digitized by Google

DEINDE quia homines in Adam voluerunt rapere Diuinam dignitatem, & amiſerunt fœlicitatem; at *Chriſtus non rapinam arbitratus, ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, &c.*

216 TERTIAM rationem affert S. Doctor ex D. Auguſtino *Tract. in Ioannem*; per duos Latrones ſignificauit homines in cruce tribulationis, ex quibus alij ad dexteram ſtant patientes pro cœleſti gloria, alij à ſiniſtris patientes pro gloria humana. Similis eſt, quam affert D. Thomas ex Beda de Chriſtianis ad Deum venientibus, alij enim veniũt ſancto fine; alij pro gloria humana. Similis eſt etiam ratio Scoti apud Vulpem *diſput. 57. art. 9.* vt medius, tanquam virtus, extrema vitioſa moderaretur: Sed hæc congruentia difficultatem patitur; non enim omnes virtutes in mediocritate ſtant, vt charitas in Deum. Eam verò affert antea S. Bonauent. ad ea verba Ioan. *Medium autem Ieſum.*

217 QVARTAM addit S. Bonau. *ibi*, vt Chriſtus ſe furaturum vaſa pretioſa diabolo probaret, vt innuitur *Iob* 40. & vt proteſtaretur, ſe ad iudicium venturum more furum, vt eos, qui à dextris, ſaluaret; & alios à ſiniſtris, damnaret, vt innuitur *Luca* 12. & ait etiam D. Thom. ex S. Leone Papa *ſerm. 4. de Paſſione.* Hæc Seraphicus Doctor *ad 23. Lucæ.*

SIMILIA ferè habet *ad 19. Ioan.* vbi quintam rationem addit, fuiſſe hoc Diuinæ prædeſtinationis eximium conſilium, vt latro ille, modo admirabili ſalutem conſequeretur, vt tradit D. Au-

218 guſtinus *ſerm. 120. de tempore*, his verbis: *Vt redimeret impios* (ſicut ait ſermo Diuinus) *inter iniquos reputatus eſt, inter duos, quos dextera, læuaque legimus pependiſſe, ſeipſum confuſioni, & opprobrio Crucis tradidit, vt Latronem glorificaret.* Sic enim exaltata eſt ſtatim gloria Crucis, vt ait Chryſoſtomus *homil. 84. in Ioannem.* Nam Latronem ſic in morte tranſmutare, & in paradiſum inducere non fuit minus, quàm petras concutere. Hæc S. Bonauentura ex Chryſoſtomo.

D. THOMAS ad tertium excitat cum D. Bonau. *ad 23. Lucæ* dubium: nam Matthæus, & Marcus aiunt, in plurali, Latrones improperaſſe Chriſto; Lucas verò vnum tantùm blaſphemaſſe; alterum verò confeſſum.

219 DVAS adhibent ſolutiones: Altera eſt, vtrumque in principio blaſphemaſſe, poſtea verò alterum pœnituiſſe. Ea fuit Hieronymi, Chryſoſtomi, Theophylacti, & Euthymij *in Matth.* Cyrilli Hieroſol. *cat. 13.* Origenis *Tract. 35. in Matth.* & eam ſignificat Hilarius *canone 33. in Matth.*

ALTERA expoſitio eſt, Matthæum, & Marcum locutos per Synecdochen, ponentes, vt quod eſt partis, adſcribatur toti, quæ locutio frequens eſt in Scriptura. Ita Epiphanius *hæreſi 69.* Auguſt. *lib. 3. de conſenſu Euang. cap. 16* Anſelmus *in Matth.* hanc Suarez *ad artic. D. Thom.* præfert. D. autem Ambroſius *lib. 10. in Lucam*, ſub dubio vtramque amplectitur, dicens: *Fortaſſe, & iſte prius conuitiatus eſt, ſed repentè conuerſus.* Et infrà: *Potuit enim de vno pluraliter dicere, ſicut eſt illud* Hebr. 11. *In pellibus caprinis, ſecti ſunt, obturauerunt ora Leonum, cùm ſolus Helias melotem habuiſſe, ſolus Iſaias ſectus eſſe, Daniel Leonibus intactus manſiſſe doceatur.*

220 REMANENT hic aliquæ difficultates circa Latrones iſtos.

PRIMA eſt, an fuerint clauis confixi.

RESPONDET S. Bonau. *ad 23. Lucæ* affirmatiuè. Probatur ab eo: Hæc enim erat pœna Latronum, vt clauis affigerentur, & vbicumque de crucifixis eſt ſermo iuxta Romanorum morem, punientium tali pœnâ latrones, ſemper intelligitur eos clauis fuiſſe confixos, vt habent omnes hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, & prophanæ, & notat Nazarius *ad art. cit. D. Thomæ.* Confirmatur à D. Bonau. *loco cit.* nam figurabatur crucifixio, de qua *Galat. 2. 5. & vltimo.* Vide S. Bonauenturam.

CONFIRMATVR ſecundò, nam Crux Chriſti non potuit ab aliis diſcerni in ſua inuentione, quod ſi cruces Latronum non habuiſſent clauos, facilè fuiſſent internagnitæ.

TANDEM Euangelium clarè tam de Latronibus, quàm de Chriſto eodem modo loquitur: Id docuit S. Auguſtinus *ſerm. 130. de tempore*, Chryſoſtomus *homil. 1. de Cruce, & Latrone*, Gregorius 18. *Moral. cap. 23.* Ideò Abulenſis *Paradoxo 3. cap. 44.* conſuetudinem quorundam, qui latrones ligatos funibus in cruce pingunt, ex indiſcreta in Chriſtum pietate emanaſſe ait. 221

DVBITATVR ſecundò, quomodo bonus Latro Chriſtum agnouerit, cum tot eſſent in oppoſitum, quæ eius fidem temerare poſſent?

COMMVNIS reſponſio Sanctorum Patrum, quam indicat S. Bonau. ad ea Latronis verba, Lucæ 23. *Memento mei, dum veneris in regnum tuum*, eſt, fuiſſe lumine fidei irradiatum ad Chriſtum agnoſcendum. Vnde S. Leo Papa, ſerm. 2. de paſſione ait: *Quæ iſtam fidem exhortatio perſuaſit? quæ doctrina imbuit? quis prædicator accendit? non viderat prius acta miracula, ceſſauerat tunc languentium curatio, cæcorum illuminatio, reſurrectio mortuorum: ea ipſa, quæ mox erant gerenda, non aderant; & tamen Dominum confitetur, & Regem, quem videt ſupplicij ſui eſſe conſortem. Vnde ergo oriebatur hoc donum, vnde accepit fides ipſa reſponſum?* In qua Leonis ſententia ſunt notanda illa verba: *Ea ipſa, quæ mox erant gerenda, non aderant.* Videtur enim tacitè reprehendere id, quod apud Hieronymum 27. *Matthæi*, reperitur ſcriptum: *Sole fugiente, terra commota, ſaxiſque diſruptis, & ingruentibus tenebris vnum Latronem cœpiſſe credere, & confiteri Ieſum*, quam ſententiam eiſdem ferè verbis habet Chryſoſtomus *homil. 2. de cruce, & Latrone*, & ſignificat Origenes *tract. 35. in Matth.* 222 223

VERVM exceptis tenebris, cætera ſigna accidère mortuo Chriſto, vt planè ex Euangelio conſtat; cùm tamen Latro, viuente Chriſto, ſit conuerſus: Eandem cum Leone ſententiam docet Cyrillus *cat. 13.* dicens: *Quæ virtus te illuminauit ô latro? quis te docuit adorare contemptum, & ſimul cruci affixum? ô lumen perpetuum illuminans obſcuratos!* Eandem ſententiam proſequitur S. Auguſt. *ſerm. 130. de tempore*, Chryſoſtomus *ſerm. de Latrone*, & *ſerm. 1. de cruce, & Latrone.* 224

HIC igitur reus vſque ad crucem, vt ait D. Leo *loco cit.* confeſſus eſt Chriſtum, & non habens in cruce, niſi cor, & linguam libera, corde credidit ad iuſtitiam, ore autem confeſſus eſt ad ſalutem, vt ait D. Bonau. *loco cit.* poſt D. Auguſtinum *lib. 4. de Baptiſmo, contra Donatiſtas, cap. 22.* & inſinuat Cyprianus *ſerm. de cœna Domini*, & Gregorius *lib. 18. Moral. cap. 23.*

POTVIT tamen accendi etiam famâ miraculorum, quæ audierat, & forſan viderat, vt ait Origenes *loco citato*, animari virtutibus, quæ in Chriſto rutilabant, vt notarunt Theophyl. *Luc. 23.* & Euthymius *cap. 6. ; in Matthæum.*

ALIVD dubium occurrit circa Chriſti verba: *Hodie mecum eris in Paradiſo.* Maldonatus *ad 27. Matth.* 225

Matth. de ſinu Abrahæ explicat: Pro hac citat Iuſtinum *q.*78. Athanaſ. *epiſtola ad Epict.* Auguſt. 12. *de Geneſ. ad l. c.* 34. Prudentium *hymno pro defunctis.*

VERVM D. Auguſtinus vult, alicubi datutum gloriam, non autem definitè ſolum ſinum Abrahæ. Cæteri verò volunt oſtendiſſe gloriam latroni, & aliis in Lymbo. Cæterum latro petit: *Memento mei, dum veneris in regnum tuum*, vt notat D. Bonau. ad id 22. Lucæ: *Donec regnum Dei veniat*; at Lymbus non eſt regnum Chriſti.

226 ALIQVI de Paradiſo terreſtri exponunt, vt Iuſtinus Martyr *q.* 75. 76. *&* 95. *ad orthodoxos*; & aliqui ex Patribus relatis dicunt, concesſum eſſe Paradiſum, vnde eiectus eſt Adam, & hanc expoſitionem defendit Euthymius *c.* 81. *in Lucam*, ſed hæc expoſitio eſt falſa; primò quia Latro petiit ingredi regnum Chriſti, ideſt beatitudinem; Deinde quia dubium eſt, an extet Paradiſus, de quo actum *p. p. tract.* 10. *d.* 1.

RESPONDET igitur S. Bonau. *loco cit.* vbi varias Paradiſi acceptiones refert, Chriſtum ei promiſiſſe eâ die gloriam beatam. Ità Patres citati, & præterea Auguſt. *epiſt.* 57. *ad Dardanum*, ex quo id probat S. Bonauentura *in* 3. *diſt.* 22. *quæſt. vlt. ad* 1.

227 HANC opinionem impugnat Maldonatus *ad* 27. *Matth.* quia Chriſtus loquitur de loco, in quo tunc non erat; at verò in cruce erat in Paradiſo, ideſt videns Deum: Ergo de alio Paradiſo loquebatur.

HÆC tamen friuola ſunt, ad ſolidam hanc ſententiam oppugnandam. Etenim, licet Chriſtus eſſet in Paradiſo, ideſt videns Deum in Cruce, non tamen poterat ex lege ordinaria videri à latrone; niſi poſt mortem, quæ futura erat mortuo Chriſto. Ideò ait: *Tu mecum eris, &c.* Quia non videt me, & viuet: Vbi verò Chriſtus, ibi eſt regnum, vt ait D. Ambroſius *lib.* 10. *cap.* 23. *Lucæ*, & cum eo D. Bonau. *loco cit.* Intelligit autem de Chriſto clarè viſo.

228 AN verò ſtatim mortuus hic Latro viderit Deum; non eſt certum, ſed ſatis eſt, vt ea die artificiali, ideſt ante Solis occaſum; vel die naturali, ante tranſactam mediam noctem, & ita potuit tempore intermedio Purgatorium pati; attamen ferè certum eſt, ſtatim fuiſſe beatum. Et hoc arbitror voluiſſe D. Cyprian. *epiſt.* 73. dum hunc latronem facit Martyrem: & D. Auguſt. *lib.* 1. *de origine animæ, cap.* 9. & *lib.* 4. *de Baptiſmo*, *cap.* 22. vbi baptizatum dicit; & hanc ſententiam innuit S. Bonau. *loco citato.*

229 RESTAT verbulum circa quoddam D. Cyrilli Hieroſol. *cat.* 13. effatum, nempe hunc latronem primum inter Patres antiquos vidiſſe Deum: Hoc enim non eſt verum rigoroſè, vt deducitur ex D. Bonau. *loco cit. in corpore*; nam Chriſtus ante Latronem mortuus eſt, & anima ſanctiſſima ad Lymbum euolans *ibi*, viſionem claram Diuinæ eſſentiæ patefecit Patribus; atque adeò illi ante latronem fuere beati. Poteſt igitur dici, eo ſenſu Latronem fuiſſe primum; quia non eſt coactus poſt mortem expectare, ſicut Patres, ſed ſtatim mortuus, Deo fruitus eſt.

QVÆSTIO XV.

De loco Paſſionis CHRISTI *Domini.*

{ D. Thom. q. 46. art. 10.

230 D. BONAVENTVRA ad ea verba Lucæ 13. *Oportet me hodie, & cras, & ſequenti die ambulare: quia non capit prophetam perire extra Hieruſalem*, eleganter proſequitur conuenientiam loci paſſionis.

PRIMÒ quidem affert illud Actor. 2. *Hunc deſinito concilio, & præſcientia Dei traditum per manus iniquorum affigentes cruci interemiſtis.* Et cap. 4. *Conuenerunt in ciuitate iſta aduerſus puerum tuum ſanctum Ieſum, facere, quæ manus tua, & conſilium tuum decreuerunt fieri.* En Dei igitur ſapientiſſima præfini- 231
tione ſtatutum eſt permittere, Iudæos libero arbitrio abutentes, inſurgere in Chriſtum in vrbe ſancta; & ſtatuta eſt abſolutè paſſio, vt paſſio bona eſt, quæ ita eſt volita, ſuppoſita præcognitione eorum, quæ Iudæi facturi erant, ſi liberi ſui arbitrio relinquerentur, hac enim notitia ſuppoſita, Deus decreuit abſolutè paſſionem cum permiſſione malitiæ Iudaïcæ in Chriſtũ, cui determinata eſt Hieruſalem pro paſſione.

PROBAT autem S. Bonau. *ibi* hoc idem ex alle- 232
gato Lucæ textu: *Non capit prophetam perire extra Hieruſalem.* Chriſtus autem erat propheta ille per antonomaſiam, de quo Deuter. 18. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus.* Et Lucæ 7. *Propheta magnus ſurrexit in nobis.* Ità D. Bonauentura.

IDEM probat S. Doctor ex illo 18. Lucæ: *Ecce aſcendimus Hieroſolymam, & conſummabuntur, &c. tradetur enim gentibus ad illudendum, ad flagellandum, & crucifigendum.* Ad quem locum eadem refricat argumenta ex 2. Iſaiæ: *De Sion exibit Lex, & verbum Domini de Hieruſalem.* Zachariæ 13. *Erit fons domus David habitantibus Hieruſalem.*

PROBAT autem ſecundò vtroque loco ſimul cum 233
D. Thoma *ad* 1. quia Hieruſalem erat ciuitas à Deo cõſtituta ad ſacrificia, quæ præfigurabant ſacrificium Chriſti, & ad hoc repræſentandum fuerant inſtituta.

PROBAT tertiò D. Thom. ex illo Pſal. 73. *Operatus eſt ſalutem in medio terræ.* Multi autem dicunt, Hieruſalem in medio terræ eſſe ſitam. Ità Tertul. *l.* 2. *carminum, contra Marcionem, cap.* 4. Hieron. *Ezech.* Cyril. *Catech.* 13. Hilar. *can.* 33. *in Matth.* Beda *de locis Sanctis, cap.* 3. At S. Bonauentura ad illum locum pſalmi, id non admittit; ſed explicat eſſe in medio terræ, ideſt in ſuperficie terræ: nam vbicumque ſuperficiei eſt ſermo, oportet accipere medium eius ad circumferentiam exteriorem, iuxta regulas Euclidis
Phenomen 1 Et verè Iudæa non eſt medium terræ, vt 234
omnes Geographi norunt; ſed potius medium eſt ſub Æquinoctiali; neque etiam eſt medium totius terræ, quæ tunc cenſebatur habitabilis; nam cùm quarta pars terræ talis cenſeretur, oportet vt quartam partem climatum proportionaliter haberet: iam verò tunc ſaltem 16. climata fuere; at Iudæa eſt in medio quarti climatis. Itaque fallitur Nazarius *ad art.* 10. *q.* 46. *D. Thom.* Potius dicenda eſſet in medio Paleſtinæ, vt ait Ioſephus *lib.* 3. *de bello Iudaïco*, *c.* 2. Ideò Maldonatus explicat *in medio terræ*, toto ſpectante orbe *ad cap.* 4. *Lucæ.*

DEINDE verò locus ſingularior mortis Chriſti 235
fuit extra portam vrbis, vt habetur *Hebræor.* 13. & ibi Apoſtolus argumentis confirmat fuiſſe conueniens. Enim verò S. Doctor *ad* 13. *Lucæ*, concordat hunc locum cum illo: *Non capit prophetam perire extra Hieruſalem*, interpretatur; *non capit*, ideſt non conuenit, vel non capit Scriptura prophetalis, vel non capit Diuina Prouidentia; Prophetam iſtum non conuenit perire, niſi in Hieruſalem, quæ eſt ciuitas Regalis, Sacerdotalis, & Magiſtralis. Et Chriſtus erat Summus Rex, Magiſter, & Sacerdos, & ideò non debebat mori, niſi in illo loco. Igitur damnatus periit in vrbe, ſed extra eam occiſus eſt.

FVIT quidem hic mos educendi extra habita- 236
cula blaſphemum, & occidendi. Ita *Leuit.* 24. & *Ioſuè* 14. Ideò proclamantes Chriſtum blaſphemum

ſic interficiendum curarunt, vt habet D. Bonau. *ad 23. Lucæ*, vbi latè ea, quæ dicam, addit.

Nempe ad Myſterium electus extra Regiam Metropolim Iudæorum effudit ſanguinem, vt oſtenderet futurum ad ſalutem gentium efficacem, & ad ruinam Iudæorum, licèt pro omnibus mortuus ſit. Adde, ſuburbia comprehendi ſub vrbe, vt notat etiam Nazarius *quæſt. 46. art. 10.*

Hanc eductionem ait S. Doctor figuratam fuiſſe in eductione Abel ad necem *Geneſ. 4.* in eductione Iſaac ad ſacrificium *Geneſ. 22.* Vide S. Bonauent. *ad 23. Lucæ.*

Individvvs porro locus fuit mons Caluariæ.
237 Ratiooem verò afferunt ex communi traditione Sanctorum Patrum, Adam ſepultum fuiſſe in eo monte, & inde vocatum Calvariæ, quia primi hominis calvaria ſepulta erat ibi: Ità docuit Origenes *Tract. 35. in Matth.* Tertullianus *lib. 2. carminum in Marcionem, cap. 4.* Athanaſius *ſerm. de Paſſione, & cruce Domini*, Epiphanius *hæreſi 46.* Chryſoſtomus *homil. 84. in Ioan.* Ambroſius *lib. 5. epiſtola 19.* & *Lucæ 23.* Auguſtinus *ſerm. 71. de Tempore*, Baſilius *cap. 5. Iſaiæ*, Cyprianus *ſerm. de Reſurrectione Domini*, Hieronymus *epiſt. 17. ad Marcellam, nomine Paulæ, & Euſtochy.* Citatur etiam D. Ambroſius in *epiſtolam ad Rom.* Sed illud commentarium non eſt Ambroſij, vt notat D. Bonauentura *loco cit.* Vide Suarez *ad art. 10. quæſt. 46. D. Thomæ*, & Baronium *anno 34.* & *cap. 94.* Paciuchellum *lib. 3. diſcurſu 21.*

238 Hæc tamen ſententia non placuit D. Hieronymo *ad 27. Matth.* & *ad Epheſ. 5.* quia ille erat locus communis damnatorum, ideò Calvaria dicebatur à calvariis proiectis reorum. Idem habet Beda: Adam verò non in Calvaria, ſed in Hebron ſepultus eſt, vt dicitur Ioſuë 14. *Adam maximus ibi inter Enachim ſepultus eſt.* Sic probatur etiam à D. Bonauentura, & hanc ſententiam ſecuti ſunt multi ex poſterioribus, D. Bonau. Rupertus *in Ioan.* D. Thom. *hoc loco*, Lyra, Ianſenius, & alij.

Respondet Maldonatus *ad 27. Matth.* Suarez
239 *ad art. 10. quæſt. 46.* ibi Adam eſſe nomen commune hominis, non autem proprium primi parentis. Addit Suarez cum Baronio, eum, qui ſepultus eſt ibi, dici eſſe gigantem, quem aliqui putarunt eſſe Caleb, aut Enach, aut Arbe. Verum, vt notat Nazarius *ad art. cit. D. Thomæ*, non ob id falſa colligitur opinio D. Thomæ, quæ maximi Scripturæ interpretis authoritate, & explicatione nititur. Et quidem ex Hebræo habetur: *Et Adam magnus in Henachim ipſe*, & iiſdem omnino litteris quibus *Geneſ. 1.* ſcribitur, nec habet ה Emphaticum, vt lego in Tolet. *adnot. 12. ad 19. Ioan.* etſi reor curſum pro ה; nam legitur הגדול האדם *Adam magnus*, quod ſignat non proceritatem ipſius ſtaturæ, ſed eius Principatum, ſeu Primatum. Sic *Exodi 11. 3.* vbi dicitur, *Moyſes factus magnus*, legitur גדול *Gadol*, & Numer. 35. 25. vbi dicitur, *Sacerdotem magnum*, legitur, vt ſupra; ſolum *Cholem* ponitur ſine *Vau*, quod parum refert; at altitudo ſtaturæ, ſic ſcribitur *Deut. 1. 28.* רום elatus, vel procerior; populi verò magnitudo à dignitate *Gadol*, ſcribitur eadem linea.

240 Aliam coniecturam addit S. Hieronymus, & cum eo D. Bonau. Calvaria enim à Calvariis damnatorum dicebatur, non à caluaria Adæ.

Respondet Baronius, non fuiſſe morem apud Iudæos capita obtruncare: Romani verò, qui hoc ſupplicio vtebantur, paulò ante dominati fuerant Iudææ.

Sed hoc inane eſt, nam caput pro toto homine ponitur; ſicuti *Exodi 16.* dicitur *Gomor* per ſingula capita, ideſt, per ſingulos homines, vt notat Tolet. *loco cit.* Sic autem ſolemus loqui in multis, nominantes capita pro hominibus. Deinde, cùm ibi cadauera relinquerentur inſepulta, ſoluebantur, & ſeorſim iacebant, & ab his, quæ ſunt præcipua pars, & inter oſſa maximum, denominari potuit. Hoc idem probabile credit Suarez.

Qvoad crucem, multi è cedro, oliua, palma, & 241
cupreſſo factam aiunt apud Paciuchel. *lib. 3. diſcurſu 14.* ſed fuiſſet interagnita ab Helena, & eruditis adhibitis. Dico ergo fuiſſe è quercu, ſicut aliæ duæ, vt dicunt multi apud Gretſerum, Boſſium, & Paciuchellum *diſcurſu 19.*

QVÆSTIO XVI.

De Vino, Aceto, & Felle, CHRISTO *propinatis.*

Matthævs *cap. 27.* refert ante crucifixio- 242
nem Chriſti: *Dederunt ei bibere vinum cum felle mixtum*: at in Græco, non *vinum*, ſed *acetum* habes. Marcus, cap. 15. dixit: *Dabant ei myrrhatum vinum.* Poſt crucifixionem verò, ambo referunt datum eſſe Chriſto acetum ad bibendum in ſpongia; at Lucas, & Ioannes, omiſſo priori potu, ſolum acetum recenſent poſt crucifixionem.

Ex quo habes, bis datum eſſe potum Chriſto, ſemel ante crucifixionem, & iterum poſt eam; ſic enim clarè narrant Matthæus, & Marcus. Vtram- 243
que tamen potionem videtur confundere Lyranus; imò aliquis ſuſpicabitur idem in S. Bonau. *ad 23. Lucæ*, ſed falletur, nam ibi Seraphicus, commentator Lucæ, refert cum eo vnam tantum potionem in cruce propinatam; non tamen negat, etiam ante crucifixionem potatum, ſed ſolùm innuit ex eodem liquore imbibitum, qui eſſet vinum quidem, ſed acetoſum; & ideò in textu Græco Matthæi vocatum acetum, & cum eo mixtum fel, & myrrham, quæ ſunt amariſſima, ante crucifixionem; poſtea verò ſpongiam ſolo vino imbuerint; alioqui enim craſſities illa difficile potuiſſet altè crucifixo propinari, quia eſcam veluti manducabilem reddebant. Ideo ait, impletum vaticinium, Pſal. 68. *Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto.* Ita Toletus *Ioan. 19. annot. 17.*

Ex qua ſententia oritur, vinum illud myrrhatum 244
Marci 15. & illud felle permixtum *Matth. 27.* fuiſſe vnum potum amarum, non autem diuerſas potiones, ante crucifixionem Chriſto propinatas. Ita communis ſententia tenet, eratque vinum, quod etiam dicitur acetum, quia erat acidum; dicitur autem myrrha conditum, & felle, quia Iudæi in vinum acetoſum infuderunt fel, & myrrham, vt ait D. Auguſtinus, quem Beda, & Strabus imitantur. Itaque Matthæus fel memorat; Marcus autem myrrham.

Itaqve non fuerunt duæ potationes, vt putat Euthymius *c. 67. in Matth.* & Baronius *anno 34.* neque huius ratio eſt valida, vinum illud myrrhatum, fuiſſe optimum in vaſis myrrhinis, admixtis variis ſpeciebus conditum ad confortandum, quod in magno pretio erat, vt refert Plinius *lib. 14. cap. 12.* Huic ſententiæ robur addit id, quod refert Lyran. *loco cit.* ſtatutum eſſe à ſenioribus, vt vinum aromaticum damnatis exhiberetur, iuxta id Prou. vltimo: *Date ſiceram mærentibus, & vinum his, qui amaro ſunt animo.*

Hæc

Digitized by Google

245 Hæc inquam parum habent fundamenti, nam Iudæi, qui mortem Chriſti expedire ob varios fines inhiabant, non dediſſent vinum adeò pretioſum, neque permiſiſſent, illud exhiberi ſiue à ſanctis mulieribus, ſiue ab aliis. Hoc porrò ſolarium non fuiſſe Chriſto exhibitum colligitur ex eodem *Pſal.* 68. vbi dicitur: *Conſolantem me quæſiui, & non inueni: & dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto.* Vbi grauiter conqueritor de hac potione, tanquam inhumana.

246 Idem igitur liquor, vt dixi, bis propinatus eſt Chriſto, vt colligitur ex D. Bonauentura, & hoc arbitror voluiſſe Chryſoſtomum, & Euthymium, quos Maldonatus carpit, quaſi dixerint, ſemel tantùm potatum. Fuit autem vtrobique vinum acidum, ideo in textu Matthæi habetur ὄξος acetum; ſic legunt Origenes, Chryſoſtomus, Euthymius, & Hieronymus, linguarum peritiſſimi, &, quod amplius eſt, Syriaca verſio. Neque ex Marco colligitur Mendoſa verſio Græca, eò quòd ipſe refetat vinum, vt putat Maldonatus; potuit enim eſſe vinum, aceto proximum, vt notat Suarez cum S. Bonauentura, & D. Auguſtino.

Obiicit Maldonatus, nam Matthæus poſtea *verſu* 48. vocat potionem illam abſque obſcuritate acetum; *Spongiam* (ait) *impleuit aceto.* At rurſus ad hoc reſpondetur eodem modo, quo & ad Marcum.

Quod verò Matthæus dicat, prima vice accepiſſe; Marcus verò, non accepiſſe, nil diſcriminis habet, nam Matthæus vult guſtaſſe; Marcus verò, non bibiſſe.

247 Quod verò Matthæus, & Marcus dicunt, ſpongiam aceto imbutam fuiſſe arundini impoſitam; Ioannes verò dicit hyſſopo circumpoſitam, non eſt contrarium, potuit enim hyſſopo circumpoſitum apponi acetum, ideſt liquore hyſſopi imbutum, vt notat Theophylact. *in Ioannem*, & Baronius, atque D. Bonauent. *ad* 19. *Ioan.* ex Chryſoſt. *homil.* 84. *in Ioannem.* Neque ſatis confutatur à Suarez dicente, id textui repugnare dicenti: *Spongiam aceto plenam, hyſſopo circumponentes,* non autem aceto condientes. Hoc inquam friuolum eſt, nam potuit eſſe, florem hyſſopi, aut liquorem circumponi.

Potest etiam cum Caietano dici, ſpongiam hyſſopi ramulis circumligatam; aut cum Suarez factum veluti receptaculum ſpongiæ ex ramulis hyſſopi, quo abundat terra illa. Sic enim facilè ſpongia in ſummitate arundinis potuit apponi.

248 Aliquod dubium oritur, quia acetum dicitur datum Chriſto clamanti: *Sitio*; alij verò dicunt, datum poſtquam clamauit: *Eli, Eli.* Ideò illudentes obtulerunt acetum, vt refert Lucas: Ob id D. Cyrillus putat, pluries datum acetum Chriſto. Sed verior ſententia D. Bonauenturæ, & communis eſt, ſemel tantùm in Cruce potum Chriſto datum, ſtatim enim poſt illa verba: *Deus meus*, dixit: *Sitio*, quæ erat vera ſitis; verè enim ſitiebat; tum quia laſſus; tum quia ſudore, & ſanguine exhauſtus, vt ait Cyrillus *lib.* 12. *cap.* 34. atque notat Suarez *loco cit.* cum D. Bonau. *in Medit. cap.* 79. & *in Ligno vitæ,* §. *Ieſus felle, & aceto potatus*, & ad loca allegata Euangelij, vbi addit etiam motiuum huius tormenti, quia enim in omnibus ſenſibus tortus fuerat, voluit tandem & guſtum cruciari, vt immoderatum guſtum Adæ in eſu pomi vetiti ſolueret: His adde aliud motiuum, vt ſcilicet ardentem etiam amplius patiendi ſitim pateſaceret.

249 Oritur etiam dubitatio, ad quid daretur acetum?

Respondet D. Bonauent. ad ea verba Ioan. 19. *Spongiam plenam aceto obtulerunt*, fortè datum ad accelerandam mortem. Ita etiam Caietanus, Ianſenius, & communiter; nolebant enim, crucifixos vltra diem viuere, & hoc premebat circa Chriſtum, tum ex odio; tum ne feſtum ſuperueniret.

Respondet Suarez cum Baronio, acetum potatum habere potius virtutem protrahendi mortem; & ſine fundamento fingi habere virtutem accelerandi eam. Ita vrget & Lyra *ad* 27. *Matth.* nam acetum ſiſtit ſanguinem; addit Maldonatus ad recreandum valere, Itaque cùm hi Recentiores id dicant, miror Maldonatum *ad* 27. *Matth. num.* 48 dicere, Theophylactum, & omnes Recentiores aſſerere, datum acetum ad mortem accelerandam.

D. Bonaventura dubitat: an verum ſit, 250
quod aliqui dicunt, datum eſſe acetum ad mortem accelerandam, quia reuera in deliquiis vtimur aceto ad confortandum: & reſtringitur ſanguis, prohibetur effuſio materiarum ad interiora, & venenis opponitur, vt ait S. Bonauent ad id Ioan. *Conſummatum eſt*, ex Auicenna *lib.* 2. *Medic.* Quod verò opponebatur de deſiderio accelerandi Chriſto mortem, facilè ſoluitur à Suarez ratione D. Bonauenturæ, nam cùm hæc eſſet conſuetudo exhibendi acetum morientibus, non potuerunt Iudæi milites impedire, & ideò potiùs datum eſt ad mortem protrahendam.

QVÆSTIO XVII.

De ſeptem verbis Domini Iesv *in Cruce.*

Svarez *diſput.* 37. *ſect.* 4. hoc titulo diſputat: 251
an Chriſtus verbis illis, in cruce prolatis, condiderit teſtamentum.

Est autem teſtamentum vltima voluntatis teſtatio, qua quis de ſua hæreditate diſponit; hæc autem debet teſtamento authentico pandi.

Igitur voluntas Dei, qua homines ad ſuam admittit hæreditatem, dicitur teſtamentum. Enim verò quia panditur ſub ratione conditionalis promiſſionis, dicitur etiam pactum, & fœdus. Ideò D. Auguſtinus *lib.* 1. *locutionum de Geneſi, num.* 94. ait: *Amant Scriptura pro pacto ponere teſtamentum.* Et ideò vbi *Exodi* 24. legimus: *Hic eſt ſanguis fœderis.* Paulus ad Hebr. 9. citat: *Hic eſt ſanguis teſtamenti*, & vbi Geneſ. 17. Circumciſio dicitur *ſignum fœderis*, Eccl 44. dicitur *teſtamentum.* Rurſus, quia conditio, ſub qua Deus ſuam promittit hæreditatem, eſt obſeruatio mandatorum eius, ipſum etiam eius præceptum dicitur teſtamentum, Ioſuë. 7. *Tranſgreſſus eſt teſtamentum* 252
meum, quod diſpoſui ad eos, vt ibi notat D. Auguſtinus *lib. locutionum Ioſue*, & D. Bonauent. *ad Pſal.* 82. Hinc duo diſtinguunt teſtamenta, nouum, & vetus, vt conſtat *Hierem.* 31. *Galat.* 4. *Hebr.* 8. quæ diſtinguuntur præcipuè in diuinis promiſſionibus, quæ in veteri Teſtamento erant temporales; in nouo autem ſpirituales, & æternæ, iuxta illud: *Melioris teſtamenti mediator eſt*, quod in melioribus promiſſionibus ſancitum eſt *Hebr.* 8. Ità D. Bonau. *locis in fine citandis.*

Adde, quod illud vetus continebat præcepta externa, & carnalia; hoc autem interna, & ſpiritualia, iuxta illud Hierem. 31. *Pactum feriam cum domo Iſraël: Dabo legem in viſceribus eorum, & in corde eorum ſuperſcribam eam*, quod allegatur *Heb.* 8. Ita S. Doctor ad id Lucæ 1. *Memorari teſtamenti ſui.*

Danique illud babebat Sacramenta egena, vnde iubebat, ſed non iuuabat; hoc autem gratiam confert, vt latè proſequitur D. Auguſtinus *lib. de ſpiritu, & littera*, præſertim *cap.25.* & *lib. qq. in Exodum, quaſt.116.* & *lib.3. contra duas epiſtolas Pelag.cap.4.* & D.Bonau.*Proœm.in Ioan.& ſerm.14. Hexaemer.*

253 Hinc denique Scripturæ, quibus hæ promiſſiones hæc Sacramenta continent, teſtamenta, nouum, & vetus dicuntur, tanquam inſtrumenta, Dei voluntatem continentia, & ſignificantia. Præcepta etiam vetera, & noua poſſunt dici vetus, & nouum teſtamentum, ac denique ipſa Sacramenta, quæ etiam ſunt ſigna, & inſtrumenta pacti Diuini. Ità Suarez *loco cit.* poſt D. Bonauenturam *locis adductis*, & *Proœmio in Breuiloq.* & *ad Pſal.49.*

254 Svppono autem Chriſtum condidiſſe teſtamentum. Hoc probat S. Bonauentura *ll. cc.* & *ad 22. Luca*, ex Hebr. 7. *Melioris teſtamenti ſponſor factus eſt Ieſus.* Et cap.9. & 10. & ex Matth.26. *Marci 14. Luca 2. 1. Corinth. 11.* vbi dicitur ſanguis eius noui teſtamenti: Hoc autem teſtamentum ante mortem condidiſſe teſtatur Apoſtolus *Hebr. 9.* nam teſtamentum confirmatur morte teſtatoris.

His poſitis, quæſtio eſt: an Chriſtus in cruce teſtamentum condiderit.

Prima opinio eſt, fuiſſe conditum à Chriſto in cruce teſtamentum; ſolent enim teſtatores ſe-
255 ipſos Deo commendare, Inimicis ignoſcere, & hoc Chriſtus fecit. Solent prouidere filiis, ſi habent, & parentibus, ſi ope indigent, & hoc præſtitit commendans Ioannem matri, & eam Ioanni. Vnde Ambroſius, epiſtola 82. *Teſtabatur in cruce Criſtus, & inter matrem, & diſcipulum diuidebat pietatis officia.* Præterea teſtator ſolet hæreditatem partiri; ſic Chriſtus Paradiſum latroni donauit. Erat tunc mortis articulus; erant præſentes plurimi teſtes: Tandem tunc teſtamentum nouum condidit, quando vetus abrogauit, vt dicitur Hebr.8. *Dicendo nouum, veterauit prius: Quod autem antiquatur, & ſeneſcit, prope interitum eſt.* Chriſtus igitur clamans: *Conſummatum eſt*; conſummauit vetus teſtamentum, & nouum inſtitutum declarauit, vt habet D. Thomas *quaſt. 47. art.2. ad 1.*

256 Secvnda ſententia eſt, Chriſtum Dominum non in cruce, ſed in nocte cœnæ condidiſſe nouum Teſtamentum. Hæc videtur ſententia veterum Patrum, Damaſceni *lib. 4. cap.14.* dicentis: *Cum voluntariam mortem noſtra cauſa ſuſcepturus eſſet eâ nocte, qua ſeipſum tradebat, teſtamentum nouum Sanctis ſuis Diſcipulis, & Apoſtolis, ac per illos omnibus, qui in eum credunt, inſtituit.* Indicauit id etiam Tertullianus *lib.4. contra Marcionem, cap.40.* Chryſoſtomus *homil.83. in Matth.* Ambroſius *1. Corinth.11.* & D. Bonau. id videtur aſſeuerare *ad 22. Luca.*

Tartia ſententia eſt, Chriſtum, neque in cruce, neque in cœna teſtamentum condidiſſe, ſed paulatim in tota vita, præſertim à baptiſmate, & prædicatione, tunc enim legem condidit, & regnum cœlorum promiſit.

257 Qvarta ſententia eſt, Chriſtum præcipuè in cœna condidiſſe teſtamentum, & in cruce confirmaſſe. Ita apertè D.Bonau. *ad primum, & 22.Luca.* Addit verò *ad 19. Ioan.* Chriſtum illis verbis ſuam priuatam voluntatem teſtatum in multis; in aliquo verò conſummaſſe ſermones teſtamenti, vt dicitur *Eccleſiaſtici 43.*

Pro quo aduerte, Chriſtum poſſe conſiderari primò, vt perſonam publicam, vt caput Eccleſiæ, & Summum Pontificem: Secundò, vt perſonam priuatam; ſic enim & quoad gratiam conſideratur. Potuit ergo condere teſtamentum, & vt eſt Princeps Eccleſiæ, Legiſlator, ac Pontifex, & hoc pacto nouum condidit teſtamentum: Vt priuata autem perſona, potuit diſponere res priuatas, matrem, & huic ſimilia.

Assero primò, Chriſtum in cœna ſuum teſta- 258
mentum condidiſſe, & in cruce obſignaſſe, ac concluſiſſe.

Probatvr à D. Bonauent. *ad 22.Luca*, primò ex *Matth.26. Marci 14.* vbi dicitur: *Hic eſt ſanguis meus noui Teſtamenti.* Lucæ 22. *Hic calix nouum Teſtamentum.* Idem aſſeritur 1. *Corinth.* 11. Vbi Tertullianus *lib.4. contra Marcionem, cap.40.* ait: *Sic & in calicis mentione teſtamentum conſtituit, ſanguine ſuo obſignatum.* Et S. Chryſoſtomus *homil.83. in Matthaum*, ait: *Hoc ipſum Teſtamentum nouum confirmat, & quemadmodum vetus pecudes, & vitulos habebat, eodem modo nouum dominicum poſſidet ſanguinem.*

Præterea omnes expoſitores alij, Theophylactus, Euthymius, Anſelmus, Ambroſius, & D. Bonau. *hic* aduertunt oppoſuiſſe Chriſtum ſanguinem ſuum, ſanguini hircorum, & vitulorum, quo antiquum teſtamentum ſancitum eſt, dicente Moyſe Exodi 24. *Hic eſt ſanguis teſtamenti, quem mandauit ad vos Deus.* Sicut ergo Moyſes illa dicens verba obſignauit vetus Teſtamentum: ita Chriſtus dicens: *Hic eſt ſanguis nouum Teſtamentum*, obſignauit nouum. Non poteſt autem obſignari, niſi condatur: Ergo ibi nouum condidit Teſtamentum.

Confirmatvr totum à S.Doctore ex illo 259
Hebr.9. *Chriſtus aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum, per amplius, & perfectius tabernaculum, non manu factum, id eſt, non huius creationis: neque per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem, introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptione inuenta. Et ideò noui Teſtamenti mediator eſt; vt morte intercedente, in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant ſub priori teſtamento, repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt æternæ hæreditatis. Vbi enim teſtamentum eſt, mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris. Teſtamentum enim in mortuis confirmatum eſt: alioquin nondum valet, dum viuit, qui teſtatus eſt. Vnde nec primum quidem ſine ſanguine dedicatum eſt. Lecto enim omni mandato legis à Moyſe vniuerſo populo, accipiens ſanguinem vitulorum, & hircorum, cum aqua, & lana coccinea, & hyſſopo; ipſum quoque librum, & omnem populum aſperſit, dicens: Hic ſanguis teſtamenti, quod mandauit ad vos Deus. Etiam tabernaculum, & omnia vaſa miniſterij ſanguine ſimiliter aſperſit. Et omnia penè in ſanguine ſecundum legem mundantur: & ſine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.*

Hæc integra retuli, quæ totam concluſionem 260
probant, quamvis enim in cœna oblatus fuerit ſanguis ſacramentaliter, tamen in cruce effuſus eſt naturaliter, & figuræ adimpletæ ſunt confirmationis teſtamenti, effuſione ſanguinis antiquitus, nam *per ſanguinem crucis pacificauit omnia, ſiue quæ in cœlis, ſiue quæ in terris*, vt ex Coloſſ. 1. refert S. Doctor: qui eandem probationem habet ad ea verba Lucæ 1. *Memorari teſtamenti ſui ſancti.*

Probatvr adhuc *loco citato*, quia *ibi* inſti- 261
tuit altiſſimum inter Sacramenta, quod eſt Eucha-

tiſtia,

ſiſtia, ſeu gratia bona, legans neceſſaria victui ſpirituali. Addit, ibi dediſſe Chriſtum Apoſtolis vltimum veteris Teſtamenti cœnæ potum dicendo: *Accipite, & diuidite inter vos.* Hoc probat ex Gloſſa ad hunc locum; non enim de ſanctiſſimo Sacramento loquitur, tum quia poſtea ſubdit conſecrationem panis, & deinde calicis. Itaque in hac cœna ait Seraphicus, immutata eſſe alia Sacramenta ad ſpiritualem nouæ Legis Sacramentorum obſeruantiam. Ibi promiſit regnum Dei dicens: *Donec regnum Dei veniat*, ſcilicet iuſtificationem per gratiam, finem peccatorum. Hoc latiùs proſequitur S. Doctor *ad* 13. *Ioannis*, vſque *ad* 18. vbi oſtendit, Chriſtum ſuam vltimam voluntatem aperuiſſe pandendo legem, & aliqua præcepta, præcipuè commendando, promittendo gratiam, & regni æterni manſiones cæteraque omnia, quæ in teſtamentis apponuntur.

262 HÆC autem impleta in cruce oſtendit rurſus *ad* 22. *Lucæ*, ſuprà citato, nam ſicuti in teſtamento acquiritur ius, & aperitur oſtium ad hæreditatem, ſic in morte Chriſti aperta eſt ianua cœli nobis, & datur de hoc pignus latroni: *Hodie mecum eris in Paradiſo.*

PROBATVR etiam à Suarez quoad cœnam. Sua enim bona ibi reliquit Eccleſiæ, præcipuè ſuum corpus in ſanctiſſimo Sacramento. De hoc videtur locutus Zacharias, cap. 9. *Quod eſt bonum eius, niſi frumentum electorum, & vinum germinans Virgines?*

263 ASSERO ſecundò, In ſeptem illis verbis teſtamenti partem condidit, quoad peculiaria quædam, & aliqua etiam, quæ perſonam publicam ſpectabant; hæc autem breuiter percurram.

PRIMÒ quidem orauit pro inimicis dicens: *Pater ignoſce illis, non enim ſciunt quid faciunt.* Hæc verba non modò exprimunt Chriſti benignitatem, patientiam, & charitatem, vt ait D. Bonauent. ibi cum Irenæo *lib.* 3. *contra hæreſes*, *cap.* 20. Neque ſolum ſe probat Pontificem, ac mediatorem, vt ait idem S. Bonauentura cum S. Cypriano *ſerm. de Paſſione*, & S. Leone Papa *ſerm.* 4. *de Paſſione*. Obtulit enim ſe pro inimicis, ſicuti Aaron olim *Numer.* 16. pro tumultuantibus contra ipſum, qui *Stans inter mortuos, & viuentes, pro ipſis deprecatus eſt, & plaga ceſſauit*; ſic enim & ipſe *cum clamore valide offerens, exauditus eſt pro ſua reuerentia*, vt ait Apoſtolus
264 *Hebr.* 5. Exauditus eſt autem non modò ſufficienter pro omnibus, ſi vellent pœnitentiam agere, vt ait S. Bonauentura cum Theophylacto *Luca* 13. & D. Hieronymo, qui in ea verba Iſaiæ 27. *Idcircò ſuper hoc dimittetur iniquitas domui Iacob*: Propter hoc (ait) ideſt, propter Chriſti orationem auferetur peccatum eius, ſi voluerit agere pœnitentiam, & merebitur benedictionem Dei, qui ſibi maledictionem fuerat imprecatus, dicens: *Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros.* Itaque ea oratione veniam pœnitentibus obtinuit, & auxilium ſufficiens, quo poſſent pœnitere.

265 PRÆTEREA illa oratione efficaciter obtinuit pro multis ſalutem, ſic enim *Centurio, & alij reuerſi ſunt, percutientes pectora ſua*, licèt de horum pœnitentia dubitet S. Bonauentura *ad* 23. *Lucæ*, ad id: *reuertebantur percutientes*, & præterea S. Doctor ait cum S. Leone Papa *ſerm.* 11. de eius orationis efficientia fuiſſe, vt prædicatio Petri Apoſtoli ex iis; qui dixerunt: ſanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros, multorum ad pœnitentiam corda converteret, & vno die baptizarentur tria ferè millia Iudæorum; fieretque cor vnum, & anima vna paratorum iam pro eo mori, quem popoſcerant crucifigi: Adde cum D. Bonauentura, alios etiam diuino conuerſos, vi huius orationis.

HÆC verò fuit confirmatio teſtamenti cœnæ, in 266
quo ipſe præ omnibus præceptis charitatem in proximum commendarat, & exemplum heroïcum, & ſingulare expoſuit, tranſcendens Abilam, & Calpen ordinariæ charitatis; *Vt animam ſuam ponat quis pro amicis.* Hic enim ſuo exemplo ſigillauit illud præceptum: *Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem, ſicuti dilexi vos. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem*, & illud Matth. 5. *Orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos*; cuius teſtamenti executor mox fuit Stephanus *Actorum* 7. vt notat S. Bonau. *loco cit.* Hoc autem Suarez non aduertens, dicit, nihil his verbis ad teſtamentum pertinens reperiri. Sanè ibi reperitur efficax declaratio circa regale præceptum, à quo nouum Teſtamentum internoſcitur: *In hoc cognoſcent omnes, quia diſcipuli mei eſtis; ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

SECVNDA verba fuere dicta Latroni: *Hodie me-* 267
cum eris in Paradiſo. Hæc ſunt verba legantis hæreditatem regni æterni, vt notat D. Bonauent. *ad* 22. *Lucæ*, in ea verba: *Non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat*, & ad hæc verba: *Hodie mecum, &c.* Sic enim (ait S. Bonau.) ſe demonſtrauit pium Pontificem. Hic enim aperitur ianua regni gloriæ etiam cæteris, vt notat D. Bonauent. ad priora verba *Lucæ* 22. & *in* 3. *diſtinctione* 22. *quæſtione vltima, ad primum*, quod non aduertens Suarez, dixit, nil ad teſtamentum hoc pertinere.

TERTIVM verbum fuit ad matrem: *Mulier,* 268
ecce Filius tuus, & ad Ioannem: *Ecce Mater tua.* Hoc pacto conſtituit matri Ioannem procuratorem, & ſe abſente filium, vt eius curam gereret, ſic autem magnum illud præceptum, quod dicitur repromiſſionis per antonomaſiam, ſigillauit honorandi parentes, & eorum piam curam habendi, vt notat D. Bonauentura *ad* 19. *Ioan.* ex D. Auguſtino *tract.* 119. *in Ioan.* & Chryſoſt. *homil.* 84. *in Ioan.*

ADDIT verò S. Bonauentura ex Chryſoſtomo, voluiſſe hoc pacto impudentiam Marcionis retundere, qui negabat, Mariam eſſe Matrem Chriſti. Nam ſi non eſſet genitus ſecundùm carnem, neque matrem habuiſſet, cuius gratia tantam, circa eam ſolam, habuit prouidentiam? Neque enim, vt notat S. Doctor, talia dixit aliis mulieribus cognatis.

OBSERVAT præterea cum D. Cypriano *ſer-* 269
mone de Paſſione Domini, eum Chriſtum, qui antea prædicans poſtulatus dixerat: *Quæ eſt mater mea?* & in nuptiis: *Quid tibi eſt mulier?* nunc eam ſingulari affectu diſcipulo commendare. Reſpondet cum D. Auguſtino *tract.* 119. Tunc diuina facturus, non diuinitatis, ſed infirmitatis, matrem velut incognitam repellebat; nunc humana patiens, eam, ex qua factus fuerat homo, affectu commendabat humano. Idem habent Theophylactus, & Eutym. *in Ioannem*; non tamen id fecit affectu carnali, vt notat Cyrillus *lib.* 12. *in Ioan. cap.* 34. Hic igitur, ait D. Bonau. ex S. Auguſtino *tract.* 119. *in Ioan.* Facit quod faciendum admonet, & exemplo ſuo ſuos inſtituit præceptor bonus, vt à filiis pius impendatur cura parentibus. Ex quo habetur contra Suarez, hæc ad teſtamentum Chriſti ſpectare, & vt eſt Princeps Eccleſiæ, & vt eſt perſona priuata. Priuilegium autem factum Ioanni proſequitur ibi S. Doctor ex PP. Eum vide.

Digitized by Google

270 QVARTVM verbum fuit: *Deus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me.* Hoc verbo non modò ſuam aperit deſolationem, vt fatetor D. Bonau. *ad 23. Luca,* & *in Meditationibus*, ſed etiam recitat ea, quæ ſunt *Pſal.* 21. proteſtans, ſe mori pro peccatis ſuorum, & ideò ait: *Longe à ſalute mea verba delictorum meorum*, ideſt eorum, qui ſunt mei, quorum peccata, vt Pontifex, porto ad altare. Petit ibi præmium ſuæ paſſionis, & illud legat peccatoribus, multaque alia ad teſtamentum pertinentia confirmat ex illo pſalmo; quod non aduertit Suarez, & ſic negat, hoc aliquid teſtamenti redolere. Ideò voce magna clamauit, vt Pontifex, Hebr. 5. *Qui in diebus carnis ſuæ, &c.* Voluit autem initium illius pſalmi proferre, vt oſtenderet, ſe eſſe eum, de quo totus dicitur, vt notat Maldonatus *ad 27. Matth. num.* 46. Impiè verò Calvinus *ad 26. Matth.* deſperatum clamaſſe latrat. Sed tota Eccleſia piè reclamat apud Bouer. *Exam.* 1. *Ath.* 19.

271 QVINTVM verbum eſt: *Sitio*, in quo verè ſuam ſitim aperit, vt dixi *quæſtione præcedenti*; at hoc fecit, vt conſummaretur Scriptura *Pſal.* 68. quia iam conſummata erant omnia alia. Deinde verò hoc verbo explicuit ſitim ſpiritualem ſalutis animarum, vt notat S. Doctor *in Meditationibus, cap.* 79. & aliqui Patres exponunt: Hoc verò ad teſtamenti confirmationem quoad omnia, quæ egerat, & paſſus fuerat, concernit.

272 SEXTVM verbum fuit: *Conſummatum eſt*, hoc latè declarat S. Doctor ad 18. Lucæ: *Conſummabuntur omnia, quæ ſcripta ſunt per prophetas.* Cùm enim prophetiæ principaliter eſſent de Chriſti perſona, præſentia, regno, magiſterio, & ſacerdotio, vt dicitur Iſaiæ 33. *Dominus Iudex noſter: Dominus Rex, & Legiſer noſter, Dominus ſaluabit nos*; nam ſecundùm quod Rex, regit nos per præcepta, & iudicia: Secundùm quod Magiſter, erudit nos Myſteriis, & exemplis: Secundùm quod Sacerdos, ſanctificat nos ſacrificiis, & Sacramentis.

HÆC conſummata fuiſſe in Cruce teſtatur Chriſtus: Conſummata ſunt præcepta in charitate, quæ eſt finis 1. *Tim.* 1. Conſummata ſunt iudicia in ſeueritate iudicij contra Chriſtum, vt innuitur *Iſa.* 10. conſummata ſunt Myſteria, vt dicitur *Apoc.* 10. præcipuè ſunt conſummata exempla: *Decebat enim, eum, per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, authorem ſalutis eorum per paſſionem conſummari.* Hebr. 10. *Vna oblatione conſummauit ſancti-*
273 *ficatos.* Ibidem, conſummata ſunt Sacramenta: *Conſummabo ſuper domum Iuda Teſtamentum nouum*, & hoc teſtamentum conſummatum eſt in ſanguine Chriſti: Ideò dicitur Hebr. 9. *Hic eſt ſanguis teſtamenti.* Hinc proteſtatur Chriſtus, impletum teſtamentum vetus, &c. & nouum ſuperuenire, ad cuius apertionem redditur vetus inualidum; ſicut in vltimo teſtamento inualidantur præcedentia teſtamenta, codicilli, &c. ſic verificatum eſt id Eccl. 34. *Sine mendacio conſummabitur verbum legis, & ſapientia in ore fidelis complanabitur.* Igitur hîc etiam proteſtatur, ſe omnia adimpleſſe ad redemptionem requiſita, vt ſibi fiat ſolutio, ſic enim in teſtamentis ſimiles declarationes fiunt ad bonum hæredis, ne vexetur. Itaque proteſtatur, quod *vna oblatione conſummauit in ſempiternum ſanctificatos*, Hebr. 10. Hæc eadem habet S. Bonau. *ad* 19. *Ioan.* & *in Meditationibus, cap.* 79. Hæc ſi aduertiſſet Suarez, non diceret, nil agi hîc ad teſtamentum pertinens Chriſti.

274 ADDIT verò S. Doctor *collat.* 85. *in Ioan.* multa alia præclara, vbi oſtendit, Chriſtum declaraſſe conſummatum vetus teſtamentum, conſummatam eſſe redemptionem, &c. Ipſum vide.

POSTREMÒ clamans; *In manus tuas commendo ſpiritum meum, expirauit*, prius inclinans caput. Hoc autem non tantùm fuit expreſſio fiduciæ in Patrem, ne hæretici eum deſperatum proclamarent. Aduertit autem S. Doctor ad hæc verba *Luca* 23. Chriſtum clamantem hæc protuliſſe, vt ſe oſtenderet verum Pontificem: *Qui in diebus carnis ſuæ preces, ſupplicationeſque cum clamore valido offerens, exauditus eſt*, vt dicitur Hebr. 5. *Et conſummatus, factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ, appellatus à Deo Pontifex ſecundùm ordinem Melchiſedech.*

PRÆTAREA' clamor ille altiſſimus in morte, 275
(ait S. Bonauentura) fuit proteſtatio ſuæ humanitatis, atque diuinitatis, homo enim clamat; ſed in morte deficiens viribus, non poteſt ſic clamare. Igitur ex illo potentiſſimo clamore collegit Centurio; *Verè Filius Dei erat iſte*; hoc autem pacto ſigillauit teſtamentum, apponens ſe Deum eſſe, & hominem, vt ſolent teſtatores apponere ſuam perſonam, ſuumque ſtatum. Denique proteſtatus eſt, ſe voluntariè mori, vt dixerat Ioan. 10. *Poteſtatem habeo ponendi animam meam. Nemo tollit eam à me:* Denique exponit ſuarum prætenſionum Summam, & creditum apud Patrem, iuxta id Iſaiæ 53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur.* Sic primò inclinat caput, deinde animam efflat, vt oſtendat ſuam mortem voluntariam meritò præmiandam ſalute hominum; compenſandam obſeruatione mandatorum, & perfectiſſimam agnoſcendam. Vide S. Doctorem *ad* 19. *Ioan.* & in meditationibus, *cap.* 79.

S. BONAVENTVRA *ſerm.* 5. *Reſurrectionis*, ſic 276
verba iſta diſtribuit, vt duo ſint dicta pro malis: *Pater, & Hodie, &c.* Duo pro bonis, Ioanni, & Mariæ. Duo pro ſe, *Deus, Deus meus*, & *Patri commendo*, &c. Duo pro mundo *Sitio*, ſalutem ſcilicet, & *Conſummatum eſt*, quidquid debui pro hominibus. Et ſic ſeptem verbis vniuerſum rerum ordinem diſpoſuit.

QVÆSTIO XVIII.

An CHRISTVS *verè, & naturaliter mortuus ſit.*

QVOTQVOT hæretici veritatem humanæ natu- 277
ræ in Chriſto negant; audent etiam mortem eius negare.

EST tamen articulus de fide, Chriſtum eſſe mortuum. Sic probatur à D. Bonau. ad Euangelia *Luca* 3. & *Ioan.* 19. vbi præclarè id aſſerunt Euangeliſtæ. Deinde idem roborat Symbolo Apoſtolorum; id probat *in 3. diſt.* 25. *quæſt.* 1. & alibi.

ASSERO primò, mortem Chriſti fuiſſe naturalem, prout excludit miraculoſam.

PROBATVR à D. Bonauent. *collat.* 85. *in Ioan.* ex illis verbis Chriſti: *Conſummatum eſt*, vbi oſtendit corpus paſſionibus atrociſſimis conſummatum, vt mori cogeretur, exceſſit enim dolores mortales aliorum. Naturale autem eſt homini, diſſoluta diſpoſitione vitali, mortem oppetere. Ideò enim dicitur occiſus: Ità etiam Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 1.

OBIICIES: Chriſtus moriens altè clamauit; 278
hoc autem ſignum fuit, vigere adhuc vires, vt poſſet viuere.

RESPON

Respondat D.Bonauentura *ad 23.Luca*, illam vocem non fuiſſe naturalem, ſed virtute omnipotentis Dei emiſſam; In quo ſuam diuinitatem oſtendit, vt deduxit Centurio: id proteſtatur Euangelium: *Videns, quod ſic clamans expiraſſet, &c.*

Hinc D.Hieronymus, Matth.26. ait: *Diuinæ poteſtatis fuiſſe indicium, ſpiritum ſic emittere*, & ad 15. Marci ait: *Nos cum ima voce, vel ſine voce morimur, qui de terra ſumus; ille vero cum exaltata voce expirauit, qui de cælo deſcendit.* Et Chryſoſtomus homil. 89. in Matth. *Ea propter* (ait) *voce magna clamauit, vt oſtenderet, ſuâ totum id fieri poteſtate.* Et Athanaſius *quæſt.* 77. ad Antiochum dicens; Chriſtum clamaſſe, vt ſuam declararet potentiam.

279 Dices: Idem Athanaſius quærens *quæſt.*76. cur priùs inclinauit caput? reſpondet: *Quia omnibus impletis, quæ pati debuerat, ſola mors reſtabat adhuc, atque hæc quidem ſibi metuens appropinquare non audebat, ideò Chriſtus inclinato capite vocauit ipſam.* Idem habet Euſeb. *lib.* 4. *Demonſtr. cap.* 12. Hinc Gabriel. *lect.* 82. *in Can.* deducit, Chriſtum non obiiſſe naturali iam diſpoſitione corpore, confracto, quod videtur innuere etiam Origenes *lib.* 2. *contra Celſum*, & Cyprian. *lib. de Idolorum vanitate.*

Respondetur, illo facto declaraſſe, ſe eſſe Deum, Dominum vitæ, & mortis, & potuiſſe etiam confracto corpore animam retinere; tamen voluiſſe curſum naturalem ſequi, & ita imperio morti ſe dediſſe: Ita S. Bonauentura ad ea verba Ioan.19. *Inclinato capite tradidit ſpiritum*, & Chryſoſtomo *homil.*84. *in Ioan.* & idem habet D.Thom. *quodl.*1. *art.* 3.

280 Adverte tamen, in hac morte, ſicut & in paſſionibus ſupponi miraculum, vt anima glorioſa permitteret corpus eſſe paſſibile; at ſuppoſitis paſſionibus, & corporis temeratis diſpoſitionibus, naturaliter anima ceſſit.

281 Assero ſecundò, mortem Chriſti fuiſſe violentam, ideſt, contra intrinſecam corporis diſpoſitionem; erat enim optimæ complexionis, quæ non ex ſe ita ſuccubuiſſet. Miratus enim eſt Præſes, tam citò obiiſſe: Ego fixum in mente habeo, Iudæos Ictum aliquem, aut toxicum ſecretum appoſuiſſe, quo citiùs necaretur.

QVÆSTIO XIX.

An Verbum *in triduo mortis fuerit homo.*

D. Bonau. diſt.22. quæſt.1.
D.Thom. q.50. art.4.

282 Solidum fundamentum mortis Chriſti, quæ eſt de fide, conuincit, in triduo mortis, Verbum non fuiſſe hominem; vt enim mortuus ſit, debuit deſinere eſſe homo: Attamen aliis fundamentis diuertens Hugo de S. Vict. *lib.* 1. *de Sacram. p.* 2. & Magiſter *in* 3. *diſt.* 22. docent, fuiſſe hominem, licèt mortuum fateantur.

Adverte, S.Bonauenturam ſic titulum ponere: *An Chriſtus in triduo fuerit homo.* Ita & S.Thom. *loco cit.* & Scotus *diſt.* 22. *quæſt. vnica.* Verùm quia Chriſtus dicit compoſitum ex duabus naturis, & Suppoſitum ſubſiſtens in vtraque natura, Chriſtus autem in triduo non erat talis, ideò multi carpunt titulum. Attamen ſumendo Chriſtum per ſynecdochen, ponendo partem pro toto, ſtat titulus, quia erat Chriſtus dicendus à parte principali; ſicut inuocatur D. Petrus: ità S.Doctor *ad vlt.* Suarez, & D.Thomas.

283 Catholica tamen ſententia negat, Verbum in triduo fuiſſe hominem: Ita Scholaſtici omnes.

Vt autem eam probemus, & opinionem aduerſam conteramus, oportet aduertere, diuerſis fundamentis Hugonem, & Magiſtrum adductos in eam ſententiam: Hugo enim aſſerit, non ſolum Chriſtum, ſed etiam quemcumque hominem mortuum, eſſe hominem, non modò aptitudine, ſed actu, quia putat, Eſſe hominis ſalvari perfectè in ſola anima rationali eſſentialiter: Hoc fundamentum alij etiam admittunt, qui dicunt, ſolam formam eſſe totam quidditatem rei: Quæ opinio à marginiſtis Scoti *in* 3. *diſt.* 22. *quæſt. vnica* adſcribitur Auerroi, Alberto Magno, & aliis: Pro hac P.Galitius *part.*3. *Philoſophiæ, lib.* 1. *tract.* 6. *quæſt.* 2. adducit Bacconium *in* 3. *diſt.* 11. *quæſt.* 2. *art.* 2. Zabatellam *cap.* 6. *de conſtit. indiuidui*, Benedictum Peterium *lib.*6. *cap.*7.

284 Magister verò in ſolo Chriſto admittit, eſſe hominem poſt mortem, quia ad Eſſe hominis ſufficere putat habere corpus, & animam vnita in ſuppoſito, licèt inter ſe diuiſa ſint: Cùm ergo ſuppoſitum Verbi in triduo fuerit vnitum animæ, & corpori, ſequitur conſtituiſſe hominem.

Assero primò, Verbum in triduo mortis non fuiſſe hominem.

285 Probatur à D.Bonauentura primò: Id, quod tollit de ratione conſtitutiua hominis eſſentiali, detrahit de eſſentia hominis: Sed mors detrahit de ratione conſtitutiua hominis Chriſti: Ergo. Maior eſt nota. Minor probatur, nam ratio cõſtitutiua eſſentialis hominis eſt anima, & corpus; quod in Chriſto adeò verum eſt, vt dixerit Athanaſius in Symbolo: *Sicut anima rationalis, & caro vnus eſt homo; ita Deus, & homo vnus eſt Chriſtus*, ideſt, ſicuti anima, & corpus Chriſti conſtituunt vnum Chriſtum eſſentialiter; ita Deus, & homo perſonaliter, vt omnes exponunt: at mors ſeparat animam à corpore; Ergo tollit eſſe hominem.

Respondet Hugo, in ſola anima ſalvari quidditatem hominis.

286 Contra arguit S. Doctor *fundamento* 2. Si ſola anima conſtitueret perfectè ſubſtantialiter hominem, ſequeretur, hominem ex anima, & corpore conſtitui accidentaliter: hoc autem eſt abſonum: Ergo. Probatur ſequela: Quod aduenit enti in actu, eſt accidens; tale per te aduenit corpus animæ: Ergo. Minor probatur primò ad hominem contra Pererium *loco cit.* vbi probat, materiam eſſentialiter ordinari ad formam tali medio, quia eſt ſubſtantia incompleta; alioqui (inquit) eſt pars eſſentialis alterius. Tunc ſic: Omne ordinatum incompletum, eſt pars eſſentialis completi, corpus ordinatur ad animam: Ergo eſt pars eſſentialis completi, quod per eam conſtituitur; hoc autem eſt eſſe hominem: Ergo.

287 Probatur ſecundò Minor. Si corpus naturæ humanæ eſſet per accidens, ſequeretur B.Virginem quæ ſolum corpus miniſtrauit, non eſſe Matrem Chriſti hominis: Idem de cæteris matribus ſequeretur. Hoc autem eſt abſurdiſſimum: Ergo corpus non eſt pars accidentalis hominis.

Probatur tertiò illa Minor à D.Bonauentura *hîc, fundam.* 2. & *diſt.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 3. ex Philoſophis, qui aſſerunt, materiam eſſe partem intrinſecam ſubſtantiæ corporeæ: Sic Ariſtotel. 7. *Metaph. c.*6. vbi definit, quod ſicut ex hac materia, & hac forma fit hoc indiuiduum vltimatè; ita ex materia, & forma in communi reſultat quidditas communis; ratio verò eſt, quia forma eſt actus, materia eſt eius

potentia, atque adeò faciunt vnum per ſe: Plurimos pro hac ſententia Philoſophos affert P. Galitius *loco cit.* & ego *p. p. tract. 5. diſp. 5. quaſt. 2.*

288 PROBATVR quartò à D.Bonau. *in 3. diſt. 2. art. 2. quaſt. 1. & 3.* ex Scriptura, & CC. & PP. definientibus, Chriſtum aſſumpſiſſe verum corpus, quia veram naturam aſſumpſit, quæ referunt & alij Scholaſtici *3. diſt. 2.* & Commentatores D.Thom. *quaſt. 6.* vbi præcipuè Suarez *diſp. 15. ſect. 2. & 3.* & nos retulimus *diſp. 9. quaſt. 4.* Eſtque argumentum familiare Damaſceno *3. de fide, cap. 12. & 56.*

289. PRÆCIPVE confirmatur, quia Ioannes volens *c. 1.* deſcribere, Verbum factum hominem, dicit: *Verbum caro factum eſt*, & Paulus Hebr. 1. *Quia pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & Filius Dei participauit eidem*, & Rom. 1. *Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundùm carnem.* Vnde ex reuelatione hoc certum eſt, vt ait etiam Vulpes *diſp. 61. art. 2.* qui immeritò dicit, ſublata reuelatione, non benè argui. Aſſumpſit carnem: Ergo factus eſt homo: Etenim caro non ſpectat ad veritatem humanæ naturæ, ſicut nec capilli, humores, vngues &c. Hæc ſanè inania ſunt; nam anima eſt actus corporis organici, vt ait Ariſtoteles; ad organa verò neceſſaria eſt caro: Quomodo enim poſſit eſſe cor abſque carne, muſculis, & aliis? Legat hac dicete anatomiſtas, Veſſalium, Veſlingium, Vallem viridem, Bartholinum, & us.

RESPONDET *num. 9* hæc ſpectare ad veritatem vitæ mortalis.

290 CONTRA; nam Chriſtus *Luca 24.* ad veritatem ſuæ vitæ naturalis iam glorioſæ adducit: *Palpate, quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habe .*

RESPONDET, eum probare, ſe non eſſe ſpiritum. At ipſe vult probare: *Ego ipſe ſum*, & veritatem corporis glorioſi, vt notat S.Bonauentura ibi ex D.Gregorio, & Gloſſa ad hunc locum.

D.AVGVSTINVS 13. de Ciuit. *cap. vlt.* ait: *Hoc verum eſt, quòd non totus homo, ſed pars melior eſt anima; nec totus homo corpus, ſed inferior pars hominis, ſed cum eſt coniunctum, vtrumque ſimul habet hominis nomen.*

DAMASCENVS lib. 3. de fide, cap. 49. *Plures hypoſtaſes hominum ſunt, omnes autem eandem recipiunt rationem naturæ; omnes enim ex anima compoſiti ſunt, & corpore.*

291 PROBATVR ſecundò à D.Bonauentura. Nulla forma prædicatur de toto, quatenus forma eſt; ſed hoc conuenit formæ totius: at homo prædicatur de Chriſto, dicitur enim: *Chriſtus eſt homo:* Ergo ratione formæ totius compoſiti, non autem ratione animæ, quæ eſt formæ pars. Maior probata eſt *p. p. tract. 5. diſp. 5. quaſt. 4.* quia ſpecies eſt tota ratio indiuidui: Eadem habet S.Doctor *diſt. 2. art. 2. q. 3.*

PROBATVR quartò à S.Doctore, Corrupto ſuperiori gradu, corrumpitur inferior; vt patet diſcurrenti per gradus ſcalæ ſubſtantiæ: Subſtantiâ enim deſtructâ, impoſſibile eſt, eſſe corpus, & deſtructo corpore, eſſe viuens, & deſtructo viuente, eſſe animal, & deſtructo animali, eſſe hominem; at in triduo mortis deſtructum fuit viuens, vt patet: Ergo & deſtructus eſt homo.

292 PROBATVR quintò à S. Doctore. Omnis homo perfectus habet gradum ſenſationis cum ſuis organis perfectis: Sed Chriſtus in triduo non habuit organa ſenſationum, vt poſſit videre, audire, &c. Ergo.

PROBATVR ſextò: Sicut vnio diuinæ naturæ, & humanæ facit Deum hominem; ita vnio animæ corpori facit animatum, quod homini ſupponitur: Sed Chriſtus in triduo mortis non fuit animatus Ergo. Maior eſt D.Athanaſij *loco citato.*

PROBATVR ſeptimò *in corpore* contra Hugonem: Quod ad aliud ordinatur eſſentialiter, non dicit eſſe rei completum ſubſiſtens: Anima eſſentialiter ordinatur ad corpus: Ergo.

PROBATVR octauò ibi contra Magiſtrum, quia 293
implicat, naturam ſubſtantialem compoſiti ſufficienter conſtitui altera parte; ſed natura hominis eſt ſubſtantialiter compoſita: Ergo.

OBIICIES primò cum Magiſtro ex D. Auguſt. *1. de Trinitate, cap. 13.* Talis erat illa ſuſceptio, quæ Deum hominem fecerat; & hominem Deum: at illa ſuſceptio Verbi in morte non ceſſauit: Ergo permanſit homo Deus, & Deus homo.

RESPONDET S.Doctor, ſuſceptionem, ſeu aſſumptionem illam feciſſe Deum hominem, quia Verbum aſſumpſit non partes ſeorſim, ſed vnitas, atque adeò naturam humanam integram; cùm igitur hæc integritas in morte ſoluta ſit, non remanſit Deus homo: Ita reſpondet etiam D.Thomas *ad 1.*

HANC reſponſionem erroneam, & indoctam vo- 294
cat Vulpius *diſp. 61. art. 4. num. 11.* arguens ſic: Ex vi ſuſceptionis non minus Deus eſt homo, quàm homo Deus: hæc ſuſceptio per S.Thomam in morte non ceſſauit: Ergo. Hæc tamen inſtantia, cùm iam ſoluta ſit, petit principium.

RESPONDET ipſe negando Minorem, alioqui ſolus homo diceretur mortuus, non autem Deus: Ceſſauit ſuſceptio totius, remanſit illa partium: Sed quid, obſecro, addit Seraphico, & Angelico? Quod verò ad eam ſequelam, non ideò mortuus eſt Deus, quia ſoluta fuerit vnio totius humanitatis cum Diuina perſona, ſed quia ſoluta eſt vnio animæ à corpore formaliter fuit mors; at quia vtraque pars ſuſtentatur Suppoſito Verbi, dicitur per communicationem idiomatum, *mortuus eſt Deus*; alioqui videtur ipſe inducere mortem formaliter in Verbo: Reliqua argumenta in D.Bonauentura ſunt facilia.

AD illud verò argumentum, quod è Scoto attulit 295
Fauentinus *diſp. 51. num. 9.* Chriſtus in triduo fuit Chriſtus: Chriſtus autem eſt homo: Ergo.

RESPONDET Scotus ex D. Bonauentura Chriſtum in triduo propriè perfectè non fuiſſe Chriſtum, ſed tantùm per ſynodochen: Chriſtus enim dicit Deum, & hominem.

QVÆSTIO XX.

An in triduo manſerit DEITAS *vnita carni.*

{ D.Bonau. in 3. diſt. 21. quæſt. 2. art. 1.
D.Thom. q. 50. art. 2.

ASSERO, Diuinitatem in triduo mortis manſiſſe 296
vnitam carni.

PROBATVR præcipuè à D.Bonauentura primò: Communicatio Diuinorum idiomatum naturæ humanæ aduenit ex vnione ad Verbum: At in eo triduo permanſit communicatio idiomatum; dicitur enim Chriſtus, & Filius Dei mortuus, ſepultus in Symbolo Apoſtolorum: Ergo. Eadem ratio eſt D.Thomæ.

ALTERA ratio præcipua vtriuſque ſancti Do- 297
ctoris *in corpore*, eſt: Id, quod datur à Deo per gratiam, non tollitur, niſi per peccatum; nam Rom. 11. *Sine pœnitentia ſunt dona Dei*, vt patet in gratia adoptionis: at in Chriſto nullum fuit peccatum: Ergo.

Hanc

Hanc rationem ſumpsêre ex Gregorio Nyſſ. *oratione prima de reſurrectione*, eamque egregiam acclamat Suarez ad articulum hunc D.Thomæ.

OBSERVANT autem Caietanus, Suarez, & Nazarius *ad art. D.Thom.* maiorem intelligi de donis ex ſe permanentibus, & de ſe incorruptibilibus; nam gratiæ, quæ ſtant in actu ſecundo, ſunt tranſeuntes, & poſſunt amitti ſine culpa.

OBSERVANT ſecundò Suarez, & Nazarius, gra-
298 tiam permanentem poſſe corrumpi ad corruptionem ſubiecti: Hinc vnio hypoſtatica cum tota natura humana integra ſoluta eſt ad ſolutionem humanitatis; at verò quia non fuit ſoluta caro, vt dicitur *pſal.*15. ſequitur non fuiſſe à carne Deitatem ſolutam, vt notat D.Bonauentura *in corpore.*

PROBATVR etiam à S.Doctore ex Leone Papa, & D.Auguſt. *lib. cont. Felicianum*, vbi ait: *Sic mortuus eſt, non recedente vita, ſicut paſſus eſt, non pereunte potentia.* Et Damaſceno 3. *de fide, cap.*27. vbi ait: *Si mortuus eſt vt homo, & anima illa ſancta ab eius corpore diuiſa eſt; diuinitas tamen ab vtroque inſeparabilis permanſit, neque vna iſta hypoſtaſis in duas di-*
299 *uiſa eſt: etenim corpus, & anima à principio in Verbi hypoſtaſi habuerunt ſubſiſtentiam, & in morte à ſe inuicem diuiſa manſerunt: ſingulum autem eorum vnam hypoſtaſim Verbi habet: neque enim corpus, neque anima propriam hypoſtaſim habuit præter hypoſtaſim Verbi:* Confirmatur ea dogmate ortu ex eodem Damaſceno, loco citato: *Quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit.* Eadem exprimit Athanaſ. *lib. de Incarnat. Chriſti*, & Auguſtin. *tract.*47. *in Ioannem.*

OBIICIES primò. Soluto medio, ſoluuntur ex-
300 trema: ſed Verbum vnitur carni mediâ animâ, vt ait Damaſcenus *lib.*7. *de fide, cap.*6. Ergo cùm in morte ſeparata fuerit anima à carne, ſequitur ſeparatum etiam Verbum.

RESPONDET D.Bonauentura, maiorem veram eſſe de medio neceſſario; non autem congruo: ac anima fuit medium non colligantiæ, neque neceſſitatis, ſed congruitatis, vt Verbum vniretur carni, quatenus caro per animam ſpectat ad humanam naturam, & congruum fuit, vt Vita vniretur carni viuenti; & ideò ſoluta anima potuit manere vnitum carni, eo autem magis, quia caro, licèt non actu, tamen habitu, ordinabatur ad animam: Ita reſpondet etiam D.Thomas.

OBIICIES ſecundò. Deſtructo priori deſtruitur
301 poſterius: Sed vnio animæ ad corpus eſt prior vnione corporis Deitati: Ergo illâ deſtructâ, deſtruitur etiam iſta.

RESPONDET S.Bonauentura, maiorem eſſe veram de eo, quod eſt prius, à quo pendet eſſentialiter poſterius: at vnio deitatis ad carnem pendet ab vnione carnis cum anima, ex ſola quadam decentia, vt dixi.

OBIICIES tertiò: Deitas non eſt vnibilis naturæ inſenſatæ: Caro poſt mortem eſt inſenſata: Ergo.

302 RESPONDET D. Bonauentura, decenter quidem non eſſe vnibilem, atque adeò in prima aſſumptione fuit vnita carni animatæ; attamen nunc etiam eſt decenter vnibilis, quia ordinatur ad reſurrectionem, & interim decuit, manere vnitam cum Verbo, neque exhonorari, dum ſpoliata eſt anima ad noſtram complendam redemptionem.

OBIICIES quartò: Omnis vnio terminatur ad aliquod vnum; at vnio Deitatis cum carne non faciebat quid vnum, quia non faciebat vnum in natura, vel perſona: Ergo.

RESPONDET S. Bonauentura, terminatam eſſe vnionem ad vnum in hypoſtaſi; attamen non in recto, vt diceretur homo; ſed in obliquo, vt diceretur hypoſtaſis carnis; at verò cum naturâ totâ terminabatur ad vnitatem hypoſtaſis in recto, vt homo iſte diceretur Perſona.

ADVERTE, aliquos PP. videri indicare ſepara- 303
tionem factam deitatis à carne, vt Hilar. *in Matth.* Ambroſius *in Lucam*, ad ea verba: *Deus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me.* Et Euſebius *lib.* 4. *demonſtr. cap.*12.

ATTAMEN iſti Patres non loquuntur de receſſu diuinitatis per diuiſionem, ſed per ſolitudinem ab omni gaudio, in qua reliquit carnem in vehementiſſima paſſione: Ita D. Bonauentura ad ea verba,
Ioan.19. *Tradidit ſpiritum*, & Meditationum, *cap.*79. 304
& *in* 3. *diſt.* 21. *quæſt.* 1. *ad* 4. & Suarez *diſput.*38. *ſect.* 2. cum D. Thoma; & eodem modo intellige Cyrillum, qui concedere videtur, *in reprehenſione* 12. *anathematiſmi*, ſeparationem: Ita exponunt etiam Sixtus in Bibliot. *lib.*6. *annot.*126. & 164. & Magiſter *diſt.*21. & Nazarius *ad art. D. Thom.* Videtur tamen Ambroſius veram dicere diuiſionem: Ideò Vulpes reſpondet, diuiſam eſſe deitatem à tota natura humana in eius deſtructione.

QVÆSTIO XXI.

An in triduo manſerit DEITAS *vnita animæ.*

D.Bonau. diſt. 21. quæſt.1.
D.Thom. quæſt.50. art.3.

ASSERO, Deitatem manſiſſe vnitam animæ in 305
triduo mortis.

PROBATVR primò à D. Bonauentura ex D.Damaſceno 3. *de fide, cap.*27. vbi anathema indicit aſſerenti, Verbum dimiſiſſe, quod ſemel aſſumpſit, quod de partibus principalibus intellige: Idem habet D.Auguſtin. citatus à S. Doctore *ex tract.*47. *in Ioan.* Aduertit tamen in margine, hanc ſententiam ſolum deduci ex his Patribus.

PROBATVR ſecundò à S.Doctore: Communicatio idiomatum oritur ex vnione; ſed in Symbolo dicitur: Filius Dei deſcendit ad inferos, cùm tamen ſola anima deſcenderit: Ergo anima erat vnita Verbo, vnde hæc communicatio idiomatum ad Verbum tranſiret: Eodem argumento nititur D.Thomas.

PROBATVR tertiò à D.Bonauentura. Vnio erat ratio, vt anima eſſet beata; ſed ſemper fuit à primo inſtanti creationis beata: Ergo nunquam ſeparata à Deitate. Maior, & Minor probata eſt, *diſput.* 14. *quæſt.*2. *& ſeq.*

PROBATVR quartò à S.Bonauentura, quia ani- 306
ma Chriſti, cùm eſſet beata, non potuit velle ſeparari à Verbo, quia eſt malum; nec potuit inuita, quia beata itidem erat, & Deitati altè vnita, veluti indiſſolubili connubio, vt aiunt Patres citati.

NEQVE hoc erat expediens; nam anima ex vnione cum Deitate reddebatur potens mediatrix ad Deum, Salvatrix hominum, victrix inferni: Vide D. Bonauenturam.

OBIICIES primò: Verbum loquitur, Ioan.10. *Ego pono animam meam*, ideſt depono eam in morte, vt iterum ſumam eam: Ergo aliquando in morte diuiſa eſt.

RESPONDET S. Bonauentura, & S.Thomas ex 307
D.Auguſt. *tract.*47. *in Ioan.* Verbum non formaliter ex ſe depoſuiſſe animam, ſed vt eſt homo carni vnitam depoſuiſſe efficienter animam, ſeparando eam

eam à carne ſua : Itaque non dicit : *Pono animam meam à me diuiſam.* Hac reſponſione vtontur etiam alij *ad art. cit. D.Thomæ:* Itaque caro ipſa non propria virtute, ſed virtute Verbi ſeipſam ſeiunxit, & iterum ſe vniuit in reſurrectione ipſi animæ: Vbi non volunt dicere S.Doctores, vt putat Suarez, carnem ipſam depoſuiſſe animam : Sed Verbum ipſum abſtraxiſſe carnem ab anima; ita vt etiam ipſa anima in diuiſione ad Verbi operationem receſſerit; & acceſſerit ad animam, ſeu ſeparata ſit, & reünita Verbo diuidente, & ſeorſim vtramque ponendo : Ita reſpondet etiam Nazarius *ad art. citatum D.Thomæ,* cum Caietano, & Volpes *diſp. 61. art. 3. num. 6.* Vide etiam D.Bonauent. *diſt. 21. dub. 2. litt.*

308 RESPONDET S.Doctor ſecundò ad eum locum, Ioan. 10. *Ego pono animam meam,* ſignificate: vitam, & mortem ſubibo : Sic enim (ait S.Bonauentura, & *cap.* 13. dicit Petrus : *Animam meam pono pro te,* quod alij Euangeliſtæ dicunt : *Etiamſi oportuit me* Matth. 26. *Etſi oportuerit me commori tibi,* Marci 14. *Paratus ſum in mortem ire,* Lucæ 22. Hæc expoſitio eſt planior, & eam adhibent Caietanus, Medina, Nazarius *ad art. D.Thom.* Volpes *loco citato,* eamque præ cæteris laudat Suarez : Habuit tamen anima, vt inſtrumentum Verbi ſaltem virtutem præſeruandi corpus à morte, vt fatetur ipſe Vulpes *diſp.* 58. *art.* 2. Reliqua argumenta D.Bonauenturæ facilia ſunt.

309 HIC oportet aduertere Vulpium *loco citato,* vehementer gloriari, hanc veritatem pendere ex opinione Scoti, diſtinguentis totum à ſuis partibus realiter; nam ſi eſſent idem totum, & partes, vt volunt Thomiſtæ, iam ſoluto toto, & ſeparato à Verbo, ſeparatæ fuiſſent & partes, & in hoc mirè ſubtilitatem Scoti laudat.

310 VERVM nil mirum inuenio; nam differentia inter Scotum, & nos non eſt; An partes ſeorſim ſint aliud à toto, ſed : An partes coniunctim vnitæ in vnum ſint diſtinctæ à toto, vt fatetur Fauentinus *Theorem.* 21. Quare nos in noſtra ſententia ſuſtinemus optimè, manſiſſe Verbum vnitum partibus ſolutis, quia, licet Verbum vnitum fuerit toti, & partibus vnica vnione adæquata; attamen ſeparatis partibus relinquitur vnitum inadæquatè; nam aſſumpſit partes prius natura, *vt quod;* & totum fuit veluti coaſſumptum, licèt ordine intentionis, aſſumptæ fuerint partes in ordine ad totam humanitatem ſibi copulandam, vt dixit *diſp.* 10. *quæſt.* 5.

311 HVC reuoca id, quod definit etiam S. Bonauent. *diſt.* 21. *q.* 3. animam, & corpus aſſumpta à Verbo vnica vnione adæquata, nam fuere aſſumpta, ſimulquà vnita vnica vnione, ſed pluribus in potentia, & ita quando fuere partes ſeparatæ, remanſit Verbum partibus vnitum, & ſeorſim aliâ, & aliâ relatione referebantur ad Verbum, nam intellecto, quòd caſo non eſſet vnita, adhuc poterat intelligi vnita anima : Vide S.Doctorem ibi.

QVÆSTIO XXII.

An, & quomodo fuerit idem corpus CHRISTI *viuum, & mortuum.*

{D.Thom. quæſt. 50. art. 5.

312 SOLVTIO huius quæſtionis apud nos pendet ex illa celebri : An in viuente corpore dentur plures formæ, præcipuè forma corporeitatis, quam latè probauimus *p. p. tract. 9. diſp. 2. quæſt. 3.*

OMNES quidem Theologi conſentiunt, fuiſſe idem corpus Chriſti viuum, & mortuum; at iuxta varia fundamenta varij ſunt in modo.

QVICVNQVE negant in corpore viuentis for- 313
mam corporeitatis diſtinctam ab anima, aſſerunt, in receſſu animæ Chriſti remanſiſſe materiam ſolam abſque omni forma ſubſtantiali præcedente, ſed vel nudam remanſiſſe, vt tenet Marſil. *in 3. quæſt. 3. art. 1. & quæſt. 13. art. 1.* & arbitratur probabile Henric. Gand. *quodl. 1. quæſt. 4.* vel inductam formam cadaueris, vt opinantur D.Thomas, & diſcipuli omnes, vt refert Nazarius ad hunc articulum, & Suarez *diſp. 38. ſect. 3.* & idem docent multi Ieſuitæ.

HI igitur coguntur dicere, corpus Chriſti non fuiſſe idem totaliter mortuum, quod erat viuum, ſed ſolùm, quia idem eſt ſuppoſitum, eademquè materia cum eadem relatione ad illam animam.

E regione quicunque cenſent, corpus viuens ha- 314
bere ſuam formam propriam corporeitatis, inferunt conſequenter, corpus Chriſti manſiſſe idem poſt mortem, quia manſit eadem materia, & eadem forma : Ita D. Bonauent. *in 2. diſt. 17. art. 1. quæſt. 2. ad vltimum,* vbi ait : Corpus organicum ex materia, & forma compoſitum eſt, & tamen habet appetitum ad ſuſcipiendam animam : Idem habet *in 3. diſt. 6. art. 2. quæſt. 1. & ſerm. 1. & 4. in Geneſ.* & *in 4. diſt. 44. dub. 4. litt.* & *diſt. 49. part. 2. art. 4. quæſt. 5.* vt refert P. Galtius *p. p. Philoſophia, lib. 1. tract. 6. quæſt. 4. num. 4.*

ASSERO, corpus Chriſti fuiſſe idem viuum, & mortuum ex noſtris fundamentis, non autem è D.Thoma.

PROBATVR primò ex S.Bonauent. *in 4. diſt. 43.* 315
quæſt. 4. fundam. 3. Identitas rei ſubſtantialis ſumitur à principiis conſtituentibus intrinſecè illud : ſed principia corporis ſubſtantialis ſunt materia, & forma propria : Ergo. Maior eſt euidens : Minor ſatis probata eſt *p. p. loco adducto* : Eſt enim anima actus corporis organici, potentiâ vitam habentis, vbi corpus ſupponitur ex forma organica, & tantùm in potentiâ ad animam, vt ibi notauimus cum expoſitoribus, quibus adde Volpium *diſp. 61. art. 5.*

PROBATVR ſecundò ex eodem S. Doctore *loco* 316
citato in corpore. Manente eadem forma corporis, manet eadem eſſentia corporis : Sed in corpore Chriſti manſit eadem forma corporis : Ergo. Maior probatur ex Ariſtotele *7. Metaph. t. 9.* vbi formam vocat quidditatem rei, ſaltem præcipuam, & idem habetur *text 34. & 35.* Minor probatur. Si forma corporis corrupta eſt, ſequitur vel materiam remanſiſſe nudam, vel aliam formam ſuperueniſſe : Sed non poteſt alterutrum dici : Ergo. Non primum, quia non poteſt materia ſtare ſine omni forma, vel ſi per miraculum remanſiſſet, iam accidentia omnia corporis Chriſti fuiſſent deſtructa; ſed hoc eſt falſum : Ergo. Minor probatur, quia *Lucæ* 24. teſtatur : *Ego ipſe ſum. Videte manus meas, & pedes meos,* vbi è cicatricibus arguit identitatem carnis viuæ, quæ erat mortua, vt notat S.Bonauentura ibi, & diximus *p. p. loco adducto.*

NEQVE poteſt dici aduenïſſe nouam formam. Pri- 317
mò, quia noua etiam accidentia ſuperueniſſent, atque adeò non fuiſſent eædem cicatrices, contra id, quod ſuprà oſtendi : Et contra *Zachariæ* 13. verba, vbi Chriſtus rediuiuus interrogatur : *Quid ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tuarum?* Et reſpondet : *His plagatus ſum in domo eorum, qui diligebant me.*

SECVNDÒ probo, non aduenïſſe nouam formam, 318
quia debuiſſet forma illa, puta cadaueris, aſſumi à Verbo, vt poſſet dici ſaltem per ſynecdochen: Chri-

ſtus

ctus ſepultus, & triduo in ſepulchro, & corde terræ fuiſſe, ſicut Ionas in ventre ceti, vt dicitur *Matthæi* 12. *Lucæ* 11. vt notat D.Bonauent.*ad* 11.*Lucæ*, addens illud Ioan.2. *Soluite templum hoc; & in tribus diebus excitabo illud*, vbi idem corpus ſolutum, & rurſus excitatum aſſeritur;at verò illa forma,puta cadaueris, non fuit aſſumpta à Verbo, alioqui dimiſſa fuiſſet in reſurrectione, contra effatum Damaſceni *lib.*3.*cap.*27. vt arguit Marſilius.

Præterea ſi aſſumpta eſt natura cadaueris, ſequitur locutionem hanc veram eſſe: Deus eſt cadauer; vel cadauer eſt Deus; non enim, vt pars ſumitur, ſed vt natura integra, eſto imperfecta; ſicut igitur diceretur:Deus eſt vapor, ſi vaporem aſſumeret, ita &c. at hoc non admittitur a Theologis: D. Thomas enim *ad* 3. negat poſſe dici, Verbum eſſe corpus, quia ei vnitum eſt ſolùm, vt parti naturæ humanæ; at cadauer non poteſt dici pars naturæ humanæ: Ergo verè diceretur: Cadauer eſt Deus.

319 Porrò Verbum remanſiſſe vnitum corpori ſolùm vt parti, docent etiam S Bonau. *diſt.*21. *quæſt.* 2. & Richard. *diſt.*11.*art.*1.*q.*2. vt notat Suarez. Tandem Patres dicunt, corpus manſiſſe vnitum Verbo, & illud idem, non facta noua vnione, vt dixi cum S. Doctore, ex PP. *quæſt.*2.

320 Ex altera parte, ſi illa forma cadaueris non fuerit aſſumpta, ſequitur, ſubſtitiſſe ſubſiſtentia creata;ſed hoc eſt falſum: Ergo. Minor probatur à S.Doctore *in* 3. *diſt.*21. *quæſt.*2. *ad* 4. ex D. Damaſceno *lib.*3. *de fide, cap.*27. vbi ait; *Si mortuus eſt vt homo, & ſancta illa anima ab eius corpore diuiſa eſt: diuinitas tamen inſeparabilis ab vtroque permanſit, neque vna iſta hypoſtaſis in duas diuiſa eſt. Etenim corpus, & anima à principio in Verbi hypoſtaſi habuerunt ſubſiſtentiam, & in morte à ſe inuicem diuiſa manſerunt: ſingulum autem eorum vnam hypoſtaſim Verbi habet, neque enim corpus; neque anima propriam habuit hypoſtaſim, præter hypoſtaſim Verbi.* Idem habent alij Patres, vt refert D.Thom. *ad* 3. & Suarez *diſp.*38. *ſect.* 3.

321 Svarez non timet concedere, naturam illam cadaueris eſſe aſſumptam,vt poſtea dimitteretur, quia aſſumebatur non per ſe,ſed in via ad reſurrectionem, neque cenſendam nouam vnionem, ſed veluti concomitantem illam primam.

Profectò hæc non videntur conſona dictis Damaſceni, & aliorum Patrum: Argumenta ſoluta ſunt *p.p. loco citato*.

QVÆSTIO XXIII.

An in illa ſeparatione animæ, caro Christi, *licèt vnita Verbo, eſſet mortua.*

{ D.Bonau. d.21. quæſt.2.

322 Assero, in eo caſu carnem verè eſſe mortuam.

Probatvr à D. Bonauentura primò ex Symbolo,vbi dicitur Chriſtus mortuus; ſed hoc ratione ſolius carnis: Ergo.

Probatvr ſecundò à S.Bonauentura, quia vita corpori datur à forma viuificante; ſed forma viuificans in eo caſu abeſt.

Probatvr tertiò, quia non habebat ius ſenſuum, quod ad vitam pertinet, non ad mortem.

Probatvr quartò ab eodem, quia reſuſcitauit: Ergo, &c. reſuſcitatio enim mortem præſupponit.

Argumenta S.Doctoris facilia ſunt; ideò eorum ſolutiones prætermitto.

Solvm nota vltimum, circa quod S.Thomas texit articulum 3. *quæſt.*51. Caro Chriſti non poterat corrumpi, vt dicitur Pſal.15. *Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem*, vt exponunt omnes PP. Damaſcenus 3. *de fide, cap.*28. Auguſtinus, Hieronymus, Baſilius, Theodoretus in eum locum, & quod caput eſt *Actorum* 2. exponitur à Petro: Et à Paulo *Act.*13. Sed ſi fuiſſet mortua, iam corrupta fuiſſet. 323

Respondet vterque S.Doctor, Sanctiſſimam hanc carnem fuiſſe Diuina virtute præſeruatam; ſed tamen illa præſeruatio non erat viuificatio; nam hæc informationem exigit.

QVÆSTIO XXIV.

An propter mortem humanitatis mors Verbo *ſit adſcribenda.*

{ D Bonau. diſt.21. quæſt 3.
{ D.Thom. quæſt.46.art.12.

Ex dictis *diſp.*18. liquet huius quæſtionis deciſio: Titulus D.Bonauenturæ eſt ſuprà poſitus; at D. Thomas quærit: An diuinitati ſit attribuenda mors. 324

Assero primò, mortem non conuenire Filio Dei ratione Diuinæ naturæ.

Probatvr primò à S.Bonauentura ex Concilio Toletano primo, & ex D.Auguſtino *ſerm.*3. *in cœna Domini*; vbi ait: *Si quis dixerit, atque crediderit, Deum paſſum; anathema ſit.* Vbi licèt perſona Filij Chriſti ſit mortua, & ideò dicatur Filius Dei in ſymbolo paſſus, mortuus, & ſepultus; non tamen id dicitur ratione deitatis, vel perſonæ Verbi formaliter; nam, vt ait D.Thomas ex Athanaſio, epiſtola ad Epitectum: *Naturâ Deus manens Verbum eſt impoſſibile.*

Assero ſecundò, mortem humanitatis Verbo adſcribi, ſed ratione humanæ naturæ. 325

Probatvr ab vtroque S. Doctore, quia cùm vnio vtriuſque naturæ ſit facta in perſona, ſecuta eſt communicatio idiomatum in concreto, vt dixi *diſp.* 18. *quæſt.*1. atque ideò Filius Dei dicitur: *Paſſus ſub Pontio Pilato, mortuus, &c.* Vnde in epiſtola Synodali Cyrilli, quæ habetur in prima Synodo, Epheſ. cap. 2. habetur: *Si quis non confitetur Dei Verbum paſſum carne; anathema ſit.* Idem vult Scotus *diſt.*7. *quæſt.*1. & alij.

Vvlpivs *diſp.* 57. *art.* 8. miram implicantiam D.Bonauenturæ, & D.Thomæ adſcribit, eo quod negent, Chriſtum ratione deitatis mortuum: at D.Thom.*quæſt.*48.*art.*2.aſſerit cum S.Doctore *ad* 3. Chriſtum cauſaſſe noſtram ſalutem per modum ſatisfactionis ex dignitate vitæ effuſæ, quæ erat vita Dei, & hominis. 326

Qvomodo (ait Vulpes) vitam Dei obtulit in cruce; ſi Chriſtus non eſt paſſus ratione Diuinæ naturæ? aut quomodo dignitas paſſionis Chriſti ex dignitate perſonæ eſt penſanda? aut quomodo Iudæi crucifixerunt Dominum gloriæ? vt ait Apoſtolus 1. *Cor.* 2.

Respondetvr ex dictis *diſp.*3.*quæſt.*8. & *diſp.*18. *quæſt.*1.*& ſeq.* abſque contradictione ſtare Chriſtum non eſſe paſſum ratione Deitatis, quia licèt dicatur Dei Filius, quatenus ſubſiſtit in natura humana, & conſtituit hunc hominem; paſſus, & mortuus, eo 327

quod

quod actiones ſunt ſuppoſitorum, attamen ipſum Verbum non eſt formaliter paſſum, ſed ſolum ratione humanæ naturæ; neque tamen propterea impe-
328 ditur, quin actiones, & paſſiones, quæ ſunt circa ſingularia, ſeu ſuppoſitorum, moralem dignitatem infinitam contraxerint, & vita illa re ſit vita Dei, & vere Rex gloriæ crucifixus dicatur, non vt ſubiectum, ſed vt terminus, vt ipſe Vulpius ait, nimis mordax.

QVÆSTIO XXV.

Quibus ſit mors CHRISTI *adſcribenda actiuè.*

D. Bonau. ad 18. Lucæ.
diſt. 21. dub. 1.
D. Thom. quæſt. 47.

329 ASSERO primò, Chriſtum occiſum à Iudæis, & Paganis.

PROBATVR à D. Thoma *art.* 1. & D. Bonauent. *ad* 18. *Lucæ*, ex Chriſti vaticinio, ſe à Iudæis tradendum gentibus ad illudendum, flagellandum, & occidendum. Huius figuram habes in Ioſeph tradito à fratribus ſuis pretio Iſmaëlitis *Geneſ.* 37.

ADDVNT verò S. Thomas *art* 1. & S. Bonauent: *diſt.* 21. *dub.* 1. poſſe dici, Chriſtum tradidiſſe ſeipſum, ſinendo ſe occidi, cùm poſſit impedire Iudæos, & Paganos: Ideò *Ioan.* 10. vt notat S. Doctor, teſtatur Chriſtus, ſe liberè ponere vitam; & affert ibi D. Auguſtin. tract. 47. dicentem: *Non glorientur Iudæi, quaſi præualuerint, ipſe poſuit animam ſuam:* Idem habet 4. *parte Breuil. cap.* 8. & aliis locis, aſſerens, ſic Chriſtum à Patre traditum Iudæis, vt ipſe ſemetipſum tradiderit.

330 GRAVITAS deicidij à D. Bonauent. *diſt.* 20. *q.* 5. *ad* 6. innuitur, & D. Thom. *quæſt.* 47. *art.* 6. vbi ait, peccatum eorum fuiſſe grauiſſimum, tum ex malitia, quia cognouerant Chriſti innocentiam, & potuiſſent cognoſcere etiam Deitatem: Deinde fuit grauiſſimum ex genere, quia fuit Deicidium, contra religionem, & ideò poſt peccata in virtutes Theologicas, hoc fuit grauiſſimum: Vide Suarez *ad eum articulum D. Thomæ.*

QVÆSTIO XXVI.

De ictu Lanceæ in CHRISTI *corpus.*

331 PRIMÒ quidem aſſero, ictum Lanceæ inflictum Chriſto, iam mortuo: Ita expreſsè Ioan. 19. *Ad Ieſum autem cùm veniſſent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura; ſed vnus militum lancea latus eius aperuit.*

HÆRETICVS quidam Petrus Ioannes, quem referunt Caſtro *lib.* 4. *cont. hæreſes*, & alij, detorquebat ſenſum, vt poneretur perfectum pro pluſquamperfecto *aperuerat*, & ideò viuum percuſſum eſſe lanceâ.

332 VARVM hanc opinionem hæreticam declarat Clemens V. in Concilio Vienenſi *de ſumma Trinitate*, & ipſe textus clarus eſt, vt obſeruat Suarez *diſp.* 41. *ſect.* 1. poſt D. Bonauenturã ad eum locum; nam ibi dicitur: *Cùm vidiſſent eum iam mortuum, non fregerunt crura*, ſicut à Pilato impetrarant, ſi adhuc viueret, vt de cruce eum traherent; ſed tamen vnus militum, &c. quaſi dicat; etiamſi mortuo, tamen inflixere vulnus lanceæ.

QVO verò in latere infixa ſit lancea, non eſt certum: S. Bonauent. *in Meditationibus, cap.* 80. dicit effoſſum fuiſſe latus dextrum.

OMNES quidem fatentur, tunc impletam figuram inſignem formationis Euæ è latere Adæ; & ita hic formatam è latere Chriſti Eccleſiam: Ita D. Bonauent. *ad eum locum Ioannis*, & colligitur ex illo; Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt: Ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia*, vt notarunt Clemens Papa V. in citata Clementina, Eucherius, Rupertus, & alij *in Geneſ.* Auguſt. *tract.* 9. *in Ioan.* & 9. *Geneſ. ad litt. cap.* 19. Leo Papa *epiſt.* 22. Ambroſius, Hieronymus, Anſelmus, & Chryſoſt. *in eam epiſtolam*; Tertullian. *lib.* 3. *contra Marcionem*, & *lib.* 5. *cap.* 18. & *lib. de anima, cap.* 11. & 21. 333

CONIICIVNT tamen nonnulli, ſiniſtro latere vulneratum, vbi cor vergit acumine, & ideò ſentitur motus dilatationis, & contractionis.

FVISSE autem verum ſanguinem, & veram 334
aquam, vt definit Innocentius *cap. In quadam, de celebratione Miſſarum*, probat S. Doctor acutè; nam illo ſanguine ſignificabatur, Chriſtum Eccleſiam ſuo ſanguine redemiſſe, & aquâ baptiſmi abluendam, vt ait Ambroſ. lib. 5. de Sacram. cap. 1. *Quare aqua? quare ſanguis? aqua vt emundaret; ſanguis vt redimeret*, & idem habent S. Cyprianus *de Syna Sion.* in fine, & *de Paſſ. Domini*, in fine: Tertullian. *lib. de Baptiſmo, cap.* 16. ſuppoſitis dictis, *cap.* 9.

ALII etiam PP. dicunt, inde profluxiſſe Sacramenta Eccleſiæ, vt docet D. Bonau. *in Meditation. loco citato.* & *ad* 19. *Ioan.* vbi Patres refert: Sic Leo Papa *epiſt.* 4. *cap.* 6. Auguſt. *tract.* 15. & 120. *in Ioan. lib.* 2. *de Symbolo ad catech. cap.* 6. *lib.* 15. *de ciuitate, cap.* 26. *lib.* 22. *contra Fauſtum, cap.* 10. Chryſoſt. *homil.* 84. *in Ioan.* Cyrillus *lib.* 12. *cap.* 39. Ambroſ. *lib.* 10. *in Lucam, cap. de commendatione Mariæ.*

ALII per aquam Baptiſmum; per ſanguinem Martyrium explicant: Ita Ruffinus *in expoſitione Symboli*, Hieronym. *epiſtola* 83.

ALII aquam ad lauandam maculam Pilati, qui 335
lauans manus aquâ in ſignum eius innocentiæ, tamen eum condemnarat; ſanguinem verò, ad delendum peccatum eorum, qui clamarant: *Sanguis eius ſuper nos.* Ita Cyrillus Hieroſol. In hoc autem videtur S. Doctor *ad locum Ioannis*, admittere meritum, non quidem tunc acquiſitum, quia erat mortuus, & extra viam, ſed antea præuiſum hoc vulnus acceptando: Ita etiam Suarez *tom.* 1. *q.* 19. *art.* 3. *D. Thom.*

AQVAM diſtinctam à ſanguine emanaſſe videtur aſſerere Euangelium, & ipſe Euangeliſta vidiſſe diſtincta: *Et qui vidit, teſtimonium perhibuit*, loquitur enim hic de ſe ipſo in tertia perſona, vt notat, Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 1. poſt D. Bonau. *ad eum locum.* 336
Vnde exploditur opinio dicentium, loqui de milite cæco, qui lancea eum confodit, & aqua illa, & ſanguine illo aſperſus viſum recepit: Hunc multi Longinum vocant, ſic etiam eum vocat S. Bonau. *in Meditation. cap.* 8. hoc tamen Apocryphum clamat Suarez, ſed Longinum ait fuiſſe Centurionem, qui clamauit: *Verè Filius Dei erat iſte*, & affert Lippoman. *tom.* 6. Surium *tom.* 2. ex Metaphraſte *die* 25. *Martij, &* 16. *Octobris.* 337

ENIM verò ego vidi Mantuæ in Eccleſia Ducali depoſitum S. Longini militis, qui lancea confixit Chriſtum, & ſanguinis ampullam pretioſi illi elargitus eſt, qua guttulæ pretioſiſſimi ſanguinis Chriſti continentur.

Ex hoc fonte flumina Sacramentorum, & gratiæ ef- 338
fluxiſſe, ait S. Bonau. *loco cit. in c.* 19. *Ioan.* vbi refert PP. authoritates, atque Scripturas eximias.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVII.

De CHRISTI *Domini ſepultura.*

339 PRIMÒ quidem depoſitum eſt corpus Sanctum a Nicodemo,& Arimathæo,aptatis altè ſcalis ipſi cruci: Sic & Eccleſia picturis demonſtrat.

DEINDE verò aromatibus conditum fuit corpus ſanctiſſimum, non modò ad odorem, ſed etiam ad incorruptionem procurandam: Ex quo deducit S.Bonauentura *ad* 19. *Ioan.* hos viros bene quidem profeſſos in Ieſum, non tamen incorruptibilem ex vnctione Deitatis æſtimaſſe: Vnde Chryſoſtomus, homilia 84. in Ioannem, ait: *Adhuc de eo tanquam de puro homine opinabantur, & ea ferunt aromata, quæ maximè corpora ſeruare ſolent, quod nihil magnum de Ieſu ipſos exiſtimare arguebat; multum tamen amorem præ ſe ferunt.* Hæc S.Doctor.

340 NON autem ideò putes, corpus ſanctiſſimum fuiſſe exenteratum; hoc enim dicere eſſet impium; neque tamen ob id illa erat vnctio honoris tantùm, vt putant Suarez, & Nazarius, ſed etiam ad præſeruandum; nam erant centum libræ aromatum myrrhæ, & aloës: Iuxta morem igitur Iudæorum, vt dicitur *Ioan.* 19. etiam ad honorem, quaſi magni Principis aromatibus conditus eſt.

341 ADVERTA hîc, B.Virginem dolores maximos pertuliſſe: Pluries autem D.Bonauentura *in Meditationibus*, dicit B. Virginem dolores exceſſiuos paſſam, primò cum ei onerato cruce occurrit: Ita *cap.* 77. & *in crucifixione*, *cap.* 79. cum Anſelmo *Dialogo de Paſſione Domini*, & Bernardo *opuſculo de lamentatione Virginis Mariæ*, & in lanceæ percuſſione idem affirmat S. Bonauentura *cap.* 80. Et ſimilia reperiuntur apud alios, qui dicunt, B. Virginem ſemimortuam, vel exanimem recidiſſe: Ita etiam B.Laurentius Iuſtinianus *de Chriſti agone*, Lodulphus *de vita Chriſti*, *parte* 2. *cap.* 64. *&* 70. Dionyſius Carthuſianus, *Ioan.* 18. Vide etiam Sixtum *lib.*6. *annot.*126. & Damaſcenum *lib.*4. *de fide*, *cap.*15. vbi ait: *Dolores, quos effugit pariens, hos ſuſtinuit tempore paſſionis.*

342 HÆC tamen non inferunt, defeciſſe Virginem cum perturbatione, quod probat Suarez, *diſput.* 4. *ſect.*3. cum D. Bonauentura *ad* 19. *Ioan.* ad ea verba: *Stabat iuxta crucem mater eius*, vbi conſtans erat; *Innixa dilecto Filio*, vt dicitur *Cantic.* 7. & ideò cum D.Gregorio *homil.*3 *in Euangel.* ante medium, eius conſtantiam, B. Felicitatis conſtantiâ adumbrat: Sic probatur etiam à Suarez *diſput.*40. *ſect.*2. habuit enim B.Virgo perfectiſſimum dominium ſuper omnes actus, & affectus ſuos: Itaque eos regebat, vt nihil diſſonum, nihil indecorum in anima permitteret.

343 QVOAD ſepulturam verò, S.Bonauentura *ad* 19. *Ioan.* aſſerit, decens fuiſſe, Chriſti corpus ſepulchro condi propter noſtram conſolationem; nam ſepulturæ mortuorum ſolatia ſunt viuorum, vt ait D.Auguſtinus 1. *de ciuitate*, *cap.*12. & *de cura pro mortuis*, *cap.*2. Ad firmiter verò aſtruendum, Chriſtum verè mortuum pro nobis, decens fuit in loco patenti, & publico ſepeliri, & à cuſtodibus ſeruari, vt docet D. Bonauentura *loco citato*, cum D.Thom. *quæſt.*51. *art.*2. Chryſolog. *ſerm.*74 *&* 75. Hieron. *epiſt.* 26. & ſic noſtra etiam fides reſurrectionis firmatur, à qua totum negotium dependet, vt ait, Apoſtolus: *Si Chriſtus non reſurrexit, vana eſt fides noſtra.* Itaque, vt notarunt Auguſtinus, Cyrillus, & alij in Ioannem, præcipua ratio ſepulturæ Chriſti ex noſtra vtilitate eſt ſumenda: Eam verò, quæ ex voluntate Dei ſumitur à Scoto *diſt.* 20. & Vulpio *diſp.* 62. communis eſt omnibus factis Dei, & ab ipſis etiam ſanctis Doctoribus aſſerta.

OPVS verò ex parte diſcipulorum ſepelientium 344
fuit pium: Itaque meritò Nicodemus, & Ioſeph ab Arimathæa, quæ eſt Ramata, decurio, id eſt, Senator de curia, laudantur, & extolluntur ab Euangeliſtis: Vide S.Doctorem ad loca *Lucæ* 23. *& Ioan.* 19. *de Chriſti ſepultura*, vbi habes de his præclaras laudes. Ibi etiam ſepulturæ ſolemnitatem, formam ſepulchri, & alia eximia videbis, quem imitatur Suarez *diſp.*51. *ſect.*3. & Nazar. *ad art.*2. *quæſt.*51. *D. Thom.* & Baronius *anno* 34. qui omnes laudant
cum S. Bonauentura maximè Ioſephum, quia ad Pi- 345
latum accedens, auſus ſit petere corpus condemnati Ieſu, quod alioqui fuiſſet forſan proiectum: Id verò dicunt feciſſe, ſuadente Virgine Matre.

QVÆSTIO XXVIII.

An Corpus CHRISTI *fuerit in ſepulchro tribus diebus.*

D. Bonau. diſt.22. quæſt.3.
D.Thom. q.51. art.4.

D.THOMAS huius quæſtionis titulum inſtituit: 346
An Chriſtus fuerit in ſepulchro vna die, & tribus noctibus: Hunc carpit Vulpes *diſp.*62. *artic. vltimo*, quia non erat Chriſtus in triduo illo. Verùm in Symbolo dicimus: *Credo in Ieſum Chriſtum, qui mortuus eſt, & ſepultus*, hoc verò per Synecdochen dicitur, vt dixi *quæſt.*19. initio: Sicut autem ipſe Vulpes *diſp.*53. *art.*1. cum Scoto *diſtinct.* 25. *quæſt.* 1. concedit, Chriſtum deſcendiſſe, licèt ſola anima in verbo deſcenderit; cur hic obmurmurat?

SVPPONO cum D.Bonauentura, Chriſti corpus 347
datum ſepulturæ ad veſperam feriæ ſextæ, & ita fuit ibi vſque ad auroram Dominicæ: Et ſecundùm D. Auguſtinum *lib.* 4. *de Trinitate*, *cap.* 5. excurrerunt triginta ſex horæ: Itaque ſolas duas noctes, & particulas aliquas Feriæ ſextæ, & Dominicæ diei, & tota die artificiali Sabbathi iacuit; & ità tres dies ſepultus eſt.

Id probant, & ſic exponunt vaticinium, Matth. 12. *Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus; ſic erit Filius hominis in corde terræ, tribus diebus, & tribus noctibus*, nempè per figuram Synecdochen: Ita omnes ferè veteres PP. vt refert Maldonatus *ad* 12. *Matth.* Ità D.Auguſt. *epiſt.*49. *quæſt.*6. Hieronym. *Matth.*12. & *Ionæ* 2. Beda, & Theophylact. *ad Matth.* Oportet autem ſumere
tres dies naturales, vt ſumuntur apud Hebræos 348
*Geneſ.*7. *verſ.*12. *Exod.*24. *v.*18. *Deuter.*9. *v.*9. 11. 18. *v.* 25. *&* 10. *v.* 10. & 1. *Reg.* 30. *v.* 12. *&* 3. *Reg.*19. *v.*8. Sic igitur erunt tres dies Synecdochice: Ponamus igitur dixiſſe tribus diebus naturalibus, nemo dubitabit, intelligendum per Synecdochen, quia aliqua parte eorum trium dierum fuit, nempè parte ſextæ feriæ, per totum Sabbatum, & parte Dominicæ: Cùm enim Iudæi à veſperis diem inchoarent, nox Sabbati in die Dominico, qui tertius eſt, numeratur: Cur ergo eodem modo dubitant intelligere, quia tribus diebus, & tribus noctibus

dixit, cùm nihil aliud his verbis voluerit, quàm tres naturales dies ſignificare: Ita Maldonatus. Neque eſt neceſſe figuram in omnibus eſſe ſimilem, ſicuti & reſpondet S.Bonau. *ad* 1. Figura huius myſterij in Sampſone aſpicitur quia media nocte erupuit, Gazà clauſus.

349 Scotvs *diſt*. 21. quem ſequitur Vulpes *diſp*.61. *art. vltimo*, aſſerit, fuiſſe quidem in ſepulchro condendum Chriſti corpus tribus diebus & tribus noctibus integris, ſed merito Chriſti acceleratam fuiſſe reſurrectionem.

Hoc tamen mihi videtur inane; nam Chriſtus *ibi*, & *Luca* 11. affert ſepulturam Ionæ in ventre ceti, vt miraculum, in ſemetipſo exequendum: *Signum non dabitur ei, niſi ſignum Ionæ, &c.* Ergo oportet, vt iuxta figuram datum fuerit miraculum corporis Chriſti, atque adeò per Synecdochen dies ſint deſtinati, & ita D.Bonauentura, & D.Thomas cum Patribus exponunt. Deinde quo è fonte hauſit Scotus, fuiſſe quidem permanſurum corpus Chriſti tribus diebus, & tribus noctibus integris, niſi merita acceleraſſent? Satis enim acceleratio ad tertium diem meritis Chriſti videtur, cum reliqua corpora iaceant.

350 Probat deinde S.Bonauentura ex illo Ioan. 2. *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo*, & ſubdit Ioannes, cum hoc dixiſſe: *De templo corporis ſui.*

Tertiò probat è Symbolo Apoſtolorum, & Eccleſiæ obſeruantia, quæ feria ſexta ſepulturam Chriſti, & die Dominico celebrat reſurrectionem.

Congrvентias multas affert S. Doctor tridui ſepulturæ.

Prima eſt, quia debuimus de morte, & reſurrectione Chriſti certiores fieri: Mors igitur Chriſti triduo ſepulturæ confirmatur, nullus enim triduum durat non dans ſignum aliquod vitæ; quod ſi ſtatim ſurrexiſſet forſan dixiſſent, finxit ſe mortuum reſurrectio verò probata eſt ex ſepulchro clauſo, cu-
351 ſtodito, & obſignato.

Secvnda congruentia eſt, quia numerus triginta ſex horarum ex ſenario, ſexies in ſe ducto conſtat; numerus autem ſenarius primus perfectus eſt; nam eius partes diuiſæ 1.2.3. deinde ſimul coniunctæ, adhuc conſtituunt ſex.

Tertia ſumitur ex D.Auguſt. 4. *de Trinit. cap*. 5. quia in horis 36. ſunt duæ noctes, & vna dies ita, vt ſalva ſit ipſi proportio ſimpli ad duplum, id eſt, duodecim horarum ad viginti quatuor: Itaque Deus ſuâ nouitate abſtulit noſtras duas vetuſtates. Vide D.Auguſtinum *ibi*.

Qvarta congruentia eſt ex Gloſſa ad ea verba, 352
Lucæ 24. *Oportuit pati Chriſtum*, quia ſuâ Luce duplicem noctem fugauit, mortis nempe animæ, & corporis: Ita etiam D.Thomas.

Hinc congruentiam carpit Vulpes, quia omnes adhuc morimur.

Pverilis argutia, volunt enim dicere, Chriſtum ſuâ morte meruiſſe victoriam de morte, vt reſurgentes viuamus: Sic ipſe D.Thomas ſe explicat, *quæſt*. 50. *art*. 6. vbi affert id 1.Cor. 15. *Abſorpta eſt mors in victoria.* Et D.Bonauentura ex Gloſſa allata *ad cap*. 6. *Rom*. vbi Apoſtolus hanc Chriſti victoriam de duplici morte animæ, & corporis proſequitur.

Obiicies primò: *Actor*. 2. dicitur: *Quem Deus ſuſcitauit à mortuis, iuxta quod impoſſibile erat detineri eum:* Ergo non fuit in ſepulchro vna die.

Respondet S. Bonauentura *ad* 2. non fuiſſe 353
detentum violenter, ſed voluntariè ex prouida ratione expectaſſe ad tertiam diem; non erat autem poſſibile detineri more aliorum ad corruptionem, vt dicitur Pſal. 15. *Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem.* Igitur vltra tertium diem, quo voluntariè decubuit in ſepultura & alij permanent, non fuit impoſſibile, Chriſtum detineri, quia nolebat morari, more aliorum, vſque ad diem extremum, vt notat S.Doctor *argumento vltimo.*

Obiicies ſecundò: Anima Chriſti, vel appe- 354
tebat reſurrectionem, vel non, in illo triduo, ſi non: Ergo non eſt eiuſdem naturæ cum aliis animabus. Si appetebat: Ergo retardabatur à contemplatione ob violentiam.

Respondet D.Bonauentura, appetiiſſe appetitu remoto vnionem; attamen proximè adeò Verbi vniti coniunctione, amplexibus Diuinis detentam, & Oceano gratiæ natantem non fuiſſe diſtractam. Reliqua in S.Bonauentura ſunt facilia.

Qvo autem pacto calculentur tres dies ſepulturæ diſſeram *diſp*. 41. *quæſt*. 4.

DISPVTA

DISPVTATIO XL.
DE
DESCENSV CHRISTI AD INFEROS.

IVXTA diuerſitatem ſtatus, in quo animæ defunctorum reperiuntur, diuerſus ipſis locus aſſignatur: quædam enim animæ ex hac vita diſcedunt, mortalis, & actualis culpæ reatui obnoxiæ; & hæ proculdubio in puncto ad infernum deſcendunt, vt loquitur Iob. Aliæ culpam tantùm habent originalem, propter quam pœnâ damni ſunt punibiles, non autem ſenſus: & hæ in locum; *Limbum puerorum* dictum, recedunt. Nonnullæ etiam maculâ ſolùm veniali aſperguntur, alioquin Deo ob inhabitantem eius gratiam non peroſæ, & quidem iſtæ cum Diuinæ iuſtitiæ ſatisfaciendæ ſint obſtrictæ, & ad Paradiſi gloriam ſimul ius habeant, neceſſe eſt vt in tertio aliquo loco collocentur, quem Purgatorium nuncupamus; vt ibi perfectè ab omni labe purgatæ, beatitudinem tandem conſequantur, quam inquinatum nil poſſidet: Porrò ante Chriſti aduentum hæc tria loca, vti modò, extabant; verùm cùm etiam tunc quartus fuerit animarum ſtatus, earum ſcilicet, quæ in hac vita nullo maculatæ crimine Dei gratiæ fideliter ſunt cooperatæ, vel mox poſt diſceſſum prò venialibus condignè ſatisfecere; oportet, vt quartum quemdam locum, à prioribus diſtinctum, inueſtigemus, quod præſtant hîc Sancti Doctores, priuſquam ſingulares de Chriſti ad inferos deſcenſu quæſtiones inſtituunt.

QVÆSTIO I.

Qui fuerit ſtatus fœlicitatis animarum Sanctorum Patrum ante CHRISTI *mortem.*

D. Bonauent. diſtinct. 18. quæſt. vlt.
D. Thom. 3. ſent. d. 18. q. 5. art. 6. q. 1.

1 ASSERO primò, animas ſanctorum Patrum decubuiſſe in ſingulari loco, priuatas viſione Dei, vſque ad Chriſti mortem.

PROBATVR primò à D. Bonauentura *ex epiſtola ad Hebræos*, vbi adducit teſtimonium etiam D. Auguſtini, qui aliqua de his habet *in libro quæſtionum Exodi, qq. 129. & 113.* & aliis locis adductis in Gloſſa ordinaria.

VERVM ipſe Apoſtolus clarè id ſignificat; nam *cap.* 9. explicans, cur Pontifex ſingulis annis tenebatur ingredi Sanctum Sanctorum nouis ſemper ſacrificiis? dicit hoc ſignificaſſe, nondum fuiſſe propalatam Sanctorum viam, donec Chriſtus Summus Sacerdos ſeipſum pro peccato in ſacrificium obtulit: Ita exponit Chryſoſtom. *homil.* 15. Theophilactus, & alij.

ET D. Ambroſius ait, cœlum mortalibus fuiſſe inacceſſibile: Idem dicunt S. Anſelmus, & S. Thomas, qui addit, propterea Chriſtum vocari *Oſtium*, Ioan. 10. & *Viam*. Ioan. 14. quia ipſe aperuit viam, & oſtium regni cœlorum, & D. Bonau. *ad* 10. *Ioan.* addit Apocal. 4. *Viſum oſtium cœli apertum*, cùm Chriſtus apparuit. Hinc ſubdit Apoſtolus: *Habentes itaque fratres fiduciam in introitu Sanctorum in Sanguine Chriſti, qua initiauit nobis viam nouam, & viuentem per velamen, ideſt carnem ſuam.* Vbi Chryſoſtomus, homil. 18. *Introitum in cœlum dixit, & acceſſum ad ſpiritualia, quæ initiauit, ſeu propalauit. Dedicatio enim dicitur initium vtendi, & ideò nouam dicit, ſiquidem nunc apertæ ſunt portæ cœli, quod neque tempore Abrahæ contigit.* Eodem modo exponunt alij PP. citati. 2

Ac propterea de Patribus antiquis, cap. 11. ait: 3
Iuxta fidem defuncti ſunt omnes iſti, non acceptis repro-

miſſionibus, ſed à longe eas aſpicientes, vt exponunt ibi D.Anſelmus, S.Thomas *ibi*, & S. Bonauentura *in* 4. *diſt*. 21. *part*. 1. *quaſt. vltima, ad* 1.

PROBATVR tertiò à S. Doctore *loco adducto in*
4 *corpore, & in Ligno vita* infrà citando loco, ex modis loquendi Apoſtoli, vt *Coloſſ*. 2. vbi de Chriſto reſuſcitato ait: *Expolians principatus, & poteſtates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo*. Hic enim eſt ſenſus genuinus, vt ait Lyranus *ibi*. Sic *Epheſ*. 4. dicitur: *Aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatem*, ex Pſal. 67. vbi animas ſanctas interpretantur PP. & D.Bonau. *ſerm*. 2. *de Aſcenſ*.

PROBATVR quartò à S.Doctore *ſerm*. 1. *Reſurrectionis, & in Meditationib. cap*. 85. ex illo Lucæ 1. *Benedictus Dominus Deus Iſrael: quia viſitauit, & fecit redemptionem plebis. Sicut locutus eſt per os Sanctorum. Illuminare his, qui in tenebris ſedent, &c.* Sic exponit Damaſcen. 3. *de fide, cap*. 29. vt vrget S. Doctor *in* 3. *diſt*. 22. q. 4. *in corpore, & fundamento* 2.

5 ADDIT S.Bonau. *in Ligno vita*, §. *Ieſus triumphans mortuus*, illud Iſa. 9. *Habitantibus in regione vmbra mortis lux orta eſt eis*.

PROBATVR quintò à S.Doctore *ſerm*. 4. *Reſurrect*. ex illo Zach. 9. *Tu autem in ſanguine teſtamenti eduxiſti vinctos de lacu, in quo non erat aqua*. Sic exponunt etiam Hieronymus, Rupertus, & alij: Eodem teſtimonio vtitur, *in Ligno vita*. Idem videtur ſignificaſſe Petrus, *prima Can. cap*. 3. Eadem authoritate Zachariæ, addita Gloſſa, vtitur S.Doctor 3. *diſt*. 22. *quaſt*. 5. *argumento* 3. *addito reſponſo*.

6 PROBATVR ſextò à D.Bonauentura *diſt*. 22. *q*. 4. *fundamento* 1. ex 2. Actor. *Quem Deus ſuſcitauit à mortuis ſolutis inferni doloribus*, ideſt, Lymbi. Vide quæ dixi *quaſt*. 1. *huius diſput*. vbi ex D.Auguſtino hoc expolui.

PROBATVR ſeptimò à S.Doctore *in Meditation. cap*. 85. ex illo Pſal. 23. *Attollite portas principes veſtras, & eleuamini porta aternales; & introibit Rex gloria*, quod de hoc myſterio exponunt Hieronymus *ibi*, & Auguſtin. *ibidem, & ſerm*. 2. *de reſurrect*. & indicat Athanaſius *ſerm*. 4. *contra Arrianos*, finem verſus.

PROBATVR verò à S. Bonauentura *diſt*. 18. *cita-*
7 *ta in corpore*, ratione à priori, qua nititur Suarez, *diſp*. 41. *ſect*. 1. ex ordinatione diuinæ Iuſtitiæ, quæ in lapſu humani generis fundatur: Adam enim peccando omnibus hominibus clauſit regnum cœlorum, ipſe enim totam naturam humanam infecit, & Deo reddidit inuiſam, atque benedictione indignam: Fuit ergo diuinæ Iuſtitiæ conſentaneum, neminem ad eam beatitudinem admittere, donec pro tota natura eſſet ſatisfactum.

PROBATVR à S. Doctore etiam *diſt*. 22. *quaſt. vlt. ad* 1. ex 23. Lucæ: *Hodie mecum eris in Paradiſo*, vbi nomen Paradiſi ſignificat gloriam, antea inauditam, vt ait D. Auguſtinus *epiſt*. 57.

IDEM probat S.Doctor *in* 3. *diſt*. 22. *quaſt*. 6. *fundamento* 3. ex oratione Paſchæ: *Deus, qui aeternitatis nobis aditum deuicta morte reſeraſti, &c.*

8 QVÆRES primò: An animæ illæ eſſent confirmatæ in gratia?

RESPONDETVR affirmatiuè, quia mors eſt terminus vitæ, vt habetur *Eccleſiaſtici* 11.

PROBATVR à D.Bonauentura, *ad* 16. *Luca*, ex illis verbis Abrahæ: *Fili, recordare, quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur; tu verò cruciaris: Et in his omnibus, inter nos, & vos chaos magnum firmatum eſt: vt hi, qui volunt hinc tranſire ad vos, non poſſint; neque inde huc tranſmeare.*

Ex his habes etiam, animas illas fuiſſe in conſolatione abſque tormentis: hic enim ponitur antitheſis: *Hic conſolatur; tu verò cruciaris*, vt colligit D. 9
Bonauentura, cum Chryſoſt. *homil. de Diuite, & Lazaro*, & D.Thom. *quaſt*. 52. *art*. 5. *ad* 1. & D.Gregor. 13. *Moral. cap*. 16. qui tamen eis concedit cum D. Auguſt. *ſerm*. 2. *de reſurrect*. tædium quoddam ex carentia gloriæ: Ita etiam D.Bonau. *diſt*. 22. *quaſt*. 4. vbi ait cum D.Auguſtino, animas illas vinctas habuiſſe conſolationem è Chriſti deſcenſu.

AD 16. verò Lucæ ad id: *Factum eſt vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abraha*, dicit, in hoc ſenſu Lazarum poſitum, ab omnibus malis eſſe liberatum.

Hoc ſolùm facit difficultatem, quod videtur 10
mendicus fuiſſe beatus, dicitur enim: *Hic conſolatur*, quo teſtimonio ex hoc loco videtur colligere *epiſt*. 96. animas ſanctas ante Chriſti aduentum diuinitatem vidiſſe: Et eodem modo intellexit eum locum Iuſtinus Magnus *quaſt*. 60. *ad gentes*, quamvis ipſe hiſtoriam illam non admittat: Et Paulus Heb. 11. ait: *Sancti per fidem vicerunt regna, adepti ſunt repromiſſiones*, quod de repromiſſione vitæ æternæ intelligit Anſelmus.

D. BONAVENTVRA ad eum locum 16. *Luca*, ait:
Per quem ſinum intelligitur requies beatarum ani- 11
marum, de quo Matth. 8. *Multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno cælorum*. Vnde videtur idem aſſerere: Enim verò ſe explicat ante: Deferunt (ait) Angeli mendicum iuſtum in ſinum Abrahæ, ideſt, in locum quietis: Qui quidem locus ante apertionem ianuæ erat in Lymbo, & dicitur Sinus, quia in illo loco ſancti PP. conſeruabantur, & pergit oſtendere, ibi in depoſito collocatos SS. Patres immunes ab omni malo, & ſecutos ab omni caſu in via ad regnum gloriæ, vt iterum dicam initio quæſtionis ſequentis, & hoc tantùm vult D. Auguſtinus, qui, vt verum fatear, nil concludit, ſed ſolummodo dubitando multa proponit.

QVOAD Iuſtinum reſpondet Suarez, falsò eum ci- 12
tari: Quoad Paulum, reſpõdetur, D. Anſelmũ exponere locum illum pro tempore, quo Paulus ſcripſit epiſtolam; tunc enim iam Patres adepti erant gloriam, licèt alij PP. de temporalibus repromiſſionibus explicent, pro tẽpore antiquo interpretantes Apoſtolũ.

QVÆSTIO II.

An domicilium Sanctorum PP. ante CHRISTI *mortem eſſet Infernum.*

D.Bonau. in 4 diſt. 45. q. 1.
D.Thom. 3. p. q. 3 art. 2.

LOCVM iſtum ſinum Abrahæ appellat Lucas, 13
cap. 16. vt dixi ſuprà: *Factum eſt autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abraha*. Et inſtà expreſsè dicitur, ibi fuiſſe Abraham, ex quo deduxit D.Aug. *epiſt*. 99. ibidem fuiſſe alios iuſtos Patriarchas, & Prophetas; & abſonum exiſtimat de hoc dubitare: Vnde *in lib. de anima, & eius origine, cap*. 15. definit, ſinum Abrahæ intelligendum eſſe remotam ſedem quietis, atque ſecretam, quæ dicta eſt Abrahæ, non quod ipſe tantùm ibi ſit, ſed quod ipſe Pater multarum gentium ſit poſitus, quibus eſt ad imitandum fidei principatum propoſitus, ſicut & Deus, ſe Deum Abraham vocari voluit, cùm ſit innumerabilium Deus: Eiſdem propemodum verbis deſcribitur à S.Bonau. *loco cit. Luca*.

QVA

14 Qva verò parte orbis ſit; videtur S. Bonau. dubius dicens *in 4.q.citata in corpore*, Infernus dicitur locus pœnarum, & locus, qui eſt inferior: Poteſt igitur Infernus denominari à ſuo ſummo, & ſic eſt locus damnatorum, quia eſt locus infimus, & locus omnium pœnarum ſenſus, & damni; Poteſt etiam dici infernus locus inferior, quo quis punitur damno, & in hunc deſcendebant Patres ante Chriſti aduentum: Ille ergo locus dicitur Infernus, & quia inferior, & quia aliquo modo locus miſeriæ Lymbus, quia erat pœna carentiæ; ſed ſinus Abrahæ, quia erat expectatio gloriæ, & ita infernus non ſonat, niſi in malum, qualitercunque accipiatur: Sinus autem Abrahæ in bonum, quia eſt ibi requies, aut per priuationem mali; aut per collationem omnis boni, & ſic eſt locus gloriæ.

15 Timvit igitur eum vocare infernum, quia D. Auguſt. *epiſt. 57. & 99. & 12. Geneſ. ad litt. cap. 33.* ſemper intelligit pro loco pœnarum, & miſeriæ. Vocat autem libentiùs ſinum Abrahæ, qui *Luca* 16. per antitheſim opponitur inferno, vt notauit D. Bonauentura, cum D. Auguſtino. Vnde quidam exiſtimarunt, eſſe locum aliquem cœleſtem, vt Calvinus, & Beza: Alij eſſe Paradiſum terreſtrem: S. Doctor definit, Patrum animas in infernum deſcendiſſe, & ibi priuatas Dei viſione vſque ad Chriſtum: Idem habet *quæſtionibus* hanc *ſequentib. & in 3. diſt. 18. quæſt. vltima*, & alibi.

16 Assero, locum, in quo detinebantur animæ Sanctorum ante Chriſti aduentum, fuiſſe in inferiori parte terræ, contra hæreticos, Calvinum *lib. 2. Inſtit. cap. 16. §. 9.* Bucerum *in cap. 27. Matthæi*, Bezam *in cap. 2. Actorum*.

17 Probatvr à D. Bonauent. primò ex *Geneſ. 42. & 44.* vbi ſanctus Parriarcha Iacob ait: *Deducetis canos meos cum mœrore ad inferos*. Et Geneſ. 37. *Deſcendam ad Filium meum lugens in infernum*. Quo loco non poteſt intelligi ſepulchrum, vt putat Beza, quia nec id ſignificat vox Latina, neque Hebræa שאול cuius loco LXX. Interpretes vertunt *ᾅδης* quod ſignificat gehennam, non autem *τάφος* quod ſignificat ſepulchrum. Deinde cum Iacob putaret, filium voratum à feris, non poterat dicere, ſe in idem ſepulchrum iturũ, non enim deſperatus loquebatur, more illius.

Me 'l ventre ſteſſo ingoi.

apud Taſſum: ſic exponunt & alia duo loca *c. 42. & 44.* Chryſoſt. *homil. 4. in Marcum*, Hieronym. *Eccl. 3.* vbi ait, idem optaſſe Iob *cap. 14.* dum ait: *Quis mihi tribuat, vt in inferno protegas me?* Quod in eundem ſenſum exponit Gregor. *lib. 12. Moral. cap. 6. & lib. 13. cap. 16. & 17.* Simili modo illud, Iob 17. *Si ſuſtinuero, infernus, domus mea eſt*, quo nititur S. Doctor *fundamento* 2. & Suarez *diſput. 42. ſect. 2.* Bellarmin. *lib. 4. de Chriſto, cap. 10. tom. 1.*

18 Confirmatvr ex aliis locis, vbi infernus non poteſt accipi pro ſepulchro, & ſcribitur eodem modo, Numer. 16. *Deſcenderunt in infernum viuentes, operti humo.* Quæ verba de loco damnatorum exponit Hieronymus, & Epiphanius, Hebraïcæ linguæ peritiſſimi: Iſa. 14. *Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci*, vbi itidem habetur שאול Vbi etiam de diabolo intelligitur, qui ſepulchri eſt incapax: Chaldæus habet גיהנם gehenna. Rabi Dauid in Pſal. 9. ad id: *Conuertantur impij in infernum*, & in Pſal. 13. *Si Deſcendero in infernum*, cum Rabbi Abennezra: Rabbi verò Leui *in cap. 15. Proverb. & cap. 26. Iob.* exponunt per *Sceol* locum animarum ſubterraneum.

19 Probatvr deinde à D. Bonauentura peritiſſimo linguæ Grecæ; nam in nouo Teſtamento, vbicunque Latinè eſt infernus, eſt *ᾅδης*; non autem *τάφος*, quod ſignificat ſepulchrum, *Matth. 11. Lucæ 16. Actor. 2.* Profectò Locus 16. Lucæ, vbi dicitur epulo *Sepultus in inferno in tormentis*, non poteſt de ſepulchro intelligi; niſi velint, animas eſſe in ſepulchris cum corporibus: Similiter cùm *Matth. 11.* ait Chriſtus: *Et tu Capharnaum, numquid vſque ad cœlum exaltaberis? vſque ad infernum deſcendes*, non poteſt accipi pro ſepulchro vox *ᾅδης*, eſſet enim ridicula antitheſis; nam infernus dicitur oppoſitus cœlo, vt ſicut ſe habet terra ad cælum, ſic infernus ad terram, vt notat D. Bonau. *in 4. diſt. 44. part. 2. quæſt. 2. fundam. 3.* & D. Gregor. *lib. 4. dial. c. 42.*

20 Tandem Chryſoſt. *homiliis de Lazaro*, Lucian. *in Dialogo de luctu*, peritiſſimi Græci idiomàtis, nomen hoc exiſtimant infernum, & Henricus Stephanus ſolum in gratiam Bezæ admittit ſignificare ſepulchrum: Verum & ipſe Beza *lib. cont. Brentium*, ait, eos in meridie cæcutire, qui ex hiſtoria Lazari, & diuitis *Luca* 16. non deducunt, verum locum inferorum, vbi damnati torqueantur, & ibi defendit Bullingerum, qui ex loco *Numer. 16.* probauerat, inferos eſſe vera loca ſubterranea, cùm tamen ibi ſit vox *Sceol*, & ibidem profert locum, Pſal. 138. *Si deſcendero in infernum, ades*, ad probandum contra Brentium, & tamen eſt ibi vox *Sceol*.

21 In his igitur locis probat, fuiſſe animas ſanctorum Patrum tum ex illo *Act. 2. Lucæ 16.* tum ex Symbolo Apoſtolorum: *Deſcendit ad inferos*, quod vbique ſcribitur *ᾅδης*. Vide Bellarminum.

Probatvr deinde à S. Bonauent. *hìc, & in 3. diſt. 25. quæſt. 1.* ex vniuerſali Eccleſiæ ſenſu in illo articulo: *Deſcendit ad inferos*, & ex PP. quos referunt Bellarminus, Suarez, & nos ex parte, infrà.

Probatvr vltimò à S. Doctore ratione, qua vtitur Suarez, ex ordine Diuinæ iuſtitiæ ſumpta. Non enim illæ animæ erant ſolutæ à debito pœnali originario: Ideò neque in Paradiſo terreſtri, neque in cœleſti degere debuerunt; & cùm eſſent adhuc dæmonis ergaſtulæ, ad inferna debuêre detrudi: Valeant igitur hæretici dicentes, Chriſtum deſcendiſſe ad infernum, ideſt ſepulchrum.

22 Notandvm verò D. Bonau. *hìc, & ſequentib. quæſtionibus*, & alios Theologos, *eadem diſt. 25.* iuxta quatuor genera animarum pœnis obnoxiarum ante Chriſti aduentum, quatuor etiam loca ſubterranea diſtinxiſſe. Quædam enim ſunt in æternum damnatæ: Lucæ 16. *Sepultus eſt in inferno.* Et his centrum terræ deputatur, quod à nobis diſtat milliaria ter mille quingenta; tantus eſt enim terræ ſemidiameter.

Aliæ verò ſunt animæ iuſtæ purgandæ aliquâ pœnâ ignis; & hæ locum illis ſuperiorem exigunt de quo *tom. 2.* agam.

Aliæ ſunt, quæ cum ſolo originali decedunt, & harum locum in inferno collocat Concilium Florentinum *in litteris vnionis*.

23 Aliæ fuere animæ iuſtæ nulla purgatione indigentes; tamen ob originarium impedimentum vſque ad Chriſtum ibi detentæ, & hæ in ſuperiori loco eſſe debuerunt, vtpotè vitæ, nullâ pœnâ ignis cruciandæ, nullâ purgatione indiguæ, & Chriſto aduemente glorificandæ: Vnde maximam inter damnatũ Epulonem, & mendicum Lazarum elongationem conſiderat S. Doctor *ad 16. Lucæ*, in illis verbis: *Eleuans autem oculos vidit Lazarum: &c. Chaos magnũ, &c.* quod notarunt antea Tertul. *lib. 4. cont. Marcion. c. 34.* & Greg. *lib. 12. moral. c. 6.* At in Compendio Theolog. veritatis, *cap. 22.* ponit Lymbum puerorum, quippè æternum damnatorum, ſub purgatorio.

Obiicies primò authoritatem D.Auguſtini.

Respondet D. Bonauentura, S.Auguſtinum
24 fuiſſe eo loco dubium; attamen poſtea agnouiſſe veritatem, vt patet 20. *de ciuit. cap.* 15. & in id, Pſal. 85. *Eduxiſti animam ex inferno inferiori*, vbi ſinum Abrahæ agnouit. Ratio verò, quæ mouerat D.Auguſtinum, ſoluta iacet; nam etiam ſinus Abrahæ erat locus pœnæ damni: Ita etiam D.Thom. *art.* 1. & Suarez *loco citato*. Cætera ſunt facilia in ſancto Doctore.

QVÆSTIO III.

De ſtatu animæ Christi *poſt ſeparationem.*

{D.Bonau. diſt.22.art.2.q 1.

25 Hæretici, qui crucem veluti dæmones fugiunt, vt libertati laxent habenas, & ſatisfactiones pro peccatis, tanquam ſuperuacaneas irrideant, dicunt, animam Chriſti, etiam ſeparatam, pœnis, & quidem Inferni tortam; præcipuè verò anxietate ex Deo, apprehenſo infeſto: Ita Calvinus, Brentius, & alij, quos retuli *diſput.* 39. *quæſt. prima, & ſecunda.*

Aliqui Catholici apud Medinam *quæſt.* 52. *art.* 8. dicunt, animam Chriſti poſt ſeparationem, paſſionibus innoxiis quidem, obnoxiam fuiſſe, puta alieni triſtitiæ ex peccatis, vel damnatione hominum; eam tamen opinionem temerariam ipſe vocat.

26 Svarez *diſp.* 43. *ſect.* 1. refert D.Bonau. *diſp.* 21. *art.* 2. *quæſt.* 2. dixiſſe, incertum eſſe, an anima Chriſti poſt mortem fuerit impaſſibilis, quamvis id probabilius exiſtimet; & cum eo citat Gabrielem *ibi, dub. vlt.* at S.Doctor ſolùm dicit, non eſſe determinatum certitudine authoritatis ex fide: Id reſolutè ſupponit *in Meditation. cap.* 86.

Caietanvs *quæſt.* 52. *art.* 5. admittit in Chriſti anima aliquam pœnalitatem, prout dicit priuationem accidentarij boni, abſque tamen dolore, vel triſtitia: De hoc autem iterum agam *quæſt.* 5.

Assero primò, animam Chriſti nunquam paſ-
27 ſam triſtitiam inferni: Probatum eſt *diſp.* 3.

Hoc ſolum aſſero, Lucæ 23. *Hodie mecum eris in Paradiſo.* ibi obſeruat S.Bonauentura cum D. Ambroſ. *lib.* 10. *in Luca* 23. Chriſtum promittere ſocietatem ſuam Latroni in regno ſuo, quippè qui, cùm ipſe ſit in abſtracto vita, & regni Dominus, habet regnum inamiſſibile: Et ideò D.Hilarius *lib.* 10. *de Trinitate*, ait: *Anne tibi infernum metuere credendus eſt; dicens Latroni: Hodie mecum eris in Paradiſo? Dominus communionem ei Paradiſi mox pollicetur; tu Chriſtum ſub pœnali errore conſtituis?* Profectò diceres cum errorem Calvini prænouiſſe.

Assero ſecundò: Anima Chriſti ſeparata, non
28 eſt paſſa ignem Inferni, vel Purgatorij.

Probatvr ex D.Bonau. *in* 3. *diſt.* 22. *quæſt. vlt.* ex eodem loco *Luca* 23. vbi cum D.Auguſtino *epiſtola* 57. obſeruat, Chriſti animam promittere Latroni ſtatim ſocietatem in beatitudine.

Probatvr ſecundò à S.Doctore hîc, *fundamento* 2. quia Scripturæ ponunt terminum paſſionum Chriſti in morte, Lucæ 14. *Ecce aſcendimus Hieroſolymam, &c.* Lucæ 24. *Nonne oportuit pati Chriſtum, & ſic intrare in gloriam ſuam?* Pſal. 21. Iſaïæ 53. Philip. 2. Hinc Chriſtus, Ioan. 19. dixit: *Conſummatum eſt*, quo oſtendit paſſiones ſuas, & redemptionem habere complementum: Ita etiam Suarez.

Probatvr tertiò à S. Doctore *in Compend.* 29
Theol. lib. 4. *cap.* 22. & in 3. *diſt.* 22. *quæſt.* 5. ex 13. Oſeæ: *O mors, ero mors tua, morſus tuus ero inferne*; vbi non ad pœnas, ſed ad triumphum dicitur deſcendiſſe ad infera, vt obſeruat S.Auguſtin *ſerm.* 137. *de tempore*, Hieronymus *ibi*, & *in cap.* 4. *Epheſios epiſtola.*

Probatvr quartò à S. Doctore *loco adducto in* 3. ex illo Ioan. 12. *Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.* Eundem locum exponens S.Bonauentura Ioan. 12. obſeruat, Chriſtum in ipſa cruce mortuum triumphaſſe de inferno, & adducit id Coloſſ. 2. *Delens Chirographum decreti, & affigens illud cruci, expolians principatus, & poteſtates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo*: Et idem obſeruat S. Auguſtinus, *loco citato.*

Probatvr quartò à Suarez *fundam.* 35. *S Do-* 30
ctoris. De fide eſt, animas ſanctas, ſi ſint omnino puræ, nullumque reatum pœnæ habeant, cùm ſeparantur à corpore, non experiri pœnas aliquas, ſed ſtatim glorificari: Ergo multo magis id de Chriſti anima ſentiendum.

Assero tertiò, animam ſanctiſſimam Chriſti ab egreſſu e corpore fuiſſe impaſſibilem.

Probatvr primò à D. Bonauentura, quia ani- 31
ma Chriſti non fuit paſſibilis, niſi per vnionem corpori: Ergo egreſſa ab eo eſt impaſſibilis: Antecedens probatur à S. Bonauentura *fundam.* 2. quia anima quæcunque ſeparata non poteſt pati paſſione à contrario extrinſecus illata, quæ ad corruptionem tendat; eſt enim ſpiritualis, quæ à corporibus pati non poteſt, neque ab vlla creatura alterari, aut corrumpi, cùm non habeat contrarium. Neque potuit pati ab aliquo ſpiritu vim aliquam, aut intentionalem impreſſionem alicuius notitiæ, quæ tædium afferr, quia erat Verbo vnita, & ideò potentiſſima gratia, & ſcientia pleniſſima, atque beata, atque adeò nil poterat contriſtans accipere. Neque poteſt aſſignari ſupernaturalis aliquis influxus inſtrumentarius pœnalis in animam.

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura, quia 32
nihil patitur, niſi vel ſecundum ordinem naturæ, ſicut contrarium patitur à contrario; vel ſecundùm ordinem Diuinæ iuſtitiæ; vel ſecundùm diſpenſationem Diuinæ miſericordiæ ad ſalutem aliorum: Sed anima Chriſti non eſt paſſa à contrariis, vt vidimus; neque ex iuſtitia, quia eſt innocentiſſima: Et quoad diſpenſationem arguo ſic: Suſcepit quidem noſtras pœnalitates; & miraculosè fecit, vt anima exiſtens in corpore, etiamſi beata eſſet, capax foret triſtitiæ, ſed conſummauit opus noſtræ ſalutis viuus, & moriens: Ergo ſtatim fuit impaſſibilis. Maior propoſitio eſt de fide. Minor eſt certa ex illo: *Conſummatum eſt*, & hæc eſt potiſſima differentia inter animam Chriſti coniunctam, & ſeparatam propter quam, licèt in vtroque ſtatu fuerit beata, & vnita Verbo, in vno tamen fuit paſſibilis, & non in altero.

Probatvr tertiò à S.Doctore *argumento quar-* 33
to, ſuprà facto pro ſecunda aſſertione: Animæ Sanctæ poſt Chriſti mortem ſtatim ab egreſſu ſunt glorioſæ, ſi nil purgandum habeant: Sed anima Chriſti nil habuit purgandam: Ergo multò magis fuit glorioſa. Minor probatur, quia Purgatorium eſt pro culpis propriis, vel reliquiis propriis pœnarum luendis, quæ in Chriſto non poſſunt aſſeri, quia innocentiſſimus, & nullas pœnas pro ſe luendas

Digitized by Google

luendas habuit. Hoc tamen argumento Nicephorus *lib.1.hiſt.cap.31.* nititur, Chriſtum nullam moram traxiſſe in inferis, ſed ſtatim cum ſanctis Patribus euolaſſe in Paradiſum.

At reſpondetur cum S. Doctore *l. citando, q.5.* Chriſtum non ad pœnam fuiſſe in loco pœnæ, ſed vt expectaret reſurrectionem, ſicuti decebat protrahi ad ſuæ mortis veritatem oſtendendam. Ita etiam Suarez *diſp.43.ſect.4.*

Probatvr quartò à D. Bonauent. Nulla paſ-
34 ſio Chriſti vacauit merito, vt ait Petrus: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis*, vbi paſſiones vniuerſaliter pro nobis aſtruit toleratas; at poſt mortem non potuit mereri, quia eſt extra viam: Ergo.

Assero quartò, caruiſſe animam Chriſti aliquibus bonis in triduo; non tamen inde aliquid paſſam.

Prior pars patet, quia caruit corpore, & ope-
35 rationibus corporis, caruit loco cœleſti, &c. Altera pars probatur, quia non caruit in pœnam; alioqui etiam in cœlo nunc, vbi caret aliquâ gloriâ, qua priuatur à non credentibus, & blaſphemantibus, pœnam pateretur.

36 Fvndamenta hæreticorum conuulſæ ſunt *diſp.18.quaſt.1.* cæterarum opinionum infirma ſunt: Si verò audias Pſal. 17. *Dolores inferni circumdederunt me.* Pſal.87. *Poſuerunt me in lacu inferiori*, loquitur de ſeipſo Dauid, prout timebat eas pœnas; & dum premeretur ab inimicis. Argumenta verò contra vltimum aſſertum facilia ſunt in D. Bonauentura.

QVÆSTIÒ IV.

An verè, & conuenienter Christi *anima deſcenderit in Infernum.*

D. Bonauent. diſt 22. quæſt. 4.
D. Thom. q.52. art.1.

37 Hæretici nouatores proclamant chimeram eſſe à Catholicis confictam locum ſubterraneum inferni. Eos retuli *diſp.39. quaſt.1.* vbi eos confutaui latrantes, Chriſtum deſcendiſſe ad inferos, quia pœnas inferni ſuſtinuit: eoſdem confutaui etiam quæſtione præcedenti. Quod verò detur locus infernus, ſatis è Scriptura oſtendi *quaſt.2.*

Assero primò, Animam Chriſti verè ad inferos deſcendiſſe.

38 Probatvr primò à D. Bonauentura ex illo *Actorum* 2. præclaro teſtimonio, vbi Apoſtolus Petrus: *Hunc Deus ſuſcitauit, ſolutis doloribus inferni, iuxta quod impoſſibile erat teneri illum ab eo. Dauid enim dicit in eum: Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi ne commouear. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Et ſubdit: *Prouide locutus eſt de reſurrectione Chriſti, quia neque derelictus eſt in inferno, neque caro eius vidit corruptionem.* Ità interpretantur hunc locum Baſilius, Theodoretus, Hieronymus, & reliqui expoſitores *Pſal.15.* & Beda cum aliis *Actorum* 2. & Auguſtinus *epiſt.57. & 99.* & Ambroſius *ſerm.74.*

39 Theodorvs Beza *in* 2. *Actorum*, reſpondet, Infernum ſæpè accipi pro ſepulchro, aliquando verò apud Poëtas, pro loco damnatorum; & ita etiam hìc pro ſepulchro intelligi.

Sed impudenter ita loquitur, nam ibi habetur vox Græca ἅδης, quæ nullibi ſepulchrum, ſed infernum ſignificat. Hoc porrò teſtimonium eductum eſt ex Pſal.15. vbi pro inferno habetur שאול *Sceol*, quod pro inferno accipi oſtendimus *quaſt.2.*

Deinde reſpondet Beza non habere animam, ſed cadauer in inferno.

Impvgnans iterum arguitur, nam habetur ψυχὴ, 40
quod animam ſignificat.

Instat Beza, Licèt vox illa animam ſignificet propriè; attamen accipi etiam poſſe pro corpore. Primò, quia anima accipitur pro vita, quæ ſimul cum corpore obruitur ſepulchro. Secundò, quia ex anima poteſt intelligi totum, & ſignificare *non derelinques me.* Rurſus ex toto poteſt intelligi pars, & ita idem poterit dicere homo: derelinques me, & non derelinques cadauer meum. Tertiò, quia ψυχὴ Græcum, & נפש Hebraïcum idem ſignificat. Porrò נפש inuenitur in Scriptura acceptum pro cadauer *Leuit.21. verſ.1. & 11.* vbi legitur: *Super anima non contaminetur.* Prohibet autem lex, tangi cadauera, & ea animas appellat.

Vervm etſi anima pro carne ſumeretur; atta- 41
men hic non eſt accipiendum, nam diſtinguitur à carne, vbi dicitur: *Nec caro vidit corruptionem, nec anima derelicta in inferno.* Præterea vox ἅδης, ſemper ſignificat infernum, nunquam ſepulchrum; at corpus Chriſti non fuit in inferno: Ergo anima ibi fuit. Præterea de anima, & inferno id exponunt Ambroſius *ſerm.74.* Hieronymus *pſal.15.* Auguſtinus *epiſt.99.* Beda 2. *Actorum*, & alij.

Ad primam rationem Bezæ reſpondetur, licèt anima accipi poſſit pro vita, nunquam tamen accipitur pro cadauere, cùm ſit priuatum vitâ.

Ad ſecundam reſpondetur, licèt pars pro toto accipiatur, & totum pro parte, nunquam tamen partem accipi pro alia parte: ratio eſt, quia pars eſt clauſa in toto, & totum claudit partem, non tamen pars includit partem, vnde nuſquam Synecdoche, vel alius tropus ad hoc extenditur.

Ad tertiam dico, diuerſam eſſe rationem inter 42
נפש, & ψυχὴ; nam נפש eſt vox generaliſſima, & ſignificat ſine vllo tropo, tam animam, quam corpus, vt patet ex plurimis Scripturæ locis. Vnde etiam ferè ſemper adiungitur cum ſubſtantiuo *Nephes* adiectiuum *viuens*, quod eſt proprium totius compoſiti Geneſ. 1. *Producant aquæ reptile animæ viuentis.* Ibidem: *Producat terra animam viuentem.* Et ibidem: *Facta eſt homo in animam viuentem.* Igitur ſignum eſt, ſignificare aliquid indifferens ad viuens, & non viuens, alioqui fruſtra adderetur particula, qua ſignificatur viuens.

Qvare *Numer.23.* dicit Balaam: *Moriatur* 43
anima mea morte iuſtorum. Et Numer.31. dicuntur omnes animæ ſexus fœminei ex præda Madian fuiſſe triginta duo millia.

At certum eſt, animam nec mori poſſe, nec ſexum habere. Ideò anima ibi ſignificat totum hominem, vel ipſum corpus. Item Geneſ. 37. *Non interficiamus animam eius*, vbi anima, nec animam propriè ſignificat, quæ eſt immortalis, nec totum hominem, nam dicit animam eius, ideſt illius adoleſcentis; ſed pro ipſa carne propriè accipitur. *Numer.19.* cadauer vocatur: *Morticinium animæ hominis.* At Græcum ψυχὴ, vti Latinum anima, non eſt tam generale, vt ſine tropo accipi poſſit pro toto animali. Itaque in Leuitico non ponitur pars pro parte, ideſt anima pro corpore; ſed vocabulum, quod ipſum corpus ſigni-

ficare ſolet; aut certè ponitur totum pro parte, ideſt viuens pro corpore: vt *Actorum* 2. ponitur ψυχὴ, quæ animam ſolam ſignificat.

44 Præterea etiam *nephes*, quando opponitur *carni*, non poteſt ſumi pro carne, vt Leuit. 17. *Anima carnis in ſanguine eſt.* Hic autem anima opponitur carni, cùm dicitur neque anima relicta in Inferno; nec caro vidiſſe corruptionem: Ergo falſa eſt interpretatio Bezæ, accipi animam pro cadauere.

Probatvr ſecundò à S. Doctore ex Symbolo Apoſtolorum: *Deſcendit ad Inferos.* Quo nihil expreſſius poſſe dici, notat S. Doctor.

45 Responsio verò hæreticorum, deſcendiſſe ad inferos, ideſt ſepulchrum, inanis eſt; nam vt notat S. Bonauentura *diſtinct.* 25. *quæſt.* 1. & cum eo Bellarminus *lib.* 4. *de Chriſti anima*, *cap.* 14. Iam dixerat: *Mortuus, & ſepultus.* Symbolum autem eſt breuis explicatio fidei; neque ſubſequens explicare poteſt antecedens, ſic enim notius, quod eſt, ſepultum eſſe, explicaretur per ignotius, quod eſt, deſcendere ad inferos.

46 Sic intelligunt hunc locum, Concilium Toletanum IV. *cap.* 1. vbi ait: *Deſcendit ad inferos, vt animas, quæ illic tenebantur, erueret.* Et Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. *cap.* 1. ait: *Deſcendit ad inferos: reſurrexit à mortuis; aſcendit in cœlum*, ſed deſcendit in anima, reſurrexit in carne, aſcendit pariter in vtroque. Id allegat S. Bonau. *lib.* 4. *Compendij Theologicæ veritatis*, *cap.* 22.

Præterea omnes Patres ita intelligunt, Thadæus diſcipulus Domini apud Euſeb. *lib.* 1. *hiſt. cap. vltim.* dicens: *Deſcendit ad inferos, & diſrupit maceriem, quam nemo in ſæculo diſruperat, qui deſcendit quidem ſolus, aſcendit autem
47 cum grandi multitudine.* Idem habet S. Ignatius *epiſtola ad Trallianos*, Iuſtinus *Dialogo cum Tryphone*, Irenæus *lib.* 5. *in fine*, Origenes *homil.* 5. *in Geneſi*, & *lib.* 2. *contra Celſum*, & *lib.* 5. *in epiſtolam ad Rom.* Euſebius *lib.* 4. *Demonſtr. cap.* 12. Cyrillus Hieroſolymit. *Catech.* 4. & 14. Athanaſ. *lib. de Incarnatione*, & *in Symbolo*, Baſilius *in Pſal.* 44. & 48. Clemens Alex. *lib.* 2. & 6. *ſtrom.* Nyſſen. *oratione* 1. *de Reſurrect.* Gregorius Nazianzenus *oratione* 2. *Paſchatis*, Epiphanius *in Ancorato*, & *hæreſi* 46. Chryſoſtomus *homil.* 2. *de Symbolo*, Cyrillus *lib. de recta fide ad Theodoſium* circa medium, & *lib.* 12. *in Ioan. cap.* 36. Theodoretus *in pſal.* 15. Damaſcenus 3. *de fide, cap. vltimo*, vt refert D. Bonau. *fundamento* 2.

48 E Latinis, Tertullianus *lib. de anima*, *cap.* 31. Hippolytus Martyr *oratione de Antichriſto*, Cyprianus *oratione de vnctione Chriſmatis*, & *ſeq.* Hilarius *in pſal.* 138. & *lib.* 10. *de Trinitate*, vltra medium, Philaſtrius *lib. de hæreſibus*, *cap. de deſcenſu ad inferos*, Gaudentius *Tract.* 6. *Exodi*, Prudentius *hymno* 9. Ambroſius *lib.* 3. *de fide*, *cap.* 3. & *de Myſterio Paſchæ*, *cap* 4. & *in cap.* 10. *Rom.* & 4. *Epheſ.* Hieronymus *in cap.* 4. *Epheſ.* & in 3. *cap. Eccl.* & 9. *Zach.* Ruffinus *in explic. Symboli*, Auguſtinus *epiſtola* 57. *quæſt.* 1 & *epiſtola* 99. & *Tract.* 78. *in Ioan.* & *lib.* 17. *de ciuitate*, *cap.* 11. & *lib.* 20. *cap.* 15. & *in pſal.* 85. Leo *ſerm.* 1. *de Reſurrect.* Fulgentius *lib.* 3. *ad Traſimundum*, *cap.* 23. & *cap.* 35. Vigilius Martyr *lib.* 2. *contra Eutychem*, Arator Subdiaconus *lib.* 1. *in Acta*, Gregorius *lib.* 13. *Moral. cap.* 20. & 21. & in pſal. *De profundis*, Beda *lib.* 3. *in Iob. cap.* 7. Vide Bellarminum *cap.* 14.

Admirentvr ſapientes hic Nouatorum teme- 49
ritatem, qui omnibus Patribus ſe præferunt.

Probatvr tertiò à D. Bonauentura *in Meditationibus*, *cap.* 85. ex illo pſal. 23. *Attollite portas Principes veſtras, &c.* quod de hoc Myſterio exponit cum Hieronymo, & Auguſtino *ibi*, & cum eodem Auguſtino *ſerm.* 2. *Reſurrectionis*, & Athanaſio *ſerm.* 4. *contra Arrianos.*

Probatvr quartò à D. Bonauentura *ſerm.* 3. 50
de Reſurrect. ex Matth. 12. *Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ſic erit Filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.* Vbi conſiderat S. Doctor comparationem. Ionas enim dixit: *De ventre inferi clamaui: Proiecisti me in profundum maris*, vbi Interlinearis: *In Infernum.* Deinde conſiderat, Chriſtum aſſerere, ſe in corde terræ, quod eſt centrum, eſſe diſcenſurum. Quod gloſſat D. Hieronymus in cap. 2. Ionæ: *Sicut cor in medio eſt animalis; ita infernus in medio terræ eſſe perhibetur.* Eodem modo explicant hunc locum Irenæus *lib.* 5. circa finem, Tertullianus *lib. de anima*, *cap.* 31. Nyſſenus *oratione* 1. *de Reſurrect.* Ambroſius *in cap.* 4. *Epheſ.* Gregorius *in Reg. lib.* 6. *cap.* 179. *indict.* 15. vt notat D. Bonauentura *ibi.*

Calvinvs *in pſychopannychia*, reſpondet, ven- 51
trem ceti fuiſſe figuram mortis, quæ triduo Chriſtum detinuit.

At Chriſtus dicit, ventrem ceti fuiſſe ſimilem cordi terræ: Cor terræ non eſt mors, ſed locus ſub terra internè.

Alii reſpondent, cor terræ vocari ſepulchrum.

At repugnat ſimilitudo, vt notat D. Bonau. nam cor terræ dicit partem intimam; at ſepulchrum, neque ſub terra fuit, ſed in ſpelunca; erat enim veluti domus quædam rotunda, in rupe exciſa, tantæ altitudinis, vt homo extenta manu vix tangeret culmen, habens introitum ab oriente.
Locus autem corporis ſepulti erat ad Aquilonem 52
in ipſa rupe ſeptem pedes habens longitudinis, tribus palmis à terra eminens, à parte meridiana omninò patens, vnde corpus inferebatur. Hoc autem voluit Deus, ne aliquis diceret ſuffoſſum eſſe ſepulchrum, vt refert S. Doctor *ad* 23. *Lucæ*, in ea verba: *Et poſuit in monumento.*

Probatvr quintò ex illo Epheſ. 4. *Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit primum in inferiores partes terræ?* quem locum de Inferno exponunt Chryſoſtomus, Hieronymus, & alij.

Assero ſecundò, animam Chriſti non ſolùm 53
virtualiter, ſed ſubſtantialiter ad inferos deſcendiſſe. Ità Scholaſtici omnes, contra Durandum *in* 3. *diſt.* 22. *quæſt.* 3. cuius ſententia viſa eſt probabilis Pico Mirandulo *in Apologia*, *quæſt.* 1. attamen Suarez eam erroneam, & planè hæreticam proclamat.

Probatvr, quia ſupradicta teſtimonia, ſi rectè ponderentur, definiunt deſcenſum ſubſtantialem. Qua enim ratione diceretur, impoſſibile eſſe detineri in inferno virtutem?

Ex quibus teſtimoniis S. Bonau. vtique deſ- 54
cenſum colligit ſecundùm ſubſtantiam, maximè verò ex definitione Eccleſiæ in Symbolo colligitur hæc veritas; alioqui, etiam figuratè accipies aſcendiſſe in cœlos. Fundamentum verò Durandi, quod ſpiritus non ſit in loco, niſi per applicationem virtutis ad corpus, eliſum eſt *prima primæ*, *Tract.* 4. *de Angelis*, *diſput.* 9. *quæſt.* 2.

Deinde

Deinde quidquid ſit de naturali virtute ipſius animæ; tamen poſſe per Diuinam virtutem alicubi conſtitui, vbi nil operetur, docet S. Auguſtinus 21. *de ciuitate*, *cap.* 10. & non poteſt ab vllo Catholico negari, ſuppoſitis receptaculis animarum. Adde ibi illuminaſſe animas *ibidem* degentes, vel etiam corpora, vt habet S.Thomas 3.*diſt.*22. *quaſt.*2.*artic.*1. *quaſtiuncula* 1. Richardus *art.*3.*quaſt.*2.at D.Bonau. *diſt.*22.*quaſt.*1. ſolam irradiationem ſpiritualem admittit ibi fulgentem; ſed *in compendio*, *l. citando*, aſſerit etiam lumen corporale ad regiam Chriſti ornandam.

55 Adverte, in Symbolo Nycæno non haberi hunc articulum: *Deſcendit ad inferos*, & aliqui antiqui Patres exponentes Symbolum, omittunt hunc; ita Auguſt.*lib. de fide*, *& Symbolo ad cathec.* Irenæus *lib.*1. *cap.*2. Tertullianus *lib. de velandis virginibus*, & *lib.de praſcript. cap.*13. *& contra Praxeam* initio; Origenes initio *Periarchon*. Hi tamen non referunt integrum Symbolum Apoſtolorum. Ideò alij Patres illum referunt, Chryſoſtomus *homil.*2. *de Symbolo*, Cyril.Hieroſol.*cathec.*4. Ruffinus *in expoſitione Symboli*, qui tamen addit, non haberi in Eccleſiæ Romanæ Symbolo, & in Orientis Eccleſiis. Videtur autem loqui de Nycæno, vbi non habetur. Auguſtinus etiam *ſerm.*137. *&* 181. *de tempore*, & *ſerm.*115. ſingulis Apoſtolis tribuens ſingulos articulos, Thomæ Apoſtolo tribuit hunc: *Deſcendit ad inferos*. Eum ſequitur S.Bonauent.*in* 3. *diſt.*25.*quaſt.*1.& 3.*part.Breuil.cap.*38. Vnde impudenter hæretici aliqui nouatores dicunt, illum eſſe additum à Scholaſticis.

56 Forðan à Patribus illis, & Concilio Nicæno omiſſus eſt; quia non eſt explicitè neceſſarius, vt notat Suarez: at D. Bonauentura *in* 3. *diſt.*25. *q.*1. *ad vltimum*, alias aſſignat rationes, omiſſum in Concilio Nicæno, & à nonnullis Patribus, qui contra hæreticos diſputabant, ſiue quia nullus hæreticorum id negauerat, & Symbolum Nycænum ad hæreſes nouas elidendas editum eſt, nec de hoc orta erat noua difficultas. Quam ſententiam ſecuram fatetur Suarez *loco cit.* & Medina *quaſt.*52. *art.*1. ſiue quia potuiſſet in illis principiis, orta iam multitudine hæreticorum, pullulare hinc error ex mala intelligentia.

57 Mvltas rationes, ſeu congruentias, ob quas Chriſti anima deſcenderit ad inferos, recenſet S.Doctor, ob quas aſſero conueniens etiam probari.

Geminam aſſignat *in* 3.*diſt.*22. *quaſt.*4. *in corpore*.

Prima eſt ad conſolandas illas animas ſuo benigno aduentu, & eas è tenebris eruendas, vt dixi *quaſt.*1. & *hic* ſuprà. Sic Oſeæ 13.

Secvnda eſt ad expoliandos Tartareos Principes, eoſque terrendos, vt dicitur *Oſea cap.cit.Coloſſ.*2. ſuprà relatis, & affert D.Thom. *loco cit.* & Vulpius *diſp.*63. *art.*1. & alij *loco cit.*

58 Hanc conuenientiam vrget S. Doctor *lib.* 4. *Compendij Theologicæ veritatis*, *cap.*22. Diabolus enim meritò ſpoliatus eſt in domo ſua; qui in mundum veniens tot rapuerat, & vitam ipſius Chriſti, in quem nullum ius obtinebat, eripuerat.

Alias etiam rationes affert *loco cit. Compendij*.

59 Vna eſt, vt tantus eſſet deſcenſus, quantus fuerat caſus hominum liberandorum. Primus enim homo in ſtatera liberi arbitrij poſitus fuerat, vt poſſet ad vitam æternam aſcendere, vel ad infernum deſcendere, prout vellet: Sed peccato peracto vltimum brachium ſtateræ inclinatum eſt ad inferos, & brachium iuſtitiæ Dei exaltatum eſt; non poterat autem aſcendere vas ſtateræ depreſſum; niſi deſcenderet alterum: Sic igitur deſcendit Deus ſuâ gratiâ, & meritis; ad iuſtitiam ſoluit peccata; & exaltauit homines, deſcendens ad inferos. Vbi forſan Criticus ille Vulpius *loco cit.* muſſitaret contra D. Bonauenturam, quaſi indicet, deſcendiſſe ad eas pœnas, quod eſt hæreticum, ſic enim carpit etiam D. Thomam, cum tamen vterque S. Doctor, nil aliud velit, vt genuinè loquar, niſi Chriſtum deſcendiſſe, non vt pœnæ reum, ſed vt in pœnis iacentes erigeret. Sic enim ſe exponit hic D. Bonauentura, & *quaſt.citata ad primum*, *& in corpore*, *&c.* & D.Thom. *ad* 1. vt notat ibi Suarez.

Alia ratio eſt, quia Chriſtus erat Lux mundi, 60
& debuit etiam lux eſſe inferorum, & hanc rationem innuit etiam D. Thomas, ſuprà citatus *in* 3. *diſt.*22.

Alia ratio eſt, vt iam exequeretur efficaciter, quod meruerat ſuâ morte; meruit enim ſatisfaciendo, & ianuam cœli aperiendo. Ideò debuit ſoluere vincula reorum, & Paradiſum in orco aperire; illuminando, &c.

Obiicies primò. Non videtur anima Chriſti tam potens, vt omnes ſpiritus Tartareos vinceret.

Respondet S.Bonau.*in corpore*, potuiſſe id præſtare, vt inſtrumentum diuinitatis, cui vnita erat.

Obiicies ſecundò. Locus reſpondere debet locato: ſed anima Chriſti eſt nobiliſſima: Ergo non erat in inferno. 61

Respondet S. Bonauentura, infernum fuiſſe locum non habitationis, ſed victoriæ; non habitandus, ſed diſſipandus, qui munitiſſimus erat præſidio dæmonum; magna autem eſt gloria Ducis locum munitiſſimum, licet inter paluſtria erectum, expugnare. Cætera ſunt facilia.

Hoc libet apponere, Vulpium *diſp.*63.*art.*3. inurere D. Bonauenturæ *diſt.*22. *dub.*3. & D. Thomæ *quaſt.*52.*art.*3. errorem, & repugnantiam, quod dixerint, totum Chriſtum fuiſſe in inferno, cùm alibi negarint, Chriſtum mortuum fuiſſe hominem; at ſatis ſe explicant SS. DD. quia nempe maſculinus: *Totus*, ſignificat perſonam, quæ fuit ſemper vnita animæ. Cùm igitur anima fuerit in inferno, hoc ſenſu poteſt dici totus Chriſtus ibi fuiſſe.

Eandem omnino doctrinam cum D.Thom. habet vnanimis D. Bonau. *diſt.*22. *dub.*3. vbi adducit cum D. Thom. authoritatem D. Auguſtini *lib.* 3. *de Symbolo*, *cap.* 7. quem refert etiam Magiſter *diſt.*22. vbi ait: *Totus Chriſtus erat in inferno*. 62

Respondet Vulpius Auguſtinum dixiſſe: *Totus Filius*; non *totus Chriſtus*. Fateor *ibi* dicere *Filius*. At *in lib. contra Fælicianum*, *corpore* 14. vbi citatur à D.Bonauentura, poſtquam ſemper Chriſtum, non Filium, prænominarat, ſubdit: *Erat ergo totus in inferno, totus in cælo*. Rurſus pergit alia de eodem Chriſto aſſerere. Igitur quia *totus* maſculinè ſignificat perſonam, dicitur *totus Chriſtus* fuiſſe in inferno; at quia *Totum* ſignificat naturam, & ſola anima ibi fuit, ideò non dicitur totum, quod eſt Chriſtus.

Si dicas: Vbicumque ego ſum totus, etiam totum ſum. 63

Respondet S.Bonau. negari paritatem, quia in me perſona non ſe extendit vltra naturam; non ſic in Chriſto.

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

An CHRISTVS *aliquam moram traxerit in inferno.*

{ D.Thom. q.52. art.4.

64 VIDETVR ſanè D. Thomas ſentire moram traxiſſe Chriſtum in inferno, quia noſtras pœnalitates ſubiit. Et quidem Caietanus *hîc*, & *Actor*.2. id concedit; attamen ſine triſtitia, & dolore id factum eſſe omnes aſtruunt.

AT neque D. Thomas id dixit, nempe hanc pœnalitatem à Chriſto aſſumptam, habuiſſe rationem pœnæ, ſeu pœnalitatis; non enim vllam triſtitiam ſenſit ob deſcenſum ad inferos. Quatenus ergo pœna ſignificat aliquid, dolorem afferens, non poteſt hæc vocari pœna, vt notat Suarez *ad artic. citatum D. Thomæ*. Et hoc ſenſu obſeruat, D.Bonauenturam acutè dixiſſe 3. *diſt*.22. *quæſt*.4. *in corpore*; Chriſtum fuiſſe in loco pœnæ ſine pœna, vt latius probaui *quæſt*.3.

65 FVISSE autem ibi illo triduo probatur Matth. 12. *Erit Filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.* Cor autem terræ eſt profundum terræ, ſicut terra eſt profundum reſpectu cœli, vt notat D.Bonauentura *in* 4. *diſt*.44. *parte* 2. *quæſt*.2. *fundamento* 3. & hoc aſſerunt D. Auguſtinus *epiſtola* 57. Irenæus *lib*. 5. *contra hæreſes*, *cap*.31. Tertullian. *lib. de anima*, *cap*.55. Chryſologus *ſerm*.74. & omnes Scholaſtici *in* 3. *diſt*.22. vt notat Suarez *diſp*.43. *ſect*.4.

HOC cenſet autem D. Bonauentura *in* 3. *diſt*.22. *quæſt*.3. *ad* 2. addita *quæſt*.4. *fundamento primo*, vbi id videtur probare de anima. Et ex illo *Act*.2. quo
66 vtitur etiam D. Thomas: *Quem Deus ſuſcitauit, ſolutis inferni doloribus, iuxta quod impoſſibile erat teneri illum ab eo.* Vbi videtur in inferno immorata anima vſque ad horam reſurrectionis. Vulpes tamen *d*.63. *art*.4. ait colligi contrarium, quia hoc non erat neceſſe ad ſoluendos dolores; At non ob neceſſitatem infertur.

IDEM aſſerit clarius D. Bonauentura *lib*.4. *Compend. Theologicæ verit. cap*.22. vbi id videtur pro-
67 bare ex illo Lucæ 23. *Hodie mecum eris in Paradiſo.* Probabile enim eſt, in Lymbo reſplenduiſſe, ita vt regia Paradiſi fieret, vt innuitur *Zach*.1. *Iſa*.9. & dixi *quæſt*.1. & aſſerit S. Bonauentura *loco cit. Compendij*, §. *Quarta ratio*. Et *in Ligno vitæ*, §. *Ieſus triumphans mortuus*, & colligitur ex D. Auguſtino *epiſtola* 57. & ſequitur Vulpius *diſp*.63. *art*.4. vbi moram in inferno non benè colligit ex deletione chirographi, quæ facta erat iam in Cruce *Coloſſ*.2. Imò ad hoc adducit etiam locum *Lucæ* 23. allatum à D. Thoma, nempe Paradiſum fuiſſe in Lymbo, vbi Deitas eſt reuelata, at D.Bonauentura *in Meditationibus vitæ Chriſti*, *cap*.85. dicit, fuiſſe aliqua parte horum dierum in para-
68 diſo terreſtri cum Enoch, & Elia, quod multi colligunt ex illo: *Hodie mecum eris in Paradiſo.* Ità Iuſtinus *quæſt*.76. *ad orthod.* Euthymius *ad* 23. *Lucæ*.

QVÆSTIO VI.

An CHRISTVS *ex inferis Sanctos Patres extraxerit.*

{ D. Bonauentura diſt.22. quæſt 5.
D.Thom. quæſt.52. art.5.

ASSERO, Chriſtum illos ex inferis eruiſſe. Probatur primò à D. Bonauent. ex illo *Pſal*. 89. Eruiſti animam meam ex inferno inferiori. 69

PROBATVR ſecundò ex illo Zach. *Tu in ſanguine teſtamenti eduxiſti vinctos de lacu, in quo non erat aqua.* Sic Hieronymus, Cyrillus, & ferè omnes exponunt.

PROBATVR tertiò à Seraphico *in corpore*, ex illo Ioan. 12. *Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum*, vbi allegat D. Gregorium *homil*.22. *in Euangelia*.

PROBATVR quartò ex illo Oſeæ 13. *O mors, ero mors tua, morſus tuus ero inferne.* Sic interpretantur Auguſtinus *ſerm*.137. *de tempore*, Gregorius 12. *Moral. cap*.8.

EADEM aſſertio probata eſt *quæſt*.1. & 4. & 70
Ita Eccleſia intelligit articulum: *Deſcendit ad inferos*, vt notat S. Doctor *in* 3. *diſt*.25. *quæſt*.1. & 3. *p. Breuil. cap*.38. ex Patribus ſuprà relatis *quæſt*.4.

PROBATVR etiam à S. Doctore 4. *diſt*.20. *quæſt. vlt.* ex Coloſſ.2. *Expolians Principatus, & Poteſtates, traduxit, &c.*

PROBATVR etiam à D Bonau. *diſt*.18. *quæſt. vlt.* 71
cum D.Thoma *hîc*, quia Chriſtus ſuâ paſſione ſoluit debitum peccati originalis; nempe non ſolùm culpam, ſed etiam reatum, & debitum ſeruitutis, & carendi viſione Dei, atque beatitudine: Similiter & reatus ſingulorum, vſque dum veniret redemptio, vt prophetæ clamant; ac proinde deſcendens in infernum hæc executus eſt, vt dixi *quæſt*.4.

OBIICIES: D. Auguſtinus *epiſt*.99. ait, ſe non inueniſſe quid eis contulerit Chriſtus.

D.THOMAS reſpondet, Auguſtinum agere con- 72
tra dicentes, animas illas fuiſſe in cruciatibus, quod confutat, quia *Lucæ* 16. Lazarus dicitur conſolari, vnde infert, ſe non inuenire poſſe, quid contulerit eis Chriſtus, quoad remouendos cruciatus; attamen contuliſſe quoad libertatem à ſeruitute. Hanc reſponſionem affert Vulpius *diſput*. 63. *art*. 5. quaſi D. Thomas non ſatis reſponderit. Vide etiam Suarez *diſp*.42 *ſect*.1. *in fine*.

QVÆSTIO VII.

Vtrum CHRISTVS *aliquos damnatorum liberauerit.*

{ D.Bonau. loco cit.
D Thom. art.6.

ASSERO, animam Chriſti non liberaſſe damnatos æterno ſupplicio. 73

PROBATVR à D.Bonau. primò ex Iſa.66. *Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur.* Vnde Matth.25. *Ite in ignem æternum. Et ibunt hi in ſupplicium æternum.* Ponderat autem S.Bonau. non modò ignem abſolutè fore æternum, ſed ignem relatiuum

tinum eorum,& eis fore inextinguibilem: In inferno enim nulla eſt redemptio, vt ait Eccleſia. Itaque aſſertio ex lege ordinaria eſt de fide.

74 PROBATVR ſecundò à S.Doctore *in corpore*, ex illo Oſeæ 13. *O mors, ero mors tua, morſus tuus ero inferne.* Sic interpretantur Gregorius 12. *Moral. cap.*8. & D.Augoſtinus *ſerm.*137. quod ſcilicet dicatur mortem occidiſſe, quia eam omnino extinxit, cauſans reſurrectionem omnium; at infernum tantùm momordiſſe, quia aliquos tantùm hic Leo de Tribu Iuda,ad prædam deſcendens, dum accubuit in ſepulchro, ore voraci è Tartaro rapuit. Confirmatur à S.Doctore ex illo Lucæ 16. *Chaos magnum firmatum eſt: vt hi, qui volunt, non poſſint huc tranſmeare.*

75 OBIICIAS primò, 1. Petri, cap.3. *Chriſtus pro nobis mortuus eſt, vt nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, viuificatus autem ſpiritu. In quo & his, qui in carcere erant, ſpiritibus veniens prædicauit: qui increduli fuerant aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus Noe.* Profectò increduli damnati erant: His ergo Chriſtus deſcendens ad inferos libertatem prædicauit. Sic exponit Clem.Alex. *lib.*6. *Stromatum* ante medium. Huic alius locus *c.*4. *Petri* addendus: *Ideò & mortuis prædicatum eſt Euangelium: vt iudicentur quidem ſecundùm homines in carne, viuant autem ſecundùm Deum in ſpiritu.*

76 HÆC loca de Chriſti deſcenſu ad inferos intelligunt Athanaſius *epiſtola ad Epictetum*,& *lib. de Incarnatione*, Epiphanius *hæreſi* 77. Cyrillus *lib. de recta fide ad Theodoſium*, & *lib.*12. *in Ioan. cap.*36. Hilarius *pſal.*118. in id: *Defecerunt oculi mei in eloquium tuum.* Ambroſius *in cap.*10. *ad Rom.* Ruffinus *expoſitione Symboli*, Oecumenius *in hunc locum Petri.*

PRÆTEREA Iuſtinus *in Dialogo cum Triphone*, & Irenæus *lib.*3. *c.*13. citant verba quædam Iſaiæ, quæ modò non inueniuntur ſimillima iſtis verbis D.Petri; vt credibile ſit, ea inde Petrum accepiſſe; ſunt autem hæc verba: *Commemoratus eſt Dominus ſanctus Iſrael mortuorum ſuorum, qui dormierant in terra ſepultionis; & deſcendit ad eos euangelizare ſalutem, quæ eſt ab eo, vt ſaluaret eos.*

77 VENIENS igitur in ſpiritu, in anima prædicauit bonis ſaluis, & inter hos nominant eos, qui fuerant increduli, ſed adueniente aquarum eluitione conuerſi ſunt, de quibus profectò dixerat *Geneſ.*6. Deus: *Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro ſunt*, vbi D. Hieronymus *in quæſtionibus Hebraicis* exponit, Deum ſuâ benignitate puniuiſſe aliquos aquis mortiferis, ſed vt animas ſaluaret, neque puniret in æternum. Hoc videtur dicere Petrus *cap.*4. Chriſti animam prædicaſſe illis, qui ſecundùm humanum iudicium damnati cenſebantur, ſed ſecundùm Deum viuunt, & hoc ſenſu videtur accipere Stromatæus. Hos autem ait: *Qui increduli fuerant aliquando*, vbi particula *fuerant*,& particula *aliquando* indicant, eos olim ante incredulos, tamen poſteà crediidiſſe, nam ſi voluiſſet perſeuerantiam eorum in peccato indicare, dixiſſet: *Qui increduli fuerunt.*

78 SVAREZ *diſp.* 43 *ſect.*3. non admittit rationem Bellarmini, ob quam ſpecialis de illis animabus fiat mentio, eo quia ſcilicet de his dubium erat magnum, an eſſent ſalui; nam (ait Suarez) debuiſſent nominare Salomonem, & alios peccatores inueteratos, qui poſteà ſaluati ſunt, de quorum ſalute eſt maius dubium.

79 RESPONDET igitur, in emendatiori codice haberi: *Vt nos offerret Deo mortificatos quidem carne, viuificatos autem ſpiritu, in quo veniens prædicauit, &c.* Et ſenſum eſſe, nos animandos ad tolerantiam, quia ſalutem parturit, Et affert exemplum eorum, qui tempore Noë fuere inter omnes maximè mortificati, nam remanſere bonis omnibus ſpoliati, morte rapida cum affinibus ſublati, & tamen multi ex fide Chriſti vixerunt. Hoc modo videtur accipi à D.Bonauentura *in prol.*3. *ſententiarum*, locus ille Petri, nempe, vt nos viuificatos redderet. Et ſic legunt emendatiores Codices, vt videre eſt in Complotenſibus, & aliis: Et idem fuit in Græcis codicibus; nam ita legit, iuxta Peltani tranſlationem, Petrus Alexandrinus *lib. de Deitate*,& refertur in Concilio Epheſ. t.2.c.7. & Cyrillus *lib.*1. *de fide ad Theodoſium*; & *lib.*2. *ad Reginas*, vt habetur *in eodem Codice, cap.*4. & 6. etſi attentè conſideretur contextus, magis quadrat illud *viuificatos ſpiritu*, ſi de nobis dicatur; vt colligitur ex D. Bonauentura *ibi*, & notat Suarez.

OBIICIES ſecundò illud Iſa.24. *Congregabuntur in lacum, & claudentur in carcere: & poſt multos dies viſitabuntur.* De damnatis autem loquitur, qui militiæ cœli deſeruierunt, & qui idololatræ fuere, vt notat D.Thomas, non de his, qui militiam cœli deſeruierunt, vt putat Vulpes *diſp.*53. *art* 6. 80

RESPONDET D.Thomas, etiam damnatos fuiſſe viſitatos ad confuſionem, & pœnam ampliorem. Ita etiam D. Bonau. *diſt.*22. *quæſt.*4. Addit Vulpes, forſan Chriſtum propriè animâ deſcendiſſe ad eos.

OBIICIES tertiò Gloſſam Interl. ad id Zach. 9. *Eduxiſti vinctos de lacu*, vbi ait: *Tu liberaſti eos, qui tenebantur vincti carceribus, vbi nulla miſericordia eos refrigerabat, quam diues ille petebat.* Hi profectò ſunt damnati. 81

RESPONDET S.Doctor primò, Gloſſam illam ſatis impropriè loqui; poſſe tamen intelligi de his, qui in inferno erant; hoc modo Chriſti animam liberaſſe iuſtos, qui erant in inferno in illis carceribus ſubterraneis, vbi ſimul etiam diues Epulo, & alij reprobi iacent; omnes enim in inferno, extenſo inferni nomine, ſunt: Sicut ſi dixiſſes: Princeps Venetiarum de obſcuris carceribus vinctos eduxit, vbi tamen non intelliguntur damnati ſententia, ſed de iis carceribus, qui ſunt ſimul cum illis, vbi iacent necandi.

RESPONDET ſecundò S.Doctor, ibi non fuiſſe miſericordiam liberantem, ſed ſolam relaxantem, quia SS. Patres non poterant ante Chriſti aduentum inde exire. Ità reſpondet etiam D.Thomas. 82

HANC reſponſionem impugnat Vulpes, quia Gloſſa dicit: *Liberaſſe de Inferno, vbi erat diues, vbi non e[illegible] miſericordia vlla.*

RESPONDETVR, conſideranda eſſe verba Gloſſæ; ait en[illegible]m, ibi in lacu non fuiſſe miſericordiam illam, quam [illegible]etebat diues; hic verò petebat exire, dicens: *Mitte [illegible]e in domum Patris mei*: ea igitur nulla aderat in eo[illegible] lacu vſque ad Chriſti aduentum; non loquitur autem vniuerſaliter, ibi fuiſſe pœnas ignis, & alias diuitis.

OBIICIES quartò, C[illegible]hriſtus pro omnibus mortuus eſt. 83

RESPONDET D.Bonauentu[illegible]ra, mortuum eſſe ſufficienter pro omnibus, & pro ip[illegible]s actu damnatis, quatenus pro eis ſoluit pretium pecc[illegible]torum, & gratias, & auxilia, quæ reprobi prodige[illegible] conſumpſerant: at quia iam abuſi erant, & erant i[illegible]n termino, non eſt mortuus pro illis efficaciter.

QVÆSTIO VIII.

An eduxerit Infantes, ſolâ originali labe conſpurcatos.

{ D. Bonau. loco cit. ad vltimum.
D. Thom. art 2.

ASSERO, Chriſtum non eduxiſſe ex inferis Infantes, ſolo peccato originis culpatos.

84 PROBATVR ab vtroque S. Doctore; primò quia redemptio efficax Chriſti, & liberatio eis erat impendenda, qui per fidem fierent membra Chriſti: ait enim Apoſtolus Rom. 3. *Deus propoſuit Chriſtum propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius*: at pueruli neque propriam fidem habebant; neque fidem parentum participabant; neque aliquo fidei Sacramento erant mundati: Ergo. Eodem argumento vtitor *lib. 4. Compend. Theolog. cap. 12.*

85 SECVNDÒ quia nullus ſaluatur, niſi gratiam habeat ſanctificantem, vt dicitur Rom. 6. *Gratia Dei, vita æterna*; Cùm igitur paruuli illi gratiam non habuerint, ſequitur, non eſſe ſaluos; neque enim poterant poſt mortem recipere gratiam, cùm iam eſſent extra viam meriti, vt notat S. Doctor *quæſt. 5. ad 5.* & Suarez *ad art. citatum D. Thomæ.*

VVLPES *diſp. 63. art. 7.* ait, infantolos erutos à Chriſto ex illo loco, vbi tyrannicè detinebantur à diabolo, & de his explicat illud *Iſa. 24.* ſuprà allatum *quæſt. 7.* Sed hæc ſunt abſque fundamento dicta, neque de his locutus eſt S. Auguſtinus *ſerm. de Reſurrect. quæſt. 1.* ſed de Sanctis Patribus, qui ex pœna originaria captiui vinciebantur.

86 OBIICIES Rom. 5. *Si vnius delicto multi mortui ſunt: multo magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit*; Sed pueri ob peccatum originarium detinebantur omnes in inferno: Ergo multò magis liberati ſunt.

RESPONDETVR, particulam *plures*, non eſſe comparatiuam, vt notant Patres, alioqui ſenſus eſſet, plores eſſe liberatos à culpa, quàm fuiſſe lapſos, quod eſt ridiculum. Igitur particula *plures*, ſignificat poſitiuè, multos efficacius liberatos, quàm inquinatos; at liberatio debitis mediis aſſumi de-
87 buit. Et hoc ſignificat particula *multò magis*, quam formidare videtur Suarez *ad art. D. Thomæ citatum.*

QVÆSTIO IX.

An liberauerit animas Purgatorij.

{ D. Bonau. loco cit.
D. Thom. art. 8.

88 CONCEDERE quidem libet omnibus animabus Purgatorij, aliquam eas conſolationem è Chriſti triumpho percepiſſe, tamen quæſtio eſt: An liberatæ fuerint.

PRIMA opinio eſt, omnes fuiſſe tunc liberatas. Citatur Marſil. *in 3. quæſt. 13. art. 2. dub. 3.* vbi refert in hanc ſententiam Thomam de Argentina; ipſe verò valde dubius eſt, licèt tandem in hanc partem inclinet, quia (ait) eſt magis pia; eandem tenet Maior *in 3. diſt. 22.* & inclinat etiam Gabriel *ibi dub. vlt.* indicans, hanc eſſe communem ſententiam Doctorum, quam obſcurè tractat ſupplementum Gabriel. *in 4. diſt. 45. q. 1. art. 1.* vbi prius dicit, Chriſtum euacuaſſe ſinum Abrahæ, omnes & ſingulos, qui erant, liberando. Poſtea ſubdit, Chriſtum liberaſſe ſingulos è Purgatorio. In hanc inclinant Soto *diſt. 15. quæſt. 1. art. 1.* Gerſon *Alphabeto 83. litt. F*, vbi ait, Chriſtum fortè Purgatorium euacuaſſe.

ADDVCI poteſt etiam Turrianus *lib. 4. contra Magdeburgenſes, cap. 12.* quamvis indefinitè loquatur de animabus Purgatorij. 89

PRO hac citatur etiam D. Bonau. *in 3. diſt. 22. quæſt. 5.* vbi tamen de Purgatorio nihil dicit, aut indicat: Si verò interdum dicit liberaſſe omnes electos, loquitur de ſolis electis in ſinu Abrahæ cum D. Auguſt. *ſerm. 137. de tempore*, cum D. Gregorio *lib. 13. Moral. c. 20.* ait enim *ad primum*: Quod Chriſtus ſolum ad Lymbum deſcendit, vnde Sanctos Patres eripuit, & ita adiit ſupremam partem inferni, non ad mediam, vel vltimam, vt aduertit Suarez *diſp. 43. ſect. 3.* Idem aſſerere videtur *lib. 4. Compendij Theolog. cap. 22.*

SECVNDA ſententia eſt, Chriſtum nullam animam è Purgatorio tunc liberaſſe, quæ non iam ex integro luiſſet pœnas. Pro hac ſententia refertur D. Bonau. à Suarez *loco cit.* & eam videtur tenere Viguerius *in Inſtit. cap. 16. §. 4. verſ. 30.* 90

TERTIA ſententia media eſt, animam Chriſti eduxiſſe aliquas è Purgatorio animas: Ità videtur D. Thom. *hîc ad 1.* licèt ibi ſub disiunctione loquatur, illos liberatos, qui vel purgati iam erant, vel dum adhuc viuerent, meruerunt per fidem, & deuotionem mortem Chriſti, vt eo deſcendente liberarentur: Tamen Caietanus, & alij Thomiſtæ intelligunt D. Thomam in ſenſu copulatiuo. Sequitur Durandus *3. diſt. 22. quæſt. 4.* Paludanus *quæſt. 3.* Vulpes *diſp. 63. art. vlt.* credit, ferè omnes per Indulgentiæ theſaurum fuiſſe erutas.

IN hac re videtur S. Bonauent cautè omittere huius rei definitionem, cùm nihil adſit ſolidum pro alterutra parte, vt patet attentè legenti: & eundem ſenſum pandit Richardus, eius ſectator *diſt. 22. art. 3. quæſt. 2.* Potuit quidem Iubilæum propalare, ſed neſcitur factum. 91

DICO igitur, non haberi rationem ſolidam id affirmandi; quia SS. Patres communiter dicunt, Chriſtum deſcendiſſe tantùm ad Lymbum Sanctorum Patrum, quod expreſsè tractat Cyrillus Hieroſol. *cat. 4.* Damaſcenus *lib. 3. cap. vlt.* adductus à D. Bonau. *diſt. 22. quæſt. 4.* Ruffinus *in Symbolo*, Tertullianus *lib. de anima.*

D. AVGVSTINVS tamen *epiſt. 99.* videtur aliquid dicere, quia nondum agnouerat, ſinum Abrahæ eſſe locum ſubterraneum, & partem inferni, in qua Sancti Patres patiebantur dolores inferni, nempe priuationem diuinæ viſionis, & triſtitiam inde manantem. 92

QVÆSTIO X.

An poſt CHRISTI deſcenſum, animæ habeant receptacula.

{ D. Bonau. in 4. diſt. 45. q. 2.
D. Th. 3. p. q. 69. art. 1. & in 4. d. 45. q. 1. art. 1.
ADVERTE numerari quæſtiones D. Thom. à principio ſupplementi.

ANTE Chriſti deſcenſum poſuimus quatuor receptacula animarum; In infimo centri gehennam; 93

Digitized by Google

nam: Suprà, Purgatorium: Deinde Lymbum puerorum: Vltimò Lymbum Sanctorum Patrum, vt vidimus *quæſt.2. in fine*, licèt alias S. Bonauentura ponat Purgatorium ſupra pueros.

An gehennam autem non deſcendiſſe Chriſtum dixi cum S.Doctore *diſt.22. quæſt.5.* quem ſequuntur *eadem diſtinctione*, D. Thomas, Richardus, Gabriel, Paludanus, & Marſilius, *quæſt.13.* eo fun-
94 damento, quia ſecundùm Patrum ſententiam, Chriſtus deſcendit in inferos, vt animas liberaret, vt præcipuè docet S. Auguſtinus *epiſt.99.* vbi nullam aliam cauſam agnoſcit: At damnati non fuere liberati, vt dixi *quæſt.7.* Idem habent alij Patres citati *quæſt.9.*

Scio, Bellarminum *lib.4.de Chriſti anima, c.16.* oppoſitum tenere, ob illud Eccl. 24. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ*, & D.Auguſtinus *epiſt.99.* vbi ait; deſcendiſſe, vbi peccatores torquebantur: Sed locus Eccleſiaſtici non eſt certus, quod loquatur de Sapientia incarnata. D. Auguſtinus verò loquitur modo ſuprà dicto in fine quæſtionis præcedentis. Idem dici de aliis receptaculis, excepto Lymbo Sanctorum Patrum.

Nunc verò quæſtio eſt: Quænam receptacula animarum adhuc ſint.

95 Assero primò, dari receptacula animarum.

Probatur à D. Bonauent. *fundamento 2.* & D. Thoma *argumento cont.* ex D. Gregorio *lib.4. Dialog.cap.25.28.30.& 40.* vbi diuerſa receptacula narrat, tum in cœlo, quod probat ex illo 2.Cor.5. *Si terrena noſtra habitatio diſſoluatur, domum habemus in cælis.* Et 2. Cor.12. *Raptus eſt in Paradiſum*, vbi D. Gregorius: *Qui Chriſtum in cœlo eſſe non dubitat in corpore, nec Pauli animam eſſe negat.* Idem probat de animabus damnatis ad pœnam, vt de Theodorici regis anima deducta ad gehennam, &c.

96 Probatur ſecundò à D. Bonau. ex Lucæ 16. *Mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in Inferno.*

Probatur tertiò ab vtroque S. Doctore, quia ex D.Gregorio *lib.4.Dial.c.5.* licèt animæ ſint extra corpora quoad informationem; tamen ſecundùm dignitatem debent in locis conuenientibus poni ad earum operationes, quibus corpora ſubiiciuntur, & per eas reguntur. Itaque animabus puriſſimis puriſſimus locus debetur, nempè Empyreum cœlum ad retributionem: reis verò, pro diuerſitate criminum, loca conuenientia: Sic damnatis culpis mortalibus locus peſſimus, & fœcum centrum aſſignatur, illis verò, quæ ſunt maculatæ ſolis venialibus, Purgatorium; illis tandem, quæ originali labe ſcatent, Lymbus ſubterraneus in captiuitatis ſortem datus eſt.

97 An verò detur alius locus; certum eſt ex Concilio Florentino *ſeſſione vltima*, animas ſolutas, quæ nil purgandum habebunt, ſtatim recipi in cœlum; attamen narrat Beda *lib.5.hiſt.cap.13.* viſum eſſe locum amœnum, veluti Eliſiorum, vbi animæ aliquæ nil patientes detinebantur, quæ non adhuc viſioni Dei erant aptæ. Similia refert Dionyſius Carthuſ. *Dial. de Iudicio particulari, cap.31.* & Ludouicus Bloſſius *in Monili ſpirituali, cap.51.*

Præterea Bellarminus *Tom.2.lib.2.de Purgatorio, cap.7.* concedendo probabiliter talem locum, veluti Purgatorium, per carentiam viſionis Dei abſque pœna ſenſibili, ſed ſola triſtitia, qualis refertur in Purgatorio à S.Brigitta *lib.4. cap.124.* de qua ait
98 Turrecremata in Prologo reuelationum: *Omnia, quæ locuta es, vera ſunt*, ſicut de Iudith.8. dicitur: *& non eſt in ſermonibus tuis vlla reprehenſio.* Et D. Thomas *in 4.diſt.21. art.1.* dicit; in iis, quæ de Purgatorio non ſunt definita ab Eccleſia, ſtandum eſſe his, quæ ſunt magis conſona dictis, & reuelationibus Sanctorum. Idem videtur innuere S. Doctor *in 4. diſt. 20. p.p. quæſt. vltima*, vbi de quæſtionibus, non definitis ab Eccleſia, ſe remittit dictis, & reuelationibus Sanctorum.

Probatur vltimò à D.Bonauentura, quia ſocietas multum facit ad iucunditatem retributionis: Ergo datur locus retributionis gloriæ communis, ſimiliter ſocietas in pœnis, licet videatur minuere pœnam, quia ſolatium eſt miſeris ſocios habere pœnarum, tamen habere ſocios exprobrantes, auget pœnam, quod ego infero ex argumento D. Bonauenturæ.

Assero ſecundò. Animæ iuſtæ, purgatione 99
non indigentes, ſtatim ab egreſſu recipiuntur in cœlum.

Probatur primò à D.Bonau. *fundamento 2.* & D.Thom.art.2. ex 2.Cor.5. *Scimus quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, habemus, &c.* vt ſuprà. Et Philip.1. *Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto*, vbi D.Gregorius *lib.4.Dialog.c.25.* ait: *Qui ergo Chriſtum eſſe in cœlo non dubitat in corpore; nec Pauli animam eſſe negat.* Profectò eſt validum argumentum: Si enim Paulus, ſecundùm animam diſſolutam, eſt cum Chriſto, & Chriſtus eſt in cœlis: Ergo & anima Pauli.

Probatur ſecundò à SS.DD. *in corpore*, quia 100
ſicuti corporibus eſt grauitas, vel leuitas ad motum; ita animabus meritum, vel demeritum, quibus ad propria loca tendant, vbi eſt finis operationum: Sicut ergo corpora per grauitatem ad centrum tendunt, vel ad ſphæram ſurſum, niſi impediantur, ita & animæ, niſi aliquo impedimento veniali detineantur, aſcendunt protinus in cœlum.

De animabus verò malis idem argumentum fit in ordine ad centrum, & Probatur à D.Bonau. ex illo Lucæ 16. *Mortuus eſt autem diues, & ſepultus eſt in inferno.* Hæc adeò certa ſunt, vt ſit hæreſis ea negare, vt notat D. Gregorius *loco citato.*

Obiicies primò Gloſſam in id Pſal.36. *Adhuc* 101
puſillum, & non erit peccator, vbi ait: *Adhuc puſillum, & vſque ad finem vitæ cuiuſque, quando liberabuntur ſancti: Poſt hanc tamen vitam non ita erit, vbi erunt ſancti, quibus dicetur: Venite benedicti;* ſed illi ſancti erunt in cœlo: Ergo Sancti ſtatim poſt hanc vitam non aſcendunt in cœlum.

Respondent SS.DD. Gloſſam loqui de ſtatu ſecundùm ſtolam, ſubdit enim, *Ideſt non habebis geminam ſtolam, quam habebunt Sancti in reſurrectione.* Itaque euolant in cœlum ſtatim, ſed non ſtatim ad ſecundam ſtolam reſurrectionis.

Obiicies ſecundò ex D.Auguſtino lib. de Spi- 102
ritu, & anima, c.30. *Quædam animæ puniuntur in loco, vbi deliquerunt; quædam in abditis receptaculis.*

Respondet S.Bonauentura, loqui Auguſtinum de loco purgationis, de quo idem habet *in 4.diſt.20. part.1. quæſt. vltima*, vt dicam, cùm de Purgatorio agam.

Obiicies tertiò ex D. Auguſtino in *Enchir. cap.109.* vbi ait: *Tempus, quod inter hominis mortem, & vltimam reſurrectionem interponitur, animas abditis receptaculis continet, ſicut vnaquæque digna eſt requie, vel ærumna:* Sed hæc receptacula non poſſunt eſſe cœlum, & infernus, quia hæc erunt etiam poſt reſurrectionem: Ergo.

Respondent SS. DD. inter hæc receptacula, 103
pro hoc tempore, numerari & cœlum, & infernum,

quæ tamen diſtinguuntur, quia nunc ibi degunt animæ ſeparatæ, expectantes reſurrectionem; aliæ verò in diuerſis locis purgantur, vel diutiùs, vel citiùs, provt digni ſunt pœnâ, vel requie.

QVÆSTIO XI.

Vtrum Animæ aliquando exeant è ſuis receptaculis.

D. Bonau. in 4. diſt 45. quæſt. 3.
D. Thom. 3. part. q. 6. art. 3.

104 NEGANT Magdeburgenſes cum Tertulliano, *lib. de anima* ad calcem.

Asſero primò. Nulli è Paradiſo, vel Inferno exeunt ad ſemper.

Probatvr ab vtroque S. Doctore, quia Gloria, & Gehenna, æternæ ſunt.

Et quidem ratio huius æternæ manſionis efficax aſſignatur à S. Doctore *in corpore*. Nam receptaculum datur animabus, vel ſecundum immutabile Dei conſilium, quod vocat Seraphicus cauſam ſu-
105 periorem; vel ſecundum mutabilem ſententiam, nixam mutationi meritorum cuiuſque, quam appellat pariter S. Doctor cauſam inferiorem: Si fiat primo modo, certum eſt animas nunquam exituras finaliter, & hoc fit in ordine ad ſempiternam pœnam, vel æternam gloriam: Poſſunt tamen tales animæ exire ad tempus; & hoc vel ad complendam remunerationem, iam à multo tempore ipſis debitam; quo pacto omnes animæ tam beatæ, quam damnatæ ſiſtent ſe coram tremendo iudice in die, & loco iudicij, vt vnuſquiſque recipiat, provt in corpore geſſit; poſt quam receptionem remunerationis, non erit imposterum vlla ratio è determinatis receptaculis exeundi. Interim tamen animabus beatis ad tempus egredi aliquando conceditur ad perficiendam aliquam charitatis operationem in proximum, ſcilicet confortando, reuocando, liberando, &c. vt habet S. Bonauentura hic *in corpore*: Sicut enim Angelis non officit cura mortalium, quin ſimul cœleſti fruantur beatitudine; iuxta illud Chriſti: *Angeli eorum videat faciem Patris*, & variis ad nos funguntur miſſionibus, cum ſtabili tamen gloriæ fruitione; ita beatæ animæ, provt ſupernæ ſapientiæ expediens videtur, poſſunt erga nos reali præſentiâ charitatis exhibere officia abſque propriæ beatitudinis præiudicio: Hoc tamen de animabus damnatis non admittit ordinariè S. Doctor, quippe quæ habeant omnem operandi facultatem quoad nos ligatam.

106 Nec obeſt quod dæmonibus licèt reprobis permittitur exitus, vt aliquas circa nos operationes exerceant; hi tamen maiorem pœnam, & detentionem merentur, maiori enim malitiâ ceciderunt.

Respondet enim S. Doctor *ad primum*, diſparem eſſe rationem: Nam dæmones, quippe Angeli, ex primitiua inſtitutione ſunt adminiſtratorij ſpiritus, vnde adhuc decet, vt penitus non ligentur, ſed virtutis, & meriti anſas nobis miniſtrent, licèt maleuola, ex illorum parte, intentione; vt ſic ipſis etiam inuitis, ſtet inconcuſſus diuini decreti ordo, quo ſtatutum eſt, vt nobis proficiant ad implendas ruinas, quas ipſi fecere.

Asſero igitur ſecundò, animas beatas ſecundùm ordinem Diuinæ Prouidentiæ exire ad tempus è cœlo.

Probatvr ab vtroque S. Doctore ex SS. PP. 107
Auguſtino *de cura pro mort. cap. 16.* Paulino *in vita Ambroſij.* Sulpitio *in vita Martini.* Theodoreto *lib. 5. hiſt. cap 14.* præcipuè D. Gregorio *lib. 4. Dialog. cap. 36. & 40.* vbi narrat, multas Sanctorum animas apparuiſſe. Præterea *in vitis Sanctorum in Breuiario*, idem habetur: Sic enim Beata Agatha legitur apparuiſſe Beatæ Luciæ, Beata Agnes ſuis parentibus, & Conſtantiæ: Sic Stephanus, Laurentius, Vincentius Martyres apparuerunt, reuelantes ſua corpora.

Alia exempla referunt Euſebius *lib. 6. hiſt. cap. 6.* Auguſtinus de cura pro mortuis, *cap. 16.* Sulpitius *in vita S. Martini*, Paulinus *in vita S. Ambroſij*, Theodoret. *lib. 5. hiſt. cap. 24.* Gregorius *lib. 3. Dial. cap. 24. & 25.* & VII. Synodus *act. 4.*

Confirmatvr à D. Bonauentura, quia beatæ animæ poſſunt nos ſuis viſitationibus iuuare, vt eſt ſuprà dictum.

Asſero tertiò, damnatas animas ordinariè non 108
apparere. Ita D. Bonauent. cuius ratio eſt, quia ſunt in carcere perpetuo: *Ligatis manibus, & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores*, attamen aliquas exiſſe ad tempus refert Author proprietatum apum; & idem refertur *in vita Sancti Brunonis*, de Doctore Pariſienſi.

Asſero quartò, è Purgatorio exire aliquando animas ad apparendum.

Præclara exempla habes in D. Gregorio *lib. 4. Dial. cap. 40. & 55.* & aliis authoribus ſuprà citatis.

Qvod etiam antiquitus è Lymbo Patrum exierint animæ, probatur à D. Bonauent. ex *lib. de cura pro mortuis, cap. 15. & 16.* ex *lib. 1. Reg. cap. 28.* vbi anima Samuëlis apparuit Saüli. Fuiſſe autem veram eius animam probatur, quia dicitur Eccleſiaſtici 48. *Mortuus prophetaſſe*, ibi enim prædixit Saüli euentura.

Sic Moyſes apparuit in monte Thabor *Matth. 16. Luca 9.* vt notat etiam S. Bonauent. ad eum Lucæ locum.

Qvod verò mortuorum animæ fuerint excitatæ 109
è Lymbo Patrum, probatur ex Libris Regum, vbi Elias, & Eliſæus mortuos ſuſcitarunt. Patet ex Euangelio, vbi Chriſtus defunctos reſcucitauit, & ex Apoſtolorum actis, vbi Petrus, & Paulus idem præſtiterunt. Hi ſanè, cùm fideles fuerint, creduntur fuiſſe in Purgatorio, vel Lymbo.

Addit Abulenſ. *quaſt. 57. in 4. cap. 4. Reg.* hos iuſtos in gratia confirmatos, vt nullo modo perire potuerint; alioqui facta fuiſſet eis iniuria. Si quæ autem argumenta contra primas áſſertiones fiunt, ſolùm inferunt, ad tempus id eſſe factum.

QVÆSTIO XII.

An ex Inferno aliquis è priuilegio ſit erutus.

MVLTAS habemus hiſtorias, quæ hanc difficillimam quæſtionem videntur definire; attamen magna adhuc eſt contentio.

Primò

110 Primò quidem refertur Traianus Imperator, orationibus D. Gregorij Papæ ex inferno penitus liberatus. Fundamentum huius communiter habetur ex Damaſceno *oratione pro mortuis.*

Eandem opinionem ſecuti ſunt, vt probabilem, Altiſiodorenſis, Durandus, Richardus *in 4. diſt.* 45. apud Nazarium 3. *part. quaſt.* 52. *artic.* 6. *controu.* 2. Abulenſis *in cap.* 4. 4. *Reg. quæſt.* 57. Sixtus Senenſis *Tom.* 2. *Biblioth. annot.* 47. Alphonſus Liaconius *in ſua Apologia*, imò etiam D. Thomas *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 2. *artic.* 2. *quæſtiuncula prima, argumento quinto.*

Alij admittunt hanc hiſtoriam, ſi Damaſceni ſit. Ita Sotus *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 2. *art.* 2. qui ait, eam hiſtoriam ſibi duriſſimam eſſe creditu, Medina *ad quæſt.* 52. *art.* 2. *tertia partis D. Thom.* Suarez *diſput.* 43. *ſect.* 3. §. *Ad alia verò*, & nonnulli alij.

111 Alij tamen id omnino negant, eamque hiſtoriam Damaſceni non eſſe conclamant. Ita Melch. Cano *lib.* 11. *de locis, cap.* 2. Bellarminus *de Purgatorio, lib.* 2. *cap.* 8. & ante hos Albertus Magnus *in* 4. *diſt.* 45. quos ſequitur Nazarius *loco cit.* Baronius verò, *anno* 604. eam hiſtoriam concedit eſſe Damaſceni, ſed negat eſſe veram.

112 S. Bonaventura *in* 4. *diſtinct.* 20. *p. p. dub.* 3. ſolùm ait: Si alicui vnquam poſt mortem dedit gratiam, intelligendum eſt, quod ille non erat damnatus per ſententiam, ſicut legitur de Traiano.

Aliqui etiam dicere voluerunt, quòd hoc priuilegium ſpeciale fuit, vt Dominus oſtenderet quantum Sanctos ſuos diligeret. Quare nec hiſtoriam Damaſceni nominat, neque ex proprio ſenſu credit, ſed tantùm refert conditionaliter, nempe, ſi hæc hiſtoria defendi debeat; oportere dicere, Traianum non fuiſſe damnatum abſolutè ad inferos, ſed ſolùm punitum in inferno ſecundùm præſentia eius demerita, & ſuſpenſam ſententiam propter præuiſas S. Gregorij preces: & prætereà non immediatè ex inferis tranſiiſſe, ſed priùs corpori vnitum, & pœnitentem baptizatum. Ita tenent communiter etiam, qui primam ſententiam aſtruunt, vt notat Bellarminus *loco citato.*

113 Deinde ſupponit, ſi hoc verum eſt, voluiſſe Deum magnam gratiæ ſuæ, & miſericordiæ oſtentationem exponere. Fuit enim Traianus ſceleſtiſſimus. Chriſtianos enim acriter eſt perſecutus, & ex eis ſanguinum torrentes ſparſit, vt luculenter refert Baronius *ab anno Chriſti* 100. *Tom.* 2. *& anno* 604. *Tomo* 8.

114 Sanguis Sanctiſſimi Clementis Papæ I. Flauiæ Domitillæ, Nerei, Achillei, Anacleti Papæ. Ignatij Epiſcopi Antiochiæ, Oneſimi Apoſtolorum diſcipuli, Vndecim millium Martyrum crucifixorum in montibus Armeniæ, Simeonis fratris Domini, Zozimi, Ruffi, Parmenæ, Dionyſij Areopagitæ, Timothæi Epheſiorum Epiſcopi, & Apoſtolorum diſcipuli, Virginum Antiochenarum, & Inclytorum Brixiæ Patronorum, Fauſtini, & Iouitæ, teſtantur huius feræ ſæuitiam.

Tandem hoc epiphonemate Baronius claudit: *Immenſo Chriſtianorum numero deleto, cum & nullum finem feciſſe Chriſtianos perſequendi; nam moriens adoptionis tabulas Hadriano dedit ſimul cum decretis, & norma in Chriſtianos ſæuiendi. Hic, veluti rabida Tygris, ſuum pediconem ſecutus eſt in deſæuiendo.*

De Traiano conqueri poteſt Deus: Vox ſanguinis generationum, quæ ſucceſſerunt de ſecundo Abel iuſto, clamat ad me de terra, maximè Romana, ad quam vndique rapiebantur innumeri Chriſti fideles laniandi, quorum ſanguines in cœlum clamabant contra hunc portentoſum Tyrannum; purpura cruentatum tunica, ebrietatibus vinolentum, ſubuculâ infandis ſpurcitiis vndique conſpurcata, carne Sodomiticum redolente fœtorem; animâ (ſi Caſſio Dioni credas) Domitianis, & Neronibus longè deteriori, cuius nomen eſt æterno digniſſimum Tartaro, & cadauer inferni centro tumulandum, ne vniuerſum orbem contagione corrumpat: Spiritus, 115

Lucifero tortore dignus. Legem Scantiniam de 116
infando ſcelere puniendo è medio tulit ſpurciſſimus iſte Pentapolitanus, ignis, & ſulphuris æterni pœna digniſſimus. Hunc ipſe Iulianus Apoſtata, neque ſub Luna in Deorum conuiuium admittendum conceſſit. Hic igitur, ſi Paulo *Rom.* 1. fidem habeas, in reprobum à Deo penitus exploſus traditus eſt, neque facilè credatur ad cœlos rectà euolaſſe abſque grauiſſimo fundamento: Ipſe etenim ſe Deum acclamabat, teſte Dione.

Cæterum videamus, quàm ſolidè ſcribatur Alcides iſte ex Orco fumigabundus erupiſſe. 117

Historia narrat, Sanctum Gregorium per forum Traiani tranſeuntem, anno ſecundo ſui Pontificatus, cùm vidiſſet Traiani ſtatuam ex equo deſilientis, vt viduelæ aures benignas adhiberet, & pecunias erogaret; tam nobili, ac generoſo facto permotum, ad cœlos reſpicientem, ſupplicem pro anima tam pij Principis oraſſe; atque Angeli monitu accepiſſe exauditum; attamen ne talia ampliùs peteret, fuiſſe monitum.

Prior ſanè hiſtoria incerta eſt, nec habet antiquum aliquem authorem de vidua illa, & Traiano. Hæc verò Sancti Gregorij improbabilis eſt; nam eius tempore forum Traiani proſtratum ſtatuis, maximè verò æneis, fuerat à Barbaris expoliatum, vt ipſe narrat Sanctus Gregorius *homil.* 18. *in Ezech.* & *lib.* 2. *Dial. cap.* 1. 118

Porrò *lib. quinto, epiſtola* 15. *ind.* 15. hæreticos vocat, damnatos, audentes dicere, Chriſtum ab inferis damnatos gehenna reuocaſſe. Et *lib.* 34. *Moral. cap.* 13. diſertè docet, non poſſe orari pro infidelibus defunctis, quemadmodum, nec pro diabolo, quia ſunt damnati in æternum.
Dicere enim cum Abulenſi *quæſtione* 57. *in cap.* 4. 119
lib. primi, 4. *Regum*, Gregorium peccaſſe mortaliter, orando pro Traiano; eſt magna temeritas contra Sanctum, & prudentiſſimum Pontificem. Aduerte autem cum Baronio, Librum Dialogorum ſcriptum eſſe anno 4. Pontificatus, cùm anno ſecundo dicatur oraſſe pro Traiano.

Porrò hiſtoria illa Damaſceni non fuit, nam ibi non ſolùm de Traiano, & Falconilla aſſerit liberatos; ſed iam antea multos damnatos à deſcendente Chriſto erutos, quod eſt erroneum, & contrarium Damaſceno *lib. ſecundo, de fide, cap.* 4. vbi dicit: *Id eſt hominibus mors, quod Angelis caſus.*

Nullus ſanè author Latinus meminit hu- 120
ius hiſtoriæ, & Ioannes Diaconus in vita Diui Gregorij ſolùm dicit, eam eſſe apud Anglos inuentam, nec fidem ei à Romanis habitam, nec hiſtoriam ex Damaſceno probat; imò illi contra-

dicit, dicens, Gregorium non oraſſe pro Traiano, ne eum præuaricatorem, iuxta eius dicta *lib.* 4. *Dialogorum*, proclamaret, vbi docet non licere orare pro damnatis.

121 ERRANT propterea Græci *in ſuo Euchologio, cap.* 96. orantes pro defunctis, vt ſicut precibus Gregorij Dialogi liberata eſt anima infidelis Traiani ex inferno; ita liberare velit fideles è Purgatorio, vbi etiam aduerte, Gregorium Dialogum non eſſe hunc primum, Magnum meritò nuncupatum, ſed ſecundum.

ADDVCVNT reuelationem S. Brigittæ *lib.* 4. *cap.* 13. quæ tamen ſolùm dicit, eum eleuatum eſſe ad gradum altiorem in inferno, puta ad minorem pœnam.

122 ADDVCVNT reuelationem factam Sanctæ Mathildi. Hæc verò petiit à Domino, quid egerit cum animabus Sampſonis, Salomonis, Origenis, & Traiani, & reſponſum accepit, ſe nolle cognitum alicui, quid ſua liberalitas cum illis egerit. Igitur ignorant quid dicant quotquot aſſerunt. Poſſet quidem reſponderi, noluiſſe Deum id ſciri certò ex reuelatione, & in hoc detrahitur reuelationi Brigittæ; ſed hoc non impedire quin ex hiſtoria ſciatur. Attamen cùm dicat, nolle ſciri, quid ſua liberalitas egerit de his, ſatis clarè videtur eos erui, & Deum cum eis miſericorditer, & liberaliter egiſſe, liberando eos ex inferno, tametſi nolit ſciri an ſtatim, an ad Purgatorium priùs, &c. traduxerit. Quare quoad hæc non ſatis Baronius, *anno* 604. & Bellarminus *loco citato*, expiſcantur contradictiones, vt quod Deus noluit ſciri, id reuelauerit.

123 AFFERVNT etiam teſtimonia Ioannis, & Petri Diaconorum Sancti Gregorij *ex Bibliotheca Vaticana*: At ſi hæc eſſet Petri, qui fuit Diaconus D. Gregorij, non diceret Ioannes, id non inueniri in Bibliotheca Vaticana, ſed ſolùm apud Anglus. Præterea fragmentum illud multa habet redolentia nouitatem ſuppoſitam paucis iam ante Ioannem annis, vt probant Bellarminus, & Baronius.

124 ADDVCVNT etiam Ioannem alium Diaconum *libro ſecundo, cap.* 44. Sed iſte dicit tantùm, animam Traiani id obtinuiſſe, vt in inferno manens, igne non cruciaretur. Diuus vero Thomas probabile putat, ſuſpenſum eſſe Traianum à pœnis inferni, ſolùm vſque ad diem vltimam iudicij.

REFERVNTVR alij etiam damnati, ad vitam reuocati. Primus fuit affinis quidam Cæſaris, orationibus D. Petri ſuſcitatus, vt refert Egeſippus *lib.* 3. *cap.* 2. Secundus fuit ante Baptiſmum, vt refert Euodius *lib.* 1. *de Miraculis*, quem ad reliquias Sancti Stephani ait ſuſcitatum. Tertius quidam orationibus Sancti Seueri, vt refert Sanctus Gregorius *lib.* 1. *Dial. cap.* 12. hic deducebatur in infernum à dæmonibus.

125 QVARTVS fuit adoleſcens, qui cum B. Agnetem ſtrupare voluiſſet, fuit ſuffocatus, & orationibus Sanctæ Agnetis, miſeros iuueniles amores miſeratæ, ſuſcitatus. Hunc narrat Sanctus Ambroſius *ſerm.* 90. Sanctus Maximus *ſerm.* 2. Addit Bellarminus aliquos ethnicos ab Apoſtolis fuiſſe ſuſcitatos.

RESPONDET Soto, ethnicos illos laboraſſe ignorantia inuincibili fidei, atque adeo Purgatorio addictos. Sed hoc non admittit S. Bonauentura, vt vidimus *prima ſecunda*.

126 DEINDE quid dicet de adoleſcente, qui necatus eſt, dum volebat Sanctam Agnetem violare?

DICENDVM igitur cum D. Bonauentura, quem alij ſequuntur, eos non fuiſſe damnatos, ſed ſuſpenſam eorum ſententiam, & interim punitos ſecundùm præſentem iuſtitiam. Idem habet D. Thomas *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 2. *art.* 2. aliique, vt notat Bellarminus.

DISPVTA

DISPVTATIO XLI.

DE

RESVRRECTIONE CHRISTI, ET NOSTRA.

VT omnia impleret Chriſtus, defunctus deſcendit in inferiores partes terræ. Mox rediuiuus ſuperiorem Cœli ſedem occupat; ſic poſt ſummam demiſſionem ſequitur ſuprema eleuatio: Hæc incœpit à Reſurrectione, per quam citò refloruit caro ipſius, vt de virgâ Aaron dicitur *num.* 17. quod citò refloruerit, manentibus Magorum virgis in ariditate ſua; quod de Chriſti Reſurrectione exponit D. Gregorius in Gloſſa apud D. Bonauenturam *ſerm.* 3. *de Reſurrect. Domini*, dum enim cætera defunctorum corpora permanent in ariditate incinerationis, & oſſium vſque ad diem iudicij, Chriſti corpus tertia die reſurgit; vnde ſicut germinatio virgæ Aaron erat in ſignum exaltationis ipſi, & generationi eius; ita Reſurrectio Chriſti indicat exaltationem noſtram, modò ipſius gratiâ regenerari comperiamur: Hinc vna diſputatione bipartita Chriſti Reſurrectionem, & noſtram tractabimus; illa præceſſit, vt hanc ſecuturam credamus, caput enim abſque membris reſurgere non tam decorum eſt, licèt id ſimul fieri non deceat, cum non ſit caput phyſicum, ſed morale, & eminentiorem habeat dignitatem, & gratiam, quàm membra: Præter plura autem fidei teſtimonia, quæ pro noſtra reſurrectione militant, ſunt rationis perſuaſiones non paucæ: qualis eſt Diuinæ iuſtitiæ remuneratio, quæ cuique ad menſuram meriti retribuit; deinde id ſuadet naturalis appetitus gloriæ, quem, niſi peccato peruertatur, quietari, & ſatiari conuenit: Vltimò naturæ perfectio, quæ ſtare nequit in ſeparatione partium, ſed in compoſiti vnione, hoc ipſum conuincit; vt diſcurrit S. Doctor *diſt.* 43. *quæſt.* 1. *in corpore.*

PARS PRIMA.

De Reſurrectione noſtra.

DE Reſurrectione in communi aliquid prælibare libet, vt facilius capiantur, quæ de Chriſto reſurgente dicturi ſumus; ad hæc confert, vt primam partem de noſtra reſurrectione præmittamus, in qua multa piâ curioſitate indaganda occurrunt, qualia ſunt carnis identitas, par corporum ſtatura, partium integritas, ſexuum diuerſitas, & ſimilia, quæ infra è quæſtionum titulis indicantur. Et hæc pariter diſcutienda ſunt in reſurrectione, ſeu ad gloriam, ſeu ad pœnam; nam in vtrauis, naturæ ſtatus illæſus ſeruabitur, quamvis in bonis, ſeu iuſtis ad beatitudinis complementum perfectior erit, in malis autem, ſeu reprobis ad tormentum incuruabitur.

QVÆSTIO I.

Quid RESVRRECTIO *ſignificet.*

1 NOTA primò ex D. Bonauentura *lib.7. Compendij Theolog. cap.16. & ad pſal.1.* Reſurrectionem apud antiquos ſignificare iteratam ſurrectionem: Ideò, quod ceciderat, dicitur reſurgere, & hinc aptatur reſurrectioni, tam corporis noua animatione ſpiritus, quam reſurrectioni ſpiritus, ſeu animæ, noua informatione gratiæ.

2 ADVERTE autem reſurrectionem corporis fuiſſe Ethnicis ignotam. Ideò Actorum 17. *Noua res viſa eſt Athenis.* Itaque apud Catholicos hic Reſurrectio eſt hominis mortui ad vitam perditam reuocatio. Hanc verò agitabimus, eamque definiemus, cum illius conditiones exquiſierimus, ſimulque impropriam oſtendemus reſurrectionem animæ ad gratiam, quia non ad eandem numero ſurgit homo; ſed ad nouam.

QVÆSTIO II.

An reſurrectio ſit eorundem corporum.

D. Bonau. in 4. diſt. 43. q. 4.
D. Thom. in 4. diſt. 44. q. 1. art. 1. quæſtiunc. 1. & 4. cont. Gent. c. 81. & quodl. 11. art. 6.

3 OMNES concedunt, neceſſariam eſſe eandem numero animam rationalem, quæ habet gradum ſenſibilem, & vegetabilem; alioqui non reſurget, qui mortuus eſt, ſed alius; nam identitas ſpecialiter venit à forma.

QVÆSTIO ergo hic eſt de materia eadem numero, ideſt de corpore.

PRIMA opinio eſt, non eſſe neceſſe ad reſurrectionem idem corpus reſumi. Ità Durandus 4. *diſt.42. quæſt.1.* poſt Origenem, vt ex Methodio refert Epiphanius *hæreſi* 64.

4 COMMVNIS tamen ſententia eſt, neceſſariam eſſe identitatem materiæ numero: & quidem hi, qui formam organizationis corpori attribuunt, eam etiam nomine materiæ includunt, vt D. Bonauentura *loco cit.* Scotus *in 4. diſtinctione eadem*; & eius aſſeclæ.

QVI verò materiam abſque anima nudam ponunt, & formam organizationis ab anima agnoſcunt, loquuntur de ſolitaria materia. Ita D. Thomas *locis adductis*, vbi Thomiſtæ, & Ieſuitæ ferè omnes, præcipuè Nazarius *tertia parte, quæſt. 54. artic. 1. controuerſia vnic.* Valentia *Tom. 4. diſp. 11. quæſtione 3. puncto 3.* Suarez *diſputatione 44. ſect. 2.* & alij, qui aſſerentes, neceſſariam eſſe primam materiam, multò magis de corpore id dicent.

5 ASSERO, ad reſurrectionem neceſſarium eſſe idem corpus.

PROBATVR à D. Bonauent. primò ex illo Iob. 19. *In nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum: & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum. Quem viſurus ſum ego ipſe, & non alius.* Vbi grauiter aduertit S. Iob, ſe in eadem carne reſurrecturum, quia ille ipſe reſurgere debet, qui obiit, nam reſurgere eſt eum, qui cecidit, rurſum ſurgere. Hinc D. Gregorius *lib. 14. Moral. cap. 27.* ait; *Non rectè reſurrectio dici poteſt, vbi non reſurgit, quod cecidit.* Et eodem modo Damaſcenus lib. 4. de fide, cap. 28. *Reſurrectio nihil aliud eſt, quam ſecunda eius, quod cecidit, ſurrectio.* Ex quo efficitur conſequens, vt illud ipſummet corpus, quod interit, & diſſoluitur, tandem interitus expers ad vitam rediturum ſit.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore. Identitas 6
rei venit ab identitate principiorum; ſed reſurgens eſt idem: Ergo iiſdem principiis conſtans eſſentialibus. Hæc autem ſunt materia, & forma; corpus, & anima. Sicut enim materia eſt de eſſentia hominis, vt habetur 1. *Phyſic.* ita hæc materia eſt de eſſentia huius hominis; hæc autem eſt eadem in genito, & in corrupto, vt ait Ariſtoteles.

PROBATVR tertiò à D. Bonauent. Omnis forma debet eſſe in propria materia, non extra: ſed in reſurrectione erit eadem forma, & anima: Ergo in ſua materia. Hæc autem eſt corpus organicum. Similiter forma organizationis corrupta debet eſſe in eadem prima materia. Eadem ratione vtitur S. Bonauentura *tertia parte Breuiloq. cap. 5.*

PROBATVR quartò à S. Doctore ad illud 7
Ioan. 5. *Omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei: & procedent, qui bona egerunt, in reſurrectionem vitæ: qui verò mala, in reſurrectionem iudicij.*

HIC duo ponderat S. Doctor. Primum eſt, eadem cadauera de corruptione reſurrectura redintegrata, ex D. Auguſtino *Tract. 23. in Ioannem.*

DEINDE rationem moralem colligit, nempe 8
eoſdem cum iiſdem corporibus ſurrecturos ad pœnam, vel ad præmium, vt ſicuti corpora in merito, vel demerito cooperata ſunt, ita ad præmium, vel ad pœnam euocentur, & hæc ratio fundatur in ordine Diuinæ iuſtitiæ, & ſumpta eſt ex Dionyſio *cap. 7. de Eccleſiaſtica Hierarchia parte 1.* vbi ait: *Alij verò animabus aliorum corporum tribuunt, iniuriis (vt reor) quantum in ſe eſt, afficientes corpora, quæ cum ſanctis animabus laborauerunt, ſacriſque retributionibus priuantes, quæ ad finem Sanctiſſimi curſus peruenerunt.* Eandem rationem habet D. Fulgentius *de fide ad Petrum, cap. 3.* mox adducendus.

PROBATVR quintò à D. Bonauentura ad illud 9
Lucæ 21. *Capillus de capite veſtro non peribit.* Ex D. Auguſtino in Enchiridio, cap. 87. vbi ait: *Non autem perit Deo terrena materies, de qua mortalium creatur caro; ſed in quamlibet puluerem, cineremvè ſoluatur, in quoſlibet halitus, aurasvè diffugiat, in quamcunque aliorum corporum ſubſtantiam, vel in ipſa elementa vertatur, in quorumcunque animalium, & hominum cibum cedat, carnemque mutetur, illi animæ humanæ puncto temporis redit, quæ illam primitus, vt homo fieret, creſceret, viueret, animauit.*

VBI D. Bonauentura pergit cum D. Auguſtino 10
argumentari: Si vſque ad capillum extremum occipitis idem reſurget, multò magis eadem materia numero, eadem caro, &c. & nullam ſinet particulam perire: Idem argumentum innuit S. Doctor *7. parte Breuil. cap. 5.*

PROBATVR ſextò à S. Doctore *7. parte Breuil. cap. vltimo, & in 4. diſt. 49. part. 2. art. 2. quæſt. 1. in reſolutione*, ex 1. Corinth 15. *Seminatur corpus animale, ſurget ſpirituale. Seminatur in corruptione; ſurgit*

git

get in incorruptione. Hoc ſaltem de iuſtis conuincit, vt notat cum S.Bonauentura, Valentia *diſp.11.q.3. punct.3.* qui pro iuſtis adducit etiam id, Sap.3. *Fulgebunt iuſti, &c.* & id Sap.5. *Ecce quomodo inter ſanctos ſors illorum eſt.* Et Iſa.25. *Præcipitabit mortem in ſempiternum; & auferet Dominus Deus lacrymam, &c.* quæ explicat etiam S.Doctor ad ea loca Sapientiæ citata.

11 Eodem modo aliquas è ſupradictis Scripturis explicant S.Hieronymus *epiſt.61. cont. errores Ioannis Hieroſol.* S.Auguſtin.22. *de ciuitate, cap.22.* & *in Enchir. cap.84. & ſequentibus,* & *lib.2. de conſol. mortuorum,* vbi id confirmat ex Iſaiæ 26. *Exurgent mortui,& reſurgent,qui in monumentis ſunt.* Et Ezech. 37. *Oſſa arida audite verbum Domini,* quem locum diſcutit S.Doctor *in opuſculo, Compendioſum principium libri ſent. tom.6.* vbi etiam ad id adducit ſimul id Ezech.26. *Comportabit in gyro,*dicens: *Ideſt cineres, in quos reſolutum eſt corpus humanum, in idem numero corpus humanum reformare, & eidem animam reunire.* De hoc gyro poteſt intelligi quod etiam *in Ezech. cap.37.* ſcriptum eſt: *Circumduxit me per oſſa in gyro,& dixit mihi; Fili hominis,putaſne viuent*

12 *oſſa iſta?* Ponderat dici *iſta.* Vide etiam Fulgentium *lib. de fide ad Petrum, cap.3.* vbi eadem fere verba cum D. Bonauentura habet dicens: *In Chriſti aduentu ab illo primi hominis corpore, quod Deus de terra plaſmauit, vſque ad omnium hominum corpora, ab illo reſuſcitabuntur, vt ſingulæ animæ in ſingulis corporibus ſuis accipiant retributionem, in quibus, ſiue bonam, ſiue malam qualitatem habuerunt.* Similia habet Tertullianus *lib. de reſur. carnis,* Chryſoſtomus *in variis homiliis de reſurrect.* & alij Patres, infrà citandi.

13 Tandem confirmatur à D. Bonauent. *diſt.25. quæſt.1.* ex Symbolo: *Credo carnis reſurrectionem.* Idem habetur in Symbolo Athanaſij: *Omnes homines reſurgere habent cum corporibus ſuis.*

Obiicies primò cum Durando. Materia eſt pura potentia, & habet à forma, vt ſit hæc, & diſtinguatur ab alia, quia ſicut totum eſſe eius eſt à forma, ita & identitas, & diuerſitas actualis: Ergo ſi eadem erit forma, erit idem numero homo.

Respondetur ex S.Bonauentura, reſurrectionem aſſerendam Theologicè ad normam reuelationum, vt probat *in primo fundamento,* & ideò quia Scripturæ, & Patres aſſerunt, futuram eandem carnem, & eandem materiam,idem nobis dicendum: Adde, indiuiduum haberi etiam à materia,ideò Ariſtoteles 1. *cœli, text.92. & 93.* ait: Sicut caro, & cœlum ſecundùm ſpeciem ſunt à forma; ita & hæc caro, hoc cœlum à materia; indiuiduatur autem forma vt in hac materia, & hæc materia, vt cum hac forma, vt probabilior fert opinio de principio indiuiduationis, quod oſtendi *p. p. tract.3. diſput. 5. quæſt. 4.*

14 Obiicies ſecundò: In homine per nutritionem variatur ſemper materia; & tamen manet idem homo: Ergo etiamſi aliam materiam ſuſcipiat anima: Hoc argumentum vrget Origenes.

Respondetur, ſemper manere partes primas ſpermaticas, quæ ſunt de ratione fabricæ humani corporis, vt dixi cum S.Doctore *p. p. tract. 10. de anima, diſp.3. quæſt.6.* Sed hæc latius infrà diſcutietur, vbi videbimus caſus multos.

15 Obiicies tertiò: Forma corrupta, & iterum generata, non eſt eadem numero, ſed ſpecie, vt dicit Ariſtotel. *2. de Gener. text. vlt. & 5. Phyſ. text.56.* Sed humanitas in morte corrumpitur, & iterum in reſurrectione reproducitur: Ergo. Neque verò poteſt eadem actio, & idem tempus redire, alioqui id, quod eſt præteritum, non eſſet præteritum, quod eſt falſum: Ideò enim hac de cauſa Virgo, quæ fuit corrupta, non poteſt reintegrari, & fieri iterum Virgo, quia non potuit id, quod iam fuit, & præteriit, non fuiſſe.

Respondet primò S.Bonauentura *ad 1.* Deum 16 eandem entitatem permanentem vnionis, perſonalitatis, & organizationis corporis reproducere, eſto quod ſub alia ratione ſint præterita. Addunt alij, poſſe etiam entitatem eandem temporis numero iterum reproducere, ſicuti primò produxit, eſto nequeat fieri, vt ſub ratione præteriti fiat aliquid præſens, in quo ſolo eſt implicantia: Sic igitur eandem rationem, idem tempus, & alia præterita reproducere poterit, vt oſtendi *p. p. tract. 5. diſp. 7. quæſt. 6.*

Respondet ſecundò S. Doctor, poſſe Deum alia ratione eundem effectum reproducere; actio enim non eſt de intrinſeca ratione termini, vt etiam 17 notat S.Doctor *quæſt.79. art.2. ad 2.* quam reſponſionem ſubſtantialem acclamat Valentia: Quanquam enim cauſæ naturales pendeant à loco, & tempore, quibus indiuiduetur actio extrinſecè neceſſaria ad indiuiduum effectum; Deus tamen, qui eſt infinitæ virtutis,poteſt quandocunque, & quomodocunque reproducere: Inde ait S. Hieron. epiſt.61 *Poteſt vtique Deus eadem potentiâ, qua de nihilo cuncta fabricatus eſt, reddere, quæ fuerunt: quia multò minus eſt reſtituere quod fuerit, quàm facere, quod non fuit.*

Esto igitur, eandem numero ſtatuam æneam 18 liquatam non reficiat artifex homo, ob rationes allatas ſuæ dependentiæ; attamen Deus id poteſt, neque id concedit naturæ, quam vult pendere ab extrinſecis, nec ſibi adæquari, vt ait S. Doctor *ad 2.* & Suarez *diſp.44. ſect.2.* circa finem.

Obiicies quartò: Differentiæ eſſentiales diuerſificant rem; ſed mortale,& immortale ſunt differentiæ eſſentiales: ergo homo reſurgens immortalis eſt alius à ſe ipſo ante mortali.

Respondet S.Doctor primò *in fundamento 2.* ex Ariſtotele *ſexto Topic.* negari Maiorem.

Respondet ſecundò *ad tertium,* Immortale 19 ex principiis intrinſecis diuerſum eſſe à mortali intrinſecè, quia ſupponunt diuerſa principia intrinſeca, vt elementum, & cœlum, corpus animale, & anima; at mortale ſecundùm naturam non differt entitate ab immortali ſecundùm extrinſecum additum ſtatum, ſic corpus humanum in hac vita habet ſtatum mortalitatis; attamen in reſurrectione per additam extrinſecè gloriam mutat ſtatum, ſed manet eadem natura. Vnde ipſe Iob de ſe ſuſcitato ait: *In nouiſſimo die ſurrecturus ſum; & in carne mea hac, videbo ſaluatorem meum. Quem viſurus ſum ego ipſe, & non alius.* Vbi notat S. Bonauent. *fundamento 1.* particulam, *& non alius.* Sanè non dicit; non alius ſpecie diuerſus, puta Leo, ſed numero; atque adeò idem numero homo. Quænam verò partes corporis ſint neceſſariò ordinatæ ad reſurrectionem, dixi *p.p. tract. de anima,* qui eſt tomo tertio *diſp.3. quæſt.6.*

Obiicies quintò. Operationum diuerſarum 20 ſunt diuerſi effectus; at generatio, & reſurrectio ſunt diuerſæ operationes: Ergo aliud eſt corpus, quod generatur; aliud quod reſurgit.

Respondet S.Doctor, Maiorem veram eſſe *ex 4. & 5. Phyſic. text.18. & 48.* quia operationes naturaliter diuerſæ, habent ſuos finitos effectus diuerſos, non ſubordinatos, iuxta finitatem poten-

tiæ agentis; at verò ſi potentia eſt infinita, & in ſecunda actione tendat ad reſtituendum, quod primò productum, fuerat deſtructum, poteſt idem numero refici.

21 Obiicies: Quomodo poteſt hoc intelligi, cùm iſtæ operationes ſint diſcontinuæ, & eſſe rei ſit continuum, & vnius continui duo extrema ſola dentur. Si ergo diſcontinuatur eſſe: ergo erit aliud. Rurſum, quomodo vnum indiuiduum poteſt bis incipere, & eſſe idem? Impoſſibile eſt enim, aliquem currere bis eodem curſu.

Respondet S.Doctor: Eſſe rei poſſe dupliciter conſiderari. Primò in ſe: Secundò quoad defluxum, & durationem: Et quidem quoad durationem alia erit, & alia ſecundùm durationis diuerſitatem; at ſecundùm ſe diuerſificatur à diuerſitate principiorum permanentium, & quia hæc ſunt eadem in mortuo, & ſuſcitato corpore, quamvis duratio ſit alia; hinc eſt, vt corpus ſit idem.

22 Adde actionem, vt eſt productiua rei permanentis, non eſſe ens ſucceſſiuum, vt notat Valentia *puncto* 3. Neque eſt ſimile de animabus ſucceſſiuis, quæ commenſurantur præterito, & futuro ſecundùm varias ſuæ durationis partes; non ſic eſt iudicare de forma abſoluta, quæ corrupta poteſt à Deo iterari eadem, quia aliquo modo manet in ratione ſeminali.

23 Pro hoc notat S.Doctor *in corpore*, formas in rationibus ſeminalibus materiæ eſſe, vt ex S.Auguſtino 3. *de Trinitate*, *cap*.8. colligitur, & ideò corruptæ, in materiam reſoluuntur, ita vt adhuc ſeminalis earum virtus in materia lateat, modo tamen diuerſo, quàm antea in ordine ad agens: Antea enim talis erat, vt naturale agens ſuâ virtute influente poſſet educere perficiendo id, quod ſeminaliter eſt in materia ſuo influxu, quod vnum completum effectum facit cum ſemine, & quia agens habet ſuam virtutem limitatam, & partibilem poſtquam dedit eſſe illi rei ſuo influxu; ſi illa res corrupta ſit, licèt lateat adhuc ſeminaliter imperfectè in materia, non poteſt reproduci eadem numero, quia agens naturale non communicat illum eundem influxum primum, ſed nouum, atque adeò non illam primam
24 rem, ſed nouam conſtituit: at Deus, qui rationes ſeminales poteſt ad perfectum deducere abſque alicuius noui immiſſione, poteſt ſecundò idem è rationibus ſeminalibus reproducere, & ſic facit in reſurrectione, reducendo eandem numero formam corporis, eandemque ſubſiſtentiam è ratione ſeminali.

QVÆSTIO III.

An Caro, quæ eſt in duobus hominibus, reſurgat in primo.

D.Bonau. 4. diſt. 44. q. 1.
D.Thom. quæſt. 80. art. 4.

25 Vna ex rationibus, quibus Durandus negat, reſurgere idem corpus, eſt, quia poteſt euenire, vt eadem caro ſit in vno, & poſtea manducetur ab alio: Ita non poteſt reſurgere in primo, maximè ſi ſecundus ſola carne humana ſit nutritus: Hoc argumento vtebantur Pagani ad eluendam reſurrectionem, vt refert Iuſtinus *in quæſtionibus Græcorum ad Chriſtianos* in fine.

Primò quidem Athenagoras, *libro de reſurrectione* dicit, eum, qui humanis carnibus veſceretur, nunquam illis nutriri, nec eas in ſe conuertere, ſed vim nutritiuam impediri.

Secundò D.Thomas 4. *diſt*.44. *quæſt*.1. *art*.2. *quæſt*.4. *ad* 3. & 4. & *lib*.4. *contra Gent*.*cap*.81. dicit, ſi eadem pars materiæ in duobus hominibus fuerit, illi eſſe tribuendam, qui eam habuit in ſua prima productione; quod ſi contingit in hoc eſſe æquales, illi eſſe tribuendam, qui primus illam habuit: Et hac ſola poſteriori regula vtitur D. Auguſtinus *lib*.22. *de ciu.tate*, *cap*.31. & *in Enchir*. *c*.84. & *ſequentib*. dicens, illam materiam illi animæ eſſe tribuendam, quæ primo illam informauit: Ita etiam Gregorius de Valentia *diſp*.11. *quæſt*.3. *punct*.3. finem verſus, §. *Ad ſecundum caſum*. 26

Hoc tamen opponit Suarez, poſſe eſſe, vt is, qui poſterius habuit eam, habuerit à Patre per generationem, tanquam fundamentum ſui corporis; Pater verò ſolum per nutritionem. 27

Respondet autem, non poſſe eſſe, vt homo ſemper carnibus humanis veſcatur, & ideò non poſſe ſtare, vt duo homines in toto vitæ decurſu eandem omnio materiam habeant, quod ſi in aliqua parte membri communicet, & non ſufficiat ad vtriuſque integrum corpus efformandum, tunc pro ratione Diuinæ Prouidentiæ, vel diuidetur, vel dabitur alteri pro ratione iuſtitiæ, nempè cum ordine ad merita, vel demerita operum illius partis; alteri verò ſupplebitur à Deo.

D.Bonaventvra, ſic quæſtionem definit: 28
Primò poteſt eſſe, vt caro illa ſit in vno tanquam principio generante; in altero verò, ſicut in indiuiduo proprio: Tunc autem non in generante erit, quia in eo ordinabatur ad aliud, & in hoc oppoſitio Suarez oſtenditur inanis, nam quando D.Auguſtinus dicit, ſeruandum ordinem prioritatis, loquitur data paritate, vt in vtroque ſit tanquam indiuiduo; nam ſi in altero ſit ordinata ad aliud, vt coſta Adæ ad Euam, profectò in genito reſurget.

Secundò poteſt eſſe in vtroque illa caro propria, tanquam in indiuiduo abſoluto: Tripliciter autem hoc poteſt intelligi. Primò, ſi in vtroque caro illa ſit ſecundùm ſpeciem, nempè ad fabricam humani corporis ſubſtantialem ſpectans. Secundò, ſi in vtroque ſit caro ſecundum materiam, non autem ſpectans ad humanam fabricam. Tertiò, ſi in vno ſit ſecundùm ſpeciem; in altero ſecundùm materiam: Hanc doctrinam vide *p.p. tractat. de anima, diſput*. 3. *quæſt*. 6. 29

De primo verò eſt controuerſia, & circa hoc aliqui dicunt, quòd caro vnius ſecundùm ſpeciem, poteſt fieri caro alterius ſecundùm ſpeciem, vtpote ſi homo de illa nutriatur, & generet: Eſt enim tranſmutabilis, non minus, quàm reliqua caro. 30

Dicunt igitur, reſurrecturam in eo, in quo maiorem, & eſſentialiorem habet ordinationem, & Deus ſupplebit alteri id, quod deeſſet; Exempli gratia, ſi aliquis de modica parte carnis ſecundùm ſpeciem ſit generatus, illa reſurget in genito, & Deus ſupplebit in deuorato: At quomodo ait Iob 19. *In carne mea videbo Deum, &c.*

Alii dicunt, non poſſe aliquem nutriri carne alterius, quæ eſt ſecundùm ſpeciem, ſed hoc eſt contra experimentum, nec aſſignatur ratio, ob quam nequeat talis caro tranſmutari, cum illa caro poſſit redigi in puluerem, & in decoctum: quod enim dicunt, carnem illam habere appetitum ad propriam formam, nec aliam admittere, non eſt ſatis; nam ſi forma inueniat de materia ſua, quod eſt ſecundùm ſpeciem ſatis ad informandum, ſufficit. 31

Igitvr

Igitvr S. Doctor cenſet, recurrendum ad Di-
32 uinam Prouidentiam, quæ ſupernaturaliter reſurrectionem ordiuanit, & ideò carnem ſecundùm ſpeciem vnius, ſernat reſurrecturæ animæ propriæ, nec ſinit confundi: Et hoc ſenſu D. Auguſtinus vult, eſſe in primo; & ratio eſt, quia forma exigit propriam materiam, & ſic reſpondet Suarezio pro D. Auguſtino, & D. Thoma.

Qvòd ſi caro vtriuſque hominis ſit tantùm ſecundùm materiam, redit ad primum; vt dicebat D. Auguſtinus.

Qvòd ſi tantùm in vno ſit caro ſecundùm ſpeciem; in altero ſecundùm materiam, redit ad eum, cuius eſt caro ſecundùm ſpeciem, quia ad illum eſ-
33 ſentialiorem habet ordinem, ſiue ſit primus, ſiue ſecundus. Vnde ſi aliquis nutritur de carnibus alterius ſecundùm ſpeciem, talis caro redit ad primum: Si autem generatur de carnibus ſecundùm materiam, quia de his, quæ ſecundùm ſpeciem non poteſt generari; dico, quòd caro ſtat in ſecundo, & Deus recompenſat primum, & ratio eſt, quia caro habet eſſentialiorem ordinationem ad animam in ſecundo.

QVÆSTIO IV.

An, & quomodo, qui paruulo corpore deceſſit, debeat reſurgere in procero.

D. Bonau. in diſt. 44. p. parte dub. 3.
D. Thom. diſt. 44. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 4.

34 Alivd argumentum Durandi erat, non eſſe neceſſe ad vnitatem reſurgentis vnitatem corporis eiuſdem, quia infantuli reſurgent in plenitudine ætatis: Similiter pygmæi: Ergo aliud erit corpus.

Svppono, reſurrecturos omnes in ætate perfecta, vt dicitur à D. Bonauentura 7. *parte Breuil. c.* 5. Epheſ. 4. *In menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*, de quo D. Auguſtin. 12. *de ciuitate*, *cap.* 15. Anſelmus *in Elucidario*, *&* *Epheſ.* 4. S. Gaudentius ad Paulum Diaconum, & Theologi, *in* 4. *diſtinctione* 44.

Avdit S. Bonauentura *in* 4. *diſtinct.* 44. *dub.* 1. omnes reſurrecturos in ætate iuuenili; ratio eſt, quia ea eſt perfectiſſima: Idem habet *ſeptima parte Breuil. cap.* 5. & *parte ſeptima Compendij Theologiæ, cap.* 16.

35 Qvo ad modum, aliqui dicunt, ex particula quauis materiæ, puta ex infantulo mox animato, poſſe formari corpus procerum, ſicut corpus Euæ ex coſta Adæ: Ita D. Gregorius Nyſſenus *Orat.* 3. *de reſurrectione*, circa medium, & inſinuat Auguſtin. *ſerm.* 2. *de conſol. pro mortuis*, *cap.* 3. Nec defuère Philoſophi id poſſibile credentes, quod etiam videtur tenere D. Bonauentura *loco citato* dicens, ita Chriſtum de quinque panibus produxiſſe pro tot millibus hominum eſcam.

Aliam opinionem affert S. Bonauentura, quæ ei etiam placet, & eſt D. Thomæ, neceſſariam eſſe aliquam additionem materiæ: Id tenet etiam Suarez *diſputat.* 44. *ſect.* 2. Valentia *diſputat.* 11. *quæſt.* 3. *puncto* 3.

36 Nota verò ex Seraphico ad ea verba Ioan. 6. *Et collegerunt duodecim cophinos*, ad quem locum ſe remittit, hanc multiplicationem non eſſe factam per creationem, & extrinſecæ rei appoſitionem; nec tamen fuit extenſio materiæ, ſicut eſt per virtutem agentis naturalis, ſed vt crementum panum, & multiplicatio in materia, & forma ſimul: Nec eſt ſimile inuenire in natura, vt ait Hugo *de Sacram. lib.* 1. *p.* 6. *cap.* 37. Hoc pacto aſſerit, fieri crementum in reſurrectione.

Ex his habes, Seraphicum nolle id fieri per ſo- 37
lam replicationem materiæ in multis partibus, veluti per rarefactionem; ſic enim corpus ſolidum, quale debet eſſe in reſurrectione, non componeretur; nam corpus humanum pro ſua neceſſaria denſitate requirit tantum materiam, ſicut & quantitatem, vt optimè arguit Suarez cum D. Bonauentura:
Igitur vult, ex corpuſculo infantuli nouam mate- 38
riam, nouamque formam educi, & hic modus eſt debitus proportionatus, vt corpus perfectum humanum in reſurrectione producatur: Ita etiam habet *ſeptima parte Breuil. cap.* 5.

QVÆSTIO V.

An quælibet membra recipere debeant partem ſuam materiæ priſtinam.

D. Bonau. in 4. diſt. 44. part. 1. art. 2. quæſt. 2.
D. Thom. 3. p. q. 80. art. 5.

Prima opinio eſt, non eſſe de neceſſitate reſur- 39
rectionis: Ita ſupplementum Gabrielis 4. *diſt.* 44. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 6. qui dicit eſſe communem Scholaſticorum: Eam ſequitur Suarez *diſp.* 44. *ſect.* 2. qui citat pro ea D. Auguſtinum *in Enchirid. cap.* 89. *&* 22. *de ciuitate, cap.* 19. Anſelm. *in Elucidario, & ad cap.* 4. *Epheſ.*

Secvnda ſententia eſt D. Thomæ, D. Bonauenturæ, & aliorum, id eſſe de neceſſitate reſurrectionis.

Probatvr à S. Bonauentura primò ex illo, *Ezech.* 37. vbi forma reſurrectionis narratur, & dicitur: *Acceſſerunt oſſa ad oſſa, vnumquodque ad iuncturam ſuam.*

Probatvr ſecundò ab vtroque S. Doctore, quia 40
reſurrectio eſt omnino eiuſdem; ſed ſi manus fieret ex materia pedis, non eſſet eiuſdem, & ſic de reliquis: Ergo, &c. Obſerua tamen, Seraphicum non inferre diuerſitatem eſſentialem, ſed ſolùm eam, quæ perfectam identitatem facit, & hoc ſenſu reor locutum etiam D. Thomam.

Probatvr tertiò à S. Doctore: Reſurrectio eſt ad remunerationem, ſed contingit, vnum membrum nobilius eſſe altero, & vlterius animam magis mereri in vno, quàm altero: Ergo ſicut corpus, quod fuit animæ inſtrumentum ad opera iuſtitiæ, debetque eſſe particeps beatitudinis eius, ita & pars, quæ ad talia opera, v. g. oculus ad lacrymas, reſurgat idem, vt viſione Chriſti, & Sanctorum, ac illius ciuitatis perfruatur; iuxta illud Iob 16. *Quem oculi mei conſpecturi ſunt.* Hac ratione ait Suarez noſtram ſententiam eſſe probabiliorem.

Probatvr vltimò à S. Doctore: Sicut ſe ha- 41
bet totum corpus ad animam, ſic etiam oculus ad potentiam viſiuam, vt dicit Philoſophus: Sed neceſſe eſt, materiam totius corporis aptari huic animæ, ita vt non alij: Ergo & materia potentiæ viſiuæ huic, & non alteri potentiæ: Confirmatur *ad ſecundum*, quia ſingulæ partes materiæ ad ſuam formam habent

habent

beot appetitum. Attamen S. Doctor concludit ibi, boc magis venire ab ordinatione perfecti artificis, qui perfectiſſimam reſurrectionem corporum ordinauit; Hoc pacto Suatex nobiſcum eſt.

42 Ad D. Augustinum reſpondet S. Bonauentura, eum loqui de parte materiæ quoad materiæ ſuperexcreſcentiam, & ſoperfloitatem, quæ poteſt eſſe io vna parte, in reſurrectione; ſpargetur enim illa materia per totum, vt inde monſtruoſitates, & imperfectionès emendentur; vt ſi aliquis habeat ni-
43 mis craſſum caput: Attamen quoad propriam cuiuſque materiam, ſecundùm optimam artificis diſpoſitionem perſuaſum habeo, ſuis propriis locis diſtribuendam: Idem ad D. Anſelmum dic.

QVÆSTIO VI.

An in reſurrectione reperiri debeant inteſtina, dentes, capilli, vngues, & ſimilia.

D Bonauent. in 4. diſt. 44. p. 1. quæſt. 2.
D. Thom. q. 80. art. 2. & 4. ſent. d. 44. q. 1.

44 Asſero primò, inteſtina in corporibus reſurgentibus futura.

Probatvr à D. Bonauentura primò *ex 2. Machab. cap.* 14. vbi Raxias complexus inteſtina ſua evulſit, atque proiecit manibos ſuper turbas, inuocans dominatorem vitæ, ac ſpiritus, vt hæc illi iterum redderet, atque ita defonctus eſt.

Probatvr ſecundò à S. Doctore ratione, qua vtitur etiam D. Thom. *loco cit.* Suarex *diſp.* 47. *ſect.* 1. Qood eſt de prima integritate naturæ, debet reſurgere; talia ſunt inteſtina: Ergo. Maior probatur à D. Bonauentura, quia deber reſurrectio eſſe perfecta. Minor probatur ab eodem, quia conditus fuit cum inteſtinis, & hæc animantur, vt notat in corpore S. Doctor, & ſi non peccaſſet bomo, fuiſſet traductus immortalis in gloriam, ita, vt erat cum ioteſtinis (niſi velis, execretandum, vt veluti in carnificina poneretur:) Ergo etiam nunc erit ita: Confirmatur, ſunt enim inteſtina organa animæ ad operationes, ſicut inſtrumenta artis ipſi arti.

Probatvr tertiò à S. Doctore, alioqui venter ad modum vtris vacuus iaceret.

45 Asſero ſecundò, etiam capillos in corpore reſurgente futuros: Ita S. Bonauentura *loco citato. & 7. parte Breuil. cap.* 5. *& in Compend. Theolog. lib.* 7. *cap.* 16.

Probatvr primò à D. Bonauentura, Lucæ 21. *Capillus de capite veſtro non peribit.* Et Matth. 10. *Capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt.*

Probatvr ſecundò à S. Doctore, quia priuatio capillorum per caluitium eſt imperfectio, vt dicitur *Iſa.* 3. & in aliis Prophetis, vbi ſumptâ metaphorâ à Calvitio, deſcribitur populus exhonorandus, atque deformandus.

Probatvr tertiò à S. Doctore; quia capilli ſont ornamenta naturæ, ſicut folia arborum. Idem probat de vnguibus, & dentibus: Confirmatur, de omnibus à S. Doctore *in corpore*, ex D. Auguſt. 22. *de ciuitate, cap.* 24. id aſſerente.

46 Obiicies primò; inteſtina ſunt ad ſuperfluitates recipiendas, ibi autem non erunt ſuperfluitates.

Respondet S. Bonauentura, tunc non habitura vſum hunc, qui eſt imperfectus, ſed alium perfectum, ideſt obiicere viſui harmoniam humani corporis ad laudandum Creatorem, erit enim corpus diaphanum.

Obiicies ſecundò; inteſtina, aut erunt vacua, aut plena, ſi vacua: Ergo imperfecta; ſi plena: Ergo immunda.

Respondet S. Doctor, futura plena ſpiritibus ſubtilibus puriſſimis, qui totum corpus reddent agilius.

Obiicies contra ſecundùm aſſerum, quia ca- 47
pilli ſunt ſuperfloi, nec de veritate naturæ, & ſunt veluti folia arboribus; arbores autem, maturatis fructibus, folia demittunt.

Respondet S. Bonauentura, capillos eſſe ſuperfloitates reiectas à nutritione, nec ſunt neceſſarij ſtomacho; non ſunt tamen ſuperflui capiti, ſed ad frigiditatem reparandam, & ad ornamentum, vt patet: Similiter & barba ad virilem ornatum deſeruit.

Qvoad arbores dicit D. Bonauentura, ſpoliari 48
eas ornamentis, vt patet in byeme, vbi arbores horrorem obiiciunt; & ſi deberent ſeruare decorem, ſemper eum retinerent: Hoc pacto ea ſunt de conſtitutione naturæ, vt mox dicam.

QVÆSTIO VII.

An Humores in corpore debeant reſurgere.

D. Bonau. in 4 diſt. 44. q. 2.
D. Thom. q. 80 art. 3.

Asſero primò, in corpote reſurgente reperiri 49
homores, qui ſunt quatuor, Sangois, Pituita Flaua bilis, Atra bilis; & Melancholia.

Probatvr à D. Bonauentura primò: Quod eſt de conſtitotione humani corporis, erit in reſurgente: Tales ſunt humores ex D. Auguſt. *lib. de Spiritu, & Anima, cap.* 15. Ergo. Eodem argumento vtitur Suarex *diſp.* 47. *ſect.* 3.

Probatvr ſecundò de ſanguine, quia eſt medium principale ad vitam, vt dicitur Deutet. 12. *Sanguis eorum eſt pro anima.*

Probatvr tertiò principaliter: Corpus Chriſti 50
reſurgens, eſt corporum reſurgentium exemplar; ſed io corpore Chriſti eſt ſangois: Ergo. Maior probabitur *q. 9. partis* 2. Minor eſt de fide; nam in Sanctiſſimo Sacramento conſecratur vinum, & conuertitur in ſangoinem Chriſti, qui per concomitantiam eſt torus ibi, ſanè qoia ſanguis eſt in Chriſto.

Confirmatvr à S. Bonauentura *in corpore*, ex D. Ambroſio *ſerm.* 22.

Obiicies primò: Humores non ſunt de veritate humanæ naturæ, quia quotidiè mutantur: Ergo.

Respondet S. Doctor, aliqua eſſe de veritate 51
naturæ tripliciter: Primò vt conſtitutiuum; ſecundò, vt perficiens; tertiò, vt adornans. Quæ ſunt de ratione humanæ naturæ primo modo, debent integra reſurgere; talia ſunt membra: Quæ verò ſecundo modo, vt humores; & tertiò modo, vt capilli, debent reſurgere in ea quantitate, & qoalitate, quæ in corpote reſurgente conuenit: Cætera vide in S. Doctore *loco cit. & lib.* 7. *Compend. Theol. cap.* 16.

QVÆSTIO VIII.

An ad Reſurrectionem neceſſaria ſint accidentia, & idem ſexus.

{D Bonau in 4. diſt. 44. p. p. dub. 2.

52 CVM reſurrectio ſit mutatio ſubſtantialis, videbitur forſan, non eſſe neceſſariã identitatem accidentium, ſed ſufficere, ſi reſtituatur eadem ſubſtantia: Itaque Eutyches dixit, reſurectura corpora aëre ſubtiliora: & Origenes, corpora rotunda reſurrectura aſſeuerauit, vt refert Prateolus verb. *Origeniſta*, & verbo *Eutychiani*, Caſtro verbo *Reſurrectio, hæreſi* 2. & 13.

53 ASSERO primò, neceſſaria eſſe aliqua accidentia, ſaltem ſimilia in ſpecie.

PROBATVR à D. Bonauentura *ad* 14. *Lucæ*, ex illis verbis: *Palpate, & videte, quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere: Hoc ergo exemplo capitis noſtri* (ait Concilium Toletanum XI. in confeſſione fidei) *confitemur veram fieri reſurrectionem carnis omnium mortuorum, neque in aerea, vel qualibet alia carne* (vt quidem deliriant) *reſurrecturos nos credimus: ſed in iſta, qua viuimus, mouemur, & ſumus:* Vbi obſeruat S. Bonauentura ex Gloſſa ad hunc locum, ſtatum veræ reſurrectionis exponi, vbi corpus glorioſum erit palpabile per veritatem naturæ: Caro enim, & oſſa, vt habeant veritatem naturæ, debent eſſe ſolida, vt notat etiam Suarez *diſp.* 44. *ſect.* 3.

ASSERO ſecundò, aliqua accidentia eſſe neceſſaria ad reſurrectionem, etiam numero eadem.

54 PROBATVR de quantitate, quam ſuppono compoſito inhærere cum D. Bonauentura, cuius loca retuli *p. p. tractat.* 5. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. ſuſtinens eam opinionem probabilem: Quod ad aliquid neceſſariò conſequitur, idem omnino manere debet; ſed quantitas hæc neceſſario conſequitur hanc materiam, & hanc formam: Ergo eâ reſtitutâ redditur.

ASSERO tertiò, in reſurrectione ſeruandam ſexuum identitatem: Ita S. Bonauentura cum omnibus Scholaſticis *eadem diſt.*

55 PROBATVR primò à S. Doctore hîc, quia diſtinctio ſexuum non ad vitium, ſed ad naturam pertinet, eſt enim ſexus fœmineus à Deo primò formatus ad perfectionem ſpeciei neceſſariam; & in corporibus noſtris natura ſeruabitur.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore *ad* 20. *Lucæ*, ex illis verbis: *Illi verò, qui digni habebuntur ſæculo illo, & reſurrectione ex mortuis, neque nubent, neque ducent vxores:* Obſeruat autem, ſupponi, permanſuros ſexus; & quod non nubent fœminæ; neque viri ducent vxores: Quod argumentum ponderauit Beda *Lucæ* 20. Chryſoſtomus *homil.* 71. *in Matth.* clarius Euthymius ſub *cap.* 53. vbi eadem verba cum Seraphico habet: *Neque viri matrimonium contrahent, neque mulieres nuptui tradentur:* Et notat, Lucam addidiſſe: *Neque amplius mori poterunt*, quia nuptiæ propter mortem factæ ſunt, & loco mortuorum alij generantur; vbi autem non eſt mors, ita neque nuptiæ ſunt: Idem refert S. Doctor ex Beda *ibi*.

56 OBSERVAT tamen Suarez cum D. Bonauentura ad eum locum, ſequi in ſtatu innocentiæ, futuras non fuiſſe nuptias.

RESPONDET tamen, in ſtatu innocentiæ habuiſſe, vt poſſent mori, & ideò nuptiæ fuiſſent; at in gloria mori non poterunt, ideò nuptiæ non erunt; quia erunt, ſicut Angeli immortales.

OBIICIES primò *Epheſ.* 4. dicitur: *Donec occurramus omnes in virum perfectum:* Ergo omnes erunt viri.

RESPONDET D. Bonauentura, & cum eo Suarez 57
Ambroſ. *ibi*, vocari virum non a ſexu, ſed à virtute, & perfectione ætatis, ac iudicij, quo modo dicitur: *Beatus vir, qui non abiit in concilio impiorum*, quod etiam de mulieribus intelligitur: Et: *Beatus vir, qui timet Dominum*, vt exponunt Auguſtinus, Hieronymus, & alij: Idem habent Tertullianus *lib. de reſurrect. carnis, cap.* 60. Hieronym. *epiſtola* 61. & *epiſt.* 27. Auguſt. 22. *de ciuitate, cap.* 17.

OBIICIES ſecundò ex Ariſtotele 2. *de Gener. cap.* 4. & 1. *Phyſ. text.* 18. fœmina eſt vir occaſionatus, & imperfectus.

RESPONDET S. Bonauentura, eſſe occaſionatum, 58
quoad operationem ſingularem naturæ, quæ nititur perfectum conceptum edere; & tamen eſt volita à natura vniuerſali; vnde ait Dominus, Geneſ. 2. *Non eſt bonum, hominem eſſe ſolum. Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi.* Vide alia in D. Bonauentura.

QVÆSTIO IX.

Vtrum Reſurrectio ſit mutatio inſtantanea.

{D. Bonau. in 4 diſt. 43. dub. 1. litt.

CERTVM eſt, ſubſtantialem mutationem animationis in inſtanti fieri poſſe: Difficultas igitur 59
eſt de diſpoſitionibus præcedentibus.

D. AVGVSTINVS *epiſt.* 49. *quæſt.* 1. ſignificat totum faciendum in inſtanti, etiamſi materia ſparſa, ſit localiter colligenda, & ita exponit illud 1. Cor. 15. *In momento, in ictu oculi.* Idem ſentiunt Theodoretus, Oecumenius, Anſelmus, & alij *ibi*, & 1. *Theſſ.* 4. Et D. Gregorius Nyſſen. *Orat.* 3. *de reſur.* & S. Hieronymus epiſt. 152. ait: *Non ſaltem in breui ſpatio, ſed in atomo, & in puncto temporis, atque momento.*

IDEM tenent Scotus, *in* 4. *diſt.* 43. *quæſt.* 5. Durandus *quæſt.* 4. Paludanus *quæſt.* 4. Soto *quæſt.* 2. *articulo tertio.*

ALII verò Thomiſtæ negant, fieri hanc muta- 60
tionem in inſtanti, ſed in tempore breuiſſimo: Ita Viguer. *lib. Inſtit. cap* 21. §. 2. *verſ.* 3. Videtur etiam Valentiæ *diſput.* 11. *quæſt.* 9. *punct.* 2. in fine.

SVAREZ *diſp.* 46. *ſect.* 5. anceps iacet, & vtramque probabilem iudicat.

QVOAD D. Bonauenturam, *in eo dubio* ſolùm accinit, ſubitò faciendam; at *diſt. eadem, quæſt.* 5. *fundamento* 3. videtur aſſerere cum prima ſententia, quia arguit, fore ſupernaturalem, eò quòd erit ſubitò, in ictu oculi, & *lib.* 7. *Compend. Theologicæ veritatis, cap.* 16. ſolùm ait, faciendam velociter: Idem habet *ſerm. vltimo reſurrect.* Remitto ad ea, quæ dixi *diſp.* 29. *q.* 3. circa formationem corporis Chriſti: An ſit facta in inſtanti. Idem enim vtrobique dicendum, vt notat etiam Suarez *loco citato.*

ID verò, quod ait Apoſtolus: *In momento*, non 61
conuincit, eam futuram in inſtanti; nam ſubdit: *In ictu oculi*, quod tempus includit.

QVÆSTIO

QVÆSTIO X.

Vtrum Reſurrectio ſit futura naturaliter, vel ſupernaturaliter.

D. Bonau. in 4 diſtinct. 43. quæſt. 1 & 5.
D. Thom. q. 69. art. 1. & q. 75. art. 3.

62 TEARTVLLIANVS *lib. de praſcript. haret. cap.* 7. refert, omnes Philoſophos negaſſe omnino reſurrectionem futuram, imò & impoſſibilem eſſe, ex eorum ſumitur principiis, diuerſis tamen fundamentis. Epicuræi enim, & Stoïci putabant, animam cum corpore interire, & ideò hi audientes Paulum prædicantem reſurectionem *Actor.* 17. Nouorum dæmoniorum annunciatorem appellarunt: Eodem errore ſcatuit Plinius *lib. 2. hiſtor. cap. 7. &*
63 *lib. 7. cap.* 55. Et Saducæi *Matth.* 21. *Marci* 12. *Actor.* 5. 23. *&* 25. vbi Feſto inſanire viſus eſt Paulus, quia reſurrectionem prædicabat: Eos imitatus eſt Marcion apud Tertullianum *loco citato*, & alij plurimi apud Valentiam *diſput.* 11. *quaſt.* 2. *punct.* 1. præcipuè libertini huius ætatis Sectarij, & apud Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 1.

ALII verò Philoſophi, qui Deum agere ex neceſſitate naturæ dixerunt, quamvis animam immortalem crediderint; eam tamen à Deo reſtitui poſſe corpori negarunt, naturalem ordinem immutando: Ità forſan Ariſtoteles, & alij.

64 SECVNDA verò extremè poſita ſententia eſt, futuram reſurrectionem, iamque etiam naturaliter poſſe euenire: Ita Scotus *in 4. diſtinct.* 43. *quaſt.* 3. Richardus *artic. 3. quaſt. 1. ad 6.* D. Thomas *ibi, art. 1. quaſtiuncula* 3. & *diſt.* 44. *art. 1. quaſt. 2. ad* 1. fauere videtur.

TERTIA ſententia eſt, reſurrectionem hominis futuram; aliorum verò animalium eſſe impoſſibilem: Ita Durandus *in 4. diſtinct.* 43. *quaſt.* 1. Ioan. de Neapoli *quodl.* 21. *quaſt.* 6. Marſil. 2. *de Gener. quaſt. vltima.* Quibus videtur fauere D. Thomas *in 4. diſt.* 44. *quaſt. 1. art. 1. quaſtiunc. 2. ad 1. &* 3.

65 VERA ſententia eſt, reſurrectionem futuram ſupernaturaliter, neque alio modo, hanc, quæ futura eſt, fieri poſſe. Hæc eſt Theologorum omnium: Ita D. Bonauentura, & omnes alij Theologi *in 4. diſt.* 43. *&* 44. vbi D. Thomas, Paludanus, Richardus, & alij. Item D. Thom. *quodlib. 4. art. 5. & 4. contra Gentes, cap.* 81. Henricus *quodlib. 7. quaſt.* 16. & Ægidius *theor.* 1.

66 IMÒ Reſurrectionem, vt eſt reparatio eiuſdem numero hominis, non poſſe vllo modo ab agente naturali propriis viribus fieri, communis eſt TT. ſenſus, vt refert Suarez *diſp. 44. ſect.* 6. præſertim verò eam habet *quaſt. 5. citata, & quarta eiuſdem diſtinctionis*, S. Bonauentura.

ADDO aliorum etiam animalium eorundem poſſe ſupernaturaliter eſſe reſurrectionem: Eſt ferè communis TT. *in 4. diſt.* 43. vbi D. Bonau. *locis adductis*, præcipuè *quaſt.* 4. Capreol. *quaſt.* 1. Palud. *q. 2. & 3.* Scotus *diſt. 44. art.* 1. D. Thom. *quodl. 4. art.* 5. & *opuſc. 9. cap.* 82. Henric. *quodl. 7. quaſt.* 16. Suarez *diſp. 44. ſect.* 6.

ASSERO primò, Reſurrectionem eſſe poſſibilem omnium rerum per Dei potentiam.

67 PROBATVR à Suarez *loco citato* ratione, quam *ſect.* 8. ferè demonſtrationem acclamat, & eſt S. Doctoris, *in diſt. 4. 44. quaſt.* 5. in fine, & 7. *parte Breuil. cap.* 5.

SVMITVR autem hæc ratio à D. Bonauentura, 68
ex D. Auguſt. *in Enchir. cap.* 88. & *ſerm. 19. de verbis Apostoli, & ſerm. 64. de verbis Domini*, in fine, *& epiſt. 49. quaſt. 1. & epiſt.* 146. & aliis locis ſumitur etiam ex D. Gregorio *homil. 26. in Euangel.* & *homilia 20. in Ezech.* & *lib. 14. Moral. cap.* 28. Lactantio *lib. 7. cap.* 25. Cyrillo Hieroſolymitano, *catech. 4. &* 18. Athenagora *libro de mortuorum reſurrectione*, quam Suarez rurſus clamat habere, vim demonſtrationis; ſumitur autem à maiori ad minus: Deus poteſt rem ex nihilo condere, & animare: ergo poteſt deſtructam reparare.

PROBATVR Conſequentia, quia Diuina potentia creando rem non eſt aliquo modo imminuta: Ergo ex parte ſua manet æquè efficax ad illam rem iterum creandam, ſi productione ea res indiguerit; ſed poſtquam illa res deſiit eſſe, quantum eſt ex parte ſuâ, indiget productione, & nulla eſt repugnantia, vt iterum producatur: Poterit ergo iterum produci: Ideò S. Auguſtinus, *in Enchirid.* citato à S. Bonauentura, ait, poſſe Deum colligere pulueres hominis vbicunque ſint, cum eundem hominem ante creauerit, & idem dicunt reliqui Patres allegati.

OBIICIT Durandus, hoc argumentum ſeipſum 69
implicari; nam ſi res iterum eſt: Ergo bis eſt: Ergo habet duplicem durationem: Ergo duplicem exiſtentiam: Ergo ſunt duæ res, & non vna & eadem.

RESPONDETVR, eſſe ibi Sophiſma; idem autem poſſet inferri etiam de homine reſurgente quoad totū compoſitum: Quamvis ergo res, quæ prius fuit, & iterum producitur, poſſit dici bis eſſe, non propterea poteſt dici habere duplicem durationem intrinſecam, ac permanentem, ſed vnam, & eandem, quæ dicitur bis eſſe, quia non durauit continuè, & ideò in ordine ad extrinſecam durationem coexiſtit duabus durationibus diſcontinuis, & ideò dicitur bis eſſe, vt notat Suarez *diſp. 44. ſect.* 6 ex D. Bonau. 4. *diſt. 43. quaſt. 4. ad vltimum.*

VRGEBIS cum Durando: Hoc ipſo quod actio 70
interrumpitur, neceſſe eſt poſtea eſſe nouam actionem, quæ non magis poteſt redire, quàm motus, vel tempus. Deinde cùm mutata ſit habitudo agentis ad paſſum, neceſſe eſt, actionem mutari: Ergo & terminum eius multiplicari.

RESPONDETVR cum D. Bonauentura *loco citato*, quem ſequitur Suarez negando aſſumptum: actio enim, qua Deus producit, non eſt ſucceſſiua, ſicut motus, & tempus, & ita poteſt eadem numero redire; Deinde addunt, terminum pendere ab actione extrinſecè, ita vt Deus poſſit eundemmet terminum producere etiam aliâ actione, quippè eſt infinitæ virtutis, vt dixi *quaſtione ſecunda ad vltimum.*

PROBATVR ſecundò à S. Bonauentura *diſt.* 43. 71
quaſt. 4. in corpore, contra opinionem ſuprà allatam, quæ concedit reſurrectionem hominis; & negat reſurrectionem eiuſdem pulli, eò quòd in hoc deſtructa ſit aliqua forma. Tunc ſic: Non minus deſtruitur in homine mortuo forma ſubſtantialis aliqua, quàm deſtruatur in pullo; ſed homo poteſt nihilominus ſuſcitari: Ergo. Probatur Maior; nam ſeparatâ animâ deſtruitur forma organizationis, & caro in puluerem, & ſerpentes mutatur: Dari verò formam organizationis oſtendi, *p. p. tract. 9. diſp. 2. quaſt.* 3.

PORRÒ reſurrectionem hominum fuiſſe poſſibilem

lem teſtantur Scripturæ, quæ teſtantur mortuos ab Elia, Eliſæo, Chriſto, & Apoſtolis ſuſcitatos; Item verò de quibuſdam brutis habetur reſurrectio in vitis Sanctorum, præcipuè Nicolai de Tolentino, & Antonij Patauini, & hæc pro admittentibus Scripturas, & vitas Sanctorum valent.

72 Probatvr tertiò à D. Bonauentura *quæſt. citata in corporis fine*, argumento, quod eſt S. Dionyſij *cap. 6. de Diuinis nominibus*. Reſurrectio eſt ſupra vires naturæ, quatenus agens naturale debet è potentia ſeminali materiæ idem educere, nec poteſt, quia agens naturale, puta cœli, & generans immitit aliquem influxum, qui ſimul cum ratione ſeminali vnum effectum completum conſtituit, & quia primum iam influxum emiſit, & mutatum eſt agens, non poteſt eundem numero ad reſurrectionem immittere, ſed alium novum, & ideò novum effectum producere, vt dixi *quæſtione ſecunda, ad vltimum*; At Deus omnipotentiâ ſuâ agit independenter ab immiſſione alicuius influxus, nec eius operatio ex parte virtutis eſt limitata: Ergo poteſt eundem numero effectum deſtructum reproducere. Et hoc eſt, quod ait S. Dionyſius, reſurrectionem ſupra naturam quidem eſſe, non ſuprà omnipotentem. Vide etiam Suarez *ſect. 6.*

Assero ſecundò, futuram reſurrectionem mortuorum.

73 Probatvr primò à S. Doctore *hic*, & *ad 20. Lucæ* loco citando, Iob 19. *In nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum.*

Deinde Ioannis 11. *Scio quod reſurget in reſurrectione in nouiſſimo die.* Iſa. 26. *Viuent mortui tui; interfecti mei reſurgent.* Ezech. 37. *Hæc Dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſepulchris veſtris, populus meus.*

74 Secundo Machab. 7. *Rex mundi defunctos nos pro ſuis legibus in æterna vitæ reſurrectione ſuſcitabit.* Matth. 22. *In reſurrectione neque nubent, neque nubentur: Sed erunt ſicut Angeli Dei in cælo.* Oſeæ 6. *tertia die ſuſcitabit vos.* Ioel. 3. *Conſurgant, & aſcendant gentes in vallem Ioſaphat.* Daniel. 12. *Qui dormiunt in terræ puluere, euigilabunt.* Idem ad cap. 20. Lucæ probat S. Doctor, vbi affert id etiam prima Corinth. 15. *Omnes quidem reſurgemus.* Ioan. 5. *Omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei.*

75 Idem probat S. Bonauentura ad hunc locum Ioan. vbi addit illud primæ Theſſal. 4. *Dominus in iuſſu, & in voce Archangeli deſcendet de cælo; & mortui reſurgent.* Idem probat S. Doctor ad id Ioan. 11. *Scio quia reſurget in reſurrectione in nouiſſimo die*; vbi addit Scripturam id probantem prima Corinth. 15. *Si reſurrectio mortuorum non eſt? Neque Chriſtus reſurrexit. Si autem Chriſtus reſurrexit; quomodo quidam dicunt, quod reſurrectio non erit?* Eſt enim Chriſtus exemplar reſurrectionis omnium. Ita vrget D. Bonauentura etiam *hic in corpore*, & Valentia *diſputatione 11. quæſtione 2. puncto primo*, ac Suarez, qui Patres adducunt harum Scripturarum expoſitores.

76 Probatvr deinde argumento ſolidiſſimo Chriſti *Matth. 22. Luca 20.* à D. Bonauentura *ibi* in commentario: *De reſurrectione autem mortuorum, & quia mortui reſurgant, & Moyſes oſtendit ſecus rubum. Ego ſum Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob. Deus autem non eſt mortuorum, ſed viuorum.* Hinc arguit Chriſtus: Animæ Abraham, Iſaac, & Iacob non dicuntur propriè, Abraham Iſaac, &c. Sed ſunt pars ſolùm; ergo cùm dicatur Deus Abraham, oportet vt ei viuant, vel actu, vel potentiâ. Hoc eſt ſubtiliſſimum Chriſti argumentum, vt notat etiam D. Thom. *quæſtione ſeptuageſimaquinta, articulo primo, ad ſecundum*, & Valentia *loco citato*, & Suarez *loco citato*. Quod ſi dicant, ſolùm probari viuere animas: Reſpondetur cum Suarez, hoc ſatis eſſe, nam debetur animabus corpus.

Addit verò S. Doctor cum Hieronymo *ibi* alia loca Scripturæ ſuprà allata ad probandam reſurrectionem; Sed notat, Chriſtum non eſſe vſum his authoritatibus ad redarguendos Saducæos, qui ſolum Pentatheucum recipiunt. Ita etiam Suarez *loco cit.* 77

Probatvr tertiò à D. Bonauentura ad eundem textum Lucæ aliâ ratione, quam adhibet *hic, fundamento tertio.* Sumitur autem ex iuſtitia Dei, & adhibita eſt à generoſa matre illa ad animandos filios, vt iugulum darent pro diuina Lege: *Sed enim mundi Creator, qui formauit mundi natiuitatem, quique omnium inuenit originem, & ſpiritum nobis iterùm cum miſericordia reddet, & vitam*, vt notat D. Bonauentura, & idem habetur *capite decimoſecundo*, vbi Iudas ſuffragia pro mortuis inſtituit: *Benè & religiosè de reſurrectione cogitans, niſi enim eos, qui ceciderant, reſurrecturos ſperaret, ſuperfluum videretur, & vanum orare pro mortuis.* Eodem argumento vtitur Apoſtolus prima Corinth. 15. *Quid facient, qui Baptizantur pro mortuis, ſi mortui non reſurgunt? Et ſi omnino mortui non reſurgunt, vt quid & nos periclitamur omni hora? Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur.* Vide quæ dixi etiam *quæſt. 2.* Idem argumentum habetur ſecunda Corinth. 5. *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis, pro vt geſſit, ſiue bonum, ſiue malum.* 78

Probatvr quartò à S. Doctore *fundamento quarto.* Beatitudo eſt bonum omni aggregatione perfectum: Sed inter bona animæ eſt etiam vt ſaturetur eius appetitus per vnionem ad corpus: Ergo. 79

Probatvr quintò à S. Doctore. Complementum gratiæ ſupponit complementum naturæ; ſed ad complementum naturæ requiritur vt totum compoſitum hominis ſit: Ergo in reſurrectione, in qua erit complementum gratiæ, erit reſurrectio, & noua vnio animæ cum corpore ad compoſitum.

Probatvr ſextò à D. Bonauentura. Ad complementum vniuerſi requiritur creatura corporalis, ſpiritualis, & compoſita ex his; ſed poſt vltimam diem erit perfectus mundus, imò perfectior, quàm nunc, & cœli noui, &c. Ergo erit etiam creatura compoſita ex ſpiritu, & corpore, quæ eſt homo. 80

Assero tertiò, reſurrectionem ſupernaturaliter tantùm faciendam, nec fieri naturaliter poſſe eo modo, quo nunc fit. Ità omnes Thomiſtæ.

Probatvr primò à D. Bonauentura *quæſtione quinta, fundamento ſecundo*, quod eſt D. Dionyſij Areopagitæ *cap. 6. de Diuinis nominibus*, vbi ait: *Nos totos, animas dico, & corpora, ad perfectam vitam immortalem transferre pollicetur: Quod veteribus quidem præter naturam fortaſſe videatur; mihi verò, tibique, & veritati, & diuinum, & ſupra naturam, vt eſt, videatur; ſupra naturam noſtram dixerim viſibilem, non ſupra omnipotentem.* Hinc arguit S. Doctor: Transferre à morte ad vitam, & hanc perfectiſſimam, immortalem, 81

eſt ſupra naturam; ſed talis tranſlatio eſt reſurrectio noſtra: Ergo. Idem argumentum eſt D. Auguſtini, *libro 13. de Trinitate*. Maior probatur, quia quod eſt generabile, eſt corruptibile, vt docet Ariſtoteles.

82 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *fundamento vltimo*, quod eſt D. Auguſtini *loco citato*, vbi ait: *Fides totum hominem immortalem futurum, qui vtique conſtat ex anima, & corpore, non argumentatione humana, ſed diuina authoritate promittit.* Similia habet *lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 4.* Hinc arguit S. Doctor: Id, quod eſt articulus fidei, non poteſt naturaliter fieri; ſed reſurrectio eſt articulus fidei: *Credo carnis reſurrectionem*: Ergo. Confirmatur primò, quia ideò Apoſtolus *prima Corinth.* 15. eam vocat myſterium dicens: *Myſterium dico*, & eodem modo loquitur ſcriptura tanquam de ſupernaturali, ac diuino opere, vt notat Suarez *diſputat.* 44. *ſect.* 6. Hinc S. Ambroſius, lib. de fide reſurrectionis ait: *Ideò reſurrectio difficile creditur, quia Dei munus eſt.*

83 Probatvr tertiò à D. Bonauent. fundamento ſumpto in reſponſione *ad vltimum*. Cuiuſcunque rei, quæ naturaliter fit, habet natura appetitum, vt patet; at natura non habet appetitum ad vitam immortalem, atque beatam ſupernaturaliter: Ergo. Minor probatur, quia pulueres ad ſummum poſſunt appetere ſuam formam, vt forma eſt; at beatitudo cognitionem requirit; anima verò, vt natura eſt, non cognoſcit beatitudinem Diuinam.

84 Probatvr quartò à D. Bonauentura *fundamento tertio*. Reuocare ad vitam in momento, in ictu oculi pulueres ſparſos, eſt ſupra naturam, quæ ſuas petit diſpoſitiones: Talis erit reſurrectio noſtra, vt dicitur *prima Theſſal.* 5. Ergo. Eſt argumentum Chryſoſtomi *in primam ad Theſſal.*

Assero quartò. Reſurrectio, quippe reſtitutio eiuſdem numero, non poteſt fieri naturaliter.

85 Probatvr à D. Bonauent. *primo fundamento*. A priuatione ad habitum non datur regreſſus: at reſurrectio eſt regreſſus vitæ à priuatione, & corporis a corruptione: Ergo. Eſt argumentum ex S. Auguſtino *in Enchir. capite* 88. quem allegat S. Doctor *ad vltimum*, ibi enim ait: *Non perit Deo terrena materies, de qua mortalium creatur caro. Sed in quemcumque puluerem, cineremve vertatur, in quoſlibet halitus, auraſve diffugiat, in quamcumque aliorum corporum ſubſtantiam, vel in ipſa elementa vertatur, in quemcunque cibum, &c. illi animæ etiam in puncto temporis redditur, quæ animauit.* Quaſi dicat: Hæc reſtitutio eſt opus Deo reſeruatum, reuocare ſcilicet à priuatione carnis pulueres, & carnem à priuatione vitæ.

86 Probatvr ſecundò à S. Doctore *fundamento quarto*, & *quæſtione quarta, in corpore* ratione, quæ, vt ait Suarez, eſt propria, & ſumitur ex parte organizationis corporis. Quia enim agentia naturalia educunt formas è ratione ſeminali materiæ, operando, & influendo virtutem, quæ ſimul cum virtute illa ſeminali vnum integrum componunt influxum.

Hinc eſt, vt cùm agens naturale habeat determinatum influxum, influat ſingulis vicibus nouum ſemper influxum, & ideò alium effectum, ſaltem numero diſtinctum.

Ex quo ſequitur, vt idem numero effectus non poſſit ex potentia materiæ reproduci, etiamſi agens maneat alio ex capite inuariatum; poteſt enim ordinariè variari, vt patet, præcipuè in cauſis, etiam cœleſtibus influentibus. Itaque poterit 87
quidem natura generare corpus organicum diuerſum; at idem reſtituere non poterit, quia diuerſus eſt ſemper eius influxus, & nouus. Quam rationem fundamentalem non penetrauit Suarez, ſed ſolùm infert, ſi eſſet idem numero effectus, ſequeretur, futurum ſemper eundem numero calorem, qui millies in aqua reproducitur, poſtquam deperditus eſt. Hanc autem ſequelam admitterent aduerſarij.

E regione autem Deus, cùm ſit infinitæ virtutis (ait S. Bonauentura) continens eminenter omnium cauſarum virtutes infinitè, poteſt ſemper eundem numero effectum reproducere: neque enim dependenter ab aliquo influxu externo operatur, & hanc rationem eruit S. Doctor *ex ſecundo Machabæorum, capite ſeptimo*, vbi pia Mater ad futuram reſurrectionem ſperandam filios hortabatur: *Quia mundi Creator, qui formauit hominis natiuitatem, quique omnium inuenit originem, ſpiritum eſſet illis cum miſericordia redditurus, & vitam*, ſic notat etiam Valentia *diſputatione* 1. *quæſtione tertia, puncto primo.* 88

Obiicies primò Iob. 14. *Homo, cùm dormierit, non reſurget, donec atteratur cœlum*: Sed cœlum non atteretur, quia eſt incorruptibile: Ergo neque homo reſurget. 89

Respondet S. Doctor, atterendos cœlos quoad exteriorem faciem, vt ait Paulus: Ideò & Petrus ait ſecunda, cap. 3. *Cœli magno impetu tranſient, cœli ardore ſoluentur.*

Obiicies ſecundò prima Cor. 15. *Caro, & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt.*

Respondet D. Bonauentura ex Irenæo, & aliis Patribus, quos adducit etiam Valentia, per carnem intelligi, vel praua opera; quæ dicuntur opera carnis; vel ipſam naturam hominis, vt eſt in hoc ſtatu corruptibili; vel eandem naturam abſque gratiæ præſidio, & ipſe Apoſtolus *ad Galatas* ſe explicat, vt ait S. Bonauentura.

Obiicies tertiò contra tertium aſſertum: Iob. *cap.* 14. comparat reſurrectionem germinationi ligni præciſi, & Apoſtolus *prima Corinth.* 15. germinationi grani emortui, & corrupti in terra: Sed hæc ſunt naturalia: Ergo. 90

Respondet D. Bonauentura, argumentum hoc à minori eſſe validum. Si natura poteſt, facere vt lignum exciſum germinet, multò magis Deus poteſt cadauer ad vitam reuocare.

Obiicies quartò ex D. Auguſtino de quantitate animæ, cap. 33. *Si curſum naturalem rerum attendamus, certius erit nobis, reſurrectionem eſſe futuram, quàm Solem oriri cras.*

Respondet S. Doctor, S. Auguſtinum arguere: Si mirabilia naturæ opera perſiſtemus, deducemus certiſſimè, futuram reſurrectionem, quia Deus multo altiora opera poteſt facere, quam natura, nam continet omnes naturæ effectus, & alios infinitos in infinitum perfectiores eminenter. 91

Obiicies quintò, *prima Cor.* 15. Oportet, corruptibile hoc induere incorruptionem. Quod autem oportet, non eſt ſupra naturam.

Respondet S. Doctor oportere ex decreto Dei, non ex neceſſitate naturæ.

Obiicies ſextò. Maior eſt aptitudo pulueris hominis ad generationem hominis, quàm alterius animalis; ſed natura ex cadauere generat animalia: Ergo. 92

Respondet S. Bonau. animalia imperfecta aliqua poſſe gigni ex putri, non autem hominem, &

& animalia perfecta, quæ ſolo ſemine gignuntur:
multò verò minus poſſunt eadem reproduci. Con-
cedit autem S. Doctor (vt videtur,) magos virtute
diaboli produxiſſe in Ægypto ſerpentes.

93 Obiicies ſeptimò. Quod eſt in appetitu natu-
ſæ, eſt naturale, quia appetitus naturæ non eſt fru-
ſtrà; ſed anima naturaliter appetit reuniri corpori
ex D. Auguſtino *lib.* 12. *de Geneſ. ad litt. cap.* 35.
Ergo. Idem verò appetitus probatur etiam ex parte
corporis, quia coniunctio materiæ cum ſua forma,
eſt naturalis.

Reſpondet S. Doctor primò, negando maio-
rem, appetitus enim naturæ beatitudinem, quæ ta-
men naturaliter obtineri non poteſt, appetit.

Reſpondet ſecundò, appetitum eſſe quidem
in anima, non autem in puluere ad reſurrectionem.

94 Refert autem tres opiniones circa hoc. Prima
eſt, pulueres humani cadaueris habere naturalem
ordinem ad incorruptionem propter animam, & ob
id non poſſe reſolui in elementa. Hanc impugnat,
quia incredibile eſt, poſſe aërem conuerti in ver-
mem, vel in carnem Lupi voratoris; & non poſſe
conuerti in elementa. Deinde, quia ex D. Auguſtino
capite 88. *Enchir.* poſſunt cadauera in elementa re-
ſolui.

95 Secunda opinio eſt, poſſe reſolui cadauer in
elementa; attamen manere in his appetitum ad re-
ſurrectionem; quia elementa illa, vt fuerunt ma-
teria corporis humani, habuerunt multum de na-
tura lucis, quæ ſtat cum omnibus elementis, & ra-
tione illius naturæ habent appetitum, & ordina-
tionem.

Hanc opinionem redarguit, quia lux cum terra
opacaciſſima non ſtat, etiamſi ſit materia corporis
humani; eſt enim adhuc verum elementum terræ.

96 Reſpondet igitur cum tertia opinione, cada-
uera in elementa reſolui, neque repeteri in his ap-
petitum ad corpus humanum naturaliter, ſed ſo-
lùm ratione Diuinæ prouidentiæ. Deus igitur, non
vt author naturæ, reſurrectionem operabitur,
cùm hæc non ſit debita ipſi naturæ, quæ deſtructa
non exigit regreſſum à priuatione ad habitum. Ex
quo ſequitur, Deum, vt authorem naturæ, non te-
neri ad hoc opus, ſicut tenetur corpori organizato
infundere animam. Ita etiam D. Thom. *in* 4. *diſt.* 43.
articulo 1. *quæſtiuncula* 3. Sotus *quæſt.* 1. *articulo* 2.
& alij communiter, quos ſequitur Suarez *diſp.* 44.
ſectione 7.

97 Neque alia cauſa moralis in ordine naturali co-
git Deum ad reſuſcitanda corpora, quia homini
naturaliter non debetur beatitudo ſupernaturalis,
ſed ſola naturalis, vt homo eſt, vt ait Ariſtoteles
primo Eth. cap. 10. ita verò debetur ei beatitudo
pro hoc ſtatu naturali, quamdiu eſt homo, ideſt
in hac vita, neque vlterius ſupernaturalem præten-
dit, vt docet D. Cyprianus *ſermone de reſurrectio-
ne Chriſti*, dicens: *Homo, qui ex cæleſti, & terre-
na materia compactus eſt, veſtitus extrinſecus pelle,
& carnibus, tempus accepit, quo te iubente, redde-
ret terra quod de terra aſſumpſerat, & ad immate-
rialem originem reuerteretur ſpiritus, cuius natura
98 diſſolutionis non admittit iniuriam. Corpus putredi-
ne, & caro vermibus conſumenda ſecundùm natu-
ræ ſuæ rationem non poterat æternitatis priuilegio
perfrui; & quod ſibi iure non competebat, à Con-
ditore nequibat exigere: Neque vlla eorum inter-
rogatio ſuper hoc merebatur reſponſum. Sed tu,
optime Domine, vltrò gratiam volens dare ſpiri-
tui, decreuiſti clementius, vt ex ſocietate, &
clientela, quam reddiderat animæ caro, aliquid ei
commodi proueniret, & quæ ei vehiculum fuerat,
& particeps ſtudiorum in recompenſatione miniſte-
rij, iterum dilecto accola conſociata, pudica, & pa-
cifica rediret, nullas ſecum reuehens contumelias,
quibus deinceps quietis interna concuteret purita-
tem. Sed & hoc, Domine, ad cumulum beneficij 99
addidiſti, vt inter legem carnis, & ſpiritus, nul-
la poſtmodum eſſet diuerſitas, nec poſt initum fœ-
dus vlla iterum inter eos recreſcat rebellio; ſed
per manum tuam reconciliatio ordinata ſtabilis in
perpetuum perſeueret. Te igitur iubente, terra ſit
caro, & expulſa de domo, iterum coniugatur vi-
ro, non iam ancilla, ſed libera: & habitans v-
nius moris in domo, murmurationibus conſopitis, quas
olim compugnantes inter ſe concupiſcentiæ conci-
tabant.*

Ex quibus vltimis verbis alia ratio colligitur ad 100
idem confirmandum, quia ſi animæ ſeparatæ debe-
retur reditus ad corpus, iam deberetur ad corpus
idem materiale pugnis obnoxium, & ita poſt illius
corruptionem rurſum deberetur reditus ad idem
corruptibile, & ſic in infinitum, quod tanquam
ingens abſurdum infert S. Auguſtinus 12. *de ciuita-
te, cap.* 13. Non deberetur autem reditus ad corpus
immortale, cùm antea illud tale non haberet.

Colligitur ſecundò ratio, qua D. Bonau. 101
oſtendit in fine quæſtionis; cur anima potius appe-
tat hunc puluerem, nempe, quia illi carni conſig-
nata fuerat; anima enim in hoc differt ab Angelo,
vt ſit forma, & appetat naturaliter vnionem cum
corpore; ſicuti, ſi quis vxorem ducturus, eique
optio daretur duarum æqualis pulchritudinis fœmi-
narum, & indifferens eſſet ad vtramlibet; attamen
poſt coniugium magis diligeret eam, quam ſibi
coniugem præoptauerat, & aſſumpſerat, ita (ait 102
S. Bonau.) anima, licèt eſſet indifferens ad plura
corpora informanda; tamen poſtquam hoc informa-
uit, arctùm, & dulce coniugium contraxit, &
hoc appetit præ cæteris.

QVÆSTIO XI.

An Reſurrectio erit vniuerſalis.

{ D. Bonau. in 4. diſtinct. 43. quæſt. 2.
D. Thom. diſt. 43. quæſt. 1.

Fvit opinio dicentium, iuſtos, qui in extremis 103
illis diebus viuent, non eſſe reſurrecturos, quia
neque erunt morituri. Ita multi Patres apud Suarez
diſp. 50. *ſect.* 2.

Aſſero, omnes reſurrecturos. Ita omnes ſcho-
laſtici cum D. Bonauentura.

Probatur à S. Doctore primò *hic*, & *ad* 5.
Ioan. ex illo: *Omnes, qui in monumentis ſunt, au-
dient vocem filij Dei*, & prima Cor. 15. *Omnes qui-
dem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur*, ideſt,
ad gloriam. Hic locus vrget, vt notat Suarez; di-
ſtinguit enim reſurrectionem, quam facit vniuerſa-
lem, ab immutatione.

Probatur deinde à S. Doctore. *Statutum eſt* 104
hominibus mori; & poſt hæc iudicium. Heb. 9. tunc
enim reddendum eſt præmium bonorum, & malo-
rum operum; ſed hoc præmium è ſcriptura eſt æter-
num. *Ibunt hi in ſupplicium æternum; iuſti autem in
vitam æternam.* Matth. 25. Ergo erit reſurrectio
omnium. Confirmatur à D. Bonau. quia Chriſtus

eſt caput noſtrum, & eius reſurrectio eſt exemplar noſtræ reſurrectionis: at Chriſtus reſurrexit: Ergo omnes reſurgemus. Et hoc eſt argumentum Apoſtoli 1. Cor. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Chriſto omnes viuificabuntur. Si Chriſtus reſurrexit, & nos reſurgemus.*

105 Ex his habes, terminum à quo reſurrectionis futurum mortem. Itaque omnes prius morientur, vt ait Apoſtolus, 1. Theſſal. 4. *Mortui reſurgent.* Et licèt de iuſtis videatur dicere, rapiendos, &c. At vult tantùm dicere, paruo tempore manſuros mortuos, vt ait Oecumenius, & D. Thomas. Vide Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 2. & Damaſc. *lib.* 4. *cap.* 28. Reſurrectio propriè non eſt niſi eius, quod cecidit, & interiit; & idem probat S. Bonau. *diſt.* 43. *dub.* 5. *litera*, ex D. Ambroſio. Et reſpondet cuidam authoritati D. Hieronymi *ad Marcellam*, vbi videtur oppoſitum dicere, nempe, id dixiſſe recitando opinionem cuiuſdam Græci.

106 Est autem aliqua difficultas: an omnes priùs reſoluendi ſint in pulueres, nam dicitur Geneſ. 3. *Pulvis es, & in pulverem reuerteris*, quod eſt decretum vniuerſale. Ita tenet D. Thom. 3. *part. quæſt.* 78. *art.* 2. & alij.

Attamen videtur D. Bonau. *hîc ad vltimum* cenſere, ſatis eſſe, ſi moriantur, & hoc ſolùm exigi illo decreto, vt ſicut è terra inanime corpus ſumptum eſt animatum, ita etiam exanime in terram cadat. Et per hoc reſpondetur ad locum Geneſis: etiam à D. Auguſtino *lib.* 20. *de ciuitate Dei cap.* 20. Sic enim multa corpora Sanctorum ſeruata ſunt.

107 Præcipua Scripturæ teſtimonia ſoluam *parte ſecunda diſputationis, quæſtione vltima.*

Obiicies primò Danielis 12. *Multi de his, qui dormierunt in pulvere terræ, euigilabunt:* Ergo non omnes.

Respondet primò cum D. Auguſtino 20. *de ciuitate Dei, cap.* 6. & 23. particulam *multi* ſignificare omnes; & hic modus in Scriptura eſt frequens, vt Rom. 5. *Vnius delicto multi mortui ſunt.* Matth. 26. *Hic eſt ſanguis, qui pro multis effundetur.*

Respondet ſecundò, verbum *euigilandi* ſignificare reſurrectionem, & aliquid amplius, nempe ad vſum ſenſuum, & diſcretionem; ſicuti, qui poſt
108 ſomnum excitatur: Iam verò non omnes reſurgentes euigilabunt, quia infantes non reſurgent ad diſcretionem, & vſum perfectum ſenſuum; non enim in eis erit triſtitia, &c.

Obiicies ſecundò. Chriſtus *Ioan.* 6. ſolis ad ſe venientibus promittit reſurrectionem, dicens: *Nemo venit ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum. Et ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die.*

Respondet S. Doctor, reſurrectionem ad vitam omnibus promitti, vt dicitur Ioan. 5. *Omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei:* at verò *Ioan.* 6. promittit iuſtis reſurrectionem, debitam meritis ad gloriam.

109 Obiicies tertiò. Pro peccato, quod patrauit anima in corpore, ſatis punitur in Purgatorio ſine corpore: Ergo & in inferno ſufficienter punitur ſine corpore.

Respondet D. Bonauentura, id fieri in Purgatorio ad ſupplementum debiti, vt anima ſoluta euolet ad gloriam, & ideò abſque corpore interim purgatur, tanquam in loco, quaſi viæ; at verò in fine erit ſtatus, & ideò etiam corpus debet reſumi ad pœnam.

Obiicies quartò. Reſurrectio eſt ad remunerationem corporum, quatenus fuere inſtrumenta operandi; at paruuli non ſunt vſi corpore ad opera: Ergo non reſurgent.

Respondet S. Doctor, paruulos decedentes in originali, culpam ex vnione animæ cum corpore 110
contraxiſſe, & ideò neceſſe eſt, vt ſimul etiam corpus ſubeat pœnam damni; aliorum verò puerorum corpora, qui originaria labe ſunt diluti, debent reſurgere ex Diuina ordinatione. Statuet enim Deus decedentibus cum gratia, quomodocumque ſtatum gloriæ, etiam corporibus donare, etiamſi operibus propriis non ſint emeriti; vnde reſurrectio non ad ſolam remunerationem propriorum meritorum eſt ordinata.

Tandem obiicies pſal. 1. *Non reſurgent impij.*

Respondetur ex 2. *Machab. cap.* 7. Ita dici, quia reſurrectio non erit eis certè ad vitam.

Ex his habes, etiam damnandos reſurrecturos, vt 111
habetur Ioan. 5. *Omnes audient vocem Filij Dei, & procedent, qui bona egerunt, in reſurrectionem vitæ: qui verò mala, in reſurrectionem iudicij*, vt notat D. Bonau. ad eum locum, & Suares *diſp.* 50. *ſect.* 3. habetur in Symbolo Athanaſij, & in Concilio Lateranenſi *cap. Firmiter.*

QVÆSTIO XII.

An omnes ſimul reſurrecturi ſint.

D. Bonau. d. 43. q. 3
D. Thom. q. 2. art. 3

Chiliastæ olim vocitarunt, futuram reſur- 112
rectionem iuſtorum, mille annis ante iudicium. Vide Suares *diſp* 50. *ſect.* 9.

Catholici verò aliqui concedunt, futuram eadem die, ſed diuerſis locis. Ita Scotus. Vide Suarez *loco citato.*

Assero primò, reſurrectionem mortuorum futuram omnium ſimul.

Probatvr à D. Bonau. primò ex 1. *Cor.* 15. 113
vbi ait: *Omnes reſurgemus in momento, in ictu oculi mortui reſurgent incorrupti:* loquitur autem de tempore iudicij, vt patet; dicit enim, futuram in nouiſſima tuba, vt notat etiam Suarez *diſputat.* 50. *ſect.* 9.

Dices: idem Paulus *ibidem*, ait: *Mortui, qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi, deinde nos.*

Respondetur, denotari ſucceſſionem non inter reſurrectiones ipſas, ſed inter reſurrectionem, & raptum in aërea. Ita D. Thomas, & Anſelmus apud Suares *loco cit.*

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura, quia 114
ſicut per Adam omnes mortui ſunt; ita & per Chriſtum omnes viuificabuntur; ſed omnes mortui ſunt ſimul, quia ſimul damnati in Adam: Ergo omnes ſimul viuificabuntur.

Probatvr tertiò à S. Doctore, quia mundus debet ſtatum mutare, & meliorari, & fieri cœlum nouum, & terra noua; hoc autem exigit, vt mutetur ſtatus mortalis, etiam hominum.

Probatvr quartò à D. Bonauentura, quia debet dari terminus viæ, in quo ceſſent Angeli ſancti à miniſterio: dæmones à venatione; ſed hoc eſt per reſurrectionem hominum: Ergo hæc debet eſſe omnium ſimul.

Alias congruentias affert S. Doctor *in corpore.* 115
Prima eſt ad meritum fidei, nam ſi identidem homines reſurgerent, non mereremur credendo re-

ſurrectio

ſurrectionem, quia humana experientia id euidenter oſtenderet.

Secvnda eſt vnitas corporis myſtici Eccleſiæ, quod ſimul debet reſurgere.

Tertia eſt ad ſubſidium noſtræ infirmitatis, quia dum ſancti reſurrectionem ſuam deſiderant, cupiunt etiam noſtram ſalutem, qua completâ erit reſurrectio, & ideò ait Apoſtolus *Heb.* 11. quod ſancti nos expectant, vt non ſine nobis conſummentur, vt notat etiam Suarez *loco citato.*

116 Qvarta eſt ad oſtenſionem iuſtitiæ retributionis omnibus. Vide S. Doctorem cuius argumenta in oppoſitum facillima ſunt: Idem habet Durandus *diſt.* 43. *quæſt.* 4. Valentia *diſp.* 11. *quæſt.* 3. *puncto* 2.

Probatvr etiam à S. Doctore *ad* 5. *Ioan.* ex illo: *Omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei.* Surgent ergo omnes ſimul eadem horâ, vt notat Suarez.

Probatvr à D. Bonauentura *ad* 6. *Ioan.* ex illis Chriſti verbis: *Hæc eſt voluntas Patris; vt omne, quod dedit mihi Pater, reſuſcitem in nouiſſimo Die,* & rurſum: *Ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die.*

117 Qværes: an id futurum ſit die, vel nocte: S. Thom. *quæſt.* 77. *art.* 3. & alij dicunt credibile futuram in aurora, quia eodem crepuſculo ſurrexit Dominus, & hoc videtur etiam D. Bonau. *diſt.* 43. *in expoſitione Magiſtri*, & Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 10. multos referentis.

Dices Matth. 25. dicitur: *Media nocte clamor factus*, quem de tuba vocante cadauera ad reſurrectionem intelligit S. Auguſtinus *lib. de gratia noui, & veteris Teſtamenti.*

118 Respondet S. Doctor cum Magiſtro, aſſeri media nocte, quia occultè fiet: *Dies enim Domini, velut fur*, vt habetur 1. *Theſſal.* 5. Ita etiam Valentia *diſp.* 11. *quæſt.* 3. *punct.* 2.

Obseruandum autem, inſtrumentalem cauſam reſurrectionis, qua Deus ſuſcitabit mortuos, aſſeri vocem Domini, vt notat S. Doctor ad illud, Ioan. 5. *Omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei, & qui audierint viuent.*

119 Hanc autem vocem articulatam fore refert Soto *in* 4. *diſt.* 43. *quæſt.* 1. *art.* 4. ex Hieronymo in regula Monachorum: *Surgite mortui, venite ad iudicium*, ſed ibi non reperitur, vt notat Suarez *diſp.* 50 *ſect.* 4. Hæc ſanè vox erit ſupernaturalis; attamen negat Suarez, proferendam à Chriſto, quaſi non deceat Chriſtum ſic clamare: at *Ioan.* 5. id aſſeritur: *Audient vocem Filij Dei.*

Observat autem S. Doctor *in* 4. *diſtinct.* 43.
120 *dub.* 1. *&* 2. aſſeri prima Theſſalon. 4. *Quoniam ipſe Dominus in voce, & iuſſu Archangeli, & in tuba Dei deſcendet de cælo: & mortui, qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi.* Has autem fore diſtinctas, vocem, tubam, & iuſſum, foréque diuerſas, ait Valentia *loco citato*, probabile eſſe: At S. Doctor *loco citato*, quem alij ſequuntur, indicat, fore eandem Domini vocem: Quatenus habebit virtutem dicitur *Iuſſus*; Erit autentica, & ideò vox Archangeli Principis Erit ſeuera, & ideò vox Tubæ dicitur, & ſic eadem Chriſti vox dicitur tripliciter: Vide Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 4. latè diſſerentem: Idem ait Anſelmus, & Oecum. *ad cap.* 4. 1. *Theſſal.*

QVÆSTIO XIII.

An corpora Electorum reſurgent cum deformitatibus.

D. Bonau. in 4. d. 44. art. 3. q. 1.
D. Thom. in ſuppl. q. 81.

Assero, nullam deformitatem corporibus Sanctorum remanſuram. 121

Probatvr à D. Bonau. ex D. Auguſt. 22. *de ciuitate, cap.* 19. *&* 20. & *in Enchir. cap.* 91. *&* 92.

Probatvr ſecundò, quia reſurrectio eſt reſtitutio in perfectum ſtatum naturæ; ſed hîc non habet deformitates: Ergo.

Advertit autem S. Doctor cum D. Auguſt. 22. *de ciuitate Dei, cap.* 20. cicatrices Martyrum, ſi in aliquo reſurgente reperientur; fore ad decorem: Vide S. Doctorem, & Valentiam *quæſt.* 3. *puncto* 3.

QVÆSTIO XIV.

An corpora damnandorum reſurgent cum deformitatibus.

D. Bonau. d. citata art. 3. q. 2.
D. Thom. q. 86. art. 1.

Assero primò, remanſuras deformitates ex ſuperfluitate: Ita S. Bonauentura, quem ſequuntur Durandus *diſt.* 44. *quæſt.* 2. *&* 3. Valentia *diſp.* 11. *quæſt.* 3. *punct.* 3.

Probatvr à D. Bonauent. primò argumento 122
D. Auguſt *in Enchir. c.* 92. quo nititur etiam Durandus, & Valentia. Non eſt quærenda pulchritudo in eo, qui carnificinæ æternæ eſt donandus; nam cum damnatione iſtorum congruunt deformitates; & pulchritudo diſſonat. Confirmatur à S. Doctore; nam à corporibus damnatorum non tolletur tarditas, nec paſſibilitas: Ergo neque deformitas.

Confirmatvr ſecundò à S. Doctore, quia ablatio deformitatum à iuſtis eſt gratiæ; at nulla eſt gratia concedenda damnatis: Ergo.

Confirmatvr tertiò à S. Doctore: Deformi- 123
tates non tollentur ab animabus iſtorum: Ergo neque à corporibus.

Confirmatvr quartò à S. Doctore, quia deformitates redundant in pœnam; corpus autem reddetur damnatis ad maiorem pœnam.

Argvmenta in oppoſitum ſolùm oſtendunt, deformitates non eſſe ſuſcitandas à Deo, vt authore naturæ, ſed vt iudice puniente.

Assero ſecundò, reſarciendas deformitates ex 124
membris multis: Ita S. Bonau. *ad vlt.* Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 5. Durandus, & alij. Probatur ab eodem S. Doctor, quia ſic punietur in illis membris voluntas, quæ ea deſiderauit ad libertatem effrænem.

Obiicias primò cum Suarez è D. Thoma. Reſurrectio eſt opus Dei: Ergo perfectum.

Respondet S. Doctor, eſſe perfectum in ordine
iuſtitiæ magis, quàm naturæ, & ideò ſicut in Cœlis 125
erunt dotes, ſic in Inferno defectus.

Svarez arguit contra D. Bonauenturã argumento eiuſdem S. Doctoris. Corpus mutilum habere, non eſt pœna, alioqui deberet magis mutilari, qui habuit corpus integrum, & plura mala patrauit, quàm, qui minus peccauit, & fuit viuens mutilus. Confirmatur; nam imò integritas membrorum erit ad pœnas ſubeundas.

RESPONDET S. Doctor *ad vltimum*, habentem
126 corpus mutilum, habiturum totum in inferno in-
tegrum, quia voluntas, quæ fuit rectrix, & omnia
habere voluit, debet in omnibus puniri: Quare
falsò citatur D. Bonauentura à Suarez cum dicenti-
bus, non eſſe futura corpora integra quoad omnia
membra: Id enim probat *ad vltimum argumentum*,
quo ſecunda aſſertio aſtruitur.

PARS SECVNDA.

De Reſurrectione Chriſti.

SCHOLASTICI poſt D. Thomam *quæſt.* 53. *artic.* 3. dicentes, Reſurrectionem Chriſti neceſſariam fuiſſe, non loquuntur de ea neceſſitate, quæ libertati officiat; ſed quæ ex Dei Decreto ſequitur; nam data Prophetia reſurectionis Chriſti, neceſſe erat, vt adimpleretur; item ſuppoſito Chriſti merito, cui reſurrectio debita eſt, non potuit aliter fieri, quin Diuina Iuſtitia illam exequeretur: Secus autem, certum eſt, Deum libertimè ad hunc actum concurriſſe, ſicut & Chriſtum ipſum meruiſſe, ac proinde ſimpliciter potuiſſe non reſurgere, vel regnando in ſola anima cum aliis beatis, vel ſinendo corpus in corruptionem perpetuam abire; hinc enim abſurdum nullum ubuenit, vt docet Suarez in commentario ad citatum locum Diui Thomæ; vbi adertit, verbum *Neceſſariò* ibi ſumi pro eo, quod multò conuenientiùs & opportuniùs actum eſt; Nam ad ipſius Chriſti gloriam, & ad noſtram redemptionem conuenientiſſimum erat, vt corpore, & animâ glorioſus regnaret; vt *quæſtione* 2. referam, interim hic, vtrum verè reſurrexerit, ad Catholicæ veritatis firmitatem expendam.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS *verè reſurrexerit.*

1 HÆRETICI plurimi, quos refert Suarez *diſp.* 45. *ſect.* 1. negarunt, Chriſtum reſurrexiſſe: Hos antiquatos, & dudum ſepultos relinquo.

ASSERO, Chriſtum verè reſurrexiſſe.

PROBATVR à D. Bonauentura *ad* 24. *Lucæ*, è
2 Scripturis, qua Chriſtus interpretabatur duobus peregrinis; hæ autem præcipuè ſpectant ad paſſionem, & reſurrectionem eius: Ideò ait: *Hæc ſunt verba, quæ locutus ſum ad vos, cùm adhuc eſſem vobiſcum; quoniam neceſſe eſt impleri omnia, quæ ſcripta ſunt in Lege Moyſis, & Prophetis, & Pſalmis de me. Tunc aperuit illis ſenſum, vt intelligerent Scripturas. Et dixit eis: Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertiâ die.*

PRIMÒ quidem in Libris Moyſis habetur cele- 3
bris illa prænunciatio Iacob, cap. 49. Geneſ. *Catu-
lus Leonis Iuda: requieſcens accubuiſti, vt Leo, quis
ſuſcitabit eum?* vt refert S. Bonauentura *ſermone* 5.
Reſurrectionis, & multi Patres: Sic Iſaac in ſpe re-
ſurrectionis ductus ad immolationem, *Geneſ.* 22.
vt dicitur *Hebr.* 11. & indicat D. Bonauentura *ad*
24. *Lucæ*, & *lib.* 4. *Compendij Theologiæ*, *cap.* 23.
multas alias figuras, & ſcripturas affert S. Doctor *lo-
co cit. Compendij*, præcipuè Iſaac eruti è ſacrificio, Io- 4
ſeph è carcere. In Pſalmis præclara habemus va-
ticinia: Illud eſt præcipuum, quod ab Apoſtolo Pe-
tro expoſitum eſt, *Actor.* 2. & à Paulo *Act.* 13. ex
Pſal. 13. *Quoniam non derelinques animam meam in
inferno: nec dabis ſanctum tuum videre corruptio-
nem. Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me læ-
titia cum vultu tuo.*

5 HVC reuocat Paulus id Pſal. 2. *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Actor. 13. ideò ſubditur: *Poſtula à me, & dabo tibi Gentes hæreditatem tuam.* Vocat autem Chriſtus Patrem Dominum, quia loquitur vt homo, qui, poſtquam aſtiterunt Reges terræ, & Principes conuenerunt in eum, deſcribit ſuam regenerationem ad nouam vitam: Ideò enim dicitur à Paulo Coloſſ. 1. *Primogenitus ex mortuis*, & tempus reſurrectionis vocatur regenerationis, *Matth.* 18. Ita expoſuerunt hunc Pſalmum Hilarius, & Theophylactus, Antiochenus *ibi*, Ambroſius, *libro* 3. *de Sacrament. cap.* 1. Chryſoſtomus, *Actor.* 13. Euſebius *lib.* 6. *Demonſtr. cap.* 2.

6 AD hoc Myſterium inſeruit etiam id Pſal. 3. *Ego dormiui, & ſomnum cepi, & exurrexi, quoniam Dominus ſuſcepit me.* Sic adhibetur ab Eccleſia in die Reſurrectionis, & exponitur ab Auguſtino *ibi*. Iuſtino *dialogo cum Tryphone*. Euſebio *lib.* 13. *de præpar. Euangelica*, 7. Ideò addit: *Exurge Domine, ſaluum me fac Deus meus*, vt exponit S. Bonau. *ſerm.* 1. *Reſurrectionis*, & ad id Ioan. 16. *Ego pono animam meam.*

ADDE etiam *Pſal.* 56. qui totus videtur de Chriſti paſſione, & reſurrectione. Vnde Chriſto aptantur ea verba: *Exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara. Miſit de cœlo, & liberauit me.* Et ita exponit latè S. Doctor *ſerm.* 2 *de Reſurrect. Chriſti*, cum D. Auguſtino, S. Hilario, & aliis.

7 AD idem applicat S. Doctor *ſerm.* 2. *Reſurrect.* id Pſal. 105. *Tu exurgens miſereberis Sion: quia tempus miſerendi eius, quia venit tempus.* Et id Pſal. 191. *Surge Domine in requiem tuam*, ſerm. 5. Reſurrect. Vide alia in eo.

IN prophetis denique multa habemus præclara teſtimonia: Inſignis eſt iſte locus, Oſeæ 13. *O mors ero mors tua*, quem adhibet ad hoc S. Doctor *in* 3. *diſt.* 22. *quæſt.* 5. *in reſol.*

8 DEINDE *in ſermone primo, de Reſurrectione Chriſti*, affert illud Iob 19. *Scio quod Redemptor meus viuit, & in nouiſſimo die de terra reſurrecturus ſum.* Quaſi dicat, vt notat S. Bonauentura ibi: *Si enim credimus quòd Ieſus mortuus eſt, & reſurrexit; ita & Deus eos, qui dormierunt, adducet cum eo*, vt dicitur 1. *Theſſal.* 4. Ita exponit D. Gregorius *lib.* 14. *cap.* 26.

TANDEM habetur in articulo Symboli Apoſtolici, vt notat D. Bonau. *in* 3. *diſt.* 25. *quæſt.* 1. & idem dicitur in Euangeliis omnibus.

Ex his habes, Chriſtum reſurrexiſſe eundem,
eum

cum eodem corpore ; hæc enim ſunt neceſſaria ad
veram reſurrectionem , vt oſtendi quæſtionibus
prioris partis huius diſputationis.

9 DicES 2.*Corinth*.5. ait Apoſtolus : *Etſi cognoui-
mus Chriſtum ſecundum carnem : ſed iam non nouimus :*
Ergo nou eſt in carne.

RESPONDETVR , nomine *carnis* intelligi paſ-
ſibilem carnem. Vide etiam Suarez *diſputatione* 45.
ſectione 1.

QVÆSTIO II.

Propter quas cauſas CHRISTVS *reſurrexit.*

10 PRÆCIPVA cauſa reſurrectionis eſt gloria Dei,
etiam Chriſto debita, quippe qui cùm eſſet Filius
Dei, impoſſibile erat, corpus illud ſanctiſſimum
vnitum Verbo detineri in ſepulchro , vt notat
D. Bonauentura *in* 3. *diſt*.22. *quæſt*. 3. *argumento* 2.
& 3. *ad oppoſitum additus reſponſis* , & *collat*.87. *in
Ioan*. Sic enim dixerat Dauid Pſal.15. *Non dabis
ſanctum tuum videre corruptionem*. Vnde Athanaſius
lib. de Incarnatione Verbi Dei , & corporali eius
aduentu ait : *Eum , qui Dominici corporis reſurre-
ctionem non credit , non ſatis intelligere vires Verbi,*
11 *ſapientiaque Dei. Nam ſi verum eſt eius corpus aſ-
ſumpſiſſe, eaque , quæ propria corporis ſunt vindicaſſe,
quid de corpore quæſo ſtatuere debuit , aut quo fine
eandem illud conſumere , cùm ſemel intra corporis
viſcera receptus eſſet : Vt enim non moreretur, fieri non
poterat , quia pro omnibus erat in mortem offerendum,
vt autem extinctum maneret , neque illud fieri debuit,
eò quòd vita ſacrarium eſſet. Vnde reuixit per ſuam,
quæ in ipſo erat, vitam*. Et infrà : *Quomodo Dominus
ex toto ſe vitam demonſtraſſet , niſi id , quod mortale
erat , viuificaſſet.*

12 HINC ſequitur , ſtatim poſt mortem Chriſtum
ex dignitate vnionis viuificandum. Dilatio autem
reſurrectionis facta eſt , vt euidentius agnoſceretur
mortuus fuiſſe , cum tanto tempore in ſepulchro ia-
cuerit ; neque dici debuit differre , ne Verbum im-
potens æſtimaretur , vt ait D. Athanaſius ſuprà,
& cum eo D. Bonauentura 4. *parte Breuil*. *cap*. 10. &
lib. 4. *Compendij Theologicæ veritatis*, *cap*. 3. vbi alias
etiam rationes affert , quas addo.

13 SECVNDA ergo ratio , ob quam Chriſtus reſur-
rexit, eſt, vt ſuam potentiam oſtenderet, cum reſur-
rectio ſit opus omnipotentis. Hæc eſt ratio D. Atha-
naſij, *lib. de Incarnatione Verbi* , vbi ait , *Chriſtum
reſurrexiſſe , vt oſtenderet non ex imbecillitate mortuum
eſſe ; ſed ad extinguendam mortem , qua profligata,
quid reliquum erat , niſi vt in trophæum deuictæ mortis
excitaretur ?* Idem habet S. Bonauentura *collat*. 87. *in
Ioan*. vbi affert id 2. Cor. 13. *Crucifixus ex infirmita-
te , ſed viuus ex virtute.*

14 TERTIA ratio eſt ad fidem viuificandam noſtræ
reſurrectionis , nam Chriſto reſurgente credere , &
ſperare tenemur , etiam noſtram reſurrectionem , vt
ait Iob. 19. Paulus 1. *Cor*. 15. & 1. *Theſſal*. 4.

QVARTA ratio eſt, quia ex reſurrectione Chriſti
excitamur ad nouitatem vitæ , ad pœnitentiam , ad
iuſtificationem oſtendendam ; ſicut enim reſurre-
ctionem Chriſti præceſſit paſſio , & mors ; ita no-
15 ſtram debet præcedere mortificatio. Ideò ait Apo-
ſtolus , Rom. 4. *Mortuus eſt propter delicta noſtra,
& reſurrexit propter iuſtificationem noſtram*. Reſur-
rectio enim Chriſti mouet , & excitat ad vitam re-
nouandam , & ad iuſtitiam , per quam acquirimus
illam gloriam , quam credimus Chriſtum habuiſſe
in ſua reſurrectione , vt talia ſint corpora noſtra,
qualia Chriſtus in ſua reſurrectione monſtrauit , vt
dicitur Rom. 6. *Quomodo Chriſtus reſurrexit à mor-
tuis per gloriam Patris , ita & nos in nouitate vitæ
ambulemus*. Sic igitur paſſio , & mors ad morien-
dum peccato ; & reſurrectio ad viuendum gratiæ
excitant. Rurſus , reſurrectio Chriſti ſe habet etiam
vt exemplar , ſeu norma , & regula dirigens ad vi-
tam æternam. Ad quod S. Doctor *loco cit. collat*. ad-
ducit illud Coloſſ. 3. *Si conſurrexiſtis cum Chriſto,
quæ ſurſum ſunt quærite , &c*. Tandem habet ratio-
nem termini quietantis noſtra deſideria. Hæc S. Bo-
nauentura *in* 3. *diſt*. 19. *quæſt*. 1. *in reſolutione*.

ALIAM rationem habet S. Doctor *in collatione* 16
allegata , ex D. Paulo , Rom. 14. *Reſurrexit ; vt &
viuorum, & mortuorum dominetur.*

HACTENVS de fine reſurrectionis. De efficien-
te verò cauſa egi ſuprà priori parte huius diſputa-
tione ; fuit enim Deus : *Quem Deus ſuſcitauit à mor-
tuis*. Actorum 2. *Qui ſuſcitauit Ieſum à mortuis*.
Rom. 8. & hoc voluit Ioan. 10. *Ego pono animam
meam, vt iterum ſumam eam* , vt notat D. Bonau. *ibi*,
vbi adducit, etiam pſal. 3. *Ego dormiui , & ſoporatus
ſum , & exurrexi, quia Dominus ſuſcepit me.*

ANIMA verò ipſa ſanctiſſima habuit virtutem 17
inſtrumentalem reſurrectionis , vt dixi , cùm de mi-
raculis Chriſti diſſerui.

AN verò miniſterio Angelorum ſit vſus ; ipſe
S. Doctor *ſerm*. 1. *Reſurrectionis* , negat cum com-
muni Patrum conſenſu , vt notat Suarez *diſput*. 45.
ſect. 12.

QVÆSTIO III.

Qua die , & hora CHRISTVS *reſurrexit.*

ASSERO primò , Chriſtum reſurrexiſſe die Do- 18
minica , contra multos hæreticos. Ita D. Bo-
nauentura *cap*. 81. *Medit*. & alibi citandus.

PROBATVR à S. Doctore primò *cap*. 28. *Ioannis*,
ex illo *Matth. vltimo* , vbi dies reſurrectionis aſſeri-
tur : *Prima Sabathi*. Vbi aduerte , Hebræos ſolitos
à Sabbatho numerare dies , vt prima Sabbathi ſit
Dominica , ſecunda Sabbathi dies Lunæ , &c. quod
notauit Beda *lib. de ratione temporum* , *cap*. 6. Vnde
Auguſtinus, quia *in pſal*. 23. ponitur titulus : *In pri-* 19
ma Sabbathi , exponit de reſurrectione Domini,
quæ prima Sabbathi facta eſt , qui iam dies Domi-
nicus dicitur : & D. Hieronymus in pſal. 47. ait :
*Prima Sabbathi fecit Lucem ; prima Sabbathi reſur-
rexit Lux Chriſtus*. Idem confirmat S. Doctor
loco cit. ex illo Ioannis ibi : *Vna autem Sabbathi
Maria Magdalena* , quæ eſt prima poſt Sabba-
thum Iudaïcum , vt ait D. Auguſtinus *Tract*. 20.
in Ioan. nam more Hebræorum vna ponitur pro
prima. Sic Geneſ. 1. *Et factum eſt veſpere , & manè
dies vnus* , ideſt primus. Adducit etiam Chryſoſto-
mum *homil*. 84. *in Ioan*. vbi ait : *Vna Sabbathorum,
ideſt Dominico die.*

IDEM refert S. Bonauentura *ad* 24. *Lucæ* , vbi 20
obſeruat , Euangeliſtam claudere caput 23. de mu-
lieribus : *Et Sabbatho quidem ſiluerunt ſecundùm
mandatum*. Deinde verò ordiri caput. 24. *Vna au-
tem Sabbathi valdè diluculo*. Obſeruat autem , Sab-
bathum dici totam hebdomadam Sabbathi , & ita
prima dies Sabbathi idem eſt, ac prima dies hebdo-
madæ, ideſt Dominica dies , & ideò dies iſta voca-

tur vna, quia vnitas eſt principium numerorum *Geneſ*.1. vt dictum eſt: Hæc D. Bonauent. quem ſequitur Suarez *diſp*.46. *ſect*.1.

21 PROBATVR ſecundò à S. Doctore *in ſpeculo animæ, cap*.2. ex perpetua Eccleſiæ traditione, quæ hunc diem ſemper eſt venerata, & feſtiuum præcipit propter Domini reſurrectionem. Ità enim appellatus eſt à Domino: Vnde S. Leo Papa epiſt. 81. *In die* (inquit) *quâ mundus ſumpſit exordium, in hac per reſurrectionem Chriſti, & mors interitum, & vita accepit initium*. Hæc autem ex Apoſtolorum traditione haberi aſſerit S. Clemens *lib*. 7. *Conſtit. cap*.35. & 36. Iuſtino *Apol*.2. Ignatio *epiſtola* 5. *ad Trallianos*, Athanaſio in illud dictum: *Omnia mihi tradita ſunt à Patre*. Hieronymo *in cap*.4. *ad Galat. lib*.22. *epiſtola* 3. & ex aliis Patribus: Multa quoque congerit Vualdenſis *de Sacramentalibus, cap*.40. Propter quæ Beda *lib. de ratione computi, cap*.17. & *lib. de ratione temporum, cap*.45. Ambroſius *in pſal*. 47. negant licere viro Catholico dubitare, num Chriſtus die Dominica reſurrexerit. Idem habet Suarez *loco citato*.

22 ADHIBET Suarez etiam congruentiam ex D. Bonauentura 4. *part. Breuil. cap*. 10. & *in* 3. *diſt*.22. *quæſt*.3. *in corpore*, quia Chriſti mors non debuit amplius differri, quam neceſſarium fuit ad veritatem mortis declarandam: ad hoc autem ſufficiens fuit, vt vſque ad tertium diem in monumento iaceret.

PAVLVS Mildeburgenſis dixit, etiam poſt ſeptuaginta horas, eos qui mortui videntur, dare ſigna vitæ; ſed incertum eſt, & in homine tot vulneribus confoſſo, tot flagris laniato non poteſt eſſe, vt notat Suatez.

23 OBIICIES: Si Chriſtus reſurrexlt die Dominica; ſequitur, non intercedere quinquaginta dies vſque ad Pentecoſten, ſeu aduentum Spiritus ſancti; neque poteſt vtrumque Myſterium die Dominica euenire; nam Spiritus ſanctus venit die Pentecoſtes Ludæorum, vt dicitur Act. 2. *Cùm complerentur dies Pentecoſtes*, ideſt ipſa die, qua Iudæi celebrabant Pentecoſten; ſed neceſſe fuit, illum diem eo anno occurrere in Sabbatho. Probatur nam *Leuit*.23. & Ioſeph. *lib*.3. *antiq. cap*.10. habetur ſecunda die azymorum, ſeu ſexta decima
24 Luna primi menſis, præceptum fuiſſe offerendi manipulum nouarum ſpicarum, & illa die numerarent quinquaginta dies, & in quinquageſimo celebrarent feſtum hebdomadarum. Tunc ſic: Eo anno prima dies azymorum fuit Sabbathum, & ita ab illo die computando, quinquageſima dies occurrebat in Sabbatho: Ergo & feſtum Pentecoſtes.

RESPONDET Suarez, primò computandos quinquaginta dies à primo die azymorum excluſiuè, ad quinquaginta incluſiuè, hunc enim includi innuitur *Leuit* 23. & Ioſeph. *loco citato*.

25 RESPONDET ſecundò, Spiritum ſanctum deſcendiſſe, non die Pentecoſtes Hebraïco, ſed poſtridie. Quod verò dicitur Act.2. *Cùm complerentur dies Pentecoſtes*, intelligitur; cùm completi eſſent. Ita colligitur ex Chryſoſtomo *homil*.4. *in Acta*.

QVOAD horam reſurrectionis, ſuppono, reſurrexiſſe poſt euolutam mediam noctem Sabbathi, vt dies Dominicus eſſet.

26 PRIMA opinio eſt, nil certè poſſe aſſeri. Ita Dionyſius Alex. *epiſtola ad Baſilidem, can*.7. Hieronymus *ad Hedibiam, epiſt*.150. *quæſt*.6. & Theophylact. *Marci vltimo*.

SECVNDA opinio eſt, reſurrexiſſe prima hora poſt mediam noctem. Ita Athanaſius *lib. de Virg.* in fine. Nyſſen. *oratione prima, & ſecunda de Reſurrectione*. Cyrillus Alex. *lib*.12. *in Ioan. cap*.44. Victor Antioch. *in cap*.16. *Marci*. Euthym. *cap*.68. *in Matth*. vbi ait omnes vnanimiter Sanctos Patres, & Doctores id ſentire, Chriſtum ſurrexiſſe circa illam horam poſt Galli cantum, Nicephor. *lib* 1. *hiſt. cap*.31. qui ſeptima hora, vel octaua. Hieronymus *loco cit. quæſt*. 3. & 4. Ambroſius *lib*.10. *in Lucam, cap. de hora Dominicæ reſurrect.* Rupertus *lib*.1. *de Diuinis officiis, cap*. 8. & *lib*.5. *cap*.24. & *lib*.7. *cap*.16. vbi adducit figuram Sampſonis, qui media nocte erupit ex vrbe, vbi erat clauſus, quam explicans etiam S. Gregorius *homil*.21. *in Euang*. dicit, Chriſtum ante lucem ſurrexiſſe; non tamen explicat, quâ horâ noctis.

TERTIA ſententia eſt, Chriſtum reſurrexiſſe 27
in aurora. Ita D. Bonauentura *in* 3. *diſt*.22. ſed ille *quæſt*.3. ibi potius dicit reſurrectionem factam poſt mediam noctem, dici verò à multis, factam in Aurora, quia tunc innotuit, & ſæpè id dicitur fieri quando innoteſcit. Idem aſſerit *ad* 24. *Lucæ*, vbi incertum relinquit, vtra ſententia ſit vera, & ait: Qui autem verius dicant, Deus nouit: Vel certè (addit S. Bonauentura) fuit facta ſecundùm aliquos inter horas poſt mediam noctem, & auroram; & ideò à S. Doctore oppoſitio aſſeritur in extremis
facta, dum horas medias ad extrema trahunt. In 28
Meditationibus verò *cap*.87. aſſerit, factam ſummo manè: & *in Ligno vitæ*, §. *Ieſus reſurgens*, ait, factam illuceſcente die.

HANC verò ſententiam tenent D. Thom. *q*.51. *art*.4. *ad* 3. & *quæſt*.53. *art*.2. *ad* 3. & *in* 3. *diſt*.21. *quæſt*.2. *art*.2. vbi Scholaſtici, & *d*.22. Richardus, Durandus, Paludanus, eam ſequuntur, & D. Antoninus *prima parte hiſtoriæ, tit*.5. *cap*.7. Gullielmus Durandus *in Rationali diuinorum offic. lib*.6. *cap*.72.

EST multorum Patrum, præcipuè Ignatij *epiſtola* 5. *ad Trallianos*, vbi eadem verba habet cum
D. Bonau. ſuprà: *Illuceſcente Dominico die reſurrexit*. Euſebij *lib*.10. *Demonſtr. cap. vlt*. Cyrill. 29
Hieroſol. *cathec*.14. Hilarij *can*. 33. *in Matth*. Ambroſij *in pſal*.45. Auguſtini 4. *de Trinitate, cap*.6. & *in pſal*.29. & 58. & 129. Et *epiſtola* 49. S. Leonis *ſerm*.1. *de reſurrect*. Cypriani *in oratione Dominica*, Euſebij Emiſſ. *homil*. 8. *in Paſchate*, Hieronymi *Marci vltimo*, Sedulij *lib*.4. *Carminum*, Prudentij *in quodam Hymno*, Alcuini *lib. de Diuin. offic. cap. de Paraſceue*, Proſperi *lib. ſent*. Auguſtini 203. Bedæ *vltimo Lucæ*, & *Marci*, & *Matthæi* 12. vbi idem docet Anſelmus.

TANDEM videtur Eccleſiæ ſenſus, quæ canit in 30
octaua Paſchæ.

Aurora cælum purpurat,
Cùm Rex ille fortiſſimus
Victor ſurgit de funere.

ASSERO, probabile eſſe, Chriſtum reſurrexiſſe nocte quidem, ideſt cœlo obſcuro, ſed ad auroram tendente.

PROBATVR à D. Bonau. *ad* 24. *Lucæ*, & 20. 31
Ioan. ex illo Matth.28. *Veſpere autem Sabbathi, quæ luceſcit in prima Sabbathi, venit Maria Magdalena, & altera Maria videre ſepulchrum*. Tunc autem reſurrexit Dominus, nam poſtea auditus eſt terræmotus, & Angelus deſcendit de cœlo, & reuoluit lapidem; Chriſtus autem profectò exiit è ſepulchro, immoto lapide, penetrando. Itaque non amouit Angelus lapidem, vt Chriſtus exiret, ſed vt mulieres ingredi poſſent, vt omnibus nota eſſe poſſet reſurrectio, vt habetur ex Chryſoſtomo *homil.*

32 *homil.90. in Matth.* & Euthymiu ſuprà, & colligit S. Doctor ad id Ioan.20. *Maria Magdalene venit mane.* Veſperam autem Sabbathi non potuit appellare auroram diei Dominici, neque etiam eam, in qua Sol in Sabbatho occidit, quia tunc non téſurrexit Dominus: Ergo appellauit veſperam Sabbathi ipſam profuudam noctem; quæ iam vergit ad lucem Dominicæ. Confirmatur ex illo Ioan. 20. *Venit Maria ad monumentum, cum adhuc tenebra eſſent*, tunc verò iam Chriſtus reſurrexerat.

33 DEINDE verò cùm addit Matthæus, *qua lucescit in prima Sabbathi*, indicat totam illam noctem, quæ nomine *Veſpere* intelligitur, ad auroram inclinaſſe, vt notat D. Bonaoeutura: Vbi obſerua cum S. Doctore *ll. cc.* quem ſequitur Suarez *diſp.46.ſect.2.* ſolere veſperam pro nocte ſumi, Geneſ.29. *Veſpere Liam introduxit ad eum.* Igitur germanus ſenſus eſt: Nocte illa tendente ad auroram venit Magdalena, & hoc modo concordat etiam Ioannes.

34 QVOD verò *Marci 16.* dicitur: *Venerunt orto iam ſole.* Reſpondet S. Bonauent. bis eas veniſſe: Ita cenſet D. Hieronymus *in Commentario*, & Dionyſius Alexand. *epiſtola ad Baſilidem.* Imò Athanaſius pluries veniſſe ait *quæſt.90.*

COMMVNITER verò ſic conciliantur, vt mane valde diſceſſerint; ſed peruenerint orto iam ſole, nempe iam irradiante, etiamſi ſuper horizontem non aſcendiſſet, vt referunt Suarez *loco citato*, & Maldonatus *ad 28. Matthæi.*

35 Ex quo etiam conciliantur à D. Bonauentura omnes Euangeliſtæ, vt ſubobſcuro cœlo diſceſſerint, & claro cœlo peruenerint, aut ſaltem bis venerint: Sic conciliantur etiam opiniones variæ, vt videre eſt in ſuprà dictis.

SI qua autem diuerſitas apparet; Reſpondet S. Doctor, Chriſtum ante diem reſurrexiſſe, ſed deſcribi ab Eccleſia in Aurora, quando incepit apparere.

36 NOTA verò, hanc veſperam denominari à Sabbatho, communi loquendi modo; nam communi more protenditur vſque ad mediam noctem, & ideò tota illa nox dicitur nox Sabbathi; eam autem denominat à Sabbatho, vt ait D. Auguſtinus etiam ob aliam rationem, vt ſignificet à quo tempore licuerit mulieribus parare aromata, & alia ad monumentum.

QVÆSTIO IV.

Quomodo CHRISTVS *tribus diebus in ſepulchro iacuerit.*

D Bonau. in 3.diſt.22. quæſt.3.

37 COMMVNITER triginta ſex horæ aſſignantur ſepulturæ. Ità D. Bonau. alios allegans, mortis verò quadraginta horas aſſignant. Habetur ex communi traditione Eccleſiæ, & aſſeritur à D. Auguſtino *Dialogo ad Oroſium 65. qq. quæſtione 26.* quem ſequuntur Beda, Anſelmus, & alij ſuprà citati *quæſt.3.*

DIFFICVLTAS verò eſt in explicando, quomodo fuerit in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus, iuxta vaticinium Chriſti *Matth.12.*

38 OMISSA opinione computantium hos tres dies à nocte cœnæ, in qua poteſt dici traditus morti; nam hæc veritatem litteræ omittit, & ad metaphoras fugit.

ALIQVI enumerant has horas à crucifixione, & primam noctem ponunt tres horas tenebrarum. Sed hic modus eſt omnino improprius, vt patet.

VERA ergo ſententia eſt S. Bonauenturæ hic, 39 calculandas horas iſtas à morte Chriſti, vel ſepultura ad reſurrectionem. Igitur ſunt tres dies per Synecdochen, à parte totum numerando, qui modus frequentiſſimus eſt, tam in ſcripturis, quàm in aliis auctoribus. Et hoc modo benè poſſunt tres dies in quadraginta, vel etiam in triginta ſex horis comprehendi; nimirum vt dies intermedius ſit integer; extremi verò ſecundùm partes. Sic reſoluunt Hieronymus *Ionæ 2.* & *Matth.12,* & ibi Beda, Anſelmus & communiter Expoſitores, Auguſtinus frequenter *lib.3. de conſenſu Euangeliſtarum, cap.24. lib.1. quæſtionum Euangelicarum, quæſt.7.* & *lib.3, de Doctrina Chriſtiana, cap.35.* & aliis locis ſuprà citatis, Caſſianus *lib.6. de Incarnatione, cap.vlt.* Beda *in homil. Feriâ 4. poſt primam Dominicam Quadrageſimæ*, & indicat Ignatius *epiſt.5. ad Trallianos.* D. Thom. *3.p. quæſt.51.art.4 ad 1.* & *in 3. diſt. 21.q.2.art.3 ad 5.* & ibidem alij Theologi; alij verò *diſt.22.* & Alenſ. *3.part. quæſt.20.memb.1.art.3.*

ENIM verò licèt ſit inuenire tres dies, nempe 40 partem Feriæ ſextæ, totum Sabbathum, & partem Dominicæ, vt ait D. Bonauent. *ad 20. Ioan.* attamen tres noctes eſt arduum aſſignare, quia ſolæ duæ erant noctes, prima integra, adueniente Sabbathò; altera adueniente Dominica die, ferè integra.

SVAREZ confutatis aliis ſolutionibus, reſpondet 41 ex D.Bonau. *diſt.22.quæſt.3.ad primum*, vnam noctem diei naturalis, non eſſe totam noctem continuam, quæ eſt ab occaſu Solis vſque ad eius ortum, ſed duas complecti partes noctis, inter quas artificialis dies continetur, quarum altera incipit à media nocte, vſque ad ortum Solis: Altera verò ab occaſu Solis ad mediam noctem. Dies enim naturalis à media nocte incipit, & ad mediam noctem terminatur. Propter hoc cœna, quæ fit poſt mediam noctem, ad diem ſequentem pertinet. Itaque prima 42 dies, & prima nox mortis Chriſti durat ab hora nona Feriæ ſextæ, ad horam ſextam noctis (erat enim Æquinoctium, vt notat S.Bonau. *in corpore.*) Secunda dies, & ſecunda nox durant à ſexta hora noctis, vſque ad Sabbathi noctem mediam, & hæc dies; & nox integræ ſunt: Tertia verò dies incipit à media nocte Sabbathi ad horam reſurrectionis; eſt enim illa pars diei naturalis: Ita D. Leo ſerm.1. de Reſur. ait: *Nihil de dierum numero deperiiſſe, dum ad integrum ſecundum diem pars primi nouiſſima, & pars tertij prima concurrit.*

QVÆ verba vſurpans Anſelmus *Matth.12.* ex- 43 plicat: Nam primus dies à parte extrema annumeratus eſt: dies verò tertius à parte prima ſextæ quidem Feriæ, diei partem, in qua ſepultus eſt cum parte noctis, pro nocte, & die accipiens. Sabbathum cum nocte & die; noctem Dominicam cum eadem die illuceſcente pro toto ſimiliter accipiens, habet triduum, & tres noctes. Eandem ſententiam explicat Iſidorus Peleuſiota *epiſt.144.* & *212.* & Baronius, *anno 34.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

An CRISTVS *reſurrexerit primus; & an ſalus immortalis.*

{ D.Thom.q.53. art.3.

44 NOTANT D. Thomas *hic*, & D. Bonauentura *lib.4. Compendij Theolog. cap.23.* in fine, Reſurrectionem duplicem, aliam imperfectam, quæ eſt ad vitam morituram, quamdiu enim ſubiecti ſumus morti, habemus vitam imperfectam. Altera reſurrectio eſt perfecta ad vitam immortalem.

ASSERO primò, Chriſtum, non fuiſſe primum reſurgentem à mortuis ad vitam mortalem.

PROBATVR à D.Bonauentura *ibi*, quia ante paſſionem, Lazarum ſuſcitauit, & alios.

ASSERO ſecundò, Chriſtum fuiſſe primum reſurgentem ad vitam immortalem.

45 PROBATVR à S.Doctore *ſerm.1. Reſurrectionis*, & D.Thom. *hic*, ex 1. Corinth.15. *Chriſtus reſurgens à mortuis primitia dormientium*, & quidem Chriſtum eſſe primitiam reſorgentium ad vitam immortalem negatiuè, vt nullus ante eum reſurreactit ad vitam immortalem, eſt de fide, nam ita exponitur ab omnibus Patribus. Ita Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, Ambroſius, Hieronymus, Anſelmus, D. Thomas, D.Bonauentura, & cæteri Græci, & Latini, Athanaſius *lib. de Incarnatione*, Damaſc. *lib.4. de fide, cap. vltimo*, Proſper. *de promiſſis, & prædictionibus Dei, p.3. cap.29.* Cyprian. *ſerm. de Reſurrect. Domini.*

46 HINC illi, qui opinati ſunt, ſanctos aliquos Patres reſurreaiſſe cum Chriſto ad vitam immortalem, dixere, eorum reſurrectionem referri per anticipationem in morte Chriſti, quia ſurrexerunt poſt Chriſtum; nomen enim *primitia* ſignificat primum ordine, non dignitate. Sic non dicuntur primitiæ fructus perfectiores, ſed primi maturati. Quo ſenſu dicitur etiam primogenitus mortuorum *Apoc.1. Coloſſ.1.* quia primus reſurrexit, vt notat D.Ambr. *lib.5.epiſt.22.* licèt ad id *Coloſſ.1.* non primogenitus, ſed primitiæ legitur apud Græcos, Chryſoſtomum, Theophylactum, & alios.

47 QVOD verò Chriſtus prius tempore reſurrexerit ad vitam immortalem, non eſt de fide, quia viget probabilis opinio, mox citanda, multos cum Chriſto ſurrexiſſe ad vitam immortalem. Ad veritatem autem loci Apoſtoli 1.*Corinth.15.* ſufficit, eſſe primum natura, & cauſalitate.

48 EST igitur opinio, multos SS. Patres ſurrexiſſe cum Chriſto ad vitam immortalem. Ita multi antiqui PP. Origenes *lib.1.ad Rom.* Epiphan.*hæreſi 75.* Clem.Alex. *lib.6.Strom.* Iuſtinus *quæſt.85.* Ambroſ. *in primum pſal.* Hieronymus, vel Sophronios *ſerm. de Aſſumptione.* Idem docet Sophronius Patriarcha Hieroſol. *in epiſtola Synodali*, quæ probatur in ſexta Synodo *act.11.* vbi de Chriſto ſic loquitur: *Triduanus reſurgens de ſepulchro ex corruptione, ad immortalitatem eos perducens per ſuam reſurrectionem ex mortuis.* Idem aſſerunt Euſeb. *lib. 4. demonſtrat. cap.12.* Remigius *in Matth.* relatus à D. Thoma *in catenam Matth. 27.* Ibi Beda, & Anſelmus, Bedam citans, D.Thom. *ibi*, & *in 4. diſt.43. q.1. ad 3.* vbi nonnulli Theologi, & alij *in 3.diſt.22.* vbi Carthuſ. *quæſt.6.* Caietan. *quæſt.53. art.3.* & *ſuper Matth.* Ianſenius, *cap.143. concordiæ.* Suarez *ad art.3.quæſt.53.D.Thom.* & alij.

49 SECVNDA opinio eſt, mortuos reſurrexiſſe cum Chriſto ad vitam mortalem. Eſt ſententia D. Auguſtini *epiſt.99.* Hieronymi *Matth.17. epiſt.150. quæſt.8.* Chryſoſtomi *homil. 89. in Matth.* Theophylact. *ad 27.Matth.* Euthym. *cap.65.in Matth.* Inſinuat Proſper *de promiſſione Dei, parte 3.cap.29.* D.Thom. *3 part. quæſt.53. art.3.* Soto *in 4.diſt.43. quæſt.2.art.1.*

50 QVOAD D. Bonauenturam, videtur mihi eſſe cum priori opinione, nam *in Compend.Theolog.lib.4. cap. 23.* dicit, Chriſtum ſurrexiſſe integraliter, nempe in anima, & corpore; & Socialiter, quia multa corpora Sanctorum ſurrexerunt, *Matth.27.* Æternaliter etiam, quia *reſurgens ex mortuis, iam non moritur.* Rom.6.

IN fine verò dicit, Chriſtum reſurrexiſſe perfectè ad vitam immortalem: aliquos imperfectè, vt Lazarum iterum moriturum; vbi omittit Sanctos Patres ſuſcitatos cum Chriſto.

51 PRÆTEREA *in ſerm.1. reſurrect.* probat, Chriſtum eſſe primitias dormientium, dicit, Apoſtolum exprimere primitias nouitatum, quas poſteà habuit Chriſtus reſurgendo, & refert reſorrectionem Sanctorum Patrum. Cùm igitur dicat, Patres poſt Chriſtum reſurrexiſſe, quia ipſe eſt primitia dormientium, loquitur profectò de reſorrectione ad vitam immortalem; nam quoad mortalem, non fuit primus: Simili ratione deducitur, Bedam *Matth.27.* fuiſſe noſtræ ſententiæ, vt notat Suarez *loco cit.* Vnde infert, omnes, qui hac ratione vtuntur, poſſe pro hac ſententia allegari.

52 ASSERO igitur, probabile eſſe, Sanctos Patres ad vitam immortalem reſurrexiſſe.

PROBATVR primò ex illo *Act.2.* vbi Petrus loquens de Dauide ait: *Sepulchrum eius eſt apud nos vſque in hodiernum diem.* Vbi aduertit Sophronius ſuprà *ſerm.de Aſſumpt.* non eſſe auſum dicere, corpus Dauid eſſe apud nos.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *loco cit. Compend.* ex illo Matth.27. *Multa corpora Sanctorum venerunt in ſanctam Ciuitatem, & apparuerunt multis*, nam ſignum eſt, habuiſſe corpora glorioſa, quæ poſſunt apparere, & occultari, vt indicat S. Hieronymus, & D. Thomas *ibi*.

RESPONDET Suarez, potuiſſe habere corpora mortalia cum virtute ſe occultandi ad libitum, ſicut habebant Moyſes, & Elias in Thabor.

53 CONTRA, quia hoc argumento vtuntur SS.PP. allegati, qui ſupponunt, debuiſſe eſſe cum Chriſto aliquos ſocios, & conteſtes reſurrectionis eius.

PRÆTEREA animæ Sanctorum Patrum erant beatæ, vt dixi *diſp.39.quæſt.1.* eis autem debebatur etiam corpus glorioſum; ſiquidem ex ſola diſpenſatione Diuina, Chriſti anima in via corpus habebat paſſibile.

OBIICIES primò. Hi ſancti ſurrexerunt ante Chriſtum: Ergo non ſurrexerunt ad vitam immortalem. Antecedens patet, nam Matthæus ponit hoc inter ſigna mortis Chriſti.

54 RESPONDETVR, id deſcribi per anticipationem. Et quidem ſepulchra aperta ſunt in morte Chriſti; at verò corpora ſurrexerunt in Chriſti reſurrectione, quod probatur, nam exeuntes Sancti venerunt in ſanctam ciuitatem; non enim probabile eſt, iacuiſſe viua corpora in ſepulchris quadraginta horas.

OBIICIES ſecundò cum D. Auguſtino *Act.2.* dicitur: *Monumentum Dauidis eſſe apud nos*, hoc

autem

autem argumentum affert Petrus ad probandum, corpus Dauid eſſe corruptum, & ideò de illo non fuiſſe dictum: *Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem.* Quod ſi ibi non eſſet corpus, iam argumentum nil valeret.

55 RESPONDEO primò, potuiſſe Dauid non eſſe ex reſuſcitatis. Deinde poteſt reſponderi, adduci monumentum, vt oſtenderet corpus Dauid vſque ad Chriſti reſurrectionem fuiſſe apud nos, & potuiſſe videri corruptum; at verò iam ſolum ſepulchrum nominari.

OBIICIES tertiò. Hebr.11. dicitur: *Hi omnes non acceperunt repromiſſionem.*

RESPONDETVR, Paulum ſolùm ſignificare, Patres non accepiſſe in lege veteri gloriam etiam animæ, & ideò ſine nobis non accepiſſe, quia in ſtatu hoc gratiæ receperunt.

56 OBIICIES quartò. Iob fuit magnus Sanctus, & tamen, cap.19. dicit: *In nouiſſimo die ſurrecturus ſum.* Vrgent autem de S. Ioanne Baptiſta, qui inter ſanctos fuit primus, & tamen eius reliquiæ adhuc ſunt Romæ, & Genuæ.

RESPONDETVR, poſſe dici reſuſcitatos eos, qui magis poſſent teſtari reſurrectionem Chriſti; fuiſſe autem aſſumptos eos, qui erant apud antiquos magis æſtimati, vt Moyſes, Abraham, &c.

QVÆSTIO VI.

An corpus CHRISTI *ſurrexit integrum.*

57 EX dictis *priori parte, quæſt. 2. & ſequentibus*, patet, corpus Chriſti, vtpote glorioſum, debuiſſe integrum reſurgere. Solùm eſt quæſtio de Præputio, quia dicitur, adhuc eſſe in terra, vt refert Innocentius III. *lib.4. de Miſteriis Miſſæ.* Eccleſiæ etiam traditio habet, illud ſeruari in Sancto Sanctorum Lateranenſis Eccleſiæ.

58 SECVNDA opinio tamen eſt, in corpore Chriſti glorioſi eſſe Præputium. Ita Theophylact. *Lucæ* 2. Supplem. Gabrielis *in 4. diſt. 44. quæſt. 1.* Medina *quæſt. 54. art. 2.* citatur à Suarez *diſp. 47. ſect. 1.* etiam D. Bonauentura *in 4. diſtinct. 11. dub. 2.* Sed ipſe Seraphicus fatetur quidem, corpus Chriſti eſſe integrum, quoad ea, quæ ſunt de veritate humani corporis; attamen de Præputio eſt anceps. Eum ſequuntur Turrecrem. *cap.* Inuitat. *de conſecrat. dub.* 2. Syluester *in Roſa aurea.* Itaque S. Bonauent. (vt fatetur Suarez) dicit; fortaſſe in Præputio fuiſſe aliquid de veritate corporis humani, & illud reaſſumptum; & aliquid materiale, & hoc relictum inter reliquias.

59 SVAREZ dicit, Chriſti corpus habere Præputium formatum ex aliqua parte materiæ corporis Chriſti, quæ antea erat in alia parte; primum verò ſeruari in terris. Ita ait, ſaluari integritatem corporis Chriſti, & traditionem de hac reliquia.

INNOCENTIVS verò cum D. Bonauentura anceps ait, totum hoc eſſe Deo committendum; maximè verò facultates vegetationis, & ſenſus iam ſatis oſtendi *prima ſecunda, Tract. 1. diſp. 1.*

QVÆSTIO VII.

An in corpore CHRISTI *cicatrices vulnerum ſalua eius integritate manſerint.*

CERTVM eſt, cicatrices in manibus, pedibus, & latere Chriſti remanſiſſe, vt habetur *Ioan.* 20. vbi Chriſtus ait: *Infer digitum tuum huc, & mitte manum tuam in latus meum.* Et ipſe Thomas: *Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum, &c.* 60

HAS verò fuiſſe reales, non apparentes certiſſimum eſt, vt teſtantur Sancti Patres, Ignatius *epiſtola 10. ad Smyrnenſes*; Hilarius *lib. 3. de Trinitate,* Iuſtinus *Dialogo cum Tryphone*, Dionyſius *cap. 7. de cœleſti Hierarchia*, Leo Papa *ſerm 1. de Reſurrect.* Auguſtinus *epiſtola 49. quæſt. 1.* & *lib. 2. de Symbolo, cap. 8.* & *lib. 22. de ciuitate, cap. 20.* Ambroſius, & Beda *Lucæ vltimo*, Cyrillus Alex. *lib. 12. in Ioan. cap. 59.* & Hieroſolymitanus *cathec. 14.* Athanaſius *epiſtola ad Epictetum*, & *oratione contra Arrianos*, Gregorius *homil. 26. in Euangelia*, & omnes Interpretes *Ioan. 20.* Ex quibus præclarè S. Bonauentura, id probat cum Suarez *loco citato*, quia oſtendit eis videnda, & palpanda in ſignum veri corporis: Ergo debuêre eſſe vera, ne deciperet, vt ait D. Auguſtinus *lib. 16. cont. Fauſtum, cap. 33. Tom. 6.* 61

QVÆRITVR verò: an remanſerint foramina, an verò ſola inſignia. 62

MVLTI enim dicunt, ſola ſigna remanſiſſe. Ita videtur D. Auguſtinus *epiſt. 49.* & aliis locis relatis. Idem ſentire videntur Gregorius, vterque Cyrillus, & alij.

COMMVNIS verò ſententia eſt remanſiſſe manus, & pedes perforata. Ita D. Bonauentura *ad 20. Ioan.* ad ea verba: *Infer digitum, &c.* vbi vera vulnera fateri videtur. Sequuntur Abulenſ. *paradoxo 5. cap. 25. & 26.* & Recentiores, Caietanus *quæſt. 54. art. 4.* & Medina *ibidem*, Ianſenius *c. 147. Concord.* Toletus *Ioan. 20.* Suarez *diſp. 47. ſect. 2.* & videtur ſenſus Cyrilli *lib. de fide ad Theodoſium*, circa finem, Nazianzeni *orat. 42.* Euthymij *in Ioan.* & videtur conuinci in Euangelio ſuprà relato, & deſcribit Chryſologus *ſerm. 18. & 76.* Neque verò his impeditur, quin & nerui, arteriæ, & venæ continuæ ſint, & ſuis fungantur officiis, quia ita diſpoſita ſunt omnia, vt ritè operentur, & nullam deformitatem, ſed pulchritudinem offerant, vt deſcribit S. Bonauentura *loco citato.* 63

MVLTA verò motiua, ob quæ voluit Chriſtus ea inſignia retinere, affert S. Doctor *loco citato.* 64

PRIMVM eſt in ſignum trophæi, vnde colligit S. Auguſtinus *22. de ciuitate, cap. 20.* remanſura quædam in Martyribus inſignia vulnerum ad triumphi gloriam exhibendam.

SECVNDVM eſt ad fidem confirmandam reſurrectionis eiuſdem, qui in cruce pependerat, vt ait D. Leo Papa *ſerm. 1. de Reſurrect.* & Cyril. Alex. *loco cit.* Damaſcenus *lib. 4. de fide, cap. 18.* Auguſtinus, Beda, & alij Patres ſuprà adducti, & D. Thomas *loco citato.*

TERTIVM motiuum eſt, vt vulnera ſemper oſtendat Patri. Ita etiam Beda *loco cit.* & Cyprianus *ſerm. de Baptiſmo Chriſti.* 65

QVARTVM eſt in excitamentum Spei, & ad gratias ei agendas. Ita D. Ambroſius *loco cit.* Bernardus *ſerm. 61. in Cant.* Gregorius *Cant. 2.*

QVINTVM eſt ad confundendos hoſtes in die iudicij.

indicij. Ita D. Auguſtinus *loco cit.* Hyppolitus Martyr *oratione de fine mundi*, Cæſar Arel. *homil.* 23. & ad demonſtrandum, quæ, & qualia paſſus eſt pro nobis, vt ait Beda in Gloſſa *ad Lucæ vltimum.*

66 Ex quibus S. Doctor diluit cum D. Auguſtino *epiſtola* 49. oppoſitiones Porphyrij, qui ſic obiiciebat: Si poſt reſurrectionem ſtatus beatus eſt futurus, quid ſibi vult, Chriſtum fuiſſe cibatum, & vulnera monſtraſſe? Sed ſi propter incredulum fecit; finxit: Si autem verum oſtendit: Ergo in reſurrectione accepta futura ſunt vulnera.

Itaque, qui potuit mortuus ſuſcitare, potuit
67 etiam illa vulnera claudere, neque ficta, neque falſa, neque ex neceſſitate retinuit, ſed gratuita voluntate.

De Dotibus corporis CHRISTI *glorioſi.*

68 Vide *prima ſecunda, Tract.* 1. *diſput.* 2. vbi latè omnes ferè quæſtiones agitantur de corpore glorioſo, quas omnes in Chriſto neceſſe eſt fateri in ſummo.

QVÆSTIO VIII.

An CHRISTVS *Dominus primò apparuerit Beatiſſimæ Virgini Matri.*

69 Aſſero. Ita D. Bonauentura *in Meditationibus*, *cap.* 87. & omnes Catholici, vt refert Suarez *diſp.* 49. *ſect.* 1. Vide D. Ambroſium *lib.* 3. *de Virg.* Sedulium, Anſelmum *de Excellentia Virginis*, *cap.* 6. Rupert. *lib.* 7. *de Diuin. offic. cap.* 25. qui reſpondet argumento, quod poſſet fieri ex Marci *cap.* 16. vbi dicitur, primò apparuiſſe Mag-
70 dalenæ; reſpondet autem ab Euangeliſtis deſcribi ea ſola teſtimonia, quæ poterant teſtari reſurrectionem, vel quæ egebant ad firmiter credendum; & hoc indicat etiam S. Doctor *loco citato.*

QVÆSTIO IX.

De Apparitionibus Euangelicis CHRISTI *reſuſcitati.*

71 Videntvr ſanè Euangeliſtæ circa numerum iſtarum mulierum varij, nam Ioannes ſolius Mariæ Magdalenæ meminit: Matthæus addit alteram Mariam. Marcus addit Salome, & non dixit alteram Mariam, ſed Mariam Iacobi. Lucas verò omiſſa Salome nominat Ioannem cum duabus Mariis, poſt addit, *Et cætera quæ cum eis erant.* Addit verò S. Doctor *ad* 24. *Lucæ*, nullam eſſe varietatem, quia omnes enumeratæ profectæ ſunt, ſed non omnes à ſingulis numerantur. Profectò incertum apparet, quot fuerint; quæ verò fuerint, patet ex nomine.

72 Magna tamen eſt difficultas, an fuerint plures Magdalenæ; nam Matthæus, & Marcus dicunt, apparuiſſe Chriſtum Magdalenæ ſummo mane, quando iuit ad monumentum; Ioannes verò refert eam poſt illam apparitionem perſtitiſſe ad monumentum plorantem: ergo hæc nondum viderat Chriſtum: ſunt ergo diuerſæ.

Deinde arguit Euſebius: Magdalena apud Ioannem non eſt permiſſa tangere Chriſtum, cùm illi apparuit: apud alios verò Euangeliſtas permiſſa eſt tangere: Ergo ſunt plures.

Præterea Marcus dixit, fuiſſe eam, de qua 73
ſeptem dæmonia eiecerat; id verò non alia ratione dixiſſe videtur, niſi vt eam a ſorore Lazari diſcerneret. Itaque has duas Magdalenas diſcriminant, Clem. Papa *lib.* 3. *Conſt. cap.* 6. Origenes *Tract.* 35. *in Matth.* & *homil.* 1. *in Cant.* ex his, quæ Hieronymus tranſtulit. Chryſoſt. *homil.* 61. *in Ioan.* & 81. *in Matth.* Macarius Ægyptius *homil.* 12. Theophylact. *Marci* 14. Hieron. & Euthym. *Matth.* 26. qui omnes diſtinguunt Magdalenam peccatricem, à Maria ſorore Lazari, quamvis non dicat, fieri vtriuſque mentionem in apparitione reſurrectionis: ſed de hoc taceant, vel potius cenſeant, ſolam peccatricem quæſiuiſſe Chriſtum ad monumentum, cuique Chriſtus apparuit. Atque hanc diſtinctionem probabilem exiſtimat etiam D. Auguſtinus *Tract.* 49. *in Ioan.*

Svnt etiam, qui duas Magdalenas peccatrices 74
faciunt diſtinctas à ſorore Lazari. Ita Photius Conſtantinopolit. apud Turrianum ſuper Clementem, Iacobus Faber, & Iodocus Clictonæus.

Qvoad Seraphicum, primò quidem *loco cit.* exiſtimat, vnam eſſe Magdalenam, de qua Euangeliſtæ loquuntur in apparitionibus Reſurrectionis; Hanc verò ab omnibus Euangeliſtis nominari, præcipuè à Ioanne. Hæc eſt ſententia omnium Patrum, & Expoſitorum, vt refert Suarez *diſputatione* 49. *ſect.* 2.

Et quidem apud Matthæum, Marcum, & Lucam omnes eandem aſſerunt.

Eam verò eſſe eandem apud Ioannem, proba- 75
tur à Suarez, quia cùm dixiſſet, Mariam Magdalenam veniſſe in monumentum, & viſo lapide ſublato vocaſſe Petrum, & Ioannem, eoſque veniſſe, & poſtea receſſiſſe, ſubdit: *Maria autem ſtabat*, &c. Quibus verbis relationem habet ad Mariam, de qua prius meminerat. De qua poſtea ſubdit: *Venit Maria Magdalena annuncians diſcipulis.*

Qvod verò ſecundùm Ioannem ſit eadem Magdalena, de qua loquuntur alij, probatur à D. Bonauentura ex nomine, quæ eſt grauis coniectura, quando nil obſtat, vt notat Suarez.

Qvod enim opponebat Euſebius: Reſpondent 76
S. Hieronymus *epiſtola* 150. *ad Hedibiam*, *quæſt.* 4. & 148. *ad Marcellam*, Euſebius ſuprà, quem refert Athanaſius Nicænus *quæſt.* 90. fuiſſe diuerſas apparitiones, & in priori Magdalenam eſſe reiectam, tanquam incredulam, ſeu in fide imperfectam; in poſteriori verò vel eandem Magdalenam iam firmam, vel alias admiſſas. Ita S. Doctor ad ea verba Ioan. 20. *Noli me tangere*, quod ex D. Auguſtino confirmat *Tract.* 120. *in Ioan. ſerm.* 60. *de verbis Domini*, & 162. & 155. *de tempore*, Hieronymo ſuprà, Ambroſio *Lucæ vltimo.*

Aſſero ſecundò, hanc Magdalenam, cui Chri- 77
ſtus apparuit, fuiſſe peccatricem, & ſororem Lazari.

Probatvr primò à D. Bonauentura *ad* 24. *Lucæ*, ad ea verba: *Erant autem Maria Magdalena, & Ioanna*, &c. ex illo Marci 16. vbi dicitur: *Maria, de qua ſeptem dæmonia eiecerat*; Hæc autem dæmonia exponunt Patres ſeptem vitia capitalia: Eos refert Suarez *diſput.* 49. *ſect.* 2. & D. Bonauent. *ad* 7. *Lucæ*. Et idem tenet Eccleſia in officio Magdalenæ peccatricis, quam eandem aſſerit, quæ & peccatrix fuerat; imò eandem, quæ & ſoror Lazari. Eſt autem Sanctorum Patrum ſententia, Auguſtini ſuprà, Gregorij *homil.* 25. & 33. *Euang.* & *lib.* 6.

Epiſtolarum, *cap.* 186. & *epiſt.* 22. Bedæ *lib.* 3. *in Lucam*, *cap.* 28. Innocentij *lib. de Myſteriis*, *cap.* 57. Ambroſij *lib. de Salomone*, *cap.* 5. Origenis *homil. de Magdalena*, & aliorum apud Suarez, quos ſequitur S. Doctor 24. *Lucæ*, & *in ſermonibus Magdalena.*

78 Eam verò fuiſſe ſororem Lazari, quæ in reſurrectione recenſetur, probatur: Illa enim, quæ eſt ſoror Lazari, ante ſex dies Paſchæ adhibuis vnguentum odoratum, & cum Iudas peteret venundari, Chriſtus reſpondit: *Sinite illam, vt in diem ſepulturæ meæ ſeruet illud*: Ioan. 12. ad quem locum obſeruat S. Doctor, non prætendere ibi Chriſtum, vt ſinerent ſeruari totum vnguentum, cum ſuper caput verſaret; ſed partem, vt cum eo iret ad ſepulchrum, hoc deſiderio vngendi, ſicuti futurum præuidebat. Hinc S. Doctor deducit, fuiſſe eandem ſororem Lazari, eamque, quæ fuit ad monumentum in reſurrectione, vt notat etiam Suarez *loco citato.*

79 Deinde Eccleſia in hymno veteri: *Lauda Mater Eccleſia*, canit, fuiſſe eandem, de qua ſeptem vitia exierant, & ſororem Lazari, & quæ prima vidit Chriſtum gloriosum, prima meretur gaudia, quæ plus amabat cæteris, vbi videtur rurſum alludere ad ea verba Lucæ 7. *Dilexit multum*, vt colligit S. Bonauentura ad locum citatum 24. *Lucæ*, vbi primùm apparuiſſe Magdalenæ ait, quia plus cæteris amabat. Alias etiam rationes huius priuilegij affert ibi S. Bonauentura.

80 Tandem in epitaphio ad ſepulchrum Magdalenæ, ſororis Lazari, legitur apud Maſſiliam, fuiſſe mulierem peccatricem, quæ poſtea ſedit plorans ad ſepulchrum Domini; creditur autem inſcriptum à Maximino, vno è Septuaginta diſcipulis, vt refert Segibertus *lib. de vna Magdalena.*

81 Ad id, quod dicitur Marci 15. *Magdalena, de qua ſeptem dæmonia exierant.* Reſpondet D. Bonan. *ad* 24. *Lucæ*, & cum eo Suarez, id dixiſſe non vt diuerſam Magdalenam aſſereret, ſed vt adderet, quod à Matthæo eſt omiſſum, & vt efficaciam Diuinæ gratiæ oſtenderet, & dandam peccatoribus fiduciam, propter quod dicitur Rom. 5. *Vbi abundauit delictum, ſuperabundauit & gratia*, & ad oſtendendam Diuinam miſericordiam erga peccatores, & contetendam humanam ſuperbiam. Ideò Matth. 21. dicitur: *Publicani, & meretrices præcedent vos in regnum Dei.* Quod ſi videtur alicui nouum, quòd Chriſtus ad tam arctam ſecum amicitiam admiſerit peccatricem; ne miremur, quia, vt ait S. Doctor *loco cit.* ipſe Matth. 9. dicit: *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* Ità reſpondet etiam Suarez.

82 Primò igitur apparuit Chriſtus Magdalenæ: Secundò mulieribus (inter quas Magdalena) redeuntibus ad monumentum: Tertiò Petro; Quartò duobus pergentibus Nicopolim: Quintò diſcipulis congregatis. Itaque quinque ſunt apparitiones eâdem die. Ita D. Auguſtinus *de conſenſu Euang. cap.* 25.

Prima quidem apparitio ex *Marci* 16. eſt clara, & ei conſonat etiam narratio Ioannis.

83 Secunda viſio aſtruitur ex ſententia omnium Patrum, & Expoſitorum, Auguſtini *lib.* 3. *de conſenſu Euang. cap.* 24. Hieronymi *ad Hedibiam, epiſt.* 150. Euthymij *cap.* 68. *in Matth.* Theophyl. *Matth.* 28. Chryſoſtomi *homil.* 90. *in Matth.* Tatiani *in Harmonia.* Driedonis *lib.* 3. *dogm. tract. c.* 4. Suarez *diſp.* 49. *ſect.* 3. apud quos cæteri videntur.

Magnam verò difficultatem affert, quia, vt ſuprà opponebatur, Magdalena vetita eſt tangere Chriſtum *Ioan.* 20. at in apparitione facta mulieribus conceſſum: Ergo non fuit eadem Magdalena.

Iam ſuprà reſpondimus cum S. Doctore, vetitam eſſe primò ob fidei imperfectionem, at Seraphicus apponit; imò ob eandem cauſam dictum eſſe Thomæ, c. 20. Ioan. *Infer digitum tuum huc, & affer manum tuam, & mitte in latus meum: & noli eſſe incredulus, ſed fidelis.*

Deinde ratio videtur repugnare: *Nondum enim aſcendi ad Patrem meum*, hoc enim magis eſt ad oppoſitum, quia poſtquam aſcendiſſet ad Patrem, non potuiſſet tangere. Expoſitio enim illa: *Nondum aſcendi ad Patrem*, in mente tua, quia non credis me æqualem Patri, eſt Myſtica, non litteralis. 84

Reſpondetur ex D. Bonauentura, ſenſum eſſe: Adhuc ſum apud te, nondum aſcendi ad Patrem in gloria, vbi mea præſentia diuinitatis perfruaris, & cognoſcas me, ſicuti ſum. Interim expedit, vade ad diſcipulos citò, & annuncia meam reſurrectionem: Itaque iam hoc munere functa, permiſſa eſt cum aliis amplecti pedes Chriſti.

Tertiam igitur apparitionem factam eſſe Petro aſſerit D. Auguſtinus *lib.* 3. *de conſenſu Euang. cap.* 25. Huius verò meminit Paulus 1. *Corinth.* 15. & Lucas, antequam apparitionem factam vndecim recenſeret, dicens: *Apparuit Simoni.* Itaque ante omnes viros primus Petrus Chriſtum vidit, vt notat S. Bonau. *ad* 24. *Lucæ*, ex Gloſſa Interlineari ad allegata verba, nam etiam ſtatim, ac eadem hora reuerſi ſunt duo illi Emaüs, audierunt. iam Chriſtum apparuiſſe Simoni: Ergo ante alios viros in tertia apparitione viſus eſt à Simone. 85

Quarta igitur apparitio facta eſt duobus meantibus Emaüs, eſt ſenſus Patrum. 86

Dices hi diſcipuli ex Marco nunciauerunt diſcipuli, nec creditum eſt eis. Lucas verò refert, his creditum, quia apparuit Simoni: Ergo priùs apparuit illis duobus, quibus aduenientibus non eſt creditum, deinde Simoni aduenienti, cui creditum eſt à diſcipolis incredulis.

Reſpondet Suarez, aliquos non credidiſſe diſcipulis illis, & aliquos neque etiam Petro.

Quintam verò apparitionem factam eſſe vndecim patet ex contextu Lucæ, qui ait: *Dum hæc loquerentur, ſtetit Ieſus, &c.* ideſt, dum illi duo peruenniſſent Emaüs, diſtante duabus leucis, & dimidia, & ſero iam facto diſcurrerent, *ſtetit Ieſus.* 87

Cæterum videtur repugnare id, quod dicitur congregatos tunc ibi fuiſſe vndecim, vt ait Lucas *cap.* 24. nam *Ioan.* 20. dicit non affuiſſe Thomam.

Reſpondet D. Bonau. ad ea verba Lucæ 24. *Conturbati verò, &c.* ex D. Auguſtino *lib.* 3. *de conſenſu Euang. cap.* 25. verè affuiſſe Thomam, quando venerunt duo illi; ſed receſſiſſe, antequam Chriſtus intraret in Cœnaculum. Idem ſentit Beda, Lyranus, & alij *in Lucam*, & hanc eſſe veram expoſitionem ait Suarez *diſp.* 49. *ſect.* 4.

Ita apparitiones hoc ordine recenſet D. Bonau. *lib.* 4. *Compendij Theologicæ veritatis*, *cap.* 23. ad ea verba Lucæ 24. *Et ipſi narrabant, quæ geſta erant, &c.* Et in huius memoriam ait, Sacerdotem inter ſacrificandum quinquies ſe ad populum vertere, ſed tertia vice tacitè, dum ſignat apparitionem factam Petro, quæ non narratur. 88

Poſt diem verò reſurrectionis recenſet S. Bonauentura *locis adductis*, apparitionem factam vndecim Apoſtolis, vt refert Ioannes cap. 20. *Poſt dies octo, &c.* Hæc eſt ſexta apparitio.

Septima facta eſt ad mare Tyberiadis, vt ait S. Doctor 89

S.Doctor *locis adductis*, vt refert D.Ioannes *cap.*21. Hæc autem aſſeritur tertia in ordine ad eas, quæ factæ ſunt pluribus diſcipulis in Cœnaculo; cæterùm enim, vel ſoli Petro, vel duobus euntibus Emaüs viſus eſt, vt notat Suarez *diſp.*49.*ſect.*5.

RESPONDET ſecundò S. Doctor ad hunc locum: *Hoc iam tertiò manifeſtatus eſt Ieſus.* Ioan.21. non numerari demonſtrationes, ſed dies demonſtrationum; nam quinquies in die Paſchæ, ſemel poſt dies octo, & ſeptimò ad mare Tyberiadis, Petro, Thomæ, Iacobo, Ioanni, Nathanaëli, & aliis duobus. Id probat ex D.Auguſt. *lib.*3. *de conſ. Euang.cap.*25. & *Tract.*123.*in Ioannem.*

90 OCTAVA apparitio à D. Bonau. aſſignatur in monte Galileæ *Matth.*28. Ita etiam D.Auguſtinus *lib.*3. *de conſenſu, loco cit.* Et hæc fuit præcipuè intenta reuelatio, vnde eò dixerit diſcipulos, ideò ibi fuerunt plurimi congregati.

NONA apparitio eſt in cœnaculo, vt ait S. Bonauentura *locis adductis*, eam refert Marcus *cap.vlt.* Ita D.Auguſtinus *loco citato.*

91 DECIMA eſt in Oliueto die Aſcenſionis. Ità D.Auguſtinus, & D.Bonauentura ſuprà. Vide etiam D. Thom. *quæſt.*55 *art.*4.

ADDE præterea, ſæpe Chriſtum apparuiſſe, vt colligitur *ex primo Actorum*, & Paulo 1. *Cor.* 15. vt notat D. Bonauentura *lib.*4. *Compendij Theologicæ veritatis, cap.*24.

QVÆSTIO X.

An Reſurrectio CHRISTI *ſit cauſa noſtræ reſurrectionis.*

D. Bonau. in 4.diſt 43. quæſt.6.
D. Thom. ibi quæſt.6. art.7.

92 IN hac quæſtione Seraphicus expedit, quæ prolixis alij diſputationibus interſeceant.

ET quidem agendum de cauſa extrinſeca, non enim eſt huius cauſa materialis, vel formalis.

DE cauſa finali: an ſcilicet noſtra reſurrectio ſit propter Chriſtum, iam id ſuppono ex dictis *p.p. Tract. de operibus Dei*; licèt reſurrectio noſtra ad noſtrum bonum ordinetur, vt dixi *quæſt.*2.

QVOAD meritoriam ſatis dictum eſt hic *diſp.*21. *quæſt.*7.

QVOAD efficientem principalem, ſatis oſtendi *in hac diſputatione, quæſt.*1. *& ſeqq.* præcipuè 10. Deum ſolum poſſe eſſe reſurrectionis noſtræ principem cauſam.

93 QVÆSTIO ergo remanet de cauſa Inſtrumentali Phyſica, & de Exemplari.

PRIMÒ certum eſt, Chriſtum virtute ſuâ, & Angelorum aliquid effecturum in reſurrectione. Ita S.Bonauent. *hîc*, & *dub.*2. *lit.eiuſdem diſtinct.* & *in* 3.*diſt.*19.*q.*1.& *Ioan.*5.

PROBATVR primò hîc, quia 1.*Cor.*15. arguit Paulus: *Si Chriſtus reſurrexit, & nos reſurgemus*, quod indicat aliquam cauſalitatem.

94 PROBATVR ſecundò hic à D.Bonauentura, & *in dubio citato*, & *loco cit. Ioan.* ex illo 1. Theſſal.4. *Dominus in iuſſu, & voce Archangeli, & tuba Dei deſcendet de cælo, & mortui reſurgent.* Et ibi Ioan.5. *Venit hora, in qua omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei.* Hoc autem à Chriſti humanitate faciendum notat ex D.Auguſt.*tract.*23.*in Ioan.* ante medium.

95 OBSERVA verò, de eadem voce loqui Chriſtum, & Paulum, vt innuit S. Bonauent. *loco cit.Ioan.* & notant *in Ioannem.* Cyril. *lib.*12.*cap.*143. Rupertus *lib.*5. Euthym. *cap.* 7.& D.Thom. *lect.*5. & *ſuper Paulum*, Ambroſius, Anſelmus, & D. Thomas, & indicant Chryſoſtomus, Theodoretus, & Oecumenius, & poteſt ex eo colligi, quia ad vtramque vocem dicuntur mortui reſurrecturi. Hanc autem vocem fore ſenſibilem dixi *parte priori huius diſputationis, quæſt.*12. Vide ibi.

HVIC addit S.Bonau. hîc illud pſal. 67. *Dabit voci ſuæ vocem virtutis*, vbi Gloſſa ait, *vocem ſuſcitandi mortuos.*

96 DEINDE dico, congregationem cinerum factam iri imperio Chriſti; miniſterio tamen Angelorum, licet principaliter à Deo, vt notat D.Bonau.*diſt.*43. *quæſt.* 5. *ad vltimum*, & probat ex D. Auguſtino *in Enchir.cap.*88.vbi ait: *Non perit Deo terrena materies, ſed in quemcunque puluerem, cineremve vertatur, in quoſlibet halitus, auraſve diffugiat, in quamcunquè aliorum corporum ſubſtantiam, vel in ipſa elementa vertatur, in quemcunque cibum cedat, &c. illi animæ humanæ redit, quæ animauit.* Ita etiam D. Thomas, & cæteri Theologi, vt refert Suarez *diſp.*50.*ſect.*4. & eſt ſententia D.Auguſtini 3. *de Trinitate, cap.*4. Gregorij 4. *Dial.cap.* 5. & reliquorum Sanctorum, Ratio eſt, quia Deus per cauſas ſecundas operatur, & per ſuperiora adminiſtrat inferiora. Hanc autem congregationem agendam à pluribus Angelis, colligitur ex Matth.24. *Mittet Angelos, &c. & congregabunt electos à quatuor ventis.*

97 QVÆRES, quomodo Angeli cognoſcent cineres ſingulorum, maximè commixtas; vel factam ex eſis aliorum carnibus?

RESPONDET Suarez cum D. Bonau. ſupra, id euenturum virtute Diuinæ Prouidentiæ, vnde habebunt Angeli cognitionem.

TERTIÒ dico, ſuſcitationem corporum ab ipſo Chriſto exequendam, quoad vnionem animæ cum corpore, non miniſterio Angelorum.

98 PROBATVR à D.Bonau.*hîc*,& *ad* 5.*Ioan.* ex illis verbis: *Sicut Pater ſuſcitat mortuos, & viuificat; ſic & Filius, quos vult, viuificat.* Quæ verba D.Auguſt. *tract.*21. de vniuerſali reſurrectione exponit, & ait, loqui de Chriſto homine, idque colligit ex antecedentibus verbis: *Et maiora horum demonſtrabit opera*; Nam propriè hoc humanitati conuenit. Idem etiam colligitur ex ſequentibus: *Neque enim Pater iudicat quemquam; ſed omne iudicium dedit Filio.* Videtur enim eſſe ſermo de Filio, vt habet naturam, & voluntatem diſtinctam à Patre.

NEQVE ſolùm intelligitur de virtute ſpeciali ad ſuſcitandos aliquos, ſed de generali, ideò ſubdit: *Nolite mirari. Venit hora, quando mortui, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei*; & ita hunc locum intelligunt Patres, Chryſoſtomus, & Auguſtinus apud D. Bonauenturam, & Suarez *loco cit.* à quo tamen caue, quia aſſerit, Chriſti humanitatem habuiſſe virtutem Phyſicam operandi miraculoſa opera, cuius oppoſitum oſtendi *diſputat.*15. *quæſt.*3.

99 PROBATVR ſecundò à D.Bonau.*hîc*, ex 1.Rom. *Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute ex reſurrectione mortuorum*, vbi potentiam communicatam animæ Chriſti oſtendit, & probat ea reſurrectione mortuorum, quos ſuſcitauit viuens, & poſt mortem reſurgens. & quos ſuſcitabit in nouiſſimo die. vt exponunt Lyranus, Gloſſæ, Ordinaria, & Interlinearis.

PROBATVR

PROBATVR tertiò à S. Doctore *in pſal.29.* vbi poſtquam deſcripſit aſcenſum Chriſti animæ ab inferis, virtute Diuinâ: *Eduxiſti ab inferno animam meam*, & victoriam Chriſti de morte, ait: *Ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia.* Hanc autem lætitiam cauſandam ab ipſo homine Chriſto, homines reſuſcitando, exponit Interlinearis, & ferè D. Auguſt. *enar. 2. in eum pſalmum.*

100 QVOD verò non modò vnio animæ cum corpore, ſed neque organizatio cauſanda ſit miniſterio Angelorum phyſico, probatur tum ex dictis *prima prima, Tract. de Angelis, diſp.1. q.1.* tum ex dictis *hac diſputatione, p. p. quæſt.10.* nam ſuſcitatio eſt reproductio ſubſtantialis, vt dixi *quæſt.1.* & ſoli Deo ſeruata, vt innui *quæſt.10.* neque Angeli habent virtutem influendi ſubſtantialiter in potentiam ſeminalem materiæ, & cum ea conſtituendi vnum perfectum influxum, quo effectus producatur; ſed ſolùm poteſt localiter mouere, etſi virtutem haberet more agentis naturalis, adhuc ille non eſſet ſemper idem, atque non poſſet eundem effectum reproducere, vt oſtendi *in hac diſputatione, quæſt.10. partis prioris.*

QVOAD cauſalitatem exemplarem.

101 ASSARO primò, Reſurrectionem Chriſti eſſe exemplar noſtræ reſurrectionis quoad terminum, *ad quem.*

PROBATVR à D. Bonau. *in corpore.* Ratio talis exemplaris ſtat in hoc, vt ad eandem vitam reſurgamus, ad quam Chriſtus reſurrexit: Sed talia erunt corpora noſtra, quale fuit Chriſti: Ergo. Hoc argumentum eſt D. Auguſtini *lib.10. de ciuitate Dei, cap.29.* Maior eſt nota ea ratione exemplaris. Minor probatur ex multis Scripturis, Philip.3. *Reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ,* vt notat D. Bonau. *ſerm.1. de Aſcenſio-*

102 *ne.* Idem colligitur *ex 1. Corinth. 15.* vbi Chriſtus dicitur: *Primitiæ dormientium*, & ſubdit: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabuntur. Vnuſquiſque autem in ſuo ordine, primitiæ Chriſtus: & deinde ij, qui ſunt Chriſti*, ideſt, quia illi maximè ſimiles, & ideò ſubdit: *Qualis terrenus, tales & terreni: Et qualis cœleſtis, tales & cœleſtes. Sicut portauimus imaginem terreni; portemus & imaginem cœleſtis.* Loquitur autem de imagine gloriæ; & hoc explicat: *Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur.* Loquitur autem de immutatione gloriæ, quæ non eſt omnibus com-

103 munis. Idem docet Rom.6. *Si complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius: ſimul & reſurrectionis erimus*, & cap.8. *Si Spiritus eius, qui ſuſcitauit Ieſum à mortuis, habitat in vobis: qui ſuſcitauit Ieſum à mortuis, viuificabit etiam mortalia corpora veſtra.* Et infrà: *Si filij, & hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti: Si tamen compatimur, vt & conglorificemur.*

104 RATIO autem ſumitur à Suarez ex D. Bonau. *hîc, in corpore*, & *quæſt.1. in corpore*, & *diſt.19. quæſt.1.* ibi: Nam caput eſt exemplar membrorum; & primum in vno quoque genere eſt exemplar, & menſura aliorum. Cùm igitur Chriſtus ſit primogenitus mortuorum, & primitiæ reſurgentium, & Caput Eccleſiæ, debet eſſe exemplar aliorum fidelium, & quoad gloriam pro iuſtis; & quoad vitam pro incapacibus gloriæ.

105 PRIMÒ igitur eſt exemplar omnium quoad vitæ reſtitutionem, quia ſicut in Adam omnes moriuntur, ita in Chriſto omnes viuificabuntur.

SECVNDÒ in perfecta corporis quantitate, non quidem æquali ſtaturæ Chriſti, ſed proportionali, vt colligitur ex D. Auguſtino *in Enchir. cap.90.* Vide etiam priorem tomum tertiæ huius partis, *quæſt.4.*

TERTIÒ conſiſtet hæc ratio exemplaris in ſimilitudine ætatis. Reſurgent enim omnes: *In menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* Vide locum citatum.

QVARTÒ erit ſimilitudo in omnibus ſenſibus, facultatibus corporis, in pulchritudine, aliiſque naturæ ornamentis.

ADDO verò, damnatorum corpora habitura deformitates, in quibus, & cæteris, erunt Chriſto diſſimilia. Addit Suarez, futura illa corpora integra quoad ſenſus, organa, membra, &c. vt docet D. Thom. *in 4. diſt.44. quæſt.3. art.1. q.1.* Richardus, Paludanus, & alij *ibidem.* Licet D. Bonauentura, & Durandus oppoſitum ſentiant. Hoc verò perperam dici oſtendimus *parte priori diſputationis, quæſtione vltima.* 106

ASSARO tertiò, Chriſtum reſurgentem eſſe exemplar noſtræ reſurrectionis, etiam quoad terminum *à Quo* proximum, ideſt à priuatione vitæ. Id oſtendi *priori parte huius diſput. quæſt.11.* 107

CONFIRMATVR à D. Bonauent. *in 4. diſt.43. quæſt.2.* Reſurrectio enim propriè mortem præcedentem ſupponit, vt arguit etiam D. Athanaſius *lib. de Incarnatione*, ante medium, dicens: *Mortem reſurrectionem antecurrere oportet, ſi quidem reſurrectio oriri non poteſt, niſi mors præcedat.* Idem repetit *ſerm.3. contra Arrianos.*

NOTA verò fundamenta oppoſitæ ſententiæ, quam ſequuntur Chryſoſtomus *homil.41. in primam ad Corinth.* & *homil.7. in primam ad Theſſal.* Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius *in Paulum.* Origenes *lib.5. contra Celſum.* Hieronym. *epiſt.143. quæſt.3.* Auguſtinus etiam *quæſt.3. ad Dulcitium*, anceps propter teſtimonium *1. Theſſal. 4.* referendum; Gennadius verò de Eccleſiaſticis dogmatibus *cap.7. & 8.* hanc ſententiam, vt probabilem relinquit. Eam verò docet Tertullianus *lib. de Reſurrect. carnis, cap.41. & 42.* & D. Ambroſius 1. *Cor.15.* 108

PRIMVM fundamentum eſt 1. *Cor.15.* iuxta Græcum: *Ecce Myſterium vobis dico: Non omnes quidem dormiemus; omnes tamen immutabimur.* 109

RESPONDETVR, Vulgatam, quæ eſt canonica, legere: *Omnes dormiemus.* Imò ex Græcis eodem modo legerunt Didymus Alex. & Achatius Cæſar, & in pluribus codicibus Græcis ita ſcriptum fuiſſe teſtatur D. Hieronymus *epiſtola 152.* & ita legit D. Auguſt. *20. de ciuitate, cap.20.*

SECVNDVM fundamentum 1. Theſſal. 4. *Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos, qui viuimus, qui reſidui ſumus in aduentu Domini, non præueniemus eos, qui dormierunt.* Loquitur autem Paulus de his, qui tempore iudicij viui reperientur, & ait, non eſſe præuenturos eos, qui dormierunt, vbi ſupponit, eos non eſſe dormituros; & quia hic ſequi videbatur, hos priùs fore glorificandos, quàm alios; eò quòd reſurrectione non indigerent, ſicuti illi admonet Paulus, non ita eſſe futurum: *Quoniam*, inquit, *ipſe Dominus in iuſſu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei deſcendet de cœlo: & mortui, qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi. Deinde nos, qui viuimus, qui relinquimur, ſimul rapiemur cum illis in nubibus obuiam Chriſto in aëra.* Scilicet per glorioſam immutationem abſque morte, & reſurrectione. Ita hunc locum exponunt allegati Patres, præcipuè verò Auguſtinus fatetur, ſe neſcire, quo alio ſenſu exponi queat. 110

Attamen *loco citato de ciuitate Dei*, reſpondet, Paulum ſolùm aſſerere, homines, qui inuenientur viui tempore reſurrectionis generalis, eſſe rapiendos in aëra; non negare tamen eſſe morituros. Vnde fieri potuerit (inquit) vt in ipſo raptu moriantur, & paulo poſt reſurgant. In eandem expoſitionem inclinant Beda, Anſelmus, & alij. Hanc expoſitionem Suarez impugnat.

112 Respondetvr ſecundò cum Oecumenio, eos, qui tunc viui reperientur, morituros paulò ante generalem reſurrectionem; ſed quia modicum erit tempus inter mortem, & reſurrectionem, ideò Paulus de illis, tanquam de viuentibus loqui, diſtinctoque modo, quàm de aliis dudum mortuis.

Ratio autem, ob quam docuit, hos non eſſe præuenturos alios, qui iam dormierant, non eſt, quia ij non ſint morituri, ſed (vt ait Oecumenius) quia cum alij eſſent multò ante mortui, eorumque cineres eſſent per orbem diſperſi: ij verò paulò ante eſſent vita functi, & corpora fortaſſe manerent integra, videri poterat facilius, hos, quàm illos, eſſe ſuſcitandos; ac propterea ait, non ita futurum, ſed tantùm; facilè eſſe Deo iam diu mortuos, quàm eos, qui tunc ibi erant in momento, & ictu oculi, excitare.

Tertivm fundamentum eſt, quia Chriſtus dicitur iudicaturus viuos, & mortuos. 113

Respondeo loqui, Symbolum pro tempore, quo fidem profitemur, vt Chriſtus iudicaturus ſit iam ante nos mortuos, & nos poſteà morituros, quamvis nunc viuos.

DISPVTATIO XLII.

DE ASCENSIONE CHRISTI.

HIc terminatur primus Chriſti Aduentus, de quo huc vſque egimus; Pauca verò dicenda reſtant de Aſcenſione, cùm breuiſſimè eam Euangeliſtæ deſcripſerint: Duo tantùm obuiant, de quibus à nonnullis olim dubitatum eſt: Primum, vtrum Aſcenſio Chriſti fuerit corporalis, an verò metaphorica; nam ſicut deſcendiſſe dicitur, eo quòd Diuinam Majeſtatem ſuam ſub Humanitate in terris occultauerit; iſta ipſum aſcendiſſe obtendebant quidam, eo quod Humanitatem in cœlis ad Diuinitatis gloriam eminentius participandam exaltauerit. Secundum eſt, quo ſenſu Chriſtus dicatur ſedere ad dexteram Patris: Hæc eximiè explicat S. Doctor *ſerm. 1. de Aſcenſione Domini*, vbi Chriſtum, tanquam Aquilam prouocantem Pullos ſuos ad volandum deſcribit, & eleuatum ſuper omnes cœlos, ponentem Sedem ſuam ad dexteram Majeſtatis in excelſis; Inter cætera enim commoda, quæ ex Chriſti Aſcenſione nobis accreſcunt, præcipuum eſt, quod ſuper nos volans, ad fidei, ſpei, & charitatis exercitium nos prouocet: nam, vt obſeruat Suarez è S. Leone ſerm. 2. de Aſcenſione Domini: *Magnarum vigor eſt mentium, & valdè fidelium lumen animarum, incunctanter credere, quæ corporeo non videntur intuitu, & ibi figere deſiderium, quo nequeas inferre conſpectum.*

QVÆSTIO I.

An verè Christvs *in cœlum aſcenderit.*

{ D. Thom. quæſt. 57.

1 MVlti ex antiquis Hæreticis negarunt, Chriſtum in cœlos aſcendiſſe, vt referunt D. Aug. *lib. de agone Chriſtiano, cap. 25.* & *lib. de hæreſibus, num. 23. & cap. 59.* Nazianz. *orat. 51.* Tertullianus *lib. de carne Chriſti, cap. 24.*

Assero tamen, Chriſtum corpore in cœlos aſcendiſſe. Eſt de fide, articuluſque in fidei Symbolo notatus.

Probatvr à D. Bonau. *lib. 4. Compendij Theologicæ veritatis, cap. 24.* Primò ex primo Actorum: *Videntibus illis, eleuatus eſt, &c.* Eſt hiſtorica narratio ſine tropis. 2

Secvndò

Secvndò ex illo Lucæ 24. *Et factum eſt; dum benediceret illis, elenatus eſt, & ferebatur in cœlum.*

Tertiò ex illo Pſal. 46. *Aſcendit Deus in iubilatione*, quod a multis Patribus ſic exponitur, licèt à Cyrillo *catbec.* 14. & Proſpero *lib.* 2. *de promiſſ. Dei, cap.* 31. Myſticom in ſenſum vertatur.

3 Qvartò e pſal. 67. *Aſcendit ſuper occaſum Dominus nomen illi. Aſcendiſti in altum, cepiſti captiuitatem*, quem locum Paulus *Epheſ.* 4. exponit de Chriſti Aſcenſione, vt notat Suarez *diſput.* 51. *ſect.* 1. cum Seraphico *hic.*

Qvintò ex Ioan. 14. *Vado parare vobis locum.* Et Ioan. 16. *Si enim non abiero, Paraclitus non veniet, ſi autem abiero, mittam eum.*

4 Sextò ex illo Iſaiæ 63. *Quis eſt iſte, qui venit de Edom, intinctis veſtibus de Boſra?* Vbi Cyrillus in Exegeſi ad Achatium, ait: *Vnigenitus Dei vnà cum carne ſibi vnita rediit; eratque nouum hoc in cœlis ſpectaculum. Obſtupuit enim Sanctorum Angelorum multitudo, cùm Regem gloriæ, exercituumque Dominum in forma humana cerneret.* Aiebat enim: *Quis eſt iſte, qui venit de Edom? ideſt, ex terra.* Eodem modo exponit Origenes, coniungens hunc locum

5 cum alio pſal. 23. *Tollite portas principes veſtras.* Tract. 9. in Ioannem. Et Ambroſius *lib. de Inſtit. Virg. cap.* 5. & *lib. de iis, qui initiantur Myſteriis, cap.* 7. & Auguſtinus *ſerm.* 5. *de Reſur.* Denique eodem modo exponunt eum locum Dionyſ. 7. *c. cœleſtis Hierarch.* Iuſtinus *Dial. cum Tryphone*, Cyrillus Alex. 12. *in Ioan. cap.* 57. & *ſuper Iſaiam*, vbi etiam Hieronymus.

Easdem Scripturas affert *cap.* 24. *in Lucam*, in fine, & *in Meditationibus vitæ Chriſti, cap.* 98. vbi addit illud pſal. 103. *Ponis nubem aſcenſum tuum.*

Probatvr etiam à D. Bonau. *ad* 20. *Ioan.* ex illo: *Noli me tangere, nondum enim aſcendi ad Patrem meum.* Mox ſubdit: *Dic fratribus meis: Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum; Deum meum, & Deum veſtrum.*

6 Addit D. Bonau. *in Compend. loco cit.* aliquas rationes: Prima eſt, quia opere perfunctus redemptionis triumphum merebatur poſt pugnas.

Secvnda, Mediator Dei, & hominum aſcendebat, vt ſtaret coram Patre interpellando pro noſtris peccatis, ſuaque merita, ob quæ nobis indulgeatur, exhibendo.

Tertia, vt fiduciam nobis æternæ hæreditatis porrigeret, vt dicitur Ioan. 14. *Vado parare vobis locum.* Ita etiam S. Thomas *art.* 1. *ad* 3.

Qvarta, vt mitteret Spiritum ſanctum: *Si enim non abiero, Paraclitus non veniet.*

7 Qvinta, vt deſiderium noſtrum poſt ſe traheret: *Trahe me poſt te.* Ita etiam S. Thom. *ad* 4. Hinc S. Bonau. addit; quòd Chriſtus aſcenſurus edoxit eos foras, vt ſcirent, ſe non habere manentem ciuitatem. Vide S. Doctorem *locis allegatis*, vbi multa habet præclara.

Hæc, & alia loca affert in ſerm. de Aſcenſione, Pſal. 17. *Aſcendit ſuper Cherubim.* Act. 7. vbi Stephanus, *vidit Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei.* Vide ibi Seraphicum.

8 Obiiciunt id Ioan. 3. *Nemo aſcendit in cœlum, niſi, qui deſcendit de cœlo, Filius hominis, qui eſt in cœlo.* Cùm igitur ſola Diuina natura deſcenderit quoad effectus ſolos: Ergo hæc ſola aſcendit.

Respondet Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 1. ex D. Bonauent. ad eum locum, & D. Auguſt. *Tract.* 12. *in Ioan.* Theodoreto, ad Epheſ. 4. *Qui aſcendit, ipſe eſt, qui deſcendit*, querit locum etiam Seraphicus componit eum illo Ioannis, non alium aſcendiſſe,

alium deſcendiſſe, ſed eandem perſonam deſcendiſſe quoad effectum, & aſcendiſſe corpore. Itaque in 9
deſcenſu non motio localis perſonæ notatur, ſed veritas Incarnationis. In aſcenſu intelligitur veritas perſonalis in natura aſſumpta. In vtroque verò relatiuum *Qui* perſonam ſignificat, non naturam, niſi quatenus in natura aſſumpta. Quod rectè declarat S. Auguſtinus *lib. de agone Chriſtiano, cap.* 25. Igitur eadem perſona deſcendit, cùm non haberet corpus; & aſcendit cum corpore. Itaque deſcenſus, & aſcenſus ſumendi ſunt iuxta capacitatem, & ſtatum perſonæ. Idem habet S. Doctor *in* 3. *diſt.* 22. *dub.* 4. *litt.* vbi etiam aliud ſoluit dubium, ſi ſolus aſcendit in cœlos, qui & deſcēdit: Ergo ſolus Chriſtus aſcendit.

Respondet, ſolum aſcendiſſe propriâ virtute, 10
& ſolum ſedere ad dexteram Patris. Ipſum vide.

Respondetvr etiam argumento priori, loqui de deſcenſu ad inferos; & hunc, qui deſcenderat, aſcendiſſe.

Assero ſecundò, Chriſtum aſcendiſſe vſque ad cœlum ſupremum. Ita S. Doctor *loco cit. in* 3. *diſt.* 22. *dub.* 4. *litt.* & *in compendio, & ſermonibus.*

Probatvr à S. Doctore *ſerm.* 3. *Aſcenſ.* ex illo 11
Pſal. 18. *A ſummo cœlo egreſſio eius; & occurſus eius, vſque ad ſummum eius.*

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *ſerm.* 4. *Aſcenſ.* ex illo Pſal. 17. *Aſcendit ſuper Cherubim*, & Pſal. 67. *Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem*, vt refertur à Paulo *Epheſ.* 4. Vbi Græcus legit: *In faſtigium*, vel *ſublimitatem.* Vide Suarez *diſp.* 1. *ſect.* 1.

Est tamen difficultas: An Chriſtus aſcenderit 12
ſuper cœlum, etiam empyreum, vt in conuexa eius ſuperficie inſideat. Et quidem D. Thomas *quæſt.* 57. *art.* 4. *ad* 2. Caietanus, Nazarius, & alij Theologi aſſerunt *ad eum articulum*: Et Ferrar. 4. *cont. Gent. cap.* 87. Paludanus *in* 3. *diſt.* 22. *q.* 5 Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 1. negant. Idem videtur S. Bonau. *lib.* 4. *Compend. Theolog. cap.* 25.

Oppositvm verò aſſerit Durandus *in* 3. *d.* 22. 13
quæſt. 8. Syluester *in Roſa aurea.* D. Thom. *in* 3. *d.* 22. *quæſt.* 3 *art.* 3. *q.* 1. *ad* 1. & alij plures, quos ſequitur Tanner. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *dub.* 5. *num.* 118.

Assero, Chriſtum non aſcendiſſe extra empyreum, ſed quidem ad partem ſupremam.

Ratio D. Bonau. & D. Thomæ eſt, quia corpus 14
Chriſti, quia eſt corpus, & nobiliſſimum, debet poni in loco etiam nobiliſſimo: Sed ſummitas empyrei eſt locus nobiliſſimus, extra verò empyreum non eſt inuenire locum: Ergo.

Circvmstantias Aſcenſionis vide in S. Doctore *ad Euangelium Lucæ, & ſermonibus*, & *in Compend. loco cit.* & *in Meditationibus, cap.* 97.

QVÆSTIO II.

Qua ratione dicatur Christvs *ſedere ad dexteram Patris.*

{ D. Thom. quæſt. 58.

Notandvm primò ex D. Bonau. *lib.* 4. *Com-* 15
pendij Theologicæ veritatis, cap. vlt. quem imitantur D. Thom. *hic, art.* 1. Suarez *diſput.* 51. *ſect.* 3. Tannerus *diſp.* 2. *de Myſteriis vitæ Chriſti, quæſt.* 3. *dub.* 5. *n.* 121. ſeſſionem Chriſto attribui, vt Filio Dei, in quo æqualitas cum Patre exprimitur; de quo ad Hebr. 1. & 8. *Sedet ad dexteram Maieſtatis in excelſis: Dixit Dominus Domino meo, ſede à dex-* 2
tris meis. Pſal. 109 Attamen etiam Chriſto, vt ho-

Yy 3 mo

mo eſt, debet adſcribi ſedere ad dexteram Dei : *Aſcendit* enim *in cælum, & ſedet à dextris Dei*, vt dicitur *Marci* 16. & hæc ſeſſio exprimit potiora dona gratiæ, poteſtatis, & præmij gloriæ.

16 Notandvm ſecundò cum D.Bonau. *loco cit.* & D. Thoma, hanc dignitatem deduci adeò Chriſto propriam, vt nulli alij conueniat. Sic Hebr. 1. *Ad quem Angelorum dixit : Sede à dextris meis ?*

Notandvm tertiò, Metaphoram hanc eſſe, nam Deus non habet corpus, vnde ad dexteràm eius ſedeat Chriſtus. Sumitur autem hæc metaphora ex eo, quòd ſedere eſt quieſcentis, & iudicantis : dextera verò eſt honoris, & dignitatis. Quia igitur Chriſtus eſt in gloria, quæ eſt ſumma quies, & in ea ſummæ dignitatis gloriâ potitur, ideo dicitur ſedere ad dexteram Patris.

Assero igitur, Chriſtum hominem dici ſedere 17 ad dexteram Patris, ratione dignitatis eximiæ, & poteſtatis gloriæ. Ita Epheſ. 1. *Suſcitans eum à mortuis, & conſtituens eum à dextris in cæleſtibus, ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur non ſolùm in hoc ſæculo, ſed etiam in futuro : Et omnia ſubiecit ſub pedibus eius : & ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam.*

Ex quo habes, hanc propriè non eſſe corpoream ſeſſionem ; vnde & Stephanus vidit illum ſtantem, vt notat D.Bonauentura *loco citato.*

DISPVTATIO XLIII.

DE IVDICIO EXTREMO.

PRIOR Chriſti aduentus erat ad ſaluandum, poſterior erit ad iudicandum ; ad vtrumque verò diſcernendum, ſic loquitur de primo Chriſtus, Ioan 3. *Non miſit Deus Filium ſuum, vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum.* Cum enim meritum, & meriti compenſatio ſit à Deo, decuit vt priùs mitteret filium, vt in ipſo, & per ipſum homines mererentur, deinde in ſecundo aduentu iuxta merita iudicarentur : Conſiſtet itaque poſterior Chriſti Miſſio in iudiciaria poteſtate, cuius materia circa quam erit actus humanus, bonus vel malus : Res etenim aliæ, quæ ſunt extra ſtatum libertatis, nequeunt iudicium ſubire ; Porrò in hac Chriſti poteſtate plures, nec leues, occurrunt difficultates, quas concors hæreticorum calumnia, & diſſonæ ſententiæ variis implicant ambagibus ; eas exactè elucidare conabimur: Prima igitur eſt de immaniſſimo illo peccati monſtro, quod Antichriſtum vulgò nuncupant, ideò dictum, non quòd ante, ſed quod contra Chriſtum venturus ſit, vt ex nominis ethymologia infra dicam, *quæſt.* 4. Huius originem, ſedem, prælia, malitiam, aliáſque non paucas circumſtantias examinabimus: Deinde qui Sancti Chriſtum ſint præcurſuri, quævè ſigna, ipſum præceſſura, expendemus : Sunt etiam nonnulla diſſerenda, quæ in ipſo iudicio interuenient, vt qui ſunt iudicaturi, vel iudicandi ; denique quædam ſunt poſt Iudicium perficienda, vt mundi renouatio, cœlorum quies, perenniſque Chriſti cum ſanctis gloria ; quæ omnia hac diſputatione abſoluentes, vtrumque Chriſti aduentum vno tractatu ad ipſius gloriam complebimus.

QVÆSTIO I.

Quæ poteſtas Iudiciaria ſit Chriſti.

{D.Thom. quæſt. 59.

1 QVICVMQVE futurum Iudicium negant, conſequenter etiam iudiciariam poteſtatem tollunt. Hi ſunt omnes Epicurei, negantes animæ immortalitatem, plurimique hæretici apud Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 1.

Solet deinde hic referri Scotus *in* 4. *diſtinct.* 48. *quæſtione ſecunda*, negaſſe Chriſto datam fuiſſe poteſtatem iudicandi ; attamen Scotus verè hanc non negat, vt oſtendit Vulpes *diſputatione* 70. *artic.* 2.

Assero

Asserо primò, Chriſtum, vt Deum, habere poteſtatem iudiciariam ſimul cum Patre.

2 Probatvr à D. Bonauentura *ex Danielis* 7. vbi dicitur : *Antiquus dierum ſedit*, & Gloſſa exponit de Patre, & *cap.* 5. *Ioan.* dicitur : *Pater omne iudicium dedit filio, vt omnes honorificent filium, ſicut honorificant Patrem* : At filius non honorificatur æquè ac Pater, niſi vt Deus : Ergo.

Probatvr deinde à S.Doctore. Eius eſt iudicare, cuius eſt retribuere : Sed retribuere eſt Dei, vt habetur Heb. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia remunerator eſt* : Ergo.

Probatvr adhuc, quia iudicium Chriſti eſt inappellabile : Ergo non habet iudicem ſuperiorem: Ergo iudicat vt Deus.

3 Probatvr vltimò *in corpore* argumento, quo vtitur Tannerus *diſp.* 2. *quæſt.*4.*dub.*3. *num.*71. Abſoluta, & independens iudicandi facultas ſequitur ſupremum, & independens dominium, quod commune eſt toti Sanctiſſimæ Trinitati.

Qvia verò ad iudicium ferendum tria exiguntur : Poteſtas, Beatitudo, & Sapientia; & hæc attribuitur filio, ideò ei adſcribitur etiam iudicare.

Asserо ſecundò, Chriſtum, vt hominem, habere à Deo iudiciariam poteſtatem.

4 Probatvr à D. Bonauentura primò Ioan. 5. *Pater non iudicat quemquam : ſed omne iudicium dedit filio : & dedit ei poteſtatem iudicium facere ; quia Filius hominis eſt*. Ibi autem de extremo iudicio agi probatur ex ſequentibus verbis : *Nolite mirari hoc, quia venit hora, in qua omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei*. Sic explicant etiam S. Auguſtinus *tract.* 19. *&* 22. *in Ioan. lib.* 20. *de ciuitate, cap.*6. & *lib.* 1. *de Trinitate, cap.* 13. Tertullianus *lib. cont. Praxeam, cap.*21. Hieronymus *Iſaiæ* 50. Vigilius *lib.* 5. *contra Eutychen*. Beda *Ioan.* 5. Rupertus *lib.*5. *in Ioan.* S. Thom. *quæſt* 59. *artic.*2. vbi Suarez, & alij expoſitores, & D.Bonau. *ad* 5. *Ioan.* cum aliis commentatoribus.

5 Fvndamentvm autem huius poteſtatis collatæ eſt vnio ad Verbum, vt notat Suarez *loco citato*, poſt D. Bonauenturam, qui addit *in corpore*, ideo eſſe ſupremam inappellabilem ſententiam Chriſti.

Deinde probatur à S. Doctore, quia *Matth.* 26. Chriſtus vt homo promulgabit, & feret ſententiam : Ergo ſecundùm eam naturam erit Iudex.

Probatvr etiam *in corpore* ex illo Actorum 10. *& præcepit nobis prædicare populo, & teſtificari, quia ipſe eſt, qui conſtitutus eſt iudex viuorum, & mortuorum.* Ibi autem ſermo erat de Chriſto homine; nam antea dixit, hunc fuiſſe ſuſpenſum in ligno, paſſionibus maceratum.

6 Deinde verba illa : *Conſtitutus eſt iudex*; ſignificant authoritatem liberè datam, vt notat Suarez *diſp.*52. *ſect.*1. Et idem eruit S. Doctor ex illis verbis Ioan. 5. *Omne iudicium dedit filio*, ſi enim iudicium datum eſt filio, & conſtitutus eſt Iudex : Ergo loquitur de filio, vt homo eſt, nam ea, quæ conueniunt filio ad extra, ſunt indiuiſibiliter communia Patri.

7 Advertе hic cum Seraphicò *ad* 5. *Ioan.* & Maldonato *ibidem*, eum locum *Ioannis* 5. *verſ.* 23. quem attuli pro prima aſſertione : *Pater omne iudicium dedit filio, vt omnes honorificent filium, ſicut honorificant Patrem*, oſtendere datum eſſe iudicium filio, vt Deus eſt; ſic enim, & non vt homo, meretur honorificari æquè ac Pater, vt notat S. Doctor ſuprà *in fundamento ſecundo*; & poſt eum Suarez *ad art.* 1. *quæſt.*49. cum Chryſoſtomo *homil.* 38. Cyrillo, Beda, Theophylacto, & Euthymio. Hilario *lib.* 7. *de Trinitate, cap.* 140. Auguſtino *libro de vera relig. cap.* 31. licèt obſcurè locutus ſit apud Tannerum *loco citato*, & Suarez *ad art. D. Thomæ.* Athanaſio *ſermone* 4. *contra Arrianos*, Tertulliano *lib. cont. Praxeam, cap.* 16. Ambroſio *lib. de fide, cap.*4. Cyrillo *lib.*2. *in Ioan.* Ex quo eruunt validiſſimum contra Arrianos argumentum.

8 Id autem videtur repugnare aliis verbis poſitis infrà *verſ.*27. vbi ait : *Dedit ei iudicium facere; quia Filius hominis eſt*, vbi, poſtquam dixit, filium habere vitam in ſemetipſo, & ſuſcitare mortuos (vtique loquitur in iudicio) ſubdit, dediſſe ei iudicium faciendi poteſtatem, quatenus homini, quo fundamento vtitur S. Doctor *ſecundo loco*.

Vervm non repugnant, nam Chriſto, vt Filio Dei genito ab æterno, data eſt poteſtas ſuprema ex natura per generationem; ſicuti Rex generans primogenitum, generat Regem : at verò poteſtatem dependentem dedit Chriſto, vt homini per gratiam in humana generatione, vt dicitur pſal. 2. *Conſtitutus ſum Rex ab eo. Dominus dixit ad me : Filius meus es tu: Ego hodie genui te.* Hoc ſenſu : *Pater dedit omne iudicium filio*, vt homini, quia ipſe vt homo deſcendet ad iudicium, & in Ioſaphat ſententiam feret.

9 Igitvr duæ rationes aſſeruntur ſuæ poteſtatis iudiciariæ, nempe æterna generatio; & temporalis in vnione hypoſtatica, & ratione prioris probatur à D.Bonauentura, prima aſſertio; ratione poſterioris ſecunda. Quod verò ait Chriſtus: *Neque enim Pater iudicat quemquam : ſed omne iudicium dedit filio*, explicatur à D.Bonauentura, quod ſolus filius apparebit iudex in forma aſſumpta humana, & in humana perſona eſt. Ità exponit D. Auguſtinus *lib.* 1. *de Trinitate cap.* 13. *Tract.* 21. *in Ioan.* Hieronymus *in* 27. *Iſaiæ*, & *ad pſal.*74. Indicat Cyprianus *lib.*3. contra Iudæos *cap.*28. *& lib.* 3. *ad Quirinum, cap.* 33. qui de Chriſto homine locum illum exponunt : *Pater non iudicat quemquam*, ex quo etiam ſoluitur difficultas, qua ratione pro vtraque aſſertione allegetur.

10 Vervm difficultatem facit, quod omne iudicium ſit à Patre ademptum, & datum filio, vt Deus eſt, nam ſicut dominium eſt irrenuntiabile, ita & iudicium. Propter hanc difficultatem S. Auguſtinus *loco citato de Trinitate*, hanc expoſitionem deſeruit.

11 Potest igitur ſic verificari, vt Pater ſolus non iudicet ſine filio, ſed cum eo, & per eum. Ita Suarez *loco citato*.

QVÆSTIO II.

An Christvs *iudicet ſingulos in morte.*

12 Hic dubium occurrit : an iudicium formetur etiam in morte ſingulariter de quolibet.

Fvit enim opinio Lactantij *lib.*7. *de Diu. Inſt. cap.* 21. negantis : Et poſſent adduci etiam Patres negantes, animas antè diem Iudicij vltimum recipere præmium.

Vera tamen, & Catholica ſententia eſt affirmatiua.

Probatvr à D. Bonauentura ad illud *Lucæ* 16. *de diuite, & mendico*, vbi diues ſtatim poſt mortem deiectus in infernum; & mendicus allatus dicitur in ſinum Abrahæ : diues autem clamabat, ſe cruciari lingua; quod S. Doctor ponderat ex Dei

Digitized by Google

iudicio inflictum, vt peccata linguæ puniret. Hoc
13 argumentum eſt D. Auguſtini *lib. 20. de ciuitate, capite 1.* & *lib. 2. de anima, & eius origine, cap. 4.* vbi ait: *Illud rectiſſimè, & valdè ſalubriter creditur, iudicari animas, cum de corporibus exierint, antequam veniant ad illud iudicium, quo eas oportet iam redditis corporibus iudicari.* Et infrà: *Quis aduerſus Euangelium tanta obſtinatione mentis obſurduit, vt in illo paupere, qui poſt mortem oblatus eſt in ſinum Abrahæ: & in illo diuite, cuius infernus cruciatus exponitur, iſta non audiat, vel audita non credat?* Idem argumentum eſt etiam Irenæi *lib. 2. contra hæreſes, capite 62. & 63.*

Idem probatur illis authoritatibus, quæ aſtruunt, Sanctos poſt obitum in cœlum aſportari ad beatitudinem, vt vidimus *prima ſecunda, Tract. 1. diſp. 2. quæſt. 19.*

14 Qværes, quo tempore hoc iudicium fiat.

Commvniter reſpondetur, in inſtanti ſeparationis animæ, eam cognoſcere ſuum ſtatum, nam ante hunc punctum adhuc in via ſumus, licèt aliquando Deus terruerit aliquos; poſt illum verò, iam finis eſt viæ. Ita loquitur D. Bonau. *in 4. diſt. 20. quæſt. 5.* in fine *reſolutionis.*

Dices. In inſtanti ſeparationis anima iuſta, & pura fit beata; & peccatrix torquetur: Ergo ante illud inſtans fit iudicium.

15 Svarez *diſp. 54. ſect. 2.* refert, aliquos negare Antecedens, quia in inſtanti ſeparationis anima audit ſententiam, & poſt illud inſtans vel beatur, vel punitur. Pro hac reſponſione refert D. Bonauenturam *in 4. diſt. 20. parte prima.* Sic refertur etiam à Tannero *diſput. 2. de myſteriis vitæ Chriſti, quæſt. 4. dub. 3. num. 79.* neque referunt locum indiuiduum, & reprehendunt Seraphicum, quia (inquiunt) in inſtanti ſeparationis recipitur præmium, vt ait Apoſtolus: *Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto.*

Addit Suarez, malè etiam dicere Bonauenturam, quod anima in inſtanti ſeparationis eſt iuxta corpus audiens ſententiam, quod (ait) eſt falſum, nam in inſtanti ſeparationis non potuit eſſe factus motus localis animæ, tranſeundo per medium.

16 Perlegi ego non ſemel totam illam diſtinctionem, & primò nullibi dicit S. Bonauentura, animam in inſtanti ſeparationis reperiri extra corpus, & iuxta illud; imò oppoſitum ait: Alterum verò ſic aſſerit *quæſt. 5. in corpore:* Credendum eſt, quod in egreſſu animæ à corpore aſſiſtant Spiritus, & tunc ſecundùm veritatem ferri ſententiam, & ſi bona eſt per miniſterium boni Angeli, vel adducitur in cœlum, vel in purgatorium, quouſque poſtquam purgata fuerit, per eius miniſterium educatur: Si verò ſit mala, per miniſterium dæmonum deducitur in infernum.

17 Hinc habes primò, animam non fuiſſe egreſſam in inſtanti ſeparationis, ſed educi poſtea, ita vt inſtans ſeparationis ſit vltimum non eſſe motus localis ex mente S. Bonauenturæ.

Qvod verò in eo inſtanti non ſit beata, probatur, quia beatitudo debet conferri poſt latam ſententiam, qua declaretur digna, & tunc debet ipſa anima cognoſcere ſuum ſtatum, ad hanc verò cognitionem requiritur omnino inſtans ſaltem, ita vt non modò natura, ſed duratione antecedenter hoc fiat, vt naturaliter fiat (eſto poſſet Deus poſterius ſolùm conferre naturâ beatitudinem) Addo, S. Doctorem non omnino aſtruere poſterioritatem durationis.

Hinc etiam eruo, non eſſe neceſſe, vt anima ad tribunal Chriſti in cœlum deferatur, aut Chriſtus deſcendat, ſed ſatis eſſe, vt intellectualiter capiatur ad ſuum ſtatum cognoſcendum.

Vbi aduerte, D. Bonauenturam *ad 12. Lucæ* in 18
illa verba: *Et vos ſimiles hominibus expectantibus Dominum ſuum, quando reuertatur à nuptiis; vt cùm venerit, & pulſauerit, confeſtim aperiant ei;* aſſerere eum D. Gregorio *homil. 13. in Euangelia*, Chriſtum ad iudicium deſcendere, non quidem corporaliter, vt putant aliqui, ſed manifeſtando ſingulis animabus earum meritum, & præmium, vt notat S. Bonauentura, & hoc ſolùm vult Innocentius III. *lib. 2. cap. 43. de contemptu mundi*, & Ludolphus Chartuſ. *tomo 3. cap. 46.*

Aliqvi dicunt poſſe realem aduentum Chri- 19
ſti ad ſingulorum mortem probari ex illo Ioan. 14. *Si abiero, & præparauero vobis locum: & iterum veniam, & recipiam vos ad me ipſum, vt ibi ſum ego, & vos ſitis.* Verum, vt notat S. Doctor, ibi loquitur de reditu reali ad iudicium extremum, vbi etiam Apoſtoli non ſolùm animabus, ſed reſuſcitati erunt cum Chriſto.

Addit S. Doctor *ad cap. 12. Ioan.* hanc poteſtatem iudiciariam non fuiſſe Chriſto datam, vt vteretur eâ pro tempore vitæ mortalis, nam ideò di-
xit: *Non veni, vt iudicem mundum,* & Ioan. 3. *Non* 20
miſit Deus filium, vt iudicet mundum; ſed poſt reſurrectionem, & ſic concordat S. Doctor hunc locum cum illo Ioan. 5. *Pater non iudicat: ſed omne iudicium dedit filio.* Suarez verò *loco citato*, & Tannerus *num. 8.* qui poteſtatem negant Chriſtum habuiſſe in vita, non ſatis poterunt reſpondere huic vltimo loco Scripturæ. Melius ergo dicitur à Seraphico, hanc poteſtatem Chriſto collatam in Incarnatione, cum facta eſt vnio hypoſtatica. Et ideò Chriſtus vtitur hac ratione ad probandum, ſe rectè feciſſe in Sabbatho, ſanando paralyticum, vt fatetur Suarez *quæſt. 49. art. 1.* vt oſtenderet, ſe adhuc mortalem authoritate pollere ſupra hominum vitas, & animas, eſto iudicium non eſſet exer-
cendum, niſi poſt reſurrectionem. Et hæc conſona 21
ſunt his, quæ diximus *diſp. 24. quæſt. 5.* datam eſſe Chriſto in Incarnatione dignitatem regiam.

QVÆSTIO III.

An futurum ſit vniuerſale Iudicium, à CHRISTO *faciendum.*

{ D. Bonau. loco citato.

Albanenses hæretici negarunt iudicium 22
vniuerſale, vt refert Guido Carmelita.

Assero de fide, futurum Iudicium vniuerſale, in quo Chriſtus erit ſupremus Iudex.

Probatvr primò ex dictis *quæſt. 1.* & *in 3. diſt. 25.* vbi id probat S. Doctor è Symbolis, Apoſtolico, Nicæno, & Athanaſij.

Probatvr à D. Bonauentura *in 4. diſtinct. 48.* multis Scripturis, præcipuè *Matth. 24. & 25.* vbi hiſtorica prophetia iudicij apponitur.

Probatvr ſecundò à S. Doctore *ad 21. Lucæ*, vbi hiſtoria narratur iudicij futuri. Vbi plurimas intermiſcet Scripturas.

Probatvr tertiò à S. Doctore *ſeptima parte* 23
Breuil. cap. 1. ex *Apoc. 20.* vbi Iudicium deſcribitur.

Mvltas etiam congruentias *ibidem* affert. Præcipua verò eſt, quia cùm Deus ſit à ſeipſo, & propter

ter ſeipſum optimum principium, optimuſque finis, creauit homines, vt à Diuina virtute producti, ad Diuinam tenderent bonitatem, & hoc mediis proportionatis, libero nempe arbitrio, & Diuino auxilio, promittens eis præmia beatitudinis; & intimas pœnas æternas tranſgreſſoribus. Vtrorumque autem debet eſſe conſummatio, vt ad præmia, vel pœnas pro meritis deducantur, & Diuina virtus, & iuſtitia, veritas, & bonitas in terminandu appetitum dignorum.

24 QVAMVIS autem in morte detur cuique pro meritis, vt dicitur Eccleſiaſtici 11. *Facile eſt coram Deo in die obitus retribuere vnicuique iuxta vias ſuas: & in fine hominis denudatio operum illius*, & Heb. 9. *Statutum eſt hominibus ſemel mori; poſt hoc autem iudicium*, vt exponit Ambroſius, Anſelmus *ibi*, & docet Chryſoſtomus *homil.* 37. *in Matth.* Tertullianus *lib. de anima, cap. vlt.* Auguſtinus 20. *de ciuitate cap.* 1. & *lib.* 2. *de anima, cap.* 4. & alijs attamen quia nunc adhuc ſunt obſcura multorum merita, & demerita, & aliqui damnati, vel damnandi, decipiunt vulgi opinionem; & alij iuſti miſerè perierunt in ore Criticorum; hinc oportet, vt fiat iudicium vniuerſale, & aperiantur in conſpectu om-
25 nium libri conſcientiarum, vt prædixit Ioan. *Apoc.* 20. vt occulta cæteris innoteſcant, & palam fiat iuſtitia Dei: Nam liber ille, vt ait D. Auguſtinus 20. *de ciuitate, cap.* 14. eſt vis, qua fiet, vt ad memoriam cuiuſlibet cuncta mirabiliter reuocentur, vt lucidè appareat æquitas diuinorum iudiciorum in apertiſſimo lumine veritatis.

26 ALIAM congruentiam ſubdit, quia debet fieri iudicium modo humano à Iudice homine, & ſimul inappellabili poteſtate prædito: & hic eſt Chriſtus, qui eſt homo, & Deus. Eadem habet D. Thom. *quaſt.* 59. *art.* 5. vbi Thomiſtæ, & Tannerus *diſp.* 2. *quaſt.* 4. *dub.* 3. *num.* 81. Itaque venturus eſt iudicare viuos, & mortuos.

OBIICIVNT primò illud Ioan. 12. *Nunc iudicium eſt mundi:* Ergo iam factum eſt.

27 RESPONDET D. Bonauentura ad eum locum, factum eſſe iudicium contra diabolum, & ideò ſubdit: *Et Princeps huius mundi eiicietur foras.*

QVÆSTIO IV.

An Iudicium præcurſurus ſit Antichriſtus, & quis ſit.

28 ANTEQVAM formam iudicij, & circumſtantias diſcurramus, oportet ea, quæ præitura ſunt, præmittere, Inter quæ computatur Antichriſtus. Nomen autem Antichriſti ſignificat vnum oppoſitum Chriſto; vox enim *ἀντὶ* ſignificat oppoſitionem, vt notauit Damaſcenus 4. *de fide, cap* 27. Hieronymus *epiſtola* 151. *quaſt.* 11. Auguſtinus *Tractatu* 3. *in primam Can. Ioan.* Bellarminus *lib.* 3. *de Romano Pontifice.*

29 HÆRETICI huius temporis dicunt, Antichriſtum non eſſe perſonam aliquam præcurrentem Chriſti aduentum, ſed eſſe quendam Potentatum per multos, ſibi ſuccedentes, & hunc audent attrita fronte proclamare Romanum Pontificem. Ita Lutherus *in ſupputatione temporum*, & *in aſſertione artic.* 8. & 36. & alibi paſſim. Calvinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 7. §. 23. Magdeburgenſes *Centur. prima lib.* 2. *cap.* 4. *column.* 434. & *ſequentibus*, & in omnibus ſequentibus Centuriis *cap.* 4. 7. & 10. Illyricus *lib. de Primatu.* Dauid Chytræus *in cap.* 9. & 13. *Apoc.* Vuolfgangus Muſculus *in locis communibus, titulo de Eccleſia*; Theodorus Beza *in cap.* 2. *epiſtolæ ſecundæ ad Theſſal.* Theodorus Bibliander *in chronico, tabula* 10. 11. 12. 13. & 14. Henricus Pantaleon *in cronologia*, Henricus Bullingerus *Præfat. in ſuas homilias, ad Apocal.* & ante hos omnes Ioannes Vuicleph. *art.* 30. inter eos, qui damnantur in Concilio Conſtantienſi. Hi omnes Pontificem Romanum, Chriſti hoſtem, & Antichriſtum conclamant ore ſacrilego.

SECVNDA ſententia eſt, Antichriſtum non eſ- 30
ſe aliquem determinatum hominem, non tamen Pontificem Romanum; ſed quemcunque Chriſti hoſtem inſignem.

TERTIA ſententia eſt, Antichriſtum fore determinatam perſonam, non tamen hominem, ſed Dæmonem inſignem in forma humana. Ità D. Hyppolitus *lib. de conſummatione mundi.*

QVARTA ſententia eſt, futurum verum hominem, & Dæmonem, ſeu Dæmonem incarnatum: Indicat hoc Theodoretus *lib.* 5. *diu. decret. c. de Antichriſto.* Citari etiam ſolent Ambroſius *ſecunda Theſſal.* 2. Hieronymus *Daniel.* 7. Beda *Apoc.* 13. ſed nil clarum habetur.

VERA, & Catholica ſententia eſt, Antichri- 31
ſtum fore vnam perſonam, verum hominem, & hoſtem inſignem Chriſti. Eum verò non eſſe Romanum Pontificem, ſed quendam hominem ſingularem peſſimum, qui iudicium vltimum præcedet. Vide Banderum *lib.* 1. *de viſibili Monarchia*, Bellarminum *lib* 3. *de Romano Pontifice*, Pererium *lib.* 14. & 15. *in Danielem*, Suarez *Tom.* 2. *in* 3. *partem diſp.* 54. *ſect.* 1. Valentiam *Tom.* 4. *diſputat.* 11. *quaſt.* 2. *puncto ſecundo.*

ASSERO primò, Antichriſtum futurum quendam hominem indiuiduum.

PROBATVR à D. Bonauentura primò *libro* 7. 32
Compendij Theol. cap. 7. & *ſerm.* 16. *Hexaemer.* ex ſecundo cap. ſecundæ ad Theſſal. *Niſi venerit diſceſſio primum, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduerſatur, extollitur ſuper omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in templo Dei ſedeat, oſtendens ſe tanquam ſit Deus.* Ex ſententia omnium eſt ſermo de Antichriſto, & loquitur Apoſtolus de perſona particulari, vt ex Græcis articulis oſtendit Bellarminus *cap.* 2.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore *ibi* & *ſerm.* 33
15. *Hexaemer.* ex *Geneſ.* 49. vbi Iacob loquens Dan, filio ſuo, ait: *Fiat Dan coluber in via, Ceraſtes in ſemita, &c.* Hunc locum de Antichriſto ſingulari homine exponunt Irenæus *lib.* 5. Hyppolitus Martyr *lib. de mundi conſummatione*, Ambroſius *lib. de benedict. Patriarch. cap.* 7. Auguſtinus *quaſt.* 22. *in Ioſue*, Proſper *de promiſſ. puncto* 4. Theodoretus *quaſt.* 109. *in Geneſim*, Gregorius *lib.* 31. *mor. capite* 10. Beda, Rupertus, Arethas, Richard. Anſel. *in Apocal. cap.* 7. & alij, quos refert Lippomanus *in Geneſim*, Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 2. Bellarminus *lib.* 3. *de Rom. Pontifice cap.* 12. qui tamen aduertunt, non eſſe adeo certum argumentum, quia etiam de Sampſone explicatur locus ille ad litteram; de Antichriſto autem videtur allegoricè exponi: Attamen authoritas tot Patrum eſt magna, ſaltem quoad probandum, eum futurum hominem vnum; generatio enim eſt veri vnius hominis, vt notat Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 1.

PROBATVR tertiò à D. Bonauentura *loco citato* 34
cap. 8. ex Vaticiniis *Danielis* 7. 11. & 12. *cap.* vbi loquitur

Digitized by Google

loquitur de Antichriſto, vt docet Hieronymus, & Theodoretus *ibi*. Irenæus *lib*. 5. Auguſtinus *lib*. 20. *de ciuitate, cap*. 23. Irrepit Calvinus, Magdeburgenſis, & Beza ſupra. Ibi autem loquitur de Antichriſto, tanquam de vno homine, vt etiam fatetur Calvinus, qui ait, ad litteram loqui de Antiocho illuſtri, & allegoricè de Antichriſto, cuius figuram gerebat Antiochus, quod etiam docet Cyprianus *lib. de exhort. Martyrij, cap*. 11. Hieronymus *in cap*. 11. *&* 12. *Danielis*.

35 Probatvr quartò à S. Doctore ibi, & *ſerm*. 16. *Hexaemer. ex* 13. *&* 17. *Apoc*. quæ loca intelligi de Antichriſto docet Irenæus *lib*. 5. & perſpicuum eſt è ſimilitudine verborum Danielis, & Ioannis. Vterque enim mentionem facit decem regum, qui erunt in terra quando veniet Antichriſtus, & vterque Antichriſti regnum tribus annis, & dimidio duraturum aſſerit. Sicut ergo Daniel de vno certo Rege loquitur, ita & Ioannes. Hunc autem Ioannes aſſerit, acclamaturum ſe Deum. Tandem multi Patres obſeruant, eandem eſſe beſtiam viſam à Daniele, & Ioanne, eamque eſſe Antichriſtum.

36 Probatvr quintò à S. Doctore *ad cap*. 5. *Ioan*. ex illis Chriſti verbis: *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepiſtis me: ſi alius venerit in nomine ſuo, illum accipietis*. Hunc locum de vno homine Antichriſto exponunt Chryſoſtomus, & Cyrillus *in hunc locum*. Ambroſius 2. *Theſſal*. 2. Hieronymus *epiſtola ad Algaſiam, quæſt*. 11. Auguſtinus *Tract*. 29. *in Ioan*. Irenæus *lib*. 5. *contra Hæreſes Valentini*, Theodoretus *in Epitome diuinorum decretorum, cap. de Antichriſto*, & alij. Vide *ibi* S. Bonauenturam.

Confirmatvr à S. Doctore ex textu, nam Chriſtus ponit antitheſim inter ſe, & alium, ſanè inter ſe reprobatum à Iudæis, & alium acceptandum in Meſſiam. Igitur alium ſingularem hominem ſibi opponit, non autem falſos prophetas in genere, vt putant Calvinus, & Muſculus apud Marloratum in commentario huius loci. Idem obſeruat Bellarminus *cap*. 2. Suarez *loco citato*, Valentia *diſp*. 11. *quæſt*. 2. *puncto* 2. §. 1. Tannerus *Tom*. 3. *diſp*. 1. *quæſt*. 4. *dub*. 5.

37 Assero ſecundò, futurum Antichriſtum verum hominem, & veram inſuper perſonam humanam, non autem Dæmonem incarnatum. Ita Damaſcenus *lib*. 4. *cap*. 27. & alij Patres. Patet *ex diſp*. 8. *quæſt*. 1.

Assero tertiò, Antichriſtum nondum veniſſe contra plurimos dicentes veniſſe. Inter hos Lactantius *lib*. 7. *cap*. 5. *diuinarum inſtit*. aſſeruit, venturum circa annum 500. à Chriſto, & Epiſcopus quidam Florentinus, circa annum 1105.

38 Hæretici verò huius temporis, cùm aſſerant Papam Antichriſtum, dicunt, eum natum in aliquo Papa. Sic Samoſateni aſtruunt natum paulò poſt tempora Apoſtolorum. Illyricus *in Catalogo teſtium* dicit, natum circa tempora Honorij Imperatoris. Dauid Chytræus aſſerit, natum circa annum 600. & primum fuiſſe S. Gregorium. Lutherus *in ſupputat. temporum* ait, veniſſe Antichriſtum cum gladio ſpirituali circa annum 600. & cum gladio temporali circa 1000. Vide Bellarminum, hos impios confutantem.

39 Probatvr ergo primò aſſertio noſtra à D. Bonauentura *in Compend. Theol. lib*. 7. *cap*. 7. quia ante Antichriſti aduentum futura eſt totalis deſolatio Romani Imperij: Hoc autem probat D. Bonauentura ex illo Theſſal. ſecunda, cap. 2. *Ne quis vos ſeducat vllo modo; quoniam niſi venerit diſceſſio primum, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduerſatur, & extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in templo Dei ſedeat, oſtendens ſe, tanquam ſit Deus. Num retinetis, quod cùm eſſem apud vos, hæc dicebam vobis? Et nunc quid detineat, ſcitis, vt reueletur in ſuo tempore*. Itaque vult detineri, ne veniat Antichriſtus, quia oportet prius Romanum imperium auferri. Ita exponunt Patres Græci, & Latini, Cyrillus *catech*. 15. Chryſoſtomus *in hunc locum*, Theophyl. & Oecumenius.

Ex Latinis Tertullianus *in Apologetico, cap*. 32. Lactantius *lib*. 7. *cap*. 15. Ambroſius *ad eum locum*. Clariſſime Hieronymus *ad Algaſiam* ſic exponit: *Niſi venerit diſceſſio primum, vt omnes gentes, quæ Romano Imperio ſubiacent, recedant ab eis, & niſi fuerit Romanum Imperium antea deſolatum, & Antichriſtus præceſſerit, Chriſtus non veniet: tantùm vt Romanum Imperium, quod nunc vniuerſas Gentes tenet, recedat, & è medio fiat, & tunc Antichriſtus veniet*. Idem habet D. Auguſtinus 20. *de ciuitate, cap* 19. 40

Respondet Suarez *diſp*. 56. *ſect*. 2. ibi loqui de ſpirituali Apoſtaſia, vt ait S. Leo *ſermone* 1. *de Apoſtolis*, & Chryſoſtomus cum aliis Græcis, & D. Auguſtinus. 41

Respondetvr, Auguſtinum, Chryſoſtomum, & alios Græcos nobiſcum eſſe: D. Leonem verò non excludere noſtram ſententiam. Vide Bellarminum *cap*. 5.

Deinde & Daniel *cap*. 7. *verſ*. 23. id prædicit de quarta Beſtia, quæ eſt Romanum Imperium, vt notat Tannerus *diſputatione* 2. *quæſtione* 4. *dub*. 1. *numero* 13.

Iam verò neque anno 200. id impletum eſt, vt volebant Tranſylvani, quia tunc florebat Romanum Imperium. Neque poſtea decidit Romanum Imperium, vt patet; nam adhuc Rex Romanorum eligitur, vt fiat Imperator, & omnes Reges præcedit, & hic eligitur à Principibus, inter quos tres Lutherani nunc ſunt, vt gloriantur ipſi Proteſtantes. 42

Idem lapſus Romani Imperij totalis aſſeritur *Danielis* 2. *Apoc*. 13. vt probat Irenæus *lib*. 5. Idem habetur *Apocal*. 15.

Hinc ruit effugium aduerſarij, ſufficere declinationem Romani Imperij, vt indiceretur venturus Antichriſtus; nam Patres, & Scripturæ exigunt deſolationem. 43

Instant Lutherus, Illyricus, & Chytræus, hæc pro ſe facere, nam prædictum erat *Apocal*. 13. Beſtiam, quæ Romanum Imperium ſignificabat, vulnerandam ad mortem, & ab Antichriſto iterum ſanandam, quod ſanè factum eſt, cùm Papa Imperium occidentale, quod iam erat periens, reſtaurauit, conferens Carolo Magno titulum Imperatoris.

Respondet S. Doctor *cap*. 9. nuſquam haberi, ſanandam beſtiam, quæ Romanum Imperium ſignificat, ſed ſolum vnum ex capitibus beſtiæ moriturum, & paulò poſt iterum reſurrecturum operâ Draconis, id eſt, Diaboli, ſanandum id, quod omnes feré veteres exponunt de Antichriſto, qui finget ſe mortuum, & iterum operâ diaboli ſe excitabit, vt imitetur veram Chriſti reſurrectionem. Ita exponunt D. Gregorius *lib*. 11. *epiſtola* 3. Primaſius, Beda, Haymo, Anſelmus, Richardus, & Rupertus *in* 13. *Apocal*. Et ſanè illud caput Beſtiæ mortuum reuiuiſcens non potuit eſſe Carolus Magnus, ſed Antichriſtus, nam caput illud poteſtatem habuit 44

Digitized by Google

buit ſolùm menſes quadragintaduos, & blaſphemabat Deum, & eos, qui in cœlo habitabant: at Carolus Magnus Deum coluit, & regnauit moltò diutius, magna Religionis Catholicæ, ac pietatis Chriſtianæ monumenta relinquens, vt diſſerit etiam D. Bonau. *ſerm.16. Hexaëm.*

35 PROBATVR ſecundò à S. Doctore *loco citato*, & & *cap.* 12. quia venturi ſunt Henoch, & Elias, vt ſe opponant Antichriſto, hi autem nondum venerunt. Quatuor autem Scripturæ id prædicunt.

PRIMA Malach. 4. *Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus. Et conuertet cor Patrum ad filios, & cor filiorum ad patres.*

SECVNDA Eccleſiaſtici 48. *Qui receptus es in turbine, in turbine equorum igneorum. Qui ſcriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini: conciliare cor patris ad filium, & reſtituere tribus Iacob,* & cap. 44. *Henoch tranſlatus eſt in paradiſum, vt det gentibus pœnitentiam.*

TARTIA Matth. 17. *Elias quidem venturus eſt & reſtituet omnia.*

QVARTA Apocal. 11. *Dabo duobus teſtibus meis, & prophetabunt diebus* 1260.

36 THEODORVS Bibliander *in Chronico, tabula* 14. reſpondet intelligi per Eliam, & Henoch miniſtros Dei fideles contra Antichriſtum, quales ſunt Lutherus, Zuinglius, & cæteri. Idem ait Chytræus *ad* 11. *Apocal.*

AT ineptè loquuntur iſti, nam Malachias dicit, ab Eliam, & Henoch conuertendos Iudæos, dum ait: *Mittam vobis*, & Eccleſ. 48. *reſtituere tribus Iacob.* at Lutherus, aut Zuinglius, vel cæteri ſectarij Iudæos non conuerterunt, ſed omnia ſuſdeque vertere conati ſunt.

37 INSTANT, ea, quæ de Elia dicuntur, exponi à Chriſto de Ioanne, Matth. 11. *Ipſe eſt Elias*, & Hieronymus *in cap.* 4. *Malachiæ* exponit de omnibus prophetis. At verò Malachias loquitur de die magno, & terribili, ideſt, iudicij; non de primo aduentu, quo venit Ioannes, ille enim dies dicitur acceptabilis.

QVOAD Hieronymum *Matth.* 11. *&* 17. exponit de vero Elia, & hanc eſſe communem fidelium expoſitionem teſtatur D. Auguſtinus 20. *de ciuitate Dei, cap.* 29. Confirmatur, quia Chriſtus *Matth.* 17. cùm Ioannes iam eſſet officio perfunctus, aſſeſit: *Elias venturus eſt.* Et quidem Apoſtoli, qui mouerunt quæſtionem, locuti ſunt de vero Elia, qui in transfiguratione apparuerat. Et de hoc aſſerit: *Ipſe reſtituet omnia*; at Ioannes non reduxit omnia, ideſt omnes Iudæos, & hæreticos, ac deprauatos non conuertit.

38 INSTAT Bibliander, Chriſtum *Matth.* 11. dixiſſe de Ioanne: *Ipſe eſt Elias, qui venturus eſt.*

RESPONDETVR aſſerere eum Eliam myſticum; vnde ait: *Qui habet aures, audiat*, vt notat S. Bonauentura *ad* 2. *Ioan.* ex D. Auguſtino *Tract.* 4. Quod etiam id intelligatur *in Apoc.* de Elia, & ſancto eius commilitone Henoch, probatur, nam dicit, occidendos, & corpora tres dies manſura in platea, & poſtea reſurrectura.

RESPONDET Chytræus, id ſignificare, multos miniſtros Lutheranos interficiendos à Papiſtis. Verum hæc leuia ſunt. Dicat mihi, qui ſunt hi duo Lutherani, induti ſaccis, qui interfecti à Papiſtis reſurrexerunt?

39 DEINDE, futurum verum Eliam, probatur ab Hilario, Hieronymo, Origene; Chryſoſtomo, & aliis *ad* 17. *Matthæi.* Lactantio *lib.* 7. *cap.* 17. Theodoreto *in capite vltimo Malach.* Auguſtino *tract.* 4. *in Ioan.* Primaſio *in cap.* 11. *Apocalypſis.*

DE Henoch, & Elia ſimul aſſerunt multi, qui ſcribunt *in Apoc.* vt Beda, Richardus, Arethas, Damaſcenus *lib.* 4. *cap.* 28. Hyppolitus Martyr *de conſummatione mundi.* D. Gregorius *lib.* 14. *cap.* 11. *vel* 12. & *lib.* 9. *cap.* 4. *Moral.* & D. Auguſtinus *lib.* 9. *cap.* 6. *de Geneſ. ad lit.* & alij Patres. Vide Suarez *diſp.* 55. *ſect.* 1.

PROBATVR tertiò à D. Bonauentura *cap.* 13. ex perſecutione Antichriſti, quæ erit omnium grauiſſima, & notiſſima, vt cenſent omnes publicæ religionis cæremoniæ. Vnde Matth. 24. *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, neque erit; Et niſi abbreuiati eſſent dies illi, non fieret ſalua omnis caro.* 40

TVNC verò *ceſſabit iuge ſacrificium*, vt dicitur *Daniel.* 12. vt notant Irenæus *lib.* 5. Hieronymus, & Theodoretus in hunc locum, Hyppolitus Mart. *loco citato*, Primaſius *in cap.* 11. *Apoc.* Iam verò nondum ceſſauit ſacrificium: Imò ex hoc ſequitur, Romanum Pontificem non eſſe Antichriſtum, ſed potius hæreticos, qui ſacrificium tollere nituntur, eſſe Antichriſti præcurſores.

PROBATVR quartò à S. Doctore *loco citato*, quia Antichriſtus regnabit ſolùm tres annos, & dimidium: at Papa regnauit ſupra 1675. annos. Porrò Antichriſtum regnaturum tres annos, & dimidium probatur *ex Danielis cap.* 7. *&* 12. & *Apoc. cap.* 12. vbi habetur, duraturum regnum Antichriſti per tempus, & tempora, & dimidium temporis, qui ſunt tres anni, & dimidius. Sic enim Ioan. *cap.* 11. *&* 13. ait, regnaturum menſibus 42. *& cap.* 11. dicit, Henoch, & Eliam prædicaturos diebus 1260. qui idem tempus efficiunt, nam Hebræi vtebantur annis, & menſibus Lunaribus, etiamſi eos reuocarent ad ſolares, addendo ſexto quoque anno vnam Lunationem. Tres autem anni Lunares cum medio faciunt quadragintaduos menſes, ſiue 1260. dies. Si quidem annus Lunaris plenus, & perfectus conſtat duodecim menſibus, quorum quilibet habet triginta dies, vt docet Auguſtinus *lib.* 15. *de ciuitate, cap.* 14. 41

NEQVE obſtat, quod *Danielis* 12. dicitur Antichriſtus regnaturus 1290. diebus, ideſt dies triginta amplius, quàm dixerit Ioannes; nam Ioannes loquitur de Henoch, & Elia, qui ab Antichriſto occidentur vno menſe, antequam Antichriſtus pereat. 42

HOC ſpatium regni Antichriſti aſſerunt Hyppolitus Martyr *loco citato*, Irenæus *lib.* 5. Hieronymus *in cap.* 7. *Danielis*, Cyrillus *catech.* 15. Auguſtinus *lib.* 10. *de ciuitate, cap.* 23. Theodoretus *in cap.* 7. *Danielis.* Primaſius, Beda, Anſelmus, Haymo, Arethas, Richardus, Rupertus *in Apocalypſim.*

HINC eluduntur reſponſa Hæreticorum dicentium, poni dies pro annis, vel numerum certum pro incerto: 43

CONFIRMATVR à D. Bonauentura *loco citato*, & *ad cap.* 12. *Eccleſiaſte.* Nam *Matth.* 24. *Apoc.* 12. *&* 20. dicitur futura breuis perſecutio Antichriſti, vt quantò eſt magis intenſa, tantò minus extendatur duratione, vt notat S. Doctor ex Gloſſa *in loco citato Matthæi*, & vt notat D. Auguſtinus 20. *de ciuitate, cap.* 8. & Gregorius lib. 33. Moral. cap. 12. *Niſi breuis eſſet illa perſecutio, multi perirent, vt dicitur Matth.* 24. At quomodo erit breuiſſima, ſi durabit tot annos, quot dies numerantur?

OBIICIT Chytræus primò, ſæpè diem pro 44

anno

Digitized by Google

anno ſumi, vt Lucæ 13. *Oportit me hodie, & cras, & ſequenti die ambulare, & die tertia conſummor,* ita & Ezechielis quarto.

S. Doctor ad eum locum concedit, poſſe intelligi tres annos, quibus Dominus prædicauit, non tamen id neceſſariò intelligendum, quia, vt ſcribit S. Hieronymus *lib. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in Ioannem*; & res ipſa patet; Matthæus, Marcus, & Lucas non ſcripſerunt acta, & verba Chriſti priorum duorum annorum, ſed ſolùm tertij anni. Dominus igitur per tres illos dies, vel intellexit triduum, quod erat conſumpturus in itinere Hieroſolymitano, vt Albertus, & Caietanus exponunt; vel certè, modicum tempus ſignificans ſibi reliquum eſſe vitæ, vt exponit Ianſenius.

45 Ad illud Ezechielis reſpondetur, præceptum fuiſſe, vt dormiret 390. dies, qui ſi eſſent anni, obdormiſſet tot annis, quot non vixit. Vult igitur dicere, dies pro annis dedi tibi, id eſt hi dies ſignificant annos, quibus Deus tolerauit peccata Iſraëlitarum.

Probatvr quintò à D. Bonauentura *cap.* 14. quia poſt mortem Antichriſti, quæ erit completo tempore ſupra dicto, breui iudicium erit. Sic colligitur *Danielis* 7. & *Apocal.* 20. & *Matth.* 24. & *ſecunda Theſſal.* 2. vt notat S. Doctor, *& ſerm.* 1. *Aduentus*, & Sancti Patres ſuprà allegati. His mediis vtuntur Bellarminus, Suarez, Valentia, & alij.

46 Qværes primo ex quo genere oriturus ſit.

Respondet S. Doctor *loco citato, cap.* 7. futurum Iudæum. Ità D. Hieronymus *Daniel.* 11. Ambr. *ſecunda Theſſal.* 2. Seuerus Sulpitius *lib.* 2. *dialogorum*. Et omnes ferè Patres, vt refert Bellarminus *c.* 12. Vide probationem ſecundam pro prima aſſertione, vbi attuli Patres dicentes, futurum ex tribu Dan. Hoc tamen non audet omninò aſſerere D. Bonauent. *ſerm.* 15. *Hexaemeronis.*

Confirmatvr tamen, vt dixi ibi *argumento quinto:* Iudæi eum accipient in Meſſiam; at non reciperent virum, non circumciſum, atque adeò recipient Iudæum.

47 Qværas ſecundò, quænam futura ſit patria Antichriſti?

Respondet S. Doctor *loco citato*, naſciturum Babylone. Ità author operis *de Antichriſto* apud D. Auguſtinum, D. Hieronymus *Daniel.* 11. Anſelmus *in Elucidario*. Lactantius verò *lib.* 7. *cap.* 17. dicit oriturum in Syria. Vide Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 2.

Obiiciunt primò contra primam aſſertionem, *ſecunda Theſſal.* 2. dicitur: *Myſterium iam operatur iniquitatis*. Loquitur autem *ibi* de Antichriſto, quem iam veniſſe ait; ſed occidendum in fine mundi: Ergo non poteſt eſſe vna perſona tantùm durans. Sic arguit Beza ad eum locum, & Calvinus *loco citato*. Confirmatur ex prima Ioan. cap. 4. *Omnis ſpiritus, qui ſoluit Ieſum, ex Deo non eſt; & hic eſt Antichriſtus, de quo audiſtis, quoniam venit, & nunc iam in mundo eſt.*

48 Respondetvr, ibi Apoſtolum velle incepiſſe Myſterium iniquitatis, quia incipiebant perſecutiones Eccleſiæ in præcurſoribus Antichriſti, ſiue Nerone, vt aſſerunt Ambroſius, Chryſoſtomus *ad eum locum*. Hieronymus *quæſt.* 11. *ad Algaſiam*; vel incipere in Simone Mago, & aliis hæreticis, vt exponunt Theodoretus, & Sedulius *in hunc locum*, & Auguſtinus 20. *de ciuitate Dei, cap.* 19. ſic & Ioannes loquitur myſticè, ſicut Chriſtus de Helia, vt ſuprà dixi.

Obiiciunt ſecundo *Daniel. cap.* 7. ſingularibus nominibus beſtiarum, Leonis, Vrſi, Pardi, non intelligit ſingulares Reges, ſed ſingula regna, quorum vnumquodque plures Reges continet. Igitur ita intelligit & Paulus.

Respondetvr, aliquando ſanè ità intelligere aliquam perſonam, vt per Arietem Darium, per Hircum Alexandrum, & per cornu paruulum intelligit perſonam Antichriſti.

Deinde negatur conſequentia, nam Apoſtolus per hominem peccati intelligit cornu paruulum.

Obiicit tertiò Calvinus, nam Apoſtolus *loco citato* aſſerit, Apoſtaſiam venturam, & eius caput eſſe Antichriſtum, qui eſt Papa. 49

Respondetvr, inſolentem infandum delirare, nam per Apoſtaſiam intelligitur defectio à Romano Imperio, vt exponunt multi Latini, Ambroſius, Sedulius, Primaſius, & D. Bonau. *lib.* 7. *Compendij, cap* 7.

Respondetvr ſecundò: Si accipiamus Apoſtaſiam à fide, id ſignificari, non tamen intelligitur multorum ſæculorum, ſed quædam inſignis, quæ erit tempore Antichriſti. Ita multi veteres, vt refert S. Auguſtinus 20. *de ciuitate, cap.* 19. vbi cum multis Patribus intelligit per Apoſtaſiam in abſtracto Antichriſtum, qui erit ſummus Apoſtata.

Qvod ſi concedamus, intelligi Apoſtaſiam generalem, & hanc eſſe Antichriſti; Reſpondetur, eam eſſe Lutheranorum, qui à Romano Pontifice defecerunt, vt fatetur Eraſmus Sarcerius *in ſecundam Theſſal.* 2. 50

Contra ſecundum aſſertum obiicit primò Lutherus *in aſſert. articulo* 27. *Danielis* 8. dicitur Antichriſtus fore Rex impudens facie, hoc eſt (ſicut Hebræus habet) potens ſpeciebus; pompis, & cæremoniis, extincto interim ſpiritu fidei; hoc autem vidimus impletum tot religionibus, ritibus, veſtibus, ſtatutis, regulis, & obſeruantiis Papiſticis.

Respondet S. Bonauent. *lib.* 7. *Compendij; cap.* 8. ex Gloſſa *ad* 8. *Danielis* ex Hebræo haberi hunc futurum פנים עז fronte dura, perfricata, ſuperbum, audaciſſimum. Ità LXX. Interpretes, & Hieronymus, & Theodoretus legit, & ex Rabbinorum regulis Vatablus. Ex hoc deducitur, inſurrecturum contra Deum ipſum, & Eccleſiam, inducturum nouas legas, cæremonias, &c. Hi profectò Hæretici ſunt, inter quos Lutherus, qui à religione, & fide perduellis Sanctimonialem æneá fronte duxit vxorem; omnia ſuſdeque vertit antiquiſſima inſtituta Eccleſiæ, & curſum temporum ſupputatione diabolicâ ſubuertit, ac in Deum ipſum inſurrexit. 51

Obiicit ſecundò Synodus Smalchaldica. Paulus *ad Theſſal.* deſcribit Antichriſtum ſedentem in templo in ſede Dei, & aduerſarium Chriſti; at nullus eſt talis ethnicus, ſed ſolus Papa: Ergo. 52

Respondet S. Doctor *loco citato* cum Chryſoſtomo, Ambroſio, & cæteris *huius epiſtolæ* expoſitoribus, Antichriſtum ſeſſurum, non vt Epiſcopum, ſed ſupra Deum, euertendo leges Diuinas, cultumque Dei. hoc autem non facit Papa, ſed Deum adorat, Chriſtum colit, eiusquè leges, & iura ſartatecta ſeruare ſtudet. Poteſtatem autem ſuam exercet obtentam à Chriſto *Matth.* 18. *Ioan.* 20. vt oſtendi *prima ſecunda, Tract. de Legibus, diſp.* 1. *& prima parte, tract.* 1. *diſp.* 4. *&* 5.

Obiicit tertiò Calvinus *ſecundo cap. epiſtola* 2. *ad Theſſal.* Papa ſe extollit ſupra Deum, nam leges conſcientiæ imponit, cùm ſit Dei ſolius, vt habetur *Iſaia* 33. præſumit ſaluare, & perdere; quod ſolus Deus poteſt, vt habetur *Iacobi* 4. Sacramenta mutat, euertit, condit, totam denique religionem ſubuertit. 53

Respon

Respondetvr cum D. Bonauentura *in ſpeculo B.Virginis, cap. 9.* Deum eſſe ſupremum Dominum, Legiſlatorem, & iudicem, ſed aliquibus etiam conceſſiſſe authoritatem, Dominio à ſe pendente, ſic etiam B. Virginem noſtram Reginam conſtituit. Sic Prou.8. dicitur: *Per me reges regnant*, vt oſtendi *prima ſecunda, Tract. de Legibus, diſp.* 1. *q.*9. & *diſp.*6.*quæſt.* 1. & 2. Omnia autem, quæ Pontifex agit, legitimâ agere authoritate oſtendi a. a. *Tract.* 1.

54 Obiicit quartò Illyricus de Primatu Papæ hoc inter alia firmiſſimum (ait) argumentum, nam Ioannes *prima can. cap.* 2. definit Antichriſtum eſſe eum, qui Chriſtum negat: Talis eſt Papa, dum Sacerdotium ſibi vſurpat, & ſuis diſpertitur; Multos in cœlo mediatores prædicat, & per merita ſuorum nos vult ſaluari, cùm hæc omnia ſint Chriſti propria.

55 Hæc ſunt Sectariorum inuenta, quæ ſuis propriis locis diluuntur: Chriſtum enim adorat Papa, agnoſcit, & reueretur verum Mediatorem. Sacerdotes verò Chriſti miniſtros inſtituit; Sanctos interceſſores apud Chriſtum agnoſcit, per cuius merita Sancti habent, vt poſſint intercedere, vt in propriis diſputationibus aſſeritur. Premit Illyricus canonem diſt.40. cap. *Si Papa infinitas animas ſecum in infernum traheret, tamen nemo debet ei dicere, quid facis?* Vbi Gloſſa ait: *Eſt Papa pro ratione voluntas.*

Respondetvr, eum Canonem non eſſe alicuius Papæ, ſed S. Bonifacij Epiſcopi Moguntini Apoſtoli Germanorum, & Martyris, qui ſolùm negat, Romanum Pontificem poſſe iudicari ex authoritate, ſed fatetur, eum corripi poſſe.

56 Illvd verò ego premo, quod inſolentiſſimè ſubdit titio iſte inferni, hoc ſignum afferens Antichriſti in Papa; Quia Antichriſtum *ex Danielis cap.* 11. dicit, non curaturum amorem mulierum, quod Papa fecit, tum præcipiendo ſuis cœlibatum; tum per ſuas Sodomiticas libidines.

Omitto reſponſionem inſolentiſſimæ calumniæ. Illud vnum reſpondeo cum D.Bonauent. *lib.*7. *Compendij Theol. cap.* 8. verba Danielis ex Hebraico fonte à D. Hieronymo eſſe tranſlata. Sic enim ille vertit: *Et erit in concupiſcentiis fœminarum*; & quamvis verba Hebraica על חמדת נשים ſolùm ſignificent in concupiſcentia fœminarum, & non habeant vllum verbum adiunctum, quo intelligi poſſit, vtrum erit, aut non erit Antichriſtus in concupiſcentiis fœminarum, duæ tamen coniecturæ reddunt verſionem S.Hieron. probabilem; tum quia Antiochus, de quo hic etiam eſt ſermo, eratque figura Antichriſti, fuit libidinoſiſſimus: Tum quia, cùm Antichriſtus ſit futurus Meſſias Iudæorum, qui pluralitatem mulierum à ſuo Meſſia expectant, non eſt credibile Antichriſtum laudaturum cœlibatum.

57 Addo, quod ſi indicere cœlibatum ſit nota Antichriſti, iam Apoſtoli erant Antichriſti, qui cœlibatum docuerunt, vt declarat Concilium Carthaginenſe II. *can.* 2. Reliqua vide in Bellarmino *cap.*21. nam vrget me zelus defendendi Seraphicum contra Tilmannum Heſhuſium, qui *in libro de* 600. *erroribus Pontificiorum, titulo* 33. multa obiicit ex *Compendio Theologia Seraphica* tacito nomine S. Doctoris, quem blatero ille nominare non eſt dignus.

Primvm errorem dicit, quia Pontificij dicunt, Antichriſtum è Babylone de tribu Dan venturum.

58 Gratias habemus Tilmanno, qui Pontificios fatetur tot SS. Patres id aſſerentes, ſuprà in prima aſſertione relatos. Igitur confitetur Papiſtas Irenæum, Hyppolitum Martyrem, Ambroſium, Auguſtinum, Proſperum, Theodoretum, Gregorium, Bedam, Arethàm, Rupertum, Anſelmum, Richardum, & S. Bonauenturam; qui tamen *ſermone* 15. *Hexaëmer.* non audet omnino aſſerere Antichriſtum de tribu Dan oriundum.

Secvndvs error ab eo Papiſtis inuritur *ex parte 7. Compend. cap.* 13. Antichriſtum regnaturum tantùm tres annos, & dimidium. 59

Immortales debentur gratiæ Tilmanno, qui non modò omnes veteres Patres aſſeuerat Papiſtas, ſed etiam Danielem Prophetam, Ioannemque Euangeliſtam, vt vidimus ſupra. Hi ſunt Irenæus, Hyppolitus, Cyrillus, Hieronymus, Auguſtinus, Theodoretus, Primaſius, Arethas, Beda, Anſelmus, Richardus, Rupertus, Bonauentura, &c.

Tertivs error Pontificiis adſcribitur, qui dixerint, Antichriſtum in monte oliueti occidendum. Ex *lib.*7.*Compend. Theologia S.Bonau.cap.*14. 60

At hic etiam magnos viros Papiſtas facit, D. Hieronymum *ad cap.*11. *Danielis*, vbi ait eſſe traditionem Scriptorum Eccleſiæ, & aliorum.

Qvibvs autem mediis hos errores refellat, ridiculum eſt. Vide Bellarminum *cap.*22. qui neque dignatur reſpondere illius ineptiis.

Obiicias vltimò cum Chytræo *ex cap.*9.*Apocal.* vbi ſtella cecidit è cœlo, cui data eſt clauis abyſſi, & factus eſt fumus magnus, vnde eruperunt Locuſtæ. Hæc verò de Papa ſunt dicta. 61

Respondetvr, gratis hæc aſſeri, nam veteres Interpretes intelligunt Luciferum, de quo Iſaiæ 14. *Quomodo cecidiſti Lucifer?* & quia ante iam ceciderat, non ait Ioannes, vidi cadentem, ſed cecidiſſe, vt Patres aduertunt. Huic verò data eſt clauis abyſſi. Vide Bellarminum *cap.*22.

QVÆSTIO V.

Quo nomine appellandus ſit Antichriſtus.

Fatentvr omnes de nomine, & charactere Antichriſti locutum Ioannem, Apocal. 13. *Et faciet omnes puſillos cum magnis diuites, & pauperes liberos, & ſeruos habere characterem in dextera manu, aut in frontibus ſuis, & ne quis poſſit emere, aut vendere, niſi habeat characterem, aut nomen beſtia, aut numerum nominis eius, hic ſapientia eſt. Qui habet intellectum, computet numerum beſtia, numerus enim hominis eſt, & numerus eius* 666. 62

Circa hunc numerum Bullingerus *præfat. homil. in Apoc.* vult, deſignari tempus aduentus Antichriſti. Magdeburgenſes verò *Centur.* 1.*lib.*2.*cap.*4. volunt deſignari mortem eius. Alij verò, teſte Clictoveo *in lib.*4. *Damaſceni, cap.*28. mortem Mahumetis, quem dicunt eſſe Antichriſtum. Lyranus verò, licèt non putet Mahumetem eſſe Antichriſtum, tamen vult eius mortem deſignari futuram anno 666. 63

David Chytræus *in cap.*13. *Apoc.* docet, nomen Antichriſti eſſe רומיית Romanus, quod facit 666. Idem docet Bibliander *tabula* 19.

Tertia opinio eſt aliquorum Catholicorum, qui ſuſpicantur Antichriſtum vocandum ἄντεμος, quod nomen facit 666. 64

Qvarta opinio eſt Ruperti, hoc numero non ſignificari nomen Antichriſti, ſed triplicem

præuaricationem diaboli complendam in Antichriſto. Prima cùm in ſe peccauit diabolus: Secunda cùm ad peccatum induxit hominem; & tunc numero ſenario deficiente a ſeptenario beatitudinis, auctus eſt ad 60. Tertia, cùm per Antichriſtum totum mundum ſeducet.

Beda è contrario dicit, numerum ſextum eſſe perfectum, quia ſex diebus Deus mundum creauit, ſexageſimum verò perfectiorem, & 600 perfectiſſimum, hunc verò numerum vſurpandum ab Antichriſto, qui ſe perfectiſſimum prædicabit, & Deum. Videtur D. Bonauenturæ *lib.* 7. *Compendy*, *cap.* 8.

65 Veriſſima igitur ſententia eſt, nomen Antichriſti adhuc ignorari: Ita D. Irenæus *lib.* 5. Arethas *hic*, Bellarminus *lib.* 3. *cap.* 10. & vt reor eſt ſententia S. Bonauenturæ, *lib.* 7. *Compend. cap.* 7. 8. & 9. Ratio præcipua S. Irenæi, quæ me conuincit, eſt, quia multa nomina reperiuntur, quæ continent numerum 666. Illud verò nomen, quod dicebat Chrytræus, errat in vltima littera ה, quæ non ponitur in nominibus maſculinis in fine, vt notat Bellarminus, cùm potius ſic ſcribatur Romanus רומיי *Romy*, quod ſummat 266. vt patet in ſequentis numeri computatione

ר
200
ו
6
מ
40
י
10
י
10

266

Illa tamen ratio Bellarmini mihi non omnino ſatisfacit, ſunt enim multa nomina Hebræa maſculina, quæ in ה deſinunt, vt אביה *auot* Patres, & alia apud Rabbinos.

Malior eſt ratio S. Irenæi, qua vſus ſum aliquando, Puſclauij prædicās, cùm mihi per hæreticos obiiceretur, hanc propoſitionē: *Il Papa è l'Antichriſto*, Summam 666. conſtituere: Primò reſpondi, Ioannem non ponere in aliqua propoſitione hunc numerum; ſed in nomine ſolo Antichriſti. Deinde poſtulaui pugillarem, & oſtendi, eorum Miniſtrum Lutheranum, hac viâ, eſſe Antichriſtum; Idemque de multis aliis ex numero Lutheranorum oſtendi poſſe computari.

66 Qvoad characterem, hæretici huius temporis dicunt, eſſe ſignum aliquod obedientiæ Romano Pontifici: Ex his aliqui dicunt, eſſe Chriſma in fronte; alij vnctionem Sacerdotalem, alij profeſſionem Romanæ Fidei.

Cathorici aliqui dicunt, characterem eſſe litteras, quibus ſcribetur nomen Antichriſti: Ita Primaſius, Beda, Rupertus, & alij non pauci.

S. Hvppolitvs Martyr vult, characterem An-
67 tichriſti eſſe execrationem ſigni crucis, vt ⊥ inuerſum vel ȝ inuerſum ſ, quod ſignificat: nego Trinitatem. Nomen Chriſti pariter inuerſum SdX nego Chriſtum, & duo SS. non adoro Sanctum Sanctorum.

Miror Bellarminum omiſiſſe ſententiam D. Bonauenturæ *in* 2. *diſt.* 8. *parte* 2. *quæſt.* 6. *ad* 2. & *in* 4. *diſt.* 6. *quæſt.* 5. *ad* 1. characterem futurum omnimodam impudentiam ad omnia facinora atrociora,
quæ in brachio, ideſt operando, & in fronte audendo inſcribitur, dum mercatoribus præcipietur, vt 68
nulli vendant, niſi qui talia enormia coram eis dixerint, & fecerint, ſicuti tempore Diocletiani non poterant comeſtibilia vendi, niſi his, qui expoſita ibi in nundinis, & plateis Idola adorarent, & blaſphemias in Ieſu Chriſti nomen eiacularentur: Hæc ſanè opinio eſt probabilis, eamque tenere videtur Rupertus, qui numero illo 666. peccata Antichriſti ſignificari aſſerit, vt refert Bellarminus *cap.* 10. characterem verò eſſe litteras, quibus nomen ſcribetur Antichriſti, vt refert Bellarminus *cap.* 1. Attamen *lib.* 7. *Compendy*, *cap.* 9. alias etiam opiniones refert S. Doctor, nec refutat dicens: Nihil 69
vendetur eis, neque emetur ab eis, niſi habeant characterem, aut ſignum aliquod ad litteram, vt adhærentes ſibi cognoſcantur; & alij interficiantur; aut nomen beſtiæ, ideſt, confeſſionem oris, aut numerum nominis eius, ideſt, multiplicationem operum, vt habetur *Apoc.* 13.

Ex quo habes, authores ſecundæ ſententiæ deceptos, dum legunt characterem nominis eius, & ob characterem eſſe litteras nominis, nam legitur correctè, aut characterem, aut nomen, vt notat etiam Bellarminus, *capite vndecimo*. Hinc 70
verò deduco ex S. Bonauentura, characterem Antichriſti eſſe ignotum, eſſe tamen aliquod ſignum rebellionis in Chriſtum, & eius Eccleſiam.

QVÆSTIO VI.

Quæ futura ſit Antichriſti ſedes.

Hæretici audaces aſſerunt, ſedem Antichriſti 71
eſſe Romam, quod probant, quia in Apocalypſi dicitur ſedes Antichriſti Vrbs magna, quæ ſedet ſuper ſeptem colles, & quæ habet regnum ſuper Reges terræ. Quòd verò in aula Neronis ſeſſurus non ſit, probant, quia dicitur 2. Theſſal. 2. *Antichriſtus ſeſſurus in templo Dei.*

Vera tamen ſententia eſt, ſedem Antichriſti fore Hieruſalem: Ita D. Bonauentura *lib.* 7. *Compendy*, *cap.* 7. & 14.

Prorator primò à S. Doctore *cap.* 7. quia An- 72
tichriſtus erit Iudæorum Meſſias, & Rex: Ergo ſedem eriget in Hieruſalem: Ita Irenæus *lib.* 5. & Lactantius *lib.* 7. *cap.* 15. id aſſerunt: Hieronymus, & Theodoret. *in cap.* 11. *Danielis* colligunt, Antichriſtum fixurum tentoria in regione Hieruſalem, & tandem in monte Oliueti occidendum, vt notat etiam D. Bonauent. *cap.* 14.

Probatvr ſecundò à S. Doctore *cap.* 7. & 12. quia ex 11. *Apoc.* Henoch, & Elias pugnaturi ſunt contra Antichriſtum in Hieruſalem, & ibi occidendi ab eodem Antichriſto: *Et corpora* (inquit) *eorum iacebunt in plateis ciuitatis magnæ, quæ vocatur ſpiritualiter Sodoma, & Ægyptus, vbi & Dominus eorum crucifixus eſt.* Hæc autem de Hieruſalem ab omnibus exponuntur Patribus; nam ibi crucifixus eſt Dominus.

Prorator tertiò à S. Doctore, *cap.* 8. ex 2. 73
Theſſalonicen. 2. vbi ait: *Ita vt in Templo Dei ſedeat.* Hoc autem intelligitur templum Salomonis quod reparabunt; nam in Nouo teſtamento per Templum Dei; nunquam intelliguntur Eccleſiæ Chriſtianorū, ſed ſemper templum Hieroſolymitanū.

Et

Et quod maius eſt, veteres Patres Latini, & Græci per aliquot ſæcula nunquam Eccleſias Chriſtianorum Templa vocarunt, quæ dicuntur Græcè *ναοί*, vt hoc loco Pauli, ſed *εὐκτήρια* oratoria, vt Eccleſias, vel domos orationis, vel Baſilicas.

74 Carta nec Iuſtinus, nec Irenæus, nec Tertullianus, nec Cyprianus templi nomine vtuntur, cùm de Chriſtianorum Eccleſiis agunt. & Hieronymus *epiſtola ad Riparium*, dicit, Iulianum Apoſtatam iuſſiſſe, vt Baſilicæ Sanctorum, aut deſtruerentur, aut in templa verterentur.

Ratio verò, cur Apoſtoli non vocent templa Chriſtianorum Eccleſias, duplex eſt: Altera, quia tunc habebant tantùm aliqua priuata Oratoria pro Miſſis, contionibus, &c. Altera, ne viderentur cum Iudæis conuenire; at poſtquam euerſa eſt Hieroſolyma, & euerſum eſt Templum, & abolita memoria eius, cæperunt Patres vti nomine Templi, & Sacerdotij: Vide Bellarminum *loco citato*, Suarez *diſputatione quinquageſima quarta ſectione* 5.

75 Cvm ergo Apoſtolus ſcribens, Antichriſtum ſeſſurum in Templo Dei, vellet intelligi ab his, quibus ſcribebat, & illi tunc nomine templi intelligerent Templum Hieroſolymitanum, certùm videtur de eo locutum Apoſtolum. Quod etiam confirmatur ex communi Patrum expoſitione: Ita Irenæus *lib.* 5. Hyppolitus Martyr. *de mundi conſummatione*, S. Martynus, apud Sulpitium *lib.* 2. *Dialogorum*, Cyrillus Hieroſolymitanus *Catech.* 15. Hilarius *can.* 25. *in Matthæum*, Ambroſius *in* 21. *Luca*, Sedulius in hunc locum Apoſtoli Damaſcenus *lib.* 4. *cap.* 27. Theodoretus verò, ac Theophylactus, cum Chryſoſtomo concedunt, ſeſſurum quidem, etiam alibi, ſed tamen Hieroſolymis, Auguſtin. 20. *de ciuit. cap.* 19. Hieron. *quæſt.* 11. *ad Algaſiam*, id non negant.

76 Probatvr vltimò ad hominem: Antichriſtus ſeſſurus eſt in Eccleſia Dei, vt omnes hæretici conclamant; ſed per vos Papa eſt Antichriſtus: Ergo Papa ſedet in vera Eccleſia Dei: Ergo omnes quotquot ſint Lutherani, & Calviniſtæ, cum non ſint eiuſdem Eccleſiæ cum Papa, ſunt extra veram Dei Eccleſiam.

Respondet Calvinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 2. §. 11. *&* 12. ſe ſedere ſuper ruinas Eccleſiæ.

Contra: Ergo Eccleſia ruit contra promiſſum Chriſti, Matth. 16. *Portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.*

Deinde ſequitur, hæreticos non eſſe in vllo veſtigio Eccleſiæ, ſi Eccleſia eſt ſemiruta, & in ea ſedent Papiſtæ.

77 Ad illud *Apoc.* 17. reſpondetur primò cum Auguſtino *in Pſal.* 26. Aretha, Haymone, Beda, Ruperto *in cap.* 17. *Apoc.* per meretricem intelligi vniuerſam diaboli ciuitatem, vt opponitur vniuerſali Eccleſiæ Dei; Per ſeptem autem montes intelligi omnes ſuperbos.

78 Respondetvr ſecundò, intelligi Romam Ethnicam Chriſtianos perſequentem: Ita Tertullianus *lib. contra Iudæos*, *&* *lib.* 3. *contra Marcionem*, *epiſtola* 17. *&* *quæſt.* 11. *ad Algaſiam*. Vbi aduerte, Romam eo tempore Tertulliani, de qua Hieronymus loquitur, Ethnicam eſſe contrariam Romæ Chriſtianæ. Quod ſi tunc Roma Chriſtiana erat Babylon, cur Tertullianus de præſcriptione dicit: *Fælix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt!* Et cur Hieronymus *lib.* 2. *contra Iouinianum*, Romam alloquens ait: *Ad te loquar, quæ ſcriptam in fronte blaſphemiam Chriſti confeſſione deleſti.* Fruſtra igitur hæretici, vt probent, Romanam Eccleſiam eſſe meretricem purpuratam, vtuntur teſtimoniis Tertulliani, & Hieronymi: Confirmatur ea Ioanne ipſo, qui ait, ſe loqui de illa, quæ tenebat imperium ſuper Reges terræ, & quæ erat ebria ſanguine Sanctorum, & Martyrum.

Obiiciunt ſecundò; *Daniel.* 9. dicitur, Templi deſolationem duraturam vſque ad finem: Ergo non reſtaurabitur Templum Salomonis.

Respondetvr, manſuram deſolationem vſque ad finem mundi, quia eſto reædificetur, tamen erit prophanum, cum in eo ſeſſurus ſit Antichriſtus, clamans, Chriſtum fuiſſe Antichriſtum, vt notat D. Bonauentura *cap.* 8.

Obiicivnt etiam Patres, Hieronymum *loco* 79
citato, & Ocumenium, qui videntur aſſerere ſeſſurum Antichriſtum apud Chriſtianos.

Respondetvr cum S. Bonauentura, *cap.* 8. ſeſſurum quidem in Eccleſiis Chriſtianorum, non vt Epiſcopum; ſed tanquam eſſet Deus, vt ait Chryſoſtomus 2. *Theſſal.* 2. & ipſe Apoſtolus Paulus, ac Ioannes teſtantur.

QVÆSTIO VII.

Quam doctrinam tradet Antichriſtus.

Qvatvor capita doctrinæ Antichriſti colli- 80
guntur, vt docet D. Bonauentura *cap.* 8. & Bellarminus, *cap.* 14.

Primvm eſt, quod negabit Chriſtum, ac proinde omnia Chriſti inſtituta, Baptiſmum Euchariſtiam, &c. Docebit circumciſionem; & alias cæremonias Iudaïcas: Sic 1. Ioan. 2. *Quis eſt mendax, niſi qui negat Ieſum eſſe Chriſtum? Et hic eſt Antichriſtus, qui negat Patrem, & Filium.* Probatur euidenter; erit enim Iudæus, & ideò Chriſti hoſtis omnino, vt dixi *quæſt.* 4. & docet S. Bonauentura *cap.* 96.

Secvndvm: prædicabit, ſe eſſe Chriſtum, vt 81
dicitur Ioan. 5. *Si alius venerit, &c.* quam particulam, *Si*, intelligunt Patres pro *Cum*, & de Antichriſto exponunt, vt notat Suarez *diſputat.* 54. *ſect.* 4.

Tertivm affirmabit, ſe eſſe Deum, & hominem, vt dicitur *loco citato*, & 2. *Theſſalon.* 2. Vt in Templo Dei ſedeat oſtendens ſe, tanquam ſit Deus. Qui extollit ſe ſuper omne, quod dicitur Deus.

Qvartvm affirmabit, ſe ſolum eſſe Deum, & 82
oppugnabit tam Deum verum, quàm Deos falſos, vt ait Daniel. cap. 11. *Et Deum Patrum ſuorum non reputabit; nec quemquam Deorum curabit: quia aduerſum vniuerſa conſurget.* Idem habetur *loco citato ad Theſſal.*

Confirmatvr ex communi ſenſu Patrum, apud Bellarminum *cap.* 14.

Vnde ruit effugium hæreticorum, qui, vt Papam incuſent Antichriſtum, dicunt, eum non negaturum apertè Chriſtum, & Deum, nec ſe ſolum acclamaturum; Itaque erit Athæus.

Obiicivnt: Adorabit Deum Maozim, vt dicitur *Danielis* 11.

Respondet Bellarminus pro *adorabit*, ſeu ve- 83

nerabitur legi in Hebraico *glorificabit*, & ſenſum eſſe, ſeipſum glorificabit, vt exponit Theodoretus.

Respondet ſecundò meliùs, Antichriſtum futurum Magum, & ſecretò adoraturum dæmones, quorum operâ patrabit mirabilia; & ſanè diabolum dici *Maozim*, ideſt fortiſſimum. Dicitur enim etiam Lucæ 11. *Fortis armatus.* Id innuit etiam D. Bonauentura *capite nono.* Vel dic *Maozim* eſſe locum, vbi Antichriſtus adorabit diabolum. Vide Suarez *loco citato*, & Bellarminum.

QVÆSTIO VIII.

Quibus medijs Antichriſtus ſeducet.

84 Qvatvor media præcipua refert S. Bonauent. *libro ſeptimo Compend. capite 9.* ex D. Anſelmo *in Elucidario*, quæ referunt etiam Pererius *lib. 14. in Daniel.* Suarez *diſp. 59. ſect. 4.* Bellarminus *locis adductis.*

Primvm erit eloquentia, qua callidè doctrinam nouam inſinuabit. Erit enim a dæmone inſtructus in omnibus ſcientiis. Itaque D. Anſelmus de eo ait: *Erit ſapientiâ, & eloquentiâ incredibili, & omnem artem, & Scripturam memoriter ſciet; Scripturam verò adulterabit, Quamvis autem initio Legem Moyſis ſit docturus ad Iudæos decipiendos, tamen poſtea eam negabit, regno iam firmato. Docebit curioſa, vt doctos, & curioſos alliciat.*

85 Secvndvm medium erit, vt trahat auaros, munerum, quinimo & theſaurorum, quos inueniet, elargietur; Erit enim Rex, ſuper omnes ditiſſimus, ac potentiſſimus, vt dicitur *Daniel. 7. & 11.* vnde & dignitates, & honores ambitioſis diſpertietur: *Dominabitur autem theſaurorum auri, & argenti, & in omnibus pretioſis Ægypti,* vt dicitur *Daniel. 11.* & D. Anſelmus in Elucidario: *Induſtria dæmonum omnis pecunia occulta erit ei manifeſta, vnde vi diuitiarum potentiſſimus Regum omnium euadet,* vt dicitur *Daniel. 7. & Apocal. 17.*

86 Tertivm medium, vt pios trahat, erit multitudo mirabilium. Vnde ait Paulus 2. Theſſal. 2. *Cuius eſt aduentus ſecundùm operationem Sathanæ, in omni virtute, & ſignis, & prodigiis mendacibus, & in omni ſeductione iniquitatis.*

Ex hoc teſtimonio deducit S. Bonauentura, Antichriſtum futurum Magum, & ſigna, ac prodigia operaturum magicis cautionibus. Itaque poterit ea mirabilia facere, quæ non ſuperant virtutem cauſarum ſecundarum, addita motione locali dæmonum. Sic *Apoc. 13.* dicitur, daturum loquelam ſtatuæ, ſeu idolo, emittenti per os eius ſonum articulatum, non tamen inſtrumentis loquelæ; Et faciet, vt ſtatuæ ambulent. Ignis de cælo deſcendat, vt dicitur *Apoc. 17.* ad ſe conteſtandum eum ſuis plenum Spiritu Sancto magis quàm Apoſtoli Chriſti.

87 Hoc prodigium Rupertus adſcribit ipſi Antichriſto, attamen Anſelmus, Richardus *ibi*, Irenæus *libro quinto, capite 28.* id imputat alicui miniſtro Antichriſti, quod parum refert, nam etiam per miniſtros ſuos ſigna edet. Vnde Chriſtus *Matthæi 24.* ait in plurali numero; *Dabunt ſigna, & prodigia.* Sic finget Antichriſtus ſe mortuum, & reſurgere, vt dicitur Apocal. 13. *Plaga mortis curata eſt*, vt omnes ferè antiqui exponunt & ſentit Gregorius *libro vndecimo Epiſtolarum, capite tertio*, ſiue alium ſectatorem ſuum grauiter ſaucium curabit, nam virtutes herbarum, pharmacorum comprehendet, multa prædicet, &c. mouebit cadauera. At vera miracula, vt ſuſcitare mortuos, illuminare cæcos, penetrare corpora, non valebit, vt notant Pererius, Suarez, Bellarminus, Valentia, & alij cum S. Bonauentura.

Igitvr ſignis, & potentia trahet multos, Ec- 88
cleſia tunc miracula non patrante, vt notat S. Bonauentura. Hinc obſeruat cum S. Auguſtino ad id pſal. 9. *Inſidiatur in abſcondito, quaſi Leo in ſpelunca ſua*, ibi per Leonem in ſpecu, intelligi Antichriſtum, in quo vis, & dolus operabitur, cuius perſecutio ſupereſt, qua nihil eſt periculoſius, quoniam violenta & fraudulenta erit, vim habebit in imperio, & dolum in miraculis.

Confirmat ex D Gregorio 23. *Moral. capite decimoſecundo*, & *libro trigeſimoſecundo*, & Iſidoro *libro primo, de ſummo bono, capite 28.* qui dicunt: *Penſandum, quæ erit humanæ mentis illa tentatio, quando pius Martyr corpus tormentis ſubiiciet; & tamen tortor ante oculos eius miracula faciet. Olim faciebant miracula Martyres; tunc autem videbuntur facere ipſi perſecutores.*

Hinc habetur quartum medium, quod erit per 89
exquiſitiſſima tormenta, qualia poteſt diabolus excogitare. Ideò Chriſtus Matth. 24. ait. *Tantam eſſe futuram perſecutionem, vt in errorem inducantur, ſi fieri poteſt, etiam electi.*

Vbi nota cum D. Bonauentura *loco citato*, & *ſerm. 16. Hexaemer.* ex hoc loco haberi, non omnes electos decipiendos, ſed vexandos, vt in errorem inducantur, vt docet etiam D. Auguſtinus 20. *de ciuitate Dei, cap. 10.* & habetur in Ezech. Daniele, Paulo, Ioanne, & Patribus, qui de Antichriſto loquuntur, nempe triumphaturam tandem Eccleſiam. Quis enim credat Chriſtum vinci ab Antichriſto? Deum à diabolo? Ex quo patet, non benè Soto *in 4. diſt. 46. quæſt. 1. art. 1.* dixiſſe, tunc fidem, & religionem extinguendam, vt notat etiam Bellarminus *cap. 17.* in fine, & Suarez *diſput. 54. ſect. vltima.*

Servari enim debet Eccleſia ſartatecta vſque 90
ad finem mundi, vt promittitur *Matth. 16.*

Vehementiam perſecutionis probat S. Doctor ſecundò ex *Apoc. 1.* vbi pedes Chriſti antichalco ignito videbuntur ſimiles, vt in camino ardenti. Per pedes vltima Chriſti membra, per caminum ignis tribulationem maximam intelligit, vt indicatur *Daniel. 7.*

Probatvr tertiò ex *Apocal. 10.* vbi dicitur, ſoluendum eſſe diabolum, vt habeat permiſſiuè poteſtatem torquendi iuſtos. In aliis ſane perſecutionibus illata ſunt tormenta ab hominibus, tunc autem ad quæſtionem rapientur à dæmonibus ad torturas inauditas, & deceptionibus multis, ita vt perſecutio ſit temporalis, & ſpiritualis futura.

Ex quo deducit S. Doctor, quòd ſicuti acrior 91
erit Antichriſti perſecutio; ita Martyres illo tempore erunt glorioſiores, vt ſupponunt, & docent Auguſtinus 20. *de ciuitate cap. 19.* Lactantius *lib. 7. cap. 16.* Cyrillus Hieroſol. *catech. 15.* & Hyppolitus Martyr *oratione de conſummatione mundi*, ac Suarez *diſp. 54. ſect. vltima.*

Circa miracula, quæ S. Paulus vocat menda- 92
cia, oportet aduertere cum S. Bonauentura *ſerm. 1. Aduent.* & *in 2. diſtinctione 7. parte 2. articulo 2. quæſt. 2.*

quaſtione 2. ad 5. prodigia poſſe dici mendacia, vel ex parte materiæ, ſi apparentia tantùm ſint; vel ex parte formæ, ſi eis deſit eſſentia miraculi, licèt mira ſint, vt ſi ſint talia, quæ à natura, cooperante Dæmone, poſſint fieri; vel ex parte finis, ſi vera ſint, ſed tamen ordinata ad decipiendum.

Ex parte verò efficientis mendacia erunt per accidens, quatenus diabolus operans ea mendax eſt. Iam verò aliqua erunt prodigia vera ex parte materiæ, idest ſigna aliqua vera, quæ poſſint à natura, mouente dæmone localiter, & applicante cauſas, fieri, vt eleuari in aëra, dare vocem ſtatuis, maria commouere, diuerſas
93 figuras rebus dare: nulla tamen erunt vera ex parte formæ; quia eſſentiam miraculi non habebunt, ſed aliquam tantùm apparentiam, vt cadauera excitare, vt videantur reſuſcitari. Similiter omnia, quæ etiam ex parte materiæ, verè ſigna & mira erunt, attamen falſa erunt ex parte finis, quia ordinabuntur ad decipiendum. Similiter ex parte efficientis, ſed hoc per accidens eſt.

94 Magdebvrgenses *centuria prima, libro ſecundo, capite quarto, col.* 436. latrant, talia ſigna mendacia facta eſſe à Papiſtis; ſed ſolitæ eorum nugæ ſunt iſtæ. Vide Bellarminum *cap.* 15.

QVÆSTIO IX.

De prælijs Antichriſti: & de Gog, *&* Magog.

95 Antichristvm fore belligerum aſſerit Daniel. *capite* 7. *&* 11. & D. Hieronymus *ibi*, & Theodoretus. Irenæus *libro quinto*, Lactantius *lib.* 7. *cap.* 16. Celebre autem eſt prælium Gog, & Magog.

Ivdæi ſuis deliriis inſanientes dicunt, Gog eſſe Antichriſtum, Magog eſſe gentes Scythias vltra Caſpium mare, quibus armatus veniet Antichriſtus in Paleſtinam, & diſſipabitur. Hunc errorem refert S. Hieronymus *in* 38. *Ezechielis*, Galatinus *libro quinto, capite decimoſecundo*, contra Iudæos, Rabbi Dauid Limi *in commentariis Pſalmorum*, & D. Bonauentura *libro ſeptimo, Compend. Theol. cap.* 11.

96 Secvnda ſententia eſt, Gog & Magog futurum exercitum Antichriſti venturum ad expugnandam Eccleſiam in fine mundi. Ita refert D. Bonau. *loco citato.*

Hi dicunt, Gog ſignificare Antichriſtum; Magog exercitum eius. Addunt verò, Magog eſſe gentem Scythiæ, vt innuitur *Geneſ.* 10. vbi filius ſecundus Iaphet dicitur Magog, & hic gentem Scythiæ genuit, vt refert Ioſephus *lib.* 1. *antiq. cap.* 11. Hieronymus *in qq. Heb. in Geneſ. cap.* 10.

Tertia ſententia eſt D. Auguſtini 20. *de ciuitate, cap.* 11. Gog eſſe diabolum, Magog Antichriſtum. Multas alias opiniones refert Bellarminus *capite decimoſeptimo*, Valentia *diſputatione* 11. *quæſt.* 2. *puncto* 2.

Hæc quidem opinio, quatenus id explicat de tempore Antichriſti, vera eſt, quam ſequuntur omnes ferè expoſitores Apocalypſis, attamen deficere videtur, quia *Apoc.* 20. dicitur Sathanas ſolutus congregaturus gentes Gog, & Magog in prælium: Ergo Sathanas ipſe non eſt Gog.

Probabilis eſt ergo ſententia, quam ſecundo loco affert S. Bonauentura, per Gog ſignificari 97
Antichriſtum: per Magog exercitum; nam *Ezechiel.* 38. ſemper Gog vocat Principem, & Magog nationem, quæ eſt Scythiæ, vt dixi, non quæ retineatur vltra Caſpium, ſed quia barbaræ gentes erunt. Igitur prælium Gog & Magog erit vltima perſecutio, & belligera incurſio Antichriſti contra Eccleſiam. Neque obſtat, quod Ezechiel ait, per ſeptem annos cremanda arma Gog à Iudæis; cum tamen occiſo Antichriſto breui ſit venturus finis mundi, vt dicitur *Da-* 98
niel. 12. vbi quadragintaquinque dies numerantur: nam Ezechiel loquitur figuratè, nempe tantam futuram cladem, vt non ſufficeret multum tempus ad hoſtium ſpolia comburenda.

QVÆSTIO X.

Quæ, & quanta ſit futura Antichriſti malitia.

Pessimvm hominum omnes Antichriſtum 99
conclamant, & probat S. Doctor *in Compend. lib.* 7. *loco citato.*

Primò quidem erit libidinoſiſſimus, vt dicitur *Danielis* 11. doloſiſſimus, ideò comparatur Ceraſti *Geneſ.* 49. erit Magus, vt dicitur 2. *Theſſal.* & *Apoc.* Erit ſuperbiſſimus ſuper Nabuchodonoſor, & Luciferum, vt dicitur *Danielis* 8. *ſecunda Theſſal.* & *Apocal.* vt indicat D. Gregorius *libro ſecundo Epiſtolarum.*

Hoc vnum ſit inſtar omnium, quod ab Apoſtolo, 2. Theſſal. dicatur: *Homo peccati* antonomaſticè: *Filius perditionis ille iniquus: cuius eſt aduentus ſecundùm operationem Sathanæ, in omni ſeductione iniquitatis. Extollitur ſuper omne, quod Deus eſt, aut quod colitur.* Quid deterius? Erit igitur ſceleſtiſſimus, reprobiſſimus, &c.

Hinc deducit S. Doctor *cap.* 7. Angelum bo- 100
num deputatum cuſtodiæ eius, tandem eum deſerturum, quam ſententiam tribuit etiam D. Thomæ Viguerius *Inſtit. cap.* 3. §. 3. licèt Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 3. dicat, ſe nihil tale in D. Thoma inuenire, & non eſſe probabile, quia non denegabit ei Deus ſufficientia auxilia.

At cùm Antichriſtus nulli Sanctæ inſpirationi ſit vnquam obediturus, nil mirum, ſi Angelus cuſtos deſinat eum inſtruere, qui ſe totum dedit Sathanæ, vt dicitur 2. Theſſal. *Secundum operationem Sathanæ.* Quo ſenſu Damaſcenus *lib.* 4. *cap.* 27. *de fide*, ait: *Omnem Sathanæ afflatum ſuſcipiet, Deus etenim incredibilem quandam futuræ ipſius voluntatis peruerſitatem prænoſcens, diabolum in eo ſuum domicilium conſtituere ſinet.*

Mirvm ſanè videtur, Deum permittere tale 101
ſcandalum Eccleſiæ, vt tot Sancti vincantur, deturbentur, vt dicitur à Daniele, & Ioanne, & tanta in eo malitia permittatur.

Respondet S. Doctor *ad* 5. hunc venturum in nomine ſuo obſtinatiſſimè reſiſtendo Diuinæ voluntati. Ideò dicitur *ibi* venturus in nomine ſuo proprio, idest efferendo ſe ſupra Deum, eumque peſſundando, & Sanctas inſpiratio-

nes : Scandalum porrò erit ad exercitium Sanctorum, vt iuſti, veluti aurum in camino probentur, vt indicant pedes Chriſti *Apoc.* 1. & notat D. Bonauentura *cap.* 9. *libri ſeptimi compendij*. & mali veluti ſcoria repellantur. Iudicia Dei ſunt ſancta, iuſtificata in ſemetipſis.

102 IAM verò tandem à S. Michaële occidetur in monte Oliueti, & poſtea (vt habetur Daniel. 12.) quadragintaquinque dies pœnitentiæ reliqui erunt; poſt eos autem breui erit iudicium. Vide S. Bonauenturam *cap.* 14.

QVÆSTIO XI.

De Sanctis, CHRISTVM IVDICEM *præcurſuris.*

103 IAM oſtendi *quæſtione* 4. Eliam, & Henoch præcurſuros Chriſtum iudicem, quod amplius probat S. Doctor *ſermone* 15. *Hexaëmer.* in fine *ex Matth.* 17. *Marci* 9.

HOS autem adhuc viuere ſupponit S. Doctor *libro ſeptimo Compendij*, *capite* 12. & *ad cap.* 9. *Lucæ* ad ea verba : *Erant autem Moyſes*, *& Elias*, vbi videtur in cœlo eum aſſerere. Et *in meditationibus vitæ Chriſti*, *cap.* 85. vbi aſſerit, eſſe in terreſtri Paradiſo ambos.

ET quidem de Henoch Sancto aſſeritur in Geneſ. cap. 5. *Ambulauit cum Deo*, *& non apparuit: quia tulit eum Deus*, & Eccleſiaſtici 44. *Henoch placuit Deo*, *& tranſlatus eſt in Paradiſum*, *vt det gentibus pœnitentiam*, & Heb. 11. *Henoch tranſlatus eſt*, *ne videret mortem.*

104 DE Elia manifeſtus eſt locus 4. *Reg.* 2. vbi tranſlatus dicitur per turbinem in cœlum, *& Eccleſiaſtici* 47. idem aſſeritur.

IDEM aſſerunt Patres apud Suarez *diſputat.* 11. *ſectione* 1.

VIVERE autem in terreſtri Paradiſo, ſentiunt Irenæus *lib.* 5. *cap.* 5. idque confirmat ex traditione Presbyterorum Aſiæ, qui hoc ab Apoſtolis acceperunt. Iuſtinus Martyr. *quæſt.* 85. *ad ortodox.* Athanaſius *in epiſtola quadam*, continente decreta Concilij Nicæni, Auguſtinus *lib. de peccatorum meritis*, *cap.* 3. Hieronymus *epiſtola ad Pammachium*, Iſidorus *lib. de vita*, *& obitu Sanctorum*, *cap.* 3. D. Thom. 3. *parte*, *quæſt.* 49. *articulo* 5. *ad* 2. & *prima prima*, *quæſt.* 102. *art.* 2. *ad* 3. & *in* 2. *diſt.* 29. *quæſt. vnica*, *art.* 5. *ad* 4.

105 QVOD verò probabile ſit, eos eſſe tranſlatos in locum aliquem cœleſtem, vt ait S. Bonau. in Lucam, probatur, nam id ſentiunt Hieronymus *Amos* 9. Ambroſius *lib. de Paradiſo*, *cap.* 3. Dorotheus *in Synopſi*, Alchuinus, Auitus *libro quarto*, *de diluuio*, *capite ſexto*. Hæc ſanè quæſtio ex illis eſt, quæ ad dogmata fidei non ſpectant, vt ait D. Auguſtinus *libro ſecundo*, *de peccato Originali*, *capite vigeſimotertio*, & indicatur 4. Reg. 2. *Aſcendit Elias per turbinem in cœlum*, & primo Machab. 2. *Elias dum zelat Zelum legis*, *receptus eſt in cœlum.* Idem poteſt dici de Henoch. 49. Eccleſiaſtici. *Henoch receptus eſt à terra.* Qua autem vita fungatur, vide Suarez *loco citato.*

106 CERTVM eſt, eos non eſſe beatos. Ità D. Aug. 9. *de Genes. ad litt. cap.* 6. Bernardus *ſerm.* 6. *de Aſcenſ.* Epiphanius *hæreſi* 64. Hieron. *ad Pammachium.*

OMITTO illos Patres, qui de cæteris animabus Sanctis id aſſeruêre.

NON tamen, eſſe in ſtatu merendi, nam in tam longo tempore omnes ſanctos, & B. Virginem ſuperaſſent. Erunt tamen in aduentu ſuo; patientur enim Martyrium.

ADDO tamen, eos confirmatos eſſe in gratia, quia cùm ſint iuſti, & mereri non poſſint, non eſt cur demereri poſſe cenſeantur.

HI venturi ſunt Iudicis præcurſores, vt dixi *q.* 4. 107
Et eſt aut de fide, aut proximum fidei, vt notat Suarez *diſp.* 55. *ſect.* 2.

PRÆTER hos, aliqui dixêre venturum, etiam Hieremiam. Hanc opinionem fuiſſe plurimorum ait Hilarius *can.* 20. *in Matth.* Poteſt probari illo Hieremiæ 1. *Prophetam in gentibus dedi te.* Cùm ergo ætate ſua ſolis Iudæis prophetauerit, videtur venturus etiam gentibus.

VERVM reſpondetur, prophetaſſe eum etiam gentibus, Babylonijs, & Ægyptijs, vt patet legenti.

ALII dixere, venturum etiam Moyſen. Ita Hilarius *loco citato.* Catharinus *Geneſ.* 3. Ioannes Arboreus *Theophia*, *lib.* 11. *cap.* 11. eandem ſecutus eſt Ioachimus Abbas *in cap.* 11. *Apoc.* & Gagnæus *ibidem.* Ratio eſt, quia in primo aduentu Elias, & Moyſes fuere teſtes gloriæ Chriſti : Ergo erunt etiam Iudicij.

HÆC tamen non eſt probabilis, quia Sancti Patres ponunt ſolos duos ſuprà relatos; oppoſitio autem nulla eſt, & negatur Conſequentia. 108

ALII dixêre, etiam Ioannem Euangeliſtam venturum. Dicitur enim Ioan. vltimo. *Sic eum volo manere donec veniam*, *Quid ad te ?* Hanc ſententiam tenuêre S. Hippolytus Martyr *oratione de conſummatione mundi*, & indicat Damaſcenus *oratione de Transfiguratione*, tractans ea verba Lucæ 9. *Sunt de hic ſtantibus*, *qui non guſtabunt mortem*, *donec videant filium hominis in regno ſuo.*

MVLTI verò Patres cenſent, Ioannem non adhuc eſſe mortuum, vt refert Suarez *diſputatione* 55. *ſectione* 3.

ATTAMEN probabilius eſt, Ioannem eſſe mor- 109
tuum, neque poſſe niti illo Chriſti dicto contrariam opinionem; ibi enim Ioannes proteſtatur, *Et non dixit ei Ieſus : Non moritur ; ſed : Sic eum volo manere donec veniam*, *quid ad te ?* Quaſi dicat : Eſto vellem eum viuum ſeruare vſque dum veniam ad eum recipiendum ſuaui morte, vel vſque ad deſolationem Romanorum, vel etiam vſque ad iudicium; Quid ad te ? Mortuum igitur Ioannem fatentur Euſebius *libro* 3. *hiſt. capite* 31. Ex Polycrate *in epiſtola ad Victorem Papam.* Hieronymus *de ſcriptoribus*, *& libro* 1. *contra Iouin.* & *Matth.* 20. Nicephorus *libro* 1. *hiſtor. cap.* 26. & *lib.* 2. *cap.* 24. Tertullianus *libro de anima*, *cap.* 59. Ambroſius *lib. de fide reſur.* Auguſtinus *ſerm.* 549. *de tempore*, & *Tract.* 124. *in Ioan.* Beda *ibi.* Theophylactus *Ioan. vltimo*, & Euthymius *cap.* 43. *in Matth.* Chryſoſtomus *homil. prima in Ioan.* Iſidorus *libro de vita*, *& obitu Sanctorum*, *capite* 74. Dorotheus *in Synopſi in Ioan.* Epiphanius *hæreſi* 79.

QVOD caput eſt, Concilium Epheſ. *Tomo* 110
tertio, *capite ſexto*, ſic habet : *Sacras Sanctorum triumphatorumque Martyrum ; maximè B. Ioannis Theologi*, *& Euangeliſtæ reliquias videndi*, *eaſque complectendi deſiderio flagrant*, & Tom. 2. cap. 14. Cœleſtinus Papa, epiſtola ad Synodum Epheſinam,

ait :

ait: *Ante omnia vos præcipuè conſiderare, & iterum, atque iterum recolere decet, quibus Ioannes Apoſtolus prædicauit, cuius reliquias præſentes honoratis.* Idem ferè habetur ſeptima Synodo *act.* 5. propè finem: Hinc habes, Ioannem eſſe mortuum, & ſepultum Epheſi.

Deinde verò Ioannem eſſe in gloria, ſupponit Eccleſia in eius feſto, non enim celebrat, niſi feſta Beatorum: & cùm anima beata non ſit rurſum vnienda corpori mortali ad pœnas, non eſt cur Ioannem aſſerant præcurſurum Chriſtum Iudicem.

111 Confirmatur, nam *Apocal.* 11. Ioannes ait, venturos ſolos duos ſuprà relatos, vt exponunt Patres.

Quod verò *cap.* 10. de ſe dicit, prophetaturum gentibus, intelligitur, vel de prophetiis Apocalypſis, vel de Euangelio, quod erat editurus, vel de prædicatione eius poſt reditum ex Inſula exilij.

QVÆSTIO XII.

An ſigna futura ſint in omnibus creaturis ante Iudicium.

112 Mvlti multa ſigna præuentura Iudicis aduentum aſtruunt.

Qvindecim ſigna referunt ex Magiſtro D. Bonauentura *in* 4. *diſtinct.* 48. *dub.* 3. & D. Thomas *ibi, quæſtione* 1. *articulo* 4. *quæſt.* 4. Sotus *diſt.* 46. *quæſtione* 2. *articulo* 1. Hæc tamen neque ex S. Hieronymo refert Seraphicus, vt putat Suarez *diſputatione* 56. initio, neque ea approbat, ſed in fine concludit: An hæc ita ſe habeant, Deus nouit. Hæc verò quindecim diebus exhibenda refert S. Bonauentura.

113 I. Signum eſt: Maria exaltabuntur quindecim cubitis ſuper excelſos montes orbis, vt verificetur illud Pſal. 92. *Mirabiles elationes maris.*

II. Maria in profundum demergentur, vt vix oculis expoſita ſint futura, vt habetur Nahum 1. *Dominus in tempeſtate increpans mare, & exſiccans illud.*

III. Maria redigentur ad ſtatum primum, in quo creata ſunt, vt habetur Iob. 12. *Narrabunt piſces maris.*

IV. Belluæ, & omnia, quæ natant in aquis, ſimul conclamabunt, quaſi contendentia

V. Omnia volatilia congregabuntur vlulantia, neque comedent, neque bibent.

114 VI. Flumina ſurgent ab occaſu ſolis contra faciem firmamenti vſque ad Orientem.

VII. Planetæ, & Stellæ fixæ ſpargent ignitas comas, vt in cometis apparet: *Stellæ cadent de cælo.* Matth. 24.

VIII. Signum eſt, quòd terræmotus erit magnus, quo omnes homines, & omnia animalia proſternentur, vt habetur Apoc. 16. *Terræmotus factus eſt magnus.*

IX. Omnes lapides in quatuor partes ſciſſæ, inuicem collidentur, vt contingit etiam in paſſione. *Matth.* 27.

X. Omnes plantæ, omniaquè oleta ſanguineum emittent rorem. Apoc. 11. *Exiuit ſanguis de lacu.*

115 XI. Omnia ædificia, omnes montes, & colles in puluerem redigentur, Apoc. 16. *Ciuitates Gentium ceciderunt.*

XII. Omnia animalia terræ venient ad campos rugentia, nec edent, aut bibent.

XIII. Omnia ſepulchra aperientur, & patebunt.

XIV. Omnes homines deſcendent ſtolidi, ac veluti inſani currentes, Lucæ 21. *Areſcentibus hominibus præ timore.*

XV. Signum eſt, omnes morientur, vt reſurgant cum mortuis, iam antea defunctis, 116
Ezech. 37. *Ecce ego aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſepulchris*: Adde cap. 21. Lucæ. Hæc quindecim ſigna refert S. Bonauentura ex D. Hieronymo, aliqualiter varia à *quarto ſententiarum*, ſic etiam *ſermone* 4. *Dominica* 24. *poſt Pentecoſten.*

QVÆSTIO XIII.

Quæ ſigna in Cælis ſint futura ante diem Iudicij.

Omnes Catholici fatentur, poſt mortem 117
Antichriſti futura ſigna in Sole, Luna, & Stellis, vt aduertit S. Bonauentura *in* 4. *diſt.* 48. *dub.* 2. *litterali*; & ad ea verba Lucæ 21. *Erunt ſigna in Sole, Luna, & Stellis*, vbi ex Matth. 24. obſeruat, ea ſigna futura ſtatim poſt tribulationem dierum illorum, ideſt Antichriſti: Hæc aſſerunt Chryſoſtomus, Hieronymus, Theophylactus, Euthymius *ibi*, Hilarius *can.* 25. & 26. *in Matth.* Auguſt. *epiſt.* 80.

Tria autem ſignorum genera in cœlo prædicit: Primum eſt Solis, & Lunæ obſcuratio: Secundum Stellarum caſus: Tertium virtutum motio.

Oportet autem prælibare, antequam ea ſigna 118
declarem, ea omnia futura ante reſurrectionem mortuorum. vt docet D. Bonauentura ad eum locum, vbi etiam per quindecim dies ordinatè refert ea quindecim ſigna, quæ D. Hieronymo adſcribuntur, quæque ait, ſe inueniſſe in Annalibus Iudæorum: Eaque habet Euſebius Emiſſ. *Dominica ſecunda Aduentus.*

Probatvr verò, ea futura ante reſurrectionem, nam erunt cauſa anxietatis: *Areſcentibus hominibus præ timore, & expectatione*; poſt reſurrectionem autem non erunt neceſſaria ſigna ad terrendum. Confirmatur à S. Doctore *loco cit.* ex Ioëlis 2. *Dabo prodigia in cælo, &c. Sol conuertetur in tenebras, & Luna in ſanguinem: antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis*, vbi iuxta communiorem expoſitionem Theodoreti, & Ruperti *ibi*, Origenis, & D. Thomæ *Matth.* 24. Bedæ *Marci* 13. & *Lucæ* 21. Sermo eſt de ſignis iudicij. Vnde ipſe Chriſtus, ait: *Cùm videritis hæc fieri, ſcitote quia prope eſt in ianuis.*

Obiicit S. Auguſtinus epiſtola 80. *Dies iudicij, vt fur veniet. Cùm enim dixerint: pax, & ſecuritas, tunc repentinus eis ſuperueniet interitus*: Ergo non habebimus ſigna præcedentia. Vrgeo contradictionem, quia ſuprà diximus, poſt quadraginta quinque dies à morte Antichriſti futurum mundi finem: Ergo non veniet Chriſtus ex inſperato. 119

RESPONDETVR cum D. Bonauentura *ad* 17. *& 21. Lucæ*, & *in Compend. Theolog. lib. 7. cap. 14.* etiam poſt illa ſigna venturum Chriſtum inſperato, ad modum furis, quia adhuc ignorabitur dies, maximè vero ab impiis, qui in cœno dormitabunt. Et licèt quadraginta quinque dies promittantur poſt necem Antichriſti, tamen ignoratur, quot dies poſtea remaneant ad iudicium.

120 IAM verò obſcuratio Solis, quæ eſt primum ſignum, à multis aſſeritur cauſanda exceſſiuo Chriſti aduenientis lumine, ſicut adueniente Sole operiuntur Stellæ. Ita Hilarius *can. 26.* Hieronymus, Chryſoſtomus, & Beda *in Matth.* Euſebius Emiſſenus, *Dominica 27. poſt Pentecoſt.* Auguſtinus *ſerm. 130. de tempore*, vbi id tribuit præcipuè ſplendori Crucis. Idem ſentit D. Thomas *opuſc. 10. art. 36.*

ALII dicunt, eam obſcurationem ſolis futuram propter oppoſitionem Lunæ, & aſtrorum motibus inordinatis: Adde caliginem, & nubes interponendas, vt ait Sotus *in 4. diſt. 46. quæſt. 2. art. 1.*

121 D. BONAVENTVRA *in 4. diſtinct. 48. dub. 2. litterali*, docet primò, obſcurandos Solem, & Lunam per interpoſitionem corporum, vel ſuſpenſionem concurſus Dei ad illuminandum, & hoc neceſſe eſt fieri ante aduentum Chriſti, quia hæc ſigna erunt diuinitus incuſſa, vt dixi, ad terrorem. Addit verò, Chriſtum poſtea aduenientem ſuo ſplendore operiturum Luminaria cœli, vt volunt Sancti Patres citati.

122 IN commentario autem 21. *Lucæ*, probat, fore obſcurationem per priuationem luminis interni, quod probat ex illis verbis Matth. 24. *Sol obſcurabitur*, & ex Ioëlis 2. & 3. *Sol, & Luna obtenebrati ſunt*; & ex Apoc. 6. *Sol factus eſt niger tanquam ſaccus cilicinus*, & hanc expoſitionem indicant etiam Origenes, & Rabanus *Matth.* 24. & D. Thomas 4. *diſt.* 48. *quæſt. 1. art. 4. quæſtiuncula* 2.

123 HVNC tamen modum non laudat Suarez *diſputatione 56. ſect. 3.* vbi multiplicari ait miracula abſque neceſſitate, ſed putat veriſimilius, id futurum per interpoſitionem corporum: At video etiam hic neceſſarium eſſe miraculum, quia non poteſt dari corpus operiens omnino Solem, & Lunam, niſi cœleſtium periodi motuum ſubuertantur, vt diſcurrit etiam Lactantius *lib. ſeptimo, cap. 16.*

CIRCA ſecundum ſignum, ideſt caſum Stellarum, illud ad litteram intelligunt Origenes *Tract. 30. in Matth.* & Tertullianus *lib. contra Hermog. cap. 34.* licèt diuerſo fundamento.

SVPPOSITA tamen Stellarum incorruptibilitate, & fixarum immobilitate à ſphæra, dicendum eſt, non ſtellas, ſed quoſdam comætas caſuros, vt notat S. Doctor *ad 21. Lucæ*, & indicatur *Ioëlis* 2. vt habet Suarez *loco citato.*

124 CIRCA tertium ſignum, vel prodigium Virtutes cœlorum commouendas, ideſt Angelos, vt exponit D. Bonauentura *ibi, ad 21. Lucæ, ex opere Imperfecto, in Matth. 24. homil. 49.* S. Hieronymo *in Matth.* Emiſſ. *homil. in Dominica ſecunda Aduentus.*

HÆC autem commotio aſſignatur à D. Bonauentura primò per admirationem, & timorem reuerentialem, videndo tantam mutationem, & iudicis ſeueritatem, vt exponit Chryſoſtomus *homil. 75. in Matth.* & ibidem Theophylactus, Oecumenius, & Beda, cum Auguſtino *ſerm. 130. de tempore.*

DEINDE fiet commotio Angelorum, dum 125
ad vindictam armabuntur: Vnde refert S. Doctor *ex opere Imperfecto, loco cit.* Si Rex proceſſurus ad bellum contra aliquem expeditionem, mandat in populo; dignitates omnes mouentur, exercitus excitantur, tota ciuitas feruet, quantò magis Rege cœleſti exurgente ad iudicandum viuos, & mortuos, Angelicæ virtutes commouentur, terribiles Miniſtri, terribilem Dominum præcedent? ante ipſum pro candelabris fulgura viua præcedent? pro tubis horrenda tonitrua? verè magna vox, cui omnia obediunt elementa, quæ peccatum ſcindit, inferos aperit, vincula mortis diſ-
rumpit. Idem indicatur *Apocal. 9. & 16.* vt notat 126
Suarez diſput. 56. ſect. 3. *Erit etiam in terris preſſura gentium præ confuſione ſonitus maris*, vt probat S. Bonauentura ex 21. *Lucæ*, & ex Bedæ, Gloſſa ad hunc locum. Ideò *Apoc. 1. Ezech 1.* ſonus Diuinæ vocis videtur ſonus aquarum multarum, vt notat S. Doctor *loco citato.*

CIRCA homines primò erunt mores perdi- 127
tiſſimi, vt notat D. Bonauentura *ad 18. Lucæ*, ad ea verba: *Veruntamen Filius hominis veniens, putas, inueniet fidem in terra?* Vbi addit etiam illud Matth. 24. *Quoniam abundabit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum.* Statum illum deſcribunt Hippolytus Martyr *de conſummatione mundi.* Lactantius *lib. 7. cap. 15. & 16.* Cyrillus *catech. 15.*

ITAQVE erunt mala culpæ grauiſſima: Secundò 128
mala pœnæ, vt dixi, quia areſcentes, &c. & *Apoc. 9.* dicitur: *Quærent homines mortem, & non inuenient eam.*

QVÆSTIO XIV.

An ſit futurus ignis, CHRISTVM *Iudicem præcedens.*

D. Bonauent. in 4. diſt. 47. art. 2.
D. Thom. in 4. diſt. 47. quæſt. 2. art. 1.

VBIQVE ferè in Scriptura ſancta de Iudicio 129
loquente fit mentio futuræ conflagrationis mundi, vt notat Suarez *diſput. 57. ſect. 1.* cum D. Bonauentura *hîc*, Pſal. 96. *Ignis ante ipſum præcedet.* Iſaiæ 66. *Ecce Dominus in igne veniet, & quaſi turbo quadrigæ eius: reddere in indignatione furorem ſuum, & increpationem ſuam in flamma ignis: quia in igne Dominus diiudicabit.* Ioël. 2. *Ante faciem eius ignis vorans, & poſt eum exurens flamma.* Daniel. 7. *Thronus eius flammæ ignis: rota eius ignis accenſus. Fluuius igneus, rapiduſque egrediebatur à facie eius.* Denique 1. Cor. 3. *Dies Domini declarabit, quia in igne reuelabitur.*

VBI S. Doctor *quæſtione* 4. his teſtimoniis 130
probatum ſupponit, futurum verum ignem. Et quidem *pſal. 96.* planè loquitur de igne conflagrationis, vt notant Lyranus, Theodoretus, & Euthymius, qui ambo adducunt etiam illud *Danielis* 7. Item Titelmanus, & Carthuſianus ad

eum

eum pſalmum, vbi etiam id confirmat illâ comparatione, quâ nititur etiam S. Doctor *diſtinctione citata, quæſtione prima, fundamento tertio, & corpore., quæſtione tertia, fundamento ſecundo,*
131 ex D. Petro *epiſtola* 2. *cap.* 3. Item Bellarminus eadem comparatione vſus eſt ad eum pſalmum; ſic autem loquitur Petrus: *Ille tunc mundus aquâ inundatus periit: Cœli autem, qui nunc ſunt, & terra, eodem verbo repoſiti, ſunt igni reſeruati in diem iudicij, & perditionis impiorum hominum.* Vbi ex antitheſi diluuij aquæ, & diluuij ignis planum eſt, non loqui metaphoricè. Sicut enim vera aqua primò mundum deſtruxit; ita tunc verus ignis, vt notat etiam Suarez *diſputatione* 57. *ſect.* 1.

Similitar locus *Iſaiæ* 66. à Gloſſis omnibus de vero igne explicatur, licèt à quibuſdam etiam myſticè exponatur. Sic etiam ille 3. *Malach.* exponitur litteraliter: Et hæc ſunt quæ S. Doctor affert.

132 Ex quo deducit S. Bonauentura *quæſtione prima*, illum ignem futurum elementarem eiuſdem naturæ cum noſtro, quod probat: tum quia *Geneſ.* 2. Deus requieuit à creatione nouarum creaturarum, vt expoſuit Gloſſa: tum quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate; & ille ignis ad renouandum mundum ſufficit.

Tandem id probat ex D. Auguſtino 20. *de ciuitate, cap.*16. vbi eadem Antitheſi ignis illius cum aquis diluuij dicit: *Figura huius mundi mundanorum ignium conflagratione peribit; ſicut factum eſt aquarum inundatione diluuium.* Hinc S. Bonauentura deducit: Sic ignis conflagrabit mundum, ſicut aquæ deſtruxerunt illum: At aquæ illæ fuere eiuſdem ſpeciei productæ per eleuationes vaporum ampliatæ: Ergo & ignis ille per reuerberationes, & alios modos ampliabitur.

133 Hæc eſt ſententia communis Theologorum *in* 4. *diſtinctione* 47. & 48. vt notat Suarez *loco citato*, & Tanner. *diſp.*2. *quæſt.*4. *dub.*5. *num.*149. contra Lactantium *lib.*7. *cap.*21.

Audit Suarez in fine, ignem illum futurum eiuſdem naturæ cum igne inferni, qui operaturus eſt, tanquam inſtrumentum Diuinæ iuſtitiæ; imò aliqui exiſtimant, ab inferno reuocandum.

134 Sed veroſimilius eſt, quod ait Lactantius ſuprà, è ſuperiori regione demittendum, quod aſſerit etiam D. Bonauentura *quæſt.*1. *citata in corpore*, dicens, eſſe doctrinam Sanctorum. Idem habet Suar. *loco citato.*

Addit verò S. Doctor, non ſolùm in nubibus, veluti ſpeculis concauis gignendos à ſole ignes, ſed plurimos ex abyſſo, è terra, è cauernis ignes erupturos ad mundum deſtruendum. Hoc tamen impugnat Toſtatus *Matth.* 25. *q.*436. quoad deſcenſum.

Vervm, vt ait S. Bonauent. ſicut pluit ignem, & ſulphur ſuper Pentapolim, ita etiam erit ſuper mundum; non enim ordo naturalis quærendus eſt, vbi Deus operatur ſupra naturam, vt ipſe Toſtatus fatetur *quæſt.*437. & notat Nazarius *articulo* 3. *quæſtione* 6. *in fine ſexti Tomi*, vbi de Iudicio. Vide S. Bonauenturam.

135 Qvæstione ſecunda quærit D. Bonauentura: an ille ignis acturus ſit virtute naturali.

Primò quidem ſtatuit *in corpore*, ſimilem fore ignem illum in modo operandi aquæ diluuij. Supponit autem, non potuiſſe cauſas naturales tot aquas conglobare, quæ ad mundum ſic euertendum ſufficerent; at verò naturaliter ſubmerſerunt: Sic igitur ignis ille ſupernaturaliter producetur conſtipatis, & ad conſpirationem deductis à Deo cauſis ſecundis; At verò comburet ſuâ virtute naturali, purgabit, &c. Eſt enim inſita virtus igni vrendi, purgandi, ſubtiliandi: & ob id Deus aſſumpturus, eſt ignem ad hoc patrandum, quia inſtrumenta debent habere aliquid in ſe, quo poſſint operari, vt aſſumantur à Deo.

Qvæstiona tertia agit de extenſione illius 136
ignis.

Respondet igitur ex Gloſſa, & Beda, aſcenſurum ſuper altiſſimos montes, ſaltem quantum âquæ diluuij aſcenderunt. Ita communiter alij Scholaſtici: & probatur à D. Bonau. illa comparatione ignis cum aquis diluuij, vt arguit etiam Tannerus *loco cit. num.*151.

Addit S. Doctor, non aſcenſurum ad tangendos cœlos. Vide S. Doctorem.

Iam verò videndum eſt: an hic ignis præ- 137
ceſſurus ſit iudicium; an verò conſecuturus, de quo S. Bonauentura *quæſtione* 4. Hoc autem, vt definiatur, videndum eſt, ad quem finem mittendus ſit hic ignis.

Prima igitur ſententia eſt D. Thomæ *in* 4. *diſtinctione* 47. *quæſtione* 2. *artic.* 3. & *in ſupplem. quæſtione* 74. *articulo* 7. Magiſtri *in* 4. *diſtinct.*47. Richardi *articulo* 2. *quæſtione* 4. & 5. Durandi *quæſtione* 3. Paludani *quæſtione* 1. Supplem. Gabrielis *quæſtione* 2. *articulo* 3. Soti *diſtinct.* 48. *quæſtione* 4. *articulo* 1. & 2. Valentiæ *diſput.* 11. *quæſtione* 2. *puncto* 2. Eam mundi conflagrationem, mundique purgationem per eam efficiendam præceſſuram aduentum Iudicis, quod etiam ſignificat Beda *de ratione temporum, cap.*69.

Addvnt alij, ignem futurum ad purgandos iuſtos, iam reſuſcitatos, & bonos à malis diſcernendos. Ita Lactantius *lib.* 7. *cap.* 21. Origenes *homil.* 14. *in Lucam*, & *lib.* 8. *in epiſtolam ad Romanos*, & *homil.* 3. *in pſal.* 36. & alij.

Secvnda ſententia eſt, conflagrationem il- 138
lam futuram poſt Iudicis aduentum; & tunc futuram etiam mundi innouationem; Eſt Anſelmi *in Elucidario*, Proſperi *in dimidio temp. cap.* 19. & 20. Pomerij *lib.* 3. *Progneſt. cap.* 46. Suarez *diſputatione* 57. *ſectione prima*, Tanneri *diſput.* 2. *quæſtione* 4. *dub.* 5. *numero* 153. vbi ſimul cum Suarez citat S. Bonauenturam *in* 4. *diſtinctione* 47. *articulo* 2. *quæſt.*4. ſed de Seraphico mox dicam: Hæc ſententia vult, ignem deſeruiturum ad mundum expurgandum: hoc autem fieri debet poſt iudicium, quo tempore adhuc fœdus erit.

Sententia Seraphici ea eſt, duos ignes futu- 139
ros: Alterum ante iudicium ad purgandos iuſtos, & ad cruciandos forſan reprobos; deinde alium ignem ad mundum etiam purificandum, & hic ſequetur iudicium. Quare vtramque concordat opinionem.

Adverte autem, Seraphicum non aſſerere, ignem illum, qui præcedet, purgaturum neceſſariò omnes iuſtos, non enim aut infantes baptizati, ac in infantia mortui, aut B. Virgo, aut Martyres egebunt purgatione. Et quidem certum eſt, 140
aliquos iuſtos abſque purgatione tranſire ad gloriam,

Digitized by Google

tiam, vt ait Apoſtolus *ſecunda Corinth.* 12. vbi eos tantùm aſſerit tranſire per ignem, qui ædificant fœnum, aut ſtipulam; non autem qui ædificant aurum, vt exponit D. Auguſtinus *pſal.* 37. & docet D. Hieronymus *libro ſecundo, contra Iouinianum*, & idem definit Concilium Florentinum *ſeſſione vltima*.

141 Qvod verò nulli tunc purgandi ſint, tum quia pœnas in purgatorio ſolverint, &c. tum quia iam ſint glorioſi, vt arguit Suarez, non bene contexit opinionem Seraphici, quia ipſe docet, futurum illum ignem ad purgandos iuſtos ante reſurrectionem, vt notat *ex prima Theſſal.* 4. & infrà dicam. Addit Cæſarius Arelat. *homil. in id* prima Corinth. 3. *Saluus erit, quaſi per ignem*, poſſe fieri vt aliqui reſurgant, & purgentur antequam beentur: Sed opponit Suarez, duos eſſe tantum ordines reſurgentium, alterum iniquorum; alterum beatorum, vt ait Apoſtolus *prima Corinth.* 15. *& prima Theſſal.* 4.

142 Assero primò, futurum ignem ante Iudicis aduentum ad terrendos, & torquendos reprobos.

Probatvr à D. Bonauentura *in corpore*, & *fundamento primo* ex illo pſal. 96. *Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius*, ad quem allufit Paulus ſecunda Theſſal. 1. *In reuelatione Domini Ieſu de cœlo cum Angelis virtutis eius, in flamma ignis dantis vindictam iis, qui non nouerunt eum.* Confirmatur ex illo Eccleſiæ: *Qui venturus eſt iudicare ſæculum per ignem.*

143 Probatvr ſecundò à S. Doctore ex Gloſſa ad id Malach. 3. *Purgabit filios Leui*, vbi duos ignes ponit; Alterum ad purgandos; Alterum ad reprobos puniendos.

Eadem dicunt Gloſſæ, Ordinaria, & Interlinearis ad illud Danielis 7. *Thronus eius flamma ignis.*

Assero ſecundò, ignem præceſſurum ad purgandos etiam iuſtos ante iudicium.

144 Probatvr à D. Bonauentura *in corpore* ex eadem Gloſſa ordinaria, quæ eſt D. Auguſtini 20. *de ciuitate Dei, capite vigeſimoquinto*, vbi ait: *Ex his videtur euidentius apparere in iudicio quaſdam quorundam purgatorias pœnas futuras.* Et idem probatur ex ſuprà allata Gloſſa pro prima aſſertione.

Probatvr ſecundò à S. Doctore ex 3. capite Malachiæ: *Ipſe enim quaſi ignis conflans; & purgabit filios Leui, & colabit, ſicut colatur aurum.* Hoc medio vtitur D. Ambroſius *in pſal.* 46. & *ſerm.* 5. & 20. *in pſal.* 118.

Confirmatvr à D. Bonauentura 1. *Theſſal.* 4. vbi aſſerit, aliquos inueniendos iuſtos viros, qui poſſint purgari.

145 Assero tertiò, ignem alium futurum poſt iudicium ad mundum renouandum.

Probatvr à D. Bonauentura primò ex D. Auguſtino 20. de ciuitate, capite decimoſexto. *Iudicatis hominibus, tunc figura huius mundi mundanorum ignium conflagratione præteribit; ſicut factum eſt mundanarum aquarum inundatione diluuy*, & capite decimooctauo. *Quærat* (inquit) *aliquis, ſi poſt factum iudicium mundus iſte ardebit, antequam pro illo cœlum nouum, & terra noua reponantur, eo ipſo tempore conflagrationis eius, vbi erunt Sancti?*

146 Neqve verò tantùm dubitando loquitur, ſed aſſerendo. Idem habet D. Anſelmus *in Elucidario*, & Proſper *in dimidio temporis, capite primo, & vigeſimo.*

Probatvr ſecundò à S. Doctore, quia Ignis ille ad innouandum mundum ordinatur, vt ſupponimus; at innouatio erit poſt iudicium, vt dicitur *Apoc.* 21. Ergo.

Ex his habes, quomodo intelligendi ſint Sancti Patres, præſertim Hieronymus, Ambroſius, & Hilarius, cùm dicunt, omnes iuſtos per ignem purgandos, aut probandos; nam probabuntur aliqui, dum teſtimonio ignis eorum innocentia oſtendetur. Sic probati dicuntur tres pueri Babylone, vt notat Suarez *diſputatione* 57. *ſectione* 1. §. *ex hac igitur reſolutione*; poſt D. Bonauenturam *quæſtione* 4. in fine. 147

QVÆSTIO XV.

An ſignum Crvcis *præceſſurum ſit Iudicem.*

Oritvr hæc quæſtio. Ex illo Matthæi 24. *Tunc parebit ſignum filij hominis in cœlo: & tunc plangent omnes tribus terræ: & videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli*, quem locum de ſigno Crucis exponunt omnes Patres expoſitores, Chryſoſtomus, & Græci; Hieronymus, Hilarius, Beda, omneſque Latini ad hunc locum, Leo Magnus *epiſtola* 97. Author imperfecti *in Matth. homil.* 49. Hilarius *lib.* 3. *de Trinitate*, Auguſtinus *ſermone* 130. *de tempore*, atque Eccleſia canit: *Hoc ſignum Crucis erit in cœlo, cum Dominus ad iudicandum venerit.* Nullum enim ſignum antonomaſticum Chriſti poteſt inueniri, præter hoc, vt ait Cyrillus *catech.* 15. Eos ſequitur D. Bonauentura *in* 4. *diſtinctione* 48. *quæſtione* 3. *ad primum*, & *in Diæta ſalutis, titulo* 9. & *in ligno vitæ*, §. *Ieſus Iudex.* 148

Mvlti cenſent, ipſam crucem Chriſti, collectis vndique particulis, & in vnam compactis, apparituram. Ita videtur S. Ephrem *libro de vera pœnitentia, capite quarto*, & Sybilla *libro ſexto* in fine, & Vualdenſis *Tom.* 3. *de Sacramentis, titulo* 20. *cap.* 158. & credit eſſe Chryſoſtomi ſententiam *homil. de Cruce, & Latrone.* Idem ſentit Gretſerius *lib.* 1. *de Cruce, cap.* 92. 149

Alii credunt, ſolum ſignum Crucis appariturum. Ita D. Anſelmus *in Elucidario*, Antoninus 4. *parte, titulo* 24. *capite* 11. §. 5. eamque tribuit D. Thomæ, qui eam inſinuat *in* 4. *diſtinct.* 48. *quæſt.* 1. *artic.* 2. *ad* 2. & *opuſculo* 2. *capite* 243. Abulenſis, Ianſenius, & alij expoſitores *Matthæi* 24. Idem videtur Seraphici *locis adductis.* Vnde ex Chryſoſtomo refert, illud ſignum fore ſplendidius toti orbi, quàm Sol, & idem ait D. Auguſtinus *loco citato.* Hoc autem non poſſet eſſe à paruo ligno Crucis, neque ab omnibus videri, ſicut videbitur illud ſignum, vt ait S. Doctor *in Diæta, loco citato.* Idem probabilius putat Suarez *diſputatione* 57. *ſectione* 2. Tannerus *diſputatione* 2. *quæſt.* 4. *dub.* 3. *numero* 99. 150

Circa tempus, quando ſit apparitura Crux; aliqui credunt, apparituram multos dies ante Chriſti aduentum. Videtur innui à D. Clemente *libro* 7. *Conſt. cap.* 3. Attamen alij dicunt, crucem apparituram 151

die

Digitized by Google

die iudicij, & non ante. Ita Anſelmus *in Elucidario*, & Ephrem, Cyrillus, Chryſoſtomus, & Auguſtinus ſuprà citati.

152 Qværes an ſimul apparitura ſint etiam alia inſtrumenta paſſionis. Videtur D. Bonauentura *locis adductis in Diata*, & *Ligno vitæ* id affirmare. Eſtque D. Thomæ *opuſculo citato*: hæc tamen nec à D. Bonauentura aſſeruntur, nec certa ſunt.

QVÆSTIO XVI.

An Christvs *apparebit reprobis in ſua Deitatis forma.*

D. Bonau. in 4. diſt 48. quæſt. 2.
D. Thom. ſuppl. q. 90. art. 2.

153 Magna ſanè appariturus eſt Chriſtus Maieſtate, vt Scripturæ teſtantur; *Matth.* 19. 24. *&* 25. *Lucæ* 21. *Apocal.* 20. *Daniel.* 7. Vide Suarez *diſput.* 57. *ſect.* 3. & D. Bonauenturam *ſerm. de prima Dominica Aduentus*, & *ſerm. de Dominica* 24. *poſt Pentecoſten*, & *in Diata ſalutis*, *tit.* 9. & *Lucæ* 21. & *diſt.* 48. *quæſt.* 2.

154 Assero primò, iuſtos quidem viſuros Chriſtum in forma Deitatis, non reprobos. Ita D. Bonauent. & D. Thom. *hìc*, & Valentia *diſputat.* 21. *quæſt.* 4. *puncto* 2. Prior pars patet, quia erunt beati, vt dixi contra Cæſarium, *quæſt.* 14.

Qvòd verò reprobi non ſint viſuri Deum clarè.

Probatvr à D. Bonauentura primò ex D. Auguſtino, & Iſidoro, quia non poteſt aliquis videre Deum clarè, quin ſummè delectetur; Sed reprobi non ſic delectabuntur: Ergo.

Hæc verba, ait Marginiſta S. Bonauenturæ, non eſſe Auguſtini, vel Iſidori, ſed Magiſtri c. 1. Aliquid ſanè innuit S. Auguſtinus 20. *de ciuitate Dei*, *cap.* 30. explicans illud: *Aſpicient in eum, quem confixerunt: & plangent, &c.* Zachariæ 12.

155 Ratio autem, cur videns Deum conſequenter delectetur, nec poſſet non delectari, ſaltem ex potentia Dei ordinaria, eſt, quia bonum per eſſentiam oblatum voluntati ob proportionem, trahit illam, tanquam obiectum; quod cum nil habeat quoad ſpecificationem non appetibile, appetitur, & in eo voluntas delectatur, vt diſcurrit D. Thomas *quæſtione* 2. *articulo* 3. apud Nazarium *Tract. de Iudicio in fine ſexti Tomi*, *tertiæ partis*. Et Toſtatus *quæſtione* 330. *in* 25. *Matth.* Hoc verò etiam de potentia Dei abſoluta fieri non poſſe, vt quis videat, & non delectetur, videtur Seraphicus *ad argumenta* concedere; vbi etiam rationem ex bonitate ſumptam innuit.

156 Probatvr ſecundò à S. Doctore; & D. Thoma ex 17. Ioan. *Hæc eſt vita æterna: vt agnoſcant te Deum Patrem, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum*, ſed reprobi non fruentur vitâ æternâ: Ergo.

Probatvr tertiò à S. Doctore, quia videre Deum, eſt à gratia conſummata, qualem non habebunt reprobi. Vide S. Bonauenturam.

157 Assero ſecundò, reprobos cognituros diuinitatem Chriſti.

Probatvr à S. Bonauenturà, quia veniet cum poteſtate, & maieſtate, vt dicitur *Matth.* 25. & hoc ad terrorem rebellium; vt autem terreantur, debent agnoſcere terrentis Maieſtatem.

Deinde, quia nemo triſtatur amiſſione alicuius boni, niſi illud cognoſcat: Sed reprobi debent triſtari amiſſione Diuinæ eſſentiæ: Ergo.

Obiicias ad probandum, non negari reprobis viſionem Deitatis, ne delectentur. Omne quod recipitur, ad modum recipientis recipitur: Si ergo reprobi habebunt oculos infirmos ad videndam Diuinam eſſentiam, potius contriſtarentur ex tali viſione, ſicut oculus ex viſione exceſſiua luminis. 158

Respondet S. Doctor, oculos infirmos animæ confortari à Lumine gloriæ, & proportionari non ad videndum facilius Deum, ſed ad videndum abſolutè; & tunc delectari. Itaque animæ reprobæ non poſſunt ſimpliciter videre Deum. Quod verò dicebatur de luce Solis, non eſt ad rem, nam oculus infirmus videt, licèt non perfectè, lumen Solis; neque habilitatur, & proportionatur aliquo medio, ideò videt cum triſtitia.

Obiicies ſecundò. Non minus poteſt ſeparari delectatio à viſione Dei, quàm calor ab igne: At hic ſeparatus eſt, vt patet in pueris Babylonis: Ergo. 159

Respondere videtur S. Doctor, delectationem à viſione Dei eſſe inſeparabilem.

QVÆSTIO XVII.

An Christvs *apparebit reprobis Humanitate glorioſâ.*

D. Bonau. diſt. 48. q. 3.
D. Thom. in ſuppl. q. 90. art. 3.

Assero, Chriſtum etiam reprobis apparitùrum glorioſum.

Probatvr primò à S. Bonauentura ratione, quæ eſt etiam D. Thomæ: Chriſtus, cùm ſit Mediator inter Deum, & nos, participat de vtroque extremorum; in primo autem aduentu oſtendit infirmitatem, qua communicat nobiſcum: Ergo in ſecundo aduentu debet demonſtrare gloriam, qua cum Patre communicat. 160

Probatvr ſecundò à D. Bonau. Chriſtus venturus eſt Iudex, & vltor Diuinæ iuſtitiæ; at hæc magis exprimuntur Maieſtate, & gloria, quàm humilitate: Ergo.

Probatvr tertiò à S. Bonauentura: Talis apparebit, qualis eſt; at verò eſt glorioſus: Ergo.

Obiicies primò. Chriſtus apparebit cum ſignis cicatricum, & Cruce, quæ ſunt ſigna infirmitatis. 161

Respondet S. Doctor ex dictis *quæſtione* 15. Cicatrices, & Crucem, coruſcatura cum Maieſtate multa.

Obiicies ſecundò. Sicut ſe habet oculus animæ ad Deitatem; ita oculus corporis ad videndam gloriam corporis; at oculus animæ ſeipſo non poteſt videre Deum: Ergo.

Respondet S. Doctor, negando paritatem: nam Lux ſpiritualis tranſcendit ſphæram naturalis facultatis animæ (quamvis ſit obiectum eius) ideò 162

Digitized by Google

ideò non poteſt vllo modo videri; at Lux corporea, licet excedat, non tamen tranſcendit vires naturæ.

QVÆSTIO XVIII.

An Apoſtoli coniudices aſſidebunt CHRISTO *in vltimo Iudicio.*

D. Bonau. in 4.diſt.47. quæſt.1.
D. Thom. in ſuppl. quæſt.89. art.1.

163 ASSERO, etiam Apoſtolos tunc aſſeſſuros coniudices cum Chriſto.

PROBATVR à D. Bonau. primò ex Matth.19. *Vos, qui ſecuti eſtis me, ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael.*

PROBATVR ſecundò *ex Matth.*12. vbi loquens de Apoſtolis, ait: *Ipſi iudices veſtri erunt*, vbi Gloſſa, ait: *Habebunt authoritatem iudicandi.*

SI dicas, iudicaturos ſolùm è regione, ſeu comparatione aliquorum.

164 CONTRA, hoc enim modo etiam Niniuitæ, & Regina Auſtri iudicabunt *Matth.*12. Iudicatur enim comparatione, cùm ex comparatione cum aliis aliquis oſtenditur deterior: Sic multi Chriſtiani iudicabuntur à Turcis, & Ethnicis, quorum comparatione peiores fuerunt, vt notant D.Bonauentura, & S.Thomas.

PROBATVR à S. Doctore ad 22. Lucæ: *Ego diſpono vobis, vt ſedeatis, iudicantes, &c.* vt mox dicam *quæſt.*19.

QVOMODO autem Apoſtoli eſſe poſſint coniudices Chriſti, qui ſolus conſtitutus eſt iudex, vt dicitur *Actorum* 10. & *Ioan.*5.

165 S. BONAVENTVRA *in corpore* notat, Iudicem dupliciter dici, vel quia fert ſententiam, vel quia tanquam aſſeſſor iudici aſſiſtit. Chriſtus ergo ſolus eſt iudex principalis, habens iuriſdictionem, vt patet *Matth.* 25. vbi ſolus profert ſententiam, vt oſtendi *quæſtione prima*: At verò Apoſtoli, & alij viri perfecti, qui etiam conſilia Euangelica obſeruarunt aſſiſtentes, non conſultores; his enim non indiget Chriſtus, ſed dignitas illa erit honorabilis conceſſio, vt indicat Chriſtus. Neque tamen S. Doctor hanc meram aſſeſſionem admittit; hæc enim non ſufficeret ad officium Iudicis, vt notat etiam D. Thomas, ſed inſuper addit, præter comparationem vitæ cum vitis Sanctorum illorum, vt Apoſtoli, & Sancti illi confirment ſententiam, & approbent, oſtendentes, ſe tanquam libros, in quibus videantur iuſta decreta Diuinæ ſententiæ.

166 HAC diſtinctione obiecta quæcumque ſoluuntur. Vide S. Bonauenturam, & Platum *de dono Religionis.* Et Suarez *diſput. quinquageſimaſeptima, ſectione quarta.*

QVÆSTIO XIX.

An etiam Angeli iudicabunt in die iudicij.

D. Bonauent. diſtinct. 48. quæſt. 2.
D. Thom. in ſuppl. q.89. art. 3.

ASSERO, Angelos non conſeſſuros ad iudicandum cum Chriſto. 167

PROBATVR à D. Bonauentura, & D. Thoma primò, quia Deus dedit Chriſto poteſtatem iudicandi homines, quia Filius hominis eſt, vt dicitur *Ioan.*5. ſed hoc non competit Angelis: Ergo.

PROBATVR ſecundò, quia erunt Miniſtri, vt dicitur *Matth.*13.

PROBATVR tertiò, quia poteſtas iudiciaria data eſt Apoſtolis ex priuilegio vitæ Euangelicæ, quæ Angelis non conuenit. Vide S. Bonauenturam *ibi*, & *ad* 22. *Luca*, vbi ex hoc deducit priuilegium: *Vos autem eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis: Et ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit Pater meus regnum, vt edatis, & bibatis ſuper menſam meam in regno meo; & ſedeatis ſuper thronos iudicantes duodecim tribus Iſrael.*

HOC autem priuilegium conceſſum eſſe Apoſtolis ob conſilia ſeruata, maximè paupertatem, aſſerit S. Bonauentura *diſtinct.*48. *quæſt.*1. & 2. cum Sanctis Patribus, Auguſtino 20. *de ciuitate, c.*5. & *epiſtola* 89. *quæſtione* 4. Beda *homil. in Natali S. Benedicti*, Hieronymo *epiſtola* 28. Anſelmo *epiſtola* 10. Gregorio *lib.*10. *Moral.cap.*17. & *lib.*26. *cap.* 20. Bernardo *ſerm.* 8. *in pſal. Qui habitat*, & *ſerm. in Euang. Ecce nos reliquimus omnia.* 168
Fundantur autem omnes in verbis Chriſti, qui dicenti Petro: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te*, reſpondit: *Vos, qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, ſedebitis, &c.* Igitur obſeruantia exacta conſiliorum, maximè paupertatis, hoc priuilegium dat, quatenus ſic Chriſtum imitantes merentur cum Chriſto glorificari, vt oſtendit S. Bonauentura *Apolog. Pauperum*, & *hic*, Toſtatus *quæſtione* 205. *in Matth.*19. eadem eſt ſententia D. Thomæ *in* 4. *diſtinctione* 47. *quæſtione* 1. *articulo* 2. *quæſtiuncula* 3. & *opuſc.*19. *cap.*6. & 7. Paludani, Soti *ibidem*, & D. Antonini 4.*part. tit.*14. *cap.*11.§.6. 169

HINC S. Bonauentura *quæſtione* 1. *in corpore*, hoc priuilegium aſtruit perfectis omnibus, qui non modò voluntari[illegible]aupertatem, ſed reliqua perfectionis conſi[illegible]i ſunt, & id ſentiunt Sancti Patr[illegible], præſertim Auguſtinus, Hieronymus, Gregorius, nam ſola paupertas eſt imperfecta, benè tamen eſt diſpoſitio. Vnde ait Chriſtus: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende, &c.* 170

ALIQVI dicunt id concedendum omnibus Sanctis canonizatis: Sed refellit Suarez, quia multi non canonizati ſunt maioris meriti.

IGITVR Angeli iudicabunt conſentiendo, & approbando, vt notant S. Bonauent. & S. Thom. non tamen conſedendo, & ex tribunali confirmando, in quo Iudiciaria ſtat poteſtas. 171

QVÆSTIO

QVÆSTIO XX.

An omnes boni, & mali homines ſint iudicandi.

D.Bonauent. diſtinctione 47. quæſt. 3.
D.Thom. in ſuppl. quæſt.89. art.6. & 7.

ASSERO primò, omnes conuentutos ad iudicium, vt eorum merita ad præmium conferantur.

172 PROBATVR à D.Bonauentura ex 2.Corinth. 5. *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum.* Ex Romanor. 14. *Omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti.*

HÆC ſane loca non ſolùm concurſum ad iudicium exprimunt, vt putat Suarez *diſputatione* 57. *ſectione* 5. Sed concurſum iudicandorum, vt eorum merita manifeſtentur in iudicio, quod poſteà concedit.

173 ASSERO ſecundò, non omnes conuenturos, vt eorum cauſæ diſcutiantur, & inquirantur quoad omnia.

PROBATVR à S.Bonauentura ex Patribus, præcipuè D.Gregorio 26. *Moralium, cap.* 20. vbi diſtinguit duos ordines reproborum: Alterum eorum, qui iudicantur, & pereunt: vt ſunt Chriſtiani peccatores, & eorum culpæ: Alterum eorum, qui non iudicantur, & pereunt, vt ſunt Infideles quoad infidelitatem. Quia: *Qui non credit, iam iudicatus eſt*, vt dicitur *Ioannis tertio.* Et idem dicendum de decedentibus in ſolo peccato originali; licèt non condemnandi ſint; tamen cauſa eorum condemnationis iam eſt definita legitima, quia: *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo*, vt ipſe S.Gregorius explicat.

174 DVOS alios ordines iuſtorum ponit; Alterum eorum, qui iudicantur, & regnant, vt ſunt omnes ſancti adulti: Alterum eorum, qui non iudicantur, & regnant, vt ſunt parvuli baptizati decedentes: Eodem modo ſentiunt Anſelmus *in Elucidario*, Pomer. *libro tertio*, *Prognoſtic. cap.*33. Iſidor. *lib.*1. *de ſummo bono*, *cap.* 30. & ſequuntur communiter Scholaſtici *in* 4.*diſt.*47. de iudicio diſcuſſionis.

FAVET etiam Origenes, *homilia* 21. *in Numeros.*

175 IDEM ſentiunt de Infidelibus, Baſilius, & Hilarius *ad cap.*3.*Ioan.* Ambroſius *in Pſalmum* 118. Lactantius *libro ſeptimo*, *cap.* 20. Auguſtinus *ſermone* 38. *de Sanctis*, vbi ait: *Ad iudicium non veniunt nec Pagani, nec Hæretici, nec Iudæi, quia de illis ſcriptum eſt: Qui non credit, iam iudicatus eſt*, vbi nolunt dicere, Infideles nullo de peccato diſcutiendos; hoc enim Sancti Patres nequidem ſomniarunt, vt dicam *ad argumenta.*

ASSERO tertiò, omnes gentes conuenturas ad ſententiam ſalutis, vel damnationis, à Chriſto accipiendam.

176 PROBATVR primò à D. Bonauentura ex illo, *Roman.* 14. vbi retundit Apoſtolus eos, qui iudicant fratrem ſuum; & ſuæ reprehenſionis rationem reddit: *Omnes enim ſtabimus ante tribunal Chriſti. Scriptum eſt enim*, Iſaïæ 45. *Viuo ego, dicit Dominus, quia mihi flectetur omne genu.* Itaque vnuſquiſque noſtrum pro ſe rationem reddet Deo. Hinc iniungit, non pertinere ad nos alios iudicare.

PROBATVR à S. Bonauentura illis authoritatibus, quæ vniuerſale de omnibus, etiam Sanctis, iudicium aſſerunt, Eccleſiaſte 12. *Cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, ſiue bonum, ſiue malum ſit*, Sophoniæ 1. *Et erit in tempore illo: Scrutabor Hieruſalem in lucernis*, id eſt, in die iudicij, de quo mox ſubdit: *Iuxta eſt dies Domini magnus.* Idem habetur Matth. 25. *Congregabuntur ante eum omnes gentes, &c.* Vide S. Doctorem *in faſciculario*, *cap.* 4. vbi mira habet. 177

Idem docent Patres, præcipuè Hieronymus *Eccleſiaſt. vltimo*, Lactantius *lib.*2. *cap.*22. Anſelmus *in Elucidario*, *& libro de ſimilitudinibus*, Gregorius *in Pſal.*88. Hugo de S.Victore *lib.* 3. *de anima*, *cap.*23. Auguſtinus paſſim præcipuè *lib.* 20. *de ciuitate*, *cap.* 14. & *lib. medit. cap.*4. & Bernard, *ſerm.* 55. 178

PROBATVR ſecundò à D.Bonauentura: Quia debet omnibus nota fieri Dei iuſtitia, tum in remuneratione bonorum; tum punitione malorum, vt dixi *quæſt.*1. Ergo etiam Sancti iudicandi ſunt, iuxta id Pſal. 74. *Cùm accepero tempus, ego iuſtitias iudicabo.*

ASSERO tertiò, etiam parvulos iudicandos, eoſque apparituros in Iudicio: Ita S. Bonauentura *in* 4. *diſtinctione* 47. *artic.* 1. *quæſtione* 3. & ibi Sotus *quæſtione* 1. *artic.* 3. *ad* 2. Idem coguntur tenere, qui dixerunt, pueros, originali labe decedentes, puniendos pœnâ ſenſus, vt indicat S. Doctor *loco citato.* Hi ſunt citati *prima ſecunda, tractat.* 3. *diſputatione* 5. *quæſtione* 4. Idem docent Suarez *diſputat.* 57. *ſect.*6. Tannerus *diſput.* 2. *quæſtione* 4. *dub.* 4. *numero* 121. cum D.Thoma paſſim. 179

PROBATVR ex illo 2. Corinth. 5. *Omnes nos manifeſtari oportet, &c.* & aliis allatis ſcripturæ Teſtimoniis generalibus, & ex PP. præcipuè Auguſtino *ſerm.* 14. *de verbis Apoſtoli*, & *lib.* 3. *de libero arbitrio*, *cap.*23. *Hypognoſt. lib.* 5. & *lib.* 9. *moral. cap.* 12.

RATIO S. Doctoris eſt, quia debet vniuerſalis Dei iuſtitia manifeſtari, & cùm infantes illi ſint in æternum puniendi, æquum eſt, vt publicè condemnentur. 180

ASSERO quartò, omnia peccata iuſtorum diſcutienda.

PROBATVR ex 12. *Eccleſiaſt.* 1. *Corinthior.* 4. *Sophonia primo*, ſuprà relatis, & Matth.12. *De omni verbo otioſo.* Idem probabo *quæſtione* 22. *aſſertione* 2.

CONTRA ſecundum aſſerendum obiiciunt multa Suarez, *diſputatione* 57. *ſectione* 5. Tannerus *diſputatione* 2. *quæſtione* 4. *dub.*4. *numero* 117. quia putant, nos aſſerere, nulla de culpa diſcutiendos eſſe infideles.

PRIMÒ quia *Ioëlis* 3. dicit Dominus: *Deducam omnes gentes in vallem Ioſaphat: & diſceptabo cum eis*, & Hierem. 25. *Iudicium Domini cum gentibus*, vbi D.Hieronymus ait, etiam infideles diuerſis afficiendos pœnis: Idem habet S.Auguſtinus *lib. de agone Chriſtiano*, *cap.*27. 181

HÆC tamen nihil redolent vniuerſalis diſcuſſionis omnium peccatorum, ſed ſolius iudicij damnatorij

natorij; diſceptaturus verò dicitur de his, de quibus oportebit.

182 Obiiciunt ſecundò Tannerus, & Suarez, quis ſæpe peccatum infidelitatis eſt occultum.

Responoetur, etiamſi occultum ſit tamen ſatis erit proferte in infideles ſententiam, cum iam cauſam ſecom ferant deciſam.

Instat Suarez, ſe ignorare, quæ diſceptatio erit magis cum fidelibus, aut quæ diſcuſſio; nam ſicuti à Diuino decreto ſtatutum eſt ſioe fide non poſſe aliqoem placere Deo; ita ſtatutum eſt, non placere eos, qui habent fidem ſine operibus.

Respondetur, ſpecialem in operibus eſſe faciendam diſcuſſionem, in quibus ſunt intenſiones, ſunt ſpecies variæ, & diuerſæ peccatorum, & tranſgreſſionum indeciſæ circumſtantiæ, de quibus Morales agunt, & ideo dicitur: *Reddet vnicuique iuxta opera ſua.* Tunc quidem opiniones decidentor, & videbitut, quali conſcientiâ vnuſqoiſque egerit, & qua Doctorum authoritate, ſeu rationum momento nixus ſit vnuſquiſque, dum vnum præ alio ſibi delegerit.

183 Instat Suarez, nam ad iudicium reddere tenemur rationem non modò peccatorum, ſed etiam quantitatis eorom: Itaqoe ſicuti, qui non amat, iam iudicatos eſt, eo ſenſu vt damnatus ſit; attamen malitiæ quantitas, quibus ſcilicet auxiliis reſtiterit, qoot actus omiſerit charitatis, quot peccata propterea commiſerit; ita is, qui non credit. Hæc ratio colligitur ex D. Hieronymo ad ea verba Hierem. 25. *Iudicium Domini cum gentibus. Quia ſunt* (inquit) *Gentium merita diuerſa, & ideò, qui non credit, iudicatus quidem eſt in eo, quod non credit, ſed ipſi, qui non credunt, diuerſis inter ſe afficiuntur ſuppliciis, iudicantur ipſi cum omni carne, vt nullus non iudicatus abeat.*

184 Responoetur ex D. Bonauentura *ad tertium Ioannis*, & hic *in corpore*, ibi poni antitheſim. *Qui credit, non iudicatur: qui autem non credit, iam iudicatus eſt: quia non credidit in nomine vnigeniti Filij Dei.* Quia ergo fundamentom omnis ſalutis eſt fides, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo; propterea ponitur damnatus, quicunque non credit; ſicuti aotem, qui credit, non iudicator quidem, ideſt, non diſcutitur; an ſit admittendus ad ſalutem; ſed diſcutiuntur tantùm opera; ita, qoi non credit, iam iudicatus eſt, ideſt, non eſt diſcutiendum, an ſit admittendus, nec ne; ſed opera ſunt diſcutienda, inter quæ eſt etiam reſiſtentia inſpirationibus,
185 illuminationibus, &c. Et hic eſt ſenſus germanus Sanctorum Patrum, & aliorum, quos ſuprà retoli, maximè D. Bonauenturæ, quod probo ex ipſo Suarez *diſputatione quinquageſimaſeptima, ſectione ſeptima*, & Tannero *diſputatione ſecunda, quæſtione quarta, dub.* 4. *numero* 124. nam iuxta D. Gregorium, ſuprà citatum, ordo vnus iostorum eſt, qui non iudicabuntur, & regnabunt, vt ſunt, quibus Chriſtus promiſit, Matth. 19. *Vos ſedebitis iudicantes.* Idem autem non poteſt eſſe iudex, & reus, vt notat S. Bonauentura *quæſtione tertia, fundamento ſecundo*, & tamen omnes eorum culpæ etiam leuiſſimæ diſcutientur in ſententia S. Bonauenturæ *quæſtione ſecunda*
186 *& tertia*, vt allegatur ab his: Ergo ſignum eſt, Seraphicum non negare perfectis diſcuſſionem iudicij in aliquo, ſed ſolùm in hoc, quod iuxta Diuinum promiſſum ſunt ſaluandi, de quo non eſt dubium; & ita etiam oppoſito ordini reproborum, qoi ſunt infideles, non negarem diſcuſſionem peccatorum, ſed ſolùm, an ſaluari poſſint, quis iam deſperati ſunt, carentes fide.

QVÆSTIO XXI.

Vtrum Angeli ſint iudicandi.

D. Bonau. in 4. diſt. 47. artic 1. quæſt. 4.
D. Thom. 3. parte, quæſt. 95. art 6.

Prima opinio negat omnino, Angelos iudicandos; Ita D. Thomas, qui docet hoc iudicium directè ad Angelos non pertinere, ſed ſolùm indirectè, quatenus actibus hominum fuere commixti. Idem docent Caietanus, & omnes Thomiſtæ, & Valentia *diſputatione decima, quæſtione quarta, puncto ſecundo*, & Tannerus *diſputatione ſecunda, quæſtione quarta, dubio quarto, numero* 129. 187

Opposita ſententia eſt D. Bonauenturæ, quem ſequitor Richardus *eadem diſtinctione, articulo primo, quæſtione ſexta*, Suarez *diſputatione quinquageſimaſexta, ſectione* 8.

Assero cum hac ſententia, Angelos ſubituros extremum Iudicium. 188

Probatur primò à S. Doctore ex 40. Iob. vbi dicitur de Diabolo: *Spes eius fruſtrabitur eum, & cunctis videntibus præcipitabitur.*

Probatur ſecundò à D. Bonauentura, ex illo prima Corinth. 6. *Neſcitis, quoniam Angelos iudicabimus.*

Responoet Tannerus *num.* 132. intelligi poſſe de Angelis malis; quoad accidentale ſupplicium, ex inſidiis iactis hominibos.

At argumentum D. Pauli irritum foret; nam 189
dehortatur Corinthios, ne iudicium ſubeant ad tribunalia infidelium: *An neſcitis quoniam Sancti de hoc mundo iudicabunt? Et ſi in nobis iudicabitur mundus, indigni eſtis, qui de minimis iudicetis? Neſcitis quoniam Angelos iudicabimus? quantò magis ſæcularia?* Hoc autem argumentum vrget, Angelos de omnibus iudicandos, nam ſi de ſolo miniſterio tantùm conuinceret; poſſet redargui: Sicut ergo aliqua ſola accidentalia de Angelis reſeruantur vobis; ita & de hominibos in via nos poſſumos aliqua ſaltem iudicare. Itaqoe argumentum Pauli eneruaretor, vt videtur concedere etiam Suarez.

Probatur tertiò *aliis fundamentis* à Seraphico, iudicandos Dæmones quoad miniſterium, quia ſunt complices in culpis noſtris. 190

Probatur quartò *in corpore* validis argumentis aſſertio. Primom ſumitur ex iuſtitiæ Dei manifeſtatione, propter quam fiet iudicium, ſicut igitur omnium hominum ſalus, & damnatio, quia ſpectat, tanquam obiectum, ad iuſtitiæ Diuinæ actus, eſt tunc iodicanda; ita & Angelorum. Vide etiam Suarez.

Secundum ſumitur ex gloria Chriſti, quia 191
ſicut triumphauit de Diabolo, qoo ſuggerente iudicatus eſt iniquè; ita debet in eum poteſtatem iudicis exercere, ſic etiam Suarez.

Obiicit

Obiicit primò: *Princeps mundi iam iudicatus eſt*, vt dicitur *Ioan.* 16.

Respondet S. Bonauentura, iudicatum fuiſſe, quatenus ablata eſt ei poteſtas in homines, tanquam tyrannica. Deinde iudicatus eſt, ſicuti de infidelibus dictum eſt, ideſt, iam actum eſt de dæmone; attamen quantitas meritorum eſt diſcutienda.

192 Obiicit ſecundò Tannerus *num.* 130. quia *Matth.* 25. vbi iudicium deſcribitur, ſoli homines recenſentur: *Venite benedicti: Diſcedite maledicti, &c.*

Respondetur primò cum Tannero *num.* 123. in Matthæo non commemorari omnia, quæ in iudicio futura ſunt, ſed tantùm ea, quæ ad hominum correctionem conferre poſſunt.

Respondet ſecundò D. Bonauentura, iudicatum iudicari diabolum igne æterno, Matth. 25: *Ite in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius*; attamen diſcutienda eſſe merita Diaboli, ſicut de infidelibus dictum eſt, & hoc ſenſu fieri mentionem Diaboli.

Licet autem iam facta ſit ſententia de Angelis; tamen illud iudicium fuit priuatum, vnde ſicut iudicati iam homines priuati iterum iudicandi ſunt. Ita, &c.

Obiicit tertiò Ianſenius: Iudicium eſt ſenſibile, quod puris ſpiritibus non conuenit.

Respondetur, Angelos apparituros in corporibus aſſumptis.

193 Obiicit quartò, In Symbolo ſolùm credere cogimur, Chriſtum eſſe iudicem viuorum, & mortuorum; & ratio eſt, quia hominum tantùm eſt Redemptor: Ergo & Iudex.

Respondetur, cogi credere quod ad nos ſpectat, & de fide eſt; at non dicimus, eſſe de fide noſtram ſententiam, ſunt enim multa vera,
194 quæ non ſunt definita. Quod verò Chriſtus non ſit Redemptor Angelorum, parum obeſt; nam alias rationes affert S. Bonauentura, ob quas Iudex futurus ſit dæmonum.

QVÆSTIO XXII.

An, & quomodo manifeſtanda ſint omnium opera.

{ D. Bonau. diſt. 43. art. 2. quæſt. 3.
D. Thom. p. p. quæſt. 24. art. 3. }

195 Qvid ſit Liber vitæ, & quid ſcriptum contineat, dixi *p. p. Tract.* 1. *diſputat.* 23. *quæſt.* 1.

Assero, in iudicio manifeſtanda eſſe iudicandorum opera.

Probatvr à D. Bonauentura *quæſtione citata* ex Apocal. 20. *Et vidi mortuos, puſillos, & magnos ſtantes in conſpectu throni, & Libri aperti ſunt: & alius Liber apertus eſt, qui eſt vitæ: & iudicati ſunt mortui ex iis, quæ ſcripta erant in Libris, ſecundùm opera eorum.* Per Libros autem, in quibus omnia erunt aperta, intelliguntur conſcientiæ cum Hieronymo, Theodoreto *Danielis* 7. Per Librum autem vitæ, intelligit D. Auguſtinus 20. *de ciuitate*, *cap.* 15. Diuinam mentem, in qua prædeſtinati ſunt conſcripti, vt dixi *p. p. loco citato*. Vnde ſicut in aliis Libris ſcripta ſunt opera; ita in iſto nomina.

Assero ſecundò, opera cuiuſque non ſolum ipſis, qui ea patrarunt, ſed omnibus manifeſtanda. Ita D. Bonauentura *in* 4. *diſtinct.* 43. *artic.* 3. D. Thomas *quæſt.* 1. *artic.* 5. *quæſt.* 3. Richardus *art.* 7. *& diſt.* 47. *art.* 1. *quæſt.* 3. Soto *quæſt.* 2. *art.* 3. Suarez *diſp.* 57. *ſect.* 9. 196

Probatvr quidem à S. Doctore *quæſtione* 1. *articulo* 3. legenda eſſe à ſingulis propria opera, ex illo Rom. 2. *Oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium illis reddente conſcientia ipſorum, & inter ſe inuicem cogitationum accuſantium, aut etiam defendentium in die, cùm iudicabit Deus occulta hominum.*

Probatvr ſecundò à D. Bonau. ex D. Auguſt. 20. *de ciuitate*, *cap.* 14. id aſtruente. 197

Probatvr verò à S. Doctore *quæſtione prima, & ſecunda*; omnium opera manifeſtanda eſſe publicè omnibus, ratione, qua vtitur Suarez *diſp.* 57. *ſect.* 9. quia iudicium vniuerſale fiet ad declarationem iuſtitiæ, & miſericordiæ; ad hoc autem neceſſe eſt, vt acta publicè legantur.

Probatvr ſecundò à S. Doctore *quæſtione* 2. ex prima Corinth. 4. *Illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium*, vbi Gloſſa ſic hunc locum exponit.

Probatvr tertiò ibi, quia iuſti debent iudicare, & mali comparatione eorum redargui; Ergo opera malorum erunt nota bonis. Similiter opera bonorum malis erunt nota, quia ea his redarguentur, vnde dicitur: *Viri Niniuitæ ſurgent in iudicium cum generatione hac, & condemnabunt eam.* 198

Confirmatvr à S. Doctore, tum ex D. Gregorio 18. *Moral. cap.* 27. vbi ait: *Vnius mentem ab alterius oculis corpulentia non abſcondet*, & ex D. Auguſtino 20. *de ciuitate*, *cap.* 14. vbi ait: *In futuro vno aſpectu videbimus omnium cogitationes.* 199

Probatvr à D. Bonauentura etiam *in corpore*, ex D. Anſelmo *lib. de ſimilitudinibus*, *cap.* 60. vbi aſſerit, peccata iuſtorum videnda, vt de eorum liberatione gratiæ Deo agantur. Idem probat S. Doctor ex Diuo Bernardo *ſermone* 55. *in Cantica.*

Assero tertiò, omnia ab omnibus videnda ſimul. Ita S. Doctor *quæſt.* 3.

Probatvr à D. Bonauentura ex Gloſſa id habente *Iob.* 8. 200

Probatvr ſecundò, quia ſimul infligetur tota pœna: Ergo ſub hac ſaltem ratione, vt ad vnam pœnam reducuntur; omnia peccata cuiuſque videbuntur: & idem dic de operibus bonis, in ordine ad præmium.

Probatvr tertiò, quia ſicuti Beatus habet perfectum gaudium; ita damnatus perfectiſſimam triſtitiam: Sed perfectiſſimum gaudium eſt ex omnibus obiectis delectabilibus, & perfecta triſtitia ex obiectis contriſtantibus: Ergo.

Observat tamen S. Doctor, id non haberi certum, ſed omnia vel ſimul, vel reſpectu: & quidem ad plura per modum plurium cognoſcenda perfectè, non ſufficit virtus naturalis, vt dixi *prima primæ*, *Tract. de anima*, *diſputatione* 9. *quæſt.* 6. Ideò neceſſe foret virtus Dei, vt ipſe S. Doctor fatetur. 201

Incertvm eſt autem, Deum facturum

cula, vt notat Magiſter, & cum eo Suarez *diſp.* 57. *ſect.* 9.

Saltem verò erit hæc cognitio repente per mentalem cognitionem, non autem per vocalem expreſſionem, quia hæc eſſet nimis moroſa, & non neceſſaria expreſſio, vt docet D. Auguſtinus 20. *de ciuitate*, *cap.* 14.

202 Potest tamen aſſeri, futuram expreſſionem vocalem, quoad opera miſericordiæ, vt indicatur *Matth.* 25. & quoad alia inſignia.

Ex quo etiam colligitur, ſententiam quoad vniuerſalem condemnationem, aut ſaluationem proferendam eſſe voce ſenſibili; at verò quoad gradus pœnæ vel gloriæ cuiuſque proferendam mente, & cuique ſic aperiendam. Ita videtur D. Bonauent.
203 *in Diata ſalutis*, *tit.* 9. circa finem. Vide eum *ibi*, vbi præclara dicit.

QVÆSTIO XXIII.

In quo loco faciendum ſit Iudicium.

D Bonau. in 4. diſt. 48. dub. 1.
D. Thom. in 4. d. 48. quæſt. 1. art 4. q. 4. quodl. 10. art. 2. & opuſc. 60. cap. vlt.

204 Commvnis ſententia eſt, futurum in Valle Ioſaphat, quæ iacet inter Hieruſalem, & Montem Oliueti. Ita D. Bonauentura *hic*, *diſt.* 48. Albertus *ibidem*, *art.* 8. D. Thom. *loco cit.* Paludanus *diſt.* 47. *quæſt.* 1. *art.* 1. D. Antonin. 4. *p. tit.* 14. *c.* 11. §. 5. & ſequuntur Recentiores propter locum Ioëlis 3. *Deducam eos in Vallem Ioſaphat: & diſceptabo cum eis.* Verum non ita æſtimare debemus futurum iudicium in valle illa, vt Chriſtus in ea ſedens iudicaturus ſit, vt notat S. Doctor *loco cit.* aut ita, vt omnes gentes in illa vallicula comprehendantur; hoc enim falſum eſt, vt ait Gloſſa Ordinaria, & Magiſter *diſt.* 47. & Aleuſ. 1. *p. quæſt.* 25. *memb.* 2. qui pro oppoſita ſententia adducuntur, ſed Chriſtus in aëre altius ſuprà vallem reſidens, eleuatis ſecum omnibus iuſtis, relinquet in tota regione diſtentos reprobos, vt omnes ferè expoſitores docent *ad c.* 4. *prima Theſſal.* Vide Suarez *diſp.* 53. *ſect.* 3. Tannerum *diſput.* 2. *quæſt.* 4. *dub.* 3. *num.* 84. Valentiam *quæſt.* 4. *part.* 2.

205 Forsan ex Myſterio dicta eſt Vallis Ioſaphat, quæ ſignificat iudicium Domini, aut vallis diuiſionis iudicis, vt habet Chaldæa lectio. Vnde non benè aliqui negant, futurum iudicium in valle illa, ſed in aliqua mundi latitudine, quæ dicetur Iudicium, hoc enim videtur repugnare eidem Ioëli, qui *loco cit.* dicit, Deum iudicaturum in Sion, & *Actorum* 1. dicitur, reuerſurus, ſicut aſcendit, è Monte Oliueti.

206 Qværes. Si reprobi erunt in terra; & iuſti in aëre, quomodo dicit, ſe ſeparaturum oues ab hædis, vt oues a dextris ſint, & hædi à ſiniſtris?

Respondetvr primò poſſe ſeiungi, ita vt omnes reprobi à parte ſiniſtra Chriſti in terris ſint; iuſti verò in aëre à dextris.

Respondetvr ſecundò, à dextris ſignificare ...um honoris; à ſiniſtris verò locum abiectionis,
... a diuidentur hi in terra relicti, illi ad aërem
lo... Ita Hilarius *can.* 28. Anſelmus *Matth.* 25.
& ... uniter Scholaſtici.
eleuati...
207 & comm...

QVÆSTIO XXIV.

An dies Iudicij ſit nota alicui creaturæ.

D. Bonau. in 4. diſt 48. quæſt. 4.
D Thom. ſuppl. q. 88. art. 3.

Iam *diſput.* 14. *quæſt.* 5. vidimus, omnia, quæ ad ſcientiam Viſionis ſpectant, cognoſci à Chriſto.

Fvit opinio aliquorum, diem iudicij futurum 208
poſt 6000. annos. Ita Lactantius *lib.* 7. *Inſtit. cap.* 14. & 24. Iuſtinus Martyr *quæſt.* 71. *ad Gentes*, Irenæus *lib.* 5. *cap.* 28. Hilarius *can.* 17. *in Matth.* Hieronymus *epiſtola* 139. Gaudentius Epiſcopus Brixienſis *Tract.* 8. *in Exodum*, & Auguſtinus 20. *de ciuitate*, *cap.* 7. eam non improbabilem iudicat. Refert verò Lactantius, hanc opinionem apud Ethnicos non fuiſſe improbabilem, & Sybillas affert, & Hebræos Rabbinos, quos refert Galatinus *lib.* 4. *cap.* 20. & Picus Mirand. *lib.* 7. *Nephtali*, *cap.* 4. Vide Bellarminum *lib.* 4. *de Romano Pontifice*, *cap.* 3. Suarez *diſp.* 53. *ſect.* 4. qui alias etiam opiniones referunt.

Aliqvi enim 6000. annos addunt, alios 500. 209
vt Germanus Epiſcopus Conſtantinopolitanus *in Theoria rerum Eccleſiaſticarum*, parum à medio, vbi refert multos Patres, Chryſoſtomum, Cyrillum, Hyppolitum: Sed non inueniuntur hi hoc dixiſſe.

Alii verò dicunt, poſt Aduentum Chriſti duraturum adhuc mille annos mundum. Ita Lactantius, & Chiliaſtæ, quorum opinio eſt hæretica.

Assero primò, diem iudicij eſſe occultum, 210
niſi ſpeciali reuelatione pandatur.

Probatvr à D. Bonauentura ex Matth. 24. Marci 13. *De die illa, nemo ſcit.* Quod verò non ſola dies, ſed & annus ignoretur, probatur ex illo, Act. 1. *Non eſt veſtrum noſſe tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in poteſtate ſua.* Quo teſtimonio arbitratur S. Auguſtinus 19. *de ciuitate*, *cap.* 53. redargui omnes, qui tempora durationis mundi definiunt. Eodem argumento vtitur S. Auguſtinus *in pſal.* 6. & 89. & *epiſtola* 78. & 80. & Cyrill. *catech.* 15.

Confirmatvr à S. Doctore *in* 12. *Lucæ*, 211
ad ea verba: *Quâ horâ non putatis, Filius hominis veniet.* Ex Gloſſa ad eum locum, & ex *prima Theſſal.* 4. vbi dicitur: *Dies Domini, ſicut fur in nocte, ita veniet.* Eccl. 9. *Neſcit homo finem ſuum.* Et cap. 5. *Subitò veniet ira eius; & in tempore vindictæ diſperdet te.* Ideò (ait S. Doctor) dicitur media nocte inſperatò venire *Matth.* 25.

Assero ſecundò, diem iudicij notum factum eſſe Chriſto, vt oſtendi *loco cit.*

Probatvr à D. Bonauent. quia Chriſtus non potuit proficere ſcientiâ.

Assero tertiò. Probabiliter Angelis notus aſ- 212
ſeritur, ſaltem aliquibus; eſt tamen incertum. Ita D. Bonauentura, quem ſequitur Suarez. Vide ipſum etiam *ad argumenta*, & *in corpore*.

QVÆST.O

QVÆSTIO XXV.

An, & quomodo poſt Iudicium mundus ſit renouandus.

{ D. Bonau. in 4. diſtinct. 48. artic. 2.
D. Thom. in ſupplement. quæſt. 91. art. 1.

213 SERAPHICVS titulum apponit: An corpora cœleſtia poſt iudicium renouabuntur; vbi non ſolum remunerationem quærit, ſed etiam: An ad meritum, non quidem mundi, quod eſt inanime, ſed an hominis meritum renouandus ſit, quatenus homini ad meritum inſeruit.

214 OMNES quidem concedunt, cœlos, & totum mundum renouanda. Ita habetur Iſaiæ 65. *Ecce, ego creo cælos nouos, & terram nouam.* Idem habetur, cap. 66. & Apocal. 21. *Vidi cælum nouum, & terram nouam. Primum enim cælum, & prima terra abiit*, & Petrus ſecunda cap. 3. *Nouum verò cælum, & nouam terram ſecundùm promiſſa ipſius expectamus, in quibus iuſtitia habitat.*

RATIO verò huius renouationis eſt D. Bonauenturæ *in corpore*, qua vtitur Suarez *diſputatione quinquageſimaoctaua, ſectione prima.* Quia mundus eſt propter homines, & præſertim propter electos, iuxta id primâ, Corinth. 3. *Omnia veſtra ſunt: vos autem Chriſti.* Cùm ergo ſtatus electorum ſit innouandus, ac perficiendus, decet, vt totus hic mundus innouetur, & perficiatur, modo conſentaneo huic ſtatui Sanctorum.

215 SECVNDA ratio S. Doctoris eſt, quia cùm homo iuſtus vſus ſit mundo ad Dei amores, & ideò præmio dignus ſit; congruum eſt, vt etiam mundus ipſe, qui fuit inſtrumentum, ſeu motiuum ad Deum amandum, aliqua veluti remuneratione compenſetur. Hac phraſi vtuntur Gloſſæ *ad 30. Iſaiæ*, vt notat D. Bonauentura.

QVÆSTIO verò eſt, quæ innouatio mundi facienda ſit.

216 FVERE aliqui Catholici aſſerentes, hanc innouationem faciendam per mutationem ſubſtantialem corporum. Ita Catharinus *ad Heb.* 1. & *ſecunda Petri* 3. & Hieronymus Magrus *libro* 2. *de exuſtione mundi, cap.* 6. & 7. & Valleſius *lib. de Sacra philoſophia, cap.* 89. Molina *de operibus ſex dierum, diſp.* 3. Salmeron *Tom.* 1. *prol.* 8.

Ex antiquis verò Patribus videtur fauere Hilar. in id pſal. 118. *In æternum Domine permanet Verbum tuum.* Chryſoſtomus homil. 14. in id ad Rom. *Vanitati creatura ſubiecta eſt*, & homil. 15. ad populum; Et eum imitantur Theodoretus, & Oecumenius *in cap.* 8. *Rom.*

217 EANDEM ſententiam conſtanter docent Iuſtinus Martyr *quæſtione nonageſimatertia, nonageſimaquarta, & nonageſimaquinta*, Ambroſius *libro primo, Hexaëmer. capite ſexto*, Baſilius *homil.* 3. *Hexaëmer.* Nyſſ. *libro de creatione hominis, capite vigeſimoquarto.* Denique *in libro ſecundo, & tertio, recognitionum Clementis* legimus, ſupremum cœlum (quod Empyreum vocamus) immutatum permanſurum; inferiores verò cœlos prorſus abolendos, & in meliores commutandos. Quàm ſententiam referens D. Hieronymus *Iſaiæ* 51. & 65. dicit, hanc fuiſſe antiquorum philoſophorum opinionem; omnia ſcilicet, quæ cernimus, igni aliquando peritura, & hanc opinionem philoſophorum attigit Euſebius *libro decimoquinto, de præpar. capite decimoſeptimo*, vbi ait, hoc fuiſſe illud dogma Stoicorum, quod Zeno, Cleantes, & Cryſippus aſtruxerunt.

SECVNDA opinio fuit, hanc innouationem fore ſubſtantialem ſolùm in elementis. Ita videtur 218
Beda *ſecunda Petri, capite tertio*, vbi etiam Gloſſa Ordinaria. Et quoad elementum aquæ, non reputant improbabile Diuus Auguſtinus 20. *de ciuitate, cap.* 16. Ambroſius *in Apocal.* 21. (ſi illius ſunt illi Commentarij,) vbi de mari dicitur, abiiſſe.

OPPOSITA tamen ſententia eſt, neque elementa, neque cœlos immutanda ſubſtantialiter. 219
Ita D. Auguſtinus 20. *de ciuitate, capite* 14. 16. 18. & 24. nec diſſentit *in pſal.* 101. Irenæus *libro quarto, contra hæreſes, capite ſexto*, Epiphanius *hæreſi* 64. Hieronymus *in cap.* 65. *Iſaiæ*, Gregorius 17. *Moral. cap.* 5. Beda *libro de ratione temporum, capite* 66. Gennadius *de Eccleſ. dogm. capite* 70. Primaſius *in cap.* 1. *epiſtola ad Heb.* Anſelmus *Heb.* 1. & 12. & *Apoc.* 20. & 21. Eadem eſt communis Doctorum *in* 4. *diſtinctione* 47. & 48. vbi S. Doctor cum Magiſtro. Eandem ſententiam ſequitur Pererius *libro primo, in Geneſ. quæſtione* 1. & 2. Gregorius de Valentia *diſputatione* 11. *quæſtione* 6. *puncto vnico*, Suarez *diſputatione* 58. *ſectione* 2. Tannerus *in diſſert. de cœlis, quæſtione* 11. & *Tom.* 1. *diſputatione* 6. *quæſtione* 4. *dub.* 5. & *Tomo quarto, diſput.* 2. *de myſt. vita Chriſti, quæſtione quarta, dub.* 5. *numero* 161.

ASSERO primò, cœlos non eſſe ſubſtantialiter 220
poſt iudicium immutandos. Ita D. Bonauentura *quæſt.* 1.

PROBATVR à S. Doctore *fundamento primo*, quia Scripturæ non dicunt, cœlos deſtruendos, ſed in melius commutandos, & innouandos, vt dixi initio. Vnde *Eccleſiaſte* 3. dicitur: *Cognoui, quòd omnia, quæ fecit Deus, ipſa erunt in æternum*, non quidem quoad ſingula indiuidua, ſed quoad cœlos ſaltem, & ſpecies elementorum; & *pſal.* 148. De cœlis dicitur: *Statuit ea in æternum, & in ſæculum ſæculi*, qui locus clarus eſt, vt notat Suarez *diſp.* 58. *ſect.* 2. Cum D. Bonau. *in* 4. *diſt.* 3. *parte* 2. *artic.* 3. *quæſt.* 1. *ad primum.*

HÆC tamen aſſertio non eſt adeò certa, vt oppo- 221
ſita, quæ eſt tot Patrum, abſona ſit.

IDEÒ S. Doctor *quæſtione prima ad primum* exponens illud pſal. 101. *Tui ſunt cœli. Ipſi peribunt, &c.* timidè reſpondet, non ideò dici cœlos perituros, quia deſtruendi ſint, ſed quia innouandi. Imitatus eſt D. Auguſtinum, qui ad eundem locum, ſic ait: *Sunt autem, & cœli cœlorum ſuperiores in firmamento: Sed vtrum & ipſi perituri ſint igne; an iſti ſoli, qui etiam diluuio perierunt, diſceptatio eſt aliquantò ſcrupuloſior inter doctos, nec facilè, maximè in anguſtia temporis, explicari poteſt.*

ASSERO ſecundò, Cœlos mutandos accidentaliter.

PROBATVR à S. Doctore *quæſt. citata* primò ex 222
loco adducto *pſal.* 101. Sic exponitur etiam à D. Hieronym. *Iſa.* 51. & 65. & Ambroſio ad eundem pſalmum.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore ex Iſaiæ 30. *Erit Lux Lunæ, ſicut Lux ſolis, & Lux ſolis ſeptempliciter.* Quæ verba ſic exponit Diuus

Hieronymus *loco adducto* ; & Gloſſæ, ex quibus
223 aſſerit Interlinearis, augendam lucem, quia per peccatum hominum fuit minorata, vt refert S. Doctor *quæſtione prima, fundamento primo*, quod quidem Suarez irridet, adducens D. Thomam *diſtinctione* 48. *quæſtione* 2. *articulo* 3. *ad* 3. & Sotum *diſtinctione* 47. *quæſtione* 2. *articulo* 3. ſed vult dicere tantùm Solem, & Lunam fuiſſe ſæpius ob peccata obſcurata; maximè tunc in fine mundi, nam in ſignum horroris peccatorum obſcurantur: *Erunt ſigna in Sole, &c.* vt notat S. Doctor ad eum locum Lucæ, & dixi *quæſtione* 13. ob peccata Babylonis *Apocal.*6. & *Ezech.*32. ob peccata Pharaonis.

Probatvr tertiò à D. Bonauentura *quæſt.*3.
224 ex illo prima Corinth. 7. *Præterit enim figura huius mundi*, quem locum ſic exponit Epiphanius, dicens *hæreſi* 64. citans Proclum, & Methodium: *Hic mos eſt Scripturis, vt hanc mundi tranſmutationem in meliorem, ac magis glorioſam reſtitutionem, interitum, ac perditionem dicant, tanquam videlicet prior figura pereat per vniuerſorum, ad illuſtriorem ſtatum mutationem: nam nulla contrarietas, aut abſurditas eſt in diuinis Scripturis: Præterit enim figura huius mundi, non mundus, dictum eſt; ſic ſanè morem habent Scriptura, vt perditionem, vocent mutationem in meliorem, aut pulchriorem prioris formæ.* Idem probat Irenæus adhibens eundem locum.

Asserо tertiò, neque elementa eſſe de-
225 ſtruenda.

Est communis Theologorum *in* 4. *diſt.* 42. Probatur ex Patribus allegatis, qui vniuerſaliter de mundo aſſerunt, non eſſe deſtruendum, præcipuè Hieronymus, Auguſtinus, Anſelmus *in Elucidario*, Iſidorus *libro de Doctrina fidei, cap.* 36.

Probatvr à D. Bonauentura primò ex illo prima Corinth. 7. *Præterit enim figura huius mundi.*

Secvndò ex D. Auguſtino *de Eccleſiaſticis dogmatibus, cap.*70. (ſi tamen eſt S. Auguſtini) vbi dicitur: *Elementa non dicimus abolenda; ſed in melius commutanda.*

Tertiò, quia deſtrueretur harmonia vniuerſi.

226 Assero quartò, innouanda Elementa quoad qualitates.

Probatvr primò à D. Bonauentura *quæſtione tertia*, quia alioqui in continua tranſmutatione verſarentur, & nunquam ad ſtatum perfectum reducerentur; hoc autem eſt falſum, quia, vt ait Apoſtolus, Rom. 8. *Omnis creatura ingemiſcit, & parturit vſque adhuc*, quorum verborum ſenſus eſt, omnes creaturas ingemiſcere ab ſui innouationem, ſicut & nos, vt exponunt Epiphanius, & Hieronymus. Confirmatur è ſupradictis cum Patribus.

227 Advertit S. Doctor, qualitates oriri è ſubſtantia, & non poſſe omnino tolli, vt notat S. Doctor *quæſtione tertia, argumento penultimo*, ſed adimendas eas tantùm, quæ in ſuo genere habent imperfectionem, puta ex mari ſalſedinem, &c. & eos gradus, qui ad pugnam, & deſtructionem datæ ſunt, vt ſunt calor exceſſiuus, & frigus Et aliqua eſt addenda claritas, non improportionata. Ita docent Sancti Patres citati.

Assero quintò, plantas, & animalia non eſſe 228
innouanda, ſed deſtruenda.

Probatvr à S. Doctore *quæſtione* 4. primò, quia ſunt facta propter hominis neceſſitatem; & ideò ceſſante hominis ſtatu, ceſſabunt.

Obiicies primò contra primum, & tertium aſſertum multas Scripturas, Iſaiæ 34. *Tabeſcet omnis militia cælorum, & complicabuntur ſicut liber cæli, & omnis militia eorum defluet, ſicut defluit folium de vinea.* Vbi per militiam 229
cœli ſignificantur Stellæ. Hinc Hieronymus, & Cyrillus *ibi* tradunt, hæc verba Iſaiæ eadem eſſe cum illis, Matth. 24. *Stellæ cadent de cælo*, quæ propriè eſſe intelligenda, videtur Propheta indicaſſe ſimilitudine foliorum.

Præterea Iſaiæ *cap.* 51. dicitur: *Cæli, ſicut* 230
fumus liqueſcent, & terra ſicut veſtimentum atteretur. Vbi Aquila, & Simmacus vertunt: *Cæli comminuentur in nihilum, & in ſalis modum conterentur, & euaneſcent.*

Et cap. 65. *Ego creo cœlos nouos, & terram nouam, & non erunt in memoria priora.* Et Apocalypſ. 21. *Vidi cælum nouum, & terram nouam: Primum enim cælum, & prima terra abiit, & Mare iam non eſt.*

Præterea Iob 14. *Homo, cùm dormierit, non reſurget, donec atteratur cælum.* Pſal. 101. *Opera manuum tuarum ſunt cœli. Ipſi peribunt.* Eadem verba habentur *ad Hebr.*1. & *Matth.*24.

Respondet S. Doctor *quæſtione prima, ad* 231
primum, innouationem tantùm accidentalem aſtrui, quatenus omnia pulchriora, & lucidiora fient, quod ſi aliquando cœlum dicatur deſtruendum; ſermo eſt de cœlo aëreo.

Obiicies ſecundò locum inſignem *Petri ſecunda, cap.* 3. vbi primò dicit, cœlos, qui nunc ſunt, reſeruari in diem iudicij. Secundò, cœlos magno impetu tranſituros. Tertiò; elementa calore ſoluenda. Quartò, terram, & quæ in ea ſunt, exurenda. Quintò; hæc omnia diſſoluenda. Sextò; futurum, vt cœli ardentes ſoluantur, & elementa igne tabeſcant, vbi ſimul etiam cœli contra elementa diſtinguuntur.

Respondet S. Doctor *quæſtione tertia*, 232
Elementa deſtruenda ab igne, quoad qualitatum intenſiones, quibus inter ſe ad pugnam, & deſtructionem congrediuntur, & quaſi in vnum refracta, & perpetuitate donata conſeruanda. Et quia mortale, & immortale dicuntur ſpecie differre, etiam ab Ariſtotele; ideò dicuntur diſſoluenda.

Qvoad cœlos, reſpondet eos tranſituros quidem magno impetu, quoad motus, ita vt irruant, & tandem quieſcant in perpetuum:
cœli verò aërei deſtruantur igne, modo dicto; 233
Etſi autem diſtinguantur ab Elementis, non diſtinguuntur ab omnibus, ſed à Terra, & Aqua, quæ dicuntur elementa ſingulariter, nam vox Græca στοιχεῖον, reſpondens elemento, ſignificat primordiale fundamentum, cuiuſmodi propriè ſunt Terra, & Aqua reſpectu totius vniuerſi.

Hoc verò probat Tannerus, quia *ibidem* ter- 234
ram ab elementis diſtinguit, dicens; *Elementa verò calore ſoluentur; terra autem, &c.* Hoc verò meo iudicio eſt ſarculo pedem ferire, nam ſi præcipuè Terra inter omnia dicitur elementum, cur ibidem ab elementis ſeiungitur? id enim, quod propriſſimè dicitur tale, non debet diſtingui

ab

ab aliis; id, quod eſt ei propriiſſimum,ei negando, & attribuendo aliis: Sic, quia inter lucida præcipuum eſt Sol; non dicetur nomen lucidi de cæteris, & per hoc diſtinguentur à Sole: Ita potius ſibi noua opponit; quam ſoluat.

235 Dico igitur, ibi in elementis includi etiam Terram: at verò aliquid amplius terræ addi renouationis, veluti ſi dicerem: Omnia lucida habent efficacem formam lucis: Sol verò præcipuè habet inſignes influxus alios.

QVÆSTIO XXVI.

An Cæli poſt iudicium quieſcent.

D.Bonau. diſt.45. art.2. quæſt.2.

236 ASSERENDVM, cœlos poſt iudicium vniuerſale perpetuò quietandos.

PROBATVR à D.Bonauentura primò: Habito fine ceſſat motus, ſed poſt iudicium habebitur iam, & ceſſabit finis motuum cœleſtium, qui eſt generationum multitudo: Ergo.

DEINDE,quia Cœli habebunt tunc nobiliorem ſtatum: Ergo quieſcent;nam quies eſt nobilior motu.

237 DANIQVA ſublata cauſa finali tollitur medium ad ipſam ordinatum; ſed hominis corruptibilitas eſt cauſa, propter quam cœli nunc variantur, vt ſcilicet continuo obſequio ipſi miniſtrent: Ergo. Patet inſuper è Sacra Scriptura Iſaïæ 6. *Non occidit vltra Sol tuus, & Luna tua vltrà non minuetur*, Si autem poſt diem Iudicij futurus eſſet horum motus, neceſſe eſſet, vt etiam ortum, & occaſum haberent, vt notat Suarez *tomo* 2. *in parte*, *ſect.* 3. vbi obſeruat è S. Bonauentura hic, ſtatum cœlorum ex propria, & peculiari natura non exigere alium motum, quam eum, qui vniuerſi gubernationi conſonet; poſt diem verò iudicij cum ordo vniuerſi motum vllum non exigat, naturaliter quietabuntur; quod ingenuè explicat S. Doctor *in corpore*, exemplo circularis lapidis, qui rotatur ad acuendum cultellum; hic enim motum ad intra ex naturæ determinatione non obtinet, licèt figuram motui aptam habeat; ſed ſolum ex intentione finis, quare ſufficienter cultello acuminato, vlterius non mouetur lapis, vel ſi mouetur, fruſtra erit talis motus, cum fini primitus intento non deſeruiat: Sic cœlorum motus, completa hominum generatione, deſinet, vel fruſtra exerceretur; hoc autem vltimum non eſt concedendum: Ergo primum.

QVÆSTIO VLTIMA.

Qua gloria CHRISTVS *regnaturus ſit cum Sanctis poſt iudicium.*

238 DIFFICVLTATEM excitat locus ille Pſal. 109. *Sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos, ſcabellum pedum tuorum*, vbi videtur terminum ponere regno Chriſti, cùm ſederit, contritis inimicis ſuis poſt iudicium, vt declarat Apoſtolus 1. *Corinth.* 15. Hunc locum diſcuſſi *diſputatione* 28. *quæſt.* 8. cum D. Bonauentura *in* 4. *diſt.* 30. *dubio quarto*, *litter.* & ad pſalmum illum *in Commentario*.

RESPONSIO S. Doctoris, quem ſequuntur communiter eſt, particulam *donec* aliquando aſ- 239
truere aliquid, vſque ad aliquod tempus, de quo poterat dubitari: Sic *Matthæi primo* dicitur, Ioſeph non cognouiſſe intemeratam Virginem Dominam noſtram, donec peperit. De cætero autem indefinitam relinquit propoſitionem: Cùm igitur dubitare quis poſſet: an Chriſtus regnet, dum ab inimicis inſidias,& certamina experitur, ideò vſque ad perfectum de eis triumphum aſtruit, regnaturum. Cùm autem ſub pedibus ſuis ſuppoſuerit colla inimicorum; quid dubij? Hanc regulam huic loco aptant D.Auguſt. *lib.*83. *qq. quæſt.*69. Gregorius Nazianzenus *oratione* 3. & alij.

VERVM hanc reſponſionem videtur refrange- 240
re locus ille Apoſtoli, prima Corinth. 15. *Oportet illum regnare, donec ponat omnes inimicos ſuos ſub pedibus eius.* Cùm autem illi ſubiecta fuerint omnia, tunc & ipſe Filius ſubiectus erit ei, qui ſubiecit ſibi omnia, vt ſit Deus omnia in omnibus.

RESPONDETVR cum S.Doctore, *Opuſcul. de* 241
ſeptem donis Spiritus Sancti, *de dono ſapientiæ*, *cap.* 11. Paulum loqui de perſona Chriſti ſecundùm humanitatem; nam ſecundùm humanam naturam Chriſtus reſurrexit, & mortem abſorbuit, atque deſtruxit, & omnia habet ſibi ſubiecta, præter eum, qui omnia ſibi ſubiecit; tunc igitur cùm in reſurrectione generali mors ablata fuerit, omnia erunt Chriſto homini triumphanti ſubiecta; ipſe verò Chriſtus ſecundùm humanam naturam cum omnibus erit ſubiectus Deo: Ita exponunt Chryſoſtomus, Anſelmus, Primaſius, Sedulius, D. Thomas *ibi*, Ambroſius *lib.* 5. *de fide*, *cap.*6. Auguſtinus *libro primo de Trinitate*, *cap.* 8. & *lib. contra ſerm. Arrianorum*, *cap.*37. & Epiphanius *hæreſi* 69.

SPECIALEM verò ex tunc ſubiectionem 242
Chriſti hominis Deo aſtruit, quia nunc videtur ſibi regnare ordinando Eccleſiam, dirigendo, mittendo Angelos ad ſalutem noſtram; tunc autem ceſſabit hæc ſuperintelligentia, & Chriſti Humanitas ſolo regno cœleſti vacabit, vt ſit Deus omnia in omnibus, & vnus Deus in omnibus glorificetur: Ita exponit S. Doctor *loco citato*, & indicat D.Nyſſenus *lib. de Reſurrectione*, *& anima*, Epiphanius, & Theodoretus *loco citato*.

ASSARO ergo primò, Chriſtum poſt iudicium 243
regnaturum in æternum.

PROBATVR à D.Bonauentura *ad* 1. *Lucæ*, ex illo: *Regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Addit illud Danielis 7. *Poteſtas eius, poteſtas æterna, quæ non auferetur: Et regnum eius, quod non corrumpitur.* Et illud Iſaïæ 9. *Super ſolium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit: vt corroboret illud in ſempiternum.*

ASSERO ſecundò, etiam Sanctos cum Chriſto 244
regnaturos in ſempiternum.

PROBATVR ex 21. *Apoc.* vbi latè glorioſum hoc Sanctorum regnum deſcribitur.

VIDE præclara in S. Bonauentura *de ſeptem do-* 245
nis, *de Dono Sapientiæ*, *à cap.*9. & *in Dieta ſalutis*, *tit.*10. vbi è regione perpetuam etiam inimicorum Chriſti captiuitatem ad maiorem triumphantis gloriam ſpectabis.

HVIVS gloriæ æternitas probatur *ibi* à priori ex

ex æternitate Beantis, eiuſque beatitudinis, cuius viſione, & fruitione, nuſquam deficiente, omnes ciues ſupernæ Ieruſalem, tanquam torrente voluptatis, inæbriantur.

246 Hvivs beatitudinis excellentiam deſcribit S. Doctor iuxta ſeptem donorum numerum, per quem ad eam peruenitur; Ipſum vide præclarè Paradiſi gloriam, dignitatem, vbertatem, charitatem, iucunditatem, ſaturitatem, ſobriamque ebrietatem gradatim diſtinctis paragraphis depromentem, tandemque cum D. Auguſtino exclamantem: O Vita vitalis, dulcis, & amabilis, vbi ſumma ſecuritas, ſecura tranquillitas, tranquilla iucunditas, iucunda fœlicitas, fœlix æternitas, æterna beatitudo, & beata ſine fine vita, viſio, atque laudatio Dei; ibi affluentia diuitiarum, influentia deliciarum, confluentia bonorum: Eò nos fœliciter confluere, vnde diuinæ facit fluenta gratiæ profluere, faxit ille, qui ideò inde ad nos Incarnatus deſcendit, vt iſtuc cum eo glorificati aſcendamus, qui eſt Chriſtus, Deus Benedictus in ſæcula.

Atqui hic finis eſto Tomi Primi tertiæ Partis de Salvatore.

Hæc, & alia quæcunque ſub meo nomine proditura Opera ab intemerata ſemper cenſura S. R. Eccleſiæ, ſtabilis fidei columnæ, & infallibilis veritatis Magiſtræ, pendula ſunto.

INDEX

INDEX
LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ
Quæ in hoc ſexto Tomo de Salvatore Chriſto habentur, & appoſitè explicantur.

Littera P. Paginam: Littera N. Numerum indicat Marginalem.

E TESTAMENTO VETERI.

Geneſis.

CAP. I. *IN principio creauit Deus Cœlum, & Terram.* p.24. num. 221
Et factum eſt veſpere, & mane dies vnus, p.523. n.19
Congregationes aquarum vocauit Maria. p.392. num. 173
II. *Formauit Dominus Deus hominem de limo terræ, & inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ.* p.161. num. 37
Non eſt bonum hominem eſſe ſolum, faciamus ei adiutorium ſimile. p.398. n.36
III. *Quia feciſti hoc, inimicitias ponam inter te, & mulierem, ipſa conteret caput tuum.* pag.76. num. 8
Pulvis es, & in pulverem reuerteris. pag. 520. num. 106
V. *Ambulauit cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Deus.* p.546. n.103
VI. *Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum.* p.503. n.76
XV. *Sciẻ prænoſcens, quod futurum peregrinum ſit ſemen tuum in terra non ſua.* pagina 33. num. 88
XVIII. *Num celare potero Abraham, quæ geſturus ſum.* p.34. n.97
XX. *En morieris propter mulierem, quam tuliſti, habet enim virum.* p.321. n.65
XXII. *In ſemine tuo benedicentur omnes Gentes,* p.24. num. 227
XXIV. *At verò Melchiſedech proferens panem, & vinum, (erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi) benedixit ei.* p.320. n.61. & ſeqq.
XXIX. *Aperuit Dominus vuluam eius, ſorore ſterili permanente.* p.386. n.117
Veſperè Eliam introducit ad eum. pagina 525. num. 33
XXX. *Experimento didici, quia benedixerit mihi Dominus.* p.321. n.65
XXXVII. *Deſcendam ad Filium meum lugens in infernum.* p.497. n.17
Non interficiamus animam eius. pagina 499. num. 43
LXII. *Deducetis canos meos cum mœrore ad inferos.* p.497. n.17
XLIX *Non auferetur ſceptrum de Iuda, & Dux de fœmore eius, donec veniat, qui mittendus eſt.* p.7. n.4. & ſeqq. & p.19. n.160
Iuda te laudabunt fratres tui. p.9. n.19
Salutare tuum expectabo Domine. pagina 76. num. 9
Catulus Leonis Iuda, requieſcens accubuiſti, vt Leo, quis ſuſcitabit eum. p.522. n.3
Fiat Dan coluber in via, Ceraſtes in ſemita. pag. 537. num. 33

Exodus.

Cap. III. *Ego ſum, qui ſum.* p.136. n.1
IV. *Mitte quem miſſurus es,* p.124. n.97
XII. *Habitatio autem filiorum Iſraël fuit quadringentorum triginta annorum.* p.34. n.90
Dies prima erit ſancta, atque ſolemnis. pag.464. num. 67
Profectique ſunt filij Iſraël de Rameſſe in Sochor. p.465. n.71
Nullus veſtrum egrediatur oſtium domus ſuæ vſque mane. p.465. n.72
XIII. *Sanctifica omne primogenitum, quod aperit vuluam in filiis Iſraël.* p.413. n.25
Menſis iſte vobis Principium menſium, primus erit in menſibus anni. p.463. n.52
XXIII. *Cum tranſierit gloria mea, videbis poſteriora mea.* p.456. n.18
XXIV. *Hic eſt ſanguis teſtamenti, quem mandauit ad vos Deus.* p.484. n.258

Index locorum.

XXV. *Facient mihi Sanctuarium, & habitabo in medio eorum.* p.357. n.135
XXXII. *Cras ſolemnitas Domini.* p.358.n.145
In die vltionis viſitabo. p.16. n.121

Leuiticus.

Cap. XII. *Mulier, ſi ſuſcepto ſemine, pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus iuxta dies ſeparationis menſtrua.* p.413. n.26
XVII. *Anima Carnis in Sanguine eſt.* pag.500. num. 44
XXV. *Numerabis ſeptem hebdomodas annorum.* pag.13. num. 78

Numeri.

Cap. XII. *Os ad os loquar ei in ſpecie, non in anigmate.* p.456. n.19
XIV. *Tentauerunt me per decem vices.* pag.439. num. 33
XVI. *Septem diebus fermentum non inuenietur in domibus veſtris.* p.464. n.65
Stans inter mortuos, & viuentes pro ipſis deprecatus eſt, & plaga ceſſauit. p.485. n.264
XVII. *Deſcenderunt in Infernum viuentes, operti humo.* p.497. n.18
XVIII. *Redemptio erit poſt vnum menſem, ſiclis argenti quinque pondere Sanctuarij.* pag. 413. num. 25
XXVIII. *Quintadecima die ſolemnitas azimorum.* p.464. n.67
XXXIII. *Profecti de Rameſſe in menſe primo in quintadecima die menſis primi.* pagina 465. num. 72
XXXVI. *Ducent vxores de tribus, & cognatione ſua.* p.383. n.89

Deuteronomium.

Cap. IV. *Ne forte decepti faciatis nobis ſculptam ſimilitudinem, aut imaginem maſculi, vel fœmina.* p.353. n.101
De cœlo fecit te audire vocem ſuam. pag. 431. num. 27
V. *Ego ſequeſter ſui inter Deum, & vos* pag. 315. num. 5
VI. *Non tentabis Dominum Deum tuum.* p.439. num. 33
Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies. p.346. n.49
VII. *Non erit in te ſterilis.* p.387. n.126
XII. *Sanguis eorum erit pro anima.* pagina 164. num. 60
XIII. *Si difficile, aut ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, aſcende ad locum, quem elegit Dominus.* p.9. n.21
Qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, &c. p.9. n.23
XV. *Omnino mendicus, & indigens non erit inter nos* p.434. n.19
XVI. *Immolabis Phaſe veſpere ad ſolis occaſum quando egreſſus es de Ægypto.* p.465. n.78
XVII. *De medio fratrum tuorum pone ſuper te Regem.* p.10. n.36
XVIII. *Prophetam ſicut me ſuſcitabit.* pag.17. num. 135
XXI. *Maledictus omnis, qui pendet in ligno.* p.477. num. 193
XXV. *Maledictus qui non ſuſcitauit ſemen in Iſraël* p.387. n.127
XXVIII. *Adducet Dominus ſuper te gentem.* p.11. num. 52
XXXII. *Interroga Patrem tuum, & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.* p.417. n.18

Ioſue.

Cap. VII. *Tranſgreſſus eſt Teſtamentum meum quod diſpoſui ad eos.* p.83. n.252

Liber Iudicum.

Cap. II. *Fecerunt filii Iſraël malum coram Domino, & ſeruierunt Baalim, & Aſtaroth.* pag.358. n.145

Regum primus.

Cap. I. *Dominus concluſerat vuluam eius.* pag.386. num. 117
II. *Qui honorificabit me, glorificabo eum.* p.348. num. 74
Dilatatum eſt cor meum, quia latata ſum in ſalutari tuo. p.413. n.21
XVI. *Quomodo vadam, audiet enim Saul.* p.82. num. 64

Regum ſecundus.

Cap. VII. *Vide quòd arca ſit in medio pellium.* p.357. n.126
Suſcitabo ſemen tuum poſt te, quod egredietur de vtero tuo poſt et, &c. p.342. n.85

Regum tertius.

Cap. VIII. *Intulerunt Sacerdotes Arcam Domini in locum ſuum.* p.393. n.187

Regum quartus.

Cap. XVII. *Iratus Dominus Iſraël, etiam abſtulit eos à conſpectu, & non remanſit niſi tribus Iuda tantummodo.* p.8. n.18

Eſdræ primus.

Cap. I. *In anno primo Syri Regis Perſarum, vt compleretur verbum Domini ex ore Ieremia.* p.35. num. 114

Tobias.

Cap. I. *Tobias genuit filium, nomen ſuum imponens ei.* p.412. n,10

Iudith.

Cap. III. *Scitote, quia exaudiet Dominus preces veſtras, ſi permanſeritis in ieiuniis, & orationibus.* p.437. n.13

Iob.

Cap. VI. *Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui.* p.56. n.240
XIV. *Homo, cùm dormierit, non reſurget, donec atteratur cœlum.* p.518. n.89

Sacræ Scripturæ.

XIX. *In carne mea videbo Deum Salvatorem meum, quem viſurus ſum ego ipſe, & non alius.* p.510. num. 5
XXXI. *Si vidi Solem, cum fulgeret, & incedentem Lunam clarè, & oſculatus manum ore meo.* p.331. num. 12
XXXIII. *Spiritus Dei fecit me, & ſpiraculum omnipotentis viuificabit me.* p.24. n.222
XXXIV. *Qui regnare facit hypocritam propter peccata populi.* p.475. n.177
XXXV. *Porro ſi inſtè egeris, quid donabis ei? aut quid de manu tua accipiet.* p.72. n.418
XXXVIII. *Numquid coniungere valebis micantes ſtellas pleiadas.* p.190. n.71
Cum iubilarent omnes Filij Dei. p.331. n.46
XL. *Omne ſublime videt, ipſe eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.* p.122. n.126

Pſalmi.

Pſal. II. *Poſtula à me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam.* pag.58. n.271. & pag.212. num. 20
III. *Ego dormiui, & ſomnum cœpi, & exurrexi.* p.304. n.21
VII. *Domine Deus meus, in te ſperaui.* pag.202. num. 26
VIII. *Quid eſt homo, quod memor es eius.* p.115. num. 22
Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius, gloria & honore coronaſti eum. p.324. n.98
IX. *Inſidiatur in abſcondito, quaſi leo in ſpelunca ſua.* p.544. n.82
XI. *Propter gemitum pauperum, nunc exurgam dicit Dominus.* p.14. n.88. & p.124. n.92
XV. *Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem.* p.491. n.323
XVII. *Dolores inferni circumdederunt me.* p.499. num. 36
XXI. *Circumdederunt me vituli multi.* pag. 17. num. 140
Deus, Deus meus, quare me dereliquiſti. p.245. num. 4
Longe à ſalute mea verba delictorum meorum. p.486. n. 270
XXIII. *Attollite portas principes veſtras, & eleuamini portæ æternales.* p.496. n.6
XXVIII. *Frater non redimet, redimet homo.* p.48. num. 132
Vox Domini ſuper aquas, Deus maieſtatis intonuit. p.431. n.127
XXIX. *Eduxiſti ab inferno animam meam.* n.531. num. 99
XXXIV. *Surgentes teſtes iniqui interrogabant me.* p.17. n.141
Congregata ſunt ſuper me flagella. ibid.
XXXVI. *Adhuc puſillum, & non erit peccator.* p.55. n.101
XXXIX. *Sacrificium, & oblationem noluiſti, aures autem perfeciſti mihi.* p.304. n.23. & ſeqq.
Ego autem mendicus ſum, & pauper. pag.323. num. 103
XLIV. *Speciosus forma præ filiis hominum.* p.114. num. 13
Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te Deus. pag.119. n.51. & ſeqq. p.246. num. 11
Adducentur Regi Virgines poſt eam. pag. 388. num. 140
LXVII. *Vt quid ſuſpicamini montes coagulatos.* p.135. n.20
Dabit voci ſuæ vocem virtutis. p.530. n.95
Aſcendit ſuper occaſum, Dominus nomen illi. p.533. num. 3
LXVIII. *Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto.* p.482. n.243
Conſolantem me quæſiui, & non inueni. p.483. num. 245
LXXI. *Deus iudicium tuum regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis.* p.324. n.100
LXXII. *Et fui flagellatus tota die.* pagina 17. num. 141
LXXIII. *Reſpice in Teſtamentum tuum, quia repleti ſunt, qui obſcurati ſunt terræ domibus iniquitatum.* p.123. n.89
Operatus eſt ſalutem in medio terræ. pag.481. num. 233
LXXVII. *Eduxit eos in Nube diei.* pag. 376. num. 21
LXXXIV. *Salutare tuum da nobis.* p.124. n.97
LXXXVII. *Poſuerunt me in lacu inferiori.* p.499. num. 36
LXXXVIII. *Tronus eius ſicut Sol.* p.376. n.21
De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. p.11. n.54
XCV. *Etenim Dominus regnauit à ligno.* p.476. num. 187
XCVI. *Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu, &c.* p.548. n.129
XCVIII. *Adorate ſcabellum pedum eius.* p.346. num. 52
Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis. p.22. n.195. & ſeqq.
CIX. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* p.318. n.35
CXV. *Viſita nos in ſalutari tuo.* p.124. n.97
CXXVIII. *Super dorſum meum fabricauerunt peccatores.* p.474. n.169
CXXIX. *Apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio.* pag.55. num.235. 237. & 247
CXXXI. *Surge Domine in requiem tuam, Tu & Arca ſanctificationis tuæ.* p.393. n.186
Adorabimus in loco, vbi ſteterunt pedes eius. p.357. num. 134
CXXXVIII. *Si deſcendero in infernum, ades.* pag.497. n.20

Liber Prouerbiorum.

Cap. VI. *Zelus, & furor viri non parcet in die vindictæ.* p.389. n.149
VIII. *Audite, quia principalia loquor.* pag. 14. num. 101
Dominus poſſedit me initio viarum ſuarum. p.81. num. 53
Deliciæ meæ, eſſe cum filiis hominum. p.83. n.74
XII. *Iuſtus, quicquid ei acciderit, non contriſtabit eum.* p.253. n.73
XIII. *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit.* pag.417. n.18

Eccleſiaſtes.

Cap. I. *Omnia flumina intrant in mare.* pag.375. num. 20
IX. *Quodcumque poteſt agere manus tua, inſtanter operare.* p.292. n.37

Index locorum

Canticum Canticorum.

Cap. I. *Introduxit me rex in cellaria, oleum effuſum nomen tuum.* p.413. n.21

II. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* p.375. n.21

IV. *Hortus concluſus, fons ſignatus.* p.377 n.38

Dentes tui ſicut greges caprarum, quæ aſcendunt de Lauacro. p.426. n.80

VI. *Sexaginta ſunt Reginæ, &c. vnica eſt columba mea.* p.376. n.26

VII. *Aſcendam in palmam, & apprehendam fructum eius.* p.477. n.195

Sapientia.

Cap. II. *Filium Dei ſe nominat, mortem turpiſſima condemnemus eum.* p.452. n.74

III. *Dabitur ei ſors in templo Dei acceptiſſima.* p.420. n.22

VII. *Omnium mobilium mobilior eſt ſapientia.* p.377. num. 31

Decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine hominis. p.409. n.85

Omnium artifex docuit me ſapientia; eſt enim in illa ſpiritus intelligentiæ. p.442. n.8

XII. *Appellauerunt eos opera manuum ſuarum.* p.358. num. 143

XIV. *Incommunicabile nomen lapidibus, & lignis impoſuerunt.* p.358. n.145

Benedictum lignum, per quod fit iuſtitia. p.477. num. 193

XVI. *Neque herba, neque malagma ſanauit eos, ſed tuus ſermo Domine, qui ſanat omnia.* p.446. num. 3

XVIII. *Dum medium ſilentium tenerent omnia, omnipotens ſermo tuus Domine à regalibus ſedibus venit.* p.390. n.163

Eccleſiaſticus.

Cap. I. *Altitudinem cæli, latitudinem terræ, & profundum abyſſi quis dimenſus eſt.* pag. 392. num. 170

XI. *Facile eſt coram Deo, in die obitus retribuere vnicuique ſecundum vias ſuas.* p.292. n.38

XIV. *In me omnis gratia vitæ, & veritatis.* p.392. num. 173

XV. *In medio Eccleſiæ aperuit os eius.* pag. 433. num. 4

XVIII. *Ne verearis vſque ad mortem iuſtificari.* p.292. n.38

Noli eſſe quaſi homo, qui tentat Deum. p.439. num. 33

XXIV. *In plenitudine Sanctorum detentio mea.* p.392. n.174

XXXII. *Audi tacens, & pro reuerentia accedet tibi bona gratia.* p.417. n.18

XXXIV. *Sine mendacio conſummabitur verbum legis, & ſapientia in ore fidelis complanabitur.* p.486. num. 273

XLIV. *Henoch placuit Deo, & tranſlatus eſt in Paradiſum.* p.546. n.103

XLVIII. *Beati ſunt, qui in amicitia tua decorati ſunt.* p.392. n.180

XLIX. *Duodecim Prophetarum oſſa pullulent de loco ſuo.* p.368. n.232

Iſaïas.

Cap. II. *De Sion exibit lex.* p.17. n.156

Erit in nouiſſimis diebus, præparatus mons domus Domini, in vertice montium. p.20. n.177. p.376. num. 29

V. *Væ, qui coniungitis domum ad domum.* p.408. num. 80

VII. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.* p.22. n.202

Butyrum & mel comedet, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum. p.280. n.12

IX. *Super ſolium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit.* p.382. n.84

Paruulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis. p.22. n.205. & ſeqq.

Principatum eius ſuper humerum eius. pag.475. num. 180

XI. *Egredietur Virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet.* p.21. n.181

Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini. pag. 182. num. 24

Erit fides cinctorium Renum eius. pagina 209. num. 19

Radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum. p.206 num. 2

Et erit ſepulchrum eius glorioſum. p.368. n.232

XII. *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris.* p.68. num. 372

XIV. *Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci.* p.497

XIX. *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem leuem, & ingredietur Ægyptum.* p.416. n.8

XXIV. *Congregabuntur in lacum, & claudentur in carcere, & poſt multos dies viſitabuntur.* p.503. num. 80

XXVI. *Nomen tuum, & memoriale tuum in deſiderio animæ.* p.413. n.19

XXVII. *Idcirco ſuper hoc dimittetur iniquitas domus Iacob.* p.485. n.264

XXX. *Erit lux Lunæ, vt lux Solis, & lux Solis ſeptempliciter.* p.21. n.186. p.557. n.222

Ad vocem clamoris tui, ſtatim vt audierit reſpondebit. p.124. n.93

XXXIII. *Dominus Iudex noſter, Dominus rex, & legifer noſter.* p.486. n.272

XXXIV. *Tabeſcet omnis militia cælorum, &c.* p.558. n.229

XL. *Ecce vox clamantis in deſerto, dirigite viam Domini.* p.419. n.5

Cui ſimilem feciſtis Deum, aut quam imaginem ponetis ei. p.355. n.119

XLII. *Non erit triſtis, neque turbulentus.* p.232. num. 59

XLV. *Rorate cæli deſuper, aperiatur terra, & germinet Saluatorem.* p.17. n.131

Tantum in te eſt Deus. p.23. n.212

XLVIII. *Ex tempore, antequam fierent, ego eram, &c.* p.23. n.211

XLIX. *Dominus ab vtero vocauit me.* pag.418 num. 2

L. *Corpus meum dedi percutientibus.* pagina 17. num. 141

LI. *Conſurge, conſurge, induere fortitudinem brachium Domini.* p.241. n.27

LIII. *Et nos putauimus percuſſum à Deo.* pag.17. num. 138

Videbit ſemen longæuum. p.21. n.186

Si poſuerit pro peccato animam ſuam. p.24. n.223

LV,

LV. *Dedi eum teſtem Naget præceptorum.* pag. 102. num. 102

Correctio pacis noſtræ ſuper eum. p.459.n.12

LVI. *Iuxta eſt ſalus mea, vt veniat, & iuſtitia mea, vt reueletur.* p.301.n.132

LX. *Omnes de Saba venient, Aurum, & Thus deferentes.* p.410.n.103

Ambulabunt Gentes in lumine tuo. pag. 410 num. 99

LXII. *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominabit.* p.412.n.10

LXIII. *Quis eſt iſte, qui venit de Edom, tinctis veſtibus de Boſra.* p.533.n.4

LXIV. *Tu iratus es, & peccauimus.* pag. 321. num. 65

LXVI. *Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur.* p.502.73

Proxima eſt ſalvatio mea ad veniendum, & iuſtitia mea ad reuelandum. p.13.n.76

Antequam parturiret, peperit. pag.17.num.130. & pag.407.n.72

Hieremias.

Cap.I. *Antequam exires, ſanctificaui te.* pag.420. num. 24

II. *Abierunt poſt vanitatem.* p.354.n.109

V. *Praeuaricatione præuaricata eſt domus Iſrael, & domus Iuda, ait Dominus.* p.11.n.51

XIV. *Quare quaſi colonus futurus es in terra, &c.* p.23.n.214

XVII. *Maledictus homo, qui confidit in homine.* p.201.n.26

Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile. p.228. num. 130

XXIII. *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & ſuſcitabo Dauid Germen iuſtum.* p.323.n.92.p.21. num. 184

In diebus illis ſaluabitur Iuda, & hoc eſt nomen, quod vocabunt eum, Dominus, Iuſtus noſter. p.23. n.215. & ſeqq.

XXV. *Iudicium Domini cum Gentibus.* p.553.n.181. & p.554.n.183

XXIX. *Hæc ſunt verba libri, quæ miſit Ieremias Propheta de Ieruſalem.* p.15.n.104

XXXI. *Fœmina circumdabit virum.* p.224.n.94. & p.290.n.16

Pactum feriam cum domo Iſraël, dabo legem in viſceribus eorum, &c. p.483.n.252

Threni.

Cap. III. *Saturabitur opprobriis.* p.17.n.141

Vetuſtam fecit pellem meam. ibid.

IV. *Spiritus oris noſtri Chriſtus, captus eſt in peccatis noſtris.* p.17.n.140

Baruch.

Cap. III. *Poſt hæc in terris viſus eſt; & cum hominibus conuerſatus eſt.* p.409.n.96

Ezechiel.

Cap. XXXVII. *Oſſa arida audite verbum Domini.* p.511.n.11

Acceſſerunt oſſa ad oſſa, vnumquodque ad iuncturam ſuam. p.515.n.39

XLIV. *Porta hæc clauſa erit, & non aperietur, vir non tranſibet per eam.* p.385.n.107

Daniel.

Cap. II. *Verè Deus veſter, Deus Deorum eſt.* p.351 num. 95

Abſciſſus eſt lapis è monte ſine manibus. p.384. num. 102

VII. *Poteſtas eius poteſtas æterna.* p.16.n.126

Antiquus dierum ſedit. p.535.n.2

Thronus eius flamma ignis: Rota eius ignis accenſus. p.548.n.129

IX. *Deficiet hoſtia & ſacrificium.* p.19.n.164

Vt vngatur Sanctus Sanctorum. p.318.n.41

Septuaginta hebdomadæ abreuiatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper vrbem Sanctam tuam, &c. p.12. n.68. & ſeqq.

XI. *Et Deum Patrum ſuorum non reputabit, nec quemquam Deorum curabit.* p.543.n.82

Adorabit Deum Maozim. ibid. n.83

XII. *Multi de his, qui dormierunt in puluere terræ, euigilabunt.* p.520.n.107

XIII. *Et conſtituti ſunt de populo duo ſenes iudices in illo anno.* p.8.n.12

Oſeas.

Cap. II. *Ducam eam ad ſolitudinem.* p.433.n.11

VII. *Operati ſunt mendacium.* p.354.n.109

XIII. *O mors, ero mors tua, morſus tuus ero inferne.* p.498.n.29.p.503.n.74

Ioël.

Cap. II. *Dabo prodigia in cœlo, &c. Sol conuertetur in tenebras, & Luna in ſanguinem antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis.* pag.547. num. 118

III. *Deducam eos in vallem Ioſaphat, & diſceptabo cum eis.* p.556.n.204

Amos.

Cap. VI. *Væ vobis, qui dormitis in lectis eburneis.* p.408.n.80

VIII. *Occidet vobis Sol in meridie, & tenebreſcere faciam Solem in die luminis.* p.446.n.8

Michæas.

Cap. IV. *Concident gladios in vomeres, non ſumet gens aduerſus gentem gladium.* p.410.n.98

V. *Et tu Bethleem Ephrata, paruulus es in millibus Iuda.* p.16.n.130.p.408.n.77

Nahum.

Cap. I. *Dominus in tempeſtate, increpans mare, & exſiccans illud.* p.547.n.19

Habacuc.

Cap. II. *Si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit.* p.124.n.93

III. *In medio annorum notum facies.* p.37.n.144

Sophonias.

Cap. I. *Et erit in tempore illo, ſcrutabor Ieruſalem*

in lucernis. p.553.n.177

Aggæus.

Cap. II. *Veniet deſideratus cunctis gentibus, & implebo domum iſtam gloria.* pag.18.num.148. *& ſeqq.*

Zacharias.

Cap. II. *Habitabo in medio tui, & ſcies, quia Dominus exercituum miſit me ad te.* pagina 23. num. 218

III. *Super lapidem vnum ſeptem oculi.* pag. 190. num. 71

Et Ieſus indutus erat veſtibus ſordidis. pag.412. num. 14

IX. *Ecce Rex tuus venit tibi.* p.297. n.86

Quod eſt bonum eius, nonne frumentum electorum, & vinum germinans virgines. pagina 485. num. 262

Eduxiſti vinctos de lacu. p.503.n.81

XI. *Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos.* p.17.n.140.p.469.n.118

XII. *Ad me aſpicient, quem confixerunt,* pag.17. num. 140

Spiritum immundum auferam de terra. pag. 446. num. 4

XIII. *Quid ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tuarum,* p.490.n.317

Malachias.

Cap. I. *Ab ortu ſolis vſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in gentibus, &c.* p.19.n.162

Si pater ego ſum, vbi eſt honor meus. p.44.n.8

III. *Ecce ego mitto Angelum meum.* pag. 418. num. 1.

Purgabit filios leui. p.550. n.143

VIt. *Memento legis Moyſis, ſerui mei, quam mandaui ei in Horeb ad omnem Iſraël, præcepta, & iudicia.* p.12.n.63

Machabæorum primus.

Cap. II. *Elias, dum zelat zelum legis, receptus eſt in cœlum.* p.546. n.105

E TESTAMENTO NOVO.

Matthæus.

Cap. I. *Non cognouit eam, donec peperit.* pag. 9. num. 31

Antequam conuenirent, & accepit coniugem ſuam. p.385. n.114

Vocabis nomen eius Ieſum, is enim ſaluum faciet populum ſuum. pag.412. n.11. & p.413. n.16. *& ſeqq.*

II. *Surge, accipe puerum, & Matrem eius, & fuge in Ægyptum.* p.416. n.1

Futurum eſt enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum. p. ead. n.3. & ſeqq.

Vt impleretur, quod dictum eſt per Prophetam ex Ægypto vocaui filium meum. pag. eadem, num. 7

III. *Sic oportuit impleri omnem iuſtitiam.* pag.412. num. 5

Exibat ad eum Ieroſolyma, & omnis Iudæa, &c. & baptizabantur ab eo in Iordane confitentes peccata ſua. p.424. n.58

Et factum eſt, Ieſu baptizato, & orante, aperti ſunt ei cœli. p.429. n.108. & ſeqq.

VI. *Tu autem, cùm oraueris, intra cubiculum clauſo oſtio, ora Patrem tuum in abſcondito.* pag.437. num. 7

VIII. *Volo, mundare.* p.236. n.44

IX. *Vt autem ſciatis, quia Filius hominis habet poteſtatem dimittendi peccata.* p.273. n.147

X. *Noli poſſidere aurum, vel argentum, neque pecuniam in Zonis veſtris.* p.434. n.18

XI. *Tu es, qui venturus es, an alium expectamus.* p.16. n.128

Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta. p.419. n.15

Et tu Capharnaum, numquid vſque ad cœlum exaltaberis, vſque ad infernum deſcendes. p.497. num. 19

Ipſe eſt Elias, qui venturus eſt. pag. 539. num. 38

XII. *Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ſic erit Filius hominis in corde terræ.* p.493. n.347

XIII. *Tunc iuſti fulgebunt ſicut Sol in regno Patris mei.* p.455. n.8

XIV. *Ambulabat Ieſus ſupra mare.* p.235. n.35 *& ſeqq.*

XVI. *Tu es Chriſtus, Filius Dei viui.* p.92. n.33. p.228. n.15

XVII. *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* p.186. n.40. & ſeqq

Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum, à filiis, an ab alienis. p.323. n.83

Hoc genus dæmoniorum non eiicitur niſi in oratione, & ieiunio. p.437. n.13

XIX. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te.* p.433. n.7

XX. *Aſſumpſit duodecim diſcipulos ſecreto.* p.441

XXI. *Hic eſt hæres, venite occidamus eum.* p.452. num. 73

Baptiſmus Ioannis vnde erat, è cœlo, an ex hominibus. p.423. n.49

Miſit filium ſuum, dicens: verebuntur filium, &c. p.308. n.54

XXIV. *Tunc parebit ſignum Filij hominis in cœlo, & videbunt Filium hominis venientem in nubibus cœli.* p.550. n.148

Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi. p.539. n.40

XXV. *Media nocte clamor factus eſt.* pag.521. num. 117

XXVI. *Et cœpit contriſtari, & mæſtus eſſe.* p.251. num. 56

An putas, quia non poſſum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo pluſquam duodecim legiones Angelorum. pagina 285. n. 40. *& ſeqq.*

Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. p.286. num. 67

Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. p.459. num. 20

Non in die Feſto, ne forte tumultus fieret in populo. p.468. n.103

Omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt. p.472. n.140

XXVII.

XVII. *Hic eſt Ieſus, Rex Iudæorum.* p.478.n.202. & ſeqq.
Et acceperunt triginta argenteos, & emerunt ex eis agrum figuli. p.470. n.120
Multa corpora Sanctorum venerunt in Sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. p.526.n.52
XXVIII. *Veſpere autem Sabbathi, quæ luceſcit in prima Sabbathi, venit Maria Magdalene.* p.524. num. 31
Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra. pag.324. num. 99

Marcus.

Cap. I. *Ego Baptizo vos aqua.* p.423.n.52
Fuit Ioannes in deſerto, baptizans, & prædicans baptiſmum pœnitentiæ. p.423.n.56
VI. *Præcepit eis ne quid tollerent in via, neque panem, &c.* p.434.n.18
Dicebant Iudæi, nonne hic eſt Faber, Filius Mariæ. p.417.n.21
Non poterat virtutes facere. p.417.n.21
VII. *Ingreſſus domum, neminem voluit ſcire, & non potuit latere.* p.237.n.53
XI. *Benedictum, quod venit, regnum Patris noſtri Dauid.* p.324.n.97
Circumſpectis omnibus, exiit in Bethaniam. p.434. num. 17
XIII. *De die autem illa, & hora nemo ſcit, neque Filius niſi Pater.* p.221.n.73
XIV. *Cœpit Ieſus pauere.* p.253.n.74
Erat autem Paſcha, & Azyma poſt biduum. p.463. num 60
XV. *Verè Filius Dei erat iſte.* p.459.n.14
Erat paraſceuè ante Sabbathum. pagina 468. num. 101
Dabant ei mirrhatum vinum. pagina 482. numero 242
XVI. *Venerunt orto iam Sole.* p.525.n.34
Maria, de qua ſeptem dæmonia eiecerat. p.528. n.77. & p.529.n.81

Lucas.

Cap. I. *Vnde hoc mihi, vt veniat Mater Domini mei ad me.* p.374.n.2
Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco. p.378.n.42. & p.387.n.130
Benedicta tu in mulieribus. p.385.n.113
Fecit mihi magna, &c. Sicut locutus eſt ad patres noſtros Abraham, &c. p.393.n.182
Elizabeth impletum eſt tempus pariendi. p.408. num. 83
Factum eſt in die octauo, venerunt circumcidere puerum, & vocabant enim nomine Patris ſui Zachariæ. p.412.n.48
Erit enim magnus coram Domino: Vinum, & ſiceram non bibet. p.419.n.16
Puer autem creſcebat, & confortabatur ſpiritu, & erat in deſertis vſque in diem oſtenſionis ſuæ. p.420. num. 24
Non erit impoſſibile apud Deum omne verbum. p.24.n.230
Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri viſitauit nos oriens ex alto. p.121.n.68
Quod enim ex te naſcetur ſanctum vocabitur Filius Dei. p.172.n.2. & p.246.n.6
II. *Reſponſum accepit Simeon a Spiritu ſancto non viſurum ſe mortem, niſi prius videret Chriſtum Domini.* p.124.n.93
Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ, &c. recordatus eſt miſericordiæ ſuæ. pag. 127.n.121. & ſeqq.
Diſperſit ſuperbos mente cordis ſui. p.128.n.126. & ſeqq.
Proficiebat Ieſus gratia apud Deum, & homines. p.194.n.109. & p.221.n.73. & ſeqq.
Fili, quid feciſti nobis ſic? p.378.n.43
Erant Pater, & Mater mirantes. pag. 385. num.112
Et peperit filium ſuum primogenitum. pag. 380. num. 116
Aſcendit Ioſeph in Bethleem cum Maria deſponſata ſibi vxore. p.389.n.150
Fiat mihi ſecundum Verbum tuum. pag. 390. num. 161
Poſtquam completi ſunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum eſt nomen eius Ieſus. p.411. num. 1
Et vt perfecerunt omnia ſecundum legem Domini, reuerſi ſunt in Galilæam. p.416.n.1
Exiit edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis. p.446.n.9
III. *Filius meus dilectus, in te complacui mihi.* p.185.n.33
Cum baptizaretur omnis populus. pagina 427. num. 88.
Ipſe Ieſus erat incipiens triginta annorum, vt putaretur Filius Ioſeph, qui fuit Heli, &c. p.383. num. 93
Deſcendit Spiritus ſanctus corporali ſpecie ſuper ipſum. p.355.n.112
IV. *Et vt reuoluit librum, inuenit locum, in quo ſcriptum erat, ſpiritus Domini ſuper me, &c.* p.119. num. 55
Ieſus autem plenus Spiritu ſancto. p.195.n.122
Obmuteſce, & exi de homine. p.235.n.34
Dominum Deum tuum adorabis. p.341.n.5
Agebatur à ſpiritu in deſerto, diebus quadraginta, & tentabatur à diabolo. p.436.n.1. p.438.n.19. & ſeqq.
Mirabantur, quia in poteſtate ſermo ipſius. p.442. num. 12
Quid nobis, & tibi Ieſu, &c. p.451.n.56
V. *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* p.298. num. 99
VI. *Exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* p.310.n.2
Omnis turba quærebat eum tangere. pag. 237. num. 48
VII. *Ite renunciate Ioanni, quæ audiſtis, & vidiſtis cæci vident, &c.* p.234.n.19
Audiens Ieſus miratus eſt. p.254.n.82
VIII. *Et reuerſus eſt ſpiritus eius.* p.235.n.29
Quæ eſt mater mea, p.378.n.45
IX. *Reſpondens Petrus dixit: Chriſtus Dei.* p.119. num. 56
Transfiguratus eſt ante eos, & reſplenduit facies eius, ſicut Sol. p.454.n.2
Hic eſt Filius meus dilectus, ipſum audite. p.442. num. 6
X. *Multi Prophetæ, & Reges voluerunt videre, quæ vos videtis.* p.124.n.94
XI. *Quinimo beati, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.* p.113.n.6
Væ vobis, qui ædificatis ſepulchra Prophetarum. p.368.n.234
Lex, & Prophetæ vſque ad Ioannem. p.419.n.10

Index locorum.

Signum non dabitur ei, niſi ſignum Ionæ. p.494. num. 349

XII. *Homo quis me conſtituit Iudicem, aut diuiſorem ſuper vos.* p.324. n.101

XIII. *Oportet me hodie, & cras, & ſequenti die ambulare.* p.549. n.44

Non capit perire Prophetam extra Ieruſalem. p.205. n.66

XV. *Omnia mea, tua ſunt.* p.78. n.25

XVI. *Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala.* p.496. n.8

Factum eſt autem, dum moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ. p.496. num. 13

XVIII. *Oportet ſemper orare, & non deficere.* p.309. num. 65

XIX *Venit Filius hominis quærere, & ſaluum facere quod perierat.* p.79. n.39

XX. *Illi verò, qui digni habebuntur ſeculo illo, neque nubent, neque ducent vxores.* pag. 515. num. 55

Amant ſalutationes in foro. p.342. n.15

XXI. *Capillus de capite veſtro non peribit.* p.510. num. 9

XXII. *Dico tibi Petre, non cantabit hodie Gallus donec ter abneges noſſe me.* pagina 473. num.154. & ſeqq.

Ex hoc erit Filius hominis, ſedens à dextris virtutis Dei. p.458. n.6

Verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat. p.286. num.68

Apparuit Angelus de cœlo, confortans eum. p.225. n.105

Factus eſt ſudor eius, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. p.164. n.63

Hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum. p.38. num.15

XXIII. *Tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram, & obſcuratus eſt Sol.* pag. 446. num.9. & ſeqq.

Neceſſe autem habebat dimittere vnum per diem feſtum. p.468. n.108

Impoſuerunt illi crucem portare poſt Ieſum. p.478. num. 181

Foderunt manus meas, & pedes meos. pag.477. num. 190

Ducebantur autem alij duo nequam, vt interficerentur. p.479. n.214

Memento mei dum veneris in regnum tuum. p.480. num.222. & 225

Hodie mecum eris in Paradiſo. p.502. n.67

XXIV. *Vna autem Sabbathi valde diluculo, &c.* p.523. n.20

Et ingreſſæ non inuenerunt corpus Domini Ieſu. p.325. n.103

Oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam ſuam. p.295. n.70

Ioannes.

Cap. I. *In principio erat verbum, &c.* p.92. n.33

Verbum caro factum eſt. p.24. n.230. p.162. n.46 p.264. n.72

De plenitudine eius omnes accepimus. p.37. n.137. p.182. n.8

Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre. p.114. n.16. p 180. n.78

Gratia per Ieſum Chriſtum facta eſt. p.121. n.72. p.237. n.50

Vnigenitus, qui eſt in ſinu Patris, ipſe ennarrauit. p.213. n.13

Dedit eis poteſtatem Filios Dei fieri. p.334. n.72

Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes. p.418. n.1

Et confeſſus eſt, non ſum ego Chriſtus. pag.420. num. 19

Ego neſciebam eum. p.420. n.25. & ſeqq.

II. *Soluite templum hoc.* p.98. n.84

Vinum non habent. p.378. n 44

Deſcendit Capharnaum, ipſe, mater, & fratres. p.386. n.118

Quadraginta ſex annis ædificatum eſt templum, hoc. p.397. n.30

Hoc fecit Ieſus initium ſignorum. p.417. n.20

III. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret.* p.28. n.11

Si terrena dixi vobis, & non creditis, &c. nemo aſcendit in cœlum, niſi qui & deſcendit. p.24. n.232. p.162. n.38. p.533. n.8

Non ad menſuram dat Deus ſpiritum filio ſuo. p.131. n.148. & p.189. n.64. & ſeqq.

Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me. p.192. n.150

Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto. p.352. num. 90

IV. *Adorabunt Patrem in ſpiritu.* p.340. n.2

V. *Scrutamini Scripturas, illæ ſunt, quæ Teſtimonium perhibent de me.* p.16. n.128

Pater meus operatur, & ego operor. p.132. n.1

Pater in me manens, ipſe facit opera. p.135. num. 23.

Pater non iudicat, ſed omne iudicium dedit filio, & poteſtatem dedit ei iudicium facere. p.228. n.132

Opera, quæ dedit mihi pater, vt faciam, ipſa ſunt quæ teſtimonium perhibent de me. p.234. n.20

Neque vocem eius audiſtis, neque ſpeciem vidiſtis. p.431. n.127

Omnes, qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei, & procedent, qui bona egerunt, in reſurrectionem vitæ. p.510. n.7

VI. *Deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius, qui miſit me.* pag.69. num. 390

Caro mea verè eſt Cibus, & Sanguis meus verè eſt potus. p.163. n.53

Nemo venit ad me, niſi Pater traxerit eum. p.298. num. 105

Ieſus autem cum cognouiſſet, &c. vt facerent regem, &c. p.324. n.94

Et collegerunt duodecim cophinos. p.513. n.36

VII. *Nemo miſit in illum manus, quia nondum venerat hora eius.* p.283. n.37

Mirabantur Iudæi, quomodo hic litteras ſcit, cum non didicerit. p.417. n.19

Mea doctrina, non eſt mea, ſed eius, qui miſit me. p.441. n.2

Numquid verò cognouerunt principes, quia hic eſt Chriſtus. p.453. n.83

VIII. *Antequam Abraham fieret, ego ſum.* p.92. n.32. & 34

Principium, qui & loquor vobis. p.92. n.32

Ego dæmonium non habeo, ſed honorifico Patrem meum. p.212. n.33

Ego ſum lux mundi. p.207. n.4

Seruus non manet in domo in æternum. pag.305. num. 33

IX. *Me oportet operari opera eius, qui miſit me, donec dies eſt, veniet nox, quando nemo poteſt*

operari

operari. pag.292. n.41
X. Ego pono animam meam. p.95.n.60. p.307.n.27
Quem Pater ſanctificauit & miſit, &c. p.183. num. 12
Hoc mandatum accepi à Patre meo. pag. 303. num. 14
Nemo tollit eam à me, ſed ego pono eam, &c. p.304. num. 21
Ioannes quidem ſignum fecit nullum. p.422.n.41. p.448. n.25
XI. Ieſus infremuit ſpiritu, & turbauit ſemetipſum. p.89. n.6. & p.252. n.59
Pater tibi gratias ago, quia audiſti me. p.310.n.6
Proximum erat paſcha Iudæorum. p.444.n.21.26. & ſeqq.
Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit. p.452. n.72
XII. Nunc iudicium eſt mundi: Princeps huius mundi eiicietur foras. p.39. n.17
Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum. p.60. n.286
Nunc anima turbata eſt. p.162. n.42
Pater ſalvifica me ex hac hora, & venit vox de cælo dicens: & clarificaui, & iterum clarificabo. p.296. n.82
XIII. Eme ea, quæ opus ſunt nobis ad diem feſtum, &c. aut vt egenis aliquid daret. p.434.n.11
XIV. Pater maior me eſt. p.302.n.1. & ſeqq.
Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio. p.305. n.28
Ego rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis. p.311. n.18
Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognoviſtis me. p.453. n.78
XV. Ego ſum vitis, vos palmites. p.30. n.37. p.26. num. 3
Sicut palmes non poteſt ferre fructum à ſemetipſo. p.53. n.210
Omnia, quæ audiui à Patre, nota feci vobis. p.221. num. 75
Sine me nihil poteſtis facere. p.300. n.118
Si opera non feciſſem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. p.448. n.25. & ſeqq.
XVI. Et non dico, quia rogabo Patrem. pag.311 num. 19
Venit hora, quando non in Proverbiis, loquar vobis, ſed palam. p.442. n.4
XVII. Ego ſanctifico meipſum. p.119. n.52. & p.183. n.17
Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum. pag.211. num. 43
XVIII. Nobis non licet interficere quemquem. p.9. n.19. p.465. n.75
Et ipſi non introierunt Prætorium, vt non contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha. p.466.n.82 & p.467. n.92
Et miſit eum Annas ligatum ad Caipham. p.473. num. 151
XIX. Vnus militum lanceâ latus eius aperuit, & continuò exiuit ſanguis, & aqua. pagina 292. num. 45
Stabat autem iuxta crucem Ieſu, Mater eius, & Soror matris eius, &c. p.386. n.119
Spongiam plenam aceto obtulerunt. pagina 483. num. 245
Milites ergo cum crucifixiſſent eum, & ceperunt veſtimenta eius, & tunicam. p.479. n.209
Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum Deum meum, & Deum veſtrum. p.306. n.44. & p.328. n.17
Infer digitum tuum huc, & mitte manum tuam, &c. p.527. n.60
Vlt. Sic eum volo manere, donec veniam. pag.546. num. 108

Actus Apoſtolorum.

Cap. I. Ioannes baptizauit aqua. p.423. n.52
Poſſedit agrum de mercede iniquitatis. pag. 470. num.123
II. Propheta igitur cum eſſet Dauid, & ſciret, quia iureiurando iuraſſet illi Deus, &c. p.383.n.86
Quem Deus ſuſcitauit, ſolutis inferni doloribus. p.459. n.13
Hunc definito conſilio, & præſcientia Dei traditum per manus iniquorum, affigentes cruci, interemiſtis. p.481. n.231
Quem Deus ſuſcitauit à mortuis, iuxta quod impoſſibile erat detineri eum. p.494. n.352
Cum complerentur dies Pentecoſtes. p.524. n.23. & ſeqq.
Sepulchrum eius eſt apud nos vſque in hodiernum diem. p.526.n.52. & 54
III. Deus Patrum noſtrorum glorificauit Filium ſuum Ieſum. p.452.n.71
IV. Non eſt aliud nomen ſub cælo datum, in quo oportet nos ſalvos fieri. p.40.n.36. & p.413. num. 16
V. Vt tranſeunte Petro, ſaltim vmbra illius obumbraret quemquam illorum: & liberarentur. p.449. num. 34
X. Pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos à diabolo. p.446. n.3
Ipſe eſt, qui conſtitutus eſt iudex viuorum, & mortuorum. p.535. n.5. & ſeqq.
XIV. Per multas tribulationes, oportet nos intrare in regnum cælorum. p.455. n.4
XIX. Ioannes baptizauit baptiſmo pœnitentiæ populum. p.224. n.57. & ſeqq.
His auditis baptizati ſunt in nomine Domini. p.45. n.69

Ad Romanos.

Cap. I. Paulus Apoſtolus Ieſu Chriſti, qui factus eſt ex ſemine Dauid ſecundum carnem. p.267. n.97. p.336. n.9. & ſeqq.
Cui ſeruio in ſpiritu meo. p.441. n.3
Debitor ſum ſapientibus, & inſipientibus. p.433. num. 1
Chriſtus fuit prædeſtinatus Filius Dei in virtute. p.273.n.149. p.336.n.9. & ſeqq.
III. Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius. p.68.n.377. p.504.n 84
Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu. pagina 298. num. 96
IV. Mortuus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. p.298. num.102
Ei, verò, qui non operatur, credenti autem in eum, qui iuſtificat impium, reputatur fides eius ad iuſtitiam ſecundum propoſitum gratiæ Dei. p.299. n.105
V. Sicut per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, &c. pag. 58. num. 273

Non

Index locorum.

Non ſicut delictum, ita & donum. pag. 59. num. 280
Commendat autem Deus charitatem ſuam in nobis, cùm adhuc peccatores eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt. p.134. n.17
Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ita & per obedientiam iuſti, &c. p.304. n.16
Si vnius delicto multi mortui ſunt, multò magis gratia Dei, &c. p.504. n.86
VI. *Gratia Dei vita æterna.* p.504. n.85
VIII. *Proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis tradidit illum.* p.58. n.263. & p.59. n.278. p.330. n.41. & ſeqq.
Chriſtus Ieſus, qui mortuus eſt, qui eſt ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. p.292. num. 42
Accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum. p.334. num. 74
Omnis creatura ingemiſcit, & parturit vſque adhuc. p.358. n.226
IX. *Ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt Deus ſuper omnia benedictus in ſæcula.* p.92. n.35
XI. *Si gratia, iam non ex operibus.* p.115. n.21
Sine pœnitentia ſunt dona Dei. p 488. n.297.
XII. *Mihi vindicta, & ego retribuam.* pag. 33. num.75

Prima ad Corinthios.

Cap. II. *Loquimur Dei ſapientiam, quam prædeſtinauit Deus ante ſæcula in gloriam noſtram.* p.79. num. 35
Si enim cognouiſſent, numquam Dominum gloriæ crucifixiſſent. p.409. n.89
Loquimur Dei ſapientiam, quam nemo principum huius ſæculi cognouit. p.450. n.48
III. *Omnes vos Chriſti, Chriſtus autem Dei.* p.78. num. 24.
VI. *Neſcitis, quoniam Angelos iudicabimus.* p.554. num. 188
VII. *Præterit enim figura huius mundi.* pag.558. num. 225
XI. *Hic calix nouum Teſtamentum eſt in meo ſanguine.* p 165. n.67
XII. *Vnicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem,* p.205. n.60
XIII. *Cum venerit quod perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt.* p.200. n.18
XV. *Primus homo de terra terrenus, ſecundus homo de cœlo cœleſtis.* p.162. n.38
Seminatur corpus animale, & ſurgit corpus ſpiritUale. p.244. n.53
Caro, & Sanguis regnum Dei non poſſidebunt. p.518. num. 89
Oportet corruptibile hoc induere corruptionem. p.518. n.91
Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur. p.519. n.103
Mortui, qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi: Deinde nos. p.520. n.113
Si Chriſtus reſurrexit, & nos reſurgemus. p.530. num. 93
XV. *Ecce myſterium dico vobis, non omnes quidem dormiemus.* p.531. n.109
Oportet illum regnare, donec ponat omnes inimicos ſuos ſub pedibus eius. p.559. n.240

Ad Corinthios ſecunda.

Cap. III. *Non quod ſimus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, quaſi ex nobis.* p.52. n.193
Nos reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes, in eandem imaginem transformamur. p.214. n.13
V. *Deus erat in Chriſto, mundum ſibi reconcilians.* p.134. n.19
Etſi cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, & iam non nouimus. p.523. n.90
VIII. *Propter nos egenus factus eſt, cum eſſet diues.* p.325. n.103. p.434. n.16

Ad Galatas.

Cap. II. *Dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.* p.87. n.115
IV. *Vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum, &c.* p.15. n.116. & 120. p.172. n.5
Cum eſſemus paruuli, ſub elementis mundi huius eramus ſeruientes. p.419. n.7
V. *Teſtificor omni circumcidenti ſe, quia debitor eſt vniuerſæ legis faciendæ.* p.303. n.11
Per charitatem ſeruite inuicem. p.341. n.5

Ad Epheſios.

Cap. I. *Qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum.* p.77. n.22
Propoſuit omnia inſtaurare in Chriſto, quæ in cœlis, & quæ in terris. p.208. n.15
Ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus eius. p.208. n.16. & ſeqq.
Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos omni benedictione ſpiritali in cœleſtibus in Chriſto. p.298. n.97. & ſeqq.
II. *Deus propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos, cum eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Chriſto.* p.38. n.3
IV. *In menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* p.513. num. 34
Donec occurramus omnes in virum perfectum. p.515 num. 56
Aſcendit in altum, vt impleret omnia. p.196. n.128
Nolite contriſtare Spiritum ſanctum, in quo ſignati eſtis in diem redemptionis. p.427. n.93
Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia deſcendit primò in inferiores partes terræ. p.500. n.32
V. *Tradidit ſemetipſum oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis.* p.59. n.284
Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia. p.492. n.233
VI. *Eſt nobis colluctatio aduerſus principes, & poteſtates tenebrarum.* p.38. n.15

Ad Philippenſes.

Cap. II. *Exinaniuit ſemetipſum.* p.67. n.362
In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus, vt homo. p.97. n.74. p.98. n.82. p.291. n.28
Qui cum in forma Dei eſſet, &c. p.161. n.33. p.413. n.18
Dedit ei nomen, quod eſt ſuper omne nomen. p.233. n.5. & p.273. n.145
Factus eſt obediens, vſque ad mortem, mortem autem crucis. p.282. n.28
Implete gaudium meum, eandem charitatem habentes. p.304. n.22
III. *Reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum*

Digitized by Google

tum corpori claritatis ſuæ. p.207. n.10

Ad Coloſſenſes.

Cap. I. *Ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium.* p.47. n.130
Primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa, &c. p.78. n.24
In ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare. p.134. n.16
Tranſtulit nos in regnum Filij dilectionis ſuæ. p.431. num.129
Pacificans per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in terris, &c. p.317. n.28
II. *Delens Chirographum, quod erat contrarium nobis.* p.55. n.234 p.498. n.29
In ipſo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis. p.135. num. 20
Omnia poſſum in eo, qui me confortat. pag.194. num. 115
In quo ſunt omnes theſauri Sapientiæ, & ſcientiæ Dei. p.217. n.38

Ad Theſſalonicenſes prima.

Cap. IV. *Quoniam ipſe Dominus in voce, & iuſſu Archangeli, atque in tuba Dei deſcendet de cœlo.* pag.521. n.120

Ad Theſſalonicenſes ſecunda.

Cap. II. *Niſi venerit diſceſſio primò, & reuelatus fuerit Homo peccati filius perditionis, &c.* p.537. num. 32
Myſterium iam operatur iniquitatis. pag.540. num. 47
Cuius eſt aduentus ſecundum operationem Sathanæ. p.544. n.86
Ita vt in templo Dei ſedeat. p.542. n.73

Ad Timotheum prima.

Cap. II. *Mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Ieſus.* p.162. n.44

Ad Timotheum ſecunda.

Cap. II. *Memor eſto, Dominum Ieſum Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis ex ſemine Dauid.* p.382. num. 86

Ad Titum.

Cap. III. *Apparet benignitas, & humanitas Saluatoris.* p.115. n.23

Ad Hebræos.

Cap. I. *Cum iterum introducit primogenitum ſuum in orbem terrarum, &c.* pag.84. n.84. pag.171. num. 2
Nouiſſime diebus iſtis locutus eſt nobis in filio, per quem fecit & ſæcula. p.217. n.39
Ad quem Angelorum dixit, ſede à dextris meis. p.534. n.16
II. *Nuſquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ.* p.30. n.37
Decuit conſummatorem Ieſum per omnia conſummari. p.39. n.30
Qui ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex vno omnes, &c. p.77. n.15
Quia pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe participauit eiſdem. p.80. n.49
Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, &c. p.186. n.37, & p.210. n.35. & 41
Vt Gratia Dei pro omnibus guſtaret mortem. p.211. num. 42
Debuit per omnia fratribus aſſimilari. pag.224. num. 95
Vidimus Ieſum propter paſſionem mortis gloria, & honore coronatum. p.295. n.70
IV. *Non enim habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris.* p.240. n.22
V. *Cum clamore valido, & lachrymis exauditus eſt pro ſua reuerentia.* p.62. n.310. & ſeq. & p.459. num 14
Didicit ex his, quæ paſſus eſt, obedientiam, p.224. num. 95
VII. *Semper viuens ad interpellandum pro nobis* p.312. num. 26
Ieſus autem, eò quod manet in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium. pagina 319. numero 44
Hic enim Melchiſedech Rex Salem, Sacerdos Dei ſummi, qui obuiauit Abraham. pag. 322. num. 75
VIII. *Dicendo nouum, veterauit prius, quod autem antiquatur, & ſeneſcit, prope interitum eſt.* p.484. num. 255
IX. *Nec primum quidem Teſtamentum ſine ſanguine dedicatum eſt.* p.165 n.68
Neque per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptione inuenta. p.165. num. 68
Statutum eſt hominibus ſemel mori, poſt hoc autem iudicium. p.537. n.24
X. *Vna oblatione conſummauit ſanctificatos.* pag.486. num. 273
XI. *Fides eſt argumentum rerum non apparentium.* p.200. num.17
Hi omnes non acceperunt repromiſſiones. pag.527. num. 55
Accedentem ad Deum oportet credere, quia remunerator eſt. p.525. n.2
XII. *Acceſſiſtis ad mediatorem Noui Teſtamenti Ieſum, & ſanguinis aſperſionem, melius loquentem, quam Abel.* p.164. n.62

Prima Petri.

Cap. I. *Peccata ſua pertulit in corpore ſuo ſuper lignum.* p.300. n.114
II. *Qui peccatum non fecit, pro nobis factus eſt peccatum.* p 60. n.291
Non corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis, &c. Sed pretioſo Sanguine. pagina 64. num. 331
III. *Chriſtus pro nobis mortuus eſt, vt nos offerret Deo, &c.* p.503. n.75
IV. *Ideò & mortuis prædicatum eſt Euangelium,* ibidem.

Secunda Petri.

Cap. III. *Cœli, qui nunc ſunt, & terra, eodem verbo repoſiti ſunt, igni reſeruati in diem iudicij, &c.* p.558. n.231. & ſeqq.

Index locorum.

Ioannis prima.

Cap. II. *Et vos vnctionem habetis à Spiritu ſancto.* p.182. n.3.

Aduocatum habemus apud Deum Patrem Ieſum Chriſtum. p.311. n.13

Quis eſt mendax, niſi qui negat Chriſtum eſſe, & hic eſt Antichriſtus. p.543. n.80

IV. *Omnis ſpiritus, qui ſoluit Ieſum, ex Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus.* p.540. n.48

V. *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in cœlo Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus.* p.431. n.129

Epiſtola Iudæ.

Cap. VIII. *Expectamus humiles conſolationem eius.* pag.124. num.95

Apocalypſis.

Cap. I. *Lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* pag. 85. num.106

IV. *Viſum eſt oſtium cœli apertum.* pagina 495. num. 2

V. *Dignus eſt Agnus, qui occiſus eſt accipere virtutem, & dignitatem.* pag.119. n.58. p.296. num. 80

Redemiſti nos Deus in ſanguine tuo. pag. 165. num. 69

XII. *Ipſi vicerunt propter ſanguinem Agni.* ibidem.

XIII. *Qui habet intellectum, computet numerum Beſtia, numerus enim hominis eſt, & numerus eius, ſexcenti ſexaginta ſex.* pag. 541. num. 62

XX. *Iudicati ſunt mortui, ex his, quæ ſcripta erant in libris, ſecundum opera eorum.* pagina 555. num. 195

XXI. *Vidi cœlum nouum, & terram nouam, primum enim cœlum, & prima terra abiit.* pag. 557. num. 214.

Vlt. *Apertum eſt Templum Dei in cœlo, & viſa eſt Arca Teſtamenti.* pagina 593. num. 187

Finis Indicis Tractatus de Salvatore Chriſto.

INDEX

INDEX
RERVM, ET VERBORVM
magis Notabilium, quæ in hoc Tomo de Salvatore Chriſto continentur.

Prior Numerus Paginam, poſterior Numerum denotat Marginalem.

A

Abraham.

ABRAHAM epulum fecit non die Circumciſionis, vel Natiuitatis Filij; ſed die ablactationis. pag. 34. num. 100. & 103.

Abſtractio.

Abſtractio perſonalitatum diuinarum poteſt fieri vel ſimpliciter, vel iuxta fidei determinationem. p.147.n.87

Acceptatio.

Acceptatio ſimul cum gratia non ſufficit, vt pura creatura pro omnibus hominibus ſatisfacere valeat. p.48.n.148. & ſeq.

Acceptatio Dei non dicit totam rationem meriti. p.50.n.175.

Acceptatio non tam requiritur ad delendum veniale, vti ad mortale. p.52.n.190

Accidens.

Accidens comparatur ad ſubiectum, vel vt informans, vel vt poſterius, & prius, ex Scoto. p.26. n.250.

Quidquid per Accidens componitur, eſt compoſitum accidentale. p.103.n.125

Accidens, inhærens ſubſtantiæ illimitatæ adæquatè, naturaliter eſſet illimitatum. p.152.n.126

Accidentia ſolo numero diſtincta non poſſunt habere idem ſubiectum. p.223.n.90.& 91

Actiones.

Actiones ſunt ſuppoſitorum vt quod, non vt quo. p.116. n.28. & p.65. n.342.

Actio Incarnationis producit aliquid formale præter Chriſtum. p.101.n.110

Actiones ideo ſunt ſuppoſitorum, quia natura prius debet eſſe perfecta, quam operetur. p.116.n.32. & p.117.n.41.

Actiones, rerum permanentium productiuæ, non ſunt entia ſucceſſiua. p.512.n.22

Actio, qua Deus producit, nequit eſſe ſucceſſiua. p.526. n.70.

Actus.

Actus contritionis eſt gratiæ ſanctificantis diſpoſitio, non effectus. p.46.n.116

Actus conuerſionis tollit omnem auerſionem. p.46.n.124.

Actus denominantur non ab obiecto circa quod, ſed à ſuppoſito, à quo eliciuntur. p.64.n.329

Actus perſonales creſcunt è conditione perſonæ. p.51.n.179.

Plus per Actus amoris Dei Homo reducitur ad Deum, quam per veniale fuerit auerſus. p.52. n.197.

Actus accipit ſpeciem ab vltimo conſtitutiuo. p.67. n.366.

Actus notionalis eſt proprius Perſonæ producentis, non productæ. p.145.n.76

Quanto plus de Actu recipitur, tanto minus reſtat de potentia. p.196.n.133

Actus intelligendi duplicem dicit reſpectum ad intellectum. p.213.n.4

Actus, alij hominis, alij humani. p.287.n.75

Quinam Actus in Chriſto fuerint efficaces, & qui non. ibid. n.73

Actus minus perfecti, relictis perfectioribus, potuerunt à Chriſto elici. p.289.n.8

Adam.

Ex Adam, è quo ſumptum eſt toxicum præuaricationis, decuit ſumi remedium carnis. p.32. n.65.

Peccatum Adæ ex ſe non fuit efficax ad inficiendum totum hominum genus, ſed ratione pacti. p.58. n.266.

Si Adam non peccaſſet, Filius Dei non veniſſet. p.76.n.7. & ſeq.

Admiratio.

Admiratio ex duplici oritur capite. p.254.n.80

In Chriſto non erat Admiratio orta ex ignorantia. ibid.n.83.

Fuit tamen in ipſo Admirationis effectus. ibid.n.84

Adoptio.

Sumpta eſt vox, Adoptio, à Iuriſtis. p.327.n.10

Tres requirit conditiones. ibid.

Chriſto conuenire nequit. ibid.n.15.& ſeq.

Repugnat filiationi naturali. p.328.n.16.& 21

Reſpicit perſonam, non naturam. ibid.n.24

Quicumque in gratia creatus eſt Adoptionis capax.

pax. p.329. n.25
Adoptio eſt filiatio imperfecta. ib d.n.28
Adoptiua Chriſti filiatio damnatur in Olipando & Felice. p.330
Adoptionem non facit quæcumque gratia. p.331. n.45.
Adoptionis præuia extraneitas duplex. ibid. n.46
Adoptio Sanctorum in Filios Dei per Chriſtum. p.334.n.72. & ſeq.
Fit per gratiam inhabitantem. ibid. n.76
Succedit in locum generationis. ibid.n.78

Adoratio.

Adoratio ſignificat ſpecialem quendam honoris actum erga aliquem excellentem. p.340.n.2
Non habet apud Hebræos ſpeciale aliquod nomen, quo ſignificetur. ibid.
Adoratio apud Græcos quinque ſolet nominibus explicari. p.341.n.4
Eius definitio. ibid.n.9
Eſt ad alium oratio. ibid.n.11
Eius externus actus. ibid. n.12. & p.342. n.13. & ſeq.
Per Antonomaſiam ſoli debetur Deo. ibid. n.16
Duplici modo conſideratur. ibid.n.17
Adorationis proprium obiectum. ibid. n.18
Quatuor in adorante exigit. ibid.n.19
Non recti in externam, & in internam diuiditur. ibid. n.20.
Tres habet ſpecies. ibid. n.21
Sub Adoratione ita cadunt partes, vti & totum, quod adoratur. p.345.n.43
Minori minor debetur Adoratio. p.346.n.54
Rebus inanimatis, vt ſerpenti, Areæ, &c. antiquitus exhibita eſt. p.357 n.133.& ſeq.
Nunc rectè ſacris imaginibus debetur. ibid.
In ordine tamen ad prototypum. p.361. n.172
Hinc adoratio alia abſoluta alia relatiua. ibid. n.175.
Non debetur relatiua creaturis, etiam in Deum ducentibus. p.371.n.258
Homini vt Dei imagini aliqualis adoratio poteſt exhiberi. ibid.n.262
Præclarè ſpeciei in qua diabolus lateret, malè exhiberetur. p.372.n.277
Eam tamen adorationem multa excuſare poſſunt. ibid.

Alexander III.

Alexander III. Damnauit errorem quemdam Doctorum Rhemenſium, volentium Chriſtum induiſſe humanitatem velut veſtem. p.96. n.72. & ſeq.
Ab eodem definitur Chriſtum hominem eſſe aliquid, ideſt quid ſubſtantiale. p.97.n.76

Aliquid.

Hæc particula Aliquid denotat naturæ ſuppoſitum, non ſuppoſiti naturam, p.267.n.17

Angelus.

Angeli non habuere gratiam, & gloriam ex præuiſione meritorum Chriſti. p 210.n.32. & ſeq.
Angelus Chriſtum in vltimo Agone confortabat & quomodo. p.215.n.105.& 107
Angelus poteſt pingi. p.355.n.120
Angeli in deſerto Chriſto miniſtrantes. p.440. n.40.
Angeli in extremo iudicio pro miniſteriis iudicandi. p.554.n.188.& ſeq.

Anima.

Anima rationalis, eiuſdem cum noſtris ſpeciei, fuit aſſumpta in Incarnatione. p.162.n.42
Anima Chriſti non extitit ante ipſius corpus, p.172. n.10.
Nec fuit vnita corpori prius tempore quam verbo. p.173.n.11.
Animæ differentia à ſpiritu, & mente diſcutitur. p.176.n.41. & ſeqq.
Num Anima fuerit aſſumpta medio ſpiritu, & mente, & quis fuerit error Apollinaria circa Animam. p.176.& ſeq.
Anima Chriſti non potuit comprehendere Deum viſum. p.214.n.15
Alias Deus argueretur finitus reſpectu talis comprehenſionis. ibid.n.16
Quidnam Anima Chriſti in verbo videret. p.215. n.21.
Omnia in Verbi omnipotentia contenta videre non potuit. ibid.n.26.& ſeq.
Anima Chriſti habitu cognoſcit quodcumque in Verbo eſt poſſibile. p.217.n.37.& ſeq.
Nec ea ſola videt, quæ videt Verbum ſcientia viſionis. p.218.n.44
In Anima Chriſti nulla fuit ignorantia. p.220. n.64.
Non tamen cognouit actu omnia futura. ibid. n.67.
Nullam poſt paſſionem paſſa eſt triſtitiam. p.498
Ab egreſſu è corpore fuit impaſſibilis. ibid.n.31
Triplex modus, quo Anima aliqua patitur. ibid. n.32.
Verè ad inferos deſcendit Anima Chriſti. p.499. n.38.
Anima aliquando totum hominem, aliquando ſolam carnem ſignificat. ibid.n.43
Animæ ex ſuis receptaculis quomodo exeunt. p.506.n.105.& ſeq.

Annus.

Annus ſolaris erat ſemper in vſu apud Hebræos, Græcos, & Romanos. p.13.n.82.& ſeqq.
In computatione ſeptuaginta annorum, qui Chriſti natiuitatem præceſſerunt deceptus eſt Rabbi Salomon. p.14.n.93
Computantur dicti anni iuxta veram Hebræorum calculationem. p.15.n.104
In ſupputatione annorum ſequitur Eccleſia Septuaginta interpretes. p.33.n.82
Diuerſarum ætatum anni numerantur. ibid.n.83. & ſeq.
Anni incolatus Ægyptij deſcribuntur. p.34. n.94. & ſeqq.
Anni Saul dicuntur duo, & cur. p.34.n.107

Anſelmus.

Anſelmus poſuit neceſſitatem immutabilitatis non voluntatis in Deo, in ordine ad Incarnationem. p.39.n.27. & ſeq.
Aſſerens homines debere gaudere de Angelorum ruinis, ſi ad eas reſarciendas fuiſſent beatificati, quomodo intelligendus. p.84.n.82.& 83
Non negat plures perſonas poſſe terminare eandem numero naturam. p.150. n.112. & p.151. n.12. & ſeq.

Antichriſtus.

Antichriſtus ſignificat vnum Chriſto oppoſitum. p.537.n.28.
Erit quædam ſingularis & determinata perſona. ibid.n.31. & ſeq.
Antichriſtus beſtia à Daniele viſa. p.538.n.35
Non erit dæmon incarnatus. ibid.n.37
Adhuc venturus eſt. ibid.n.39.& ſeq.
Tempus quo regnabit Antichriſtus. p.539.n.41
Futurus eſt Iudæus. p.540.n.46
Naſciturus Babylone. ibid.n.47

Hæretico

Hæreticorum calumniæ, & obiectiones de Papa Antichriſto, repulſæ. p.538.n.38.& ſeqq.
Nomen Antichriſti ignoratur. p.542.n.65
Nominis Antichriſti numerus. ibid.
Antichriſti Caracter, vel ſignum. ibid. n.66. & ſeqq.
Antichriſti doctrinæ quatuor capita. p.543.n.80. & ſeqq.
Futurus eſt magus. p.544.n.86.
Fideles quatuor ſeducet mediis. ibid.n.84
Vera non patrabit miracula. ibid.n.87
Eius perſecutionis atrocitas. ibid.n.90
Antichriſti malitia. p.545.n.99
Eius Angelus cuſtos. ibid.n.100
Eius mors. p.546.n.102

Apoſtoli.

Apoſtoli in fine mundi Chriſti coniudices. p.552. n.161.
Non erunt merè aſſiſtentes. ibid.n.165
Hoc iudicandi priuilegium Apoſtolis ob conſilia Euangelij ſeruata conceſſum. ibid.n.168

Appetitus.

Appetitus, alius eſt per modum actus; primi alius per modum actus ſecundi. p.169.n.106
Datur Appetitus propriæ perſonalitatis in humanitate Chriſti, per modum actus primi, non ſecundi. ibid.n.107
Appetitus extrinſecè detentus violentiam patitur. p.170.n.108.
Ob hunc appetitum humanitas Chriſti, ſibi relicta, profunderet noua actione propriam perſonalitatem. ibid.n.110.& ſeq.

Aqua.

Aqua è Chriſti latere manauit. p.492.n.334
Baptiſmum denotans. ibid.
Aqua vti & terra, dicuntur præcipua elementa. p.558.n.233.

Ariſtoteles.

Ariſtoteles non agnouit diſtinctionem inter naturam, & ſuppoſitum. p.116.n.27.& 31
Negat naturam vniuerſalem dari aliter quam in intellectu. ibid.

Aſcenſio.

Aſcenſionis Chriſti plures rationes. p.533.n.6
Ad quem cœli locum terminata eſt Chriſti Aſcenſio. ibid n.10
Chriſti ſeſſio ad dexteram Patris poſt Aſcenſionem. p.534.n.16

B

Baptiſmus.

BAptiſmi Ioannis forma. pag.422. num. 44. & 47.
Non eadem cum forma Baptiſmi Chriſti. ibid. n.46.
Baptiſmus Ioannis à Deo immediatè inſtitutus. p.423. n.48.
Eius effectus erat ab homine. ibid.n.49
Gratiam non contulit. ibid.n.52
Ad illam tamen præparabat. ibid.n.54
Duo Ioannis Baptiſmata. ibid.n.56
Quomodo dicitur Baptiſmus pœnitentiæ. p.424. n.58. & 59.
Baptiſmus Ioannis quodammodo Sacramentum. ibid. n.63.
Non tamen nouæ legis. ibid.
Erat iterabile. ibid.n.65.& ſeq.
Hæreticorum calumniæ circa Ioannis Baptiſmum eluta. p.425.n.66. & ſeq.
Baptiſma Ioannis cum Baptiſmo Chriſti ab hæreticis confunditur. p.426.n.85. & ſeqq.
Baptiſmus Chriſti, Confirmationem præcedens. p.427. n.87.
Eſt Sacramentorum ianua. ibid.n.88
Solus Chriſti Baptiſmus regenerat. ibid.n.89
Baptiſmus Ioannis, Chriſto collatus, non ideo noſtro nobilior. p.428.n.96.& ſeq.
Collatus eſt die ſexto Ianvarij. ibid.n.102.& ſeq.
Quo ætatis Chriſti anno. p.429.n.105

Beatitudo.

Beatitudo non neceſſariò ſequitur ex vnione hypoſtatica. p.125.n.103

Bethlehem.

Bethlehem locus Natiuitatis Chriſti. p.408.n.76
Diſtans à Ieruſalem quinque, vel ſex milliaria. ibid.

Bonum.

Bonum eſt ſui diffuſiuum diffuſione effectiua, vel formali, vel finali. p.31.n.45
Hæc triplex boni diffuſio conuenit Incarnationi. p.31.n.47.& ſeq.
Bonum per eſſentiam, voluntati oblatum, illam trahit. p.551.n.155

C

Cadauer.

EST in humano Cadauere ad reſurrectionem appetitus. p.519 n.94
In elementa reſoluitur. ibid n.96
Ad huius cadaueris pulueres anima poſſidet appetitum. ibid.n.101

Caluaria.

Dicta eſt Caluaria à Caluariis reorum, ibi proiectis. p.482. n.218
Non eſt locus ſepulturæ primi parentis. ibid. n.237.& ſeq.
Ibi cadauera inſepulta. ibid.n.240

Capacitas.

Capacitas ſubiecti poteſt à Deo dilatari ad nouas impreſſiones recipiendas. p.153.n.138
Capacitas ſubiecti, alia eſt naturalis, alia eſt obedientialis. p.191.n.84
Capacitas potentiæ obedientialis eſt infinita ad quodlibet non implicans naturæ. p.193.n.99

Caput.

Actiones Capitis ſunt actiones corporis. p.53. n.21.
Caput homogeneum Eccleſiæ militanti non eſt abſolutè neceſſarium. p.85.n.93
Ratio Capitis reſpectu Eccleſiæ potius Chriſto conuenit, quam cordis. p.207.n.8
Capitis influentia pro ſenſationibus, & ſenſibus, fit per neruos anteriores; pro motu verò per poſteriores. ibid.
Hæc duplex influentia conuenit Chriſto. ibid.

Caro.

Caro eadem in pluribus eſſe poteſt tripliciter. p.512.n.29.
Poteſt eſſe in vno, vt principio generante; & alio vt proprio indiuiduo. ibid.n.28
In quonam Caro plurium indiuiſa ſit reſurrectura. p.514.n.32
Eiuſdem Caro ſecundum materiam, & ſpeciem diuerſa conſideratio. ibid.n.33

Index Rerum,

Caro Chriſti.

Caro Chriſti non erat in Adam per particulam aliquam ſeparata. p.398.n.41.& ſeq.
Fuit in virgine purificata. ibid.n.44
Fuit in parentibus diuerſo modo à carne aliorum. p.399.n.47.
Non fuit in ipſis peccato obnoxia. ibid.
Dupliei modo potuit in Adam præextitiſſe. p.398. n.45.
Non fuit in Adam decimata. p.399.n.51
Verè erat mortua in ſeparatione animæ. p.491. n.322.
A corruptione præſeruata. ibid.n.323

Carolus Magnus.

Carolus Magnus non fuit Iconomacus. p.359. n.149.
Libri contra imagines non ſunt ab ipſo ſcripti. ibid.

Cauſa.

Cauſa adæquata, & totalis ea eſt, quæ à ſuo effectu adæquatur. p.139.n.22
Cauſa formalis proxima terminandi naturam in ſuppoſito eſt independentia ex Scoto. p.141. n.38.
Cauſæ plures totales poſſunt efficere eumdem numero effectum. p.149.n.109. & p.152.n.129. & ſeq.
Non tamen actiua virtute poſſunt producere eumdem numero effectum. p.153.n.136
Licet plures cauſæ totales non poſſent eumdem producere effectum, non tamen inde ſequeretur plures perſonas non poſſe eamdem terminare naturam. p.154.n.142
Cauſæ vniuocæ, ab æquiuoca diſtinctio. p.216. n.32.
Cauſa Phyſica quid eſt. p.234.n.24

Charitas.

Eadem Charitate diligitur Deus & proximus. p.350.n.94.

Chriſtus.

Chriſtus prædicitur à Sybillis. p.17.n.132
Eius Sanctitas, Prædicatio, miracula, mors, & aliæ circumſtantiæ prædicontur à Prophetis. ibid.n.134.& ſeq.
Chriſtus ad veſperas mundi conuenientiſſimè venit. p.36.n.123
Solus Chriſtus pro omni culpa, & pœna poteſt ſatisfacere. p.47.n.135.& p.48.n.140.& ſeq.
Chriſti ſatisfactio fuit condigna, præciſa liberalitate Dei acceptantis. p.54.n.223
Fuit efficacior ad redimendum, quam Adæ peccatum ad perdendum. p.55.n.227
Chriſti operationes licet Dei eſſent beneficia, erant ſatisfactoriæ. p.58.n.287.& 271
Chriſti hominis actiones non ſunt Phyſicè infinitæ, quia licet Verbum ſit infinitum, attamen ſe aptabat naturæ, quam mouebat ad opus. p.65.n.344
Chriſtus ex propriis bonis ſatisfecit. p.69.n.385. & p.71.n.408.
Chriſti opera erat ſub dominio proprio ipſius, vt ſuppoſiti in natura humana operantis. p.71. n.410.
Chriſtus ſi prædeſtinaretur vt complementum vniuerſi, poneretur Deus in eius conſtitutione, & ordine, contra Philoſophum. p.81.n.54
Chriſtus nil debet peccatoribus, licet propter ipſos ſit incarnatus. p.84.n.84
Chriſtus eſt finis noſtræ gratiæ. p.85.n.95
Chriſtus veniſſet ob ſolum peccatum originale. p.87.n.114.
Non autem veniſſet ob ſolum actuale. ibid.n.115
Chriſtus fuit habitu inuentus vt homo, id eſt in forma, ſpecie, & figura hominis. p.98.n.83
Chriſtus nequit dici Filius Spiritus ſancti, licet de illo conceptus. p.133.n.9
Neque etiam dici poteſt Filius Trinitatis. p.134. n.11.& 12.
In Chriſto reſidet tota Trinitas, licet ſola perſonalitas Verbi Humanitatem terminet. ibid.n.13. & ſeq.
Chriſtus, vt ſubſiſtens in Humanitate, eſt aliquid relatiuum, ſed eſt quid abſolutum, vt indiuiduum naturæ humanæ. p.146.n.80
Chriſtus vnctione vnionis hypoſtaticæ fuit formaliter Sanctus. p.185.n.28
Chriſtus fuit fons, principium, medium & extremum in noſtra redemptione. p.199.n.8
Chriſtus non tantum hominum, ſed & Angelorum eſt caput. p.208.n.15
Chriſtus qua virtute ſuper aqua ambulauerit. p.236.n.38.& ſeq.
Chriſtus ab omni peccato, etiam leuiſſimo vindicatur. p.245.n.2.& ſeqq.
An rectè dicatur Chriſtus, homo dominicus, vel Diuinus. p.161.& ſeq. n.57.& ſeq.
Chriſtus non eſt dicendus creatura ob periculum Arrianiſmi. p.266.n.86.& ſeq.
Chriſtum tamen eſſe creaturam non eſt omnino falſum, iuxta communicationem idiomatum. p.267.n.95.
Chriſtus, Verbum, vel Homo iſte, incepit eſſe, an, & quomodo ſunt aſſerenda. p.269.n.113. & ſeq. & p.270.n.120.& ſeq.
Chriſtum dici non poſſe duos, vel alium, & alium, ſeu alterum, & alterum, definitum eſt à pluribus Conciliis. p.275.n.3.& 4
Nec dicitur etiam duo in genere neutro. p.276. n.5.& ſeq.
Mereri incepit à primo inſtanti conceptionis. p.290.n.16.
Non tamen intrinſecè probabile aſſeritur. ibid. n.21.& ſeq.
Continuè à conceptione ad crucem merebatur. p.291.n.28.
Chriſtus nobis cuncta gratiæ, & gloriæ neceſſaria promeruit. p.297.n.94.& p.299.& ſeqq.
Quodlibet Chriſti meritum fuit ad redemptionem ſufficiens, non tamen abſque morte deſtinatum. p.301.n.125.& ſeq.
Chriſtus regiam dignitatem, & dominium temporale directum poſſedit. p.323.n.90
Non tamen ſuper Iudæam, ex Dauidis proſapia. ibid. n.89.
Quos habuit cognatos, & fratres. p.386.n.158
Chriſtus parentibus cur ſe ſubduxit, & in templo diſputauit. p.417.n.16
Ante triginta annos miracula non patrauit. ibid. n.20.
Calceamenta non portauit. p.435.n.22
Totus in cruce nudus. p.478.n.199
Quas habuit veſtes, cur, & quomodo inter milites diuiſas. p.479.n.209.& ſeqq.
Inter latrones paſſus, & quare. p.480.n.216. & ſeqq.
Latronum tulit conuitia. ibid.n.219
Chriſtus cuncta conſummans. p.486.n.272.& ſeq.
Chriſtus in cruce clamans. ibid.n.274.& 275
Septem Chriſti verba, vniuerſum rerum ordinem complectentia. ibid.n.276

Chriſti

Chriſti mors erat naturalis. ibid.n.277
Supponens tamen miraculum. p.487.n.280
Fuit violenta. ibid.n.281
Chriſtus poſt mortem lancea confiaus. p.492. n.331.
Quo in latere. ibid.n.333
Calculatio horarum, quibus Chriſtus iacuit in ſepulchro. p.525.n.39
Item calculatio noctium. ibid.n.41.& ſeq.
Quinque Chriſti apparitiones poſt Reſurrectionem. p.529.n.83
Ante omnes viros Chriſtus apparuit Petro primum. ibid.n.85
Aliæ Chriſti apparitiones poſt diem Reſurrectionis. ibid.n.89.& ſeq.
Apparebit Chriſtus iuſtis in fine mundi glorioſus. p.551. n.154.
Reprobis non apparebit in forma Deitatis. ibid.
Reprobi tamen Chriſti diuinitatem recognoſcent. ibid. n.157.

Circumciſio.

Circumciſionis Chriſti rationes valde congruæ. p.411.n.2.& ſeq.
Præcepto Circumciſionis alligata erat poſitio nominis. p.412.n.7.& ſeq.
Inſtituta eſt circumciſio in remedium, non in ſignum tantùm. p.424.n.60

Clemens.

Clemen V I. ex dignitate perſonæ operantis infinitum Chriſti meritorum valorem definiuit. p.61.n.304.& ſeqq.
Damnauit Theologum quemdam Barcinonenſem docentem è ſuggeſtu, Chriſti ſanguinem fuiſſe in paſſione à Deitate ſeparatum. p.166. n.74. & 77.

Cœlum.

Cœli vera non metaphorica apertio in Baptiſmo Chriſti. p.429.n.109
Cœlum ante Chriſti aduentum mortalibus inacceſſibile. p.495.n.2

Columba.

Columba, amoris, & charitatis ſymbolum. p.430. n.120.
Animal manſuetum ſine felle, fœcundum. ibid. n.121.
A Spiritu ſancto Columba non eſt hypoſtaticè aſſumpta. p.430.n.124
Non erat verè animata. ibid.n.15.& ſeq.

Communicatio.

Reſultat quædam idiomatum Communicatio inter ſubiectum, & accidens propter vnionem. p.26.n.252. & p.257.n.4.
Communicatio donorum, quæ ex Incarnatione ſequuntur, non poteſt habere effectum adæquatum in natura irrationali. p.113.n.7
Communicatio idiomatum non fit niſi ſecundum totam naturam aſſumptam in concreto. p.167. n.87. & p.257.n.6.
Variæ regulæ pro Communicatione idiomatum aſſertiuè aſſignantur. p. 257. & ſeq. n.7. & ſeq.
Errores hæreticorum circa Communicationem idiomatum afferuntur. p.256.n.1.& 2.
Communicatio idiomatum fundatur in vnione, quæ eſt in facto eſſe, & non in fieri. p.172. n.138.

Compoſitio.

Compoſitio eſt coniunctio plurium, vnde tertia reſultat entitas. p.26.n.255
Compoſitio ex ſuppoſito, & natura, aliter eſt in nobis, aliter in Chriſto. p.27 n.266
Compoſitio non cadit abſolutè in perſonam Chriſti. p.94.n.51
Compoſitio ſtrictè ſumpta includit partium componentium imperfectionem. p.93.n.40
Compoſitio in Chriſto aſſerta eſt à Marchione Preſbytero per ſimilitudinem quandam. p.94. n.49.
Omne eſſe compoſiti cauſatur ex partibus componentibus. p.94.n.2.& 51
Compoſitio nequit fieri abſque mutatione. ibid. n.52.
De eius ratione eſt, vt vnum componens ſit actus, alterum potentia. ibid.n.53
In Compoſitione vnum extremum non prædicatur de altero. p.95.n.56

Conceptio.

Immaculatæ Conceptionis Deiparæ antiqua apud Græcos ſolemnitas. p.377.n.35
Apud Latinos ante ſex centos annos. ibid.
Contra eam obiectiones prohibentur. ibid.n.39
Eam aſſeruit Seraphicus Bonauentura. p. 374. n.11.
Conceptio Chriſti, facta in inſtanti. p.396. n.18. & p.409.n.85.
Et quomodo. p.397.n.27.& ſeq.
Fuit miraculoſa. p.398.n.36
Duplex importat miraculum. ibid.n.40
Humanæ Conceptionis ordo. p.408.n.84

Concilium.

Concilium Tridentinum definit, contritionem fuiſſe ſemper neceſſariam ad impetrandam peccatorum veniam. p.43.n.81
Concilium Sanhedrin durauit vſque ad aduentum Meſſiæ. p.9.n.26.& ſeqq.
Concilia eatenus Chriſtum dicunt compoſitum, quatenus in duabus naturis vnum. p.93.n.46
Concilium Antiochenum damnat Paulum Samoſatenum, eo quod vnionem Verbi per affectum, & habitudinem poſuit. p.94.n.48
Concilium Conſtantienſe damnat Ioannem Hus, eo quod inferret Chriſtum eſſe ſuam humanitatem, & diuinitatem. p.95.n.58
Concilia definiunt Chriſtum, in, & ex duabus naturis vnum, ad remouendam naturarum confuſionem, & ponendam perſonarum diſtinctionem. p.96.n.67
Concilia damnarunt Photinum, eo quod aſſeruiſſet Chriſtum prius purum hominem, meruiſſe Incarnationis vnionem. p.118.n.44
Concilij Francfordienſis de Adoratione imaginum narratio. p.359.n.151.& ſeq.
In hoc Concilio ſeptima Synodus non eſt reprobata. ibid.n.155.& ſeq.

Corpus.

Corpora Sanctorum beatificarentur, etiamſi Verbum non fuiſſet Incarnatum. p.83.n.79
Corpus non apparens, nec cœleſte, ſed verum, & reale fuit à Verbo in Incarnatione aſſumptum. p.161. n.32.
Corpus non ſeorſim, ſed animæ vnitum, fuit à Verbo aſſumptum. p.163.n.47.& ſeq.
Corpus Chriſti ſimul tempore fuit conceptum, aſſumptum, & vnitum. p.173.n.13
Corpus verè paſſibile fuit à Chriſto aſſumptum. p.219.n.11.
Corpus, à Chriſto aſſumptum, fuit perfectum quoad temperamentum, & compoſitionem. p.240.n.16.
Fuit pulcherrimum. ibid.n.17

Habuit Chriſti Corpus aliquos defectus, non tamen ægritudines. ibid.n.19.& ſeq.
Corpus non aduenit naturæ humanæ per accidens. p.487. n.287.
Destructo corpore deſtruitur gradus ipſi ſuperior. p.488. n.291.
Chriſti Corpus, viuum, & mortuum, idem. p.490. n.315.
Corporis Chriſti eadem ſemper forma. ibid. n.316.
à Corpore Chriſti nulla cadaueris forma aſſumpta. p.491.n.318.& ſeq.

Creatura.

Plus habet potentiæ, vt ſuſtentetur à Creatore, quam materia & forma, & è contra. Creatura non viuens aliquando nobilior viuente. p.360.n.160.
Creatura irratoinalis, vel inanimis iniuriæ non eſt capax. p.363.n.199
Ad complementom vniuerſi triplex Creaturæ genus requiſitum. p.517.n.80

Crucifixio.

Chriſti Crucifixio, non cruciligatio. p. 476. n.186.
Crucifixionis Chriſti rationes congruæ. ibid. n.189.
Crucifixio Chriſti facta in ligno, ſuper terram extenſo. p.477.n.196
Tribus facta clauis. ibid n.197

Crux.

Inter Crucem, in qua Chriſtus pependit, & alias differentia. p.365.n.207
Quo cultu adoranda. p.366.n.211
Eius duæ feſtiuæ ſolemnitates, inuentio, & exaltatio. ibid.n.212
Eius figura, in vexillo imperiali antiquitus deſcripta. ibid. n.214
Ex quatuor lignorum generibus facta eſt. p.377. n.219.
Ipſi, vt Chriſtum referenti, debetur latria. ibid. n.221.
Præcisè non debetur ei hyperdulia. ibid.
Clarius, & facilius, quam cætera paſſionis inſtrumenta, Chriſtum exprimit. ibid.n.214
Habuit figuram litteræ T. Crucis Chriſti titulus. p 478. n.203.
Cur titulus, tribus inſcriptus linguis. p.479.n.207
Crux latronum abſque titulo. p.478.n.204
non tamen abſque clauis. p.480.n.220
Crux Chriſti, in fine mundi apparitura. p.550. n.149.

D

Decimatio.

Decimatio triplicem dicit actum. pag. 399. num.49.
Dicit imperfectionem in dante, & perfectionem in accipiente. ibid.
Decimatio, ab Abrabam facta Melchiſedech, præfigurauit curationem peccati per Chriſtum. ibid. n.50.

Defectus.

Defectus à Chriſto aſſumpti erant conuenientiſſimi hominum redemptioni. p.240.n.22
Chriſtum non dedecebant. ibid.n.25

Deitas.

Deitas à Patribus quomodo aſſeritur à carne ſeparata. p.489.n.303
In triduo mortis animæ vnita. ibid.n.305
Ex hac vnione erat anima pro tunc beata. ibid. n.30.
Ex vnione Deitatis ad animam vtriuſque idiomata in triduo mortis communicata. ibid.n.305
In triduo mortis carni vnita. p.488.n.296
In hoc triduo inter Deitatem, & carnem erat communicatio idiomatum. ibid.
Naturæ inſenſatæ non eſt decenter vnibilis p.489. n.301.
Faciebat vnum cum carne in hypoſtaſi in triduo mortis, in obliquo tamen. ibid.

Deus.

Deus non ſemper operatur, quod ſimpliciter melius eſt. p.33.n.76
Deus ſicut liber eſt in creando, ita & recreando. p.38.n.6
Deus non neceſſario hominem reparauit, conuenientius tamen, quam Angelum. p.38.n.3.& ſeq.
Aliis modis potuit hominem à perditione liberare. p.39.n.20
Deus potuit velle redemptionem alio ordine, quam per Incarnationem. Vide *Incarnatio.* p.85.n.90
Deus abſque imperfectione non poteſt dici gerere vicem actus formalis. p.94.n.54.& ſeq.
Deus comprehenderetur cognitis omnibus, quæ ab ipſo fieri poſſunt. p.215.n.27.& 32
Deus videtur à beatis infinitus, ſed non ſub ratione infinita. p.221.n.68

Diabolus.

Diabolus triplicem in hominem obtinuit poteſtatem per peccatum. p.63.n.317
Hominis eſt poſſeſſor mala fide, quia dolo eum circumvenit. ibid.n.319
Virginitatem Mariæ non recognouit. p.389.n.145. & ſeq.
In ſpecie viſibili Chriſto tentando apparuit. p.440. n.37.

Differentia.

Differentia eſſentialis, quæ dat ſimpliciter eſſe, dat diuerſum eſſe. p.276.n.13

Dignitas.

Dignitas actionum Chriſti infinita eſt, non Phyſicè, ſed moraliter. p.63.n.325
Dignitas operum alicuius perſonæ creſcit ad proportionem geometricam, non tamen rigoroſè. p.63.n.326. & 318.

Doctrina.

Doctrina Chriſti, non ſua. p.441.n.2
Non fuit in occulto. p.442.n.4.& ſeq.
Doctrinæ Chriſti excellentia. ibid.n.10
Prouidè Iudæis exhibita. ibid.n.13.& ſeq.
Et à quo tempore. p.443.n.18.& ſeq.

Dolor.

Dolor ſenſibilis requirit diuiſionem continui, & cognitionem ſenſus externi. p.252.n.65
Definitur ab Auguſtino diſpliceotia appetitus, ex carnis ſenſu deriuata. ibid.n.67
Fuit verè in Chriſto. p.253.n.69
Aliter fuit ratione obiecti, vel ſubiecti. p.460.n.26
Dolor animæ Chriſti, compatientis corpori. ibid. n.27.& ſeq.
Dolor voluntatis acerbior dolore appetitus in Chriſto. p.461.n.34
Acrior in appetitu ex læſione corporis. p.461. n.36.
Cum dolore Chriſti beatitudo compatibilis. p.462. n.41.
Non opponitur è diametro gaudio viſionis beatificæ. ibid.n.45

Dominum

Dominium.

Dominium non poteſt in ſolidum duobus competere. p.71.0.409
Dominium Dei altum in actiones hominum, non eſt ſicut Dominium Principum, ſolum in vrgente neceſſitate. p.72.n.415
Dominium vtilitatis eſt ſeparabile à dominio excellentiæ. p.525.n.105
Fuit in Chriſto abſque vſu. p.324.n.101

Dona Spiritus ſancti.

Dona Spiritus ſancti fuere in Chriſto. pag.203. n.41.
Horum quatuor ad intellectum, tria vero ſpectant ad voluntatem. ibid.
In Dono Conſilij duo reperiuntur. ibid.0.44
Donum pietatis in Chriſto, etiam regnante, eſt admittendum. ibid.n.45
Quomodo Donum timoris fuerit in Chriſto, vide. p.204.n.50. & ſeq.
Donum prophetiæ eſt occultorum remotorum reuelatio. p.205
Antonomaſticè Chriſto conceditur. ibid.

Dulia.

Dulia eſt cultus Sanctis debitus. p.342. n.21. & p.348.n.72.
Hoc ſolum cultu Angeli, & Sancti adorantur. p.349. n.76.
Dulia alia eſt religioſa, alia ciuilis. p.348. n.75. & p.349. n 85.
A latria diſtinguitur. p.350.0.91

E

Eccleſia.

ECcleſiæ cum Chriſto vnio præfigurata eſt in coniunctione Adæ, & Euæ ante peccatum. p.84. n.81.
Non tamen hinc ſequitur, Eccleſiam fuiſſe actu vniendam Chriſto, ſi Adam non peccaſſet. ibid.

Elias.

Elias adhuc in terreſtri Paradiſo viuens. p.546. n.103.& ſeq.
Venturus eſt cum Henoc Chriſti iudicis præcurſor. ibid. n.107

Elipandus.

Elipandi quis fuit error circa adoptionem Chriſti. Vide Adoptio.
Tres Elepandi damnationes. p.330.n.37

Euchariſtia.

Euchariſtiæ non eſt ponenda conditio, ſi ſit conſecrata, dum adoratur. p.372.n.268

Eutiches.

Eutiches vnionem Verbi cum natura humana poſuit in natura, non in hypoſtaſi. p.89.n.r
Damnatus eſt in Concilio Calcedonenſi. p.90. n.10.

Experientia.

Experientiæ duo ſunt modi, vnus ducens in acquiſitionem cognitionis; alter in ipſius exercitium. p.224. n.98

F

Fides.

FIdes nec ſecundum actum, nec ſecundum habitum fuit in Chriſto. p.100.n.17
Ad Fidem requiritur duplex habitus. ibid.n.15

Filiatio.

Vide Adoptio.

Filius.

Filius naturalis oritur à viuente principio vitæ coniuncto in ſimilitudinem naturæ intellectualis. p.332.n.53
Talis Filius nequit dici Chriſtus. ibid.
Filij tamen naturalis ſtatus Chriſto quodammodo conuenit. ibid.n.56
Nomen Filij Chriſto nequit conuenire in ordine ad Trinitatem, vel ad Spiritum ſanctum. p.332. n.61. & ſeq. Vide Chriſtus.

Finis.

Finis, alter eſt cuius gratia, alter cui. p. 83. n.76.
Medium Fini propinquius non ſemper prius eligitur. p.84.n.87
Niſi agens naturali modo, & neceſſario agat. ibid. n.89.
Finis in Phyſicis prior eſt intentus, quam media. p.215. n.25.

Fœmina.

Fœmina quam materiam ſubminiſtrat generationi. p.394.n.2. & ſeq.
Concurrit effectiuè ad prolis generationem. p.395. n.9.
In hac generatione duæ concurrunt actiones. p.396. n.15.
Fœmina, quomodo vir occaſionatus. pag.515. n.58.

Fomes.

Fomes dicitur à fouendo peccatum. p.380.n.58
Non eſt appetitus ſenſitiuus, vt ſic. p.251.n.51
In Chriſto, nec fuit, nec eſſe potuit. p.151.n.52
Fuit in Virgine ſopitus per primam ſanctificationem. p.380.n.59
Fuit extinctus per Angelicam Annunciationem. ibid.
Fomitis legati, & extincti differentia. p.381.n.68
Effectus fomitis tribus modis impeditur. ibid. n.69.
Extinguitur per habitum, è diametro ei oppoſitum. ibid.n.73

Forma.

Forma complet rationem eſſentialem naturæ, non perſonæ. p.25.n.245
Formæ irrationales, ſi eſſent aſſumptæ, participarent ſubſiſtentiam Verbi ſimul cum materia, in qua ſunt. p.29.n.28
Separatæ à materia, ſunt aſſumptibiles, vti & ipſa materia. ibid. n.29
Dantur Formæ, quæ ſunt ſubiecta inhæſionis, nec denominant. p.402.n.22
Duæ formæ eiuſdem ſpeciei nequeunt eſſe in eodem ſubiecto. p.404.n.34.& ſeq.
Accidentales indiuiduatur à ſubiectis. ibid. 0.42
Formæ præexiſtunt in ſeminalibus materiæ rationibus. p.512.n.23

G

Gabriel.

GAbriel ex quo Angelorum choro. p.390. n.156.
Apparuit ſpecie viſibili coram Virgine, ibid. n.158.

Gloria.

Gloria in Chriſto fuit ad vnionem diſpoſitio. p.393.n.51.

Non

Non cecidit ſub Chriſti merito. ibid.
Fuit Chriſto connaturalis. p.294.n.58
Sed abſoluta Dei virtute potuit meritis acquiri. p.295.n.67. & ſeq.
Non ſemper eam meritis haberi glorioſius eſt. ibid. n.73.
Gloria corporis fuit à Chriſto emerita. p.296. n.79.
Non tamen remouendo impedimentum, quo detinebatur, contra Scotum. ibid n.85
Chriſti gloria poſt extremum iudicium. p.559. n.218.& ſeq.
Gloriæ Chriſti, & Sanctorum æternitas, & excellentia. p.560.n.24

Gog.

Gog ſignificat Antichriſtum, vti & Magog eius exercitium. p.545 n.96.& 97
Prælium Gog, & Magog, vltima fidelium perſecutio. ibid.

Græci.

Græcorum de celebratione Paſchatis ſententia. p.466.n.82.
Errant in forma orandi pro defunctis. p. 508. n.121.

Gratia.

Gratia vnionis dedecet eam naturam, quæ nequit ſanctificari, aut glorificari, non tamen implicat. p.29.n.22.
Gratia formaliter tollit malitiam culpæ, ſed non ſtatim reatum pœnæ. p.46.n.123
Gratia capitis eſt incommunicabilis puræ creaturæ. p.47.n.131
Gratia, quo indigniori collata, eò maior. p.80. n.51.
Gratia nulla neceſſario prærequiſita eſt in humanitate ad vnionem hypoſtaticam. p.114. n.11. p.180. n.71.
Aliqua tamen gratia congruè concedenda eſt, tanquam ornamentum Chriſti animæ prius natura, quam aſſumeretur. ibid.n.13.& p.180.n.73
Non tamen ob talem gratiam poteſt humanitas dici adoptata. ibid.n.17. & p.180 n.75
Gratia Dei humana inuocatione non confertur, ſed vt fiat inuocatio, facit. p.121.n.73
Gratia Patribus conceſſa eſt propter merita Chriſti præuiſa. ibid.n.73.& ſeq.
Gratia diſponens ad vnionem, gratia vnionis, & gratia vnionem faciens, aſſeruntur à D. Bonauentura. p.129.n.137
Gratia habitualis dicit ordinem, & habitudinem ad ſubiectum, in quo eſt, & ad cauſam, à qua datur. p 129.n.138
Quomodo vnaquæque ex his Gratiis fuerit in Chriſto naturalis, vide. p 129.n.137.& ſeq. ad finem.
Omnia gratia fuit in Chriſto, ſed de habituali præcipuè tractatur, per primam quæſtionem diſput.11. p.182.n.1.& ſeq.
Variæ ſententiæ circa neceſſitatem Gratiæ habitualis in Chriſto diſcutiuntur. p. 184. n.20. & ſeq.
Ideo gratia Chriſto fuit neceſſaria, vt modo connaturali mereretur. ibid.n.25.& p.187.n.46
Gratiæ habitualis effectus formalis eſt ſanctificatio accidentalis; non autem omnis. p. 187. n.49.
Gratiæ Chriſti infinitas diſcutitur. ibid. n.53. & ſeq.
Eam eſſe ſimpliciter, ſeu Phyſicè finitam, concluditur. p.188.n.58
Gratia adoptiuois poteſt ſemper creſcere, & mereri in via. ibid.n.60
Gratia Chriſti non extrinſeca Dei acceptatione, nec modali infinitate ex vnione, ſed tantum comparatiuè ad gratiam aliorum eſt infinita. p.189.n.63, & ſeq.
Item quoad vſum actuum, & quoad productionem effectuum, quodammodo infinita eſt. p.190. n.71. & ſeq.
Circa augmentum Gratiæ Chriſti variæ proponuntur ſententiæ. ibid.n.77.& ſeq.
Gratia quadrupliciter conſideratur. p.191.n.82
Gratiam Chriſti ex ſua natura augeri non poſſe aſſeritur. p.192.n.93
Nec etiam ex capacitate ſubiecti Gratia Chriſti potuit augeri. p.194.n.108
Gratia tunc eſt capax meriti cum poteſt intendi. p.195.n.120.
Gratia ampliat capacitatem ſubiecti ad operandum, ſed non ſemper ad formam recipiendam. p.196.n.133.
Gratia Chriſti, & noſtra non differunt eſſentialiter Phyſicè, ſed moraliter. p.197.n.139
Gratia ſingularis perſonæ in Chriſto eſt diſtincta à gratia capitis. p.209.n.21
Gratia capitis eſt quid creatum ex vnione reſultans. ibid.n.22.& 24

H

Habitus.

HAbitus Scoti, per quem ait Animam Chriſti omnia poſſibilia cognoſcere, exploditur. p.218. n.50.
Habitus D. Bonauenturæ, per quem Anima Chriſti omnia cognoſcit, oritur ex promptitudine Verbi ad omnia ipſi reuelanda. p.217.n.43. & p.218. n.46.
Habitus in actu perfectior eſt, quam habitus præter actum. p.219.n.54
Habitus Animæ Chriſti, quo omne creabile cognoſcit, eſt ſimpliciter finitus. p.219.n.58

Hebdomada.

Duplex Hebdomadarum ſpecies apud Iudæos, altera dierum, altera annorum. p.53.n.78

Herodes.

Herodes Aſcalonita regnabat ſuper Iudæos, in Natiuitate Chriſti. p.10.n.36
Ei ſucceſſit Archelaüs, qui demum Lugduni exulauit. ibid.n.37

Hieruſalem.

Hieruſalem locus Paſſionis Domini. p.481.n.230. & ſeq.
Non eſt in medio terræ. ibid. n.234
Extra portas Ieruſalem paſſus eſt Chriſtus. ibid. n.236.
Futura eſt Antichriſti ſedes. p.542.n.75

Hilarius.

D. Hilarius vindicatus ab omni errore, ipſi impoſito, circa corpus Chriſti paſſibile. p.238. & ſeq. n.2.& ſeq.

Homo.

Homo habet maiorem expreſſionem diuini exemplaris, quam Angelus. p.30.n.34
Ei ineſt perſonalitas ex origine generantis. ibid.
In ſui vnione cum verbo vniuerſum decorauit. p.29.n.25. & p.30.n.34.
Potius aſſumendus erat, quam Angelus, ob plures congruitates, quæ habentur. ibid.n.33.& ſeq.

Homo purus poteſt eſſe principium infectionis cæterorum ; non autem generatiquis ſpiritualis. p.47.n.133.

Homo , vt membrum Chriſti non ſatisfacit pro peccato mortali ex iuſtitia. p.53.n.209

Nec vt ſatisfacere poſſit, ſufficit, quod Chriſtus pro tali homine ex rigore ſatisfecerit. p.53. n.212.

Homo non fruſtra haberet poteniiam ad vnionem cum Verbo, licet illa ounquam ſequeretur. p.86. n.103.

Homo magis habilis eſt ad merendum, quam ad ſatisfaciendum. ibid.n.103

Hominem eſſe aſſumptum, improptiè enunciatur. p.159.n.13.

Terminus *Homo* eſt nomen naturæ in ſuppoſito exiſtentis. p.160.n.21

Homo ſupponit in Chriſto pro natura ſingulari. p.272.n.134.

Vnde admittitur propoſitio illa: hic Homo incepit eſſe Deus. p.272.n.134

Homo mortuus non eſt propriè homo. p.487. o.243.

In homine poſt reſurrectionem erunt quatuor humores. p.514. n.49

Honor.

Honor, alius eſt in obſequium reuerentiæ, alius in teſtimonium virtutis. p.570.n.248

Humanitas Chriſti.

Humanitas Chriſti operabatur, vt quo, non vt quod. p.69.n.388. & p.70.n.401

Humanitas obtinet eſſe Diuinum per modum vnionis, licet ſeipſa imperfectiorem. p.105. n.147. & 149.

Humanitas nou producitur formalitet per vnionem. p.107.n.162

Humanitas Chriſti, nec meruit, nec mereri potuit vnionem ſui cum Verbo. p.115. n.21. & ſeq.

Humanitas Chriſti in inſtanti aote vnionem non potuit operari, quippe priuata ſuppoſito. p.116.n.32.

Humanitatem Chriſti non prius tempore extitiſſe, quam vnitam fuiſſe, probatur. p171.n.272

Humanitas Chriſti propria non increatam obtinet exiſtentiam. p.276.n.20.& ſeq.

Hyperdulia.

Hyperdoliæ à dulia differentia. p.351.n.80

Deiparæ Virgioi Hyperdulia debetur. ibid.

Hypoſtaſis.

Ratio Hypoſtaſis ex Scoto nullam dicit perfectionem. p.119.n.28.& ſeq.

Probatur tamen, Hypoſtaſem dicere perfectionem. p.140.o.29.

Hypoſtaſis creata poteſt ſuppoſitare aliena accidentia, oon tamen alienam ſubſtantiam. ibid. n.32.

Hypoſtaſis Diuioa non ita ſe habet ad naturam humanam, vti ad diuinam. p.152.n.127

Hypoſtaſis Diuina continet omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem. p.170.n.115

I

Idolum.

IDolum falſam ſignificat imaginem. pag. 354. n.108.

A D.Paulo dicitur Nihil. p.109

Confunditur aliquando cum imagine. ibid.n.110

Et rectè confunditur cum ſimulacro. ibid.

Ieiunium.

Ieiunium, contra tentationes remedium efficax. p.437. o.13.

Quadrageſimalis ieiunij Chriſti finalis ratio.p.438. n.14.

Fuit Chriſti Ieiunium abſque fame.ibid.n.16.& ſeq.

Ieſus.

Nomen IESVS eſt ſingularis naturæ, licet dicat etiam perſonam, ad naturam humanam relatam. p.271. n.126.

Eſt nomen Chriſti proprium. p.412.n.12

Aliis tamen quoad ſonum materialem fuit impoſitum. ibid.n.13.

Deriuatur à ſaluando. p.413.n.16

In ipſo omnis bonorum communicatio. ibid. n.23.

Ignis.

Ignis elementaris mundum in fine purgabit.p.548. n.130.& ſeq.

Vnde iſte Ignis oriuodus. p.549.n.134

Virtute naturali aget. ibid.n.135

Altiſſimos montes tranſcendet. ibid.n.136

In fine mundi duo erunt Ignes. ibid.n.139

Horum effectus, & fines. ibid. & p.550. n.141. & ſeq.

Imagines.

Imaginum duæ ſpecies. p.361. n.172. & p.364. n.198.

Noo omnes in lege antiqua vetitæ. p.352.n.90

Ex prohibitione vſus Imaginum ſequeretur vndecim dari præcepta. p.353.n.98

Sola Dei Imago piogi prohibebatur in lege veteri. ibid.n.102.

Non ſic in lege noua. p.354.n.118

Imagines ſunt ignorantium libri. p.355. n.117. & 118.

Imagines Chriſti ſub figura Agni, cur in ſeptima Synodo vetitæ. p.356.n.122

Variæ circa adorationem Imaginum hæreſes. ibid. n.123.& ſeq.

Variæ Chriſti Imagines apud antiquos Patres. ibid.n.127. & ſeq.

Cur prohibitæ in Concilio Elibertano. p.356. o.130. & ſeq.

Imaginis honor in prototypum redundat. p.358. n.141.

Impeccabilitas.

Impeccabilitas aſſeritur in Chriſto. p.246

Oritur ex vnione hypoſtatica. p.247. n.20. & ſeq.

Conſequitur ſimpliciter beatitudinem. p. 248. n.28.

Ablata Chriſti impeccabilitate, peccatum in Verbum redundaret. p.249.n.35.& ſeq.

Impeccabilitas perfectionem dicit finitam. p.250. o.45.

Libertatem Chriſti non impedit. ibid.n.48

Incarnatio.

Myſterium Redemptionis, Incarnatio, non animatio, dicitur propter varias rationes. p.24. n.210.

Sine fide non eſt perceptibilis. ibid. n.232. & ſeq.

Eſt tamen poſſibilis. p.25.n.238

Incarnationis plures conoenientiæ aſtruuntur.p.27

Conueniens eſt Deo, ob plures eius perfectiones in ea reſplendentes. ibid.n.2. & ſeq.

Conueniens eſt hominibus. p.28.n.8.& ſeq.

Incarnatio eſt ſumma communicatio intenſiuè, non extenſiuè. p.30.n.44
Incatnatio conuenientius facta eſt in perſona media, in Filio, in imagine Patris, in Verbo. p.31. n.52. & ſeq.
Incarnatio debuit diu expectari, vt magis iuuaret. p.36 n.126.
Debuit ita offerri, vt liberè reciperetur. ibid. n.132.
Eam congruè præceſſit lex naturæ, & ſcripta.ibid. n.133. & ſeqq.
Hinc variæ conuenientiæ, cur ad finem mundi præcisè Verbum non ſit incarnatum, explicantur. p.37.n.139. vſque ad finem.
Incarnationis decretum debuit eſſe ſanctum omnibus ſuis circumſtantiis. p.81.n.56
Non debuit hoc Incarnationis decretum mutari de carne paſſibili, in impaſſibilem. ibid.n.57
Incarnatio fuit decreta quoad ſubſtantiam in remedium peccati. p.82.n.64
Incatnatio non poteſt dici bonum occaſionatum. p.83. n.75.
Incarnatio exprimitur ſimilitudine ferri candentis, arboris inſitæ, coniunctionis maritalis, templi inhabitationis, & vnionis animæ cum corpore. p.98.n.85.& ſeq. & p.140.n.35
Incarnatio omnium communicationum, & Dei donorum eſt maxima. p.112.n.1.& ſeq.
Per ipſam cætera dona abundè obtinentur. ibid. n.4.
Gratificationi, & glorificationi præcellit, eo quod ſubſtantialis ſit participatio Deitatis. ibid.n.5
Incarnatio eſt totius Trinitatis opus, nec à pura creatura efficienter poteſt fieri. p.132. n.1. & ſeq.
Attribuitur Spiritui ſancto ex triplici cauſa. p.133. n.6.
Apptoptiari tamen potuit cuilibet perſonæ. ibid. n.7.
Facta eſt Incarnatio ante mediam noctem in feru. p.391.n.164.

Infernus.

Ex Inferno quinam referuntur eruti. p.508.n.112. & ſeq.
Inferni variæ acceptiones. p.497.n.14
Locus eſt ſubterraneus. ibid.n.22
Quatuot inferni diſtinctiones. ibid.
Infernus damnatorum à nobis quantum diſtans. ibid.
Nullibi pro ſepulchro ſumitur. p.499.n.39
Ex damnatorum Inferno neminem Chriſtus eruit. p.502.n.73. & ſeq.

Infinitas.

Infinitas valoris operum Chriſti ſumitur, non ſolum ex re oblata, ſed ex offerente. p.64. n.334.
Infinitas eo gradu intrinſeca eſt operationi, quo ſuppoſitum operanti. p.67.n.362

Influentia.

Qualis ſit influentia Chriſti in Eccleſiam. Vide Caput.

Intellectus.

Intellectus agentis duo ſunt munera, alterum, abſtractio ſpecierum, alterum iudicium eius apprehenditur per ſenſus. p.224.n.99
Intellectus quomodo ſpeculetur phantaſmata. ibid.n.101.
Intellectus Chriſti non potuit abſtrahere ſpecies, potuit tamen iudicare, id quod per ſenſus apprehendit. ibid.n.99

Ioannes Baptiſta.

Ioannes Baptiſta, Angelus ab Origene male creditus. p.418.n.1
Verum eius miniſterium. ibid.n.5
Legem veterem non abrogauit. p.419. n.6. & ſeq.
Lex, & Prophetæ in ipſo terminati. ibid.n.12
Præclara eius ſanctitas. ibid.n.16.& ſeq.
Præfertur Apoſtolis. p.420.n.18
Eius natalia cum origine Chriſti comparata. ibid. n.19.
Eius Pater non fuit Sacerdos ſummus. ibid.n.20
Peccati mortalis inſons. ibid.n.25
Chriſti aduentum cognoſcens. ibid.n.26.& ſeq.
Chriſtum ad Baptiſmum accedentem ante Columbæ apparitionem cognouerat. p.421.n.33
Diſcipulos miſit ad Chriſtum, non dubitando, ſed erudiendo. ibid.n.34
Eius gratiæ gratis datæ. p.422.n.40.& ſeq.

Ioſaphat.

Ioſaphat vallis, inter Ieruſalem, & montem Oliueti. p.556. n.204.
Significat iudicium Domini. ibid.n.205
Vltimi erit iudicij locus. ibid.
Omnes iudicandi in ea valle non includentur.ibid.

Ioſeph.

Ioſeph ab Angelo, vt in Ægyptum fugeret, monitus. p.416.n.2.& ſeq.
Ratio huius fugæ. ibid.n.5
Eius reditus. ibid.n.9
In Galilæam cur diuertit. ibid.n.11

Ira.

Ita includit triſtitiam ex parte obiecti. p.255. n.92.
Incipit aliquando à ſenſu, & ad voluntatem aſcendit. ibid.n.94
Eſt appetitus vindictæ, & recruciationis. ibid. n.91.
Fuit in Chriſto, ſublata imperfectione. ibid. n.90. & 95.

Iſraël.

Regnum Iſraël vaſtatum fuit ſub Rege Salmanaſ. p.8.n.17.

Iudas.

Iudas abiit, & vendidit Chriſtum die Mercurij. p.469.n.114.
Circa triginta denarios, quibus Chriſtum vendidit, varia adnotantur. ibid.n.116.& ſeq.
Venditio hæc fuit ſcelus grauiſſimum contra Cajanos hæreticos. p 470.n.126

Iudæi.

Omnes à Iacob oriundi dicuntur Iudæi, licet, ſceptrum tribus Iudæ ad alios ſit deuolutum. p.11. n.60.
Iudæorum mos ſumendi vxores ex eadem tribu, vnde ortus. p.383.n.89.& ſeq.
Computant dies hebdomadæ à Sabbatbo. p.513. n.18.
Sabbathum aliquando ſumunt pro tota hebdomada. ibid.n.20
Vtebantur annis, & menſibus lunaribus. p.539

Iudicium.

Iudicij dies, omnibus occultus. p.556.n.210
Poſt quot annos dies iudicij futurus iuſta aliquorum Patrum computationem. ibid.n.208
Ad Iudicium tria requiſita. p.555.n.3
Iudicium mundi, Chriſto homini datum. ibid.n.4. & ſeq.
Iudiciariæ poteſtatis in Chriſto duæ rationes.ibid. n.9.

Iudicium ſingulorum poſt mortem. ibid. n.12. & ſeq.
Fiet hoc Iudicium in inſtanti ſeparationis animæ p.536.n.14. & ſeq.
Iudicium vniuerſale aſſeritum. ibid.n.12
Eius congruentiæ multæ. p.537.n.23.& ſeq.
Quindecim Iudicium ſigna præcedent. p. 547. n.112. & ſeq.
Tria genera ſignorum in cœlis ante Iudicium: ibid. n.117.
Signa iſta ante Iudicium quomodo cauſanda. p.548.n.120. & ſeq.
Ad iudicium omnes pro præmio conuenturi. p.553. n.172.
Parvuli in hoc Iudicio iudicandi. ibid.n.179
Quod Iudicium de non credente ferendum. p.554. n.184.
Iudicij locus. Vide *Ioſaphat*.
In Iudicio vniuſcuiuſque opera manifeſtanda. p.555. n.195. & ſeq.
Ab omnibus videnda. ibid.n.200
Iudicij ſententia,voce ſenſibili proferenda. p.556. n.201.

Iuſti.

Duo Iuſtorum ordines. p.553.n.174
Iuſti qualiter iudicandi. ibid.n. 181. & ſeq.

Iuſtitia.

Iuſtitia diſtributiua ſtat in medio geometrico,commutatiua vero in arithmetico. p. 41. n. 57. & ſeq.
Hæc æqualitatem rei cùm re, illa dignitatem perſonæ in ordine ad meritum ponderat. p. 42. n.62.
Non poteſt eſſe hominis Iuſtitia rigoroſè ad Deum. p.68. n.375.
Iuſtitiæ ſatisfactio debet fieri ex bonis propriis ſatisfacientis. p.69.n.381
Eius obiectum eſt æqualitas, quæ in ſatisfactione attenditur. ibid.n.382
Debet etiam fieri ex bonis, alio titulo non debitis ipſi creditori. p.72.n.417
Debet eſſe ad alterum. p.73.n.422
Debet quoque ita fieri, vt à creditore non poſſit recuſari. p.73.n.428
Iuſtitiæ regula, vt ſit ad alterum, intelligitur ab Ariſtotele, quoad ſuppoſitum. p.71.n.411.
Iuſtitia Chriſti ſuppoſito pacto nequit refutari, in ordine tamen ad nos eſt potius veritas, quam iuſtitia. p.74.n.434
Iuſtitiam Chriſti fuiſſe ex rigore problematicè diſcuritur à p.68. vſque ad 75.
Iuſtitiæ vindicatiuæ duo ſunt munera, procurare pœnam, & propulſare iniuriam. p.202.n.33

L

Latria.

Latria ſeruitutem primo ſignificatu exprimit. p.341. n.6.
Ad cultum ſolius Dei accommodatur. ibid.
Vna ſola Latria Deo ſub quacumque ratione debetur. p.343.n.24
Chriſto competit etiam. ibid.n.26.& 29
Imo & Chriſti humanitati. p.344.n.32
Non tamen ſolitariè ſumptæ. p.347.n.60
Adæquatè imaginibus non debetur. p.360.n.166

Libertas.

Libertas duplex eſt pro duplici oppoſitione ad coactionem & neceſſitatem. p.281.n.13
Fuit vera operandi libertas in Chriſto. p.280.n.10. & ſeq.
Libertas tam à coactione, quam à neceſſitate neceſſaria eſt ad meritum. p.281.n.15
Datur in Deo, & beatis libertas immutabilitatis, voluntati ſubdita. ibid.n.16
Datur etiam in viatoribus libertas contingentiæ. ibid.
Libertas indifferentiæ in Chriſto. ibid.n.20
Libertas dominij cur dicitur eſſentialis: p.282. n.23.
Libertatis Chriſti ad merendum varij aſſignantur modi. ibid. n.26.& ſeq.
Libertas Chriſti cum gloriá conciliatur. p.284. n.46.& ſeq.
Fuit ad meritum priuilegiata. p.285.n.52
Libertas ad malum, non eſt de propriæ libertatis eſſentia. ibid.n.54

Lumen.

Lumen infinitum requiritur ad actu infinita videnda. p.216.n.34.
Lumen maius abſorbet minus. p.227.n.126
Lumen habituale, & ſupernaturale requiritur ad actus ſcientiæ infuſæ. p.231.n.164
An hoc Lumen diſtinguatur à lumine gloriæ. ibid. n.168.

Lymbus.

Lymbus locus veterum Patrum ante Chriſti mortem. p.496.n.11
in Lymbo ſecoritas in ordine ad gloriam. ibid.
Dicitur ſinus Abrahæ. ibid.n.13
Lymbus in inferiori terræ parte. p.497.n.16
Ad Lymbum Chriſtus cur deſcenderit. pag.501. n.57.
Quam ibi moram contraxerit. p.502. n.65. & ſeq.
Debitum Patrum in Lymbo detentorum Chriſtus perſoluit. ibid. n.71

M

Maria Virgo.

Maria præ cæteris ſimul Sanctis Deo grata, & dilecta. p.391.n.171.& ſeq.
Eius ſuper cæteros Sanctos gloria. p.392. n.174. & ſeq.
Eſt Mater credentium. ibid.n.181
Gratiis, & donis eſt dotata. p.393.n.185
Sine dolore peperit, & aliis puerperij incommodis. p.407.n.72.& p.408.n.75.
Mariam in nuptiis repulit Chriſtus, in cruce commendauit. p.485.n.169
Maria Virgo dignè emerita eſt Dei maternitatem. p.126. n.107.& 111.
Mariæ Maternitas, & Chriſti Incarnatio eiuſdem ſunt ordinis. ibid.n.115
Quamobrem neutram de condigno meruit. ibid. n.116.
Secus de congruo, vt eſſet Mater Dei ante Angelicam ſalutationem. p.129.n.133
Tres ſunt excellentiæ, propter quas eſt colenda. p.351.n.78.
Latria propter contactum Chriſti ei non debetur. p.352. n.83.
Eſt verè Dei Mater. p.374.n.4
Nulla peccati labe aſperſa. p.378.n.41
Fuit in gratia confirmata. p.379

Digitized by Google

Paſſa eſt dolorem, non dubitationem, in Chriſti Paſſione. ibid.n.52.& ſeq.
Non propriis actibus ſe ad Conceptionis gratiam diſpoſuit. p.381.n.81
Suo intuitu ad pudicitiam excitabat. ibid.n.83
Orta eſt ex tribu Dauid. ibid.n.84.& ſeq.
Per lineam paternam. p.383.n.92
Maria, perpetua Virgo. p.384.n.101.& ſeq.
Virginitatis habuit propoſitum à primo rationis vſu. p.386.n.125
Voto illud firmauit ante Incarnationem. p.387. n.130.
Et etiam ante initum Matrimonium. pag. 388. n.137.
Decuit eam deſponſatam eſſe ob triplicem rationem. ibid.n.143.& ſeq.
Verum cum Ioſeph iniuit Matrimonium. p.389. n.148. & ſeq.
Triplex huius Matrimonij congruitas. pag.390. n.154.
In gratia ſemper creuit. p.391.n.168

Magdalena.

Magdalena eadem refertur à Marco, & Ioanne. p.469.n.112.
Magdalena peccatrix, & ſoror Lazari, eadem. p.528. n.77.
Variæ Magdalenæ recenſitæ. ibid.n.71.& ſeq.

Magi.

Magi erant Typi illorum, qui Chriſtum erant adoraturi. p.410.n.99
Ex Arabia venerunt. ibid.n.103.& ſeq.
Adorauerunt Chriſtum in ſtabulo. ibid.n.108

Materia.

Materia eſt pars intrinſeca corporeæ ſubſtantiæ. p.487.n.287.
Ordinatur eſſentialiter ad formam. ibid.n.286

Medium.

Medium vniendi multiplex eſt. pag.174. n.19. & ſeq.
Medium colligantiæ, ſeu vniens carnem Perſonæ Verbi, non fuit anima. ibid.n.22
Medium quo, aſſumendi corpus fuit anima. ibid. n.24.
Abſque medio extrema multum diſtantia non vniuntur. p.175.n.29
Quomodo anima fuerit medium congruentiæ, vel neceſſitatis in vnione hypoſtatica. ibid. n.32. & 33.
Sublato medio quo ſoluitur vnio extremorum. ibid.n.36. & p.178.n.56.

Mediator.

Mediatoris officium quatuor modis fieri ſolet. p.314.n.4.
Duplici ſenſu Chriſto conuenit. ibid.n.1
Mediator debet eſſe medius, ab vtroque diſſidente diſtans. p.316.n.18
Mediatoris in Chriſto origo eſt vnio hypoſtatica. p.317. n.25.
Eſt tamen Mediator ſecundum naturam humanam. p.316.n.17.
Sed non ſolitariè ſumpta. p.317.n.25

Melchiſedech.

Melchiſedech quomodo ſine patre, ſine matre. p.310.n.58.
Fuit verus Sacerdos. ibid.n.59
Eius Sacerdotium fuit nobilius Sacerdotio Aaron. ibid.
Verè panem, & vinum in ſacrificium obtulit. ibid. n.61.& ſeq.

Meritum.

Tota Meriti entitas, vt ſic, eſt moralis. pag.64. n.336.
Ex entitate meriti infinita, & morali, reſultat eiuſdem infinita dignitas. p.64.n.339
Meritorum Chriſti dignitas non è ratione præcisè morali, ſed ex vnione cum Verbo procedit. p.65. n.339.
Meritum Chriſti non ita eſt infinitum, vt infinita ei debeatur remuneratio. p.67.n.368
Meritum poſterius nequit dari reſpectu præmij præcedentis. p.118.n.46
Nullum potuit eſſe meritum Chriſti per ſequentia opera reſpectu Incarnationis. ibid.
Nec contra facit meritum militis, cui dantur arma ob futuros actus. ibid.49
Meritum non operatur ad modum efficientis Phyſici. p.112.n.75.& 79
Meritum antiquorum Patrum ex præuiſa Incarnatione explicatur exemplo Regis, mittentis filium ad redimendos captiuos. ibid.n.76
Meritum de congruo poteſt Patribus concedi reſpectu alicuius circumſtantiæ Incarnationis. p.124.n.91.
Meritum de congruo duas requirit conditiones. ibid.n.98.
Sub Merito aliquando non cadit acceſſorium, licet cadat principale. p.125.n.99
Item ſub Merito non cadit ſemper minus, licet cadat maius. ibid.n.100
Triplex genus meriti à D. Bonauentura aſſignatur & propugnatur. p.126.n.108.& ſeq.
Meritum de condigno proportionari debet ordini, ſtatui, & conditioni præmij. ibid.n.114
Meriti conditiones. p.288
Meritum Chriſti non ſolum in actibus charitatis, ſed etiam obedientiæ conſtitit. p.289. n.10. & ſeq.
Meritum Chriſti, terminatum per mortem. p.291. n.36.& ſeq.
In beatis non eſt meritum, ſed impetratio. ibid. n.42.
Quod fuit Chriſti meritum per ſanguinem é latere effuſum. p.293.n.47
Meritum ſimpliciter præcedit, ſaltem natura, præmium. p.294.n.61.& p.296.n.76
Meritum, & demeritum ita eſt animæ; ſicut grauitas, & leuitas eſt corporum. p.505.n.100

Meſſias.

Meſſias interpretatur vnctus à Deo. p.7.n.1
Prædicitur à Patriarcha Iacob. ibid. num.4. & ſeqq.
Prædicitur à Daniele. p.12.n.68
Meſſias non prædicitur venturus cum temporali proſperitate. p.20.n.175
Iudæorum argumenta contra ipſius aduentum ſoluuntur. ibid.n.177.& ſeqq.
Meſſias debet eſſe Deus, & homo. p.24.n.228
Fuit à Iudæis agnitus, non tamen omnino vt Deus. p.452.n.69.
Eius ſanctitas omnibus cognita. p.453. n.83. & 85.
Aliqualem de Meſſiæ etiam Diuinitate cognitionem habuere Iudæi. p.452.n.73

Miracula.

Vera Miracula ſunt à Chriſto patrata, & qua virtute. p.234.n.17.& ſeq.
Miracula non ſunt facta ab humanitate Chriſti virtute Phyſica. p.235.n.28.& ſeq.

Conuenientia Miraculorum Chriſti. p.445. n.1. & ſeq.
Miracula Chriſti, alia quoad ſubſtantiam, alia quoad modum. p.446.n.5
Illorum ſeries in paſſione. ibid.n.7.& ſeq.
Fuere apta, non ſimpliciter neceſſaria, ad eius doctrinam comprobandam. p.448.n.21.& 25
Miracula per ſe nuda ad Chriſtum cognoſcendum non ſufficientia. p.449.n.34
Secus, iuncta prophetiis, de Meſſia habitis. ibid. n.35.
Miracula in teſtimonium falſitatis non poſſunt patrari. ibid.n.38.& ſeq.
Chriſti miracula ad recognoſcendum Meſſiam dæmones cogebant. p.450.n.44.& ſeq.
Tria in Chriſti comprehenſione miracula. p.471. n.138.
Miracula, dupliciter falſa. p.545.n.92

Miſericordia.

Ad Miſericordiam Dei non ſpectat permittere miſeriam, vt miſereatur. p.82.n.67

Modus.

Modus quidam ſubſtantialis eſt formalis terminus Incarnationis. p.104.n.134
Modus conſequens naturam eſt ab ipſa naturaliter inſeparabilis. p.105.n.143
Non eſt vnitus Verbo, ſed id, quo Verbum naturæ vnitur. ibid.n.144
Eſt modaliter diſtinctus ab humanitate. ibid. n.145.
Poteſt abeſſe abſque naturæ corruptione, non tamen propriè eſt accidens. ibid.n.146

Monothelitæ.

Monothelitæ theandricam operationem ſoli Dei voluntati adſcripſere. p.57.n.253

Mors.

Mors Chriſti ſpecialiter erat hominum redemptio. p.68.n.372.
Mortis, & ſenectutis cauſa, an ſit extrinſeca iuxta Galenum, vel intrinſeca, iuxta Ariſtotelem. p.242.n.42.& ſeq.
Variæ Mortis cauſæ aſſeruntur, & diſcutiuntur. p.243.n.45. & ſeqq.
An Mors Chriſto contigiſſet naturaliter, ſi paſſus non fuiſſet. ibid.n.51.& ſeq.
Vnde Mortis, vel ſenectutis origo ſumeretur in Chriſto. p.244.n.51.& ſeq.
Mors Chriſti, Verbo adſcripta. p.491. n.324. & ſeq.
Non tamen ratione Deitatis. ibid. num.326. & ſeq.
Mors Chriſti, actiuè Iudæis adſcripta. p.492.n.329. & 330.

Motus.

Motus cœlorum cauſa finalis. p.559.n.237
Poſt iudicium vniuerſale Motus ceſſabit. ibid.

Moyſes.

Moyſes verè eſt mortuus. p.455.n.15
In proprio apparuit corpore coram Chriſto. p.456. n.17.
Apparuit etiam glorioſus. ibid.n.19

Mundus.

Mundus in fine renouandus. p.557.n.214
Non tamen innouatione ſubſtantiali. ibid. n.219. & ſeq.
Mundi elementa, vti & cœli, quoad qualitates mutabuntur. ibid.n.222.& p.558.n.226

Mutatio.

Mutatio extremorum præſupponitur ad aliquod compoſitum conſtituendum. p.101.n.112
Abſque mutatione aliqua intrinſeca, ſiue extrinſeca, nequeunt contradictoria de eodem enunciari. ibid.n.110.& 111
Mutatio aliqua ſubſtantialis contigit in humanitate ex vnione cum Verbo. ibid.n.113

N

Natiuitas.

NAtiuitas Chriſti, non menſe Septembris, vt ait Beroaldus, ſed 25. Decembris contigit. p.35.n.118.
Alia Chriſti Natiuitas temporalis, alia æterna. p.400.n.2.& ſeq.
E duplici Natiuitate Chriſtus bis poteſt dici natus. ibid.
E Natiuitate temporali Chriſtus eſt Filius naturalis Mariæ. p.401.n.11
Natiuitas Chriſti conuenienter multis manifeſtata. p.409.n.90. & ſeq.
Circa Chriſti Natiuitatem plura miracula. ibid. n.92.& ſeq.

Natura.

Natura Diuina, non ſic continet creatam, ſicut perſona Diuina perſonam creatam. p.25.n.247
Natura quævis ſubſtantialis eſt capax ſubſiſtentiæ, ac proinde à Perſona Diuina aſſumptibilis. ibid.
Congruum tamen magis fuit, Naturam humanam eſſe aſſumptam, quam aliam corpoream. p.29. n.21. & ſeq.
Inter cæteras Naturas corporeas ſola humana obtinet dignitatem perſonæ. ibid.
Operatio proportionatur Naturæ. pag.65. n.3. & 45.
Natura Angelica non fuit aſſumpta à Verbo, quia neceſſitas ſalutis pro humana vrgebat. p.80. n.50.
Natura vna ex multis diuerſimodè conficitur. p.89.n.1. & ſeq.
Natura Diuina nullo modo cum natura humana poteſt in vnam coaleſcere. ibid.n.8
Vna Verbi Natura incarnata quomodo à D.Cyrillo aſſeritur. p.90.n.20.& ſeq.
Naturæ rerum non ad cuiuſque placitum, ſed ad philoſophorum dogmata, ſunt definiendæ. p.93. n.43.
Natura humana non poteſt dici accidentalis Chriſto. p.97.n.81
Si natura humana Chriſto eſſet accidens, non prædicaretur de ipſo, & aliis vniuocè. ibid.
Naturæ plures habentur in Chriſto, quam in cæteris ſubſiſtentibus. p.108.n.175
Naturæ diuerſitas præiudicat vnitati, ſi vnitas perſonæ ex naturis oritur. p.101.n.193
Natura quo pluribus communicabilis, non eo eſt imperfectior. p.113.n.8
Naturam aſſumere, & vnire tripliciter differunt. p.142.n.52.
Natura diuina propriè humanam ad ſe non aſſumpſit. p.142.n.55
Aſſumpſit tamen, vt dicit actionem vniendi. ibid. n.58.
Natura humana non poſſet dici infinita, etiamſi à pluribus perſonis aſſumeretur. p.151.n.124
Natura eadem nequit conſtitui pluribus differentiis ſingularibus, licet poſſit ſuſtentari pluribus ſuppoſitis. p.154.n.146

Naturæ dependentia à ſuppoſito non eſt cauſati à cauſa. p.155.n.148

Naturæ diuinæ infinitas non colligitur ex eo præciſè, quod ſit in tribus perſonis. ibid.n.150

Natura ſubſiſtens adæquatè in ſe, nequit ſubſiſtere in alio. ibid.n.151

Vna natura in pluribus perſonis facit vnum, non tamen plures faciunt in vna perſona plura. p.276. n.14.

Natura Chriſti Domini non eſt nata de Virgine, ſecus natura aſſumpta. p.407.n.67.& 69

De Naturæ humanæ veritate aliqua tripliciter requiruntur. p.514.n.51

Natura ad ea, quæ naturaliter fiunt, habet appetitum. p.518.n.85

Habet determinatum influxum. ibid.n.86

Poteſt diuerſum facere, ſed non idem reſtituere. ibid. n.87.

Neceſſitas.

Neceſſitas agendi, vel patiendi ex quatuor cauſis oritur. p.241.n.30

An fuerit Neceſſitas patiendi in Chriſto, & vnde orta. ibid. n.31.& ſeq.

Neſtorius.

Neſtorius negauit B. Virginem eſſe Theotocon, ſed Chriſtotocon aſſeruit. p.158.n.7

Neſtorius, vti & Eutiches, diuerſi licèt hæretici, poſuerunt perſonam humanam præextitiſſe vnioni. ibid.n.5.& ſeq.

Numerus.

Sub Numero non ſolent cadere diuerſa entia, ſi ſint in eodem ſuppoſito. p.91.n.30

Nullus de Chriſto numerus poteſt prædicare, quia eſt propriè vnus. ibid. n.31

O

Obiectum.

Obiectum terminat, & ſpecificat extrinſecè actum. p.67.n.360

Licet ſit infinitum, non tamen ſemper attingitur infinitè. ibid.n.361

Offenſa.

Offenſæ ratio non ſumitur ex bono, quo priuatur offendens, ſed quo offenſus, nec ſtat in aliquo Phyſico, ſed morali. p.43.n 75

Offenſæ malitia non ita contrahitur peccando contra Deum, vti contra præcepta hominum. ibid. n.80.

Offenſa accipit intenſionem à perſona læſa, vti & ſatisfactio ex perſona ſatisfaciente. pag.66. n.355.

Omnipotentia.

Omnipotentia non fuit humanitati in Chriſto communicata. p.232.n.2

Tranſcendit, & præcedit omnem creaturam. ibid.

Omnipotentia non rectè arguitur ex omniſcientia in eodem ſubiecto. p.233.n.6.& ſeq.

Oppoſita.

Oppoſita conueniunt in genere, non in ordine. p.27. n.265.

Hæc Oppoſitio officit vnioni. ibid.

Oratio.

Oratio eſt eleuatio mentis in Deum. pag.310. n.1.

Oratio Chriſtum decuit. ibid.n.5

Oratio Chriſti fuit aliquando quoad materiam, non quoad formam ſenſibilis. ibid.n.9

Non fuit ſemper exaudita Oratio, à ſenſualitate dictata. p.311.n.11

Oratio Chriſti in cœlis non eſt tacita, ſeu interpretatiua inſinuatio. ibid.n.15

Sed eſt vera poſtulatio. ibid.n.18

Nec fit per merita antiqua. p.312.n.23.& ſeq.

Oratio Chriſti in Cruce efficax. p.485.n.265

Fuit hæc Oratio teſtamenti cœnæ confirmatio. ibid.n.266.

Ordo.

Ordo inferior, quantumvis intendatur, & multiplicetur, nunquam attingit ordinem ſuperiorem. p 51.n.185. & p.62.n.38.

Ordo executionis non in omni ſequitur ordinem intentionis. p.85

Ordo intentionis, & executionis in ordine ad aſſumptionem partium corporis humani aſſignatur. p.177.& ſeq. n.48.& ſeq.

Ordo realis non datur inter partes ratione diſtinctas. p.178.n.61

Ordo poſterioris, & prioris arguit diſtinctionem. p.179. n.66.

P

Pactum.

Sine Pacto peccatum inficit, gratia autem non ſine pacto redimit. p.59.n.280

Paſcha.

In Paſchate duæ feſtiuitates contiguæ. pag.463. n.53.

Immolandi Paſcha præciſè tempus. ibid. n.57. & ſeq.

In eo prohibitum fuit fermentum. pag.464.n.62. & ſeq.

Præcepto Paſchæ alligatur dies quarta decima ad Veſperam. ibid. n.68

In memoriam exitus ab Ægypto Paſcha eſt inſtitutum. p.465.n.71.& ſeq.

Ab immolatione Paſchatis incipiebat Azimorum dies. ibid.n.76

Feſtiuitas Paſchæ durabat à Veſpera ad Veſperam. ibid. n.78.

Per Paſcha intelligitur Agnus Paſchalis. pag.466. n.81.

Inter diem Paſchæ, & diem feſtum Paſchæ differentia. ibid.n.88

Tempus Paſchatis dicebatur tota illa duratio, qua azimi edebantur. p.467.n.97

Alia animalia in Paſchate oblata. p.468.n.99

Paraſceue Paſchæ quid. ibid.n.101

In die ſolemni Paſchæ Chriſtus mortuus. ibid. n.107.& ſeq.

Paſſio Chriſti.

Paſſionis Chriſti immanitas, & acerbitas. p.457

Poſt Crucis Paſſionem Chriſtus non eſt paſſus vllum inferni cruciatum contra Calvinum. ibid. n.1.

Paſſio Chriſti atrociſſima ob tria capita. pag.459. n.17.

Aliæ eius atrocitatis circumſtantiæ. p.460. n.21. & ſeq.

Eius venditio à Iuda fuit ei maximæ iniuriæ. p.470.n.124. & ſeq.

Eius flagellatio in Paſſione fuit acerbiſſima, vti proſequitur D. Bonauentura in meditationibus, cap.76. fuit maximè dedecoris. p.474. n.167.& ſeq.

In

In ſpinea coronatione pluribus ignominiis afficitur. p.475.n.172.& ſeq.

Chriſtus bis in paſſione vino aceioſo potatus. p.482.n.243. & p.483.n.246.

Potione hac Chriſtus in guſtu cruciatus, vt immoderatum Adæ guſtum corrigeret. ibidem, num.248.

Fuit data ad accelerandam mortem. ibidem, num. 249.

Paſſiones.

Paſſiones aliter fuerunt in Chriſto, aliter in nobis. p.251.n.57.

Non ideo affectus animæ dicuntur Paſſiones, quod rationem præueniant, vel perturbent. p.252. n.62.

In Chriſto dicuntur Propaſſiones. ibid.n.63

Patres.

Patrum auctoritates probant nullum purum hominem, quantumvis gratia ornatum, poſſe pro omnibus hominibus ſatisfacere. p.48. n.151. vſque ad 161.

Patres non comparant compoſitionem naturæ ex corpore, & Anima, cum compoſitione ſuppoſiti ea Deo & homine. p.90.n.13

Patres executionem Incarnationis non ſunt condignè emeriti, nec etiam congruè. p.120. n.61. & ſeq. & p.121.n.68.& ſeq.

Nec etiam abſolutè eam mereri poterant. ibid. n.69.

Patres non poſtulabant Incarnationem ſimpliciter. p.124.n.97

Patres ſemper ſuppoſuerunt naturam Diuinam non habere ſuppoſitum aliud, in quo fieri poſſit vnio præter relatiuum. p.148.n.94

Paupertas.

Chriſti Paupertas. p.433.n.7

Fuit cum aliquarum rerum dominio ſaltem aliquo tempore. p.434.n.11

Pontificum diſcrepantia circa Chriſti Paupertatem conciliata. p.433.& ſeq.

Paupertatis in communi, & in particulari Chriſtus exemplum. p.434.n.13

Tanta Chriſti Paupertas, vt mendicaret. ibid.n.15. & ſeq.

Peccatum.

Peccatum conſideratur, vt offenſa Dei infiniti, vel vt actus voluntatis prauus, primo modo infinitum eſt, non ſecundo. p.42.n.62

Infinitas peccati non ſola denominatione, ſed intrinſecè oritur ta infinitate Maieſtatis læſæ. ibid.n.70.

Peccatum originale dicitur radix iniquitatum. p.45.n.103.

Qui eſt ob aliquod peccatum reus mortis, pro illo nequit ſatisfacere. ibid.n.111

Peccatum originis eſt deprauatio naturæ, vt ſic. p.46.n.119.

Pro peccato veniali non poteſt condignè viribus naturæ ſatisfieri, ſecus Diuino auxilio. p.52. n.190.& 194.

Peccatum duo infert mala, alterum in peccantem, alterum in Deum. p.54.n.216

Peccati præuiſio incluſa eſt tanquam materia in Redemptoris decreto. p.86.n.101

Peccata noſtra quomodo Chriſtus portauit. p.246. n.4. & ſeq.

Perſona.

Repugnantiæ, quibus videtur, Perſonam non poſſe terminare alienam naturam, tolluntur. pag. 25. num.148.

Perſona læſa quo dignior, eo læſio grauior. p.41. n.50.

Perſona Chriſti verè dicitur compoſita, ideſt ex pluribus conſtituta. p.95.n.64.& ſeq.

Perſona potius dicitur conſtituta *in*, quam *ex* duabus naturis. p.96.n.66

Perſona poteſt eſſe ſimplex, licet aſſumpta natura ſit compoſita. ibid.n.68

Si per impoſſibile perſonæ Diuinæ non eſſent vbique per immenſitatem, eſſent tamen in Chriſto propter Incarnationem. pag. 135. num.26.

Perſona creata per nullam potentiam aſſumere poteſt alienam naturam. p.137.n.9

Perſona potens alienam terminare naturam, debet ad eam habere ordinationem aliquam. p.137. n.11.

Talem nulla Perſona creata habet. ibid.

Incompoſſibilitas Perſonæ creatæ cum aliena natura oritur ex ipſius finitate. p.138.n.17

Perſona creata probabiliter dari poteſt per Dei potentiam, quæ alienam terminet naturam. p.139.n.23.

Perſona dicit ordinem ad naturam, vt efficiens, vel vt terminans. p.144.n.61

Sola Perſona Verbi, non alia, dicit ordinem terminantis. ibid.

Tres Diuinæ Perſonæ terminare poſſent eandem numero naturam. p.149.n.105

Ad ſingulas enim Perſonas eadem natura parem habet potentiam obedientialem. ibid.n 106

Vna Perſona Diuina non exhauriet totam potentiam obedientialem alicuius naturæ. pag.149. num.108.

A Perſonis pluribus in ordine ad terminandam vnam naturam tollitur omnis implicantia. p.150.n.115. & ſeq.

Tres Perſonæ, eandem naturam humanam aſſumentes, eſſent vnus homo, non plures. p.156. n.156.

Perſona humana à Verbo non eſt aſſumpta, nec aſſumi potuit. p.158.n.9

Perſona nequit reſultare è natura minus nobili, iuncta nobiliori. p.274.n.153

Petrus.

Varia proponuntur de Petro circa percuſſionem Malchi. p.472.n.140

Quando, & vbi fuit trina negatio Petri. p.472. & ſeq. n.151. & ſeq.

Petrus Chriſtum negando, grauiter peccauit contra confeſſionem fidei. pag. 473. nom. 158. & ſeq.

Ad Domini intuitum fleuit, & ſatisfecit. p.474. n.162. & ſeq.

Plenitudo.

Plenitudo temporis, in qua incarnatum eſt Verbum, explicatur. p.35.n.116.& ſeq.

Plenitudo gratiæ Chriſti quomodo intelligitur. p.195.n.122.& ſeq.

Plenitudo pluribus modis accipitur. p.196.n.126. & ſeq.

Præceptum.

Præceptum fuit Chriſto datum, liberè tamen acceptatum. p.283.n.38.& p.303.n.14

Ibi Præceptum, vbi obedientia. p.304.n.16

Prædeſtina

Prædeſtinatio.

Ex parte Prædeſtinati haber aliquod motiuum. p.84.n.86.

Prædeſtinatio Chriſti quomodo prior creationis decreto. p.85.n.97

Prædeſtinario ſupponit exiſtentiam, & propriè eſt ad dona gratiæ. p.335.n.a

Eius à deſtinatione differentia. p.336.n.4

Chriſto hominia conuenit. p.335.n.1

Cadit particula *Prædeſtinatus* aliquando ſuper ſubiectum, prædicatum, vel vtrumque. p.336. n.5. & p.337.n.15.

Prædeſtinatio non conuenit Filio Dei, vt ſit homo. ibid.n.6

Vel homini, vt fiat Filius Dei. ibid.n.10

Prædeſtinatio reſpicit perſonam. p.337.n.22

Præcedit ſuum terminum eo modo, quo terminum reſpicit. p.338.n.23

Dupliciter aliquis Prædeſtinatur. ibid.n.27

Fertus in ſuum obiectum tanquam cauſa in effectum. p.339.n.34

Dicit acceptationem adoptionis. ibid.n.36

Importat deſtinationem præcedentem entis non exiſtentis. ibid.

Quomodo Chriſto conuenſiat in ordine ad gratiam, & gloriam. p.338.n.27.& ſeqq.

Prædicatio.

Prædicatio denominatiua quadruplex eſt. pag.98. num.89.

Non poteſt eſſe Prædicatio diuerſorum generum de eodem. ibid.n.90

Quod intell ge, ſi vnum genus ſit ſub prædicamento alterius. ibid.n.91

Prædicatio humanitatis in concreto de Verbo ſumitur ab eo, quod ab ipſo Verbo recipit. p.103. n.132.

Mutua Prædicatio vnius de alio tunc magis fit cum prædicatum, & ſubiectum ſunt magis vnum. p.110.n.187

Prædicatio efficacior oritur ex perſonalitate, quam ex participatione naturæ. p.145.n.72

Quomodo hæc Prædicatio, Deus eſt homo, verificatur. p.258.& ſeq.n.22.& ſeq.

Prædicatio hominis de Deo, an ſit vniuoca, vel æquiuoca. p.261.n.42

Prædicationes per ſe fiunt tribus modis. p.44

Prædicatio, Deus factus eſt homo, defenditur. p.263.n.62. & ſeq.

E contrà, Homo factus eſt Deus, reiicitur. p.265. n.75. & ſeq.

Prædicatio in concreto potius in vnum colligit, quàm diuidat. p.276.n.9

Promiſſio.

Promiſſio fuit neceſſaria ex parte Dei, vt acceptaret merita Chriſti, licet infiniti eſſent valoris. p.57.n.260.

Pronomen.

Pronomen ſolet pro nomine proprio poni. p.278. n.128.

Pronomen *Iſte* ſignificat nomen ſingulare naturæ. ibid.n.129.

Non tamen ſemper ſignificat propriè Perſonam. p.274.n.155.

Propoſitio.

Propoſitio per ſe, & per accidens diſtinguitur, & quomodo. p.261.n.50

Propoſitio negatiua plus deſtruit, quam affirmatiua ponat. pag.262. num.54. & pag.271. num.130.

Prædicatio in quid, & in quale, non poſſunt de eodem enuntiari ſecundum idem. ibid.n.56

Propoſitio reduplicatiua non minuit, ſed formalizat ſuum ſubiectum. p.269.n.110

Inter Propoſitionem reduplicatiuam, & ſpecificatiuam, vide differentiam. pag.268. num.105. & 110.

Propoſitio, implicans aliquid, infert id, quod in ipſis implicatur. p.271.n.127

Purgatorium.

Purgatorium eſt locus inferno ſuperior. p.497. n.22. & p.504. n.93.

Purgatorium in quo nulla ſenſibilis pœna, ſed ſola viſionis Dei carentia, aſſerit D. Brigitta. p.505. n.98.

E Purgatorio exeunt aliquando animæ ad appa-sendum. p.506.n.108

Animæ, non corpora ſunt in Purgatorio. p.520. num.109.

Purificatio.

B. Virgo à Purificationis lege abſoluta. pag.414. n.37.

Purificationem ſequitur prolis maſculæ præſentatio. p.413.n.25.& ſeq.

Q.

Quantitas.

QVantitati non repugnat, quantumvis extendatur. vel multiplicetur, ſecus qualitati. p.193.n.101.& 102.

Quantitas virtutis eſt in anima, ſicut molis in corpore. ibid.n.103

Particulæ reduplicativæ, *in quantum*, & *quatenus* explicantur. p.268.n.105

Particula, in quantum, tribus modis accipitur. p.273. n.14.

Aliquando ſignificat rationem cauſæ formalis, aliquando indiuiſionem concomitantiæ. ibidem, num.142.

Qualitas.

Qualitas aliqua abſoluta, quæ dicatur gratia vnionis, non producitur per actionem Incarnationis. p.101. n.115

Qualitatis intenſio eſt ad certos gradus limitata. p.192. n.94.

Qualitas habet ſtatum, & ſummum gradum intenſiuè, non extenſiuè. p.195.n.117

Qualitates ratione obiecti contrarij nequeunt habere idem obiectum formale. pag. 462. num.46.

Vtrum Qualitas aliqua ſuperna fuit in aquis producta, Chriſto ſuper ipſas ambulante. pag.236. num.41.

Quis.

Quis ſignificat perſonam, *Quid* vero naturam. p.160. n.27.

R

Regnum.

REgnum Chriſti prædicitur Danielis ſecundo. p.16. n.124.

Relatio.

Relatio humanitatis ad ſuppoſitum, licet, Phyſicè finita, moralem tamen dignitatem obtinet infinitam. p.57.n.259

Relatio extrinſecus adueniens negatur vt terminus Incarnationis. pag. 102. num. 157. & ſeq.

Non poteſt talis relatio ſuſtentificare naturam humanam. ibid.n.122

Si per ſolam relationem ab extra venientem fieret vnio Incarnationis, ſequerentur duæ in Chriſto Perſonæ. p.103.n.130

Relatio traſcendentalis ad Verbum ioclu ditur in illo ſubſtantiali modo, quo humanitati vnitur. p.104. n.136.

Eſt ipſa rei natura, vt ad aliud eſſentialiter ordinata. p.106.n.155

Eſt connaturalis humanitati ad Verbum, quatenus Verbum ſupplet locum ſubſiſteotiæ creatæ. ibid.

Relatio filiationis Chriſti non eſt duplex. p.402. num.17.

Non inhæret naturæ. ibid.n.20

Ao multiplex ſit relatio pro multiplicatione termini. p.403.n.27

Relatio temporalis nequit eſſe in ſuppoſito Diuino. p.405.n.47

Eadem numero relatio plures habere poteſt correlationes. ibid.n.52

Denominat ſuppoſitum, denominationis capax. p.406. n.57.

Ad relationem non ſufficit fundamentum, & terminus. ibid.n 60

Reliquiæ.

Reliquiarum veneratio. pag.368. num.231. & ſeq.

Habent aliquid ſacrum præter rationem repræſentationis. p.369.n.244.& 246

Debetur ipſis honorarius præciſè cultus. p.370. n.251. & ſeq.

Reprobi.

Reptoborum duo ordines. p.553.n.173

Reſurrectio.

Io Reſurrectione multa pia curioſitate indagan da. p.509

Reſurrectio corporis, Ethnicis ignota. pag. 510. num.2.

Iteratam iodicat ſurrectionem. ibid.n.1

In ea materiæ identitas, Reſurrectioni neceſſaria. ibid.n.4. & ſeqq.

Eiuſdem corporis Reſurrecturi ratio moralis. ibid. num.8.

Aſſerenda eſt Reſurrectio Theologicè iuxta reuelationes. p.511.n.13

In Reſurrectione eadem permanens vnionis entitas reproducitur. ibid.n.16

Immortalitas poſt Reſurrectionem corporis eſt illi extrinſeca. ibid. n.19

Eidem corpori Reſurrecturo non officiunt diſcontinuæ operationes. p.512.n.21

Reſurrectio in ætate fiet iuuenili. pag. 513. num.34.

Infantium corpora maiora reſurgent per nouæ formæ, & materiæ eductionem. ibidem, num.37.

In Reſurrectione neceſſaria eſt cuique membro ſua priſtina materia. ibid.n.40

Quæ ad corporis, ſeu ornamentum, ſeu integritatem ſunt requiſita, io ipſo reſurgent. p.514. n.44. & ſeq.

Sexuum vti, & aliquorum accidentium in Reſurrectione identitas. pag. 515. num. 54. & ſeq.

Reſurrectio à priſcis Philoſophis negata. p.516. num.62.

Naturaliter eſt impoſſibilis. ibid.n.65

Contra Reſurrectiooem obiectiones. p.518.n.89. & ſeq.

Reſurrectio erit omnium. p.519.n.23

Eius terminus à quo eſt mors. pag. 520. numero 105.

Ante Reſurrectionem non omnes in cinerem reſoluentur. ibid.n.106

Reſurrectio duplex. p.526.n.44

Reſurrectio non eſt ad ſolam propriorum meritorum remunerationem. ibid.n.110

Fiet abſque ſucceſſione temporis. ibid.n.113

Simultaneæ Reſurrectioois congruitates. p.521. n.115.& ſeq.

Reſurrectionis cauſa inſtrumentalis erit vox Domini. ibid.n.118

Reſurrectio reproborum fiet cum priſtina corporum deformitate. ibid.n.122

Vocis, tubæ, & iuſſus, quibus fiet Reſurrectio, differentia. ibid.n.120

Reſurrectioois Chriſti qualis neceſſitas. p.522. n.126.

Reſurrectio eius eſt dilata, vt eius mors maneret probata. p.523.n.12

Eius Reſurrectionis plures cauſæ finales. ibid. n.13.& ſeqq.

Contigit die Dominica. ibid.n.18

Facta eſt in Aurora. p.524.n.27

Circa horam Reſurrectionis Chriſti conciliantur Euangeliſtæ. p.525.n.32.& ſeqq.

Reſurrectio Chriſti erat ad immortalitatem prima. p.526. n.45.

Antiquorum Patrum cum Chriſto Reſurrectio. ibid.n.48. & ſeqq.

Chriſti integra Reſurrectio. p.527.n.58

Etiam cum manibus, & pedibus perforatis. ibid. num.61.

Cicatricum Chriſti poſt Reſurrectionem motiua. ibid.n.64. & ſeq.

Reſurrectionis Chriſti, & noſtræ, cauſæ. p.530. num.92.

Reſurrectio hominum vltima, ab ipſo Chriſto exequenda. ibid.n.98.& ſeq.

Reſurrectio Chriſti noſtræ Reſurrectionis exemplar. p.531.n.101.& ſeq.

Quomodo eſt exemplar. ibid. n.105. & ſeq.

Idem terminus, à quo Reſurrectionis Chriſti, & noſtræ. ibid.n.107.& ſeq.

Non cecidit ſub Chtiſti metito. ibid.
Fuit Chriſto connatutalis. p.294.n.58
Sed abſoluta Dei virtute potuit metitis acquiri. p.295.n.67. & ſeq.
Non ſemper eam meriris haberi gloriofius eſt. ibid. n.73.
Glotia corporis fuit à Chtiſto emerita. p.296. n.79.
Non tamen remouendo impedimentum, quo detinebatur, contra Scotum. ibid n.85
Chriſti gloria poſt extremum iudicium. p.559. n.238.& ſeq.
Gloriæ Chriſti, & Sanctorum æternitas, & excellentia. p.560.n.24.

Gog.

Gog ſignificat Antichriſtum, vti & Magog eius exetcitium. p.545.n.96.& 97
Prælium Gog, & Magog, vltima fidelium perſecutio. ibid.

Græci.

Græcorum de celebratione Paſchatis ſententia. p.466 n.82.
Errant in forma orandi pro defunctis. p. 508. n.121.

Gratia.

Gratia vnionis dedecet eam naturam, quæ nequit ſanctificari, aut glorificari, non tamen implicat. p.29.n.22.
Gratia formaliter tollit malitiam culpæ, ſed non ſtatim reatum pœnæ. p.46.n.123
Gratia capitis eſt incommunicabilis puræ creaturæ. p.47.n.131
Gratia, quo indigniori collata, eò maior. p.80. n.51.
Gratia nulla neceſſatio prætequiſita eſt in humanitate ad vnionem hypoſtaticam. p.114. n.11. p.180. n.71.
Aliqua tamen gratia congruè concedenda eſt, tanquam ornamentum Chriſti animæ prius natura, quam aſſumeretur. ibid.n.13.& p.180.n.73
Non tamen ob talem gratiam poteſt humanitas dici adoptata. ibid.n.17. & p.180 n.75
Gratia Dei humana inuocatione non confertur, ſed vt fiat inuocatio, facit. p.121.n.73
Gratia Patribus conceſſa eſt propter merita Chriſti præuiſa. ibid.n.73.& ſeq.
Gratia diſponens ad vnionem, gratia vnionis, & gratia vnionem faciens, aſſeruntur à D. Bonauentura. p.129.n.137
Gratia habitualis dicit ordinem, & habitudinem ad ſubiectum, in quo eſt, & ad cauſam, à qua datur. p 129.n.138
Quomodo vnaquæque ex his Gratiis fuerit in Chriſto naturalis, vide. p.129.n.137.& ſeq. ad finem.
Omnis gratia fuit in Chriſto, ſed de habituali præcipuè tractatur, per primam quæſtionem diſput.11. p.182.n.1.& ſeq.
Variæ ſententiæ circa neceſſitatem Gratiæ habitualis in Chriſto diſcutiuntur. p. 184. n.20. & ſeq.
Ideo gratia Chriſto fuit neceſſaria, vt modo connaturali mereretur. ibid.n.25.& p.187.n.46
Gratiæ habitualis effectus formalis eſt ſanctificatio accidentalis; non autem omnis. p. 187. n.49.
Gratiæ Chriſti infinitas diſcutitur. ibid. n.53. & ſeq.
Eam eſſe ſimpliciter, ſeu Phyſicè finitam, concluditur. p.188.n.58
Gratia adoptionis poteſt ſemper creſcere, & mereri in via. ibid.n.60
Gratia Chriſti non extrinſeca Dei acceptatione, nec modali infinitate ex vnione, ſed tantum comparatiuè ad gratiam aliorum eſt infinita. p.189.n.63. & ſeq.
Item quoad vſum actuum, & quoad productionem effectuum, quodammodo infinita eſt. p.190. n.71. & ſeq.
Circa augmentum Gratiæ Chriſti variæ proponuntur ſententiæ. ibid.n.77.& ſeq.
Gratia quadrupliciter conſideratur. p.191.n 82
Gratiam Chriſti ex ſua natura augeri non poſſe aſſeritur. p.191.n.93
Nec etiam ex capacitate ſubiecti Gratia Chriſti potuit augeri. p.194.n.108
Gratia tunc eſt capax meriti cum poteſt intendi. p.195.n.110.
Gratia ampliat capacitatem ſubiecti ad operandum, ſed non ſemper ad formam recipiendam. p.196. n.133.
Gratia Chriſti, & noſtra non differunt eſſentialiter Phyſicè, ſed moraliter. p.197.n.139
Gratia ſingularis perſonæ in Chriſto eſt diſtincta à gratia capitis. p.209.n.21
Gratia capitis eſt quid creatum ex vnione reſultans. ibid.n.22.& 24

H

Habitus.

Habitus Scoti, per quem ait Animam Chriſti omnia poſſibilia cognoſcere, exploditur. p.218. n.50.
Habitus D. Bonauenturæ, per quem Anima Chriſti omnia cognoſcit, oritur ex promptitudine Verbi ad omnia ipſi reuelanda. p.217.n.43. & p.218. n.46.
Habitus in actu perfectior eſt, quam habitus præter actum. p.219.n.54
Habitus Animæ Chriſti, quo omne creabile cognoſcit, eſt ſimpliciter finitus. p.219.n.58

Hebdomada.

Duplex Hebdomadarum ſpecies apud Iudæos, altera dierum, altera annorum. p.13.n.78

Herodes.

Herodes Aſcalonita regnabat ſuper Iudæos, in Natiuitate Chriſti. p.10.n.36
Ei ſucceſſit Archelaüs, qui demum Lugduni exulauit. ibid.n.37

Hieruſalem.

Hieruſalem locus Paſſionis Domini. p.481.n.230. & ſeq.
Non eſt in medio terræ. ibid. n.234
Extra portas Ieroſalem paſſus eſt Chriſtus. ibid. n.236.
Futura eſt Antichriſti ſedes. p.542.n.71

Hilarius.

D. Hilarius vindicatus ab omni errore, ipſi impoſito, circa corpus Chriſti paſſibile. p.238. & ſeq. n.2.& ſeq.

Homo.

Homo habet maiorem expreſſionem diuini exemplaris, quam Angelus. p.30.n.34
Ei ineſt perſonalitas ex origine generantis. ibid.
In ſui vnione cum verbo vniuerſum decorauit. p.29.n.25. & p.30.n.34.
Potius aſſumendus erat, quam Angelus, ob plures congruitates, quæ habentur. ibid.n.33.& ſeq.

Homo

Homo purus poteſt eſſe principium infectionis cæterorum; non autem generationis ſpiritualis. p.47.n.133.

Homo, vt membrum Chriſti non ſatisfacit pro peccato mortali ex iuſtitia. p.53.n.209

Nec vt ſatisfacere poſſit, ſufficit, quod Chriſtus pro tali homine ex rigore ſatisfecerit. p.53. n.212.

Homo non fruſtra haberet potentiam ad vnionem cum Verbo, licet illa nunquam ſequeretur. p.86. n.103.

Homo magis habilis eſt ad merendum, quam ad ſatisfaciendum. ibid.n.103

Hominem eſſe aſſumptum, impropriè enunciatur. p.159.n.13.

Terminus *Homo* eſt nomen naturæ in ſuppoſito exiſtentis. p.160.n.21

Homo ſupponit in Chriſto pro natura ſingulari. p.272.n.134.

Vnde admittitur propoſitio illa: hic Homo incepit eſſe Deus. p.272.n.134

Homo mortuus non eſt propriè homo. p.487. n.243.

In homine poſt reſurrectionem erunt quatuor humores. p.514. n.49

Honor.

Honor, alius eſt in obſequium reuerentiæ, alius in teſtimonium virtutis. p.370.n.248

Humanitas Chriſti.

Humanitas Chriſti operabatur, vt quo, non vt quod. p.69.n.388. & p.70.n.401

Humanitas obtinet eſſe Diuinum per modum vnionis, licet ſeipſa imperfectiorem. p.105. n.147. & 149.

Humanitas non producitur formaliter per vnionem. p.107.n.162

Humanitas Chriſti, nec meruit, nec mereri potuit vnionem ſui cum Verbo. p.115. n.21. & ſeq.

Humanitas Chriſti in inſtanti ante vnionem non potuit operari, quippe priuata ſuppoſito. p.116.n.32.

Humanitatem Chriſti non prius tempore extitiſſe, quam vnitam fuiſſe, probatur. p.171.n.272

Humanitas Chriſti propria non increatam obtinet exiſtentiam. p.276.n.20.& ſeq.

Hyperdulia.

Hyperduliæ à dulia differentia. p.351.n.80

Deiparæ Virgini Hyperdulia debetur. ibid.

Hypoſtaſis.

Ratio Hypoſtáſis ex Scoto nullam dicit perfectionem. p.139.n.28.& ſeq.

Probatur tamen, Hypoſtaſem dicere perfectionem. p.140.n.29.

Hypoſtaſis creata poteſt ſuppoſitare aliena accidentia, non tamen alienam ſubſtantiam. ibid. n.32.

Hypoſtaſis Diuina non ita ſe habet ad naturam humanam, vti ad diuinam. p.152.n.127

Hypoſtaſis Diuina continet omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem. p.170.n.115

I

Idolum.

IDolum falſam ſignificat imaginem. pag. 354. n.108.

A D.Paulo dicitur Nihil. p.109

Confunditur aliquando cum imagine. ibid.n.110

Et rectè confunditur cum ſimulacro. ibid.

Ieiunium.

Ieiunium, contra tentationes remedium efficax. p.437. n.13.

Quadrageſimalis ieiunij Chriſti finalis ratio. p.438. n.14.

Fuit Chriſti Ieiunium abſque fame. ibid.n.16.& ſeq.

Ieſus.

Nomen Iesvs eſt ſingularis naturæ, licet dicat etiam perſonam, ad naturam humanam relatam. p.271. n.126.

Eſt nomen Chriſti proprium. p.412.n.12

Aliis tamen quoad ſonum materialem fuit impoſitum. ibid.n.13

Deriuatur à ſaluando. p.413.n.16

Io ipſo omnis bonorum communicatio. ibid. n.23.

Ignis.

Ignis elementaris mundum in fine purgabit. p.548. n.130.& ſeq.

Vnde iſte Ignis oriundus. p.549.n.134

Virtute naturali aget. ibid.n.135

Altiſſimos montes tranſcendet. ibid.n.136

In fine mundi duo erunt Ignes. ibid.n.139

Horum effectus, & fines. ibid. & p.550. n.141. & ſeq.

Imagines.

Imaginum duæ ſpecies. p.361. n.172. & p.364. n.198.

Non omnes in lege antiqua vetitæ. p.352.n.90

Ex prohibitione vſus Imaginum ſequeretur vndecim dari præcepta. p.353.n.98

Sola Dei Imago pingi prohibebatur in lege veteri. ibid.n.102.

Non ſic in lege noua. p.354.n.111

Imagines ſunt ignorantium libri. p.355. n.117. & 118.

Imagines Chriſti ſub figura Agni, cur in ſeptima Synodo vetitæ. p.356.n.122

Variæ circa adorationem Imaginum hæreſes. ibid. n.123.& ſeq.

Variæ Chriſti Imagines apud antiquos Patres. ibid.n.127. & ſeq.

Cur prohibitæ in Concilio Eliberrano. p.356. n.130. & ſeq.

Imaginis honor in prototypum redundat. p.358. n.141.

Impeccabilitas.

Impeccabilitas aſſeritur in Chriſto. p.246

Oritur ex vnione hypoſtatica. p.247. n.20. & ſeq.

Conſequitur ſimpliciter beatitudinem. p. 248. n.28.

Ablata Chriſti impeccabilitate, peccatum in Verbum redundaret. p.249.n.35.& ſeq.

Impeccabilitas perfectionem dicit finitam. p.250. n.45.

Libertatem Chriſti non impedit. ibid.n.48

Incarnatio.

Myſterium Redemptionis, Incarnatio, non animatio, dicitur propter varias rationes. p.24. n.210.

Sine fide non eſt perceptibilis. ibid. n.232. & ſeq.

Eſt tamen poſſibilis. p.25.n.238

Incarnationis plures conuenientiæ aſtruuntur. p.27

Conueniens eſt Deo, ob plures eius perfectiones in ea reſplendentes. ibid.n.2. & ſeq.

Conueniens eſt hominibus. p.28.n.8.& ſeq.

Index Rerum,

Incarnatio eſt ſumma communicatio intenſiuè, non extenſiuè. p.30.n.44

Incarnatio conuenientius facta eſt in perſona media, in Filio, in imagine Patris, in Verbo. p.31. n.52. & ſeq.

Incarnatio debuit diu expectari, vt magis iuuaret. p.36 n.126.

Debuit ita offerri, vt liberè reciperetur. Ibid. n.1, 2.

Eam congruè præceſſit lex naturæ, & ſcripta.ibid. n.133. & ſeqq.

Hinc variæ conuenientiæ, cur ad finem mundi præciſè Verbum non ſit incarnatum, explicantur. p.37.n.139. vſque ad finem.

Incarnationis decretum debuit eſſe ſancitum omnibus ſuis circumſtantiis. p.81.n.56

Non debuit hoc Incarnationis decretum mutari de carne paſſibili, in impaſſibilem. ibid.n.57

Incarnatio fuit decreta quoad ſubſtantiam in remedium peccati. p.82.n.64

Incarnatio non poteſt dici bonum occaſionatum. p.83. n.75.

Incarnatio exprimitur ſimilitudine ferri candentis, arboris inſitæ, coniunctionis maritalis, templi inhabitationis, & vnionis animæ cum corpore. p.98.n.85.& ſeq. & p.140.n.35

Incarnatio omnium communicationum, & Dei donorum eſt maxima. p.112.n.1.& ſeq.

Per ipſam cætera dona abundè obtinentur. ibid. n.4.

Gratificationi, & glorificationi præcellit, eo quod ſubſtantialis ſit participatio Deitatis. ibid.n.5

Incarnatio eſt totius Trinitatis opus, nec à pura creatura efficienter poteſt fieri. p.132. n.5. & ſeq.

Attribuitur Spiritui ſancto ex triplici cauſa. p.133. n.6.

Appropriari tamen potuit cuilibet perſonæ. ibid. n.7.

Facta eſt Incarnatio ante mediam noctem in ſero. p.391.n.164.

Infernus.

Ex Inferno quinam referuntur eruti. p.508.n.122. & ſeq.

Inferni variæ acceptiones. p.497.n.14

Locus eſt ſubterraneus. ibid.n.22

Quatuor inferni diſtinctiones. ibid.

Infernus damnatorum à nobis quantum diſtans. ibid.

Nullibi pro ſepulchro ſumitur. p.499.n.39

Ex damnatorum Inferno neminem Chriſtus eruit. p.302.n.73. & ſeq.

Infinitas.

Infinitas valoris operum Chriſti ſumitur, non ſolum ex re oblata, ſed ex offerente. p.64. n.334.

Infinitas eo gradu intrinſeca eſt operationi, quo ſuppoſitum operanti. p.67.n.362

Influentia.

Qualis ſit influentia Chriſti in Eccleſiam. Vide Caput.

Intellectus.

Intellectus agentis duo ſunt munera, alterum, abſtractio ſpecierum, alterum iudicium eius apprehenditur per ſenſus. p.224.n.99

Intellectus quomodo ſpeculetur phantaſmata. ibid.n.101.

Intellectus Chriſti non potuit abſtrahere ſpecies, potuit tamen iudicare, id quod per ſenſus apprehendit. ibid.n.99

Ioannes Baptiſta.

Ioannes Baptiſta, Angelus ab Origene male creditus. p.418.n.1

Verum eius miniſterium. ibid.n.5

Legem veterem non abrogauit. p.419. n.6. & ſeq.

Lex, & Prophetæ in ipſo terminati. ibid.n.12

Præclara eius ſanctitas. ibid.n.16.& ſeq.

Præfertur Apoſtolis. p.420.n.18

Eius natalia cum origine Chriſti comparata. ibid. n.19.

Eius Pater non fuit Sacerdos ſummus. ibid.n.20

Peccati mortalis inſons. ibid.n.25

Chriſti aduentum cognoſcens. ibid.n.26.& ſeq.

Chriſtum ad Baptiſmum accedentem ante Columbæ apparitionem cognouerat. p.421.n.33

Diſcipulos miſit ad Chriſtum, non dubitando, ſed erudiendo. ibid.n.34

Eius gratiæ gratis datæ. p.422.n.40.& ſeq.

Ioſaphat.

Ioſaphat vallis, inter Ieruſalem, & montem Oliueti. p.556. n.204.

Significat iudicium Domini. ibid.n.205

Vltimi erit iudicij locus. ibid.

Omnes iudicandi in ea valle non includentur.ibid.

Ioſeph.

Ioſeph ab Angelo, vt in Ægyptum fugeret, monitus. p.416.n.2.& ſeq.

Ratio huius fugæ. ibid.n.3

Eius reditus. ibid.n.9

In Galilæam cur diuertit. ibid.n.11

Ira.

Ira includit triſtitiam ex parte obiecti. p.255. n.92.

Incipit aliquando à ſenſu, & ad voluntatem aſcendit. ibid.n.94

Eſt appetitus vindictæ, & excruciationis. ibid. n.91.

Fuit in Chriſto, ſublata imperfectione. ibid. n.90. & 95.

Iſraël.

Regnum Iſraël vaſtatum fuit ſub Rege Salmanaſ. p.8.n.17.

Iudas.

Iudas abiit, & vendidit Chriſtum die Mercurij. p.469.n.114.

Circa triginta denarios, quibus Chriſtum vendidit, varia adnotantur. ibid.n.116.& ſeq.

Venditio hæc fuit ſcelus grauiſſimum contra Cajanos hæreticos. p.470.n.126

Iudæi.

Omnes à Iacob oriundi dicuntur Iudæi, licet, ſceptrum tribus Iudæ ad alios ſit deuolutum. p.11. n.60.

Iudæorum mos ſumendi vxores ex eadem tribu, vnde ortus. p.383.n.89.& ſeq.

Computant dies hebdomadæ à Sabbatho. p.513. n.18.

Sabbathum aliquando ſumunt pro tota hebdomada. ibid.n.20

Vtebantur annis, & menſibus lunaribus. p.539

Iudicium.

Iudicij dies, omnibus occultus. p.556.n.210

Poſt quot annos dies iudicij futurus iuxta aliquorum Patrum computationem. ibid.n.208

Ad Iudicium tria requiſita. p.535.n.3

Iudicium mundi, Chriſto homini datum. ibid.n.4. & ſeq.

Iudiciariæ poteſtatis in Chriſto duæ rationes.ibid. n.9.

Iudicium ſingulorum poſt mortem. ibid. n.12. & ſeq.
Fiet hoc Iudicium in inſtanti ſeparationis animæ p.536.n.14. & ſeq.
Iudicium vniuerſale aſſertum. ibid.n.22
Eius congruentiæ multæ. p.537.n.23.& ſeq.
Quindecim Iudicium ſigna præcedent. p.547. n.112. & ſeq.
Tria genera ſignorum in cœlis ante Iudicium. ibid. n.117.
Signa iſta ante Iudicium quomodo cauſanda. p.548.n.120. & ſeq.
Ad iudicium omnes pro præmio conuenturi. p.553. n.172.
Paruuli in hoc Iudicio iudicandi. Ibid.n.179
Quod Iudicium de non credente ferendum. p.554. n.184.
Iudicij locus. Vide *Ioſaphat.*
In Iudicio vniuſcuiuſque opera manifeſtanda. p.555. n.195. & ſeq.
Ab omnibus videnda. ibid.n.200
Iudicij ſententia, voce ſenſibili proferenda. p.556. n.201.

Iuſti.

Duo Iuſtorum ordines. p.553.n.174
Iuſti qualiter iudicandi. ibid.n.181. & ſeq.

Iuſtitia.

Iuſtitia diſtributiua ſtat in medio geometrico, commutatiua vero in arithmetico. p. 41. n. 57. & ſeq.
Hæc æqualitatem rei cum re, illa dignitatem perſonæ in ordine ad meritum ponderat. p. 42. n.62.
Non poteſt eſſe hominis Iuſtitia rigoroſè ad Deum. p.68. n.375.
Iuſtitiæ ſatisfactio debet fieri ex bonis propriis ſatisfacientis. p.69.n.381
Eius obiectum eſt æqualitas, quæ in ſatisfactione attenditur. ibid.n.382
Debet etiam fieri ex bonis, alio titulo non debitis ipſi creditori. p.72.n.417
Debet eſſe ad alterum. p.73.n.412
Debet quoque ita fieri, vt à creditore non poſſit recuſari. p.73.n.428
Iuſtitiæ regula, vt ſit ad alterum, intelligitur ab Ariſtotele, quoad ſuppoſitum. p.71.n.411
Iuſtitia Chriſti ſuppoſito pacto nequit refutari, in ordine tamen ad nos eſt potius veritas, quam iuſtitia. p.74.n.434
Iuſtitiam Chriſti fuiſſe ex rigore problematicè diſcutitur à p.68. vſque ad 75.
Iuſtitiæ vindicatiuæ duo ſunt munera, procurare pœnam, & propulſare iniuriam. p.102.n.33

L

Latria.

LAtria ſeruitutem primo ſignificatu exprimit. p.341. n.6.
Ad cultum ſolius Dei accommodatur. ibid.
Vna ſola Latria Deo ſub quacumque ratione debetur. p.343.n.24
Chriſto competit etiam. ibid.n.26.& 29
Imo & Chriſti humanitati. p.344.n.32
Non tamen ſolitariè ſumptæ. p.347.n.60
Adæquatè imaginibus non debetur. p.360.n.166

Libertas.

Libertas duplex eſt pro duplici oppoſitione ad coactionem & neceſſitatem. p.281.n.13
Fuit vera operandi libertas in Chriſto. p.280.n.10. & ſeq.
Libertas tam à coactione, quam à neceſſitate neceſſaria eſt ad meritum. p.281.n.15
Datur in Deo, & beatis libertas immutabilitatis, voluntati ſubdita. ibid.n.16
Datur etiam in viatoribus libertas contingentiæ. ibid.
Libertas indifferentiæ in Chriſto. ibid.n.20
Libertas dominij cur dicitur eſſentialis. p.282. n.23.
Libertatis Chriſti ad merendum varij aſſignantur modi. ibid. n.26.& ſeq.
Libertas Chriſti cum gloriá conciliatur. p.284. n.46.& ſeq.
Fuit ad meritum priuilegiata. p.285.n.52
Libertas ad malum, non eſt de propriæ libertatis eſſentia. ibid.n.54

Lumen.

Lumen infinitum requiritur ad actu infinita videnda. p.216.n.34.
Lumen maius abſorbet minus. p.227.n.126
Lumen habituale, & ſupernaturale requiritur ad actus ſcientiæ infuſæ. p.231.n.164
An hoc Lumen diſtinguatur à lumine gloriæ. ibid. n.168.

Lymbus.

Lymbus locus veterum Patrum ante Chriſti mortem. p.496.n.11
in Lymbo ſecuritas in ordine ad gloriam. ibid.
Dicitur ſinus Abrahæ. ibid.n.13
Lymbus in inferiori terræ parte. p.497.n.16
Ad Lymbum Chriſtus cur deſcenderit. pag.501. n.57.
Quam ibi moram contraxerit. p.502. n.65. & ſeq.
Debitum Patrum in Lymbo detentorum Chriſtus perſoluit. ibid. n.71

M

Maria Virgo.

MAria præ cæteris ſimul Sanctis Deo grata, & dilecta. p.391.n.171.& ſeq.
Eius ſuper cæteros Sanctos gloria. p.392. n.174. & ſeq.
Eſt Mater credentium. ibid.n.181
Gratiis, & donis eſt dotata. p.393.n.185
Sine dolore peperit, & aliis puerperij incommodis. p.407.n.72.& p.408.n.75
Mariam in nuptiis repulit Chriſtus, in cruce commendauit. p.485.n.169
Maria Virgo dignè emerita eſt Dei maternitatem. p.126. n.107.& 111.
Mariæ Maternitas, & Chriſti Incarnatio eiuſdem ſunt ordinis. ibid.n.115
Quamobrem neutram de condigno meruit. ibid. n.116.
Secus de congruo, vt eſſet Mater Dei ante Angelicam ſalutationem. p.129.n.133
Tres ſunt excellentiæ, propter quas eſt colenda. p.351.n.78.
Latria propter contactum Chriſti ei non debetur. p.352. n.83.
Eſt verè Dei Mater. p.374.n.4
Nulla peccati labe aſperſa. p.378.n.41
Fuit in gratia confirmata. p.379

Paſſa eſt dolorem, non dubitationem, in Chriſti Paſſione. ibid.n.52.& ſeq.
Non propriis actibus ſe ad Conceptionis gratiam diſpoſuit. p.381.n.81
Suo intuitu ad pudicitiam excitabat. ibid.n.83
Orta eſt ex tribu Dauid. ibid.n.84.& ſeq.
Per lineam paternam. p.383.n.92
Maria, perpetua Virgo. p.384.n.101.& ſeq.
Virginitatis habuit propoſitum à primo rationis vſu. p.386.n.125
Voto illud firmauit ante Incarnationem. p.387.n.130.
Et etiam ante initum Matrimonium. pag. 388. n.137.
Decuit eam deſponſatam eſſe ob triplicem rationem. ibid.n.343.& ſeq.
Verum cum Ioſeph iniuit Matrimonium, p.389. n.148. & ſeq.
Triplex huius Matrimonij congruitas. pag.390. n.154.
In gratia ſemper creuit. p.391.n.168

Magdalena.

Magdalena eadem refertur à Marco, & Ioanne. p.469.n.112.
Magdalena peccatrix, & ſoror Lazari, eadem. p.528. n.77.
Variæ Magdalenæ recenſitæ. ibid.n.71.& ſeq.

Magi.

Magi erant Typi illorum, qui Chriſtum erant adoraturi. p.410.n.99
Ex Arabia venerunt. ibid.n.103.& ſeq.
Adorauerunt Chriſtum in ſtabulo. ibid.n.108

Materia.

Materia eſt pars intrinſeca corporeæ ſubſtantiæ. p.487.n.287.
Ordinatur eſſentialiter ad formam. ibid.n.286

Medium.

Medium vniendi multiplex eſt. pag.174. n.19. & ſeq.
Medium colligantiæ, ſeu vniens carnem Perſonæ Verbi, non fuit anima. ibid.n.22
Medium quo, aſſumendi corpus fuit anima. ibid. n.24.
Abſque medio extrema multum diſtantia non vniuntur. p.175.n.29
Quomodo anima fuerit medium congruentiæ, vel neceſſitatis in vnione hypoſtatica. ibid. n.32. & 33.
Sublato medio quo ſoluitur vnio extremorum. ibid.n.36. & p.178.n.56.

Mediator.

Mediatoris officium quatuor modis fieri ſolet. p.314.n.4.
Duplici ſenſu Chriſto conuenit. ibid.n.2
Mediator debet eſſe medius, ab vtroque diſſidente diſtans. p.316.n.18
Mediatoris in Chriſto origo eſt vnio hypoſtatica. p.317. n.25.
Eſt tamen Mediator ſecundum naturam humanam. p.316.n.17.
Sed non ſolitariè ſumpta. p.317.n.25

Melchiſedech.

Melchiſedech quomodo ſine patre, ſine matre. p.320.n.58.
Fuit verus Sacerdos. ibid.n.59
Eius Sacerdotium fuit nobilius Sacerdotio Aaron. ibid.
Verè panem, & vinum in ſacrificium obtulit. ibid. n.61.& ſeq.

Meritum.

Tota Meriti entitas, vt ſic, eſt moralis. pag.64. n.336.
Ex entitate meriti infinita, & morali, reſultat eiuſdem infinita dignitas. p.64.n.339
Meritorum Chriſti dignitas non è ratione præcisè morali, ſed ex vnione cum Verbo procedit. p.65. n.339.
Meritum Chriſti non ita eſt infinitum, vt infinita ei debeatur remuneratio. p.67.n.368
Meritum poſterius nequit dari reſpectu præmij præcedentis. p.118.n.46
Nullum potuit eſſe meritum Chriſti per ſequentia opera reſpectu Incarnationis. ibid.
Nec contra facit meritum militis, cui dantur arma ob futuros actos. ibid.49
Meritum non operatur ad modum efficientis Phyſici. p.122.n.75.& 79
Meritum antiquorum Patrum ex præuiſa Incarnatione explicatur exemplo Regis, mittentis filium ad redimendos captiuos. ibid.n.76
Meritum de congruo poteſt Patribus concedi reſpectu alicuius circumſtantiæ Incarnationis. p.124.n.92.
Meritum de congruo duas requirit conditiones. ibid.n.98.
Sub Merito aliquando non cadit acceſſorium, licet cadat principale. p.125.n.99
Item ſub Merito non cadit ſemper minus, licet cadat maius. ibid.n.100
Triplex genus meriti à D. Bonauentura aſſignatur & propugnatur. p.126.n.108.& ſeq.
Meritum de condigno proportionari debet ordini, ſtatui, & conditioni præmij. ibid.n.114
Meriti conditiones. p.288
Meritum Chriſti non ſolum in actibus charitatis, ſed etiam obedientiæ conſtitit. p.289. n.10. & ſeq.
Meritum Chriſti, terminatum per mortem. p.292. n.36.& ſeq.
In beatis non eſt meritum, ſed impetratio. ibid. n.42.
Quod fuit Chriſti meritum per ſanguinem é latere effuſum. p.293.n.47
Meritum ſimpliciter præcedit, ſaltem natura, præmium. p.294.n.61.& p.296.n.76
Meritum, & demeritum ita eſt animæ; ſicut grauitas, & leuitas eſt corporum. p.505.n.100

Meſſias.

Meſſias interpretatur vnctus à Deo. p.7.n.1
Prædicitur à Patriarcha Iacob. ibid. num.4. & ſeqq.
Prædicitur à Daniele. p.12.n.68
Meſſias non prædicitur venturus cum temporali proſperitate. p.20.n.175
Iudæorum argumenta contra ipſius aduentum ſoluuntur. ibid.n.177.& ſeqq.
Meſſias debet eſſe Deus, & homo. p.24.n.228
Fuit à Iudæis agnitus, non tamen omnino vt Deus. p.451.n.69.
Eius ſanctitas omnibus cognita. p.453. n.83. & 85.
Aliqualem de Meſſiæ etiam Diuinitate cognitionem habuere Iudæi. p.452.n.73

Miracula.

Vera Miracula ſunt à Chriſto patrata, & qua virtute. p.234.n.17.& ſeq.
Miracula non ſunt facta ab humanitate Chriſti virtute Phyſica. p.235.n.28.& ſeq.

Conue

Conuenientia Miraculorum Chriſti. p.445. n.1. & ſeq.
Miracula Chriſti, alia quoad ſubſtantiam, alia quoad modum. p.446.n.5
Illorum ſeries in paſſione. ibid.n.7.& ſeq.
Fuere apta, non ſimpliciter neceſſaria, ad eius doctrinam comprobandam. p.448.n.21.& 25
Miracula per ſe nuda ad Chriſtum cognoſcendum non ſufficientia. p.449.n.34
Secus, iuncta prophetiis, de Meſſia habitis. ibid. n.35.
Miracula in teſtimonium falſitatis non poſſunt patrari. ibid.n.38.& ſeq.
Chriſti miracula ad recognoſcendum Meſſiam dæmones cogebant. p.450.n.44.& ſeq.
Tria in Chriſti comprehenſione miracula. p.471. n.138.
Miracula, dupliciter falſa. p.545.n.92

Miſericordia.

Ad Miſericordiam Dei non ſpectat permittere miſeriam, vt miſereatur. p.82.n.67

Modus.

Modus quidam ſubſtantialis eſt formalis terminus Incarnationis. p.104.n.134
Modus conſequens naturam eſt ab ipſa naturaliter inſeparabilis. p.105.n.143
Non eſt vnitus Verbo, ſed id, quo Verbum naturæ vnitur. ibid.n.144
Eſt modaliter diſtinctus ab humanitate. ibid. n.145.
Poteſt abeſſe abſque naturæ corruptione, non tamen propriè eſt accidens. ibid.n.146

Monothelitæ.

Monothelitæ theandricam operationem ſoli Dei voluntati adſcripſere. p.57.n.253

Mors.

Mors Chriſti ſpecialiter erat hominum redemptio. p.68.n.372.
Mortis, & ſenectutis cauſa, an ſit extrinſeca iuxta Galenum, vel intrinſeca, iuxta Ariſtotelem. p.242.n.42.& ſeq.
Variæ Mortis cauſæ aff.runtur, & diſcutiuntur. p.243.n.45. & ſeqq.
An Mors Chriſto contigiſſet naturaliter, ſi paſſus non fuiſſet. ibid.n.51.& ſeq.
Vnde Mortis, vel ſenectutis origo ſumeretur in Chriſto. p.244.n.51.& ſeq.
Mors Chriſti, Verbo adſcripta. p.491. n.324. & ſeq.
Non tamen ratione Deitatis. ibid. num.326. & ſeq.
Mors Chriſti, actiuè Iudæis adſcripta. p.492.n.329. & 330.

Motus.

Motus cœlorum cauſa finalis. p.559.n.237
Poſt iudicium vniuerſale Motus ceſſabit. ibid.

Moyſes.

Moyſes verè eſt mortuus. p.455.n.55
In proprio apparuit corpore coram Chriſto. p.456. n.17.
Apparuit etiam glorioſus. ibid.n.19

Mundus.

Mundus in fine renouandus. p.557.n.214
Non tamen innouatione ſubſtantiali. ibid. n.219. & ſeq.
Mundi elementa, vti & cœli, quoad qualitates mutabuntur. ibid.n.222.& p.558.n.226

Mutatio.

Mutatio extremorum præſupponitur ad aliquod compoſitum conſtituendum. p.105.n.152
Abſque mutatione aliqua intrinſeca, ſiue extrinſeca, nequeunt contradictoria de eodem annunciari. ibid.n.110.& 111
Mutatio aliqua ſubſtantialis contigit in humanitate ex vnione cum Verbo. ibid.n.113

N

Natiuitas.

NAtiuitas Chriſti, non menſe Septembris, vt ait Beroaldus, ſed 25. Decembris contigit. p.35.n.118.
Alia Chriſti Natiuitas temporalis, alia æterna. p.400.n.2.& ſeq.
E duplici Natiuitate Chriſtus bis poteſt dici natus. ibid.
E Natiuitate temporali Chriſtus eſt Filius naturalis Mariæ. p.401.n.12
Natiuitas Chriſti conuenienter multis manifeſtata. p.409.n.90. & ſeq.
Circa Chriſti Natiuitatem plura miracula. ibid. n.92.& ſeq.

Natura.

Natura Diuina, non ſic continet creatam, ſicut perſona Diuina perſonam creatam. p.25.n.247
Natura quævis ſubſtantialis eſt capax ſubſiſtentiæ, ac proinde à Perſona Diuina aſſumptibilis. ibid.
Congruum tamen magis fuit, Naturam humanam eſſe aſſumptam, quam aliam corpoream. p.29. n.21. & ſeq.
Inter cæteras Naturas corporeas ſola humana obtinet dignitatem perſonæ. ibid.
Operatio proportionatur Naturæ. pag.65. n.3. & 45.
Natura Angelica non fuit aſſumpta à Verbo, quia neceſſitas ſalutis pro humana vrgebat. p.80. n.50.
Natura vna ex multis diuerſimodè conficitur. p.89.n.1. & ſeq.
Natura Diuina nullo modo cum natura humana poteſt in vnam coaleſcere. ibid.n.8
Vna Verbi Natura incarnata quomodo à D.Cyrillo aſſeritur. p.90.n.20.& ſeq.
Naturæ rerum non ad cuiuſque placitum, ſed ad philoſophorum dogmata, ſunt definiendæ. p.93. n.43.
Natura humana non poteſt dici accidentalis Chriſto. p.97.n.81
Si natura humana Chriſto eſſet accidens, non prædicaretur de ipſo, & aliis vniuocè. ibid.
Naturæ plures habentur in Chriſto, quam in cæteris ſubſiſtentibus. p.108.n.175
Naturæ diuerſitas præiudicat vnitati, ſi vnitas perſonæ ex naturis oritur. p.101.n.193
Natura quo pluribus communicabilis, non eo eſt imperfectior. p.113.n.8
Naturam aſſumere, & vnire tripliciter differunt. p.142.n.52.
Natura diuina propriè humanam ad ſe non aſſumpſit. p.142.n.53
Aſſumpſit tamen, vt dicit actionem vniendi. ibid. n.58.
Natura humana non poſſet dici infinita, etiamſi à pluribus perſonis aſſumeretur. p.151.n.124
Natura eadem nequit conſtitui pluribus differentiis ſingularibus, licet poſſit ſubſtentari pluribus ſuppoſitis. p.154.n.146

Nsturæ dependentia à ſuppoſito non eſt cauſati à cauſa. p.155.n.148
Naturæ diuinæ infinitas non colligitur ex eo præciſè, quod ſit in tribus perſonis. ibid.n.150
Natura ſubſiſtens adæquatè in ſe, nequit ſubſiſtere io alio. ibid.n.151
Vna natura in pluribus perſonis facit vnum, non tamen plures faciunt in vna perſona plura. p.276. n.14.
Natura Chriſti Domini non eſt nata de Virgine, ſecus oatura aſſumpta. p.407.n.67.& 69
De Naturæ humanæ veritate aliqua tripliciter requiruntur. p.514.0.51
Natura ad ea, quæ naturaliter fiunt, haber appetitum. p.518.n.85
Habet determinatum influxum. ibid.n.86
Poteſt diuerſum facere, ſed non idem reſtituere. ibid. n.87.

Neceſſitas.

Neceſſitas agendi, vel patiendi ea quatuor cauſis oritur. p.241.n.30
Ao fuerit Neceſſitas patiendi in Chriſto, & vnde orta. ibid. n.31.& ſeq.

Neſtorius.

Neſtotius negauit B. Virgioem eſſe Theotocon, ſed Chriſtotocon aſſeruit. p.158.n.7
Neſtotius, vti & Eutiches, diuerſi licèt hæretici, poſuerunt perſonam humanam præextitiſſe vnioni. ibid.n.5.& ſeq.

Numerus.

Sub Numero non ſolent cadere diuerſa entia, ſi ſint in eodem ſuppoſito. p.91.n.30
Nullus de Chriſto numerus poteſt prædicare, quia eſt propriè vnus. ibid. n.31

O

Obiectum.

OBiectum terminat, & ſpecificat extrinſecè actum. p.67.n.360
Licet ſit iofinitum, non tamen ſemper attingitor infinitè. ibid.n.361

Offenſa.

Offenſæ ratio non ſumitur ex bono, quo priuatur offendens, ſed quo offeoſus, nec ſtat in aliquo Phyſico, ſed morali. p.43.0 75
Offenſæ malitia non ita contrahitur peccando contra Deum, vti contra præcepta hominum. ibid. n.80.
Offeoſa accipie intenſionem à perſona læſa, vti & ſatisfactio ex perſona ſatisfaciente. pag.66. n.355.

Omnipotentia.

Omnipotentia non fuit humanitati in Chriſto communicata. p.232.n.2
Tranſcendit, & præcedit omnem creaturam. ibid.
Omoipotentia non rectè arguitur ex omniſcientia in eodem ſubiecto. p.233.n.6.& ſeq.

Oppoſita.

Oppoſita conueniunt in genere, non in ordine. p.27. n.265.
Hæc Oppoſitio officit voioni. ibid.

Oratio.

Oratio eſt eleuatio mentis in Deum. pag.310. n.1.
Oratio Chriſtum decuit. ibid.n.5
Oratio Chriſti fuit aliquando quoad materiam, non quoad formam ſenſibilis. ibid.n.9
Non fuit ſemper exaudita Oratio, à ſenſualitate dictata. p.311.n.11.
Oratio Chriſti in cœlis non eſt tacita, ſeu ioterpretatiua inſinuatio. ibid.n.15
Sed eſt vera poſtulatio. ibid.n.18
Nec fit per merita antiqua. p.312.n.23.& ſeq.
Oratio Chriſti in Cruce efficax. p.485.n.265.
Fuit hæc Oratio teſtamenti cœnæ confirmatio. ibid.n.266.

Ordo.

Ordo inferior, quantumvis intendatur, & multiplicetur, nunquam attingit ordinem ſuperiorem. p.51.n.185. & p.62.n.38.
Ordo executionis noo in omni ſequitur ordinem intentionis. p.85
Ordo intentionis, & executionis in ordine ad aſſumptionem partium corporis humani aſſignatur. p.177.& ſeq. 0.48.& ſeq.
Ordo realis non datur inter partes ratione diſtinctas. p.178.n.61
Ordo poſterioris, & prioris arguit diſtinctionem. p.179.n.66.

P

Pactum.

SIne Pacto peccatum inficit, gratia autem non ſine pacto redimit. p.59.n.280

Paſcha.

In Paſchate duæ feſtinitates contiguæ. pag.463. n.53.
Immolandi Paſcha præciſè tempus. ibid. n.57. & ſeq.
In eo prohibitum fuit fermentum. pag.464.n.62. & ſeq.
Præcepto Paſchæ alligatur dies quarta decima ad Veſperam. ibid. n.68
In memoriam exitus ab Ægypto Paſcha eſt inſtitutum. p.465.n.71.& ſeq.
Ab immolatione Paſchatis incipiebat Azimorum dies. ibid.0.76
Feſtiuitas Paſchæ durabat à Veſpera ad Veſperam. ibid. n.78.
Per Paſcha intelligitur Agnus Paſchalis. pag.466. n.81.
Ioter diem Paſchæ, & diem feſtum Paſchæ differentia. ibid n.88
Tempus Paſchatis dicebatur tota illa duratio, qua azimi edebantur. p.467.n.97
Alia animalia in Paſchate oblata. p.468.n.99
Paraſceue Paſchæ quid. ibid.n.101
In die ſolemni Paſchæ Chriſtus mortuus. ibid. n.107.& ſeq.

Paſſio Chriſti.

Paſſionis Chriſti immanitas, & acerbitas. p.457
Poſt Crucis Paſſionem Chriſtus non eſt paſſus vllum inferni cruciatum contra Calvinum. ibid. n.1.
Paſſio Chriſti atrociſſima ob tria capita. pag.459. n.17.
Aliæ eius atrocitatis circumſtantiæ. p.460. n.21. & ſeq.
Eius venditio à Iuda fuit ei maximæ iniuriæ. p.470.n.124. & ſeq.
Eius flagellatio in Paſſione fuit acerbiſſima, vt proſequitur D. Bonauentura in meditationibus, cap.76. fuit maximè dedecoris. p.474. n.167.& ſeq.

In

In ſpinea coronatione pluribus ignominiis afficitur. p.475.n.172.& ſeq.
Chriſtus bis in paſſione vino aceioſo potatus. p.482.n.243. & p.483.n.246.
Potiune hac Chriſtus in guſtu cruciatus, vt immoderatum Adæ guſtum corrigeret. ibidem, num.248.
Fuit data ad accelerandam mortem. ibidem, num. 249.

Paſſiones.

Paſſiones aliter fuerunt in Chriſto, aliter in nobis. p.251.n.57.
Non ideo affectus animæ dicuntur Paſſiones, quod rationem præueniant, vel perturbent. p.252. n.62.
In Chriſto dicuntur Propaſſiones. ibid.n.63

Patres.

Patrum auctoritates probant nullum purum hominem, quantumvis gratia ornatum, poſſe pro omnibus hominibus ſatisfacere. p.48. n.151. vſque ad 161.
Patres non comparant compoſitionem naturæ ex corpore, & Anima, cum compoſitione ſuppoſiti ea Deo & homine. p.90.n.13
Patres executionem Incarnationis non ſunt condignè emeriti, nec etiam congruè. p.120. n.61. & ſeq. & p.121.n.68.& ſeq.
Nec etiam abſolutè eam mereri poterant. ibid. n.69.
Patres non poſtulabant Incarnationem ſimpliciter. p.124.n.97
Patres ſemper ſuppoſuerunt naturam Diuinam non habere ſuppoſitum aliud, in quo fieri poſſit vnio præter relatiuum. p.148.n.94

Paupertas.

Chriſti Paupertas. p.433.n.7
Fuit eum aliquarum rerum dominio ſaltem aliquo tempore. p.434.n.11
Pontificum diſcrepantia circa Chriſti Paupertatem conciliata. p.433.& ſeq.
Paupertatis in communi, & in particulari Chriſtus exemplum. p.434.n.13
Tanta Chriſti Paupertas, vt mendicaret. ibid.n.15. & ſeq.

Peccatum.

Peccatum conſideratur, vt offenſa Dei infiniti, vel vt actus voluntatis prauus, primo modo infinitum eſt, non ſecundo. p.42.n.62
Infinitas peccati non ſola denominatione, ſed intrinſecè oritur ea infinitate Maieſtatis læſæ. ibid.n.70.
Peccatum originale dicitur radix iniquitatum. p.45.n.103.
Qui eſt ob aliquod peccatum reus mortis, pro illo nequit ſatisfacere. ibid.n.111
Peccatum originis eſt deprauatio naturæ, vt ſic. p.46.n.119.
Pro peccato veniali non poteſt condignè viribus naturæ ſatisfieri, ſecus Diuino auxilio. p.52. n.190.& 194.
Peccatum duo infert mala, alterum in peccantem, alterum in Deum. p.54.n.216
Peccati præuiſio incluſa eſt tanquam materia in Redemptoris decreto. p.86.n.101
Peccata noſtra quomodo Chriſtus portauit.p.546. n.4. & ſeq.

Perſona.

Repugnantiæ, quibus videtur, Perſonam non poſſe terminare alienam naturam, tolluntur. pag. 25. num.248.
Perſona læſa quo dignior, eo læſio grauior. p.41. n.50.
Perſona Chriſti verè dicitur compoſita, ideſt ex pluribus conſtituta. p.95.n.64.& ſeq.
Perſona potius dicitur conſtituta *in*, quam *ex* duabus naturis. p.96.n.66
Perſona poteſt eſſe ſimplex, licet aſſumpta natura ſit compoſita. ibid.n.68
Si per impoſſibile perſonæ Diuinæ non eſſent vbique per immenſitatem, eſſent tamen in Chriſto propter Incarnationem. pag. 135. num.26.
Perſona creata per nullam potentiam aſſumere poteſt alienam naturam. p.137.n.9
Perſona potens alienam terminare naturam, debet ad eam habere ordinationem aliquam. p.137. n.11.
Talem nulla Perſona creata habet. ibid.
Incompoſſibilitas Perſonæ creatæ cum aliena natura oritur ex ipſius finitate. p.138.n.17
Perſona creata probabiliter dari poteſt per Dei potentiam, quæ alienam terminet naturam. p.139.n.23.
Perſona dicit ordinem ad naturam, vt efficiens, vel vt terminans. p.144.n.61
Sola Perſona Verbi, non alia, dicit ordinem terminantis. ibid.
Tres Diuinæ Perſonæ terminare poſſent eandem numero naturam. p.149.n.105
Ad ſingulas enim Perſonas eadem natura parem habet potentiam obedientialem. ibid.n 106
Vna Perſona Diuina non exhauriet totam potentiam obedientialem alicuius naturæ. pag.149. num.108.
A Perſonis pluribus in ordine ad terminandam vnam naturam tollitur omnis implicantia. p.150.n.115. & ſeq.
Tres Perſonæ, eandem naturam humanam aſſumentes, eſſent vnus homo, non plures. p.156. n.156.
Perſona humana à Verbo non eſt aſſumpta, nec aſſumi potuit. p.158.n.9
Perſona nequit reſultare è natura minus nobilis iuncta nobiliori. p.274.n.155

Petrus.

Varia proponuntur de Petro circa percuſſionem Malchi. p.472.n.140
Quando, & vbi fuit trina negatio Petri. p.472. & ſeq. n.151. & ſeq.
Petrus Chriſtum negando, grauiter peccauit contra confeſſionem fidei. pag. 473. num. 158. & ſeq.
Ad Domini intuitum fleuit, & ſatisfecit. p.474. n.162. & ſeq.

Plenitudo.

Plenitudo temporis, in qua incarnatum eſt Verbum, explicatur. p.35.n.116.& ſeq.
Plenitudo gratiæ Chriſti quomodo intelligitur. p.195.n.121.& ſeq.
Plenitudo pluribus modis accipitur. p.196.n.126. & ſeq.

Præceptum.

Præceptum fuit Chriſto datum, liberè tamen acceptatum. p.283.n.38.& p.303.n.14
Ibi Præceptum, vbi obedientia. p.504.n.16

Prædeſtina

Prædeſtinatio.

Ex parte Prædeſtinati haber aliquod motiuum. p.84.n.86.
Prædeſtinatio Chriſti quomodo prior creationis decreto. p.85.n.97
Prædeſtinatio ſupponit exiſtentiam, & propriè eſt ad dona gratiæ. p.335.n.2
Eius à deſtinatione differentia. p.336.n.4
Chriſto hominis conuenit. p.335.n.1
Cadit particula *Prædeſtinatus* aliquando ſuper ſubiectum, prædicatum, vel vtrumque. p.336. n.5. & p.337.n.15.
Prædeſtinatio non conuenit Filio Dei, vt ſit homo. ibid.n.6
Vel homini, vt fiat Filius Dei. ibid.n.10
Prædeſtinatio reſpicit perſonam. p.337.n.22
Præcedit ſuum terminum eo modo, quo terminum reſpicit. p.338.n.23
Dupliciter aliquis Prædeſtinatur. ibid.n.27
Fertur in ſuum obiectum tanquam cauſa in effectum. p.339.n.34
Dicit acceptationem adoptionis. ibid.n.36
Importat deſtinationem præcedentem entis non exiſtentis. ibid.
Quomodo Chriſto conueniat in ordine ad gratiam, & gloriam. p.338.n.27.& ſeqq.

Prædicatio.

Prædicatio denominatiua quadruplex eſt. pag.98. num.89.
Non poteſt eſſe Prædicatio diuerſorum generum de eodem. ibid.n.90
Quod intelligc, ſi vnum genus ſit ſub prædicamento alterius. ibid.n.91
Prædicatio humanitatis in concreto de Verbo ſumitur ab eo, quod ab ipſo Verbo recipit. p.103. n.132.
Mutua Prædicatio vnius de alio tunc magis fit cum prædicatum, & ſubiectum ſunt magis vnum. p.110.n.187
Prædicatio efficacior oritur ex perſonalitate, quam ex participatione naturæ. p.145.n.72
Quomodo hæc Prædicatio, Deus eſt homo, verificatur. p.258.& ſeq.n.22.& ſeq.
Prædicatio hominis de Deo, an ſit vniuoca, vel æquiuoca. p.261.n.42
Prædicationes per ſe fiunt tribus modis. p.44
Prædicatio, Deus factus eſt homo, defenditur. p.263.n.62. & ſeq.
E contra, Homo factus eſt Deus, reiicitur. p.265. n.75. & ſeq.
Prædicatio in concreto potius in vnum colligit, quàm diuidat. p.276.n.9

Promiſſio.

Promiſſio fuit neceſſaria ex parte Dei, vt acceptaret merita Chriſti, licet infiniti eſſent valoris. p.57. n.260.

Pronomen.

Pronomen ſolet pro nomine proprio poni. p.271. n.128.
Pronomen *Iſte* ſignificat nomen ſingulare naturæ. ibid.n.129.
Non tamen ſemper ſignificat propriè Perſonam. p.274.n.155.

Propoſitio.

Propoſitio per ſe, & per accidens diſtinguitur, & quomodo. p.261.n.50
Propoſitio negatiua plus deſtruit, quam affirmatiua ponat. pag.262. num.54. & pag.271. num.130.
Prædicatio in quid, & in quale, non poſſunt de eodem enuntiari ſecundum idem. ibid.n.56
Propoſitio reduplicatiua non minuit, ſed formaliza ſuum ſubiectum. p.269.n.110
Inter Propoſitionem reduplicatiuam, & ſpecificatiuam, vide differentiam. pag.268. num.105. & 110.
Propoſitio, implicans aliquid, infert id, quod in ipſa implicatur. p.271.n.127

Purgatorium.

Purgatorium eſt locus inferno ſuperior. p.497. n.12. & p.504. n.93.
Purgatorium in quo nulla ſenſibilis pœna, ſed ſola viſionis Dei carentia, aſſerit D. Brigitta. p.505. n.98.
E Purgatorio exeunt aliquando animæ ad apparendum. p.506.n.108
Animæ, non corpora ſunt in Purgatorio. p.520. num.109.

Purificatio.

B. Virgo à Purificationis lege abſoluta. pag.414. n.37.
Purificationem ſequitur prolis maſculæ præſentatio. p.413.n.25.& ſeq.

Q

Quantitas.

QVantitati non repugnat, quantumvis extendatur, vel multiplicetur, ſecus qualitati. p.193.n.101.& 102.
Quantitas virtutis eſt in anima, ſicut molis in corpore. ibid.n.103
Particulæ reduplicatiuæ, *in quantum*, & *quatenus* explicantur. p.268.n.105
Particula, in quantum, tribus modis accipitur. p.273. n.14.
Aliquando ſignificat rationem cauſæ formalis, aliquando indiuiſionem concomitantiæ. ibidem, num.142.

Qualitas.

Qualitas aliqua abſoluta, quæ dicatur gratia vnionis, non producitur per actionem Incarnationis. p.101. n.115
Qualitatis intenſio eſt ad certos gradus limitata. p.192. n.94.
Qualitas haber ſtatum, & ſummum gradum intenſiuè, non extenſiuè. p.195.n.117
Qualitates ratione obiecti contrarij nequeunt habere idem obiectum formale. pag. 462. num.46.
Vtrum Qualitas aliqua ſuperna fuit in aquis producta, Chriſto ſuper ipſas ambulante. pag.216. num.41.

Quis.

Quis ſignificat perſonam, *Quid* vero naturam. p.160. n.27.

Regnum.

R

Regnum.

REgnum Chriſti prædicitur Danielis ſecundo. p.16.n.124.

Relatio.

Relatio humanitatis ad ſuppoſitum, licet, Phyſicè finita, moralem tamen dignitatem obtinet infinitam. p.57.n.259

Relatio extrinſecus adueniens negatur vt terminus Incarnationis. pag. 102. num. 117. & ſeq.

Non poteſt talis relatio ſuſtentificare naturam humanam. ibid.n.122

Si per ſolam relationem ab extra venientem fieret vnio Incarnationis, ſequerentur duæ in Chriſto Perſonæ. p.103.n.130

Relatio traſcendentalis ad Verbum includitur in illo ſubſtantiali modo, quo humanitati vnitur. p.104. n.136.

Eſt ipſa rei natura, vt ad aliud eſſentialiter ordinata. p.106.n.151

Eſt connaturalis humanitati ad Verbum, quatenus Verbum ſupplet locum ſubſiſtentiæ creatæ. ibid.

Relatio filiationis Chriſti non eſt duplex. p.402. num.17.

Non inhæret naturæ. ibid.n.20

An multiplex ſit relatio pro multiplicatione termini. p.403.n.27

Relatio temporalis nequit eſſe in ſuppoſito Diuino. p.405.n.47

Eadem numero relatio plures habere poteſt correlationes. ibid.n.52

Denominat ſuppoſitum, denominationis capax. p.406. n.57.

Ad relationem non ſufficit fundamentum, & terminus. ibid.n 60

Reliquiæ.

Reliquiarum veneratio. pag.568. num.231. & ſeq.

Habent aliquid ſacrum præter rationem repræſentationis. p.369.n.244.& 246

Debetur ipſis honorarius præcisè cultus. p.370. n.251. & ſeq.

Reprobi.

Reproborum duo ordines. p.555.n.173

Reſurrectio.

In Reſurrectione multa pia curioſitate indaganda. p.509

Reſurrectio corporis, Ethnicis ignota. pag. 510. num.2.

Iteratam indicat ſurrectionem. ibid.n.1

In ea materiæ identitas, Reſurrectioni neceſſaria. ibid.n.4. & ſeqq.

Eiuſdem corporis Reſurrecturi ratio moralis. ibid. num.8.

Aſſerenda eſt Reſurrectio Theologicè iuxta reuelationes. p.511.n.13

In Reſurrectione eadem permanens vnionis entitas reproducitur. ibid.n.16

Immortalitas poſt Reſurrectionem corporis eſt illi extrinſeca. ibid. n.19

Eidem corpori Reſurrecturo non officiunt diſcontinuæ operationes. p.512.n.21

Reſurrectio in ætate fiet iuuenili. pag. 515. num.34.

Infantium corpora maiora reſurgent per nouæ formæ, & materiæ eductionem. ibidem, num.37.

In Reſurrectione neceſſaria eſt cuique membro ſua priſtina materia. ibid.n.40

Quæ ad corporis, ſeu ornamentum, ſeu integritatem ſunt requiſita, in ipſo reſurgent. p.514. n.44. & ſeq.

Sexuum vti, & aliquorum accidentium in Reſurrectione identitas. pag. 515. num. 54. & ſeq.

Reſurrectio à priſcis Philoſophis negata. p.516. num.62.

Naturaliter eſt impoſſibilis. ibid.n.65

Contra Reſurrectionem obiectiones. p.518.n.89. & ſeq.

Reſurrectio erit omnium. p.519.n.23

Eius terminus à quo eſt mors. pag. 520. numero 105.

Ante Reſurrectionem non omnes in cinerem reſoluentur. ibid.n.106

Reſurrectio duplex. p.526.n.44

Reſurrectio non eſt ad ſolam propriorum meritorum remunerationem. ibid.n.110

Fiet abſque ſucceſſione temporis. ibid.n.115

Simultaneæ Reſurrectionis congruitates. p.521. n.115.& ſeq.

Reſurrectionis cauſa inſtrumentalis erit vox Domini. ibid.n.118

Reſurrectio reproborum fiet cum priſtina corporum deformitate. ibid.n.122

Vocis, tubæ, & iuſſus, quibus fiet Reſurrectio, differentia. ibid.n.120

Reſurrectionis Chriſti qualis neceſſitas. p.522. n.126.

Reſurrectio eius eſt dilata, vt eius mors maneret probata. p.525.n.12

Eius Reſurrectionis plures cauſæ finales. ibid. n.15.& ſeqq.

Contigit die Dominica. ibid.n.18

Facta eſt in Aurora. p.524.n.27

Circa horam Reſurrectionis Chriſti conciliantur Euangeliſtæ. p.525.n.32.& ſeqq.

Reſurrectio Chriſti erat ad immortalitatem prima. p.526. n.45.

Antiquorum Patrum cum Chriſto Reſurrectio. ibid.n.48. & ſeqq.

Chriſti integra Reſurrectio. p.527.n.58

Etiam cum manibus, & pedibus perforatis. ibid. num.61.

Cicatricum Chriſti poſt Reſurrectionem motiua. ibid.n.64. & ſeq.

Reſurrectionis Chriſti, & noſtræ, cauſæ. p.530. num.92.

Reſurrectio hominum vltima, ab ipſo Chriſto exequenda. ibid.n.98.& ſeq.

Reſurrectio Chriſti noſtræ Reſurrectionis exemplar. p.531.n.101.& ſeq.

Quomodo eſt exemplar. ibid. n.105. & ſeq.

Idem terminus, à quo Reſurrectionis Chriſti, & noſtræ. ibid.n.107.& ſeq.

S

Sacerdos.

SAcerdos non erat Iudex apud Iudæos in Concilio Sanhedrio. p.9.n.21
Sacerdotis Officium non eſt nudum miniſterium. p.318.n.40.
Chriſtus in æternum Sacerdos. p.319.n.42
Qua ratione. ibid.n.43.& ſeq.
Sacerdos ſecundum Ordinem Melchiſedech quomodo dicatur. p.320.n.55.& ſeq.

Sacramentum.

Ad Sacramenti eſſentiam nil facit doctrina. p.427. num.92.

Sacrificium.

Sacrificium Iudæorum reprobatur à Malachia. p.19.n.163.
Sacrificium Chriſti mundum prædicitur. ibid.
Non eſt oratio. p.20.n.169

Sanhedrin.

Vide Concilium.

Sanguis.

Sanguinis Chriſti guttula ſufficit infinitis redimendis mundis propter vnionem ad Verbum. p.56.n.241.& ſeq.
Duplex Sanguis in homine diſtinguitur. p.163. num.51.
E Caietano neceſſarius eſt ad conſtitutionem corporis, non vt pars primaria, ſed vt integritas, & complementum. ibid.n.53
Minori ſanguine eget corpus glorioſum, quam mortale. ibid. n.55
Sanguis viuit, non informatus anima, ſed vt diſponens ad vitam. pag. 164. num. 65. & ſeq.
Quomodo ex chylo gignatur ſanguis, ex ſanguine ros, &c. vide. ibid.n.61
Sanguis proximè fuit hypoſtaticè Verbo vnitus. ibid.n.62.
Ex hac proxima vnione, pretij fuit infiniti ad redemptionem hominum. pag. 165. num. 64. & ſeq.
Non tam Sanguis, qui fuit in corpore Chriſti, ſed qui effuſus eſt, fuit hypoſtaticè aſſumptus ob integritatem naturæ, & vt eſſet pretium condignum. p.166.n.80
Ea certitudine, qua Sanguis dicitur hypoſtaticè aſſumptus, aſſumpti etiam ſunt ſpiritus vitales, & animales. p.167.n.83
Vtrum pars aliqua Sanguinis Chriſti in terris remanſerit, controuertitur. p.168.n.91
Remanſiſſe tamen à Pio II. declaratur. pag.169. num.99.
Probabile eſt, illum Sanguinem in terris relictum, veram formam ſanguinis amiſiſſe. ibidem, num.100.
Sanguinem verum Chriſtum ſudaſſe in horto de fide tenendum eſt. pag. 170. num. 128. & ſeq.
Quomodo, & qua de cauſa. pag. 471. num. 132. & ſeq.
Vir quidam audita capitali ſententia Sanguinem ſudaſſe refertur. ibid. n.131

Satisfactio.

Deo infinitè offenſo requirebatur Redemptor, qui condignam ſatisfactionem perſolueret. p.24. n.225
Chriſti Satisfactione humanum Genus redimi ſummè decuit. p.32.n.66.& ſeq.
Satisfactionem ab innocente exigere ſpontaneè eam offerente non eſt contra Iuſtitiam. ibid. num.71.
Satisfactio pro peccatis ſuis, vel alienis à nullo puro homine poſſet perſolui. pag. 40. num.43.
Satisfactio iuſta tollit omnem influentiam culpæ in ſatisfaciente. p.45.n.102
Inuitus Satisfactionis exhibendæ Deus gratiam non donat. p.4 .n.113
Pro toto damno peccati ſui originalis nemo poteſt ſatisfacere, etiam culpa remiſſa. p.47. n.127. & ſeq.
Satisfactio adæquata non fit, niſi ablato, in ea perfectione reſtituto, qua ablatum eſt. pag.49. num.163.
Vt Satisfactio fiat pro omnibus hominibus à pura Creatura, debet ab ea Iuſtitia transfundi, & gratia influi. p.50.n.167
Satisfactio eſt redditio voluntaria æquiualentis, alias indebiti. p.54.n.214
Satisfactiones Chriſti ſuperant infinitatem peccati, eo quod illæ intrinſecè ſint infinitæ ex infinitate operantis. p.59.n.277
Satisfactio Chriſti, licet abſolutè, non tamen conuenienter, à Deo potuit reſpui. ibid. n.282. & ſeq.
Satisfactio in eo diſtinguitur à reſtitutione, quod hæc fiat per res datas, illa per actiones liberè elicitas. p.72.n.412
Satisfactio exhibita eſt à Chriſto, non Perſonis Diuinis, ſed Maieſtati Eſſentiæ Diuinæ. p.73. n.425.
Satisfactio, quæ præciſo pacto non eſſet ſufficiens, inito pacto euadit perfecta. ibidem, num.432.

Scientia.

Per Scientiam mediam conciliatur prædeſtinatio Chriſti, ante lapſum Adæ. pag. 78. num. 27.
Plures inſtantiæ eiuſdem Scientiæ ponuntur. ibid.n.28.
Scientia creata, & actualis admittenda eſt in anima Chriſti, non increata. pag. 212. num. 1, & 2.
Scientia infuſa per ſe, & per accidens quomodo differunt. p.221.n 82
Num vtraque differat à Scientia indita. ibid. num.83.
Scientia rerum omnium naturalium infuſa eſt Chriſti Animæ ab initio. p.223
Num Scientia acquiſita differat ab infuſa. ibid. num.91.
Sola Scientia experimentalis fuit à Chriſto acquiſita, non tamen per nouas ſpecies. p.225. num.95. & 96.
Scientia ſuapte natura infuſa, & à Beata diſtincta, fuit in Anima Chriſti. p.226.n.125

Scientiæ

Scientiæ Chriſti per ſe infuſæ obiectum eſt res omnis creata. p.227.n.125
Scientia infuſa per ſe, & per accidens circa idem obiectum non repugnant in eodem ſubiecto. ibid.n.121. & ſeq.
Per Scientiam infuſam cognouit Chriſtus, & cordium ſecreta, & futura contingentia. p.228. n.130.& 133.
Futura tamen libera hæc Scientia attigit abſtractiuè, non intuitiuè. ibid.n.134
Myſteria gratiæ, vti & Sanctiſſimæ Trinitatis cadunt ſub hac Chriſti Scientia, & quomodo. ibidem, num. 135. & pag. 229. num. 140. & ſeq.
Scientiæ infuſæ actus fuit in Anima Chriſti. p.230.n.149.
Non tamen vel pluribus actibus poſſunt omnia huius Scientiæ obiecta intelligi. ibidem, numero 150.
Modus vtendi hac Scientia non fuit in Chriſto diſcurſiuus. ibid. n.155
Scientia hæc fuit perfectior in Anima Chriſti, quam in Angelis. ibid.n.157.& ſeq.

Scotus.

Scotus ponit relationes quaſdam, neceſſario non conſurgentes, ſed extrinſecus aduenientes in Incarnatione. p.100.n.102.& 103
Scotus confundit prædicamenta, dum quartum, & ſex vltima aſſerit eſſe relationes. pag.105. num.242.
Scoti realis diſtinctio inter totum, & partes vnitas, impugnatur. p.178.n.65

Sepultura.

Sepultura pro Peregrinis emebatur à Iudæis non vſque ad annum Iubilæi tantum, ſed perpetuo. p.470.n.123.
Chriſtum Sepultura decuit. p.493.n.343
Eius Sepultura ad Veſperam Feriæ ſextæ. ibid. n.347.
Trium dierum Sepulturæ figura, & congruitates. ib id. n.348. & p.494. n.350.

Seruitus.

Seruitus alia naturalis, alia legalis. pag. 306. num.35.
Legalis Seruitutis tres conditiones. ibid.n.36
Seruitus mancipialis ingenuitati opponitur. ibid. num.37.
An Seruitus Chriſto conueniat. Vide Subiectio.
Seruitus filiationi contraria. pag. 308. num.58. & ſeq.
Seruitus tantum legalis impedit communicationem in bonis. p.309.n.61

Serpens.

Serpentis figura antiquitus ex Dei præcepto adhibita eſt ad Paſſionem Domini ſignificandam. p.352. num.90.
Poſt latam Moyſis legem ſuper lignum erectus eſt. ibid.
Non tamen iuſſu Dei diſpenſantis, in lege prohibente imagines. ibid.n.91
Aliquis ei cultus debebatur. ibid.n.92

Spes.

Spei obiectum eſt bonum arduum expectatum. p.201. n.22.
Non fuit in Chriſto. ibid.n.24
Spes aliquando ſumitur pro temeraria fiducia. ibid.n.26.

Spiritus ſanctus.

Spiritus ſanctus apparuit in ſpecie Columbæ, nobis, & ignis, & quare. p.355. num.102. & p.431.n.123.
Deſcendit ſuper Chriſtum, non localiter. p.429. n.112.
Deſcendit poſt Baptiſmum. p.430.n.112
Datus eſt Diſcipulis ſub ſpecie linguæ. p.431. num.122.
Triplex Spiritus ſancti in nobis effectus. pag.436. num.5.

Subiectio.

Subiectio inducit minoritatem. pag.302. n.4
Chriſto ſecundum naturam humanam conuenit. ibid.
Subiectio ad leges, quomodo Chriſto competat. p.303.n.7.
Subiectio Chriſti ad Patrem induceret ſeruitutem. p.305. n.33.

Subſiſtentia.

Subſiſtentia nuda non agit, ſed res ſubſiſtens. p.65. num.3. & 43.
Duæ Subſiſtentiæ perfectæ non poſſunt eſſe abſque duabus Perſonis. p.91.n.29
Subſiſtentia eſt complementum naturæ, ſicut actus diſtinctus adueniens potentiæ. pag. 93. numero 42.
Subſiſtentia vna abſoluta in Deo negatur, dantur tamen tres relatiuæ, ſeu perſonales. pag.136. num. 2. & 3.
Subſiſtentia addit modum poſitiuum ſubſtantialem exiſtentiæ. p.137.n.5
Subſiſtentia eò eſt nobilior, quò natura præſtantior. p.139.n.18

Subſtantia.

Subſtantia naturalis poteſt habere modum eſſendi ſupernaturalem. p.106. n.152

Suppoſitum.

Suppoſitum Verbi non omnes, ſed vnam aſſumpſit naturam ſingularem. pag.30. num.39. & ſeq.
Suppoſitum, & ſingulare pro eodem ab Ariſtotele ſumuntur. p.69.n.385
Suppoſitum, operans variis voluntatibus, varia conſtituit oppoſitionum principia. pag. 73. num.425.

T

Traianus.

TRaianus Cbriſtianorum perſecotor acettimus. p.507. n.114. & ſeq.
Omnibus vitiis turpiſſimè fœdatus. ibidem, oomero 115.
Eius ex inferis liberationis hiſtoria abſque fundamento aſſeritur. ibidem, numero 117. & 118.

Templum.

Hieroſolymitanum ſemper ſub oomioe Templi Dei intelligitur in veteri Teſtamento. p.542. oum.73.
Eccleſiæ Cbriſtianorom nullibi antiqoitus Templa ſunt dictæ. p.543.n.74
Templi deſolatio vſque ad fioem. ibid.n.78

Tentatio.

Tentatio dicit ſollicitationem ad illicita, & ducit ad virtutis exercitium. p.457.n.8
Diaboli Tentationem ſubiuit Cbriſtus, & quare. ibid. & ſeq.
Tentationi vinceodæ apta eſt Eremus. ibidem, num. 10.
Chriſti Teotatio erat poſt ieiuoiom, & quibos in locis. p.438.n.20.& ſeq.
Triplex erat, gulæ, ſuperbiæ, & auaritiæ. p.439. num.30.
Cootra Tentariones fortis armatura Verbum Dei. ibid.n.32.& ſeq.
Pro triplici Tentatione, quam paſſus eſt Chriſtus, triplex præmium. p.440.o.39

Terminus.

Termious cooeretus ex parte ſubiecti ſupponit pro ſuppoſito. p.70.n.399
Ex parte prædicati ſupponit pro natura. pag.71. o.405.
Termious, Homo, prædicatur de Chriſto ratione naturæ, ſed ſubiicitur ratione Perſonæ. p.96. num.70.
Terminus formalis vnionis hypoſtaricæ noo eſt relatio, aut aliud accidens. pag. 102. oumero 116.
Terminus formalis dicitur ille, quo totum formaliter conſtituitur. p.107.n.164
Terminus à quo, opponitor termioo ad quem, vt iocompoſſibilis. ibid.n.166
Terminus à quo Incarnationis eſt Verbum non eſſe hominem, ſicut ad quem, eſt eſſe hominem. ibid. o.167.
Terminus ſubſtantious facit vnitatem oaturæ, ooo tamen diuerſua termious ſubſtantiuus arguit diuerſam naturam. p.156.n.157

Teſtamentum.

Teſtameoti veteris, & noui differentia. pag.483. o.252. & ſeq.
Teſtamentum eſt vltima voluntatis teſtatio, de hæreditate diſponens. ibid.o.251
Vetus, & oouum dicunt præcepta vetera, & noua. p.484.n.253.
Teſtamentum quo tempore à Chriſto conditum. ibid.n.255.& ſeq.
Teſtamentum ſeptem verbis in croce prolatis eſt factum. ibid. & p.485. o.263
Teſtamentum Chriſti in vltima cœna, verè inſtitotum, ſed io cruce cooclusum. pag.484. num.258.
Teſtamenti cooditiooes. ibid.n.255. & pag.263. & ſeq.

Timor.

Timor eſt apprehenſio imminentis mali. p.252. num.74.
Fuit in Cbriſto. ibid.
De Timoris eſſentia non eſt incertitudo mali. ibid. n.75.
Sex ſunt Timotis ſpecies, quæ in Chriſto diuerſis tempotibus apparebant. ibid. oum.77. & ſeq.

Transfiguratio.

Transfiguratio dicit tantum immotatiooem in vultus ſplendore, & veſtium candore. p.454. oum.1.
Fuit Chriſto cooueniens. ibid.o.3
Facta eſt per aliquam glotiæ dotem, Chriſto inhærentem. p.455.n.7
Noo fuit in ſola corpotis Chriſti ſuperficie. ibid. num.8.
Transfiguratioois tres Chriſti teſtes. ibidem, oomero 25.
Facta eſt in moote. ibid.n.22

Tribus Iuda.

Tribus Iuda oon amiſit Regnom tempore Nabochodonoſor, durauit vſque ad Herodem Aſcalonitam. pag.8. num.11

Triſtitia.

Triſtitiæ obiectum eſt malum aliquod ſeoſibile. p.255.o.71.
Fuit io Cbriſto, ſed dictante ratione. ibidem, num.72.
Exceſſit in ipſo omnem aliorum triſtitiam. p.459. oum. 20.

V

Valor.

VAlor ſatisfactionis oritor ex dignitate ſatisfacientis. pag.41.n.51.& 56
Valor operum Chriſti eſt infioitus in genere merito. p.61.n.303
Non requiritur, vt ſuppoſitum effectiuè concurrat; ſed ſat eſt, vt oatura ſuſtentata in Diuino ſuppoſito agat. pag. 66. onm.350. & ſeq.
Infioitas valoris io Chriſto habetur ex vnione Verbi Diuini. ibid.n.357

Verbum.

Verbum Diuinum nullatenus intrinſecè afficitur per vnionem, p.26.n.259

Inter Verbum & naturam humanam datur proportio ordinis, non commenſurationis. p.27. n.263.

Verbi perſonalitas adæquatur ad intra à natura Diuina; vnde ad extra poteſt terminare. ibid. n.264.

Verbum in mente Patris eſt exemplar creandorum: vnde decuit per ipſum eos recreari, qui creati ſunt. p.31.n.58

Verbum potius dicitur aduenire naturæ humanæ, non hæc illi. p.98.n.88

In triduo mortis Verbum non fuit vere homo. pag.487.n.285.

Verbum animam quomodo depoſuit. pag.489. n.307.

Vnitum eſt partibus ſolutis. p.490 n.310

Vnica actu vnione adæquatâ corpus aſſumpſit. ibid. n.311.

Virtutes.

Virtutes ex genere infuſæ, & ſtatui comprehenſoris, vel Filij Dei non repugnantes, fuerunt in Chriſto ab inſtanti Conceptionis. p.199.n.3.

Virtutes omnes gratiæ plenitudinem ſequuntur. ibid.n.4.& 7.

Virtutes in Chriſto non fuerunt neceſſariæ ad motus inordinatos reprimendos. ibidem, numero 11.

Virtus pœnitentiæ, propriè ſumptæ, eſt de propriis delictis. p.202.n.31

Non fuit in Chriſto. ibid.

Virtutes quæcumque, ſtatui Chriſti non repugnantes, in ipſo ſunt admittendæ. ibid.

Virtutes in Chriſto moralem obtinent infinitatem. ibid.n.36

Non tamen ideo Deo tantum placent quantum Chriſtus. ibid n.38

Vita.

Vita actiua per columbam, contemplatiua per turturem denotatur. p.414.n.34

Vita Chriſti pauper. p.417.n.14

Vita mixta, non ſolitaria, à Chriſto eſt inſtituta. p.435. n.1. & 4.

Vita auſtera non fuit à Chriſto exercita. p.435. num.10.

Vnio.

Vnio eſt modus, qui afficit id, in quo ſubiicitur, non id, quod terminat. pag.26. numero 254.

Vtrumque extremum modificat vnitiuè, non relatiuè. ibid.

Vnio hypoſtatica ſanctificat, & eleuat naturam ad ſpecialem operandi modum. pag.57. numero 256.

Vnio eſt quidem gratia in ordine ad Humanitatem, non ad Verbum, licet vtrique liberaliter collata. p.58.n.272.& ſeq.

Vnio Incarnationis nullatenus dici poteſt accidentalis. p.96.n.72

Vnio Verbi dicitur ſecundum hypoſtaſim, id eſt ſubſtantialis. p.97.n.79

Vnio ſubſtantialis eſt duarum rerum ſubſtantialium coniunctio. ibid.n.80

Vnio Incarnationis Catholicè dicitur eſſentialis, & naturalis. pag. 99. numero 93. & ſeq.

Sobrie tamen eſt adhibenda, & cum explicatione habita. ibid. n.94.& 98.

Rectius nomen Vnionis, quam Vnitatis, conuenit naturæ Humanæ, & Diuinæ, vnitis. p.99. num.97.

Vnionis formalis terminus præcisè non eſt Humanitas Chriſti. ibidem, num.99.& pag.101. num.109.

Ex parte naturæ Humanæ eſt quid creatum, increatum verò ex parte naturæ Diuinæ. p.106. n.154.

Vnio & vnitas ſunt duo diſtincta. ibidem, num.157.

Vnio Incarnationis præ cæteris eſt ſimpliciſſima. p.110.n.188.

In ratione vnitatis naturæ nulla eſt Chriſti Vnio ob infinitam diſtantiam. ibidem, numero 190.

Vnio Incarnationis ſui non habet ſimilitudinem adæquatam in rerum natura. pag. 111. num.196.

Vnio ſimpliciter fit nouem modis. ibidem, numero 198.

Vnio Perſonæ Diuinæ cum natura humana nullam infert implicantiam. pagina 141. numero 43.

Nec etiam cum natura irrationali. pag.142. numero 46.

Implicat tamen cum accidente hypoſtatica Vnio. ibid. n.49.

Vnio Incarnationis non eſt facta ſecundum aliquod abſolutum, & commune. pag. 144. num.66.

Nam ex tali Vnione ſequeretur Patrem, & Spiritum ſanctum realiter vniri naturæ humanæ. ibid.n.67. & 69.

In Vnione Incarnationis tria ſunt conſideranda. p.146. n.81.

Vnio Dei cum homine nequit aliter fieri, quam in aliqua Trinitatis Perſona. pag. 147. numero 91.

Vnio hypoſtatica ſuper cæteras vniones reddit Chriſtum hominem Deo ſimilem. pag. 185. num.34.

Vnitas.

Vnitatum diuerſitas enumeratur. pag.108. n.172. & ſeq.

Vnitas Chriſti omnium maxima eſt ex parte Perſonæ, non autem ex parte extremorum. ibid. n.175.

Vnitatis præſtantia arguitur ex inſeparabilitate vnitorum. p.109.n.179. & ſeq.

Vnitati Angelorum, & naturæ humanæ præcellit Vnitas Incarnationis. ibid.

Item Vnitas Chriſti eo arctior, & præſtantior, quo proprietates vnitorum de ſeipſis prædicantur. p.110. n.186

Index Rerum, & Verborum.

Vnitas ſupponens multiplicitatem, vnde oritur compoſitio, eſt inferior vuitate iodiuiſibili. p.111.n.294.

Quinque Vnitatis ſpecies deſumuntur è Bernardo. ibid. n.200.

Vnitas Incarnationis *Dignatiua* nuncupatur. ibid.

Voluntas.

Voluntas eſt naturalis proprietas naturæ intellectualis. pag.280.n.4

Variæ Voluntatum differentiæ in Chriſto. ibid. & ſeq.

Circa voluntates Chriſti, antiquæ referuntur hæreſes. p.279.n.1

Voluntatis conformitas duplex eſt. pag. 286. num.65.

Voluntas Chriſti humana, Diuinæ quomodo conformis. ibidem, numero 66. & ſequenti.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

A. PANDIMIGLIO · LEGATORIA

Digitized by Google

Digitized by Google